C F
Bibliotheca Palatina

2 Num. ant. 46 - 1

<36611547340014

<36611547340014

Bayer. Staatsbibliothek

0,E

2° Numant. 46–1

<366156692300l3

<366156692300l3

Bayer. Staatsbibliothek

V. 9419

2 Num. ant. 46 - 1

THESAURI
MORELLIANI
TOMUS PRIMUS,
Sive
CHRIST. SCHLEGELII, SIGEB. HAVERKAMPI,
& ANTONII FRANCISCI GORII
# COMMENTARIA
In XII. Priorum
IMPERATORUM ROMANORUM
NUMISMATA AUREA, ARGENTEA, & AEREA,
Cujuscunque Moduli, diligentissime conquisita, & ad ipsos Nummos accuratissime delineata, a Celeberrimo Antiquario
ANDREA MORELLIO.
Accedunt Cl. Gorii Descriptio *Columnae Trajanae*, a Morellio itidem elegantissime in aes incisae; nec non *Tristani*, *Rubenii*, ac *Harduini* Interpretationes pretiosissimorum aliquot Antiquitatis Monumentorum.

Cum Praefatione

PETRI WESSELINGII.

AMSTELAEDAMI,
Sumptibus JACOBI a WETSTEIN.
MDCCLII.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

COMMENTARIA

IN XII PSALMOS

IMPERATORUM ROMANORUM

FLAVII VOPISCI SYRACUSII

CHRISTOPHORO LONGOLIO

INTERPRETE

THESAURI

MORELLIANI

AUGUSTISSIMO CAESARI

FRANCISCO STEPHANO

ROMANORUM IMPERATORI

CONSERVATORI PUBLICAE FELICITATIS

PRINCIPI CLEMENTISSIMO

PIO, FELICI, INVICTO.

OCulos tuos, IMPERATOR AUGUSTE, *si ex sublimi Majestatis fastigio in hoc opus defigere dignaberis, non inprobabis, opinor, honestissimum desiderium, quo Tuo illud nomini consecrandum censui. Prisca & egregia monumenta, quibus refertum undique est, auctores habent primos Romani Imperii aut conditores aut ejus turbati & concussi constitutores multo illustrissimos, eoque redire desiderant cupide, unde profecta olim fuerunt : mihi certe vel hac de caussa dignissimus semper visus hic Thesaurus, qui ad eum festinaret, a quo tanta sapientiae & fortitudinis gloria ac splendore illud ipsum cum maxime Imperium temperatur. Quae quidem ratio etsi me vehementer inpulerit,* IMPERATOR OPTIME, *acriores stimulos addidit observantia, qua Imperatoriam Majestatem comiter atque officiose venerari didici : neque enim animo effluxit, aut unquam, dum vita mihi vitalis erit, elabetur singulare & honorificentissimum beneficium, quo gloriossissimus & adflictae per tot annos Germaniae pacator Ferdinandus III. abavum meum sub Westphalicae pacificationis tempus nobilium*

Ordini

Ordini & dignitati, datis clementiſſime codicillis, ita inſeruit, ut ad omnem ejus propaginem & legitimam poſteritatem perpetua ſucceſſione devolveretur: cujus ego longa ſerie ſanguinem trahens, aviti honoris & obligationis pulcre memor, argumentum veneracionis ante hos novem annos exſtare volui. Auſus tum fui Graecum ſcriptorem, cui viginti annorum operam docti homines ſedulo inpenderant, ad ſolium AUGUSTAE TUAE CONJUGIS, *cujus admirabilem in adverſis Conſtantiam & in proſperis Moderationem prope divinam orbis admiratur & praedicat, deponere; neque ea, qua eſt clementia & egregia in liberales artes caritate, officium repudiavit. Hunc, quem ſimili ſtudio ad Te,* CAESAR AUGUSTE, *defero Theſaurum, inpenſis votis intra hos quinquaginta annos elegantiorum litterarum ſtudioſi ſibi expetiverunt, nec abſolutum tamen atque inſtructum, uti oportebat, nanciſci potuerunt, fato vitam plerisque doctis, qui manus illi perpoliendo admoverant, auferente: quem quidem ſi explicare atque evolvere libebit, ubi a curis & vigiliis, quibus tanta adſiduitate pro publica Imperii ſalute excubas, non nihil Te recreaveris, ſpirantes in numis excellentiſſimorum Principum vultus miraberis, triumphosque & egregia facta, quibus illi ſempiternam nominis famam ſibi pepererunt.*

Habes, ſat ſcio, in Muſeo tuo, CLEMENTISSIME CAESAR, *copiam numorum aureorum, argenteorum atque aereorum prope incredibilem, ab Auſtriacis Heroibus & Ferdinando I. uſque ſollertiſſime congeſtam, & cumulatiſſime a Divo Carolo VI., aeternae memoriae ſocero Tuo, adauctam, Tuaque Regia & elegante induſtria, mirificoque in res antiquas atque omnia ſtudia amore, rariſſimis & maximis acceſſionibus ita locupletatam, ut inter ſelectiſſimas merito cenſeatur: inde Magnum Alexandrum & ejus nulla parte inferiorem parentem Philippum, Lyſimachum Thraciae, Pyrrhum Epiri, Seleucum Syriae, Ptolemaeum Aegypti, & poſteros eorum reges, Romanosque & conſulares viros & Imperatores ſpectandos ſumere potes. Ineſt tamen ſua venus in ipſa ſerie, ſi ordinatim ſit digeſta, & illuſtrium virorum & feminarum vultus nitidiſſime expictos, quaeque in hoc genere obſcuriora ſunt, explorata exhibeat & repraeſentet. Morabitur etiam Te illius temporis, quod duodecim primi Caeſares vivendo abſolverunt, memoria: tum ob rerum excellentium & ſtupendarum ubertatem, quae ejus continuo tractu omnes in admirationem rapuerunt, & nunc quoque recordatione percellunt. Quae enim prudentiae, fortitudinis, conſtantiae & humanarum rerum viciſſitudinis rariſſima exempla illa non vidit aetas? Argumenta*

& praecepta reipublicae recte regundae unde verius derivata, quam ex conſtituta tum & providentiſſime adminiſtrata civitate? tum vero ob antiquiſſima ſacrarum literarum oracula, quibus humani generis Soſpitator, illa tempeſtate venturus, & cultus Judaicae gentis antiquandus, ſedesque religionis cum ipſo templo evertenda canebatur. Vidit Auguſti felix principatus Jeſu Chriſti, Servatoris noſtri, natales, diditaque toto Oriente fama ejus praeſentiam celebravit: vindex vero ſcelerum & inpietatis, quibus odioſa gens Dominum ſuum in crucem egerat, Titus fuit Veſpaſianus, ipſis in numis Judaeam Captam *teſtatus. Legerat ſibi Divina Providentia hoc temporis intervallum, ut, redacta poſt tot regnorum & rerum publicarum converſiones in Aſia Graeciaque ſub unius imperium orbis majore parte, Chriſtianorum religio, ſola utique ſalutifera, longe & late diſſeminari & opem efflictim deſiderantibus perſuaſione & argumentis inculcari poſſet.*

Julio Caeſare ob Pompejanas partes & nimiam ipſius ambitionem convulſa paene Romanae civitatis fundamenta fuerant per bella civilia, nunquam non luctuoſa & ſemper deteſtabilia. Quae viri, cetera maximi, fata exceperunt trium virorum acta nemo bonus laudavit. Caeſar Octavianus, exuto Lepido, oppreſſoque Antonio, poſtquam nulla civilia arma, rem Romanam ſua in ſede conſtituit, pacemque orbi terrarum dedit, cives tanto ſtudio & amore proſecutus, ut numos ſollemnibus verbis, ob cives ſervatos, *ſignarit: propter quae immortalia in civitatem merita Senatus Populusque Romanus ſummo conſenſu & voluntate primo ſanctius* Auguſti *nomen decrevit, votaque ſaepe pro ejus ſalute, itu & reditu, ſi qua abeſſe boni publici cauſſa cogeretur, ſuſcepit. Tot vero monumenta cum clementiam, providentiam, lenitatem, juſtitiam, pietatem egregii principis in civitate necdum plane corrupta clariſſime monſtrent, adparet veras has laudes nec adulatione expreſſas eſſe. Quod turpe aſſentandi vitium,* Imperator Optime, *poſt exceſſum Divi Auguſti in hujus operis tabulis ſaepe numero animadvertetur. Martia enim gens, longa blandaque adſuetudine jugum ferre docta, poſito virili & libero ſpiritu, adulatoris perſonam, ſeu metu conpulſa ſeu adulandi blanditiis paullatim immutrita, induerat. Haud ſane ſine indignatione pro magno Tuo & generoſo animo adſpicies ſuperbos & inſolentes titulos, in Tiberium, ſimulatorem & tyrannum verius quam Romani orbis rectorem, ſine pudore congeſtos: indignabere quoque, Cajo Caligulae, peſſimo poſt hominum memoriam principi & degeneri optimi Germanici filio, ejusdemque ſororibus, publicae libidinis, flagitioſiſſimae certe,*

victi-

victimis contributos honores, quos numi praeferunt. Mitto Claudium, contemtissimae inertiae virum, uxorum libertorumque suorum mancipium, & Neronem, monstro magis quam homini similem. Adulatio, servile vitium, plerorumque animos incessserat, quae ubi summa corripit, non mala alioqui, inficit mirifice & funestat. Quanto firmior adversus hoc malum & constantior Vespasianus, qui quassatum civili discordia & tumultu sub Galba, Othone & Vitellio Imperium summa prudentia, fortitudine & cura stabilivit: educatus privata in fortuna ad summum sola virtute fastigium escenderat, pulcreque adeo, quo animo cives sint, ubi asperum & atrox imperium inhibetur, perspectum habebat: hinc lenem se & communem omnibus praebuit atque adfabilem, sectatusque id est exemplum & quodammodo exsuperavit filius Titus, principum beneficentissimus, neminem sine spe dimittens, aliaque admonentibus, non oportere, inquiens, a sermone principis quemquam tristem discedere: qui quidem sub vesperum recordatus, quod nihil cuiquam toto die praestitisset, memorabilem illam vocem edidit, amici, diem perdidi: *dignam profecto, quae non aureis, non argenteis, sed adamanteis litteris principalis palatii fastigium exornet. A qua vero sententia quam longe & turpiter abiit Domitianus, Flaviae gentis dehonestamentum, sordidus, crudelis, inhumanus & maleficus, & Deus tamen, o propudium! haberi gestiens.*

Horum omnium, Auguste Caesar, *hoc opus monumenta & Trajani, optimi principis, Columnam, utriusque Dacici belli historiam mira arte expingentem, Tuae Majestati exhibet. Quae singula dum mente atque oculis attentius obeo, videre mihi videor expressam Tui Imperii imaginem in Caesare Octaviano, sed Triumviratus delictis immuni, & Augusto. Deus eum Romano orbi, multifariam vacillanti & dirissimis bellis agitato, rectorem inposuit, ut pace terra marique parta, & Jani templo ter intra breve tempus clauso, concordia ordines coalescerent, legionum fides adstringeretur, honestae disciplinae depressum caput emergerent, & justitia ex tristi exsilio rediret, atque omnibus toto orbe securitas constaret. Te mirantur omnes, & felicitatem temporum praedicant, qua fractis hostibus salutis publicae defensorem, & Imperii, revocata pace, statorem praestas: Tuo auspicio restituta quies, confirmata ordinibus mutua caritas, redditus legibus vigor, & pietas in diverso religionum cultu & libertas asserta est. Aureum Augusti seculum,* Caesar Invictissime, *plures adpellitant ob egregium excellentium in omni scientiarum genere ingeniorum proventum: de Tuo non aliud ominamur, sed scimus, quo favore eos con-*

conprehendas, & tanquam Hercules Muſarum tuearis, qui eruditionis prudente uſu & ſolidiore peritia eminent. Teſtes excitare poſſem, ſi opus foret, excellentiſſimos viros, interioris apud Te admiſſionis, praeclariſſimos eruditorum omnium Maecenates: Teſtes Academias variis in locis nuper admodum aut benivolentiſſime patefactas aut feliciſſime inſtauratas. Quibus quidem laudatiſſimis in ſtudiis ac virtutibus cum Tibi nihil concedat, Auguſtarum, quotquot olim Roma vidit, Princeps, tori tui ſocia, MARIA THERESIA; *mirum profecto nemini accidet, Vobis, quod uni quondam Tito Veſpaſiano uſu venit, a civibus exteriſque cupide dari, ut* Deliciae humani generis *ſalutemini. Id vero Tibi praecipuum & Caeſari Octaviano negatum meminimus, quod ſecunditatem Auguſtae conjugis & ſtabilitam fulcris pluribus bono publico domum celebrare poſſumus: pro cujus ſalute vota optimus quiſque lubens ſuſpendit, ſpe illum diem laetiſſime praecipiens, quo in ſecuritatem ſuam conſpirans Germania filium Tuum, in omnia praeclara Te duce & auſpice dudum ſurgentem, Romanum regem jucundiſſime videbit: quem ego ſi attigero,* AUGUSTE CAESAR, *quod brevi futurum auguror, voti reus obnixe precabor, ut Tibi gentique Tuae perpetuam felicitatem, vitam prolixam & ſempiternos honores is perennet, cujus Tu providentiae gratus Imperii dignationem acceptam refers! Et has quidem ex animi mei ſententia preces atque hoc obſequii ſtudium ſi Tibi,* CLEMENTISSIME IMPERATOR, *probavero, ſicuti confido, nuſquam reperietur*

IMPERATORIAE TUAE & SACRATISSIMAE

MAJESTATI

Addictior devotiorque Cliens

JAC. A WETSTEIN.

LECTORIBUS
S. P. D.
P. WESSELINGIUS.

ARtium diſciplinarumque ſtudiis ſaepe uſu venire quod rebus publicis, habere ſuas converſiones & fata, plura nunc jacere, quae in honore fuerant, alia in celebritate verſari, antea neglectius habita, res eſt pervulgata. Vitione humani ingenii id contingat, an parabili in tanta commentariorum copia conſecutione, an ſeculi moribus & docentium ſocordia, ea ſpernentium, quae juvenes non didicere, quaerere non libet. In numorum veterum ſcientia illam viciſſitudinem prudentiores conperiuntur, qui ſtudium iſtud ſuperiore aetate mirifice fervere & plurimos incredibili inpetu ad illud ferri, nunc vero frigere & paullo contemtius cenſeri animadverterunt. Aliud tamen conmoda & utilitates, quae inde in omnem litteraturam, ſacram & profanam, uberrima redundant, requirebant. Sed quis ſectatur & diligit, quod ignorat? Viri eruditione & ingenio praeclari Jac. SPONIUS, Henr. NORISIUS, Joan. VAILLANTIUS, Gisb. CUPERUS, &, conplures alios ut ſilentio praeteream, Ezech. SPANHEMIUS tanta elegantiae copia & doctrinae adparatu hanc cauſſam perorarunt, ut, qui palam refragetur atque in alia omnia eat, emerſerit nemo. Ante etiam probatiſſimam horum ſedulitatem & induſtriam vir egregius Nic. Fabricius PEIRESCIUS exprobrantibus intermiſſam in Juris ſcientia diligentiam ex numorum & antiquariae rei amore reſcripſit, *agnoviſſe ſe, non eſſe ſtudium iſtud Juriſprudentiae inutile, cum alia ratione non poſſint pleraque loca ſeu Digeſtorum ſeu Codicis intelligi*, teſte in ejus vita GASSENDO. Quod etſi quadam tenus in antiquorum numis verum ſit, in univerſum de priſcae Antiquitatis Graecae & Romanae reliquiis, exploratiſſimum eſt. Sed quomodocunque id valeat, id perbellum, quod in florentiſſimis Europae regnis & rebus publicis non deficiant, qui labanti huic generi ſuppetias ferant; in quorum numerum elegantiſſimus hic, quem vides, Theſaurus meritiſſimo addetur, tandem aliquando abſolutus, eique, qui ante hos octodecim annos, dives Familiarum Romanarum ubere copia, prodiit, utiliter accedens. Utrumque conquiſitis ſingulari labore & incredibili paene ſollertia numis congeſſerat & inſtruxerat in Hiſtoriarum, Geographiae & univerſae litterariae rei emolumentum vir ingenioſiſſimus & de litterarum hoc genere praeclare meritus Andreas MORELLIUS, ſed neutrum exponere, tametſi aeneis tabellis omnes artificioſiſſime pictos incidi expreſſe curaverat, aliorum in uſus potuit. Numos conſulares & quotquot familiarum memoriam conſervarunt, luce Sig. HAVERCAMPUS, vir clariſſimus, non ſine laude adſperſit. Gravius vero fatum eos perſecutum eſt, qui duodecim primorum Caeſarum vultus & res geſtas oſtentant, illis non minus infeſtum quam optimo viro, cui tota ferme vita, quod in elegante de Morellio Conmentario, quem ultimus Theſauri hujus tomus conplectitur, egregie patefecit vir praeſtantiſſimus Andr. Petrus JULIANELLIUS, inimicum ſe praeſtitit. Chriſtianus SCHLEGELIUS, nobilis

commentationibus de numis Iſenacenſibus, Hersfeldenſibus & Gothanis & in hoc ſtudio apprime verſatus, MORELLIO in pacatiorem & commodiorem vitae ſtatum redacto operam officioſe addixerat, ut conſociatis curis conſiliisque cum publico conmunicarentur: at hunc aerumnis morbisque fractum ante hos quinquaginta annos mors oppreſſit. SCHLEGELIUS telam, quam dextre exorſus erat, ſtrenue pertexere adgreſſus nihil non egit, quo minus per ſe ſtaret, ne deſideratiſſimum opus in lucem proderetur: ſed & eum, Gazae Fridericianae, quae ſumma accuratione & principalibus inpenſis Gothae laudabiliter exſtructa eſt, admotum, & plura ejus in decus molientem, fatalis hora abhinc triginta annos magno rei numariae detrimento abſtulit. Deſtitutae vero ab ejus vigilante & ſollerti cura tabulae apud Th. Fritſchium, celebrem Lipſienſium bibliopolam, diu manſerunt; cujus ab heredibus, recepto haud levi pretio, in jus & poſſeſſionem Jacobi Wetſtenii, viri ſollertiſſimi, tranſierunt: qui quidem una cum Smitho, ſocio & adfine, de induſtria elaboravit, ne laterent, ſed per animos hominum oculosque, uti omnino merebantur, peragrarent. Conmodum auxiliatrices manus clariſſimus Sig. HAVERCAMPUS, a quo Familiarum Theſaurum non ſine gloria procuratum ſignificavimus, prolixe offert. Sed cum ille Lugduni in Batavis ageret, & publice humaniores litteras profiteretur, formis, quae meditabatur, non niſi damnoſe & inconmode Amſtelaedami deſcribi poterant: placuit ergo Leidae operas legere, quo praeſens urgeret opus, & caſtigatius atque a mendis vacuum extruderet: traditae quoque illi ſunt Chriſt. SCHLEGELII electae explanationes, tum ne diligens doctiſſimi viri labor periret, tum ut onere haec omnia in ſe ſuſcepturi diligentia levaretur. Sed praeter ſpem & opinionem lentum & ſpiſſum id fuit negotium; ſeu quod vir eruditus publicis privatisque lectionibus ſaepe avocaretur, ſeu aliis, in Salluſtium, Cenſorinum, numos Reginae Suecorum, Hiſtoriarum libros, qui patrio noſtro ſermone digerebantur, inſumendis, diſtraheretur cogitationibus: fortaſſe & ipſa moles tardiorem fecit, & properantis inpetum ſufflaminavit. Utcunque res fuit, Sig. HAVERCAMPUM, virum laborioſiſſimum, e vita conſpectuque hominum & operis hujus abſolutione ante hos decem annos mors eripuit. Tum vero nova & major ſollicitudo. Nullus tota Belgica reperiebatur, qui ſuccenturiari vellet, quodque adfectum a SCHLEGELIO & HAVERCAMPO erat relictum pari circumſpectione continuare; adhibenda quoque talis opera erat, quae in hoc ſtudio inveteraverat, & multos annos numorum antiquorum uſu atque explicatione fuerat agitata. Qua in haeſitatione Jac. Ph. D'ORVILLE, vir Celeberrimus, de humanioribus litteris inmortaliter meritus, cujuſque inmaturum interitum boni omnes haud injuria lugent, mentionem injecit viri longe doctiſſimi, atque edito Florentino Muſeo aliisque pereximiis monumentis nobiliſſimi, Anton. Franc. GORII. Itaque ad eum itur: a D'ORVILLIO, cui vetus cum illo amicitiae jus erat, blandis cohortationibus expugnatur. Ille ergo ad intermiſſum opus alacriter adgreditur, quantumvis ſuperiore labore feſſus & valetudine minus bona utens. Quod uti perjucundum Jac. Wetſtenio accidit, ita ſine longiore mora peragi non potuit. Florentia, ubi viro clariſſimo domicilii ſedes, ampliſſimo locorum intervallo a Belgarum finibus dis-

disjungitur: orto deinde graviore bello maria erant intuta, nec ſecura magis, quae terra habentur, itinera; hinc ſumma ſaepe difficultas & inpenſae ingentes, quibus tandem feliciter exſuperatis & profligatis egregium & laudabile operi faſtigium eſt inpoſitum. Habes, Lector, hiſtoriam Theſauri hujus & fatorum ejus ex litteris, quas ad me dedit vir honeſtiſſimus Jac. Wetſtenius: exſpectas de conmentariis; quorum Schlegelianus in numos Julii Caeſaris, nonnullosque Auguſti, Tiberii, Caji Caligulae, Galbae, Othonis & Vitellii ſatis operoſus & accuratus eſt, &, quamquam major hujus ſcientiae pars conjecturalis eſt, minime abſurdus: ut merito dolendum ſit, per viri fata ſtetiſſe, quo minus feliciter & dextre inchoata laudabilem finem nanciſcerentur: Sig. HAVERCAMPUS deceſſori nihil admodum concedit, in numismatum uſu & judicio multum callens, in hoc tamen diverſus, quod aliorum bene dicta copioſius, ne mutata quidem, qua illi uſi fuerant, dialecto, ſaepe numero adſpergat. Cujus ego rei aliam exputare rationem non poſſum, quam quod his emblematibus ſua cultius diſtinguere voluerit, nec ea neglectui habere, quae ab egregiae eruditionis viris ſcite & prudenter excogitata conſcriptaque erant: quo quidem in genere animadvertiſſe mihi videor, potuiſſe, ut alia miſſa faciam, haud inepta conduci de numis oppidorum conventus Hiſpalenſis OSSET & ORIPPONIS, de quibus tamen non male diſputatum eſt, ex Roderici CARI Antiquitatibus Hiſpalenſibus, patrio Hiſpanorum ſermone ſcriptis. Sed ſuum in ejusmodi rebus cuique judicium, nec ſemper memoria fideliter reddit, quae ſuppeditare debebat, abeſt quoque ſaepe eorum librorum copia, quorum ob peregrinitatem rarior uſus eſt. De GORII adnotationibus nihil dicam, niſi digniſſimas videri fama atque eruditione praeclari viri: id tamen diſſimulare non debeo, quod nec ipſe, qua eſt humanitate, aegrius ferret, mira mihi accidiſſe ea, quibus Domitiani numus, a Tianis in Bithynia percuſſus inſcriptusque ΖΕΥΣ ΣΥΡΓΑΣΤΗΣ, illuſtratur & corrigitur. Non nego, Jo. VAILLANTIUM adfirmaſſe, ΕΥΡΓΑΣΤΗΣ *conſtanter legi.* At ille ipſe eodem in opere, numismata Imperatorum Graeca exhibente, ΖΕΥΣ ΣΥΡΓΑΣΤΗΣ ΤΙΑΝΩΝ, ſcribit, *Jupiter ſtans* &c. Tum *Jupiter ille ab aliis* ΣΥΡΓΑΣΤΗΣ *pro* ΕΡΓΑΣΤΗΣ, *id eſt, opifex—alii legunt* ΣΥΡΓΑΣΤΗΣ, *qui Dorice pro* Σύργαστρος *dicitur, quod Aeſculapius eodem nomine, id eſt, ſerpentarius, appelletur, qui idem eſt cum Jove, unde a Pergamenis* ΖΕΥΣ ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ. *Ita Aeſculapius a Tianis cultus, ut fert alius urbis numus,* ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ ΤΙΑΝΩΝ. *Proinde non inſolitum ſi Jupiter tum Aeſculapius hujus nomine* ΣΥΡΓΑΣΤΗΣ *ſeu ſerpentarius ibi colatur.* Quae quidem, etſi non ſatis apta & nexa inter ſe ſint, niſi me omnia fallunt, indicio eſſe queunt, incertum ancipitemque fuiſſe virum eruditum, quid probaret, & Tianorum iſte numus prae ſe ferret. Ezech. vero SPANHEMIUS, cujus in hoc ſtudio valens & gravis eſt auctoritas, confidentiſſime in quarta ad Andr. MORELLIUM Epiſtola: *Quam tamen* inquit, *emendationem*, Salmaſianam lapidis Gruteriani, *continuo refellunt inſpecti a me in memoratis modo Theſauris Regiis tres inſignes numi: duo nempe Antonini pii ac M. Aurelii, qui in eadem Gaza jam recondebantur; tertius autem Domitiani, qui in eandem, me Pariſiis agente, ante annos haud ita multos, eſt illatus, cum inſcriptione, quam in eodem valde integro, uti & in duobus aliis numis,* ACCURATE *obſervare mihi licuit,* ΖΕΥΣ ΣΥΡ-

ΓΑ-

ΓΑΣΤΗΣ ΤΙΑΝΩΝ, *non vero* ΕΡΓΑΣΤΗΣ, *prout in duobus hiſce legendum omnimo credidit vir praeſtanti ingenio in Opere de Numis Urbium illuſtratis p.* 496. *Unde nihil inmutandum eſſe liquet, uti a viro inconparabili factum, in iſta inſcriptione, quae exſtat Theſ. Gruteri fol.* CVII. 3. *neque ibi* SURGASTEO, *quae indubia trium horum numorum auctoritate nitîtur, in* SURGASTRO *refingi ad lubitum debet. In quibus praeterea numis, qui a Tianis Bithyniis percuſſi,* ΖΕΥΣ ΣΥΡΓΑΣΤΗΣ *dictus foret, qui* ΖΕΥΣ ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ, *a Pergamenis, de quibus hic agitur, cultus.* Quibus quidem gemina germana cum vir illuſtris Pluto Ariſtophanis adſcripſerit, valide prohibeor, ne Jovem ΣΥΡΓΑΣΤΗΝ inprobem & ΕΡΓΑΣΤΗΝ praeoptem. Sed ea controverſia ex accuratiore numorum conſideratione unice pendet: quare & ejus arbitrium illis ultro relinquo, quibus haec facultas conceditur. Id vero praeclarum, quod Columnam Trajani Imp. utriusque Dacici belli Hiſtoriam vivide exhibentem, non neglexerit. Andreas MORELLIUS ex gypſeis formis, juſſu atque inpenſis maximi Galliarum Regis Ludovici XIV. Romae ſumma cura & diligentia confectis, eam accuratiſſime delineaverat & aheneis tabulis peritiſſima manu inſcripſerat, ut omnibus ſpectaculo & huic Theſauro ornamenti acceſſio foret: figuras quoque & Columnae partes ita ordinaverat & prudenter diſpoſuerat, ut aliorum editiones non aequaret tantum, ſed quodam modo ſuperaret. Deerat tamen concinna explanatio, quam Celeberrimus GORIUS itidem adorſus, Alphonſique CIACONII, cujus deſcriptionem memorabilium Dacici utriusque belli factorum, ex Columna ſollerter excerptorum, in manibus habemus, diligentiam & ingenium aemulatus & pasſim poſt ſe longe relinquens, imagines, ſtatuas, ſigna, & ſi quid praeterea in ea notabile & conſpiciendum, ſingulari ſtudio & eruditione expedivit, nec minus triumphum Titi Veſpaſiani Judaicum, & Templi Hieroſolymitani ſpolia, non neglectis obſervationibus, quas Hadr. RELANDUS, ſempiternum Trajectinae noſtrae decus, in ea paraverat. Nusquam profecto nitidius elegantiusve expicta omnia ex celebratisſimo triumphali arcu videre memini, quam hoc loco: dignisſima certe pictura erat, quae huic Theſauro accederet & amplius ornamentum conciliaret; praeſertim cum arcus iſte aëris & temporis injuria paullatim exedatur & vitium faciat: commemorabilis quoque Veſpaſiani & longe rarisſimus foret numus, ex ſchedis Goltzianis depromptus, aureum religionis Judaicae candelabrum & CAPTA HIEROSOLYMA repraeſentans, ſi genuinum bonique commatis Hub. GOLTZII fides praeſtare poſſet: & quamvis ea res in ambiguo ſit, non injuria tamen inter Principis ejus numismata ſedem occupat, ut, ſi dubiae fictaeve ſit auctoritatis, artificis ingenium adpareat, & quid diſtent, ut ille ajebat, aera lupinis. Sequuntur expreſſa ſimulacra gemmae Tiberianae, quae in Sacro Regis Chriſtianiſſimi, & Auguſtae, quae in Romanorum Imperatoris gazophylacio ſpectatur, & lectisſimae doctisſimaeque commentationes Alb. RUBENII, Joan. HARDUINI & Jo. TRISTANI, dudum notae & publicatae, ordinatimque ſic diſpoſitae, ut ſtatim clariſſimorum hominum diſcrepantes opiniones ſub oculi adſpectum veniant. Reſtat, ut rei publicae litterariae & Jac. WETSTENIO, cui tantum moleſtiae multis annis creavit, perfectum hunc Theſaurum, ditiſſimum utique & multo ſpectatisſimum, gratuler, & uberrimum ex eo fructum precer. Trajecti ad Rhenum a. d. v. Kal. Februar. CIↃ IↃCCLII.

TA-

I G Mentzel ſcul:

TABULA I.

EXHIBENS CAPITA

JULII CAESARIS,

CUM

INSCRIPTIONIBUS LATINIS PRIORUM IMPERII ANNORUM.

NUM. I.

Caput Julii Cæſaris laureatum lævàm verſus.

JULII CÆSARIS, acerrimi, prompti, vegetique ingenii herois, eoque prorſus inſtructi, quod ad evertendam tantis curis, tantis laboribus, tantoque ſanguine partam Romanæ Reipublicæ libertatem, condendamque quartam hujus univerſi Monarchiam, ſufficeret, faciem heic primùm exhibemus, in qua, quamvis juvenili adhuc, eas tamen jam notas harum rerum peritus judex ac æſtimator Sylla, Dictator, deprehendit, ut, inſtantibus urgentibusque acrius Mamerco Æmilio & Aurelio Cotta Cæſaris receptionem, illorum & ſibi amiciſſimorum, & iſti ſimul ſanguine junctorum, precibus tandem expugnatus, irato ore, uti *SUETONIUS* in vita Julii Cæſaris cap. I. tradit, in hæc prorumperet: *Vincerent, ac ſibi haberent! dummodo ſcirent, eum, quem incolumem tanto opere cuperent, quandoque optimatium partibus, quas ſecum ſimul defendiſſent, exitio futurum: nam CÆSARI MULTOS MARIOS INESSE*; vel, ut *PLUTARCHUS* in Cæſare p. 707. hoc exprimit: οὐκ ἔφη νῦν ἔχειν αὐτὰς, εἰ μὴ πολλὰς ἐν τῷ παιδὶ τούτῳ Μαρίας ἐνορῶσιν, *nihil mentis, dixit, eos habere, ſi non ei puero MULTOS viderent MARIOS INESSE:* idemque præterea, quod in aliis animadverterat ſagaciſſimus Imperator, ac nominatim in Caſſio & Bruto: Μὴ δεδιέναι, inquiens apud *PLUTARCHUM* in Antonio, p. 921. τὰς παχεῖς τούτους καὶ κομήτας, ἀλλὰ τοὺς ὠχροὺς καὶ λεπτοὺς ἐκείνους, id eſt: *obeſos* (craſſos) *illos & opimos* (comatos) *non habere ſe ſuſpectos, & formidare, ſed iſtos GRACILES ET PALLIDOS*; hoc omnino ex ſua ipſius facie legere datur, ac Reſpublica olim Romana cognoſcere habuit clarius, non exiguo tamen ſuo cum damno. Quem ipſum ejus vultum, in quo & capite, uti recte *APULEJUS* Libro de Dogmat. Platonis cenſet, *homo totus eſt, quoniam ſcilicet prudentia & ſenſus omnis in illa parte continentur, ac cætera membra omnia capiti ancillantur*, ad artis regulas examinatum exacte ſatis nobis depinxit eruditiſſimus *JACOBUS SPONIUS* in elegantiſſimo ſuo, quem *Recherches curieuſes d'Antiquité* inſcripſit, libro, ac nominatim in *Diſſertatione vigeſima quarta*, quæ de *utilitate* agit quam *ex nummis capere licet ratione ſtudii in phyſiognomicis*, quæ ejus ibidem verba digna omnino ſunt, quæ in Latinum ex Gallico tranſlata ſermonem, & hic attendamus, pag. ſcilicet 362. *Julius Cæſar iis notis ac ſignis in facie gaudet, quæ omni ex parte temperamento ipſius atque affectibus reſpondent. Ecce, quæ de iis mecum communicarit Doctor ANDREAS, Italus, & famoſiſſimi Argoli diſcipulus, cum illi iconem ipſius ex nummis & Suetonio deſumptam transmiſiſſem. Videtur mihi, inquit, Julium Cæſarem, cui excelſa ſtatura, color candidus, vegetique oculi erant, temperamento bilioſo, cui paululum phlegmatis admixtum, fuiſſe. Naſus longior, & illa parte, qua fronti jungitur, eminentior, nares ſuperius attractiores, ſummitaſque depreſſa, naſum faciunt aquilinum, animum fortiſſimum, gloriæ itidem ac dominationis cupidiſſimum deſignantem. Nigri, vividique oculi, frons paulo reductior cum naſo aquilino virum arguunt magnorum tentaminum, conſiliorumque, & in illis, quæ ſemel cœpit, conſtantiſſimum. Caput juſtâ magnitudine ac formâ cum ſuis eminentioribus partibus, anteriore & poſteriore, convenientem proportionem habentibus, collum paulò longius, medio fere capiti junctum cum oculis vividis,*

dis, frons extenuata, & in medio paulo reducta, aptum natumque ad ſtudia & eloquentiam indicant. Quod vero faciem ejus paulo pleniorem, quam SUETONIUS ipſi tribuit, attinet, præter quod ætas accreſcens, ac belli imperiique curæ & maximæ & perpetuæ, corpus macilentum reddere potuere, exiſtimari etiam poteſt, dictum Autorem intelligere faciem longam & rotundam, vel magnam & parvam intercedentem, adeoque mediam ipſi fuiſſe, vel, ſi hoc magis placet, talem, quæ plus carnis, quam pinguedinis oſtendit. Et, ut facilius hoc credamus, faciunt verba antecedentia, moxque adducenda, quibus, cum *TERETIBUS membris fuiſſe*, deſcribitur, hoc eſt, *ſuccolentis*, nec tamen *obeſis*, habitu *δοκέρχω καὶ διηθρωμένῳ*, qui *medius* eſt inter *τὸ λεπτὸν* & *πῖον*, recte iſtud tradente ita *ISAACO CASAUBONO*. Salvam proinde, integramque *SUETONII, clariſſimi, emendatiſſimi, candidiſſimique* (*VOPISCI* judicio) *ſcriptoris*, nunc habemus fidem, de *J. Cæſaris facie*, quæ expendenda nobis maxime hoc loco eſt, hæc Cap. XLV. commemorantis: *Fuiſſe traditur excelſa ſtatura, COLORE CANDIDO, TERETIBUS MEMBRIS, ORE PAULO PLENIORE, NIGRIS, VEGETISQUE OCULIS, valetudine proſpera* &c. minimeque neceſſum habemus cum doctiſſimo *GRÆVIO*, (1) aliiſque Librariorum vitio *depravatum* huic *locum*, legendumque cenſere: *Ore pallidiore*, aut: *paullo oblongiore*; nam *priorem lectionem* paulo ante indicaverat laudatus *Scriptor*, ſcribendo, cum *colore candido exſtitiſſe*; *poſteriori* literarum numerus & convenientia repugnat; vel cum *CAROLO PATINO* (2) atque etiam *LAURENTIO BEGERO*, (3) poſterioribus curis ſe tamen corrigente, (4) *JACOBO OISELIO*, (5) aliiſque *erroris* Hiſtoricum convincere, accurate, ut alia omnia ita & hoc præcipue, & ſine omni dubio commemorantem; ipſique adeo *ſtatuas, gemmas, nummoſque* opponere. Nempe curatæ non ſolum animo expendenda ſunt *illa*, quæ ſupra laudatus *JACOBUS SPONIUS* ex *D. Andreæ, Itali, acri ſatis judicio, præſentem in rem* ſuppeditat, ſed & *tempora* cumprimis hic obſervanda veniunt. Non enim dubium eſt, *SUETONIO* de *vegeta ejus, vivida, virilique ætate* ſermonem eſſe, in qua *formæ ſuæ quandam venuſtatem etiam à Venere ipſa habere*, referente *DIONE*, (6) ſibi perſuaſerat Cæſar, conſtatque, *VELLEJUM PATERCULUM*, illum *forma omnium civium excellentiſſimum* Libro ſuo poſteriore p. m. 577. appellare, APPIANUM ALEXANDRINUM, Lib. de B. C. dum comparationem inter Cæſarem & Alexandrum M. inſtituit, in hoc inter alia conveniſſe, memorare: *AMBO etiam PULCHRI fuere, & eximiis corporis dotibus à natura præditi*, cum contra *gemmæ, ſtatuæ ac nummi* illum in *provecta ætate*, ac in *dignitatibus ſummis conſtitutum ſiſtant*. Notum vero plus ſatis eſt, quibus ex ambitione curis, ac vigiliis, (7) dies noctesque cor comedentibus, corpus affligentibus, adeoque & multum *formæ* detrahentibus, ac tantum non conſumentibus eam, graſſandum fuerit ad iſtas Imperatori optimo. (8) Mirum potius eſt, *ea adhuc forma hoc tempore in iſtis comparere*, niſi ſciremus, *temporis quoque viciſſitudinem, fortunæque favorem*, & alia ipſi ſuppeditaſſe, quæ reficere ſubinde ejus *curis laſſatum corpus* potuerint, ac *formam conſiſtentem* quodammodo reddere. Quid? ſi, nummis minime refragantibus, *os paulo plenius, proprie* ita acceptum, ipſi tribuamus, cum *labia ſatis conſpicua & plena* in iis videamus? Quorſum etiam inclinare *Clariſſ. JAC. PERIZONIUM*, ex amiciſſimis olim ad nos literis conſtat. Non minus & *cætera*, quæ de *corporis* ejus *habitu* deprædicat *SUETONIUS* citato cap. 45. nempe *COLORE fuiſſe CANDIDO, TERETIBUS MEMBRIS; NIGRIS, VEGETISQUE OCULIS*; & *PLUTARCHUS in Cæſare* p. 715. etiam confirmat. *quod HABITU GRACILI, CORPOREQUE CANDIDO & molli fuerit*, *ὅτι καὶ τῇ ἕξει ὠχρὸς, καὶ λιχνὸς, καὶ τὰ σάρκα λιπὸς, καὶ ἁπαλὸς*) ſatis ex hoc, & *ſequentibus ejus capitibus* intelligi poſſunt, ſi recte & cum cura inſpiciantur, atque ad artis leges examinentur; ſimulque *τὸ δεξιὸν Cæſaris* colligi, illumque ipſi *proprium vigorem, celeritatemque quodam igne volucrem*, ut *PLINIUS Hiſtor. Natur.* Libro VII. c. 25. vocat, (9) quod alio loco *ARISTOTELES* uno verbo effert, *τὴν ἀψυχίαν*, animadvertere licet.

(1) In NOTIS AD SUETONIUM, & ad dictum locum cap. 45. p. 821. *Repugnant tamen omnes ſtatuæ, & omnes nummi, qui referunt Cæſaris faciem longam & macilentam; hinc forte legendum. Ore pallidiore, aut: paullo oblongiore.*

(2) In ILLUSTRATO NUMMIS SUETONIO p. 33. ſcribente ad hunc locum: *Reclamant omnes nummi, quos viderim ex AV. Æ & AR. quamvis ſupra mille à me inſpecti fuerint; conſtanter enim macilentus; & contractis genis obſervatur.* Et in NUMISMATIBUS EX ÆRE MEDIO ET MINIMO p. 17. *Quanquam Suetonius non tantum excelſa ſtatura fuiſſe ait —— Sed etiam ore paullo pleniore; quod, ſi verum eſt, fides nummis omnibus denegenda, in quibus facies ſit longiore, & extenuato fingitur.*

(3) In THESAURO PALATINO p. 73. *Aſpice Cæſarem! Suetonius hunc ore paullo pleniore facit, ſed C. Patino teſte, reclamant nummi plus mille. Reclamant & gemmæ noſtræ, in quibus omnibus macilentus, & contractis genis obſervatur.*

(4) In NOTIS AC OBSERVATIONIBUS SUIS AD QUEDAM NUMISMATA ANTIQUA p. 47. *Ore paulo pleniore fuiſſe Cæſarem, cum ætatis adhuc robore vigeret, colligitur, & ex his Numiſmatibus ex ipſa ſenili effigie; quæ in tantas, quibus obſita eſt, rugas concidere non potuiſſet, niſi luculentior ſuccus vegetam ætatem antea inſuaſſet.* Et Tom. I. *Theſauri Brandenburg.* p. 118. *Cæſarem ſilo tenuiore, & oblongo collo, adeoque macilentum potius, qualiter & hic viſitur, quam ſuculentum fuiſſe, eo præſertim tempore, quo, ſubacto Romanorum imperio, cæli gubernaculo admoveri meruit.* Et paulo poſt p. 151. *Sed mirum non eſt, cum hæc ipſa in ſenio macilenta cutis, pinguedinem juventutis demonſtret, eodem modo, quo & in Julio Cæſare, quem & ipſum, ut alibi notavi, Suetonius teretibus membris & ore paulo pleniore fuiſſe, ſcribit, & quod addendum, apud Dionem, à Venere quendam ſe formæ florem habere, ipſe voluit perſuadere, cum tamen omnia ejus numiſmata ſenili macie conſpicuum lactemus dederint. Tempora in his diſtinguenda ſunt. Qui juvenis pinguedine ſuperbiit, quid mirum, ſi ſenex in maciem & rugas conciderit?*

(5) In THESAURO SUO p. 3. *Suetonius*, inquit, *eum fuiſſe ſcribit excelſa ſtatura, colore candido, teretibus membris, ore paullo pleniore, nigris vegetiſque oculis.* In omnibus tamen nummis imago ejus exhibetur *filo* oris paullo *tenuiore & oblongo collo*, adeoque *macilenta* potius, quam *ſuculenta*.

(6) Libro XLIV. p. 235. DIO Lib. XLIV. p. 234. refert illum, licet majorem natu, formæ ſtuduiſſe *καθαρῶς κατεσκευασμένως, ἐς κάλλος ἄκρως*.

(7) Probe SALLUSTIUS Bell. Catil. p. m. 40. in hanc rem. *Poſtremo Cæſar in animum induxerat, LABORARE, VIGILARE* &c.

(8) Hinc recte illuſtr. SPANHEMIUS in Juliani Cæſaribus p. 34. *Puis qu'avec l'âge, la teſte chauve, la maigreur & les rides de ſon viſage, le rendirent moins beau & moins agréable, comme on le peut remarquer encore aujourd'huy de ſes ſtatues qui nous reſtent en bon nombre, & de ſes Medailles, témoin la ſuivante.*

(9) Ita enim *PLINIUS* loco citato: *Animi vigore præſtantiſſimum arbitror genitum Cæſarem Dictatorem. Nec virtutem conſtantiamque nunc commemoro, nec ſublimitatem omnium capacem, quæ cælo continentur: ſed proprium vigorem celeritatemque quodam igne volucrem. Scribere aut legere, ſimul dictare & audire ſolitum accepimus. Epiſtolas vero tantarum rerum quaternas pariter librariis dictare: aut, ſi nihil aliud ageret, ſeptenas.*

(10) Quæ

cet. Ut vera hinc videamus ab *Antonio* pronunciata in oratione poſt necem ejus, apud DIONEM L. XLIV. p. 260. τῇ τε γὰρ τοῦ φύσεως ἰσχύι θαυμαστή ἐκέχρητο, καὶ παιδείᾳ παντοδαπῇ ἀκριβῶς ἴσχητο, *erat in ipſo vis quædam naturæ admirabilis, ſed eam exercitatione omnis generis ita confirmaverat, ut non immerito omnes res & cognoſcere celerrime & exponere ſumma cum fide, & adminiſtrare prudentiſſime poſſet.* Neque *barbæ tonſuram frequentiorem* omiſit *laudatiſſimus ſcriptor*, quam & hic deprehendimus, *Circa corporis curam*, inquit, *moroſior, ut non ſolum* TONDERETUR *DILIGENTER, AC* RADERETUR ſed *VELLERETUR etiam: ut quidam exprobraverunt.* Tamque verum hoc ipſum eſt, ut *illum* inde non niſi *imberbem* in omnibus ejus *nummis*, quos equidem videre contigit, conſpiciamus, diſcamuſque ex *iiſdem*, hanc *pili vellendi* curam, quod *elegantiæ tunc* apud Romanos habebatur *argumentum*, duraſſe in *Cæſarum ſerie* ad *Hadriani* uſque *tempora*, diſtincte hoc etiam docente *DIONE*. De *CAPILLO* ipſius *DEFICIENTE*, quem *à vertice*, vel (ut *J. SCHULTINGIUS* rectius legit) *ad verticem* revocare, ad diſſimulandam in *proiectiore* ætate *calvitiem*, *aſſueverat*, atteſtante *SUETONIO*, *cap.* 45. quod heic pluribus dicamus, non eſt, cum de illo infra ad Tab. II. n. 49. dicendi futurus ſit locus. Modo hoc addere adhuc placet, *pexo aſſidue capillo fuiſſe eundem*, ex quo & *Cicero*, referente *PLUTARCHO* in *Cæſare* p. 709. boni quid aliquando auguratus omnino fuit. *Cicero ſolebat*, ita ſcribit *Plutarchus*, *in aliis ejus cœptis & actionibus conſiderare omnibus ingenium tyrannicum: ſed quum comam ejus* (dicebat) *ita videam compoſitam accurate, ipſumque uno digito caput ſcabentem, contra non videtur iſte mihi tantum mali animo concepturus, ut Romanam Rempublicam evertat*, ἀλλ' ὅταν τὴν κόμην ἕτω διακεκριμένην ὑπ' ἀμφότερα ἴδω, καὶ τὸν ἕνα δακτύλῳ κνώμενον, ἐμοὶ δοκεῖ πάλιν ἕτερος ἄνθρωπος εἰς νέον ἂν ἐμβαλέσθαι τυραννεῖον κακὸν, ἀναίρεσιν τῶν Ῥωμαίων πολιτείας. Porro attendenda eſt LAUREA, qua *caput ejus* non ſolum *primum*, quod ſub manibus nunc eſt, ſed & *reliqua* in univerſum *omnia*, quæ Tabula I. & II. capit, (ſi numerum 49. & 55. excipias in Tab. ſecunda) *cincta* videmus; quo ipſo inſigniter denuo firmatum agnoſcimus *SUETONII* effatum capite 45. *ex omnibus decretis ſibi à Senatu Populoque honoribus non aliud Cæſarem aut recepiſſe, aut uſurpaſſe libentius, quam jus* LAUREÆ PERPETUO GESTANDÆ; itemque *DIONIS CASSII* Lib. XLIII. p. 234. Τῷ στεφάνῳ τῷ δαφνίνῳ ἀεὶ, καὶ πανταχοῦ ὁμοίως ἐκοσμεῖτο, καὶ φασὶν μὲν ἐποιεῖτο τοῦτο, ὅτι ἀναφαλαντίας ἦν. h. e. *Semper & ubique laurea corona uſus eſt, cujus quidem prætextus erat hic, quia calvaſter erat.* LAUREA (10) igitur iſta, ſive *animi*, ſive *frontis* vitia texerit, *honoris* tamen *ſingularis* ac *ſummi* erat ſignum, in ſubſequentes etiam Cæſares ab ipſo derivatum. *Lauream* hanc autem, quod probe notandum, *abſque diademate*, etiam ubi *ſolus* rerum eſt potitus, cernimus, quo ipſo tamen ſequentes uſi ſunt Imperatores. *Hoc* etenim, *coronæ lauri* circumvolutum, ipſi à *M. Antonio* Lupercalibus *in ipſis roſtris oblatum, his rejecerat* Cæſar, univerſi populi ſequente applauſu, referente id *PLUTARCHO* (11). Ut tamen non negemus, *eidem* etiam poſt bella civilia decretam fuiſſe *coronam civicam*, ſive *querneam*, (quam tamen hucuſque in *nummis* non conſpeximus) tanquam *patriæ ſervatori*, de qua *APPIANUS* Libro II. *de Bello Civili* p. 494. Καὶ στέφανον ἐκ δρυὸς . . . . ὡς σωτῆρι τῆ πατρίδος, *querneæ civicæ corona, quaſi ſervatori ſuæ patriæ*, & Dio Libro XLIV. p. 242. *In ipſis roſtris duas ei ſtatuas collocarunt* CIVICA *unam, alteram obſidionali* CORONA *inſignem: quaſi & cives ab interitu, & urbem obſidione liberaſſet.* Conficimuſque præterea, *pilei* geſtationem tunc temporis nondum fuiſſe in rebus conſuetis; nam ſi *iſte* fuerit in uſu, *lauream* tantopere non expetiiſſet, longe aptior cum *ille* ſit ac commodior ad *calvitium* diſſimulandum, quam *corona* ex *lauri ramis*. Loquimur vero de viris multæ dignationis, ac Principibus, non de *Sacerdotibus*, *militibus*, *peregrinantibus*, *ludos Saturnaliorum* celebrantibus, *libertis*, *ægris*, *ſenibus*, *convivis*, quos *flamine*, *caſſide*, *petaſo*, *umbella*, *togæque lacinia* vulgo caput operire moris fuiſſe, novimus, de quo videri poteſt *LIPSIUS* de *Amphitheatro* cap. 20. Addimus denique & *habitum Julii*, qui, referente *SUETONIO* cap. 45. pariter *contra uſum* erat: *Etiam cultu notabilem ferunt. Uſum enim lato clavo ad manus fimbriato, nec ut unquam aliter, quam ſuper eum cingeretur, & quidem fluxiore cinctura. Unde emanaſſe Sullæ dictum, conſtat, optimates ſæpius admonentis,* UT MALE PRÆCINCTUM PUERUM CAVERENT. Conf. DIONEM Lib. XLIV 235. ubi inter alia: *Etiam occaſionem de obtentato-*

(10) Quæ maxime & inde honorem habet, quod *laurus fulmine non tangatur*, de qua re pluribus vide *Tiberium* Tab. I. N. 3. dehinc quod *eadem uſi ſemper fuerint triumphantes*, de quo plura B. L. ad Num. 11. invenies.

(11) In ANTONIO p. 921. *Lupercalia Romæ agebantur; Cæſar autem, triumphali ornatus veſte, ſedens pro Roſtris ſpectabat in foro diſcurrentes. Multi juvenes ex nobilitate & magiſtratibus diſcurrunt oleo uncti, atque albis ſcuticis verberant ludibundi obvium quemque. Inter hos diſcurrens Antonius, ſalute vetuſtis ſolennibus dicta, DIADEMA ferens lauri corona circumjectum, accurrit ad roſtra, ſublatuſque ab ſodalibus, impoſuit illud capiti Cæſaris, quaſi deferendum ei regnum eſſet. Simulanti illi rejicere DIADEMA, lætus populus applauſit. Antonio illud iterum ingerente, repulit Cæſar denuo. Quum ad hunc modum diu concertarent, pauci amici inſtanti Antonio, Cæſari renuenti populus univerſus plauſum cum gratulatione dedit.* Addit PLUTARCHUS: *Quod ſane mirandum erat, eos, qui re ipſa dominatum ferebant, regis nomen, ut diſſolutionem libertatis, defugiſſe.* Idem & tradit *PLUTARCHUS* in *Cæſare* p. 736. *Lupercalia agebantur, quæ multi tradunt fuiſſe feſtum olim paſtorum: Id Cæſar pro roſtris, aurea ſedens ſede, veſtitu ornatus triumphali, ſpectabat. Antonius autem, quod Conſul eſſet, unus erat Luperorum, qui, poſtquam in forum decurrit, & plebs dimovit ſe, porrexit Cæſari circumjectum laureæ diadema: ac plauſus non magnus, ſed obſcurus eſt de induſtria conſequutus: Quod, ubi repulit Cæſar, populus univerſus applauſit. Illo iterum diadema admovente, pauci: rejiciente Cæſare, ex integro cuncti. Ita periculo facto, Cæſar ſurgens coronam in Capitolium miſit.* Et *CICERO II. Philippica*, *Lupercalia* deſcribens, ita: *Sedebat roſtris collega tuus, amictus toga purpurea, in ſella aurea, coronatus.* Ex quo vero & *A. RUBENIUS* de *Re Veſtiaria. Lib. I. c.* 21. conficit, errare *Plutarchum*, dum *Julio* tribuit veſtem triumphalem, cum *Antonius* ei *diadema* obtulit; nec minus viros doctos, qui *togam* hanc *purpuream Cæſaris* cum *triumphali* confundunt, ut *FERRARIUS* de *Re Veſtiaria Lib. I. c.* 86. p. 80. & Lib. II. *c.* 10. Confer DIONIS Librum XLIV. p. 242. Dio, in Oratione Ciceronis contra Antonium, Libro XLV. p. 287. *Equidem ne id quidem Cæſaris factum laudem meretur, quod neque NOMEN REGIS, neque DIADEMA accepit, (quamquam iis Antonium offerendis male egiſſe ſatis puto, quum ne Cæſari quidem probata fuerint) ſed culpari debet, quod initio hujuſmodi aliquid audiens, ac videns ſuſtinuiſſet.* Confer *SUETONIUM* & *APPIANUM*, Bello Civili I. II. p. 495. Sciebat enim, eo quod affirmat *LIVIUS* L. II. c. 3. quod qui *Regium genus*, *Regium nomen in civitate eſſet*, *id offisere*, *id obſtare ejus libertati*, ac inde auferendum ex ea *Regium*, ſeu *Regiæ Gentis*, ut in *Tarquinio Collatino*, *nomen.*

ctatoribus eo præbebat, quod licet majore jam natu FORMÆ STUDERET: *quippe ſemper laxiori veſte delicate utebatur & cinctura fluxiore, — — — Certe laxam ejus cincturam Sylla quoque notavit, qui quum neci Cæſarem deſtinaſſet, deprecantibus pro eo reſpondit: ſe quidem eum ipſis concedere, verum ipſi ab iſto male præcincto ſibi caverent. Quod cum Cicero non intellexiſſet, poſt, accepta clade, Nunquam inquit, putabam fore, ut ab hoc ita male cincto, Pompejus vinceretur.* *Tunica* ſiquidem (tradente id bene *A. RUBENIO* de *Re Veſtiaria* Lib. I. c. 12.) *Senatoria*, apud Romanos *purpuram* palmi latitudine ut plurimum in medio habebat, atque *ea* quidem *non cingebatur.* Imo (eodem hoc docente) & præter morem *laticlavium chirodotam* ferebat, ſorte ut ſe à *Phrygibus* & *Æneâ oriundum* hoc habitu teſtaretur. *Phrygibus* enim *maniculatæ tunicæ* in uſu erant, ſecundum illud VIRGILII:

Et tunicæ manicas & habent redimicula mitræ.

Et ſic *Iulus*, *Æneæ* filius, cernitur apud *Triſtanum* in *Gemma* regia cum *tunica chirodota* uſque ad digitos. Convenit vero ac par omnino eſt, ut ejus *vultum* paulo curatius ac conſtantius intueamur, cui quippe non ſolum ex *Conſulibus*, ſpeciali Senatus conceſſione & Conſulto, *primo omnium rerum potito effigiem ſuam Romanis nummis imprimere licuerit*, totidem id verbis prodente *DIONE CASSIO*, (12) ſcribenteque Libr. XLIV. p. 242. *inter cæteros à Senatu* (anno U. C. DCCVIII.) *decretos honores & iſtum fuiſſe, ut pecunia ejus imagine ſignaretur;* (εἰς τὰ νομίσματα ἐνεχάραξαν,) ſed & quod *ipſe*, dum viveret, *elegantiæ ac omnis antiquitatis ſtudioſus, gemmas, toreumata, SIGNA*, (13) *tabulaſque operis antiqui ſemper animoſiſſime ſibi comparaverit*, ac diligentius ſine dubio inſpexerit, teſte iterum *SUETONIO* cap. 47. &, ut exemplo id comprobemus, *Ajacem & Medeam*, à Timomacho Byzantio pictas, LXXX. talentis coëmerit, (14) ac in æde VENERIS GENETRICIS repoſuerit, ſexque dactyliothecas eidem VENERI GENETRICI dicaverit. Ut taceamus, quod *LUCANUS* (L. IX. vſ. 970.) tradit, *monſtratorem*, Phrygem incolam, ipſi, *avita Trojæ rudera & celebres* antiquaſque eorum locorum memorias luſtranti, oſtendiſſe:

Adſpicit Heſiones ſcopulos, ſilvaſque latentes,
Anchiſæ thalamos; quo judex ſederit antro,
Unde puer raptus cœlo:

Iterumque: vſ. 979.

Herceas, Monſtrator ait, non reſpicis aras?

Sed & experiebatur tunc in compluribus, quod idem tradit *LUCANUS* IX. vſ. 969. *Etiam periere ruinæ.* Claudimus cum *PRUDENTIO.*

En Cæſar agnoſcet ſuum
Gnoriſma numinis inditum.

Obvium habemus hoc *Caput* apud *H. GOLTZIUM* Tab. I. N. 8.

NUM. 2.

Vacat.

NUM. 3.

Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, adjecta conſueta nota: S. C.

Convenit hoc in omnibus cum primo, niſi quod conſuetam *notam S. C.* ſimul prima vice adjectam oſtendat. De ea vero non eadem Scriptoribus mens eſt. Alii iſtam *auctoritatis publicæ:* alii *juſſus, conſenſus & approbationis Senatus:* alii *probitatis* ac *valoris intrinſeci:* alii *pretii, ponderiſque metalli* characterem exiſtimant. Non erraturos nos ſperamus, ſi dicta illa ſingula conjunctim his literis S. C. hic deſignari dicamus. Nam cum *Senatui Romano* poteſtas ſignandi monetam antiquitus fuerit, teſte *POLYBIO* Libro VI. eâque deinde ad Cæſares tranſlatâ, Senatui jus cudendi tantum *æream monetam*, quaſi antiquæ Libertatis umbra, à *Cæſaribus* relicta fuerit; ærei iſti nummi, quo de *impreſſis figuris* conſtaret, *conſenſu conſultoque* Senatus, adeoque & *auctoritate* illius, (15) quanta reliqua ipſi adhuc erat, cudebantur; cumque ille ſemper Viros rerum harum intelligentes Monetæ præfecerit, in proclivi eſt credere, *non exiviſſe officinas illius alios, quam qui probitate, valore intrinſeco convenienti, pondereque juſto, ſcalpturaque inſigni* (quid *falſarii* nullo non tempore etiam in *æreis* tentaverint, (16) huc non ſpectat cum potius id *contra leges Senatus* factum, (17) pœnaque illis propterea irrogata fuerit) *ſeſe omnibus commendarent.* Unde cum eruditiſſimus Jeſuita Gallus, *JOBERTUS*, iſtam notam *monetæ vulgari propriam aſſerere non audeat*, (18) ſermonem ipſi eſſe perſuaſi ſumus de nota illa in *ſenſu laxio-*

(12) Ex quo deinde & alii repetunt. *Æneas Vicus* in libro ſuo, cui Titulus: *Diſcorſi ſopra le Medaglie de gli Antichi* p. 79. *Ma che Giulio Ceſare foſſe il primo, a cui fuſſe dal Senato conceſſa la naturale effigie in moneta, chiaramente ſi può giudicare da quello, che ſcrive l'iſteſſo Dione nel quarantesimo quarto libro* &c. *Carolus Patinus* in *Introductione* ad Hiſtoriam Numiſmatum p. 52. & 69. *Joſeph Maria Suareſius* in Diſſertatione de Numiſmatibus & nummis antiquis p. 12. Sed hoc notandum, primos nummos cum *imagine ipſius ſolam effigiem laureatam continuiſſe ſine nomine ac titulo*, de quo infra ad Tab. III. n. 40.

(13) Id eſt *imagines*, *ſtatuas* fuſiles. Vid. SALLUSTIUS *Cat.* II. 3. *FLORUS* II. 16. 6. & *Epitome LIVII.* 52. *CICERO* in *Verrem* IV. 2. *Erat apud Hejum* (Meſſanæ) *Sacrarium magna cum dignitate in ædibus: in quo ſigna pulcherrima.* Et in *Verrem* II. c. 34. *Sthenius* vero non ſolum negavit, ſed *etiam oſtendit, id fieri nullo modo poſſe, ut SIGNA antiquiſſima, monumenta P. Africani, ex oppido Thermitanorum, incolumi illa civitate, imperioque populi Romani, tollerentur.*

(14) *PLINIUS* Lib. XXXV. Cap. XI. *Timomachus Byzantius* CÆSARIS DICTATORIS *ætate Ajacem ei pinxit, & Medeam, ab eo in VENERIS GENETRICIS æde poſitas, octoginta talentis venundatas.* Et Libro VII. c. 39. *Octoginta talentis emit duas (tabulas) Cæſar Dictator, Medeam & Ajacem Timomachi, in Templo Veneris Genitricis dicaturus.*

(15) Ita ſane *ANTONIUS AUGUSTINUS Dial. I.* ANTIQUITATUM ROMAN. *in nummis veterum* p. 4. *Et hæ literæ ſingulæ S. C. quæ in æreis nummis Romanorum & in argenteis nonnullis leguntur: Ex S. C. quæ* SENATUS CONSULTI AUCTORITATE *cujos ſignificant, idque ad* SENATUM *pertinuiſſe ex* POLYBIO *colligo.* Confer *CAROLI PATINI Introd. ad Hiſtor. Numiſmatum* p. 106. *S. P. Q. R. ſignum & characterem ſuum S. C. appoſuit, non tantum, ut de genuino pretio, & materiæ præſtantia, ſed & præcipue, ut de impreſſis figuris, nummique auctoritate conſtaret.*

(16) Nobis enim vel ipſis nummi ſunt *ferrei Veſpaſiani Hadriani*, & *Commodi*, lamina ærea ſcitiſſime obducti.

(17) Recte hinc *SUARESIUS* in DISSERTATIONE DE NUMISMATIS p. 14. *Adulterinæ pecuniæ conflatores inminutæ Majeſtatis rei ſemper habiti ſunt, non tam ob ſuppoſitum nummum, quam quod dignitatem vultus imperatorii fœdaſſe crederentur.*

(18) In NOTITIA REI NUMMARIÆ, *ex verſione latina, quam amiciſſimus olim nobis Vir*, CHRISTIANUS JUNCKERUS, *adornavit*, p. 95. *Unde ita habeo*, inquit, *eam notam prorſus non eſſe monetæ vulgari propriam.* Et recentiſſimæ *Gallicæ editionis* p. 133. uſque 136, verſioniſque *Germanicæ* p. 123. 126. Nobis ſufficit, quod ipſe has literas p. 133. ad NOTAS PUBLICÆ AUTHORITATIS (les marques de l'autorité publique) referat.

laxiori ſpectata, non tamen *ſpeciatim* de illa, *quæ in priorum Imperatorum nummis, iiſque æreis tantummodo* occurrit, de qua *in præſenti* nobis *tantum* ſermo eſt. Neque probare poſſumus, quod *Nicolaus Bergierius* de *publicis & militaribus Imperii Romani viis* Libro I. Sect. 25. p. m. 75. *edit. Grævianæ* de hac *Nota* memoriæ prodidit: *Quod ſi* (ſcribens) *nummi cuderentur SOLIUS SENATUS juſſu, oſtentabant illi has literas: S. C. quæ Senatus Conſulto fieri juſſos notabant: at ſi cum Senatu & Populus ad materiam formamve nummorum quidquam contuliſſet, in altera facie nummi ſignabantur notæ illæ vulgares S. P. Q. R. ejus COMMUNIS CONSENSUS indices.* Recte proinde in cenſuram vocatus à *Joh. Baptiſta du Bos* in *Animadverſionibus* ad hunc Librum p. m. 623. hiſce: *Bergierii mens eſt: Si nummi percuſſi fuerint ſola Senatus authoritate, tunc ſola S. C. Senatus Conſulti nota probatos videas. Si vero Populus cum Senatu de iis cudendis conſenſerit, tum S. P. Q. R. teſſera apponitur. Quæ quidem expoſitio falſa tota, quanta eſt. Sola Senatus ſententia moneta conflabatur: deinde eæ notæ S. C. & S. P. Q. R. ambæ in iiſdem nummis reperiuntur, verbi gratia in nummis æreis Trajani. quod ſatis, ne moremur, Bergierium arguit.* Egregia de *Senatus Conſulto PAULUS MANUTIUS* docet in Libro de *Senatu Romano* c. 10. p. m. 922. Communicat nobis hoc *Caput H. GOLTZIUS* Tab. I. N. 5.

NUM. 4.

Vacat.

NUM. 5.

Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, pone quod ſtella octangularis, ſeu octo radios ſpargens, conſpicitur.

Sunt, qui hanc de *ſtella* iſta *crinita*, quæ *per ſeptem dies continuos ab obitu Cæſaris fulſit*, de qua SUETONIUS cum primis Cap. LXXXVIII. legendus, infraque ad Tab. II. Num. 49. uberior dicendi locus erit, interpretantur. Sed cum nummi hi, *vivente adhuc Cæſare*, & à P. *Sepullio Macro* cum hoc capite percuſſi fuerint, attendi iſta non poſſunt. Rectius proinde cum aliis (19) reputamus: *ſtellam Veneris* hic indigitari, *cujus ipſius* & *iconem* ab altera parte exhibitam deprehendimus, quo belle magis dicta conſpirent, & eo clarius tum *ortus ejus* ex *Iulo*, (20) (Anchiſæ cum *Venere* per adulterium concumbentis nepote) atque *generis claritas*, tum *belli auſpicia* declarentur. *Stella* vero exprimitur, quod VENUS ante alios Aſtrorum diligat ignes, idque jam *MARONI* ignotum omnino non fuit, Eclog. IX. vſ. 45. ita de hoc negotio canenti:

Ecce DIONÆI proceſſit CÆSARIS aſtrum.

Hujus *ſideris* vero rationem *Pythagoras* dicitur primum inveniſſe, teſte *PLINIO*, hinc & in quodam *Samiorum nummo* obvius eſt *Pythagoras, ſtellam Veneris in ſphæra oppoſita virga tangens*, novoque quaſi ſuo ſe jactans invento. Siſtit hoc Caput, ut formam Cæſaris ad ſenium vergentem demonſtret, illuſtr. SPANHEMIUS In Juliani Cæſaribus p. 34.

NUM. 6.

Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, pone lituus.

Quod in hoc capite attendamus, præter *lituum*, nihil eſt. Hic vero fuit, *LIVIO* perhibente Libr. I. Hiſtor. *baculus ſine nodo aduncus*, ſeu, ut *CICERO Libr. I. de Divinatione* p. m. 120. deſcribit, *incurvum, & leviter à ſummo inflexum bacillum*, ſive, ut *AULUS GELLIUS* Noct. Attic. Lib. V. c. 8. id effert, *virga brevis, in parte, qua robuſtior eſt, incurva*, eorumque, qui auſpiciorum diſciplinam curabant, hoc eſt, *augurum*, ſymbolum proprium; ex quo & *augurale* ſimpliciter quandoque, itemque *auguralis virga*, &, διωνοσκοπικὴ ῥάβδος nuncupatur. Hinc *CICERO* Lib. I. *de Divinatione* 86. 6. *Quid*, inquit, *lituus iſte veſter, quod clariſſimum eſt inſigne auguratus, unde vobis eſt traditus? nempe eo Romulus regiones direxit tum, cum urbem condidit. Augures* vero ab *avium garritu, ſeu à geſtu*, teſte *FESTO*, ita dicti, in Saxo Tarpejo (21) ſereno cœlo, converſa in *ortum* facie, capite velato, *lituum* dextra tenentes manu, *Cœli quatuor deſignabant plagas*, quæ *templa* ipſis audiebant, ut, quod *dextrum ſiniſtrumve* eſſet, oculis, animoque metiri poſſent, ita, ut *antica* ipſis *ortum, poſtica occaſum*, dextra *meridiem*, ſiniſtra *ſeptentrionem* daret; concipiebantque animo, quæ ſigna cuperent, vel ex *avibus*, vel rebus aliis. Poſtea, Deos ſuos precati, *velato* rurſus *capite*, amicti *toga*, vel, quod proprium eſt vocabulum, *trabea*, defixis *in cœlum oculis*, ex *obvio* captabant auguria, quæ multa, ut in vulgus notum eſt, variaque erant, tum *oblativa*, tum *impetrativa*, tum *proſpera*, tum *infauſta*, communiter tamen ad *quinque claſſes* redigebantur. *Primum* illorum genus ex *cælo* deſumebatur, *alterum* ab *avibus*, tertium à *pullis*, *quartum* à *quadrupedibus*, *quintum diræ* ſubminiſtrabant. *Numerum* verò *Augurum*, ſi deſideras, illorum *primum à Romulo*, ipſo Augure, ut teſtis eſt *CICERO*, *tres* conſtituti erant, à tribus tribubus (22) quibus à *Servio Tullio*,

(19) *SUARESIO* in *Diſſertatione de Numiſmatibus* cap. XV. *Cæſaris nummi vel pleni ſunt ſtella Veneris, vel capite Veneris*; & L. *BEGERO Tom II. Theſ. Brand. LUDOVICO NONNIO* in *Comment. ad Cæſaris Nummos Goltzianos* p. 31. *Pone caput ſtella eſt, quæ diverſa eſt à cometa illo, qui vertici ejus appingitur.* Et paulo poſt: *Stella vero Veneris ante ejus mortem occipitio ejus paſſim apponitur, quod a Venere oriundus eſſet.*

(20) Æneæ filio, qui & *Aſcanius* dicitur, de quo VIRGILIUS:

At puer Aſcanius, cui nunc cognomen Iulo
Additur, (Ilus erat, dum res ſtetit Ilia regno.)

(21) PLUTARCHUS in Numa p. 64. *Ita una Numa cum Auguribus in Capitolium aſcendit (Tarpejum collem* appellabant tunc Romani) *ibi princeps augurum eum capite velato ad meridiem convertit, atque à tergo adſiſtens dextra in capite Numæ impoſita, precatus eſt, & in omnem partem circumlatis oculis, ſi qua auſpicia vel oſtenta dii darent, obſervavit, —— quouſque ſecundæ & fauſtæ aves conſpectæ rem comprobaverint.*

(22) Sed repugnare videtur PLUTARCHUS in Numa p. 64. ſcribens: *Inde duobus Flaminibus, Diali & Martiali*, tertium *Romuli addidit, quem vocavit Quirinalem.* Et Florus L. I. c. 2. Ille (Numa) *Pontifices, Augures, Salios, cætera Populi Romani, Sacerdotia deſcripſit.* Aliud tamen priſci Autores tradunt.

Tullio, (ut multorum eſt opinio) *quartus* fuit adjectus, ſinguli *patritii*; dehinc ab *Ogulniis fratribus* A. U. C. CCCCLIV. *quinque* è *plebe* ſunt additi, numeruſque *novem augurum* diu manſit, donec à *P. Sylla* eorum ad *quindecim*, velut *Pontificum*, auctus fuit numerus. *Major ætate* cæteris præerat, & *Collegii Magiſter* audiebat; *juſque* eligendi illos, quod penes *ipſos* primum erat, à *Domitio* A. U. C. DCXLIX. in *populum* tranſmiſſum eſt, à L. autem *Sylla* A. U. C. DCLXXI. *ipſorum Collegio* redditum, *à T. Labieno* rurſus A. U. C. DCXC. ad *populum* tranſlatum, donec ab *Auguſto* & ſequentibus *Imperatoribus* ſibi *ipſis* id vindicatum tandem fuerit. *Antiquitatem* vero *auguriorum*, quippe quorum diſciplina, ab *Aſſyriis*, *Chaldæis*, & *Ægyptiis* ad *Græcos*, & ab his *ad Romanos* manavit, itemque *dignitatem*, quam olim obtinuere *Augures*, eleganter, ut ſolet, *CICERO* exponit Lib. I. *de Divinatione*. *Principio*, inquiens, *hujus urbis parens Romulus non ſolum auſpicato urbem condidiſſe, ſed ipſe etiam optimus Augur fuiſſe traditur. Deinde Auguribus & reliqui Reges uſi: &, exactis Regibus, nihil publice ſine auſpiciis, nec domi, nec militiæ gerebatur. Cumque magna vis videretur eſſe & in impetrandis, conſulendiſque rebus, & in monſtris interpretandis ac procurandis in haruſpicum diſciplina: omnem hanc ex Etruria Scientiam adhibebant, ne genus eſſet ullum divinationis, quod neglectum ab illis videretur.* Tantam Populus Romanus adhibebat curam in auguriorum diſciplina conſervanda & propaganda! *Dignitatem* vero hujus *Sacerdotii*, quo clarius doceat, Lib. II. de *Legibus*, *ampliſſimi Sacerdotii* nomine illud dignatur. Et *PLINIUS* Lib, IV. *Epiſtolarum* Epiſtola 8. ita iſtud extollit: *Gratularis mihi, quod acceperim auguratum; jure gratularis, & quod Sacerdotium cum priſcum & religioſum, tum hoc quoque plane ſacrum & inſigne eſt, quod non adimatur viventi.* Quod poſterius & *PLUTARCHUS* in *Quæſt. Rom.* diſerte tradit, nempe *Auguribus hoc jus proprium eſſe, ut ne damnati quidem Sacerdotio priventur. Hujus* præterea *Sacerdotii dignitatem* ſingulariter ex eo relucere exiſtimamus, quod *lituus*, iſtius *inſigne*, in *CÆSARIS*, etiam jam *conſecrati*, nummis adhuc conſpiciatur, teſtibus nummis N. 53. 54. 61. Tabulæ II. Et hucuſque ſatis de *Augurum ſymbolo*, quod, ut diximus, *lituus* eſt, de quo', ut & *ipſis auguribus*, & *diverſis augurandi generibus*, qui plura deſiderat, adire illos poterit, qui de *Romanorum religione* ex inſtituto egerunt, in quibus *ſunt GUILLAUME DU CHOUL dans ſon Diſcours de la Religion des anciens Romains* p. m. 248. & 251. *ALEXANDER AB ALEXANDRO* in *Genialibus diebus* Libr. V. cap. 19, *LIVIUS* Libro X. *PLUTARCHUS* in *vita Romuli*, *CICERO de divinatione* Libris duobus, Libr. II. de Legibus, *L. FENESTELLA* de *Magiſtratibus, Sacerdotiiſque Romanorum* libello, cap. V. *POLYDORUS VIRGILIUS* de Rerum Inventoribus Lib. I. c. 24. *Externorum de auguriis peritiſſime ſcripſiſſe Hylas nomine putatur*, inquit, *PLINIUS* Libr. X. *H. N.* cap. 16. Sed *CÆSAREM in horum collegio fuiſſe*, ut ex aliis *Autoribus* etiam comprobemus, incumbere jam nobis videmus. De eo vero ſatis certi reddimur ex *DIONIS Lib.* XLII. p. 209. ſcribentis: Τοῖς τε γὰρ Ποντίφιξι, καὶ τοῖς οἰωνισταῖς, (ὧν καὶ αὐτὸς ἦν) τοῖς τε πεντεκαίδεκα καλουμένοις, ἵνα ἑκάστοις προσένειμε· καίπερ αὐτὸς βληθεὶς, πάσας τὰς ἱερωσύνας λαβεῖν. ὅσπερ ἐψήφισο. i. e. *Pontificibus & AUGURIBUS, ex quibus & ipſe erat, & quindecimvirorum Collegio unum ſuperaddidit, quamvis ipſe, ut decretum erat, omnia Sacerdotia habere ſtatuerat.* Et *CICERO* Libr. Epiſt. Fam. XIII. Epiſt. 68. ſcribit ad *Servilium Iſauricum*: *CÆSARI, Collegæ noſtro, id fore curæ*; Ubi *SEBASTIANUS CORRADUS* recte in *Scholiis* ſuis addit: *Nempe in auguratu: nam Dion teſtatur, Cæſarem etiam Augurem fuiſſe.* Præterea & in ipſo *Commentario belli Gallici CÆSARIS* Libro VIII. legimus: *Cæſarem, hibernis peractis, contra conſuetudinem, quam maximis itineribus profectum in Italiam, ut appellaret municipia, & colonias, quibus M. Antonii, Quæſtoris ſui, commendaret Sacerdotii petitionem*, hunc ipſum nempe *auguratum.* Imo, ſi *nummos* illos attendamus, iiſque adhibere fidem velimus, (quam vero ut detrectemus, cauſæ nihil eſt) quos *GOLTZIUS* nobis ſiſtit, & nos ex ipſo Tab. IV. 32. cum adverſa Tab. IX. n. 18. & Tab. II. n. 37. in illis totidem verbis AUGUR compellatur. Ut videamus, *Auguris dignitatem* non ſolum *lituo* indicari in *nummis*, ſed etiam *ipſo nomine* fuiſſe in *nummis* expreſſam, quo *Sacerdotii illius prærogativa* eo pateret clarius. Ac proinde ſatis cauſæ, ſi ſuperius dicta attendamus, non habuerit ſcribendi *HUBERTUS GOLTZIUS* in *Dedicatione ſui operis ad Ferdinandum I. Cæſarem*: *Apud quem Auctorem legimus Cæſarem in Augurum Collegium fuiſſe cooptatum? quod nummi non ſemel nobis inculcant.* Sane apud quos legatur diximus. Obviat hoc *Caput* quoque apud *H. GOLTZIUM* Tab. II. N. 19.

NUM. 7.

Cæſaris Caput laureatum dextram verſus, pone lituus.

Nihil hic cum occurrat, quod non in præcedentibus jam obviam factum ſit, excepto *ſolo capitis in diverſum latus poſitu*, facilis ad ſequens Caput erit exinde progreſſio. Obvium habemus hoc Caput quoque apud *H. GOLTZIUM*, Tab. II. N. 21.

NUM. 8.

Caput Cæſaris laureatum ſiniſtram verſus, pone lituus, ſimpulo quaſi inſiſtens, vel impoſitus.

De *lituo* in præcedenti egimus; *capedinem*, à *capiendo* dictam, ſive *ſimpulum* contemplemur oportet, *à ſumendo*, ſi *VARRONI* credimus, dictum; vel à *Simpone*, quod à Græco σίφων eſt, diminutione quadam facta, ut vult SCALIGER. Deſcribit autem illud *FESTUS POMPEJUS*, quod ſit *vas parvum, non diſſimile cyatho, quo vinum in ſacrificiis libabatur.* Hinc *OVIDIUS* Lib. I. Faſtorum:

Rode caper vitem; tamen hinc cum ſtabis ad aram,
In tua quod ſpargi cornua poſſit, erit.

Unde & mulieres rebus divinis deditæ SYMPULATRICES dicuntur. Fiebat autem *minutatim fundendo liquorem* ſuper *aram* in ſacrificiis. Vocat illud *JUVENALIS* Sat. VI. *ſimpuvium*, ita canendo,

Simpuvium videre Numæ, nigrumque catinum.

VE-

VETUS SCHOLIASTES. Simpuvium autem, quia omnes Sacerdotes ſimul bibebant inde, Simpuviatrix illa dicitur, quæ porrigit poculum ipſum. Huicque inſcriptioni accedit *LAZ. BAYFIUS* in eleganti libello de *vaſculis Romanorum. Figuram* ejus & *uſum* habes apud *DU CHOUL, dans ſon Diſcours de la religion des anciens Romains* p. 309. *CLAUDE DU MOLINET dans le Cabinet de la Bibliotheque de Sainte Genevieve* Tab. 10. N. IX. p. 22. & alios. Ut adeo ex *ſignis iſtis* additis colligamus, *Augurem* tunc temporis fuiſſe *Cæſarem*, ac ſacris operantem.

NUM. 9.

Caput Cæſaris laureatum ac velatum dextram verſus, ante ſimpulum, pone lituus.

Omnia, quæ in hoc *capite* occurrunt, in præcedentibus jam attigimus, excepto *velo*, quo illud tectum videmus. Notiſſimus verò *veterum* eſt *velandi ritus*, quo *Pontifices, Augures* & *ſacrificantes*, offendimus. Nam ſacrificantes *Diis* omnibus *caput velabant*, vel, ut *PLUTARCHUS* refert, in *demiſſionis ſignum*; *Romani*, inquiens, *Deos adeuntes, velato capite Numina venerari ſolent, hoc ſigno animi demiſſionem profeſſi: Itaque & relati inter Divos, inter mortales eo habitu ſubmiſſionem præ ſe ferunt*, vel ne *inter religionem aliquid ſe offerret vagis obtutibus*; uno excepto *Saturno* & *Hercule* in ſuo templo, quibus ſacrificantes caput non velabant, rectè hoc obſervantibus *PLUTARCHO* in Numa, *MACROBIO* Lib. I. *Saturnalium* cap. 10. 13. ac *SERVIO*, qui ita: *Sane ſciendum, ſacrificantes Diis omnibus caput velare conſuetos ob hoc, ne ſe inter religionem aliquid vagis obtutibus offerat, excepto tantum Saturno, ne Numinis imitatio videretur.* Quorſum referenda omnino ſunt illa *MARONIS* Lib. III. *Æneidos*, verſu 404. ubi *Helenus* ad *Æneam*:

Et, poſitis aris, jam vota in littore ſolvet;
Purpureo velare comas adopertus amictu,
Ne qua inter ſanctos ignes in honore Deorum
Hoſtilis facies occurrat, & omina turbet.

Pauloque poſt verſu 540.

tum Numina ſancta precamur
Palladis armiſonæ, quæ prima accepit ovantes;
Et capita ante aras Phrygio velamur amictu.

Recte vero ex *FULGENTII* Libro de *Priſco ſermone* obſervavit hic *TURNEBUS Adverſar.* Lib. XXVI. c. 10. *tutulum* hic ſignificari, quod *pallium* erat, quo Sacerdotes ſacra facturi caput tegebant, *eoque tutabantur.* Ad *Sacerdotium* propterea *Cæſaris*, *velum*, *vitta* vel *tutulus* hic ſpectare videtur, præſertim cum ante *ſimpulum*, pone *lituus* etiam conſpiciatur, *Augurum*, ut diximus, *Symbolum* proprium, anteaque N. 6. & 8. oſtendimus, *illum omnino AUGUREM fuiſſe*, ſed & præterea FLAMINEM DIALEM egiſſe, atque PONTIFICEM, mox videbimus. De *Pontifice*, qui ſupremus Sacerdotii gradus, infra dicendum erit; nunc FLAMINEM DIALEM etiam exſtitiſſe, paucis oſtendimus. Ita enim *SUETONIUS* Capite I. *Sequentibuſque COSS. FLAMEN DIALIS deſtinatus*; Pauloque poſt: *Quare & SACERDOTIO, & uxoris dote & gentilitiis hæreditatibus multatus.* Et *VELLEJUS PATERCULUS* Lib. II. c. 40. p. m. 578. *Cæſar in Cottæ Conſularis locum pæne puer à Mario, Cinnaque FLAMEN DIALIS creatus, victoria Sullæ, qu omnia ab iis acta fecerat irrita, amiſit ID SACERDOTIUM.* Vidit hoc *PETRUS JOSEPHUS CANTELIUS*; hinc in ſuo, quem de *Republica Romana* conſcripſit, *Libro*, ac in ſpecie de *Romanorum Sacerdotiis* agens Cap. III hunc in modum de fatis hujus Sacerdotii differit: *Flamen Dialis à Numæ temporibus ſummo ſemper in honore fuit, ad bella uſque civilia Marii & Syllæ, tum enim, PULSO C. CÆSARE, qui Sacerdotium illud etiam tum juvenis, Cinnæ gener, adeptus fuerat, à Sylla ſublatus eſt, poſt annos plus minus centum ab Auguſto reſtitutus, Theodoſii tandem ætate, una cum aliis Sacerdotibus, deſiit.* Ubi non poſſumus non monere, vix ſtare poſſe *PLUTARCHI* in *vita Cæſaris* p. 707. aſſertum, neque *tempus*, neque *rem ipſam* recte tradentis, referentiſque, *quaſi Sulla poſt reditum in Urbem inimicus Cæſaris in comitiis impediviſſet, ne Cæſar Sacerdotium hoc impetraret*: ἀλλὰ μιλὼν, inquiens, ἡ ἱερωσύνην εἰς τὸ δῆμον προσῄει, ἔτω πάνυ μειρακιῶν ἦν, τάυτης μὲν ἐκπίτειν αὐτὸν ὑπεναντιωθεὶς Σύλλας παρεσκεύασεν, h. e. *ſed ad petitionem Sacerdotii pæne impubes venit in campum. Cæterum hujus repulſam, adverſante ei Sylla, tulit.* Non igitur *obtinuit*, quod ambibat; Sacerdotium Cæſar, nec creatus eſt FLAMEN DIALIS, quod tamen aliter ſe habere, ex adlatis *duorum Autorum Romanorum* teſtimoniis, *Græco Scriptori* omnino præferendis, patet ad oculum, ante nos hoc etiam jam obſervantibus *Iſ. Caſaubono* & *C. Patino* ad *Suetonium.* De *apice*, *Flaminis* indice, infra ad n. 14. pluribus agemus.

NUM. 10.

Vacat.

NUM. 11.

Caput Cæſaris laureatum ſiniſtram verſus, ante illud caduceus, pone lauri ramus.

Caduceus obſervandus hic occurrit, conſtans ex *baculo*, *poteſtatis* indice, *duabus ſerpentibus*, quæ *prudentiæ* argumentum haberi ſolent, ac denique *duabus alis*, ſeu *pinnis*, quæ ſingula conatus hominum juvare ſolent; prorſus *ea forma*, qua *ipſum* deſcribit *vetus SCHOLIASTES* ad Librum I. *THUCYDIDIS*: Κηρύκιόν ἐστι ξύλον ὀρθὸν ἔχον ἑκατέρωθεν δύω ὄφεις πεπλεγμένους καὶ ἀντιπροσώπους, πρὸς ἀλλήλους κεκμένους. i. e. *caduceus eſt lignum rectum, habens utrimque duos angues circumplexos ſeſe, & oppoſitis frontibus ſe invicem reſpicientes. Hic*, quamvis *Mercurio* ſit proprius, quo ille inter alia ad *diſſidia & diſcordias tollendas* utebatur, à *cadendo*, ceu volunt, propterea *dictus*, quod *contentiones & bella cadere faciat*, juxta illud *HORATII* Libr. I. Carm. 10.

Tu pias lætis animas reponis
Sedibus: virgaque levem coërces
Aurea turbam.

Ac illud *PLINII* Libro XXIX. c. 3. *Hic ta-*

amen complexus anguium & efferatorum concordia, auſa videtur eſſe, quare exteræ gentes caduceum in acis argumentis, circumdata effigie anguium, feceint. Neque enim criſtatos eſſe in caduceo mos eſt: *HOMERIQUE* in *hymno Mercurii:* Ὅλῳ κ' πλήτῃ φέναξιν ῥάδον nominantis, eo, *quod nihil popularius, nihil gratius civitati, quam pax, qua non modo ii, quibus natura ſenſum dedit, ſed etiam tecta atque agri lætari videntur*, ſecundum *CICERONIS* Lib. II. de *Lege agr.* effatum; aliis tamen, uti & hic videmus, tribui conſuevit, velut *felicitatis Orbis Romani, ac pacis*, qua ſub Cæſare *Populus Romanus* potitus eſt, ſymbolum. *Laurus* vero *triumphis*, aſſerente *PLINIO*, *proprie dicata*, ab altera parte addita, *victorias triumphoſque Cæſaris* (cum *Imperatorum faſces* non ſolum *lauro* decorarentur, ſed & ipſi *poſt victoriam laurum* in *Jovis gremium*, teſte *PLINIO*, (13) deponerent) ac per *hos Populo Romano partam pacem* ac *felicitatem*, caduceo ſignificatam, deſignare videtur; ſique *averſam* in nummo attendimus, quæ *Livinejum Regulum* cum *tauro cornupeta* exhibet, ex eo manifeſtum redditur, *tuto nunc Populum Romanum, pace ubique per bella data, ſpectaculis intereſſe, paciſque adeo commodis per Cæſarem hac frui poſſe ratione*, indigitari. Communicat nobis quoque hoc Caput *H. GOLTZIUS* Tab. I. N. 10.

NUM. 12.

CÆSAR. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus.

Poſt *caput Cæſaris laureatum*, de quo ad N. I. ſatis jam multa, obvia hic eſt *CÆSARIS vox*, conſuetum *Juliæ Genti*, ceu in vulgus notum, *COGNOMEN* vel (veluti in *Gordiani*, Imperatoris, Conſtitutione Leg. IV. Cod. de Teſtam.) quod alias appellatur AGNOMEN, & in aliis Familiis, vel *à rebus geſtis*, vel ab *animi affectibus*, vel *corporis nævis* ad majorem *diſtinctionem*, ut *APPIANUS* docet, dari conſueverat) quale & *Burſio* in hac ipſa *Julia* Familia eſſe ſolet. *Tria*, ſiquidem (juxta *AUSONIUM* Idyll. XI.) *Nomina nobiliorum* apud Romanos communiter eſſe ſolebant; Hoc certius, quod iſtud *ſequentium* ipſius ſucceſſorum *titulum* dederit, (14) quam unde *originem ſuam* traxerit. Sunt, & quidem non pauci, nec infimi ſubſellii Autores, qui à *cæſo matris necatæ utero*, deductum volunt, in quibus *SUIDAS*, (15) *CEDRENUS*, *GLYCA*, *ÆLIUS SPARTIANUS*, *SERVIUS*, *Etymologici magni AUTOR*, *ANTON. AUGUSTINUS Dial.* III. *Antiq.* p. m. 42. Sed hac ratione, *FESTI POMPEII* judicio, rectius *Cæſo*, quam *Cæſar* diceretur, *Cæſones*, ſcribentis, *appellantur*, *ex utero matris exſecti*, quamquam & hoc affirmare audeat *PLINIUS*, Lib. VII. c. 9. ſcribens: *Auſpicatius, enecta parente, gignuntur: Sicut Scipio Africanus prior natus, primusque Cæſarum à cæſo matris utero dictus: qua de cauſa & Cæſones appellati.* Alii ex eo, quod cum *Cæſarie*, vel *coma*, *primus in Juliorum familia natus ſit*, ſic dictum exiſtimant, in quibus *FESTUS*: *Cæſar, quod eſt cognomen Juliorum, à Cæſarie dictus eſt, quia ſcilicet cum Cæſarie natus eſt*: itemque *ÆLIUS SPARTIANUS* in *Ælio Vero* c. 2. *Cæſarem* propterea appellatum reputans, quod cum *magnis crinibus* ſit *utero parentis effuſus.* Quorſum & inclinare videtur non ſolum *OISELIUS* in *Theſauro Numiſmatum* p. 5. ſed & *JOHANNES TRISTANUS* in *Commentario Hiſtorico in Julium Cæſarem* p. 20. *Iulum* cum SERVIO (16) à *barbæ lanugine* non ſolum, quam ἴουλον Græci dicunt, derivans, bellamque ſic convenientiam inter *Julum* & *Cæſarem* ſe reperiſſe exiſtimans, verum etiam à Græco καισαρίας; ſed rectè propterea ab *illuſtri Spanhemio* caſtigatus in *doctiſſimo in Juliani Cæſares Commentario* (17). Rurſus alii ab *oculis cæſiis*, hoc eſt, *glaucis*, quibus gaviſum iſtum fuiſſe, qui *primus hoc cognominis* in Familiam intulerit, cujus etiam SPAR-

(23) Lib. XV. c. 30. *Laurus triumphis proprie dicatur.* Et paulo poſt: *Hac* (*Delphica* lauru) *victores Delphis coronari, & triumphantes Romæ.* —— *Sterilem vero earum* (baccarum) (*quod maxime miror*) *triumphalem, eaque dicunt triumphantes uſi: niſi id à Divo Auguſto cœperit, ut docebimus, ex ea lauru, quæ ei miſſa è cælo eſt; minima eſt altitudine, folio criſpo ac brevi, inventu rara.* —— *Romanis præcipue lætitiæ victoriarumque nuncia, additur literis & militum lanceis, piliſque. Faſces Imperatorum decorat. Ex his in gremio Jovis optimi maximique deponitur, quoties lætitiam nova victoria attulit.* Confer *PLUTARCHUM* in *Pomp.* p. 640. Teſtatur & id MARTIALIS L. VII. Epig. 5.

Publica victrices teſtantur gaudia chartæ,
Martia laurigera cuſpide pila virent.

Et de altero SILIUS ITALICUS Lib. XV.

Sed dabo, qui veſtrum ſævo nunc Marte fatigat
Imperium ſuperare manu, laurumque ſuperbam
In gremio Jovis exciſis deponere Pœnis.

(24) De quo rectiſſime *DIO* Lib. XLIII. p. 235. *Id vero Imperatoris nomen à JULIO, quemadmodum etiam CÆSARIS NOMEN, tanquam peculiare ſummi IMPERII COGNOMENTUM, ad OMNES deinceps IMPERATORES dimanavit.*

(25) Qui ita ſub *Julio*: Καῖσαρ, ὅτως ὀνομάζον) οἱ Ῥωμαίων βασιλεῖς ἀπὸ Ἰουλίου δ μὲν ἡμιθέου. ÆLIUS SPARTIANUS: *Cæſarem, vel quia, mortua matre, ventre cæſo ſit natus, &c.* SERVIUS: *Cæſar, vel quod, cæſo matris ventre, natus eſt, vel quod avus ejus in Africa manu propria occidit Elephantem, qui Cæſar dicitur Pœnorum lingua.*

(26) Qui ita: *Et occiſo Mezentio Aſcanium, ſicut Julius Cæſar ſcribit, Julum cæſum vocari, vel quaſi Juloni, id eſt ſagittandi peritum, vel à barbæ lanugine, quam Ἴουλον Græci dicunt, quæ ei tempore victoriæ naſcebatur.* Pergit: *TRISTANUS: En effet Ἴουλος ſignifie τὸν ἰξάνθην τῶν γενείων, le poil follet, qui court au long des joues. &c. De plus le dit Tzetzes dit; qu'il ſignifie τὸν συστροφὸν τῶν τριχῶν, qui eſt ce tour de cheveux creſpez & annelez, que la nature accorde à pluſieurs, autour de la teſte, & aux autres l'artifice. Ce qui me perſuade que la plus vraye origine du ſurnom de Ceſar attribué à la famille Julia, eſt deuë à l'explication qu'on a voulu donner à ce nom de Julius, & que celuy qui premier le receut, en fut decoré, pource qu'il avoit naturellement la perruque & chevelure de cette qualité: car Καισαρία dans Heſychius, eſt interpreté εὐκομία, c'eſt à dire, qu'il avoit une chevelure ſi epaiſſe, ſi bien couverte & remplie, qu'elle luy garniſſoit la teſte, comme la coëffure que les femmes ſe font à armet, de leurs propres cheveux, les tordans gentiment en cordons ou en nattes pour les agencer tout autour de la teſte, en la couronnant avec iceux mignardement; leſquelles parts de cheveux avant qu'eſtre cordonnez ou nattez, eſtoient ce que les Latins appellent capillorum ſpiras, parce qu'ils encernent la teſte des femmes, demy torts, comme les plis & replis d'un ſerpent, & ainſi que nos femmes les accommodent encore à preſent. Ainſi la ſignification du mot Ἴουλος Julus, & de Cæſar du mot Καισαρία, ſe rencontrent fort bien au ſujet du nom &c.*

(27) P. 33. *Monſieur de Saint Amant, dans ſes Commentaires ſur l'Hiſtoire Romaine, a crû pouvoir tirer l'origine du nom de Jules d'un mot Grec, qui ſignifie une Chevelure bouclée ou frizée, pour l'accorder ainſi avec le nom de Ceſar, qu'on fait auſſi venir de* Cæſaries, *ou longue Chevelure. Mais comme les Anciens nous donnent d'autres etymologies de ce nom de Jules; qu'il n'y a aucun Auteur, que je ſçache, qui y faſſe une pareille alluſion; que c'eſtoit le nom d'une Famille Romaine fort ancienne; & que d'ailleurs le mot de Ceſar a une origine plus plauſible, que celle de* Cæſaries *il n'y a pas lieu de s'arreſter à cette remarque du Sieur Triſtan.*

SPARTIANUS meminit, *vel*, ſcribens, *quod oculis cæſiis, & ultra humanum modum viguerit.* Plures ad *ſignificationem* vocis *Cæſaris* confugiunt, quam in *Punica lingua*, quæ ex *Syriacâ* fluxit, (כשירא ſcilicet) *elephantem* notare dicunt, ac, quod quidam *elephantem pugnando in Africa* occiderit, inde ipſi nomen *Cæſaris* adhæſiſſe. Suffragatur *CONSTANTINUS MANASSES* p. 71. Καίσαρες δὲ ἐλέφαντες τοῖς Φοίνιξι καλοῦνται. Ex recentioribus *IS. CASAUBONUS ad Suetonium. Et fortaſſe inde eſt, quod Punica lingua elephas Cæſar dicebatur*, quaſi *tutamen & præſidium Regionum*; quamquam & addat: *Poteſt & Syriaca vox eſſe, ut aliæ multæ in eo Auctore. Nam in Targum Jonathanis* כשירא *extat notione affini pro ſcuto, vel clypeo.* Sanè *SPARTIANUS, & SERVIUS in Libr. I. Æneidos*, autores ſunt, hoc *nomine claruiſſe primum* Caji Julii Cæſaris *avum*, qui in *Africa propriâ manu elephantem interfecit. SERVII* verba ſupra (18) dedimus; *SPARTIANI* verò hæc ſunt: *Cæſarem vel ab elephanto (qui Punica lingua Cæſar dicitur) in prælio cæſo, eum qui primum ſic appellatus eſt, doctiſſimi & eruditiſſimi viri putant dictum:* Ut inde fallatur *SALMASIUS* (19) eumque ſequens *JACOBUS OISELIUS* (in *Theſauro Numiſmatum ſelectiorum* p. 5.) qui ante *bellum Samniticum Claudium Cæſarem* ſe deprehendiſſe viſus eſt, ſed deceptus corruptis *Faſtis Capitolinis*, deſcriptisque ab *HERMOLAO BARBARO* 30, in quibus inter alia: CAES. AP. CLAUDIUS C. F. AP. N. CAECUS. Quod tamen legendum: CENS. AP. CLAUDIUS C. F. AP. N. CAECUS. uti correctius *hodie in iſtis* legitur, rectè hoc obſervante *RUPERTO in Epiſtola ad Reineſium* & *JOH. HARDUINO* in Notis ad *Plinium* Tom. II. pag. 150. Ut tamen ab omni errore propterea non ſit liber *SERVIUS*, quum dudum *ante Imperatoris Cæſaris avum*, immò jam tempore *Belli Punici* ſecundi, *Cæſaris cognomen in illa Familia uſitatum fuerit*, de quo videri poteſt *LIVIUS* XXVII. 21. 22. Facta poſtea, ut ſupra jam innuimus, *dignitatis declarandæ*, ſi non *generis ſucceſſionis, nomenclatio eſt*, a qua tamen *Vitellium* abſtinuiſſe, patet non ſolum ex *ejus nummis*, ſed & *SUETONII* verbis cap. 8. *Germanici cognomen recepit, Auguſti diſtulit, CÆSARIS in perpetuum recuſavit.* Exhibet hoc caput *H. GOLTZIUS* Tab. I. N. 2.

NUM. 13.

CÆSAR. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, pone lituus.

De *voce CÆSARIS* numero præcedente; de *Lituo* qui *Cæſarem* tunc *inter Augures* fuiſſe arguit, ſupra N. 6. à nobis actum eſt. Siſtit quoque hoc caput *H. GOLTZIUS* Tab. I. N. 4.

(28) Vide pag. 8. Nota numerali 25.
(29) In *Exercitationibus ad Solinum* p. 32: *Ante bellum Samniticum Claudius quidam Cæſar extitit*, ſcribens.
(30) In *Caſtigat. Plinian.*

NUM. 14.

CÆSAR IMPerator. Caput Cæſaris laureatum, lævam verſus, pone ſtella.

De *ſtella, originem* ejus deſignante, N. 6. dixi-mus, de voce *Cæſaris* vero N. 12. Reſtat *IMPERATORIS* vocabulum. Iſtud verò *nomen* vel *illis* tribuebatur, *qui imperium belli ſuis auſpiciis adminiſtrandi jus acceperant*, quod jus autem apud *Conſules, Prætores, Dictatores, Proconſules* & *Proprætores* erat, ac cuique ex his, ſi tum erat Magiſtratus, Imperium hoc *legè Curiatâ* deferebatur, ſi privatus, *plebiſcito.* Quare *illis, qui exercitibus cum Imperio præerant, ac rem benè geſſerant, victoriam ſingularem ab hoſtibus reportaverant, legeque definitum* (31) *numerum hoſtium deleverant*, tunc *hoc nominis* primum à *militibus* horumque favore, dehinc *decreto Senatus*, conferebatur, *Imperatoresque*, ut loquitur *SUETONIUS* in *Galba* & *Nerone*, c. 8. *conſalutabantur*; illisque ante reditum decerni ſolebat *ſupplicatio*, aliquanto verò poſt, ſi ingens eſſet victoria, *triumphus.* Scite id effert *CORNELIUS TACITUS* Lib. III. Annalium cap. 74. *Tiberius id quoque Blæſo tribuit*, ut *IMPERATOR à legionibus ſalutaretur; priſco erga Duces honore, qui, bene geſta Republica, gaudio & impetu victoris exercitus, conclamabantur.* Hinc rectè *ANTONIUS AUGUSTINUS Dialogo IV.* p. 65. *Imperatoris nomen non Magiſtratum deſignat, ut Dictatoris, & Conſulis, ut Cenſoris, ut denique Tribuni, ſed, parta demum victoria de hoſtibus, dari primum ſolet, & milites hoc titulo ſummos belli Duces IMPERATORES acclamabant.* Hinc Dio Lib. XLIII. p. 235. *Itaque iterum etiam eis tribuitur, quum victoriam aliquam obtinuerunt. Nam qui ſunt Imperatores ſemel hac appellatione, ſicut & aliis, adeoque prima utuntur. Qui vero bellis hac appellatione dignum aliquid geſſerunt, ii priſcum quoque nomen illud ſibi adſciſcunt. Unde fit, ut quis eorum iterum & tertium & pluries, nimirum quoties id meritus ſit, imperator nominetur.* Et Libro XLIV. p. 266. *Ea de cauſa Cæſar* PONTIFEX *Maximus, Deorum reſpectu; noſtrum (Senatorum)* CONSUL, *militum IMPERATOR; hoſtium DICTATOR eſt creatus.* Poterant autem *hoc nominis*, ut & hoc addamus, obtinere in *abſentia*, nempe per *Legatos*, ſique *hi* feliciter hoſtem deleviſſent, tunc felix, fauſtusque rerum ſucceſſus & exitus non *illis* adſcribebatur, ſed *Duci, cujus auſpiciis pugnaverat exercitus victor*, & tunc ab iſto ille *Imperator* acclamabatur. Sane, ut rem exemplo declaremus; cæſis à *Germanico* hoſtibus, *miles* in loco prælii *Tiberium Imperatorem* ſalutavit, auctore *TACITO*, non *Germanicum. Numerum* hoſtium definiunt *DIO* Lib. XXXVII. *CICERO* ultima Philippica, & *OROSIUS* Lib. V c. 4. *DIODORUS SICULUS* numerum ſupra ɔɔɔcɪɔ hoſtium exigit in *Fragm.* Lib. XXXVI. *APPIANUS* verò Lib. II. *Bellor. Civil.* de rebus à *Curione* in *Africa* geſtis, illorum ccɪɔɔ debere eſſe, refert. Sed *abuſum* valdè hunc numerum *imminuiſſe*, teſtis eſt *CICERO* in Oratione XIV. Phi-

(31) Ex eo eſt, quod ſcribat *DIO* Libro XXXVII. p. 48: *Antonius hujus victoriæ* (quam interfecto & ſuperato Catilina reportavit) *cauſa IMPERATOR, quanquam cæſorum numerus conſtituto minor eſſet, appellatus eſt.*

Philippica: *Etenim cui viginti his annis ſupplicatio decreta eſt, ut non Imperator appellaretur? aut minimis rebus geſtis, aut plerumque nullis?* Paulloque poſt: *An ſi quis Hiſpanorum, aut Gallorum, aut Thracum mille aut duo millia occidiſſent, non eum hac conſuetudine, quæ increbuit, Imperatorem appellaret Senatus?* Qua ratione non ſolum *Blæſus*, ut modo audivimus, item *Munatius Plancus*, *C. Octavius*, Auguſti Pater, ſed & *Cicero* a militibus *Imperatores* appellati ſunt, & quidem *Cicero* tunc *Ciliciæ Proconſul*, ac, occupato armis ignobili vico, victoriam nactus perexiguam. Quamquam Lib. V. Epiſt. ad *Atticum* Epiſt. XX. ſatis magnifice de iſta, atque ita ſcribit: *Magnum numerum hoſtium cecidimus; caſtella munitiſſima cepimus, incendimus, IMPERATORES appellati ſumus.* Quamvis & hoc verum ſit, *priorum Cæſarum temporibus, difficiliorem ad illum honorem aditum poſtea patuiſſe, neque datum cuiquam ſua ætate* (h. e. Hadriani) referat *APPIANUS*, ſecundo Ἐμφυλίων, *niſi qui decem millia hoſtium ſuſtulerit*, cum antea ὅτι πᾶσι τοῖς μεγίστοις ἔργοις *tributus fuerit*, de quo & *CICERONEM* ſuo tempore conquerentem jam quoque audivimus. Sed à *Julii Cæſaris* ævo *Imperator*, quæ *tertia* ſignificatio hujus vocis eſt, *Regem*, ſeu *regia dignitate heroëm, cui ſupremum belli pacisque arbitrium collatum*, denotabat. Comprehendit tres haſce *notiones* egregiè *DIO* Lib. XLIII. p. 235. quamvis paulùm obſcurius: Τό, τε ξ αὐτοκράτωρ ὄνομα, ὃ κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔπι, μένον; ὥσπερ ἄθλοι τε καὶ ὡς εἰπεῖν πολλάκις, ἐπ τ πολέμων, ἐπεκλήθησαν; δὲ ὡς οἱ πνὰ αὐτοπλῆ ἡγεμονίαν ἢ καὶ ἄλλην πιὰ ἐξουσίαν λαβόντες, ὠνομάζοντο, ἀλλὰ καθάπαξ τοῦτο δὴ τὸ καὶ νῦν τοῖς τὸ κράτος ἔχουσι διδόμενον, εἰνῶ τότε πρώτῳ τε καὶ πρῶτον, ὥσπερ τι κύριον ἐσοίθησαν. *Imperatoris quoque nomen, non antiqua tantum pro conſuetudine, qua id cum alii, tum ipſe quoque ſæpius, ex bello reportaverat, neque ea ratione, quod ei merum imperium abſolutamque poteſtatem deferrent, Cæſari tribuerunt, ſed eo modo, quo nunc iis, qui ſummum imperium obtinent, tum primo Cæſari primum impoſuerunt, tanquam ipſi proprium. Non tamen ſublata antiqua hujus nominis ratione, ſed utraque integra.* Quo in *tertio ſignificatu* illud non ſolum *prænomen ſequentium Imperatorum*, ceu mox audiemus, ſed & *cognomen* quaſi factum eſt, & de *Auguſto*, ut rem exemplo illuſtremus alio, *DIO* Lib. LII. p. 494. memorat, illum *Imperatoris nomen* in *tertio* ſignificatu, (32) *quinto ſuo Conſulatu* aſſumſiſſe, cum *antea*, & *dehinc* etiam ſæpius illud *in ſecunda notione meruerit*, & ut *marmora* nos edocent, vel *vicies*, aut, ut *TACITUS* (33) & *DIO* (34) referunt, inſuperque *nummi* (35) teſtantur, *ſemel atque vicies iſtud* ſibi, *præliis feliciter commiſſis*, *pepererit*; & de *Galba* conſtat iſtius titulum hunc eſſe in nummis; SER. GALBA. IMP. CÆS. AVG. In *tertio* ergo *ſignificatu hunc Cæſari* hic convenire, notamus, *Senatumque ob maximam de Pompejo partam victoriam, inter alios honores ipſi & nomen IMPERATORIS decreviſſe*, ita ut *non pro antiqua receptaque dudum conſuetudine id uſurparet, ſed eo modo, quo poſteà ſummum Imperium adepti, velut ipſi peculiare, ac proprium.* Quamquam non negandum ſit, illud & in nummis *ſecunda* in ſignificatione, quaſi vice *cognomenti* occurrere, cum in iis IMPERATOR QUARTO, QUINTO, SEXTO dicatur, licet in *nummis Goltzianis* tantummodo. Autorque *PLUTARCHUS* eſt, ipſi in *ſecunda* hac *notione primum* datum fuiſſe, cum *Pro-Prætor Gallæcos & Luſitanos in Hiſpaniâ ulteriore deviciſſet.* Sic enim id tradit laudatus modo *PLUTARCHUS* in *Cæſare* p. 713. *Cæſar ex Prætura Provinciam ſortitus Hiſpaniam: Ut ergo Hiſpaniam attigit, Gallæcos & Luſitanos bello petiit, domuitque. His actis, clarus decedit Provincia, tum ipſe pecunioſus, tum impletis præda militibus, atque IMPERATOR eſt ab illis appellatus,* καὶ αὐτοκράτωρ ὑπ᾽ αὐτῶν. Dehinc in *Gallia*, de qua triumphavit, *IMPERATOR iterum* appellatus eſt. Ex Pugna *Pharſalica*, atque ex *Ægypto* capta, hunc titulum non accepit. Devicto vero *Pharnace*, *tertium IMPERATORIS titulum* meruit, & *tropæum* quoque erexit. *Quartùm* eundem ex *Africa*, debellato *Juba*, Numidiæ Rege, de quo etiam triumphum anno $\frac{707}{8}$ egit, *reportavit.* Anno $\frac{708}{9}$ Conſulatum *IVtum* iniit, atque ab eo die *Imperator V*, ob *Hiſpanienſem victoriam* dictus eſt. Claſſicus vero de tertio hujus nominis ſignificatu apud *SUETONIUM* eſt locus in *Cæſare*, qui cum primis hic attendendus cap. 76. *Non enim honores modo nimios recepit, ut continuum conſulatum, perpetuam Dictaturam, Præfecturamque morum, inſuper* PRÆNOMEN IMPERATORIS &c. Et *DIO* affirmat Lib. XLIII. & LII. p. 494. *iſtud nominis novo more eidem, & Filiis ejus, ac Nepotibus Fuiſſe conceſſum à Senatu, ac in Auguſto poſtea renovatum, ut regii nominis invidia civili vocabulo imminueretur, ſumma tamen Imperii penes ipſos maneret.* Itemque Libro XLIV. p. 235. *Id vero*, ſcribit, *IMPERATORIS nomen à JULIO, quemadmodum etiam CÆSARIS nomen, tanquam peculiare SUMMI IMPERII COGNOMENTUM ad omnes deinceps IMPERATORES dimanaſſe.* Quanquam iſtud non *prænominis loco*, uti *SUETONIUS* loco jam memorato vult, neque in *hoc*, neque in *omnibus ejus numinis*; ſed ſemper *cognominis* loco uſurpatum offendamus, quod jam dudum *omni noſtro elogio major*, & ſicuti in *omnibus diſciplinis, ita & in hac incomparabilis, illuſtriſſ.* inquam, *EZECH. SPANHEMIUS* in de *Uſu & Præſtantia Numiſmatum* aureo Libro p. 688. adnotavit. Imo de *Tiberio* & *Claudio* etiam aſſeverat *SUETONIUS*, eos à *prænomine IMPERATORIS* abſtinuiſſe, quorum exemplo ab aliis Imperatoribus poſtea, puta *Severo*, *Caracalla*, *Gallieno*, neglectum quoque fuiſſe, certum eſt. Offendimus quoque hoc caput apud *H. GOLTZIUM* Tab. I. N. 6.

(32) Qui ita: *Eodem anno etiam IMPERATORIS nomen accepit: non quale propter victoriam tribui more vetuſto ſolebat, ſed quo ſumma Imperii demonſtraretur, quod patri quoque ejus, filiis nepotibusque, fuerat* decretum.

(33) De *Auguſto*, *Annal.* Lib. I. *Nomen Imperatoris ſemel atque vicies partum.*

(34) Libro nempe LII. p. 494. Ἐκείνην δὲ πολλάκις μὲν καὶ πρότερον, πολλάκις δὲ καὶ ὕστερον ἀπ᾽ αὐτῶν ἔργων ἔλαβεν, ὥστε καὶ ἐν τῷ εἴκοσιν ὄνομα ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ σχεῖν, i. e. *Hanc etiam (Imperatoris* appellationem) *ſæpius & antea & poſtmodum ex ipſis rebus a ſe geſtis reportavit, ſemel & vicies IMPERATOR dictus.*

(35) Qui ſunt in *GOLTZIO & OCCONE*, in quibus *Imperator XXI.* ſignatus legitur.

NUM. 15.

CÆSAR IMPerator. Caput Cæſaris laureatum, lævam verſus.

Nihil continet hoc caput, quod non in *præcedentibus* fuerit jam exhibitum, modo poſitu literarum variato, quare pergimus ad ſequens.

NUM. 16.

CÆSAR IMPerator. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus.

Nihil hic nobis offertur, quod non N. 1. 12. & 14. jam attigerimus, tantum in *poſitu literarum* à prioribus differt.

NUM. 17.

CÆSAR IMPERator. Caput Cæſaris laureatum, lævam verſus.

Omnia explicata *Numeri* 1. 12. & 14. dabunt, diſtat autem à prioribus *diverſitate literarum.* Offendimus quoque hoc caput apud *H. GOLTZIUM* Tab. I. N. 11.

NUM. 18.

CÆSAR IMPERator. Caput Cæſaris laureatum, lævam verſus.

Solus poſitus literarum hoc à præcedentibus diſcernit.

NUM. 19.

Vacat.

NUM. 20.

CÆSAR PARENS PATRIÆ. Caput Cæſaris laureatum ac velatum locatur lævam verſus, ante lituus, pone apex.

De *voce Cæſar*, N. 12.; de *velamine*, Sacerdotii ac *Pontificatus* ſui indice N. 9; de *lituo*, *Augurii* ſui ſymbolo, N. 16. egimus; reſtat, ut de *APICE & titulo* PATRIS PATRIAE diſpiciamus.

De *Flaminis* (qui, docente *SERVIO*, à *filo*, quo caput cinctum habebat, appellatus (36) & à *Numa Pompilio* (37) inſtitutus eſt) *apice* prius agamus; ab antiquo verbo *apere*, autore *FESTO*, quod idem ac *vinculo comprehendere*, dictus eſt. Fuit vero iſte *Pontificis maximi* & omnium *Flaminum*, ratione capitis, *tegumentum*, ſive *pileus*, juxta illud *LUCANI* Lib. I. 604.

Et tollens apicem generoſo vertice Flamen.

Ejus ſummum faſtigium *tutulus* appellabatur, infra verò dependentia duo *amenta*, quæ pileum ſub mento continebant, quod ſe mutuo *offenderent* & convenirent, antiquis *offendices* dicebantur. Apex talis à *du CHOUL* l. c. p. 259. ex *marmore* quodam repræſentatur. Ille vero *Flaminis Dialis*, (ἀπὸ τοῦ Διὸς, hoc eſt, à *Jove*) ſeu *Jovis ſacerdotis* pileus, *albogalerus* nominabatur. Geſtare illum *ſolus* ſolebat *Flamen*, nec licebat illum etiam *die feſto*, etiamſi æſtus ingraveſceret, ſi ſub *divo* eſſet, *deponere*, (38) *illoque tectus mortem ſubire* non poterat, ut tradit *APPIANUS ALEXANDRINUS* Lib. I. *Bell. Civil.* Fiebat autem ille ex *hoſtia alba Jovi cæſa*, cui affigebatur *apex virga oleagina.* Quorſum ſpectant illa *M. VARRONIS* ex *ſecundo Rerum Divinarum* verba, quæ *A. GELLIUS* Lib. X. c. 15. citat; *Is* (Flamen Dialis) *ſolus album habet galerum, vel quod maximus eſt, vel quod, Jovi immolata hoſtia, albato* (vel, ut *JOH. FRIDERICUS GRONOVIUS* emendat, *alba*) *fieri oporteat.* Munus *Flamini* datum erat ſacra faciendi, victimaſque cædendi. *Gaudebat*, ſicut & cæteros auctoritate & inſignibus anteibat, (nam ſuper *Flaminem Dialem* in *convivio*, niſi *Rex* ſacrificulus, nemo alius *accumbebat*) *ſingularibus prærogativis*, nam ipſi licebat uti *lictore*, *ſella curuli*, *regia*, *& veſte inſigni*; *vinctum*, ſi ejus ædes adiret, *ſolvere*; *reum*, ad pedes ejus devolutum, *verberibus illo die arcere*; ſed *exercitum armatum extra Urbem conſpicere*, *jurare*, *annulo niſi pervio caſſoque uti*, *equo vehi*, *ignem è Flaminia efferre*, *nodum in apice*, *in cinctu*, *in alia parte ullum habere*, ipſi religio erat. *Illos*, autoribus *DIONYSIO & LIVIO*, *Numa* inſtituit: cum enim prævideret, *Reges*, belli gerendi cauſa, frequentius *Urbem derelicturos eſſe*, *Flaminem Dialem*, hoc eſt, ut ſupra innuimus, *Jovi aſſiduum ſacerdotem* conſtituit: cui *duos* poſtea adjecit, *Marti unum*, ac *Quirino*, ſeu Romulo, (39) *alterum*, *Martialem*

(36) Ita *SERVIUS*: *Flamines in capite habebant pileum* &c. *quod cum per æſtum ferre non poſſent*, *filo tantum capita religare cæperunt: nam nudis penitus capitibus incedere nefas erat; unde à filo, quo utebantur*, *Flamines dicti ſunt*, *quaſi Filamines.* Confer *VIVEM* in Lib. II. Auguſt. de Civit. c. 15. & *LILIUM GYRALDUM* Syntagm. 17. p. 458. Alii *Flamines* quaſi *pileamines* dictos capiunt, PLUTARCHUS in vita Numæ p. 64. Nam & priſcos *Flamines* nominabant à *pileis*, quibus caput tegebant, quaſi *pilamines* (ut proditum memoriæ eſt) Græcis dictionibus tunc plus quam hoc ſeculo Latinæ linguæ immixtis. Vide *ANS. SOLERII* Libr. de *pileo* p. 239. & PIERIUM *L.* 40. Mittimus ut abſonum, quod notat voce Ποντίφιξ, *Flamines* Romanis dictos, quaſi *flumines*, a cura *fluminis*, ſicut *Pontifices* à *pontis effectione* denominatos fuiſſe multi exiſtimarunt.

(37) *LIVIUS* Lib. I. cap. 20: *Tum Sacerdotibus creandis animum adjecit: quanquam ipſe plurima ſacra obibat, ea maxime, quæ nunc ad Dialem Flaminem pertinent. Sed quia Jovi Flaminem aſſiduum Sacerdotem creavit* &c. Jam etiam Sacerdotum, quos Pontifices adſcribunt, Ordines & primordium Numæ, ajuntque ipſum inter eos Pontificem maximum fuiſſe: inde ducto vocabulo (ut nonnulli volunt) quod deos curent, qui poteſtatem & arbitrium habent omnium rerum. Sunt, qui à dictione *poſſe* deducunt, exemptis quibusdam literis, præcipiente ſacerdotibus legiſlatore ſacrificia facere, quæ *poſſent*; nec, ſi quod intervenerit majus impedimentum, fatigante eos. Maxima pars nomen omnium abſurdiſſimum approbant, neque aliunde quam à ſacris, quæ peragebantur in pontibus, ſanctiſſimis & antiquiſſimis, hoc cognomen inveniſſe; quorum tuendorum & reficiendorum, ut cæterorum perpetuorum & ſolennium ſacrorum, ad hos ſacerdotes cura pertineat, neque enim licitum eſſe, ſed nefas putare Romanos pontem ſublicium ſolvere; ut innuit PLUTARCHUS in Numa p. 65.

(38) VALERIUS L. I. *At Sulpicio inter ſacrificandum a capite apex prolapſus eidem ſacerdotium abſtulit.*

(39) Apud PLUTARCHUM in Numa p. 60: Proculus

lem ac *Quirinalem* dictum. *Flamines Martiales* ex *nummis* noti sunt *L. Lentulus* & *L. Valerius Flaccus*: *Flamen* verò *Quirinalis Numerius Fabius Pictor.* Sequioribus temporibus *duodecim* adhuc in *multorum Deorum honorem* additi sunt, juxta illud *CICERONIS* de Legib. II. 8. *Divisque aliis Sacerdotes, omnibus Pontifices, singulis Flamines sunto*; quamvis *posteriores* non ejusdem auctoritatis cum *primò recensitis* fuerint: hinc distinctio in *proto-Flamines* & *archo-Flamines*, in *majores* & *minores*, in *antiquiores* & *patritios*, & *recentiores* ac *plebejos*. Nec erant saltem *intra Romam*; sed & *extra illam* deprehendimus istos, secundum illa *CICERONIS in Oratione pro Milone: Ad Flaminem prodendum Lanuvii.* Notique sunt *Flamines provinciæ Hispaniæ citerioris*, *Coloniæ Tarraconensis*, *Augustalis* aliique, & ex *lapidibus* satis constant. De quibus omnibus, & imprimis *hoc sacerdotio* videri poterunt *APPIANUS ALEXANDRINUS* l. c. *FESTUS*, *ALEXANDER AB ALEXANDRO Gen. Dier.* Lib. VI. c. 12. *AULUS GELLIUS* Lib. X. c. 15. qui *Flaminis* multas ibidem *recenset ceremonias* ex *Fabii Pictoris* Libro I. *FENESTELLA de Sacerdotiis Romanor.* c. 15. *GYRALDUS de Sacrificiis* c. 16. *P. RUBENIUS Elector.* Lib. II. c. 25. *LAZIUS Commentar. de Rep. Rom.* Lib. III. c. 13. *ONUPHRIUS PANVINIUS* de R. R. Lib. II. p. 164. *MERULA de Sacerdotiis* cap. II. §. 9. *GUILIELMUS du CHOUL dans son discours de la Religion des anciens Romains* p. 136. & 158. nec non 264. qui simul *summum priorum Imperatorum pietatis studium ex isto capite elicuit.* *FLAMINEM* verò DIALEM, ut ad nummum nostrum revertamur, *hunc apicem* gestare solitum, *exstitisse Cæsarem*, supra jam N. 9. evicimus, ubi de *Sacerdotiis ipsius* dicendi commoda erat occasio. Nunc ad memorabilem ejus titulum, à *Senatu* ipsi, devicto ad *Mundam Sexto Pompejo*, ac civilibus bellis passim compositis, datum, devenimus, qui est *PARENTIS PATRIÆ.* Et qui reticere eundem potuisset princeps Scriptor *SUETONIUS*? Sic potius de eodem, capite 75. *Non enim honores modo nimios recepit, ut continuum Consulatum, perpetuam Dictaturam, præfecturamque morum, insuper prænomen Imperatoris, cognomen PATRIS PATRIÆ.* Neque *DIO* illum Lib. XLIV. *præterit*, qui diserte p. 242. Πρός τε τούτοις τοιούτοις ὄσι, ΠΑΤΕΡΑ τε αὐτὸν τῆς ΠΑΤΡΙΔΟΣ ἐπωνύμασαν, καὶ ἐς τὰ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ἐνεχάραξαν; *Præter hæc PARENTEM PATRIÆ illum nuncupaverunt & suis numismatibus insculpserunt.* & pag. 266. Lib. XLIV. *Quum paullo post eum PATREM PATRIÆ appellaveritis.* APPIANUS L. II. de Bello Civili p. 494. ἀνερρήθη δὲ ἡ Πατὴρ Πατρίδος, *appellatus est & pater patriæ.* *Tempus*, quo *titulum hunc* à *Senatu*, nempe ex *Hispania redux*, tulit, diserte tradit *LIVII Epitome* Libro XVI. *Cæsar ex Hispania quintum triumphum egit; & cum multi, maximique honores ei à Senatu decreti essent, inter quos, ut PATER PATRIÆ appellaretur, ac sacrosanctus ac Dictator in perpetuum esset.* Factum vero hoc erat anno $\frac{708}{9}$ *ipso IV. Consule, sine collega*, primoque anno Julianæ correctionis. *Idem vero cognomen*, quod vivo dederat, *mortuo ei plebs* non detraxit, sicuti iterum, totidem verbis refert *SUETONIUS* cap. 58. *Postea solidam columnam prope XX. pedum lapidis Numidici in Foro*, (eo ipso in loco, ubi fuerat crematus) *statuit, scripsitque PARENTI PATRIÆ. Antonius in Epist.* ad *Hirtium*, quæ à *CICERONE* Philipp. 13. profertur: *Hostem*, inquit, *judicatum hoc tempore Dolabellam, eo quod sicarium occiderit, & videri cariorem populo Romano filium scurræ, quam C. Cæsarem PATRIÆ PARENTEM, ingemiscendum est.* Refragatur equidem *CICERO*, & *Antonium*, non *Populum*, *auctorem* istius columnæ facit, *occisoque decretum honorem* tradit, inscriptionemque aliter plane conceptam refert, nempe: PARENTI OPTIME MERITO, ita enim in *Epistola* 3. ad C. *Cassium* Lib. XII. ad *Familiares* scribit: *Auget tuus amicus furorem in dies, primum in statua, quam posuit in rostris, inscripsit: PARENTI PATRIÆ OPTIME MERITO.* Quin & alia *Parentis* ipsi *datum cognomen* confirmant, scilicet quod *Idus Martiæ*, quo percussus mucronibus *Cæsar* fuit, *PARRICIDIUM nominatæ* fuerint, iterum hoc tradente *SUETONIO*, capite 88. qui addit *Omnesque illi, qui manum ipsi intulerant, PARRICIDÆ fuere dicti.* Quandoquidem ipse *CICERO* Epistola 3. Lib. XII. ad *Familiares: ut non modo sicarii, sed jam etiam PARRICIDÆ judicemini, hoc est, percussores Parentis Patriæ, ceu recte* exponit *BADIUS ASCENSIUS* in hunc locum. De *his* ipse *CICERO: Fateor eos plusquam sicarios, plusquam homicidas, plus etiam quam parricidas esse: Siquidem est atrocius patriæ parentem, quam suum occidere.* Causam verò, cur *Parentes Patriæ* dicti, exponit *DIO* Lib. LIII. *Patris autem nomen licet jus aliquod eis in subditos tribuit, quale est Parentum in liberos; tamen initio non in hunc finem impositum est, sed HONORIS GRATIA, utque admonitioni ipsis esset, ut subditos LIBERORUM LOCO, hique rursus ipsos, velut PARENTES SUOS, CHAROS habeant.* Atque *Antonius* recte hanc appellationem in oratione post necem Cæsaris urgebat, prodente hoc *APPIANO* de Bell. Civ. p. 519. *Moxque recitare cœpit vultu gravi & ad mœstitiam composito, diserte singula pronuntians immoransque ei maxime parti, qua supra hominem Cæsar attollebatur, sacrosanctus, PATER PATRIÆ, bene meritus, Princeps appellatus. — —— Quum Decretum nominabat eum PATREM PATRIÆ, ipse subjunxit: En PIETATIS erga ILLUM TESTIMONIUM.* Et apud DIONEM Libro XLIV. p. 266. *Cæterum is PATER, is Pontifex Maximus, is sacrosanctus, is heros, is Deus mortem obiit?* Istam *Parentis Patriæ* appellationem *M. TULLIO CICERONI* primo, in *togâ* nempe, *Catone* & *Catulo* autoribus, (40) tributam, postea ad *Cæsarem* manasse observavit *PLINIUS* Histor. Natur. Lib. VII. c. 30. *Salve*, inquiens, *primus omnium Parens Patriæ appellate, primus in toga triumphum, linguæque lauream merite, & facundiæ Latiarumque literarum parens*; itemque *AUTOR* vitæ *Ciceronis*: *Primus in togâ triumphavit, primusque PATER PATRIÆ appellatus est*; nec non *APPIANUS Bell. Civil.* Lib. II. seriusque *cæteris compellationibus* addi consueviſſe, & non nisi post prævia magnarum rerum monumenta, simul affirmat. *AUGUSTUS* dehinc & *illud cognomen* obtinuit, cujus testes sunt *nummi* ipsius non

nobilis vir, vidisse sublimem se cum armis raptum *Romulum* adjuravit, vocemque audivisse, *Quirinum* appellari se jubentis.

(40) In Triumpho dudum antea hic *honor* contigit à militibus *Camillo*, referente *LIVIO* Libro V.

non pauci. *LIVIAM* etiam, *Tiberii matrem*, *eodem* uſam eſſe, teſtis eſt *TACITUS*: *Multa Patrum & in Auguſtam* (Liviam) *adulatio: alii PARENTEM, alii MATREM PATRIÆ appellandam cenſebant.* Et *DIO* Libro XVII. p. 610. Καὶ πολλοὶ μὲν ΜΗΤΕΡΑ αὐτὴν ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ, πολλοὶ δὲ καὶ ΓΟΝΕΑ πατρίδος γνώμην ἔδωκαν. *inventique haud pauci, qui matrem eam patriæ, ac genetricem appellandam cenſerent.* Sed *SUETONIUS* prodit viciſſim in *Tiberio* c. 50, ægrè id tuliſſe *Tiberium*, ſcribens: *Quare non PARENTEM PATRIÆ appellari, non ullum inſignem honorem recipere publice paſſus eſt.* Quin & ipſe *TIBERIUS* illam *Patris Patriæ appellationem obſtinatiſſime recuſavit*; perinde ac *NERO propter ætatem* utpote *adhuc teneriorem*, id iterum nobis referente *SUETONIO* c. 67. in *Tiberio*, & c. 8. in *Nerone*. Ut adeo *ſuperbire hoc titulo* eundem ex Cæſaribus *primum* in *nummis* videamus, dato hoc *ipſi* a *Senatu*, ut ſupra jam innuimus, cum *ad Mundam Sextum Pompejum* ſeu *juniorem* ſuperaſſet, ac *civilia bella* paſſim *compoſuiſſet*, ac *repetito* pariter *illo* poſt fata, ceu ſupra ex *SUETONIO* audivimus ac *ipſo CICERONE*, *Auguri* ipſi adhuc, atque *Pontifici*, quod ex adjectis ſimul colligimus ſymbolis, *velo*, *apice*, ac *lituo*. Hoc caput exhibet quoque *CASP. BARTHOLINUS de Inauribus* pag. 9. & *Anſelm. SOLERIUS de Pileo* p. 238.

NUM. 21.

Cajus CÆSAR IMPerator. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, ante lituus pone guttus.

De prænomine *Caji* infra N. 30. acturi ſumus. De *lituo* N. 6. egimus. *Guttum* à tergo eſſe, qui cum *ſimpulo*, autore *VARRONE*, in ſacris remanſit, nemo vocabit in dubium, præſertim *figuram vaſis*, & *etymologiam nominis* rectè conſiderans. *Nomen* verò, ſi eidem *VARRONI* credimus, accepit à *gutta*, quod propter *colli anguſtiam liquor ex eodem guttatim ſaltem effluat*. *FESTO gutturnium* vas eſt, ex quo *aqua in manus* datur; ab eo quod propter *oris anguſtiam guttatim* fluat. Servabant verò *eodem* olim non ſolum, juxta *GELLIUM*; *oleum*, (41) ſed & *vinum* illo *libabant*, quod & *JUVENALIS* Satyr. III. 263. docet,

Et ſonat unctis
Strigilibus, pleno componit lintea gutto.

Gutti cornei mentio eſt apud *MARTIALEM* Lib. XIV. Ep. 52; *Fagini* apud *PLINIUM* Lib. XV. cap. 38; *Samii* apud *GELLIUM* l. c. Lib. XVII. c. 8. *Formam* invenies apud *LAUR. BEGERUM* Tom. III. *Theſ. Brandenb.* p. 394. *du CHOUL* p. 252. 253. *CLAUDE DU MOLINET dans ſon Cabinet de la Bibliotheque de* Sainte *Genevieve* Tab. 10. N. VI. p. 21. *LUD. NONNIUS* in *Commentario ad Nummos Goltzianos Cæſaris* p. 31. & *I. VALENS* in *Conſular. Num.* p. 42. *poculum anſatum*, ſeu *præfericulum*, etiam vocant, quod in *ſacrificiis prælatum* fuerit; ſed quando *FESTUS præfericulum*, *vas æneum ſine anſa*, *patens ſummum*, *velut pelvis*, *quo ad ſacrificia utebantur*, deſcribit, *guttum*, ſeu *gutturnium*, maluimus dicere: quamvis & *guttum* ſine anſâ exhibeat *CLAUDE DU MOLINET* loco cit. p. 27. Tab. II. n. VI. Sed cur *guttus* & *lituus* hic, & in ſubſequente *lituus* & *ſimpulum in Cæſaris nummis*? Reſpondemus, quod is velut *Pontifex Maximus* omnia *ſacerdotia ſub ſe comprehenderit*, *adeoque ipſi omnium Sacerdotiorum ſymbola ſine diſcrimine rectè etiam tribuantur*. *H. GOLTZIUS* quoque hoc caput exhibet Tab. I. N. 12.

NUM. 22.

CAESAR IMPerator. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, pone lituus & ſimpulum.

Omnia, quæ hîc occurrunt, jam ſupra N. 1. 6. & 8. attigimus, quo B. L. remittimus, ne actum agere, aut rem præter neceſſitatem multiplicare velle, videamur. Siſtit alias hoc caput *H. GOLTZIUS* Tab. I. N. 1.

NUM. 23.

CAESAR IMPerator. Caput Cæſaris laureatum dextram verſus, pone lituus, & ſub illo ſimpulum.

Si B. L. N. 1. 6. & 8. adire lubuerit, hæc ce jam *expoſita* deprehendet *omnia*. Affert quoque hoc caput *H. GOLTZIUS* Tab. I. N. 3.

NUM. 24.

CAESAR IMPerator Pontifex Maximus. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, pone ſimpulum.

Nihil præterea in hoc capite quoque attendendum venit, quam *titulus Pontificis Maximi*, qui à *poſſe* & *facere*, ſecundum *Q. MUTIUM*, & *CAMERARIUM*, vel â *ponte* & *facere*, ſecundum *VARRONEM* & (42) *DIONY-*

(41) *GELLIUS* Lib. 17. c. 8. p. m. 667; *Guttam Samiam imprudens ore tenus inanem, tanquam ſi ineſſet oleum, affert, convertitque eum.*

(42) Nempe, quod *pons ſublicius Romæ* à Sacerdotibus primum fuerit exſtructus; quorſum & reſpexiſſe videtur autor Inſcriptionis in *Dacia* repertæ & in honorem *Trajani* poſitæ:

PROVIDENTIA AVG
VERE PONTIFICIS
VIRTVS ROMANA
QUID NON DOMET
SVB IVGVM ECCE
RAPITVR ET DA-
NVIVS

(43) DIO Lib. XLIII. p. 226: *Alii quoque duo viri ſub ſacrificii præſcriptione jugulati ſunt --- --- tamen in campo Martio à Pontificibus & Salio immolati ſunt.* Et juxta PLUTARCHUM in Numa p. 66. Pontifex maximus inſtar erat interpretis & vatis: vel potius ſacrorum antiſtitis, qui non tantum publicarum ceremoniarum ageret curam, verum etiam ſacrificia privata obſervaret, & vetaret ſolennia excedere, doceretque quibus hoſtiis dii colendi, vel placandi ſint. Inſuper Virginum Veſtalium cuſtos erat &c. & ſi peccaſſent Virgines Veſtales cædebantur à Pontifice maximo. Pontifices præterea juſta funebria, quibus opus eſt, præſcribebant. Confer praeterea SUETON. in Aug. cap. 31. Et hæc *Faſtorum* cura illis legitur tradita jam à *Numa* teſtante LI-

NTSIUM, nomen adeptus est. (43) Erat verò *iste*, qui *Pontificum collegio præfectus* erat; propterea que à *Numa* (44) *constitutus*, ut *in rebus sacris consilia ab eo peti possent*; Et, juxta FENESTELLAM, is, *qui unus omnibus præfectus fuerat à Numa Pompilio, qui habuit ex se sacra omnia exscripta, exsignataque; quibus hostiis, quibus diebus, ad quæ templa, sacra fieri deberent.* Hujus siquidem erat, in *Sacerdotum omnium mores, officia, ac ceremonias inquirere, novas leges in sacris ferre, edicere, quibus hostiis Dii essent placandi, quibus diebus id fieri oporteret, quibus in templis hoc peragendum, quæ sacra publica, quæ privata peragenda, ne quid divini juris, negligendo patrios ritus, peregrinosque adscifcendo, turbaretur. Quæ anni & Fastorum ratio habenda? qui libri fatidici retinendi, qui rejiciendi?* (45) Nec *cælestes* modo *ceremonias*, sed *justa* quoque *funebria, placandosve manes* edocebant, *quæque prodigia, fulminibus*, aliove quo *viso missa suscipierentur*, atque curarentur, inquit *LIVIUS* Lib. I. 26. *Consecrationem* dehinc ipsorum communicat *PRUDENTIUS*, quam summatim dabimus. Cum consecratus erat *Pontifex M.* descendebat in *foveam* ad eam rem excavatam, *omni instructus Pontificali suo* apparatu. Postquam esset ingressus, statim, *ponticulus ligneus*, undiquaque *perforatus*, *foveæ insternebatur.* Tum *taurus* fronte *deaurata* & *cornibus sertis ac floribus ornatissimus* adducebatur, ac in *medio ponticulo, à victimariis mactabatur. Cruor* per foramina stillans *Pontificem* ac omnes ejus *vestes pretiosas* irrigabat. Sic *conspurcatum Flamines*, ponte sublato, educebant & omnes *Pontificem Max.* salutabant. *Collegium* porro illorum primum *quatuor* constituebant, omnes *Patritii*, dehinc, sub *Ogulniis Tribunis* Plebis A. U. C. CCCCLIV. adhuc *quatuor è plebe* accesserunt; *Lucius* vero *Sylla*, *Dictator*, A. U. C. DCLXXI. *septem* illos numero esse voluit. Unde postmodum *duplex illorum ordo* resultavit, *veterum* scilicet sub nomine *majorum*, & *recentiorum* sub *minorum* appellatione. Quando verò in Nummo *Cæsar Pontifex Maximus* salutatur, observandum est, *à populo adlectum fuisse* ac nominatum: *cooptatum verò* suis suffragiis *in illorum numerum* à Collegio. Nam ut obiter hoc addamus, à *Numæ temporibus* usque ad A. U. C. DCXLIX. à *Pontificum Collegio illi* adlegebantur, deinde *Lege Domitia* jus illud ad *Populum* deveniebat; *istam* dehinc *à L. Sylla* A. U. C. DCLXXI. *abrogatam dignitatem* restituit A. U. C. DCXC. *Ti. Labienus, Tribunus Plebis*; & *M. Antonius ejus electionem* $\frac{710}{11}$ *à populo rursus ad Pontificum Collegium* (46) transtulit, usque dum sub *Imperatobus*, de *officiorum omnium potestate* sibi prospicientibus, atque adeò *hanc dignitatem* etiam, hoc est *supremam sacrorum & religionis curam*, cum *Imperio ac Principatu* (47) conjungentibus, *illorum arbitrio relinqueretur*, secundum illud (48) *VIRGILII* Lib. III. *Æneidos* 80.

Rex Anius, Rex idem hominum, Phœbique Sacerdos.

Et illud *TACITI* Lib. III. *Annalium* 58. *Nunc Deum munere summum Pontificem etiam summum hominum esse. At sub Theodosio* Seniore, *reditibus* Sacerdotum omnium *Fisco addictis*, penitus *potestas illa* intercidit, cum jam ante etiam *Gratianus*, Imperator, *Pontifex Maximus appellari noluerit*, adeoque ejusdem *appellationis usus in ipso* exspiraverit, docentibus hoc nos non solum *Baronio* in *Annalibus Ecclesiasticis* ad hæc tempora, & P. I. *CANTELIO* de R. R. p. 304. Sed & *lapidibus & marmoribus. Quæ* verò *dignitas* cum *isto tempore* esset singularis, ita ut, *CICERONE* attestante, *omnis Reipublicæ dignitas, omnium salus, libertas, aræ, foci, Dii Penates, fortunæ, domicilia, illorum sapientiæ & fidei credita viderentur*; ac, *secundum DIONYSIUM HALICAR* Lib. I cap. 4. *summum inter sacerdotes locum tenerent*; tum præterea non *annua* erat, nec *singulis* vel *quinquenniis*, vel *decenniis renovanda*: sed *per omnem vitam* durabat, juxta *CASSIODORUM Variar.* Lib. VI. c. 2. scribentem: *qui* (Pontifices) *SACERDOTIUM non deponunt, nisi cum vitæ munera derelinquunt.* Hinc sublato per sicarios Cæsare, mercenarii Lepido, quod honoris cupidum scirent, offerebant *ejus sacerdotium* teste APPIANO. (49) Habitabat in *sacra via*, nec *Pontifice Maximo Roma abesse* licebat, testante *PLUTARCHO* in *Fabio.* Mirum ergo non est, illam dignitatem non sine *multis & clarissimis, ætate præterea ac dignitate* (50) *illum antecedentibus competitoribus*, *Q. Lutatio Catulo* scilicet, & *P. Servilio Isaurico*, eodem scilicet anno, quo Quæstiones exercuerat, hoc est, sub *M. Tullii Consulatus exitum* A. $\frac{690}{91}$ *ambiisse Cæsarem*, eundemque adhuc *juvenem*, nec dum *Prætorem*, *profusissima quamvis largitione*, *Comitiis Tributis*, *consecutum etiam esse.* Adest dictis opportunus testis *DIO* Lib. XXXVII. p. 46. scribens: Τότε μὲν δὴ τόδε ἐγένετο· Καὶ τὰς αἱρέσεις τῶν ἱερέων γραφῇ μὲν ὁ Λαβιηνὸς, σπουδάσαντος δὲ καὶ Καίσαρος ἐς τὸ δῆμον, αὖθις ὁ ἕμιλος πρὸς τὸ τοῦ Σύλλα νόμιον, ἐπανήγαγεν, ἀνανεωσάμενος τὸν τοῦ Δομιτίου. Ὁ γὰρ Καῖσαρ τοῦ Μετέλλου τοῦ Εὐσεβοῦς τελευτήσαντος, τό τε ἱερωσύνης αὐτοῦ, καί τοι νέος καὶ μηδέπω ἐσηγγελκὼς, ἐπεθύμησε, καὶ ἐν τῷ πλήθει τὴν ἐλπίδα αὐτῆς μᾶλλόν τε τἄλλα, καὶ ὅτι

VIO Lib. I. Atque hi, ut *idem* tradit Libro IX. etsi à C. *Flavio Scriba* postea evulgati sint, *intercalandi* tamen, *diesque* vel *eximendi*, vel *transponendi* potestas, penes *Pontifices* semper mansit. Ita enim PLUTARCHUS in Cæsare p. 735. *Soli sacerdotes momentorum conscii repente, ac nemine præsentiente, mensem intercalarem adscribebant, eumque nuncupabant Mercedonium, quem interjecisse Rex Numa princeps dicitur, quod, uti in vita illius prodidimus, minutulum excogitavit & non diuturnum in lapidibus emendationis auxilium.*

(44) Teste *FLORO* Lib. I. cap. I. scribente: *Ille* (Numa) *sacra & cerimonias omnemque cultum Deorum immortalium docuit. Ille PONTIFICES, Augures, Salios cæteraque P. R. Sacerdotia descripsit* Et *LIVIUS* Lib. I. 26. *Pontificem Numam Marcium, Marcii filium, ex Patribus legit Numa; eique sacra omnia exscripta assignataque attribuit.* Confer *DIONYSIUM HALIC.* II. 8. *PLUTARCHUM* in *Numa* p. 65.

(45) Atque huc refero, quod arma Martis apud summum Pontificem asservarentur secundum instituta majorum,

vide Dionem L. XIV. p. 248.

(46) DIO Lib. XLIV. p. 269. *Antonius ipsum patrem Lepidum Pontificem Maximum, ne in ipsius actiones inquireret, constituit. Quod ut facilius efficeret, Pontificis Maximi electionem à populo ad Pontifices iterum transtulit, per eosque Lepidum, omnibus ferè majorum institutis neglectis, initiavit: cum ipse id sacerdotium obtinere potuisset.*

(47) Vide *JACOBI GUTHERII* Librum *De veteri jure Pontificio* Libro I. c. 8.

(48) Recte hinc *SERVIUS* ad versum *Virgilii* modo citatum: *Sane majorum hæc erat consuetudo, ut Rex esset etiam Sacerdos, vel Pontifex. Unde hodieque IMPERATORES dicimus PONTIFICES.*

(49) Libro II. de Bellis Civil. p. 511.

(50) *CICERO III.* in *Verrem* cap. 90. *P. Servilius & Q. Catulus, qui tanta auctoritate sunt, tantis rebus gestis, ut in clarissimorum hominum numero reponantur.* Confer SUETONII etiam mox adducendum locum.

ὅτι

ἐπὶ τῷ π Λαβιηνῷ κατὰ ξ Ῥαβιρίε συνηγωνίσατο, ϗ τ λεντέλον ἀποφανεῖν τὸν ἰψήφισο, λαβὼν, τοῦτό π ἔπραξε. ϗ ἀρχιερεὺς τ Ποντφίκων, καί πες ἄλλων πτ τιμῆς πολλῶν, ϗ ξ Κατύλε μάλισα, ἀντιποιμένων, ἀπεδείχθη, *Ea tempestate præter hæc, quæ retulimus, quum Labienus de Pontificibus creandis rogationem tulisset, Cæsar autem plebem demereretur; iterum plebs contra Syllæ legem, Domitii legem renovavit ac introduxit, Metello enim Pio defuncto* (non *repulso*, ut OCCO habet, pag. 6.) *Cæsar ejus Pontificatum petebat, juvenis adhuc, & qui nondum Præturam gesserat: sed in plebe plurimum spei reponebat, cum aliàs, tùm quod Labienum in Rabiriana causa adjuverat, sententiamque tulerat, ne Lentulus capite plecteretur. Igitur cœptum suum perfecit, PONTIFEXque MAXIMUS factus est, multis quidem viris præclaris in primisque Catulo, competitoribus.* Prolixius id tradit *PLUTARCHUS* in *Cæsare* p. m. 710. *Eadem tempestate Metello, PONTIFICE MAXIMO, defuncto, Isaurico autem & Catulo petentibus SACERDOTIUM EJUS, clarissimis viris, autoritatisque in Senatu summæ, non concessit Cæsar, sed ad Comitia competitorem se illorum professus, descendit. In ancipiti populi studio Catulus ex majore dignitate magis eventum Comitiorum formidans, misit ad Cæsarem certos, qui eum, magna ostensa mercede, à petitione deducerent. Enimvero ille largitione etiam majore, nominibus factis, ad hoc certamen ostendit se descensurum. Die instante, matrem eum ad ostium haud sine lacrymis prosequentem osculatus; Hodie mater, inquit, aut PONTIFICEM MAXIMUM filium, aut exulem videbis. Suffragiis latis, quum comitia magno certamine acta essent, superior fuit, Senatuique & Optimatibus terrorem injecit, provecturum eum populum ad omnem audaciam.* Breviter vero *SUETONIUS* cap. 13. *Deposita provinciæ spe, PONTIFICATUM MAXIMUM petiit, non sine profusissima largitione. In qua reputans magnitudinem æris alieni, cum manè ad comitia descenderet, prædixisse matri osculanti fertur, domum se, nisi PONTIFICEM, non reversurum. Atque ita potentissimos duos competitores, multumque & ætate & dignitate antecedentes, superavit, ut plura ipse in eorum tribubus suffragia, quam uterque in omnibus, tulerit.* Ac infra cap. 46. memorat, *illum primo in suburra modicis ædibus, post autem PONTIFICATUM MAXIMUM, in sacra via domo publica* (prout moris erat) *habitasse.* Audiamus & *VELLEJUM PATERCULUM*, qui de hoc negotio, & inprimis victo competitore *Catulo* Lib. II. c. 43. p. 578. ita: *Contentiones civiles cum Q. Catulo, atque aliis eminentissimis viris, celeberrimæ; & ANTE PRÆTURAM VICTUS MAXIMI PONTIFICATUS petitione Q. Catulus, omnium confessione senatus princeps* &c. Nec *hujus competitoris* conceptam animi *commotionem* præterire potuit *SALLUSTIUS* Bello Catil. p. m. 31. scribens: *Catulus ex petitione Pontificatus odio incensus, quod extrema ætate, maximis honoribus usus, ab adolescentulo Cæsare victus discesserat.* Cusum ergo istum nummum sub *Pontificatu ejus* esse, certò certius est, præsertim cum & *simpulum* pone caput conspiciatur, *Augurii* symbolum, opportune in hanc rem adducente *hoc Cæsaris* caput quoque *Cl. CHOULIO*, dans son *Discours de la Religion des anciens Romains* p. m. 248. & 264. Quando vero *PLUTARCHUS* in *Cæsare*, *DIO* Lib. XXXVII. p. 46. & *APPIANUS* Libro II. Bell. Civil. ἀρχιερέα ipsum (51) & PONTIFICEM *simpliciter* absque ullo attributo vocant, ac apud *JOSEPHUM* Libro XV. Antiq. Judaic. c. 17. aliquoties *Cæsarem* & *Augustum* decretis suis solum ἀρχιερέως id est, *Pontificis*, nomine subscriptum legimus; non alia tamen nisi *Pontificis Maximi* sub illa intelligenda est dignitas, probè hoc ante nos observantibus Illustr. *SPANHEMIO* Dissertat. VI. de P. & U. N. & Doctissimo *ANTONIO PAGI* in *Dissertatione Hypatica* p. 12. & 13, itemque *JACOBO GUTHERIO* de Veteri Jure Pontificio Lib. I. c. 8. Recte siquidem exclamat *L. Piso*, apud quem Cæsar deposuerat testamentum, ad *Senatum*, corpore ipsius nondum funerato: *Sepeliri vetant summum Pontificem!* Et in omen malum tractum jam ante, quod, referente DIONE Lib. XLIV. p. 248. *Arma Martis, quæ tunc secundum instituta majorum apud CÆSAREM, SUMMUM PONTIFICEM, adservabantur, noctu* (*ante diem necis ejus*) *sonitum magnum ediderint.* Sistit quoque hoc caput *H. GOLTZIUS* Tab. II. N. 14.

(51) APPIANUS L. II. de B. C. p. 512. Si eos qui Consulem in curia Pontificem in fano ——— sub oculis Deorum interemerunt &c.

NUM. 25.

CÆSAR IMPerator Pontifex Maximus. Caput Cæsaris laureatum lævam versus, pone Luna falcata.

De omnibus in præcedentibus N. 12. 14. 24. egimus, excepta *Luna falcata*, quæ à *tergo* ipsi adhæret, quæ an *late succrescentis sui imperii symbolum* designat? an *anni à Julio Cæsare secundum Lunæ cursum reformati* indicium? De eo quippe *SUETONIUS* cap. 40. *Annum ad cursum solis accommodavit, ut trecentorum sexaginta quinque dierum esset; & intercalario mense sublato, unus dies quarto quoque anno intercalaretur. Quo autem magis in posterum ex Kalendis Januariis nobis temporum ratio congrueret, inter Novembrem ac Decembrem mensem interjecit duos alios: fuitque is annus, quo hæc constituebantur, XV. mensium cum intercalario, qui ex consuetudine in eum annum inciderat.* Paucioribus, & quo maximè autore hoc fecerit, tradit *PLINIUS* Libro XVIII. H. N. c. 25. *Tres autem*, scribens, *fuere sectæ, Chaldæa, Ægyptia, Græca. His addidit apud nos quartùm DICTATOR CAESAR, annos ad solis cursum redigens singulos, Sosigine, perito scientiæ ejus, adhibito: Et ea ipsa ratio postea, comperto errore, correcta est: ita ut XII. annis continuis non intercalaretur, quia coeperat sidera annus morari, qui prius antecedebat.* Exactius vero id nobis exponit *DIO*, Libro XLIII. p. 226. Ταῦτά τε ἐνομοθέτησε, ϗ τὰς ἡμέρας τ ἐτῶν ἐ πάντη ὁμολογούσας σφίσι (ὡς γὰρ τὰς τ σελήνης περιόδους ἔτι ϗ τότε τὸν μῆνας ἦγον) κατεστήσατο ἐς τ νῦν τρόπον, ἐστὶ ϗ ἑξήκοντα ἡμέρας ἐμβαλὼν ὅσαπερ ἐς τ ἀπαρίλλαξιν παρέφερον; *Jam, cum annorum dies invicem sibi non satis congruerent* (*eo enim tempore etiamnum LUNÆ REVOLUTIONIBUS menses æstimabant*) *annum Cæsar ad eum, qui hodieque observatur, modum constituit, intercalatis septem ac sexaginta,* (*quamvis alii falsò plu-*

plures perhibuerint) *qui ad ſummam exactam requirebantur, diebus.* Pergit *DIO: Eam rationem ipſe, dum Alexandriæ verſaretur addidicerat; quamvis hoc variat, quod Alexandrinis unusquisque menſis triginta diebus conſtat, deinde in ſingulos annos quinque dies adduntur. Caeſar vero & eos quinque dies & duos inſtar alios, quos uni menſium detraxerat, reliquis menſibus coaptavit: diem quoque illum, qui ex dierum quadrantibus conficitur, ad quartum quemque annum (tribus in medio annis omiſſis) appoſuit: ut jam ne horis quidem annorum error, niſi perquam exiguus, incidere poſſit: qui tantus eſt, ut intercalatione unius diei MCCCCLXI. quoque anno indigeat.* Ac PLUTARCHUS in *vita Cæſaris* p. 735. Ἡ δ' ἡμερολογίου διάθεσις καὶ διόρθωσις τοῦ περὶ τὸ χρέων ἀνωμαλίας, φιλοσοφηθεῖσα χαριέντως ὑπ' αὐτοῦ, καὶ πλεῖστα λαθεῖσα γλαφυρωτάτην παρέσχε χρείαν. *At faſtorum ordinatio atque inæqualitatis anni correctio, ratione mathematica ſcitè explicata ad exitumque perducta, uſum præbuit elegantiſſimum.* Pergit vero, *Namque Romani non modo temporibus admodum vetuſtis non habebant certos & congruentes cum anno menſium anfractus: ut ſacrificia & feſti dies paullatim labentes in diverſas incurrerint à temporibus ſuis tempeſtates: verum ſolaris etiam, qui tunc obtinebat, cæteris erat prorſus cæcus. Sibi ſacerdotes, momentorum conſcii, repente ac nemine præſentiente, menſem intercalarem adſcribebant, eumque nuncupabant MERCEDONIUM, quem interjeciſſe Rex Numa princeps dicitur: quod, ut in vita illius prodidimus, minutulum excogitavit, & non diuturnum in lapſibus emendationis auxilium; CAESAR vero, philoſophis & mathematicis præſtantiſſimis hac re delegata, effecit ex ſuppeditante jam via & ratione ſingularem quandam & exactiorem correctionem: qua hactenus populus Romanus utens non perinde ac cæteri videtur in diſcrepantia illa claudicare. Verùm enim vero verterunt hoc quoque invidi & potentiam ejus exoſi in crimen. Siquidem Cicero, orator, cum diceret quidam, cras Lyram orituram; NEMPE,* inquit *EX EDICTO: quaſi id quoque reciperent per imperium homines.* Neque illud reticet *APPIANUS ALEXANDRINUS* Lib. II. de *Bellis Civil.* p. 526. ὅθεν ἄρξας καὶ τὸν εἰρηνικὸν πολὺν Ῥωμαίοις διωρθώσατο, καὶ τὸν ἐνιαυτὸν, ἀνώμαλον ἔτι ὄντα ἀφ' ὅτε τοῦ ὅπως μῆνας ἐμβολίμους (καὶ γὰρ σελήνην αὐτοῖς ἠγεῖτο) εἰς τὸν ἥλιον δρόμον μετέβαλεν, ὡς ἦσαν Αἰγύπτιοι, *quapropter etiam in pace multa apud Romanos correxit: & annum ad id ætatis inæqualem, propter intercalares menſes, (nam ratione lunari utebantur) juxta ſolis curſum ordinavit, autoribus Ægyptiis.* Factum vero hoc ipſum eſt A. U. C. $707\frac{7}{8}$ *Julio* Conſule III. & *M. Æmilio Lepido*, Collega, uti totidem verbis id teſtatur *CENSORINUS* de *die Natali* p. 122. *Adeoque aberratum eſt, ut C. CÆSAR PONTIFEX MAXIMUS ſuo III. & M. Æmilii Lepidi Conſulatu, quo retrò delictum corrigeret, duos menſes intercalarios dierum ſexaginta ſeptem, in menſem Novembrem & Decembrem interponeret, cum jam menſe Februario dies tres & viginti intercalaſſet, faceretque eum annum dierum quadringentorum quadraginta quinque, ſimul providens in futurum, ne iterum erraretur. Nam intercalario menſe ſublato, annum civilem ad ſolis curſum formavit. Itaque diebus CCCLV. addidit X, quos per ſeptem menſes qui dies undetricenos habebant, ita deſtribuit, ut Januario & ſextili & Decembri bini accederent, cæteris ſinguli: eosque dies extremis partibus menſium appoſuit, ne ſcilicet religiones ſui cujusque menſis à loco ſummoverentur. Quapropter nunc, cum in ſeptem menſibus dies ſinguli & triceni ſint, quatuor tamen illi ita primitus inſtituti eo dignoſcuntur, quod nonas habent ſeptimanas: cæteri, quintanas. Præterea pro quadrante diei, qui annum verum ſuppleturus videbatur, inſtituit, ut peracto quadriennii circuitu, dies unus, ubi menſis quondam ſolebat, poſt Terminalia intercalaretur: quod nunc Biſſextum vocatur. Ex hoc anno, ita à JULIO CÆSARE ordinato, cæteri ad noſtram memoriam JULIANI appellantur, iique conſurgunt ex IIII. CÆSARIS conſulatu. Qui etiam, non optime, ſoli tamen ad annum naturæ aptati ſunt. Nam & priores alii, etiam ſi qui decimeſtres fuerunt, nec Romæ modo, vel per Italiam, ſed & apud gentes omnes, quantum poterat idem, fuerunt correcti.* Diſcimus hoc adhuc clarius ex Doctiſſimi *Henrici Noriſii* Annis & Epochis Syro-Macedonum, ubi ſcribitur p. 3. *Græci ac ROMANI LUNARES primum annos ſervarunt; & HI quidem anno demum ab Urbe condita DCCVIII. ANNUM SOLAREM receperunt, cum Julius Cæſar Dictator, idemque Pontifex Maximus, luxata anni tempora emendavit.* Et pag. 15. *Poſtquam Julius Cæſar annum Solarem apud Romanos induxit, vulgata opinione quatuor anni cardines in octavis partibus ſignorum fixi ſunt.* PLINIUS L. II. c. 19. ait: *Sol autem ipſe quatuor differentias habet,* BIS *æquata* NOCTE DIEI, VERE ET AUTUMNO, *& in centrum incidens terræ* OCTAVIS IN PARTIBUS ARIETIS & LIBRÆ; BIS *permutatis ſpatiis in auctum diei:* BRUMA, *octava in parte* CAPRICORNI; *noctis vero ſolſtitio totidem* PARTIBUS CANCRI. Eadem repetit Lib. XVIII. c. 25. ubi ait, ſequi ſe *obſervationem Cæſaris*, qui, *Soſigene* auctore, ſolis tranſitum in ſigna cardinalia octo ante Solſtitia & Æquinoctia diebus fieri in anno Romano reformando, notaverat. Idem tradit COLUMELLA L. IX. cap. 14. Quod ipſum produnt vetuſta Kalendaria in lapidibus ſculpta, in quibus apud GRUTERUM p. 138. legitur, menſe Martio: ÆQUINOCTIUM VIII. KAL. APR. & menſe Junio: SOLSTITIUM VIII. KAL. IVL. Rurſus menſe Septembri: ÆQUINOCT. VIII. KAL. OCT. Denique menſe Decembri: TROPÆ CHIMERIN. (52) Græcis hiſce vocibus converſiones Brumales exprimuntur. Eadem tradit S. ANATOLIUS in fine ſui canonis Paſchalis. BEDA cap. 28. de *ratione temporum* ſcribit: *de Æquinoctiis, quod VIII. Kal. Aprilis, & VIII. Kal. Octobrium; & de Solſtitiis, quod VIII. Kal. Juliarium & VII. Kal. Januariarum die ſint notanda, multorum late & ſapientium ſæculi & Chriſtianorum ſententia claret.* —— Pergit Noriſius p. 17. *Quare à Julio Cæſare Æquinoctia & Solſtitia in octava parte ſignorum, ſeu octava die ante Kalendas Aprilis, Julii, Octobris ac denique Januarii locata ſunt, quod id a civili uſu non abhorrebat, quamvis unius, aut alterius diei diſcrepantia juxta Aſtronomicos calculos notaretur.* VIII. Kal. Octobris (24. Sept.) ex Cæſaris decreto autumneo (unde Romani annum inchoabant) initium dabat. Cumque ex hac diſcamus Pontificum fuiſſe Calendarii rationem habere atque anni, recte omnino Haſſiæ Landgravius, avitæ libertatis haud immemor, Calendarium Gregorianum recuſa-

(52) PLINIUS L. XVIII. c. 25.: *Bruma Capricorni ad VIII. Kal. Januarii fere.*

cusabat, monens apud *Thuanum* Libro LXXVI. Cæsaris interesse ne reciperetur; *Cæsaris & Sacri Imperii auctoritatem & existimationem* scribentem, verti; quam cum indies Pontifex dolis ac machinis convellere nitatur, non committendum esse, ut ipsi rem ad ejus dignitatem atque adeo majestatem tantopere pertinentem, neglexisse videantur. Anni, qui nunc ab omnibus nationibus servantur, rationem à *Julio Cæsare* institutam esse: dein Carolum M. Imperii Occidentalis conditorem, & Calendarium ipsum & nomina mensium Teutonica lingua Germanis dedisse. Canonem vero Concilii Nicæni de Pascali celebratione, non Pontificis Romani (qui in ea potestate & auctoritate, , quam nunc sibi vindicat, minimè tum fuerit) sed communi *Constantini Cæsaris*, qui Synodo præfuerit, & Patrum decreto conditum esse. Concilia vero ipsa non à Pontifice, sed ab Imperatoribus Romanis indici solita, sicuti Constantiense Cæsar *Sigismundus* recenti adhuc hominum memoria indixerit; & jus constituendi non solum Episcopos in Germania sed etiam Pontificum Romanum penes Cæsarem; & post *Caroli M.* tempora usque ad Otthonem I. & sic deinceps, usque ad Gregorii VII. Pontificis, fuisse. Cavendum igitur, ne, *Calendarii* (quod correctione indigere minime inficias eat) emendandi prætextu, novam & inusitatam Pontifici in Imperii majestatem ac Cæsarem ipsum jurisdictionem, ac mandandi potestatem tribuat? præsertim cum inconsulto Cæsare, & non requisito Imperii Principum ac Ordinum consensu, res tanta à Pontifice suscepta sit. Nam, ut obiter hoc addamus; olim, auctore *Romulo*, *annus constabat diebus trecentis quatuor*, *Numa* dehinc illis addebat *quinquaginta*, ut ergò ipsius tempore annus absolveretur *diebus trecentis quinquaginta quatuor*, *quibus DUODECIM LUNÆ CURSUS confici credebant*, attestante *Macrobio*, *Saturnal.* Lib. I. c. 12. & 13. 14. hinc opus fuit, *plures adhuc interferere dies*, *ut anni tempestatibus responderent*, *quos intercalatos dicebant.* Hoc ergo fecit Cæsar velut *Pontifex Maximus*, quo titulo in nummo cluit, cui hoc ratione non solum *sui officii* incumbebat, sed & qui *hujus artis ac siderum motuum* erat *peritissimus* (53). De qua re imprimis videnda est elegantissima *JOSEPHI SCALIGERI Diatriba*, *Libro* IV. de *Emendatione Temporum præfixa*, evolvendique sunt *CENSORINUS de die Natali*, & *MACROBIUS* Lib. I. cap. 14. *Saturnalium.* OVIDIUS Lib. III. Fastorum. Exhibet hoc caput *JAC. OISELIUS* in Thes. Numism. Tab. I. N. 1. p. 3. *JOACH. OUDANUS* in P. R. Tab. IV. n. 1. p. 39.

NUM. 26.

CAESAR DICTator. Caput Cæsaris laureatum lævam versus, pone guttus.

Solum *Dictatoris* vocabulum ut excutiamus hic, superest, reliquis N. 1. 12. & 21. jam recensitis, atque expositis. *DICTATORIS* (quod à *Consule* (54) *DICERETUR*, *nomen* indeptus) post *Reges ejectos* Anno IX, postquam A. V. C. CCLII, *primum creati*, *maxima* olim apud Romanos *potestas*, *summa auctoritas*, *parque Regiæ dignitati*, neque tamen *populo* invisa. Utebatur *purpura*, *sella curuli*, *equis phaleratis*, *lictoribus viginti quatuor*, *cum securibus*; *pacis*, *bellique arbitrium* ipsi erat relictum, *summumque in militum*, *civium*, *Magistratuum fortunas & vitam imperium*, omnibus cæteris Magistratus, præterquam *Tribunis plebis*, (55) *auctoritate adempta*, *nullaque ab eo provocatione* usque ad A. CCCIII. *facta*, quo *Duilia* lege cautum fuit, *ne ullus deinceps Magistratus sine provocatione ad populum crearetur.* (56) Quæ vero licet *magna* sic satis esset, non tamen erat *perpetua*, sed saltem *semestris*, ac raro admodum *in annum* prorogata. *Dictaturæ ad tempus sumebantur*, inquit *TACITUS* Libro I. Annalium Cap. 1. Neque etiam *annis singulis*, ut *Consul*, aut *alii Magistratus* creabatur, sed *periculo saltem Reipublicæ Romanæ summo*, vel à *Diis*, vel *ab hostibus*, vel *à civibus ipsis* imminente. Si enim *seditio sedanda*, *si comitia habenda*, si *Senatus legendus*, si *clavus figendus*, si *ludi Romani* celebrandi, si *Feriæ Latinæ* restaurandæ, *jussu Senatûs*, *consul ille*, penes quem *fasces erant*, *auspiciis media nocte captatis*, ex *Consularibus*, quem volebat, *jubebat dicebatque DICTATOREM. Regis* proinde ac *Domini Titulum* cum *sumere Cæsar* non auderet, *Imperatoris primum* acceptabat; dehinc *DICTATORIS*; ac tandem DICTATORIS PERPETUO. *Priorem* nempè *Imperatoris* N. 14. ipsi jam vindicavimus; *Dictatoris* quoque ipsi ut asseramus ex aliis *Auctoribus*, atque ita *bellissimum illum NUMMORUM ET HISTORICORUM CONCENTUM* semper demonstremus, supererit. *Dictaturam scilicet accepit*, an rectius invasit? A. V. C. 704 Claudio Marcello, & Corn. Lentulo coss. *M. Æmilio Lepido Prætore*, (postea III. Viro) *Populo consulente*, ut *Cæsarem Dictatorem* absentem dicerent, quod etiam *contra morem* hactenus receptum *per ipsum* factum fuit, cum alias *Consules eosdem dicerent*, ut modo diximus. Sic enim hoc tradit *DIO CASSIUS* Libro XLI. p. 170. *Dum CÆSAR adhuc in itinere moratur*, *Marcus Æmilius Lepidus*, *is*, *qui postmodo triumvir factus est*, *Prætor eo tempore*, *populo consuluit*, *ut CÆSAREM DICTATOREM dicerent*, *idque more patrio statim factum est*, τῷ πεδήμῳ συνεβούλευσε ῥᾳστηγῶν δικτάτωρα τὸν Καίσαρα ποιήσασθαι· καὶ εὐθὺς εἶπεν αὐτὸν ἀφεῖσθαι τὰς πάτρια. Pergit ibidem: *Cæsar*, *simul atque Romam pervenit*, *DICTATURAM inivit*; Καὶ ὃς ἐπεὶ μὲν τὴν ἀρχὴν ἐπειδὴ πρῶτον μὲν ἐς τὴν πόλιν εἰσῆλθεν; *nihil tamen asperum in ea gessit*; *sed & exulibus omnibus*, *Milone excepto*, *reditum liberum fecit*, *& ad sequentem annum Magistratus constituit*, *Pontificesque defunctis suffecit*, *non quidem omnibus eorum legibus in ea re observatis.* —— *His peractis*, *Cæsar DICTATURÆ nomen deposuit*, *quum nihilo secius omnem ejus potestatem semper in manibus teneret. Nam & armis utebatur*, *& legitimam insuper potestatem ab*

(53) Nam *Græce* is dicitur, ut *Tarrutius* fecit, *Astrologicum studium* illustrasse, quod forte ideo hac lingua fecit, quia in hoc studio familiariter uteretur *Sosigene*, uti ex *Plinio* audivimus, homine *Ægyptio*, Græcè perito, non item Latinè. *MACROBIUS* etiam Lib. I. Saturn. c. 16. de ipso clare refert; *Julium Cæsarem siderum motus*, *de quibus non indoctos libros reliquerit*, *ab Ægyptiis disciplinis hausisse.* Et ex hoc ipso *Cæsaris opere* multa *de ortu siderum & occasu* PLINIUS refert Libro XVIII. Hist. Nat. c 25.

(54) Hoc tacitè tradere ipse videtur *LIVIUS* Decade

III. p. m. 34. *Itaque ad remedium jamdiu desideratum*, *nec adhibitum*, *DICTATOREM DICENDUM*, *civitas confugit*; *& quia Consul aberat*, *à QUO UNO DICI posse videbatur &c.*

(55) PLUTARCHUS in *Fabio Maximo* p. 179; *Metilius pro jure Tribunatus liberior* (*nam hæc*, *Dictatore dicto*, *potestas*, *cum cæteræ redigantur omnes in ordinem*, *auctoritatem suam retinet una integram*) *instigat &c.*

(56) Dio Lib. XXXVI. p. 16. *Sed & Dictatorem*, *quantus ille sit*, *majores nostri*, *neque CUJUSVIS REI CAUSA*, *dixe-*

ab eo, qui tum Romæ erat, Senatu accipiebat; concedente, ut quodcunque vellet, libere agere posset. Et Libro XLIII. p. 214. ἐπειδὴ γὰρ Δικτάτωρ ὑπ' αὐτῆς τὸ πρῶτον ἐλέχθη, φάρμακόν τι αὐτὸν μὴ ἡ στρατηγίαν ἐς τὴν Ἰβηρίαν ἡ πλημμέλειαν ἔστειλε, *ut enim primum ab eo* (Lepido) *DICTATOR proditus fuit, statim eum ex Prætura in Hispaniam citeriorem misit &c.* PLUTARCHUS in Cæsare p. 725: *Ex Hispania Romam redux DICTATOR à Senatu DICTUS exules reduxit, & proscriptorum sub Sylla liberos famæ restituit. —— Diebus autem undecim DICTATURA abdicavit se, ac postquam se & Servilium Isauricum Consules declaravit, ad bellum convertit animum.* APPIANUS ALEXANDRINUS Lib. II. *de bello civili* p. 457. *Atque ita Placentina seditione finitâ URBEM repetiit: territoque populo DICTATOR creatus est, nil moratus vel Senatusconsultum, vel Magistratus ullius suffragium, sed quia videbatur invidiosum id honoris fastigium, aut fortasse supervacuum, undecimo post die,* (*ut quidem ferunt*) *se Consulem designavit & Servilium Isauricum.* De *Dictatoris* verò *perpetui* titulo, quem A. V. C. $\frac{709}{10}$ accepit, intelligendus est *DIO. Simul atque Cæsar Romam venit, DICTATURAM inivit, idque, PACATA jam HISPANIA, & profligatis Afranio & Petrejo, Pompeji Legatis. Idem* tempus accepti *Dictatoris* tituli inculcat Lib. LXVI. *CAESAR EX HISPANIA quintum Triumphum egit; & cum multi maximique honores ei à Senatu decreti essent, inter quas, ut Pater Patriæ appellaretur, ut sacrosanctus, ac DICTATOR IN PERPETUUM esset.* Ac *PLUTARCHUS* in *Antonio* p. 919: *Post victoriam* (Pharsalicam) *Dictator dictus* (μετὰ τὴν νίκην Δικτάτωρ ἀναγορευθεὶς) *mox insequutus est Pompejum.* Confer *A. HIRTIUM* in bello Hispaniensi. De isto vero ita *SUETONIUS* cap. 76: *Non enim honores modo nimios recepit, ut continuum Consulatum* (contra *Plebiscitum*, quod vetabat, ne quis *eundem Magistratum* intra *decem annos* caperet, de quo LIVIUS Lib. VII. videndus) *PERPETUAM DICTATURAM &c. decerni sibi passus est.* Imo præter *Dictaturam etiam Consulatus* sibi adjunxisse, idem ibidem refert: *Tertium & quartum Consulatum titulo tenus gessit, contentus DICTATURÆ potestate decretæ cum Consulatibus simul.* Et *Dio* Lib. XLIII: *At quum hoc anno* $\left(\frac{708}{9}\right)$ *quarta Dictatura illi fuisset decreta, non ut ad tempus rempublicam constitueret, sed ut, quamdiu viveret, potestate Dictatoria regeret & administraret, quare à L. BUCA dictus est DICTATOR PERPETUO.* Et APPIANUS ALEXANDR. Libr. I. de Bello Civili, diserte *ipsum Romæ Dictaturam perpetuam obtinuisse*, affirmat. *Interempto*, scribens, *demum Pompejo ab Ægyptiis, ROMAM reversus, ordinatis prius rebus Ægypti & confirmatis ejus Regibus, securus jam, sublato tanto adversario, cui, ob magnitudinem rerum gestarum, MAGNO cognomen fuerat, nemine audente contradicere, secundus post Syllam DICTATOR PERETUUS creatus est.* Et Lib. II. de Bell. Civili p. 494. *Appellatus est & Pater patriæ & Dictator perpetuus.* Ut ergo falsus sit *AUTOR CHRONICI ALEXANDRINI*, qui prodit, *Cæsarem Antiochiæ die 23. Maji creatum fuisse Dictatorem perpetuum*, postquam die 20. Maji ante publicasset, se populo Antiocheno pristinam libertatem restituturum, in cujus beneficii *memoriam Antiochenos* ab isto tempore *Epocham suam incipere*, & *indictiones* numerare consuevisse. De *posteriore* quamvis nihil hic moveamus, & *EUSEBIUS* id etiam confirmet; prius quidem, nempe *Antiochiæ creatum fuisse Dictatorem perpetuum*, quam verum sit, ex ante dictis satis constare poterit. *PLUTARCHUS* p. 735. in Cæsare auctor est, Cæsarem *perpetuam Dictaturam* obtinuisse post *Hispaniensem Triumphum de Pompeji liberis, cum cives respirationem aliquam ab intestinis malis ex unius Principatu adhiberi posse crederent, ea vero confessa erat dominatio, cum perpetuitatem regni ipsa vindicasset impunitas atque licentia*, inquit *NONNIUS* in Commentario ad Cæsaris nummos Goltzianos p. 35. PLUTARCHI hæc sunt verba: *Veruntamen ad Cæsaris fortunam inclinantes Romani, frænumque accipientes, atque à bellis intestinis arbitrantes dominatum respirationem, Dictatorem perpetuum eum dicunt,* (δικτάτωρα μὲν αὐτὸν ἀπέδειξαν ἀρχὴ βίᾳ.) *Erat vera ea tyrannis, quum ad potestatem absolutam accessisset perpetuitas.* Recte hinc *LUCANUS*, *Omnia Cæsar erat*; Et *CICERO* ad Atticum: *nullum esse colorem, nullum succum, nullam formam relictam Reipublicæ.* Cum vero, ut diximus supra, per *semestre spatium* (57) saltem, secundum *Plebiscitum*, durare debuisset, *Dictatura* illi placuit *perpetua*; Taceo, ipsum non *eo modo*, quo decebat, *creatum esse*, factumque *Dictatorem extra Italiam* (58) profectum fuisse, quod (59) *alias non licebat*; quid? quod ex lege cautum erat, ne quis *duos Magistratus simul uno anno gereret*: ipse tamen & *Dictatorem* & *Consulem simul egit. Quibus omnibus eum tamen contravenisse*, vidimus. *Lucii Sullæ* exemplum, (quod *St. Vin. Pighii* Tom. I. Fast. p. 82. Judicium est,) *in multis secutus Cæsar*, qui post *eum libertatem publicam denuo oppressit*, & licet multo *lenior* esset, *dominandi tamen avidissimus, DICTATURAM sæpius repetitam, quoad vixit, continuavit*, ac *velut perpetuam fecit*, ausus dicere: *Sullam nescisse literas, quod DICTATURAM tam facile deposuisset*; tacite carpens ejus insciticm & imprudentiam in tanta potestate reddenda. Verum hæc etiam in causa fuêre, quod *Senatus*, Cæsare occiso, *occasione usus*, lege, à *M. Antonio Consule*, lata, *DICTATURÆ nomen ac Magistratum*, ut *tyrannicum aboleverit, & penitus sustulerit; tantaque cum severitate, ut exsecrationes addiderit, mortem ei, qui mentionem DICTATURÆ fecisset, aut eum Magistratum suscepisset, pecuniamque ei, qui talem occidisset, constituerit.* Cujus meminit item *CICERO Philippica prima.* Et in *Oratione* contra *Antonium* apud *DIONEM* Lib. XLV. p. 286. Ἡμεῖς βασιλέα τινὰ ἀποκαθιστῶμεν οἱ προτάξομεν, οἱ καὶ αὐτὼ τὴν ἐπωνυμίαν αὐτοῦ, καὶ προσοίσει ἡ τὴν Δικτάτωρος δι' ἐκείνου; ἐπάρασθαι πισκάμεθα; *Nos te regem aliquem salutare jussimus, qui illud nomen, atque hujus causa etiam DICTATORIS appellationem diris exsecrationibus devovimus?* Perspicuè & hoc decretum ipse tradit *Dio* Lib. XLIV. p. 267. Καὶ νόμον ἐπέθηκαν, μηδένα αὖθις Δικτάτωρα χειροτονεῖν· ἀρᾶς τε πισκάμεθαι, καὶ θάνατον προεπίντες, ἂν τις ἐσηγήσηται τοῦτο, αὐθ' ὑποσῆ, καὶ προσοίσει καὶ ζημίαν αὐτοῖς ἄντικρυς ἐπ-

dixerunt, & Imperium ei non ultra SEXTUM MENSEM dederunt.

(57) Dio Lib. XLII. p. 194. *Ut DICTATOR NON ad Semestre tantum spatium, sed in integrum annum diceretur.*

(58) Dio Lib. XLII. p. 195. *His ita decretis approbatisque, Cæsar, quum EXTRA ITALIAM erat, statim Dictaturam accepit, Magistro Equitum assumto Antonio &c.*

(59) *Licet vobis aliquem alium unum Dictatorem creare: modo is ne ultra præstitutum tempus, NEVE EXTRA ITALIAM SIT CUM IMPERIO.*

διαχειρίζωσιν, *legem etiam tulerunt, ne quis in posterum* DICTATOR *crearetur: execrationesque addiderunt, ac mortem ei, qui mentionem* DICTATURÆ *fecisset, aut eum Magistratum in se recepisset; pecuniamque ei, qui talem occidisset, constituerunt.* Itemque *APPIANUS ALEXANDRIN.* Libro III. de *Bel. Civ.* p. 542. ὁ δὲ Ἀντώνιος τὸ φόβον αὐτῶν καὶ τὴν ὑπόνοιαν ἐλύων, ἐψηφίσατο μὴ ἐξεῖναι τῷ μηδεμίαν αἰτίαν τοῦ δικτάτορος ἀρχῆς μήτε ἐπιψηφίζειν, μήτε λαβεῖν διδομένην, ἢ τὸν δὲ τοῦτο ποιοῦντα ἀναιρεῖσθαι τοῖς τὸν ἐντυχόντων ἀναιρεῖσθαι. *Antonius, quo magis metum ac suspicionem eximeret, legem tulit, ne quis ullam ob causam de* DICTATORE *creando referret, neve quis* DICTATURAM *oblatam acciperet: qui contra fecerit, eum liceret, à quovis impunè interimi* (60). Neque quisquam postea & ex illo tempore Romæ *DICTATOR appellatus fuit*; & cautior exinde factus *Augustus*, qui, auctore *SUETONIO* c. 53, *Dictaturam* postea magna vi offerente *ipsi populo, genu nixus, dejecta ab humeris toga, nudo pectore, eandem deprecatus est, Domini* verò appellationem, ut *maledictum & opprobrium semper exhorruit, potestatem* eo ipso, *Dictatura majorem, sic obtinens; cunctaque discordiis civilibus fessa, nomine* PRINCIPIS, *sub imperium accipiens*, ut loquitur *TACITUS* Ann. Lib. I. c. 1. Depingit hoc Caput etiam *H. GOLTZIUS* Tab. II. N. 16.

NUM. 27.

CAESAR DICtator. Caput Cæsaris laureatum lævam versus, pone guttus.

Quod *caput* cum in omnibus cum præcedente, præter *diversum literarum positum*, conveniat, quod illi amplius immoremur, causæ nihil est.

NUM. 28.

CAESAR DICtator. Caput Cæsaris laureatum lævam versus, pone guttus.

Eadem *hoc capite exhibente*, quæ N. 26. jam vidimus, pergimus.

NUM. 29.

CAESAR DICTATOR. Caput Cæsaris laureatum, lævam versus.

Quæ *moneri* hîc possent, N. 26. *adlata* sunt. Vide sis hoc Caput apud *H. GOLTZIUM* Lib. II. N. 17.

NUM. 30.

CAESAR DICTATOR. Caput Cæsaris laureatum, dextram versus, pone lituus.

Solum *prænomen CAJUS*, quod *DIONYSIO nomen commune*, aliis *appellativum* etiam dicitur, antiquitus, & *GAJUS scriptum*, probè id ex *PARUTÆ Sicilia*, alioque *nummo Romano* observante *illustriss. Ezech. SPANHEMIO* in Lib. de *præstantia & usu Numismatum* p. 55. Edit. II. adest, *antea non observatum. Tria* siquidem *Nobilioribus Romanorum* erant *nomina*; *prænomen*, *nomen* & *cognomen*, juxta *VARIANUM* Leg. XXI. d. I. D. *quæ Testamenta* &c., & illud *AUSONII* Idyll. XI. 80.

Tres equitum turmæ; tria nomina nobiliorum;

Et illud *JUVENALIS* Satyr. V. 126.

Si quid tentaveris unquam
Hiscere, tanquam habeas tria nomina.

Cognomen Cæsaris supra n. 12. vidimus, nunc *prænomen* etiam *Caji* in hoc capite offertur, quod alii à *gaudio parentum* factum volunt, scilicet ἀπὸ τοῦ γαίειν, h. e. à *gaudendo*; alii verò cum *SCALIGERO* ἀπὸ τῆς γῆς, h. e. *à terra* derivant. Ex antiquitate saltem addi meretur, non solum *vocem CAJI*, sed & *CAJÆ* obtinuisse, quam *primam* cum *litera C.* denotabant, alteram *inversa litera* Ↄ designabant, quod *QUINTILIANUS* Lib. I. c. 7. adnotavit: *Cajus C. litera notatur, quæ inversa* Ↄ *mulierem declarat*: quia, tam *Cajas* esse vocitatas, quam *Cajos*, etiam ex *nuptialibus sacris* apparet. Unde & formula illa trita nata, quam *PLUTARCHUS* in *Quæst. Romanis* affert: *Cur sponsam*, inquiens, *introducentes dicere jubent: UBI TU CAJUS, EGO CAJA? an quia hac conditione pacta intrat, ut particeps rerum omnium & gubernandæ familiæ sit? Itaque hæc verba id significant; UBI TU DOMINUS ERIS ET PATERFAMILIAS, EGO DOMINA ERO ET MATERFAMILIAS.* Frequens verò admodum hoc *prænomen* in *Cæsaris* fuit *familia*, ita ut *Pater* quoque ejus *Cajus Julius Cæsar* nominatus fuerit, *quem nullis evidentibus causis, dum calceatur, matutino tempore Pisis obiisse*, scribit *PLINIUS* Lib. VII. c. 53. p. 470. (61) Ubi non possum non monere à *nonnullis Scriptoribus* antiquioribus *Lucium* dici, quibus & *recentiores* (62) accedunt; sed rectius omnino & *fide Auctorum* & *nummorum Cajus* nuncupatur. Ex vero proinde *HUBERTUS GOLTZIUS* in *dedicatione* sui *Cæsaris ad Ferdinandum I.* Cæsarem: *Quumque vel Romani & antiqui Scriptores Cæsaris nostri Patrem Lucium appellent, in Numismatis certè, uti & in antiquissimorum marmorum inscriptionibus non Lucius, sed disertè Cajus vocatur.* Alii *Caji* prænomine hi occurrunt; *Cajus*, filius Augusti adoptivus; *Cajus*, filius Augusti; *Cajus*, Augusti nepos, & qui his succesſere. Et memorabile admo-

(60) Confer DIONEM L. XLV. p. 282.

(61) Verba ejus hæc sunt: *Nullis evidentibus causis obiere diem, dum calceabantur matutino duo Cæsares, Prætor & Prætura perfunctus Dictatoris Cæsaris pater: hic Pisis exanimatus, ille Romæ*, (nempe *Lucius Prætor* & *Caius Prætorius*, Caji Cæsaris Dictatoris *Pater*) ambo fratres, ex Cajo Cæsare Patre, Dictatoris avo.)

(62) In quibus Nobiliss. *Dominus de WILDE in Selectis Numismatibus antiquis* p. 108: *Cajus Julius, Luc. Cæsaris filius* &c. *OCTAVIUS de STRADA in* vita Cæsaris p. 1. *Lucius Cæsar, C. Julii Cæsaris, Dictatoris, Pater* &c.

modum est, quod prodit *SUETONIUS* in *Caligula* c. 60: *Observatum, notatumque est inprimis, Cæsares omnes, quibus Caji prænomen fuit, ferro periisse, jam inde ab eo, qui Cinnanis temporibus sit occisus.* Quod verum omnino est, si *Patrem Dictatoris*, de quo modo dictum, & *Cajum Augusti* filium, *Lucii* fratrem, excipias. Caput hoc apud *H. GOLTZIUM* quoque conspicuum est Tab. II. N. 18.

NUM. 31.

CAESAR IMPerator QUARTUM. Caput Cæsaris laureatum lævam versus, ante lituus.

De *capite Cæsaris*, uti hic comparet N. 1; de *lituo*, Augurii symbolo N. 6; de *voce Cæsaris* N. 12; de *titulo Imperatoris* N. 14; dictum est. restat, ut, cur *IMPERATOR QUARTUM in nummo* nominetur, videamus. Supra diximus, quod si quis exercitus Dux *singularem* contra hostes obtinuerat *victoriam*, ex eo appellatus fuerit *primum in castris à militibus*, dehinc & *in Urbe* à *Senatu Imperator.* Sed cur QUARTUM? Quia ejusmodi *Proconsul, aut Prætor, quarta vice*, re bene gesta, *Imperatoris titulum & à militibus & à Senatu obtinuerat*, quod & Cæsarem fecisse, ex hoc nummo adparet. *Titulum* vero *Imperatoris* Cæsarem anno $\frac{707}{8}$ *quarta vice tulisse de Africa*, de illa etiam *triumphum egisse*, *marmora Capitolina* testantur:

C. JULIUS C. F. C. N. CAESAR IV. COS. III. ANN. DCCVII. EX AFRICA DE JUBA REGE.

NUM. 32.

CAESAR AUGUR PONTifex MAXimus. Caput Cæsaris laureatum dextram versus, ponе apex.

De *capite ejus* N. 1; *de apice* N. 20; de *voce Cæsaris* N. 12; *Auguris* N. 6; *Pontificis Maximi* N. 24. à nobis jam actum est, quorsum B. L ablegatum volumus. Siftunt alias egregium hoc Caput *JAC. OISELIUS* in Thes. Numism. T. I. N. 3. p. 4. 5. & *JOACH. OUDANUS* in Potent. Rom. T. IV. n. 3. p. 39.

NUM. 33.

CAESAR DICTator TERTIO PONTifex MAXimus. Caput Cæsaris laureatum lævam versus, pone lituus.

Faciem *ejus* N. 1. & *lituum* N. 6. delineavimus; *nomen Cæsaris* N. 12. *Dictatoris* N. 26. *Pontificis Maximi* N. 24. exposuimus. *Sed cur DICTATOR TERTIUM?* Sine dubio, quod *tertia vice à Consule Dictator dictus* fuerit, quem morem supra n. 26. jam indicâsse meminimus. Factum verò id est A. V. C. $\frac{707}{8}$ postquam *ex Africa victor Urbem* intrâsset, & *M. Æmilium Lepidum* legisset *Magistrum Equitum*, cum quo & *tertiam Consulatum gessit*; *id* prodente *DIONE*, Lib. XLIII. p. 214. Τῷ δ' ἐχομένῳ ἔτει καὶ ἐδικτατώρευσεν, τρίτον ἐκάτερον, καὶ Λεπίδῳ τὸ ἀμφοτέρως συνάρξαντι. *Sequenti anno Dictaturam, Consulatumque tertio, utrumque Magistratum, collega in utroque Lepido, gessit.* Nempe *quando* non solum *Consulem* eundem nominavit, sed & quando *creatus Dictator* iterum *Magistrum Equitum* ipsum (Lepidum) *dixerat*, cum apud *ipsum* tunc illa steterit potestas, ceu alibi dicemus. Sic enim clarissime rursus Dio Lib. XLIII. p. 214: *His rebus Lepido cum gratiam retulisset, collegam eundem sibi utriusque Magistratus adscivit*, nempe in Consulatu, ut *consulem*, in Dictatura, ut *Magistrum Equitum. Tertio suo in hoc*, & *M. Æmilii Lepidi* simul, *Consulatu, Fasti* ab ipso *correcti* fuere, ut testatur *Censorinus de* Die Natali cap. 20.

NUM. 34.

CÆSAR Pontifex Maximus DICtator TERtio. Caput Cæsaris laureatum ac velatum sinistram versus, ante lituus.

Caput *laureatum* ac *velatum Cæsaris* jam N. 1. & 9. *lituum* N. 6. contemplati sumus; *Cæsaris* verò *vocem* N. 12. *Pontificis Maximi* N. 24. *Dictatoris Tertium* N. 26. & 33. attigimus, ut supersedere nunc labore denuo istas exponendi queamus.

NUM. 35.

CAESAR DICTator QUARTum. Caput Cæsaris laureatum, lævam versus, pone lituus.

De *capite Cæsaris laureato* consule N. 1; de *Lituo* N. 6. de *voce Dictatoris* n. 26. *Quartum Dictator* audit, quod *quarta vice Dictatura ipsi oblata* fuerit. *NONNIUS* vero in *Commentario ad Cæsaris nummos Goltzianos* p. 34. affirmat, *Cæsarem, debellatis in Hispania Pompeji liberis, Quartam Dictaturam gessisse* cum *M. Antonio Magistro Equitum.* Et p. 50. tamen refert, *M. Lepidum in IV. & V. Dictatura Magistrum Equitum ab ipso fuisse creatum. Tertiam Dictaturam* receperat *Romæ redux post victoriam Africanam*, atque ut eam depositurus non erat, ita ipsi in *decennium* adhuc decernebatur. *Annua* autem *cum illa*, *& quotannis* à *die*, *quo* quis istam acceperat, *numeraretur*; eò, ut dixi, quod *Magistratus esset extraordinarius.* Hinc *DIO* L. XLIII. porro ad annum $\frac{708}{9}$: *Quibus rebus Cæsar, (eo autem tempore adhuc gerebat Dictaturam) & sub exitum demum anni Consul creatus fuit, eumque titulum sibi Consul, contra majorum instituta, sumserat. Nam ante eum nemo Consul & Dictator simul fuerat.* Incidit ergo *Dictatura ejus IV.* in annum $\frac{708}{9}$ quo *ovans ex monte Albano VII. Kal. Febr. Urbem iniit*, & ea *ipsâ Dictaturâ IV. jus laureæ perpetuo gestandæ impetraverat quoque à Senatu*, testante APPIANO L. II. de *Bello Civili*, *DIONE* Lib. XLIII. qui rem ita persequitur: *At cum hoc anno* $\left(\frac{708}{9}\right)$ *quarta Dictatura illi fuisset decreta, non ut ad tempus Rempublicam constitueret, sed ut quam diu viveret, potestate DICTATORIA regeret & administraret, quare à L. Buca dictus est DICTATOR PERPETUO.*

TA-

TABULA II.

EXHIBENS

CAPITA C. JULII CÆSARIS.

CUM

INSCRIPTIONIBUS LATINIS ET GRÆCIS POSTERIORUM IMPERII ANNORUM.

NUM. 36.

CAESAR DICTator QUARTum.

Caput Julii Cæsaris laureatum, lævam versus.

Idem per omnia *caput* est cum *præcedente*, nisi quod *lituus* desit.

NUM. 37.

CAESAR AUGUR IMP. QUINTum CONSuL QUARTum. Caput Cæsaris laureatum ac velatum dextram versus, ante Lituus.

De *laurea*, *velo* & *lituo Cæsaris* N. 1. 6. & 9. Tab. I. actum est; De *nomine* verò *Cæsaris* N. 12. ibidem; *Auguris* N. 6; *Imperatoris* n. 14. nonnulla istuc facientia præfati sumus. De *Consulatu* ut agamus, adhuc paucis, *titulus* nummo impressus poscit, quamvis *HUB. GOLTZIUS* saltem hunc nummum referat, nec alibi alias conspectus à nobis sit. *Consul Quartum* dicitur, quod *quarta vice Consulatum inierit*; *Imperatorque quintum*, cum *quintâ vice Imperator à victore exercitu* ac *Senatu* salutatus fuerit. *Generatim monemus*, *Consules* fuisse dictos, quod *Reipublicæ & civibus consulerent*, aut *ab his consulerentur*; aut *quod Senatum consulerent*. *Imperium*, inquit *FLORUS*, *ex perpetuo annuum placuit*, *ex singulari duplex*; *ne potestas solitudine*, *vel mora corrumperetur*. *Consulatum vero & Libertatem L. Brutus instituit*, referente *TACITO* Lib. I. Annal. c. 1. Cum *Consul auspicatur*, vel *immolat*, *Hoc age!* proclamant, referente PLUTARCHO in Numa p. 69. Qua voce, eos qui assistunt, admonent, *ut componant se ad quod agitur*. Quæ vero *Consulum* apud Romanos fuerit *dignitas*, in vulgus notum est, & vel ex *JORNANDIS* de *rebus Geticis* c. 57. (de *Theodorici*, Gothorum Regis, Consulatu loquentis) verbis potest colligi: *Factus est Consul ordinarius*, *quod summum bonum*, *primumque decus in mundo ediçitur*. Itemque ex illis *LIBANII*, in Panegyrico Juliani: *Quid venerabilius esse potest*, *quam universum orbem terrarum solis instar appellatione continere*, *& in ore cunctorum hominum esse*, *nomen*, *præeo*, *quod à parentibus inditum*; *cujus memoria multas complectatur necessitates*, *judicia*, *nuptias*, *forum*, *debita*, *venditiones*, *contrahentes*, *paciscentes*, *litigantes*, *fidem per literas facientes*, *communicantes*, *dissidentes*, *filiorum opulentorum natales*, *puerorum in scholis institutiones*, *quorum unum studium est nominare Consules*, *in quo etiam & acquiescunt*. *Quod igitur quidam dixit de Jove*, *omnium summo Consule*, *Jovis vias omnes esse plenas*, *omnia fora*, *portus*, *maria*, *hoc aliquis dicere possit de Consulibus*, *appellationem cum Deo communem habent*.

De *ambitu ejus Consulatus & consecutione illius*, itidemque *ipsius competitoribus* ita *SUETONIUS* c. 18. 19. *Pacataque provincia* (ulteriori Hispania) *parâ festinatione*, *non exspectato successore*, *ad triumphum simul CONSULATUMQUE decessit*. *Sed cum*, *edictis jam Comitiis*, *ratio ejus haberi non posset*, *nisi privatus introisset urbem*, *& ambienti*, *ut legibus solveretur*, *multi contradicerent*, *coactus est triumphum*, *ne CONSULATU excluderetur*, *dimittere*. E *duobus* Consulatus competitoribus, *L. Lucejo*, *Marcoque Bibulo*, *Lucejum sibi adjunxit*: *pactus*, *ut is*, *quoniam inferior gratia esset*, *pecuniaque polleret*, *numinos de suo communi nomine per Centurias pronunciaret*. *Qua cognita re*, *optimates*, *quos metus ceperat*, *nihil non ausurum eum in summo magistratu*, *concordi & consentiente collega*, *auctores Bibulo fuerunt tantumdem pollicendi*: *ac plerique pecunias contulerunt*, *ne Catone quidem abnuente*, *eam largitionem fieri*. *Igitur cum Bibulo CONSUL creatur*. *DIO* Libro XXXVII. p. 54. hoc ita exponit: *Hæc ubi perfecit*, *satis sibi jam aditus ad CONSULATUM structum existimans*, *non expectato successore*, *qui mitteretur*, *magna celeritate ad Comitia Consularia profectus est*. *Statuerat eum petere*, *antequam triumphum duxisset*, *quod à pompa triumphi angustia temporis excludebatur*. *Quum*, *Catonis potissimum intercessione*, *id non obtineret*, *triumphi quidem curam deposuit*, *sperans se*, *si CONSUL fieret*, *longè majores res acturum*, *longèque splendidius triumphaturum*. Et Lib. XLIV. p. 262. *Ea propter & TRIUMPHUM CÆSARI* (ex Hispania, quam pacatam effecerat, redeunti) *vos decrevistis & statim CONSULATUM commisistis*. —— *Quum triumpho omisso*, *ita rebus urgentibus*, *actisque vobis pro eo honore*, *quem satis ad gloriam sibi esse ducebat*, *gratiis*, *CONSULATUM accepit*. APPIANUS L. II. de B. C. p. 432: *Cæsar provinciam sortitus Hispaniam* —— *coactis copiis*, *per partes aggrediebatur reliquos Hispanos*, *donec universam eorum terram populi Romani fecit*. *Itaque magna vi pecuniæ missa in ærarium*, *TRIUMPHUM à Senatu impetravit*. — —— *Ille verò jam dudum ejus ma-*

magiſtratus (Conſulatus) percupidus, nec dum etiam ad triumphandum ſatis inſtructus, per nuntios rogavit Senatum, ut permitteret abſenti per amicos Conſulatum petere. — —— Verum cum jam ultima dies adeſſet, qua competitores profiteri nomina oportebat, Catone petitioni ejus multum diuque contradicente, ſupervenit Cæſar, contempto triumpho & profeſſione, facta, exſpectabat Comitia. — — At Senatus ſuſpectam habens eorum potentiam, L. Bibulum Collegam Cæſari & adverſarium addidit. PLUTARCHUS itidem in *Cæſare* p. 713. poſtquam intermiſſum triumphum pariter memorâſſet, ſcribit: *Cæſar, Craſſi & Pompeji ſtipatus amicitia,* CONSULATUM *adeptus eſt, ac cum Calpurnio Bibulo magna gloria renuntiatus,* ἔτη ϟ ὑπατείαν πεφήχθη, καὶ λαμπρῶς ἀναγορδθεὶς μὲ Καλπερνίε Βίβλε. *Contigit* vero hic ipſe *primus Conſulatus ipſi* Anno $\frac{695}{4}$ referentibus *Faſtis Auctoris Anonymi*, (61) quos Eminentiſſimus *F. Henricus Noriſius* in ſuis *Epochis Syro Macedonum* vulgavit, p. 16. & *DIONE* Libro XXXVIII. pag. 58. (64). Quæ hujus *Bibuli*, collegæ Cæſaris, fuerit *auctoritas*, *VELLEJUS* prodit Lib. II. p. 578. *Bibulus, collega Cæſaris, cum actiones ejus magis vellet impedire, quam poſſet, majore parte anni domi ſe tenuit; quo facto, dum augere vult invidiam Collegæ, auxit potentiam.* *DIO* Lib. XXXVIII. p. 62. 63. *Igitur domum ſuam Bibulus ſe recepit, neque unquam poſthac ad extremum uſque anni diem in publicum progreſſus eſt; ſed domi ſe continens, Cæſari, quotiescunque is aliquam novam rem moliebatur, per lictores obnuntiavit, dies eſſe feſtos, his igitur per leges fas non eſſe eum quippiam agere.* PLUTARCHUS p. 714. *Collega Cæſaris Bibulus quum intercedendo legibus ejus nihil proficeret, ſed in foro ſæpius eſſet in mortis periculum cum Catone vocatus, toto conſulatus tempore continuit ſe domo.* Addit: *Unde faceti quidam Bibuli nomen omnino reticuerunt, Cæſarem autem pro duobus Conſulibus, & nominaverunt & ſcripſerunt, Cajum Cæſarem & Julium Cæſarem, Conſules dicentes.* Inter *facta Conſulatus* ejus *primi* SUETONIUS & hoc refert c. 54. *In primo Conſulatu tria millia pondo auri furatus è Capitolio, tantundem inaurati æris repoſuit.* Dehinc *VELLEIUS* Lib. II. p. m. 573. cum *SUETONIO* c. 19. hoc cum primis recenſet, quod *hoc Conſulatu Pompeji inprimis amicitiam ambiverit, ac ſibi etiam conciliaverit, Pompejoque M. Craſſum amicum reddiderit, plebique agrum Campanum diviſerit.* PLUTARCHUS in *Cæſare* p. 713. 714. *Legem* de *Coloniis deducendis* ac *leges agrarias*, *locatam* in *matrimonium Pompejo filiam Juliam*, junctam ſibi nuptiis Piſonis filiam Calpurniam, *Catonis in carcerem deductionem, Piſoni deſignatum Conſulatum, Tribunatum Plebis P. Clodio datum*, factis Cæſaris in *primo Conſulatu* addit. Sed & *Suetonium* ipſum de hoc primo conſulatu referentem audiamus: *Igitur cum Bibulo Conſul creatur. Eandem ob cauſam opera optimatibus data eſt, ut provinciæ futuris Conſulibus minimi negotii, id eſt, ſylvæ callesque decernerentur. Qua maximè injuria inſtinctus, omnibus officiis Cn. Pompejum aſſectatus eſt, offenſum Patribus, quod, Mithridate Rege victo, cunctantius confirmarentur acta ſua: Pompejoque M. Craſſum conciliavit, veterem inimicum, ex Conſulatu, quem ſumma diſcordia ſimul geſſerant: ac ſocietatem cum utroque in iis, ne quid ageretur in Republica, quod diſplicuiſſet ulli è tribus. Inito honore, primus omnium inſtituit, ut tam ſenatus, quam populi diurna acta conficerentur & publicarentur. Antiquum etiam retulit morem, ut quo anenſe faſces non haberet, accenſus ante eum iret, licteres pone ſequerentur. Lege autem agraria promulgata, obnuntiantem Collegam (Bibulum) armis foro expulit. Ac poſtero die in ſenatu conqueſtum, neque quoquam reperto, qui ſuper tali conſternatione referre, aut cenſere aliquid auderet, qualia multa ſæpe in levioribus turbis decreta erant, in eam coëgit deſperationem, ut quoad poteſtate abiret, domo abditus nihil aliud quam per edicta obnuntiaret. Unus ex eo tempore omnia in Republica ad arbitrium adminiſtravit: ut nonnulli urbanorum, quum quid per jocum teſtandi gratia ſignarent, non Cæſare & Bibulo, ſed Julio & Cæſare Coſſ. actum ſcriberent, bis eundem præponentes, nomine atque cognomine; utque vulgo mox ferrentur hi verſus:*

Non Bibulo quidquam nuper, ſed Cæſare factum eſt:
Nam Bibulo fieri Conſule, nil memini.

Campum Stellatem majoribus conſecratum, agrumque Campanum, ad ſubſidia Reipublicæ vectigalem relictum, diviſit extra ſortem ad viginti millibus civium, quibus terni pluresve liberi eſſent. Publicanos remiſſionem petentes tertia mercedum parte relevavit: ac ne in locatione novorum vectigalium immoderatius licerentur, propalam monuit. Cætera item quæ cuique libuiſſent, dilargitus eſt, contradicente nullo: ac, ſi conaretur quis, abſterrito. M. Catonem interpellantem extrahi curia per lictorem, ducique in carcerem juſſit. L. Lucullo liberius reſiſtenti tantum calumniarum metum injecit, ut ad genua ultro ſibi accideret. Et quæ ſunt plura ibidem hujus generis, quæ relegi ibidem poſſunt. De *altero* ejus *Conſulatu*, quem anno $\frac{706}{5}$ cum *P. Servilio Iſaurico*, pacata ſcilicet jam *Italia*, compoſitisque *rebus civilibus*, priusque quàm adverſus *Pompejum* in *Theſſalia* hibernantem, moveret, *geſſit*, teſtibus iisdem FACTIS, *SUETONIUS* hæc nobis c. 26. reliquit: *Inter quæ, conſternata, P. Clodii cæde, Republica, quum Senatus unum Conſulem, nominatimque Cn. Pompejum, fieri cenſuiſſet, egit cum Tribunis Plebis, Collegam ſe Pompejo deſtinantibus, id potius ad populum ferrent, ut abſenti ſibi, quandoque imperii tempus expleri cœpiſſet, petitio* SECUNDI CONSULATUS *daretur: ne ea cauſa maturius, & imperfecto adhuc bello, decederet. Quod, ut adeptus eſt, altiora jam meditans, & ſpei plenus, nullum largitionis, aut officiorum in quemquam genus publicè privatimque omiſit.* Ubi &, quæ, iſto Conſulatu durante, peregit, pluribus exponit. De *tertio & quarto*, qui cum primis hujus loci eſt, *Conſulatu*, è *SUETONIO* rurſus hæcce heic, quamvis ſupra jam nobis etiam memorata, repetere juvabit: *TERTIUM & QUARTUM CONSULATUM titulo tenus geſſit, contentus Dictaturæ poteſtate decretæ cum Conſulatibus ſimul. Cum enim Dictator creatus, omnia poſſet in Republica, Conſulis potentia planè non indigebat, alios potius ſuum in locum ſufficiens, amicitiamque cum iſtis ita augens ac conſervans, Tribuniciam poteſtatem cum Dictatura annua in perpetuum uſurpare anno præterito adgreſſus.* De TERTIO ejus *Conſulatu*, qui in annum $\frac{707}{8}$ incidit, *PLUTARCHUS in Antonio* p. 920. *Cæſar reverſus* (poſt devictum Pompejum) *ex Hiſpania, ignovit* Do-

(63) Ubi legitur: CÆSARE & VIVULO.
(64) Ibi enim ſic. 695. C. JULIUS C. F. CÆSAR & M. BIBULUS.

Dolabellæ : ac creatus TERTIUM CONSUL, *non Antonium, ſed Lepidum cooptavit collegam.* Conſulatus hujus III. & in illo dati vini meminit PLINIUS Lib. XIV. c. 15. *Epulo vero in tertio Conſulatu ſuo Falernum, Chium, Lesbium, Mamertinum (dedit) quo primum tempore quatuor genera vini appoſita conſtat.* QUARTO verò ſuo hoc *Conſulatu, qui anno* $\frac{708}{9}$ *ipſi obtigit,* Q. *Fabium Maximum* & C. *Trebonium*, & *Maximo* mortuo, *C. Caninium Rebilum* ſuffeciſſe, *Dionis* (65) & *aliorum Auctorum* videtur eſſe ſententia, quamvis ſi *Faſtis* à *Noriſio* editis (66) malimus credere, quod & facimus, cum *illi aliis*, *Idacii*, *Proſperi* ac *Caſſiodori* non ſolum *antiquiores*, verum etiam *iiſdem, accurationes* & *correctiores* habeantur, laudatiſſimi Noriſii judicio, *Tertium Conſulatum* anno $\frac{707}{8}$ *cum Lepido* & *Quartum anno* $\frac{708}{9}$ *Cæſar IV. & ſolus geſſiſſe credendus ſit.* Interim & iis adſtipulatur *fragmentum TABULÆ COLLOTIANÆ*, apud *Pighium* p. 458.

C. IVLIVS CÆSAR IIII. SINE CONLEGA SOL. SVF. Q. FABIVS MAXIM. C. TREBONIVS C. F. CANINIVS C. F.

NONNIUS in *Commentario ad Goltzii nummos Cæſaris* p. 34. eundem *quartum Conſulatum* ſecundum Faſtos geſſiſſe ſcribit anno DCCVII. *ſine collega & honore Dictaturæ contentum*, atque *ejus loco ſuffectos fuiſſe Conſules*, *Q. Fabium Maximum*, *C. Trebonium Aſperum*, *eoſdemque primos Conſules ſuffectos & honorarios fuiſſe*; Faſtis id affirmantibus; quod, quam verum ſit, facilè ex *Faſtis* Capitolinis ipſis patet, quos apud *GOLTZIUM* videre licet, ubi hæc leguntur:

DCCVIII. EX - - - QVINTIL.
C. IVLIVS C. F. C. N. CAESAR
IIII SINE CONLEGA
DICTATURAE HONORE CONTENTVS
- - - - - OCTOBR. ABDIC.
C. IVLIVS C. F. C. N. CAESAR V.
DICT. IIII. COS. IIII EX HISPANIA
- - - OCTOBR.
EODEM.
EX OCT.....
COSS. SVFFECTI ET
HONORARII PRIMUM CREARI
COEPTI
XIIII PRAETORES FACTI.

Vides ergo, mendum eſſe apud *Nonnium*, Faſtosque *æram Catonianam* præ ſe ferre.

(65) Libro XLIII. p. 236. *Conſulatum mox ante etiam, quam Urbem intraret, occepit: non autem toto anno geſſit: ſed poſtquam in URBEM venit, eo ſe abdicavit : Conſuleſque fecit Q. Fabium, ac C. Trebonium. Fabioque extrema Magiſtratus ſui die mortuo, ſtatim in reſiduas horas C. Caninium ſubſtituit.* Conſer *Caſſiodorum* & *Marianum*, *Suetonium*, *Plinium L. VII. c. 53. Tacitum L. III. Hiſt. Ciceron.* L. VII. Epiſt. ad Famil. *Plutarchum* & *Macrobium Saturnal. L. VII.*

(66) Quibus ſuffragantur APPIANI, DIONIS, PLUTARCHI, EUTROPII, Hiſtoriæ, Tabulæ Græcæ quas *Cuſpinianus* citat.

NUM. 38.

CAESAR CONSul QUINTum DICTator PERPetuo. Caput Cæſaris laureatum dextram verſus, pone lituus.

De *Cæſare Dictatore*, itemque *capite ejus* ac *lituo* ad N. I. 6. 12. 26. dictum eſt, ſolus *Conſulatus* ejus *Quintus* adhuc attendendus venit, qui optime cum DICTATURA PERPETUA cohæret. Hic, ſi *Noriſianos Faſtos* conſulimus, in *annum* $\frac{709}{10}$ quem cum *M. Antonio*, poſtea *Triumviro*, geſſit, uti infra ad Tab. III. n. 3. ad *Antonii* nummum pluribus dicemus, *incidit*, *quo anno* & *ipſe* occiſus eſt. Cum ergo per annos DCCVIII. DCCIX. & DCCX. *continuum Conſulatum habuerit*, quamvis, ut rectè *SUETONIUS* monet, *titulo tenus*, non eſt, quod *Suetonii miremur* verba cap. 89. ſcribentis: *Non enim honores modo nimios recepit, ut CONTINUUM CONSULATUM, perpetuam Dictaturam* &c.

NUM. 39.

CAESAR AUGUR, IMPerator SEXTum, COnSul QUINTum. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, pone lituus.

Cui non lecta ſunt, quæ de *capite Cæſaris laureato*, & de *lituo*, itemque de *voce Cæſaris, Auguris, Imperatoris, Conſulis quartum & quintum* tradidimus, ille Num. 1. 6. 12. 14. Tab. I. & N. 37. 38. Tab. II. adire ſaltem poterit, ne crambem bis coctam apponere velle, videamur. Id modo obſervari meretur, quod ſicuti N. 37. Tab. II. *Imperator quintum* in *Conſulatu ſuo quarto* in nummo obſignatus fuit, ita in hoc *Imperator ſextum* in *Conſulatu ſuo quinto* perhibeatur. *De Conſulatu quinto Cæſaris* quem anno $\frac{709}{10}$ iniit, ſic *PLUTARCHUS* p. 921. Επεὶ δὲ τὸ πέμπτον ἀπεδείχθη Καίσαρ ὕπατος, προσεῖλετο μὲν ἄλλους συνάρχοντα τῷ Αντωνίου. h. e. *Creatus Cæſar QUINTUM CONSUL, illico cooptavit collegam Antonium. Intendit autem abdicare ſe magiſtratu,* (Conſulatus) *& cedere Dolabellæ, idque ad Senatum retulit: Verum repugnante aſperè Antonio, multaque maledicta in Dolabellam congerente, nec pauciora audiente, illius indignitatis Cæſar pudore rem in præſentia omiſit.* Et neſcio ſanè, an non apud DIONEM Lib. XLIII. p. 238. pro *Anno ſequenti* $\frac{710}{11}$ *Cæſar dictator quintum fuit*, legendum ſit potius: *Anno ſequenti Cæſar Conſul quintum fuit, collega aſſumpto M. Antonio.* Cum *Antonius* Collega ipſi fuerit in *Conſulatu* non in *Dictatura*. (67) *Imperator*

(67) Taceo, clare DIONEM prodere Lib. XLIII. p. 239. *Cæſar autem bis itidem duobus annis DICTATOR futurus, Magiſtros equitum ſibi alios* (hi enim erant Collegæ in *Dictatura*) vide APPIANUM de Bellis Hannibalis p. 320.) *atque horum alterum OCTAVIUM adoleſcentulum etiamnum, delegit.* Lepidum primo habuiſſe collegam Faſti Capitolini quoque docent, poſtea Octavium, nempe Magiſtros equitum.

tor *quintum* dictus est anno $\frac{708}{9}$ ex *victoria Hispanica post devictos Cnei Pompeji liberos.* Quintum enim propterea *egit triumphum*, cujus apparatus ex *argento rasili constitit*, prodente hoc VELLEIO. Hinc recte fragment. *Tabulæ COLLOTIANÆ* apud Pighium in Annal. p. 458. C. JULIUS CÆSAR V. M. ANTONIUS M. F. SUF. P. CORNELIUS P. F. Ratio verò, cur *Imperator quartum, quintum & sextum, appellatus fuerit*, à nobis Tab. I. N. 16. & N. 31. jam adducta est, quo B. L. ablegatum cupimus.

NUM. 40.

CAESAR DICTator PERPETUO. Caput Cæsaris laureatum, dextram versus.

Numeri 1. 12. & 26. Tabulæ I. *ista, quæ* hic in nummo exhibentur, & *explicatione quadam* indigent, plana reddent. Hoc saltem monemus, quod, quando *Dictator perpetuo in* hoc capite *prima vice audiat*, ille *titulus* ipsi A. V. C. $\frac{709}{10}$ obtigerit. Nam anno precedenti $\frac{708}{9}$. *Dictaturam IV.* acceperat, & postea in *Decennium ipsi Dictatura* concessa fuit, (68) quam *Monetarii perpetuam* inscripserunt, non ut *ad tempus rempublicam constitueret* (uti alias fieri solebat) *sed ut quam diu viveret, potestate Dictatoria regeret, ut* loquitur *DIO* Libro XLIII. Clarius vero Lib. XLIV. p. 216. ad annum $\frac{710}{11}$ *Accessit hoc etiam ad augendam suspicionem, quod deinde DICTATOREM SE PERPETUUM creari passus erat,* ὅτι καὶ δικτάτωρ ἀεὶ βίᾳ μὴ ταῦτα ἀποδειχθεὶς ἠνέχετο.

NUM. 41.

CAESAR DICTator PERPETUO. Caput Cæsaris laureatum, lævam versus.

Si N. 1. 12. & 26. adierit B. L. *desiderio sciendi ejus* aliquantum satisfiet.

NUM. 42.

CAESAR DICtator PERPETUO. Caput Cæsaris laureatum, lævam versus.

Si excipias duo vocabula *DICTator PERPETUO*, à *sculptore inverso ordine, ex incuria sine dubio, exarata*, nihil erit amplius, quod non cum *præcedente* in omnibus exactè conveniat.

NUM. 43.

CAESAR DICtator PERPETUO. Caput Cæsaris laureatum lævam versus, pone Lituus.

De *Lituo* quæ dicenda, N. 6. jam monuimus, cætera omnia conspirant *cum capite* n. 40. & 41.

NUM. 44.

Cajus CAESAR DICTator PERPETUO. Caput Cæsaris laureatum lævam versus.

De *omnibus* dictum est jam ad N. 26. Tab. I. & 40. Tab. II. sicuti & *prænomen Caji*, denuo hic occurrens, N. 30. Tab. I. *nos attigisse*, meminimus.

NUM. 45.

CAESAR DICTator PERPETUO. Caput Cæsaris laureatum ac velatum, lævam versus.

Ut *huic* immoremur *capiti* non est, cum omnia ad N. 1. 9. 26. sint expositа, & sine dubio *Pontificatus Maximi dignitatem* designet, quo B. L. ablegamus. Sistit quoque hoc Caput *JAC. OISELIUS* in Thes. Num. T. I. N. 2. p. 4. & *JOACHIM. OUDAN.* in P. R. T. IV. N. 2. p. 39.

NUM. 46.

Cajus CAESAR DICTator PERPetuo, PONTifex. Caput Cæsaris laureatum ac velatum, lævam versus.

Quæ hic moneri possent, N. 1. 12. 24. 26. 30. Tab. I. jam dicta offendes.

NUM. 47.

CAESAR DICTator PERPETUO. Caput Cæsaris, lævam versus.

Idem caput est cum illo quod N. 40. vidimus, nisi quod *positu alio*, itemque *alia terarum locatione* differat.

NUM. 48.

DIVUS JULIUS. Caput Julii Cæsaris laureatum lævam versus, pone lituus.

De omnibus N. 1. & 6. Tab. 1. actum est. De *elogio DIVI* numero sequente 49. dicemus. De *voce* autem & Nomine Gentili *JULII* (Tria siquidem, juxta *Ausonium* Idyll. XI. uti supra audivimus, *Nobiliorum erant Nomina*) Tab. III. N. 5. plura dicendi erit locus.

(68) DIO Lib. XLIII. p. 236. Καὶ ὕπατον αὐτὸν ἐπὶ δέκα ἔτη, ἔπειτα καὶ δικτάτωρα αὖθις, προσεχειρίσαντο, *ipsumque Consulem ad decennium continuum, sicut ante DICTATOREM, constituerunt.* In primis verò p. 220. Καὶ δικτάτωρα ἐς δέκα ἐφεξῆς ἕλοντο, *DICTATOREM in decennium deinceps constituerunt.*

NUM.

Num. 49.

DIVUS JULIUS. Caput Julii Cæsaris nudum lævam versus.

Facies ejus hic cum primis attendenda venit, ac titulus. *Illa* sicuti cum *calvitie* de *provecta ejus ætate*, præsertim cum *laurea desit*, clarissimè testatur: ita *DIVI elogium* capiti NUDO (*quo* scilicet, & *sine corona*, *Trajanus*, *Cæsar*, eum in nummis *aureis restitutis* exprimi voluit) *additum*, *de Consecratione* ejus nos satis confirmat. Supra N. 1. jam monuimus, *Imperii retinendi curis*, *expeditionibusque tam multis*, *tamque longinquis*, *tamque gravibus ac periculosis*, non potuisse non ipsum *faciei venustatem amittere*, quod & in *hoc capite* inter alia *clarius elucescit*. Accedebat præterea ultimis annis *calvities*, quam & *hic* animadvertimus, sæpius ipsi ab *obtrectatoribus suis objecta*, & de qua hic singulariter nos acturos, supra n. 1. nos promisisse, meminimus. Quæ verò, sicuti apud *omnes ætates opprobrio* erat, juxta illud *POLLUCIS II.* 3. ἄκομος ἢ κεφαλὴν ἄκομος; atque *OVIDII* Lib. III. de *Arte Amandi* v. 249:

Turpe pecus mutilum: turpe est sine gramine campus,
Et sine fronde frutex; & sine crine caput.

Ita *nec ferre eandem* ipse poterat *Cæsar*, sed potius medelam isti dedecori quavis arte adhibere quærebat. De isto nos satis *SUETONIUS* c. 45: *CALVITII verò* (scribens) *deformitatem iniquissimè ferebat, sæpè obtrectatorum jocis obnoxiam expertus. Ideoque & DEFICIENTEM CAPILLUM revocare à vertice* (vel ut *J. SCHULTINGIUS*, ceu supra monuimus, rectius legit *ad verticem*) *assueverat*; Itemque *DIO* Lib. XLIII. p. 234. Τῷ στεφάνῳ τῷ δαφνίνῳ ἀεὶ καὶ παντάχοῦ ἐμείως ἐχρῆτο· καὶ τοῦτο μὲν ἐποιεῖτο τοῦτο, ὅτι ἀναφαλαντίας ἦν, *semper & ubique laurea corona similiter est usus: cujus prætextus erat hic, quia CALVASTER erat.* Et nota est illius militis irati (cujus meminit *SARESBERIENSIS* Lib. III.) ad *Cæsarem* responsio: *Facilius est, Cæsar, te CALVUM non esse, quam me in exercitu Romano quidquam egisse, vel acturum timidius.* Sique Doctorem illum Italum, *Andream*, cujus supra N. 1. mentionem injecimus, apud doctissimum *Sponium* l. c. in *Dissertatione* scilicet 24. *de utilitate, quam ex nummis capere licet, ratione studii in physiognomicis* p. 363. de causa ejus consulimus, ita respondet: *Iis, quæ dixi, jungi potest, quod anterior pars capitis CALVITIE notabilis, nota sit ejus inclinationis ad affectum AMORIS, indeque notum canticum militum suorum ortum traxit, quod in reditu canebant:*

Romani servate uxores! moechum CALVUM adducimus. Huc usque ille. Sicuti enim secundum *ARISTOTELEM* de *Gener. Animæ:* ὁ ἐγκέφαλος τῶν σωμάτων ψυχρότατος· ὁ δὲ ἀφροδισιασμὸς καταψύχει, *Cerebrum omnium corporis partium frigidissimum, coitus verò istud refrigerat*; ita ex coitu frequenti non potest non *calvities* oriri, quod *humor calidus tunc deficiat*, ut rectè hinc *IDEM Histor. Animalium III.* 10. scribat: Διὸ, πρὶν ἀφροδισιάζειν, ἔνιοι γίνονται φαλακροὶ ἐξαίφνης, *Quam ob rem, nemo, antequam coire incipiat, calvescit.* *PLINIUS* itidem Libro XI. H. N. c. 37. tradat: *Defluvium pilorum in muliere rarum, in spadonibus non visum, nec in ullo ante Veneris usum.* Nunc quod *Cæsarem* nostrum attinet, dissimulari omnino non potest, illum, licet excellentibus virtutibus abundè præditum, *ab hoc nævo tamen, pudicitiæ* scilicet *semper sanctius non habitæ, non fuisse immunem*, cujus rei non pauca & apud *SUETONIUM*, & apud *alios Auctores* habemus vestigia, quæ & hic legere fortè B. Lectori non injucundum erit: *Stipendia prima* (inquit *SUETONIUS* c. 2.) *in Asia fecit, M. Thermi, Prætoris, contubernio: à quo ad arcessendam classem in Bithyniam missus, desedit apud Nicomedem, non sine rumore PROSTRATÆ REGI PUDICITIÆ: quem rumorem duxit, intra paucos rursus dies repetita Bithynia, per causam exigendæ pecuniæ, quæ deberetur cuidam libertino, clienti suo.* Et capite 49, fusius hoc exponit, quod ne integrum adscribemus, quid vetat? *Pudicitiæ ejus famam nihil quidem præter Nicomedis contubernium hæsit, gravi tamen & perenni opprobrio, & ad omnium convitia exposito.* *Omitto* (pergit laudatus Autor) *Calvi Licinii notissimos versus:*

— — — Bithynia quidquid
Et pædicator Cæsaris unquam habuit.

Prætereo actiones Dolabellæ & Curionis patris: in quibus eum Dolabella pellicem reginæ, spondam inferiorem regiæ lecticæ, ac Curio stabulum Nicomedis & Bithynicum fornicem dicunt. Missa etiam facio edicta Bibuli, quibus proscripsit collegam suum, Bithynicam reginam: eique regem antea fuisse cordi, nunc esse regnum. Quo tempore, ut M. Brutus refert, Octavius etiam quidam, valetudine mentis liberius dicax, conventu maximo cum Pompejum regem appellasset, ipsum reginam salutavit. Sed C. Memmius etiam ad cyathum & vinum Nicomedi stetisse objecit, cum reliquis exoletis, pleno convivio, accubantibus nonnullis urbicis negotiatoribus, quorum refert nomina. Cicero verò non contentus in quibusdam epistolis scripsisse, à satellitibus eum in cubiculum regium eductum, in aureo lecto, veste purpureâ decubuisse, floremque ætatis à Venere orti in Bithynia contaminatum: quondam etiam in senatu defendenti Nysæ causam, filiæ Nicomedis, beneficiaque regis in se commemoranti, Remove, inquit, istæc, oro te: quando notum est, & quid ille tibi, & quid illi tu dederis. Gallico denique triumpho milites ejus inter cætera carmina, qualia currum prosequentes joculariter canunt, etiam vulgatissimum illud pronunciaverunt:

Gallias Cæsar subegit, Nicomedes Cæsarem:
Ecce Cæsar nunc triumphat, qui subegit Gallias:
Nicomedes non triumphat, qui subegit Cæsarem.

Pronum & sumtuosum in libidines fuisse, constans opinio est, plurimasque & illustres fœminas corrupisse: in quibus Postumiam Servii Sulpicii, Lolliam Auli Gabinii, Tertullam M. Crassi, etiam Cn. Pompeji Muciam. Nam certè Pompejo, & à Curionibus, patre & filio, & à multis exprobratum est, quod, cujus causa post tres liberos exegisset uxorem, & quem gemens Ægisthum appellare consuesset, ejus postea filiam potentiæ cupiditate in matrimonium recepisset. Ubi, antequam sequentia *SUETONII* addam, non possum non monere, ideo Cæsarem à *Pompejo* antea dictum fuisse *Ægisthum*, quod quemadmodum *Ægisthus*, *Sacerdos* Agamemnonis, bello Trojano *Clytemnestram* corruperat, ita & *Cæsar*, *Pontifex Maximus*, *Pompeji*, bellum Mithridaticum gerentis, *Muciam* adulteraverat. Pergit SUETONIUS: *Sed ante alias dilexit M. Bruti matrem, Serviliam: cui & proximo suo consulatu sexa-*

gies HS. margaritam mercatus est; & bello civili, super alias donationes, amplissima prædia ex auctionibus hastæ minimo addixit. Cum quidem plerisque vilitatem mirantibus, facetissimè Cicero: QUO MELIUS, inquit, EMTUM SCIATIS, TERTIA DEDUCTA EST; existimabatur enim Servilia, etiam filiam suam Tertiam Cæsari conciliare. Ne provincialibus quidem matrimoniis abstinuisse, vel hoc disticho apparet, jactato æquè à militibus per Gallicum triumphum:

Urbani servate uxores, moechum calvum adducimus.
Aurum in Gallia effutuisti: hîc sumpsisti mutuum.

Dilexit & Reginas, inter quas Eunoen Mauram, Bogudis uxorem: cui, maritoque ejus plurima & immensa tribuit, ut Naso scripsit: sed maximè Cleopatram, cum qua & convivia in primam lucem sæpe protraxit, & eadem nave thalamego pænè Æthiopia tenus Ægyptum penetravit, nisi exercitus sequi recusâsset. Quam denique accitam in Urbem, non nisi maximis honoribus, præmiisque auctam remisit: filiumque natum appellare nomine suo passus est. Quem quidem nonnulli Græcorum similem quoque Cæsaris & forma & incessu tradiderunt. M. Antonius agnitum etiam ab eo, Senatui affirmavit: quæ scire C. Matium & C. Oppium, reliquosque Cæsaris amicos; quorum C. Oppius, quasi planè defensione ac patrocinio res egeret, librum edidit, NON ESSE CÆSARIS, FILIUM, QUEM CLEOPATRA DICAT. Helvius Cinna, Tribunus plebis plerisque confessus est, habuisse se scriptam, paratamque legem, quam Cæsar ferre jussisset, cum ipse abesset, uti uxores, liberorum quærendorum causâ, quas & quot vellet, ducere liceret. Ac ne cui dubium omnino sit, & impudicitiæ eum, & adulteriorum flagrâsse infamia. Curio, pater, quâdam eum oratione, omnium mulierum virum, & omnium virorum mulierem appellat. Huc usque *SUETONIUS*, qui fusè satis id, quod diximus, persequitur, cui equidem & alii adstipulantur, & plures adhuc possemus afferre, si omnium coacervare testimonia velimus, & non potius selectum illorum facere. Sanè, quod supra de *Tertia SUETONIUS*, hoc uberius *MACROBIUS Saturnaliorum* Libro II, atque ita tradit: *Mater M. Bruti, Servilia, cum pretiosum ære parvo fundum abstulisset à Cæsare, subjiciente hastæ bona civium, non effugit dictum tale Ciceronis: Equidem, quo melius emptum sciatis, comparavit Servilia hunc fundum, Tertia deducta. Filia autem Serviliæ erat Junia Tertia, eademque C. Crassi uxor, lasciviente Dictatore, tam in matrem, quam in puellam. Tunc luxuriam Senis adulteri civitas subindè rumoribus jocisque carpebat: ut mala non tantum seria forent. Notusque est Catulli versus:*

Es impudicus, & vorax, & aleo.

Quodque supra de *Nicomedis* contubernio monuerat *SUETONIUS*, hoc adhuc disertius DIO Libro XLII. p. 223. 224. Τὰς παλλακὰς τὸ συνέδριον σφῶν ὑπ' αὐτοῦ καταλεχθείσας ἐτώθασσον, καὶ τἄλλα, καὶ μάλιστα τὸν γε τῆς Κλεοπάτρας αὐτοῦ ἔρωτα, καὶ τὴν ὁμιλίαν τὴν πρὸς τὸν Νικομήδη τὸν τῆς Βιθυνίας βασιλεύσαντα ἀφῆλικα, ὅτι μειράκιον ποτὲ παρ' αὐτῷ ἐγεγένητο, διεκερτόμησαν· ὥστε καὶ εἰπεῖν ὅτι, Καίσαρα μὲν Γαλατίας ἐδουλώσατο, Καίσαρα δὲ Νικομήδης. *qui & allectos ab eo in Senatum dictis mordebant, & ipsi Cæsari inter alia convitia, Cleopatræ præsertim amorem, consuetudinemque, quam is adolescentulus cum Bithyniæ Rege, Nicomede, habuerat, exprobrabant: adeo ut dicerent, Gallos à Cæsare, Cæsarem verò à Nicomede subactum.* Et paulo post pergit: Πλὴν καθ' ὅσον τὴν συνουσίαν τὴν πρὸς τὸν Νικομήδη διέβαλλον, ὅτι μὲν τοῦτο πάντες ἐδυσκόλαινέ τε, καὶ ἔνδηλος ἦν λυπούμενος· ἀπολογεῖσθαί τε ἐπιχειρήσας καὶ τοῦτο ἐποίησε· καὶ τοῦτο, καὶ γέλωτα παρέσχε. *Consuetudinem autem cum Nicomede vitio sibi verterunt, quod valdè ægrè tulit & palam molestia se hinc affici ostendit; sed jure jurando adhibito se purgare aggressus, risu exceptus est.* Deque *Cleopatræ* amore rursus *DIO* Lib. XLIII. p. 227: *Cleopatræ verò amor, neque is jam, cui in Ægypto servierat, (quippe ejus fama tantum Romam venerat) sed cui in ipsâ Urbe deditus erat, magnopere ei ab omnibus vitio versus fuit. Venit enim Romam cum marito suo Cleopatra, domiciliumque ei in ædibus ipsius Cæsaris designatum fuit, ut jam utriusque rei nomine male audiret. Ipse infamiam eam nihil curans, eos inter amicos sociosque Romanorum adscripsit.* Ac APPIANUS L. II. De Bello Civili p. 484: *Cæsar in Nilum una cum ipsâ* (Cleopatra) *quadringentis navibus subvectus perlustravit regionem, & alioqui devinctus fœminæ consuetudine,* καὶ ταῦτα ἡδόμενος αὐτῇ. Sic & de *Mucia*, Pompeji uxore, *PLUTARCHI* occurrit testimonium, in *Pompejo* p. 641: Ἐξύβριστο ἡ Μουκία πρὸς τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ . . . καὶ ἔπεμψεν αὐτῇ τὸ ἀφετήριον Πομπήιος· ἔστε τότε γεγράφας, ἐφ' ὑστέρου ἐφ' οἷς ἀφῆκεν, ἐξεπίτων, *Libidinosè se gesserat Mucia, illo absente, & nuntium illi misit Pompejus, & neque tunc scripsit, neque postea, quare dimiserit, dixit.* Prævaluêre tamen in ipso excellentes virtutes, propter quas & hostibus fuit venerabilis (69) & excelsi animi sui dotibus eam nominis famam (70) assecutus est, ut post mortem DIVUS dictus fuerit, de *quo* cum maxime & nunc agendum nobis est, cum non hic solùm in præsenti *nummo* DIVUS JULIUS, & alibi D. JULIUS, sed & in *aliis* DIVI JULI, DIVO JULIO, ΚΑΙΣΑΡ ΘΕΟΣ, totiesque in Augusti nummis AUGUSTUS, DIVI FILIUS legamus. Ejus autem *Consecratio* (quæ antiqua consuetudine, ut hoc ὡς ἐν παρόδῳ addamus, à *liberis* primum *parentibus* præstabatur & *privata religione illorum cultus fiebat*; dehinc Regibus (71) & *Imperatoribus*, qui *patres patriæ* audiebant, ut supra in *Cæsare* jam audivimus, & reputabantur etiam pro iis, (72) *exhibebatur*, in *Deorum numerum recipiebantur, publicaque religione colebantur*, quod ab *Augusto* hic *Cæsari*, inter *Imperatores primo*, fuisse factum, & sancitum, nunc mox videbimus) quæ vivo in somnio portendi visa est (73) quoque manifesta redditur non uno indicio, quibus adnumeramus præcipuè, quod *AEDES* ipsi exstructa fuerit, de qua *SUETONIUS*

(69) Ita censente ipso *Antonio* Consule, apud APPIANUM L. II. de Bello Civ. p. 512.

(70) PLUTARCHUS in *Cæsare* p. 740. *Quod vero omni vita imperium & dominationem per tanta pericula persecutus ægre confecit, ex hoc nihil nisi NOMINIS & invidiosæ apud cives gloriæ fructum cepit.* DIO L. XLIV. p. 261. *Adeo evectus Cæsar, ut non sui modo temporis homines, sed omnes, qui potentia aliquid unquam valuissent, superaverit.*

(71) Leges hæc de *Numa* apud PLUTARCHUM in Numa p. 60. 63.

(72) Rectè hinc ipse Cæsar in oratione ad Senatum apud DIONEM L. XLII. p. 222. *Ut & vos me tanquam patris loco accipientes —— evoque vos, liberorum instar, paternâ curâ tuear.* Vide supra N. 20.

(73) DIO L. XLIV. p. 248. *Cæsar in somnis (nocte ea quæ cædis ejus diem præcessit) sibi supra nubes sublimis ferri, ac Jovis dextram tangere visus est.*

NIUS cap. 84: *Funere indicto, rogus exſtructus eſt in Martio campo, juxta Juliæ tumulum: & pro Roſtris aurata ÆDES* (columnis ſine dubio, non parietibus, innitens, quo conſpici ab omnibus poſſet, (74) ab Antonio *Cæſar* oſtenſus) *ad ſimulacrum templi Veneris Genetricis collocata: intraque lectus eburneus, auro ac purpura ſtratus: & ad caput trophæum, cum veſte, in qua fuerat occiſus.* Pauloque poſt, c. 88: *Periit ſexto & quinquageſimo ætatis anno: atque in DEORUM NUMERUM relatus eſt, non ore modo decernentium, ſed & perſuaſione vulgi.* *DIO* Libro XLIV. p. 267: *Poſt corpus Cæſaris arreptum, in FORO rogum exſtruxerunt, eique cadaver impoſuerunt.* Et Libro XLIV. p. 267: *ARAM autem plebs eo in loco, quo rogus fuerat, exſtruxit; nam cremati reliquias, liberti ejus ſublatas primum in monumentum depoſuerunt, ſacrificareque apud eam, & libare Cæſari tanquam DEO inſtituit.* Conſules aram illam ſubverterant &c. XIPHILINUS vero: *Ita plebs accenſa eſt ira; ut Cæſarem in foro combuſſerit, deinde ſepeliverit, tum ARAM ei dedicaverit, & ad eam ſacrificare Cæſari, ac ſi DEUS eſſet, conata fuerit,* βωμούς ἱδρύσαι, καὶ θύειν ὡς θεῷ τῷ Καίσαρι ἐπιχειρῆσαι. PLUTARCHUS in Cæſare p. 740: *Senatus vero de oblivione præteritorum & reconciliatione inter omnes agens, DECREVIT CÆSARI DIVINOS HONORES,* ΚΑΙΣΑΡΑ μὲν ὡς θεὸν τιμᾶν ἐψηφίσαντο. —— *Sed congeſtis ex foro ſubſelliis, cancellis, menſisque ſuccenderunt & cremaverunt cadaver.* Hic (Cinna) *audito, Cæſaris corpus in foro cremari, — — HONORIS illius cauſa in forum profectus eſt.* *APPIANUS* Libro de Bellis Civilibus p. 519. 520, poſtquam Antonium perorantem ſtitiſſet, *Deducamus igitur hunc conſecratum ad beatorum ſedes, accinendo cum lamentis laudes ei more ſolenni debitas,* —— *Ac primum laudabat, ut aliquem cœlitum: & quo inter DIVOS RELATUM eſſe fidem faceret, manus tendebat ad cœlum, ſimulque magna linguæ volubilitate recenſebat ejus bella, prælia, victorias, manubias, additas imperio provincias,* &c. Nonnulla alia funeris momenta addit, in hoc tamen conſentiens, quod *Templum* acceperit: *Plebs ad lecticam Cæſaris reverſa, deferebat eam in Capitolium, ſepelitura, ut JAM CONSECRATUM, in Templo inter DEORUM imagines. Sed, prohibentibus id Sacerdotibus, rurſum eum in forum retulerunt, quo loco Regia quondam fuerat, congeſtoque quicquid lignorum ad manus erat in toto Foro, in rogum conjecerunt, & funeris pompam, quamquam ſplendidiſſimam, nonnulli privatim etiam coronas, donaque militaria: ſubjectoque igne, pernoctavit circa totus populus: quo loco primum ARA fuit* (nam Romanis ſolenne erat, cineribus & oſſibus in ſepulchrum illatis, ante illa *aras* conſtituere, in qua odores incendebant) *nunc TEMPLUM eſt IPSIUS CÆSARIS, ubi DIVINIS HONORIBUS COLITUR,* (75) ἔνθα βωμὸς πρῶτον ἐτέθη, νῦν τὲ ἐπὶ νεὼς αὐτοῦ Καίσαρος, θείων ἡμῶν ἀξιώματος. Idem Libro III, p. 527. hujus aræ *autorem* ac *titulum* ſubdit; γενόμενος ἐν τῇ τύνδε τῇ ὑποκειμένῃ συγγενὴς τῷ Καίσαρι ὑποψίαν μάλιστα αὐτὸν τεθνεῶτος καὶ βωμὸν ἐπωνομάσθη τῇ πυρᾷ, *is,* (*Amatius*) *quoniam hac ſimulatione effecerat, ut videretur non alienus à cogitatione Cæſaris, præ cæteris ægre ferens ejus obitum, aram ubi crematus eſt poſuit.* Tacemus hic *figuram Sacelli*, quam infra ad Tab. VII. n. 21. dabimus. *Adoptivus nempe ejus filius Octavius, mutato nomine, Cæſar,* (pergit ſupra memoratus APPIANUS p. 521,) *poſtquam ad rerum adminiſtrationem acceſſit per illius veſtigia, principatum hunc, hodieque manentem, cujus ille fundamenta jecerat, confirmavit, auxitque, & IPSUM PATREM inter DEOS retulit.* In qua opinione multum prorſus confirmabatur *Populus*, ad ſuperſtitionem alias, ceu notum eſt, pronus, *apparitione ſtellæ*, quam ſapientiores *cometen* quidem noverant (qui, ut *ORIGENES* Lib. I. contra Celſum ex *Chæmonis* Libro de *cometis* habet, plerumque *Imperii mutationem portendere ſolent*, & ut *STATIUS* Lib. I. Theb. v. 708. canit:

—— —— *quid lethifer annus*
Bella quibus populis, mutent quæ ſceptra cometæ;

Itemque *LUCANUS* L. I. v. 526:

Ignota obſcuræ viderunt ſidera noctes,
Ardentemque polum flammis, cœloque volantes
Obliquas per inane faces, crinemque timendi
Sideris, & terris mutantem regna cometem.

Sed vulgus *ad ὑποψίαν Cæſaris* rapiebat, in qua opinione poſtea & *Auguſtus Cæſar*, gloriæ ſuæ velificaturus, eundem omni ratione firmare ſciebat, perhibens, *illum nunc cauſæ ſuæ patronum potentiorem futurum, contra hoſtes ſuos in prœliis adſiturum, conſilia hoſtium diſſipaturum, & omnia ad illum finem, quem intendebat, nunc directurum*, de quo in ſequenti numero 51, dicendi erit occaſio. Faciliusque hoc vulgo perſuaderi poterat, cum *vivum Dei nomen & cultum jam ſtudioſe affectaſſe Cæſarem legamus*, inter alios etiam apud *SUETONIUM* c. 76: *Sed & ampliora etiam*, ſcribentem, *humano faſtigio decerni ſibi paſſus eſt: ſedem auream in Curia & pro Tribunali, thenſam & ferculum Circenſi pompa, TEMPLA, ARAS, SIMULACRA JUXTA DEOS, PULVINAR, FLAMINEM, LUPERCOS, appellationem menſis è ſuo nomine.* Certe *Flaminis Cæſaris* (DIVI IVLII *Flaminis* dicti) mentionem injicit non ſolum *inſcriptio* apud *GRUTERUM* infra ad n. 5. Tab. III. allata; ſed & *ſequentes*:

M. POBLICIO	L. ACVTIO
III. F. SAB. SEXTIO	L. F.
CALPVRNIANO	FAB. PRIMO
EQVO PVBLICO	EQVO PVB.
FLAM. DIVI. IVLI	II. VIR. I. D.
PRAEF. AEDIL. POT.	AEDIL. Q. ALIM.
QVAESTOR. AERAR.	FLAM. DIVI IVLI.
SACERD. IVVEN. BRIX.	
COLLEGIA.	
CENTON. ET FABROR.	

Prorſus & ad *Suetonii* mentem hoc refert *DIO CASSIUS* Libro XLIII: *Cæterum ſtella quædam quotidie ex ſeptentrione verſus occaſum apparuit, eamque cometen vocantes nonnulli, ea portendere dicebant, quæ alias hujusmodi ſignum ſequi conſuevisſent. Creditum quidem hoc à plebe; ſed tamen CAESARI EAM IMMORTALITATEM nimirum JAM ADEPTO, inque SIDERUM NUMERUM JAM ALLECTO SACRAM ESSE dixerunt.* Meminit & hujus cometæ *PLINIUS* Libro II. H. N. c. 25. l. 17. *Sed cometes nunquam in occa-*

(74) DIO L. 44 p. 258. *Antonius vehementius populum irritavit corpore in forum illato propoſitoque.*

(75) Ad divinos honores recte referas, quod Antonius ſacerdos Cæſaris factus, teſte PLUTARCHO in *Antonio* p. 930 *Ipſe* (Antonius) *in Cæſaris Octavii gratiam CAESARIS DICTATORIS SACERDOS creatus eſt.*

occaſura parte cœli eſt: terrificum magna ex parte ſidus, ac non leviter piatum, ut civili motu Octavio Conſule, (anno ſcilicet poſt Julii Cæſaris necem V. C. 711. quo Hirtio ac Panſæ Conſulibus Octavius adjunctus eſt cum Proconſulari dignitate) *iterumque Pompeji & Cæſaris bello.* Clarius PLUTARCHUS in *Cæſare* p. 470: Ἐπὶ δὲ τοῖς θείοις, ὅ, τε μέγας κομήτης (ἐφάνη γὰρ ἑπτὰ νύκτας ἐπὶ μὲν ἡλίου καταφερὴς σφαιρωδὴς λαμπρότητος, εἶτα ἠφανίσθη), *ex cœleſtibus grandis cometa, qui poſt Cæſaris necem eximie fulgens ſeptem noctes apparuit, inde ſubductus eſt.*

NUM. 50.

DIVUS JULIUS. Caput Cæſaris laureatum, lævam verſus.

Idem prorſus eſt cum præcedente, niſi quod *Caput* ejus *laurea redimitum* ſpectetur.

NUM. 51.

Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, ad verticem ejus ſtella.

Hic *ſuper vertice ſtella* ipſius conſpicitur, in aliis *ante frontem*, in aliis *poſt cervicem*, in omnibus *cometa* deſignatur, quæ non ſolum *aurea ſimulacro ejus æreo in vertice* addita fuit in *Veneris Genetricis templo*; ſed & à ſucceſſore Auguſto *iconi ejus in nummis adjecta eſt.* *LUDOVICUS NONNIUS* equidem, ſuimet oblitus, (76) in *Commentario* ad nummos Cæſaris *Goltzianos* pag. 35. *Veneris ſtellam* exiſtimat, in honorem ſcilicet Cæſaris, qui à *Venere* ſe ortum ducere, gloriabatur; Sed noſtro judicio *Cæſaris aſtrum*, ſive *cometam*, potius reputamus, quem *SUETONIUS* digito quaſi oſtendit, ſcribens capite 88: *Siquidem ludis, quos primo conſecratos ei hæres Auguſtus* (Apollonia reverſus) *edebat*, *STELLA CRINITA per ſeptem dies continuos fulſit, exoriens circa undecimam horam: Creditumque eſt, ANIMAM eſſe CAESARIS, in COELUM RECEPTI, & hac de cauſa SIMULACRO EJUS IN VERTICE ADDITUR STELLA.* Ad Suetonii prorſus ſententiam (uti præcedenti jam numero adnotavimus) & hoc tradit *DIO* Lib. XLIV. p. 273. Ἐπὶ μέν τοι ἄστρον τὶ ὤφθη πάσας τὰς ἡμέρας ἐκείνας ἐν ᾗ ἀρχὴ πρὸς ἑσπέραν ἀνεφάνη, καὶ αὐτὸ κομήτην τε πολλοὶ καλοῦντων, καὶ πρόσημαίνειν οἷά πε εἰώθε λεγόντων, οἱ πολλοὶ τοῦτο μὲν ὑπώπτευον· τῷ δὲ Καίσαρι αὐτὸ, ὡς καὶ ἀποθανατισμένῳ, καὶ ἐς τὸν ἀστρῶν ἀριθμὸν συγκατειλεγμένῳ, ἀνετίθεσαν. θαρσήσας, χαλκῆν αὐτὸν ἐς τὸ Ἀφροδίσιον, ἀστέρα ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ἔχοντα ἔστησεν. *Cæterùm STELLA quædam quotidie ex Septentrione verſus occaſum apparuit* (alia verſio: inter ſeptentrionem & occaſum) *eamque cometen vocantes nonnulli, ea portendere dicebant, quæ aliàs hujusmodi ſignum ſequi conſuevisſent. Creditum quidem hoc à plebe eſt, ſed tamen CAESARI EAM, IMMORTALITATEM nimirum JAM ADEPTO, inque SIDERUM NUMERUM ALLECTO, SACRAM eſſe dixerunt. Ea re Cæſar* (Auguſtus) *animo jam confirmato, ſtatuam patris æream, cum STELLA SUPRA CAPUT, in Veneris Templo poſuit.* *PLINIUS* Lib. II. c. 25. p. 38. inter alia, Auguſtum Cæſarem ipſum de iſta ita loquentem introducit: *Cometes in uno totius orbis loco colitur in templo Romæ, admodum fauſtus Divo Auguſto judicatus ab ipſo: qui incipiente eo, apparuit ludis, quos faciebat VENERI GENETRICI, non multo poſt obitum patris Cæſaris, in collegio ab eo inſtituto. Namque his verbis id gaudium prodidit: IIS IPSIS LUDORUM MEORUM DIEBUS,* SIDUS CRINITUM *PER SEPTEM DIES IN REGIONE COELI, QUÆ SUB SEPTENTRIONIBUS EST, CONSPECTUM. ID ORIEBATUR CIRCA UNDECIMAM HORAM DIEI, CLARUMQUE ET OMNIBUS (è) TERRIS CONSPICUUM FUIT. EO SIDERE SIGNIFICARI VULGUS CREDIDIT, CÆSARIS ANIMAM INTER* DEORUM IMMORTALIUM NUMINA *RECEPTAM: QUO NOMINE* ID INSIGNE SIMULACRO CAPITIS EJUS, *QUOD MOX IN FORO CONSECRAVIMUS, ADJECTUM EST. Hæc ille in publicum, interiore gaudio ſibi illum natum, ſeque in eo naſci interpretatus eſt: &, ſi verum fatemur, ſalutare id terris fuit.* Et *BÆBIUS MACER: Circa horam octavam ſtella ampliſſima, quaſi lemniſcalis corona orta eſt, quam quidam ad illuſtrandam gloriam Cæſaris juvenis pertinere exiſtimabant. Ipſe animam patris ſui eſſe voluit, eique in Capitolio ſtatuam, cujus* CAPITI AUREA STELLA IMPOSITA, *locavit. Inſcriptum in baſi fuit:* ΚΑΙΣΑΡΙ ΗΜΙΘΕΩ. *Sed Vulcanius, haruſpex, in concione dixit cometam eſſe, quod ſignificaret exitum ſæculi noni & ingreſſum decimi. Sed quod, invitis Diis, ſecreta rerum pronunciaret, ſtatim ſe eſſe moriturum, &, nondum finita oratione, in ipſa concione concidit.* Locum & ipſum, quo fulſerit olim *Cæſaris aſtrum*, determinare videtur *PLINIUS* Lib. II. cap. 70. p. 82: ſcribens: *Septentriones non cernit Troglodytice, & confinis Ægyptus: nec Canopum Italia, &, quem vocant, Berenices crinem; item quem ſub Divo Auguſto cognominavere CAESARIS THRONON, inſignes ibi ſtellas.* *Poëtarum* vero turbam hic ſi admittere velimus, plenis buccis *Divinitatem* ejus decantabunt. Auſcultabimus ſaltem aliquos. *OVIDIUS* de iſta omnium optime Lib. XV. Metam. v. 844:

Conſtitit alma Venus, nulli cernenda, ſuique
Cæſaris eripuit membris, nec in aëra ſolvi
Paſſa recentem animam, cœleſtibus intulit aſtris.
Dumque tulit, lucem capere atque igneſcere ſenſit,
Emiſitque ſinu; ſimul evolat altius illa,
Flammiferumque trahens ſpatioſo limite CRINEM,
STELLA MICAT.

Idem *Jovem* Venerem, filiam, ſiſtit, ita Lib. XV. *Metamorph.* v. 318. alloquentem:

Ut DEUS, accedat cœlo, templisque colatur
Tu facies, natusque tuus, (Octavius) *qui nominis hæres,*
Impoſitum feret unus onus, cæſique parentis
Nos in bella ſuos fortiſſimus ultor habebit.

Dixerat autem ante verſu 746:

Hic tamen acceſſit delubris advena noſtris,
CAESAR in urbe ſua DEUS eſt, quem, Marte togaque,
Præcipuum, non bella magis finita triumphis.

Reſtypus cum crinibus, niſi poſt Cæſaris mortem, quod DIVI inſcriptio declarat.

(76) Scripſerat autem p. 321. idem ante: *Pone caput ſtella, quæ diverſa eſt à Cometa illo, qui vertici ejus appingitur.* Pauloque poſt: *Accedit, quod in nummis non ſpectatur Cometæ*

Resque domi geſtæ, properataque gloria rerum,
In SIDUS VERTERE NOVUM STELLAMQUE COMANTEM.

VIRGILIUS Ecloga V. v. 56.

Candidus inſuetum miratur limen Olympi,
Sub pedibusque videt nubes, & ſidera Daphnis.

Quæ verba, teſte *JOSEPHO SCALIGERO* in Animadverſionibus ad Euſebium p. 143. *Julii Cæſaris* ἀναφάνειαν reſpiciunt. Iterumque *Ecloga* IX: 19.

Ecce DIONAEI proceſſit CAESARIS ASTRUM.

Ac Lib. VIII. *Æneidos* verſ. 681.

Patriumque aperitur vertice ſidus.

Et in *Culice* hocce *Julium Sidus* ſic decantat v. 36.

Et tu, ſancte puer, venerabilis, & tibi certet
Gloria, perpetuum lucis manſura per ævum,
Et tibi ſede pia maneat locus, & tibi ſoſpes
Debita felices memoretur vita per annos
Grata bonis lucens.

Itemque *HORATIUS* Odar. l. XII. 47.

—— —— micat inter omnes
Julium Sidus, velut inter ignes
Luna minores.

Notumque eſt *Epigramma:*

Καῖσαρ δ' ἐγγὺς ἔλαμπεν Ἰδλιος.

hoc eſt:

Cæſar vero Julius prope lucebat.

Porro *PROPERTIUS* Lib. IV. VI.

At Pater Idalio miratus Cæſar ab aſtro
Sum Deus, & noſtri ſanguinis iſta fides.

SILIUS:

—— —— ille DEŪM GENS
Stelligerum attollens apicem, Trojanus Julo
Cæſar avo.

MANILIUS Anth. Epigr. Lib. I. Ep. 17.

Ille etiam cœlo genitus, cœloque receptus.

Et Lib. IV. v. 948.

Jam facit ipſe Deos, mittitque ad ſidera Numen
Majus & Auguſto creſcit ſub Principe cœlum.

Novimus nunc ergo, cur apud *VALERIUM MAXIMUM* Lib. I. c. 8. exemp. 8. Parricida *Caſſius* hanc reprehenſionem tulerit: *Non occideras tu quidem, Caſſi, Cæſarem; neque enim extingui ulla DIVINITAS poteſt; ſed, mortali adhuc corpore utentem violando, meruiſti, ut infeſtum haberes DEUM.*

NUM. 52.

DIVI JULI. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus.

Cum *hoc* in *omnibus* cum capite N. 49. & 50. *conveniat*, niſi quod *caſu* Grammatico, ſaltem differat *titulus*, ad ſequentia tranſeamus.

NUM. 53.

DIVI JULI. Caput Cæſaris laureatum, lævam verſus, à tergo lituus.

Quæ hic explicationis loco afferri poterant, B. L. N. 1. Tab. I. & N. 49. & 50. Tab. II. deprehendet. De *lituo* Tab. I. n. 6. dictum eſt, & hoc ſolum obſervamus, *lituum* etiam in *iis nummis* offendi, qui *Cæſare jam conſecrato*, cuſi fuere, quod iſtius *ſacerdotii dignitatis ſingulare argumentum* reputamus.

NUM. 54.

DIVI JULI. Caput Cæſaris laureatum dextram verſus, à tergo lituus.

Solo cum *poſitu literarum* ab antecedente recedat, quod eidem immoremur, cauſæ nihil eſt.

NUM. 55.

Cajus JULIUS CAESar. IMPerator COnSul III. (Tertio) Caput Cæſaris nudum lævam verſus.

De *Prænomine Caji.* N. 30. T. I.; *de nomine JULII* infra Tab. III. n. 5. plenius agemus; de *cognomine CAESARIS ad* N. 12. Tab. I; de *appellatione IMPERATORIS* N. 14. T. I. *de officio* CONSULATUS N. 37. Tab. II; de *capitis ejus phyſiognomia* N. 1. T. I; deque *ejus nuditate* N. 49. præfati ſumus, ut quod amplius moneamus, ſuperſit nihil, excepto hoc unico, quod *Conſulatum ſuum TERTIUM* A. V. C. $\frac{707}{8}$ cum *M. Lepido geſſerit*, quod ſupra jam etiam N. 37. monuiſſe, recordamur, *hicque* (Tertius Conſulatus) poſt *mortem* (in nummis reſtitutis Trajani) cum primis *impreſſus ſit*, quod *alios titulo tenus*, ipſo monente *SUETONIO*, *geſſerit*, *Dictaturæ poteſtate decretæ contentus*, & poſtea, ob *victorias*, cum *Conſulatibus* ſimul *dignitates alias conjunxerit.*

NUM. 56.

DIVO JULIO. Caput Cæſaris laureatum, lævam verſus, ante frontem ſtella.

De *omnibus* dictum eſt ad N. 49.

NUM. 57.

DIVOS JULIUS. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus.

Omnia ad N. 49. dicta jam ſunt. In eo tamen *diverſitas* adhuc *quædam* reſidet, quod ibi *DIVUS* legamus, hic *DIVOS*, quod verò nulla alia ex ratione contigiſſe ſcimus, quam quod *Literæ V. & O.* olim frequentius fuerint permutatæ, id tradente etiam *QUINTILIANO* Lib. I. c. 4. cujus crebra inſuper in *marmoribus* & *nummis* ſunt exempla, v. g. JULIOS ÆGYPTOS, VOLTEIA, VOLCANO, CONSOLES, HERCOLI, pro: *Ægyptus*, *Vulteja*, *Vulcano*, *Conſules*, *Herculi*, probè id obſervante *Illuſtriſſ. Spanhemio in elegantiſſimo ſuo de Præſtantia & Uſu Numiſm. Libro* p. 78. & novæ edit. p. 121. DIVOS AUGUSTUS infra occurret quoque in Auguſto, Tab. VIII. N. 249.

NUM. 58.

DIVUS JULIUS. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus.

Omnia N. 49. & 50. jam attigimus.

NUM. 59.

DIVUS JULIUS. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, ad frontem ſtella.

Jam monuimus N. 51, quod *ſtella Cæſaris*, de qua ibi fuſius, *ante frontem* etiam reperiatur in nummis, quod *hoc capite* comprobatum nunc damus, de cæteris jam dictum.

NUM. 60.

DIVUS JULIUS. Caput Cæſaris laureatum dextram verſus, ad frontem ſtella.

Idem per omnia eſt cum *præcedente*, niſi quod *poſitus capitis & literarum* ſaltem differat. Hinc pergimus ad

NUM. 61.

DIVO JULIO. Caput Cæſaris laureatum ſiniſtram verſus, ante lituus, pone ſtella.

De *capite* N. 1. egimus, deque *Lituo* N. 6. in *quo* ſaltem hoc attendimus, quod etiam in *nummis ejus, jam conſecrati, conſpiciatur. Stellam*, quam *cometen* reputamus, quamque Θεοῦ Καίσαρος *Cæſaris ſignum* populus dixit, N. 51, uberius jam demonſtratam dedimus.

NUM. 62.

DIVO JULIO. Caput Cæſaris laureatum, lævam verſus, ſupra verticem ſtella crinita.

Quæ hîc ad explicationem facere poſſunt, invenies N. 49.

NUM. 63.

DIVUS JULIUS. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, ad frontem ſtella.

Explicationem hujus N. 49. deprehendes.

NUM. 64.

Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, ſupra verticem ſtella.

Quod hic moneamus, nihil eſt, cum N. 1. & 49. omnia attigerimus.

NUM. 65.

DIVO JULIO. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, ad frontem ſtella.

Cum Caput hoc in omnibus conveniat cum *eo, quod* N. 56. *exhibuimus*, niſi quod *alius* ſaltem *literarum ſit poſitus*, eo B. L. amandamus.

NUM. 66.

ΚΑΙΣΑΡ (*Cæſar*) *Caput Cæſaris laureatum, lævam verſus.*

Caput N. 1. deſcripſimus; vocem *Cæſaris* N. 12. attigimus, de qua monuiſſe ſufficiat, quod à *Græcè loquentibus Populis* retenta fuerit perinde ac *vox* ΔΟΥΚΤΑΤΩΡΟΣ.

NUM. 67.

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΟΥΠΑΤΟΣ Β. (*Cajus Cæſar Imperator Conſul iterum, ſive II.*) *Caput Cæſaris laureatum lævam verſus.*

De *prænomine Caji* T. I. n. 30; de voce *Cæſaris* n. 12. ibidem; de titulo *Imperatoris* n. 14. multi jam fuimus, reſtat dignitas *Conſulatus ſecundi*, quæ in hoc capite obſignata eſt. Nempe rebus in *Hiſpania ulteriori* feliciter contra *Varronem* geſtis, *ipſoque* Romæ à *M. Lepido*, *Prætore*, Comitiorum habendorum, ac feriarum Latinarum cauſa, *Dictatore renunciato*, *Sicilia* dehinc à C. Curione recepta, in Urbem reverſus eſt ac *Dictaturam* non ſolum iniit, ſed & Λ. $\frac{705}{6}$ *Conſulem* ſe,

se, & *P. Servilium Isauricum* designavit. In majorem fidem ipsos adducimus *Fastos*, à *GOLZIO* ex parte publicatos p. 201.

C. IVLIVS. C. F. C. N. CAESAR. DICT.
SINE MAG. EQ.
C. IVLIVS. C. F. C. N. CAESAR II. P. SERVILIVS P. F. C. N.
VATIA ISAVRICVS.

Sistit quoque hoc Caput *H. GOLZIUS* Tab. II. N. 20.

NUM. 68.

DIVOS JULIUS DIVI Filius. Capita Julii & Augusti frontibus oppositis, illius laureatum, hujus nudum.

Divos apud Veteres frequentius occurrere pro *Divus*, perinde ac *Ægyptos* pro *Ægyptus*, *Volteja* pro *Vulteja*, *Volcanus* pro *Vulcanus*, *Consoles* pro *Consules*, *Hercoles* pro *Hercules*, supra ad h. Tab. N. 57. jam monuimus. *Typum* hunc esse *post fata* cusum, non solum *DIVI elogium* arguit; sed & quod *Filius* & *Successor* cum *Patre adoptatore* in nummo compareat, quod ipsum simul *Augustus in honorem suum* vertere sciebat, ac sibi exinde majorem apud populum Romanum *auctoritatem conciliare*. *Divi* vero *Filium* se nominat, quod à *Cæsare hæres* per *Testamentum* esset constitutus, de quo *SUETONIUS* in vita Cæsaris c. 83: *Sed novissimo testamento tres instituit hæredes sororum nepotes, Cajum Octavium ex dodrante, & L. Pinarium & Q. Pedium ex quadrante, reliquos in ima cærâ. C. Octavium etiam in Familiam, nomenque adoptavit.* Et in vita Augusti, postquam *Octavii nomina & cognomina* recensuisset, *post Thurini cognomen C. CAESARIS & deinde Augusti quoque cognomen assumsit.*

NUM. 69.

Cajus CAESAR COnSul TERtium.
Caput Cæsaris laureatum ac velatum lævam versus.

De prænomine *Caji* n. 30. de cognomine *Cæsaris* n. 12. de ejus *laureato* capite n. 1. de *velato* n. 9. multi jam fuimus. Nil restat, nisi quod *Consul tertium* in aversa hac nominetur. Ubi monuisse sufficiat, hunc *tertium Consulatum* cum *Marco Lepido* A. V. C. $\frac{707}{8}$ gessisse. Ubi lepidam saltem figuram in *Ænea Vico* notes, qui hoc caput in aureis quasi *cucullo* circumdato effinxit, ex quo postea veluti singulare *vestimenti genus* observavit CUPERUS in *Homeri Apotheosi* p. 142. scribens: *In ultimo segmento marmoris MNHMH induitur vestimentum exterius, paulo infra genua descendens, undique conclusum, syrma habens, & CUCULLUM, qualis etiam occurrit in Cæsaris nummo, quem vulgavit Æneas Vicus.*

TABULA III.

EXHIBENS

NUMISMATA C. JULII CÆSARIS

AUREA, ET EX PARTE ARGENTEA.

NUM. 1.

DIVUS JULIUS. Caput Cæsaris laureatum, lævam versus, pone lituus; uti Tab. II. N. 48.

LEPIDUS PONTIFEX MAXImus. Caput Lepidi nudum lævam versus, ante lituus, pone simpulum.

Primò omnium adnotamus, *aurea Julii Cæsaris numismata, esse rara.* (1) Quod vero nummum ipsum attinet, *Marcus Lepidus*, magnam ex *Triumviratu* famam in Historia Romana adeptus, ex *Familia Patritia Æmiliorum erat, majorum Gentium, Albanoque* oriunda, cujus originem *FESTUS POMPEJUS* hisce tradit: *Æmiliam Gentem appellatam dicunt à Mamerco, Pythagoræ, Philosophi, filio: cui propter unicam humanitatem cognomen fuerit Æmilos.* Et *PLUTARCHUS in Numa*: Ἀπ' ἐκείνε ἢ κ) τ Αἰμυλίων εἶκον ἀναμιχθέντα τῆς Πατρικίοις ὀνομαοθῆναι φασιν ἔτως, ὑπολαμβάνοντες κ βασιλέως τ ἐν τοῖς λόγοις κ ἀνδρὸς αἰμυλίου κ χάριν, *ab illo Æmiliam quoque gentem, Patriciis insertam, nomen referunt traxisse, Regemque blando eo nomine expressisse illius in dicendo lepores & venustatem.* *Alii* quod ab *Ascanio descendat, qui duos habuit filios, Julum & Æmilon.* De *Lepidi* autem *cognomine* audiamus *ANT. AUGUSTINUM* Libro de *Familiis Romanor.* ita existimantem: De *Lepidi cognomine non reticebo, videri eo voluisse exprimere, quid Æmilii nomine significaretur, ut cum familia dicitur Æmilia, à voce* αἰμυλίας, id est: LEPÔRE, idem LATINE exprimere voluit. *Filius* fuit *M. Æmilii Lepidi*, Q. F. M. N. *Pro-*

(1) *Ludov. Savotus* de Nummis antiquis p. 1302.

N. *Prætoris Provincialis* A. V. C. DCXXXVIII, cum *Q. Catulo* A. V. C. DCLXXVI. *Consulis, qui cum huic suo collegæ contrarius esset ac Syllæ acta conaretur rescindere, bellum eo* ipso *movit*, sed Catulo inferior, in Sardiniam cogebatur se recipere, ubi tabe confectus obiit, *tradente APPIANO*, Lib. I. Bellor. Civilium, p. 416. 418. *Marcus verò Lepidus ejusdem filius, qui hujus loci est, Ædilis curulis* Magistratum gessit cum *M. Claudio Marcello* A. V. C. $\frac{701}{2}$ ac *Dianæ templum in Aventino monte Romæ ex S. C. restituit*, (1) *Prætor A.* $\frac{704}{5}$ *factus Urbanus à partibus Cæsaris steterat*, & debellatis *Pompejanis, ipsum absentem Dictatorem, quasi intestinæ seditionis causa*, inusitato exemplo, *lege* ad populum *promulgata, dici curaverat*, (2) quod *Consulum* alias esse solebat, ceu supra N. 26. jam monuimus: ante à *Cæsare* vicissim *Præfectus Urbis*, (3) (qui *extraordinarius* erat *Magistratus*, & tantum quando *singulariter illo opus* erat, & *Consul ab Urbe* abesset, *nominabatur à Consule*) *constitutus*, cum, fugato *Pompeji* exercitu, *Romam* occupâsset, rebusque ibi constitutis, in *Hispaniam* tenderet. Posthinc A. $\frac{704}{5}$. *Hispaniam citeriorem* obtinuit, eo à Cæsare missus, de quo *DIO* Lib. XLIII. (4) legendus, deque qua anno subsequente DCCV. *Triumphum egisse* pariter *DIO* memorat, ex quo postea & *Imperator* nominatus est, *attestantibus* id clarissimè inter alia *nummis*. Sequenti anno $\frac{707}{8}$. *Consul ipse factus* cum *C. Cæsare, III. Consule*, in *quarta* & *quinta Dictatura Magister Equitum* (5) ab ipso creatus. *A Cæsare* A. $\frac{709}{10}$ *Galliam Narbonensem* & *Hispaniam finitimam* (6) acceperat, sed, *illo occiso, M. Antonius hoc anno Consul cum ipso, ejusdem* formidans *potentiam*, (7) pacta societate, *filiam suam Lepidi filio* in matrimonium collocat, ipsumque *Lepidum* Patrem, *Pontificem Maximum* constituit (8) & quo facilius hoc consequeretur, *Pontificis Max. electionem à Populo ad Pontificum Collegium* transtulit; *illo* etiam contra Majorum instituta *initiato*, autore *DIONE* Libro XLIV. p. 268. qui ita: *Cumque Lepidus multum potentia valeret, eumque Antonius magnoperè metueret, filiam suam Lepidi filio nuptum dedit, ipsumque patrem Lepidum, Pontificem Maximum, ne in ipsius actiones inquireret, constituit.* (Καὶ ἐχειρίσα αὐτὸν ἀποδειχθῆναι παρεσκεύασεν, ἵνα μηδὲν ὧν ἐπράττε πο-λυπραγμονοίη) *Quod ut facilius efficeret, Pontificis Maximi electionem à populo ad Pontifices iterum transtulit, per eosque Lepidum, omnibus ferè majorum institutis neglectis, initiavit, cum ipse id sacerdotium obtinere potuisset.* *APPIANUS* Lib. II. *de Bello Civili*, ejusdem sacerdotii sic meminit: Καὶ ὁ Λέπιδος ἡρέθη ἀντὶ τοῦ Καίσαρος ἱερατεύειν, *Lepidus in Cæsaris mortui locum Pontifex Maximus factus est.* Anno $\frac{710}{11}$ *Triumvir Reipublicæ constituendæ* cum *M. Antonio & C. Cæsare Octaviano* imperium *in quinquennium* æqua potestate V. Kal. Dec. suscepit, multis Senatoribus equitibusque Romanis, in quibus & *Paulus Lepidus* (10) ejus frater erat, proscriptis. *Antonius* dehinc & *Octavius Brutum* & *Cassium* in Macedonia oppugnantes, *Lepido* Urbem permisere, teste PLUTARCHO. (11) *Proconsuli* ex *citeriori Hispania* denuo *triumphus* à Senatu decretus fuit, quod *bellum sine sanguine* confecisset, & *S. Pompejum* populo Romano reconciliasset. Anno V. C. $\frac{711}{12}$ *Consulatum* iterum (12) *cum L. Munacio Planco* gerens, rursus *Triumvir* in *alterum quinquennium* constitutus est, ac *diviso* in Triumviratu *Imperio*, Provinciæ *Africæ* administratio *ipsi* obtigit, sic volente *Augusto*, & referente *DIONE* Lib. XLVIII. (13) Sed multa contra *Octavianum* machinans, (14) ab hoc, *debellato S. Pompejo, omni dignitate privatus, exercituque ademto, Circejos in perpetuum relegatus* fuit, de quo *VELLEJUS PATERCULUS* Lib. II. c. 80. p. m. 73. hunc in modum. *Quippe cum inermis & lacernatus esset* (Cæsar) *præter nomen nihil trahens, ingressus castra Lepidi, evitatis, quæ jussu hominis pravissimi tela in eum jacta erant, cum lacerna ejus perforata esset lancea, aquilam legionis rapere ausus est. Scires, quid interesset inter duces; armati inermem sequuti sunt, decimoque anno, quum ad dissimillimam vitæ suæ potentiam pervenerat Lepidus, & à militibus & à fortuna desertus, pulloque velatus amiculo, inter ultimam confluentium ad Cæsarem turbam latens, genibus ejus advolutus est. Vita, rerumque suarum dominium concessa ei sunt: spoliata, quam tueri non poterat, dignitas.* *Pontificatus Maximus* ipsi mansit, quem *Augustus, illo vivente*, accipere noluit, (15) ipsius mortem exspectans, qui A. DCCXL. ipsi contigit, quod *SENECA* notavit Lib. I. *de Clementia: Ipsum Lepidum quam diu mori passus non est? per multos annos tulit ornamenta Principatus retinentem?*

(1) Testibus Fastis Golzianis Tab. 176. ubi nummus exhibetur, qui una ex parte refert caput Dianæ cum arcu & pharetra à tergo, & literis: EX S. C. ab altera Templum circumscriptum: M. LEPIDUS, M. MARCELLUS AEDiles CURules.

(2) CÆSAR L. II. Civ. *Tarracone discedit, pedibus Narbonem atque inde Massiliam pervenit: ibi legem de Dictatore latam, seseque Dictatorem dictum à M. LEPIDO, PRÆTORE, cognoscit.* DIO L. XLI. p. 170: *Dum Cæsar adhuc in itinere moratur, M. Æmilius Lepidus, is qui post modo triumvir factus est, PRÆTOR eo tempore, populo consuluit, ut Cæsarem DICTATOREM dicerent: idque more patrio statim factum est.*

(3) *PLUTARCHUS* In Antonio p. 918. *Cæsar Roma potitus, Lepidum PRÆTOREM URBI, Antonium, Tribunum plebis, legionibus & Italiæ præfecit.*

(4) DIO L. XLIII. p. 214. *Ut enim primum ab eo Dictator proditus fuit, statim eum ex PRÆTURA IN HISPANIAM CITERIOREM misit, reversoque triumphum, quum neque vicisset quemquam, neque omnino signis collatis dimicasset, concessit.* *APPIANUS*

(5) DIO Lib. XLIII. p. 240: *Ita in Antonii LEPIDI* quæ locum duos alios, *quemlibet seorsum, Magistros Equitum* suffecit.

(6) DIO Lib. XLIII. p. 240: *Lepido Galliam Narbonensem Hispaniamque finitimam ei provinciæ mandavit.*

(7) *Idem PLUTARCHUS* p. 923. Nam (Antonius) *in salutando appellavit patrem*, (Lepidum) *ac quamvis revera omnia in potestate sua haberet, nomen illi tamen & honorem non destitit conservare Imperatoris.*

(8) VELLEJUS PAT. L. II. c. 63. Marcus Lepidus, qui Pontifex Maximus in Caji Cæsaris locum furto creatus. Confer Dionem p. 531.

(9) VELLEJUS L. II. c. 67.

(10) P. 925. in *Antonio: Diviserunt etiam exercitum, proficiscentes ambo in Macedoniam, ad bellum Bruto & Cassio faciendum. LEPIDO urbem permisere.*

(11) DIO L. 47. p. 336: *M. Lepido iterum L. Planco Coss. iterum tabulæ proscriptionis propositæ sunt.*

(12) Pag. 369: *Lepidum molestè ferentem se sua imperii parte spoliari, in Africam misit, ut sibi eum eo amiciorem haberet.* Confer DIONEM Lib. II. c. 80.

(13) DIO Lib. LIV. p. 531: *LEPIDUM autem cum odio haberet, & aliis de causis, & quia filius ejus, perniciem ipsi machinatus* fuisse convictus pœnas dederat, tamen interficere nolens, alia tantum supra aliam ignominia affecit.

(14) DIO Lib. LIIII. p. 531: *Qui* (Augustus) *sane cum sæpenumero & privatim & publico judicio hoc sibi sacerdotium (Pontificis Maximi) expetiisset, non censuit tamen id, vivo Lepido, occupandum.*

tem? & *PONTIFICATUM MAXIMUM, non, nisi mortuo illo, transferri in se passus est: maluit enim illum honorem vocari, quam spolium. Filius* ejus conspirationis suspectus à *Cajo Mæcenate* exstinctus est. (16) Hunc *nummum*, præter quod in *GOLTZII* nummis *Cæsaris*, vel potius *Lepidi*, Tab. 26. n. 23. *compareat*, non memini apud quemquam alias vidisse, & ex *inscriptione*, qua PONTIFEX MAXIMUS dicitur, & ex *adversa*, qua *Julii Cæsaris caput* cum *lituo & elogio DIVI* exhibetur, apparet, eum post *Cæsaris* mortem à *M. Lepido, Triumviro* & PONTIFICE MAXIMO (ut perigraphe nummi habet, additaque symbola *lituus & simpulum* arguunt) *M. Antonii* favore facto, in *memoriam ejus* simulque *suæ ipsius gloriæ augmentum*, quod *illum DIVUM anteccssorem* (prodente hoc nobis supra clarissimè *APPIANO*) *nunc habeat*, quo antea ut collegâ in *Consulatu jactare sese quoque potuerat. Pridie ante Cæsaris mortem* adhuc *cum eo* cœnâsse, ipse testatur *SUETONIUS* cap. 87: *Pridie*, inquiens, *quam occideretur, in sermone nato super cœnam apud M. Lepidum, quisnam esset finis vitæ commodissimus, repentinum, inopinatumque prætulerat.* Quod & *PLUTARCHUS* iisdem propemodum verbis repetit in *vita Cæsaris* p. 737.

NUM. 2.

CAESAR DICTator PERPETUO.
Caput Cæsaris laureatum dextram versus, uti Tab. II. n. 40. vel

CAESAR DICTator PERPETUO.
Caput Julii laureatum lævam versus, uti Tab. II. n. 41.

Lucius BUCA. Fasces & caduceus decussatim positi, supra Orbis, infra securis, ad latus duæ dextræ junctæ.

De *una facie* jam dictum est ad Tab. II. n. 40. Hic *Lucius Æmilius Buca*, L. Æmilii Bucæ, qui sub Sulla Quæstor fuit, filius, *IIIIVir Monetalis* à *Julio Cæsare* factus est, ceu totidem verbis eum sistunt *nummi* apud *URSINUM & PATINUM* in Gente *ÆMILIA* Tab. III. itemque *I. VALENTEM* in eadem: L. ÆMILIUS BUCA IIII. VIR. Siquidem *is*, affirmante *SUETONIO*, cap. 41: *Senatum supplevit, Patricios allegit, Prætorum, Ædilium, Quæstorum, minorum etiam Magistratuum numerum ampliavit; Prætoribus* nempe XVI, factis, *Ædilibus* VI, *Quæstoribus* XL, ut refert *DIO* Lib. XLIII: (17) *Aliam etenim*, pergit *Dio*, *rationem nullam habebat, præstandi illa omnia, quæ operam* suam in civili bello præstantibus multis multa promiserat; ut nempe omnes sibi faventiores redderet, id clarè etiam prodente *PLUTARCHO* in *Cæsare* p. 709: *Usque adeo movit populum* (Cæsar) *ut NOVOS MAGISTRATUS, NOVOS HONORES quisque quæreret, quibus illum remuneraret. Minores* autem *Magistratus* erant illi, quorum *minora* erant *auspicia*, hoc est minus rata; illi vero, quorum majora, magisque rata erant, *Consules, Prætores, Censores* erant & *majores Magistratus* dicebantur, ex *Messala Augure* tradente *A. GELLIO* Noct. Attic. XIII. 15. & *PAULO MANUTIO in Libro de Senatu Romano* c. 9. p. 921. F. *Minoribus Magistratibus præter Ædiles curules, Ædiles plebis, Quæstores, Tribunos plebis* adnumerabantur *III, Viri Monetales*, sic dicti, quod *tres* tantum monetæ cudendæ præfecti essent, quorum auxit numerum, & *quatuor* edixit; exinde *IIII Viri* appellati, idque factum est anno $\frac{708}{9}$ cum *Triumphum Cæsar* egisset *de Africa*; ac anno superiore $\frac{707}{8}$. *Dictaturam III.* inivisset. Horum IIII Virorum exempla habemus ex Gente *Mettia* in *M. Mettio, Mussidia* in *L. Mussidio Longo; Flaminia* in *L. Flaminio; Cossutia*, in *C. Cossutio Maridiano; Sepullia*, in *P. Sepullio Macro*; *Vibia* in *C. Vibio Varo*, & fortè aliis. *FULVIUS URSINUS* ex *Asconii Pediani Commentario in Orat. Ciceronis pro M. Scauro* meminit hujus *L. Bucæ*, quod *Scauro* reo adfuerit in Senatu, hisce: *Ad genua judicum cum sententiæ ferrentur, bifariam se diviserunt, qui pro eo rogabant: ab uno latere Scaurus ipse, & M. Glabrio, sororis filius, & Paulus & P. Lentulus, Lentuli Nigri, Flaminis filius, & L. Æmilius Buca filius, & C. Memmius, Fausto* natus, supplicaverunt; *Ex altera* &c. Sed nunc ad nummi impressas imagines & symbola. *FASCES* verò, (qui *ANDREÆ SCHOTTO virga ex fascibus* audit, *ALBERTO* verò *RUBENIO* in Commentario *ad Nummos Arschotanos* p. 5. *fortè palma* est, quæ in adesis vetustate nummis haud plene videri potuit; *aliis*, sed minus rectè, *calamus*; & *auctore PLINIO*, Lib. XVII. c. 18. ex *betula arbore fieri solebant*) (18) cum *legum & justitiæ administrationem*; CADUCEUS *pacem* Reipublicæ procuratam, SECURIS victimaria *sacrificia & religionem*, (*Pedusius Pontificatus honorem* conjicit) Junctæ DEXTRÆ *concordiam* ac *fidem*, GLOBUS *orbem terrarum*, (19) communiter designare soleant, quid inde aliud sequitur, quam ut CAESAREM, nunc rerum potitum, & DICTATOREM PERPETUUM, (ut *altera nummi facies* eundem prodit) *Populo Romano imperium Orbis terrarum sibi delatum, religione, justitia & concordia cum Senatu, florentissimum daturum esse*, (quod & ipse *Cæsar* in *sua Oratione ad Senatum*, teste *DIONE* Lib. XLIII. (20) promiserat) indicare voluisse *L. Æmilium Bucam*, tunc *IIII Virum rei monetariæ*, hoc ipso numismate. Et observatione oppidò dignum est, à *L. Æmilio Buca* nominari *Dictatorem perpetuum*, eò, quod *hoc ipso anno* ille *Dictaturam IV.* inierat, & *cum ipsa quasi perpetuam*, clare id prodenmen haud adprobare possumus.

(16) VELEJUS L. II. c. 88.

(17) P. 237. Sed Prætores *quatuordecim*, quadraginta Quæstores facti sunt. p. 238: Anno sequenti (710.) sedecim Prætores adfuerunt. P 279. Eodem anno primum sex Ædiles sunt constituti &c.

(18) *Betula* (inquiens) *Gallica arbor, mirabili candore atque tenuitate, terribilis Magistratuum virgis.*

(19) *PAOLO PEDRUSI* per *Globum*, symbolum (juxta PIERIUM VALERIUM Lib. XXXIX: Hierogl.) *æternitatis, mavult perpetuam ejus intelligere Dictaturam*, & per *Globum* autoritatem in susceptis Magistratibus, quod tu-

(20) p. 222: *Non profecto ut dominium in vos, sed ut tutelam vestrum geram: neque tyrannus, sed dux ut sim, ita ut in omnibus iis, quæ vestra causa sunt agenda, & Consul Dictatorque; in lædendo autem quopiam privati loco sim. —— Proinde continuatis animis —— mutuo amore nos invicem tanquam novos cives complectamur, ut & vos me tanquam patris loco accipientes, metu factorum pulso, meæ prudentiæ procurationisque vestrum fructus capiatis: ego vos liberorum instar paterna cura tuear.*

dente *DIONE* Libro XLIII: *At cum hoc anno* $\frac{708}{9}$ *Dictatura illi fuisset decreta, non ut ad tempus rempublicam constitueret, sed ut quamdiu viveret, potestate DICTATORIA regeret, & administraret, quare à L. BUCA dictus est DICTATOR PERPETUO.* Quid clarius & cum nummo magis consentaneum potuisset dici aut afferri modo in medium. Afferunt præterea hunc nummum *HUBERTUS GOLTZIUS* Tab. XVI. n. 21. *LUDOVICUS NONNIUS* in recusis Goltzianis Tab. XV. n. 21. *JOANNES HEMELARIUS in Thesauro Arschotano* p. 3. & in *Cæsare* Tab. I. n. 7. & 8. *ALBERTUS RUBENIUS* in auctis *Croyjaci Princ. Numism.* T. III. n. 2. *ANTONIUS ZANTANUS* in aureis Tab. IV. n. 2. *in Cæsare.* Sed ut, nescio quid, quod pro fascibus exhibuerit. *PAOLO PEDRUSI* in libro, cui titulus: *il Cesari in oro raccolti nel Museo Farnese* T. I. N. III. ubi tamen saltem BUCA legitur, omisso *prænomine* Lucii, sculptoris forte incuriâ.

NUM. 3.

CAESAR DICTator. Caput Cæsaris laureatum lævam versus, pone Præfericulum, uti Tab. I. n. 27.

Marcus ANTONius IMPerator. Caput M. Antonii nudum, pone lituus.

Unum ex Triumviris, M. Æmilium Lepidum, num. præcedenti jam vidimus, nunc ad alterum, *M. Antonium* scilicet, devenimus, *utroque* tamen sequiori tempore, *Augusti prudentia*, Triumviratus sede deturbato, sibi soli imperio vindicato. Fuit autem hic ipse *Antonius* ex familia nobilissima & *Patritia*, de qua *PLUTARCHUS* in *Antonio* p. 917. Ἦν δὲ καὶ λόγος παλαιὸς, Ἡρακλείδας εἶναι τὰς Ἀντωνίας ἀπ' Ἀντίωνος παιδὸς Ἡρακλέους γεγενότας, i. e. *Fuit enim vetus fama, ducere ab Hercule Antonios genus, atque esse ab Anteone, Herculis filio, prognatos. Patrem* acceperat *M. Antonium, Creticum, avum M. Antonium*, Oratorem, (21) à *Mario* interfectum, *duos* præterea *fratres*, magnarum rerum cupidos omnes. Ipse *M. Antonius*, fax belli civilis, *natu* erat *major*, *Cajus* erat medius, tertius verò *Lucius Antonius.* Anno 713. teste *DIONE* Lib. XLIX. p. 415. ridiculum egit *triumphum*, postea arma contra Augustum arripiens, ab illius Legatis Perusiæ obsessus, fameque coactus, *Augusto* se dedidit, veniamque ab eodem consecutus est. *Juvenis* cum *patrem amisisset*, ac vitrici *Cornelii Lentuli*, (non P. Lentuli, ut *Nonnius* p. 58. in *Cæsare* perperam reponit) curæ relictus esset, fiebat, ut primis statim annis *infamia laborare* inciperet, culpâ imprimis *Clodii* & *Curionis*, qui posterior *ipsum in vinum, lustra, graves, profusosque sumtus*, (ut loquitur *PLUTARCHUS* in Antonio p. 916.) *immersérat.* (22) Ad *militiam juvenis* statim cum applicaret animum, in eadem *aliqua fortuna*, uti videbatur, usus est, atque cum *Gabinio, Proconsule*, in Syriam, ut *Præfectus equitum*, profectus, *Aristobulum* cum filio, pugnâ superatos, *cepit*; ac in *Ægyptum* pergens, *equitatumque ducens, Pelusium*, amplam urbem, occupavit, *magnamque* exinde *nominis sui famam* domum retulit, *vigore animi* non solum præstans cæteris, sed & *corporis robore*, (quod *facies* ejus non obscurè heic etiam prodere videtur) alios antecellens. De *facie ejus*, quam heic inprimis attendere habemus, satis accuratè *PLUTARCHUS* p. 917: Πρεσὼν δὲ καὶ μορφῆς ἐλαβίετο ἀξίωμα, καὶ πώγων τὸς οὐκ ἀγενὴς, καὶ πλάτῳ μετώπῳ, καὶ ῥινὸς μυκτῆρι, ἐδόκει τὶς γεγραμμένοις, καὶ πλατυμμένοις Ἡρακλέους προσώποις ἐμφερὲς ἔχειν τὸ ἀρρενωπὸν, i. e. *FORMÆ quoque ei ingenua DIGNITAS fuit, & barba promissa* (vel, ut alii vertunt, *non indecora*, forteque *prioribus* etiam *ejus vitæ annis*, cum in nummis *imberbem* videamus) *frontisque amplitudo, & NASUS ADUNCUS, faciem virilem repræsentare pictis & sculptis Herculis simulacris germanam videbatur.* (23) *Eam* ad artis regulas paulò curatius *examinatam JACOBUS SPONIUS* nobis prodit in *Dissertatione 24. libri sui, quem Recherches curieuses d'antiquité inscripsit*, agente de *utilitate quam ex nummis capere licet*, ratione *studii in physiognomicis*, p. 365. *M. Antonius*, scribens, *in aversa nummi Cæsaris parte comparet, LONGO ac PLENIORE VULTU, MENTOQUE SCISSO, ac DUPLICI, quod hominem genio, gulæque indulgentem designat. Nihilominus NASUM habet AQUILINUM, quod equidem fortitudinis signum est, sed amor, quo pulcherrimam Ægypti Reginam, Cleopatram, deperibat, vincebat ejusdem gloriam, suique casus erat causa.* Sed ad reliqua ejus vitæ. *Cæsarem* in Gallias proficiscentem secutus est, (*affinitate* siquidem *illum attingebat*, cum *mater* ipsius (24) *Julia* ex *Cæsarum familia*, ut *PLUTARCHUS* testatur in Antonio p. 916. oriunda esset) in *discordia Romanorum civili*, cum *optimates præsentem Pompejum* sequerentur, *populares* armatum ex *Gallia* excirent *Cæsarem*, Antonii amicus, *Curio*, mutata sententia, à *Cæsare* stans adjunxit eidem *Antonium*, ac cum multum *facundia* ad *plebem* posset, multaque profunderet, *præbente Cæsare*, ipse (Cæsar) TRIBUNUM PLEBIS *Antonium*, mox *AUGUREM* creavit (δήμαρχον ἀπέδειξε τὸν Ἀντώνιον, εἶτα τῶν ἐπ' οἰωνοῖς ἱερέων, αἰνιγμάς καλοῦσιν) referente iterum *PLUTARCHO in vita Antonii.* (25) *A. HIRTIUS* Lib. VIII. *de bello Gallico* tempus accepti hujus sacerdotii sic tradit: *Hunc* (Antonium) *etsi prius AUGUREM factum quam ITALIAM attingeret, in itinere audiverat: tamen non minus justam sibi causam municipia & Colonias adeundi existimavit, ut iis gratias ageret, quod frequentiam atque officium Antonio præstitissent:* Huncque *Auguratum* ipsi A. $\frac{703}{4}$ contigisse, alii docent. *Civili bello exorto* inter *Cæsarem* & *Pompejum*, *Italiæ Præfectura* ipsi commissa fuit, de quo ita *PLUTARCHUS*, Pag. 918. *Cæsar repentino adventu Româ potitus, Pompejum exegit Italia*, Lepidum Prætorem urbi, *Antonium TRIBU-*

(21) PLUTARCHUS in *Antonio* p. 915. DIO Lib. XLV. p. 294: *Sed mori quemadmodum, avus* (Antonii) *ipsius, maluisset, quam quicquam facinoribus Cinnæ, à quo is interfectus, simile perpetrare.*

(22) Confer quæ refert de eo Cicero apud DIONEM L. XLV. p. 283.

(23) Depingit eam *Cicero* apud DIONEM L. XLV. p. 285: *Nimirum ut corpus tuum admirabile, obesum illud & delicatum videremus.*

(24) Dum scribit: *Uxor ejus* (Antonii Cretici) *JULIA fuit ex Cæsarum familia*, &c.

(25) Pag. 917. Confer DIONEM Lib. XLI. p. 152. & 284.

BUNUM PLEBIS (26) *LEGIONIBUS & ITALIÆ præfecit.* (Ἀντωνίῳ δὲ δημαρχοῦντι, τὰ στρατεύματα καὶ τὴν Ἰταλίαν ἐπέτρεψεν.) *Cæsari* in *Macedonia* hærenti succurrit, *Libonem* fudit, *Lissum* cepit, *bis* in *fugam datum* Cæsaris *exercitum repressit*, instantes profligavit, magnumque adeo Cæsaris partibus pondus addidit. (27) *MAGISTER dehinc EQUITUM* anno $\frac{706}{7}$ *à Cæsare*, tunc *nondum Prætor*, creatus est (28) cum iste *Dictator* fuisset dictus, ejusdemque *absentis* vices sustinuit, ac *Rempublicam*, cujus gratia istum titulum acceperat, *constituit*; & à *Cæsare* IMPERATOR, velut *Pompejus antea à Sylla*, renunciatus est, *non* autem *ob caput Catilinæ Romam allatum*, ut existimat *MEDIOBARBUS*, cum istud *Cajus Antonius*, patruus ejus, fecerit. Egregiè in hanc rem *Dio* L. XLII. p. 197. *Ineunte hoc anno insolens forma ac prope miserabilis fuit urbis aspectus, non habitis ante comitiis, ob Dictatoris absentiam, præterquam Tribunorum plebis, nullis nec Consulibus, nec Prætoribus principio anni solenniter magistratum ineuntibus. M. Antonius quidem veste, (eam purpura prætextam habebat) atque lictoribus sex usus, Senatum convocando quandam speciem popularis Reipublicæ status repræsentabat, armis tamen & militum præsidiis septus, quum omnia fere solus obiret magistratuum munia, insuetam tyrannidem præ se ferebat. Quumque ea Magistrum Equitum facere videret civitas, longè graviora à Cæsare, Dictatore ipso, exspectabat.* Cicero vero apud DIONEM L. XLV. p. 285: *Qui, proh Deos, proh terram, primum ausus fuit hoc in loco, intra moenia, in foro, in Curia, in Capitolio, vestem purpura prætextam gestare, ac simul gladio se accingere, idem lictoribus juxta & militum præsidio uti?* CONSULATUS etiam ipsi postea delatus est, (29) *Cæsarisque in Consulatu V. collega* anno $\frac{709}{10}$ *factus, Dolabellam* sibi, isto exacto, suffecit, de quo supra in Cæsaris *Consulatu V.* quædam jam nos attulisse, meminimus. *Occiso* Cæsare, dissimulatoque animi sui dolore, *parricidas ejus acriter persecutus* est, &, ut Patribus omnem de se suspicionem affectatæ dominationis eximeret, de *tollenda funditus* è Republica *Dictatura* retulit: unde, omnium consensu, factum est in hanc rem *Senatus-Consultum*, quod *Antonius* ipse à se descriptum *domo attulerat.* Ipso collaudato, traditisque *Legionibus*, eodem Senatus-Consulto, *Macedonici exercitus*, *IMPERATOR iterum* sive secundum appellatus est, accedente inprimis Legati sui, *Ventidii*, *victoria de Parthis.* Post exactum *Plebis Tribunatum*, cum in *Macedoniam* Provinciam, sibi decretam, ipsi abeundum esset, in *Galliam Cisalpinam*, quam *D. Brutus* obtinebat, profectus, (30) ad obsidionem ejusdem *Mutinæ* perrexit, (31) & prælio ibidem commisso, eundem superavit. Sed cum ex *Senatus Consulto Legati ad Antonium missi* essent, ac *ejusdem* conditiones oblatæ ab ipso *rejectæ*, & *Senatus responsa reprobata* essent, *hostis Reipublicæ*, *Cicerone* inprimis hoc urgente, (32) *declaratus fuit*, & bellum contra eum à *Consulibus* decretum est. In gratiam verò cum Octaviano & Lepido rediens, in *agro Bononiensi* in parva Insula *Triumvir in quinquennium Reipublicæ constituendæ gratia* cum *Lepido & Octaviano* factus est (33) *mutati* hujus *regiminis*, ac *Triumviratus*, *ipse*, referente *PLUTARCHO*, *præcipua causa*, cum *Octaviano* non solum esset *annis major*, sed & *Lepido potentior.* Provinciis exinde inter se partitis, *Lepido* cum *Hispania* omnis ac *Gallia Narbonensis* addicta esset, *Antonio* reliqua *Gallia* mansit, nempè *Cisalpina ac Transalpina.* Posthinc in *bello Philippensi* magnum consecutus est nomen, ac inclinata *Octaviani* fortuna, solius *Antonii* virtute & consilio *Cassius* & *Brutus* præliis inferiores facti sunt; repetenteque *Italiam Cæsare*, *Antonius* res *Orientis* composuit, primoque *Græciam* adiit, &, relicto in *Græcia Censorino*, in *Asiam* transmisit. *Triumviratu* in aliud *quinquennium continuato*, *Consul* tamen designatus, dictusque est usque in annum $\frac{719}{20}$. quo Kal. Januarii *Consul. II.* factus est cum *L. Libone*, *quem* tamen 720, *Consulatum* statim deposuit. (34) De hoc *DIO* L. 49. p. 414. *Hoc tempore Antonius eadem die & iniit Consulatum, & deposuit, substituto in locum suum L. Sempronio Atratino. Tertium* dehinc *Consul* designatus (35) & ad *bellum Parthicum* profectus est, accersitaque in *Ciliciam* ad causam dicendam Regina, *Cleopatra*, *plenus dedecore domum reversus est*; siquidem Cleopatræ amoribus irretitus, *se totum vino & libidini* dederat, adeò, ut rumor esset, *Venerem ad salutem Asiæ venisse ad Bacchum comessatum*, (36) mireque *hanc appellationem ipsi placuisse*, testes sunt NUMMI, in quibus sub *BACCHI* schemate repræsentari voluit, ac sese ipsum *alterum Bacchum appellavit.* (37) Cumque *Athenienses* ipsi inter reliquos honores & *Minervam* despondissent, *probare se id matrimonium*, dixit dotisque nomine quadragies sestertium exegit (38). Ab *Armeniæ* Rege, *Artavasde*, ad bellum *Parthis* inferendum inductus, copiis etiam *adjutus* aliquantum, dehinc ab eo *desertus* est, magno populi Romani damno. Sed *Antonius*, dissimulata animi alienatione, denuo *Armeniam* ingrediens, quasi *Parthis* bellum illaturus, *istum vicissim blanditiis ad se allectum, in vincula aurea conjecit*, ac in *Triumphum*

(26) De hoc *Magistratu* hæcce nobis *PLUTARCHUS* suggerit p. 919: *Hic Magistratus, præsente Dictatore, secundum obtinet locum: quo absente primus & pene est solus. Manet enim Tribunatus, quum alios Magistratus, Dictatore dicto, omnes abrogent.* Quid *Tribunus plebis* designaverit, recenset CICERO apud DIONEM L. XLV. p. 283. Et p. 290. ibid. *Cæsarem vero, cui & Quæstor Proprætori in Hispania adfuerat, & tribunus plebis* (ei) *contra omnium sententiam adstipulatus immensam pecuniæ vim, honoresque immoderatos acceperat.*

(27) PLUTARCH. p. 919. Et maximum proinde ejus erat secundum Cæsarem in exercitu nomen.

(28) DIO L. XLI. p. 195: *Cæsar quamvis extra Italiam erat, statim Dictaturam occepit, Magistro equitum assumpto Antonio, qui Prætor nondum fuerat.* Et Lib. XLV. p. 284. *Quid dicam, quemadmodum postea toto anno fuerit Magister equitum?*

(29) DIO Lib. XLI. p. 195: *Isque* (Antonius) *ab hoc* (Magistri equitum) *magistratu Consul deinde factus est, summopere reclamantibus Auguribus.* PLUTARCHUS in Ant. p. 921. *Creatus Cæsar V. Consul, illico cooptavit Collegam Antonium.*

(30) Vide DIONEM L. XLV. p. 280. 281. 283. 286.

(31) DIO L. XLV. p. 288.

(32) Hujus Orationem lege apud DIONEM L. XLV. p. 283. 284. 285. & inprimis 288. 291. 292.

(33) PLUTARCHUS in Ant. p. 921.

(34) DIO L. XLIX. p. 411. Ea hieme, qua Consulatum Antonius iterum & *Lucius Libo* gerebant.

(35) DIO Lib. L. p. 421: Itaque unanimi consensu Antonio Consulatus (erat enim Consul jam designatus tertium) ademptus &c.

(36) Vid. *Plutarchus in Antonio* p. 927.

(37) Testis est *Plutarchus*, *Antonium Διονύσιον νέον*, & *Cleopatram novam Isidem*, secundum *Dionem* Lib L. fuisse appellatos. *Vellejus Paterculus* Libro II. *Crescente amoris in Cleopatram incendio, & vitiorum, quæ semper facultatibus, licentiaque & assentationibus aluntur, magnitudine, bellum patriæ inferre statuit, cum ante NOVUM SE LIBERUM PATREM appellari jussisset; cum redimitus hederis, coronaque velatus aurea, & thyrsum tenens, cothurnisque succinctus, curru velatus LIBER PATER vectus esset Alexandriæ.*

(38) DIO L. XLVIII. p. 380.

phum Alexandriam duxit. (39) Orto posthinc bello cum *Augusto*, omnibus viribus cum *Cleopatra* illi occurrit, sed ad *Actium* victus, *non parvam gloriæ suæ* inussit *maculam*. Exinde fugiens in *Ægyptum*, *eâdem* à *Cæsare* brevi post *occupata*, *ferro sibi vitæ finem fecit*, ne in hostis veniret potestatem, ætatis suæ anno L. vel, ut alii volunt LVI. ut adeò dubium planè sit, *major ne virtutibus exstiterit, an vitiis?* Virtutibus, scilicet, *fortitudinis*, (40) *laborum patientiæ*, *humanitatis*, *liberalitatis*, *malorum tolerantiæ* excellebat: Vitiis *luxuriæ*, *temulentiæ* (41) *libidinis*, *jactantiæ*, *dicacitatis*, *prodigalitatis* turgebat. Vitam ejus nemo accuratius dedit *Plutarcho*. Pluribus verò vel propterea ejus vita à nobis exposita est, quo inposterum hoc labore supersedere, & B. L. huc saltem remittere queamus, nunc ipsum inspicientes ulterius nummum. Et, cum *faciem* supra *cum nummo convenientem* repræsentaverimus, cum *ipsum Imperatorem* supra jam exhibuerimus, cum *Augurem illum*, cujus in nummo & *lituus* testis est, (*ideo* frequentius in nummis Antonii additus, quod per *omnem vitam hoc ipsum duraret Sacerdotium*) viderimus, restat nihil, nisi quod dicamus, istum nummum *ab Antonio tunc Augure*, & sine dubio *etiam Consule* Anno sc. $\frac{709}{10}$ & à *Cæsare Imperatore* (42) *appellato*, cusum fuisse *in honorem Cæsaris*; tunc *Dictatoris*, *quasi per excellentiam*, & *Pontificis Maximi*, (cujus *Præfericulum est indicium*) *Antonio* non solum *affinitate conjuncti*, sed & multum ipsum *æstimantis*, ac propterea etiam inter *secundos hæredes* à *Cæsare* in testamento scripti, omnibusque *officiis* vicissim *ab Antonio culti*, *partesque illius sequentis*, quamdiu vixit. Asservatur hic nummus eximiæ *raritatis & elegantiæ* in *Thesauro Regis Galliæ*, proptereaque etiam à *Johanne Valente* in *Nummis Consularibus* Tab. LXXV. n. 51. & in *præstantioribus ex auro* p. 3. adductus est, itemque ab *Occone* p. 5. *Jac. Sponio en Recherches curieuses d'antiquité Dissertatione* 24. p. 362. *memoratus ac exhibitus.*

NUM. 4.

DIVO JULIO. Caput Cæsaris laureatum lævam versus, supra verticem stella, uti Tab. II. n. 65.

Marcus ANTONIUS III. VIR Reipublicæ Constituendæ. Caput M. Antonii nudum lævam versus.

De *una facie* nummi l. c. T. II. n. 62. supra egimus, præcipuaque, quæ ad *adversam* moneri possent, jamjam in *præcedenti numero* attigimus. Hoc saltem addimus, hunc nummum a *M. Antonio* jam *Triumviro*, *Cæsaris partes* etiam, quam diu ipse vixerat, *sequente*, post *mortem nunc ejus*, quod *Divi elogium* arguit, & *stella supra* indicat, *fuisse cusum*; quippe quod hoc (Triumviratus) *vinculum* cumprimis *nexum venditabant*, cum ad *vindicandam* Cæsaris *mortem*, cujus *icon* una *facie* comparet, tum ad *constituendam Rempublicam*, quod titulus *Antonii* in *adversa facie* nummi arguere videtur. Nummum hunc, quod sciamus, solus sistit *Goltzius* Tab. 38. n. XVIII. & *Nonnius* Tab. 29. n. 18. & T. 33. n. 9. itemque rursus *Goltzius* in Fastis Roman. p. 178. n. 3.

NUM. 5.

CAESAR DICTator PERPETUO. Cæsaris caput laureatum ac velatum, ceu videre est Tab. II. n. 45.

Cajus MARIDIANUS. Figura muliebris seminuda stans, dextra victoriolam tenet, sinistram, hastam transversim gerentem, inclinat clypeo, qui impositus est globo, terrarum orbis imagini.

De *Capite* loco jam citato T. II. n. 45. dictum est. *Adversam* nunc intueamur, necesse est. Per *mulierem* autem hanc *seminudam*, *Venerem Victricem* intelligi, quilibet perspicit, cui *Cæsaris* studium à *Diis*, & inprimis *Venere* genus suum deducendi, *eamque* propterea *domi forisque singulariter colendi*, non est ignotum; hujusque adeò *iconis* ac *divinæ originis* exhibitione, qua *delectari*, *seque jactare* cum maxime sciebant *Cæsarem*, adblandiri sic adulatorio artificio voluisse *C. Maridianum*, *III. Virum Monetalem*, *Cossutiæ* Gentis, hoc est, *Equestris*, (de quo ad Tab. hanc III. n. 39. plura dicemus) clarum omnino est, atque in propatulo. Firmabimus verò, quod diximus, *primum ipsius Cæsaris* verbis, ex *Suetonio*, teste luculentissimo, *depromtis*, (43) quibus *Juliam*, amitam, pro rostris ipse laudavit: *Amitæ meæ Juliæ maternum genus à Regibus ortum, paternum cum Dis immortalibus conjunctum est. Nam ab Anco Marcio Marcii sunt Reges, quo nomine fuit mater: à VENERE JULII, cujus Gentis familia est nostra. Est ergò in genere & sanctitas Regum, qui plurimum inter homines pollent; & cærimonia Deorum, quorum ipsi in potestate sunt Reges.* Ad hanc originem & ipse provocat, ac tumultuantem apud *Placentiam* exercitum comprimere, atque ad saniorem mentem reducere, annititur, apud *Dionem* Libro XLI. inquiens: Ἤπι μὲν ὅπου τε ἐξ Αἰνείᾳ ἦ ὅπου ἐξ Ἴυλα γέγονα. *Quid enim attinebat, ab Æneâ & JULO ortum esse?* Quodque ut magis persuaderet Populo Romano, nihil intermittebat eorum, *quod VENERIS cultui ac honori inservire* poterat. Hujus enim *sacris* media nocte est operatus, expresse hoc tradente *Appiano Alexandrino Bellorum Civil.* Lib. II. p. 470. ξυόμβολός τε νυκτὸς μέσης, τὸν Ἄρη κατεκάλει, καὶ τὸν ἑαυτῆς προγόνον Ἀφροδίτην· ἐκ μὲν Αἰνείᾳ καὶ Ἴυλα ἐξ Αἰνείᾳ τὸ τῶν Ἰυλίων γένος παρενεχθέντος ἐξ ἐνόματος, ἠγεῖτο εἶναι, h. e. *Cæsar de media nocte, sacro facto, Martem invocat, & GENETRICEM VE-*

(39) Prodit hoc non solum *Plutarchus* in *Antonio*, sed & *Vellejus* Lib. II: *Tertia æstate reversus in Armeniam, Regem ejus, Artavasdem, fraude deceptum, catenis, sed ne quid honori deesset, aureis vinxit. Appianus* in *Bellis Parthicis: Omnes igitur irritabant Antonium ad pœnas sumendas de Armenio: at ille multo consultius nec proditionem exprobravit ei, nec de honorificentia comitateque solita quicquam detraxit, propter debilitatem exercitus & inopiam: postea tamen rursum ingressus Armeniam, multis pollicitationibus & invitationibus persuasum, ut ad se veniret, comprehendit, & vinctum abduxit in triumphum Alexandriam. Quod ægerrimè Romani tulêre, Urbis suæ honores communicari Ægyptiis in Cleopatræ gratiam.*

(40) *Plutarchus*, p. 917. *Apud milites Romanos habitus est fortissimus.* Et p. 919: *Maximum ejus* (Antonii) *erat secundum Cæsarem in exercitu nomen.*

(41) *Ibidem* p. 926: *Ingredientem Ephesum appellabant illum Bacchum benignum & blandum.*

(42) *Plutarchus in Antonio* p. 920: *Antonius honoratus ab eo* (Cæsare) *eximie, quippe rheda per Italiam vehens assidentem habuit Antonium, &c.*

(43) Capite VI.

VENEREM: Nam ab Æneæ & Julo, Æneæ filio, Julia gens, ut nomen, ita genus ducere creditur. Et *Dio* Libro XLIII. *Omnino verò Venerem totus colebat,* τό τε ὅλον τῇ γε Ἀφροδίτῃ πᾶς ἀνέκειτο. *Vovit* præterea *ipsi*, quo facilius obtineret *victoriam*, & *originis suæ memoriam* latius propagaret, ante pugnam Pharsalicam *Templum*, victoriaque (ut ille credebat, per ipsam) *reportatâ, in Foro istud exstruxit*, quod pariter *Appianus* l. c. Lib. II. prodit: Νεὼν τε αὐτῇ νικηφόρῳ παρελπίσας ἐν Ῥώμῃ ποιήσειν ὑπέσχετο καταρθώσας, *Ædem Deæ vovit in urbe sacrandam, si propitia juvaret victoriam.* Et postquam de Cæsaris reditu, quatuorque triumphis in urbe actis nonnulla commemoravit, subjicit: Ἀνέστησε καὶ τῇ γλυκυτέρᾳ τὸν νεὼν, ὥσπερ εἶχετο μέλλων ἐν Φαρσάλῳ μαχεῖσθαι καὶ τέμενος τῷ νεῷ περιέβαλεν, ὃ Ῥωμαίοις ἔπεσχεν ἀγορὰν εἶναι, οὐ τῶν ὠνίων, ἀλλ' ἐπὶ πράξεσι συμβάντων ἐς ἀλλήλους, *Dedicata & Ædes VENERI GENETRICI ex voto concepto, instante pugna ad Pharsalum, Fanumque ædi additum, quod Forum populo Romano esse voluit, non rerum venalium, sed agendis litibus. Ad Deæ latus effigiem Cleopatræ statuit, quæ hodieque juxta visitur.* Injicit & hujus *Templi*, ejusdemque *consecrationis*, mentionem hisce *Dio Cassius* Lib. XLIII: Τοιοῦτον τὲ ὂν (ἀγορὰν) καὶ τὸ τοῦ νεὼ, τὸ τῆς Ἀφροδίτης, ὡς καὶ ἀρχηγέτιδος ἑαυτῷ γένους αὐτὸς ὢν, ποιήσας καθιέρωσεν ἐν ᾗ τότε, καὶ πολλὰ γ' ἐπ' αὐτοῖς, παντοδαπὰς ἀγῶνας ἔθηκεν, i. e. *Forum verò & Templum Veneris, (Genetricis,) quam SUI GENERIS AUCTOREM ferebat, à se condita Cæsar statim tunc consecravit, multaque ibidem & varia spectacula edidit.* Neque VENERIS GENETRICIS cultus *memoria* post *mortem ejus* Populo excidit, dum pro Rostris *aurata Ædes* ad *SIMULACRUM VENERIS GENETRICIS* à Populo ipsi collocata fuit, id prodente iterum *Suetonio* capite LXXXIV. In præcedentibus *ipsum Cæsarem genus suum jactantem* audivimus, nunc & *alios Auctores* illud personantes adferemus. Ex his primus prodeat *Plutarchus* in *vita ejus* scribens: *Nocte Pompejo visum est in somnis, Theatrum ingresso sibi Populum plaudere, templumque se Veneris Victricis multis spoliis exornare. Hæc visio partim erexit eum, partim solicitavit nonnihil metuentem, ne CAESARIS Familiæ, VENEREM CONTINGENTI, accederet ab se decus & claritas.* Nunc *Cicero*, de quo *Suetonius* (44) memoriæ reliquit, *ipsum* in quibusdam *Epistolis* scripsisse, à Satellitibus eum in cubiculum Regium deductum in aureo lecto, veste purpurea decubuisse, *floremque ætatis à VENERE ORTI in Bithynia contaminatum.* Dehinc *Appianus Alexandrinus*, qui postquam Lib. II. *Bell. Civil.* de *Veneris cultu* etiam nocte continuato dixisset (cujus verba & supra modo adduximus,) p. 470. ἐκ γὰρ Αἰνείου καὶ Ἰούλου ὃ Αἰνείας τὸ τοῦ Ἰουλίων γένους, περιενεχθέντος ὀνόματος ἠξίωτο εἶναι, i. e. *Nam ab JULO, Æneæ filio, JULIA Gens, ut nomen ita GENUS ducere creditur.* Explicatius vero de eo, dum comparationem inter *Alexandrum* M. & *Cæsarem* instituit L. II. de B. C. p. 524. *Utriusque genus à Jove, illius* (Alexandri) *per Æaci, Herculisque stemmata; hujus* (Cæsaris) *per Anchisen & Venerem.* Et *Antonius* in Oratione apud DIONEM Lib. XLIV. p. 259. *Ego autem non id nunc potissimum in Cæsare laudo, quod ratione maxime recentium ex multis nobilibus viris ortus, ratione vetustissimorum, à regibus & Diis IMMORTALIBUS prognatus est: Sed primum, quod totius urbis nostræ cognatus est; (quos enim ille generis sui autores, eos Roma conditores habet) deinde quod, quum primi ejus patres propter virtutes suas DEORUM PROGENIES EXISTIMATI SINT, hic non modo confirmavit eam famam, sed auxit etiam, ut si quis ante in dubium vocaverit, filiusne VENERIS FUERIT ÆNEAS? nunc certe credere cogatur. Sane Deorum filii quidam immerito nominati sunt; Cæsarem vero NEMO INDIGNUM DIVINA ORIGINE judicaverit. Æneas quidem, ejusque aliquot nepotes, posterique, Reges fuerunt ipsi quoque; Cæsar vero in tantum ipsos excelluit, ut quum illi Lavinii Albæque regnassent, ipse regnum Romæ aspernatus sit: quumque illi fundamenta urbis nostræ jecerint, ipse tantum ad fastigium eam erexit, ut præter reliqua sua facta, colonias etiam majores iis Urbibus, quarum illi Reges fuerant, deduxerit.* *Tacito Annalium* Lib. IV. 9. *Julus origo Gentis Juliæ* dicitur. Succedat *Messala Corvinus*, qui *Libello ad Octavianum Augustum* de *progenie sua* p. m. 530. Hist. Aug. ita de isto: *Æneas JULUM, cognominatum Ascanium, ex Creusa matre natum, qui & Julus fuit, à quo Gens JULIA, unde tuæ GENTIS vocabulum trahis, Serenissime Auguste.* Consentit *Vellejus Paterculus* Libro II. p. m. 577. *Secutus deinde est Consulatus C. Cæsaris, qui scribenti manum injicit, & quamlibet festinantem in se morari cogit. Hic, nobilissima JULIORUM genitus familia, &, quod inter omnes antiquissimos constabat, ab ANCHISE & VENERE deducens GENUS.*

Accinit *Virgilius* Lib. I. v. 290. *Æneidos:*

Nascetur pulchra Trojanus origine Cæsar
(Imperium Oceano, famam, qui terminet astris.)
JULIUS à magno demissum nomen JULO.

Silius:

— — — ille DEUM GENS
Stelligerum attollens apicem, Trojanus JULO
Cæsar avo.

Petronius:

— — — namque omnis Regia cœli
In partes deducta ruit, primumque DIONE
Cæsaris acta sui ducit.

Manilius Lib. I. *Astron.* 805.

— VENERISque ab ORIGINE proles
JULIA descendit cœlo, cœlumque replevit.

Lucretius Lib. I. *de Venere* hunc in modum:

Æneadum Genetrix, hominum Divumque voluptas.

Propertius Lib. IV. Eleg. I.

Tunc animi venere Decii, Brutique secures,
Vexit & ipsa sui Cæsaris arma Venus:
Arma resurgentis portans victricia Trojæ,
Felix terra tuos cepit Jule Deos

Lucanus Lib. III. 211.

Iliacæ quoque signa manus, perituraque castra
Ominibus petiere suis, nec fabula Trojæ
Continuit, Phrygiique ferens se Cæsar Juli.

Ac denique *Ausonius* Epigram. 33.

Or-

(44) Capite XLIX.

Orta ſalo, ſuſcepta ſolo, patre edita Cœlo,
ÆNEADUM GENETRIX, hic habito
alma Venus.

In *VENERIS Æde* poſtea *Dictator* non ſolum *Ajacem* & *Medeam* à Timomacho Byzantio *pictas*, ac *octoginta talentis coëmtas*, poſuit; (45) ſex *dactyliothecas atque thoracem* ex *margaritis Britannicis* confectum, dedicavit; ſed & *equi* ſui *inſignis*, qui Imperium orbis terræ ipſi, Haruſpicum judicio, portenderat, *inſtar* pro *Æde VENERIS GENETRICIS*, totidem verbis id tradente *Suetonio* cap. LXI. dedicavit. Unde fuit, quod & *columbæ*, veluti *Veneri* dicatæ, nidos in palma, ſubito enata, facientes, *Auguſto*, Succeſſori, fuerint, præſagium futuri imperii, quod refert SUETONIUS in vita ipſius cap. 94. Imo verò adſunt & plura ſingularis *VENERIS veneration is & cultus* indicia. Ejus *typo epiſtolas* & *diplomata*, referente *Dione* Lib. XLIII. p. 235. *obſignare non ſolum* ſolebat; ſed & *HANC armatam annulo inſculptam* geſtavit, eaque *pro teſſera in rebus ſummis plerumque uſus eſt.* Καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸ γλύμμα αὐτῆς ἔνοπλον ἐφόρει, καὶ σώφημα αὐτὴν ἐν ταῖς πλείστοις καὶ μεγίσοις ἐποιεῖτο. Conſtat ſiquidem, ipſum in pugna Pharſalica militibus ſuis VENEREM VICTRICEM, teſſeræ loco, dediſſe, quod illa *diceretur omnia vincere*, de quo ita *Appianus Alexand.* Lib. II. *Bell. Civil.* Καὶ τὰ σωθήματα ἀναλιδόντες, ὁ μὲν Καῖσαρ Ἀφροδίτην νικηφόρον· ὁ δὲ Πομπήϊος Ἡρακλέα ἀνίκητον, i. e. *Et teſſeram dantes, Cæſar quidem VENEREM VICTRICEM, Pompejus verò Herculem invictum*; Ac in prælio cum *Juniore Pompejo* ad *Cordubam* VENEREM itidem ſymboli loco edixit, cujus pariter *Appianus* eodem Libro paulo poſt meminit: Ὁ Καῖσαρ ἐξέπεμπε πρὸς πόλιν Κορδύβην σώφημα, καὶ τότε δὲς Ἀφροδίτην, ἔδωκε δὲ ὁ Πομπήϊος Εὐσέβειαν, h. e. *Cæſar ſuos in aciem deduxit ante Cordubam, tunc quoque data VENERE pro teſſera, Pompejus dedit Pietatem.* ILLI propterea *Triumphos* ac *res proſperè geſtas* adſcripſit; IPSI *acceptam* tulit *pugnam Pharſalicam, ſtatuamque ſuam* appoſuit; quin imo & *amores ſuos ad EAM retulit*, ac *quandam ab ea formæ venuſtatem ac florem habere*, putavit, teſte *Dione* καὶ πεῖθειν πάντας ἤθελεν ὅτι καὶ ἄνθος τι ὥρας ἀπ' αὐτῆς ἔχοι, *à quâ* (Venere) *ſe etiam formæ quandam venuſtatem habere, perſuadere omnibus nitebatur. Ludos, conſecratos Veneri Genetrici*, inſtituit, de quibus *Suetonius* c. 88. *Siquidem Ludis, quos primos conſecratos ei* (h. e. ab illo, nempè *Cæſare*) *hæres Auguſtus edebat. Appianus* de *Bello Civili* Lib. III: *Ludos Cæſar celebrabat in honorem Veneris Genetricis à Patre inſtitutos, quando illi ædem in Foro & Forum ipſum Pater dedicavit.* Aliquando, referente rurſus *Suetonio* (46) *adeuntes ſe cum plurimis honorificentiſſimisque decretis univerſos Patres conſcriptos ſedens pro Æde VENERIS GENETRICIS excepit*, quo ipſo tamen præcipuam & inexpiabilem invidiam ſibi ſimul movit. Poſt mortem & *filius* ejus *adoptivus*, *Auguſtus*, *ſtatuam* ejus *æream* cum *ſtella ſupra Caput* in *VENERIS Templo* poni curavit, totidem verbis id prodente *Dione* Lib. XLIII. & *Plinio* L. II. c. 25. Quid ergo mirum, ſi *Populum Romanum aſſentientem*, *Venerique plurima Monumenta erigentem*, quò magis *Imperatoris*, virtutibus alias excellentiſſimi, *gratiam demereretur*, offendamus, præſertim cum ex *Dionis* Libro XLIV. ſciamus, *neminem Cæſarem divinâ origine indignum judicâſſe.* Hinc iſtæ *Inſcriptiones*, (47) quas *Populus R.* in memoriam *Gentis JULIÆ* VENERI GENETRICI fieri fecit, dignæ, quæ in *perennæ hujus Imperatoris* decus & heic legantur:

DIVO IVLIO	VENERI GENITRICI
LIB. IVLIA EBORA	D. . . IVLI.
OB ILLIVS IMMVN. ET MVN.	IN MEMORIAM GENT.
LIBERALITATEM	IVLIÆ
EX D. DD.	STATVAM CVM...
QVOIVS DEDICATIONE	IVNIVS VIRBIVS ATTICVS
VENERI GENETRICI	FLAM. DIVI IVLI
CESTVM MATRONÆ	
DOMVM TVLERVNT.	D. S. P. D.

Conſentiunt & *alii nummi*, qui *hujus originis* veſtigia tradunt. Quorſum ſpectat, quod *VENUS* in *curru*, à duobus *alatis amoribus* vecta, in nummis Lucii Julii L. F. apud *Urſinum* & *Patinum* Tab. I. n. 4. in *Fam. Julia* p. 124. & *J. Valentem* Tab. LXXI. n: 5. *L. Begerum* T. II. *Theſ. Brand.* p. 601. deprehendatur. Et Gentis Juliæ nobilitatem, vel ipſe declarare *Auguſtus* apud *Dionem* (L. LVI. p. 577.) ad Quirites videtur: Ὑμεῖς δὲ ὑμεῖς δι ἀπ' ἀρχῆς Ῥωμαῖοι τοὺς Κοιντίους, τοὺς Οὐαλερίους, ΤΟΥΣ ΙΟΥΛΙΟΥΣ καταλέγοντες, ἐπιθυμεῖτε μεθ' ἑαυτῶν, καὶ τὰ γένη ἅμα καὶ τὰ ὀνόματα ἀπολέσαι, *Vos autem ipſi à prima* Origine Romani, *Quinctios*, (non Quintos, uti falſo vulgo legitur) *Valerios*, IVLIOS *enumerantes, cum vobis ſimul & gentes & nomina abolere in animo habetis?* Reſtat, ut *habitum Veneris* in *ipſo nummo* contemplemur. Stat verò illa *ſiniſtrum humerum nuda*, velut *amorum conciliatrix*, dextra *victoriolam* tenens, quo *VICTRICEM Venerem* eſſe ſciamus, eademque forma, quali iſtam *Hypermneſtra* urbi *Argos* dedicavit, referente *Pauſania* Libr. II. *Siniſtra ſceptrum vel haſtam* gerens, eademque *clypeo* innitens. *Clypeo*, ſine dubio, *illo*, *quem* à *Vulcano confectum*, & a *Venere Æneæ dono datum*, depingit *Virgilius* Lib. VIII. *Æneid.* 447.

Ingentem clypeum informant unum omnia contra
Tela Latinorum, ſeptenos orbibus orbes
Impediunt.

Pauloque poſt 625.

Haſtamque & clypeum, non enarrabile textum
Illic res Italas Romanorumque Triumphos
Haud vatum ignarus, venturique inſcius ævi
Fecerat ignipotens: illic genus omne futuræ
Stirpis ab Aſcanio.

Clypeum globo imponit, ut indicet, *EIVS tunc Victricis* cum primis *ope*, *auxilio* & *auſpiciis*, *armisque ſuis orbem* ac *Imperium Romanum* ſibi, pugna Pharſalica feliciter commiſſa, *propemodum ſubjeciſſe.* De *pugna Pharſalica* obtenta, ut autem hunc nummum interpretemur, facit, quod non ſolum *VENEREM VICTRICEM teſſeræ loco in illa* dederit, ut ſupra audivimus, oſtendendo ſcilicet & *Herculem invictum*, (qui *Pompeji* fuerat teſſera & Symbolum,) *ibi ſuccubuiſſe*, & *Martem* ipſum exarmatum fuiſſe, *Victoriæque ſuæ* Trophæum ſtatuiſſe; ſed & quod *hac pugna* multum gloriatus ſit & *ipſe Cæſar*, devicto quippe *illo*, qui de *tribus terræ partibus* antea *triumphaverat*, & ipſe *Ædem Veneris Victricis in Theatro ſuo dedicaverat.*

Ad-

(45) *Teſte Plinio* Lib. XXXV. Hiſtor. Nat. cap. 11. & Lib. IX. c. 35.
(46) Cap. LXXVIII.

(47) Apud *Gruterum* p. 35. & 112. & ex hoc *Triſtanum* in Commentariis ſuis p. 16. & *Fabricium in* Cæſare Numiſm.

Addimus, exhiberi hunc nummum *aureum præſtantiſſimum* præterea ab *Joh. Hemelario* Tab. I. n. 11. & pag. 5. *Joh. Valente* in *præſtant. Numiſm.* p. 5. *Alberto Rubenio* in *Ducis Croyjaci Numiſm.* maj. form. Tab. II. N. 13. 14.

NUM. 6. & 7.

Cajus CAESAR COnSul TERtium. Caput Pietatis velatum ad pectus uſque ſiniſtram verſus, vel *Cajus CAESAR COnSul TERtium. Caput Cæſaris laureatum ac velatum, uti T. II. n. 69. Aulus HIRTIVS PRætor. Lituus, urceus & ſecuris victimaria.*

A. *Hirtius* (qui, ut hoc in anteceſſum moneamus, *Cæſaris Commentaria de Bello Gallico & Pompejano ſupplevit*, itemque *belli Alexandrini, Africani & Hiſpanienſis*, quæ in omnium manibus ſunt, *hiſtorias conſcripſit*,) *A. Filius*, ex Familia *Hirtia*, Gente *Plebeja*, ſed *Conſulari* tamen, oriundus, (*Urſinus* neſcit, an ad *Patriciam*, an ad *Plebejam* referri debeat p. 121. in *Nummis Conſularibus*) quæque ab *hirto*, ſeu *ſquallido*, teſte *Sigonio* in Libro de *Nominibus Romanis* nomen acceperat, *Quæſtor* primum *Urbanus* A. V. C. $\frac{699}{700}$ deinde *Legatus Julii Cæſaris* in *Gallia* exſtitit, *ejuſdem* in bello Civili *partibus addictus*, multumque præterea ipſi familiaris. *Tribunum Plebis* egit A. $\frac{705}{6}$ quod inter alia etiam ex *Lege* illa, quam tulit, patet, qua *Pompejani Magiſtratibus privandi* erant, niſi, eo *Prætore Urbano*, fuerit condita, ſiquidem *is*, A. $\frac{707}{8}$ *à Cæſare*, Magiſtratus juxta *Suetonii* Caput 41. & in his *Prætores* ad *decem*, augente eum à *Sullanis temporibus octo* tantum creari conſueverint, *Prætor* (non *Præfectus*, uti alii minus recte Literas PR. in nummo legunt) *conſtitutus fuit*, cum ratio temporis congruat & *Urſinus*, *Goltzius*, *Valens* & *Pighius* hoc adſerant, licet *Lud. Nonnius* in *Commentario ſuo ad Cæſaris Numiſmata Goltziana* p. 48. ſcribat, *incertum eſſe, quo tempore Prætor creatus fuerit.* Siquidem clarè *Dio* aſſerit, hocce Anno 707. à Cæſare fuiſſe factum, ſed & Doctiſſ. Pighius ſuſpicatur non ſine ratione, illum hoc magiſtratu forte legem tuliſſe, qua *Pompejanos omnes Magiſtratibus* excluſit, cujus ille meminit Tom. III. p. 453. & 447. *Conſulem Cæſar*, Bellum Parthicum moliens, Anno $\frac{710}{11}$ cum *M. Vibio Panſa deſignavit*, quem *Conſulatum*, Cæſare occiſo, *etiam inierunt*, quamvis hic *Hirtius* ante Ferias Latinas urbe profectus cum *Panſa*, inque prælio ad Mutinam contra *M. Antonium* depugnans, *victor* in ipſis *hoſtium caſtris occubuerit*, *corpore* ejus publicâ Sepultura in *campo Martio condito*, referente *Livio in Epitome*, Libro 119. Vero ergo admodum videtur ſimile, nummum hunc ab *A. Hirtio*, *Prætore* tunc *Urbano* à *Cæſare noviter conſtituto*, (*Urſinus* equidem hoc ab *eo*, dum *in Provincia* fuit, factum eſſe credit) fuiſſe in *Cæſaris*, tunc *tertium Conſulatum cum Lepido agentis*, *honorem* & *memoriam* conflatum, *Pietatisque vultum* cum *Cæſaris epigraphe* additum, quod tum nondum *illi* à *Senatu permiſſum eſſet*, *nummos cum imagine ſua cudere*, *initio* ſcilicet ejus *Tertii Conſulatus*, de quo ſupra Tab. II. n. 37. egimus, hoc nos ipſa docente Epigraphe. *Pius* in *illum* volebat videri, qui *communis Parens Patriæ* acclamabatur, & in *nummis* etiam ita obſignabatur, ut ſupra vidimus, *victoriamque de Pompejo* anno præcedente *in pugna Pharſalica partam à Pietate ſua profectam profiteri hoc ipſo nummo*, memor iſtius *Horatiani: Diis Te minorem, quod geris, imperas. Velata* hic obvia eſt *Pietas*, (alias & ſine *velo* conſpicua) quod *Pontifex Maximus* eſſet *Cæſar*, & *velati Pontifices comparere ſoleant in nummis*, ceu ſupra jam Tab. I. n. 9. jam adnotavimus, quod præterea & magis *ſigna Pontificatus* & *Auguratus* nimis obvia, *lituus* ſcilicet, *urceus* & *ſecuris victimaria* ſatis confirmare videntur. De *Lituo* ad T. I. n. 6; De *Gutto* ad T. I. n. 21. egimus. Reſtat *ſecuris victimaria*, qua utebantur ad *hoſtiæ carnes in plures partes ſecandas*, & *victimas* cædebant *eâdem*, ſecundum illud *Ovidii* Lib. IV. *Faſtorum:*

Apta jugo cervix non eſt feriendа ſecuri.

Et *Horatii Carminum Lib.* III. Od. 24:

Aut creſcit Albanis in herbis
Victima, Pontificum ſecures
Cervice tinget.

Offendimus hunc nummum apud *Hubertum Goltzium* Tab. XVI. n. XIV. & eum ſequentem *Nonnium* T. 15. n. XIV. & n. 26. Tab. III. *Æneam Vicum* Tab. III. n. 5, qui tamen COS. ITER pro COS. TER *minus recte habet*, itemque *in Nummis Arſchotanis auctis* Tab. II. n. 1. & 2. additoque *Alb. Rubenii* Commentario p. 3. qui etiam *faciem Cæſaris*, loco *Pietatis*, *credidit*, & Tab. IV. n. 1. & 2. *repetiit*, *duosque diverſos exinde fecit nummos*, ut tamen literæ PP. pro PR. minus recte inſculptæ ſint. Et non poſſumus non monere, ipſum *Goltzium* & *Nonnium* ac *Æneam Vicum* hac in parte habuiſſe *prævios*, qui pariter *in averſa* (*Nonnius* Tab. III. n. 26.) *Caput Cæſaris* exhibuerunt *velatum*, cum potius caput *Pietatis* velatum eſſe *debeat*. Rectius eundem dederunt *F. Urſinus* ac *Patinus* in nummis Conſularibus ſub Famil. *Hirtia* n. 1. & *in Julia* Tab. III. n. 6. p. 128. *Joh. Valens* tum in Famil. *Hirtia* n. 1. tum *Julia* Tab. LXXII. n. 20. A. MORELLIUS in Familia *Hirtia* n. 1. in *Nummis ſuis Conſular. Adolph. Occo* p. 6. *C. Patinus in Theſauro Mauroceno* cap. II. Lit. B. 2. *J. G. Grævius* in *Floro* nummis illuſtrato p. 46. *Steph. Vin. Pighius* Tom. III. p. 453. qui tamen neſcit, an *Pietatis* an Veſtæ caput *velatum* ſit. *Jacobus Biæus* in Nummis Imperat. Tab. IV. n. 1. 2. *Theſaurus C. Ducis Arſchotani in forma 4ta* Tab. I. n. 1. & 2. *Mediobarbus* p. 5. Exſtatque præterea tùm in *Regis Galliæ*, tùm *Schwartzburgico* Cimeliarchiis. Hæc dum ſcribo, ac diſputo, opportune venit mihi in manus *Goltzii* ipſius *obſervatio* calci *Cæſaris ſui primæ editionis* adjecta. Cumque tum in *Theſauro Regis Galliæ*, tum hic in *Schwartzburgico* exſtet cum *capite Pietatis velato*, ceu diſtinctiſſime cognoſcendum id eſt, *Goltzius* vero & *alii* cum *capite Cæſaris* viderint, muto mentem, exiſtimoque, illum cum *duabus diverſis anticis inveniri omnino.* Scribit autem ita *Golzius* ibidem p. 232. *Primum capite primo, loco XXVI. eſt Facies Cæſaris capite velato, ſive toga in caput adducta, qui eſt habitus Pontificum & Sacerdotum peculiaris, prominente ſupra frontem laurea, cum hac Inſcriptione: C. CAESAR COS. TER. uti in quamplurimis aureis hujus notæ nummis à me diligenter obſervatum eſt, è quibus unus etiamnum Brugis eſt apud M. Laurinum. Æneas vero hoc ca-*

caput inter partes aversas Tabula III. Nummo quinto expressit; non quidem ut Cæsarem ipsum referret, sed infantem, aut fœminam capite obvoluto, & in titulo, qui caput ambit, pro COS. TER. manifesto errore scripsit COS. ITER. additque in suis ad illum nummum Comuentariis caput illud esse Pietatis. Idem & *Goltzius* eundem cum capite Cæsaris velato & laureato exhibet in *Fastis* p. 179. n. 2.

NUM. 8. 9.

II. Trophæum. Caput Pietatis corona quernea redimitum.

CAESAR. Trophæum, ad cujus latus dextrum clypeus oblongus, ad sinistrum lituus militaris, penes quem securis victimaria, Pontificatus maximi indicium, quod Pontificatus Maximus omnia Sacerdotia sub se comprehendat.

Dubium non est, quin hoc *Trophæum* de *isto*, quod de *Pharnace* erexit, intelligendum sit; ac non videmus, cur non in *Doctissimi Valentis* sententiam concedere possimus, *Literas II. T.* in altera facie de II. (*secundo* sive *altero*) *Trophæo* interpretantis. Nempe cum fas non esset *Cæsari primum Trophæum, à Mithridate de Triario Cæsaris Duce positum, tollere, alterum*, sive *secundum, Trophæum* de *Pharnace, Mithridatis filio*, ipse erexit. Juvabit ipsum audivisse *Dionem* Lib. XLII. p. 234. *Ea victoria, quamvis non splendidissima, Cæsar magnopere sese jactavit ut nulla alia magis: quod eadem die & pervenisset ad hostem, & vidisset eum & vicisset. Manubias omnes, quamvis plurimæ erant, militibus donavit; quumque TROPHÆUM eo in loco Mithridates de Triario statuisset, quia id, consecratum belli Diis, evertere fas non erat, ipse de Pharnace suum opposuit, atque ita Mithridaticum obscuravit, quodamque modo dejecit.* Locum ipsum designat & *Plinius* Lib. VI. c. 3. H. N. scribens: *Tris flumen deferens Lycum. Civitas Ziela intus, nobilis clade TRIARII, & victoria Caji CAESARIS. Trophæum* ergo, ceu audivimus, *erexit*, idque *alterum*, & juxta *Mithridatis secundum. Magni* æstimavit hanc *victoriam*, hinc *aureo nummo* perennare *illam* voluit. *Pietatem* in *aversa* collocavit, (non autem *Venerem*, (48) ut *Paolo Pedrusi* in *Cæsareis ex auro nummis Musei Farnesiani* existimat) quod tum *pius* in *milites dicto in prælio occisos*, tum *pius erga Deos*, & inprimis *Venerem*, *victoriam hanc* sibi *concedentes*, videri voluerit; cumque id factum fuisset *paucorum*, vel *nullorum ferè civium suorum cum interitu, querceam coronam Pietati* imposuit, gratias hoc quasi nummo, ut *Pontifex Maximus*, cujus indicium *securis* hic est, *Diis faventibus relaturus.* Sistit hunc nummum *aureum Goltzius* T. 9. n. VIII. & IX. & *Nonnius* T. 8. n. VIII. & IX. *Paolo Pedrusi* in Libro, cui titulus: *J. Cæsari in oro raccolti nel Farnese Museo T. IV. n.* 5.

(48) P. 14. *La testa impressa in questa Medaglia è di Venere ed è coniata in adulazione alla progenie di Cesare &c.*

NUM. 10.

Cajus CAESAR DICTator PERPetuum PONTifex. Caput Cæsaris laureatum lævam versus, uti Tab. II. n. 46.

Cajus CAESAR COnSul PONTifex AUGur. Caput Augusti nudum.

Augusti facies in hoc *rarissimo nummo aureo* cum *Cæsaris effigie* exhibetur, ex *quibus*, ut & inprimis simul *impresso utrique faciei prænomine & cognomine*, *Caji* scilicet & *Cæsaris* colligimus, in memoriam *adoptionis suæ*, à *Julio Cæsare* factæ, *Augustum*, *nepotem sororis suæ Juliæ* (ut eum *Vellejus* Lib. II. nominat) *fieri voluisse hunc nummum.* De *adoptione ista Suetonius* cap. 83. *Sed novissimo testamento tres constituit hæredes, C. Octavium ex dodrante, & L. Pinarium & Q. Pedium ex quadrante, C. OCTAVIUM etiam in FAMILIAM NOMENQUE adoptavit.* Et *Dio* longè explicatius Lib. XLVI. Καὶ ἐς τὸ τοῦ Καίσαρος γένος ἐσεποιήθη, καὶ ἀφ' τούτου καὶ ἡ ὀνομασία μετεβλήθη, i. e. *Deinde in Cæsaris familiam secundum Majorum instituta adoptatus est, nomenque mutavit*, (quanquam enim jam ante se ipsum dixerit, ut quibusdam visum est, *Cæsarem*, ex quo ejus *nomen* cum *hæreditate* assumsisset: tamen neque id constanter, neque apud *omnes* gerebat, priusquam *more Romano id confirmâsset*) *ac Cajus Julius Cæsar Octavianus dictus est. Sic enim institutum, ut qui adoptatur, ab adoptante appellationem accipiat: nomen tamen aliquod eorum, quæ prius gessit, aliter paulo formatum, servet.* Fiebat autem *adoptio*, ceu ex dictis partim intelligere datur, quando is, qui *nomen* ferre jussus erat, delato ad *Prætorem Urbanum* testamento, à *Populo* quoque Lege Curiatia obtinuerat, ut in *defuncti familiam* transire posset. Hoc fecerat *Augustus* sanguine *Cæsari* junctus, (nam *Julia, Julii* Cæsaris *soror*, nupserat *Atio Balbo*, cui nata erat *Atia, Octavio* in *matrimonium collocata, ex quo* fuit *Cæsar Augustus*) tunc *prima vice Consul* exsistens, itemque *Pontifex & Augur.* Adscriptus verò fuit annos natus 14. *Pontificum collegio* in locum demortui *L. Domitii*, referente *Nic. Damasceno* p. 476. & ex hoc rectè *Joh. Valente* in *præstantioribus argenteis* p. 3. qui eundem nostrum nummum ibidem affert. Asservatur præterea in *Thesauro Regis Christianissimi ac Schwartzburgico.*

NUM. 11.

Cajus CAESAR DICTATOR. Caput Cæsaris laureatum dextram versus, pone Lituus, uti Tab. I. n. 30. Lucius LIVINEJUS REGULUS. Bos cornupeta.

Regulum, Livinejæ Gentis, & *Lucii* filium, non solum *Præfectum Urbis* Anno $\frac{707}{8}$, cum *Cæsar Dictator* in Hispaniam abiret, Pompeji liberos oppugnaturus; sed & anno sequenti, *Prætorem Urbanum* fuisse, ex nummis, quos *Ursinus, Patinus* & *Valens* in Gente *Livineja* afferunt, dispalescit. Sed cur *bos cornupeta* nummo impressus? *Ursinus* & *Patinus* tacent in Gente *Livineja.*

In

In Gente *Julia* Tab. VI. n. 3. eò *Urſinus* videtur abire, quaſi hic nummus *poſt Cæſaris mortem* à *Livinejo*, *Ædilis filio*, fuerit cuſus, idque ex eo, quod *laurus* occipitio Cæſaris in *denariis argenteis* conſpiciatur adjectus, quam *Auguſto de cœlo miſſam* tradat *Plinius* Lib. XV. cap. ultimo; quamvis *Dio* & *Suetonius* in *vita Galbæ* c. 1. (48) non *Auguſto*, ſed *Liviæ*, nec *de cœlo*, ſed *ab ave* in *ejus ſinum injectam dicat*; dehinc quia Livinejus Regulus ſub *Auguſto*, *Triumviro* R. P. C. *monetæ cudendæ* præfuerit, quod colligendum eſſet ex *Auguſti* nummo, hoc *nomine & titulo* ejus inſigni. Sed quæ conſequentia? *Laurus* adeſt, ergo illa, quæ *Auguſto* poſt *mortem Cæſaris à cœlo miſſa*? Quot *lauros Julius Cæſar vivus* non meruit? ac cum *Mercurii baculus*, ſive *caduceus* ſimul in iſtis exhibeatur, *pacis*, *felicitatis*, *victoriæque ſymbola* potius reputamus, *quibus Populus* Romanus *ſub illo* exhilaratus fuit, uti ſupra quoque ad Caput illud T. II. n. 11. jam monuimus. Accedit dehinc, quod hic in *aureis diſertè CÆSAR DICTATOR* legatur, *lituusque occipitio* ejus additus ſit, quod argumento eſt, non poſt *obitum*, ſed *ipſi* adhuc *vivo*, *Dictatori perpetuo tunc*, & *Auguri*, honorem fuiſſe habitum hoc Numiſmate. Accedit, quod cum *res memorabilis* fuerit, non *unius generis monumento*, ac inſuper in *auro*, nobiliſſimo metallo, iſtam obſignatam voluerit, ſiquidem alium adhuc *aureum* nummum infra Tabula X. n. 29. quoque ex *Theſauro Schwartzburgico* exhibituri ſumus. Si ſub *Auguſto* Cæſare, *Triumvirum Rei monetalis Livineius Regulus* quidam egit, alius ſit oportet, & ſine dubio *filius* hujus *noſtri* L. Livineji Reguli; Sufficiat nobis, devicto Rege Juba, *Cæſarem Livinejum Regulum*, absque dubio hunc *ipſum*, cum Legione Adrumeti, Urbi Africæ, præſidio reliquiſſe, teſte *A. Hirtio* de *bello Africano*. *Deinde*, inquiens, *eodem die Adrumeto egreſſus, Livinejo Regulo ibi cum Legione relicto Uticam ire contendit*. Indeque forte eſt, quod in alio argenteo, infra Tab. IV. n. 31. adducendo, nullas circa caput obſignaverit dignitates, quod ſciret, ſe jam omnes poſſidere. Exiſtimamus proinde (licet ab *H. Goltzio* in *Faſtis Conſularibus* ad Annum V. C. DCCIV. relatus fuerit, quod forte fecit propterea, quod *Dictator* in adverſa inſcribitur) cuſos illos fuiſſe à *L. Livinejo Regulo*, tunc *Prætore Urbano*, in perennem *honorem Cæſaris*, à quo hunc Magiſtratum acceperat, & in memoriam *ſpectaculi illius*, quod laudatus *Julius Cæſar* Dictator anno $70\frac{1}{8}$ tunc cum *M. Lepido*, *Conſul* exhibuit, *tauros* in id primum producendo. Teſtem hujus afferimus *Plinium* Lib. VIII. cap. 45: *Theſſalorum*, inquiens, *Gentis inventum eſt, equo juxta quadrupedante cornu intorta cervice tauros necare: PRIMUS id Romæ ſpectaculum dedit CAESAR DICTATOR*. Idemque Libro VII. H. N. c. 26. de eo ita: *SPECTACULA enim* (Julii Cæſaris) *edita, effuſasque opes, aut operum magnificentiam in hac parte enumerare, luxuriæ faventis eſt*. Libro VIII. c. 20. *Leonum pugnam Cæſar Dictator CCCC. dedit*. Ibidemque cap. 27: *Camelopardalis Dictatoris Cæſaris Circenſibus ludis primum viſa Romæ*. Spectaculorum iſtorum & *Dio Caſſius* meminit Lib. XLIII: *Multaque*, ait, *ibidem & varia ſpectacula edidit*; *Theatrum quoque ad venationem aptum ædificavit, quod Amphitheatrum cognominatum eſt. Deinde in honorem filiæ ſuæ venationes, ludosque gladiatorios exhibuit*. Et *Suetonius* cap. 10: *Venationes autem ludosque & cum Collegâ, & ſeparatim edidit*. Capiteque 39: *Edidit ſpectacula varii generis ſumtibus aliis, & profuſionibus in ludos, pompas, epulas, omnium priorum ſuperavit munificentiam*. Venationes verò ejusmodi *Saturno* attributas, refert *Lactantius* VI. 20. pluribusque deſcribit *Caſſiodorus* Var. V. 42. Plus ergo *ingenii* quam *veritatis* illi ineſſe videtur conjecturæ, quam Doctiſſimus *Triſtanus* in *Commentario ſuo Hiſtorico ad Julium Cæſarem* affert, nempe eſſe *Bovem ſymbolum quoddam Regis ac Principis*, adducendo locum *Dionis Chryſoſtomi* ex *Oratione* ſua II. itemque *S. Dionyſii* in ſua *Hierarchia* c. 15, dicentium, *bovis robur potentiam & vigorem Principis deſignare, & cornua ejus τὸ φρεκτικὸν καὶ ἀνεκτικὸν, ſervatricem atque invictam ejus vim*; & *Stephanum* affirmare, veteres ſub verbo *Tauri* omnem *rem magnam & robuſtam* comprehendiſſe; *οἱ παλαιοὶ πάντα ὅσα μεγάλα καὶ βίαια ἐπωνόμαζον*; ſic *Julium* Cæſarem *potentiſſimum omnium Monarcham*, victo *Pompejo*, nunc hic iſti. Exhibet hunc nummum *Goltzius* T. XIIII. n. X. *Nonnius* Tab. XIII. n. 12. (ubi ſemel monuiſſe ſufficiat, hanc *Tabulam* à *Sculptore fuiſſe inverſam*, hinc non poſſe non illum, qui imprudens ſequitur *Nonnii* typos, cum & *bovis poſitus inverſus* ſit, errare, *aliosque in errores inducere*. *Valens* in *præſtantioribus Numiſm.* p. 4. & in *nummis Conſularibus* in Famil. *Julia* Tab. 74. n. 36. *Triſtanus* Tom. I. p. 31. *Occo* p 5. *Ducis Croyiaci Numiſmata auctiora per Alb. Rubenium* in fol. Tab. III. n. 19. & 20. *H. Goltzius* in Faſtis Conſul. p. 177. N. 7. *Carolus Patinus* in le Pompoſe Feſte de Vicenza fatte nel meſe di Gjungno del 1680. in Padova Paris. p. 11.

NUM. 12.

CAESAR IMPERator. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, uti T. I. n. 17.

Marcus METTIUS. Figura muliebris tunicata & ſeminuda, ſtans, dextra victoriolam, læva haſtam transverſam tenet, ſiniſtræ cubito clypeo, globo impoſito, innitens, in area adparet ſola litera B.

De *una facie* Tab. I. n. 14. & 17. ut diximus, jam actum eſt, & *IMPERatoris nomen* ipſi hic tribuitur, non *antiqua tantum pro conſuetudine*, ut *Dio* Libro XLIV. loquitur, ſed *eo modo, quo iis, qui ſummum Imperium obtinent, velut ipſi proprium*. *M. Mettius*, cujus *Familia Lanuvio* municipio oriunda (quod *Juno Soſpita*, quæ *Lanuvii* cum *haſta*, *ſcutulo*, *calceolis repandis*, & *pelle caprina colebatur*, frequens in hujus *Familiæ* nummis occurrit, docere poteſt,) *III. Vir Monetæ cudendæ*, uti facilis eſt conjectura ex *imagine Cæſaris*, *alteri* nummi *faciei* addita, quod *antea* non licuit, nunc à *Senatu* verò conceſſum fuiſſe patet, ſub *Cæſare*, *Dictatore quartum*, exſtitit, teſte alio nummo in *Gente Mettia*, & infra T. IV. n. 34. afferendo. Hujus *M. Mettii Cæſar* bis memi-

(48) Qui ita: *Liviæ olim poſt Auguſti ſtatim nuptias Vejentanum ſuum reviſenti prætervolans aquila gallinam albam ramulum lauri roſtro tenentem, ita ut rapuerat, demiſit in gremium, eumque nutriri alitem, pangique ramulum placuiſſet, tale lauretum inde provenit, ut triumphaturi Cæſares inde laureas decerperent, fuitque mos triumphantibus alias confeſtim eodem loco pangere, & obſervatum eſt, ſub cujusque obitum arborem ab ipſo ſtatutam elanguiſſe.*

minit Libro I. *de bello Gallico*, pro quo tamen in vulgatis Exemplaribus mendosè *M. Titius*, benè monente *Ursino in Consularibus Nummis* p. 177. legitur; & *Cicero* Ep. ad Famil. 26. Lib. XV. *Venerem Victricem* (quod non solum *victoriola*, quam *dextra* præfert, sed & *ingens clypeus*, *Orbi impositus*, arguere videtur) quasi *Cæsar* ejus *auxilio ac ope totum orbem* sibi *subjecerit*, in *adversa* addidit, sive, quod probabilius est, ut *ortum Cæsaris à Venere per Julium*, filium Æneæ, qui *Anchisis* & *Veneris* filius credebatur, *indicaret*, sive ut hujus *Deæ cultum*, quo singulariter illam prosequebatur, *demonstraret*, juxta *Dionis* illud Lib. XLIV. *Omnino verò*, *Venerem totus colebat*, de quo utroque jam ad T. III. n. 5. dictum est satis. Nummus hic à *Joh. Valente*, velut in *auro rarissimus*, adducitur *in ejus præstantioribus* p. 4.

NUM. 13. 14.

CAESAR DICtator QUARtum. Caput Victoriæ alatæ.

vel

Cajus CAESar DICtator TERtium. Caput Victoriæ alatum ad pectus usque sinistrorsum spectans, crinibus ad caput in nodum revinctis.

Lucius PLANCus PRAEFectus URBis. Urceus, seu Præfericulum.

De *Cæsare Dictatore quartum* dictum est ad Tab. I. n. 35. Caput verò hic *Victoriæ alatæ* additum est, ad designandam *Cæsaris victoriam citò partam*. *Alas* siquidem *Fortunæ* addiderunt, secundum illud *Porphyrii* Lib. III. Περὶ ἀποχ. ἐμψ. Τὰς δ' Μούσας ἐπέρωσαν καὶ τὰς Σειρῆνας καὶ τὰ ἀυτά τ' πτερὰ νίκαν, *quod ista citò advolet ac avolet, eademque* in bellicis facinoribus cumprimis opus sit, *capiendaque in tempore*, si capillata; sique *calva*, semelque à manibus dimissa fuerit, *non facilè comprehendi rursus queat*. Quorsum alluserit etiam *Horatius* Lib. I.

> *Militia est potior: quid enim? concurritur, horæ*
> *Momento aut cita mors venit, aut victoria læta.*

Hinc sunt, qui *istam de victoria*, pugna *Pharsalica parta*, vel ea, quam de *Pompeji liberis in Hispania* retulit, interpretantur, præsertim cum *Dictator quartum* audiat in nummo, quam *Dictaturam IV. gessit debellatis Pompeji liberis*. Urceus, sive *Præfericulum*, auctore *Festo*, quod *præferebatur*, dictum, *fictitium* erat, *libando vino in sacrificiis dicatum*, de quo supra T. I. n. 21. à nobis actum est. *Literæ* circa *obsignatæ L. Plancus Præfectus urbis*, & de *cudente*, & de *cadentis officio* nos reddunt certiores. Fuit autem iste *L. Munatius Plancus* è *gente Munatia*, quæ *Plebeja* fuit, cognomine *Planco* à *planis gracilibusque pedibus* ducto, atque *ille*, ad *quem Ciceronis* exstant *Epistolæ* Lib. X. XI. Familiar. in quibus *Imperator* & *Consul*, perinde ac *Plinio* Lib. XXXV. audit. Tunc temporis, cum iste VII. Vir Epulonum fuerit forte cusus, ideo forsan *urceus* seu *Præfericulum* additum est, ut *quibusdam* placet, quamvis etiam *istud* ad *Cæsaris Pontificatum Maximum* referri queat, cum quo *nos* facimus. Interim tamen hoc certum, *Triumviros Epulonum* Ministros Pontificum maximæ fuisse dignationis, siquidem de illis *Cicero* Libro III. de Oratore: *Pontifices veteres propter Sacrificiorum multitudinem Tresviros Epulones esse voluerunt, cum essent ipsi à Numa, ut etiam illud ludorum Epulare Sacrificium facerent, instituti. Præfectus Urbis* autem quod in *nummo* audiat, ex eo est fortè, quod narrat *Dio* Lib. XLIII: *Cæsarem, Consulem & Dictatorem utrumque tertium*, in *Hispaniam anno* DCCVIII. *belli gerendi gratia, contra Pompeji liberos profecturum, Lepido collegæ urbem cum octo Præfectis* (*vel, ut alii habent sex*) *commisisse*, è quibus & *Plancum* hunc nostrum fuisse, verò admodum videtur simile. *Dionis* verba sunt: *Sed postquam Pompeji vires augeri, suos ad bellum ei faciendum non sufficere animadvertit, ipse, Romæ custodia Lepido, octoque, ut nonnullis videtur, vel quod magis creditum est, sex Urbis Præfectis injuncta, in Hispaniam expeditionem suscepit.* Redux factus *Dictator*, *victor* illum ulteriori cum *Imperio ProConsulari & Legionibus præfecit*, illeque de rebus ibi gestis *triumphavit*; quibus vero incertum, de eo tamen *Fasti Capitolini* ita:

DCCX.
L. MVNATIVS L. F. L. N. PLANCVS AN. DCCXL. V. C.
EX GALLIA IV. K. IAN.

Factus dehinc *Imperator*, & *Consul* designatus cum *D. Bruto* in Annum DCCXI. Anno sequenti DCCXII. etiam cum *M. Æmilio Lepido dictus est*. Ejus meminit etiam *Appianus* Lib. 3. de *Bello civili*, refertque, quod *Plancus cum tribus Legionibus*, quas habuit in *Gallia comata*, transierit *ad Antonium*, & inscriptio de illo *Cajetæ* hæc visitur, ab *Ursino* p. 182. & post ipsum à *Jacobo Gutherio* in de vetere *Jure Pontificio* Libro II. c. 17. p. 104. Tomo V. J. G. Grævii de Antiquit. Roman. jam adducta:

L. MVNATIVS L. F. L. N. L. PRON.
PLANCVS COS. ACENS. IMP. ITER VII. VIR
EPVLON. TRIVMPH. EX RAETIS AEDEM SATVRNI
FECIT DE MANIBIIS AGROS DIVISIT IN ITALIA
BENEVENTI IN GALLIA COLONIAS DEDVXIT
LVGDVNVM ET RAVRICVM.

Lugdunum ergo Oppidum in *Gallia Narbonensi* ad *Araris & Rhodani* confluentem & *Rauricum* etiam condidit, *eo deductis civibus Romanis*, qui ab Allobrogibus quondam *Vienna* pulsi erant. Præfectus *Galliæ Transalpinæ Antonium* ut oppugnaret, à Senatu missus est, sed *D. Bruti partes deserens*, *Antonio* se junxit, quamvis spem *magis faciens auxilii*, quam *opem* ferens, de quo videatur *Vellejus* Lib. II. tandemque, ut diximus, Anno DCCXII. *Consul factus est*. *Galliam comatam* rexisse, scribit *Eusebius*.

Nummus hic pars est *Thesauri Regis Galliæ*, nec hoc modo alibi illum offendimus.

NUM. 15.

Caput Cæsaris laureatum, lævam versus, in area nota: S.C. h.e. Senatus Consulto, uti Tab. I. n. 3.

TIberius SEMPRONIVS GRACCVS Quæstor DESignatus. Signum cohortis, (quod alii malè *vexillum* vocant, quamvis *loco hodierni vexilli* fuerit) *Aquila Legionaria, Aratrum, ac Decempeda,* non autem *sceptrum,* uti *Fulv. Ursinus & Æneas Vicus Lib. I. Commentariorum suorum ad nummos Imperatorios, volunt.*

Tiberius Sempronius Gracchus, Patriciæ primum, dehinc *Plebejæ Gentis* fuit. Cognomen *Gracchi*, primus ex illa gente vel à *Graculo ave*, ejusque *sono oris* acceperat; vel à *gestando in utero*, uti aliis placuit, habuerat. (50) Ab *isto* nunc hunc nummum *sub Augusto*, & quidem *ejus Triumviratu*, & non sub *Julio Cæsare*, adhuc *vivo*, fuisse cusum, *temporis ratio* suadet, *notaque* adjecta *S. C.* h. e. *Senatus Consulto*, quod eo ipsi ad *demortui* Cæsaris *effigiem* simul in nummis *obsignandis* omnino *opus fuisse* videatur, aut monetæ cudendæ *potestas* difficillimis istis temporibus *prorogata* etiam *fuerit*. Legitur autem hic *Tiberius Sempronius Gracchus*, (sic enim rectius eundem appellare placet cum *Goltzio & Nonnio*, quam cum *Fulvio Ursino & aliis Titum Sempronium Gracchum*) in aliis *Augusti* nummis à *F. Ursino* T. I. n. 4. & 5. p. 251. in *Familia Sempronia* exhibitis, *IIII. Vir argento signando dictus*, qui titulus *à Cæsare* introductus, usque ad divisionem Monetæ inter *Augustum* & *Senatum* duravit, quo rursus tempore *Trium-Viri Augusti*, & *Trium-Viri Senatus Monetales* facti sunt, ipsis vel nummis hocce nobis prodentibus. *QVÆSTOR DESignatus* fuit, an. $\frac{724}{5}$. postquam *Augustus*, defuncto *M. Antonio*, *de Ægypto* triumphum tulisset, & *solus* propè ille *Reipublicæ præesset*, de quo inter alia *Dio* Lib. LI. *Hoc anno verè iterum penes unum hominem summa totius Reipublicæ esse cœpit.* Coloniæ symbola, *Signum Cohortis & Legionis veteranorum militum*, (*quibus*, Senatus Consulto facto, à *Duumviris*, dandis agris creatis, novi Coloni deducebantur) *Aratrumque & Decempedam*, urbis noviter designandæ indices, *impressit. Aratrum* enim circumducebant, ut eodem *locum* condendæ urbis designarent; *Decempeda* autem, quæ erat *pertica X. pedum*, *notis* quibusdam, sive *punctis*, singulos *pedes* à se exacte distinguentibus notata, metiebantur *agros*, ad illam destinatos, ac sortito illos postea dividebant, de quo satis scitè *Hyginus* in *limitibus constituendis: Multis Legionibus contigit, bellum feliciter transigere, & ad laboriosam agriculturæ requiem primo tyrocinii gradu pervenire, nam cum signis & aquilis & primis Ordinibus ac Tribunis deducebantur.* Fuit autem ista *Carthago*, Urbs *Africæ* littoralis, *Romæ* olim æmula, dehinc diu *jacens eversa*, quæ à *Julio Cæsare* dehinc (qui quam primum *Consul* esset factus, legem de COLONIIS DEDUCENDIS, & *leges agrarias* non solum, teste *Plutarcho* p. 713. in *Cæsare* promulgaverat, sed & *ipse* postea *plures*, *quarum Catalogum* infra ad Tab. VI. n. 9. subjiciemus, deduxerat) facta est *Colonia* A. $\frac{708}{9}$. referente *Dione* Lib. XLIII: *Addidit etiam suis præclaris factis, quod Carthaginem Corinthumque instauravit.* Τὴν δὲ Κόρινθον, καὶ τὴν Καρχηδόνα, πόλεις ἀρχαίας, λαμπράς, ἐπιφανεῖς, ἐπιπολαίας, ἤ μᾶλλον ἐπικαίρους Ῥωμαίων εἶναι δεῖν, ἀπῴκισεν: *Corinthum verò Carthaginemque, urbes antiquas, splendidas, illustres, quæ jam perierant, Colonias Romanorum deduxit. Illam* dehinc *Augustus* iterum *Colonis auxit*, scilicet Anno $\frac{724}{5}$. docente hoc iterum *Dione* Lib. LIII. hisce: *Carthaginem quoque denuo Coloniam deduxit, quia Lepidus, quum partem ejus habitatoribus orbâsset, jus Coloniæ sustulisse videbatur.* Et *Suetonius* de Coloniis Cæsaris hæcce memoriæ reliquit c. 42: *Octoginta cum civium millia in transmarinas Colonias distribuisse.* De quibus *Coloniis* inprimis legendus *C. Sigonius* de *antiquo Jure Italiæ* Lib. 3. Placuit autem hujus memoriam nummis inprimere, quod Proavus ejus, *Ti. Gracchus*, Tribunus plebis, non solum *Agrariam Legem* tulerit, sed & ipse *primus* ex Senatus Consulto cum fratre *Cajo* & *Appio Claudio*, Socero, ad *Carthaginem* ipsam deducendam *Duum Vir* creatus fuerit; *C. Graccho, fratre*, etiam anno $\frac{671}{72}$. *Principe Legationis* in *Africam* designato. De priori *Vellejus* Lib. II: *Ti. Gracchus Triumviros agris dividendis Coloniisque deducendis creavit se, socerumque suum Consularem Appium, & Gracchum fratrem admodum juvenem.* Paulo post: *In legibus Gracchi inter pernicioſissima numeraverim, quod extra Italiam Colonias posuit.* Et *Florus* ex *Livio* in *Epitoma Libri LX: C. Gracchus, Tribunus Plebis, continuato in alterum annum Tribunatu, legibus agrariis latis, effecit, ut complures Coloniæ in Italia deducerentur, & una in solo dirutæ Carthaginis, quo idem ipse Triumvir creatus, & Coloniam deduxit.* Et *Plutarchus* observavit, *C. Graccho, profecto, ad deducendam Coloniam Carthaginem, portentum fuisse factum, quod vexillum laceratum à lupis fuerit.* Conferantur *Onuphr. Panvinius* de *imperio Romano* p. 378. & 442. & ex veteribus de hac Colonia, prima extra Italiam deducta, *Plinius* Lib. V. c. 5. *Ulpianus, Paterculus, Florus, Appianus* & alii. Gloriatur ergo hoc præstantiori Denario *Ti. Sempronius Gracchus* Majorum gloria in *deducta ista Colonia, Junonia*, ob *Deæ illius* ibidem *cultum*, olim *dicta*, tunc *Julia*, à *Julio Cæsare* appellata, quæ *Fundatoris C. Julii Cæsaris*, & *Restauratoris Augusti utraque nummi facie*, quem infra Tab. VI. n. 9. 10. dabimus *memoriam* simul refricat. Miramur ergo, cum tam clara *vestigia necessitudinis Graccborum & Coloniæ Carthaginis* apud Autores sint, qui tamen *Fulvius Ursinus*, Coloniam *Casilinum* spectare hunc nummum, scribere potuerit, in de *Familiis* p. 135: *Quartus Denarius à TI. SEMPRONIO GRACCO, Quæstore designato, cujus, pertinet ad Casilinum Coloniam, quæ A. DCXCIV. à Cæsare & Bibulo Coss. ex S. C. deducta est; cujus deductionis symbola in altera Denarii parte notata sunt, signum cohortis, aquila Legionis, aratrum & sceptrum.* Quamvis in Familia *Sempronia* se ipsum corrigere videatur, p. 252. scribens: *Cum autem deductæ Coloniæ symbola sint, atque ea ad Casilinum Coloniam in Cæsaris Denariis*

(50) Ita enim *Carolus Sigonius in de Nominibus Romanorum Libro* Cap. V. p. 1981. *Gracchum à gracilitate corporis dictum scribit Carisius; Varro autem à gerendo; quia mater ejus, qui primus Gracchus dictus sit, duodecim menses uterum gesserit, ac propterea sine adspiratione scribendum, ut alii Scaurus.*

nariis pertinere dixerimus, suspicari possumus, tertio quoque denario eandem Coloniam designari: nec enim aliquam ex iis, quas Augustus deduxit, significari credendum est, cum ob alia, tum quod hujusmodi denarius primo Triumviratus quinquennio, ut dictum est, cujus fuit: quo quidem tempore, nondum Cæsar Coloniam aliquam, quantum ex Historiis colligimus, deduxerat. Itaque magis placeret, ut ad eas Colonias Denarius referretur, quibus deducendis Ti. Sempronius Gracchus Tr. Pl. se Cajumque fratrem creavit, quorum alterius Quartum-Vir iste nepos esse potuit, aut certè utriusque consanguineus. Obiter notamus nomen GRACCI absque adspiratione hic occurrere juxta observationem *Quintiliani* Lib. I. c. 9. *Diu deinde observatum, ne consonantibus adspiraretur, ut in Graccis, Triumpis.* De *Sempronio Graccho* plura apud *Vellejum* Lib. II. & *Tacitum* L. I. evolvi possunt.

Et hic nummus apud *Goltzium* T. XII. n. IIII. & *Nonnium* Tab. II. n. IIII. occurrit.

NUM. 16. 17.

DIVOS IVLIVS, DIVI Filius. Capita Julii Cæsaris & Augusti opposita, illius laureatum, hujus nudum.

Marcus AGRIPPA COnSul DESIGnatus. In area nummi.

Nummus hic *singularis raritatis ac præstantiæ*, qui non solum infra in *Augusti* nummis aureis Tab. XI. N. 40. sed & in *Familia Augusta*, ubi de *Agrippa* ipso dicendum erit, Tab. IV. N. 1. 2. occurret, à *M. Vipsanio Agrippa*, L. Filio, *Augusti familiare* & amico, *Consule* tunc ab *Augusto* designato, hoc est, *antequam Consulatum primum* iniisset, signatus est, *cujus primus Consulatus* cum L. Caninio Gallo in annum $\frac{716}{17}$. incidit; postmodum & *Consul II.* A. $\frac{725}{26}$. & *Consul III.* A. $\frac{726}{27}$. cum *Augusto VII.* factus, docentibus id *nummis aliis*, & in primis uno Tab. X. n. 14. infra *afferendo.* Gratulaturus ergo *Augusto*, *Patris & ipsius imaginem* simul fecit imprimi, *quo se* ipsum *magis commendare* non potuisset, à *Virgilio* Libro VII. Æneidos aliàs, ob felicitatem in *expeditionibus navalibus*, ita laudatus:

Parte alia ventis & Diis AGRIPPA secundis,
Arduus agmen agit, cui belli insigne superbum,
Tempora navali fulgent rostrata corona.

Nondum verò *tunc temporis Augusti* erat *Gener*, quod pluribus probat *Patinus in Thesauro* majori æris medii moduli Imperatorum, aliter sentiens in *Thesauro suo Numismatum*, *quem* ante anno 1672. *Parisiis in forma quarta* ediderat. Singulariter vero hic attendendum, quod se *M. Agrippam* in adversa nominet, omisso *Vipsanii* Gentilitio, quod, utpote *humili* & *ignobili*, fastidiebat. Unde, referente *Seneca Rhetore Controv.* 2. in actione quadam ejus accusator: *M. Agrippa*, inquit, *& quod in medio est, Vipsanium* intelligi volens; & *designati Consulis* dignitatem potius in *area nummi*, ut rem *Familiæ suæ* honorificam, obsignavit. Unde vero Agrippæ sit nomen, docet nos *Fabius*, Instit. L. I. c. 4. scribens: *Scrutabitur mille Præceptor ecer atque subtilis origines NOMINUM, ut quæ ex habitu corporis, Cicerones, Rufos, Longosque fecerunt, (nisi erit aliud secretius) ut Sullæ, Burrhi, Galbæ, Planci, Pansæ, Scauri, talisque, & ex casu nascentium; hinc AGRIPPA, vel Opiter, & Cordus, & Postumus erunt, & ex iis quæ post natos eveniunt, unde Vopiscus.* Quod tamen potius *Prænomen* Vipsaniæ Gentis fuisse novimus. Afferunt hunc nummum aureum *H. Goltzius* T. XVII. n. IX. & *L. Nonnius* Tab. XVI. n. IX. *J. Valens* in *præstantioribus aureis* p. 4. edit. vet. recentis vero, p. 7. *C. Patinus in Thes. Numismatum minori in aureis* p. 4. *A. Morellius in Nummis Consularibus* in Familia *Vipsania* N. 1. *Jac. Bicus*, in Num. Imper. T. 3. n. 5. 6. *Comes Mediobarbus* pag. 24. in Augusto.

NUM. 18.

DIVI JULI. Caput Cæsaris laureatum lævam versus, pone Lituus, uti Tab. II. n. 53.

Quintus VOCONIUS VITULUS. Vitulus stans.

De *facie prima* l. c. egimus. *Vitulus* verò *in adversa* impressus est, ad indicandam *originem cognominis Vituli* in Gente *Voconia*, quod, teste *Varrone*, Lib. II. ductum est à *pecore. Symboloque* hoc ipso *Gentis suæ antiquitatem* notare voluit *Voconius*; in quibus *notis & insignibus abolendis* singulariter solicitus postea fuit *Caligula*, tradente *Suetonio.* Ut adeo vix locum habeat *Cl. Begeri conjectura*, qui arctiorem nexum exquirens, existimat, *adulatione fortè quâdam, qua alii se pro Imperatorum salute devoverunt* (veluti de Sp. Pacuvio, Tribuno plebis, novimus, qui per adulationem, Hispanorum more, pro Cæsare Augusto semet devoverat, multosque alios, invito Cæsare, ut idem facerent, Tribunicia potestate adegerat,) *Q. Voconium Vitulum etiam, Vitulum hic expressisse*, ut se pro *Cæsaris & vivi salute, & Divi gloria & honore vel victimam innueret futurum. Plebeja* aliàs *illa* fuit *Gens*, ac in *plures Familias* divisa. Nam præter *Q. Voconium Saxam*, & *Q. Voconius Naso* occurrit apud Auctores, eorumque jam meminit *Fulvius Ursinus* p. 300. Ipsi verò *Voconii* ex *Aricino municipio* in Urbem venerunt, cujus rei testis est *Cicero* Oratione *Philip.* 13. In alio nummo *Quæstor Designatus* vocatur, de qua dignitate *Asconius* in *Divinatione* ita: *Licet Quæstura ex minoribus Magistratibus in Urbe foret, ejus tamen dignationis erat, ut optimus quisque & bonæ indolis adolescens ex illa gradum ad reliquos honores faceret: namque hinc aditum reliquis ineundis Magistratibus auspicabatur; siquidem primis experimentis Quæsturæ initiati, qui nullis ante honoribus usi erant, inculpatæ vitæ testimonio ad Ædilitatem, mox Præturam, & demum Consulatum evehebantur.* Cum autem *Quæstores* designarentur *ante finem anni*, & *principio alterius Magistratum inirent*, ideo hic *Voconius inter illos* esse non potuit, *quos Cæsar fecit, augendo numerum Quæstorum*, ut prodit *Dio*, & opinatur *Ursinus.* Ut ergò *gratitudinem suam Q. Voconius Vitulus*, tunc fortè *IIII. Vir Monetalis*, circa $\frac{710}{11}$. (anno scilicet sequente mortem Cæsaris) erga *Cæsarem*, jam inter *Divos relatum*, de quo jam supra Tab. II. n. 49. egimus, testari hoc ipso voluerit Numismate, *ab ipso* ad *is ud officium promotus.* Exi-

xiſtimat *Fulvius Urſinus*, eum eſſe *Voconium*, cujus *Plutarchus* meminit in *Cicerone*, & *Cicero* ipſe Epiſt. 23. ad *Atticum* Lib. VIII. ex qua ſatis clarè colligi datur, *cum Magiſtratum quendam geſſiſſe: Sed memento, præter Appium, neminem eſſe ferè, qui non jus habeant tranſeundi. Nam aut cum imperio ſunt, ut Pompejus, ut Scipio, Setenas, Fannius, VOCONIVS, Seſtius. Ipſi COSS. quibus more majorum conceſſum eſt, vel omneis adire provincias, aut Legati ſunt eorum. Sed nihil deſidero.* Certè, ſublato Pompejo, *Voconium* in *gratiam Cæſaris* rediiſſe, *nummi* teſtantur. *Q. Voconii Judicis Cicero* mentionem injicit pro *A. Cluentio*, ſed *J. Valens* affirmare non audet, *hujus noſtri fuiſſe Patrem. Voconiæ Legis* à *Q. Voconio* latæ, *Cicero* meminit *Orat.* VI. p. m. 109. & Orat. XXXV. p. 717: *Tulit apud majores noſtros legem Q. Voconius de mulierum hæreditatibus; Fori* verò *Voconii* iterum Cicero Lib. X. ad Atticum: *Lepidus ad Forum Voconii caſtra habet: qui locus à Foro Julii quatuor & viginti millia paſſuum abeſt: M. Voconii* memoria eſt in ſequenti inſcriptione *Gruteriana* p. 489: M. VOCONIO M. F. GAL. VACCULAE AEDILI FLAMINI DIVI AVG. QVAEST. PAGANUS LIBER. An ex *deſcendentibus? qui* ſequentem *Inſcriptionem* accepit, apud *Gruterum*;

MARTI LEVCETIO
PRO SALVTE IMP. DOMINI AVG. PII.
Q. VOCONIVS VITVLVS
LEG. XXII. PR. P. F.
PONENDVM CVRAVIT.

Dedit jam *hunc eximiæ raritatis* nummum *Goltzius Tab.* XIV. n. 3. *Nonnius* Tab. XIII. n. 1. *ubi tamen, quod obiter monemus, incuria Sculptoris, Tabula inverſa, vitulusque, planè figura immutata, inſculptus eſt. Valens in præſtantioribus aureis & argenteis* p. 6. *A. Rubenius in nummis auctis Arſchotanis* T. II. n. 19. 20.

NUM. 19.

Cajus IVLIVS CAESar IMPerator. COnSul III. Caput Cæſaris nudum lævam verſus, uti T. II. n. 55.

IMPerator CAESar TRAIANus AVGuſtus GERmanicus DACicus Pater Patriæ RESTituit. Venus ſeminuda ſtans, dextra galeam tenet, ſiniſtroque cubito columnæ innixo haſtam ſeu ſpiculum transverſim geſtat, infra ante pedes clypeus.

Veneris Victricis, (quod *galea* evincit, in *Gemmis* etiam ſic obſervanda) *quâ* loco *ſymboli* in pugna *Pharſalica* uſus erat, ut ſupra T. III. n. 5 jam pluribus monuimus, *typum Trajanus*, optimus *Cæſar*, in *nummo* hoc *rariſſimo* inſculpi curavit, quod *memoriam Originis Divi Julii, quam toties vivus in monumentis* exſtare voluerat, *poſt mortem* etiam *Anteceſſoris* & *Fundatoris Regni*, (*quem* propterea non ſolum *Imperatorem abſolutè* vocat, ſed & *nudo capite*, velut *inter Divos recepti*, effingi præceperat) refricaret. *Venus* præterea *columnæ innititur*, veluti *quieſcens*, poſtquam ſcilicet *Familiam & poſteros* in *Deorum numerum* nunc everexerit; *galea, ſpiculo & clypeo* additis, quo pateret, *qua via, quibusque mediis* hocce effecerit. Eſt hic nummus non ſolum in *Regis Galliæ*, ſed *& Celſiſſimi Comitis Schwartzburgici Gaza* Κειμήλιον ex *præſtantiſſimis*, prætereaque in *Nummis Conſularibus Urſini ac Patini* in *Familia Julia* T. IV. n. 6. p. 129. ejuſdemque *Suetonio nummis illuſtrato* p. 61. (ubi tamen *ſcutum* pone *Venerem poſitum* conſpicitur, cum *ante illam eſſe debeat*). Itemque in *J. Valentis Nummis Familiarum* T. LXXVI. n. 62. *obvium.*

NUM. 20.

DIVVS IVLIVS. Caput Cæſaris nudum lævam verſus, uti Tab. II. n. 49.

vel

DIVVS IVLIVS. Caput Cæſaris laureatum, lævam verſus, uti Tab. II. n. 58.

IMPerator CAESar TRAIANus AVGuſtus GERmanicus DACicus Pater Patriæ RESTituit. Victoria (minus recte *L. Nonnius Deam Pacem* hic agnovit in *Commentario ad nummos Goltzianos* p. 51.) *ſtans bullam dextra oſculari videtur, vel potius veſtem ſublevare, læva caduceum alatum tenens, ante pedes ſerpens eſt, ſeſe erigens.*

Divus appellatur, quod in *Deorum numerum* receptus *primus* eſſet *Imperator*, quod & *Caput nudum* indicare ſolet. Sed in *aliis nummis caput illud* etiam *cum laurea* comparet, ut, *Victorem fuiſſe* ſemper, pateat. Ideo & *Victoria* in *adverſa* eſt addita, *caduceum* tenens. Sive igitur per *caduceum* in *nummo rariſſimo pacem* factam cum inſigni *augmento Majeſtatis Cæſaris*, cujus *ſymbolum ſerpens* alias eſſe ſolet, intelligas; ſive *pacem Populo Romano* datam, *bello* omni cum *hoſtibus exteris proſcripto*, ex mente *Pierii Valeriani Hierogl.* Lib. XV. augureris, *qui Serpentis motu, ſeu abitu* alio *ablegatum bellum ſignificari*, autumat, quaſique *efferum hoc animal bellum* denotet; ſive, quod *veritati conſentaneum magis videtur, victorias*, perpetuas *Julii comites*, tùm *ſingulari felicitate* (per *caduceum* deſignatâ) tum *prudentia* (cujus *ſerpens* eſt indicium) *partas*, interpreteris, (*nullam enim cladem niſi per Legatos paſſus eſt*, inquit *Suetonius* c. 36.) *Cæſaris Gloriæ* poſt mortem nihil officiet, cui cum maxime litare voluit *Trajanus* Cæſar, *hoc ipſo Numiſmate.* Certe *prudentiæ* ſuæ præconem nactus eſt Dionem Libro XXXVIII. pag. 64. *Bullam* deoſculari dicit *Doctiſſimus Joh. Valens* p. 530. in *qua Principis ſignata effigies* eſſe ſolebat, velut *ejus, quem* maximè diligebat & venerabatur. Sufficiat, quod nummum *illum olim cuſum* optimus *Cæſar* (vel quod ob *Imperii Julii brevitatem* plures ex *auro* cudi ſtatim nequiverint, vel quod *rem*, quamvis *licitam, communem oppido noluerit fieri J. Cæſar*) *reſtituendum* cenſuerit, *actuque reſtituerit*, ne *tanti honoris monumentum, tantaque Principis* aliquando *periret Gloria.* Inſeruerunt hunc ipſum *rariſſimum nummum* aureum ſuis monumentis *H. Goltzius* T. 17. n. XI. *Nonnius* T. 16. n. XI. *C. Patinus in Theſauro Numiſmatum* aureorum minori p. 2. & in ſuo *Suetonio Nummis illuſtrato* p. 61. Itemque in Supplemento Nummorum Conſularium p. 313. in *Famil. Julia. P. Valens* in *præſtantioribus aureis &*

argent. p. 6. quamvis cum *capite Julii ſine laurea*, & *in Conſularibus* Tab. LXXVI. n. 63. *Jacobus Biæus* in Nummis Imper. Roman. Tab. 3. N. 11. 12. *A. Morellius* in Nummis Conſular. in Famil. *Julia* Tab. 8. n. 4. ubi tamen, neſcio quam rectè, *Caput Julii laureatum* exhibuit, cum perigraphe DIVVS JVLIVS. Ac in ipſa *Gaza Regia Pariſienſi*, ſicuti etiam *Schwartzburgica hodie comparet.*

NUM. 21. 22.

CAESar DICtator QUARtum. Caput Veneris.

COnSul QUINQtum. In areâ, corona laurea circumdata.

Obſervari hic meretur, *Dictaturam IVtam* in *una*, & *Conſulatum Vtum* in *altera* nummi *facie* conjungi, & ex eo conficitur, *Dictaturam Cæſarem non ſuſcepiſſe eo die*, quo *Conſulatum.* Dictatura ergò ipſi decreta *tertia* eſt, cum *ex Africa victor* rediiſſet in Urbem, ita *ſuſcepta*, ut *anni Dictaturæ IVtæ* non eſſet finis, cum *Conſulatus Vtus inciperet*, idque ex ea ratione, quod *Conſulatus eſſet Magiſtratus ordinarius*, & *primo Januarii die initium ſumeret; Dictatura* verò *extraordinarius*, ceu ſupra jam monuimus, quæ initium capiebat *eo die, quo Dictator fuerat à Conſule dictus. Venerem adjectam* in *averſa* eſſe, (non autem *Clementiam*, ceu *Paolo Pedruſi* (51) exiſtimat) mirum non eſt, cum de *cultu Veneris & jactantia Cæſaris de ortu ex illa* abundè dixerimus Tab. III. n. 5. quo inpoſterum B. L. ſemper ablegabimus, ne toties id dicendum habeamus. *Conſulatum Vtum* intra *coronam* ex lauro ponere placuit, quod *illa* eo die, quo CONSULATUM ſuſcipiebat, *proferri ſolebat.* Afferunt hunc nummum Ful. *Urſinus & C. Patinus* in *Famil. Julia* T. V. n. 3. p. 131. *ubi tamen pro*, *QUINQ. QUINC. viſitur. Joh. Valens* T. LXXII. n. 25. *Paolo Pedruſi in nummis aureis Imperatorum Muſei Farneſiani* Tab. I. N. II. qui pariter QUINC. exhibet. Eodem modo habet *Dionigi Ottaviano Sada* in Dialogis Auguſtini ex Hiſpanica in Italam Linguam tranſlatis pag. 56. & exſtat præterea tum in *Gaza Pariſienſi*, *tum Schwartzburgica.*

NUM. 23.

DIVUS JULIUS. Caput Cæſaris laureatum, lævam verſus, ad frontem ſtella, uti Tab. II. n. 59.

Lucius MUNATIus PLANCUS PRAEFectus URBis. In area.

De *priore* nummi *facie* d. l. actum eſt à nobis, ſicut & de *L. Munatio Planco*, *Urbis Præfecto*, n. 14. *Tabulâ* hac ipſa *tertiâ*, quo B. L. ablegatum volumus, ne cum nauſea unam bis repetamus, hoc ſaltem adhuc addentes, *L. Munatium Plancum* hunc denarium *Cæſaris Dictatoris* (*cujus* cum *capite* tunc adhuc non ſolum moneta ſignari ſolebat, ſed & *Triumviri* occupati adhuc erant in *honoribus variis decernendis*, quod illum jam inter *Divos* crederent) *effigie* ac *DIVI elogio* obſignatum, inter *Duces*, illum ad *Triumphum ex Gallia*, (de quo ſupra) *comitantes*, fortè *diſtribuiſſe*, *Urbis Præfecti titulo ſolo* contentum, licet in annum ſequentem *Conſul* jam eſſet deſignatus, quo *faventiores ſine dubio Triumviros*, qui Cæſaris necem vindicandam inter ſe decreverant, ſibi redderet.

Habent hunc nummum *Goltzius* Tab. XIV. n. 5. & in *Faſtis Roman.* p. 187. n. 3. ad annum 711. *Nonnius* Tab. XIII. n. V. *J. Valens* Tab. LXXVI. n. 58. in *Gente Julia*, & in *Munatia* T. 98. n. 2. p. 152. *Jac. Biæus in Nummis Imperat.* Tab. 3. n. 3. 4. *A. Morellius* in Nummis Conſular. in Fam. Munatia n. 1.

NUM. 24. 25.

CLEMENTIA. Lucius BUCA. Caput Clementiæ dextram verſus, ante illud lauri ramus.

Cajus CAESAR PARENS PATRIAE EX S. C. Templum rotundum ſex columnarum Concordiæ novæ, in cujus medio ſignum Concordiæ, dextra cornucopiæ, ſiniſtra haſtam tenet.

De *Lucio Æmilio Buca*, IIII. *Viro monetali*, abundè dictum eſt ſupra hac T. III. n. 2. De *titulo Parentis Patriæ*, Cæſari à P. R. dato, vide Tab. I. n. 20. De *reliquis* nunc, atque primo de *typo Deæ Clementiæ.* De iſta ita *Claudianus:*

Nonne vides, ut noſtra ſoror, Clementia, triſtes
Obtundat gladios.

Hanc ſicuti *Romani Deam* coluerunt; ita *eandem*, perinde ac cæteras, & *nummis ſuis* impreſſerunt. In *Vitellii*, *Veſpaſiani Trajani* denariis illa *ſedens*, *lauri ramum manu* tenet; hic *ante faciem* eundem exhibet, quod *lauro expiarentur*, qui *deliquerant*, teſte *Plinio* Libro XV. Cap. ultimo, & *Valerio Flacco* Lib. III. Sunt etiam, & in his *Jac. Oiſelius*, qui *ramum oleæ* reputarunt, quoniam *olea* præcipuè *Clementiæ & Miſericordiæ* tribuitur, ſecundum illud *Chryſoſtomi* Hom. 3. de *incomprehenſibili Dei natura:* Καθάπερ οἱ ἄνθρωποι κλάδους ἐλαιῶν ἐκκόψαντες ἐκτείνουσι τοῖς βασιλεῦσι, ἀφ' ἧς φυτῆ ἐλαίᾳ, αὐτοὺς καὶ φιλανθρωπίας ἀναμιμνήσκοντες, h. e. *Homines ramos olearum reciſos Regibus protendunt, per ſtirpem illam miſericordiæ, & humanitatis ipſos admonentes;* Et *Porphyrii de Nympharum antro:* ἐν ᾗ λιτανείαις καὶ ἱκετηρίαις τὰς τε ἐλαίας θάλλους περιτίνουσιν. Nihil verò aliud *eâdem* voluerunt, quam *ipſam Cæſaris clementiam*, ſignificare, quam *multi Auctorum antiquorum* perſonant, quos, quia res meretur, ſeorſim audiemus. Ante vero, quam alios auſcultemus, ipſum *Cæſarem*, gloriantem de hac *præcipua ſua virtute*, qua tum in *adminiſtratione Reipublicæ*, tum in *victoriis belli Civilis*, emicuit, afferemus, in *Epiſtola ad Ciceronem: Bene auguraris de me, bene enim tibi cognitus ſum, nihil à me longius abeſſe crudelitate; atque ego, cum ex ipſa re magnam capio voluptatem, tum meum factum probari abs te, gaudeo, & triumpho. Cicero* ve-

(51) In nummis aureis *Farneſianis* ſcribens: *Miſtraſi nella prima fronte la figura della Clemenza, è Cæſare vien detto,*

verò viciſſim *Oratione* XLII. p. 821. *Multa ſunt tuæ Clementiæ monumenta; ſed maximè eorum incolumitates, quibus ſalutem dediſti: Quæ ſi in privatis glorioſa ſunt, multo magis commemorabuntur in Regibus.* Et in alia ad *Familiares* Epiſtola ſcribit: *Eſt in Cæſare, mitis clemensque natura*; Inque *oratione* ad *Regem Dejotarum* pro *M. Marcello*, & *Q. Ligario*, *divinam ejus Clementiam* miris modis extollit. *Plinius* etiam Lib. VII. c. 26. iſtam ita dilaudat: *Cæſari proprium & peculiare ſit, præter ſupra dicta, Clementiæ inſigne, qua uſque ad pœnitentiam omnes ſuperavit.* Et, paucis interjectis, *Illa fuit vera & incomparabilis invicti animi ſublimitas, captis apud Pharſaliam Pompeji Magni Scriniis epiſtolarum, iterumque apud Thapſum Scipionis, concremaſſe ea optima fide, atque non legiſſe.* *Dio Caſſius* quoque Lib. XLI. ſingulariter *clementiam Cæſaris in Pompejanos*, Pompejo in Theſſalia devicto, prædicat, Omnium luculentiſſime de *iſta Suetonius* c. 73. *Simultates contra nullas tam graves excepit unquam, ut non, occaſione oblata, libens deponeret.* Et poſtquam nonnulla *exempla facilitatis ſuæ in ignoſcendo* v. g. *C. Memmio, C. Calvo, Valerio Catullo* attulit, pergit: *Sed & in ulciſcendo natura leniſſimus*; Et rurſus: *MODERATIONEM vero CLEMENTIAMque cum in adminiſtratione, tum in victoria belli civilis admirabilem exhibuit.* Quod per *plurima* rurſus *exempla* id ibi latius deducit laudatiſſimus *Suetonius*, quæ ſine admiratione legi ſane non poſſunt. Teſtetur demum de *Cæſaris clementiâ* etiam *Seneca* his verbis diſſerens in libro de *Ira* L. II. 23. *Fecit hoc & C. Cæſar, ille qui victoria clementiſſimè uſus eſt. Cum ſcrinia deprehendiſſet Epiſtolarum, ad Pompejum miſſarum, ab iis, qui videbantur, aut in diverſis aut in adverſis, aut in neutris fuiſſe partibus, combuſſit: quamvis enim moderate ſoleret iraſci, maluit non poſſe. Gratiſſimum putavit genus veniæ, neſcire quid quisque peccâſſet.* Qua admirabili *virtute* ſe *Senatui* ac *Populo Romano* ita probavit, ut *Templum* quoque *CLEMENTIÆ* in *honorem* ac *memoriam ipſius* ædificandum, annuumque ibi *Feſtum* celebrari deſtinaverint, cum ad bellum adverſus *Parthos* ſe pararet. *Dio* ſanè Lib. XLIV. ita iſtud tradit: *Poſt ejus ex Hiſpania reditum,* (An. $\frac{707}{8}$.) *TEMPLUM ei CLEMENTIÆ dedicari juſſerant. Ejus ſtructuræ delineationem* infra Tab. V. n. 8. videbimus; Hic vero *Templum Concordiæ novæ* exhiberi, putamus, cujus ſententiæ & *Cl. Morellium fuiſſe*, ex *Epiſtola ejus* ad *Clariſſ. Jacobum Perizonium* de *Nummis Conſularibus*, quæ oportunè in manus venit, video, non *autem Clementiæ*, ut *Alb. Rubenius* in *Notis ad Nummos Arſchotanos* p. 7. & *Jacobus Oiſelius* in *Theſ. Num. Sel.* p. 361. & ipſe aliquando *Joh. Valens* p. 52. in *Familiis* putavit, ſe infra tamen p. 526. corrigens, cum *Clementiæ Templi* longe *alia ſtructura* fuerit, ut infra, ceu diximus, ad T. V. n. 8. patebit. Teſtem verò *Concordiæ novæ Templi* laudandum iterum habemus *Dionem* eodem Libro XLIV. ſcribentem: Νέων τε Ὁμονοίας χαινῆς, ὡς καὶ ἐπ' αὐτῷ εἰρωνεύοντες, οἰκοδομῆσαι, καὶ πανήγυριν αὐτῇ ἐτησίαν ἄγειν ἔγνωσαν; *Inſuper CONCORDIÆ NOVÆ TEMPLUM ædificari, annuumque ibi feſtum celebrari juſſerunt, quod Cæſar ipſis Pacem reſtituiſſet.* Cæſare nempe tunc bellum adverſus Parthos parante. Qua de cauſa & *Notam*: EX S. C. *adjectam* hic videmus. Meminit & hujus *Templi* ex hoc *Dionis* loco *G. Pancirollus* in *deſcriptione Urbis Romæ* p. m. 354. edit. Græv. In Templo ipſo *ſignum Concordiæ* (miror *J. Valentem* p. 52. in *Familia Æmilia* ſignum *Clementiæ*, & in Fam. *Julia* p. 525. ſignum *Libertatis id* dicere) *dextra cornucopiæ, ad deſignandam omnium rerum in Urbe abundantiam, haſtam ſiniſtra tenet*, ad *hoſtem* fortiter repellendum. Sicuti notum eſt, *Dei* illius, vel *Deæ ſimulacrum*, cujus honori *templum* dicatum eſt, *medium templi* occupaſſe locum. Ut adeo, quemadmodum *alii IIII. Viri monetales originem ſuam, Dignitates multas, ac ſummas victorias, edita ſpectacula, deductas Colonias, conſecrationemque* ſuam in nummis exhibere ſtuduere; ita *L. Æmilium Bucam* ejus *Clementiam*, virtutem ipſius palmariam, ob eamque ipſi exſtructum *novæ Concordiæ Templum* æternitati, ſequentibusque Imperatoribus *in exemplum*, poſtquam nempe ille *Hiſpaniam* recepiſſet, *bella civilia* confeciſſet, ſingularem in cives *Clementiam* oſtendiſſet, *Liberator, Parens patriæ & Dictator perpetuus* appellatus fuiſſet, *primusque Imperatoris prænomen* accepiſſet, (uti *Hubertus Goltzius* in adjecta *Faſtis* ſuis tabula loquitur) perinde ac *L. Muſſidium Longum* in nummis ſuis, hoc ipſo quoque *nummo* commendare voluiſſe. Videas & hunc nummum aureum apud *Goltzium* Tab. XVII. n. III. & V. *Albert. Rubenium* in *auctis nummis Arſchotanis* & *Jac. Biæum in* Num. Imp. Tab. IIII. n. 11. & 12. *Nonnium* Tab. 16. n. III. & V. *C. Patinum in Suetonio* p. 59. qui tamen ſignum AR. *minus rectè* addidit. Illuſtriſſimum *Ezechielem Spanhemium* in *Juliani Cæſaribus* p. 175. *Joh. Valentem in Fam. Julia* Tab. LXXV. n. 53. p. 525. & T. VII. n. 47. in *Gente Æmilia* p. 52. *Occonem* Edit. primæ p. 8. *Jac. Oiſelium* Tab. LXIII. n. 3. p. 361. *Joan. Oudanum* Tab. 66. n. 3. p. 296. *Hub. Goltzium* in Theſauro rei antiquar. p. 4. itemque in *Faſtis Rom.* p. 182. n. 4. *Sebaſt. Erizzum* p. 240. *A. Morellium in Nummis Conſul.* Goltzianis Tab. XIX. n. 9. in Fam. *Julia.*

ARGENTEA.

NUM. 26.

CAESAR DICTator PERPETUO.
Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, uti Tab. II. n. 41. 42.

item

DIVI JULI. Caput Cæſaris laureatum, lævam verſus, pone Lituus, uti Tab. II. n. 53.

Lucius BUCA. Venus ſeminuda & tunicata ſtans, dextrorſum, *dextrâ victoriolam, ſiniſtrâ haſtam tenet.*

Unam *faciem præſtantioris ex argento nummi* ſupra l. c. contemplati ſumus; *alteram* ſaltem intueamur hic oportet. Hoc modò in *averſa* adhuc obſervamus, *Dictatorem perpetuum* ab eo hic vocari in nummo, quod hoc ipſo anno, nempe $\frac{708}{9}$ *ſuſcepta Dictatura IV*, à *L. Buca DICTATOR PERPETUO appellatus fuerit*, diſtinctè id prodente *Dione*, cujus verba ſupra jam adduximus. Exhibet verò *poſtica Venerem Victricem*, quod ex eo conſtat, quia *victoriolam dextra præfert.* Cur verò *Venus victrix* non ſolum in hoc, ſed & in ſequentibus nummis pluribus à *L. Æmilio Buca*, *IIII. Viro A. A. A. F. F.* (uti in *alio nummo*

nummo ejus *titulus* habet) à *Cæsare* constituto, (nam auctum illorum numerum, & ex *III. Viris* fuisse *IV. Viros factos*; *Suetonius* supra nos jam docuit) & de quo multi jam supra Tab. III. n. 2. fuimus, impressa conspicitur? Nempè ut tempore non solum *illo*, *quo ipse vixit*, sed & *post mortem*, ac illo inter *Divos jam relato*, (nam *diversa* deprehenditur *antica facie* hujus nummi *postica*, ut jam observavimus) *gratitudinem suam erga optimum benefactorem & post cineres etiam colendum*, declararet, confirmaretque simul *eam*, quam vulgus de *ipso*, & *stella ejus opinionem* fovebat, & quam ipse *vivus* disseminaverat, se scilicet *Genus* suum per *Julum*, Æneæ filium, *à Venere* habere, cum apud Romanos *nihil magni nec magnifici haberetur*, *nisi quod cum Diis conjunctum esset*. Hinc erat, quod & *illam* cumprimis coleret, *Templum* hoc anno *victor* ex *Africa* rediens *ipsi conditum*, teste *Dione*, (52) consecraret, thoracem ex Britannicis margaritis (Veneri Genetrici) in templo ipsius dicaret (53) *factaque sua*, quæ *bonum eventum nacta* erant, *ipsi adscriberet*, *tesseræque loco* tum in *pugna Pharsalica*, tum *Cordubensi* istam daret, *victoriam* inde auguratus, uti etiam evenit, de quibus omnibus satis nobis Tab. III. n. 5. jam actum esse, meminimus. Propterea & prius, quam in nummis *imago ipsius* insculpi à Senatu esset permissum, *illius loco* communiter *caput Veneris à III. Viris monetalibus* exhibebatur; post verò, cum *honor iste* à *Senatu ipsi esset delatus*, in adversa *vel sedens* vel *stans* adjecta visitur. Monumentis jam suis nummum hunc inseruerunt *Goltzius* Tab. VIII. n. XVIII. *Nonnius* T. 7. n. XVIII. *Ursinus & Patinus* in Familia *Æmilia* T. 3. n. 4. p. 13. & *in Julia* T. 3. n. 1. p. 128. *Joh. Valens* in Gente *Æmilia* T. VIII. n. 49. p. 53. & in *Julia* T. LXXIII. n. 31. p. 516. Itemque in *præstantioribus argenteis* p. 2. *ANTONIUS ZANTANUS* in *Cæsaris* argent. Tab. II. n. 9. *L. Begerus* in *Thes. Brand.* T. II. p. 603. quamvis loco PERPETUO solum PERPET. habeat. *A. Morellius* in *Nummis Consular.* in Gente *Æmilia* T. III. n. IV.

NUM. 27.

CAESAR IMperator Pontifex Maximus. Caput Cæsaris laureatum lævam versus, pone simpulum, uti Tab. I. n. 24.

item

CAESAR IMPerator Pontifex Maximus. Caput Cæsaris laureatum, lævam versus, pone Luna crescens, uti Tab. I. n. 24.

item

DIVI JULI. Caput Cæsaris laureatum lævam versus, pone Lituus, uti Tab. II. n. 53.

Lucius ÆMILIUS BUCA. Venus Victrix stans seminuda & tunicata, dextram versus, dextra victoriolam, sinistra hastam puram tenet.

De *prima facie*, quæ diversimodè occurrit, supra dictis jam locis egimus, & inprimis *de Luna crescente*, *anni correctionem* innuente, quæ *occipitio Cæsaris* addita cernitur. In antecedente verò nummo cum *prænomen* & *cognomen* tantummodo exprimi voluerit *auctor*, hic & *nomen* addit L. AEMILIUS BUCA. Cæterum cum *Veneris victricis Figura* coincidat per omnia cum *illa in antecedente*, eo B. L. ablegamus, solum adjicientes, quod non solum *IIII. Vir L. Æmilius Buca Cæsari*, deductione *divinæ* per *Venerem originis*, dum viveret, adblandiri, *postque mortem divinis honoribus* hoc modo eundem colere voluerit, sed & idem *Sepullium Macrum*, *L. Flaminium*, *M. Mettium*, & *Cossutium Maridianum* feciisse, quorum *monumenta* & mox dabimus. Istum verò nummum argenteum publicæ luci jam exposuerunt *Goltzius* Tab. VIII. n. XVI. *Nonnius* Tab. 7. n. XVI. *Ursinus* & *Patinus* in *Gente Æmilia* T. III. n. 6. p. 13. & in *Julia* T. II. n. 2. p. 127. ut tamen IM. loco IMP. habeant. *J. Valens* in *Familia Julia* T. LXXIII. n. 30. p. 516. & in *Æmilia* T. VII. n. 48. p. 52. ac *in præstantioribus argenteis* p. 1. *L. Begerus* in *Thes. Brand.* T. II. p. 603. ubi etiam tantum *IMperator*. *ANT. ZANTANUS* in Arg. Cæs. T. III. n. 14. *Occo* p. 6. *A. Morellius* in num. *Consular.* in Gente *Æmilia* T. III. n. VI. *Anticam* ejus partem tantummodo exhibet *J. G. Grævius* in *Floro nummis illustrato* p. 342. n. 4.

NUM. 28.

Cajus CAESAR IMPerator. Caput Cæsaris laureatum dextram versus, ante lituus, pone Præfericulum, uti T. I. n. 21.

item

CAESAR DICTator PERPETUO. Caput Cæsaris laureatum lævam versus, uti T. II. n. 41. item

item

CAESAR DICTator PERPetuo. Caput Cæsaris laureatum lævam versus, pone lituus, uti Tab. II. n. 43.

item

CAESAR Dictator PERPETUO. Caput Cæsaris laureatum ac velatum, lævam versus, uti Tab. II. n. 45.

Lucius BUCA. Venus victrix sedens, dextra victoriolam, lævâ hastam transversam tenet.

De prioribus *anticis faciebus nummi* dictum supra citatis locis abundè est. In adversa saltem *Venerem Victricem sedentem* contemplamur, cum in præcedentibus *stantem* jam vidimus. Sedet autem *illa*, quasi *confectis tandem bellis civilibus*, & *potioribus hostibus debellatis*, *velut nunc planè quietura*. Eadem tamen *symbola* tenet, *victoriolam* scilicet *dextra*, ut *Victricem* illam esse sciamus, & *sinistra hastam* transversam, quæ in *Deorum Dearumque manibus*, *potentiæ* declarandæ ergò, frequentius esse solet. *Hanc* verò eo sæpius nummis impressit suis *L. Buca*, *IIII. Vir Rei monetariæ*, quò *certius adulationis suæ Posteritas haberet specimen*, *memorisque beneficiorum animi erga Cæsarem*, de divino

(52) Qui ita : *Forum verò & templum Veneris* (*quam sui generis auctorem ferebat*) *à se conditum Cæsar statim tunc consecravit, multa ibidem & varia spectacula edidit.*

(53) *Plinius* Lib. IX. c. 35. *Divus Julius thoracem, quem Veneri Genetrici in Templo ejus dicavit, ex Britannicis margaritis factum voluit intelligi*, ut *Solinus* addit, subjecta Inscriptione:

divino *à Venere* genere gloriantem, eandem colentem, eidem multa attribuentem, de quibus omnibus ſupra Tab. III. n. 5. multa ſatis attulimus. Habet & iſtum nummum *Goltzius* Tab. VIII. n. 20. *Nonnius* T. VII. n. 20. *Urſinus* & *Patinus* in Famil. *Julia* T. II. n. 8. p. 127. & Tab. III. n. 3. p. 178. *J. Valens* T. LXXIII. n. 32. p. 517. & *in præſtantioribus argenteis* p. 2. *L. Begerus* T. II. *Th. Brand.* n. 3. p. 603. *Occo* p. 9. *Ant. Zantanus* Tab. II. n. 5. ubi tamen in Victoriolæ manu corona eſt omiſſa. *A. Rubenius* in *Croyjaci Ducis Num.* T. III. n. 15. 16. ac *in Theſauro* exſtat *Schwartzburgico.*

NUM. 29.

CAESAR IMPerator. Caput Cæſaris laureatum, lævam verſus, uti T. I. n. 16.

Lucius ÆMILIUS BUCA IIII, VIR. Duæ dextræ junctæ.

Idem ſine dubio eſt ille *L. Æmilius Buca*, qui præcedentes nobis dedit Denarios. Hoc vero inſuper animadvertimus, in hoc, uti & in ſequente nummo, vocari *IIII, Virum*, quo confirmatur denuo inſigniter, quod ſupra jam innuimus, *nempe Cæſarem, rerum potitum, id habuiſſe curæ, ut illi, qui ſub ipſo militiæ nomen dederant, fortiterque rem geſſerant, laborum ſuorum haberent præmia, quod non commodius præſtari poſſe videbat, quam Magiſtratuum numerum augendo.* Hinc *Suetonius* in *vita* ipſius: *Senatum ſupplevit, Patricios allegit, Prætorum, Ædilium, Quæſtorum, minorum etiam Magiſtratuum numerum ampliavit.* Ad poſteriores, *minores* ſcilicet *Magiſtratus*, referebantur, ut ſupra jam diximus, & *Triumviri monetales*, e quibus *Quatuor-viros* fecit; atque in his & noſter *L. Æmilius Buca* fuit, diſtincte docentibus hoc *nummis*, cujus rei vix luculentius inveniri poteſt monumentum atque certius. Quando vero, referente Antonio Auguſtino in Dialogis p. 4, Fulvius Urſinus exiſtimat, tantum in Caji Julii Cæſaris Dictatura cuſos argenteos eos, qui IIII, Viros præferant, id eatenus verum eſt, quod plurimi illorum ſub Julio Cæſare compareant, non tamen, quod nullos plane horum cum impreſſis nominibus ſub Auguſto habeamus; quippe eorum nonnulli in officio ſuo perrexerunt, donec omnia ab Auguſto, & horum etiam numerus, in integrum fuerint reſtituta. *Concordiam*, quæ *Cæſari cum Senatu* tunc interceſſit, ſine dubio indicare voluit *L. Buca*, eandemque *poſteritatis memoriæ* commendare. *Concordiæ* ſiquidem & *fidei* apud priſcos commune reputantur ſymbolum *dextræ junctæ*, quod ex illius *Maronis* inter alia planum redditur Æn. VIII. v. 150.

Accipe, daque fidem.

Et Æn. XI. v. 165.

—— —— *Junximus hoſpitio dextras:*

Item alibi:

En dextra fidesque.

Hocque *Ovidii* Epiſt. II. v. 31.

Commiſſaque dextera dextræ.

Iſtoque *Plinii* Lib. IX. c. 45. *Ineſt & aliis partibus quædam religio; ſicut dextra oſculis averſa appetitur, in fide porrigitur.* Exſtat præterea hic nummus apud *Patinum* & *Urſinum* in Familia *Julia* Tab. II. n. 3. p. 137. *J. Valentem* in *Fam. Julia* Tab. LXXIII. n. 29,

NUM. 30.

CAESAR IMPerator. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, uti T. I. n. 16.

Lucius ÆMILIUS BUCA III, VIR. Duæ dextræ junctæ.

Cæſar *Imperator* audit, non *conſueto modo*, quo Dux, re benè geſta, millibusque aliquot hoſtium cæſis, ab Exercitu *Imperator* proclamabatur (qua ratione *VItum Imperatoris nomen* tuliſſe *Julium* novimus) ſed *excellentiori gradu*, cujus *Suetonius* etiam meminit, & ſupra memoravimus c. 76: *Prænomen Imperatoris, cognomen Patris Patriæ ſumſit. Concordiam* autem cum deſignare ſoleant *dextræ junctæ, illam cum Senatu* intelligendam eſſe diximus, *quem* non ſolum *ſuppleverat*, ſed & *à quo* viciſſim *multos acceperat honores decretos*, quorum ſupra jam memoriam inſperſimus. Exhibet hunc nummum *Urſinus & Patinus in Famil. Æmilia* T. III. n. 7. p. 13. & *J. Valens* in F. Æmilia T. VIII. n. 52. p. 54. *A. Morellius* in *Fam. Æmilia* T. III. n. 8. *Antonius Auguſtinus* in Dialogis edit. Roman. Sadæ in fol. 7. ubi tamen in perigraphe ſaltem CAESARis vocem in antica exhibet.

NUM. 31.

Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, uti T. I. n. 1.

item

CAESAR DICTator PERPETUO. Caput Cæſaris laureatum, dextram verſus, uti T. II. n. 40.

item

CAESAR DICTator PERPETUO. Caput Cæſaris laureatum, lævam verſus, uti T. II. n. 42.

item

CAESAR DICTator PERPETUO. Caput Cæſaris laureatum, lævam verſus, uti T. II. n. 47.

Lucius BUCA. Caduceus & faſces decuſſatim, globus, dextræ junctæ & ſecuris victimaria.

Cum *hic denarii typus nihil* differat, niſi *metallo*, ab *eo*, *quem* ſupra T. III. n. 2. explicatum dedimus, nihilque aliud *L. Æmilius Buca, IIII, Vir monetalis, à Cæſare* noviter conſtitutus, indicet, quam *orbis imperium Julio delatum ſincero religionis cultu, concordia, pace & juſtitiæ adminiſtratione tunc non ſolum, ſed & inpoſterum florentiſſimum futurum*, ut *huic* immoremur amplius, non eſt, indicantes ſaltem, quod ille & exſtet apud *Goltzium* Tab. XVI. n. 21. & in *Faſtis Roman.* p. 183. n. 3. *Nonnium* T. XV. n. 21. *Urſinum & Patinum* in *Fam. Julia* T. II. n. 7. p. 127. Tab. III. n. 2. p. 128. & in *Fam. Æmilia* T. III. n. 5. p. 13. *Jacobum Biæum* in Nummis Cæſarum Tab. I. n. 17. 18. *Valentem* in *Fam. Julia* T. LXXIV. n. 33. & 34. & in *Æmilia* T. VIII. n. 50. & 51.

p. 52. *L. Begerum* T. II. *Thes. Brandenb.* p. 601. & T. III. p. 68. qui tamen *æreum* ipsum sistit, sed credo, perperam, *A. Morellium in Nummis Consular. in Famil. Æmilia*, Tab. III. n. 5. & lit. A. & in *Familia Julia* Tab. II. N. 7. ac Tab. III. n. 2. *Occonem* p. 9. *Albertum Rubenium* in *Numismat. Croyjaci Ducis auctis* Tab. II. n. 17. & Tab. III. n. 1. 2. & 18. *Ant. Zantanum* Tab. III. in arg. Cæs. 17, ita tamen, ut nescio quid pro fascibus sit inscriptum. Exstat etiam in *Thesauro Schwartzburgico*, & apud *Joh. Smetium* in *Antiquitat. Noviomag.* p. 192. 193.

NUM. 32. & 33.

Lucius BUCA. Caput Veneris. Sulla dormiens, cui adstat Diana cum luna bicorni in capite, veloque circumdata, ante eam Victoria palmam gerens, infra literæ forte Punicæ, nisi, quod mallemus, gramen fuerit expressum.

SUnt, qui hunc nummum *de Venere* interpretantur, *descendente ad Anchisen in monte Ida* (54) *jacentem*; & inter illos *Lud. Nonnius*, & *Tristanus*, quibus & *Thomas Dempsterus*, itemque *Carolus Patinus* assentiuntur, sed hæret in interpretatione *Juvenis* illius *L. Nonnius*, cujusnam ista figura? neque *Mercurio* neque *Veneris internuncio*, nec *Cupidini* conveniens? *Tristanus & Patinus* illum de *Genio Populi Romani* explicant, *cujus* quippe *interventu* eo deducta compressa fuerit *Venus*, & sobolem ediderit, quæ ab *Ænea* per *Julum* descendens *Orbi leges dederit*, adeoque hunc nummum *Goltzius*, *Nonnius*, *Ursinus*, *Patinus*, *Tristanus*, cusum existimant à *L. Æmilio Buca*, *IIII*, *Viro monetali*, ad declarandam *Cæsaris divinam originem ex Venere*, proptereaque etiam *ipsum Veneris caput* ex *altera* parte nummi *adpositum* credunt. Sed *Joh. Valens* in aliam omnem abit sententiam, eumque non ab *L. Æmilio Buca*, *IIII*, *Viro sub Cæsare*, sed *ejus Patre*, *ejusdem prænominis* percussum putat. Idque ex ea ratione, quod *Sulla ad montis radices dormiens*, *adveniensque Figura cum Luna crescente* in capite deprehendatur, quæ *Dianam* satis arguat, *Victoria* etiam *intermedia* adsit, *palmam Sullæ* offerens, adeoque *somnium Sullæ* potius exponat, de quo ita *Plutarchus* in *vita Sullæ* p. m. 457, ex interpretatione Xylandri: *Quum ille à Nola movisset* (anno $\frac{671}{2}$) *exercitum quidem promtum videbat ad petendam urbem Romam, sed fluctuabat animo secum, & timebat periculum. Hic aruspex Posthumius ad sacrificantem Syllam, inspectis extis, ambas manus protendit, vincirique se & in custodia haberi usque ad prælium postulat, & ni brevi omnia ei cecidissent ex sententia, non deprecatur ultimum supplicium. Dicitur etiam ipsi Syllæ in somniis se obtulisse Dea, quam, ex disciplina Cappadocum, Romani colunt, sive ea LUNA, sive Bellona sit. Hæc Syllæ visa est assistere, & fulmen ei tradere, jussisseque, singulis nominatis inimicis ejus, ferire. Illi icti concidere, atque è medio dilabi. Hoc ostento erectus* (Sylla) *narrat id postridie Collegæ, ac Romam pergit. Qua postea etiam victor potitus est.* Putat ergò *Doctiss. Valens*, *Dianam* cum *Luna bicorni sedentem super nubes*, & *velo* circumdatam, quæ *eadem* cum *Luna* (exclusa *Minerva* & *Bellona*) hic *Sullæ comparentem in somniis*, & *assistentem ipsi Victoriam*, *optimum rei eventum quasi promittentem*, quod *palma* in *dextra* ejus videtur innuere, *expressam* in nummo *à L. Bucca*, tunc *Quæstore Sullæ*, in rei maximæ memoriam, *Venerisque caput* ab *altera* parte *adjectum esse*, velut *Sullæ Numinis tutelaris*, quod *summo cultu usque prosequebatur*, ac exinde se ipsum etiam *Epaphroditum*, hoc est *Veneri gratum*, appellabat, *nomenque hoc ipsum Tropæis suis* inscribebat, teste *Plutarcho*. *Literæ* infra *subjectæ* incognitæ videntur; easque *Punicas*, indicantes *rem nummo expressam*, existimat *Morellius*, hæcque omnia in *Africa esse gesta*. Sed quando idem *Cl. Morellius* ibidem autumat, eum à *Fausto Felice*, in *Patris L. Cornelij Sullæ* memoriam, cujus partibus *L. Æmilius Buca* fuerat *addictus*, fuisse cusum, non videmus, unde hoc probari possit, siquidem *L. Bucæ* nomen in illo occurrit, non *Fausti*; dehinc *L. Buca IIII. Vir* fuit *post Faustum*, qui *Julii* Cæsaris *jussu*, anno $\frac{707}{8.}$ è vivis sublatus est, *Quatuor Viri verò monetales* anno $\frac{708}{9.}$ *demum creati* fuerunt.

Quando ergo laudatus *Morellius* dicto loco (in *Specimine* p. 236.) miratur, cur *ab Ursino Familiæ Æmiliæ & Juliæ* insertus sit hic nummus, *cum tamen Sullam exhibeat*, adeoque ad *Corneliam potius spectet*, *somniumque Sullæ Ursinus ipse narret in Gente Cornelia*; magis nos mirari habemus, cur *ille* eundem *& Familiæ Æmiliæ* Tab. III. n. 3. *& Juliæ* Tab. I. N. 6. adjecerit in suis *nummis Consularibus*, & præterea *eundem hic quoque inter Cæsaris nummos exstare voluerit*, quamvis in illo nummo, quem *Genti Æmiliæ* Tab. III. n. 3. & *Juliæ* loco citato addidit, infra non *literas Punicas* habeat, sed *gramini incubare videatur Sulla*, in eo sequens sine dubio *Goltzium*, ut tamen in posteriori (Gentis *Æmiliæ*) *nudum* tantum *Veneris Caput*, & *sine literis*, ante cum globo sistat. Nostram, salvâ cujusvis sententiâ, ut proferamus, existimamus, *illam de Sylla interpretationem vix locum habere posse.* Nam hoc certum, quod ex nummis probatur, *L. Æmilium Bucam sub Cæsare*, *jam Dictatore*, *fuisse IIII*, *Virum monetalem*, *ejusque imaginem nummis impressisse*: sanè, quomodo *Sullæ*, *Cæsaris inimicissimi memoriam* & *decora* in hisce suis nummis renovare ac repetere potuerit, non capimus. Ut non addamus, ipsum *Faustum Sullam* à *Cæsare* fuisse *interfectum*, quod modo diximus: ut non tangamus, *Veneris cum Anchise concubitum* eodem propemodum modo occurrere in nummo *Samiorum* Græco expressum. (55) Minimum, circa explicationem hujus nummi *ambiguum hæsisse ipsum Morellium*, patet, dum *hunc nummum Cæsaris nummis* inseruit, quem tamen in *Specimine ad Corneliam Gentem* retulerat. Et in *Epistola I*, de *Nummis Consularibus* Lit. A. 2. de explicatione hujus nummi, in Specimine II, data p. 236. *virorum doctorum exspectare vult sententias.* Hæc dum scribo, in manus venit laudati *Morellii Epistola ad Celeberr. Jac. Perizonium*, quem & *nostræ sententiæ esse*, illa prodit, ut etiam propterea *Morellium somniasse illa in Specimine scribentem*, in *literis ad illum* profiteatur. Excipit ibidem equidem *Morellius*, nos certos non esse, an hic *L. Buca*, *unus idemque sit* cum *L. Aemilio Buca*, *IIII*, *viro monetali sub Cæsare*, supraque audivimus, *Joh. Valentem*, *hujus IIII*, *Viri Patrem* ejusdem prænominis, &

(54) Ovid. in Epist. XVI. v. 201.
Phryx erat Anchises volucrum cui Mater Amorum
Gaudet in Idæis concubuisse jugis.

(55) Confer *L. Begeri* Spicilegium Antiquitatis p. 38. ubi ejus typum offendes.

& Quæſtorem Sullæ, *cum dediſſe*, ſtatuere. Sed cum multa adſint, quæ perſuadeant, *IIII. Viro potius convenire*, nec capere poſſimus, qua ex cauſa *literæ Punicæ*, ſi ſunt, *ab iſto Buca* in *Sullæ honorem fuerint adjectæ? dictæ* mallemus *accedere ſententiæ*, ut tamen cum *Morellio Endymionis ſomnium, quod Cicero I. Tuſcul. tangit*, quodque *non nemo Eruditorum & quidem maximi moduli, ut ipſe jocatur*, hunc nummum interpretaturus aliquando ſomniaverat, *nec per ſomnium deprehendere hic pariter queamus.* Exhibet præterea *hunc nummum argenteum Occo* p. m. 10. *Goltzius* Tab. VII. n. 5. & 7. ubi tamen *Juvenis baculum*, ſive, *ut Nonnius* vidit, *haſtam* tenet. *Triſtanus* in ſuo *Commentario in Cæſarem* p. 22. qui tamen anticam cum capite Veneris ſubjecto globo ſine literis dedit. *Nonnius* T. VI. n. 5. & 7. qui *de nummi ſimul antiquitate*, ſed perperam dubitat p. 37. cum & illum & *Occo* & *Urſinus* viderint, & ipſo *C. Patino* jam *aliter fuerit viſum*, nempe in Gente *Julia*, & in ipſa etiam *Gaza Regia Verſalienſi exſtet*, ut mox dicemus. *Urſinus* & *Patinus* in Gente *Æmilia* T. III. n. 3. p. 13. & in *Julia* T. I. n. 6. p. 124. *Joh. Valens* in Gente *Æmilia* T. VII. n. 45. & in *Cornelia* Tab. LII. n. 78. ubi literas Punicas infra omiſit, Genius facem ardentem gerit, ac luna bicornis in capite eſt. *And. Morellius* in *Specimine* Tab. XXIV. n. 3. p. 236. qui notam *Lilij* adjecit, quo conſtet, illum in *Regio Ταμείῳ Pariſienſi deliteſcere*, & in *nummis ſuis Conſularibus* in *Familia Æmilia* Tab. III. n. 3. itemque *in Fam. Cornelia* T. IV. Lit. B. N. 34. nec non in Familia *Julia* Tab. I. N. 6. *Thomas Dempſterus* in Antiquitatibus Romanis *I. Roſini* edit. Genev. 1620. p. 176. qui tamen *baculum* Genio in manus tradit & eundem *de Mercurio* interpretatur, & denique *L. Begerus* in ſpicilegio Antiquitatis.

NUM. 34.

Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, pone ſtella, uti Tab. I. n. 5.

Marcus ANTONius IMPERator III. (Tertium) Caput Antonii nudum lævam verſus, pone Lituus.

Antonii, Trium Viri, faciem ac *vitam* fuſius ſupra ad N. 3. Tab. III. expoſuimus, quo B. L. ablegamus. *Lituus*, *Auguratus* ipſius *Sacerdotium* deſignat, eoque frequentius occurrit in ejus nummis, quod *Sacerdotium* iſtud per *omnem vitam duraret*, illudque *Cæſaris commendatione* anno $\frac{703}{4.}$ obtinuiſſet, ut ſupra jam docuimus. *Imperator tertium* appellatus eſt *Antonius*, poſtquam *Armeniam*, devicto *Artuaſde*, *Conſul deſignatus iterum* Anno 718. *occupaſſet*, ac *de eo*, in *Ægyptum abducto*, *Alexandriæ triumphaſſet*, de quo *Dio* Lib. XLIX. *Artuaſdem cum conjuge & liberis ſecum abducens in Ægyptum reverſus eſt, eoſque inter alios captivos ante ſe in triumpho Alexandriam introduxit; curru ipſe inſidens*; forſan à *leonibus* tracto, ut tradit *Plinius* Lib. VIII. c. 16. *Memoriam Cæſaris ſanctam habuiſſe Antonium*, ex multis *nummis* ejus cum *facie Cæſaris* confieitur, *cujus* quippe *necem* non ſolum cum reliquis duobus *III. Viris vindicare* conſtituerat, ſed & *quem vivus Cæſar multis beneficiis cumulaverat*; *affinitate* præterea ipſi *junctus erat*, ut adeo *eandem* non tam facile deponere potuerit. Eſt præterea hic nummus apud *Goltzium* Tab. XIV. n. 6. & Tab. XXXVIII. n. 15. & Tab. XLIII. n. 7. *Nonnium* Tab. XIII. n. 4. quamvis, *quod denuo hic moneo, tabula hæc ipſa, Sculptoris ſupina incuria, tota fuerit inverſa, adeoque & literæ circa Antonii caput, aliter ac debeant, ſint collocatæ*, & Tab. XXIX. n. 15. itemque Tab. XXXIII. n. 7. ubi *recte ſe habet caput iſtud cum literis.*

NUM. 35.

CAESAR DICTator. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, à tergo guttus ſive Præfericulum, uti Tab. I. n. 27.

Marcus ANTONius IMPerator Rei Publicæ Conſtituendæ. Caput Antonii nudum, pone Lituus.

De Antonio in præcedentibus. Quid mirum, quod *Antonius Augur*, *Imperator à Cæſare* dictus, totque *beneficiis aliis* ab *ipſo ornatus*, *affinitati ipſi junctus*, ac per omnem vitam *partes Cæſaris ſequens*, etiam *poſt necem*, & jam *III. Vir R. P. C.* ejus *memoriam numno celebraverit*? Habet illum *Urſinus & Patinus* in *Fam. Jul.* T. 2. n. 5. p. 127. *J. Sponius in Recherches d'Antiquité* p. 362.

NUM. 36.

CAESAR. Caput Cæſaris laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. n. 12.

CAESAR DICtator. Caput Cæſaris laureatum, lævam verſus, pone Urceus, ſive Præfericulum, uti Tab. I. n. 27. & 28.

Marcus ANTONius IMPerator. Caput Antonii nudum lævam verſus, pone Lituus.

Quæ de *Antonio* dici poſſunt, pleraque ſupra T. III. n. 3. invenies. Cum verò *Cæſar Dictator per excellentiam* (qui tunc ſimul & *Pontifex* erat, docente *urceo*, *pone caput*) à *M. Antonio, Imperatore*, *ſimpliciter* dicatur, prona eſt conjectura, hunc denarium percuſſum fuiſſe *ab Antonio*, vel anno $\frac{706}{7.}$ *tunc Magiſtro Equitum à Cæſare*, *Dictatore*, *creato*, & ejus *abſentis vices in Italia ſuſtinente*, vel, quod aliis probabilius videtur, ab *eo tunc Conſule* anno $\frac{709}{10.}$ & *Collega Cæſaris*, in *Conſulatu* ſcilicet *ejus Vto.* Habent illum præterea *Goltzius* Tab. XIV. n. 4. & Tab. XXXVIII. n. 11. *Nonnius Tab.* XIII. n. 6. Quamvis *inverſo capite & literis*; & Tab. XXVIII. n. 11. ubi *rectè illum exhibuit. Urſinus* & *Patinus* in *Gente Antonia* Tab. II. n. 7. p. 22. *Joh. Valens in Gente Julia* Tab. LXXV. n. 51. p. 524. & in *Gente Antonia* Tab. XI. n. 4. idemque *in præſtantioribus argenteis* p. 2. *L. Begerus Tom. II. Theſ. Brand.* p. 601. quamvis *abſque lituo pone caput*, *qui* fortè, *quod ærugine exeſus fuit*, *oculos inſpicientis effugit. Ant. Zantanus in Cæſaris* arg. T. II. n. 11. *Alb. Rubenius in Crojyaci Ducis Numiſm.* fol. maj. T. III. n. 3. 4. *A. Morellius in Numinis Conſul.* in Familia *Antonia* Tab. II. n. 8. & *Goltzius* rurſus N. 37. in *Faſtis Roman.* p. 173. n. 3.

NUM. 37.

CAESAR DICtator. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, pone guttus, ſive Præſericulum, uti T. I. n. 26.

Marcus ANTOnius IMPerator ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Antonii nudum, lævam verſus, pone Lituus.

De *Antonio*, ut moneamus, *quis fuerit?* cauſæ, nihil eſt, cum de *eodem* ſupra ad Tab. III. n. 31. ſatis dictum ſit. Sufficiat hic ſaltem addidiſſe, ab *Antonio*, *TriumViro*, *Reipublicæ Conſtituendæ gratia* cum *Lepido* & *Octavio* facto, *in Cæſaris Dictatoris*, (*cujus necem* inter alia *vindicaturus erat*, & *à quo* per omnem vitam *multis beneficiis cumulatus prætereà fuerat*) *memoriam fuiſſe cuſum.* Exhibet illum etiam *Goltzius* T. XIIII. n. 9. & Tab. XXXVII. n. 11. *Nonnius* Tab. XIII. n. 7. quanquam *caput & literæ ſint inverſæ, rectius Tab.* XXVIII. *n.* 11. *æri inciſum. Urſinus & Patinus* in *Fam. Antonia* T. V. n. 2. p. 27. *Joh. Valens* in *Fam. Antonia* T. XI. n. 5. *A. Morellius in Nummis Conſular. Goltzianis* in Gente Antonia Tab. V. n. 5. ubi Nonnii editione deceptus falſam *averſam*, inſcriptam CAESAR P. M. DIC. TER. ipſi aſſignavit. Rectius in Familiis in *Gente Antonia* T. V. n. 2. Exſtat *in Theſauro Schwartzburgico*, itemque in *Muſeo Goſuini Uilenbroek Amſtelodami*, quamquam *lituus*, pone caput *Antonii non compareat*, qui forte *uſu* & *temporis injuria* detritus fuit, literisque hiſce: M. ANTON. IMP. R. P. C. *Averſa* interim eadem eſt cum *Capite Cæſaris*, *pone guttus*, ejusque *laurea* viſum etiam effugit, & ſine dubio quoque diuturno uſu evanuit. *Jac. Biæus* in Nummis Cæſ. Tab. III. n. 7. 3. *Sponius* en *Recherches curieuſes d'Antiquité* Diſſert. 24. p. 362. ubi tamen quoque ANTON. exhibet.

NUM. 38.

CAESAR DICTator PERPETUO. Caput Cæſaris laureatum & velatum lævam verſus, uti T. II. n. 45.

Cajus MARIDIANUS. Venus Victrix ſeminuda ac tunicata ſtans, dextra victoriolam, ſiniſtra haſtam puram transverſim tenet, ſiniſtrumque cubitum inclinat clypeo, globo impoſito.

Cum hic nummus à *C. Coſſutio Maridiano*, (omiſſo *Coſſutiæ*, *equeſtris Familiæ*, nomine, in *quam adoptatus* erat, & memorato ſaltem *Maridiæ*, de qua nihil apud Auctores) cujus fortè *ſororem*, *Coſſutiam*, referente *Suetonio* c. 1. *Cæſar* dimiſerat, in *Cæſaris Dictatoris perpetui*, (qui *titulus* ipſi anno $\frac{710.}{11}$ obtigit, vt ſupra oſtendimus) *honorem*, & in *ſplendorem originis*, *quam* à *Venere* jactabat, percuſſus fuerit, *nihilque differat* ab *eo*, qui ſupra N. 5. Tabula hac ipſa III. eſt *expoſitus*, niſi *metallo*, illo ex *auro*, hoc ex *argento* obvio, B. Lectorem eò remittimus, addentes ſaltem, exſtare & illum apud *Goltzium* T. VIII. n. 24. *Urſinum & Patinum in Familia Coſſutia* n. 1. p. 94. & in *Fam. Julia* T. 2. n. 6. p. 127. ubi tamen *haſta*, *quam ſiniſtra* tenet, *ſculptoris ſine dubio incuria omiſſa eſt*, ſicuti in *Gente Coſſutia*. *Joh. Valentem* in *Fam. Coſſutia* n. 2. p. 370. & *in Julia* Tab. LXXIV. n. 39. p. 517. *haſta pariter utrobique omiſſa*, *L. Begerum* T. II. Theſ. Brandenb. p. 602.

NUM. 39.

CAESAR PARENS PATRIAE. Caput Cæſaris laureatum & velatum lævam verſus, pone Apex, ante Lituus, uti Tab. 1. n. 20.

Cajus COSSUTIUS MARIDIANUS per transverſum in area, ac circa: A. A. A. F. F. b. e. Auro, Argento, Aere, Flando, Feriundo.

C. *Coſſutium*, *Familiæ equeſtris* (à voce *Coſſus*, quæ idem ac *rugoſus*, *vermis* inſtar, ut nonnullis videtur, *dictæ*,) probabile eſt, & ratio temporis ſuadet, *fuiſſe illum, qui filiam ſuam Cæſari prætextato & annorum* XVII, *deſponſaverat*, quam tamen, ducta *Cornelia*, Cinnæ IIII. Conſulis, *filia*, referente *Suetonio* c. 1. *dimiſit: Flamen Dialis deſtinatus*, inquit is, *dimiſſa Coſſutia*, *quæ familia equeſtri*, *ſed admodum dives*, *prætextato deſponſata fuerat.* Hic, ſine dubio *opulentus* (uti & modo eundem *Suetonius* retulit) *adoptaverat hunc C. Coſſutium Maridianum*, *producto*, juxta adoptatorum morem, hoc *ſuo nomine*, eumque *Cæſar*, nunc rerum potitus, *IIII. Virum monetalem* absque dubio conſtituerat, cui circumſcriptæ literæ A. A. A. F. F. hoc eſt: *Auro*, *Argento*, *Aere*, *Flando*, *Feriundo*, nos edocent, quas ita legendas eſſe, non ſolum *Valerius Probus* probat, ſed & *Petrus Bembus in elegantiſſima Epiſtola* (56) (Cajus & Anton. Auguſtinus Dial. I. p. 4. meminit)

(56) *Petrus Bembus, Bernardino Sandro S. &c. Quod propterea hodie quærenti tibi à me de illis Ciceronis ad Trebatium verbis: Treviros vites, cenſeo: audio capitales eſſe, mallem auro, argento, ære eſſent. Reſpondi jocum eſſe, & multiplicem & feſtivum: qui quidem jocus in antiquis & nummis & ſcriptoribus deprehenderetur, itaque quoniam eramus in via, ut neque libros neque nummos haberemus, rejeci te in alium diem: id ne te diutius torqueat, eſt ejusmodi aut joci cauſa, quod quidem Cicero ad illum ſcribens more ſuo fere ſemper facit, & Treviri & capitales in ambiguo genere ſint poſita. Nam cum videatur, monere illum, ut vitet Treviros, Galliæ populos, qui capitales bellicoſique ſint, ludit cum in Trevirorum, tum in capitalium verbo. Erat enim Romæ Magiſtratus Triumviri capitales, qui & Treviri dicebantur, ſed quoniam hoc ipſum Triumvir non iterum in ambiguo poni poterat, cum etiam eſſent apud Romanos Triumviri pecuniæ cudendæ; quos ita inſcribebant: A. A. A. F. F. b. e. Auro, Argento, Ære flando feriundo: jocatur iterum in hoc verbo, luditque Cicero, ut mihi quidem videtur, belliſſime addens, mallem Treviros eſſe pecunioſos, quam bellicoſos, ut, Cæſare eos vincente tu diteſceres; itaque infert, mallem eſſe Treviros auro, argento, ære, quam ſint capitales. Triumviros autem & Treviros ſolitos dici, Livius ſatis locuples eſſe teſtis poteſt, cujus ſunt hæc illi IV, Decadis 10: Colonia Graviſcæ eo anno deducta eſt in agrum Etruſcum de Tarquinienſibus quondam captum, quina jugera agri data. Treviri deduxerunt C. Calpburnius, Piſo P. Clo. Pulcher, C. Terentius Hiſter. Quod vero Triumviri pecuniæ ſic ut dixi, inſcriberentur, & apud me nummus æreus perantiquus ita ſcriptus: C. PLOTUS III. VIR A. A. A. F. F. Sunt & alii nummi aliorum nominum, ejusdem tamen tituli, quos inſpicies cum voles. Hæc ad te ſcripſi cum domum rediiſſem & nummos ac librum ſumſiſſem amore tui admonitus. Vale pridie Idus Julii 1533.*

minit) ad illum *Ciceronis locum* Lib. VII. Epist. 13. ad *Familiares*: *Treviros vites censeo, audio capitales esse; mallem Auro, Argento, Aere essent*; *Suetoniusque* insuper, ut sæpius jam monuimus, *asseverat*, quod *minores Magistratus* (in quibus & Trium-Viri monetales erant) *ampliaverit*, & *ad IIII. Viros reduxerit*.

Propterea & *ille* vicissim, *gratitudinis suæ declarandæ ergo*, *imaginem Cæsaris* nummo imprimi fecit, cum ex *Dionis* supra adducti testimonio constet, inter *cæteros à Senatu ipsi decretos honores & hunc fuisse, ut liceret pecuniam ipsius imagine signare. Velatum* verò ac sub *Pontificis* habitu *imberbem* (& non barbatum, uti nonnulli sculptores illum apud *Ursinum* & *Valentem dederunt*) ac *laureatum*, cum *lituo* & *albogalero*, *Sacerdotii indicibus*, non tantum exhibuit, quod *Pontifex Maximus* tunc ille esset, (quæ *dignitas* erat apud Romanos summa) ac *Augur*; Sed & *cum* PARENTIS PATRIAE *elogio*, quod *insigni Cæsaris gloriæ* cedebat, & eidem à *Senatu peculiariter tributum cum aliis pariter honoribus fuisse*, supra jam ad T. I. n. 20. ex *Dione*, *Suetonio* & *aliis Scriptoribus* ostendimus, qui consuli omnino possunt. *Iis* autem cum primis hic nummus opponi potest, qui existimant, hunc honorem *ipsi*, jam *occiso*, decretum, ad *Ciceronis* provocantes locum Epist: I. ad *Cassium* Lib. XII quem supra l. c. adduximus. Sed salva possunt esse omnia, si vel cum *Ursino* existimare velimus, *ipsum vivum Patrem Patriæ*, asserentibus id tot *Auctoribus*, fuisse appellatum, mortuum verò *Parentem*, quod tamen ipsi *Ursino insigniter frigidum videtur*, vel cum *Carolo Patino* statuere, eundem *honorem mortuo iteratum fuisse*, qui *vivo* jam *delatus fuerat*. Cæterum M. cujusdam *Cossutii Cicero* Lib. III. in *Verrem* meminit, an hujus? itemque *Vitruvius* de quodam *Cossutio* memorat, quod in *Asty Jovem Olympium amplo modulorum comparatu, Corinthiis symmetriis & proportionibus architectandum susceperit*. Exstat (& hoc denique addamus) hic ipse nummus apud *Goltzium* Tab. XIII. n. 5. *Nonnium* Tab. XII. n. 5. *Æneam Vicum* Libro I. *Imperatoriorum suorum Numismatum* Tab. I. n. 5. qui tamen, quod obiter notamus, hanc *falsam* capiti velato circumscripsit *perigraphen*: CAESAR PATER PATRIAE. *Ursinum* & *Patinum in Gente Cossutia* n. 2. p. 94. & in *Julia* T. V. n. 7. p. 132. *J. Valentem in Fam. Cossutia* n. 1. Tab. LIV. p. 370. & *in Julia* T. LXXIV. n. 38. p. 519. *du Choul* p. 129. *C. Patinum in Suetonio nummis illustrato* p. 1. *L. Begerum* T. II. *Thes. Brand.* p. 603. *Pitiscum in Suetonio* p. 26. *Ant. Zantanum* T. II. in *Cæsaris* arg. n. 10. *Occonem* p. 9. *Albert. Rubenium in nummis Arschotanis* T. II. n. 7. 8. *J. Valentem in præstantior. argent.* p. 4. *Hemelarium in Thesauro Arschotano*. *Antonium Augustinum* in Dialogis edit. *Rom.* in fol. p. 6. edit. vero *Ital. in 4to* Tab. III. n. 3. *Pars iste etiam est nummus Thesauri Schwartzburgici.*

(57) Ita enim in Famil. *Julia* p. 133. *An IIII. Vir Monetarius, an quinquennalis, hoc est quinquennalibus ludis præfectus fuerit Flaminius, dubitari potest.*

(58) Pag. 38. *in Commentario suo in Cæsaris Numismata: Sed Veneris Felicis est simulacrum, hoc enim nomine inter Hadriani & Antonii nummos reperitur, ut observavit Adolph. Occo & Goltzius in Thesauro suo.*

NUM. 40.

Caput Cæsaris laureatum lævam versus, uti Tab. I. n. 1.

Lucius FLAMINIVS IIII. VIR. Mulier stolata stans dextrorsum, dextra caduceum, sinistra hastam puram tenet.

L. *Flaminium*, Titi Filium, Lucii Nepotem, uti alius nummus eum prodit, cognomine *Chilonem* sive ut in nummis exprimitur, (*aspiratione sublata*, uti *Graccus* pro *Gracchus*) *Cilonem*, *Gentis Plebejæ*, à *Flamine nomen*, ut volunt, *adeptæ*, (de quo fortè intelligenda sunt illa *Appiani* Lib. III: *Defuncto quodam ex Tribunis, in creatione alterius Cæsar Flaminio plurimum favit*) *IIII. Virum Monetalem*, & quidem *primum* egisse, ex alio *ejusdem nummo*, in *Cæsaris* honorem cuso, qui apud *Ursinum* & *alios* exstat, in quo literæ PR. FL. (PRimus FLavit) occurrunt, & imprimis illo, quem infra Tab. IX. n. 8. exhibituri sumus, manifestum fit; præterea etiam hoc confirmatur, *primos nummos cum capite Cæsaris laureato*, ex speciali *Senatus concessione*, de quo *Dionis* locum ex ejus Libro XLIV. (*Ipsius imagine pecuniam signaverunt*) supra jam ad Tab. I. n. 1. adduximus, *percussos, caruisse nomine ipsius* ac *titulo*, de quo jam supra loco citato. Ut adeo miremur quomodo *Æneæ Vico*, & *Carolo Patino* (57) in nummis *Consularibus* eò pariter inclinanti, certè dubio, in mentem venire potuerit, *illum IIII. Virum quinquennalem exstitisse*, qui scilicet *quinquennalibus ludis præfuerit*, cum expressa *nota PR. FL.* in alio, ut modo diximus, ejus nummo adsit, quæ non potest non indicare, illum *primum ex IIII. Viris designatum*, & *anni initio Magistratum illum ineuntem illos flavisse*, non autem, uti *Ursinus* quoque (in Gente *Flaminia* p. 111.) conjicit, *Primum Flaminem* exstitisse, cum *nullum* planè *Sacerdotij symbolum* in nummo tum *hoc*, tum *aliis* ejus compareat, quod adesse necesse omnino est, si *Ursiniana conjectura locum habere possit*. Dehinc cum nota sit *IIII. Virorum istorum assentatio*, & *concertatio, quasi in extollendo Cæsaris per Venerem*, (tutelarem quoque ejus Deam) *ortu*, ex eo *Ludovicus Nonnius*, (58) *Carolus Patinus*, (59) *Laur. Begerus*, (60) & *Joh. Valens* (61) de *Venere Felici* mulierem stolatam in *aversa* interpretantur, eo, quod *hoc nomine* & in *Hadriani* & in *Antonini nummis* non solum occurrat, sed & *caduceus* æquè *felicitatis*, quam *pacis*, sit symbolum, & sic *pacem orbi inferre quasi videatur*, notumque sit, *Pacem Veneris sociam* ab *Aristophane* nuncupari, uti supra nos quoque jam ad Tab. I n. 11. monuimus. *Æneas Vicus* verò ac *Fulv. Ursinus muliebrem* hanc *figuram Pacem* esse crediderunt, conjecturam sine dubio ex *caduceo*, notissimo *Pacis* symbolo, *sumentes*, quam Flaminium signâsse in nummo, vel *propterea suspicati sunt*, quod *ea nunc maximè post bella civilia Romæ vigere crederetur*. Nos cum *Alberto Rubenio* & *Joh.*

(59) In Famil. Julia p. 133. *Vel, quod magis credam, Veneris Felicis, hoc enim nomen inter Hadriani & Antonii numismata occurrit.*

(60) In *Thes. Brand.* T. II. p. 603. *Loco Victoriæ caduceum præferens Venus, quasi pacem orbi intulisset.*

(61) *In præstantioribus argenteis* p. 4.

Job. Valente facimus, existimantes, *Felicitatis* exhiberi hic *simulacrum*; partim, quod *Cæsar singulari felicitate* non solum in *bellis*, sed etiam *in rebus civilibus usus fuerit*; partim etiam, quod *Senatus ipsi propterea Templum Felicitatis* in *honorem & memoriam*, loco *Hostiliæ Curiæ*, denuo destructæ, *exædificaverit*, à *Lepido*, Magistro Equitum tunc suo, *absolutum*. Meminit ejus *Dio* Lib. XLIV: *Ei mandatum est, utque novam Curiam exstrueret. Erat enim Curia Hostilia, quum refecta fuisset, denuo destructa, eo verbo, quod ibi TEMPLUM FELICITATIS ponere instituissent: quod Lepidus, cum Magister Equitum esset, absolvit.* *Caduceum* dextra gerit, quod *Pacis*, & hanc sequentis *Felicitatis*, sit *symbolum* proprium, ut diximus, *tunc Romæ*, quietis bellis civilibus, *præcipue*, *florentis*. Sed cur *hasta pura* ipsi in sinistra? quæ tamen, *teste Servio*, ad Lib. IV. Æneidos, *illa* dicitur, *quæ sine ferro est*? & illi apud Romanos, ex *Varronis* mente, præmii loco dabatur, *qui primum vicerat in prælio*? juxta illud *Virgilij. Æneid.* VI. 760.

Ille, vides, pura juvenis qui nititur hasta.

Juxta *Catonem*, referente *Festo*, *donatica* etiam *hasta* dicta. *Majores*, scribente, *seorsim ac diversum pretium paravere bonis atque strenuis, Decurionatus, Optionatus, hastas donaticas aliosque honores*; Et alibi: *Fortes viros propterea hastâ donatos, quia hasta summa armorum & imperii fuerit, eaque causa viri fortes eâ donari, & captivi sub ea venum exponi.* Sed cum *hasta Deitatibus aliis* etiam tributa fuerit, cur non & *Felicitatis Deæ* in hoc nummo? Offendimus hunc nummum apud *Goltzium* T. VIII. n. 23. *Nonnium* Tab. VII. n. 23. *Ursinum* & *Patinum* in Fam. *Julia* T. 6. n. 2. p. 131. 133. & *in Flaminia* n. 3. p. 111. *Joh. Valentem* in Gente *Flaminia* T. LXIV. n. 7. p. 438. & in *Julia* T. LXXIV. n. 35. p. 518. itemque in *præstantioribus argenteis* p. 4. *A. Morellium* in Nummis Consular. in Gente Flamin. n. 3. *L. Begerum* T. II. *Thes. Brand.* p. 603. *Occonem* p. 10. *Antonium Zantanum* in Cæsar. arg. T. III. N. 15. *Albertum Rubenium in Croyjaci Ducis Numism.* maj. Tab. III. n. 11. Insuperque in *Gazophylacio* est *Schwartzburgico*.

TABULA IV.

EXHIBENS

NUMISMATA C. JULII CÆSARIS

ARGENTEA.

NUM. 1. 2.

COnSul TERTium DICtator ITERum.
Caput Cereris, coronâ ex spicis redimitum.

AUGUR PONTifex MAXimus. *Vasa Pontificalia, capeduncula sive simpulum, aspersorium, guttus & lituus.*

IN superiori Tabula illos nummos vidimus, qui *Cæsaris in honorem à IIII. Viris Monetalibus* & aliis percussi fuere; nunc illi sub aspectum veniunt, *quos ipse fieri jussit.* Cum vero maxima *Augurum* apud Romanos fuerit semper *reverentia*, pluribus à nobis quoque ad Tab. I. n. 6. exposita, non mirum, quod *hoc nomine* & *Cæsarem Populo se commendantem hoc in nummo* offendamus, probè id ante nos ex *eadem* nummi *facie* observante *Guilhelmo du Choul en discours de la Religion* p. 249. De *simpulo* T. I. n. 8; de *gutto* n. 21. ibidem; de *lituo* n. 6. actum jam à nobis est; restat hic *adspergillum*, seu, ut alii vocant, *adsperforium*. Erat verò istud *vas, quo se, antiquissimo more, lustrabant Romani, adspergendo aquam*, quæ *in templis erat.*

De *isto* VIRGILIUS Lib. VI. *Æneidos* 229.

Idem ter socios pura circumtulit unda
Spargens rore levi, & ramo felicis Olivæ:
Lustravitque Viros.

Itemque *Ecloga* VIII, v. 64:

Effer aquam, & molli cinge hæc altaria vitta.

Posita nempè erant ante sacella *vasa* pura, *religioni* atque *expiationi* consecrata, Græcis περιῤῥαντήρια, attestante POLLUCE ac LUCIANO, Romanis verò *aquiminaria* ac *amulæ* (quasi *amolæ*, ab *amoliendis periculis*) dicta, in quæ aqua deportabatur, cujus *aspersione* (fiebat autem vel mediante *rore marino*, vel *oliva felici*, vel *lauru*, vel *certo instrumento*, uti in nummo nostro videmus) *corporis labem tolli*, & *castimoniam conciliari credebant* prisci *Romani*, auctore CICERONE Lib. II. *de Legibus*, & observante HIPPOCRATE, *Libro de morbo sacro: Ingressuri*, inquiente, *Templum respergimur, non velut, qui inquinemur, sed si quod etiam prius scelus habemus, purificemur.* Plura de *lustratione* desiderans *TURNEBI Adversarior. Librum* IX. c. 10. & Librum XIII. c. 21. *CASAUBONUM* ad *Theophrasti Charact.* & *PERSII Satyr.* 2. adeat. *Pontificalia* ac augurum ergo non solum *instrumenta* imprimere, verum *etiam AUGUREM* & *PONTIFICEM MAXIMUM* se in præsenti *denario* appellare voluit, quippe quod ex *Augure* factus fuerat *Pontifex Maximus*, & nisi in *Sacerdotum dignitate* antea fuisset, à *Collegio* cooptari non potuisset.

Adeo-

Adeoque, quando *Cn. Domitius Ahenobarbus*, Tribunus Plebis, Pontificibus offensior, propterea, quod *alium*, quam se, in locum *Patris* sui cooptâssent, lege lata, *jus sacerdotum subrogandorum à Collegiis ad populum transtulit*, uti supra ad Tab. I. n. 24. monuimus; *ideoque Cæsar*, populo *charus*, *Q. Catulo & P. Isaurico in dicendo Pontifice* A. V. C. DCXC, *prælatus est*; de *qua* (Pontificis Maximi) *dignitate*, sicuti & *Auguratus ipsius* supra ad T. I. n. 6. & 24. abundè à nobis jam dictum est. Quod verò *alteram* Denarii *faciem* attinet, *Cereris caput* propterea additum autumant *Ursinus* & *Nonnius*, quod non solum ex *Africa*, eâ A. DCCVII. devictâ, sed ex *Sicilia* collegerit insignem *frumenti copiam*, ut *istam* populo distribueret, ejusdem *auram aucupaturus*, *cujus* alias *insignis* erat *artifex Cæsar*. Firmat *Ursinus assertum suum* hoc præcipuè DIONIS loco: *Ad hunc modum peracto Triumpho, magnificum populo dedit epulum, addito extra ordinem frumento oleoque.* Itemque isto *Plutarchi*: *Romam ex Africa rediens, ex ea victoria magnificè per ora populi ferebatur, tantum enim agri in ditionem subactum, ut annuo proventu percepturus fiscus esset, tritici quidem ducenta millia modiûm, olei verò trecentas myriades*; ac *Suetonii* cap. 28: *Populo præter frumenti denos modios, ac totidem olei libras, trecenos quoque nummos, quos pollicitus olim erat, viritim divisit, & hoc amplius centenos pro mora.* In quo & nos habet assentientes. In perigraphe verò quando *Dictatura* ejus *secunda* cum *Consulatu III*, conjungitur, vix quidquam proficiet *Pighius*, qui ex eo conficere voluit, *Tertiam* ipsum *Dictaturam post tertium Consulatum suscepisse, ac in hanc rem Capitolinos Fastos consentientes quoque producit, aliamque mentem Dioni* tribuit, qui Lib. XLIII, ita: *Sequenti anno Dictaturam Consulatumque, tertio utrumque Magistratum, collega in utroque Lepido, gessit.* Sed rectè explicandus modo *Dio* est, cum *Denarii* non falsa propinent. Existimamus proinde cum *Doctissimo Joh. Valente*, *Cæsarem Dictaturam II, iniisse, cum consulatum III. initio anni suscepisset*, cumque post *nonnullos menses ejusdem anni, profligatis in Africa Pompejanis, Senatus, eodem Dione teste, Dictatorem eum in Decennium constituerit, illeque III, Dictaturam inchoaverit, eodem anno deinceps Dictaturam & Consulatum tertio*, ex mente *Dionis*, omnino gessisse. Nam *Dictatura eodem die, quo Consulatus*, suscipi non poterat. Sicuti autem *Lepidum* in *Consulatu collegam voluerat*, ita *Dictator factus eundem Magistrum Equitum suum* quoque dixerat. Est, ut hoc denique annectamus, *Denarius* hic apud *Goltzium* Tab. XV. n. 1. & 2. *Nonnium* T. XIV. n. 1. & 2. *Æneam Vicum*, Libro I. Nummorum suorum *Imperator.* ut tamen perperam *capiti Cereris* circumscripserit: *COS. TERT. DICT. TERT. Ursinum & Patinum in Fam. Jul.* T. III. n. 5. p. 128. 129. *Du Choul.* p. 249. & 289. *J. Valentem* Tab. LXXII. n. 19. n. 508. *Occonem* p. 6.

NUM. 3. & 4.

Caput Veneris.

CAESAR IMPerator. Trophæum spoliis onustum, cui nempe supra galea imposita, thorax, sive sagum appensum, à dextra parte spicula, à læva clypeus, infra clypeus, & ab altera parte itidem clypei lituique militares sunt additi.

VEneris Caput, ut *originem suam, victoriarumque suarum fontem* omnibus notum redderet, *Denariis* impressit, antequam *ipsi à Senatu esset permissum, nummos sua cum imagine percutere. Trophæum* in parte *aversa* non nostris, sed *Virgilii* verbis Lib. XI. *Æneidos* v. 5. graphicè describemus:

Ingentem quercum decisis undique ramis,
Constituit tumulo: fulgentiaque induit arma
Mezenti, Ducis exuvias, tibi magne trophæum
Bellipotens. Aptat rorantes sanguine cristas,
Telaque trunca Viri, & bis sex thoraca petitum
Perfossumque locis: clypeumque ex ære sinistræ
Subligat, atque ensem collo suspendit eburnum.

De quo insuper *Turnebi Adversar.* Lib. XIV. c. 13. & *Alexander ab Alexandro* Lib. II. 22. consuli possunt. *Quam* verò præcisè *Victoriam* designet hoc *Trophæum*, *hoc æquè certum* non est, cum *tàm multis* inclaruerit optimus *Imperator Triumphis*, tot *Gentes* devicerit, totque *hostes* debellaverit. Siquidem de ejus *Triumphis* ita *Suetonius* C. XXXVII: *Confectis bellis, quinquies triumphavit, post devictum Scipionem quater eodem mense, sed interjectis diebus: & rursus semel post superatos Pompeji liberos. Primum & excellentissimum Triumphum egit Gallicum, sequentem Alexandrinum, deinde Ponticum, huic proximum Africanum, novissimum Hispaniensem, diverso quemque apparatu & instrumento.* (62) Certè, si *additum titulum IMPERATORIS* simul attendimus, absonum erit, illud *Trophæum* de *Hispanico Triumpho* interpretari, cum sciamus, illum postquam *Gallæcos* & *Lusitanos* bello domuisset, ac usque ad *Oceanum* progressus, *Gentes* ante *non pacatas Imperio Romano subjecisset*, *Trophæum tunc*, referente *Plutarcho* in *vita ejus*, *exstruxisse*, & tum, impletis præda militibus, *IMPERATOREM fuisse dictum.* Exstat iste, ut hoc addamus, *Denarius apud Ursinum & Patinum in Familia Julia* T. III. n. 8. p. 121. *Joh. Valentem in Fam. Julia* T. LXXII. n. 11. p. 505.

NUM.

(62) De cœnis ejus Triumphalibus memorat *Plinius* Lib. IX. c. 55. *quod C. Hirrius cœnis Triumphalibus Cæsaris Dictatoris sex millia numero murænarum mutuo appenderit. Nam permutare quidem pretio, aliave materie noluerat.* Et ex *Macrobio* apud *Varronem* de *Re Rustica* cap. 17, legunt nonnulli rectè: *Uno tempore memini hunc Hirrium Cæsari (Dictatori) sex (vulgo decem) millia murænarum mutuo dedisse in pondus.*

NUM. 5. & 10.

II. T. h. e. Secundum Trophæum. Caput Velatum, pone capeduncula, sive simpulum.

CAESAR. Trophæum, galea imposita, illinc parma rotunda, & infra in area corona quercea; hinc gladius latissimus, & infra rursus in area clypeus oblongus.

Capeduncula nos docet, *Vestæ caput in antica* Denarii *parte* exhiberi, (& non *Pietatis*, uti equidem *L. Nonnius*, existimat, quod *Pietas* & *Religio* ipsi, ut *Pontifici Maximo*, maximè conveniret) vel ad *declarandum Julii Cæsaris Pontificatus Maximi sacerdotium*, (de *quo* supra ad Tab. I. n. 24. pluribus egimus) quod *Vestales isti primario subessent*; vel, quia *Æneas*, cui *se originem debere, crebrius gloriabatur, Vestæ sacra Albam transtulerat*, unde *Julia Gens Romam petiit*, de quo infra ad n. 16. & 17. dicetur pluribus. *Trophæum*, quod in *postica parte* nummi visitur, non incommodè de *illo*, quod *de Pharnace* erexit in *Asia*, intelligitur. Nam cum *primum de Triario, Cæsaris Duce*, in eodem loco à *Mithridate*, Pharnacis patre, fuisset erectum, prout hoc infra ad n. 8. & 9. pluribus docebimus; ita *Cæsar Secundum* (sic enim *Notas, Vestæ capiti additas*: II. T. legendas esse ex *Scaligeri* & *Manutii* interpretatione, adstipulante præterea & *Joh Valente*, facilè persuademur) *Trophæum rursus eodem in loco*, (cum *prius aboleri* & *everti*, utpote *Belli Diis semel dicatum, ab ipso non posset*) (63) *de Pharnace, Mithridatis* filio, *vicissim statuit*, ac *Mithridatico*, ut *istud* simul obscuraret, *opposuit*. Clarè *hoc Trophæum de Pharnace erectum* confirmat *Dio* Lib. XLII: Καὶ τροπαῖον ἐπεδήπερ ὁ Μιθριδάτης ὑπὸ τῷ Τειταίῳ ἑστῶτά που ἐγήγερκει, ἀνατίθησι, h. e. *Cumque trophæum eo in loco Mithridates de Triario statuisset, ipse ne religione se obstringeret, si trophæa, rem Marti sacram, demolitus fuisset, ad delendam nominis Romani contumeliam suum de Pharnace opposuit. Quercea corona* adjecta est *ob cives à Cæsare servatos*. Habet hunc nummum *Goltzius* Tab. IX. n. 2. & V. & in *Fastis Romanor.* p. 181. n. 5. quanquam ipse ad annum $\frac{708}{9}$ malit referre, citans nummum ad hujus anni Fastos:

C. IVLIVS C. F. C. N. CAESAR
V
DICT. IIII COS. IIII
EX HISPANIA
. . . . . OCTOBR.

Nonnius Tab. VIII. n. 2. & 5. *& in Commentario* p. 39. *Ursinus & Patinus in Fam. Julia* Tab. IV. n. 5. p. 129. & in ejus *Suetonio nummis illustrato* p. 26. ubi tamen *simpulum à tergo Vestæ à Sculptore omissum est*. *J. Valens in Fam. Julia* Tab. LXXII. n. 17. p. 508. *Occo* p. 8. *Ez. Spanhemius in Juliani Cæsaribus* p. 163. *A. Morellius* in Nummis Consul. *in Fam. Julia* Tab. IV. n. 5.

(63) Quod ipsum & causa erat, cur in Hispania, *Pompeji Legatis superatis*, cum per Pyræneos transiret, *nullum ibi Trophæum excitaverit*, cum sciret, ob eandem rem & *Pompejo obtrectatum fuisse*, sed *aram* saltem *ex lapidibus politis constructam haud procul à Pompeji trophæis posuit*, attestante *Dione* Lib. XLI.

NUM. 6. & 7.

Caput Veneris, à tergo est Cupidinis alati, ad corpus usque medium, simulacrum.

CAESAR. Trophæum, imposita galea & sago, hinc & inde spicula, clypei, & litui militares; infra à dextro latere assidente muliere mœrente ac flente, à sinistro barbaro, manibus post terga ad Trophæum revinctis.

Quod *Veneris caput* sit, vel *Cupido ipsi adblandiens adludensque à tergo* evincit; quod verò *ipsi & ortum suum & tutelam & victorias* tribuerit, *ejus adpositio* in hoc denario testis indubius est. Ut adeo fallatur *Æneas Vicus*, qui Caput hoc *Victoriæ* esse existimat, in Commentariis suis, prætereaque pro *Cupidinis alati* icunculâ, solam *alam* cervici perperam addat. Sed *Trophæum* ad *quam victoriarum Cæsaris* spectet, res extricata satis non est. *H. Goltzius, Fulvius Ursinus, Joh. Georg. Grævius, & Johannes Valens* illud ad *victorias de Gallis & Germanis* A. V. C. 707. revocant, putatque posterior, *muliere mœsta*, ad *Trophæi imum* decumbente, *Galliam*; *barbaro* verò *isto effero Germanum* designari, ac in specie *Ariovistum, Germanorum Regem*, afferens in hanc rem Plutarchi locum: *Fusos ingenti strage trigenta septem millia quingentos passus, usque ad Rhenum insequutus, campum hunc cadaveribus & spoliis totum complevit. Ariovistus prærepta fuga Rhenum cum paucis trajecit. Cecidisse dicuntur octoginta millia.* Quo in loco videtur erectum Trophæum. Nos addimus locum *Flori* Libro IV. c. 2. *Cæsar in patriam victor invehitur. Primum de GALLIA Triumphum transmiserat RHENUS & RHODANUS, & ex auro captivus Oceanus.* In *quam* & nos concedimus *sententiam*, præsertim cum *nullius dignitatis*, (neque *Imperatorii honoris*, neque *Consulatus*, neque *Dictaturæ*) in nummo mentio occurrat, quod & *nulla*, præter *Pontificatus Maximi*, fuerit tum auctus, cum *Gallos & Germanos devinceret*, *cujus* tamen index, *lituus* scilicet, & *fecespita* in illo n. 11. & 12. itemque n. 13. & 14. *occurrit*. Dehinc quod *habitus à Germano non abludat*, atque *barba hirsuta efferique hominis vultus id quasi tacitè docere videatur*. Sistit & illum *Goltzius* Tab. IX. n. 1. & 4. *Nonnius* Tab. VIII. n. 1. & 6. *Æneas Vicus* Libro I. *Numismatum Imperator.* Tab. III. n. 7. qui tamen, ut supra notavimus, *Caput Victoriæ* perperam inspicientium oculis obtulit. Itemque *Goltzius* in Fastis Roman. p. 180. N. 1. *Ursinus & Patinus in Fam. Julia* T. IV. n. 1. p. 129. Ubi obiter noto, quod *Ursinus* in *priori sua editione Cupidinis icunculam omiserit*, *à Patino* postea & *Gorlæo* adjectam. *Abr. Gorlæus* in *Thes. Numism.* Tab. XIX. *in Fam. Jul.* n. 6. *Du Choul* p. 228. *C. Patinus in Suetonio nummis illustrato* p. 26. in *eo* tamen sine dubio errans, quod *quolibet diverso Trophæo in nummis expresso, diversus semper etiam Cæsaris Triumphus indicetur; hoc verò non ita esse*, ex sequentibus patebit. *L. Begerus in Thes. Brand.* T. II. p. 558. *Joh. Valens* Tab. LXXII. n. 12. in *Fam. Julia* p. 505. *Joh. Georg. Grævius* in *Floro* Nummis illustrato p. 396. n. 1. *A. Morellius* in Nummis *Consul.* T. IV. N. 1.

Occo

Occo p. 6. *Jean Baptiſte Meneſtrier* en *Medailles illuſtrées des anciens* p. 1. ubi tamen neſcio, *quid ſcabri è Cupidine effinxerit*, putatque ſignificari *eodem victoriam illam, quam reportavit quinque diebus de Dejotaro, Rege Cappadociæ. Eſtque in Theſauro Schwartzburgico.*

NUM. 8. 9.

II. T. (Secundum Trophæum) Caput Pietatis corona quercea redimitum.

CAESAR. Trophæum, cui galea impoſita, & ſagum appenſum, illinc clypeus, hinc lituus militaris affixus, humi aſſidente captivo, birto capillo, manibusque ad Trophæum revinctis.

Supra jam N. 5. & 10. diximus, *Literas II. T.* ſignificare *Secundum Trophæum de Pharnace*, quod Cæſar *Mithridatico* (cum illud, *belli Diis jam conſecratum*, evertere, fas non eſſet) *oppoſuit*, adeoque *Mithridaticum aliquo modo obſcuravit*; afferentes in hanc rem ibidem *Dionis locum*, quo & B. L. remiſſum cupimus. Ergo cum & in *hoc nummo eædem notæ* deprehendantur, ad *eandem quoque victoriam* hunc *Denarium* pertinuiſſe, vix poteſt ambigi, præcipuè ſi perpendantur *Dionis verba de Pharnace* Lib. XLII. p. 207: Καίσαρ ᾧ ἐπὶ τῇ νίκῃ καὶ ὁ πάνυ διαπρεπῆ γενομένῃ, πολὺ ᾗ ὅσον ἐπ' ἀθεμίᾳ ἄπλῃ ἐφρόνησεν, ὅτι ἔν τε τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ ὥρᾳ καὶ ἦλθε πρὸς τὸ πολέμιον, καὶ εἶδεν αὐτὸν, καὶ ἐνίκησε, καὶ τότε λάφυρα πάντα, καὶ τοὶ πλεῖστα γενόμενα, τοῖς στρατιώταις ἐδωρήσατο, Ῥωμαϊστὶ οἱ λέξεις εἰς ὅμοιον ἀπληγχσαι σχῆμα ῥήματος, ἐκ ἀπίθανον τὸ βραχυλογίαν ἔχειν. h. e. *Ea victoria, quamvis non ſplendidiſſima, Cæſar magnopere ſe jactavit, ut nulla alia magis, quod eadem die & hora perveniſſet ad hoſtem, & vidiſſet eum, & viciſſet. Manubias omnes, quamvis plurimæ erant, militibus donavit. Quæ dictiones latinè ſimiliter cadentes, non illepidam habent breviloquentiam. Florus* tradit, *fulminis more uno eodemque momento veniſſe, percuſſiſſe, abſceſſiſſe, una profligaſſe acie Pharnacem, Mithridatis Regis filium, magnitudine ſui nominis exterritum.* Et *Appianus Belli Civ.* L. II. p. 485. refert, *Romam de hac victoria, veni, vidi, vici, ſcripſiſſe Cæſarem. Pontici* hujus *belli*, celerrimè confecti, & *Suetonius* meminit, cap LXXVI. ſcribens: *Pontico Triumpho inter pompæ fercula trium verborum prætulit titulum: VENI, VIDI, VICI;* non *acta belli* ſignificantem, ſicut cæteri, ſed *celeriter confecti* notam. Et hunc *titulum* reſpexiſſe *Virgilium* Æn. I. 293. his verbis:

Hunc tu olim cælo ſpoliis Orientis onuſtum
Accipies ſecura: Vocabitur hic quoque votis,

Servius obſervavit. Idem tradit & *Plutarchus* in *Cæſare* p. 731. & repetit in *Apophthegm.* Tom. II. p. 206. *Pietatis hic*, ut ſupra *Veſtæ*, *caput* addidit, ut *pius* hac ratione, præcipuè, *ut Pontifex Maximus*, tum *in Deos Deasque*, *victoriam hanc ſibi indulgentes*, tum *erga milites* etiam, in *prælio ſuperiore, quo Triarius victus fuit*, occiſos, videatur, *his* etiam *manubias omnes*, ut conſolaretur illos de ſuorum tunc mortę, ceu ex *Dione* modo audivimus, *poſt victoriam concedens*, cumque *paucos civium iſta victoria* amiſiſſet, ideo *Pietatis caput quercea corona revinctum eſt.* Exſtat prætereà hic nummus, ut hoc ſub finem ſemper adjiciamus, apud *Urſinum & Patinum in Fam. Julia* T. IV. n. 2. p. 129. quanquam *capiti Pietatis* ſola *litera T.* adjecta ſit, cum *tamen II. adeſſe debeat.* Itemque apud *Patinum* in *Suetonio Nummis illuſtrato* p. 26. *Joh. Valentem in Fam. Julia* T. LXXII. n. 16. p. 507. *Occonem* p. 7.

NUM. 11. 12.

Caput Junonis Reginæ, aut potius Veneris Victricis, ante Lituus, & Cupidinis ad medium uſque corpus ſimulacrum, pone ſceptrum.

CAESAR. Trophæum, cui impoſita galea, & ſagum appenſum eſt, illinc ſpicula, clypeus rotundus, lituus militaris & infra captivus barbarus genuflexus, nudus, barba hiſpida ac promiſſa, ad Trophæum manibus poſt terga revinctus; hinc ſpicula, clypeus oblongus, lituus militaris, & mulier infra Trophæo aſſidens mœſta, caput manu ſuſtentans.

Si *illa* attendantur, *quæ* ſupra jam ad N. 6. & 7. protulimus, *facilis* & *hujus* erit *explicatio.* Nam cum *lituus* adſit, index, quod nummus hic cuſus fuerit, *Cæſare* tunc *ſaltem Pontifice Maximo* exſiſtente, *prona* redditur *conjectura*, quam & *Urſinus*, *Valens & Begerus* fovent, hunc nummum de *nulla alia victoria* commodius poſſe explicari, niſi de *illa*, quam *de Gallis & Germanis* retulerat; ac de qua *Trophæum* erexerat; cum *Gallia* hic rurſus ſub imagine *mulieris mœſtæ, Populo* certè, ſi eſt in anguſtias redactus, *mœroris & angoris pleniſſimo*; *Germania* verò ſub imagine *barbari nudi, birta & promiſſa barba, jugi & obſequij impatientiſſimo*, &, ut figura docet, *omnibus modis renitente*, repræſentari videatur, *Arioviſti* ſine dubio, *Germanorum Regis*, *victoriam* deſignans, de quo in ſuperioribus dicto loco ex *Plutarcho & aliis* ſatis. *Sceptrum capiti* additum eſt, quale *Junoni Monetæ*, ſeu *ſceptriferæ*, communiter ſolet addi, *illamque Cæſar*, ſi eſt, adjici voluit, *quæ Monetæ Dea præeſſe* credebatur; niſi etiam & ſine omni dubio, *Venus Victrix*, ſeu *omnia regens ſit*, quod *Cupido additus* videtur arguere, & *du Choul* dans *ſon Diſcours de la Religion des Anciens Romains* olim jam ſic interpretatus eſt. Offendimus denique hunc nummum etiam apud *Goltzium* Tab. IX. n. 3. 6. *Nonnium* T. VIII. n. 3. & 6. *Urſinum & Patinum* in *Fam. Julia* T. IV. n. 3. p. 129. *du Choul* p. 228. *Patinum in Suetonio Nummis illuſtrato* p. 26. *L. Begerum T. II. Brandenb.* p. 558. *Joh. Valentem in Fam. Julia* T. LXXII. n. 13. p. 505, *Occonem* p. 6. & exſtat *etiam in Theſauro Schwartzburgico.*

NUM. 13. & 14.

II. T. (Secundum Trophæum) Caput Pietatis, quercea corona redimitum.

CAESAR. Trophæum, cui galea impoſita & ſagum appenſum, illinc clypeus oblongus, hinc Lituus militaris; ac in area ſecuris victimaria.

Urſinus, Patinus, Begerus & alii eundem in *Victoriam*, de Gallis & Germanis partam, *cuſum* credunt, & quidem ideo, quod *nullum dignitatis indicium ipſi adjectum ſit*, præter *ſecuris*, *Pontificatus* inſigne; Sed cum *nota T. II.* ſimul adſit, *illum* cum *J. Valente* potius *ad Victoriam de Pharnace* pertinere judicamus; Et quando iſte nummus *idem planè* jam T. III. n. 8. 9. niſi quod *metallo* differat, *adfuerit*, ibique in *auro*, hic in *argento* ſaltem exhibeatur, ut *eadem repetamus*, non eſt, modo addentes, quod & ille inveniatur apud *Goltzium* Tab. IX. n. 8. & 9. *Nonnium* T. VIII. n. 8. & 9. *Urſinum & Patinum* in *Fam. Julia* T. IV. n. 4. p. 129. ejusdem Patini *Svetonium* p. 26. *L. Begerum T. II. Theſ. Brandenb.* p. 558. *Job. Valentem* T. LXXII. n. 15. p. 506. *Spanhemium* ad *Juliani Cæſares* p. 163. & in *ipſo Theſauro Schwartzburgico deprehendatur.*

NUM. 15. & 20.

IMPerator ITERum. Caput Veneris.

Cajus CAESAR Caji Filius. Trophæum, cui galea impoſita ſagumque adjectum, illinc duo ſpicula, & infra currus cum inſtrumento ferreo in ſerræ modum; hinc clypeus oblongus, & captivus ſtans cum chlamyde, manibus poſt tergum revinctis, in medio ad imum duo rotæ fragmenta.

DE *Capite Veneris*, *originem Generis Julii & victoriarum ſuarum cauſam* deſignante, *quod*, antequam *ſuam* imprimere liceret *imaginem*, frequentiſſimè *nummis*, ut hactenus vidimus, *impreſſit*, ſatis multa ad T. III. n. 5. diximus. Quod *Literas circumſcriptas* ipſi attinet, ſupra à nobis jam dictum eſt, & è *Plutarcho* evicimus, *Cæſarem in Hiſpania à militibus dictum primò fuiſſe Imperatorem.* IMPERATOR verò ITERUM, *ſive II.* cum in *Denario* appelletur, clarum fit, de *illo titulo Imperatoris* intelligendum eſſe, *quem* altera *vice* in *Gallia obtinuit.* Ut adeo fallatur *Cl. Seb. Erizzo*, qui hunc ob occupatam *ulteriorem Hiſpaniam* circa A. DCXCIV. ſignatum autumat, citans *Suetonii* verba: *Cæſar ex Prætura ulteriorem ſortitus Hiſpaniam, retinentes creditores interventu ſponſorum removit: ac neque more, neque jure, antequam Provinciæ ordinarentur, profectus eſt: Incertum, metune judicii, quod privato parabatur, an quo maturius ſociis implorantibus ſubveniret, pacataque Provincia, pari feſtinatione, non exſpectato ſucceſſore, ad triumphum ſimul Conſulatumque deceſſit. Sed cum editis jam Comitiis ratio ejus haberi non poſſet, niſi privatus introiſſet Urbem; & ambienti ut legibus ſolveretur, multi contra dicerent, coactus eſt triumphum, ne conſulatu excluderetur, dimittere.* Sed quis iſte *captivus cum chlamyde?* *Cl. Valens* Regem *Vercingentorigem*, Celtiberi filium, *Avernum*, intelligit, *ſummæ potentiæ adoleſcentem, qui*, ut ipſe *Cæſar* auctor eſt Lib. VII. de *Bello Gallico*, *Rex à ſuis appellatus eſt*, & *ad quem à multis Gallorum delatum fuit imperium.* *Ipſe* verò poſt *Alexiæ* deditionem & *ipſe Cæſari ſe tradens*, & in *cuſtodiam ab ipſo abductus*, ac ad *triumphum reſervatus*, abſque omni dubio *hic in Denario*, velut *captivus*, *manibus poſt terga revinctis*, expreſſus eſt. *Machina*, quæ ab *altera parte* addita, *tormentaria ferrea Gallorum peculiaris conjicienda eſt*, quod *ferrifodinis Gallia cumprimis abundaret*, unde & plurimorum *armorum* ipſis *fabricatio* attribuitur. *Ipſi* contra ea, quod ex eodem Libro ſimul colligitur, *falces laqueis avertebant*, quas cum deſtinaverant, *tormentis introrſus reducebant.* *Nonnius* & *Sebaſt. Erizzo currum falcatum* nominant, citans ille in hanc rem *Virgilij Æneid.* Lib. VI. *verſus*:

Multaque præterea ſacris in poſtibus arma,
Captivi pendent currus, curvæque ſecures.

Eſt hic nummus apud *Goltzium* T. IX. n. 7. & 10. *Nonnium* T. VIII. n. 7. 10. *Urſinum & Patinum in Fam. Julia* T. IV. n. 4. p. 129. *Ejusdem Patini Suetonium* p. 26. *L. Begerum T. II. Theſ. Brand.* p. 558. *J. Valentem* T. LXXII. n. 14. p. 506. *Occonem* p. 5. qui tamen L. BUCA C. CAESAR C. F. habet, quod *hic non eſt.* *H. Goltzium* in Faſtis Conſularibus p. 174. N. 3. *Sebaſt. Erizzo* p. 224. qui tamen male caput *Veneris* pro capite *Victoriæ* interpretatur. *A. Morellium* in Nummis *Conſularibus Goltzianis* in *Famil. Julia* Tab. XVIII. n. 24.

NUM. 16. & 17.

Caput Veneris.

CAESAR. Æneas nudus gradiens lævo brachio Patrem Anchiſen, dextra Palladium gerit.

ET *VENERIS Caput* ab *una* parte in Denario expreſſum, (non verò *PIETATIS*, *forma muliebri*, *in nodum complicatis poſt cervicem comis*, ut *Conſtantinus Landus* in *veterum Roman. Nummor. Miſcell. explicatione* exiſtimat) & *ÆNEAS* ab *adverſa* ſignatus, *originem Cæſaris* à *Venere* reſpiciunt, *quam* omnibus *notam* commodiſſimo hoc, & per omnes vulgi manus ambulante medio, reddere *ipſe* volebat. Genuit nempe *Æneas* ex Creuſa *Aſcanium*, *Julum* cognomine dictum, unde nomen & originem ſuam jactabant *Julii*, prodentibus id & *Græcis* & *Latinis* variis *Auctoribus*, quos ſupra magna ſatis ſerie ad T. III. n. 5. adduximus. Neque aliter hoc creditum fuiſſe à poſteris, ſatis elucet, opinor, ex funere *Druſi*, Tiberii filii, teſte *Tacito*, Annal. IV. c. 9. *Funus* IMAGINUM *pompa maxime illuſtre fuit, cum* ORIGO JULIÆ GENTIS, ÆNEAS, &c. *cæteræque Claudiorum effigies longo ordine ſpectarentur.* Unde & *NERO ab AUSONIO ÆNEADUM* ULTIMUS audit de XII. *Cæſaribus*, Carmine II.

ÆNEADUM Generis, qui ſextus & ULTIMUS hæres.

Ex multis Poëtarum vaticiniis jam *VIRGILII* ſaltem adduxiſſe *teſtimonium* ſufficiat, *Lib. I. Æneid.* v. 290. ſq.

Naſce-

Naſcetur pulchra TROJANUS origine CÆSAR,
Imperium Oceano, famam qui terminet aſtris,
JULIUS, à magno deductum nomen IULO.

Atque *OVIDII* Lib. V. *Faſtorum.* verſ. 563.

Hinc videt Æneam oneratum pondere charo,
Et tot Iuleæ nobilitatis avos.

Sedem *iſti Albæ* fixerant, ſub *Regum* nomine noti, de quo *LIVIVS* L. I. *Decad.* 1. *Iulus, Æneæ filius, qui, Lavinio relicto, Albam longam condidit, in qua & regnavit.* Et *TIBULLUS:*

Albaque ab Aſcanio condita longa Duce.

Hinc *Claudius*, Imperator, in Oratione apud *Tacitum* Annal. XI. c. 24: *Exemplo Clauſi Sabini majores mei hortantur, uti paribus conſiliis Rempublicam capeſſam, transferendo huc, quod uſquam egregium fuerit. Neque enim ignoro, JULIOS ALBA, Coruncanios Camerio, Porcios Tuſculo, & ne vetera ſcrutemur, Etruria Lucania, & omni Italia in SENATUM ACCITOS.*

Illa verò Civitate *everſâ* per *Tullum Hoſtilium* regem, *Julii Romam* ſunt translati, & à dicto rege inter *Patres* adſciti, quamvis magiſtratibus *ſero*, & inter *patricios majorum gentium* fermè *poſtremi* inſerti fuerint. Ad nummum verò ut propius accedamus, juvabit ad meliorem ſequentium intellectum, adduxiſſe ex *SEXTI AURELII VICTORIS* de *Origine Gentis Romanæ* ſequentia p. m. 597: *Poſt Faunum, Latino ejus filio in Italia regnante, Æneas, Ilio Achivis prodito ab Antenore, aliisque Principibus, cum præ ſe Deos Penates, patremque Anchiſen humeris geſtans, nec non & parvulum filium manu trahens, noctu excederet: orta luce cognitus ab hoſtibus, eo quod tanta onuſtus pietatis ſarcina erat, non modo à nullo interpellatus; ſed etiam à Rege Agamemnone, quo vellet, ire permiſſus, Idam petit: ibique navibus fabricatis, cum multis diverſi ſexus, Oraculi admonitu, Italiam petit, ut docet Alexander Epheſius Lib. I. belli Marſici. At verò Lutatius non modo Antenorem, ſed etiam ipſum Æneam proditorem patriæ fuiſſe tradit. Cui cum à Rege Agamemnone permiſſum eſſet, ire quo vellet, & humeris ſuis, quod potiſſimum putaret, hoc ferret: nihil illum præter Deos Penates, & patrem, duoſque parvulos filios ut quidam tradunt, ut verò alii, unum, cui JULIO cognomen, poſt etiam Aſcanio fuerit, ſecum extuliſſe; Qua pietate motos Achivorum principes remiſiſſe, ut reverteretur domum: atque inde omnia ſecum, quæ vellet auferret.* Idem & tradit *ÆLIANVS* Libro III. de *varia Hiſtoria* p. 76: *Cum jam captum eſſet Ilium, Achivi miſerati captivorum ærumnas; omnino Græce hoc per præconem denunciarunt, ut ſinguli ex liberis civibus, quod vellent, unum aliquod, ſecum auferrent. Æneas igitur, cæteris neglectis, Deos Penates exportabat. Græci pietatem viri ſummo cum gaudio ſuſpicientes, permiſerunt inſuper unum ex ſuis poſſeſſionibus accipere. Ille patrem annis & ſenio confectum ſublatum in humeros portabat. Obſtupeſcentes etiam hoc facto non mediocriter, univerſas poſſeſſiones ei reliquerunt; confitentes, eos, qui pietatem in homines & Deos exercent, quique parentes reverenter colunt, etiam natura inimicos non poſſe non æquos & placatos ſe præbere.* Gerit ergo pius *Æneas* hic *patrem*, ſenio confectum, *Anchiſen*, quem, *Troja* incenſa ac diruta, incendio & flammis eripuerat, *comitante* ipſum, uti hiſtoria fert, *Aſcanio*, *Creuſa* illos ſequente, in *Italiam* tandem ſe conferens, de *quibus* (*Aſcanio* & *Creuſa*) equidem in *hoc nummo* nihil, in *alio* tamen *Græco*, quem infra Tab. VIII. n. 1. & 2. exhibebimus, *Aſcanius adambulans comparet.* Interim tamen *Palladium Æneam* hic *dextra præferre* animadvertimus, prorſus uti *ad fidem nummi illum* olim depinxerat *OVIDIUS Metamorph:* Lib. XIII. 624.

SACRA, & Sacra altera, PATREM,
Fert humeris, venerabile onus, CYTHEREIUS HEROS.

Et iterum Lib. IV. *Faſtorum*, verſ. 38.

Hinc ſatus Æneas, PIETAS ſpectata per ignes,
SACRA, PATREMque humeris, altera ſacra, tulit.

Sed ab *iſto* diſſentit *VIRGILIUS* Lib. II. 717. *Æneidos*, *ſacra* ab *Anchiſe geſtata* eſſe, *non ab Æneæ* ſcribens, ubi *filius Patrem* ſic *inſtruit:*

Tu, Genitor, cape SACRA manu, PATRIOSQUE PENATES,
Me bello è tanto digreſſum, & cæde recenti
Attrectare nefas, donec me flumine vivo
Ablucro.

Et rurſus de *Iulo ſequente Idem* Lib. II. *Æneidos.* verſ. 722.

Hæc fatus, latos humeros ſubjectaque colla
Veſte ſuper, fulvique inſternor pelle Leonis,
Succedoque oneri: dextræ ſe parvus Iulus
Implicuit, ſequiturque Patrem non paſſibus æquis.

Pii inde *nomen* rectè tulit: hinc *Virgilius* Lib. I. *Æneidos*, verſ. 382.

Sum PIUS Æneas, raptos qui ex hoſte Penates,
Claſſe veho mecum.

Breviter, ſed nervoſè id exprimit *vetus Epigramma.*

Ἐκ πυρὸς Ἰλιακῆ, δορέατων μέσσην ἥρπαστεν ἥρως
Ἀνείας, ἑσῶν παιδὶ βάρος πατέρος,
Ἔκλαγε δ' Ἀργείοις, μὴ ψάυετε, μικρὸν ἐς ἄχθος
Κέρδος ὁ γηραλέος, τῷ δὲ φέροντι, μέγα.

Quod ab *Urſo Vellio* ſic tranſlatum eſt:

Iliaco Æneas igni per tela per hoſtes
Eripuit, nati pondera ſancta, patrem,
Atque ait hæc Grajis: huic parcite, parva duello
Hic mihi geſtanti, præda ſed ampla, pater.

Penates, qui alias in ſacrario aſſervabantur, *dextra*, ut diximus, ſecundum *Poëtas præfert*, (qui, teſte *Cicerone*, Lib. II. de *Natura Deorum*, quaſi *penes nos nati, nec longè à vita noſtra remoti, ſed penitus nobis inſident*) ſecundum *accuratiores*, & *nummum ipſum* verò, *Palladium*, ſive *parvum Palladis ſimulacrum*, ut *SERVIUS* ad *Virg.* Æn. II. 166. id deſcribit, *è ligno compactum, oculos ac haſtam, manu comprehenſam, movens*; quod *ULYSSES* & *DIOMEDES Trojâ* abſtulere, ut eſt apud *VIRGILIUM* L. Æn. II. v. 163. & *OVIDIUM* Lib. XIII. *Metam:* v. 336. *EURIPIDEM* in *Rheſo* v. 497. A *Diomede* acceptum *Æneas Lavinii* id ſtatuit, unde *Albam*, &, hac everſâ, *Romam* tranſlatum, *Veſtalibusque* in *cuſtodiam datum* fuit, & ab his, ut *HERODIANUS Lib.* I. & V. 15. auctor eſt, in *Ædibus Veſtæ* religioſè aſſervatum fuit. Iſtud *Abarim*, Scythum fabrum, *auctorem* habuiſſe, ait

FIRMICUS, refutatus ob id à *SCALIGERO* ad *Eusebium* n. 1457 ; vel *Asium*, quem *Dardano* dedisse, scribit *SUIDAS* ; *statuaque consecrata* fuit, quales *Græci* vocant περιστερίας. Et cum *securitatis publicæ* & *felicitatis pignus* fuerit, magnam *vim* illi ad *depellendum hostem* tribuerunt, rectè monente *Ruperto ad Florum*, qui (Florus) Lib. I. c. 1. refert : *Numam Pompilium Palladium, & ancilia, secreta quædam Imperii pignora, itemque Janum geminum, & inprimis focum Vestæ Virginibus colendum dedisse.* Qui plura de *Palladio* desiderat, adeat *Barthii Adversar. Lib.* IX. p. 2843 ; De *Penatibus* verò *Giraldum*, *Syntagmate* XV. *Marlianum* Lib. II. c. 4. *Topographiæ Romæ. Alex. ab Alexandro Genial. Dier. Lib. V.* c. 12. & Lib. VI. c. 4. hoc saltem addentes, *Valerium Maximum* Lib. I. c. 8. memoriæ prodere, *Æneam Penates Deos Trojâ advectos, Lavinii collocâsse, inde ab Ascanio, ejus filio, Albam, quam ipse condiderat, translatos, pristinum sacrarium repetiisse*, de quo, *Virgilius* Æn. II. 702.

Dij Patrij servate domum, servate Nepotem,
Vestrum hoc augurium, vestroque in Numine Troja est.

Exhibet hunc nummum *H. Goltzius* Tab. VII. n. 1. 2. *Lud. Nonnius* Tab. VI. n. 1. 2. *F. Ursinus* & *C. Patinus* Tab. I. n. 5. p. 124. 125. in *Fam. Julia Joh. Valens* Tab. LXXII. n. 9. p. 504. *Alb. Rubenius in Croyjaci Ducis Numism.* & *Jacobus Biæus* T. IIII. n. 15. 16. *du Choul dans son Discours de la Religion &c.* p. 136. *L. Begerus in Floro* p. 37. *Jac. Oiselius* p. 406. T. LXXVI. n. 9. *Joach. Oudanus* Tab. LXXIX. n. 9. p. 326. *Joh. Georg. Grævius* in *Floro* nummis illustrato Tab. II. n. 3. p. 17. *Jac. Gutherius* in de *veteri Jure Pontificio* Libro III. c. 9. p. 135. T. V. *Grævii Antiquit. Roman. Dionigi Ottaviano Sada* in Dialogis Augustini è Hispanica in Italam Linguam translatis p. 34.

NUM. 17. & 18.

Caput Veneris.

IMPerator CAESar TRAIANus AUGustus GERmanicus DACicus, Pater Patriæ, RESTituit. Æneas nudus gradiens, dextra Palladium, lævo humero Anchisen, patrem, senio confectum, gerit, per transversum : CAESAR.

IDem cum per omnia sit cum *præcedente*, nisi quod *literæ circumscriptæ* à *Trajano*, Cæsare, hunc nummum *restitutum esse*, arguant, simulque hoc eliciatur, *illum eximiæ raritatis esse*, nihil, quod addamus amplius, habemus, præterquam, quod *miremur, quei Cl. Begerus in præfatione T. II. Thesauri Brandenburgensis anno* 1696. scribere potuerit : *Quis Æneæ pietatem in Julia restitutam hactenus edidit?* Et *Tom.* II. *Thes. Brandenb.* p. 458. *Restitutio rara est, hactenus enim in hoc Numismate non apparuit* ; cum tamen *Carolus Patinus in Suetonio nummis illustrato* istum jam A. 1675. *annis viginti ante* & amplius pag. 62. vulgaverit. Post *Begerum* & illum produxit *Cl. J. Valens* in *nummis Consularibus*, & quidem in *Familia Julia* T. LXXII. n. 10. p. 504.

NUM. 19.

DIVO JULIO. Caput Julii laureatum lævam versus, ad frontem stella, uti T. II. n. 65.

Marcus ANTONIUS IMPerator Rei Publicæ Constituendæ. Caput Antonii nudum lævam versus.

Cum omnia, quæ hic *moneri* possunt, aut *explicationi nummi inservire*, dicta jam sint ad Tab. III. n. 3. & 37. eo B. L. remittimus, solum addentes, quod illum & sistat *Goltzius* in *nummis Antonii* Tab. XXXVII. n. 10. & T. XLIII. n. 9. itemque *Nonnius* Tab. XXVIII. n. 10. & Tab. XXXIII. n. 9.

NUM. 21. & 22.

CAESAR. Elephas gradiens sinistrorsum serpentem se erigentem calcat.

Simpulum, aspersorium, sive aspergillum, securis victimaria, apex, Pontificatus Maximi Cæsaris symbola.

QUid *Elephas* hic in *una* velit nummi *parte*, de eo non una apud Auctores est sententia. Alii ad *Africam*, in *Juba Rege* & *Scipione* devicto, *domitam, victoriasque* ex *Africa* reportatas, eundem trahunt, quippe quod *Regio* istius *animalis* sit *feracissima*, (64) & exinde *illius* quoque in pluribus *nummis* (65) inveniatur *symbolum*, juxta illud *Manilii Astron.* Lib. IV. p. m. 100.

Horrendos angues, habitataque membra venenis,
Et vastos Elephantas habet.

In *qua sententia* sunt *Fulv. Ursinus* in *Famil. Julia* p. 130. (66) *Jac. Oiselius* in *Thes. Sel. Numism.* p. 5. *Joh. Valens* in Fam. *Julia* p. 502. & *Alb. Rubenius* in *Commentario suo in Croyjaci Ducis Numismata*, qui *posterior* p. 7. ita : *Elephas Draconem calcans ob victoriam Africanam de Rege Juba, quia serpentibus & Elephantis Regio illa abundat.* Et cum *serpens elephanti subjectus* sit, credunt, immanis illius *bestiæ studium* indicari in *occidendo illo*, simulque *Cæsaris ardorem & industriam* in *debellando suo hoste.* De *Draconum & Elephantorum inimicitia Ælianus* Lib. VI. c. 21. inprimis legendus est ; *Tantamque* perhibet *Plinius* Lib. VIII. c. 32. ut *Elephas serpentem etiam è terræ visceribus eruat, & enecet.* Et

(64) Ita enim *Plinius* Hist. Natur. Libro IV. c. 1. sequ. *Maximum (animal) est elephas, proximumque humanis sensibus : quippe intellectus illis sermonis patrii, & imperiorum obedientia, efficiorumque, quæ didicere memoria &c.* Cap. 2. *ibidem : Romæ juncti primum subiere currum Pompeji Magni Africano triumpho : quod prius INDIA VICTA, triumphante Libero patre, memoratur.* Cap. 7. *Eadem (Roma) plurimos anno quingentesimo quarto, victoria L. Metelli Pontificis in Sicilia de Pœnis captos vidit.* Capite 8 : *AFRICA foveis capit elephantos.* Cap. 11. *Elephantos fert AFRICA ultra Syrticas solitudines, & in Mauritania &c.*

(65) Sic *elephas* unus aut plures comparent in *A. Atilii* de Pœnis triumphantis nummo in *Goltzii* Fastis p. 89. 1. 2. in *M. Claudii Marcelli* de Celtiberis ex Hispania citeriore p. 138. n. 9. 10. *Q. Caecilii Metelli* p. 166. n. 4. p. 176. n. 6.

(66) Ubi ita : *Ad victoriam ex Africa de Juba Rege indicandam, Elephantem expressum esse, opinor, licet ad Elephantum &c.*

Et Lib. VIII. c. XI. inquit: *Elephantos maximos fert India, bellantesque cum iis perpetuâ discordia Dracones, tantæ magnitudinis & ipsos, ut circumflexu facilè ambiant, nexuque nodi præstringant. Commoritur ea dimicatio, victusque corruens complexum elidit pondere.* *Alii*, in quibus *Tristanus*, ad *dignitatem Cæsaris eundem* referunt, quod *Regium sit animal, Regisque symbolum, genua non flectens*, & secundum *Artemidori* Librum II. c. 2: Ἐν Ἰταλίᾳ δὲ δεσπότην σημαίνει, καὶ βασιλέα, καὶ ἄνδρα μέγιστον, h. e. *In Italia Dominum significat & Regem & Virum maximum*; Ut ergò *se*, velut *Heroëm summum, sub Elephantis figura, Draconem*, h e. alium *Magistratum* (nam *Draco* secundum ejusdem *Artemidori* Cap. 13. *Magistratum exercentem personam* pariter significat) *conculcantem* in *nummo hoc* ipso sistere voluerit. *Alii* inde *impressum* existimant, quod *Elephas PUNICO sermone CAESAREM notet, imagineque* adeo *ipsa nomen* infra *subscriptum* repræsentet. Ita enim *Constantinus Manasses*: ΚΑΙΣΑΡΕΣ γὰρ ἐλέφαντες τοῖς Φοίνιξι καλοῦνται. *Alii*, in quibus *Carolus Patinus* & *Ant. Augustinus*, volunt, quod *Dictatoris avus*, tradente *Servio* (67) & *Spartiano*, in *Africa elephantem, CAESAR Punica lingua dictum, manu propria occiderit*, unde *illud cognominis* in posteros manaverit, *memoriæque* ergo *nummo huic insculptus fuerit*, de quo supra pluribus Tab. I. n. 12; præsidiumque hujus opinionis præcipuè in *restitutione*, à *Trajano*, Imperatore, *facta*, quærunt. Sed frustra hoc fieri, rectè omnino observavit *Doctiss. Valens in de Nummis Consularibus* p. 503. cum *Sextus Julius*, Prætor, *pater proavi Julii Cæsaris*, anno $\frac{545}{6}$ *bello Punico secundo jam CAESAR* apud *Livium appelletur*, à *quo* id nominis posteri semper tulerint: *Alii*, in quibus *Constantinus Landus veterum Numism. Roman. Miscell. Explicatione* p. 21. & *Adolphus Occo* p. 7. sunt, ab *Augusto* in *honorem Divi Julii*, Patris, *Pontificis Maximi, mortui*, interque *Deos* nunc *relati*, cusum existimant, hujusque rei indicium non solum esse *vasa Pontificalia*, sed & *elephantem consecrationis symbolum*, quod *religionem* illud animal habeat, & *aspersus aqua exortum solis motibus*, quibus potest, *salutet*, prodente hoc *Plinio* Lib. VIII. c. 1. & *Julii Solini Polyhistore* c. 27. notumque sit, *Claudium* aviæ *Liviae* divinos honores per *currum elephantorum*, *Augustæo* similem, Circensi in Pompa decrevisse, teste *Suetonio* in *Claudio*. Prætereaque per *serpentem reverentia* quædam & *opinio Divinitatis Cæsari* accedat; *Draconem* enim *heroibus sacrum*, referente *Plutarcho* in *Cleomene*, Cleomenis cadaver circumdedisse, feciseque, ut *Alexandrini* crediderint, *Deorum filium* fuisse, ac in cœlum receptum; & *Lib. V. Æneidos* legi, *anguem* ex *Anchisæ sepulchro* prodiisse. *Alij* (in quibus *Lud. Nonnius*, *Fulv. Ursinus*, *J. Valens* sunt) ad *munificentiam* ejus illum referunt, conjiciuntque, nummum in memoriam *certaminis elephantorum*, quod spectabili loco *Victor* contra *Pompeji liberos* ex *Hispania Romam redux factus Populo Romano exhibuerat*. In sententiæ hujus majorem fidem *Plinii* adducunt verba Lib. VIII. c. 7: *Quâ de causa Cæsar Dictator, postea simile spectaculum* (Pompejano nimirum, elephantorum) *editurus, Euripis harenam circumdedit: quos Nero princeps sustulit.* Et paulo post: *Pugnavere & Cæsari, Dictatori, tertio Consulatu ejus viginti* (elephanti) *contra pedites quingentos: iterumque totidem turriti cum sexagenis propugnatoribus, eodem, quo priores, numero peditum & pari equitum ex adverso dimicante.*

(67) In Librum I. Æneidos.

Et *Velleji Paterculi* nituntur *auctoritate* Libro II. scribentis: *Cæsar omnium victor, regressus in Urbem* (quod humanam excedat fidem) *omnibus, qui contra se arma tulerant, ignovit, magnificentissimis gladiatorij muneris, naumachiæ, & equitum, peditumque, simul ELEPHANTORUM CERTAMINIS SPECTACULIS, epulique per multos dies dati celebratione replevit eam.* Alii, (in quibus doctissimus *Jobertus*) ipsum adhuc privatum & nondum *audentem caput* suis nummis imprimere, voluisse saltem ex una parte *Elephantem* comparere, cum voce CAESARIS, æquivoce quæ posset sumi, intelligique, ita ut lector ambiguus hæreret, an *nomen animalis hujus* in *lingua Punica* an *nomen* SUUM voluerit expimere, conjiciunt. Cæterum de *Apice* supra ad T. I. n. 20. de *Securi* Tab. III. n. 7. de *Aspergillo* Tab. IV. n. 2. de *Simpulo* Tab. I. n. 8. satis jam dictum est. Sistunt & hunc nummum *H. Goltzius* Tab. XV. n. 4. & 5. *Lud. Nonnius* T. XIV. n. 4. & 5. & in *Commentario* p. 47. *F. Ursinus* & *C. Patinus* in Fam. *Julia* T. IV. n. 7. p. 129. *J. Valens* in Fam. *Julia* T. LXXI. n. 7. p. 503. *Ant Zantanus* in *Cæsaris* arg. T. III. n. 18. & 19. *A. Occo* p. 7. *Joh. Tristanus* p. 30. *Alb. Rubenius in Croyjaci Ducis Numism.* itemque *Jacob. Biæus* in Nummis Cæs. Tab. IIII. n. 19. & 20. *Jac. Oiselius* Tab. I. n. 6. p. 5. *J. Oudanus* T. IV. n. 6. p. 39. *C. Sigonius de Nominibus Roman.* c. 5. p. 1977. T. II. *Grævii* Thes. Rom. Antiqu. ubi simul ridiculam *Franc. Robertelli* opinionem, quasi in *adversa instrumenta insculpta fuerint*, quibus *Romani elephantes peremerunt*, refellit,) *Andr. Morellius in Nummis* Consularibus in Fam. *Julia* Tab. IV. n. VII. *Jobertus* in Notitia rei numariæ edit. Germ. recent. p. 86.

NUM. 22. & 23.

IMPerator CAESar TRAIANus AUGustus GERmanicus DACicus Pater Patriæ RESTituit. Elephas gradiens & conculcans serpentem se erigentem, infra: CAESAR.

Simpulum, adspergillum, securis, albogalerus sive apex.

In *hoc*, præcedenti numero jam explicato, cum nihil attendere habeamus, quam quod videamus, *Denarium* hunc ab optimo Imperatore, *Trajano*, propter *rei*, quam continet, *dignitatem*, in *perpetuam ejus memoriam restitutione non indignum judicatum fuisse*, & *ob ejus raritatem eò magis hodie debere æstimari*, pergimus addentes, quod ille jam exhibitus quoque fuerit à *Car Patino in Suetonio nummis illustrato* p. 62. & *J. Valente* Tab. LXXI. n. 8. in *Fam. Julia. A. Morellio* in Nummis Consul. in Fam. *Julia* Tab. IV. Lit. B.

NUM. 24. & 25.

DAIZC. Duo Elephantes gradientes.

Simpulum, adſperſorium, ſive aſpergillum ſecuris victimaria, apex, ſcutum oblongum.

Tum *poſitus literarum inverſus*; tum *ipſæ inverſæ literæ vocis* CAESAR; tum *commutatio literæ* C *in ſiue* pro A; tum *omiſſio ultimæ literæ R*; tum *duplicatio Elephantorum* pro *uno*; tum *inverſus poſitus illorum*, qui in præcedentibus *lævam verſus* gradiuntur, hic *dextram verſus*; tum *exhibitio & ſecuris & apicis alia planè ratione, quam debet*, & *in aliis nummis* viſitur; tum *adjectio clypei, qui planè ad ſymbola Pontificalia*, niſi *pateram*, quod ex aliis nummis oppido liquet ([68]) deſignare debeat, *non quadrat, nec ſpectat*, ſatis indicio ſunt, hunc nummum à *Gothis ac Barbaris* in *Hiſpania*, vel *alibi*, ad *imitationem prioris* N. 21. & 22. quamvis infelici ſatis expreſſione, pro *ruditate* ſcilicet *ingenii iſtius Populi*, fuiſſe cuſum. Rectè ſiquidem *Cl. Morellius* in *Epiſtola ad Perizonium* p. 8: *Nummi à Barbaris, ſive auctoritate publica, ſive à falſariis cuſi ſunt, horum quidam tàm miſerè efficti ſunt, ut vix litera legi poſſit; In aliis literæ RETROGRADAE ſunt, & figuræ tàm inconditæ, malâque imitatione expreſſæ, ut vix dignoſcantur. Nam Barbaræ Gentes Græcorum & Romanorum velut ſimiæ nummos illorum imitati ſunt*, &c. Adfert & illum *A. Morellius* in Nummis Conſul. in *Fam. Jul.* T. IV. ſub Lit. C.

NUM. 26. & 27.

Caput Veneris.

IMPerator. Elephas gradiens.

De *Venere*, *Cæſaris* ex *illa originem* deſignante, ſæpius, & inprimis ad Tab. III. n. 5. diximus; De *Elephante* verò, ne idem repetamus, ad N. 21. hujus Tabulæ B. L. remittimus, ſolum addentes, quod uti *ibi cognomen* ſubſcribere *CAESARIS* ſaltem placuerat; ita *hic IMPeratoris*. Eſt alias hic nummus quoque apud *H. Goltzium* Tab. VII. n. 6. & 9. *L. Nonnium* T. VI. n. 6. & 9. Miramur propterea, eum à *Joh. Valente* omiſſum eſſe, qui tamen *omnes Goltzianos ſe additurum, promiſit*; *Joach. Oudanum* in Potentia Romana Tab. IV. n. 5. p. 40. *Jac. Oiſelium* in Theſ. Numiſm. Tab. I. n. 5. *A. Morellium* in Nummis Conſularibus *Goltzianis* in Fam. *Julia* Tab. XIX. N. 13.

NUM. 28. & 29.

Lucius BUCA. Caput Veneris.

DICtator QUARTum. Elephas gradiens ſerpentem conculcat.

De *Lucio Æmilio Buca*, *IIII. Viro Rei Monetariæ* ſub *Cæſare*, ſatis egimus ad N. 2. *Tab. III.* pluresque jam *ejus nummos ibidem* N. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. vidimus. De *Dictatura* verò *Cæſaris Quarta* adeundus eſt numerus 35. Tabulæ I. *quam* geſſit, *debellatis Pompeji* in *Hiſpania liberis*. Ex quo ſimul confici poſſe videtur, *Elephantem vel ad ſpectacula à Cæſare inſtituta referri debere*, cui *ſupra aſſenſum* præbuimus; vel ad Symbolicam ſignificationem, quod nempe nunc velut *ſupremâ poteſtate gaudens*, ſub *Regio Animali à L. Æmilio Buca exhibitus*, inimicos ſuos perpetuos, *Pompeji liberos*, nunc demum pedibus quaſi conculcaverit, *glorioſiſſimeque devicerit*. Dant huncce nummum & *Goltzius* Tab. VII. n. 7. & 9. *ac Nonnius* T. VI. n. 7. & 9. Sed *Cl. Joh. Valens* eundem omiſit, contra promiſſum, ſe *omnes Goltzii nummos* in *ſuis Conſularibus ſimul exhibiturum*. *A. Morellius* in Nummis Conſularibus *Goltzianis* Tab. XIX. N. 12. in Fam. *Julia*.

NUM. 30. & 35.

Caput Veneris.

EXSenatus Conſulto. Cornu copiæ coronâ laureâ circumdatum, & vinculo conſtrictum.

Ab *una parte*, ut diximus, *cornu copiæ* exhibetur, *ſpicis*, *uvis* ac *malis*, aliisque *fructibus* repletum. De quo *Horatius* Lib. I. Od. 17:

> . . . . . *Hinc tibi copia*
> *Manabit ad plenum benigno*
> *Ruris honorum opulenta cornu.*

Ac in *Carmine Seculari*:

> . . . . . *apparetque beata plena*
> *Copia cornu.*

Quod alii ab *Acheloi fronte* per *Herculem* revulſum fingunt, alii *Amaltheæ capræ* fuiſſe, omniumque rerum *abundantiam & copiam ſignificare, credunt*, ſecundum illud *Dionis Chryſoſtomi*: Τὸ τῆς Ἀμαλθείας κέρας μηνύει τ' ἀγαθῶν δόσιν, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν, *Cornu copiæ felicitatem & bonorum largitionem indicat*. Sed quando ab adverſa *caput Veneris* adjectum eſt, id factum fuiſſe reputat *Fulv. Urſinus* in dedicatione *Templi Veneris Genetricis*, vel *Felicitatis Deæ*, & *ex Senatus Conſulto* propterea hunc nummum fuiſſe cuſum, atque adeo *ex illo genere* nummorum fuiſſe, *qui in hujuſmodi dedicationibus & ludis*, velut *miſſilia populo ſpargi conſueverant*. Quod equidem verum eſt, & de quibus *Suetonius* ita in *Nerone* c. 11. *Sparſa & populo miſſilia omnium rerum per omnes dies, ſingula quotidie millia avium cujuſque generis multiplex penus, teſſeræ frumentariæ, veſtis, aurum, argentum, gemmæ, margaritæ, tabulæ pictæ*, &c. Et in *Caligula* c. 18: *Sparſit & miſſilia variarum rerum* &c. Eaque elegantiſſimè deſcribit *Statius* Lib. I. *Sylvarum*. *Templum* etiam *Cæſarem Veneri Genetrici*, ante *pugnam Pharſalicam* voviſſe, eique poſtea in *Foro* poſt obtentam *eandem conſecrâſſe*, ſupra ad Tab. III. n. 5. ex *Appiano* & *Dione* demonſtravimus, ſolum *Dionis* verba latinè hic repetentes, quæ & affert *Urſinus*; *Forum verò & Templum Veneris Genetricis, (quam ſui GENERIS AUCTOREM ferebat) à ſe condita, Cæſar ſta-*
tim

(68) Vide infra Tab. IX. n. 18.

tim tunc consecravit, multaque ibidem & varia spectanda edidit. Sed rectè *Cl. J. Valens* regerit, *si ipse Cæsar illos sparsisset in vulgus, quid opus in ea fuit nota: Ex Senatus-Consulto?* Hæc potius arguit, illos nummos *à Senatu proficisci*, cusosque fuisse *ejus jussu & auctoritate*, tum *ad Cæsaris originem* (quam *caput Veneris* ab una parte docet) in hominum mentibus *propagandam*, tum in *memoriam victoriarum*, & inprimis *in Africa* feliciter *confectarum*; quas omnino *rerum omnium ubertas ac abundantia*, insigni præsertim *frumenti distributione*, secuta est. De ista verò *Dio* Lib. XLIII: *Ad hunc modum peracto triumpho magnificum Populo epulum dedit, addito extra ordinem frumento, oleoque.* Unde *gratulans Senatus* in *rei memoriam perpetuam* Denarium istum fieri jussisse videtur. Exhibet & illum *Goltzius* Tab. XIII. n. 2. & 4. *Nonnius* Tab. XII. n. 2. & 3. *Ursinus* & *Patinus* T. I. n. 7. in Fam. *Julia* p. 124. *Joh. Valens* Tab. LXXV. n. 48. p. 523. in *Fam. Julia.* Extat etiam in *Thesauro Schwartzburgico.*

NUM. 31.

Caput Cæsaris laureatum lævam versus, ante caduceus, pone lauri ramus, uti T. I. n. 11.

vel

Cajus CAESAR DICTATOR. Caput Cæsaris laureatum dextram versus, pone lituus, uti Tab. I. n. 30.

Lucius LIVINEIUS REGULUS. Taurus cornupeta.

De *aversa cum capite Cæsaris* ad l. c. Tab. I. n. 11. plura jam attulimus. *Adversam* verò Tab. III. n. 11. pertractavimus, quo B. L. ablegamus. *Argenteum* hunc, velut *præstantiorem* ex *Ludovici Savoti* mente (vide XI. Tomum *Grævii R. R.* p. 1307.) exhibet *Goltzius* Tab. XIIII. n. 10. *Nonnius* Tab. XIII. n. 12. quamvis, quod obiter noto, *per incuriam Sculptoris imago bovis ibi inversa adpareat. Ursinus & Patinus* in Fam. *Julia* T. VI. n. 3. p. 133. & in *Gente Livineja* T. I. n. 6. p. 156. *Anton. Zantanus* in *Cæsaris* arg. T. II. n. 8. *J. Valens* in *præstantioribus argenteis* p. 4. & in *nummis Consularibus* in *Fam. Julia* T. LXXIV. 37. p. 518. & in *Fam. Livineja* T. LXXXVI. N. 7. p. 59. *Occo* p. 5. *H. Goltzius* in Fastis *Roman.* 7. p. 59. N. 7. *A. Morellius* in Nummis Consul. p. 177. N. 7. *A. Morellius* in Nummis Consul. in Fam. *Julia.* Tab. VI. N. 3. & in *Livineja.* Tab. I. N. 6. *Joh. Tristanus* Tom. I. p. 31.

NUM. 32.

CAESAR IMPerator. Caput Cæsaris laureatum, lævam versus, pone lituus & simpulum, uti Tab. I. n. 22.

vel

CAESAR IMPerator. Caput Cæsaris laureatum lævam versus, uti T. I. n. 18.

vel

CAESAR COnSul QUINTum DICTator PERPetuo. Caput Cæsaris laureatum dextram versus, pone Lituus, uti Tab. II. n. 38.

Marcus METTIUS. Venus Victrix tunicata & seminuda succinctaque stans, dextra victoriolam, læva hastam transversim tenens, cubitoque clypeo innitens, qui globo impositus est, ad dextrum latus in area litera A.

De *duobus capitibus* locis citatis egimus. Cæterum nummus *hic* cum *nihil* differat ab *illo*, quem supra Tab. III. n. 12. *explicatum* dedimus, nisi quod *Literam A* loco B habeat, eo B. L. remittimus, hoc adjicientes, quod istæ *literæ notæ in Officinis monetariis laborantium*, communiter credantur, ex quo nempè scire potuerint, *quis laborantium* in illa istum *quotque illorum* cuderit, quale quid præcipuè in *Familia Thoria* observare datur, quæ (*uti est in Thesauro Schwartzburgico*) *omnes literas propè totius Alphabeti in nummis exhibet.* Invenitur & hic ipse nummus apud *Goltzium* Tab. VIII. n. 13. *Nonnium* Tab. VII. n. 13. *Ursinum & Patinum in Fam. Mettia* n. 2. *A. Morellius* in Nummis Consul. in Fam. *Mettia* n. 2. & sub Lit. B. *Joh. Valens* in Nummis Consul. T. II. Tab. XCVI. N. 1. p. 131. in *Mettia Fam.* itidem exhibent.

NUM. 33.

CAESAR IMPerator. Caput Cæsaris laureatum, lævam versus, uti T. I. n. 17.

Marcus METTIUS. Venus Victrix stans tunicata & seminuda succinctaque, dextram versus, dextra victoriolam, læva hastam transversim tenet, cubitu sinistro clypeo innitens, qui globo incumbit, ad dextrum latus in area Litera B. quæ nota esse potest certi, in Officina monetaria, Monetarij.

Cum in *præcedenti* allata sint, *quæ* huc facere possunt, & inprimis *Tab. III.* n. 12. *acta agere* hic *nolumus*, addentes saltem, quod illum *valdè obvium nummum* & afferat *Goltzius* Tab. VIII. n. 15. *Nonnius* T. VII. n. 15. *Ant. Zantanus in Cæsaris* arg. T. III. n. 13. *J. Valens in præstantioribus argenteis* p. 4. *Occo* p. 6. *A. Morellius* in Nummis Consul. in Fam. *Julia.* T. II. n. 1.

NUM.

NUM. 34.

CAESAR DICTator QUARtum. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, pone lituus, uti T. I. n. 35.

Marcus METTIUS. Juno Lanuvina in bigis decurrentibus, dextra elata haſtam ſuam vibratura, ſiniſtra clypeum tenens.

De *antica facie* loco citato T. II. Numeri 35. & 35. videndi ſunt, hoc ſaltem monemus, quod cum *Dictator Quartum* in *antica* vocetur, clare id indicare, eundem Anno $\frac{708}{9}$ fuiſſe ſignatum. *Eodem* quippe *anno hanc Dictaturam* eo die quo *tertiam* redux ex Africa victor inierat; ſiquidem illa non anni initio, uti alii Magiſtratus, ſed extra ordinem ſuſcipiebatur. *M. Mettium* ſupra jam Tab. III. n. 12. *IIII. Virum Rei monetariæ* fuiſſe, ex *alio nummo*, pluribusque hujus Tabellæ ſuſpicati ſumus, licet *totidem verbis* id in iis *non* legatur, cum credibile ſit, nonnullis *ſatis fuiſſe, Cæſaris exhibuiſſe vultum ex peculiari Senatus conceſſione*, quod ante quoque non licuerat. *Venerem* præterea iſti communiter exhibent, ſed nunc *Juno Lanuvina* adeſt in *bigis*, (non verò *Palladis ſimulacrum*, ut *Ludov. Nonnius* in ſuo *Commentario* ad *Cæſarem* p. 42. ſuſpicatur, aut *Imperatoris*, uti in *Antonii Zantani* & *Jacobi Biæi* nummis exhibetur) *quæ* ad nullam commodius referri poteſt, quam ad *Ludos Circenſes*, à *Cæſare*, Dictatore, *inſtitutos*, de quo *Suetonius* in *ejus vita* Cap. XXXIX: *Edidit ſpectacula varii generis, munus gladiatorium, Ludos etiam regionatim Urbe tota, & quidem per omnium linguarum hiſtriones; item CIRCENSES, Athletas, Naumachiam.* Cum verò in *Ludis* frequentes *bigarum curſus* eſſent, ideo *Junonem* in *bigis* in nummo obſignavit, de quo more iterum *Suetonius* in *Cæſare* Capite XXXIX: *Circenſibus, ſpatio Circi utraque parte producto, & in gyrum Euripo addito, quadrigas BIGASque & equos deſultorios agitaverunt nobiliſſimi juvenes*; Et in *Domitiano* Cap. IV. docet, quod præter *ſolemnes* (ſine quibus, ex *Lævini Torrentii* mente *Circenſes nulli* peragebantur) *bigarum, quadrigarumque curſus, prælium duplex etiam, equeſtre & pedeſtre commiſerit; ut tamen ſimul Gentis ſuæ originem, quod Lanuvio municipio oriunda eſſet, traderet*, ſicuti in aliis & præcedente etiam *Cæſaris* propoſitam vidimus. Ex *iſto* ſcilicet *oppido*, quod *Julius Cæſar* ex *municipio* vetere Anno 606, *Coloniam fecerat*, dictante *Frontino*: *Lanuvium muro ductum, Colonia deducta à Divo Julio. Ager ejus in limitibus Auguſteis pro parte eſt adſignatus militibus veteranis, & pro parte Virginum Veſtalium lege Auguſtana fuit adſignatus.* Sed poſtea Imperator *Hadrianus* Colonis ſuis agrum adſignari juſſit. Videatur *Onuphr. Panvinius* de *Imperio Romano* p. 382. In more ſiquidem Romanis erat poſitum, *Numina, quæ* præcipuè colebant, in *bigis ac quadrigis ſiſtere*. Iſta verò *Juno*, ut *Cicero* illam in *Libro de Natura Deorum deſcribit, pelle caprina caput tecta & haſta & ſcutulo armata, ac calceolis repandis ornata communiter fingebatur*, quâ ratione & hic in nummo exhibetur, nempè *pelle caprina caput tecta*, & *dextra haſtam vibratura, ſiniſtra verò ſcutulum gerens*. Cultam verò *Junonem Soſpitam Lanuvii* olim fuiſſe, *Livius* teſtis adeſt Lib. VIII. *Dec.* I: *Lanuvinis civitas data, ſacraque ſua reddita cum eo, ut ædes lucuſque SOSPITÆ JUNONIS communis Lanuvinis municipibus cum Populo Romano eſſet*; Et *De ade* III. Lib. 4. *Lanuvii in æde intus Soſpitæ Junonis corvos nidum feciſſe*, inter prodigia refert. Exhibet alias hunc nummum *argenteum* etiam *Goltzius* Tab. XI. N. 1. *Nonnius* Tab. X. n. 3. ubi iterum non poſſumus non monere, *figuram Junonis Soſpitæ in bigis planè, ſicut & totam Tabulam, eſſe inverſam*, adeoque & *falſam anticam cum DIVI JULI*, à *Nonnio* proditam, *æreumque* ab ipſo pronunciatum, cum *argenteus* ſit. *Joh Valens in Fam. Julia* Tab. LXXIV. n. 40. p. 519. *ubi tamen ex incuria Sculptoris non ſolum Lituus, pone caput Cæſaris, omiſſus eſt, ſed & Juno Lanuvina planè non rectè, & abſque pelle caprina, expreſſa eſt, qua ratione* & in *Famil. Mettia* Tab. XCVI. n. 2. p. 132. Tom. II. conſpicitur; itemque *in præſtantioribus argenteis* p. 4. *Ant. Zantanus in Cæſaris* arg. Tab. II. n. 12. ut tamen ibidem M. METELLUS pro M. METTIUS perperam *inſculpi fecerit*, & veluti *Imperatorem Julium in bigis* pro *Junone Soſpita* ſiſtat. *Urſinus* & *Patinus* in *Familia Julia* Tab. V. n. 2. p. 131. ubi pariter *lituus, pone caput Cæſaris, ex incuria Sculptoris omiſſus eſt, rectius repræſentatus in Familia Mettia* n. 1. niſi quod *Junonis Soſpitæ habitus prætermiſſus ſit pariter in utriusque una facie, quem* ſine dubio *ſecutus deinceps eſt J. Valens*, ut diximus, *Jac. Biæus* in Nummis *Imper. Roman.* Tab. II. n. 13. eundem errorem cum cæteris errans, & Imperatorem in bigis cum ſcuto collocans. *A. Morellius* in Nummis Conſul. in Familia *Julia* Tab. V. N. 2. & in *Mettia* N. 1.

NUM. 36.

Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, uti Tab. I. n. 1.

item

Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, ad latus ſ. c. uti Tab. I. n. 3.

vel

CAESAR DICTator TERTium PONTIfex MAXimus. Caput Julii laureatum lævam verſus pone Lituus, uti Tab. I. n. 33.

Lucius MUSSIDIUS LONGUS. Temo, corn copiæ, variis frugibus repletum, impoſitumque orbi, caduceus & albogalerus, ſive apex.

Globus cum *potentiam in terra, clavus*, ſeu *temo, imperium in mari, albogalerus religionem* ſignificet, ſicque religioſum mundi imperium eſt, quid exinde ſequi poteſt aliud, quam *pax* & *felicitas*, cujus ſymbolum *caduceus* eſt; undeque denuò non poteſt non *omnium rerum ubertas* promanare ac *abundantia*, quam *cornucopiæ globo impoſitum* ſubindicat. De hoc rerum omnium abundantia gaudente tempore circa A. V. C. DCCVIII. *hoc* egregio *monumento* teſtari voluit *L. Muſſidius Longus*, *IIII. Vir Rei Monetalis*, (de quo pluribus in ſequentibus nummis) ac uno quaſi intuitu ſiſtere *Terrarum Orbem*, ſub *Julio* Cæſare, *Dictatore* tunc *Tertium*, & *Pontifice Maximo*, (quam dignitatem *aureus* cum hoc typo præfert) tot victoriis in Europa, Aſia, & Africa

frica partis, *justo Regimine, Religione & Pace*, adeoque & omnium rerum *abundantia felicissimum*; sive *pacem & abundantiam* per *mare & terras Populo Romano Cæsaris religione* partam. *Ursinus* longius abit, & existimat (in *Consul. Nummis* p. 131.) *Dearum symbola* in eo fuisse expressa, *quibus* (referente *Plutarcho* in *Cæsare & Dione* Lib. XLVIII.) *Senatus* in *Cæsaris honorem templa* tum *dedicaverat*, eas verò fuisse, CLEMENTIAM, ÆQUITATEM, LIBERTATEM PUBLICAM, CONCORDIAM NOVAM & FELICITATEM. *Felicitatis enim*, inquit, *& Concordiæ symbola sunt cornucopiæ & caduceus: navis gubernaculum & globus ad orbis terrarum Imperium refertur, cujus gubernatio Clementiæ & Æquitati Cæsaris commissa erat: his autem adjectus est apex, cum ad indicandum Cæsaris sacerdotium, (fuit enim, ut diximus, Flamen Dialis) tum ut eo notaretur religio Principis, & Pietas erga Deos immortales*; Sed quod *aliquantum*, ut nobis videtur, *longius quæsita hæcce* videantur, nec *Libertatis Publicæ ullum* in isto *apertum* occurrat *vestigium*, malumus *priori* accedere, quam non satis certis indulgere opinionibus. Offendimus eundem etiam nummum apud *H. Goltzium* & *C. Patinum* in *Fam. Julia* T. V. n. 4. p. 131. *Ant. Zantanum* Tab. II. *Cæs.* N. 2. ita tamen ut globum cruciatum, & infra pileum pro albogalero exhibeat pessimè. *Joh. Valentem* in *præstantioribus argenteis* p. 5. *Jac. Oiselium* T. XV. n. 2. p. 74. *A. Occonem* p. 10. *A. Morellium in Nummis Consul.* in Fam. *Mussidia* T. I. *L. G.* T. *L. Begerum* in *Thesauro Heidelb.* p. 291. *qui* ex *auro* istum sistit, quem *argenteo superfusum* crediderim, cum *adversa caput* pariter *Tabula I.* n. 1. sistat, *aliudque caput, aureus*, ex *Goltzio* infra Tab. X. n. 7. adducendus, plane exhibeat; *Joach. Oudanum* in Potentia Romana Tab. XVIII. n. 2. p. 98, *Æneam Vicum* Tab. II. *Cæsaris* n. 2. *Car. Patinum* in Thes. Mauroceno p. 19. & denique *Com. Mediobarbum* p. 5.

NUM. 37.

Caput Cæsaris laureatum lævam versus, uti Tab. I. n. 1.

item

Caput Cæsaris laureatum lævam versus, pone Lituus & simpulum, uti T. I. n. 8.

item

Cajus Cæsar DICTATOR. Caput Cæsaris laureatum dextram versus, pone Lituus, uti T. I. n. 30.

item

CAESAR DICTator TERTium PONTifex MAXimus. Caput Cæsaris laureatum lævam versus, pone Lituus, uti Tab. I. n. 33.

vel

Cæsar DICTator PERPETUO. Caput Cæsaris velatum & laureatum lævam versus, ante Lituus, pone apex, uti Tab. II. n. 70.

Lucius MUSSIDIUS LONGUS. Temo, cornucopiæ, frugibus plenum, orbique impositum, caduceus & albogalerus.

Videtur iste ex *primâ* cum *anticâ* unus ex iis, qui *initio* statim *decreti honoris signandi cum effigie Cæsaris*, fuêre signati, quod *solum caput laureatum* in eâ compareat, & suffecerit *IIII. Viris, solam imaginem ipsius exhibuisse*, licet *non suam dignitatem (IIII. Viratus)* adjecerint; quamvis etiam *posteriores, ipso* jam *Dictatore*, & *Dictatore Tertium, Pontificeque Maximo* percussi sint. Sunt etiam, qui *primum* sub *TriumViris* R. P. C. flatum existiment; sed nobis *prius* videtur. De *adversa* in *præcedenti* numero à nobis actum est. Sistit insuper hunc Denarium *Goltzius* Tab. XVI. n. 18. *Nonnius* Tab. XV. n. 18. *Ursinus & Patinus* in *Fam. Mussidia* T. I. n. 6. p. 182. & *in Julia* T. V. n. 4. p. 131. *J. Valens* in *Fam. Julia* T. LXXIV. n. 42. p. 521. & Tom. II. Tab. XCIX. n. 1. in *Fam. Mussidia* p. 157. Idemque in *Præstantioribus Argenteis* p. 5. *Patinus* in *Suetonio nummis illustr.* p. 1. *A. Morellius in Nummis* Consul. in *Fam. Mussidia* T. I. n. 6. & Lit. F. & Tab. V. n. 6. *C. Mediobarbus* p. 5. *Levin. Hulsius* in Roman. Imper. serie p. 3. ubi tamen ante faciem *lituum*, pone vero *apicem* expressit *in aversa*, quod ita observasse alios, non meminimus.

NUM. 38.

Caput Cæsaris laureatum lævam versus, uti Tab. I. n. 1.

item

CAESAR IMPerator. Caput Cæsaris laureatum lævam versus, pone stella, uti Tab. I. n. 14.

Lucius MUSSIDIUS LONGUS. Cancelli Comitiorum, sive Comitium, navis instar, in quod per gradus ascenditur, in quo supra duo stantes figuræ togatæ cum tabellis, sortes, sive suffragia, in urnas projicientes, infra cum titulo Veneris CLOACINæ.

M. *Metium, IIII. Virum Monetalem*, in superiori Denario n. 34. hujus Tabulæ vidimus, *Junonem Sospitam Lanuvinam* addidisse, ad denotandam suam ex *Lanuvio Municipio originem*; heic verò *L. Mussidius Longus* obvenit, qui, ut demonstraret pariter suum *a Sabinis ortum*, (69) *Veneris Cloacinæ* memoriam (imprimendo vocem: CLOACINA, intellige *Venus*, quam à *Tatio* Sabinorum Rege, in cloaca repertam, dedicatamque in loco *Comitiorum* fuisse constat) *denario præsenti* inseruit, nisi quoque ad *Comitii exornationem*, quam *à Cæsare factam esse* testatur *Suetonius*, simul respexerit: *Ædilis* (Cæsar) *præter COMITIUM ac FORUM, Basilicasque etiam Capitolium ornavit*; quique gentis *Mussidiæ*, hoc est *plebejæ*, à voce *mussare*, sive submissa voce loqui, *dictæ*, cognomen *Longus* sine dubio à *corporis habitu* acceperat, & sub *Cæsare, Dictatore, IIII. Virum Monetalem*, ut supra jam innuimus, *egerat*, cujus rei indicium est, *quod Cæsaris Dictatoris effigiem nudam absque literis* nummis in *antica* impresserit. Ista verò *Venus Cloacina* à *T. Tatio, SABINORUN Rege*, fuit *consecrata*, ac *dedicata* eo in loco, ubi, depositis armis, *Tatius & Romulus coiverunt*, & ob captas virgines *fœdus* inierunt; qui locus dehinc à *coitione* partium *Comitium*

(69) Eundem typum etiam imprimi fecit, cum *Antonii* capite lævam versus, *pone Lituo*, ante vero: M. ANT. IMP. ITER. in aversa *autem eandem figuram*, his circa literis: M. MUSSIDIUS T. F. LONGUS IIII. VIR. Vide *Goltzii Fastos* p. 183. n. 2. ejusque *Cæsarem* T. XXXVIII. n. 13. & XLVII. N. 2. itemque cum *Concordiæ* capite, addita pone voce: CONCORDIA, quem exhibet *Abrah. Gorlæus* in *Thes. Numism.* T. XXV. n. 3.

tium, (ſicut *Conciones* quaſi *Comitiones*) ut mox ex *Plutarcho* audiemus, dictus fuit. De *pace illa facta* ita *Florus* Lib. I. c. 1. *Sic pax tum facta cum Tatio, & Romulo, fœduſque percuſſum.* De *loco* ipſo *Plinius* ſcribit Lib. XV. c. 29: *Fuit (myrtus) ubi nunc Roma eſt, jam tum, cum conderetur, quippe ita traditur; myrtea verbena, Romanos SABINOSque, cum propter raptas virgines dimicare voluiſſent, depoſitis armis, purgatos in eo loco, qui nunc ſigna VENERIS CLUACINAE habet. Cluere enim antiqui purgare dicebant.* Conſer *Marlianum* in *Topographia Romæ* Lib. III. c. 11. *CLOACINA* autem *Venus* dicta fuit, quod in *Cloaca reperta fuerit iſtius imago*, de qua egregiè *Lactantius* Lib. I. de *falſa Religione* c. 20: *Simulacrum in Cloaca maxima repertum, Tatius conſecravit, & quia, cujus eſſet effigies, ignorabat, ex loco illi nomen impoſuit. Cancellos Comitiorum*, in numino quoque conſpicuos, quod attinet, illis *populus* ſuffragia per pontes, ad tempus conſtructos, laturus *includebatur*, & *pars* erant *Fori Romani concionibus & Comitiis populi* deſtinata; ac ſuper gradus aſcendebant, *tabellam* pro *ſuffragiis*, quam *diribitor* (70) miniſtrabat, in *urnas*, vel *in ciſtas*, demiſſuri, qua ratione & in *denario* expreſſi videntur. Dictum autem fuit *Comitium* à *coëundo*, vel, ut veteres dicebant, *conеundo*, ipſo *Plutarcho* in *Romulo* teſte, qui ita: *Ita pax fit, ut quæ vellent mulieres, manerent apud eos, à quibus tenebantur, ab omni opere & obſequio, præter lanificium, immunes. Communem haberent Romani & SABINI urbem: Roma urbs à Romulo; Romani omnes Quirites à Tatii patria vocarentur; regnum ducibus domi militiæque conſociaretur. Fœdus ubi ictum fuit, hodie quoque à COEUNDO COMITIUM vocatur.* Obſervavit *Ludovicus Nonnius*, in *Commentario Julii Cæſaris* p. 45. iſtum locum *Septa* etiam vocari, in quibus Populus Romanus, ſuffragia laturus, claudebatur, fuiſſeque locum *tabulis concluſum*, & vallatum in *campo Martio*, de quo *Martialis* Lib. IX:

In Septis Mamurra diu multumque vagatus
Hic ubi Roma ſuas aurea vexat opes.

Itemque *Ovilia* fuiſſe dicta, de quibus *Lucanus* Lib. II. 197.

Concidit, & miſeræ maculavit Ovilia Romæ.

Et *Servius* ad *Eclogam I. Virgilii*: *Septa propriè ſunt loca in campo Martio incluſa tabulatis, in quibus ſtans P. R. ſuffragia ferre conſueverat; ſed quoniam hæc ſepta ſimilia ſunt Ovilibus, duo hæc invicem pro ſe ponuntur.* Itemque *Livius* Lib. XXXVI: *Citatis Centuriæ ſenioribus, datum ſecreto in Ovili cum his colloquendi tempus.* Conſentiunt quoque *Dionyſius* Lib. X. & *Plutarchus* in vita *Marii*. Sed prætermittere non poſſumus, quin moneamus, diſcrepare omnino *Comitium* & *Septa*, cum *iſtud* in *Foro* exſtiterit, ac *prope Roſtra*, teſte *Cicerone* in *Oratione pro Sextio*, (71) & *Livio* Libro III, inque *Foro legum cauſa comitia curiata* communiter, quandoque *tributa* habita; *centuriata* & *legum* & *magiſtratuum cauſa* in *campo Martio* habita ſint, in quo *Septa* exſtitere; quamvis *utraque cancellis* gaviſa ſint. *Cancellorum* in *campo Martio Plutarchus* in *Mario*; in *comitio* vero *Cicero* in *Oratione* pro *Sextio* meminit. Qui plura de *Comitiorum* tribus generibus, *curiatis, centuriatis* & *tributis*, h. e. quando *populus* in *curias*, in *centurias*, in *tribus* deſcriptus convocaretur de ferendis ſuffragiis, ſcire cupit, adeat *Caroli Sigonii librum* de *antiquo jure civium Romanorum* Lib. I. c. 17. p. m. 126. & *Onuphrium Panvinium* de *civitate Romana* cap. 53. p. 299. *Nicol. Gruchii* librum de *comitiis Romanorum* Lib. I. c. 5. p. 626. & Lib. 3. c. 5. p. 707. *Pauli Manutii* de *comitiis Romanorum* c. 5. & 6. p. m. 495. Exhibet denique hunc nummum *J. Valens* T. LXXIV. n. 41. p. 520. in *Fam. Julia*, & in *Fam. Muſſidia* Tab. XCIX. n. 2. p. 157. Tom. II. & *in Præſtantioribus Argenteis* p. 1. *L. Begerus* in *Floro Nummis illuſtrato* p. 26. *A. Morellius* in *Nummis Conſul.* in *Fam. Muſſidia* T. I. Lit. E. *A. Rubenius* in *Nummis Arſchotanis*, & *Jacobus Bæus* in Nummis Imper. Roman. ad Auguſtini dialogos Tab. IV. n. 9. 10.

NUM. 39.

Caput Cæſaris laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. n. 1.

item

Caput Cæſaris laureatum, lævam verſus, ad latus S. C. uti Tab. I. n. 3.

TIberius SEMPRONIUS GRACCUS Quæſtor DESIGnatus. Signum cohortis, Aquila legionaria, aratrum, decempeda, ſive agrimenſorum pertica, in area Senatus Conſulto.

Nota *S. C.* in *poſtica* Denarii *parte* addita, in *antica* verò *omiſſa Cæſaris dignitate*, arguere videntur *cuſum fuiſſe* hunc Denarium à *Tiberio* non autem *Tito*, ut *Goltzius & Ludovicus Nonnius legerunt*) *Sempronio Gracchо*, *IIII. Viro Monetali* ſub *Auguſto*, poſt *mortem Cæſaris* in *memoriam deductæ à ſuis Majoribus Coloniæ Carthaginis*, de quo ſuperius jam ad Tab. III. n. 15. uberius à nobis actum eſt, quo B. L. ne Operis moles plus juſto excreſcat, ablegatum cupimus. Eundem ex *argento* Denarium jam vidit, & exhibuit *H. Goltzius* T. XII. n. 6. *Nonnius* Tab. XI. n. 6. *Æneas Vicus* Libro I. Numismatum Imperat. qui tamen pro *decempeda* perperam, neſcio, quem *baculum nodoſum*, velut *clavam*, ſubſtituit, addens in *Commentariis ſuis*, *ſceptrum* illud eſſe, quo præter *Deos*, *etiam Reges & Imperatores & Conſules*, *Exercituumque Præfecti itemque Prætores uti ſoliti fuerint. Urſinus & Patinus* in *Fam. Julia* T. VI. n. 4. p. 133. ſeq. & in *Fam. Sempronia* T. I. n. 3. p. 251. *J. Valens* in *Fam. Julia* T. LXXIV. n. 43. & in *Familia Sempronia* CXXVI. n. 17. ac in *Præſtantioribus Argenteis* p. 4. *Anton. Zantanus* in *Cæſaris* arg. T. II. n. 7. ita tamen, ut S. C. ſit omiſſum. *Occo* p. 10. *A. Morellius* in Nummis Conſul. in *Fam. Sempron.* T. I. n. 3. & A. & in *Fam. Julia*, T. VI. n. 3. *Thom. Dempſte-*

(70) Qui *tabellas populo* per *centurias* miniſtrabat à *diribendis*, hoc eſt, *diſtribuendis tabellis* dictus. *Cicero* in *Oratione poſt reditum in Senatum*: *Quando illa dignitate rogatores, diribitores, cuſtodesque vidiſtis? Rogatores* erant, qui *ciſtas* deferebant *colligendis* per tribus *ſuffragiis*. *Ciſtarum* ejusmodi *cuſtodes nongentos* ſelectos fuiſſe ſcribit *Plinius*, Lib. XXXIII. cap. 9.

(71) Ibi ita: *Cum ferum, comitium, curiamque, multa de nocte armatis hominibus occupaviſſent.* Et de *Q. Fratre*: *Pulſus roſtris in comitio jacuit. Aſconius*: *Erant autem roſtra ad comitium, prope juncta curiæ. Et quando ex roſtris conciones habcrentur, populus in comitio ſtabat.*

Dempſterus in Antiquitatibus *Joh. Roſini* auctis. p. m. 174. Edit. Genev. 1620. 4to. *Antonius Auguſtinus* in Dialogis edit. Roman. in fol. p. 6. qui tamen hanc perigraphen exhibet in poſtica : TI. SEMPRONIUS GRACCUS IIII. VIR. Q. DESIG. in antica vero : DIVI IULI.

NUM. 40.

Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, ad latus : Senatus Conſulto, uti Tab. I. n. 3.

vel

CAESAR. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, pone Lituus, uti Tab. I. n. 13.

Tiberius SEMPRONIUS GRACCUS Quæſtor DESignatus. Signum cohortis, Aquila Legionaria, aratrum, decempeda.

Cum *hic* nihil ab *illo* T. III. n. 15. niſi *metallo*, differat, acta agere nolentes, ſolum addimus, quod & ipſe inveniatur apud *Goltzium* Tab. XII. n. 4. *Nonnium* Tab. II. n. 4. *Alb. Rubenium* in *Nummis Arſchotanis* Tab. III. n. 5. 6.

TABULA V.

EXHIBENS

NUMMOS ARGENTEOS JULII CÆSARIS.

ET EX PARTE ÆREOS MAJORIS MODULI.

NUM. 1.

Cajus CAESAR IMPerator. Caput Cæſaris laureatum dextram verſus, ante lituus, pone guttus, uti Tab. I. n. 21.

vel

CAESAR DICTator PERPETUO. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, uti Tab. II. n. 41.

vel

CAESAR DICTator PERPETUO. Caput Cæſaris laureatum & velatum lævam verſus, uti Tab. II. n. 45.

vel

DIVUS JULIUS. Caput Cæſaris laureatum, lævam verſus, ſupra ſtella, uti Tab. II. n. 59.

vel

DIVO JULIO. Caput Julii laureatum lævam verſus, ſupra aſtrum, uti Tab. I. n. 62.

Publius SEPULLIUS MACER. Venus Victrix ſtans tunicata & ſeminuda, dextra victoriolam, ſiniſtra haſtam puram tenens, adjecto infra ſcuto.

Sunt, in quibus *Jacobus Oiſelius*, & *Ludovicus Nonnius* (quanquam hic *poſterior* de *Venere Victrice* interpretari quoque poſſe, contendere nolit) qui de *Venere Genetrice* intelligendum *præſentem typum* eſſe, credant, quod *iſta* hic *demiſſa tunica*, non genutenus *altè ſuccincta*, compareat; Dehinc quod *iſta* (Venus Genetrix) præcipue *à Julia Gente*, propter *Julum* ab illa deſcendentem, *totique Familiæ originem* dantem, *culta fuerit*, cujus ſingularis cultus quam plurima indicia ſupra T. III. n. 5. attulimus. Sed cum *hæc victoriolam manu geſtet, corporiſque habitus eandem* ab *illa* vix diſcernat, *hæcque* non minus *ac illa* (Venus Genetrix nempe) *notabili cultu Julii Cæſaris* clara ſit, *eandemque armatam annulo inſculptam* geſtaverit, *eaque*, velut *teſſera*, in *Cordubenſi* non ſolum, ſed & *in Pharſalica pugna* uſus fuerit, *Victricem* interpretari omnino mallemus cum *Alb. Rubenio* & *Joh. Valente*. Quid? ſi etiam cum *J. Valente victoriam dextrâ gerere* dicamus, ad *arguendas Dictatoris victorias*, propter quas *Feriæ* non ſolum *inſtitutæ ſunt*, ſed & *ſacrificatum* ipſi fuit, teſte *Dione* Lib. XLV. *Nihil* de *Sepullia* Gente in veterum ſcriptis ſe animadverſiſſe, ſcribit *Fulvius*, itemque *L. Nonnius* & *A. Rubenius*, & ex *iſta* in Hiſtoria *Familiæ obſcuritate* recte *Joh. Valens* conjecit, inter *Plebejas* eandem eſſe referendam. Putat tamen *Urſinus* hunc ipſum *Sepullium Macrum* (quod *cognominis* ſine dubio à *corporis habitu* tulit) vel *ſub Cæſare* jam *rerum potito*, vel *recens occiſo*, ſub *ipſo TriumViratus initio vixiſſe*; Sed rectius *alii* (quod *ejus Denarii* cum *Antonii*, Trium-Viri, *effigie* reperiantur, quos videre licet in *Gente Sepullia*) exiſtimant, ipſum *Auguſti TriumViratus initio nummos iſtos dediſſe*, quamvis & difficillimis iſtis temporibus *IIII. Virorum Monetalium Magiſtratus prorogari potuerit.* Nos exiſtimamus, cum illum velut *Pontificem Maximum* & *Dictatorem Perpetuum* exhibeat, *hunc Denarium*, *vivo adhuc Cæſare*, ſed *extremis ejus temporibus* percuſſum fuiſſe. *Jac. Zabarella* illum in annum DCCV. refert, (quo cum annua Dictatura Tribuniciam poteſtatem in perpetuum accepit) alios tamen *& ſub TriumViratu*

dediſſe. Exhibuerunt aliàs jam hunc Denarium *argenteum Hub. Goltzius* T. VIII. n. 13. *L. Nonnius* T. VII. n. 14. *F. Urſinus* & *Patinus in Fam. Sepullia* n. 3. p. 255. *Joh. Valens* in *Fam. Julia* Tab. LXXV. n. 45. Ubi ex *incuria Sculptoris infra ſcutum omiſſum eſt*, ceu deſcriptio etiam p. 522. docet, & *in Familia Sepullia* T. CXXVIII. n. 2. p. 392. *Ant. Zantanus in Cæſare* T. II. N. 1. *Jac. Oiſelius* Tab. XLIX. n. 1. p. 284. *A. Occo* p. 9. *A. Rubenius in nummis Arſchotanis* Tab. II. n. 24. *G. du Choul* p. 229. *Laur. Begerus* T. II. Theſauri Brand. p. 603. *A. Morellius in Nummis Conſular.* in Fam. Sepullia n. 3. *Jac. Zabarella in Aula Heroum*, ſive *Faſtis Roman.* p. 97. ad annum 705. V.C. *Jac. Biæus* in Nummis Imper. Roman. Tab. III. n. 9. 10. *Joach. Oudanus* in Pot. Romana Tab. LII. N. 1. p. 260.

NUM. 2.

CAESAR IMPerator. Caput Cæſaris laureatum, lævam verſus, pone ſidus Julium, uti T. I. n. 18.

item

CAESAR IMPERator. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, uti Tab. I. n. 17.

item

CAESAR DICTator PERPETUO. Caput Cæſaris laureatum dextram verſus, uti Tab. II. n. 40.

item

CAESAR DICTator PERPETUO. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, uti Tab. II. n. 41.

item

CAESAR DICTator PERPETUO. Caput Cæſaris laureatum & velatum, lævam verſus, uti Tab. II. n. 45.

Publius SEPULLIUS MACER. Venus Victrix ſtans dextra victoriolam, læva haſtam inverſam tenet.

Multis anticis partibus repetitus hic nummus indicio eſt, iſtum vel *eo anno*, quo *Cæſar occiſus* eſt, vel *anno ſequente* à *P. Sepullio Macro*, ſine dubio *tunc IIII. Viro Monetali*, cuſum fuiſſe, cum ſciamus, *hunc Magiſtratum*, velut alios, ſaltem *per annum iniiſſe. Multi*, & ex his *Urſinus*, *Patinus* & *Valens* eò inclinant, *vivente adhuc Cæſare, Officinam monetariam illos exiviſſe*, quod *caput* ejus exhibeant, cui ſingularem hunc *honorem effigiem ſuam nummis imprimendi Senatus detulerat*; dehinc, quod *Laurea iſtud redimitum* ſit, quod ſpecialiter *quoque ipſi erat conceſſum à Senatu*; porro & *Venus Victrix*, ob *victoriam*, quam *manu* geſtat, *ſic dicta*, *exhibeatur*, *fons* non ſolum *ſui generis*, ſed & cui *Templum Cæſar dedicavit, quam armatam annulo inſculptam geſtavit*, eaque pro *teſſera in rebus ſummis plerumque uſus eſt.* Fortè *quem vivum* nummis extulerat, *mortuum* & *iſto celebrare voluit nummo*, qui *ſidus ſuum*, ſive *Cometen*, *pone caput* exhibet, quamvis etiam de *ſidere Julio*, ſeu *Venere*, explicari poſſit; Sed cuique hic liberum eſto judicium. Eſt cæterum hic nummus apud *Goltzium* T. VIII. n. 19. *Nonnium* T. VII. n. 19. *Urſinum* & *Patinum in Familia Julia* Tab. III. n. 7. p. 128. ſeq. & *in Sepullia* n. 1. & 2. p. 255. *Joh. Valentem in Gente Sepullia* T. CXXVIII. n. 1. & 3. p. 392. ſequ. *L. Begerum* T. II. *Theſ. Brand.* p. 603. *Occonem* p. 6. *A. Morellium in Nummis Conſul.* in Fam. Sepullia n. 1. & 2. & in *Julia* Tab. III. n. 7. *Thom. Dempſterum* in Antiquitat. Rom. *Joh. Roſini* p. 177. edit. Genev. 1620.

NUM. 3.

CAESAR IMPerator. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, pone ſtella, uti Tab. I. n. 14.

Publius SEPULLIUS MACER. Venus Victrix ſeminuda & tunicata ſtans, dextrâ victoriolam, ſiniſtrâ haſtam inverſam tenet.

Exiſtimat *Doctiſſimus Urſinus* in de *nummis Conſularibus* libro p. 127. loco infra adducendo, cui & *J. Valens* in *Familia Julia* p. 522. accedit, hunc Denarium propter *adjectum Cometen*, *mortuo* jam *Cæſare* ſignatum à *P. Sepullio Macro* fuiſſe. Sed rectè monuit *Cl. Patinus* l. c. in Familia *Julia*, eundem & *ſidus Veneris* indicare poſſe, quod & ſupra ad Tab. I. n. 14. nos jam monuiſſe meminimus, cujus ſententiæ & *Johannes Triſtanus* eſt, quamquam *laudatus modo Patinus* in *Suetonio* p. 61. *ſidus* iſtud pone caput Cæſaris ad *Cometen*, qui poſt mortem ejus fulſit, *tamen retulerit. Venerem* adjecit, *à qua* non ſolum *originem ſuam Julius* jactabat, ſed & *cui proſperum* rerum ſuarum *ſucceſſum*, & *victoriarum ſummam ſe debere*, profitebatur. Cæterum dant hunc nummum in *Monumentis ſuis Fulvius* & *Patinus* in Fam. *Julia* Tab. II. n. 4. p. 127. & in *ſuo Suetonio nummis illuſtrato* p. 61. *L. Begerus* T. II. *Theſ. Brandenb.* p. 603. *Triſtanus* in *Commentario ad nummos Cæſaris* p. 23. qui tamen *poſticæ partis figuram*, *Sculptoris fortè incuria*, *inverſam planè dedit. Joh. Valens* in *præſtantioribus argenteis* p. 5.

NUM. 4.

CAESAR IMPerator. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, pone ſtella, uti Tab. I. n. 14.

Publius SEPULLIUS MACER. Venus Victrix ſtans ſeminuda & tunicata, dextra victoriolam, ſiniſtra haſtam inverſam tenet, ante in area Litera K.

Et *eundem* à *Sepullio Macro* ſub *TriumViratus initio*, *TriumVirorum juſſu* (quorum quippe ſcopus erat, *necem Cæſaris* vindicare) in *memoriam Cæſaris fuiſſe cuſum*, multa perſuadent. Sed an *ſtella* circa *occipitium ἀποθεωσιν ejus* notet, an *divi-*

nam

nam à Venere originem, vix definiri satis clarè potest. *J. Valens priori* sententiæ accedit, alii *posteriori*. Vide quæ supra ad T. I. n. 14. jam dicta sunt. De cæteris in præcedentibus satis. Exhibet hunc nummum *Goltzius* T. VIII. n. 21. *Nonnius* T. VII. n. 21. *J. Valens in Fam. Julia* T. LXXIV. n. 44. *A. Morellius in Nummis Consul. in Famil. Julia* Tab. II. n. 4. *Ant. Zantanus in Cæsare* T. II. n. 2. *sed addito saltem vocabulo MACER & omissis literis*: P. SEPULLIUS, *quæ forte in suo nummo obliteratæ jam fuerunt.*

NUM. 5.

CAESAR DICTator PERPETUO. Caput Cæsaris laureatum dextram versus, uti Tab. I. n. 40.

item

DIVI JULI. Caput Cæsaris laureatum lævam versus, uti Tab. II. n. 52.

Publius SEPULLIUS MACER. Venus Victrix seminuda & tunicata stans, dextra victoriolam, sinistra hastam transversim tenet, cubitu lævo clypeo imposito, qui globo incumbit.

Sicut *prior*, *Cæsare* adhuc *vivente*, ita *posterior*, *eo mortuo*, videtur percussus, ex quo eo clarius colligi posse auguramur, *P. Sepullium Macrum eo ipso anno IIII. Virum Monetalem egisse*, *quo Cæsar mortuus est*, quod supra etiam innuimus. De *clypeo*, *globo imposito* ad Num. 32. Tab. IV. jam diximus. Habet & illum *Goltzius* T. VIII. n. 22. *Nonnius* T. VII. n. 22. *Antonius Zantanus* T. II. in *Cæsaris* arg. N. 3. ut tamen præcedentes literas nempe P. SEPULLIUS, itemque hastam, in læva plane omiserit.

NUM. 6.

CAESAR DICTator PERPETUO. Caput Cæsaris laureatum dextram versus, uti Tab. II. n. 40.

Publius SEPULLIUS MACER. Venus Victrix seminuda sedens in scuto, pedesque imponens globo, dextra victoriolam, sinistra hastam tenet.

VEnus Victrix hic *quiescens super arma Victoriarum Cæsaris*, *domita præcipua Orbis parte* (quod pedibus subjectus *Globus* arguit) *interstitium denotare videtur*, ex eoque manifestum redditur, *extremis Julii Cæsaris*, *Dictatoris perpetui*, *temporibus* fuisse percussum hunc ipsum *Denarium*. Istum nummum saltem vidit *Goltzius* & sistit illum T. VIII. n. 17. & *Nonnius* T. VII. n. 17. istum sequens.

NUM. 7. & 8.

Publius SEPULLIUS MACER. Desultor pileo tectus, equo effuso cursu decurrens, dextraque flagellum vibrans, sinistra alterum equum secum ducit, pone corona laurea & palmæ ramus.

CLEMENTIAE CAESARIS. Templum Clementiæ quatuor columnarum, tecto ejusdem cono simili.

NOn dubium est, quin hic *desultor memoriam ludorum Circensium*, *à Cæsare editorum*, refricare debeat, de quibus *Cassiodorus in Epistolis*: *Equi desultorii sunt*, *per quos Circensium ministri missos denuntiant exituros*, *ut Luciferi*, *quadam in astris similitudine*, *præcursorias velocitates imitari videantur*; & *Homerus desultoris* jam meminit II. O. v. 679:

Ὡς δ' ὅτ' ἀνὴρ ἵπποισι κελητίζειν εὖ εἰδώς.
Ὅς τ' ἐπεὶ ἂν πόλεων πίσυρας συναγείρεται ἵππους.
Σεύας ἐκ πεδίοιο μεγὰ πρὸς ἄστυ διώκει.
Λαοφόρον καθ' ὁδὸν, θηεῖται δέ τε θῆσαντο
Ἄνδρες ἠδὲ γυναῖκες, ὁ δ' ἔμπεδον ἀσφαλὲς αἰεὶ
Θρῴσκων, ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλον ἀμείβεται, οἱ δ' πέτονται.

Ut quum Vir equis desultoriis uti bene sciens
Qui postquam ex multis, quatuor congregavit equos
Impellens ex campo magnam ad civitatem agitat
Publicam per viam, multique eum admirando
spectarunt
Viri & mulieres; hic autem firmiter secure semper
Saliens, aliquando in alium alternat: illi autem volant.

Clarius *Hyginus*: *Cum* (interfecto Castore) *ipse* (Pollux) *stellam à Jove accepisset*, *& fratri non esset data*, *ideo quod diceret*, *Jovis*, *Castorem semine Tyndarei & Clytemnestram natos: ipsum autem & Helenam*, *Jovis esse filios. Tunc deprecatus Pollux*, *ut liceret ei munus suum cum fratre communicare: cui permisit*, *ideoque dicitur alternâ morte redemtus. Unde etiam Romani servant institutum*, *cum DESULTOREM mittunt*, *UNUS DUOS EQUOS HABET PILEUM IN CAPITE*, *DE QUO IN EQUUM TRANSILIT*, *quod ille sua & fratris vice fungatur. Binos* autem trahebant *equos*, & alternatim ex uno in alterum mirâ celeritate transsultabant. *Corona* & *palmæ* à *tergo victoriam* notant, *præmia* in istis Ludis. *Primis* siquidem *Victoribus palma Lemniscata* tribuebatur, *secundis* autem *absque lemnisco*, quam hic videmus. In *postica Templum Clementiæ* Cæsari *Dictatori*, ob inusitatam per omnem vitam omnibus exhibitam *clementiam* (de qua supra ad Tab. III. n. 24. plura diximus, quæ vide sis) post *ejus* ex *Hispania reditum* anno $\frac{707}{8}$. *erectum* conspicimus, quamvis *qua regionis parte* positum fuerit, dicere nequeat *Onuphrius Panvinius*, & *Alexander Donatus in de Urbe Roma* libro c. 22. p. 785. Dedicatum tamen ipsi fuisse *Clementiæ Templum*, de eo nos certos reddidit *Dio* Lib. XLIV: Καὶ ναὸν αὐτῷ τῇ ἐπιεικείᾳ αὐτοῦ πρωτίστην ἔγνωσαν ἱερέα σφίσι τὸν Ἀντώνιον, ὥσπερ τινα διάλιον, προχειρισάμενοι, h. e. *TEMPLUMque ei CLEMENTIÆ dedicari jusserunt*, *Sacerdotioque ejus Antonium*, *quasi Flami-*

Flaminem Dialem aliquem, præfecerunt. Et *Plutarchus in vita Cæsaris* : Καὶ πότε γε ἐπιεικείας ἱερὸν οὐκ ἀπὸ τρόπου δοκοῦσιν ἵδρυσθαι τῇ περιστάσει ψηφίσασθαι, καὶ γὰρ, ἀφῆκε πολλοὺς τῶν πεπολεμηκότων πρὸς αὐτὸν, ἐνίοις δὲ καὶ φίλοις, καὶ ἀρχὰς, οἷς βούλῳ, καὶ Κασσίῳ προσέθηκεν. h. e. *Ac Clementiæ quidem ædem tunc non immeritò ad honorandam lenitatem Cæsaris decrevisse eos dicas. Quippe hostibus suis multis salutem dedit, nonnullis honores & Magistratus, velut Bruto & Cassio addidit.* Luculentius adhuc *Appianus* de *Bello civili* Lib. II : Καὶ νεὼς ἐψηφίσαντο πολλοὶς αὐτῷ γίνεσθαι, καθάπερ θεῷ, καὶ κοινὸν αὐτοῖς, καὶ ΕΠΙΕΙΚΕΙΑΣ, ἀλλήλοις δεξιουμένων, h. e. *Templa multa tanquam Deo ex Senatus Consulto decreta sunt, & in his unum ipsi, CLEMENTIÆque commune, in quo simulacra eorum jungerent dextras.* Num ergo, quod *Sepullius Macer* etiam *nummum* cum *capite Antonii velato & lituo adjecto* dedit, ipsum sub *Auguris & Flaminis Cæsaris* schemate exhibere voluit? Quid si ergo persuadeamur, *hunc Denarium, M. Antonio hoc anno Consule*, postquam *oratione in Foro contra percussores Cæsaris habita, Populum instigâsset*, ac *ipsis Ludis equestribus, in circo tempore dedicationis Templi Clementiæ institutis, ac celebratis*, (nam *Templum dedicatum nummus* exhibere omnino videtur) à *Sepullio Macro* in *rei hujus memoriam* fuisse signatum? Sistunt præterea hunc nummum in *Monumentis suis Ursinus & Patinus* in Fam. *Julia* T. V. n. 6. p. 131. *Joh. Valens* in *Fam. Julia* T. LXXV. n. 52. p. 525. & in *Gente Sepullia* T. CXXVIII. n. 4. *Levinus Torrentius in Notis ad Suetonium Edit.* Græv. p. m. 89. *Occo* p. 9. *Patinus* in *Suetonio Nummis illustrato* p. 48. *A. Morellius* in Nummis Consul. in *Famil. Julia* T. V. n. 6. *Joh. Harduinus* in Notis ad *Plinium* T. II. p. 44.

NUM. 9. & 10.

PUTEAL CAESAR . . . . CL . . Ædificium quatuor columnarum.

MACER. Desultor pileo tectus, dextraque flagellum tenens, decurrit equo cursu effuso.

Singularis hic nummus est, & minus *obvium Monumentum* sistit, nec meminimus alibi eundem offendisse, nec dicere etiam possumus, ubi *Morellius* illum viderit, cum *signum nullum Possessoris* adposuerit, quod alias ipsi solenne est : interim certo *alicubi* eundem *reperisse*, ex eo etiam colligimus, quod *hunc ipsum nummi typum Nummis* suis *Consularibus* quoque inseruerit, & quidem *Familiæ Juliæ* Tab. V. Lit. E. Nisi dicere velimus ex incuria Monetario conjunctos fuisse hos duos diversorum nummorum typos. Notum verò alias ex Romana antiquitate & nummis plus satis est, *Puteal. L. Scribonii Libonis, Consulis II. cum M. Antonio*, anno DCCXIX. quod equidem *aræ similius* videtur, quam *ædificio*, quodque *situm fuit* in *Foro Romano*, & quidem *è regione statuæ Marsyæ* coronati, ad quam homines litigantes conveniebant, juxta illud *Horatii* Lib. I. *Serm.*

Deinde eo dormitum, non sollicitus, mihi quod cras
Surgendum sit mane, obeundus Marsya.

Inter *Porticum* scilicet *Juliam* & *arcum Fabianum*, juxta *Persii* interpretem, quod vulgo *Tribunal Prætoris Libonis* vocant, de quo Persii Glossæ ita : *Fœneratores ad Puteal Scribonis Licinii, quod est in PORTICU IULIA, ad arcum Fabianum, convenire solebant. Hoc* vero erat *ædificium*, in quo *jus dicebat Prætor*, à *Libone*, vel *propè habitante* sic dictum, vel, quod verisimilius, *ædificatum, aut restitutum* erat, *nomenque* acceperat à *puteo*, qui *inibi* esset; *Puteal* enim *tectum est, quo operitur Puteus.* De eo *Horatius* Lib. I. *Epist.* III.

. . . . . *Forum Putealque Libonis*
Mandabo siccis : adimam cantare severis.

Idemque Lib. II. *Sermon. Sat. 6.*

Roscius orabat, sibi adesses ad Puteal cras.

Itemque *Ovidius:*

Qui Puteal Janumque timent, celeresque Calendas.

Et *Persius Sat.* IV.

Si Puteal multo cautus vibice flagellas.

Nec non testibus *Sixto Rufo de Regionibus Urbis Romæ* Lib. I. p. 33. *Publio Victore, Regione VIII. Dionysio* Lib. III. Ἀρχαιολ. *Georgio Fabricio* de *Urbe Roma* p. 416. edit. Græv. *Barthol. Marliano de Urbis Romæ Topographia* Lib. III. c. 4. *Onuphr. Panvinio Descript. Urbis Romæ* p. m. 295. *Alex. Donato de Urbe Roma* Lib. II. c. 12. p. m. 603. Quodque æri inciſum exhibent *Jac. Biæus* edit. in fol. 1617. Numism. Cæs. Tab. LXVIII. n. 22. *Ursinus & Patinus* p. 7. in *Famil. Æmilia* Tab. I. n. 5. *A. Morellius* in nummis Consul. sub *Familia Æmilia* T. I. n. 5. *Joh. Rhodius* in emendationibus & Notis in Scribonii Largi Compositiones Medicas Patav. 1655. Sed *Cæsaris Puteal* ubi locorum fuerit, de eo *altum* apud *Scriptores* est *silentium*, & futuri temporis hominibus indagandum relinquimus, nisi conjicere velimus in *Foro Cæsaris* exstitisse, *quod* ædificare *incepit in Gallia militans*, area coëmpta H-S. millies, h. e. *vicies quinquies centenis millibus aureorum*, testantibus *Plinio* Lib. XXXVI. c. 15. & *Suetonio* in *vita Cæsaris* c. 26. qui tamen supra id stetisse, memorat; & imprimis *Appiano* Lib. II. de *Bello Civili : Atrium*, inquiente, *Foro circumduxit, quod Romanum Forum esse voluit, non rerum quidem venalium, sed eorum, QUI AD JURA CONVENIRENT.* Nec *Dio* illud prætermisit Lib. XLIII. *Forum Cæsar exstruxerat, quod ab ipso nomen obtinuit, Romano pulchrius.* In *medio hoc Foro Templum Veneri Genetrici ipsum dicâsse*, supra diximus; *ipsumque Forum* ad *sacram viam* fuisse situm, *Ovidius* docet Lib. III. *Tristium* El. I.

. . . . *hæc sunt Fora Cæsaris, inquit,*
Hæc est à sacris, quæ via nomen habet.

Sane si *Bergerium* in de *publicis & militaribus Imperii Romani viis* Libro V. Sect. 7. p. m. 560. edit. Græv. & *Henrici Christiani Henninii Indicem locorum*, quæ in parte *Regionis* VIII. sive *Fori Romani* ad mentem *Bergerii* exhibentur, consulimus, *FORUM CAESARIS cum Basilica Ulpia non procul à Templo Cæsaris situm fuit è regione milliarii aurei ante Fornicem Fabianum.* De eô *Scaliger* in *Eusseb.* p. 145. *Parrhasiusque* in *Epist.* 57. hæc adducunt ex *Augusti Indice:* FORUM. JULIUM. ET. BASILICAM. QUAE. FUIT. INTER. AEDEM. CASTORIS. ET. AEDEM. SATURNI. CAEPTA. PROFLIGATAQ. OPERA. A PATRE. MEO. PERFECI. Ex quibus patet ab *Augusto* demum

demum *Forum Cæsaris* & *Basilicam Juliam* fuisse omni ex parte consummata.

Quæ verò connexio sit inter *equitem Desultorem* cum *Puteali Cæsaris*, non capimus, nisi & in *isto Foro*, aut *in inauguratione Fori ac Putealis illius Ludos quoque à Cæsare exhibitos fuisse*, credere velimus. Vel, quod aliquam veri speciem omnino habet, si, ex mente *Jacobi Gutherii*, in de *Jure Manium* Libro I. c. 4. *loca fulgure tacta*, quæ *attacta*, *fulgurita*, *Bidentalia*, *Obsita*, *Fanatica* dicebantur, nec inspici, nec calcari, ex *Ammiani Marcellini* Libro XXIII. sententiâ, debebant, sed *ara* iisdem, *superimposita* fuit, quæ *Puteal*, vel *Capitium* juxta *Glossam* veterem, πεφάμμενον ἱερὸν φεφυγμὸς, ἱερὸς τόπος πεπεκλισμένος, & juxta *Ulpianum*, *operculum*, dicta fuit, & tunc *fulgur conditum* crediderunt, ita tamen, ut nefas esset *integi*, ut ibi semper *foramine aperto*, *cœlum pateret*; qua de re ibidem non solum *Festum* in verbo *Scribonianum* citat; & ipsum *Scribonii Libonis* nummi ectypum, ære expressum, adfert; colligere inde licet, ejusmodi fortè *fulmine ictum locum*, qui *religiosus* statim, ut audivimus, credebatur, *à Julio Cæsare quoque*, *fuisse ara*, sive, *puteali quodam opertum*, quale quid de *Augusto* quoque novimus, quod *aream* in Palatio à se emptam conservaverit & dehinc *Apollini dedicaverit*, quod de *cœlo tacta esset*, ἐπειδὴ κεραυνὸς ἐς αὐτὸν ἐγκατέσκηψε, inquit *Dio* Libro XLIX. Licet de hujus sensus *Puteali Julii Cæsaris* hactenus, quod sciamus, nihil à *Scriptoribus* memoriæ proditum fuerit.

NUM. 11. & 12.

DIVOS JULIUS DIVI Filius. Capita Julii & Augusti frontibus oppositis, illius laureatum, hujus nudum.

Marcus AGRIPPA Lucii Filius, COnSul DESignatus. In area nummi.

Post *mortem Cæsaris* à *M. Vipsanio Agrippa*, *Lucii* Filio, *Consule tunc designato*, *Augustique amico*, in honorem *Cæsaris* Patris, & *Augusti*, quò & suo *honori simul velificaretur*, fuisse hunc Denarium cusum, intuenti illum facilè patet. Similem typum, si *literas L. F. excipias*, supra jam T. III. n. 16. 17. vidimus, ubi plura huc facientia B. L. deprehendet. De *voce DIVOS* Tab. II. n. 57. egimus. Cæterum nummus hic est apud *Goltzium* T. XVII. n. 7. & *Nonnium* T. XVI. n. 7.

NUM. 12. & 13.

DIVOS JULIUS, DIVI Filius. Capita Julii Cæsaris & Augusti frontibus oppositis, illius laureatum, hujus nudum.

Marcus AGRIPPA COnSul DESIGnatus. In area nummi.

Idem planè *eximiæ raritatis typus*, cum jam à nobis supra Tab. III. n. 16. & 17. expositus sit, & non nisi *metallo* differat, eo B. L. ablegamus, ne actum agere videamur; solum adjicientes, illos, qui eundem jam ediderunt, fuisse *Goltzium* scilicet, Tab. XVII. n. 9. *Nonnium* Tab. XVI. n. 9. & *J. Valentem* in *præstantioribus argenteis* p. 7. & in *Nummis Consularibus* sub Gente *Vipsania* Tab. CXLVII. n. 2. *Jacob. Biæum* in Nummis Cæsar. Tab. III. n. 5. 6. *A. Morellium* in *Nummis Consul.* in Fam. *Vipsania* n. 1.

NUM. 14.

DIVI JULI. Caput Cæsaris laureatum lævam versus, pone lituus, uti Tab. I. n. 53.

item

DIVO JULIO. Caput Cæsaris laureatum lævam versus, ante Lituus, pone stella, uti Tab. II. n. 61.

Quintus VOCONIUS VITULUS. Vitulus gradiens.

Hunc nummum in *argento rarissimum* à *Q. Voconio Vitulo*, tunc *IIII. Viro Monetali*, post *Dictatoris mortem*, anni *sequentis initio*, in *ejus honorem fuisse signatum*, ex *elogio DIVI* apparet. *Lituus* additus est, ut declaret *Sacerdotales dignitates*, quibus splenduit, *dum vixit*. *Ejusdem typi nummus*, *metallo* saltem differens, cum supra Tab. III. n. 18. jam *adfuerit*, eo B. L. remittimus, observantes illos tantum, qui eundem jam antè typis mandârunt, fuisse, *Goltzium* scilicet T. XIV. n. 3. *Nonnium* Tab. XIII. n. 1. ubi tamen, quod obiter moneo, *figura vituli*, *incuriâ Sculptoris*, *inversa sculpta est*. *Ursinum* & *Patinum* in *Familia Julia* T. V. n. 8. p. 131. & in *Gente Voconia* T. I. n. 2. p. 299. *L. Begerum* T. II. n. 2. *Thes. Brandenb.* p. 602. *Joh. Valentem in Fam. Julia* Tab. LXXV. n. 46. & in *præstantioribus argenteis* p. 6. *Occonem* p. 7. *Alb. Rubenium* in *nummis Croyjaci Ducis* T. II. n. 19. 20. *Ant. Zantanum* T. II. *Cæs.* n. 4. *A. Morellium* in *Nummis Consul.* in Fam. *Voconia* n. 2. & in *Julia* T. V. n. 8.

NUM. 15.

Caput Cæsaris laureatum lævam versus, uti T. I. n. 1.

Quintus VOCONIUS VITULUS Quæstor DESIGNatus. In area: Senatus Consulto.

Hunc *Denarium* à *Q. Voconio Vitulo*, *vivente* adhuc *Cæsare*, & *ab hoc Quæstore designato*, cusum existimat *Ursinus*, quod ipse, post subactam Hispaniam, *Quæstorum numerum ad quadraginta auxerit*, id testante *Dione* XLIII.: Ἀεὶ μὲν γὰρ οἱ μὲν ἄλλοι ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα, ταμίαι δὲ τεσσαρεσκαίδεκα, ταμίαι τε τεσσαράκοντα ἀπεδείχθησαν. Πόλεως γὰρ δὴ πολλὰ προσκτησαμένου, τόν τε εἶχεν ὅπως σφᾶς ἄλλως ἀμείψειεν. *Numerus autem*, inquiens, *Magistratuum in reliquis idem, qui ante observabatur, sed Prætores quatuordecim, quadraginta Quæstores facti sunt. Aliam enim Cæsar rationem præstandi ea, quæ multis multa promiserat, nullam habebat*; Dehinc quod *C. Julius* in illo *capite laureato* compareat. Sed rectius fortè cum *J. Valente* statuimus, illum quoque *mortuo Cæsare*, & *sequentis anni sub finem* fuisse signatum, quod in illo *proximè præcedente jam Divus* audiat,

diat, & tamen *nondum fuerit Quæstor Designatus*, hic verò & *eundem typum* repetat, sed addita *nota Designati Quæstoris*, & sine dubio *à Senatu istud jussus*, quod adjectæ *literæ* S. C. persuadere videntur, *Quæstorumque numero* nunc fortè quoque *à Senatu diminuto*.

Dederunt jam alias hunc nummum ex *Ludovici Savoti* mente (vide Tomum XI. *Grævii R. R.* p. 1307.) rariorem, *Hubertus Goltzius* T. XIV. n. 1. *Nonnius* T. XIII. n. 3. ubi tamen figura *Vituli*, *uti tota Tabula*, *incuriâ Sculptoris*, *inversa sculpta est*, *& aversæ* non rectè sunt *indicatæ*. *Ursinus* & *Patinus* in Gente *Julia* T. VI. n. 1. p. 133. & in *Gente Voconia* n. 1. p. 299. *L. Begerus* Tab. II. *Thes. Brand.* p. 602. n. 4. *Joh. Valens in Julia* T. LXXV. n. 471. 522. & in *Gente Voconia* n. 2. p. 569. *Ant. Zantanus* T. II. n. 6. *Hemelarius in Thes. Arschot.* p. 5. Iterumque *J. Valens in præstantioribus argenteis* p. 6. *A. Morellius in Nummis Consul.* in Fam. *Voconia* n. 1. & in *Julia* Tab. VI. n. 1.

NUM. 16.

Caput Cæsaris laureatum dextram versus, pone lituus, uti Tab. I. n. 7.

CAESAR IMPerator AUGUR Pontifex Maximus. Apex, securis, simpulum, culter victimarius, aspergillum.

Inscriptio sicut *ejus dignitates* prodit; ita *impressæ figuræ* & *Sacerdotiorum symbola* easdem *amplius confirmant*, de quibus omnibus supra, & quidem de *Apice*, ad Tab. I. n. 20; De *Securi* ad T. III. n. 7; De *Aspergillo* ad Tab. IV. n. 2; De *Simpulo* ad T. I. n. 8. dictum est. Restat nunc *culter*, quem alii *Secespitam* nominant. Siquidem *Secespita*, juxta *Festum*, *cultrum erat ferreum oblongum*, *manubrio rotundo*, *eburneo*, *solido*, *vincto ad capulum auro*, *argentoque*, *fixum clavis æneis*, *ære Cyprio*, *quo Flamines*, *Flaminicæque Virgines*, *Pontificesque ad sacrificia utebantur*. *Ille* verò *culter*, quo *Popa*, vel *Victimarius*, utebatur *in Sacrificiis*, idem *Festus clunaclum* nominat. *Clunaclum*, inquiens, *cultrum sanguinarium dictum*; *vel quia clunes hostiarum dividit*, *vel quia ad clunes dependet*. Hinc non sine aculeo erat, quod *Tiberius Liboni* sacrificanti *plumbeum cultrum* subjiciendum curaverit, de quo *Tranquillus* cap. 25. in Tib.: *Libonem*, *ne quid in novitate acerbius fieret*, *secundo demum anno in Senatu coarguit*, *medio temporis spatio tantum cavere contentus*. *Nam & inter Pontifices sacrificanti*, *simul pro secespita plumbeum cultrum subjiciendum curavit*. *Secespitæ* figuram si desideras, adeas, si libet, *Claude du Molinet* dans le *Cabinet de la Bibliotheque de Sainte Genevieve* Tab. X. n. 8. p. 22. & *du Choul dans Discours de la Religion des Anciens Romains* p. 321. 322. & *Joh. Sauberti* Librum de *Sacrificiis Veterum*. Ex Tabulæ I. vero num. 8. & 20. patebit uberius, quod *Pontificem M. Flaminem Dialem*, *Auguremque egerit*, quibus in *civilibus* accessit & *Imperatoris titulus*, quem fortibus factis acquisivit, de quo ibidem Num. 14. Exhibet insuper hunc nummum *H. Goltzius* T. XV. n. 6. & *Nonnius* T. XIV. n. 6. *A. Morellius* in Nummis *Consul. Goltzianis* Tab. XIX. n. 1. in *Fam. Julia Jac. Biæus* in *Nummis Cæsarum* Tab. III. N. 14.

NUM. 18.

CAESAR DICTator PERPETUO. Caput Cæsaris laureatum dextram versus, uti T. II. n. 40.

Lucius BUCA. Caduceus & fasces decussatim, manus junctæ, securis victimaria & globus.

Cum *hic* ipse nihil ab *illo* differat, *quem* Tab. III. n. 31. jam dedimus, nisi quod *manus junctæ* & *securis victimaria* aliter sint *dispositæ*, itemque *manuum junctarum alius sit positus*, B. L. eò remittimus, solum addentes quod illum sic sistat *Goltzius* Tab. XVI. n. 19. & *Nonnius* Tab. XV. n. 19.

NUM. 17. 19. 20.

DICtator QUARTum EX Senatus Consulto. Caput Victoriæ alatum, uti n. 17.

vel

DICTator QUARTum. Caput Victoriæ alatum, uti n. 19.

CAESAR IMPerator SEXtum. Victoria in bigis, palmam dextrâ præferens, sinistra frena equorum tenet.

Victoriæ caput alatum victoriam designat *citò partam*, quæ in *Dictaturam Cæsaris* IV. incidit. Obtigit autem isti Anno $\frac{708}{9.}$ quo *ovans ex monte Albano Urbem ingressus est*, de quo jam pluribus T. I. n. 35. egimus. De *postica* nunc. *Imperatorem* verò *Sextum* tunc appellatum fuisse, non solum *circumscriptio capitis* T. II. n. 39. probat, sed & *hic nummus*. *Rationem* ejus supra dicto loco exposuimus, nec ulterius in hac *ipsa denominatione* progressum illum fuisse, *nummi testantur*, sicut nec *ultra IV. Dictaturam*, quæ in *altera facie* legitur, quippe quam *Dictatura perpetua* secuta est. *Goltzius* hunc nummum argenteum exhibet Tab. XI. n. 7. 9. & 12. & *Nonnius* T. X. n. 7. 9. & 10. ubi tamen notes, *omnes figuras & literas*, *incuriâ Sculptoris*, esse inversas, neque *rectum æs*, *neque veras anticas eidem ibidem assignatas A. Morellius* in Nummis *Consularibus Goltzianis* in *Famil. Julia* T. XIX. N. 6. ubi tamen literæ perigraphes minus recte deorsum tendunt.

NUM. 21.

CAESAR DICTator QUARTum. Caput Cæsaris laureatum, lævam versus, pone lituus, uti Tab. I. n. 35.

Lucius MUNATius PLANCUS PRAEFectus URBis. In area.

Cum *ejusdem typi* nummum, *metallo* saltem differentem, supra jam exposuerimus, *Tab. III.* scilicet n. 23. eo B. L. remissum cupimus. Ex

argento

argento pariter exhibet hunc nummum *Goltzius* Tab. XIV. n. 5. & *Nonnius* T. XIII. n. 5. *A. Morellius* in Nummis Consul. in Familia *Munatia* n. 20. De *antica* videndus est numerus 35. Tab. I.

NUM. 22. & 23.

Cajus CAESAR IMPerator, COnSul ITERum. Caput Veneris.

Aulus ALLIENUS PROCONSul. Sicilia sub muliebri figura, nuda stans, dextra triquetram, seu tria crura curva tenens, dextrum pedem navis proræ imponit, sinistri manu demissa, & strophio implicita.

Veneris caput sæpius in *nummis Cæsaris obvium* jam observavimus, tum ob *Cæsaris* ac *Juliæ Familiæ ortum*, quem *ab ipsa* ducebat, tum ob *fortunam belli, quam ab ipsa se habere*, palam profitebatur. Exstare itaque hoc monumentum *illi adblandiens* voluit *Allienus, illo Imperatore secundum per excellentiam* in eodem dicto, (nam alias secundum ordinem jam *Imperator III. Allieni*, Siciliæ *Proconsulis*, *tempore*, audiebat) & tunc jam *Consule II*, quod factum est A. DCCV. quique *Collegam* tunc nactus erat *P. Servilium Vatiam Isauricum*, *eoque tempore*, *quo Pompejum* in campis Pharsalicis superans, *libertati Romanæ frenum injecerat*, & nunc in *Siciliam* profectus erat, in *Africam* transmissurus, ac contra *Scipionem* & *alios partium Pompejanarum Fautores bellum gesturus*. Tunc *A. Allienus* (cujus *Gentem*, quæ *plebeja* fuit, ab *Allio* deductam volunt, quique primo Anno $\frac{700}{1}$. *Tribunus*, Anno $\frac{702}{3}$. *Ædilis Plebis*, Anno $\frac{704}{5}$. *Prætor Urbanus* exstiterat, Anno $\frac{706}{7}$. *Proconsul*) *Siciliæ præfectus fuit*; Et expresse *A. Hirtius* in *Commentario de bello Africo* Lib. V. refert: *Allienum, Proconsulem, Siciliæ præfectum fuisse, bellantique in Africa Cæsari contra Scipionem & Jubam milites submisisse navibus, qui in Sicilia ab ipso relicti fuerant. Deinde*, inquiens, *Cæsar, Allieno, Prætori, qui Siciliam obtinebat, de omnibus rebus præcepit, & de reliquo exercitu celeriter imponendo, datis mandatis, ipse navem conscendit ad VI. Kal. Januar. & reliquas naves statim est consequutus.* Et paulo post: *Allienus interim Proconsule è Lilybæo in naves onerarias imponit Legiones, Decimam tertiam & Decimam quartam, & equites Gallos DCCC. Funditorum, sagittariorumque mille, ac secundum commeatum in Africam mittit ad Cæsarem; quæ naves ventum secundum nactæ, quarto die ad Ruspinam, ubi Cæsar castra habuerat, incolumes pervenerunt. Siciliæ ipsum* præterea *Allienum* præfectum fuisse, indicant præter jam memorata etiam *tria crura incurva & divaricata, quæ manu tenet* in nummo, non *Neptunus* Siculus, (ut *Ursinus*, *Goltzius* & *Nonnius* volunt) sed ipsa *Sicilia Provincia*, sub *muliebri figura*, commune Siciliæ symbolum; unde & olim *Trinacria* dicta, à *tribus* scilicet *Promontoriis*, *tres angulos* formantibus; De quibus *Ovidius:*

Terra tribus scopulis vastum procurrit in æquor,
Trinacris, à positu nomen adepta loci.

Proræ navis dextrum pedem imponit *figura*, ad indicandum, non nisi *navibus adiri posse hanc Provinciam*, seu *maris imperium sibi eandem aliquatenus vindicare.* Sistunt & hunc nummum *Goltzius* T. X. n. 11. *Nonnius* T. IX. n. 8. & 11. ubi tamen & *figuræ & literæ, incuria Sculptoris, inversæ conspiciuntur. Joh. Valens* in *Fam. Julia* T. LXXII. n. 18. p. 518. & *in Alliena* T. IX. n. 1. p. 63. *Ursinus & Patinus in Fam. Julia* T. III. n. 4. p. 128. & *in Alliena* T. I. p. 15. *A. Morellius* in Nummis Consularibus in *Famil. Alliena* N. 1. & in *Julia* Tab. II. N. 4. *H. Goltzius* in Fastis Rom. ad annum 705. p. 178. N. 1.

NUM. 24. & 25.

CAESAR IMPerator QUARTum. Caput Victoriæ alatæ.

Lucius PLANCUS PRAEFectus URBis. Guttus, sive Urceus.

De *postica* abundè ad Tab. III. n. 13. & 14. dictum est. *Anticam* attendimus, in *qua Imperator IV.* salutatur. Ex *Hispania Proprætor primâ* vice *Imperator* appellatus est, teste *Plutarcho*; hinc ad Urbem profectus, Triumphum postulabat, sed non impetravit. *Dehinc Imperator* in *Gallia*, ex qua triumphavit, nominatus est. *Tertio Imperator* dictus est *de Pharnace*, ubi Trophæum erexit; & *Quartum* proclamatus est in *Africa*, contra *Jubam*, Numidiæ Regem, *feliciter dimicans*, de quo pariter *Triumphum* anno $\frac{707}{8}$. egit: *quo tempore* & *L. Plancum denarium hunc dedisse*, credibile est, nempe, *devicto celeriter Juba*, Rege, ut diximus, in cujus rei indicium *Victoria alata* conspicitur. Habet hunc nummum ex *Ludovici Savoti* mente (vide Tom. XI. *Grævii R. R* p. 1307.) rariorem, *Goltzius* Tab. XV. n. 9. & 12. & *Nonnius* Tab. XIV. n. 9. & 12. *Fulvius Ursinus & Patinus* in Famil. *Alliena* n. 1. *A. Morellius* in Famil. *Alliena* n. 1. Nummorum Consul. & *in Julia* Tab. III. n. 4. *Æneas Vicus* Lib. I. *Nummor. Imperator.* Qui etiam *Siciliæ Provinciæ* imaginem sub *muliebri simulacro*, loco *Neptuni*, conspexit, quamvis *Goltzius* sub calcem sui Cæsaris p. 232. pro *Neptuno Siculo* pugnet, quod tamen, si rem justa mentis lance trutinare velimus, utrumque rei veritati non adversetur.

AEREA.

NUM. 26. & 27.

DIVI JULII. IMPerator CAESAR DIVI Filius. Julii & Augusti capita, cervicibus oppositis, illius laureatum, hoc nudum, intermedio palmæ ramo.

COPIA. Navis prætoria.

Magna Virorum doctorum circa *natales* hujus *nummi* disceptatio est. *Tristanus* Tom. I. *Commentarii sui in Cæsaris nummos* p. 18. & *L. Begerus in Thes. Brandenb.* p. 600. easdem in *Thurio, Magnæ Græciæ Urbe*, constituunt, idque ex eâ ratione, quod *Thurium* etiam *Copiæ* dictum, attestante *Strabone*, fuerit; dehinc, quod *unus Palmæ ramus victoriam & Cæsari & Augusto communem, & sine dubio navalem denotet*; *quæ* fortè de *Sexto Pompejo* fuerit, docente id & *navium vastitate*, quam

Dio luculenter satis proponit, qui *turres* etiam in *navi* hic *conspicuas* nominat; *Thurini* præterea à *Sexto Pompejo* obsessi, ab *Agrippa* verò liberati memorentur; ipseque denique *Augustus*, sive *ob originem*, sive *ob victoriam paternam*, *THURINUS fuerit appellatus*; *piscisque affictus navi* omen forte imperii designet, quem ex mari exsilientem *ad pedes ejus se projecisse*, *Dionis* testimonio constet. Erat autem *Thurium*, ut hoc in antecessum adjiciamus, etiam *Thurii* & *Thuriæ* dictum, in *magna Græcia* inter *duos amnes situm*, de quo *Plinius*: *Oppidum Thurii inter duos amnes Crathin & Sybarin, ubi fuit Urbs eodem nomine, Sybaris nempè vocitata* Hanc Urbem *Sybarim*, luxu perditam, *Crotonienses* everterunt; *Athenienses* verò aliique Græci *restituturi*, *illam* in alium propinquum locum *transposuerunt*, & à *fonte* ibidem reperto, cui *nomen* Θυρία erat, *Thurios* vel *Thurium* appellarunt, teste *Diodoro Siculo* Lib. XII. c. 10. *Vicinitas ergo sedis veteris & novæ* fecit, ut *Sybaris* & *Thurii Urbs eadem* viderentur, attestante *Stephani Epitome*: Θούριοι, πόλις Ιταλίας, ἡ πρότερον Σύβαρις, *Thurii Urbs Italiæ*, *prius Sybaris dicta*. Deinde *Romani Coloniam* eo deduxerunt, referente *Livio* Lib. XXXIV. cap. 53. *novo nomine COPIARUM eidem impositio*. *Stephani* Epitome: Ὕστερον ἡ Κωπίαι, *postremum Copiæ adpellata*. Et *Strabo* Lib. VI: *A Tarentinis adflicti ad Romanos confugerunt*, οἱ δὲ πέμψαντες συνέιχεν ὑπαγανδρέσι, μετωνόμασαν Κωπὰς ἀπ' αὐτῶν, *qui ad paucitatem redactis colonos subinittentes*, *Copias Coloniam appellaverunt*. Quod *Onuphrius Panvinius in de Imperio Romano* p. 383. sub *Augusto* post bellum Siculum factum fuisse, omninò credit. *P. Harduinus in Nummis antiquis Populorum & Urbium* p. 297. *Lugduni Galliæ* illius natales collocat, scribens: *Apud Gruterum inscriptio CCC AUG. LUGD. Colonia Copia Claudia Augusta Lugdunensis*, *iterumque alia*: *C. C. COL. LUG.* h. e. *Claudia Copia Colonia Lugdunensis. Nam apud eundem Gruterum p XXX. planissimè legas*: *COLON. COPIAE. CLAUD. AUG. LUGD. Fortè quod ibi Copiæ, hoc est, horrea & Apothecæ forent, in quibus militaris annona condebatur.* Et paulo post: *COPIA non Thuriorum, ut Goltzius falsè existimavit*, (*in Magna Græcia Tab. XXXV.*) *sed Lugdunensium omnino nummus*. *Johannes Valens* verò, vel ex *Plinii* loco Lib. III. c. 4. *Forum Julii*, *Octavanorum Colonia*, quæ *Pacensis* & *Classica*, legi posse literarum disjunctarum interpretatione, credit, ita: C. O. P. I. A. *Colonia Octavanorum Pacensis Julia Augusta*; *Juliam* quidem, ob *priorem Fori Julii appellationem*; *Augustam*, ob *Coloniam legionis Octavæ Augustæ* in *eam ab Augusto deductam*: *Navem* in parte *adversa earum præsidium* ab *Augusto* in Urbe locatum arguere, existimat, cujus meminit *Tacitus* Lib. IV. Annalium: *Italiam utroque mari duæ classes Misenum apud & Ravennam*, *proximumque Galliæ littus rostratæ naves præsidebant*, *quas Actiaca victoria captas Augustus in Oppidum Foro Juliense miserat*, *valido cum remige*; *Palmæ* ramum inter *Julii* & *Augusti capita* in memoriam *Ægypti*, ab *utroque devictæ*, cusum videri; (1) Vel, si, non disjunctis literis, vox una, nomen esse *Urbis*, conjicit, *cujus* apud *Geographos nulla* occurrat *mentio*. At cum *iste conveniat* cum *illo sequenti*, *forma*, *modulo*, rudique *fabrica*, impressæque sint propemodum *eadem figuræ*, *eadem* propè insit *inscriptio*, conjicit exinde porro *Celeberr. Valens*, illum, propter tam memorabilem invicem similitudinem, ad *unam eandemque Urbem* ipsum pertinere nummum, nempè *Valentiam*, quæ à *Julio Cæsare Colonia*, ut in sequenti audiemus, *deducta*, & ab *Augusto* pro *horreo & apotheca*, *in qua militaris annona coacervata*, *electa fuerit*, *ac indè fortè COPIA cognominata*, *situ* Urbis ad id valdè *opportuno*; quod etiam *Navis Prætoria*, ab *altera* parte in nummo expressa, *indicare videatur*; adeoque *in hujus* memoriam *Valentinos* modo cum *consueto Coloniæ titulo*, modo cum *novo COPIÆ cognomine* nummos, Capita *beneficiorum suorum Principum sistentia*, exhibere voluisse. Ut nostram denique proferamus sententiam, salva cujusvis alterius, existimamus, quod cum *literæ COPIA distinctionibus careant*, sive *punctis disjunctæ* (sicut in C. I. V.) *non sint in hoc*, qui in *Thesauro Schwartzburgico est genuino nummo*, & *quem propterea cum cura inspexi*, vix doctis probari satis posse illam, quæ de *Colonia Octavanorum Pacensi* protulit *eruditissimus J. Valens* explicationem, & cum de *cognomine COPIÆ* non constet ex *Auctoribus satis*, an istud habuerit *Valentia*; contra verò ex *Strabone* ostendi possit, *Thurium*, *COPIAS fuisse cognominatum*, nescimus, num ista sententia non præferenda sit? Dum hæc crenæ jam exciderant, incidimus in *Alberti Rubenii Dissertationem de Nummo Augusti*, cum Inscriptione ASIA RECEPTA, in qua deprehendimus, *Doctissimum Virum* ejusdem nobiscum fuisse sententiæ, ibidemque sic scribentem: *Sic in nummis Augusti ROSTRUM NAVIS expressum est ob VICTORIAM SICULAM*; *Sed & adjuncta est META quædam*, *seu OBELISCUS*, *COPIAE Civitatis INSIGNE*, *ut non male animadvertit Tristanus*, *atque in QUIBUSDAM nomen COPIAE adscriptum est*, *in aliis non.* Dedit alias jam illum *Paruta in Sicilia* n. 70. *Tristanus* p. 84. qui *obeliscum*, *& stellam Cæsaris cum Angelono agnovit supra navem*. *Franciscus Angelonus* p. 24. in *la Historia Augusta da Giulio Cæsare infino à Constantino il Magno*, *Joh. Valens* in de *Nummis Coloniarum* p. 6. ubi tamen perperam *caput Cæsaris nudum exhibuit*, cum contra *Angelonus & L. Begerus Thes. Brand.* p. 600. *ex integro prototypo pariter cum Morellio*, *laureatum*. *Piscem* mari affictum vidit *Begerus*, *Valens* omisit, idemque *L. Begerus in Observationibus ad Numismata quædam antiqua eundem produxit* p. 51. ubi tamen *Vox IMP.* infra *minus rectè omissa cernitur*, perinde ac in *Thes. Brand.* l. c. *Thesaur. Maurocenus* c. XI. Nos ex *genuino*, qui in *Thesauro Schwartzburgico* exstat, sic exhibemus, agnoscimusque, *multum interesse*, *genuini nummi exemplar ante oculos habere*. Eadem facie eundem & *A. Morellius* in *Gaza Regia Versalienſi* offendit. *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XXIX. n. 15. *L. Nonnius* in Augusto. Comparebit & infra in *Nummis Augusti* Tab. XXVI. n. 9. 10.

NUM.

(1) Quorsum respicere etiam videtur *Angelonus* in *Historia Augusta* p. 13. scribens: *Ma come la prima, ha nel rovescio una mezza nave, sù la quale sta una Piramide, con la stella, e lettere nel dissotto*: *COPIA*; *così pare, che possa rappresentare, che doppo la vittoria hauuta da Cesare nell'Egitto, denotata nella palma fra le due teste, e nella piramide, delle quali era quel Regno assai copioso &c.*

NUM. 29. & 30.

DIVI IVLIi. CAESAR DIVI Filius, IMPerator. Capita Cæſaris & Auguſti nuda, & ſine laurea, cervicibus oppoſitis.

C. I. V. h. e. ***Colonia Julia Valentia. Navis Prætoria.***

Vix audiendus heic *Franciſcus Mediobarbus*(2) ut nec *Franciſcus Angelonus*, qui in *Hiſtoria Auguſta* p. 14. exiſtimat, poſſe etiam legi has literas: *Colonia Julia Victrix.* (3) Certe *Coloniam Juliam Valentiam* legunt in illo *Adolphus Occo*, *Joh. Valens*, *L. Begerus*: *Valentia vero citerioris Hiſpaniæ in Edetanis*, ut *Ptolomæus* deſcribit, *Urbs*, ſita fuit ad *Turium* fluvium III M. paſſibus à mari, hodie *nomen* etiam cum *Regio ſplendore* retinens. *Originem* ejus habemus in *Livii Epitome* LV: *Junius Brutus*, *Conſul*, *in Hiſpania*, *iis*, *qui ſub Viriato militaverunt*, *agros oppidumque dedit*, *quod VALENTIA vocatum eſt*. Dehinc à *Pompejo Sertoriano* bello deleta eſt, ut tradit *Salluſtius Hiſtor.* Lib. III: *Caſtra*, inquiens, *hoſtium apud Sucronem capta*, & *prælium apud flumen Turiam*, *& Dux hoſtium C. Herennius cum Urbe VALENTIA & exercitus deleti.* Deinde *reſtaurata*, & *Colonia* facta, teſte *Plinio* Lib. III. c. 3. *Regio Edetania amœno prætendente ſe ſtagno*, *ad Celtiberos recedens. VALENTIA Colonia III. M. paſſuum à mari remota. Flumen Turium & tantumdem à mari Saguntum*, *civium Romanorum Oppidum. Illam* ſane à *Julio* Cæſare deductam eſſe, *Juliæ nomen* arguit. Plurimis ſiquidem *Hiſpaniam Coloniis* frequentavit, uti ex *Livii* Lib. IV. *Decad.* 4. liquet: *Tertium Hiſpani genus Romani Coloni ab Divo Cæſare*, *poſt devictos Pompeji liberos*, *adjecti.* Hodie *Valence* audit, & *Turium* flumen incolæ *Guadalayar* vocant, quam ut *Mela* & *Plinius Turium*; ſic *Salluſtius Turiam* appellant. *Valentini* ergo *gratulaturi Auguſto*, *Patris Julii*, *Coloniæ fundatoris*, effigiem *ſuæ* addiderunt. *Prætoria navis* in adverſa aut *dictæ Urbis in mari potentiam*, aut *ejusdem* deſignat *ſitum.* Communicarunt jam ante hunc nobis nummum *Paruta in Sicilia* n. 69. *Joh. Valens in Coloniis* p. 5. & 6. *L. Begerus in Theſ. Brand.* T. II. p. 600. ubi, ſi rectè video, *capitum & literarum poſitus eſt omnino inverſus*, ſi conferantur cum noſtris, *Goltzianis*, *Nonnianis*, *Angeloni & Valentis. Angelonus* p. 24. *Theſ. Maurocenus* c. XI. *Goltzius* Tab. X. n. 12. in *Cæſare*, & in *Auguſto* Tab. XXIX. n. 13. *Nonnius* Tab. IX. n. 10. in *Cæſare*, & in *Auguſto* Tab. XXIX. n. 15. quamvis tum *navem*, tum *literas inverſas*, *incuria Sculptoris*, *dederit*; taceo, *anticas* hujus nummi *poſticæ* planè, uti in cæteris, *non convenire.* Et eſt *in ipſo Theſauro* Regis Galliæ, itemque *Schwartzburgico*, ſed quod dolendum, *Literæ* C. I. V. *diſtinctè cognoſci non poſſunt*, alias nummus notæ optimæ. Comparebit & infra in *Nummis Auguſti* Tab. XXVII. n. 5. 6. Porro & ille comparet in *Franc. Mediobarbo* p. 9. qui tamen in antica CAES. perperam pro CAESAR habet, & quidem ex Muſeo ſuo.

NUM. 28. 31. 32. & 33.

DIVI JULIi. IMPerator CAESAR DIVI Filius. Capita Cæſaris & Auguſti cervicibus oppoſita, illius laureatum, hujus nudum, intermedia palma fructifera, uti Tab. V. n. 28.

vel

DIVI JULIi. IMPerator CAESAR DIVI Filius. Capita Julii & Auguſti cervicibus oppoſita, illius laureatum, hujus nudum, uti Tab. V. n. 32.

vel

DIVI JULIi. IMPerator CAESAR DIVI Filius. Capita Julii & Auguſti, cervicibus oppoſita, illius laureatum, hujus nudum in corona, uti Tab. V. n. 33.

Navis prætoria cum obeliſco, vel potius turre, ſupra ſtella.

Cum *hic* nummus *maximam* non ſolum *conveni-entiam* habeat cum *illo*, quem n. 27. exhibuimus, ſed & *metam*, ſeu *Obeliſcum*, COPIAE civitatis inſigne, oſtendat, uti in præcedente Numero id oſtendimus, ad *Copias*, vel *Thurium*, *eundem quoque referendum putamus*, quorſum quoque B. L. remittimus. Dedit jam ante nummum hunc ipſum *æreum Goltzius* Tab. X. n. 10. in *Julio Cæſare*, & in *Nummis Auguſti* Tab. XXIX. n. 24. & *Nonnius* Tab. IX. n. 12. qui rurſus figuram *navis*, *incuria Sculptoris*, *inverſam exhibuit.* Comparebit & infra in *Nummis Auguſti* Tabula XXVI. n. 11. 12.

(2) Qui iſta ſcribit in *Imperat. Roman.* Numiſm. p. 9. *Colonia Julia Valentia interpretatur ab Occone nummi inſcriptio; quamvis ego ad Coloniam Juliam Victricem, de qua in Auguſto, referendam putem.*

(3) *C. I. V. che per aventura poſſono dire: Colonia Julia Victrix. O pure: Valentia ſeu Victoria.*

TABULA VI.

EXHIBENS

NUMMOS CONTORNIATOS JULII CÆSARIS:

ITEMQUE MAJORIS ET MEDII MODULI ÆREOS.

NUM. I. & 2.

DIVO JULIO. Caput Cæsaris laureatum ac diadematum lævam versus, ad frontem stella, in area Monogramma $\overset{P}{E}$.

ETERNIT. PRincipis. Cæsar in thensa à quadrijugis equis ramis laureis capita ornatis, tracta, dextra coronam lauream & scuticam, sinistra palmæ ramum tenens.

Cum in hac Tabula *Numismata maximi moduli*, qui Italis *Medaglioni* audiunt, nummi alias *inventu rarissimi*, exhibeantur, vel unico verbo præmonuisse, hic sufficiat, illos non *vulgaris & communis pecuniæ loco* fuisse, sed sicuti *modulo, cælatura, rerum & factorum*, quæ exhibent, *præstantia, raritateque alios quosque superant*; ita etiam ab *Imperatoribus amicis & exteris saltem*, Regia quâdam munificentia, *fuisse distributos.* De *Augusto* hunc morem, *Saturnalium tempore*, asseverat *Suetonius*: *Etsi aliquando alias libuisset, modo munera dividebat, & aurum & argentum, modo nummos omnis notæ, etiam Veteres, Regios & peregrinos.* Si vero *αὐθευλιας calculum huic & sequenti* nummo *detrahamus*, non peccaturos nos credimus. Impressa enim tum *nota* $\overset{P}{E}$, quæ, vel gemella, in aliis & *recentioris temporis* nummis occurrit, occasionem præbet suspicandi, in alium finem hujusce generis nummos fuisse destinatos. *Inscriptio* quidem *DIVO JULIO* antiqua est, & *laurea ipsi*, inter *Divos relato*, *adjecta*, in *genuinis* quoque *nummis visitur*; sed quod probè notandum, plane absque DIADEMATE; *hoc* enim *constantissimè renuisse Cæsarem*, & *Antonio* hoc in *Lupercalibus* sibi *conferre* volente, *rejecisse*, sequente universi Populi applausu, supra Tabulâ I. num. I. ex *Plutarcho* in *Antonio* & in *Cæsare*, ac ex *Cicerone* etiam evicimus; *quod* tamen *hic luculentissimè comparet*, certissimo *αὐθευλιας nummi indicio.* Deinde si legantur *ÆTERNITATI PRINCIPIS* subscriptæ *literæ*, quem sensum sine dubio intendit Auctor, *insolitum* illud est in *nummis Julii Cæsaris PRINCIPIS vocabulum*, in *sequentium Imperatorum* nummis magis obvium, quamvis Victoriis, Trophæis ac Triumphis, quos consecutus est, *æternitatem nominis* omnino sibi paraverit, quam *Plinius, Plutarchus* & alii satis deprædicant. (4) Neque & hoc *αὐθευλιας indicium* reticendum est, illo seculo vocabulum *Æternitas* divisis semper literis AE, non *Eternitas*, per *simplex E*, uti in *nummo hic* deprehendimus, *scriptum fuisse. Recentioris artificis manum* præterea *sapit*, quod *coronam lauream* & *scuticam simul dextra teneat*, cum *lauri ramum solum eâdem tenere ipsum in genuinis*, sciamus, neque *palmæ ramum sinistrâ tenere*, in aliis sic offendamus, neque *lauri ramis equorum capita ornata alibi reperiamus.* Vidit horum nonnulla Cl. *Morellius*, propterea de *ejusmodi Conturniatis*, ut vocat, *nummis* in suo *Specimine* p. 44. ex re & verò ita: *Plurimi viri docti disquisiverunt, quo tempore & quam ob causam hac ratione nummi confecti fuerint; nec tamen memini, ab ullo eorum certi aliquid, aut explorati, fuisse prolatum, neque ego in promtu habeo, quod rei huic afferre possit lucem. A circuitu, vel flexu, qui conturnus dicitur, in veteribus chartis, annotante du Cange in Glossario, nomen quidem obtinuisse videntur, peculiaris autem illorum fabrica, à cæteris Romanis nummis omnino aliena est, & quodammodo barbara: tanta tamen in omnibus observatur similitudo, ut eodem tempore omnes conflatos existimare aliquis possit. Materia etiam iis adhibita, diversa est ab aliis nummis, & metallum plerumque usurpatum flavum. Major eorum pars impressas gerit Neronis & Trajani* (adde nunc *Cæsaris*, &, quod alibi observavimus, *Caracallæ & Alexandri Severi*) *effigies, quorum nummi longè plures, quam cæterorum, hac forma conspiciuntur. Omnes ferè capiti, quod exhibent, præferunt præfixam notam ex literis P. & E. junctis* (5) *conflatam; in aliis ramusculus* (6) *conspicitur, in aliis signum aliud; quæ notæ plerumque argenteis laminulis artificiose repletæ sunt. Reperi quosdam, nec ab antica, nec postica parte percussos, aut marculo signatos, sed figuram magno studio & labore incisam ostentantes, quæ in*

(4) Ita enim *Plinius* Lib. VII. c. 25. n. 2. *Idem*, (C. Julius Cæsar) *signis collatis, quinquagies dimicavit: solus M. Marcellum transgressus, qui undequadragies dimicaverat. Nam præter civiles Victorias undecies centena, & XCII. M. hominum occisa præliis ab eo, non equidem in gloria posuerim, tantam, etiam coactam humani generi injuriam: quod ita esse, confessus est ipse, bellorum civilium stragem non prodendo.* Solinus cap. 1. *quinquagies bis eum dimicasse*, notat, *hujus ductibus undecies centum XXX. & duo millia cæsa fuisse hostium*, Vellejus Lib. II. ait: *Amplius XL. millium hominum omnino à Cesare cæsa esse.* Plutarchus numerum hunc auget in *Cæsare*, p. 715. ἑκατὸν μυριάδας ἐν χερσὶν, διὸφθειρεν, ἄλλας δ' ἑπτακοσίας ἐζώγρησεν, *decies centena millia in acie interfecit, tantundem cepit.*

(5) Vide infra in Augusto Tab. XXIII. n. 9.

(6) Exempla hujus pete infra in Augusto Tab. XXIII. N. 11. B.

in quibusdam obductæ sunt argenteis laminis. Quidam notabiles habent Inscriptiones & figuras, quarum nonnullæ risum movent inspicienti, certissimo argumento, eos publica Auctoritate non fuisse cusos. Quis enim conciliabit aversam cum adversa parte nummi, qui caput Neronis, ipsius nomine inscriptum, refert, cujus in altero latere DIVA FAUSTINA MATER exstat? in aliis non minus incongrua reperiuntur alia. Multi nomina & imagines Athletarum, equorum, & similia exhibent; quæ faciunt, ut nummos hos ad athleticum quendam usum destinatos fuisse existimare liceat, nec monetæ locum obtinuisse. Imperatores in illis vix ultra Honorium signatos reperire licet, unde eo tempore cusos existimare aliquis possit. Huc usque Morellius. Refert & *Joh. Harduinus* in Notis ad *Plinium* Libro VIII. c. 42. p. 209. se nummum *Honorii* ex ære vidisse, qui in aversa parte effigiem habuerit *aurigæ insidentis quadrigis, & regentis equos quatuor*; in ora vero in orbem fuisse nomina *aurigæ* & *equorum*, nempe: *EUGENIUS, aurigæ*, postea vero *ACHILLEUS, SIDEREUS, SPECIOSUS, DIGNUS, equorum* scilicet, quod ex *du Cange Historia Byzantina p.* 63. clarefcit. Credimus ergo, *ejusmodi nummos, cujus generis & sequentem esse, ex eodem impresso Monogrammate auguramur*, in *Ludis sequentium Imperatorum, Honorii* scilicet aut *Theodosii*, inque *memoriam priorum, itemque Virorum illustrium, præmiique loco simul fuisse factos*, & *distributos.* Siquidem, rectè censente *Carolo Patino in Epistola ad Johannem Henricum Eggelingium de Numismatibus quibusdam abstrusis Neronis* A. 1681. *Bremæ edita*, item hoc signum $\overset{P}{E}$ non in *Neronis* tantum, quod laudatus existimaverat *Eggelingius*, sed &, ut à *Patino* possessi nummi *testantur*, in *Trajani, Caracallæ, Alexandri Severi*, imo & in *Honorii nummis deprehenditur*, unde *si quis illo tempore istos conflatos credere velit, fortè non erraturus sit.* Nisi cum aliis statuere malit, (7) eos ipsos omnes *Gallieni* temporibus fuisse restitutos, illis nempe quibus *Consecrationes Antecessorum* suorum per nummos in memoriam hominum revocavit, quorsum ducere videtur ratio tum cudendi, tum modus scribendi: ETERNITAS, uti supra observavimus, tum idem finis. Taceo, *Antiquariorum omnium judicio*, & cumprimis *Joh. Valentis* in de *Coloniis* p. 1. *Julii Cæsaris primæ magnitudinis nummos cum sua sola effigie hactenus nondum fuisse observatos.* Denique monemus ex *Thesauro Regio Versaliensi* eum fuisse depromtum, & heic insertum.

Num. 3. & 4.

DIVO IVLIO. Caput Cæsaris laureatum ac diadematum, lævam versus, supra frontem sidus Julium, in area ante faciem Monogramma $\overset{P}{E}$.

Jupiter diademate revinctus in substructione quadam, dextra fulmen, sinistra hastam tenens, ad montem sedet, juxta ipsum in ara stat aquila, ante illum Vir galeatus dextra equum freno retinens, sinistra parazonium tenens.

De *antica* in præcedente actum; *posticam* saltem intuemur. In *hac* sine dubio *Jovis habitu* (cum *Divus* in *antica* audiat, adeoque dextra manu *fulmen*, quasi *suum telum*, plane secundum illud *Martialis* IX. 16.

. . . . . *& tibi, Cæsar,*
Pro jaculo & parma fulmen & ægis erit;

Sinistra *hastam puram*, quod *Jovis Sceptrum* est, tenens, juxta stante *aquila*, *ejusdem* pariter *ave*. *Miles galeatus* sinistra tenens *parazonium*, ante ipsum *freno* retinet *equum*, sine dubio *suum*, qui *ipsum solum ferre* saltem *poterat*, & *qui* ipsi, Augurum interpretatione, *orbis Imperium* portenderat, *ejusdem effigie* ante *Veneris Genetricis Ædem* etiam in *Foro suo* locatâ, siquidem de eo ita *Suetonius* cap. 61: *Utebatur autem equo insigni, pedibus prope humanis, & in modum digitorum ungulis fissis: quem natum apud se, quum aruspices Imperium Orbis terræ significare Domino, pronuntiassent, magna cura aluit, nec patientem Sessoris alterius, primus ascendit: cujus etiam instar pro Æde Veneris Genetricis postea dedicavit.* Item *Dio Cassius* Libro XXXVII. p. 54. 55. πρὸς ἐφέσου, ἵππος τις αὐτῷ ἀξιόλογος ἐν ταῖς τῶν προσθίων ποδῶν ὁπλαῖς, ἔχων ἐχεγύη· καὶ ἐκεῖνον μὲν γενόμενος ἔφερεν, ἄλλον δὲ ἀναβάτην οὐδένα ἀνεδέχετο, *nam præterea, quæ retuli, (quæ animum ejus inflaverant) equus ei quidam fissis in duas partes prioribus ungulis natus erat; IS-que SOLUM CAESAREM EXULTANS FEREBAT, nullum alium sessorem admittebat.* Et *Manasses in Chronico*: Ἵππος βοείαις ἐγκρύψας τὰς πέδας ὡπλισμένος, μόνον δὲ αὐτὸν ἐδέχετο Γάϊον ἀναβάτην, καθάπερ ὁ Ἀλέξανδρον ἵππος ὁ Βουκέφαλος, h. e. *Equus bovis sculptura pedes armatos habens, solum Cajum sessorem ferebat, ut Alexandrum Bucephalus.* Ut taceamus *Plinium*, qui Libro VIII. c. 42. *Histor. Natur.* idem refert. *Nec Cæsaris Dictatoris*, scribens, *quemquam alium recepisse dorso equus traditur; idemque humanis similes pedes priores habuisse, hac effigie locatus ante Veneris Genetricis ædem.* Sunt nonnulli Interpretes, qui & *Statii* verba in *equo Domitiani* huc trahunt *Sylv.* l. I.

Cedat equus, Latiæ qui contra Templa Diones
Cæsarei stat sede Fori, quem tradere es ausus,
Pellæo Lysippe, Duci; mox Cæsaris ora
Aurata cervice tulit.

Sed probe jam notavit *Gevartius* ad *Statium* ex *Plinii* Libro XXXIV. c. 8. *Neronem* hunc Cæsarem esse, qui *Alexandri equum inauravit*, & *suam* ei *statuam* imposuit.

Prætereo, quod *Dio* Lib. XLIII. p. 243. testetur, *JOVIS nomen JULIO palam fuisse impositum*; (καὶ τὸν Δία τε αὐτὸν ἄνθρωποι Ἰούλιον προσηγόρευσαν, *denique Jovis Julii cognomen tum ipsi palam imposuerunt*); in nummis *Augusti Julius* etiam compareat, dextra *aquilam* (velut *Jupiter*) sinistra *hastam puram* tenens, infraque etiam nummum ejus Tab. VIII. n. 8. visuri simus, in qua *aquila aræ insistit*, adstante *Venere.* Cum ergo *equus* Cæsari adducitur, quasi *illum spectaturus*, ex eo confirmatur nostra conjectura, quod *hi nummi distributi fuerint* in *ludis* sequentis *cujusdam Cæsaris*, quisquis etiam ille fuerit, *rei præteritæ* ac *præsentis* tunc memoriam refricaturi. Possidet hunc nummum *æreum Hamburgi D. Hedenus*, & ex ejus benevola communicatione huc insertus fuit. Addidit & illum *A. Morellius* Nummis suis *Consularibus*, & idem *Familiæ Juliæ* Tab. VII. sub Lit. L. intulit.

(7) Vide *Joberti* Introduct. in rem nummariam p. 48. edit. recent. Germ.

ÆS MAGNUM.

NUM. 5. & 6.

Divus JULIUS. Caput ejus laureatum ac diadematum, lævam versus.

Navis Prætoria.

Licet *hic Nummus* ex *Regio Thesauro Versaliensi* à *Cl. Morellio* productus sit, quod adjecta docet *Lilii nota*; ille tamen non uno indicio videtur suspectus, nempè non solum propter *Scriptionem Vocis Divi*, quæ *sola litera D* notata in nullo alio occurrit *Cæsaris nummo genuino*; dehinc quod *diadematum* quoque ac *laureatum ejus caput sistat*, quod tamen diadema constanter renuisse Cæsarem, in *præcedentibus*, & *supra* jam *annotavimus*. *Post mortem*, si genuinus esset, *conflatus sit*, oportet, quod *Divi* elogium sistat. *Navis præterea* in *postica* an *Coloniam transmarinam*, *navibus transvectam*; an *copiam frumenti*, *navibus paratam*, *an Victoriam navalem*, *navibus reportatam*, designare debeat, vix definiri poterit, cum notâ omni διακριτικῇ careat. Exhibet & illum *è Regio Thesauro Vaillant.* in *rarioribus Numismatibus* p. 1.

NUM. 7. & 8.

IMPerator DIVI Filius. Capita Cæsaris & Augusti cervicibus opposita, eaque nuda.

Navis Prætoria.

Post *mortem* quoque *Julii* ab *Augusto* hunc nummum esse cusum, *Divi* elogium prodit, *quo* se *Augustus* pariter, *adoptione facta*, *jactat*. An verò postica ad *Victoriam navalem*, an ad *Coloniam*, quam *Julius* Cæsar primum aliquo deduxit, *ille* vero deinde *repetiit*, spectet, verosimile equidem dici, non luculenter satis probari potest, cum *omni nota destitutus sit nummus*. Asservatur iste in *Thesauro Schwartzburgico*, & *Paruta* quoque illum sistit in *Sicilia* p 74. *Goltzius* in Nummis *Augusti* Tab. XXIX. n. 22. infra in nummis nostris *Augusti* Tab. XXVI. n. 13. 14. comparebit.

ÆS MEDIUM.

NUM. 9. & 10.

EX Decreto Decurionum. Caput Julii nudum.

Colonia Julia Carthago, Anno XXXVI. Caput Augusti laureatum.

Ante omnia observamus ærea mediæ magnitudinis Numismata esse rariora grandioribus (8) Plures sunt *Coloniæ* (9) quibus *deducendis Cæsar æternum nomen* sibi acquirere annisus est. *Apamea*, nempe, *Asta*, (10) *Babba*, *Berytus*, *Carthago*, (11) *Cassandrea*, *Celsa*, *Comana*, *Corinthus*, *Cremna*, *Dertosa*, *Dium*, *Julia Romulensis*, (12) *Hippon*, *Norba*, *Parium*, *Pella*, *Philippi*, *Sinope*, *Valentia* & ignotæ adhuc aliæ *Veteranos* siquidem *suos hac ratione se remuneraturum*, promiserat, teste *Lucano* Libro VII. ubi *Julium* milites suos *sic alloquentem* sistit:

Hæc eadem est hodie, quæ pignora, quæque Penates
Reddat, & emeritos faciat vos Marte Colonos.

Et *Suetonius* cap. 42. refert, *magnum civium numerum bellis disseminatum Lege Julia in Urbem revocâsse, ac debinc octoginta hominum millia in transmarinas COLONIAS distribuisse.* Inter eas præcipuam nominamus *Carthaginem*, Urbem *Africæ*, ad littus jacentem, & Corinthum, quæ diu per *L. Mummium* eversa ac in ruinis jacens, à *Julio Cæsare* anno 710. altero suo Consulatu facta est *Colonia Romanorum*, siquidem de ea ita *Dio* Lib. XLIII. p. 239: Τὴν δὲ Κόρινθον, τήν τε Καρχηδόνα, πόλεις ἀρχαίας, λαμπρὰς, ἐπιφανεῖς, ἀπωλωλυίας, ἤ μὲν ἀπιστίας Ῥωμαίων ἐνέμεινε δεῖν ἀπάντων, h. e. *Corinthum verò Carthaginemque, Urbes antiquas, splendidas, illustres, quæ jam perierant, restauravit, atque ibi Colonias Romanorum deduxit.* Pergit: *Quod ex usu fore censebat: easque pristinis suis nominibus decoravit, restituitque eas memoriæ eorum, qui olim eas habitaverant: ut ostenderet, se nullum adversus loca, nihil de se male merita, ob inimicitias habitatorum, odium exercere. Ita CARTHAGO & Corinthus, quæ Urbes prius uno tempore deletæ fuerant, tunc simul quasi revivisc ere cœperunt, olim claræ rursus futuræ.* Mela Lib. I. c. 7. *Utica & Carthago; ambæ inclitæ, ambæ à Phœnicibus conditæ. Illa fato Catonis insignis, hæc suo: nunc populi Romani colonia, olim imperii ejus pertinax æmula: jam quidem iterum opulenta, etiam nunc tamen priorum excidio rerum, quam ope præsentium clarior.* Quod & confir-

(8) Vide Ludov. Savotum de Nummis antiquis p. 1312. Tom. XI. *T. R. Grævii.*

(9) Quid sit *Colonia*, suggerit nobis Siculus Flaccus in de conditionibus agrorum c. 2. *Coloniæ autem ita dictæ sunt, quod populus Romanus in ea municipia miserit Colonos, vel ad ipsos priores municipiorum populos coërcendos, vel ad hostium incursus repellendos. In his ergo littoribus Romani Colonos miserunt, ut supra diximus, qui eras Italiæ tuerentur. Aliæ deinde causæ creverant. Gracchus Colonos dedit municipiis, vel ad supplendum civium numerum, vel, ut supra dictum est, ad coërcendos tumultus, qui subinde movebantur.*

(10) Ita siquidem *Plinius* Lib. III. H. N. C. 1: *Et à læva Hispalis Colonia, cognomine Romulensis*; & clare *Isidorus* L. XV. c. 8. *Origin.* affirmat, *Julium Romulam à Julio Cæsare nuncupatam.* Gruter. in Inscript. p. 257. QVAE L. AE ROMVLEAE NEGOTIANTES. Hodiernum est *Seville*, Andalusiæ caput.

(11) Vide *Plinium* II. N. Libro III. c. 3. qui eandem *CARTHAGINEM NOVAM, COLONIAM appellat.* Hodie incolis *Carthagena*, quam Dux Pœnorum *Asdrubal* condidit, de quo legendus *Mela* Lib. II. c. 6. scribens: *Præter Carthaginem, quam Dux Pœnorum Asdrubal condidit, nihil referendum est. Plinius* Lib. III. c. 3. *Sicut Carthago* (Colonia) *Pœnorum.* Addit huic *Harduinus*: Duce *Hamilcare*, nunc est illa *Franca de Panedes* in Catalaunia. Sed de hoc alii dispiciant.

(12) De qua adi *Plinium* Hist. N. Lib. III. c. 1. *Aëla, quæ regia dicitur. Melam* L. III. c. 1. *Ptolemæum* Lib. II. c. 4. Hodie vocatur *Xerez della Frontera*, ad amnem *Guadalete*, tetle *Martino de Roa* in Hist. Afric.

confirmat Plinius H. N. Lib. V. c 20. *Lepti, Utica,* & illa *Romani imperii æmula, terrarum orbis avida, Carthagine.* Et lib. V. c. 4. *Colonia Carthago magnæ in vestigiis Carthaginis.* Et *Plutarchus* in Cæsare p. 734: *Sapienis vero se, ut optimo juxta ac fidelissimo custode, benevolentia, populum iterum, epulis & tesseris annonariis delinivit,* τὴ ὃ στρατιωτικὴν, ἀποικίαις, ὧν ἐπιφανεστάτας Καρχηδόνα καὶ Κόρινθον ἦσαν· ἃς καὶ πρότερον ἦν ἄλωσιν, καὶ πάλιν ἦν ἀνάληψιν ἅμα, καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἀμφοτέρας γενέσθαι συνέτυχεν, *militem Coloniis deducendis, quarum fuerunt clarissimæ Carthago & Corinthus: quibus & capi ante & tunc instaurari una eademque tempestate ambabus contigit.* Confer *Strabonem* Libro XVII. p. 833. Ab *C. Graccho* deductos prius Colonos, sed mox majore fama à *Cæsare*, scribit *Solinus* cap. 27. qui hoc ipsum ex *Livii* Libro LX. sumserat. Causam omnem dirimere videtur *Appianus Alexandrinus* qui Libro de *Bellis Punicis* de hoc ipso negotio ita p. 85: *Sed aliquanto post in C. Gracchi tribunatu, exortis in Urbe seditionibus ob inopiam, placuit in Africam mitti Colonorum sex millia Cui Coloniæ cum fundamenta designarentur, in solo dirutæ Carthaginis, lupi signa confuderunt. Quo factum est, ut senatus rem inhibuerit. Rursum aliquanto posterius cum Cæsare, qui adeptus mox victoriam, DICTATOR creatus est, Pompejum in Ægyptum persecutus, inde contra ejus amicos profectus esset in Africam, dicitur in somnis vidisse magnum exercitum appellantem se flentemque: & permotum eo somnio in memoriales tabellas retulisse confestim de CONDENDA CARTHAGINE ET CORINTHO.* (Καὶ αὐτίκα ἑαυτῷ εἰς μνήμην ὑπογεγράφαθαι, Καρχηδόνα συνοικίζειν. Καὶ μετ' ὀλίγον τῶν ὑπάτων αὐτὸν ἐς Ῥώμην περὶ γῆς ἀδιαλύτων, συνέταττεν ὡς πέμψων τοὺς μὲν ἐς τὴν Καρχηδόνα, τοὺς δὲ ἐς Κόρινθον.) *Quo* (Julio Cæsare) *celeriter occiso ab inimicis in Romana curia, filius illius CÆSAR AUGUSTUS, quum forte fortuna tabellas illas reperisset, condidit eam, quæ nunc est, Carthaginem in proximo illius veteris, antiquas devotiones cavens religiosissime.* Cum verò & *Augustus*, filius, *illam denuò*, uti ex *Appiano* jam audivimus, *Colonis* frequentaverit, *grati Carthaginenses* una facie *fundatorem*, capite *nudo*, velut *Divum*; altera *restauratorem* capite *laureato* exhibere hoc nummo rarissimo, &, quod *Julii effigiem* simul contineat, rectè ad *nummos Cæsaris* relato, voluerunt. De repetita illa sub *Augusto Colonorum deductione* clarus pariter apud *Dionem* est locus Libro LII. p. 494. Καὶ Καρχηδόνα ἐπανῳκισεν, ἔτι ὁ Λέπιδος μέρος τι αὐτῆς ᾠκημώκει, καὶ διὰ τοῦτο τὰ δίκαια τῆς ἀποικίας σφῶν λελυκέναι ἐδόκει. h. e. *Carthaginem quoque denuo Coloniam deduxit, quia Lepidus, cum partem ejus habitatoribus orbâsset, jus Coloniæ sustulisse videbatur.* Et *Appianus Alexandrinus* loco supra citato Libr. de Bellis Punic. p. 85. addit: *Eo* (Carthaginem) *Romanorum Colonorum compertum habeo missa* (sub Augusto) *ferme tria millia, reliquos additos è circum vicinis Oppidis.* (Οἰκήτορές τε Ῥωμαίων μὲν αὐτὸν τρισχιλίους μάλιστα πυνθάνομαι, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐκ τῶν περιοίκων συναγαγεῖν) Pergit: *Atque ita Africa redacta in formam provinciæ, Carthago tunc à Romanis diruta, ab eisdem instaurata est, & Colonia facta post annum centesimum & alterum.* *Numerus* proinde *adjectus* XXXVI. *annum à priore deductione* sine dubio notat. Atque hoc saltem hic miramur, quei Cl. C. *Patinus* in *notis ad Suetonium* p. 31. scribere potuerit: *Certum est, ab eodem* (*Julio*) *Carthaginem amplificatam etiam fuisse, & Coloniam factam; at NULLI EJUS SUPERSUNT NUMMI.* Contrarium ex jam dictis omnino constare potest. *Harduinus* etiam hunc in *nummis antiquis Populorum & Urbium* exhibens, eum ad *Cæsaream Mauretaniæ* spectare existimat, ac de eo p. 111. ita: C. I. C. XXXVI. cum *Augusti Capite*, h. e. *Colonia Jol Cæsarea è Cimelio Regio, & in Patini Indice p. 3. Ex parte altera caput Cæsaris Julii Dictatoris E. D. D. Ex Decreto Decurionum. Sic in Babbæ Coloniæ nummo annorum hunc quoque signari numerum vidimus C. I. B. XXXVI.* Sed rectè monuit jam *Doctissimus Valens*, quod, cum *Colonia Jol Cæsarea*, hodie *Alger* dicta, *Augusti* tempore, *Jubæ Junioris Regia*, juxta *Melæ* L. I. c. 6. (13) & juxta *Plinii* Lib. V. c. 2. (14) *à Divo demum Claudio Coloniæ jure donata fuerit; Literæ* istæ C. I. C. *Colonia Jol Cæsarea* minimè interpretari queant. Exhibet hunc nummum, qui in *Thesauro Regis Galliæ* est, & *J. Valens* in *Numismatibus Colon.* p. 2. & 3. & *Harduinus* l. c.

NUM. II. & 12.

LAUS JULIA CORINThus. Caput Julii Cæsaris laureatum.

Lucio CERTO ÆPPIO, Cajo JULIO II. VIRis. Bellerophon Pegaso insidens contra Chimæram pugnat.

Ex *præcedenti nummo*, illicque adducto *Dionis loco* satis constat, *Corinthum Achaiæ* Urbem, in medio *Isthmi Peloponesiaci*, (excisam A. V. C. 708. à Romanis) *Carthaginemque eodem anno Colonias fuisse à Cæsare deductas*, nempe *Anno* 710. ipso Consule quintum & Collega *M. Antonio*, & cum sempiternam *gloriam* in restituenda *Corintho* sibi acquisiverit, rectè in nummo *LAUS JULIA Corinthus audit. Isthmum* pertodere destinâsse *J. Cæsarem Corinthiacum*, Suetonius auctor est, *unaque* absque ullo dubio ex istis *transmarinis Coloniis* fuit, in *quas*, referente *eodem*, *Cæsar octoginta civium millia distribuit* Quod ut eo certius reddamus, firmabimus id adhuc *Dionis* laudati verbis Libri XLIII. p. 238: Ita *Carthago*, scribens, *& Corinthus uno tempore deletæ*, ὥσπερ ἅμα πρότερον καθῃρέθησαν, ὕστερον καὶ πάλιν ἅμα ἀνεῳκίσαντο, καὶ ἤμειλον καὶ αὖθις αὐθήσειν, *tunc simul revivisere cœperunt, olim claræ rursus futuræ.* Itemque *Pausaniæ in Corinth.* c. 1.: Λέγουσιν ἀνεῖναι Καίσαρα, ὃς πολιτείαν πρώτου ἐν Ῥώμῃ, πρώτου τὸν ἐφ' ἡμῶν κατεστήσατο, *restitutam ajunt à CÆSARE* (Corinthum) *eo, qui Romanam rempublicam, ut nunc est, primus constituit.* Ejusdemque ibidem c. 2.: *Ultra Forum Octaviæ Ædes est Augusti sororis, qui Cæsari in Imperio Romano successit, EI nempe, à quo est Corinthus restituta:* Ejusdemque rursus Libro cit. c. 44. *Corinthii omnium maximè novi sunt in Peloponneso; abhinc enim annos fermè ducentos decem & septem COLONIA hæc ab IMPERATORE deducta est.* Quæ temporis computatio omnino ad *Cæsarem* pertingit, cum *Pausanias sub Aurelii Cæsaris temporibus* vixerit. Præterea & *Plinio* Lib. IV. Histor. Nat. c. 5. *Colonia Corinthus* audit. *Ista* verò *Civitas* magna & dives, teste *Strabone*, Lib. VIII. in *australina Isthmi parte* sita, & *Ciceroni totius Græciæ lumen* vocata, à *Romanis* bello Achaico *à Mummio* deleta, sed à *Julio*

(13 Cujus verba: *Jol ad mare aliquando ignobilis, tunc quia Jubæ regia fuit, & quod Cæsarea vocitatur, illustris.*

(14) *Plinii* verba sunt: *Oppidumque ibi celeberrimum Cæsarea,* unaque *antea vocitatum Jol, Jubæ Regia, à Divo Claudio Coloniæ jure donata, ejusdem jussu deductis veteranis.*

Julio Cæsare restituta, *antiquitatem suam jactatura, heroëm suum* nummo impressit, *Bellerophontem* scilicet, *inequitantem, Pegaso, quem domitum* Chimæram aggressuro *Minerva* dederat, si credere velimus *Pausaniæ* Lib. II. *Corinth.* scribenti : Ἀθηνᾶν γὰρ θεῶν μάλιστα συγκατεργάσασθαι τά τε ἄλλα Βελλεροφοντῃ φασὶ, καὶ ὡς ἐπὶ Πήγασον εἰ πτεροδείη, χειρωσαμένῃ τε καὶ ἐνθεῖσα αὐτῇ τῷ ἵππῳ χαλινόν, h. e. *Minervam etenim, ajunt, præ cæteris Diis Bellerophonti cum aliis in rebus opitulantem, tum verò à se domitum fræno jam imposito Pegasum dedisse.* Paulo aliter *Hyginus* Fab. LVII : *Bellerophontem Prætus ad Chimæram interficiendam misit, quæ tripartito ore flammam spirare dicebatur : item prima leo, postrema draco, media ipsa Chimæra.* Chimæra vero *capra sylvestris* est, teste *Hesychio* : χίμαιραν, αἶγα ἀγελαίαν. Quod accurate in nummo expressum offendimus. Siquidem *animal* istud, quod *Bellerophon* hasta petit, prima parte *leonem*, media *capram sylvestrem*, & *postrema*, sive caudâ, *draconem* refert. *Plinio* Libro VII. c. 56. *Histor. Natur. Bellerophon dicitur primus docuisse equo vehi.* Recte hinc *Illustriss. Spanhemius* p. 236. in *De usu & præstantia Numismatum : Pegasus frequens in nummis Corinthiorum insigne, vel solus, vel cum sessore Bellerophonte, modo cum Leone, modo cum Chimæra depugnante.* Alias *Bellerophon Glauci*, Ephyræ Regis, *filius* à Deucalione VI. credebatur, hinc *Horatius* Lib. III. *Carmin.*

Bellerophon Glauco est, Ephyren qui rexerat, ortus;

quamvis apud *Palæphatum de Fabul.* Lib. I. pro *Viro Corinthio* habeatur, pulchro satis atque bono. *Hunc* (Bellephorontem) *equo vehi* docuisse, refert *Plinius* in Hist. Nat. Libro VII. c. 56. Cæterum cum *Pegasus frequentissimus in Corinthiorum nummis*, ipse exinde Πῶλος, *Pullus*, teste *Julio Polluce*, vocatus fuit, καὶ πῶλος scribens, τὸ νόμισμα τὸ Κορίνθιον ὅτι ΠΗΓΑΣΟΝ ἔχει ἐκτετυπωμένον. *Pullus autem dicitur Nummus Corinthius, ideo, quod Pegasum haberet insculptum.* Immo, *Corinthii*, teste *Pausania* in *Corinth.* p. 90. Θέας δὲ μάλιστα ἄξια καὶ τὸ ἄγαλμα τὸ Ἀρτέμιδος, καὶ ὁ Βελλεροφόντης ἔστι καὶ τὸ ὕδωρ ὃ δι' ὁπλῆς ἵππου ῥεῖ Πηγάσου, *Spectatu dignissima sunt, ubi à Dianæ signo discesseris, Bellerophontes, & ex ipsa Pegasi equi ungula manans aqua*, hoc est, *Pegasi etiam statua cum Bellerophonte in areis & templis collocata fuit.* Produxerunt jam hunc *æreum medii* moduli ac *rarioris notæ* nummum, quamvis *mutilum*, cum hâc epigraphe : L. ΑΤΟ .. VLIO II. VIR *Tristanus* T. I. p. 2. & ex hoc Comes *Franc. Mediobarbus* in Nummis Imperat. p. 8. *C. Patinus* in *Thesauro Numism. Imperator.* ex ære mediocri p. 18. & in Indice Nummorum antiquorum p. 2. cum *eadem prope* : L. ΑΤΟ . . IULIO II. VIR. ac in *suo Suetonio nummis illustrato* p. 31. Hunc dehinc secutus *Fabrettus de Col Traj.* C. 1. p. 11. Rectius vero *J. Valens* in *Nummis Colon.* p. 3. ex *Thesauro Regio Parisiensi, uti hoic comparet. Lucas Holsteinius* in Notis ad Stephani Urbes p. 168.

NUM. 13.

LAUS JULIA CORINThus. Caput Julii Cæsaris laureatum, uti Tab. VI. n. 11.

. . . . ERTo NÆPICIO. Cajo JULIO. II. VIRIS. Pegasus.

Ita hic ipse *æreus medii moduli*, exstat in *Thesauro Schwartzburgico*, & *bonæ notæ* videtur nummus. *Istum* a *Corintho* nos accepisse, & *anticæ* titulus: *LAUS JULIA CORINThus*, & *Pegasus* in *postica* impressus persuadent. An verò *TERTius NÆPICIUS*, an *CERTius Næficius* legendum sit, ex defectu priorum literarum, & non satis distincta expressione P. determinari accuratè vix potest.

NUM. 14. & 15.

CORINThi II. VIRIS. Caput Julii laureatum.

Lucio POMPONIO, Cajo IULIO. Caput Augusti nudum.

Pomponiam Gentem, quæ *plebeja* fuit, à *Pompone NUMÆ* Pompilii, Regis, *filio*, traxisse originem, comprobat nummus *L. Pomponii Molonis* apud *Ursinum*, & *Patinum* & alios, *Numam*, sacra facientem, sistens, & clarius *Plutarchus in Numa* : Εἶναι γὰρ ἀπὸ Πόμπωνος τὸς Πομπωνίας, *Pomponis enim esse Pomponios sobolem. Juliam* verò Gentem, *Patritias & Plebejas* familias habentem, ab *Julo, Æneæ filio, trahere originem*, latius supra ad Tab. III. n. 5. deduximus. An verò L. *Pomponius Flaccus, Consul* primum cum *C. Cæcilio Rufo* anno $\frac{760}{70}$. dehinc *Moësiæ ProConsul*, ac tandem $\frac{774}{5}$. *Syriæ Præses*, anno $\frac{785}{6}$. ibidem mortuus, de quo *Eminentissimus Cardinalis Norisius* Dissert. III. de *Cenotaphiis Pisanis* egit, *hujus nostri* fuerit *filius*, suspicari omnino licet, cum *Julius Corinthum* Coloniam deduxerit, *virisque*, qui *præessent eidem*, sine dubio etiam *prospexerit.* An ille? de quo *Appianus* Lib. IV. de Bello civili : *At Pomponius arreptis insigniis Prætorum, & servis excultis in modum apparitorum, Urbem ut Prætor cum lictoribus transiit, ante stipantibus apparitoribus, ne agnoscerentur ab aliis : & ad portam conscenso vehiculo publico, iter fecit per Italiam, omnibus ut Prætorem & Legatum de pace à TriumViris ad Pompejum missum excipientibus, adeo ut etiam triremi publica ad eum transvectus sit. Corinthii* ergo, *gratiam Augusti captaturi*, sub *cujus potestate* tunc erant, *Patris adoptantis & filii adoptati effigiem* nummis impresserunt, adjectis *iis DuumViris*, sub *quorum Magistratu* illi in lucem prodibant nummi. Creabantur autem *DuumViri in Coloniis Romanis quotannis*, veluti *Consules Romæ*, nec Magistratus ille *ultra* prorogabatur. Neque ad hanc dignitatem adspirare poterant, nisi *annum* XLIII. attigissent. Et cum *hi* in *Coloniis Municipiisque* Senatum cogerent, *Curia* ibi dicebatur, quique huc admitterentur, *Decuriones*, ut Romæ Senatores : quæque illi statuissent, *Decurionum decreta*, ut Romæ *Senatus Consulta* vocabantur. Exhibet alias hunc nummum *rarissimum* etiam *Joh. Valens* in *Nummis Coloniarum* p. 5. *A. Morellius* in Nummis Consul. sub Famil. *Pomponia* Tab. IV. n. 1.

NUM. 15. & 16.

CORINThi II. VIRIS. Caput Julii Cæsaris laureatum, lævam versus.

Marco ANTonio HIPPARCHO. Marco NONIO (NOVIO) BASSO. Caput Augusti absque laurea.

Notum est ex Historia, *Corinthios* primum *Antonio* contra Augustum adhæsisse. *Illo* verò

mortuo

mortuo, & *suæ ditionis* nunc facti, ut *aucuparentur ipsius gratiam*, *honorem* ipsi exhiberent, & *gratum* erga *Julium*, eò *qui* olim deduxerat *Coloniam*, *testarentur animum*, sub *his DuumViris*, qui *Corinthum* tunc *administrabant*, nummum hunc *cudisse videntur*. Hinc *Patris Fundatoris* effigiem *anticæ* suorum nummorum, *posticæ Augusti* impresserunt. Et, conjiciente *Doctiss. Valente*, sine dubio *Hipparchis*, *fuit Libertus Antonii*, qui *primus* ad *Augustum* defecit, quod *M. Antonii nomen* suspicari nos facit, de quo ita *Plutarchus* in *Antonio* : ἔστω δὲ Θεόφιλος, Ἱππάρχου πάππος, ὃς πλεῖστον παρὰ Ἀντωνίῳ δυνηθεὶς, πρῶτος μὲν πρὸς Καίσαρα τὸν ἀπελευθέρων μεταβαλόμενος, καὶ ἀπικήσας ὕστερον εἰς Κόρινθον, h. e. *Hic fuit Theophilus*, *HIPPARCHI Pater*, *cujus fuit auctoritas apud Antonium maxima*, *& primus ad Cæsarem ex Libertis ejus defecit*, *ac DOMICILIUM suum post contulit CORINTHUM*. *Nonia* Gens (si non NOVIA, ut suspicabatur in nummo aliquando *Morellius*, qui & propterea eundem etiam *Familiæ Noviæ* in *Nummis* suis *Consularibus* intulit) quæ hoc in nummo occurrit, *Plebeja*, *Bassi cognomen* sine dubio à *sono* habuit. Offendimus hunc *rarioris notæ* ac *medii moduli* nummum *æreum* etiam in Operibus *P. Seguini* Edit. 2. p. 305. *ex Museo Sangenovefæo adjectum*, qui postea ex Museo ibidem R. Patris du Molinet in *Thesaurum Regium* translatus est. Ex hoc comparuit dehinc in *J. Valentis nummis Colon.* pag. 3. & 4. & *Morellii nummis* Consul. in Famil. *Novia* n. 1. Hoc tamen confiteri necesse habemus (etsi *Morellius* in MSto credat, NOVIO in isto legi debere) nos, cum & Rev. *P. Claude du Molinet* dans *son Cabinet de la Bibliotheque de Sainte Genevieve* p. 76. Tab. XX. n. 1. *ære expressum hunc* nummum exhibeat pariter cum literis M. NONIO BASSO M. ANT. HIPPARCO, & *Clar. Valens* cum Seguino illum quoque inspexerint, NOVIOque viderint, credere omnino, sic rectius in eo legi, modò quod Dominus *Molinetus* HIPPARCO pro HIPPARCHO habeat, & posteriori modo quoque legerit Illust. *Seguinus* loco supra citato, licet in explicatione *Hipparcum* vocet. Et nescimus, an non hic ipse noster sit, quem *Fr. Mediobarbus* ex Schedis *Sponianis* sic describit : *Caput Julii laureatum*, Rx. *CORINT. . . . . Caput Augusti* ; *ut verba* cætera neque *legere* possessor potuerit, caputque *Julii* cum *Augusti* permutaverit ; sed de quo Lectori relinquimus judicium.

NUM. 17. & 18.

Caput Julii laureatum, cui à tergo signum impressum videtur cornu copiæ & duplex C (quod vel Cornu Copiæ, vel Cajum Cæsarem indicat) referens.

COLonia IULia BERytus. EX Senatus Consulto. Sacerdos, agens jugum boum, sulcos ducit aratro, ad designandos Coloniæ terminos.

Urbs *Phœniciæ* littoralis, nobis *Berytus*, hodie *Barut*, indigenis *Birout* dicta, *Coloniæ* titulum à *Julio*, ut inscriptio docet, accepit, hinc & ab *eo deductam fuisse*, verò simillimum est. *Carolus Patinus* propterea in *Notis suis* ad cap. 42, *Suetonii*, ejusque verba : *Octoginta civium millibus in transmarinas Colonias distributis* p. 31. ubi hunc nummum affert, ita scribit : *Transmarinarum Coloniarum à Julio Cæsare deductarum duo hic apposuimus monumenta*, *quæ Corinthum indicant & Berytum.* Sed Eminentissimus Cardinalis *Norisius* in *Cenotaphiis Pisanis* Dissert. I. p. 22. & 23. evincere conatur ex *Lapide Ancyrano*, *Strabone* Lib. XVI. (15) *Ulpiano* de *Cens* (16) & *Eusebio in Chronico*, (17) illam Cæsaris *Augusti potius* fuisse *Coloniam*. At, si rem recta judicii lance trutinare volumus, & simul perpendere, quod non solum *nummi hi*, tum *Julii imaginem* exhibentes, & *Coloniæ Symbola*, tum *Juliam* illam, non *Augustam* appellantes, pro *Julio* omnino pugnent, sed & quod *Plinius* Lib. V. c. 20. scribat : *BERYTUS Colonia*, *quæ FELIX IVLIA appellatur* ; rem facilè sic cum *J. Valente* componi posse credimus, si statuamus, quod equidem *Berytus* ob à *Julio primum eò Coloniam deductam*, *Julia* quoque dicta sit ; *Augustus* verò, cum dehinc bonam etiam *Veteranorum militum partem* ex Legionibus *V. Macedonica* & *VIII. Augustâ* eo transmiserit, *Augustæ* nomen quoque tulerit. Hinc legas in nummo *Trajani*, quem ex Parisiensi Thesauro producit *Harduinus* ad l. c. *Plinii* : COL. IVL. AVG. FEL. BER. h. e. COL*onia* IUL*ia* AUG*usta* FEL*ix* BER*ytus*. *Jugum boum* ante se agens *Sacerdos Coloniæ* consueta est *nota*, unde juxta *Isidorum Hispalensem* Lib. XIV. c. 5. non vane conjecere fluxisse derivationem vocis *territorii*, dum *illud vocatum* tradit, *quasi tauritorium*, *tritum bobus & aratro.* Sed *plebejæ*, ut nobiscum opinatur *Raphaël Fabrettus* de *Columna Trajana* cap. 1. Exstat hic nummus insuper eximius apud *Patinum* in *Numismatibus æris medii Imperatorum* p. 18. & *illius Suetonio*, nummis illustrato, p. 31. & in *indice* Numismatum antiquorum p. 2. *ubi tamen infra Literæ EX SC. omissæ sunt*, *incuria sine dubio Sculptoris*, *iis priori in loco additis.* Exhibuit & *J. Valens* in *nummis Colon. p.* 2. Ex *Morellii* Schedis constat possidere & eundem nummum *Cl. D. Dronium.*

NUM. 15. & 19.

CORINThi II. VIRis. Caput Julii laureatum.

Quinto CAECILIO NIGro, Cajo HEIO POLlione. Caput Augusti nudum.

Corinthii, ut diximus, *obsequium suum* & *venerationem Augusto*, Imperatori, *probaturi* multos nummos, *Patris sui* adoptitii cum *effigie*, signârunt, inscriptis *DuumVirorum illorum nominibus*, sub quorum *Magistratu* nummi illi prodibant in lucem, non verò sub quibus *DuumViris illa Colonia fuit deducta*, aut, qui, *DuumViri exstiterunt ad frumentum emendum*, ut alii suspicantur. In hoc *nummo rarissimo Q. Cæcilius Niger*, & *Cajus Hejus Pollio* occurrunt. Gens *Cæcilia*, quæ *Plebeja* fuit, unde nomen traxerit, non eadem Auctorum est opinio. Alii à *parvis oculis*, alii à *cæcutientibus* ; alii à *Cæcade* Troja-

(15) Hic ab *Agrippa*, Augusti genero, vult illam deductam fuisse Coloniam.

(16) Cujus verba sunt ; *Berytensis Colonia Augusti beneficiis gratiosa*, Lib. 50. *Dig. tit.* 15.

(17) Qui & tradit, illam olim binominis fuisse, & *Berœam* quoque fuisse vocatam.

Trojano, Æneæ Comite; alii à *Cæculo*, Vulcani consilio qui Prænestæ ædificavit, deducunt. Quis verò ille sit *Q. Cæcilius Niger* nescirem, sicuti & *Carolus Patinus* in suis Familiis Romanis, hinc incognitum in gente Cæcilia Nigrorum Familiam restitui posse, cujus nullum vestigium sit apud veteres, & *Ezech. Spanheimus* de V. & P. N. p. 521. *ignotum cognomen, nisi in nummis*, existimant, nisi *Cicero* in *Oratione in Verrem* perhiberet, *domo Siculum fuisse*, ac *Quæstorem Verris in Sicilia*, & Auctor B. Hisp. c. 35. ejus injiceret mentionem. Idem *Cicero* ibidem & *Caji Heji*, *alterius Siculi Mamertini* meminit, quem *hunc ipsum Cajum Hejum Pollionem* esse, & dehinc *Corinthum se transtulisse*, *hujusque Urbis Decurionatum*, ut Romæ *Consulatum*, *adeptum esse*, suspicatur *Doctissimus Joh. Valens*. Meminit & utriusque (Cæcilii Nigri & C. Heji) *Plutarchus* in Cicerone, *Asconius Pedianus* argumento in Divinationem Ciceronis. Imo contra eum Cicero illam ipsam orationem de Accusatore Verris constituendo dixit. *Confer Perizonii* Animadvers. Hist. p. 300. 301. Ut adeo hic Niger & Hejus ex Cæcilia Gente videantur Siculi ac Corinthum translati Decurionatum ibidem gessisse. Exhibet illum quoque, ut diximus, *J. Valens* in *Nummis Colon.* p. 3. *A. Morellius* in Nummis Consul. in Famil. *Cæcilia* T. III. n. 7.

NUM. 15. & 20.

CORINThi II. VIRIS. Caput Julii laureatum.

Lucio AEMILIO BASSO, ... Caput Augusti nudum.

Ex *duobus* impressis *DuumVirorum Corinthi nominibus unum* saltem supereſt, donec integrior nummus reperiatur, scilicet *L. Æmilii Bassi Æmiliæ* Gentis, quam *Patriciam insignis antiquitatis ac claritatis*, *Albano* oriundam, à *lepore*, seu *dulci eloquio* nomen accepisse, *Plutarchus in Numa* p. 65. tradit hisce: Ἀπ' ἐκείνε καὶ τῶν Ἀιμυλίων οἶκον ἀναμιχθέντα τῆς Πατρικίας ἐυμαθῆναι φασὶν ὄντως ὑστερίζομένε δ Βασιλέως ἢ ἐν τῆς λέξεως αἰμυλίαν καὶ χάριν, h. e. *ab illo Æmiliam quoque Gentem Patriciis insertam, nomen referunt traxisse, Regemque blando eo nomine expressisse illius in dicendo lepores & venustatem. Festus* verò *Pompejus* Lib. I. de ea ita: *Alii à Mamerco, Pythagoræ filio, descendere volunt, quia primi Æmilii vocati sunt Mamerci.* Alii ad *Ascanium* hujus *Gentis originem* referunt, qui *duos* habuerit filios, *Julum*, à quo *Julii* Cæsares, & *Æmylum*, *Æmiliæ Generis propagatorem.* Et quoad priorem opinionem consentit *Plutarchus* in *vita L. Pauli Æmilii* scribens: Τὸν Ἀιμυλίων οἶκον ἐν Ῥώμῃ τῶν ἐυπατριδῶν γεγενέναι καὶ παλαιῶν, οἱ πλεῖστοι συγγεγραφῆς δμολογῶσιν. Ὅτι ἦ δ πρῶτ@ αὐτῶν, καὶ τῷ γένει ἢ ἐπωνυμίαν ἀπολιπὼν, Μάρκ@ ἦν Πυθαγόρε παῖς δ σοφὸς, δι αἰμυλίαν λόγε καὶ χάριν, Αἰμύλι@ προσαγορευθεὶς, εἰρήκασιν ἔνιοι τ Πυθαγόρε ἢ Νομᾶ δ Βασιλέως παιδευσιν ἀναθέντων, h. e. *Æmiliorum Gentem Romæ Patriciam fuisse, & vetustam plerique consentiunt Scriptores. At eorum Auctorem, qui nomen reliquit familiæ, Mamercum fuisse, Pythagoræ, sapientis illius filium, qui ex dicendi lepore & venustate nomen invenit Æmilii, prædicaverunt nonnulli, qui Pythagoræ Regis Numæ institutionem attribuunt.* De *cognomine* istius BASSUS, altum apud omnes Scriptores est silentium, quod alias & *Betilienæ* & *Cæciliæ* Familiarum cognomen exhibent nummi. Prostat hic *rarissimæ notæ* nummus etiam in *Valentis Nummis Coloniarum* p. 4. & 5. & *A. Morellii Nummis Consul.* in Gente *Æmilia* Tab. II. Lit. G.

NUM. 21. & 22.

Cajo ARRIO, Auli Filio, Cajo AQuilio, Cajo IVLio, Tito ANChario. . . . Caput Julii laureatum, certa nota occipitio capitis impressa.

IIII. VIRIS QUINQuennalibus EX Decreto Decurionum. Aratrum.

A. *Morellius* sic primum: C. ARRI. A. F.... CINI. INO. illius *anticam* posticamque: . . . . II. VIR QUINQ. EX D. D. dedit ex *Thesauro Regio Parisiensi.* Sed *Cl. Valens illam restitutam* in *Coloniis* & *Familiis* hoc modo sistit: C. ARRI. A. F. C. AQ. C. IVL. T. ANC. & ita *eandem* legit: *Cajo Arrio, Auli Filio, Cajo Aquilio, Cajo Julio, Tito Anchario*, quam & nos in repræsentatione nummi sequuti sumus. Adeoque præferre putat *laudatus Auctor memoriam Gentis Anchariæ, plebejæ*, nondum ab *Ursino & Patino* in *Familiarum serie adductæ. Aratrum* Coloniæ, à *Julio* deductæ, symbolum est, licet ex nummo, quænam illa fuerit, exsculpi non possit; *celebrioris* tamen *nominis* exstitit, propter *QuatuorViros Quinquennales*, hoc est, ad *Quinquennium creatos*, seu *singulo quinquennio* noviter *electos*, veluti *Censores Romæ*, quos sistit. Unde etiam *Quinquennales*, fuere dicti. Hinc *Livius* Libro IV. inquit: *Alios Magistratus annuos esse, quinquennalem censuram gravem esse in quibusdam Coloniis.* Ut adeo noster nummus *Corinthi* videatur cusus, ob impressum *Caput Julii Cæsaris*, qui eam *Coloniam* deduxit, uti supra audivimus. *Quatuor* vero creabantur pro *Censura*, inde videmus *IIII. Viros* pro *II. Viris* in *Coloniis* appellatos. *Q. Arrii Cicero* in *Bruto* meminit, & *unum hujus nominis* suum appellat *Vicinum* idem Libro II. epist. XV. ad *Atticum.* Nummum hunc rarissimum *C. Patinus* p. 202. sub *Familia Arria* in *Supplemento Nummorum Consularium*, quamvis saltem cum his literis in *antica*: Q. ARRI. & in *postica* cum his: II. VIR. AQ. EX D. D. *J. Valens* ex Thesauro Versaliensi in *Nummis Coloniar.* p. 7. & in nummis *Consularibus* sub Familia *Arria* Tab. XXII. n. 3. *quoque exhibet.* Secundum *Valentis mentem* illum ex ære incidi curavit *A. Morellius* in Nummis Consul. in Famil. *Arria* n. 4.

NUM. 23. & 24.

Caput Veneris, ante globus.

CAESAR DICTator. Duo cornua copiæ, fascia colligata.

Caput Veneris ad *originem Gentis Juliæ* denotandam additum nummis fuisse, aliquoties diximus, & fusius ad Tab. III. n. 5. *Globus* nisi forte alius cujuscunque demum rei nota est, additus, ad denotandum *orbis imperium*, *Veneris ope & auspiciis* à *Julio Cæsare* sibi vindicatum. Qui verò sub *Cæsare, Dictatore Perpetuo*, bellis quiescentibus, ac restituta pace, *Urbis & orbis fuerit status*, duo *copiæ cornua*

nua designant; nempe *omnium rerum ubertas*, *largaque copia*. Sic equidem nonnulli existimant. Sed nobis potius videtur, *ista locum*, ubi cusus fuit hic nummus, *indicare*, nempe *Valentiam*, Calabriæ civitatem, *Hipponium* vocatam ob fertilitatem territorii illius; & quidem, quod non solum *locus* à *Gelone*, Siciliæ Tyranno, ab ipso prope *Hipponium* exstructus, *Cornu Copiæ* vocatus fuerit, ut refert *Duris Samius* apud *Athenæum* Libro XII; sed & quod *alia Numismata istius Urbis duo Cornua Copiæ* præferant, cum adscripto nomine: VALENTIA, in quo ipso & *A. Rubenium* habemus consentientem. Vulgavit & illum antè *Goltzius* Tab. XIII. n. 6. & 9. itemque *Nonnius* Tab. XII. n. 6. & 9. *A. Rubenius* in *Dissertatione* de Nummo Augusti, cujus Inscriptio: ASIA RECEPTA, p. 1366. edit. *J. G. Grævii* Thes. Antiq. Rom. T. XI. *A. Morellius* in Nummis Consularibus *Goltzianis* in Fam. *Julia* Tab. XIX. N. 23.

TABULA VII,

EXHIBENS

NUMMISMATA JULII CÆSARIS,

EX ÆRE MEDIO; ITEMQUE GOLTZIANOS.

NUM. 1.

Caput Veneris, subtus COR., Corinthum significans.

Quinto CAECILIO NIGRO, Cajo HEIO PAULlione II. VIRis. Bellerophon equo insidens Chimæram impugnat.

Veneris caput in *antica* propterea additum existimat Illustrissimus *Spanhemius* in de *Usu & præstantia Numismatum* p. 237. quod *Corinthus Urbs* olim, & præcipuè ab elegantissimo Oratore *Dione Chrysostomo* in *Corinthiaca* venustè appellata fuerit *omnium Urbium*, *quæ sunt*, *aut quæ fuerunt*, *venustissima*, πόλις τῶν ὄντων τε καὶ γεγενημένων ΕΠΑΦΡΟΔΙΤΟΤΑΤΗ; *Veneris* etiam *Fanum* apud *Corinthios* exstiterit, *cultuque* singulari habita dea fuerit, testibus *Strabone*, *Pausania* aliisque. Sed, uti supra *eosdem DuumViros* in alio nummo, nempè Tab. VI. n. 15. & 19. vidimus, in cujus *antica Cæsaris facies* visitur: sic in hoc nummo non inepte cum *J. Valente* & ex sententia *Morellii* statuere licebit, *Veneris faciem esse propterea adjectam*, ut *memoriam* refricet *deductæ à Cæsare Corinthum Coloniæ*, adeoque in *ejus honorem* additam remur, cum sciamus, *à Venere* per *Julum*, *Æneæ* filium, *originem se trahere*, toties totiesque jactâsse *Cæsarem*. Constetque nunc, hos qui vel liberti, vel filii libertorum fuere apud *Juliam familiam* sub *Julio Cæsare*, DuumViros egisse *Corinthi*, adeoque ad *nummos Coloniarum* potius, si rectè rem æstimemus, quam ad *Consulares*, spectare. De *Bellerophonte*, Heroe ipsorum, dictum est alibi, nempe quod Glauci, Ephyræ Regis, filius fuerit creditus, quanquam juxta *Palæphatum* de Fabulis Lib. I. vir fuerit *Corinthius*, bonus pulcherque, ex quo fabula de concertatione ejus cum Chimæra postea conficta. Diximus perinde & de duobus *istis DuumViris*. *A. Morellius* heic primum in *Antica* caput *Veneris* absque literis: COR. subtus, itemque in *postica* CAECIL. NIG. C. HEIO. modo subtus II. VIR sculpi fecerat; sed idem nummus nobis videtur, qui à *Goltzio* sistitur Tab. XII. n. 2. & 3. & *Nonnio* T. XI. n. 2. & 3. quamvis COR. sub capite Veneris deprehendatur & *literæ* in isto plenius sic legantur: Q. CAECIL. NIGER. C. HEIO PAULlione (ut *Goltzius* interpretatur) II. VIRis. In *Nonnio* verò VIR. pro II. VIR. *infra deprehendatur*. Nos *Goltzium* sequuti sumus, qui integrum nummi exemplar, ceu ipse sub calce *sui Cæsaris* p. 232. testatur, apud *Laurinum* inspexit, ubi *ita omnino perigraphe* habuit. Paulo aliter & istum Illustrissimus *Spanhemius* communicat, ut tamen II. VIR. *supra Bellerophontem legatur*, in *De usu & præstantia Numism.* p. 237. Ita illum communicavit *A. Morellius* in Nummis *Consul.* in Famil. *Cæcilia* Tab. III. n. 5. *Æneas* vero *Vicus* Libro I. *Numniorum Imperatoriorum*, loco Literæ Q. substituit *infantem nudum*, brachiis extensis *in aëre suspensum*, pro reliquis *literis* alia *elementorum vestigia*, è quibus nihil certi planè potest colligi. Offert & illum nobis *Fr. Mediobarbus* eadem cum *aversa*, nempe *COR.* sub capite fœmineo; sed in adversa hanc nobis propinat perigraphen: Q. CAECIL. NIGER C. HEIO PAL. II. VIR; nempe ut NIGER pro NIGRo & PAL. pro PAULlione sistat. De eo egit *Gallandus* in Epistola ad *Morellium* apud Woltereccium p. 69. *Joh. Valens* eum quoque sistit in Nummis Consularibus Tab. XXXI. N. 43. sed sine literis sub Capite Veneris, in postica vero cum his literis: Q. CAECIL. NIGRO. C. HEIO II. VIR. *Patinus* ita quoque in Nummis Consular. In alio vero sub Capite Veneris CORINTH.

NUM. 3. & 4.

Caput Veneris.

COLONIA Laus IVLia CORinthus. Bellerophon Pegaſo inſidens, contra Chimæram pugnat.

De *capite Veneris*, quare additum, ad præcedentem nummum diximus. Sicuti verò in iſto nummo Tab. VI. n. 11. LAUS IVLIA CORINTHUS; ita hic *adjecta* adhuc *Voce* COLONIA, diſtincte magis COLONIA LAUS IVLIA CORINTHUS obſignata eſt, de qua ſatis ibi, ſicuti & de *Bellerophonte ac Pegaſo*. Communicavit hunc nummum cum *B. Morellio Cl. Dronius*, quod *nota* ab ipſo nummo adjecta docet, ac antea eum jam vulgavit *Antonius Zantanus* in *XII. Imperatorum priorum nummis*, ſub *Cæſare* Tab. I. n. 5. 6. ſed ut ſaltem: COL. L. IVL. CO. compareat inverſa infra litera ꟻ. Refertur etiam in *Theſauro Mauroceno* C. XI. itemque in *Theſauro Goltzii* p. 240. ubi tamen ſolum COL. IVL. COR. legitur, *Litera* L. *omiſſa*. Eodem modo (omiſſa *L. Litera*) nempe: COL. IVL. COR. & illum exhibet *Fr. Mediobarbus* p. 9. ut tamen & *anticam* quaſi cum literis: *COR.* ſub *capite fœmineo* tradere videatur.

NUM. 4. & 8.

Caput Veneris.

COLonia Laus IVLia CORinthus. Bellerophon Pegaſo inſidet, Chimæram oppugnaturus.

Cum *hic ipſe* nummus à *præcedenti* nihil differat, niſi *poſitu literarum*, diutius ille nos non habebit. Alias ſiſtit & illum *hac figura Patinus* in *Familiis*, Tab. VI. n. 6. p. 131. ubi tamen pro *Chimæra* minus rectè *Leo* expreſſus eſt à *Sculptore*, & diu ante ipſum *æreum* iſtum jam vulgaverunt *H. Goltzius* Tab. XII. n. 10. & 11. *Nonnius* Tab. II. n. 10. & 11. *qui* tamen *minus rectè cum Goltzio Bellerophontem capite nudo* exhibuit & Literam L. CLaus) omiſit, perinde ac *ultimam literam in* COR. *inverſam* dedit *Æneas Vicus* Libr. I. *Numnorum Imperator.* ſub *Cæſare pariter*: COL. L. IVL. COR. uti & nos illas exhibuimus, habet, quamvis perperam *iſtas voces COLonia Latinorum IVLia CORinthus*, interpretetur. ANTONIUS ZANTANUS hunc, non ſuperiorem T. I. N. 5. 6. ſiſtit, ſed, quod notes, infra inverſa litera ꟻ in COR. *Albertus Rubenius* in *Croyjaci Ducis Numiſm.* & *Jacobus Biæus* (qui adverſam omiſit) T. IV. n. 17. & 18, qui in utroque etiam *R* in voce *COR.* omiſerat, ſiſtitque: COL. IVL. CO. Hoc addi adhuc meretur, *Hubertum Goltzium* pro ſua lectione ſub calce *Cæſaris ſui* p. 232. acriter pugnare, nempe legendum ſaltem eſſe; *COLonia IVLia CORinthus*, additque: *uti ego exacte & ex non uno antiquo nummo deſcripſi*: Pergit: *Æneas autem ſic ſcripſit: L. COL. IVL. COR. inſerta perperam L. litera, & interpretatur: COlonia Latinorum Julia Corinthus. Cui errori cauſam præbuit ſcabrities quædam & aſperitas, quam nummus ille, quem Æneas imitatus eſt, eo forte loco, quo L. inſeruit, ex ærugine contraxerat: uti in eo ipſo archetypo, mihi ante annos aliquot, cum Venetiis eſſem, à Clariſſimo Doctiſſimoque Andrea Lauredano, Patricio Veneto, cum aliis aliquot nummis minime vulgaribus, donato, manifeſte deprehendi, dum me una cum M. Laurino, cui illa Æneæ interpretatio minus ſatisfaciebat, quoque L. illud inſertum ſuſpectum erat, nummum ipſum curioſius inſpiciente, admota leviter cultelli cuſpide ſcabrities illa æruginoſa diſſiliit. Quæ nobis dudum intuentibus, quum C. potius quam L. literæ figuram referre videretur, effecit, ut aliquandiu legendum cenſeremus: Colonia Caji Julii Corinthus, donec tandem diſſiliente, ut jam dixi, aſperitate illa, apparuit primitus nihil fuiſſe ſcriptum, quam COL. IVL. COR.* Cui ut adſentiamur parum abeſt. *Morellii* interim & *Æneæ Vici* ſcalpturam ſequuti, donec dies luculentiorem nummum protulerit, cum fieri etiam potuerit, ut *Litera L. in Goltzii nummo* ita ærugine corroſa fuerit, ut omnia ejus veſtigia adhibito inſuper cultello, *denique evanuerint.* Quando *Fr. Mediobarbus* p. 9. unum exhibet hac cum deſcriptione: COL. IVL. CORIN. *Figura inſidens ſellæ, pone quam Bellephorontis ala, ſiniſtrâ ſceptrum, ſub pede anguis*, ex indice *Patini* f. 2; credimus, forte unum idemque cum *noſtro*, male inſpectum, peſſimè deſcriptum.

NUM. 5. & 6.

ΘΕΟΣ. h. e. *DIVUS. . . . . Caput Julii Cæſaris laureatum.*

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ. *Caput Auguſti nudum.*

De *elogio DIVI*, & *honoribus*, quibus ipſum, ut *Deum* coluere Romani, ſupra N. 49. T. II. ſatis multa dicta ſunt, quæ repetere hic nolumus. In *poſtica* verò *Octavium*, *Caji Octavii filium*, ex *Octavia* Familia in *Juliam* tranſlatum, & vi teſtamenti, referente *Suetonio*, dignum iſto faſtigio hæredem, uti in *præcedentibus Corinthii* ac *Carthaginenſes*, ita & hic *Theſſalonicenſes*, ad gratulandum proximi, aptiſſimè cum *Julio* conjunxerunt. Illo quippe tempore, quo *avunculus*, *Julius Cæſar*, Romæ interfectus eſt, *Octavius in Macedonia agebat*, & quidem *Apolloniæ*, referente *Vellejo* Lib II. c. 59. & *Dione* Lib. XLV. Siſtit illum Nobiliſſimus *Jacobus de Wilde* in *ſelectis ſuis Numiſmatibus* T. XIII. n. 78. p. 108. ex *quibus* huc translatus eſt, indicante *nota*, nummo adjecta.

NUM. 6. & 7.

ΘΕΟΣ. . . . *DIVUS. Caput Julii laureatum.*

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ. (*Theſſalonicenſium.*) *Caput Octavii nudum.*

Hic ipſe *non differt* à præcedente, niſi *ſigillo* quodam *addito*. *Sigillum* verò illud, infra ad *aurem* dextram appoſitum, *Neronis Cæſaris* (Literis NK. h. e. Νέρων Καῖσαρ, *indicati*) (de quo in Jacobi Wildii Nummis nihil legas) interpretamur, ſicuti in aliis *Tiberii*, aliorumque Imperatorum, ſatis diſtincte obſervavimus, quibus *valor iſtorum numinorum* ſine dubio ab *iſtis illo tempore denuo confirmatus* fuit. Siſtit hunc nummum iterum Nobiliſſimus *Jacobus de Wilde* in ſuis *ſelectis Numiſmatibus* p. 110. Tab. XIII. n. 79. ubi ſimul *alium* exhibet cum ſigillo,

gillo, ut putat, *diverso*; sed fortè *idem* est, & saltem *non satis profundè expressum*, minimeque NB. sed NK referens.

NUM. 9. & 10.

CAESAR DICtator TERtium. Caput pectore tenus Victoriæ alatæ, pone stella.

Cajus CLOVius PRAEFectus. Pallas Victrix galeata gradiens, dextra trophæum, humero impositum, gerens, sinistra scutum, in quo Ægis, ejusdem ornamentum proprium, ante infra prosiliente concomitanteque eam serpente.

Supra ostendimus, *Cæsarem Dictatorem Tertium* audivisse, cum in *Hispaniam*, Pompeji liberos debellaturus, *proficisceretur*, propterea non solum *Lepidum Magistrum Equitum*, sed & *octo*, sive, ut alii, referente *Dione* Lib. XLIII, volunt, *sex Urbis Præfectos* reliquisse. *Sed postquam*, scribit laudatus *Dio*, *Pompeii vires augeri, suos ad bellum ei faciendum non sufficere animadvertit, ipse, Romæ custodia Lepido, octoque, ut nonnullis videtur, vel quod magis creditum est, sex Urbis Præfectis injuncta, in Hispaniam expeditionem suscepit.* Supra ex his Præfectis *L. Munacium Plancum* & *Livinejum* jam vidimus, nunc *tertium C. Clovium* accipimus, è Gente *Clovia*, sive *Cluvia*, (nam utrumque reperitur, sicuti *Voltejus* & *Vultejus*, *Volcanus* & *Vulcanus*, *Folvius* & *Fulvius*) *Plebeja*, quæ an *nomen* à *Cluvia*, Samnitico oppido, acceperit, ignorat *Glandorpius*, in *Onomastico Historiæ Romanæ*, & nos cum ipso. *Hunc Clovium Puteolanum*, sive *Puteolis*, Urbe Campaniæ, oriundum vocat *Cicero* Lib. XIII. Ep. LVI: *Clovius Puteolanus, valdè me observat, valdeque mihi est familiaris*; Porroque *Mylasios & Alabandenses pecuniam Cluvio debere*, scribit ad *Thermum*, Proprætorem, *eumque* in *Gallia operam Cæsari in bello præstitisse*, idem docet Lib. XIII. Ep. VII. scribens: *Cum in Galliam proficiscens pro nostra necessitudine tuaque summa in me observantia ad me domum venisses, sum tecum de agro vectigali municipii Attellani locutus* &c. Ut adeo certiores nunc simus magis de iis, quæ *Dio* supra memoriæ prodidit, &, *nummis* suppeditantibus, *sciamus*, *quos* alias nesciremus *Præfectos*. *Victoriam* ergò in *antica* denotari istam crediderim, quam de *Pompeji Liberis & Hispania subacta*, occiso Cn. Pompejo majore, reportavit *Julius*, ob *quam* etiam, vel *citò partam*, vel, *illâ cito ipsi nunciatâ*, *alatam* illam signavit *Clovius*, & quo minus ambigi de ista queat, *stella Veneris conspicitur addita*, *sidus Julium*, quo *Juliam Victoriam* esse sciamus. In *postica* verò *Palladem* impressit, *belli Deam ac Præsidem*, *quam* etiam *idem*, *individuumque* quasi *cum Victoria* Numen exstitisse, sapientioribus visum est, ac *Victoriam Minervæ* παίδρον, hoc est *Adsistricem*, antiquos appellâsse, *Phornutus* scribit in *Fabulis*; quæque dicta fuit ἀπὸ τοῦ πάλλειν, h. e. *ab agitando*, *vibrando*, vel *saliendo*, quia *nunquam non in motu est*, bellorum scilicet rerumque gerendarum Rectrix; ut adeò per *istam*, *Trophæum ferentem*, *victoria* ubicunque reddatur manifesta, *comitante illam serpente*, *Minervæ* sacro, (teste *Plinio*, *Plutarcho*, *Pausania*, *Philostrato* & *Phornuto*,) Victoriæ itidem Symbolo. Adeoque comparet illa hic *eo* prorsus in *habitu*, *quo* eam describit *Albericus* de *Imaginibus Deorum*: *Hæc pingebatur à Poëtis in similitudinem unius Dominæ, armatæ lorica & gladio accinctæ, cujus caput viride cinctum circumerat: ipsamque cassis cum crista desuper tegebat. Ipsa autem lanceam tenebat in dextra: in sinistra verò scutum crystallinum habebat, quod caput Gorgonis à cervice cum serpentibus monstrosè continebat.* Et *Pausanias* Lib. I. *Minervam*, quæ *Athenis* colebatur, ita depingit: Τὸ δ' Ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς, ὀρθόν ἐστιν ἐν χιτῶνι ποδήρει, καὶ ἡ κατὰ τὸ στέρνον κεφαλὴ Μεδούσης, ἐλέφαντός ἐστιν ἐμπεπιημένη, καὶ Νίκη τε ὅσον τεσσάρων πηχῶν. Ἐν δὲ τῇ χειρὶ δόρυ ἔχει, καὶ οἱ πρὸς τοῖς ποσὶν ἀσπίς τε κεῖται, καὶ πλησίον ὄφις δράκων ἐστίν, ἔνιοι δὲ Ἐρεχθέα τοῦτον ὄφιν δράκοντα. *Minervæ signum recto statu est, cum tunica talari; in ejus pectore Medusæ caput ex ebore factum, & Victoria cubitorum ferè quatuor, manu hastam tenet, jacet ad pedes scutum: ad imam hastam Draco, quem Erichtonium esse existimare possis.* *Plinius* verò Lib. XXXVI. c. 5. ubi ita: *Neque ad hoc* (laudandum nempe Phidiam, clarissimum per omnes gentes artificem) *Jovis Olympii pulchritudine utemur, non Minervæ Athenis factæ amplitudine, cum sit ea cubitorum viginti sex, ebore hæc & auro constet: sed scuto ejus, in quo Amazonum prælium cælavit intumescente ambitu parmæ, ejusdem concava parte Deorum & gigantum dimicationem, in soleis vero Lapitharum & Centaurorum: adeo momenta omnia compacta artis illius fuere.* *Pighius* Annal. T. II. p. 402. & *L. Begerus T. II. Brand.* p. 549. *de Victoriis in genere Cæsaris, summa prudentia & moderatione partis, quod serpens Palladem comitetur, prudentiæ* Genius, hunc nummum interpretari videntur, ac de *eadem* prior (Pighius) ita: *Talem videmus Draconem, comitem gradientis armatæ Palladis Victricis, in affabre factis nummis aereis, C. CLOVii PRAEFecti Castrorum Cæsaris in bello civili contra Pompejum, qui Quæstor Galliæ Cisalpinæ, sub eodem Pro-Cos. fuerat, ut suo in Annali latius explicabo. Ab una nummi facie videtur pulcherrimum alatæ Victoriæ Deæ caput crinibus involutis, & ad verticem in nodum collectis, cum titulo tali: CAESAR DIC. TER. Ab altera verò Palladis victricis armatæ simulachrum gradientis, quam comitatur à dextris Draco pervigil cristatus, capite surrecto sibila tollens, pectoreque sinuoso progrediens. Ipsa Pallas galeato capite, & Gorgonæo thorace pectus armata, dextro humero gestat contum variis hostium, instar trophæi, spoliis onustum: Sinistrum humerum brachiumque tegit parma, cui vastum gigantis, ab eadem occisi, caput insculptum est. Totum autem hoc Emblema tendit in Cæsaris laudem, quod scilicet multis in bellis infinitas Victorias summa sua providentia, vigilantissimaque sua cura nactus fuisset.* Hucusque *Pighius*. Alii, in quibus *Ursinus*, de *Victoria in Africa*, de *Juba Rege ac Scipione* explicant, quod *Serpens* eam comitetur, *Africæ* symbolum, notaque *tertium Dictatoris* adsit, quod factum sit Anno $\frac{707}{8}$. Sed, quia *tempus Victoriæ*, per *titulum Dictatoris tertium* indicatæ, quasi *determinatum* est, *priori* inhærere *sententiæ* omnino malumus. *Æneas Vicus Romæ Victricis simulacrum*, hostis spolia gestantis, exhiberi contendit, sed perperam planè, uti ex antecedentibus est colligere; præterea etiam ex *scuto* cum *Ægide*, & *concomitante illam Dracone*; sicuti nec hoc adprobamus, quod scribat, *C. Clovium Præfectum alterum*, *C. Julium Cæsarem*, *tertium jam Consulem cum M. Lepido*, itemque *tertium Dictatorem*, *Victoremque Pontici & Africi belli* hoc æreo monumento *decorare voluisse*, *signaque impressa* insignem illam *de Ponto victoriam* significare. Nec assentiri possumus *Cl. Morellio* in *Epistola ad Perizonium* p. ult. scribenti: *CLOVIORUM*

RUM *Pallas forsan Venus est, quam Cæsar annulo insculptam gestavit, eaque tessera in rebus summis usus est.* Ita sanè *Minerva* hic conspicua est, uti omnes eam Scriptores depingunt; *Venerem* verò *hoc in habitu vidisse*, recordari non possumus. Cæterum exhibent hunc nummum obvium *H. Goltzius* Tab. X. n. 2. 5. *Lud. Nonnius* Tab. X. n. 2. & 5. sed, quod *sæpè monuimus, inversa figura & literis. Ful. Ursinus* & *Car. Patinus* in *Fam. Julia* T. IV. n. 8. p. 109. & in *Clovia* p. 76. *J. Valens in nummis Consul.* in Fam. *Julia* T. LXXIII. n. 22. & in *Familia Clovia* T. XLIII. ubi tamen & *stella pone Victoriæ caput, & L. in CLOVI omissa sunt. L. Begerus* T. II. *Thes. Brand.* p. 549. *Jac. Oiselius* Tab. LII. n. 5. p. 314. *Joach. Oudanus* in Potentia Romana Tab. LV. n. 5. p. 270. *Occo* p. 6. *A. Rubenius in Croyjaci Ducis Numism.* Tab. IIII. n. 21. 22. *Thes. Maurocenus* cap. 11. *Anton. Zantanus in Cæsare* Tab. I. N. 3. 4. ita tamen ut PRAET. falso exhibeat N. 4. pro PRAEF. *A. Morellius* in Nummis Consular. in *Famil. Clovia* n. 1. & in *Julia* T. IV. n. 8.

NUM. 12.

ΚΑΙΣΑΡ. *Caput Cæsaris laureatum lævam versus, uti Tab. II. n. 66.*

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ. (*Thessalonicensium.*) *In corona laurea.*

Ante omnia notamus, ærea, minimæ magnitudinis Numismata Julii, raritate longè præstare grandioribus. (18) Sicuti supra *Thessalonicenses* in illo N. 5. & 6. *devotum* erga *Augustum*, Cæsarem, *animum* exhibuerunt; ita & hoc nummo *iidem* exsistere voluere. Possidet hunc nummum *æreum minimi moduli Nobiliss. Jacobus de Wilde*, & ex ejus benevola communicatione hic insertus est.

NUM. 12. a. & b.

ΘΕΟΣ (*Divus*) *Caput Julii Cæsaris nudum lævam versus.*

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ. (*Thessalonicensium.*) *Caput Augusti nudum lævam versus.*

Huic similes à *Thessalonicensibus* cusos Numeris præcedentibus vidimus. Discrepat saltem *positu vocis* ΘΕΟΣ. Asservatur iste in *Thesauro Versalienst*, infraque denuo occurret in *Nummis Augusti* Tab. XXXIX. n. 27. 28.

NUM. 13.

ΘΕΟΣ (*Divus*) *Caput Julii Cæsaris laureatum lævam versus.*

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ. (*Thessalonicensium.*) *Caput Augusti nudum lævam versus.*

Multos diversæque formæ dedisse Thessalonicenses in honorem Cæsaris nummos, hodie licet rarissimos, exinde palam fit. Siquidem hic positum vocabulum loci: ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ à cæteris distet. Dedit jam eum æri inclusum *Cl. Vaillant in Nummis Græcis* p. 1.

NUM. 14.

Caput Veneris, lævam versus pone S. uti Tab. IV. n. 30.

Duo cornua copiæ. VALENTIA Signavit.

De Valentia urbe supra ad Tab. V. N. 29. & Tab. VI. N. 24. jam egimus, pluribusque infra ad T. X. N. 15. dicturi sumus. Communicat nobis hunc nummum *Cav. Patinus* in *Thesauro* Nummorum medii æris p. 18.

EX HUBERTO GOLTZIO.

NUM. 13.

Caput Julii Cæsaris laureatum lævam versus, uti T. I. n. 1,

vel

Caput Julii Cæsaris laureatum lævam versus, pone Lituus, uti Tab. I. n. 6.

vel

DIVOS JULIUS DIVI Filius. Caput Julii laureatum, & Augusti nudum, frontibus oppositа, uti T. II. n. 68.

AEGYPTO CAPTA. Crocodilus lævam versus gradiens, cum hiatu conspicuus.

Notissimum in *postica*, soli *Nilo*, & iis Regionibus, quæ *Nilo* alluuntur, familiare animal quadrupes & amphibium, *Crocodilus*, ex eo, ut credunt, dictum, quod κρόκον δειλιᾷ *crocum fugiat, Ægypti*, quam fœcundat *Nilus*, *symbolum* sistitur, de *quo* multis *Plinius* in Historia Naturali, Libro VIII. c. 37. (19) &

(18) Vide *Ludov. Savotium* de Nummis antiquis T. XI. *Grævii* p. 1311.

(19) Qui de eo ita: *Crocodilum habet Nilus, quadrupes malum, & terra pariter & flumine infestum. Unum hoc animal terrestre linguæ usu carit. Unum superiore mobili maxilla imprimit morsum, alias terribilem, pectinatim stipante se dentium serie. Magnitudine excedit plerumque duodeviginti cubita. Parit ova, quanta anseres; eaque extra eum locum semper incubat, prædivinatione quadam, ad quam summo aucta eo anno accessurus est Nilus. Nec aliud animal ex minori origine in majorem crescit magnitudinem &c.*

& *Pierius in Hieroglyphicis* Lib. XXIX. cap. 13. Hinc & à quibusdam *ejusdem incolis Crocodilus religioſè colitur*, de quo *Juvenalis Satyra* XV. vſ. 1.

Quis neſcit, Voluſi Bithynice, qualia demens
Ægyptus portenta colat? Crocodilon adorat
Pars hæc . . . . . .

Sic & *Herodotus* in Euterpe: Τοῖσι μὲν δὴ τῶν Αἰγυπτίων ἱρῇσί εἰσι οἱ Κροκόδειλοι, τοῖσι δὲ οὔ, ἀλλὰ πολεμίους περιέπουσι, *aliis quidem Ægyptiorum Crocodili ſacri ſunt, aliis vero non, ſed bella cum ipſis gerunt.* Confer *Strabonem* Libro XVII. & *Ælianum* Libro X. de Animal. c. 21. Adeoque *devictæ* Anno $\frac{736}{7}$. *Ægypti memoriam* tradere videtur Denarius. *Novem menſes* in *Ægypto* abſumſiſſe *Cæſarem*, tradit *Appianus* Lib. II. de B. C. & videtur d. VI. Kal. Apr. *Alexandriam* eundem occupâſſe, ſecundum Kalendarium vetus marmoreum Romanum, in quo ad VI. Kal. Apr. ſcriptum: HOC DIE CAESAR ALEXANDRIAM RECEPIT. Hinc *belli* ultra *quintum* aut *ſextum menſem* non protracti, exitum in menſem *Martium* incidere, clarum eſt. Belloque *ſexto menſe* finito, reliquum temporis *regioni luſtrandæ*, τὴν χώραν θεωμένῳ, tradente *Appiano*, impendit. Confer *Velſeri Rer. Aug. Vind. Librum II.* p. 199. & *Epiſtolam ad Scaliger.* 2. *Belli* hujus *cauſas & exitum* breviter tradit *L. Florus: Cum Ptolomæus, Rex Alexandriæ, ſummum civilis belli ſcelus peregiſſet, fœdusque amicitiæ, medio Pompeji capite, ſanxiſſet: ultionem clariſſimi viri manibus, quærente fortuna, cauſa non defuit. Cleopatra, Regis ſoror, affiſa Cæſaris genibus, partem regni repoſcebat. Aderat puellæ forma, & quæ duplicaretur ex illo, quod talis paſſa videbatur injuriam: Odium ipſius Regis, qui Pompeji cædem partium fato, non Cæſari dederat, haud dubium idem in ipſum auſurus, ſi expediſſet, quam ubi Cæſar reſtitui juſſit in regnum, ſtatim ab iisdem percuſſoribus Pompeji obſeſſus in Regia, quamvis exigua manu, ingentis exercitus molem mira virtute ſuſtinuit.* Suetonius & illud tangit c. 35. *Et fugientem Pompejum Alexandriam perſecutus, ut occiſum deprehendit, cum Ptolomæo Rege, à quo ſibi quoque inſidias tendi videbat, BELLUM ſanè difficillimum geſſit, neque loco, neque tempore æquo, ſed hieme anni, & intra mœnia copioſiſſimi ac ſolertiſſimi hoſtis, inops ipſe rerum omnium, atque imparatus. REGNUM ÆGYPTI VICTOR Cleopatræ fratrique ejus minori permiſit, veritus Provinciam facere.* Ptolomæus verò Rex dehinc fugiens è caſtris, quæ Cæſar oppugnabat, in Nilo ſubmerſus periit, *regnumque* à *Cæſare*, ut ex *Suetonio* audivimus, *Cleopatræ fuit traditum.* De *devicta Ægypto* Triumphum egit, *ordine ſecundum.* Ita enim *Dio* Lib. XLII: *Quatuor*, inquiens, *continuis diebus de Gallis, Ægypto, Pharnace & Juba ſingulos triumphos, duxit.* Et *Florus* Lib. IV. c. 2. §. 88. *Cæſar in patriam victor invehitur. Primum de Gallia Triumphum transmiſerat Rhenus & Rhodanus, & ex auro captivus Oceanus: Alterum Laurus Ægyptia. Tunc in ferculis Nilus, Arſinoe, & ad ſimulacrum ignium ardens Pharus.* Sunt, qui *Cæſaris adhuc tempore, poſt Ptolomæum*, Ægypti Regem, devictum, hunc Denarium cuſum credunt, ut teſtatur Illuſtriſſ. *Spanhemius in Juliani Cæſaribus* p. 174. & hujus quoque ſententiæ eſt *Jac. Oiſelius* in ſuo Theſ. Num. 147. *Antica* vero, cum vel *nudum Julii caput* ſiſtat, vel *illud* cum *lituo*, quod *Augur* fuerit Cæſar, vel cum *Auguſti* ſimul *capite*, *idemque typus* cum *Crocodilo* in *Auguſti* quoque *nummis* occurrat, nullusque in *omnibus TriumVir Monetalis* occurrat, non inſcitè concludere poſſumus, hunc nummum ab *ipſo Succeſſore Octavio* in *rei factæ memoriam* fuiſſe ſignatum. Communicat præterea hunc nummum ex *auro & argento H. Goltzius* Tab. X. n. 3. *L. Nonnius* Tab. IX. n. 3. *Alb. Rubenius aureum in Croyjaci Ducis* Num. T. III. n. 21. 22. *Spanhemius in Juliani Cæſaribus* p. 174. *Joh. Hemelarius aureum in Theſauro Arſchotano* T. I. n. 9. p. 4. *J. Oiſelius* Tab. XXXII. n. 11. p. 147. *Occo* aureum p. 7. *Mediobarbus* p. 12. *Joh. Valens* in *Famil. Julia aureum* T. XXXVII. n. 28. p. 515. *Joh. Harduinus in Nummis antiq. Pop. & Urbium* p. 12. *J. G. Grævius* in *Floro Nummis illuſtrato* p. 396. n. 2. *H. Goltzius* aureum in *Faſtis Conſular.* ſive Romanis p. 180. n. 2. *A. Morellius* in Nummis *Conſul. Goltzianis* in Famil. *Julia* Tab. XX. n. 8. *Joach. Oudanus* in Potentia Romana T. XXXVI. N. 11. p. 164. *Jobertus* de notitia R. N.

NUM. 14.

Caput Julii laureatum dextram verſus, pone Lituus, uti T. I. n. 7.

vel

DIVUS JVLIUS. Caput ejus laureatum, lævam verſus, uti T. II. n. 58.

ÆGYPTO CAPTA. Crocodilus dextrorſum gradiens, cum oris hiatu conſpicuus.

Eundem typum, ſolo *Crocodili poſitu* differentem, cum in præcedenti numero viderimus, plura addere non attinet, præterquam quod his *ipſis nummis* (nam *aurei & argentei*, Auctore *Goltzio*, reperiuntur) confirmemur in *Aſſerto* præcedenti numero, nempe poſt *obitum Cæſaris ab Auguſto, filio, in memoriam ſubactæ Ægypti* fuiſſe ſignatos. Siſtunt illos *Goltzius* T. X. n. 6. & *Nonnius* Tab. IX. n. 6. *Occo* verò p. 7. argenteum. *A. Morellius* ex auro & argento in Nummis Conſularibus *Goltzianis* Tab. XX. N. 9. in Fam. *Julia.*

NUM. 15. & 16.

Caput Veneris, ante quod pectore tenus adhæret Cupidinis imaguncula.

CAESAR DICtator ITERum. Trophæum ſpoliis armorum onuſtum, ad quod captivus Barbarus nudus, manibus poſt terga revinctis, humi deſidet, ac Victoriam alatam reſpicit, quæ dicto trophæo dextra imponit lauream, ſiniſtra palmam tenet.

De *Veneris capite*, *originem Julii Cæſaris* deſignante, nihil amplius. *Trophæum* quod attinet, in eo conſentiunt plurimi, nominatim *Alb. Rubenius & Jacobus Oiſelius*, quod iſtud de *Pharnace*, Boſporanorum Rege, intelligendum ſit, & quidem propterea, quod *Dio* ſcribat, Libro XLII: Καίσαρ δ' ἐπὶ τῇ νίκῃ, καίπερ ὀλίγου διαπεπτεπτῆ γενομένῃ, πολὺ καὶ ὅσον ἐπ' ἐδεμιᾷ ἄλλῃ ἐφρόντισεν, ὅτι ἔν τε τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ ὥρᾳ καὶ ἦλθε πρὸς τὸ πολέμιον, καὶ εἶδεν αὐτὸν, καὶ ἐνίκησε καὶ πάντα λάφυρα πάντα, καὶ τὰ πλοῖα γενόμενα, πᾶς τροπαιοῦται ἐδωρήσατο &c. *Ea Victoria, quamvis non ſplendidiſſima, Cæſar magnopere*

gnopere ſeſe jactavit, ut nulla alia magis; quod eadem die & perveniſſet ad hoſtem, & viciſſet. Manubias omnes, quamvis plurimæ erant, militibus doncvit. Siſtit illum *aureum & argenteum Goltzius* Tab. IX. n. 11. & 12. *Nonnius* T. VIII. n. 11. & 12. *Alb. Rubenius* in *Croyjaci Ducis Numiſmatibus ſub Cæſare*, & *Jacobus Biæus* in Nummis Imperat. T. IIII. n. 5. 6. *Jac. Oiſelius* T. XCV. n. 7. p. 472. *A. Occo* p. 7. *A. Morellius* in Nummis *Conſular. Goltzianis* in Famil. *Julia* Tab. XIX. n. 22. *Joach. Oudanus* in Potentia Roman. Tab. CXI. N. 7. p. 477.

NUM. 17.

Hæc *antica* ſpectat ad *poſticam* Tabulæ IX. n. 10. quod monendum hic duximus.

NUM. 18.

DIVUS JULIUS. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, pone Lituus, uti Tab. II. n. 48.

LEPIDUS PONTifex MAXimus. Caput Lepidi nudum ante Lituus, pone ſimpulum.

A *Lepido* in honorem *Julii* poſt *fata ejus* fuiſſe hunc nummum cuſum, ſumma neceſſitudo, *quæ* inter *illos vivos* erat, perſuadet. De *Pontificatu Lepidi*, & alia huc ſpectantia, infra B. L. ad n. 27. Tab. VII. leget, quo ipſum ablegamus. Exhibet & illum *Goltzius* Tab. XXVI. n. 23. & *Nonnius* Tab XXI. n. 23. *A. Morellius* in Nummis *Conſul. Goltzianis* Tab. III. N. 8.

NUM. 19. & 20.

EX Senatus Conſulto. Caput Veneris, pone ſidus Julium, ut videtur.

Cajus CAESAR DICtator PERPetuo. Lucius MUSSIDIUS Titi Filius LONGUS. Comitium, in quod per gradus aſcenditur, in quo duo togati ſtant, unus tabellam ſiniſtra attollens, dextris utrique ſuffragia in urnas immittunt, inſcripto Titulo Veneris CLOACINæ.

Speciali Senatus permiſſu hunc nummum cum *capite Veneris* & *ſidere Julio* in *antica*, ut *Juliæ* Gentis *origo* eò luculentius omnibus conſtet, ceu ſæpius diximus, à *Lucio Muſſidio Longo*, *Titi filio*, *IIII. Viro Monetali*, *ſignatum fuiſſe*, ex nummo palam fit. De *Muſſidio Longo* ſupra Tab. III. n. 36. 37. 38. ſatis multa, ſicut & n. 38. de *Venere Cloacina*, & *Comitio*, *quod* hic nummus offert denuo, attulimus, quæ ibidem conſuli omnino poſſunt. De *prænomine Caji* T. I. n. 30. de *Dictatura perpetua* Tab. I. n. 40. egimus. Offert hunc nummum & *Goltzius* T. XIV. n. 2. 8. *Nonnius* T. XIII. n. 2. 8. ubi tamen *& facies Veneris & Comitium cum omnibus literis inverſa*, *Sculptoris incuria*, *conſpiciuntur*. *Alb. Rubenius in Croyjaci Ducis Nummis* ſub *Cæſare* T IIII. n. 9. 10.

NUM. 21.

DIVO JULIO. Caput Julii Cæſaris laureatum lævam verſus, ad frontem ſtella, uti Tab. II. n. 56.

Publius LENTULUS MARCELLINus AEDilis CURulis. Templum Julio dicatum ſex columnarum, in cujus medio ſimulacrum ejus, velut Auguris, ſupra verò illud, ſive in frontiſpicio, ſidus ſuum.

Viſis hactenus *Julii ortu*, *factis* & *Triumphis*, nunc *conſecrationem* quoque *ejusdem*, & *Divinitatem* ſpectabimus. Ad *Divinitatem* verò ejusdem pertinet, quod *Templum ipſi*, veluti *Deo*, poſt fata, & jam DIVO, *ædificatum fuerit à Populo Romano*, TriumViris admitentibus ſicuti hic in *nummo* occurrit; quod *Flaminem* acceperit, & quæ hujus generis fuere alia. Certe *Templi*, ſive *Sacelli*, *ipſi erecti*, meminit non ſolum *Suetonius* & *Appianus*, quorum verba ſupra T. I. n. 49. adduximus, ſed & ipſe *Dio* Lib. XLVII. pag. 337. Ταῦτά τε ἐν οὕτως οἱ τρεῖς ἄνδρες ἐκεῖνοι, ἐπίσευ, καὶ ἅμα καὶ τὸ Καίσαρος τὸ πρόσθεν ἐστημένον ἐπὶ πλεῖσον. . . . Καὶ ἡρῶόν οἱ ἔν τε τῇ ἀγορᾷ καὶ ἐν τῷ πάπῳ, ἐν ᾧ ἐκάησαν, προσκατεσκεύασε. *Præter has actiones TriumViri Cæſarem quoque ſuperiorem, ſummis honoribus affecerunt. SACELLUM ei in Foro, eo in loco, ubi crematus fuit, EREXERUNT. Statuam quandam ejus in Circenſibus cum VENERIS STATUA invexerunt.* Erat autem iſtud (*Sacellum*) in *Foro*, ut narrat *Dio*, prope *Templum Caſtorum*, quod docet *Ovidius* Lib. II. *de Ponto Eleg.* II. 83.

Quem pia vobiſcum proles comitavit euntem,
Digna Parente ſuo, nominibusque datis;
Fratribus aſſimilis, quos proxima templa tenentes
Divus ab excelſa JULIUS æde videt.

Et *Metamorph.* Lib. XV: 841.

. . . . . ut ſemper Capitolia noſtra Forumque
Divus ab excelſa proſpectet JULIUS æde.

Et cum nomen *P. Lentuli Marcellini*, *Ædilis curulis*, *eidem circumſcriptum ſit*, *nomen* nunc etiam illius *Ædilis* novimus, qui *illud* excitavit *Sacellum*, forteque ille eſt, de quo *Cæſar* Lib. III. de *bello Civ.*: *Ad eas munitiones Cæſar Lentulum Marcellinum*, *Quæſtorem*, *cum Legione IX. poſitum habebat.* Nam *Ædilium curulium*, (quem titulum in nummo præfert,) erat, ut *ædes ſacras & privatas procurarent*, aut *magnificis operibus reficerent*, ac *ornarent*, teſte *Varrone* Lib. IV. de *Lingua Latina*. *Forma* etiam *ejusdem* amplius non latet, ex nummo admodum conſpicua, cujus pariter meminit *Vitruvius*: *Ergo pycnoſtylos eſt*, *cujus intercolumnio unius & dimidiatæ columnæ craſſitudo interponi poteſt*: *quemadmodum eſt in D. JULII TEMPLO.* Ejus *ſtatuam* dextra lituum, velut Augur tenentem, in *medio Sacelli* fuiſſe poſitam, *Venerisque ſtellam frontiſpicio* ejusdem additam, *comperta itidem ex ſolo hoc habemus nummo.* Probè verò monet *Servius*, *ejus Numini ſacratum locum eſſe*, *cujus SIMULACHRUM IM MEDIO collocatur*, *alia enim tantum ad Ornatum pertinere.* Ut ergo ex *Julii ſimulachro* in medio conſpiciendo rectiſſimè colligamus, ipſi, veluti *DEO*,

DEO dicatum hoc exſiſtere *templum*, taleque prorſus, quale deſcribit *Virgilius*, & *Auguſto* prædicit:

Et viridi in campo Templum de marmore ponam
In medio mihi Cæſar erit, Templumque tenebit.

Communicat & illum nummum *Goltzius* T. XVII. n. 1. *Nonnius* Tab. XVI. n. 1. *Alb. Rubenius* in *Croyjaci Ducis Numiſmatibus* T. II. n. 21. & 23. *Jacob. Oiſelius* in Theſ. Numiſm. Select. Tab. CVI. N. 10. *Joach. Oudanus* in Potentia Romana Tab. CV. n. 10. p. 421.

NUM. 22.

Caput Cæſaris laureatum dextram verſus, pone lituus, uti Tab. I. n. 7.

CAESAR IMPerator AUGUR Pontifex Maximus, Aſpergillum, culter victimarius, ſimpulum, ſecuris & apex.

Cum hic *metallo* ſaltem differat ab *illo*, *quem* ſupra Tab. V. n. 16. dedimus, eo B. L. ablegamus, ſolum adjicientes, quod illum ex *auro* exhibuerit jam *Goltzius* T. XV. n. 6. & *Nonnius* T. XIV. n. 6. *Jacobus Biæus* in Nummis *Cæſarum* edit. 1617. Tab. III. n. 14. *A. Morellius* in Nummis *Conſul. Goltzianis* Tab. XIX. n. 1. in *Fam. Julia.*

NUM. 23.

Caput Julii laureatum lævam verſus, uti Tab. II. n. 58.

item

DIVOS JULIUS. Caput Julii laureatum lævam verſus, uti Tab. II. n. 57.

Stella crinita.

Hos nummos in *honorem Julii Cæſaris*, & *memoriam ejusdem conſecrationis*, cuſos eſſe, *ſtella crinita in poſtica*, ſive *Cometes*, qui inter Septentrionem & Occaſum apparuit, indicat, quem Vulgus *animam Cæſaris*, *in cœlum recepti*, dixit, & credidit. De illo ſupra jam *Dionis*, *Suetonii*, *Plinii*, *Bebii Macri* & aliorum teſtimonia ad Tab. II. n. 51. adduximus, quæ relegere ibidem poteſt Lector benevolus. Exhibet & hunc nummum ex *Argento* & *ære Goltzius* Tab. XVII. n. 6. & *Nonnius* Tab. XVI. n. 6.

NUM. 24.

Caput Julii laureatum lævam verſus, ſuper verticem ſtella crinita, uti Tab. II. n. 64.

DIVI JULI. Stella crinita.

Denuo ἀπθεωσις *Cæſaris* hujus *nummi & antica & poſtica* confirmatur. Quæ de *ſtella* iſta *crinita* apud Auctores memorantur, illa jam ad Tab. II. n. 51. expoſuimus. Tradit & nummum hunc *argenteum Goltzius* Tab XVII. n. 8. *Nonniusque* Tab. XVI. n. 8. *Octavius Strada* in vita *J. Cæſaris* p. 1. qui tamen perperam illum *aureum* ibidem prodit, cum ſaltem *ſit argenteus.*

NUM. 25. & 26.

Lucius AEMILIUS BUCA DICtator III. Julius ſtans togatus in ſuggeſtu, inter faſces cum ſecuri, & aquilam Legionariam, quaſi adlocuturus.

CAESAR IMPerator IIII. Cæſar capite laureato in thenſa, à quadrigis tracta, lauri ramum dextra protendens, ſiniſtra habenas equorum tenens.

De *L. Æmilio Buca* ad Tab. III. n. 2. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. ſatis multa jam diximus. Factus nempe hic erat *IIII. Vir Monetalis*, *Julio Cæſare* ex *Africa* facto *reduce*, & *minores Magiſtratus augente*, ceu ſupra ex *Suetonio* audivimus. Ut adeo hunc Denarium cuſum eſſe oporteat *initio anni* $\frac{708}{9}$, propterea, quod *omnes Magiſtratus initium eo tempore caperent*; in *quo* præterea *titulus Imperatoris IIII.* in *poſtica* nos confirmat, *quem* ſcilicet de *Africa* tulerat, de qua *triumphum egerat*, ſicuti & in *poſteriore parte* caput *laureatum* in *quadrigis Triumphalibus*, dextra *lauri ramum*, ob *victoriam* obtentam, præferens, veluti *ad Triumphum* vehitur, teſtantibus de eo Triumpho & *Marmoribus Capitolinis:*

C. IVLIVS. C. F. C. N. CAESAR IV. DICT. III. COS. III. ANN. DCCVII. EX AFRICA DE REGE IVBA DCCVI. Varr.

Et *Dione* Lib. XLIII: *Quatuor continuis diebus de Gallis, Ægypto, Pharnace, & Juba triumphos ſingulos duxit.* Itemque *Florus* Libro IV. c. 2. p. 396: *Cæſar in patriam victor invehitur. Primum de Gallia triumphum transmiſerat Rhenus & Rhodanus, & ex auro captivus Oceanus. Alterum laurus Ægyptia. Tunc in ferculis Nilus, Arſinoe, & ad ſimulacrum ignium ardens Pharus. Tertius de Pharnace currus, & Ponto. QUARTUS JUBAM & Mauros, & bis ſubactam oſtendebat Hiſpaniam.* In *antica* Julius ſtat, veluti *allocuturus Senatum*, de quo *Dio* Lib. XLIII: *Cæſar poſtquam Romam advenit, ſuamque potentiam Romanis & animi altitudinem ſuſpectam eſſe vidit, eosque ſibi de ipſo non minora, quam olim perpeſſi fuerant, mala polliceri, itaque non benevolentia erga ipſum motos, ſed adulandi cauſa immodicos iſtos honores decreviſſe: conſolandi eos, inque ſpem adducendi gratia HÆC IN SENATU VERBA FECIT: Nemo veſtrum P. C. exiſtimare debet* &c. Porro quando *Dictator tertium* in nummo obſignatus eſt, *Julius*, obſervandum eſt, quod *Dictatura iſta III.* in *decennium illi*, poſt *Africanam* victoriam a *Senatu* decreta fuerit: Sed eo ipſo die, *quo* acceperat illam, ab iſto quoque numerabatur, velut poſtea *Tribunicia Poteſtas Imperatorum*, unde contingebat, ut quandoque *bis in anno numeraretur.* *Stans* vero *Imperator* inter *faſces cum ſecuri* & *aquilam Legionariam*, nihil aliud deſignat, quam *ſummam ſe potentiam* tum in *rebus civilibus*, tum *militaribus* jam obtinere. Siſtit hunc nummum *argenteum* & *aureum* *Goltzius* Tab. XI. n. 8. 10. *Nonnius* Tab. X. n. 8. & 12. Ubi *tamen denuo* & *æs* minus rectè aſſignatum,

nempe argentum ſolum, & *figuræ & literæ*, *Sculptoris negligentia*, *inverſæ conſpiciuntur*. Unde & factum eſt, ut *Morellius* in ſuis Nummis *Conſularibus Goltzianis* in Fam. *Julia* Tab. XIX. n. 5. falſam plane *adverſam* eidem addiderit, nempe cum *Capite Victoriæ* & perigraphe: DICT. QUART. EX S. C. quem tamen rectius ære expreſſum videre potuiſſet *in Faſtis Rom. Goltzii* p. 180. N. 3. & *Sebaſtianum Erizzo* p. 234. *J. Valens in Gente Æmilia* T. VII. n. 46. *Occo* p. 7. *J. G. Grævius* in *Floro nummis illuſtrato* p. 396. n. 3. qui tamen hunc de *Victoria Pharnacis* interpretatur, ſed *hoc non eſſe*, ſupra ex titulo evicimus. In quo tamen & videtur habere conſentientem *H. Goltzium* in Faſtis Romanis p. 180. n. 3. ad hunc triumphum eundem referentem, & *Sebaſtianum Erizzum* loco ſupra citato.

NUM. 27.

CAESAR Pontifex Maximus DICTator TERtium. Caput Cæſaris laureatum ac velatum lævam verſus, ante Lituus, uti T. I. n. 34.

vel

CAESAR DICtator. Caput Julii laureatum lævam verſus, pone præfericulum, uti Tab. I. n. 26.

vel

Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, pone ſtella, ſine epigraphe, uti Tab. I. n. 4.

Marcus LEPIDUS IMPERator. Caput Lepidi nudum ac barbatum lævam verſus.

Ex *Dione* Lib. XLIII. conſtat, *Cæſarem Dictaturam Conſulatumque tertio*, utrumque Magiſtratum anno $\frac{708}{9}$. *Collegaque Lepido*, geſſiſſe; ſcribit enim: Τῷ δὲ ἐχομένῳ ἔτει καὶ ἐδικταλώρευσεν ἅμα, καὶ ὑπάτευσε τρίτον ἑκάτερον, ἔχων Λεπίδον οἱ ἀμφοτέρους συνάρξαντα, id eſt: *Sequenti anno Dictaturam Conſulatumque, tertio utrumque Magiſtratum, Collegaque Lepido geſſit.* Et *Plutarchus* in *Antonio*: *Itaque reverſus Cæſar Dolabellæ veniam dedit, & tertium Conſul factus, non Antonium, ſed Lepidum elegit Collegam. Dum autem Dio Lepidum Collegam in utroque Magiſtratu vocat*, vult, illum *ſecum Conſulem* nominaſſe, & dehinc quando vocatus Cæſar fuit *Dictator iterum*, eum ſuum feciſſe *Magiſtrum equitum*; nam *Dictatori* integrum erat, *ſibi eligere, quem vellet, Magiſtrum equitum.* Quod *Caſſiodorus*, *Marianus* & *Tabulæ Græcæ Conſulum* & *Faſti Capitolini* probant, in quibus:

C. JULIUS C. F. C. N.
CAESAR
DICT. III. IMPER. CONSTIT. CAUSSA. MAG.
EQ. M. AEMILIUS M. F. Q. N. LEPIDUS.

Apud *Grævium in Antiqu. Romanor.* Tom. XI. p. 210. itemque *Goltzium* in Faſtis p. 179. ad Annum DCCVII. & *St. Vinand. Pighium* in Faſtis Tomo III. p. 457. ad A. DCCVIII. *Imperator Lepidus* audit, quod huncce titulum *Proprætor de Hiſpania citeriore* poſt Triumphum tulerit. Sic enim *Dio* l. c: *Ut enim primum ab eo Dictator proditus fuit, ſtatim eum ex Prætura in Hiſpaniam citeriorem miſit: reverſoque triumphum, cum neque vicisſet quenquam, neque omnino ſignis collatis dimicáſſet, conceſſit, ea præſcriptione uſus, quod is Longini & Marcelli actionibus interfuiſſet. Cæterum in Triumpho ſuo nihil intulit, præter eas pecunias, quibus ſocios deſpoliaverat.* Alias *Lepidus* hic ipſe ex Gente *Æmilia*, *Patritia* ac clariſſima (de *qua* ſupra ad Tab. III. n. 1. pluribus) quæ omnes tum *ſacras*, tum *profanas dignitates conſecuta legitur*, *genitus*, *Lepidique* cognomen primus ejusdem Familiæ ſine dubio a *lepore* habuit, referente *Antonio Auguſtino de Familiis Romanorum*: *Non reticebo*, ſcribit, *videri eò voluiſſe exprimere, quid Æmilii nomine ſignificaretur, ut cum familia dicitur Æmilia à voce* Αἰμυλίας, *id eſt, lepore, idem latinè exprimere voluit.* Factus autem hic ipſe *M. Æmilius Lepidus*, *Marci Lepidi*, *Conſulis*, filius, *Quinti*, & *Prætoris Provincialis*, *Nepos* Anno $\frac{701}{2}$. *Ædilis Curulis*, annoque $\frac{704}{5}$. Cæſaris partibus adhærens, *Prætura urbana* potitus eſt, Urbique à Cæſare præfectus fuit, (qui *Magiſtratus extraordinarius* erat) cum, Pompejo Italia fugato, *iſte* in *Hiſpaniam properaret*, qui illo abſente, *munus Conſulare* obibat, & jus dicebat. Dehinc ex Prætura *Hiſpaniam citeriorem* obtinuit anno $\frac{704}{5}$, in *eam à Cæſare*, tunc *Dictatore ab ipſo pariter novo more* (cum *Conſules* alias ſolerent iſtos dicere) *pronunciato*, ablegatus, de qua anno ſequenti $\frac{705}{6}$. *triumphum* tulit, ac poſt *hunc triumphum Proprætor de Hiſpania citeriore Imperatoris* titulum conſecutus eſt, de quo jam modo diximus. Anno $\frac{707}{8}$. *Conſulatum una cum Cæſare* geſſit, & in *quarta* & *quinta Dictatura Magiſter Equitum* ejusdem exſtitit. Cæſare dehinc Idibus Maji in Curia occiſo, *Conſuleque ipſo* cum Antonio anno $\frac{709}{10}$. *creato*, *ſocietatem cum iſto* pactus eſt *Antonius*; potentiam verò ejus formidans *filiam, ſuam Lepidi filio* in matrimonium collocavit, ipſumque *Patrem* (Lepidum ſcilicet noſtrum) *Pontificem Maximum* conſtituit; atque ut facilius hoc faceret, *Pontificis Maximi electionem à Populo ad Pontificum Collegium transtulit*, *per eosque Lepidum*, contra omnia Majorum inſtituta, ut loquitur *Dio*, Libro XLIV. *initiavit.* *Lepidus* in *Provinciam Hiſpaniam*, *à Cæſare* jam anno $\frac{709}{10}$. *cum Gallia Narbonenſi decretam*, abiit, *Sextoque Pompejo* bellicos motus denuo excitante, cum *iſtum* ſine ſanguine & ſilentio, ut refert *Cicero Philip. XIII. Senatui Reipublicæque reconciliâſſet*, *ſtatua ipſi togata*, *præclara inſcriptione inſignis*, *pro Roſtris ob rem benè in Hiſpania geſtam erecta fuit*, *Triumphusque abſenti decretus*, quem poſtea *TriumVir* factus, cum *Antonio & Octavio Romæ* egit; *ſtatua* verò, cum *hoſtis* P. R. *declaratus* eſſet, ut mox audiemus, dejecta fuit. *Antonio* interim ab obſidione Mutinæ ab *Octavio* profligato, *ad Lepidum* ſe recipiens, cum eo in *Italiam* venit adverſus *Cæſarem*; ſed congreſſi in *Inſula parva* fluvii, qui *Bononiam* alluit, V. Kal. Dec. Anno 710. *ſeſe æquâ poteſtate & TriumViros Rei Publicæ Conſtituendæ in quinquennium renunciarunt*, contra *Julii percuſſores* bellum decreturi: quo tempore multi Senatores, multique Equites Romani proſcripti fuerunt, inter quos & ipſe *Paulus Lepidus*, *ejus frater*, anno 712. exſtitit. *Conſulatum* denuo geſſit cum *L. Munacio Planco*, & *cuſtodia Urbis* illi erat ſimul commiſſa, cum *Antonius* & *Cæſar Julii Dictatoris percuſſores bello perſequerentur.* Sed quando anno $\frac{712}{13}$. *bello Philip-*

perſi

Penſi victoriam de *Bruto* & *Caſſio* obtinuerant, *Lepidum* hi non ſolum *antecellere* nitebantur, ſed & *imperium inter ſe partiti erant*, ita ut *Cæſari Hiſpania* & *Numidia*, *Antonio Gallia* & *Africa* maneret, eâ conditione, ut ſi *Lepidus* animo iniquo hocce ferret, *ipſi Africa* concederetur. Id verò cum ægrè omnino ferret *Lepidus*, *Auguſtus illum in Africam* miſit, quo illum amiciorem haberet, quam etiam pacatam introivit. Dehinc anno 715. denuo *iidem Collegæ ſe TriumViros R. P. C.* in *alterum quinquennium* renunciarunt. Sed cum devicto *Sexto Pompejo*, *Lepidus* multa *contra Cæſarem* machinaretur, ab *Auguſto* omni *dignitate & exercitu exutus*, *Circejos in perpetuum relegatus eſt.* Refert id *Vellejus* L. II: *Quippe cum inermis & lacernatus eſſet* (Cæſar) *præter nomen nihil trahens, ingreſſus caſtra Lepidi, evitatis, quæ juſſu hominis praviſſimi tela in eum jacta erant, cum lacerna ejus perforata eſſet lancea; aquilam Legionis rapere auſus eſt: Scires, quid intereſſet inter Duces; armati inermen ſecuti ſunt, decimoque anno, quam ad diſſimillimam vitæ ſuæ potentiam pervenerat Lepidus, à militibus & fortuna deſertus, pulloque velatus amiculo inter ultimam confluentium ad Cæſarem turbam latens, genibus ejus advolutus eſt; vita rerumque ſuarum dominium conceſſa ei ſunt, ſpoliata, quam tueri non poterat, dignitas.* Quæ ſtudio uberius paulo expoſuimus, ne in ſequentibus iſta addere cogamur, quoque notabilior eſt horum *TriumVirorum hiſtoria.* Et cum in ſumma ſupra *Antonii* res geſtas dederimus, *Lepidi* hic adjunximus, *Octavii* in poſterum viſuri. Siſtit hunc nummum *argenteum* & *Goltzius* T. XIV. n. 7. & in *M. Æmilii Lepidi nummis* Tab. XXV. n. 1. & T. XXIX. n. 11. *Nonnius* T. XIII. n. 9. & T. XX. n. 3. & Tab. XXII. n. 11. quamvis *capite & literis inverſis, Sculptoris incuria*, utrobique. *J. Valens in Fam. Æmilia* T. VI. n. 25. iterumque *Goltzius* in Faſtis pag. 179. n. 4. *A. Morellius* in *Nummis Conſularibus Goltzianis* ſeorſim editis Tab. III. n. 13.

NUM. 28.

DIVUS JULIUS. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, pone lituus, uti T. I. n. 48.

Marcus LEPIDUS PONTifex MAXimus. Caput Lepidi nudum, ante lituus.

Lepidi faciem frequentem comparere una cum *Cæſaris effigie* in *nummis* mirari non habemus, ſi *intimam horum* perpendimus *amicitiam*, de qua in præcedentibus jam diximus, & *TriumVirorum propoſitum* in *vindicanda Cæſaris nece*, ut adeo ſicuti *præcedentem illo vivo*, hunc *eo mortuo*, in honorem ipſius percuſſum fuiſſe, videamus; *Imperator* vero, cum in *præcedenti* nummo audiat, hic *Pontifex Maximus* cluit, *quam* dignitatem ab *Antonio conſecutum fuiſſe*, in præcedenti nummo audivimus. Siſtit hunc nummum *Goltzius* Tab. XXVI. n. 22. & *Nonnius* T. XXI. n. 13. & 22. *A. Morellius* in *Nummis Conſul. Goltzianis* ſeorſim excuſis Tab. III. n. 9. & 6.

TABULA VIII.

EXHIBENS

NUMMOS C. JULII CÆSARIS GOLTZIANOS.

NUM. 1. & 2.

ΓαΐΟΥ ΙΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡΟΣ ΔΟΥΚΤΑΤΩΡΟΣ Λυκάβαντ Γ. (*Caji Julii Cæſaris Imperatoris Dictatoris Anno Tertio.*) *Caput Julii laureatum dextram verſus.* (*Exhibet hoc Caput Goltzius Tab. II. N.* 24.)

ΙΛΙΩΝ ΒΙΣ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. (*Ilienſium bis Neocororum.*) *Æneas ſiniſtro humero Anchiſen velatum geſtans, dextra Palladium tenet, præcedente Aſcanio, ſive Julo, cum quodam capitis tegumento.*

Cum *Julii genus* ſuum ad *Æneam* & *Venerem* referant, uti toties audivimus, *Ilienſes in Troade* adblandientes Cæſari, hoc *pietatis* emblema (de quo jam ſatis ſupra Tab. IV. n. 17. 18. egimus) nummis impreſſerunt, quod *à Cæſare*, vel *alio* jam factum, & *à Trajano*, *eundem typum reſtituente*, *repetitum* fuiſſe, ſupra jam T. IV. n. 16. 17. 18. vidimus, ubi ſatis multa de iſto attulimus, quorſum B. L. ablegamus. Conditorem *Ilii* alii cum *Virgilio* Libro VIII. Æneid. 134. *Dardanum* faciunt, canente:

Dardanus Iliacæ primus pater Urbis & Auctor;

Alii cum *eodem Cynthium* volunt, Libro III. *Georgic.* 36. ſcribente:

. . . . *Et Trojæ Cynthius Auctor.*

Servius Apollinem nominat propter muros: vel *Cynthium*, Regem Trojæ, quem in Troicis ſuis *Nero* commemorat. *Euſebius* ab *Ilo* conſtructum tradit, in quo, ut mox audiemus, *Stephanum* habet conſentien-

ſentientem. Situm verò fuit *Ilium* in *Troade*, heroicis caſibus clariſſimum, inter *Idam* montem & oram maritimam, 1500. paſſus ab ea diſtans, à *quo* noſtrum profectum fuiſſe nummum, credimus, quamvis & *aliæ Urbes hujus nominis* fuerint. Siquidem de iſto ita *Stephanus de Urbibus* p. 416: Ἴλιον, πόλις Τρωάδος, ἀπὸ Ἴλα, ὃν οἱ Τρῶες Ἄτην ἐκάλεσαν *Ilium, Urbs Troadis, nomen habens ab Ilo. Hanc Urbem Trojani Aten vocant.* Pergit laudatus Auctor: *Tertia Macedoniæ, ab Heleno condita. Quarta Theſſaliæ. Quinta Thraciæ, juxta Bizynam. Ilienſis Apollo eſt Trojæ.* Noſtræ favet ſententiæ *Jacobus Gronovius* in notis ad iſtum locum, ubi ſic commentatur: *Gentile* Ἰλιεύς *apud Antiquarios Goltzium, Spanhemium, ſatis frequens occurrit, ut &* Ἰλιάδης *apud Triſtanum & Goltzium* Ἰλιῶν Νεωκόρων. *Sed obiter obſervandum, Homerum nunquam hoc Gentile uſurpaſſe; pro* Ἰλιεῖς *paſſim habet* Τρῶες, *ut multis docet Euſtathius ad Iliad. B.* De *Urbibus* verò *Neocoris* legi meretur *Alb. Rubenius*, qui *integram* de *iis Diatriben* dedit, Anno MDCLXIV. *Trajecti ad Rhenum* typis excuſam, & poſtea Tom. XI. *Rerum Romanarum J. G. Grævii* inſertam. *Neocora* autem iſta dicebatur *Civitas*, in cujus *ſolo templum aliquod toti Provinciæ commune erat*, ad quod univerſa Provincia confluebat, quem *conventum*, ut non ſolum *ſacrificiis*, ſed & *certaminibus ac ludis celebrem* rederent, omni cura ſtudebant. Unde origo etiam *Ludorum Olympicorum, Pythiorum* aliorumque petenda eſt. Siquidem Νεωκορεῖν nihil aliud notat, quam *res ſacras tractare, honorem Numinis alicujus ejusdemque Ædem curare*, ſicuti verbi gratia *Epheſii* Dianæ, *Dorienſes* Apollinis Triopii, *Magnetes* Leucophrynæ *Neocori* paſſim in nummis audiunt. Jam vero ex *Strabonis* Libro III. liquet, *Minervæ Templum* olim habuiſſe *Ilienſes*: *Fuit priſcum Ilium*, ſcribens, *XXX. fere ſtadiis ſupra verſus ortum & Idam ad Dardaniam, ubi nunc* (Strabonis ætate) *eſt Ilienſium pagus. Ilium, quod nunc eſt, ajunt pagum fuiſſe, & habuiſſe exiguum ac vile MINERVÆ TEMPLUM. Alexandrum autem Magnum, cum à pugnâ ad Granicum eo adſcendiſſet, locum Urbis nomine ornaſſe, &, ut reficeretur, mandaſſe. Eo mortuo Lyſimachus Urbis curam ſuſcepit, TEMPLUMque condidit, muroque Urbem cinxit; XL. circiter ſtadiorum, & in eam commigrare juſſit circumjacentes Urbes antiquas jam ruinam trahentes*, & in *L. Veri* quoque nummo ab *Ilienſibus cuſo*, *Minerva ſtans* comparet, *dextrâ haſtam, ſiniſtra noctuam tenens*, cum inſcriptione: ΙΛΙΕΩΝ, ſicuti & *eadem* in *Juliæ Domnæ nummis* occurrit, dextra *haſtam*, ſiniſtra *victoriam* tenens, ad pedes jacente *clypeo*. Et quando in *ejusdem Auguſtæ* nummo *Vir ſacra faciens ante Minervam, cippo impoſitam*, conſpicitur, cum inſcriptione ΔΟC (h. e. anno 274.) ex hoc manifeſtum fit, illos *Epocham Syllanam* ab A. V. C. 670. habuiſſe, ſiquidem *Sylla*, in fugam acto *Fimbriâ*, qui eos expugnaverat, *Ilienſes multis beneficiis refecit* & conſolatus eſt, ipſo hoc atteſtante *Strabone*. Si ergo *Ilio Æneas* ſalvus exceſſit, quidni *in rei ſempiternam memoriam*, & *honorem Julii*, ab iſto genus *ſuum ducentis, ſimul iſtum ſignaverint Ilienſes? Hectorem* quoque in ſuis nummis alias etiam præferentes, cui mortuo *Ilienſes, Philoſtrato* in Heroicis teſte, *divinos honores detulerunt*. Quâ occaſione non poſſumus non heic rememini ſſe *joci Tiberiani*, apud *Suetonium* in *Tiberio* cap. 52. proditi: *Quin & ILIENSIUM Legatis paulo ſerius conſolantibus* (de morte filii Druſi) *quaſi oblitteratâ jam doloris memoria, irridens: ſe quoque, reſpondit, vicem eorum dolere, quod egregium civem HECTOREM amiſiſſent.* Sane eò quo diximus, collimat & *Goltzius* in *vita Cæſaris* p. 143. *ſcribens: Ilienſes præterea, quos Sulla antea plurimis beneficiis affecerat, propter NECESSITUDINEM & COGNATIONIS VINCULUM per JULUM, majoribus inſuper beneficiis proſecutus, agris, libertate, immunitate donavit Julius.* Imo ferunt, eundem in *animo habuiſſe, confecto bello Parthico, translatis Imperii opibus, exhauſtaque delectibus Italia, ILIUM aut Alexandriam commigrare, ibique ſive Imperii ſive regni ſedem conſtituere.* Ipſum *Claudium* quoque Cæſarem opinionem hanc foviſſe, quaſi Romani ab *Ilienſibus* ſuam haberent originem, *Suetonius* teſtis eſt, in *vita ejus* c. 25: *Ilienſibus, quaſi Romanæ Gentis Auctoribus, tributa in perpetuum remiſit; recitata vetere Epiſtola Græca Senatus Populique Romani, Seleuco Regi amicitiam, & ſocietatem ita demum pollicentis, ſi conſangineos ſuos Ilienſes ab omni onere immunes præſtitiſſet.* Hæc cum ante aliquot jam hebdomadas, meis indulgens conjecturis, in chartam conjeciſſem, opportune adhuc in manus venit ſupra laudata *A. Rubenii de Urbibus Neocoris Diatribe*, & cum videam idem plane mecum ſentire, aliumque adhuc *Euſebii* locum adducere, non poſſum non integra ejus verba heic adponere: *Exſtat etiam Julii Cæſaris nummus inſcriptus:* ΙΛΙΕΩΝ ΔΙΣ ΝΕΩΚΟΡΩΝ, *quia nempe in Ilienſium Urbe olim Sacrarium erat Palladis, quod antea ignobile Alexander donariis auxit, & debellatis Perſis, promiſit, ſe Dolubrum celeberrimum conditurum, ſacrumque certamen inſtituturum: mortuo autem Alexandro, Lyſimachus Templum exſtruxit, Strabone teſte Libro XV. Sacrum etiam Agonem (ex Alexandri promiſſo) inſtituiſſe videtur, quem* ΙΛΙΑ *vocatum fuiſſe, exiſtimo, cujus mentio apud Euſebium in Chronico de Nerone:* Ἰσθμοῖς, καὶ Πυθίοις, καὶ ΙΛΙΟΙΣ, καὶ Ἀκτίοις ἐστεφανώθη. *Vide Heſychium in voce* Ἰλίεια. *Deinde vero Julius Cæſar, cum ob æmulationem Alexandri Magni, tum etiam ob cognationem ſibi cum Ilienſibus intercedentem, exornandum Ilium ſuſcepit, ut Strabo memorat:* Χώραν τε δὴ περιένειμεν αὐτοῖς καὶ ἀτελείαν, καὶ ἀλειτουργησίαν αὐτοῖς συνεφύλαξε. *Quin etiam (ut ex hoc nummo, qui Æneam præfert, conjicere licet) Templum aliud Æneæ, Juliæ Gentis Auctori, ædificavit, & Ludos in honorem ejus conſtituit; ita ut Ilienſes* ΔΙC ΝΙΩΚΟΡΟΙ *facti ſint, Palladis nempe & Æneæ.* Exhibet inſuper hunc nummum *Goltzius* Tab. VII. n. 3. *Nonnius* T. VI. n. 3. *Occo, Octavius Strada* in vita *Cæſaris* p. 1. qui tamen aureum pro æreo prodit, & ΙΑΙΩΝ male reponit, *Triſtanus* T. I. p. 38. *Harduinus in nummis antiquis Populorum & Urbium* p. 218. ubi male *Goltzium, Nonnium ac Triſtanum corrigit*, ac legit ΙΛΙΕΩΝ ΔΙΣ &c. pro ΙΛΙΩΝ ΒΙΣ. quamvis & ipſe *Goltzius* in adjecta *dictionum Græcarum, quæ* in nummis legantur, interpretatione, calci p. 219. *adjecta*, ipſe moneat: ΒΙΣ *pro* ΔΙΣ *&* ΚΟΡΟΣ *inter cætera hominum cœtum, ſive multitudinem ſignificare*, & potius ad *inſcriptionem* ſpectare videatur. *Thom. Dempſterus* Antiquitat. *Roſini* auctis, edit. *Genev.* 1620. p. 199. *A. Morellius* in Nummis Conſularibus *Goltzianis* in Famil. *Julia* Tab. XX. N. 6. ubi tamen Νεωκόρων pro Νεοκόρων falſo æri inciſum legitur.

NUM. 3. & 4.

ΓαΐουΙΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡΟΣ. (*Caji Julii Cæſaris Imperatoris*) *Caput Julii laureatum lævam verſus, pone litiuus.* (*Habet hoc Caput Goltziius Tab. I. N. 7.*)

Elephas gradiens, ſupra quem, & infra ipſum, literæ conſpiciuntur Punicæ.

Si B. L. ea attenderit, quæ ſupra ad T. IV. n. 21. 22. & 23. item n. 26. & 27. ac 28. & & 29. jam diximus, multam lucem & huic nummo fœnerabitur. Obſervamus ſaltem, ex hoc *nummo ærco firmari poſſe illorum ſententiam*, qui putant, illos *Denarios cum Elephante cuſos fuiſſe, devicto à Cæſare Juba, & Africa ſubjugatâ*, quam *Regionem hoc animali abundare*, ſupra jam diximus, præſertim, quod *etiam Punicis literis circumſcriptum iſtud animal* in hoc nummo conſpiciatur. Certe eò tendiſſe etiam Eruditiſſimum *Albertum Rubenium*, verba ejus, quæ habet in *Diſſertatione de Nummo Auguſti, cujus Inſcriptio: ASIA RECEPTA*, evincunt, quæ pag. 1368. edit. *Græviana* in Tomo XI *Theſ. Roman.* hæc ſunt: *Ita quædam Julii Cæſaris Numiſmata, quæ ne dubitari poſſet, in Africa ſignata eſſe, literis Punicis inſcribuntur, elephantem præferunt; alia ejusdem formæ latinis literis inſignita ſunt* Nonnius & Oudanus putant, reſpicere *originem cognominis Cæſaris*, quod *avus Cæſaris in Africa manu propria occiderit Elephantem*, teſte *Spartiano & Servio*. Quo tendere & videtur *Carolus Sigonius in Libro de Nominibus Romanorum* cap. 5. p. 1977: *Cæſar*, ſcribens, *Juliorum cognomen fuit, de quo alii aliter tradiderunt; Amicus autem meus in Libro de nominibus ita: Illud non prætermittam, Cæſarem non ab utero cæſo dictum, quod multis video placere; ſed quod ait Servius & Spartianus, ab elephanto primum cæſo; nam lingua Punica Cæſar Elephas dicebatur. Quare in quibusdam argenteis nummis apud me videre eſt, ab altera parte elephantem cum hac inſcriptione CAESAR, ab altera autem inſtrumenta, quibus elephantos Romani perimebant.* Quam *Franciſci Robertelli* adverſæ partis explicationem jure meritoque ibi refellit doctiſſimus *Sigonius*. Nos priorem & *A. Rubenii* præferimus ſententiam. Siſtunt alias hunc nummum æreum *H. Goltzius* Tab. VII. n. 4. & *Lud. Nonnius* Tab. VI. n. 4. *Joach. Oudanus* T. IV. n. 4. p. 40. *Jac. Oiſelius* Tab. I. n. 4. p. 5. *A. Morellius* in Nummis Conſularibus *Goltzianis* Tab. XIX. N. 14. in *Fam. Julia*: ubi tamen *Caput Cæſaris* in antica falſo *dextrorſum* reſpicit.

NUM. 5. & 6.

DIVO JULIO. Caput Cæſaris laureatum dextram verſus, ad frontem ſtella, uti Tab. II. n. 56. & Tab. VIII. n. 5.

vel

DIVUS JULIUS. Caput Cæſaris laureatum dextram verſus, ad frontem ſtella, uti T. II. n. 60.

Julius Cæſar ſedens laureatus ac ſeminudus ſiniſtram verſus, dextra cornu copiæ, ſiniſtra victoriolam proteidens, Marti ante ipſum galeato, ſcutum & haſtam tenenti, ac in ara conſtituto, porrigentem lauream.

Mox poſt *fata Julii* ad *memoriam ipſius omnibus venerabilem reddendam*, & confirmandum populum in opinione, *ipſum vivum adhuc fuiſſe Deum*, *aureos* hujus formæ & *argenteos* nummos fuiſſe ab *Auguſto* ſignatos, *DIVI elogium arguit*, ſicut & *ſtellâ fronti ejus imminens*, quam *ſupra ſtatuam ipſius* ab *Auguſto conſtitutam quoque fuiſſe*, ſupra non ſolum monuimus, ſed & *ſic in nummis eandem* offendimus. Conſentit & *Cæſaris figura in adverſa*, ubi ſub *Dei habitu ſeminudus ſedet*, dextra *cornu copiæ* (quod *Geniis & Heroibus* ſemper tribuitur) *tenens*, ſiniſtra verò *victoriolam*, quæ adſtanti *Martis ſimulacro coronam lauream* tradere quaſi videtur, *Divus* nunc, & *victoriis quaſi ſatur*, gratiasque veluti *Marti* pro præſtita ope & auxilio relaturus. *Triſtanus* in *ſuo Commentario* p. 37. *Deam* agnoſcit *ſedentem*, putatque eſſe *Venerem Victricem*, vel *Figuram Urbis Romæ victorioſæ*, & *Julium Cæſarem comparere ſub Martis ſpecie*, qui à *Victoria coronam* accipiat, *meritam* omnino *victoriis* atque *factis ſuis illuſtribus*; aut potius *ſtatuam eſſe illam*, quam *Romani in Templo Quirini ipſi in honorem poſuere*, cum *titulo illo ſplendido* · ΘΕΩ ΑΝΙΚΗΤΩ, *Deo Invicto*, juxta *Dionem Caſſium* Lib. XLIII. præſertim cum *ſimulacrum* illud, ſi *Martis* eſſet, *haſtam tenere* deberet, non *jaculum*. Sed ſi *Goltzium*, qui primus eundem edidit, inſpicimus, non ſolum *Viri*, ſed & *ipſius Cæſaris faciem* repræſentari per ſedentem illum, deprehendimus, ut adeò *priorem* cum *A. Rubenio* præferre malimus ſententiam. Exhibet hunc nummum aureum *A. Rubenius* in *Croyſaci Ducis Numiſm.* T. II. n. 21. 22. *Goltzius aureum & argenteum* Tab. VII. n. 8. *Nonnius* Tab. VI. n. 8. *Triſtanus in Commentario ad numinos Cæſaris* p. 33. *A. Morellius* in Nummis Conſul. *Goltzianis* Tab. XX. N. 10. & 11. in Fam. *Julia*. *Antonius Zantanus* argenteum T. III. in arg. *Cæſ.* N. 16. ut tamen heic neque Cæſar compareat laureatus, nec Mars cum ſcuto, ex oſcitantia ſine dubio ſculptoris.

NUM. 7.

Cajus CAESAR DICTator PERPETUO. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, uti Tab. II. n. 44.

Cajus COSSUTIUS MARIDIANUS. Venus Victrix nuda à tergo conſpicienda, infra clunes veſtis laciniâ circumdata, dextra galeam protendens, ſiniſtra verò haſtam, ſeu ſceptrum (& non jaculum, ut alii volunt) tenens, eaque clypeo aræ impoſito innitens, ante illam aquila Legionaria haſtæ infixa eſt conſpicienda.

In *honorem Julii Cæſaris*, tunc *Dictatoris Perpetuo*, ut *antica* prodit, hunc nummum à C. *Coſſutio Maridiano*, *TriumViro Monetali*, de *quo* ſupra Tab. III. n. 5. 38. & 39. plura jam diximus, fuiſſe ſignatum, ex *poſtica* ſimul diſcimus. *Nuda dea* hic conſpici-

ſpicitur prorſus ac *illam Praxitelis Cnidiam* depingit *Lucianus*, cujus hæc verba: Ἡφάκλεις, ὅση μὲν τῶν μηλαφρένων εὐρυθμία, πῶς δ' ἁμφιλαφεῖς αἱ λαγόνες, ἀγκάλισμα χειρὸς πλῆθος· ὡς δ' ὑπερείγραφοι τῶν γλουτῶν αἱ σάρκες ἐπικυρτοῦνται, μηδ' ἄγαν ἐλλιπεῖς, αὐτοῖς ὀστέοις πεσοσκλημέναι, μήτε εἰς ὑπέρογκον ἐπηχυμέναι πίότητα: *Hercle, quanta dorſi concinnitas! ut prominentes lumbi amplexantis manus implentes! quam ſcitè circumſcriptæ clunium pulpæ incurvantur, neque tenues nimis ipſisque oſſibus adſtrictæ, neque in immenſam effuſæ pinguedinem.* *Venerem* verò *Victricem* quando imprimi fecit cum *haſta*, *galea* & *clypeo*, neſcimus, an non commodius de VENERE ARMATA interpretari poſſimus, QUAM *annulo inſculptam Cæſar quoque geſſit*? adeoque *nummum hunc* rectius *majorem lucem dare loco Dionis*, quam ſi iſte de *Cloziorum Pallade* explicetur, uti ſupra audivimus; quamvis non neſciamus *votum Cæſaris*, qui VENERI VICTRICI *ante pugnam Pharſalicam Ædem in Urbe ſacrandam promiſerat, ſi propitia juvaret, ut Victor in Urbem rediret, quod &, ſequuto eventu proſpero*, poſtea fecit; Nec vanum adeo fuerat *Pompeji* ſomnium ante eandem pugnam, quod *Plutarchus* refert, cum ſibi viſus fuiſſet, *Veneris Victricis Templum variis ſpoliis exornaſſe*, quod ad *Cæſarem* omnino pertinuiſſe, eventus docuit. Sed juvabit heic *Veneris armatæ originem* quoque ex *Lactantio* audire: *Cum Meſſenii à Lacedæmoniis obſeſſi, furtimque, deceptis obſeſſoribus, egreſſi, ad diripiendam Lacedæmonem cucurriſſent, à Spartanis mulieribus fuſi fugatique ſunt. Cognitis autem hoſtium dolis, Lacedæmonii ſequebantur. His armatæ mulieres obviam longius exierunt, quæ cùm Viros ſuos cernerent, parare ſe ad pugnam, quod putarent Meſſenios eſſe, corpora ſua nudaverunt. At illi uxoribus cognitis, & adſpectu in libidinem concitati, ſicut erant, armati permiſti ſunt, utique promiſcuè, nec enim vacabat diſcernere. Sic juvenes ab iisdem ante miſſi cum virginibus, ex quibus ſunt Parthenii nati. Propter hujus facti memoriam, Ædem VENERI ARMATÆ ſimulacrumque poſuerunt. Aliam Veneris armatæ originem ſuppeditat Leonidas:*

Ἄρεϊ ἔντεα ταῦτα τίνι χάριν ὦ Κυθέρεια
Ἐνδέδυσαι, κενεὸν τοῦτο φέρουσα βάρος;
Αὐτὴν Ἄρη γυμνὴ γὰρ ἀφώπλισας· εἰ δὲ λέλοιπας
Καὶ θεὸς, ἀνθρώπους ὅπλα μάτην ἐπάγεις.

Ex Natalis Comitis verſione:

Hæc Martis ſunt arma, Venus cur cingeris iſtis?
Cur Cytherea geris tam grave pondus iners?
Mars eſt à nuda victus. Cum ceſſerit ipſe
Vel Deus, hæc fruſtra nunc geris arma viris.

Vulgavit alias jam ante hunc nummum *argenteum Hub. Goltzius* Tab. VII. n. 10. *L. Nonnius* Tab. VI. n. 10. *Jac. Oiſelius* Tab. XLIX. n. 3. p. 287. 288. *Joachim. Oudanus* in Poten. Rom. Tab. LII. N. 3. p. 260.

NUM. 8.

Caput Cæſaris laureatum lævam verſus uti Tab. I. n. 1.

CAESAR DICTator PERPetuo. Venus Victrix nuda antrorſum ſtans, dextra protendens galeam, ſiniſtram, cui veſtis lacinia ſuperjecta eſt, imponens clypeo rotundo, à tergo aquila Legionaria terræ infixa, ante aquila, aræ, vel ut alii rectius exiſtimant, columnæ inſidens.

In *præcedentibus* omnibus nummis vel *ſeminudam Venerem*, vel *penitus tectam* conſpeximus. Hic *penitus nudam eandem* offendimus, qualem *Poëtæ*, *Pictores* ac *Statuarii* illam exhibere ſolent communiter. *Ovidius* in Epiſtola *Didonis ad Æneam* de iſta ita vſ. 60.

. . . . . quia Mater Amorum
Nuda Cytheriacis edita fertur aquis.

Et Lib. III. *de Arte amandi* vſ. 224.

Nuda Venus madidas exprimit arte comas.

Sidonius Apollinaris Carmine VII:

Nuda Venus, fœcunda Parens, pharetrata Diana.

Appulejus Lib. X. Metamorph: *Qualis Venus, cum virgo fuit, nudo & intecto corpore &c.* *Albericus* de *Deorum imaginibus* ejus formam eam ſtatim communicat: *Pingebatur Venus pulcherrima puella nuda*, &c. Et *Arnobius* Lib. VI: *Venus nuda ac aperta depingitur, ac ſi dicas, illam publicare ac divendere meritorii corporis formam.* *Lucianus autem in Amoribus Praxitelis Venerem Cnidiam* ſic deſcribit: Εἰσῆμεν δὲ καὶ νεὼ περίπυκλον. Ἡ μὲν δὴ ἔν θεὸς ἐν μέσῳ καθίδρυται. Παρίας δὲ λίθου δαίδαλμα κάλλιστον ὑπερφαῖνον, καὶ στεγνὸν γέλωτι μικρὸν ὑπομειδιῶσα, πᾶν δὲ τὸ κάλλος αὐτῆς ἀκάλυπτον, ἀδεμιᾶς ἐσθῆτος ἀμπίσχουσης γεγυμνωτο, πλὴν ὅσα τῇ ἑτέρᾳ χειρὶ ἡ αἰδὼς λεληθότως ἐπικρύπτειν. *In templum introivimus, cujus in medio Dea poſita eſt, ex Pario marmore, opus ſanè pulcherrimum, & diducto ore paulum ſubridens. Tota autem ejus pulchritudo detecta, nulla veſte ipſam tegente, nuda conſpicitur, niſi quod oblita ſui altera manu pubem obtegat.* Quod tamen hic non fieri videmus. *Venerem Victricem* verò hic denuo exhiberi, *Galea*, quam *dextra* præfert, & *ſcutum*, quod *ſiniſtra* tenet, ſatis confirmare videntur. Sed quando *titulus Cæſaris, Dictatoris perpetui*, adjectus eſt, non *Venus*, quæ *Marti ſuperior fuit, armisque illum exuit*, ceu nonnulli illam tum in hoc, tum in præcedenti explicarunt, ſed *illa* potius indicatur, *quæ fortiter illi, velut deſcendenti ex ſuo ſanguine, in præliis contra hoſtes adſtitit*, quæ *victorem illum*, dum *eandem* quoque *teſſeræ loco* dederat, in *ultima & decretoria pugna eſſe voluit*, per quam ſummum iſtud axioma conſecutus fuit. Hinc illam *armatam ac Victricem* in nummo *galeam & clypeum magnum rotundum*, ſub *quo tutus in præliis egit*, ipſi *quaſi ſuppeditantem* videas, *eumque* reddentem, qui *Jovi ſimillimus*, quod *aquila* in *columna adſtans*, arguit. Siquidem *Dio* Lib. XLIV. teſtatur, *Jovis* etiam *cognomen Cæſari palam fuiſſe impoſitum.* Imo in nummis, ab *Auguſto*

Auguſto cuſis, *Julius haſtam* ac *aquilam tenens*, *ut Jupiter*, in *Alexandri M.* nummis exhibetur. *Triſtanus* eo abit, quaſi *aquila in columna* forſan deſignet *ſubjectum ipſi nunc ſecurum ac perpetuum per victorias ſuas fore Imperium Romanum*, cum *Aquila avis Regia ſit*, ac *Majeſtatem Imperii*, ceu *S. Dionyſius Areopagita* docet, & ex ſequentium Imperatorum *præſagiis* colligi quoque poteſt, ſemper denotet: Sed *priori* malumus inhærere *ſententiæ*, quod *aquila* tunc *temporis* non tam *celebre Imperii ſymbolum*, *ac ſequioribus temporibus*, *exſtiterit*. Communicavit olim jam hunc ipſum nummum *aureum* nobis *H. Goltzius* Tab. VII. n. 12. *L. Nonnius* Tab. VI. n. 12. *Alb. Rubenius in Croyjaci Ducis Numiſm.* Tab. III. n. 9. 10. *Jac. Oiſelius* Tab. LXIX. n. 2. p. 285. 286. *Joach. Oudanus* in Pot. Rom. Tab. LII. N. 2. p. 260. *Triſtanus in Commentario ſuo in nummos Cæſaris* p. 26. *Ezech. Spanhemius in Juliani Cæſaribus* p. 305. *L. Begerus in Obſervationibus ad Numiſmata quædam antiqua* p. 8. *A. Morellius* in Nummis *Conſularibus Goltzianis* in Famil. *Julia* Tab. XIX. N. 18. ubi tamen falſam anticam aſſignavit, nempe Caput Cæſaris laureatum dexteram verſus.

NUM. 9. & 10.

ΓΑΙΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΟΥΠΑΤΟΣ ΤΡΙΙΩΝ. (*Cajus Julius Cæſar Conſul Tertium*) *Caput Julii Cæſaris laureatum lævam verſus*, *pone lituus*, *Auguratus ſignum.*

ΠΟΥΒΛΙΟΣ ΣΟΥΛΠΙΚΙΟΣ ΡΟΥΦΟΣ. (*Publius Sulpicius Rufus.*) *Vir*, *capite nudo*, *inſiſtens proræ navis roſtratæ*, *dextra tenet aquilam legionariam*, *à tergo ſtat miles legionarius galeatus*, *dextra ſignum cohortis*, *læva clypeum tenens.*

Si *Publium Sulpicium Rufum* navi huic inſiſtere credamus, *ſtipatum alio milite*, fortè non errabimus. Hujus *Publii Sulpicii Rufi* ipſe *Cæſar* facit mentionem Lib. IIII. de *Bello Gallico* c. 22. Isque eſt, quem *portum Morinorum cum præſidio tenere*, juſſerat, trajecturus in Britanniam Cæſar: *P. SULPICIUM RUFUM*, ſcribens, *LEGATUM cum eo præſidio*, *quod ſatis eſſe arbitrabatur*, *portum* (Morinorum) *tenere juſſit.* Forteque idem eſt, cujus Libro III. de *Bello civili* c. 101. meminit: *Et cum eſſet Cæſaris claſſis diviſa in duas partes*, *& dimidiæ parti PRÆESSET P. SULPICIUS Prætor*, *Liboque ad fretum*, *dimidiæ M. Pomponius ad Meſſanam*, *prius Caſſius ad Meſſanam advolavit.* Circumſpicientem ergò hic in prora navis de rebus claſſi neceſſariis, ſi hic offendimus, quid mirum? Exhibet nummum hunc *æreum* & *Goltzius* Tab. X. n. 3. *Nonnius* Tab. IX. n. 1. *in quo iterum figura navis & hominum inverſa*, *Sculptoris incuria*, *data eſt*, *minusque rectè antica ipſi adſignata*, *voxque* ΓΟΥΦΟΣ, *quæ punctis*, *quod legi ſatis diſtinctè non potuerat in prototypo Goltziano*, *indicata ſaltem fuerat*, *omiſſa planè eſt.* Anticam ſive Caput ſiſtit *Goltzius* Tab. II. N. 23. *A. Morellius* in Nummis *Conſularibus Goltzianis* in Fam. *Julia* Tab. XX. n. 3. ubi tamen, quod notandum, non ſolum ΡΟΥΦΟΣ omiſſum fuit, ſed &, dum incaute ſequutus eſt *Nonnii* editionem, plane *falſam aſſignavit eidem anticam*, nempe cum Inſcriptione hac, Γ. ΚΑΙΣΑΡ ΑΥΤΟΚ. ΑΡΧΙΕΡ. ΜΕΓ. cum Capite Cæſaris laureato dexteram verſus.

NUM. 11. & 12.

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΜΕΓΑΣ. (*Cajus Cæſar Imperator Pontifex Maximus.*) *Caput Cæſaris laureatum dextram verſus. Vide hoc Caput quoque apud Goltzium Tab. II. N.* 15.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ ΚΟΙΝΟΝ. Λυκίδαι Γ. (*Alexandrinorum Commune*, *ſive Communitas*, *Anno tertio*) *Victoria alata*, *ſiniſtra palmæ ramum tenens ac inſiſtens roſtratæ navis proræ*, *Aquilæ Legionariæ coronam lauream imponit.*

Ab *Alexandrinis*, *Cæſari devotis*, *ac gratis ſubditis*, hunc nummum fuiſſe cuſum, primo intuitu quivis perſpicit. Novimus verò, & *bellum Alexandrinum geſſiſſe Julium*, & *feliciter illud quoque confeciſſe.* Poſt multas etenim clades acceptas, cum *ſe* deinceps *ejus poteſtati permiſiſſent*, in gratiam eosdem recepit, nec, quod facere alias potuiſſet, in iſtos ſæviit, ſed *tamen de iſtis* Triumphum egit. Repetimus ſupra allata *Suetonii* verba c. 35: *Et fugientem* (Pompejum) *ALEXANDRIAM perſecutus*; *ut occiſum deprehendit*, *cum Ptolomæo Rege*, *à quo ſibi quoque inſidias tendi videbat*, *BELLUM ſanè DIFFICILLIMUM geſſit*, *neque loco neque tempore æquo*, *ſed hieme anni*, *& intra mœnia copioſiſſimi & ſolertiſſimi hoſtis*, *inops ipſe rerum omnium*, *atque imparatus.* Singulare *fatum*, quod ibi expertus eſt, pariter refert *Suetonius* cap. 64: *ALEXANDRIÆ circa oppugnationem pontis*, *eruptione hoſtium ſubita compulſus*, *in ſcapham*, *pluribus eodem præcipitantibus*, *cum deſiliſſet in mare*, *nando per CC. paſſus evaſit ad proximam navem*, *elata læva*, *ne libelli*, *quos tenebat*, *madefierent*: *Paludamentum mordicus trahens*, *ne ſpolio potiretur hoſtis.* In quo & *Dio* conſentit: Μηδὲν τῶν γεγραμμάτων βρέξας, ἃ πλὰ ἐν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ ἀνέχων ἐνήξατο, *ne madefactis quidem inter natandum*, *quos ſiniſtra manu tenuerat*, *libellis.* *Legionibus* verò, quas ibi reliquerat, præfecit, eodem prodente *Suetonio* cap. 76: *Trium Legionum*, *quas ALEXANDRIÆ relinquebat*, *curam & imperium Rufini Liberti ſui filio*, *exoleto ſuo*, *demandavit.* Sed & *Triumphi* de eodem acti, idem meminit *Suetonius* c. 37: *Primum & excellentiſſimum Triumphum egit Gallicum*, *ſequentem ALEXANDRINUM*, *deinde Ponticum*, *huic proximum Africanum*, *noviſſimum Hiſpanienſem*, *diverſo quemque apparatu & inſtrumento.* Quod & *Vellejus* Lib. II. confirmat: *Gallicum*, ſcribens: *citro*, (rectius *cedro*) *Ponticum Acantho*, *ALEXANDRINUM teſtudine*, *Africum ebore*, *Hiſpanienſem argento raſili conſtitiſſe*; quod verò de *ferculis triumphi*, diverſa *materia* factis, intelligendum eſt. Quando denique in *antica* ipſe ἀρχιερεὺς μέγας in nummo *obſignatus* legitur, probe id notamus non ſolum contra *Dionem*, qui *Cæſarem* non niſi ἀρχιερέα ſimpliciter, cæteros ἱερέας vocat, cum tamen *Græcus* fuerit, ac in *rebus Romanis exercitatus*, id ante nos quoque obſervante *Jacobo Gutherio* de *veteri Jure Pontificio* Libro I. c. 8. Sed & *contra Plutarchum* in Cæſare, *Appianum* Bell. Civ. Lib. II. *& Joſephum* Libro XV. Antiquit. Judaic. c. 17. qui ipſum non niſi ἀρχιερέα ſimpliciter quoque vocant, rectius cum nominaſſent ἀρχιερέα μέγαν ſecundum *Romanorum inſtituta* & *fidem nummorum.* Offendimus denique hunc *æreum* nummum apud *Goltzium* Tab. X. n. 1. *Nonnium* T. IX. n. 3. ubi tota non *ſolum figura inverſa*,

inversa, summa sculptoris incuria, data est, sed & *antica malè huic posticæ adsignata*, cum n. 15. loco 23. esse debeat, ceu ex prima *Goltzii editione constat. Harduinus* de *Nummis Græcis populorum & Urbium* p. 27. *Occo* p. 12. *A. Morellius* in Nummis Consul. *Goltzianis* in Fam. *Julia* Tab. XX. N. 4. ubi dum *Nonnium* incaute secutus est, eidem & falsam assignavit anticam, nempe cum hac *inscriptione*: Γ. ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΟΥΠΑΤΟΣ ΤΡΙΤΩΝ, cum Capite Cæsaris laureato lævam versus pone cum lituo.

NUM. 13. & 14.

Lucius BUCA. Caput Veneris, à cujus collo pone adhæret Cupidinis imaguncula ad medium usque corpus, ante est lituus.

GERMAN. INDUTI IIII. Fluvius sub barbati senis, qui capillis crispis, & seminudus est, specie, decumbens ad aquas, sinistra ex hydria sua aquam effundens, dextram naviculæ, vel cymbæ (scaphæ) potius, imponit, adjacent montes, quorum cacumina insigniter sunt conspicua.

Nullum planè nobis est dubium, quin hic nummus ad *J. Cæsarem* referendus sit. Adest *Veneris caput* cum *Cupidine* toties hactenus visum, & inprimis *hac forma* T. IV. n. 6. & 11. ac Tab. VII. n. 15. *à qua genus suum se habere*, iterum iterumque *jactabat Julius*. Adest præterea *lituus*, qui *sicuti Auguratus* & imprimis *Pontificatus omnia Sacerdotia* sub se comprehendebat; ita & *quæque sacrorum symbola* vicissim *illum designabant*. De *Lucio Æmilio Buca, IIII. Viro Monetali à Cæsare constituto*, qui multos & ferè *omnium plurimos* dedit *nummos*, eosque vel *Venere Victrice stante*, vel *sedente*, vel etiam *cum capite Veneris*, (cujus exemplum T. IV. n. 32. produximus) ad Tab. IV. n. 2. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. & Tab. VII. n. 25. satis jam dictum, ut adeo de *antica*, quod amplius afferamus, vix habeamus. *Postica* vero eo majori obscuritate involuta est, & multis jam Antiquariis crucem fixit molestam. *Ludovicus Nonnius* quid ista velit, ignorat, nisi *Victoria* intelligatur, *quam Cæsar de Ariovisto & Germanis reportavit*, cumque *montium species juxta visantur*, existimat *Rhenum*, terminum *Germaniæ*, qui *eam à Gallia* separat, significari, *quem Cæsar primus Romanorum* ausus fuerat *transire*, in quo *Oudanum & Oiselium* quoque habet consentientes. *Postremum* equidem verissimum est, & novimus, id testari quoque *Suetonium* in *Cæsare* c. 25: *Germanos, qui trans Rhenum incolunt, primus Romanorum, ponte fabricato, aggressus, maximis affecit cladibus.* Nec possumus negare, in alio *Drusi* nummo (20) simili plane figura *Rhenum* decumbere, sinistrâ ex hydria sua *aquam* effundentem, dextra *arundinem* tenentem, pone surgentibus, uti heic, *montium cacuminibus*, addito insuper, ne de eo ambigi possit, *Vocabulo RHENUS*, de cujus (Drusi) *Victoria* etiam *Ovidius:*

Cornibus hic fractis viridi malè tectus ab ulva
Decolor ipse suo sanguine Rhenus erat.

Sique *Posthumi* nummum, quem Illustrissimus Dn. *Spanhemius* Dissertatione V. p. 360. *de V. & Pr. Num.* suppeditat, consulimus, *eandem Rheni*, cum nostra prorsus, deprehendemus *figuram*, nisi quod *bicornis*, doctissimi viri judicio, ibidem compareat: cæterum *dexteram eodem modo navigio imponens, nudus eodem modo jacens, sinistraque hydriam* & calamum simul *tenens.*

Imo in *Gallico Triumpho* inter *fercula RHENUM, Rhodanum, Oceanique captivi ex auro simulachrum* circumtulit. Sed unde probare velit *Nonnius*, quod illam præcisè *Victoriam* denotet, *quam* de *Arioviste* tulit, non videmus. *Tristanus* apertè confitetur, cusum eundem esse, ut habeamus, in quo *divinationes suas exercere quisque possit. Cette medaille*, scribit, *semble avoir esté frappée exprés, pour nous donner de l'exercice à diviner. Ejus* verò conjectura eo redit, nempe legi in illa posse GERMANIA INDUTIA, numerumque IIII. denotare *annum illum*, ex quo à *Cæsare*, vel *alio* ejus Duce, *facta illa esset Colonia*, aut *Urbs jussu Cæsaris fundata.* Cumque apud *Plinium* Lib. III. c. 5. & 16. reperisset *Industriam* Oppidum, ad *Apenninos montes*, ac ad *Padum fluvium* situm, existimat, cum *situs* congruat cum *typo* in nummi *postica*, forte apud *Plinium* pro *Industria* legi debere *Indutia*, adeoque *Plinium* ex *nummo hoc lucem & correctionem accipere posse*, præsertim cum & in alio nummo, Tab. IX. n. 10. adducendo, *Bos* exhibeatur, *Coloniarum* communissimum symbolum, iisdem prorsus cum literis, ac in hoc nummo. *Plinius* l. c. cap. 5. ita: *A tergo autem supradictorum omnium Apenninus mons Italiæ amplissimus, perpetuis jugis ab Alpibus tendens ad Siculum fretum. Ab altero ejus latere ad Padum amnem Italiæ ditissimum, omnia nobilibus oppidis nitent; Libarna, Dertona Colonia, Iria, Barderate, INDUSTRIA, Pollentia, Cærea*, quod Potentia, cognominatur. Et c. 16: *Ligurum quidem lingua amnem ipsum* (Padum) *Bodincum* (21) *vocari, quod significet fundo carentem. Cui argumento adest oppidum juxta INDUSTRIA vetusto nomine Bodincomagum, ubi præcipua altitudo incipit.* Huic sententiæ favere & frigidam affundere videtur *Cl. Car. Patinus* in suo Numismatum indice Nummis medii æris adjecto p. 2. ita scribens: „Hunc typum refert *Cl.* „ *Tristanus* ad Coloniæ instaurationem, de qua *Pli*„ *nius* Lib. III. c. 5. 16. illam non INDUTIAM „ sed INDUSTRIAM nominans, FORTASSIS „ MENDOSE. GERMANOS EAM FUNDAS„ SE NOMEN declarat, autoritate Cæsaris. Sita „ est ad Apenninum juxta Padum." Sed cum GERMAN. legatur in nummo, non GERMANIA; dehinc INDUTI, non INDUTIA, multo minus *Industria*, *Industriaque* rectè omnino & *fide MStorum* sic lectum, hodiernum sit *Casal*, Liguribus incolis olim *Bodinco-magus*, uti Romanis Industria) dicta, nescimus, quid veri inde eliciendum sit. *Clariss. Begerus* in *Observationibus ad quædam Numismata antiqua* p. 48. non *Venerem* in *antica* agnoscit, sed *caput virile*, *Reguli* forte cujusdam, *diadematum*, putatque in *postica* sine dubio *nomen quoque* ejus fuisse expressum, perque *fluvium locum prælii*, cum *ipso & Cæsare commissi*, *designatum.* Inde porro existimat, subinnui literis INDUTI. *Indutiomarum*, cujus apud *Cæsarem* frequentius occurrit mentio, quique *is* fuit, qui in *Treviris* cum *Cingetorige* de Principatu contendens, *Cæsari primo adver-*

(20) Occurrit hic nummus apud *Jac. Oiselium* Tab. XXIV. n. 6. *Oudanum* Tab. XXVII. n. 6.

(21) Sic & Polybius Lib. II. refert, ab accolis Βόδιγκον vocari. Confirmatque *Nic. Chorier.* Lib. II. *Hist. Delph.* p. 94. Voculam *ine* fine, *Bod* vero finem, fundum sive extremum significare, Bodincus ergo, voce conflata, nil nisi fundo carentem indicare.

adverſus, poſtea verò, facto excuſato, *ſeſe ipſi ſubmiſerat*, ſequenti tamen tempore *à Cæſare*, Cingetorigi faventiore, rurſus *defecit*, *à Labieno denique occiſus*. Quamvis autem de explicatione *poſticæ* non magnam litem modo laudato *Auctori* movere heic velimus, donec dies majorem affuderit lucem, cum *de ea* & infra Tab. IX. n. 10. plura *dicturi ſimus*; interim in hoc aſſentiri non poſſumus, exhiberi in antica *Reguli faciem*, ex ea ratione, quod non ſolum *Caput Veneris*, ut in aliis ſolet nummis, *diſtinctè conſueto in habitu exhibeatur*, ſed præterea *Cupidinis imaguncula eidem adhæreat*, quæ qua ratione *Regulo* conveniat, ille videat. Communicat illum argenteum *rariſſimum* (quales omnes *Goltziani* in ultimis Tabulis adjecti ſunt reputandi) *Goltzius* Tab. X. n. 5. & 9. *Nonnius* T. IX. n. 5. & 7. qui denuo non ſolum & *Veneris Caput*, ſed & *in poſtica inverſum planè typum per omnia dedit*, prætereaque INDUTI III. *pro IIII. uti Goltzianus nummus habet*, *perperam repoſuit*. In quo utroque tamen ſequaces habet *Triſtanum in ſuo Commentario ad Cæſaris numinos* p. 27. & *J. Oudanum* Tab. XXVII. n. 5. p. 137. itemque *J. Oiſelium* T. XXIV. n. 5. p. 108. Rectius *L. Begerus in Obſervat. ad quædam Numiſm. antiqua* p. 48. eundem exhibuit. *Car. Patinus* in indice Numiſmatum antiquorum p. 2.

NUM. 15.

DIVI JULI. Caput Julii Cæſaris laureatum dextram verſus, pone Lituus, uti Tab. II. n. 54.

Cæſar laureatus ac nudus jacens, dextram in clypeum Germanicum inclinat, ſiniſtrâ veſtis laciniam circumjecturus, caput reclinare videtur in varii generis arma, & præcipuè clypeum rotundum, deſuper advolante ave, ſine dubio, aquila, coronam lauream roſtro adportante, ac ipſi quaſi projiciente, circumjecta ſunt arcus, pharetra cum ſagittis clypei, ad ſiniſtrum verò latus conſpicua eſt ædicula quatuor columnarum.

A nullo hactenus, quod ſciamus, præter *Ludovicum Nonnium*, *argentei* nummi interpretatio tentata fuit. Nobis videtur depingi hoc typo *Julius morti proximus*, *in armis*, *quibus ad ſummam gloriam pervenerat*, *decumbens*, cui *aquila*, *Jovis* ales, & miniſtra, *coronam lauream*, *victoriarum præmium*, *Gloriæque perpetuæ indicium* de cœlo quaſi affert, & *veluti primum* ex *Imperatoribus* ac *dignum Deorum conſortio* cândem inſignit, ad latus conſpicitur *Ædicula*, ſive *ſacellum ejus*, *veluti Divi*, (uti in *antica* etiam audit) *honori poſt fata conſecratum*, ut *ejus* adeo *memoria immortalis*, *cultusque eſſet perpetuus*. Alias ex hiſtoria & in primis *Suetonio* in *Galba* notum eſt, *aquilam Liviæ*, poſt Auguſti nuptias Vejentanum reviſenti, prætervolantem gallinam albam *lauri ramulum* roſtro tenentem demiſiſſe in gremium, cumque pangi ramulum placuiſſet, tale inde lauretum proveniſſe, ut triumphaturi Cæſares inde *laureas* decerperent. Quod hoc loco ſaltim propterea afferimus, quod ſequiori tempore *aquilæ* ſingulari *omina obtinendi*, vel *amittendi Imperii dederint*, quod multis, ſi opus eſſet, exemplis probatum dare poſſemus. *Nonnius* quid de eo ſenſerit, hiſce p. 41. prodit: *Vir humi decumbens, juxta quem ſunt tres clypei, Ædicula ad pedes viſitur, quæ Romanam Architecturam non refert; advolat aquila, quæ roſtro illi coronam defert; mihi ſuſpectæ fidei eſt, nusquam enim ſimilem nummum apud Antiquitatis peritos facile reperies. Si quid tamen conjecturæ dandum, ad apotheoſin Julii Cæſaris referendum, quod Jovis ales illi præmium tot laborum, immortalitatem famæ deferat. Tu Lector diſpice.* Hucusque Nonnius. Deprehendimus & hunc *argenteum* æri jam inciſum nummum apud *Goltzium* Tab. X. n. 7. *Nonnium* Tab. IX. n. 11. ubi rurſus *tota figura inverſa*, *incuria Sculptoris*, *eſt exhibita*. *A. Morellium* in nummis *Conſularibus Goltzianis* Tab. XX. N. 12. in Familia *Julia*.

NUM. 16.

DIVI JULI. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, pone Lituus, uti Tab. II. n. 53.

vel

DIVOS JULIVS. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, pone lituus, uti Tab. II. n. 57. modo quod lituus heic deſit. (Ita hoc Caput exhibet Angelonus in edit. prima p. 7. & Bellorius in recenti ejusd. edit. p. 6.)

CAESAR DIVI F. Caput Auguſti nudum lævam verſus. (Ita Zantanus T. I. N. 2.)

Cæſar laureatus dextra lauri ramuſculum præferens, læva habenas tenens, in thenſa triumphat, à quadrigis elephantorum vectus, infra Senatus Conſulto, ſupra Λυκάβαντος Γ. (h. e. *anno tertio.*)

Poſt mortem hunc nummum eſſe cuſum, *Divi* non ſolum in *antica* elogium arguit, ſed & quod *in quadrigis elephantorum* quaſi *Victor perpetuus*, *laurum dextra tenens*, *triumphet*. *Speciali Senatus permiſſione* eundem in lucem prodiiſſe, *Nota S. C.* arguit, ſine dubio, ut *Conſecratio ejus eo redderetur Populo notior*, quamvis *Lud. Nonnius* in ſuo *Commentario* p. 42. exiſtimet in *memoriam acti ab eo triumphi* hunc typum fuiſſe impreſſum, præſertim cum *Suetonius* c. 37. memoret: *Aſcenditque Capitolium ad lumina quadraginta Elephantis dextra atque ſiniſtra lychnuchos geſtantibus.* Hocque non in *Gallico*, ſed *Africano* accidiſſe *Triumpho*, narrare quoque videtur *Dio* Lib. XLIII: *In forum ſuum prodit*, *atque inde domum vectus eſt*, *comitante ipſum toto ferè populo multisque Elephantis facem præferentibus*, πολλῶν ἅμα ἐλεφάντων λαμπάδας φερόντων ἐκομίσθη. In qua ſententia & *Joh. Georg. Grævius* eſt in *Floro* ſuo Nummis illuſtrato p. 396. putatque *quartum* & ultimum *Triumphum* de *Africa* deſignari, de quo *Florus* Lib. IV. c. 2: *Quartus (Triumphus) JUBAM & MAUROS, & bis ſubactam oſtendebat Hiſpaniam.* Nec ab eâ abhorruiſſe *Goltzium* ex eo patet, quod eum *in Faſtis ſuis Rom.* p. 180. n. 4. ad Triumphum de *Rege Juba* retulerit, Anno V. C. 707. actum, de quo ita Capitolini: C. JULIUS C. F. C. N. CAESAR IIII. DICT. III. COS. III. EX AFRICA DE REGE

REGE JUBA. Sed unde *Nota anni* LI impressa fuerit, alii indagent. Est genuinum ejus exemplar in *Thesauro Schwartzburgico*, sed fateor, *hanc notam* ob marculi fissuram, quam in cudendo accepit, *distincte cognosci non posse*, sed ejusmodi quid adfuisse, colligere omnino datur. Primus hunc *æreum* nummum vulgavit *Goltzius* Tab. XI. n. 3. & in *Fastis* ipsius *Romanorum* pag. 180. deinde *Nonnius* Tab. X. n. 1. *qui non solum figuram nummi, Scalptoris incuria, inversam dedit, sed & anticam falsam & æs falsum plane illi assignavit. Antonius Zantanus in Cæsare*, ac in æreis, Tab. I. N. 2. *Angelonus* loc. cit. Edit. primæ 1641. p. 67. *J. G. Grævius* in *Floro* nummis illustrato p. 396. n. 4. *Bellorius* in nova *Angeloni* editione pag. 7. Ipsum quoque à *Cavino* fuisse restitutum, ille quem ipse possideo, satis clare docet. *A. Morellius* & illum adfert in suis *Nummis Consularibus Goltzianis* Tab. XIX. n. 10. 11. sed, deceptus *editione Nonnii*, duplici cum adversa, una ex *Goltzii Fastis*, *verâque*; alteraque ex *Nonnii* editione *Cæsaris*, in qua ob inversum Capitum ordinem & numerorum confusionem, hanc falso & contra fidem primæ editionis ibidem adjudicat: CAESAR DICT. QUART. effinxitque præterea *argenteum*. Tanti ergo est, *primas Autorum editiones*, præprimis, si sculptoribus fidendum est, consulere! Sed quid faciemus Clarissimo *Bellorio*, de hoc nummo ita judicante in nova *Angeloni* editione pag. 7: *La presente medaglia è finta e non antica. Il rovescio col carro de gli Elefanti, nel quale vien condotto Giulio Cæsare trionfante dell' Africa, è cavato da un'altro simile di Trajano, stampato in Egitto con la nota dell' anno: si conserva nel Regio Tesoro della Maesta della Regina Christina. Questo di Cesare fa publicato prima da Enea Vico nel suo Libro de XII. Cesari, & egli stesso dopo nel Commentario delle Medaglie del medesimo Giulio Cæsare lo riconobbe moderno, e confesso l' errore: Novimus ex æreo unciali fere Numismate impresso post Cæsaris mortem, quod sane haud vetus comperi, sed ut mea fert opinio recenter flato.* Et hoc confirmare videtur *Zantanus*, qui Tab. I. N. 2. Caput addidit sequens CAESAR DIVI F. deinde L. r. notam supra omisit.

NUM. 17.

CAESAR DICTator PERPETUO. Caput Cæsaris laureatum lævam versus, uti Tab. II. n. 44.

EX Senatus Consulto. Cæsar laureatus ac togatus in sella curuli considens, dextra tenet olivæ ramum, sinistra fasciculum convolutum, ante eum infra est aquila Legionaria, à tergo verò ipsi Victoria alata, palmam sinistra ferens, dextra imponit coronam lauream.

EX *Doctiss. Valentis* mente *hic denarius statuam* illam repræsentat, quæ *Julio, jussu Senatus*, in *ejus honorem fuit erecta*, cum & hic legatur: EX S. C. *Olivæ ramum* dextra præfert, velut *signum pacis*, quod, confectis tot bellis civilibus, *eandem* universo populo Romano quasi restituerit. Per *aquilam Legionariam* sine dubio *summum in bello imperium*, quod penes ipsum viventem erat, *designarunt*, cum decretum esset à *Senatu*, teste *Dione, ne quis militiæ imperium cum Cæsare haberet*, quod & *titulus Dictatoris perpetui* in *antica* arguit, cum referente *Plutarcho* in *ejus vita*, ad Cæsaris *fortunam inclinantes Romani, frænumque accipientes, atque à bellis intestinis arbitrantes dominatus respirationem, DICTATOREM PERPETUUM cum dixerint; Aquilam Romanam, sive Legionis signum* alias nobis *Dio* ita describit Libro XL. 128: Ἐπὶ δὲ νεὼς μικρᾶς, καὶ ἐν αὐτῇ ἀετὸς χρυσοῦς ἐνίδρυται, καθιεταί τε ἐν πᾶσι τοῖς ἐπὶ ξ καταλόγοις στρατοπέδοις, καὶ ἑδαμοῦ ἐκ τῶν χειμαδίων, πλὴν ὅταν σύμπας ὁ στρατὸς ἐξίῃ, κινεῖται· καὶ αὐτὸν εἷς ἀνὴρ ἐπὶ δορατίῳ μακρῷ εἰς ὀξὺ τὸ στόμα ἀπηγμένον, ὥστε καὶ ἐς τὸ δάπεδον καταπήγνυσθαι, φέρει. *Aquila exigua quædam sacelli effigies est, inque ea aquila aurea est collocata; erigitur autem in omnibus per delectum conscriptis legionibus: neque prius hibernaculis effertur, quam universus exercitus eo egrediatur. Eam aquilam hastæ sublimi impositam unus quidam vir portat, cujus hastæ pars infima in acutam cuspidem desinit, ut in solum defigi possit.* De *statuis* verò *ejus* hoc *idem* nobis prodit Lib. XLIV: *Utque in omnibus Urbibus, omnibusque Romæ templis ejus STATUA poneretur: in ipsis rostris duas collocarunt, civicâ unam, alteram obsidionali corona insignem: quasi & cives ab interitu, & Urbem obsidione liberasset. Insuper Concordiæ novæ Templum ædificari, annuumque ibi festum celebrari jusserunt, quod Cæsar ipsis pacem restituisset.* Et alibi: *Additum est, ut sella aurata uteretur; STATUAque ei posita est, qualis Regibus quondam.* Sed quando in *sequenti* nummo n. 18. ejusdem tabulæ idem typus propè signatus est, & tamen infra *Cæsaris Imperatoris Tertii titulus* additus est, *quem* ille, Pharnace devicto, *obtinait*; dehinc *statua ejus stans*, non *sedens*, à Senatu *ipsi* fuisse videtur *posita*, ac cum *astro supra in vertice*, *quod* tamen heic non observamus; nescimus, an non hic nummus potius de *Victoria Africana* intelligendus sit, quippe quod post *hanc* Anno $\frac{707}{708}$. *Dictatoris perpetui* titulum, qui in *antica* legendus, à Senatu obtinuerit. *H. Goltzius* certe *prioris*, nostræque videtur esse sententiæ, propterea que illum ad annum $\frac{709}{710}$. retulit, & ad hosce Fastos:

C. IVLIVS C. F. C. NEPOS CAESAR
VI.
DICT. PERP. COS. V.
OVANS EX MONTE ALBANO
VII. KL. FEBR.

Alias exhibet & hunc nummum *aureum Goltzius* Tab. XI. n. 6. *& in Fastis Romanorum* pag. 183. N. 6. *Joannes Bæus* in Nummis Cæsar. Roman. Tab. I. n. 15. 16. edit. 1617. *Jac. Oiselius* Tab. XCIII. N. 8. p. 465. *Nonnius* Tab. X. n. 4. *ubi tamen totam figuram, Sculptoris incuria, inversam, & anticam quoque falsam dedit.* Rectius *Joh. Valens* in nummis *Famil. Rom. & equidem in Fam. Julia* T. LXXIII. n. 27. *Joachimus Oudanus in Potentia Romana* T. CIX. n. 8. p. 466. eundem communicant, itemque *And. Morellius* in Nummis *Consularibus Goltzianis* seorsim ad calcem *Consulariun* excusis, ubi tamen *Nonnii* editione deceptus duas anticas dedit; veram ex *Fastis Goltzii*, falsam vero ex *editione Nonnii Cæsaris*, quod prætermittendum haud videbatur, Tab. XIX. n. 19. & 20. Præterea que *argenteum* unum ibidem facit, cum tamen à *Goltzio* nonnisi *aureus* deprehensus, itaque adductus fuerit tum in *Cæsare*, tum in *Fastis* locis allegatis.

NUM.

NUM. 18.

Caput Cæsaris laureatum lævam versus, ad latus nota: S. C. uti Tab. I. n. 3.

CAESAR IMPerator TERtium. Julius laureatus togatus in sella curuli considens, dextra olivæ ramum præfert, cui à tergo Victoria alata, palmam sinistra tenens dextra coronam, laurcam imponit.

Parum differt *præsens* nummus à *præcedente*, nisi quod *aquila Legionaria desit. Eodem modo sedet, eodem modo coronatur* à *Victoria*, eaque eodem in habitu comparet. Inde parum abest, quin credamus, eumdem quoque *post mortem ejusdem fuisse cusum*, præsertim cum *facies in antica absque dignitatibus* exhibeatur, addita tamen *nota S. C.* ut constet, *peculiari Senatus jussu fuisse signatum.* Solum obstat, quod *Imperator tertium in postica dicatur*, qui titulus ipsi datus fuit, devicto *Pharnace*, de *quo* etiam *trophæum erexit*, uti supra T. I. n. 15. vidimus. Hinc potius in *Victoriam istam* cusum credimus, præsertim cum *sedeat Imperator, lauri ramum, velut Victor in manu tenens, & ob Victoriam tam singularem, ac magnam, à Victoria retrostante laurea coronetur.* Sistit & hunc nummum *argenteum Goltzius* Tab. XI. n. 4. *Nonnius* Tab. VI. n. 6. qui *totam rursus figuram, Sculptoris incuria, inversam exhibet, minusque rectè & metallum & anticam ipsi assignavit. A. Morellius* in Nummis *Consularibus Goltzianis* Famil. *Julia* Tab XIX. N. 21. qui tamen *Nonnii* editione deceptus non solum *aureum* cum ipso prodit, sed & *anticam* falsam assignavit, nempe cum Inscriptione: CAESAR DICT. PERPETUO, *capite Cæsaris laureato*, lævam versus.

NUM. 19. & 20.

ΓαΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΜΕΓΑΣ. (*Cajus Cæsar Imperator Pontifex Maximus.*) *Caput Cæsaris laureatum ac diadematum lævam versus.* (Vide hoc Caput apud *H. Goltzium Tab. II. N.* 13.)

ΑΠΥΛΑΧΙΜΙΣ ΡΗΓΕΙΝΩΝ. . . . . :
ΚΟΥΙΝΤ. ΚΙΚΕΡΩΝ Γ. (*Quintus Cicero*) *Aquila legionaria inter duo signa cohortium.*

Quintus Tullius Cicero, *M. Tullii Ciceronis frater*, qui hic distincte legitur in nummo, sub *Cæsare*, in *Galliis* militante, egit, ac ejus *Legatus* exstitit, siquidem ejus meminit ipse *Cæsar* Lib. V. de *bello Gallico* c. 24: *Legiones in plures Civitates distribuit, ex quibus unam in Morinos ducendam, C. Fabio Legato; alteram in Nervios Q. Ciceroni. Hic* postea in castris suis ab *Eburonibus, Centronibus, Grudiis, Levacis, Plemosiis, Gordanis, Atuaticis* & *Nerviis* oppressus, & à LXX. hominum millibus acerrimè obsessus est, *quæ* tamen summa cum virtute ac constantia usque ad *adventum Cæsaris* defendit, à quo & in tempore ab *ista oppugnatione liberatus est*, huncce nostrum *Ciceronem pro ejus merito*, legionemque suam postea collaudante, referenteque! c. Lib. V. c. 52. Rursus *à Cæsare legioni XIV.* præfectus, ac in *castris juxta Atuatucam in Eburonibus relictus*, denuo à *Germanis circumventus* ac oppugnatus, masculè illa cum parva manu, donec præsidium, ad frumentationem emissum, rediret, defendit. Et ab *hoc* sine dubio nummum hunc ipsum accepimus, quamvis *circumscriptæ literæ* ne dum *à Goltzio distinctè potuerint legi*, ex *quibus* alias fortè potuisset *conjectura fieri, quo in loco quave occasione hic nummus ab ipso fuerit cusus.* Ex sequentis tamen Tab. IX. N. 5. patet, illum *Triumvirum* A. A. A. F. F. egisse, & sine dubio sub *Julio adhuc vixisse.* An ergò *Coloniam* ab ipso deductam arguant *Aquila Legionaria* & *signa cohortium*, an *militiæ certæ Provinciæ* fuisse præfectum, an aliud quid? in medio relinquimus. Affert & hunc nummum *æreum Goltzius* Tab. XI. n. 11. *Nonnius* Tab. X. n. 11. ubi tamen *figura iterum, Sculptoris incuria, inversa conspicitur, literæque circumscriptæ & apud Goltzium punctis notatæ, planæ sunt omissæ.* Hæc dum scribo, in manus veniunt *delineationes Morellianæ Nummorum Imperat.* & inter alias & illæ, quas ex MStis *Car. Patini* collegit, qui (Patinus) *eundem* nummum, sed quod miror, *argenteum* vidit, ac in *aversa* idem legit, sed *faciem* in adversa *Caji Caligulæ* agnovit, propterea etiam ad ipsum retulit. *Aversæ*, ut diximus, idem typus hanc habuit perigraphen: ΡΗΓΙΝΩΝ ΑΠΥΛΑ . . . . . Præferre hic tamen maluimus *Goltzium* non facile in *Vultibus Imperatorum* hallucinantem, sed exactè potius illos noscentem ac delineantem, præsertim cum *Patini* nummus metallo quoque à *nostro* discrepet.

NUM. 21. & 22.

Lucius MUSSIDIUS LONGUS. Caput Veneris.

COLONIA JULia BERytus. Sacerdos jugum boum agens, sulcos ducit aratro, ad designandum ibidem locum novæ Coloniæ, ad latus: Ex Senatus Consulto.

Nota adjecta: EX S. C. docet, non *lege acceptâ*, sed *Senatus Consulto* facto, *Curatores* agrarios in *Coloniam Berytum* Colonos deduxisse: Ubi verò *Colonos* in agris, quo deducendi erant, collocassent, tum *aratro* Urbem & agrum circumscribebant, teste *Varrone* Libro IV. de *Lingua Latina: Oppida, quæ prius erant circumducta aratro, ab Orbe Urbes. Et ideo Coloniæ nostræ in literis antiquis scribuntur Urbes, quod item conditæ ut Roma. Et ideò Coloniæ ut Urbes conduntur, quod intra pomœrium ponuntur. Romulum tauro* & *vacca* junctis Urbi condendæ locum circumarâsse, ac designâsse, refert *Dionysius. Thuscos* vomerem *æneum* adhibere solitos in designandis condendisque Urbibus, scribit *Carminius* Lib. II. *de Italia* Propterea & *Sacerdotem* sive *jugo boum*, sive *tauro & vacca junctis*, aratro sulcos hic ducere ad *designandos Coloniæ terminos* in nummo offendimus. Sita verò *Berytus Colonia* in *Cœle-Syria* est, ut testatur *Onuphrius Panvinius* de *Imperio Romano* c. 21. p. 439. *Felix Julia* etiam, teste *Plinio* Lib. V. c. 20. & postea, ob alios sub *Augusto* eo deductos colonos, *Augusta* etiam dicta, de qua pluribus jam supra Tab. VI. n. 18. egimus, quorsum B. L. ablegamus. De *Mussidio Longo*, *IIII. Viro Monetali*, qui *Ludovico Nonnio in Commentar.* p. 43. *Coloniam* hanc videtur deduxisse, ad Tab. IV. n. 36.

ii. 36. 37. 38. multi pariter jam fuimus, quique cum hic & *Veneris caput impreſſerit*, certiores *ejus* nos ſingulariter facit, de *quo* ſupra ad Tab. VI. n. 18. diſputavimus, nempè *hujus Coloniæ originem rectè ad Julium Cæſarem*, originem à Venere jactantem, referri. Communicat nummum hunc *argenteum nobiscum H. Goltzius* Tab. XII. n. 1. & 5. & *L. Nonnius* Tab. II. n. 1. & 5.

NUM. 23.

Caput Julii Cæſaris laureatum lævam verſus, uti Tab. I. n. 1.

Tiberius SEMPronius GRACcus Quæſtor DESignatus. EX Senatus Conſulto, Cajus CAESAR IMPerator.

Sacerdos jugum boum agens, ſulcos aratro ducit ad deſignandos novæ Coloniæ terminos.

Moris non ſolum apud *Romanos* erat, uti ad præcedentem nummum jam monuimus, ut lege lata, aut facto Senatus Conſulto, *Coloni* cum *ſignis deducerentur in locum ipſis aſſignatum*, ſed &, ut illuc delati, *iſtum certis terminis, ducto aratro, circumſcriberent.* Utrumque luculentiſſimè è nummis *L. Muſſidii Longi* oſtendi poteſt. Supra enim Tab. III. n. 15. & Tab. IV. n. 39. 40. in nummis *aureis & argenteis* non tantum *aquilam Legionariam*, *ſignum cohortis*, *aratrum & decempedam vidimus*, *Coloniæ* ſymbola, de quibus fuſè jam ibidem à nobis actum eſt, ſed & in *præcedenti* ac *ſequenti* nummo *Sacerdotem habemus obvium*, *aratro ſulcos ducentem*, *& jugum boum ante ſe agentem*. De *Tiberio Sempronio Graccho*, *IIII. Viro Monetali* ſub Auguſto Imperatore, tunc verò *Quæſtore* jam deſignato, ut in nummo audit, ſatis l. c. ad Tab. III. n. 15. dictum eſt: Sed hoc altius perpendendum; an in *memoriam deductæ Carthaginis à Tiberii Sempr. Gracchi majoribus*, an *ab ipſo deductæ Coloniæ Capuæ*, *quam in primo ſuo Conſulatu deduxit*, an *Calatiæ? an Lanuvii? an Minturnæ?* an *Coloniæ Juliæ Beryti*, quod hic typus præcedenti num. 22. *planè reſpondeat*, & *notam* EX S. C. perinde *ac ille referat*, cuſus ſit? Nobis *poſtremum* videtur. De *Colonia Caſilino* plura ad Tab. IX. n. 2. nunc ſtatim dicturi ſumus. Siſtit & hunc nummum *argenteum Goltzius* Tab. XII. n. 7. & *Nonnius* Tab. XI. n. 7.

NUM. 24.

Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, ad latus S. C. uti Tab. I. n. 3.

TIberius SEMPronius GRACcus Quæſtor DESIGnatus. Vir velatus jugum boum ante ſe agens, dextraque ſcuticam tenens, eaque minitans, ſiniſtra aratrum, eoque ſulcum ducit, pomerii Coloniæ deducendæ ergo.

Cum *hic ipſe* ab *antecedente* non differat, niſi quod *careat ſubſcriptione*; C. CAESAR IMP. & *nota*: EX S. C. non eſt, quod pluribus eidem immoremur, monentes ſaltim, quod illum *argenteum* exhibeat *Goltzius Tab.* XII. n. 9. & *Nonnius* Tab. XI. n. 9.

TABULA IX,

EXHIBENS

NUMMOS C. JULII CÆSARIS GOLTZIANOS.

NUM. 1. & 2.

CAESAR DICTator PERPetuus. Caput Veneris lævam verſus.

TIberius SEMPRONius GRACCUS Quæſtor DESignatus ITERum. Turris fortiſſima duobus oſtiis conſtans, ſive potius Urbs muris cincta, ac duabus portis conſpicua cui inſcriptum: COLOnia CASILINum.

Inter *illas*, quæ *in Italiam Cæſar* deduxit (1) *Colonias*, *Hiſpellam*, puta, *Lanuvium*, *Calatium*, *Vejos*, *Novum Comum*, (2) oppidum Mediolano vicinum (3) *Caſilinum* quoque rectè numeratur, Urbs *Campaniæ* nobilis, & fide imprimis in Populum Romanum clariſſima, ad utramque *Vulturni* amnis, qui & inde *Caſilinus* dictus eſt, ripam ſita, ubi nunc hodie *Capua nova*; olim, Auctore *Feſto*, *vetus præfectura* exſtitit. Vide *Onuphrium Panvinium de Imperio Romano* p. 381. *Hæc*, Punico bello ſecundo ab *Hannibale* obſeſſa, ſordidiſſimis alimentis famem fortiſſimè toleravit, tandem de omni auxilio deſperans, ipſi ſe tradidit. De *fame* ipſe teſtatur *Plinius* L. VIII. c. 57. *veniſſe murem CC. denariis*

(1) Deductionis Coloniarum à *Julio Cæſare* mentio quoque eſt apud *Siculum Flaccum* de conditionibus agrorum c. 26. *Ita eveniunt ut qui à Divo Julio deducti erant temporibus Auguſti militiam repetierunt, conſumptisque bellis victores terras ſuas repetierunt.*

(2) *Suetonius* L. I. c. 28. Retulit etiam, (*Marcellus*) ut Colonis, quos rogatione Vatinia *Novum Comum* deduxiſſet, (*Cæſar*) civitas adimeretur.

(3) *Ammianus Marcell.* L. XV. c. 2, Epiſt. *Plinii* XIIII. L. IV.

denariis (4) (hoc est *libris octoginta* monetæ Gallicæ) *Casilinum obsidente Annibale ; eumque qui vendiderat, fame interiisse, emtorem vixisse* ; Et imprimis multis *eam* persequitur *Strabo* Libro V. & *Livius* Decade III. Lib. III. p. m. 66. ubi inter alia refert, quod *T. Sempronius Gracchus* castris Romanis tum præfuerit, & farre in dolia congesto, iisque in Vulturnum amnem conjectis, iisdemque ex eodem à *Casilinis* extractis, famem eorum aliquamdiu sublevaverit. Postea tamen deditum, & ab *Annibale* præsidio firmatum, à duobus Consulibus *Q. Fabio Maximo* & *M. Marcello* recuperatum fuit, *eodem* teste Dec. III. L. IV. p. m. 88. *Plinius* quoque ejus meminit Lib. III. c. 5. p. 246 : *Sunt*, scribens, *& morientis Casilini reliquiæ*. Sed *obstare* videtur *Ciceronis locus* in *Philippicis Oratione* II. Phil. p. m. 278. (quem & *Ortelius* & *Mediobarbus* repetunt) quo *Antonium* videtur facere *ductorem hujus Coloniæ*, inquiens : *Deduxisti Coloniam Casilinum, quo Cæsar ante deduxerat. Consuluisti me per litteras de Capua tu quidem, sed idem de Casilino respondissem : possesne ubi Colonia esset, eo Coloniam novam jure deducere ? Negavi in eam Coloniam, quæ esset auspicato deducta, dum esset incolumis, Coloniam novam jure deduci : Colonos novos adscribi posse, rescripsi, tu autem insolentia elatus, omni auspiciorum jure turbato, Casilinum Coloniam deduxisti, quo erat paucis annis ante deducta, ut vexillum videres, & aratrum circumduceres, cujus quidem vomere portum Capuæ pene perstrinxisti, ut florentis Coloniæ territorium minueretur.* Quibus hoc vult, ita *Antonium Casilini agrum dilatâsse*, ut ad *Capuæ portam* pene ipsum extenderit, atque hac ratione imminuerit territorium ipsum Capuanum. Sed si *Ciceronis* verba rectè adspicimus, ex iis manifestum fit, *eam* quidem *primum à Cæsare*, & sine dubio sub *T. Graccho* fuisse deductam, *eamque*, ut *Sigonius* suspicatur, *militarem* ; sed postea, *Cæsare mortuo, eandem, contra majorum instituta, Antonium repetiisse*. Fuit & inter illas, quæ inter *primas* in *C. Octavii Cæsaris* partes transiit, referente hoc nobis *Appiano* Libro III. de B. C. p. 552 : *Cæsar autem veritus ne ille* (Antonius) *cum exercitu reversus se opprimeret destitutum præsidio, cum pecuniis properavit in Campaniam, veteranos à Patre in COLONIAS deductos ad suam militiam revocaturus. Moxque primam ad se pellexit Calatiam, dein CASSILINUM, sitas ex utroque latere Capuæ,* (καὶ ἔπειτα Κελαλίαν πρώτην, ἐπὶ δὲ ἐκείνῃ καὶ Σίλιον, δύο πάσδε Καπύης ἑκατέρωθεν) *repræsentatisque in singulos quingentis sestertiis, contraxit circiter decem millia virorum &c.* Itemque *Vellejo Paterculo* Lib. II. c. 61. *Primumque à Calatia mox à CASILINO veteranos excivit paternos.* De hac ipsa vero Colonia, ubi hodie est Capua nova, ad utramque *Vulturni* amnis ripam, præcipue videndus est *Carolus Sigonius de antiquo Jure Italiæ* Lib. II. p. m. 1468. ac inprimis L. III. p. 1518. Exhibet & hunc singularis raritatis *nummum aureum H. Goltzius* Tab. XII n. 8. & 12. ac *in Thesauro* p. 238. & 256. *L. Nonnius* Tab. XI. n. 8. & 12. *Harduinus in nummis antiquis Populorum & Urbium* p. 118. *Strada* in MStis. *Alb. Rubenius in Croyjaci Ducis Numism.* & *Jacob. Bæus* in *Nummis Imper.* T. IIII. n. 7. 8. Comes *F. Mediobarbus* p. 8. Ut adeo in *honorem Cæsaris & memoriam deductæ à se Coloniæ T. Semp. Gracchus* hunc nummum nobis reliquerit.

NUM. 3. & 4.

CAESAR DICTator PERPetuus. Caput Veneris ornatum.

VALENTIA. Duplex cornu copiæ cum baculo, in caput asininum vel caput avis, os monstrose pandentis, desinente, sive lituo.

De *Capite Veneris* & titulo *Dictatoris perpetui* in superioribus abunde actum à nobis est. *Copiæ cornu, spicis, uvis, aliisque fructibus plenum*, sive hoc ab *Acheloi fronte per Herculem revulsum*, sive *Amaltheæ capræ* fuerit, *omnium rerum abundantiam* notare in vulgus notum est, juxta illud *Dionis Chrysostomi* : Τὸ τῆ Ἀμαλθείας κέρας μηνύει τῶν ἀγαθῶν δόσιν, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν, *cornu copiæ felicitatem & bonorum largitionem indicat.* Cum verò *non una* sit *Valentia*, difficile redditur judicatu, (5) *quæ* in nummo designetur. Una est *citerioris Hispaniæ*, de qua *Augusti* exstat *nummus*, & *Plinius* Lib. III. c. 3. loquitur : *Valentia Colonia III. M. passuum à mari remota* ; hodie Valentini Regni caput, *Valence*. Hanc *Turium* flumen præterfluit, quam nunc *Guadalaviar* vocant ; *Mela* vero & *Plinius Turium*, *Sallustius Turiam*, uti supra ad Tabulam V. N. 29. id monuimus. Alia est *in Calabria*, *Hippo* & *Hipponium* dicta, ac, teste *Strabone* à *Locris* condita. Nos (vel propterea, quod *insigne suum proprium*, *duplex* scilicet *cornu copiæ*, vel à *nomine*, vel à *fertilitate loci ipsi* collatum, exhibeat, de quo consuli possunt alii hujus civitatis nummi Tab. VI. n. 23. & 24. & Tab. X. n. 15. & 20. occurrentes) cum *Antonio Augustino*, (6) *Alberto Rubenio*, *Oiselio* & *Harduino*, posteriori adscribimus, quæ alias *Vibo-Valentia* quoque audit, ac ut diximus, & *Goltzius* jam notavit, in *Calabria* ulteriore sita est, de qua *Plinius* Lib. III. c. 5 : *Hippo, quod nunc Vibonem Valentiam vocant.* In quo & *Strabo* Lib. VI. consentit : Μετὰ δὲ τὴν Κωντιλίαν Ἱππώνιον, Λύκρων κτίσμα. Βρεττίους δὲ κατέχοντας ἀφείλετο Ῥωμαῖοι, καὶ μετωνόμασαν Οὐιβῶνα Οὐαλεντίαν, h. e. *Post Consentiam est Hipponium à Locris conditum, quod Brutiis ademtum, Romani Vibonam Valentiam nuncupaverunt. Duris* quoque apud *Athenæum* Lib. XII. p. 542. de *Gelone* ait, *prope Hipponium oppidum* locum esse exædificatum, quem *cornu copiæ* appellarit : Πλησίον Ἱππωνίκ πόλεως . . . τόπον τινὰ εἶναι καλούμενον Ἀμαλθείας κέρας, ὃν τὸ Γέλωνα κατασκευάσαι. *Stephanus* verò : Ἱππώνιον πόλις Βρεττίων, ἡ μετωνομάσθη ὑπὸ Ῥωμαίων Οὐίβων καὶ Οὐαλεντία. Τὸ ἐθνικὸν, Ἱππωνιάτης, καὶ Ἱππωνιεύς. Hodie *Bivona* vocatur, oppidi navale vero *Monte Leones.*

hinc imagine (rectius *Venetis* dixisset) *illinc verò cornu copiæ titulo VALENTIA, estque drachmæ amplius pondere. Sed cur non sit nostræ Hispaniæ Valentiæ moneta ? Quia est alia civitas Italiæ Latinis Vibo Valentia dicta, & vulgo Vibona.* Addimus aliam adhuc esse *Valentiam* in *Narbonensi Provincia* sitam, de qua *Plinius* H. N. Lib. III. c. 4 : (Colonia) *In agro Cavarum Valentia, Vienna Allobrogum* &c. & *Ptolomæus* L. II. c. 10 : Οὐαλεντία Κολωνία. Rursus alia in *Mauritania* sita, de qua iterum *Plinius* L. V. c. 1. *Et tertia* (Augusti Colonia) *Banasa LXXV. M.* (passuum distans à Lixo) *Valentia cognominata*,

(4) *Ita* pro *nummis* scribendum putat *Harduinus*, quia in omnibus MStis tantum CC. legatur, & facile X. excidere in describendo potuerit. Præterea idem & testatur *Valer. Max.* L. VII. c. 6. nempe *ducentis* væniisse *denariis* murem. Et *Frontinus* Lib. IV. Stratag. c. 5. *Casilini, obsidente Hannibale, tantam inopiam perpessi sunt, ut CC. denariis murem venisse proditum memoriæ sit. Excidit & hoc C. Librariorum oscitantia.* Confer Livium Lib. XXIII.

(5) In medio propterea relinquit *Oudanus* an ad *Valentiam Galabriæ*, an *Hispaniæ* pertineat, loco infra citando.

(6) *Dial.* VII. p. 114 : *Unum babeo argenteum cum Virginis*

nes. *Lituum*, ſive, ut *Mediobarbus* & alii vocant, inſtrumentum militare, (*quem* alii malè *radium* appellant) in *caput aſininum*, *vel caput avis*, *os monſtroſe pandentis*, deſinentem, & non *galeæ formam*, ut *Oiſelius* exiſtimat, *referentem*, de *fortitudine militari* interpretamur, ſi non *Bruttios*, Urbis conditores, ſimul reſpicit, *qui* etiam *eundem* in *nummis ſuis oſtendunt.* Ut adeo *Valentia Julio gratulatura & Deam ſuam*, *originisque ſuæ fontem*, *& temporis felicitatem ſub ſuo regimine prædicare*, hoc ipſo voluerit numiſmate. Sunt etiam, qui exiſtimant, *Romam ipſam*, Terrarum Dominam, Gentiumque Reginam, *iſto nomine gaviſam eſſe*, antequam hoc nominis acceperit, quod & *Anton. Auguſtinus* teſtatur *Dial. VII.* Antiquit. p. 114: *Galea quoque Virtutis ſymbolum eſt*, *unde Valentiæ nomen*; *ut inde quoque ſit à Græcis Roma*, *ut Urbs viciſſim Valentia aliquando ſit nominata*, *ceu in verſu quodam Hiſpanico canitur*: *O Valencia*, *O Valencia Roma primero nombrada.* Quorſum collimare videtur & *Patinus*, occaſione ejusdem prope nummi ſcribens in de *nummis Imperatorum æreis medii & minimi moduli*: *Sunt qui videri velint*, *Romæ vocabulum ab Evandro primum datum*, *cum Oppidum ibidem offendiſſent*, *quod exſtructum antea VALENTIAM dixerant*, *juventus Latina ſervataque ſignificatione impoſiti prius nominis* ΡΩΜΗΝ *græce*, *Valentiam latine*, *nominarunt.* *Sic Roma Julio Cæſari gratulatur & veteri ſua appellatione*, *& Deâ*, *Anchiſis amaſiâ*, *quibus ſuam Julius debebat originem.* Undè & *Fr. Mediobarbus* hunc nummum *Romæ* videtur vindicare, ſcribens p. 9: *An ad Valentiam Hiſpaniæ* (ad quam tamen eandem non pertinere, jam docuimus) *an vero ad Romam*, *quam VAENTIAM à Græco Verbo* ΡΩΜΗΝ *dictam*, *docet SOLINUS*, *referendi ſint Nummi ſequentes* (eſt vero primus hic ipſe, quem ſub manibus habemus nummus) *eruditi Lectoris judicium eſto*, *MIHI certè ex NUMMORUM SCALPTURA*, *& eruditiſſimi Patini ſententia PERSUASUM EST*, *ROMAE CUSA NUMISMATA.* Sed hæc opinio, quamvis multos *Auctores* habeat conſentientes, *Grammaticorum potius luſum putamus*, cum tot alii *Romam* à *Romulo* & *conditam & appellatam clamitent.* Alias ſiſtit hunc nummum *argenteum Goltzius* Tab. XIII. n. 7. & 11. *L. Nonnius* T. XII. n. 6. & 11. *A. Occo* p. 15. *Fr. Mediobarbus* p. 9. qui tamen *anticam* non ſolum exhibet cum hac perigraphe: CAESAR. DICT. PERPETUO. h. e. CAESAR*i* DICT*atori* PERPETUO, cum alia plane noſtra ſit ex fide *Goltzii*; ſed & *Caput Cæſaris* in aliis *velatum*, in aliis *laureatum*; heic *Capite Veneris* comparente. Rurſus quando idem in aliis antica: S. Caput fœmineum, forte Veneris, & in poſtica VALENTIA S. duplexque cornu copiæ ex Indice Patini fol. 2. ſiſtit, eundem forte cum noſtro cenſemus, anticæ Inſcriptione paululum obliterata, niſi plane diverſus ſit, nobis nunquam viſus. *C. Patinus* in nummis *æreis medii & minimi moduli* p. 18. *Jac. Oiſelius* Tab. XXXI. n. 6. p. 136. *Harduinus* p. 415. de *nummis antiquis Urbium & Populorum.* *Joach. Oudanus* de Potentia Roman. Tab. XXXIV. N. 6. p. 155. *A. Morellius* in Nummis Conſularibus *Goltzianis* in Fam. *Julia* Tab. XIX. N. 24.

NUM. 5.

CAESAR Pontifex Maximus DICtator TERtium. Caput Julii velatum ac laureatum, ante lituus, uti Tab. I. n. 34.

Quintus TULLIUS, Marci Filius, CICERO III. VIR Auro Aegento Ære Flando Feriundo, intra coronam lauream, & decuſſatim in area.

De *antica* ad Tab. I. n. 34. dictum eſt. De *Quinto Julio Cicerone*, *Marci Filio*, *Marci Tullii Ciceronis Oratoris & Conſulis Fratre*, egimus ad Tab. VIII. n. 19. & 20. quorſum B. L. remittimus, ex quo & hoc conficitur, illum ſub *Cæſare Dictatore tertium*, *III. Virum monetalem* egiſſe, hunc-que denarium ſine dubio *gratitudinis ſuæ declarandæ ergo* ac *honori Caſaris velificando* cudiſſe. Exhibet & illum *argenteum Goltzius* Tab. XIII. n. 8. & *Nonnius* Tab. XII. n. 8.

NUM. 6.

CAESAR IMPerator. Caput Cæſaris laureatum dextram verſus, pone ſimpulum & lituus, uti Tab. I. n. 23.

Lucius LIVINEJUS, Caji Filius, REGULUS III. VIR Auro Argento Ære Flando Feriundo, decuſſatim in area.

De *averſa* vide Tab. I. n. 23. De *Lucio Livinejo Regulo* in *adverſa*, qui plura ſcire cupit, adeat Tab. III. n. 11. & Tab. IV. n. 31. & ſaltem monemus, corroborari hoc ipſo nummo, de *quo* ſupra ad Tab. III. n. 11. diſputavimus, nempe *Livinejum Regulum nummos boſce vivo adhuc Cæſare*, & non poſt ejus mortem, ut *Urſinus* exiſtimat, *dediſſe*, præſertim cum *antica caput Julii laureatum cum ſimpulo & lituo*, tituloque Cæſaris *Imperatoris* exhibeat. Publicavit hunc ipſum nummum *argenteum Goltzius* Tab. XIII. n. 10. & *Nonnius* Tab. XII. n. 10.

NUM. 7.

Cajus CAESAR IMPerator. Caput Cæſaris laureatum, dextram verſus, ante lituus, pone guttus, uti T. I. n. 21.

item

CAESAR DICTATOR. Caput Julii Cæſaris laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. n. 29.

Lcius AEMILIUS Quinti Filius BUCA IIII. VIR Auro Argento Ære Flando Feriundo, decuſſatim in area.

De hujus nummi *anticis* locis citatis T. I. n. 21. & 29. nonnulla jam attulimus. *Lucium* vero *Bucam*

Bucam & *aureos* & *argenteos nummos* in honorem Cæsaris, perinde ac hic, exhibentem, supra pariter Tab. III. n. 2. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. Tab. VII. n. 25. Tab. VIII. n. 13. vidimus. Sed cum Tab. III. n. 2. dixerimus, hunc *Lucium Æmilium Bucam*, *Lucii Æmilii Buccæ fuisse filium*, & juxta Tabulæ ejusdem n. 33. ex *Morellii* sententia *alius* fortè esse debeat *L. Æmilius Buca*, qui nummum illum dedit; hic verò *Quinti filius* vocetur, *alius hic ab illo omnino existimandus est*; ut tamen ex nummo certum hoc maneat, *eum Quatuor Virum pariter monetalem egisse sub Cæsare*, pro lubitu nunc & ex ambitione *IMPeratoris* titulum aut usurpantis, uti ex antica datur colligere, tunc *Imperatore & Dictatore*, & *hunc*, cujus & sunt nummi Tab. III. n. 29. & 30. *Quinti fuisse filium.* Sistit hunc aureum & argenteum nummum quoque *Goltzius* T. XIII. n. 1. & *Nonnius* Tab. XII. n. 1. *Jobertus* in Notitia rei nummariæ T. V. n. 5. p. 9. ubi male expressum est: Q. AEMILIUS Q. FABIUS BUCA IIII. VIR A. A. A. F. F.

NUM. 8.

Caput Cæsaris laureatum lævam versus uti Tab. I. n. 1.

Lucius FLAMINIUS Titi Filius, Lucii Nepos, IIII. VIR Auro Argento Ære Flando Feriundo, decussatim in area.

De *antica* satis ad T. I. n. 1. dictum est. De *Lucio Flaminio*, *IIII. Viro Monetali*, pariter jam Tab. III. n. 40. nonnulla huc facientia monuimus, & solum attendimus, quod omnino *IIII. Viri Monetalis*, quicquid etiam *Æneas Vicus* & *Car. Patinus* contra sentiant, fuerint, de quo supra l. c. & præterea etiam, quod *primi IIII. Viri Monetales*, ex quibus *primus ordine* & noster hic *Flaminius* fuit, docente hoc alio nummo, *solum Julii caput laureatum sine nomine & titulo in nummis sistere consueverint.* Offendimus & hunc nummum *argenteum* apud *Goltzium* T. XIII. n. 3. *Nonnium* T. XII. n. 3. *Jacob. Biæum* in *Nummis Cæsar.* Tab. III. n. 16. *A. Morellium* in Nummis *Consul. Goltzianis* in Famil. *Flaminia* T. XVI. n. 22. ubi tamen *Morellius* Caput *dextram* versus exhibuit, à *Nonnio* rursus seductus, sua scilicet *Cæsaris editione.*

NUM. 9.

CAESAR DICTator PERPETUO. Caput Cæsaris laureatum dextram versus, uti Tab. II. n. 40.

item

DIVI JULI. Caput Cæsaris laureatum, lævam versus, uti Tab. II. n. 52.

Lucius MUSSIDIUS, Titi Filius, LONGUS, IIII. VIR Auro Argento Ære Flando Feriundo, decussatim in area.

De *anticis* videndi sunt Tab. II. n. 40. & 52. De *Lucio Mussidio Longo* & ejus nummis benè multa jam Tab. IV. n. 36. 37. 38. T. VII. n. 20. Tab. VIII. n. 21. tradidimus, quo B. L. ablegamus. Et hoc saltem attendimus, quod, quemadmodum supra, ac *Julio* adhuc *vivo*, ut *IIII. Vir Monetalis*, tum felix & omnibus rebus *abundans Imperium*, tùm *Comitii exornati memoriam* nummis suis commendaverat; ita *post mortem gratus Consecrationis quoddam monumentum* per nummos quoque exstare voluerit, *Divum* eundem nominando in ipsis. Sistit quoque hunc nummum *aureum Goltzius* Tab. XIII. n. 12. & *Nonnius* Tab. XII. n. 12. *Jacob. Biæus* in Nummis Cæs. Rom. T. III. n. 15. *A. Morellius* in Nummis *Consularibus Goltzianis* in Fam. *Mussidia* Tab XXVI. n. 10. & 11.

NUM. 10.

Caput quoddam diadematum, &, ut videtur, virile Reguli cujusdam, uti Tab. VII. n. 17.

GERMANUS INDUTI IIII. Bos gradiens dextrorsum, uti Tab. IX. n. 10.

Hic iterum unus ex illis nummis est, qui nummorum significationem curiosis indagatoribus multum jam dedit negotii, & supra etiam Tab. VIII. n. 14. occasione alterius, sed similis, inscriptionis, non potuimus non hujus simul quoque meminisse. *Ludovicus Nonnius* in *Commentario suo ad nummos Cæsaris* silentio istum præteriit. *Goltzius*, quæ ratio & significatio ejus sit, ignoravit. *Tristanus*, T. I. p. 26. ut loco citato monuimus, in eo legit GERMANA INDUTIA, forteque posse esse *illam Coloniam*, quam *Plinius* vocet *Industriam*, existimavit. Sed cum distinctè hîc legatur GERMANUS, non *Germana*; dehinc INDUTI, non *Indutia*; multoque minus *Industria*, hæccè in locum suum abeat conjectura. *R. P. Jobertus* in *Notitia rei nummariæ* p. 93. ex recentiss. Edit. *German.* p. 122. literas INDUT. III. *quas* & hic infra in *postica* offendimus, ita explicari posse autumat, quasi significent *INDICTIO III. vel IV: Quin &*, scribens, *Indictiones deprehendi aliquando adscriptas, in quodam scilicet Mauritii nummo, ubi exstat: IND. II. Unde cœpit animum subire, quasi forte talis intelligi debeat in GERMANI aut SERMANI nummulo, quo legitur: INDUT. III. quæ verba nemo hactenus potuit capere satis; sed ego arbitror, significare aut INDICTione VIII. aut XIIII. Litera T. ex errore Monetarii adpositâ, quale quid occurrit non raro, ac neque clare etiam satis expressa.* Sed benè est, quod addit laudatus idem *Jobertus*: *Verum quoniam illi, qui rei nummariæ callentissimi sunt, hunc numinum adjudicant Imperio superiori, id autem meæ sententiæ adversatur, oportet, ut feliciori Oedipo relinquam, quicquid hoc est conjecturæ.* Addimus, *neque Indictionum usum illo ævo vix in chartis, multo minus in nummis fuisse consuetum.* *Cl. Begerus in Observationibus* ad *vetera quædam Numismata* p. 48. in eam it sententiam, quasi in *Inducimari*, Cingetorigis æmuli, & *Cæsaris* primum adversarii, postea tamen ejus Imperium agnoscentis, *memoriam* fuerit signatus, & quidem ex ea ratione, quod GERMANUS in nummo legatur, non *Germana*, ut *Tristanus* voluerat; dehinc quod in *antica caput virile diadematum* compareat, ex *comarum brevitate & virili genarum macie* & *diademate luculentissimè expresso*, colligendum, & non *Veneris*, ut *Goltzius* sculpserat. Cum verò GERMANUS dicatur, *TreViri*

TreViri verò potius ad *Galliam Belgicam* tunc ſpectaverint, putat, *eum Germanorum partibus acceſſiſſe*, præſertim cum alias ibidem dicatur, *à TreViris Germanos ſollicitatos fuiſſe*, quæ fama etiam Cæſarem moverit, ut, ſuſpenſa expeditione Britannica, *contra Induciomarum* perrexerit. Neque officere putat opinioni ſuæ *ſcriptionem Induciomari* per C. apud *Cæſarem*, cum nota ſit *transmutatio hujus literæ*, & præcipuè *illa* apud *Imperatorem* contingere potuerit. Neque impoſſibile eſſe, cum *bos* in nummo compareat, *Induciomarum Coloniam quandam potuiſſe emittere*, qui equitatum & peditatum inſignem contra Cæſarem coëgiſſe ibidem etiam legatur. Immò *bovem corrupetam* quoque non incommodè ad *incurſiones ab Induciomaro adverſum Romanos factas*, referri poſſe, ſicuti *fluvius*, qui in altero numiſmate conſpicitur, de *Rheno* haud inepte intelligatur, *medius* quippe inter *Germanos trans Rhenum* & *TreViros*, de quo dudum *Auſonius* cecinerit:

Armipotens dudum celebrari Gallia geſtit
Trevericæque Urbis ſolium, quæ proxima Rheno.

Hanc ſuam quoque ſententiam pluribus porro firmare annititur rationibus in *Theſauro Brandenburgenſi Tom. I.* p. 309. & exiſtimat, fortè *literas*, infra obſignatas, legi debere: *INDUTIOmarus III. Virenſis*, notamque eſſe *ſcriptionem III. Viri* hoc modo apud Romanos, & pronunciationem *TreViri* vel ex ſolo Ciceronis loco Lib. VII. Ep. XIV. ad Familiares conſtare: *TREVIROS vites cenſeo: Audio CAPITALES eſſe: mallem AURO, ARGENTO, ÆRI eſſent.* Reſponditque inſuper ad objectionem, ſi *Trevirenſis* ex hac conjectura eſſet *Indutiomarus*, quomodo ſupra GERMANUS *dici poſſit? Cum enim*, ſcribit, *in TreViris cum Cingetorige de Principatu contendens Cæſari ſe oppoſuerit, famaque tulerit, à TreViris Germanos TransRhenanos ſollicitari, quæ fama & Cæſarem permovit*, ut *contra Indutiomarum progrederetur, jam conſtat, quâ ratione Germanus dicatur. Germani Trans-Rhenani certe, quos Cæſar apertè memorat, etiam Cis-Rhenanos ſupponunt, id quod rationibus ad Commium prolatis conveniens eſt, ubi utique & ex Cæſare & ex Tacito monſtravi, Belgas plerosque à Germanis eſſe ortos, qui poſterior de Treviris apertè: Treviri, inquit, & Nervii circa affectationem GERMANICI ſanguinis ultro ambitioſi ſunt, tanquam per hanc gloriam à ſimilitudine & inertia Gallorum ſeparentur.* Huc uſque *Doctiſſ. Begerus*, ad quæ ſaltem hæc non poſſumus non regerere, *Colonias Indutiomaro aſſignare nummis expreſſas*, rem inſolitam tunc fuiſſe apud Germanos, multoque magis *excurſiones* in *Romanos factas*, ac in *nummis obſignatos*, rem pariter eſſe apud *Germanos inauditam*; An *Germani* illum *ſignaverint*? Apud quos *tanta* tunc temporis *æris tractatio* in officinis monetariis quærenda non eſt, multoque minus invenienda. An *Romani*? quorum *gloriæ* omnino videtur eſſe contrarium, *Barbari*, à *Labieno* trucidati, *memoriam* tanto monumento dignari! Si *Indutiomarus Germanus* eſt *dictus* in nummo, cur & *Trevirenſis*? Tantis ergo adhuc *difficultatibus*, quæ aſſenſum impediunt, hæc opinio obſepta eſt, ut calculum noſtrum eidem addere planè nequeamus, ſed potius *Oedipum feliciorem* inpoſterum exſpectemus. *Harduini* in operibus *ſelectis* p. 718. jocularis verius quam vera eſt interpretatio, qua eum pro genio ſuo ſic interpretatur: GERMAN. I. N. D. V. T. I. IIII. GERMANI*cus Imperator Neglecto Duplicis Victoriæ Triumpho Imperator* IIII. (*Quater*) Præterquam enim, quod nemo *Germanici* caput in averſa notaverat, Germanicus etiam nusquam legitur in nummis *Imperator*, ne dum *quater Imperator*. Fuit amicus, qui iſtas literas GERMANorum INDUCias interpretabatur, præſertim cum *bos* adſit, *pacem* fortè deſignans, agricolis longè gratiſſimam, quæ per *Inducias* comparari omnino ſolet. Sed cum de his nihil apud *Cæſarem*, *Suetonium*, ac alios legamus, *induciæque* per *C* & non T, *uti in nummo legimus*, vulgo ſcribi ſoleat, *bello* in oppugnanda nummi hujus obſcuritate, hic potius *inducias* dabimus, præſertim cum etiam *Morellius*, neſcius, quorſum referendus ſit, eundem inter *miſcellaneos* nummos retulerit, *calci Conſularium* adjectos; addam ſaltem, quod illum jam vulgaverint *rariſſimum nummum æreum H. Goltzius* Tab. XIV. n. 11. & 12. *L. Nonnius* T. XIII. n. 10. & 11. qui tamen *bovis figuram, Sculptoris incuria, non ſolum inverſam dedit, ſed & falſas anticas, & æs minus recte ipſi adſignavit. L. Begerus in Obſervationibus* & notis ad varia antiqua Numiſmata p. 47. & in *Theſauro Brandenb.* T. I. p. 309. *Carolus Patinus* in indice Nummorum antiquorum, Nummis æreis medii moduli adjecto p. 2. ſed mutilum exhibens GERMANUS INDUTI, ſine Numero IIII. *A. Morellius*, ut diximus in Miſcellaneis nummis, quos ſub finem *Conſularium* exhibuit n. III. itemque in *Nummis Conſularibus Goltzianis*, quos ſeorſim excudi fecit Tab. XIX. n. 2. & 3. ubi, quod obiter moneo, *Nonnia editione* quoque deceptus *Morellius*, non ſolum & *aureum* & *argenteum* hunc ipſum exhibuit nummum, ſed & falſas adverſas, nempe cum *J. Cæſaris capite*, ſed his diverſis epigraphis: C. CAESAR IMP. & C. CAESAR DICTATOR ipſi aſſignavit; & nempe, ne Lector, aut futurus horundem editor, cœca credulitate *denuo* decipiatur. *W. Ern. Tentzelius* in Colloquiis menſtruis Anni 1696. p. 692. 693. ubi & illum Menſi Auguſto æri inciſum ex Theſauro *Begeri* præfixit, inſuperque *Begeri* opinionem recenſuit & approbavit.

NUM. II.

CAESAR DICTator QUARTum. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, pone Lituus, uti Tab. I. n. 35.

JOVi OPTimo MAXimo SACRum. Bos coronatus & immolandus, dorſuale gerens, ſub ipſo culter Popæ, ſeu victimarius, ante ipſum ara fumans, ac verbenis ornata.

Taurum, velut *victimam* jugulandam *cultro victimario*, qui ſubjacet, & non *ſeceſpita*, ut *Oiſelio* & aliis placet, *Jovique* O. M. *ſacrificandam*, hic ſtare, *caput* intra cornua *vitis ac infulis redimitum*, oſtentantem, *dorſo* vero *phaleras* geſtantem, intuenti ſtatim patet. *Taurum*, vel potius *Juvencum*, *Jovi* Gentiles, ſacrificaſſe, *Macrobius* inter alia teſtatur, rationemque addit Lib. III. c. 10. *Saturnalium*; *Virgiliusque* Lib. III. *Æneidos* v. 21. id docet, canendo:

Cœlicolum Regi mactabam in littore Taurum.

Idemque Libro IX. *Æneidos:*

Jupiter omnipotens audacibus annue cœptis,
Ipſe tibi ad tua templa feram ſolennia dona,

Et

Et ſtatuam ante aras aurata fronte juvencum
Candentem &c.

Vetus inſuper *Inſcriptio* Fratrum Arvalium apud *Gruterum*: BOVE AURATO VOVEMUS ESSE FUTURUM. *Phaleras* haſce *Trebellius Pollio dorſuale* vocat in *Gallienis* Cap. VIII. *Proceſſerunt centum albi boves cornibus auro virgatis & dorſualibus ſericis præfulgentes.* Solebant ſcilicet *cornua* in ſacris triumphalibus auro *exornare*, aut *illa inaurare*, quem morem tangit ex quorundam opinione *Virgilius* rurſus Lib. I. *Georgic.* vſ. 217. 218.

Candidus auratis aperit quum cornibus annum
Taurus.

Et Ovidius Lib. Metam. VII. vſ. 161.

— — — Indutaque cornibus aurum
Victima, vota facit.

Tertullianus Libro de *Corona c. XII Tunc tibi Jupiter, bove cornibus auro decoratis voveamus eſſe futurum.*

Vittis verò ex *lana* confectis eadem tegere conſueverant, quas curioſè exhibet inprimis *Antii Reſtionis nummus* apud *Urſinum* in Familia *Antia*, & *Marmor* apud *du Choul en diſcours de la Religion des Anciens Romains* p. 301. unde *Virgilius* Lib. V. *Æneid.* vſ. 366.

Victori velatum auro, vittisque juvencum.

Et Lib. III. *Georgic.* vſ. 486.

Sæpe in honore Deûm medio ſtans hoſtia ad aram
Lanea dum nivea circumdatur infula vitta.

Rurſusque *Prudentius* Hymn. X. περὶ Φ:

Huc Taurus ingens, fronte torva ac hiſpida,
Sertis revinctus: aut per armos floreis,
Aut impeditus cornibus deducitur.

Ara, cum igne accenſo, ad latus eſt, quæ certo *Deo*, *Jovi* hic, conſecrata erat, in qua & illi *Deo* dicata ligna accendebant, velut *Jovi* de *Eſculo*, quæ ex genere glandiferarum eſt, *verbenaque* eandem ornabant. De quibus omnibus videndus iterum *du Choul* eſt l. c. p. 296. Sed quorſum referendus hic *Taurus*, *Jovi immolandus*? An ad *ludos*, quibus inter alia & id animal ſacrificabatur, *à Cæſare inſtitutos*? an ad *ſacrificium*, quod *Jovi* Julius, & quidem *Dictator IV. Victorque* ex *Hiſpania rediens*, pro impertita victoria obtulit? Exhibet hunc nummum *aureum H. Goltzius* T. XV. n. 8. *L. Nonnius* T. XIV. n. 8: *Occo* p. 8. qui refert, hunc nummum ſe deprehendiſſe in *Libro nummorum delineatorum Alberti*, Principis Palatini ac Ducis Bavariæ, cui ſuo tempore eximius nummorum erat Theſaurus. *Hemelarius* in *Theſ. Arſchotano* T. I. n. 4. 5. *Alb. Rubenius in Croyjaci Ducis Numiſm.* T. II. n. 9. & 10. *Oiſelius* T. CXI. n. 4. p. 542. *Oudanus* T. CXIV. p. 496. *A. Morellius* in Nummis Conſularibus *Goltzianis* in Familia *Julia* Tab. XIX. N. 4.

NUM. 12.

CAESAR AUGUR IMPerator QUINtum, COnSul QUARtum. Caput Cæſaris velatum & laureatum dextram verſus, ante lituus, uti Tab. II. n. 37.

DICtator QUARTum PARENS PATRIÆ. Tripus, ſub quo duo corvi, impoſitâ eidem laureâ & ramis laureis, ad dextrum latus ſimpulum, ſive capeduncula, & ſecuris victimaria, ad ſiniſtrum guttus.

De *antica* T. II. n. 37. jam egimus. *Poſticam* quod attinet, non miramur *Dictaturam IV. & Parentis patriæ titulum* in *ea conjungi*, cum ſciamus hunc *à Senatu* honorem impetraſſe, *cum Dictator IV.* dictus, & *Victor liberorum Pompeji* ex Hiſpania eſſet reverſus, eumque honorem *inter primos tunc temporis recenſeri ab Auctoribus*, quod nempe PARENS PATRIÆ appellatus fuerit. Quando verò in *antica* ſimul *Conſul IV.* obſignatur, non poſſumus non *Eutropii* verba adſcribere: *Poſt annum inde Romam Cæſar cum quatuor triumphis ingreſſus, QUARTO DICTATOR ET CONSUL CREATUS, diſpoſito reparatoque Reipublicæ ſtatu continuo in Hiſpaniam contra Pompeji liberos profectus eſt.* Addimus *Appianum*: *Cæſar jam Quartum Conſul expeditionem contra juniorem Pompejum fecit in Hiſpaniam.* *Dio* præterea & *Plutarchus* tradunt, eo anno, quo Conſulatum IV. geſſit, Pompeji liberos in Hiſpania viciſſe, ſiquidem prior ita in Indice Libri XLIV. eidem præfixo: *Cajus Julius Cæſar, Dictator IIII. Æmilio Lepido, Magiſtro Equitum, & Conſul IIII. ſolum*; Et in hiſtoria ipſa: *Eo autem tempore Cæſar Dictaturam gerebat, & ſub exitum demum anni Conſul* (ſcil. Quartum) *creatus fuit.* Afferemus ſaltem adhuc ex *Livii Epitomes Libro LXVI.* quæ huc faciunt: *Cæſar ex Hiſpania quintum Triumphum egit, & cum multi maximique honores ei à Senatu decreti eſſent, inter quos ut Pater Patriæ appellaretur, ut Sacroſanctus, ac Dictator in perpetuum eſſet.* *Tripus Apollini ſacer* alias eſt, & hic cum impoſita *laurea* & *lauri ramis*, conſpicitur. Cui ſubſunt *Corvi*, auguriis præcipue apti, unde & *Statius* Lib. III. Theb. *corvum comitem tripodum* vocat, idemque *Phædrus* Fab. LVII. prodit, ubi *Juno* ad *Pavonem*:

Fatorum arbitrio partes vobis ſunt datæ:
Tibi forma, vires Aquilæ, Luſciniæ melos,
Augurium Corvo, læva Cornici omina.

Ut adeo hic, ſicuti omnia illa *inſtrumenta* ſunt Sacerdotii atque Augurii ſymbola, Julium domum reverſum innuant, haud *vanum in arte ſua fuiſſe Augurem*, ſed, *Apolline* favente, *cui* hæc ars ſubjacebat, & *Tripus* quoque attribuebatur, ut monuimus, *tam felix cepiſſe augurium profectionis* ſuæ, tamque *auſpicato* Pompeji filium fuiſſe adgreſſum, ut de eventu non niſi *lætari*, ac *Apollini* viciſſim, extollendo hanc artem, ac ſacrificando, gratias queat agere. *Huic* enim adſcribebant iſta, ut propterea *Heſiodus in Theogonia* illum Φοῖβόν τ' Ἀπόλλωνα *Augurem Apollinem*, nominet, & *Martianus Capella* hæc de eo prodat Lib. I. de *connubio Mercurii & Philologiæ*: *Jampridem offenſus contamine monendorum, dedignatus Augur Pythius nuncupari, ſed alibi lauros primores*

primores arentesque hederas, alibi cariantem tripodem, crepidasque situ murcidas, præsagiorumque interlitam memoriam reperegrunt. Et Lib. VIII. *Apollo* ita loquitur: *Oconistice tertia est, per quam tripus illa ventura denuntiat, atque omnis eminuit nostra cortina, denique in argumentum præscientiæ mihi corvus alludit, cygnus etiam sociatur, ut diei noctisque proventus nos avibus præsentire, concolor temporum pluma testetur, ipseque tripus, trini cursus præsagia pollicetur.* Vulgavit jam & ante hunc nummum *argenteum Goltzius* Tab. XVI. n. 1. *Nonnius* T. XV. n. 13. *C. Patinus* in *Suetonio nummis illustrato* p. 59. *Tristanus* in *Commentario ad Numism. Cæsaris* p. 29. *Octavius Strada* in vita Cæsaris p. 2. in eo errans, quod *aureum* prodat, cum sit *argenteus*, inque eo habens socium, si non antecessorem *Auctorem Chronici Cæsarum Romanorum*, Belgica lingua conscripti, eundem nummum quidem, sed, ut diximus, *aureum* quoque exhibentem p. 1. *A. Morellius* in Nummis Consular. *Goltzianis* in Famil. Julia Tab. XIX. N. 8.

NUM. 13. & 14.

ΚΑΙΣΑΡ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ. (*Cæsar Imperator*) *Caput Cæsaris laureatum lævam versus, pone lituus.* (Vide hoc Caput apud *Goltzium T. I. N. 9.*)

ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΜΕΓΑΣ ΟΙΩΝΙΣΤΗΣ. (*Pontifex Maximus Augur*) *Tripus, super quem duæ stellæ.*

Quanti fecerit *Julius Auguratus sui Sacerdotium*, non solum ex eo liquet, quod *lituum* toties in nummis suis præferre voluerit, sed ex *hoc* cumprimis & *præcedenti nummo colligitur. Tripus* verò ad *Pontificatum Julii* spectans instrumentum erat, tribus pedibus constans, non verò instar illorum confectum, quibus *Phœbades* superfedere solebant, dum vaticinari cupiebant; sed in horum *summitate concavum vas erat*, in quo *carbones erant candentes*, in quos è *patera Pontifex suffimentum pro sacris faciendis spargebat*, ceu ex tot Imperatorum nummis in proclivi est colligere. *Tristanus* existimat *Apollinis & Veneris indicari astra*, quippe *quorum favore, & influxu* quasi adjutus fuerit *Julius* in consequendo hoc *Pontificatus Maximi ac Auguris sacerdotio*, hâcque *Imperatoris summi & absoluti dignitate*; Immo *quâ* nunc *fulgens, gratias* hisce *& aliis Diis* pro obtenta tam multiplici & cumprimis de *Pompeji liberis insigni & decretoria victoria sacrificando, thuraque spargendo*, ut *Pontifex Maximus*, retulit. Publicavit jam ante hunc *æreum* nummum *Goltzius* Tab. XVI. n. 15. *Nonnius* T. XV. n. 15. *Tristanus in Commentario* ad Cæs. Num. p. 29. *J. Seobal. Fabricius in Julio Cæsare* Numismatico, parvi commatis alias Libro, p. 22. *A. Morellius* in Nummis Consul. *Goltzianis* Tab. XX. N. 2. in Fam. *Julia*; ubi tamen circa caput Cæsaris conspiciuntur inverso ordine, sicut & Caput ipsum *dexteram* versus, cum *beic ad lævam* potius esse debeat.

NUM. 15.

CAESAR IMPerator QUARTum. Caput Cæsaris laureatum lævam versus, pone lituus, uti Tab. I. n. 31.

AUGUR PONTifex MAXimus CONSul QUARtum DICtator QUARtum. In area.

Hic nummus *omnes* propè *Julii titulos* exhibet, modo, alias non frequenti, in postica scilicet simul, & quidem in *antica* audit *Imperator Quartum*, quem titulum in *Africa* obtinuit contra *Jubam*, Numidiæ Regem, feliciter pugnans, & de eo triumphum postea Anno $\frac{707}{708}$. agens, ut supra diximus. *Consul IV.* reversusque ex Hispania, *Dictaturam IV. suscepit*, ita enim Fasti:

C. JULIUS C. F. C. N.
CAESAR
DICT. IIII. . . . . .
. . . IMPER. CONSTIT. CAUSS.
MAG. EQ. II. . . .

Augur, uti supra quoque ostendimus, jam erat, antequam *Pontificatum Maximum* acciperet, de quibus satis ad Tab. I. n. 32. jam dictum est. Sistit hunc *aureum* nummum quoque *Goltzius* Tab. XVI. n. 17. & in *Fastis Roman.* p. 181. n. 2. *Nonnius* Tab. XV. n. 17. *A. Rubenius in Croyjaci Ducis Numism.* T. II. n. 5. & 6. *Jacobus Biæus* in Nummis Cæsar. Tab. I. n. 5. 6. *Joh. Valens* in Fam. *Julia* T. LXXIII. n. 24. *Occo* p. 8. *A. Morellius* in Nummis Consular. *Goltzianis* Tab. XIX. n. 7. in Familia *Julia*. *Jobertus* in *Notit. Rei* Numm. p. 157.

NUM. 16.

Caput Cæsaris laureatum lævam versus, uti Tab. I. n. 1.

CAESar AUGur PONTifex MAXimus COnSul V. DICtator PERPetuus. In area lituus, patera & simpulum, sive capeduncula, intra coronam lauream.

Magni feciſſe *Julium Sacerdotia sua*, & inprimis *Pontificis Maximi*, ex impressis & huic nummo *istius symbolis* satis clarè est colligendum. De *lituo* & *simpulo* supra ad Tab. I. n. 6. & 9. satis dictum est. *Patera* verò (quam *A. Rubenius discum*, & *Nonnius patellam* vocant) utebantur tum *ad injiciendum super carbones in tripode suffimentum inter sacra*, tum ut *eâdem*, cæsâ victimâ, *ministri cruorem exciperent*, & flammis traderent; de quo inter alios *Virgilius* Lib. VI. *Æneidos* vs. 248.

Supponunt alii cultros, tepidumque cruorem
Suscipiunt pateris.

Consul autem quando *V.tum* in nummo audit, factum id est *post IV. Dictaturam*; & cum jam *Dictator perpetuus à Senatu designatus* esset, Anno scilicet 709. eundem-

eundemque Conſulatum *cum M. Antonio* geſſit. Ex quo colligimus ſimul, nummum hunc *eo ipſo anno, quo* à conjuratis, *Caſſio* & *Bruto*, Julius *interemtus fuit, adhuc fuiſſe cuſum.* Exhibet & hunc nummum *aureum Goltzius* T. XVI. n. 20. *Nonnius* T. XV. n. 20. *L. Begerus* in *Floro nummis illuſtrato* p. 34. *A. Rubenius in Croyjaci Ducis Numiſm.* T. III. n. 12. *A. Morellius* in nummis *Conſular. Goltzianis* Tab. XIX. N. 17. in Familia *Julia.*

NUM. 17.

CAESAR AUGUR IMPerator SEXTum COnSul QUINTum. Caput Cæſaris laureatum, lævam verſus, pone lituus, uti Tab. II. n. 39.

PONTifex MAXimus DICtator PERPetuus. Duæ Sellæ curules, quibus impoſita eſt corona laurea, hinc & inde verò faſces cum ſecuri.

De *Auguris* dignitate, *qua* toties Cæſar ſeſe *jactavit in nummis*, tum *imprimendo lituum*, hujus Sacerdotii ſymbolum, tum ipſum nomen *AUGURIS*, & ex *hoc*, & *aliis*, quos conſpiciendos hactenus dedimus, *nummis relucet.* Supra etiam T. I. n. 6. oſtendimus ex *Dione*, ipſum, poſtquam ex *Ægypto & Aſia* rediiſſet in Urbem Victor, *Augurum* Collegio fuiſſe adſcriptum. De *Conſulatu ejus Quinto* præcedenti numero 16. hujus Tabulæ egimus. Reſtat *Imperator VI.tum* titulus, in nummo hoc quoque obvius, de quo *Goltzius*, & omnes, qui *Faſtos Cæſaris* dederunt, tacent. Refert tamen laudatus *Goltzius* ex *Capitolinis* ſine dubio Faſtis, quos *Cæſari ſuo* ſubjecit p. 202. & in ipſis *Faſtis Romanorum* p. 183. n. 1. inter alia & hæcce:

C. JULIUS C. F. C. N. CAESAR. VI. DICT. PERP. COS. V. OVANS EX MONTE ALBANO VII. K. FEBR. — Anno 709 Var. 10

Suſpicatur hinc *Doctiſſ. Valens* numerum VI. *poſt CAESAR ſequentem*, de *Imperatoris titulo* eſſe intelligendum, conjicitque, cum nullibi *cauſa hujus Ovationis* tradatur, illum ad *montem Albanum* pro Feriis Latinis concipiendis profectum fuiſſe, cum animo jam meditaretur, adverſus *Parthos proficiſci*, ne ſcilicet profectio illi malè cederet. Ut adeo feriis iſtis forſan *Imperator VI. renunciatus fuerit, Populusque anticipaverit iſtam victoriam*, perinde ac antea, tradente *Dione* Lib. XLII, de *Juba* triumphum ipſi decreverant, antequam *ſciret*, *an profecturus eſſet contra eum. Triumphare enim* (ſcribit) *eum de JUBA, Romanisque qui cum eo militabant, juſſerunt, quaſi jam parta victoria: cum ne futurum quidem tunc id bellum ſciret Cæſar.* Hoc verò certum eſt, ſediſſe ipſi animo expeditionem contra Parthos; ita enim *Dio* Lib. XLV: *Itaque Cæſar ad bellum adverſus Parthos ſe hoc modo parabat.* Probeque perpendenda ſunt ſequentia *Dionis* verba de *Ovatione ejus: Ipſi datum eſt, ut Feriis Latinis peractis, ex Albano in URBEM CURRU INVEHERETUR*; nempe velut triumphans jam de Parthis. Præterea *Sella curulis* in *poſtica* comparet, quæ unde dicta fuerit, docet *Gabius Baſſus* apud *A. Gellium* Libro III. 18. ſcribens: *Senatores enim, qui curulem Magiſtratum geſſiſſent, dicit, curru ſolitos honoris gratia in curiam vehi, in quo CURRU SELLA eſſet, ſupra quam conſiderent, quæ ob eam cauſam CURULIS appellaretur.* Hæc ſicuti ut plurimum quatuor lignis incurvis conſtabat, ita de illis *Plutarchus* nomen traxiſſe, ſcribit in *Mario* p. 408: Ἡ μὲν ἀπὸ τῶν ἁρμάτων τῶν ἀγκυλοποδῶν ἐφ' ὧν καθεζόμενοι χρηματίζουσιν, ἔσχε πύνομα τὸ ἀρχῆς, *altera à ſellis curulibus, quæ incurvis erant pedibus, ex quibus munia explicabant, nomen traxit.* Hanc à *Tarquinii Priſci* ævo in uſu fuiſſe, *Florus* prodit, ſcribens Lib. II. c. 5. §. 6: *Duodecim* (Tarquinius Priſcus) *Tuſciæ populos frequentibus armis ſubegit. Inde FASCES* (quæ & hic in *nummo* occurrunt) *Trabeæ, CURULES, Anuli, Phaleræ, paludamenta, Prætexta. Iſta* verò erat *eburnea*, unde *Horatio curule ebur* audit *Epiſt. VI.* 52.

Cuilibet hic faſces dabit, eripietque curule
Importunus ebur.

Et *Athenæus* Lib. V: Τυχὼν ἡ τῆς ἀρχῆς καὶ καθίσας ἐπὶ τὸ ἐλεφάντινον δίφρον καθ' ὃ τοῖς Ῥωμαίοις ἔθος, *Magiſtratum adeptum, in eburnea ſella curuli ſedentem, ut mos eſt Romanis.*

Conſidebant in *ea Conſules, Prætores & Ædiles.* In præſenti verò nummo ſine dubio memoriæ commendare voluerunt *illam Cæſaris ſellam curulem, qua* ſemper uſus eſt, quippe *Dio* inter alios ipſi decretos honores refert, *ut ſemper curuli ſella ſederet, exceptis ludis*; Vel etiam forte *illam auream*, quam pariter laudatus *Dio* honoribus à *Senatu ipſi decretis* adſcribit hiſce Lib. XLIV: δίφρου ἡ ἐπίχρυσου καὶ στολὴ, ἧ ποτε οἱ βασιλῆς ἐκέχρηντο, ἐδόθη, h. e. *Sella aurea & togâ, qua olim Reges uſi, ipſi decreta.* Idem tradit & *Suetonius* cap. 76: *Sed & ampliora etiam humano faſtigio decerni ſibi paſſus eſt, SEDEM AUREAM in curru & tribunali.* Et rurſus ibidem *Dio ſellæ cum corona*, meminit: Ἐπειδὴ καὶ τέπις ἠρέσκετο, ἔτω δὴ ἐς τε τὰ θέατρα τὸν τε δίφρον αὐτῷ τὸ ἐπίχρυσον, καὶ τὸ στέφανον τὸ διάλιθον, καὶ διάχρυσον, ἐξίσκ πῖς τῶν θεῶν ἐσκομίζεσθαι· κἂν παῖς ἱππασφρμίαις ὄχλον ἐσάγεσθαι ἐψηφίσαντο. h. e. *Quum hæc etiam Cæſari placuiſſent, jam in theatra etiam SELLAM ejus AUREAM, CORONAMque gemmis auroque inſignem, (qui honor Diis tribui ſolebat,) inferri atque circumetiam introduci à multitudine juſſerunt.* Et Lib. XLV. p. 273: Καὶ τότε μὲν ἔτε τὸ δίφρον τὸ τῦ Καίσαρος τὸ ἐπίχρυσον, ἔτε τὸ στέφανον τὸ διάλιθον, ἐς τὸ θέατρον ἐσήγαγον, ὥσπερ ἐψήφισο, φοβηθεὶς τὸ Ἀντώνιον, h. e. *Sellam tamen Cæſaris auream, coronamque gemmis ornatam, in theatrum, (quamvis ita fuerat conſtitutum,) Antonii metu non intulit.* Cujus & *Plutarchus* in vita *Antonii* mentionem facit p. 922: *Sellam auream Patris ex plebiſcito ponenti* (Octaviano) *minitatus eſt*, (Antonius) *niſi populum deſiſteret ſolicitare, in carcerem ſe eum ducturum. Plinius* H. N. Libro XI. c. 37. & hujus aliud agens meminit: *Cæſari Dictatori, quo die primùm VESTE PURPUREA proceſſit, utque in SELLA AUREA ſedit, ſacrificanti bis in extis cor defuit.* Addemus ſaltem *Appiani* verba Lib. III. de *Bello Civ.* p. 543. 544: *Interea tempus Ludorum inſtabat, quas editurus erat Ædilis & Cæſar*, (ſc. Auguſtus) *Patri, SELLAM AUREAM atque CORONAM parabat, id quod illi ex Senatus Conſulto in perpetuum Ludis omnibus decretum fuerat.* Θέα δ' ἦσαν ἂς Κελώνιος ἀγορανόμος ἔμελε πλέστην, καὶ ὁ Καῖσαρ ἐς τὰς θέας τῷ πατρὶ τὸν πρόσθρονον καὶ στέφανον περισκίναζεν, ἅπερ αὐτῷ τε πάσας θέας ἐψηφίσαντο προτίθεσθαι. De quo ritu ac more, qui tùm ex *honore* προεδρίας in *Theatris quæſito*, tum ex ſimili *honore Diis exhibito* in *Ludorum ſolennitatibus*, ortum traxit, inprimis conſulendi ſunt *Caſaubonus in Suetonii Cæſarem* & *Lipſius ad* Lib. II. *Annalium Taciti.* Niſi fortè potius *Dictaturam ejus perpetuam* deſigna-

re debeat. Si enim *Sella Conſulum & Magiſtratuum Curulium* erat *inſigne*, multò magis *Dictatoris*, cui quandoque multo *major* erat *auctoritas*; ſicuti & Conſuli *duodecim*, Dictatori *quatuor & viginti præferebantur ſecures cum faſcibus*, quæ & hic ad *utrumque latus ſellæ* deprehenduntur, velut *indices plenioris ac ſummæ in civilibus ac bellicis rebus potentiæ. Corona honoris gratia* impoſita, quâ *ſella* in Ludis ac Theatris in *Magiſtratus abſentia* ſemper *decorata conſpiciebatur*, aut *areſcentes* hæ etiam, ut *Minutius* vocat, *coronæ ſellæ curuli* in funere *imponebantur eorum*, qui *Magiſtratum curulem* geſſiſſent, uti probe *Jacobus Gutherius* de *Jure Manium* Libro I. cap. 21. obſervavit, & in ejus argumentum *nummum* quendam, huic noſtro haud multum abſimilem, adduxit, *Cæſari* adjudicatum, qui tamen rectius *Auguſto* tribuitur. Siſtit nummum hunc *argenteum Goltzius* Tab. XVI. n. 22. & in ſuis *Faſtis* pag. 183. N. 1. *Nonnius* T. XV. n. 22. *Occo* p. 9. *Alb. Rubenius in Croyjaci Duc. Num.* Tab. II. n. 11. 12. *Oiſelius* Tab. XCVI. n. 7. p. 478. *Joh. Valens* in *Fam. Julia* T. LXXIII. n. 26. *Oudanus* T. CXII. n. 7. p. 481. *Joh. Georg. Grævius* in *Floro* Nummis illuſtrato p. 25. n. 2. *Jac. Zabarella* in Aula Heroum, ſive *Faſtis Roman.* p. 100. *A. Morellius* in nummis Conſularibus *Goltzianis* in Famil. *Julia* Tab. XIX. N. 15.

NUM. 18.

CAESAR AUGUR PONTifex MAXimus. Caput Cæſaris laureatum dextram verſus, pone apex, uti Tab. I. n. 32.

Publius CLODIUS, Marci Filius, PRætor. Simpulum, ſeu capeduncula, ſeceſpita, ſive ſecuris victimaria, guttus, lituus, patera.

In *antica* ſicuti à *P. Clodio Augur & Pontifex* vocatur; ita in *poſtica ſacrorum* prope *inſignia omnia* conſpiciuntur. Sunt, qui *Claudiam & Clodiam Gentem unam* putant. Alii nomen *Claudiæ* ab *Appio Claudio* originem trahere, *Clauſum* poſtea, *Clauſium* & tandem *Claudium* dictum; *Clodiam* verò à nomine *clodus*, hoc eſt, *curvus*, *Iſidoro* auctore dictum, opinantur; Alii cum *Feſto Pompejo* à *Clodio*, Æneæ, ſocio, nuncupatum volunt. Sed ad *quam ſtirpem* pertineat noſter *Clodius* definiri vix à nobis poterit. Illum neque ad *Claudii Neronis*, nec ad *Claudii Pulchri* (licet *A. Rubenio ex Pulchrorum Familia* fuiſſe, videatur, cujus ratio nobis non videtur ſufficiens, in *Commentario ſuo ad nummos Cæſaris p.* 4.) nec ad *Claudiorum plebejorum*, quibus *Marcelli* plerumque *cognomen* adhæret, pertinere, certum eſt, quod in illis cum *Publii prænomine* nullus occurrat, nec *Marci Filius* dicatur. *P. Clodium, Ciceroni inimiciſſimum*, foviſſe *Cæſarem* & ſuſtinuiſſe, atque *a patribus* ad *plebem* per adoptionem traduxiſſe, Tribunatumque ei contuliſſe, ut ſcilicet is factus Tribunus perniciem Ciceroni eò facilius machinari potuerit, ex hiſtoria ejus temporis novimus. Sed poſtea, Pompejo ipſi contrario, & Cicerone ex exſilio revocato, per Milonem è medio in via Appia ſublatus eſt. At cum *Prætor* hic nominetur, nec *hoc* cum *titulo* ille legatur, ad *hunc* quoque ſpectare non poterit. Perſuademur ergo illum eſſe *Clodium*, cujus meminit *Appianus* Lib. V. de *Bello Civ.* Hanc *partes Cæſaris fuiſſe primum ſequutum*, non ſolum *hic nummus* demonſtrat, ſed & alius, in quo *Martem tranquillum* ſignavit, quem infra Tab. X. n. 5. dabimus. Ut ſuſpicari liceat, illum inter *illos Prætores fuiſſe*, *quos Cæſar*, eorum numero aucto, *noviter creavit*, de quo *Dio*. Quod inter alia ex illo nummo colligitur, quem *P. Clodius*, Marci filius, tunc *Ædilis curulis*, in memoriam *Ludorum Apollinarium* anno 708. cudi fecit, qui eſt apud *Fulvium, Patinum*, & *Valentem*, exhibens caput *Apollinis radiatum*, ut *Dei Solis*, cum *Dianæ* ſymbolo, *Lunam*, inter *quinque Triones* in *poſtica*; *alioque*, quem in *Ludos Cereales* ſignari fecit, cum capite *Apollinis laureato* ac *lyra*, in altera parte cum *Cerere ſtante*, & *utraque manu faces accenſas gerente*. De ludis illis teſtatur *Dio* Lib. XLIII: *Eo anno duo Ædiles theſauris publicis præfuerunt: alterque horum Cæſaris ſumtibus Ludos Apollinares fecit.* Et ſicuti *alii Genus ſuum, victorias, Colonias*, & ſi quæ alia, nummis ſuis celebrarunt; ita hic *Pietatem & Sacerdotia ejus* æternitati hoc nummo, *ut Prætor*, commendare inprimis voluit. Poſt *necem Cæſaris* in bello *Peruſino Antonii partibus adhæſit*, poſteaque Octaviano contrarius, ab eo ſublatus eſt, ſic referente *Appiano* loco citato: *Sequenti die Cæſar* (A. 712.) *fœdus iniit cum omnibus exercitibus: tamen tumultuari contra quosdam non deſiit, donec interfecti ſunt, qui erant inimiciſſimi Cæſaris, Canutius, C. Flavius, Clodius Bithynicus & cæteri.* Vulgavit jam ante nummum hunc *aureum Goltzius* T. XVI. n. 23. *Nonnius* T. XV. n. 23. *A. Rubenius in Croyjaci Ducis Numiſm.* T. II. n. 3. 4.

NUM. 19.

Caput Cæſaris laureatum ac velatum dextram verſus, ante ſimpulum, pone lituus, uti T. I. n. 9.

Cajus CAESAR DICtator PERPetuus COnSul QUINTum IMPerator SEXtum. Sella curulis, cui impoſitæ binæ laureæ, inter quas guttus.

Antica ſicut *Julium Augurem* ac *Pontificem Maximum* ſiſtit; ita *poſtica*, ut *Dictatorem perpetuum*, *Conſulem Quintum* (de quo n. 16.) & *Imperatorem Sextum*, (de quo n. 17. hujus Tabellæ) ut etiam *utrobique ſymbola* eximiè conſpirent cum *titulis* ejusdem ſummis, quos *poſteriores* ultimo vitæ ſuæ anno conſecutus eſt. Atque adeo corroboramur hoc ipſo nummo in noſtra ſententia, *eundem* cum illo n. 17. cuſum in *ejus Dictaturam perpetuam*, cujus *Sella curulis* index eſt, perinde ac *Conſulatus*, de *qua*, ſicuti ac *laurea* jam ad n 17. egimus. *Guttus Pontificatus inſigne* hic eſt. Produxit jam hunc nummum *argenteum* in lucem *Goltzius* T. XVI. n. 24. & *Nonnius* XV. n. 24. Ejusque anticam partem *G. Grævius* in Floro Nummis illuſtrato p. 288. Utramque vero faciem communicat *A. Morellius* in nummis Conſularibus *Goltzianis* in Famil. *Julia* Tab. XIX. n. 16.

NUM. 20.

Caput Julii Cæsaris laureatum lævam versus, uti Tab. I. n. 3.

Lucius MUSSIDIUS LONGUS. Temo, globus, cornu copiæ, frugibus plenum, caduceus & apex.

Vidimus & exhibuimus jam supra Tab. IV. n. 37. *eundem typum.* Cum *hic vero* nummus ab *isto nihil differat*, nisi *antica*, de *qua* tamen supra jam ad T. I. n. 3. dictum est, & *metallo*, quod *aurum* hic est, nunc quidem B. L. *eò ablegamus*, modo addentes, quod *ob typi præstantiam, non in uno metallo* exstare illum voluerit *Mussidius*. Dedit olim jam illum *Goltzius* T. XVI. n. 18. & *Nonnius* T. XV. N. 18.

NUM. 21. & 22.

ΓΑΙΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΔΟΥΚΤΑΤΩΡ. *Caput Cæsaris laureatum lævam versus, pone litera B.*

ΘΩ, *forsan* ΘΕΩ, *ut Goltzius vult p.* 218, *in suo Cæsare. Julius Cæsar laureatus sedet sub habitu Dei in sella, dextra victoriolam, sinistra hastam puram tenens.*

Vivum Julium pro *Deo* jam *cultum fuisse*, supra monuimus, neque ejus obscura vestigia *in nummis* Tab. VI. n. 4. & Tab. VIII. n. 6. deprehendimus; In illo priori velut *Jupiter* sedet, *fulmen tenens dextra*, ac *hastam puram sinistra*; In *altero* pariter sub *Dei* habitu sinistra *victoriolam sustinet. Tertius* nunc accedit, qui sub manu est, in quo rursus *laureatus*, *sinistra hastam puram*, *victoriolam dextra* præfert, *eamque* hoc positu, ut *lauream dextra ipsi quasi imponere videatur*, & *sinistra palmam* teneat, cum addito vocabulo ΘΩ, quod *Goltzius* p. 219. suspicatur esse forsan pro ΘΕΩ, *Divo*. Notum siquidem est ex historia, quod ipsi inter alios honores etiam hic decretus fuerit, ut *imago ipsius Orbis terrarum simulachrum pedibus premeret*, cum *titulo* SEMI DEI. Et *Dio* Libro XLIV. diserte memorat, *JOVIS ipsi cognomentum palam imposuisse; Templum Clementiæ dedicari jussisse, ejusque Sacerdotio Antonium, quasi Flaminem Dialem, præfeciisse. Ipsi porro Quinquennalia Festa, tanquam HEROI, ut haberentur, ordinasse, & quæ his sunt similia.* Ex quibus omnibus, ac nummis præcipuè ipsis, satis elucet, quod pariter *Dio* prodit, *alios aliosque ultrà modum accumulâsse honores, tum studio adulandi nimio, tum ut eum obtrectationibus exponerent.* Ante jam publicavit hunc *æreum nummum rarissimum Goltzius* T. XVII. n. 2. & *Nonnius* Tab. XVI. n. 2. Anticam vero, sive Caput exhibet ibidem *Goltzius* Tab. II. N. 22. *A. Morellius* in Nummis Consularibus Tab. XX. N. I. in Fam. *Julia.*

NUM. 23. & 24.

ΓΑΙΩ ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΘΕΟΣ. (*Cajus Julius Cæsar Deus vel Divus.*) *Caput Cæsaris cum corona radiata lævam versus.*

Stella crinita in area.

Claudimus hanc Tabulam *nummo consecrationi Julii* dicato, quod non solum *elogium* Θεῦ in *antica*, sed & *stella crinita* in *postica* arguit. Θεῦ, *Dei* sive *Divi* elogium non miramur, cum sciamus, diu jam ante *ipsam Romam* Θεὰν Ῥώμην à *Græcis ac Asiaticis Urbibus* fuisse vocatam, quod *huic* post mortem, *Augusto* vero adhuc *vivo* contigit, veluti supra mortalitatem elato, de quo suo loco plura dicturi sumus. Solus & unicus est, qui *ipsum* cum *corona radiata* exhibet, antea sic non visum, quare & judicium nostrum de hujus αὐθεντίᾳ suspendimus. Post apotheosin corona ipsi quoque fuit attributa radiata, ut Deum scilicet decet, quæ alias Soli tribuitur, illisque qui ab illo originem ducunt. Eleganter in hanc rem *Virgilius* Lib. XII. vs. 16.

> . . . . *ingenti mole Latinus*
> *Quadrijugo vehitur curru, cui tempora circum*
> *Aurati bis sex radii fulgentia cingunt,*
> *Solis avi specimen.*

De *stella crinita*, quæ post mortem ejus apparuit, quæque *Populo occasionem* præbuit *credendi*, animam *ejus, in cœlum receptam*, *notabili splendore jam coruscare*, fusius supra ad Tab. II. n. 51. egimus, & hoc solum observamus, *Consecrationem ipsius non solum Romanis*, sed *& Græcis nummis fuisse undiquaque divulgatam.* Vulgavit primus hunc nummum *æreum Goltzius* T. XVII. n. 4. & dehinc *Nonnius* T. XVI. n. 4. & ex his sine dubio *Octavius Strada* in vita *Cæsaris* p. 2. in eo errans, quod *aureum* prodat, cum sit *æreus*. *A. Morellius* in nummis Consularibus *Goltzianis* Tab. XX. N. 16. in Famil. *Julia.*

TABULA X,

EXHIBENS

NUMMOS C. JULII CÆSARIS OMISSOS.

NUM. 1. & 2.

Cajus CAESAR DICtator TERtium Caput Victoriæ alatæ.

Lucius PLANCus PRAEFectus URBis. Urceus.

Cusum hunc Denarium *Ursinus* suspicatur in memoriam *victoriæ*, quam de *Juba*, Rege, ex Africa *Cæsar*, *Dictator III*, retulerat; alii & fortè rectius de ista, quam de *Pompeji filiis* celeriter tulit. Nam cum Româ anno $\frac{708}{9}$. contra istos proficisceretur, *Dictaturam adhuc tertiam* gerebat, hinc *caput Victoriæ anticæ* additum. *Urceus* in *postica Pontificatum Maximum Dictatoris* arguit, quem prætermittere *L. Munatius Plancus* haud potuit, *multum Cæsari debens*, & sine dubio *unus ex numero octo Præfectorum*, quos *Romæ* reliquerat, de quo *Dio* Lib. XLIII. & nos supra T. III. n. 13. & 14. jam egisse, meminimus, ubi *ejusdem typi* nummum, præter quod *Dictaturam IV.* Cæsaris exhibeat, jam vidimus, quo B. L. ablegamus. *De Dictatura III.* verò ad T. I. n. 3. egimus. Est hic nummus *aureus* præterea apud *Ursinum* & *Patinum* in Gente *Munatia* n. 1. p. 181. & in *Gente Julia* T. V. n. 1. p. 131. *Joh. Valentem* in Gente *Munatia* Tab. XCVIII. n. 1. p. 152. *A. Morellium* in Nummis Consularibus in Familia *Munatia* n. 1. & in Familia *Julia* Tab. V. n. 1. *A. Rubenium* in Nummis Arschotanis, & *Jacobum Biæum* in Nummis Imperatorum Rom. Tab. IV. n. 3. 4. *C. Patinum* in Thesauro Mauroceno p. 11. parsque hodie *is est Thesauri Schwartzburgici.*

NUM. 3.

Cajus CAESar DICtator TERtium. Caput Victoriæ alatæ, uti hac Tab. X. n. 1.

Lucius PLANCus PRæfectus URBis. Urceus.

De *antica* ad n. 1. hujus Tabellæ dictum est; neque *postica*, nisi *positu literarum* & *figura urcei* aliquantum differt ab *illa*, *quam* Tab. III. n. 14. & hic Tab. X. n. 2. vidimus. Offendimus & illum *aureum* apud *Goltzium* Tab. XV. n. 7. & 10. *Nonnium* Tab. XIV. n. 7. & 10. *J. Valentem* in Fam. *Julia* T. LXXIII. n. 23. *A. Morellium* in *Nummis Consular.* in Fam. *Munatia* N. 2. *Jacobum Gutherium* de veteri *Jure Pontificio* Libro II. cap. 13. p. 103. Tom. V. *Grævii* Antiquit. Roman.

NUM. 4.

Caput Cæsaris laureatum lævam versus, ante caduceus, pone lauri ramus, uti Tab. I. N. 11.

Lucius LIVINEIUS. Bos cornupeta.

Quod *duobus diversis typis* diversoque *metallo* hic ipse nummus *repetitus fuerit*, persuademur eo magis, eum in *rem memorabilem* fuisse cusum, *eam* quidem, *quam* supra jam Tab. III. n. 11. innuimus. Hactenus nullibi eundem ex *auro*, nisi in *Thesauro Schwartzburgico offendimus.*

NUM. 5.

CAESAR IMPerator. Caput Cæsaris laureatum lævam versus, uti Tab. I. n. 15.

Publius CLODIUS Marci Filius. Mars nudus stans galeatus, sinistra sceptrum, vel parazonium, tenet, dextra hastæ innititur.

De *antica videatur* Tab. I. n. 15. De *P. Clodio* pluribus quoque jam supra T. IX. n. 18. egimus, qui nummus ibidem poterit consuli. *Quiescit* scilicet hic *Mars in postica*, & indicare videtur, *Julium*, occiso Anno 708. in Hispania *Cn. Pompejo*, *Urbem* nunc *tranquillam* in posterum habiturum, eandemque sic recturum. Sistunt hunc nummum *argenteum Ursinus* & *Patinus* in *Gente Claudia* T. I. n. 7. & *Joh. Valens* in *Fam. Claudia* Tab. XLIII. n. 43. Ubi tamen *crucem*, loco *hastæ*, tenet *dextra* & *Scipionem alatum* loco *Parazonii. A. Morellius* in Nummis *Consularibus* in Gente *Claudia* T. I. n. 7.

NUM. 6.

CAESAR IMPERator. Caput Cæsaris laureatum lævam versus, uti Tab. I. n. 17.

Marcus METTIUS. Venus Victrix tunicata & seminuda, succinctaque stans, dextra victoriolam, læva hastam transversim tenet, cubito clypeo innititur, qui globo impositus est, absque litera.

Hicce nummus *argenteus* ab *illo*, *quem* Tab. IV. n. 32. dedimus, saltem in *eo differt*, quod *hic*

hic omni planè *litera*, in aliis alias conſpicienda, *careat*, & propterea jam etiam eam ob cauſam ab *Abrahamo Gorlæo æri* inciſus, *vulgatuſque fuerit* in *Theſauro Numiſmatum Roman* ad *Familias ejus Urbis* ſpectantium, Tab. XXIV. n. 10. in Familia *Mettia*.

NUM. 7.

CAESAR IMPERator. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, uti Tab. I. n. 7.

Marcus METTIUS. Venus Victrix eodem habitu ac modo ſtans, uti in præcedente, in area Litera D.

Nihil in hoc nummo *argenteo* obſervamus, præter *Literam D.* in areâ, quæ ſine dubio referenda eſt ad deſignandas *diverſos in officinis monetariis operarios*, quale quid etiam in Familia *Thoria* & aliis paſſim deprehendere licet, *publicato* jam à *Laurentio Begero* in *Theſauro Brandenburgico* T. II. p. 603.

NUM. 8.

Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, uti Tab. I. n. 1.

vel

CAESAR IMPerator. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, pone lituus, & ſimpulum, uti Tab. I. n. 22.

Marcus METTIUS. Venus Victrix eodem modo, ut in præcedentibus ſtans, in area Litera H.

Nihil attendimus, præter *literam H.* in *area* hujus nummi *argentei*, *quem* olim *Adolphus Occo* in publicam lucem jam emiſit in *Theſauro Numiſm.* primæ editionis p. 6. & *A. Morellius* in Nummis Conſular. in Familia *Mettia* ſub Lit. C.

NUM. 9.

CAESAR IMPerator. Caput Cæſaris laureatum dextram verſus, pone lituus & ſimpulum, uti Tab. I. n. 22.

vel

CAESAR IMPERator. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, uti Tab. I. n. 18.

Marcus METTIUS. Venus Victrix, uti in præcedentibus comparens, in area Litera I.

Differt ſaltem, ut intuenti ad oculum patet, impreſſa *Litera I.* quem *argenteum* hoc modo pariter *Gorlæus* olim emiſit in lucem in *Theſauro Numiſmatum ad Familias ſpectantium* in *Familia Mettia* Tab. XXIV. n. 9. & *Occo* p. 6. *A. Morellius* in Nummis *Conſularibus* in *Familia Mettia* ſub Lit. D.

NUM. 10.

CAESAR IMPerator. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, pone lituus & ſimpulum, uti T. I. n. 22.

Marcus METTIUS. Venus Victrix eodem modo ac in præcedentibus ſtans, in area Litera L.

Denuo *Literam L.* in *area hujus* nummi ſaltem obſervamus, quem jam publici juris fecerat *C. Patinus* in *Urſini Familiis auctis*, & quidem in Familia *Julia* T. II. n. 1. p. 127. & *A. Morellius* in Nummis Conſularibus in Familia *Mettia* ſub Lit. E.

NUM. 11. & 12.

ΘΕΟΣ (*Divus*) *Caput Cæſaris laureatum lævam verſus.*

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ (*Theſſalonicenſium*) *Caput Auguſti nudum lævam verſus.*

Theſſalonicenſium ſtudium & devotionem erga *Julium defunctum*, *Auguſtumque* ſucceſſorem, ſupra jam Tab. VII. n. 5. 6. & 12. contemplati ſumus, pauloque poſt ex alio adhuc, numero ſcilicet 18. hujus Tabulæ, cognoſcemus. Quæ huc ſpectare poterunt, ibi jam diximus, modo addimus, quod nummum hunc *æreum* debeamus *Celeber. Joh. Valenti* in de *nummis Imperatorum à Populis Græcè loquentibus percuſſis* p. 1.

NUM. 13.

CAESAR IMPerator. Caput Julii laureatum lævam verſus, pone Lituus & ſimpulum, uti Tab. I. n. 22.

Marcus METTIUS. Venus Victrix tunicata & ſeminuda, ſuccinctaque ſtans, dextra victoriolam, læva haſtam transverſim tenet, cubito clypeo innititur, qui globo impoſitus eſt, in area Litera G.

Tab. IV. n. 32. & Tab. III. n. 12. nummi jam typum expoſuimus, quo & B. L. remittimus, jam addentes ſaltim, quod hunc ipſum *Litera G.* obſignatum nummum *argenteum* contineat *Theſaurus Schwartzburgicus.*

NUM. 14.

DIVOS JULIUS DIVI Filius. Caput Julii Cæsaris laureatum & Augusti nudum opposita.

Marcus AGRIPPA, Lucii Filius, COnSul ITERum, DESignatus TERtium. Caput Agrippæ lævam versus, corona navali redimitum, infra signum Trinacriæ, sive tria crura.

Nullum est dubium, quin hic nummus A. V. C. $\frac{725}{26}$. signatus sit, cum hoc *Consulatus II. Agrippæ* prodat, quem hoc Anno cum *Augusto* gessit, hinc *gratulaturus sibi* de hoc *insigni honore*, *Augusti & Patris Julii* Cæsaris imagines simul in eo imprimi fecit.

Nummum hunc aureum vulgavit primus *H. Goltzius* & in *Fastis Romanorum* p. 204. n. 2. & in *Augusti* Nummis Tab. XXVIII. n. 7. & Tab. IV. n. 40. Ex quo repetiit *Andreas Morellius* in Nummis *Augusti* Tab. XXII. n. 3. 6. & in *Familia Augusta* sub *Agrippa* Tab IV. n. 23. & 24. nec non in *Consularibus Goltzianis* sub Familia *Vipsania* Tab. XXXV. n. 8. Plura de *Agrippa* Tab. III. n. 17. 18. B. Lectori suggerit.

NUM. 15. & 20.

Caput Veneris lævam versus ornatum.

Duplex cornu copiæ colligatum, & fructibus abundans, infra Litera Q.

Vel ex *illis* hic denarius est, quos in *dedicatione Templi Veneris* in vulgus sparsit *Julius*, de quibus jam supra ad Tabulam IV. n. 30. & 35. multi fuimus occasione *ejusdem* fere formæ nummi; vel, quod mallemus, *à Valentia Urbe*, quæ hoc *cornu* signi loco habet, eundem accepimus, de quo adeas, si placet, Tabulam VI. supra n. 23. 24. ubi non solum in *antica* caput *Veneris*, sed & *duplex cornu copiæ* in postica offendes, & lege, quæ ibi attulimus. Hunc ipsum vero debemus *Thesauro Schwartzburgico*. Hoc saltem adhuc adjicimus, quod sicuti ille, supra Tab. IV. n. 30. & 35. D. à tergo *Veneris* exhibet, noster vero heic Q. habeat literam; ita & à *B. Morellio* in Nummis Consularibus & quidem in *Familia Julia* Tab I. Lit. N. adduci alios, qui Literas E. F. & M. præferant, studio heic, ne numerus nimium crescceret, prætermissos, perinde ac ille *nostrum* sic quoque æri incidi fecit *ibidem*. Dedit & illum *Abr. Gorlæus* in suo *Thesauro* Numism. Consul. Tab. XXXVIII. n. 11.

NUM. 16.

Caput Cæsaris laureatum lævam versus, pone stella, uti Tab. I. n. 5.

Marcus ANTOnius IMPerator ReiPublicæ Constituendæ. Caput M. Antonii nudum, pone lituus.

De *capite* loco citato dictum est. Reliqua, quæ in *adversa* etiam occurrunt, supra, Tab. III. n. 3. explicata jam dedimus. Vidimus ibidem *Antonium affinitate* cum *Cæsare conjunctum*; nam mater ejus *è Julia* erat *Gente*; vidimus eum *à Cæsare, quem* in Gallias proficiscentem *sequebatur, officiis publicis admotum. Ejus* enim *auspiciis & commendatione* fiebat quod *Quæstor*, quod *Tribunus plebis* esset, quod *Augur* Anno $\frac{703}{4}$. diceretur, cujus sui *Auguratus* indicium *lituus*, in nummo hic quoque denuo *pone caput* occurrit, & quidem tum in *hoc*, tum in *aliis nummis eò frequentius*, quod *Sacerdotium hoc per omnem vitam duraret. Imperator* dicitur, quod ab *Exercitu* sicut à *Senatu* hunc titulum tulisset. *Magister Equitum* Anno $\frac{706}{7}$. à *Cæsare Dictatore* creatus est, & in absentia ejus vices sustinuit. Cumque per omnem vitam *Cæsari adhæsisset*, cujus & plures *nummi* testes sunt, *post mortem gratus* quoque exsistere voluit, *nummisque* hoc, veluti *monumento publico*, *attestari.* Siquidem & *hic ipse* ab *eo*, jam *TriumViro* R. P. C. percussus, & in *antica* caput *Julii* cum *stella*, sive *Veneris*, sive *Comete*, *Consecrationem* ejus notante, obsignatum est. Communicavit illum *aureum* jam ante *Goltzius* T. XIV. n. 9. & in *Antonio* T. XXXVII. n. 11. cum *antica* T. XLIII. n. 7. *Nonnius* T. XIII. n. 7. ubi tamen & *literas & caput inversa dedit, æsque falsum cum minus convenientibus aversis assignavit*; *rectius verò* T. XXVIII. n. 11. & T. XXXIII. n. 7. illum dedit. *Jacobus Biæus* in Nummis Cæsar. edit. 1617. *Antw.* Tab. III. n. 7. 8. *A. Morellius* in Nummis Consularibus *Goltzianis Famil. Anton.* Tab. V. n. 7.

NUM. 17.

DIVI JULI. Caput Julii laureatum dextram versus, pone lituus, uti Tab. I. n. 54.

Quintus VOCONIUS VITULUS Quæstor DESIGNatus. Vitulus stans, adlatus: Senatus Consulto.

De *aversa* consulendus est citatus n. 54. Tab. I. Cæterum *eundem typum* cum explicatione inveniet B. L. Tab. V. n. 15. supra, quo ipsum ablegamus; cum *metallo* saltem differat, hicque ex *auro*, ille ex *argento* cusus est, ex quo simul *typi præstantiam* colligimus. Dedit jam illum in lucem *Goltzius* Tab. XIV. n. 1. & *Nonnius* T. XIII. n. 3. ubi *tamen Vituli figura, Sculptoris incuriâ, inversa visenda est, itemque falsæ aversæ sunt. Jacobus Biæus* in Nummis Imperator. Tab. III. n. 1. 2. edit. *Antw.* 1617.

NUM. 18.

CAESAR IMperator Pontifex Maximus. Caput Cæsaris laureatum lævam versus, pone simpulum, uti Tab. I. n. 24.

Lucius BUCA. Venus Victrix sedens, dextra victoriolam, sinistra hastam transversim tenet.

Hic *aureum* exhibemus, quem supra jam Tab. III. n. 28. *argenteum* contemplati sumus, cum ergo

ergo & *anticam* T. I. n. 24. & *posticam* ibi exposuerimus, addimus modo, istum jam olim vulgâsse *Goltzium* Tab. VIII. n. 20. & *Nonnium* Tab. VII. n. 20.

NUM. 19.

CAESAR PARENS PATRIAE. Caput Julii laureatum ac velatum, ante lituus, pone apex, uti Tab. I. n. 20.

Cajus COSSUTIUS MARIDIANUS Auro Argento Ære Flando Feriundo. In area decussatim.

Eundem typum cum jam supra Tab. III. n. 39. exposuerimus, & hic *aureus* saltem metallo discrepet, eo B. L. remissum cupimus, monentes, quod illum debeamus *Goltzio* in *Cæsare* Tab. XIII. n. 5. & *Nonnio* T. XII. n. 5.

NUM. 21.

DIVUS JULIUS. Caput Cæsaris laureatum lævam versus, ad frontem stella, uti Tab. II. n. 63.

Marcus LEPIDUS PONTifex MAXimus. Caput Lepidi nudum dextram versus, pone lituus.

Anticam l. c. exposuimus. In *postica* cum nihil monendum sit, quod non supra *T. III. n. 1.* & *Tab VII. n.* 18. 27. *tactum sit*, diutius eidem inhærere nolumus, addentes, quod istum jam publicaverit *Goltzius* T. XXVI. n. 24. & T. XXX. n. 5. itemque *Nonnius* T. XXI. n. 24. & Tab. XXIII. n. 5. *A. Morellius* in Nummis Consular. *Goltzianis* seorsim excus. T. III. n. 10.

NUM. 22. & 23.

Caput Pietatis, ante quod ciconia.

IMPERator. Urceus & lituus, intra coronam lauream.

J. *Valens* definire non audet, an ad *Patrem, Cæcilium Pium*, an ad *Cæcilium Pium Scipionem* referendus sit, cum *corona ex lauro* ambobus convenire queat, neque *urceolum & lituum*, signa Pontificalia, dubium tollere, quod *Metellus Pius Pater Pontifex* fuerit *Maximus*, *cui successerit Julius Cæsar*, juxta *Dionem* Libro XXXVII. *Metellusque Scipio Pontifex* renunciatus fuerit, teste *Suetonio* in *Tiberio* c. 4. De *ciconia* notum est, quod *Pietatis* sit Symbolum, à *Petronio* Arbitro *Pietati-Cultrix* vocata, de *qua Ambrosius* in *Hexaëmero* L. V. c. 16: *Aves non erubescunt reverendi senis membra portare, est enim vectura pietatis. Quod eo usque frequenti testificatione percrebuit, ut congruæ remunerationis invenerit mercedem. Nam Romanorum usu PIA AVIS vocatur: & quod vix uni Imperatori Consulto Senatus delatum dicitur, hoc istæ aves in commune meruerunt.* Et *Epiphanius* in *Physiologo* c. 25: Τὸ γὰρ ὄρνεον τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ εὐσεβείᾳ θαυμασίᾳ γηροβόσκει. h. e. *Hæc enim avis patrem & matrem admiranda pietate in senectute alit. Amoris* & fidei symbolum singulare hanc avem exhibere, vel in *Delphensi incendio* adparuit, ubi *Ciconia* rediens, & nidum ardere videns, expansis alis pullis implumibus in nido incubuit, quasi vel sic iisdem auxilium latura, donec & *ipsa* cum *nido & pullis* à flammis fuerit absumpta. Hinc & Græci, inquit *Augustinus* (in Dial. II. p. 16.) uno verbo ἀντιπελαργεῖν, pro *rependere beneficium*, ac paria facere dicebant: quod Latinis esset ad verbum, *Ciconiare*, si fas esset vocem cudere, ut Poëtis, quibus major est indulta licentia. Sed quâ ratione hic nummus *Julio* tribuendus sit, non videmus, cum *nihil offerat, quod Julio competat.* Propterea tamen addimus, quod ab *aliis ei jam tributus* fuerit, *incusarique possimus*, quasi *illum non vidissemus, aut attendissemus.* Sistit scilicet hunc nummum in *Julii nummis Hub. Goltzius* Tab. XV. n. 3. & 11. *Lud. Nonnius* T. XIV. n. 3. &. 11. *Alb. Rubenius* in *Croyjac. Ducis* Numm. & *Jacobus Biæus* in Nummis Imper. Rom. T. IV. n. 13. & 14. *J. Valens ad Familiam Cæciliam* illum retulit T. XXX. n. 26. *Jacobus Oiselius* verò *Cæsaris* rursus accenset Tab. LXXVI. n. 6. p. 404. itemque *Joachimus Oudanus* Tab. LXXIX. n. 6. pag. 325. Exhibet & illum *Sada* in Dialogis *Augustini* in *Linguam Italicam versis* pag. 33. N. 1.

NUM. 24.

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΟΥΠΑΤΟΣ Β. (*Cajus Cæsar Imperator Consul Iterum.*) *Caput Cæsaris laureatum lævam versus, uti Tab. II. n. 67.*

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ. (*Thessalonicensium.*) *In corona laurea.*

De *antica* ut plura addamus, cum jam nonnulla ad dictum numerum 67. T. II. monuerimus, non est. *Thessalonicensium* verò *optimè* de *Successore Augusto merendi studium*, (sicuti & *Strabo* Lib. VII. de ea prædicat, quod supra cæteras illius ætatis Urbes eximia civilitate floreat) ex *simili* propè *nummo* Tab. VII. n. 12. item n. 5. & 6. ejusdem Tabulæ, rursusque Tab. X. n. 11. fuit colligere, quorsum, & inprimis ad Tab. VII. n. 5. & 6. B. L. remittimus. Et observamus, ex dictis liquere, *Macedoniam Provinciam*, ex illo tempore, quô illam receperat *Cæsar*, & *Cn. Domitium Calvinum* eò miserat, *sub ejus fide mansisse.* Dedit jam olim hunc nummum *æreum Goltzius* Tab. X. n. 2. & *Nonnius* T. IX. n. 2. *A. Morellius* ex illis in Nummis *Consularibus Goltzianis* Tab. XX. n. 5. in Familia *Julia.*

NUM. 25.

Caput Cæsaris laureatum lævam versus, supra verticem ejus exsistente stella crinita, uti T. II. n. 64.

Publius SEPULLIUS MACER. Venus Victrix seminuda stans, dextra victoriolam præfert, sinistra hastam tenet, adjecto infra scuto.

Metallo, *auro* scilicet, saltem *differentem* hic exhibemus ab illo, quem supra T. V. n. 1. explica-

explicatum dedimus, quo & B. L. remittimus, adjicientes hoc unicum, ante jam eundem *aureum* divulgâſſe *Goltzium* T. VIII. n. 14. & *Nonnium* T. VII. n. 14. & poſtea quoque, ut nunc video, *Antonium Zantanum* in Cæſaris *aureis* T. IV. n. 1.

NUM. 26.

DIVO JULIO. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, ſupra verticem ſtella exiſtente crinita, uti Tab. II. n. 62.

Publius SEPULLIUS MACER. Venus Victrix ſeminuda ſtans, dextra victoriolam, ſiniſtra haſtam inverſam tenet.

Supra T. V. n. 2. *eundem typum* jam ſpectandum dedimus in *argento*, nunc illum in *auro* ſiſtimus. Et poſtquam B. L. *eò* remiſimus, monemus tantum, eum jam luci expoſuiſſe *Goltzium* T. VIII. n. 19. & *Nonnium* Tab. VII. n. 19.

NUM. 27.

Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, uti Tab. I. n. 1.

Lucius FLAMINIUS IIII. VIR. Mulier ſtolata ſtans, dextra caduceum, ſiniſtra haſtam puram tenet.

Expoſitionem qualemcunque hujus nummi qui deſiderat, adeat Tab. III. n. 40. ubi *eundem* typum in *argento* deprehendet, hic in *auro* exhibitum, præeuntibus nobis *Goltzio* Tab. VIII. n. 23. & *Nonnio* Tab. VII. n. 33.

NUM. 28.

CAESAR DICTator TERTium PONTifex MAXimus. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, pone lituus, uti Tab. I. n. 33.

Lucius MUSSIDIUS LONGUS. Temo, globus, cornu copiæ, frugibus plenum, caduceus & apex.

De *antica* evolvenda eſt T. I. n. 33. *Poſticæ typum*, quod concernit, *eundem* jam ſupra Tab. IV. n. 36. intuentium oculis expoſuimus, ubi B. L. plura deprehendet; Hic *metallo* ſaltem ab iſto differt, nempe *auro*, unde conſtat, *frequentiorem* eundem in *hominum manibus eſſe voluiſſe Muſſidium.* Exhibuit eum jam *Goltzius* T. XVI. n. 16. & *Nonnius* T. XV. n. 16. *A. Rubenius in Croyjaci Ducis Numiſm.* T. III. n. 23. & 24.

NUM. 29.

Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, ante caduceus, pone lauri ramus, uti T. I. n. 11.

Lucius LIVINEIUS REGULUS. Bos cornupeta.

De *antica* videatur Tabula I. 1. n. 11; de *poſticæ typo* jam ſupra Tab. III. n. 2. egimus, ac obſervamus ſaltem, propter *rei*, typo expreſſæ, *præſtantiam*, nummum in *auro argentoque* voluiſſe exſtare *Livinejum Regulum.* Vulgavit ipſum *argenteum* jam *Goltzius* Tab. XIIII. n. 10. & *Nonnius* Tab. XV. n. 12. *ubi iterum ex Sculptoris incuria non ſolùm figura bovis inverſa cernitur, ſed & æs falſum cum antica ipſi aſſignata nomenque LTVINBIVS pro LIVINEIUS falſo* æri inciſum ibidem occurrit.

NUM. 30.

CAESAR DICTator PERPETUO. Caput Cæſaris laureatum ac velatum, uti Tab. II. n. 45.

Publius SEPULLIUS MACER. Venus Victrix ſeminuda ſtans, dextra victoriolam alatam præfert, ſiniſtra haſtam tenet, ſubjecto infra ad pedes ſcuto.

Nihil *hic* ipſe *nummus* differt *ab illo*, quem jam hac Tabula n. 25. exhibuimus, quàm quod *alio* gaudeat *poſitu* vox MACER, clarius hoc docente adſpectu; ubi & ſuprà jam plura. Debemus vero illum aureum *Paolo Pedruſi* in libro, cui titulus: *J. Ceſari in oro raccolti nel Farneſe Muſeo* Tab. I. n. 4.

TABULA I.

EXHIBENS

CAPITA OCTAVII CÆSARIS AUGUSTI,

CUM INSCRIPTIONIBUS LATINIS PAUCISQUE GRÆCIS PRIMORUM IMPERII ÆTATISQUE ANNORUM.

NUM. I.

Caput Auguſti juvenile, imberbe ac nudum, lævam verſus.

Auguſti (1) *auguſto*, quod confidimus, augurio Hiſtoriam dum auſpicamur verè *auguſtam*, talis quippe herois, qui cœlo utique demiſſus inſigni ſuâ fortitudine, prudentia, (2) & rara planè animi moderatione (3) Romanum nomen & potentiam ad ſummum tandem evexit faſtigium, multa oppidò magni planè momenti in ejusdem conſpectu nobis obvenient. Sed non fuerunt quoque pauca, quæ hoc ſummum in terris culmen & *infanti*, & *adoleſcenti*, & *viro* protenderunt. Equidem *Auguſtum nihil amplius quam equeſtri familiâ ortum* novimus, *vetere quidem & locuplete*, & *in qua primus Senator pater ſuus fuerit*; (4) *ſed amplis ſubinde innutritus opibus*, *honores adeptus eſt facile*, eosque virtutum inſita vi, adeo auxit, atque ante ipſum, ac ferè poſt ipſum, nullus. Ex *Velleji Paterculi* deſcriptione Libro II. cap. 5. fuit *Cajus Octavius*, *ut non patricia, ita admodum ſpecioſa equeſtri genitus familia*, *gravis*, *ſanctus*, *innocens*, *dives*. Commodius vero *ejusdem magnitudinis præſagia*, & *futuri imperii portenta*, ex inſtituto, vel nobismet ipſis præſcripto, haud proferemus, quam ipſius *Tranquilli* verbis in *Vitâ* ipſius, capite XCIV: *Et quoniam ad hoc ventum eſt, non abs re fuerit, ſubtexere, quæ ei prius, quàm naſceretur, & ipſo natali die, ac deinceps evenerint, quibus futura magnitudo ejus, & perpetua felicitas ſperari, animadvertique poſſet. Velitris antiquitus tacta* (5) *de cœlo parte muri, reſponſum eſt, ejus oppidi civem quandoque rerum potiturum: qua fiducia Velitrini & tunc ſtatim, & poſtea ſæpius pæne ad exitium ſui cum Populo Romano belligeraverant: ſero tandem documentis apparuit, oſtentum illud Auguſti potentiam portendiſſe. Auctor eſt Julius Marathus, ante paucos, quam naſceretur, menſes, prodigium Romæ factum publice, quo denuntiabatur, Regem Populo Romano naturam parturire:* (6) *Senatum exterritum cenſuiſſe, ne quis illo anno genitus educaretur: eos, qui gravidas uxores haberent, quo ad ſe quisque ſpem traheret, curaſſe, ne Senatus Conſultum ad ærarium deferretur. In Aſclepiadis Mendetis* Θεολογεμένων *libris lego, Atiam, cum ad ſolenne Apollinis ſacrum media nocte veniſſet, poſita in templo lectica, dum cæteræ matronæ dormirent,* (rectius *Grævius*: domum irent,) *obdormiſſe, draconemque repente irrepſiſſe ad eam, paulloque poſt egreſſum,*

(1) *Natus is eſt IX. Kal. Octob.* (29. *Sept.*) $\frac{620}{10}$. *A. V C. M. Tullio Cicerone & Cajo Antonio Hybrida Coſſ. Romæ paullo ante Solis ortum. Suetonius* Cap. 5. *Aug.* & *Plutarchus* in Vita *Ciceronis*, T. I. p. 883; Καὶ γὰρ ἐκ τύχης αὐτῷ γεγονέναι συμβῆναι Κικέρωνος ὑπατεύοντος, *forte fortuna namque acciderat, ut naſceretur Conſule Cicerone*; Itemque *Paterculus* 36: *Conſulatui Ciceronis non mediocre adjecit decus, natus eo anno D. Auguſtus. Dio* Lib. LVI. p. 590: Τῇ γὰρ πέμπτῃ καὶ εἰκοστῇ τοῦ Σεπτεμβρίου ἐγεγόνει, *ſiquidem natus eſt IX. Kal. Octobris.* In *veteri Kalendario*, ſive hemerologio Juliano: IX. Kal. OCTOBRIS II. D. AUGUSTI NATALIS. Ita præterea *Marmora* antiqua. Reductus ad Kalendarium Julianum, in XV. aut XVI. Kal. Nov. antiqui incidit. Videatur *Rubenius de Gemma Auguſtina* p. 215. & *de Natali Auguſti*. *Faſti Idatiani* annum 691. ſuggerunt, itemque *Faſti Conſulares* anonymi à *F. Henr. Noriſio* è Bibliotheca Cæſarea deprompti. Conſtat & dies ex *Gellio* Lib. XV. c. 7. hujusque ibi *Auguſti* ad Cajum adducta epiſtola, IX. Kal. Octobr. ſcripta, in qua: *Spero Cajum meum lætum & benevolentem celebraſſe* (*hodierno die*) *quartum & ſexageſimum natalem meum.*

(2) *Dio* Lib. LXV. p. 272: Καὶ αὐτὰ καὶ κατέπραξε καὶ κατειργάσατο, παντὸς μὲν ἀνδρὸς νεανικώτερον, παντὸς δὲ πεπαιδευμένου φρονιμώτερον, *ſic vero* Auguſtus *rem confecit, ut viros omnes juvenili audacia, ſenes omnes prudentia ſuperaſſe videatur. Florus* Lib. IV. Hiſtor. c. 3 *Gratulandum tamen in tanta perturbatione eſt, quod potiſſimum ad Octavium Cæſarem Auguſtum ſumma rerum rediit; qui ſapientia ſua atque ſolertia perculſum undique & perturbatum ordinavit Imperii corpus.*

(3) *Suetonius* c. 21: *Qua virtutis moderationisque fama Indos etiam ac Scythas, auditu modo cognitos, pellexit ad amicitiam ſuam, Populique Romani ultro per Legatos petendam. Eutropius* in *Breviario* ad Valentem: *Neque enim ullus eo aut in bellis felicior fuit, aut in pace moderatior.*

(4) *Suetonius* in Aug. c. 2.

(5) Nempe *ſine ulla læſione*, adnotante *Caſaubono* & *Torrentio*, ex Etruſca de fulminum jactibus diſciplina, in qua fulmen iſtud vocatur *Regale*. *Seneca* N. Q. II. 49: *Regalia fulmina ſunt; quorum vi tangitur vel Comitium, vel principalia Urbis liberæ loca: quorum ſignificatio regnum Civitati minatur.*

(6) *Caſaubonus* gloſſatur ita: *Idem è libris Sibyllinis fuiſſe creditum, & quidem eo naſciturum tempore, quo Ægyptus in Romanorum poteſtatem veniſſet*, probat certiſſimus Auctor *Cicero* Lib. I. Epiſtolarum, ad Lentulum; & Libro II. de *Divinatione*. *Verum illum Orbis terrarum Regem & Dominum fuiſſe JESUM CHRISTUM, etiam adverſariorum teſtimoniis convincitur.*

ſum, illamque expergefactam quaſi à concubitu mariti purificâſſe ſe, & ſtatim in corpore ejus exſtitiſſe maculam, velut depicti draconis, nec potuiſſe unquam exigi, adeo ut mox publicis balineis perpetuo abſtinuerit: Auguſtum natum menſe decimo, & ob hoc Apollinis filium exiſtimatum. Sed prius, quam ad reliqua *Suetonii* pergamus, aliorum ſimul de *Atia* (7) jungemus teſtimonia, & primo quidem *Dionis* de *ſola Atia* dormiente, Libro XLV. p. 270 : Ἄλλως τε καὶ ὅτι ἡ Ἀτία δεινῶς ἰσχνείζετο ὑπ' ἐκ τοῦ Ἀπόλλωνος αὐτὸν κεκυηκέναι· ὅτι καταδαρθεῖσα ποτὲ ἐν νεῷ αὐτοῦ, δράκοντι τινὶ μίγνυσθαι ἐνόμισε. καὶ διὰ τοῦτο τῷ ἰσχνῷ χρόνῳ ἔτεκε, *quod, quo magis faceret, Atia etiam movit; quæ etiam affirmabat, Octavium hunc ex Apolline conceptum fuiſſe: quod quum in ejus Dei templo quodam tempore obdormiviſſet, viſa ſibi eſſet cum dracone coire, ac tempore ad eum conceptum competenti, Octavium peperiſſet.* Cui & adſtipulatur *Sidonius Apollinaris* Carm. II. vſ. 121.

> *Magnus Alexander, nec non Auguſtus, habentur*
> *Concepti ſerpente Deo: Phœbumque Jovemque*
> *Diviſere ſibi: namque horum quæſiit unus*
> *Cinyphia ſub Syrte patrem maculis genetricis;*
> *Alter Phœbigenam ſeſe gaudebat haberi,*
> *Pœonii jactans Epidauria ſigna Draconis.*

Pergit *Suetonius: Eadem Atia, priusquam pareret, ſomniavit, inteſtina ſua ferri ad ſidera, explicarique per omnem terrarum & cœli ambitum. Somniavit & pater Octavius, utero Atiæ jubar Solis exortum.* Hoc rurſus nobis confirmat *Dio* Libro XLV. p. 270 : Πείν τε ἡ εἰς φῶς ἐξιέναι. ἔδοξεν ὄναρ τὰ σπλάγχνα ἑαυτῆς ἐς τὸν οὐρανὸν ἀναφέρεσθαι, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἐπεκτείνεσθαι· καὶ τῇ αὐτῇ νυκτὶ καὶ ὁ Ὀκταουῖος ἐκ τῶν αἰδοίων αὐτῆς τὸν ἥλιον ἀνατέλλειν ἐνόμισεν. *Prætereа, antequam eum partum edidiſſet, per quietem ſibi viſum eſſe, quaſi inteſtina ſua in cœlum efferrentur, atque hinc ſupra univerſam extenderentur terram; eademque nocte Octavius ex conjugis pudendis Solem exoriri imaginatus fuit.* Itemque *Zonaras* T. II. *Annal.* p. 134. 135 : ἤτε γὰρ μήτηρ αὐτοῦ Ἀτία, ἐγκυμονοῦσα αὐτὸν, ἔδοξε κατ' ὄναρ τὰ σπλάγχνα αὐτῆς εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναφέρεσθαι, καὶ ὑπὸ πᾶσαν ἐκτείνεσθαι τὴν γῆν· καὶ ὁ ἐκείνης ἀνὴρ τῇ τῶν νύκτα ἐδόκει ὁρᾶν ἥλιον ἐκ τοῦ νηδύος αὐτῆς ἀνατέλλοντα. *Nam Attia mater ejus prægnans, ſomniavit, inteſtina ſua ferri ad cœlum, explicarique per omnem terrarum ambitum. Somniavit & pater Octavius eadem nocte, utero Attiæ jubar ſolis exortum.* Rurſus *Suetonius: Quo natus eſt die, cum de Catilinæ conjuratione ageretur in curia, & Octavius ob Uxoris puerperium ſerius adfuiſſet, nota & vulgata res eſt, P. Nigidium, comperta moræ cauſa, ut horam quoque partus acceperit, affirmâſſe, Dominum terrarum orbi natum.* Quod multo explicatius tradit *Dio* loco citato, Libro XLV. p. 270 : *Infanti recens edito Nigidius Figulus, Senator, ſtatim imperium vaticinatus eſt, qui ea tempeſtate omnem cœli deſcriptionem, ſiderumque differentias & eorum proprias quasque coituum intervallorumve ſuorum ratione effectiones ea edunt, præ cæteris adeo callebat, ut arcanis quibusdam ſtudiis eum uti, crederetur. Is Figulus Octavium, qui ob filii nativitatem in Senatum (tum fortè convocatum) tardius veniebat, (obviam factus) interrogavit, cur cunctatus fuiſſet: cognitâque cauſa, exlamavit, Dominum nobis genuiſti,* ὅτου ἕνεκα τότε τὸν Ὀκταουῖον βραδύτερον ἐς τὸ συνέδριον, διὰ τὸ τοὺς παῖδας τόκον (ἔτυχε γὰρ βουλὴ οὖσα) ἀπαντήσαντα ἀνέρετο, διὰ τί ἐβράδυνε· καὶ μαθὼν τὴν αἰτίαν, ἀνεβόησεν, ὅτι Δεσπότην ἡμῖν γεγέννηκας.) Pergit: *Eo ſermone conturbatum Octavium, ac necare infantem volentem inhibuit, quod ei infanti tale quid evenire impoſſibile foret. Hæc eâ die, qua in lucem natus eſt C. Octavius, acta ſunt. Suetonius* porro: *Octavio poſtea cum per ſecreta Thraciæ exercitum duceret, in Liberi patris luco barbara ceremonia de filio conſulenti, idem affirmatum eſt à Sacerdotibus: quod, infuſo ſuper altaria mero, tantum flammæ emicuiſſet, ut ſupergreſſa faſtigium templi ad cœlum uſque ferretur, unique olim omnino Magno Alexandro apud easdem aras ſacrificanti, ſimile provemiſſet oſtentum. Atque etiam ſequenti nocte ſtatim videre viſus, eſt filium mortali ſpecie ampliorem, cum fulmine & ſceptro, exuviisque Jovis Opt. Max. ac radiata corona ſuper laureatum currum, bis ſenis equis candore eximio trahentibus. Infans adhuc, ut ſcriptum apud Cajum Druſum exſtat, repoſitus veſpere in cunas à nutricula loco plano, poſtera luce non comparuit: & diu quæſitus, tandem in altiſſima turri repertus eſt, jacens contra Solis exortum. Cum primum fari cœpiſſet, in avito ſuburbano obſtrepentes fortè ranas ſilere juſſit; atque ex eo negantur ibi ranæ coaxare. Ad quartum lapidem Campanæ viæ in nemore prandenti ex improviſo aquila panem ei è manu rapuit: & cum altiſſime volaſſet, rurſus ex improviſo leniter delapſa reddidit.* Cujus poſterioris ominis & *Dio* meminit Libro XLV. p. 270 : Τρεφομένῳ δὲ ἐν ἀγρῷ αὐτῷ, αἰετὸς ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἐξαρπάσας ἄρτον, ἐμετεωρίσθη. κἄ μὴ τοῦτο καταπλήξας, ἀπέδωκεν αὐτόν. *Quum in agro is educaretur, aquila panem ei è manibus eripuit, ac in ſublime evolavit; poſt ſe iterum demiſit, panemque ei reddidit.* Itemque *Zonaras* T. II. p. 135 : Τρεφομένῳ δὲ τῷ παιδὶ ἐν ἀγρῷ, αἰετὸς ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἐξαρπάσας ἄρτον, καὶ μετεωρισθείς, αὖθις ἀπέδωκεν αὐτὸν καταπλήξας, *cum puer ruri educaretur, aquila, pane ex manibus ejus rapto, ſubvolavit, ac delapſa rurſus eundem reſtituit.* Quæ præſagia *puer* habuerit; ſequentia refert *Suetonius* eodem Capite: *Quintus Catulus poſt dedicatum Capitolium duabus continuis noctibus ſomniavit: prima Jovem Optimum Maximum, prætextatis compluribus circum aram ludentibus, unum ſecreviſſe, atque in ejus ſinum ſignum Reipublicæ, quod manu geſtaret, repoſuiſſe: at inſequenti animadverſiſſe ſe in gremio Capitolini Jovis eundem puerum: quem cum detrahi juſſiſſet, prohibitum monitu Dei, tanquam is ad tutelam Reipublicæ educaretur. Ac die proximo obvium ſibi Auguſtum, cum incognitum alias haberet, non ſine admiratione contuitus, ſimillimum dixit puero, de quo ſomniaſſet.* Quodnam iſtud *ſignum Reipublicæ* fuerit, (nempe qua obſignare ſolebant diplomata, & quæ Reipublicæ nomine fiebant) dilucide id nobis prodit *Dio* Libro XLV. p. 270 : Ὅ, τε Κατῦλος, ἐδ' αὐτός που ἑωρακὼς τὸν Ὀκταουῖον, ἐνόμισε τοὺς παῖδας ἐν ταῖς ὕπνοις τοὺς ἐκγενεῖς πάντας ἐν τῷ Καπιτωλίῳ πρόσθεν πάντων τὸν Δία πεποιῆσθαι, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ θεῷ εἰκόνα τινὰ τοῦ Ῥώμης ἐς τὸν ἐκείνου κόλπον ἐμβεβληκέναι. Ἐκπλαγεὶς δὲ ἐπὶ τούτῳ, ἀνῆλθεν ἐς τὸ Καπιτώλιον προστυχόμενος τῷ θεῷ· καὶ ἐκεῖ τὸν Ὀκταουῖον ἐνρὼν ἄφνω ἀναβεβηκότα, τό, τε εἰδος αὐτοῦ πρὸς τὸ ἐνύπνιον προσήκοντα, καὶ τὴν ἀλήθειαν τοῦ ὄψεως ἐβεβαίωσατο. *Catulus autem, qui ipſe quoque Octavium nunquam viderat, per quietem putavit, omnes nobiles pueros ad Jovem in Capitolio accedere, eumque IMAGINEM ROMAE in Octavii ſinum injeciſſe. Eo inſomnio territus, Capitolium, adorandi Jovis cauſa, aſcendit: quumque ibi Octavium, qui ipſe quoque fortè eodem ſe contulerat, offendiſſet; formam ejus cum*

(7) Non vero *Actia*, ut paſſim proditur, vſ. 9; ab interprete *Plutarchi* p. 883. cum tamen in Græco legatur: Ἀτίας ὁ μητρὸς, neque *Accia*, ut habet translator *Zonaræ* pag. 134. T. II.

cum ea, quæ in somnis oblata sibi fuerat, contulit, veritatemque insomnii apud sese confirmavit. Eadem ratione sed breviter idem tradit *Zonaras T. II. Ann.* p. 135: Κάτυλος ἢ καὶ αὐτὸς καθ' ὕπνους ἐδόκει, τὸν διὰ τῆς Ρώμης εἰκόνα εἰς τὸν κόλπον τῆς Ὀκταβίας, παιδὸς ἔτι ὄντος, ἐμβεβληκέναι, *Catulus vero & ipse in somnis vidit, Jovem ROMAE IMAGINEM in sinum filii Octavii, pueri adhuc, demittere. Quidam prius somnium Catuli (Suetonii est relatio) aliter exponunt, quasi Jupiter compluribus prætextatis tutorem à se poscentibns, unum ex eis demonstrasset, ad quem omnia desideria sua referrent, ejusque osculum delibatum digitis ad os suum retulisset. Marcus Cicero Cajum Cæsarem in Capitolium prosecutus, somnium pristinæ noctis familiaribus fortè narrabat: puerum facie liberali, demissum cœlo catena aurea, ad fores Capitolii constitisse, eique Jovem flagellum tradidisse: deinde repente Augusto viso, quem ignotum adhuc plerisque avunculus Cæsar ad sacrificandum acciverat, affirmavit ipsum esse, cujus imago secundum quietem sibi observata sit.* Paucioribus id tradit *Dio* loco citato p. 270: Παιδίσκον τε αὐτὸν ὄντα, καὶ τὴν διαλεκτὸν ἐν τῇ Ρώμῃ πυνθάνεσθαι, ἔδοξε ποτὲ ὁ Κικέρων ὄναρ ἁλύσεσί τε αὐτὸν χρυσαῖς ἐκ τοῦ Καπιτωλίου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καθιμᾶσθαι, καὶ μάστιγας φέρειν τοῦ Διὸς εἰληφέναι· καὶ (ὃ δὴ ἥσθετο ὅστις ἦν) περίτυχέ τε αὐτῷ τῆς ὑστεραίας ἐν αὐτῷ τῷ Καπιτωλίῳ, καὶ γνωρίσας αὐτὸν, διηγήσαιτο τοῖς παροῦσι τὸ ὄψιν. *Puer adhuc, cum Romæ ageret, in somnis Cicero vidit eum aurea catena è cœlo in Capitolium demitti, flagellaque à Jove accepisse: quumque ignoraret, quemnam eum vidisset, postridie in eum forte fortuna in ipso Capitolio incidit, agnovitque, & iis, qui aderant, quæ sibi adparuissent, exposuit.* Eodem modo, sed paucioribus & *Zonaras* loco citato p. 135: Παιδίσκου τε αὐτὸν ὄντα, καὶ ἐν Ρώμῃ διαλέγοντα, ἔδοξεν ὁ Κικέρων καθ' ὕπνον ἑρᾶν ἁλύσεσι χρυσαῖς ἐκ τοῦ πόλου πρὸς τὸ Καπιτώλιον καθημώμενον, καὶ φέρειν τοῦ Διὸς μαστίζόμενον, *deinde cum adolescentulus in Urbe degeret, somniavit Cicero, se videre illum catenis aureis è cœlo ad Capitolium demitti & à Jove flagris cædi.* Rursus aliter, & quod cum Catuli somnio coincidere videtur, id prodit *Plutarchus* in vita *Ciceronis* T. I. p. 883: *Siquidem Pompejo & Cæsare adhuc incolumibus, somnium fuit Ciceroni, accire se in Capitolium nonnullos Senatorum filios, ex quibus Jupiter unum designaturus Romanum Principem esset: cujus studio contemplandi cives templum cinxisse, pueros prætextatos consedisse tacitos: hinc foribus subito patefactis singulos ordine exsurrexisse pueros, & in Orbem Deum præteriisse: Deum omnes, ut consideravit eos, remisisse tristes: ubi vero hic accessit, dexteram porrexisse ad eum, cum hisce verbis: Bellis civilibus hic, Quirites, cum erit Principatum adeptus, imponet finem.* (ὡς δ' ἦν πρόσωπον καθ' αὐτὸν, ἐκλεῖναι τὴν δεξιὰν, καὶ εἰπεῖν, Ὦ Ρωμαῖοι, πόλεμος ὑμῖν ἐμφυλίων πολέμων ἔτι νῦν μόνον γενόμενος.) Pergit: *Ex hac oblata in somnio visione Ciceronem ferunt clarè pueri effigiem animo impressisse, & mente complexum esse, neque qui esset, cognovisse tamen. Postero die cum in campum Martium descenderet Cicero, pueros ab exercitatione rediisse, Ciceronique primum illum visum, qualis ei obversatus fuerat per somnium: obstupefactum, qui parentes ejus essent, rogasse. Filius fuit Octavii, viri non perinde clari, & Actiæ, sororis Cæsaris. Qua de causa orbus liberis Cæsar hæredem eum testamento scripsit, & in familiam adoptavit. Ciceronem deinceps, si quando in puerum incideret, studiose eum salutasse, illique fuisse eam comitatem jucundam. Forte fortuna namque acciderat, ut nasceretur Consule Cicerone.* Restat, ut & afferamus, quæ *viro* evenerint præsagia, ea nobis primùm referente *Suetonio* loco citato: *Sumenti virilem togam, tunica lati clavi resuta ex utraque parte, ad pedes decidit. Fuerunt, qui interpretarentur, non aliud significare, quam ut is ordo, cujus insigne id esset, quandoque ei subjiceretur.* *Dio* pariter id ita p. 270. effert: Μειρακιωδέστερον δὲ μετὰ τοῦτο αὐτὸν, καὶ ἐς τὰς ἐφήβους ἐσιόντα, τήν τε ἐσθῆτα τὴν ἀνδρικὴν ἐνδύντα, ὁ χιτὼν περιέρρηγέ τε ἐκατέρωθεν ὑπὸ τῶν ὤμων, καὶ μέχρι τῶν ποδῶν κατέρρυη· τοῦτο αὐτὸ μὲν καθ' ἑαυτὸ ἐς οὐδένας τοιούτους σημαίνειν ἔφερεν, ἀλλὰ καὶ ἡνίασε τοὺς παρόντας, ὅτι ἐν τῇ πρώτῃ τῆς ἀνδρικῆς χλαμύδος ἐνδύσει συνέβη· ἐπελθὸν δὲ τῷ Ὀκταουίῳ εἰπεῖν ὅτι, τὸ ἀξίωμα τὸ βουλευτικὸν πᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας μου ἔχω· ἐκβαῖνον πρὸς τὸ λοιδορεῖν ἔλαβεν. *Postquam Octavius ætate adultior factus, virilem togam assumpsit; toga ea utrinque ab humeris rapta ad pedes ei decidit. Id per se non in præsagium bonæ alicujus rei tractum est, sed dolorem præsentibus attulit, quod in assumptione prima vestis virilis accidisset: Sed Octavius, dignitatem, inquit, senatoriam omnem sub meis pedibus habeo: idque ab eo tum temere, uti in buccam venerat, prolatum, eventus comprobavit.* Pergit *Suetonius*: *Apud Mundam D. Julius castris locum capiens, cum sylvam cæderet, arborem palmæ repertam conservari, ut omen victoriæ, jussit. Ex ea continuo enata suboles, adeo in paucis diebus adolevit, ut non æquipararet modo matricem, verum etiam obtegeret, frequentaretque columbarum nidis: quamvis id avium genus duram & asperam frondem maximè vitet. Illo & præcipue ostento motum Cæsarem ferunt, ne quem alium sibi succedere, quam sororis nepotem vellet.* Paullo aliter rursus id refert *Dio* Libro XLIII. p. 234: *Quanquam quasvis res maximas se perfecturum speraret,* (Cæsar) *cum aliis de causis, tum quod in eo loco, quo pugnatum fuerat, statim à victoria germen è palma enatum esset,* (ὅτι βλαστὸς τις ἐκ φοίνικος ἐν τῷ τῆς μάχης χωρίῳ ὅθεν ἄνθρωποι ἐπὶ τὴν νίκην ἐξέφυ· καὶ ὃ λέγω μοι ὅτι συνέφερέ πη τοῦτο, ἀλλ' ἐκ ἐκείνῳ γε ἔτι, ἀλλὰ τῷ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ ἐκγόνῳ τῷ Ὀκταουίῳ. (Ut quidem hoc loco legit *Casaubonus*,) *Id verò non Cæsari quidem, sed Octavio, sororis Cæsaris nepoti, faustum ostentum fuit, qui tunc cum Cæsare militabat; eratque futurum, ut ex suis laboribus, periculisque magnum splendorem consequeretur.* Porro *Suetonius*: *In secessu Apolloniæ Theogenis, Mathematici, pergulam, comite Agrippa, adscenderat, cum Agrippæ, qui prior consulebat, magna & pænè incredibilia prædicerentur, reticere ipse genituram suam, nec velle edere perseverabat, metu ac pudore, ne minor inveniretur. Qua tamen post multas adhortationes vix, & cunctanter edita, exsilivit Theogenes, adoravitque eum: Tantam mox fiduciam fati habuit Augustus, ut thema suum vulgaverit, nummumque argenteum nota sideris capricorni, quo natus est, percusserit.* Sed nec prodigia post *necem Cæsaris ipsi* defuerunt, quæ non minus nobis reliquit *Suetonius*: *Post necem Cæsaris reverso ab Apollonia, & ingrediente eo Urbem, repente liquido ac puro sereno, circulus ad speciem cœlestis arcus, orbem Solis ambiit: ac subinde Juliæ, Cæsaris filiæ, monumentum fulmine ictum est.* *Gemellis* propemodum verbis id effert *Eutropius* Histor. Rom. in Augusto p. m. 94: *Nam cum primo C. Cæsare, avunculo suo, interfecto ex Apollonia rediens, urbem ingrederetur, hora circiter tertia, repente puro ac liquido sereno circulus ad speciem cœlestis arcus Orbem Solis ambiit.* Circulum circa Solem & vocat *Seneca* N. Q. Lib. I. 2: *Memoriæ proditum est, quo die Divus Augustus Urbem, ex Apollonia reversus, intravit, circa Solem visum coloris varii circulum, qualis esse in arcu solet.* Itemque *Plinius* L. II. c. 28. H. N: *Cernuntur & stellæ cum Sole totis diebus, plerumque & circa Solis orbem, seu specie coronæ,* (*Harduinus* habet in suo *Plinio*: *ceu spiceæ coronæ,*) *& versicolores circuli, qualiter Augusto Cæsare in prima juventa Urbem intrante, post obitum*

patris, ad nomen ingens capeſſendum. Nec non *Velleius Paterculus* II. 59 : *Cum intraret Urbem, Solis orbis ſuper caput ejus, curvatus æqualiter, rotundatusque in colorem arcus, veluti coronam tanti mox viri capiti imponens, conſpectus eſt.* Et iisdem propemodum verbis ex hoc ipſo *Oroſius* VI. 20. qui, uti & *Eutropius*, Hiſtor. Rom. ſub Auguſto addit, *quaſi eum unum ac potentiſſimum in hoc mundo, ſolumque clariſſimum in Orbe monſtraret, cujus tempore venturus eſſet, qui ipſum Solem ſolus, mundumque totum & feciſſet & regeret.* Tandemque *Obſequens* de Prod. c. 128 : *horam* quoque addit, qua id factum eſt : *Cumque hora diei tertia ingenti circumfuſa multitudine Romam intraret, Sol puri ac ſereni cœli Orbe modico incluſus, extremæ lineæ circulo, qualis tendi arcus in nubibus ſolet, eum circumſcripſit.* Unde non capimus, cur *iridem* appellet *Dio* Libro XLV. p. 272. ſcribens : Ἐς γὰρ τὴν Ῥώμην ἐσιόντι αὐτῷ, ἶρις πάντα τὸν ἥλιον πολὺ καὶ ποικίλη περιέχουσα, *ingrediente enim Romam Octavio, iris ingens, eaque varia, Solem ambivit.* In quo ſequacem habet *Zonaram* Lib. II. Annal. p. 135 : Εἰσιόντι δὲ αὐτῷ εἰς τὴν Ῥώμην, ἶρις πάντα τὸν ἥλιον ποικίλη καὶ πολὺ περιέχουσα, ἡ περιδήλου τὴν μίμησιν ἴσταται παρασχοῦσα, *eo Urbem ingrediente, magnus circulus & inſtar cœleſtis arcus varius; orbem Solis ambiit, futuri tumultus prænuncius :* Quem & portendiſſe ſcribit *Dio.* Pergit *Suetonius : Primo autem Conſulatu ei augurium capienti duodecim ſe vultures, ut Romulo, oſtenderunt : & immolanti omnium victimarum jocinera replicata intrinſecus ab ima fibra apparuerunt, nemine peritorum aliter conjectante, quam læta per hæc & magna portendi.* Paullo aliter rurſus *Dio* Libro XLVI. p. 321 : Καὶ ὅτι τῇ πρώτῃ τῶν ἀρχαιρεσίων ἐς τὸ πεδίον τὸ ἄρειον ἐστελθών, ζεύξας ἓξ, καὶ μετὰ ταῦτα δημηγορῶν τε πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἄλλως δώδεκα εἶδε· πρός τε γὰρ τὸν Ῥωμύλον, καὶ πρὸς τὸ οἰωνισμα ἐκεῖνο τὸ γενόμενον ἀναφέρων, καὶ τὴν μοναρχίαν αὐτῷ λήψεσθαι προσεδέχητο. *Præterea, quod prima Comitiorum die in Campum Martium progreſſus, ſex vultures; ac poſt concionem ad milites habens, alios duodecim vidiſſet. Id enim ad Romulum auguriumque eidem oblatum referens, regnum quoque ejus ſibi ſperabat. Appianus* Bell. Civ. III. p. 586 : Αἱρεθεὶς γὰρ αὐτὸς σὺν ὅπερ ἐβούλετο Κοΐντῳ Πεδίῳ ἐς τὸ πόλυ αὖθις ὡς ὑπατικῷ ἐσῆλθε καὶ ἔθυε, δώδεκά οἱ γυπῶν φανέντων, ὅσους φασὶ καὶ Ῥωμύλῳ τὴν πόλιν οἰκίζοντι ἐφθῆναι. *Electus deinde ipſe, cum quo volebat, Collega, Q. Pedio, in Urbem Conſulari pompa ad ſacrificandum ingreſſus eſt : quo tempore duodecim vultures illi apparuerunt, ut quondam Urbem condenti Romulo.* Sed *Obſequens* de Prod. cap. 129. illos *duodecim* cum *Dione*, quem ſupra audivimus, diſtinguit ; quos *Suetonius* & *Appianus* conjunxerant : *Cæſar cum in campum Martium exercitum deduceret, ſex vultures apparuerunt. Conſcendenti deinde roſtra creato Conſuli iterum ſex vultures conſpecti, veluti Romuli auſpiciis novam Urbem condituro ſignum dederunt.* Quod vero alterum in *jocinoribus* prodigium attinet, *illorum numerum* quoque prodit *Dio* Libro XLVI. p. 314 : Ἄλλως τε καὶ ὅτι θύοντι αὐτῷ, ὅτε τὸν κόσμον καὶ τὴν ἐξουσίαν ἅπασαν ἔλαβε, διττὰ τὰ ἡπατα ἐν πᾶσι τοῖς ἱερείοις δώδεκα ὄντα εὑρέθη. *idque eo magis, quod cum habitum ac poteſtatem Prætoriam acciperet,* (h. e. eo die, quo bellum contra *Antonium*, una cum *poteſtate Prætoria*, decretum intellexit ; tunc vero ipſum in *Piceno* fuiſſe obſervat *Torrentius*) *ſacrificanti omnium hoſtiarum (erant autem duodecim) jocinora gemina inveniebantur.* *Plinius ſex* non ſolum, ſed & *locum* alium diverſumque *tempus* adnotat, ubi hoc factum, *Spoleti* nempe, explicationemque hujus prodigii refert Libro XI. c. 37 : *Divo Auguſto Spoleti ſacrificanti primo poteſtatis ſuæ die ſex victimarum jecinora replicata intrinſecus ab ima fibra reperta ſunt : reſponſumque, duplicaturum intra annum imperium.* Ad hunc ferè modum *Obſequens* de Prodigiis Cap. 129 : *Cæſari, cum honores decreti eſſent, & imperium adverſus Antonium, immolanti duplicia exta apparuerunt.* Ut adeo miſcere poſterius prodigium cum primo videatur *Suetonius*, cum id nempe *ad primum quaſi Auguſti Conſulatum* referat. Quantis proinde prodigiis diuturnum hocce, maximumque imperium *Auguſto* fuerit indicatum, vidimus ; nunc ad *faciem ipſius* nos conferimus, *quam* vel ipſa *prodigia* & *inſomnia liberalem* portenderunt. Supra etenim ex *Suetonio* jam audivimus, *Ciceroni* puerum *facie liberali* in ſomnio comparuiſſe, *qua* omnino & *ingenua* plane etiam fuiſſe *Auguſtum*, ex corporis totius filo & habitu, quem nunc iterum nobis dabit *Suetonius* & *Scriptores alii*, nunc comparebit clarius, atque ita, ut in *iconibus noſtris eundem vivere ac ſpirare*, Benevolus animadvertere etiam poſſit Lector. Nempe ſtatim non ſolum in *hoc primo capite* ; ſed etiam per *omnia ſubſequentia FORMAM*, ex *Suetonii* indicio, Cap. 79. offendimus *EXIMIAM*, *& per omnes ætatis gradus VENUSTISSIMAM : quanquam & omnis lenocinii negligentem*, & (quod maximè ex omnibus propemodum ejusdem heic allatis *iconibus* clariſſimè eluceſcit) *Auguſtum* noſtrum *in CAPITE COMENDO TAM INCURIOSUM, ut raptim compluribus ſimul tonſoribus operam dederit, ac modo totonderit, modo raſerit barbam : coque ipſo tempore aut legerit aliquid, aut etiam ſcripſerit.* Hinc eſt, ut illum ſemper in nummis *barba* conſpiciamus *raſâ*, niſi *poſt mortem Cæſaris*, & cum Inſcriptione DIVI FILIUS, aut III VIR R. P. C. quod ob *luctum fuiſſe factum propter Cæſaris interitum* rectiſſime olim *Cl. Morellius* in Epiſtola ad Doctiſſimum *Perizonium* p. 50. editionis Wolterſianæ, obſervavit. Nutriverat autem illam ab anno $\frac{709}{10}$. usque in annum $\frac{714}{15}$. *quinque propemodum annis*, id clare rurſus nobis prodente *Dione* Libro XLVIII. p. 377 : Ἀμελεῖ τὸ πώγωνα ὁ Καῖσαρ τότε πρῶτον ξυράμενος, αὐτός τε μεγάλως ἐωρᾶτο, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι δημοτελῆ ἑορτὴν παρεῖχε· καὶ ὁ μὲν καὶ ἔπινέ τε ἐπελείβετο τὸ γένειον, ὥσπερ οἱ ἄλλοι· ἤδη γὰρ καὶ τὸν Λιβίαν ἐρᾶν ἤρχετο. *Etenim Cæſar tum primum* (8) *barbam radens, ipſe ſplendide diem eum feſtum egit, & publicum epulum dedit. Ab eo tempore GENAS LÆVES ſervavit, ſicut alii ſolebant. Jam enim Liviam amare ceperat.* Ex conſpectu porro *iconum* patet, *VULTU, vel in ſermone vel tacitum, fuiſſe adeo TRANQUILLO, SERENOQUE, ut etiam quidam è primoribus Galliarum confeſſus ſit inter ſuos, eo ſe inhibitum ac remollitum, quo minus, ut deſtinarat, in tranſitu Alpium per ſimulationem colloquii propius admiſſus, in præcipitium propulerit. OCULOS* porro ſi intuemur, eos ſtatim contemplamur *CLAROS AC NITIDOS, quibus etiam extſtimari volebat ineſſe quiddam divini vigoris, gaviſusque eſt, ſi quis ſibi acrius contuenti, quaſi ad fulgorem Solis, vultum ſummitteret*, inquit rurſus *Suetonius* loco ſupra citato cap. 79. Quod & de ipſo adnotaſſe legimus *Sextum Aurelium Victorem de Vita*

(8) Quando vero idem *Dio* Lib. LXVIII. p. 777. de *Hadriano* affirmat, Ἁδριανὸς γὰρ πρῶτος γενειᾶν κατέδειξε, *Hadrianus enim primus barbam nutrivit*, non ſibi contradicit, ſiquidem Auguſtus ſemper raſa, uti diximus barba conſpectus fuit, niſi luctus tempore, *Hadrianus* vero ex *Imperatoribus primus* cœpit nutrire barbam.

ta & moribus Imperatorum Romanorum à Cæsare Augusto ad Theodosium Imperatorem, itemque *Eutropium* in Historia Rom. ad *Valentem*, scribentem: *Fuit TOTO CORPORE PULCHER, sed OCULIS MAGIS: Quorum aciem, clarissimorum siderum modo, vibrans, libenter accipiebat, cedi ab intendentibus, tanquam Solis radiis, aspectui suo. A cujus facie cùm quidam miles oculos averteret, & interrogaretur ab eo, cur ita faceret, respondit: quia fulmen oculorum tuorum ferre non possum.* Et tales, sub *Æneæ* persona, *Augusto*, dum vult placere, ipsi quoque adscribit *Virgilius* Lib. I. Æneid. vs. 573:

— — — *Namque ipsa decoram*
Cæsariem nato genetrix, lumenque juventæ
Purpureum, & lætos oculis adflarat honores.

Itemque Libro VI. *Æneidos:*

— — — *Geminas cui tempora flammas*
Læta vomunt.

Quando ergo *Plinius* Libro XI. Hist. Nat. c. 37. *GLAUCOS* ipsi tribuit *OCULOS*, scribens: *Divo Augusto equorum modo glauci fuere*; (oculi) *supra hominem albicantis magnitudinis*, (h. e. candore, qui pupillam circumcingit, inusitatæ ac supra cæteros homines, magnitudinis.) *Quam ob causam diligentius spectari eos, iracundè ferebat;* ex hoc potius conjicimus, aulicos, oculorum dejectione, religionem simulasse, quale quid periti aularum spectatores diu jam in aula *Ludovici XIV.* observarunt. Quamvis & hoc à nobis prætermittendum non sit, quod monet *Suetonius* c. 79. ipsum *in senecta sinistro minus vidisse.* Pergit vero *Suetonius* in depingenda facie: *Dentes raros & exiguos & scabros, CAPILLUM LEVITER INFLEXUM & SUFFLAVUM*, (eò magis heic *ita conspicuum*, cum corona laurea desit) *SUPERCILIA CONJUNCTA, MEDIOCRES AURES, NASUM & A SUMMO EMINENTIOREM, & AB IMO DEDUCTIOREM.* Uti vero *capillum leviter inflexum* (qui est medius, inter rectum & crispum) *& modice flavum, superciliaque supra nasum levi discrimine commissa* laudabant veteres in principibus viris, veluti pulchritudinem conciliantia, veluti de *Commodo* Imperatore novimus, *flammeam* & *crispam Cæsariem cœlestem veluti authoritatem ipsi conciliasse. Quoniam enim in Sole ambulanti, ut igne quodam, crines rutilarent; sic, ut quidam eum scrobe aurea conspergi putarent: quidam etiam pro argumento divinitatis accipiebant, radiosque illos circa verticem genitivos, opinabantur*, inquit *Herodianus* Libro I.; ita ex *Aristotelis* mente, (Hist. Animal I. 11.) Τὰ ὦτα μέσα-ωτῶν βελτίσε ἤθες σημεῖον, *mediocres aures notam habent optimorum morum*, & *nasus aquilinus* (uti supra in *Jul. Cæsare* jam monuisse meminimus) & in *Achille* jam *Philostr.* (Ἡρωικ. p. 708.) atque in *Cyro Plutarchus* (πολιτικ. παραγγελ. p 821; in *Galba Suetonius* c. 21; & in *Theodorico*, *Sidonius* Ep. I. 2. adnotarunt, itidem ex *Aristotelis* (9) effato *fortem* semper designare solet, quæ omnia egregie *Augusto* convenisse, novimus. Et licet in nostris iconibus *color faciei* cognosci haud possit, illum tamen nec nobis reticet *Suetonius: COLOREM* nempe *INTER AQUILUM, CANDIDUMQUE*; sicuti & *staturam brevem, quam tamen Julius Marathus, libertus, etiam in memoriam ejus, quinque pedum &, dodrantis fuisse, tradit, sed quæ commoditate & æquitate membrorum occuleretur, ut non nisi ex comparatione adstantis alicujus procerioris intelligi potuerit.* Quæ de reliquo corporis habitu nobis prodit *Suetonius*, illa, veluti huc non facientia, heic studio prætermittimus, contenti, faciem ad *Suetonii* cum maximè penicillum jam nos vidisse, dignam curatiori contemplatione vel propterea, quod & illum, dum viveret, uti omni alia selectori *vetustatis* memoria, (*dum, ut tradit, Tranquillus* (c. 72.) *is Prætoria sua, omissis* ornamentis aliis, *excoluit REBUS VETUSTATE* (10) *& raritate notabilibus*); sic *Nummis* etiam *antiquis* & *peregrinis* fuisse delectatum, non obscure licet colligere, quippe qui illo quoque munusculorum genere amicos suos solitus fuit nonnunquam prosequi. Unde hac de re *Tranquillus* in *Augusto* cap. 75: *Saturnalibus, & si quando alias libuisset, modo munera dividebat, vestem & aurum & argentum; modo NUMMOS OMNIS NOTAE, etiam VETERES ac PEREGRINOS.* Adeo ut hac ratione *plures* etiam ad tractanda id *genus* monumenta adliceret, ac clarissime intelligatur, ut cum alibi apud eundem *Suetonium* (c. 86.) legamus, *Augustum Antiquarios & Cacozelos pari fastidio prosequutum*; non rerum vetustarum antiquorumque nummorum; sed verborum antiquorum sectatores illum innuere; ne de ævi sui infelicitate usurpari posset aliquando illud *Symmachi* Lib. III. Ep. 2. *Spectatorum VETERIS MONETAE solus superfum.* (11) Exhibet hoc ipsum Caput quoque *H. Goltzius* in Cæsare *Augusto* Tab. IV. n. 37.

NUM. 2.

Caput Augusti juvenile ac nudum dexteram versus.

Caput hoc solùmmodo à præcedenti *positu* differt, nempe quod *dextrorsum* hoc respiciat, illud *sinistrorsum.* Offendimus quoque hoc ipsum Caput apud *H. Goltzium* in *Augusto* T. IV. N. 39. *A Rubenium* in Ducis Croyjaci & Arschotani Nummis Tab. XIIII. N. 1. *Jacobum Bæum* Tab. XIV. N. 1.

NUM. 3.

Caput Augusti juvenile nudum lævam versus.

Per omnia hoc convenit cum illo Capite n. 1. nisi quod magis comprobare videatur illud, quod de ipso supra prodiderat *Suetonius*, ipsum *IN CAPITE COMENDO FUISSE INCURIOSUM.*

NUM.

(9) In φυσιογ. c. 6: Οἱδὲ χρυπὴν ἔχοντες, καὶ ἀπὸ μετώπου διηρθρωμένην, μεγαλόψυχοι, ἀναφίεται ἐπὶ τὰς αὐτὰς, *qui aquilinum habent nasum, à fronte articulatum, magnanimi: referuntur ad aquilam.*

(10) Verba sunt *Ill. Ezech. Spanhemii* Diss. I. de V & P. N. edit. noviss. p. 8. & mediæ p. 11.

(11) Huc haud injuste referas, quod Augustus *dentes apri Calydonii* ex *Arcadia* Romam detulerit. Vide *Pausaniam* in Arcadicis.

NUM. 4.

CAESAR DIVI Filius III. (Trium) VIR. Rei Publicæ Conſtituendæ. Caput Auguſti juvenile ac nudum lævam verſus.

Caput *Auguſti Imperatoris*, quoad *Phyſiognomiam*, in præcedentibus, *primo* cumprimis *Numero*, conſideravimus. Nunc id occurrit in hac Tabula, (quæ nummos, *nomen Cæſaris* cummaximè exhibentes, tradit) quod primum offert *perigraphen*. In eadem rurſus *primam*, quod attinet *vocem* CAESARIS, obſervandum eſt, primum quidem *Octavium* noſtrum *Thurinum* cognomento fuiſſe appellatum, deinde CAESARIS cognomen aſſumſiſſe, ob *teſtamentum majoris avunculi, Julii Cæſaris*. Nam cum primum *Cajus Octavius Cæpias*, tradente *Dione*, vocaretur, interfecto avunculo, *C. Julio Cæſare*, ut ſe in *filium* adoptatum cognovit, *Apollonia*, ubi ſtudiorum gratia ſe continebat, relicta, tuncque *Magiſter equitum* Julio Cæſari in unum annum creatus, (12) *Romam* venit, *C. Antonium*, Marci fratrem, acceſſit, *Prætorem* Urbanum tunc, & *adoptionem ſe accipere*, profeſſus eſt; *quo relato* in Acta publica per ſcribas, C Julius Cæſar appellatus eſt. Et quoniam promulgatione *Legis Curiatæ* eſſet Opus, referente iterum id diſtincte *Dione*, eamque *Antonius* variis artibus impediret, Cæſar eandem demum in *Conſulatu ſuo*, proximo anno pertulit, qua *adoptivi* idem juris aſſequebantur, quo *legitimi* utebantur filii. Sed hæc omnia ipſiſſimis *Auctorum* verbis nunc amplius confirmatum dabimus. Ita enim nos diſertè docet *Suetonius* Cap. VII: *Infanti cognomen Thurino inditum eſt, in memoriam majorum originis: vel quod in regione Thurina, recens eo nato, pater Octavius adverſus fugitivos rem proſpere geſſerat. Thurinum cognominatum ſatis certa probatione tradiderim, nactus puerilem imagunculam ejus æream veterem, ferreis, ac pæne jam exoleſcentibus literis, hoc nomine inſcriptam: quæ dono à me Principi data, inter cubiculares colitur. Sed & à M. Antonio in epiſtolis per contumeliam ſæpe Thurinus appellatur: & ipſe nihil amplius, quam mirari ſe, reſcribit, pro opprobrio nomen prius ſibi objici. Poſtea Caji CAESARIS, & deinde AUGUSTI cognomen aſſumſit: alterum* (Cæſaris) *teſtamento majoris avunculi, alterum Munatii Planci ſententia.* De altero, *Cæſaris* nempe, *Dio* Libro LIII. p. 509: Ἡ μὲν δὴ τοῦ Καίσαρος, ἅτε τοῦ Ἀυγούστου πεύσεσθαι δύναμιν μηδὲ ἐδεμίαν αὐτοῖς οἰκείαν προστίθησι, δηλοῖ δ' ἄλλως τὸ μὲν, τὴν τοῦ γένους σφῶν διαδοχήν, τὸ δὲ, τὴν τοῦ ἀξιώματος λαμπρότητα, *nam CAESARIS & AUGUSTI vocabulo, nihil eis* (Imperatoribus) *quidem ea potentiæ adjiciunt peculiaris, ſed alterum* (CAESARIS) *ſucceſſionem ſtirpis, alterum ſplendorem dignitatis ſignificat.* Quæ generalius dixerat, nunc ſpecialiora de hoc nomine tradentem quoque audiemus, ſi prius ex *Vellejo Paterculo* Lib. II. c. 59. monuerimus, diſplicuiſſe prius parentibus, quod nomen *Cæſaris*, invidiæ plenum, aſſumere voluerit, ſcribente: *Non placebat Atiæ, Matri, Philippoque vitrico, adiri nomen invidioſæ fortunæ CAESARIS: ſed aſſerebant ſalutaria reipublicæ terrarumque orbis fata conditorem conſervatoremque Romani nominis.* Pergit tamen: *Sprevit itaque cœleſtis animus humana conſilia; & cum periculo potius ſumma, quàm tutò humilia propoſuit ſequi, maluitque avunculo & Cæſari de ſe, quam vitrico credere, dictitans, nefas eſſe quo nomine Cæſari dignus eſſet viſus, ſibimet ipſum videri indignum.* Libro XLV. p. 269: Ὁ δὲ δὴ Γαΐῳ ὁ Ὀκταουίῳ Καπίας (ἔστω γὰρ ὁ τῆς Ἀτίας τοῦ Καίσαρος ἀδελφιδοῦς υἱὸς ὠνομάζετο) ἦν μὲν ἐξ Οὐελίτρων τῶν Οὐολσκίδων. *C. Octavius Cæpias (hoc enim nomen fuit Attiæ filio, quæ ſororis Cæſaris filia erat) Velitris Volſcorum oppido oriundus fuit.* Et p. 271: *Proinde is Octavius, quo tempore Cæſar occiſus fuit, Apolloniæ (quæ Urbs eſt ad Jonium mare) diſciplinæ capiendæ ergo morabatur: —— —— Cæſaris morte audita, quanquam, ut par erat, ægrè eam ferret, tamen novi quicquam conari non audebat. —— —— Cum verò Brunduſium transmiſiſſet, ibique de TESTAMENTO CAESARIS, poſterioreque Populi ſententia certior factus eſſet, — STATIM NOMEN CAESARIS ASSUMPSIT, HAEREDITATEMQUE INIIT, & ad negotium exſequendum ſe contulit,* ἀλλὰ τό, τε ὄνομα τὸ ΚΑΙΣΑΡΟΣ παρεχρῆμα ἀνέλαβε. καὶ τὰς κλήσεις αὐτῶν διεδέξατο, τῶν τε πραγμάτων ἔσχεθο. Pag 272: *Antonius enim, præterquam quod re verbisque Octavium alias lædere ſolebat, promulgationem legis Curiatæ (ſecundum quam eum in familiam Cæſaris adoptari oportebat) quanquam ſe eam ferre ſimulabat, per tribunos plebis quosdam extraxit: ut Octavius, quum nondum ſecundum leges filius Cæſaris eſſet, neque de facultatibus ejus inquirendi poteſtatem haberet, & in reliquis quoque rebus infirmior eſſet.* (13) *Appianus Alex.* Lib. III. de Bel. Civ. p. 531: Ὀκτάβιος δὲ ὁ ἀδελφῆς τοῦ Καίσαρος θυγατριδοῦς, ἱππαρχῶν μὲν αὐτῷ Καίσαρι γεγένητο πρὸς ἔτη δύο. *Cæterum Octavius, Cæſaris ex ſororis filia nepos, avunculi magiſter equitum in unum annum creatus erat.* Et p. 532: ὡς δὲ αὐτῷ καὶ ὁ ἐνθάδε στρατὸς οἷα Καίσαρος υἱὸν δεξάμενος ἀπήντα, θαρρήσας ἔθυε, καὶ εὐθὺς ὠνομάζετο ΚΑΙΣΑΡ. ἔθος γάρ τι Ῥωμαίοις τοὺς θείους τὰ τῶν θεμένων ὀνόματα ἐπιλαμβάνειν· ὁ δὲ τόκε ἐπέλαβεν, ἀλλὰ καὶ τὸ αὐτοῦ καὶ τὸ πατρῷον ὅλως ἐπήλαξεν, ἀντὶ Ὀκταουίου παιδὸς Ὀκταουίου, Καῖσαρ εἶναι καὶ Καίσαρος υἱός, καὶ διετέλεσεν ἔτω χρώμενος· Εὐθύς τε ἐς αὐτὸν ἄθροον καὶ πανταχόθεν, ὡς υἱὸν, πλῆθος ἀνθρώπων συνέβεεν, *ut vero ab eo exercitu obviam progreſſo tanquam Cæſaris filius exceptus eſt, ad audendum confirmatus, ſacrificavit, confeſtimque cœpit nominari CAESAR, quum alioquin Romanis ſit mos, aſſumere nomen patris adoptivi: hic vero id omnino mutavit, pro OCTAVIO OCTAVII FILIO, DICTUS IN PERPETUUM CAESAR FILIUS CAESARIS. Ad quod nomen mox non aliter, quam ad verum filium, undique magnus concurſus fuit* &c. Pergit p. 534: *Ubi Cajum, fratrem Antonii, Prætorem Urbanum, accedens, ait, ſe adoptionem accipere: qui mos Romanus eſt, adoptioni autoritatem Prætoris interponere. Hoc verbo relato per ſcribas in Acta publica, ſtatim è foro Antonium adiit.* Libroque rurſus III. p. 568: Ἀπὸ δὲ τῶν θυσιῶν ἑαυτὸν εἰσεποιεῖτο τῷ πατρὶ αὐθις καὶ νόμον Κυρήτιον· ἐσὶ δ' ὅτε καὶ δήμῳ γίγνεσθαι τὸν θεῖον. Κυρίας γὰρ, ἐς μέρη τὰς φυλὰς ἢ τὰς δήμους διαιροῦντες, καλοῦσιν, ὡς Ἕλληνες εἰκάζοντι φάναι φρατρίας· ἔστι δ' ὅτε καὶ Ῥωμαίοις ὁ τρόπος οὗτος ὅτε τῶν ἀπαλλόρων, καὶ δύναντο μᾶλλον αὐτοὶ ἴσασι τοῖς γνησίοις παισὶν ἄγειν τοὺς συγγενεῖς τῶν θεμένων καὶ ἀπελευθέρους, *poſt ſacra peracta* (& jam Conſul) *rurſum SE IPSUM IN PATRIS FAMILIAM AC NOMEN INSERUIT CURIATIS COMITIIS, hoc eſt, per plebiſcitum. Plebs enim Romæ in curias dividitur, ſicut apud Græcos in phratrias. Eſt autem hujusmodi orborum adoptio maximè legitima: nam ſic adopta-*

(12) Ita App. L. de B. C. III. 531. Ἱππαρχῶν μὲν αὐτῷ Καίσαρι γεγένητο πρὸς ἔτη δύο, *avunculi Magiſter equitum in unum annum creatus* Octavius.

(13) Idem & docet *Florus* L. IV. c. 4: *Antonius prælatum ſibi Octavium furens -- -- ipſum inſectari probris & CUNCTIS ARTIBUS ADOPTATIONEM JULIAE GENTIS cum inbibere non deſineret.*

adoptati idem quod nativi filii jus habent erga ſuorum patrum cognatos ac clientes. Tandemque ordinem totius cognominationis hiſce prodit *Dio* Libro XLV. p. 272 : Οὕτω μὲν ὁ πρότερον Ὀκταουίῳ, τότε δὲ ἤδη Καίσαρι, μετά τε τοῦτο Αὔγουστος ὠνομάσθη, *proinde prius Octavius, dehinc Cæſar, poſt Auguſtus dictus fuit. CAESAR* deinde, (uti *heic* habet ejus *titulus*) *DIVI Filius* audit, quod *Cajus Octavius*, uti *Suetonius* Cap. LXXXIII. inquit, *IN FAMILIAM NOMENque Cæſaris adoptatus fuerit.* Sic enim diſertè præterea *Dio* Libro XLVI. p. 321 : Καὶ ἐς τὸ τοῦ Καίσαρος γένος τὰ νομιζόμενα ἐστρατεύθη, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν ὀνομασίαν μετέθετο· ᾠήθη μὲν γὰρ καὶ πρότερον αὐτὸς ἑαυτὸν, ὡς γε πολλοὶ δοκεῖν, Καίσαρα, ἐξ οὗ τὸ ὄνομα αὐτῷ τοῦτο μετὰ τοῦ κλήρου καταλειφθὲν· ὃ μέντοι ἐστὶ ἀκριβῶς πρόγονοι αὐτοῦ τοῦτο ἐκεκοσμήκεσαν, καὶ ἔτως ἐξ ἐκείνου Γάϊος Ἰούλιος Καῖσαρ Ὀκταουιανὸς ἐπεκλήθη· Νενόμιστο γάρ, ἅπαντας εἰς παῖδας, τὸν μὲν ἄλλην αὐτῶν πρόσρησιν λαμβάνειν, ἐν δέ τι τῶν πατρώων ὀνομάτων σχηματοειδῶς τηρεῖν. *Deinde, ſecundum inſtituta majorum, IN CAESARIS FAMILIAM ADOPTATUS EST, NOMENque MUTAVIT,* (*quanquam enim jam ante, ut fert quorundam ſententia, CAESARIS NOMEN ſibi cum hæreditate aſſumſerat, tamen neque id nomen conſtanter, neque apud omnes gerebat, priusquam more Romano id confirmaſſet*) *ac Cajus JULIUS CAESAR OCTAVIANUS dictus eſt. Sic enim inſtitutum eſt, ut qui adoptatur, ab adoptante appellationem accipiat: nomen tamen aliquod eorum, quæ prius geſſit, aliter paulo formatum, ſervet.* Addit mox *Dio* loco citato : *Ego autem non Octavianum eum, ſed CAESAREM nominabo; quod ita uſus obtinuit, ut nomen id omnibus Romanorum ſummis Imperatoribus tribuatur.* Et Lib. XLIIII. p. 257 : *Cæterum poſt, recitato Cæſaris teſtamento, quam populus cognoviſſet, Octavium à Cæſare adoptatum &c.* Paullo brevius id habet *APPIANUS* de B. A. Lib. I. p. 352 : Καὶ ὅτῳ πρότερον μὲν Ὀκταβίῳ ὄνομα ἦν, Καίσαρι δὲ πρὸς γένους ὤν, καὶ θείῳ, ἐν διαθήκαις ὑπ' αὐτοῦ γενόμενος, Καῖσαρ ἐκ τοῦ ὑὸς μειωνομάζετο, *& is, qui primum Octavius, deinde ab avunculo in nomen & hæreditatem adoptatus, Cæſar dictus eſt.* Et Lib. II. de B. C. p. 518 : *Allato deinde teſtamento Cæſaris, — — in eo filius adoptatus eſt ex ſororis filia nepos Octavius.* Nude rem exponunt *Excerpta Aurelii Victoris : Octavianus igitur, patre Octavio, Senatore, genitus, maternum genus ab Æneа, per Juliam familiam, ſortitus, adoptione vero CAJI CAESARIS, majoris avunculi, CAJUS CAESAR dictus.* Sic in *Additamentis Virorum Illuſtrium Septimii Aurelii Victoris: Cæſar Octavianus ex Octavia familia in Juliam translatus, in ultionem Julii Cæſaris, à quo hæres fuerat inſtitutus. Livii Epitomator* Lib. 117 : *C. Octavius — — omnibus proſperis exceptus, etiam nomen CAESARIS ſumſit. Auſonius:*

Ultor, ſucceſſorque dehinc Octavius, idem
CAESAR & AUGUSTUS, nomine nobilior.

Vellejus Paterculus Lib. II. Hiſtor. c. 59 : *Cæſaris deinde teſtamentum apertum eſt, quo Cajum Octavium, nepotem ſororis ſuæ Juliæ, adoptabat.* Quam rectè ergo *Plutarchus* in *Antonio* Octavium *Filium ſororis* nominet, Lector judicet. Bene in hanc rem *Antonius Auguſtinus* de *Legibus*, & quidem *Julia* de adulteris p. 1207. (T. II. *Grævii* Rerum Roman.) ſcribit : "Veteres præter duo illa adoptionis gene-„ra, quæ in vulgus nota ſunt, cum quis apud po-„pulum, vel Principem adoptatur, ſi ſui juris eſt, „vel apud Magiſtratum, ſi in aliena poteſtate eſt, „tertium adoptionis genus per teſtamentum habuiſ-„ſe. Hæredem enim aliquem ea conditione facie-„bant, ut nomen ejus ferret, filiusque illius, qui „adoptabat eum, teſtamento eſſe, diceretur. Sic T. „Pomponius Atticus à Q. Cæcilio ejus avunculo „adoptatus teſtamento, Q. Cæcilius Pomponianus „dictus eſt, ut Varro & Cicero ſcribunt. Cujus rei „veſtigia apud Cajum L. II. Fidei-commiſſorum „permanent, de his qui heredes rogant, ut eorum no-„men ferant. Nihil enim, inquit, male eſt honeſti ho-„minis nomen adſumere. — — Sed ut Dio ſcribit, „hæc teſtatoris adoptio lege lata confirmabatur. Ita-„que in hunc modum C. Cæſar Dictator filium C. „Octavii & Attiæ, quæ filia M. Attii Balbi & Ju-„liæ Cæſaris ſororis fuit, teſtamento adoptavit: qua „de cauſa C. Julius Cæſar Octavianus dictus eſt."

Sequitur, III. VIR REIPUBLICAE CONSTITUENDAE. Hunc *TriumViratum*, quem *novi generis honorem*, vocat *Suetonius* cap. XXVI. cum *M. Lepido* & *M. Antonio* erexit ad cædem Patris ſui vindicandam, de quo inter alia *Suetonius* Cap. VIII : *Cæterum* (Apollonia) *Urbe* (Roma) *repetita, hæreditatem adiit; — — — Atque ab eo tempore exercitibus comparatis, primum cum M. Antonio, Marcoque Lepido dein tantum cum Antonio per duodecim fere annos, noviſſime per quatuor & quadraginta ſolus Rempublicam tenuit.* Capiteque XIII : *Inita cum Antonio & Lepido ſocietate, Philippenſe quoque bellum, quanquam, æger atque, invalidus duplici prælio transegit.* Rurſusque Cap. XXVII: *TRIUMVIRATUM REIPUBLICAE CONSTITUENDAE per decem annos adminiſtravit; in quo reſtitit quidem aliquandiu Collegis, ne qua fieret proſcriptio, ſed incœptam, utroque acerbius exercuit.* Erectum autem hunc *Triumviratum* in *Inſula parva* quadam ejusdem fluvii, qui *Bononiam* præterlabitur, fuſè deſcribit *Dio* Libro XLVI. p. 326. de quo & infra dicendi erit locus. Jam afferemus ea modo, quæ huc faciunt ex eodem : *Ne vero palam rerum ſummam ad paucos ſe omnem reducere velle viderentur, ideoque aliorum invidiæ ac ſuorum cœptorum impugnationi locum darent; ita inter eos convenit:* Κοινῇ μὲν τὰς πρεῖς, πρός τε διοίκησιν καὶ πρὸς κατάσασιν τῶν πραγμάτων, ὑπομελητάς τε τινὰς καὶ διορθωτάς, καὶ τοῦτο ὡς ἐς ἀεὶ δῆθεν, ἀλλ' ἐς ἔτη πέντε αἱρεθῆναι, *ut publicè quidem IPSI TRES CONSTITUENDIS adminiſtrandisque REBUS præficerentur, idque non in perpetuum, ſed in quinquennium.* Pergit: *Ita ut omnia ex animi ſui ſententia, etſi neque ad Senatum, neque ad Populum de his retuliſſent, agere; Magiſtratus, aliosque honores, quibus ipſi vellent, tribuere poſſent: privatim autem, ne viderentur omnes provincias ſibi ipſis arrogare velle, Cæſari Africa, utraque Sardinia & Sicilia: Lepido Hiſpania omnis, ac Gallia Narbonenſis: Antonio reliqua omnis Gallia, quæ cis ac trans Alpes jacet, tribueretur. — — Præterea compoſitum inter ipſos eſt, ut inimicos ſuos cæderent, utque Lepidus in locum D. Bruti Conſul fieret, Romamque & totam Italiam in cuſtodia haberet: Antonius verò & Cæſar contra Brutum & Caſſium bellum moverent.* Qui ex hoc tempore ejus fuerit Titulus, nobis quoque exponit *Tacitus* L. I. Annal. Cap. II : *Poſito TRIUMVIRI nomine, CONSULEM ſe ferens, & ad tuendam plebem Tribunicio jure contentum;* quod ita omnino eſſe Nummi nos mox clarius docebunt. Offert nobis quoque hoc Caput *Goltzius* Tab. I. N. 1. in Auguſto.

NUM. 5.

ΓΑΙΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΤΡΙΩΝ ΑΝΔΡΩΝ. (*Cajus Julius Cæsar Triumvir.*) *Caput Augusti juvenile nudum, lævam versus.*

Nihil heic offendimus, quod adnotemus, nondum in præcedentibus tactum, nisi illud usitatissimum *prænomen Caji.* In eo consentiunt omnes & *Epitome de Nominum Ratione* hoc tradit, à *gaudio Parentum* (ἀπὸ τ γαίειν, à *gaudendo*) id fuisse inditum, solo contradicente *Christiano Becmanno*, de Orig. Linguæ Latinæ, p. 247. apud quem: *Cajus, ab antiquitate*, ΓΑΙΟΣ, *scilicet à terra*, (in quo & habet *Scaligerum* consentientem, qui illud ἀπὸ τ γῆς, à *terra* c. 28. Lib. L. derivat) *quasi Gajus. Nam*, inquit, *sicuti apud Athenienses αὐτόχθονες, & apud Thebanos σπαρτοὶ; ita Latinis à vetustate, & Opici & Indigenæ, & Caji dicti sunt.* Cæterum supra in *Cæsare* Tab. I. n. 30. præter alia & hoc jam ex *Suetonio* in Caligula Cap. LX. notavimus, scribente: *Observatum notatumque est in primis, Cæsares omnes, quibus Caji prænomen fuit, ferro periisse jam inde ab eo, qui Cinnanis temporibus sit occisus.* Sed neque Cajum, Augusti filium, Lucii fratrem, neque Cajum Julium Cæsarem, Dictatoris patrem, neque nostrum Cajum Octavium sic periisse, constat. Confer *Sertorium Ursatum* de Notis Roman. p. 583. T. XI. *Grævii* R. R. *Caji* verò ipsi fuisse prænomen, non solum *nummi* loquuntur, sed & id confirmat *Dio* Lib. XLV. p. 269: Ὁ γὰρ δὴ ΓΑΙΟΣ ὁ Ὀκταούιος Καπία (ἔστω γὰρ ὀνόματι τ Ἀττίας τ ἐκ Καίσαρος ἀδελφιδῆς γεγενημένη) ἦν μὲν ἐξ Οὐελίτρων τ Οὐολσκίδων, *Cajus Octavius Cæpias* (*hoc enim nomen fuit Attiæ filio, quæ sororis Cæsaris filia erat*) *Velitris Volscorum oppido oriundus fuit.* Sistit etiam hoc Caput *H. Goltzius* Tab. I. N. 2. in Augusto.

NUM. 6.

Cajus CAESAR III. (Trium) VIR Reipulicæ Constituendæ. Caput Augusti nudum, juvenile, imberbe, lævam versus.

NUM. 7.

Cajus CAESAR III. (Trium) VIR Reipublicæ Constituendæ. Caput Augusti nudum & juvenile, lævam versus.

Offendimus quoque hoc ipsum Caput in Augusto apud *H. Goltzium* Tab. I. n. 3. *Jacobum Oiselium* Tab. I. N. 10. *Joach. Oudanum* Tab. IV. N. 10. *A. Rubenium* in Nummis Ducis Croyjaci Tab. IX. N. 9. *Jacobum Biæum* Tab. IX. N. 9.

NUM. 8.

CAESAR III. (Trium) VIR Reipublicæ Constituendæ. Caput Augusti nudum, juvenile & paullo barbatum, lævam versus.

Quæ heic attendantur, non habemus; modo quod *perigraphes literæ* alio gaudeant *situ* & *positu*, (quod ocularis rectius docere poterit facile inspectio;) & illud N. 8. *Caput* clarius doceat, quod supra N. 1 jam ex *Suetonio* c. 79. innuimus, *illum RAPTIM COMPLURIBUS SIMUL TONSORIBUS OPERAM DEDISSE, AC MODO TONDISSE, MODO RASISSE BARBAM.* Addimus, *luctus* post *Patris obitum*, tempore, more Romanorum, *barbam* studio quoque *aluisse.* Occurrit & hoc Caput apud *H. Goltzium* Tab. I. n. 4. in Augusto, & in *Fastis Romanor.* p. 189.

NUM. 9.

CAESAR III. (Trium) VIR Reipublicæ Constituendæ. Caput Augusti juvenile, imberbe, galeatum, à tergo hasta, vel spiculum.

Perigraphem quod attinet, eadem N. 4. & 6 jam legitur. Notamus modo *galeâ* heic *caput* munitum esse, quod tunc in bello degentibus admodum fuit solenne; quale quid etiam de *Antonii* Prætorianis notat *Appianus* L. III. de Bello Civili p. 570: *Galearum clypeorumque fulgurem intermicuisse* καὶ ἀστὶς ἤδη πω καὶ Κρῶν ἐξέλαμπε, scribens. Confer, si lubet, quæ infra T. II. N. 41. de *galea* disseruimus. Et *jaculi*, quod *à tergo* comparet, frequentem apud Romanos legimus usum, & succurrit *Sexti Julii*, Gentilis Cæsaris, interitus, quem exercitus, non ferens insolentiam ejus, *jaculis confixerat*, τ Ἴλλιον κατακόντισε, scribit *Appianus* loco citato p. 575. *jaculis confixit.* Suppeditat nobis quoque hoc Caput *H. Goltzius* Tab. I. N. 5. in Augusto.

NUM. 10.

CAESAR III. (Trium) VIR Reipublicæ Constituendæ. Caput Augusti paulò barbatum, nudum & juvenile lævam versus. (Vide hoc Caput quoque apud *Goltzium in Augusto Tab. I. N. 6.*)

NUM. 11.

Cajus CAESAR III. (Trium) VIR Reipublicæ Constituendæ. Caput Augusti nudum, juvenile, imberbe, lævam versus.

Quæ heic moneri possent, dicta jam supra sunt N. 4. & 6. Tantum addimus, comparere hoc Caput quoque apud *H. Goltzium* Tab. I. N. 7. in Augusto, ac in *Fastis Roman.* p. 191. *A. Rubenium*

nium in Croyjaci Ducis Nummis Tab. IX. n. 1. *Jacobum Biæum* Tab. IX. N. 1.

NUM. 12.

Cajus CAESAR IMPerator III (Trium) VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Auguſti nudum, juvenile, lævam verſus.

Prima vice occurrit *IMPeratoris* titulus, qui illi in bello *Mutinenſi*, contra *Antonium*, obtigit, quando *A. Hirtius*, Conſul, audito eventu ſiniſtræ pugnæ, quo *Antonius* ſuperior *Panſæ*, Collegæ, copias fuderat, redeuntem *Antonium* invaſit, fuſisque ejus copiis, ipſum in *fugam conjecerat*, ob quam victoriam *Conſul uterque* & *Cæſar* à militibus & Senatu *Imperatores* fuere dicti. Audiamus de hac re ipſiſſima *Dionis* verba Libro XLVI. p. 316: Ἡττηθέντων ἤ αὐτοί, αὐτοκράτορες, ἐ μόνον ὁ Ἵρτιος, ἀλλὰ καὶ ὁ Πάνσας, καί περ κακῶς ἀπαλλάξας, ὅ, τε Καῖσαρ, καί τοι μηδὲ μαχεσάμενος, καὶ ὑπὸ τ στρατιωτῶν καὶ ὑπὸ τ βουλῆς ἀνομάσθησαν. *Antonio victo, non Hirtius tantum, ſed Panſa quoque, qui adverſum prælium fecerat, & Cæſar, qui pugnæ non interfuerat, à militibus Senatuque IMPERATORES nominati ſunt.* *Tacitus* Annal. L. c. 10: *Mox ubi decreto Patrum, faſces & jus Prætoris invaſerit, cæſis Hirtio & Panſa, (ſive hoſtis illos, ſeu Panſam venenum, vulneri adfuſum, ſui milites Hirtium & machinator doli Cæſar abſtulerant) UTRIUSQUE COPIAS OCCUPAVISSE.* *Suetonius* Cap. X: *Sequenti* (prælio) *ſatis conſtat, non modo DUCIS, ſed etiam militis functum munere: atque in media dimicatione, aquilifero legionis ſuæ graviter ſaucio, aquilam humeris ſubiiſſe, diuque portaſſe* (14). Eoque comprobavit, quod ſcribit *Onoſander* Strateg. Cap. XXXIII: Στρατηγῦ γνώμη πλέον ἰσχύϊ ῥώμης. Σώματος μὲν γὰρ ἀνδρία δρᾶσαι τὶ μέγα ἡ στρατιώτης δύναται; γνώμης ἤ προμηθείας βουλεῦσαι τὶ κρεῖττον, σὸς ἄλος, *Imperatoris prudentia plus valet robore. Corporis enim robore ſtrenuè quid facere quilibet miles poteſt; mentis autem prudentia bene conſulere, non alius;* Atque quod habet *Marcellinus* Lib. XXV: *Corporis munus à milite, ab Imperatore verò animi poſcitur.* Qualis vero *inſignis* fuerit *Imperator*, vel ipſa ejus *axiomata* produnt, quæ nobis *Excerpta Septimii Aurelii Victoris* ſuppeditant, in quibus inter alia hæc legimus: *Neque IMPERATORI bono quidquam minus, quam temeritatem congruere. Satis celeriter fieri, quidquid commode geritur. Armaque, niſi majoris emolumenti cauſſa, nequaquam movenda eſſe: ne compendio tenui, jactura gravi, petita victoria ſimilis ſit hamo aureo piſcantibus: cujus abrupti, amiſſique detrimentum, nullo capturæ lucro penſari poteſt.*

NUM. 13.

Cajus CAESAR IMPerator III. (Trium) VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Auguſti nudum, juvenile, imberbe, lævam verſus.

NUM. 14.

Cajus CAESAR IMPerator III. (Trium) VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Auguſti nudum, juvenile, paulloque barbatum, lævam verſus.

(14) *Florus* Lib. IV. c. 4: *Octavius Cæſar, ætate & injuria favorabilis, & nominis Majeſtate, quod ſibi induerat, — —*

Siſtit hoc Caput *H. Goltzius* T. I. N. 9. in Auguſto, & in *Faſtis Romanis* p. 187.

NUM. 15.

CAESAR IMPerator III. (Trium) VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Auguſti nudum, juvenile, imberbe, lævam verſus.

Offendimus hoc ipſum Caput quoque apud *Goltzium* Tab. I. N. 10. in Auguſto. Harum omnium Inſcriptionum explicatio ex præcedentibus facile quis haurire poterit, præſertim N. 4. & 6.

NUM. 16.

Cajus CAESAR DIVI Filius IMPerator COnSul, III. (Trium) VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Auguſti nudum, imberbe ac juvenile, lævam verſus.

Omnes heic occurrentes *tituli* in præcedentibus expediti; ſola heic *Conſulis* appellatio reſtat, de qua non prætermittendum, quod *Tacitus* de ea nobis reliquit Annal. Lib. I. C. 2. p. 1: *Poſtquam, Bruto & Caſſio cæſis, nulla jam publica arma; Pompejus apud Siciliam oppreſſus; exutoque Lepido, interfecto Antonio, ne Julianis quidem partibus, niſi Cæſar, Dux reliquus: poſito TRIUMVIRI nomine, CONSULEM SE ferens* (Auguſtus) *& ad tuendam plebem Tribunicio jure contentum.* Idemque Annal. L. I. C. 10: *Numerus etiam CONSULATUUM celebrabatur, quo Valerium Corvinum & C. Marium ſimul* (Auguſtus) *æquaverat.* Sed hunc *extortum, invito Senatu, Conſulatum* (uti idem *Tacitus* Lib. I. Ann. C. 10. vocat) clarius & alii Autores loquentur. Audiamus primum ejus *artes* conſequendi *hunc honorem.* Nempe Ciceronem vult Conſulem, Collegam, ut ipſum ſibi conciliaret & ſuis adjungeret partibus, faciliusque à Senatu illum honorem impetraret. Hoc etenim diſerte *Appianus* prodit L. III. de B. C. p. 587: *Deinde in reliquum ejus anni Conſulatum Pompejani petierunt, in locum Hirtii Panſæque, QUEM ETIAM CAESAR PETEBAT, non jam Senatum ſollicitans, ſed privatim Ciceronem, rogans, ut ſimul Magiſtratum gereret:* (Μελήσῃ δὲ ἡ ὁ Καῖσαρ, οὐκ ἐς τ βουλὴν ἔτι πέμπων, ἀλλ' ἐς τ Κικέρωνα ἰδίᾳ, ἡ αὐτὸν παρακαλῶ ἡ συνάρξαι) *penes illum enim fore adminiſtrationem, ut ſeniorem & longo uſu peritum; ſibi ſufficere, ſi fruatur SOLO NOMINIS HONORE, quo poſſit honeſtius arma deponere, ideoque etiam Triumphum ſe petiiſſe antea.* Sed reſtiterunt ipſi cum maximè parricidæ, id nobis iterum prodente *Appiano* loco citato p. 597. *cauſamque hujus* ſimul exponente: Καὶ οἱ συγγενεῖς μάλιστα τ σφαγέων ἐλέγοσαν, δεδιότες μὴ αὐτὸς ὁ Καῖσαρ τοὺς ὑπατεύων, *reſiſtentibus illi maxime percuſſoribus, quod timerent, ne Cæſar Conſulatum adeptus, pœnas de iis ſumeret.* Interim tamen ab ipſo ad *Senatum* ablegantur ſuæ partis *Centuriones*, qui hunc honorem pro ipſo ſollicitarent apud *Senatum.* Verba & *Cæſaris* & *Centurionum* & *Senatus* ipſis *Appiani* verbis (p. 582.) in latinum verſis, audiemus: *Me certe ambitione carere, comperiſtis, quando à vobis oblata Prætura inſignia*

tum quidem etiam manu pulcher apparuit, Nam cruentus & ſaucius, aquilam à moriente ſignifero traditam ſuis humeris in caſtra referebat.

ſignia recuſavi; nunc unicam tam vobis, quam mihi ſalutem reliquam video, ſi, veſtro favore, CONSULATUM aſſequar, tunc enim & mei patris confirmabuntur quæ accepiſtis beneficia, & Colonias accipietis, quæ debentur adhuc, & integra præmia. Ego quoque homicidas reos peragam, & ſic tandem erit bellorum finis. Hæc dicenti occlamatum eſt alacriter: moxque Centuriones miſſi, qui Conſulatum illi peterent. Cæterum Senatu ætatem juvenis cauſante, reſponderunt Centuriones, ut erant præmoniti, & Corvinum quondam juvenem factum Conſulem, & Scipionem poſtea: nec pœnitere patriam geſtorum ab utroque juvene. Proferebatur etiam recens exemplum Pompeji Magni, ipſiusque Dolabellæ: quin & CAESARI JAM CONCESSUM DECENNIUM ante ætatem legitimam. (15) Quos vero cum objurgatos à *Senatu* intellexiſſet Cæſaris exercitus, magis exaſperati, poſtularunt, ut confeſtim ducerentur ad Urbem; ſe creaturos eum Conſulem privatis Comitiis, *FILIUM CAESARIS*, quem immenſis extollebant laudibus. Sic illi ad Urbem, tumultu ac timore completam, pergenti, uno momento mutatis rebus, Legati obviam fuêre miſſi, qui nuntiarent, quod *S. C. ABSENS CONSUL DESIGNATUS ſit*, (16) (καὶ ἐς τὴν ὕπατον ἀρχὴν παρεγγέλλειν ἀπόντα.) Atque paulo poſt ingreſſus *Urbem*, nullo certamine eandem occupavit; eamque rurſus exceſſit, donec Comitiis crearentur *Conſules.* Αἱρεθεὶς δὴ αὐτὸς σὺν ᾧπερ ἐβούλετο Κοΐντῳ Πεδίῳ, ὃς τὸ μέρος αὐτῷ δεδώρητο τῆς Καίσαρος κληρονομίας, ἐς τὴν πόλιν αὖθις ὡς ὕπατος εἰσῆλθε καὶ ἔθυσε. *Electus deinde ipſe, cum quo volebat, Collega, Q. Pedio, qui portionem ſuam ex Cæſaris hæreditate illi donaverat, in Urbem CONSULARI POMPA ad ſacrificandum ingreſſus eſt;* ita ut *ipſe* A. V. C. $\frac{710}{11}$. (*Vellejus Paterculus* annum 709. P. V.C. prodit, loco mox infra citando,) pro quo tamen DCCIX. *Aldus Manutius* in *Scholiis* rectè monet, legendum eſſe DCCXI.) (17) cum *Q. Pedio*, Collega ſuffectus fuerit *Aulo Hirtio* & *Cajo Vibio Panſæ*, (18) bello *Mutinenſi* occiſis: quod clariſſimè docet *Tacitus* Orat. XVII. 2: *Nam ut de Cicerone ipſo loquar, Hirtio nempe & Panſa, Conſulibus (ut Tiro, libertus ejus, ſcripſit) VII. Idus Decembris occiſus eſt, quo anno D. Auguſtus in locum Panſæ & Hirtii ſe & Q. Pedium Conſules ſuffecit.* *Dio* verò Libro XLVI. p. 320: *Cæſar à populo Conſul factus eſt: quod etſi metu armorum fiebat, tamen Cæſar, ne vim intuliſſe populo exiſtimaretur, Comitiis non interfuit: quaſi verò præſentia ejus, ac non potentia reliquis terrori eſſet.* ἔτω μὲν ὑπάτῳ ἀρέθη, καὶ αὐτὸς καὶ συνάρχων (εἶχε τοῦτο δεῖ, ἀλλὰ μὴ ἐπέσχον αὐτὸν εἰπεῖν) ὁ Πέδιος ὁ Κοΐντος ἐδέδητο. *Ita Conſul creatus eſt, Collega, (ſiquidem is Collega, ac non potius Legatus dicendus eſt) addito, Q. Pedio.* Addit *Dio: Magnos id ſpiritus Cæſari addidit, quod ea ætate, qua nemo unquam* (19) *ante ſe mortalium, Conſulatum eſſet geſturus.* *Suetonius* Cap. XXVI. annum ætatis *vigeſimum* (20) addit, quem *nonum* & *decimum* nominat *Vellejus Paterculus* (21) & *Livius* Epit. CXIX. (*cum annos, novendecim haberet, Conſulem creatum eſſe*) quod *dies ſex & triginta* adhuc deeſſent, ſcribens: *Magiſtratus atque honores, & ante tempus,* (ſiquidem annus legitimus capiendi Conſulatum XLIII. (22) conſtitutus erat) *& quosdam novi generis, perpetuosque cepit. CONSULATUM vigeſimo ætatis anno invaſit, admotis hoſtiliter ad Urbem legionibus, miſſisque, qui ſibi, nomine exercitus, depoſcerent. Cum quidem, cunctante Senatu, Cornelius Centurio, Princeps Legationis, rejecto ſagulo, oſtendens gladii capulum, non dubitaſſet in curia dicere: HIC FACIET, SI VOS NON FECERITIS.* Eundem annum & memorat *Eutropius* VII. Breviar. ad Valentem: *Cæſar, quaſi vindicaturus Patris ſui mortem, à quo per teſtamentum fuerat adoptatus, Romam cum exercitu profectus eſt; extorſitque, ut ſibi VIGESIMO ANNO CONSULATUS daretur.* Menſe præterea *AUGUSTO* obtigiſſe ipſi hunc honorem, tradit itidem *Suetonius* Cap. XXXI: *In cujus* (anni, *Ordinatione Sextilem menſem è ſuo cognomine nuncupavit, magis quam Septembrem, quo erat natus: quia hôc ſibi & PRIMUS CONSULATUS, & inſignes Victoriæ obtigiſſent.* Et præter *Macrobium* quoque *Dio* Libro LV. p. 552: Καὶ τὸν μῆνα τὸν Σεξτίλιον ὀνομαζόμενον, Αὔγουστον ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος τοῦ Σεπτεμβρίου ἔτους, ἐπειδήπερ ἐν αὐτῷ ἐγεγέννητο, προσαγορεῦσαι ἐβουλήθησαν, ἐκεῖνον αὐτὸς προεστήσατο, ὅτι καὶ ὕπατος ἐν αὐτῷ τὸ πρῶτον ἀπεδέδεικτο, καὶ μάχας πολλὰς καὶ μεγάλας ἐνεκήκει, *menſemque Sextilem Auguſtum nominavit, quod nomen cum alii Septembri, quo menſe natus eſſet Auguſtus, indere vellent, ipſe Sextilem prætulit; quod eo menſe primum CONSUL FACTUS, ac eo multis magnisque præliis victoria potitus eſſet.* Et cum utrique, & *Suetonius* & *Dio*, *victoriarum* mentionem injiciant, hoc menſe obtentarum, ſciendum eſt, quod *Alexandrina* & *Rhætica* illa fuerint, de quibus alibi dicendi erit locus commodior. Cæterum & *Vellejus diem* nobis communicat, *XIV. Kal. Octobris*, (alii X. Kal. Octobris) ſcribens, *iniiſſe ipſum Conſulatum.* Itemque *Dio* ſed alium plane diem indicans Libro LV: Καὶ ὁ μὲν ἔτω τῇ ἑνὸς καὶ δεκάτῃ ἐς Αὔγουστον, ἐν ᾗ πρὶν τὸ πρῶτον ὑπάτευσε, μετέπιπτε, *Vita exceſſit XIII Kal. Sept. qua die quondam primum Conſulatum inierat.* *Dionem* ſecutus eſt

(15) Eo quoque tendunt, quæ nobis prodidit *Dio* Libro XLVI. p. 310: *Itaque decretum eſt, partim ut Cæſari ſtatua poneretur: ut inter Quæſtorios eſſet Senator: ut RELIQUOS MAGISTRATUS MATURIUS, QUAM LEGIBUS PERMISSUM ESSET, petendi jus haberet,* τό, τε τὰς ἄλλας ἀρχὰς ὀλίγου παρὰ τὸ νενομισμένον αἰτῆσαι; Itemque *Appianus* loco citato p. 560: *Additumque decreto, — — ut ſententiam poſthac inter Conſulares diceret,* (Auguſtus) *& jus petendi CONSULATUS, haberet DECENNIO ante ætatem legitimam.* (Καὶ τὴν ὑπατείαν αὐτὸν μετὰ δέκα ἔτη ἃ νόμος ἦν ὀλίγου ἐτῶν δέκα.) Quò reſpicit & *Tacitus* Annal. XI. 22: *Apud majores virtutis id præmium fuerat, cunctisque civium, ſi bonis artibus fiderent, licitum petere Magiſtratus; ac ne ætas quidem diſtinguebatur, quin prima juventa CONSULATUM & DICTATURAS inirent.* *Cicero* quoque Legibus Auguſtum planè non teneri, judicat Philip. V. 17: *Quid eſt, P. C. cur eum, Auguſtum, non quam primum ampliſſimos honores capere, cupiamus? Legibus enim annalibus cum grandiorem ætatem ad conſulatum conſtituebant, adoleſcentiæ temeritatem verebantur. C. Cæſar ineunte ætate docuit, ab excellenti eximiaque virtute progreſſum ætatis exſpectari non debere.*

(16) *Appianus* L. III. de B. C. p. 583. 586.

(17) *Pighius* Annal. III. p. 471. *Lud. Nonnius* p. 43. Hunc rectè 710. *annum* ex *Capitolinorum Faſtorum* calculo vocant *Sextus Ruffus* & *Solinus.*

(18) Non ergo erant modò *deſignati* Conſules, ut ſcribit *Vellejus Paterculus* II. 61; ſed *Conſulatum* jam *Kalendis Januariis inierant.*

(19) *C. Marius*, C. Marii filius, equidem *Conſul ante annos viginti*, ſed *per vim* creatus eſt, *Livius* Epit. LXXXVI. refert; *Auguſtus* verò, ut ex *Dione* & aliis audivimus, per *ſpeciem liberorum ſuffragiorum Conſul* fuit creatus.

(20) Hoc de *anno viceſimo primum capto* capiendum eſſe, obſervat *Jacobus Schegkius* in notis ad *Vellejum*, addens, *natus eſt Auguſtus Coſ. Ciceronе IX. Kal. Octobr. interfectis Hirtio & Panſa, ſuffectus Conſul. 10. Kal. Octobr., quæ ſi ad calculum revocaveris, numerabis viginti annos, uno die minus: ideoque exactè noſter Vellejus.*

(21) Libro II. Hiſtor. Cap. LXV. *Conſulatum iniit Cæſar pridie quam viginti annos impleret, X. Kalendas Octobris, cum Collega Quinto Pedio, poſt Urbem conditam annis ſeptingentis novem, ante ſeptuaginta duos, quam tu Marce Vinici, Conſulatum inires.*

(22) Quod vel ex *Ciceronis* verbis Philip. V. 17. eluceſcit: *Quid Macedo Alexander? cum ab ineunte ætate res maximas gerere cœpiſſet, nonne tertio & triceſimo anno mortem obiit? quæ eſt ætas noſtris legibus decem annis minor, quam Conſularis.*

est *Lipsius* ad I. *Taciti*. Interim hunc I. *Consulatum* per integrum annum haud gessit, testante *Appiano* Lib. IV. de B. C. p. 590 : *Ibi* (Cæsar, Antonius & Lepidus) *per integrum biduum habito colloquio, hæc statuerunt de communi sententia : Ut Cæsar Consulatum in reliquum anni Ventidio cederet,* ἀποθέσθαι μὲν τὴν ὑπατικὴν ἀρχὴν Καίσαρα, καὶ Οὐεντίδιον αὐτὸν ἐς τὸ λοιπὸν ἔτος μεταλαβεῖν Igitur ex pacto, III VIR factus, *Consulatum deposuit*, & *C. Carinatem* sibi in reliquum anni suffecit. *Bimestrem* ergo *Consulatum* hunc *Cæsaris* appellat *L. Plancus*, ad *Ciceronem* scribens, Fam. Lib. X. *Q. Pedio* autem Collega in Urbe, relicto & in tumultu exanimato, in ejus locum suffectus est à TriumViris *P. Ventidius*, quem *Gellius & Eutropius Bassum* vocant, quod clarius patet ex Tabula *Collotiana*, quam exscribit *Pighius* p. 472.

C. VIBIVS. C.F.C.N. PANSA. A. HIRTIVS. A. F.
SVF. C. IVLIVS CAESAR SVF. Q. PEDIVS Q.F.
C. VARRINAS. C. F. P. VENTIDIVS P.F.

Dio de hoc negotio ita : *Cæsar postquam se Consulatu abdicasset, & ejus Collega decessisset, P. Ventidius Prætor cum ALIO QUODAM (Carrinate) à TriumViris Consul factus est.* Nec prætermittendum est *Augusti responsum*, quod *Ciceroni* dedit, laudanti conatum in *postulando Consulatu*, quod nobis reliquit *Appianus* Lib. III. de B. C. p. 585 : *Cicero*, scribens, *ubi de pace audiit, per amicos Cæsaris impetravit Colloquium, admissusque causam pro se dixit, summis laudibus eum extollens, quod CONSULATUM peteret, de quo & ipse antè ad Senatum retulisset : ille tantum hoc, non sine morsu, respondit : Eum sibi ultimum amicorum occurrere,* ὁ δ' τοσοῦτον ἀπεκείνατο ἀπεικώσων, ὅτι, τῶν φίλων αὐτῷ πλευτῶν ἐντυγχάνει. Nec tamen eo, quo antea, modo voluit *hunc honorem* sibi decerni, sed *exegit etiam*, ut scribit *Suetonius* Cap. XXXVII : *ut, quoties CONSULATUS sibi daretur, binos pro singulis Collegas haberet : nec* tamen *obtinuit, reclamantibus cunctis, satis Majestatem ejus imminui, quòd honorem eum non solus, sed cum altero gereret.* Hinc, quod ὡς ἐν παρόδῳ addimus, factum fuisse persuademur, ut omnes post *Diocletianum* Principes *hunc honorem* cum *privatis* communicare cessaverint, usque ad *Juliani* tempora, qui hunc veterem morem in integrum rursus restituit, & *unum ex privatis* in Collegam sibi adscivit ; de quo more videri potest *Salmasius* in Spart. Adrian. C. VIII. Tandem & hoc, ex *Suetonii* Cap. LIII, singularis *humanitatis signum* notamus, *ipsum in CONSULATU pedibus fere, extra CONSULATUM sæpè adoperta sella* (ne obvios officii causa inquietaret) *per publicum incessisse. Suam* etiam *matrem* (Atiam) *in PRIMO CONSULATU amisisse*, refert quoque idem *Suetonius* Cap. LXI. Offert nobis hoc etiam caput *H. Goltzius* in Augusto Tab. I. N. 12.

NUM. 17.

CAESAR IMPerator PONTifex III. (Trium) VIR ReiPublicæ Constituendæ.

Caput Augusti nudum juvenile imberbe, lævam versus.

De voce *Cæsaris* N. 4 ; *Imperatoris* N. 12 ; *TriumViri Reipublicæ Constituendæ* N. 4. jam jam dictum est : Restat saltem *Pontificis* titulus explicandus. *Pontifex* heic audit, (quis verò ille fuerit, ad Cæsaris Tabulam I. jam exposuimus) non *Pontifex Maximus*, quem quidem titulum non prius, quam Lepido mortuo, Anno $\frac{740}{41}$. assumsit, uti infra N. 140. audiemus. Sicuti verò ipse in *Sacerdotum* & *Pontificum* numero erat ; (nam ex Pontificibus eligebatur Pontifex Maximus) & Augustus puer adhuc inque filium adoptandus à Julio Cæsare *Pontificatus sacerdotio* (juxta *Vellejum* L. II. c. 59.) jam honoratus erat, ita & *eorum numerum & dignitatem, sed & commoda auxit*, autore *Suetonio* Cap. XXXI. De Pontifice Maximo plura verò infra ad N. 184. Neque quis miretur, nos Caput *juvenile* TriumViri *Augusti* appellasse, cum tale quoque nobis prodat *Florus* Lib. IV. c. 4 : *Quippe cum* (Antonius) *infra decem & octo annos tenerum & obnoxium & opportunum injuriæ JUVENEM* (Augustum) *videret* &c. Imo, Octavio Consulatum ambiente, *Senatus ætatem JUVENIS causatus est*, referente *Appiano* Lib. III. de B. C. p. 582. *Eutropius* VII. Breviar. ad Valentem : *Missi ad eum* (Antonium) *persequendum duo Consules, Pansa & Hirtius & Octavianus, adolescens annos XVIII. natus, Cæsaris nepos ; quem ille testamento hæredem reliquerat.* Immo, postquam causam Optimatium deseruisset, ad prætextum mutatæ voluntatis dicta factaque quorundam calumniatus fuit, quasi alii *SE PUERUM* alii *ornandum tollendumque* jactassent, *Suetonius* refert Cap. XII. Nam ita vulgo *Romæ* tum appellabatur, teste *Dione* Lib. XLI. p. 318 : Καὶ παῖδα, (ἅπερ που διεθρύλλουν) ὄντα, *Cæsar reapse adolescens aut puer etiam, hæc enim verba vulgo de eo jactabant.* Quod & ex *Cicerone* licet colligere Epist. ad Attic. XVI. 15 : *Quanquam enim posset in præsentia belle iste PUER retundere Antonium.* Non tamen reticet quoque *Dio* hanc ægerrime tulisse adpellationem loco citato p. 318 : ἐκεῖνος δὲ ὅπῃ τε τοῖς ἄλλοις, καὶ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ, ὅτι παῖς ἦλθε, δεινῶς ἀγανακτῶν, οὐδὲ ἐπαναβολὰς ἐποιήσατο, *cæterum is cum alia indigne ferens, tum id indignissime, quod PUER vocaretur, omnem moram amputavit* &c. Immo rem, ut est, pro nobis, & tempus consequuti Pontificatus eloquitur *Vellejus Paterculus* Hist. L. II. cap. 59 : *PONTIFICATUSque SACERDOTIO PUERUM* (Octavium) *honoravit, major avunculus Cæsar.*

NUM. 18.

CAESAR IMPerator PONTifex III. (Trium) VIR ReiPublicæ Constituendæ.

Caput Augusti nudum juvenile lævam versus, pone lituus.

Nihil heic occurrit, quod non in præcedenti Numero legamus, aut videamus, præter *lituum*, *augurii* symbolum, de quo ad N. 21. plura sumus allaturi.

NUM. 19.

Cajus CAESAR IMPerator PONTifex III. (Trium) VIR ReiPublicæ Constituendæ.

Caput Augusti nudum juvenile imberbe, lævam versus, pone lituus.

De prænomine *Caji* ad N. 5. & 6. egimus ; reliqua ex præcedentibus capitibus clara sunt.

De *Auguris* titulo, cujus index eſt *lituus*, Num. 21. plura diſſeremus. *H. Goltzius* quoque hoc Caput exhibet Tab. II. n. 13. in Auguſto.

NUM. 20.

CAESAR DIVI Filius IMPerator PONTifex III. (Trium) VIR ReiPublicæ Conſtituendæ.

Caput Auguſti nudum pauloque barbatum lævam verſus, pone lituus.

De omnibus N. 4. 12. 17. à nobis jam actum eſt. *H. Goltzius* hoc Caput quoque ſiſtit in Auguſto Tab. II. n. 14. ac in *Faſtis* p. 194. Sed, quod notes, *Capite inverſo* & reluctantibus nummis.

NUM. 21.

Cajus CAESAR DIVI JULI Filius IMPerator AUGUR PONTifex III. (Trium) VIR ReiPublicæ Conſtituendæ.

Caput Auguſti nudum juvenile imberbe, lævam verſus.

Cùm in præcedentibus Capitibus *CAESAR DIVI Filius* ſolummodo legatur; heic diſtinctius: *CAESAR DIVI JULI Filius*, in nummo obſignatus legitur; *majorem*, ſine dubio, ut inde ſibi *auctoritatem* & *majeſtatem* compararet, & *jus adoptionis* nunc pleniſſimè conſequutus, *hæresque* à *Populo* & *Senatu* agnitus, hac ratione illud ebucciñaret. Prima verò vice *AUGURIS* obviat titulus, quem Numero 18. 19. & 20. *lituo* jam indicatum conſpeximus. Hujus *ſacræ dignitatis originem*, *officium*, *numerum*, *auctoritatem* ac *poteſtatem*, itemque *inſtrumenta* jam ſupra in *Cæſare* N. 6. contemplari nobis datum fuit; illam dignitatem ſummam vero & *Auguſtum*, perinde ac *Cæſarem*, geſſiſſe, ex nummis quoque hiſce nunc palam fit; quanquam & apud *Autores* hoc ipſum quoque confirmatum fortè legamus, & inprimis apud *Dionem* Libro LIII. p. 508: *Hæc igitur ſingula*, (Conſulatus, Sacerdotia, Tribunicia poteſtas) *cum legibus fuerint ſtabilita in ea Reipublicæ conſtitutione, qua penes populum erat ſumma rerum*, ἅτω τε καὶ διὰ τούτων τῶν ὀνομάτων εἰλήφασιν, ὅπως μηδὲν ἄνευ δόσεως τινὸς ἔχειν δοκῶσιν *IMPERATORES CUM IPSIS NOMINIBUS SIBI SUMUNT, ut nihil ſibi à ſubditis non datum habere, videantur.* Siſtit hoc Caput quoque *H. Goltzius* Tab. II. n. 16. in Auguſto.

NUM. 22.

CAESAR IMPerator PONTifex III. (Trium) VIR ReiPublicæ Conſtituendæ.

Caput Auguſti nudum, imberbe ac juvenile, dexteram verſus, pone lituus.

Omnia hujus *perigraphes* vocabula N. 4. 12. 17. jam expendimus, quidque *lituus* velit, N. 22. diximus: *poſitu* ſaltem ab antecedentibus differt. Vide hoc Caput quoque apud *H. Goltzium* Tab. II. n. 15. in Auguſto.

NUM. 23.

CAESAR IMPerator PONTifex COnSul, III. (Trium) VIR ReiPublicæ Conſtituendæ.

Caput Auguſti nudum & juvenile dextram verſus, pone lituus.

Convenit per omnia hæc *perigraphe* cum præcedente, niſi quod *Conſulis* titulum adhuc gerat, quem jam ſupra N. 16. vidimus. Offert quoque hoc Caput *H. Goltzius* Tab. II. n. 17. in Auguſto.

NUM. 24.

IMPERator CAESAR PONTifex IMPerator ITERum, III. (Trium) VIR ITERum ReiPublicæ Conſtituendæ.

Caput Auguſti nudum & juvenile, lævam verſus.

Omnia hujus *Inſcriptionis* verba in præcedentibus à nobis fuerunt excuſſa, præter quod *Imperator iterum* & *TriumVir iterum* in *perigraphe* audiat. Dum verò *bis Imperator* heic vocatur, attendendum eſt, prima vice *honoris ergo* heic comparere, nempe veluti id *elogium*, quod *Julio* à *Senatu* datum, eoque poſtea *omnes Cæſares* uſi ſunt; & quidem heic *prænominis loco*, quod tamen *Julius* facere nunquam auſus eſt, ſed *cognominis* loco ſaltem, uti ex ejus nummis conſtat, uſurpavit. Quo ſenſu & *quo tempore ferè* id uſurpaverit *Auguſtus*, hoc diſerte tradunt *Excerpta Sexti Aurelii Victoris*, in quibus hæc legas: *Anno Urbis conditæ ſeptingenteſimo vigeſimo ſecundo; ab exactis vero Regibus quadringenteſimo octogeſimoque, mos Romæ repetitus uni prorſus parendi, pro Rege, IMPERATORI, vel ſanctiori nomine Auguſto appellato.* Et clarius adhuc *Dio L.* Libro LII. p. 493. Ἐν ᾧ τὸ πέμπτον ὑπάτευε, καὶ ἡ ἐξ αὐτοκράτορος ἐπίκλησιν ἐπῆρτο. λέγω δὲ ἀφ' ἧς νίκας τὸ δεύτερον ἀνδρώνην τιὴν (ἐκείνην γὰρ πολλάκις μὲν καὶ πρότερον, πολλάκις δὲ καὶ ὕστερον ἀπ' αὐτῶν ἔργων ἔλαβεν, ὥστε καὶ ἐν εἰκόσιν ὄνομα αὐτοκράτορος φέρειν) ἀλλὰ ἡ ἑτέραν ἡ τὸ κράτος διασημαίνουσαν, ὥσπερ τῷ παλαιῷ αὐτῷ τῷ Καίσαρι καὶ τοῖς παισὶ, τοῖς τε ἐκγόνοις ἐψηφίσθη, *eodem anno (quo Conſul quintum fuit) etiam IMPERATORIS nomen accepit: non quale propter victoriam tribui more vetuſto ſolebat, (id enim ſæpius & antea, & poſtmodo ex ipſis actionibus reportavit, adeo quidem, ut etiam ipſius imagines nomen imperatoris habeant) ſed quo ſumma imperii demonſtraretur, quod patri quoque ejus Julio & ejus filiis nepotibusque fuerat decretum.* Alterum verò *Imperatoris* nomen ei, ut ex *Dione* quoque jam audivimus, ob *novam obtentam Victoriam* fuit impoſitum; propterea que ſtudio *Imperator ITERUM* dicitur. De quo *Imperatoris nominis* diverſo ſenſu elegantia admodum ſunt *Dionis* verba, huc maxime ſpectantia & Perigraphen noſtram apprimè illuſtrantia, Libro XLIV. p. 235: Τὸ, τε ἐξ αὐτοκράτορος ὄνομα, ἐφ' ᾧ τὸ δεύτερον ἔπεμψεν, ὥσπερ ἄλλοι τε καὶ ὡς ἐκεῖνος πολλάκις, ἐπὶ τῶν πολέμων ἐπεκλήθησαν, ἐφ' οἷς ὡς οἱ πολὺ αὐτοτελῆ ἡγεμονίαν ἢ καὶ ἄλλην τινὰ ἐξουσίαν λαβόντες, ὠνομά-

ὠνομάζοντο· ἀλλὰ καθάπαξ τοῦτο δὴ τὸ καὶ νῦν τοῖς τὸ κράτος ἔχουσι διδόμενον, ἐκείνῳ τοτε πρώτῳ τε καὶ πρῶτον, ὥσπερ τι κύριον, προσέθεσαν. καὶ τοσαύτη γε ὑπερβολὴ κολακείας ἐχρήσαντο, ὥστε καὶ τοὺς παῖδας τοὺς τε ἐκγόνους αὐτοῦ ἔτω καλεῖσθαι ψηφίσασθαι, μήτε παιδα τὸ παράπαν ἔχοντος, καὶ γεροντος ἤδη ὄντος. Ἔσχε μὲν δὴ πάντας τοὺς μὴ ταῦτα αὐτοκράτορας ἡ ἐπίκλησις αὕτη, ὥσπερ τις ἰδία τῆς ἀρχῆς αὐτῶν οὖσα, καθάπερ καὶ ἡ τοῦ Καίσαρος, ἀφίκετο. ἐμμέτοι καὶ τὸ ἀρχαῖον ἐκ τούτου κατελύθη, ἀλλ' ἔστιν ἑκάτερον. καὶ διὰ τοῦτο καὶ δεύτερον ἐπ' αὐτῶν ἐπάγεται, ὅταν νίκην τινὰ τοιαύτην ἀνέλωνται. οἱ μὲν γὰρ αὐτοκράτορες, ἅπαξ τῇ προσηγορίᾳ πρώτῃ, ὥσπερ ἐν τῷ ὀνόματι, καὶ πρώτῃ γε χρῶνται· οἷς δ' ἂν καὶ δεύτερα πλείω αἴρωνται αὐτῆς κατορθώσῃ, ἔτοι δὴ καὶ ἐκείνῳ τῷ ἀπὸ τῆς ἀρχαίας προσλαμβάνουσι. καὶ τοῦτο καὶ δεύτερον τε καὶ τρίτον, πλεονάκις τε, ὁπόσας ἂν κατορθώσῃ οἱ, αὐτοκράτωρ ἐπονομάζεται, *IMPERATORIS quoque nomen, non antiqua tantum pro consuetudine, qua id cum alii, tum IPSE quoque sæpius, ex bello reportaverant, neque ea ratione, quod ei merum Imperium, absolutamque potestatem deferrent, CAESARI tribuerunt; Sed eo modo, quo nunc iis, qui SUMMUM IMPERIUM obtinent, tum PRIMO CAESARI PRIMUM imposuerunt, tanquam IPSI PROPRIUM. Eo etiam adulationis progressi sunt, ut filios quoque ejus, nepotesque, ita nominari juberent; quum neque filium ipse ullum haberet, & jam senex esset. Id verò NOMEN IMPERATORIS à IULIO, quemadmodum etiam CAESARIS NOMEN, tanquam peculiare SUMMI IMPERII COGNOMENTUM, ad OMNES deinceps IMPERATORES dimanavit: non tamen sublata antiqua hujus nominis ratione, sed UTRAQUE INTEGRA. Itaque DENUO IMPERATORIS NOMEN ADSCISCIT, qui victoriam eo dignam obtinuit. Nam qui sunt IMPERATORES, semel hac adpellatione, sicut & aliis, adeoque prima utuntur. Qui verò bellis hac adpellatione dignum aliquid gesserunt, priscum quoque nomen illud sibi adsciscunt. Unde fit, ut QUIS EORUM ITERUM & TERTIUM & PLURIES, nimirum quoties id meritus sit, IMPERATOR nominetur.* Inde veluti quid peculiare notavit quoque *Dio* Libro LX. p. 679. quod *Claudius* ob victoriam Britannicam *aliquoties Imperator* dictus fuerit, καὶ τότε συχνὰς, τὰς μὲν ὁμολογίας, τὰς δὲ καὶ βίᾳ προσαγόμενον, αὐτοκράτωρ πολλάκις ἐπωνομάσθη πρὸς τοῦ πατρὸς (ὃ γὰρ ἐστιν ἐν ὀλίγοις πλέον ἢ ἅπαξ ἐπὶ τῷ αὐτῷ πολέμῳ τὴν ἐπίκλησιν ταύτην λαβεῖν) *Ob hæc aliquoties IMPERATOR dictus est, contra institutum Romanorum. Neque enim sæpius, quam semel, licet uno de bello ID NOMEN ADSUMERE.* Adeoque uti *hoc posterius* sæpius, atque additis cum *numeris* offendemus, sic haud raro & *alterum*, quod *Imperatoriam* & *Summam* designat *Majestatem*, habebimus obvium, & quidem, ut *Dio* loquitur Libro LIII. p. 508. loco *nominis Regii & Dictatoris*, τὸ τε ἐς αὐτοκράτορος προσηγορίαν διαφανῆς ὁ μέντοι οἱ νικήσαντες τινὰς, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, πρὸς δήλωσιν τοῦ αὐτοτελοῦς σφῶν ἐξουσίας, ἀντὶ τοῦ βασιλέως τε καὶ δικτάτωρος ἐπικλήστως, ἔχουσιν, *nomenque IMPERATORIS, non modo si qui aliquam victoriam retulerint, sed & alii omnes ad significandam PLENAM SUAM ET PERFECTAM POTENTIAM, semper gerunt, loco NOMINIS REGII & DICTATORIS.* Quando igitur quærimus, qua insigni victoriâ *Imperator iterum* factus fuerit *Augustus*, non possumus non id in Annum V. C. $\frac{716}{717}$. ante C. N. 37. conjicere; nempe *L. Antonio* Cæsari dedito, & bello *Perusino* consummato, itemque *Octavia*, Cæsaris sorore, *Antonio* in matrimonium locata, *paceque* inter *eosdem* composita. *Triumviratus* verò ille famosus, (quod attinet titulum *TRIUM VIRI ITERUM*) quinquennio elapso, in aliud rursus prolongatus *quinquennium* fuit, de quo clarissima sunt *Dionis* verba Libro XLIX. p. 390. *Præterea vero Sexto Pompejo Consulatum & Sacerdotium, quæ ei destinata fuerant, ademerunt,* ἐαυτῷ ἑαυτοῖς ἢ τὴν ἡγεμονίαν ἐς ἄλλα ἔτη πέντε, ἐπειδὴ τὰ πρόσθεν ἐξεληλύθει, ἐπέτρεψαν, *ac in aliud sibi quinquennium (jam enim exierat prius) PRINCIPATUM PROROGAVERUNT. Hinc TRIUMVIRUM ITERUM Rei Publicæ Constituendæ* Augustum in perigraphe nostra legimus. Habet & hoc Caput *H. Goltzius* Tab. II. n. 19. in Augusto.

NUM. 25.

CAESAR IMPerator PONTifex III. (Trium) VIR ReiPublicæ Constituendæ, Caput Augusti nudum, dextram versus.

VIde N. 4. 12. 17. omnia explicata. Et convenit per omnia cum illo N. 18. & N. 22. nisi quod *ibi* caput *sinistrorsum*, heic *dextrorsum* respiciat; N. 22. verò *lituum pone* exhibeat, qui heic non comparet. Exhibet & hoc caput *H. Goltzius* T. II. N. 18, in Augusto.

NUM. 26.

IMPerator CAESAR DIVI Filius PONTifex, III. (Trium) VIR ITERum ReiPublicæ Constituendæ. Caput Augusti nudum, juvenileque, lævam versus, pone lituus.

DE *omnibus* N. 4. 17. 24. dictum jam est, quo B. L. ablegatum cupimus. Dabit & hoc Caput *H. Goltzius* Tab. II. N. 22. in Augusto.

NUM. 27.

IMPerator CAESAR DIVI Filius III. (Trium) VIR ITERum ReiPublicæ Constituendæ. Caput Augusti nudum, paulloque barbatum, dexteram versus, pone lituus.

IN omnibus convenit cum præcedente, nisi quod *PONTificis* titulus desit, alias est positus idem. Sistit & hoc Caput *H. Goltzius* in Augusto T. II. N. 20. sed quod notes, *capite inverso*, & in *Fastis Roman.* p. 193.

NUM. 28.

IMPerator CAESAR DIVI Filius III. (Trium) VIR ITERum ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, & juvenile.

Cum *præcedenti* hoc Caput *idem* eſt, niſi quod *lituus* à tergo deſit. Occurrit & hoc Caput apud *H. Goltzium* in Auguſto Tab. II. n. 21. ſed *capite inverſo.*

NUM. 29.

IMPerator CAESAR DIVI Filius COnSul TERtium, III. (Trium) VIR TERtium ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Auguſti nudum & paullo barbatum, dexteram verſus.

TItulus *IMPeratoris* N. 12. *CAESARis DIVI Filii* N. 4; *COnSulis* N. 16; *Trium Viri Reipublicæ Conſtituendæ* N. 4. jam adfuit. Hoc verò majori excuſſione heic meretur, quod *Conſulem Tertium* & *Triumvirum Tertium* in perigraphe obſignatum legamus noſtrum Auguſtum. De *Conſulatu primo*, qui A. V. C. $\frac{710}{11}$. *Hirtio Panſâque* in bello Mutinenſi occiſis, ipſi contigit, ſupra N. 16. diſpeximus; *Secundum* vero ipſe egit A. V. C. $\frac{710}{21}$. cum *Lucio Volcatio Tullo*, L. F. (23) cum tamen *hunc Conſulatum*, ex fœdere pacis contractæ, cum *Sexto Pompejo* gerere debuiſſet, niſi is bello ſuperatus & occiſus fuiſſet, quô tamen mox abdicavit, Conſule in *ſuum locum* conſtituto *L. Autronio Pæto*; Siquidem de eo ita *Suetonius* Cap. 26: *SECUNDUM CONSULATUM poſt IX. annos geſſit*, (Hoc *Faſti Capitolini* poſt *decem* annos efferunt, (24) *Dioque* annum DCCXXI. reponit.) Et paullò poſt: *Cæteros* (Conſulatus) *aut novem, aut ſex, aut quatuor, aut tribus menſibus; SECUNDUM verò paucisſimis horis. Nam die Kalendarum Januarii, cum mane pro æde Capitolini Jovis* (*ut* Conſulare ſacrum, ex more omnium Conſulum, faceret) *paullulum curuli ſella præſedisſet, honore abiit, ſuffecto alio in locum ſuum.* Quod & *Dio* totidem verbis confirmat ſcribens Libro XLIX. p. 417. ὁ δ' ἐν Καίσαρι ἐπ' ὀλίγον ὑπατείαν (ἦρξε γὰρ μιᾶς καὶ τριάκοντα ἡμερῶν) τῇ πρώτῃ ἀφ' οὗ ἐστρατήγησε μηνὸς καὶ τοῦ Ἀντωνίου τρόπον ἀπέθετο, *Cæſar Conſulatum, quem ſecundum, Collega L. Tullo gerebat, ſtatim primo die, exemplum Antonii ſequutus, depoſuit.* Idem & dicit *Appianus Alexandrinus* de Bellis Illyricis p. 766: Ex illo prælio (cum Dalmatis) *convaleſcens Romam ad Conſulatum rediit, cum Barbatio Tullo,* (rectius Volcatio Tullo) *Collega, Magiſtratum initurus, Statilium Taurum ad reſidua ejus belli dereliquit, menſis initio ingreſſus CONSULATUM, EAMET DIE ANTONIO adminiſtratione præbita ipſe in Dalmatas iterum procurrit, TRIUMVIRATUM ADHUC obtinens.* Heic *Appianum* mendoſum exiſtimat & ex Tabulis *Capuanis* P. *Autronium* (pro *Antonio* uti *Appianus* habet) Cæſari ſuffectum eſſe, affirmat *Pighius* Ann. III. p. 497. & juxta cum illo *Sigonius* Faſt. p. 318. Id quoque probe obſervandum eſt, quod *Dio* de *ſecundo ejus Conſulatu* commemorat p. 321. Libro XLVI: *Ac quia jam ante Conſularibus ornamentis decoratus fuerat, non tamen hunc ſuum Conſulatum, ſecundum nuncupavit. Idque in ſimilibus omnino deinceps uſque ad noſtra tempora obſervatum eſt. Primus enim omnium Severus Imperator, quum Plautiano honores Conſulares tribuiſſet, eumque deinde in Senatum adſcriptum, Conſulem faceret, ITERUM CONSULEM ESSE dixit. Idque EXEMPLUM ALII DEINDE SUNT SECUTI. Tertius* vero cumprimis *Conſulatus*, quem in hoc Capite obſignatum cernimus, nobis heic perpendendus eſt; qui ſumptus omnino videtur ab *Auguſto* ob bellum *Ægyptiacum*, noviſſimumque bellum Civile cum *Antonio*, quem ad *Actium Promontorium* IV. Non. Septembris, ut tradit *Dio*, ſuperavit, de hoc ipſo vero Conſulatu hoc nobis refert *Suetonius* Cap. 26: *TERTIUM* (Conſulatum) *anno interjecto geſſit*; Ut adeo eſſet (tradentibus id Faſtis Capitolinis, *Dione* vero DCCXXIII.) Anno poſt V. C. $\frac{722}{23}$. Collega nempe *M. Valerio Meſſalla Corvino*, (25) quo ipſo bellum civile cum Antonio & Cleopatra geſſit ſuperior; Sed quod *Trium Viratum Tertium* concernit, notamus, quod primùm in *Quinquennium* illum decreverint; hoc vero elapſo, *iterum* in *quinquennium*; hoc verò cum rurſus effluxiſſet, & tamen ille *Triumviratus prorogatus* ab ipſis eſſet, *Triumvir Tertium* ab illo tempore fuerit appellatus; quo ſpectant verba *Appiani* de Bellis Illyricis p. 766: *Ipſe* (Auguſtus) *in Dalmatas iterum procurrit, TRIUMVIRATUM adhuc obtinens: jam enim SECUNDI QUINQUENNII TEMPUS EFFLUXERAT: quem à ſe ipſis à principio invaſerant, populus verò ſubinde confirmarat*; Et inprimis *Dionis* verba, ſupra jam allata, Libro XLVIII. p. 390: *Præterea vero* (Triumviri) *Sexto Pompejò Conſulatum & Sacerdotium, quæ ei deſtinata fuerant, ademerunt: ac in aliud ſibi quinquennium* (*jam enim exierat prius*) *PRINCIPATUM PROROGAVERUNT.* Siſtit & hoc Caput *H. Goltzius* T. II. N. 23. in Auguſto.

NUM. 30.

IMPerator CAESAR AUGUR PONTifex III. (Trium) VIR ITERum ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Auguſti nudum juvenile dexteram verſus, pone lituus.

De Titulo *Imperatoris* N. 12; *Cæſaris* N. 4; *Auguris* N. 21; *Pontificis* N. 17; *Triumviri Iterum*

(23) Sic Id prodente *Pighio* Ann. III. p. 497. qui annum 720. habet, docetque hos Conſules quoque afferre *Marianum* & *Caſſiodorum*, ſed *poſteriorem* omiſiſſe *reiterati Conſulatus notam*, & exinde ſequentes falſo quoque numerasſe.

(24) Si incipias numerare *primum* ab illo anno, quo *Conſulem* I. egit, POST *novem* abſolutos annos omnino geſſit *ſecundum*, ſecundum *Suetonium*; poſt *decem* annos vero id contigit, ſi *primum Conſulatus* annum adnumeras, ſecundum *Faſtos*. Ex quo tamen factum videmus, ut ſequentes Imperatores, *decimo* anno *Regiminis vel ineunte, vel exeunte, eandem dignitatem* quoque ſumſerunt. Confer Pagi Diſſert. Hypat.

(25) Hos Conſules ita habet, ut diximus, *Dio*, itemque *Marianus*, & *Caſſiodorus*, modo quod hic poſterior *Cæſarem Conſulem II.* falſo prodat.

Iterum Reipublicæ Conſtituendæ N. 24. jam actum eſt, quo B. L. ablegamus, ne cramben toties coctam eidem apponamus. Profert & hoc Caput *H. Goltzius* Tab. II. N. 24. in Auguſto.

NUM. 31.

CAESAR DIVI JULI Filius. Caput Auguſti juvenile nudum, lævam verſus.

Uti ſupra N. 4. & in pluribus ſequentibus *DIVI Filius* ob adoptionem impetratam nominari, ſcribi, obſignarique in nummis volebat; ita in hoc & ſequentibus, *majoris* impetrandæ *autoritatis* ergo, & unicuique oſtendendi, quis *magnus iſte* ſit *Divus*, & qui jam vivens ſupra mortalitatem collocari voluit, additum legimus: *DIVI JULI Filius.* Vide & hoc Caput apud *H. Goltzium* Tab. III. N. 25. in Auguſto.

NUM. 32.

DIVI FIlius. Caput Auguſti nudum crinibus incomptis, paulloque barbatum, ante faciem verò aſtrum.

DIVI Filius voluit appellari, quaſi καθ' ἐξοχὴν, & *unius ſuper æthera noti*; & quo *Divi* hujus *origo* conſtet clarius, *aſtrum* addidit, ſive in memoriam *originis à Venere*, uti ſupra in *Cæſare*, ſæpius notandum, ſive *animæ Julii*, inter aſtra receptæ, & nunc poſt mortem in cœlo conſpicuæ, de quo conſule, ſi placet, *Cæſarem* T. I. n. 5. & T. II. n. 51. 56. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. De *incomptis* ejusdem crinibus, moris indice, *barbaque* vix *ſatis raſa*, *luctus*, ob mortem *Patris* adoptantis, ſigno, ad N. 1. ſupra dictum eſt. Inſpice hoc *Caput* apud *H. Goltzium* Tab. III. N. 26, in Auguſto.

NUM. 33.

IMPerator CAESAR DIVI JULI Filius. Caput Auguſti nudum dextram verſus, paullo barbatum.

De nomine *Imperatoris*, quod nunc *prænominis* loco exhibet N. 24; *Cæſaris* verò *Divi Julii filii* N. 4. & 31. egimus. Offendet & hoc B. L. Caput apud *H. Goltziun* Tab. III. N. 27. in Auguſto.

NUM. 34.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΚΑΙΣΑΡ ΘΕΙΟΥ ΥΙΟΣ, *IMPERATOR CAESAR DIVI FILIUS. Caput Auguſti nudum & juvenile, lævam verſus.*

Studioſe *Græcas Provincias* Romanas in *efferendo Auguſto* & tribuendis *Dignitatis ſummæ characteribus*, propalandisque ejusque tum *adoptione*, tum *ſummo* in hoc mundo *imperio* fuiſſe imitatos, ex his & ſequentibus Capitibus diſpaleſcit. De impreſſis *nominibus* N. 4. 24. poſſunt conſuli. Occurrit & hoc Caput apud *H. Goltzium* T. III. N. 28. in Auguſto.

NUM. 35.

ΚΑΙΣΑΡ ΘΕΟΥ ΥΙΟΣ. *CAESAR DIVI FILIUS. Caput Auguſti juvenile nudum, lævam verſus.*

Græce heic legimus Titulum, quem ſupra *Latinum* N. 4. jam conſpeximus, quo propterea B. L. ablegatum volumus, hoc indicio, *Græce loquentes populos* nequaquam *Romanis* in *Auguſto* extollendo cedere voluiſſe.

TABULA II.

EXHIBENS

CAPITA OCTAVII CÆSARIS AUGUSTI

CUM INSCRIPTIONIBUS LATINIS PAUCISQUE GRAECIS SEQUENTIUM IMPERII ANNORUM.

NUM. 36.

CAESAR DIVI Filius. Caput Auguſti juvenile, nudum & imberbe, lævam verſus.

De hac *Capitis perigraphe* conſulat B. L. Tabulam I. N. 4. ubi *eandem* offendet. Siſtit hoc Caput quoque *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. III. N. 31. & in Faſtis Romanorum p. 184.

NUM. 37.

CAESAR DIVI Filius. Caput Auguſti juvenile, nudum & imberbe, dextram verſus.

Hoc *poſitu* ſaltem differt à præcedente N. 36. quod vide. Offendes & hoc Caput apud *H. Goltzium* Tab. III. N. 33. in Auguſto.

NUM. 38.

DIVI JULI Filius. Caput Auguſti nudum, juvenile & imberbe, lævam verſus.

Vide, quæ ad Tab. I. N. 4. & 31. jam attulimus. Occurrit hoc Caput quoque apud *H. Goltzium* in Auguſto Tab. III. N. 34. ſed *literis* aliter plane circa Caput diſpoſitis, nos nummos ſequuti ipſos ſumus.

NUM. 39.

IMPerator DIVI Filius. Caput Auguſti nudum, juvenile & imberbe, dextram verſus.

De *Imperatoris* & *Divi Filii* Titulo conſulendi ſunt Numeri 4. & 24. Tabulæ I. Vide hoc Caput quoque apud *H. Goltzium* T. III. N. 36. in Auguſto.

NUM. 30.

ΚΑΙΣΑΡ ΘΕΟΥ ΥΙΟΣ. (*CAESAR DIVI FILIUS.*) *Caput Auguſti nudum, juvenile & imberbe, lævam verſus.*

Ex hoc videmus, quod dum indifferenter vocari voluit *Imperator Divi Filius*, & *Cæſar Divi Filius*, hæc *dignitatis* & *Familiæ* nomina *ipſi* valuiſſe *idem*. Si quidem rectè ex mente *Dionis*, Libro LIII. p. 509 : τῦ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ἥτε ἓ Αὐγύστε πρόσρησις δύναμιν μὲν ἐδεμίαν αὐτοῖς οἰκείαν προστίθησι. δηλοῖ δὲ ἄλλως τὸ μὲν, ἥ ἓ γένες σφῶν διαδοχήν, τὸ δὲ, ἥ ἓ ἀξιώμαΘ λαμπρότητα, *Cæſaris & Auguſti vocabula, nihil eis* (Imperatoribus) *quidem ea potentiæ adjiciunt peculiaris, ſed alterum ſucceſſionem ſtirpis, alterum ſplendorem dignitatis ſignificat.*

NUM. 31.

IMPerator DIVI JULI Filius. Caput Auguſti juvenile & galeatum, lævam verſus.

Eadem eſt *perigraphe*, quam N. 39. jam vidimus, modo quod *Caput ejus galea* ornatum *primum* heic compareat, quam non niſi *belli*, adverſus *Parricidas*, aut *Antonium*, declarati exiſtimamus indicem. Nam uſitatiſſimum contra *capitis ictum* fuiſſe inſtrumentum bellicum, vel ex *Caligulæ* Cap. XLVI. apud *Suetonium* patet, quippe qui imperaverat, ut milites *galeas* ſuas conchis replerent. Fiebant verò ex *ferarum pellibus*, *ferro* & *ære*, easque deſcribit *Polybius* VI. 20 : Προστιθέασι δὲ καὶ λίνῳ πελτοφαλάκῳ : πρὸς δὲ καὶ λυκείαν, ἢ τι τῶν τοιούτων ὀνόματος, σκέπης ἅμα καὶ σημείου χάριν : ἵνα τοῖς κατὰ μέρΘ ἡγεμόσι προκινδυνεύουσιν ἐρρωμένως, καὶ μὴ διάδηλοι γίνωνται, *Inſuper adornatur vili capitis tegumento:*

cui

cui lupina interdum, aut aliquid ejusmodi imponitur, simul TUTELAE causa, & indicii: ut in obeundis fortiter, sociusve præliis, dignosci ab Ordinum queant ductoribus. Confer de iisdem, si plura lubeat, *Stewechium* in Veget. I. 20. *Lipsii* militiam Romanam III. 1. *Lazii* Comment. R. R. VIII. 16. Vide idem Caput apud *H. Goltzium* Tab. III. N. 29. in Augusto.

NUM. 42.

IMPerator. Caput Augusti juvenile galeâque ornatum, lævam versus.

Vix commodior *titulus* Capiti huic *Augusti galeato* imprimi poterat, quam *IMPeratoris*, quippe *Imperatoris* præcipuè est, *Legiones* galeâ cristâque ornato capite anteire, ut *exemplum* exinde *fortitudinis* capiant. Offendes idem Caput apud *H. Goltzium* Tab. III. N. 32. in Augusto.

NUM. 43.

IMPerator CAESAR. Caput Augusti juvenile, nudumque, lævam versus, ante lituus.

Summos licet & in *bello* & *domi* dignitatis gradus impressa indicent elogia; *sacrorum* tamen & *directionem curamque* negligere noluit, ostendendo in nummis *lituum*, *Auguris* consuetum instrumentum, de quo multi supra fuimus in *Cæsare* Tab. I. N. 6. Idem Caput obvium habebis apud *H. Goltzium* Tab. V. N. 49. *A. Rubenium* in Croyjaci Ducis Nummis Tab. XI. N. 13. *Jacobum Bæum* Tab. XI. N. 13.

NUM. 44.

KAIΣAP. (*CAESAR*) *Caput Augusti nudum lævam versus, ante lituus.*

Lituus sicuti in *sacris curam* (*Augurem* designans) denotat; ita *CAESaris* inscriptum nomen summam in *politicis*, per adoptionem, potestatem infert.

NUM. 45.

IMPerator CAESAR. Caput Augusti juvenile nudumque lævam versus.

Eos, quos supra cum aliis conjunctos vidimus titulos, hic veluti *summos*, & reliquos *omnes* sub se *comprehendentes*, nunc seorsim intuemur. Offendimus & hoc Caput apud *H. Goltzium* Tab. V. N. 55.

NUM. 46.

IMPerator CAESAR. Caput Augusti juvenile nudumque lævam versus.

Repete quæ ad *eandem Inscriptionem* Numero præcedenti jam diximus. Vide hoc quoque Caput apud *H. Goltzium* Tab. II. N. 54. in Augusto.

NUM. 47.

Senatus PopulusQue Romanus IMPeratori CAESARI. Caput Augusti juvenile nudumque, lævam versus.

Quæ antea, veluti *suo jussu*, impressa contemplati sumus *elogia*, ea *speciali Senatus Populi Consulto* obsignata nunc legimus, & quidem in *Casu Dativo*, quo ipsi, uti *IMPERATORI & CAESARI*, plenam in *bello* & in *civilibus potestatem* ambabus veluti largiuntur manibus, cujus aliquoties testis est *Dio*, & imprimis Lib. XLVI. p. 316: *Antonio victo, non Hirtius tantum, sed Pansa quoque, qui adversum prælium fecerat, & CAESAR, qui pugnæ non interfuerat, à militibus SENATUQUE IMPERATORES nominati sunt.* En quam quadret nummus noster? *Senatus Populusque Romanus IMPeratori CAESARI* inscriptus. Obviat nobis quoque hoc Caput apud *H. Goltzium.* Tab. V. N. 52. in Augusto.

NUM. 48.

IMPerator CAESAR DIVI Filius. Caput Augusti juvenile nudumque, dexteram versus, ante lituus.

Nunc *conjuncta* denuò offendimus *elogia*, cum, *Auguris* indice, *lituo*, quæ in præcedentibus non semel jam habuimus obvia. Suppeditat nobis quoque hoc Caput *H. Goltzius* Tab. V. N. 51. in Augusto, & in *Fastis Roman.* p. 203.

NUM. 49.

KAIΣAP. (*CAESAR.*) *Caput Augusti juvenile & nudum, lævam versus.*

Vide, quæ ad N. 44. ubi idem occurrit *elogium*, jam diximus; modo ibidem *positus Capitis* sit *diversus*, & *lituus* heic *absit.*

NUM. 50.

KAIΣAP. (*CAESAR.*) *Caput Augusti juvenile nudumque, dexteram versus.*

Solum hoc nomen, *hæreditario jure*, impressit, quasi hoc *unum* ad *conciliandos sibi bonos amicos*, & *terrendos hostes* sufficeret.

NUM. 51.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΚΑΙΣΑΡ. (*IMPERATOR CAESAR.*) *Caput Augusti juvenile nudumque, lævam versus.*

Romanos exactè sequuti sunt *Græce loquentes populi*; quippe quorum *eundem* jam *titulum* supra

pra N. 46. jam vidimus. Siſtit nobis quoque hoc Caput *H. Goltzius* Tab. V. N. 56. in Auguſto.

NUM. 52.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΚΑΙΣΑΡΟΣ. (*IMPERATORIS CAESARIS.*) *Caput Auguſti nudum & juvenile, lævam verſus.*

Titulus, quem Numero antecedenti in *Nominativo* legimus, nunc in *Caſu* occurrit *Genitivo*, pro cujusvis *imprimentis*, aut *Senatus*, aut *Provinciæ*, lubitu. Offert quoque nobis hoc Caput *H. Goltzius* Tab. V. N. 53. in Auguſto.

NUM. 53.

IMPerator CAESAR. Caput Auguſti juvenile nudumque, lævam verſus.

Titulum *eundem* ſupra N. 43. & 46. leges, *poſitus* ſaltem ejusdem heic *circa Caput* diſcrepat. Alias ſiſtit hunc nummum *H. Goltzius* in Aug. Tab. V. N. 57.

NUM. 54.

IMPerator CAESAR. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Vocum harundem *poſitus* circa *Caput* à præcedente ſaltem eſt differens, cætera eadem. Obvium habemus hunc nummum apud *H. Goltzium* Tab. V. N. 58. in Auguſto.

NUM. 55.

IMPerator CAESAR. Caput Auguſti juvenile nudumque dexteram verſus.

Et *Caput* & *voces* alio à præcedentibus N. 53. & 54. gaudent *ſitu* ac *poſitu*, cætera adfuere. Offendimus alias hunc nummum apud *H. Goltzium* Tab. 5. N. 60. in Auguſto.

NUM. 56.

IMPERATOR CAESAR DIVI Filius PONTifex IMPerator TERtium COnSul ITERum & TERtium DESignatus. Caput Auguſti nudum lævam verſus.

Titulus *IMPeratoris* N. 24; *CAESARis DIVI Filii* N. 4; *PONTificis* N. 17; *COnSulis Tertium* N. 23. jam adfuit. Hac vice curatius expendendi reſtant: *IMPeratoris Tertium* & *Conſulis Iterum & Tertium deſignati.* Vidimus verò *Auguſtum* ſupra Tab. I. N. 12. *Imperatorem Primum*, nempe ex bello *Mutinenſi*, devicto Antonio; dehinc Tab. I. N. 24. *Imperatorem iterum*, ſive *ſecundum*; nunc *Imperator Tertium* audit, ſcilicet *Pompejo*, *per Agrippam*, *Legatum*, devicto, & in fugam conjecto, Anno videlicet V. C. DCCXVIII. A. N. C. XXXV. *Conſulibus L. Gellio Poblicola*, & *M. Coccejo Nerva*, ex quo tempore & *Lepidum* coëgit, *III. Viratu* ſuo ſe abdicare; ipſe vero *Sicilia* & *Africa* potitus eſt, ſequentibus annis, hoc titulo uſus. Anno vero $\frac{721}{22}$. *Iterum Conſul, Tertium* deſignatus fuit. De *Tertio Conſulatu*, quem cum *M. Valerio Meſſala Corvino*, M. F. geſſit, *Dio* Libro L. p. 424. Μετὰ δὲ ταῦτα ἦσαν μὲν ὑπατοι ἐς τὸ ἐχόμενον ἔτος ὅ, τε Καῖσαρ καὶ ὁ Ἀντώνιος· πεπαυμένοι τότε, ὅτε ἐς τὰ ὄπλα ἔτη τὰς ἀρχὰς ἑπτὰ πρὸ καιροῦ ἐσχήκεσαν, καὶ τότε τελευταῖον ἐκεῖνον ἦν· παραλυθέντος δὲ τοῦ Ἀντωνίου, ὥσπερ εἶπον, ὁ Μεσσαλᾶς Οὐαλέριος ὁ προγεγραφεὶς ὑπὸ τοῦ αὐτῶν, ὑπάτευσε μετὰ τοῦ Καίσαρος, *Anno ſequenti, quum eſſent Conſules ad eum deſignati Cæſar & Antonius, idque jam olim quum in octo continuos (ex quibus hic ultimus erat) annos Magiſtratus ordinaſſent: Antonio depoſito, ſicuti à me demonſtratum eſt, Valerius Meſſala, quondam ab his proſcriptus, cum Cæſare Conſul fuit.* Suetonius de hoc tertio ſuo Conſulatu Cap. 26. ita: *Secundum Conſulatum poſt novem annos, TERTIUM ANNO INTERJECTO GESSIT.* Cumque ergo *ſecundum* cum *L. Volcatio Tullo geſſerit* A. V. C. $\left(\frac{720}{21}\right)$ DCCXX. ut *Pighius* Annal. III. p. 497. vult, hunc geſſiſſe DCCXXII. $\left(\frac{722}{23}\right)$ oportet. *Dio* verò in annum DCCXXIII. id refert l. c. & p. 418. Suppeditat & hoc Caput *H. Goltzius* in Auguſto Tab. VI. N. 61, & in Faſtis Roman. p. 197.

NUM. 57.

CAESAR DIVI Filius AUGUR PONTifex IMPerator QUARtum COnSul TERtium. Caput Auguſti juvenile nudum, lævam verſus.

De titulo *CÆSARIS DIVI FILII* jam ſatis ad Tab. I. N. 4; de *Auguris* N. 21. ibidem; *Pontificis* N. 17; *Conſulis Tertium*, cum *M. Valerio Meſſalla Corvino* N. 29. & 56. dictum. Reſtat *IMPERATORIS QUARTUM* ſaltem *axioma*, quod heic *prima vice* nobis obviat. Impetravit verò hoc ipſum, ſi temporis rationem inimus, Anno $\frac{22}{723}$ *devicto* IV. Non. Septembr. ad *Actium Marco Antonio*, quoque factum fuit, ut ex illo tempore *Rempublicam teneret ſolus*, de quo legendus *Dio* p. 426. & 449. Siſtit & hunc nummum *H. Goltzius* Tab. VI. N. 62, & in *Faſtis Roman.* p. 200.

NUM. 58.

CAESAR DIVI Filius IMPerator V. (QUINTUM) COnSul IIII. (QUARTUM) Caput Auguſti nudum, dexteram verſus.

De titulo *CAESARIS DIVI Filii* adi Tabulam I. N. 4. Sed *Imperatoris Quintum*, & *Conſulis Quartum* elogium prima vice heic offendimus. Si verò tempus recte computamus, clarum erit, *iſtud honoris* ipſi obtigiſſe Anno V. C. DCCXXIV. $\left(\frac{723}{24}\right)$ A. C. N. XXIX. Et quidem, quod *primum*

mum attinet, factum id est prope Alexandriam, devicto *Marco Antonio*, *eoque* cum *Cleopatra*, illo *ferro*, hac admota *aspide* ad mortem compulsa, ac exinde *toto Ægypti Regno* in Provinciam redacto. *Alterum* (*Consulatum* nempe *Quartum*) quod concernit, eundem cepisse videtur, ut *ultimam manum bellis civilibus* imponeret, quod &, uti audivimus, præstitit, *eodemque* ipsi, uti conjunctio titulorum in Capite nostro docet, contigit *anno*, nempe DCCXXIV. $(\frac{723}{24})$ Collegam nactus *Marcum Licinium Crassum*, M F. (Ita enim *Suetonius* C. 26:) *Augustus SECUNDUM CONSULATUM post IX. annos; TERTIUM, anno interjecto, gessit: SEQUENTES USQUE AD UNDECIMUM CONTINUAVIT.* Deinde & ipse notavit, ubi illum gesserit, scribens: *Nec omnes ROMAE* (20) (Consulatus) *sed QUARTUM CONSULATUM IN ASIA iniit.* Et *Dio* Libro LI. p. 445: Καὶ διὰ τοῦτο Ἀντώνιον μὲν ἄλλοις ἀναζητῆσαι προσέταξεν, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Ἰταλίαν ἠπείχθη, μεσοῦντος ἤδη χειμῶνος, ἐν ᾧ τὸ τέταρτον μετὰ Μάρκου Κράσσου ἦρχεν ἔτος ἤδη, καίπερ τά τε τοῦ Σέξτου καὶ τὰ τοῦ Ἀντωνίου πράξας, τότε μηδὲ στρατηγήσας σὺν ὑπάτοις ἔσειν αὖτις, *aliis ad investigandum Antonium constitutis, in Italiam properavit media hieme, SE QUARTUM, & M. CRASSO (hunc enim Collegam habebat, quamquam & Pompejanas & Antonianas prius partes secutum, nec Prætura functum) CONSULIBUS.* Communicat alias quoque hoc Caput nobis *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. VI. N. 63. & in *Fastis Roman.* p. 200.

NUM. 59.

IMPeratori CAESARI DIVI Filio COnSuli V, (Quintum) IMPeratori VI. (Sextum) Senatus PopulusQue Romanus. Caput Augusti nudum, lævam versus.

De axiomate *Imperatoris* consule Tab. I. N. 24; *Cæsaris, Divi Filii* Tab. I. N. 4. Jam verò attendas, à *Senatu Populoque Romano Consulem Quintum* in hoc Capitis perigraphe, itemque *Imperatorem Sextum* fuisse obsignatum. De *Consulatu quinto* sequenti numero cum denuò occurrat, agemus pluribus. De titulo *Imperatoris* VI. constat, illum, *devictis Treviris, Germanis, Morinis* & *Suevis*, qui sæpius Rhenum transierant, de quibus aliquoties *triumphaverat*, (27) accepisse, uti infra quoque N. 64. audiemus. Sistit hoc Caput quoque *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. VI. N. 64. & *in Fastis Roman.* p. 201.

NUM. 60.

CAESARI DIVI Filio COnSuli V. (Quintum) IMPeratori VII. (Septimum) Caput Augusti nudum, lævam versus.

Cæsarem Divi Filium jam Tab. I. N. 4. obsignatum deprehendimus. Restat solum *Consulis Quintum* elogium, quod alterâ nunc vice nobis hoc Caput suppeditat. Est verò ea dignitas, quam à *quarta* ad *undecimam* una serie continuavit, de qua *Suetonius* Cap. 26: *Secundum Consulatum post IX. annos; Tertium, anno interjecto, gessit: SEQUENTES* (in quibus & Vtus) *USQUE AD UNDECIMUM CONTINUAVIT.* Porro eundem gessit annuum, uti nobis autor est *Dio* Lib. LI. p. 458: ἐκεῖνο μὲν οὖν καὶ τοῦτο πᾶν τὸ ἔτος, ὥσπερ καὶ τὰ δύο τὰ πρότερα, ὑπάτευσε, *Cæsare toto hoc anno, sicuti & priori biennio, CONSULATUM obtinente.* Præterea & illum non *domi* iniit, sed in *Samo*, Insula, de quo iterum *Suetonius* ibidem: *Nec omnes Romæ, sed - - QUINTUM IN INSULA SAMO iniit.* Obtigitque hæc ipsi *secundum Dionem & Orosium* Anno DCCXXV, $(\frac{724}{25})$ Collegam tunc nactus est (28) *Sextum Apulejum, Sexti Filium, Sex. N.* quod nobis prodit *Dio* Libro LI. p. 457: ὑπατεύοντος δὲ αὐτοῦ τὸ πέμπτον μετὰ Σέξτου Ἀπουλήϊου, τά τε πραχθέντα, ὑφ' αὐτοῦ πάντα ἐν αὐτῇ τῇ Ἰανουαρίᾳ νουμηνίᾳ ὅρκοις ἐβεβαιώσαντο, *Cæsare V, Sexto Apulejo Coss. juramento omnia ejus acta confirmata sunt, ipsis Kalendis Januariis* &c. Hoc ipso suo *Consulatu quinto*, confecto bello *Alexandrino* & rebus in *Ægypto* constitutis, per *Asiam* & *Græciam* reversus est, cui *advenienti Senatus* multos inusitatosque *honores* decrevit, nempe *Tribuniciam potestatem, quam diu viveret*, ut ejus *acta omnia* Kalendis Januariis, ineuntibus novis Consulibus, *quotannis juramento confirmarentur*, ut in *votis publicis* & *privatis* pro ejus *salute libaretur, vota* seorsim pro eodem *conciperentur, Pater Patriæ* vocaretur, *sacerdotum numerum* ex arbitrio suo *augeret, Janum clauderet*, ut *tribus Julia* ab eo *denominaretur, corona* & *habitu triumphali* in solennibus uteretur, *currus ipsi statueretur in foro.* Eodem & *tres curules triumphos continuo triduo duxit, Dalmaticum, Actiacum vel Macedonicum, & Alexandrinum. Victoriæ statuam* in Senatu reposuit, & dedicavit, *Cleopatræ statuam* auream in *Veneris* templo posuit, *Ludos in* Consecratione *Ædis Juliæ* magnificentissimos, *Trojæque ludum* edidit. Hinc *Pighii* temporibus basis marmoreæ pars effossa hac cum inscriptione.

SENATUS. POPULUSQ. ROMANUS.
IMP. CAESARI DIVI. JULI. F. COS. QUINCT.
COS. DESIG. SEX. IMP. SEPT.
REPUBLICA CONSERVATA.

In qua eundem *Consulatum V. Imperatorisque axioma septimum* illi collatum, conjunctum pariter observes, uti circa Caput nostrum legitur. Ut adeo ipsum hoc Consulatu & anno *solum rerum potitum, sublato* nempe *Antonio*, cognoscamus. De Titulo *Imperatoris VII.* præcedenti Numero jam dictum est. Exhibet quoque hoc Caput *H. Goltzius* in Aug. Tab. VI. N. 66. & in Fastis Roman. p. 202.

NUM.

(16) *Sacrum* siquidem *Consulare* in *Capitolio* peragere debebant: hinc Senatus & *Flaminium* increpat apud *Livium* XXI. 63. *quod contra Majestatem Imperii Arimini potius, quam Romæ, magistratum inierit.*

(27) Sic enim *Dio* Libro LI. p. 457: *Erant quidem tum in armis Treviri, Germanis sibi adjunctis, & Cantabri, Vaccæi, Asturesque; verum hos Statilius Taurus, illos Nonius Gallus domuit.* Et p. 459: *Nam C. Carina Morinos, aliosque eorum rebellionis socios domuerat, Suevosque Rhenum magno numero transgressos profligaverat; itaque & ipse triumphum duxit Cæsar: quoniam victoria ad summæ rei præfectum IMPERATOREM referri solebat.*

(28) Hos præterea hoc anno Consules memorant *Tabulæ Cass. Capuana & Tabulæ Græcæ, Orosius, L. VI. Marianus.*

NUM. 61.

IMPeratori CAESARI DIVI Filio COnSuli V. (*Quintum*) *Patri Patriæ IMPeratori VII.* (*Septimum*) *Senatus Populusque Romanus. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.*

De *Titulo Imperatoris* conſule N. 24. Tab. I; *Cæſaris, Divi Filii*, N. 4; *Conſulis V.* N. 60. *Imperatoris VII.* N. 59. Solum *Patris Patriæ* axioma, quod ſolenniori quaſi ceremonia, una mente voceque, *Senatus Populusque Romanus* heic ipſi defert, nobis heic ſupereſt expendendum. Hoc, quaſi hoc noſtro numiſmate inſpecto, tradere videtur *Suetonius*, C. 58: ſcribens: *PATRIS PATRIÆ cognomen UNIVERSI* (*Senatus Populus Que Romanus*) *repentino, maximoque CONSENSU DETULERUNT EI. Prima PLEBS legatione Antium miſſa: dein, quia non recipiebat, INEUNTI ROMÆ ſpectacula frequens, & laureata; mox in CURIA SENATUS: neque decreto, neque acclamatione, ſed per Valerium Meſſalam, ID MANDANTIBUS CUNCTIS: Quod bonum*, inquit, *fauſtumque ſit tibi, domuique tuæ, CÆSAR AUGUSTE: (ſic enim nos perpetuam felicitatem Reipublicæ, & læta huic precari exiſtimamus) SENATUS TE CONSENTIENS CUM POPULO ROMAMO CONSALUTAT PATRIÆ PATREM. Cui lacrymans reſpondit Auguſtus, his verbis: (ipſa enim ſicut Meſſalæ poſui) Compos factus votorum meorum, Patres Conſcripti, quid habeo aliud Deos immortales precari, quam ut hunc CONSENSUM VESTRUM ad ultimum vitæ finem mihi perferre liceat?* Univerſum hunc *Ordinum* in deferendo hoc *Auguſto Cæſari* axiomate *conſenſum* & *Ovidius* Faſtor. II. 127. deprædicat:

Sancte, PATER PATRIÆ, tibi plebs, tibi curia nomen
Hoc dedit; hoc dedimus nos tibi nomen Eques.

Sed de *re ipſa* nunc ſatis certi, *tempus* vero *delationis* adhuc curatius ſcrutaturi, deprehendimus equidem *diem certam*, ſed *annum* adhuc *ambiguum*. Et ut de *die* agamus prius, eam nobis communicat iterum *Ovidius* Faſt. II. 121:

Dum canimus ſacras alterno pectine Nonas.

Ex quo patet, *Nonis Februarii* detuliſſe ipſi hunc honorem, ſic quoque cenſente *Caſaubono*. De *anno* major omnino reſtat controverſia. Per *Valerium Meſſalam* oblatum ſcribit *Suetonius* l. c. Refert hujus Conſulatum *Steph. Vinand. Pighius* Annal. III. p. 534. ad A. V. C. DCCLVII. quippe quo & *L. Valerius Meſſalla, Potiti filius*, & *Cn. Cornelius Cinna Magnus L. F. L. N.* Conſules exſtiterunt, ſecundum *Dionis* indicem, *Caſſiodorum* & *Marianum*, (29) nempe poſt *decimum tertium* & *ultimum* ejus *Conſulatum*. *Caſaubonus* quoque ad annum DCCLVIII. id refert, additque: *Id ſi certum, qui conſtare poterit fides vetuſtiſſimæ Inſcriptioni, quæ Seduni in Valleſia hodieque viſitur, ad majorem ſummi templi portam:*

P. CAESARI DIVI I.
UGUSTO COS. XI.
RIBUNICIA POTESTATE XV.
PATRI PATRIAE.
TIFICI MAXIMO
* AS SEDUNORUM
** PATRONO.

Pergit verò: *Sed puto, numeros in hac Inſcriptione eſſe corruptos, & ex fide hiſtoriæ emendandos: nam malè ſuppleverunt viri docti, prorſusque in Auctario in veterum Inſcriptionum corrupte hoc egregium vetuſtatis monumentum eſt deſcriptum: non enim minus falſum, fuiſſe Auguſtum Pontificem Maximum undecimo ſuo Conſulatu, quam fuiſſe tum Patrem Patriæ ſalutatum, quare ita potius emendandum:*

IMP. CAESARI. DIVI. JULI. F.
AUGUSTO. COS. XIII.
TRIBUNICIA. POTESTATE. XXVIII.
PATRI PATRIAE.
PONTIFICI. MAXIMO.
CIVITAS. SEDUNORUM.
* PATRONO.

Addit: *Scio, extare lapides, qui vulgatam iſtius ſculpturam firmare videantur: ſed plus apud me hiſtoricorum in veritate valet conſenſus, quam paucorum lapidum in errore συνηθείας.* Tangit & hanc Controverſiam Clariſſimus *Jacobus Perizonius* in Animadverſionibus ſuis hiſtoricis Cap. VII. p. 313. ubi eandem hoc modo decidere adnititur, ſcribens: „ Onuphrius „ in Faſtis, Wolffgangus Lazius in Commentario „ vetuſtorum Numiſmatum, Caſaubonus ad Sue„ tonii Auguſtum & Rupertus ad Reineſium Epiſt. „ XXVIII. ad Conſules Valerium Meſſalam & Corn. „ Cinnam referunt, qui Annus eſt ab V. C. 758. At „ Goltzius jam annis XXXIII. ante, quando Augu„ ſtus ipſe Conſul V. fuit, id factum, probare „ ex nummis contendit. *Verba* H. Goltzii *in ſuis „ ad aliquot* Faſtorum *locos Animadverſionibus p.* „ 286. *ſtatim adſcribimus:* Onuphrius in ſuis ad „ Faſtos Commentationibus ſcribit, Auguſtum „ anno demum DCCLVII. L. Valerio Meſſalla, „ Cn. Cornelio Cinna, Coſſ. poſt tertium deci„ mum & ultimum Conſulatum Patrem Patriæ „ appellatum: idque nulla auctoritate. Nam „ quod Suetonium & Ovidium in Faſtis hujus ſen„ tentiæ auctores facit, ex hoc quidem illud tan„ tum intelligi poteſt, Nonis Februarii, aut ſub „ Nonas honorem illum Cæſari à Senatu Populo„ que Romano & Equeſtri Ordine delatum: ex „ illo verò mandantibus cunctis per Valerium „ Meſſallam, ſed non CONSULEM, uti Onu„ phrius credidiſſe videtur, ideoque illo anno „ primùm delatum fuiſſe, quo L. Valerius Meſ„ ſalla cum Cornelio Cinna Cos. fuit. Sed huic „ Onuphrii ſententiæ nummi antiqui, iique quam „ plurimi refragantur, qui à tertio decimo Cæſa„ ris Conſulatu ad quintum uſque, per ſingulos „ ferè non ſolum Conſulatuum, ſed & Tribuni„ ciæ Poteſtatis annos, in hiſce Faſtis ſpectantur, „ in quibus omnibus inter ceteros titulos nomen „ Patris Patriæ adſcriptum legitur, è quibus ſuffecerit

(29) *Tabulæ Græcæ* Magnum & Valerium; *Ciſpiniani* autem Magnum & Voluſum habent; *Faſti Conſulares Anonymi* è Codice MSto Bibliothecæ Cæſareæ per *Henricum Norisium* editi, Catulum & Saturninum, & in ſequenti anno 758. ſupra dictos nominant Conſules.

„ fecerit heic tria, aut quatuor, adſcripſiſſe, & „ primum quidem ad XII. Cæſaris Conſulatum *fol.* „ 219. ſic in Nummo legimus: *IMP. CAESAR* „ *DIVI F. AUGUSTUS COS. XII. P. P. Item* „ *fol.* 210: *IMP. CAESARI AUGUSTO TRI-* „ *BUN. POT. VIII. IMP. IX. COS. XI.* „ *PATRI PATRIAE S. P. Q. R. item fol,* 205: „ *CAESAR DIVI F. AUGUSTUS COS. VIII.* „ *P. P. IMP. VII.* Denique fol. 202. ad trium- „ phum ipſius ex Ægypto: *IMP. CAESARI DI-* „ *VI F. COS. V. P. P. IMP. VII. S. P. Q. R.* „ (*Atque hoc ipſum eſt Caput, quod ſub manibus ha-* „ *bemus*). Quare cum vel à quinto Conſulatu eo „ titulo uſum conſtet, ſed NEC MATURIUS, „ adſcripſimus hic in tabella, quinto ipſius Con- „ ſulatui ſubjecta, in illo honore Patrem Patriæ „ appellatum, idque eo lubentius, quod antiqua „ Inſcriptio baſis ſtatuæ, ut videtur, equeſtris „ (oblonga eſt enim) teſtatur, in eo Conſulatu „ Rempublicam ab ipſo conſervatam, aut propter „ Rempublicam ab ipſo jam tùm antea conſer- „ vatam, ſtatuam, aut alium aliquem honorem „ decretum ipſi fuiſſe, quod ipſum à nobis in „ Tabella additum, quod ob hoc veriſimile ſit, „ inter alios honores Patrem Patriæ appellatum. „ Ipſa autem Inſcriptio ſic habet:

„ SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS
„ IMP. CAESARI. DIVI IVLI F. COS. QVINCT.
„ COS. DESIGN. SEX. IMP. SEPT.
„ REPVBLICA CONSERVATA.

„ Statuam autem equeſtrem ipſi Quincto Con- „ ſulatu decretam arguit nummus, qui ad quin- „ ctum ejus Conſulatum expreſſus cernitur, in cu- „ jus parte averſa eſt iſtiusmodi ſtatua, protenſa „ dextra, quem in ſtatuis habitum geſtumque *Pa-* „ *cificatoris* appellant, ipſaque nummi Inſcriptio „ haud multum ab Inſcriptione baſeos differt, & „ ſic habet: *IMP. CAESARI DIVI F. COS.* „ *COS. V. IMP. VI. S. P. Q. R.* *Huc usque* „ Goltzius." *Pergit nunc* Perizonius *p.* 313: "Sen- „ tentiæ Goltzii refragrari exiſtimat Rupertus frag- „ mentum Calendarii apud Gruterum p. 136. „ Quod, quia noſtra cura atque interpretatione in- „ diget, dignum eſt, ut hic (*ex Gruteri Inſciptio-* „ *nibus p.* 136.) exhibeatur integrum: *NON. N.* „ *CONCORDIAE. IN. ARC. FERIAE. EX.* „ *S. C. QUOD. EX. S. C. QUOD. EO. DIE.* „ *IMPERATOR. CAESAR. AUGUSTUS. PON-* „ *TIFEX. MAXIMUS. TRIB. POTEST. XXI.* „ *XIII. A. SENATU. POPULO. QUE. RO-* „ *MANO. PATER. PATRIAE. APPELLA-* „ *TVS.* Pro Onuphrio ſtare hoc fragmentum, „ ait Rupertus p. 133. haud dubiè, quia ex eo „ liquere, ſentit, Auguſtum Patrem Patriæ demum „ appellatum, quum jam Conſul XIII. eſſet, vel „ fuiſſet. Sed ad evadendam hanc objectionem, „ eâdem ratione, qua ſæpius jam fuimus uſi, re- „ ſponderi pro Goltzio poſſet, Auguſtum toties „ Conſulem jam fuiſſe, quum illud in Faſtis ad „ eum diem adſcriptum eſt, non quum primum „ Pater Patriæ appellatus fuit. Sed dici hæc qui- „ dem poſſent, ſpecioſe forſan, non tamen verè, „ ut mox patebit. Ceterum hoc fragmento ma- „ nifeſtius multo everti certum eſt illorum ſenten- „ tiam, qui initium iſtius appellationis in hoc Im- „ peratore rejiciunt in annum 758. quo anno il- „ le Tribuniciam poteſtatem non XXI. ſed XXIII. „ habuit: id quod animadvertiſſe debuiſſet Rupe- „ tus, qui iſto fragmento contra Goltzium pro „ Onuphrio pugnat. Nam Onuphrius, quem il- „ le iſto in errore una cum ceteris ſequitur, per- „ motus videtur, ut in annum L. Valerii Meſſa- „ læ Voluſi Conſulis, factum illud conferret, eo ſo- „ lo, quod Suetonius Cap. LVIII. dicit: Senatum „ per *Valerium Meſſalam*, mandantibus cunctis, „ Auguſtum Cæſarem ſalutâſſe *Patrem Patriæ*. At „ etiam annus 751. (*perperam excuſus eſt annus* „ 721.) ex eadem familia Conſulem habuit M. „ Valerium Meſſalam & eopte anno Auguſtus „ Tribuniciam poteſtatem XXI. cepit. Sed tamen „ non illo, verùm ſequente demum anno Conſu- „ latum XIII. geſſit. Nempe Conſulatus inibatur „ Kalendis Januariis, at Tribunicia Poteſtas à d. „ V. Kal. Julias, ideoque & ſuperioris anni extre- „ mo, & hujus initio, XXI. ea poteſtate prædi- „ tus fuit Auguſtus. Ergo ut ex illo fragmento „ Suetonium, & ex utroque rem ipſam illuſtre- „ mus, haud dubiè honeſtiſſima illa *Patris Patriæ* „ appellatio à Senatu collata fuit Auguſto initio „ anni 752. quo ipſe erat Tribuniciæ Poteſtatis „ XXI. Coſ. XIII. quod congruum fragmento. „ Eamque ad rem adhibuit Senatus *M. Valerium* „ *Meſſalam*, ſuperioris anni Conſulem, & præte- „ rea eo nomine *ferias eo die* quotannis conſtituit, „ Sacrum ut fieret *Concordiæ*, in templo, quod in *Ar-* „ *ce* habebat, quoniam res hæc geſta repentino ma- „ ximoque conſenſu, ut ait Suetonius, ſeu, ut Meſſala, „ *conſentiente Senatu cum populo Romano.* Cui pro- „ inde reſpondens Auguſtus precatur, ut hunc „ *conſenſum* illorum ad ultimum finem vitæ per- „ ferre ſibi liceat. Dixi initio anni hoc factum, „ quia numerus Tribuniciæ Poteſtatis id poſtula- „ bat, immo factum ipſis Nonis Februariis, ut „ patet ex Ovid. II. Faſt. ubi diſertè hunc diem „ ea de cauſa pulchris verſibus celebrat. Quid „ verò heic fragmentum? Rupertus ſanè cenſet, „ illud ab Ovidio diſſentire, quoniam non *Nonas* „ *Febr.* ſed *NON. N.* adſcriptas habeat, inter- „ pretatus illas literas, ut apparet, *Nonis Novem-* „ *bribus*. Abſurdè prorſus; quaſi ſingulis diebus „ Nomen, vel Notam menſis appingi in Faſtis „ opus eſſet, nec ſufficeret, ſi, ut fit, (vide In- „ ſcript. Gruteri p. 133. & 134.) primo die, ſeu „ Kalendis ipſis exprimeretur. N. itaque in hoc „ fragmento non Menſem *Novembrem*, ſed diem „ *Nefaſtum* denotat. Paulus ex Feſto: *Nefaſti* „ *dies N. litera notantur.* Atque ita ſolet in Kalen- „ dariis. Videſis eorum fragmenta apud Grute- „ rum, & inprimis elegantiſſimum illud Cardina- „ lis Maffei, in quo & Maji & Junii Nonis eadem „ litera adjicitur, immo ſingulis diebus vel C. qua „ *Comitialis*, vel F. qua *Faſtus*, vel N. qua *Ne-* „ *faſtus*, vel NP. qua non, ut ibidem p. 133. „ Gruterus exponit, *interciſus* ſeu *ater*, qui & ipſi „ ſunt diverſi inter ſe dies, ſed *Nefaſtus Parte*, „ vel potius *Principio.* Nam ut de his diebus ca- „ nit Ovidius I. Faſtorum:

Qui jam Faſtus erit, mane nefaſtus erat.

„ Vel denique EN, quo interciſus dies ſignifi- „ catur, qui mane & veſperi Nefaſtus, medio „ tempore Faſtus. Sunt autem in Menſe Februa- „ rio plerique dies Nefaſti, nullus omni parte „ Faſtus, & ipſæ Nonæ à purgationibus, quæ „ cauſa nominis, nefaſtorumque dierum huic menſi, „ propriè *Februatus dies*, teſte Varrone, V. de „ Ling. L. vocabantur, quoniam tunc Rex ſacro- „ rum Ferias menſtruas edicebat. Et ne quis pu- „ tet, à Nefaſto die abhorrere Ferias, ſciendum, „ eas ſæpiſſime, ut & ſacra ac Ludos iſtis diebus, „ qui per ſe nec atri nec religioſi ſunt, fieri. Sed, „ ut è diverticulo redeam, conſtituto jam non ſo-

„ lum

„ lum anno, sed & die, collabitur *Goltzii* quo-
„ que opinio, cui tamen etiam Suetonii locus,
„ quem nihil sibi obesse putat, vel maximè, mea
„ sententia, obest, eo quod illic Messala, cujus
„ *ipsa verba*, ut & Augusti respondentis, se retu-
„ lisse, profitetur Auctor, Imperatorem alloqui-
„ tur his verbis: *Cæsar Auguste.* Jam verò hunc
„ novo prorsus & inaudito antea *Augusti* cogno-
„ mine aliquandiu post quintum ejus Consulatum
„ ex SCto, in Munatii Planci sententiam facto,
„ honoratum fuisse, satis constat ex Dione &
„ Censorino, qui diserte non modo ad septimum
„ ejus Consulatum, sed & diem XVI. Kal. Febr.
„ ejus anni id refert. Quid ergo statuendum de
„ Nummis, quos Goltzius allegat, & qui Augu-
„ stum etiam ante XIII. Consulatum ad quintum
„ usque hoc *Patris patriæ* titulo insigniunt? Pu-
„ tat Rupertus Epistola XXXIV. p. 219. hos
„ nummos à posterioribus Imperatoribus restitu-
„ tos, id quod factum multis aliis, vetustate jam
„ penè abolitis; eosque solemnem hunc & usita-
„ tum Imperatoribus titulum de suo adjecisse etiam
„ illis Augusti Consulatibus, quibus nondum *Pater*
„ *Patriæ* appellatus fuerat. Convenientem sanè
„ nostræ de Cossi spoliis sententiæ. Nam & sic à
„ posteris in tam brevem nummorum Inscriptionem
„ collata fuissent, quæ minime congruebant in
„ unum tempus, atque adeo etiam inde appare-
„ ret clarissimè, non ita facile Historiarum fidem
„ ex hujusmudi titulis esse solicitandam. Sed ta-
„ men, ut simpliciter & verè loquar, nec contra
„ animi sententiam causæ, quam nunc ago, fa-
„ veam, non putem, ita se rem habere. Cur
„ enim non etiam ante quintum Consulatum illi
„ temporum vel negligentes vel imprudentes Re-
„ stitutores hanc *Patris Patriæ* ἐπίκλησιν Augusto
„ dedissent? Censeam potius, quum non solum
„ CAESAR, sed & CICERO hac appellatione
„ antea fuerit publicè ornatus, eos, qui nummis
„ his cudendis præfuerunt, PRIVATA ADU-
„ LATIONE, nimis profecto Romæ tunc usita-
„ ta, hoc HONORIS solummodo, non alicujus
„ POTESTATIS vocabulum addidisse Augusto,
„ cum jam solus rerum potiretur. Qua ratione
„ ego quidem semper lapidum & nummorum In-
„ scriptiones, si cum diserta & expressa Scripto-
„ rum auctoritate pugnare videntur, conciliandas
„ cum ea hujusmodi in rebus existimo, at alibi
„ pluribus ostendam. Multum me confirmat,
„ quod non ante, sed statim post victum & sub-
„ latum Antonium, Consulatu demum quinto Cæ-
„ saris Augusti, notæ istius cognomenti in num-
„ mis expressæ apparent. Et credibile est, post
„ eam Victoriam ante Consulatum XIII. sæpius
„ hoc cognomentum ei publicè privatimque de-
„ latum esse, æque ac Tribuniciam Potestatem
„ ante XI. Consulatum, de quo ex Dione res est
„ certa: sed ab illo non ante receptum, quam —
„ Nonis Februariis Consulatus XIII, atque ideo
„ exinde demum in perpetuum inductum esse usum.
„ Et notæ sunt satis artes hujus maximè ambitiosi
„ Principis, dum ab ambitione alieniissimus vide-
„ ri volebat; Cui proinde nihil convenientius,
„ quam ut sæpius antea rogatus, tunc tandem,
„ quasi per summum istum Senatus ac Populi con-
„ sensum, expugnari se simularet. De Cassandro
„ Macedone testatur Plutarchus in Demetr. ipsum
„ Regio nomine abstinuisse, quamvis τῶν ἄλλων αὐ-
„ τὸν βασιλέα καὶ γεγράφασι καὶ καλοῦσιν, alii eum
„ Regem & scriberent & appellarent. Similiter
„ de hac appellatione *Patris Patriæ* in Augusto
„ censeam ante XIII. ejus Consulatum." Hucus-
que *Clarissimus Perizonius.* Cum quo video convenire *Comitem Mediobarbum* in *Romanorum Imper. Numism.* p. 39. scribentem: *Scio quam diversæ sint eruditissimorum hominum sententiæ in anno stabiliendo, quo Patris Patriæ nomen Augusto delatum fuit; tamen ex inscriptione à Fulvio Ursino relata, in Familia Julia & Suetonii textu, qui illum Patrem Patriæ salutatum à Valerio Messalla scribit, absque dubio hoc anno* (751) *Patris Patriæ nomen Augusto delatum sentio à Consule Messalla, de quo plenius in Fastis nostris disseremus.* Atque ut nostram nunc etiam proferamus sententiam, putaremus, omnino *Augusto ante Consulatum XIII.* delatum hoc *publice* fuisse *axioma*, quod à *L. Floro* equidem nude & sine *ulla temporis mentione*, additis tamen causis non unis, ob quas ipsi fuerit collatum, refertur Lib. IV. c. 12: *Ob hæc tot facta ingentia, Dictator perpetuus, & PATER PATRIAE dictus.* Quo etiam modo in *Excerptis Sexti Aurelii Victoris* traditum legimus: *Nam præter id, quod antea Senatus PATREM PATRIAE dixerat, templa tam Romæ, quam per Urbes celeberrimas ei consecravit.* Itemque ab ipso *Sexto Aurelio Victore* in Historia abbreviata de *Cæsaribus* Parte II: *PATER PATRIAE ob clementiam, ac Tribunicia Potestate perpetuò habitus.* Et cum *Floro* fere paria habente *Egnatio: Urbemque Romam optimis institutis ac legibus, magnificentissimisque Operibus sic excoluit, ut merito PARENS PATRIAE primus atque AUGUSTUS diceretur.* Ac denique ne *causam* impositionis veram ignoraremus, ab ipso *Dione* Libro LIII. p. 509. scribente: Καὶ ἤγε ἔ πατρὸς ἐπωνυμία πάχα μὲν καὶ ἐξουσίαν τινὰ αὐτοῖς, ἣν ποτε οἱ πατέρες ἔπὶ τοὺς παῖδας εἶχον, καὶ πάντων ἡμῶν δίδωσιν· ἀ μέντοι καὶ ἔπὶ τοῦτο ἀρχὴν ἐγένετο, ἀπ' ἔς τε τιμὴν καὶ εἰς παραίνεσιν, ἵνα αὐτοί τε τοὺς ἀρχομένους, ὡς καὶ παῖδας ἀγαπῶεν, καὶ ἐκεῖνοι σφᾶς, ὡς καὶ πατέρας αἰδῶνται, *PATRIS autem nomen tametsi eis* (Imperatoribus) *aliquod jus in nos omnes tribuit, quale patribus olim erat in liberos; tamen initio non in hunc finem impositum est; sed honoris gratia, utque admonitioni esset ipsis, ut subditos instar liberorum diligerent, hique rursus ipsos, veluti patres.* Nempe ex quo tum ex supra adductorum *Autorum testimoniis*, tùm ex *fragmento Calendarii Gruteriani* certum, quod *Augustus* initio *Anni* 752. *Nonis Februarii Tribunicia Potestate* XXI. *Consulatu* XIII. *publicè* à *Senatu, Populoque Romano PATER PATRIAE* per L. *Valerium Messalam* fuerit appellatus, ferias id propter eo die quotannis constituens, sacrum ut fieret *Concordiæ* in Templo, quod in arce habebat; dehinc quod *septimo* demum *Consulatu* Anno $\frac{726}{27}$. *Augustus* fuerit appellatus, uti id infra pluribus probatum dabimus; & tamen in Oratione heic à Messala, appelletur CAESAR AUGUSTE. Porro non solum in Nummis sub *Consulatu V.* cusis, sed & in tot aliis sub sequentibus Consulatibus formatis, quos postea videbimus, diserte jam *Pater Patriæ* salutetur, & quidem cum *perigraphis*, *priores* regiminis *annos arguentibus*, v. g. IMPERATOR CAESAR DIVI FILIUS uti Tab. IX. N. 38. Ex hoc clarum fit, illum omnino equidem id, anno 752. *publice denuo oblatum*, tandem quasi *precibus victum recepisse*; antea tamen, & *sub Consulatu suo V.to* jam quoque *publicè à Senatu Populoque fuisse oblatum*, & non *privatim* ac *privata saltem adulatione* ab iis, qui cudendis monetis præfuerunt, *ipsi* fuisse tributum, sed *publice*, ut diximus, *publicaque autoritate* illud fuisse nummis impressum, nempe ex ea ratione, quod S. P. Q. R. *decreto* fuisse hoc factum, consuetæ in nummo additæ *literæ* evincant; Et *Fasti Capitolini* id quoque ad hunc

Consu-

Conſulatum habeant p. 201 : IMP. CAESAR DIVI F. C. N. OCTAVIANUS IN HOC HONORE REPUBLICA CONSERVATA A SENATU POPULOQ. ROMANO PATER PATRIAE APPELLATUS EST. Neque *honoris* ſolummodo, ſed tum *magnæ multæque poteſtatis ſimul fuiſſe* Φήκλησιν, *Antonio* quippe è medio ſublato ; ex quo tempore *ſe Libertatem P. R. reſtituiſſe*, & in alio *nummo*, *ſe Libertatis Populi Romani vindicem*, & juxta ſupra adductam *Inſcriptionem*, *Rempublicam ſe conſervaſſe*, jactare haud dubitabat ; licet lubentes fateamur, illud tunc ab ipſo non fuiſſe receptum. Et quid ? ſi id *publice ipſi*, *Conſuli* tunc *V.tum*, oblatum, *publicaque autoritate* veluti *Libertatis vindici*, Legatione *Antium* (quo forſan, ut civilibus occupationibus ſe ſubduceret, ſeceſſerat) (30) miſſa, dicamus, cum *Suetonius* id clarè adſtruat, loco ſupra citato Cap. LVIII : *Prima plebs Legatione Antium miſſa*, *DEIN* (non indicato temporis intervallo) *QUIA NON RECIPIEBAT*, *INEUNTI ROMAE SPECTACULA frequens & laureata* ; *mox in curia Senatus*, *neque decreto*, *neque acclamatione*, *ſed per Valerium Meſſalam id mandantibus cunctis.* Ut adeo clariſſime videamus, hoc *Patris Patriæ* cognomen ipſi ab *univerſis*, h. e. *omnibus Ordinibus*, publicè fuiſſe oblatum, *Legatione* primùm à prima plebe *Antium* miſſa ; dehinc, quia illud tunc non receperat, *aliquot* annorum *intervallo forte interjecto*, iterum publicè ineunti *Romæ ſpectacula* à plebe frequente & laureata & veluti triumphantis currum ſequente ; non diu poſt vero demum in *curia Senatus*, neque *decreto* (quod *Populus* eundem titulum à *quinto* ejus *Conſulatu* usque, adeoque jam diu ante in *nummis* legerat) neque *acclamatione* (quod hoc elogium plebs laureata ipſi ineunti Spectacula jam ante dederat) ſed per *Valerium Meſſalam* ; quo tempore & illud, à *Senatu* oblatum *publice*, *recepit*, & *decentes eidem* perſolvit *gratias.* Alias ſiſtit hoc Caput quoque *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. VII. N. 67. & in *Faſtis Romanorum* p. 202.

NUM. 62.

CAESAR IMPerator VII. (Septimum) Caput Auguſti nudum lævam verſus.

Titulum *Cæſaris* N. 4 ; *Imperatoris Septimum* vero N. 62. jam vidimus. Exhibet hoc Caput quoque *Goltzius* in *Auguſto* Tab. VI. N. 68. & in *Faſtis Romanorum* p. 202.

NUM. 63.

DIVI Filius Pater Patriæ. Caput Auguſti nudum dextram verſus.

De axiomate *Divi Filii* Num. 4. Tab. I ; de Titulo *Patris Patriæ* verò N. 61. conſulendus eſt ; ut hoc ſaltem adhuc attendamus, *altera vice* hunc titulum, ante *Conſulatum XIII.* occurrere, adeoque *Goltzii* ſententiam hoc ipſo magis confirmari. Offert quoque hoc Caput *H. Goltzius* Tab. VII. N. 91.

NUM. 64.

CAESAR COnSul VI. (Sextum.) Caput Auguſti nudum, lævam verſus, pone lituus.

De voce *Cæſaris* vide Tab. I. N. 4. de *Conſule VI.* (ſextum vero ut agamus exquiſitius) impreſſus monet titulus. *Eundem* vero *Conſulatum* iniit A. V. C. $\frac{725}{26}$. cum *M. Vipſanio Agrippa*, L. F. II. cujus meminit *Tacitus* Lib. I. Annal. c. 5. *Marcum Agrippam*, *ignobilem loco*, *bonum militia & victoriæ ſocium geminatis Conſulatibus extulit* ; nempe hoc ipſo Anno $\frac{725}{26}$. & ſequenti $\frac{726}{27}$. qui honos illa ætate raro tribuebatur, niſi illis qui *imperabant*, aut *imperio deſtinabantur*, ex *Lipſii* judicio. Atque eſt unus Conſulatuum, quos usque *ad undecimum continuavit*, de quo *Suetonius* Cap. XXVI : *Tertium Conſulatum*, *anno interjecto*, *geſſit*, *SEQUENTES USQUE AD UNDECIMUM CONTINUAVIT.* Dehinc & ipſi Conſulatus fuit *annuus*, hoc iterum nobis prodente *Suetonio* loco citato *QUINQUE medios CONSULATUS*, *à SEXTO ad UNDECIMUM ANNUOS geſſit.* Diſertis verbis de eo *Dio* Lib. LIII. p. 496 : Τῷ δὲ ἑξῆς ἔτει ἔκλον ὁ Καῖσαρ ἦρξε, καὶ τότε ἄλλα τε τὸ νομιζόμενον ἐπὶ τοῖς πάνυ ἀρχαίοις ἐπίησε, καὶ τὰς φακέλλας τῶν ῥάβδων τῷ Ἀγρίππᾳ συνάρχοντι οἱ τὸ ἥμισυ παρέδωκεν, αὐτός τε τῶν ἐπιφανεστέρων ἐχρήσατο· καὶ διάρξας τὸ ἔτος καὶ πατρὶα ἐπήγαγε, *anno inſequenti* (726) *CAESAR CONSUL VI, cum alia omnia ſecundum inſtitutum majorum egit, tùm faſces cum Agrippa, Collega ſuo, partitus eſt, ita ut dimidia ipſe parte uteretur : ac perfunctus magiſtratu, juramentum patris more præſtitit.* Quo ſuo in Conſulatu VI. cum Collega Agrippa, *plebem muneribus* & *ludis* magnificentiſſimis *frumentoque* donato, ſibi conciliavit, *Senatores pecunia* juvit, ærarium publicum privata ſua pecunia, vel mutuo ſumpta ſuſtentavit, inſtituitque, ut adminiſtrationi *ærarii* quotannis *duo prætorii* præficerentur. *Jani portas*, quas anno ſuperiori clauſerat, *Oroſio* & *Honorio* Auguſtodunenſi teſtibus, rurſum ob bellum *Cantabricum*, aperuit. *Cenſum* ſuperiore anno inceptum, hoc anno peregit, & *Luſtrum* condidit, *Parthorumque* ſeditiones ſedavit. Egregie in hanc rem *Tacitus* Lib. I. Annal. c. 2 : *Ubi militem donis*, *populum annona*, *cunctos dulcedine otii pellexit*, *inſurgere paulatim*, *munia Senatus*, *Magiſtratuum*, *legum in ſe trahere*, *nullo adverſante.* Poſt Actiacam Victoriam, *devictis Morinis* & *Suevis*, qui ſæpius Rhenum tranſierant, aliquoties triumphavit, *Imperator VI & VII* ſcriptus & in nummis obſignatus. *Lituum Augu-*

(30) Sic enim *Strabo* IV : *Hodie* (Antium) *principum otio & vacatione civilium occupationum dicata eſt : itaque magnifica ibi ſunt ædificia permulta, excipiendis, cum eò commigrant, oblata occaſione, Principibus.* Vulgo hodie *Nettuno* vocatur, docente *Merula* in *Cosmographia* & *Kirchero* in Latio. Sic &, quod *Strabo* memorat, confirmat *Tiberius* hoc de eo cap. XXXVIII. prodente *Tranquillo* : *Biennio continuo poſt adeptum imperium, pedem porta non extulit : ſequenti tempore, præter quam in propinqua oppida, & cum longiſſime, Antio tenus nusquam abfuit.* Eodem *Auctore* novimus *Cajum Caligulam Antii* fuiſſe editum, & *illua omnibus ſemper locis atque ſeceſſibus prætuliſſe, ac non aliter quam natale ſolum dilexiſſe, etiam ſedem ac domicilium imperii tædio Urbis transferre eo deſtinaſſe.* Cap. VIII. 48. Porro & *Neronem Antii* natum idem *Tranquillus* & *L. Verum Antoninum Spartianus* & *Plinius* VII. c. 13. prodiderant. *Tacitus* Lib. XV. Annal. c. 27 : *Locus puerperio* (filiæ Neronis ex Poppæa) *Colonia Antium fuit, ubi ipſe generatus erat.* (Nero) Imo & ibidem ſeceſſiſſe quandoque & tunc cum Roma arderet, ibi degiſſe, rurſus *Tacitus* Lib. XV. c. 39. commemorat : *Eo in tempore Nero Antii agens, non ante in urbem regreſſus eſt &c.*

Auguris vel *Pontificis* ſignum, quando *Auguſti* capiti adjectum videmus, tunc *Conſulatum VI.* gerentis, cauſam ejus prodit *Dio* Libro LIII. p. 496: *Ludos, propter Actiacam victoriam decretos cum Agrippa exhibuit, & in iis equeſtre certamen per pueros & viros patricios peregit: iique quinto quoque anno, quo temporis ſpatio peragebantur, curæ erant QUATUOR SACERDOTUM COLLEGIIS per ordinem, PONTIFICIBUS nimirum, AUGURIBUS, Septemviris & Quindecim viris,* τοῖς τέσσαρσιν ἱερωσύναις ἐκ περιτροπῆς μέλεσθαι· λέγω δὴ τούς τε ποντίφικας καὶ τοὺς οἰωνιστὰς, τούς τε ἑπτὰ καὶ τοὺς πεντεκαίδεκα ἄνδρας καλουμένους. *Præterea Apollinis in palatio templum ac bibliothecas perfecit ac dedicavit.* — — *Ægyptiis Diis ſacra fieri intra pomoerium non eſt paſſus: Templorum tamen curam geſſit, ut quæ privatus quispiam feciſſet, ea ab horum filiis ac poſteris, ſi qui ſupereſſent, inſtaurarentur, reliqua ipſe fecit*, inquit rurſus *Dio* loco citato p. 497. Dabit etiam hoc Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. VI. N. 70.

NUM. 65.

CAESAR COnSul VI. (Sextum) Caput Auguſti nudum, dexteram verſus, pone lituus, auguris ſymbolum.

Eadem per omnia cum præcedente eſt *perigraphe*, hinc eo B. L. remittimus. Offendes & hoc Caput apud *H. Goltzium* in *Auguſto* Tab. VI. N. 72.

NUM. 66.

CAESAR DIVI FILIUS COnSul VI. (Sextum) Caput Auguſti nudum, lævam verſus, infra Capricorni ſignum.

De Titulo *Cæſaris Divi Filii* adi Tabulam I. N. 4; *Conſulis (Sextum)* Tab. II. N. 59; ſed *Capricorni* ſignum, quo natus erat Auguſtus, ulteriorem meretur disquiſitionem, *Capiti* ipſius heic *ſubjectum.* Infra equidem de eo dicendi commodior erit occaſio, ſed nec heic intactum ut abeat, par erit. De hoc vero ſuo *themate*, uti Suetonius, Sidonius Apollinaris, & Firmicus vocant; ſive *Geneſi*, uti Juvenalis, Iſidorus & Cenſorinus nominant; ſive *Genitura*, uti Suetonio & Spartiano in Antonino Geta audit; ſive *nativitate*, uti Tertulliano (de Idololat. c. 9.) dicitur; ſive *naſcentia*, uti Vitruvio nominatur; ſive *horoſcopo*, uti *Perſio* & *Mathematicis* vulgo dicitur, hæc nobis prodit *Suetonius*, ſupra quoque ad Tab. I. N. 1. ex parte allata, Cap. 94: *In ſcceſſu Apolloniæ Theogenis, Mathematici, pergulam, comite Agrippa, aſcenderat: cum Agrippæ, qui prior conſulebat, magna & pœnè incredibilia prædicerentur, reticere ipſe geniturам ſuam, nec velle edere perſeverabat, metu ac pudore, ne minor inveniretur. Qua tamen poſt multas adhortationes vix, & cunctanter edita, exſilivit Theogenes, adoravitque eum. Tantam mox fiduciam fati Auguſtus habuit, ut THEMA SUUM VULGAVERIT, NUMMUM ARGENTEUM NOTA SIDERIS CAPRICORNI, QUO NATUS EST, PERCUSSERIT.* Uti vero infra plurimos nummos omnis æris & moduli in medium proferemus, hoc ſignum *Capricorni* in *poſtica* exhibentes; ita hoc, veluti quid ſingulare, obſervamus, quod in *antica*, *Capiti* ſuo ſubjectum quoque, id exhiberi voluerit *Auguſtus.* Eſt verò *Capricornus* ſignum unum ex duodecim *Zodiaci*, quod, una cum cancro, *Portæ Solis* vocatur, teſte *Macrobio* in Somnio *Scipionis* L. XII. *Sol* ſiquidem in *eodem obliquum* incipit agere *retrogreſſum*: ibique *brumale* facit *ſolſtitium.* Cur verò inter *ſidera* ſit relatus *Capricornus*, docet *Hyginus* Poët. *Aſtron.* III. 27. & *Iſidorus* Orig. III. 70. *Beroaldus* verò ex *Firmico*, VIII. obſervavit, quod *quicunque habuerit horoſcopum in prima parte Capricorni, erit Rex, aut Imperator: in tertia vero parte qui habuerint, magni, potentes, maximam gladii poteſtatem habentes.* Nunc verò *Auguſtum* hoc *Capricorni* horoſcopo fuiſſe natum, præter ſupra citatum *Suetonium*, aſſerentes habemus *Manilium* II. 497.

— — *contra Capricornus in ipſum*
Convertit viſus, quid enim mirabitur ille
Majus, in Auguſti felix qui fulſerit ortum.

Et *Germanicum Cæſarem* de Capricorno:

Hic, Auguſte, tuum, genitali corpore nomen
Attonitas inter gentes, patriamque paventem
In cœlum tulit, & maternis intulit aſtris.

Hinc eſt, quod *Panſa* moribundus in Oratione inter alia apud *Appianum* Libr. III. de B. C. p. 575. illum σὺν δαιμονίᾳ μοίρᾳ γενόμενον, *felici genio natum* quoque vocet. An autem *hic* ejus dici poſſit *horoſcopus*, diu varieque inter *Mathematicos* fuit diſceptatum, de quo infra pluribus diſpiciendi erit locus. Admodum notabile vero hoc cenſemus, quod ſub *ſexto* ſuo *Conſulatu horoſcopum faciei* ſubjecerit, quippe quo *eventum hujus ſigni* cognoſcere habuit clarius; nempe quo *Parthorum diſſenſiones ſedatæ, milites donis, populus annona, cuncti dulcedine otii ſibi conciliati erant*, & omnia ab ipſo, veluti *Capite Reipublicæ*, in melius erant conſtituta. Forte, ut etiam *Collegæ* in *Conſulatu* hoc *ſuo*, *M. Vipſanio Agrippæ*, una cum *ipſo* olim *Apolloniæ* Theogenem, Mathematicum, uti ſupra ex *Suetonio* audivimus, *conſulenti memoriam præſagii hujus refricaret*, & *fiduciam fati haud vanam* manifeſtè oſtenderet. Exhibet etiam hoc Caput *H. Golzius* in *Auguſto* Tab. VI. N. 69.

NUM. 67.

IMPerator CAESAR, DIVI Filius, COnSul VI. (Sextum) LIBERTATIS Populi Romani VINDEX. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

Imperatorem jam prima vice Tab. I. N. 21; *Cæſarem, Divi Filium* eadem Tab. N. 4; *Conſulem Sextum* Tab. II. N. 64. vidimus, ubi plura jam B. L. inveniet. Jam ſingulare ejus encomium: *LIBERTATIS Populi Romani VINDICIS* nobis curatius expendendum erit, *laureaque* penitius *primùm* conſideranda. Ut verò prius primum intueamur, *vindicem* eundem *libertatis populi Romani* in nummo legimus, cum tamen ea ſpecie id unice ageret, ut *compedes illi potius injiceret*, omnem libertatem ipſi adimeret, ſecumque, quo vellet, duceret, &, ut *Tacitus Annal.* L. I. c. 2. loquitur, *inſurgeret paulatim, munia Senatus, Magiſtratuum, legum in ſe traheret, NULLO ADVERSANTE,*

TE, — — invalido legum auxilio, quæ VI, AMBITU, postremo PECUNIA TURBABANTUR. Et licet, juxta *Suetonium*, Cap. XII. *Nursinos* (contra se in pugna Mutinensi belligerantes) *grandi pecunia, & quam pendere nequirent, multatos, extorres egerit oppido, quod dicta Mutinensi acie interemptorum civium tumulo, publicè exstructo, adscripserant:* PRO LIBERTATE EOS OCCUBUISSE, &, ut *Dio* refert, Libro XLVIII. p. 365: Θάψαντες, ἐπέγραψαν τοῖς μνημείοις αὐτῶν, ὅτι ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιζόμενοι ἐτελεύτησαν, *sepelientes* (Nursini) *eorum monumentis inscriberent, pugnantes EOS PRO LIBERTATE OCCUBUISSE;* nihilominus hoc elogio *se* heic in *nummo* tolli cupit, veluti *illa* (libertate) cum maximè post *victoriam Actiacam* parta, & restituta. Eadem etenim *Antonius* non solum è medio sublatus, sed & *Cleopatra*, quæ ab illo *imperium Romanum* sibi expetierat & impetraverat, referente *Floro* Lib. III. c. 11: *Hæc mulier*, inquiens, *Ægyptia, ab ebrio Imperatore, pretium libidinum, Romanum imperium petit: & promisit Antonius, quasi facilior esset Partho Romanus.* Adstipulatur *Dio* Lib. L. p. 421. 422: *Ipsa* (Cleopatra) *cum non Antonium modo, sed omnes etiam, qui in aliqua apud eum essent existimatione, hujusmodi incantatione quasi ipsa constrinxerat, ut sibi ipsa Imperium in ROMANOS AUSA SIT SPERARE* (ὡς αὐτὴν καὶ τῶν Ῥωμαίων ἄρξειν ἐλπίσαι) *ac, si quid maximo jure jurando affirmaret, jus quod esset ipsa datura in Capitolio, juramentum fecerit.* Pergitque: *Volebantque hoc ipsum ei crimen objici posse, quod CONTRA PATRIAM, nihil à suis læsus, IPSE ULTRO BELLUM pro ÆGYPTIA MULIERE SUSCEPISSET.* Et p. 449: *Ideo* (Cleopatra) *non veniam modo sibi & regnum Ægypti, sed Romanorum Imperium sperabat.* *Propertius* verò Lib. III. Eleg. II. de ea ita:

Conjugis obscœni pretium Romana poposcit
Moenia, & addictos in sua regna Patres.

Et hæc ipsa *libertatis vindicatio* erat, quâ in *Oratione* ad Senatum publica Consul VII. quoque se jactabat apud *Dionem* Lib. LIII. p. 498. 499. inquiens: *Neque me ulla res à subsidio vobis in periculo versantibus ferendo avertit; non labor, non terror, non inimicorum minæ, non amicorum preces, non multitudo seditiosorum, non furor adversariorum, quin propter vos me in omne discrimen prorsus darem, eaque & agerem & sustinerem, quæ nota sunt, & unde nihil mihi, quam LIBERATIO PATRIAE, vobis autem salus & quies parta est,* ἐξ ὧν αὐτὸς μὲν ἐδὲν κεκέρδακα, πλὴν ὅτι ἡ πατρὶς ἀσφαλῶς οἰκήσεται, ὑμεῖς δὲ καὶ σώζεσθε, καὶ σωφρονεῖτε. Et *hanc*, ut *optimum bonum*, eadem in Oratione Senatui Populoque commendat, p. 499. dicens: *Sin utilitatem,* (quisquam respiciat) *mihi utilissimum esse judico, ne negotiis distinear, neve invidiæ & insidiis sim obnoxius; Vobis autem*, utilissimum esse judico) *ut IN LIBERTATE placidè ac amicè Rempublicam teneatis,* καὶ ὑμῖν, τὸ μετ' ἐλευθερίας καὶ σωφρόνως καὶ φιλικῶς πολιτεύεσθαι. *LAUREAM* verò, quod concernit, quam *prima vice* heic offendimus, eam *Augustinus* Dial. II. p. 23. *vinculum* existimat, quo & *victi* hostes alligari solent, aut verius *præmium, victori oblatum.* Alias *laurus Apollini* sacra, ut *Daphnes* amore capto; *quodque ea coronatus fuit, Pythone serpente devicto. Alii causam volunt, quod Caput firmet, vireatque perpetuo, qualis & militum vivida sit virtus, ac fortitudo necesse est. Adhæc, qui Delphis Pythia vicisset, lauro coronatus fuit; quod Apollini sit dedicata.* Sic enim *Pausanias* Lib. X: p. 815: Δάφνης ὁ στέφανος ἐπὶ τῶν Πυθίων τῇ νίκῃ κατ' ἄλλο μὲν (ἐμοὶ δοκεῖν) ἐστιν οὐδέν· ὅτι ὁ Λάδωνος θυγατρὸς Ἀπόλλωνα ἐρασθῆναι κατίσχυσεν ἡ φήμη, *laureum quidem Pythicis ludis peculiarem fuisse nulla alia de causa existimo, quam quod Daphnen, Ladonis filiam, adamatam ab Apolline fama vulgavit.* Illam *Julii*, à quo adoptatus erat, *exemplo, (qui ex omnibus decretis sibi à Senatu Populoque honoribus, non aliud aut recepit aut usurpavit libentius, quam jus laureæ perpetuo gestandæ*, teste *Suetonio* Cap. 45.) sibi sine dubio *frequentius*, & præcipue in *triumphis*, imponi passus est; immò, referente *Dione*, Lib. XLIX. p. 400. ipsi *Romæ*, unanimi consensu, inter *alios honores* & *his* erat decretus, τὸ, τὸν στέφανον δαφνινον ἀεὶ φέρῃαι, *ut semper lauro coronaretur.* Hinc esse remur, quod *totum Caput* ejus *laurea* ambiat, ceu infra N. 169. 171. videre est. Et Libro LIII. p. 506. testatur, multos ipsi fuisse honores delatos, & inter hos, καὶ ὃ τὸ, τὰς δάφνας ἀεὶ τὸν βασιλέων αὐτὸν φορεῖσθαι, καὶ τὸ τὸ στέφανον τὸ θρύπτον ὑπὲρ αὐτῶν ἀρτᾶσθαι, τότε οἱ, ὡς καὶ ἀεὶ τοὺς τὸν πολεμίους νικῶντι καὶ τοὺς πολίτας σώζοντι, *nempe ut ante ipsius domum in palatio lauri ponerentur, ac super eas coronæ quernæ suspenderentur, nimirum quod perpetuus hostium victor, ac civium esset servator.* Alias *jactantis ingenii & levissimi esse*, censens, *ardore triumphandi, & ob LAUREAM CORONAM, id est, folia infructuosa, in discrimen, per incertos eventus certaminum, securitatem civium præcipitare*, juxta Excerpta *Sexti Aurelii Victoris* in *Augusto* & *Eutropium* in Historia Romana sub Augusto p.m. 96. Cæterum & hoc memorabile, ipsum *C. Asinio Gallo* & *C. Marcio Censorino*, Coss. post mortem *Drusi*, *LAUREAM in Jovis Feretrii templum, præter consuetudinem Romanam, intulisse*, (τὴν δάφνην ἐς τὸ Διὸς τὸ Φερετρίου ἀφ' οὗ τὸ νομιζόμενον ἐσήνεγκε) inquit *Dio* Libro LV. p. 551; itemque Anno $\frac{740}{41}$ Ti. Claudio Nerone & P. Quinctilio Varo Consulibus, *in Capitolium adscendisse, LAUREAM fascibus detraxisse, ac ad Jovis eam genua adposuisse*, Lib. LIV. p. 539. (καὶ ἐς τὸ Καπιτώλιον ἀνελθὼν τὴν τε δάφνην ἀπὸ τῶν ῥάβδων ἀφεῖλε, καὶ ἐς τὰ τοῦ Διὸς γόνατα κατέθετο) Offendimus hoc *Caput* quoque apud *H. Goltzium* in *Augusto* Tab. VI. N. 71. & in *Fastis Consularibus* p. 204. in *Laurentii Begeri Floro* p. 85.

NUM. 68.

IMPERator CAESAR AUGUSTUS Pater Patriæ. Caput Augusti laureatum, lævam versus.

De *prænominis* loco, usurpato elogio *Imperatoris* ad Tab. I. n. 24; *Cæsaris* Tab. I. N. 4; *Patris Patriæ* Tab. II. N. 61. à nobis dictum est; notamusque modo, *tertia vice* in hac Tabula *Patris Patriæ* axioma heic ipsi tribui, cum nempe & illud Tab. II. N. 63. jam legamus. *AUGUSTI* saltem prima vice heic offendimus appellationem, Augusto ipsi impositam, devicto nempe ad *Actium* Antonio. Et ex nummis statim vel *temporis ratio* quoque constat, quam tradit *Suetonius* Cap. 7: Postea (post quam *Thurini* nomen deposuerat) C. CAESARIS, & DEINDE AUGUSTI COGNOMEN ASSUMSIT: *Alterum testamento majoris avunculi, alterum Munatii Planci sententia: cum, quibusdam censentibus, ROMULUM appellari oportere, quasi & ipsum Conditorem urbis, prævaluisset, ut AUGUSTUS potius vocaretur, non tantum novo, sed etiam ampliore cognomine, quod loca quoque religiosa, & in quibus augurato quid consecratur, AUGUSTA dican-*

dicantur, ab auctu, vel ab avium gestu, gustuve, sicut etiam Ennius docet, scribens:

Augusto augurio postquam inclyta condita Roma est.

Consimili fere ratione id quoque refert *Dio* Lib. LIII. p. 507: ἐπεὶ ἥ γε τῷ ἔργῳ αὐτὰ ἐπετέλεσεν, οὕτω δὴ καὶ τὸ Ἀυγούστου ὄνομα καὶ σφῷν ἰδίᾳ τε βουλῇ καὶ σφῷν ἅμα δήμῳ ἐπέθετο. βουληθέντων γὰρ σφῶν ἰδίως πως αὐτὸν προσαγορεῦσαι, καὶ τῶν μὲν, τὸ, τῶν δέ, τὸ καὶ εἰσηγμένων καὶ αἱρεμένων· ὁ Καῖσαρ ἐπεθύμει μὲν ἰσχυρῶς Ῥωμύλου ὀνομασθῆναι, ἀπεθάρρυνε δὲ αὐ. ὑποπτεύων ὅτι τούτῳ τὸ βασιλείας ἐπιθυμεῖν, ἀκέτι αὐτὸ ἀντεποιήσατο, ἀλλὰ Ἀύγουστος, ὡς καὶ πλεῖον τι ἢ καθ' ἀνθρώπους ὤν, ἐπεκλήθη, *Sed postea quam ea, quæ pollicitus fuit, re ipsa perfecit; ibi demum* AUGUSTUS *à Senatu Populoque appellatus est. Etenim cum statuissent, peculiari eum quodam cognomento insignire, ac alii alia referrent, ac probarent; Cæsar, quamvis Romuli nomen vehementer appetebat, tamen cum sentiret, hinc se suspectum affectati regni fieri; eo omisso,* AUGUSTUS, *quasi hominis natura amplior ipse, cognominatus est.* Appianus Alexandrinus de B.C. L. I. p. 352: ὥστε Σεβαστὸς αὖθις ὑπὸ τῆς ἔργοις, ἐπὶ πρεσβύτου, ὃν πρῶτος ἐφῆναί τε Ῥωμαίοις καὶ κληθῆναι πρὸς αὐτῶν· αὐτός τε ἑαυτὸν ἄστερ Γαῖος, καὶ ἐς τὸ δυναστικώτερον ἔτι Γαΐου ἄρχοντα ὑποφῆναι τῇ τε πατρίδι, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτὴν ἔθνεσιν ἅπασιν· ὅθεν αἱρέσεως, ἢ χειροτονίας, ἢ πρεσβυτικοῦ ἐπιδεεῖς, *quo facto vivus vidensque consecratus, & Augustus à populo Romano appellatus, majorem etiam quam Cajus Pater potestatem sibi usurpavit in patriam gentesque omnes subditas, ne in speciem quidem exspectatis populi suffragiis.* Florus IV. 12: *Tractatum etiam in Senatu, an quia condidisset imperium, Romulus vocaretur; sed sanctius & reverentius visum est nomen* AUGUSTI; *ut scilicet jam tum, cum colit terras, ipso nomine & titulo consecraretur.* Livii Epitomator Libro CXXXIV: *C. Cæsar, rebus compositis, & omnibus Provinciis in certam formam redactis,* AUGUSTUS *quoque cognominatus est.* Excerpta ex Libro Sexti Aurelii Victoris de Vita & Moribus Imperatorum: *Anno Urbis Conditæ septingentesimo vigesimo secundo; ab exactis verò Regibus, quadringentesimo octogesimoque, mos Romæ repetitus, uni prorsus parendi, pro Rege Imperatori, vel, sanctiori nomine,* AUGUSTO *appellato. Octavianus igitur, patre Octavio, Senatore, genitus, maternum genus ab Ænea, per Juliam familiam, fortitus, adoptione vero Caji Cæsaris, majoris avunculi,* CAJUS CAESAR *dictus;* DEINDE *ob Victoriam* AUGUSTUS *cognominatus est.* Aurelius Victor Historiæ abbreviatæ de Cæsaribus Parte II: *Namque Octavianus, patre Octavio, atque adoptione magni avunculi Cæsaris, ac mox Procerum consulto, ob victoriam patriam placide exercitam,* AUGUSTI *cognomento dictus, illectis per dona militibus, atque annonæ curandæ specie vulgo, cæteros haud difficulter subegit.* Eutropius Hist. Rom. in *Augusto* p. m. 94: *Hodie primum Augustus, quod Rempublicam* AUXERIT, *consalutatus est: quod nomen cunctis antea inviolatum, & hucusque cæteris inausum, Dominis tantum orbis licitè usurpatum, apicem declarat imperii: atque ex eadem die summa rerum ac potestatum penes unum esse cœpit & mansit, quod Græci* μοναρχίαν *vocant. Nec ullo tempore ante Cæsarem Augustum magis Romana res florult.* Egnatius: *Urbemque Romam optimis institutis ac legibus, magnificentissimisque operibus sic excoluit, ut merito Parens Patriæ primus atque* AUGUSTUS *diceretur.* Nempe hoc factum fuit A. V. C. $\frac{726}{27}$. *ipso VII. & M. Vipsanio Agrippa III,* Consulibus. Testantur id *Fasti Capitolini* p: 204: IMP. CAESAR. DIVI. F. C. N. OCTAVIANUS VII. M. VIPSANIUS L. F. AGRIPPA III. QUI IN HOC HONORE AUGUSTUS APPELLATUS EST. Itemque *Cassiodorus* in Chronico: *His Coss.* C. Cæsare VI. (VII. reponendum est) & M. Agrippa III. *Cæsar leges protulit, judices ordinavit, Provincias disposuit; & ideo AUGUSTUS cognominatus est. Pontificale igitur hoc vocabulum,* (inquit Pighius p. 507.) *& in sacris tantummodo usurpari solitum, hoc anno in cognomen verti cœpit, quod maximum Imperii postea fuit, ut qui rerum potiretur, Cæsar & AUGUSTUS appellaretur.* Uti vero *annus* vix vocari poterit in dubium; ita *dies*, quo factum fuit, eò magis latet. *Idibus Januarii* (13. Januarii) hoc factum fuisse, testatur *Ovidius* Fastorum I. 587.

Idibus in magni castus Jovis æde Sacerdos
Semimaris flammis viscera libat ovis:
Redditaque est omnis populo provincia nostro,
Et tuus AUGUSTO nomine dictus avus.

Citius verò, nempe *Octavo Iduum Januarii* (Sexto Januarii die) hoc nobis tradit *Orosius* VI. 20. scribens: *Octavo Idus Januarias Urbem triplici triumpho ingressus est — — Hoc die primum AUGUSTUS consalutatus est.* Rursus *XVI. Kalendarum Februarii* (17. Januarii) nobis persuadere videtur *Censorinus* de *die Natali*, Cap. XXI, quando inquit: *Quamvis ex ante diem decimum sextum Kal. Februarii Imperator Cæsar D. F. sententia L. Munatii Planci à Senatu, cæterisque civibus,* AUGUSTUS *appellatus est; se VII. & M. Vipsanio Agrippa III. Coss.* Sed quis in hoc sententiarum divortio judicem facile aget? sufficiat nobis, *mense* adhuc *Januario* A. V. C. $\frac{726}{27}$. hoc fuisse factum, & à *Senatu*, *Munatii Planci* sententia, hoc sanctissimum *Majestatis nomen* impetrasse, quod & *Dio* confirmat, Libro LIII. p. 507. scribens: Πάντα γὰρ τὰ ἐντιμότατα καὶ τὰ ἱερώτατα, αὔγουστα προσαγορεύεται· ἐξ ὅπερ καὶ σεβαστὸν αὐτὸν καὶ ἑλληνίζοντές πως, ὥσπερ τινὰ σπουδὴν, ἀπὸ τοῦ σεβάζεσθαι, προσεῖπον, *Augusta enim ea, quæ honore dignissima ac sanctissima sunt, dicuntur: ideoque* σεβαστὸν *Græci Augustum, quasi venerandum dicas, interpretati sunt.* Et Suidas: Αὔγουστα δὲ λέγονται τὰ τίμια, καὶ μεγάλα, καὶ θαύσιμα: *Dicuntur autem Augusta pretiosa, magna, insignia.* Ex quo factum, ut per *Augustum*, dum in vivis esset, & post fata (31) etiam, autore Caligula, *juraverint Romani*, teste *Tranquillo* Cap. XI. in Caligula: *Jusjurandum neque sanctius sibi, neque crebrius instituit, quam per Augustum.* De priori verò *Horatius* Epist. II. I. 16:

Jurandasque tuum per nomen ponimus aras.

Mensem præterea in ejus honorem *Sextilem* (quod loco apud Latinos *sexto* fuerit) ab ipso *Augustum* fuisse dictum, auctor est *Suetonius* Cap. XXXI: *In cujus* (anni) *ordinatione Sextilem mensem è suo cognomine nuncupavit, magis, quam Septembrem. Dio* Libro LV. p. 552: Καὶ τὸν μῆνα τὸν Σεξτίλιον θαυμαλέμενον, Αὔγουστον ἀπωνόμασε· τὸν γὰρ ἄλλον τὸν Σεπτέμβριον ὅτως, ἐπειδήπερ ἐν αὐτῷ ἐγεγέννητο, προσαγορεῦσαι ἐθελησάντων, ἐκεῖνον αὐτὸς προσεποιήσατο, ὅτι ἐν μαχαῖς πολλαῖς καὶ μεγάλαις ἐκεκρήκει, *mensemque Sextilem Augustum nominavit: quod nomen cum alii Septembri, quo mense*

(31) Jurandi formulæ erant: *Per Principis salutem, fortunem, genium.*

menſe natus eſſet, indere vellent, ipſe Sextilem prætulit; quod eo menſe primum Conſul factus, ac eo multis magnisque præliis victoria potitus eſſet. Brevibus id tradit *Epitomator Livii* Libro CXXXIV: *C. Cæſar, rebus compoſitis, & omnibus provinciis in certam formam redactis, Auguſtus quoque cognominatus eſt: & menſis SEXTILIS in honorem ejus appellatus eſt.* Nempe *Legem*, ut *Sextilis* ſic vocaretur, Conſul VII. tulit, (32) de quo & cum maximè adeundus *Macrobius* qui Saturnal. I. 12. ita: *Cum Ægyptus menſe Sextili in poteſtatem populi Romani redacta ſit, finisque hoc menſe bellis civilibus impoſitus ſit, placere Senatui, ut hic menſis Auguſtus appelletur. Suidas: AUGUSTUS CAESAR, nepos Julii ex ſorore; à quo & MENSIS AUGUSTUS nomen habet. Tironis Proſperi Aquitani Chronicon:* (p. 283. T. XI. *Græv*ii R. R.) *Cæſar Auguſtus appellatur, à quo Sextilis menſis* (33) *Auguſti nomen accepit. Cenſorinus: Qui Sextilis fuerat, ex S. C. Marcio Cenſorino, C. Aſinio Gallo, Coſſ. in Auguſti honorem dictus eſt Auguſtus Anno Auguſtorum XX. Auguſta* loca ſupra in Suetonii Capite VII. vidimus, infraque in Galba Cap. XVIII. deprehendemus: Et quoniam *Tiberius* adoptione audiret *Auguſtus*, *montem Cælium*, appellatione mutata, *Auguſtum* vocari juſſerat. (34) Et quid venerabile non Auguſtum?

Sancta vocant Auguſta patres: Auguſta vocantur
Templa, Sacerdotum ritè dicata manu.

inquit *Ovidius* Faſt. I. vſ. 609.

(32) *Cenſorinus* hoc in Conſulatu XI. A. V. C. $\frac{745}{46}$. fuiſſe factum vult, cui adſtipelantur. *Dio, Macrobius.* Conſer *Pighium* T. III. Annal. p. 225.

(33) Sicut à *Julio Quintilis*, ita enim pariter hoc Chronicon *Tironis Proſperi* Aquitani p. 282: *Antonius decernit Quintilem menſem Julium debere dici, quia in eo natus fuiſſet Julius.*

(34) Sic enim *Tacitus* Annal. IV. 64: *Adduntur ſententiæ, ut mons Cælius inpoſterum Auguſtus appellaretur: quando cunctis circumflagrantibus, ſola Tiberii effigies, ſita in domo Junii Senatoris, inviolata manſiſſet.*

Cæterum, *lauream* Numero præcedente jam expendere licuit, qua & heic cinctum eſt ejus caput.

NUM. 69.

IMPerator CAESAR AUGuſtus Pater Patriæ. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

De *Laurea* Tab. II. N. 67; de Titulo *Imperatoris* Tab. I. N. 24; *Cæſaris* Tab. I. N. 4; *Auguſti* Tab. II. N. 68; *Patris Patriæ* Tab. II. N. 61. dictum, quo B. L. remiſſum volumus.

NUM. 70.

CAESAR IMPerator. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

De duobus *ſummi faſtigii* vocabulis conſulendi ſunt Tab. I. N. 4. & 24; de *laurea* vero Tab. II. N. 67. addimus hoc ſaltem, quod Caput hocce quoque exhibeat *H. Goltzius* Tab. V. N. 50.

NUM.

TABULA III.

EXHIBENS

CAPITA OCTAVII CÆSARIS AUGUSTI

IMPERATORIS, IN AETATE VIRILI, CUM INSCRIPTIONIBUS LATINIS ET NONNULLIS GRAECIS.

NUM. 71.

AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Quam multum tribuerit huic à Senatu oblato cognomini Cæſar, ex eo clarum eſt, quod vel *ſolum* Capiti addi paſſus fuerit, quaſi *hoc omnes* ſuos comprehendat *titulos*, de quo ad N. 68. Tab. II. jam multi fuimus. Siſtit hoc Caput quoque *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. IX. N. 101. *A. Rubenius* in Croyjaci Ducis Nummis Tab. X. N. 1. & *Jacobus Bicus* in Nummis ad Aug. Dial. Tab. X. N. 1.

NUM. 72.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*AUGUSTUS*) *Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.*

Uti ſæpius ſupra vidimus *æmulationem Græce* loquentium *populorum*, in tribuendis *Auguſto* titulis, quos videbant *Romanos* ipſi impoſuiſſe; ita & heic Σέβαστον appellatum legimus, quem antea à Romanis *Auguſtum, veluti Numinis quadam Majeſtate colendum*, cognovimus. Diſertè & nobis hoc exponit *Pauſanias* in Lacon L. III. p. 232: Ὁ δὲ Αὐγούστῳ πεποιημένος παιδὶ ἐκείνῳ, τήν τε βασιλείαν βεβαιώσαντι μᾶλλον, καὶ ἀξιώματι καὶ δυνάμεως ἐς πλέον ἢ πατρὶς ἐπηγέλθη· Τὸ δὲ ὄνομα εἶναι τούτῳ Αὔγουστος, ὃ δὴ γλῶτταν δύναται Ἑλλήνων, σεβαστός: *Alterum* (in Foro Spartano templum) *ejus filio, Auguſto, dicatum, qui & imperium confirmavit, & in eo, quum dignitate, tum verò opibus augendo, paternam gloriam facilè ſuperavit. Cognomen vero AUGUSTI idem planè voce ipſa pollet, quod Græcorum lingua* σεβαστὸς, i. e. *SANCTUS, AC IPSA QUASI NUMINIS CUJUSDAM MAJESTATE COLENDUS.* *Dio* Libro LIII. p. 507, uti ſupra jam audivimus, ita: πάντα γὰρ τὰ ἐπιμελέστατα καὶ τὰ ἱερώτατα, αὔγουστα προσαγορεύεται· ἐξ ὅπερ καὶ σεβαστὸν αὐτὸν καὶ ἑλληνίζοντές πως, ὥσπερ τινὰ σεπτὸν, ἀπὸ τοῦ σεβάζεσθαι, προσεῖπον, *Auguſta enim ea, quæ honore digniſſima, ac ſanctiſſima ſunt, dicuntur: ideoque* σεβαστὸν *Græci AUGUSTUM interpretati ſunt, quaſi VENERANDUM dicas.* Suidas: *Auguſtus Cæſar Octavianus, qui &* Σεβαστὸς *cognominatus eſt.* Communicat & hoc Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. IX. N. 103.

NUM. 73.

ΣΕΒΑΣΤΟΝ. (*AUGUSTUM.*) *Caput Auguſti nudum, lævam verſus.*

Solum attendimus, heic *cognomen* ipſius præcipuum in *caſu accuſativo* fuiſſe obſignatum, quod in *nominandi* caſu Numero præcedenti legimus, ut ſubintelligamus tamen, ἐτίμησαν, colunt. Reliqua ex iis, quæ ad N. 68 Tab. II. & N. 72. Tab. III. jam diximus, repetenda ſunt.

NUM. 74.

ΣΕΒΑΣΤΟΥ. (*AUGUSTI.*) *Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.*

De *laurea* ad N. 67. T. II; de *Auguſti* cognomine N. 68. & 72. egimus. Tantummodo obſervamus, id elogium, quod in præcedentibus vel in *Nominativo*, vel in *Accuſativo* caſu jam offendimus, heic quoque in *Genitivo*, more *Græcorum*, legi expreſſum. *H. Goltzius* id nobis offert Caput in *Auguſto* Tab. IX. N. 109.

NUM. 75.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti nudum, lævam verſus.*

Eadem denuo nobis offertur *perigraphe*, quam N. 72. hac Tabella jam conſpeximus; modo quod literæ *alio* gaudeant *ſitu*, & *laurea corona* heic deſit. Obviam habemus quoque hoc Caput alias apud *H. Goltzium* in *Auguſto* Tab. IX. N. 105.

NUM. 76.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, pone figura inſolita.*

Quæ dici heic poterant, B. L. ad N. 72. hujus Tabulæ leget, per omnia enim *idem* ibidem eſt *Caput eademque Inſcriptio*, niſi quod *literæ* circumſcriptæ *aliter* ſint *poſitæ*, & heic *figura* à tergo compareat, in illo non obſervanda; quæ tamen quid velit, aut denotet, fatemur, nos ignorare; perinde ac videmus, nihil *Nonnium*, quod ad ejus expoſitionem faceret, in Notis ad *Goltzium* quoque attuliſſe. † Si quid tamen dicendum eſt, putaremus, *Urbis cujusdam Græciæ* eſſe *ſignum*. Exhibet nobis quoque hoc Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. IX. N. 107.

NUM. 77.

Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Vide, quæ ſupra ad T. I. N. 1. diximus. Deprehendimus quoque hoc Caput in *A. Rubenii Croyjaci* Ducis Nummis Tab. XII. N. 2. & in *Jacobi Biæi* Nummis ad Auguſtini Dial. Tab. XII. N. 2.

NUM. 78.

Caput Auguſti nudum, dexteram verſus.

Adi, quæ ad Tabulam I. Numero 1. dicta ſunt.

NUM. 79.

Caput Auguſti, paullo ſenioris laureatum, lævam verſus.

Heic repetenda ſunt, quæ ad Tab. I. N. I. & Tab. II. N. 67. de *laurea* jam attulimus.

NUM. 80.

Caput Auguſti laureatum, dexteram verſus.

N. 1. Tab. I. & N. 67. Tab. II. omnia explicata offendet B. L. huc ſpectantia.

NUM. 81.

Caput Auguſti corona quernea redimitum, lævam verſus.

Civica, ſive *quernea*, corona à *quercu* cum *glandibus*, (nam huic coronæ duplex è *re* nomen inditum; nempe à *cive ſervato* & *Servatore*, CIVICA; à *materia*, unde plectebatur, QUERCEA & QUERNEA dicebatur) quæ Caput *Auguſti* cingit, *dabatur ei* (verba ſunt *Auguſtini* Dial. II. p. 24. *qui civem ſervaſſet*, (35) velut *Appianus* Libro II. de Bello Civil. p. 494. loquitur, ὧ πάλαι τὰς ὑπὲρ σωτηρίας ἐτίμων οἱ πεισθέντες, *quo genere* (civicarum coronarum) *olim cives honorabant eos, qui ſalutem ipſorum protexiſſent*; &, per aſſentationem, *Auguſto*, Cæſari, tributa, quod *Populum Romanum ſervaſſet. Civicæ coronæ, militum virtutis inſigne clariſſimum: jam pridem verò & Clementiæ Imperatorum, poſtquam civilium bellorum profano, meritum cœpit videri, civem non videre*, inquit *Plinius* Libro XVI. c. 4. Hiſt. Nat. Et *Gellius* Lib. V. c. 6: *CIVICA corona appellatur, quam civis civi à quo ſervatus eſt in prælio, teſtem vitæ ſalutisque perceptæ dat, ea fit è fronde quernea, quoniam cibus victusque antiquiſſimus quercus capi ſolitus: fit etiam ex ilice, quod genus ſuperiori proximum eſt.* Diſertiſſimus idem Plinius Libro XVI. cap. IV: *Civica Iligna primo fuit, poſtea magis placuit ex Æſculo Jovi ſacra. Variatumque & cum quercu eſt, ac data ubique quæ fuerat, cuſtodito tantum honore glandis. Additæ leges arctæ & ideo ſuperbæ (quasque conferre libeat cum illa Græcorum ſumma, quæ ſub ipſo Jove datur, cuique muros patria gaudens rumpit) civem ſervare, hoſtem occidere, utque eum locum, in quo ſit actum, hoſtis obtineat eo die, utque ſervatus fateatur, alias teſtes nihil proſunt: ut civis fuerit, auxilia quamvis Rege ſervato decus id non dant; nec erexit honos idem Imperatore conſervato, quoniam conditores in quocunque cive ſummum eſſe voluerunt. Accepta, licet uti perpetuo. Ludos ineunti ſemper aſſurgi, etiam ab Senatu in more eſt: Sedendi jus in proximo Senatui, vocatio munerum omnium, ipſi patrique & avo paterno. Quatuordecim eas accepit Siccius Dentatus, ut retulimus ſuo loco, ſex Capitolinus, is quidem & de Duce Servilio. Africanus de Patre accipere noluit, apud Trebiam. O mores æternos! qui tanta opera honore ſolo donaverint, & cum reliquas coronas auro commendarent, Salutem civis in pretio eſſe noluerunt, clara profeſſione ſervari quidem hominem nefas eſſe lucri cauſa.* Hanc probaſſe *Auguſtum*, autor quoque eſt *Plinius* Libro XVI. c. 4: *Dedit hanc* (roſtratam) *Auguſtus coronam Agrippæ: ſed CIVICAM à GENERE HUMANO accepit IPSE.* Quâ non fuiſſe etiam contentum *Auguſtum*, *Plinius* quoque teſtatur Libro XXII. c. 6: *Ipſum Auguſtum*, ſcribens, *cum M. Cicerone, filio, Conſulem, Idibus Septembribus Senatus OBSIDIONALI donavit. Adeo CIVICA NON SATIS VIDEBATUR.* Et, ut ad *Civicam* redeamus, decreta illa *ipſi*, *VII. Conſuli*, erat cum *lauru PERPETUO ante fores domus ſuæ in Palatio*: quæ quotannis in Veſtibulo Kal. Martiis renovabatur, tanquam qui hoſtes viciſſet, & CIVES SERVASSET. Audiamus *Dionis* verba Libro LIII. p. 507: Ὁ δ' ἐν Καίσαρι πολλὰ καὶ μεγάλα περιέφερε, ὅτε τὰ περὶ τῆς ἐξωμοσίας τῆς μοναρχίας, καὶ τὰ περὶ τῆς τῶν ἐθνῶν διανομῆς διελέχθη, ἔλαβε· καὶ γὰρ τό, τε τὰς δάφνας περὶ τὰ βασίλεια αὐτοῦ περιπεθῆναι, καὶ τὸ τὸ στέφανον τὸ δρύινον ὑπὲρ αὐτῶν ἀρτᾶσθαι, ὅτε οἱ, ὡς καὶ αἰεὶ τοῖς τε πολεμίους νικῶσι καὶ τοὺς πολίτας σώζουσι, ἐψηφίσθη, *Cæſari, quum orationem de ejurando regno, ac dividendis provinciis habuiſſet*, multi *erant honores delati, nempe ut ante ipſius domum in palatio lauri ponerentur, ac ſuper eas CORONAE QUERNEAE ſuſpenderentur, nimirum, quod PERPETUUS HOSTIUM VICTOR ac CIVIUM*

ESSET

† Imo Labyrinthus Creticus eſt, atque ſignum, in Cnoſo, nobili ejus inſulæ urbe, cuſum fuiſſe numiſma. SIG. HAVERC.

(35) Sic *Coriolano* eſt data, teſte *Plutarcho*, in ejus vita p. 214: Τοῦτον γὰρ ὁ νόμος τῇ πολίτῃ ὑπερασπίσαντα τὸν δρῦν στέφανον ἀπέδωκεν.

ESSET SERVATOR. Ex eo deinde *poſtes Auguſtæ domus ſempiterna gloria QUERCU TRIUMPHARUNT*, ut verbis utamur *Valerii Maximi* Lib. II. c. 3. Eo reſpexit *Ovidius*, in ſua Metamorphoſi de *Daphne* in laurum mutata canens, Lib. I. vſ. 561. ſequ.

Tu Ducibus lætis aderis, cum læta Triumphum
Vox canet, & longas viſent Capitolia pompas;
Poſtibus Auguſti eadem fidiſſima cuſtos
Ante fores ſtabis, mediamque tuebere quercum.

Hinc & *Plinio* Lib. XV. H. N. c. 30. laurus *gratiſſima domibus janitrix Cæſarum, quæ ſola & domos exornat, & ante limina excubat*, dicitur. Et *Tertullianus* in Apologetico inquit: *Qui ſunt qui Imperatores inter duas lauros obſident?* Rurſusque *Ovidius* Libro III. Triſtium Eleg. I. vſ. 39. de Auguſti palatio:

Cur tandem appoſita velatur janua lauro,
Cingit & Auguſtus arbor opaca fores?
Nam quia perpetuos meruit domus iſta triumphos?

Exhibet & hoc Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab IV. N. 46. *A. Rubenius* in Croyjaci Ducis Nummis Tab. XI. N. 9. *Jacobus Biæus* in Nummis ad Auguſt. Dial. Tab. XI. N. 9.

NUM. 82.

Caput Auguſti corona quernea redimitum, dexteram verſus.

Diverſo ſitu gaudet hoc Caput à præcedente cætera idem. Suppeditat & idem *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. IV. N. 48.

NUM. 83.

Caput Auguſti paullo junioris laureatum, lævam verſus.

In *eo* ſaltem hoc *Caput* diſcrepat ab *iſto* N. 79. hujus Tabellæ, quod ibi in *magis proveſtiore ætate*, quam *heic*, compareat.

NUM. 84.

AUGUSTus. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Omnia L. B. N. 1. Tab. I. & N. 68. T. II. inveniet jam à nobis excuſſa.

NUM. 85.

AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Solo *diverſo poſitu* cognominis AUGUSTI, hoc ipſum à *præcedente* diſcrepat capite. Aliàs & iſtud ſiſtit *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. IX. N. 106.

NUM. 86.

AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

De *Auguſti* cognomine ad Tab. II. N. 68. jam egimus. Cæterum notamus, quod, quando heic *nudum Auguſti* obviat *Caput*, obſervari mereatur, *Auguſtum* non *tam impenſè delectatum fuiſſe laurea*, perinde ac *Anteceſſorem* ſuum *Cæſarem*, (de quo ſupra in *Cæſare* Tab. I. N. 1. nonnihil jam nos notaſſe, meminimus) quippe tota *Tabula* I. & II. omnia *ſine laurea* exhibet *Auguſti* capita. Dehinc *galea* ornatum & illud *ſuum Caput* ſiſtere voluiſſe *Auguſtum*, jam Tab. I. N. 9. & Tab. II. N. 41. 42. obſervavimus. Porro & *querneam coronam* caput *ejusdem* cingere, ex Tab. II. N. 81. 82. conſtare facile poteſt, perinde ac *totam ipſius protomen* non ſolum *laurea*, ſed & *quernea* ambit corona, teſte Tabula V. N. 169. 170. 171. Tandem & *corona radiata* illud fulgere, ex Tabula VIII. Numeris 247. 248. 251. 252. 255. 257. 259. 260. & multis ſequentibus ad oculum patet. Exhibet hoc ipſum Caput quoque *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. IX. N. 108. & in *Faſtis* p. 233.

NUM. 87.

AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, pone lituus.

Idem per omnia cum *præcedente* Caput offendimus, niſi quod *lituum* pone Caput conſpiciamus, de quo tamen jam Tab. I. N. 18. diximus. Communicat quoque hoc Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. IX. N. 104.

NUM. 88.

CAESAR IMPerator. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

De voce *Cæſaris* ad Tab. I. N. 4; *Imperatoris* eadem Tabula I. N. 12. & 24. egimus; de *laurea* verò Tab. II. N. 68. dicendi jam erat locus.

NUM. 89.

CAESAR IMPerator. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

Idem ex collatione facilè offendet B. L. *hoc* Caput cum *præcedente*, in hoc tantummodo diſcrepans, quod vocis *IMPeratoris* alius conſpiciatur poſitus; & differt *Caput hoc ipſum* ab *illo* Tab. II. N. 70. *latiori* ſaltem *filo*, ſive ampliori ambitu.

NUM. 90.

ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. (*CAESARIS AUGUSTI.*) *Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.*

Sicuti ſupra N. 74. *Tabula* hac ipſa *tertia* Σεβάστε (*Auguſti*) elogium Capiti ipſius circumſcriptum vidimus; ita heic, addita adhuc *Cæſaris*, eodem *genitivo* caſu voce, obſignatum legimus, nempe Καίσαρος Σεβάστε; de *Cæſaris* verò Tab. I. N. 4; *Auguſti* Tab. II. N. 68. dictum eſt. Siſtit hoc quoque Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* T. X. N. 110.

NUM. 91.

Senatus PopulusQue Romanus CAESARI AUGUSTO. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Tertium nobis nunc ſub manibus hæret publicum *Auguſto* à *Senatu Populoque Romano* erectum, obſignatumque *monumentum*. Et cum *primum* Tab. II. N. 61. Conſulatu ſuo V; *alterum* eadem Tabula N. 59. Conſulatu VI. prodierit; hoc verò cum *Auguſti* præferat *cognomen*, ex hoc conſtat, vel *Conſulatu ſuo VII.* Anno ſcilicet V. C. 526. quippe quo; poſtquam Romani Orbis imperium in decem annos accepiſſet, leges pertulerat, judices ordinaverat, provincias diſpoſuerat, hoc accepiſſe, licet ille *Conſulatus* in ipſo obſignatus non legatur; ut adeo in *grati animi ſignum Senatus Populusque Romanus* hoc monumentum eſſe omnino voluerint; vel certè poſt illum Conſulatum VII, quocunque etiam fuerit tempore, quod ex *poſtica* quandoque colligendum eſt omnino. Exſtat hoc Caput quoque apud *H. Goltzium* in *Auguſto* Tab. X. N. 109. & in *Faſtis* ſuis p. 224. ex quibus patet, hanc *anticam* ſic inſcriptam, *quod viæ munitæ fuerint ab Auguſto.*

NUM. 92.

CAESARI AUGUSTO Senatus PopulusQue Romanus. Caput Auguſti nudum, dexteram verſus.

Per omnia convenit hoc Caput cum præcedenti, niſi quod heic *dextrorſum*, illic *ſiniſtrorſum* reſpiciat, & de *quarto publico Populi Romani monumento* apertè teſtetur. De vocibus *Cæſaris* Tab. I. N. 4. & de *Auguſti* Tab. II. N. 68. jam diximus. Attulit jam hoc Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. X. N. 111.

NUM. 93.

CAESARI AUGUSTO. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

De *laurea*, itemque vocibus *CAESARIS* & *AUGUSTI* aliquoties jam antea multi fuimus. Plura hinc neque hic addimus, niſi quod & hoc Caput nobis exhibeatur à *Goltzio* in *Auguſto* Tab. X. N. 112. & in *Faſtis Romanorum* p. 225. ubi tamen corona quercea eſt.

NUM. 94.

CAESARI AUGUSTO. Caput Auguſti laureatum, dexteram verſus.

In *hoc* diſcrepat à *præcedenti* noſtrum Caput, quod hoc *dextrorſum*, illud *ſiniſtrorſum* reſpiciat, cætera per omnia eadem. Vide & illud apud *H. Goltzium* in *Auguſto* Tab. X. N. 114.

NUM. 95.

ΣΕΒΑΣΤΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ (*AUGUSTUM CAESAREM*) *Caput Auguſti nudum, lævam verſus.*

Uti *ſuprà* N. 73. ΣΕΒΑΣΤΟΝ legimus; ita & *heic*, quaſi cum addito, ΣΕΒΑΣΤΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ offendimus, in *caſu* nempe *accuſativo*, ut ſubintelligamus; ἐπίμηδον, colunt. *Horum* verò *vocabulorum* explicationem Tab. I. N. 4. & Tab. II. N. 68. L. B. habebis obviam. Dabit & hoc Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. X. N. 113

NUM. 96.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

Conſule, quæ ad Tab. I. N. 4. Tab. II. N. 67. & 68. jam dicta ſunt. Nec alia ratione à *præcedentibus* diverſum eſt Caput, niſi quod *alio caſu* circumſcriptum exhibeatur, & uti N. 86. legitur AUGUSTUS; heic CAESAR AUGUSTUS exſtet. Vide quoque hoc Caput apud *H. Goltzium* in *Faſtis* p. 209.

NUM. 97.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti corona quernea redimitum, dexteram verſus.

Poſitu Capitis à præcedenti differt, cætera eadem. Conſpicimus quoque hoc Caput apud *H. Goltzium* in *Auguſto* Tab. X. N. 117. & in *Faſtis* ipſius *Romanis* p. 229.

NUM. 98.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Solo *poſitu vocabulorum* differt à ſequente.

NUM. 99.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Augusti nudum, lævam versus.

Diverso modo dispositа sunt *elogia* circa Caput, quæ supra Tab. I. N. 4. & II. N. 68. jám attigimus. Cæteroquin hoc Caput in conspectu jam est apud *H. Goltzium* in *Augusto* Tab. X. N. 118. & in ejus *Fastis* Romanorum p. 205. & 214. *Jacobum Oiselium* Tab. I. N. 9. *Joachimum Oudanum* Tab. IV. N. 9.

NUM. 100.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Augusti nudum, dexteram versus.

Dextrorsum hoc Caput respicit, uti præcedens *siniſtrorsum*, cætera adfuere. Suppeditat & hoc Caput *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. X. N. 120.

NUM. 101.

Cajus CAESAR AUGUSTus. Caput Augusti laureatum, lævam versus.

De *prænomine Caji* consulatur Tab. I. N. 5. & 6; *Cæsaris* verò & *Augusti* nominibus Tab. I. N. 4. &. II. N. 68. de *laurea* N. 67.

NUM. 102.

ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*CAESAR AUGUSTUS. Caput Augusti nudum, lævam versus.*

Inscriptionem toties jam vidimus. *Græcè* heic legitur, quæ N. 96. 97. 98. 99. 100. 101. *Latine*. Dedit & hoc Caput jam *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. III. N. 116.

NUM. 103.

ΚΑΙCΑΡ CΕΒΑCΤΟC. (*CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Augusti nudum, lævam versus.*

Eadem *inscriptio*, idem *positus* circa literarum, modo quod heic Σῖγμα litera (Σ) per C. expressum legamus, adeoque egregie firmatum habeamus *Illustrissimi Ezechielis Spanhemii* judicium, (36) scribentis: *Falli ex antiquis Græcorum nummis patebit eruditos, qui C altero* Σῖγμα *vetustius statuunt; quod ex quodam Agathonis apud Athenæum loco, à Viris doctissimis, Scaligero in Eusebianis, & Isaco Vossio ad Melam, opportunè jam observatum novi. Neque verò id tam arcus Scythici argumento, quam indubia testium fide mihi fit manifestum; qui in lautissima illa, quæ bono litterarum fato, etiamnum super est, Græcorum nummorum copia, Σ passim in antiquioribus observo; alterum verò C rarius ante Domitiani tempora usurpatum, sequentium demum ætatum proprium ac peculiare, ut rarius postea prioris illius Σ vestigia eadem Nummorum suppellex præbeat.* Unde patet, quam contra nummorum fidem scribat *Harduinus* in *Nummis antiquis Pop. & Urb.* Græc. p. 275: *Quod suspectæ mihi fidei est: cum illud C pro Σ NUSQUAM AUGUSTI ævo, nec ante Domitiani tempora in nummis lapidibusve occurrat*; Itemque *Salmasius in Solinianis* p. 838: *Sigma Græcorum antiquissimum formatum ut C Latinorum.* Contrarium oppidò ei docent *hæc* nostra & sequens capitum *Augusti perigraphe*, uti & reliquæ, quas vidimus; omnes *Augusti Græcæ*, & cum primis N. 75. 158. 165. 168, 259. 260.

NUM. 104.

ΚΑΙCΑΡ CΕΒΑCΤΟC. *Caput Augusti laureatum, lævam versus.*

Positu literarum differt à *præcedente* hoc Caput, cætera eadem; nisi quod & *corona* sit ornatum *laurea*, de qua jam toties. Cæterum & hoc invenimus apud *H. Goltzium* in *Augusto* Tab. X. N. 119.

NUM. 105.

IMPerator CAESAR DIVI Filius. Caput Augusti laureatum, lævam versus.

De voce *Imperatoris* Tab. I. N. 21.; *Cæsaris Divi Filii*, eadem Tabula N. 4. dictum est; deque *laurea* Tab. II. N. 67. quo B. L. ablegamus. Solum restat, ut moneamus, hoc Caput quoque conspici apud *H. Goltzium* Tab. III. N. 35.

(36) Noviss. Edit. p. 99, 100. mediæ p. 54. & 55.

TABULA IV.

EXHIBENS

CAPITA AUGUSTI CUM INSCRIPTIONIBUS PLURIMAM PARTEM LATINIS ET PRÆCIPUE CUM PATRIS PATRIÆ ET AUGUSTI ELOGIIS.

NUM. 106.

IMPerator AUGUSTUS Pater Patriæ. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

Nihil hic denuo, quod adnotemus, occurrit. Nam de *Imperatoris* voce ad Tab. I. N. 21; de *Auguſti* cognomine Tab. II. N. 68; de *Patris Patriæ* elogio Tab. II. N. 61; de *Laurea* Tab. II. N. 67. jam egimus. Et cum *Patris patriæ* titulum jam N. 61. 68. 69. obvium habuerimus, *quarta* ille nunc vice occurrit, ut videamus, aut *ſingulariter illum Auguſto placuiſſe*, aut *inſigniter, eundem ipſi tribuendo promereri gratiam ejus voluiſſe Senatum*; quod vel ex ſequentibus eluceſcet præterea adhuc clarius.

NUM. 107.

CAESAR AUGUSTUS DIVI Filius PATER PATRIAE. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

Si conſulantur N. 4. 61. 68. omnia erunt planiora. Quod ſuper eſt, idem quoque offert Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. VII. N. 73. & in *Faſtis Romanorum* p. 221.

NUM. 108.

AUGUSTUS DIVI Filius PATER PATRIAE. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

Adi Tab. I. N. 4. 61. & 68. ubi explicationem hujus perigraphes offendes.

NUM. 109.

CAESAR AUGUSTUS DIVI Filius PATER PATRIAE. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

Per omnia *idem* cognoſcimus Caput, quod N. 107. jam tradidimus, niſi quod *facies* aliquantùm *amplior* compareat, & literæ circumſcriptæ illic *Caput latius* cingant. Alias communicat & hoc Caput *A. Rubenius* in Croyjaci Ducis Nummis Tab. XII. N. 1. & *Jacobus Biæus* Tab. XII. N. 1.

NUM. 110.

AUGUSTUS DIVI Filius PATER PATRIAE. Caput Auguſti laureatum, dexteram verſus.

De *Auguſti* cognomine confer Tab. II. N. 68; *Divi Filii* elogio Tab. I. N. 4; *Patris Patriæ* verò Tab. II. N. 61. & de *laurea corona* Tab. II. N. 67; ut ſaltem notemus, *Patris Patriæ* elogio *Auguſtum* ſingulariter fuiſſe vel delectatum; vel per illius attributionem inſigniter ſeſe apud *Auguſtum* inſinuare voluiſſe Senatum. Offert alias & hoc Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. VII. N. 75.

NUM. 111.

IMPerator AUGUSTus PATER PATRIAE. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

De voce *Imperatoris* T. I. N. 12; *Auguſti* N. 68; *Patris Patriæ*, (quod elogium *nona* jam vice heic legitur) N. 61; de *laurea corona* N. 67. jam egimus.

NUM. 112.

AUGUSTUS Pater Patriæ. OB CIVIS SERvatos. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, quod undique corona cingit quernea.

De voce *Auguſti* adi N. 68; *Patris Patriæ*, qui titulus *decima* vice occurrit, N. 61; de *quernea corona* N. 81. jam diſſeruimus. Reſtat: *OB CIVIS SERvatos*, quæ verba, ob *querneam*, ſive civicam, coronam, addita videmus, datam ſcilicet *Auguſto*, quod, compoſitis inteſtinis bellis,

Populum Romanum ab interitu quasi vindicasset, quod supra pluribus ad N. 81, ostendimus: Nec dubium esse potest, hoc Caput hac cum perigraphe *Consulatu suo VII.* fuisse percussum, si attendantur imprimis, quæ infra ad N. 175. dicturi sumus. CIVIS verò in eodem legimus, pro CIVES, quoniam veteres & *nominativos* & *accusativos* in IS terminabant, v. g. apud *Virgilium* L. I. Georgicorum 25.

Urbisne invisere Cæsar,

Sic *Omnis*, *Fontis*, *Montis*, *Puppis*, *Restis* offendimus apud *Varronem* Libro VII. de Lingua Latina, & apud *Gellium XIII.* 19. Exhibet alias quoque hoc Caput *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. VII. N. 80.

NUM. 113.

IMPerator CAESAR AUGUSTUS. Caput Augusti nudum, lævam versus.

De summo dignitatis vocabulo *Imperatoris*, quo supra alios longè eminere satagebat Augustus, N. 12; *Cæsaris* T. I. N. 4; *Augusti* N. 68. dictum jam satis est.

NUM. 114.

IMPerator CAESAR DIVI Filius AUGUSTUS. Caput Augusti nudum, lævam versus.

De hujus *perigraphes* verbis vellem adires N. 4. 12. & 68, unde clariorem ejusdem lucem haurire tibi licebit.

NUM. 115.

IMPerator AUGUSTus DIVI Filius. Caput Augusti nudum, lævam versus.

Numeri supra 4. 12. & 68. explicationem hujus perigraphes tibi dabunt.

NUM. 116.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Augusti laureatum, lævam versus.

Uti supra sæpissimè *Cæsar*, *Divi filius*, ob adoptionem avunculi, Tabula I. audivit; nunc *AUGUSTUS DIVI Filius* nuncupari quoque vult, ob summæ eminentiæ cognomen, quod pro ROMULI elegerat, uti supra jam N. 4. & 68. id indicavimus. Communicat quoque hoc Caput *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. VIII. N. 91. & in *Fastis Roman.* p. 223. *A. Rubenius* in Croyjaci Ducis Nummis Tab. XV. N. 1. *Jacobus Biæus* Tab. XV. N. 1.

NUM. 117.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Augusti laureatum, dexteram versus.

Eadem perigraphe occurrit, atque in præcedente, quo ablegatum B. L. volumus. Debemus hoc Caput quoque *H. Goltzio* in *Augusto* Tab. VIII. N. 86.

NUM. 118.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Augusti corona quernea redimitum, lævam versus.

Perigraphe coincidit cum illa N. 116: sed in hoc differt hoc Caput ab illo, quod ibi corona *laurea*, de qua N. 67. egimus; heic vero *quernea*, de qua N. 81. diximus, fulgeat: Nec mirum, *Augusti* vocem heic conspici in hoc Capite obsignatam, cum ipse in *Consulatu suo VII.* & *Augusti* cognomen & *coronam querneam* à Senatu Populoque Romano impetraverit, unde & *hoc ipso Consulatu* Caput hoc videtur percussum. Confer, quæ infra ad N. 175. dicturi sumus. Exhibet & hoc Caput *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. VIII. N. 88. & in *Fastis Romanorum* p. 217.

NUM. 119.

AUGustus DIVI Filius. Caput Augusti corona quercea redimitum, lævam versus.

Eadem *perigraphe*, idem *Caput* cum præcedente, quod adeas. Offendimus & illud apud *H. Goltzium* Tab. VIII. N. 90.

NUM. 120.

Caput Augusti laureatum, quasi basi insistens, aut veluti Terminus, pone fulgur.

De *laurea* ad N. 67. egimus. *Fulguris* signum, quod pone Caput conspicimus, cumprimis heic nobis expendendum; sed hujus generis plura signa jam & vidimus, & infra visuri sumus, quæ *Capitibus suis* adjici passus fuit *Augustus*, nempe supra Tab. I. N. 9. *bastam*, sive jaculum potius, à tergo; *Lituum*, tum *pone Caput*, uti N. 18. 19. 20. 22. 23. 26. 27. 30. 64, 65. 87. 153. tum *ante illud*, uti N. 43. 44. 48, 140. 211. 212. 213. 214. tum *lituum* & *simpulum simul*, infra N. 219; *Stellam*, sive *astrum*, ante faciem, N. 32; *Stellam* ante & pone faciem, N. 276. 277. 278; *Stellam supra verticem*, N. 271. 272; *septem stellas circa Caput*, infra N. 279; *Capricornum sub Capite* N. 66; *Figuram insolitam* (Urbis Græcæ fortè signum) N. 67; *Victoriam à tergo* infra 193. Jam *fulgur* pone Caput conspicuum est, quod infra N. 271. & 272. ante illud nobis obviat. Sed quid *fulgur*? quod Deorum, & cumprimis *Jovis*, esse alias solet, juxta illud *Lucani* VII. 468.

Bella

Bella pares Superis facient civilia Divos:
Fulminibus manes: radiisque ornabit & aſtris?

Signum cum *Nonnio* reputarem fœdæ adulationis, qua *Senatus Romanus* ipſi inter alios honores, etiam *Jovis* detulerunt, cujus rei & meminit *Dio.* Sic & *Pedo Albinovan.* in Eleg. de morte *Druſi* ad Liviam, de fortuna, *Auguſtum Jovem* vocat:

Quæ tamen hoc uno triſtis tibi tempore venit,
Sæpè etiam rebus favit amica tuis:
Nata quod es alte, quod fœtibus aucta duobus,
Quodque etiam magno conſociata Jovi.

Cognoſcimus quoque heic Sole clarius *præſagii* eventum, quod *Octavius*, pater, olim poſt ejus nativitatem videre viſus fuerit *filium, mortali ſpecie ampliorem, CUM FULMINE & ſceptro, exuviisque Jovis Optimi Maximi, ac radiata corona, ſuper laureatum currum, bis ſenis equis candore eximio trahentibus*, referente hoc totidem verbis *Suetonio* in Auguſto Cap. XCIV. Quod nempe *ex imperio* proveniſſe, ſcimus, ob quod *Jovi* communiter æquiparari ſolet. Nam: *Jupiter in Cœlis, Cæſar regit omnia terris.* Et exinde eſſe, remur, quod *Imperatores* poſtea picti fuerint cum *fulmine*; ita enim *Martialis* IX. 16.

— — — & tibi Cæſar,
Pro jaculo & parma fulmen & ægis erit.

Offendimus aliàs hoc Caput apud *A. Rubenium* in Croyjaci Ducis Nummis Tab. XI. N. 5. itemque apud *Biæum* Tab. XI. N. 5; *H. Goltzium* in *Auguſto* Tab. IV. N. 41.

NUM. 121.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Per omnia hoc Caput *idem* cernimus cum illo N. 116; niſi quod *heic corona laurea* Caput ejus non cingat, quo B. L. ablegamus. Siſtit aliàs hoc Caput *H. Goltzius in Auguſto* Tab. VIII. N. 85. & in *Faſtis Roman.* p. 218.

NUM. 122.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Conſule N. 4. & 68. ubi hæc perigraphe jam explicata fuit. Dedit & hoc Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. VIII. N. 94. & in *Faſtis Rom.* p. 221.

NUM. 123.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum, dexteram verſus.

Adi N. 4. & 68. ubi plura jam dicta. Obviat hoc Caput quoque apud *H. Goltzium* in *Auguſto* Tab. VIII. N. 69.

NUM. 124.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum, dexteram verſus.

Vide N. 4. & 68. & habebis, quæ ad hujus perigraphes explicationem faciunt. Cæterum offendimus hoc Caput apud *H. Goltzium* in *Auguſto* Tab. VIII. N. 87. & in *Faſtis Romanorum* p. 227.

NUM. 125.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

Sæpius laudati N. 4. & 68. heic conſulendi ſunt. Cæterum communicat nobis hoc Caput quoque *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. VIII. N. 95.

NUM. 126.

Caput Auguſti paullo ſenile crine incompto, lævam verſus.

Heic adeundus eſt N. 1. Tabulæ, & differt ab *illo* N. 77. quod ibidem *juvenile* magis compareat.

NUM. 127.

Caput Auguſti nudum in provectiore ætate, dexteram verſus, crine fluido.

Quæ heic ſpectant, invenies ad præcedentem numerum, cum capita ſint eadem, niſi quod *alio* ſaltem gaudeant *poſitu.*

NUM. 128.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

Numeri 4. & 68. &, ob *coronam lauream*, 67. adeundi tibi erunt. Dabit & hoc Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. VIII. N. 93.

NUM. 129.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti laureatum, dexteram verſus.

Coincidit per omnia hoc Caput cum præcedente, niſi quod *alius* ſit *poſitus Capitis* & *perigraphes.*

NUM. 130.

IMPerator AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Numeri ſupra 4. 12. & 68. omnia clariora reddent.

NUM. 131.

IMPerator CAESAR DIVI Filius. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

Si attendas, quæ ad N. 4. 12. & 67. jam fuere dicta, pluribus haud erit opus.

NUM. 132.

AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

De *Auguſti* cognomine, quod præ aliis ipſi placuit, jam ad N. 68. multi fuimus. Cæterum & hoc Caput habemus obvium apud *H. Goltzium* in *Auguſto* Tab. IX. N. 97.

NUM. 133.

AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Poſitu ſaltem vocabuli *Auguſti* à præcedenti differt, cætera idem. Suppeditat aliàs hoc Caput quoque *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. IX. N. 99.

NUM. 134.

CEBACTOC. (*AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.*

De *laurea* N. 67. deque vocabulo Σιδάρα prolixi jam ad N. 72. fuimus, quo B. L. ablegamus, ne cramben toties coctam recoctamque apponamus. Cæterum hac (C.) Σίγμα Ω *ſcriptura*, heic rurſus occurrente, denuo corroborantur, quæ ſupra jam ad N. 103. monuimus.

NUM. 135.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti laureatum, dexteram verſus.*

Heic velim conſulas, quæ ad N. præcedentem attulimus. Offendimus quoque hoc Caput apud *H. Goltzium* in *Auguſto* Tab. IX. N. 98.

NUM. 136.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*AVGVSTVS.*) *Caput Auguſti nudum, lævam verſus.*

Poſitu perigraphes à præcedentibus differt cætera idem Caput.

NUM. 137.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*AVGVSTVS.*) *Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.*

Heic numeri ſaltem 67. & 72. adeundi erunt.

NUM. 138.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*AVGVSTVS.*) *Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.*

Per omnia idem cum Capite præcedenti, niſi quod *poſitu perigraphes* differat. Siſtit & hoc Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. IX. N. 102.

NUM. 139.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*AVGVSTVS.*) *Caput Auguſti nudum, lævam verſus.*

Et eundem poſitum Capitis & perigraphes N. 137. cernes, modo quod heic deſit *laurea*.

NUM. 140.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΜΕΓΑΣ. (*IMPERATOR CAESAR AVGVSTVS PONTIFEX MAXIMVS.*) *Caput Auguſti nudum, lævam verſus, ante lituus.*

De voce *Imperatoris*, *Cæſaris* & *Auguſti* conſulendi ſunt N. 4. 12. 24. & 68. *Pontificis M.* ſaltem reſtat expendenda heic curatius dignitas, quæ heic prima occurrit vice. *Sacerdotem* & *Augurem*, hujusque ſuum ſymbolum *Lituum*, ſupra jam N. 18. 19. 20. & cumprimis N. 22. contemplati ſumus, & quid *Augur* ſit, in *Cæſare* N. 6. vidimus: nunc *ſummum in ſacris gradum conſequutum* eundem intuemur, (*Pontificem* enim jam ſupra N. 17. Tab. I. conſpeximus) qui per *Pontificis Maximi* titulum heic exprimitur, ſummaque quævis in *ſacris poteſtas* & *juris* αὐτοκρατορίας *complementum* eodem denotatur. Novimus enim, *duobus* contineri *Rempublicam* omnem, *religionum ceremoniis*, & *legibus humanis*; quorum omnino utriusque curam apud *Reges* olim deprehendimus, pluribus hoc declarante ad hunc locum in *Suetonio* p. 167. & ad *Strabonem* p. 192. Τῷ πάνυ *Caſaubono*. Eleganter autem in hanc rem *Dio* Lib. LIII. p. 508: Ἔκ τε ἧς ἐν πάσαις ἦ ἱερασύναις ἱερῶνται, καὶ προεστᾶσι καὶ πῖς ἄλλοις πὰς πλείσας σφῶν δίδοναι, δεχειρίων τε πινὰ αὐτῶν, καὶ ἀεὶ

κἂν δύο, κἂν τρεῖς ἅμα, ἄρχωσι εἶναι, πάντων αὐτοὶ καὶ τῶν ὁσίων καὶ τῶν ἱερῶν κυριεύσουσιν, *quod autem omnibus ſacerdotiis inaugurati ſunt, ac plerosque in ea Collegia adſciſcunt, ſemperque unus eorum (ſi quidem duo vel tres ſimul Imperatores ſunt) ſummum Pontificatum gerit; eò fit, ut omnes RELIGIONES ET SACRIFICIA IN SUA HABEANT MANU.* Et cum, juxta *Caſſiodorum* (1) Variar. Lib. VI. c. 2. *Pontifices Sacerdotium non deponerent, niſi cum vitæ munera derelinquerent*; ex eo contigit, ut *Auguſtus*, non niſi M. *Lepido* (2) mortuo, hanc dignitatem capeſſeret, nec prius quoque capeſſere vellet. Docet hoc nos clariſſimè *Tranquillus* in *Auguſto* Cap. XXXI: *Poſtquam vero PONTIFICATUM MAXIMUM, quem nunquam vivo LEPIDO auferre ſuſtinuerat, mortuo demum ſuſcepit.* Itemque *Dio* Libro LIV. p. 531: Πολλάκις δὲ καὶ ἰδίᾳ, καὶ κοινῇ τὴν ἱερωσύνην ταύτην ἀξιώσαντος, οὐκ ἐδικαίωσε ζῶντος δὲ Λεπίδου λαβεῖν αὐτήν, *qui ſane, quum ſæpenumero & privatim & publico judicio hoc ſibi ſacerdotium expetiiſſet, non cenſuit tamen id, vivo Lepido, occupandum.* Imo & à *Populo* oblatum detrectavit, affirmante hoc iterum totidem verbis *Dione* Lib. XLIX. p. 401: Καὶ τὴν τοῦ Λεπίδου ἱερωσύνην διδομένην οἱ οὐκ ἔλαβεν, *Pontificatum Lepidi, ſibi oblatum, non accepit*; itemque *Appianus* de Bello Civ. Lib. V. p. 746: Τὸ δὲ δῆμος τὴν μεγίστην ἱερωσύνην ἐς αὐτὸν ἐκ Λεπίδου μεταφέρουσιν, οὐκ ἐδέχετο, *& quum Populus PONTIFICATUM MAXIMUM à Lepido ad eum transferre vellet*, non recepit. Cauſam addunt; οὐδὲ γὰρ ἐξὴν ζῶντι τινὰ ἀφελέσθαι, *neque enim licebat, eum vivo alicui adimi*, & (ſecundum *Appianum* ἦν ἔτι ἔχειν νενόμισται μέχρι θανάτου, *nemini vivo, more majorum, adimi ſolitum.* Hinc Seneca de Clementia I. 10: *Pontificatum maximum, nonniſi mortuo illo, transferri in ſe paſſus eſt; maluit enim illum honorem vocari, quàm ſpolium.* Et cum eundem quoque jam ſuſcepiſſet, nullos amplius à Senatu decretos honores accipere ulterius volebat, docente hoc iisdem verbis nobis iterum *Dione* Lib. LIIII. p. 540: Ἐπειδή τε ὁ Λεπίδου μεταλλάξας ἀρχιερεὺς ἀπεδείχθη, καὶ διὰ τοῦτ' ἐβουλήθησαν αὐτὸν τιμῆσαι, ὅτι τι αὐτὸν πρεσβύτατος ἔφη, καὶ ἐγκειμένων οἱ, ἐξανέστη καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ συνεδρίου. *Quum, Lepido mortuo, AUGUSTUS SUMMUS PONTIFEX ESSET CREATUS, ac propterea decernere quædam ipſi Senatus vellet; profeſſus, nihil ſe admiſſurum, quum nihilominus inſtarent, ſurgens è Senatu abiit.* Suſcepit vere hunc honorem *pridie Nonas Martii* Anno $\frac{740}{41}$. *Tiberio Claudio Nerone*, & *P. Quintilio Varo*, Conſulibus, (3) De quo negotio *Ovidius* in *Martio*, *Faſtor.* III. 419:

Cæſaris innumeris, quos maluit ille mereri,
Acceſſit titulis Pontificalis honos.

Et *Faſti Capitolini* apud *Goltzium* in *Faſtis* p. 213:

EX A. D. PRID. NONAS MART.
IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AUGUSTUS
PONTIFEX MAXIMUS FACTUS EST.

Notamus & hoc; quod cum *Pontifex ſummus* alias habitaret in *ſacra via*, & *peculiare* ipſi eſſet *domicilium*, hoc itidem detrectavit *Auguſtus*, ſed *ſuarum ædium* partem huic deſtinavit, & *ſummi Pontificis* conſuetum alias domicilium Virginibus *Veſtalibus* dedit, quia his erat contiguum, referente *Dione*, ac ubi ſupra deſiit, pergente, loco ſcilicet citato p. 541: *Ita neque eorum decreta approbata ſunt*, ἐτ' οἰκίαν παρὰ δημοσίαν ἔλαβεν, ἀλλὰ μέρος τι τοῦ ἑαυτοῦ, ὅπως τὸ ἀρχιερέα ἐν κοινῷ πάντως οἰκεῖν ἔχρῃν, ἐδήμωσε· τῷ μὲν τι τῆς βασιλέως τῶν ἱερῶν τῇ ἀειπαρθένοις ἔδωκεν, ἐπειδὴ ὁμόπτυχος τῆς οἰκήσεως αὐτῶν ἦν, *neque DOMUM PUBLICAM accepit; ſed quum omnino PUBLICAM ESSE PONTIFICI MAXIMO HABITATIONEM OPORTERET, SUARUM AEDIUM PARTEM IPSE PUBLICAM ESSE JUSSIT: ac regis ſacrorum domum Virginibus VESTALIBUS dedit, quoniam earum ædibus contigua erat.* Ipſo Pontifice Maximo creato, quid egerit *Auguſtus*, nobis quoque communicat *Suetonius*, Cap. XXXI. ſcribens: *Poſtquam verò Pontificatum Maximum — — ſuſcepit: quicquid fatidicorum librorum Græci Latinique generis; nullis, vel parum idoneis autoribus, vulgo ferebatur, ſupra duo millia contracta undique cremavit: ac ſolos retinuit Sibyllinos: hos quoque delectu habito, conditditque duobus forulis auratis ſub Palatini Apollinis baſi. — — Sacerdotum & numerum & dignitatem, ſed & commoda, auxit: præcipue Veſtalium virginum. Cumque in demortuæ locum aliam capi oporteret: ambirentque multi, ne filias in ſortem darent, adjuravit, ſi cujusquam neptium ſuarum competeret ætas, oblaturum ſe fuiſſe eam.* Communicat hoc Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XV. N. 173.

(1) Verbà ita ſonant in Patritiatus formula: *Mox ut datus fuerit in vitæ tempus reliquum homini fit coævus, ornatus individuus, cingulum fidele, quod neſcit ante deſerere, quam de mundo homines contingat exire. Credo ad ſimilitudinem Pontificatus, unde venerat, rem fuiſſe formatam; quia Sacerdotium non deponunt, niſi quum vitæ munera derelinquunt.* Et eò, *Caſauboni* judicio, quoque alludunt *Imperatores*, ſcribentes: *Illi, veluti dicati infulis, myſterium perenne cuſtodiant*: ſiquidem *dicati infulis* ſunt *Pontifices*, lege CXXII. de *Decurionibus in Theodoſiano* Cod.

(2) Sic enim *Dio* eum appellat Libro XLV. p. 278: Πρὸς τῇ ἀρχιερείᾳ Λεπίδου. *Ad Lepidi, Pontificis Maximi* &c. Et *Vellejus Paterculus* Lib. II. Hiſt. c. 63. inquit: *A. Marco Lepido, qui Pontifex Maximus in Caji Cæſaris locum, furto creatus* &c.

(3) *Pigbius* Annal. T. III. p. 521. *Caſaubonus* & *Torrentius* ad *Suetonium*, ubi tamen in nova *Grævii* editione *falſo* annus 711. pro 740. utrobique legitur, & corrigendus in *Ludov. Nonnii* Commentario ad *Auguſti Numiſmata* p. 48. eſt Numerus, ubi 750. pro 740. pariter legitur.

TABULA V.

EXHIBENS

CAPITA AUGUSTI

CUM CAESARIS AUGUSTI IMPERATORIS ET PATRIS PATRIAE ELOGIIS.

NUM. 141.

ΚΑΙΣΑΡ. (*CAESAR.*) *Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.*

Majoris avunculi nomen, veluti ejus, qui ad ſummam potentiam ipſi muniverat viam, vel ſolum ut in nummis *Auguſti* compareat, placuit, nempe ut ſucceſſionem ſtirpis unico hoc deſignarent vocabulo, tradente id *Dione* Libro LIII. p. 508. de quo ſupra ad N. 4. Tab. I. ſatis prolixi jam fuimus, ſicuti & de *laurea* N. 67. Tab. II. Cæterum, in eo ſaltem ab *illo* Capite N. 49. Tab. II. diſcrepat, quod ibi *nudum*, heic *laureatum* compareat, cætera idem.

NUM. 142.

ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.*

Non ſolum *Cæſaris*, (de quo ſupra T. I. N. 4.) ſed & *Auguſti* nominibus ſuperbire voluit, ac ita in nummo obſignari; de quo poſteriori repetenda omnino ſunt, quæ ad Tab. II. N. 72. jam diximus. Monemus, hoc Caput & ſupra N. 102. Tab. III. *eadem cum inſcriptione* occurrere, ſed in hoc ab iſto differt, quod heic *Caput* ejus in *magis provectiore* ſiſtat *ætate*, quam ibidem; cæterum idem. Obviabit hoc quoque Caput apud *H. Goltzium* in *Auguſto* Tab. X. N. 116.

NUM. 143.

ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. *CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti nudum, lævam verſus.*

Circa hanc inſcriptionem conſulas N. 4. Tab. I. & N. 68. Tab. II. cum Numero 72. Tab. II.

NUM. 144.

ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti nudum, lævam verſus.*

Adi ea, quæ ad N. 143. jam dicta ſunt, cum *poſitu* ſaltem *inſcriptionis* à præcedente differat capite.

NUM. 145.

ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum lævam verſus.*

Confer N. 143; *Poſitu* etenim *perigraphes* diſcrepat. Notanus, hoc noſtrum Caput nec *poſitu inſcriptionis*, nec *capitis* differre ab illo quod jam ſupra Tab. III. N. 104. vidimus, ſed *diverſa* ſaltem *inſcriptionis ſcriptura* diſcrepare, cum ibi *Sigma* per C, heic per hanc figuram Σ expreſſum legatur; præterea ibidem *laureatum*, heic *nudum* offeratur Caput.

NUM. 146.

ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti laureatum, dexteram verſus.*

Vide quæ ad N. 143. jam protulimus. Abit verò hoc noſtrum Caput ab eo, quod N. 144. jam vidimus in eo, quod hoc *laureatum*, illud *nudum* conſpiciatur. Cæterum idem plane. De *laurea* jam à nobis Tab. II. N. 67. actum eſt, quo B. L. ablegatum cupimus.

NUM. 147.

ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti, laureatum, lævam verſus.*

Idem Caput per omnia offendes jam hac ipſa Tabula V. 143; modo quod heic *laureatum*, illic *nudum*.

nudum compareat Caput ; de qua *laurea* tamen vide ſis , quæ jam ad Tab. II. N. 67. attulimus.

NUM. 148.

ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. (*CAESARIS AUGUSTI.*) *Caput Auguſti nudum, lævam verſus.*

Idem poſitus & inſcriptionis & Capitis heic ante oculos habemus ac Num. 144. Tabula hac V. modo , quod perigraphe per caſum genitivum, more Græcorum, heic legatur expreſſa. Conſule alias , quæ ad N. 143. dicta ſunt.

NUM. 149.

ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. (*CAESARIS AUGUSTI. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.*

Poſitu perigraphes à præcedente Capite diverſum eſt, cætera idem, niſi quod heic *laurea* conſpiciatur, de qua N. 67. Tab. II. jam egimus.

NUM. 150.

ΠΑΤΗΡ ΠΑΤΡΙΔΟΣ. (*PATER PATRIAE.*) *Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.*

Quam ſtudioſi *Græci* fuerint in exprimendis in ſuis nummis *Romanorum elogiis*, vel ex hoc ad oculum liquet Capite. Supra etenim hanc *Patris Patriæ* Φιλλησιν à *Romanis* ipſi datam , & quidem *Senatus Populi Que Romani Conſenſu*, Tab. II. N. 61. (ubi multa ad ejus explicationem facientia jam congeſſimus) N. 68. 69. 107. 108. 109. 110. 111. 112. ad ſatiem usque contemplati ſumus ; nunc ut *Græci* adulatione illis haud cederent , *eandem* in nummis ſuis obſignarunt, veluti peculiarem , & *a Senatu* non ſolum , ſed & *ab univerſo Orbe* adprobatam.

NUM. 151.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti nudum, lævam verſus.*

Repete heic , quæ ſupra ad N. 68. & 72. jam attulimus.

NUM. 152.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.*

Σεβάστ *cognomen* ſolum ſupra jam N. 72. 73. 74. 75. 76. 134. 135. 136. 137. 138. 139. aliquoties in Nummis vidimus, ſed ab illis omnibus hoc differt *poſitu.* Peculiariter verò de *eodem* N. 68. Tab. II. egimus , ſicuti de *laurea* N. 67.

NUM. 153.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*IMPERATOR CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti laureatum lævam verſus , pone lituus.*

Adi Num. 4. 18. & 24. Tab. I. & N. 67. & 68. Tab. II. & omnia habebis explicata. Offendimus aliàs quoque hoc Caput apud *H. Goltzium* in *Auguſto* Tabula XI. N. 124.

NUM. 154.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ ΚΑΙΣΑΡΑ ΣΕΒΑΣΤΟΝ. (*IMPERATOREM CAESAREM AUGUSTUM.*) *Caput Auguſti laureatum , lævam verſus.*

Repete quæ ad Caput præcedens modo fuêre prolata, ubi in *nominativo*, heic vero in *caſu accuſativo* hunc ejus obſignatum offendimus titulum, ut nempe ſubintelligamus, conſueto ſcilicet *Græcorum* more, ἐτίμησαν, *colunt*; perinde ac ſupra Tab. III. N. 73. ΣΕΒΑΣΤΟΝ, & N. 95. Tab. III. ΣΕΒΑΣΤΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ jam vidimus. Dedit quoque jam hoc Caput *H. Goltzius* in ſuo *Auguſto* Tab. XI. N. 124.

NUM. 155.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ, (*IMPERATOR CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti laureatum lævam verſus.*

Idem cùm per omnia offendamus hoc Caput cum eo, quod Num. 153. jam adfuit ; niſi quod heic *titulus* deſit , & *alius* potius *perigraphes poſitus* conſpiciatur, eo B. L. ablegamus; monentes ſaltem, quod hoc Caput quoque exhibeat *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XI. N 125.

NUM. 156.

ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ. (*CAESARIS AUGUSTI IMPERATORIS. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.*

Uti N. 74. Tab. III. ΣΕΒΑΣΤΟΥ & Tabula hac V. N. 148. ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ jam conſpeximus Inſcriptiones ; ita heic conjunctim illi obviant tituli ; ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ, de quibus conſulendi ſunt N. 4. 12. 24. 67. 68. 72. Dabit & hoc Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XI. N. 126.

NUM. 157.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*IMPERATOR CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.*

Omnia in præcedentibus, & Numero cumprimis 156. jam adfuere. Siſtit quoque hoc Caput *H. Goltzius* Tab. XI. N. 127. in *Auguſto.*

NUM. 158.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΚΑΙCΑΡ CΕΒΑCΤΟC. (*IMPERATOR CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.*

Singula, quæ adferri modo heic poterunt, præcedenti jam Numero attigimus, ut ſaltem hoc adhuc notemus, *corroborari magis hac* noſtra *perigraphe*, quæ ſupra ad N. 103. ex illuſtri *Ezechiele Spanhemio* jam obſervavimus. Suppeditat & hoc Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XI. N. 129.

NUM. 159.

IMPeratori CAESARI AUGUSTO Senatus Populusque Romanus. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

De *Inſcriptionis* vocibus conſuli poterunt N. 4. 12. 24. 68. Interim non ambigendum eſt *publicum* hoc *Senatus Populique Romani* eſſe monumentum, qualia vel ſupra jam nonnulla N. 56. 59. 91. 92. vidiſſe nos, meminimus. Offendimus hoc quoque Caput apud *H. Goltzium* in *Auguſto* Tab. XI. N. 121.

NUM. 160.

IMPeratori CAESARI AUGUSTO Senatus Populus Que Romanus. Caput Auguſti nudum, dexteram verſus.

Cum *diverſus* heic ſaltem *Capitis poſitus*, cætera eadem per omnia cum præcedente Capite, ad id B. L. remittimus, ut ſaltem addamus, conſpici hoc quoque Caput apud *H. Goltzium* Tab. XI. N. 123. in *Auguſto.*

NUM. 161.

IMPerator CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Ob inſcriptionis voces velim N. 4. 12. 24. 68. conſulas. Dabit & hoc Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XI. N. 130. & in *Faſtis Romanor.* p. 231.

NUM. 162.

IMPerator CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Repete quæ ad N. 1. 4. 12. 24. & 68. jam fuere adlata.

NUM. 163.

Cum hoc Caput per omnia conveniat cum præcedente, niſi quod heic *dexteram* verſus ponatur, ibi *lævam*, eo B. L. ablegatum volumus.

NUM. 164.

IMPerator CAESAR AUGUSTus. Caput Auguſti nudum, dexteram verſus.

Tenuior heic eſt *filus faciei Auguſti*, quàm in præcedenti, cæterum reliqua per omnia eadem. Hujus quoque formæ Caput ſuppeditat *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XI. N. 132.

NUM. 165.

ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟC. (*CAESARIS IMPERATORIS.* (*Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.*

De *vocibus* perigraphes, Numeri 4. 12. & 24. conſulendi ſunt, de *laurea* verò N. 67. Hoc tamen prætermittere haud poſſumus, in una eademque perigraphe, *Σίσμα literam* & per C & per Σ exprimi, de quo ſupra nonnulla ad N. 103. jam monuimus.

NUM. 166.

ΚΑΙΣΑΡ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ. (*CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti nudum, lævam verſus.*

Toties ſupra *Auguſti cognomen* per ΣΕΒΑΣΤΟΥ expreſſum N. 72. 73. 74. 75. 76. 90. 95. 102. 103. 104. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. jam vidimus, ut adeo cognoſcamus, *conſuetiſſimo ac familiariſſimo* modo *apud Græcos* hoc ita reddi; ſed heic in noſtro Capite *Romanizantes offendimus Populos Græcos*, & AUGUSTI cognomen per ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ non ſolum hoc, ſed & ſubſequentibus duobus Numeris exprimentes, quæ *ſcribendi ratio* illis omnino eſt *rarior*, quod video & *Nonnium* jam ad *Goltzii Auguſtum* p. 46. obſervaſſe, ut tamen & hoc ſimul attendamus, ΑΥΓΟΥCΤΟΥ *vocem ordine retrogrado & literis inverſis*, nummo fuiſſe impreſſam *vitio* tamen ſine dubio *ſculptoris.*

NUM.

NUM. 167.

ΚΑΙΣΑΡ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ. (*CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti laureatum lævam verſus.*

Idem Caput, *eadem* perigraphes & in hac eadem *ſcribendi* heic *ratio*; in eo ſaltem hoc à præcedente Caput diſcrepat, quod heic *laureatum*, ibidem *nudum* compareat. Addimus modo, hoc Caput quoque exhiberi à *H. Goltzio* in *Auguſto* Tab. XII. N. 133.

NUM. 168.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΚΑΙΣΑΡ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ. (*IMPERATOR CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti laureatum, dexteram verſus.*

Repete, quæ ſupra ad N. 4. 12. 24. 68. & 166. jam diximus. Differt perigraphe à præcedenti in eo, quod ejus *literæ forma* & *ſitu* gaudeant *ordinario*, qui in præcedentibus *inverſus* conſpiciendus omnino fuit. Quod ſupereſt hoc Caput & obvium habemus apud *H. Goltzium* in *Auguſto* Tab. XII. N. 135.

NUM. 169.

CAESAR. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, corona laurea illud ambiente.

Adoptionem & *legitimam ſucceſſionem* indicaturo, unicum hoc ſubjicere Capiti vocabulum, Romanis placuit, veluti, qui Principatum jam *ſolus obtineret*, referente *Dione* Lib. LIII. p. 503: ἅτως ὡς ἀληθῶς καταδέξῃ τὴ μοναρχίαν ἐπιθύμησε, & pag. 506, *qui re ipſa Cæſar unus in omnibus rebus plenum imperium habiturus, cum & pecunias & milites in ſua haberet poteſtate,* τῷ ἔργῳ καὶ πάντων καὶ διαπάντες αὐτὸς ὁ Καῖσαρ, ἅτε καὶ τὰ χρημάτων κυρίων, καὶ τὰ στρατιωτῶν κρατῶν, αὐταρχήσειν ἔμελε; quod poſtea quoque imitati ſunt *Græci*, uti hoc ex N. 49. 50. 141. facile conſtare poteſt. De *corona laurea*, quæ communiter *Caput* cingit, heic verò *totum* ambit, ſatis ad N. 67. jam dictum eſt, quo B. L. remittimus. *Laurea* verò heic (uti ſequenti Numero *quercea*) ejus ambit caput *corona*, quod inter alia & *hic honor* ipſi delatus, nempe ut *ante ipſius domum in* PALATIO LAURI *ponerentur*, *ac ſuper EAS CORONAE QUERNEAE* SUSPENDERENTUR, nimirum quod PERPETUUS HOSTIUM VICTOR ESSET ET CIVIUM SERVATOR, juxta *Dionis* Librum LIII. p. 507. Sed en heic non *ſuper palatium*, ſed ſuper *Caput* ipſius ſuſpenſam in nummo *coronam lauream!* en in ſubſequenti numino circumdatam capiti coronam querneam! Recte hinc doctiſſimus *Pighius* in Annalibus Librorum Libro XVII. p. 507: *Hinc varii adhuc reperiuntur ejus rei in memoriam excuſi nummi à III. VIRIS monetalibus ejus temporis cum CORONA & LAUREIS RAMIS, & hoc plerumque elogio; OB CIVEIS SERVATOS.* Siſtit alias hoc Caput quoque *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XII. N. 136.

NUM. 170.

CAESAR. Caput Auguſti nudum lævam verſus, corona quercea illud undique ambiente.

Par *hujus Capitis* eſt ratio per omnia cum præcedente, niſi, quod hoc *quercea*, (qualem & ſupra jam N. 112. contemplati ſumus) illud *laurea* circumdet corona, utraque *multi maximique* à Populo Romano *Auguſto*, *VII. Conſuli, ſcilicet* ob *victorias obtentas*, *civesque ſervatos*, exhibiti *honoris* ſignum. De *civica*, ſive *quernea* corona, ſi plura cupis, adi Num. 81. & Numer. antecedentem 169. Suppeditat & hoc Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XII. N. 138.

NUM. 171.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, ambiente illud corona laurea.

De *Cæſare* ad N. 4; de *Auguſto* ad N. 68. ſupra jam ſatis fuit à nobis dictum, de *laurea* verò conſuli poſſunt, quæ N. 67. & 169. allata ſunt. Siſtit nobis hoc Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XII. N. 139.

NUM. 172.

IMPerator CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

Adeat B. L. Num. 4. 12. 24. 67. 68. & omnia habebit explicata, quæ huc modo poſſunt facere. Cæterum idem Caput & offert *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XII. N. 142. & in *Faſtis Roman.* p. 218.

NUM. 173.

IMPerator CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti laureatum, dexteram verſus.

Singula Numero præcedenti jam vidimus, in eo ſaltem ab illo noſtrum eſt diverſum, quod heic *dextroſum*, illic *ſiniſtrorſum* reſpiciat. Dabit cæteroquin hoc Caput quoque *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XII. N. 144. & in *Faſtis Romanorum* p. 218.

NUM. 174.

CAESAR DIVI Filius AUGUSTUS. COnSul VIII. (Octavum) Pater Patriæ IMPerator VII. (Septimum.) Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

De *CAESARIS DIVI Filio* N. 4; de *Auguſti* N. 68; de *Patris Patriæ* N. 61; de *Imperatoris* compellationibus N. 12. & 24; ſupra jam fuſius egimus. Et, uti *Patris Patriæ* elogium jam ſupra ſub *Conſulatu* V. N. 61. & ſine adjecto *Conſulatu*, N. 63. 68. 69. 107. 108. 109. 110. 111. 112. obſervavimus; ita heic ſub *Conſulatu VIII.* offendimus, ut adeo corroborata hoc ipſo magis videamus nunc ea, quæ ſupra ad N. 61. diſputavimus, firmataque magis per *ſubſequentia* deprehendamus quoque *Capita*, horumque inſcriptiones. Contigit autem ipſi hic Conſulatus VIII. A. V. C. $\frac{727}{28}$. *Collega T. Statilio Tauro* II, (4) qui *Conſulatus* cum ſequenti ſuſcepti videntur, ob *bellum Hiſpanicum.* Hunc iniit *Tarraconæ*, ceu diſertè hoc nobis prodit *Suetonius* Cap. XXVI: *Nec omnes* (Conſulatus) *Romæ, ſed — — OCTAVUM & nonum Tarracone iniit.* Præterea & is fuit, quem ANNUUM geſſit, referente eodem ibidem: *Sequentes* (Conſulatus à quarto nempe) *usque ad undecimum CONTINUAVIT. — — Quinque medios Conſulatus à ſexto ad undecimum ANNUOS geſſit &c.* Hoc ſuo Conſulatu *octavo M. Agrippa* Romæ *ſepta* in Campo Martio tributis comitiis à ſe in ampliorem formam reſtituta, tabulisque & picturis exornata dedicavit, *Septaque JULIA* ab AUGUSTO appellavit. Ita enim diſertè *Dio* Libro LIII. p. 512: μὴ ἦ δὴ τοῦτ' αὐτὸς τε τὸ ὄγδοον σὺν τῷ Ταύρῳ τῷ Στατιλίῳ ὑπάτευσε, καὶ δ' Ἀγρίππας τὰ Σεπτὰ, ὀνομασμένα καθιέρωσεν· ἐδόκει μὲν γὰρ ἐδεμίαν ὁδὸν κατασκευάσειν ὑπάτῳ ἦλθε — — καὶ πλατεῖ λιθίναις καὶ ζωγραφήμασιν ἐπεκόσμησεν, ἴλιλιο αὐτὰ ἀπὸ τῆς Ἰουλίας προσαγορεύσας. *Anno ſequenti, Auguſto VIII. Statilio Tauro Conſulibus, Agrippa, quia nullam viam ſternendam ſuſceperat, Septa dedicavit, — — tabulis lapideis & picturis à ſe exornatum Agrippa, Septa Julia ab Auguſto cognominavit. Polemoque*, Rex Ponti, inter *fœderatos & ſocios Populi Romani* adſcriptus eſt, teſte *Dione* Libro LIII. Siſtit & hunc nummum *H. Goltzius* in *Auguſto* N. 145. & in *Faſtis Romanorum* p. 205.

NUM. 175.

CAESAR COnSul VII. (Septimum) CIVIBUS SERVATEIS. Caput Auguſti corona quercea redimitum, dexteram verſus.

Cæſaris vocem N. 4. explicatam vide. *CONSULIS ſeptimum* compellatio prima vice heic perigraphen cum cæteris conſtituit. Nec *ab eadem* abludit *corona quernea*, dum eandem ipſi, *Conſuli VII. publicè delatam* ſciamus. Hæc enim *civica* hoc ipſo ſuo Conſulatu VII. cum *laurea* decreta *fuit perpetuo ante fores domus ſuæ in palatio: quæ quotannis Kal. Martiis renovabatur, tanquam qui HOSTES VICISSET & CIVES SERVASSET*, totidem verbis id prodente *Dione* Lib. LIII. p. 507: *Cæſari, cum Orationem de ejurando regno ac dividendis provinciis habuiſſet, multi erant honores delati, nempe ut ante ipſius domum in palatio LAURI ponerentur, ac ſuper eas CORONÆ ſuſpenderentur, nimirum quod perpetuus hoſtium victor, ac CIVIUM ESSET SERVATOR*, καὶ ὅτι τὸ, τε τὰς δάφνας πρὸ τῶν βασιλείων αὐτοῦ προτίθεσθαι, καὶ τὸ τὸν στέφανον τὸν δρύϊνον ὑπὲρ αὐτῶν δέχεσθαι, τότε οἱ, ὡς καὶ ἀεὶ τοὺς τε πολεμίους νικῶντι καὶ τοὺς πολίτας σώζοντι, ἐψηφίσθη. Cæterum probe obſervandum, *ablativum* in EIS heic legi, pro IS, *ſervateis* ſcilicet pro *ſervatis*, ſicuti notum, *nominativum pluralem* apud veteres in EI *diphthongum*, ut *captivei* pro *captivi*, terminare, & paſſim alias EI pro I occurrere in elegantibus nummorum veterum reliquiis, in quibus legimus: LEIBERTAS, EIDUS, PREIMUS, SERVEILIUS, OPEIMIUS, PLEBEI, PREIVER. ſeu PREIVERNUM; perinde ac apud *Græcos* hinc inde EI pro I obſervamus, v. g. ΝΕΙΚΗ, ΝΕΙΚΟΠΟΛΙΣ, ΝΕΙΚΑΙΟΝ, ΑΔΡΙΑΝΟΠΟΛΕΙΤΩΝ, ΤΡΙΠΟΛΕΙΤΩΝ, ΦΙΛΙΠΠΟΠΟΛΕΙΤΩΝ. (5) Cæterum quod *Conſulatum* attinet *ſeptimum*, is eſt, quem *annum* non tantum, ſed & *continuatum* egit, prodente hoc nobis rurſus *Suetonio* Cap. XXVI: *Sequentes* (à quarto) *Conſulatus usque ad undecimum continuavit. — — Quinque medios Conſulatus & ſexto ad undecimum annuos geſſit.* Hunc Conſulatum gerens, idibus Januariis, frequentiſſimo Senatu, *Orationem ad Senatum* recitavit de deponendo imperio, qua Senatui populoque *libertatem, leges, vectigalia, reditus, arma, provincias ſe tradere velle*, ſimulabat. Qua arte effecit, ut omnes uno ore precibus contenderent, Vellet *imperium feliciter cœptum retinere*, & *continuare*, referente hoc & illam ipſam integram *Orationem Dione* Libro LIII. p. 497: Καὶ τότε τὰς μάλιστα ἐπιτηδείας, αἳ τῶν βελευτῶν παρασκευάσας, ἐς τε τὴν γερουσίαν ἐσῆλθεν, ἕβδομον ὑπατεύων, καὶ ἀνέγνω τοιάδε. *Itaque ſeptimum Conſulatum gerens, quum ad id ſtudioſiſſimum ſui quemque Senatorum ſibi comparaſſet, in Senatum venit, atque hanc de ſcripto orationem recitavit.* Contigit autem eidem hic ipſe VII. (6) *Conſulatus* A. V. C. $\frac{726}{27}$. cum Collega *M. Agrippa tertium*, teſtibus *Dione* Libro LIII. p. 496. Tabulis *Græcis, Mariano*, & *Cenſorino*. Et cum eodem *Conſulum leges protuliſſet, judices ordinaſſet, provincias diſpoſuiſſet*, propterea quoque *AUGUSTI cognomen*, ex SCto, in *Munatii Planci* ſententiam facto, die XVI. Kal. Febr, accepiſſet & tandem coactus *Romani orbis Imperium in decem annos ſuſcepiſſet*, (hoc enim temporis ſpatio, credebat ſe Rempublicam tutam tranquillamque conſtituturum) inde *Romanorum decennalia* ſunt enata, quibus ſacra faciebant, feſtosque agebant dies, votaque publica in proxima decennalia ſuſcipiebant, recte cenſente *Antonio Pagi* in ſua *Diſſertatione Hypatica*; Licet, decennio peracto, cauſſans res nondum omni ex parte compoſitas, *quinquennium* rurſus propoſuit, rurſus *alterum quinquennium*, poſt denuo *decennium*, ac tertium tandem *decennium* expetivit, impetravitque,

(4) Falſo *Caſſiodorus* cum Statilio Tauro eum *Conſulem VII.* facit; aliter, & ut ſupra *Tabulæ Græcæ, Dio, Fragmenta Capitolina, Pighius.*
(5) Confer *Ezech. Spanh. Diſſert.* II. de P. & V. N. p. 119. edit. noviſſ. & med. p. 80.
(6) In exemplaribus *Græcis* perperam Conſul IIII. *Agrippa* nominatur, ſicuti apud *Caſſiodorum Auguſtus* Conſul. VI.

vitque, hacque *decenniorum quinqueniorumque prorogatione* imperium, quoad vixit, *ſcite continuavit.* Unde notiſſima illa *Romanorum Quinquennalia, Vicennalia, Tricennalia.* Offert & hunc nummum *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. VII. N. 84.

TABULA VI.

EXHIBENS

CAPITA CAESARIS AUGUSTI,

ADDITIS RELIQUIS CONSULATIBUS ET TRIBUNICIÆ POTESTATIS NUMERIS PONTIFICISQUE MAXIMI DIGNITATE.

NUM. 176.

AUGUSTUS COnSul VIII. (Octavum.) Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Auguſti (de quo N. 68. jam plura) cognomen *Conſulatu ſuo VII.* jam impetraverat, uti ſupra audivimus, de *Conſulatu verò ſuo VIII.* jam ad N. 174. ſatis. Modo hoc addimus, exhibere & hoc Caput *H. Goltzium* in *Auguſto*, Tab. XIII. N. 146.

NUM. 177.

AUGUSTUS Pater Patriæ COnSul X. (decimum) Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

De *Auguſti* elogio, quod *Conſul VII.* impetraverat, jam ad N. 68. multi fuimus; De *Patris Patriæ* titulo repetenda ſunt, quæ fuſius ad N. 61. diſſeruimus. Solum reſtat *Conſulis X.* expendenda dignitas. Hanc ſuſcepit A. V. C. $\left(\frac{728}{29}\right)$ Collega *C. Norbano Flacco.* (7) De *hoc Conſulatu* repetenda ſunt iterum, quæ tradit *Suetonius* Cap. XXVI: *Sequentes* (Conſulatus) *usque ad undecimum continuavit.* — — *Quinque medios Conſulatus à ſexto ad undecimum annuos geſſit.* Eodem ſuo Conſulatu, *Salaſſi, Cantabri* & *Aſtures* inſurgentes à *Legatis Cæſaris* fuere ſubacti, paceque parta, *Janus denuo clauſus*, ob easque victorias *Auguſto* iterum *triumphus* Romæ decretus. Hunc verò cum recuſaſſet, *Imperatoris* nomine ſumpto, decretum fuit à Patribus, ut Kalendis Januariis *corona & veſte uteretur triumphali, trophæo* iterum etiam ipſi in Alpium jugis erecto. Ita enim *Dio* Lib. LIII. p. 513. δι ἂν ταῦτα ὁ Αὔγουστος (ἤδη γὰρ ἔννατον μετὰ Μάρκου Σιλάνου ὑπάτευεν) ὅτι μὴ τοὺς Σαλάσσους Τερέντιον Οὐάρρωνα ἔπεμψε. *Igitur Auguſtus, qui tum NONUM CONSULATUM M. Silano, Collega, gerebat, adverſum Salaſſos Terentium Varronem miſit, (ipſe bellum contra Cantabros & Aſtures gerendum ſuſcepit) Agri eorum pars optima cohortibus prætorianis data, conditam deinde Urbem cui Auguſtæ Prætorianorum nomen inditum, habuit.* — — *Auguſtus emeritos milites exauctoravit, urbemque eos in Luſitania, Auguſtam Emeritam nomine, condere juſſit,* — — *M. Vinicius Germanos quosdam ultus* — *ipſe quoque nomen Imperatoris (VIII.) Auguſto conceſſit; triumphique ei propter hanc, aliasque res tùm geſtas, decreti ſunt; quos cum recuſaſſet, arcus triumphalis in Alpibus ei poſitus eſt, dataque poteſtas Kalendis Januarii ſingulis coronæ & veſtis triumphalis geſtandæ. Auguſtus, bellis ad hunc modum confectis, Janitemplum, quod propter hæc bella fuerat reſeratum, clauſit.* Suppeditat hoc Caput *H. Goltzius in Auguſto* Tab. XIII. N. 148. & in *Faſtis* p. 205.

NUM. 178.

AUGUSTUS COnSul XI. (undecimum) Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Auguſti cognomen, quod in *Conſulatu ſuo VII.* delatum accepit, ſupra N. 68. jam vidimus; Super eſt *Conſulatus XI.* excutiendus. De hoc audiamus ante omnes *Suetonium* rurſus Cap. XXVI: *Sequen-*

(7) Teſte *Dione*, *Tabulis Græcis*, & *Mariano Caſſiodorus* falſo rurſus *Cæſarem Octavium Conſulem b. a.* vocat.

Sequentes (Consulatus) *usque ad UNDECIMUM ANNUOS gessit.* Idem & inculcat *Vellejus Paterculus* L. II. c. 89. §. 5. *CONSULATUS tantummodo usque ad UNDECIMUM, QUEM CONTINUARET CAESAR, cum sæpe obnitens repugnasset, impetrari potuit.* Ad *undecimum*, quod notes, scribit *Suetonius*, ut adeo *illum non includat & annuum* prodat; quod & verum: nam non *annuum* eundem gessisse docet *Tabulæ Collotianæ fragmentum* apud *Pighium* T. III. Annal. p. 458: SUF. L. SESTIUS P. F. *Dioque* testatur, *se Consulatu abdicasse* Lib. LIII. p. 518: Διατάξας ἃ πάντα ὡς ἐκαστα, ἅπερ ἦν ἐπαρχίαν ἐς Ἀλβανὸν ἐλθών. *His singulis ordinatis in Albanum exiit, ac Consulatu sese abdicavit.* Pergit: *Quoniam enim ipse jam inde à compositione Reipublicæ, ac nonnulli alii toto anno Consulatum gesserant: inhibere eum morem cupiens, ut ad plures Consulatus perveniret, extra urbem Magistratu abiit, ne impediretur. Laudatum hoc est ejus factum, idque etiam, quod in suum locum subrogavit L. Sestium.* Obtigit vero hic ipse Consulatus ipsi Anno $\left(\frac{730}{31}\right)$, Collegam nactus *A. Terentium*, A. F. *Varronem Murenam* (8) qui ante biennium Salassos subegerat, eoque mortuo *Cn. Calpurnium Pisonem*, (9) *quo* ipso simul *anno vigesimus* fuit absolutus, à primo Consulatus Augusti anno, *quintusque* ab eo, quo *orbis imperium acceperat in decennium*, eoque ipso etiam *Tribunicia potestas* & *proconsulare imperium* ipsi fuit collatum, & quidem *perpetuum*, tam in Urbe, *quam extra Urbem, ne eam ingrediens deponere, vel egrediens denuò resumere necesse haberet, & ut in provinciis plus posset, quam earum Præfecti, utque in Senatu, quotiescunque & quibuscunque de rebus vellet, etiam si Consul non esset, referre posset*, hoc clare referente *Dione* Libro LIII. p. 518. 519. Hoc anno & graviter *decubuit Augustus*, *Antonii Musæ* ope sanitati restitutus, amisitque *M. Marcellum*, sororis filium, splendide in *Campo Martio* postea sepultum; controversiasque inter *Tiridatem* & *Phraatem*, Reges, composuit, attestante hoc rursus *Dione* Libro LIII. p. 517: Ὁ δ' Αὔγουστος, ἐνδεκάτην, μετὰ Καλπουρνίου Πείσωνος ἄρξας, ἠρρώστησεν αὖθις. *Augustus XI. Consul cum Calpurnio Pisone adeo gravi morbo decubuit, ut nulla salutis spes adesset &c.*

NUM. 179.

AUGUSTUS Consul $\overline{XI.}$ (*undecimum*) *Caput Augusti laureatum, lævam versus.*

Consule, quæ ad præcedentem Numerum fuere dicta, cum per omnia cum isto conveniat; nisi quòd *laurea Caput* heic redimitum conspiciatur, ibi *nudum*. Sistit & hunc nummum *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XIII. N. 149. & in *Fastis Roman.* p. 205.

(8) Testibus *Fragmentis Capitolinis*: oportet ergò *Pisonem Murenæ* vel in *Magistratu ipso*, vel, antequam illum iniret, *mortuo suffectum fuisse.*

NUM. 180.

CAESARI AUGUSTO DIVI Filio COnSuli $\overline{XI.}$ (*undecimum*) *TRIBunicia POTestate Senatus Populus-Que Romanus. Caput Augusti nudum, lævam versus.*

N. 178. & 179. *Consulem* $\overline{XI.}$ jam vidimus Augustum. Hoc verò observatione dignum est, illum quamvis *Tribunicia Potestas, se V. & Sexto Apulejo*, Coss. A. V. C. $\left(\frac{724}{25}\right)$ postquam *Antonium* deviciisset, decreta *ipsi* fuerit, eandem tamen, non nisi *se* $\overline{XI.}$ & *Cn. Calpurnio*, Coss. A. V. C. $\left(\frac{730}{31}\right)$ recepisse. Prioris asserti autorem laudamus *Dionem* Lib. LI. p. 457: Καὶ τὴν Καίσαρα τὴν τε ἐξουσίαν τὴν τῶν δημάρχων ἀεὶ βέβαιον ἔχειν, καὶ τοῖς ἐπιβοωμένοις αὐτὸν, καὶ ἐντὸς τοῦ πωμηρίου, καὶ ἔξω, μέχρι ὀγδόου καὶ ἡμισταδίου ἀμύνειν, (ὃ μηδενὶ τῶν δημαρχούντων ἐξῆν) *ut Cæsar per omnem vitam TRIBUNICIAM POTESTATEM haberet: eique qui ipsum imploràssent intra pomœrium ac extra, usque ad octo stadia cum dimidio, auxilium ferre posset, quod nemini quidem Tribuno Plebis licebat.* Videatur *Pighius* Annal. III. p. 503. Causam affectatæ *hujus potestatis* nobis nec reticet *Dio* Libro XLV. p. 272: Ἐπεχείρησε μὲν δημαρχῆσαι, ὥστε καὶ τὰς δημαγωγίας ἀφεῖναι, καὶ ὥστε τὴν εὐδοκιμῆσαι ἐξ αὐτῆς δυναστείας. *Tribunatum plebis affectavit, ut & populum demulcendi, & tribunicia potestate utendi facultatem haberet.* Causamque *denegationis* ab initio exponit *Appianus* de B. C. LIII. p. 546: *Defuncto deinde uno ex Tribunorum plebis Collegio, Comitiis tribuniciis Cæsar Flaminio favebat: plebs vero IPSUM RATA EJUS HONORIS CUPIDUM, quamvis propter immaturam ætatem non profiteretur nomen inter candidatos, volebat CÆSAREM TRIBUNUM declarare suis suffragiis. Senatus verò invidebat ei hanc honoris accessionem, timens, ne potestatem adeptus, inimicos cædis paternæ reos citaret in judicium populi.* Eodem vero anno $\left(\frac{730}{31}\right)$ quo *Consulatum* $\overline{XI.}$ iniit, & *Tribuniciam* potestatem; ut inviolabilis esset, perpetuam, & quamdiu viveret, *accepisse*, (die V. nempe Kal. Julii, Dictatura repudiata) *Augustum*, hocce non solum inculcant *Autores*, & in his *Dio* Lib. LIII. p. 518: Καὶ διὰ ταῦτα ἡ γερουσία δημαρχικὸν αὐτὸν διὰ βίου εἶναι ἐψηφίσατο. *Ea propter Senatus Augusto hos honores decrevit, ut TRIBUNUS PLEBIS PERPETUUS esset: ut quoties Senatus haberetur, etiamsi Consulatum non geteret, de quibuscunque rebus, quidquid vellet, sancire posset*; itemque *Suetonius* C. XXVII: *TRIBUNICIAM POTESTATEM PERPETUAM RECEPIT: in qua semel atque iterum per singula lustra Collegam sibi cooptavit*: sed *nummus* etiam noster diserte loquitur. *Inde exortum est*, inquit *Dio* Lib. LIII. p. 519. *ut Augustus, & qui eum sequuti sunt Imperatores, quasi consuetudinis & dicis causa, cum aliis, tum tribunicia potestate uterentur*; Ἀφ' ἧς δὴ καὶ ἐκεῖνος, καὶ οἱ μετ' αὐτὸν αὐτοκράτορες ἐν νόμῳ δή τινι τοῖς τε ἄλλοις καὶ τῇ δημαρχικῇ ἐχρήσαντο. Pergit: *Nam Tribuni plebis nomen neque Augustus, neque ullus alius Imperator gessit.* (10)

Hanc

(9) *Dio*, *Tabulæ Græcæ* ad h. a. *Marianus*, *Pighius* Annal. III. p. 513.

(10) Sed Tribunitiam potestatem gessisse, propter num-

Hanc autem *Senatus* obtulerat dignitatem eximiam, ut *Regis*, aut *Dictatoris*, eo facilius deponeret, docente hoc totidem verbis *Appiano* Lib. V. de B. C. p. 747 : ἐφ' οἷς αὐτὸν εὐφημοῦντες εἵλαντο δήμαρχον ἐς ἀεὶ, διηνεκῆ ἄρχὴ προτείποντες τὸ προτέρας ἀπῆνεν. *Quapropter fauſtis exceptus acclamationibus, tribuniciam poteſtatem accepit in perpetuum, ceu invitatus hoc honore ad priorem deponendum*; Affirmante idem & *Tacito* Lib. III. Annal. C. 56. 2 : *Id ſummi faſtigii* (Tribuniciæ Poteſtatis) *vocabulum Auguſtus repperit, ne Regis aut Dictatoris nomen adſumeret, ac tamen apellatione aliqua cætera imperia præmineret.* Ubi obiter monendus es *Lector*, quod quando *Tacitus* heic dicat, *id ſummi faſtigii vocabulum*, (ſive hanc dignitatem) *Auguſtum repperiſſe*, & contrarium plane apud *Dionem* Libro XLII. p. 194. legamus : *Quippe hoc etiam accepit Julius Cæſar, ut Dictator non ad ſemeſtre tantum ſpatium, ſed in integrum annum diceretur* : τὸν τε ἐξουσίαν τῆ δημάρχων ἀεὶ βίᾳ, ὡς εἰπεῖν, προσέθετο. *Ad hæc TRIBUNICIAM POTESTATEM per omnem vitam ſuam haberet*; hos Autores ita eſſe conciliandos, *Julium Cæſarem* hoc *titulo* quamvis *oblato*, *publice non uſum* fuiſſe, ſed *Auguſtum* ejus *uſum primum* in *publicis monumentis*, teſtibus *nummis* noſtris, invexiſſe, adeoque ipſi *eandem primum* tribui à *Tacito*. Ac Lib. I. An. c. 2. 2. idem *Tacitus* inquit: *Poſito TRIUMVIRI nomine, CONSULEM ſe ferens, & ad tuendam plebem TRIBUNICIO JURE contentum.* Produnt & hoc *Faſti Conſulares* ad annum DCCXXX. & Conſulatum XI. apud *H. Goltzium* in *Faſtis Rom.* p. 206. & apud *Joh. G. Grævium* Tom. XI. *Antiquit Roman.* p. 211. & *Gutherium* de Offic. Dom. Aug. I. 39: IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AUGUSTUS DICTATOR PERPETUUS APPELLATUS EST ABDICAVIT TRIB. POT. ACCEPTA EX A. D. V. KAL. JULI. IMPER: CAESAR DIVI F. AUG. PONT. TRIB. POT. II. COS. XI. P. P. IMP. VIII. Ab hoc *Conſulatu* verò XI. & anno $\left(\frac{730}{31}\right)$ poſt diem 14. Junii continuavit Tribuniciam poteſtatem usque ad mortem per annos XXXVII, uti *Tacitus* vult, aut XXXVI. ut *Fragmenta Capitolina* habent. *Dictaturam* vero *perpetuam*, uti ſupra audivimus, & *Suetonius* Cap. LII. refert, *magna vi offerente populo, pertinaciter recuſavit, dejecta ab humeris toga* (vel, ut *Dio* habet, *veſte diſciſſa*) *nudo pectore, genu nixus* deprecatus eſt, quoniam *Tribunicia poteſtas* in perpetuum ſuſcepta cum *Proconſulari imperio Dictatoris* honorem & dignitatem longè antecelleret, veram hujus conſilii βάρεσιν prodente *Dione* Libro LIV. p. 521 : Τήν τε γὰρ ἐξουσίαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ ὅσα τοὺς δικτάτορας ἔχειν, ὀρθῶς, τὸ, τε βάρθρον καὶ τὸ μισητὸν τῆ βαρυλήτως αὐτῶν ἐφυλάξατο. *Recte declinavit invidiam & odium hujus, quam offerebant, appellationis: quippe qui & honorem & poteſtatem dictatoria majorem jam haberet.* Licetque *Vellejus* pariter Lib. II. c. 89. affirmet : *Nam Dictaturam, quam pertinaciter ei deferebat Populus, tam conſtanter repulit.* Ex quo fortaſſis & ſuperiori loco liceret colligere, plane *eandem* illum non accepiſſe, ex *Faſtis* tamen *Capitolinis*, jam modò allatis, & *Flori* IV. 12. 66. verbis : *Ob hæc tot facta ingentia, DICTATOR PERPETUUS & Pater Patriæ dictus eſt*, jàm patet, *Dictatorem perpetuum* à *populo* quoque ipſum fuiſſe appellatum, licet *hujus tituli uſum* aut non *receperit*, aut, quod magis, *probabile* videtur, *eandem dignitatem* ſtatim *abdicaverit*, & deprecatus fuerit. Nempe ita (*tribunicia* gaudens *poteſtate*) *ſacro-ſanctus* erat, uti jam diximus, & *inviolabilis.* Sacroſanctum enim dicitur, *quod, jure jurando interpoſito, eſt inſtitutum, ſi quis id violaſſet, ut morte pœnas penderet, cujus generis ſunt TRIBUNI PLEBIS*, ſecundum *Feſtum*; quod *Appianus Alexandrinus* ita effert de B. C. Lib. I. p. 370 : Ὅπως ἡ τῶ δημάρχων ἐς τε κώλυσιν ἁμαρτημάτων, καὶ ἐς ἐπιχείρησιν τῶν δημοτῶν γενομένη, ἱερὰ καὶ ἄσυλος ἦσαι. *Quando ſacroſancta poteſtas tribunicia cohibendis ſceleribus & protegendis plebejis inventa*; Et *Dio* Libro LIII. p. 508. paulo clarius exponit : *At Tribunicia Poteſtas*, inquiens, *quam præclariſſimus quisque Imperator olim habuit, efficit, ut intercedere iis, quæ ab aliis contra ipſorum ſententiam moventur, poſſint; ac inviolabiles ſint, ita ut ſi vel minimo, non dicam facto, ſed verbo ſe ab aliquo læſos exiſtiment, eum, indicta cauſa, tanquam qui ſe piaculo obſtrinxerit, necare queant. Gerere quidem tribunatum plebis nefas ducunt Imperatores, cum utique ipſi patricii ſint : Omnem vero Tribuniciam poteſtatem, quanta unquam maxima fuit, accipiunt : & juxta eandem Imperii quoque ſui numerant annos, quaſi ſi quotannis & ipſi cum tribunis plebis eam acciperent. Hæc igitur ſingula, prout olim in uſu fuerunt, ita ex reipublicæ popularis ſtatu Imperatores per illa ipſa nomina ſibi ſumunt, ut nihil ſibi à ſubditis non datum habere videantur.* Sed, ut ad *Caput* noſtrum redeamus, ex eo palam fit, ab *hujus anni parte omnino Tribuniciæ poteſtatis Auguſti* initium cœpiſſe, & non ſequenti, quorſum video alios velle inclinare, (11) inque hunc finem, & ut *teſtatior hujus rei ſit memoria, Senatum Populum Que Romanum* hoc *publicum* exſtare voluiſſe *monumentum.* Suppeditat quoque hoc Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XIII. N. 150.

NUM. 181.

CAESAR AUGUSTUS TRIBUNICIA POTESTATE. Caput Auguſti nudum lævam verſus.

Quanti æſtimaverit hanc tot artibus impetratam, magnam illam eximiamque *Tribuniciæ Poteſtatis* dignitatem *Auguſtus*, non ſolum ex hoc ſed ex multis ſubſequentibus colligi in proclivi eſt capitibus, de qua, Numero præcedenti, pluribus jam egimus, ſicuti de *Cæſaris* N. 4. *Auguſtique* compellationibus. N. 68. Ut tamen ii, qui *Orthographiæ* ſtudent, ex noſtra perigraphe diſcere habeant, *penultimam* in voce *Tribunicia* non per T exprimi debere, ſed per C, exemplo ſcripturæ publicæ *ævi Auguſti*, adeoque *aurei*; quod tamen ſecus à multis (12) video fuiſſe factum, fierique in dies. Suggerit & hoc Caput nobis *H. Goltzius* Tab. XIII. N. 151. in *Auguſto* & in *Faſtis* Romanorum ipſius p. 224.

NUM.

mos, docent *Eutropius* in Hiſt. Roman. p. 97 : *Tribuniciam poteſtatem per ſe exercuit.*

(11) *Pighius* Lib. III. Ann. p. 514 : *Ut anno inſequenti* (731.) *primum eam inceptiſſe videatur, cum Dictaturam pertinaciter recuſaſſet.*

(12) *Joh. Leonclavium* in verſione *Dionis Caſſii.*

NUM. 182.

CAESAR AUGUSTUS Tribunicia POTeſtate. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

Repete, quæ Num. præcedenti 181. jam adlata ſunt, quoniam *epigraphe* cum *illa* coincidit, diſcrepatque re nulla alia, niſi quod heic *laureatum* compareat Caput, in antecedenti vero & ſequenti *nudum*. Conſpicitur hoc Caput etiam apud *H. Goltzium* in *Auguſto* Tab. XIII. N. 152. & in *Faſtis* Roman. ipſius p. 222.

NUM. 183.

AUGUSTUS TRibunicia POTeſtate. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Numero præcedenti 181. omnia jam attigimus, quæ huc facere modo poſſunt. Monemus ſaltem, occurrere hoc quoque Caput apud *H. Goltzium* in *Auguſt* Tab. XIII. N. 153. & in ejus *Faſtis* Romanorum p. 206.

NUM. 184.

IMPerator CAESar AUGuſtus Tribunicia POTeſtate PONTifex MAXimus. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

De voce *Imperatoris* N. 12. & 24; *Cæſaris* N. 4; *Auguſti* N. 68. *Tribunicia Poteſtate* N. 168; *Pontificis Maximi* N. 140. actum jam fuiſſe, meminimus.

NUM. 185.

IMPerator CAESar AUGuſtus TRibunicia POTeſtate PONtifex MAXimus. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

Idem Caput, eadem inſcriptio (niſi quod heic PON. ibi PONT. legatur) uti præcedente Num. 184. quo ergo B. L. ablegamus.

NUM. 186.

ΚΑΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩ ΑΡΧΙΕΡΕΙ. *(CAESARI AUGUSTO PONTIFICI.) Caput Auguſti nudum, lævam verſus.*

De voce *Cæſaris* N. 4; *Auguſti* N. 68; *Pontificis* N. 17. & *Pontificis Maximi* N. 140. jam à nobis actum fuiſſe, meminimus.

NUM. 187.

CAESAR PONTifex MAXimus. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

De voce *Cæſaris* conſule ſupra N. 4; *Pontificis Maximi* N. 140; de *Laurea* N. 67. Siſtit præterea hoc Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XIV. N. 167. & in *Faſtis* Roman. p. 213.

NUM. 188.

IMPerator CAESar AUGuſtus TRibunicia POTeſtate PONtifex MAXimus Pater Patriæ. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

De voce *Imperatoris* N. 12. & 24; *Cæſaris* N. 4; *Auguſti* N. 68; *Tribuniciæ poteſtatis* titulo N. 180. & 181; *Pontificis Maximi* N. 140; *Patris Patriæ* N. 61. conſulendi erunt.

NUM. 189.

AUGUSTUS TRibunicia POTeſtate CAESAR. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

Uti ſupra ſæpius *Auguſti* & *Cæſaris*, aut, vice verſa, *Cæſaris Auguſti* communiter *conjuncta* contemplati ſumus vocabula; ita & heic *disjuncta*, interjecta *Tribuniciæ poteſtatis* dignitate, veluti peculiare quid, intuemur, quaſi hanc ejusdem gradus cum illis exiſtimet.

NUM. 190.

CAESAR AUGUSTUS TRIBUNICia POTESTate. Caput Auguſti laureatum lævam verſus.

Nihil novi in hoc Capite occurrit, quod non antea N. 4. 68. 180. & 181. jam viderimus, & confirmamur eo magis in eo, de quo jam ſupra N. 181. diſſeruimus. Exhibet & illud *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XIII. N. 156. & in *Faſtis* Romanor. p. 230.

NUM. 191.

CAESAR AUGUSTus PONTifex MAXimus TRIBUNICia POTESTate. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Omnia rurſus ſupra N. 4. 68. 140. 180. & 181. fuere jam excuſſa. Addimus ſaltem, quod hoc Caput quoque exhibeat *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XV. N. 170.

NUM. 192.

CAESAR AUGUSTus PONtifex MAXimus TRIBUNICia POTestate. Caput Augusti, lævam versus, corona laurea, quam imponere ipsi dextera videtur Victoria à tergo, insigne, palmæ ramum sinistra tenens.

Si evolvas; quæ ad N. 4. 68. 140. & inprimis N. 180. 181. jam diximus, omnia erunt plana. Uti vero supra jam *nonnulla tum antè, tum pone Caput*, licuit advertere; ita *Victoriam* heic attendas velim, quæ in *victoriis divitis Augusti* nummis alias non est infrequens. Suppeditat quoque hoc Caput *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XV. N. 169.

NUM. 193.

CAESAR AUGUSTus PONTifex MAXimus TRIBUNICia POTestate. Caput Augusti, dexteram versus, cinctum corona laurea, quam Victoria à tergo ipsi videtur dextera imponere, læva tenens palmæ ramum.

Idem cum sit *typus*, *eadem inscriptio*, cum præcedente, nisi quod Caput heic *dextrorsum* respiciat, heicque PONT. illic PON. legatur, ad præced. Num. B. L. ablegamus; monentes saltem, quod idem Caput & sistat *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XV. N. 171.

NUM. 194.

AUGUSTUS DIVI Filius COnSul IX. (nonùm) IMPerator VIII. (octavùm.) Caput Augusti laureatum, lævam versus.

De *Augusti* voce N. 68; *Divi filii* elogio N. 4. jam supra disseruimus, & uti supra Tab. I. frequentissime communiterque *CAESAR DIVI Filius* audit; ita heic *AUGUSTUS DIVI Filius* appellatur. Restat *Consulis IX.* & *Imperatoris VIII.* compellatio. Primum, quod attinet, *nonum* nempe *Augusti Consulatum*, ille ipsi contigit A. V. C. $(\frac{728}{29})$ *M. Junium Silanum* Collegam nacto, (13) teste *Dione* Libro LIII. p. 513: δι' ὃν πάντα ὁ Αὔγουστος (ἤδη γὰρ ἔννατον μετὰ Μάρκου Σιλάνου ὑπάτευεν) ἔτι μᾶλλον τοὺς Σαλάσσους Τερέντιον Οὐάρρωνα ἔπεμψε. *Igitur Augustus, qui tum NONUM CONSULATUM, SILANO COLLEGA, GEREBAT, adversum Salassos Terentium Varronem misit.* Fuit vero Consulatus, quem annuum continuavit, teste *Suetonio* Cap. XXVI: *Sequentes* (Consulatus à tertio) *usque ad undecimum continuavit.* — — *Quinque medios Consulat: à sexto ad undecimum annuos gessit.* Dehinc nec illum *Romæ*, sed, uti octavum, *Tarracone* iniit, referente eodem *Autore* ibidem: *Octavum & nonum Tarracone iniit.* Describit vero Tarraconem *Strabo* Lib. III. ita: Μεταξὺ τῶν ξ Ἰβήρου ἐκτροπῶν, καὶ τῶν Ἄκρων τῶν Πυρήνης πρώτη ἐστὶ πόλις, ἀλίμενος μέν, ἐν κόλπῳ δ' ἱδρυμένη, καὶ ἔστιν ὥσπερ μητρόπολις ὁ τῶν ἐντὸς Ἰβήρου μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκτὸς τῶν πολλῶν. *Inter Iberi ostia & Pyrenes extrema prima Urbs est portu quidem carens, sed in sinu condita, estque metropolis non tantum intra Iberum sitæ Hispaniæ, sed magnæ partis ejus, quæ extra est. Plinius* H. N. Lib. III. C. 3. inquit: *Colonia Tarraco, Scipionum opus, sicut Carthago Pœnorum.* Quod & *Solinus* c. 23. & *Martianus* Lib. VI. confirmant. Hodie *Tarragona*, parum corrupto nomine veteri, vocatur, in ora *Catalauniæ* sita, docentibus *Pinedo ad Stephanum* & *Merula* Cosm. II. 2. 20. Quod vero alterum, *Imperatoris III.* compellationem attinet, *eandem* quoque hoc anno accepit, devictis *Salassis*, *Cantabris*, *Asturibus*, & inprimis, per *Vinicium*, *Germanis*, sive *Celtis*, qui ex parte rebelles, Romanos negotiatores crudeliter vexatos occiderant. Nempe *Romæ* ipsi, ob has victorias, *Triumphus* erat decretus, illum tamen recusaverat, ac *Imperatoris VIII.* nomen sumpsit. Interim tamen & hoc decernunt Patres, ut *Kalendis Januarii corona* & *veste* uteretur *triumphali*, *Trophæo* ipsi etiam in Alpium jugis erecto. Ita enim *Dio* Libro LIII. p. 514: *Fere hoc ipso tempore M. Vinicius Germanos quosdam ultus, qui homines Romanos, ipsorum regionem commercii gratia ingressos, obtruncaverant,* τὸ ὄνομα καὶ αὐτὸς τὸ ξ αὐτοκράτορι τῷ Αὐγούστῳ ἔδωκε. *Ipse quoque NOMEN IMPERATORIS AUGUSTO PARAVIT; triumphique ei propter hanc, aliasque res tum gestas, decreti sunt: quos cum recusasset, arcus triumphalis in Alpibus ei positus est, datâque potestas, Kalendis Januarii singulis coronæ & vestis triumphalis gestandæ. Augustus, bellis ad hunc modum confectis, Jani templum, quod propter hæc bella fuerat reseratum, clausit.* Exhibet hoc Caput *H. Goltzius* Tab. XIII. N. 147.

NUM. 195.

AUGUSTO DIVI Filio COnSuli XI. (undecimum) TRibunicia POTestate II. (secundum) Imperatori VIII. (octavum) Caput Augusti nudum, lævam versus.

Repete, quæ de hujus Inscriptionis vocibus N. 4. 68. 178. 180. 181. 194. jam diximus, & lucem suam habebunt. Hoc notes in Consulatu suo undecimo Tribuniciæ potestatis annos septendecim continuasse, uti ex Fastis apparet. Et Suetonii Cap. XXVI: *Sequentes Consulatus usque ad UNDECIMUM continuavit: MULTI Sque mox, cum deferrentur, RECUSATIS, DUODECIMUM MAGNO, id est, SEPTENDECIM ANNORUM INTERVALLO — — petiit.* Ut adeo Tribunicia Potestas II. in Annum N. V. $(\frac{731}{32})$ incidat, & in Consules *M. Claudium Marcellum Æserninum* II. & *L. Arruntium* (14) juxta Fastos *Goltzianos p.* 206.

EX

(13) Sic eosdem præferunt *Dio*, *Tabulæ Græcæ*, *Marianus*. Cassiodorus pro more eum Consulem hoc Anno VIII. vocat.

(14) Ita ad hunc annum referuntur à Dione in fragmento Collotiano, Mariano. Æsernini ac Aruntii Oratorum meminit Tacitus Lib. XI. Confer Pigh. Ann. Tom. III. p. 515.

EX A. D. V. KAL. JULI.
IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AUGUSTUS
PONTIF. TRIBUNICIA POTESTATE II.
COS. XI. P. P. IMP. VIII.

Hoc anno præterea Augustus legem de suffragiis contra eos, qui judicia subterfugerent, dedit. Cyprum & Narbonensem Galliam, pacatas Povincias populo reddidit & Proconsulares. Templum Jovis Tonantis in Capitolio exstruxit & dedicavit, de quo legendi Dio Lib. LIV. Suetonius & Vellejus. Censuram perpetuam, quam populus obtrudebat, recusavit, creatis Censoribus ex privatis *Paulo Æmilio Lepido* & *L. Munatio Planco*. Dabit & hoc Caput *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XIV. N. 157. & in *Fastis Roman.* p. 206.

NUM. 196.

CAESAR AUGUSTUS TRIBunicia POTESTate III. (tertia) Pater Patriæ.
Caput Augusti nudum, lævam versus.

Ad Inscriptionis explicationem facient, quæ jam ad N. 4. 68. 180. 181. 195 attulimus. Tribunicia Potestas III. quando insculpta nummo legitur, indicat ejusdem nativitatem in A. V. N. $\left(\frac{732}{33}\right)$ cadere, (15) & in Consules *Q. Æmilium Lepidum*, & *M. Lollium*, consentientibus pariter *Fastis Goltzianis* p. 207.

EX A. D. V. KAL. JUL.
IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AUGUSTUS
PONTIF. TRIBUNICIA POTESTATE. III.
COS. XI. P. P. IMP. VIII.

Hoc anno Augustus in Siciliam profectus, ut eam atque omnes alias ad Syriam usque provincias ordinaret, M. Agrippam ex Asia revocatum, urbi Romæ præfecit, & ex Mœcenatis consilio generum sibi adscivit, data ei Julia, M. Marcelli vidua, in uxorem. Ipse vero rebus in Sicilia & Græcia compositis, in Samo hibernavit. Cæterum dabit & hoc Caput *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XIV. N. 158. & in *Fastis Roman.* p. 207.

NUM. 197.

IMPerator CAESAR DIVI Filius AUGUSTUS TRIBunicia POTestate IIII. (quarta) Caput Augusti nudum, dexteram versus.

De voce Imperatoris Numerus 12. 24; Cæsaris Divi Filii Imperatoris N. 4; Augusti N. 68. Tribuniciæ Potestatis N. 180. 181. adeundi Tibi erunt. Cæterum Tribunicia potestas, quæ cum annis regiminis crescit, & heic quarta legitur, referenda est ad A. V. C. $\left(\frac{733}{34}\right)$ quo ipso Consules legimus M. Appulejum & P. Silium Nervam, (16) & Augustus aquilas & signa Crassiana à Parthis recepit juxta *Fastos Goltzianos* p. 207:

PAX CUM PARTHEIS
SIGNIS RECEPTIS
EX A. D. V. KAL. JULI.
IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AUGUSTUS
PONTIF. TRIBUNICIA POTESTATE IIII.
COS. XI. P. P. IMP. VIII.

Præterea & hoc anno Augustus Asiam & Bithyniam Provincias ordinavit, Cyzicenis libertatem ademit, ex eo quod Romanos cives virgis cæsos occidissent, cum Indis amicitiam firmavit, & Phraati Parthorum Regi pacem dedit, viarum curam suscepit & miliarium aureum Romæ condidit, viisque muniendis Prætorios viros præfecit; Julia, Agrippæ Conjux, Cajum Cæsarem peperit. Sistit & hoc Caput *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XIV. N. 159. & in *Fastis Rom.* p. 207.

NUM. 198.

IMPerator IX. (nonum) TRibunicia POtestate V. (quinta) Caput Augusti nudum, lævam versus.

De voce *Imperatoris* supra N. 12. & 24; itemque *Tribuniciæ Potestatis* N. 180. 181. jam egimus. Heic vero *Imperator nonum* occurrit, quæ appellatio cum conjuncta legatur cum *Tribunicia Potestate V.* in A. C. V. $\left(\frac{734}{35}\right)$ incidere eam novimus, Consulibus *Q. Lucretio Vespillone*, & *Cajo Sentio Saturnino*, (17) juxta *Fastos Goltzianos* pag. 208.

EX A. D. V. KAL. JULI.
IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AUGUSTUS
PONTIF. TRIBUNICIA POTESTATE V.
COS. XI. P. P. IMP. IX.

Imperator forte dictus, quod ipsi ex *Syria & provinciis Romam redeunti*, ob ejus adventum *& ea quæ absens gessisset*, multa in ejus *honorem decreta fuerint*, & inter alia *currus cum aurea corona*, quo tamen vehi non voluit, sed nocte Urbem invectus est. Postridie *Tiberium* inter *Prætorios* allegit, & *Druso*, ut *quinquennio ante legitimum tempus Magistratus capessere posset*, *concessit*. Ipsique Augusto *præfectura morum* cum *Censoria potestate* à *populo oblata est*, quam in *quinquennium* quoque accepit. Testantur id *Fasti* apud *Goltzium* p. 209:

IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AUGUSTUS
MORUM LEGUMQ. REGIMEN ITER.
IN QUINQUENN. ACCEPIT.

Consu-

(15) Ita habent Tabulæ Græcæ; Collotianum fragmentum *Horatius* Lib. I. Epist. XX. 28.

Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

Confer *Pigh.* Annal. T. III. p. 516.

(16) *Dio*, Tabula Collotiana, Tabulæ Græcæ, Cassiodorus, Marianus.

(17) *Tabulæ Græcæ*, *Honorius Augustodunensis*, *Cassiodorus*, *Tabulæ Collotianæ* & *Dio* imprimis. Conferi *Pighium* in Annal. T. III. p. 417.

Consularem præterea ut potestatem, quam diu viveret, haberet; sella curuli medius inter Consules sederet & XII. fasces illi semper præferrentur, decretum fuit, verba sunt *Dionis* Libro LIV. p. 527. & *Suetonii*. Sistit & hunc nummum *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XIV. N. 160. uti in *Fastis Roman.* p. 208.

NUM. 199.

IMPeratori CAESARI AUGusto COnSuli XI. (undecimum) TRIbunicia POTestate VI. (sexta) Senatus Populus-Que Romanus. Caput Augusti nudum, lævam versus.

De voce Imperatoris vide N. 12. 24; Cæsaris N. 4; Augusti N. 68; Consulis XI. N. 178. Tribuniciæ Potestatis N. 180. 181. Incidit verò Tribunicia Potestas VI. quæ sub Capite nostro legitur, in annum $\left(\frac{735}{36}\right)$ Consules agentibus *P. Cornelio Lentulo Marcellino* & *Cn. Cornelio Lentulo* (18) quo Augustus Imperii defensionem in quinquennium sibi prorogavit, à quo quinquennio Augusti, Imperatorum quinquennalia originem ducunt, assentiente Pagi in Dissertatione Hypatica, Cæsares in iisdem fuere nuncupati & Augusti, Urbes exstructæ & dedicatæ. Completo nunc decennio, quo provinciarum administrationem cum exercitibus susceperat, hinc publicum hujus rei & gratitudinis documentum S. P. Q. R. exstare voluit hoc nummo Augustus, quod in proximè præcedentibus annis non observare licet, M. Agrippam sibi Collegam in Tribunicia potestate adsciverat, testibus *Dione*, *Vellejo* & *Tacito* Lib. III. Annal. Et in primis *Fastis* apud *Goltzium* p. 209:

M. VIPSANIUS L. F. AGRIPPA
TRIBUNICIAM POTESTATEM
AB IMP. CAESARE DIVI F. AUGUSTO
IN QUINQUENNIUM ACCEPIT.

Dabit & hoc Caput *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XIV. N. 161. & in *Fastis Roman.* p. 209.

NUM. 200.

AUGUSTUS TRibunicia POTestate VII. (septima) Caput Augusti laureatum, lævam versus.

De Augusti cognomine N. 68. & de Tribunicia Potestate N. 180. 181. jam dictum est. Septima verò incidit in annum $\left(\frac{736}{37}\right)$ & in Consules C. Furnium C. F. qui prius an. $\left(\frac{724}{25}\right)$ Consul fuit, recte observante *H. Goltzio* ad *Fastos* p. 287.) & C. Junium Silanum (19) quo anno Ludi sæculares quintum facti juxta Capitolinos Fastos:

LUDI SAECULARES
QUINCTI
EX S. C. FACTI.

M. Agrippæ ex Julia alter filius natus est, L. Cæsar appellatus, statim cum fratre C. Cæsare adoptatus.

NUM. 201.

AUGUSTUS TRibunicia POTestate VII. (septima) Caput Augusti nudum, lævam versus.

Eadem præcedenti Numero inscriptio, idem Caput, nisi quod illud laurea cingat, hoc nudum compareat. Cæterum invenimus illud quoque apud *H. Goltzium* in *Augusto* Tab. XIV. N. 162. & in *Fastis Roman.* p. 210.

NUM. 202.

IMPerator CAESAR AUGUStus TRibunicia POTestate VIII. (octava) Caput Augusti nudum, lævam versus.

Vellem consulas de inscriptionis vocibus N. 4. 12. 24. 68. 180. 181. Obtigit vero ipsi Tribunicia Potestas VIII. A. V. C. $\left(\frac{737}{38}\right)$ Consulibus *L. Domitio Ahenobarbo* & *P. Cornelio Scipione* (20) quo ipso Augustus, prius quam in Galliam abiret, Templum Quirini renovatum dedicavit, Ludi quinquennales ex S. C. a M. Agrippa XV. Viro ob felix Augusti Imperium editi ludique pro ejus reditu fuerunt voti.

NUM. 203.

CAESARI AUGUSTO TRIBUNicia POTestate VIII. (octavâ) IMPerator IX. (nonum) Caput Augusti nudum, lævam versus.

De voce Cæsaris repetenda sunt, quæ supra N. 4. diximus, de Augusti item N. 68. Tribuniciæ Potestatis dignitate N. 180. 181. actum est. In præsentis Nummi Capite Tribunicia Potestas VIII. cum Imperatoris IX. titulo conjungitur, ad fidem prorsus *Fastorum*, quos vide apud *Goltzium* p. 210.

EX A. D. V. KAL. JULI
IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AUGUSTUS
PONTIF. TRIBUNIC. POTEST. VIII.
COS. XI. P. P. IMP. IX.

Imperator IX. declaratus forte, quod P. Silius Nerva Legatus Procos. Camunos & Vennonetes, Alpinas

(18) *Dio*, *Cassiodorus*, Tabulæ Græcæ, Marianus. Fragmentum Collotianum.

(19) *Dio*, Collotianum fragmentum, Julius Obsequens *Cassiodorus*, *Marianus*, Tabulæ Græcæ.

(20) *Dio*, *Cassiodorus*, *Marianus*, *Pigh.* Annal. T. III. p. 519.

Alpinas gentes ſubegerit. Pannonios cum Noricis Iſtriam incurſantes retuderit, & ad pacem petendam compulerit teſte *Dione*; *Claudius* item *Marcellus Macedoniæ Propr. Dentheletas* & *Scordiſcos* repreſſerit, ipſe vero Auguſtus, rem per *M. Lollium* Leg. Procoſſ. Legionis quintæ aquila amiſſa in Gallia Celtica inclinantem reſtituerit. Communicat hunc nummum *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XIV. N. 163. & in *Faſtis Romanorum* p. 210.

NUM. 204.

IMPerator CAESAR AUGUSTus TRibunicia POTeſtate IIX. (octava) Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Et Inſcriptio & Caput & Inſcriptionis poſitus per omnia coincidit cum illo N. 202. niſi quod ibi Numerus octavus hoc modo VIII. heic verò ſic IIX. expreſſus conſpiciatur.

NUM. 205.

CAESAR AUGUSTUS TRIBUNICia POTeſtate IX. (nona) COnSul $\overline{XI}$. (undecimum) Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

De Inſcriptionis vocibus Cæſaris Auguſti Tribuniciæ Poteſtatis, quæ toties recurrunt, confer N. 12. 24. 68. 180. 181. & Conſulis XI. compellatione N. 178. Tribuniciam poteſtatem nonam vero, quando ſimul heic obviat, obſervamus illam in Annum V. C. $\left(\frac{738}{39}\right)$ cadere, Conſules tunc agentibus *M. Livio Druſo Libone* & *L. Calpurnio Piſone Cæſonino* (21) *Faſti Goltziani* p. 211;

EX A. D. $\overline{V}$. KAL. JULI
IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AUGUSTUS
PONTIF. TRIBUNIC. POTEST. $\overline{IX}$.
COS. $\overline{XI}$. P. P. IMP. $\overline{IX}$.

Hoc anno Auguſtus multas in Hiſpaniam & Galliam deduxit Colonias, Cyzicenis libertatem reddidit, Paphiis terræ motu afflictis ſubſidio fuit, juſſitque ut Urbem ſuam Auguſtam nominarent. Nero vero Claudius Druſus ad Alpes Tridentinas Rhætos prælio ſuperavit & ex Italia ejecit, ita enim *Faſti*:

P. SILIUS P. F. C. N. NERVA
PRO COS.
EX ALPIBUS
ET PANNONIEIS.

Et: L. ASINIUS C. F. CN. N. GALLUS
PRO COS.
DE SAUROMATEIS
— — — —

Exhibet hoc Caput quoque *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XIV. N. 164. & in *Faſtis Roman.* p. 211.

(21) *Dio*, Tabulæ Græcæ, *Caſſiodorus*, *Marianus*.

NUM. 206.

IMPeratori CAESARI AUGUSTO COnSuli XI. (undecimum) TRibunicia POTeſtate X. (decima) IMPerator X. (decimum) Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

De vocibus Imperatoris N. 12. 24. Cæſaris N. 4. Auguſti N. 68. Conſulis XI. N. 178. Tribuniciæ Poteſtatis N. 180. & 181. conſulendi ſunt. Jam prima vice Tribunicia Poteſtas X. & titulus Imperatoris X. nobis obviat. Faſtos vero conſulentes, deprehendimus, utrumque incidere in Annum $\left(\frac{739}{40}\right)$ Conſulibus M. Licinio Craſſo & Cn. Cornelio Lentulo, Getulico poſtea appellato, (22) exſiſtentibus, ita enim illi habent:

EX A. D. $\overline{V}$. KAL. JULI
IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AUGUSTUS
PONTIF. TRIBUNIC. POTEST. $\overline{X}$.
COS. $\overline{XI}$. P. P. IMP. X.

Hoc ipſo anno Pannonii rebellantes ſunt coerciti, Baſilicaque Paulli cum Veſtæ templo conflagravit. Bosphori regnum Polemoni Regi fuit traditum per M. Agrippam, qui & triumphum oblatum recuſavit, nec literas de rebus à ſe geſtis ad Senatum ſcripſit, inſignibus & ornamentis triumphalibus contentus, quæ erant, ſupplicationes, ſacrificium, tunica palmata, toga picta, laurea, bullæ, armillæ, ſceptrum eburneum, ſtatua, & alia. Siſtit & hoc Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XIV. N. 165. & in *Faſtis Rom.* p. 212.

NUM. 207.

AUGUSTus DIVI Filius PONTifex MAXimus TRibunicia POTeſtate X. (decima) COnSul XI. (undecimum) IMPerator XI. (undecimum) Caput Auguſti nudum lævam verſus.

De *Auguſti* voce N. 68; *Divi Filii* N. 4; *Pontificis Maximi* N. 140; *Tribunicia Poteſtate* N. 180. 181. & inprimis *decima* N. 206; *Conſulatu* XI. N. 205. ſunt evolvendi. Heic *Imperator XI.* prima vice audit, quod ſine dubio factum eſt, ipſo ex *Gallia & Hiſpania*, rebus ibi conſtitutis, *Roma reduce facto*, *& honores à Senatu decretos recuſante*, *Marcelli* verò *theatro* ab ipſo dedicato, *ludisque votivis* habitis, *Julio Antonio*, M. Triumviri Filio, epulum *Auguſto* & Senatoribus in Capitolio dante, uti id *Dio* Lib. LIV. refert, & Ode *Horatiana* confirmat:

Concines majore Poëta plectro CAESAREM, quandoque trahit feroceis
Per ſacrum Clivum, merita decorus
Fronde Sicambros.

Conci-

(22) *Dio*, *Marianus*, *Caſſiodorus*, Tabulæ Græcæ.

Concines, lætosque dies, & Urbis
Publicum ludum, super impetrato
Fortis Augusti reditu; forumque
Litibus orbum.

Consules tunc erant *Tiberius Claudius, Ti. F. Nero* & *P. Quinctilius Varus*, (23) Anno scilicet $\left(\frac{740}{41}\right)$ quo etiam *Pontifex Maximus*, *Lepido* mortuo, renunciatus est Augustus, de quo supra jam egimus, & *Caput* nostrum nos edocet ulterius, perinde ac *Ovidius* Lib. III. *Fastorum*:

Cæsaris innumeris, quos maluit ipse mereri
Accessit titulis Pontificalis honor.

Unde quoque factum esse remur, ut *Imperatores* in *quinquennalibus* & id genus festis *religioni rebusque Ecclesiasticis* consuluerint. Sistit & hoc Caput *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XIV. N. 166.

NUM. 208.

IMPerator CAESAR DIVI Filius AUGUSTUS PONtifex MAXimus TRibunicia POTestate X. (decima) Caput Augusti nudum, dexteram versus.

De voce Imperatoris N. 12. & 24. supra jam à nobis actum est. Reliqua perigraphes verba Caput præcedens quoque exhibet. Solum observamus Tribuniciam Potestatem decimam denuò cum Pontificatu Maximo conjungi, ut adeo videamus eundem suscepisse eadem, & in annum $\left(\frac{740}{41}\right)$ id incidere. Suppeditat quoque hoc Caput *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XIV. N. 168.

(23) *Dio, Cassiodorus*, Tabulæ Græcæ, Marianus; *Pighius* T. III. p. 521. 522.

NUM. 209.

CAESAR AUGUSTUS TRibunicia POTestate. Caput Augusti laureatum, lævam versus.

De voce Cæsaris N. 4; Augusti N. 68; Tribunicia Potestate N. 180. 181. jam egimus. Communicat hoc Caput *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XIII. N. 154. & in *Fastis Romanor.* p. 226.

NUM. 210.

AUGUSTO Pontifici Maximo TRibunicia POTestate XII. (duodecima) PRætoribus II. VIRis (Duumviris) Caput Augusti laureatum, lævam versus.

De Augusti voce vide N. 68; Pontificis M. N. 140. Restat saltem Tribunicia Potestas XII. quam in annum $\left(\frac{741}{42}\right)$ incidere juxta *Fastos* novimus *Goltzianos* p. 214.

EX A. D. V. KAL. JULI.
IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AUGUSTUS
PONT. MAX. TRIB. POT. XII.
COS. XI. P. P. IMP. XII.

Consules tunc exsistebant *M. Valerius Messalla Barbatus*, & *P. Sulpicius Quirinus* (24) quibus M. Agrippa ex Illyrico reversus in Campania morbo correptus obiit: Cæterum sistit & hoc Caput *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XV. N. 178. & in *Fastis Roman.* p. 214.

(24) Juxta *Dionem, Marianum, Cassiodorum*, Tabulas Græcas.

TABULA VII.

EXHIBENS

CAPITA AUGUSTI

CUM RELIQUIS TRIBUNICIAE POTESTATIS NUMERIS.

NUM. 211.

Caput Auguſti nudum, lævam verſus, ante lituus.

Caput Auguſti, quoad Phyſiognomiam ſupra jam N. 1. excuſſimus, perinde ac de lituo, ſummi Pontificatus heic Symbolo, Tab. I. N. 18. egimus.

NUM. 212.

IMPerator DIVI Filius. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, ante lituus.

De Imperatoris voce ſupra jam N. 12. 24. Divique Filii N. 4. idemque de laurea N. 67. ac lituo N. 18. multi fuimus. Dabit cæteroquin hoc Caput quoque *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. V. N. 59. & in *Faſtis Roman.* p. 215.

NUM. 213.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, ante lituus, pone ſimpulum.

Auguſti titulus N. 68. Divi Filius N. 4. à nobis jam evolutus, perinde ac de lituo N. 18. & de ſimpulo ad Julium Cæſarem Tab. I. N. 8. jam egimus.

NUM. 214.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΜΕΓΑΣ. (*IMPERATOR CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti nudum, lævam verſus, ante lituus.*

Idem Caput eandemque perigraphen ſupra jam N. 140. vidimus, niſi quod heic in provectiore ætate videatur exhiberi.

NUM. 215.

AUGUSTO DIVI Filio PONTifici MAXimo TRibunicia POTeſtate XI. (undecima) IMPerator XII. (duodecimum) Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Anno $(\frac{741}{42})$ hunc ipſum fuiſſe conflatum nummum & Tribunicia Poteſtas, & Pontificatus M. titulus, elogiumque Imperatoris XII. videtur arguere. Id enim adſerunt & *Faſti Goltziani* p. 214:

EX A. D. V. KAL. JULI.
IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AUGUSTUS
PONT. MAX. TRIB. POT. XII.
COS XI. P. P. IMP. XII.

Hoc vero ſine dubio accepit, Conſulibus *M. Valerio Meſſala & P. Sulpicio Quirino*, *Sicambris* tunc, Uſipetis, Tenćteris, & Chaucis à *Nerone Druſo* oppugnatis, & Pannoniis per Tiberium devićtis, Tiberio id propter, cui Triumphus à Senatu deſtinatus erat, primo triumphalibus ornamentis honorato (25) De Auguſti titulo N. 68. Divi Filii N. 4. Pontificis Maximi N. 140. Tribunicia Poteſtate XI. 180. 181. jam egimus Tribunicia Poteſtate XII. prima nunc vice occurrente, quam ex confećto bello Germanico fortè ſuſcepit. Suppeditat quoque hoc Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XV. N. 177.

NUM. 216.

AUGUSTUS PONTifex MAXimus TRIBunicia POTeſtate XIII. (decima tertia) COnSul XI. (undecimum) Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

Conſule ſi lubet N. 68. 140. 180. 181. 199. & omnia *perigraphes* verba erunt clariora. Audivimus enim ſupra *Conſulatum XI.* per *ſeptendecim annos* continuâſſe, ut ſaltem *Tribunicia Poteſtas* XIII.

(25) Juxta *Dionem*, *Caſſiodorum*, *Obſequentem*, *Tabulas Græcas*, *Marianum*, *Pighium* Tab. III. Annalium p. 523.

XIII. heic attendenda veniat, quæ in annum incidit $\left(\frac{742}{43}\right)$, Conſulibus *Q. Ælio Tuberone* & *Paullo Fabio Maximo*, (16) adſtipulantibus *Faſtis*:

EX A. D. V. KAL. JULI.
IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AUGUSTUS
PONT. MAX. TRIB. POT. XIII.
COS. XI. P. P. IMP. XII.

Siſtit hoc Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XV. N. 179. & in *Faſtis Roman.* pag. 215.

NUM. 217.

IMPerator AUGUSTUS TRibunicia POTeſtate. XIIII. (decima quarta) Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

Vide, quæ dicta jam ſupra ſunt ad N. 12. 24. 68. 180. 181. Inſoliti & novi cæteroquin nihil offendimus in hac perigraphe, niſi Tribuniciam Poteſtatem XIV. quam ſuſcepiſſe novimus Auguſtum Anno $\left(\frac{743}{44}\right)$ Conſulibus Julio Antonio M. F. M. N. & Q. Fabio Q. F. Q. N. Maximo Africano, (17) quo ipſo Claudius Cæſar natus eſt, Auguſtus verò Flamen Dialis creatus fuit poſt L. Merulam, bello civili Mariano occiſum; conſentiunt *Faſti Goltziani* p. 216.

EX A. D. V. KAL. JULI
IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AUGUSTUS
PONT. MAX. TRIB. POT. XIIII.
COS. XI. P. P. IMP. XIII.

Exhibet & hoc Caput *H. Goltzius in Auguſto* Tab. XVI. N. 181.

NUM. 218.

AUGuſtus TRIBunicia POTeſtate. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

De Auguſti vocabulo repetenda ſunt, quæ jam ad N. 68. ſupra diximus. Tribuniciam Poteſtatem ſupra quoque N. 180. & 181. attigimus. Solum heic numerum ejusdem obſervamus, nempe decimam quintam, quæ prima vice heic obviat. Incidit vero eadem in Annum poſt N. C. $\left(\frac{744}{45}\right)$. Conſulibus Nero Claudio Druſo Germanico & T. Quinctio Criſpino, (18) Sulpiciano. Ita enim *Faſti Goltziani* p. 216.

EX A. D. V. KAL. JULI
IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AUGUSTUS
PONT. MAX. TRIB. POT. XV.
COS. XI. P. P. IMP. XIII.

Hoc ipſo vero, loquimur cum *Faſtis* ibidem,

IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AUGUSTUS
MORUM LEGUMQ. REGIMEN QUART.
IN DECENNIUM ACCEPIT.

Nero Druſus Cæſari apud Lingonum Gentem Templum ſacravit, & ad Albim fluvium usque procurrens trophæa in ejus ripis fixit, & paullo poſt ex equi lapſu in caſtris æſtivis exſtinctus eſt, cui Senatus Germanici cognomen poſtea, itemque arcum Triumphalem marmoreum decrevit, corpore ejus in Julii tumulum Romæ illato. Tiberius Claudius Nero vero ob Dalmatiam pacatam, & Pannonios ſubactos ovationem hoc primum anno duxit. *Faſti* ſiquidem p. 217.

TI. CLAUDIUS TI. F. AP. N. NERO
PR. COS. AN. DCCXLIV. OVANS DE
DALMATEIS ET PANNONIEIS.
ET DACEIS EX ILLYRICO.

Exhibet hoc Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XVI. N. 182. & in *Faſtis Roman.* p. 216.

NUM. 219.

IMPerator AUGUSTUS TRIBunicia POTeſtate XIV. (decima quarta) Caput Auguſti laureatum, dexteram verſus, ante ſimpulum & lituus.

De perigraphes vocabulis conſulendi ſunt N. 12. 24. 68. 180. 181. de laurea N. 67. de Tribunicia Poteſtate XIV, heic quoque obſignata, anteced. N. 417. ſimpulum & lituum Summi Pontificatus interpretamur ſymbola.

NUM. 220.

AUGUSTO DIVI Filio PONTifici MAXimo TRibunicia POTeſtate XVI. (decima ſexta) IMPerator XIIII. (decimum quartum) Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Auguſti vocem ſupra N. 68. Divi Filii N. 4; Pontificis Maximi N. 140. jam vidimus. Nunc prima vice occurrit Tribunicia Poteſtas decima ſexta & titulus Imperatoris decimum quartum. Utrumque cadit in Annum V. C. $\left(\frac{745}{46}\right)$ & in Conſules C. Marcium Cenſorinum & C. Aſinium Gallum, (19) quo ipſo altero imperii decennio ad finem perducto, imperium rurſus Auguſto in novum & quintum decennium prorogatum fuit, ab ipſo pomœrii termini ampliati, & Exercitus in Galliam miſſus; Tiberius extra ordinem contra Germanos in locum Druſi cum Imperio ablegatus, &

(26) Suetonius: *Tiberius primus triumphalibus ornamentis honoratus eſt, nova nec antea cuiquam tributo genere honoris.*
(27) *Dio, Tabulæ Græcæ, Caſſiodorus, Suetonius, Marianus, Pighius* Tab. III. p. 524.
(28) *Dio, Tabulæ Græcæ. Pighius* Tab. III. p. 524.
(29) *Dio, Tabulæ Græcæ, Caſſiodorus.*

& Conſul in annum ſequentem deſignatus, teſte *Dione* Libro LIV. *Faſti* id docent:

EX A. D. V. KAL. JULI
IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AUGUSTUS
PONT. MAX. TRIB. POT. XVI.
COS. XI. P. P. IMP. XIIII.

Imperator XIV. audit, quod Pannonii hoc anno ab Auguſto ſubacti, Illyricum, ſub jugum miſſum, Germani omnes, juxta Caſſiodorum, inter Albim & Rhenum habitantes, Tiberio ſe dederint. Offendimus quoque hoc Caput apud *H. Goltzium* Tab. XVI. N. 184.

NUM. 221.

IMPeratori CAESARI DIVI Filio AUGUSTO IMPeratori XIIII. (decimum quartum) Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Confer N. 4. 12. 24. 68. & Numerum antecedentem 220. & clara erunt perigraphes verba omnia. Addimus hoc Caput quoque conſpici apud *H. Goltzium* in *Auguſto* Tab. XVI. N. 187.

NUM. 222.

AUGUSTUS DIVI Filius COnSul XI. (undecimum) DESignatus XII. (duodecimum) TRibunicia POTeſtate XIX. (decima nona.) Caput Auguſti laureatum, dexteram verſus.

De prioribus perigraphes verbis adeundi ſunt Numeri 4. 68. 180. 182. 195. Prima vice vero occurrit Tribunicia Poteſtas decima nona. Hæc incidit in annum $\left(\frac{748}{49}\right)$ juxta *Faſtos*:

EX A. D. V. KAL. JULI
IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AUGUSTUS
PONT. MAX. TRIB. POT. XIX.
COS. XIV. P. P. IMP. XIIII.

Conſules erant Auguſtus XII. & L. Cornelius Sulla (30). Ex quo ſimul & hoc liquet eodem anno & Conſulem deſignatum & Conſulem fuiſſe. Cauſam ſuſcepti XII. Conſulatus Suetonius prodit Cap. 26: *Multisque mox cum deferrentur*, (Conſulatibus) *recuſatis*, *DUODECIMUM magno*, *id eſt*, *ſeptemdecim annorum intervallo*, *& rurſus tertium decimum biennio poſt ultro petiit*, *ut Cajum & Lucium filios ampliſſimo præditus Magiſtratu*, *ſuo quemque tyrocinio deduceret in forum.* Depoſuiſſe tamen illum ex *Faſtis* liquet, licet neſciamus, quis ſuffectus ipſi fuerit. Cajum ergo filium, uti audivimus, data virili toga in curiam adductum Principem juventutis deſignavit, & Sacerdotio ornavit, uti & titulus ſtatuæ ad C. & L. Baſilicam repertæ docet, erectæ tamen triennio poſt, quam Auguſtus Conſulem eum deſignaſſet:

C. CAESARI AUGUSTI F.
PONTIFICI COS.
DESIGNATO
PRINCIPI JUVENTUTIS.

Volunt nonnulli, ſub his Conſulibus Chriſtum Salvatorem noſtrum fuiſſe natum, alii ſequenti anno id conjiciunt.

Ob aquæ ductus omnes reſtauratos hic titulus Auguſto in honorem inſcriptus arcui, qui adhuc exſtat informis, aquæ Marciæ, ſupra portam S. Laurentii, teſte *Pighio* T. III. Annal. 528:

IMP. CAESAR. DIVI. JULI. F. AUGUSTUS
PONTIFEX. MAXIMUS. COS. XII.
TRIBUNIC. POTESTAT. XIX. IMP. XIIII.
RIVOS AQUARUM OMNIUM REFECIT.

NUM. 223.

IMPerator CAESAR DIVI Filius AUGUSTUS PONTifex MAXimus TRibunicia POTeſtate XIX. (decima nona) Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Repete ea, quæ N. 4. 12. 24. 68. 140 180. 181. & Numero præcedente 222. de verbis hujus perigraphes jam diſſeruimus. Offert quoque hoc Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XVI. N. 189. & in *Faſtis Roman.* p. 220.

NUM. 224.

IMPerator AUGUSTus TRIBunicia POTESTate XX. (vigeſima) Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

De prioribus Inſcriptionis vocibus N. 11. 24. 68. 180. egimus. Continuationem Numerorum Tribuniciæ Poteſtatis heic ſaltem attendimus, & uti præcedenti N. decimam nonam contemplati ſumus, ita heic vigeſima ſequitur, quæ in annum $\left(\frac{749}{50}\right)$ incidit, ſub Conſulibus *C. Calviſio Savino* & *L. Paſſieno Criſpino Rufo* (31). Aſſentiunt *Faſti*:

EX A. D. V. KAL. JULI
IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AUGUSTUS
PONT. MAX. TRIB. POT. XX.
COS. XII. P. P. IMP. XIIII.

NUM.

(30) *Caſſiodorus* primum Conſulatum Auguſti non ſupputans falſo hoc anno Conſulatum XI. cum Sulla prodit, *Dio* rectius, licet Collegam Sullam omittat. Confer *Merianum*, & *Tab. Græcas.*

(31) *Secundum Caſſiodorum*, *Mariantum*, *Cuſpiniani Tabulas Græcas*, qui tamen, neſcimus quam recte, *Rufinum* pro *Rufo* habent. *Pighius* T. III. Annal. p. 528.

NUM. 225.

IMPerator AUGUSTUS TRIBunicia POTESTate XX. (vigesima) Caput Augusti laureatum, lævam versus.

Eadem perigraphe cum præcedenti, idem per omnia Caput; addimus modo, hoc Caput exhiberi quoque à *H. Goltzio* in *Augusto* Tab. XVI. N. 190. & in *Fastis* ipsius p. 220.

NUM. 226.

AUGUSTus PONTifex MAXimus TRibunicia POTestate XXI. (vigesima prima) COnSul XIII. (decimum tertium) IMPerator XIIII. (decimum quartum) Caput Augusti nudum, lævam versus.

De voce Augusti adeundus est Numerus 68; Pontificis Maximi N. 140. de titulo Imperatoris XIIII. N. 221. Tribuniciæ Potestatis N. 180. multi jam fuimus. Jam considerandæ restat Tribunicia Potestas XXI. cum Consulatu XIII. in annum $\left(\frac{760}{61}\right)$, uti videmus, incidentibus. Nam Tribunicia Potestas XXI. inibatur D. V. Kal. Julii, juxta *Fastos*:

EX A. D. V. KAL. JULI.
IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AUGUSTUS
PONT. MAX. TRIB. POT. XXI.
COS. XII. P. P. IMP. XIII.

Adeoque hujus anni extremo & sequentis initio XXI. Tribunicia Potestate præditus fuit Augustus: Kalendis vero Januarii sequ. Consulatum XIII. sumsit Augustus, ut Lucium, filium adoptivum in forum deduceret, iisdem illi datis honoribus, qui ante triennium in fratrem Cajum fuerant collati. Sic enim *Tranquillus* Cap. 26: *Et rursus tertium decimum biennio post ultro petiit, ut Cajum & Lucium filios amplissimo præditus Magistratu, suo quemque tyrocinio deduceret in forum.* Ex quo clarum est, eum hoc anno Lucium natu minorem deduxisse in forum. Consules tunc erant *L. Cornelius Lentulus, Flamen Martialis*, & *M. Valerius Messalla Cotta* (32). Hoc anno Christum in salutem humani generis Anno regiminis Augusti XLI. in lucem fuisse editum Cassiodorus & Tertullianus volunt. Plures tamen anno id sequenti VIII. Kal. Jan. factum fuisse contendunt, anno imperii quadragesimo secundo. Suppeditat quoque hoc Caput *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XVI. N. 191. & in *Fastis* p. 221.

(32) *Secundum Cassiodorum*, qui tamen unum Messallam vocat, & Marianus, qui Messalinum appellat. *Pighius* Annal. T. III. p. 529. *Goltzius Fast*: p. 221.

NUM. 227.

IMPerator CAESAR DIVI Filius AUGUSTUS PONtifex MAXimus TRibunicia POTestate XXIII. (vigesima tertia) Caput Augusti nudum, dexteram versus.

Consule, si lubet, de prioribus perigraphes vocabulis N. 4. 12. 24. 68. 140. 180. & exposita erunt singula. Sola restat Tribunicia Potestas XXIII. præterita, vel, ut rectius id eloquamur, non observata hactenus in nummis, sequenti vigesima secunda, ut adeo XXIII. incidat in annum V.C. $\left(\frac{752}{53}\right)$ sub Consulibus Cornelio Lentulo Cosso, Getulico postea appellato, & L. Calpurnio Pisone, Augure (33) docentibus hoc *Fastis Goltzii*:

EX A. D. V. KAL. JULI.
IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AUGUSTUS
PONT. TRIB. POT. XXIII.
COS. XIII. P. P. IMP. XIIII.

Exhibet hunc nummum *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XVII. N. 193. & in *Fastis* p. 222.

NUM. 228.

IMPerator CAESAR DIVI Filius AUGUSTUS PONTifex MAXimus TRibunicia POTestate XXIIII. (vigesima quarta) Caput Augusti nudum, lævam versus.

Ob priora perigraphes vocabula vellem adires N. 4. 12. 24. 68. 140. 180. ut saltem Tribunicia Potestas XXIV. supersit curatius ponderanda. Illam subiit A. V. C. $\left(\frac{753}{54}\right)$ Consulibus, C. Julio Cæsare, *Aug. F. Divi N. M. Agrippæ*, ex Julia, Augusti, filio, & *L. Æmilio Paulo*. *Fasti Goltziani* p. 223.

EX A. D. V. KAL. JULI.
IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AUGUSTUS
PONT. MAX. TRIB. POT. XXIII.
COS. XIII. P. P. IMP. XIIII.

Ad hunc Consulatum Cajus jam designatus erat ab Augusto in Consulatu XII. dubitatum vero fuit, an Augustus, an Cajus Consulem hoc anno egerit. *Petavius* Lib. XII. de Doctrina Temporum, Consules *Augustum* XIV. & *L. Æmilium Paullum* proponit, in Chronica tamen *Cajum* & *Paullum*, sic & *Baronius Augustum* & *Paullum* sistit. Porro & *Marianus Augusti* hunc XIV. Consulatum, existimavit. Sed quid multis? Augustum XIII. tantum Consulatus gessisse *Dio* clarè docet in indice Consulari Libri LV. Immò Neapoli in marmoreæ tabulæ titulo ita eosdem legimus:

C. CAESARE AUG. FIL. & L.
PAULLO COS.
LARES AUGUSTOS &c.

Hunc

(33) Juxta *Dionem*, *Marianum*, *Cassiodorum*, Tabulas Græcas

Hunc Augustus cum fratre Lucio adoptaverat, Principesquè Juventutis appellari jusserat. Nam *genitos Agrippa Cajum & Lucium in familiam Cæsarum induxerat, nec dum posita puerili prætexta, Principes Juventutis appellari, destinare Consules, specie recusantis flagrantissime cupiverat*, inquit *Tacitus* Annal. Lib. I. c. 3. Clarius longè *Suetonius* c. 64. *Cajum & Lucium adoptavit domi, per assem & libram emptos à patre Agrippa, tenerosque adhuc ad curam Reipublicæ admovit: Et Consules designatos circum provincias exercitusque dimisit.* Communicat aliàs quoque hoc Caput *H. Goltzius* in *Augusto* T. XVII. N. 194. & in *Fastis* p. 223

NUM. 229.

IMPerator CAESAR DIVI Filius AUGUSTUS PONTifex MAXimus TRibunicia POTestate XXV. (vigesima quinta) Caput Augusti nudum, lævam versus.

De prioribus perigraphes verbis adi N. 4. 12. 24. 68 140. 180. sola restat expendenda Tribunicia Potestas vigesima quinta. Hanc incidere in Annum V. C. $(\frac{754}{55})$ Consulibus tunc *P. Vinicio* & *P. Alfinio Varo* (34) adstipulantibus *Fastis Goltzianis* p. 223.

EX A. D. V. KAL. JULI.
IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AUGUSTUS
PONT. MAX. TRIB. POT. XXV.
COS. XIII. P. P. IMP. XIIII.

Hoc ipso anno quoque L. Cæsar Consul designatus, & ad visendos Hispaniarum exercitus ab Augusto missus, Massiliæ repentino morbo mortuus est; Cajus verò Cæsar Syriam obtinens, ad Armeniam in potestatem redigendam cum exercitu ab Augusto missus, Phraatem, Parthorum Regem, Armenia cedere fecit, ipse verò Augustus morum legumque Regimen quinctum in decennium accepit, juxta *Fastos Goltzianos* p. 223.

IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AUGUSTUS
MORUM LEGUMQ. REGIMEN QUINCT.
IN DECENNIUM ACCEPIT.

Exhibet hunc nummum *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XVII. N. 195. & in *Fastis* ejus p. 223.

NUM. 230.

IMPerator CAESAR DIVI Filius AUGUSTUS IMPerator XIIII. (decimum quartum) Caput Augusti nudum, dexteram versus.

Eadem perigraphe, idem Caput, quod jam N. 221. vidimus, nisi quod ibi sinistrorsum, heic dextrorsum respiciat, nihil præterea addimus, nisi quod hoc Caput quoque sistat *H Goltzius* in *Augusto* Tab. XVII. N. 196. & in *Fastis Romanorum* p. 224. 225.

NUM. 231.

AUGUSTus PONTifex MAXimus TRibunicia POTestate XXX. (trigesima) COnSul XIII. (decimum tertium) IMPerator XV. (decimum quintum) Pater Patriæ. Caput Augusti nudum, lævam versus.

De voce Augusti consule N. 68; Pontificis Maximi N. 140; Tribuniciæ Potestatis N. 180; Jam modo attendimus Tribuniciam Potestatem trigesimam, combinatam cum Consulatu XIII. perinde ac in antiqua Onuphrii inscriptione, quam & adducit *Pighius* Tom. III. p. 536:

IMP. CAESAR DIVI F. AUGUSTUS
PONT. MAX. TRIB. POT. XXX.
IMP. XV. COS. XII. PATER PATR.

Et secundùm *Fastos Goltzianos* p. 227.

EX A. D. V. KAL. JULI.
IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AUGUSTUS
PONTIF. MAX. TRIB. POT. XXX.
COS. XIII. P. P. IMP. XV.

Unde oppido conficimus, non plures omnino, quam XIII. gessisse consulatus Augustum, contra illos XIV. Consulatum etiam asserentes, quos supra N. 228. in proscenium produximus. Præditus verò hac ipsa XXX. Tribunicia Potestate fuit A. V. C. $(\frac{759}{60})$ Consulibus tunc exsistentibus *A. Licinio Nerva Silano, Q. Cæcilio Metello Cretico Silano.* (35) Hoc ipso Anno Augustus Agrippam Postumum, quod Augustum calumniis lacessiverat, exheredatum in Planasiam Insulam relegavit, & Germanicus Cæsar, Ti. F. quinquennio antequam per leges liceret, Quæsturam obtinuit, teste Suetonio in Caligula. Sequitur Titulus Imperatoris, quem A. V. C. $(\frac{757}{58})$ obtinuisse ex *Fastis Goltzianis* p. 225. constat, Consulibus nempe *L. Valerio Messalla Voluso*, & *Cn. Cornelio Cinna Magno*, quo ipso anno Augusto Postumo virilem togam dedit *Augustus*, & *P. Quinctilium Varum* Legatum Proconsularem in Germaniam tribus Legionibus præfectum misit. De Patris Patriæ elogio vide sis supra adducta ad N. 61. Offert & hunc nummum *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XVII. N. 197. & in *Fastis Roman.* p. 227

NUM.

(34) *Secundum Cassiodorum, Tabulas Græcas, Marianus* illos male *C. Vinitium* & *P. Alphenum* vocat.

(35) *Secundum Tabulas Græcas, Cassiodorum* & *Marianum, Dionem* Lib. LV. *Pighium* T. III. p. 536.

NUM. 232.

IMPerator CAESAR DIVI Filius AUGUSTUS IMPerator XVI. (decimum sextum) Caput Augusti nudum, dexteram versus.

Ad intelligendas hujus perigraphes voces adeundi tibi erunt N. 4. 12. 24. 68. Ut adeo præter titulum Imperatoris XVI. nihil excutiendum nobis restet amplius. Offendimus autem hunc ipsi prima vice attributum A. V. C. $\left(\frac{761}{62}\right)$ cum Tribuniciam Potestatem XXXII. gereret, Consulibus *C. Poppæo Sabino* & *Q. Sulpicio Camerino*. Ita enim *Fasti:*

EX A. D. V. KAL. JULI.
IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AUGUSTUS
PONT. MAX. TRIB. POT. XXXII.
COS. XIII. P. P. IMP. XVI.

Causa erat, quod Germanicus Cæsar cum Seretium & alia loca cepisset, Tiberio junctus, Illyricum ingressus fuerit, tripartitoque exercitu Dalmatas, Pannoniosque variis præliis & cladibus affectos tandem hi subjugarunt; Batone quoque hostium principe cum filio ad deditionem compulso, hocque ipso finem bello Dalmatico imposuerunt. Senatus ob hanc insignem victoriam Augusto ac Tiberio IMPERATORIS nomen, triumphumque decrevit, Germanico triumphalia ornamenta honoresque Prætorios, & ut sententiam primus post Consulares diceret, & Consulatum citius legibus solutus peteret. Adstruit hoc clarè *Dio* Lib. LVI. p. 582. Ἀνήγγειλε δὲ καὶ τότε ἥ νίκην ὁ Γερμανικὸς, καὶ ἐπ' αὐτῇ τῷ μὲν Αὐγούστῳ καὶ τῷ Τιβερίῳ, τότε δὲ αὐτοκράτορι ὀνομα προσθέσθαι, καὶ τὸ τὰ ὕπατικὰ πέμψαι &c. *Victoriæ nuntium attulit Germanicus, EJUSque ERGO AUGUSTO ET TIBERIO NOMEN IMPERATORIUM AUCTUM, ac triumphus decretus, atque inter alios honores; arcus duo triumphales in Pannonia concessi; quibus trophæa insisterent &c.* Ut omnia mereatur Imperatoris XVI. titulus solus heic lectus in perigraphe. Exhibet hoc Caput quoque *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XVII. N. 198. & in *Fastis Rom.* p. 229. 230.

NUM. 233.

IMPerator CAESAR DIVI Filius AUGUSTUS COnSul XIII. (decimum tertium) Caput Augusti laureatum, lævam versus.

Consule N. 4. 12. 24. 68. 226. & omnia erunt plana.

NUM. 234.

IMPerator CAESAR DIVI Filius AUGUSTUS IMPerator XVII. (decimum septimum) Caput Augusti nudum, dexteram versus.

De prioribus perigraphes verbis consulendi sunt N. 4. 12. 68. Imperatoris XVII. titulum prima nunc habemus vice. Obtigit verò hic ipse Augusto A. V. C. $\left(\frac{763}{64}\right)$ cum Tribuniciam Potestatem gereret XXXIV. Sic enim *Fasti Goltziani* p. 231:

EX A. D. V. KAL. JUL.
IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AUGUSTUS
PONT. MAX. TRIB. POT. XXXIIII.
COS. XIII. P. P. IMP. XVII. XIIX. XIX. XX.

Consules tunc erant *M. Æmilius Lepidus* & *T. Statilius Taurus*. Videtur hoc nominis toties suscepisse quod *Tiberius* & *Germanicus Pro Coss. Rhenum* transgressi, Germaniam intraverint, & longe lateque populantes non occurrentibus inimicis eandem pervagati fuerint. Ita enim *Dio* Libro LV. p. 586: *M. Æmilio Lepido, Statilio Tauro Consulibus, Tiberius & Germanicus, cui Pro-Consule erant imperium, impressionem in Germaniam fecerunt: ac populati nonnullas partes, nullo tamen prælio vicerunt, quum nemo manum consereret, neque ullum populum subegerunt. Veriti enim ne rursus cladem acciperent, eo quidem usque progressi sunt, ut à Rheno non admodum magno abessent intervallo, sed illic alicubi usque ad autumnum morati — — in Italiam reversi sunt.* Suppeditat hoc Caput *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XVII. N. 199.

NUM. 235.

IMPerator CAESAR DIVI Filius AUGUSTUS IMPerator XVIII. (decimum octavum) Caput Augusti nudum, dexteram versus.

Adi N. 4. 12. 24. 68. & præcedentem N. 234. cum titulus Imperatoris XIIX. in eundem annum quoque incidat. Exhibet hoc Caput *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XVII. N. 200.

NUM. 236.

IMPerator CAESAR DIVI Filius AUGUSTUS IMPerator XIX. (decimum nonum) Caput Augusti nudum dexteram versus.

Rursus consulendi Tibi erunt N. 4. 12. 24. 68. & 234. quoniam titulus Imperatoris XIX. denuo in eundem cadit annum, uti supra ex *Fastis Goltzianis* evicimus. Suppeditat hoc quoque Caput *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XVII. N. 201.

NUM. 237.

IMPerator CAESAR DIVI Filius AUGUSTUS IMPerator XX. (vigesimum) Caput Augusti nudum, dexteram versus.

Observes saltem, quæ ad Num. præcedentem jam fuêre dicta. Nam & Titulus Imperatoris XX. anni V. C. $(\frac{763}{64})$ est. Offendimus præterea hoc Caput apud *H. Goltzium* in *Augusto* Tab. XVII. N. 202. & in *Fastis* p. 231.

NUM. 238.

IMPerator CAESAR DIVI Filius AUGUSTUS IMPerator XXI. (vigesimum primum) Caput Augusti nudum, dexteram versus.

Si attendas, quæ jam ad N. 4. 12. 68. dicta sunt, vix erit, quod heic observandum sit amplius, præter titulum Imperatoris XXI. Hunc usurpasse Augustum A. V. C. $(\frac{765}{66})$ cum gereret Tribuniciam Potestatem XXXVI. non solum ex nummis, sed ex *Fastis Goltzianis* p. 233. constat, ubi ita legas:

EX A. D. $\overline{V}$. KAL. JULI.
IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AUGUSTUS
PONT. MAX. TRIB. POT. $\overline{XXXVI}$.
COS. $\overline{XIII}$. P. P. IMP. $\overline{XXI}$.

Consules exsistebant tunc *C. Silius* & *L. Munatius Plancus.* Quo ipso anno Augustus Testamentum suum fecerat & apud *Vestales* depositerat, teste *Suetonio*, itemque Regimen reipublicæ in quintum decennium denuo, licet invitus, suscepit, Tiberioque Tribuniciam Potestatem prorogavit, Drusoque Tiberii filio potestatem petendi Consulatum fecit tertio post Quæsturam anno, etiam non gesta Prætura; porro & censum cum Tiberio filio egit, & sequenti anno lustrum condidit. Sistit & hunc nummum *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XVII. N. 204. & in *Fastis* p. 233.

NUM. 239.

CAESAR. Caput Augusti nudum, lævam versus.

Quæ heic attendenda, L. B. N. 1. & 4. inveniet.

NUM. 240.

CAESAR AUGUStus PONTifex MAXimus TRIBUNICia POTestate. Caput Augusti nudum, dexteram versus.

De voce Cæsaris vide N. 4. Augusti N. 68. Pontificis Maximi N. 140. Tribuniciæ Potestatis dignitate N. 180. 181.

NUM. 241.

AUGUSTUS PONTifex MAXimus TRIBunicia POTestate XVIII. (decima octava) COnSul XI. (undecimum) Caput Augusti nudum, lævam versus.

Augusti cognomen N. 68. Pontificis Maximi titulum N. 140. jam vidimus. Jam Tribunicia Potestas obviat, superius prætermissa, nunc vero heic inserta. Hanc gessit Augustus A. V.C. $(\frac{747}{48})$ *Coss. D. Lælio Balbo*, & *C. Antistio Vetere*, quo ipso ut Cajum & Lucium, Nepotum audaciam, insolentiamque (jam enim Lucius Cajum fratrem Consulem renuntiari petebat) compescceret, Tiberium Tribuniciæ Potestatis Consortem in quinquennium (ut modestiores efficeret) fecit, (teste *Dione* Libro LV.) atque Armeniæ, quæ jam post Tigranis obitum alienata erat, præfecit. Hujus tamen curam Tiberius, ne C. & L. Cæsares offenderet, recusavit, atque Rhodum studiorum gratia secessit. De Consulatu XI. ad N. 178. jam dictum est.

NUM. 242.

MUNicipium CALaguris JULia. Caput Augusti nudum, lævam versus.

Duplicem in Hispania citeriore Calagurim offendimus, quarum una Nassica dicta, inter Nassicos populos prope Oscam sita; altera verò Fibularia cognomine, Ptolemæo Calagorina vocatur. Utra verò ex his hunc nummum dederit, vix liquido doceri poterit. Si quid tamen dandum conjecturis, illi attribuerem, quæ Nassica fuit dicta. Ita enim *Plinius* H. N. Lib. III. C. 3: De hac Colonia: *Calaguritanos, qui Nassici cognominantur*, i. e. *Calaguritanos, qui Fibularenses cognominantur.* Et benè observat *Harduinus* in suo Commentario ad *Plinium*, quod prior in Inscriptionibus legatur: *MUN. CALAGURIS JULIA NASSICA.* Hodieque vocetur, *Lobarre*, ac ab *Huesca* leucis quatuor dissidere, juxta *Andrez* p. 33. Infraque Tab. XXXV. N. 1. 3. 6. 9. 13. 15. 21. 23 oppido multa hujus Calaguris Juliæ Nasicæ adducturi sumus Numismata, quo interea B. L. ablegatum volumus. Alteram vero hodie Calahoram audire in Castella vetere. Prioris situm describit *Strabo* Lib. III. p. 112. ἐν ᾗ τῇ πόλει τάυτας ἐπολέμει τὸ τελευταῖον Σερτώριος, καὶ ἐν Καλάγυρι Ουασκώνων πόλει. *In his Urbibus postremam belli partem confecit Sertorius, & in Calaguri Vasconum Urbe.* Imitatus verò in isto Augu-

Auguſtus fuit Cæſarem, qui etiam Hiſpanorum cuſtodias habuit, de quo vide *Suetonium* in Cæſare C. 86. *Sunt, qui putent confiſum eum noviſſimo illo Senatus Conſulto ac jurejurando, etiam cuſtodias Hiſpanorum, cum gladiis ſectantium ſe, removiſſe.* De Auguſto ita *Tranquillus* C. 49: *Certum numerum partim in Urbis, partim in ſui cuſtodiam allegit, dimiſſa Calaguritanorum manu, quam usque ad devictum Antonium, item Germanorum, quam usque ad cladem Varianam inter armigeros circa ſe habuit.*

Exhibet hoc Caput quoque *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XII. N. 137.

NUM. 243.

IMPerator CAESAR. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

De voce Imperatoris N. 12. Cæſaris verò N. 4. tibi erit adeundus.

NUM. 244.

IMPerator CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Idem Caput, eandemque perigraphen, eundem ſitum perigraphes & Capitis cum ſupra N. 162. offendamus, modo quod ibi CAES. heic CAESAR plenius legatur, eò B. L. ablegatum cupimus.

NUM. 245.

IMPerator CAESAR AUGUSTus TRibunicia POTeſtate. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

Uti ſupra N. 182. CAESAR AUGUSTUS TRibunicia POTeſtate circa Auguſti Caput laureatum jam legimus; ita heic IMPerator Auguſtus Tribunicia Poteſtate occurrit, de quibus tamen vocibus omnibus jam N. 12. 68. 180. egimus.

TABULA VIII.

EXHIBENS

CAPITA AUGUSTI

DIVINITATEM ET CONSECRATIONEM EJUS ARGUENTIA.

NUM. 246.

DIVUS AUGUSTUS. Caput Auguſti ſenile laureatum, lævam verſus.

De Auguſti voce N. 68. à nobis jam actum eſt. Divi verò elogium manifeſto eſt indicio hoc Caput poſt mortem ejus fuiſſe obſignatum, perinde, uti hoc ſupra in Cæſare Tab. II. jam obſervavimus, & ipſe poſtea Auguſtus toties DIVI Filius nuncupari voluit in numinis. Jure verò heic Divus ſalutatur, quoniam ipſi divini honores poſt exceſſum à Senatu fuêre decreti, teſte *Dione* Lib. LVI. p. 600. Τότε ἤ ἀθανατίσαντες αὐτὸν, καὶ Θεὸν αὐτὸν οἱ καὶ ἱερεῖς, ἱερεάν τε ἤ Λιβίαν, Ἰουλίαν τε νῦν καὶ Αὐγοῦσταν ἤδη καλουμένην, ἀπέδειξαν. *Tum verò INTER IMMORTALES DEOS EUM INDIGETARUNT, & flamines ei cum ſacris, & Sacerdotem Liviam (quæ tunc Juliæ etiam Auguſtæque cognomenta acceperat) conſtituerunt, lictoreque uti eam in ſacrificiis permiſerunt.* Cæterum Livia Numerio cuidam Attico, Senatori & Prætorio, decies ſeſtertium dono dedit, quod juraverat, vidiſſe ſe AUGUSTUM IN COELUM ASCENDENTEM, quemadmodum antiquitus Romulum Proculus vidiſſe perhibetur. Decretum quoque ROMAE AUGUSTO SACRARIUM à Senatu, à Livia autem, & Tiberio factum: alibi quoque multis locis EI FANA EXSTRUCTA SUNT A POPULIS, partim volentibus, partim invitis: NOLAEque DOMUS, in qua deceſſiſſet, IN TEMPLUM MUTATA. Dum ejus Romæ Templum ædificabatur, auream ipſius IMAGINEM IN AEDE MARTIS LECTO IMPOSITAM collocaverunt, omnique eam cultu, qua inpoſterum eſſent uſuri, venerati ſunt. Ex parte id quoque refert *Suetonius* Cap. CI: *Nec defuit vir prætorius, qui ſe effigiem cremati euntem in cœlum vidiſſe juraret.* Idem affirmat *Eutropius* in *Breviario ad Valentem*, ſcribens: *Vir, qui non immerito ex maxima parte DEO SIMILIS eſt putatus.* Et paulo poſt: *Moriens DIVUS appellatus eſt.* *Auſonius* de Cæſaribus:

In terris poſitum credidit eſſe DEUM.

Sextus Aurelius Victor in Additamento Virorum Illuſtrium: *A Senatu ob res geſtas DIVUS AUGUSTUS eſt appellatus.* Ante verò quam ad ſequentem pergamus Numerum obſervamus modo malas labentes (quas lapſas vocat *Seneca* Hipp. n. 364.) in ejus facie, *quas vel ſuprèmo quoque ejus die petito ſpeculo corrigi præceperat*, ut docet *Suetonius* Cap. C. Dehinc *capillum rarum ac tenuem, quem tamen eodem die comi volebat, ut, membris decenter & τῷ φύσει compoſitis, abiret.* Attendimus & oculos, non uti

ſupra N. 1. vidimus, claros, ſed jacentes, uti Claudianus illos vocat de bello *Gildonis* N. 21.

Vox tenuis, tardique gradus, oculique jacentes,
Interius fugere genæ.

Cæterum exhibet hoc Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XVIII. N. 214.

NUM. 247.

DIVUS AUGUSTUS. Caput Auguſti ſenile corona radiata ornatum, lævam verſus.

Præter Divi epitheton, quod præcedenti numero excuſſimus, aliud quoque apotheoſeos & divinitatis Auguſti heic intuemur indicium, nempe coronam radiatam. Hæc cingit Caput nunc ſuum non alio modo, ac pater ejus *Octavius* olim eundem nocte videre viſus fuerat (ſingulari animi præſagio) eundem ſuum filium MORTALI SPECIE AMPLIOREM, cum fulmine & ſceptro, exuviisque Jovis Optimi Maximi ac RADIATA CORONA ſuper laureatum currum, bis ſenis equis candore eximio trahentibus. Obſervavimus nempe, & ſupra jam in Cæſare Tab. II. oſtendimus ejusmodi coronam radiatam in prioribus Imperatoribus Conſecrationem, ac uti Græci vocant, ἀποθέωσιν denotare, in poſterioribus verò non idem, ut bene Adolphus Occo & alii jam monuerunt. Solares autem radios Divinitatis typum fecerunt, & duodecim radiis conſtare voluerunt, quod Sol duodecim ſigna Zodiaci curſu annuo pertranſeat. Hinc videas paſſim Imperatoribus, quos ſupra mortalitatem elatos volebant, *orbem radiatum*, vel, ut *Papinius* Theb. I. 28. vocat, *radiantem arcum* à veteribus apponi. Ita enim ille loco citato:

Ipſe tuis alte radiantem crinibus arcum
Imprimat.

Et *Virgilius* Lib. XII. Æneidos vſ. 161,

—— —— *ingenti mole Latinus*
Quadrijugo vehitur curru, cui tempora circum
AURATI BIS SEX RADII fulgentia cingunt.

Quam verò deridere videtur Plinius in Panegyrico Cap. LII. 1: *Horum unum ſi præſtitiſſet alius, illi jam dudum RADIATUM CAPUT, & media inter Deos ſedes auro ſtaret aut ebore.* Siſtit hoc Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XVIII. N. 211.

NUM. 248.

DIVUS AUGUSTUS. Caput Auguſti ſenile corona radiata ornatum, dexteram verſus.

Idem Caput, eadem perigraphe cum præcedenti, niſi quod illic lævam, heic dexteram reſpiciat. Suppeditat cæterum hoc Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XVIII. N. 213.

NUM. 249.

DIVOS AUGUSTUS. Caput Auguſti ſenile nudum, lævam verſus.

De *Divi* elogio jam N. 246. egimus nihilque; quod moneamus heic, eſt reſiduum, niſi quod DIVOS legamus, pro DIVUS, uti in præcedentibus jam legimus, adeoque repetitam aliquando videamus *veterem ſcribendi rationem, Romana lingua jam multo tum exſiſtente* cultiore. Ratio eſt, quod veteres ſecundum *Quintilianum* Lib. I. C. 4. *Literas* O. & V. *frequentius permutaverint*, vel ut *Priſcianus* Lib. I. loquitur, *ſive longa, ſive brevis Lit. O. affinis fuerit*, ut *ebur, robur, βῶς, pro ebor, robor, bos.* Cujus rei exempla hodienum habemus in JULIOS, AEGYPTOS, (36) VOLTEIA, (37) VOLCANUS, (38) CONSOLES, HERCOLI, FOSTLUS (39) aliisque, & ſupra DIVOS quoque in *Cæſaris* nummo jam offendimus Tab. II. N. 57. *Cæſaris*, quæ conſuli omnino & hanc in rem poterit. *Sine corona radiata* verò heic comparet hoc *Caput*, quod illud vel *ſine iſta nunc ſatis fulgeat*, & perpetua *ejus* in mentibus hominum numquam non floreat *memoria.*

NUM. 250.

DIVUS AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, dexteram verſus.

Quando heic DIVUS legimus, quam vocem per DIVOS præcedenti Numero videmus expreſſam, confirmamur eo magis, *promiſcue* veteres *Vocales O & V.* tunc quandoque commutaſſe, uti præcedenti Numero jam ex *Quintiliano* & *Priſciano* innuimus.

NUM. 251.

DIVUS AUGUSTUS. Caput Auguſti ſenile, corona radiata ornatum, lævam verſus.

Quæ huc ſpectant, ad N. 247. jam dicta ſunt, modo quod heic Caput ab illo poſitu perigraphes ſaltem differat. Siſtit & illud *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XVIII. N. 208.

NUM. 252.

DIVUS AUGUSTUS. Caput Auguſti ſenile corona radiata ornatum, dexteram verſus, ad latus utrumque conſueta Senatus Conſulti Nota eſt conſpicua.

Adi N. 247, & 248. & exiguam offendes Diverſitatem tùm in perigraphes, tum in Capitis

(36) In Nummis *Hadriani* ſic legitur aureis, argenteis & æreis.

(37) In Nummis *Gentis Volteiæ.* Vide *Patin.* p. 301. & *Morellii Conſul.* in *Familia Volteja*, ubi in 26. Nummis, nonniſi *Volteja* legas.

(38) *Morelli Conſul.* T. II. N. 8. in *Gente Claudia*, & in nummis *Valeriani.*

(39) In Nummis *Gentis Pompejæ* ubi: *SEX POM. FOSTLUS ROMA.* legitur. Vide Nummos *Conſulares Morellii* T. III. N. 5. Croyaci Ducis Num. Tab. I. N. 1, 2. nempe pro *Faiſtulus*, uti *Pleſtra*, pro Plauſtro, & *Cloſtra*, pro Clauſtra.

pitis positu, modò, quod heic Senatus Consulti Nota adhuc sit adjecta, indicans communi Senatus Consensu fuisse hoc Caput sic obsignatum, quod in æreis contigisse saltem, certè frequentissime novimus. Communicat hoc Caput quoque *H. Goltzius* in *Augusto* Tab XVIII. N. 210.

NUM. 253.

DIVUS AUGUSTUS PATER.
Caput Augusti senile nudum, lævam versus.

Uti gratam noverant *Patris Patriæ* compellationem (vide supra N. 61.) per vitam; ita post mortem *Patris* nomine eundem honorare non cessabant *Romani*, ut amorem, quem exhibuisset illis vivens mortuo vicissim publice declararent. Dabit hoc quoque Caput *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XIX. N. 218.

NUM. 254.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Augusti laureatum, lævam versus.

In hoc discrepat à præcedente Capite, quod heic laurea addita sit capiti, illic prætermissa, ut pateat, sicuti Augusto per vitam placuerat promiscuè modo sine, modo cum laurea in nummis effingi, ita hoc post mortem quoque ejus à Tiberio & Senatu fuisse observatum, præsertim cum hanc summam semper duxerit adoream supraque omnes laureas, in cordibus sequentium seculorum & hominum virere, & perpetuam ducere vitam. Vide hoc Caput quoque apud *Hub. Goltzium* Tab. XIX. N. 220.

NUM. 255.

DIVUS AUGUSTUS PATER.
Caput Augusti nudum, lævam versus.

Velim expendas, quæ ad N. 246. & 247. jam fuêre dicta, ut saltem hoc attendamus, Romanos post mortem eundem & laurea & radiata corona promiscuè Caput Augusti fulgere voluisse, quandoque & nudum, eadem tamen cum perigraphe, apotheosin ejus docente, exhibuisse, ut ostenderent, virtutem ejus non indigere externo indicio, universo orbi alias manifestam, notissimamque.

NUM 256.

Caput Augusti senile nudum, lævam versus.

Juvenile Augusti Caput sine inscriptione supra N. 1. 2. 3. at virile N. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. jam contemplati sumus. Senile istud, & post mortem nunc intuemur. Repetenda heic sunt, quæ jam modo ad Caput proximè præcedens N. 255. monuimus. Addimus modo, comparere alias hoc Caput quoque apud *H. Goltzium* Tab. XIX. N. 221.

NUM. 257.

Caput Augusti senile corona radiata cinctum, dexteram versus.

De corona radiata egimus supra N. 248. Sistit & hoc Caput *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XIX. N. 224.

NUM. 258.

DIVOS AUGUSTus, DIVI Filius.
Caput Augusti senile laureatum, lævam versus.

Rursum comprobatum offendimus scriptione DIVOS, quod supra N. 249. evicimus, nempe O & V. literam apud veteres sæpius fuisse commutatam, quo B. L. ablegamus. Cæterum, Divus Augustus DIVI FILIUS uti per vitam, ita & post mortem audivit, non æque majoris divinitatis, quam certioris ortus argumento. Suppeditat quoque hoc Caput *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XVIII. N. 205.

NUM. 259.

KAICAP (*CAESAR*) *Caput Augusti senile, corona radiata cinctum, dexteram versus.*

De Cæsaris voce consulendus est supra Num. 4. quæ adoptionem, legitimamque sui successionem in Imperio arguit, ut tamen scriptione hac ipsa simul confirmemur in eo, quod supra pluribus N. 103. ex *Ezechiele Spanhemio* docuimus, nempe usum hujus (C) Sigmatis, & Augusti tempore jam invaluisse.

NUM. 260.

KAICAP. (*CAESAR*) *Caput Augusti senile, corona radiata cinctum, dexteram versus.*

Diverso saltem positu vocis ΚΑΙΣΑΡΟΣ à præcedente differt, cætera eadem. Exhibet hoc Caput quoque *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XVIII. N. 206.

NUM. 261.

DIVUS AUGUSTUS. Caput Augusti senile lævam versus.

Consule N. 246. & 247. Cæterum repete quæ 253. 254. 255. jam fuêre adlata. Obvium cæteroquin hoc Caput quoque est apud *H. Goltzium* in *Augusto* Tab. XVIII. N. 209.

NUM. 262.

DIVUS AUGUSTUS. Caput Auguſti ſenile laureatum, lævam verſus.

Repetenda ſunt, quæ N. 246. 247. 253. 254. 255. jam diximus. Vide & hoc Caput apud *H. Goltzium* in *Auguſto* Tab. XVIII. N. 216.

NUM. 263.

DIVUS AUGUSTUS. Caput Auguſti ſenile radiatum, lævam verſus.

Numero præcedente jam diximus, quæ huc quoque ſpectant.

NUM. 264.

DIVUS AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti ſenile laureatum, lævam verſus, ſupra ſtella.

Eandem perigraphen circa Caput Auguſti obſignatam jam N. 258. vidimus, modo quod ibi DIVOS, heic DIVUS legatur, cætera eadem, niſi quod præterea aſtrum Capiti Auguſti immineat, ſine dubio, originis cœleſtis, à Julio Cæſare, hujusque à Venere indicium. Cæterum offert hoc Caput quoque *H. Goltzius in Auguſto* Tab. XIIX. N. 207.

NUM. 265.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti ſenile laureatum, dexteram verſus.

Si conferas hoc Caput cum illo N. 254. idem per omnia deprehendes, niſi quod hoc dextrorſum, illud ſiniſtrorſum reſpiciat. Habebis illud & obvium apud *H. Goltzium* in *Auguſto* Tab XIX. N. 222.

NUM. 266.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti ſenile corona radiata ornatum, lævam verſus.

Coincidit hoc Caput cum illo, quod ſupra N. 254. vidimus, modo quod heic radiata, illic laurea gaudeat corona, & propius accedit illi N. 255. modo, quod alius poſitus perigraphes, cætera per omnia cum illo eadem, quo B. L. ablegamus. Siſtit hoc Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XIX. N. 226.

NUM. 267.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti ſenile corona radiata cinctum, dexteram verſus.

Idem cum præcedenti eſt capite, niſi quod heic dextrorſum, illic ſiniſtrorſum reſpiciat. Omnia cæteroquin ſæpius adfuêre.

NUM. 268.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti ſenile corona radiata ornatum, dexteram verſus.

Idem Caput, eandem perigraphen Numeris præcedentibus jam vidimus. Cæterum ſuppeditat hoc Caput quoque *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XIX. N. 219.

NUM. 269.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti ſenile, corona radiata ornatum, dexteram verſus.

Nihil heic aliud, quam quod in præcedentibus, & heic legimus, inde pergimus.

NUM. 270.

ΘΕΩ ΚΑΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩ. *(DIVO CAESARI AUGUSTO.) Caput Auguſti ſenile nudum, lævam verſus.*

Conjunguntur heic à Græcis, quæ à Romanis ſejuncta ſupra vidimus Auguſti nomina, ita ut heic DIVO CAESARI AUGUSTO legamus, quæ ſupra per DIVUS AUGUSTUS, vel CAESAR ſolummodo expreſſa obſervavimus.

NUM. 271.

DIVUS AUGUSTUS. Caput Auguſti ſenile radiatum, imminente eidem aſtro, anteque faciem fulgure exſiſtente, lævam verſus.

Perigraphen jam N. 246. radiatam coronam N. 247. aſtrum N. 264. fulgur N. 120. ſupra obſervavimus, ut adeo, quod moneamus amplius, nunc reſtet nihil. Solum addimus, divinitatis notas heic cum maxime conjunctas deprehendi per vocum DIVUS, per coronam radiatam, per aſtrum, & fulmen, Jovem communiter concomitans indicium. Offendimus cæterum hoc Caput apud *H. Goltzium* in *Auguſto* Tab. XXI. N. 241.

NUM. 272.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti ſenile radiatum, aſtro ſupra verticem, & fulgure ante faciem conſpicuo, dexteram verſus.

Singula præcedenti Numero jam vidimus & Patris compellationem ſupra N. 253. excuſſimus. Dabit & idem Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXI. N. 243.

NUM. 273.

DIVUS AUGUSTUS Pater Patriæ. Caput Auguſti ſenile radiatum, dexteram verſus.

Qua ratione primum recuſaverit, poſtea aliquoties denuo oblatum tandem receperit, illud acceptabile *Patris Patriæ* nomen, ſupra N. 61. pluribus jam evicimus. Jam obſervamus, poſt exceſſum non ſolum abſolute PATRIS, uti ſupra ſæpiſſimè vidimus, ſed & PATRIS PATRIAE titulo ſuperbire voluiſſe ejusdem nummos, quo eo certius non interrupti amoris ad poſteros exſtaret monumentum. Communicat & hoc Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XIX. N. 228.

NUM. 274.

DIVUS AUGUSTUS PATER PATRIAE. Caput Auguſti ſenile laureatum, dexteram verſus.

Idem Caput, eandemque Inſcriptionem, uti Numero præcedente oſtendes, modo quod heic laurea corona, illic radiata inſignis ſit Auguſtus, quibus promiſcuè ornatum & poſt fata voluere Romani, Auguſti amantiſſimi. Offert hoc Caput quoque *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XIX. N. 225.

NUM. 275.

ΘΕΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*DIVUS CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti ſenile & radiatum, lævam verſus.*

Eandem Inſcriptionem, quam ſupra N. 270. in caſu dandi legimus, nunc in nominandi habemus obviam, quo ipſo idem tamen voluiſſe, vel ex ſuperioribus perigraphis conſtare poteſt ſatis; ut tamen & hoc ſimul attendamus, Græcos Romanorum veſtigia in obſignandis Nummorum perigraphis, preſſe fuiſſe ſequutos. Siſtit & hoc Caput in *Auguſto Hub. Goltzius* Tab. XX. N. 230.

NUM. 276.

DIVUS AUGUSTUS PATER PATRIAE. Caput Auguſti ſenile radiatum lævam verſus, cum aſtro ante faciem & pone cervicem conſpicuo.

Quem titulum N. 273. & 274. literis initialibus ſaltem vidimus expreſſum, hunc totidem literis exaratum heic legimus, de quo ſupra N. 61. pluribus quoque egiſſe meminimus. Interim & aſtrum, quod ſupra N. 264. 271. 272. ſupra verticem conſpeximus, heic duplicatum, ante faciem nempe, & poſt occipitium, & veluti novum Conſecrationis divinitatisque indicium offendimus, quod an Solem & Lunam aſtra cœli præcipua? an Julium & Auguſtum, quod magis placet, deſignet, Lectoris judicio relinquimus. Offert & illud Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXI. N. 245. *Anſelmus Solerius* de Pileo p. m. 376.

NUM. 277.

Caput Auguſti ſenile radiatum lævam verſus, hinc & illinc aſtrum.

Quid corona radiata velit ſupra N. 247. quid aſtrum duplicatum ſignificet N. præcedenti 276. hariolati ſumus. Debemus quoque hoc Caput *H. Goltzio* in *Auguſto* Tab. XXI. N. 244.

NUM. 278.

Caput Auguſti ſenile radiatum dexteram verſus, hinc & illinc comparente aſtro.

Conſer, quæ ad Caput præcedens obſervavimus. Habet & hoc Caput *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXI. N. 246.

NUM. 279.

Caput Auguſti ſenile radiatum, dexteram verſus, ſeptem planetis circumdatum.

Novum denuo divinitatis & ἀπθεώσεως argumentum, nempe ſeptem occurſant nobis planetæ, veluti primæ magnitudinis aſtra, Caput Auguſti cingentia, & ubi ille nunc habitet, diſtinctè indicantia, quod poſtea ſequiores tùm in Imperatoribus, tum Imperatricibus, frequentius imitati ſunt, ut eosdem mortalibus exemptos, relictis perſuaderent vivis. Conſpicuum quoque hoc eſt Caput apud *H. Goltzium* in *Auguſto* Tab. XXI. N. 248.

NUM. 280.

ΤΟΝ ΘΕΙΟΝ CEBACTON ΠΑΤΕΡΑ ΠΑΤΡΙΔΟΣ. (*DIVUM AUGUSTUM PATREM PATRIAE.*) *Caput Augusti senile radiatum, lævam versus.*

Studiosos Romanorum in exprimendis Nummorum perigraphis imitatores, supra aliquoties jam exhibuimus Græcos, quod nostra perigraphe denuo nunc comprobare licebit amplius atque clarissime. Nam, sicuti N. 273. 274. 276. totidem eundem *Patrem Patriæ* in Nummis à Senatu legimus compellatum obsignatumque, ita heic πατρὸς πατρίδος eundem pariter sistunt Nummi Græci; amoris affectu Græcis, haud cedere volentibus Romanis, sed hac amicissima omnium compellatione cum illis veluti de palma concertantibus. Suggeret cæteroquin hoc quoque Caput *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XX. N. 235.

CHRISTIANI SCHLEGELII COMMENTARIUS IN NUMMOS AUREOS CAESARIS AUGUSTI.

TABULA IX.

NUM. 1. & 2.

CAESAR IMPerator. Caput Augusti nudum, lævam versus.

CAESAR IMPerator. Caput Augusti nudum, dexteram versus.

Nummum heic, B. L. conspicis prima vice *aureum*, talemque, qualis vulgò solet vocari *incusus*, ex celeberrimo *Regis Galliarum* Thesauro, uti adjectum docet *Lilii* signum, depromptum. Nempe, cum *metallum subjectum* fortè uni typarii matrici infra adhæserit, & illud denuò sic alteri subditæ lamellæ impositum fuit, percussumque denuò malleo, non potest non eadem facies denuò, huic lamellæ subjectæ imprimi; unde postea nomen *incusorum* merentur. Quoniam verò hoc non frequentius, sed *rarissimè* ex errore, uti diximus, *fabrorum* saltem *monetariorum* contigit, hinc non tàm frequens quoque horum incusorum in *celeberrimis* etiam *Cimeliarchiis* habetur copia; quod ex eo facilè æstimandum est, quod in omnibus *argenteis Augusti* unus saltem hujus formæ impressæ, sed quinarius, adsit, perinde atque hic unicus forte in *aureis* Cimeliarchii est *Regii Parisiensis*, studio à *Morellio* id propter ab initio statim *æri* traditus. Exhibet hoc Caput *C. Mediobarbus* p. 25.

NUM. 3.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Augusti laureatum lævam versus, uti Tab. III. N. 69.

vel

CAESAR AUGUSTUS. Caput Augusti laureatum, dexteram versus, uti Tab. III. N. 97.

vel

CAESAR AUGUSTUS. Caput Augusti nudum, dexteram versus, ubi Tab. III. N. 100.

DIVUS JULIUS. Astrum caudatum, quod Cometen vulgò nominant.

Non dubium est, hunc nummum ab *Augusto* fuisse cusum in *honorem Julii Cæsaris* & in memoriam *ejusdem consecrationis* atque obtentæ *divinitatis*, quod ex adjecto *DIVI epitheto* relucet, quod per *Cometen*, sive *stellam crinitam*, quæ inter Septentrionem & Occasum apparuit, quamque vulgus *animam Cæsaris*, in cœlum recepti, dixit, creditque, indicatur. Hanc stellam non solùm *super verticem Cæsaris* in *anticis* ejus supra in Cæsare Tab. II. n. 51. 62 64. tùm & in aliis ejus nummis *ante frontem*, uti Tab. II. n. 56. 59. 66. 65. ibidem; inque aliis *post cervicem*, uti Tab. II. n. 61; sed &

& Tab. VII. N. 23. & 24. itemque Tab. IX. n. 24. in *posticis* seorsim, tùm *sine adjectis literis*, tùm additis: *DIVI JULI*, jam conspeximus, quæ & heic hoc modo obvia est, adjectis vocibus: DIVUS JULIUS, quo minus dubitare liceat, in honorem *ejusdem consecrationis* fuisse conflatum. De hac vero stella *Suetonius* ita Cap. LXXXVIII: *In Deorum numerum relatus est, non ore modo decernentium, sed & persuasione vulgi. Siquidem ludis, quos primos consecratos ei hæres Augustus* (Apollonia reversus) *edebat, STELLA CRINITA per septem dies continuos fulsit, exoriens circa undecimam horam: creditumque est, ANIMAM esse CAESARIS in COELUM RECEPTI, & hac de causa SIMULACRO EJUS IN VERTICE ADDITUR STELLA.* Nempe hoc inter alia factum est *simulacro ipsius* in *Veneris Genetricis Templo*, nummisque hunc in modum ab *Augusto eandem* fuisse impressam, modò in Cæsare monuimus, confirmavimusque simul *Dionis* verbis Libro XLV. pag. 273: Θαρσήσας, χαλκῆν αὐτὴν ἐς τὸ Ἀφροδίσιον, ἀστέρα ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ἔχοντα ἵδρυσιν, *animo confirmatus Cæsar STATUAM ÆREAM CUM STELLA SUPRA CAPUT in Veneris templo posuit.* Augustum ipsum de hac stella differentem, CAUSAMQUE ADJECTI CAPITI CAESARIS SIDERIS prodentem, *Plinius* H N. Libr. II. c. 25. introducit: *Cometes in uno totius Orbis loco colitur in templo Romæ, admodum faustus Divo Augusto judicatus ab ipso: qui incipiente eo, apparuit ludis, quos faciebat VENERI GENITRICI, non multò post obitum patris Cæsaris, in Collegio ab eo instituto. Namque his verbis id gaudium prodidit: Iis ipsis ludorum meorum diebus, SIDUS CRINITUM per septem dies in regione cœli, quæ sub Septentrionibus est, conspectum. Id oriebatur circa undecimam horam diei, clarumque & omnibus è terris conspicuum fuit. Eo sidere significari vulgus credidit, Cæsaris animam inter Deorum immortalium Numina receptam: quo nomine ID INSIGNE SIMULACRO CAPITIS EJUS, quod mox in foro consecravimus, ADJECTUM EST.* Dio in *Octaviano* Libro XLV. eandem *causam apparitionis* hujus *Cometes* refert, p. 273: Ἐπεὶ μὲν τοι ἄστρον τὸ πρῶτον πάσας τὰς ἡμέρας ἐκείνας ἐν ᾗ ἄρκτῳ πρὸς ἑσπέραν ἀνεφάνη, καὶ αὐτὸ κομήτην τε πάντες καλέσαντες, καὶ σημαίνειν διά τι ἐώθει λέγοντες, οἱ πολλοὶ τοῦτο μὲν ἐπίστευον· τῷ δὲ δὴ Καίσαρι αὐτὸ, ὡς καὶ ἀπαθανατισμόν, καὶ ἐς τὸν τῶν ἄστρων ἀριθμὸν συγκατειλεγμένῳ, ἀνετίθεσαν. *Cæterum stella quotidie quædam inter septentrionem & occasum apparuit, eamque cometen vocantes nonnulli, ea portendere dicebant, quæ alias hujusmodi signum sequi consuevissent. Creditum quidem hoc à plebe est, sed tamen Cæsari eam, immortalitatem nimirum jam adepto, inque siderum numerum allecto, sacram esse dixerunt.*

Idem propemodum affirmat *Joh. Zonaras* Annal. Tom. II. p. 135: Καὶ ἔτω τὸ δῆμον ἐφελκυσάμενον, ἐπεί τις ἀστὴρ τότε ἐφάνη ἐξ ἄρκτου πρὸς ἑσπέραν, ὃν οἱ μὲν κομήτην ἔλεγον, σημαίνοντά τι διά τι ἐώθειν, οἱ δὲ τῷ Καίσαρι αὐτὸν ἀνετίθεσαν, ὡς ἐς τὸ τῶν ἀστέρων ἀριθμὸν ἐγκατειλεγμένῳ, θαρσήσας ὁ πρῶτον μὲν Ὀκτάβιος, ἤδη δὲ Καίσαρ κληθεὶς, μετὰ ταῦτα μέν τοι καὶ Αὔγουστος, χαλκῆν ἀνδριάντα τοῦ Καίσαρος, ἀστέρα φέροντα ὑπὲρ κεφαλῆς, εἰς τὸ Ἀφροδίσιον ἔστησεν. *Cujus* (plebis) *studia cum sibi adjunxisset, exorta stella, quæ à septentrione versus occasum tendebat, quam alii Cometam dicebant, ea portendentem, quæ solet id genus impressionum: alii Cæsari dedicabant, in stellarum NUMERUM RECEPTO scilicet; non dubitavit pridem Octavius, tum Cæsar, post etiam Augustus, æneam statuam CAESARIS, CUM STELLA SUPRA CAPUT in æde Veneris dedicare.* Meminit & ejus *Seneca* Nat. Quæst. VII. 17: *Cometes, qui post necem Divi Julii, ludis Veneris Genetricis circa undecimam horam diei emersit. Ovidius* Lib. XV. Metamorph. de isto sidere ita versu 45.

Hic tamen accessit delubris advena nostris:
CAESAR in URBE SUA DEUS est, quem
Marte togaque
Præcipuum, non bella magis finita triumphis,
Resque domi gestæ, properataque gloria rerum,
In SIDUS VERTERE NOVUM STELLAMQUE COMANTEM.

Studio prætermimus magnam Poëtarum manum, quam supra ad Tab. II. n. 51. adduximus, unicumque de illa audiamus Poëtarum Principem *Virgilium* Ecloga IX. 46. canentem:

Daphni, quid antiquos signorum suspicis ortus?
Ecce Dionæi processit CAESARIS astrum,
Astrum, quo segetes gauderent frugibus, & quo
Luceret apricis in collibus uva colorem.

Et Lib. VIII. 681. Æneidos de Augusto:

— — geminas cui tempora flammas
Læta vomunt, patriumque aperitur vertice sidus.

Ut verè hunc usurpare liceat, quod cecinit *Manilius* IV. 948:

Jam facit ipse DEOS, mittitque ad sidera Numen
Majus & Augusto crescit sub principe cœlum.

Exhibet hunc nummum aureum *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XXII. N. 1. Exstat hodie in Thesauro *Regis Galliæ.*

NUM. 4.

IMPerator CAESAR DIVI JULIi Filius. Caput Augusti nudum, dexteram versus nudum ac quodammodo barbatum, uti Tab. I. N. 33.

vel

CAESAR DIVI Filius IMPerator PONTifex III. (Trium) VIR ReiPublicæ Constituendæ. Caput Augusti juvenile, sinistram versus, pone lituus, uti Tab. I. N. 20.

DIVUS JULIUS. Sidus crinitum, uti in antecedente.

De *astro caudato*, sive *Cometa* Num. præced. dictum fuit, quæ hùc transscribere supervacaneum omnino esset. Notamus modo, singulari studio *Cometæ* hujus (quem *recentiores Christi nativitatis præconem* rectius augurantur) *memoriam* ab Augusto, *Pontifice*, quod lituus, ponè sive post cervicem impressus innuit, tunc non solum *Imperatore*, quod elogium ipsi post Victoriam Mutinensem, die 14. Kal. Maji Anno $\left(\frac{710}{11}\right)$ impetratam, fuit tributum, sed & (ut antica altera docet) jam *Trium-*

Viro Rei Publicæ Conſtituendæ cum *Antonio* & *Lepido* aut proxime ſequentibus annis (cur præciſe anno $\left(\frac{715}{16}\right)$ ex *Goltzii* in *Faſtis* p. 192. mente, ſit ſignatus, non capimus, fuiſſe conſervatam, quod ex tam multis monumentis, cui impreſſum eſt hoc *aſtrum*, relucet, *divinitatemque* Julii omni occaſione, qua licuit, populo fuiſſe inculcatam, dum nempe non ſolum in *antica* DIVI FILIUS audire vult, ſed in *poſtica* cum hoc elogio: DIVUS JULIUS, nummum voluit obſignari. Nummum hunc aureum jam vulgavit *H. Goltzius* Tab. XXII. N. 3. in *Auguſto*, idemque in *Faſtis Romanorum* p. 192. ad annum 715. *Joh. Hemelarius* in Nummis Ducis *Croyjaci* Tab. III. N. 1. p. 10. *A. Rubenius* in Nummis Arſchotanis Tab. IX. N. 2. p. 15. *Jacob. Biæus* in iconibus Tab. IX. N. 2. *Ad. Occo* auctus per *C. Mediobarbum* p. 23. *A. Morellius* in Nummis Conſularibus *Goltzianis* Tab. XX. N. 17. in *Fam. Julia.*

NUM. 5.

CAESAR DIVI Filius AUGUR PONTifex IMPerator QUARtum COnSul TERtium. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. II. N. 57.

DIVI JULII. Caput Julii laureatum, dexteram verſus, pone lituus.

Novum denuo monumentum *divinitatis*, *Julio* attributæ, ſub manus venit, de qua Num. 3. jam plura in hanc rem attulimus, ut ſaltem ratione *adverſæ* notemus, illum ab *Auguſto aliquandiu poſt illos* ſupra adductos, ſub *Conſulatu* ſuo ſcilicet *Tertio*, quem A. V. C. $\left(\frac{722}{23}\right)$ Ante Chriſtum N. 31. cum *M. Valerio Meſſalla Corvino* egit, *Imperator* tunc *Quartum* dicto, (nempe ex quo *M. Antonium TriumVirum* R. P. C. IV. Non. Septembr. *ad Actium* devicerat, adeoque exinde Rempublicam ſolus tenuerat) fuiſſe cuſum. Confer. Tab. II. N. 57. ſup. In quo conſentit & *Hubertus Goltzius* in *Faſtis* ſuis *Romanorum*, hunc nummum ad A. V. C. 722. referens. Produxit illum jam in lucem *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXIII. N. 14. Idem in *Faſtis Romanorum* pag. 200. *Occo* ſeu potius *Mediobarbus* pag. 26. ſine dubio ex *Goltzio* *A. Morellius* in Nummis *Goltzianis Conſularibus* Tab. XXI. N. 5. in *Familia Julia.*

NUM. 6.

IMPerator CAESAR DIVI Filius III. VIR (TriumVir) ITERum Rei Publicæ Conſtituendæ. Caput Auguſti nudum, & aliquantùm barbatum, dexteram verſus, pone lituus, uti Tab. I. N. 27.

DIVO JULIO. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, ante illud aſtrum.

Quanti *apotheoſin* æſtimaverint Gentiles, vel ex tot jam prolatis colligere licet monumentis, noſtro hoc non ſolum DIVUM JULIUM nominante, ſed & *aſtrum* ejus (non Cometam) ante faciem ipſius exhibente, procurato per *Auguſtum*, avunculum, & à Julio Cæſare *adoptatum*, *mortemque* ejus adhuc *lugentem*, quod *genæ*, *crinibus veſtitæ*, docent. *TriumViri* vero iterum in adverſa quando elogium legimus, ex eo palam fit, ipſum circa annum $\left(\frac{716}{17}\right)$ fuiſſe cuſum, quod & innuere videtur *Goltzius* in *Faſtis* ad hunc annum hoc Caput referens p. 193. Nam, expleto *priori TriumViratus quinquennio*, quod ab anno $\left(\frac{711}{12}\right)$ cœperat, in aliud *quinquennium* Principatum hunc prorogaverant, teſte *Dione* Libro XLIX. p. 390. atque hinc eſt, quod *TriumVir iterum*, ſive *ſecundùm*, in nummo audit. *Aſtrum*, uti diximus, ſine dubio *Veneris* eſt, quod ab *illa genus* ſuum *ſe deducere* gloriaretur, unde & Templum *Veneri Genetrici* ab ipſo dicatum. DIVUS autem obſignatur, quod in *Deorum* numerum poſt mortem *primus* ex *Cæſaribus*, & quidem autore *Auguſto*, fuerit adſcitus, referente id *Suetonio* Cap. LXXXVIII: *Periit VI. & L. ætatis anno: atque IN DEORUM NUMERUM RELATUS EST, non ore modo decernentium, ſed & perſuaſione vulgi.* *Dio* Lib. XLVII. p. 338: Πρὸς ᾧ τάπις, ἀπεῖπεν μὴ μηδεμίαν εἰκόνα αὐτοῦ, καθάπερ θεοῦ τινὸς ὡς ἀληθῶς ὄντος, ἐν τῷ τῶν συγγενῶν αὐτῷ ἐκφορᾷ πέμπεσθαι. *Edixerunt porro, ne in funeribus eorum, qui Cæſari ſanguine juncti fuiſſent, Cæſaris, nimirum, qui VERE DEUS ESSET, ulla imago (ſicut tum adhuc pro antiquiſſima conſuetudine fiebat) geſtaretur.* Ac ipſum *Octavianus Auguſtus* in Oratione ad Senatum apud *Dionem* Libro LIII. p. 501: ἐκεῖνος (πατὴρ) μὲν γὰρ καὶ θεὸς ἀπεδείχθη, καὶ τιμῶν ἀϊδίων ἔτυχεν. h. e. *Is enim* (Pater) *inter Deos relatus; conſecutusque eſt ſempiternos honores, quum ejus occiſores digno ſuis factis interitu perierint.* Et *Appianus* morem conſecrationis exinde fluxiſſe clare pronunciat Lib. II. de B. C. p. 521: ὁ γάρ τοι θετὸς αὐτῷ παῖς Ὀκταουίος, τό τε ὄνομα ἐς τὸ Καίσαρος μετεβάλλετο — — τὸν πατέρα τιμῶν ἰσοθέων ἠξίωσεν. *Nam adoptivus ejus filius Octavius, mutato nomine Cæſar, ipſum Patrem inter Deos retulit.* Pergit: *Quo exemplo nunc quoque Romani ſuos Imperatores, niſi quis aut tyrannicus ſit, aut alioquin criminoſus, poſt mortem conſecrant, qui prius ne vivos quidem vel Reges appellari tulerunt.* De quo & *Manilius* IV. 948. eleganter:

Jam facit ipſe Deos, mittitque ad ſidera Numen
Majus, & Auguſto creſcit ſub Principe cœlum.

Nec non Lib. IV. p. 97:

Illum Urbes & regna trement, nutuque regentur
Unius, & COELI poſt terras JURA manebunt.

Ac *Propertius* Libro IV.

At Pater Idalio miratus Cæſar ab aſtro,
Sum Deus, & noſtri ſanguinis iſta fides.

Edidit jam hunc nummum *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXIII. N. 16. *Adolph. Occo* pag. 24. à *Mediobarbo* auctus, *A. Morellius* in Nummis *Conſularibus Goltzianis* Tab. XXI. N. 3. in *Famil. Julia.*

NUM.

NUM. 7.

IMPerator CAESAR AUGUR PONTIfex III. VIR ITERum ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Auguſti nudum, dexteram verſus, pone lituus, uti Tab. I. N. 30.

COnSul ITERum ET TERtium DESIGNatus. Templum tetraſtylum, in cujus ſummitate, ſive frontiſpicio, aſtrum cernitur, periſtylio adſcriptum eſt: DIVO JULio. In area, ſive medio, ſtat Julius Cæſar laureato Capite, veluti Augur, dextera tenens lituum, ad dexterum Templi latus viſitur capeduncula, ſive ſimpulum.

Conſul iterùm, ſive *ſecundùm*, dictus eſt *nonum poſt annum primi Conſulatus* (quem A. V. C. $\left(\frac{710}{44}\right)$ occupaverat) teſte *Suetonio*, adeoque Anno $\left(\frac{720}{21}\right)$ *Faſti* Capitolini decem poſt annis habent, nempe cum *L. Volcatio Tullo*; ſed ipſe abdicavit, & in ejus locum Conſul factus eſt *L. Autronius Pætus*. *Dio* annum 721. reponit; ut adeo videamus, Anno ſupra memorato $\left(\frac{720}{21}\right)$ *Conſule* tunc II. & *tertium deſignato* retinuiſſe *TriumViratum*, licet alterius quinquennii TriumViratus terminus jam effluxiſſet, quod clare antica noſtra cum poſtica combinata docent.

Cæterum ſine dubio *Templum* eſt illud, quod ipſi *Julio*, veluti *Deo*, fuit poſt fata à *TriumViris*, & cum maximè *Auguſto*, dicatum, quod non ſolùm *ſtella* docet, ſed & *Inſcriptio* in periſtylio: *DIVO JULio*. Erat verò illud in *Foro*, prope *Templum Caſtorum*, cujus non ſolum *Suetonius* Cap. LXXXIV: meminit, ſcribens: *Funere indicto, rogus exſtructus eſt in Martio campo, juxta Juliæ tumulum; & pro Roſtris aurata ÆDES ad ſimulacrum Templi Veneris Genetricis collocata*; Itemque *Appianus* Libro II. de Bellis Civilibus: *Quo loco* (in Foro, quo loco Regia quondam fuerat,) *primum ARA fuit, nunc TEMPLUM eſt IPSIUS CAESARIS, ubi DIVINIS HONORIBUS colitur.* Ἔνθα βωμὸς πρῶτος ἐτέθη, νῦν δὲ ἱερὸς αὐτοῦ Καίσαρος, θείων τιμῶν ἀξιούμενος. Ipſeque *Dio* Libro XLVII. pag. 337: Ταῦτά τε ἐν ἔτει οἱ τρεῖς ἄνδρες ἐκεῖνοι ἐποίουν, καὶ ἅμα καὶ τὸ Καίσαρος τὸ πρότερον ἐσήμαντον ὅπου πλεῖστον. —— —— Καὶ ἱερεῖς οἱ ἐν τε τῇ ἀγορᾷ καὶ ἐν τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ ἐκέκαυτο, προσκαθέδρυντο. *Præter has actiones TriumViri Cæſarem quoque ſuperiorem ſummis honoribus affecerunt, —— —— & Sacellum ei in Foro, eo in loco, ubi crematus fuit, erexerunt.* *Ovidius* Lib. II. de Ponto Eleg. II. 83. Templum hoc deſcribit ita:

Quem pia vobiſcum proles comitavit euntem
Digna parente ſuo, nominibusque datis:
Fratribus aſſimilis, quos proxima templa tenentes
DIVUS ab EXCELSA JULIUS AEDE videt.

Et *Metamorph.* Lib. XV: 589.

—— ut ſemper Capitolia noſtra, Forumque
DIVUS ab EXCELSA proſpectet JULIUS ÆDE.

Atque *Papinius Statius* de ejusmodi Templo:

—— Hinc obvia limina pandit,
Qui feſſus bellis, aſſertæ munere prolis,
Primus iter noſtris oſtendit in æthera Divis.

Formam ejus quoque tradit *Vitruvius*: *Ergo pycnoſtylos eſt, cujus intercolumnio unius & dimidiatæ columnæ craſſitudo interponi poteſt: quemadmodum eſt in D. JULII TEMPLO.* Conſentit & *P. Victor*, qui illud in VIII. Urbis Regione ſitum fuiſſe refert; Supraque in *Cæſare* Tab. IX. N. 21. illud ſub *Ædile*, *Lentulo Marcellino*, exædificatum fuiſſe, conjecimus, cujus Templi ibidem ſtructura cum hac noſtra prorſus convenit. Immo & illud *aſyli loci* habitum fuiſſe, teſtis eſt *Dio* Lib. XLVII. p. 338: *Edixerunt porro, ne quis impunitatis cauſa in EJUS* (Julii) *SACELLUM confugiens, inde ejiceretur aut abriperetur.* Ἀπηγόρευσαν δὲ, μηδένα ἐς τὸ ἱερῶον αὐτοῦ καταφυγόντα ἐπ' ἀδείᾳ, μήτε ἀνδραποδιῶδες, μήτε συλᾶσθαι. Ejus *ſtatuam* in *medio*, ſive *area* ejusdem fuiſſe collocatam, veluti *Dei*, *Venerisque ſtellam* frontiſpicio ejusdem fuiſſe adjectam, ex nummo hoc clarum reddi omnino poteſt; ex *Servii* etenim mente *illi Numini ſacratus locus eſt, cujus SIMULACRUM in medio collocatur, alia enim ſimulacra, alio loco in templo eodem poſita, tantum ad ornatum pertinere*; Ac non alio modo, in eodem comparet, quàm quem *Virgilius* aliquando *Auguſto* auguratur poſt fata, *Georg* III. 13.

Et viridi in campo Templum de marmore ponam,
IN MEDIO mihi Cæſar erit, TEMPLUMque TENEBIT.

Nempe Templum qui dicabat, *poſtem* tenens, *dare ſe* dicebat *Numini*, quod ab alio neceſſe fuerat jam *teneri*, & ab humano jure discedere. Atque in ejusmodi *templis* ſemper ſacratus erat *Numini locus in medio*, ejusque *ſimulacrum* eo loco, nempe *in medio* collocabatur, ut recte monet ſupra laudatus *Servius* ad L. III. Georg.

Stella verò, ſicuti, referente *Dione* Libro XLVII. p. 273. *ſupra ſimulacrum ejus in Templo Veneris Genetricis* fuit conſtituta, ſcribente: Χάλκεον αὐτὸν ἐς τὸ Ἀφροδίσιον, ἀστέρα ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ἔχοντα, ἔστησεν. *STATUAM patris æream, cum STELLA SUPRA CAPUT in Veneris Templo poſuit*; itemque *Zonara* T. II. p. 135: Χάλκεον ἀνδριάντα ἐπὶ Καίσαρος, ἀστέρα φέροντα ὑπὲρ κεφαλῆς, ἐς τὸ Ἀφροδίσιον ἔστησεν. (Auguſtus) *æneam STATUAM CAESARIS CUM STELLA SUPRA CAPUT in æde Veneris dedicavit*; ita & heic ſub frontiſpicio micat, quem pro *Veneris* aſtro magis habere, quam *Cometa* (de quo pluribus jam hac Tabula N. 3. egimus) vellemus, quamvis, ſive illam ſive hanc ſententiam amplectaris, res eò redit, *divino honore* ipſum *fuiſſe cultum*, ac *ab omni Populo inter aſtra collocatum.* Publici juris jam hunc nummum fecerunt *H. Goltzius* in *Auguſto*, Tab. XXIII. N. 15. p. 50. *A. Rubenius* in Nummis *Arſchotan.* Tab. IX. N. 8. p. 16. *Jacob. Oiſelius* Theſ. Num. ſelect. Tab. CVI. N. 12. p. 518. *Joach. Oudanus* Pot. Rom. Tab. CV. N. 12. *Jacob. Biæus* Tab. IX. N. 8.

NUM. 8.

CAESAR IMPerator PONTifex III. VIR (Triumvir) ReiPublicæ Constituendæ. Caput Augusti, dexteram versus nudum, uti Tab. I. N. 25.

DIVO JULIO EX Senatus Consulto. Templum tetrastylon cum acroteriis suis, in cujus frontispicio stella conspicitur, in aditu, sive area, sedet in sella curuli laureato Capite Julius, dextera tenens lituum, auguris insigne.

De Templo, sive *Sacello* hoc *Divi Julii*, post fata à TriumViris exstructo, præcedente Numero satis actum à nobis est, quo B. L. remittimus. Ex *antica* patet, *non diu post Cæsaris necem* fuisse percussum, cum ab *Augusto* cum maximè, adhuc *TriumViro*, proficiscatur, ut adeo veritatem *Dionis* discamus, scribentis, *à TriumViris hoc*, sive *Templum*, sive *Sacellum*, &, quod adhuc majus est, ac insuper ex *hoc tantum nummo* constat, *ex SENATUS CONSULTO fuisse excitatum.* Hoc fortè singulare animadvertes, quod heic velut *Deus* in *Templo suo sedeat*, in præcedenti verò *stat*; sed sic fortè conciliari hæc differentia poterit, si dicatur, in præcedenti nummo statuam ejus conspici, uti alias fabricari fuit solita & circumferri in pompa atque ludis; heic verò uti Deum in proprio suo domicilio sedere, non secus ac *Virgilius* de *Augusto* loquitur Georg. III. 13.

Et viridi in campo Templum de marmore ponam,
In medio mihi Cæsar erit, Templumque tenebit.

Johanni Hemelario verò assentiri non possumus, inquienti: *Seu potius Templum istud sit Veneris, ubi statuam Patris Augustus dedicavit.* Posterius equidem sicut non negamus; ita cum *hoc* Templum cum *præcedente*, & *illo*, quod supra in *Cæsare* Tab. IX. N. 21. vidimus, ratione *structuræ*, sit prorsus idem, mallemus cum *Clarissimo Vaillantio* pro *Templo Julii*, sive ejusdem *Sacello*, interpretari, ut tamen eidem *Joh. Valenti* non credamus, qui non solum *figuram velatam stantem* in templo tetrastylo, sed & *dextera simpulum* gerentem, ac in frontispicio templi *stellam crinitam*, juxta primam editionem (1674.) ac quod posteriora duo in posteriore (1694) conspexit, contrario planè ex nostri typo statim eluceſcente, nempe, quod *C. Julius Cæsar* non *velatus* stet, sed *togatus sedeat*, dehinc non *simpulum* dextera, sed *lituum* gerat, & tandem, non *stella crinita* in frontispicio compareat, sed *Veneris astrum*. Ut taceamus ex *argento* haud esse frequentem, quod tamen contendit, laudatus Autor, sed primùm *aureum* produxisse *Goltzium*, & post eum secutos esse cæteros.

Nummum hunc sistunt aureum *rarum H. Goltzius* Tab. XXIII. N. 22. p. 50. *Jac. Oiselius* Tab. CVI. N. 11. p. 517. 518. *A. Rubenius* in Nummis Arschot. Tab. IX. N. 7. *Joach. Oudanus* in Pot. Rom. Tab. CV. n. 11. *Jacob. Biæus* Tab. IX. N. 7. *Joh. Hemelarius* Tab. III. n. 2. p. 11. *Joh. Valens* in Nummis aureis rar. pag. 19. edit. vet. 1764. & in nova (anni 1694.) p. 36. *A. Morellius* in Nummis *Consularibus Goltzianis* Tab. XX. N. 19. in *Famil. Julia.*

NUM. 9.

Caput Augusti nudum, dexteram versus, sine Inscriptione, uti Tab. IV. N. 127.

vel

Caput Augusti virile nudum, lævam versus, uti Tab. III. N. 77.

CAESAR DIVI Filius. Quadrigæ triumphales

Currum triumphalem videmus, incerti tamen, utrum in nummis ob bellum *Siculum* confectum an ob *Antonium devictum*, obsignatus? Ob bellum *Siculum* certè *statuas* & *currus triumphales*, magno omnium consensu, Augusto fuisse decretos, *Dio*, autor est, scribens Libro XLIX. pag. 400: Καὶ οἱ ἐν τῷ ἄστει ἐπαίνους τε αὐτῷ ὁμολογοῦντες, καὶ εἰκόνας, καὶ στρατηγίαν, ἀψῖδά τε, τροπαιοφόρον, καὶ τὸ ἐφ' ἵππου ἐστελάσαι, τό τε Στεφάνῳ δαφνίνῳ ἀεὶ χρῆσθαι &c. *Romæ autem Cæsari laudatio unanimi consensu, STATUAEque, primus locus in consensu, arcus trophæo ornatus, utque eques in Urbem intraret, semper lauro coronaretur &c. decretum est.* Et *Suetonius* perhibet Cap. XXII; *Bis ovans ingressus est Urbem, post Philippenses & tursus post SICULUM bellum.* Quod & affirmant *Fasti Capitolini:*

IMP. CAESAR DIVI F. C. N. II.
III VIR R. P. C. II. A. DCCXVII.
OVANS EX SICILIA IDIBUS
NOVEMBRIS.

Alias *curules triumphos tres egisse*, *Dalmaticum*, *Actiacum*, *Alexandrinum: continuo triduo omnes*, idem *Suetonius* auctor est Cap. XXII. *A. Morellius*, uti video, ad posteriorem inclinare visus est sententiam, quasi nempè *ille ad victoriam Mutinensem* spectet, qua & *Antonius* victus in Gallias fugit, & duo Consules, *Hirtius* & *Pansa*, occisi fuerunt A. V. C. $\left(\frac{711}{12}\right)$ in quo & nos habet consentientes, præsertim quia *Augustus CAESAR DIVI Filius* in illo legatur, quod indicio est, hunc prioribus statim annis fuisse consulatum; dehinc post bellum *Siculum ovationem*, ergo non *curulem triumphum* egerit, quem tamen *quadrigæ triumphales* arguunt. Vocatur autem *Divi Filius* propterea, quod *Augustus* ab avunculo suo, Cæsare, in Deorum numerum post fata recepto, fuerat adoptatus, teste *Suetonio* in *Cæsare* C. LXXXIII: *Sed novissimo testamento tres instituit hæredes, sororum nepotes, C. Octavium ex dodrante &c. C. Octavium etiam in FAMILIAM NOMENque adoptavit*; Ex *Dione* Libro XLV. p. 269: αἰχηθεὶς ὤν, συνδιέτριβε τῷ Καίσαρι· ἅπας τε γὰρ ἐκείνῳ ὢν, καὶ μεγάλας ἐπ' αὐτῷ ἐλπίδας ἔχων, ἠγάπα τε καὶ ἐθεράπευεν αὐτὸν, ὡς καὶ ὄντα οἱ ὁμογενῆ, καὶ τὰ οὐσίας, τά τε μοναρχίας ἀξιόχρεων καταλείψων. *Postquam adolevit*, (*Octavius*) *cum Cajo Cæsare vixit; qui liberis ipse carens, magnamque de eo adolescente spem habens, summo eum amore complexus est, atque fovit: eumque sibi nominis, fortunarum, regnique hæredem constituerat.* *A. Rubenius* eò abire videtur, quasi sint *quadrigæ*, quibus *signa à Parthis*

Parthis recepta in Urbem fuêre relata, quod nobis non placet, idque vel hanc ob causam, quod *Cæsar Divi filius* in illo audiat, qui titulus *priora regiminis tempora* arguit. Vulgavit hunc aureum rarum *Joh. Valens* in raris aureis veteris edit. pag. 18. & recentioris p. 34. ex *Thesauro Regis Christianissimi*, in quo duplici modo comparet, uti mox & alterius formæ videbimus. Exstat & hoc modo in *Thesauro Schwartzburgico.*

NUM. 10.

Caput Augusti nudum, dexteram versus, sine Inscriptione, uti Tab. IV. N. 127.

CAESAR DIVI Filius. Quadrigæ triumphales.

In hoc à præcedente differt *rarior* equidem nummus *aureus*, uterque in *Regis Christianissimi* Gazophylacio reperiundus, quod illinc *sinistrorsum* heic *dextrorsum* quadrigæ decurrant, *eodem* tamen *fine* sine dubio *uterque* cursus, quem Numero præcedenti attigimus. Exhibet & illum *Albertus Rubenius* in Nummis *Arschotanis* Tab. XIV. N. 1. & 2. pag. 24. N. 1. 2. *Joh. Valens* in raris aur. veter. edit. p. 18. & recentior. p. 34. hodieque ut diximus pars est Gazæ *Regis Christianissimi.*

NUM. 11.

Caput Augusti nudum, lævam versus, sine Inscriptione, uti Tab. IV. N. 126.

vel

IMPerator. Caput Cæsaris galeatum, lævam versus, uti Tab. II. N. 42.

CAESAR DIVI Filius. Victoria alata in bigis, dexterâ palmam, sinistra habenas tenens, lævam versus aurigans.

Ad *Ludos Circenses*, quos *Augustum* exhibuisse legimus, sine dubio hic ipse spectat nummus, de quo *Dio* Lib. XLV. p. 272: Καὶ μὴ τοῦτο γε παυήγυεν ἢ ὅτι τῇ ἐξ ἀφροδισίᾳ ἑκπιμπτοι καταδειχθεῖσαν &c. *Deinde Ludos institutos ob perfectionem Fani Veneris, quos, vivo adhuc Cæsare, quidam sese celebraturos receperant, sed tum sicut & equestre certamen Parilibus, negligebant; ipse suis sumptibus, tanquam ad se ratione generis pertinens, ad captandam populi gratiam, fecit.* Et Libro LIII. p. 466: *Ludos, propter Actiacam victoriam decretos* A. V. C. $\left(\frac{726}{27}\right)$ *cum Agrippâ exhibuit, & in iis equestre certamen per pueros & viros patricios perêgit: iique (deinceps ad nostram usque ætatem) ludi quinto quoque anno facti sunt. Eorumque curatio quatuor Sacerdotum collegiis per ordinem incumbit, pontificibus nimirum, auguribus, septemviris & quindecimviris. Gymnici quoque ludi, stadio in campo Martio exstructo ligneo, acti sunt: & munus gladiatorium depugnantibus captivis exhibitum.* *Suetonius* Cap. XVI. horum ludorum Circensium meminit: *Ac die Circensium proximo solenni pompæ simulacrum Dei* (Neptuni) Augustus *detraxerit*; Immo ægrotum iis interfuisse idem *Suetonius* testatur Cap. XLIII: *Accidit votivis Circensibus, ut correptus valetudine, lectica cubans, thensas deduceret.* Et Cap. XLV: *Ipse Circenses ex amicorum ferè, libertorumque cœnaculis spectabat, interdum è pulvinari, & quidem cum conjuge ac liberis sedens.* Non equidem nescimus, *H. Goltzium* in *Fastis* suis p. 195. hunc ipsum nummum ad *Ovationem Augusti*, ex Sicilia redeuntis, Idibus Septembris institutam, Annumque $\left(\frac{717}{18}\right)$ referre, Comitemque *Mediobarbum* p. 21. ad *Victoriam Mutinensem* Anno $\left(\frac{710}{11}\right)$ impetratam, (dum scribit: *Ad Victoriam Mutinensem referendus, qua & Antonius victus in Gallias fugit & ambo Consules Hirtius & Pansa occisi*) retulisse, sed priori malsemus inhærere sententiæ, quod typus hic magis *ludos* quam *ovationem* sapiat, *ovatioque pedibus* aut equo, non *bigis* peracta fuerit. Ut taceamus, typum alias magis ludos quam victoriam consecutam denotare.

Sistit hunc nummum aureum maximè rarum *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XLIII. N. 10. & in *Fastis* p. 195. ubi tamen saltem argenteum prodit num. *Goltzius*? sculptoris num incuriâ? *Joh. Valens* in raris nummis aureis edit. veteris p. 18. ex suo Museo, & recentioris pag. 34. *Mediobarbus* p. 21. Hodiè pars est *Thesauri Versalienses.*

NUM. 12. & 13.

Caput Augusti laureatum, veluti terminus, lævam versus, pone fulgur, uti Tab. V. N. 120. *& heic N.* 12.

CAESAR DIVI Filius. Venus seminuda stans, columnæ sinistro brachio innititur, dexterâ galeam, sinistrâ hastam tenet, columnæ adjacet scutum infra.

Veneris Victricis typum hic conspicis B. L. non secus ac illum supra Tab. III. Cæsaris N. 19. ex restitutione *Imperatoris Trajani* jam observâsti, ut veluti ab illo nummo nostrum mutuatus fuisse Augustus videatur. *Victricem Venerem* & non aliam esse, *galea*, quam dextera ostendit, docet, *qua*, loco *symboli*, in Pharsalica pugna quoque usum fuisse *Julium Cæsarem*, novimus. Hanc obsignari in nummo voluit quoque ipse *Octavianus*, ut *memoriam originis Julii*, Fundatoris Regni, & qui ipsum adoptaverat, nempè à *Venere*, quam vivus toties jactabat, *refricaret*, omnibusque *notiorem* etiam per *nummos* redderet. *Venus* verò columnæ innititur, veluti *quiescens*, postquam scilicet *Familiam & posteros* in *Deorum* numerum evexerat; *galea*, *spiculo* & *clypeo* additis, quo pateret, *qua via*, *quibusque mediis* hoc perfecerit, uti supra jam pluribus monuimus. Hinc non frustra & *Augusti Capiti* à tergo *fulmen* additum, in *antica* cernas, nempe ob *Imperium* super universum propemodum *terrarum orbem*, propter quod *Jovi* omnino æquiparari potest. Nam,

Jupiter in Cœlis, Cæsar regit omnia terris.

Qua de causâ & *Augustum Jovem* vocat *Pedo Albinovanus* in Eleg. de morte *Drusi* ad Liviam,

Quæ (fortuna) *tamen hoc uno tristis tibi tempore venit,*
Sæpe etiam rebus favit amica tuis:
Nata quod es alte, quod fœtibus aucta duobus,
Quodque etiam magno consociata JOVI.

Sed

Sed de hoc prolixi jam ſupra Tab. IV. N. 120. ad hujus anticam fuimus.

Luci expoſuerant jam hunc rariorem nummum *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LVI. N. 9, *Alb. Rubenius* in Nummis *Arſchotanis* Tab. XI. N. 5. & 7. *Jac. Biæus* Tab. II. N. 5. & 7.

NUM. 14.

Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. I. N. 1.

vel

Caput Auguſti virile nudum, lævam verſus, uti Tab. III. N. 77.

CAESAR DIVI Filius. Auguſti equeſtris ſtatua, dextera elata, ſiniſtra habenas tenentis, equo erecto.

Apotheoſin Julii non ſolum, ſed & *adoptionem, & jus in Regnum* hoc ipſo declarare denuo vult nummo *Octavianus*, hujusque cumprimis *Inſcriptione*. *Statuam* ejus *equeſtrem*, quam videmus, quod attinet, *tranſit & ab Diis ad hominum ſtatuas atque imagines multis modis*, inquit *Plinius* Lib. XXXIV. H. N. C. IV. *Athenienſes*, pergit loco citato idem *Auctor*, *neſcio, an primi omnium Harmodio & Ariſtogitoni tyrannicidis publicè poſuerint ſtatuas. Hoc actum eſt eodem anno, quo & Reges Roma pulſi. Excepta deinde res eſt à toto Orbe terrarum, humaniſſima ambitione. Et jam omnium municipiorum foris ſtatuæ ornamentum eſſe cœpere, prorogarique memoria hominum, & honores legendi ævo baſibus inſcribi, ne in ſepulchris tantum legerentur. Honos clientum inſtituit ſic colere patronos. Thorace & chlamyde* indutus heic equitat, ſecundum illud *Plinii* loco citato Cap. V: *Græca res eſt, nihil velare: at contra ROMANA & MILITARIS, THORACAS addere. Cæſar quidem DICTATOR loricatam ſibi dicari in FORO SUO paſſus eſt.* Conſtat quoque, *Lucium Scipionem ſtatuam ſuam chlamydatam & crepidatam in Capitolio poni voluiſſe, quoniam eo habitu aliquando uſus fuiſſet*, inquit *Valerius* Lib. III. Cap. 6. Hocque ex *Plinio* (Lib. XXXIV. C. 5.) novimus, *Equeſtres utique ſtatuas Romanam celebrationem habere, orto ſine dubio à Græcis exemplo.* Imo hoc honore Urbs poſtea ita abuſa eſt, ut, referente *Alexandro ab Alexandro* Lib. IV. C. 12. *alter populus lapideus videretur.* Poſt *Cæſaris* loricatam in *Foro*, & antea *Lucii Syllæ*, & *Cn. Pompeji* equeſtres ſtatuas, *Auguſti* quoque nunc occurrit *equeſtris*, talisque planè, qualem infra N. 31. POPULI JUSSU habemus obviam; *equo*, cui inſidet, *ſe in altum attollente.* Non neſcimus, de *ovatione* quoque *ejus*, vel poſt *bellum Philippenſe*, vel poſt *Siculum*, vel ex *Syria redeuntis*, interpretari alios hanc ſtatuam; ſed de hoc reditu potius ſequentem nummum interpretari mallemus. Hanc potius auguramur, honori ejus datam, de qua certos nos reddit *Vellejus Paterculus* Lib. II. Cap. 61: *Mox, cum Antonius occurriſſet exercitui, quem ex transmarinis Provinciis Brunduſium venire juſſerat, Legio Martia & Quarta, cognita & Senatus voluntate, & tanti juvenis indole, ſublatis ſignis, ad Cæſarem ſe contulerunt. Eum SENATUS, honoratum EQUESTRI STATUA, quæ hodieque in Roſtris poſita, ætatem ejus ſcripturâ indicat (qui honor non alii, per CCC. annos, quam L. Sullæ & Cn. Pompejo & Cæſari contigerat) Proprætore, una cum Coſſ. deſignatis, Hirtio & Panſa, bellum cum Antonio gerere juſſit.* Eam *Philippus* decrevit, de qua *Cicero* legendus ad *M. Brutum.* Et plane non mirum eſt, *talem* ipſi fuiſſe decretam, cum ſciamus, *ipſum* (Auguſtum) *ſtatuas omnium* (Ducum) *triumphali effigie in utraque Fori ſui porticu dedicaſſe; & profeſſum fuiſſe edicto, commentum id ſe, ut illorum velut ad exemplar, & ipſe dum viveret, & inſequentium ætatum principes exigerentur à Civibus*, juxta *Suetonii* Cap. XXXI.

In lucem emiſit hunc nummum aureum *Paulus Pedruſius* in nummis aureis Muſei *Farneſiani L. Begerus* in Theſauro *Palatino* pag. 292. N. 3. idemque Tomo II. *Theſauri Brandeburg* p. 608. N. 3. *Comes Mediobarbus* p. 21. Exſtat hic quoque in Theſauro Regio Pariſienſi atque *Schwartzburgico.*

NUM. 15.

Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, uti Tab. III. N. 79.

vel

Caput Auguſti nudum, dexteram verſus, ut Tab. III. N. 78.

CAESAR DIVI Filius. Figura equeſtris Auguſti, dextera elata, habenas ſiniſtra tenentis, equo gradiente.

De *Capite* N. 78. & 79. Tab. III; de *Statua*, itemque *Inſcriptione* præcedenti Numero dictum fuit. In hoc ſaltem à præcedenti differt ſtatua, quod ibi in *altum ſe attollat equus*, heic vero *gradiatur*, cætera conveniat. Niſi malis ex eo *profectionem* ad *bellum contra Antonium*, aut alium hoſtem intelligere, aut etiam *ovationem* ipſius ex Syriâ redeuntis. Siquidem ex *Dione* Lib. LIIII. p. 526. conſtat, ipſum *equo ovantem* in Urbem invectum eſſe, poſtquam ex Syria Anno $\left(\frac{733}{34}\right)$ rediiſſet. Καὶ ἐφ' ἵππου κέλητος ἐς τὴν πόλιν ἐσήλασε, καὶ ἀψῖδι προπαιοτόρῳ ἐπιμήθη. *Equo etiam ovans in Urbem invectus, ac arcu triumphali trophæum geſtante honoratus eſt.* Ut taceamus, quod tradit de aliis duabus ejus Ovationibus *Suetonius* Cap. XXII: *Bis ovans ingreſſus eſt Urbem, poſt Philippenſe, & rurſus poſt Siculum bellum.* Ubi addere fortè haud incongruum erit, qua ratione *ovatio* differat à *triumpho* ex *Dionyſio* A. R. v. 6. Πρῶτον μὲν, ὅτι πεζὸς εἰσέρχεται μὴ τὸ σεφαῖον ἐπηγμένος ὁ τὴν ἐνάσιμον καταγῶν θρίαμβον, ἀλλ' οὐκ ἐφ' ἅρματος, ὥσπερ ἐκεῖνος· ἔπειθ' ὅτι ὁ μὲν τὴν πίκλην καὶ χρυσοῦσθαι ἀμφιέννυται στολὴν, κοσμεῖται πώγωνα τὸ ὑπηχθὲν καὶ τὸν ὑπατικὸν τε καὶ σεφανηφόρων φέρεται δάφνης· μειοῦται δὲ καὶ ἐν τούτοις πρὸς τὸν ἕτερον. *Primum quod in ipſa ovatione Dux cum exercitu ingreditur pedibus, non autem curru, ut ille:* (triumphans) *deinde quia non geſtat togam pictam & palmatam, neque ornatur trabea, qui eſt Conſulum & Prætorum patrius cultus; neque laurea corona redimitur;* (ovantium enim myrtea eſt) *quin etiam hac in re altero eſt inferior, quod non geſtat ſceptrum.* Sed quando heic *Dionyſius* ſcribit pedibus ovationem fuiſſe peractam, id intelligendum eſt, de antiquioribus temporibus, *equo* etenim ſequioribus eandem peregiſſe, *Dio* docet Libro LIV. p. 544.: Καὶ τὸ ὅπλα κέλητος ἐς τὸ ἄστυ ἐλάσας. *Ut* (Druſus) *eques in Urbem inveheretur*

hèrctur; Quod etiam de ipso *Augusto* supra affirmaverat *Dio*, & nummus noster luculentissimè comprobare omnino videtur. Quod præterea & confirmat *Symmachus* Epist. X. 22: *Ut ovantes equorum dorsa gestarent, ut triumphantes currus inveheret.* Hujus causam clarè dictitat *Gellius* V. 6: *Quum aut bella non ritè indicta, neque cum justo hoste gesta sunt: aut hostium nomen humile & non idoneum est, ut servorum piratarumque: aut, deditione repentè facta, impulverea, ut dici solet, incruentaque victoria obvenit.* Adjicimus *Fastos Capitolinos*, qui pariter ovationis Augusti post bellum Philippense, non quidem ob oblatam victoriam, sed ob pacem, cum M. Antonio initam, mentionem injiciunt, habent autem: IMP. CAESAR DIVI F. C. N. III. VIR R. P. C. OV. . . . . QUOD PACEM CUM M. ANTONIO FECIT. quos ex nummis argenteis supplet *Pigh.* Annal. III. p. 486. Unde & *Dio Cæsarem* & *Antonium* equitantes, veluti in *triumpho* quodam in Urbem adductos, refert Libro XLVIII. p 375: Ἐν δὲ ἐν τῷ τότε ὅτι τε ἵππων αὐτὼς, ὥσπερ ἐν ἱππικίοις τισὶν εἰσαγόντες. *Itaque qui modo Cæsarem Antoniumque equitantes tanquam in triumpho quodam in Urbem adduxerant &c.*

Post bellum *Siculum ovationis*, cujus supra ex *Suetonio* fecimus mentionem, memoriam nobis quoque conservarunt *Fasti* iidem: IMP. CAESAR DIVI F. C. N. II. III. VIR R. P. C. II. A. DCCXVII. OVANS EX SICILIA IDIBUS NOVEMBRIS.

Addimus saltem, quod hunc nummum ex auro jam exhibuerit *H. Goltzius* Tab. XLV. N. 6. *A. Rubenius* in Nummis Arschot. Tab. IX. N. 17. 18. *Jacobus Biæus* Tab. IX. N. 17. 18. *C. Mediobarbus* pag. 21. ex Museo suo *Joh. Valens* in edit. recentiss. p. 34. & veteri p. 18.

NUM. 16.

Cajus CAESAR IMPerator III. VIR ReiPublicæ Constituendæ. Caput Augusti nudum, lævam versus, uti Tab. I. N. 14.

Marcus LEPIDUS III. VIR ReiPublicæ Constituendæ. Caput Lepidi nudum, lævam versus.

Lepidi historiam supra in *Cæsare* Tab. VII. N. 27. attigimus, unde huc necessaria peti possunt. Hoc addimus, nummum hunc, sicut sequentes, *concordiam TriumVirorum*, quam inter se *ReiPublicæ Constituendæ causa*, sanxerunt, designare; siquidem disertè *Suetonius* Cap. VIII: *Cæterum* (Apollonia) *Urbe* (Roma) *repetita, hæreditatem adiit. — — Atque ab eo tempore, exercitibus comparatis, primùm cum M. Antonio, Marcoque Lepido, dein tantùm cum Antonio per duodecim ferè annos, novissime per quatuor & quadraginta solus rempublicam tenuit.* Et Cap. XIII: *Inita cum Antonio & Lepido societate, Philippense quoque bellum, quanquam invalidus atque æger, duplici prælio transegit.* Capiteque XXVII: *TRIUMVIRATUM REIPUBLICAE CONSTITUENDAE per decem annos administravit; in quo restitit quidem aliquandiu Collegis, ne qua fieret proscriptio, sed inceptam utroque acerbius exercuit.* Sed fortè *exitum* hujus *Concordiæ* desideras? Eum audi ex *Dione* Libro XLVIII. p. 357: Χαλεπὸν γὰρ, ἄνδρας τρεῖς ἢ καὶ δύο, ἰσοτίμους ἐγκρατεῖς τηλικούτων ἐν πολέμῳ πραγμάτων γιομένους, ὁμονοῆσαι. *Difficilè enim erat, tres, aut etiam duos viros, æquali dignitate sublimes, quum tantas bellores adepti fuissent, CONCORDIAM SERVARE.* Itemque *Suetonio* Cap. XVI: *Post Pompeji fugam, Collegarum alterum M. Lepidum, quem ex Africa in auxilium evocarat, superbientem XX. Legionum fiducia, summasque sibi partes terrore ac minis vindicantem, spoliavit exercitu: supplicemque, concessa vita, Circeos in perpetuum relegavit.* Eundem Concordiæ finem & alii exponunt Autores, in quibus *Vellejus Paterculus* II. 80. 1. 2: *Cæsar Lepidum acciverat, gerens contra Pompejum bellum, ex Africa, cum XII. semiplenis legionibus. Hic vir omnium vanissimus, neque ulla virtute tam longam fortunæ indulgentiam meritus, exercitum Pompeji, quia propior fuerat, sequentem non ipsius, sed Cæsaris auctoritatem & fidem, sibi junxerat: inflatusque amplius XX. Legionum numero, in id furoris processerat, ut inutilis in alienâ Victoria Comes, quam diu moratus erat, dissidendo in consiliis Cæsaris, & semper diversa iis, quæ aliis placebant, dicendo, totam victoriam, ut suam, interpretaretur; audebatque denunciare Cæsari, excederet Sicilia. — — Armati inermen secuti sunt, decimoque anno, quam ad dissimillimam vitæ suæ potentiam pervenerat Lepidus, & à militibus & à fortuna desertus, pulloque velutus amiculo, inter ultimam confluentium ad Cæsarem turbam latens, genibus ejus advolutus est. Vita rerumque suarum dominium concessa ei sunt, spoliata, quam tueri non poterat, dignitas.* Idem & exponit *Appianus* B. C. L. I. p. 352. Λέπιδον μὲν πρότερον αὐτὸν, ἢν ἐπεκλήρωτο Λιβύην, ἀφεῖλετο. *Lepidum, prius, quam sortitus esset, Africa exuit.* Et rursus, Lib. V. p. 741: Ὁ δὴ σὺν τούτοις ἔχων δύο καὶ εἴκοσι πλὴ πεζῶν καὶ ἱππέας πολλὲς, ἐπῆγε, ἢ κεφαλὴν εἶδεν Σικελίας. *Qui accessione horum auctus usque ad viginti duarum legionum numerum cum equitatu valido, elatus est animo, de obtinenda Sicilia cogitans.* Actandem pag. 743: *Sic Lepidus nec opinans desertus ab omnibus, reflante fortuna, exercitum citò amisit, mutatoque cultu properavit ad Cæsarem, aliis pariter festinantibus velut ad spectaculum. Cui Cæsar assurrexit, nec passus accidere sibi ad genua.* Ἔπεμψεν ἐς Ῥώμην ἐφ' ὅπερ ἦν σχήματος, ἰδιώτην ἀπ' αὐτοκράτορος, ἐδὲν ἐπὶ πλὴν ἱερέως ἧς εἶχεν ἱερωσύνης. *Remisitque sic cultum ad Urbem, adempto imperio, relictoque tantum sacerdotio. Sic ille sæpius Imperator, & quondam TriumVir, qui Magistratus creaverat, & tot pari dignitate præditos proscripserat, privatus sub nonnullis olim proscriptis Magistratibus vitam exegit.* Dio Libro XLIX. p. 398. 399: *Lepidus Cæsarem culpabat, recensitis omnibus ejus injuriis, reposcensque ea omnia, quæ à conjuratione prima sibi data fuerant, & Siciliam quoque sua opera subactam sibi vindicans. — Habebat autem secum eas copias, quas ex Africa adduxerat, omnesque eos, qui Messanæ remanserant. — — Cæsar ad objecta nihil respondens, ac omne jus in se ponens, & in armis, quibus Lepido præstabat, statim cum paucis quibusdam in Lepidi castra advenit: sperans, se eum repentino adventu, hominem alioquin parum strenuum, perterrefacturum, ejusque milites sibi adjuncturum. — — Quapropter post cum universo suo exercitu adversum eos profectus, castris inclusos (Lepidi milites) obsedit. Hi cum metuerent, ne vi caperentur; etsi, Lepidum reverentes, publicè nihil movebant, tamen privatim ab eo sensim ad Cæsarem desciverunt. Lepidus igitur eorum defectione adactus est, ut ultro supplex, vestitu pullo, ad Cæsarem veniret: eique principatus prorsus ademptus, vitaque*

in Italia non ſine cuſtodia conceſſa eſt, καὶ ἔτω καὶ ἐκεῖνος ἠναγκάσθη ἐθελοντὴς ἐν ἐσθῆτι φαιᾷ ἱκέτης αὐτὸς γενέσθαι· καὶ ὁ μὲν ἐκ τούτου τὴν τε ἐξουσίας πάσης παρελύθη, καὶ ἀλήτην ἐν τῇ Ἰταλίᾳ σὺν ἄνευ φυλακῆς εἶχε. Et rurſus Libro LIIII. p. 531 : *Auguſtus Lepidum, quum odio taberet & aliis de cauſis, & quia filius ejus, perniciem ipſi machinatus fuiſſe convictus, pœnas dederat, tamen interficere nolens, alia tantum ſupra aliam ignominia affecit : nimirum ex agro in Urbem invitum venire juſſit, ac ſubinde in Conventus publicos introduxit, ut propter potentiæ ac dignitatis in contrarium mutationem riſui & ludibrio omnibus eſſet. Quumque alias nulla in re eum, ut alicujus pretii, adhiberet, tunc poſtremum ei dicendæ inter Conſulares ſententiæ locum dedit.* Produxit illum jam *H. Goltzius* Tab. XXIV. N. 4. in *Auguſto*.

NUM. 17.

Cajus CAESAR IMPerator III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. I. N. 14.

Marcus LEPIDUS III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Lepidi nudum, dexteram verſus.

De *Marco Lepido* præcedenti Numero dictum fuit, ubi ab *utraque* parte hi *TriumViri*, tunc *amici*, fuere quoque exhibiti, *Concordiæ* ipſorum indicandæ ergo, licet non *diu* admodum *duraverit*, ut jam dictum fuit & in ſubſequentibus etiam mox audiemus. Vulgavit jam hunc nummum aureum *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXIV. n. 6.

NUM. 18.

CAESAR IMPerator PONTifex III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. I. N. 17.

Marcus ANTONius IMPerator III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ AUGur. Caput M. Antonii nudum, lævam verſus.

Sicut præcedentes Nummi N. 16. & 17. *Lepidi* & *Auguſti* deſignabant oppido *concordiam* ; ita hic & ſequentes *Auguſti* & *Antonii* denotant ὁμόνοιαν, quæque uti *fucata* & ſæpius jam ante coaluerat, (1) ita cum maximè per *milites* conciliabatur. De priori ſatis clarè loquitur *Dio* Libro XLVI. p. 325. 326 : *Etſi enim ſummis mutuo ſe odiis proſequebantur, tamen quod æquis viribus erant inſtructi, quodque mutuis prius operis ulciſci ſuos alios inimicos volebant, PACEM & CONCORDIAM FICTAM COMPOSUERUNT.* Milites vero volebant, ut *Antonii* privignam, *Claudiam*, & *Fulviæ* ex *P. Clodio* filiam, uxorem haberet *Auguſtus*, referente *Dione* Lib. XLVI. in fine p. 326: Κἀν τούτῳ οἱ μὲν Ἀντωνίῳ στρατιῶται τὴν θυγατέρα τὴν Φουλβίας τὴς γυναικὸς αὐτοῦ, ἣν ἐκ μὲν Κλωδίου εἶχε, τῷ Καίσαρι, καὶ πι ἑτέραν ἐγγεγυημένῳ, συνεξένησαν, Ἀντωνίῳ δηλονότι τοῦτο κατασκευάσαντι. *Eodem tempore* (poſt erectum Triumviratum) *milites Antonii ut filia Fulviæ, uxoris ejus, quam Clodio pepererat, Cæſari nuberet, autores fuerunt, inſtinctu haud dubie Antonii, quamvis aliam Cæſar ſibi jam tùm deſpondiſſet. Neque id Cæſar detrectavit, quod arbitrabatur, eas nuptias nullo ſibi obſtaculo futuras, in ea re, quam contra Antonium animo jam præceperat : quum Julium Cæſarem, Patrem ſuum cognoviſſet nihil moratum affinitatem, cum Pompejo initam, in ſuis contra eum actionibus fuiſſe.* Et *Suetonius* Cap. LXII : *Sponſam habuerat adoleſcens P. Servilii Iſaurici filiam, ſed RECONCILIATUS poſt primam diſcordiam Antonio*, (nempe in Inſula parva illius fluvii, qui Bononiam præterlabitur) (2) *& poſtulantibus utriusque militibus, ut & neceſſitudine aliqua jungerentur, privignam ejus Claudiam, Fulviæ ex P. Clodio filiam, duxit uxorem, vix dum nubilem.* Idem inculcat *Vellejus Paterculus* Lib. II. Hiſt. C. 65 : *Tum inita potentiæ ſocietas, & hortantibus, orantibusque exercitibus, inter ANTONIUM etiam & CAESAREM facta affinitas, cum eſſet privigna Antonii deſponſata Cæſari ;* uti hoc clare *Dio* jam inſinuavit.

Hancque ſocietatem conjugalem iniit, quod videret, eandem ſibi in illis rebus, quas contra Antonium animo jam conceperat, obſtare non poſſe, probeque ſciret, nec illam affinitatem, quam Pater ejus Cæſar cum Pompejo contraxerat, rebus ſuis & regni incremento, quod intendebat unicè, ulla ex parte obfuiſſe. Quamvis nec illa neceſſitudo, referente *Suetonio* loco citato, diuturna fuit, ſi quidem ille l. c. : *Ac ſimultate cum Fulvia ſocru* (cujus multæ facile quæri potuerunt cauſæ) *exorta, dimiſit intactam adhuc, & virginem. Cauſam* ſimultatis hujus *obſcœnam* tradit ipſe apud *Martialem* X. 21.

Quod futuit Glaphyram Antonius, hanc mihi pœnam
Fulvia conſtituit, ſe quoque uti futuam.
Fulviam ego ut futuam ? quid ſi ſe Manius oret
Pædicem ; faciam ? non puto, ſi ſapiam.
Aut futue, aut pugnemus, ait : quid, quod mihi vita
Carior eſt ipſa mentula, ſigna canant.

Cauſam tamen aliam arreptam tradit *Dio* Lib. XLVIII. p. 359. *Deinde progreſſu temporis diſſidium inter eos coortum eſt, Antonio & Fulvia prætendentibus, quod in eam diviſionis agrorum partem, quæ ad Antoniam pertinebat, recepti non fuiſſent ; Cæſare, quod legiones ſibi ab iis redditæ non eſſent.* Κἀκ τούτων ἥτε συγγένεια αὐτῶν ἡ ἐκ τῆς ἐπιγαμίας διελύθη, καὶ ς πόλεμον ἐμφανῆ προήχθησαν. *Hoc diſſidio & affinitas dirempta eſt, & ad bellum apertum res producta. Cæſar enim, cum inſolentiam ſocrus ſuæ non ferret (malebat autem videri cum hac, quam cum Antonio ſibi non convenire) cum filia ejus, quam adhuc virginem*

(1) Ita enim *Appianus* de B. C. Lib. III. p. 545 : Οἱ, ὡς ἐπεμέμφοντο ἀλλήλοις, καὶ συνέβαινον ἐς φιλίαν. *Sicque poſt mutuas expoſtulationes reconciliati ſunt Antonius & Octavius.* Et p. 561 : Ἦλθον ὡς καὶ ὡς τὸν Καίσαρα συναλλάξοντες καὶ πεισάντες αὐτὼς, συνήλλαξαν αὖθις ἐν τῷ Καπιτολίῳ. *Nihilo ſecius perviſerunt, ut Antonius reconciliaretur Cæſari, redieruntque ambo in gratiam in Capitolio.* *Dio* Libro XLV. p. 273 : *Quæ cum Cæſari eſſent annuntiata, congreſſus eſt cum Antonio, viſique ſunt in gratiam mutuò rediiſſe.*

(2) Ita *Dio* Libro XLVI. p. 326 : *Congreſſi ſunt autem ad Colloquium in Inſula parva quadam ejus fluvii ; qui præter Bononiam labitur, cum æquo numero militum, nemine præterea præſente.*

nem esse, sacramento confirmabat, divortium fecit; nihil curans, fides ne sibi non haberetur, tanto cum hanc tempore secum illibatam habuisse: An vero existimaretur, hoc diu ante secum ita statuisse, quum se ad futura præpararet. Cæterum *primum* Consulatum iniit, *M. Antonius* cum *Cæsare* V. A. V. C. $\left(\frac{709}{10}\right)$ eoque occiso, suffectus ipsi est *Dolabella*. Triumvir postea factus cum *M. Lepido* & *C. Cæsare* in *quinquennium*, quodque imperium rursus in *quinquennium* produxit, *Consul II.* factus cum *L. Scribonio Libone*, anno $\left(\frac{719}{20}\right)$ eodem abdicavit, suffecto *H. Atratino*, sed III. designatus *Consul* in annum $\left(\frac{722}{23}\right)$ hostis judicatus, eundem non capessivit. Sed quando IMPERATOREM in nummo adpellatum legis, de eo vide *Appianum* Lib. V. de Bello Civili p. 703: ὡς ὴ καὶ συνιδόντες ἀλλήλους ἠσπάσαντο, καὶ ὁ στρατὸς ὁ ἐξ Ἀηνοβάρβου τὸν Ἀντώνιον ἡγεμόνα προσεῖπεν. *Secuta dehinc salutatione inter ductores, milites Ænobarbi ANTONIUM appellarunt IMPERATOREM.* Et paulo post: Καὶ ὁ Ἀηνόβαρβος τὴν σκηνὴν ἐξίστατο Ἀντωνίῳ. *Ibi Ænobarbus Imperatori cessit suo tentorio.*

Communicavit jam ante nobiscum hunc nummum rariorem *aureum Joh. Valens* in Nummis Consularibus & quidem in *Famil. Antonia* Tab. XII. n. 11. p. 85. *Ursinus* & *Patinus* in *Familia Antonia* Tab. III. N. 2. p. 24. *A. Morellius* in Nummis Consularibus. Tab. III. N. 2.

NUM. 19.

CAESAR IMPerator. Caput Augusti Cæsaris, lævam versus, nudum, uti Tab. II. N. 53.

ANTONIUS IMPerator. Caput Antonii nudum, lævam versus.

Prolixam hujus nummi expositionem dare haud necessum erit, dum illa ex *præcedenti* satis hauriri queat *nummo*, dum *utriusque TriumViri* (Cæsaris & Antonii) quoque exhibet *effigiem*, &, ut paucis nos expediamus, *Concordiam utriusque* decet, Anno $\left(\frac{710}{11}\right)$ V. C. post *Victoriam Mutinensem* & ante C. N. 43. initam, *simulatam* magis, quàm certam, stabilem, perpetuam. Quod satis clarè innuit *Suetonius* Cap. XVII. in Augusto: *M. Antonii SOCIETATEM SEMPER DUBIAM, & INCERTAM, RECONCILIATIONIBUSque variis malè focillatam, abrupit tandem.* Nempe conciliati aliquoties fuere per *Nervam Coccejum* & *Mæcenatem*, uti testatur *Appianus* B. C. L. V. p. 709: Οἱ πρεσβεῖς σφίσι αὐτοῖς προστέλλουσι, Κοκκήϊον μὲν ὡς κοινὸν ἀμφοῖν, ἐκ μὲν τῶν Ἀντωνίου Πολλίωνα, καὶ Μαικήναν ἐκ τοῦ Καίσαρος, ἐγνωσαν Καίσαρι μὲν πρὸς Ἀντωνίῳ φιλίαν εἶναι τῶν γεγενότων, καὶ φιλίαν ἐς τὸ μέλλον. *Legati, adhibito Coccejo, ut communi amborum, & ex Antonianis Pollione, & Cæsarianis Mæcenate, decreverunt præteritarum offensarum oblivionem mutuam, & amicitiam in posterum.* Idemque p. 726: ἔτως αὐτοῖς ἦν συνεχὴς ἡ μεταβολὴ πρὸς τὰς ὑποψίας πίστις ὑπὸ χρείας. *Ita continenter momento levi mutabantur, vel ad suspiciones per ambitionem, vel ad fiduciam, quoties postularet necessitas.* Huc collimat quoque *Horatius* Sat. I. 5. 27.

Huc venturus erat Mæcenas optimus, atque
Coccejus, missi magnis de rebus uterque
Legati, aversos soliti componere amicos.

Exhibet hunc nummum rariorem ex auro *Joh. Valens* in Familiis, sive Nummis Consularibus Tab. XII. N. 12. p. 85. *Idem* in præstantioribus aureis recentiss. edit. . 22. & veteris edit. p. 11. quem tunc in Museo *M. Rozini*, Senatoris Veneti, deprehenderat. Comes *Mediobarbus* p. 21. *Ursinus* & *Patinus* in Nummis Consularibus in *Familia Antonia* Tab. III. n. 3. p. 25. *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XXIX. N. 21. *Antonius Zantanus* in Nummis aur. Tab. BBB. I. N. 2. *Æneas Vicus* in aureis Aug. N. 2. *A. Morellius* in Nummis *Consularibus* Tab. III. N. 3. & in Nummis *Goltzianis* Tab. VI. N. 3.

NUM. 20.

Cajus CAESAR IMPerator PONTifex III. VIR ReiPublicæ Constituendæ. Caput Augusti nudum, lævam versus, pone lituus, uti Tab. I. N. 19.

Marcus ANTONIUS IMPerator AUGUR III. VIR ReiPublicæ Constituendæ. Caput Antonii nudum, lævam versus.

Uti in antica *Caji* prænomen; ita in postica *Marci* offendimus; dehinc, uti posterior *Auguris* sacerdotium in postica; ita ille *Pontificis* in antica jactat: ut taceamus, *utrumque Imperatorem*, utrumque *TriumVirum ReiPublicæ Constituendæ* in uno nummo voluisse audire, ut titulis suis singulari quasi ambitione decertasse crederes magis, quam *Concordia*, quam tamen *integram sanctamque* hoc nummo innuere, *Populoque persuadere* conabantur. De *Cæsare Imperatore* & *Pontifice* supra Tab. I. N. 12. & 17. de *Antonio Imperatore* Tab. IX. N. 18. diximus.

Rariorem hunc aureum jam vulgavit *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XXIV. N. 9. Et ex hoc *A. Morellius* in Nummis *Goltzianis* in *Familia Antonia* Tab. VI. N. 10.

NUM. 21.

Cajus CAESAR IMPerator III. VIR ReiPublicæ Constituendæ. Caput Cæsaris nudum, lævam versus, uti Tab. I. N. 14.

Marcus ANTONIUS IMPerator III. VIR ReiPublicæ Constituendæ. Caput Antonii nudum, lævam versus, infra stella.

Eadem *concordia* est, quam supra innuimus, quæ heic ab ipsis in nummo jactatur, eoque frequentius jactata, quo tectius simulata, totiesque abrupta & iterum reiterata, de qua in præcedentibus jam plus satis.

Exhibet hunc rariorem aureum *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XXIV. N. 7. & ex eo *A. Morellius* in Nummis *Goltzianis* Tab. VI. N. 8.

NUM. 22.

Caput Augusti corona quercea redimitum & nudum lævam versus, sine Inscriptione, uti Tab. III. N. 81.

CAESAR DIVI Filius. Trophæum navale.

Victoriam navalem obsignatum in nummo *trophæum*, ex *armis*, *anchora*, *gubernaculo*, & *prorâ navis* constans, designare, per se patet; neque dubium, illud *Siculam* denotare, qua maximè inclytum se reddidisse *Augustum*, novimus. Nempe cum *Numero* sequenti 25. *ejusmodi* plane *navale trophæum*, in *Templo* veluti constitutum; impositis peristylio *tribus cruribus*, *Siciliæ* signo; deprehendamus, haud vana fortè erit conjectura; hoc quoque, post *bellum Siculum confectum*, fuisse Augusto erectum. In quâ sententia & *A. Morellium* fuisse, ex additis ad *hanc victoriam nummorum iconibus* licet haurire, itemque Comitem *Mediobarbum*, video. Inscriptionem: *CAESAR DIVI Filius*, supra jam explicavimus hac ipsa Tabula IX. N. 9. & supra Tab. I. N. 4. sæpiusque eandem hac ipsa Tab. IX. N. 10. 11. 13. 14. 15. 22. jam conspeximus. Causam belli *Siculi* tradit *Orosius* VI. 18: *Sextus Pompejus postquam se in proscriptorum Numerum relatum comperit, conversus in latrocinia, omnem oram Italiæ cædibus rapinisque vastavit, Sicilia prærepta, commeatibusque impeditis, Romam fame affecit.* Et *Lucanus* VI. 418.

Ad dubios pauci præsumto robore casus
Spemque metumque ferunt, turbæ sed mistus inerti
Sextus erat, Magno proles indigna parente:
Qui mox Scyllæis exsul grassatus in undis
Polluit æquoreos Siculus pirata triumphos.

De ipso vero, contra *Sextum Pompejum*, qui *Neptuni filium* se jactabat gesto bello Anno V. C. $(\frac{717}{18})$, illo nempe, uti diximus, *Siciliam* invadente, dum Augustus & *Antonius bello Philippensi* occupabantur, singulariter agit *Suetonius* C. XVI: *BELLUM SICULUM inchoavit in primis, sed diu* (annos videlicet *septem*, de quibus videri potest *Casaubonus*) *traxit, intermissum sæpius: modo reparandarum classium causa, quas tempestatibus duplici naufragio, & quidem per æstatem* amiserat: *modo pace facta, flagitante populo ob intercluſos commeatus, famemque ingravescentem: donec navibus ex integro fabricatis ad XX. servorum millibus manumissis, & ad remun datis, portum Julium apud Bajas, immisso in Lucrinum & Avernum lacum mari, effecit. In quo cum hyeme tota copias exercuisset, Pompejum inter Mylas & Naulochum superavit: sub horam pugnæ tam arcte repente somno devinctus, ut ad dandum signum ab amicis excitaretur.* Per compendium id effert *Vellejus Paterculus* Lib. II. c. 78. 79. 80: *Redierat Pompejus in Siciliam. — — Crescente in dies & classe & fama Pompeji, Cæsar molem belli ejus suscipere statuit; ædificandis navibus, contrahendoque militi ac remigi, navalibusque adsuescendo certaminibus atque exercitationibus præfectus est Marcus Agrippa. — Hic, in Averno ac Lucrino lacu speciosissima classe fabricata: quotidianis exercitationibus militem remigemque ad summam & militaris & maritimæ rei perduxit scientiam. Hac classe Cæsar — — Pompejo Siciliæque bellum intulit. Sed virum, humana ope invictum, graviter eo tempore fortuna concussit. Quippe longè majorem partem classis circa Veliam Palinuriique Promontorium, adorta vis Africi laceravit ac distulit. Ea patrando bello mora fuit, quod postea dubia, & interdum ancipiti, fortunâ gestum est. Nam & classis eodem loco vexata est tempestate; & ut navali primo prælio, apud Mylas, ductu Agrippæ, pugnatum prospere; ita inopinato classis adventu, gravis sub ipsius Cæsaris oculis circa Tauromenium accepta clades: neque ab ipso periculum abfuit. Legiones, quæ cum Cornificio erant, Legato Cæsaris, expositæ in terra, pæne à Pompejo oppressæ sunt. Sed ancipitis fortuna temporis, matura virtute correcta. Explicatis quippe utriusque partis classibus, pæne omnibus exsutus navibus, Pompejus Asiam fuga petivit, jussuque M. Antonii, cujus opem petierat, dum inter ducem & supplicem tumultuatur, & nunc dignitatem retinet, nunc vitam precatur, à Titio jugulatus est. Appianus* de B. C. Lib. V. p. 740: Καὶ αὐτὸς ἐκ τῶν Ναυλόχων ἀναθορὼν ἐς τὴν Μεσσήνην ἠπίγετο. *Ex Naulochis Pompejus victus Messanam se proripuit.* Et 741: Κατίδοντο δὲ ἐν τῷ πόντῳ νῆες, Καίσαρος μὲν τρεῖς, Πομπηίου δὲ ὀκτὼ καὶ εἴκοσι, καὶ αἱ λοιπαὶ κατεφλέχθησαν, ἢ ἑλήφθησαν, ἢ ἐς τὴν γῆν ὀκέλλουσαι συνετρίβησαν, αἱ δὲ ἱππικαὶ δώδεκα μόναι διέφυγον. *Mersæ sunt in eo prælio naves Cæsaris tres, Pompeji octo & viginti: reliquæ aut crematæ, aut captæ, aut littori allisæ, fractæque; solæ septendecim effugerunt.*

Neque prætermittendum est istud, illum post *bellum Siculum* ovantem ingressum fuisse Urbem, attestante *Suetonio* Cap. XXII: *Bis ovans ingressus est urbem, post Philippense, & rursus post Siculum bellum.* Cujus ovationis testes quoque sunt *Fasti Capitolini*: IMP. CAESAR DIVI F. C. N. II. III. VIR R. P. C. II. (A. DCCXVII.) OVANS EX SICILIA IDIBUS NOVEMBRIS. Vide *Goltzii Fast.* p. 195. Tantique hanc *in Sicilia* obtentam victoriam æstimavit; ut etiam *M. Agrippam ibidem, post NAVALEM VICTORIAM cæruleo vexillo donaverit*, referente *Suetonio* Cap. XXV. *Dio* idem quoque affirmat Libro LI. p. 458: Καὶ τὸν μὲν Ἀγρίππαν ἄλλοις τε τισὶ καὶ σημείῳ κυανείδει ναυτικῷ προσοπτίμνυτι. *Agrippamque inprimis* (ob victoriam *Actiacam* hic vult) *præter alios honores vexillo cæruleo, Victoriæ navalis testimonio, exornavit. Plinius* contra ob hanc *Victoriam Siculam* corona *rostrata* donatum ab *Augusto Agrippam*, refert Libro XVI. 4: *Cedunt civicis & rostratæ* (coronæ) *quamvis in duobus maximè ad hoc ævi celebres: M. Varrone è piraticis bellis, dante M. Pompejo: itemque M. Agrippa, tribuente Cæsare è Siculis, quæ & ipsa piratica fuere. Servius ad Virgil.* VIII. 682: *Sextus Pompejus in Sicilia piraticam exercuit, contra quem primo cum Agrippa dimicavit Augustus, postea Agrippæ cura data est, qui eum delevit: ob quod ei Augustus rostratam dedit coronam, quia vicerat navali certamine. Livii* Epitome Libro CXXIX: *M. Agrippa navali corona à Cæsare* (Augusto) *donatus est: qui honos nemini ante eum habitus est*, puta à Cæsare. Tangit & illam *Virgilius* Lib. VIII Æneid. v. 628:

Parte alia, ventis & Diis Agrippa secundis,
Arduus agmen agens: cui belli insigne superbum,
Tempora navali fulgent rostrata corona.

Dio quoque Libro XLIX. p. 400: *Inter alios etiam honores legatis suis exhibitos, Agrippam aurea corona*

corona roſtrata donavit. Καὶ τῷ Ἀγρίππᾳ Στέφανον χρυσοῦν ἐμβόλοις ἠσκημένον ἐδωρήσατο· ὃ μήτε πρότερον, μήτ' αὖθις ἄλλῳ τῷ ἐγένετο, ἢ ὅπως γε ἅπαντες, ὁσάκις οἱ πρὸ θριάμβου πέμψαντες τὸν Στέφανον τὸν δάφνινον φέροιεν, ἐκείνῳ τότε τῷ ναυτικῷ χρῷτο, δόγματι ὕστερον ἐκυρώθη. *Quod neque ante neque poſt eum contigit ulli; eſtque deinde Senatus Conſulto ſtatutum, ut quoties triumphans aliquis coronam lauream ferret, ipſe navali hac uteretur.* *Claſſicam* hanc appellat *Vellejus Paterculus* Lib. II. Cap. 81: *Inſigne*, ſcribens, *coronæ claſſicæ, quo nemo unquam Romanorum donatus erat, hoc bello Agrippa ſingulari virtute meruit.* In lucem jam protraxerunt hunc nummum aureum *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXXI. N. 11. *Comes Mediobarbus* p. 25.

NUM. 23.

Caput Auguſti corona quercea redimitum & nudum, ſine inſcriptione, dexteram verſus, uti Tab. III. N. 82.

IMPerator CAESAR. Trophæum navale, veluti in præcedente jam vidimus.

Uti in præcedenti nummo ſeſe *CAESAREM DIVI Filium*; ita in hoc *IMPeratorem CAESarem ſeſe* appellari voluit; illo titulo *adoptionem*, hoc *ſucceſſionem* indicaturus, ut tamen ſimul & *antica corona quercea*, ſive *civica*, ſuperbiat per adulationem ipſi tributa, tanquam qui *hoſtes viciſſet & Populum Romanum ſervaſſet*, *quam* & *perpetuam* ipſi cum *laurea* ante fores domus ſuæ decretam, ſupra ex *Dione* jam intelleximus; nimirum quod *perpetuus hoſtium Victor ac Civium eſſet ſervator*, de quo vide ſis, quæ jam ad *anticam* hujus nummi Tab. I. N. 81. & 82. in hanc rem attulimus.

Quare vero rurſus *trophæum navale*, cui; præter *armorum ſpolia*, trunco adpenſa, addita ſunt, *gubernaculum*, *anchora* & *roſtrum navis*, conſpicimus, in diverſas abeunt nummorum interpretes ſententias. Alii, in quibus *Lud. Nonnius* in Commentario ad *Auguſti* nummos p. 56. *Jacobus Oiſelius* in Commentario ad Nummos p. 473. *Joh. Hemelarius* in explic. aureorum Nummorum *Croyjaci* Ducis p. 11. exiſtimant, Trophæum hoc navale ipſi fuiſſe *ex ſpoliis M. Antonii* & *Cleopatræ* (de quibus *Dio* legendus) *erectum* & in nummo obſignatum, *Antonio* nempe *& Cleopatra devictis*, *& apud Actium promontorium claſſe profligatis*, quæ victoria Cæſari & *fatalis* & *lætiſſima* quoque accidit; multis ob eam *Apollini Actio* actis gratiis. De qua *Suctonius* Cap. XVII: *Nec multo poſt navali prælio apud Actium vicit*, (Antonium) *in ſerum dimicatione protracta, ut in navi Victor pernoctaverit!* Nempe 4. Non. Septembris A. V. C. $\left(\frac{722}{23}\right)$ ætatis ſuæ 32, diebus demptis 22. docente hoc ex parte *Dione* Libro L. p. 438: *Ad hunc modum prælium navale commiſſum eſt &c.* ubi illud pluribus deſcribit. Et ex parte p. 442. Lib. LI. pluribus explicante, quam *multum* æſtimaverit *illam Auguſtus*, ſcribens: *In hunc modum pugna navalis facta eſt IV. Nonas Septembris. Id a me non fruſtra commemoratum eſt, dies annotare alioquin non ſolito: ſed quod ab ea die primum Cæſar ſolus rerum potitus eſt, Imperiique ejus recenſio præci-ſe ab ea ſumitur.* *Eadem die Cæſar Apollini, qui apud Actium colitur, triremem, quadriremem, ac alia navium genera usque ad deciremem, ex captis navibus conſecravit: Templum majus exſtruxit &c.* Brevius *Oroſius* Libro VI. 19: *Ab hora quinta usque in horam ſeptimam, incerta vincendi ſpe, graviſſimæ utrinque cædes actæ; reliquum diei cum ſubſequente nocte in Victoriam Cæſaris declinavit.* Alii vero, in quibus *A. Rubenius* in explicatione Nummorum Ducis *Arſchotani* p. m. 20. *Jacobus Oiſelius* in Commentario (qui tamen nihil definit) p. 474. *Joach. Oudanus* in Potent. Rom. p. 478. illud de *Sexto Pompejo*, bello *Siculo* devicto, erectum autumant, de quo præcedenti Numero à nobis jam actum ſatis. Nos, ſalva aliorum ſententia, *poſteriori* ſubſcribimus, & exiſtimamus Trophæum *de ſpoliis Sexti Pompeji*, propè Siciliam claſſe Anno $\left(\frac{717}{18}\right)$ ab Auguſto per Agrippam devicti, hic conſpici, tum quod in ipſo *CAESAR DIVI Filius* & *IMPerator CAESAR* (uti Num. 25.) nuncupatur, tum quod *trophæum hocce*, quoad *figuram*, exacte cum illo *præcedenti*, & *ſubſequenti* in *Templo*, (de quo tamen vix dubitare licet; ob *Pompejum* id ipſum fuiſſe erectum) *conveniat.*

Siſtunt hunc nummum aureum rariorem *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXXI. N. 2. p. 56. *A. Rubenius* in Nummis Arſchotan. Tab. XI. N. 10. p. 20. *Jac. Oiſelius* Tab. XCV. N. 10. p. 473. 474. *Joach. Udanus* in Potent. Rom. Tab. CXI. N. 10. p. 478. *Joh. Hemelarius* Tab. III. n. 4. p. 11. *Jacobus Biæus* Tab. XII. N. 10.

NUM. 24. & 25.

Caput Dianæ ornatum, pone arcus & pharetra.

IMPerator CAESAR, in periſtylio Templi tetraſtyli, in cujus medio, ſive area, Trophæum navale inſiſtens proræ navis, gubernaculo, anchora, variisque armis bellicis; ad truncum arboris ſuſpenſis, conſtans, in ſummitate ipſius tribus cruribus conſpicuis.

Dianæ Caput quando heic habemus obvium, nos *illud* de typo, *Siciliam* qui indicat, interpretamur. *DIODORUS* ſiquidem *SICULUS* Libro V. tradit, *Dianam*, Minervam & Proſerpinam σέξαι τὴν νῆσον ταύτην μάλιστα. *Inſulam hanc mirificè dilexiſſe.* Unde & in *Syracuſanorum* (3) & aliorum *Siculorum* nummis nihil frequentius *Diana* videas. In *poſtica* vero *Templum* conſpicientes, illud de *actis Diis* & *Dianæ* cumprimis, (*cui* pro ſalute & bono eventu *vota* ante fortè conceperat, in periculo ſalutis & victoriæ conſtitutus) per *erectum* in *Templo* quodam, aut ſacrario (*Dianæ* fortè) *trophæo*, *gratiis*, pro conceſſa adverſus *Sextum Pompejum* navali, ſingularique Anno $\left(\frac{717}{18}\right)$ ad *Siciliam*, quod τὸ τελεσικλον, ſive *tria incurva crura* in *faſtigio templi*, *Siciliæ* conſuetum ſignum & typus, ſed & *anticæ* impreſſum *Dianæ* Caput, veluti *hujus inſulæ* peculiaris

(3) Hinc in Nummis ΣΩΤΕΙΡΑ ΣΥΡΑΚΩΣΙΩΝ audit. Vide *Begeri* Theſ. Brand. T. I. p. 289. & 279.

liaris *Deæ tutelaris*, uti modo audivimus, satis clare indicant, *Victoria* intelligimus; (4) aut potius in *templo*, à *Siculis* in Augusti *honorem* condito, *trophæum navale*, in perpetuam rei gestæ memoriam, heic contemplamur, quâ se non solum, ut *Cæsaris* per adoptionem in familia *successor*, sed ut *Imperator* in regno ejusdem efferre nunc tutò licebat. *Fusius* verò jam de hac ipsa victoria ad *Mylas* & *Naulochum* impetrata N. præced. 22. egimus, quo B. L. remissum volumus. *Dio* equidem refert Libro LI. inter cætera, quæ Augusto post *Actiacam* victoriam fuêre decreta, & hoc fuisse, ut *Sacrarii Divi Julii basis captivarum navium rostris ornaretur.* Sic enim p. 456. inquit: ἐν ᾧ τούτῳ καὶ ἐπ᾽ ἄλλοις πολλοῖς ἐψηφίσαντο — — τήν τε κρηπῖδα τοῦ Ἰουλείου ἡρῴου πρὸς τοῖς τῶν αἰχμαλωτίδων νεῶν ἐμβόλοις κοσμηθῆναι, &c. *Hoc & superiori tempore, permulta Romæ in honorem Cæsaris propter victoriam navalem* (Actiacam) *sunt facta decreta.* — — *Utque sacrarii Julii basis captivarum navium rostris ornaretur.* Et pag. 443. nobis prodit, ob eandem victoriam τό, τε χωρίον, ἐν ᾧ ἐσκήνησε, λίθοις τετραπέδοις ἐκρηπίδωσε, καὶ τοῖς ἀλόσιν ἐμβόλοις ἐκόσμησεν, ἔδος τε τὸ ἐν αὐτῷ τοῦ Ἀπόλλωνος ὑπαίθριον ἱδρυσάμενος. *Locum, in quo* (apud Actium) *tetenderat, lapidibus quadratis à fundamento exstruxisse, rostrisque navium captarum ornasse, sacrariumque ibi Apollinis sub dio constituisse.* Sed ex nostro nummo discimus, idem forte & factum fuisse ab ipso post victoriam *de Sexto Pompejo* impetratam *Siculam*.

Suppeditarunt jam nobis hunc nummum *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XXX. N. 26. 28. *A Rubenius* in *Nummis Arschotanis* Tab. XII. N. 11. 12. *Jac. Bicus* Tab. XII. N. 11. 12. *Jacobus Oiselius* Tab. XCV. N. 11. p. 474. *Joach. Oudanus* in P. R. *potentia & Majestate* Tab. CXI. N. 11. p. 478. *Joh. Valens* nov. edit. p. 37. *Com. Mediobarbus* p. 25. qui tamen (sine dubio minus recte) *anticam* hanc ipsi assignat: *IMP. CAESAR. Caput Augusti*, cum verba hæc potius in *templi peristylio* legantur. *Ezechiel. Spanhemius* in notis ad *Juliani Cæsares* p. 222.

NUM. 26.

AUGUSTus DIVI Filius PONTifex MAXimus TRibunicia POTestate X. (decima) COnSul XI. (undecimum) IMPerator XI. (undecimum) Caput Augusti nudum, lævam versus, uti Tab. VI. N. 207.

Victoria alata proræ sive rostro navis insistens, dexterâ coronam lauream offert, sinistrâ palmæ ramum tenet.

Ex antica, quam pluribus supra N. 207. jam exposuimus, qua non solum Imperator XI. sed & Pontifex audit, liquet, cusum hunc fuisse nummum post annum $\left(\frac{740}{41}\right)$ ante C. N. 13. quippe hoc ipso Augustus pridie Nonis Martii, *Æmilio Lepido* mortuo ex Galliis rediens Pontifex Maximus factus est. Victoriam navalem hunc nummum denotare, dubio caret, sed quam, difficilius dictu est, *Siculam* tamen denotare haud dubitamus, quod & alii exstent nummi, *Dianam Siciliæ* typum exhibentes, subscripta voce: *SICIL. & addita compellatione simul Imperatoris XI. perinde uti in nostra antica.* Sistunt hunc nummum *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XLIII. N. 4. *A. Rubenius* Tab. XIIII. N. 21. *Jac. Bicus* Tab. XIV. N. 21. Pars hodie est *Thesauri Versalienses* & *Schwartzburgici*.

NUM. 27.

Caput Augusti nudum, sine Inscriptione, lævam versus, uti Tab. III. N. 77.

IMPerator CAESAR. Victoria alata & veste fluida insistens globo, sive orbi, dexterâ coronam tenet lauream, sinistra signum militare, sive labarum, tollit.

Verum nunc demum *IMPeratorem*, legitimumque *CAESARIS* successorem, impetrata ad *Actium* contra *Antonium* victoria, se in nummis obsignari cupit, quod factum Anno $\left(\frac{723}{24}\right)$ quodque vel ex proximè sequenti elucescere potest nummo *aureo quinario*, *eundem* propemodum *typum* referente, *Imperatoris* tamen *septimum* compellationem simul exhibente. *Dextra* in nummo *lauream capiti Augusti* imponere videtur, veluti nunc *rectè* eidem, & *ex meritò* paratam, quod *hac victoriâ* per ipsum, *Orbis ac terrarum Dominum*, obtenta, *orbis terrarum* (quem *Globus*, cui insistit, indicat,) *pacatus* nunc quasi redditus fuerit, atque *quietus*: Ἐκ δὲ τούτου μοναρχεῖσθαι αὖθις ἀκεραίως ἤρξατο. *Ab hoc vero tempore prorsus iterum penes unum hominem summa totius reipublicæ esse cœpit, inquit bene in hanc rem Dio* Lib. LII. p. 463. Magni hinc feciisse hanc *victoriam* Augustum, supra diximus. Immo & de *eadem triumphasse*, (5) novimus. Quid? quod & *victoriæ imaginem* in *curiam Juliam* reposuerit, de quo clare nos instruit *Dio* Lib. LI. p. 459: Ἐπὶ δὲ ταῦτα — τὸ βουλευτήριον τὸ Ἰούλιον τὸ ὑπὲρ τῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τιμῆς γενόμενον, καθιέρωσεν· ἐνίσησι δὲ ἐς αὐτὸ τό τε ἄγαλμα τὸ τῆς Νίκης καὶ τὸ νῦν ὂν· δηλοῦν, ὡς ἔοικεν, ὅτι παρ᾽ αὐτῆς τὴν δύναμιν ἐκτήσατο. Ἦν δὲ δὴ τὸ Ταραντίνων, καὶ ἐκεῖθεν ἐς τὴν Ῥώμην κομισθὲν, ἔν τε τῷ οἰκείῳ ἱδρύθη, καὶ Αἰγυπτίοις λαφύροις ἐκοσμήθη· καὶ τοῦτο καὶ τῷ τοῦ Ἰουλίου ἡρῴῳ δοιωθέντι τότε ὑπῆρξε; *Deinde curiam Juliam, in honorem Patris sui factam, dedicavit: in EAQUE Imaginem VICTORIÆ posuit, quæ hodie quoque exstat, Tarento olim Romam advecta, ac à Cæsare tum in curia posita, & spoliis Ægyptiis decorata: quo Cæsar nimirum ostendebat, Imperium se ex VICTORIA esse adeptum.* Hanc *V. Kal. Sept.* in *Curia* dedicatam fuisse, in *Fastis Pontificalibus* annotatum est, velut *Tabulæ Maphæorum* antiquæ declarant. Videatur *Pighius* Tab. III. p. 503. Tanti ergo cum fecerit *Victoriam*, eam *nummis* non imprimi multoties curaverit? tanti postea æstimata, ut funus ipsius eam præcedere voluerint, referente hoc distinctè *Suetonio* Cap. CI; *Senatus & in funere*

(4) In hoc consentiunt *L. Nonnius*, *A. Rubenius*, *J. Oiselius*, *J. Udanus*, *J. Valens*.
(5) *Dio* Lib. LI. p. 459: Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ, ἣ ἀπὸ τῆς Ἀκτίας ναυμαχίας

ἡμέρᾳ ναυμαχίᾳ: Secunda die Cæsar de Actiaca navali pugna triumphavit.

funere ornando, & in memoria honoranda eo ſtudio, certatim progreſſus eſt, ut inter alia complura cenſuerint quidam, funus triumphali porta ducendum, præcedente VICTORIA, quæ eſt in CURIA &c. Victoriam hanc nunc deſcribentem audiamus *Vellejum Paterculum*, perque compendium eandem exponentem Lib. II. Cap. 84. 85. 86: *Cæſare deinde & Meſſalla Corvino, Conſulibus, debellatum apud Actium. — — Advenit deinde maximi diſcriminis dies, quo Cæſar Antoniusque, productis claſſibus, pro SALUTE alter, in ruinam alter TERRARUM ORBIS dimicavere. — — Cæſar ei parti deſtinatus, in quam à fortuna vocaretur, ubique aderat. — — Primâ occupat fugam Cleopatra: Antonius fugientis Reginæ, quam pugnantis militis ſui, comes eſſe maluit; & IMPERATOR, qui in deſertores ſævire debuerat, deſertor exercitus ſui factus eſt. — Fuitque in confeſſo, milites* (Antonii) *optimi Imperatoris, Imperatorem fugaciſſimi militis functum officio. — Quid ille dies TERRARUM ORBI præſtiterit, ex quo in quem ſtatum pervenerit fortuna publica, quis in hoc transcurſu tam arctati operis exprimere audeat? VICTORIA verò fuit CLEMENTISSIMA; nec quisquam interemptus, niſi pauciſſimi, & ii, qui deprecari quidem pro ſe non ſuſtinerent.* Et pergit Cap. LXXXIX: *Priſca illa & antiquâ Reipublicæ formâ revocata, rediit cultus agris; ſacris honos, ſecuritas hominibus, certa cuique rerum ſuarum poſſeſſio. — — Bella ſub Imperatore geſta, PACATUSque VICTORIIS TERRARUM ORBIS, & tot extra Italiam, domique opera, omne ævi ſui ſpatium impenſurum in id ſolum opus ſcriptorem fatigant.* En *victoriam orbi* inſiſtentem *quieto!* en *lauream* pro *tanto munere* in nummo noſtro offerentem *Auguſto! Victoriam* orbis terrarum, quam *Auguſtus* variis præliorum conatibus obtinuit, *generaliori ſenſu* interpretatur Clar. olim *Begerus* in *Theſauro Palatino* p. 292. ſed omnino eandem ad *Actiacam* ſpectare ſupra diximus, perinde ac ſuam *mentem* quaſi *mutaſſe* videtur in Tomo II. *Theſ. Brandenburgenſis*, quando ibidem ait: *Orbis terrarum hæc eſt, quam, Antonio devicto, Cæſar obtinuit. Alata* hèic comparet *victoria*, quia *momento advolat & avolat*, atque hinc cura opus eſt, ut obtineatur; *celeritateque* in bellis cumprimis opus eſſe, docet, quod innuere videtur *Horatius* Sermon. Lib. I. 1:

Militia eſt potior: quid enim? concurritur, horæ
Momento aut cita mors venit, aut victoria læta.

Labarum verò quando ſiniſtra *Victoriam* attollere videmus, monemus, *illud* alias deſcribi, quod fuerit *vexillum* aliis *nobilius*, ante *Imperatorem geſtari* & à *militibus adorari* ſolitum. *Nazianzenus* Orat. I. in Julianum illud dictum tradit apud Latinos, ab eo, *quod laborum ſolvendorum vim habeat, quod Principatum quoque in reliqua omnia vexilla teneret.* Hoc demum *Conſtantinus M.*, vivificæ *crucis* ſigno & *Chriſti nominis* teſſera à ſe inſignitum, *majori* quoque in *veneratione* ut haberetur, procuravit. Suppeditant hunc nummum aureum aliàs *Hub. Goltzius* Tab. XLIII. N. 2. *L. Begerus Theſ. Palatin.* p. 292. N. 2. & in *Theſauro Brandenburg.* T. II. p. 608. N. 2. *A. Rubenius* in Nummis *Crojjaci* Ducis Tab. XII. N. 4. *Jac. Biæus* Tab. XII. N. 4. *Joh. Hemelarius* Tab. II. N. 3. *Car. Patinus* in *Theſauro Mauroceno* p. 11. Hodie in *Theſauro Pariſienſi & Schwartzburgico* exſtat.

NUM. 28.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ *VII.* (*IMPERATOR Septimum*) *Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tabula hac ipſa IX. N. 29.*

Victoria alata & veſte fluida globo inſiſtit dextera palmæ ramum quaſi porrigens, ſiniſtra trophæum tenens, uti heic N. 28.

Eadem, quæ in nummo præcedente, in hoc quoque Victoria innuit, palmam (non lauream, ut *Clariſſ. Valens* habet) victoriæ teſſeram dextera porrigit Auguſto, cui in præcedenti lauream decernebat, eodem fini, ut orbis, pacatior nunc per victoriam *Actiacam* Anno $\left(\frac{723}{24}\right)$ redditus, ſciret trophæum huic nunc rerum Domino deberi ex merito. Communicat hunc rariorem aureum quinarium haud obvium *Joh. Valens* ex Theſauro Regio, ubi hodie adhuc ſervatur, ut ſignum additum & ipſe ibidem docet.

NUM. 30.

CAESAR DIVI Filius. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. II. N. 36.

vel

CAESAR DIVI Filius III. (*Trium*) *VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Auguſti nudum paulloque barbatum lævam verſus, uti Tab. I. N. 4.*

DIVI JULI. Caput Julii Cæſaris laureatum lævam verſus, ſupra impoſito eidem aſtro ſive cometa.

Eandem Inſcriptionem: DIVI JULI ſupra jam Tab. hac ipſa IX. N. 5. addito quoque Capiti Cæſaris aſtro ſive Cometa eâdem Tab. N. 6. jam vidimus, quorſum B. L. ablegamus, tantummodo monentes nummum, quem aureum prodit *Goltzius* circa annum $\left(\frac{710}{11}\right)$ & bello Mutinenſi ſuſcepto, itemque poſt illum, (nam ejusdem duæ viſuntur diverſæ anticæ) fuiſſe cuſum, quod non ſolum antica, adoptionem Cæſaris prodens, ſed & poſtica Divum & conſecratum Julium exhibens, docere poteſt. Exhibet eundem *H. Goltzius* in *Faſtis* p. 184. N. 4. idemque in *Auguſto* Tab. XXII. N. 7. *A. Morellius* in Nummis *Conſularibus Goltzianis* Tab. XX. N. 22. & 24. Hodie in *Theſauro Verſalienſi* ſpectatur.

NUM. 31.

Cdjus CAESAR III. (Trium) VIR Rei-Publicæ Conſtituendæ. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. I. N. 7.

POPULI JUSSU. Auguſtus paludatus equo inſidens dextera elatâ, ſiniſtrâ fræ-num tenet.

Volunt plerique Antiquariorum, in quibus *Lud. Nonnius*, hanc ſtatuam equeſtrem eſſe, quæ Auguſto à Senatu in ſingularem ipſius honorem fuit erecta, (de quo honore cumprimis conſulendus eſt *Hermannus Hugo* de Militia Equeſtri V. 1.) & in hanc rem *Velleji Paterculi* citant verba Libro II. C. 61.: *Mox cum Antonius occurriſſet exercitui, quem ex transmarinis Provinciis, Brunduſium venire juſſerat, Legio Martia & Quarta, cognita & Senatus voluntate, & tanti juvenis indole, ſublatis ſignis, ad Cæſarem ſe contulerunt. Eum SENATUS, honoratum equeſtri ſtatua, quæ hodieque in Roſtris poſita ætatem ejus Scripturâ indicat (qui honor non alii per CCC. annos, quam L. Sullæ & Cn. Pompejo & C. Cæſari contigerat) Proprætore, una cum Coſſ. deſignatis Hirtio & Panſa, bellum cum Antonio gerere juſſit.* Sed quando his in verbis clara eſt Senatus mentio, & in nummo tamen legitur eandem POPULI JUSSU fuiſſe erectam, *Fulvius Urſinus* in notis ad *Vellejum* forte haud abſurde conjectat, duas *Auguſto* adoleſcenti equeſtres ſtatuas fuiſſe decretas, unum à Senatu, alteram à Populo Romano. Illam innui per adjectas literas S. C. in nummo argenteo (cujus ectypum vide infra Tab. XVIII. N. 9. 10.) hanc per additas voces: POPULI JUSSU, quæ non ſolum in hoc aureo, ſed & in argenteo leguntur nummo infra Tab. XVIII. N. 6. quoque afferendo. Ut adeo ſi conjecturæ, quæ non omnino contemnenda videtur, locus ſit dandus, exiſtimaremus, noſtrum hunc cum illo, quem ſupra hac Tabula N. 14. & infra Tab XVIII. N. 7. 8. oſtendi videmus, exhibere ſtatuam à populo ejus honori datam, dum in utroque Auguſtus comparet equo inſidens corpore anteriori arrecto; alterum vero argenteum cum S. C. nota, ſupra allegatum, in quo Auguſtus viſitur equitans equo gradiente, ſiſtere ſtatuam ipſi à Senatu decretam. Et quoniam in antica C. Cæſar Triumvir Reipublicæ Conſtituendæ compellatur, ex eo palam fit eandem cito & poſt Annum V. C. $\left(\frac{712}{13}\right)$ fuiſſe ipſi erectam, fortè Anno $\left(\frac{713}{14}\right)$ quando ovans Urbem ingreſſus eſt ob pacem cum *M. Antonio* factam, aut anno $\left(\frac{717}{18}\right)$ devicto per *Agrippam Pompejo*. Exhibent hunc nummum aureum rarum *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XLV. N. 9. *Joh. Hemelarius* in Arſchot. Nummis aureis Tab. III. N. 3. p. 11.

NUM. 32.

CAESAR COnSul VI. (Sextum) Caput Auguſti nudum, dexteram verſus, pone lituus, uti Tab. II. N. 65.

vel

DIVOS JULIUS DIVI Filius. Capita Julii Cæſaris & Auguſti adverſa, uti Tab. XXII. N. 3.

AEGYPTO CAPTA. Crocodilus lævam verſus gradiens.

Crocodilum communiſſimum *Ægypti* eſſe ſymbolum, ſupra in *Cæſare* Tab VII. N. 13. 14. pluribus probatum dedimus ex *Plinii Hiſtoria Naturali* Lib. VIII. C. 37. *Juvenalis Satyra* X V. *Herodoto*, *Pierio* & aliis. Nunc vero & heic comparet ob *Ægyptum*, *ab Auguſto devictam*, captamque. Nempe, parta ad *Actium* de *Antonio* & *Cleopatra victoria*, ſplendidiſſima, *eosdem* in *Ægyptum* cito pede perſequitur; *Alexandriæque* eosdem obſidet: *Antoniam*, poſt varias tentatas fruſtra pacis conditiones, ad *mortem adigit*, *Cleopatram* verò captam in *triumphi* ſplendorem vivam ſervare apud animum conſtituerat; ſed *illa*, *hoc præſentiens*, *aſpide* brachio admota, vel *veneno*, in acu ſervato, *fortunæ ludibrio & vitæ ſe exemit. Ambobus defunctis*, *Ægyptus* ab ipſo ſtatim A. V C. $\left(\frac{723}{24}\right)$ menſe *Sextili*, qui poſtea ex *Senatus* Conſulto propterea in *Auguſtum* mutatus fuit, (teſte *Macrobio* Sat. I. 12.) in *provinciam redacta fuit.* Docent hoc Autores & in his primo loco nobis nominandus *Suetonius* Cap. XIII. *Nec multo poſt, navali prælio apud Actium vicit, in ſerum dimicatione producta, ut in navi victor pernoctaverit.* — — — *Nec amplius, quam ſeptem & viginti dies, donec deſideria militum ordinarentur, Brunduſii commoratus, Aſiæ, Syriæque circuitu ÆGYPTUM petit: Obſeſſaque Alexandria, quo Antonius cum Cleopatra confugerat, brevi potitus eſt. Et Antonium quidem ſeras conditiones pacis tentantem, ad mortem adegit, viditque mortuum. Cleopatræ, quam ſervatam triumpho magnoperè cupiebat, etiam pſyllos admovit, qui venenum ac virus exſugerent: quod periiſſe morſu aſpidis putabatur.* — — *ÆGYPTUM, IN PROVINCIAE FORMAM REDACTAM; ut feraciorem, habilioremque annonæ urbicæ redderet, foſſas omnes, in quas Nilus exæſtuat, oblimatas longa vetuſtate, militari opere deterſit. Tironis Proſperi, Aquitani*, Chronicon p. 283. ed. Græv.: *Cleopatra & Antonius ſemet interficiunt & Ægyptus fit Romana provincia.* Fuſius hæc omnia perſequitur *Dio* Libro LI. p. 449. 450. 451. 452. 453. Nos adſcribemus ſaltem ea; quæ maxime huc faciunt, nempe quando p. 455. inquit: Ἐκ δὴ τότε τότε Αἴγυπτον ὑποτελῆ ἐποίησε, καὶ τῷ Γάλλῳ τῷ Κορνηλίῳ ἐπέτρεψε. *Ægypto autem poſtea tributariæ factæ, Cornelium Gallum præfecit.* Et paulo poſt ibidem: Αἴγυπτος μὲν οὕτως ἐδουλώθη· πάντες γὰρ οἱ ἀντιχόντες αὐτῷ, μή τινὰ ἐχειρώθησαν. *Hoc pacto Ægyptus in ſervitutem redacta eſt, omnibus qui reſtitiſſent, paulo poſt ſubactis.* Itemque *Zonar.* T. II. *Annal.* p. 161. Τὴν Αἴγυπτον ὑποτελῆ ἐποίησε. *Ægytum tributariam fecit & pecuniam omnem, quam ibi maximam*

maximam reperit, ſecum avexit. *Velléjus* Lib. II. C. 87 : *Proximo deinde anno perſecutus Reginam, Antoniumque Alexandriam, ultimam bellis civilibus impoſuit manum. Antonius ſe ipſe non ſegniter interemit, adeo ut multa deſidiæ crimina morte redimeret. At Cleopatra, fruſtratis cuſtodibus, illata aſpide, morſu ſane ejus, expers muliebris metus, ſpiritum reddidit*, & Cap. 88. *Dum ultimam bello Actiaco Alexandrinoque Cæſar imponit manum* &c. Et Cap. 39 : *Auguſtus præter Hiſpanias, aliasque gentes, quarum titulis forum ejus prænitet, pene idem, Ægypto ſtipendiaria facta, quantum pater ejus ex Gallia, in ærarium reditus contulit.* Affirmantes & hoc habemus *Rufum : Ægyptus omnis ſub amicis Regibus fuerat, ſed victa cum Antonio Cleopatra, provinciæ formam Cæſaris Auguſti temporibus accepit, & primus apud Alexandrinos Cornelius Gallus adminiſtravit. Eam Cæſar Equitibus Romanis, non Senatoribus regendam tradidit, cujus præſes præfectus & juridicus Ægypti appellabatur.* *Eutropium in Breviario* ad Valentem : *Antonius quoque ingens bellum civile commovit, cogente uxore Cleopatra, Regina Ægypti, dum cupiditate muliebri optat etiam in Urbe regnare. Victus eſt ab Auguſto, navali pugna clara & illuſtri, apud Actium; qui locus in Epiro eſt; ex qua fugit in ÆGYPTUM : & deſperatis rebus, cum omnes ad Auguſtum tranſirent, ipſe ſe interemit. Cleopatra ſibi aſpidem admiſit, & veneno ejus exſtincta eſt. ÆGYPTUS per OCTAVIANUM AUGUSTUM IMPERIO ROMANO ADJECTA EST : Præpoſitusque ejus factus eſt Cn. Cornelius Gallus. Hunc primum Ægyptus Romanum judicem habuit.* Excerpta ex Libro *Sexti Aurelii Victoris de vita & moribus Imperatorum Romanorum* ad Theodoſium usque : *Regionem ÆGYPTI inundatione Nili acceſſu difficilem, inviamque paludibus, IN PROVINCIAE FORMAM REDEGIT. Quam ut annonæ Urbis copioſam efficeret, foſſas incuria vetuſtatis limo clauſas, labore militum patefecit. Hujus tempore ex ÆGYPTO Urbi annua ducenties centena millia frumenti inferebantur.* Qua ratione, ut provincia fuerit adminiſtrata Ægyptus, nobis exponit *Strabo* XVII. p 548 : Ἐπαρχία δ' νῦν ἐστὶ, φόρους μὲν τελοῦσα ἀξιολόγους, ὑπὸ σωφρόνων δ' ἀνδρῶν διοικουμένη τῶν πεμπομένων ἐπάρχων ἀεί· Ὁ μὲν γὰρ πεμφθεὶς ἔχει τάξιν Βασιλέως ἔχει τάξιν. Ὑπ' αὐτῷ δ' ἐστὶν ὁ δικαιοδότης, ὁ τῶν πολλῶν κείστων κύριος, ἄλλος δ' ἐστὶν ὁ ὡρισμένος ἰδιώτης λόγος, ὃς τῶν ἀδιαιτήτων, καὶ τῶν εἰς Καίσαρα πίπτειν ὀφειλόντων ἐξεταστὴς ἐστί· Παρέπονται δ' τούτοις ἀπελεύθεροι Καίσαρος καὶ οἰκονόμοι, μείζω καὶ ἐλάττω πεπιστευμένοι πράγματα; h. e. *Nunc provincia eſt : & tributa maxima pendit, ab hominibus modeſtis adminiſtratur, qui in eam mittuntur. Qui mittitur, Regis loco eſt. Ei ſubeſt* δικαιοδότης, h. e. *juri dicendo præfectus, qui judicia exercendi pleraque poteſtatem habet. Tum alius,* ἰδιώτης λόγος *nimirum, qui peculiares rationes curat. Is in ea inquirit, quæ ſub alterius poteſtate non ſunt, ſed ſeorſim ad Cæſarem redidunt. Hos comitantur Cæſaris liberti & adminiſtratores, quibus majora & minora negotia committuntur.* Cuſum verò noſtrum nummum ex *antica*, ubi *Conſul VItum* compellatur A. V. C. $\left(\frac{725}{26}\right)$ conjicimus, *quem* nempe *Conſulatum* cum *M. Vipſanio Agrippa* annuum geſſit, *cenſum* peregit, *Princeps Senatus* ipſe in eo dictus fuit, (*Dio* LIII. p. 496.) *plebem* quoque *muneribus, ludis frumentoque* (maximam partem ex *Ægypto* advecto) *donato, ſibi conciliaverat*, quod rurſus nobis clariſſime reliquit *Dio* Lib. LIII. p. 497. Καὶ τῷ πλήθει πρόφασιν τοῦ σίτου ἔνειμε. POPULO QUADRUPLUM FRUMENTI PRIORIS DIVISIT. Tangit & hoc tempus *Tacitus Annal.* L. I. C. 2 : *Ubi militem donis, POPULUM ANNONA, cunctos dulcedine otii pellexit, &c.* Exhibent hunc nummum aureum *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXXII. N. 1. *Comes Mediobarbus* pag. 26.

NUM. 33.

CAESAR DIVI Filius, COnSul VI. (Sextum) Caput Auguſti nudum, lævam verſus, infra Capricorni ſignum, uti Tab. II. N. 66.

vel

CAESAR, COnSul VI. (Sextum) Caput Auguſti nudum, lævam verſus, pone lituus, uti Tab. II. N. 64.

AEGYPTO CAPTA. Crocodilus, dexteram verſus gradiens.

Quo teſtatior *rei* hujus, *Ægypti* ſcilicet *in poteſtatem redactæ, & ex ea populo donati frumenti, ſexto* ſcilicet *ſuo in Conſulatu* (quem, ut diximus, cum *Vipſanio Agrippa*, cui *ſororis ſuæ filium* in matrimonium poſtea locaverat, geſſit) memoria eſſet, *eundem typum*, alio, *Crocodilum*, diverſo ſaltem ſitu gaudentem, denuo *nummis ſuis aureis* imprimi curavit, de quo tamen pluribus *numero præcedenti* jam egimus, quo B. L. ablegamus. Et uti certum, hunc nummum A. V. C. $\left(\frac{725}{26}\right)$ *Conſule Cæſare* tunc VI. cum *M. Vipſanio Agrippa*, Collega, fuiſſe cuſum, quod ſatis clarè ex *antica* relucet, ita non fruſtra *capiti ſuo* tunc *Capricorni ſignum, horoſcopum* ſuum fuiſſe ſubjectum, cenſemus; nempe, quo *Collegæ in Conſulatu ſuo, Agrippæ, quondam in ſeceſſu Apolloniæ, Theogenis, Mathematici, pergulam ſecum aſcendenti, ac prius eundem conſulenti, cui magna & pæne incredibilia ab ipſo prædicebantur, memoriam, præſagii, quin etiam ſui, quem Theogenes tunc adoraverat, refricaret, & fiduciam ſuam fati haud vanam manifeſtè oſtenderet*, nempe, quod nunc, *bellis civilibus compoſitis omnibus, ſolus reipublicæ clavum teneret, Parthorum diſſenſiones eſſent ſedatæ, milites donis, POPULUS ANNONA, cunctos dulcedine otii & ludis*, uti *Tacitus* loquitur, *ſibi conciliati, ac ipſe Princeps Senatus*; uti *Dio* habet, *conſtitutus.* Εὐδοκιμῶν τε ἦν ὑπὸ τούτοις, καὶ ὑπανέμνῳ ἐπεθύμησε καὶ ἑτέραν τινὰ μεγαλοψυχίαν ἀποδείξασθαι, ὅπως καὶ ἐπὶ μᾶλλον τιμηθείη, καὶ παρ' ἐκόντων δὴ τὴν ἀνθρώπων τὴν μοναρχίαν βεβαιώσαιτο, καὶ μὴ δοκεῖν ἄκοντας αὐτὴν βεβιάσθαι. *Ob quæ cum eſſet in oculis omnium, ac laudibus afficeretur: ad oſtendendam novam magnanimitatem, quo magis ſuus honor augeretur, & ad Imperium in Republica SUI UNIUS, volentibus civibus, ne coacti videri poſſent, ſtabiliendum, animum adjecit.* Nec longius cauſa adjecti Capiti *lituui, Auguris* & *Pontificis* ſigni, quærenda nobis eſt, quando ſupra N. 64. Tab. II. jam ex *Dionis* Libro LIII. docuimus, hoc ſuo *Conſulatu VI. ludos ipſum cum Agrippa exhibuiſſe propter Actiacam victoriam, eosque ludos quinto quoque anno factos eſſe, horumque curationem quatuor Sacerdotum collegiis per ordinem incubuiſſe, Pontificibus* nimirum, *Auguribus, Septemviris & Quindecimviris; Ægyptiis Diis ſacra fieri intra pomœrium non fuiſſe paſſum, Templorum curam geſſiſſe, & quæ privatus quispiam feciſſet, ea ab horum*

rum filiis & posteris, si qui supereſſent, instaurarentur, reliqua ipsum refeciſſe & dedicaſſe. Exhibent hunc nummum aureum *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XXXII. N. 3. *Com. Mediobarbus utraque* cum *antica* p. 27.

NUM. 34.

CAESAR AUGUSTUS DIVI Filius PATER PATRIAE. Caput Augusti laureatum, lævam versus, uti Tab. IV. N. 107.

IMPerator CAESar TRAJANus AUGuſtus GERmanicus DACicus Pater Patriæ RESTituit. Crocodilus gradiens lævam versus.

Merebatur omnino *expeditionis hujus difficultas*, factique dignitas, quam Numeris præcedentibus clare satis expoſuimus, ut iſta *posterorum memoriæ*, per *nummos* etiam, à *ſequentibus Imperatoribus traderetur atque commendaretur.* Fecit id in gratiam *Auguſti*, ſicut præcedentes *Tiberius*, *Veſpaſianus*, *Nerva*, ita & cum primis *optimus Princeps*, uti ſuo ævo jam *Senatui* audiebat, *Trajanus*, & *captam*, *ſubjectamque Populo Romano per Auguſtum*, vel ſic etiam *Patrem Patriæ*, uti in *antica* vocatur, ſeſe exhibentem, *Ægyptum*, *nobiliſſimam provinciam*, *procuratamque inſignem ex illo tempore ex eadem eidem ſingulis annis annonæ copiam* per *Crocodilum* hoc ipſo in nummo deſignabat, quem *reſtitui* propterea in *officina ſua monetaria* juſſerat, ut & *ipſe Patris Patriæ*, uti *poſtica* habet, *nomine dignus à poſteris* cenſeri queat. Siſtunt hunc *eximiæ raritatis & elegantiæ* nummum *aureum Joh. Valens* in *rarioribus aureis* edit. veteris p. 10. ex Cimelio Ducis *Vernolii*, recentiſſ. p. 20. & 37. *Comes Mediobarbus* p. 26. ex *Valente*, ubi tamen *Mediobarbus* inter *aureos* eundem ponit ea cum *antica*, qua antea *Valens argenteum* prodiderat. Pars ille hodie eſt Theſauri *Regis Chriſtianiſſimi*.

NUM. 35.

Caput Auguſti corona quernea redimitum, dexteram versus, uti Tab. III. N. 82.

AUGUSTUS. Signum Capricorni, anterioribus pedibus globum tenentis ac temonem, ſupra illum volitante Fortuna, ambabus manibus Zonam, vel velum, tenente.

Non pauca, quæ huc ſpectant, nempe de *genitura Auguſti*, ſcilicet *Capricorno*, qui, ſi *Hygini* fabulis credimus, (6) antea *Pan* fuit, ſupra jam ad Tab. II. N. 66. plura attulimus, ubi *ille* nobis prima obviabat vice. Repetemus ſaltem heic *Suetonii* locum claſſicum, *hunc* non ſolum, ſed & *ſubſequentes* eximie illuſtrantem *nummos*, quem Cap. XCIV. offendimus: *In ſeceſſu Apolloniæ Theogenis, Mathematici, pergulam, comite Agrippa, adſcenderat, cum Agrippæ, qui prior conſulebat, magna & pœnè incredibilia prædicerentur, reticere ipſe genituram ſuam, nec velle edere perſeverabat, metu ac pudore, ne minor inveniretur. Qua tamen poſt multas adhortationes vix & cunctanter edita, exſilivit Theogenes, adoravitque eum. Tantam mox fiduciam fati Auguſtus habuit, ut thema ſuum vulgaverit, nummumque argenteum nota ſideris Capricorni, quo natus eſt, percuſſerit.* Ex quo cognoſcimus, *Mathematicis* conſtitiſſe tunc, illum ὑπὸ δαιμονίᾳ μοίρᾳ γενόμενον, *felici genio fuiſſe natum*, uti eſt, apud *Appianum* Libro III. de B. C. p. 575: Nam idem jam viderat, *P. Nigidius*, celeberrimus Mathematicus, teſte *Suetonio* Cap. *eodem* XCIV: *Quo natus eſt die Auguſtus, cum de Catilinæ conjuratione ageretur in curia, & Octavius*, (Auguſti pater) *ob uxoris puerperium, ſerius adfuiſſet, nota ac vulgata res eſt, P. Nigidium*, (*Figulum*, Senatorem & inſignem Mathematicum) *comperta moræ cauſa, ut horam quoque partus acceperit, affirmaſſe DOMINUM TERRARUM ORBI NATUM.* Idem confirmat & *Dio* Libro XLV. p. 270: Ἆρα τε ὁ παῖς ἐγεγέννητο; καὶ Νιγίδιος Φίγουλος βουλευτὴς παρεχρῆμα αὐτῷ τὴν αὐτοκράτειαν ἐμαντεύσατο· ἄστρα γὰρ τὰ καθ' ἑαυτὸν τήν τε τῆς πόλεως διαθέσιν, καὶ τὰς τῶν ἀστέρων διαφορὰς, ὅσα τε καθ' ἑαυτὰς γιγνόμενοι, καὶ ὅσα συμμιγνύντες ἀλλήλοις ἔν τε τῇ ὁμιλίαις καὶ ἐν τῇ διαστάσεσιν ἐποιοῦσι, διέγνω· καὶ διὰ τοῦτο καὶ αἰτίαν, ὡς πινὰς ἐπῳδὴν ἀφανεστάτας πιέμενος, ἔσχεν· ὅτε γὰρ ἔν τότε τῷ Ὀκταβίῳ βραδύτερον ἐς τὸ συνέδριον ἦλθε, διὰ τὸν παῖδα τόκον (ἔτυχε γὰρ βουλὴ οὖσα) ἀπαντήσαντα ἀνήρετο, διὰ τί ἐβράδυνε· καὶ μαθὼν τὴν αἰτίαν, ἀνεβόησεν, ὅτι δεσπότην ἡμῖν γεγέννηκε. *Infanti recens edito Nigidius Figulus, Senator, ſtatim imperium vaticinatus eſt, qui ea tempeſtate omnem cœli deſcriptionem, ſiderumque differentias, & eorum proprias quasque coitum intervallorumque ſuorum ratione effectiones ea edunt, præ cæteris adeo callebat, ut arcanis quibusdam ſtudiis eum uti, crederetur. Is Figulus Octavium, qui ob filii nativitatem in Senatum (tum forte convocatum) tardius veniebat, obviam factus interrogavit, cur cunctatus fuiſſet? cognitaque cauſa exclamavit: DOMINUM NOBIS GENUISTI.* Itemque *Zonaras Annal.* T. II. p. 135: Ἆρα ἢ τοῦ παιδὸς πυθόμενος, Νιγίδιος Φίγουλος βουλευτὴς, διαγινώσκειν τὰς τῶν ἀστέρων κινήσεις ἄριστα πιστευόμενος, βραδύτερον εἰς τὸ συνέδριον τοῦ Ὀκταβίου ἀπηντηκότος, ἤρετο αὐτὸν τὴν αἰτίαν τῆς βραδυτῆτος· ὡς ἢ διὰ τὸν τοῦ παιδὸς τόκον, ἐκεῖνος ἔφη, ἀνεβόησεν, ὅτι δεσπότην ἡμῖν ἐγέννησας. *Qui* (Octavius) *cum ob uxoris puerperium ſerius in curiam veniſſet, P. Nigidius Figulus, qui aſtronomiæ peritiſſimus habebatur, comperta moræ cauſa, exclamavit: TU NOBIS DOMINUM GENUISTI. Felix* verò *hoc ſidus* fuiſſe *Capricornum*, (qui eſt *Caper* cum *cauda convoluta*, unde & *caper piſcis Manilio* Lib. II. v. 685. p. m. 49. dictus:

Caper brumam, genitusque ad frigora piſcis,)

Non ſolum *Suetonius* ſupra nos C. XCIV, docuit; ſed & confirmat hoc *Manilius* II. 497. p. m. 45:

— — *con-*

(6) Sic enim Fab. CXCVI. p. 54: *Pan, Deorum voluntate, quod ejus monitu vim Typhonis* (in Ægypto) *evitarant, in aſtrorum numerum relatus, &, quod ſe in capram eo tempore converterat, inde Ægoceros eſt dictus, quem nos capricornum dicimus.* Idem confirmat Lib. II. de *ſignis cœleſtibus*, p. m. 83. *Eodem tempore Pana dicunt in flumen ſe dejeciſſe, & poſteriorem partem corporis effigiem piſcis, alteram vero birci feciſſe, & ita à Typhone profugiſſe, cujus cogitatum Jovem admiratum, effigiem ejus inter ſidera fixiſſe. Situm* ejus in cœlo deſcribit *Aratus* in φαινομένοις *Fragmento* p. m. 160: *Super equum aquarius extollitur, juxta quem capricornus eſt.* Idemque *Aratus* in *Phænomen.* p. 175: *Capricornus ſimilitudinem habet ægypanos, habet enim poſteriorem partem piſcis, priorem capricorni, & hunc honorem dicitur aſſecutus, eò, quod cum Jove ſit nutritus.*

— — *contra capricornus in ipſum* (7)
Convertit viſus. Quid enim mirabitur ille
Majus, in AUGUSTI felix quum FULSERIT ORTUM.

Et rurſus:

Tum venit AUGUSTO CAPRICORNUS
ſidere fulgens.

Itemque *Germanicus*, Cæſar, in *ἀνεκδότοις Phænomen.* de Capricorno:

Hic, Auguſte, tuum genitali corpore numen
Attonitas inter gentes, patriamque paventem
In cœlum tulit, & maternis intulit aſtris.

Julius Firmicus VIII. vero jam dudum, & ex eo *Beroaldus* obſervarunt, quod *quicunque habuerit horoſcopum in prima parte capricorni, erit Rex, aut Imperator*: in *tertia* vero *parte* qui habuerint, *magni, potentes, maximam gladii poteſtatem habentes. Prima pars capricorni*, ſcribens, *ſi in horoſcopo fuerit inventa, Regem faciet ac Principem, & cui maxima deferantur inſignia poteſtatis.* Teſtes verò omni exceptione majores ſunt nummi, *omnis æris* ac moduli, licet *Suetonius* ſaltem ad *argenteos* adpellet, quod propterea factum remur, quod *illi tùm temporis hunc typum* præferentes fuerint *frequentiſſimi*, atque in *omnium manibus* & *oculis*, licet fortè non ignoraverit, dari & illos ex *auro* & *ære*: Ut adeo vix *Clariſſ. Patinus* ſatis cauſæ habuerit, ſcribendi in ſuo *Suetonio*, qui illorum *undecim* ſaltem cum *hoc typo* ex *omni ære* exhibet: *Mirari ſatis nequeo, Suetonium de argenteo ſolum mentionem feciſſe, cum ejusdem typi ſuppetant & aurei & ærei. Incuriâ ne id fecerit, an inſcitiâ, neſcio. Occurrerunt certe frequentes ex omni metallo, adeo ut Suetonium, ab illis temporibus non adeo remotum, id latuiſſe, vix adducor ut credam.* Videmus verò hunc *ſuum horoſcopum* non ſolum in *antica*, *capiti Auguſti* ſubjectum, ſupra Tab. II. N. 66. & infra Tab. XLI. N. 7. 85. Tab. XLVI. N. 36. 38. ſic offendimus; ſed cumprimis *ille* in *poſticis* ab *Auguſto* fuit exhibitus, non tamen uno eodemque modo, uti adſpectus id docebit facilè; nempe in *aureis* Tab. IX. N. 35. 36. 37. 38. Tab. XI. N. 6. 7. 8. 25. Tab. XII. N. 25. In *argenteis* Tab. XIII. N. 2. Tab. XVI. N. 1. 2. 3. 4. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. Tab. XVII. N. 9. In *æreis* Tab. XXIV. N. 11. Tab. XXVIII. N. 11. Tab. XXXVII. N. 16. Tab. XLI. N. 24. Tab. XLII. N. 1. 2. 3. 4. 5. Tab XLVI. N. 36. 38. Tab. XLVII. N. 12. 39. 40. Tab. LII. N. 20. 22. Edocemur ergo, *eundem* non ſolum ab *Auguſto* fuiſſe in *nummis* obſignatum, ſed & à *Senatu* & aliis in Romanorum provinciis; quibus jus illud cudendi monetam competebat; nempè non ſolum à *Romanis* & *Latinis*, ſed & à *Populis Græce loquentibus*, Imperioque Romano ſubjectis, *illorum* nempe *in hoc imitatoribus*, id fuiſſe tentatum ſæpius, & ſi *numerum* eorundem inire cuperemus, *triginta octo vicibus* typum eundem fuiſſe in *omni ære* repetitum, ex *noſtris* ſupra *adnotatis* cognoſcemus. *Tempus*, quo id primùm fuerit factum, ſi inquirimus, exiſtimamus, illud haud vane deſignari poſt *Conſulatum ſextum*, Anno $\left(\frac{725}{26}\right)$ initum, *devicto* ſcilicet ad *Actium Antonio*, & rebus omni ex parte nunc compoſitis, ipſo rerum jam demum potito & unice gubernante Rempublicam. *Id* non ſolum relucet ex illo *Capite* ſupra Tab. II. N. 66. (quæ eſt *antica* illius nummi Tab. IX. N. 33.) conſiderato, ubi clare *Conſulatus VI.* eſt expreſſus; ſed & ex noſtra *antica*, quæ Auguſtum *corona querna redimitum* exhibet, *quæ* cumprimis Caput Auguſti in *Conſulatu VII. ornavit*, quippe quo, teſte *Dione* Lib. LIII. p. 507. *poſtes non ſolum Auguſti, ſed & tempora ejus ornata, multique*, referente illo, *erant honores ipſi delati, nempe, ut ante ipſius domum in palatio lauri ponerentur, ac ſuper eas coronæ quernæ ſuſpenderentur, nimirum quod PERPETUUS hoſtium VICTOR, ac CIVIUM ESSET SERVATOR. Capricornum* & *Auguſti* conſtituiſſe *ſigillum*, poſt fata, etiam illuſtriſſimus *Ezechiel Spanhemius* obſervavit (8). Quàm certum verò hoc ipſum eſt, immo certiſſimum; tàm multis à doctiſſimis viris impugnatum id ipſum legimus argumentis, ut qui illa legere diſcupit, illum ad *Scaligerum* velimus ablegatum *Epiſtola XL.* in *Manil.* p. 147. 148. & de *Emendat. Tempor.* V. *Petavium* de *Doctrina Temporum* X. 64. *Petitum Obſerv.* I. 5. *Bulengerum* de *Divinat.* II. 3. Elegans de hoc ipſo negotio eſt *Ezechielis Spanhemii* Ἔπικρισις, *Diſſ.* V. p. 238. recentiſſ. Editionis ita ſcribentis: " Hinc
" orta de natali Auguſti, ejusdemque horoſcopo,
" graves inter Principes hujus ætatis Chronologorum diſſidia ac velitationes; aliis ad vetus Kalendarium, aliis ad emendatum, ſeu Julianum,
" natalem ejus diem referentibus; unde de horoſcopante ſidere diverſæ oriebantur ſententiæ, &
" inexplicabiles quidam nodi. In iis vero ſolvendis haud infeliciter videtur laboraſſe Gothofredus Vendelinus, (9) dum, referente ac probante Alberto Rubenio, in Genethliaco ſchemate Auguſti, ſortem fortunæ capricornum docet obtinuiſſe; vel, ut ipſe potius Vendelinus,
" ſæculi noſtri Ptolemæus eidem Rubenio dictus,
" ſuam ea de re ſententiam (10) promit: natum
" Auguſtum cum horoſcopo ſurgentis virginis,
" natumque eundem, ſidere CAPRICORNI
" quintam ſub terris domum fortunæ ſignante.
" Hinc adpoſite omnino, quod jam vidit idem
" eruditus hujus memoriæ interpres, Rubenius,
" addita plerumque capricorno in nummis Auguſtæis, iisque omnis etiam metalli, ſolita fortu-
" næ inſignia, navis gubernaculum, orbis globus,
" cornucopiæ; cujusmodi obvii paſſim proſtant in
" Cimeliis & libris Antiquariorum; (11) neque
" proinde ad faciendam ejus rei fidem à nobis hic
" adducendi: Haud tamen præterire nobis licet,
" in alia hic ire, quod fortè nuper obſervare mihi licuit, virum eruditione ac ingenio præſtantem, Harduinum, (12) qui capricornum nempe in his Auguſti nummis, ſicut in eo, quem ibi
" adducit, Lucii Cæſaris, ejus ex filia nepotis,
" nihil niſi abundantiam terra marique indicare,
" exiſtimat; tametſi, quod addit continuo, Anti-
" quarii

(7) i. e. *in ſe ipſum*, obſervante *Scaligero* in notis ad *Manil. p.* 162

(8) *Diſſert.* III. p. 128. & noviſſ. edit. p. 170.

(9) *Epiſtola de natali die Auguſti*, ex parte apud *Grævium* T. XI. R. R.

(10) Ibidem *Gothofredi Vendelini* Epiſtola ad *Albertum Rubenium* apud *Grævium* in R. R. N. Tom. XI. p. 1394. 1395. A. 1656. Poſtridie Kal. Mart. exarata.

(11) Vid. *H. Goltzius* in Nummis *Auguſti*, *Patinus* ad *Suetonium* in Aug. C. 94.

(12) De *Nummis Herodiadum* p. 8. edit. Lipſ. & in Operibus ſuis Amſtelod. A. 1709. p. 330. ſcribentem: *Neque aliud (quam abundantia annonæ terra marique) in nummis pariter Auguſti capricornus ſignificat: tametſi Antiquarii de natali Auguſti accipiunt, de quo diſceptant inter ſe fruſtra, à Suetonio decepti; ut alias dicemus.*

„ quarii de natali Augusti accipiunt, de quo fru-
„ stra inter se disceptant, à Suetonio, ut alias di-
„ cturus est, decepti. Qua de re tamen alibi ha-
„ ctenus ab eo actum, & quid Antiquariis, vel
„ Suetonio, fraudis hic fuerit demonstratum, haud
„ equidem puto. Neque certe, ut liberè dicam,
„ video, quomodo id manifesto tradente Suetonio,
„ (13) nempe tantam fiduciam fati sui habuisse Augu-
„ stum, ut schema suum vulgáverit, NUMMUM-
„ QUE ARGENTEUM sideris CAPRICORNI,
„ quo natus est, PERCUSSERIT; id vero ad-
„ huc comprobantibus pluribus, nec argenteis so-
„ lum, sed aureis insuper & æreis, ut modo vidi-
„ mus, & monuit quoquè Clar. Patinus, (14) hujus
„ Augusti nummis, fides possit ullatenus deroga-
„ ri. Quibus accedunt insuper, ut viderunt jam
„ præclari ac diligentes Antiquarii, cum antiqua
„ & insignis gemma Augustæa, in augustis invi-
„ cti Cæsaris Thesauris, erudita commentatione
„ à laudato modo Rubenio illustrata, in qua Ro-
„ mæ & Augusto supra positus in orbiculo capri-
„ cornus; tùm Germanicus, Cæsar, (15) Mani-
„ lius, (16) Gellius, (17) qui, præter Tranquil-
„ lum, natum sub hoc sidere Augustum itidem
„ tradidere. Quod etiam, etsi haud verè omnino
„ minusve accuratè esset ab iisdem Auctoribus
„ proditum, non minus ideo hanc fuisse eorum
„ de hoc Augusti horoscopo sententiam, immo
„ ipsius Augusti, nummos inde eo sidere percu-
„ tientis, extra omnem dubii aleam positum, è
„ superstitibus adhuc & coævis illis nummis &
„ monumentis, constaret. Neque parum hæc
„ firmat, vel illustrat illud Julii Firmici à Trista-
„ no (18) jam òbservatum: In prima CAPRICOR-
„ NI parte quicunque habuerit horoscopum, REX
„ erit, aut IMPERATOR. Quæ utique abunde
„ fidem faciunt, cur nata inde Augusto, & quam
„ testatam consignatamque publicis id genus mo-
„ uumentis voluerit, de suo schemate fiducia?
„ Quam in rem quoque, non in Romanis solum,
„ sed longe etiam ab Urbe dissitarum Romani or-
„ bis civitatum sub eo Principe nummis signatus
„ itidem cum cornucopiæ capricornus; uti à
„ Cæsarienfibus in Palæstina. Unde etiam liquet,
„ cur ille Αἰγοκέρως in hujus fausti natalis, seu veri,
„ seu ita crediti, memoriam, ac fausti ominis er-
„ go, in aliis quoque vel posterorum ejusdem Au-
„ gusti nummis, uti in illo Lucii Cæsaris nepotis,
„ cujus ante Harduinum facta fuerat à Tristano
„ mentio, conspiciatur; vel in aliis insuper Cæ-
„ sarianis, uti Vespasiani, Titi, Domitiani, &
„ quidem præclaris quibusdam Hadriani ac Anto-
„ nini Pii nummis, inscriptis: FELICITAS AUG.
„ cur denique felix Manilio dictus sit capricor-
„ nus:

„ — — *quid enim mirabitur ille*
„ *Majus, in AUGUSTI FELIX quum fulse-*
rit ORTUM.

„ Ita etiam geminos id genus capricornos, ut
„ luculentos duorum Cæsarum felicitatis indices,
„ videas in nummo aureo Vespasiani ac Titi; si-
„ cut & in altero Augusti æreo, cum illa supremæ
„ felicitatis laude servatorum civium, seu OB
„ CIVES SERvatos." Multa præterea & præ-
clara negotium hoc illustrantia adducit post fata *celeberrimus vir* ibidem, sed quæ, propius utpote huc non facientia, Lectori horundem cupido relinquamus, addentes saltem, nos omnino cum *Ludovico Nonnio*, *Antonio Augustino*, (20) *Jacobo Oiselio*, (21) *Alberto Rubenio* (22) *Alexandro ab Alexandro*; *Constantino Lando* (23) & *Suetonio* promptè accedere, ejus salvam, *Ezechiele Spanhemio*, sartam, tectamque autoritatem existimare, proptereaque nobis temperare non posse, quin superiora paullo magis adhuc illustremus, præsertim cum & ex Epistola *And. Morellii* ad Clariss. *Perizonium* videam, eundem *Harduini* favere sententiæ scribentem Lit. B. 2. & recentioris editionis Litera A. 4. ex editionis *Perizonianæ* Lugd. 1713. *Capricornum in Augusti nummis nihil aliud denotare, quam summum imperium victoria navali Actiaca fuisse ab Augusto acquisitum. Nam hujus generis fortunam capricornum inferre, pluribus & eleganter carmine exposuisse Manilium. Ut adeo Suetonii fides vacillet, nummos inquientis, Capricorno notatos, thema natalitii Augusti designare; præsertim cum à Viris doctis jam sit evictum, Capricornum natale Augusti sidus minimè exstitisse.* Nam *felici sidere natum* prodit eundem *Applanus* loco supra citato. *Talem* & statim, *cognita* modo *partus hora*, ex *consideratione penitiori cœli motus & siderum, tunc regentium*, testibus *Suetonio* & *Dione*, fide dignissimis Autoribus, offenderunt celeberrimi tunc temporis *Mathematici*, & harundem rerum, si quiquam, apprimè gnari, *P. Nigidius Figulus*, Senator *Romæ* scilicet, qui statim patri, Octavio, *Dominum terrarum orbi natum* prædixerat; & *Theogenes*, *Apolloniæ*, qui comperta ex AUGUSTO IPSO (ut videas, in prompta memoria semper habuisse *Augustum* illam, veluti *rem optimi præsagii plenam*) sua *genitura*, exsilivit statim, *eumque adoravit*... Dixeris: quis sciat, *quo sidere* natus? Disertè hoc nos docet *Suetonius*, scriptor, *Vopisci* judicio, *emendatissimus & candidissimus*, cuique familiare fuit amare brevitatem, & non tam *verborum ornatum*, quam *rerum raritatem sequi*; adde, qui *Cæsaris*, *Galbæ* tempore natus, *Domitiani*, *Nervæ*, *Trajani*, (tot *Augusti* nummos restituentium, & in pristinam lucem revocantium) *Hadriani* temporibus vixit, *eaque* & *præcedentia perspectissima habuit. Tantam* (scribens cap. XCIV.) *mox fiduciam fati, à Theogene, Mathematico, Apolloniæ certò prædicti, Augustus habuit, ut thema suum vulgaverit, nummumque argenteum nota SIDERIS CAPRICORNI, QUO NATUS EST, percusserit.* (24) Maximo etiam cum gaudio jam jam lego doctissimum celeberrimumque olim hodieque *Jacobum Perizonium* in meas quoque ire partes, & adver-

(13) In *Augusto* C. 94.
(14) Ad *Suetonium* in Aug. C. 94.
(15) In *Phænomen.* ut supra diximus.
(16) Lib. IV. v. 508. 509.
(17) Lib. XV. C. 7. p. m. 580.
(18) Tom. I. de Nummis Imperat. p. 142.
(19) Tomo I. p. 142.
(20) Ita enim *Dialogo* V. p. 70: *Quemadmodum & Augustus capricornum cudit, cum gubernaculo & orbe, natale astrum designantem.* Et Diss. I. p. 5: *Porro capricorni, natalis sui signo Augustum Cæsarem delectatum, autor est Suetonius.*
(21) In *Commentario ad Numism. selecta* p. 90: *Capricornus autem ab Augusto in nummis signatus, quia sub hoc sidere primam lucem adspexit &c.*
(22) In *Explicatione Nummorum Augustini Dialog.* p. m. 17. & 23. itemque in Dissertatione de *Gemma Augustæa*, ac de *Natali Augusti.*
(23) Vide sequentem mox notam. (24)
(24) Ex quo repetit dehinc *Alexander in Genial. diebus* Lib. IV. C. 15. ubi varias veterum notas in numismatibus recenset; ut tamen non opus habuisse videatur, illud tam dubiè proferre, scribendo: *Augustus Octavius nota sideris capricorni; sub quo in lucem editus erat, argenteum nummum percussisse dicitur.* Ex quo iisdem dehinc verbis repetit *Constantius Landus in veterum Numismatum Romanorum miscellanea explicatione* p. 31. quando de *capricorno in Augusti* agit *numismate.*

adversus *Morellii* supra allata accurate satis sic respondere, in epistola, quam Dissertationi de ære gravi adjecit, sua p. 281.: "Crediderim tamen *Sue-* „ *tonio* disertissime id *capricorni* thema, Augusti in „ nummis expressum, affirmanti. Sed & speciosior „ ista est ratio capricorni in nummis exprimendi „ quam *Morelliana*, quæ certe non modo obscurior est, seu longius petita, sed neque usu quodam ex „ aliis nummis probatur." Breviter, sed benè, sed plane omnia, ita ut vel *solo* hoc testimonio abunde contenti esse possimus, quippe cui in aliis enarratis ut fidem derogemus, causæ nihil plane habemus. Nominat verò totidem verbis *sidus* CAPRICORNI, quo NATUS fuerit AUGUSTUS. Nulla heic *varia lectio*, nulla heic *intrusi à describentibus*, vel *editoribus paragraphi* suspicio. Quid causæ ergo est, quod *Suetonio* non credamus, si vel *solus* id asserat? Cum omnino & longe plura sint, quæ vel ille solus ex Autoribus retulit, & *tamen hactenus in dubium propterea vocata non fuerint*, licet apud alios historiæ Augustæ scriptores ista non legantur. Sed neque *solus* hoc nobis reliquit, sed adest *testis domesticus & omni exceptione major Germanicus*, cujus verba supra attulimus, immo qui ipse *Aratea sua Augusto dicavit*, clarissime idem evincentia. Adest *Manilius*, nobilis Poëta & Mathematicus, idem hoc ad *ipsum Augustum*, (cui *falsa supponere licere*, quis præsumat?) in *carmine* de *Astronomia* perscribens, idemque quod *Suetonius*, comprobans. Immò sunt, in quibus *Constantinus Landus* in de *Capricornu Augusti* p. 31. & *Albertus Rubenius*, qui putant, *Virgilium* initio Libri I. *Georgicorum*, vs. 32. Augusto, redituro in cœlum, *eandem sedem & cœli regimen, uti nato*, assignare canentem:

Anne novum tardis sidus te mensibus addas:
Quâ locus Erigonem inter, chelasque sequentes
Panditur: ipse tibi jam brachia contrahit ardens
Scorpius, & cœli justa plus parte relinquit.

Cur non multò magis præterea fidamus *Suetonio*, quando fidem & verbis suis facit, addendo, *tantam fiduciam fati habuisse Augustum, ut thema hoc suum postea vulgaverit, nummumque argenteum nota sideris Capricorni, quo natus fuit, percusserit.* Adhibendam scriptori fidem existimarem, *si vel nullus amplius hodie superst nummus.* At, *ubi tanta nummorum hodie seges, tanta omnis æris Copia adhuc suppetit*, rem in dubium vocare velle, nescio, an responsione dignum? Infers forte, quanta scriptori tribuenda fides, qui ad *argenteum* provocat, hodie *aureis* & *æreis* plus satis existentibus. Sufficiat, regerimus, ad *unius generis* adpellasse; & quidem *nobilioris* metalli, *frequentissimique* (nam *tredecies* diversa forma infra occurret) *tunc usus*; *Nobilissimi* autem metalli, *auri* scilicet, utpote *rarioris conspectus*, ac in *paucorum*, sicut hodie, *manibus*, & ultra *novies* infra non occurentium, itemque *vilioris æris* nempe, utpote *ad testimonium ita haud idonei, tuncque conspectui hominum & sensim se subducentis*, sine dubio *studio præteriens.* Sed nunc, si ipsos inspicimus *nummos*, ne quidem ullam decipiendi causam *Suetonio* affingere possumus, vel ipsis reclamantibus, & contra tantam injuriam optimo facto autori quasi protestantibus. Nam, vel SOLUS tantummodo comparet in iis *capricornus*, consueta figura, vel *fortuna* eidem superaddita; *eundem* quasi *concomitante*, aut ASTRO *ipsi* imminente, ut videas clarius, *non* abundantiam & felicitatem designari, sed *ipsum hoc felix sidus* cœleste innui, aut *globo* addito *solum*, aut *cornucopiæ* solum, aut *globo* & *temone*, aut *globo* & *cornucopiæ*; aut *globo*, *temone* & *cornucopiæ* simul, aut denique *globo*, *temone*, *cornucopiæ*, & ASTRO *conjunctim* eidem adjecto. Addita præterea vel sola voce (& quod frequentius omnium videas) AUGUSTUS, *summæ potentiæ* vocabulo, vel: PATER PATRIAE; vel: IMPERATOR XI; vel TRIBUNICIA POTESTATE CONSUL XI; vel AUGUR IMPERATOR XII. PATER PATRIAE; vel: IMPERATOR CAESAR; vel; PONTIFEX MAXIMUS, omnibus *summis cujusque dignitatis titulis*, & nonnisi (si excipias *Cæsaris* & *Imperatoris*, quibus tamen per omnem, quod tralaticium, vitam usus est) *post pugnam Actiacam oblatis & usurpatis*; vel denique: SIGNIS RECEPTIS; vel SIGNIS PARTHICIS; vel: ARMENIA CAPTA, *maximis* scilicet *suis*, & *posteriorum* saltem *annorum maximi momenti*, *felicissimique eventus expeditionibus*, *fiduciam fati* non vanam ipsi fuisse, clarè arguentibus, demonstrantibusque. Et, si ad *felix illud sidus* digitum non intendisset *per nummos Augustus*, & cum *Augusto Senatus Populusque Romanus*, non credimus, tam *presse vestigia Romanorum* sequutos *Populos Græce loquentes*, *quorum* & hodie habemus *nummos* cum *capricorno* non paucos, infra in nostris visendos, itidem vel cum ASTRO *solum*, aut *cornu copiæ* solum, aut *globo* & *cornu copiæ simul*, aut cum *globo*, *temone* & *cornu copiæ conjunctim*, adjectis præterea vel vocibus: ΣΕΒΑΣΤΟΣ, aut ΣΕΒΑΣΤΟΥ, aut ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ; nominibus insuper, *locorum* unde provenere, *omissis*, vel quandoque, ut pote: PANORMITANORUM, SMYRNAEORUM, CAESAREORUM SEBASTES, in nummis *appositis.* Si *abundantiam* tantum *eodem intendere* ac designare voluerint, sane tunc *posticam saltem* illud *sidus* expleret, atque *emblema* constitueret consuetum; at *istud* tamen *non una vice anticæ* quoque impressum, & *ipsi capiti Augusti* subjectum deprehendimus, quod ex *alia* plane *causa* factum fuisse, satis argumento esse potest, attestantibus numeris Tab. II. N. 66. Tab. XLI. N. 7. 15. 16. Tab. XLVI. N. 36. 38. Immò cur non cessarunt & *post fata*, *divoque* nunc *facto Augusto*, *illum in nummis adjicere* cum maximi momenti elogio: *OB CIVIS SERvatos.* Quid? quod & ipsa *domus Augusta* felicis, quod *Augusto* primum illuxit *sideris memoriam* deponere non potuerit, quando *illum solum* non tantum in ΑΛΑΒΑΝΔΕΩΝ *æreis* medii moduli, *Liviæ* (25) honori datis; sed & *ipsum* cum *cornu copiæ* in ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ (26) medii moduli *æreis* nummis *Lucio*, Cæsari, *Augusti filio*, consecratis offendimus, *derivatam in se per sidus illud felicitatem grato agnoscens animo, exosculansque.* Adest, præter nummos, & *gemma augustæa* invicti Imperatoris in Cimelio, eleganter ab *A. Rubenio* singulari doctaque *Dissertatione* (27) exposita, pariter *capricornum* supra exhibens in circulo, quod, ut laudatus existimat *Auctor*, character vulgaris *sortis fortunæ hoc charactere* ⊕ designetur; aut, ut *rotam fortunæ* denotaret, quod *Seldeno* placet ad marmora Oxoniensia ex Arundellianis; aut quia *sortes*

(25) In *Liviæ* nummis infra Tab. II. N. 16.
(26) In *Lucii* nummis infra N. 26. Confer *Patini Suetonium* p. 115.

(27) Vide illam T. XI. *Antiq. Roman. Grævii* p. 1343. & in *Diss. de Natali Aug.* p. 1382.

ſortes omnes ligneæ, eburneæque ita ſcalperentur, ut *Scaliger* in ſecundum *Iſag. Manilii* & *Salmaſius* exiſtimant. Res præterea ipſa loquitur, & dudum à *Mathematicis* demonſtratum eſt, in *felicibus aſtris* vel primum locum obtinere capricornum. Obſervavit enim jam dudum *Philippus Beroaldus* (28) ad *Suetonium*, & ex hoc ſine dubio poſtea, *Johannes Triſtanus*, *Joſephus Scaliger*, *Ezechiel Spanhemius*, *Samuel Pitiſcus*; ex *Julio Firmico* VIII. *Matheſ.* quod, *quicunque habuerit horoſcopum in prima parte capricorni, erit Rex aut Imperator.* Itidem, *in tertia parte capricorni habentes horoſcopum, futuri ſint magni, potentes, maximam gladii poteſtatem habentes.* Verba ejus hæc ſunt: *Prima pars capricorni, ſi in horoſcopo fuerit inventa, Regem faciet ac Principem, & cui maxima deferantur inſignia poteſtatis.* Alii alia ratione *Suetonii* effatum evertere conantur, dicentes: Gerræ! Sinamus eſſe *Imperatorem futurum, capricorno horoſcopante, natum*, unde vero hoc probetis? Audiamus modo ea, quæ *Joſephus Scaliger*, in *Prolegomenis in Manilium* de aſtrologia veterum Græcorum Lit. β. 3. nobis objicit: " *Apponam exemplum, quod fiduciam rationis genethliacorum aperiat. Theagenes* (Theogenes potius, typographi forte vitio) *Mathematicus, ex iis, quæ Octaviano adoleſcenti contigerant, quia verum tempus natalis ejus ignorabat*) *horoſcopante capricornu natum confidenter pronuntiavit: quem tamen natum proxime ſolis ortum diligentiſſimus ſcriptor Suetonius, tradit Septembri antiquo, qui tunc conveniebat in Quintilem Julianam, ſole cancrum obtinente. Quid magis joculare? qui cancro circiter Oriente natus eſt, quomodo ei horoſcopabat capricornus? & tamen vanus divinaculus non veritus eſt pronunciare, quia horoſcopante capricornu natus eſſet, ut ipſe ſomniabat, eum rerum potiturum.* Sed quæ colluvies rerum heic inter ſe pugnantium! Primo vir, cæteroquin ſummus, inquit, *Theogenem ex iis, quæ Octaviano adoleſcenti contigerant, ea prædixiſſe; Suetonius* clarè contra, ac *ex genitura ſuâ, poſt multas adhortationes vix & cunctanter tandem edita, hæc ipſi Auguſto vaticinatum fuiſſe Theogenem*; dehinc *verum Auguſti natalis tempus ignoraſſe Theogenem*; *Suetonius: hoc ipſi Theogeni revelaſſe Auguſtum, & ex ejusdem relatione ſtatim conjeciſſe Mathematicum, maximum aliquando ipſum fore principem, propterea que ſtatim ipſum adoraſſe.* Porro, *horoſcopante capricorno natum confidenter non pronunciaverat Auguſtum Theogenes, ſed ipſe Auguſtus hoc ſuum thema Theogenii, ſed cunctanter, ne forte, indicato illo, minor Agrippa inveniretur, aperuerat, quod non ſolum ex prompta noverat memoria, ſed ſine dubio diligenter ſibi jam confici curaverat.* Immò, quod *tam notum, cognitumque ipſi*, ut A. V. C. 764. proximè ante obitum, PUBLICE STELLARUM CONSTITUTIONEM, SUB QUA IN LUCEM ERAT EDITUS, etiam *denuo*, (quanquam in alium finem) propoſuerit, ὥστε ἐκ παραγεγραφῆς πάσι τὰ ἀστέρων διάταξιν ἐφ' ὧν ἐγεγέννητο φάνεσθαι, inquit *Dio* Lib. LVI. p. 586. *Si ipſi diligentiſſimus ſcriptor eſt Suetonius* & tam *accuratus, quod etiam minima omnia perſequatur in tradendo die natali*, cur *non idem talis in exponendo themate ſuo genethliaco*? Porro infra in notis ad eundem *Manilium* ſic diſputat p. 162: " *Rurſus Suetonius: Natus eſt Auguſtus M. Tullio Cicerone, & Antonio Coſſ. IX. Kal. Octobris, paulo ante ſolis exortum. Si Auguſtus natus eſt oriente ſole, aut circiter, & quidem horoſcopante capricorno: ergo ſol erat in Capricorno: & proinde September Romani anni priſci incidebat in Decembrem Julianum, quem fingimus ſemper fuiſſe, in quo ſol obtinebat capricornum à 25. Decembris Juliani. Atqui plusquam ſexaginta annis ante Conſulatum Ciceronis September Romanus conveniebat ex parte in Julium, ſive Quintilem Julianum. Quid quod anno reformationis Faſtorum adhuc pars Septembris Romani deprehendebatur in Quintili Juliano? ſed pauculis annis ante Conſulatum Ciceronis, teſte ipſo Cicerone in Frumentaria, fruges demeſſæ in Sicilia jacebant in area Kalendis Sextilibus, Prætore Verre obtinente Siciliam. At meſſis in Sicilia fit in fine Geminorum, hoc eſt in Junio Juliano. Ergo Sextilis antiquus conveniebat in Junium Julianum: & proinde September antiquus in Julium noſtrum. Si igitur Auguſtus natus eſt oriente ſole, ut vult Suetonius; ergo natus horoſcopante cancro. Falſum ergo horoſcopante capricorno editum. Si capricorno horoſcopante, editus, ut vult Germanicus, qui Aratea ſua Auguſto dicavit; ergo falſum dixerit Suetonius, natum oriente Sole. Aut Suetonius hallucinatus eſt, aut Theagenes, & poſt eum Auguſtus, & Germanicus. An vero ſimile, Suetonium, tam accuratum ſcriptorem, qui etiam omnia minima perſequitur, tempus natalium Auguſti ignoraſſe? non poſſumus defendere tantam ἀπλοηγίαν, niſi dicamus, Theagenem perperam thema deſignaſſe, aut potius Auguſtum perperam indicâſſe. Quomodo Agrippa & Auguſtus potuerunt tempus geniturarum ſuarum edere in tanta confuſione anni Romani, qui quoties intercalatum ſit à natalibus ſuis ad cædem Cæſaris, omnino neſciebant? ne ipſos quidem Pontifices, puto, qui non ex præſcripto, ſed ad libidinem intercalabant, potuiſſe aſſeverare in XX. annis, quoties & quanto intercalatum fuiſſet, ſed profecto ex iis, quæ perperam retulit Auguſtus Theageni, ipſum Theagenem ex conjectura, & tempore æſtimato ſub capricorno Auguſtum editum pronunciaſſe. Nam ſub capricorno editos, rerum potituros pronunciat Firmicus. Prima pars capricorni, inquit, ſi in horoſcopo fuerit inventa, Regem faciet ac Principem, & cui maxima deferantur inſignia poteſtatis. Si hæc tam vera ſunt, quam veriſimilia, ſatis fuerit culpam à Suetonio in Theagenem derivandam. Sin aliter, parum caviſſe videtur Suetonius. Hæc diſputatio candidis ingrata non erit.*" Sed cum ſupra *Suetonii* partes jam ſuſceperimus, addimus, nec nobis veriſimile videre, *errare potuiſſe Theogenem, inter primos tunc Mathematicum, & Agrippæ tam vera quoque prædicentem.* Quis credat, tantæ formæ virum, *ita omnis artis aſtronomicæ imperitum, ut diem, horamque ab Octaviano ſibi ex veteri Calendario Romano relatas, non potuerit cum Ægyptiorum annorum computo, curſuque ſolis conferre, & ad Kalendarium Julianum tunc uſitatum reducere.* Et perſuaderi hæc ſano homini poſſunt? Licetque demus iſtud Scaligero, *confinxiſſe hoc Thema Theogenem*, (cui tamen oppido reclamat *Suetonii* autoritas) quid nunc demum vero dicet, regerentibus nobis, idem vero *eo ipſo nativitatis ſuæ die & infanti recens edito* (diſerte hoc rurſus referente *Dione*) prædixiſſe Patri Octavio, NIGIDIUM FIGULUM, virum multæ autoritatis & *Senatorem*, eum præterea, *qui illo tempore omnem cæli deſcriptionem, ſiderumque differentias, & eorum proprias quasque cotuum intervallorumque ſuorum ratione effectiones quas edunt, præ cæteris callebat*, nempe: DOMINUM NOBIS GENUISTI! Quid reſponderi poteſt *Appiano* Libro III. de B. C. p. 575. ſcribenti,

(28) Prodiit *ejusdem Commentarius* una cum aliorum notis, *Pariſiis* 1512. per *M. Jeb. Philippum* in fol. maji p. m.

benti, *felici genio fuisse natum Augustum.* Quid GERMANICO, qui Aratea Augusto dedicavit: quid MANILIO, quorum verba supra jam attulimus? Acerrime denique contendit idem Lib. V. de *Emendatione Temporum* p. 443. quando agit peculiari capite *de initio Cæsaris Augusti*, inquiens: " Annus Romanus, quo M. Tullius & C. Antonius „ Consulatum inierunt, cæpit ab Octobri anni „ periodi Julianæ 4650. id est, aut à XIII. Octobris, si annus antecedens fuit communis, aut „ XXIII. ejusdem Octobris, si anno antecedente „ intercalatum fuit. Proinde priori modo totum „ Septembrem vindicat Julius. Posteriore, ultima Julii fuerit XXI. Septembris Romani; jam „ sub Leone, non sub Cancro. Si igitur Augustus natus est, horoscopante capricorno, duo „ necessario concedenda, ut & anno communi, „ non intercalario, item, ut post solem occasum, „ non interdiu natus sit. Nam ut mense antiquo „ Septembri sub capricorno editus sit in lucem, „ genituram nocturnam omnino esse oportet. Et „ sane id videtur ex verbis Germanici colligi, qui „ dicit, *maternis intulit astris.* Capricorni, quatenus est sidus, mater nox est, sicut & aliorum omnium astrorum — — immo etiam „ si non addidisset, tamen necesse ita fuisse. Quare manifestum mendum est in Suetonio, non „ utique librarii, sed ipsius Suetonii, qui scribit „ natum paulo ante exortum Solis. Si Augustus „ natus est ante exortum solis, capricorno horoscopante, ergo natus est sole capricornum obtinente: & proinde natus fuisset mense Decembri Juliano, aut Januario, & consequenter non „ Septembri antiquo, sed Martio. Quod est absurdum. Augustus ergo natus est circiter XXI. „ aut XXII. Julii post solem occasum, sole ultimas partes cancri obtinente. Proinde ultimis „ partibus capricorni orientibus natus est, sole occaso; nisi quis dicat, uno, aut altero gradu „ minus. Quod nihil refert. Hoc tantum constet, Augusti genesin cadere in Julium mensem, „ siquidem natus est Septembri Romano: item „ nocturnam esse, si quidem capricorno horoscopante: idque anno periodi Julianæ 4651. cyclo „ Lunæ XV. Solis tertio." Adprobat hæcce *Scaligeri* non solum *Dionysius Petavius* Libro X. de *Doctrina Temporum* c. 64. p. 274. & Lib. XI. c. 6; sed & negotium fere eâdem ratione componere tentat *Sethus Calvisius* in sua *Chronologia* p. m. 398. scribens: *Augustus Cæsar nascitur 9. Cal. Octobr. die 22. (23.) Septembris antiqui, qui ad Calendarium Julianum incidat circa initium mensis Julii, quando Sol fuit circa 10. gradum Cancri. Natus autem est horoscopante capricorno, unde consequens, quod natus sit vespertino tempore. Falsum igitur est, quod scribitur, eum natum matutino tempore, & cum de conjuratione Catilinaria ageretur, quæ accidit post sesquimensem. Johannes Tristanus*, hoc videns, infelix hac in parte Criticus, *Suetonium* emendare hoc modo audet, ut in ipso sic rescribendum censeat: *paullo ante Solis OCCASUM.* (29) Sed, *an partus Augusti ante Solis occasum frequentationem Senatus postero die Octavianum, Patrem, tardare potest?* Alia ratione *Keplerus* hanc litem componere tentavit, cujus verba in *Rubenii dissertatione* infra legenda erunt. Ut taceamus, alia occasione, nempe nati anno 1632. Principis Sabaudiæ, ex *Societate Jesu Patrem, Thessaurum*, hanc sententiam, *nati, horoscopante capricorno, Augusti*, impugnasse, cui tunc *R. P. Monodus* se opposuit, eamque contra ipsum tunc asseruit, adstipulante *Wendelino.* Sed post hos, & forte alios, litem hanc inter eruditos tandem erudite admodum, & quantum modo ingenio valuit, discussit *A. Rubenius*, in pereleganti & solidæ doctrinæ plena *Dissertatione de Natali die Cæsaris Augusti*, olim jam à Viro doctissimo, *J. G. Grævio*, ejusdem *de lato clavo* Libro subjecta, postea de novo ejusdem Tomo XI. *Rerum Rom.* p. 1378. inserta, digna, quod cùm *ille liber*, tum *hi Tomi* in paucorum sint manibus, ad muniendam vero nostram sententiam cum maximè faciat, & heic legatur *integra:*

" De *natali die* lis *haud magni* quidem, ut verum „ dicam, per se *momenti*, sed quæ tamen ingentem „ *historiæ lucem* affundere possit, jam dudum ingenia „ eruditorum exercet. Nodus & cardo controversiæ „ nascitur ex *Suetonio*, qui Cap. XCIV. scribit: *In „ secessu Apolloniæ Theogenis, Mathematici, pergulam, „ comite Agrippa, ascenderat, cum Agrippæ, qui prior „ consulebat, magna & pæne incredibilia prædicerentur, „ reticere ipse genituram suam, nec velle edere perseverabat, metu ac pudore, ne minor inveniretur. Qua „ tamen, post multas adhortationes, vix & cunctanter „ edita, exsiluit Theogenes, adoravitque eum. Tantam „ mox fiduciam fati Augustus habuit, ut thema suum „ vulgaverit, nummumque argenteum nota sideris capricorni, quo natus est, percusserit.* At Cap. V. asserit, Augustum natum *nono Kalendas Octobris paulo „ ante solis exortum.* Quærunt viri docti, an *nono „ Kal. Octobris*, quem non solum *Suetonius*, sed etiam „ *marmora antiqua natali Augusti assignant*, intelligendus sit ex ratione *Kalendarii veteris Romani anni „ Juliani:* deinde si *nono Kal. Octobr. Pompil.* natus „ sit Augustus, in *quem diem Kalendarii Juliani natalis ejus incidat.* Dubium enim est, an *nono Kal. „ Octob. anni veteris Romani* ante *emendationem Julianam intelligendus sit dies ille secundum annos Julianos.* „ Si *Kalendarium vetus* secutum esse *Suetonium* dicitur, quæritur, *in quem diem anni Juliani*, ut appellamus, cadat dies *IX. Kal. Octobr. veteris*: sin „ vero natum Augustum dicimus A. D. IX. Kal. Octobris anni Juliani, superest ille inexplicabilis nodus, quomodo *Capricornus possit dici ejus horoscopus*, „ cum sit *Libra*, vel, ut alii volunt, *Virgo*; & tamen *Augustum tantam sideris sui fiduciam habuisse „ Suetonius testetur, ut nummos percusserit, quales imagine Capricorni signati plurimi etiamnum exstant.* Ut „ omittam velitationes *Thessauri* & *Monodi*, ipse *Josephus Scaliger*, qui *emendandi temporis* provinciam „ propriam sibi vendicavit, *quantum hac in re æstuat*, „ ut, *Protei* more,

„ — *formas se vertit in omnes.*

„ & post hariolationem de *horoscopo* ἀποτέλεσμα, quæ à *Ludovico Carrione* refutata est Lib. II. *Emendat.* „ Cap. 2. demum decernit, *manifestum mendum esse „ in Suetonio, non utique librarii, sed ipsius Suetonii,* „ qui scribit, *natum paulo ante exortum solis.*" "Si „ Augustus, (*inquit*, de Emendat. Temporum *Lib. „ V.*) natus est ante exortum solis capricorno horo„ scopante, ergo natus est sole capricornum ob„ tinente; & proinde natus fuisset mense Decem„ bri Juliano, aut Januario, & consequenter non „ Septembri antiquo, sed Martio, quod est absurdum. „ Augu-

(29) In Commentario suo p. 68: *Car il suit manifestement celle des Mathematiciens de ce temps là; & qu'il reconnoissoit estre en effet veritable, & qu'il estoit certain, que ce Signe à l'heure de la naissance de ce grand Prince, estoit celuy de sa future grandeur; & partant j' estime qu'il faut lire dans Suetone:* ante Solis *occasum, au lieu, d'y lire:* ante Solis exortum.

„ Auguſtus ergo natus eſt circiter 21. aut 22. Ju-
„ lii, poſt ſolem occaſum, ſole ultimas partes
„ cancri obtinente. Proinde, ultimis partibus ca-
„ pricorni orientibus, natus eſt ſole occaſo: niſi
„ quis dicat, uno aut altero gradu minus, quod
„ nihil refert. Hoc tantum conſtet, Auguſti ge-
„ neſin cadere in Julium menſem, ſiquidem na-
„ tus eſt Septembri Romano: item nocturnam
„ eſſe, ſiquidem capricorno horoſcopante: idque
„ anno periodi Julianæ 4651. cyclo Lunæ 15. So-
„ lis tertio." "Quæ effata *Scaligeri* à ſevero ejus
„ cenſore, *Dionyſio Petavio*, probari, admodum mi-
„ ror. Ita *ille* Lib. X. de Doctrina temporum Cap.
„ LXIV. f. 274: Cæterum natalis Auguſti conti-
„ git 9. Kal. Octobris, Cicerone & Antonio Con-
„ ſulibus, ſed ob laxatum & depravatum menſium
„ ſtatum, Septembris Pompilianus in Junio, Ju-
„ liove circiter inibat anni Juliani. Multa de hoc
„ argumento, deque Suetonii hallucinatione diſ-
„ putantur à Scaligero hoc in capite, quæ nobis
„ probantur." "Idem aſſerit rurſus Lib. XI. Cap.
„ 6. Horum auctoritatem ſecutus, ut videtur,
„ *Joannes Triſtanus Sanctamantius* (30) uno ictu hunc
„ nodum diſcindit, & culpam, quam illi *Suetonio*
„ impingunt, in *librarium* transfert, & contendit à
„ *Suetonio* ſcriptum: *paullo ante ſolis occaſum, non ve-*
„ *rò ante ſolis exortum*; ſed aſtronomica ratiocinia e-
„ jus de μετεωρήματι, quæ affert, aliis diſcutienda
„ relinquam. Ipſa *Suetonii* verba Cap. XLIX, aper-
„ te *huic correctioni* repugnant: *Quo natus eſt die*, in-
„ quit, *cum de Catilinæ conjuratione ageretur in curia,*
„ *& Octavius, ob uxoris puerperium, ſerius adfuiſſet,*
„ *nota ac vulgata res eſt, P. Nigidium, comperta moræ*
„ *cauſa, ut horam quoque partus acceperit, affirmaſſe,*
„ *Dominum terrarum Orbi natum.* Quid enim? an
„ *Senator* tardius mane in Senatum veniens cauſabi-
„ tur, natum *paulo ante occaſum ſolis filium?* Quod
„ etiam vidit *Keplerus*, Aſtronomus exactiſſimus, qui
„ aliam init viam. Cujus verba audi de hac quæſtio-
„ ne:" "Si quis tamen judicium hic meum requirit,
„ id obiter addam. Fertur natus Auguſtus paulo an-
„ te ſolis ortum; Octavius enim, pater Auguſti,
„ tardius in Senatum veniens, qui ſummo mane
„ coactus erat, ob periculum conjurationis Cati-
„ linariæ, moram puerperio uxoris excuſavit. At-
„ que ei Nigidius ex tempore partûs fortunam na-
„ ti ampliſſimam prædixit. Præter hanc traditio-
„ nem, confirmata eſt etiam Auguſti ipſius opi-
„ nio, ſe ſub Capricorni ſidere natum. Atqui
„ menſe Julio ſole orituro, capricornus occaſum
„ obtinet. Quomodo ergo, qui ſub capricorno
„ natus, idem ante ſolis ortum naſci potuit? Con-
„ ciliatorem audi Manilium: Veteres ſub eo quem-
„ que ſidere natum putabant, quod, eo naſcente,
„ Luna obtinebat. Inter ergo 23. Junii & 18. Ju-
„ lii per dies 25. quære, an Luna potuerit obti-
„ nere Capricornum, & quibus diebus, invenies
„ 1. & 2. Julii. Non fuit igitur omiſſus in his
„ annis 17. menſis intercalarius. At nec quanti-
„ tas anni dierum plane 355. cum intercalario ſer-
„ vata eſſe poteſt; deſunt enim dies 6. 7. vel 8. ſeu
„ Pontificium arbitrium ordinatione derogaverit,
„ ſeu male retulerint de anni quantitate auctores
„ ætate poſteriores." Hactenus *Keplerus*. "Sed
„ mihi non veriſimile videtur, *annum Romanum, Ci-*
„ *cerone & Antonio Conſulibus adeo luxatum fuiſſe*, ut
„ dies *IX. Kal. Octobreis* incurrerit in menſem *Junium*,
„ vel *Julium*. Nam ſi cum *Scaligero* in A. D. K. IX.
„ *Kal. Octobris*, qui *natalis Auguſti* fuit, rejicimus in
„ *Julii Juliani diem* 21. *aut* 22. ſane dies *V. Idus*
„ *Novembris Romani* incidet in *principium Septembris.*
„ At *Cicero*, qui *V. Idus Novembris Romani* habuit
„ *Catilinariam ſecundam*, diſerte teſtatur, eo jam
„ tempore *Æquinoctium autumnale fuiſſe confectum in*
„ *Apennino*: *Verum tamen quid iſti ſibi miſeri volunt?*
„ *Num ſuas ſecum mulierculas ſunt in caſtra ducturi?*
„ *quemadmodum autem illis carere poterunt, his præſer-*
„ *tim jam noctibus? quo autem pacto illi Apenninum at-*
„ *que illas pruinas ac nives perferent.*
„ Sed diem *natalem Auguſti* ſecundum *Kalendarium*
„ *Julianum*, non vero ad rationem anni veteris in
„ *IX. Kal. Octobr.* incidiſſe, ipſe *Suetonius* indicat, qui
„ Cap. CI. ſcribit, *illum deceſſiſſe duobus Sextis, Pom-*
„ *pejo & Apulejo* Conſulibus *XIV. Kal. Septembris, ho-*
„ *ra diei nona, ſeptuageſimo & ſexto ætatis anno, die-*
„ *bus quinque & triginta minus.* Cui conſentit *Dio*,
„ cujus verba ſunt Lib. LVI. p. 590: Καὶ ὁ μὲν οὕ-
„ τω τῇ ἐνεακαιδεκάτῃ τοῦ Αὐγούστου, ἐν ᾗ πρὸ τοῦ πρώτου
„ ἐτελεύτησε, μετῆλλαξε· ζήσας μὲν πέντε καὶ ἑβδομήκοντα
„ ἔτη, καὶ μῆνας δέκα, καὶ ἡμέρας ἓξ καὶ εἴκοσι· (τῇ
„ γὰρ τρίτῃ καὶ εἰκοστῇ τοῦ Σεπτεμβρίου ἐγεγόνει·) h. e.
„ *Vita exceſſit XIIII. Kal. Septembris, qua die quon-*
„ *dam primum conſulatum inierat.* (31) *Vixit annos*
„ *75. menſes 10. dies 26. ſiquidem natus eſt IX. Kal.*
„ *Octobris*, & quidem à *die* 23. *Septembris Julianæ*
„ 4651. quo natus eſt *Auguſtus*, Cicerone & Anto-
„ nio Conſulibus, usque ad 19. *Auguſti* ſeu XIIII. Kal.
„ *Septemb.* Juliani anni P. I. 4727. *qua die deceſſit*,
„ juſte conficiuntur anni 67. Sed demus viris eru-
„ ditis, hiſtoricos illos plebejo more & ἰδιωτικῶς ſic
„ locutos fuiſſe, quaſi eadem perpetuo annorum fu-
„ erit forma, proinde, *ſeptuageſimum ſextum annum*
„ *ſupergreſſum fuiſſe Auguſtum*, quod quidem de *Sue-*
„ *tonio & Dione*, exactis *annorum computatoribus*, &
„ *quibus emendatio Juliana ſatis nota erat*, vix credi
„ poteſt; an vero ipſe *Auguſtus*, *qui thema ſuum di-*
„ *ligenter confici curavit, maximamque in illo fati, fi-*
„ *duciam habuit, Kalendarium Julianum Pontificum*
„ *culpa depravatum correxit, tam incurioſus fuit, ut*
„ *natalem ſuum, qui in Junium, aut Julium menſem*
„ *incidit, IX. Kal. Octobr. celebrarit, & annum ſuum*
„ *climactericum*, non vero *die ſuo natali*, ſed *demum*
„ *tribus poſt verum natalem ſuum menſibus confectum*
„ *fuiſſe exiſtimarit*? En verba *ejus* ex *Epiſtola* (32) ad
„ *Cajum*, filium & nepotem, IX. Kal. Octobr. ſcri-
„ ptâ anno Juliano 46: *Ave, mi Cai, meus ocellus*
„ *jucundiſſimus, quem ſemper, medius fidius, deſidero,*
„ *cum à me abes: ſed præcipue diebus talibus, qualis*
„ *eſt hodiernus. Oculi mei requirunt meum Cajum; quem,*
„ *ubicumque hoc die fuiſti, ſpero lætum & benevolentem*
„ (alii *benevalentem*) *celebraſſe quartum & ſexageſimum*
„ *natalem meum: nam, ut vides, κλιμακτῆρα commu-*
„ *nem ſeniorum omnium tertium & ſexageſimum annum*
„ *evaſimus.* Incredibilis jam fuerit Auguſti *ignoran-*
„ *tia*, ſi climactericum annum ſuum deduxit ex *ve-*
„ *teri Kalendario* in tanta *Mathematicorum*, *Ægyptio-*
„ *rum* & *Chaldæorum*, *Romæ copia*, & ſe communem
„ ſeniorum omnium κλιμακτῆρα evaſiſſe lætetur IX.
„ Kal. *Octobris Juliani*, quem à *præcedenti Junio aut*
„ *Julio prætergreſſus erat*, cum præſertim *hæc epiſto-*
„ *la ab* illo ſcripta ſit *poſt emendatum à ſe annum Ju-*
„ *lianum*, qui iterum poſt Julianam correctionem,
„ negligentia Pontificum, labefactatus fuerat. Sed an
„ & ipſum *Theogenem*, quem non ultimum ſæculi ſui
„ Mathematicum fuiſſe liquet, tam omnis Aſtrono-
„ miæ imperitum fuiſſe credemus, ut *diem & horam*
„ *natalem*,

(30) T. I. *Comment. Hiſtor.* f. 68.
(31) Idem & *Tacitus* tradit An. I. 9: *Multus hinc ipſo de Auguſto ſermo, plerique vana mirantibus, quod idem dies accepti quondam imperii princeps & vitæ ſupremus.*
(32) *A. Gellius* L. XV. C. 7.

„ natalem, ab Octavio sibi indicatum, ex veteri Ka-
„ lendario Romano non potuerit ad annorum Ægyptiorum
„ formam cursumvè solis numerare, ac ad Kalendarium
„ Julianum jam tum institutum reducere? Etenim O-
„ ctavius, post receptam à Cæsare Hispaniam, de-
„ mum Apolloniam præmissus fuit, ubi Theogenem de
„ themate suo consuluit. Nam quod Scaliger (33) alle-
„ gat, Agrippam & Augustum non potuisse tempus ge-
„ niturarum suarum edere in tanta confusione anni Ro-
„ mani, qui quoties intercalatum sit à natalibus suis ad
„ cædem Cæsaris, omnino nesciebant, & ne ipsos quidem
„ Pontifices potuisse asseverare in XX. annis, quoties &
„ quando intercalatum sit. Sed non videtur, cum o-
„ mnes menses intercalarios à Pontificibus publicari &
„ in Fastis notari solitos fuisse, constet. Certum igi-
„ tur, mea quidem sententia, natum Augustum M.
„ Tullio Cicerone & C. Antonio Coss. paulo ante exor-
„ tum solis A. D. IX. Kal. Octobris ad rationem Ka-
„ lendarii Juliani, atque ita horoscopantes habuit ultimas
„ partes Virginis, vel principium Libræ, quo Virgilium
„ respexisse facile eruditis assentior viris. Is enim
„ Lib. I. Georg. redituro in cœlum Augusto eamdem
„ sedem & cœli regimen adsignat inter Virginem &
„ Chelas, qua horoscopante in lucem editus fuit:

Anne novum tardis sidus te mensibus addas,
Qua locus Erigonem inter, Chelasque sequentes
Panditur: ipse tibi jam brachia contrahit ardens
Scorpius, & cœli justa plus parte relinquit.

„ Sed ille nunc etiam restat nodus, si *Virgo* aut
„ *Libra fuit horoscopus Augusti*, qua ratione *nota side-*
„ *ris Capricorni*, quo natus fuit, *nummos percusserit*,
„ ut *Suetonius* ait C. XCIV. Sed & *Germanicus*, Cæ-
„ sar, *Capricornum* Augusti natali assignat:

Hic, Auguste, tuum genitali corpore numen
Attonitas inter gentes, patriamque paventem
In cœlum tulit, & maternis intulit astris?

„ Et *Manilius*:

—— contra Capricornus in ipsum
Convertit visus: quid enim mirabitur ille
Majus, in Augusti felix qui fulserit ortum?

Et alibi:

Tum venit Augusto Capricornus sidere fulgens.

„ Si quidem *Kepleri* rationes sequi vellem, facile
„ ex his vinculis me explicare possem; nam si, ut
„ ille ait, *veteres sub eo quemque sidere natum putabant,*
„ *quod, eo nascente, Luna obtinebat. Si 2. Julii Lu-*
„ *na Capricornum tenuit anno natali Augustæo, etiam*
„ 23. *Septembris ejusdem anni Luna in eadem sede fuit:*
„ *nam à 2. Julii ad 22. Septembris tres periodicos cur-*
„ *sus Luna conficit.* Sed hæc astrologica doctissimo
„ *Gothofredo Vendelino* nostro relinquo, qui jam diu
„ nos longa editionis *Capricorni sui* spe torquet, quo
„ non dubiis rationibus probabit, *sortis fortunæ locum*
„ *in themate genethliaco fuisse in Capricorno. Sors* au-
„ tem *Fortunæ* ab antiquis *Astrologis* censebatur esse
„ *horoscopus*, à quo *thema Athlorum* deducebatur, ut
„ *Scaliger* docet ad *Manilium. Ptolemæus* Lib. III.
„ ad *Tetrabibl*: Ἵνα ἓν ἔχει λόγον πρὸς σχηματισμὸν, ὁ ἥ-
„ λιος πρὸς τὸ ἀναπτλικὸν ὁρίζοντα, τοῦτον ἔχῃ καὶ ἡ σελήνη
„ πρὸς τὸν κλῆρον τῆς τύχης, καὶ ἢ ὥσπερ σεληνιακὸς ὡρίσκο-
„ πος, h. e. *Ut quam habet rationem & positum sol*
„ *ad horoscopum, eamdem habeat luna ad sortem Fortu-*
„ *næ, ut hæc sit veluti lunaris horoscopus.* Sed scrinia
„ compilare viderer *Vendelini* nostri, qui *Capricorni*
„ *sui editionem* quotidie nobis pollicetur. Ad alia
„ progredior. Illud tamen addam, & *ipsos nummos,*
„ *quos nota sideris Capricorni Augustus percussit, non*
„ *levem conjecturam præbere, Capricornum sedem fuisse*
„ *sortis fortunæ in themate Augusti*: nam in *numisma-*
„ *tis Augustæis aureis, argenteis & æreis* (34), quæ
„ *notam Capricorni præferunt*, adjecta sunt plerumque
„ *gubernaculum navis, cornucopiæ, & orbis terrarum*,
„ ipsa *nempe insignia fortunæ*, quæ illi tribuit *Lactan-*
„ *tius* Lib. III. *Instit. Div.* Cap. XXIX. de fortuna:
„ *Nam simulacrum ejus cum copiæ-cornu & gubernacu-*
„ *lo fingunt, tamquam hæc opes tribuat, & humanarum*
„ *rerum regimen obtineat.* Imo etiam sorte in *gemma*
„ *Augustæa Capricornus orbiculo inclusus est*; quia *cha-*
„ *racter vulgaris sortis fortunæ hoc charactere* ⊕ *designa-*
„ *tur*; aut, ut *rotam Fortunæ* denotaret, quod *Sel-*
„ *deno placet ad marmora Arundelliana*; aut *quia sor-*
„ *tes omnes ligneæ, eburneæ, ita scalperentur*, ut *Sca-*
„ *liger existimat.* (35) Cum itaque *Augustus* natus
„ sit *XXIII Septembris Juliani*, paulo *ante Solis exor-*
„ *tum*, ut jam demonstratum est, superest ut quæ-
„ ramus, in quem diem *Kalendarii veteris Romani* in-
„ ciderit XXIII. *dies Septembris Juliani?* Quod si e-
„ ruimus, *anni veteres octodecim à Consulatu Ciceronis*
„ *usque ad emendationem Julianam ad annos Julianos*
„ *facile reduci poterunt, & historia Catilinariæ conjura-*
„ *tionis, exsilii & reditus Ciceronis, belli civilis inter Pom-*
„ *pejum & Cæsarem, aliarumque rerum illo tempore ge-*
„ *starum valde illustrabitur.* Et *annum* quidem *Roma-*
„ *num veterem* ætate *Ciceronis*, *CCCLV.*, *dierum fuisse*,
„ *inter omnes fere convenit. Sed cum*, inquit, *Macro-*
„ *bius, Romani, ex distributione Pompilii, ad Lunæ cur-*
„ *sum, sicut Græci, annum proprium computarent, neces-*
„ *sario & intercalarem mensem instituerunt, more Græ-*
„ *corum. Nam & Græci cum animadverterent temere se*
„ *trecentis quinquaginta quatuor diebus ordinasse annum*
„ *(quoniam appareret de solis cursu, qui trecentis sexagin-*
„ *ta quinque diebus & quadrante Zodiacum confecit, deesse*
„ *anno suo undecim dies & quadrantem) intercalares stata*
„ *ratione commenti sunt, ita ut octavo quoque anno nona-*
„ *ginta dies, ex quibus tres menses tricenum dierum com-*
„ *posuerunt, intercalarent. Id Græci fecerunt, quoniam e-*
„ *rat operosum atque difficile omnibus annis undecim dies*
„ *& quadrantem intercalare. Hunc ergo ordinem Romanis*
„ *quoque imitari placuit. Sed frustra: Quippe fugit eos,*
„ *unum diem additum esse ad Græcum numerum, in hono-*
„ *rem imparis numeri: ea re per octennium convenire nu-*
„ *merus atque ordo non poterat. Sed nondum hoc errore*
„ *comperto per octo annos nonaginta quasi superfundendos,*
„ *Græcorum exemplo, computabant dies; alternisque an-*
„ *nis binos & trecenos, alternis ternos & vicenos intercа-*
„ *lares expensabant intercalationibus quatuor. Sed octa-*
„ *vo quoque anno intercalantes octo affluebant dies ex sin-*
„ *gulis, quibus vertentis anni numerus apud Romanos su-*
„ *pra Græcum abundasse jam diximus. Hoc quoque er-*
„ *ro re jam cognito, hæc species emendationis inducta est.*
„ *Tertio quoque octennio ita intercalandos dispensabant*
„ *dies, ut non nonaginta. sed sexaginta sex intercalarent,*
„ *compensatis viginti & quatuor diebus pro illis, qui*
„ *per totidem annos supra Græcorum numerum cre-*
„ *verant.*

„ Vir eruditissimus & optime de chronologia, alia-
„ que omni scientia meritus credit (36), *anno vigesi-*
„ *mo quarto cycli Romani intercalationem XXIII. dierum*,
„ *&*

(33) Ad *Manilium* Lib. II. f. 163.
(34) V. *Goltzius* Tab. LXVII. in *Augusto*.

(35) In secundum Isagog. *Manilii*.
(36) *Petavius* L. II. Cap. 74. de *doctrina temp.*

„ *& diem unum omissum fuisse.* Cui secundas facit *Leo*
„ *Allatius* Cap. XVIII. de *Mensura Temporum.* Ego
„ existimo, *sexaginta sex dies tertio octennio tribus inter-*
„ *calationibus dispensatos fuisse* ; ita ut in XXII. &
„ XXIV. annis *viginti duo dies* intercalati sint. Atque
„ ita *bina octennia* 5860. dierum, & tertium dierum
„ 2906. juste conficiant dies 8766. & cum *viginti*
„ *quatuor* annis Julianis pares rationes faciant. Et hæc
„ quidem si recte observata fuisset à Romanis ratio
„ annorum, non difficile esset *annos Romanos veteres*
„ *cum Julianis comparare.* Post perfectum enim XXIV.
„ annorum cyclum ad eamdem metam solis, unde
„ orsi erant, recurrissent. Sed fuit tempus, ut *Macro-*
„ *bius* ait (37), cum *propter superstitionem intercalatio*
„ *omnis omissa est* ; deinde Pontificum *arbitrio intercа-*
„ *landi ratio permissa, sed horum plerique ob odium vel*
„ *gratiam, quo quis Magistratu citius abiret, diutiusque*
„ *fungeretur, aut publice redemptor ex anni magnitudi-*
„ *ne in lucro damnove esset, plus minusve ex libidine in-*
„ *tercalando rem sibi ad corrigendum mandatam ultro de-*
„ *pravarunt, adeoque fastos turbaverunt* (38), *ut neque*
„ *messium feriæ æstati, neque vindemiarum autumno*
„ *competerent.* Cum itaque *intercalatio annorum Pon-*
„ *tificum libidini permissa esset*, perdunt operam viri
„ eruditi, qui ex *periodis, quas formant*, credunt, *se*
„ *annos Romanos veteres annis Julianis conciliare*, ut
„ *Sethus Calvisius*, qui annum post consulatum Cice-
„ ronis, quo Coss. fuerunt *Silanus* & *Murena*, incepisse ait circa 30. *Octobris* anni periodi Julianæ 4651.
„ littera D. qua ratione dies 23. *Septembris Juliani*
„ incideret circa *IX. Kal. Novembris veteris.* Nam
„ a 21. die Novembris Romani ad Kal. Januarias
„ sunt dies 37. quot dierum etiam intervallum est in-
„ ter 23. Septembris Juliani, & 30. Octobris. *Sa-*
„ *muel Petitus*, vir singularis eruditionis, sed ingenio
„ suo nimium forsan indulgens, novam periodum
„ Romanam viginti annorum excogitavit, qua se an-
„ nos Romanos ad Julianos reducere posse credidit,
„ & ea annorum veterum principia pronuntiat ab
„ anno Consulatus L. Domitii & Appii Claudii, qui fuit
„ annus Urbis Varronianus 700. secundum alterum
„ calculum, quem Petitus sequitur 699. Hunc in-
„ cepisse asserit die 22. Decembris Juliani, à quo, si
„ ascendimus per periodum ejus ad annum, qui con-
„ sulatum Ciceronis proxime insequitur, inveniemus
„ illum incepisse 24. Septembris Juliani, atque ita
„ 23. Septembris Juliani incidere in 27. Septembris
„ veteris. Nam idem intervallum dierum est inter
„ 23. Septembris Juliani ad 24. Decembris, quod à
„ 27. Septembris Romani ad Kalendas Januarias,
„ dierum scilicet nonaginta novem.

„ Sed ipse *Petitus* cum videret rationem periodi
„ suæ hac in re non procedere, (nec enim IX. Kal.
„ Octobris anni Juliani, qua natus fuit Augustus, ex
„ methodo sua ad annum veterem reductum conve-
„ nire tempori Catilinariæ conjurationis, cum tamen
„ Suetonius dicat, eo quo natus Augustus est die,
„ cum de Catilinæ conjuratione ageretur, Octavium
„ ob uxoris puerperium tardius adfuisse) aliam init
„ rationem, & III. Nonas Decembris Romani, sole
„ in primis Capricorni partibus versante, natum Au-
„ gustum asserit. Sed quibus hoc argumentis pro-
„ bet videre operæ pretium est." "Cadit, *inquit*,
„ hic dies III. Nonas Decembris Romani in diem
„ IX. Kal. Octobris anni Juliani, qui dies natalis
„ Augusti fuisse perhibetur, si intervalli ratio ha-
„ beatur, quod est à Kalendis Januariis anni ulti-
„ mi Romani, qui Confusionis dicitur, ad diem
„ III. Non. Decembr. ejusdem anni, & intervalli
„ illius, quod est ab eo die, quo cœpit annus hic
„ confusionis in anno Juliano, quem fingimus
„ semper fuisse ad diem Kal. Octobris. Utrum-
„ que enim intervallum est dierum trecentorum
„ viginti trium. Nam cœpit annus confusionis,
„ ut alibi probavimus, Nonis Novembris in anno
„ Juliano, cujus formam semper fuisse fingimus.
„ Supersunt igitur dies quinquaginta septem anno
„ absolvendo: adde dies ducentos sexaginta sex,
„ qui numerantur in anno Juliano à Kalendis Julia-
„ nis ad IX. Kal. Octobris, utroque termino in-
„ cluso. Fiunt itaque dies trecenti viginti tres.
„ Totidem dierum est intervallum à Kalendis Ja-
„ nuariis anni confusionis ad diem III. Non. Decem-
„ bris ejusdem anni." Hæc me non capere fa-
„ teor. Nam cum annus *primus Julianus* inceperit
„ à *Kalendis Januariis* anni P. I. 4669. Non. Decemb.
„ anni veteris congruit V. Decemb. P. Jul. 4668. non
„ autem 23. Septembr. Addit deinde: "Non ignoro,
„ sexaginta septem dies in hoc anno intercalatos
„ fuisse ante hunc tertium Nonas Decembr. atque
„ hos 67. dies in tres intercalarios menses distributos
„ fuisse, quorum primus fuit ex consuetudine suo
„ loco intercalatus ; ceteri duo in Novembrem
„ & Decembrem interpositi sunt. Sed intercalarii
„ isti menses non numerantur : pro momento enim
„ temporis observantur. Cato putat mensem in-
„ tercalarem additicium esse, omnesque ejus dies
„ pro momento temporis observat, extremoque
„ diei mensis Februarii attribuit. Quintus Mu-
„ tius : Mensis autem intercalaris constat ex die-
„ bus viginti octo. l. cum bissext. §. 1. & 2. D. de
„ verbor. signific. Ergo in hoc anno confusionis
„ Februario imputanti sunt tantum dies viginti
„ duo : intercalaris namque est, qui ex diebus
„ viginti octo constat. Quare à Kalendis Janua-
„ riis anni confusionis ad diem tertium Nonas De-
„ cembr. numerantur tantum dies trecenti viginti
„ tres, quot dierum fuisse diximus intervallum à
„ Nonis Novembribus ad nonum Kal. Octobris
„ Juliani : atque ita factum conjicio, ut dies na-
„ talis Augusti dicatur dies nonus Kalendas Octo-
„ bris, cum tamen natus sit III. Non. Decemb.
„ Romani, sole in primis Capricorni partibus ver-
„ sante, M. Tullio Cicerone, C. Antonio Coss."
„ Quæ quidem pluribus refellere haud opus, nam,
„ etiam hemine impellente, *per se corruunt.* Videa-
„ mus igitur, an *certius quid*, aut *verosimilius de die,*
„ *in quem natalis Augusti incidit, in Kalendario veteri,*
„ constituere queamus. Quod fieri non potest, nisi à
„ *Kalendis primi anni Juliani* usque *ad annum Consula-*
„ *tus Ciceronis* sursum enitamur, & ex auctoribus il-
„ lius ævi, quinam anni intercalati fuerint, & quot
„ dierum intercalati, colligamus, aut certe divine-
„ mus. Etenim *certi* aliquid hac in re demonstrare,
„ non opis est nostræ, sed *conjecturis sæpe indulgen-*
„ *dum est in tam exigua luce*, cum tantum scintillas
„ aliquas ex scriptoribus temporum illorum elicere
„ possimus. *Annus ultimus confusionis*, qui fuit V.
„ C. Varron. 708. fuit dierum 445. ut diserte tradit
„ *Censorinus : Adeoque aberratum est, ut Cajus Cæsar,*
„ *Pontifex Maximus, suo III. & M. Æmilii Lepidi*
„ *Consulatu, quo retro delictum corrigeret, duos menses*
„ *intercalarios dierum sexaginta septem, in mensem No-*
„ *vembrem & Decembrem interponeret, cum jam mense*
„ *Februario dies tres & viginti intercalasset, faceretque*
„ *eum annum dierum* CD. XLIV. Itaque *Kalendæ*
„ *Januarii* anni illius in 13. *diem Octobris Juliani an-*
„ *ni* P. Jul. 4667. incidere, ut pluribus demonstrat
erudi-

(37) *Censorinus* de *Die Natali* c. 20.

(38) *Suetonius* in *Cæsare*.

„ eruditissimus *Petavius* Lib. IV. C. 1. de Doctrina
„ temporum. Cujus sententiam egregie firmat locus
„ *Auctoris de bello Africo* varie à viris doctis exceptus:
„ *Per id tempus fere Cæsaris exercitui resaccidit incredi-*
„ *bilis auditu. Namque Virgiliarum signo confecto, circiter*
„ *vigilia secunda noctis, nimbus cum saxea grandine subito est exortus ingens.* Id post *VI. Kal. Febr.*
„ accidisse idem scribit. Nam *VI. Kal. Februarias* e-
„ questri prælio *Cæsar Scipionem & Lælium* in castra
„ coëgit, ut narrat Cap. XXVII. *postero die* ex omni-
„ bus præsidiis cohortes deduxit, atque omnes suas
„ copias in campo instruxit. Cum *jam prope Solis*
„ *occasum* exspectavisset, reductis copiis in castra,
„ postero die propius eorum aciem instituit porrige-
„ re munitiones; tertio quartove inde die nimbus hic
„ saxeus exortus est, ut ex his verbis patet: *Ad hoc*
„ *autem incommodum accesserat, quod Cæsar non more*
„ *superiorum Imperatorum in hibernis exercitum contine-*
„ *bat, sed in tertio quartoque die procedendo, propiusque*
„ *hostem accedendo, castra communiebat.* Ubi legen-
„ dum existimo, *sed jam tertio quartoque die*; ergo
„ *quarto die post* D. *IV. Kal. Februarii* hoc contigit,
„ id est *secundo Februarii Romani* id contigit. Con-
„ venit autem dies ille *duodecimo Novembris Juliani*,
„ cum annus inceperit 13. *Octobris Virgiliarum*
„ autem occasum matutinum *Plinius* statuit ex *Ju-*
„ *lii & Sosigenis mente* in III. Id. Nov. id est, 11.
„ *die Novembris* Sed de Virgiliarum occasu postea
„ amplius agendum erit.

„ A. D. VI. *Idus Aprilis veteris*, qui congruit 8.
„ *Februarii Romani*, *Cæsar Jubam devicit* ad *Tha-*
„ *psum*, ut *Ovidius* Lib. IV. *Fastorum* testatur, &
„ ex *Auctore de bello Africo colligitur Idibus Junii*,
„ id est, 14. *Aprilis Juliani* Cæsar *Uticæ* classem
„ conscendit *III. Kal Quinct.* à Caralibus secun-
„ dum terram provectus *duodetricesimo die*, eo quod
„ tempestatibus in portubus cohibebatur, ad *Romam*
„ *urbem* venit. Rediit itaque Romam ab *Africana*
„ *expeditione* Cæsar VII. *Kal. Sextiles*, *qui dies cadit*
„ *in 26 Junii Juliani.*

„ Sed de *anno confusionis*, ut vulgò vocatur,
„ hæc sufficiunt: nunc ad annos proximos ascen-
„ damus, & *quot dierum* fuerint quæramus.

„ Anno V. C. *Varroniano* 707. quo *Cæsar Di-*
„ *ctator* Magistro equitum *M. Antonio* sine Coss. in
„ *Fastis* perscribitur, *intercalatum non fuisse*, ne qui-
„ dem *anno præcedente* 706. V. C. *Cæsare & Ser-*
„ *vilio Coss.* probat insignis *Ciceronis* locus epistola
„ *penultima* Libri X. ad *Atticum*: *Nunc quidem æ-*
„ *quinoctium nos moratur, id scilicet cras erit. Uti-*
„ *nam idem maneat Hortensius, siquidem adhuc erat,*
„ *liberalius esse nihil potest.* Scripsit hanc epistolam
„ Cicero *XVII. Kal. Junias* anno V. C. *Varroniano* 705. a quo die ad *Kalendas Januarias* anni in-
„ sequentis numerantur dies 222. qui collecti cum
„ *duobus annis Romanis communibus* 355. *dierum, con-*
„ *ficiunt dies* 932. qui numerus dierum retro nume-
„ ratus ab 13. die Octobris anni periodi Julianæ
„ 4667. desinet 25. die Martii anni periodi Julianæ
„ 4665. atque ita dies *XVII. Kal Junias*, qua *Ci-*
„ *cero* epistolam illam scripsit, convenit 24. *Martii*
„ *Juliani*, pridie ejus diei, *quo æquinoctium vernum eo*
„ *tempore committi, credebant.*

„ Immerito igitur viri eruditi hunc locum *Ciceronis*
„ *corruptum* emendare conantur; & *Simeo* quidem
„ *Bosius* ex decurtato libro, in quo *ucras* erat, cor-
„ rigit: *id ἀκρᾶς erit.* *Josephus Scaliger* scriben-
„ dum ait (39): *Nunc quidem æquinoctium nos*
„ *moratur, quod valde perturbatum erat. Id si cras*
„ *erit, utinam idem maneat. Hortensio (siquidem*
„ *adhuc erat) liberalius esse nihil potest. Idibus* enim
„ *Majis Romanis æquinoctium fuisse credit, atque ita*
„ *duobus solummodo diebus à nobis dissidet.* *Samuel*
„ *Petitus* Lib. IX. Miscell. rescribit: *Nunc quidem*
„ *αὐγὰς, νῶτον nos moratur, quod valde perturbatum e-*
„ *rat. Id si ἀρχὰς erit, utinam idem maneat Horten-*
„ *sius.* Sed hoc *portentum emendationis* jam refuta-
„ tum est ab eruditissimo *Petavio* in *Auctario operis*
„ *de Doctrina Temporum* Lib. V. cap. 13. Ego, si
„ quid corrigendum est, in *Ciceronis* hoc loco le-
„ gerem: *Nunc quidem æquinoctium nos moratur, quod*
„ *valde perturbatum est; id scilicet cras erit. Uti-*
„ *nam idem maneat Hortensius: sic ut quidem adhuc*
„ *erat; liberalius esse nihil potest.* Nam mirificam
„ *Hortensii ἐπιείκειαν erga se* laudat *principio epistolæ.*
„ Sed tamen dubitat, an *idem* maneat, nec imme-
„ rito. Nam *sequente epistola* scribit *Attico*: *Nam*
„ *illa Hortensiana omnia fuere infantia. Ita fiet ho-*
„ *mo nequissimus.*

„ Cum itaque annis 706. & 707. *Varroniano in-*
„ *tercalatum non fuisse*, demonstratum sit, *si unicui-*
„ *que anno dies* 355. *imponas, constat annum quidem*
„ *Romanorum* 707. *P. Jul.* 4666. 23. *Octobris præ-*
„ *cedentem* 2. *Novembris* A. P. *Jul* 4665. *inisse.*
„ Sed & anno 705, *qui primus belli civilis fuit, in-*
„ *tercalatum non fuisse*, ex *serie historiæ*, & *episto-*
„ *lis Ciceronis* ad *Atticum*, apparet. *Prid. Non. Fe-*
„ *bruarias Cicero* venit *Capuam*, ex jussu Consulum,
„ qui eum *Nonis ibi adesse*, jusserant (40) *Nonis*
„ *Lentulus eo venit sero, alter Cos. omnino non vene-*
„ *rat. VII. Id. Febr. quo die Cicero Capua discessit,*
„ *& mansit Calibus.* Ita *Cicero* Epist. 20. Lib. VII.
„ ad Atticum, quam *postridie* 6. *Idus* scripsit (41)
„ 5. *Idus Febr.* vesperi à *Philotimo litteras accepit,*
„ *Domitium exercitum firmum habere, cohortes ex Pi-*
„ *ceno, Lentulo & Thermo ducentibus, cum Domitii*
„ *exercitu esse conjunctas: Quæ* (Philotimi) *litteræ me*
„ *quidem*, inquit, *non minus, sed eos, qui in his lo-*
„ *cis erant, admodum delectarunt. Ecce postridie Cas-*
„ *sii litteræ Capua à Lucretio, familiari ejus, Nigi-*
„ *dium à Domitio Capuam venisse: eum dicere Vibul-*
„ *lium cum paucis militibus currere ad Cnæum Pom-*
„ *pejum, Cæsarem confestim sequi.* Sed *Domitius*
„ *Vibullium* retinuit contra Pompeji voluntatem; &
„ quamvis *Domitius* constituisset V. Id. Febr. *Corfinio*
„ *proficisci*; & cum *Pompejo Luceriæ se conjungere*,
„ tamen *Corfinii* mansit, quod audierat Cæsarem *Fir-*
„ *mo progressum in castrum Tarentinum venisse* (42).
„ Apparet ita ex epistola *prima Pompeji* ad Cicero-
„ nem, quæ exstat Lib. VIII. post epistolam *unde-*
„ *cimam* ad *Atticum*, & prima *Pompeji* ad Domitium,
„ quæ legitur eodem libro post *XII. ad Atticum*, qua
„ Pompejus Domitium denuo ad se *Luceriam advocat*,
„ ne distrahantur copiæ: ut etiam epistola sequenti,
„ qua rescribit litteris *Domitii* à *M. Calenio allatis.*
„ A. D. *XIV. Kal. Mart.* octavo ante Feralia die,
„ id est, XVI. Kal. *Martias Cæsar cum Corfinium* (43)
„ cohortes v. præmissæ à Domitio ex oppido pon-
„ tem fluminis interrumpebant, qui erat ab oppido
„ millia passuum circiter III. Ibi cum antecursoribus
„ Cæsaris prælio commisso, celeriter Domitiani à
„ ponte repulsi se in oppidum receperunt. Cæsar
„ legionibus transductis ad oppidum constitit, jux-
„ taque murum castra posuit. Re cognita, Domi-
„ tius

(39) Lib. II. de *Emend. Temp. cap.* ult.
(40) Ep. 19. 20. Lib. VII.
(41) Ep. 20.
(42) Lib. VIII. ad *Atticum* ep. 18.
(43) Lib. VIII. ep. 19. 22.

„ tius ad Pompejum in Apuliam peritos regionum
„ magno propoſito præmio cum litteris mittit, qui
„ petant atque orent, ut ſibi ſubveniat, Cæſarem
„ duobus exercitibus & locorum anguſtiis facile in-
„ tercludi poſſe. Hæc *Cæſar* Lib. I. de *Bello Civ.*
„ Cap. 17. Has Domitii litteras Pompejus recepit
„ A. D. XIII. Kal. Mart. ut ex reſponſo Pompeji con-
„ ſtat, *quo negat, ſe eorum, quos ſecum habebat, vo-*
„ *luntati ſatis confidere, ut de omnibus fortunis Reip.*
„ *dimicet* : quod ubi *Corfinium* allatum eſt *ſexto*, ut
„ ex *Cæſaris Commentariis* conjicere licet, obſidionis
„ die, milites tumultuantur (44), oppidumque &
„ Domitium Cæſari dedunt. *Cæſar Corfinio recepto*,
„ eodem die caſtra movet, juſtumque iter conficit,
„ *ſeptem* omnino *dies* ad *Corfinium* commoratus, &
„ per fines Marrucinorum, Frentanorum, Larina-
„ tium in Apuliam pervenit (45).

„ Jam ante *Pompejus* Brunduſium verſus Luceria
„ moverat, Canuſiumque pervenerat; ex quo op-
„ pido A. D. X. Kal. Martias ſcribit *Ciceroni*, ut ce-
„ leriter Brunduſium veniat. *Canuſio* profectus eſt
„ Feralibus, eodem die mane, quo Cæſar à Corfinio
„ poſt meridiem, ita *Cicero* Epiſt. XIV. ad Atticum.
„ *Feralia* notantur in Kalendariis antiquis ad diem
„ *IX. Kalend. Martias.* Emendatus itaque locus *Ci-*
„ *ceronis* Ep. 1. Lib. IX. ad Att. *Etſi, cum tu has*
„ *litteras legeres, putabam fore, ut ſcirem jam, quid*
„ *Brundiſii actum eſſet. Nam Canuſio VIII. Kal. pro-*
„ *fectus erat Cnæus.* Ubi legendum IX. Kal. ut li-
„ quet etiam ex iis, quæ *Cicero* addit: *hæc autem ſcri-*
„ *bebam pridie Nonas*, 14. die, *poſtquam ille Canuſio*
„ *moverat.* A. *IX. Kal. Martiis quartus decimus dies*
„ *eſt prid. Non. Martias.* Plura alia hic addere poſ-
„ ſem, ſed hæc, ut reor, ſufficiunt ad probandum,
„ *nullam menſe Februario hujus anni intercalationem in-*
„ *terveniſſe.* Incepit itaque annus *primus belli ci-*
„ *vilis*, quo *Lentulus & L. Marcellus* Conſulatum ob-
„ tinuere, 13. *die Novembris anni P. J.* 4664. anno
„ autem proxime præcedenti, Coſſ. *L. Æmilio Paulo*
„ & *C. Claudio Marcello intercalatum non fuiſſe*, diſer-
„ te *Cælius* teſtatur Epiſt. 6. ad *Ciceronem* Lib. VIII.
„ Famil: *Quod tibi ſupra ſcripſi, Curionem valde fri-*
„ *gere, jam calet: nam ferventiſſime concerpitur. Le-*
„ *viſſime enim, quia de intercalando non obtinuerat,*
„ *transfugit ad populum, & pro Cæſare loqui cœpit, le-*
„ *gemque viariam, non diſſimilem agrariæ Rulli, &*
„ *alimentariam, qua jubet ædiles metiri, jactavit. Hoc*
„ *nondum fecerat, cum priorem epiſtolæ partem ſcripſi;*
„ *nam Curio tribunatum hoc anno geſſit.* *Dio* etiam
„ Lib. II. ita de Curione: *Ab eo tempore, cum mul-*
„ *tum temporis aliis atque aliis obtentis cauſis, nequid*
„ *horum omnium decerneretur, conſumpſiſſet, indigne ſe*
„ *id ferre ſimulans, petiit, ut alius menſis ad eas leges*
„ *tandem perferendas intercalaretur. Ea intercalatio*
„ *uſurpabatur, quotiescumque id res exigebat, tum vero*
„ *non competebat; quod Curionem ipſum, quippe Ponti-*
„ *ficem, minime fugiebat. Verum tamen opus eſſe in-*
„ *tercalatione contendebat, collegasque Pontifices clamo-*
„ *ribus exagitans, quum ut aſſentirentur ſibi, perſuade-*
„ *re non poſſet, (ac ne volebat quidem) ne aliam quidem*
„ *ullam rem quoque decerni paſſus eſt.*

„ Cum itaque *intercalatum non fuerit*, 355. dies
„ retro numerati à Kalendis Januariis anni ſequentis,
„ id eſt, 13. Novembris P. Jul. 4664. incident in
„ 23. Novemb. anni P. Jul. 4663. *quo die annus hic*
„ *incepit.* Et *annus præcedens Ser. Sulpitio & M. Mar-*
„ *cello Coſſ.* 3. Decembris P. Jul. 4662. Nam ille et-
„ iam *annus communis* fuit, ut ex *Cicerone* colligitur
„ Lib. V. epiſt. 13. quam hoc anno dedit ad *Atticum*:
„ *Epheſum venimus* A. D. *XI. Kal. Sext. ſexageſimo &*
„ *quinto poſt pugnam Bovillam.* Id eſt, poſt *cædem Clodii*,
„ qui *à Milone* interfectus, ut *Aſconius* teſtatur, *XIII.*
„ *Kal. Februarias* anni *ſuperioris*, quo *Pompejus*, ſo-
„ lus Conſul creatus, collegam ſibi aſſumpſit *Q. Cæ-*
„ *cilium Metellum Scipionem*, ſocerum ſuum. *Ab il-*
„ *lo* autem *die* ad IX. Kal. *Sextiles* conficiuntur 560.
„ *dies*, ſi modo ad 537. qui intereſſent, ſi *ſimplex*
„ *fuiſſet annus cædis Clodii*, menſis intercalarius 23.
„ dierum adjiciatur. Nam intercalatum tunc *Aſco-*
„ *nius* liquido teſtatur: *Hæc agebantur menſe intecala-*
„ *ri poſt diem triceſimum fere, quam erat Clodius occiſus.*
„ Et iterum: *Pompejus ab interrege Ser. Sulpitio V.*
„ *Kal. Mart. menſe intercalario Conſul creatus eſt.* Sed
„ an 23. dierum, an vero 22. fuerit, non admodum
„ liquet. Etenim quamvis ex loco *Ciceronis*, ſupra
„ adducto, dies 23. intercalati; tamen in Oratione
„ pro *Milone*, quam *VI. Idus Aprilis* Cicero habuit,
„ *centeſimam lucem* eam numerat ab interitu P. Clodii:
„ *Centeſima lux eſt hæc ab interitu P. Clodii.* Nam
„ dies A. D. VI. *Id. April. centeſimus juſte* dies eſt
„ à XIII. Kal. Januarias, ſi 22. *tantummodo dies in-*
„ *tercalarii interponantur.* Verum, ut *Aſconius* notat,
„ ad Orationem in *Piſonem*, amat *Cicero* rotundum
„ numerum ponere, quod illum in *Oratione potius*
„ quam *in epiſtola feciſſe arbitror.* Nec tamen vehe-
„ menter pugnem, ſi quis 22. tantum dies intercа-
„ lares fuiſſe, contendat. Interim intercalationem
„ 23. dierum admittam, & anno 702. V. C. *Var-*
„ *ron.* quo Clodius occiſus, 378. dies aſſignabo; at-
„ que adeo *Kalendas Januarias componam* 18. *Novem-*
„ *bris anni periodi Julianæ* 4661. Annum qui præceſ-
„ ſit V. C. DCC. *Varron.* quo *Cn. Domitius* & *Marcus*
„ *Meſſala* ſeptimo demum menſe Conſulatum acce-
„ pere, *communem fuiſſe* 355. tantum dierum exiſti-
„ mo: nam *duobus annis continuis unquam intercalatum*
„ *fuiſſe nondum obſervavi.*" *Reliqua deſiderantur.*

In hac, uti patet, ubi ſe ex hoc labyrintho a-
ſtronomico expedire non poterat, *tribus epiſtolis*
(46) per *quatuor annos* adiit *Godofredum Wendelinum*,
tunc *Tornaci* commorantem, enixe efflagitans, ut
nodum hunc ipſi velit extricare. Reſpondit, aliis
impeditus negotiis, *Wendelinus*, docuitque omnino
natum fuiſſe Auguſtum 23. *Septembris Juliani cum*
horoſcopo ſurgentis Virginis, ſidere Capricorni quintam
ſub terris domum, quæ fortunæ dicitur, ſignante. (47)
In genethliaco enim themate Auguſti, inquit *Rubenius*
in de Gemma Auguſtæa p. 1343: *ſors fortunæ* (quæ
ab antiquis Aſtrologis cenſebatur, ὥσπερ σεληνιακὸς
ὡροσκοπος, velut *lunaris horoſcopus*, à quo thema
Athlorum deducebant) *Capricornum* obtinuit, ut
optime prodit *Ptolemæus* ſæculi noſtri *Godofredus*
Vendelinus, qui in *Commentario de die natali Augu-*
ſti, quem nobis propediem promittit, nodum hunc
horoſcopo Auguſtæo magnorum hactenus viro-
rum ingeniis inexplicabilem, feliciter diſſolvit. Et
ut noſtram quoque addamus *ſymbolam*, cum ſupra
pro *Suetonio* ſtetimus, nec nunc quoque eundem de-
ſerimus, noſtram ſententiam potius *Rubenio* & *Ven-*
delino omnino jungentes. Qua ratione enim, DIO-
NE CASSIO, Hiſtorico omni fide digniſſimo, atte-
ſtante, *Auguſtus* menſem *Auguſtum*, quô nomine
Sextilem inſigniverat, etiam *Septembri quo natus*
fuerat, præferre potuiſſet? Audiamus modo ipſa
DIONIS verba: *Idem* (Auguſtus) *pomerii quoque*
terminos protulit, menſemque Sextilem AUGUSTUM
nominavit. Quod nomen, quum alii SEPTEMBRI,
QUO

(44) Lib. I. de *Bello civili* cap. 20.
(45) Lib. V. Epiſtol 11. ad *Attic.*
(46) Qui legi poſſunt T. X I. *Antiquit. Rom. Grævii* p. 1389. 1390. 1391. ſequ.
(47) Verba ſunt *Godofredi Wendelini* in Epiſtola Tom. XI. *Antiquit* inſerta p. 1395.

QUO MENSE NATUS ESSET AUGUSTUS, indere vellent, IPSE Sextilem prætulit; quod eo menſe primum Conſul factus, ac eo multis magnisque præliis victoria potitus eſſet. Καὶ τὸν μῆνα τὸν Σεξτίλιον ὑπεκαλέμβων, λύγεσον ἀντωνόμασε· τὸν γὰρ ἄπλων τὸν Σεπτέμβριον οὕτως, ἐπειδήπερ ἐν αὐτῷ ἐγεγένητο, πρωτοπορεύσας ἐθνησάντων, ἐκεῖνον αὐτὸς μετέθηκεν &c. Et SUETONIUS Cap. CI: *Fuit &, qui ſuaderet, appellationem menſis Auguſti in Septembrem transferendam: quod HOC GENITUS Auguſtus, illo defunctus eſſet.* Et jam ante Cap. 31: *In cujus* (anni) *ordinatione Sextilem menſem à ſuo cognomine* (Auguſti puta) *nuncupavit, magis, quam Septembrem, QUO ERAT NATUS; quia hoc ſibi & primus Conſulatus & inſignes victoriæ obtigiſſent.* Progredimur, & contemplamur quoque *Orbem terrarum*, quem pedibus tenet, & *navis gubernaculum*, ipſi adjecta, *fortunæ*, uti novimus; *inſignia*, quæ illi tribuit *Lactantius* Libro III. *Inſtitut. Div.* c. 29. de Fortuna: *Nam ſimulacrum ejus*, inquit, *cum copiæ cornu & gubernaculo fingunt: tanquam hæc opes tribuat, & humanarum rerum regimen obtineat.* Sane *felicitatem & omnium rerum abundantiam* orbi terrarum, *Auguſto* regnante, portendi, nemo facile negaverit, quippe qui *populum frui illis* nunc vult, quæ olim ipſi *hoc ſignum* ſignificaverat. Ut adeo quando *fortunam*, ſupra *eundem comitantem*, aut potius ipſum *protegentem* (*Comes Mediobarbus Victoriam*, *A. Rubenius Æternitatem* figuram hanc muliebrem conjicit) & ſupra Capricornum conſpicimus, confirmari ſimul allatam, noſtramque ſententiam, *Capricornum ſedem fuiſſe ſortis fortunæ* in *themate Auguſti*, obſervamus. Exhibent cæteroquin hunc nummum *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LXVII. N. 2. p. 85. 86. *Alb. Rubenius* in Nummis *Arſchot.* Tab. XI. N. 16. p. 20. *Jac. Biæus* Tab. XI. N. 16. *C. Patinus* in *Sueton.* p. 139. *Comes Mediobarbus* p. 28.

NUM. 36.

DIVI Filius Pater Patriæ. Caput Auguſti nudum dexteram verſus, uti Tab. II. N. 63.

vel

Caput Auguſti nudum lævam verſus, uti Tab. III. N. 77.

AUGUSTUS. Signum Capricorni tenens globum & navis gubernaculum, ante aſtro, à tergo cornu copiæ conſpicuo.

Ex anticis, de quibus jam ſupra Numeris citatis actum, patet, non prius hoc Capricorni ſigno nummos ſuos obſignari voluiſſe, quam rerum jam fuerit potitus, ut oſtenderet non vanum fuiſſe auguriùm à præſtantiſſimis Mathematicis ex themate ſuo feliciſſimo (quod aſtrum non vanè adjectum docere poteſt) captum: Et quo minus de implendo futuro tempore dubitarent, AUGUSTI vocabulum ſubjecit, cornuque copiæ præterea, & globum & temonem adjecit, ut auctam ſub imperio ſuo felicitatem ac rerum omnium abundantiam intelligerent, iisdem in poſterum in pace fruerentur. Cætera, quæ huc dici poſſunt, præcedenti Numero leges. Suppeditant & hunc Nummum aureum *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LXVII. N. 1. p. 85. *C. Patinus* in *Suetonio* p. 139. *Æneas Vicus* N. 5. in aureis, qui tamen ſtellam ante caput omiſit, & loco gubernaculi navis faſciam reponit, quod & facit *A. Zantanus* Lit. BBB. 1. N. 5. in aureis. *A. Rubenius* in Nummis *Arſchot.* T. XIV. N. 20. ubi rurſus aſtrum deeſt. *Com. Mediobarbus* p. 28. *J. Biæus.* Tab. XIV. N. 20. qui tamen pariter ſidus omiſit. Hodie in *Theſauro* Regis Chriſtianiſſimi viſitur.

NUM. 37.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. IV. N. 121.

IMPerator XI. Signum Capricorni globum tenentis.

Quo plures ſub oculos nobis ponuntur nummi cum Capricorni ſigno, eo magis certiores reddimur in ſupra allata noſtra ſententia; nempe eundem propterea ab ipſo in nummis fuiſſe obſignatum, ut totus nunc cognoſcat orbis, non fortuito illud involaſſe, ſed à cœlo deſtinatum fuiſſe ſacro huic imperio, & aſtrorum vim eundem quoque nunc perſentiſcere, nempe pacatum omnibus rebus affluens regimen. Innoteſcere verò cum maxime hoc Romanis voluit poſterioribus ſuis Regiminis annis, uti clare & hic noſter comprobat nummus Anno circiter V. C. $\left(\frac{740}{41}\right)$ ſignatus, quod clare Imperatoris XI. comprobat elogium, de quo jam multi ſupra fuimus Tab. VI. N. 207. & relegi ibidem dicta heic poſſunt.

Siſtit hunc nummum *A. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LXVII. N. 4.

NUM. 38.

IMPerator CAESAR DIVI Filius. Caput Auguſti nudum dexteram verſus, ante lituus, uti Tab. II. N. 48.

PATER PATRIAE. Signum Capricorni dextram verſus globum tenens pedibus, addito ſupra cornu copiæ, infra navis gubernaculo.

Idem emblema heic contemplamur, quod N. 36. jam vidimus, modo quod heic capricornus dextrorſum reſpicit, & aſtrum ſupra deſit. Cætera, quæ huc afferri poſſunt, N. 35. & 36. jam dicta ſunt, & propterea eo B. L. ablegatum cupimus. Et cum hic nummus nunc omni ἀκριβείᾳ, ex quo haurire certo poſſimus, quo anno cuſus fuerit, deſtituatur, & de Patris Patriæ elogio, quod quidem præfert, quando hoc ipſi oblatum fuerit, nondum ſatis autores conveniant, (de quo ſupra Tab. II. N. 67. jam ſatis prolixi fuimus & reperiri ibidem heic poſſunt;) hinc eundem *H. Goltzius* ad annum 724. retulit, nempe juxta hypotheſin ſuam, quod nempe Auguſtus hoc axioma jam Conſulatu V. receperit, & forte etiam inſcriptione anticæ: *IMPerator* CAESAR DIVI *Filius*, inductus Comes vero *Mediobarbus* ad annum 751. eundem repoſuit perſuaſus Conſulatu ſuo XIII. demum id recepiſſe.

Hoc certius, per illum magis nos certiores de supra indicata Augusti intentione sic reddi. Vulgarunt cæteroqin hunc aureum rariorem nummum jam *H. Goltzius* in *Augusto* Tab LXVII. N. 3. Idemque in *Fastis Roman.* p. 203. *A. Rubenius* in N. Arschotanis Tab. XI. N. 15. p. 20. *Jacob. Biæus* Tab. II. N. 15. *Com. Mediobarbus* pag. 39. *C. Patinus* in *Suetonio* p. 139.

NUM. 39.

Caput Augusti nudum dexteram versus, uti Tab. III. N. 78.

AUGUSTUS. In corona laurea.

Supra Tab. II. N. 68. pluribus ostendimus A. V. C. $(\frac{726}{27})$ in Consulatu suo VII. Collegam *M. Vipsanium* Agrippam tunc nactum, accepisse hoc AUGUSTI cognomen, nempe postquam idibus Januar. frequentissimo Senatu Orationem habuisset, ac caute simulasset se imperium depositurum; quo ipso postea illud eo longius omnino impetraret. Coactus ergo à Senatu & Populo, imperium in decennium rursus susceperat, & in tranquillum pristinumque statum plurima revocaverat. Propterea & laurus cum corona civica decreta perpetuo ante fores domus suæ in palatio, tanquam qui hostes vicisset & cives servasset, de qua corona plura jam supra Tab. II. N. 67. attulisse nos meminimus. Hinc, inquit *Pighius* Tab. III. *Annalium* p. 506. varii adhuc reperiuntur ejus rei in memoriam excusi nummi à III. Viris monetalibus ejus temporis cùm CORONA & LAUREIS RAMIS &c. Et quoniam illæ Augusto in perpetuum fuerant concessæ perinde ac Julio Cæsari, propterea & illas per singulos Tribuniciæ Potestatis annos ad XXXVI. usque in nummis suis obsignare fecit. Nempe cum diu in Senatu disceptatum esset, de novo Cæsaris cognomine, & an Romulus appellari deberet, tandem prævaluit Munatii Planci sententia, ut AUGUSTUS appellaretur; quod nomen sanctius & reverentius visum, ut etiam vivus nomine & titulo consecraretur. Habes ergò B. L. causam coronæ LAUREAE; habes rationem compellationis Augusti, nosti nunc tempus, quo nummus hic ipse cusus est. Offendes & illum apud *H. Goltzium* in *Augusto* Tab. LXVIII. N. 3.

NUM. 40.

Caput Augusti nudum lævam versus, uti Tab. III. N. 77.

AUGUSTUS. In corona laurea.

Idem est typus, eadem Inscriptio, quæ Numero præcedenti, modo quod alius vocis AUGUSTUS sit positus. Dabit & eundem *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXVIII. N. 10.

TABULA X.

ADHUC EXHIBENS

CAESARIS AUGUSTI NUMMOS AUREOS.

NUM. 1.

CAESAR IMPerator. Caput Augusti laureatum lævam versus, uti Tab. II. N. 70.

AUGUSTUS. Taurus gradiens, lævam versus.

Tauros in *ludis* & *spectaculis* sæpius fuisse exhibitos, quis nescit? Sane hoc vel ex *Suetonii* verbis constare potest in *Claudio* Cap. XXI: *Præterea exhibuit Thessalos equites, qui feros TAUROS per spatia Circi agunt, insiliuntque defessos, & ad terram cornibus detrahunt.* Et hos sine dubio intelligit & *Dio*, Libro LXI. in vita *Neronis* p. 693. scribens: Ἐν δέ τινι θέᾳ ἄνδρες ταύρους ἀπὸ ἵππων, συμπαραθέοντες σφίσι, καπίστιεφον. *Per id tempus editum est spectaculum, in quo homines in equis insidentes, magno cursu atque impetu in tauros facto, eos occiderunt.* Immo supra jam in *Cæsare* Tab. III. N. 11. & Tab. IV. N. 31. ostendimus, & ipsum cum *L. Livinejo*, Consule, spectaculum Anno $(\frac{707}{8})$ exhibuisse, in quo *Tauros* primum produxit, referente *Plinio* Lib. VIII. C. 45: *Thessalorum Gentis inventum est, equo juxta quadrupedante, cornu intorta cervice Tauros necare: Primus id Romæ spectaculum dedit Cæsar, Dictator.* Hinc non est dubium, *Parentem* & in hoc, sicut in multis aliis, sequutum esse *Octavium* Cæsarem, & multos magnosque Ludos exhibuisse; cujus rei testes præterea plures habemus *auctores*, in quibus chorum ducat *Suetonius.*

nius Cap. XXIII: *Vovit & magnos ludos* (48) *Jovi Opt. Max. ſi rempublicam in meliorem ſtatum vertiſſet.* Cap. XXXI: *Nonnulla abolita reſtituit — — ludos ſeculares & compitalitios. Ipſe* vero non ſolum ludos edidit, referente *Suetonio* Cap. X: *Ludos autem Victoriæ Cæſaris, non audentibus facere, quibus obtigerat id munus, ipſe edidit;* idemque *Quinquennales Nicopoli* conſtituit, uti Cap. XVIII. legimus: *Ludosque illic* (in Nicopoli) *quinquennales conſtituit;* ſed multoties quoque in *honorem ejus* fuere inſtituti, & inprimis poſt *pugnam Actiacam*, atteſtante *Dione* Lib. LI 456: Ἐν ᾧ τούτῳ καὶ ἐπὶ πλέον, συχνὰ μὲν καὶ ὅτι τῇ τε ναυμαχίας νίκῃ οἱ ἐν ἄκτιῳ Ῥωμαῖοι ἐψηφίσαντο — — καὶ πανήγυριν οἱ πενταετηρίδα ἄγεσθαι. *Hoc ex ſuperiori tempore, permulta Romæ in honorem Cæſaris, propter victoriam navalem, ſunt facta decreta — & ut LUDI in honorem ejus QUINQUENNALES haberentur.* Immo & *illos* frequentius ſpectavit, *eodem* id prodente *Suetonio* Cap. XLV: *Ipſe Circenſes ex amicorum fere, libertorumque cœnaculis ſpectabat, interdum è pulvinari, & quidem cum Conjuge ac liberis, ſedens. Spectaculo plurimas horas, aliquando totos dies aderat, petita venia, commendatisque, qui ſuam vicem præſidendo fungerentur. Verum quoties adeſſet, nihil præterea agebat: ſeu vitandi rumoris cauſa, quo patrem Cæſarem vulgo reprehenſum commemorabat, quod inter ſpectandum epiſtolis, libellisque legendis ac reſcribendis vacaret: ſeu ſtudio ſpectandi ac voluptate, qua teneri ſe neque diſſimulavit unquam, & ſæpe ingenuè profeſſus eſt.* *Aurelius Victor* Cap. V. & ex eo *Eutropius* in Hiſtoria Romana ad *Valentem* pag. m. 97: *Quodque eſt læti animi, vel amœni, oblectabatur omni genere ſpectaculorum, præcipue ferarum incognita ſpecie & infinito numero.* Etſi ergo nihil de *tauris* apud *Autores* legas, ab Auguſto in ſpectaculis exhibitis; nobis tamen *hoc ſignificari* in *ejus nummis*, nullum eſt dubium: præſertim cum tot nummi ex *auro* non ſolum, ſed ex *argento*, tauros exhibeant, tum *incedentes*, tum *ad pugnam* veluti ſe *præparantes*, tum *cornupetas*, & *in prælio* jam veluti conſtitutos, & *arenam* quaſi *ſpargentes.* Præſertim cum de *animalibus*, & *feris multis* in *ludis* occiſis, *Cæſare*, Conſule V. (ut adeo & *equos* ſub iis recte comprehendas) teſtetur *Dio* Lib. LI. p. 460: Ἐν δὲ ἓν τῇ ἕ ἡρῴῳ ἐστάσι, ἀγῶνές τε παντοδαποὶ ἐγένοντο, καὶ ἡ Τρωϊκὴ ἐυπατρίδαι παῖδες ἵππευσαν· ἄνδρες τε ἐκ τῶν ἐμείων σφίσιν ἐπί, τε χειλήτων καὶ ὅπλα σωματικῶν, καὶ τε πεζῶν, ἀντηγωνίσαντο. — — καὶ θηρία καὶ βόες ἄλλά τε παμπληθῆ, καὶ ῥινόκερως, ἵππῳ τε ποταμίῳ, πρῶτον τότε ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐφθέντα ἐσφάγη. *Porro in ſacrarii* (Cæſaris) *conſecratione, ludi omnis generis facti ſunt, patriciique pueri Trojam luſerunt: virique ſimili ratione ſingulis certaverunt. — — MULTAE FERAE ac ANIMANTIA, & inter hæc Rhinoceros, & equus fluviatilis* (*Hippopotamum Græci vocant*) *tunc primum & viſi Romæ, & occiſi ſunt;* *Et conſentientem* habemus hac in parte *A. Rubenium* (49) Exhibet, & hunc nummum aureum *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LXX. N. 10.

NUM. 2.

Caput Auguſti nudum juvenile, dexteram verſus, uti Tab. I. N. 2.

vel

CAESAR. Caput Cæſaris nudum, lævam verſus, uti Tab. VIII. b. N. 10.

AUGUSTUS. Taurus dextrorſum gradiens.

Eandem heic Taurum habere ſignificationem, uti in præcedenti, vix dubio locus eſt, præſertim cum ſitus ejus exhibeatur, veluti ad dimicandum parati. Cæterum ex anticis veluti patere videtur, hoc ſpectandi genus in primis Regiminis annis fuiſſe exhibitum, ſi inprimis hoc cum præcedenti capite conferas. Quanquam non uno tempore ejusmodi cum tauris ſpectacula fuiſſe exhibita facile credendum ſit. Certe *Cæſare* IX. Conſule & *M. Junio Silano* A. V. C. $\left(\frac{727}{28}\right)$ *P. Servilium* urſos tercentos, ac totidem Africanas feras Ludis quibusdam interfeciſſe, *Dio* Libro LIII. teſtatur, qui eodem p. 514. quoque refert: Τοῖς δὲ τὸ σεπτώσιμον ἡλικίαν ἔτ' ἔχουσι θέας πινὰς, ἅμά τε Μαρκέλλῳ καὶ Τιβερίῳ, ὡς ἠγορεύοντο, ἐν αὐτοῖς τοῖς στρατοπέδοις ἔπεμψε. *Iis, qui militari etiamnum erant ætate, ſpectacula quædam per Marcellum ac Tiberium, quaſi ædiles, in ipſis caſtris exhibuit.* Siſtunt & hunc nummum aureum *A. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LXX. N. 12. *Jacobus Biæus* Tab. IX. N. 24. *A. Rubenius* in Num. *Arſchotan.* Tab. IX. N. 24. p. 17. *Paul. Pedruſius* in libro, cui titulus: I. Ceſari in oro raccolti nel *Farneſe Muſeo* Tab. II. N. 7. p. 52: niſi quod Taurus unum anteriorem pedem non ſublevet.

NUM. 3.

Caput Auguſti nudum juvenile dexteram verſus; uti Tab. I. N. 2.

AUGUSTUS DIVI Filius. Bos cornupeta, dexteram verſus.

Repetenda heic ſunt, quæ ad N. 1. jam diximus, ubi evicimus, ad ſpectacula eundem ſpectare, rurſusque confirmamur tum ex antica tum poſtica referendas eſſe ad ſpectacula primis Regiminis annis exhibita. Offendimus alias & hunc nummum aureum apud *H. Goltzium* Tab. LXX. N. 3. *A. Rubenium* in Nummis *Arſchotan.* Tab. IX. N. 23. *Jac. Biæum* Tab. IX. N. 23.

NUM.

(48) *Magni* dicti, quod *magnis impenſis* dati ſunt; tunc enim primum ludis impenſa ſunt ducenta millia nummûm; (hoc eſt coronatorum ſex millia ſecundum *Onuphrium* de Circenſibus) vel quod *magnis Diis, Jovi, Neptuno, Laribus* Urbis Romæ, dati fuerunt.

(49) Ubi p. 17. addit: *Forſan ob ſpectacula ab Auguſto data.* Et p. 25: *Taurus*, deſignans, ut opinor, *ludos taurorum*, ab Auguſto datos.

Num 4.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Augusti nudum juvenile lævam versus, uti Tab. IIII. N. 121.

vel

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Augusti laureatum lævam versus, uti Tab. IV. N. 116.

IMPerator IX. (nonum) Bos cornupeta, lævam versus.

Supra Tab. VI. N. 198. jam ostendimus Imperatorem IX. circiter annum V. C. $(\frac{734}{35})$ fuisse dictum, adeoque videmus, hunc nummum hunc circa annum fuisse conflatum, Consulibus tunc exsistentibus *C. Sentio Saturnino*, & *Q. Lucretio Vespillone*, propterea forte dictus, quod ipsi ex Syria & provinciis Romam redeunti, & ejus adventum & ea, quæ absens gessisset, multa in ipsius honorem decreta fuerint. Quo contingere & potuit, ut varii generis spectacula Romæ quoque fuerint exhibita, & de his temporibus quoque interpretamur, quod habet *Dio* Libro LIV. p. 545. ad annum 743: Ἐν ᾧ δ' ἔν ὁ Δρῦσος ταῦτ' ἔπραξεν, ἥτε πανήγυρις ἡ τῇ στρατηγίᾳ αὐτοῦ προσηκύσα, πολυτελεστάτη ἐποιήθη, καὶ τὰ γενέθλια τὰ ξ Αὐγούστου καὶ ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ, καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ πόλει πολλαχόθι θηρίων σφαγαῖς ἐτιμήθη· καὶ τοῦτ' μὲν καὶ τοι μὴ ψηφισθὲν, ἐν πᾶσιν ὡς εἰπεῖν τοῖς ἔπεσι προς τινὰς τῶν ἀεὶ στρατηγούντων ἐγίγνετο. *Hæc eo tempore à Druso gesta sunt: ludique quos prætor ipse tùm faciendos habebat, maximo sumptu exhibiti fuerunt; ac NATALIS AUGUSTI in CIRCO, & variis aliis urbis locis, VENATIONIBUS CELEBRATUS EST: idque etsi non decretum: TAMEN QUOTANNIS FERE A PRAETORIBUS FACTUM.* Sistunt & hunc nummum aureum *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXX. N. 1.

Num. 5.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Augusti laureatum, lævam versus, uti Tab. IV. N. 116.

vel

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Augusti nudum, lævam versus, uti Tab. IV. N. 121.

vel

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Augusti nudum, dexteram versus, uti Tab. IV. N. 124.

vel

CAESAR AUGUSTUS. Caput Augusti, lævam versus.

IMPERATOR X. (decimum) Bos cornupeta.

Cum adsit nota Ἀχειπκὴ, eo securius de anno, quo cusus fuit, pronunciare audemus. Vidimus verò supra Tab. VI. N. 206. Titulum Imperatoris X. secundum *Fastos Goltzianos* p. 212. Anno $(\frac{739}{40})$ Consulibus *M. Licinio Crasso & Cn. Cornelio Lentulo* accepisse. Inde non videmus, cur *Comes Mediobarbus* illum ad annum V. C. 742. referat, cum ex sequenti clarum reddetur anno jam $(\frac{740}{41})$ Imperatorem XI. fuisse dictum. Et repetenda omnino sunt; quæ ad N. præcedentem & præprimis I. jam diximus. Offerunt alias hunc nummum *A. Rubenius* in Nummis *Arschotanis* Tab. XIV. N. 13. *Jac. Biæus* Tab. XIV. N. 13. *Paulus Pedrusius* in libro, cui titulus: I. Cesari in oro raccolti nel *Farnese Museo* Tab. II. N. 5. *Comes Mediobarbus* p. 37. hodieque pars est *Thesauri Schwartzburgici.*

Num. 6.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Augusti nudum, lævam versus, uti Tab. IV. N. 21.

IMPerator XI. (undecimum) Bos cornupeta, lævam versus.

Supra N. 207. Tab. VI. pluribus docuimus Imperatoris XI. elogium anno jam V. C. $(\frac{740}{41})$ impetrasse sub Coss. *Tib. Claudio Nerone & P. Quinctilio Varo.* Novimus vero hoc anno. Augustum rebus in Gallia & Hispania constitutis, Romam rediisse honoresque à Senatu decretos non recepisse. LUDOS verò non solum VOTIVOS pro Augusti reditu conceptos cum in Galliam proficisceretur fecere tunc Consules, in quibus tamen *Ti. Neronem* & populum objurgavit, quorumque ludorum memoriam in marmoreæ basis fragmento Romæ in area Divi Apollinaris effosso conservavit *Pighius* T. III. *Annal.* p. 521.

P. Quinctilius SEX. F. VARUS
Pontifex COS.
Ludos votivos prO REDITU
Imp. Cæsaris divi F. AUGUSTI
Jovi optimo mAXIMO FECIT
Ti. Claudio Ti. f. Nerone CONLEGA
EX S. C.

Sed & *Cornelius Balbus* theatrum suum dedicavit & spectacula exhibuit, præterea & *M. Marcelli* Theatrum Augustus ipse dedicavit, ludisque id propter factis, Trojam inter alios patricios pueros nepos Augustus Cajus lusit, feræque Africanæ DC. occisæ; Quid quod & natalem Augusti Julius Antonii F. Prætor ludis circensibus & venatione celebraverit. De omnibus nos instruit *Dio* Libro LIV. p. 539: Καὶ ἔτυχε γὰρ ἡ ἀγγελία τῆς ἀφίξεως αὐτοῦ ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις εἰς τὸ ἄστυ ἐλθοῦσα, ἐν αἷς Κορνήλιος Βάλβος τὸ θέατρον τὸ νῦν καλούμενον ἀπ' αὐτοῦ καθιερώσας, θέας ἐπετέλει. *Nuntius adventus Augusti forte iisdem diebus Romam allatus est, quibus THEATRUM CORNELIUS BALBUS, quod nunc quoque ab ipso nomen habet, dedicans, SPECTACULA EXHIBEBAT.* — — Μετὰ γὰρ δὴ ταῦτα τό, τε θέατρον τὸ ὑπὸ Μαρκέλλου καλούμενον καθιέρωσε, κἀν τῇ πανηγύρει τῇ διὰ τοῦτο γενομένῃ τήν τε Τροίαν οἱ εὐπατρίδαι οἵ τε ἄλλοι καὶ ὁ ἔγγονος αὐτοῦ ὁ Γαΐος ἵππευσαν· καὶ θηρία λιβυκὰ ἑξακόσια ἀπεσφάγη, πάντε γεν. θλιω

χειέθλιον δ Αὐγέστε ὁ Ἰέλιος ὁ δ Ἀντωνίε παῖς σεφτιγῶν, κ ἱπποδρομίᾳ κ σφαιρῶν θηείων ἐώρτασε. *Post hæc* THEATRUM MARCELLI AUGUSTUS *dedicavit*, LUDISque *ejus rei gratiâ factis, Trojam inter alios patricios pueros nepos Augusti Cajus lusit.* FERAE AFRICANAE DC. occisæ. NATALEM AUGUSTI *diem Julius, Antonii F. Prætor* LUDIS CIRCENSIBUS & VENATIONE *celebravit.* Quis dubitaret tot ludis ac spectaculis celebratis & tauros non fuisse exhibitos?

NUM. 7.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Augusti laureatum, lævam versus, uti Tab. IV. N. 116.

vel

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Augusti nudum, dexteram versus, uti Tab. IV. N. 124.

IMPerator XII. (duodecimum) Bos cornupeta, lævam versus.

Supra Tab. VII. N. 215. ostendimus Imperatoris XII. titulum anno $\left(\frac{741}{42}\right)$ accepisse Augustum *Consulibus M. Valerio Messala & P. Sulpicio Quirino*, sine dubio *Sicambris*, tunc *Usipetis, Tencteris* & *Camavis à Nerone Druso* oppugnatis, & *Pannoniis* per *Tiberium* devictis, *Tiberio*, id propter, cui Triumphus à Senatu destinatus erat, primo triumphalibus ornamentis honorato. (2) Isto ergo anno aut verius sequenti & hunc nummum fuisse percussum, probabile per Imperatoris XII. impressum elogium, redditur. Certè ob id Tiberio nomen imperatorium fuisse oblatum *Dio* p. 544. clare asserit, ut credibile potius sit Augusto dehinc hoc non concedenti fuisse tributum: NOMEN autem IMPERATORIUM, etsi, sicut antea TIBERIUS etiam à militibus tunc IMPERATOR fuerat dictus, ac uterque re bene gesta numerum adpellationis ejus adauxerat, non tamen ab Augusto (*Druso*) datum est. Certe Ludos non solum gladiatorios celebratos ab Augusto hoc anno fuisse, sed & sequenti $\left(\frac{742}{43}\right)$ quo Imperator XII. quoque audiit, testibus *Fastis Goltzianis*, *Consulibus Q. Ælio Tuberone* & *P. Fabio Maximo* ludos maximo sumptu fuisse exhibitos, ac natalem Augusti in circo venationibus fuisse celebratum, meminit *Dio* Lib. LIV. p. 541: Πυθόμενος ἢ τοῦτ ὁ Αὔγεστος (ἔτυχε ἢ ἐν τοῖς παναθηναίοις ὁπλομαχίας ἀγῶνας τῷ τῶν παίδων ὀνόματι πιθείς) ἐξωρμήθη. *Augustus tum fortè quinquatribus munus gladiatorium filiorum nomine exhibebat.* Et paulo post p. 542: (Καίπερ μηδενὸς πρώτων ἐς τὰς πανηγύρεις ἀπαντῆσαι ἐθέλοντος) ἐπέτρεψε, κ αὐτὸς τὰς μονομαχίας διεπέμετο. *Et quanquam nemo optimatium ludis interesse vellet, tamen ipse (Augustus) gladiatorios ludos perfecit.* De posterioribus vero *Drusi* ludis ita rursus *Dio* Libro LIV. p. 545: Ἐν ᾧ δ' ἦν ὁ Δρῦσος ταῦτ ἐπεφαίνετο, ἥτε πανήγυρις ἡ τῇ σεφτιγίᾳ αὐτοῦ πεποιημένη, πλουτελεστάτη ἐπῴδη, κ τὰ γενέθλια τοῦ Αὐγέστε κ ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ κ ἐν τῇ ἄλλῃ πόλει πολλαχοῦ θηρίων σφαγαὶ ἐπεμέθησαν· καὶ τοῦτο μὲν καίτοι μὴ ψηφισθὲν, ἐν πᾶσιν ὡς εἰπεῖν τοῖς ἔπεσι τοῖς περὶ τοῦ ἀεὶ σεφτιγέντων ἐγένετο. *Dum hæc à Druso gererentur, etiam* LUDI, *qui ad Præturam ipsius pertinebant,* MAXIMO SUMPTU *exhibiti fuerunt; ac* NATALIS AUGUSTI *in* CIRCO, *& variis aliis Urbis locis,* VENATIONIBUS *celebratus est: idque etsi non decretum, tamen quotannis ferè à Prætoribus factum.* Cæterum hunc nummum aureum nobis communicat *Paulus Pedrusius* in libro inscripto: I. Cesari in oro raccolti nel *Farnese Museo* Tab. II. N. 6. Hodieque tum in *Versaliensi* tum *Schwartzburgico* exstat *Gazophylacio.*

(2) *Dio* Lib. LIV. p. 534.

NUM. 8.

Caput Augusti juvenile nudum, lævam versus, uti Tab. I. N. 1.

AUGUSTUS TRibunicia POTestate. Augustus equitans lævam versus.

Bene est, quod causam additam in nummo statim legamus; Nempe ob Tribuniciam potestatem à populo acceptam heic equitantem conspicimus Augustum, de qua jam supra pluribus egimus Tab. VI. N. 180. quæ relegi ibidem possunt. Hanc Anno $\left(\frac{724}{25}\right)$ jam oblatam & declinatam, Anno tamen $\left(\frac{730}{31}\right)$ die V. Kal. Julii se XI. & *Cn. Calpurnio Pisone*, Coss. & quidem perpetuam, ut inviolabilis esset, recepit, teste *Dione* Libro LI. p. 457. & 518. verbis ejusdem ibidem adductis. Quanti fecerit hanc eximiam dignitatem Augustus non solum ex illa singulis imperii annis à Consulatu XI. ad finem usque vitæ continuata & in nummis obsignata, sed & ex hoc nostro cuique facile constare potest nummo, & *Dio* nos jam diu docuit Libro LIII. p. 508: Ἥτε ἐξουσίαν ἡ δημαρχικὴ καλουμένη, ἣν οἱ πάνυ ποτὲ αἰθήσαντες ἔσχον, δίδωσι σφίσι τά τε ὑπαγορεύματα ὑφ' ἑτέρων τινὲς, ἂν μὴ συνεπαινῶσι, παύειν, καὶ μὴ καθυβρίζεσθαι κἂν ἄρα τι καὶ τὸ βεβαιότατον, μὴ ὅπλοις ἔργῳ ἀλλὰ καὶ λόγῳ ἀδικεῖσθαι δόξωσι, καὶ ἄκυρον τὸ πεισθὲν αὐτοῖς, ὡς καὶ ἐναγῆ, ἀπολύειν. δημαρχεῖν μὲν γὰρ ἄπαξ κ ἐς τοὺς εὐπατρίδας πάντως πλέοντες, ἐς ὅσων νομίζεσθαι εἶναι· τῷ δὲ δυνάμει τῷ τῶν δημάρχων πᾶσαν ὅσην περ τὰ μάλιστα ἐγένετο, περιέβαλλεν, κ δι' αὐτῆς κ ἡ ἐξαίρεσις τῶν ἐτῶν τῆς ἀρχῆς αὐτῶν, ὡς κ κατ' ἔτος αὐτὴν μὴ τῶν ἀεὶ δημαρχούντων λαμβάνοντων περιβαίνῃ. *At* TRIBUNICIA POTESTAS, *quam præclarissimus quisque* IMPERATOR *olim habuit, effecit, ut intercedere iis, quæ ab aliis contra ipsorum sententiam moventur, possint; ac inviolabiles sint, ita ut si vel* MINIMO SERMONE *se ab aliquo* LAESOS *existiment, eum* INDICTA CAUSA, *tanquam qui* SE PIACULO OBSTRINXERIT, NECARE *queant. Gerere quidem Tribunatum plebis nefas ducunt Imperatores, quum utique ipsi* PATRICII *sint:* OMNEM *verò* TRIBUNICIAM POTESTATEM, *quanta unquam maxima fuit,* ACCIPIUNT: & JUXTA EANDEM IMPERII *quoque* SUI *numerant* ANNOS, *quasi si* QUOTANNIS & *ipsi cum Tribunis plebis* EAM ACCIPERENT. Vides ergo B. L. magna præditum autoritate equitantem, an, quod monet opportune *Dio* Lib. LIII. p. 518: Διαιτήσας ἢ ταῦτα ὡς ἔκαστα, ἀπῆλθε τὴν ταχίστην ἐς Ἄλβανὸν ἐλθών. *His* (in Senatu) *singulis ordinatis, in Albanum* EXIIT, (fortè eques, uti heic conspicitur) *ac Consulatum XI. sese*

XI. sese abdicavit. Deprehendimus etiam hunc nummum aureum apud *H. Goltzium* in *Augusto* Tab. XLV. N. 11.

NUM. 9.

IMPeratori CAESARI DIVI Filio COnsuli V. (Quintum) IMPeratori VI. (sextum) Senatus PopulusQue Romanus. Caput Augusti nudum, lævam versus, uti Tab. II. N. 59.

vel

CAESARI AUGUSTO DIVI Filio COnSuli XI. (undecimum) TRIBunicia POTestate, Senatus PopulusQue Romanus. Caput Augusti nudum, lævam versus, uti Tab. VI. N. 180.

Augustus equitans dextera protensa lævam versus.

Diversas anticas, si recte juxta filum *Goltzianum* attendimus, deprehendemus, non uno eodemque tempore nummos hoc cum typo fuisse signatos. Nam alii Augustum equitantem exhibent eodem Consule quintum & Imperatore sextum, quod contigisse A. V. C. $\left(\frac{724}{25}\right)$ Sexto Apulejo Collega, supra jam pluribus observavimus ad Num 59. & 60. Tabulæ II. & propterea etiam *H. Goltzium* eundem in *Fastis* suis *Roman.* ad annum 724. retulisse, videmus. Relationem verò cur equitantem heic conspiciamus innuere videtur *Dio* Lib. LI. 458 : Τῷ δὲ θέρει ἐς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐς τὴν Ἰταλίαν ὁ Καῖσαρ ἐπεραιώθη· καὶ αὖτις ἐς τὴν Ῥώμην ἐσελθόντα, οἱ τε ἄλλοι ἔθυσαν. *Æstate in Græciam, atque hinc in Italiam Cæsar transmisit, EOque URBEM INTRANTE, rem sacram alii fecerunt &c.* Alias vero eodem modo equitantem eundem sistunt ipsum in Consulatu XI. & Tribunicia potestate præditum Anno videlicet $\left(\frac{730}{31}\right)$ & non multum habitu corporis quoque à præcedente nummo, uti adspectus docere potest facile, discrepat, de quo, Numero præcedente, jam disseruimus, & hujus causam jam exposuimus. *A. Rubenius* equidem statuam heic Augusto positam in Commentario suo ad Nummos *Arschotanos* p. 18. desiguare autumat; sed cum potius proficiscentis, ut equidem putamus, aut ut *Comes Mediobarbus* scribit pacificatoris exhibeatur typus, mallêmus dictam nostram præferre sententiam, cum & ipse *Comes Mediobarbus* eundem cum priori antica ad reditum Cæsaris ex Asia, adeoque ad annum 725. referendum censeat. Sistunt hunc aureum nummum quoque *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XLV. N. 4. p. 71. & in *Fastis* suis *Roman.* p. 201. *A. Rubenius* in Num. *Arschot.* Tab. X. N. 19. p. 18. *Jacobus Biæus* Tab. X. N. 19. *Comes Mediobarbus* p. 26.

NUM. 10.

CAESARI AUGUSTO Senatus PopulusQue Romanus. Caput Augusti nudum, dexteram versus, uti Tab. III. N. 92.

QUOD VIAE MUNitæ SUNT. Arcus triumphalis super pontem, in quo Imperator in curru triumphali dextera tenens sceptrum Consulare, a Victoria retro coronatur, & a duobus elephantis tractus conspicitur.

Nummum hunc egregiè illustrant verba *Dionis* Libro LIII. p. 511 : Ἐν μὲν γὰρ τῷ προτεθερμένῳ ἔτει, τὰς ὁδὰς τὰς ἔξω τοῦ τείχους διαπορεύοντας ὑπ' ἀμελείας ὁρῶν ἔσας, τὰς μὲν ἄλλας ἄλλοις τισὶ τῶν βουλευτῶν ἐπισκευάσαι τοῖς οἰκείοις τέλεσι προσέταξε· τὴν δὲ Φλαμινίαν αὐτὸς, ἐπειδήπερ ἐκπορεύσεσθαι δι' αὐτῆς ἔμελλεν, ἐπεμελήθη· καὶ ἡ μὲν εὐθὺς πᾶσι ἐγένετο, καὶ διὰ τοῦτο καὶ εἰκόνες αὐτῷ ἐπ' ἀψίδων ἔν τε τῇ Τιβερίδι γεφύρᾳ καὶ ἐν Ἀρειμίνῳ ἐπετέθησαν· αἱ δ' ἄλλαι ὕστερον, εἴ τι ἄρα πρὸς τὸ δημόσιον (ἐπεὶ δὲ μηδεὶς τῶν βουλευτῶν ἡδέως ἀναλίσκειν) εἴτε καὶ πρὸς τὸ Αὐγούστου τὸ εἰκὸς εἶναι, ἐπεσκευάσθησαν. *Anno eo* $\left(\frac{725}{26}\right)$ *quem supra demonstravimus, quum videret AUGUSTUS VIAS EXTRA URBEM, aliquandiu NEGLECTAS, itinera difficilia exhibere, reliquas patribus quibusdam, propriis sumptibus reficiendas, mandavit: FLAMINIAM, quoniam ea DUCTURUS ERAT EXERCITUM, IPSE PROCURAVIT: ESTque EA STATIM INSTAURATA, AC OB ID STATUAE AUGUSTO IN FORNICIBUS TAM IN PONTE TIBERINO, QUAM ARIMINI SUNT POSITAE. Reliquæ viæ posteriori tempore refectæ, sive publicis (neque enim Senatores libenter sumptus faciebant) sive ipsius AUGUSTI sumptibus hoc factum quis dicere velit.* Idem & tradit *Suetonius* C. XXX. *Ad coërcendas inundationes alveum Tiberis laxavit, ac repurgavit, completum olim ruderibus & ædificiorum prolapsionibus coarctatum. Quo autem facilius undique Urbs adiretur, desumpta SIBI FLAMINIA VIA ARIMINO tenus munienda, reliquas triumphalibus viris ex manubiali pecunia sternendas distribuit.* Vides ergo B. L. arcum in ponte Tiberino, vides Augusti triumphantis super eo simulacrum, confirmat hæc omnia, adjicit insuper inscriptio, ut dubitationi nullus plane amplius relictus sit locus. Sortita autem, ut & hoc addamus, via Flaminia (inter quam & Tiberim, postea quoque sepultus fuit Augustus, teste *Suetonio* Cap. CI.) nomen est *à C. Flaminio*, qui illam in Censura, quam cum *L. Paulo* A. U. C. 533. gessit, stravit. Sic enim *Livii* Epitome XX. *C. Flaminius, Censor, viam Flaminiam munivit, & Circum Flaminium exstruxit. Strabo* Lib. V. p. 150. Nam Collegæ in Consulatu fuerunt *M. Lepidus* & *C. Flaminius, qui devictis Liguribus, hic Flaminiam viam stravit à Roma per Etruriam & Umbriam usque ad Ariminum: ille deinceps ad Bononiam usque, & inde usque ad Aquilejam, juxta radices Alpium, paludibus in gyrum circumventis. Festus: Flaminius Circus* & via *Flaminia à Flaminio Consule*, qui ab Annibale interfectus est ad lacum Trasimenum. Obviat cæteroquin hic nummus nobis apud *H. Goltzium* in *Augusto* Tab. XLVI. N. 22. p. 41. *A. Rubenium* in

Num.

Num. *Arſchot.* Tab. XII. N. 22. ubi tamen minus recte roſtra navium arcui ſunt addita. *Jac. Biæum* Tab. XII. N. 22. ubi roſtra navium omiſſa. *J. Oiſelium* Tab. CVIII. N. 12. pag. 530. ubi tamen typum inverſo ordine tradit. Perinde ac *Joach. Udanum* in Pot. Rom. Tab. CVII. N. 12. p. 441. *Joh. Hemelarium* T. III. N. 6. p. 12. *Ant. Zantanum* in aureis Tab. BBB. I. N. 12. *Com. Mediobarbum* p. 27. qui tamen hanc anticam ipſi aſſignat: S P Q R. IMP. CAESARI. Caput Aug. Quam rectè, alii viderint. *Steph. Vin. Pighium* Tab. III. Ann. p. 505. *Fulv. Urſinum* apud *Oiſelium* ſequentem & *Patinum* in Nummis Conſul. p. 297.

NUM. II.

AUGUSTUS TRibunicia POTeſtate VIII. (Octavo) Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. VIII. N. 11.

Lucius VINICIUS, Lucii Filius III. (Trium) VIR. In area conſpicitur Cippus, cui hæc inſculpta: Senatus PopulusQue Romanus IMPeratori CAESari QUOD Viæ Munitæ Sunt EX EA Pecunia, Quam IS AD Aerarium DEtulit.

Jam confirmantur *novo monumento* rurſus *Suetonii* & *Dionis* verba, modo Num. præcedenti adducta: *L. Vinicius* ergo, *TriumVir monetalis Auguſti*, in *ipſius* gratiam, *nomine Senatus Populique Romani*, cudit hunc denarium, quod *viæ* (ex manubiis triumphalibus) & præprimis, ut audivimus, *Flaminia*, *munitæ ſunt*, (retinemus ſtudio heic, uti habet præcedens nummus, *modum indicativum*, & mittimus *conjunctivum*, (ſint) quem *recentiores* reponunt.) *ex ea pecunia*, *quam is ad ærarium detulit.* Verba inſcripta ut ſic, præeuntibus nobis *Fulvio Urſino* (3) & *Joh. Valente* (4) interpretati ſimus, faciunt *Livii* verba Lib. XXIV: *Senatus in Capitolio habitus: ibi, referente P. Scipione, S. C. factum eſt, ut quos ludos inter ſeditionem militum in Hiſpania voviſſet, EX EA PECUNIA, QUAM IPSE AD AERARIUM DETULISSET, faceret.* Non equidem ignoramus, *Lud. Nonnium* in Commentario ad *Nummos Auguſti Goltzianos* p. 71. paulo aliter iſta verba initialia interpretari, quando ſcribit: *Cippus hic eſt honorifico titulo inſcriptus ob vias munitas: literæ autem ita explicandæ: Senatus Populusque Romanus Imperatori Cæſari, quod viæ munitæ ſint, ex ea pecunia, quæ juſſu Senatus ad ærarium delata eſt.* Neque aliter ſenſiſſe *Albertum Rubenium*, ex *Notis Numiſmatum integre repræſentatis* & *Commentario ſuo* ſuper Nummos *Croyjaci Ducis* præfixo, liquet, ubi ita legas: EX EA P. Q. I. S. AD. A. D. E. *ex ea pecunia, quæ juſſu Senatus ad ærarium delata eſt.* Neque nos fugit, *Clar. Morellium* rurſus aliam olim foviſſe opinionem, & quidem ex ſequentibus *Dionis* verbis Lib. LIII. p. 511. conceptam: *Reliquæ viæ poſteriori tempore refectæ, ſive publicis, (neque enim Senatores libenter ſumptus faciebant) ſive ipſius Auguſti ſumtibus, hoc factum quis dicere velit. Neque enim inter hujus, & publicum ærarium, quid interfuerit, ſatis video: quantumvis Auguſtus ſtatuas nonnullas ſuas argenteas ab amicis & populis quibusdam ſibi factas, in nummiſma conciderit; quo exiſtimaretur ex ſuis facultatibus omnia, quæ præ ſe ferebat, impendere. Itaque mihi non eſt animus dicere, pecuniane ſua, aut publica Imperatores quicquam perfecerint, quum utrumque ſæpius obtigerit. Neque mihi æs alienum factum, aut donationes, & alia id genus referre lubet, quum hæc omnia populus & Imperator ſemper communia habuerint.* Nempe putabat, ex *Dionis* prædictis ſe non videre, cur neceſſario legendum ſit: *quam is ad ærarium detulit*, ſed potius: *juſſu Senatus*, vel *juſſu ſuo*, ſcilicet *Auguſti.* Et quia forſan hæc pecunia ad vias muniendas *ſtipe*, vel *Ære Conlato* (ut exſtat in quibusdam *Inſcriptionibus*) collecta fuerit, hæc collectio vel *juſſu Auguſti*, vel *juſſu Senatus* ſine dubio facta fuerit; fieri autem ejusmodi *collatio* non potuerit in *ærario ipſo*, ſed *pecunia modo poſt collationem ad ærarium deferri*: hinc exiſtimabat, forſan legendum eſſe: *quæ juſſu Senatus ad Aram delata eſt*: ad *aram*, ſive *locum*, *ad hanc collationem conſtitutum.* At reſpondemus, *iſta pecunia*, ſive *ſtipe*, ſive *ære conlato*, fuerit collata, ſive *juſſu ſuo*, ſive *juſſu Senatus* ad *ærarium* (5) fuerit delata, recte & *eum*, ſive, ut *Livius* habet, *ipſum ad ærarium detuliſſe*, dicitur, quia apud ipſum jam ſumma erat poteſtas; dehinc *non* ad *aram*, ſive *locum peculiariter conſtitutum* ejusmodi pecunia deportabatur, ſed ad *ærarium publicum*, qui erat omnino locus proprius ejusmodi collectionibus deſtinatus, ſive *collecta pecunia* maximam partem de *ſuo ære*, ſive de *Senatus ac civium*, ſeu *publica* conſtiterit, quod determinare ipſe non audet *Dio.* Ut taceamus, explicationem illam per *juſſu Senatus*, autoritatem ipſius non parum minuere, quaſi ipſius non ſufficeret mandatum; & quæ *ei* debetur *gratiarum actio*, ſi *juſſu Senatus* hoc factum? juſſu *ſuo* vero omnino abundare, ſi ad *detulit* referatur: nam ſi quis aliquid huc defert, *ſuo* & non *alio juſſu* factum hoc fuiſſe, per ſe cenſendum eſt. Addimus, *ſolœcè* hoc fuiſſe pronunciatum, quod in tanta tum *temporis linguæ puritate* ne præſumendum quidem omnino eſt. Sufficiat nobis, quod *in hoc loquendi modo* nobis jam præiverit *Livius*, *cui* ſtatum tunc reipublicæ notiſſimum fuiſſe, perſuaſiſſimi ſumus, *Dioque* (6) & alii ſic loquantur. Viis dehinc munitis, *quatuor iisdem* præfeciſſe, *Dio* ſcribit Lib. LIIII. p. 540: οἱ μὲν τέσσαρες, οἱ τὰς ἐν τῷ ἄστει ὁδοὺς ἐπιμελοῦνται. *Quatuor vias urbanas curant.* Et *Cicero* Epiſt. I. ad Atticum *Thermum* curatorem *viæ Flaminiæ* fuiſſe, ait. Confer *Marliani* urbis Romæ Topographiam p. 192. in T. III. Rer. Rom. *Grævii.* Sed cum *Dio viarum* munitionem ad annum $\left(\frac{725}{26}\right)$ referat, hunc nummum colligimus (ex *antica*) Anno $\left(\frac{738}{39}\right)$ fuiſſe cuſum, quia *Tribuniciam Poteſtatem VIII.* præfert; quod ex eo eſſe remur, quod hi nummi percuſſi fuerint à *Vinicio*, *viis ſtigalibus novis conſtituit*, & *Dio* Lib. LV. p. 565: *Auguſtus pro ſe & Tiberio pecuniam in ærarium, cui militaris nomen indidit, intulit, ejusque adminiſtrationem prætoriis tribus, ſorte lectis, ad triennium mandavit.*

(3) In Lib. de Nummis Conſularibus p. 297.

(4) Loco infra cit. in Nummis Conſul. p. 552. & in rariobus aureis p. 32.

(5) Et tale *Ærarium* in *Capitolio* fuiſſe ex *Marliano* & aliis diſcimus, ut tamen *diverſum* ſimul fuerit ab *illo militari*, quod *Auguſtus* conſtituit. Ita enim de hoc *Suetonius* Cap. XLXI: *Utque perpetuo, ac ſine difficultate ſumptus, ad tuendos eos, proſequendosque ſuppeteret, ærarium militare cum ve-*

(6) Confer Dionem Lib. LV. p. 565: *Auguſtus pro ſe & Tiberio pecuniam in ærarium, cui militaris nomen indidit, intulit.* Et p. 543. *Ex ſuis pecuniis tributum ejus annuum in Ærarium intulit.*

viis jam *perfectis* & operibus consummatis; isti vero *operibus inceptis*. Noster verò *L. Vinicius*, ex *plebeja* gente, patrem habuit *L. Vinicium*, qui *Quæstor Provincialis* Anno $(\frac{697}{98})$ fuit, Anno $(\frac{702}{3})$ *Tribunus plebis* factus, Anno tandem $(\frac{720}{21})$ *Consul suffectus* in Tabulis *Capuanis* legitur. Communicant alias hunc *aureum rarissimum Joh. Vall.* in *rar. aureis* p. 32. edit. novissi. & in *Nummis Consular.* Tab. CXLVII. N. 2. p. 552. *Comes Mediobarbus* p. 27. 36. ubi tamen *anticam* exhibet cum *Tribunicia Potestate VII.* quam, typothetæ vitio, VIII. potius remur. *A. Morellius* in Nummis *Consul.* in *Familia Vinicia* N. 2. *C. Patinus & F. Ursinus* in Nummis *Consul.* in *Famil. Vinicia* N. 2. p. 296. 297.

NUM. 12. & 13.

Senatus PopulusQue Romanus in corona querna, uti heic N. 13.

SALUS GENERIS HUMANI. Victoria alata globo insistens, lævam versus, dextera tenet coronam lauream, sinistrâ palmæ ramum, uti heic N. 12.

De corona querna, seu civica, à Senatu Populoque Romano, vel potius, ut *Plinius* Libro XVI. H. N. C. IV. loquitur, à GENERE HUMANO, (7) Augusto VII. Consuli A. V. C $(\frac{726}{27})$ maximi honoris signo exhibito, optimoque titulo, post pacem imperio redditam merito, supra jam N. 81. 112. & 170. egimus, quo B. L. remittimus. Victoria ex adversa alata, non secus ac illam Apulejus L. II. Metamorphoseos describit: *Atria longe pulcerrima columnis quadrifariam per singulos angulos adstantibus, attollebant statuas Palmaris Deæ. Facies quaqua pinnis explicitis supergressu pilæ volubilis instabile vestigium plantis roscidis decitantes, nec, ut maneant, inhærent, & jam volare creduntur.* Palmam & laurum offert Augusto ob Victorias per universum propemodum Orbem (cui, pedibus veluti subjecta, insistit) partas, quibusque effecerat, ut pulcherrimum elogium consequeretur, & SALUS GENERIS HUMANI compellaretur, nempe quia ipsius tempore bella silerent, Janus esset clausus, & rempublicam ex turbulento & miserando statu in felicissimum omniumque rerum abundantia florentem erexisset, constituissetque, à Senatu propterea populoque Romano Lauream non solum ipsi, sed & querceam ipsi decernenti, quod, uti *Dio* Libro LIII. loquitur, *PERPETUUS HOSTIUM VICTOR AC CIVIUM ESSET SERVATOR.* Egregiè id exprimit *Philo Judæus* in Legatione ad *Cajum* de Augusto: ἐτός ἐςι Καῖσαρ, ὁ τὰς καταῤῥάξαντας παντιχόθι χειμῶνας ἐυδιάσας, ὁ τὰς κοινὰς νόσους Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων ἰασάμενος, οὗ κατίβησαν μὲν ὑπὸ τῆ μεσημβερινῶν καὶ ἑῴων, ἔδεξαντο δὲ καὶ μέχρι δύσεως καὶ πρὸς ἄρκτον, τὰ μεθόρια χωρία καὶ πελάγη κατασπείσασαν, τῆ ἀβιλήτων &c. *Hic est Cæsar ille, qui depulsis procellis undequaque mentibus, Serenitatem ORBI restituit, qui calamitatibus publicis, tum Græcarum, tum Barbararum gentium attulit remedia, quæ exortæ ab Oriente ac Meridie percurrerunt usque ad Occidentem & Septentrionem, intermediis terris repletis omni malorum genere. Hic est ille, qui solus provincias quotquot sunt exemit vinculis. Hic est ille, qui & aperta bella sustulit & occulta latrocinia. Hic est ille, qui mare vacuatum navibus piraticis, reddidit plenum onerariis. Hic civitates universas libertate donavit, res perturbatas reduxit ad certum ordinem, gentes feras & abhorrentes à cæterarum commercio, formavit ad mansuetudinem societatis hominum. Hic Græciæ longe promovit pomœria, tractus vero Barbarorum opportunissimos mutavit in Græciam. Hic pacis custos, Juris æquus moderator, gratiarum profusus largitor, OMNIUM BONARUM RERUM, quam diu vixit, COMMUNICATOR.* Sistunt hunc aureum nummum *J. A. Rubenius* in Num. *Arschot.* Tab. XV. N. 11. 12. *Jac. Biæus* T. XV. N. 11. 12. *Com. Mediobarbus* p. 28. *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. LIX. *N.* 4. 11.

(7) Dedit hanc (rostratam) Augustus coronam Agrippæ sed CIVICAM à genere humano accepit ipse.

NUM. 13. & 14.

Senatus PopulusQue Romanus, in corona querna, sive civica.

SALUS GENERIS HUMANI. Victoria alata insistens globo dexteram versus, dexterâ protendens coronam lauream, sinistra palmæ ramum tenet.

Idem cum typus sit cum illo Numero præcedente, modo quod heic victoria dextrorsum respiciat, illic sinistrorsum, eò B. L. ablegatum volumus. Sunt, qui boni ominis memoriam latere sub nummorum horum Inscriptione (8) putant, cusorum quippe circa illud tempus, quo Christus vera Generis humani Salus, pace per universum orbem stabilita, fuit natus, eo scilicet sub Imperatore, qui pacem universo orbi restituerat, qui DOMINI appellationem declinaverat. Quod, sicut equidem verissimum, eo tamen tunc respexisse Romanos, aut illud intendisse minime gentium affirmabimus, nisi velimus Caiphæ interpretari effatum, qui etiam contra intentionem vera pronuncianda habuit. Ut temporis rationem accuratè indagare velimus, reclamat, hoc titulo sub Consulatu VII. ipsi concesso, illo ut nonnulli sub Consulatu XIII. nato, *M. Plaut. Silano Collega.* Ut tamen hoc exinde eliciat *Adolphus Occo*, nescio quam accurate, annis 33. præcessisse (numerat verò illos ab A. V. C. 719.) hos nummos nativitatem Christi, tanto scilicet exactè tempore, quanto illi in terris videri, & salutis nostræ procurandæ provinciam obire, cœlesti providentia & benignitate complacitum fuit. Imò Augustum typum Salvatoris nostri, sicuti antea Cyrum, Persarum Regem, gessisse, *Cardinalis Baronius* in *Annalibus* suis Ecclesiasticis observavit, & ex hoc *Udanus* in *Potentia Romana* p. 328. Addimus, quod sic hunc nummum aureum exhibeant *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. LVII. N. 6. & 11. p. 83. *A. Rubenius* in Nummis *Arschot.* Tab.

(8) Confer Lud. Nonnii Commentarium ad Nummos Augusti pag. 8. *Udanum* in Potentia Rom. p. 328.

Tab. XV. N. 12. *Jac. Biæus* Tab. XV. N. 12. *Jacob. Oiſelius* Tab. LXXVIII. N. 9. p. 415. *Joach. Udanus* in P. R. Tab. LXXXI. N. 9. p. 328. *Com. Mediobarbus* p. 28.

NUM. 15.

CAESARI AUGUSTO Senatus PopulusQue Romanus. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. III. N. 91.

vel

CAESARI AUGUSTO Senatus PopulusQue Romanus. Caput Auguſti nudum, dexteram verſus, uti Tab. III. N. 92.

SALUS GENERIS HUMANI. In corona querna ſeu civica.

Ex anticis relucet, inſignem hunc titulum, quo dictus fuerit Salus Generis humani, quoque ſub Conſulatu ſuo VII. ubi ſimul Auguſtus dictus fuerat, A. V. C. $(\frac{726}{27})$ accepiſſe; nempe imperio in decem annos accepto. Multumque hoc elogio fuiſſe delectatum Auguſtum non ſolum antecedens & hic & ſequens documento eſſe poſſunt nummi ex nobiliſſimo metallo conflati, ſed & illud Gemmis videmus expreſſum, iisdemque inciſum apud *R. P. Molinetum* in libro ſuo inſcripto *Cabinet de Sainct Genevieve* pag. 122. qui hoc encomium *Auguſto* primo ex *Cæſaribus* ibidem deberi affirmat, quamvis id Chriſto magis competat. Alias exhibent hunc rariorem nummum aureum *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LVII. N. 2. *A. Rubenius* in Num. *Arſchot.* Tab. XIIII. N. 19. p. 26. *Jac. Biæus* Tab. XIV. N. 19. *Com. Mediobarbus* p. 27. *Jac. Oiſelius* Tab. LXXVIII. N. 8. p. 414. *Joachimus Udanus* in Pot. Rom. Tab. LXXXI. N. 8. *Ant. Zantanus in aureis* Tab. BBB. II. N. 13.

NUM. 16.

CAESARI AUGUSTO Senatus PopulusQue Romanus. Caput Auguſti nudum lævam verſus, uti Tab. III. N. 91.

SALUS GENERIS HUMANI. Victoria advolans coronam lauream ſive aptare ſive imponere videtur clypeo votivo (cujus areæ inſcriptum legitur: CLypeus Votivus) ad columnam appenſo.

Sicuti de Inſcriptione N. 12. præcedente jam egimus, ita Victoriam alatam N. 11. & 14. pariter jam conſpeximus, in hoc ab hac noſtra differentem, quod illic coronam protendat lauream, heic vero clypeo votivo ſive imponere, ſive columnæ ſuper clypeum affigere videatur. Heic columnæ ſolidæ adfixus conſpicitur clypeus, cui inſcriptæ literæ CL. V. docent, quod *Votivus* fuerit, hoc eſt votis nuncupatis, ſeu perſolutis, ritè dedicatus. Forteque non abſurdum erit dicere cum *Hemelario*, eſſe illam columnam, de qua *Suetonius* in *Cæſare* Cap. LXXXV. ſcripſerat: *Plebs in honorem defuncti* (Julii) *SOLIDAM COLUMNAM prope viginti pedum lapidis Numidici, in FORO ſtatuit*, ſcripſitque: *PARENTI PATRIÆ. APUD EANDEM longo tempore ſacrificare, VOTA SUSCIPERE, controverſias quasdam, interpoſito per Cæſarem jurejurando, diſtrahere perſeveravit.* Offerunt alias hunc nummum aureum *H. Goltzius* in *Auguſto* T. LVII. N. 7. *J. Hemelarius* in *Croyjaci Ducis* Nummis T. II. N. 3. p. 7. *A. Rubenius* in Num. *Arſchot.* Tab. XV. N. 13. *Jac. Biæus* Tab. XV. N. 13. *Jacobus Oiſelius* Tab. LXXVIII. N. 10. *Joach. Udanus* in Pot. R. Tab. LXXXI. N. 10. *Com. Mediobarbus* p. 28.

NUM. 17.

CAESARI AUGUSTO. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, uti Tab. III. N. 93.

Senatus PopulusQue Romanus. Victoria advolans coronam lauream aptare videtur clypeo (cujus inſcriptio docet fuiſſe CLypeum Votivum) columnæ affixo.

Literæ ſupra additæ inſcriptæque declarant *Clypeum* hunc *votivum* à *Senatu PopuloQue Romano* in *Auguſti ſalutem*, fuiſſe poſitum, & quò frequentius iſte *typus* occurret, eò magis docemur, non *diſplicuiſſe hanc devotionem*, aut, ſi mavis, hoc adulandi ſtudium *Auguſto*, *vota pro ſalute ſua*, vel, ut præcedens monet *inſcriptio*, pro *ſalute generis humani*, *nuncupantium*; quippe per quem *pax reſtituta & omnium rerum abundantia.* De reliquis in præcedentibus jam ſatis actum. Cæterum ſiſtunt & hunc nummum aureum *H Goltzius* in *Auguſto* Tab. LVII. N. 9. *A. Rubenius* in Num. *Arſchot.* Tab. XV. N. 16. *Jac, Biæus* Tab. XV. N. 16. *Comes Mediobarbus* p. 28.

NUM. 18.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. III. N. 99.

Senatus PopulusQue Romanus. Clypeus Votivus, in area clypei votivi.

Non concedit hocce monumentum, ut de *Senatus* inſigni *devotione* erga *Auguſtum* dubitemus, qui tot *clypeos* in *nummis propemodum ſuſpendit*, quot *fere vivo coronas.* Dedicabantur verò ejusmodi *clypei votivi, voti*, ut vocabulum docet, *cauſa* publica clarorum virorum *honori*, ſive in *Capitolio*, ſive in *Templis*, ſive alibi in *publico.* Audiamus de iis differentem *Plinium* Hiſt. Nat. Libro XXXV. C. 3: *Suorum verò clypeos in ſacro vel publico privatim dicare primus inſtituit, ut reperio, Appius Claudius, qui Conſul cum Servilio fuit A. V. C. 259. Poſuit enim in Bellonæ æde majores ſuos, placuitque in excelſo ſpectari, & titulos honorum legi. Decora*

cora res, utique si liberorum turba parvulis imaginibus seu nidum aliquem sobolis pariter ostendat: quales clypeos nemo non gaudens favensque aspicit. Post eum M. Æmilius, Collega in Consulatu Q. Luctatii, non in Basilica modo Æmilia verum & domi suæ posuit, id quoque Martio exemplo. Scutis enim, qualibus apud Trojam pugnatum est, continebantur imagines, unde & nomen habuere clypeorum, non ut perversa Grammaticorum subtilitas voluit, à cluendo. Pœni ex auro factitavere & clypeos, & imagines, secumque in castris tulere. Certè capris eis talem Asdrubalis invenit Qu. Martius, Scipionum in Hispania ultor: isque clypeus supra fores Capitolinæ ædis usque ad incendum primum fuit. Idem & testatur *Livius* Lib. XXV. sed in templo & argenteum pondo centum & triginta octo fuisse vult. Apud omnes nomen magnum *Marcii Ducis:* Monumentum victoriæ ejus de Pœnis usque ad incensum Capitolium fuit in Templo, cum imagine *Asdrubalis*, clypeum *Martium* appellatum. Sicuti autem in sublimi eosdem collocare & dedicare solebant, ita ignominiæ ergo illos rursus dejiciebant, & terræ illidebant, uti novimus de Domitiani Clypeis ex *Suetonii* Cap. XXIII: *Contra Senatus adeo lætatus est, ut repleta certatim curia, non temperaret, quin mortuum contumeliosissimo atque acerbissimo acclamationum genere laceraret, scalas etiam inferri, CLUPEOSque & imagines ejus coram detrahi, & ibidem solo affligi juberet.* Horum dedicationem discimus quoque ex *Lapidibus* apud *Gruterum*, v. g.

NESTORI
AUG. NEPETE
HIC LUDOS FECIT
ET DEDICATIONE
STATUAE PATRONI
QUAM IPSE POSUIT
ET CLYPEI SUI ITERUM
MUNICIPIBUS NEPETIS
EPULUM DEDIT. (9)

Ac in alia Nemausensi:

D. M.
CAIUS DEDICA-
TIONEM ET
CLYPEI SIMPI
DEDIT. (10)

Nempe volunt nonnulli scribi clipeum per i, à clepere, id est, celare, alii per y ἀπὸ τῦ γλύφειν, quod imaginibus cælati ac sculpti essent, quasi glypei, alii à cluendo, i. e. pugnando, unde clypeare, armare & quasi clypeo tegere. Hinc *Pacuvius* in *Hermione* apud *Nonium:*

Currum liquit, chlamyde æstu contorta clypeat brachium.

Servius rursus dictos putat ἀπὸ τῦ κλέπτειν, quod tegerent & celarent corpus. Sic clupeum armorum, clypeum imaginis dicunt Grammatici, *Cornelius Fronto* de differentia vocum, & *Caper* de Orthographia. Alii clypeum ἀσπίδα, clupeum ornamentum volunt. Unde hanc Grammaticorum censuram quasi vereri videtur *Trebellius* in *Claudio*, scribens: *Illi clypeus aureus, vel (ut Grammatici loquuntur) clupeum aureum Senatus totius judicio in curia conlocatum est.* Et ipse *Hadrianus* Oratione XII. apud *Sospatrum: A vobis Patres conscripti, peto, & validissime impetratum cupio, ut proxime imaginem Augusti, argenteum potius clupeum, sicut Augusto ponatis.* Videas & hunc nummum aureum ære expressum apud *H. Goltzium* in *Augusto* Tab. LXXII. N. 16. *A. Rubenium* in Num. *Arschot.* Tab. XV N. 20. *Jac. Biæum* in N. T. XV. N. 20. *Jacob. Gutherium* de veteri jure Pontificio Lib. III. in T. V. Rer. Rom. *Grævii* p. 134. *Joh. Hemelarium* T. II. N. 6. 273. Hodie asservatur in *Thesauro Regis Christianissimi.*

NUM. 19.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Augusti nudum, lævam versus, uti Tab. III. N. 98.

vel

CAESAR AUGUSTUS. Caput Augusti nudum, dextram versus, uti Tab. IV. N. 120.

OB CIVIS SERVATOS Senatus Populus Que Romanus Clypeus votivus intra coronam quernam.

De corona, militaris virtutis insigni clarissimo, & cur Augusto hæc dicata fuerit, nempe OB CIVES SERVATOS, vel ut alibi legimus: CIVIBUS SERVATIS, hoc est, quod compositis intestinis bellis, rem publicam ab interitu vindicasset, supra jam ad Tab. II. N. 81. 112. & 170. multi fuimus, & relegi ibidem possunt, ne cramben toties coctam recoctamque apponamus. Ut saltem heic attendamus, ex toties repetita illa inscriptione, & toties iterata obsignatione coronæ civicæ, sive quernæ facilè posse colligi; in quanto pretio illa tunc apud Senatum Populumque adhuc exstiterit, quasi ipsi non plus honoris exhibere potuerint, quam Augustum ipsum appellando, & coronam quernam in nummis offerendo, pateatque simul, omnes hos signatos esse ex illo tempore, quo Augustus appellatus fuit, quod factum fuisse in Consulatu suo VII. Collega Agrippa III. Anno $\left(\frac{726}{27}\right)$ novimus. Sistunt præterea hunc nummum *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. LIX. N. 2. *Paulus Pedrusius* in *Museo Farnesiano* T. II. N. 2. sed nummus literis inverso ordine sculptis conspicitur, dehinc & literæ in clypeo votivo desunt: S P Q R. CL. V. Hodieque in *Thesauro Versalienſi* & *Schwartzburgico* latitat.

NUM.

(9) In Inscriptione p. 441. 7.
(10) Ibid. p. 496. 4. ubi *Jacobus Gutherius* in Lib. de Jure Pontificio legit. SUI EPUL. Confer quoque Rycquium de Capitolio Cap. XV. p. 256.

NUM. 20.

Caput Auguſti corona querna redimitum dextram verſus, uti Tab. III. N. 82.

CAESAR AUGUSTUS. Senatus Populus-Que Romanus. Clypeus in medio areæ (in quo legas Clypeus Votivus) intra duos lauri ramos.

Et corona querna, quæ in antica Auguſti caput ambit, & Auguſti compellatio in poſtica obſignata, & lauri rami ab utraque parte clypei votivi additi denuo id, quod Numero præcedenti jam diximus, confirmant, nummumque Anno $\left(\frac{726}{27}\right)$ aut ex illo tempore percuſſum fuiſſe perſuadent, decreto & poſito tunc ſimul Cæſari Auguſto à Senatu Populoque Romano clypeo votivo, de quo ad N. 16. plura jam diſſeruimus. *Lauri verò illæ ſine dubio gratiſſimæ domibus Cæſarum janitrices, quæ ſolæ & domos exornant, & ante limina excubant*, juxta *Plinii* Libr. XV. H. N. Cap. XXX. & ut *Dio* Libr. LIII. id eloquitur, ac ſupra ad N. 67. T. II. & Tab. III. N. 81. jam monuimus, quæ ante ipſius Regiam poſitæ fuere, quod perpetuus hoſtium eſſet Victor. De clypeis votivis N. 16. ſupra diximus. Obvium habemus hunc nummum aureum apud *H. Goltzium* in *Auguſto* T. LVII. N. 5. *A. Rubenium* in Nummis *Arſchotanis* Tab. XV. N. 15. *Jac. Biæum* T. XV. N. 15. *J. Oiſelium* Tab. XCVII. N. 1. *Joach. Udanum* de P. R. Tab. XCVI. N. 1. *Joh. Hemelarium* Tab. II. N. 6. p. 8.

NUM. 21.

AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. III. N. 71.

Senatus PopulusQue Romanus. Victoria alata ſtans in globo utraque tenet clypeum, in quo CLypeus Votivus legitur.

De *Victoria*, & quid velit ſupra N. 12; de *clypeo votivo* N. 16. jam egimus, & confirmatum magis videmus, quod Numeris præcedentibus jam diximus, omnes ſcilicet cuſos eſſe poſt annum V. C. $\left(\frac{726}{27}\right)$ & *Conſulatum Auguſti ſeptimum*, & nihil aliud deſignare, quam *vota Senatus populique ſuſcepta pro ſalute humani generis*, gratiasque agere pro *ſtatu* iſto *reipublicæ tranquillo*, *quem victoriis ipſis pepererat*, orbe terrarum bellis, victoriisque non ſolum peragrato, ſed & nunc ſubacto. Vulgarunt hunc nummum *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LVII. N. 8. *A. Rubenius* in *Nummis Arſchotanis* Tab. XV. N. 14. *Jac. Biæus* T. XV. N. 14. *Comes Mediobarbus* p. 28.

NUM. 22. & 23.

Publius PETRONius TURPILIANus III. (Trium) VIR. Caput Deæ Liberæ, ſive Proſerpinæ, corona hederacea redimitum.

CAESAR AUGUSTUS. Ob Cives Servatos. Corona querna, quam ad utrumque latus lauri rami cingunt.

P. *Petronius* ex Gente plebeja ſed Conſulari, & à Petrone dicta (11) Turpilianus cognomine adoptivo dictus eſt, quod nempe è gente Turpilia in Petroniam producto nomine aſſertus & adoptatus fuerit. Triumvirum monetalem ut alius *Conſularis Familiæ Durmiæ* docet, A. V. C. $\left(\frac{734}{35}\right)$ cum *M. Durmio* ſub *Auguſto* egit. Hujus videtur mentionem facere vetus Inſcriptio in via ſacra quondam reperta & à *F. Urſino* in Num. *Conſul.* p. 206. adducta:

P. VALESIUS VOLESI F.
POPLICULA
IOVI IUNONI
SAC.
P. PETRON. RESTITUIT.

Dio Caji cujusdam *Petronii* meminit Lib. XLV. *Ægypti Præfecti, hujus vel fratris vel conſanguinei. Sed quodnam Caput Deæ in antica?* Conſtat *P. Petronii* gentem è *Sabinis* fuiſſe oriundam & *Petronium Sabinum* vixiſſe ſub *Tarquinio*, hoc poſterius totidem verbis prodente *Dionyſio Halicarnaſſæo*, & *Valerio Maximo* Lib. I, C. *Tarquinius*, inquit, *Rex M. Tullium Duumvirum, quod librum ſecreta civilium ſacrorum continentem cuſtodiæ ſuæ commiſſum, corruptus, Petronio Sabino deſcribendum dediſſet, culeo inſutum in mare abjici juſſit.* Quia vero Sabini non ſolum Deam Feroniam, ſed & Proſerpinam coluerunt, hinc ad denotandam ſuam ex Sabinis originem, ſicut in aliis nummis *Deam Feroniam*, ita heic *Proſerpinam Deam* obſignavit. Audiamus *Dionyſium Halicarnaſſæum* Lib. III. *Eo bello confecto, aliud à Sabinis exortum eſt, cujus cauſa fertur hæc; Fanum eſt, quod Sabinis æque ac Latinis ſumma religione colitur, ſacrum Deæ Feroniæ, quam Græci in ſuam linguam, modo ἀνθηφόρον, vertunt, modo φιλοστέφανον à geſtandis floribus, modo Proſerpinam. Lud. Nonnius* exiſtimat ex corona hederacea patere eſſe caput Deæ Liberæ. Sed benè monet *Clariſſ. Valens* in Nummis *Conſul.* T. II. p. 225. Liberam & Proſerpinam eſſe eandem, affirmante *Ciceronе VI.* Act. in Verrem: *Vetus*, inquit, *eſt opinio, judices, quæ conſtat ex antiquiſſimis Græcorum literis atque monumentis, Inſulam Siciliam totam eſſe Cereri & Liberæ conſecratam, hoc enim ceteræ gentes ſic arbitrantur: tum ipſis Siculis tam perſuaſum eſt, ut animis eorum inſitum atque innatum eſſe videatur: nam & natas eſſe in his terris Deas; & fruges in ea terra primum repertas arbitrantur & raptam eſſe LIBERAM, quam eandem PROSERPINAM vocant.* Et *Dionyſius Halicarnaſſæus* refert de ſpoliorum decimis *A. Poſthumium* Ludos Diis inſtituiſſe καὶ ναῦ καταπευάς ἐξεμίσθωσι Δημήτερι, καὶ Διονύσῳ καὶ Κόρῃ

(11) Vide *Carol. Sigonium* de Rom. Nominibus & *Valentem* in Col. p. 39.

Κέρη, ubi Coram (Cereris filiam) Liberæ loco recenset. Hinc ſupplicatio quoque ad illam facta teſte *Livio : Supplicatio ad Cereris, Liberi, LIBERÆque fuit, quod ex SABINIS terræ motus ingens cum multis ædificiorum ruinis nunciatus erat.* Monet verò idem *Cicero* Liberum cum Libera ex Cerere fuiſſe natos (adeoque ſororem eadem corona haud immerito qua fratrem videmus in nummis ornari) Lib. III. de natura Deorum : *Hunc Liberum dico Semeles natum, non eum quem noſtri majores auguſte ſanctequæ Liberum cum Cerere & Libera conſecrarunt, quod quale ſit ex myſteriis intelligi poteſt : Sed quod ex nobis natos Liberos appellamus, idcirco Cerere nati nominati ſunt Liber & Libera.* Horum trium Deorum templum juxta Circum maximum conſtructum erat, ab *A. Poſthumio* votum, & à Tiberio, teſte Tacito LII. *Annalium* reſtauratum. Hic igitur *P. Petronius* Turpilianus III. (Triumvir) monetalis Auguſti & ſuam originem docere & coronam querneam ob cives ſervatos Auguſto ſæpe decretam, ut rem ipſo digniſſimam & ſi unquam ulli certe ipſi competentem, ex altera parte obſignare voluit. Invenimus & hunc nummum rariorem aureum apud *H. Goltzium* in *Auguſto* Tab. LIX. N. 8. & 10. *Joh. Valentem* in rarioribus aureis recentiſſ. edit. p. 39. *A. Morellium* in Nummis *Conſular.* T. II. Lit. E.

NUM. 24.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum lævam verſus, uti Tab. III. N. 99.

OB CIVIS SERVATOS, intra coronam querneam.

Toties jam inculcavimus ex *Dionis* Lib. LIII. p. 507. coronam civicam à Triumviris monetalibus, uti modo audivimus, *P. Petronio Turpiliano* & *M. Durmio*, obſignatam fuiſſe in nummis, quoniam quotannis Auguſto ejusmodi corona aurea, in foliis quercum imitantibus, conceſſa ac ſuper laurus ſuſpenſa fuerit, quod perpetuus civium eſſet Servator. De formula : OB GIVIS SERVATOS plura jam à nobis ad T. IV. N. 112. dicta ſunt. Siſtunt hunc nummum *H. Goltzius* in *Auguſto* T. LIX. N. 6. *Æneas Vicus* in aureis N. 11. *Ant. Zantanus* in aur. T. BBB. I. N. 11. Hodieque pars eſt *Theſauri Verſalienſis.*

NUM. 25.

Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, uti Tab. III. N. 79.

vel

Caput Auguſti laureatum dexteram verſus, uti Tab. III. N. 80.

vel

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. III. N. 99.

CAESAR AUGUSTUS, in area, intra duos lauri ramos.

Novum denuo Auguſti tùm novo cognomini tum ejus honoribus conſecratum monumentum, de quo in præcedentibus & quidem N. 20. & 23. jam ſatis à nobis dictum. Equidem *Joh. Valens* eundem anno 742. in memoriam victoriarum duarum relatarum, alterius ſcilicet in *Pannonia à Tiberio*, alterius verò *à Druſo*, ejus fratre, in *Germania* ſine dubio ob duos lauri ramos in nummo obſignatos, exiſtimat ; quod probabilius dici poſſe putaremus, ſi anni ſimul illius character in quadam anticarum eſſet adjectus, ſed cum omni prorſus careat, neſcimus, quam tuto huic inhærendum ſit ſententiæ, præſertim cum antica una AUGUSTI potius uti in præcedentibus præferat cognomen & ejusmodi raros nummos N. 20. quoque exhibeat. Hæc cum in chartam conjeciſſem, video & *B. Morellium* noſtræ fuiſſe ſententiæ, atque hunc ipſum nummum præcedentibus adjeciſſe, & inter illos retuliſſe, qui honoribus ejus in Conſulatu VII. fuere deſtinati. Exhibent & hunc nummum aureum rariorem *Joh. Valens* in nummis rarioribus aureis edit. vet. p. 18. ex *Cimelio Ducis Vernolii.* Hodieque in *Theſauro* Regis Chriſtianiſſimi conſpicitur.

NUM. 26. & 27.

TURPILIANUS III. (Trium) VIR. Caput Deæ Liberæ ſive Proſerpinæ corona hederacea redimitum.

AUGUSTO OB Cives Servatos, in corona querna.

Turpilianus hic à cognomine prioris Gentis Turpiliæ ſolummodo vocari voluit lubentius, quem ſupra N. 22. *P. Petronium Turpilianum* cognovimus, & Triumvir rei monetalis ſub Auguſto, de qua & Dea Libera anticæ impreſſa conſuli poſſunt, quæ ad Num. præcedentem 22. jam attulimus. Novo & tunc receptiſſimo honoris ſymbolo, corona civica ſcilicet, in nummis obſignando ſe commendare voluit Auguſto, quod illa quotannis Auguſto aurea foliis quercum imitantibus fuerit exhibita, perpetuo utpote civium Servatori, immò ſaluti univerſi Generis humani, uti in aliis nummis ſupra audivit, & *Dio* ipſum deprædicat Libro LIII. p. 507. Offendimus hunc nummum apud *H. Goltzium* Tab. LIX. N. 6. & 12. *Patinum* & *Urſinum* in Nummis *Conſul.* in *Famil. Petronia* T. II. N. 3. p. 205. *Joh. Valentem* in Num. *Conſ.* Tab. CVIII. N. 6. p. 226. *Com. Mediobarbum* p. 28. *A. Morellium* in Nummis *Conſul.* in *Fam. Petronia* Tab. II. N. 3. *A. Rubenium* in Nummis *Arſchotan.* Tab. XVI. N. 56. *Jac. Biæum* Tab. XVI. N. 5. 6. Hodieque pars eſt *Theſauri Verſalienſis.*

NUM. 28.

M. DURMIUS III. (Trium) VIR HONORI. Caput Virtutis, ante & pone aſtrum.

AUGUSTO OB Cives Servatos, intra coronam civicam, ſeu quernam.

Æmulationem attendimus Triumvirorum monetalium ſub Auguſto in exhibendis ipſi ſummis

mis honoribus. Nam Triumviri monetales Senatus non ſolum in omnibus nummis primæ magnitudinis in poſtica corona civicam cum Inſcriptione OB CIVES SERVATOS obſignarunt, ſed & hos ſequuti ſunt Triumviri monetales Auguſti in aureis & argenteis. *P. Petronium* Turpilianum modo vidimus, Auguſti & non Senatus III. Virum monetalem, occurrit ſimiliter nunc *M. Durmius*. Ex illo enim tempore, quo cum Senatu Provincias fuit partitus Auguſtus, ipſi monetam æream cudendam dedit, unde & Triumviri Monetales Senatus fuere, ſed ſemper ut adderent notam S.C. atque in æreis tantum occupati: Auguſtus ergo ſuos habuit, in denariis aureis ipſi & argenteis ſaltem obviantes. Exiſtimo igitur hos tres uno eodemque tempore huic præfuiſſe officio, nempe modo nominatum *P. Petronium Turpilianum*, *M. Durmium* & *M. Aquilium*, Anno $\left(\frac{734}{35}\right)$ *Auguſto* ſcilicet ex *Syria* reverſo, quia nempe nummi ipſorum eosdem exhibent typos & ſymbola in averſis, eodem gaudent fabricandi artificio. Et præcipue hoc ſymbolum elegerunt, quia illo ſine dubio ſingulariter fuit delectatus Auguſtus, *ipſi*, ut refert *Dio* Lib. LIII. *& toties jam monuimus, cum orationem de ejurando regno ac dividendis provinciis habuiſſet, multi honores fuerant delati, & inter alios, ut ante ipſius domum in palatio lauri ponerentur, ac ſuper eas coronæ quernæ ſuſpenderentur, nimirum quod perpetuus hoſtium Victor ac CIVIUM ESSET SERVATOR.* De *Durmia* gente nihil ſe apud Autores reperiſſe *Urſinus* ait, atque hoc verum eſt, & non niſi ex nummis eſt cognita; idque non mirum, cum hæc fortè ſaltem invaluerit, cum jus civitatis omni Italiæ datum fuerit. Ex illo verò tempore multæ novæ Familiæ Romam venerunt, cumque his absque dubio Durmia, quæ ex illo tempore Auguſti favore ad Magiſtratus adſpiravit. Caput verò HONORIS (Juvenili ſcilicet ætate, uti in Nummis *Galbæ*, *Vitellii*, *Veſpaſiani* & aliorum Imperatorum illud offendimus) in antica expreſſit, fortè quod antea Triumvir ſacris ædibus reficiundis cum eodem Aquilio, hic noſter Honoris, ille (Aquilius, uti quoque eſt in nummis) Virtutis caput expreſſit, cum utriusque Templa juxta ædificata ſciamus, vel potius, quod *Dio* affirmat Lib. XIV. *Feſtum, quod Virtuti & Honori celebrabatur in eam diem, qua poſtea actum eſt, transtulit.* Siſtunt hunc nummum aureum *C. Patinus* in Nummis *Conſularibus* omiſſis, N. 5. p. 312. *Joh. Valens* in Nummis *Conſul.* in *Fam. Durmia* T. LIX. N. 4. p. 402. *A. Morellius* in Nummis *Conſul.* in *Fam. Durmia* N. V. *Com. Mediobarbus* p. 28.

NUM. 29.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum lævam verſus, uti Tab. III. N. 99.

OB CIVIS SERVATOS. Corona civica ſive quernea.

Ad nauſeam jam inculcavimus, quam ob rem corona civica Auguſto fuerit toties decreta, nempe quod perpetuus civium eſſet Servator, quoniam illa dabatur ſaltem illi, qui civem ſervaſſet, de quo multi non ſolum in præcedentibus nummis, ſed & ſupra jam ad Tab. III. N. 81. & Tab. IV. N. 112. fuimus. Offerunt & hunc nummum aureum *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LIX. N. 11. *Paulus Pedruſius* in *Muſeo Farneſiano* T. II. N. 11. *Jac. Biæus* Tab. XVI. N. 9. *A. Rubenius* in Num. *Arſchot.* T. XVI. N. 9.

NUM. 30.

CAESARI AUGUSTO. Caput Auguſti laureatum, dexteram verſus, uti Tab. III. N. 94.

Senatus PopulusQue Romanus. Aquila alis expanſis inſiſtens coronæ civicæ ſive querneæ, ſeu potius eandem unguibus tenens ac ferens.

Magnus ſatis eſt numerus nummorum aureorum, qui honorem Auguſto in Conſulatu exhibitum Anno $\left(\frac{726}{27}\right)$ ebuccinant, nempe poſitas ante Regiam duas laurus & in medio querneam. Hanc toties jam contemplati ſumus, ut de ea plura dicere non attineat. Monemus ſaltem, eam quam ſeorſim exhibitam vidimus, heic aquilam ferre, communiſſimum Imperatorum & Imperii ſymbolum, & querneam ipſi datam fuiſſe à Senatu ob cives ſub imperio ſuo ſervatos. Exhibet hunc nummum aureum *H. Goltzius* Tab. LVII. N. 10. *A. Rubenius* in Nummis *Arſchot.* Tab. XV. N. 17. *Jac. Biæus* Tab. XV. N. 17. *Comes Mediobarbus* p. 28.

NUM. 31. & 32.

CAESAR COnSul VII. (ſeptimum) CIVIBUS SERVATEIS. Caput Auguſti nudum lævam verſus, uti heic & in Goltzii Auguſto T. VII. N. 83.

vel

CAESAR COnSul VII. (ſeptimum) CIVIBUS SERVATEIS. Caput Auguſti corona quernea redimitum, uti ſupra Tab. V. N. 175. & in Goltzii Aug. T. VII. N. 84.

AUGUSTUS. Aquila expanſis alis ungulibus ferens coronam civicam, intra duos lauri ramos, adjecta ad utrumque latus Senatus Conſulti nota.

Nihil heic deeſt, quod ad nummi explicationem poſſis modo requirere. Adeſt Conſulatus VII. ne nos lateat Anno $\left(\frac{726}{27}\right)$ uti præcedentes hujus generis, fuiſſe ſignatum. Adjectum & AUGUSTI elogium, quod eodem anno impetraverat Auguſtus capite ipſius, in una antica quernea corona quo-

que redimito. Impressa est *corona quernea* cum duobus *lauri ramis*, & consueta formula : *CIVIBUS SERVATEIS*, *causam honoris hujus indicante*, *eodem tempore à Senatu* (*quod Senatus Consulti nota, ad utrumque latus addita*, *indicat*) *ipsi concessa*, *uti ex præcedentibus satis constat*, *ut plane plus lucis desiderare haud possis.* Communicant præterea eundem aureum rarum *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. LVII. N. 3. *Joh. Valens* in rarioribus aureis edit. vet. p. 17. *A. Rubenius* in Num. *Arschot.* T. XV. N. 10. *Jac. Biæus* Tab. XV. N. 10. *J. Oiselius* in *Thes.* Tab. XCII. N. 11. *Udanus* in P. R. Tab. XCV. N. 21. Hodieque tum in *Versaliensi* tum *Schwartzburgico Thesauro* visitur.

NUM. 33. & 34.

AUGUSTUS DIVI Filius GOnSul VII. (Septimum) CIVIBUS SERVMTEIS. Caput Augusti laureatum lævam versus.

Aquila expansis alis coronam quernam, in qua Senatus Consulti nota est expressa, ferens, adjectis ab utroque latere duobus lauri ramis.

Hoc nummo denuo insigniter firmatur, quod ad præcedentem jam diximus. Idem typus, eædemque inscriptiones, nisi quod heic AUGUSTI vox in antica legatur, quæ in præcedenti in postica occurrit, Augustique Caput corona querna redimitum videamus, quod nudum in præcedenti conspeximus, & S. C. nota intra coronam quernam conspiciatur, quæ in antecedente extra illam comparet. *H. Goltzius* nostrum hunc nummum ob anticam & Consulatum VII. & AUGUSTI compellationem exhibentem ad annum V. C. 726. retulit, quo nempe Consulatum suum VII. cum *M. Agrippa* egit, de quo supra satis ad hoc Caput. Vides ergo duas laurus, media querna corona, quas toties ex *Plinio*, *Dione*, *Ovidio* descripsimus. *Imò diu post memoria ipsarum videtur viguisse.* Siquidem *Fasti Siculi* sub *Consulatu Valentiniani* & *Anthemii* : Τότῳ τῷ ἔτει ἐσφάγη Ουαλεντινιανὸς Αυγυς῾ ἐν Ρώμῃ μέσον δύο δαφνῶν. *Duoque alii erant loci Romæ, aut extra Romam, inter duas lauros dicti, unus via Latina, alter via Labicana*, de quibus videatur *Bosius* in Rom. Subterran. Lib. III. Vulgarunt jam hunc nummum aureum *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. LVII. N. 1. Idemque in *Fastis* p. 205. *A. Rubenius* in *Arschot.* Tab. XV. N. 9. *J. Biæus* Tab. XV. N. 9. *C. Mediobarbus* p. 27.

NUM. 35.

CAESAR DIVI Filius PATer PAtriæ. Caput Augusti.

VOTA PUBLICA. Imperator togatus cum patera in dextera super tripodem sacrificans, adstantibus camillo & tibicinibus canentibus, itemque victimario, taurum securi percutiente.

Ex antica satis liquet, cur hoc sacrum peragat Augustus, in Nummo eleganter expressum, nempe ob decretum à Senatu populoque Romano per *Valerium Messalam* PATRIS PATRIAE cognomen, quo VOTA PUBLICA collimare persuasus erat Augustus, de quo multa satis supra nos ad Tab. II. N. 61. attulisse jam meminimus. *Comes Mediobarbus* eundem ad A. U. C. 730. retulit, quo Augustus Consul. X. cum *Norbano Flacco* fuit. *Pighius* T. III. p. 530. observavit, Augusto, Anno 724. sub Consulatu suo V. *jam fuisse concessum, ut VOTIS non solum PUBLICIS, sed etiam PRIVATIS pro ejus salute libaretur ; VOTA SEORSIM pro EODEM CONCIPERENTUR, sed in hoc nummo ipse sacra facere videtur, rerum jam potitus, & VOTIS PUBLICIS comitatus, quod magnæ autoritatis titulum PATRIS PATRIAE scilicet consecutus nunc demum fuerit.* Sistunt hunc Nummum aureum eximiæ raritatis *Job. Valens* in Nummis rar. aureis pag. 41. edit. recentiss. & veter. p. 21. *Comes Mediobarbus* p. 21. ex *Valentis* 1. editione eundem referens, qui eum ex *Cimeliarchio illustrissimi Harlæi* produxit, hodieque in *Thesauro* est *Versaliensi.*

NUM. 36.

IMPeratori CAESARI Senatus Populus-Que Romanus. Caput Augusti nudum lævam versus, uti Tab. II. N. 47.

VOTo Publice SUSCepto PRO SALute ET REDitu Jovi Optimo Maximo SACrum. Mars stans nudus ac galeatus, sinistram respiciens, dextrâ labarum sive vexillum, lævâ parazonium tenet.

Præcedenti jam N. diximus, Augusto Consuli V. jam A. C. 724. concessum fuisse, ut in votis non solum Publicis, sed etiam privatis, pro ejus salute libaretur ; quod & insuper VOTA pro ejus incolumitate, salute & reditu conciperentur, evidentissimum rei documentum nummus noster suppeditat. Rei votorum dicebantur, qui solvebant obtentis, quæ petebantur. Suscipiebant autem non solum vota, sed etiam nuncupabant, & signabant. Inscribebant votum chartæ, vel ceræ quam affigebant Deorum statuis, quibus nuncupabant vota sua. Vovebant autem Diis donaria, Templa, Ludos, sacrificia, & similia. Hinc legas apud Juvenalem *Satyr. X.* 55:

Propter quæ fas est genua incerare Deorum.

Et *Plinius* dilucidè omnem hunc morem edisserit Lib. X. Epist. 44. ad Trajanum : *C. Plinius Trajano : Solennia vota pro incolumitate tua, qua publica salus continetur, & suscipimus Domine, pariter & solvimus ; precati Deos, ut velint ea semper solvi, semperque signari.* Cui statim Ep. XLV. respondet : *Trajanus Plinio s. Et solvisse vos cum provincialibus Diis immortalibus vota pro mea salute & incolumitate, & nuncupasse, libenter, mi Secunde charissime, cognovi ex literis tuis.* Et alio loco : *Vota, Domine, priorum annorum nuncupata, alacres lætique persolvimus, novaque rursus curante commilitonum, & Provincialium pietate, suscepimus, precati Deos, ut te Remque Publicam florentem & incolumem ea benignitate servarent.* Itemque *Martialis* Lib. VIII. Ep. 4.

Quantus Io Latias mundi conventus ad aras
Suscipit, & solvit pro Duce vota suo.

Hinc ipse Augustus in proximum lustrum vota nuncupare nolebat, quæ non solvi à se posse, sibi persuaserat, quod totidem verbis testatur *Suetonius* in *Augusto* Cap. XCVII: *Quo animadverso, vota quæ in proximum lustrum suscipi mos est, Collegam suum, Tiberium, nuncupare jussit; nam se, quanquam conscriptis paratisque tabulis, negavit susceperturum, quæ non esset soluturus.* Solebant solennitate publica solvi vota ad III. Non. Januarias & in proximum suscipi nuncuparive, docente id diserte Cajo J. C.: *Post Kalendas Januarias tertio die pro salute Principis vota suscipiuntur.* Idem confirmat *Capitolinus* in Pertinace: *Denique ante tertium Nonarum diem votis ipsis, milites Maternum Lascivium Senatorem nobilem ducere in castra voluerunt*; Itemque *Plutarchus* de natali *Ciceronis* scribens: *Editum in lucem ferunt Ciceronem tertio die Calendarum novarum (seu post diem tertium Kalendarum) quo NUNC Magistratus pro Principe Vota nuncupant & sacrificant.* Hujusque rei, ut probe observavit hoc *Johannes Massonius* in *Plinii* vita p. 145. clarissimum testimonium votorum ad III. Non. Jan. nuncupatorum est apud *Cl. Phil. de Torre* in suo de *Monumentis* veteris *Antii* Libro. Heic apud *Martem* (militem *Comes Mediobarbus* minime recte ex nummo vocat) S. P. Q. R. vota suscepisse videtur, ut Augustus in bellum proficiscens, & nunc cum morbo conflictans salvus redeat, de quo multi omnino in sequentibus erimus. In casu ablativo singularis literas initiales interpretari magis placuit, quam in casu nominativo pluralis, quod *Albertum Rubenium* feciisse vidimus in Notis Numismatum integre repræsentatis & Commentario suo in *Croyjaci Ducis* Numismata præfixo, ubi legas: VOT. P. S. SC. PRO SAL. ET RED. CAES. *Vota publice suscepta pro salute & reditu Cæsaris*, quod constructioni magis convenire videatur, tùm & aliis hæc lectio probata magis fuerit. Communicant aliàs hunc nummum aureum *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XLVII. N. 1. *A. Rubenius* in *Arschot.* Tab. X. N. 14. *Jac. Biæus* T. X. N. 14. *Comes Mediobarbus* p. 31.

NUM. 37.

CAESARI AUGUSTO Senatus Populus-Que Romanus. Caput Augusti nudum, lævam versus, uti Tab. III. N. 91.

vel

CAESAR AUGUSTUS. Caput Augusti nudum, lævam versus, uti Tab. III. N. 99.

vel

CAESARI AUGUSTO. Caput Augusti.

IMPeratori CAESARI Senatus PopulusQue Romanus.

VOTo Publicè SUSCepto PRO SALute ET REDitu Jovi Optimo Maximo SACRum. Mars stans nudus ac galeatus dextram versus respiciens, dexterâ labarum, sive vexillum, læva parazonium tenet.

Paucis admodum noster à præcedenti differt, alio scilicet perigraphes positu, & quod Mars heic dextrorsum, illic sinistrorsum respiciat. Videtur votum à Senatu Populoque Romano susceptum ob Augusti morbum, quo A. $\left(\frac{73^{0}}{31}\right)$ decubuit *Consulem agens* XI. cum *Calpurnio Pisone*, de quo *Dio* Lib. LIII. p. 517: Ὁ δ' Αὔγουστος, ἐνδέκατον μετὰ Καλπουρνίου Πείσωνος ἄρξας, ἠρρώστησεν αὖθις, ὥστε μηδεμίαν ἐλπίδα σωτηρίας ἔχειν. *Augustus XI. Consul cum Calpurnio Pisone, adeo gravi morbo decubuit, ut nulla salutis spes adesset.* Docet verò & mox, quomodo sanitati fuerit restitutus, scribens: *Antonius verò Musa, quum nihil Augustus eorum, quæ maximè ad sanationem opus erant, posset facere, lavacris frigidis, frigidisque potionibus eum sanitati restituit: quam ob rem etiam pecunia ei ab Augusto & Senatu multa, ususque annuli aurei datus est, immunitasque non ipsi modo, sed omnibus eandem artem exercentibus in posterum quoque tempus concessa.* Sed & præcedenti anno $\left(\frac{729}{30}\right)$ Consulem X. agens *ægrotavit absens*, quod rectè *Dio* adnotavit Lib. LIII. p. 515. Ἐκ τούτου δέκατον ὁ Αὔγουστος μετὰ Γαΐου Νωρβανοῦ ἦρξε, καὶ ἐν τῇ νουμηνίᾳ ἔρχεται ἡ βουλὴ, βεβαιῶσαι τὰς πρᾶξεις αὐτοῦ ἐπιοῦσαι· καὶ ἐπειδὴ πληστάζειν τὲ ἤδη τῇ πόλει ἠγγέλθη, (ὑπὸ γὰρ τῆς ἀῤῥωστίας ἐκράτουντο). *Augusto X. C. Norbano Coss. Kalendis Januariis Senatus juramento confirmavit, se ejus acta approbare: quumque JAM URBI APPROPINQUARE diceretur (nam propter MORBUM DIUTIUS ABFUERAT.)* Penitus mox p. 516. scribens: Ἀφικομένῳ δὲ εἰς τὴν Ῥώμην, ἄλλα τινὰ ἔδωκέ τε τῇ σωτηρίᾳ καὶ ἔδωκε τῇ ἀναχωμιδῇ αὐτοῦ ἐγένετο. *Posteaquam in urbem advenit, ALIA PRO SALUTE ET REDITU ACTA.* *Ibi clarè videmus & conflictatum ipsum fuisse Anno* $\left(\frac{729}{30}\right)$ *cum morbo gravi & diutino absentem, & de salute & reditu Vota suscepisse Senatum Populumque Romanum*, cujus rei evidentissimo documento noster rursus heic est Nummus. Suggerunt hunc nummum præstantiorem aureum *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XLVII. N. 3. *Joh. Valens* in rarior. aureis edit. recentiss. p. 41. & veteris seu primæ p. 22. ex *Cimelio Ducis Vernolii Comes Mediobarbus* ex *Caroli Tortæ*, Universit. Patav. Cancellarii *J. C. Bonon. Musæo* p. 31. *Anton Zantanus* in aureis Tab. BBB. I. N. 1. *Æneas Vicus* in aureis N. 1. hodieque pars est tùm *Thesauri Regii Versalienſis*, tùm *Schwartzburgici.*

NUM. 38.

AUGUSTus PONtifex MAXimus TRibunicia POTestate XXX. (trigesima) COnSul XIII. (decimum tertium) IMPerator XV. decimum quintum) Pater Patriæ. Caput Augusti nudum, dexteram versus, uti Tab. VII. N. 231.

VOTo Publicè SUSCepto PRO SALute ET REDitu Jovi Optimo Maximo SACRum, in corona quernea, seu civica.

Eandem licet Inscriptionem postica præferat, ad eundem verò annum cum præcedente hunc referre, antica negat, quippe quæ hunc nummum Anno 759. sub *A. Licinio Nerva Silano* & *Q. Cæcilio Metello Cretico* Consulibus signatum fuisse docet, quo ipso ingens fames urbem adorta est, & quinquagesima ex mancipiorum pretio instituta ab Augusto ad belli necessaria & nocturnos vigiles alendos. Hoc & sequentibus annis & præprimis $\left(\frac{760}{61}\right)$ vota

vota fuisse nuncupata fidem faciunt verba *Dionis* Libr. LV. p. 571. Πρὸς μὲν τοι τὰς τῶ πολέμων ἀφχειρίσεις ἔτως εἶχε, ὥςθ' ἵν' ἐγγύθεν καὶ ὅπῃ τοῖς Δαλμάταις ἢ ὅπῃ τοῖς Παννονίοις πᾶν ὅ, τι χρὴ συμβελεύειν ἔχῃ, πρὸς Ἀρίμινον ἐξώρμησε· καὶ ὅπῃ τε τῇ ἐξόδῳ αἱ τε θυσίαι, ὥστε ἐκ πολεμίας πρὸς ἀναχωμισθέντα, ἐπλέσθησαν, ταῦτα μὲν ἐν τῇ Ρώμῃ ἐπράχθη. *Ad bellorum verò administrationem ita intentus fuit, ut quo propius, quæ in Pannonia & Dalmatia gerenda essent, subinde monere posset, ARIMINUM se contulerit. In EJUS ab URBE EXITU VOTA NUNCUPATA, ac REDEUNTE SACRIFICATUM TANQUAM SI EX HOSTICO REDIISSET.* Vulgarunt jam hunc nummum aureum *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XLVII. N. 4. & in *Fastis Consularibus* pag. 227. N. 3. atque *Comes Mediobarbus* p. 41.

NUM. 39.

Caput Augusti corona quernea redimitum, lævam versus, uti Tab. III. N. 81.

Non mirum est, nos frequentius vota in nummis quoque suscepta deprehendere, cum constet, singulis propemodum annis id fuisse factum, docente hoc nos *Andrea Schotto* Observat. Phil. Lib. V. C. 31. & *Joh. Ph. Thomasino* Libro de Donariis & Tabellis votivis Cap. XIX. *En coronam querneam pro salute Augusti Jovi suspensam! Votis publicis signatam!* Legitor *Hemelarius* p. 12 : *JOVI VOTIS SUSCEPTIS PRO SALUTE CAESARIS AUGUSTI SENATUS POPULUSQUE ROMANUS.* Nobis prior lectio placet. Itemque *Suetonio* Cap. LVII : *Omnes Ordines in lacum Curtii quotannis EX VOTO PRO SALUTE EJUS STIPEM JACEBANT; Item Kalendis Januariis strenam in Capitolio etiam absenti &c.* Et *Dio* Lib. XLVIII. *In itinere ac navigatione Cæsarem morbus tanta vi afflixit, ut iis, qui Romæ erant, mortis quoque suæ opinionem præberet : sed existimantes eum non tam infirmitate detentum, quam mali aliquid molientem moras nectere, sibi omnia quæ possent accidere mala præsagiebant : quamvis & absenti, cum alios qui solent victoribus honores decrevissent, tum ut quotannis supplicationes ejus nomine haberentur.* Novimus præterea non una vice ægrotasse Augustum, & præcipue in Consulatu XI. Anno $\left(\frac{730}{31}\right)$. De quo nos egisse N. 37. meminimus. *Plinii* verba huc pertinentia supra audivimus ex Lib. X. Epist. 44. ad Trajanum : *Solemnia VOTA pro INCOLUMITATE TUA, qua publica Salus continetur, & SUSCIPIMUS, Domine, pariter & SOLVIMUS, precati Deos, ut velint ea semper SOLVI, semperque SIGNARI.* Ludos etiam votivos pro salute Divi Augusti *C. Poppæo* & *Q. Sulpicio* Coss. (A. 762.) instituisse, refert *Plinius* Lib. VII. C. 48. *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XLVII. N. 6. *A. Rubenius* in *Arschotan.* Tab. XII. N. 21. *Jac. Biæus* Tab. XII. N. 21. *Jac. Oiselius* Tab. XCIV. N. 12. *Udanus* in P. R. Tab. CX. N. 12. p. 475. *J. Hemelarius* T. III. N. 5. p. 12. *Comes Mediobarbus* p. 31.

NUM. 40.

Caput Augusti juvenile nudum, lævam versus, uti Tab. I. N. 1.

vel

Caput Augusti juvenile nudum, dexteram versus, uti Tab. I. N. 2.

Jovi Optimo Maximo Senatus PopulusQue Romanus Vota Suscepit PRo Salute Imperatoris CAEsaris QUOD PER EUm Res Publica IN AMPliore ATQue TRANquilliore Statu Est, in corona querna seu civica.

Nonnius hoc monumentum legit : *Jovi Optimo Maximo S P Q R Votis Susceptis PRo Salute Imperatoris Cæsaris &c.* Jac. Oiselius p. 167. *Jovi Optimo Maximo S. P. Q. R. Vota Solvit PRo Salute Imperatoris Cæsaris.* Paulus Pedrusius p. 26. explicat *VOTUM SOLVIT.*

Videntur omnino vota nostra respicere verba *Suetonii* Cap. XXIII. quæ sequuntur post eadem *Varianam : Vovit & magnos Jovi Opt. Maximo, SI REMPUBLICAM IN MELIOREM STATUM VERTISSET :* quod factum *Cimbrico Marsicoque* bello erat. Sed cur quernea corona aurea ? sine dubio prudentissimus Scriptor causas congesti auri in Capitolio his prodit : *Inque eam prædam etiam Di cessere spoliatis in Urbe templis, egestoque auro, quod TRIUMPHIS, quod VOTIS omnis P. R. ætas PROSPERE aut METU sacraverat.* Novimus vero votum Augusti non solum ex nummo sed & aliunde : *Ita mihi salvam ac sospitam Rempublicam sistere in sua sede liceat, atque ejus rei fructum percipere, quem peto, ut optimi status autor dicar, & moriens ut feram mecum spem mansura in vestigio suo fundamenta. Suetonio* teste Cap. XXVIII. Videturque omnino nummum hunc signasse post Victoriam Actiacam & Jani Templum ab Augusto clusum, quod facies Augusti juvenilis concedit facile, *Morellius* ad Augusti Consulatum VII. Annum 727. retulit, sed nobis adhuc paullo prius videtur cusus, ex facie Augusti, quam ætate florentem, præfert. Atque hunc à Jove donatum Augusto Reipublicæ statum deprædicat *Philo Judæus* in Legatione ad *Cajum :* Nam, juxta illum, hic est ille Cæsar, qui, depulsis procellis undequaque ingruentibus, serenitatem Orbi restituit, qui calamitatibus publicis tùm Græcarum, tùm Barbararum gentium, attulit remedia ; quæ exortæ ab Oriente ac Meridie percurrerunt usque Occidentem & Septentrionem, intermediis terris omni malorum genere repletis : Hic est ille, qui solus provincias, quotquot sint, exemit vinculis : Hic est ille, qui & aperta bella sustulit & occulta latrocinia : Hic est ille, qui mare vacuatum navibus piraticis reddidit plenum onerariis : Hic civitates universas libertate donavit, res perturbatas reduxit ad certum ordinem. Sistunt alias hunc nummum aureum *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XLVII. N. 2. *A. Rubenius* in Nummis *Arschot.* Tab. XIV. N. 18. *J. Biæus* Tab. XIV. N. 18. *Jac. Oiselius* Tab. XXXVI. N. 7. 167. *Joach. Udanus* de P. R. Tab. XXXIX. N. 7. p. 196. *Paul. Pedrusius* in *Museo Farnesiano* Tab. II. N. 3. ubi tamen literæ Inscriptionis male distinctæ deprehenduntur, v. g. P. R. loco PRo P. I. R. loco PER E. V. loco EVm &c.

TA-

TABULA XI.

ADHUC EXHIBENS

NUMMOS AUREOS CAESARIS AUGUSTI.

NUM. 1.

Caput Augusti corona quernea redimitum lævam versus, uti Tab. III. N. 81.

vel

Caput Augusti corona quernea ornatum, dexteram versus, uti Tab. III. N. 82.

FORTunæ REDuci CAESaris AUGusti Senatus PopulusQue Romanus, vel, uti forte rectius legitur: *FORTunæ REDuci CAESari AUGusto, aræ inscriptum, cui duo delphini incumbunt.*

Aram votivam, *Fortunæ reduci* positam, conspicimus, quales olim *consecrari* in more erat positum *Romanis*, sicuti & eadem *Fortuna redux templa* habebat *Romæ*, testante *Martiali* Lib. VII.

Hic ubi Fortunæ Reduci fulgentia late
Templa nitent.

Ob *Ducum ex bello reditum*, & *Fortunæ Reduci Templa exstructa fuisse*, *Claudianus* diserte docet:

Aurea Fortunæ Reduci si templa priores
Ob reditum vovere Ducum, non dignius unquam
Hæc Dea pro meritis amplas sibi posceret ædes.

Ad *Augustum* vero, ut rem applicemus, eum diu *bello Cantabrico* abfuisse certum est. Concessisse verò & *Augustum* A. $\left(\frac{734}{35}\right)$ cum ex *Asia* & *Syria* rediisset, Consulibus *Q. Lucretio Vespillone* & *C. Sentio Saturnino*, ut *talis* ipsi *ara* in suum honorem à Senatu Populoque Romano consecraretur, testem habemus *Dionem* Libro LIV. p. 527: Καὶ αὐτῷ ὅτι τε τούτοις καὶ ὅτι τοῖς ἄλλοις τοῖς ἐν τῇ δεσποτείᾳ πεφχθεῖσι, πολλὰ καὶ παντοῖα ἐψηφίσθη· ὧν οὐδὲν προσῆκεν, πλὴν τύχη τε ἐπαναγώγῳ (ἔτω γάρ πως αὐτὴν ἐκάλεσαν) βωμὸν ἱδρυθῆναι· καὶ τὴν ἡμέραν, ἣν ἀφίξοιτο, ἔν τε τῇ ἱερομηνίαις ἀριθμεῖσθαι, καὶ Αὐγουστάλια ἀνομάζεσθαι. *OB REDITUM EJUS, atque ob illa, quæ absens gessisset, multa ac varia in honorem ejus decreta sunt; quorum ille nihil accepit, nisi quod FORTUNAE REDUCI ARAM CONSECRARI, diemque sui reditus inter ferias referri, & AUGUSTALIA dici, passus est.* Errat proinde *Jacobus Oiselius*, qui *hanc aram* à Senatu Populoque exstructam existimat in *honorem Augusti*, cum, *debellato apud Actium Antonio*, rebusque Gallicis, Germanicis & Hispanicis omnibus feliciter confectis, *Romam rediret*; cum hoc *diu* & duodecim annos *post*, uti diximus, potius ipsi contigerit. Minusque recte *Mediobarbus* pro *ara Cippum* in descriptione hujus nummi reponit. Exhibent hunc nummum *aureum H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XLVII. N. 7. *A. Rubenius* in *Nummis Arschot.* Tab. X. N. 15. *Jac. Biæus* Tab. X. N. 15. *Comes Mediobarbus* p. 35. *Jacobus Oiselius* in *Thes. Numism.* p. 325. Tab. LIII. N. 9. *Joachimus Oudanus* in *Roomsche Mogentheid* p. 277. T. LVI. N. 9. Hodieque pars est *Thesauri Versaliensis.*

NUM. 2.

Caput Augusti laureatum, lævam versus, uti Tab. III. N. 83.

FORTunæ REDUCI. CAESari AUGUSTo Senatus PopulusQue Romanus, in ara votiva, cui duo delphini incumbunt.

Dubium non est, quin eadem *ara votiva* Anno $\left(\frac{734}{35}\right)$ fuerit constructa post reditum *Augusti* ex *Asia*, cum *forma à præcedenti non differat*, *voces* verò paulo *pleniores* exhibeat. Refert equidem *Dio* Lib. LIV. p. 539. *Senatum* A. $\left(\frac{740}{41}\right)$ *convenisse*, *ac statuisse inter alia*, *ARAM in ipsa curia pro REDITU AUGUSTI CONSECRARE*, (ἦτε γὰρ βουλὴ ἠθροίσθη, καὶ ἔδοξε σφίσιν ἄλλά τε καὶ βωμὸν ἐν αὐτῷ τῷ βουλευτηρίῳ ὑπὲρ τῆς Αὐγούστου ἐπανόδου ποιήσασθαι) sed addit: *tunc illud Augustum non accepisse.* Hodieque hic aureus in *Thesauro Versaliensi* delitescit.

NUM. 3.

DIVUS AUGUSTUS. Caput Augusti corona radiata ornatum, lævam versus, uti Tab. VII. N. 247.

HISPANIA. Hispania muliebri figura & militari habitu succincta, stans terræ suæ propria tenet, uti infra in Galbæ nummo, dextera nempe duas spicas, sinistra bina tela sive gæsa & clypeum parvum sive cetram.

Spicas, quando in dextera Hispaniæ, & bina tela, clypeumque in sinistra contemplamur, eo

ipso non aliud voluere indicare, quam Hispaniam & frugibus feracissimam, & populis maximè bellacem semper fuisse. Prius, nempe frugum ubertatem *Plinius*, *Solinus* & alii satis deprædicant. Tela verò illa Gæsa vocantur. Hinc *Strabo* Libro III. de *Lusitanis*: ἀηόνητα δ' ἕκαστον πλείω ἔχει. *Quod typum nostræ Hispaniæ illustrat egregie.* Ab Hispanis siquidem & non à Gallis Gæsa sibi sumserunt Romani. Confer *Isaacum Casaubonum* ad *Strabonem.* Imò, ut *Resendius* Antiquit. *Lusitanic.* Lib. I. notat, *Callaicorum & Bracarorum etiam nunc plerique, cum ad agros egrediuntur, bina jacula secum ferunt.* Hoc tamen ex antica datur colligere, Hispaniam post obitum Augusti in perpetuam gratamque summi Imperatoris memoriam hunc nummum voluisse signatum, qui antea eam non solum in divisione Imperii cum *Antonio* acceperat (teste *Eutropio* in *Breviario* ad *Valentem* scribente: *Sic inter eos divisa est respublica, ut Augustus HISPANIAS, Gallias, Italiam teneret; Antonius Asiam, Pontum, Orientem*) sed & subegerat, referente hoc nobis *L. Floro* L. IV. C. 12: *Sub occasu pacata fere erat OMNIS HISPANIA, nisi quam Pyrenæi desinentis scopulis inhærentem citerior alluebat Oceanus. Hic duæ validissimæ Gentes, Cantabri & Astures immunes Imperii agitabant. Cantabrorum & prior & altior, & magis pertinax in rebellando animus fuit: qui non contenti libertatem suam defendere, proximis etiam imperitare; Vaccæosque & Curgonios & Autrigonas crebris incursionibus fatigabant. In hos igitur quia vehementius agere nuntiabantur, non mandata expeditio, sed sumpta est. Ipse venit Segisamam, castra posuit: inde partito exercitu, totam inde jam complexus Cantabriam, efferam gentem ritu ferarum quasi indagine debellabat. Nec ab Oceano quies, cum infesta classe ipsa quoque terga hostium cæderentur. Primum adversus Cantabros sub mœnibus Belgicæ prœliatus est. Hinc fuga in eminentissimum Vindium montem, quem maria prius Oceani, quam arma Romana ascensura esse crediderant. Tertio Aracillum oppidum magna vi repugnat: captum tamen postremo fuit in Edulii montis obsidione, quem perpetua XV. millium fossa comprehensum cinxit, undique simul adeunte Romano. — Hæc per Antistium, Furnium, Agrippam Legatos, hibernans in Tarraconis maritimis Cæsar accepit. Ipse præsens hos deduxit montibus, hos obsidibus obstrinxit, hos sub corona jure belli venum dedit. Digna res lauro, digna curru Senatui visa est. Et jam Cæsar tantus erat, ut posset Triumphos contemnere. Postea capta Lancia Urbe, hic finis Augusto bellicorum certaminum fuit: idem rebellandi finis HISPANIAE. Certa mox fides, & ÆTERNA PAX cum ipsorum ingenio in pacis partes promptiore, tum consilio Cæsaris.* Hucusque *Florus.* Ex quo & *Eutropius* in sua Historia Romana sub Augusto repetit, qui Annum non solum addit cœpti hujus belli, scribens *Anno ab V. C. 726. Imperatore Augusto Cæsare sexies & bis M. Agrippa Coss. Cæsar parum in HISPANIA per ducentos annos actum intelligens, si Cantabros atque Astures, duas fortissimas gentes Hispaniæ, suis uti legibus sineret, aperuit Jani portas atque in HISPANIAS IPSE cum exercitu PROFECTUS EST*; sed & finem hisce p. m. 96. subjicit: *Cantabrico bello per quinque annos acto, totaque HISPANIA in æternam pacem cum quadam respiratione lassitudinis reclinata ac reposita, Cæsar Romam rediit.* Sed Triumphos ex Hispania contemnenti, & æternam pacem cum Hispania condenti ære perennius monumentum Hispania subacta per nummum nostrum post fata posuit, erexit in perpetuam animi gratitudinem! Communicat aliàs hunc nummum aureum rarum *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XXXIII. N. 5. p. 58. *A. Rubenius* in Nummis *Arschot.* Tab. XII. N. 20. p. 22. *Jac. Biœus* Tab. XII. N. 20. *Jac. Oiselius* in *Thes. Numism.* T. XXX. N. 7. p. 131. *Joach. Udanus* in P. R. T. XXXIII. N. 7. p. 151. *Valens* in rar. aureis edit. primæ p. 11. ex *Cimeliarchio Illustriss. Harlæi.* Hodieque pars est *Thesauri Versaliensis & Schwartzburgici,*

NUM 4.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Augusti laureatum lævam versus, uti Tab. III. N. 96.

vel

CAESAR AUGUSTUS. Caput Augusti nudum lævam versus, uti Tab. III. N. 99.

JOVi TONanti. Jupiter nudus stans in area templi hexastyli, dextera fulmen, sinistra hastam puram tenet.

Res tritissima est, *Augustum*, in *grati animi memoriam*, *Jovi Tonanti*, qui heic in *Templo hexastylo suo nudus* stat, dextrâ *fulmen*, (1) sinistrâ *hastam puram*, & non *sceptrum*, uti *Oiselius* p. 157. vult, tenens, non aliter ac illum describit *Virgilius* Georg. L. I. v. 328:

Ipse pater, media nimborum in nocte, coruscа
Fulmina molitur dextra —— ——

Templum *Romæ in Capitolio* Anno $\left(\frac{1}{732}\right)$ Consulibus *M. Claudio Marcello Æsernino & L. Aruncio* (2) exædificasse, cum in *expeditione Cantabrica nocturno tempore fulgur lecticam suam tetigisset, servumque prælucentem simul exanimasset.* Rem nobis omnem exponit *Suetonius*, Cap. XXIX. scribens: *Publica opera plurima exstruxit, ex quibus vel præcipua, Forum cum æde Martis Ultoris, templum Apollinis in Palatio, ÆDEM TONANTIS JOVIS in CAPITOLIO.* Et ipse *Augustus* in *fragmento Ancyrano*, breviarium ejus imperii exhibente: AEDES IN CAPITOLIO JOVIS FERETRII ET JOVIS TONANTIS . . . . FECI; tum paulo post causam addens eodem Capite XXIX: TONANTI JOVI ÆDEM CONSECRAVIT *liberatus periculo, cum, expeditione Cantabrica, per nocturnum iter, lecticam ejus fulgur perstrinxisset, servumque prælucentem exanimasset.* Unde & erat, quod tonitrua præter modum, & nimis, quàm decebat, expaveseceret, tradente id rursus nobis *Suetonio* Cap. XC: *Tonitrua & fulgura paullo infirmius expaveseebat: ut semper, & ubique pellem vituli marini circumferret pro remedio: atque ad omnem majoris tempestatis suspicionem in abditum & concameratum locum se reciperet, consternatus olim per nocturnum iter transcursu fulguris, ut supra diximus.* Et rursus *hujus Ædis, Tonanti Jovi* excitatæ, memi-

(1) Ejusmodi *Jovis Tonantis* signum vide in *Wildii* signis Antiquis N. XXVIII.

(2) Vide *Pighii* Annalium T. III. p. 515.

meminit Cap. XCI. quando *querelam ridiculam propè* hujusdem *Jovis Capitolini*, Augusto per quietem visi, cum ejusdem responso refert: *Cum dedicatam in Capitolio Ædem TONANTI JOVI assiduè frequentaret, somniavit, queri Capitolinum Jovem, cultores sibi ubduci, seque respondisse: TONANTEM pro JANITORE ei appositum, ideoque mox tintinnabulis fastigium Ædis redimivit, quod ea fere januis dependebant.* Quod *Dio* Lib. LIV. p. 523. paullo explicatius tradit, & ipso *consecrationis* sacro *multa tonitrua* quoque exaudita fuisse, scribit, quasi hoc *Augustale opus* TONANS & FULGURANS JUPITER ipse *inauguratum vellet*, rationemque addit, cur *fastigium* habuerit *tintinnabulis* redimitum: καὶ ὁ Διὸς ὁ βροντῶντος ὑπηλλαγμένος ναὸν καθιέρωσε. *JOVIS etiam TONANTIS TEMPLUM dedicavit.* Pergit ibidem: *De qua re duo hæc commemorantur, & IN IPSO TUNC SACRIFICIO TONITRUA ACCIDISSE, & somnium deinde Augusto tale oblatum. Quum propter NOMINIS ac FORMÆ ejus JOVIS novitatem, & quod ab AUGUSTO IS CONSECRATUS esset, maximè autem, quod adscendentes in Capitolium, ad eum primo perveniebant, ab omnibus JUPITER TONANS frequentaretur ac coleretur: imaginatus est in somnis Augustus, JOVEM CAPITOLINUM secum expostulare, quod secundo jam ipse loco haberetur; seque respondisse, EXCUBITOREM hunc TONANTEM EI CAPITOLINO à se esse positum: ideoque orta die, TINTINNABULUM JOVI TONANTI appendit, somnii confirmandi causa. His enim tintinnabulis janitores nocturni utuntur, ut, si quid usus sit, significare possint.* Videtur & *Horatius* Lib. III. Carminum, Oda V. ad hunc Jovem alludere, Templo scilicet jam ipsi ab Augusto dedicato:

Cœlo tonantem credidimus Jovem
Regnare.

h. e. Credidimus *Jovis tonantis* Majestatem tua sub persona latere. Hicque Lib. I. Carmin. Od. 16. ab ipso nominatur:

—— —— tremendo
Jupiter ipse ruens tumultu.

Si verò quæramus, ubi *sita* fuerit hæc *Ædes* in *Capitolio*, respondet *Justus Rycquius* de *Capitolio* p. 335: "Ex opposito ejus Templi (*puta* Concordiæ) dextra è foro subeuntibus, Ædes erat „ JOVIS TONANTIS, quem ideo (Augustus „ ita somnians responderat) JOVI CAPITOLI„ NO Janitorem adposuisse, quia nimirum illinc „ maximè adibatur. *Et p. 366:* Ædes JOVIS „ TONANTIS, auctore atque opere inter Capi„ tolinas ferè nobilissima, (in clivo Capitolino, „ secundum P. Victorem, abs D. Augusto con„ structa) dedicata legitur A. V. C. 631. (*repone* „ 731.) Fannii Cæpionis & Murenæ Varronis con„ juratione in Augustum detecta. (3) Parietes in „ Æde TONANTIS JOVIS solidis glebis mar„ moreis agnoscit Plinius, (4) cum necdum seca„ re marmora didicisset Italia. Signa etiam præ„ stantissima duo: JOVEM TONANTEM, „ opus Leocræ, (5) ante cuncta laudabilem ex „ ære Deliaco: & Dioscuros fratres, (6) item „ æreos ab Hegia elaboratos, ante Ædem posi„ tos. Superant etiamnum ex illa Æde in CLIVO „ CAPITOLINO tres ingentes & speciosissimæ „ columnæ striati & pretiosissimi operis, ad fo„ rum descendentibus visendæ, sed incuria tem„ porum, atque injuria in terram nunc pænè de„ fossæ, in quarum Zophoro Albogalerus, sive „ Apex Flaminis Dialis, secespita, malleus, se„ curis, aquiminarium, sive cantharus, capedun„ culus, aliaque Sacrorum instrumenta adhuc spe„ ctantur, summa elegantia & exquisitissimo ar„ tificio expressa. Cujus Zophori imaginem effe„ ctissimè elaboratum, quia amicus noster Philippus „ Rubenius in Electis suis *Lib. II. C.* 25. nuper „ publicavit, eo Lectorem meum volens remit„ tam." Hucusque *Rycquius.* Cui hoc saltem adjicimus, quod cum suo tempore, non nisi *tres columnæ* amplius superaverint de *ea Æde*, ex *nummo* tamen *nostro* clarissimè doceri posse, constitisse *eandem ex sex columnis*, quod soli eidem hodie deberi, grati profiteri omnino cogimur. Cæterum suppeditant hunc nummum aureum rariorem *H. Goltzius* Tab. LXXIII. N. 1. *J. Oiselius* in *Thes. Num.* Tab. XXXV. N. 5. p. 157. *Joach. Udanus* in P. R. T. XXXVIII. N. 5. p. 193. *A. Rubenius* in Nummis *Arschot.* Tab. XI. N. 3. ubi tamen *Jovi* in *dextera fulmen deest. Jac. Eiæus* Tab. XI. N. 3. ubi rursus *fulmen in Jovis dextera* desideratur, *Joh. Hemelarius* Tab. II. N. 9. p. 9. *Joh. Valens* in Nummis ratioribus aureis recentiss. edit. p. 38. edit. primæ verò p. 20. ex Cimeliarchio Ducis *Vernolii*. *Comes Mediobarbus* p. 32, *Justus Rycquius* de Capitolio Romano p. 369. Hodieque pars est *Thesauri Versaliensis* & *Schwarzburgici.*

NUM. 5.

AUGUSTUS COnSul XI. (undecimùm): Caput Augusti laureatum, lævam versus, uti Tab. IV. N. 197.

Senatus PopulusQue Romanus SIGNIS RECEPTis, in areâ arcus triumphalis, in cujus peristylio legitur: IMPerator IX. (nonum) TRibunicia POTestate V. (quinta) ac in ejus fastigio Augustus, lævâ tenens lauri ramum, in quadrigis triumphalibus conspicitur, constitutis ante arcum duobus signis militaribus.

Bello Cantabrico exacto, *Augustus*, cum in *Asiam* anno N. V. $(\frac{733}{34})$, ante C. N. 19. Consulibus *M. Apulejo* & *P. Silio Nerva*, (7) ordinandarum provinciarum causa, trajecisset, *Phraates*, Parthorum Rex, metu plenus, ne bello ab *Augusto* peteretur, *quod nihil eorum, quæ fuerat pactus,*

(3) Confer *Dionem* Lib. LIV. *Fastos Sigonii* & *Lapidem Ancyranum.*

(4) Libro XXXVI. H. N. C. VI: *Inter los primum (ut arbitror) marmoreos parietes habuit scena M. Scauri, non facile dixerim sectos, an solidis glebis positos, sicuti est hodie JOVIS TONANTIS ÆDES IN CAPITOLIO. Nondum enim secti marmoris vestigia invenerat Italia.*

(5) *Plinius* Hist. Nat. Lib. XXXIV. C. 8: *Leocras - - JOVEM illum TONANTEM in Capitolio, ante cuncta laudabilem fecit.*

(6) *Plinius* Lib. XXXIV. C. 8. H. N: *Hegiæ Minervæ Pyrrhusque Rex laudatur & celetizontes pueri, & Castor & Pollux ante ædem JOVIS TONANTIS.*

(7) Vide *Fastos Goltzianos* p. 207. Ita & *Dio* p. 515. itemque *Cassiodorus* in Chronico, loco infra afferendo, *Pighius* T. III: *Annal.* p. 517. Ante vero; antecedenti scilicet $\frac{732}{3}$ sub *Lepido* & *Lelio* vult *Scaliger* in *Eusebianis* p. 156. 6:

ctus, *præstitisset*, *signa militaria*, *quæ* sub *M. Crasso* à rege Parthorum, *Orode*, & postea sub *M. Antonio*, à *Phraate*, *Orodis* filio, *capta erant*, & *captivos omnes*, paucis exceptis, qui pudore adacti, se occidissent, aut sponte in Parthia remanserant, *remisit*, eaque *læte Augustus*, quasi *bello Parthum vicisset*, *accepit*, rem istam *magno sibi honori ducens*, *quod res præliis amissas*, *sine iliis tamen recepisset*, & *obsides* præterea accepisset. Nam, referente *Livii epitomatore* Libro CXXVII: *Parthi Labieno*, *qui Pompejanarum partium fuerat*, *duce*, *in Syriam irruperunt*; *victoque Didio Saxa*, *M. Antonii Legato*, *universam eam provinciam occupaverunt. Postea vero P. Ventidius*, *Antonii Legatus*, *Parthos*, *prælio victos*, *Syria rursus expulit*, *Labieno*, *eorum Duce*, *occiso.* Libroque CXXVIII: *L. Ventidius*, *Legatus M. Antonii*, *Parthos in Syria vicit*, *Regemque eorum interemit.* Libro CXXX: *M. Antonius*, *Mediam provinciam ingressus*, *bellum cum Legionibus XVIII*, *& XVI. millibus equitum Parthis intulit*, *& cum*, *duabus legionibus amissis*, *nulla re prospere cedente*, *retro rediret*; *insecutis subinde Parthis & ingenti trepidatione & magno totius exercitus periculo*, *in Armeniam reversus est*, XXI. *die trecenta M. fuga emensus*, *circa octo M. hominum tempestatibus amisit.* Exactius hoc tradit *Florus* Lib. IV. Cap. 9: *Parthi clade Crassiana altius animos erexerant*, *civilesque Populi Romani motus læti acceperant. Itaque ut prima affulsit occasio*, *non dubitaverunt erumpere*; *ultro quidem invitante Labieno*, *qui missus à Cassio*, *Brutoque*, (*qui furor scelerum!*) *sollicitaverat hostes in auxilium*: *& illi*, *Pacoro duce*, *regio juvene*, *dissipant Antoniana præsidia. Saxa*, *Legatus*, *ne veniret in potestatem*, *à gladio suo impetraverat. Denique*, *ablata Syria*, *emanabat latius malum*, *hostibus sub auxilii specie sibi vincentibus*; *nisi Ventidius & hic Legatus Antonii*, *incredibili felicitate & Labieni copias*, *ipsumque Pacorum & omnem Parthicum equitatum toto inter Orontem & Euphratem sinu late cecidisset. Viginti amplius millium fuit.* —— *Rex fortissime dimicans cecidit: mox circumlato ejus*, *per urbes*, *quæ defecerant*, *capite*, *Syria sine bello recepta. Sic Crassianam cladem Pacori cæde pensavimus.* Et Cap. X: *Expertis invicem Parthis atque Romanis*, *cum Crassus atque Pacorus utrimque virium mutuarum documenta fecissent*, *ab ipso fœdus Antonio cum Rege percussum. Sed* — — *relicta repente Syria in Parthos impetum facit. Gens præter armorum fiduciam simulat trepidationem & in campos fugam.* —— *Sed sub vespera velut nimbus erupit*, *&*, *missis undique sagittis*, *duas legiones operuerunt. Nihil acciderat in comparationem cladis*, *quæ in posterum diem imminebat*, *nisi intervenisset Deûm miseratio.* —— —— *Sic vix tertia parte de XVI. Legionibus reliqua*, *cum argentum ejus passim dolabris concideretur*, *& subinde inter moras mortem à gladiatore suo flagitasset: egregius Imperator tandem profugit in Syriam. Eutropius* in Breviario ad Valentem: *L. Ventidius Bassus irrumpentes in Syriam Persas tribus præliis vicit: Pacorum*, *Regis Orodis filium*, *interfecit*, *eo ipso die*, *quo olim Orodes*, *Persarum Rex*, *per Ducem Surenam Crassum occiderat. Hic primus de Parthis justissimum triumphum Romæ egit. Contra Persas ipse etiam pugnavit Antonius*; *primis eos præliis vicit*; *regrediens tamen*, *fame & pestilentia laboravit*: *& cum instarent Parthi fugienti*, *ipse pro victoria cessit. Sextus Antonius Victor* in Additam. Vir. illustrium: *In Syriam missus Antonius bellum Parthis intulit*, *à quibus victus*, *vix tertiam partem de quindecim legionibus in Ægyptum perduxit.* Nec minori numero rem gloriæ pleniſſimam, *recuperata* nempe *hæcce à Parthis signa*, plenis buccis deprædicant illius temporis Scriptores, quos ordine audiemus. Primus prodeat *Dio* Lib. LIIII. p. 525. *Augustus*, *rebus in Sicilia ordinatis*, *Syracusisque & aliis quibusdam urbibus*, *Coloniæ Romanorum ut essent*, *destinatis*, *in Græciam transmisit.* —— *Rebus in Græcia confectis*, *Augustus in Samum navigavit*, *ibique hiemavit. Vere in Asiam perrexit*, *M. Apulejo*, *P. Silio*, *Consulibus*: *ibique & in Bithynia omnia constituit*, *non minori eas*, *ut & priores provincias*, *quum essent Populi*, *quam suas procurans.* —— —— *Idemque in Syriam quum advenisset*, *Tyriis & Sidoniis propter factiones supplicium irrogavit.* Καὶ τοῦτο ὁ Φραάτης, φοβηθεὶς μὴ ὁλοσχερῶς ἐπιθῆται οἱ, ὅτι μηδέπω τὰ συγκειμένων ἐπεποίητό τι, τά τε σημεῖα αὐτῶν καὶ τὰς αἰχμαλώτους, πλὴν ὀλίγων, οἳ ὑπ' αἰσχύνης σφᾶς ἔφθειραν, ἢ καὶ κατ' ἄλλην χώραν λαθόντες ἔμειναν, ἀπέπεμψε· καὶ αὐτὰς ἐκεῖνος, ὡς καὶ πολέμῳ τινὶ τὸν Πάρθον νενικηκὼς ἔλαβε· καὶ γὰρ ἐφρόνει μέγα, λέγων ὅτι τὰ πρότερον ποτὲ ἐν τῷ μάχαις ὁπλόμενα, ἀκουσίᾳ ἐκεκόμιστο, h. e. *Interim Phraates*, *quia nihil dum eorum*, *quæ pactus fuerat*, *perfecisset*, *veritus*, *ne bello ab Augusto impeteretur*, *SIGNA EI MILITARIA*, *& captivos omnes*, *paucis demptis*, *qui se ipsos*, *pudore moti*, *interemerant*, *aut in Parthia occultè remanserant*, *MISIT*: *EAque AUGUSTUS*, *quasi bello aliquo PARTHUM VICISSET*, *ACCEPIT. Nam hanc rem MAGNAE SIBI LAUDI DUCEBAT*, *quod præliis prius amissas res*, *citra ullum certamen RECEPISSET.* Brevibus *Livii Epitomator* Lib. CXXXIX: *Pax cum Parthis facta est*, *SIGNIS A REGE EORUM*, *quæ sub CRASSO*, *& postea sub ANTONIO capta erant*, *REDDITIS. L. Florus* Libro IV. C. 12. cum declamatoria παρρησίᾳ: *PARTHI quoque*, *quasi VICTORIAE pœniteret*, *rapta clade Crassiana ULTRO SIGNA RETULERE. Suetonius* Cap. 21: *PARTHI quoque & Armeniam vindicanti facile cesserunt*, *& SIGNA MILITARIA*, *quæ M. Crasso & M. Antonio ademerant*, *reposcenti REDDIDERUNT*, *obsidesque insuper obtulerunt. Vellejus Paterculus* II. 91. 1: *Dum pacatur Occidens*, *ab Oriente & REGE PARTHORUM SIGNA ROMANA*, *quæ*, *Crasso oppresso*, *Orodes*, *quæ*, *Antonio pulso*, *filius ejus Phraates ceperant*, *AUGUSTO REMISSA SUNT. Justinus* Libro XLII. 5. 11: *Itaque tota Parthia captivi ex Crassiano*, *sive Antonii*, *exercitu collecti*, *SIGNAQUE CUM HIS MILITARIA AUGUSTO REMISSA. Sextus Rufus* in Libello ad Valentinianum: *Parthi*, *ad satisfactionem tam audacis admissi*, *obsides tum primum Octaviano Cæsari dederunt*, *& EREPTA sub CRASSO SIGNA RETULERUNT. Eutropius* in Historia Romana ad Valentem: *A PARTHIS ARMENIAM RECEPIT. Parthi*, *quasi toto orbe terrarum vel domito*, *vel pacato*, *omnium oculis signarentur*, *atque in se solos omnis vigor Romani Imperii vertendus esset*: *quippe quos pristina ulciscendæ Crassianæ cædis conscientia mordebat*; *ultro SIGNA*, *quæ Crasso abstulerant*, *ad Cæsarem REMISERUNT*, *obsidibusque Regiis traditis*, *firmum fœdus fidelissima supplicatione meruerunt. Sextus Aurelius Victor* in Additamento Virorum illustrium: *Huic PARTHI SIGNA*, *quæ Crasso sustulerant*, *ULTRO REDDIDERUNT.* Excerpta *S. Aurelii Victoris* de vitis & moribus Cæsarum: *Huic Persæ obsides obtulerunt*; *creandique Regis arbitrium permiserunt. Cassiodorus* in Chronico: *His Consulibus* (M. Apulejo & P. Silio) *AQUILAS & SIGNA CRASSIANA DE PARTHIS CAESAR RECEPIT.* Ex *Poëtis* illius temporis hoc decantat *Ovidius* Lib. II. *Tristium:*

Nunc

Nunc petit ARMENIUS pacem, nunc porrigit ARCUS
PARTHUS eques, timida captaque SIGNA manu.

Et Lib. V. *Faſtorum* 593.

PARTHE, refers AQUILAS, victos quoque porrigis ARCUS,
Pignora jam noſtri nulla pudoris habes.

Propertius Lib. IV. Eleg. 6:

Hic referat ſero confeſſum fœdere PARTHUM,
Reddat SIGNA REMI, mox dabit ipſe ſua.
Sive aliquid pharetris Auguſtus parcet Eois,
Differat in pueros iſta trophæa ſuos.
Gaude Craſſe, nigras ſi quid ſapis inter arenas,
Ire per Euphraten ad tua buſta licet.

Hæc Parthica ſigna, uti *Æmilius*, Conſul, de Gallis triumphans, Gallica, *Jovi Maximo Capitolino* conſecraſſe, aut potius etiam in *Templo Martis Ultoris* Capitolini repoſuiſſe poſtea *Auguſtum*, ex *Horatii* liquere videtur verbis Libro IV. *Oda* 15:

Signa noſtro reſtituit Jovi,
Direpta Parthorum ſuperbis
Poſtibus.

Libro I. *Epiſtolarum*, Epiſt. 18:

Sub duce, qui TEMPLIS PARTHORUM SIGNA refixit.

Sed per quem reſtituta accepit Auguſtus? Reſpondet Tranquillus; per Tiberium. Ita enim Cap. IX. *RECEPIT & SIGNA, quæ M. Craſſo ademerant PARTHI.*

Atque ſic in effectum traduxerat *Auguſtus*, quod idem *Horatius* ipſi adprecatus fuerat *Carmin.* Lib. I. *Od.* 2:

Neu ſinas Medos equitare inultos,
Te duce, Cæſar!

Atque *Lucanus* Lib. I. 11.

Umbraque erraret Craſſus inulta?

Sed quid *Arcus Triumphalis* in nummo? Reſpondet *Dio* Libro LIV. p. 526: Καὶ αὐτοῦ καὶ ὅτι πλήτῳ ἐς τὴν πόλιν ἐσήλασε, καὶ ἀψῖδι τροπαιοφόρῳ ἐτιμήθη. *Equo etiam ovans in URBEM INVECTUS, ac ARCU TRIUMPHALI* (à Senatu PopuloQue Romano poſitô,) *HONORATUS EST.* Et quando in antica *Conſul XI.* & in *periſtylio templi* legitur: IMPerator IX. TR. POT. V. ex eo liquet, nummum ſequenti anno, Auguſto jam ex *Syria* reverſo; & ipſi ob *ſigna militaria à Phraate reſtituta* & *Romam* nunc relata, multis honoribus jam decretis, Anno $\left(\frac{734}{35}\right)$ ante C. N. 18. ſub Conſulibus, *Q. Lucretio Veſpillone* & *C. Sentio Saturnino*, fuiſſe ſignatum. Conſentiunt *Faſti Goltziani* p. 208. ad hunc annum:

EX A. D. V. KAL. JUL.
IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AUGUSTUS
PONTIF. TRIBUNICIA POTESTATE V.
COS. XI. P. P. IMP. IX.

Suppeditant hunc nummum aureum *rarum H. Goltzius* Tab. XXXVIII. N. 14. *A. Rubenius* in *Nummis Arſchot.* Tab XIII. N. 14. p. 17. & 23. *Jac. Biæus* Tab. XIII. N. 14. *Car. Patinus* in *Suetonio nummis illuſtr.* p. 80. *Joh. Valens* in *rarioribus aureis edit.* primæ p. 21. & recentiſſ. p. 40. *Com. Mediobarbus* p. 35.

NUM. 6.

AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. III.. N. 71.

SIGNIS RECEPTIS. Signum Capricorni.

De Capricorno, ſigno Auguſti genethliaco plus ſatis ſupra ad Tab. IX. N. 35. præfati ſumus, quo B. L. ablegatum cupimus. *Hoc ſaltem ex nummo noſtro elicimus, conficimusque, Auguſtum non prius Capricorni ſignum nummis imprimi voluiſſe, quam Mathematicorum præſagia viderit impleta, & fiduciam de themate ſuo genethliaco ipſum haud concepiſſe vanam, orbi univerſo poſſet demonſtrare.* AUGUSTUS enim non ſolum in antica eſt obſignatus, quo ſummi Imperii faſtigium oppido voluit complecti, & quod nominis demum in VII. ſuo Conſulatu Anno $\left(\frac{726}{27}\right)$ ipſi fuiſſe impoſitum novimus; ſed & SIGNA RECEPTA in poſtica jactat, ut innuat tanti nominis terrorem non caſu equidem fortuito, ſed aſtris & *Diis* ſic volentibus accidiſſe, & ut quod olim *Theogenes Mathematicus* eum adorando fecerat, id jam A. V. C. $\left(\frac{734}{35}\right)$ *Parthos* ultro quoque facere cognoſcat quilibet. Nummus hic aureus pars hodie eſt *Theſauri Verſalienſis* & *Schwartzburgici.*

NUM. 7.

AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. III. N. 86.

SIGNIS RECEPTIS. Signum Capricorni anterioribus pedibus globum tenens.

Repetita ſaltem heic volumus, quæ ad Num. præcedentem jam diximus, & nummum A. V. C. $\left(\frac{734}{5}\right)$ cuſum credimus. Globum verò quando heic tenet Capricornus, imperium quod Auguſtus ſuper univerſum propemodum Orbem dilatavit, ſubinnui, perſuademur. Siſtit cæterum hunc nummum *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXXVII. N. 11.

NUM. 8.

AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. III. N. 71.

SIGNIS PARTHICIS RECEPTIS. Signum Capricorni.

Quo majori gloriæ, referente id totidem verbis *Dione*, ſibi duxerat, hæc per *Craſſum Antoniumque* amiſſa Romanorum ſigna militaria ultro à *Parthis*

Parthis ipſi fuiſſe oblata atque recepta, eo pluribus nobiliorisque metalli in monumentis conteſtatam obſignatamque volebat iſtius rei memoriam, de qua, qui ingentem Autorum teſtimoniorum nubem introſpicere cupit, Nummum præcedentem 5. adeat, quidque Capricornus, qui cum illo N. 6. per omnia idem eſt, velit, N. 6. hac ipſa Tabula deprehendet. Exhibent cæteroquin hunc nummum *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXXVII. N. 2. p. 63. *A. Rubenius* in Nummis *Arſchot.* Tab. XIII. N. 12. p. 23. *Jac. Biæus ad Aug. Dialogos* Tab. XIII. N. 12. *Jac. Oiſelius* in *Theſauro* Num. Tab. XIX. N. 12. p. 92. *Joach. Udanus* in Pot. Rom. Tab. XXII. N. 12. p. 116. *Car. Patinus* in *Suetonio* p. 80. ſed quod notes, ex errore fortè adpoſitum eſt AR. ſignum, dum AV. eſſe debeat.

NUM. 9.

AUGUSTUS COnSul XI. (undecimum) Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, uti Tab. VI. N. 179.

SIGNIS PARTHICIS RECEPTIS Senatus PopulusQue Romanus, in corona civica, ſive quernea.

Non minori adulandi vel potius gratulandi, (cum factum omnino fuerit ſuperioribus temporibus haud auditum) cupidine fervebat Senatus, quam Auguſtus hocce facto ſeſe efferebat. Hinc veluti certare eosdem videas in protrudendis diverſi typi & metalli monumentis, factum hoc ſingulare conſervantibus, commendantibus, extollentibus. Senatus, cum majus fere non poſſet, decernebat coronam civicam, non ſecus ac innumeros ſervaſſet cives per Craſſum Antoniumque amiſſos. Suggerunt aliàs hunc nummum aureum *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXXVIII. N. 21. *Alb. Rubenius* in Nummis *Arſchot.* T. XIII. N. 22. p. 24. *Jac. Biæus* ad *Aug. Dial.* Tab. XIII. N. 22. *Jac. Oiſelius* in *Theſ. Numiſm.* Tab. XIX. N. 11. p. 92. *Joach. Udanus* in Pot. Rom. Tab. XXII. N. 12. p. 116. *Comes Mediobarbus* p. 33.

NUM. 10.

IMPeratori CAESARI AUGuſto COnSuli XI. (undecimum) TRIBunicia POTeſtate, VI. (ſexta) Senatus PopulusQue Romanus. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. VI. N. 199.

CIVIBus ET SIGNis MILITaribus A PARTHIS RESTITutis, in corona quernea, ſeu civica.

Quam belle omnia in congerie hac encomiorum conſpirent, mirandum eſt. N. 5. ſupra vidimus primum ſignorum à Parthis receptorum monumentum, quod in Conſulatu ſuo XI. teſtante antica erat, Imperatore ipſo IX. TRibunicia POTeſtate V. obſignatum, quo ipſo omnino conſentientibus *Faſtis* & Nummis id contigiſſe novimus N. 6. 7. 8. AUGUSTUM ſe nominaſſe ſufficiebat, quippe ſub quo omnes dignitates commodè indigitabat. N. 9. Conſulatus XI. ſimul in antica erat additus, uti de tempore conſtaret ſatis. Heic in noſtro præter Conſulatum XI. Tribuniciam Poteſtatem VI. quoque offendimus, quo edocemur non unum annum emittendis hujus rei memoriis ſuffeciſſe, ſed hunc Anno $\left(\frac{735}{6}\right)$ ſub Coſſ. *Cornelio Lentulo Marcellino* & *Cn. Cornelio Lentulo* fuiſſe ſignatum, non minori ſtudio de iſtis Auguſto gratulari geſtientibus, & egregie conſentientibus *Faſtis Goltzianis* p. 209:

EX A. D. V. KAL. JULI
IMP. CAESAR DIVI F. C. N. AUGUSTUS
PONTIF. TRIBUNICIA POTESTATE VI.
COS. XI. P. P. IMP. IX.

Cæterum repetenda ſunt, quæ de corona civica ad præcedentem Numerum jam diximus. Nec hoc fortè prætermittendum, quod cum in ſuperioribus N. 5. 6. 7. primo tantum fiat mentio, SIGNORUM RECEPTORUM N. 8. & 9. clarius nominentur SIGNA PARTHICA N. 10. vero etiam SIGNIS MILITARIBUS A PARTHIS RESTITUTIS junctos videamus CIVES, qui forte ſigna ſequuti ſunt. Siſtunt hunc Nummum aureum *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXXVIII. N. 19. & in *Faſtis Conſularibus* N. 3. p. 209.

NUM. 11.

IMPeratori CAESARI Auguſto COnSuli XI. (undecimum) TRIbunicia POTeſtate VI. (ſexta) Senatus PopulusQue Romanus. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. VI. N. 199.

CIVIBus ET SIGNis MILITaribus A PARTHIS RECUPeratis. Imperator Auguſtus in quadrigis triumphalibus, læva tenens lauri ramum, adſtante ab utroque latere milite, veluti exſultante, uno ad dextram cum arcu & cum ſigno militari; altero à læva, offerente laurum, ſuper arcum triumphalem.

Anno $\left(\frac{735}{6}\right)$ hunc nummum, perinde ac præcedentem, fuiſſe obſignatum, ex *antica* patet. Cur *arcus triumphalis* heic ipſi à *Senatu Populoque* excitatus in eodem compareat, ob *Cives* nempe & *ſigna militaria à Parthis recuperata*, ex *Dione* jam ſupra N. 5. docuimus. Probe verò notes *ornamenta* hujus *arcus*, nempe à *dextera* conſpici *Parthum*, dextera *arcum*, quo maxime feroces, tenentem; ſiniſtrâ verò *ſignum militare* (& non *facem ardentem*, uti in *Rubenii* & *Biæi* tabulis videmus) *Auguſto*, in *quadrigis triumphalibus* ſedenti, & *laurum* lævâ tenenti, offerentem; à *ſiniſtra* verò *militem Romanum*, *lauream* (& non *ſimul ſignum militare* tenentem, ut vult *Jac. Oiſelius* p. 92.) veluti *Auguſti capiti* impoſiturum. Exhibent hunc nummum rariorem aureum *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXXVIII. N. 18. *A. Rubenius* in Num. *Arſchotanis* Tab. XIII. N. 15. *Jac. Biæus* ad *Dial. Aug.* Tab. XIII. N. 15. *Jac. Oiſelius* in Comment. ad Sel. Num. Tab. XX. N. 1. p. 92. *Joach. Udanus* in Pot. Rom. Tab. XXIII. N. 1. p. 116. *Joh. Valens* in Nummis rarior. edit. primæ

primæ p. 18. ex *Muſeo Ducis Vernolii*, & in edit. recentiſſ. p. 35. *Comes Mediobarbus* p. 35. *Car. Patinus* in *Suetonio* nummis illuſtr. p. 80. Hodieque pars eſt *Theſauri Verſalienſis*.

NUM. 12.

IMPeratori CAESARI AUGuſto COnSuli XI. (undecimum) TRIbunicia POTeſtate VI. (ſexta) Senatus PopulusQue Romanus. Caput Auguſti nudum lævam verſus, uti Tab. VI. N. 199.

CIVIBus ET SIGNis MILITaribus A PARTHIS RESTITUTIS. Imperator Auguſtus in bigis triumphalibus adſtante ad utrumque latus milite, uno à dextera cum arcu & ſigno militari, altero à læva, offerente lauream ſuper arcum triumphalem.

Repetas velim, quæ ad præcedentem Numerum à nobis jam dicta ſunt, cum antica & poſtica ferè coincidant, niſi quod pro RECUPeratis heic RESTITUTIS legamus. Suppeditant hunc nummum rariorem aureum *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXXVIII. N. 16. *A. Rubenius* in Nummis *Arſchot.* Tab. XIII. N. 16. *Jac. Biæus* ad *Dial. Aug* T. XIII. N. 16. *Joh. Valens* in rarioribus aureis edit. primæ p. 18. ex *Cimelio Ducis Vernolii* edit. verò recentiſſ. p. 35. *Car. Patinus* in *Suetonio* p. 80. *Comes Mediobarbus* p. 35. Hodie in *Theſauro Schwartzburgico* hic ipſe quoque deliteſcit.

NUM. 13.

AUGUSTUS CAESAR. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. III. N. 99.

SIGNIS RECEPTIS. Mars Ultor galeatus & cetera nudus, niſi quod cingulo militari ſub pectore cinctus, ſtans, dextrâ tenens aquilam legionariam, ſiniſtrâ ſignum militare Romanum.

Cum in *Martis Ultoris* Templo repoſita fuerint hæc ſigna militaria Romana, à *Parthis* recepta, mirum non eſt, hæc ipſa hic manibus eundem tenere ac gerere, non ſecus ac ejus interveniente opera iſta à *Parthis* fuerint recuperata. Sed neſcimus, quid *Nonnium* fefellerit, qui caduceum (*Marti* planè non convenientem) pro ſigno militari in læva *Martis* conſpexit, ac proinde, neſcio quam, felicitatem temporum, ſub *Auguſto* exinde auguratus eſt in ſuo *Commentario* ad *Auguſti* nummos p. 64. Exhibent hunc nummum aureum *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXXIX. N. 25. p. 64. *A. Rubenius* in Nummis *Arſchot.* Tab. XIII. N. 23. *Jac. Biæus* ad *Aug. Dial.* Tab. XIII. N. 23. *Jac. Oiſelius* Tab. XX. N. 2. p. 93. *Joach. Udanus* in P. R. Tab. XXIII. N. 2. p. 116. Hodieque pars eſt *Theſauri Verſalienſis*.

NUM. 14.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. III. N. 99.

SIGNIS RECEPTIS. Mars Ultor ſtans capite galeato, corpore nudo, niſi quod cingulo militari ſub pectore cinctus compareat, dextera tenens aquilam legionariam, ſiniſtra ſignum militare Romanum.

Cum eadem ſit antica, idem in poſtica ſit typus, eadem Inſcriptio (poſitu ſaltem differens) per omnia cum præcedente, eo B. L. ablegatum cupimus, addentes ſaltem, quod eundem nummum aureum quoque exhibeat *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXXIX. N. 27.

NUM. 15.

CAESARI AUGUSTO. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, uti Tab. III. N. 93.

vel

CAESARI AUGUSTO. Caput Auguſti laureatum, dexteram verſus, uti Tab. III. N. 94.

vel

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. III. N. 99.

Senatus PopulusQue Romanus. Templum Martis Ultoris hexaſtylon, in cujus area quadrigæ triumphales, impoſita iisdem aquila legionaria.

Duplex fuiſſe *MARTIS ULTORIS Templum*; vel ex *diverſa forma* eorundem licet colligere, præterquam quod & *Dio* & *Ovidius* id aſſerant. Illud enim, quod in *nummo* ante oculos eſt, comparet *hexaſtylon*, in aliis autem *tetraſtylon* ante oculos verſatur. *Unum* etenim *AUGUSTUS voverat* bello *Philippenſi* implicitus pro *ultione paterna*, & *ſumptuoſiſſimo opere*, *ſummoque artificio* ad *Forum Cæſaris à ſe ædificatum* perfecerat, ſine dubio ut *deſtinatum prius à ſuo patre Julio*, qui, teſtante *Suetonio* C. XLIV. in Julii Cæſaris vita: *Templum Marti in primis ſtatuerat exſtruere, quantum nusquam eſſet. Illud* indigitat *Suetonius* Cap. XXIX. ſcribens: *Publica opera plurima exſtruxit: ex quibus vel præcipua, Forum cum ÆDE MARTIS ULTORIS.* Paulloque poſt: *Itaque feſtinantius, necdum perfecta MARTIS ÆDE, publicatum eſt, cautumque, ut ſeparatim in eo publica judicia, & ſortitiones judicum fierent. ÆDEM MARTI, bello Philippenſi, pro ultione paterna ſuſcepto, voverat. Sanxit ergo, ut de bellis, triumphisque, heic conſuleretur ſenatus: provincias cum Imperio petituri hinc deducerentur: quique victores rediiſſent, huc inſignia triumphorum inferrent.*

ferrent. Causam exædificati templi *Ovidius* etiam tradit L. V. *Fastorum* 569.

Voverat hoc juvenis tunc, cum pia sustulit arma,
A tantis princeps incipiendus erat.
Ille manus tendens, instante milite justo,
In conjuratos talia dicta dedit:
Si mihi bellandi Pater est, Vestæque sacerdos
Autor, & ulcisci nomen utrumque paro,
Mars ades, & satia scelerato sanguine ferrum,
Stetque favor causa pro meliore tuus.
TEMPLA feres, & ME VICTORE vocaberis ULTOR.
Voverat, & fuso lætus ab hoste redit.

Locum vero hujus *Templi* iterum inculcat *Ovidius Fastor.* V. 550:

ULTOR ad ipse suos cœlo descendit honores,
TEMPLAque in AUGUSTO conspicienda FORO.
Et Deus est ingens, & opus, debebat in urbe
Non aliter Nati Mars habitare sui.
Digna giganteis hæc sunt delubra trophæis,
Hinc fera Gradivum bella movere decet.

Et *Martialis* VII. 50.

Pompejum quæras (& nosti forsitan) Auctum
ULTORIS prima MARTIS in ÆDE sedet.

Atque de *hoc templo* intelligimus, quæ tradit *Plinius* Lib. XXXIV. C. 8: *Alexandri quoque M. tabernaculum sustinere traduntur solitæ statuæ, ex quibus duæ ante MARTIS ULTORIS ÆDEM dicatæ sunt, totidem ante regiam.* Et *idem* Lib. XXXIV. Cap. 14: *Videmus & Romæ scyphos è ferro dicatos in TEMPLO MARTIS ULTORIS.* Sic novimus ex *Tranquillo* C. 21: *Augustum quorundam barbarorum Principes in ÆDE MARTIS ULTORIS jurare coëgisse, mansuros se in fide ac pace quam peterent.* Alteram ædem (de qua nihil apud *Suetonium* legas) in *Capitolio* erexit, *ob signa nempe de Parthis recepta.* Hujus contra distinctè meminit *Dio* Lib. LIV. p. 526. Ἀμέλει καὶ θυσίας ὅτε αὐτῆς, καὶ νεὼν Ἄρεως πρωτῷ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ καὶ τὸ τοῦ Διὸς τοῦ Φερετρίου ζήλωμα, πρὸς ἃ τῶν σημείων ἀνάθεσιν, τὴν ψηφισθῆναι, ἐκέλευσε, καὶ ἐποίησε. *Itaque & sacrificia ejus rei causa* (ob signa scilicet à Parthis recepta) *& TEMPLUM MARTIS ULTORIS IN CAPITOLIO, ad imitationem Jovis Feretrii, QUA SIGNA EA MILITARIA SUSPENDERENTUR, DECERNI JUSSIT, ac deinde PERFECIT.* Quod pariter describit *Ovidius* Lib. V. *Fastorum* 579.

Nec satis est meruisse sibi cognomina Martis,
Persequitur Parthi signa retenta manu.
Gens fuit & campis, & equis, & tuta sagittis,
Et circumfusis in via fluminibus
Addiderant animos Crassorum funera genti,
Cum periit miles, signaque, Duxque simul.
Signa, decus belli, Parthus Romana tenebat,
Romanæque aquilæ signifer hostis erat.
Isque pudor mansisset adhuc, nisi fortibus armis
Cæsaris Ausoniæ protegerentur opes.
Ille notas veteres, & longi dedecus ævi
Sustulit, agnorunt signa recepta suos.
Quid tibi nunc solitæ mitti post terga sagittæ?
Quid loca? quid rapidi profuit usus equi?
PARTHE! REFERS AQUILAS, victos quoque porrigis arcus:
Pignora jam nostri nulla pudoris habes,
Rite DEO TEMPLUMque datum nomenque BIS ULTOR,
Emeritus voti debita solvit honor.
Solennes ludos Circi celebrate, Quirites,
Non visa est fortem scena decere Deum.

Nempe *Bis-ultorem* vocat, *Naso*, vel, quod non solum *Cæsar parricidas*; sed & *stragem Crassianam* ultus fuerat, *Parthos* cogens *signa Romana militaria restituere*; vel, quod non solum *M. Crassi* cædem, sed & *M. Antonii* ultus fuerit. *Rotundæ* fuisse *figuræ templum*, *nummus* non solum noster, sed & *illi* N. 18. 19. 20. loquuntur, in quo nempe non solum *signa legionum Crassianarum* & *Antonianarum* fuere *reposita*; sed & *currus triumphalis* in *area ejus* constitutus. Ut adeo hoc nummo ac *monumento Senatus Populusque Romanus* anno $(\frac{734}{35})$ *perpetuam quoque & gratam restitutorum à Parthis signorum memoriam* in *nobiliori metallo*, *illatis Martis Ultoris templo quadrigis triumphalibus, quibus aquila legionaria est imposita*, erga *Augustum* ex *Syria* redeuntem, testari voluerit. Unde fatemur, nos non capere posse, qua ex causa hunc nummum *aureum*, licet satis vel *obscurè*, vel *falsò* p. 27. *descriptum*, atque ita: *Templum Martis, cui inest currus, temone erecto, ei equus insidet in curru medio, sceptrum sustinente aquila alis expansis*, referat *Comes Mediobarbus* ad annum 727. & ad *Consulatum* Augusti VII, quo ipse *Gallias* adiit, cum potius, ad illum, quem diximus, annum, uti cuilibet superiora consideranti facile patebit, pertineat. Sistunt præterea hunc nummum aureum *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. XXXIX. N. 31. *Comes Mediobarbus* pag. 27. Hodieque in *Thesauro Versalienſi* delitescit.

NUM. 16.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Augusti nudum, lævam versus, uti Tab. III. N. 99.

SIGNIS RECEPTIS. Clypeus in area, in quo: CLypeus Votivus, circa: Senatus PopulusQue Romanus, ad dextrum latus comparente aquila legionaria, ad sinistrum vero signo militari, sive cohortis.

De *clypeo votivo* ad Tab. X. N. 16. 17. & imprimis 18. multa jam protulimus, quo B. L. remissum volumus, ut *hoc* saltem præterea ex *hoc* nostro *præsente* discamus nummo, *non minus Senatum Populumque Romanum*, uti in antecedente, *currum in Martis templo statuisse*, quàm in hoc *clypeum votivum*, sine dubio in *Capitolio atque in eodem quoque, honoris maximi ergo, sublimem suspendisse*, SIGNIS nempe à *Parthis*, per *Crassum & Antonium amissis*, nunc per ipsum tandem RECEPTIS. Sistunt eundem aureum *H. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXXIX. N. 32. *A. Rubenius* in *Nummis Arschot.* Tab. XIII. N. 24. *Jac. Biæus* in *Nummis ad Dial. Aug.* Tab. XIII. N. 24. *Jac. Oiselius* in *Thes. select. Numism.* Tab. XX. N. 3. p. 94. *Joach. Udanus* in *Pot. Rom.* Tab. XXIII. N. 3. p. 116.

NUM. 17.

CAESAR AUGUSTUS Caput Augusti nudum, lævam versus, uti Tab. III. N. 99.

SIGNIS RECEPTIS. Clypeus in area, cui inscriptum legimus: CLypeus Votivus, circa: Senatus PopulusQue Romanus, ad dextrum latus comparente signo militari, sive cohortis, ad lævum verò aquila legionaria.

Cum per omnia *conveniat* hic *typus* cum *præcedenti*, nisi quod hoc loco *ad dexteram signum militare* conspiciatur, ubi in *præcedente est aquila legionaria*, & *ad lævam aquila legionaria*, ubi *ibidem* est *signum militare*, eo B. L. ablegamus, ne cum tædio idem sæpius repetamus. Exhibent & hunc nummum *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XXXIX. N. 39. licet ibidem saltem argenteum, cum tamen, quod notes, & *aureus* in *Thesauro Versalienſi* hodie spectetur.

NUM. 18.

CAESARI AUGUSTO. Caput Augusti laureatum, lævam versus, uti Tab. III. N. 93.

MARti ULTori. Templum Martis Ultoris rotundum hexastylon, in cujus area, sive medio Mars stat galeatus ac nudus, dextera aquilam Legionariam, lævâ signum cohortis tenens.

Templum denuo *Martis* conspicimus *Ultoris*, perinde ac illud jam N. 15. (de quo satis jam ibi) vidimus, in *hoc* saltem differens, quod *ibi* in *ejus area quadrigæ Triumphales Augusti*, heic verò *ipse Mars*, non secus ac *ipsum* N. 13. & 14. jam vidimus, *compareant*, & quidem ut *Deus* in *templo suo*, prout ii *areas templorum* apud gentiles communiter solebant alias *occupare*, de quo aliquoties jam nos & in *Cæsare* & *in Augusto* egisse, meminimus, cum alias in nummis & signis (8) *nudus* & *galeatus* quidem exhibeatur, sed *dextera pugionem tenens*. Non alia verò manibus tenet, quam *signa Crassiana* & *Antoniana*, *à Parthis recepta*, in perpetuam hujusdem *rei memoriam*, *Augustique Cæsaris honorem perennem*. Reliqua ad N. 15. jam fuere dicta. Exhibent hunc nummum *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XXXIX. N. 35. *Joh. Hemelarius in Croyjaci Ducis* Num. Tab. III. N. 12.

(8) Vide *Clar. Jacobi de Wilde signa antiqua* N. XXX.

NUM. 19.

CAESARI AUGUSTO. Caput Augusti laureatum, lævam versus, uti Tab. III. N. 93.

MARTi ULTori. Templum Martis Ultoris rotundum hexastylon, in cujus area Mars stans nudus ac galeatus, dexterâ aquilam legionariam, sinistra signum militare Romanum tenet.

Eadem cum sit *antica*, eadem *postica*, eadem *inscriptio*, nisi quod heic *sub templo illa* legatur; cum in præcedente *ad latus templi* conspiciatur, B. L. eò remittimus, observantes modo, quod *sic* in *Thesauro Versalienſi* deprehendatur.

NUM. 20.

CAESARI AUGUSTO. Caput Augusti laureatum, dexteram versus, uti Tab. III. N. 99.

vel

CAESAR AUGUSTUS.

MARti ULTori. Templum Martis Ultoris rotundum hexastylon; in cujus area aquila legionaria inter duo signa militaria Romana conspicitur.

Cum N. 15. *bigas triumphales cum aquila legionaria*, N. 18. & 19. *Martem ipsum* cum *aquila* & *signo militari* viderimus; heic denuo in *eodem Martis Ultoris templo sola aquila legionaria inter duo cohortium signa* est conspicua, & licet inde & ex tot diversis typis repetitis facile existimare, *quanti reputaverit hunc de signis à Parthis receptis honorem Augustus, quum diversis tot typis propterea in omnium nobilissimo metallo voluerit signatam hanc incruentam victoriam. Hos* verò cum præcedentibus circa A. V. C. $\left(\frac{733}{34}\right)$ & sequentibus proxime fuisse signatos, supra diximus. Unde hescimus, quid *Ill. Com. Mediobarbum* moverit, quod hunc nummum ad A. V. C. 752. ante N. C. 1. retulerit, dum constat, nummum hunc *Martis Ultoris templum* cum *signis Crassianis* & *Antonianis* exhibere. Dederunt jam nobis hunc nummum *aureum H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XXXIX. N. 28. *Ant. Zantanus* in *aureis* N. 9. BBB. 1. *Æneas Vicus* in *aureis* N. 9. *Torrentius* in *notis* ad *Sueton.* edit. Græv. p. 163. *Com. Mediobarbus* p. 39. ubi tamen ULTO. habet, in *nostro* saltem legendis literis: ULT.

NUM. 21.

CAESARI AUGUSTO. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, uti Tab. III. N. 93.

vel

CAESARI AUGUSTO. Caput Auguſti laureatum, dexteram verſus, uti Tab. III. N. 94.

Senatus PopulusQue Romanus. Quadrigæ triumphales, cui aquila legionaria eſt infixa, aut impoſita, thenſæque circum circa Victoriæ ſunt inſculptæ, aut eidem adpictæ.

Quantum gaudium hæc *reſtitutio ſignorum Romanorum à Parthis quondam captorum*, apud *Populum & Senatum Romanum* excitaverit, vel ex *Ovidii* verſibus ſupra adductis, liquet, qui illud ſic decantat, ut *quadrigas illas Triumphales*, in nummo cernendas, *quibus ſigna* in Urbem fuêre invecta, *coram quaſi cernere* queas V. *Faſt.* 586.

SIGNA, DECUS BELLI, PARTHUS ROMANA tenebat,
ROMANÆque AQUILÆ ſignifer hoſtis erat:
Isque pudor manſiſſet adhuc, niſi fortibus armis
CAESARIS Auſoniæ protegerentur opes.
Ille notas veteres, & longi dedecus ævi
Suſtulit, agnorunt SIGNA RECEPTA ſuos.
PARTHE! refers AQUILAS, victos quoque porrigis arcus,
Pignora jam noſtri nulla pudoris habes.
Solennes ludos Circi celebrate, Quirites,
Non viſa eſt fortem ſcena decere Deum.

Suppeditant hunc nummum *aureum H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXXVIII. N. 13. *Alb. Rubenius* Tab. XIII. N. 17. *Jac. Biæus* in *Nummis ad Aug. Dial.* Tab. XIII. N. 17.

NUM 22.

AUGUSTus PONtifex MAXimus TRibunicia POTeſtate XXI. (vigeſima prima) COnSul XIII. (decimum tertium) IMPerator XIIII. (decimum quartum.) Caput Auguſti nudum lævam verſus, uti Tab. VII. N. 226.

DE PARTHIS. Tiara Parthica, arcus, pharetra.

Ex Hiſtoria Auguſti conſtat, bellum Parthicum incepiſſe Anno $\left(\frac{753}{54}\right)$ *Cajo*, *Auguſti* filio & *L. Æmilio Paulo Conſulibus*, *Parthorum Rege Phraate*, Armeniæ regnum invadente, cui ſequenti anno $\left(\frac{754}{55}\right)$ *Cajum*, nepotem ex Agrippa & Julia oppoſuit, qui *Procos* Syriam obtinuerat. *Hic cum Romano exercitu juſſu Auguſti Armeniam ingreditur. M. Lollio comite, & Phraatem Armenia cedere compellit, ipſe verò Armeniam à Parthis recuperavit.* Victoria hæc de *Parthis* expreſſa eſt, per *Tiaram*, quod inſigne ornamentum, ſeu tegumentum, non indumentum, uti *Oiſelius* habet, capitis regium eſt, & Orientalibus Regibus paſſim uſurpatum, dehinc per arcum & pharetram (non pharetras, uti *Hemelarius* vult) ſagittis plenam (fortè ipſius *Phraatis*, Regis *Parthorum*, qui ſe *Auguſto* ſubmiſerat) quoniam illa inter inſignia Regum Orientalium non ſolum erant, ſed & quod *Parthi* plurimum illis valerent, fugientes hoſtibus plurimum detrimenti afferrent, & inde illis formidabiles quam maximè eſſent, quod non ſolum ex *Floro* (9) ſupra & aliis audivimus, ſed & magnus Poëtarum confirmat numerus, ex quibus audire ſaltem placet *Virgilium* Georgic. III. 31.

Fidentemque fuga Parthum, verſisque SAGITTIS.

Et Lib. IV. de apibus vſ. 330.

— — aut ut, NERVO pulſante SAGITTAE,
Prima leves ineunt, ſi quando prælia PARTHI.

Horatium Lib. II. *Od.* 13.

Miles SAGITTAS & celerem fugam PARTHI.

Catullum *Carm.* XI. 6.

Seu - - - ſagittiferosque PARTHOS.

Ovidium L. I. de Arte Amandi vſ. 210.

TELAque ab adverſo quæ jacet hoſtis (Parthus) *equo.*

Libro V. *Faſtorum* 581.

Gens fuit & campis & equis & tuta SAGITTIS.

Et paulo poſt vſ. 591.

Quid tibi nunc ſolitæ mitti POST TERGA SAGITTÆ?
Quid loca? quid rapidi profuit uſus equi?

Propertium Lib. III. *El.* 7.

Parthorum aſtutæ TELA remiſſa fugæ.

Libroque IV. *Eleg.* 3.

Subdolus & verſis increpat ARCUS equis.

Seneca in *Oedipo* vſ. 118.

Vidit & verſas equitis ſagittas
Terga fallacis metuenda Parthi.

Statius

(9) Lib. IV. Cap. 9: *Ventidius ſimulato metu, adeo paſſus eſt hoſtem* (Parthum) *caſtris ſuccedere, donec abſumto jactus ſpatio, adimeret uſum SAGITTARUM.* Et Cap. 10: *Sub vesperam velut nimbus* (hoſtium Parthorum manus) *erupit, & miſſis undique SAGITTIS, duas legiones exercuerunt — — Tum Parthus ARCUS inhibuit.*

Statius I. *Sylv.*

ARCUque horrenda fugaci
ARMENIA.

Submissionem hujus *Phraatis* decantat *Horatius* Lib. I. Epist. XII.

Ne tamen ignores, quo sit Romana loco res;
Cantaber Agrippæ, Claudi virtute Neronis
ARMENIUS CECIDIT, jus imperiumque
PHRAATES
CAESARIS accepit genibus minor.

Nunc & Romanos Scriptores audiamus, in quibus chorum ducat *Dio* Libro LV. p. 555. Τὸ δὴ Γαΐῳ καλέντος ἐς τὸ πρὸς Ἀρμενίους πόλεμον, ὁ Τιβέριος ἐς Χῖον ἐλθών, αὐτὸν ἐθεράπευσεν. — — Φραάτης δὲ ὁ τῶν Πάρθων βασιλεὺς ἀπεστείλαντος περὶ εἰρήνης τῷ Καίσαρι, καὶ ὃς Καίσαρος ἀντιπεστείλαντος αὐτῷ Φραάτῃ, ἁπλῶς ἄιδε τὸ ὃ βασιλέως ἀπεκλήσεως, καὶ τὸ Ἀρμενίας δοπ ναι προστάξαντος· ἐχ ὅσον οὐκεῖνος ἠπείλησεν, ἀλλὰ καὶ ἀντεγράψέν οἱ τὰ τε ἄλλα ὑστερηφάνως, καὶ αὐτὸν μὲν, βασιλέα βασιλέων, ἐκεῖνον δὲ, Καίσαρα μόνον ὀνομάσας· ὅμως δὲ ὕστερον κατηλλάγη ἀπὶ τῷ τὸ Ἀρμενίας ἀποτῆναι, ἐπειδὴ τόν τε Γάϊον ἐν τῇ Συρίᾳ παρόντα ἔμαθε, καὶ τὰ οἰκεῖα παρασκευάμενα μισῇ αὐτῷ ὑπετόπασε. *Cajo autem ad bellum ARMENIACUM misso, Tiberius in Chium profectus, eum studiose coluit.* — — *Phraates, Rex Parthorum, cum de pace ad Augustum literas dedisset, isque rescribens, Phraatem tantum nominasset, omisso titulo Regis (Regum) jussisseque ARMENIA EUM CEDERE: adeo nihil territus est (Phraates) ut rescribens superbe, sibi ipsi Regis Regum titulo dato, Augustum tantum Cæsaris vocabulo affecerit. Post verò cum CAJUM in Syriam advenisse audisset, ac res domi odio sui conturbatas suspicaretur, a conditione, ut ARMENIAM MISSAM FACERET, in gratiam rediit. Obiter quasi Tacitus hoc* tangit *Annal.* Lib. III. Cap. 48. 3. *datusque* (Sulpicius Quirinius) *Cajo Cæsari ARMENIAM OBTINENTI*; monetque Lib. II. Ann. C. 42. 4. idem, quod supra *Dio: florente Cajo Cæsare, missoque ad RES ORIENTIS, intutam Tiberii amicitiam fuisse creditam.* Idem inculcat Libro eodem II. Annal. Cap. 4. *Tum Cajus Cæsar COMPONENDAE ARMENIAE deligitur, is Ariobarzanem, origine Medum, ob insignem corporis formam, & præclarum animum, VOLENTIBUS ARMENIIS præfecit. Ariobarzane morte fortuito absumpto, stirpem ejus haud toleravere: tentatoque fœminæ imperio, cui nomen Erato, eaque brevi pulsa, incerti, solutique, & magis sine Domino, quam in libertate, profugum Vononem in Regnum accipiunt.* Quibus & *Suetonii* jungere placet verba Cap. XXI. *PARTHI quoque & ARMENIAM VINDICANTI facilè cesserunt, & signa militaria, quæ M. Crasso & M. Antonio ademerant, reposcenti reddiderunt.* Suppeditant hunc nummum aureum *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XXXVIII. N. 20. & in *Fastis Roman.* p. 221. *A. Rubenius* in Num. *Arschot.* Tab. XIII. N. 20. *Jac. Biæus* Tab. XIII. N. 20. *Jac. Oiselius* in *Thes.* Num select. Tab. XX. N. 5. *Joach. Udanus* de P. R. Tab. XXIII. N. 5. *Joh. Hemelarius* in *Croyjaci Ducis* Num. Tab. III. N. 7. p. 12. *Comes Mediobarbus* p. 39. modo quod PARTHEIS habeat, (ubi tamen *Goltzius* in *Augusto*, *Rubenius*, *Biæus*, *Oiselius*, *Udanus* PARTHIS reponunt. Video tamen *Goltzium* quoque PARTHEIS exhibere in Nummis *Consularibus* sive *Fastis Rom.* p. 221.) & in antica Tribuniciam Potestatem XXII. cum tamen expresse in *Goltzio*, tum in *Augusto*, tum in *Fastis* sit XXI.

(10) T. I. de V. & P. N. p. 240.
(11) Lib. XVII. p. 812.
(12) Lib. VIII. H. N. Cap. XXI: *Lyncas vulgò frequentes & SPHINGAS, fusco pilo, mammis in pectore geminis, ÆTHIOPIA generat, multaque alia monstro similia.* Et Lib. VI. Cap. 29: *Deferunt (Troglodytæ ex Aduliton) plurimum ebur, Rhinocerotum cornua, Hippopotamorum coria, chelyon testudinum, SPHINGIA, mancipia.*
(13) Ita tamen cam *Ausonius* Eidyll XI. 40. tradit vers. 11:

Terruit Aoniam VOLUCRIS, LEO, VIRGO, triformis
SPHINX: VOLUCRIS pennis, pedibus, FERA, fronte PUELLA.

Nec aliter *Statius* Lib. II. Theb:

Hic fera quondam
Pallentes erecta genas suffusaque tabo
Lumina, concretis infando sanguine plumis
Reliquias amplexa virum, semesaque nudis
Pectoribus fletit ossa premens, visuque trementi
Conlustrat campos, si quis concurrere dictis
Hospes inexplicitis, aut cominus ire viator
Audeat, & diræ commercia jungere linguæ &c.

Itemque *Tzetzes* sub initium *Cassandræ*: Αὐτὴ λεγομένη, ἰμυθίνσειλος ὃ αὐτὴν λέγουσι, ἀφ' τὸ φοινικοῦν, ὄνυχας χευτὰς ἔχειν, ἀφ' τὸ ἁρπακτικὸν πτέρυγας αὐτῇ ἀφ' τὸ τὰς σὺν αὐτῇ λεγόντας παντοχῇ περιτρέχειν συνθήκας καὶ ἀναιρεῖν τὰς ἰδιώτας· ταύτην Οἰδίπους ἀνεῖλε.

Nunc & Romanos Scriptores audiamus, in quibus chorum ducat *Dio* Libro LV. p. 555. Τὸ δὴ Γαΐῳ καλέντος ἐς τὸ πρὸς Ἀρμενίους πόλεμον, ὁ Τιβέριος ἐς Χῖον ἐλθών, αὐτὸν ἐθεράπευσεν. — — Φραάτης δὲ ὁ τῶν Πάρθων βασιλεὺς ἀπεστείλαντος περὶ εἰρήνης τῷ Καίσαρι, καὶ ὃς Καίσαρος ἀντιπεστείλαντος αὐτῷ Φραάτῃ, ἁπλῶς ἄιδε τὸ ὃ βασιλέως ἀπεκλήσεως, καὶ τὸ Ἀρμενίας δοπ ναι προστάξαντος· ἐχ ὅσον οὐκεῖνος ἠπείλησεν, ἀλλὰ καὶ ἀντεγράψέν οἱ τὰ τε ἄλλα ὑστερηφάνως, καὶ αὐτὸν μὲν, βασιλέα βασιλέων, ἐκεῖνον δὲ, Καίσαρα μόνον ὀνομάσας· ὅμως δὲ ὕστερον κατηλλάγη ἀπὶ τῷ τὸ Ἀρμενίας ἀποτῆναι, ἐπειδὴ τόν τε Γάϊον ἐν τῇ Συρίᾳ παρόντα ἔμαθε, καὶ τὰ οἰκεῖα παρασκευάμενα μισῇ αὐτῷ ὑπετόπασε. *Cajo autem ad bellum ARMENIACUM misso, Tiberius in Chium profectus, eum studiose coluit.* — — *Phraates, Rex Parthorum, cum de pace ad Augustum literas dedisset, isque rescribens, Phraatem tantum nominasset, omisso titulo Regis (Regum) jussisseque ARMENIA EUM CEDERE: adeo nihil territus est (Phraates) ut rescribens superbe, sibi ipsi Regis Regum titulo dato, Augustum tantum Cæsaris vocabulo affecerit. Post verò cum CAJUM in Syriam advenisse audisset, ac res domi odio sui conturbatas suspicaretur, a conditione, ut ARMENIAM MISSAM FACERET, in gratiam rediit. Obiter quasi Tacitus hoc* tangit *Annal.* Lib. III. Cap. 48. 3. *datusque* (Sulpicius Quirinius) *Cajo Cæsari ARMENIAM OBTINENTI*; monetque Lib. II. Ann. C. 42. 4. idem, quod supra *Dio: florente Cajo Cæsare, missoque ad RES ORIENTIS, intutam Tiberii amicitiam fuisse creditam.* Idem inculcat Libro eodem II. Annal. Cap. 4. *Tum Cajus Cæsar COMPONENDAE ARMENIAE deligitur, is Ariobarzanem, origine Medum, ob insignem corporis formam, & præclarum animum, VOLENTIBUS ARMENIIS præfecit. Ariobarzane morte fortuito absumpto, stirpem ejus haud toleravere: tentatoque fœminæ imperio, cui nomen Erato, eaque brevi pulsa, incerti, solutique, & magis sine Domino, quam in libertate, profugum Vononem in Regnum accipiunt.* Quibus & *Suetonii* jungere placet verba Cap. XXI. *PARTHI quoque & ARMENIAM VINDICANTI facilè cesserunt, & signa militaria, quæ M. Crasso & M. Antonio ademerant, reposcenti reddiderunt.* Suppeditant hunc nummum aureum *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XXXVIII. N. 20. & in *Fastis Roman.* p. 221. *A. Rubenius* in Num. *Arschot.* Tab. XIII. N. 20. *Jac. Biæus* Tab. XIII. N. 20. *Jac. Oiselius* in *Thes.* Num select. Tab. XX. N. 5. *Joach. Udanus* de P. R. Tab. XXIII. N. 5. *Joh. Hemelarius* in *Croyjaci Ducis* Num. Tab. III. N. 7. p. 12. *Comes Mediobarbus* p. 39. modo quod PARTHEIS habeat, (ubi tamen *Goltzius* in *Augusto*, *Rubenius*, *Biæus*, *Oiselius*, *Udanus* PARTHIS reponunt. Video tamen *Goltzium* quoque PARTHEIS exhibere in Nummis *Consularibus* sive *Fastis Rom.* p. 221.) & in antica Tribuniciam Potestatem XXII. cum tamen expresse in *Goltzio*, tum in *Augusto*, tum in *Fastis* sit XXI.

NUM. 23.

AUGUSTUS. Caput Augusti nudum, dexteram versus, uti Tab. VIII. b. N. 2.

ARMENIA CAPTA. Sphinx sedens.

Sphingem, ut benè monet ὁ πάνυ *Spanhemius*, (10) olim Antiquarii ad *Ægyptiorum* inventa retulerant; sed omnino hoc non concedunt *Agatharchidis* apud *Photium*, *Diodori* Lib. XIV. *Strabonis*, (11) *Plinii*, (12) & inprimis oculati testis, *Philostorgii* Lib. II. Hist. Eccles. C. XI. p. 14. testimonia, qui posterior inter alia de eadem ita: Καὶ μὴν ἡ σφὶγξ ζῴον ἐστι Πυθικὸν (αὐτὸ γὰρ θεασάμενος γεγραφα) ἧς τὸ μὲν ἄλλο σῶμα λάσιόν ἐστιν, ὡς τῆς ἄλλοις πιθήκοις, τὸ δὲ στέρνον ἄχρι γε αὐτοῦ ἔφηλακε ψιλωτὴν, μαζοὺς δὲ γυναικοὺς ἔχει, ἐρυθρᾷ τινὶ βραχεῖ κεγχρειδεῖ ἐπανασήματος, ἅπαν ἐν κύκλῳ τὸ μεμυημένον δὲ σώματος περιθέοντος, καὶ εἰς πολλήν τινα ἀπείπειαν ἀνθρωποφανεῖ· ἔνθα τῷ ἐν μέσῳ χρώματι συναρπαζομένῳ, τότε πρόσωπον ἐμπροσχύλῳ μᾶλλον, καὶ εἰς γυναικείαν ἕλκει μορφήν. h. e. *Sed & SPHINX SIMIÆ genus est, (id quod conspicatus scribo) cujus quidem reliquum corpus hirsutum est, ut aliarum simiarum: pectus vero ad collum ipsum usque glabrum est; mammas muliebres habet; rubra quadam, tenuique, quæ milio similis est, papula totum corpus, qua nudatum est, in orbem percurrente, multumque decoris & gratiæ colori, qui in medio humano similis est, conciliante; facies verò rotunda plusculum est, & in muliebrem formam vergit.* Verum ergò est animal; sed hoc est fabulosum, quod *alas*, veluti *volucris*, habeat; hoc falsum, quod *leoninum corpus*, *talesque pedes*; hoc absonum, quod *loquatur*; (13) sed *illas* ipsi affinxerant ob *motus celeritatem*; *istud* ob innatam *feritatem*;

(10) T. I. de V. & P. N. p. 240.
(11) Lib. XVII. p. 812.
(12) Lib. VIII. H. N. Cap. XXI: *Lyncas vulgò frequentes & SPHINGAS, fusco pilo, mammis in pectore geminis, ÆTHIOPIA generat, multaque alia monstro similia.* Et Lib. VI. Cap. 29: *Deferunt (Troglodytæ ex Aduliton) plurimum ebur, Rhinocerotum cornua, Hippopotamorum coria, chelyon testudinum, SPHINGIA, mancipia.*
(13) Ita tamen cam *Ausonius* Eidyll XI. 40. tradit vers. 11:

Terruit Aoniam VOLUCRIS, LEO, VIRGO, triformis
SPHINX: VOLUCRIS pennis, pedibus, FERA, fronte PUELLA.

Nec aliter *Statius* Lib. II. Theb:

Hic fera quondam
Pallentes erecta genas suffusaque tabo
Lumina, concretis infando sanguine plumis
Reliquias amplexa virum, semesaque nudis
Pectoribus fletit ossa premens, visuque trementi
Conlustrat campos, si quis concurrere dictis
Hospes inexplicitis, aut cominus ire viator
Audeat, & diræ commercia jungere linguæ &c.

Itemque *Tzetzes* sub initium *Cassandræ*: Αὐτὴ λεγομένη, ἰμυθίνσειλος ὃ αὐτὴν λέγουσι, ἀφ' τὸ φοινικοῦν, ὄνυχας χευτὰς ἔχειν, ἀφ' τὸ ἁρπακτικὸν πτέρυγας αὐτῇ ἀφ' τὸ τὰς σὺν αὐτῇ λεγόντας παντοχῇ περιτρέχειν συνθήκας καὶ ἀναιρεῖν τὰς ἰδιώτας· ταύτην Οἰδίπους ἀνεῖλε.

Aliter rursus tradit illam *Hyginus* Fab. Poët. 151: nempe, *caput & faciem habens puellæ, alas verò avium, reliquo corpore CANIS referens effigiem.* Sedem habuisse dicitur in *monte Sphingio*, juxta *Thebas*, atque *inde* in *viatores impetum fecisse*. De hac re consultus *Apollo*, hunc mali finem fore dixit; si quis hoc *Sphingis ænigma* dissolveret; quod hoc erat: *quodnam id esset*

tatem; *hoc* ob ſonum obſcurum, ad humanum quodammodo accedentem. Comparent ergo ex *vulgi* perſuaſione, uti *heic*, ita & in *Chiorum* nummis, ſimulacrisque *Dianæ Epheſiæ Sphinges* alatæ, ut tamen & *illas* ἀπτέρους, ſive *ſine alis* deprehendas apud *Begerum* in *Theſ. Brand.* T. III. p. 369. 370. nec non in *ſignis antiquorum*, quale & celeberrimus *Jacobus de Wilde* in ſuis antiquis N. 14. ſiſtit. Quando verò heic in noſtro *Auguſti* παρθένον πτερὸν *virginem alitem*, uti *Euripidi* (14) audit; aut πτερόεσσαν Κόρην *alatam virginem*, uti *Sophocli* (15) vocatur, offendimus, eo ipſo *provinciam*, *illam veris Sphingibus abundantem*, deſignari exiſtimaremus magis, quam ut eò delabi velimus, ad *SIGNACULUM AUGUSTI*, *SPHINGEM* exhibens, (*fortitudinis* & *induſtriæ*, juxta *Plutarchum* (16) *Clementem* (17) & *Syneſium* (18); vel *ſapientiæ ænigmaticæ* ſymbolum) vel *Armenos*, *iisdem* ab Auguſto *devictis*, reſpexiſſe, de quo equidem nos edoceat *Suetonius* Cap. I: *In diplomatibus*, *libellisque & epiſtolis ſignandis*, *initio SPHINGE* uſus eſt, *mox imagine Alexandri Magni.* Sicut & *Plinius* Libro XXXVII. H. N. Cap. 2: *Divus Auguſtus inter initia SPHINGE ſignavit. Duas in matris annulis jam indiſcretæ ſimilitudinis invenerat. Altera per bella civilia, abſente eo, amici ſignavere epiſtolas & edicta, quæ ratio temporum nomine ejus reddi poſtulabat, non infaceto lepore accipientium, ænigmata afferre eam ſphingem.* Itemque *Dio* Libro LI. p. 444. Διωλῆν γὰρ δὴ σφραγῖδα, ἣ μάλιστα τότε ἐχρῆτο, ἐπεποίητο, σφίγγα ἐν ἑκατέρᾳ ὁμοίαν ἐκτυπώσας, ὕστερον γὰρ ἣ εἰκόνα ἣ ἑαυτοῦ ἐγγλύψας, ἐκείνῃ τὰ πάντα ἐσημαίνετο. *SIGILLUM enim, quo tùm maximè utebatur, duplex paraverat, SPHINGE in utroque ſimili expreſſa; nam ſerius, imagine ſua inſculpta, obſignandis omnibus eam adhibuit: qua quidem etiam Imperatores, poſt illum ſequuti deinceps, Galba excepto, uſi ſunt.* Et rectè exiſtimat *A. Rubenius*, hoc feciſſe ex imitatione Regum *Perſarum*, de quibus *Thucydidis Scholiaſtes* ita: Ἡ σφραγὶς ἦν Περσῶν βασιλέως εἶχε μὲν πύλας ἣ βασιλέως εἰκόνα ἔχῃ δὲ πύλας ἣ ἦν Κύρου ἦν πρώτου βασιλέως &c. Sunt equidem, in quibus *A. Rubenius*, qui *ſphingem* impreſſam noſtro nummo, velut *fortitudinis* & *induſtriæ*, uti audivimus ſupra, aut *ſapientiæ* etiam ænigmaticæ *ſymbolum*, quo nomine & *ſignaculum* ſive *ſigillum ejus* occupaverat, eaque hoc indicare voluiſſe, & *ſapientia*, & *fortitudine* & *induſtria Armeniam ſub ſuam redegiſſe poteſtatem*; perinde ac quando *Capricornum* impreſſit cum epigraphe: ARMENIA CAPTA, nihil aliud voluerit, quam *felici ſidere ad imperium*, *illudque provinciis inſignioribus amplificandum*, *fuiſſe à Diis deſtinatum*: quod inter alia ex *hoc* licet colligere, quod *communiter biſce nummis* in *antica* non alias *inſcriptiones* niſi: AUGUSTUS, aut CAESAR AUGUSTUS *addi voluerit*, aut *addiderit.* Interim tamen, cum nummos offendamus *ſphinges* offerentes cum inſcriptione: AEGYPTOS, (19) noſtraque *Armenia*, ſi Geographiam conſulimus, *non procul admodum ſita fuerit ab Ægypto*, non videmus, cur non *feracem iisdem quoque dicamus*, cum *iis abundantem Ægyptum* tradat *Laurentius Pignorius* in explicatione *Tabulæ Iſiacæ.* Ut non tangamus, *ſphinge*, expreſſe tradentibus *Tranquillo*, *Plinio* & *Dione*, *ab initio ſaltem regiminis*, *loco ſigilli*, *fuiſſe uſum*: in *antica* verò noſtri nummi legi: AUGUSTUS, quod *cognomen* ipſi in *Conſulatu* demum VII. A. V. C. $\left(\frac{726}{27}\right)$ fuit impoſitum, uti ſupra oſtendimus. Neque dubitamus, *eodem anno* hunc noſtrum, quo ſuperiorem, anno nempe N. V. $\left(\frac{751}{52}\right)$ fuiſſe ſignatum. Nummus hic *aureus* pars hodie eſt *Theſauri Verſalienſis.*

NUM. 24.

CAESAR COnSul VI. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, pone lituus, uti Tab. II. N. 64.

vel

AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. III. N. 71.

Sphinx alata ſedens.

Poſſet equidem quis eandem hujus nummi percuſſionis cauſam augurari, atque præcedentis, ob ſimilitudinem ſcilicet cum illo, eandem figuram, & quod eodem metallo fuerit percuſſus, cujus ſententiæ & ipſe *Morellius* videtur fuiſſe, ſed nos juxta *Lud. Nonnium* in *Commentario* ad Auguſti nummos p. 47. *Albertum Rubenium* in *Commentario* ad Num. *Arſchotanos* p. 21. *Jac. Oiſelium* p. 148. nummum hunc noſtrum de *Ægypto* interpretamur, quod nempe *Sphinx Ægyptum* denotet, & eâdem Nili inundationem & decrementum ſignificari. Nam ut illa capite virgo, reliquo verò corpore Leo eſt, ita etiam ex virorum doctorum obſervatione innuere voluerunt, Nilum creſcere ingrediente Sole Leonis ſignum, Virginis autem ſignum percurrente, decreſcere. Supra hujus rei exemplum ex nummo *Trajani* dedimus, à *Spanhemio* adducto, circumſcripto quoque ÆGYPTOS, immo, uti æreum habemus, Auguſti quoque nummum apud *Goltzium* p. 32. in *Aug.* N. 12. & infra in noſtris quoque adducendum, *Sphingem* ſiſtentem cum ſiſtro & ſpica, utroque Ægypti ſymbolo, quibus palam fit, Ægyptum quandoque Sphinge deſignari ob Abundantiam in eadem *Sphingum*, uti jam ſupra innuimus. Movet vero nos cumprimis ad amplectandam hanc ſententiam antica, in qua Conſul VI. eſt obſignatus. Novimus verò hoc ipſo Ægyptum non ſolum poſſediſſe, ſed & ſequenti anno, quo AUGUSTUS, uti in altera antica habet, eſt compellatus Ægyptum, ſibi retinuiſſe, ut adeo hic Nummus annis $\left(\frac{725}{26}\right)$ & $\left(\frac{726}{27}\right)$ fuerit percuſſus. Quas anticas ſi attendiſſent ante nos hujus nummi interpretes, non neceſſe habuiſſent ad ſigillum Auguſti (20), aut aliam interpretationem confugere. Exhibent cæteroquin hunc nummum rariorem *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXXII. & *Ludov. Nonnius* p. 57. in *Commentario* ad

eſſet animal. quod mane quadrupes, meridie bipes, veſperi tripes eſſet; quod tandem *Oedipus* ſolviſſet, *hominem* id dicens eſſe. Quam *ænigmatis* ſolutionem tam ægrè illa dicitur tuliſſe, ut protinus ſeſe de ſaxo præcipitans, cervices fregerit. *Palæphatus* contra hanc fabulam ex *Cadmi* hiſtoria ductam exiſtimat, de quo videri poteſt *Natalis Comes* Lib. IX. Cap. 18.

(14) *Phœniſſ.* v. 813.
(15) *Oedip. Tyr.* v. 516.
(16) *Bruti ratione uti*, p. 988.
(17) *Stromat.* L. V. p. 567.
(18) De Regno p. 7. Confer *Spanhemium* de V. & P. N. p. 245.
(19) Vide talem apud *Ill. Spanhemium* p. 245. nov. edit.
(20) Ita ſiquidem *Patinus* ad *Sueton.* p. 105: *Alteram* (noſtri eſt figura) *SIGILLI ſpeciem etiamnum præ ſe fert, abſque ulla epigraphe.*

ad illos *A. Rubenius* in nummis *Arſchot.* Tab. XII. N. 17. p. 21. *Jac. Biæus* Tab. XII. N. 17. *Jac. Oiſelius* Tab. XXXIII. N. 12. p. 47. 48. *Joach. Udanus* in P. R. Tab. XXXVI. N. 12. *C. Patinus* in *Suetonio* Numinis illuſtr. p. 105. qui tamen argenteum vult. *Joh. Valens* in nummis rarior. aureis vet. edit. p. 22. ex *Ill. Harlæi Muſeo Comes Mediobarbus* pag. 29. quem rectè eundem ad annum $\left(\frac{726}{27}\right)$ retuliſſe lubens video. Hodieque iſte in *Theſauris Verſalienſi* & *Schwartzburgico* adſervatur.

NUM. 25.

AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum lævam verſus, uti Tab. III. N. 71.

ARMENIA CAPTA. Signum Capricorni cum globo ſub pedibus anterioribus, & cornu copiæ, ſupra tergum.

Confer quæ ſupra N. 22. de Armenia ſub *Auguſto* per *Cajum Nepotem* Anno $\left(\frac{751}{52}\right)$ ſub poteſtatem denuo redacta jam diximus, & de hac expeditione, felici ſidere hujus ſideris fiducia, feliciter ſuſceptâ plus ſatis teſtari omnino & nummum noſtrum, de quo ſidere Genethliaco Tab. IX. N. 35. multi jam fuimus, cujus vel ſolo AUGUSTI cognomine antica ſuperbit, titulos omnes continente & prærogativas, quo ipſo anno & hunc percuſſum omnino nummum credimus. Communicant alias hunc nummum aureum *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XL. N. 9. *A. Rubenius* in *Nummis Arſchot.* Tab. X. N. 2. *Jac. Oiſelius* Tab. XIX. N. 4. p. 90. *Joach. Udanus* Tab. XXII. N. 4. p. 115. *Joh. Hemelarius* Tab. III. N. 9. p. 13. *Comes Mediobarbus* p. 34. ſed inter argenteos ibi retulit. *Jac Biæus* in Nummis ad *Aug. Dialogos* Tab. X. N. 2.

NUM. 26.

AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. III. N. 71.

ARMENIA CAPTA. Victoria alis expanſis taurum proſtratum cornibus prehendens, & quaſi domans.

Sunt (21) qui putant, ſymbolum hoc poſſe explicari de Coloniis etiam in Armeniam victoriis Auguſti transplantandis præſertim contra *Parthos*, quod *bos coloniarum* frequentiſſime ſoleat eſſe ſymbolum. *A. Rubenius* cum quo & *Jac. Oiſelius* videtur facere, exiſtimat denotari per taurum, montem *Taurum* & æquivoce intelligi, qui Armeniam contingit, propterea quod *mons Taurus* cum ſubjacente univerſa regione victoriis Auguſti fuerit ſubactus. Docet verò adeo novum non eſſe æquivocum unum pro altero poni inter alia ex *Libanio Sophiſta* in *Antiochico*; cum narraſſet *Antiochum Taurum* montem, à latronibus purgaſſe; Ἀνθ' ὧν ὑπὸ τῶ δ' παθόντων ἵστατο χαλκοῦς ταῦρος κεκειρμένος δηλῶν τὸ ἐμάνυμεν ὄρος. *Pro quibus à beneficio affectis poſitus eſt æneus taurus attonſus, oſtendente animali æquivocum montem.*

Sic Lib. V. *Antholog. Epigramma:*

Καὶ πέρι μὲν καμάτων Πομπήϊος Λύσανίην
ἀνδρὸν Ισαυρικὸν κειμήλιον ἦν ὀρέων,
Στειβομένας ὑπὸ ἵπποιν ἰσαυχένας εἶχε μαχαίρας.
Σημαίνων ὅτι θῆλυν ὑπὸ ζυγὸν αὐχένα ταύρου
Εἴρυσεν ἀῤῥήκτῳ πεπεδημένον ἄμματι Νίκης.

Tauri hujus montis mentio eſt apud *Plinium* H. N. Lib. V. C. 24. frequens: *Elegiam ARMENIAE decem millia paſſuum, acceptis fluminibus Lyco, Arſania, Arſano.* Apud *Elegiam* occurrit ei TAURUS mons &c. Et Lib. V. C. 27. *Junctum ei mare Lycium eſt, genſque Lycia, unde vaſtum ſinum Taurus mons &c.* Confer *Melam* L. I. C. 15. *Solinum* C. 38. p. 68. *Martinum* Lib. VI. Cap. de *Euphrate* p. 220. *Et nobis non abſonum videtur ſub Tauro hoc vel montem Taurum intelligi*, vel *Artabazem*, Armeniæ majoris *Regem*, cujus magnam quoque fuiſſe *fortitudinem*, & quem Anno $\left(\frac{733}{34}\right)$ Conſulibus *M. Appullejo* & *P. Silio Nerva*, domatum & *Tigranem* pro eo conſtitutum novimus ex *Dionis* Lib. LIII. p. 526. Τῶν τε, ſcribens, Ἀρμενίων τῶν ἐπέρων ἔς τε Ἀρταβάζην κατηγορησάντων καὶ τὸ Τιγράνην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῇ Ῥώμῃ ὄντα μεταπεμψαμένων, μετέπεμψε τὸ Τιβέριον, ὅπως τὸν μὲν ἐκβάλῃ τῆς βασιλείας, τὸν δὲ εἰς αὐτὴν ἀποκαταστήσῃ· καὶ ἐπῆλθέ μοι ἰδεῖν τὸ θεαμάτιον αὐτοῦ ἄξιον (οἱ γὰρ Ἀρμένιοι τὸν Ἀρταβάζην προαπέκτειναν) ὁ δ' ὃν Τιβέριος ἄλλος τε καὶ ἐπειδὴ θυσίαι ὑπὲρ τούτῳ ἐψηφίσθησαν, ἐστεμμένος ὡς καὶ κατ' ἀρετήν τι ποιήσας. *Cum ARMENIAE MAJORIS populus Artabazem accuſaret, TIGRANEMque fratrem ejus, qui tum Romæ erat, evocaret; Auguſtus Tiberium accerſivit, ut Artabazem REGNO pelleret, TIGRANEM EI PRAEFICERET. Tiberius, ab ARMENIIS ante ejus adventum occiſo ARTABAZE, nihil ſuo apparatui reſpondens, perfecit: tamen ea ſe re, quaſi ſua quicquam virtute egiſſet, jactavit; præſertim cum SACRIFICIA PROPTER EAM ESSENT DECRETA. Vellejus* etiam rem tanti momenti putat, ut jure omni triumphum exinde meruerit, Cap. CXXII. ſcribens: *Quis enim dubitare poteſt, quin ex ARMENIA RECEPTA, & ex REGE EI præpoſito, cujus Capiti INSIGNE REGIUM SUA MANU impoſuerat, ordinatisque rebus Orientis, ovans TRIUMPHARE debuerit?* Plane id eloquitur *Suetonius* in *Tiberio* Cap. IX. *Deinde ducto ad Orientem exercitu, REGNUM ARMENIAE TIGRANI RESTITUIT, ac pro Tribunali DIADEMA IMPOSUIT. Joſephus:* Καὶ τοῦτον Ἀρχέλαος ὁ Νέρωνι Καίσαρι ἐκβαλόντος, Τιγράνην τὸν νεώτερον ἀδελφὸν, ὅτου τὴν βασιλείαν κατήγαγεν. *Euſebius* in *Chronico* ad Annum 1696: *TIBERIUS ab Auguſto miſſus occupavit ARMENIAM.* Siſtunt hunc nummum rariorem aureum *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XL. N. 7. *A. Rubenius* in Num. *Arſchot.* Tab. X. N. 6. *Jac. Biæus* in Nummis ad *Aug. Dial.* Tab. X. N. 6. *Jac. Oiſelius* in *Theſ.* Num. Tab. XIX. N. 2. p. 89. *Joach. Udanus* in P. R. Tab. XXII. N. 2. p. 115. *Joh. Valens* in rar. aureis ex *Cimelio Illuſtr. Harlæi* p. 10. edit. veter. & recentiſſ. p. 20. *Com. Mediobarbus* p. 33. Hodieque in *Theſauris Verſalienſi* & *Schwartzburgico* eſt obvius.

(21) *Joach. Udanus* in P. R. p. 115.

NUM. 27.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Augusti laureatum lævam versus, uti Tab. IV. N. 116.

vel

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Augusti corona quernea redimitum lævam versus, uti T. IV. N. 118.

Cajus CAESAR AUGUSti Filius. Cajus galea ornatus, sinistra hastam & clypeum, dextra frenum tenens, equo veloci decurrit, pone ipsum aquilæ legionaria cum duobus cohortium signis terræ infixis.

Cajum Augusti ex filia Julia & Agrippa, nepotem, filium verò Augusti in nummo vocatum, quod ipsum cum fratre Lucio Augustus adoptaverat (22) Principesque juventutis appellari curaverat (de quo infra ad ipsius nummos plura) videmus armatum & equitem ad citam, (quod veloci equo indicatur) expeditionem, cujus indicium sunt signa militaria, quæ ipsi adstant, aut circumstant, Romanorum exercitus robur & vim designantia, proficiscentem, sed ad quam? Ad Armeniacam Anno $\left(\frac{754}{55}\right)$ *Phraate, Parthorum Rege,* (23) Armeniam magno exercitu, aggrediente, contra quem *Augustus Cajum* expediebat. Sic enim totidem verbis *Vellejus Paterculus* L. II. Cap. 101. *Breve ab hoc interfuerat spatium, cum Cajus Cæsar, ante aliis provinciis ad sedandum obitis, in Syriam missus — — cum Rege Parthorum juvenis excelsissimus in Insula, quam amnis Euphrates ambiebat, æquato utriusque partis numero coiit. Quod spectaculum, stantis ex diverso hinc Romani, illinc Parthorum exercitus, cum duo inter se eminentissima Imperiorum & hominum coirent capita, perquam clarum & memorabile sub initia stipendiorum meorum, tribuno militum mihi visere contigit. Prior Parthus apud Cajum in nostra ripa, posterior hic apud Regem in hostili epulatus est. Quo tempore M. Lollii, quem veluti moderatorem juventæ filii sui Augusti esse voluerat, perfida, & plena subdoli & versuti animi consilia per Parthum indicata, Cæsari fama vulgavit. — — Armeniam deinde ingressus, prima parte introitus prospere gessit; mox in Colloquium (cui se temerè crediderat) circa Artageram graviter à quodam, nomine Adduo, vulneratur, ex eo ut corpus minus habile, ita animum minus utilem reipublicæ habere cœpit.* In *Cenotaphiis Pisanis* à *Norisio* editis elegans & memorabilis legitur *Inscriptio Pisana*, in qua inter alia legimus de nostro *Cajo: Devictis Aut in Fidem Receptis Bellicosissimis Ac Maximis Gentibus, itemque de vulnere ejus, quo mortuum tradit Vellejus hæc: Ipsum Vulneribus Pro Re Publica Exceptis Ex Eo Casu Crudelibus Fatis Ereptum Populo Romano. Dum autem hic in itinere hæreret, Phraates, pacem offerebat literis ad Augustum scriptis. His respondens Augustus suas Phraati inscripserat, absque Regi Regum, ut prætendebat, titulo, eique imperaverat, ut Armeniam restitueret.* Ipse verò isthæc non curaverat, donec audiverat, *Cajum* cum legionibus Romanis ingressum jam esse *Syriam*. Tunc *Phraates*, res suas cum domi quoque perturbatas sciret, *Armenia* cedebat, ac cum *Augusto* denuò in gratiam redibat. Quam belle in hanc rem *Ovidius* L. II. *Tristium*:

Nunc PETIT ARMENIUS PACEM nunc porrigit ARCUS
PARTHUS eques, timida CAPTAque SIGNA manu.

De quo supra jam pluribus N. 22. egisse nos meminimus, quæ consuli in hanc rem omnino possunt. Percussum ergo in honorem *Caji*, expeditionem hanc feliciter finientis, sistunt hunc nummum præstantiorem aureum *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. XL. N. 8. p. 65. *Alb. Rubenius* in Nummis *Arschot.* Tab. X. N. 5. *Jac. Biæus* in Nummis ad *Dial. Aug.* Tab. X. N. 5. *Jac. Oiselius* in *Thes. Numism.* Tab. XIX. N. 6. p. 90. 91. *Joach. Udanus* in Pot. Rom. Tab. XXII. N. 6. p. 115. *Joh. Valens* in rar. aureis ex *Cimeliarchio Illustriss. Lamonii* veter. edit. p. 18. recentiss. verò p. 35. *Paul. Pedrusius* in *Museo Farnesiano* Tab. II. N. 11. *Ezech. Spanhemius* in notis ad *Juliani Cæsares* p. 273. *Laur. Begerus* in *Thes. Palatino* p. 292. N. 1. & in *Thes. Brandenburgensi* Tomo II. p. 608. *ubi tamen in antica AUGUSTU pro AUGUSTUS & in postica C. CAES. pro CAESAR, Cajumque capite nudo pro galeato minus recte sculpta deprehendes.* Hodieque pars est *Thesauri Versaliensis & Schwartzburgici.*

NUM. 28.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Augusti laureatum lævam versus, uti Tab. IV. N. 116.

IMPerator XIIII. (decimum quartum) Imperator togatus in sella curuli sedens, cui ambabus manibus figura virilis porrigit puerulum.

Plurimi (24) Antiquariorum eo abeunt, quod depingatur hoc in nummo Germanicus, *Cajum* AUGUSTO porrigens, qui illum non solum recipiat, sed manu vultuque significet, ne gravarentur imitari Juvenis exemplum, cujus rei meminit *Suetonius* Cap. XXXIV: *Sic quoque abolitionem ejus (Legis, de maritandis ordinibus) publico spectaculo pertinaciter postulante equite, ACCITOS GERMANICI LIBEROS RECEPTOSque partim AD SE, partim in patris gremium, OSTENTAVIT, MANU VULTUque significans, ne gravarentur imitari JUVENIS EXEM-*

(22) *Vellejus* Lib. II. C. 96. *Cujus* (Agrippæ) *liberos, nepotes suos, D. Augustus, præpositis Caji aut Lucii nominibus adoptaverat.*

(23) *Vellejus* Lib. II. C. 100. *Nam & PARTH. . . . . descisens à Societate Romana, adjecit ARMENIAE manum.*

(24) *Læv.* puta *Torrentius* l. c. *Com. Mediobarbus* l. c. *Ezech. Spanhemius* in notis ad *Juliani Cæsares* p. 229. ubi ita; " A „ quoy on pourroit ajouter la Medaille d'Auguste, avec un „ Enfant emmailloté, qu'on luy presente, au sujet, comme „ l'ont crû quelques Sçavans, de la Loy de maritandis ordi„ nibus, & de ce que dit la dessus Suetone, qu'il se fist por„ ter les Enfans de Germanicus pour faire passer cette Loy, „ qui trouvoit de la repugnance. Il est vray que celle Me„ daille est expliquée par d'autres, l'un de Fils, ou petits „ Fils du Roy de Parthes, presenté en ostage à Auguste, & „ dont je parleray ailleurs."

EXEMPLUM. Cuſum proinde putant in Auguſti honorem lenitatemque ejus omnibus docendam A. V. C. 746. quo ipſo Imperatoris XIIII. titulum geſſiſſe eundem novimus. Sed cum neque *Cajus* neque *Lucius* tunc amplius eſſent pueruli, quales heic in nummo exhibentur, dehinc offerens puerum exterus potius videatur, exiſtimamus omnino cum *Clariſſ. Joh. Valente*, exhiberi heic in nummo *Parthum* chlamyde ornatum, ambabus manibus *Auguſto* porrigentem puerum, ac veluti in tutelam offerentem. Nempe *Tiridates*, poſtquam *Parthorum Regnum* occupaſſet, a *Phraate* in fugam conjectus, cum ipſius puerulo ad Auguſtum confugit. Sunt etiam, qui putant *Regem Parthum* Filium aut nepotem obſidis loco heic offerre. Vulgarunt jam hunc ex auro rariorem nummum *Lævinus Torrentius* in notis ad *Suetonium* p. m. edit. *Græv.* 177. qui tamen argenteum hunc poſſidere ſaltem ſcribit. *Joh. Valens* in rar. aureis edit. vet. p. 19. & 20. ex *Theſauro Regis Chriſtianiſſimi*, modo quod ſcribat, duas figuras viriles puerum porrigere, cum una ſaltem heic ſit conſpicua; recentiſſ. verò p. 37. *Comes Mediobarbus* p. 38. *Ezech. Spanhemius* in Notis ad *Juliani Cæſares* p. 229. Hodieque in *Theſauris Verſalienſi* & *Schwartzburgico* reperitur.

NUM. 29.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum lævam verſus, uti Tab. IV. N. 121.

vel

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum dextram verſus, uti Tab. IV. N. 124.

ACTiacus. IMPerator X. (decimum) Apollo Actiacus ſtans in longa veſte, dextera plectrum, ſiniſtra lyram tenet.

Ad Actium, Acarnaniæ vetuſtiſſimam urbem circa Ambracium ſinum eumque ingredientibus ad dextram ſitam, memorabilis illa pugna inter Auguſtum & Antonium cum Cleopatra fuit commiſſa, quibus IV. Nonis Septemb. ſuperatis ad Cæſarem ſumma rerum rediit. Ibidem vetuſtiſſimum Apollinis Actii erat Templum, quod Auguſtus, parta victoria, inſtauravit, operibus exornavit, & magnis reditibus ditavit, captasque naves Apollini conſecravit, in urbem ipſam Coloniam Romanorum deducens. Totidem verbis id nos docet *Tranquillus* Cap. XVIII: *Quoque ACTIACAE VICTORIAE memoria celebratior in poſterum eſſet, URBEM NICOPOLIM apud ACTIUM CONDIDIT, ludosque ILLIC Quinquennales conſtituit, AMPLIATO VETERE APOLLINIS TEMPLO, locum caſtrorum, quibus fuerat uſus, exornatum navalibus ſpoliis, Neptuno & Marti conſecravit.* Dio Lib. LI. p. 442: Τότε πεῶτον ὁ Καῖσαρ τὸ κρᾶτος πᾶν μόνος ἔσχε, ὥστε καὶ ἡ ἀπαρίθμησιν τῆς μοναρχίας αὐτὸς ἐτῶν ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἀκριβάζειν, καὶ ἐπ' αὐτῇ τῷ τοῦ Ἀπόλλωνι τῷ Ἀκτίῳ τεμένη τε καὶ τετρήρη, πάντα ἄλλα τὰ ἐξῆς, μέχρι δεκήρους, ἐν τῷ αἰχμαλώτων νεῶν ἀνέθηκε· καὶ ναὸν μέγιστον ὠκοδόμησεν. *Ab ea die primum Cæſar ſolus rerum potitus eſt, imperiique ejus recenſio præciſè ab ea (die IV. Non. Sept.) ſumitur. Eadem die CÆSAR APOLLINI, qui apud ACTIUM colitur, triremem, quadriremem, ac alia navium genera usque ad deciremem, ex captis navibus conſecravit, TEMPLUM MAJUS EXSTRUXIT &c.*

Hujus templi mentionem injiciunt *Thucydides* I. p. 21: Ἐπειδὰν δὲ ἐγένοντο ἐν Ἀκτίῳ τῇ Ἀνακτορίας γῆς, ἣ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνός ἐστιν, ὅπερ τῷ στόματι τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου. *Poſtquam autem fuerunt in Actio Anactoriæ terræ, ubi TEMPLUM eſt APOLLINIS ad ipſum os Ambracici ſinus.* Et *Plinius* Lib. IV. Cap. 1. H. N: *In ore ipſo Colonia Auguſti ACTIUM, cum Apollinis templo nobili & civitate libera Nicopolitana.* Et *Silius* XV.

— — *PHOEBI vidit citus ACTIA TEMPLA.*

Videtur tamen nobis Templum hoc, quod vetuſtiſſimum intra Urbem Actium erat, & ampliatum novisque reditibus auctum, diverſum planè fuiſſe ab illo, quod Auguſtus de novo condidit Apollini in loco illo, in quo ad Actium, ſive è regione Actii, tetenderat, ſive in quo Auguſti fuerat tabernaculum, de quo nos pariter inſtruit *Dio* Libro LI. p. 443. Τό, τε χωρίον ἐν ᾧ ἐσκήνησε, λίθοις τετραπέδοις ἐκρηπίδωσε, καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις ἐμβόλοις ἐκόσμησεν, ἱδρυσάμενος. *Ac locum, in quo tetenderat, lapidibus quadratis à fundamento exſtruxit, roſtrisque navium captarum ornavit, SACRARIUM IBI APOLLINIS ſub dio conſtituens.* Hujus & meminit *Tranquillus* Cap. 96. *Apud ACTIUM deſcendenti in aciem, aſellus cum aſinario occurrit: Eutychus homini, beſtiæ Nicon erat nomen. Utriusque ſimulacrum æneum VICTOR poſuit in TEMPLO, in quod CASTRORUM SUORUM LOCUM VERTIT.* Non neſcimus equidem quod ſcribit idem *Tranquillus* Capite XVIII: *Locum caſtrorum, quibus fuerat uſus (ad Actium) exornatum navalibus ſpoliis NEPTUNO AC MARTI conſecravit.* Sed uti ſupra *Dio* ſic *Strabo* Libro VII. p. 225. & *Thucydides* I. p. 21. APOLLINI conſecratum affirmant. Addit benè *Caſaubonus*: "His potius habendam fidem, aſſentietur mihi, opinor, qui meminerit & qua ſemper religione Apollinem Auguſtus, ut *omnium ſibi bonorum auctorem, vereque parentem* coluerit: & contra quam parum ſibi amicum numen *Neptunum* crediderit; quamque ipſe parum *Neptuno* amicus." *Suetonio*, qui locum, ut puto, non viderat, & Actiacam victoriam in mari quæſitam noverat, impoſuit mos communis, cujus in hiſtoriis multa teſtimonia. *Berneggerus* equidem medelam *Suetonio* adferre tentat, ſcribens in notis ad ipſum: "Pro *Suetonio* verò dixerim: ei ſermonem hic eſſe non de templo (nam illud utique Apollini ſacrum) ſed de caſtrorum loco ſpoliis exornato." Nec adeo mirum Auguſtum in gratiam rediiſſe cum Neptuno, cujus Numen adeo propitium in hac victoria fuit expertus. Sed quando infra caſtrorum locum in Templum vertiſſe ſcribat ipſe *Suetonius* & in *Templo* captarum navium roſtra poſuerit, eandem ipſi curando haud ſufficere videbit facile quilibet. Quando ergo certum, quod *Apollo* in *Actio*, Epiri urbe (hodie Tigalo) fuerit cultus & ab Auguſto ob obtentam victoriam magno ſtudio cultus, ideo, & hic in nummo in perpetuam hujus rei memoriam comparet, neque ulli dubitationi remanet locus. Per vocem: ACT. intellige: ACTiacus Apollo. Videas verò illum imberbem, quod illi, uti *Baccho perpetua juventus* adſcribitur, hinc *Ovidius*:

Solis perpetua eſt Phœbo, Bacchoque juventus;

Dehinc *longa veſte* indutus, qui equidem habitus non eſt fœmineus, ut putat *Paulus Pedruſius*, (25) ſed illi conveniens, veluti *Pythium* quoque deſcribit *Propertius* Lib. II. *Elegia* 31.

Pythius (26) *in longa carmina veſte ſonat.*

Et *Virgilius* L. VI. Æneidos 645.

Nec non Threicius longa cum veſte Sacerdos.

Cur ergo *Lucianus* in Libello de *Dea Syria* de *Aſſyriis* ſcribit? *Cæterum & aliud quiddam novum Apollini ſuo affingunt: SOLI APOLLINEM VESTIBUS EXORNANT*? Contrarium certè ad oculum nummus noſter docet; aliud ſtatuæ in quibus apud Græcos & Romanos *Apollo* Citharœdus *veſtibus exornatus* viſitur. Contra, *Sagittarium Apollinem*, aut diſco ludentem, ſemper nudum effingebant, ſecundum *Philoſtratum* in Epiſtolis: Ὁρῶ ἐγὼ καὶ τὸν Ἡρακλέα ἐν τῇ γραφῇ δοῦναι θηρίῳ πελεκυμάχῳ, καὶ τὰ πλευρὰ χαμαὶ καθιέντα, τὸν δὲ Ἀπόλλωνα καὶ ψιλῷ σώματι, καὶ διαπίνοντα, καὶ πτέροντα. *Dextrâ plectrum, ſiniſtrâ lyram tenet, quod illi lyræ, tibiarum & fiſtularum aſſignatur inventio*, ſecundum *Polydorum Virgilium*, I. 5. & *Pauſanias* in *Eliacis* ſive L. V. p. 413. clarè teſtetur, citharæ inventum *Apollini* attribuiſſe Græcos, διὸτι Ἑρμῆν λύρας, Ἀπόλλωνα δὲ εὑρετὴν εἶναι κιθάρας, *lyræ inventum Mercurio, Citharæ Apollini Græcorum ſermo attribuit*; Et in *Bœoticis* ſive Lib. IX. p. 667. eſſe in *Helicone Apollinem* æneum & *Mercurium* de lyra inter ſe litigantes, καὶ Ἀπόλλων χαλκοῦς ἐστιν ἐν Ἑλικῶνι καὶ Ἑρμῆς μαχόμενοι περὶ τῆς λύρας. Immo refert in *Laconicis* ſive III. p. 271: In *Zaracis* portum extremis finibus *Apollinis* delubrum eſſe & ſimulacrum ejus citharam tenens, ἐν χέρσῳ δὲ ἄλσος μέν ἐστιν· ὅρος δὲ ἐν λιμένι τῷ πέρατι, Ἀπόλλωνος ναός ἐστι καὶ ἄγαλμα κιθάραν ἔχον. In *Megalopolitarum* portu fuiſſe quoque *Apollinem* cithara canentem (Ἀπόλλωνα κιθαρίζοντα) idem in *Arcadicis* ſ. Libro VIII. p. 664. affirmat: Extra *Altin* in *Junonis* templo *Camœnas* fuiſſe canentes, modos præeunte *Apolline* (ᾄδουσι Μοῦσαι, καὶ Ἀπόλλων ἐξάρχων τῆς ᾠδῆς. Sed quid ergo, quod tam acriter nunc diſputat *Ludovicus Nonnius* p. 55. in *Commentario* ad *Auguſti* nummos ſcribens: *Apollinis Actii ſimulachrum hoc eſſe uno ore aſſerunt Antiquarii. Ego tamen ambigo, immo AUSIM negare. Nam quis hic Apollinis habitus? an quia lyram, vel citharam geſtat? atqui & Muſis hoc eſt commune; accedit, quod habitus hic ſit prorſus muliebris, veſtis demiſſa ad talos; crines in nodum collecti*; ſcio inter Neronis numiſmata Apollinis citharœdi ſimulachrum fluxa veſte conſpici, juxta illud *Propertii* Libro II. *Elegia* 31:

Pythius in longa carmina veſte ſonat.

Tabula tamen LXXIII. occurrit *Apollinis* citharœdi habitus à priore diverſus, ſedet enim in ſaxo, nudo penè corpore, citharam pulſans. Sed ſint illa ornamenta *Apollinis* citharœdi: Cur *Apollo Actius* imbelli hac forma pingetur? cum Auguſtus ab illo ſe adjutum in pugna Actiaca credidit, quod non citharam pulſando, ſed ſagittas ſpargendo feciſſe canunt *Poëtæ*, inter quos *Virgilius Æneidos* L. VIII. 704.

Actius hæc cernens arcum intendebat Apollo
Deſuper: omnis eo terrore Ægyptus, & inde
Omnis Arabs, omnes vertebant terga Sabæi.

Propertius Lib. IV. *Eleg.* 6: ubi ex profeſſo de pugna Actiaca, nimis clarè opinioni meæ ſubſcribit:

Non ille attulerat crines in colla ſolutos,
Aut teſtudineæ carmen inerme Lyræ,
Sed quali adſpexit Pelopeum Agamemnona vultu,
Egeſſitque avidis Dorica caſtra rogis,
Aut qualis flexos ſolvit Pythona per orbes
Serpentem, imbelles quem timuere lyræ.

Et, poſt aliquot verſus, addit:

Actius hinc traxit Phœbus monimenta, quod ejus
Una decem vicit miſſa ſagitta rates.

Vides clare *Actium Apollinem* non citharœdum in hac pugna fuiſſe, ſed potius τοξοφόρον ſeu ſagittarium. Quare videtur potius *Muſæ* hic habitus, quam *Apollini* quadrare *Actio*, à qua opinione non multum abhorrere video *Celeberrimum Lævinum Torrentium* in *Suetonii Auguſto*. (27) *Sed ejusdem objectionibus paucis ut heic eamus obviam, à noſtro inſtituto neminis alienum videbitur, ſed potius admodum, ut opinamur, conveniens. Et ut ab ultimo incipiam, ſi Muſa; quæ? an ACTia*? Nihil de hac apud omnes hiſtoriæ Romanæ & Græcæ Scriptores. Abeant ergo *Muſæ*, nos earum ductorem retinebimus *Apollinem*. Habitus in noſtro & ſequentibus nummis eſt *Apollini* conveniens, quod lyram teneat, aut citharam, uti ex *Pauſania* ſupra pluribus docuimus exemplis, eo modo à veteribus Græcis & Romanis effecto. Non negamus etiam, & *Muſas* tali ſub habitu comparere, nec alio planè viſitur in *Familia Pomponia* Tab. I. N. 6. Clio (Κλειὼ) à Græco Poëta appellata, canente:

Κλειὼ καπνιχόρῳ κιθάρας μεγηδέα μολπήν.
Clio dulciſonæ citharæ modulamina prompſit.

Et propterea quod cithariſticam quâ Heroum laude canebat invenerit, cum ea quoque tandem finxerunt. Immo & tali ſub figura propoſitam videas apud *Fulvium Urſinum* in eadem *Familia* Tab. II. N. 5. *Melpomenem*, de qua Græcus Poëta:

Μελπομένη θνητοῖσι μελίφρονα βάρβιτον ἧκε.
Melpomene dulci concentu barbita movit.

Et de qua *Horatius* I. *Od* XXIV. 1.

— — — *præcipe lugubres*
Cantus Melpomene, cui liquidam pater
Vocem cum cithara dedit.

Nec non *Polymniam*, de qua idem Poëta:

Τερψιμὰς

(25) In *Muſeo Farneſiano* & quidem in *Commentario ad Numnes Auguſti* p. 27. Sta la figura di *Apolline* in abito *feminile*. Ejus ſimulacrum *Conſule* in Numiſmate *Trallianorum* apud *Spanhemium* & in *Floro Begeri* p. 118.

(26) Miror *Pedruſium* p. 29. in *Muſeo Farneſiano* ſubſtituere: *Actius, & ultimo verſo, ſonat pro canit.* Quem tamen ſecure ſequutum eſſe video *Valentem* p. 33. in rarioribus aureis.

(27) Edit. *Græviana* p. m. 141. 142: *Exſtant ad veteres Auguſti nummi cum imagine Actii Apollinis citharoedi, ut videtur, habitu. Niſi quis Muſam eſſe contendat.*

Τέρψιν ἐχεθυμεῖο Πολύμνια πάνσοφος εὗρεν.
Harmoniam numeris ſaltusque Polymnia junxit.

Quid quod & *Herculem Muſarum* cum eadem offendamus lyra Tab. I. ibidem N. 4 ? quam artem à *Lino* didiciſſe, *Theocritus* in *Bucolicis* narrat. Sed quid tum ? ſatis eſt, & ſic *Apollinem* deprehendi, uti ſupra docuimus. Satis eſt, ſi & ipſe exhibitus fuerit fluxa veſte, quod negare vel ipſe non potuit, conſiderans penitius Neronis Nummos, quos infra in ejus nummis Tab. IV. N. 31. Tab. VIII. N. 6. Tab. XII. N. 19. 20. 21. Tab. XV. N. 25. exhibituri ſumus, ubi non ſolum in nodum colligatis crinibus, ſed & fluxa comparet veſte. Et quæ cauſa ? alibi Tab. LXXIII. apud *Goltzium* viſitur nudus *Apollo* cum lyra, ergo heic veſte fluxa indutus, Apollo non eſt. Infra Tab. VIII. N. 6. in *Nerone* etiam nudum cum lyra & lauri ramuſculo eundem conſpiciemus, nemo tamen negabit, in aliis ibidem citatis nummis pariter non comparere Apollinem, quia in iſtis reliquis veſte fluxa ? Si omnes Apollinis ſtatuæ ex antiquitate nobis ſupereſſent, bone Deus ! quot non diverſos haberemus Apollinis habitus ? Quid amplius ? Rem decidit *Propertius* ?

ACTIUS in LONGA carmina VESTE CANIT.

Nec nos imbellis, uti Autori nominare placuit, figura ipſius movet, cum eadem & non alia ibi in Templis fuerit cultus, ac antiquiſſimis temporibus veneratus. Apollo eſt, ſive citharam pulſet, ſive ſagittas ſpargat. In templo hoc ſuo lyram tenere eundem permittamus, ipſi crediderint, depoſita lyrâ, in auxilium vocatum ad manus habuiſſe arcum atque ſagittas, maximoque impetu easdem in hoſtes ſparſiſſe, perinde ut eundem deſcripſit *Virgilius* Lib. VIII. *Æneidos* 704.

ACTIUS hæc cernens arcum tendebat APOLLO
Deſuper.

Immo ſi contextum adſpicimus, ipſe noſtræ ſententiæ favet *Propertius*. Nam poſtquam dixiſſet:

Non ille attulerat crines in colla ſolutos
Aut teſtudineæ carmen inerme lyræ.

quo habitu alias Actii in Templo conſpicitur, pergit:

Sed quali aſpexit Pelopeum Agamemnona vultu,
Egeſſitque avidis Dorica caſtra rogis;
Aut qualis flexos ſolvit Pythona per orbes
Serpentem, imbelles quem timuere lyræ.

Mox ait:

— — O longa mundi ſervator ab Alba!
Auguſte, Hectoreis cognite major avis.
Vince mari, jam terra tua eſt, Tibi militat ARCUS,
Et favet ex HUMERIS HOC ONUS omne MEIS.
Dixerat, & PHARETRAE pondus conſumit in ARCUS,
Proxima poſt arcus CAESARIS haſta fuit.

Vincit Roma fide PHOEBI, vla fœmina pœnas,
Sceptra per Ionias fracta vehuntur aquas.
ACTIUS hinc traxit PHOEBUS monimenta, quod ejus
Una decem vicit miſſa ſagitta rates.

Nunc quaſi immediate priori ſuo habitu rurſus inducit Poëta *Apollinem*, pergens:

Bella ſatis cecini, CITHARAM jam POSCIT APOLLO
VICTOR, & ad placitos EXUIT ARMA CHOROS.

Ex adſcriptis verbis ACT. denique cognoſcimus non niſi ACTiacum ſubintelligi poſſe Apollinem, additæque literæ IMP. X. tempus definiunt percuſſionis nummi. Ut vanus proinde eſſe oporteat *Pirrhus Ligorius*, qui iſta verba : *IMP. X. ACT. per IMPERII DECENNALIBUS ACTIS, interpretari voluit ; Quæ tamen explicatio quam falſa ſit, ſequentes facilè arguunt nummi, in quibus IMP. XII. ACT. an : IMPERII DUODECENNALIBUS ACTIS* ? Tales ignorarunt Romani ; ignorant Scriptores, apud ipſos Quinquennalibus, Decennalibus ; Quindecennalibus, Vicennalibus ſaltem receptis. Imperator vero X. appellatus fuit A. V. C. $(\frac{739}{40})$ ſub *Coſſ. M. Licinio Craſſo* & *Cn. Cornelio Lentulo*, *Pannoniis* per *Tiberium* ſubjugatis, & *Sauromatibus*, ut *H. Goltzius* (18) & *Pedruſius* (19) volunt, cum quibus & nos facimus, vel A. V. C. $(\frac{741}{42})$ ſub *M. Valerio Meſſala* & *P. Sulpicio Quirino*, uti *Comes Mediobarbus* p. 37. habet. Communicant hunc nummum aureum *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXXI. N. 8. p. 55. 56. *Paulus Pedruſius* in *Muſeo Farneſiano* Tab. II. N. 4. ubi tamen neque lyra, quam læva tenet, rectè ære expreſſa eſt, neque plectrum, quod dextera ſuſtinet, cognoſci poteſt ſatis diſtincte, ut potius trifolium tenere videatur. *Comes Mediobarbus* p. 37. *Æneas Vicus* in aureis N. 10. qui tamen & lyram non juſta exhibet figura. *Ant. Zantanus* in aureis T. BBB. I. N. 10.

NUM. 30.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum, dexteram verſus, uti Tab. IV. N. 124.

ACTiacus IMPerator XII. (duodecimum) Apollo Actiacus ſtans veſte longa, dexterâ plectrum, ſiniſtrâ lyram tenet.

Quæ heic moneri poſſent, Numero præcedenti jam attigimus. Obſervamus ſaltem ob typi præſtantiam, etiam ſequentibus annis & cum Imperator XII. ob bellum fortè Germanicum, hempe A. V. C. $(\frac{743}{44})$ ſub *Conſul. Julo Antonio Africano*, & *Paullo Fabio Maximo* 30) audiret ; fuiſſe eundem, & quidem in metallo nobiliori repetitum. Suppeditant quoque hunc nummum aureum *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXXI. N. 12. *A. Rubenius* in Num.

(18) Vide *Faſtos Goltzii* p. 212.
(19) *Pedruſius in Muſeo Farneſiano* p. 29.

(30) Vide *Faſtos Goltzii* p. 216. & *Com. Mediobarbum* p. 37.

Num. *Arſchot.* T. 12. N. 15. *Comes Mediobarbus* p. 37. *Jac. Biæus* in Num. ad *Aug. Dial.* Tab. XII. N. 15. *Lævinus Torrentius* in Notis ad *Suetonium* edit. *Grævianæ* p. m. 142.

NUM. 31.

CAESAR DIVI Filius IMPerator V. (quintum) ConSul IIII. (quartum) Caput Auguſti nudum, dexteram verſus, uti Tab. II. N. 58.

vel

CAESAR IMPerator. Caput Auguſti.

ACTius. Apollo Actius ſtans veſte in longa, utraque manu lyram tenet.

Quantum referat, ſi notæ annorum ſive anticæ ſive poſticæ fuerint adjectæ, vel hic ipſe doceat nummus. (Cuſus nempe fuit Auguſto IMPerator quintum appellato, & Conſulatum agente quartum, quod novimus contigiſſe A. V. C. $\left(\frac{723}{24}\right)$ A. C. N. 29. devicto nempe Antonio & Cleopatra, adeoque tota Ægypto in provinciam exinde redacta. Titulo igitur Imperatoris V. per hoc facinus obtento, Conſulatum IV. iniit in Aſia, docente clare *Suetonio*, nempe ut ultimam manum bellis imponeret civilibus, Collegam nactus *M. Licinium Craſſum*, ad quem annum & recte eundem *H. Goltzius* in *Annalibus* ſuis retulit. Supra verò N. 29. pluribus oſtendimus, qua ratione Auguſtus devicto ad Actium Antonio, Templum Apollinis Actii vetus ampliaverit, novum eidem exſtruxerit, naves expugnatas eidem conſecraverit, ſacrum quinquennale inſtituerit. In perpetuam ergo Apollinis Actii, quem eodem, ut ſupra N. 29. offendimus in habitu, non tamen muliebri ut *Mediobarbus*, *Valens* & *Pedruſius* exiſtimant, memoriam, à quo auxilio ſe adjutum fuiſſe credebat, nummus hic in nobiliori metallo percuſſus fuit, eodem ſtatim, quo factum id fuerat anno. Atque ob hanc cauſam probare noſtro calculo haud poſſumus *Clariſſimi* alias Antiquarii *Joh. Valentis* ſententiam, exiſtimantis, (in explicatione nummorum rariorum recentiſſ. edit. p. 33.) exhiberi heic in nummo ſtatuam Apollinis in monte *Palatino* ab *Auguſto* poſitam, de qua *Propertius* canat:

Actius in longa carmina veſte canit.

Sed præterquam, quod non *Actius* (Libro II. *Eleg.* 31.) ibidem legatur, ſed *Pythius*, dehinc in fine verſus, nec *canit*, ſed: *ſonat*; *Poëta ibidem loquitur de aurea Phœbi porticu, quam Auguſtus addiderat Apollinis templo in parte Palatinæ domus. Statuam in Templo Apollinis facilè concedimus, quam deſcribit. Sed illud ne Templum illo anno, quo victoria Actia impetrata, erectum? illa ſtatua ibi jam poſita?* Exiſtimamus potius, nummum hunc in memoriam victoriæ per Apollinem Actium, in veteri Templo conſpiciendum hoc habitu, conſecutæ, fuiſſe cuſum, idque clare nos docente antica. Communicant alias hunc nummum aureum rarum *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXXI. N. 1. & in *Faſtis Romanorum* p. 200. *A. Rubenius* in Nummis *Arſchot.* Tab. XII. N. 13. *Comes Mediobarbus* p. 26. *Joh. Valens* in rarioribus aureis ex *Borilli*, *Aquiſextis*, *Muſeo*, edit. vet. p. 17. recentiſſimæ verò p. 33. *Jacob. Biæus* in Num. ad *Auguſt. Dial.* Tab. XII. N. 13. *Ezech. Spanhemius* in Notis ad *Juliani Cæſares* p. 40.

(31) Scribens: Διὰ τὰς μετ' ἀλλήλων ἀφατριδὰς τε καὶ ὁμιλίας ἀπάσας τίφῃ τ' ἦσαν ταύτην μάλιστα καὶ λαχεῖν ἑκάστην αὐτῶν χώραν. *Propter familiarem inter ſe conſuetudinem Inſulam mirificè dilexiſſe* (Dianam, Minervam & Proſerpinam) *adeoque unamquamque certum in eo locum ſibi vendicaſſe.*

NUM 32.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, uti Tab. IV. N. 116.

vel

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti corona civica, ſive quernea, redimitum, lævam verſus, uti Tab. IV. N. 118.

vel

AUGuſtus DIVI Filius. Caput Auguſti corona quernea redimitum lævam verſus, uti Tab. IV. N. 119.

ACTiacus. IMPerator XII. Apollo Actiacus ſtans veſte in longa, utraque manu tenens lyram.

Actiacum Apollinem eſſe, & non alium, licet Imperatoris XII. nota ſit addita, ſcilicet circa A. V. C. $\left(\frac{743}{44}\right)$ (de quo N. 30.) ut videamus, ſequioribus temporibus hunc typum non una vice ob præſtantiam rei impreſſæ, fuiſſe repetitum, ex habitu, quem cum præcedente habet communem, confirmamur. Toties nempe hunc typum in auro etiam obſignari voluit, ut nempe non ſolum gaudium ſuum teſtaretur, ſed & gratus erga Deum æſtimaretur, cujus auxilio apud Actium rei ſumma in ſe eſſet devoluta. Exhibent hunc nummum aureum *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXXI. N. 10. ſed Numerus ibi XI. pro XII. ſculptus viſitur. *Car. Patinus* in *Suetonio* Nummis illuſtr. p. 77. Hodieque tùm in *Verſalienſi* tùm *Schwartzburgico Theſauro* deprehenditur.

NUM. 33.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. IV. N. 121.

SICILIA. IMPerator VIII. (octavum) Diana gradiens, ſiniſtra arcum, dextra ſagittas ex pharetra à tergo dependente depromptura.

Supra Tab. IX. N. 24. jam monuimus, oſtendimusque ſatis, *Dianam*, quæ eadem eſt cum *Proſerpina*, *Deam tutelarem* fuiſſe *Siciliæ*, & ex *Diodoro Siculo* Lib. V. (31) probavimus, quod *Diana*

Diana mirificè hanc dilexerit Insulam, (unde & sæpiuscule in nummis *Siculis* & *Syracusanis* occurrit) eique hanc *tutelam* fuisse *consecratam Cicero* clarè affirmat. Et *Plutarchus* in vita *Marcelli* prodit, celebrem in Templo Urbis *Syracusarum Dianæ fuisse cultum*. Immo *Festum Dianæ Syracusanos egisse*, *Livius* Libro XXX. tradit. De victoria verò illa *Sicula* contra *Sex. Pompejum* Anno $\left(\frac{717}{18}\right)$ obtenta multi jam supra Tab. IX. N. 22. fuimus. Ex postica verò oppidò cognoscimus, hunc nummum Anno $\left(\frac{732}{33}\right)$ fuisse percussum, dum IMPerator VIII. in eo salutatur, quod sub Consulatu XI. & *Coss. Q. Æmilio Lepido* & *M. Lollio* factum fuit. Testem hujus luculentissimum producimus *Dionem* Lib. LIV. p. 526. scribentem: Ἐν ᾧ ἦ ταῦτα ἐγίγνετο, ὁ Αὔγουστος ἐς Σικελίαν ἦλθεν, ὅπως καὶ ἐκείνην ἔτι τάλλα τὰ μέχρι τῆς Συρίας καταστήσῃ. *Hæc dum fierent, Augustus in SICILIAM PROFECTUS EST, UT EAM, ac omnes alias ad Syriam usque provincias, constitueret.* Eo hcic degente, & tumultu Romæ à competitoribus *Consulatus* excitato, *Q. Lepidum* & *L. Silanum* evocatos in Siciliam verbis objurgavit; quo ipso tamen non sedatiora Comitia Romæ fuêre habita. Dehinc ipse rebus in Sicilia ordinatis, Syracusisque & aliis quibusdam urbibus, Coloniæ Romanorum ut essent destinatis, in Græciam transmisit. Rebusque in Græcia confectis, in Samum navigavit, ibique hiemavit, verba sunt *Dionis* Lib. cit. p. 525: Ὁ ἦ Αὔγουστος, τά τε ἄλλα τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ διοικήσας, καὶ τὰς Συρακούσας, ἐπάγας τε τινὰς πόλεις ἀποίκους Ῥωμαίων ἀπέδειξας, ἐς τ' Ἑλλάδα ἐπεραιώθη. Ὀγδῷ Αὔγουστος τό, τε Ἑλληνικὸν διήλθε, καὶ ἐς Σάμον ἔπλευσεν, ἐναῦθά τε ἐχείμασε. *Erat verò Sicilia Tyrrheni maris insula, frumenti adeo ferax, ut non immeritò olim Romani Imperii horreum fuerit appellata.* Eam enim optimum triticum & nobilissima vina gignere refert *Plinius* H. N. Lib. X. C. 10. *Ciceroni* in *Orat.* pro Lege *Manilia* inter subsidia frumentaria Reipublicæ Romanæ refertur. Et cum tunc illa ex *Strabonis* judicio Lib. II. scribentis: αὕτη ἦ ἡ τῶν ἄλλων τ' καὶ ἡμᾶς ἐστι μεγίστη καὶ ἀρίστη. *Inter omnes Insulas maxima erat & optima*, omnino intererat Augusto, eandem in usum Reipublicæ ordinare. De *Figura Dianæ* sequenti Numero dicturi sumus plura, hoc saltem observamus, heic incedere veste fluida *Dianam*, peplo supra injecto, (ut bene monet *illustris Spanhemius* in Notis ad *Juliani Cæsares* p, 459.) variegato sive versicolore. Sistunt hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. XXX. N. 25. *Comes Mediobarbus*, *Paruta* in *Sicilia* N. 77. inter Græcos & Romanos. *Joh. Valens* in rarioribus aureis edit. recentiss. p. 40.

NUM. 34.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Augusti nudum, dexteram versus, uti Tab. IV. N. 124.

SICILia. IMPerator IX. (*Nonum*) *Diana pectore tenus nuda & veste succincta stans, propendente à tergo pharetra sagittis plena, dextera jaculum, sinistra arcum tenet, cane venatico eam comitante.*

Causam impressæ huic nummo *Dianæ*, *Siciliæ Deæ* tutelaris, ad præcedentem Nummum jam monuimus. Continuasse hunc typum in nummis Romæ monetauros dum Augustus in Asia & Bithynia sequenti A. V. C. $\left(\frac{733}{4}\right)$ moraretur A. C. V. 19. ex hoc nostro liquet, Consulibus scilicet *M. Apulejo* & *Silio Nerva*, præsertim cum accederet publicum hoc gaudium ex restitutis per Parthos Romanorum signis. Diana vera præest Siciliæ, quod Sicilia venationibus celebris: ista enim non solum πολύκαρπος apud *Æschylum* in Prometh. V, vocatur; sed & *Leontius* autor est, Siciliæ campos stipulas cum centesimo germine fundere, *Siliusque* Lib. XIV. de Sicilia canit;

Multa solo virtus, jam reddere fœnus aratris,
Jam MONTES UMBRARE OLEA, dare nomina Baccho &c
Hic, Phœbo dignum, & Musis venerabile vatum
Ora excellentum, sacras qui carmine sylvas,
Quique Syracosia resonant Helicona camœna.

Vel potius, uti in præcedenti Nummo ostendimus, quod hæc Insula ipsi sit consecrata. Sed contemplabimur & nostram *Dianam*, *Jovis* ex *Latona* filiam, eodem cum *Apolline* partu in *Delo* in lucem editam. Hæc dicitur, ob virginitatis amorem hominum vitasse consortia, & quo melius libidinis sedaret pruritum, venando sylvas incoluisse, comitatu paucarum virginum contenta, hinc *Horatio* III. *Od.* XXII., audit

Montium custos, nemorumque virgo.

Atque *Catullus* de ea XXIV. 9.

Montium Domina ut foret
Sylvarumque virentium
Saltumque reconditorum
Amniumque sonantium.

Itemque *Silius Italicus* Lib. XV.

Ut cum venatu saltus exercet opacos
Dictynna, & lætæ præbet spectacula matri,
Aut Pindi nemora excutiens, aut Mœnala lustrans
Omnis Naïadum plenis comitata pharetris
Turba ruit, striduntque sagittiferi coryti.
Tum per saxa feræ, perque ipsa cubilia fusæ,
Per valles, fluviosque atque antra virentia musco
Multa strage jacent: exsultat vertice montis
Gratam perlustrans oculis Latonia prædam.

Chlamyde fibulatoria circumvelata est, non secus ac *maximus Poëtarum Didonem* ad venationem proficiscentem describit *Æn.* IV. 136.

Tandem progreditur magna stipante caterva
Sidoniam picto chlamydem circumdata limbo,
Cui pharetra ex auro, crines nodantur in aurum,
Aurea purpuream subnectit fibula vestem.

Succincta heic conspicitur, non secus ac illam graphice depingit *Ovidius* Amor. II. 3.

Talia pinguntur SUCCINCTAE CRURA DIANAE
Cum sequitur fortes fortior ipsa feras.

Et *Minutius Felix* in Dialogo: *Diana interim est ALTE SUCCINCTA venatrix.*

Sic

Sic *Prudentius Hymno* 10. περὶ στφ. *Dianam* vocat *molle ſuccinctam*, h. e. nudato genu, perinde ac *Arnobius* Libro VI. *Semitectis femoribus Dianam.* Immò in *Callimachi* hymno *Diana* ipſa petit à *Jove*, ut det ſibi

— — ἐς γόνυ μέχρι χιτῶνα.

Dehinc ſtat nudatis manibus, in nodum collectis crinibus, dextrâ jaculum, ſiniſtra arcum tenet, pharetra cum ſagittis à tergo dependente, ſicuti ejus habitum olim deſcripſit *Claudianus* L. II. de Raptu verſu 30.

BRACHIA NUDA nitent : levibus projecerat auris
INDOCILES ERRARE COMAS; ARCUque REMISSO
Otia nervus agit : pendent POST TERGA SAGITTAE:
CRISPATUR gemino VESTIS GORTYNIA CINCTU
POPLITE FUSA TENUS.

Et *Callimachus* Hymno in *Dianam* vſ. 212.

Αἱ πρῶϑ' ϑοαὶ τόξα καὶ ἀμφ' ὤμοισι φαρέτρας
Ἰοδόκους ἐφόρησαν· ἀσύλαντι δέ φιν ὦμοι
Δεξιτεροὶ, καὶ γυμνὸς ἀεὶ παρεφαίνετο μαζός.
Primæ illæ celeres ARCUS, PHARETRASque SAGITTIS
Fœtas, aptarunt HUMERIS, DEXTRUMque LACERTUM
Illæſæ ſemper NUDA EMICUERE PAPILLA.

Dextera tenet jaculum, quo ſenſu Gratius *arma Diania* inſtrumenta venatoria dixit. Additus ipſi eſt canis venaticus ad indagandas feras, hinc apud *Ovidium Turba Diania* canes deſignat. Et *Papinius* de eo canit III. *Sylv.* I. 57.

— *ipſa coronat*
Emeritos Diana canes.

Et *Phornutus* refert : & canes ipſi eſſe ſacros, σωωδὲν ϑ' τότῳ καὶ τὸ τὲς κύνας ἱερὸς αὐτῆς νομισθῆναι, πρὸς τὰς ϑήρας ἔχοντας ϑαυμασίως, καὶ ἀγρυπνεῖν ἐν τῇ νυκὶ, καὶ ὑλακτεῖν πεφυκότας. *Nec ab his abludit, quod canes conſecrantur Dianæ, cum ſint ad venationes idonei & ad vigilias nocturnas latratusque nati.* Afferunt & hunc nummum aureum *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXX. N. 27. *A. Rubenius* in Num. *Arſchot.* Tab. XII. N. 7. *Jac. Biæus* in Num. ad *Aug. Dial.* T. XII. N. 7. *Jac. Oiſelius* in Num. ſel. *Theſ.* Tab. XXVII. N. 10. p. 145. *Com. Mediobarbus* p. 33. *Paruta* in *Sicilia* N. 79.

(32) Vide *Faſtos Goltzianos* p. 212.

NUM. 35.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, uti Tab. IV. N. 116.

SICILia. IMPerator X. (decimum) Diana pectore tenus nuda & veſte ſuccincta ſtans, dextera jaculum, ſiniſtra arcum tenet, à tergo dependente pharetra cum ſagittis, cane venatico eam comitante.

Quid heic amplius moneri attinet, niſi quod alia temporis nota in noſtro atque in præcedenti ſit obſignata, ob typi nempe præſtantiam, cætera per omnia eadem, unde B. L. ad præcedentem remiſſum cupimus. Denotat verò illa, nummum hunc ipſum Anno $\left(\frac{741}{2}\right)$ ſub *Conſulibus M. Valerio Meſſalla Barbato* & *Q. Sulpitio Quirino*, (ita computat *Mediobarbus*) fuiſſe conflatum, aut ſi *Faſtos Goltzianos* ſequi malumus A. V. C. $\left(\frac{739}{40}\right)$ ſub *Coſſ. M. Licinio Craſſo* & *Cn. Cornelio Lentulo* (32) cum quibus & nos facimus. Inſuper hunc nummum aureum communicat *Comes Mediobarbus* p. 37. 691. hodieque in *Theſauro Verſalienſi* latet.

NUM. 36.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. IV. N. 128.

SICILia. IMPerator X. (decimum) Victoria veſte gradiens fluida, læva arcum tenens, dextra ſagittam ex pharetra depromtura.

Eundem typum N. 33. jam vidimus, eandem inſcriptionem Numero præcedente habuimus obviam. *Lunulam* in fronte præfert, quod *Phornutus* dicat *Lunam* & *Dianam* eſſe eandem, refertque porro de illa : Κιωνήτλω δ' αὐτλὼ, καὶ ϑηροκτόνον, καὶ ἐλαφηβόλον, καὶ ὀρεσίφοιτον παρεισάγουσιν. Ἴσως τρέπειν εἰς τὰ ἄγρια βουλόμενοι τλω ἐξ αὐτῆς βλάβην, ἢ ἐπειδὴ μάλιστα νυκτὸς καταφαίνε). *Fingunt eam eſſe venatricem, & ferarum necatricem, & cervorum jaculatricem, & monti-vagam, propterea quod aut in feras nocumenta, quæ ab ipſa* (Luna) *deſcendunt, transferre voluerunt, aut declarare, quod maximè noctu cernatur, & appareat.* Pergit πολὺ δ' ἐν τῇ νυκτὶ ἡσυχία πανταχῆ, καθάπερ ἐν τῇ ὕλαις, καὶ ἐν τῇ ἐρημίαις ἐσὶν, ὥστε ἐν τοιούτοις τοὶ χωρίοις αὐτλὼ πλάζεσθ δοκεῖν, ἔξωθεν ἤδη τότε περιπεπλασμένε τ κιωνητεῖον αὐτλὼ τρέπειν ἔσαν. *Plurimum autem ſilentium noctu ubique ſentitur : inprimis tamen in montibus & in ſolitudinibus noctu ſilentium magnum eſt. Propterea non abs re, inprimis cum & venatrix & ſagittaria, ſeu jaculatrix quædam putetur, in hujusmodi locis morari dicitur.* Nihil itaque ſupereſt, quam ut notemus ſub utraque *Dianæ Figura* eodem tempore nummum in nobiliori metallo ob typi præſtantiam fuiſſe toties repetitum; monea-

moneamusque nummum hunc aureum exhiberi quoque ab *Hub. Goltzio* in *Augusto* Tab. XXX. N. 29. *A. Rubenio* in Num. *Arschot.* Tab. XII. N. 8. *Jac. Biæo* in Nummis ad *Aug. Dial.* Tab. XII. N. 8. *Jac. Oiselio* in *Thes.* N. 5. Tab. XXVII. N. 11. p. 121. & Tab. L. N. 11. p. 301. *Joach. Udano* in P. R. Tab. XXX. N. 11. p. 145. *Ezech. Spanhem.* in notis ad *Juliani Cæsares* p. 459.

NUM. 37.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Augusti laureatum, lævam versus, uti Tab. IV. N. 116.

vel

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Augusti laureatum, dexteram versus, uti Tab. IV. N. 117.

SICILia. IMPerator XI. *(undecimum) Diana veste fluida gradiens, sinistra tenet arcum, dextra ex pharetra depromit sagittam.*

Figura eadem est cum præcedenti & N. 33. Differt in eo saltem ab illis hicce nummus, quod Augusto Imperatore XI. sit obsignatus, quod (juxta *Mediobarbum*) in annum $\left(\frac{742}{43}\right)$ A. C. N. 10. incidit, *Coss.* tunc *Paullo Fabio Maximo* & *Q. Ælio Tuberone*, vel potius juxta *Fastos Goltzianos* p. 213. Anno $\left(\frac{740}{1}\right)$ *Coss. Tib. Claudio Nerone* & *P. Quinctilio Varo*, quod probabilius nobis videtur. Offert cæteroquin hunc nummum aureum *H. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXX. N. 31. *A. Rubenius* in Num. *Arschot.* Tab. XII. N. 9. *Jac. Biæus* Tab. XII. N. 9. *Comes Mediobarbus* p. 37. *Paruta* in *Sicilia* ex Nummis Græcis & Rom. N. 83.

NUM. 38.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Augusti laureatum, lævam versus, uti Tab. IV. N. 116.

SICILia. IMPerator XII. *(duodecimum) Diana in veste fluida gradiens, peplo superinjecto, crinibus in nodum complicatis, sinistra tenet arcum, dexterâ sagittam è pharetra, à humeris dependente, depromptura.*

Quod Augustus, devicto *Sexto Pompejo*, Siciliam Romano Imperio addiderat, resque ibidem ex voto ordinaverat, res ipsi videbatur omnino digna, quæ non solum multis typis in nobilissimo metallo celebraretur, sed & cujus divulgatio per multos annos continuaretur. Notam percussionis à præcedente habet diversam, nempe ipso Imperatore XII. vocato, quod in annum $\left(\frac{743}{4}\right)$ *Coss. Julo Antonio Africano* & *Q. Fabio Maximo*, vel juxta *Fastos Goltzianos* p. 214. & 215. in annum $\left(\frac{741}{42}\right)$ aut minimum Annum $\left(\frac{74}{3}\right)$ cadit.

NUM. 39.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Augusti laureatum lævam versus, uti Tab. IV. N. 116.

vel

AUGUSTUS DIVI Filius Caput Augusti corona civica seu quernâ redimitum, lævam versus, uti Tab. IV. N. 118.

SICILia. IMPerator XII. (duodecimum) Diana pectore tenus nuda, veste stans succincta, crinibus in nodos complexis, pharetra ab humeris dependente, dextera tenet jaculum, sinistra arcum, ad latus cane venatico eandem comitante.

Idem est typus, qui Numero 34. adfuit, ubi multi in eodem explicando jam fuimus. Nota verò percussionis eadem cum præcedente, quo B. L. remissum cupimus. Addimus modo, quod eundem nummum aureum jam vulgaverint *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XXX. N. 30. *A. Rubenius* in Num. *Arschot.* Tab. XII. N. 10. *Jac. Biæus* in Num. ad *Aug. Dialogos* Tab. XII. N. 10.

NUM. 40.

DIVOS JULIUS DIVI Filius. Capita Julii Cæsaris & Augusti opposita, illud nudum, hoc laureatum, uti Tab. VIII. N. 12.

Marcus AGRIPPA COnSul DESIGnatus. In nummi aream.

De *Agrippa* infra ad *Familiam Augusti* Tab. IV. N. 1. 2. pluribus dicendi erit locus, perinde ac jam supra in *Cæsare* Tab. III. N. 16. 17. fuit, ubi *eundem nummum*, ob *Caput Cæsaris* simul impressum, adduximus. Observamus saltem, quod uti in *præcedentium nummorum omnium* fere *anticis* vocari voluit *Augustus Divi Filius*; ita & heic *Julii* ipsius *Caput* in *antica*, majoris *venerationis*, & *cultûs* causa, voluerit additum *Agrippa*, ut scilicet uno quasi conspectu & *Divum* & *Divi Filium* exhiberet, quo ipso modestissimus *Agrippa* in postica seipsum constituens, ingeniose magis haud commendare se potuisset. Et, ne evecti ad *Consulatum* memoria, utpote *Familiæ suæ* glorioſa, pereat, id ipsum *Proprætor in Gallia*, qua Cæsar eum ad triumphum, & ut *Consulem designaret*, revocaverat, in eadem posticâ obsignavit. Consulem verò *Agrippa* egit primum Anno $\left(\frac{716}{17}\right)$ cum *Luc. Caninio Gallo*, $\left(\frac{733}{34}\right)$ auctore *Dione*, Libro XLVIII.

(33) Vide *Annal. Pighii* T. III. p. 489.

XLVIII. p 387 : Τὸς γὰρ Γαλάτας αὐτὸν τὸς νεωτερίσαντας πρόσπολεμέμθμον (ὑπάτευε δὲ μετ' Ἀκκίου Γάλλα) &c. *Nam in Gallia quoque rebellio facta erat, & Agrippam (Conſul is tum erat cum L. Gallo) contra eos Gallos qui defecerant, bellum gerentem &c.* Videtur ergò proximè *antecedente anno nummus* cuſus, Anno ſcilicet $\left(\frac{715}{16}\right)$. Coſſ. *App. Claudio Pulchro*, & *C. Norbano Flacco*, quo & *Comes Mediobarbus* eundem retulit. Devicto dehinc ad *Actium* Antonio, ad *ſecundum* & *tertium Conſulatum* à Cæſare evectus eſt. *Factus* deinde *Auguſti gener*, licet ad *Conſulatum IV.* cum *M. Vinicio* Anno 734. adſpiraſſe ſcribatur à *Joh. Glandorpio* in Onomaſtico p. 906. *Sigonio* & *Onufrio* in ſuis *Faſtis Romanorum* ad annum 734. & 735. De eo tamen dubitat Clariſſimus *Pighius* Tom. III. Annal. p. 518. ſcribens: " De Agrippa tamen mentio nulla eſt in Fragmento „ Collotiano. Et licet hunc quartum M. Agrippæ Conſulatum nonnulli numerent, mihi tamen „ alius hic Agrippa videtur fuiſſe Collega Vinicii. „ M. enim Agrippam tres tantummodo Conſulatus „ geſſiſſe, cùm alii, tùm Vellejus ipſe ſatis inſinuat, cum de eodem ſic ſcribat: *Quem usque „ in tertium Conſulatum, & mox Collegium Tribuniciæ Poteſtatis amicitia Principis evexerat.*" Sed tamen & *hujus Conſulatus* idem meminit *Vellejus* Lib. II. Cap 96. ſcribens: *Subinde bellum Pannonicum, quod inchoatum AGRIPPA, Marcoque Vinicio, avo tuo, CONSULIBUS, magnum atroxque & perquam vicinum imminebat Italiæ, per Neronem geſtum eſt.* Regerit heic *Lipſius* in notis ad *Vellejum* p. m. 299: " Cenſent ii, qui Faſtos no„ bis induſtriè & peritè collegerunt (Sigonium & „ Onufrium me dicere palam eſt:) cenſent, in„ quam, Agrippam Vipſanium quartum fuiſſe „ Conſulem; atque ita adnotant, alter in anno „ 734, alter 735: Quin etiam mirantur, in la„ pide Colotiano, ubi accurata recenſio ſuffectorum „ Conſulum, Vinicium poni, negligi, aut non „ exprimi Agrippam. Ego illos ab errore non „ revoco (abierunt in communem locum) ſed Le„ ctori caveo & inclamo, ne cum iis erret. Non „ fuit hoc anno, aut alio, M. Agrippa quartum „ Conſul, Tertium ille Conſulatum non tranſcendit. „ Quo teſte? ipſo Vellejo ſupra, ubi de Agrip„ pæ laudibus: QUEM USQUE IN TERTIUM „ CONSULATUM AMICITIA PRINCIPIS „ EVEXERAT. Nonne majus aliquid eſſet, ſi „ in quartum: Et Vellejus hoc negligat, aut o„ mittat? Quin teſtes Faſtos veteres, & memo„ rias omnes advoco: nusquam Agrippa niſi ter„ tium Conſul. Ita & Martialis apertè Libro „ VIII. Epigr. 66:

„ *Felix purpura, TERTIUSque CONSUL,*
„ *Pompejo dederit licet Senatus,*
„ *Et Cæſar genero ſacros honores,*
„ *Quorum pacificus ter ampliavit*
„ *Janus nomina.*

„ Quæ ad ternos Agrippæ Conſulatus ſpectant: „ & licet interpretes non ultrà errent. Tertium „ igitur Conſul, non quartum. Atqui Velle„ jus hic clare. Nunquam ipſe, nunquam. Li„ brarius erravit, cum ille ſcripſerit: QUOD „ INCHOATUM AB AGRIPPA, MARCO „ VINICIO, AVO TUO CONSULE. (Poſſis „ & legere: INCHOATUM AGRIPPAE.) „ Hoc dicit: Agrippam miſſum ad hoc bellum, „ eumque id primùm adminiſtraſſe, illo anno, „ quo Vinicii avus Conſul. Ita etiam infra unicum „ Conſulem citat: *Patre Tuo, P. Vinicio Con„ ſule, Tib. Nero reverſus.* Nonne hæc clara, „ &, quod dicitur, Solis radio ſcripta? ite ne„ bulæ & locum date huic luci, Colotianum mar„ mor, quod fallere non poteſt, Conſules hos ita „ digerit

„ C. F.
„ C. SENTIUS SATURNINUS Q. LU-
„ CRETIUS VISPILLO
„ SUF. M. VINUCIUS. P. F.

„ Nec Collegam ullum Vinucio adjungit: quia„ ne ſolus fuit? quem ex Dione in actis hujus an„ ni 735. diſco ſerius paullo electum, & cum Sa„ turninus aliquantisper ſolus in Conſulatu fuiſſet. „ Merito igitur diutius etiam eundem geſſit. Sed „ quidquid hujus rei ſit, (nec eſt tanti) credetque „ aliquis M. Agrippam, illum generum Auguſti, „ illum Tribunicia poteſtate præditum, inter ſuf„ fectos Conſules fuiſſe, & quidem poſt Sentium „ & Vinucium? non qui res moresque antiquos „ noverit?" Et huic ſententiæ favere quoque videtur *Joh Henricus Bœcklerus*, vir elegantioribus literis natus, quando ad hunc locum ita commentatur p. m. 268: " Lipſius, quoniam Agrip„ pa ter tantum Conſul fuit, hic ſubeſſe mendum „ ſuſpicatus eſt, ſcribendumque: QUOD IN„ CHOATUM AB AGRIPPA, MARCO VI„ NICIO AVO TUO COS. ſed Gruterus bene „ admonuit, Vellejo de duobus annis ſermonem „ eſſe, ſcilicet PRIMO ANNO, ſive Conſulatu „ Agrippæ, natum eſſe bellum Pannonicum; AL„ TERO adoleviſſe, Vinicio Conſule." Verba *Jani Gruteri* in Notis ad *Vellejum* p. m. 547 ipſa hæc ſunt: "Male Faſtorum ſcriptorum concinna„ tores, qui ex iſto loco adſtruunt Agrippæ Con„ ſulatum quartum: ſed nec benè illi, qui emen„ dationibus incumbunt, voluntque ad bellum „ iſtud miſſum Agrippam. Non, non. Autor „ duos annos heic ponit, primum, quo natum eſt „ bellum Pannonicum, nempe Conſulatu Agrippæ: „ ſecundum, quo adolevit, nimirum Vinicio Con„ ſule. Certe totum iſtud bellum adminiſtravit „ Tiberius. De Vinicio, de Agrippa, eos ad id „ miſſos; ne gry quidem hiſtoriarum auctores; ſi „ modo non fallit memoria." Nos ſubſcribimus illorum quoque ſententiæ, qui *Agrippæ tres* tantum *Conſulatus* aſſerunt, inſiſtentes inter alia & *Frontini* de Aquæ-ductibus verbis, qui eodem anno, quo *Sentius Saturninus* & *Q. Lucretius Veſpillo Conſules fuere*, & *M. Agrippæ*, *tertium Conſulis* meminit ſcribens: *Idem AGRIPPA, cum JAM TERTIUM CONSUL FUISSET, Cajo Sentio, Sp. (repone Q.) Lucretio, Coſſ. poſt annum XIII. quam Juliam deduxerat, Virginem in agro quoque Lucullano collectam Romam perduxit.* Hunc ex *humili* & *obſcuro loco* ad ſummos honores, *Auguſti* amicitia provectum ſcribunt *Tacitus* L. I. & *Valer. Maximus* Lib. IV. C. 7. Et cum *Vipſanius* appellaretur, ipſe hoc *gentilicium* nomen, ut *humile*, ſuſtulerat, referente *Seneca* Rhetore in controverſia XII. extrema. Unde in actione quadam ejus accuſator: *M. Agrippa*, inquit, *& quod vi medium eſt. Vipſanium.* intelligi volens. Notavit & *Vipſaniæ* familiæ *ignobilitatem Suetonius* Cap. XXIII. in *Caligula* ſcribens: *Agrippæ ſe nepotem, neque credi, neque dici, ob ignobilitatem ejus, volebat:* (Caligula) *ſuccenſebatque, ſi qui vel oratione, vel carmine, imaginibus eum Cæſarum inſererent.* Et clare noſter docet *nummus*, ſe *M. Agrippam* (alibi L. F.) apellari omnino maluiſſe. Obſignamus *Agrippæ*

pæ memoriam, *Consul* ut *designaretur*, juxta nummum nostrum, dignissimi, verbis *Dionis* Libro LVIII. p. 512: *Omnibus rebus Cæsari quam maxime clementium, gloriosarumque, & utilium actionum autor adjutorque cum esset, nihil tamen ejus gloriæ sibi arrogabat: honoresque ab eo sibi tributos non in privatum suum commodum, aut voluptatem, sed in Augusti ac Reipublicæ utilitatem convertebat.* Cæterum suppeditant hunc nummum rarissimum aureum *Carolus Patinus* in *Thesauro* Numismatum & quidem in *aureis* p. 4. *Comes Mediobarbus* p. 24. *A. Morellius* in Nummis Consularibus in *Familia Vipsania* N. 1. *Jac. Bæus* in Nummis ad *Aug. Dial.* Tab. III. N. 5. 6. *H. Goltzius* in Cæsare Tab. XVII. N. 9. & *Lud. Nonnius* ibid. Tab. XVI. N. 9. *Joh. Valens* in præstant. aureis *Cæsaris* edit. vet. p. 4. & recentiss. p. 7.

TABULA XII.

ADHUC EXHIBENS

NUMMOS AUGUSTI AUREOS.

NUM. 1.

AUGUSTUS COnSul XI. (undecimum) Caput Augusti laureatum, lævam versus, uti Tab. VI. N. 179.

COSSUS LENTULUS Marcus AGRIPPA COnSul TERtium. Caput Agrippæ gemina corona murali & rostrata ornatum.

Aliqua jam circa Agrippam Numero præcedente monuimus, interque alia, quod tertium fuerit Consul, & non consulatum quartum gesserit, ut *Joh. Glandorpius* in Onomastico, *Carolus Sigonius* & *Onuphrius Panvinius* in *Fastis* suis Romanorum contendunt. Iniit verò Tertium Consulatum, qui in nummo obsignatus est Anno $\left(\frac{726}{27}\right)$ (1) cum Augusto tunc Coss. VII. Nam præcedente anno secundum quoque Consulatum cum Augusto VI. gesserat. Hinc *Tacitus* Lib. I. Annal. C. 3. *M. Agrippam ignobilem loco, bonum militia & victoria socium geminatis Consulatibus extulit.* Quod aliquid peculiare erat; post constitutum enim ab Augusto Imperium, duo Consulatus conjuncti nonnisi illis tribuebantur, qui imperabant, aut Imperio destinati erant. Et de hoc Consulatu intelligas quoque quæ habet *Dio* ad secundum p. 496: Καὶ τὰς φακέλους τῶν ῥάβδων τῷ Ἀγρίππᾳ συναρχοντι οἱ ἔδωκε τὸ δικαίωμα παρέδωκεν, αὐτός τε τὴν ἑτέρας ἐχρήσατο. *Fasces cum Agrippa Collega suo partitus est, ita ut dimidia ipse parte uteretur.* Quanti fecerit Agrippam Augustus ex hisce *Dionis*, ibidem p. 496. liquet: *Profecto Agrippam plurimi fecit, cui etiam sororis suæ filiam in matrimonium locavit: & si quando simul in bellum proficiscerentur, tabernaculum sui simile dedit, ac tessera militaris ut ab utroque acciperetur, jussit. — — Ludos propter Actiacam victoriam decretos, cum Agrippa exhibuit.* Sed en signum quoque Augusti amicitiæ, en præmium præstitorum Augusto laborum, coronam nempe auream rostratam in Agrippæ capite; quæ ipsa *navalis Plinio* quoque & *rostrata* dicitur: *quod quasi navium rostris insignita sit*, ut ait *Gellius* V. 6. Et *Festus* in fragmento p. 10. inquit: *Navali corona donatur, qui primus in hostium navem armatus transiliverit, cujusve opera manuve navis hostium capta fuerit.* Rostratam hanc *Virgilius* Lib. VIII. *Æneidos* vs. 628. ita extollit:

Parte alia, ventis & Diis Agrippa secundis
Arduus agmen agens: cui belli insigne superbum
Tempora navali fulgent ROSTRATA CORONA.

De qua *Dio* Libro XLIX. p. 400. Καὶ τῷ Ἀγρίππᾳ στέφανον χρυσοῦν ἐμβόλων ναυμαχικῶν ἐδωρήσατο· ὃ μήτε πρότερον, μήτ' αὖθις ἄλλῳ τῳ ἐγένετο· καὶ ὅπως γε ἅπαντες, δοάκις οἱ τινὰ θρίαμβον πέμψαντες τὸν στέφανον τὸν δάφνινον φέροιεν ἐκεῖνῳ· τοῦτο τῷ ναυτικῷ χρῶτο, δόγμα τι ἴσχυον ἐβεβαιώθη. *Agrippam aurea corona rostrata donavit: quod neque ante neque post eum contigit ulli: est deinde Senatus consulto statutum, ut quoties triumphans aliquis coronam lauream ferret, ipse navali hac uteretur.* Idem testatur *Livii Epitomator* Lib. CXXIX. *M. Agrippa NAVALI CORONA à Cæsare donatus est, qui honos nemini ante eum habitus est.* *Insigne coronæ classicæ*, inquit *Vellejus* Lib. II. Cap. 81. *quo nemo unquam Romanorum donatus erat, hoc bello Agrippa singulari virtute meruit.* Et tandem *Seneca* III. de benefic. 32. *Agrippa dicitur navali coronâ insignis unicum adeptus inter dona militaria decus.* Triumviris hisce, nempe *Dioni*, *Livii Epitomatori*, *Vellejo*, ut *Senecam* taceamus, apud quem *unicum* pro *eximio* omnino potest accipi, contradicere videtur *Plinius*, certe cum *M. Varrone* hoc decus communicare videtur, qui Lib. XVI. Cap. 4. non dubitavit in hunc scribere modum: *Cedunt & ROSTRATAE, quamvis in duobus maximè ad hoc ævi celebres: M. Varrone è piraticis bellis, dante Magno Pompejo: itemque M. Agrippa, tribuente Cæsare è Siculis, quæ & ipsa*

(1) *Pighius* T. III. p. 505. 507. Et *Dio* Lib. III. ab initio p. 496. Anno 727. *Cæsar* VII. & *Agrippa* III.

ipſa piratica fuêre. Et Lib. VII. Cap. 30. *M. Varronis, in bibliotheca, quæ prima in orbe ab Aſinio Pollione ex manubiis publicata Romæ eſt, unius viventis poſita imago eſt: haud minore, ut equidem reor, gloria, principe oratore & cive, ex illa ingeniorum, quæ tunc fuit, multitudine, uni hanc CORONAM dante, quam cum eidem Magnus Pompejus piratico ex bello NAVALEM dedit.* Cui & conſentit *Feſtus* in Fragmento p. 10: *Adeptus eſt eam* (coronam navalem) *M. Terentius Varro bello piratico, donante Cneo Pompejo Magno.* Hinc *Lipſius* in de Militia Romana L. V. *Dialog.* 17. commentans, clarum *Dionis* lapſum & improvidam affirmationem, ſe reperiſſe putat; ſed nos cum *Jano Grutero* facimus, qui in Commentario ad *Vellejum* p. 545: *Damnaverim potius unumPlinium, quam triumviros iſtos alios.* Quid? ſi dicamus Agrippam *claſſicam* meruiſſe, ut vocat *Vellejus*, de tota fuſa *Pompeji* claſſe; *Varronem* autem *navalem* de captis quibusdam navibus piraticis, & ſic ſalva cujusque eſſet relatio. Sed ſi rectè intuemur coronam, non æque in nummis comparet aurea navalis, quam muralis ſimul, quam *A. Gellius* deſcribit, eâ donari ab Imperatore, qui primus murum ſubiit, inque oppidum hoſtium per vim adſcendit. Apud *Silium* Lib. XIII. cuidam his verbis datur:

—— —— cape victor honorem,
TEMPORA MURALI cinctus TURRITA CORONA.

Sed quo tempore hanc muralem meruiſſe dicemus Agrippam, ut dicere queamus, quo tempore hicce nummus fuerit percuſſus? Præfert quidem notam Conſulatus XI. ſed hunc ab anno $\left(\frac{730}{1}\right)$ quo illum accepit retinuit ad annum usque $\left(\frac{747}{8}\right)$ quo deſignatus eſt XII. Si memoratam *A. Gellio* muralis coronæ cauſam & heic vellemus attendere, Hiſtoriarum Scriptores hanc nobis non ſuggerent, ſed potius deſerent. Nec placet, quam Clariſſ. *Joh. Valens* in rarioribus aureis & argenteis p. 25. affert, cauſa, ſcribens: "Quod Auguſtus Agrippæ „ Tribuniciam poteſtatem communicaſſet, cum „ hic Conſulatum ageret cum Coſſo Lentulo A. V. „ C. 736." Tribuniciam poteſtatem equidem ab Auguſto accepiſſe Agrippam novimus, ſed non cum hic (Agrippa) Conſulatum egit cum *Coſſo Lentulo.* Primum enim Conſulatum egit Anno $\left(\frac{716}{17}\right)$ cum *L. Caninio Gallo*, uti N. 40. Tab. XI. jam audivimus; alterum cum ipſo Cæſare Auguſto VI. A. V. C. $\left(\frac{715}{6}\right)$ tertium iterum cum Auguſto VII. A. V. C. $\left(\frac{726}{27}\right)$ & præter hos tres Conſulatus, uti ſupra oſtendimus, nullum amplius iniit. Quo ergo tempore cum *Coſſo Lentulo*? Tribuniciam poteſtatem Anno $\left(\frac{740}{1}\right)$ ſub *T. Claudio Nerone* & *P. Quinctilio Varo* (2) accepit, ergo id non factum eſt 736. uti memoraverat *Valens.* *Coſſus Lentulus* equidem $\left(\frac{752}{3}\right)$ Conſulem egit, ſed *M. Agrippa* dudum mortuo. Hinc magis ad palatum noſtrum eſt illa ſententia, quam idem Autor in Nummis Conſularibus p. 557. proponit, nempe conceſſam Agrippæ ab Auguſto fuiſſe coronam muralem Anno $\left(\frac{732}{3}\right)$ quo Auguſtus in Siciliam profectus erat, & ob ejus abſentiam per *Lepidum* & *Silanum* res Romæ maxime eſſent perturbatæ, ita ut cordatiores ſapientioresque eundem in Urbem revocarent. Hic vero ut turbæ hæ componerentur revocatum Agrippam ex Aſia urbi præfecit, generumque ſibi ex Mœcenatis conſilio adſcivit, data ei Julia, *M. Marcelli* vidua in uxorem. Audiemus ipſius *Dionis* verba p. 526: *Auguſtus in Siciliam profectus eſt, —— per ejus abſentiam populus Romanus in creandis Conſulibus SEDITIONE AGITATUS eſt, —— quum parum abfuerit, quin IPSIS COMITIIS AC MAGISTRATIBUS CONSTITUENDIS, ubi populi eſt poteſtas, res ad TUMULTUM pervenerit. Conſulatus locus alter AUGUSTO ſervabatur, ideoque anni initio M. Lollius ſolus Conſulatum geſſit: Cæſare autem Conſulatum non accipiente, Q. Lepidus & L. Silanus eum ambiverunt: itaque favoris venatione omnia conturbabantur, ut cordati VIRI AUGUSTUM ROMAM REVOCARENT. Auguſtus ipſe quidem Romam non rediit, ſed Conſulatus petitores ad ſe profectos, verbis increpatos —— dimiſit. Nihilo inde SEDATIUS res acta eſt, ſed TANTUM demuo FACTIONUM ac TURBARUM exſtitit, ut vix tandem Lepidus Conſul creatus fuerit. Quæ Auguſtus moleſtè ferens, cum neque ſoli Romæ vacare poſſet, neque eam ſine GUBERNATORE relinquere auderet, de præficiendo EI aliquo cogitans, AGRIPPAM AD ID APTISSIMUM eſſe judicavit: plus tamen EI MAJESTATIS ADDENDUM ratus, quo facilius REGERE URBEM poſſet, arceſſitum ad ſe, uxore ſua (quanquam hæc ſororis Auguſti filia erat) repudiata, Juliam ducere juſſit: ac continuo ROMAM miſit ad nuptias peragendas, URBISque ADMINISTRATIONEM SUSCIPIENDAM.* Et pergit p. 525. Καὶ ὃς τὰ μὲν ἄλλα οἰδέντα ἔτι ἐν ὀργῇ, κατέσησατο. *AGRIPPA cum TURGESCENTES ADHUC MOTUS IN URBE INVENISSET, OMNIA SEDAVIT.* Quibus ipſis verbis ea propemodum repetit *Zonaras* Annal. Lib. II. p. 164, concluditque: Ἀγρίππας δὲ οἰδέντα ἐν τῇ Ῥώμῃ τὰ πράγματα, κατέσησατο. *Igitur Agrippa rem Romanam fluctuantem compoſuit.* Hinc videas in noſtro nummo ex una parte ſocerum Auguſtum, Conſulatum XI. præferentem, qui in hoc tempus omnino incidit, coronâ laureâ inſignitum, veluti perpetuum hoſtium victorem; ex altera verò parte generum Agrippam CONSULEM III. (ex quo patet, & extra Imperium ita fuiſſe appellatos) ob *Sextum Pompejum* devictum, coronam roſtratam; ob motus verò in Urbe compreſſos, quaſique eam ſervaſſet, coronam muralem gerentem, à *Coſſo Lentulo*, tunc ſine dubio Triumviro monetali, expreſſum. Siſtunt inſuper hunc nummum aureum rariorem *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXXI. N. 7. *Joh. Valens* in rarioribus aureis recentiſſ. edit. p. 25. *Comes Mediobarbus* p. 31. *Urſinus* & *Patinus* in *Familia Vipſania* N. 7. p. 298. 299. *A. Morellius* in Nummis *Conſularibus* in *Famil. Vipſania* N. 7. *Joh. Valens* in Nummis *Conſularibus* in *Famil. Vipſania* Tab. CXLVIII. N. 4. p. 557. ubi tamen in antica COS. X. pro XI. ex ſculptoris errore offendes.

NUM.

(2) Vide *Pighium* T. III. p. 522. *Dio* Libro LIV. p. 541. Καὶ τούτῳ τῷ Ἀγρίππᾳ ἐκ τῆς Συρίας ἰόντι, τῆτι δημαρχικῇ ἐξουσίᾳ αὖθις ἐς ἄλλα ἔτη πέντε ἐμετάλλευσε. *Poſt Agrippam ex Syria reverſum, TRIBUNICIA POTESTATE in aliud quinquennium prorogata cohoneſtavit.*

NUM. 2.

CAESAR AUGUSTUS DIVI Filius. PATER PATRIÆ. Caput Auguſti laureatum lævam verſus, uti Tab. IV. N. 107.

vel

CAESAR AUGUSTUS DIVI Filius PATER PATRIÆ. Caput Auguſti laureatum lævam verſus, uti Tab. IV. N. 109.

vel

AUGUSTUS DIVI Filius PATER PATRIÆ. Caput Auguſti laureatum, dexteram verſus, uti Tab. IV. N. 110.

Cajus, Lucius, CAESARES, AUGUSTI Filii, COnSules DESignati, PRINcipes JUVENTutis. Cajus & Lucius togati & velati ſtantes cum haſtis non equidem puris, ut Ludovicus Nonnius exiſtimat, ſed communis uſus, & parmis, ſive clypeis, ſupra illos lituus & ſimpulum.

Patrem optimum, cujus obitum Auguſtus cum univerſa Republica acerbiſſimè tulit, in præcedenti nummo vidimus, nunc filios ex Julia antea Marcelli vidua, quoque contemplabimur. Sic enim eosdem nobis produnt Scriptores & in his *Suetonius* C. LXIV: *Nepotes ex AGRIPPA & JULIA tres habuit, CAJUM, JULIUM & Agrippam.* *Dio* Libro LIV. p. 526. Καὶ ἡ Ἰουλία τὸ Γάϊον ἐνομασθέντα ἔτεκε. *Julia autem eo tempore* (735.) *Cajum peperit.* Auguſti Filii vocantur, in cujus poteſtate fuerunt, quoniam ab Auguſto adoptati erant per aſſem & libram, nempe patris cum conſenſu, per mancipationem (3) ad reipublicæ curam admoti fuerunt. Omnia ipſis Autorum verbis confirmabimus: & quidem primò *Suetonii* Cap. LXIV. *CAJUM & LUCIUM ADOPTAVIT domi, per aſſem & libram emptos à patre Agrippa, tenerosque adhuc ad curam reipublicæ admovit.* Porro & *Taciti*, qui id Lib. I. An. C. 3. ita exprimit: *GENITOS AGRIPPA CAJUM & LUCIUM in FAMILIAM CAESARUM INDUXERAT.* Vides ergo eos in nummo appellari CAESARES. *Zonaras* Ann. L. II. p. 165. Ὁ δὲ Ἀγρίππας καὶ ἕτερον υἱὸν ἐκ τῆς Ἰουλίας ἐγένατο, Λεύκιον ὀνομασθέντα, ὃν Αὔγουστος, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν Γάϊον εἰσεποιήσατο, καὶ ἀμαδίχας τὴν ἀρχὴς αὐτόθεν ἀπέδειξεν, ἵν' ἧττον ἐπιβουλεύοιτο. *Agrippa filium alterum ex Julia ſuſcepit, Lucium, quem una cum Cajo Auguſtus adoptatos ſtatim Imperii ſucceſſores deſignavit, ut minus inſidiis appeteretur.* Et ex quo ſumſiſſe videtur *Zonaras*, *Dio* Lib. LIV. p. 533: Ἐπὶ δὴ τοῖς Γαΐοις τε Φουρνίῳ καὶ Γαΐῳ Σιλανῷ, Ὑπάτοις ὑὸν αὖθις Ἀγρίππας ἀνείλετο τὸν Λεύκιον ὀνομασθέντα, καὶ αὐτὸν ἅμα ὁ Αὔγουστος μὴ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Γαΐου ἐπιμείνατ· μὴ ἀναμείνας σφᾶς ἀνδρωθῆναι, ἀλλ' αὐτίκα ἀμαδίχας τὴν ἀρχὴς ἀποδείξας, ἵν' ἧττον ἐπιβουλεύοιτο. *Cajo Furnio, Cajo Silano Conſulibus* (*A. V. C.* 737.) *iterum natus eſt Agrippæ filius, cui Lucio nomen factum. Hunc & fratrem ejus Cajum Auguſtus, quo tutior eſſet ab inſidiis, non exſpectato, dum virilem ætatem attingeret, ſtatim adoptavit & Imperii hæredes fecit. Vellejus* Lib. II. Cap. 96. *Mox deinde Agrippæ, quæ novitatem ſuam multis rebus nobilitaverat, atque in hoc perduxerat, ut & Neronis eſſet ſocer; cujusque LIBEROS, NEPOTES SUOS, DIVUS AUGUSTUS, præpoſitis CAJI ac LUCII nominibus* (*prænominibus* vult *Urſinus* in notis) *ADOPTAVERAT.* Duodecimum gerens Conſulatum *Cajum* natu majorem, & tertio decimo *Lucium* natu minorem puritiam egreſſos ſumpta toga virili deduxit in forum, dicente hoc nobis *Suetonio. Duodecimum Conſulatum magno, id eſt, ſeptendecim annorum intervallo, & rurſus tertium decimum biennio poſt ultro petiit, ut Cajum & Lucium filios ampliſſimo præditus magiſtratu, ſuo quemque tyrocinio deduceret in forum.* *Zonaras* Annal. Lib. II. p. 166. 167: Τῷ δὲ ἑφεξῆς ἔτει δωδέκατον ὑπατεύων ὁ Αὔγουστος, εἰς τοὺς ἱππέους τὸν Γάϊον ἔταξε, καὶ εἰς τὸ βουλευτήριον ἅμα εἰσήγαγε — — καὶ μετ' ἐκεῖνον καὶ ὁ Λούκιος τὰς τιμὰς, ἔτος τῷ Γαΐῳ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἐλθόντ', ἔλαβεν. *Auguſtus verò anno ſequenti duodecimum Conſul, Cajum toga virili data in curiam adductum — — annoque poſt Lucio, ejus fratri eosdem honores dedit. Et CONSULES DESIGNATOS* (uti in Nummo audiunt) *circum provincias exercitusque dimiſit*, inquit *Suetonius* Cap. LXIV. & *Tacitus* Annal. Lib. I. C. 3: *DESTINARE CONSULES, ſpecie recuſantis flagrantiſſime cupiverat. PRINCIPES JUVENTUTIS*, uti in nummo vocantur, perhibet *Tacitus* Annal. I. 3. *Nec dum poſita puerili prætexta PRINCIPES JUVENTUTIS apellari — — flagrantiſſimè cupiverat.* *Zonaras* Annal. T. II. p. 166. Πρόκειτον ἀπέφηνε τὸν νεώτατον, ἵλαρχόν τε φυλῆς ἱππικῆς ἐπέστελε. *Principem juventutis deſignavit* (Cajum) *& præfectum tribus eſſe juſſit.* Additque: *annoque poſt Lucio ejus fratri eosdem honores dedit.* Augures & Pontifices fuiſſe creatos, & velum teſtatur, quod capita ipſorum ambit, & præcipue lituus Auguris ſymbolum, & ſimpulum, Pontificis indicium, (de quibus multi ad Cæſaris Tabulam I. fuimus) quæ in area nummi ſpectantur, licet præter *Dionem*, (quoad hujus equidem meminimus) nullus Scriptorum hoc tradat Lib. LV. p. 554: Καὶ μὴ τοῦθ' ἱερωσύνην μὲν πρὸ αὐτοῦ καὶ τὴ εἰς τὸ συνέδριον συμφοίτησιν, τό, τε θεᾶσθαι καὶ τὸ συνεστιᾶσθαι τῇ βουλῇ ἔδωκε. *Deinde SACERDOTIUM CAJO, utque in Senatum ire ac inter Senatores ſpectaculis epulisque intereſſe liceret, dedit.* In fidem tamen & vocare heic poſſumus Inſcriptionem ſtatuæ ad *Caji & Lucii Baſilicam* repertæ, & ut apparet erectæ triennio poſt, cum Auguſtus Conſulem eum deſignaſſet. Ea autem referente *Pighio* (4) ſic habet:

C. CAESARI AUGUSTI F.
PONTIFICI COS.
DESIGNATO
PRINCIPI JUVENTUTIS.

Quid

(3) Qua ratione id jus fuerit exercitum docet in *Ciceronis Topica* III. Boethius: *Eſt mancipatio imaginaria quædam venditio, quod ipſum jus proprium eſt Romanorum civium, eaque res ita agitur, adhibitis non minus quam quinque teſtibus Romanis, civibus puberibus, & præterea alio ejusdem conditionis, qui libram æneam teneat, qui vocatur libripens. Is qui mancipium accipit, æs tenens, ita dicit: Hunc ego hominem ex jure Quiritium meum eſſe ajo, isque mihi emptus eſt hoc ære, æneaque libra: Deinde ære percutit libram, indeque æs dat ei, à quo mancipium accipit.*

(4) Tom. III. p. 528.

Quid verò clypei & haſtæ in nummo quoque? ſine dubio omni ſunt aureæ illæ quas ab equitibus, cum virilem togam ſumerent, acceperant, poſt mortem quoque tanti à poſteritate æſtimatæ, ut etiam in curia poſt fata ipſorum ſuſpenſa fuerint, clarè hoc nobis prodente *Dione* Libro LV. p. 556: Τὰ ἢ Λεύκιε ἔ τε Γαΐε τὰ σώματα ὑφ' ἑτέρ χιλιάρχων καὶ ὑπὸ τῶν ἐφ' ἑκάσης πόλεως πρώτων ἐς τὴν Ῥώμην ἐκομίσθη· καὶ αἱ πέλται πάσαι δόρατά τε ἱππέων ἐς τὰς ἐφήβας ἐσιόντες χρυσᾶ ἐλήφεσαν, ἐς τὸ βουλευτήριον ἀνετέθη. *Corpora porro CAJI & LUCII à tribunis militum ac cujusvis civitatis decurionibus Romam apportata ſunt; PARMAEque & HASTAE, quas AUREAS ab equitibus, cum virilem togam ſumerent, acceperant, IN CURIA SUSPENSAE.* Sed & mores non ſemper Auguſto probatos prodit *Dio* Lib. LV. p. 554: Ἰδὼν ὁ Αὔγεσ τὸν τε Γάϊον καὶ τὸν Λεύκιον, αὐτός τε μὴ πάνυ, ὅτι ἐν ἰχνευείᾳ τρεφόμενοι τὰ ἑαυτῶν ἤθη ζηλοῦντες, ἃ χρὴ ὅπ ἀβρότερον διῆγον, ἀλλὰ καὶ ὑβριστοῦντε. *At Cajus & Lucius Cæſares, utpote in principatu educati, patris ſui Auguſti mores nequaquam imitabantur, non modo delicatius viventes, ſed inſuper etiam ferocientes.* Porticum baſilicamque ſub nomine *Lucii* & *Caji* fecit, aſſerente *Suetonio* C. 29. Mortem ipſorum paucis exponit *Florus* L. IV. Cap. 12. *Hunc* (in Orientem nempe Armeniam) *alterum* (Cajum) *Cæſar ex nepotibus ſuis miſit. Ambo fato breves; ſed alter inglorius. Maſſiliæ quippe Lucius morbo ſolvitur: in Lycia Cajus ex vulnere, cum Armeniam ad Parthos ſe ſubtrahentem recepit.* Nec aliter *Suetonius* Cap. LXV: *Cajum & Lucium in duodeviginti menſium ſpatio amiſit ambos: Cajo in Lycia, Lucio Maſſiliæ defunctis.* *Tacitus* Ann. I. 3: *Lucium Cæſarem euntem ad Hiſpanienſes exercitus, Cajum remeantem Armenia & vulnere invalidum mors fato propera, vel novercæ Liviæ dolus abſtulit.* Id clarius adhuc *Zonaras* II. p. 167: *Ille* (Cajus) *vero nave oneraria in Lyciam advectus obiit, Lucio fratre ejus repentino morbo prius exſtincto.* Pergit: Ἦπι δὲ Λιβία ὅπι τῷ θανάτῳ τούτων ὑπωπτεύθη καὶ ὁ Τιβέριος ὁ πρὸ τοῦ πρότερον ἐκ τῆς Ῥόδε πρὸς τὴν Ῥώμην ὑπενοήσας. Λυπᾶς τε γὰρ τὰ ἀφ' ἑαυτῶν μαντικῆς ἐμπειρότατος ἦν, καὶ θεσσυπικὸν εἶχεν ἄνδρα τὴν ἀστρολογίαν ἀκριβοῦντα, ὅθεν καὶ τὰ ἑαυτῷ καὶ τὰ ἐκείνοις μέλλοντα συμβαίνειν ἤπιστο. *Unde Livia & Tiberius non multo ante Rhodo reverſus ſuſpicione non caruerunt. Nam cum & ipſe divinationis ex ſideribus peritiſſimus eſſet, & Thraſyllum virum in aſtrologia ſummum ſecum haberet: quid & ſibi & illis eventurum eſſet, præſciebat.* *Vellejus* Lib. II. Cap. 102: *Armeniam deinde ingreſſus Cajus, prima parte introitus proſpere geſſit, mox in colloquium (cui temerè ſe crediderat) circa Artageram graviter à quodam, nomine Adduo, vulneratus. — — — Deinde reluctatus, invitusque revertens in Italiam, in urbe Lyciæ (Limyram nominant) morbo obiit; cum ante annum fermè C. Cæſar frater ejus Hiſpanias petens Maſſiliæ deceſſiſſet.* De quo pluribus infra in *Cajo* & *Lucio* agemus. Unde Auguſti infortuniis adnumerat *Plinius* H. N. L. VII. Cap. 45. & *Solin.* Cap. 1. *accuſatas* (*incuſatas*) *liberorum mortes.* Quod & non obſcure indicat *Tacitus* L. III. Cap. 19. ſcribens: *Paucosque poſt dies Vipſania mater ejus* (Druſi) *exceſſit, una omnium Agrippæ liberorum miti obitu. Nam cæteros manifeſtum ferro, vel creditum eſt, veneno, aut fame exſtinctos.* In memoriam, ut *Joh. Hemelarius* vult, & honorem ergo utrorumque non morte ſublatorum, ſed vivorum, nummum hunc ab Auguſto, qui liberis naturalibus orbatus Patriæ tamen Patrem ſeſe in nummo jactat, fuiſſe in nobiliori metallo cuſum, quis non videt, & adoptivi patris amorem non ſuſpicit? Hinc rectè *C. Mediobarbus* hunc cum ſequenti circiter ad annum $\left(\frac{741}{2}\right)$ ante Chriſtum Natum retulit, quod Conſules deſignati in nummo audiant. Siquidem Anno $\left(\frac{753}{4}\right)$ *Cajus* cum *L. Æmilio Paullo* Conſulatum geſſit teſte *Dione*, & Tabulis Græcis. Adſtruit & hoc marmoreæ Tabulæ Titulus Neapoli effoſſus, qui ſic habet:

C. CAESARE AUG. FIL. & L.
PAULLO COS.
LARES AUGUSTOS
Q. NUMIDIUS Q. L. LEGIO
L. SAFINIUS. L. L. HILARUS
SADALIS. C. MODI. CIMBRI. SER.
MAGISTER DE SUO F. C.

Lucius, biennio interpoſito, ut Conſulatum quoque iniret, erat decretum, ſed mors eum cita Maſſiliæ ſuſtulerat, nempe A. V. C. $\left(\frac{754}{5}\right)$ Coſſ. *P. Vinicio* & *P. Alfenio Varo*, ſequenti Anno $\left(\frac{755}{6}\right)$ *Cajo* quoque in Lycia ex vita ſublato. Nec tacent Autores, quâ ratione tulerit iſtorum mortem, nempe ita de hoc negotio ſcribente *Tranquillo* Cap. LXV: *Caji Luciique caſu non adeo fractus &c.* Siſtunt hunc nummum aureum *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LXXI. N. 4. & 6. p. 88. 89. & in *Faſtis Romanorum* pag. 221. ubi X. intra haſtas adhuc conſpicitur, cætera idem eſt. *Joh. Hemelarius* Tab. II. N. 12. p. 10. *Paulus Pedruſius* in *Muſeo Farneſiano* T. II. N. 9. & 10. ubi tamen non velati minus rectè comparent. *Æneas Vicus* in aureis N. 6. Inſcriptionis literis inverſis. *Ant. Zantanus* in aureis Tab. BBB. I. N. 6. ſed iterum Inſcriptionis literis inverſis. *Car. Patinus* in *Theſauro Mauroceno* p. 11. *Comes Mediobarbus* p. 39. *Steph. Vinand. Pighius* in Annal. p. 533. Hodieque *Verſalienſis* & *Schwartzburgici Theſauri* pars eſt.

NUM. 3.

CAESAR AUGUSTUS DIVI Filius, Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, uti Tab. IV. N. 107.

Cajus ET Lucius CAESARES AUGUSTI Filii COnSules DESignati PRINCipes JUVENTUTIS. Caji & Lucii capita invicem oppoſita nuda.

Nihil ab utraque parte in hoc nummo contineri, niſi quod in præcedenti jam vidimus, proptereaque & uni fini deſtinatos fuiſſe, patet, ut tamen icones ipſorum ſimul videas diſtinctius, in antecedenti non ita cognoſcibiles. Cur vero præcisè *C. Mediobarbus* noſtrum cum præcedenti ad An. 752. retulerit, non capimus. Addimus modo, exhiberi quoque hunc nummum à *H. Goltzio* in *Auguſto* Tab. LXXXI. N. 4. & *Comite Mediobarbo* p. 39.

NUM.

NUM. 4.

CAESAR AUGUSTUS DIVI Filius. PATER PATRIÆ. Caput Auguſti laureatum lævam verſus, uti Tab. IV. N. 107.

TIberius CAESAR AUGUSTI Filius TRibunicia POTeſtate XV. *(decima quinta) Caput Tiberii nudum lævam verſus.*

De Tiberio plura heic afferre haud attinet, cum quando ad ipſum pervenerimus, longè plura dicendi erit locus. Solum hâc vice adnotamus, illis, *Cajo* & *Lucio*, *Liviæ* artibus demortuis, ſpem huic proximiorem fuiſſe, ad Imperatorium faſtigium perveniendi. Incidit verò Tribunicia Poteſtas XV. in A. V. C. $\left(\frac{765}{6}\right)$ Chriſti 13. Coſſ. *C. Silio* & *L. Munacio Planco*, quo, uti recte ſcribit *C. Mediobarbus*, ipſo Auguſtus in quintum decennium Imperium invitus ſuſceperat, ipſe verò Tiberius Tribuniciam poteſtatem prorogaverat, *Druſo* porro, Tiberii filio, poteſtatem Conſulatus tertio poſt Quæſturam anno petendi, etiam non geſta prætura conceſſerat, ipſeque Cæſar & Princeps Juventutis dictus fuerat, ludique decennales editi, Auguſtus cum Tiberio cenſum egit, & anno ſequenti Luſtrum condidit, & inventa ſunt hominum nonagies ter centena & ſeptuaginta millia, referente *Dione* Libro LVI: Λευκίῳ γὰρ δὴ Μεναλίῳ καὶ Γαΐῳ Σιλίῳ ἐς τὰς ὑπατείας ἐσγεγραφέντων, τίντε πρεσβείαν τῶν νεῶν ἢ δεκάτην, ἢ πέμπτην ἄγων δὴ ὁ Αὔγουστος ἔλαβε καὶ τῷ Τιβερίῳ ἢ ἐξουσίαν, ἢ δημαρχικὴν αὖθις ἔδωκε. *L. Municio, C. Silio Conſulibus, Auguſtus quintum in decennium gubernationem reipublicæ, invitus ſcilicet, accepit: TIBERIO TRIBUNICIAM POTESTATEM prorogavit: Druſo Tiberii filio poteſtatem Conſulatus tertio anno, etiam non geſta prætura, petendi conceſſit.* Exhibent cæteroquin hunc nummum *H. Goltzius* Tab. XLII. N. 18. *Joh. Valens* in rarioribus aureis p. 21. edit. veter. ut tamen pro TR. POT. XV. legatur ibi IMPERATOR. *Comes Mediobarbus* p. 42, quanquam ibidem argenteum ſaltem prodat. Hodie exſtat in *Theſauro Schwartzburgico*, ut tamen AUG. ſaltem loco AUGUSTI legatur.

NUM. 5.

CAESAR AUGUSTUS DIVI Filius PATER PATRIAE. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, uti Tab. IV. N. 107.

TIberius CAESAR AUGuſti Filius PONTifex COnSul II. (ſecundum) TRibunicia POTeſtate XIII. *(decima tertia) IMPerator VII. (ſeptimum) Caput Tiberii nudum, lævam verſus.*

Deſtinatum Imperio & in filium adoptatum non mirum eſt, toties in Nummis comparere. CAESAR audit, quia Auguſti filius & adoptatus, ita enim *Dio* L. V. p. 556: Τὸν δέ γε Τιβέριον καὶ ἐποιήσατο, καὶ ἐπὶ τὰς Κελτὰς ἔπεμψε, ἢ ἐξουσίαν αὐτῷ ἢ δημαρχικὴν ἐς δέκα ἔτη δές. *TIBERIUM ADOPTAVIT ac TRIBUNICIA POTESTATE ad annos decem data in Germaniam ablegavit.* Clarius & tempus adoptionis memorans *Vellejus* Lib. II. Cap. 103: *Non eſt diu cunctatus Cæſar Auguſtus. Neque enim quærendus erat, quem legeret; ſed legendus, qui eminebat.* Itaque, poſt *Lucii* mortem adhuc *Cajo* vivo facere voluerat, atque vehementer repugnante Nerone erat inhibitus, poſt utriusque adoleſcentium obitum facere perſeveravit, ut & TRIBUNICIAE POTESTATIS CONSORTIUM Neroni conſtitueret, multum quidem eo cum domi, tum in Senatu recuſante, & cum *Ælio Cato* & *Sentio* Coſſ. V. Kal. Julii poſt V. C. annis 754. abhinc annis 27. ADOPTARET. *Suetonius* Cap. LXV. in *Auguſto*. *Tertium nepotem Agrippam, ſimulque privignum Tiberium ADOPTAVIT in foro lege Curiata (quia parentes obierant, ergo coram Pontificibus & populo.)* Ac in *Tiberio* ipſo Cap. XV. *Cajo & Lucio intra triennium defunctis, ADOPTATUR ab Auguſto ſimul cum fratre eorum M. Agrippa, coactus prius ipſe Germanicum fratris ſui filium adoptare.* Conſulatum II. inierat A. V. C. $\left(\frac{746}{7}\right)$ cum *Cn. Calpurnio Piſone*, de quo rurſus *Dio* Lib. LV. p. 553. Τιβέριος δὲ ἐν τῇ νεμηνίᾳ, ἐν ᾗ ὑπατεύειν μετὰ Γναίου Πείσωνος ἤρξατο. *Tiberius Calendis Januarii, quibus Conſulatum (II.) iniit cum Cn. Piſone*, Tribunicia poteſtas XIII. in A. N. V. $\left(\frac{763}{64}\right)$ C. 11. *Coſſ. M. Æmil. Lepido* & *T. Statilio Tauro* incidit. Conſentiunt Nummis *Faſti Goltziani* p. 231.

TI. JULIUS AUGUSTI F. DIVI N. CAESAR PONTIF. TRIBUNIC. POTEST. XIII. COS. II. IMP. VI. VII.

Et igitur Anno (763.) cuſum remur, quo Tiberius AEDEM CONCORDIAE ſacravit, inſcripto ſuo & fratris Druſi, vita pridem functi, nominibus, quo ipſe & Germanicus cui pro Conſule erat Imperium, impreſſionem in Germaniam fecerunt, ac populati nonnullas partes, nullo tamen prælio vicerunt, cum nemo manum conſereret, neque ullum populum ſubegerunt, tradente id totidem verbis *Dione* Libro LVI. p. 586. Communicat hunc nummum *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XLII. N. 16.

NUM. 6.

CAESAR AUGUSTUS DIVI Filius PATER PATRIÆ. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, uti Tab. IV. N. 109.

TIberius CAESAR AUGuſti Filius TRibunicia POTeſtate XV. (decima quinta.) Auguſtus in quadrigis triumphalibus, ſiniſtrâ tenens ſceptrum eburneum Conſulare in aquilam deſinens.

Num. 4. Nummum jam conſpeximus cum Tribunicia Poteſtate XV, quæ in Annum V. C. $\left(\frac{765}{6}\right)$ inci-

incidit. Notum verò eſt ex Hiſtoria Auguſti, Tiberium ad VI. Idus Maji Anno $(\frac{764}{5})$ Coſſ. Germanico Cæſare (5) & *Cajo Fontejo Capitone* egiſſe triumphum de Illyriis, Pannoniis, Dalmatis & Germanis, cujus memoria ne periret, nummus hic cum triumphalibus quadrigis juſſu Auguſti excuſus fuit Annó, ut diximus, ſequenti $(\frac{765}{6})$ Aſſentiunt *Faſti Goltziani* p. 231.

TI. JULIUS AUG. F. DIVI N. CAESAR
III. COS. II. PRO COS.
DE ILLURIEIS ET PANNONIEIS
DALMATEIS ET GERMANEIS
VI. IDUS. MAI.

De hoc Triumpho *Tranquillus* Cap. XX. in Tiberio: *A GERMANIA in Urbem poſt biennium regreſſus, TRIUMPHUM, quem diſtulerat, EGIT, proſequentibus etiam Legatis, quibus Triumphalia ornamenta impetrarat: ac prius quàm in Capitolium flecteret, deſcendit è CURRU, ſeque præſidenti patri ad genua ſummiſit. Batonem Pannonium ducem ingentibus donatum præmiis Ravennam transtulit, gratiam referens, quod ſe quondam cum exercitu iniquitate loci circumcluſum paſſus eſſet evadere. Prandium dein populo mille menſis, & congiarium tricenos nummos viritim dedit.* Dedicavit & Concordiæ ædem: item *Pollucis* & *Caſtoris*, ſuo fratrisque nomine, de manubiis. Et *Vellejus* Lib. II. Cap. 121: *In Urbem reverſus, jam pridem debitum, ſed continuatione bellorum dilatum, ex PANNONIIS DALMATISque egit triumphum. Cujus magnificentiam quis miretur in CAESARE? fortunæ vero qui miretur indulgentiam? quippe omnes eminentiſſimos hoſtium Duces non occiſos fama narravit, ſed vinctos TRIUMPHUS oſtendit.* Gaudium Auguſti ſuper hunc Triumphum deſignat *Ovidius* de Ponto II. 1. 57:

Te quoque victorem Tarpejas ſcandere in arces
Luſtra coronatis Roma videbit equis.
Maturosque Pater nati ſpectabit honores,
Gaudia percipiens, quæ dedit ipſe ſuis.

Vulgarunt jam hunc nummum rarum aureum *Joh. Valens* in rarioribus aureis edit. recentiſſ. p. 40. 41. *Hub. Goltzius* in *Faſtis Roman.* ad Annum 764. p. 231. *Com. Mediobarbus* p. 42. Hodieque in *Theſauro Verſalienſi* & *Schwartzburgico* eſt obvius.

NUM. 7.

CAESARI AUGUSTO. Caput Auguſti laureatum, dexteram verſus, uti Tab. III. N. 94.

vel

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum dexteram verſus, uti Tab. IV. N. 123.

vel

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, uti Tab. IV. N. 116.

IMPerator X. (decimum) Auguſto Imperatori in ſella curuli togato ſedenti duo figuræ viriles duos lauri ramos offerunt.

Figuræ duæ viriles lauri ramum Auguſto togato in ſella curuli (ſuper ſuggeſtum ſive in ſubli-

(5) *Dio* Lib. LVI. p. 587. *Pigbius* Annal. T. III p. 541.

miori loco ſedenti offerentes nulli ſunt alii, quam Tiberius, qui laurum ob Pannonios, & Druſus, qui ob Germanos devictos eandem porrigunt, & victoriæ ſuæ laudem ſimul ipſi tribuunt. Contigit id (adſerente *Mediobarbo* p. 37.) Anno $(\frac{741}{2})$ Coſſ. *M. Valerio Meſſala* & *P. Sulpitio Quirino*, ipſo Auguſto tunc Imperatore X. Mortuo nempe M. Agrippa Tiberius, ejus viduam Juliam duxit, repudiata Vipſania M. filia ex Marcella, licet gravida tum eſſet, & infantem alium ex ſe natum aleret. Eum Auguſtus invitus cum exercitu in Illyricum contra Pannonios rebellantes miſerat, quos Scordiſcorum auxilio adjutus ſubegerat. Quam ob cauſam cum ei à Senatu Triumphus decerneretur, Auguſtus ſuſtinuit, ſed triumphalibus ornamentis contentum eſſe juſſit. *Dio* id ita effert Lib. LIV. p. 542: *Agrippa mortuo — — invitus etiam Tiberium ad hoc adſumſit, cum nepotes ſui puerilem adhuc ætatem agerent. — — Itaque Tiberium contra PANNONIOS miſit, qui cum metu Agrippæ quieviſſent, eo defuncto, ad bellum conſurrexerant. Eos Tiberius, uſus egregia Scordiſcorum, qui Pannoniorum fines attingebant, eodemque belli apparatu utebantur, opera, multis maleficiis agro mortalibusque impoſitis domuit, arma ademit, juniorum plerosque in alias regiones abducendos vendidit. Harum rerum geſtarum cauſa Senatus TIBERIO TRIUMPHUM DECREVIT, quem ut duceret Auguſtus non permiſit, ejus loco triumphalibus eum honoribus ornans.* *Suetonius* Cap. IX. in Tib. *Quas ob res & ovans & curru urbem ingreſſus eſt Tiberius primus, ut quidam putant, Triumphalibus ornamentis honoratus, novo nec antea cuiquam tributo genere honoris.* Meminit ejus veluti per tranſennam *Vellejus* Lib. II. Cap.. 96. *Subinde bellum Pannonicum, quod inchoatum Agrippa, Marcoque Vinicio avo tuo Coſſ. magnum atroxque & perquam vicinum imminebat Italiæ, per Neronem geſtum eſt.* Sequenti anno $(\frac{742}{3})$ Coſſ. *Ælio Tuberone* & *Paulo Fabio Tiberius Dalmatas* & *Pannonios* rurſus arma moventes ſub ſuam redegit poteſtatem, ſed & Nero Claudius Druſus, ſuperioris anni exitu non ſolum Sicambros eorumque ſocios domuerat, Friſiosque ad amicitiam populi Romani traduxerat, ſed & hoc primo vere, in Germaniam profectus trajecto Rheno Uſipetas, Cheruſcos, & Sicambros rebellantes denuo ſub jugum miſit. Caſtella ad fluviorum Lupiæ & Haliſonis confluentes in Sicambris & ad Rheni oſtium in Cattis exſtruxit præſidiisque firmavit. Quæ ob geſta Senatus ut ovans Urbem iniret & peracta Prætura cum Procoſ. Imperio provinciam obtineret, decrevit. Qui ut *Dio* Lib. LIV. & *Suetonius* in Claudio refert, in honore Prætoræ Dux Germanici belli Romanorum primus ſeptentrionalem Oceanum navigavit, transque Rhenum foſſas novi & immenſi operis effecit, quæ tunc & adhuc Druſianæ vocati fuerunt. Audiemus rem ipſam ex *Dione* Lib. LIV. p. 543. *Idem hoc Druſo etiam obtigit. Hic cum Sicambri, eorumque auxiliarii, propter abſentiam Auguſti — — bellum moviſſent, Gallorum primoribus evocatis, motum ſubditorum præoccupavit: inde Germanis intentus, quando Rhenum tranſirent, eos repulit atque ipſe deinde in Uſipetarum regionem, ſecundum Inſulam Batavorum, atque inde in Sicambrorum terram transgreſſus, magnam agri partem vaſtavit. Inde ſecundo Rheno in Oceanum devectus, Friſios ſubegit ac per paludem in Chaucorum fines profectus, in periculo fuit, — — tamen Friſiorum opera*

opera inde digreſſus — Romam pervenit, ibique prætor Urbanus, quanquam prætorios honores jam adeptus, eſt creatus, Q. Ælio Tuberone, Paulo Fabio Maximo, Conſulibus. Initio veris rurſus ad bellum profectus, Rhenum tranſiit, Uſipetas ſubjugavit: Lupiæque fluminis ripis ponte junctis, in Sicambros irrupit, perque eos in Cheruſcorum regionem usque ad Viſurgim proceſſit. — — ita ut Druſus viciſſim iis contemptis, caſtellum contra eos ad Lupiæ & Eliſonis fluviorum confluentes, aliudque in Chattis ad ipſum Rhenum exſtruxerit. Ob hæc ei honores triumphales, ut eques in Urbem ovans inveheretur, ac peracta Prætura cum Proconſulari Imperio eſſet, decretum eſt; nomen autem Imperatorium, etſi ſicut antea Tiberius etiam, à militibus tunc IMPERATOR fuerat dictus, ac utraque re geſta numerum adpellationis ejus adauxerat, non tamen ab Auguſto datum eſt. Non equidem ſumus neſcii, typum hunc ab aliis & in his *Ludovico Nonnio*, (6) *A. Rubenio*, aliter explicari, nempe exhiberi duos barbararum gentium Legatos, (Parthos vult *A. Rubenius*, eosque ex braccis, quas illi gerebant, cognoſcit) qui aut PACEM, aut fœdus cum Auguſto & Populo Romano expetant, manibus gerentes id propter oleæ ramos, τὸτ γὰρ ἀγεδὸν τοῖς βαρβάροις σύμβημα φιλίας κάθαπερ τὸ κηρύκειον τοῖς Ἕλλησιν, ut refert *Polybius* Lib. III. *Quo & reſpicere videtur Phurnutus de Deorum natura:* φέρεσι δ' ἄλλως οἱ μετιόντες ἢ εἰρήνην καὶ θαλλὸς ἀνὰ χεῖρας πρὸς ὑπόμνησιν ἧς γεωργεῖσθαι θέλειν ἢ χώραν καὶ φερὼ πνοὰς εἶναι ἢ ἡμέρων καὶ καρποφόρων φυτῶν. Atque *Tertullianus* de Baptiſmo Cap. VIII: *Columba cum olea reverſa, quod ſignum apud Nationes paci prætenditur*, quo & *Suetonium* putant reſpicere Cap. XXI. ſcribentem: *Qua virtute, moderationisque fama, Indos etiam ac Scythas, auditu modo cognitos, pellexit ad AMICITIAM ſuam, Populique Romani, ultro per LEGATOS petendam.* Itemque *Dionem* Libro LIII: *Frequentes etiam* (Samum) *ad ipſum LEGATI commearunt, ac Indi pacem, quam antea per Oratores petierant, tunc interpoſito fœdere ſanxerunt.* Tangit & hanc ambitionem amicitiæ *Horatius* Lib. IV. *Oda* 14:

Te Cantaber non ante domabilis,
Medusque & Indus, te profugus Scythes
Miratur, & tutela præſens
Italiæ, Dominæque Romæ.

Tempus adventus horum Indorum Legatorum tradit dilucidius *Oroſius* VI. 21. *INDORUM & SCITHARUM LEGATI, toto orbe transmiſſo, Cæſarem apud Tarraconem citerioris Hiſpaniæ Urbem tandem invenerunt, ultra quod jam quærere non poſſent, refuderuntque in Cæſarem Alexandri M. gloriam, quem ſicut Hiſpanorum, Gallorumque Legatio in medio Oriente apud Babylonem contemplatione pacis adiit; ita hunc apud Hiſpaniam in Occidentis ultimo ſupplex cum Gentilicio munere Eous Indus & Scytha Boreus oravit.* Hujus & *Euſebius* mentionem injicit licet ad Annum *Auguſti* 18. referat: *Secuta debinc altera Indorum Legatio, quæ Auguſtum in Samo commorantem Inſula offendit, qua pacem quam antea per Oratores expetierant, inito nunc fœdere ſanxerunt, dona ſimul afferentes plurima*, de qua legatione conſuli poſſunt *Dio* Lib. LIII. p. 725. & *Strabo* Lib. XV. p. 495. *Sed nunc curatius attendentes utrasque, neutra ex his cum titulo Auguſti Imperatoris X. quem tamen nummus noſter exhibet, congruit.* Nam prima conti-

(6) In Commentario ad numnos Auguſti p. 81.
(7) Libro LIII. p. 514. *Cajo Antiſtio bello (Cantabrico ſeu Hiſpanico) præfecto, Tarraconem ſe contulit.* Conſer *Pighii* Ann. T. III. p. 511.

git Auguſto Tarracone commorante, quòd factum eſt, docente *Dione* (7) A. V. C. $\left(\frac{728}{29}\right)$ Conſulibus Cæſare IX. & *M. Julio Silano*, quo tempore, teſtibus *Faſtis Goltzianis*, *Auguſtus* Imperator VII. audivit, altera verò A. V. C. $\left(\frac{733}{34}\right)$ evenit *M. Appulejo* & *P. Silio Nerva* Conſulibus, *IMPeratore tunc Auguſto VIII. dicto. Ut adeo videamus hanc explicationem heic locum habere haud poſſe.* Communicant hunc rarum aureum *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LVI. N. 1. p. 81. *A. Rubenius* in *Arſchot.* Tab. XV. N. 2. p. 26. *Jac. Biæus* in Nummis ad *Aug. Dial.* Tab. XV. N. 2. *Æneas Vicus* in aureis N. 3. *Ant. Zantanus* in aureis Tab. BBB. I. N. 3. *Comes Mediobarbus* p. 37. qui tamen ibi ARgenteum ſaltem prodit, cum & AUreus habeatur. *Joh. Valens* in raris aureis Edit. veter. p. 19. & recentiſſ. p. 37. ex *Muſeo M. Rozini*, Senatus Veneti.

NUM. 8.

CAESARI DIVI Filio COnSuli V. (quintum) IMPeratori VII. (ſeptimum) Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. II. N. 60.

Senatus PopulusQue Romanus. Imperator in quadrigis triumphalibus dextra ſceptrum in aquilam deſinens, lævâ equorum habenas tenens.

Non anxie quærenda cauſa, cur & quando hic nummus aureus fuerit ſignatus, cum poſterius facile doceat antica, in qua legas Auguſtum Conſulem V. cum *Sexto Appulejo* & Imperatorem, quod, uti ad hanc ipſam anticam Tab. II. jam monuimus, in Annum $\left(\frac{724}{25}\right)$ incidit. Confirmat heic nummus, quod ſupra innuimus, Conſulatu ſuo V. jam vocatum fuiſſe Patrem Patriæ, hinc legas ad h. a. in *Faſtis Goltzianis* p. 201:

IMP. CAESAR DIVI F. C. N. OCTAVIANUS
IN HOC HONORE REPUBLICA CONSERVATA
A SENATU POPULOQ. ROMANO
PATER PATRIAE APPELLATUS EST.

Quando verò triumphalibus quadrigis victoriis circa adpictis aut inſculptis vehitur, geſtans dextrâ ſceptrum, quod *Juvenalis* Satyr. X. deſcribit:

Da nunc & VOLUCREM, SCEPTRO quæ ſurgat EBURNO.

Sine dubio Triumphus ab ipſo actus deſignatur, ſi quidem inter alia *Scipio* eburneus habens aquilam, quem manibus triumphans geſtabat, triumphantis erant inſignia, referente *Dionyſio Halicarnaſſæo* Lib. III. *Non unum autem iſto anno egit Triumphum, ſed tres, & quidem menſe Sextili, teſte Macrobio, ut inde etiam menſis iſte Auguſti nomen fue-*

fuerit ſortitus. *Oroſius* ergo mendoſus ſit oportet, qui Lib. VI. Cap. 20. VII. Idus Januarii triplci triumpho Cæſarem Romam ingreſſum prodit, *Suetonius* illos C. XXVII. refert: *Curules triumphos tres egit, Dalmaticum, Actiacum, Alexandrinum: continuo triduo omnes.* Eundem triumphorum ordinem inculcat *Dio* Lib. LI. p. 459: *Prima die*, ſcribens, *Cæſar triumphum egit de Pannoniis, Dalmatis, Japydis, finitimisque eorum, & nonnullis Galliæ ac Germaniæ populis — — ſecunda die poſt. Cæſar de Actiaca navali pugna triumphavit. Tertia, de ſubacta Ægypto. Erant*, pergit, *quidem reliqui etiam triumphi inſignes, propter ſpolia, quæ tanta parta fuerant, ut apparatui omnium facile ſuffecerint: Ægyptius tamen ſumtuoſiſſimus, & ornatiſſimus apparatu.* Nec aliter *Livii* Epitomator Libro CXXXIII: *In Urbem reverſus tres triumphos egit; unum ex Illyrico, alterum ex Actiaca victoria: tertium ex Cleopatra: impoſito fine civilibus bellis altero & trigeſimo anno.* Corrigendus ergo ex his Duumviris eſt *Servius* Grammaticus, qui *Maronis* Libro VIII. *Æneidos* verſus,

At Cæſar triplici invectus Romana triumpho
Mœnia, DIS Italis votum immortale ſacrabat.

explicaturus, ita ſcribit: *Tres Auguſtus Triumphos egit. Nam primo die triumphavit exercitus, qui Antonium vicerat navali bello; ſecundo, qui Dalmatas devicerat; tertio ipſe cum Alexandrino ingreſſus triumpho eſt.* Ad quemnam verò hic in noſtro nummo expreſſus ſit referendus certo dici non poteſt. Videmus equidem *H. Goltzium* in *Faſtis* p. 202. nummum noſtrum ad primum VII. Idus Sextilis de Pannoniis, Dalmatis, Japidibus & Gallis actum retuliſſe. *Sed quo fundamento, ſanè neſcimus, niſi quod fortè ſigna tantum triumphalia heic ſint conſpicua. Ad quemcunque qui eum velit referre nobis perinde erit. Sufficiat quod triumphum, intra triduum hoc peractum certe deſignet, ſi quid tamen pronunciandum eſſet, ad Ægyptiacum magis inclinaremus.* Siſtunt inſuper hunc nummum aureum *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XLIII. N. 3. & in *Faſtis Romanorum* p. 202. *Comes Mediobarbus* p. 26.

NUM. 9.

IMPeratori CAESARI DIVI Filio COnSuli V. (quintum) Patri Patriæ IMPeratori VII. (ſeptimum) Senatus PopulusQue Romanus. Caput Auguſti nudum lævam verſus, uti Tab. II. N. 61.

vel

CAESARI AUGUSTO Senatus PopulusQue Romanus. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. III. N. 91.

Imperator in quadrigis triumphalibus, victoriis pictis ac ſculptis ornatis, dexterâ habenas equorum, lævâ lauri ramum tenens.

Eadem cum temporis notatio in antica occurrat, clarum eſt, ad unum illorum trium triumphorum, de quo præcedenti Numero diximus, referendum eundem omnino eſſe. Sane *H. Goltzius* in *Faſtis* p. 202. ad Triumphum die VI. Idus Sextilis de Regina Cleopatra ex Ægypto celebratum refert. *In quo nos facile habet conſentientes, præſertim antica ſatis docente, à Senatu Populoque Romano hunc ipſum fuiſſe profectum nummum, multoque pluribus celebratum fuiſſe monumentis, quo ſpecioſior fuit præ cæteris*, clarè id referente *Dione* quoque Lib. LI. p. 459: *Ægyptius tamen ſumtuoſiſſimus fuit & ornatiſſimus apparatu Inter alia, quæ in illo triumpho inferebantur, Cleopatra etiam in lecto portabatur, ad imitationem mortis ejus efficta, ut quodam modo ipſa quoque inter reliquos captivos, cum Alexandro filio ſuo, filiaque Cleopatra, quibus Solis & Lunæ nomina indiderat, ſpectata ceu ferculum quoddam fuerit. Secundum id verò Cæſar ipſe poſt illa invectus omnia, nihil non egit ex conſuetudine, præterquam quod Collegam & reliquos Magiſtratus paſſus eſt præter morem ſe ſubſequi cum Senatoribus victoriæ ſociis. Alioquin enim Magiſtratus præcedere, ſubſequi autem Senatores iſtos, receptum fuerat. Intuemur ergo Auguſtum veluti poſt fercula & ſpolia Ægyptiaca quadrigis invectum, lauri ramuſculum, Victoriæ ſignum, lævâ prætendentem, ſubſequentibus eundem quaſi Senatoribus.* Hoc tamen & ſimul liquet, typum hunc ob rei, quam continet præſtantiam, ſequioribus temporibus fuiſſe repetitum, & ut altera antica docet, & *Mediobarbus* conjicit, circa A. V. C. $(\frac{726}{-})$. Exhibent hunc nummum aureum *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XLIII. N. 12. in ejus *Faſtis Romanorum* p. 202. *Comes Mediobarbus* p. 27. 266.

NUM. 10.

CAESAR AUGUSTUS DIVI Filius PATER PATRIÆ. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, uti Tab. IV. N. 107.

PONTIFex MAXIMus. Figura muliebris ſedens in ſella, dexterâ haſtam puram, ſiniſtrâ oleæ ramum tenet.

Pontificem Maximum Auguſtum A. V. C. $(\frac{740}{-})$ pridie Nonis Martii, Lepido, Pontifice Maximo demortuo, Romam ex Galliis redeuntem, fuiſſe creatum, ſupra pluribus Tab. IV. N. 140. docuimus, in memoriam hujus honoris ſummi, & qui ἀποκορυφὴν complementum erat, noſtrum memorato anno fuiſſe ſignatum nummum, admodum eſt vero ſimile. Exhibet verò Clementiæ ſedentis ſimulachrum dexterâ haſtam puram, ſiniſtra oleæ ramum, Clementiæ ſymbolum, uti in Cæſare pluribus docuimus, tenentem; typum & Imperatori, veluti Patri Patriæ, ut antica habet; & Pontifici maximè & cumprimis convenientem. Siſtunt ex autoribus hunc nummum aureum *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LXXII. N. 17. p. 89. *Comes Mediobarbus* p. 36. ut tamen Clementiam dexterâ ramum lauri, ſiniſtrâ verò haſtam tenere minus rectè prodat, contrarium oppido ex nummo noſtro relucente.

NUM. 11.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti laureatum lævam verſus, uti Tab. IV. N. 116.

vel

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti corona quernea redimitum, uti Tab. IV. N. 118.

TRibunicia POTeſtate XVII. (decima ſeptima) Victoria alata manibus tenens velum ſphæræ cœleſti inſidet.

Anno 746 Coſſ. *Tiber. Claudio Nerone* II. & *Cn. Calpurnio Piſone*, memorabilis oppido hic nummus aureus, Victoriam qui exhibet globo ſtellato inſidentem, ſignatus fuit. Victoria globo ſtellato inſidet, quod illa quaſi ex aſtris quodammodo (attendimus illud, quod ſupra de Capricorno diximus) dependeat, aut uti *A. Rubenius* conjicit, quaſi ſe etiam ſupra cœlum diffuderit Cæſar, vel quod cœlo propitio bella ſua inchoaverit, & feliciter quoque, puta *Mutinenſe* contra *Antonium*, *Philippenſe* contra *Brutum* & *Caſſium*, *Peruſinum* contra *Antonium*, *Siculum* contra *Sextum Pompejum*, *Actiacum* contra *Antonium* & *Cleopatram*, imprimis vero anno antecedenti bellum contra Germanos perfecerit, haud ſertum geſtans manu utraque ad Imperatoris ornandum caput, ut equidem *Lud. Nonnius* in Commentario ſuo ad *Auguſti* nummos p. 70. exiſtimat, ſed velum quoddam utraque manu ita continens, ut circulum quendam efficiat, ad indicandam ſuam æternitatem. Sedet quoque non fruſtra, ſed ut ſtabilem ſe & non fugacem nunc deſignet, *ſuperiori* ſiquidem *anno* Auguſtus *reipublicæ conſtituendæ poteſtatem quartum in decennium* jam acceperat, quæ ipſa *quinquennia & decennia* ad finem usque vitæ etiam *continuavit*. De Tribunicia Poteſtate jam ad Tab. VI. p. 180. multi fuimus. Offerunt adſpectui noſtro nummum aureum quoque *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XLIII. N. 9. p. 70. & in *Faſtis Romanor.* p. 217. *A. Rubenius* in Nummis *Arſchot.* Tab. X. N. 13. p. 18. *Jac. Bicus* in Nummis ad *Aug. Dial.* Tab. X. N. 13. *Comes Mediobarbus* p. 38. Hodieque in *Theſauris Verſalienſi* & *Schwartzburgico* deliteſcit.

NUM. 12.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, uti Tab. IV. N. 17.

TRibunicia POTeſtate XVIIII. (decima nona) Victoria alata ſphæræ cœleſti inſidens, velum manibus tenet, quo veluti circulum efficit.

Incidit Tribunicia hæc Poteſtas Auguſti in Annum $\left(\frac{748}{9}\right)$ Coſſ. Auguſto XII. & *L. Cornelio Sulla*, quo *Cajum* & *Lucium* filios ampliſſimo præditus Magiſtratu, ſuo quemque tyrocinio deduceret in forum. Obſignatum verò hunc nummum credimus hoc anno, quod Tiberius Claudius Nero Imperator II. Conſul II. de Germanis Kal. Januarii triumpharet, & victoriam ſtabilem nunc ſibi Auguſtus in Nepotibus *Cajo* & *Lucio* Conſulibus jam deſignatis, promittere ſibi poſſet. Obvius hic ipſe aureus rarior eſt in *Theſauro Schwartzburgico*.

NUM. 13.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. III. N. 99.

Lucius AQUILIUS FLORUS III. VIR (Triumvir) Scorpius.

L. *Nonnius* ex *Scorpio*, (non vero *gammaro*, uti *Comes Mediobarbus* eum nominat,) qui communiter *Africæ* ſolet eſſe *typus* in nummis, ob incredibilem nempe hujus *animalculi* ibidem *multitudinem*, (de quo conſuli omnino poteſt *Pierius* Libro XVI. Hieroglyph.) hunc nummum aut in *Africâ* ſignatum, aut *L. Florum hunc res ibi geſſiſſe*, colligit. *Joh. Valens* in rarioribus aureis Recentiſſ. editionis p. 23. exiſtimat, propterea fuiſſe adpoſitum ab *L. Aquilio Floro*, quod *proavus ejus de Pœnis in Africa triumphum egerit*, & quidem A. V. C. 495 (8) Sed longiùs petita hæc videtur cauſa. Aliam, &, quæ magis nobis placet, prodit, in Commentario ad *nummos Conſulares* Tom. I. p. 135: ſcribens, *Dio denarium*, *Aquilii Flori cum ſcorpione interpretatur* Lib. LIII. p. 526. *dum nobis narrat, quicquid in Syria Auguſtus egerit, poſtquam Phrahates, Parthorum Rex, ei captivos & ſigna militaria miſit: Nam*, inquit, *Mithridati cuidam Commagenem, quod ejus Rex (Antiochus) patrem hujus Mithridatis occidiſſet, puero etiamnum attribuit.* Μιθριδάτῃ τινὶ τὴ Κομμαγηνὴν ἐπειδὴ τὸν πατέρα αὐτοῦ ὁ βασιλὲς αὐτοῦ ἀπεκτόνει καίπι παιδίσκῳ ἔτ' ὄντι, ἐπέτρεψε. Pergit verò Clariſſ. *Valens*: *Hoc nobis indicare voluit Aquilius Florus, tunc Triumvir monetalis, quum in Auguſti denario ſcorpionem, Commagenis regni inſigne, expreſſit. Id norunt Antiquarii, qui Antiochi, Commagenes Regis, Epiphanis Magni, aut Jotapæ, illius tractus Reginæ, nummos tractarunt; in quibus ſcorpio idem exhibetur, cum Epigraphe:* KOMMAΓHNΩN. *Comes Mediobarbus* hunc nummum ad A. V. C. $\left(\frac{726}{7}\right)$ ſub Conſulatu Auguſti VII. refert; minimum ex nummis conſtat, *Aquilium*, *Triumvirum monetalem*, ab Anno $\left(\frac{718}{9}\right)$ ad A. V. C. $\left(\frac{733}{4}\right)$ huic officio præfuiſſe. Cæterum *Aquilii* vel *Aquillii* (9) nomen ab *aquarum fluxu* traxiſſe, & *Janum* juvenem peculiare iisdem Numen fuiſſe, docet *Pighius* Tom. II. p. 75. *Valens* ex *Sexti Pompeji* Lib. I. ab *aquilo* colore, id eſt, *nigro* derivat. Et licet inter *patricias* & *plebejas* fuerit diviſa, ex plebeja tamen, cognomine *Flori*, nobis tantum relicti ſunt nummi. *Flori* vero cognomen à *cultura florum*, aut à *flore quodam*, *Romam primum tunc allato*, qui hodie in nummis ab herbariæ

(8) Ita enim legas in *Faſtis Goltzii* p. 87. ad h. a: C. AQUILLIUS M. F. C. N. FLORUS PRO COS. DE POENEIS IIII. NONAS OCTOBR. Confer *Pighii* Annal. Rom. T. II. p. 30. *Erizzo* p. 74.

(9) *Aquillii* nomen non mireris in *nummis* per l. duplicatum, cum *Plutarchus* in *Mario* Ἀκύλλιος quoque ſcribat; & in *Faſtis* eodem modo exaratum occurrat.

herbariæ peritis non agnoſcitur, traxerunt. Si *Valenti* credere velimus, erit hic *filius minor* (^{10}) *Aquillii* illius *Flori*, qui in pugna *Actiaca* Anno $\left(\frac{723}{4}\right)$ captus cum filio majore, *quorum quum alteruter tantum, in quem ſors incidiſſet, mori à Cæſare juſſus fuiſſet, uterque periit. Nam*, inquit *Dio*, Lib. LI. p. 444: & *filius, priusquam ſortiretur, ſe percuſſori præbuit ultro; & pater, dolore rei permotus, ſibi ipſi necem intulit.* Filius ergo *minor hujus* factus ſortè *III. Vir monetalis.* Exhibent hunc nummum aureum rariorem *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXXV. N. 18. p. 60. *A. Rubenius* in Nummis *Arſchotanis* Tab. XIII. N. 5. p. 23. *Jac. Biæus* Tab. XIII. N. 5. *Joh. Valens* in nummis rarioribus aureis p. 23. edit. recentiſſ. ſed *argenteum* ibi prodit, qui potius *aureus* eſt. *Comes Mediobarbus* p. 28. *Joh. Valens* in Nummis Conſularibus ſub *Familia Aquilia* Tab. XXII. N. 9. *Andreas Morellius* in Nummis Conſularibus ſub *Familia Aquilia* N. 10.

NUM. 14.

DIVUS AUGUSTUS. Caput Auguſti radiatum lævam verſus, uti Tab. VIII. N. 247.

PAX. Pax ſtans dextera ramum olivæ, ſiniſtra cornu copiæ tenet.

Pacem nempe dedit *Hiſpaniæ*, teſte *Lucio Floro* Lib. IV. Cap. 12: *Hic finis Auguſto bellicorum certaminum fuit, idem rebellandi finis HISPANIAE. Certa mox fides & ÆTERNA PAX, cùm ipſorum ingenio in pacis partes promptiore, tum conſilio Cæſaris.* Sic quando *ſigna Craſſiana* Auguſto fuere reſtituta, *idem Autor* ibidem inquit: *Sic ubique cuncta atque continua TOTIUS GENERIS HUMANI aut PAX fuit, aut pactio. Eutropius in Breviario eum, quo nullus in PACE moderatior fuerit*, nobis prodit. Et *Suetonius* Cap. XXII. teſtatur: *Janum Quirinum ſemel atque iterum à condita Urbe memoriam ante ſuam clauſum, in multo breviore temporis ſpatio, terra marique PACE parta, ter cluſit.* Hinc quando *caput radiatum* in eo comparet, colligendum eſt, *poſt fata ipſius* fuiſſe ſignatum ad *perpetuam pacis, quâ abundanter ſub ipſo gaviſi ſunt ſubditi, memoriam.* Hic ipſe verò nummus aureus in *Theſauro Verſalienſi*, uti ſignum docet, hodie deliteſcit.

NUM. 15.

AUGUSTUS CAESAR. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, uti Tab. III. N. 96.

vel

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti corona quernа redimitum, uti Tab. VIII. N. 13.

M. DURMIUS III. VIR. (Triumvir) Pagurus brachiis expanſis papilionem volantem acetabulis ſuis apprehendens.

Quis hic *M. Durmius*, ſub Auguſto Triumvir monetalis, fuerit, nondum mihi compertum eſt, inquit *Ludovicus Nonnius* in Commentario ad Auguſti nummos p. 60. Eadem eſt querela *Fulvii Urſini* in de nummis Conſularibus p. 102: *Neque Durmiæ Gentis, neque Durmii hujus, qui ſub Auguſto Triumvir monetæ cudendæ hujus tabellæ denarios ſignavit, mentio aliqua apud Scriptores quos ego viderim reperitur. Hinc & nos ex ſolis nummis notum pronunciamus, fuitque inter illos, qui ab Auguſto in Italiam acciti civitatis jus impetrarunt, atque exinde ſenſim ad Magiſtratus dignitates fuere evecti.* Symbolum quod attinet, cancrum cum papilione, eundem nonnullos (inter quos *Joachimus Udanus* p. 292. *Carolus Patinus*, *Joh. Valens*) de ſymbolo, ſive potius dicto Auguſti, *Feſtina lente* interpretari *Rubenius* & *Oiſelius* perhibent. Certe *Patinus* in Nummis Conſularibus p. 102. in cujus ſententia & Clariſſimus *Johannes Valens* acquieſcit, tum in rarioribus aureis p. 26. recentiſſimæ editionis, tum in nummis Conſularibus p. 403. hiſce ſententiam ſuam ſtabilit: " Pagurus autem brachiis expanſis evo-
" lantem papilionem acetabuls apprehendens indi-
" cat conſideratam cunctationem temeræ feſtina-
" tioni præſtare, ac ſæpe impetum ratione caren-
" tem id tantum præſtare, ut in adverſariorum laqueos maturius incidamus." Quam quidem ſententiam Auguſto cordi fuiſſe indicat *Suetonius. Nihil autem*, inquit, *minus in perfecto Duce quum feſtinationem temeritatemque convenire arbitrabatur, crebro itaque illa jactabat,* Σπεῦδε βραδέως, *ἀσφαλὴς γὰρ ἐσὶ ἀμείνων ἢ θρασὺς στρατηλάτης, feſtina lente, cautus enim temerario milite melior & ſat celeriter fieri quicquid ſatis benè.* Benè hæc ſe haberent, ſi modo conſtaret ſatis, ſymbola tunc Principum in vulgus nota ſic fuiſſe atque hodie, atque adeo per nummos fuiſſe exhibita, conſtaret. Si dicendum, quod res eſt, aliud ſub hoc typo latere exiſtimamus. *Rubenii* conjectura eſt, ſymbolum eſſe civitatis alicujus, quo Auguſtus Coloniam deduxit, aut in qua nummus hic cuſus. Vellemus, addidiſſet cujus. Interim circumſpicientibus obviat ejusmodi pagurus in Syracuſanorum, Adraniorum, Agrigentinorum, Bruttiorum & aliorum nummis in Sicilia. Igitur cum in Nummis *Patini* & *Urſini* Conſularibus occurrat & Leo cervum devorans, qualis in *Velienſium* conſpicitur, ex eo patet eum in nummis ſuis Veliam & Bruttios fortè, ſi non aliam, ex ſupra allatis civitatibus reſpexiſſe, ſicuti *Aquillius Florus* Siciliam, nempe ob avum ſuum, qui res proſperè in Sicilia geſſerat, & *P. Petronius* (quem tertium cenſemus cum præcedentibus duobus fuiſſe triumvirum) qui eodem tempore, nimirum illo quo Parthica ſigna reſtituerentur, & Anno $\left(\frac{734}{5}\right)$ & poſtquam Auguſtus ex Syria A. V. C. $\left(\frac{734}{5}\right)$ eſſet reverſus, cum præcedentibus duobus egit Triumvirum monetalem Auguſti & haud Senatus, Neapolin per Sirenem, Neapoleos typum, eo quod Auguſtus illam inſtauraverit, loca & populos vicinos magnæ Græciæ in nummis ſuis obſignarunt. An quod ibidem Magiſtratus geſſerat? vel rectius quod forte Coloniæ eo deductæ hoc anno fuerint, aut inſigne beneficium iisdem contulerit eo tempore Auguſtus? Exhibent hunc nummum elegantiorem *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXXV. N. 16. p. 60. *A. Rubenius* in Nummis *Arſchot.* Tab. XIII. N. 4. p. 23. *Jac. Biæus* ad *Auguſtini* Nummos Tab. XIII. N. 4. *Jac. Oiſelius* in *Theſauro* Tab. LXI. N. 10. p. 357. *Joach. Udanus* in Pot. Rom. Tab. LIV. N. 10. p. 292. *Urſinus* & *Patinus* in Nummis Conſularibus ſub *Familia Durmia* p. 102.

(^{10}) Ita enim: *Aquilius prænomen ab aquilo colore, id eſt. nigro, eſt dictum.*

p. 102. *Joh. Valens* in Nummis Conſul. ſub *Durmia Fam.* Tab. LX. N. 5. p. 403. & in rarioribus aureis vet. p. 14. ex *Muſeo* Illuſtriſſ. *Harlæi* recentiſſ. p. 26. *And. Morellius* in nummis *Famil.* ſub *Durmia* N. 4. Denique & ille tum in *Verſalienſi* tum *Schwartzburgico Theſauris* deliteſcit.

NUM. 16.

Cajus CAESAR III. VIR (Triumvir) ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Auguſti nudum lævam verſus, uti Tab. I. N. 7.

Lucius MUSSIDIUS Titi Filius LONGUS IIII. VIR (Quatuorvir) Argento Publico Feriendo. Mars nudus capite galeato dextera haſtam puram tenet, ſiniſtra parazonium, ſive flagrum, ſiniſtrum pedem ſimul clypeo imponens.

Non ſolum cum Auguſti facie, uti heic dedimus, ſed & eadem poſtica, cum antica exhibent Lepidi caput, circumſcriptum: M. LEPIDUS III. VIR R. P. C. aliique, qui ſiſtunt Antonii caput hac cum perigraphe: ANTONIUS III. VIR R. P. C. Offendimus apud *H. Goltzium* in *Faſtis* p. 189. *Joh. Valentem* in Num. Conſul. Tab. VI. N. 29. & Tab. C. N. 10. 11. Ex quibus tamen hoc elicimus, illorum tunc Triumvirorum tempore circa Annum $\left(\frac{711}{12}\right)$ vel $\left(\frac{713}{14}\right)$ ad quem poſteriorem & *Goltzius* in *Faſtis* retulit, eundem fuiſſe ſignatum. Cæterum, uti *Mediobarbo* viſum, *Muſſidius* noſter ex Gente plebeja & nova (11) à Muſſiis, Muſſii autem à muſſo, ſive ſubmiſſa voce loquor, ut *Fulvio* placet, derivata, & ex *Sabinis* orta, cognomen ſine dubio à corporis habitu indeptus eſt. Magiſtratum hunc Quatuorviri monetæ ſignandæ, quorum numerum *Julius Cæſar*, uti in vita ejus toties audivimus, auxerat, Auro vel Argento Publico Feriundo, ut *Johannes Valens* & *Fulvius Urſinus* explicant, aut Argento Publicè Feriundo, non verò, ut *Nonnius* in Commentario ad Auguſti numiſmata p. 51. verba hæc explicat, Argento Publico Faciendo, aut ut *Fulvius* explicari poſſe autumat; Aurum ſive Argentum Primus, rectius ea verba explicante *Spanhemio* Diſſertatione VI. p. 552. (12) Nempe ut oſtenderet, non Triumvirorum ſumptibus monetam hanc eſſe ſignatam, ſed ex publico ærario argentum eſſe deſumptum, videntur ſub Triumviris R. P. C. accepiſſe, ſub quorum regiminis auſpicio denarii adhuc mox cum capite Julii Cæſaris, mox cum Triumvirorum capitibus ſignabantur. Sed ad typum. Martem in eo habemus obvium nudum, quod quisque in bello periculis, teſte *Iſidoro*, ſine cordis formidine objicere ſe debeat. Tenet verò haſtam, uti ipſum depingit *Gregorius Gyraldus* Syntagm. X. armatum ſcilicet cum haſta & flagello, quod tamen ipſi eſt pro parazonio. *Notiſſimum verò eſt Martem bello præeſſe, ad quod deſtinati erant cumprimis Auguſtus (qui primus paternæ cædis ultionem urgebat) & Antonius* cum viginti quisque legionibus *Lepido* Conſuli interim cura Urbis & Italiæ commiſſa. *Erat verò Triumvirorum intentio, Cæſaris Dictatoris mortem ulciſci, & ideo Martem Ultorem nummis ſuis impreſſerunt, calcando clypeum, quaſi illum non recepturi, donec percuſſores, Brutum Caſſiumque interfeciſſent. Voverat propterea & Auguſtus* (teſte *Suetonio* Cap. XXIX.) *Ædem Marti bello Philippenſi, pro ultione paterna ſuſcepto. Hanc & poſtea in Foro ſuo maximam & ſumptuoſiſſimam cum opere tum artificio condidit, uti ſupra pluribus demonſtravimus, eandemque in nummis jam vidimus.* Siſtunt hunc nummum rariorem aureum *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXVI. N. 2. p. 51. & in *Faſtis* Conſularibus pag. 189. *Joh. Valens* in Nummis Conſularibus Tab. C. N. 13. p. 163. in *Familia Muſſidia* & in rarioribus aureis vet. edit. p. 15. ex *Theſauro Regio Verſalienſi*, recentiſſ. vero p. 29. *Comes Mediobarbus* p. 21. *A. Rubenius* in Nummis *Arſchot.* Tab. IX. N. 12. *Jac. Biæus* in Nummis ad *Ant. Aug.* Tab. IX. N. 12. *Fulvius Urſinus* & *C. Patinus* in Nummis Conſ. p. 185. in *Familia Muſſidia* Tab. II. N. 2. *Andreas Morellius* in Nummis ſuis Conſul. Tab. N. 3.

NUM. 17.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, uti Tab. III. N. 96.

TURPILIANUS III. VIR (Triumvir) Lyra.

Turpilianum quando in poſtica legimus cognomen adoptivum Gentis Petroniæ agnoſcimus, è Gente nempe Turpilia in Petroniam adoptatum, producto exinde nomine, ut conſuetudo tum poſtulabat. Cæterum eandem nobis plebejam ſed Conſularem produnt Scriptores & ex *Sabinis* oriundam, nomine deſumpto à Petrone, ut eſt apud *Sigonium*, hoc eſt ruſtico propter vetuſtatem, ut refert *Sextus Pompejus* Lib XIV. *Citharæ* (Lyræ rectius) *typum C. Patinus ad ludos ſeculares, qui ſub Auguſto quintum fuere exhibiti, reſpicere autumat. Nos, quia Lyra Apollini ſacra ejusque eſt ſymbolum, ſine dubio factum quoddam in hujus Dei honorem deſignare credimus.* Exiſtimat vero *J. Valens* in rarioribus aureis recentiſſ. edit. p. 30. *obſignatam in eo eſſe citharam, ob Templum Apollinis in monte Palatino ab Auguſto exſtructum.* Sed videtur poſtea mentem mutaſſe, nam aliam proponit conjecturam in Nummis Conſularibus, cui & noſtrum adjicimus calculum, nempe autumat, in memoriam ludorum (& fortè altera vice Anno $\left(\frac{734}{5}\right)$ (cur *Mediobarbus* eundem ad annum $\left(\frac{717}{8}\right)$ referat, capere non poſſum) celebratorum, quum ob victoriam Actiacam omni quinquennio celebrarentur, fuiſſe cuſum. *Nam Apollo, uti ſupra fuſe oſtendimus, apud Actium cultus fuit, eique ab Auguſto Templum in Palatio fuit exſtructum.* (13) De iis verò Ludis ipſa *Dionis* producemus verba, Libro LIII. p. 496. Καὶ ἡ πανήγυρις ἡ ὕστερον τῇ νίκῃ τῇ πρὸς τῷ Ἀκτίῳ γενομένῃ ψηφισθεῖσα ἤγαγε μὲν ὁ Ἀγρίππας, καὶ ἐπ' αὐτῇ ἡ ἱππασφορμία ἀφ' οὗ περ τὰ παίδων καὶ ἀφ' οὗ τὰ ἀνδρῶν τὰ ἱππικὰ ἐπέστη· καὶ αὕτη μὲν ἀφ' οὗ πέντε ἀεὶ ἐτῶν, μέχρι δὲ ἐμοῦ γε, τὸ τεσσαρεσκαιδεκαετηρικὸς ἐπ' περιόδοις μέλλουσα, λέγω δὴ τούς τε πεντάθλους καὶ τοὺς ὁπλίτας, τούς τε ἵππους καὶ τοὺς πέντε καὶδεκα ἄνδρας καλουμένους.

(11) Hinc *Patinus* de N. Coſſ. p. 185: *De Muſſidiis ne verbum quidem apud veteres Scriptores.*

(12) *Quatuor-vir Argento Publice Feriundo, ita enim mallem poſtrema interpretari, quam cum doctis Antiquariis Argento Publico, præeunte mihi Tullio* Lib. III. de Legibus; *Æs Argentum Aurumve publicè ſignato.*

(13) Referente *Dione* Lib. LIII. p. 496.

μλίκες. *Ludos propter Actiacam victoriam decretos cum Agrippa exhibuit, & in iis equestre certamen per pueros & viros patricios peregit, iique quinto quoque anno, quo temporis spatio peragebantur, curæ erant quatuor Sacerdotum Collegiis per ordinem, pontificibus nimirum, auguribus, septemviris & quindecimviris.* Et ob hos ludos Augustus quoque corona videtur ornatus. Exhibent hunc nummum singularem & rarissimum *F. Ursinus* & *Patinus* in Nummis Consularibus in *Familia Petronia* in omissis N. 1. p. 314. *Joh. Valens* in Consular. Num. Tab. CVIII. N. 10. pag. 228. 229. & in rarioribus aureis edit. vet. pag. 16. ex *Thesauro Regio* & recentiss. p. 30. *Comes Mediobarbus* p. 28. *A. Morellius* in Nummis Consularibus in *Familia Petronia* Tab. II. N. 5. Hodieque pars est *Thesauri Versalienſis.*

NUM. 18.

DIVI JULI Filius. Caput Augusti nudum, lævam versus, uti Tab. II. N. 38.

TIberius SEMPRONius GRACCHUS IIII. VIR (QuatuorVir) Quæstor Designatus. Fortuna seminuda stans, dextera temonem, sinistra cornu copiæ tenet.

Tiberium Sempronium Gracchum, Quatuorvirum (rectius, quam ut *C. Patinus* & *Ursinus* l. c. nominant Quartum-virum) monetalem sive argento publicè signando, & Quæstorem designatum hunc aureum denarium signasse dubio caret, quorum denominationem à cæde Julii Cæsaris ad divisionem usque monetæ inter Augustum & Senatum mansisse, ex hoc nummo dispalescit. Ex quo tempore dehinc & Triumviri Augusti & Triumviri Senatus exstiterunt. Gessit verò hunc Magistratum minorem ante Quæsturam, quam petere ante annum 27. non licebat. Huic officio statim proximis post cædem Cæsaris annis præfuisse, non tamen statim anno eodem (ut *F. Ursinus* conjicit) primo Triumviratus quinquennio, functum fuisse, exinde quidem remur, quod *Comes Mediobarbus* eundem quoque ad annum 711. refert, idque ex antica & titulo Augusti liquet, dum non amplius III. Vir R. P. C. in antica audit, sed post *Antonium* demortuum DIVI JULI Filius, & DIVI Filius, donec AUGUSTUS postea appellaretur. Quo tempore Quatuorviri monetales ex *Julii* institutione adhuc supererant, iisdem postea ad priorem numerum ad Triumviros, scilicet non diu post ab Augusto reductis. Quæstor designatus pronunciatur Anno $\left(\frac{724}{5}\right)$ postquàm Cæsar, defuncto Antonio, de Ægypto triumphasset, solusque Imperium teneret. Temonem verò dextera Figura muliebris, quæ Fortuna est, tenet & cornu copiæ sinistra, ut denotet adversam omnium rerum fortunam in prosperam nunc Augustum convertisse, ex quo rerum summa penes ipsum esse cœperat, de quo consulendus *Dio* Lib. LI. De hoc nummo ita *Valens, Videtur autem Sempronius Gracchus Fortunam, quam vocant, conservatricem expressisse in hoc nummo, cujus simulacrum in cubiculo Imperatoris asservabatur, ad instar illius, quod Tullius quondam Romanorum Rex tenuerat. Efficta autem illa erat cum cornu copiæ & gubernaculo, tanquam opes tribuere & humanum regimen obtinere putaretur*, referente *Lactantio* Libro III. Quam Valentis sententiam præferimus omnino illi, quam nobis in explicatione rariorum aureorum propinat p. 31. ubi existimat, *ob votum Fortunæ reduci pro Augusto susceptum & solutum Fortunam in nummo fuisse à Sempronio obsignatam.* Fuit vero, ut hoc adhuc addamus, noster ex Gente, *quam à σεμνὸς καὶ σεμνὸς derivatam* legimus apud *Valentem* p. 366. *quæ primum patricia, postea verò in plebejam transmutata fuit, cujus præcipui fuere Gracchi, à Graculo ave, sive à sono oris sic dicti, vel à gestando, nempe in utero, uti alii volunt,* (14) *qui non solum cum adspiratione, sed & sine adspirationis nota, uti in Patiniana numma & nostro, perinde ac CHILO & CILO* (15) *CHALDAEI & CALDAEI, in nummo Trajani; PHILIPPUS & PILIPPUS* apud *Goltzium* in antiquitatis monumentis p. 86. *PULCHER & PULCER, SOPHUS & SOPUS, TRIUMPHUS & TRIUMPUS in Papiæ Gentis Numinis, TROPHAEUM & TROPAEUM* in *Pescennii* nummo, leguntur. Hinc *Quinctilianus* Lib. I. Cap. 9: *Diu deinde observatum, ne consonantibus aspiraretur, ut in GRACCIS & TRIUMPIS.* Suppeditant cæteroquin hunc nummum eximiæ raritatis ac elegantiæ aureum *F. Ursinus* & *C. Patinus* in *Familia Sempronia* Tab. I. N. 5. p. 252. idemque *Car. Patinus* in *Thesauro* Numismatum p. 3. 4. ex *Thesauro Mantuano. Joh. Valens* in Nummis Consularibus Tab. CXXVI. N. 15. p. 375. Idemque in nummis rarioribus aureis edit. vet. p. 16. & recentiss. p. 31. *Comes Mediobarbus* p. 21. 22. qui eundem nummum his paginis ter perperam citat & affert præter necessitatem.

NUM. 19.

DIVI JULI Filius. Caput Augusti nudum, lævam versus, uti Tab. II. N. 38.

Quintus VOCONIUS VITULUS. Bos stans.

Quæ de *Q. Voconio Vitulo* afferri possunt, ea jam in Cæsare Tab. III. N. 18. & Tab. V. N. 14. 15. attigimus, ostendimus eundem ex Gente Plebeja oriundum fuisse, siquidem *Cicero* ipse *Philip.* XIII. testatur: *Ex Aricino municipio venere Voconii. Vituli* verò cognomen, prodente *Varrone* Lib. II. de L. L. à pecore tulere. *Quatuorvir monetalis videtur fuisse A.* $\left(\frac{710}{11}\right)$ *post mortem Cæsaris quia is in aliis, quos supra vidimus, numinis Julii Cæsaris quoque expressit imaginem, cum elogio DIVI & fortè anno sequente post Julii mortem hic nummus fuit percussus, quia & in illo Cæsaris Quæstor designatus audit*, quando nempe *Q. Voconius* in *Quatuorviratu monetali ex Senatus Consulto designatus est Quæstor, quorum tamen numerum Senatus tunc fortè minuerat.* Bovem verò quando cernimus nummo impressum, Symbolum cernimus designans cognomen *Vituli*, & Gentis hujus antiquitatem, in quibus tamen Familiarum veterum symbolis abolendis cumprimis Cæsarem Caligulam fuisse occupatum, supra ex *Suetonio* jam docuimus. Suppeditat

(14) *Varro* ex *Terentio Scauro*, *Hadriani* tempore Grammatico, *à gerendo, quod mater duodecim menses Cajum Sempronium Gracchum in utero gesserit.*

(15) Vide *Patini* nummos Consulares p. 111.

ditat eundem nummum rariorem *Thesaurus Versalienſis Regis Chriſtianiſſimi* & ex eo *Andr. Morellius* in nummis Conſularibus ſub *Familia Voconia* N. 3.

NUM. 20.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. IV. N. 121.

Idem typus occurrit, eadem ſubſcriptio, nempe: IMPerator XII. uti jam Tab. X. N. 7. vidimus, niſi quod bovis alius ſit poſitus, heicque dextrorſum ille gradiatur. Notamus proinde modo, quod ſic in *Theſauro Verſalienſi* deliteſcat.

NUM. 21. & 22.

Lucius AQUILIUS FLORUS III. VIR. (Triumvir.) Caput Virtutis galeatum.

CAESAR AUGUSTUS. In corona civica: OB CIVIS SERvatos, quam ab utroque latere lauri rami cingunt.

De *Lucio Aquilio* hujusque Gentis *cognomine Flori* jam multi ſupra *hac* ipſa *Tabula* N. 13. fuimus, quo B. L. remiſſum cupimus. Videtur autem *Lucius Aquilius* noſter, uti nummus docet, hunc Magiſtratum exercuiſſe circa aut poſt annum $(^{726}_{7})$ quo ipſo Octavianus AUGUSTUS, ceu ſupra pluribus oſtendimus, fuit vocatus, & ut *Dio* Libro LIII. p. 507. loquitur: ἔδοξε καὶ τὸ τῆς γερουσίας κράτος σὺν τῷ δήμῳ τῷ Ῥωμαίων Αὔγουστον μετῆναι. *Imperium omne ad Auguſtum tranſiit*, eique *corona civica*, utpote *eadem* digniſſimo, quaſi multos ſervaſſet cives, ſingulis annis deſtinata fuit. Tentavit verò id ipſum noſter *Aquilius Florus* eodem modo. Nam, *P. Petronius* ad denotandam ſuam ex *Sabinis originem*, Deam *Proſerpinam* anticæ inſculpi fecit; *hic* verò, ut ab *avo* ſuo *templum Virtutis* reſtauratum indicaret, illius Deæ caput prioris nummi parti præfixit, eundemque *typum*, perinde ac ſupra *P. Petronius* Tab. X. N. 22. 23. in *nummo aureo* exhibuit, ſine dubio, quod viderent, *eodem typo*, nempe *corona civica*, quam *Auguſtus à genere humano acceperat*, ut loquitur *Plinius*, & *lauri ramis Auguſtum valdè delectari*, quod facile nobis ex N. 13. 15. 19. 23. 24. 27. 29. 32. & 34. Tabulæ X. licet colligere. In lucem hunc aureum jam emiſerunt *Hub. Goltzius* Tab. LIX. N. 1. & 5. *A. Morellius* in Num. Conſul. ſub *Familia Aquillia* N. 11.

NUM. 23. & 24.

DIVUS AUGUSTUS. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

IMPerator CAESar TRAIANus AUGuſtus GERManicus DACicus Pater Patriæ RESTituit. Signum Legionis inter duo ſigna cohortum terræ infixa.

Diu non circumſpiciendum nobis eſt, quid ſigna hæc velint militaria? Non Legionum, uti ea *Pedruſius* vocat, cum medium tantum ſit ſignum Legionis. Absque omni dubio deſignantur illa per *M. Craſſum* & *M. Antonium* amiſſa Romana, nunc vero à *Parthis* & eorum Rege ultro Auguſto reſtituta; quæ ſupra tùm in Nummis, uti Tab. XI. N. 16. 17. tùm in manibus *Martis Ultoris* Tab. XI. 13. 14. 18. 19. tùm in *Templo Martis Ultoris* ead. Tab. N. 15. 20. tùm in curru triumphali, uti Tab. XI. N. 21. jam multa cum admiratione conſpeximus. Multum verò eadem reſtitutione, uti ſupra audivimus, gloriatus eſt Auguſtus; multoties illa in nummis varii moduli & metalli exſtare voluit, ſed ne ejusdem memoria interiret, reſtitutione nummi in eodem metallo cavit Optimus Pater Patriæ Trajanus; cujus ſolicitæ in conſervanda harum rerum memoria curæ nunc alterum in nobiliori metallo poſt ÆGYPTUM CAPTAM habemus exemplum, adjecto DIVI in antica elogio, ut poſt fata etiam doceat, quo honore illum veneretur. Ut vanus proinde ſit *Paulus Pedruſius* ſigna hæc militaria interpretans de Legionibus Auguſti, atque in hanc rem citans *Roſini* verba in Antiquitatibus Rom. Lib. X. Cap. 4: *Cæſar Auguſtus bellis civilibus confectis, & rerum potitus, militum Legiones multas legit, easque certis auctoramentis habuit mercenarias, quæ Romanum à barbaris tuerentur Imperium.* Rem equidem non negamus & teſtatur de illa *Suetonius* Cap. XLIX: *Ex militaribus*, ſcribens, *copiis LEGIONES & auxilia provinciatim diſtribuit. Certum numerum partim in urbis, partim in ſui cuſtodiam adlegit, demiſſa Calagurritanorum manu, quam usque ad devictum Antonium; item Germanorum, quam usque ad cladem Varianam inter armigeros circa ſe habuerat. Neque tamen unquam plures, quam tres cohortes in Urbe eſſe paſſus eſt, easque ſine caſtris, reliquas in hiberna & æſtiva circa finitima oppida dimittere aſſueverat. Quidquid autem ubique militum eſſet, ad certam ſtipendiorum præmiorumque formulam adſtrinxit: definitis pro gradu cujusque & temporibus militiæ & commodis miſſionum: ne aut ætate aut inopia poſt miſſionem ſolicitari ad res novas poſſent.* Itemque Cap. XXIV: *In re militari & commutavit multa, & inſtituit: atque etiam ad antiquum morem revocavit: diſciplinam ſeveriſſimè rexit. —— —— Decimam Legionem contumacius parentem cum ignem inia totam dimiſit: item alias immodeſte miſſionem poſtulantes citra emeritorum præmia exauctoravit. Cohortes, ſi quæ ceſſiſſent loco, decimatas hordeo pavit. Centuriones ſtatione deſerta itidem, ut manipulares, capitali animadverſione puniit: pro cætero delictorum genere variis ignominiis aſſecit: ut ſtare per totum diem juberet ante Prætorium: interdum tunicatos, diſcinctosque, nonnunquam cum decempedis vel etiam ceſpitem portantes*, & quæ hujus generis

neris alia, apud diverſos leguntur Autores ; at Legionum vires, regimen, diſciplinam, Inſtitutionem hic ſignificari, non credimus, ſi hic ipſe nummus cum ſupra citatis comparetur. Exhibet hunc nummum *Paulus Pedruſius* in *Muſeo Farneſiano* Tab. II. N. 12.

NUM. 25.

AUGUSTUS, PONTifex MAXimus TRIBunicia POTeſtate XIIII. (decima tertia) COnSul XI. (undecimum) Caput Auguſti nudum lævam verſus, uti Tab. VII. N. 216.

AUGUR, IMPerator XII. (duodecimum) Pater Patriæ. Signum capricorni cum temone & globo intra anteriores pedes, à tergo vero ſupra cornu copiæ.

Si anticam conferimus cum poſtica, planum erit nummum hunc A. V. C. $\left(\frac{742}{3}\right)$ Coſſ. *Q. Ælio Tuberone* & *Paulo Fabio Maximo*, fuiſſe cuſum. Sed in quem finem ? Quid *Capricornus* ? ut *felicis*, durante eodem, *præſagii* doceret *eventus*, ſummum orbis terrarum *regimen*, omniumque rerum *abundantiam* ; hoc præterea anno *Marcelli Theatro* dedicato, *Dalmatis* & *Pannoniis*, arma denuo moventibus, à *Tiberio* in *poteſtatem* rurſus *redactis*, *Dalmatiaque* ab *Auguſto* provincia ſua facta, *Uſipetis*, *Cheruſcis* & *Sicambris* rebellantibus, trajecto *Rheno*, à *Nerone Claudio Druſo* ſubactis, & præprimis *natali Auguſti* in *Circo ludis equeſtribus* & variis aliis in Urbis locis, *venationibus* & *epulo* in *Capitolio* dato, celebrato, clarè hoc nos docente *Dione* Libro LIV. p. 539 : Τά τε γενέθλια ὁ Αὔγουστος ὁ Ἰούλιος ὁ ἐκ Ἀντωνίας παῖς ἐφετηγῶν, καὶ ἱπποδρομίας καὶ σφαγὰς θηρίων ἐώρτασε, καὶ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ καὶ ἐκεῖνον καὶ τὴν βουλὴν ἐξ ὁδόμου αὐτῆς ἐυίασεν. *NATALEM AUGUSTI DIEM, Julius, Antonii F. Prætor, ludis Circenſibus & venatione celebravit, &, ex Senatus Conſulto, epulum Auguſto & Senatoribus in Capitolio dedit.* Vulgarunt jam hunc nummum *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LXVII. N. 7. *Comes Mediobarbus* p. 37. ad eundem annum, ut ſupra, illum referens.

(16) Teſte *Zonara*.

(17) In *Goltzio* f. 87 : C. AQUILLIUS M. F. C. N. FLORUS AN. CDXCV. PROCOS. DE POENEIS IIII. NONAS. OCTOBR.

(18) *Ac ne de Duce quidem Athenione ſupplicium exigi potuit, quamvis in manus venerit. Quippe dum circa ad comprehendendum eum multitudo contendit, inter rixantium manus præda lacerata eſt*, inquit *Florus* Lib. III. Cap. 19. *Julius Obſequens ad hunc annum : Fugitivi in Sicilia præliis trucidati.* Athenæus Lib. V. Confer *Livium* Lib LXIX. & *Euſebium* in Chronico, præprimis *Pighium* T. II. p. 177. ad annum 753. Pro hoc repetundarum reo dixit *M. Antonius Cicero* Lib. II. de Oratore & *Fabius* Lib. II. Cap. 16. *Cicero* pro *L. Flacco*.

(19) M. AQUILLIUS M. F. M. N. PROCOS. ANNO DCLIV. OVANS DE SERVEIS FUGITIVEIS EX SICILIA . . . . . *Goltzius*.

NUM. 26. & 27.

Lucius AQUILIUS FLORUS III. (Trium) VIR. Tria crura cum capite Meduſæ in medio.

CAESAR AUGUSTUS. Corona civica, in qua legitur : Ob Cives Servatos, quam ab utroque latere duo lauri rami cingunt.

De *Lucio Aquilio Floro*, ſub Cæſare *Auguſto Triumviro Monetali*, ſatis ſupra N. 13. 21. & 22. hac ipſa Tabula jam egimus, quo B. L. ablegatum cupimus. Obſervamus hoc ſaltem, mire placuiſſe *hunc typum L. Aquilio* noſtro, quod eundem, paucis mutatis, *bis* in *nobiliori metallo* repetitum voluerit, uti cuique intuenti N. 21. & 22. facile patebit. Eodem anno, ut ſuperiorem, & circa $\left(\frac{726}{27}\right)$ fuiſſe percuſſum, eadem docere poteſt in *poſtica* Inſcriptio : *CAESAR AUGUSTUS Ob Cives Servatos ; antica* plane alia diverſaque exſiſtente, nempe *tribus incurvis cruribus*, ſeu *triquetra*, quam Græci τρίσκελον vocant, *Siciliæ* conſueto ſigno. Unde vero *hoc* ? Sicuti *C. Aquilius* Anno 495. *Proconſul Siciliam*, prorogato Imperio, obtinuerat, & contra Amilcarem, mediterraneas Urbes paſſim expugnantem, res fortiter geſſerat, (16) atque ita *Pœnos* domuerat, ut ſe prælio deinceps committere non amplius fuerint auſi, indeque menſe ſequenti Octobri de *Pœnis triumphaverat*, docentibus hoc *Faſtis Capitolinis* ; (17) ac dehinc *L. Aquilii Flori* noſtri avus, *M. Aquilius*, anno 65. fugitivos ſervos, qui *Siciliam* occupaverant, & graviſſimum bellum ibidem excitaverant, *Athenione*, ipſorum Duce, capto, (18) ad internecionem proſtraverat, de quibus dehinc *ovans* in *Capitolium* aſcendit, referentibus hoc rurſum *Faſtis*, (19) ita *Auguſtus Sextum Pompejum* non ſolum illa Anno $\left(\frac{718}{19}\right)$ expulit, ſed & eam anno $\left(\frac{734}{5}\right)$ in *Provinciæ formam* redegit, & conſtituit, referente *Dione*, Libro LIV. p. 524 : Ὁ Αὔγουστος ἐς Σικελίαν ἦλθεν, ὅπως καὶ ἐκείνην, καὶ τὰ ἄλλα τὰ μέχρι τῆς Συρίας κατασήσῃ. *Auguſtus in Siciliam profectus eſt, ut eam ac omnes alias ad Syriam usque Provincias, CONSTITUERET.* En elegantem alluſionem inter illos, qui utrique SICILIAM afflictam, belloque oppreſſam ſublevarunt. Vulgavit jam hunc nummum rariorem *J. Valens* in præſtantioribus aureis edit. recentiſſ. p. 23. hodieque pars eſt *Theſauri Fridenſtenenſis*.

TABULA XIII.

CONTINENS

NUMISMATA CAESARIS AUGUSTI,

ARGENTEA MAXIMI MODULI.

NUM. 1.

IMPerator CAESAR. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. VII. N. 243.

AUGUSTUS. Figura Sphingis ſedentis.

Supra Tabula XI. N. 23. 24. jam uberius deduximus, *Sphingem* nihil velle aliud, quam devictam Armeniam, animalis hujus feracem; eo B. L. ablegamus, confirmantes quod ſupra diximus, ſemper in hiſce *Auguſti* vocem, ſi non in antica, ſaltem deprehendi in poſtica parte. Hunc rariorem maximi Moduli argenteum nummum in *Theſauro Verſalienſi* exſtare monet *Morellius*.

NUM. 2.

IMPerator CAESAR. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. I. N. 46.

AUGUSTUS. Signum Capricorni, impoſito eidem cornu copiæ, intra coronam lauream.

Ut dicta heic inutiliter repetamus, noſtrum non eſt, remittimus potius L. B. ad Tab. IX. N. 35. 36. 37. 38. & Tab. XI. 6. 7. 8. 25. T. XII. N. 25. ubi ad ſatietatem de Capricorni ſigno jam egimus. Et, ut paucis heic nos explicemus, thema Auguſti ſeu horoſcopum notat, quod nobis *Germanicus Cæſar*, *Suetonius*, *Manilius*, *Gellius*, *Appianus*, perſuadent, quod ipſum quoque nata ſubinde Auguſto teſtatur ſatis conſignata hujus ſideris fiducia, ex Mathematicorum Theogenis Apolloniæ, & Nigidii Figuli Romæ effatis, quod & ex ſignificatione Capricorni juxta Mathematicorum ſcita, quæ magno attulimus numero, probe ſatis fluere apparet, cuique ſententiæ & nos toti certique ſubſcribimus; atque inſuper abundantiam annonæ terra marique, ſæculique felicitatem ſignificat. Hoc enim certum eſt, poſterius ex conſecuta victoria Actiaca Orbi ſub Auguſti obtigiſſe Imperio, hocque ſigno Capricorni delectatum fuiſſe ſingulariter Auguſtum, *propterea que eodem* non ſolum ſæpiſſime in nummis, ſed & in ſigillo uſum fuiſſe eundem.

NUM. 3.

IMPerator CAESAR. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. II. N. 47.

AUGUSTUS. Ara lemniſcis ornata, cui duo cervi inſculpti.

Plures præſto ſunt aræ Auguſto poſitæ. Adſunt tales, quæ EIDEM COMMUNI CONSENSU fuere erectæ, aliæ votivæ FORTUNAE REDUCI pro reditu à Senatu Populoque Romano, aliæ poſitæ propter ludos ſæculares ab ipſo factos; aliæ Romæ & Auguſto dicatæ, ut Aras Providentiæ multiplices variæque formæ prætereamus. Credimus vero hanc vel ob *ludos ſæculares* celebratos, quos ad $\left(\frac{736}{37}\right)$ ſub *C. Furnio & C. Junio Silano* fieri juſſerat; vel ob reditum anno $\left(\frac{734}{35}\right)$ ſub Conſulibus *Q. Lucretio Veſpillone* & *C. Sentio Saturnino* fuiſſe poſitam. Figuras animalium *Hub. Goltzius*, *capellas* referre credidit, *Patinus* vero *Damas*. Sed nos *Morellio*, qui ex prototypo delineationem dedit, fidem adhibuimus. Non obvius hic majoris moduli Argenteus in *Theſauro Verſalienſi* hodie deliteſcit, viſiturque apud *Com. Mediobarbum* p. 22. *Carol. Patinum* in *Theſauro Mauroceno* p. 17. N. 1. *H. Goltzium* Tab. LXXIV. N. 7.

NUM. 4.

IMPerator CAESAR. Caput Auguſti nudum lævam verſus, ante lituus, uti Tab. II. N. 43.

IMPerator CAESAR. Caput Auguſti nudum lævam verſus, uti Tab. II. N. 46.

AUGUSTUS. Sex ſpicæ in unum colligatæ ſive Faſciculus ſex ariſtarum. Imperator, ſecundum illud Pacati, rei & famæ conſulit optimus.

Optimi Imperatoris inter alia nomen iterum mereri volebat annonæ vilitate, & abundantia, ex-

exemplo *Pompeji*, *Manii Martii*, *Trebii* ædilis, tempore regiminis sui curando, ne populus Romanus esuriret (1) quoniam ex *Aureliani* mente *nihil lætius, quam Populo Romano saturo. Dio* Lib. LI. p. 455: *Ægypto autem postea tributariæ factæ Cornelium Gallum præfecit. Multitudo sane hominum tam in urbibus quam in agro, ac mores ejus gentis leves, tum frumenti ad Urbem subvectio & pecuniæ vis* (τήν τε σιτομετρείαν καὶ τὰ χρήματα) *efficiebant; ut non modo committere provinciam senatori nulli auderet, sed & proficiscendi in Ægyptum potestatem, nisi ipse nominatim alicui permisisset, senatoribus adimeret.* Idem p. 456. *Fossas autem, quibus aqua ducebatur, partim expurgavit, partim novas egit, omnibus, quæ ex usu erant, constitutis, per Syriam in Asiam provinciam profectus &c.* De quo nos edocent *Suetonii* verba Cap. XL. *Populi recensum vicatim egit, ac ne plebs frumentationum causa* (id est donationum frumentariarum, quæ in populum fieri solebant singulis mensibus juxta Antonium) *frequentius à negotiis avocaretur, ter in annum quaternûm mensium tesseras dare* (hoc est signa frumentaria, quibus exhibitis quisque summam frumenti præscriptam sua proportione accipiebat) *destinavit: sed desideranti consuetudinem veterem concessit rursus, ut sui cujusque mensis acciperet.* Et Cap. XLI. *Frumentum quoque in annonæ difficultatibus sæpe levissimo, interdum nullo pretio, viritim admensus est.* Quo cum convenit quod tradit *Zonaras* T. II. Ann. p. 164. *Anno sequenti cum peste & fame in Italia laboraretur, Romani opinantes, non aliam eorum malorum esse causam, quam quod Augustus tum quoque Consul non creatus esset, Dictatorem eum dicere voluerunt: & Senatum in curia conclusum hoc decernere coëgerunt, eumque orarunt, ut esse dictatorem & rei frumentariæ procuratorem se dici pateretur: is vero annonæ curationem suscepit, Dictaturam repudiavit.* Δεόμενοι λεχθῆναι δικτάτωρα καὶ τὸ ἓξ σίτου συναγωγῆς ἐπιμελητήν· καὶ ὃς ἡ μὲν ἓξ σίτου φροντίδα ἐδέξατο, ἡ δικτατωρείαν δὲ οὐ προσήκατο. Et p. 532: *Propterea instituit, ut ad distribuendam annonam Magistratus singuli singulos ex iis, qui ante triennium præturam gessissent, proderent, ex iis quatuor sorte delecti frumento dividendo vacarent ordine.* Hinc offerente Senatu Dictaturam, & annonæ curationem, illam oppido respuit, *annonæ* vero *curationem* suscepit. Clare hoc prodit *Dio* Lib. LIIII. p. 521. *Itaque Romani lue ista fameque attriti, existimantes id sibi haud alia de causa contingere, quam quod Augustum non eo etiam anno Consulem haberent, Dictatorem dicere voluerant, inclusumque in curia Senatum eo vi compulerunt, ut hoc decernerent; ni fecissent, incendium minitantes. Ipsi cum XXIV. fascibus ad Augustum accessere, orantes ut se Dictatorem creari, annonæque curatorem creari, exemplo Pompeji pateretur. Augustus, invitus quidem, tamen annonæ curationem suscepit;* (Καὶ ἐπιμελητὴν ἓξ σίτου, καθάπερ ποτὲ τὸν Πομπήϊον, γενέσθαι· καὶ ὃς τοῦτο μὲν ἀναγκαίως ἐδέξατο.) *Jussitque, ut singulis annis duo viri, qui ante quinquennium præturam gessissent, frumento distribuendo constituerentur; Dictaturam autem nequaquam admisit.* Et ut populo hoc probaret magis, CONSUL. UNDECIMUM. DUODECIMUM. FRUMENTATIONES. FRUMENTO. COEMPTO. EMENSUS. EST. Ut habent verba ipsissima lapidis Ancyrani. Hoc ergo notet oportet, atque annonæ vilitatem, quam comparaverat Augustus, Ægypto, anno $\left(\frac{723}{24}\right)$ in provinciæ formam redacta; Nilo fluvio per fossas repurgatas in provincia per militares operas eliciendo, de quo *Suetonius* Cap. XVIII. hæc nobis prodit: *Ægyptum in provinciæ formam* (quod Julius Cæsar facere fuerat veritus) *redactam*, (constituto scilicet ibidem Præfecto, *Cornelio Gallo*) teste *Beroaldo* in *Suetonium*, *ut feraciorem, habiliorem-que annonæ urbicæ redderet, fossas omnes, in quas Nilus* (2) *exæstuat, oblimatas longa vetustate, militari opere detersit.* Et *Sextus Aurelius*: *Regionem Ægypti inundatione Nili difficilem inviamque paludibus in provinciæ formam redegit: quam ut annonæ Urbis copiosam efficeret, fossas, incuria vetustatis limo clausas, labore militum patefecit.* Huicque adstipulamur sententiæ tum ex eo quod *Plinius* in *Panegyrico* scribat: *Percrebuerat antiquitus, Urbem nostram nisi opibus Ægypti ali sustentarique non posse;* tum quod *Egesippus* cum *Josepho* tradat, *annonam quatuor mensium singulis annis populo Romano ministrari ab Ægypto solitam.* Atque cum & *Imperator* & *Augur* jam significetur per lituum in antica, *Augustus* audiat in postica, annonam urbicam promovisse relucet, atque ex eo frumentum ex Ægypto allatum, jam populo distributum hortatu ipsius fuisse. Accedit, quod & *Goltzius* simillimas cum hoc nostro & sex spicis figuras exhibeat Tab. XXXIII. N. 4. & 2. ut & *Tristanus* p. 91. qui tamen saltem habet in adversa AIT. Videbis infra T. XLIX. N. 17. 18. alium cum sex spicis & voce ΚΑΙΣΑΡΟΣ & ibidem N. 21. cum voce ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ. In postica prioris palma cernitur frugifera, additis vocibus ΑΛΕΧΑΝΔΕΙΑ ΑΙΓΥΠΤΟΥ. Clarum fit illum post Annum $\left(\frac{725}{26}\right)$ *fuisse* signatum, ut ostendant bonum ejusdem genium in abundantiam annonæ intentum, favens sidus terris non solum Italicis sed & Ægyptiacis, scribente *Virgilio* Eccl. IX. 47.

Ecce Dionæi processit Cæsaris astrum,
Astrum, quo segetes, gauderent frugibus, & quo
Duceret apricis in collibus uva colorem.

Et Lib. I. *Georgicorum*: 26.

— — & te maximus orbis
Auctorem frugum tempestatumque potentem
Accipiat.

Dant nobis hunc nummum selectioris notæ Argenteum maximi moduli *H. Goltzius* in *Augusto* Tab. XXXIII. N. 7. *Comes Mediobarbus* p. 22. *Biæus* in Nummis *Arschotanis* Tab. XI. N. 14. *Oiselius* Tab. LXXIV. N. 12. hodieque asservatur in *Thesauro Versaliensi.*

NUM.

(1) Hinc legimus apud *Zonaram* Tab. II. p. 146. *Eaque de causa & propter famem Romanos prementem, animo Cæsar æstuabat.* Καὶ διὰ τὸν λιμὸν ὃς τότε τοὺς Ῥωμαίους ἐπέζεν, ὁ Καῖσαρ σὺν ἀμηχανίᾳ ἐγίνετο.

(2) *Plinius* Lib. V. Cap. 9. *In XII. Cubitis famem sentit Ægyptus: in XIII. etiamnum esurit. XIIII. hilaritatem afferunt, XV. securitatem XVI. delicias.*

NUM. 5.

IMPerator IX. (*Nonum*) *TRibunicia POTeſtate V.* (*Quinta*) *Caput Auguſti nudum lævam verſus.*

COMmunitas ASIÆ. Templum egregium ſex columnarum, cujus periſtylio inſcriptum: ROMÆ ET AUGUSTo.

Templa in nulla provincia ſoli ſibi decerni fuiſſe paſſum Auguſtum, ſed ſemper *communi ſuo Romæque nomine*, teſtis, ſi non alii ſupereſſent Autores, vel unicus hic maximi moduli e. gr. ſatis comprobaret egregius rariſſimusque nummus, Templique ibidem elegantiſſimi ab AſiæCommunitate *excitati*, effigies, in cujus periſtylio clariſſime legas hanc Inſcriptionem: *ROMÆ ET AUGUSTO*, ita præterea, ut Urbem ſemper præponens ſibi antetulerit, referente *Suetonio* Cap. LII. *Templa, quamvis ſciret, etiam ProConſulibus* (3) *decerni ſolere in NULLA TAMEN PROVINCIA, niſi communi SUO ROMAEque nomine* (4) *recepit. Nam in Urbe quidem pertinaciſſime abſtinuit hoc honore*, Templorum ſcilicet ſibi decernendorum, ſeu templorum dedicatione. Si vero quæras, quodnam templum id ipſum? ſorte non erraverimus ſi dicamus eſſe Jovis Olympici, Athenis antiquitus à Deucalione inchoatum, quod Regum *ASIÆ* Legati *COMMUNI SUMPTU* perficiendum locaverant, atque abſolutum poſtea Genio Auguſti dedicandum decreverant. Meminit ejus *Dio* Lib. LIIII. p. 525. *Vere in ASIAM perrexit* (Auguſtus) *M. Apulejo P. Silio Conſulibus, ibique & in Bithynia omnia conſtituit, non minori eas, ut & priores provincias, quum eſſent populi, quam ſuas procurans.* Inſcriptio antica, quæ ipſi Imperatori IX. & Tribuniciæ poteſtatis V. titulum adjudicat, facit ut nummum hunc circa annum $\left(\frac{734}{35}\right)$ percuſſum conjiciamus, ab adulatoribus, populo vetus (5) novumque Numen conjungente, deosque hos venerante ſuos propitios, tutelares & tunc fere unicos. Nam

Numen habet Cæſar, ſæva eſt vis, ſacra poteſtas.

vulgarunt jam hunc nummum haud vulgatis notæ argenteum maximi moduli *H. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LXXIV. N. 12. (qui habet: ROM. ET AUGU.) *Car. Patinus* in *Theſauro* min. p. 48. qui tamen utrobique TRIB. POT. exhibet in antica & in poſtica ROM. ET AUG. Idem in *Suetonio* notis illuſtrato p. 107. Vidit & alium *Morellius* ubi in antica legit IMP. IX. TR. . . . In poſtica: ROM. ET AUG. Hodie aſſervatur in *Theſ. Verſalienſi.*

(3) Scilicet *Tito Flaminio* à Chalcidenſibus.
(4) Ut nomen Auguſti & Urbis præferrent in Inſcriptionibus.
(5) Smyrnæi enim jactabant, teſte *Tacito* Annal. IV. 54:

NUM. 6.

Caput Dianæ cum arcu & pharetra, à tergo crinibus nodo revinctis.

IMPerator CÆSAR in periſtylio. Templum quatuor columnarum, in cujus medio ſeu arcu Trophæum inſiſtens proræ navis cum gubernaculo, anchora, variisque armis bellicis ad truncum ſuſpenſis, in ſummitate ejus ut & in frontiſpicio ſignum trium ſtrum adparet.

Fateor me heic fere B. L. à *B. Morellii* ſententia abiiſſe, quod *Goltzium*, ad quem tamen provocat, evolvens, hunc veluti Maximi moduli nummum eundem non offenderim, ſed ſaltem ſolito modulo ex auro & argento eundem ibidem offendam, perinde ac eundem ex auro ſupra T. IX. N. 25. jam produximus, & infra Tab. XV. N. 1. & 2. dabimus. Me nova ergo *Goltzii* editione deceptum augurabar, ſed video apud *Mediobarbum* deſignatam totidem verbis, confirmorque per *Joh. Valentem.* Supra Tab. IX. N. 25. belli Siculi contra Imperium Anno $\left(\frac{717}{18}\right)$ confecti Monumentum diximus, quorſum & denuo B. L. ablegamus, ſi plura de eodem noſſe deſiderat. Cum vero hæc contra *Sextum Pompejum* victoria, tanto major viſa fuerit, quanto & potentior & callidior erat adverſarius, & digniorem materiam exiſtimavit, quæ non ſolum omnis generis metalli, ſed & omnis moduli nummis imprimeretur. Meminit hujus ut nummi maximi moduli & rariſſimi *Valens* in rarioribus p. 37.

NUM. 7.

Caput Auguſti corona quernea redimitum; dextram verſus, uti Tab. III. N. 82.

FORTunæ REDuci CAESaris AUGuſti Senatus PopulusQue Romanus. Inſcripta hæc ſunt verba Aræ.

Eundem typum ſupra jam contemplati ſumus Tab. XI. N. 1. & 2. ubi pluribus de eo jam nobis actum fuit, evicimusque monumentum conſecratum anno $\left(\frac{734}{5}\right)$ videri, neque dubitamus, quin ob rei impreſſæ præſtantiam à Senatu typus aræ, Fortunæ Reduci ſacræ, ab Auguſto in maximo modulo metalli præſtantioris fuerit repetitus. Provocat *Morelliius* ad *Goltzium*, ſed tantæ molis eum nonprodit Tab. XLVIII. 7. ſed tamen *J. Valens* inrarioribus argenteis p. 36. eum maximum moduli rariſſimis adſcribit.

NUM.

Se primus TEMPLUM URBIS ROMÆ ſtatuiſſe, ſtante adhuc Punica urbe. Et quid notius in nummis quam Dea Roma occurrit?

NUM. 8.

IMPerator CAESAR. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. II. N. 46.

vel

IMPerator IX. TRibunicia POteſtate V. Caput Auguſti nudum lævam verſus, uti Tab. VI. N. 198.

MARTi ULTOri. Templum rotundum tetraſtylon, in cujus area ſignum militare Romanum.

Minori modulo ſuprà hunc typum T. XI. N. 20. jam vidimus, neque in ullo differt, niſi quod ibi Aquila legionaria inter duo ſigna militaria in templo conſpiciatur, heic vero unum ſaltem ſignum. Deinde Tab. XI. N. 15. 18. 19. 20. rotundum & hexaſtylon comparuit, heic vero rotundum quidem ſed tetraſtylon. Quod accidiſſe vitio ſculptoris, duabus columnis ſub prioribus duabus anterioribus abſconditis, noſtra eſt opinio, quoniam Tab. XVII. 16. 17. idem templum & cum quatuor & cum ſex columnis offertur, N. 22. 23. Niſi velimus dicere unum fuiſſe hexaſtylon, alterum tetraſtylon, ut tamen utraque rotunda fuiſſe ſimul pateat. Egimus vero ibidem jam pluribus de duobus his templis, ibidem nempe Tab. XI. N. 15. Si verò ex antica ut decet conjiciamus de anno, quo cuſus ille fuerit, in eadem Imperator IX. Tr. p. 5. cluit, quod, uti ſupra pluribus expoſuimus, in annum $\left(\frac{734}{35}\right)$ *Q. Lucretio Veſpillone* & *C. Sentio Saturnino* Conſulibus, nempe poſt ſigna à Parthis recepta, quadrat. Æri inciſum exhibet hunc maximi moduli nummum argenteum *H. Goltzius* T. XL. N. 30. hodieque in *Theſauro Verſalienſi* viſitur.

NUM. 9.

AUGUSTUS COS. (Conſul) XI. (undecimum) Caput Auguſti laureatum lævam verſus, uti Tab. VI. N. 179.

Senatus PopulusQue Romanus SIGNIS RECEPTis. In area Arcus Triumphalis, in cujus periſtylio inſuper legitur: IMPerator IX. (nonum) TRibunicia POTeſtate V. (quinta.) In ejus faſtigio Auguſtus conſpicitur, læva tenens lauri ramum, in quadrigis triumphalibus, conſtitutis quoque ante Arcum duobus ſignis Romanarum cohortium.

Idem prorſus typus, dum ſupra jam Tab. IX. N. 6. adfuerit, eademque cum antica, non eſt, quod inutiliter ibidem dicta repetamus, præſertim cum ſatis docuerimus hunc arcum triumphalem à S. P. Q. R. ac V. C. $\left(\frac{734}{35}\right)$ poſitum ob reſtituta ſigna à Phraate, Rege Parthorum, per quem eques tranſiret, fuiſſe Auguſto ex Syria redeunti, & ea Romam ſecum afferenti erectum, confirmamusque potius hoc ipſo denuo, verum eſſe quod ſcripſerint Autores, illum ſingulariter honori ſibi duxiſſe, & maxime fuiſſe exhilaratum remiſſione iſtorum ſignorum. Hodie quoque ſignis & monumentis repetitum hanc rem nunc contemplari inde poſſumus. Siſtit præterea hunc rarum moduli maximi in argento nummum *H. Goltzius* Tab. XXXIX. N. 14. *Joh. Valens* in rarioribus argenteis edit. pr. p. 21. & edit. recentiſſ. p. 40. Pars eſt *Theſauri Verſalienſis*.

NUM. 10.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. III. N. 99.

SIGNIS RECEPTIS. Mars galeatus cætera nudus gradiens, dextra aquilam legionariam, læva ſignum militare gerens.

Ut Marti Ultori ſe debere hanc victoriam manifeſtius teſtificetur, tot typis in diverſi moduli metallo hoc lemma repetitum voluit, immenſum exinde ipſi enatum gaudium, immenſam gloriam omni commonſtraturus ævo, veri quippe Cæſaris, veri Auguſti nomen, quod antica deprædicat, inde conſecutus. *H. Goltzius* Tab. XL. N. 25. quamvis minori modulo.

NUM. 11.

IMPerator CAESAR DIVI Filius COnSul VI. LIBERTATIS Populi Romani VINDEX. Caput Auguſti laureatum lævam verſus, uti Tab. II. N. 67.

PAX. Figura muliebris ſtolata ſtans dextra caduceum tenet læva veſtem ſublevat, ad lævam ſuper aram ſerpens in gyrum contorta ſe erigit.

Supra Tab. XII. N. 14. Pacem alio vidimus ſub ſchemate, nempe dextra lauri ramum, læva cornu copiæ tenentem; Attendimus jam quoque T. II. N. 67. conſulatum Auguſti VI. in annum $\left(\frac{725}{26}\right)$ incidere, quem cum Agrippa iniit, undeque libertatis encomium ſibi potuerit publice cum veritatis aliqua ſpecie tribuere, nempe cumprimis poſt victoriam Actiacam & deleto Antonio. Et licet ter, teſte *Suetonio* Cap. XXII. Janum cluſerit, populisque multis pacem dederit, nullam tamen aliam heic intelligi debere putamus, quam illam, ſi anticam attendere velimus, quod utique neceſſe eſt, quæ compoſito bello civili, & Antonio ad Actium victo,

victo, populo Romano Anno $(\frac{725}{26})$ obtigit, in quam digitum veluti intendere videmus *Vellejum Paterculum* L. II. Cap. 89. p. m. 79. *Finita vicesimo anno bella civilia, sepulta externa, REVOCATA PAX. Sopitus ubique armorum furor, restituta vis legibus, judiciis auctoritas, Senatui majestas.* Observamus hunc nummum argenteum maximi moduli rarissimum, incisum pariter apud *H. Goltzium* Tab. LVI. N. 11. Eundem quoque in *Fastis* p. 204. *C. Mediobarbus* p. 27. retulit, nisi quod inter aureos eum male referat, & lævæ cornu copiæ indat. *Joh. Valens* in recentiss. edit. p. 39. ex argento maximi moduli quoque refert, & in læva cum cornu copiæ quoque, sed *Morellii* delineationi majorem adhibemus fidem: hodie asservatur in *Thesauro Versalienſi.*

TABULA XIV.

EXHIBENS

NUMISMATA AUGUSTI.

ARGENTEA MAJORIS MODULI,

CUM COMMENTARIIS

SIGEBERTI HAVERCAMPI.

NUM. 1.

IMPerator CAESAR. Caput Augusti nudum, lævam versus, uti Tab. VII. N. 243. & 246. quædam Numismata post caput Augusti inscriptionem exhibent, atque lituum ante caput; alia, omisso lituo, sub capite inscriptionem ponunt.

AUGUSTUS. Figura Sphingis alatæ sedentis.

Referri debere hoc numisma ad Armeniam captam innuere videntur nummi aurei, eodem typo signati, qui occurrunt supra Tab. XI. Num. 23. 24. quorum prior inscribitur *Armenia capta.* Cusum igitur videtur A. V. C. 755. quo Armenia Romanis cessit Parthorum rex Phraates, prout testatur *Dio* Lib. LV. p. 555. Τὰ ἡ Γαΐῳ — ἐπανῆκεν. *Cajo autem — in gratiam rediit.* Memoriam igitur ampliati Imperii exstare voluit Augustus non modo in moneta aurea & argentea, verum etiam in numismate majoris moduli argenteo, qualia cuncta hodie rara haberi solent. Servatur in *Thesauro Versalienſi.*

NUM. 2.

IMPerator CAESAR. Caput Cæsaris Augusti nudum, lævam versus, uti exstat Tab. II. N. 46.

AUGUSTUS. Signum Capricorni, inposito cornu copiæ, in corona laurea.

Inveniuntur plurimi Augusti ex auro & argento nummi, qui hunc capricorni typum exhibent, de quo copiose actum est supra Tab. II. Num. 66. IX. Num. 35. 36. 37. 38. & Tab. XI. Num. 6. 7. 8. 25. XII. Num. 25. Vulgarunt pridem *H. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXVIII. Num. 5. *Sebast. Erizzo* p. 133. & *Car. Patinus* in *Sueton.* Nummis illustr. p. 139. Invenitur autem hic maximi moduli Argenteus in *Thesauro Versalienſi*, ut & *Parmenſi.* Sed quoque in *Museo* nostro integritate insignem & mole servamus.

NUM. 3.

IMPerator CAESAR. Caput Augusti nudum lævam versus, uti exstat Tab. II. Num. 46.

AUGUSTUS. Ara lemniscis exornata, in cujus imo duo hinnuli conspiciuntur, pro quibus capellas suppositit Zantanus in Aug. Num. 56.

In plurimis Augusti nummis Aræ diversi generis conspiciuntur, adpositi vero hinnuli, qui ad Dianam pertinere videntur, numisma revocant ad ea tempora, quibus cum Siciliæ Inscriptione, Dianæ typo, atque titulo IMP. X. &c. cusi sub Augusto nummi sunt, adeoque ad A. V. C. 742. Adservatur in *Thesauro Versalienſi*, vidi quoque *Amsteldami* apud *Gerardum Schaakium.*

NUM. 4.

IMPerator CAESAR. Sub collo literis, ut in Muſeo Farneſiano, poſitis. Caput nudum Cæſaris lævam verſus, uti Tab. VII. N. 46.

vel

IMPerator CAESAR. Poſita poſt caput Inſcriptione, atque ante illud ſignato lituo, ut in Theſ. Brand. apud Begerum Tom. II. p. 606. confer Tab. II. N. 43.

Typus hujus numiſmatis curam annonæ indicat, quam ſummam ſemper habuit Auguſtus, ut adductus *Suetonii* in *Aug.* Cap. XVIII. à *Begero* locus demonſtrat. *Ægyptum, in provinciæ formam redactam, ut feraciorem babilioremque annonæ urbicæ redderet, foſſas omnes in quas Nilus exæſtuat, oblimatas longa vetuſtate, militari opere deterſit.* Adde, qui plura congeſſit, *Jo. Petr. Bartolum* in nupera *Æneæ Vici* Numiſm. Edit. p. 19. Servat & hoc numiſma *Theſ. Verſalienſis.*

NUM. 5.

IMPerator IX. TRibunicia POteſtate. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, uti Tab. IV. N. 198.

COMmune ASIÆ. Templum ſex columnarum, cujus frontiſpicio inſcribitur ROMæ ET AUGUSTo.

Ex adpoſito tribuniciæ poteſtatis anno colligitur quo tempore hoc numiſma ſignatum fuerit, videlicet A. V. C. 735. quo, propter Auguſti ad Urbem Romam reditum plurimi nummi ſignati fuerunt, & quo cuſum quoque hoc inſigne fuit numiſma, quod primus vulgavit *Goltzius* in *Faſtis* p. 208. ad iſtum V. C. annum, deinde in *Theſauro Carolus Patinus* p. 48. atque iterum in *Sueton.* Nummis illuſtrato p. 107. recte illud dictis à *Suetonio* in *Aug.* Cap. LII. adplicans. *Templa, quamvis ſciret etiam ProConſulibus decerni ſolere: in nulla tamen provincia, cuſi communi ſuo Romæque nomine recepit.* Servat & hoc Numiſma *Theſ. Verſalienſis.*

NUM. 6.

Caput Dianæ Venatricis cum arcu & pharetra lævam verſus.

Templum quatuor columnarum in cujus medio tropæum navale erigitur. In frontiſpicio hæc exſtat inſcriptio, IMPerator CÆSAR. Supra quam in faſtigio Siciliæ triquetræ Symbolum, tria crura, cernuntur.

Nummi hujus explicatio peti poteſt ex ſimillimo aureo, qui occurrit ſupra Tab. IX. Num. 24. 25. Depinxit hunc Argenteum majoris moduli ſolus *Goltzius* Tab. XXX. Num. 26.

NUM. 7.

Caput Auguſti quernea corona redimitum, lævam verſus, uti Tab. III. N. 81.

Ara, cui inſcribitur FORTunæ REDuci CÆSaris AUGuſti Senatus PopulusQue Romanus.

Quære explicationem ſupra inter Aureos Tab. XI. Num. 1. & 2. cuſi nummi ſunt A. V. C. 735. Exhibet vero hoc numiſma Argenteum majoris moduli ſolus *Goltzius* in *Aug.* Tab. XLVII. Num. 7.

NUM. 8.

IMPerator IX. TRibunicia POteſtate V. Caput Auguſti nudum lævam verſus, uti Tab. VI. N. 198.

MARti ULTOri. Templum Martis Ultoris rotundum quatuor columnarum, ad quod quinque gradibus adſcenditur. In medio eſt ſignum militare.

Quæ ad hujus nummi explicationem pertinent, peti poſſunt ex Aureo non valde diſſimili ſupra Tab. XI. Num. 20. Protulit hoc numiſma Argenteum majoris moduli *Goltzius* in *Auguſt.* Tab. XXXIX. Num. 30. ipſum verò ſervatur in *Theſauro Verſalienſi.*

NUM. 9.

AUGUSTUS COnSul XI. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, uti Tab. VI. N. 179.

Senatus PopulusQue Romanus SIGNIS RECEPTIS infra Arcum Triumphalem, ante quem aquilæ haſtis infixæ eriguntur, in ſumma cernitur Imperator in quadrigis, in frontiſpicio Arcus legitur, IMPerator IX. TRibunicia POTeſtate V.

Exſtat ſimilis inter Aureos, qui conſuli poteſt, Tab. XI. Num. 5. Vidit Argenteum hunc maximi moduli *Goltzius* Tab. XXXVIII. Num. 14. In *Theſ. Verſalienſi* exſtare docet *Morellius.*

NUM. 10.

CAESAR AUGUSTUS. *Caput Cæſaris nudum, lævam verſus, uti Tab. III. Num. 77.*

SIGNIS RECEPTIS. *Miles galeatus gradiens, dextra manu aquilam haſtæ impoſitam, læva ſignum militare gerit.*

Invenitur & hic nummus in auro Tab. XI. N. 13. unde explicatio ejus peti poteſt. Argenteum maximi moduli vidit *Goltzius* Tab. XXXIX. Num. 25. & ſervat *Theſaurus Verſalienſis.*

NUM. 11.

IMPerator CAESAR DIVI Filius COnSul VI. LIBERTATIS Populi Romani VINDEX. *Caput Auguſti laureatum lævam verſus.*

PAX. *Pacis typus. Poſt Deam ſtantem Serpens ſupra columnam in ſpiras contortus ſeſe erigit. Ambit typum corona laurea.*

Pulcherrimum hoc Numiſma jam olim in lucem edidit *Sebaſtianus Ericius* ſive *Erizzo* in Libro Italice conſcripto, ubi hæc ejus (Latine reddita) ſunt verba: „ Eſt Cæſaris Auguſti nummus Argenteus majoris „ moduli, in quo caput ipſius ætate juvenili depingi„ tur cum hac Epigraphe IMP. CAESAR DIVI „ F. COS. VI. LIBERTATIS P. R. VINDEX. „ Ab altera parte ſtat figura muliebris, dextra te„ nens caduceum. In area nummi ante illam le„ gitur PAX. Pone eandem figuram cernitur (1) „ Ara cum Serpente. Nummum ambit corona „ elegans. Signatus hic nummus fuit eo tempo„ re, quo vicerat Octavianus Brutum & Caſſium, „ Antonium præterea atque omnes hoſtes ſuos, „ atque finitis bellis Civilibus patriæ quietem & „ & Orbi Romano pacem reſtituerat. Signatum „ igitur numiſma credo illo tempore, quo Po„ pulus Romanus Cæſari Auguſto in Foro exſtru„ cta columna marmorea, cum ejusmodi inſcri„ ptione, Pacem Orbi redditam teſtatam voluit. „ Hanc ſiquidem columnam illi erexiſſe credibile „ eſt, conſentiente Senatu & Populo Romano, pro„ pter redditam, quæ antea toto Imperio atque Orbe „ Romano exſulabat, pacem. Erat tum Cæſar „ Octavianus natus annos viginti octo, eamque „ ætatem in nummo ex facie ejus cognoſcere li„ cet. Quo tempore veluti Deus omnibus Civi„ tatibus adparuit, atque ab iis ut talis habitus „ fuit. Caduceus, quem figura ſtans dextra te„ net, Pacis eſt Symbolum, cui vox PAX. inde „ ſubſcripta legitur. Antiquitus Caduceus Mercu„ rio ſacer erat, atque deinceps ſemper pro Pacis „ Symbolo fuit habitus, eamque paſſim in num„ mis, addita nonnunquam Inſcriptione, quæ illud „ confirmat, ſignificat. Et quoniam illi duo jun„ guntur Serpentes, ſimul Concordiæ atque Pa„ cis typus eſſe ſolet; alias enim Serpens ſæpe Sym„ bolum belli atque odii eſſe ſolet. Juncti igitur „ bacillo Serpentes, atque ita caduceum Mercu„ rii formantes, in hoc quoque nummo Pacis & „ Concordiæ ſunt Symbolum. Ara verò illa, quæ „ cernitur in imo Serpentium, Ara Salutis eſt. Quæ „ ſignificat, Cæſarem Octavianum, victis hoſti„ bus, finitis bellis civilibus aliisque, redditæ „ Populo Romano libertatis, ſalutisque ſimul & „ pacis cauſſam exſtitiſſe. Innuit illud addita ibi„ dem Inſcriptio LIBERTATIS P. R. VINDEX. „ Teſtatur quoque Appianus Alexandrinus, quo„ dam tempore deliberaſſe ſecum Cæſarem Octa„ vianum de reddenda Republica, idque adfir„ maſſe ipſum ſe voluiſſe facere eo tempore, quo „ à Parthico bello rediiſſet M. Antonius, ſi qui„ dem, finitis civilibus tum bellis idem voluiſſet „ facere Antonius. Contigit id ſub Triumviratu „ Cæſaris & Antonii, quo etiam tempore cuſum „ hoc numiſma fuit.

„ Figura illa ſtans muliebris, quæ dextra manu „ caduceum tenet, ut adſcripta vox PAX. do„ cet, Deæ Pacis eſt, cujus templum Romæ fuit „ magnificentiſſimum, juxta Forum, figuræ qua„ dratæ, omnium Templorum ſuperbiſſimum & „ maximum, maximis atque pulcherrimis exor„ natum columnis, atque multis ſtatuis decorum. „ Exſtrui incœptum à Cæſare Claudio conſumma„ vit Flavius Veſpaſianus, prout teſtantur *Sueto„ nius*, *Dio* atque *Plinius*. Athenis quoque aram „ Pacis fuiſſe ſcribit *Plutarchus*, dedicatam eo tem„ pore, quo a legatione publica rediit Callias, „ Rexque Perſarum Pacem totam Græciam colere „ juberet. Scribunt quoque nonnulli in pulcher„ rimo Templo Pacis, quod Romæ fuit, collocata à Flavio & Tito Veſpaſiano fuiſſe ſpolia Tem„ pli Hieroſolymitani; cujus quoque Templi pro„ ſpectus exſtat in pulcherrimis nummis æreis „ Veſpaſiani & Titi. Sub Imperatore Commodo, „ teſte Herodiano, ſubita correptum flamma, de„ flagravit Templum Pacis. Quod inter reliqua „ imprimis magnificum ſuperbumque exſtitiſſe ho„ dieque ejus reliquiæ Romæ oſtendunt.

„ Pacem Deam Veteres nonnunquam ſpicas „ manu tenentem pingere ſolebant, ut docet „ Poëta Tibullus,

„ *In terris Pax alma veni, ſpicamque teneto,*
„ *Profluat & pomis candidus ante ſinus:*

„ Olea ſæpe, ſæpe quoque laurea coronabatur; „ caduceum, ut in hoc nummo; nonnunquam etiam „ manu tenebat." Huc uſque *Ericius*, qui tamen nihil dixit de figura illa, quam ſub pedibus Deæ Pacis cernimus. Videtur mihi Thyrſi Bacchici habere formam, Bacchi enim Symbola ſunt Anguis, Ciſta ſacra atque Thyrſus, qui in Nummis Ciſtophoris quoque crebro inveniri ſolet. Numiſma hoc reor eo tempore cuſum fuiſſe, quo percuſſores patris, Brutum & Caſſium vicit Auguſtus, compoſitisque bellis omnibus pacem Imperio Romano reſtituit, victo præſertim turbatore ejus Antonio. Magis autem diſerte docet ipſius numiſmatis Inſcriptio cuſum fuiſſe Auguſto ſextum Conſule, adeoque A. V. C. 726. Mentionem deinde Ericius facit aræ, quæ Athenis, teſte *Plutarcho*, dedicata fuit eo tempore, quo legatus ad Perſas redierat Callias. Verum ego nequaquam exiſtimo aræ habere

(1) Non eſt Ara, ſed Bacchi Ciſta.

habere figuram id cui insistit Serpens, sed corbis, sive sacræ cistæ, ex qua anguis prorumpere solet in Asiæ Nummis Cistophoris, adeoque Asiæ depingi typum; si enim conferamus quinarios illos Augusti vulgatissimos, qui cum Inscriptione ASIA RECEPTA (vide Tab. XIII. Num. 5.) typum ejus exhibent, in iis mediam cernes ejusmodi cistam inter duos angues, illique cistæ insistentem Victoriam; & quidem, quod tanto magis hanc meam confirmat sententiam id est, quod denarii in priore parte caput Augusti præferant cum titulo Imperatoris VII. adeoque nullum relinquant dubium, quin simul eodem anno & eadem occasione, videlicet recepta Asia, & quinarios illos fuisse cusos, & hoc insigne maximi moduli numisma, quod protulit *Goltzius* in *Aug.* Tab. LVI. Num. 11. atque in *Fastis* ad dictum annum p. 204. quodque in *Thes. Versal.* reperiri testatur *Morellius.* Scio Aram & Columnam pro Symbolo firmitatis, Serpentem (quia cutem exuit) pro rerum renovatione capi posse, quasi sit typus stabilitæ pacis & redditæ ubertatis, sed ægre ad ejusmodi symbolica refugium sumi debet, nisi deficiant certiora & historica argumenta.

NUM. 12.

Vacat.

NUM. 13.

Ab antica parte Caput Augusti est, qualis autem sit inscriptio nobis non constat.

ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ L. ΙΔ.
i. e. *Tiberius Cæsar Augustus anno XIV. Caput Tiberii laureatum.*

Cusum hoc Numisma anno tribuniciæ potestatis Tiberii decimo quarto, arguit signatum fuisse anno ante mortem Augusti.

NUM. 14.

Vacat.

NUM. 15. & 16.

Partis anticæ notio non additur.

Partis posticæ primi Numismatis hæc est Inscriptio ΕΤΟΥΣ ϟ ΝΙΚΗΣ ΙΒ. i. e. *anno XXVI. Victoriæ XIII. Alterum Numisma à parte postica hanc habet Inscriptionem,* ΕΤΟΥΣ ΘΚ ΝΙΚΗΣ ΙΕ. i. e. *anno XXIX. Victoriæ XV. In his litera R. Latina sic inversa* ϟ *more Urbis Antiochiæ ponitur, observante in ejus Urbis nummis Epocha insignitis Eminentiss. Norisio De Epocha Syromacedonica p.* 179. *&* 248. *Observantur præterea in utroque nummo duo Monogrammata, ad quæ literæ numerales, quæ XII. & XV. significant, mihi pertinere videntur. Mulier stolata capite turrito atque velo ornato rupibus insidet, dextra palmam tenens, dextroque pede fluvium calcans.*

Numismata hæc Antiochiæ fuisse signata ex typo eorumdem patet. Is enim plane talis est, qualis invenitur in Consularibus Nummis sive Familiarum Quintilii Vari. Confer *Thes. Morellii* p. 363. in cujus Vari nummis idem annus epochæ Antiochenæ signatus invenitur. *Fluvius* igitur Orontes est, mulier sedens, Antiochia. Sed, quod imprimis notabile occurrit, duplex signatur epocha, in priore annus vulgaris epochæ ϟK. XXVI. & novæ ΙΒ. XII., quæ, ne quæramus qualis sit, indicatur simul voce ΝΙΚΗΣ. VICTORIÆ. In secundo annus est prioris epochæ ΘΚ. XXIX. posterioris ΙΕ. XV. Prior Epocha illa est, quam inter varias, & sæpe mutatas Epochas adsumsisse Antiochenos docet Eminentiss. Norisius in laudato libro p. 347. & seqq. sive Dissertat. III. Cap. VII. ubi luculenter admodum demonstrat novam illam Epocham cepisse statim post victoriam Actiacam. Verum quid de altera illa in nummis his atque hactenus, adeoque ipsi Norisio, incognita Epocha, dicendum? Certum est quæri debere initium ejusdem, annis duodecim vel quindecim ante signatos hosce nummos. Signatus autem primus est A. V. C. 749. secundus 752. Itaque A. V. C. 737. quo aliquod beneficium acceperant, ejus memoriam nova illa & altera æra servarunt, illudque beneficium exprimi puto literis illis invicem colligatis, quibus Urbs Antiochia ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ & ΑΥΤΟΝΟΜΟΣ indicatur. Eo tempore, quo Syriam Provinciam Romanam fecit Pompejus Magnus Antiochiæ jus Autonomiæ, sive ut legibus suis viveret, permisit, præterea illam Metropolin Syriæ constituit. Hoc privilegium quum Augustus eidem Urbi confirmasset, in his duobus rarissimis Argenteis majoris moduli nummis Epocham confirmati illius beneficii expressisse Antiochenses videntur. Certe Metropolis Urbs illa vocatur in nummo quodam Augusti, quem citat *Vaillantius* in Numm. Imp. Gr. p. 3. ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΑΛ. *Antiochensium Metropoleos anno XXXI.* qui nummus æram Actiacam exhibet, atque cusus est A. V. C. 754. biennio post secundum ex duobus hisce argenteis, ex quibus concimus, Antiochiæ acceptam pridem per Pompejum dignitatem Metropoleos & Autonomiæ confirmatam fuisse beneficio Augusti A. V. C. 737.

Quin & simillimum hisce typo numisma argenteum majoris moduli detexi inter editos ab Æneа Vico, atque nuper cum *Jo. Petri Bellorii* Notis recusos nummos Num. 6. inter Argentea II. quod hac gaudet Inscriptione ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ ϟΔ. ΑΥΤονομίας ΔΝ. i. e. *Antiochenorum Neocororum anno XXVI. Antonomiæ LIV.* In iis igitur numisma illud ab hisce discrepat, quod ab Antiochenis, addito eorum nomine, doceat cusa fuisse hæc numismata, deinde quod priorem quidem Epocham habeat eandem, & ipsum adeo annum XXVI. à victoria Actiaca, quo & primum ex hisce cusum fuit, sed quod non addat rationem Epochæ, vocem ΝΙΚΗΣ, seu *Victoriæ.* Dein, quod Neocori adpellentur Antiocheni, & denique, quod Æra sive Epocha altera immane à secunda illa, quæ in hisce nummis observatur, discrepat, videlicet pro ΙΒ. i. e. XII. legitur ibi ΔΝ. i. e. LIV. Quæ diversitas tamen facile componi potest. In posteriori nempe nummo, quem vulgavit Vicus, numeratur Epocha

cha ab anno acceptæ Autonomiæ per liberalitatem Cnei Pompeji Magni ; in duobus *Morellianis* verò ab anno confirmatæ ejusdem & reliquorum beneficiorum per Cæsarem Augustum. Nam, quum plurimum apud Pompejum posset Demetrius Gadarensis, natione Syrus, libertus ejusdem, magna pecunia favorem ejus mercati, jus Autonomiæ à Pompejo nacti sunt. Unde de Pompejo testatur Porphyrius in Collectaneis *Scaligeri* p. 227. Ὁ δὲ λαβὼν παρ' Ἀντιοχέων χρήματα, ἃ μὲν οὖν ἐφρόντισεν, αὐτόνομον δὲ καὶ πόλιν ἔασε. *Ille verò ab Antiochenis accipiens pecunias, eum* (Antiochum) *haud quidem curabat, urbem suis legibus uti permisit.* Latine hanc Autonomiam ita descripsit *Cicero* Lib. VI. ad Atticum Epist. I. *Multaque sum secutus Scævolæ : in iis illud, in quo libertatem censent Græci datam, ut Græci inter se suis disceptent legibus.* Notabiles igitur in primis hi nummi sunt, qui duas Urbis Antiochiæ Epochas diversas, in argento, eodem anno atque iisdem typis signato, exprimunt, quique nos evidenter docent, accepisse Antiochenos suas prærogativas à Pompejo Magno A. V. C. 696. & confirmatas easdem fuisse ab Augusto A. V. C. 737. postquam à Julio Cæsare simile acceperant beneficium A. V. C. 705. quem ipsum annum novæ Æræ, inter plurimas, quas habuerunt, Antiochenos initium constituisse docet magnus *Norisius* in Epochis Syromaced. Dissert. III. Cap. V. p. 201.

NUMISMATA ARGENTEA MINORIS MODULI IN EADEM TABULA XIII.

NUM. 17. 18.

ΕΤΟΥΣ ΙΗ. i. e. *ANNO VIII. Caput Augusti laureatum.*

ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΟΛΕΜΩΝΟΣ. *REGIS POLEMONIS. Caput regis Polemonis diadematum.*

Cujus est hic nummulus in honorem Augusti, cujus Caput laureatum præfert, à Polemone I. Bospori atque Ponti rege, qui regnavit belli civilis inter Antonium atque Octavianum tempore, quorum ante partes contra percussores Cæsaris secutus fuerat. Victo Antonio ignovit illi Cæsar regnumque ejus auxit. Plura de Polemone hoc qui desideret, Thesaurum nostrum Regium sive Historiam Universalem adeat in Bospori Cimmerii regno.

In ipso nummulo alteram partem caput Polemonis regis diadematum cum nomine ejus atque titulo occupat, in altera ad caput Augusti laureatum adponitur annus regni Polemonis, videlicet octavus decimus.

NUM. 19. 20.

Caput idem Augusti laureatum adscriptis regni Polemonis annis, videlicet, ΕΤΟΥΣ ΚΓ. i. e. *ANNO XXIII.*

Satis diu regnavit Polemo I. qui in Bosporanum regnum, quod Pharnacis, Mithridatis Eupatoris & Magni quondam filii, fuerat, ab Agrippa, Augusti genero, fuerat introductus, postquam bellum à Romanis contra Scribonium, qui regnum illud, & Asandri regis viduam ; Pharnacis filiam, sibi usurparat, decretum fuerat. Quamvis autem plurimarum ditionum accessione regnum suum firmaverat, plura tamen cupiens Polemo hic, in expeditione contra Aspungitanos circumventus periit.

Inveniuntur & duo alii hujus Polemonis nummi argentei, qui itidem caput habent Augusti, adposito nomine & titulo ejus vel Græcis vel Latinis literis scripto. Exhibuimus illos in citato *Thesauro Regio.*

NUM. 21.

Vacat.

NUM. 22. 23. 24.

SALUS GENERIS HUMANI. Victoria stans, lævum pedem globo sive orbi terrarum inponit, dextra manu scribit in clypeo, quem læva ambit genu imposito.

Senatus PopulusQue Romanus. In laurea.

vel

AUGustus DIVI Filius IMPerator X. Luna cum septem stellis.

Tempus, quo cusi hi sunt denarii liquet ex adposito Imperatoris X. titulo. Dictus enim fuit Augustus Imperator X. in Consulatu ejus undecimo, adsumta tribunicia potestate tertium ; A. V. C. 742. Ejus aurei nummi passim Siciliæ typum, Dianam, habent, ad quam referendus videtur alter ex denariis hisce, qui lunam crescentem exhi-

exhibet. Occurrunt similiter ut primus denarius inscripti nummi aurei supra Tab. X. Num. 13. Servantur hi duo in *Gaza Electorali Brand.* alterum verò ex iis exhibuit *Begerus* in *Thes. Brand. Tom.* II. p. 666. ubi luna & septem trionum typum refert vel ad Lucretium Trionem, cujus similes denarii inter Consulares exstant in *Familia Lucretia*, vel ad res per Tiberium in Septemtrione gestas.

NUM. 25. 26.

AUGUST. . . . . Caput Junonis Monetæ.

JUPITER CONSERVATOR. Jupiter stat nudus, dextra fulmen, læva hastam tenens.

Videtur hic denarius referri debere ad A. V. C. 731. quo, ægrotante Augusto, vota publice pro salute Cæsaris Augusti suscepta sunt. Plures ejus nummi, isto anno cusi id testantur. Convalescente igitur principe, qui divæ Monetæ præerant, Jovem Conservatorem in denariis suis haud inmerito expresserunt. Adservatur rarus hic denarius in *Thesauro Versalienſi.*

NUM. 27. 28.

CAESAR DIVI Filius. Caput Augusti laureatum dextram versus, ut Tab. III. Num. 97. nisi quod ibi inscriptio alia sit.

Senatus PopulusQue Romanus. Cupido Delphino inequitans inter duas stellas.

Primus insignem hunc denarium, qui nunc, cum reliquis ejus viri, in *Thesauro Versalienſi* servatur, edidit *Seguinus* in Select. Numism. p. 117. ubi recte omnino duas illas stellas refert ad Veneris & Julii sidera : nam, quia Julia gens & ipse Cæsar gloriabantur Venere Dea, à qua videlicet originem ducebant, inde Cupidinem Delphino insidentem in Cæsaris Augusti gratiam triumviri monetales ejus anni signarunt. Occurrunt similes typi in denariis *Familiarum Cordiæ* & *Lucretiæ*. Propter lauream capiti adpositam signatum nummum reor, quum jam, adsumto Augusti nomine, rerum potiretur Cæsar Octavianus. *Morellii* sculptor duo sidera, quæ, teste *Seguino*, in denario comparent, neglexisse videtur.

NUM. 29.

IMPerator CAESAR DIVI Filius III. VIR Reipublicæ Constituendæ. Tripus Apollinis, inposito olmo.

COnSul ITERum ET TERtium DESIGnatus. In laurea.

Denarium hunc, antea ineditum, in *Thes. Versalienſi* exstare, adposita *Morellii* nota, sive figura lilii, ostendit. Similem vulgavit *Begerus* in *Thes. Brand.* Tom. II. p. 606. Sed in quo, pro III. VIR. R. P. C. legitur III. VIR ITE*rum*. Ibi in explicatione docere videtur *Begerus* literas R. P. C. in tripode legi, quas tamen ibidem sculptor ejus non expressit. Est ergo denarius ille *Brandenburgicus* à *Versalienſi* diversus, quin & ipse inditum, ab utroque discrepantem, possideo. In meo enim intra lauream quidem hæc leguntur IMP*erator* CAESAR DIVI F*ilius*, sed in circuitu tripodis illa CO*nSul* ITE*Rum* ET TER*tium* DESIG*natus*. Omnes eodem anno signati sunt, videlicet A. V. C. 725. atque ad Apollinis cultum pertinent.

NUM. 30. & 31.

Caput Augusti Cæsaris cum corona radiata.

CONCORDia. Dea sedens, dextra lauri ramum, læva hastam tenet.

Cusum hunc denarium post mortem & apotheosin Augusti sub successore Tiberio arbitror; id corona, qua hic Augusti caput ornatur, radiata, ostendit, si conferas Tab. infra XXIV. Num. 41. & sequentes, in quibus Augusti statua in circuitu cum corona radiata occurrit. Id typus docet posticæ partis, in qua Livia veluti Dea Concordia, sedens, ut in Tiberio nummis, effingitur. Confer Tiberii Nummos Tab. IV. Num. 31.

TABULA XIV.

EXHIBENS

CAESARIS AUGUSTI NUMMOS ARGENTEOS MINORIS MODULI.

NUM. 1.

IMPerator CAESAR DIVI Filius. Auguſti Caput laureatum lævam verſus, ut Tab. III. Num. 105.

Caput Julii Cæſaris laureatum, lævam verſus, poſt illud ſidus eſt Julium.

NUM. 2.

CAESAR DIVI Filius. Caput Cæſaris Octaviani nudum, dextram verſus, ut Tab. I. N. 37.

DIVI JULI. Caput Julii Cæſaris laureatum lævam verſus.

NUM. 3.

Cæſar DIVI Filius. Caput Cæſaris Octaviani lævam verſus, ut Tab. II. Num. 36.

DIVI JULI. Caput Julii Cæſaris laureatum cum ſtella crinita in vertice.

NUM. 4.

IMPerator CAESAR DIVI JULI Filius. Caput Cæſaris Octaviani nudum, dextram verſus, cum barbæ veſtigiis ad mentum, ut Tab. I. Num. 33.

DIVUS JULIUS. Caput Julii Cæſaris laureatum cum ſtella crinita in vertice.

NUM. 5.

IMPerator CAESAR DIVI Filius COnSul TERtium III. VIR TERtium Reipublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani nudum, dextram verſus, barba ad mentum erumpente, ut Tab. I. N. 29.

DIVO JULIO. Caput Julii Cæſaris laureatum, lævam verſus, cum ſtella ſub mento.

Vulgavit omnes hoſce nummos *Hubertus Goltzius* in *Auguſto* Tabb. XXIII. Num. 18. LXXXI. 1. XXII. 7. & 11. XXIII. 16. Cuſi omnes ſunt haud diu poſt Cæſaris necem, quare, ad ultionem ejus, cum barba, quam creſcere ſiverant Triumviri, in quibusdam conſpicitur Octavianus. Quinto nummo ſimilis aureus occurrit ſupra Tab. IX. N. 5. ubi vide interpretationem.

NUM. 6.

Vacat.

NUM. 7.

IMPerator DIVI Filius. Caput Cæſaris Octaviani nudum dextram verſus, ut Tab. II. N. 39.

Stella Crinita, ſine ulla inſcriptione.

Vulgavit hunc nummum *Goltzius* in *Aug.* Tab. XXII. N. 10.

NUM. 8.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti laureatum lævam verſus. In aliis ſine laurea, itidem lævam verſus, ut Tab. III. Num. 96. & 98.

DIVUS JULIUS. Stella Crinita.

De hoc typo & nummo ita ſcripſit *Sebaſt. Ericius* p. 124. " Auguſti eſt nummus, juvenili ætate, cum Inſcriptione CÆSAR AUGUSTUS. Ab altera parte ingens Stella aream nummi occupat, quæ Cometæ habet figuram, cum hac epigraphe DIVUS JULIUS. Stella eſt Crinita ſive Cometa, illa, quam animam eſſe Cæſaris credidit vulgus. Neque enim ſolum, teſte *Suetonio*, creditus fuit Cæſar in Deorum relatus numerum ab iis quibus id negotii erat datum, ſed etiam perſuaſione vulgi, quoniam iis diebus, quibus hæres Auguſtus ludos feſtos in Julii honorem celebravit, per ſeptem dies continuos Stella Crinita adparuit inter ſeptemtrionem & occaſum, quæ credita fuit anima Cæſaris in cœlum recepti; quare dedicata ejusdem imagine, ei Stella ejusmodi ſupra caput fuit poſita. Teſtatur idem Hiſtoricus *Dio* Lib. XLV. his verbis: *Cæterum ſtella quædam quotidie inter Septentrionem & Occaſum apparuit, eamque cometen vocantes nonnulli, eâ portendere dicebant, quæ aliàs hujusmodi ſignum ſequi conſuevisſent; creditum quidem hoc à plebe eſt, ſed tamen Cæſari eam, immortalitatem nimirum jam adepto, inque ſiderum numerum allecto, ſacram eſſe dixerunt.*" Hunc igitur nummum ſignari fecit Auguſtus in honorem patris in cœlum recepti, & ut hanc vulgi firmaret perſuaſionem.

Vulgarunt nummum *Goltzius* in *Aug.* Tab. XXII. Num. 1. *Æneas Vicus* & alii. Exſtat in *Theſauro Schwartzburgico*, ſimilem & ipſi ſervamus, ſed Auguſti capite nudo dextram verſus converſo, ut Tab. III. Num. 100.

NUM. 9.

CAESAR DIVI Filius IMPerator Pontifex III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Auguſti nudum dextram verſus barbato mento, poſt caput adparet lituus, ut Tab. I. Num. 20.

DIVUS JULIUS, literis in ſummo & imo, non, ut in præcedente, ad latus collocatis. Stella Crinita.

Edidit & hunc *Goltzius* in *Aug.* Tab. XXII. Num. 3. & ſervat *Theſ. Verſalienſis.* Similes vero hiſce argenteis occurrunt aurei Tab. IX. Num. 3. & 4. ubi vide quæ notantur.

NUM. 10.

Vacat.

NUM. 11.

Cajus Cæſar III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani nudum lævam verſus, ut Tab. I. Num. 3.

Cajus CAESAR DICtator PERPETuus. EX Senatus Conſulto. Sella Curulis, quam ſuſtinent duo cornua, inponitur ſtellæ laurea.

Vulgavit *Goltzius* in *Aug.* Tab. XXII. Num. 4. ſed & exhibet ſimilem *Morellius* in Nummis *Famil.* in *Fam. Julia* Tab. VII. Lit. B. cum alia capitis epigraphe, hac videlicet IMP*erator* CAESAR DIVI *Filius* III. VIR ITER*um* Rei *Publicæ* Conſtituendæ.

NUM. 12.

Inſcriptio & caput idem.

Inſcriptio & typus præcedenti eſt ſimilis, ſed literæ PER. pro PERPETuus ſcribuntur.

Exſtat apud *Goltzium* in *Auguſto* Tab. XXII. Num. 6.

NUM. 13.

CAESAR III. VIR. ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani lævam verſus, ut Tab. I. N. 8.

Typus & Inſcriptio poſticæ partis ſimilis eſt præcedenti, niſi quod abſit EX S. C.

Invenitur hic denarius in *Theſauro Schwartzburgico*, & inſeruit eundem *Morellius Theſauro* ſuo priori in *Fam. Julia* Tab. VII. Ubi invenitur Num. 3. & videri poſſunt quæ diximus. Conferri quoque poſſunt quæ dicta ſunt ad ſimiles fere Julii Cæſaris aureos ſupra Tab. IX. Num. 17. & 19. p. 107. & ſeqq. Depingitur quoque hic nummus apud *Gutherium* de Manibus in *Theſauro Grævii* Tom. XII. p. 1138.

NUM. 14.

Cajus CAESAR DIVI JULI Filius IMPerator AUGUR PONTifex III. Vir ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani nudum lævam verſus, uti Tab. I. N. 21.

vel

IMPerator CAESAR DIVI Filius III. VIR ITERum ReiPublicæ Conſtituendæ. Prout legitur in Meo, atque in eo, quem vulgavit Morellius in Familia Julia.

COnSul ITERum ET TERtium DESIGnatus. Templum quatuor columnarum, in cujus medio Divi Julii ſtatua, habitu Pontificis Maximi. Peryſtilio templi inſcribitur DIVO JULIo. Supra Inſcriptionem ſidus eſt, & ad dextrum templi latus ara accenſa, ſacrificiorum in Divi Julii honorem ſymbolum.

Ad hujus denarii typum hæc adnotata inveni apud *Sebaſt. Ericium* p. 136. "Argenteus eſt „ nummus Auguſti, qui caput ejus ſine corona „ exhibet, valde juvenile, cum hac epigraphe, „ IMP. CAESAR DIVI F. III. VIR. . . Ab „ altera parte Templum cernitur quatuor columnarum, in cujus frontiſpicio eſt ſtella cum hac „ Inſcriptione, DIVO JUL. id eſt, *Divo Julio.* „ Intus in Templo figura, veluti Numinis cujusdam cernitur, quæ neſcio quid manibus tenet. „ Ad latus Templi Ara eſt cum foco accenſo, & „ in circuitu nummi hæc legitur Inſcriptio, COS. „ ITER ET TER. DESIG. id eſt, *Conſul iterum & tertium deſignatus.* Cuſus fuit hic nummus Romæ in honorem Auguſti, (2) in quarto „ ipſius Conſulatu. Factum id reor fuiſſe in principio Imperii ejusdem, quo pater ejus adoptivus, Julius Cæſar, ab ipſo inter deos relatus, atque Numini ejus dedicato Templo honoratus „ fuerat. Illud enim Templum in hoc nummo conſpicitur, in cujus medio ipſius Cæſaris ſtantis „ eſt imago, addita Inſcriptione DIVO JUL*io.* „ Deſuper cernitur Stella, videlicet illa crinita, „ quæ quum in Ludis poſt mortem Cæſaris Julii „ editis adparuiſſet, anima Cæſaris in cœlum „ recepti credita fuit, ut teſtatur *Suetonius.* Prope illud Templum cernitur Ara Cæſaris, quam „ in ipſius honorem exſtruxit Auguſtus, & in qua „ ſolitus fuit ſacrificare Populus Romanus, vota „ concipiens atque jurans per nomen Cæſaris. „ Quæ omnia nos docere videntur, cuſum fuiſſe „ numiſma eo tempore, quo Templum illud patri Divo Julio erexit atque conſecravit Cæſar „ Octavianus; tanto magis, quoniam ætate valde „ juvenili caput Octaviani in eodem adparet."

Occur-

(2) *Ridiculus Ericii* eſt error, quaſi ſcilicet verba Inſcriptionis quartum Conſulatum ſignificare poſſint, atque *iterum* & *tertio* vel *tertium*, ſignificet ſimul *quartum*, quum Auguſtus, Conſul ſecundum ſive iterum, in ſequentem annum deſignatus fuerit tertium.

Occurrunt ſimiles denarii in *Theſauro Morelliano* priori, in *Fam. Julia* Tab. XVII. Num. VI. ubi vide quæ diximus. Vulgarunt *Goltzius* in *Auguſt.* Tab. XXIII. Num. 13. *Æneas Vicus* in *Aug. Arg.* Num. 21. & alii. Ex quibus repetitur Tom. V. *Ant. Rom. Grævii* p. 33. &. p. 127.

NUM. 15.

Cajus CAESAR IMPerator PONTifex III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani nudum, lævam verſus, cum lituo poſt coronam, ut Tab. I. N. 19.

Poſticae typus & Inſcriptio plane ſimilis eſt præcedenti, ſed, ad dextrum templi latus, pro ara cernitur capeduncula.

Invenitur hic denarius apud *Goltzium* in *Aug.* Tab. XXIII. Num. 15. Tom III. *Antiq. Rom. Grævii* p. 1149. & inter *Num. Arſch.* Tab. IX. Num. 8. ut & apud *Morellium* l. c. Lit. G. Exſtant quoque ſimiles aurei ſupra Tab. IX. Num. 7. ubi conſule quæ ſcripta ſunt à Clariſſimo *Schlegelio.*

NUM. 16.

IMPerator CAESAR DIVI JULI Filius. Caput Cæſaris Octaviani dextram verſus, mento barbato, ut Tab. I. Num. 33.

III. VIR ITERum ReiPublicæ Conſtituendæ. Conſul ITERum ET TERtium DESignatus. Typus plane ſimilis præcedentibus, niſi quod nihil ad dextrum templi latus conſpicitur.

Denarium hunc, quem vulgaverat *Goltzius*, in *Theſauro Verſalienſi* exſtare notavit *Morellius.*

NUM. 17.

Caput Cæſaris Octaviani galeatum lævam verſus, ut Tab. II. N. 42.

CAESAR DIVI Filius. Victoria in citis bigis, dextra palmam, læva habenas equorum tenet.

Victoriam Mutinenſem hic celebrat denarius, qua victus Antonius in Gallias fugit, ſed Cæſar Octavianus, quum rem bene geſſiſſet, Imperatoris titulum meruit. Pertinet igitur ad A. V. C. 711. Vide quæ diximus ad Tab. VIII. Num. 1. in *Familia Julia* p. 218. Vulgavit illum *Goltzius* in *Auguſto* Tab. XLIII. N. 10.

NUM. 18.

Sine Inſcriptione. Caput Cæſaris Octaviani nudum barbato mento, lævam verſus, ut Tab. II. Num. 37.

CAESAR DIVI Filius. Cæſar Octavianus in equo, dextram extollens.

Confer ſimilem aureum Tab. IX. Num. 14.

NUM. 19. & 20.

CAESAR DIVI Filius. Victoria globo inſiſtens, dextra corollam protendit, læva palmam fert ſupra humeros.

AUGUR PONTIFex. Caput Jovis Ammonis.

Confer quæ de hoc denario diximus ad *Theſaurum Morell.* priorem, ubi invenitur in *Famil. Julia* Tab. VIII. Num. 3. Cuſus eſt in Africa à *Pinario Scarpo*, de quo plura ibidem diximus in *Gente Pinaria.* Vulgavit hunc nummum primus *Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXXIV. Num 7. & 10.

NUM. 21.

Cajus CAESAR IMPerator PONTifex III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani nudum, lævam verſus, poſt illud eſt lituus, ut Tab. I. N. 19.

Sine Epigraphe. Vaſa Pontificalia, videlicet capeduncula, adſpergillum, guttus & lituus.

Spectat typus ad ſacerdotium Cæſaris, & editus eſt à *Goltzio* in *Aug.* Tab. XXVII. N. 11. inter *Nummos Arſchot.* Tab. IX. Num. 5. in *Theſ. Antiq. Rom. Grævii*, Tom. V. p. 222.

NUM. 22.

IMPerator CAESAR DIVI Filius PONTifex IMPerator ITERum COnSul ITERUM ET TERTIUM DESignatus. Caput Cæſaris Octaviani nudum lævam verſus.

III. VIR ITERum ReiPublicæ Conſtituendæ. Vaſa eadem pontificalia.

Exſtat apud *Goltzium* in *Aug.* Tab. 27. Num. 2. atque in *Faſtis* ad A. V. C. 721. quo omnes hi nummi ſignati ſunt.

NUM. 23.

IMPerator CAESAR DIVI Filius III. VIR ITERum ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani nudum, dextram (ſed in meo lævam) verſus, ut Tab. I. Num. 28.

COnSul ITERum ET TERtium DESIGnatus. Vaſa eadem.

Verba ſunt *Sebaſt. Ericii* ſupra hunc nummum p. 136. "Nummulus hic Cæſarem Octavianum veluti admodum adoleſcentem exhibet, cum „Inſcri-

„ Inſcriptione: CAESAR DIVI F. III. VIR. . .
„ Ab altero latere inſtrumenta ſunt, quæ ad ſacra
„ ſpectant, capis, urceus, lituus & adſpergillum,
„ cum hac Inſcriptione: COS. ITER. TER.
„ DESIG. Puto cuſum fuiſſe hunc nummum,
„ quum (3) Pontifex Maximus factus eſt Auguſtus,
„ atque hanc rem inſtrumentis illis ſacrorum ſigni-
„ ficari. De quo Pontificatu Cæſaris in vita Au-
„ guſti ſcripſit *Suetonius*. Neque plura hic dicturi
„ ſumus de iis aliisque Sacrorum inſtrumentis, ut
„ præter hæc ſunt patera, ſimpuvium, ſecuris,
„ ſeu ſeceſpita, dolabra, de quibus plena ſunt Ve-
„ terum Scripta, atque antiqua tam in nummis,
„ quam in marmoribus monumenta."

Exſtat apud *Begerum* in *Aug.* Tab. XXVII. Num. 4. & alios. Additur à *Morellio* nota *Theſauri Schwartzburgici.*

NUM 24.

Caput Cæſaris Octaviani nudum ſine Inſcriptione, dextram verſus ut Tab. II. Num. 39.

CAESAR DIVI Filius IMPerator PONtifex III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Adſpergillum, ſecuris & albogalerus.

Spectat & hic denarius, à *Goltzio* editus in *Aug.* Tab. XXV. Num. 3. ad ſacerdotia Octaviani. Invenitur quoque, ſed minus emendate, in *Theſ. Ant. Rom. Grævii* Tom. V. p. 7. & 58.

NUM. 25.

Vacat.

NUM. 26.

Caput Cæſaris Octaviani nudum, in meo pulcherrimo ad lævam, in aliis (ut Muſeo Farneſiano Tab. Quinta, Num. 3.) ad dextram converſum, ut ſupra Tab. II. Num. 1. & 2.

CAESAR DIVI Filius. Venus ſeminuda ſtat à tergo conſpicienda, dextra galeam præferens, lævo cubito columnæ innixa, manu læva haſtam tenet, adclinis ad columnam eſt clypeus.

De Veneris hujus typo vide *Chr. Schlegelium* ad Julii Cæſ. Aureos nummos Tab. III. Num. 19. Filius ejus adoptivus Cæſar Octavianus, eodem hoc typo commendare originem ſuam voluit. Exſtat denarius in *Theſ. Schwartzburgico*, edidit illum *Æneas Vicus* in *Arg. Aug.* Num. 59. Invenitur & in *Num. Arſchot.* Tab. XI. Num. 7. Edidit primus *Goltzius* in *Aug.* Tab. LVI. Num. 9. ubi & teſtatur aureum ejusdem ſe vidiſſe, cujus antica pars conveniat cum capite Auguſti laureato atque in Jovis Terminalis modum ad humeros deſinente, cum fulmine Jovis poſt caput, ut Tab. IV. Num. 120.

NUM. 27.

Caput Cæſaris Octaviani nudum, itidem, ut in præcedenti nummo, ſine Inſcriptione, ad lævam converſum, ut Tab. II. Num. 1.

CAESAR DIVI Filius. Figura muliebris ſtans, dextra ramulum tenet, læva cornu copiæ.

Hic typus pacem & rerum ubertatem deſignare videtur, quæ duo ſibi ſpondebat populus Romanus victo per Cæſarem *M. Antonio.* Exſtat Nummus in *Theſauro Schwartzburgico.* Vulgarunt eundem *Goltzius* in *Aug.* Tab. LVI. Num. 6. *Begerus* in *Theſ. Brand.* Tom. II. p. 609. & *Pedruſius* in *Muſeo Farneſ.* inter *Arg. Aug.* Tabula Quinta Num. 6. Exſtat in *Muſeo noſtro.*

NUM. 28.

Deæ Pacis caput, ſine Inſcriptione, inter cornu copiæ & oleæ vel lauri ramum.

CAESAR DIVI Filius. Effigies Cæſaris feſtinanti gradu dextram adtollentis, læva haſtam ſuper humeros tollentis.

Ad victoriam Mutinenſem & gloriam quam inde reportavit Cæſar ſpectare hic denarius videtur. In eo Cæſar feſtinans grati nuncii cauſſa, dextram pacificatoris ritu adtollit, pacem rerumque ubertatem, victoria tam inſigni parta, promittens. Depingunt hunc denarium *Goltzius* in *Aug.* Tab. LVI. Num. 5. & 7. & *P. Pidruſius* in *Arg. Aug. Muſei Farneſ.* Tab. Quinta Num. 5. *Num. Arſchot.* Tab. XV. Num. 8. *Oudanus* & *Oiſelius* Tab. LXXI. Num. 10. Exſtat in *Theſauro Verſalienſi.*

NUM. 30.

Caput Cæſaris Octaviani nudum, ſine Inſcriptione, verſus dextram.

CAESAR DIVI Filius. Victoria globo inſiſtens, dextra corollam tenet, læva palmæ ramum ſupra humerum ſuſtinet.

Antonio devicto cuſus nummus videtur, tum enim uni Cæſari parebat Orbis Romanus, pacta

(3) Niſi illud *Maximus* ſuperfluum ſit, vel, aliud cogitanti exciderit *Ericio*, graviſſimus in Antiquario & Viro Docto eſt error. Mortuo enim Lepido Pontificatum Maximum ſuſcepit demum Auguſtus, adeoque longe poſt cuſum hunc nummum, quod ipſe *Ericius* ignorare minime potuit.

parta de adverſario apud Actium victoria. Vulgavit illum *P. Pedruſius* in *Arg. Aug.* Tabula Quinta Num. 2. *Muſei Farneſ.* Exſtat in *Theſ. Schwartzburg.* Poſſideo ipſe duos, quorum alter Victoriam, non ut in hujus averſo typo, dextram verſus, ſed ad ſiniſtram partem ſpectantem, ſiſtit.

NUM. 31. 32. & 33.

Sine Inſcriptione. Victoriæ caput, humeris alatis.

CAESAR DIVI Filius. In aliis hæ duæ tantum adparent ad latera Neptuni literæ P. P. Neptunus nudus ſtans, dextrum pedem globo inprimit, dextra manu acroſtolium, læva tridentem tenet.

Victoriæ navalis typum eſſe patet; ſed dubium videtur, utrum ad Victoriam de *Sexto Pompejo* an de *M. Antonio*, pertineat; quod globus pedi dextro Neptuni ſubjiciatur, ad partam de *M. Antonio* ad *Actium* Victoriam inclino. Quid autem literæ P. P. deſignent, tam facile expediri nequit. Patrem Patriæ Cæſarem deſignare non poſſunt, eo enim titulo tum nondum utebatur. Credo itaque ita ſuppleri debere *Parta Pace.* Victoria enim de M. Antonio, & profligiatis ejus partibus, ſubjecto Cæſari & Imperio Romano Orbe Terrarum, Pax populo Romano parta fuit. Vulgarunt hos nummos *Goltzius* in *Aug.* Tab. XXXIII. Num. 2. 3. & 8. & priorem *P. Pedruſius* ex *Muſeo Farn.* in *Arg. Aug.* Tab. Quinta Num. 1. *Oiſelius* & *Oudan.* Tab. XXXVI. Num. 2. *Num. Arſchot.* Tab. II. Num. 19. & 20.

NUM. 34. & 35.

Deæ Pacis caput. Sine Inſcriptione.

CAESAR DIVI Filius feſtinans, ut ſupra Num. 29. ſed ad dextram converſo corpore, lætum victoriæ Mutinenſis nuncium ſignificare videtur, dum dextram extendit; ut Imperator autem, haſtam læva tenet, fluctuante poſt tergum paludamento.

Depingit hunc nummum, quem in *Theſauro Schwarzburg.* exſtare teſtatur *Morellius*, *P. Pedruſius* inter *Arg. Aug. Muſei Farneſ.* Tab. Quinta Num. 4. ita, ut monile ambiat Deæ collum & inauris ab aure ejusdem dependeat.

NUM. 36.

Caput Cæſaris Octaviani nudum, ſine Inſcriptione, lævam verſus, uti Tab. II. Num. 1.

CAESAR DIVI Filius. Apollo Actiacus, habitu citharœdi, monticulo inſidens, lyram pulſat.

Pone tergum dependet pileus, pro quo arcum alii ſuppoſuerunt, vel ſcutum, ut *Sebaſtianus Ericius*, cujus p. 181. hæc ad hujus nummi typum exſtat Commentatiuncula " Auguſti eſt nummus „ argenteus, ætate juvenili, ſine ulla Inſcriptio„ ne à parte capitis. Ab altera parte Apollo nudus „ ſaxo inſidet, ab humero ejus (4) ſcutum dependet, „ utraque manu tenens citharam, cum hac epi„ graphe, CAESAR DIVI F. Romæ in hono„ rem Auguſti ſignatus hic nummus, atque hæc „ figura Apollinis ipſius Auguſti divinam reſpi„ cit originem. Apollinis enim filius, ſingulari „ caſu qui matri ejus Acciæ acciderat, habitus fuit. „ Hiſtoria exſtat apud *Suetonium* in *Vita Aug.* Cap. „ XCIV. his verbis deſcripta: *In Aſclepiadis Mende„ tis θεολογεμένων libris lego, Acciam, cum ad ſolen„ ne Apollinis ſacrum media nocte veniſſet, poſita in „ Templo lectica, dum cæteræ matronæ dormirent, ob„ dormiſſe, draconemque repente irrepſiſſe ad eam, pau„ loque poſt egreſſum; illamque expergefactam quaſi „ à concubitu mariti purificaſſe ſe, & ſtatim in cor„ pore ejus exſtitiſſe maculam, velut depicti draconis, „ nec potuiſſe unquam eximi, adeò ut mox publicis bal„ neis perpetuò abſtinuerit; Auguſtum natum menſe „ decimo, & ob hæc Apollinis filium exiſtimatum. „ Eadem Accia prius, quàm pareret, ſomniavit, in„ teſtina ſua ferri ad ſidera, explicarique per omnem „ terrarum & cœli ambitum. Somniavit & pater „ Octavius utero Aeciæ jubar ſolis exortum, &c.* Apol„ lini igitur omne honoris genus deinceps exhibuit „ Auguſtus, eique, teſte eodem *Suetonio*, Templa „ ædificavit. Sic enim legitur apud eumdem „ in *Vita Auguſti* Cap. XXIX. *Templum Apollinis ea „ parte Palatinæ domus excitavit, quam fulmi„ ne ictam deſiderari à Deo aruſpices pronuntiarent.* „ Et Cap. LII. *Templa quamvis ſciret, etiam „ proconſulibus decerni ſolere, in nulla tamen pro„ vincia niſi communi ſuo, Romæque nomine rece„ pit. Nam in Urbe quidem pertinaciſſimè abſtinuit „ hoc honore; atque etiam argenteas ſtatuas olim ſibi „ poſitas conflavit omnes; ex quibus aureas cortinas „ Apollini Palatino dedicavit.* Imo filium Octavium „ pro Apollinis filio haberi voluiſſe matrem Acciam „ clare teſtatur *Dio* Lib. XLV. his verbis: *Quod „ quò magis faceret, Accia etiam movit, quæ etiam „ atque etiam affirmabat, Octavium hunc ex Apolline „ conceptum fuiſſe, quòd cum in ejus Dei Templo quo„ dam tempore obdormiviſſet, viſa ſibi eſſet cum dra„ cone coire; ac tempore ad eum conceptum competenti „ Octavium peperiſſet; præterea antequàm eum par„ tum edidiſſet, per quietem ſibi viſum eſſe quaſi inte„ ſtina ſua in cœlum efferrentur, atque hinc ſupra uni„ verſam extenderentur terram: eademque nocte Octa„ vius ex conjugis pudendis ſolem exoriri imaginatus „ fuit. Infanti recens edito Nigidius Figulus Sena„ tor*

(4) Imo eſt pileus Ætolicus, prout patet ex Ætolorum nummis, neque multum differt à Macedonum Cauſia, quæ pariter pilei erat genus.

„ tor ſtatim Imperium vaticinatus eſt: qui ea tempe-
„ ſtate omnem cœli deſcriptionem, ſiderumque differen-
„ tias, & eorum proprias quasque coituum interval-
„ lorumve ſuorum ratione effectiones quas edunt, præ
„ cæteris adeo callebat, ut prohibitis quibusdam ſtudiis
„ eum uti crederetur. De pietate Cæſaris Auguſti
„ erga Apollinem teſtimonium quoque reddit *Dio*
„ Lib. LIII. his verbis: *Eo quidem anno cenſum*
„ *etiam peregit, Princepsque Senatus ipſe in eo dictus*
„ *eſt, pro eo more, qui integro etiamnum populi in*
„ *Republica ſtatu erat receptus, præterea Apollinis in*
„ *Palatio Templum, ac bibliotbecas perfecit, & de-*
„ *dicavit: ludos propter Actiacam victoriam decretos*
„ *cum Agrippa exhibuit, & in iis equeſtre certamen*
„ *per pueros & viros patricios peregit.* Eique poſt
„ victoriam Actiacam multa ex ſpoliis hoſtium
„ conſecravit, atque Ludos Actiacos atque alia
„ ſolemnia in ejus honorem inſtituit, prout
„ idem teſtatur *Dio* Lib. LI. his verbis: *Eadem*
„ *die Cæſar Apollini, qui apud Actium colitur, tri-*
„ *remem, quadriremem, ac alia navium genera, us-*
„ *que ad deciremem ex captis navibus conſecravit,*
„ *templum majus exſtruxit, ludos Muſicos, ac Gymni-*
„ *cos, ac certamen equeſtre cum ſacro quinquennali*
„ *(ſic enim hi qui annonæ ſunt præfecti, appellantur)*
„ *conſtituit, Actiacos illos ludos dicens, urbemque eo lo-*
„ *co ubi caſtra habuerat, effecit, partim collectis ad*
„ *eam incolendam hominibus, partim eò tranſlatis fi-*
„ *nitimis; eique urbi Nicopolis nomen indidit: ac lo-*
„ *cum in quo tetenderat, lapidibus quatuor pedum ma-*
„ *gnitudine conſtravit, roſtrisque navium captarum*
„ *ornavit, ſacrarium ibi Apollinis ſub dio conſtituens.*
„ Templi Apollinis Actii hanc quoque mentio-
„ nem idem Scriptor fecit Lib. L. ita ſcribens:
„ *Cæterum Actium Apollinis templum eſt è regione*
„ *portuum, qui ſunt apud Nicopolim, ante fauces ſi-*
„ *nus Ambracii ſitum; qui ſinus per anguſtias longe*
„ *ſe ſe effundens, ipſe, & qui ante eum poſiti ſunt*
„ *loci, appellendis navibus, ſtationique ſunt commo-*
„ *diſſimi.* Ex quibus omnibus locis adparet quanta
„ in veneratione habuerit Apollinem Auguſtus,
„ cui forſitan, ut caro genitori, acceptam retu-
„ lit victoriam Actiacam. Quod & teſtari viden-
„ ter denarii ejus argentei, in quibus, teſtifican-
„ dæ hujus victoriæ gratia, ſignata cernitur imago
„ Apollinis Actii, cum Inſcriptione ACT. id eſt
„ *Actius*, ſub figura eadem atque his ad latus lite-
„ tris IMP. XII. pro qua alii nummi exhibent
„ IMP. X. Inveniuntur quoque qui ſtantem exhi-
„ bent Apollinem, citharam utraque tenentem
„ manu, cum Inſcriptione ACT. & IMP. X.
„ Qui omnes nummi abunde teſtantur Auguſtum
„ pro filio Apollinis fuiſſe habitum, eoque hono-
„ re gaudentem Apollinem in primis coluiſſe."
Victo ad Actium M. Antonio, triennio poſt, templum Apollini Palatino dicavit Cæſar Octavianus, ludosque Actiaco prælio votos, primum egit. Factum id fuit A. V. C. 726. Ea occaſione hos denarios cuſos arbitror, & quidem primum hunc ediderunt, *Goltzius* in Aug. Tab. LXXIII. Num. 8. & inveniri eundem in *Theſ. Schwartzburg.* teſtatur *Morellius.*

NUM. 37. & 38.

CAESAR DIVI Filius. Apollo Citharœdus, ut ſupra.

IMPerator CAESAR Octavianus in quadrigis triumphalibus.

Cuſus hic nummus, eodem quo præcedens tempore, teſtis quoque eſt victoriæ Actiacæ & fortunæ Cæſaris. Depingitur quoque inter *Num. Arſchot* Tab. XIV. Num. 3. & ab *Oudano* & *Oiſelio* Tab. XCI. Num. 10. Exſtat in *Theſauro Verſalienſi.*

NUM. 39. & 40.

Cajus CAESAR. Caput muliebre velatum cum modio in capite.

IMPerator CAESAR. Arcus triumphalis in cujus ſummo quadrigæ.

Præclarus hic denarius invenitur in *Theſauro Verſalienſi.* Uberius eundem, & ſimilem cum Capite Auguſti explicavimus in *Theſauro Morelliano* priore p. 210. & 211. Collocati enim inveniuntur in *Fam. Julia* Tab. Quinta Num. V. & Lit. D. Pars vero prior denarii hujus ſpectare videtur ad nepotem Auguſti C. Cæſarem, qui rudimenta militiæ bello Cantabrico poſuit, ex quo Imperatoris XIV. nomen accepit Auguſtus, teſte *Dione* LV. 552. Cuſus autem eſt denarius A. V. C. 747. quo per abſentiam Tiberii, alio bello occupati, Arcum illum dedicaſſe Cajus, atque ideo, quaſi nulla inter hos regnaret æmulatio & invidia, Deæ Concordiæ caput velatum in antica parte depingi videtur. Modius capiti Deæ imponitur, quod extra Italiam cuſus videatur: nam in Aſia & Ægypto, ita deos deasque ornare moris erat. Poſticam partem, in qua Arcus Triumphalis viſitur, edidit *Æneas Vicus* in *Arg. Aug.* Num. 27. ut & *Oudan.* & *Oiſelius* Tab. XCVI. Num. 3. adde *Num. Arſchot.* Tab. XI. Num. 12.

TABU-

TABULA XV.

EXHIBENS

CAESARIS AUGUSTI NUMMOS ARGENTEOS MINORIS MODULI.

NUM. 1. 2. & 3.

Caput Dianæ cum arcu & pharetra ad humeros, ſine Inſcriptione.

vel

Caput Auguſti nudum lævam verſus, ſine Inſcriptione.

IMPerator CAESAR. Tropæum navale elegans.

Similes typi inter aureos occurrunt Tab. IX. Num. 23. unde explicatio peti poteſt. Plures Antiquarii argenteos hos depinxerunt, videlicet *Goltzius* in *Aug.* Tab. XXXI. Num. 11. *Nummi Arſchotani* Tab. XII. Num. 5. *Sebaſt. Ericius* p. 135. *Pedruſius* in *Muſeo Farneſiano*, in quo, ſicut & in *Schwartzburgico* exſtat poſterior denarius, quem & pulcherrimum ipſe ſervo.

NUM. 4.

CAESAR DIVI Filius. Caput Cæſaris Octaviani nudum lævam verſus, ut Tab. II. Num. 37.

vel

Caput Cæſaris Octaviani nudum ſine Inſcriptione, ut in Muſeo Farneſiano.

vel

Caput Cæſaris Auguſti laureatum ſine Inſcriptione, lævam verſus, ut Tab. III. Num. 79. qualem nummum ipſe poſſideo.

IMPerator CAESAR. Columna roſtrata, cui impoſita eſt ſtatua Imperatoris Cæſaris, habitu militari.

Nummus hic ad Actiacam victoriam pertinere mihi videtur, quoniam in meo nummo Auguſti Caput laureatum eſt.

Ediderunt eundem *Goltzius* in *Aug.* Tab. XLVI. Num. 14. *Num. Arſchot.* Tab. IX. Num. 20. *Rycq.* de Capitolio p. 315. Adde Tom. III. *Ant. Rom. Grævii* p. 574. 588. 598. *Laur. Begerum* ad Florum p. 226. *Oudan.* & *Oiſel.* Tab. XCV. N. 12. atque *Pedruſium* inter *Argenteos Auguſti.* Exſtat in *Theſauro Schwartzburgico.*

NUM. 5.

Caput Auguſti laureatum, cum humero perforato, prouti ſolebant capita Coloſſorum clavis trabalibus reliquo corpori adfigi. Pone caput fulmen eſt. Sine Inſcriptione.

IMPerator CAESAR. Statua Cæſaris togati, ſedentis in ſella curuli, atque manu dextra Victoriæ ſignum tenentis.

Cuſus eſt nummus eadem de cauſſa, qua priores, ex quibus, ſicuti proxime præcedens, inter honores Cæſari Imperatori habitos, ſtatuam ejus militarem in columna roſtrata exhibet; ita hic, pacifico habitu, togatam illi, quaſi per victoriam parta tranquillitate, atque inſuper coloſſeam, tamquam Jovi Soteri & Apollini Averrunco ſive malorum depulſori, erectam fuiſſe oſtendit. Verum uterque mihi poſt victoriam Actiacam cuſus videtur. Exſtat & hic nummus in *Theſauro Schwartzburg.* atque *Farneſiano*, ex quo edidit *Pedruſius* inter *Argenteos Auguſti.* Depinxit eundem *Goltzius* in *Aug.* Tab. XLVI. Num. 20. Invenitur & in *Nummis Arſchot.* Tab. XI. N. 6. atque apud *Begerum* in Notis ad *Florum* p. 130. ut & in *Suetonio* Nummis illuſtrato à *Carolo Patino*, ſed ibi fulmen ante faciem Auguſti collocatur.

NUM. 6.

Caput Augusti corona quernea redimitum, dextram versus, sine Inscriptione, ut Tab. III. Num. 82.

vel

Caput Augusti nudum lævam versus, sine Inscriptione, ut Tab. III. Num. 77. qualem ipse possideo.

Arcus triumphalis, insistentibus desuper quadrigis. Frontispicio iuscribitur IMPerator CAESAR.

Inter honores Cæsari habitos præcipue fuerunt Arcûs Triumphales, sed hic pertinere videtur ad illum, de quo supra actum fuit ad nummum ultimum Tabulæ præcedentis. Nummum hunc depinxit *Goltzius* Tab. XLIII. Num. 8. & *Morellius* invenit in *Thesauro Schwartzburgico*.

NUM. 7. & 8.

Caput Apollinis laureatum sine Inscriptione.

IMPerator CAESAR. Colonus agens boves.

Coloniæ Carthaginem deductæ hic nummus Symbolum est. Factum id fuit A. V. C. 725. Invenitur in *Thesauro Schwartzb.* atque editus jam olim fuit à *Goltzio* in *Aug.* Tab. XLIX. Num. 21. & 23.

NUM. 9. & 10.

Victoria proræ insistens, ad lævam conversa, dextra corollam, læva palmæ ramum super humeros tenet.

IMPerator CAESAR. Imperator in quadrigis triumphalibus.

Referri solet hic nummus ad A. V. C. 718. annoque cuius est proximo post devictum Sextum Pompejum. Depictus jam olim fuit ab *Hub. Goltzio* in *Aug.* Tab. XL. Num. 4. Inter *Num. Arschot.* Tab. XIII. Num. 2. atque à *P. Pedrusio* inter *Arg. Aug. Musei Farnesiani*, ubi is sicuti & in *Thesauro Schwartzburg.* servatur.

NUM. 11.

Caput Cæsaris Augusti sine Inscriptione lævam versus, ut Tab. III. Num. 77.

Templi species cancellis & imagunculis exornati; frontispicio inscribitur IMPerator CAESAR.

Quum nulla Romæ sibi templa, & in provinciis tantum sibi & Romæ simul exstrui passus fuerit Augustus, Templum in honorem Augusti erectum significare haud potest, sed potius Basilicam quamdam, unam ex publicis operibus, quæ plurima ab Augusto exstructa fuisse adfirmat *Suetonius* in *Aug.* Cap. XXIX. Depingunt hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. 73. Num. 6. & *Æneas Vicus* inter *Arg. Aug.* Num. 52. *Num. Arschot.* Tab. XI. Num. 2. atque *Oisel.* Tab. CVII. Num. 6. Exstat in *Thes. Schwarzb.* Sunt vero duo diversi hujus nummi typi. Alter quidem plane ut depingitur à *Morellio*; alter figuram Basilicæ aliquanto magis contractam exhibet, neque Inscriptionem illam in frontispicio agnoscit. Utrumque habeo, & utrumque expressit *Æneas Vicus*, alterum Num. 52. ut dixi, alterum in auro Num. 7.

NUM. 12.

Caput Cæsaris Octaviani nudum, dextram versus, sine Inscriptione.

IMPerator CAESAR. Terminus Solis cum fulmine ad pedes.

Ad Symbolum Augusti *festina lente*, plurimi referunt, quos improbat *Bellorius* p. 19. atque cogitare nos jubet de Jove Terminali, quem Græci ὅριον & ἕρκειον vocabant. Sed docere debuisset illum Jovem capite radiato depingi. Apollinis sine dubio Herma sive Terminus est, cui subjicitur ad pedes fulmen, Jovis Symbolum, ea forsitan ratione, qua supra Num. 5. capiti Cæsaris Augusti, velut Apollinis, laureato, & quidem sive colosso adoptando, sive termino, adponitur retro fulmen; ut Deos Servatores Jovem & Apollinem in Cæsare Augusto, per adulationem agnoverit Roma, nunquam à se discessuros. Vulgarunt hunc nummum *Hub. Goltzius* Tab. XXIII. Num. 20. *Seb. Ericius*, *Æneas Vicus* in *Aug. Arg.* Num. 45. *Num. Arschot.* Tab. XIV. Num. 17. *Patinus* in *Sueton.* p. 91. 92. *Begerus* ad *Florum* p. 75. *Torrent.* ad *Sueton Grævii* p. 116. *Sponius* p. 15. *Miscell Erud. Antiqu. Oisel.* Tab. XLI. N. 5. *P. Pedrusius* in *Museo Farnesiano.* Exstat in *Thesauro Schwartzburgico.*

NUM. 13.

Caput Augusti corona quernea redimitum, sine Inscriptione, ut Tab. III. Num. 81.

CAESAR DIVI Filius. Tropæum navale elegans.

Ad hunc Nummum ita scripsit *Sebast. Ericius* p. 135. "Cæsaris Octaviani argenteus nummus eundem exhibet ætate juvenili, sine Inscriptione, optimæ vero est fabricæ. Ab altera parte cernitur tropæum navale eleganter, positis supra rostrum navis decussatim temone & ancora, instructum, cum Inscriptione IMP. CAESAR. Signatus fuit elegans hic nummus post Victoriam, quam Octavianus obtinuit ad Actium promontorium de M. Antonio & Regina Cleopatra, quod navalia illa spolia abunde testantur. Victoriam hanc pluribus verbis *Suetonius Tranquillus* & *Dio* in *Augusti* vita & rebus gestis referunt."

Occur-

Occurrit ſimilis nummus inter aureos, quem conſule Tab. IX. Num. 22.

NUM. 14. & 15.

IMPerator CAESAR. Navis cum velo & remis.

DIVI Filius. Victoria feſtinans, dextramque verſus currens, dextra corollam, læva navis tenet gubernaculum. Ante Deam inſignis palmæ exſurgit ramus.

Quinarius hic ad navalem de Sexto Pompejo victoriam eſt referendus. Nomen Poſſeſſoris videtur eſſe Dominus Du Camps.

NUM. 16.

Quinarius hic, cujus capitis nota non additur, ad eandem victoriam referri debet, deam enim Victoriam cum corolla & palma proræ navis inſiſtentem dextram verſus exhibet.

Invenitur in *Theſauro Verſalienſi.*

NUM. 17.

CAESAR IMPerator VII. Caput Auguſti nudum lævam verſus, ut Tab. II. Num. 62.

COnSul V. Victoria cum corolla & palma, proræ navis, dextram verſus converſa, inſiſtit.

Cuſus eſt hic denarius A. V. C. 725. quo ſimilis typus cum Inſcriptione eadem in nummo C. Carrinatis C. F. proconſulis ex fide *Goltzii* cuſus fuit. Quem vide in *Theſauro Morelliano Famil. Roman.* inter *Goltzian.* Num. 202. Ipſum hunc quoque edidit *Goltzius* in *Faſtis* p. 202.

NUM. 18.

AUGUSTUS. Auguſti Caput nudum lævam verſus, ut Tab. III. Num. 84.

Corolla ex lauri bacciferæ foliis atque ſex navium roſtris contexta.

Nobilis hic denarius, qui in *Theſauro Verſalienſi* exſtat, victoriæ Actiacæ monumentum eſt. Ex *Muſeo Farneſ.* exhibuit eundem *P. Pedruſius* inter *Arg. Cæſaris Auguſti*, & ante illum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXIX. Num. 20.

NUM. 19.

Capitis partis indicium non adeſt.

CAEſar AUGuſtus IMPerator. Tria crura Siciliæ Symbolum.

Rarus hic denarius, in quo poſſeſſoris notam neglexit *Morellius*, ad A. V. C. 733. quo Siciliæ & Græciæ res compoſuit Auguſtus, videtur referri debere. Typum nummi hujus ad Florum ſuum advocavit *Laur. Begerus* p. 218.

NUM 20.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum lævam verſus.

IMPerator VIII. Diana venatrix cum cane adcurrente. Subtus legitur SICILia.

Exhibuit hunc, ſed ex auro, Paruta in Sicilia ſua, inter Numm. Gr. & Rom. Num. 77. Hic vero nummus & ſequentes aliquot ad compoſitas ab Auguſto in Sicilia res pertinent.

NUM. 21.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti ut ſupra.

IMPerator IX. SICILia. Typus Dianæ venatricis ſimilis.

Vulgavit hunc nummum *Goltzius* in *Aug.* Tab. XXX. Num. 27. & *Patin.* ad *Sueton.* p. 189.

NUM. 22.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti ut ſupra.

IMPerator X. SICILia. Dianæ venatricis typus ſimilis.

Servatur hic denarius in *Theſauro Schwartzb.* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 23.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti, ut ſupra.

IMPerator XI. SICILia. Dianæ venatricis typus ſimilis.

Occurrit hic nummus inter *Arſchotanos* Tab. XII. Num. 9.

NUM. 24.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti laureatum lævam verſus, ut Tab. III. Num. 116.

IMPerator XII. SICILia. Dianæ venatricis typus ſimilis.

Ediderunt hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXIX. Num. 33. *Car. Patinus* in *Suetonio* Nummis illuſtrato p. 189. *P. Pedruſius* in *Muſ. Farneſ.* inter *Arg. Aug.* Tab. duodecima Num. 2. Exſtat inſuper in *Theſauro Verſalienſi.*

NUM. 25.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti corona quernea ornatum, ut Tab. III. Num. 88.

IMPerator VII. Diana venatrix læva arcum tenet, dextra telum ex pharetra depromit, ſubtus legitur SICILia.

Vulgarunt hunc denarium *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXX. Num. 25. & *Ph. Paruta* in *Sicil.* inter *Gr.* & *Rom.* Num. 77.

NUM. 26.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti laureatum dextram verſus, ut Tab. IV. Num. 129. *In meo nummo facies eſt lævam verſus, ut Num.* 128.

IMPerator X. SICILia. Dianæ venatricis typus ſimilis.

Depinxerunt ante *Morellium* nummum hunc *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXX. & *Jac. Oiſelius* Tab. X. Num. 11. Exſtat in *Theſauro Schwartzb.* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 27.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum, dextram verſus, ut Tab. IV. Num. 123.

IMPerator XI. SICILia. Diana venatrix, ut ſupra.

Deſumtus eſt nummus ex *Goltzii Auguſt.* Tab. XXX. Num. 31. Exſtat quoque apud *Ph. Parutam* Num. 83. & inter *Arg. Aug.* ab *Æneа Vico* editos Nummos.

NUM. 28. & 29.

Abeſt nota capitis, quod fere ſimile videtur eſſe præcedentibus.

IMPerator XII. in alio X. SICILia. Dianæ venatricis typus ſimilis.

Prior ex hiſce duobus in *Theſauro Schwartzb.* adſervatur.

NUM. 30.

Abeſt nota capitis.

IMPerator XII. Typus ſimilis.

Exſtat in *Theſauro Verſalienſi.*

NUM. 31.

CAESAR DIVI Filius IMPerator V. COnSul. IIII. Caput Auguſti nudum dextram verſus, ut Tab. II. Num. 58.

ACTius. Apollinis Actii ſignum utraque manu lyram tenentis.

Vulgavit nummum *Goltzius* in *Aug.* Tab. XXXI. Num. 1.

NUM. 32.

AUGUSTUS DIVI Filius, Caput Auguſti nudum lævam verſus, ut Tab. IV. Num. 121.

IMPerator X. ACTius. Simile Apollinis ſignum.

Servatur hic nummus in *Muſeo Farneſ.* ex quo vulgavit *P. Pedruſ.* inter *Arg. Aug.* Tab. duodecima Num. 3.

NUM. 33.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti laureatum lævam verſus, ut Tab. IV. Num. 128.

IMPerator XI. ACTius. Signum ſimile Apollinis.

De omnibus hiſce inſpici poſſunt, quæ dicta ſunt Tab. XI. Num. 29. & ſeqq. inter aureos. Exſtat hic nummus inter *Numiſm. Arſchotana* Tab. XII. Num. 14.

NUM. 34.

AUGuſtus DIVI Filius. Caput Auguſti nudum lævam verſus.

IMPerator XII. ACTius. Typus Apollinis Actii ſimilis. In omnibus hiſce ſignum Apollinis verſus lævam converſum eſt.

Ad hunc vero nummum atque omnium hujus generis intellectum, hæc in Commentariis Hiſtoricis retulit eruditiſſimus, *Jo. Triſtanus* Tom. I. p. 77. " *Ludovicus Nonnius* qui a utilement commenté *Goltzius*, ſe met fort en peine de trouver la raiſon pour laquelle cette figure eſt veſtuë de long, ſi elle eſt priſe pour Apollon Actiaque, & pourquoy ce Dieu tient une harpe, veu, ce dit-il, qu'il ne doit pas eſtre feint avoir ſervi, & aſſiſté Auguſte en la bataille Actiaque avec cet inſtrument de Muſique, mais bien avec ſon arc & ſes fleſches, & dit beaucoup de choſes pour fortifier à ſon pouvoir cette imagination. A laquelle neantmoins après il ſubſtituë une autre penſée, eſtimant que ce ſoit la figure d'une Muſe & non celle d'Apollon Actiaque, ſe ſervant de l'authorité du ſçavant *Torrentius* qui veritablement n'a non plus que luy compris la raiſon de cette deviſe. Il faut nenanmoins s'arreſter à quelque choſe, & juſtifier ſi bien ce que c'eſt, qu'il n'y ait plus lieu d'en douter, c'eſt ce que j'eſpere faire. Il faut conſiderer en premier lieu, qu' Apollon n'eſt pas repreſenté en ce revers en qualité d'Apollon *propugnator*, avec l'arc & la fleſche preſt d'en percer les plus vaillants des ennemis d'Auguſte, comme les medailles de Valerian & de Galien le repreſentent, qui eſtoit ſurnommé à cauſe des attributs annexez à ce geſte & port de fleſches & dards πξοφόρος, πξοβέλεμνος, ἑκατηβόλος, ἑκατηβελέτης, ἑκαβόλος, & ainſi d'autres epithetes, desquels Orphée, Homere, Heſiode, Callimache, & autres le decorent. Mais il eſt repreſenté comme Muſicien, chantant les gracieux Pæans de utrimphe, & des victoires obtenuës par ſon Auguſte bien aimé, prés de ſon Actium, ſur la lyre ou guiterre. En cet exercice donc, il n'eſtoit pas veſtu en guerrier, mais en habit de paix & de volupté, comme il y a aparence qu' *Albinovanus* ſe figuroit qu'il pouvoit eſtre, (5) quand il dict de luy (en ſon Elegie ſur le deceds de Mecœnas) cecy, vers 51.

" *Actius ipſe lyram plectro percuſſit eburno*
" *Poſtquam victrices conticuere tubæ.*

" Voila noſtre revers repreſenté, & ce après avoir dit, vers 49.

" *Pax erat, hæc illos laxarunt otia cultus,*
" *Omnia victores, Marte ſedente, decent.*

" Il eſtoit donc eſtimé eſtre comme les hommes, " dans l'aiſe en plein Eſté, veſtu mollement & " delicieuſement d'un amict leger, delicat, mais " long comme les Muſes, Deeſſes qui eſtoient de " ſon concert, & de ſa brigade. Ovide & Tibul- " le auſſi mols qu' Apollon, le deſcrivent ainſi, (6) le " premier au II. de ſes Metamorphoſes,

" *Ille caput flavum lauro Parnaſſide vinctus,*
" *Verrit humum Tyrio ſaturata murice palla.*

" Et l'autre en l'Elegie IV. liv. III. vers 35.

" *Ima videbatur talis illudere palla;*
" *Namque hæc in nitido corpore veſtis erat:*
" *Artis opus raræ fulgens teſtudine, & auro,*
" *Pendebat læva garrula parte lyra.*

" Et Properce auſſi (7) liv. VII. Elegie XXXI.

" *Actius in longa carmina veſte canit.*

" C'eſt auſſi en cette poſture & en cet habit que " *Libanius* le deſcrit en ſa Monodie de l'embraſement de Daphné, & en laquelle repreſentation, " Neron chantant ſe traveſtiſſoit en Apollon, ainſi " que nous le voyons en ſes medailles. En un " mot, c'eſt l'habit & le geſte de l'Apollon Μουσαγέτης, chef & conducteur des Muſes, joüant de " ſa lyre avec elles, ainſi qu'il eſt invoqué par " le dit Orphée en ſon XXXIII. Hymne,

" Μουσαγέτα, χοροποιὲ, ἑκηβόλε, πξοβέλεμνε.

" Après tout, je tiens que cette figure d'Apollon " avoit le viſage d'Auguſte és ſtatuës & arcs de " triumphe qui luy furent dreſſez après ſa victoire. Car luy meſme ſe fit repreſenter ainſi dans " la Bibliotheque Palatine qu'il avoit fait faire comme un vray Apollon Muſagete, & qui le fait " appeller *Apollinem Palatinum* dans Horace liv. " I. epiſt. III. en ces vers 16.

" *Privatas ut quærat opes, & tangere vitet*
" *Scripta, Palatinus quæcunque recepit Apollo.*

" Surquoy le vieil comment. *Palatinus* (ce dit-il) " *Apollo dictus eſt, à monte Palatino, ubi Cæſar in bibliotheca ſibi ſtatuam poſuerat habitu ac ſtatu Apollinis, ubi & libri Sibyllini erant.* Auſſi ſe vouloit-il perſuader, & perſuader auſſi les autres, " qu'il eſtoit fils d'Apollon. *Apollinaris Sidonius* " en ſon Panegyrique dedié à Anthemius liv. II. " en ces vers:

" *Magnus Alexander, nec non Auguſtus habentur*
" *Concepti ſerpente Deo, Phœbumque Jovemque*
" *Diviſere ſibi* —— ——
" *Alter Phœbigenam ſe ſe gaudebat haberi,*
" *Pæonii jactans Epidauria ſigna draconis.*

" Voyez *Suetone* chap. LXX. Auſſi l'Emperenr " Julien l'appelle ou fait appeller par Apollon " θρέμμα *alumnum*, ſon nouriſſon. Or la ſtatuë " d'Auguſte en cette Bibliotheque, eſtoit ſans doute repreſentée au meſme eſtat que ce revers nous " l'exhibe, comme auſſi celle à laquelle Neron fit " porter

(5) Ex eodem fonte illa *Propertii*, qui poſtquam Lib. IV. Eleg. VI. 67. dixerat,

Actius binc traxit Phœbus monumenta, quod ejus
Una decem vicit miſſa ſagitta rates.

Mox ſubjungit verſu ſequente,

Bella ſatis cecini; citharam jam poſcit Apollo,
Victor, & ad placidos exuit arma modos.

(6) Exſtat *Ovidii* locus Met. XI. verſu 165.

(7) Exſtat Lib. II. Eleg. XXIII. 16. ſed perperam à Triſtano & aliis ſcribitur, ſic enim ſe habet:

Deinde inter matrem Deus ipſe, interque ſororem,
Pythius in longa carmina veſte ſonat.

„ porter une lyre d'or, qui luy avoit eſté adjugée
„ és jeux de prix après l'avoir adoré. Comme e-
„ ſtimant Auguſte eſtre le vray Apollon. Ce qui
„ eſt remarqué par *Suetone* chap. XII. *Nonnius* ad-
„ jouſte qu'il s'eſtonne qu' Apollon ſoit repreſenté
„ les cheveux peignez & noüez par derriere, com-
„ me une femme, & que cette mignardiſe tient
„ plus d'une figure de Muſe que de luy. A quoy
„ je reſpondray, que c'eſtoit la couſtume de l'ef-
„ figier ayant tantoſt les cheveux retrouſſez &
„ noüez par derriere, tantoſt flottans, ou torts
„ & cordonnez, friſez & annelez. Tibulle en
„ l'Elegie ſuſmentionée vers 28.

„ *Intonſi crines longa cervice fluebant,*
„ *Spirabat Tyrio myrtea rore coma.*

„ Et l'autheur du 55. Epigr. du V. livre de l'An-
„ thol. chap. I.

„ —— —— πλόκαμοι δ' ἔλιξ ὀπιδέδρομε ὤμους
„ Ἀμφοτέρους, ἐρατὴ δ' ἦεν ἰδεῖν μορφή
„ Χαλκῷ κόσμον ἄγουσα —— ——

„ Et comme Appollonius Rhodius l. II. de ſes Ar-
„ gonautiques dit, qu'Apollon eſtoit touſiours re-
„ preſenté, ſçavoir, aiant ſe chevelure toute en-
„ tiere, comme n'aiant jamais eſté tondu; & de
„ meſme que la teſte d'Auguſte eſt exprimée e-
„ ſtre figurée par *Occo* en une medaille p. 63.
„ ſoubs la chevelure d'Apollon, & pour l'autre
„ maniere le ſurnom de Muſagete y ſatisfait.
„ Mais encore plus intelligiblement par la couſtu-
„ me de repreſenter Apollon Actien ainſi bien per-
„ ruqué, tenant de la femme, ce que je remarque
„ dans *Jo. Saresberienſis* en ſon Polycrat. liv. VI.
„ chap. 3. où il raporte ce trait notable qui n'eſt
„ pas ſien, mais ſans doute de quelque ancien au-
„ theur du ſiecle d'Auguſte, ou environ, *Si cala-*
„ *miſtrati* (ce dit-il) *curatique Actæo cedant Apollini,*
„ *& deliciis ſint magis quàm virtute inſignes.*

„ Or pendant que je ſuis ſur ce diſcours d'Apol-
„ lon Actien, je me ſens obligé de raporter icy ce
„ que j'ay remarqué de l'antiquité de ſon Temple;
„ digne d'eſtre ſceu: Qui eſt qu'Apollon avoit eu
„ un autel en ce lieu d'Acarnanie ſoubs cet epithe-
„ te dés le temps des Argonautes: Car *Apollonius*
„ *Rhodius* dit qu'ils en dreſſerent un ſur lequel ils
„ ſacrifierent deux bœufs, en ces vers de ſon pre-
„ mier livre,

„ Νήιον αὐτόθι βωμὸν Ἐπακτίου Ἀπόλλωνος
„ Ἀκτίου Ἐμβασίοιό τ' ἐπώνυμον —— ——

„ *Exſtruxerunt ibi aram Epactii Apollinis, Actii*
„ *Embaſii cognominem*; c'eſt à dire, ayant le mê-
„ me epithete que cette ſituation du rivage & du
„ lieu luy accordoient, & leur favorable embar-
„ quement. Or *Philargyrius* dit ſur le IV. des Geor-
„ giques, qu'Actium avoit eſté colonie des Athe-
„ niens, qui luy donnerent ce nom, à cauſe qu'elle
„ eſtoit ſituée ſur le rivage maritime comme l'At-
„ tique, qu'il dit avoir eſté premirement apellée
„ *Actiacen, quia ſit litoralis.* Or donc il y avoit
„ d'ancienneté prés de ce lieu un Temple aſſis ſur
„ un promontoire dedié en l'honneur d'Apollon
„ Actien, extremement beau & riche à merveil-
„ le, comme n'ayant jamais eſté pillé auparavant
„ le temps de la guerre que Pompée fit aux Cour-
„ ſaires. Car ces miſerables Pirates le pillerent
„ entierement & depuis le ruinerent; (ainſi que
„ Plutarque le remarque.) Et c'eſt de cette ruine
„ & pillerie dont entend ſans doute parler Arno-
„ be, liv. VI. quand apres avoir fait une enume-
„ ration des anciens temples pillez & ruinez, &
„ non deffendus par les Dieux, il dit & adjouſte
„ cecy, *Ubi denique Apollo divinus cùm à Piratis*
„ *maritimisque prædonibus, & ſpoliatus ita eſt, &*
„ *incenſus, ut ex tot auri ponderibus quæ infinita con-*
„ *jecerant ſecula, ne unum habuerit ſcrupulum quæ*
„ *hirundinibus hoſpitiis, Varro ut dicit Menippeus,*
„ *oſtenderet.* Qui eſt un paſſage qui n'a pas eſté
„ interpreté, d'autant qu'il eſt corrumpu. Mais
„ j'eſtime qu'Arnobe entend parler de ce tem-
„ ple d'Apollon Actien, dont Plutarque fait
„ mention, & tiens qu'il faut lire icy, *Ne unum*
„ *habuerit ſcrupulum quod hirundinibus hoſpitibus*
„ *oſtenderet*, comme voulant dire que de tant
„ d'or & argent qu'il avoit amaſſé dans ſon tem-
„ ple depuis tant de ſiecles il ne luy eſtoit reſté
„ pas ſeulemeut la valeur de deux oboles qu'il pût
„ monſtrer aux hirondelles ſes hoſteſſes, ainſi
„ que dit Varron; ou peut eſtre il faut lire, *Quod*
„ *ex hirundinum auſpiciis oſtenderet*, qu'il peut mon-
„ ſtrer luy reſter de ce qu'on luy avoit donné, &
„ qu'il avoit accumulé par le cours d'un temps im-
„ memorial des dons qu'on luy faiſoit pour les pre-
„ ſages qu'on alloit prendre autour de ſon temple,
„ par la contemplation des vols & chants des hi-
„ rondelles qui s'y nichoient, & de l'eſtabliſſement
„ de leurs nids. Ce que Theognis dans Athenée
„ l. VIII. confirme manifeſtement; car il remarque
„ que le Rhodiens & autres peuples, avoient de
„ couſtume de demander aux paſſans de l'argent à
„ léntrée du Primtemps, chantans tout haut, *Ve-*
„ *ni, veni, birundo, & tecum fer felices horas, &*
„ *felices annos*: & appelloient cela χελιδονίζειν, &
„ ceux qui faiſoient cette ceuillette d'argent χελι-
„ δονισάς. Auſſi qu'Ariſtophane en ſes Come-
„ dies des oyſeaux, dict, que les hirondelles, &
„ quelques autres oyſeaux ſervoient aux hommes
„ comme les oracles d'Apollon, de Delphes, &
„ Hammon on de Dodone, par les preſages qu'ils
„ leurs forniſſoient avec plus de certitude, & qu'
„ Ælian liv. X. chap. 34. remarque que les hi-
„ rondelles avoient utilement ſervi à pluſieurs de
„ preſages en diverſes occaſions, & qu'elles eſtoi-
„ ent eſtimées eſtre les bien-aimées De Dieux
„ Penates, & de Venus. Or je trouve que *Ni-*
„ *gidius* nommoit Apollon entre les principaux
„ Dieux Penates, & ainſi ce paſſage d'Ælian me
„ ſerviroit à expliquer Arnobe, avec celuy d'Ari-
„ ſtophane. Joint que le meſme Ælian liv. I.
„ chap. 58. nous apprend que d'autant qu'elles
„ ſont Muſicales, les gardiens des ruches ne les
„ tuënt jamais, bien qu'elles faſſent la guerre aux
„ mouches à miel. Auſſi Artemidore liv. II. chap.
„ 71. & liv. IV. chap. 58. dit qu'elles eſtoient pri-
„ ſes pour ſymbole de la Muſique. En effet *Ge-*
„ *orgius Piſides* en ſon Poëme *de Mundi Opificio*
„ parlant de l'hirondelle, dit que ſon chant repre-
„ ſente en Eſté les fredons d'une guiterre, en ce
„ vers,

„ Καὶ τῷ θέρει μὲν ὡς λύρης ῥυθμίζεται.
„ *Æſtate certe hæc ſeu lyræ ſonum refert.*

„ Mais ce qui ſert le plus à ma conjecture, que ces
„ hirondelles d'Arnobe concernent celles qui habi-
„ toient autour le temple d'Apollon Actien, eſt que
„ je voy qu'és medailles Grecques d'Actium & des
„ Actiens, dont vous verrez trois preſque ſem-
„ blables dans *Goltzius*, il y a une hirondelle vo-
„ lante repreſentée. Car ce ne ſont ny aigles, ny

„ vaul-

„ vaultours, comme ſe l'imagine *Nonnius* ſans „ fondement ny authorité. D'ailleurs ces oyſeaux „ ſont en ces trois medailles touſiours repreſentez „ volants, pour repreſenter la force naturelle de „ leur vol & de leurs ailes dont nature les à re„ compenſées de la foibleſſe de leurs pieds, qui „ les fait mettre entre les oyſeaux nommez ἄπoδες, „ comme qui diroit ſans pieds, non pas ce dit A„ riſtote liv. I. Hiſt. 12. que les hirondelles ſoient „ ſans pieds, mais pource qu'elles les ont tres-de„ biles & infirmes, Καὶ τ ὀρνίθων (ce dit-il) εἰσί „ τινες κακόπoδες, οἱ Δι᾽ τοῦτ καλοῦπτι ἄπoδες. Il „ y a, ce dit-il, des oyſeaux qui ont de ſi me„ ſchants pieds qu'ils en ſont appellez ἄπoδες, ſans „ pieds. Adjouſtant qu'elles ſont recompenſées par „ la nature d'une grande force aux ailes. Et ce „ qui me confirme que ce ſont veritablement hi„ rondelles, eſt, qu'elles ſont repreſentées volan„ tes, ce qui ne ſe voit point des autres oyſeaux „ és medailles, ſi ce n'eſt qu'ils deſignent quelque „ auſpice, ou qu'ils portent quelque choſe en leurs „ ſerres ou ſur leurs ailes, comme la foudre, un „ ſceptre, ou les ames des Empereurs, & Impe„ ratrices. Auguſte reſtablit ce temple & le ren„ dit plus magnifique qu'auparavant, & en fa„ veur de ſa victoire amplifia la ville d'Actium, „ luy donnant le nom de Nicopolis. De la qu'el„ le vous pouvez voir dans *Strabon.* liv. VII. une „ exacte deſcription tant de ſa ſituation que des „ advantages qu'elle receut d'Auguſte pour eter„ niſer la memoire de ſa victoire."

Exſtare docemur hunc nummum in *Theſauro Schwartzburgico.*

NUM. 35.

Nota capitis non adeſt.

ACTius. Apollinis Actii ſignum, ut ſupra, ſed verſus dextram converſum, dextra plectrum tenet, læva lyram.

NUM. 36.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum dextram verſus, ut Tab. IV. Num. 123.

IMPerator X. ACTius. Simile Apollinis Actii ſignum, dextra plectrum læva lyram tenentis.

Deſumtus eſt nummus ex *Hub. Goltzio* in *Aug.* Tab. XXXI. Num. 8. Vulgavit & *Schottus* in *Apotheoſi Homeri* p. 52. Exſtat in *Theſauro Schwartzburgico.* Ad hos autem Apollinis comati typos, ejusque in vicinis Actio regionibus cultum ſpectat *M. Varronis* hoc in Logiſtoricis p. 83. ex Edit. *Auſonii Popmæ* teſtimonium. *Itaque Ambraciæ primum capillum puerilem demtum, item cirros, ad Apollinem ponere ſolent.*

NUM. 37.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, ut Tab. IV. Num. 121.

IMPerator X. ACTius. Typus Apollinis Actii ſimilis, ſed poſitus literarum differt.

Et hic nummus in *Theſauro Schwartzburgico* exſtat, ut & in *Muſeo noſtro*, atque in *Farneſ.* Tab. XII. Num. 3.

NUM. 38.

Abeſt capitis nota.

IMPerator XI. ACTius. Typus idem Apollinis Actii.

NUM. 39.

AUGUSTUS DIVI Filius. Auguſti Caput laureatum lævam verſus, ut Tab. IV. Num. 116.

vel

AUGSUTUS DIVI Filius, capite nudo verſus lævam, ut ibid. Num. 122.

IMPerator XII. ACTius. Simile Apollinis Actii ſignum.

Inveniri hunc nummum in *Theſauro Schwartzburgico* teſtatur *Morellius.* Editus quoque inter *Num. Arſchot.* Tab. XII. Num. 16.

NUM. 40.

AUGUSTUS. Caput Cæſaris Auguſti nudum verſus lævam, pone illud eſt lituus, ut Tab. III. Num. 87.

APOLLINI. Templum Apollini Actio erectum ſex columnarum, in medio Dei ſtatua eſt, dextra plectrum, læva lyram tenentis.

De Apolline Actio ejusque templo, ludisque illi dicatis, plura dicta ſunt ſupra p. 277. Edidit inſignem hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXXIII. Num. 10. & ex illo *Car. Patinus* in *Sueton.* Nummis illuſtrato p. 135.

TABULA XVI,

CONTINENS ADHUC

CAESARIS AUGUSTI

NUMISMATA ARGENTEA MINORIS MODULI.

NUM. 1. 2. 3. 4. & 5.

IMPerator CAESAR. Caput Auguſti nudum lævam verſus, ut Tab. II. Num. 45.

vel

Caput idem ſine Inſcriptione, in aliis verſus dextram, in aliis verſus ſiniſtram partem locatum, ut Tab. III. Num. 77. & 78.

AUGUSTUS. Capricornus cum ſtella, in aliis ſine ſtella, ſed cum cornu copiæ, in aliis cum cornu copiæ, globo & temone.

Ad unum ex his nummis, videlicet ſecundum, ita commentatus fuit *Sebaſt. Ericius* p. 133. „ Nummus eſt Auguſti ex argento, majoris moduli, ætate juvenili, cum Inſcriptione IMP. „ CAESAR. Ab altera parte Capricorni eſt ſignum „ cum globo infra pedes, atque cornu copiæ ad „ tergum; ſubtus hæc legitur Inſcriptio, AUGU„ STUS. Reſpicit nummus prædictam jam ante „ Auguſti, ex inquiſitione horoſcopi ejus, futu„ ram poteſtatem rerum omnium. Hiſtoriam his „ verbis narrat in Vita Auguſti Cap. XCIV. *Sue„ tonius: In ſeceſſu Apolloniæ, Theogenis mathema„ tici pergulam comite Aggrippa aſcenderat: cum A„ grippæ, qui prior conſulebat, magna & penè in„ credibilia prædicerentur: reticere ipſe genituram „ ſuam, nec velle edere perſeverabat: metu ac pudo„ re, ne minor inveniretur. Qua tamen poſt multas „ adhortationes vix, & cunctanter edita, exſiluit „ Theogenes, adoravitque eum: tantam mox fiduciam „ fati Auguſtus habuit, ut thema ſuum vulgaverit: „ nummumque argenteum nota ſyderis Capricorni, quo „ natus eſt, percuſſerit.*" Sequentem tertium quoque idem *Sebaſt. Ericius* illuſtravit p. 134. ita ſcribens: " Eſt quoque in minore argento nummus „ Auguſti, qui illum juniorem exhibet quam iſte „ majoris moduli, de quo (1) ſupra egimus, qui„ que ſine Inſcriptione eſt à parte capitis. Capri„ corni quoque ſignum alteram partem hujus num„ mi occupat, cum cornu copiæ, globo atque in„ ſuper temone, atque hac ſubtus Inſcriptione, „ AUGUSTUS. Signatus hic fuit pariter in ce„ lebritatem horoſcopi felicis Cæſaris Auguſti, & „ quidem aliquot annis ante illum ex argento majo„ ris moduli, ut nobis videtur. Magis enim juve„ nile in hoc nummo Auguſti cernitur caput. Cor„ nu copiæ rerum omnium abundantiam innuit, „ globus cum temone providentiam Principis, qua „ orbem terrarum gubernabat, ſignificat. Utrum„ que Symbolum ad honorem Principis ſpectat. „ (2) Vide quoque æreum Auguſti nummum, ſe„ cundæ magnitudinis, ætate itidem juvenili, cum „ eodem Capricorni Symbolo."

In omnibus hiſce nummis Auguſti genitale ſignum Capricornus exprimitur, de quo abunde multa dicta ſunt ſupra ad Tab. IX. Num. 35. Primus ex his ſervatur in *Theſauro Verſalienſi*, ſecundus in *Schwartzburgico* tertius ibidem & in noſtro *Muſeo*, quartus à *Goltzio* editus eſt Tab. LXVII. Num. 1. quintum ſervat *Theſaurus Verſalienſis*. Depinxerunt & explicarunt hujusmodi nummos plures Antiquarii. Inprimis vero *Jo. Triſtanus S. Amantii* Dominus eleganter ſupra ſidus illud genitale Auguſti diſſeruit Tom. I. Comm. Hiſt. p. 67. " Mais diſons icy „ quelque choſe de plus curieux ſur le ſujet de l'Aſtre preſidant ſur la naiſſance d'Auguſte, en rapportant toutesfois icy ſimplement ce que j'en ay „ trouvé digne d'eſtre remarqué, ſans m'arreſter „ neantmoins a combatre les opinions contraires „ des doctes, qui en ont rapporté leur advis avant „ moy: deſirant laiſſer au Lecteur le jugement „ de celuy qui en aura parlé avec plus de certitude. *Nigidius* Senateur Romain, & grand Aſtrologue, ayant predit qu'il eſtoit né en luy „ un ſeigneur aux Romains, quand il ſceut l'heure de ſa naiſſance: Theagenes, Aſtrologue de „ grande reputation, aiant eſté ravi d'admiration, lors que dreſſant ſon Horoſcope, il en „ reconnut la verité, & tellement, que triſſaillant de joye, il ſe proſterna devant luy & l'adora. Et encore Ciceron l'ayant veu en ſonge, „ deſcendre des Cieux ſur le Capitole, y devalant per nne chaiſne d'or, tenant un foüet en „ la main droite. Il eſt raiſonnable de faire voir „ icy avec plus d'apparence de certitude; que ce „ que ces perſonnages en ont creu, le temps de „ ſa naiſſance, & quel fut l'Aſtre aſcendant en „ icelle, voicy ce qu'en dit *Suetone* ex chapitres „ cinquiéme & nonante quatriéme. *Natus eſt „ Auguſtus Marco Tullio Cicerone & Cajo Antonio „ Conſu-*

(1) Vide Tab. XIII. Num. 2

(2) Confer infra Tab. XLII. Num. 1. 2. 3.

„ *Conſulibus IX. Kalendas Octobris, paulò ante Solis* „ *exortum.* Et puis: *In ſeceſſu Apolloniæ, Theogenis* „ *Mathematici pergulam, comite Agrippa, aſcenderat.* „ *Cum Agrippæ, qui prius conſulebat, magna & pe-* „ *nè incredibilia prædicerentur, reticere genituram* „ *ſuam nec velle edere perſeverabat, metu ac pudore* „ *ne minor inveniretur. Qua tamen poſt multas ad-* „ *hortationes vix & cunctanter edita, exſiluit Theo-* „ *genes, adoravitque eum. Tantam mox fiduciam fati* „ *Auguſtus habuit, ut thema ſuum vulgaverit, num-* „ *mumque argenteum nota ſideris Capricorni, quo* „ *natus eſt, percuſſerit.* Il eſt donc conſtant tant par les Medailles de ce Prince, que par ces paſſages de *Suetone*, & encore parce qu'Auguſte meme en écrit à Cajus Ceſar ſon neveu, dans Aulus Gellius livre XV. chap. 7. voicy ſes paroles: *Nono Kalendas Octobris. Oculi mei requi-* „ *runt meum Cajum, quem; ubicunque hoc die fuiſti,* „ *ſpero lætum & benevolentem celebraſſe quartum &* „ *ſexageſimum natalem meum: nam, ut vides, κλι-* „ *μακτῆρα communem ſeniorum omnium, tertium &* „ *ſexageſimum annum evaſimus.* Gellius adjouſtant que le même Auguſte avoit écrit, que non ſeulement il avoit pris naiſſance au 22. de Septembre, mais auſſi qu'il avoit eu le Capricorne pour aſcendant. Et neantmoins il eſt tres-veritable que s'il nasquit, ſelon le texte de *Suetone*, avant le Soleil levé, le Capricorne n'eſtoit pas en ſa nativité le μεσουρανια, c'eſt à dire, le Signe de ſa grandeur & dignité Imperiale, lequel ſe prend au commencement de la dixiéme maiſon, & non pas en l'Aſcendant ou Horoſcope, qui ne regarde que la longueur ou brieveté de la vie, & le temperament. Or *Julius Firmicus* l. VII. Matheſeon dit que *in prima Capricorni parte qui-* „ *cunque habuerit horoſcopum, Rex erit aut Impera-* „ *tor*, ce qui ſemble avoir remarqué ſuivans l'ancienne obſervation du Signe horoſcopant ſur la naiſſance d'Auguſte. Car il ſuit manifeſtement celle des Mathematiciens de ce temps là; & qu'il reconnoiſſoit eſtre en effet veritable, & qu'il eſtoit certain que ce Signe à l'heure de la naiſſance de ce grand Prince, eſtoit celuy de ſa future grandeur: & partant j'eſtime, qu'il faut lire dans *Suetone*, *Ante ſolis occaſum*, au lieu d'y lire, *antè ſolis exortum*. Eſtant à conſiderer qu'en ce temps là à Rome le jour eſtoit de douze heures moins vingtquatre minutes, & qu'environ ſur les onze heures à compter au coucher du Soleil, ſe leve encore une partie de Capricorne: ce qui explique ce paſſage ainſi corrigé. Auquel auſſi je trouve avoir rencontré ce que dit *Manilius* livre premier,

„ *Tunc venit Auguſto Capricornus ſidere fulgens.*

„ Ainſi que Cario ſouſtient y faloir lire, au lieu de *Auguſto florens*. Et encore plus diſtinctement & manifeſtiment ces vers de ſon II. livre,

„ — — *Contra Capricornus in ipſum*
„ *Convertit viſus; quid enim mirabitur illè,*
„ *Majus, in Auguſti felix cum fulſerit ortum?*

„ Entendant que le Capricorne eſtant au milieu du Ciel, le Soleil s'en allant coucher, ſe contemple luy meſme, comme ne pouvant rien admirer de plus grand ny plus illuſtre: puis qu'il avoit paru ſur la naiſſance d'Auguſte. Manilius ayant eu à mon advis une tres-belle & tres-gentile penſée, quand il a dit que ce ſigne avoit eu raiſon de ne regarder que ſoy-même. Comme ſi cét aſterisme euſt eſté le Genie divin d'Auguſte, qui ne pouvoit en effet rien contempler de plus grand que lui-même à cauſe de cela. Comme faiſſant rencontre avec ces Dieux, qui jadis eſtoient appellez Ἄζωνοι, ſelon Servius ſur le douziéme de l'Eneide, qui eſtoient honorez, par toutes les Zones du Ciel, comme n'ayans aucune place és Cieux arreſtée, toutes leur eſtans communes, de meſme que la Mere des Dieux, *cujus poteſtas eſt in omnibus zonis*; ce qu'il dit toute fois regardant ces Aſteriſmes, que je voy eſtre appellez ἄζυγα, à cauſe qu' entr'eux il n'y a aucune colligation, n'ayans, ce diſent les Aſtrologues, ny la petition diametrale, ny trigone, ny tetragone, ny hexagone. Donc Auguſte fit un merveilleux eſtat de ce ſigne, en aimant meſme ce qui ſembloit manifeſter en lui l'inclination qu'il eut toujours aux paſſe-temps de Venus, particulierement en ſa jeuneſſe, car Manilius dit de ce ſigne, que

„ *Pars prior at Veneri miſto cum crimine ſervit.*

„ Ce qu'en effet cette figure caprine du Capricorne deſigne, comme la poſterieure de toiſſon fait voir, que ce ſigne rend les hommes plus ſages & plus temperez en leur vieilleſſe:

„ — — *at melior juncto ſub Piſce ſenecta eſt.*

„ Comme auſſi en effet il arriva à ce Prince, qui ſembla même avoir fait vanité, de tenir en cela de ſa pretenduë ayeule Venus. Mais ſes ennemis luy objecterent une bien honteuſe paſſion. „ Marc Antoine luy reprochant que ſon adoption avoit eſté le prix & la recompenſe de la proſtitution, ayant encore depuis Ceſar, ſervy de Ganymede à *Hirtius* pour de l'argent (ce dit *Suetone*) ce qui luy eſt auſſi reproché dans l'Epiſtre *Ad Octavium* attribuée à *Ciceron*, & ce particulierement par ce traict: *Audiet Cajus Marius* „ *impudico domino parere nos, qui ne militem voluit niſi* „ *pudicum. Audiet Brutus, eum populum, quem ipſe* „ *primò, poſt progenies ejus à regibus liberavit, pro* „ *turpi ſtupro datum in ſervitutem.* Ce que fut auſſi cauſe que le peuple Romain aſſiſtant à des jeux, prit un jour en ſa preſence avec applaudiſſement ce vers prononcé ſur le Theatre:

„ *Videsne ut cinædus orbem digito temperet?*

„ Et neantmoins il eſtoit fort ſevere envers ſes ſemblables *More hominum, qui in ulciſcendis vi-* „ *tiis acres ſunt; quibus ipſi vehementer indulgent,* „ (ce dit *Aurelius Victor.*) Mais ce qui luy agreoit le plus en ce Signe, avec la promeſſe de la Monarchie: eſtoit ce que la Theologie de ce temps là luy ſuggera, laquelle luy promettoit, qu'après avoir gouverné ſouverainement l'Empire Romain, il recevroit la gloire d'eſtre inſtalé entre les Dieux. Car ils eſtimoient que le Capricorne & l'Eſcreviſſe eſtoient les deux portes des Cieux, qui donnoient la deſcente & le retour aux Ames. Sçavoir le Capricorne aux Ames Heroiques & Divines, & le Cancer ou Eſcreviſſe aux autres, lors qu'elles venoient habiter és corps humains, ou bien lors qu'elles en partoient après le ſejour ordonné par Jupiter qu'elles fiſſent ſur celuy des hommes. Et c'eſt ce qui explique le ſouhait d'Horace, lors qu'il parle ainſi à Auguſte liv. I. Ode II. vers 45.

„ *Serus in cœlum redeas, diuque*
„ *Lætus interſis populo Quirini.*

„ Et comme *Calpurnius* l'entend en faveur de Numerian, quand il dit en ſa IV. Eclogue vers 147.

Dii precor, hunc juvenem quem vos, ni fallor, ab ipſo
Aethere miſiſtis, poſt longa reducite vitæ
Tempora. — —

„ Or Poryphyre m'apprend ceſte Theologie Aſtrologique, en ſon Commentaire *De Nympharum Antro*, expliquant ce vers du quatriéme de l'Odyſſée,

„ — — Οὐδέ τι κείνῃ
„ Ἄνδρες ἐπέχουσιν, ἀπ' ἀθανάτων ἕδος ἔσσιν.

„ Et *Macrobe* auſſi au premier livre de ſon Songe de *Scipion* chap. XII. Et c'eſt ce qui donna ſujet à Germanicus, de dire cecy en ſes Phénomenes, flattant la memoire d'Auguſte, & ſuivant l'opinion commune que le Capricorne avoit eſté l'Aſcendant en ſa nativité,

„ *Hîc Auguſte tuum genitali corpore Numen*
„ *Attonitas inter gentes patriamque parentem*
„ *In cœlum tulit, & maternis reddidit aſtris.*

„ C'eſt à dire, que ce Signe luy avoit eſté ſi favorable, qu'il reporta ſon Ame divine dans les Cieux, la rendant aux Aſtres Veneriens, desquels elle avoit tiré ſon origine, & d'où elle eſtoit partie. Et ce, au ſceu & veu de toutes les Nations du Monde, ravies d'eſtonnement de l'avoir connu s'eſtre pû ſi glorieuſement eſtablir Monarque, ſur un prodigieux amas de deſpoüilles & de trophées malgré elles, & d'avoir pû par ces victoires incomparables forcer ſa propre patrie de recevoir le joug de ſa domination. Et à luy obeïr le mords en bouche. Ce que *Germanicus* exprime par ces mots, *patriamque parentem*: Bien qu'il y ait faute en la proſodie, la premiere de *parentem* eſtant longue. Mais il ſe void pluſieurs marques de cette negligence en ce docte Poëme; plus utile en tout le reſte, que digne de cenſure en ces choſes. (†) Cela neantmoins a obligé Scaliger d'y lire, *patriamque paventem*. Mais en quelque façon que le Lecteur trouvera ce paſſage devoir eſtre lû, il faudra neantmoins qu'il quitte le ſens auquel ce Docte Perſonnage l'a pris, pour ſuivre celui que je luy ay fait voir eſtre de *Germanicus*. Car il eſt aiſé de ſe perſuader que les Romains virent avec beaucoup de frayeur, & juſte apprehenſion comme les autres avec eſtonnement, la proſperité de cet heritier de Ceſar, le progrez de ſes armes, & qu'il triomphoit ainſi malgré ceux de leur liberté, comme par l'expreſſe volonté de Dieux. Or ce ſçavant Perſonnage, que ſur ce Poëme de Germanicus, apelle ceſte Correction de Scaliger, Divine, s'eſt mépris avec luy, d'eſtimer que ces termes dont Germanicus uſe, regardent l'effroy, que les Romains receurent par le tumulte Catilinaire. Pendant lequel il arriva, qu'Auguſte prit naiſſance. Car il ne parle pas là de ce qui concerne l'eſtat, auquel les affaires publiques eſtoient lors qu'il naſquit. Mais de l'aſſiſtance continuelle qu'il receut d'en haut en toutes ſes entrepriſes, pendant le cours de ſa vie; par l'heureux aſpect de ce Signe preſidant ſur ſa naiſſance, qui luy cauſa tous ces bons ſuccez, & puis ſon Apotheoſe, car ce vers

„ *In cœlum tulit & maternis reddidit aſtris.*

ne ſe prend pas, comme *Scaliger* l'entend liv. IV. *De Emendatione Temporum*, a contreſens. Croyant que ce Monarque ſoit dit avoir eſté rendu aux Aſtres Maternels. D'autant, ce dit-il, qu'il avoit pris naiſſance durant la nuict, laquelle eſt apellée par Euripide Tibulle & Claudian, mere des Aſtres, qui eſt une admirable interpretation. Car Germanicus donne manifeſtement à entendre, que tout le bonheur & grandeur d'Auguſte eſtoient tellement deus au Capricorne: que ce Signe l'avoit même élevé en telle gloire, qu'il en avoit eſté fait Demy-Dieu; & comme reporté & rendu au lieu de ſon origine, entre les Aſtres Maternels, c'eſt à dire de Venus Genetrice, entre le Phoſphore Aſtre de Venus, & le *Julium Sidus*, Aſtre ou ame deifiée & brillante comme un Aſtre de Jules Ceſar, qui faiſoit partie de la ſubſtance de cette Déeſſe, comme la ſienne faiſoit pareillement, dont la conduite avoit eſté commiſe au Capricorne, en qualité de ſigne Venerien. Ainſi que je l'ay remarqué, cy-devant, Germanicus appellant ces aſtres, *Materna* au regard d'Auguſte, à peu prés, comme Virgile appelle *maternam myrtum*, le myrte, dont il dit que l'Univers devoit couronner le meſme Auguſte, parce cet arbriſſeau eſtoit dedié à Venus, en ce vers du premier livre de ſes Georgiques vers 28.

— — *cingens materna tempora myrto.*

„ Auſſi Manilius repreſente Auguſte regnant dans le Ciel, par le moyen de ſon extraction Venerienne & celeſte, entres Jules Ceſar & Mars en ces vers

„ — — *Venerisque ab origine proles*
„ *Julia deſcendit cœlo, cœlumque replevit,*
„ *Quod rapit Auguſtus ſocio per ſigna Tonante.*
„ *Cernit & in cœtu Divum, magnumque Quirinum,*
„ *Altius ætherei quâ candet circulus orbis.*

„ Ce qui pareillement n'a pas eſté entendu par *Scaliger*. Auſſi à la verité ces vers ne ſont intelligibles que par la ſeule conſideration, que cet excellent œuvre ait eſté composé par Manilius ſouz Tibere. Comme ce que j'en diray plus parti-

(†) Et rectè, meo judicio ita legit *Scaliger*, nam, ſi cum *Triſtano* retineamus *parentem*, non modo in metrum peccatur graviter, ſed & tollitur Poëtæ elegantia. Admiratur is Auguſtum, atque eundem miratos fuiſſe omnes mortales atque ipſos Romanos, tamquam mortali majorem adſerit. Optime igitur conjunguntur *adtonitæ gentes* & *patria pavens*, quæ ſcilicet ſtupuerit divinum illum virum, & cum reliquis mortalibus agnoverit velut cœleſte munus. Contra, *patriamque parentem* non potuit dicere Germanicus ſine remorſu introductæ tyrannidis, quod neque nepoti Auguſti, neque carmini ejus convenit.

„ particulierement cy après, en ſuite de l'explication de le grande Agate-Onyce de la Saincte Chapelle de Paris, le juſtifiera ſuffiſament. Flattant en ſa faveur la memoire d'Auguſte par ces vers, où il dit que la famille Juliane venuë du Ciel, avoit auſſi remply le Ciel des ſiens, lequel Auguſte regiſſoit lors, ayant Jupiter pour compagnon. Où il contemple Jules Ceſar & Romulus entre les Demy-Dieux. Car ce mot *Divum*, eſt en cet endroit un Epithete par lequel il deſigne Ceſar ſeul, & non les Demy-Dieux en genetif pluriel. Car ainſi Auguſte eſt qualifié DIVI FILIUS, és inſcriptions des Medailles & des Marbres antiques, adjouſtant ce Poëte, que le lieu où Auguſte avoit eſté rendu aprés ſon deceds, eſtoit la demeure des Dieux; & celle où Ceſar & Romulus avoient eſté inſtalés, eſtoit celle des Heros ou Demy-Dieux, ainſi

„ *Illa Deûm ſedes, hæc illis maxima Divûm*
„ *Qui virtute ſua ſimiles veſtigia tangunt.*"

Hactenus Triſtanus, qui mox huic ſuæ diſſertationi adnexuit Virgiliani, qui Auguſti nativitatem pariter ſpectat, loci novam interpretationem. Verba doctiſſimi Viri hæc ſunt: " La conſideration „ de la gloire & grandeur d'Auguſte, avec les obſervations ſus-mentionées des Mathematicens de ſon temps, donnerent auſſi ſubject à Virgile, grand adorateur du Genie de ce Prince, qu'il invoque comme un Dieu en divers endroits de ſes œuvres, de s'adreſſer de le prier de ſe vouloir ranger dans l'eſpace qui eſt eſtimée eſtre ſelon les Chaldeens dans Macrobe liv. I. du Songe de Scipion chap. XVIII. & li. I. de Saturnales chap. XII. entre Libra (qui n'eſtoit pas eſtimée eſtre un Signe, mais ſeulement une partie du Scorpion; c'eſt à dire, les Chelles ou Serres de ce Signe) & le Signe de la Vierge. Cette partie appellée ζύγ☉ par les Grecs, & par les Latins *Libra*. Il prie donc Auguſte, comme je le viens de dire, qu'il veuille ſe loger là, affin qu'en qualité de Signe nouveau il ſoit favorable à ſon deſſein, & aux Laboureurs, comme eſtant expreſſement demeuré vacquant & ouvert pour luy. C'eſt en ces vers du I. liv. de ſes Georgiques, qu'il fait cette priere à ce Prince vers 32.

„ *Anne novum tardis ſidus te menſibus addas,*
„ *Quâ locus Erigonem inter, chelasque ſequentes,*
„ *Panditur; ipſe tibi jam brachia contrahit ardens*
„ *Scorpius, & cœli juſta plus parte relinquit.*

„ Libra eſtant eſtimée eſtre un Signe Venerien, comme le Scorpion eſt le domicile de Mars, autheur de la fondation de Rome, & de la grandeur & gloire des Romains avec Venus, ſelon l'imagination de ce temps là. Il le place là fort à propos entre eux & la Vierge, qui eſt la Juſtice, ainſi que Libra eſt l'Equité. Comme ſi ces vertus luy euſſent eſté naturelles. Qui eſt une excellente penſée de ce Poëte incomparable, qui feint meſme qu'Auguſte y eſt ardemment deſiré. Car le Scorpion eſt icy appellé ardent pour ce ſubject, auſſi bien que pour ce qu'il eſt le domicile de l'Ardente Planete de Mars; auquel les Autheurs anciens donnent les Epithetes de *ardens*, *acer*, *horrens* & de *igneus*, particulierement les Poëtes. Joinct que je voy que le cœur du Scorpion eſt communement appellé „ *Antares* par les Mathematicens, c'eſt à dire de nature de Mars. Cette penſée de Virgile, ayant pû inſpirer à Germanicus la croyance, ſimulée toutefois, pour la gloire d'Auguſte, & de la ſienne par conſequent, qu'il eſtoit domicilié en cet endroit depuis ſon Apotheoſe. Et que pour cette raiſon il ait qualifié ces *Cheles*, ou bras de Scorpion, lumineux à merveille en ce vers:

„ *Inſignes cœlum perfundunt lumine chelæ.*

„ Bien qu'au contraire Aratus, lequel il paraphraſe, les ayt avant cela deshonorées de Epithete de φιλων ὀπιδευτες, c'eſt a dire, obſcures & ſombres, ne pouvant y avoir autre raiſon de cette contrarieté entre ces deux Poëtes, que celle là, en la diverſité de ces Epithetes."

NUM. 6. 7. 8. 9. 10. 11. & 12.

AUGUSTUS. In aliis AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum, verſus lævam, ut Tab. IV. Num. 121. *&* 133. *vel ſine Epigraphe verſus dextram, ut Tab. III. Num.* 78.

Omnes hi nummi natale Auguſti ſidus reſpiciunt, ſed diverſis annis ſignati ſunt, atque Inſcriptione & pictura capitis diſcrepant. Nam in 6. & 7. Apollinis cum lyra ſignatur caput, & invenitur is in *Theſauro Verſalienſi*. Octavus in *Theſauro Schwartzburgico* exſtat, reliqui apud *Hub. Goltzium*. Inprimis inter illos notandus venit Num. 12. qui in *Theſauro Verſalienſi* quoque adſervatur, editusque eſt una cum aliquot ex præcedentibus à *Carolo Patino* in *Suetonio* Nummis illuſtrato p. 139. Invenitur & inter *Arſchotanos* Tab. XI. Num. 16. Sed ab omnibus illis abit pictura *P. Pedruſii*, qui in *Muſeo Farneſiano* Tab. decima Num. 5. pro figura muliebri ſtolata, nudam & virilem capite radiato exhibuit; quod diſcrimen ſi in ipſo nummo obſervatur, ille quidem ex *Muſeo Farneſiano* ad Apollinem ſeu Solem referendus erit. Verum obſtat ut puto, quod deæ non dii paſſim pingi ſoleant utraque manu velum ſupra caput tenentes; quare refero ad Deam Venerem, quæ *Æneadum Genetrix* paſſim celebrata fuit.

NUM. 13.

CAESAR. Caput Auguſti nudum lævam verſus, in corona laurea, vel, ut in aliis, in corona quernea, ut Tab. V. Num. 169. *&* 170.

AUGUSTUS. Corolla ex pateris & victimarum craniis contexta, quæ recto & transeunti temoni incumbit, quem ornant conchæ marinæ & capita arietina, atque ferinæ ungues.

Elegans hic denarius, qui in *Theſauro Schwartzburgico* exſtat, atque in Editione *Leonardi* per

Octavium Sadam quoque invenitur, quique publicatus fuit à *Goltzio* in *Aug.* Tab. LXXII. Num. 23. & inter *Numm. Arschotan* Tab. XIV. Num. 9. apud *Oudanum* & *Oiselium* Tab. CX. Num. 12. ad solemnia sacrificiorum Augusti; & pro salute Reipublicæ, quum augustum illud nomen adsumsisset Cæsar, facta sacra respicit. Ingeniosus monetarius, corollam, non à parte capitis ex lauru vel quercu contexuit, sed in aversa, ex pateris & craniis lemniscis sibi invicem connexis. Fortunam deinde Principis & Reipublicæ per temonem singulari itidem modo adornatum expressit.

NUM. 14.

Caput Augusti corona quernea ornatum, in aliis versus dextram, in aliis versus siniſtram positum, sine Inscriptione, ut Tab. III. Num. 81. 82.

CAESAR AUGUSTUS. Duo laurei rami.

Sebastianus Ericius pro hujus nummi interpretatione hæc adtulit p. 125. 126. „Argenteus est „ Augusti nummus, capite ejus juvenili, sine literis in circuitu. Ab altera parte duo rami sunt, „ cum Inscriptione CAESAR AUGUSTUS. „ Volunt nonnulli laureos esse ramos, qui triumphantem Imperatorem subsequi solebant, adeoque hunc Nummum peculiare id honoris genus „ exhibere. Verum ego potius crediderim laureos illos designari ramos, qui in honorem Augusti à Senatu decreti fuerunt, testante *Dione* Lib. „ XLIX. post victoriam videlicet à Sexto Pompejo relatam. Verba ejus hæc sunt: *Romæ autem Cæsari laudatio unanimi consensu, statuæque, primus locus in consessu, arcus trophæo ornatus, utque eques in urbem intraret, semper lauro coronaretur, ac die ea qua vicisset, qua feriæ anniversariæ essent, in æde Jovis Capitolini cum conjugibus & liberis epularetur, statim post victoriam decretum est.* „ Invenitur & alius aureus atque argenteus Augusti nummus, in quo sedens in substructione Imperator duos lauri ramos à totidem viris, qui ante illum stant, recipit, cum hac Inscriptione „ IMP. X. (8) Designant hæ figuræ populum „ Romanum, qui ex Senatus decreto illi offerunt „ laureos ramos, designantes plebem Romanam „ quæ laureata Imperatorem excepit. *Suetonius* in „ Vita ejus Cap. LVIII. hujus honoris mentionem „ facere videtur his verbis. *Patris patriæ cognomen universi repentino, maximoque consensu detulerunt ei. Prima plebs legatione Antium missa, deinde, quod non recipiebat, ineunti Romæ spectacula frequens, & laureata, mox in curia Senatus, neque decreto, neque acclamatione, sed per Valerium Messalam id mandantibus cunctis, quod bonum, inquit, faustumque sit tibi, domuique tuæ Cæsar Auguste (sic enim nos perpetuam felicitatem Reipublicæ & læta huic precari æstimamus) senatus te consentiens cum populo Romano consalutat patriæ patrem, &c.* Ex quibus patet figuras illas cum „ lauri ramis denotare plebem Romanam, cujus „ mentionem facit *Suetonius*. Forsitan hi duo lau- „ rei in nostro nummo rami respiciunt laurûs, quas „ una cum corona quernea decrevit Senatus, ut „ ad fores Augusti domus in Palatio suspenderentur, juxta testimonium *Dionis* Lib. LIII. *Cæsari „ cum orationem de ejurando regno ac dividendis provinciis habuisset, multi erant honores delati, nempe „ ut ante ipsius domum in Palatio lauri ponerentur; „ ac super eas coronæ quernæ suspenderentur, nimirum „ quod perpetuus hostium victor, ac civium esset servator.* Præterea non sine ratione toties laurei rami in Augusti occurrunt nummis; nam & ipse „ lauream capite & ubi triumpharet, manibus gestavit; ex lauro etiam prodigium hoc uxori „ ejus Liviæ evenisse legitur apud *Dionem* Lib. „ XLVIII. *Liviæ autem hujusmodi prodigium evenit, „ quod ei voluptatem, aliis metum attulit. Aquila gallinam albam in gremium ejus abjecit, quæ „ ramum lauri, fructum suum ferentis, gestabat. Livia, quòd id ostentum haud exiguum duceret, gallinam adservavit diligenter, laureum autem ramum „ sevit, atque is radicibus actis adoluit, ita ut postea „ temporis frondes triumphantibus diu admodum suppeditaverit, ac futurum erat, ut Livia suo in sinu „ potentiam Cæsaris ipsumque omnibus in rebus parentem sibi haberet.* Testatur idem *Plinius*, ubi de „ eodem prodigio, Liviæ facto, loquitur, Lib. „ XVI. Cap. 30. *Sunt & circa divum Augustum „ eventa ejus digna memoratu. Namque Liviæ Drusillæ, quæ postea Augusta matrimonii nomen accepit, cum pacta esset illa Cæsari, gallinam conspicuæ „ candoris sedenti aquila ex alto abjecit in gremium „ illæsam. Intrepideque miranti accessit miraculum, „ quoniam teneret rostro laureum ramum onustum suis „ baccis. Conservari alitem & sobolem jussere aruspices, ramumque eum seri, ac rite custodiri. Quod „ factum esse in villa Cæsarum, fluvio Tiberii Imposita juxta nonum lapidem Flaminia via, quæ ob id „ vocatur Ad gallinas, mireque sylva provenit. Ex „ ea triumphans postea Cæsar, laurum in manu tenuit, „ coronamque capite gessit, ac deinde Imperatores Cæsares cuncti. Traditusque mos est ramos quos tenuerunt serendi. Et durant sylvæ nominibus suis discretæ, fortassis ideo mutatis triumphalibus.*"

Respicere hujus denarii typus potest ad decretum Senatus, post orationem Cæsaris Augusti, quam de ejurando regno habuit, quod recitat *Dio Cassius* Lib. LIII. p. 507. Καὶ διὰ τοῦτο, τε τὰς δάφνας σὺν τῷ βασιλείῳ αὐτῷ προσπήγεσθαι, καὶ τὸ τὸ στέφανον τὸ δρύϊνον ὑπὲρ αὐτῶν αἴρεσθαι, ὅτι οἱ, ὡς ἡ ἀεὶ τοὺς τε πολεμίους νικῶντι καὶ τοὺς πολίτας σώζοντι i. e. *Ut & ante ipsius domum in palatio lauri ponerentur, ac super eas coronæ quernæ suspenderentur, nimirum, quod perpetuus hostium victor, ac civium esset servator.* Ad horum numerum (duo, ut in nummo, rami erant laurei) adludens *Tertullianus* in Apologetico scribit Cap. XXXV. *Unde Cassii & Nigri & Albini? Unde qui inter duas laurus obsident Cæsarem?* Depinxerunt hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LVIII. Num. 26. *Æneas Vicus* inter *Argent Aug.* Num. 55. *Sebastian. Ericius* p. 125. *Numm. Arschot.* Tab. XV. Num. 19. & *P. Pedrusius ex Museo Farnes. Oudanus* & *Oiselius* Tab. XCII. Num. 12. Exstat in *Thesauro Schwartzburgico* & in *Museo nostro.*

(8) Sed vide quæ dicuntur ad illum Nummum, infra Tab. XVIII. Num. 15.

NUM. 15.

Caput Auguſti corona quernea ornatum, in in aliis verſus dextram, in aliis verſus ſiniſtram, ut Tab. III. Num. 81. 82.

CAESAR AUGUSTUS. Duo laurei rami, in medio quorum clypeus eſt votivus, ut dicunt inſcriptæ literæ CLipeus Votivus, circa quem hæ ſunt literæ, Senatus PopuliQue Romani.

vel

Senatus PopulusQue Romanus CLypeum Vovit.

Eadem interpretatio, quæ priori nummo, huic quoque videtur convenire. Exſtat in *Theſ. Schwartzburgico* & depingitur à *Goltzio* in *Aug.* Tab. LVII. Num. 5. inter *Numiſmata Arſchotana* Tab. XV. Num. 15. atque à *P. Pedruſio* ex *Muſeo Farneſiano.*

NUM. 16.

Caput Auguſti nudum ſine Inſcriptione, verſus dextram, in aliis verſus lævam manum, ut Tab III. Num. 77. & 78.

AUGUSTUS. Quod nomen inſcribitur Clypeo Votivo, quem laurea corona ambit.

Vulgavit nummum *Hub. Goltzius* Tab. LXVIII. Num. 3.

NUM. 17.

Senatus PopulusQue Romanus IMPeratori CAESARI. Caput Auguſti nudum lævam verſus, ut Tab. II. Num. 47.

AUGUSTO. In Clypeo Votivo, quem laurea corona ambit.

De Clypeis Votivis ſupra p. 213. 214. ſatis multa dicta ſunt. Invenitur hic nummus apud *Hub. Goltzium* Tab. LXVIII. Num. 12.

NUM. 18.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum dextram, in aliis, lævam verſus, ut Tab. III. Num. 99. & 100.

Senatus PopuliQue Romani CLypeus Votivus.

vel

Senatus PopulusQue Romanus CLypeum Vovit. In ipſo Clypeo.

Nummum hunc vulgarunt *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXXII. Num. 16. *Æneas Vicus* in *Aug. Argent.* Num. 60. *Sebaſt. Ericius* p. 135. Cujus pro explicatione ejus hæc ſunt verba: "Cæſaris Octa-„viani nummus argenteus, ætate juvenili, hanc „habet Inſcriptionem, CAESAR AUGUSTUS. „Ab altera parte Clypeus cernitur cum his literis „S. R. Q. R. CL. V. quæ in medio Clypei cer-„nuntur, atque integre ſic legi debent, *Senatus „PopulusQue Romanus*, reliqua vero ita, *Clypeus „Votivus*. Clypeus vero iſte, cujus figura in num-„mo cernitur, ex genere illorum eſt, qui ſole-„bant in Templo à Populo Romano dedicari, nun-„cupato voto in quodam bello, ſive parta victo-„ria; de quo genere Clypeorum plura in alio Au-„guſti nummo dicuntur. Fuit vero hic ſignatus „in honorem Auguſti."

Exſtat in *Theſauro Schwartzburgico* & in *Muſeo Farneſiano Jo. Triſtanus* ad hujus nummi explicationem hæc in *Comm. Hiſt.* Tom. I. p. 83. ſcripſit. " CAESAR AUGUSTUS. Au-„guſte. S. P. Q. R. CL. V. dans un bouclier, „En un autre il y a AUGUSTUS d'un coſté, & „de l'autre CAESAR dans un bouclier. Voyez „*Anton. Auguſtinus*. Xiphilin liv. V. nous fait voir „par le texte de Dion qu'il deſguiſe, que c'eſtoit „la couſtume de mettre dans les boucliers l'inſcri-„ption du nom du Prince. Et Philon Juif en ſa „Legation remarque qu'il y avoit à Cæſarée de „Judée, & en Alexandrie des boucliers faits en „l'honneur de Jules Cæſar ſans figure aucune, por-„tans ſeulement l'inſcription de ſon nom, luy „ayans eſté dediez par ces villes comme celuy „de cette medaille à Auguſte. Or c'eſtoit la mar-„que d'une conſtante vertu militaire, ce qui eſtoit „cauſe que les femmes des Lacedemoniens accou-„choient ordinairement & ſe delivroient de leurs „enfans dans un bouclier, ainſi que je le remar-„que dans Ariſtophane en ſa Comedie in tit. *Ly-„ſiſtrata*, & dans *Nonnus* en ſes *Dionyſ.* liv. XLI. „où il dict que Venus voulut accoucher ſur un „liure, de la Nymphe Beroé, comme les Lace-„demoniennes (ce dit-il) accouchent de leurs en-„fans dans un grand bouclier;

„ —— —— Λακαινίδες ὅτε γυναῖκες
„ Τέκνα φίλνσιν ἐπ' ἀσπίδος βοέης.

„ Ce que je trouve fort conſiderable. Car nous „apprenons d'ailleurs que ces braves Spartiates „vouloient eſtre reportez à Sparte ſur leurs bou-„cliers, quand par le ſort de la guerre il arrivoit „qu'ils eſtoient bleſſez à mort, comme ils y a-„voient eſté mis en leur naiſſance. Auſſi quand „les trouppes guerrieres vouloient anciennement

„ marquer une volontaire reddition à quelque Prin-
„ ce ennemy, & trahir leur party ſans combatre,
„ leur couſtume eſtoit de renverſer leurs boucliers,
„ & les cacher ſoubs leurs bras, ainſi que dict *The-*
„ *miſtius* en ſon oraiſon qu'il prononça devant l'Em-
„ pereur Valens."

NUM. 19.

CAESAR AUGUSTUS. Auguſti Caput nudum, ut ſupra.

Senatus PopulusQue Romanus CLypeum Vovit. In ipſo Clypeo, in quo ad imam partem duo palmæ arboris, victoriarum teſtes, rami ſunt.

Exſtat in *Theſauro Verſalienſi.*

NUM 20.

Caput Cæſaris Octaviani nudum ſine Inſcritione, in aliis verſus dextram, in aliis, verſus lævam partem.

IMPerator CAESAR DIVI Filius. Patera.

Spectat hic nummus ad Pontificatum Cæſaris, non tamen ad Pontificatum Maximum, ut vult *Ericius*, quem Lepido demum mortuo adſumſit, quum jam diu ante Auguſtus in nummis vocaretur. Exſtat nummus in *Theſauro Schwartzburgico* atque editus eſt ab *Hub. Goltzio* in *Aug.* Tab. LXXII. Num. 18. ab *Ænea Vico* inter *Arg. Aug.* Num. 13. ab *Sebaſtiano Ericio* p. 127. & denique inter *Numiſm. Arſchotana* Tab. XV. Num. 22.

NUM. 21.

IMPerator DIVI JULI Filius. In aliis tantum vox IMPerator legitur. Caput Cæſaris Octaviani galeatum, ut Tab. I. Num. 29. & 32.

CAESAR. In diſco ſive patera, in cujus medio ſtella eſt, inſtruitur diſcus inſtrumentis ſacerdotalibus, quæ commentacula apud Feſtum vocantur.

Ad ſacerdotia Cæſaris, ut præcedens nummus, ita hic quoque pertinet, ut qui armatum ejus iter (quare galea capiti additur) deſignat. Invenitur in *Theſauro Schwartzburgico* atque editus eſt ab *Hub. Goltzio* in *Aug.* Tab. LXXI. Num. 2. *Ænea Vico* inter *Arg. Aug.* Num. 58. in *Numiſm. Arſchotanis* Tab. XV. Num. 21.

NUM. 22.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum lævam verſus, ut Tab. III. Num. 98.

Senatus PopulusQue Romanus CLypeum Vovit. Quæ poſtrema Clypeo Votivo inſcribuntur, quem utraque manu tenet Victoria, quæ inſuper læva manu lauri ramum tenet.

vel

CLypeus Votivus, omiſſa reliqua Inſcriptione. In Clypeo Votivo, ſed ſub Victoria volitante, quæ dextra manu corollam, læva lauri ramum tenet, cernitur in ſimili nummo Muſei Farneſiani eadem Inſcriptio.

Nummus qui à *Morellio* depingitur, in *Theſauro Verſalienſi* exſtat.

NUM. 23.

CAESARI AUGUSTO.

vel

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti laureatum lævam verſus, ut Tab. III. Num. 93.

Senatus PopulusQue Romanus CLypeum Vovit. Illa CL. V. ut ſupra ipſi Clypeo inſcribuntur, qui columnæ in hoc nummo adpenſus eſt, ſupervolitante Victoria, quæ utraque manu corollam ſuſtinet.

Ad victoriam Philippicam denarium ſpectare credidit *Ericius*, ſed Auguſti adpoſitum nomen docet, ſatis diu poſt devictos *Caſſium* & *Brutum*, cuſum fuiſſe. Verba *Ericii* hæc ſunt "Num-
„ mus eſt Auguſti argenteus, ætate juvenili, cum
„ hac Epigraphe a parte capitis, CAESAR AU-
„ GUSTUS. Ab altera parte Victoria cernitur
„ alata per aërem volitans, atque utraque manu
„ coronam civicam tenens, ſub quo clypeus eſt
„ inſcriptus CL. V. Ad latus Victoriæ columna
„ adparet & Inſcriptio S. P. Q. R. Romæ ſigna-
„ tus fuit hic nummus in honorem Cæſaris Octa-
„ viani adhuc juvenis admodum, &, quantum e-
„ go judico, in memoriam victoriæ Philippicæ
„ contra percuſſores Cæſaris, *Brutum* & *Caſſium*,
„ quod ſecundum civile bellum fuit feliciter ab il-
„ lo confectum, cujusque hæc exſtat mentio apud
„ *Suetonium* Cap. XIII. *Inita cum Antonio & Lepido*
„ *ſocietate, Philippenſe quoque bellum, quamquam in-*
„ *validus atque æger, duplici prælio tranſegit; quo-*
„ *rum priore caſtris exutus vix ad Antonii cornu fuga*
„ *evaſerat: nec ſucceſſum victoriæ moderatus eſt, ſed*
„ *capite Bruti Romam miſſo, ut ſtatuæ Cæſaris ſum-*
„ *mitteretur, inſplendidiſſimum quemque captivum non*
„ *ſine verborum contumelia ſæviit.* Quæ ratio eſt, cur
„ utraque manu coronam ſupra clypeum teneat in
„ hoc

„ hoc nummo Victoria. Literæ ad caput Victo-
„ riæ ita legi debent, *Senatus PopulusQue Roma-*
„ *nus*; quæ vero in clypeo adparent, *Clypeus Voti-*
„ *vus*. Suſpenſi in Templis Romæ cernebantur
„ ejusmodi clypei, Votorum cauſſa, quæ in ali-
„ quo bello pro felici ſucceſſu facta erant; ſed hic
„ nummus, in quo Victoria ejusmodi clypeo in-
„ nititur, ſignatus fuit parta in bello egregia ejus-
„ modi Victoria. Columna ad latus Victoriæ Sym-
„ bolum eſt (ut & alibi diximus) facti cujuspiam
„ præclari, reique ſingularis, cujus memoria per-
„ ennis cœlo æquanda venit. Columnas enim An-
„ tiqui in ſepulcris Heroum atque virorum illuſtriſ-
„ ſimorum dedicare ſoliti fuerunt. Quare legitur
„ apud ſcriptores habitus is honor præclaris meri-
„ tis, ut ſtatuæ magnorum virorum columnis in-
„ ponerentur. Athenis præcipue locus erat, Ce-
„ ramicus dictus, in quo magnus erat numerus e-
„ jusmodi ſtatuarum atque columnarum, quarum
„ Inſcripio teſtabatur eosdem glorioſe mortem pro
„ patria oppetiiſſe, addito loco & pugna, in qui-
„ bus præclare pugnantes occubuerant. In hoc
„ autem nummo columna teſtis eſt ingentis vi-
„ ctoriæ quam de patris Julii percuſſoribus retulit
„ Cæſar Octavianus. Commemorare hic lubet
„ ſuperfuiſſe ad noſtrum usque tempus ad os ponti
„ Euxini, qui hodie *Mar Magiore* dicitur, colum-
„ nam mediocriter magnam in ſcopulo quodam e-
„ rectam, quam habitatores ejus terræ adfirmant
„ olim adhæſiſſe continenti. In ea columna hæ
„ legebantur literæ valde antiquæ.

„ . . . O CAESARI AUGUSTO
„ F. CIANNIDUS L. F.
„ CLA. FRONTO.

„ Quas literas ita debere legi exiſtimo, (9) *Octa-*
„ *viano Cæſari Auguſto Fabius Ciannidus Lucii Filius*
„ *Claudia Fronto*. Iſte Fabius Ciannidus Lucii fi-
„ lius ex tribu Romana Claudia fuit. Unde cre-
„ dere licet, iis temporibus, quibus *Caſſium* at-
„ que *Brutum* in campis Philippicis vicit Auguſtus,
„ loco ubi urbs Philippi, ad pedem collis juxta
„ Appianum fuit, perrexiſſe Auguſtum cum exer-
„ citu usque ad confinia Ponti Euxini, ibique à duci-
„ bus exercitus fuiſſe erectam hanc columnam (10)
„ in honorem Auguſti atque memoriam victoriæ
„ Philippicæ, ſive adventus ejusdem in illum lo-
„ cum, idque præcipue factum fuiſſe à Ciannido hoc
„ Lucii Frontonis filio tribus Claudiæ. Ex quibus
„ omnibus liquet, Columnas antiquitus erectas fuiſſe
„ in honorem illuſtrium virorum, qui factis ſuis æ-
„ ternam virtutis famam meruerant." Exſtat in *Theſauro Schwartzb.* Vulgarunt eundem *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LVII. Num. 9. *Sebaſtianus Ericius* p. 174. *Numiſm. Arſchotan.* Tab. XV. Num. 16. *Oiſelius* & *Oudanus* Tab. XCIV. Num. 8. *Sponius Rech. Cur. de Antiq.* p. 7.

NUM. 24.

Nota capitis non additur, ſed videtur non dis-
crepare à ſequenti nummo.

SENATus PopulusQue Romanus. Victoria
gradiens clypeum tenet dextra, in quo le-
gitur CLypeum Vovit.

(9) Litera O penultima eſſe poteſt multorum Cæſarum, ut ſcriptum fuerit CAIO, vel CLAUDIO &c. Deinde litera F. poteſt ſignificare *Fecit*. Denique FRONTO non patris Ciannidi nomen eſt, ſed ipſius Ciannidi cognomen.

NUM. 25.

DIVUS AUGUSTUS. Caput ſenile
Auguſti, dextram verſus, corona radiata
inſigne, ut Tab. VIII. Num. 248.

Senatus PopulusQue ROMANUS. Victo-
ria gradiens, dextra clypeum tenet, cui
inſcriptum eſt CLypeum Vovit.

Ex Divi titulo & corona radiata, patet, cuſum fuiſſe à Tiberio hunc nummum, poſt exceſſum Divi Auguſti, adeoque hunc typum pertinere ad honores Auguſto poſt mortem habitos.

NUM. 26.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Au-
guſti nudum, lævam verſus, ut Tab.
III. Num. 77.

Victoria ſtans (inter Arſchotana Numiſmata,
globo inſiſtens) alis ſuperne expanſis, verſa
ad lævam facie (in aliis facie directa)
ingentem CLypeum ambabus manibus
tenet, cui inſcriptum eſt CLy-
peum Vovit.

Invenitur hic nummus in *Theſauro Verſalienſi*; duos quoque pictura variante, ſervat *Muſeum Farneſianum*, ut patet ex *P. Pedruſii* Editione. Pictura, in qua globus eſt ſub pedibus Victoriæ, cernitur in *Num. Arſchotan.* Tab. XV. Num. 14.

NUM. 27.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti
nudum dextram verſus, in aliis lævam
verſus, ut Tab. IV. Num. 118.
& 120.

Senatus PopulusQue Romanus CLypeum Vo-
vit OB CIVIS SERVATOS. CLy-
peus Votivus in corona civica. Pars
inſcriptionis in ipſo Clypeo, pars
in ſumma atque ima nummi
ora exſtat.

Jure merito hunc honorem Auguſto Romani habuerunt, poſtquam civibus ſalutem & Reipublicæ quietem reddiderat. Nummus ſervatur in *Theſauro Schwartzburgico*, editus fuit ab *Hub. Goltzio* in *Aug.* Tab. LIX. num. 2. & inter *Num. Arſchotan.* Tab. XVI. Num. 10. apud *Oiſelium* & *Oudanum* Tab. XCIV. Num. 9. *Sponium Rech. Cur. de Antiq.* p. 7.

(10) *Cæſaris Octaviani* retinendum ubique hic fuerat nomen, quum demum diu poſtea *Auguſti* nomen acceperit Cæſar Octavianus.

NUM.

NUM. 28.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum lævam verſus, ut Tab. III. Num. 99.

Corona civica, ad quam in ſummâ atque imâ nummi parte legitur OB CIVIS SERVATOS.

Exſtat hic nummus in *Theſauro Schwartzburgico* & in *Muſeo noſtro*. Vulgarunt illum *Hub. Goltzius* in *Aug* Tab. LIX. Num. 11. *Æneas Vicus* inter *Argent. Aug.* Num. 37. Invenitur & in *Num. Arſchotan.* Tab. XVI. Num. 9.

NUM. 29.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum lævam verſus, ut Tab. III. Num. 99.

OB CIVIS SERVATOS. In corona civica.

Et hic nummus in *Theſauro Schwartzburgico* & in *Muſeo noſtro* invenitur. Vulgarunt eundem *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LIX. Num. 6. *Æneas Vicus* in *Auguſti Argent.* Num. 39.

NUM. 30.

Non adeſt nota capitis, quod præcedentibus videtur eſſe ſimile.

Senatus PopulusQue Romanus CLypeum Vovit. Clypeus Votivus, in quo poſterior inſcriptionis pars continuatur, reliquæ partes ſummam imamque aream nummi occupant.

Exſtare hunc in *Theſauro Schwartzburgico* teſtatur *Morellius.*

NUM. 31.

IMPerator CAESAR. Caput Auguſti lævam verſus, ut Tab. II. Num. 45.

AUGUSTUS. Taurus ſtans quiete verſus lævam partem.

Multa ſuper hoc nummo diſputat *Sebaſtianus Ericius*, cujus verba p. 129. & ſeqq. ex Italico idiomate Latine verſa hæc ſunt: "Nummus eſt argenteus Auguſti ætate juvenili, inſcriptus CAESAR. Ab altera parte cernitur Taurus ſtans, cum epigraphe hac in ſummo nummi margine, AUGUSTUS. Signatus fuit hic nummus in honorem Cæſaris Octaviani occaſione Ludorum Taurilium, qui ſub illo facti atque celebrati ſunt. Invenitur & alter Auguſti nummus, non modo in argento ſed & in auro cum tauro cornupeta, atque Inſcriptione ſubtus exarata IMP. X. quem nummum pariter Ludorum Taurilium occaſione ſub Auguſto percuſſum reor. De hiſce Ludis ita ſcriptum reliquit Alexander ab Alexandro in Capite de Ludis Antiquis. *Præter hos fuere Taurii diis inferis conſecrati, quorum origo fertur antiquiſſima: quum enim regnante Superbo, vis morbi & inſanabilis pernicies per omnes urbis regiones & compita pervagata eſſet, aſſiduisque funeribus exhauſta civitas foret, atque ob eſum carnium taurorum peſtifer annus gravidas mulieres ita affeciſſet, ut ſiſti peſtilentia nequiret, in deorum inferorum placamenta hos ludos concelebrarunt: qui Taurii dicti, quod ob taurinæ carnis morbum, inventi primum concelebratique ſunt, in quibus metas circumcurrere, velut in Circenſibus ſervatum eſt &c.* Non filebo tamen quomodo & aliter Tauri hujus ſymbolum in Auguſti nummis explicari poſſit juxta ſententiam Clementis Tevenini, viri eruditi & omnis antiquitatis ſcientiſſimi. Putat is ſub Tauri ſymbolo latere nomen Triumviri Monetalis ejus à quo cuſi ſunt hi denarii, videlicet L. Statilii Tauri, cujus nomen expreſſum legitur in aliis nummis, præſertim in uno Romæ cuſo cum hac Inſcriptione, L. STATILIUS TAURUS III. VIR A. A. A. F. F. ex quo cognoſcimus hunc Taurum fuiſſe Triumvirum Monetalem. Hujus Statilii Tauri mentionem fecit *Dio*, ubi ſcribit Lib. LI. Statilium Taurum ſuis inpenſis fornicem Amphitheatri exſtruxiſſe. Quæ ſententia eo magis adlubeſcit, quoniam in aliis Triumvirorum Monetalium denariis, typos cernimus, qui pariter adludunt ad nomen Triumviri Monetalis à quo cuſi fuerunt. Ita flos occurrit in denariis L. Aquillii Flori Triumviri, & alia in aliorum denariis. Præterea ſæpiſſime in denariis, præſertim conſularibus, iisque, quos Triumviri Monetales ſignarunt, notæ quædam & Symbola inveniuntur, quæ cognomina eorundem reſpiciunt, vel aliquam antiquitatem inluſtris eorundem familiæ præ ſe ferunt. Inter ejusmodi denarios occurrit unus, qui à parte priore barbatum exhibet caput, cum connexis literis TA. quæ ſignificant *Tatius*, atque aliis poſt caput idem poſitis SABIN. id eſt, *Sabinus*: Ab altera parte duas virgines totidem rapiunt juvenes, ſubtus vero ſcribitur L. TITURI. Qui typus originem reſpicit Triumviri Monetalis, qui fuit L. Titurius Sabinus, atque per raptum Sabinarumque in denario ſuo expreſſum, denotare voluit originem familiæ ſuæ ex Sabinis. Nota enim eſt hiſtoria hæc in Annalibus antiquis, quomodo ſcilicet Romulus, juventuti ſuæ, quæ, ad propagandam ſobolem femineo ſexu deſtituebatur, ſub prætextu Ludorum, quos Equeſtri Neptuno voverat, occaſionem præbuerit rapiendi virgines, quæ una cum parentibus ad illos convenerant ludos, præcipue Sabinorum; eorum enim omnis multitudo ſecum uxores atque filias ſuas ad id ſpectaculum adduxerat. Hujus igitur rei hiſtoria in altera nummi parte exprimitur. Altera vero pars caput exhibet Regis Sabinorum Tatii. Docere idem voluit iſte L. Titurius in alio denario, in cujus parte priore idem Tatii, Regis Sabinorum, caput barbatum cernitur, cum palmæ ramo ante faciem, atque hac Inſcriptione pone caput, SABIN. A parte poſteriore cernitur virgo in genua prolapſa, expanſis præ timore brachiis, quam patet opprimi ſcutorum militarium pondere atque multitudine; ad latus duo ſcutis itidem armati, quaſi oppreſſuri

„ eandem ſtant milites. Supra caput eſt luna cre-
„ ſcens cum ſtella, & Inſcriptione L. TITURI.
„ Ille videlicet Triumvir Monetalis L. Titurius
„ Sabinus, ad originem familiæ ſuæ ex Sabinis,
„ ejus denarii quoque typo reſpexit, in quo ab al-
„ tera parte expreſſit Regem Sabinorum Tatium,
„ ab altera virginem Tarpejam ſcutis Sabinorum,
„ ex merito ſuo, oppreſſam. Quæ quidem hi-
„ ſtoria dependet à prima illa de raptu Sabina-
„ rum. Poſt virginum enim in Ludis raptum à
„ Romana juventute perpetratum, Sabini præci-
„ pue læſi, apud Regem Tatium de injuria queſti
„ ſunt, atque vi armata urbem Romam obſede-
„ runt. Alii vero ex vicinis populis, pariter ra-
„ ptu virginum ſuarum injuria affecti, exſpectare
„ noluerunt, dum Sabini in armis eſſent, atque
„ ſuis viribus vim Romanam malo ſuo inritantes,
„ experti ſunt brevi vanam eſſe ſine viribus iram.
„ Cæſo enim Rege ſuo victi à Romanis atque op-
„ preſſi ſunt. Ultimum inter læſos bellum Roma-
„ nis fuit cum Sabinis & eorum Rege Tatio, id-
„ que graviſſimum. Bellum enim quod haud te-
„ mere ſuſceperant Sabini, magna vi magnoque
„ conſilio inſtruxerant, dolum inſuper virtuti ad-
„ junxerant. Spurii enim Tarpeji, qui cuſtos ar-
„ cis apud Romanos erat, filiam pretio corrupit Rex
„ Sabinorum, ut armatos ex hoſtibus intra arcem
„ reciperet, qui, poſtquam recepti fuerunt, il-
„ lam quæ aquam petitura ad ſacrificium exierat,
„ ubi rediit, injectis ſcutis, oppreſſerunt. Pre-
„ tium enim proditionis pacta fuerat virgo, id
„ quod læva manu (armillas ſcilicet ex auro &
„ gemmis) gerebant Sabini; illi, quod & læva
„ manu ſcuta gererent, quaſi ea petiiſſet virgo,
„ iisdem injectis, illam oppreſſerunt; & quoniam no-
„ ctu id contigit, in nummo luna cum aſtro deſuper
„ puellæ caput cernitur. Quæ omnia typis illorum
„ denariorum continentur, ſignavit vero Tatii Sa-
„ bini illam hiſtoriam L. Titurius Sabinus, ut an-
„ tiquitatem & nobilitatem gentis ſuæ commen-
„ daret. Hiſtoriam illam de raptu Sabinarum &c.
„ præter *Livium Dionyſius Halicarnaſſæus* & alii
„ commemorant. Simili adluſione Triumvir Mo-
„ netalis Q. Voconius Vitulus, Vitulum in aureis
„ & argenteis expreſſit nummis, adſcriptis nomi-
„ nibus ſuis, & adſcripto nonnunquam ſolo co-
„ gnomine VITULUS. Triumvir vero Moneta-
„ lis exſtitit ſub Julio Cæſare, cujus caput ille
„ nummus exhibet. Ejusque generis præterea alia
„ atque plura ſunt exempla.

„ Potuit denique hic Auguſti nummus cuſus eſ-
„ ſe, quum ipſe collega Statilio Tauro conſulatum
„ octavo gereret A. V. C. 728: ita ut Taurus
„ in hoc nummo collegam ejus Statilium Taurum
„ deſignet, de cujus conſulatu mentionem fecit
„ *Dio* Lib. LIII. his verbis, *Auguſto VIII. Stati-*
„ *lio Tauro conſulibus, Agrippa, quia nullam viam*
„ *ſternendam ſuſceperat, Septa dedicavit, &c.*"

Statuunt Antiquarii cuſos hujus generis denarios fuiſſe vel à triumviro monetali Statilio Tauro, vel ratione deductæ alicujus coloniæ, præſertim in Hiſpaniam, quum coloniarum in Hiſpania nummi ærei ut plurimum bovis ejusmodi ſive tauri figuram exhibeant. Placet poſterior interpretatio. Nam in illis denariis quos Præfecti rei monetalis ſive Triumviri ſignarunt, nomen ſuum adpoſuerunt, ſi aliquid ad ſuam familiam ſpectans in iisdem nummis ſignarent, quod ubi non fuit factum, ſemper typus nummi ad Cæſaris res, & præcipue quidem eo anno geſtas, ſpectat.

NUM. 32.

Caput Auguſti nudum, ſine epigraphe, verſus lævam partem, ut Tab. III. Num. 77.

AUGUSTUS. Taurus ſimilis, ſed dextram verſus collocatus.

Edidit hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXX. Num. 12.

NUM. 33.

Caput Auguſti nudum ut ſupra, in aliis ad dextram, in aliis ad lævam partem converſum.

AUGUSTUS DIVI Filius. Taurus, ſive bos cornupeta.

Exſtant omnibus hiſce ſimiles inter aureos Tab. X. Num. 1. 2. 3. &c. quorum vide Interpretationem ſupra p. 206.207. Invenitur nummus *Hub. Goltzii* in *Aug.* Tab. 70. Num. 3. & inter *Numiſm. Arſchotana* Tab. IX. Num. 23.

NUM. 34.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum in aliis dextram, in aliis, lævam verſus, collocatum, ut Tab. IV. Num. 122. & 123.

IMPerator IX. Taurus ſive bos cornupeta.

Edidit hunc *Goltzius* Tab. LXX. Num. 35.

NUM. 35.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum lævam verſus, ut Tab. IV. Num. 121.

IMPerator X. Taurus cornupeta.

Ad hunc nummum ita commentatus fuit *Sebaſtianus Ericius* p. 184. & ſeqq. "Exſtat Cæſaris
„ Auguſti nummus argenteus ætate juvenili, ſin-
„ gularis artificis, cum hac Inſcriptione, AUGU-
„ STUS DIVI F. Ab altera parte Taurus eſt
„ cornubus & & fronte minax, cum hiſce ſubtus
„ literis, IMP. X. Signatus hic nummus Romæ
„ fuit, in honorem Auguſti, (") à Triumviro
„ Monetali L. Statilio Tauro, quod Tauri Sym-
„ bolum, in nummo expreſſum, ſatis docet. Tauri
„ ejus pluribus in locis mentionem fecit *Dio*, ejus-
„ que nomen aliis quoque nummis inſculptum legi-

(") Fallitur *Ericius*, duravit enim Triumviri Monetalis munus per unum tantum annum, adeoque ſingulis annis mutabantur. Occurrit vero Tauri Symbolum in monetis hiſce cum variis Imperatorii tituli annis.

„ legitur. (12) Exſtat quoque alter Auguſti num-
„ mus argenteus, qui quietam tauri exhibet ima-
„ ginem, ſtantis capite ſublato, cum hac in ſupe-
„ riore parte nummi Inſcriptione, AUGUSTUS.
„ Ab eodem L. Statilio Tauro nummum illum ſi-
„ gnatum opinor, ſicuti alias quoque adſtruximus.
„ Notavimus quoque ad alium Auguſti num-
„ mum in multis ejus Imperatoris nummis inve-
„ niri ſigna & notas, quæ ſpectant ad Triumvi-
„ ros Monetales, à quibus cuſi ſunt; quod qui-
„ dem plurimis adſtruere exemplis in promtu no-
„ bis eſt, ſed in Antiquitatis ſtudioſorum gratiam
„ quædam tamen numiſmata ejus generis explica-
„ bimus. (13) Argenteus eſt denarius, tempore
„ liberæ Reipublicæ cuſus, in quo à parte priore
„ cernitur Deæ Salutis caput, cum hac Inſcriptio-
„ ne SALUTIS. Ab altera parte ſtat Dea, quæ
„ ſiniſtro brachio columnæ innititur, dextra vero
„ ſerpentem tenet, cum hac Inſcriptione M. A-
„ CILIUS III. VIR & VALETU. Dicimus
„ igitur ſignatum fuiſſe illam monetam à Marco
„ Acilio Triumviro Monetali, qui ut ad cognō-
„ men ſuum non illepide adluderet, à parte capitis
„ effinxit caput Deæ Salutis, ab altera parte fi-
„ guram Hygeiæ, filiæ Æſculapii, quæ eadem eſt
„ ac Salus, quod patet ex abbreviata voce VA-
„ LETU. quæ legitur è regione figuræ muliebris
„ ſtantis. Fecit autem id, quoniam nomen Aci-
„ lius venit ab ἀκέομαι vel ἀκείομαι Græco, quod
„ *mederi* ſignificat. Volunt quidam prænomen
„ Acilii hujus fuiſſe (14) Manium, non Marcum,
„ atque ſpectare monetam ad Conſulem ejus nomi-
„ nis, qui collega *C. Piſone* Conſul fuit A. V. C.
„ 687. Et forſitan ſub ejus Conſulatu hæc mone-
„ ta cuſa fuit.

„ (15) Invenitur & alius nummus argenteus, qui ab
„ una parte muliebre exhibet caput caprina pelle
„ tectum, quæ cornubus inſtructa eſt, atque his
„ in circuitu literis punctatis, I. S. M. R. Ab al-
„ tera parte Taurus cernitur feroci curſu latus, ſub
„ quo hæc legitur Inſcriptio, L. THORIUS
„ BALBUS. Eſt hoc caput Junonis Soſpitæ, quod
„ antiqui caprinis ornabant exſuviis, literæ autem
„ illæ punctatæ ita legi debent, JUNO SOSPITA
„ MAGNA REGINA. Tauri emblema ad Tri-
„ umviri Monetalis L. Thorii Balbi nomen adlu-
„ dit, eodem ſcilicet modo, ut alterius typus in
„ nummo Tauri ad L. Statilium Taurum. (16) In
„ Cæſaris quoque nummo à Q. Voconio Vitulo
„ cuſo, pariter invenitur Vitulus, ut qui adlu-
„ dat ad cognomen Q. Voconii Vituli, à quo
„ cuſus fuit nummus. Junonis Soſpitæ mentio-
„ nem fecit *Virgilius* Æn. III. 437.

„ *Junonis Magnæ primum prece Numen adora.*

„ Ut & *Gregorius Gyraldus* in Syntagm. De
„ Diis his verbis: *Soſpita Juno Lanuvii in primis*
„ *colebatur magno cultu, ut docet Livius, cujus ſi-*
„ *mulacrum fingebatur cum pelle caprina, & haſta*
„ *& ſcutulo, & cum calceolis repandis, ut de Nat*
„ *deor. ſcribit Cicero. Livius* Lib. VIII. *ab V. C.*
„ *Lanuvinis* inquit *civitas data, ſacraque ſua reddita*
„ *cum eo ut ædes lucusque Soſpitæ Junonis communis*
„ *Lanuvinis municipibus cum Populo Romano eſſet.*
„ Facit etiam mentionem ejus M. Tullius in Ora-
„ tione pro Muræna, eique Deæ ſacrificare ſole-
„ re Conſules ſcribit. Memoria quoque ejus ex-
„ ſtat apud poetam Silium Italicum Lib. XIII. 364.

„ *Lanuvio generate, inquit, quem Soſpita Juno*
„ *Dat nobis Milo, Gradivi cape victor honorem*
„ *Tempora murali vinctus turrita corona.*

„ Junonem Latini Magnam Reginam vocarunt,
„ quoniam Soror Jovis eſſet atque conjux, Deo-
„ rum hominumque Regis. Templum vero illi
„ dedicatum fuit, receptis Vejis, à Camillo victo-
„ re in monte Aventino. Templum Reginæ Ju-
„ nonis in Capitolino jugo quoque exſtitiſſe ſcribit
„ *Livius*. De eadem ita loquitur *Virgilius* Æn. I. 46.

„ *Aſt ego quæ divum incedo regina, Jovisque*
„ *Et ſoror, & conjunx.*

„ præter hos nummos & alius ſupereſt denarius
„ argenteus, qui à parte priore Deæ Cybeles
„ turritum & velatum exhibet caput, ab altera
„ vero parte bigas equorum. Bigis inſidet Vi-
„ ctoria flagellum tenens, avis vero ſub anterio-
„ ribus equorum pedibus conſpicitur, cum hac
„ Inſcriptione, C. FABI. C. F. (17) Nummus
„ is eſt *victoriatus*, Reipublicæ temporibus cuſus,
„ ſub Conſulatu iſtius C. Fabii Buteonis, qui, ad
„ nomen ſuum adludens, Buteonis avis figuram
„ in nummo inpreſſit, Triorchen quoque adpel-
„ lant, rapaciſſimam avem, de qua *Plinii* exſtat
„ teſtimonium Hiſt. Natur. Lib. X. Cap. 8. *Ac-*
„ *cipitrum genera XVI. invenimus Ex iis Circon*
„ *claudum altero pede proſperrimi augurii nuptialibus*
„ *negotiis & pecuariæ rei. Triorchem à numero te-*
„ *ſtium, cui principatum in auguriis Phæmone dedit.*
„ *Buteonem hunc appellant Romani. Familia etiam*
„ *ex eo cognominata, cum proſpero auſpicio in Ducis*
„ *navi ſediſſet, Æſalona Græci vocant, qui ſolus omni*
„ *tempore apparet, cæter: hyeme abeunt.* Ibidem
„ Cap. XLIX. *Ibi & Buteo, accipitrum generis in*
„ *honore menſarum eſt.* Ab iſto igitur avium ge-
„ nere cognomen nactus Fabius ille eſt a quo no-
„ ſter genus deduxit, qui propterea in Conſulatu
„ ſuo ſignari illam avem in moneta ſua juſſit. (18)
„ Invenitur quoque ejusdem generis nummus, eo-
„ dem typo ab utraque parte, in quo ad Cybeles
„ caput adſcribuntur literæ EX A. PU. quæ ſi-
„ gnificant *Ex Argento Publico.* Qualis Inſcriptio
„ quoque in aliis argenteis invenitur denariis poſt
„ caput Romæ galeatum, his literis AR. PUB.
„ id eſt, *Argentum Publicum.* Fabii Buteonis ejus-
„ dem pluribus in locis mentionem fecit Livius.

„ Verum ut liquido demonſtremus, iſtum L. Sta-
„ tilium Taurum fuiſſe Triumvirum Monetalem,
„ dicimus, præter frequentes hoſce denarios cum
„ Tauri effigie, (19) æreum exiguum valde ejus-
„ dem inveniri nummum, in quo ab una parte
„ cernitur cornucopiæ, cum nota S. C. atque hac
„ in circuitu Inſcriptione, TAURUS REGULUS
„ PUL-

(12) Vide hac Tab. Num. 31. 32. 39. & 40.

(13) Exempla, quæ adducit *Ericius*, non confirmant ejus ſententiam, quoniam nummi illi ſub Auguſto non ſunt cuſi, adeoque ad Triumviros Monetales ſub Auguſto non pertinent.

(14) Commune hoc Aciliæ Gentis fuit prænomen, pro quo male *Marcus* ſcribi ſolet. Vide de eo atque de Nummo hoc Comm. noſtrum ad *Andr. Morellii Theſ. Numm. Fam. Rom.* p. 3.

(15) Conf. *Theſ. Morell. Fam. Rom.* p. 415.

(16) Vide Comm. noſtros in *Theſaur. Morellii Famil. Rom.* p. 454.

(17) De hoc nummo multa diſſeruimus, haud (ut opinor) negligenda ad *Morellii Theſaurum Famil. Rom.* p. 170.

(18) Vide quæ ad hanc quoque notam diſputavimus ibidem.

(19) Vide *Theſaurum Morellianum Fam. Roman.* in *Fam. Statilia* Num. 11. p. 400.

„ PULCHER. Ab altera parte incus, cudendæ „ monetæ inſtrumentum, adparet, cum his lite„ ris, A. A. A. F. F. III. VIR. quæ docent mo„ netæ fuiſſe genus, ſicuti nomina in priori num„ mi parte poſita, ad tres Triumviros Monetales „ ſpectare deprehenduntur, videlicet ad Lucium „ Statilium Taurum, Lucium Livinejum Regu„ lum & Claudium Pulchrum, ut ex aliis pariter „ nummis adparet. Cujus rei gratia teſtimonium „ adducimus nummum Julii Cæſaris, in quo à „ parte priore ejus cernitur caput, ab altera vero „ parte Taurus currens, cum epigraphe hac, L. „ LIVINEJUS REGULUS. (30) Quæ exprimunt collegas Triumviros Monetales L. Livinejum Regulum, nomine ſuo, L. Statilium Taurum „ vero, Symbolo Tauri. Dicimus itaque, quod, „ ſicuti in antiquis ſub Republica Romana dena„ riis videmus notas quasdam, quæ adludant ad „ Familias Triumvirorum vel Conſulum, in quo„ rum magiſtratu illi denarii cuſi fuerunt; ſic quo„ que in nummis, qui ſignati ſunt ſub Cæſaribus, „ ſigna & notæ quædam inveniantur, quæ expri„ munt, atque indicant cognomina iſtorum Tri„ umvirorum Monetalium, qui iſtis temporibus „ Monetæ curam habuerunt."

Invenitur hic nummus in *Theſauro Schwartzburgico* & in *Muſeo noſtro*. Editus eſt ab *Ænea Vico* inter *Auguſti Argenteos* Num. 29. & *à Sebaſtiano Ericio* p. 184.

NUM. 36.

Capitis nota non additur, ſed à ſuperioribus diſcrepare haud videtur.

IMPerator XII. Taurus corrnupeta.

Exſtat in *Theſauro Verſalienſi.*

NUM. 37.

Neque huic capitis nota adponitur.

IMPerator NERVA CAESar AUGuſtus RESTituit. Taurus cornupeta.

NUM. 38.

Huic quoque capitis nota deeſt.

IMPerator X. Taurus cornupeta.

Invenitur in *Theſauro Schwartzburgico.*

NUM. 39.

Neque hujus nummi additur capitis nota.

Sine Inſcriptione. Taurus gradiens.

Servat hunc *Theſaurus Verſalienſis.*

NUM. 40.

Abeſt & in hoc capitis nota.

IMPerator. Taurus gradiens.

(30) Multiplex in hiſce *Sebaſt. Ericii* deprehenditur error. Errat enim primo, dum Cæſaris Auguſti & Senatus Romani confundit Triumviros Monetales; ex quibus poſteriores æreos tantum ſignarunt nummos; priores, aureos & argenteos; deinde tempora haud diſcernit. Vixit enim ſub Julio Cæſare *L. Livinejus Regulus*, qui, aucto à Cæſare magiſtratuum numero, non Triumvir ſed Quatuorvir Monetalis adpellari debuerat. Verum exſtitit inter Præfectos Urbi, quos creavit Cæſar diſcedens ad bellum in Hiſpania gerendum; prouti demonſtravimus in *Theſauro Morelliano* priore p. 212. Denique collegæ, qui in ærea illa moneta, ſub Auguſto cuſa, memorantur, fuere Triumviri Monetales Senatus, hi ſcilicet, *Statilus Taurus*, *Claudius Pulcher* & *Livinejus Regulus*, prouti ibidem docuimus p. 95. 247. 400.

TABULA XVII,

ADHUC CONTINENS

NUMISMATA CAESARIS AUGUSTI

ARGENTEA MINORIS MODULI.

NUM. I.

CAESAR DIVI Filius COnSul VI. Caput Octaviani nudum lævam versus, subtus est Capricorni signum, ut Tab. II. Num. 66.

vel

CAESAR COnSul VI. Caput Cæsaris Octaviani nudum, dextram versus, pone est lituus, ut Tab. III. Num. 73.

AEGYPTO CAPTA. Crocodilus lævam versus.

Quo tempore hic nummus signatus fuerit docet adpositus Sextus Augusti Consulatus, videlicet A. V. C. 726. de typo atque interpretatione ejus vide ad similem aureum Tab. IX. Num. 32. p. 192. Exstat in *Thesauro Schwartzburgico.* Vulgavit nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXXII. Num. 1. Exstat quoque apud *Leonardum Augustinum* Tab. III. Num. 15. & inter *Numism. Arschotana* Tab. XII. Num. 16. Sed apud *Sebastianum Ericium* p. 152. eundem inveni typum, qui à parte capitis hanc habuit Inscriptionem, CAESAR DIVI *Filius* COnSul V. qualis depingitur quoque apud *Leonardum Augustinum* Tab. VI. Num. 9. & in *Museo Farnesiano* Tab. Sexta Num. 2. qui nummus adeo anno ante, videlicet V. C. 725. cusus fuit; Atque ad eundem hæc sunt verba *Ericii*: " Nummus argenteus est Augusti sine coro-
„ na in capite, ætate juvenili; cum hac Inscri-
„ ptione, CAESAR DIVI F. COS. V. Ab al-
„ tera parte cernitur Crocodilus cum hac epigra-
„ phe, AEGYPTO CAPTA. Romæ signatus
„ fuit in honorem Cæsaris Octaviani, post captam
„ Ægyptum, atque, victis M. Antonio & Cleopa-
„ tra, in provinciæ formam redactam. Cujus vi-
„ ctoriæ meminit *Suetonius* in Vita ejus Cap. XVII.
„ *Nec amplius quàm septem & viginti dies, donec*
„ *desideria militum ordinarentur Brundusii commora-*
„ *tus, Asiæ, Syriæque circuitu Ægyptum petit: Ob-*
„ *sessaque Alexandria, quo Antonius cum Cleopatra*
„ *confugerat, brevi potitus est.* Aliquanto post nar-
„ rat Ægyptum à victore Cæsare in provinciæ
„ formam fuisse redactam: *Ægyptum in provinciæ*
„ *formam redactam, ut feraciorem, habilioremque an-*
„ *nonæ urbicæ redderet, fossas omnes, in quas Nilus*
„ *exæstuat, oblimatas longa vetustate detersit.* Cro-
„ codilus in nummo Ægypti est Symbolum, quo-
„ niam Nilus ibidem feris ejusmodi abundat. Ad-
„ orabant quoque, inter alias bestias, Crocodilum
„ Ægyptii, & quidem præ cæteris, eique quandam
„ divinitatem animali inesse credebant, quod lin-
„ gua careat. Inter Pythagorica quoque Symbola
„ linguæ, quasi divinitatis quædam imitatio, fuit con-
„ tinentia. Vidimus quoque idem Crocodili Sym-
„ bolum in nummis æreis, præsertim in uno, qui
„ capita Augusti atque Agrippæ, corona rostrata
„ insignita, cervicibus oppositis continet, atque ab
„ altera parte Crocodilum catena arbori Palmæ ad-
„ ligatum exhibet, victoriæ de Ægypto Symbolum.
„ Coronæ rostratæ, qua caput Agrippæ cingitur, te-
„ stimonium dat *Virgilius* hoc versu *Æneidos* VIII.
„ 684.

„ *Tempora navali fulgent rostrata corona.*"

NUM. 2.

CAESAR COnSul. VI. Caput Cæsaris Octaviani, lævam versus, pone est lituus, ut Tab. II. Num. 64.

AEGYPTO CAPTA. Crocodilus conversus versus dextram.

Vulgavit hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. XXXII. Num. 3.

NUM. 3.

AUGUSTUS. Caput Augusti nudum versus lævam, ut Tab. III. Num. 71.

ARMENIA CAPTA. Tiara Armeniaca cum duplici pharetra, sagitta & telis onerata.

Elegans nummi est typus, & nummus ipse valde elegans. Spectat acta Caji Cæsaris in Sy-

Syria, ejusque ibidem adventum, quo tempore Ariobarzanem, origine Medum, Parthiæ inposuit, de quo consuli potest *Dio Cassius* Lib LV. p. 555. Τῷ μὲν Γαΐῳ στελλομένῳ ἐς τὸν πρὸς Ἀρμενίους πόλεμον, ὁ Τιβέριος ἐς Χῖον ἐλθὼν, αὐτὸν ἐθεράπευσεν, ἐταπείνωτό τε πρὸς ἐκεῖνον καὶ ὑπέπιπτεν οὐχ ὅτι τῷ Γαΐῳ, ἀλλὰ καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ οὖσι. Φραάτης δὲ ὁ τῶν Πάρθων βασιλεὺς ἀπιστείλαντος πρὸς εἰρήνης τῷ Καίσαρι, καὶ ὁ Καίσαρος ἀντιπιστείλαντος αὐτῷ Φραάτῃ, ἁπλῶς ἄνδρα τὸν βασιλέως ἀπολήσεως, καὶ τὸν Ἀρμενίας ἀποστῆναι προστάξαντος· οὐχ ὅσον οὐκ εἶπεν ὅτι κατέπηξεν, ἀλλὰ καὶ ἀντιγράψαι οἱ τά τε ἄλλα ὑπερηφάνως, καὶ αὐτὸν μὲν, βασιλέα βασιλέων, ἐκεῖνον δέ, Καίσαρα μόνον ὀνομάσας· ὅμως δ' ὕστερον κατηλλάγη ἐπὶ τῷ τὸν Ἀρμενίας ἀποστῆναι, ἐπειδὴ τόν τε Γάϊον ἐν τῇ Συρίᾳ παρόντα ἔμαθε, καὶ τὰ εἰκότα παρεσκεύασε μήσ αὐτῷ ὑπεκπεσεῖν. *Cajo autem ad bellum Armeniacum misso, Tiberius in Chium profectus, ei se submisit: neque Cajo solùm, sed omnibus qui cum eo erant. Phraates rex Parthorum quum de pace ad Augustum literas dedisset, isque rescribens, Phraatem tantùm nominasset, omisso titulo regis regum, jussissetque Armenia eum cedere: adeo nihil territus est Phrahates, ut rescribens superbè, sibi ipsi regis regum titulo dato, Augustum tantùm Cæsaris vocabulo affecerit. Pòst verò quum Cajum in Syriam adveniisse audisset, ac res domi odio sui conturbatas suspicaretur, ea conditione ut Armeniam missam faceret, in gratiam rediit.*

Vulgarunt eundem *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XL. Num. 11. & *P. Pedrusius* in *Museo Farnesiano* inter *Argent. Augusti* Tab. decima, Num. 9. *Carolus Patinus* in *Suetonio* Nummis illustrato p. 81. Depingitur quoque inter *Numismata Argentea Augusti* apud *Æneam Vicum* Num. 86. *Oiselium* & *Oudanum* Tab. XIX. vel XXII. Num. 3. & inter *Arschot.* Tab. X. Num. 4. Servatur in *Thesauro Versalienſi* & in *Museo nostro.*

NUM. 4.

Caput Cæsaris Octaviani nudum, lævam versus, sine Inscriptione, ut Tab. III. Num. 77.

CAESAR DIVI Filius ARMENia RECEPta IMPerator VII. Figura virilis Armeniaco habitu vestitus stans, dextra hastam gerit, læva arcui innititur.

Referri pulcherrimus hic nummus debet ad A. V. C. 725. quo Imperator VII. fuit Cæsar Octavianus, & quo sequens quinarius Asiam, receptam docens, cujus fuit: eodem enim tempore una cum Asia Armeniam recepit. Publicavit hunc nummum *Hub. Goltzius* Tab. XL. Num. 4. atque depingitur is inter *Numismata Arschotana* Tab. X. Num. 8. ut & à *Begero* in *Thesauro Brandenburgico* Tom. II. p. 606. Num. 4. *Oiselio* & *Oudano* Tab. XIX. vel XXII. Num. 5. Exstat in *Thesauro* ut puto *Saxon. Elector.* nunc regio Poloniæ, ipse similem nummum contrectavi in *Museo Martkiano*, qui inde in *Kronenburgianum* transiit.

NUM. 5.

CAESAR IMPerator VII. Caput Cæsaris nudum lævam versus, ut Tab. II. Num. 62.

ASIA RECEPTA. Victoria Cistæ Bacchicæ insistens, inter duos angues, Asiæ symbolum.

Nummulum hunc ex professo illustrare conatus fuit *Sebastianus Ericius*, verum longe petita ejus est explicatio, atque in plerisque à scopo aberrat. Verba ejus ex Italo sermone, in Latinam linguam versa, hæc sunt: " Nummulus Augusti
" ex argento parvus caput ejus exhibet ætate ju-
" venili cum Inscriptione CAESAR IMP. VII.
" Ab altera parte Victoria cernitur alata, quæ in
" sublimi consistit loco, dextra tenens corollam,
" læva palmam, contortis hinc & inde, qui ad
" latera sese erigunt anguibus, (1) tertioque sub-
" tus connexo, atque hac epigraphe, ASIA RE-
" CEPTA. Cujus fuit hic nummulus tempore vi-
" ctoriæ Asiaticæ sive Ægyptiacæ, quum Cleopa-
" tram atque Antonium deviciſſet Cæsar Octavia-
" nus, per angues enim istos Asiam intelligi qui-
" dam volunt. Verum ego potius existimo per
" tres angues, tres Orbis partes debere intelligi,
" Imperio Romano jam omnes subjectas, ex qui-
" bus domita primum Europa, deinde Africa &
" tandem Asia fuit, ejusque dominationis Symbo-
" lum hunc esse typum, atque eo potissimum
" tempore signatum nummulum. Serpentes enim
" sive angues, præter alias, quas habent signifi-
" cationes, terras & regiones designare solent; qui
" quum tres numero hic occurrant, totidem Or-
" bis partes innuunt, videlicet Europam, Africam
" & Asiam. Sed quoniam in hujus nummuli typo
" potius duo quam tres videantur adparere angues,
" (quare nonnulli nos atque doctissimum, quem
" in illa explicatione secuti sumus, Pierium Vale-
" rianum, erroris arguunt) dicimus argenteos ali-
" quot Augusti nummos in manus nostras per-
" venisse, serpentibus insculptos, eosque an-
" tiquissimos atque integerrimos, sed vulgaribus
" aliquanto majores, in quibus, quamvis infe-
" rior pars tempore læsa videatur, atque à par-
" te, quæ in ima ora est, signationem malleo
" non acceperit, perfecte tamen tres agnoscuntur
" Serpentes, non vero duo; videlicet unus & alter,
" qui ad latera victoriæ stantes sese erigunt, ter-
" tius, qui inferius versus terram porrigitur, atque
" caput suum ad caudam alterius exserit, caudam
" vero ab altera parte ex adverso ad caput alte-
" rius serpentis. Quare existimo per Serpentem
" hieroglyphice provinciam aliquam intelligi si-
" ve regionem, atque adeo per tres serpentes tres
" mundi tum cogniti partes, juxta quod ex Ori
" Apollinis hauritur Hieroglyphicis atque exposi-
" tione Pierii, ubi de Serpentibus, & quid significent,
" agit, qui eodem modo hunc ibidem nummum
" explicat; quod & in nummis Severi animad-
" vertere licet, inque tot aliis Imperatorum Græ-
" cis & Latinis, ut recensio eorundem longa fo-
" ret. Neque vel temere id doctissimus Pierius ex-
" cogitavit, vel ego locutus sum, verum ex anti-
" qua Ægyptiorum hieroglyphica Disciplina profe-
" ctum

(1) In tertio illo serpente fallitur, quum extremitates caudæ pro serpente sumserit.

„ ctum eſt. Scribit enim Orus Apollo Niliacus „ in Libello quem patrio ſermone Ægyptio quon- „ dam edidit, de ejusmodi ſignis & literis hie- „ roglyphicis, (qui liber antiquitus à quodam „ Philippo, Ægyptias literas edocto, Græce „ verſus fuit) Ægyptios olim, quum Regem „ vel Principem ſignificare vellent, qui univerſo „ Orbi vel parti ejus imperaret, ſerpentis hiero- „ glyphico illud indicaſſe. (2) Verba Ori Latine ita „ ſe habent: *Regem optimum ſignificantes, anguem „ pingunt ad mundi figuram, cujus extremam caudam „ ori conjungunt; nomen vero regis in ſpiræ medio „ deſcribunt; obſcure innuentes, ſe regem pingere „ orbi imperitantem, nomen autem anguis eſt apud „ Ægyptios,* Μεσὶ. *Aliter regem cuſtodem ſignifi- „ cantes, anguem quidem pingunt vigilantem, verum „ pro regis nomine cuſtodem ponunt; hic enim cuſtos „ eſt totius mundi. Oportet autem regem præcipue „ eſſe vigilantem. Regem mundi domitorem ſignifi- „ cantes, adhuc anguem pingunt, & in medio ipſius „ maximam domum. Nec ſane absque ratione, regia „ enim domus, quæ ab eo regitur in mundo eſt. Re- „ gem non totius dominum, verum in parte dominan- „ tem ſignificare volentes, dimidiatum ſerpentem pin- „ gunt, per animal regem ſignificantes. Quod vero „ dimidiatum pinxerint, non totius Imperatorem in- „ telligi dant. Omnium victorem cum volunt ſignifi- „ care, adhuc integrum ſerpentem pingunt. Sic & „ apud eos ſpiritus eſt, qui per univerſum orbem per- „ meat.* Unde adparet Ægyptios Serpentis nota „ atque figura denotaſſe imperium, quod aliquis „ Rex vel Princeps ſuper Orbem terrrarum vel „ partem ejus exercet. Quod ſi igitur per duos „ Serpentes Aſia eſt intelligenda, quod multi ibi „ ſint Sepentes, quoniam thure & odoribus illa „ abundat regio, multo magis idem Symbolum „ Africæ, in qua parte Orbis longe major Ser- „ pentum aliorumque animalium venenatorum eſt „ numerus, convenit; ſic ut inde proverbium „ natum, *Quid novi adfert Africa?* Quare nos „ per tres illos Serpentes nummo inſculptos, non „ tam ratione terræ, quæ illas feras producit, ſed „ hieroglyphica, intelligimus tres univerſi Orbes „ partes, Europam, Africam atque Aſiam; ex „ quibus Europam jam diu poſſederant Romani, „ Africam paullo ante occupaverant, atque no- „ viſſime Aſiam, quo pacto jam univerſus Orbis „ Imperio parebat Romano. Nam ſi duo ex illis „ Serpentibus Africam atque Aſiam denotant, ni- „ hil vetat, quominus tertius Serpens de Europa „ capi queat; quum eo ſenſu in tot Græcarum „ urbium atque provinciarum nummis, atque in „ Romanis etiam quibusdam, eadem ſignificatio- „ ne, uti alias docui, Serpentes inveniantur. Ne- „ que queunt Serpentes, qui plurali numero „ duo occurrunt, unam ſolummodo provinciam „ Aſiam ſignificare, ſed una plures, adeoque to- „ tidem quot ſunt numero. Orus enim dicit „ ſerpentem, quam Μεσὶ vernacula lingua be- „ ſtiam adpellant Ægyptii, regem ſignificare at- „ que imperium Orbis vel partis ejusdem, quod „ non de pluribus ſimul Serpentibus dicit. Qua „ occaſione plures proferre licet nummos Græcos, „ qui Serpentis figuram inſculptam exhibent, & qui- „ dem variis modis. Inter alios ejusmodi nummos „ Græcos ad manus meas pervenit (3) argenteus „ Græcus majoris moduli, in quo ab altera parte duo „ magni adparent Serpentes in altum erecti, quo- „ rum caudis inferne alius parvus cernitur inpli- „ citus Serpens. Ad latus majorum Serpentium „ Clava adparet, cui itidem circumvolvitur Ser- „ pens, & hæ adparent literæ Græcæ ΜΟΣ. . . „ cum nonnullis aliis adbreviatis, quarum ſenſum „ expiſcari nequeo. Ab altera nummi parte co- „ ronam videre licet, ex cujus medio quid quaſi „ tabernaculum exſurgit, quod ſemiapertum quum „ ſit, ex eodem prodit Serpens. Hunc nummum Epi- „ dauri ſignatum fuiſſe exiſtimo; Symbolum enim „ habere videtur Æſculapii, qui Epidauri habita- „ vit, atque in illa urbe conſecratus atque divino „ honore cultus fuit, ubi & Templum ejus & in „ Templo fuiſſe ſimulacrum ſcribit *Pauſanias*. Eſt- „ que forſitam illud tabernaculum, ex quo prodit Ser- „ pens, Symbolum Salutis, prouti hæc omnia „ Æſculapio adſcribere ſolebat Antiquitas. Quare „ nummus Epidauriorum eſſe videtur, qui ut Pro- „ tectorem ſuum atque peculiarem Deum colebant „ Æſculapium. (4) Sed & M. Antonii majoris mo- „ duli duo argentei inveniuntur, qui duos Serpen- „ tes exhibent ab altera parte. Alterum numiſma „ (utrumque maximi moduli eſt) caput M. Antonii „ in Corona exhibet, cum hac Inſcriptione, M. AN- „ TONIUS IMP. COS. DESIG. ITER. ET TER. „ id eſt, *M. Antonius Imperator Conſul deſignatus „ iterum & tertium.* Ab altera parte caput eſt ga- „ leatum ſublimi veluti baſi inpoſitum, utrimque „ ingens erigitur ſerpens, caudis in inferiore num- „ mi parte connexis, cum hac Inſcriptione, III. „ VIR R. P. C. id eſt, *Triumvir Reipublicæ Con- „ ſtituendæ.* Alterum numiſma jugata exhibet ca- „ pita M. Antonii & Cleopatræ, atque ab utraque „ parte priori eſt ſimilis, niſi quod pro capite ga- „ leato ſit parva figura, quæ vaſculum altera ma- „ nu tenet, altera haſtam, quam Bacchi eſſe ju- „ dico. Quæ duo numiſmata cuſa ſunt in ho- „ norem M. Antonii Triumviri, propter bellum „ ejus Parthicum atque Armeniacum & reporta- „ tas inde victorias, de quibus *Dio Caſſius* Lib. „ XLIX. atque Appianus Alexandrinus conſuli „ poſſunt. In illis igitur M. Antonii nummis, „ non una ſola Aſia per duos deſignatur Serpentes, „ ſed Armenia per alterum Serpentem, Parthia „ per alterum, & de utraque victoria Antonii. Ex „ quo liquido adparet id quod diximus, Serpentem „ hieroglyphice ſignificare aliquam provinciam ſive „ certam Orbis partem. (5) Comprobant id alii M. „ Antonii nummi argentei, qui ab una parte exhi- „ bent arcum cum pharetra & ſagittis, Armenio- „ rum armis. Sunt & Græci ejusdem argumenti, „ in quibus videlicet Græcis literis Armenia ab An- „ tonio capta ſcribitur. (6) Quod & docet ille argen- „ teus M. Antonii denarius, qui ab una parte „ Antonii exhibet caput cum Inſcriptione ANTO- „ NI. ARMENIA DEVICTA. ab altera caput „ Cleo-

(2) In illis Ori Hieroglyphicis de Serpentis Symbolo quidem agitur; ſed ita ut dicatur caudam ore mordere &c. quare non ad quoslibet in nummis occurrentes Serpentes illud trahendum eſt; ſed potius videndum, quid peculiare, reſpectu Symboli in nummo expreſſi, illi urbi aut populo fuerit, apud quem cuſus ſit nummus, prouti Serpentes & ſacræ Bacchi ciſtæ & ſimilia, omnino ad Aſiam, & Bacchi ibidem cultum, pertinent; neque ego hieroglyphicas nimis in nummis explicationes amo.

(3) Ex univerſa hujus nummi deſcriptione patet fuiſſe eundem ex genere Ciſtophororum, qui ab una parte ſacram Bacchi ciſtam cum prorumpente ex eadem angue habuerit, ab altera ſacram vannum cum Serpentibus, quorum caudæ inferius ita invicem inplicantur, prouti in omnibus nummis Ciſtophoris (de quibus conſule Indicem ad *Numm. Fam. Rom. Morellii*) exhibentur.

(4) Magis jam cognita hæc Antonii & Cleopatræ ſunt Numiſmata, quam *Ericii* tempore. Vide depicta eadem adcuratius multo atque explicata apud *Morell.* in *Famil. Roman. Fam. Antonia* Tab. II. Num. 1. & 2. p. 21.

(5) Vide ibidem *Fam. Anton.* Tab. VI. Num. 1. p. 27.

(6) Confer ibidem *Fam. Anton.* Tab. II. Num. 6. p. 22.

„ Cleopatræ toto pectore tenus, cum hac epigra-
„ phe, REGINAE REGUM FILIORUM
„ REGUM CLEOPATRAE. Et, quam-
„ vis victoria de Parthis atque de Armeniis Augu-
„ sto quoque tribui possit, ut ex ipsius Augusti
„ patet denariis, in illo tamen Augusti num-
„ mo, de quo nunc agimus, tres illi Serpentes to-
„ tidem Orbis terrarum significant partes, Asiam
„ videlicet, Africam atque Europam ab Augusto
„ subactas. Sed in dictis M. Antonii nummis duo
„ Serpentes totidem provincias sive regiones, Ar-
„ meniam & Parthiam denotant, de quibus vi-
„ ctoriam retulerat Antonius. Augustus vero, re-
„ pressa Parthorum, qui M. Crassum occiderant,
„ superbia, atque, post debellatum Antonium, re-
„ cepta universa Asia, signando nummo huic, cujus
„ Inscriptio est ASIA RECEPTA, occasionem
„ dedit. Quo palam quoque fit, post Europæ at-
„ que Africæ dominationem tertiam demum atque
„ ultimam Romanæ potentiæ accessisse Asiam. Ut
„ vero clarius adhuc demonstremus, capta demum
„ Asia signatum fuisse nummum, confirmemus ea
„ quæ supra dicta sunt. (7) Dicimus visum à nobis
„ fuisse pulcherrimum nummum Augusti aureum,
„ qui juxta caput ejusdem hanc præferebat Inscri-
„ ptionem, AUGUSTO DIVI F. COS. XI. TR.
„ POT. II. IMP. VIII. Ab altera nummi parte
„ tres erant globi sive orbes rotundi, figura sphæ-
„ rica, quibus inscriptum legebatur, ASI. in uno,
„ EUR. in altero AFR. in tertio; quibus Asia,
„ Europa atque Africa designantur; in circuitu
„ nummi hæc erat Inscriptio, M. COCCEJUS
„ M. F. NERVA III. VIR. atque subtus typum
„ S. P. Q. R. Unde colligo, post devictam si-
„ ve receptam Asiam, atque dominium universi
„ Orbis Terrarum ita partum, signatum fuisse num-
„ mum illum aureum, qui tres exhibet orbes sphæ-
„ ricos, atque eodem tempore cusum fuisse hunc
„ argenteum, qui alio typo eundem exhibet sen-
„ sum, ternario videlicet serpentum numero. Si-
„ gnavit vero nummum M. Coccejus Nerva Tri-
„ umvir Monetalis. Dicimus vero iterum, nos
„ in hac hujus nummi explicatione, non temere
„ aliquid adfirmasse, sed quod confirmetur testi-
„ monio historiarum & Antiquitatis: Quin & in-
„ super adfirmamus, Nummorum antiquorum ex-
„ plicationem non esse opus cujusvis, sed difficil-
„ limum eruditis quoque opus, quum in isto po-
„ tissimum studio requiratur profunda eruditio at-
„ que exacta cognitio linguarum Græcæ & Lati-
„ næ, atque omnis generis literaturæ: Historia-
„ rumque omnium, inprimis vero hieroglyphicæ
„ Ægyptiorum linguæ & doctrinæ. Nam quum
„ illa ab Ægyptiis ad Græcos transierint, atque ab
„ illis ad Romanos pervenerint, certo statuere debe-
„ mus, ubique ad illam veterem sapientiam in
„ nummis antiquis Imperatorum Romanorum re-
„ spici. Figuræ enim symbolicæ natura omnibus
„ Gentibus communes sunt & ab omnibus receptæ,
„ utpote objectum mentis nostræ, quod in omni
„ genere hominum vim suam exserit. Quæ res
„ fecit, ut ante inventas literas, unaquæque fere
„ gens per certas figuras sensus animi expresserit.
„ Illud antiquissimis temporibus fecerunt Ægyptii, id
„ (quamvis inventis literis) postea quoque fecerunt
„ Romani, unde tot symbolicæ in eorundem num-
„ mis occurrunt figuræ. Præcipue in eo genere
„ excelluerunt Græci, qui solis figuris pulcherri-
„ mis res ita nummis suis magnifice admodum ex-
„ pressерunt. Præter literas illas hieroglyphicas,
„ quas Græci, qui illas ab Ægyptiis acceperunt,
„ vocarunt ἱερογλυφικὰ γεγράμματα, antiquissimis
„ temporibus apud Ægyptios in usu erant sacræ
„ literæ; quæ ita vocabantur, quod iisdem my-
„ steria sacrorum continerentur, essentque sculp-
„ turæ ænigmaticæ & symbolicæ, quarum ma-
„ xime antiquissimis illis temporibus usus erat,
„ præsertim vero apud sacerdotes & theologos
„ Ægyptiorum. Hi enim existimabant, per li-
„ teras usitatas (sicuti apud nos fieri solet) palam
„ cuivis divulgari recondita sacrorum mysteria,
„ sacrorum esse profanationem. Quare per figu-
„ ras animalium aliarumque rerum (quarum noti-
„ tiam soli habebant sacerdotes & theologi eorum)
„ secreta scientiarum suarum exprimere solebant.
„ Neque enim has scripturas nisi doctissimi intel-
„ ligebant, quibus proinde insignis honos inter
„ populares habebatur. Cognitio hujus secreti,
„ maxima sui parte, una cum regno Ægyptiorum,
„ doctrina eorundem atque studiis, ita penitus
„ nunc intercidit, ut pauciſſima ex illis intelliga-
„ mus, & vix aliquid mysticæ illius literaturæ à no-
„ bis intelligi queat. Neque desunt Scriptores nobi-
„ les, qui (8) existimant ejusmodi ænigmaticam scri-
„ pturam antediluviano tempore inventam fuisse,
„ atque à primis mundi habitatoribus, rerum &
„ motuum cœlestium adsiduis contemplatoribus, si-
„ gnatam fuisse rerum notitiam in duobus columnis
„ materiæ diversæ, marmorea altera, altera lateritia,
„ quibus Universi hujus mystica secreta comprehen-
„ sa fuerint. Et quidem credibile est literas illas hie-
„ roglyphicas fuisse picturas animalium aliarumque
„ rerum, sub quibus sapientissimi illius ævi homines
„ sciverint abscondi sensus sacrorum omnisque di-
„ sciplinæ sublimioris. Ex quibus postea hausisse vi-
„ dentur Ægyptii Sacerdotes abstrusa Naturæ secre-
„ ta, eamque doctrinam per manus traditam posteris
„ reliquisse. Quo ipso motus Pythagoras, in Ægy-
„ ptum proficisci voluit, ut ibi coram sapientiæ illius
„ secreta apud Sacerdotes illos cognosceret. Atque
„ inde, domum reversus creditus fuit à Græcis suis
„ dictusque humanæ sapientiæ exsuperasse culmen
„ atque cum Diis inmortalibus exercere commer-
„ cium. Post mortem vero Crotoniatæ atque Me-
„ tapontini, apud quos plurimum versatus fuerat,
„ ædes Pythagoræ in Templum verterunt, eique di-
„ vinos honores exhibuerunt. Paria respectu disci-
„ plinæ Ægyptiacæ de Mose; de Platone aliisque
„ Philosophis apud Scriptores antiquos inveniun-
„ tur. Literarum quoque hieroglyphicarum apud
„ plures mentio occurrit. Inter quos Philosophus
„ Platonicus Plotinus in Enneade sua scriptum re-
„ liquit, quod Ægyptii sacerdotes ad divina desi-
„ gnanda mysteria non utantur minutis literis &
„ characteribus, sed integris figuris herbarum, ani-
„ malium, aliarumque rerum, cujus scripturæ
„ hanc rationem atque his verbis reddit idem
„ *Plotinus. Videntur vero mihi sapientes Ægyptio-*
„ *rum, sive consummata quadam sapientia, sive na-*
„ *turali etiam mentis instinctu, ubi constituerunt sa-*
„ *pientiæ mysteria nobis significare, non usi fuisse fi-*
„ *guris literarum, significaturis sermonis discursiones*
„ *& propositiones quasdam, & imitaturis voces pro-*
„ *nuntiationesque regularum, sed potius describentes*
„ *imagines rerum singulas singularum, easque depin-*
„ *gentes in sacris, clam rei ipsius discursum significa-*
„ *visse;*

(7) Confer infra Tab. LIII. Num. 20.

(8) *Setbi* ita dictas Columnas innuit.

„ visse: quod videlicet scientia, & sapientia quædam „ sit unaquæque imago, sive exemplar & subjectum illud „ spectaculum totum unà collectum, neque sit excogi„ tatio quædam neque consilium: postea vero ab ipsa „ imagine exemplari sive sapientia simul tota, simu„ lachrum in alio quodam fiat jam evolutum, atque „ loquens in discursione quadam & causas, propter quas „ ita res institutæ sint, inveniens: dum videlicet dis„ positio rerum quod ita bene se habet, movet admi„ rationem. Testatur quoque *Herodotus*, Ægyptios „ antiquitus animalia marmoribus insculpsisse, at„ que duplicis generis literis fuisse usos, aliis quas „ sacras, aliis quas vulgares adpellant. Nam & „ constat ex antiquis memoriis, fuisse quoque apud „ Ægyptios, sicuti apud alias gentes, populare „ scribendi genus literasque vulgares. Eas vero, „ quas sacras adpellabant, soli Sacerdotes, tradi„ ta à majoribus per manus cognitione, intelli„ gebant. Imo Æthiopes quoque, quorum co„ loni fuerunt Ægyptii, iisdem sacris figuris ute„ bantur, uti docent nos monumenta ibidem re„ perta. Sed & de isto scribendi genere hæc le„ guntur apud *Ammianum Marcellinum* Lib. XVII. „ *Est autem obeliscus asperrimus lapis in figuram me„ tæ cujusdam, sensim ad proceritatem consurgens „ excelsam, utque radium imitetur gracilescens pauliſ„ per, specie quadrata in verticem productus angustum, „ manu levigatus artificis. Formarum autem innu„ meras notas Hieroglyphicas appellatas, quas ei undi„ que videmus incisas, initialis sapientiæ vetus insigni„ vit autoritas, volucrum enim ferarumque, etiam „ alieni mundi, genera multa sculpentes, ad ævi „ quoque sequentis ætates Imperatorum vulgatius per „ venire memoria, promissa, vel soluta Regum vota „ monstrabant. Non enim ut nunc literarum nume„ rus præstitutus, & facilis exprimit quicquid hu„ mana mens concipere potest, ita prisci quoque scri„ ptitarunt Ægyptii, sed singulæ literæ singulis no„ minibus serviebant, & verbis nonnunquam signifi„ cabant integros sensus.* Mentionem earundem „ quoque faciunt *Strabo*, *Plinius* & *Plutarchus*. „ Supersunt & qui illud testantur Obelisci Ægy„ ptiaci, figuris hieroglyphicis insculpti vario„ rum animalium, herbarum, fluminum & ar„ borum, quæ omnia Philosophiæ Ægyptiacæ „ testes sunt, atque olim Romæ numero sex „ erant. Sed & fidem ejus rei facit *Diodorus Si„ culus* Bibliothecæ suæ Lib. IV. his verbis *Sed „ & de Æthiopum literis, quas Ægyptii sacras vocant, „ ne quid de priscis rebus ommittatur, dicendum. Sunt „ Ægyptiorum literæ variis animantibus extremitati„ busque hominum atque instrumentis, sed præcipue „ artificum persimiles. Non enim syllabarum com„ positione, aut literis, verba eorum exprimuntur, „ sed imaginum forma earum significatione usu memo„ riæ hominum tradita: scribunt quidem accipitrem, „ crocodilum, serpentem, hominis oculum, manus, „ faciem & cætera ejusmodi.* Inveniuntur & apud „ *Apulejum* Asini Aurei Lib. XI. hæc verba: *De „ opertis Adyti profert quosdam libros literis ignorabi„ libus prænotatos, partim figuris hujuscemodi anima„ lium concepti sermonis compendiosa verba suggeren„ tes, partim nodosis, & in modum rotæ tortuosis, „ capreolatimque condensis apicibus à curiositate pro„ fanorum lectione munita.* Ubi notari debet, quod „ Ægyptium illud scribendi genus ab *Apulejo* vo„ cetur *litterarum genus ignorabile.* Apud *Tacitum* „ quoque Historiarum Lib. XI. de antiquo illo scri„ bendi genere hæc leguntur verba: *Primi per figu„ ras animalium Ægyptii sensus mentis effingebant & „ antiquissima monumenta memoriæ humanæ impressa „ saxis cernuntur, & literarum semet inventores per„ hibent. Inde Phœnices quia mari præpollebant, in„ tulisse Græciæ, gloriamque adeptos tanquam repere„ rint, quæ acceperant &c.* Quæ omnia lucem „ adfundunt Poëtæ *Lucani* versibus Pharsaliæ Lib. „ III. 222.

„ *Nondum flumineas Memphis contexere biblos*
„ *Noverat, in saxis tantum volucresque feræque,*
„ *Sculptaque servabant magicas animalia linguas.*

„ Cernuntur etiamnum in Obeliscis, qui Romæ „ reperiuntur, præter variorum animalium figu„ ras, varia genera vasorum atque instrumentorum, „ quæ Ægyptiis sacrarum literarum vice inservie„ bant, atque mysticum habebant sensum. Ex „ quibus omnibus liquido adparet ea, quæ ad ve„ terum nummorum explicationem à nobis adlata „ sunt, non esse mera cerebri figmenta atque in„ anes nænias, sed hausta ex solidis Antiquitatis „ remotæ vestigiis & limpidis fontibus, ex quibus „ obscura maxime atque abstrusa illustrare cona„ mur. Sed de his jam plus æque longiores fui„ mus."

(9) Notus Antiquariis Asiæ est typus, quem hic servat quinarius, qui fere in omnium est manibus. Cujus est A. V. C. 725: editus à plurimis, in primis ab *Hub. Goltzio* in *Aug.* Tab. XL. Num. 5. ab *Ænea Vico* Num. 1. inter *Argent Aug.* Num. ab *Ericio* p. 112. inter *Numism. Arschoran* Tab. X. Num. 12. *Oiselio* & *Oudano* Tab. XV. Num. 2. & XVIII. Num. 11. & in *Museo Farnesiano* Tab. VI. *Argent* Num. Num. 3. Exstare notat *Morellius* in *Thesauro Schwartzburgico*, ipsi quoque possidemus.

NUM. 6.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Augusti corona quernea cinctum lævam versus, ut Tab. IV. Num. 118.

IMPerator XIIII. Augustus in sella curuli, substructioni insidens, cui vir barbarico ritu ornatus infantem, fasciis involutum, tradit.

Quæ ad elgantem hujus nummi expositionem faciunt quæri debent supra p. 234. 235. ad similem aureum Tab. XI. Num. 28. & apud *Jo. Vaillium* in *Annal. Arsacidar.* p. 172. Offert enim Tiridates Augusto obsidem Phrahatis, quem male custoditum rapuerat, filiolum. Sed apud *Vaillantium* Caput est Cæsaris Augusti, sine laurea & sine Inscriptione, quale occurrit Tab. III. Num. 77. Exstat hic, quem depinxit *Morellius*, nummus in *Thesauro Regio*, & vidi similem in *Museo* quondam *Marckiano*, unde in *Kronenburgianum* transiit. Vulgavit in *Museo Farnesiano P. Petrusius* Tab. inter *Argent.* in duodecima, Num. 9. Exstat & in *Grævii Suetonio* p. 177.

NUM.

(9) Adde quæ supra dicta sunt ad Num. 11. Tab. XIII. p. 264.

NUM. 7.

IMPeratori CAESARI AUGusto COnSuli XI. TRIBunicia POTestate VI. Senatus PopulusQue Romanus. Caput Augusti nudum lævam versus, ut Tab. IV. Num. 199.

CIVIBus & SIGNis MILITaribus A PARThis RECUPERatis. Arcus pulcherrimus triumphalis cum tribus fornicibus, desuper sunt quadrigæ triumphales inter duas imagunculas.

Pulcherrimi hujus typi explicationem pete ex simili aureo supra Tab. XI. Num. 11. ubi vide quæ dicta sunt p. 226. Capitis epigraphen suppeditavit *Sebastianus Ericius* p. 147. Depingitur quoque nummus hic inter *Numismata Arschotana* Tab. XIII. Num. 15. & à *Laur. Begero* Tom. II. *Thes. Brandenburgici* p. 609. Exstat in *Thesauro Versalienſi.*

NUM. 8.

Capitis eadem est epigraphe.

CIVIBUS ET SIGNIS MILITaribus A PARTHis RESTITUTis. Idem Arcus & eodem ornatu.

Confer quæ notantur ad similem aureum nummum Tab. XI. Num. 12. p. 227. Edidit aureum idem *Sebast. Ericius* p. 147. atque hoc Commentariolo inlustravit: " Aureus invenitur (ut & „ argenteus) Augusti nummus pulcherrimus atque „ optimi artificis cum hac Inscriptione juxta caput, IMP. CAESARI AUG. COS. XI. TRI. „ POT. VI. S. P. Q. R. Ab altera parte pulcherrimus est Arcus Triumphalis, cui superinsistunt quadrigæ Triumphales atque figuræ ab earum utraque parte, quæ signa militaria manu gestant, atque hac in circuitu Inscriptione, CIVIB. ET SIGN. MILIT. A PART. RECUP. „ id est, *Civibus & signis miltaribus à Parthis recuperatis.* Etiam hic nummus post victoriam „ de Parthis cusus est, quando videlicet Parthi Signa militaria Crasso quondam & M. Antonio „ ademta, una cum civibus Romanis, quos captivos tenebant, reddiderunt: Pertinet igitur ejusmodi typus insigniter ad gloriam & honorem „ Augusti. Simillimi denarii sunt in argento, cum typo eodem & Inscriptione paullum inmutata, „ CIVIB. ET SIGN. A PARTHIS RESTITUTIS. Sunt insuper alii argentei, inscripti IMP. X. „ TR. POT. V. S. P. Q. R. SIGNIS RECEPT. In quibus pariter Arcus Triumphalis cum ejusmodi quadrigis cernitur. Res enim tam glorioſa Augusto atque Romano nomini, multis atque variis typis, idem significantibus, celebrata fuit.

„ De captivis vero atque signis militaribus à „ Parthis restitutis, atque arcu tropæophoro, eam „ ob caussam in Augusti honorem erecto, insigne „ exstat testimonium apud *Dionem* Lib. LIV. his „ verbis: *Interim Phraates, quia nihil dum eorum, quæ „ pactus fuerat, perfeciſſet, veritus ne bello ab Au- „ gusto impeteretur, signa ei militaria, & captivos „ omnes, paucis demptis, qui se ipsos pudore moti in- „ teremerant, aut in Parthia occultè remanserant, „ misit; eaque Augustus, quasi bello aliquo Parthum „ vicisset, accepit. Nam hanc rem magnæ sibi laudi „ ducebat, quod præliis prius amissas res, citra ullum „ certamen accepisset. Itaque & sacrificia ejus rei „ causa, & templum Martis Ultoris in Capitolio ad „ imitationem Jovis Feretrii, in quo signa ea militaria „ suspenderentur, decerni jussit, ac deinde perfecit: „ equo etiam ovans in urbem invectus, ac fornice tro- „ phæum gestante honoratus est. &c.*"

Editus hic nummus insignis est à *Car. Patino* in *Suetonio* Nummis illustr. p. 80. ab *Ænea Vico* inter *Arg. Aug.* Num. 62. & invenitur inter *Numism. Arschotan.* Tab. XIII. Num. 16.

NUM. 9.

AUGUSTUS. Caput Augusti nudum, lævam versus, ut Tab. III. Num. 71.

SIGNIS PARTHICIS RECEPTIS. Capricornus.

Vide similem aureum supra Tab. XI. Num. 18. & interpretationem ejus p. 229. Edidit hunc *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXXVII. Num. 2. Invenitur quoque inter *Numism. Arschotan.* Tab. XIII. Num. 12. & apud *Oiselium* Tab. XIX. Num. 12.

NUM. 10.

AUGUSTus PONtifex MAXimus TRibunicia POTestate XXI. COS. XIII. Pater Patriæ. Caput Augusti nudum, lævam versus, ut Tab. VII. Num. 226.

DE PARTHIS. Tiara Parthica, arcus & pharetra cum sagittis, veluti spolia de Parthis.

Spectat insignis hic nummus ad A. V. C. 752. quo Parthi Armeniam incursarunt, & clade aliqua adfecti sunt. Confer aureum similem supra Tab. XI. Num. 22. p. 230. Vulgarunt hunc nummum *Goltzius* in *Aug.* Tab. XXXVIII. Num. 20. & in *Fastis* p. 221. *Oiselius* Tab. XX. Num. 5. *Anselmus Solerius* de *Pileo* p. 186. Exstat quoque inter *Numism. Arschotana* Tab. XIII. Num. 20.

NUM. 11.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Augusti nudum lævam versus, ut Tab. III. Num. 99. sed in meo dextram versus, ut ibid. Num. 100.

Senatus PopulusQue Romanus CLypeum Vovit SIGNIS RECEPTIS. Clypeus votivus inter aquilam legionariam & signum militare.

Parthicum bellum, quo signa Romana, Crasso quondam ademta, metu restituerunt Parthi, glo-

rioſum admodum Auguſto fuit, unde tot nummi occurrunt hujus fortunæ teſtes. Vulgarunt nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXXIX. Num. 32. *Sebaſtian. Ericius* p. 145. ubi hæc ejus additur explicatio: „Argenteus eſt Auguſti denarius, boni artificii, cum hac Inſcriptione à parte capitis, CAESAR AUGUSTUS. Ab altera parte cernitur Clypeus, cui hæ literæ inſculptæ ſunt, CL. V. in circuitu ejusdem Clypei legitur S. P. Q. R. SIGNIS RECEPTIS. Ab utraque parte Clypei Signa ſunt Militaria. Cuſus fuit nummus tempore belli Parthici ſive potius poſt victoriam eodem bello relatam. Scribit enim *Suetonius*, recepta ab Auguſto Armenia Parthos Cæſari ſupplices factos atque ſigna militaria, Craſſo olim atque M. Antonio ademta, Romanis reddidiſſe, atque inſuper obſides ad eum miſiſſe. Hinc legitur in hoc nummo, qui in honorem Auguſti ſignatus fuit, Inſcriptio hæc, SIGNIS RECEPTIS. Literæ CL. V. quæ in medio Clypei leguntur, ſignificant Clypeum eundem eſſe votivum." Exſtat & inter *Numiſm. Arſchotan.* Tab. XIII. Num. 24. & apud *Sponium in Recb. Cur. de Antiq.* p. 7. Servatur in *Theſauro Schwartzburgico* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 12.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti laureatum lævam verſus, ut Tab. III. Num. 96.

Inſcriptio & typus averſæ partis ſimilis eſt præcedenti, niſi quod transponantur ſignum militare & aquila legionaria.

Vide quæ de horum nummorum explicatione prolata ſunt ad ſimiles aureos ſupra Tab. XI. Num. 16. & 17. p. 228. Poſterior hic deſumtus eſt ex *Hub. Goltzio* in *Aug.* Tab. XXXIX. Num. 19. & *Car. Patino* ad *Sueton.* p. 80.

NUM. 13.

AUGUSTUS. COnSul XI. Caput Auguſti laureatum lævam verſus, ut Tab. VI. Num. 179.

Senatus PopulusQue Romanus SIGNIS RECEPTIS. Arcus Triumphalis cum quadrigis deſuper triumphalibus. In periſtylio Arcus legitur, IMPerator TRibunicia Poteſtate V. Ante latera Arcus eriguntur Aquilæ legionariæ.

Notat *Dio* Arcum hunc triumphalem erectum fuiſſe Auguſto A. V. C. 735. quum ex Syria reverſus ſigna militaria à Phraate reddita Romam retuliſſet. Confer, quæ dicta ſunt ſupra p. 224. ad ſimilem aureum Tab. XI. Num. 5. Editus inſignis hic nummus fuit ab *Hub. Goltzio* in *Aug.* Tab. XXXVIII. Num. 14. & ab *Ænea Vico* inter *Arg. Aug.* Num. 44.

NUM. 14.

AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum lævam verſus, ut Tab. III. Num. 71.

SIGNIS PARTHICIS RECEPTIS. In area nummi, ſine aliquo ornatu.

Nummum hunc protulit *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXXVIII. Num. 17. & *Patinus* ad *Suetonium* p. 80.

NUM. 15.

IMPeratori CAESARi AUGuſto COnSuli XI. TRIbunicia POTeſtate VI. Senatus PopulusQue Romanus. Caput Auguſti nudum lævam verſus, ut Tab. VI. Num. 199.

CIVIBUS ET SIGNIS MILITaribus A PARTHIS RESTITutis. In corona quernea.

Goltzius hunc nummum edidit in *Auguſt.* Tab. XXXVIII. Num. 19. & in *Faſtis* p. 209. atque *Patinus* ad *Suetonium* p. 80.

NUM. 16.

CAESARI AUGUSTO. Caput Auguſti laureatum dextram verſus, ut Tab. III. Num. 94. ſed in meo lævam verſus, ut ibidem. Num. 93.

Senatus PopulusQue Romanus. Templum Martis Ultoris, in quo quatuor conſpiciuntur columnæ, in medio quadrigæ quaſi aurigante aquila legionaria.

Nota omnia ſunt de Templo Martis Ultoris & ſignis reſtitutis. Vulgatus eſt nummus ab *Hub. Goltzio* in *Aug.* Tab. XXXIX. Num. 33. ab *Ænea Vico* inter *Argent. Auguſt.* Num. 54. & *Juſto Rycquio* de *Capitolio* p. 371. Exſtat in *Theſauro Schwarzburgico* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 17.

CAESARI AUGUSTO. Caput Auguſti laureatum, in aliis verſus lævam, in aliis verſus dextram, ut Tab. III. Num. 93. & 94.

Averſa nummi pars præcedenti ſimilis eſt, niſi quod quatuor columnæ in Templo Martis conſpiciantur. Vide ſimilem aureum Tab. XI. Num.

Num 15. & confer, quæ ibi dicta ſunt p. 227. Exſtat in *Theſauro Schwartzburgico.* Depingitur ab *Hub. Goltzio* in *Aug.* Tab. XXXIX. Num. 31.

NUM. 18.

CAESARI AUGUSTO. Caput Auguſti laureatum, in aliis verſus lævam, in aliis verſus dextram, ut Tab. III. Num. 93. & 94.

Senatus PopulusQue Romanus. Quadrigæ triumphales, quibus inſiſtit aquila legionaria.

Vide ſimilem aureum ſupra Tab. XI. Num. 21. p. 230. Exſtat in *Theſauro Schwartzburgico.* Depingitur ab *Hub. Goltzio* in *Aug.* Tab. XXXVIII. Num. 13.

NUM. 19.

CAESARI AUGUSTO. Caput Auguſti laureatum dextram verſus, ut Tab. III. Num. 94.

Typus averſæ partis ſimilis eſt præcedenti, ſed Inſcriptio in illo ponitur ſub equorum pedibus, in hoc ſupra equorum capita. Exſtat in *Theſauro Verſalienſi.*

NUM. 20. & 25.

CAESAR AUGUSTUS SIGNis RECEPTis. Parthus genuflexus, ſignum reddit.

MARS ULTOR. Caput Martis Ultoris galeatum.

Confer quæ dicta ſunt ab *Oyſelio* ad *Theſauri ſui* Tab. XL. Num. 5. Edidit hunc nummum *Goltzius* in *Aug* Tab. XXXVII. Num. 1. & *Patinus* ad *Suetonium* p. 80.

NUM 21.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti laureatum lævam verſus, ut Tab. III. Num. 96.

MARtis ULToris. Templum Martis Ultoris rotundum, ſex conſpiciendum columnis, in medio cernitur aquila legionaria inter ſigna duo militaria.

Confer quæ dicta ſunt ad ſimilem aureum Tab. XI. Num. 20. p. 229. Vulgarunt nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXIX. Num. 29. *Æneas Vicus* inter *Arg. Aug.* Num. 51. *Sebaſtianus Ericius* p. 111. qui hæc addidit pro explicatione: „ In argento parvo nummus invenitur Auguſti, „ ætate juvenili, capite laureato, ita inſcriptus, „ CAESARI AUGUSTO. Pulcherrimum ab „ altera parte exſtat Templum, in quo cernuntur ſigna aliquot militaria cum hac ad latera epigraphe, MAR. ULT. id eſt, *Marti Ultori.* „ Romæ ſignatus iſte nummus fuit in honorem „ Auguſti, quum ille adhuc exſiſteret juvenis, quo „ tempore acie vicit *Brutum* atque *Caſſium*, quo„ que tempore Romæ exſtructum Marti Ultori „ fuit Templum, eo illi ſacratum cognomine, quod „ patris Julii vindicaſſet cædem. Memoriam rei „ ſervat nummus, in quo ſigna hæc militaria con„ ſpiciuntur. De eo Templo ita ſcriptum reliquit „ *Suetonius: Ædem Marti, bello Philippenſi pro ultio„ ne paterna ſuſcepto, voverat.* Et alibi: *Pu„ blica opera plurima exſtruxit; ex quibus præcipua, „ forum cum æde Martis Ultoris, Templum Apollinis „ in Palatio, ædem Tonantis Jovis in Capitolio.* Si„ gna autem illa militaria, quæ in Templo cer„ nuntur ea ſunt, quæ à Parthis ſunt recuperata „ atque in Templo illo Martis Ultoris ſuſpenſa „ fuerunt. De qua re *Dionem*, quem & alias ſu„ per hac re in partes vocavimus, conſule." Exſtat inter *Argent. Muſei Farneſiani* Tab. XIII. Num. 5. apud *Græv.* Tom. III. *Antiq. Rom.* p. 641. *Car. Patinum* ad *Suetonium* p. 88. & inter *Numiſm. Arſchotan.* Tab. XL. Num. 7. Servatur in *Theſauro Schwartzburgico* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 22.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, ut Tab. III. Num. 99.

MARTIS ULTORIS. Templum Martis rotundum & tetraſtylum, in quo dei reſpicientis ſtatua, quæ dextra aquilam legionariam, læva ſignum militare tenet.

Vulgarunt *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXXIX. Num. 26. *Rycq. de Capitolio* p. 371. *Torrentius* ad *Suetonium* ex Edit. *Grævii* p. 163. *Patinus* ad *Suetonium* p. 188. *Græv. Ant. Rom.* Tom. III. p. 641. *Num. Arſchotan.* Tab. XII. Num. 23. *Oiſelius* Tab. XL. Num. 6. Exſtat in *Theſauro Schwartzburgico.*

NUM. 23.

Pars capitis ſimilis videtur eſſe præcedentibus, licet nulla nota adſit.

MARTi ULTori. Signum Martis Ultoris in Templo rotundo hexaſtylo, dextra tenens aquilam legionariam, læva ſignum militare.

Servatur in *Theſauro Verſalienſi*, atque jam olim editus fuit à *Sebaſtiano Ericio*, qui Commentario eundem hujusmodi inluſtravit: "Nummus eſt „ Auguſti ex argento, ſine corona in capite, æ„ tate in ſenium vergente, cum hac Inſcriptione, „ S. P. Q. R. CAESARI AUGUSTO. A par„ te altera cernitur miles galea armatus, dextra „ manu vexillum militare tenens, læva clavæ „ quoddam genus, in circuitu nummi legitur, I. „ O. M. SACR. VOT. P. SUSC. PRO SAL. „ ET RED. quas literas ita ſuppleri debere judi„ co, *Jovi Optimo Maximo Sacrum. Vota Publi„ ca Suſcepta Pro Salute & Reditu.* Cuſus fuit „ nummus Romæ in honorem Cæſaris Auguſti, „ atque

„ atque (10) post reditum ejus ab expeditione ali-
„ qua bellica, & quidem, quantum ego judico,
„ (11) post victoriam de *Bruto* atque *Cassio* rela-
„ tam, de qua ita, in Vita Augusti scilicet, *Sueto-*
„ *nius* Cap. XIII. *Inita cum Antonio & Lepido*
„ *societate, Philippense quoque bellum, quamquam inva-*
„ *lidus atque æger, duplici prælio transegit: quorum*
„ *priore castris exutus vix ad Antonii cornu fuga eva-*
„ *serat: nec successum victoriæ moderatus est: sed ca-*
„ *pite Bruti Romam misso, ut statuæ Cæsaris submit-*
„ *teretur, in splendidissimum quemque captivum non*
„ *sine verborum contumelia sæviit. &c.* Et, quoniam
„ redierat Augustus Romam, à bello valde peri-
„ culoso, salvus & incolumis secundum vota, quæ
„ publice pro salute ejus suscepta fuerant, signa-
„ tus hic nummus Romæ fuit. Vota vero
„ (12) facere solebant Jovi Optimo Maximo,
„ quando Imperator Romam rediret ex aliqua pro-
„ vincia vel ab aliqua expeditione salvus & inco-
„ lumis, juxta quod *Suetonius* de Augusto scribit,
„ ubi addit universum populum Romanum fuisse
„ solitum illum advenientem excipere, atque do-
„ mum suam deducere, læta canentem atque vo-
„ ventem, ut Dii eam Reipublicæ servarent feli-
„ citatem. Observatum quoque fuit, in reditu
„ principis de sontibus supplicium non fuisse sum-
„ tum. Inscriptio vero illa, quæ circa caput Au-
„ gusti in multis aureis atque argenteis nummis
„ adponi solet, S. P. Q. R. CAESARI AU-
„ GUSTO. satis manifeste ostendit, cusos fuisse hos
„ nummos in singularem honorem & gloriam Prin-
„ cipum Romanorum, non vero in monetæ vul-
„ garis usum, prouti in multis aliis aliorum Impe-
„ ratorum nummis videmus. Quod & alias à no-
„ bis pluribus demonstratum est. Invenitur &
„ alius argenteus Augusti nummus, qui in postica
„ parte Coronam habet Civicam, infra quam hæ
„ sunt literæ atque voces dimidiatæ. I. O. M. S.
„ P. Q. R. V. S. PR. S. IMP. CAE. QUOD
„ PER EU. R. P. IN AMP. ATQ. TRAN.
„ S. E. Quæ omnia, ut puto, ita legi atque ex-
„ plicari debent, *Jovi Optimo Maximo Senatus Po-*
„ *pulusque Romanus, Votis susceptis pro Salute Im-*
„ *peratoris Cæsaris, quod per eum Respublica in am-*
„ *pliore atque tranquilliore statu est.* Qui nummus
„ cusus adparet occasione votorum pro salute
„ Cæsaris factorum. Vota ista, ut & alibi di-
„ ctum est, facere & suscipere publice solebant Ro-
„ mæ, voventes festos dies & spectacula & sacrifi-
„ cia &c. pro vita Imperatoris atque felici Reipubli-
„ cæ statu, per annos V. X. XV. XX. ut videlicet
„ Dii Rempublicam &c. tamdiu in eodem statu con-
„ servarent. Unde postea Vota illa adpellata fue-
„ runt Quinquennalia, Decennalia &c. Solebant
„ autem quoque Romæ Vota facere Consules & Pro-
„ consules, quum solemniter Urbe exirent, pro-
„ fecturi in Provincias, voventes Diis in Capito-
„ lio, Ludos, vel Templa, vel alia dona, si sal-
„ vi cum victoria redirent. Ad quam consuetu-
„ dinem respicit *Titus Livius* Lib. II. Quintæ De-
„ cadis, his verbis: *Eo die decrevit Senatus, C.*
„ *Popilius Cos. Ludos per Dies decem Jovi Opt.*
„ *Max. voveret, donaque circa omnia pulvinaria dari,*
„ *si respublica decem annos in eo statu fuisset. Ita ut*
„ *censuerant in Capitolio, vovit Cos. ludos fieri, do-*
„ *nariaque dari, quanta ex pecunia decrevisset Sena-*
„ *tus, quum centum & quinquaginta non minus ad-*
„ *essent. Præeunte verba Lepido Pontifice Maxi-*
„ *mo, id votum susceptum.* Et insuper Lib. I.
„ ejusdem *Decadis*, hoc modo: *Nam cum con-*
„ *cione advocata fugam è castris A. Manlii adversis*
„ *auribus militum, quippe qui primi ipsi fugissent, ja-*
„ *ctasset, ingessissetque probra M. Junio, quod se*
„ *dedecoris socium collegæ fecisset, ad extremum u-*
„ *trumque decedere provincia jussit. Quod cum mili-*
„ *tes Consulis Imperio dicto audientes futuros sese*
„ *dicerent, quum is more majorum secundum vota in*
„ *Capitolio nuncupata, lictoribus paludatis profectus*
„ *ab urbe esset.* Sic & ibidem: *Consules etiam vo-*
„ *tis in Capitolio nuncupatis, in provincias profecti*
„ *sunt.* *Suetonius* quoque in vita Augusti de iisdem
„ Votis mentionem facit Cap. XCVII. *Quo animad-*
„ *verso, vota quæ in proximum lustrum suscipi mos*
„ *est, collegam suum Tiberium nuncupare jussit: nam*
„ *se, quamquam conscriptis paratisque tabulis, nega-*
„ *vit suscepturum, quæ non esset soluturus.* Idem in
„ Vita Neronis Cap. XLVI. *Votorum nuncupatione*
„ *magna jam ordinum frequentia vix repertæ Capitolii*
„ *claves &c.* Et pòst in *Tiberio* Cap. XXXVIII. *Ad*
„ *extremum vota pro itu & reditu suo suscipi passus.*
„ Hinc insuper apud *Plinium* legimus: *Nun-*
„ *cupare vota, & pro æternitate Imperii, & pro sa-*
„ *lute Principum, imò pro salute Principum, ac pro-*
„ *pter illos pro æternitate Imperii solebamus. &c.* Eo-
„ que sensu intelligendi sunt hi versus apud *Hora-*
„ *tium*:

„ *Voto prosequitur Cæsarem,*
„ *Profectionem parantem in ultimos*
„ *Britannos &c.*

„ Et hinc videmus quomodo soliti fuerint Romani
„ concipere aut persolvere vota, pro æternitate
„ Imperii, salute Principis atque Reipublicæ, &
„ quomodo alii Magistratus, ut Consules, Procon-
„ sules &c. facere eadem vota fuerint soliti. Egre-
„ gie quoque demonstrat *Dio* Lib. LIII. quomodo
„ statis temporibus Votorum, sacrorumque dierum
„ festivitas, tempore Augusti inchoati fuerint, at-
„ que deinceps sub reliquis atque insecutis eundem
„ Imperatoribus perseveraverint. Ubi de absolu-
„ ta potestate, quam sibi callide in Republica Ro-
„ mana adrogavit Cæsar Augustus, ita scribit:
„ *Hæc omnia eo ferè tempore ita sunt instituta. At*
„ *re ipsa Cæsar unus in omnibus rebus plenum erat*
„ *imperium habiturus, cum & pecuniam (nam etsi*
„ *suas ab ærario separatim habebat, tamen his quoque*
„ *suo arbitrio utebatur) & milites in sua haberet po-*
„ *testate. Ei cùm primum decennium exivisset, aliud*
„ *quinquennium, atque eo circumacto rursum aliud quin-*
„ *quennium, post decennium, ac eo finito aliud iterum*
„ *decretum est, ita ut continuatis decenniis per totam*
„ *vitam summam Imperii obtinuerit. Quam ob cau-*
„ *sam posteriores quoque Imperatores, etsi non ad*
„ *certum tempus, sed per omne vitæ spatium iis Impe-*
„ *rium deferatur, tamen singulis decenniis festum pro*
„ *ejus renovatione agunt, quod hodie etiam fit. &c.*
„ Quibus demonstrat *Dio*, fuisse eo tempore sum-
„ mum in Republica Imperium Augusto commis-
„ sum, quod ille per quinque vel decem annos adsum-
„ serit, atque deinceps iterum per totidem continua-
„ verit annos, quibus quinquenniis elapsis Vota Diis
„ solvebantur atque festi peragebantur dies. Quæ
„ deinceps sub aliis Imperatoribus adpellata fue-
„ runt Vota Quinquennalia & Decennalia. De
„ ejusmodi Votis, sed quæ quotannis conciperen-
„ tur,

(10) Tunc non scribuntur *suscepta Vota*, sed *soluta*.
(11) Atqui tunc nondum Augusti cognomen adsumserat Cæsar Octavianus.

(12) Debuit dicere *solvere*; pro absente enim suscipiebantur, pro reduce & præsente solvebantur.

„ tur, agit idem *Dio* Lib. XLIV. ubi de Ju-
„ lio Cæsare loquitur. Verba *Dionis* hæc sunt:
„ *Hæc Antonio perorante, populus irritatus primò est,*
„ *deinde ira commotus, tandem ita exarsit, ut percus-*
„ *sores Cæsaris quæsitum irent, Senatoresque etiam re-*
„ *liquos incusarent, quòd passi essent eum virum inter-*
„ *fici, pro quo uti quotannis publice vota conciperentur*
„ *decreverant perque cujus valetudinem, fortunamque*
„ *que jurabant, quem juxta Tribunis inviolabilem esse*
„ *jusserant &c.*

„ Quoniam vero in Votorum ejusmodi incidi-
„ mus mentionem, locis Scriptorum supra addu-
„ ctis adjicere lubet Inscriptiones aliquot antiquas,
„ in Germania repertas, in quibus fit mentio Vo-
„ torum factorum pro salute Imperatorum.

I. O. M.
PRO SALUTE IMP. L. SEPTIMII SEVERI PII PERTINACIS AUG. ARABICI ADIABENICI PARTHICI MAXIMI ET IMP. M. AURELII ANTONINI AUG. ET. L. QUIRINALIS MAXIMUS TRIB. MILIT. LEG. X. GERM. P. F. V. S. L. L. M.

„ Testatur idem alia Inscriptio antiqua in mar-
„ more,

PRO SALUTE ET VICTORIA IMP. CAES. LUCI SEPTIMII SEVERI PERTINACIS AUG. DOMINI INDULGENTISS. JUNIANUS LIB. ADJUT. TABUL. P. P. SV. EX. VOTO.

„ Similiter in aliis Marmoribus invenitur men-
„ tio Votorum factorum variis Diis, ita in Tran-
„ silvania hæc reperta fuit Inscriptio,

JOVI STATORI Q. ABURNUS CAEDICLANUS LEG. AUG.

J. O. M.
CAETERIS Q.
DIIS. CONTIBUS
M. OPPELLIUS
ADJUTOR II VIR
COL.

„ Junoni Reginæ in Alba Julia.

I. O. M. ET JUNONI REGIN PRO SALUTE M. AUR. ANTONINI PII AUG. MATRIS AUG. M. VIP. MUCIANUS LEG. XIII. GEM. HOROLOGIO R. TEMPLUM A SOLO DE SUO EX VOTO FECIT FALCONE ET CIRRO COS.

„ Ut & in aliis Germaniæ locis, in quibus varia
„ antiqua reperiuntur Monumenta, atque etiam
„ hæ Inscriptiones,

DEO HERCULI PRO SALUTE IMP. DIVI TRAJANI AUG. ET MARCIANAE SORORIS AUG. COLONIA DACICA SARMIZ.

JOVI CUSTODI QUIRINO SALVATORI PRO SALUTE CAES. NERVAE TRAJAN. AUG. COL. SARMIZ.

JOVI STATORI HERCULI VICTORI M. ULP. NERVA TRAJANUS CAESAR VICTO DECEBALO DOMITA DACIA VOTUM SOLVIT.

„ Leguntur quoque alia Vota facta Deæ Isidi,

DEAE ISIDI PRISCIAN. AUG. COL. SARMIZ. METRO. ET AURELIA FORTUNATA LIBERTA.

„ Deæ Nemesi,

DEAE NEMESI SIVE FORTUNAE PISTORIUS V. C. LEG. XIII. G. GORD.

„ Dianæ quoque,

DIANAE SACR. PRO SALUT. A. TAPETI ANTONINI TENAX V. S. L. L. M.

„ In quibus cunctis Inscriptionibus Antiquis agno-
„ scuntur Vota pro Salute Imperatorum facta ab
„ urbibus & populis, atque etiam alia magis pe-
„ culiaria, quæ Rempublicam non tangunt, sed pro
„ eorum salute facta sunt, qui easdem Inscriptiones
„ certis Diis posuerunt. Et hinc in Antiquis Memo-
„ riis & Marmoribus leguntur VOTA SUSCE-
„ PTA & VOTA SOLUTA. Ad quam consue-
„ tudinem spectat Numisma, quod spectavi, Im-
„ peratoris L. Aurelii Commodi, in quo ab altera
„ ra parte plures cernebantur Figuræ sacra facien-
„ tes, aderat ara atque parata victima, cum hac
„ Inscriptione in circuitu nummi. VOTA SOLU.
„ PRO SALUTE REIP. id est, *Vota Soluta Pro*
„ *Salute Reipublicæ.*"

NUM. 24.

CAESARI AUGUSTO. Caput Augusti laureatum dextram versus, ut Tab. III. Num. 94.

vel

CAESAR AUGUSTUS. Caput Augusti nudum lævam versus, ut Tab. III. Num. 99.

MARti ULTori. Templum idem cum statua Martis Ultoris simili, sed Inscriptio, quæ in præcedenti nummo sub templo ponitur, in hoc ad latera collocatur.

Vulgarunt nummum, qui in *Thesauro Schwartzburgico* & *Museo nostro* exstat, *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXXIX. Num. 35. *Æneas Vicus* inter *Argent. Aug.* Num 49. & *P. Pedrusius* ex *Museo Farnesiano* inter *Argent. Cæsaris Augusti.* Ubi similis alter occurrit nummus qui inscriptionem integram MARTIS ULTORIS habet per longum ad latera templi.

NUM. 26. & 27.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum lævam verſus, ut Tab. III. Num. 99.

SIGNIS RECEPTIS. Mars Ultor, reſpiciens, dextra aquilam legionariam, læva ſignum militare tenet. In altero Inſcriptio ponitur ad latera, in altero ad ſummam & imam oram.

Confer ſimilem inter aureos Tab. XI. Num. 13. p. 227. Exſtat primus in *Theſauro Schwartzburgico*, depingitur quoque ab *Hub. Goltzio* in *Aug.* Tab. XXXIX. Num. 25. ab *Ænea Vico* inter *Argent. Auguſt* Num. 22. *Car. Patino* ad *Suetonium* p. 80. inter *Numiſm. Arſchotan.* Tab. XIII. Num. 23. in *Muſeo Farneſiano* Tab. XI. Num. 1. Secundum vulgarunt *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXXIX. Num. 27. & *Æneas Vicus* inter *Argent. Aug.* Num. 23.

NUM. 28.

Senatus PopulusQue Romanus CAESARI AUGUSTO. Caput Auguſti nudum lævam verſus, ut Tab. III. Num. 91.

QUOD VIAE MUNitæ SUNT. Arcus triumphalis, cum duabus fornicibus, exſtantibus ad latera navium roſtris, deſuper quadrigæ ſunt triumphales, quibus inſiſtens Auguſtus à retro ſtante Victoria coronatur. Ipſe arcus ponti multis fornicibus inſtructo imponitur.

Renovat perinſignis hic denarius memoriam magnificentiæ & munificentiæ Auguſti in publicum. Quum enim is viam Roma Arimino tenus ſtraviſſet ſuis ſumtibus, in ponte Ariminenſi Tiberi inpoſito ejusmodi Arcus Auguſto erectus fuit. Exornatur Arcus ſpoliis bellicis, roſtris ſcilicet navium, quia victoriæ Auguſti, ſine dubio, eidem inſcriptæ fuerunt, unde & tropæa exhibentur in ſequenti nummo. Pro quadrigis triumphalibus currus à duobus elephantis tractus depingi cernas inter *Numiſm. Arſchot.* Tab. XII. Num. 22. forſan minus recte; Nummus, ut à *Morellio* depingitur, ſic quoque editus fuit ab *Hub. Goltzio* in *Aug.* Tab. XLVI. Num. 24. ab *Ænea Vico* inter *Num. Aug.* Argentea Num. 50. Tom. IV. *Theſaur. Antiq. Rom. Grævii* p. 920. & à *P. Pedruſio* in *Muſeo Farneſiano*, & denique jam olim à *Sebaſtiano Ericio* p. 150. cujus ad inluſtrationem nummi hæc ſunt verba: " Invenitur quoque denarius Auguſti argenteus, in quo ſine corona caput Auguſti „ cernitur, ætate juvenili, cum iisdem literis „ S. P. Q. R. CAESARI AUGUSTO. Ab altera parte pulcherrimum atque alte exſtructum „ cernitur ædificium, in cujus ſummo quadrigæ „ ſunt triumphales, quibus inſiſtunt duæ figuræ, „ altera triumphantis, altera, ut reor, Victoriæ, „ quæ poſt triumphantem ſtat, illumque coronat. „ In circuitu hæc legitur Inſcriptio, QUOD „ VIAE MUN. SUNT. id eſt, *quod viæ munitæ „ ſunt.* Cuſus hic nummus eſt Romæ eo tempore „ quo & alii ejus generis, quos jam inluſtravimus, „ ſignati ſunt, in honorem videlicet Auguſti, atque memoriam viarum refectarum. Quoniam „ vero, ſicuti ad alios ejus generis nummos dictum „ eſt, Auguſtus illam curam triumphalibus viris „ commendaverat, cernimus in poſtica hujus nummi parte Quadrigas Triumphales ſuperbo inpoſitas ædificio, ad demonſtrandum à Triumphalibus Viris peractum bono publico fuiſſe illud opus, cujus mentio in Inſcriptione nummi fit. „ Unde adparet quam ſolliciti fuerint Veteres, ut „ res memorabiles ſuo tempore geſtas, atque Reipublicæ & civibus decoras, memoriæ poſteris, „ in moneta quoque ſua, traderent." Exſtat in *Theſauro Verſalienſi.*

NUM. 29.

Epigraphe & caput, ut ſupra.

QUOD VIAE MUNitæ SUNT. In medio duorum Arcuum, ſingulis inſiſtit ſtatua equeſtris juxta tropæum.

Quemadmodum præcedens nummus Arcus in ponte Ariminenſi exſtructi ſervat memoriam, ita in hoc nummo duo arcus itidem Auguſto, ſed alibi, ut videtur, erecti, occurrunt; neque enim ſolam Flaminiam, ſed & alias ſuis ſumtibus ſtravit, de quibus, ad horum nummorum intellectum præclare *Dio Caſſius* ita ſcribit Lib. LIII. p. 511. Λέξω ἤ καὶ καθ' ἕκαστον ὅσα ἀναγκαῖόν ἐστι μὴ τ' ὑστάτων ὑφ' ὧν ἐχθὲς μνημονεύθη· ἐν μὲν γὰρ τῷ πρωτεμβρίῳ ἔτει, τὰς ὁδὰς τὰς ἔξω ἐκ πόλεως δυσπορεύτους ὑπ' ἀμελείας ὁρῶν ὄσας, τὰς μὲν ἄλλας ἄλλοις πισὶ τ' βελόντων ὑπισκεύασαι τοῖς οἰκείοις τέλεσι προστάξε· τ' ἢ δὴ Φλαμινίας αὐτὸς, ἐπειδήπερ ἐκστρατεύεσθαι δι' αὐτῆς ἔμελλεν, ἐπεμελήθη· καὶ ἡ μὲν ὁδὸς τότε ἐγένετ', καὶ ἀφ' τοῦ καὶ εἰκόνες αὐτῷ ἐπ' ἀψίδων ἐν π τῇ ἐκ Τιβέρεως γεφύρᾳ καὶ ἐν Ἀρμίνῳ ἐπιτέθησαν· αἱ δ' ἄλλαι ὕστερον, εἴτ' ἐν πρὸς ἐκ δημοσίας (ἐπειδὴ μηδεὶς τ' βελόντων ἰδίως ἀνήλισκεν) εἴτε καὶ πρὸς ἐκ λογέσε τὸ εἰπεῖν ἐθέλ. ἐπεσκευάσθησαν. ἃ γὰρ δώσεται ἀφαιρεῖται τὸ θησαυρὸς αὐτῶν. *Nunc ſingula, quæ neceſſaria relatu videbuntur, ordine proſequar, cum Conſulibus, ſub quibus acta ſunt. Anno eo, quem ſupra demonſtravimus, quum videret Auguſtus vias extra urbem, aliquandiu neglectas, difficilia itinera exhibere, reliquas patrum quibusdam propriis ſumtibus reficiendas mandavit: Flaminiam, quoniam ea ducturus erat exercitum, ipſe procuravit: eſtque ea ſtatim inſtaurata, ac ob id ſtatuæ Auguſti ſunt ſupra aras in ponte Tiberis & Armini poſitæ. Reliquæ viæ poſteriori tempore refectæ, ſive publicis, (neque enim ſenatores libenter ſumtus faciebant) ſive ipſius Auguſti ſumtibus hoc factum quis dicere velit: neque enim inter hujus & publicum ærarium quid interfuerit, ſatis video.* & *Suetonius* in *Auguſto* Cap. XXX. *Quo autem facilius urbs undique adiretur, deſumta ſibi Flaminia via Arimino tenus munienda, reliquas triumphalibus viris ex manubiali pecunia ſternendas diſtribuit.* Edidit primus hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XLVI. Num. 15. ut & in *Faſtis* p. 204. ubi nimis ingenioſe pontem iisdem arcubus inſtruere videtur, quibus ornatus in præcedente nummo viſitur, niſi forte talem nummum nactus fuerit. Cum *Morellii* pictura convenit *Jacob. Oiſelius* Tab. CVIII. Num. 11. *Fam. Nardinus* Tom. IV. *Antiq. Rom. Grævii* p. 920. eſtque ſimilis *Sebaſtiani Ericii* p. 149. cujus ad inluſtrationem typi hæc ſunt verba: „Num-

„ Nummus eſt Auguſti argenteus, qui caput ejus „ præfert, ætate juvenili, ſine corona, cum hac „ Inſcriptione, S. P. Q. R. CAESARI AUGU- „ STO. Ab altera nummi parte duæ Statuæ ſunt „ Equeſtres in ſubſtructionibus fornicatis, cum „ tropæis ad latera erectis, atque hac intus In- „ ſcriptione, QUOD VIAE MUN. SUNT. id „ eſt: *Quod viæ munitæ ſunt.* Signatus fuit hic „ nummus à Senatu & Populo Romano in ho- „ norem Cæſaris Auguſti, inque memoriam via- „ rum publicarum, quæ temporibus ejus Romæ „ munitæ & verſus urbem tendentes refectæ ſunt. „ De hac re ita meminit *Suetonius* in Vita ejus „ Cap. XXX. *Quo autem facilius undique Urbs adi-* „ *retur, deſumpta ſibi Flaminia via Arimino tenus* „ *munienda, reliquas triumphalibus viris ex manubiali* „ *pecunia ſternendas diſtribuit.* Ex quibus *Suetonii* „ verbis diſcimus Auguſtum in ſe recepiſſe munitio- „ nem viæ Flaminiæ à Roma Ariminum usque. „ Deinde quod curam reficiendarum reliquarum „ diviſerit inter viros triumphales ex pecunia ma- „ nubiali, ut ita Urbs ab omni parte facilius ad- „ iri ſingulari Reipublicæ commodo poſſet: Docet „ id quoque poſtica nummi pars, in qua viſuntur „ Statuæ Equeſtres & Tropæa, victoriæ ex hoſti- „ bus partæ teſtimonia, ex quarum victoriarum „ præda voluit Auguſtus ut qui triumphaverant, „ vias publicas reficerent: Copioſe ea de re ſcri- „ pſit *Dio*, cujus hæc ſunt verba Lib. LIII. *An-* „ *no eo, quem ſupra demonſtravimus, cum videret* „ *Auguſtus vias extra Urbem aliquandiu neglectas dif-* „ *ficilia itinera exhibere, reliquas patrum quibusdam* „ *propriis ſumptibus reficiendas mandavit. Flami-* „ *niam, quoniam ea ducturus erat exercitum, ipſe* „ *procuravit; eſtque ea ſtatim inſtaurata; ac ob id* „ *ſtatuæ Auguſti ſunt ſupra aras in ponte Tiberis &* „ *Arimini poſitæ. Reliquæ viæ poſteriori tempore re-* „ *fectæ, ſive publicis, (neque enim Senatores libenter* „ *ſumptus faciebant) ſive ipſius Auguſti ſumptibus hoc* „ *factum quis dicere velit. &c.*" Servatur in *Theſauro Schwartzburgico.*

NUM. 30.

AUGUSTUS TRibunicia POTeſtate VII.
Caput Auguſti laureatum lævam verſus,
ut Tab. VI. Num. 200.

Cippus cum hac Inſcriptione, Senatus Populus-
Que Romanus IMPeratori CAESari
QUOD Viæ Munitæ Sunt EX EA
Pecunia Quam IS AD Aera-
rium DEtulit.

Factum hoc fuit A. V. C. 738. & ſequenti, quibus tribuniciam poteſtatem ſeptimum atque octavum geſſit Cæſar Auguſtus, ut patet ex ſimilibus nummis, qui cuſi ſunt Triumviris Monetalibus *L. Vinicio* & *Cn. Cinna Magno*, de quibus vide Commentarium noſtrum ad *Familiarum* Opus *Andr. Morellii* in *Famil. Vinicia* & *Cornelia*, p. 450. & 549. Vulgarunt hunc nummum *Goltzius* in *Aug.* Tab. XLVI. Num. 23. & *Jac. Oiſelius* Tab. CIX. *Numiſm.* & exſtat inter *Numiſm. Arſchotana* Tab. X. Num. 24.

NUM. 31.

Senatus PopulusQue Romanus IMPeratori
CAESARI. Caput Cæſaris Auguſti
nudum lævam verſus, ut Tab. II.
Num. 47.

VOTA Publice SUSCepta PRO SALute
ET REDitu Jovi Optimo Maximo
SACRum. Mars nudus galea tectus,
ſtans & reſpiciens, dextra vexil-
lum tenet, læva parazonium.

Vota hæc ſuſcepta ſunt publice, quum Auguſtus Tarracone ægrotaret A. V. C. 729. ſoluta ſunt anno 730. Vide ſimilem inter aureos Tab. X, Num. 36. Vulgavit hunc *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XLVII. Num. 1. & *Laur. Begerus* in *Theſaur. Brandenb.* Tom. II. p. 609. Exſtat & inter *Numiſm. Arſchotan.* Tab. X. Num. 14. Servatur in *Theſauro Verſalienſi.*

NUM. 32.

Senatus PopulusQue Romanus CAESARI
AUGUSTO. Caput Auguſti nudum
lævam verſus, ut Tab. III. Num. 91.

VOTA SUSCepta PRO SALute ET RE-
DituJovi Optimo Maximo SACRum. Mar-
tis eadem, quæ in nummo præcedente occur-
rit, figura; ſed literæ quæ ibi in area ex-
ſtant, hic ponuntur in nummi ambitu.

Confer ſimilem aureum ſupra Tab. X. Num. 37. Editus eſt nummus ab *Hub. Goltzio* in *Aug.* Tab. XLVII. Num. 3. Servatur in *Theſauro Schwartzburgico.*

NUM. 33.

Senatus PopulusQue Romanus CAESARI
AUGUSTO. Caput Auguſti nudum
lævam verſus.

Typus & inſcriptio ſimilis eſt nummo præce-
denti, ſed directa verſus dextram Mar-
tis eſt facies, non vero retro-
ſpicit.

Depingitur hic nummus inter *Numiſm. Arſchot.* Tab. X. Num. 16. apud *Jac. Oiſel.* Tab. XXXIX. Num 6. *Car. Patinum* ad *Suetonium* p. 82. *Laur. Begerum* Tom. II. *Theſ. Brandenburg.* p. 609. Num. 5. & edidit illum olim *Sebaſt. Ericius* p. 154. & *Æneas Vicus* inter *Arg. Aug. Num.* Num. 34. Servatur in *Theſauro Schwartzburgico* & in *Muſeo noſtro.*

Parvum ex ære huic argenteo ſimillimum (qualem in noſtro quoque ſervamus *Muſeo*) edidit *Carolus Patinus* in Lib. de Nummis Imp. p. 28. In eo legitur VOT. P. SUSC. id eſt VOT*a Publice* SUS-

SUSCepta &c. inſerta litera P. quæ in argenteis hiſce non additur. Ad nummi ejus illuſtrationem ita ſcripſit ibidem Patinus ; " Solebant vota ſuſci-
„ pere pro ſalute, &, ſi forte abeſſent, pro re-
„ ditu Imperatorum ; de iis ita Plinius Trajano:
„ *Solemnia vota pro incolumitate tua (qua publica ſa-*
„ *lus continetur) & ſuſcepimus, Domine, pariterque*
„ *& ſolvimus, precati Deos ut velint ea ſemper ſolvi,*
„ *ſemperque ſignari.* Unde *Suetonius* in *Auguſto*
„ Cap. XCVII. *Cum luſtrum in campo Martio con-*
„ *deret, aquila eum ſæpius circumvolavit, transgreſ-*
„ *ſaque ad vicinam ædem ſuper nomen Agrippæ ad pri-*
„ *mam litteram ſedit, quo animadverſo, vota, quæ in*
„ *proximum luſtrum ſuſcipi mos eſt, collegam ſuum*
„ *Tiberium nuncupare juſſit. Nam ſe, quamquam ſcri-*
„ *ptis paratisque tabulis, negavit ſuſcepturum, quæ non*
„ *eſſet ſoluturus* : Nam hoc augurio mortem ſibi
„ inſtare cognoverat. Cum autem ſæpe & diu ab
„ Urbe abfuerit Auguſtus, non ita eſt facile con-
„ jicere, quem reditum hæc vota ſpectent, niſi
„ fortaſſe eum intelligamus in quem anno V. C.
„ DCCXLI. Senatui viſum eſt in ipſamet curia
„ aram ob Auguſti reditum ponere, quod recu-
„ ſavit. Ἔδοξε βωμὸν ἐν αὐτῇ τῷ βουλευτηρίῳ ὑπὲρ
„ τῆ Ἀυγούστου σωτηρίᾳ ποιήσασθαι. Redibat autem re-
„ bus Gallicis & Germanicis & Hiſpanicis confe-
„ ctis, ut eſt apud Dionem Lib. LIV. aut, quod
„ magis placet, rebus in Græcia peractis. *Dio* Lib.
„ LIII. *Cum enim exinde Auguſtus in Syriam per-*
„ *veniſſet, Phraates quia nihil dum eorum quæ pactus*
„ *fuerat præſtitiſſet, veritus ne bello ab Auguſto im-*
„ *peteretur, ſigna ei militaria & captivos omnes mi-*
„ *ſit, eaque Auguſtus quaſi bello aliquo Parthum vi-*
„ *ciſſet, accepit ; Nam hanc rem magnæ ſibi laudi*
„ *ducebat, &c.*"

NUM. 34.

*AUGUSTus PONtifex MAXimus TRibu-
nicia POTeſtate XXX. COnSul XIII.
IMPerator XV. Pater Patriæ.
Caput Auguſti nudum verſus
dextram, ut Tab. VII.
Num.* 231.

*VOTa Publice Suſcepta PRO SALute ET
REDitu Jovi Optimo Maximo SA-
CRum. In corona civica.*

Quum A. V. C. 750. Ariminum excurreret Cæſar Auguſtus, in ejus ab Urbe exitu Vota nuncupata ſunt, atque in reditu oblata ſacrificia. Rem narrat & rationem ſimul reddit *Dio* in extremo Lib. LV. p. 571. Πρὸς μὲν τὰς τῶν πολέμων διαχειρίσεις ἔτως ἔσχεν, ὥσθ' ἵν' ἐγγύθεν καὶ ὅπῃ τοῖς Δαλμάταις καὶ ὅπῃ τοῖς Παννονίοις πᾶν ὅ, τι χρὴ συμβουλεύειν ἔχῃ, πρὸς Ἀρίμινον ἐξώρμησε· καὶ ὅπως τῇ ἐξόδῳ αὐτοῦ δίκαι ἐγίγνοντο, καὶ ὅτι τῇ ἐπανόδῳ αἱ θυσίαι, ὥσπερ ἐκ πολεμίας τινὸς ἀνακομισθέντος, ἐπιτελῶνται· ταῦτα μὲν ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐπράχθη. *Ad bellorum verò adminiſtrationem ita intentus fuit, ut quo propius quæ in Pannonia ac Dalmatia gerenda eſſent ſubinde monere poſſet, Ariminum ſe contulerit ; in ejus ab urbe exitu vota nuncupata, ac redeunte ſacrificatum, tanquam ſi ex hoſtico rediiſſet.* Edidit nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XLVII. Num. IV. & in *Faſtis* p. 227. *Car. Patinus* ad *Suetonium* p. 82.

NUM. 35.

Sine Epigraphe. Caput Auguſti civica corona redimitum, verſus dextram, ut Tab. III. Num. 82.

Verba *Sebaſtiani Ericii* p. 163. ſuper hujus nummi typo hæc ſunt : " Nummus Auguſti eſt
„ argenteus, optimi artificis, in quo caput
„ ejus exhibetur ſine Inſcriptione aliqua. Ab al-
„ tera parte Ara cernitur cum hac Inſcriptione,
„ FORT. RED. CAES. S. P. Q. R. id eſt,
„ *Fortunæ Reduci Cæſaris Auguſti Senatus Populusque*
„ *Romanus.* Romæ ſignatus fuit nummus in ho-
„ norem Auguſti, poſtquam domum rediiſſet ab
„ aliqua expeditione vel provincia. Ea enim oc-
„ caſione ſemper (ut & alias diximus) Vota ſuſce-
„ pta atque ſoluta ſunt pro ſalute & felici adventu
„ Principis. Meminit *Suetonius Tranquillus* in *Vi-*
„ *ta Aug.* Cap. LVII. *Revertentem ex provincia*
„ *non ſolum fauſtis ominibus, ſed & modulatis car-*
„ *minibus proſequebantur. Obſervatum etiam eſt, ne*
„ *quoties introiret urbem, ſupplicium de quoquam ſu-*
„ *meretur.* Ara quæ ab altera parte nummi eſt,
„ ejusque Inſcriptio, oſtendunt Senatum Populum-
„ que Romanum Vota feciſſe Fortunæ Reduci pro
„ ſalute & felici reditu Cæſaris Auguſti. Cujus
„ Aræ ejusque reditus plenam & luculentam no-
„ titiam nobis ſubminiſtrat *Dio* Lib. LIV. *Ob*
„ *reditum ejus, ac propter ea quæ abſens egiſſet, mul-*
„ *ta ac varia in honorem ejus decreta ſunt : quorum*
„ *ille nihil accepit, niſi quòd Fortunæ Reduci aram*
„ *conſecrari, diemque ſui reditus inter ferias referri,*
„ *& Auguſtalia dici paſſus eſt. Cum nihilominus*
„ *magiſtratus populusque in hoc eſſent, ut obviam ipſi*
„ *prodirent, noctu in urbem invectus eſt : poſtridie*
„ *Tiberio Prætorios honores dedit &c.* Ara igitur,
„ quam in averſa hnjus nummi parte conſpicimus,
„ ea ipſa eſt, quam deſcriptam habemus à *Dione*,
„ quamque Fortunæ ſacravit Populus Romanus
„ poſt reditum Auguſti A. V. C. 735."

Quæ ad hujus nummi explicationem dici poſſunt occupata jam ſunt ad ſimilem aureum Tab. XI. Num. 1. ſupra p. 221. Editus hic nummus eſt ab *Hub. Goltzio* in *Aug.* Tab. XLVII. Num. 7. ab *Sebaſt. Ericio* p. 163. *Ænea Vico* Num. 19. *Jacob. Oiſelio* Tab. LIII. Num. 9. inter *Arſchot. Numiſm.* Tab. X. Num. 15. Servatur in *Theſauro Schwartzburgico* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 36.

Sine Inſcriptione. Caput Auguſti nudum verſus lævam, ut Tab. III. Num. 77. *vel corona civica ornatum verſus dextram, ut Tab. III. Num.* 82.

*JOVI VOTis SUSceptis PRO SALute
CAESaris AUGuſti Senatus Populus-
Que Romanus. In corona civica.*

Confer quæ dicta ſunt ſupra p. 220. ad ſimilem aureum Tab. X. Num. 39. Edidit hunc *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XLVII. Num. 6. & exſtat quoque inter *Num. Arſchot.* Tab. XII. Num. 21. atque inter *Argent. Aug.* ex *Muſeo Farneſiano*

neſiano Tab. X. Num. 6. Servatur in *Theſauro Verſalienſi.*

NUM. 37.

Sine Inſcriptione. Caput Auguſti nudum dextram verſus, ut Tab. III. Num. 78.

Jovi Optimo Maximo Senatus PopulusQue Romanus Votum Solvit Pro Salute IMPeratoris QUOD PER EUm Res Publica IN AMPliore ATQue TRANquilliore Statu Eſt.

Vide quæ dicta ſunt ſupra ad ſimilem nummum aureum p. 220. Tab. X. Num. 40. Vulgatus eſt ab *Hub. Goltzio* in *Aug.* Tab. XLVII. Num. 2. & inter *Numiſm. Arſchotana* Tab. XIV. Num. 18. In *Suetonio Patini* p. 82.

NUM. 38.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum lævam verſus, ut Tab. III. Num. 98.

JOVI OLYMpio. Templum Jovis Olympii ſex columnarum, faſtigatum.

Exprimitur hoc nummo honos Auguſto Cæſari extra Romam Italiamque habitus, de quo ita ſcribit *Suetonius* in *Aug.* Cap. LX. *Reges amici & Socii, & ſinguli in ſuo quisque regno, Cæſareas Urbes condiderunt, & cuncti ſimul ædem Jovis Olympii, Athenis antiquitus inchoatam, perficere communi ſumtu decreverunt, Genioque ejus dedicare.* Vulgarunt hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LXXIII. Num. 3. *Carolus Patinus* in *Suetonio* Nummis illuſtr. p. 88. & in *Theſauro* p. 47. *Laur. Begerus* in *Theſauro Brandenburgico* Tom. II. p. 609. *Jacobus Oiſelius* Tab. XXX. Num. 5. & ante reliquos *Æneas Vicus* inter *Aug. Argent.* Num. 74. Exſtat in *Theſauro Schwartzburgico.*

NUM. 39.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, ut Tab. III. Num. 98.

JOVI TONanti. Jovis Tonantis Templum hexaſtylum, faſtigatum, cum nudo Dei ſigno in medio Templi.

Apud *Sebaſtianum Ericium* p. 267. hujus nummi typum invenio, addita hac explicatione: „ Nummus Auguſti argenteus eſt, inſignis artificii, inſcriptus CAESAR AUGUSTUS. In „ poſtica ejus parte cernitur Templum pulcherrimum columnis aliquot ſuffultum. Intus ſtat „ imago nuda, dextra fulmen, læva haſtam tenens. „ Ad latera Templi legitur JOV. TON. id eſt: „ *Jovi Tonanti.* In honorem Auguſti ſignatus eſt „ nummus, & in memoriam Templi, quod Jovi „ Tonanti ædificatum fuit Romæ ab Auguſto. „ Accidit enim in expeditione Cantabrica, ut lectica ejus in itinere nocturno fulmine perſtricta „ fuerit, ſicuti notat *Suetonius* in Vita ejus, ubi „ loquitur de variis ædificiis & Templis Romæ ab „ Auguſto conditis, Cap. XXIX. *Publica opera „ plurima exſtruxit: ex quibus præcipua, forum cum „ æde Martis Ultoris, Templum Apollinis in Palatio, „ ædes Tonantis Jovis in Capitolio.* Perſequitur deinde qua de cauſſa Jovi Tonanti Templum Romæ erexerit, Cap. XCI. his verbis: *Tonanti Jovi „ ædem conſecravit liberatus periculo, cum expeditione „ Cantabrica per nocturnum iter lecticam ejus fulgur „ perſtrinxiſſet, ſervumque prælucentem exanimaſſet.* Signatus igitur Romæ fuit hic nummus. „ Variam autem hujus Templi ædificandi rationem & famam hiſce memoriæ prodidit *Dio* Lib. „ LIV. *Jovis etiam Tonantis templum dedicavit: „ de qua re duo hæc commemorantur: & in ipſo ſacrificio tonitrua accidiſſe, & ſomnium deinde Auguſto „ tale oblatum. Cum propter nominis ac formæ ejus „ Jovis novitatem, & quòd ab Auguſto is conſecratus eſſet; maximè autem, quòd adſcendentes in Capitolium ad eum primò perveniebant, Jupiter Tonans „ ab omnibus frequentaretur, imaginatus eſt in ſomnio Auguſtus Jovem Capitolinum ſecum expoſtulare, „ quòd ſecundo jam ipſe loco haberetur; ſeque reſpondiſſe, excubitorem hunc Tonantem ei Capitolino à ſe „ eſſe poſitum; ideoque orta die tintinnabulum Jovi „ Tonanti appendit, ſomnii confirmandi cauſa &c.* „ Quare vero *Jovem* dixerint *Tonantem* Latini, „ rationem reddit *Cicero* Lib. II. De Natura „ Deorum: *Hunc enim augures noſtri, cum dicunt „ Jovem Fulgentem, Tonantem, dicunt enim, Cælo „ fulgente, & tonante.* Eodem reſpectu à Græcis τέρπικερ Ζεὺς dictus fuit. Templum Jovis „ Tonantis in Capitolio exſtitiſſe ſcribit *Plinius*, „ ubi quoque Statua fuit Jovis, Leocratis opus, „ quod præ reliquis omnibus propter artis excellentiam laudatum fuit." Sed & apud *Franciſcum Angelonum* Num. 26. ejusmodi nummi, ſed ærei cum nota S. C. datur effigies, ad quem hæc notavit idem *Angelonus* p. 16. „ Auguſtus, quod „ tonitrua & fulmina valde pertimeſceret, vituli „ marini pellem ſecum gerere ſolebat; Jovi Tonanti quoque Templum in Capitolio exſtruxit, „ ſive ea de cauſſa, vel quod in ſtruendo Templo „ conſecrandoque forte tonuiſſet, vel denique (ut „ narrat *Suetonius*) quod in expeditione Cantabrica „ graviter tonante cœlo, ingens adiiſſet vitæ diſcrimen, exanimato qui facem præferebat ante „ lecticam Cæſaris. Cernitur illud Jovis Tonantis „ Templum, in nummo æreo, ſex columnis ſuffultum, quæ ſuſtentant faſtigium Templi, in „ cujus medio ſtat imago Jovis Tonantis nuda, „ quæ altera manu haſtam tenet, altera fulmen „ ſtringit cum literis ab uno latere JOVI. ab altero TON. id eſt *Jovi Tonanti* & ſubtus S. C. In „ parte nummi priore caput Auguſti eſt ſine corona, cum Inſcriptione CAESAR AUGUSTUS. „ Dictus ſimiliter fuit Jupiter *Tonans & fulgurans*, „ cui fulmen dextræ inponere manui ſolebant." Verum ad hæc adnotavit, qui ſecundam *Fr. Angeloni* Numiſmatum Editionem procuravit, *Jo. Petrus Bellorius*, deceptum fuiſſe *Angelonum* „ Nummus (inquit p. 22.) cum Templo Jovis Tonantis non invenitur in ære, ſed in argento atque „ in auro, in quibus abeſſe ſolet nota S. C." Hæc ille, nobis vero ferias faciunt, quæ inveniuntur ſupra ad ſimilem adlata nummum aureum Tab. XI. Num. 4. quæ vide pag. 222. Publicarunt hunc nummum *Goltzius* in *Aug.* Tab. LXXIII. Num. 1. *Juſtus Rycquius* de *Capitolio Rom.* p. 456. Invenitur & inter

Numiſm. Arſchot. Tab. XI. Num. 3. in *Theſ. Ant. Rom. Grævii* Tom. III. p. 574. 598. & 606. in *Suetonio Car. Patini* p. 88. in *Torr. Notis* ad *Sueton.* Ed. *Græv.* p. 163. apud *Bellorium* p. 25. Num. 27. ubi abeſſe debet Nota S. C. & in *Muſeo Farneſiano* Tab. X. *Argent.* Num. 7. Servatur in *Theſauro Schwartzburgico.*

NUM. 40.

Capitis non additur nota, ſed habuimus ſupra in initio hujus tabulæ ſimiles nummos.

AEGYPTO CAPTA Crocodilus. In ambitu nummi legitur, IMPerator CAESar TRAJANUS AUGuſtus GERmanicus DACicus Pater Patriæ RESTituit.

Reſtitutio nummum, haud vulgarem, rariſſimum facit. Exhibet quoque hunc *Car. Patinus* ad *Suetonium* p. 77. Teſtatur *Vaillantius* Tom. II. p. 21. *Numiſm. Select.* ſe ſimilem ex auro vidiſſe.

TABULA XVIII.

ADHUC CONTINENS

NUMISMATA CAESARIS AUGUSTI

ARGENTEA MINORIS MODULI.

NUM. 1. 2. & 3.

Senatus PopulusQue Romanus PARENti CONServatori ſive CONSuli SUO. Aquila, Toga picta ſeu triumphalis, & Corona laurea.

CAESAR AUGUSTO. Quadrigæ triumphales.

Dupliciter illa CONS. in nummo legi poſſunt, & utroque modo convenient Auguſto, ut videlicet Romani illum Conſulem ſuum & Parentem vocent, ſive, quod malim, Parentem & Conſervatorem. Nummi typus confirmat id quod invenitur apud *Dionem Caſſium*, datam fuiſſe Auguſto poteſtatem Kal. Jan. ſingulis coronæ atque veſtis triumphalis gerendæ; additque morem inde manaſſe, ut non modo triumphantes deinceps, ſed & conſules Kal. Jan. in toga picta procederent. De Auguſto Patriæ Parente à Valerio Meſſalla ſalutato conſer *Suetonium* in *Aug.* Cap. LVIII. Editus eſt hic nummus ab *Hub. Goltzio* in *Aug.* Tab. XXXVIII. Num. 23. *Ænea Vico* inter *Argent. Auguſt.* Num. 82. *Jac. Oiſelio* Tab. XCII. Num. 10. *Joachim. Oudano* Tab. XCV. Num. 10. *Rycquio* de *Capitolio* p. 196. vel Vet. Edit. p. 244. & Tom. V. *Antiq. Rom. Rom. Grævii* p. 57. ut & inter *Numiſm. Arſchotana* Tab. XIII. Num. 21. Servatur in *Theſ. Schwartzburgico* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 4. & 5.

Senatus PopulusQue Romanus IMPeratori CAESARi DIVI Filio COnSuli V. Patri Patriæ IMPeratori VII. Caput Auguſti nudum verſus lævam, ut Tab. II. Num. 61.

Sine Inſcriptione. Quadrigæ triumphales, in aliis verſus dextram, in aliis verſus lævam.

Spectant hi nummi ad proceſſum Cæſaris Auguſti Kal. Jan. ut Conſulis quinto; ſed quod additur S. P. Q. R. innuere videtur Statuam Auguſti in quadrigis hiſce triumphalibus eo anno poſitam publice fuiſſe. Edidit nummum *Hubert. Goltzius* Tab. XLIII. Num. 12. & exſtat inter *Numiſm. Arſchot.* Tab. XII. Num. 18.

NUM. 6.

Cajus CAESAR III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris nudum, lævam verſus, ut Tab. I. Num. 3.

POPULI JUSSU. Statua equeſtris Cæſaris Octaviani, ad dextram converſa.

Ad hunc nummum ita ſcriptum reliquit *Sebaſt. Ericius*: „Eſt Cæſaris Octaviani nummus argenteus

„ genteus, in quo caput ejus cernitur ætate juvenili, cum hac Inſcriptione, C. CAESAR . . Ab altera parte Statua eſt Equeſtris, ſub qua ſcribitur POPULI JUSSU. Eſt hæc Statua Equeſtris, quam populi juſſu Cæſari Octaviano erectam fuiſſe diſcimus, quo etiam tempore ſignatus, qui memoriam ejus in ſe continet, hic nummus fuit. Exſtat luculentum hujus hiſtoriæ teſtimonium apud *Vellejum Paterculum* Lib. II. his verbis: *Mox cum Antonius occurriſſet exercitui, quem ex transmarinis provinciis Brunduſium venire juſſerat, legio Martia & Quarta, cognita & Senatus voluntate, & tanti juvenis indole, ſublatis ſignis ad Cæſarem ſe contulerunt. Eum Senatus honoratum equeſtri ſtatua, quæ hodieque in roſtris poſita, ætatem ejus ſcriptura indicat (qui honor non alii per CCC annos quàm L. Syllæ, & CN. Pompejo, & C. Cæſari contigerat) pro P. R. unà cum COSS. deſignatis, Hirtio & Panſa bellum cum Antonio gerere juſſit.* Erat Cæſar Octavianus, quum ea honoraretur ſtatua, juxta *Velleji* teſtimonium annos natus viginti, unde quoque in ipſo nummo juvenilis ejus eſt facies."

Vide quæ dicta ſunt ad ſimilem nummum aureum, ſupra ad Tab. IX. Num. 31. Edidit ipſum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XLV. Num. 11. *Sebaſtianus Ericius* p. 128. *Æneas Vicus* inter *Argent. Aug.* Num. 91. Exſtat & inter *Numiſm. Arſchotan.* Tab. IX. Num. 10. Servatur in *Theſauro Verſalienſi.*

Placet vero ſubjicere quoque illa, quæ, ut lucem huic nummo adfundant, commentatus fuit *Jo. Triſtanus* Sancti Amantii Dominus. Is Tomo Comm. Hiſtor. p. 75. ita ſcribit: „ CAESAR III VIR „ R. P. C. L'effigie d'Auguſte, au revers POPULI JUSSU. Auguſte repreſenté à cheval „ portant haute la main droicte ouverte devant „ luy. *Auguſtinus, Occo,* & *Erizzo,* raportent ce „ revers; mais le dernier ſe meſprend d'eſtimer „ cette figure eſtre celle, qui entre les medailles „ d'Auguſte doit repreſenter ſa ſtatuë equeſtre, qui „ ſelon *Paterculus* luy avoit eſté dreſſée par ordonnance du Senat, lors qu'il fut deſtiné pour aller „ combatre Marc Antoine avec Hirtius & Panſa „ en qualité de Propreteur. Car cette Inſcription „ juſtifie le contraire, joinct que ces termes de „ *Populi juſſu* font aſſez voir que ce fut par la ſeule ordonnance du peuple qu'elle luy fut dreſſée, „ comme le Senat avoit fait eriger la premiere; deferant le peuple Romain à Auguſte cet honneur „ en partie, pour ce qu'ils prenoient plaiſir de le „ voir ſucceder à Jules Cæſar; ayant meſme fait „ la pareille à Lepidus en faveur d'Auguſte, qui „ l'authoriſoit en la qualité de Triumvir. Auſſi „ le voyons nous repreſenté à cheval en une ſienne medaille raportée par *Goltzius*, & par *Occo*, „ ayant en main la croſſe Augurale comme eſtant „ grand Pontife & Augur, avec cette Inſcription „ pareille à celle d'Auguſte. LEPIDUS PONT. „ MAX. III VIR R. P. C. Or en cette medaille „ d'Auguſte, comme encore en d'autres de luy meſme, il porte la main ouverte comme devers „ le peuple, qui eſt une poſture que l'autheur Anonyme du 35. epigr. de l'Anthologie chap. I. liv. „ V. interprete en la ſtatuë de Pyrrhus pour marque de victoire.

„ Δεξιτερὴν δ' ἀνέτεινεν ἑὴν θεμιάπτορα νίκης.
„ *Dextram intendebat ſuæ teſtem victoriæ.*"

NUM. 7.

Sine Inſcriptione. Caput Cæſaris Octaviani nudum lævam verſus, ut Tab. I. Num. 1.

CAESAR DIVI Filius. Statua Cæſaris equeſtris ſimilis, ſed ad lævam converſa.

Editus eſt ab *Hub. Goltzio* in *Aug.* Tab. XLV. Num. 7. inter *Numiſm. Arſchot.* Tab. X. Num. 20. & inter *Argent. Auguſt. Muſei Farneſiani* Tab. V. Num. 1.

NUM. 8.

Notâ capitis non adponitur, ſed non videtur diſcrepare à præcedentibus.

CAESAR DIVI Filius. Statua Cæſaris Octaviani equeſtris.

Vide ſimilem inter aureos Tab. IX. Num. 14.

NUM. 9. & 10.

Nota capitis non adponitur, videtur tamen id proxime præcedentibus ſimile eſſe.

Senatus Conſulto. Statua equeſtris Pacificatoris habitu Cæſari Octaviano à Senatu poſita.

Diſcrepat nummus alter ab altero poſitura tantùm, uterque in *Theſauro Verſalienſi* reperitur.

NUM. 11.

Caput Auguſti nudum dextram verſus, ſine Inſcriptione, ut Tab. III. Num. 78.

AUGUSTUS TRibunicia POTeſtate. Statua equeſtris Cæſaris Auguſti.

Vulgatur & ab *Hub. Goltzio* in *Aug.* Tab. XLV. Num. 11. & inter *Arſchot.* Tab. XIV. Num. 4. Vide ſupra in auro Tab. X. Num. 8.

NUM. 12. & 13.

. . . Caput Cæſaris Octaviani nudum, lævam verſus.

CAESAR DIVI Filius.. Caput Veneris.

Originem Juliam à Venere, hoc nummo, jactat Cæſar Octavianus, niſi ſtatuamus Liviæ eſſe vultum, & cuſum fuiſſe denarium A. V. C. 715. quum Liviam uxorem duceret Auguſtus, quæ Veneris ornatu in hujus nummi averſa parte exculta fuerit.

NUM. 14.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum verſus lævam.

IMPerator X. Auguſtus in ſella curuli ſubſtructioni inſidet, ad quem accedit figura militaris, quæ lauri ramum offert, paludata & gladio accincta.

Explicavit denarium hunc, amicus meus, dum viveret, *Chriſt: Sigiſm. Liebe* in *Gotha Nummaria* p. 243. reſpicit enim A. V. C. 742. quo Pannonii a Tiberio victi ſunt, unde ipſe Tiberius fingitur laurum Auguſto X. Imperatori porrigere. Edidit hunc nummum *Liebeus* ex *Theſauro Gothano*, exſtabat ante in *Theſauro Schwartzburgico*. Vidi ego ſimilem quondam in *Muſeo Marckiano*, & alibi.

NUM. 15.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput idem.

IMPerator X. Duo viri habitu militari atque paludati, ſinguli ramum lauri Auguſto in ſella curuli & ſubſtructione ſedenti obferunt.

Vide quæ congeſta ſunt ſupra p. 248. ad ſimilem aureum Tab. XII. Num. 7. Quum eodem fere tempore Tiberius Pannonios & Druſus Germanos viciſſent, geminam victoriam Auguſto duo fratres, qui eam erant conſecuti, gratulantur. Vulgarunt denarium hunc *Goltzius* in *Aug.* Tab. LVI: 1. *Æneas Vicus* inter *Argent. Aug.* Num. 33. *Rubenius* in *Numiſm. Arſchotanis* Tab. XV. Num. 2. *Begerus* ex *Theſauro Brandenburgico* Tom. II. p. 609. *Jac. Oiſelius* Tab. LXII. Num. 5. *P. Pedruſius* ex *Muſeo Farneſiano* Tab. XII. Num. 4. inter *Argent. Aug.* Plures ex iis braccatos & barbatos Barbaros, ut inde Parthos, dein Indos exſculpant, male pingunt. Exſtat nummus in *Theſauro Schwartzburgico* & *Muſeo noſtro*. Sed vehemens me tangit ſuſpicio, illos quoque nummos, qui exhibentur ſupra Tab. XVI. Num. 14. & 15. quique duos lauri ramos præferunt in area nummi, vel ad latera clypei votivi, non ad aliam rem, quam ad geminam hanc victoriam ſpectare.

NUM. 16. & 17.

. . . . AUG. . . . . Caput Auguſti ſenis radiatum.

Arcus Triumphalis, deſuper eſt ædicula inter duo tropæa. Periſtylio inſcribitur DE GERMANIS.

Quamvis hic nummus ſpectet ad victoriam Tiberii de Germanis, quæ A. V. C. 763. relata fuit & de qua A. 765. triumphavit; tamen, quia biennio poſt mortuus fuit Auguſtus, nummus hic in quo Auguſti, ut Divi jam, cum radiata corona occurrit caput, nos docet Arcum illum Triumphalem de Germanis nondum fuiſſe abſolutum, quum vivis excederet Auguſtus. Fuerat ſcilicet jam ante inter alios honores Arcus Triumphalis cum tropæis decretus, ut monet nos *Dio Caſſius* Lib. LVI. p. 482. Ἀνήγγειλε δὲ καὶ τότε τῷ νίκην ὁ Γερμανικὸς, καὶ ἐπ' αὐτῇ τῷ μὲν Αὐγούστῳ καὶ τῷ Τιβερίῳ, τό, τε ξὺν αὐτοκράτορι ὄνομα περιθέσθαι, καὶ τὸ τὰ ἐπινίκια πέμψαι, ἄλλα τε τινὲς τιμαὶ, καὶ ἀψῖδες ἐν τῇ Παννονίᾳ τροπαιοφόροι δύο ἐδέθησαν. *Victoriæ nuntium adtulit Germanicus, ejusque ergò Auguſto & Tiberio nomen Imperatorium, ac triumphus decretus, ac inter alios honores fornices duo in Pannonia, quibus tropæa inſiſterent.* Non docet nos *Morellius*, unde tam præclarum nummum produxerit.

NUM. 18.

De parte capitis nihil nos monet idem Morellius.

DE GERMANIS. Duo ſcuta, ſingula cum duabus haſtis, decuſſatim poſitis, vexillo intermedio.

Ad eamdem victoriam hic nummus ſpectat. Vulgatur inter *Numiſmata Arſchotana* Tab. X. Num. 11. unde depromtum puto ab *Andrea Morellio*, nam neque ibi pars anterior additur aut indigitatur.

NUM. 19. & 20.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, ut Tab. III. Num. 99.

JANum CLUſit. Templum Jani clauſum. Alter ex his duobus periſtylio Templi inſcriptum habet IMPerator CAESAR.

Priorem vulgavit *Hub. Goltzius* in *Arg.* Tab. LVI. Num 10. & in *Faſtis* p. 205. Spectatur is quoque in Electis Rei Nummariæ Tab. I. Num. 11. & in *Notis Torrentii* ad *Suetonium* ex Edit. *Grævii* p. 149. Poſterior exſtat apud *Jac. Oiſelium* Tab. CVII. Num. 11.

NUM. 21.

AUGUSTUS COnSul XI. Caput Auguſti laureatum lævam verſus, ut Tab. VI. Num. 179.

PACI PERPetuæ. Templum ſex columnarum in conum ſurgens, in ejus medio ara eſt.

Pertinet nummus ad annum eumdem. Vulgatus fuit ab *Hub. Goltzio* in *Aug.* Tab. LXXIII. Num. 11. & inter *Numiſm. Arſchot.* Tab. XV. Num. 5. apud *Jac. Oiſelium* Tab. LXXI. Num. 12. & in Notis *Spanhem.* ad *Julian. Cæſ.* p. 228.

NUM. 22. 23. & 24.

SALUS GENERIS HUMANI. Victoria globo insistens, dextra corollam, læva tenet palmam supra humeros, in aliis ad dextram, in aliis ad lævam conversa.

Senatus PopulusQue Romanus. In Corona Civica.

Vide similes aureos Tab. X. Num. 12. & 13. Exstat in *Thesauro Schwartzburgico* & in *Museo nostro.* Depingitur insuper ab *Hub. Goltzio* in *Aug.* Tab. LVII. Num. 4. 6. 11. & inter *Numism. Arschotana* Tab. XV. Num. 11. & 12. & in Notis *Laur. Begeri* ad *Florum* p. 3.

NUM. 25.

DIVI Filius. Caput Cæsaris Octaviani nudum, lævam versus. Ante mentum stella est, ut Tab. II. Num. 32.

IMPerator. Figura muliebris stans, dextra tenens oleæ ramum, læva cornucopiæ.

Confer similem typum supra Tab. XIV. Num. 27. Vulgavit hunc *Hub. Goltzius* in *August.* Tab. LVI. Num. 4.

NUM. 26.

CAESAR AUGUSTUS DIVI Filius PATER PATRIAE. Caput Augusti laureatum, lævam versus, ut Tab. IV. Num. 107.

PONTIFex MAXIMus. Figura Muliebris sedens, dextra hastam tenet, læva ramum, ut in Tiberii Nummis argenteis Livia passim exprimi solet.

Vide similem aureum supra Tab. XII. Num. 10. & quæ ibi dicta sunt. Argenteus hic exstat in *Thesauro Schwartzburgico.* Possidemus & ipsi similem, atque similem spectavimus in *Museo Marckiano.* Edidit hunc *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXXII. Num. 18. ut & *Carolus Patinus* in *Thesauro* p. 49.

NUM. 27.

Sine Inscriptione. Caput Cæsaris Octaviani nudum, lævam versus.

IMPerator CAESAR. Victoria, ex adverso, globo insistens, dextra corollam porrigit, læva vexillum extollit.

Confer similem aureum Tab. XI. Num. 27. & quæ ibi dicta sunt. Vulgavit hunc *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XLIII. Num. 11. Exstat quoque inter *Numismat. Arschotan.* Tab. XII. Num. 4. & in Notis *Begeri* ad *Florum* p. 217.

NUM. 28. & 29.

Vacat.

NUM. 30.

AUGUSTUS DIVI FILIUS. Caput Augusti laureatum versus lævam, ut Tab. IV. Num. 116.

Cajus CAESAR AUGUSti Filius. Cajus cum paludamento, hasta & clypeo, equo celeri vehitur, post illum inter duo signa militaria cernitur aquila legionaria.

Ad hunc denarium hæc scripta reliquit *Sebastianus Ericius* p. 164. „ Denarius Augusti est „ argenteus cum hac Inscriptione, AUGUSTUS „ DIVI F. Ab altera parte figura armata cur„ renti equo insidet, altera manu clypeum, altera „ hastam tenens. In summa atque ima nummi „ ora legitur, C. CAES. AUGUST. F. id est, „ *Cajus Cæsar Augusti filius.* Signatus est Ro„ mæ, in honorem Augusti, & quidem eo (ut „ existimo) tempore, quo nepotem suum Cajum „ quem adoptaverat, ad bellum Armeniacum „ dimisit. Id enim armata in equo Caji vult ima„ go properantis ad illam expeditionem. Habuit „ enim ex Julia, quæ M. Vipsanio Agrippæ nu„ pta fuit, tres nepotes Augustus, Cajum & Lu„ cium atque Agrippam, præterea duas neptes, „ Juliam & Agrippinam. Ex his Cajum & Lucium „ adoptavit Augustus atque ad curam Reipublicæ, „ exercituum atque Provinciarum, vixdum adultos „ admovit, prout testis est hic nummus, & in „ Vita Augusti *Suetonius Tranquillus* Cap. LXIV. „ his verbis: *Cajum & Lucium adoptavit domi per „ æs & libram, emptos à patre Agrippa; tenerosque „ adhuc ad curam Reipublicæ admovit: & Consules „ designatos circum provincias, exercitusque dimisit.*" Exstat in *Thesauro Schwartzburgico* & in *Museo nostro.*

NUM. 31. 32. & 33.

CAESAR AUGUSTUS DIVI F. PATER PATRIAE. Caput Augusti laureatum, lævam versus, ut Tab. IV. Num. 107.

Cajus Lucius CAESARES AUGUSTI Filii COnSules DESignati PRINcipes JUVENTutis. Duæ figuræ velatæ, habitu pontificali, dextris hastas & clypeos tangunt, desuper in area cernuntur capeduncula atque lituus.

Ad similes aureos Tab. XII. Num. 2. vide quæ abunde congessit Doctiss. *Schlegelius* pag. 245.

Vulgarunt hos nummos plurimi. Præcipui inter eosdem sunt *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXXI. Num. 4. & 6. *Sebastianus Ericius* p. 165. *Æneas Vicus* inter *Arg. Aug.* Num. 28. *Numism. Arschot* Tab. XII. Num. 2. & *P. Pedrus.* in *Museo Farnesiano* inter *Argent. Aug.* Tab. II. Num. 9. & 10. Ex illis *Sebastianus Ericius* hanc addidit explicationem: „ Nummus argenteus est Augusti, optimi artifi„ cis, cum hac Inscriptione in circuitu, CAESAR „ AUGUSTUS DIVI F. PATER PATRIAE. „ Ab altera parte duæ sunt figuræ vestitæ, ado„ lescentum duorum, cum duobus clypeis atque „ totidem hastis intermediis, atque certi (1) ma„ gistratus desuper. Sub figuris illis hæc inveni„ tur Inscriptio. C. L. CAESARES AUGUSTI *Filii* CO*nSules* DESIG*nati* PRINC*ipes* JUVEN„ T*utis*. In honorem Augusti cuius hic nummus „ Romæ fuit (2) post mortem Caji & Lucii filio„ rum suorum, qui juvenili perierunt ætate, at„ què (ut videtur) in eorundem memoriam. De „ horum morte ita scriptum reliquit *Suetonius Tran„ quillus* in Vita *Augusti* Cap. LXV. *Sed lætum „ eum atque fidentem, & sobole, & disciplina do„ mus, fortuna destituit. Julias filiam & neptem „ omnibus probris contaminatas relegavit. C. & L. in „ duodeviginti mensium spatio amisit ambos. C. in Ly„ cia, Lucio Massiliæ defunctis.* Figuræ igitur illæ „ duæ juveniles sunt Cajus & Lucius à patre Au„ gusto Consules designati. Clypei duo & toti„ dem hastæ sunt auratæ illæ, quæ post mortem „ eorundem in Curia fuerunt repositæ, teste *Dio„ ne* Lib. LV. his verbis, *Corpora porrò Caji & Lu„ cii à tribunis militum, ac singularium civitatum „ proceribus Romam adportata sunt: parmæque & ha„ stæ, quas aureas ab equitibus, cum virilem togam „ sumerent, acceperant, in Curia suspensæ.* Desu„ per autem cernuntur signa auguralia, acerra & „ lituus, quæ referri debent ad Lucium, qui augur „ exstitit, ut docent antiquæ Inscriptiones. Sed „ & parvulum ex minimo ære possideo (3) num„ mum excellentis artificii, in quo Augusti caput „ virili cernitur ætate, cum hac Inscriptione AU„ GUSTUS . . . . . Ab altera parte duo capi„ ta cernuntur juvenilia, adversis vultibus, in„ fra quæ adparent hæ duæ literæ C. L. quæ (ut „ puto) significant *Cajus*, *Lucius*, qui filii Augu„ sti fuerunt. Adfuerunt aliæ in margine literæ, „ quæ, antiquitate corruptæ, legi jam nequeunt.“ Servantur duo priores in *Thesauro Schwartzburgico*, omnes in *Museo nostro.*

NUM. 34. & 35.

Idem Nummus sed figuris & literis misere deformatis.

Pertinet hic nummus ad illud genus quod à Barbaris, qui Italiam inundarunt, procusum fuit. Plurimos contrectavi, qui ad imitationem veterum Romanorum à Barbaris istis efficti sunt. Exstat hic quidem in *Thesauro Schwartzburgico*, ipse vero possideo rudiorem etiamnum, in quo unus tantum clypeus inter figuras stantes observatur.

(1) Imo potius Collegii.
(2) Minime. *Ericii* hic insignis est error.

NUM. 36.

CAESAR AUGUSTUS DIVI Filius PATER PATRIAE. Caput Augusti laureatum, versus lævam, ut Tab. IV. Num. 107.

Tiberius CAESAR AUGUSTI Filius TRibunicia POTestate XV. Caput Tiberii nudum, lævam versus.

Cuius hic nummus est A. V. C. 766. postquam jam de Pannoniis, Dalmatis &c. triumphasset Tiberius. Edidit nummum *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. XLII. Num. 18. & in *Fastis* p. 233. Eundem edidit ex *Museo suo Carolus Patinus* in *Thesauro* p. 49. Invenitur & in *Museo Farnesiano*, Tab. inter *Argent. Augusti* XIV. Num. 2. Sed Tiberii quoque caput ibi laureatum exprimitur, quod an ad fidem nummi, qui forsitan detritus aliquantum (ut ex parte Inscriptionis deleta adparet) factum fuerit, vehementer dubito:

NUM. 37. & 38.

Epigraphe & caput idem.

TIberius CAESAR AUGusti Filius TRibunicia POTestate XV. Tiberius in quadrigis triumphalibus solito more exprimitur.

Renovant hi denarii memoriam Triumphi, quam de Germanis, Dalmatis, Pannoniis, Illyriis paullo ante egerat Tiberius; cusi enim sunt eodem anno quo præcedentes. Edidit *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XLII. Num. 19. atque invenitur, sed deleta parte Inscriptionis, quæ tribuniciam Tiberii potestatem expresserat, in *Museo Farnesiano* Tab. inter *Argent. Aug. Numism.* XIV. Num. 1. Servatur in *Thesauro Schwartzburgico.*

NUM. 39.

Vacat.

NUM. 40.

DIVUS AUGUSTUS. Augusti Caput radiata corona insigne, versus dextram, sicuti Tab. VIII. Num. 248.

GERMANICUS CAESAR TIberii AUGUSTI Filius COnSul ITERum, Germanici caput nudum, lævam versus.

Cuius est nummus A. V. C. 770. quo obiit Germanicus Consul iterum. Vulgavit nummum *Goltzius* in *Aug.* Tab. 81. Num. 8.

(3) Vide hunc nummum infra inter Numismata Caji & Lucii Num. 16. 17.

TABU-

TABULA XIX.

ADHUC EXHIBENS NUMISMATA CAESARIS AUGUSTI ARGENTEA MINORIS MODULI.

Num. 1.

Cajus CAESAR IMPerator III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani nudum verſus lævam, ut Tab. I. Num. 11.

LEPIDUS PONTifex MAXimus III Vir ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Lepidi Triumviri nudum, lævam verſus.

Expreſſus ab *Andrea Morellio* hic nummus eſt ex *Ænea Vico* in *Numiſm. Arg. Aug.* Num. 92.

Num. 2.

Cajus CAESAR IMPerator III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani nudum verſus lævam, ut Tab. I. Num. 14.

Marcus LEPIDUS III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Lepidi Triumviri nudum, verſus lævam.

Confer ſimilem aureum Tab. IX. Num. 16. Vulgavit hunc *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXIV. Num. 4.

Num. 3.

CAESAR IMPerator PONTifex III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris nudum, lævam verſus, ut Tab. I. Num. 17.

Marcus LEPIDUS PONTifex MAXimus III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Lepidi nudum verſus lævam cum lituo ante faciem.

Ab *Hub. Goltzio* editus eſt in *Aug.* Tab. XXV. Num. 11.

Num. 4.

IMPerator CAESAR DIVI Filius III. VIR ITERum ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris nudum verſus dextram, cum lituo poſt cervicem, ut Tab. I. Num. 20.

vel

IMPerator CAESAR DIVI Filius PONTifex III. VIR ITERum ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris nudum, lævam verſus, ut Tab. I. Num. 24.

Marcus LEPIDUS PONTifex MAXimus III. VIR ITERum ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Lepidi verſus lævam cum lituo poſt cervicem.

Edidit hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXVII. Num. 5.

Num. 5.

Cajus CAESAR IMPerator III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris nudum verſus lævam, ut Tab. I. Num. 14.

Marcus LEPIDUS III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Lepidi nudum verſus dextram.

Confer ſimilem inter aureos Tab. IX. Num. 17. Deſumtus hic eſt ex *Hub. Goltzii Aug.* Tab. XXIV. Num. 6. Abunde vero de nummis cum effigie Lepidi ſupra actum fuit p. 185.

NUM. 6. & 7.

Cajus CAESAR IMPerator COnSul ITERum. Caput Veneris.

Aulus ALLIENUS PROCOnSul. Figura nuda, tanquam Neptuni, cum ſtrophiolo ad lævum brachium dependente, dextra Siciliæ Symbolum, tria crura, tenet, dextrumque pedem rati inprimit.

Ediderunt paſſim hunc & ſequentes nummos, qui ex profeſſo de *Familiis Romanis* ſcripſerunt. Vide quæ ad eumdem diximus in *Fam. Antiſtia* ad *Andr. Morellium* p. 15.

NUM. 8.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum verſus lævam, ut Tab. III. Num. 99.

Cajus ANTISTIUS REGINUS III. VIR Menſa tripes, patera, lituus & capeduncula.

Explicavimus hunc & ſequentem Gentis Antiſtiæ nummum in *Theſauro Morelliano Fam. Roman.* p. 18. ſed conferri ibidem debent Addenda & Emend. p. 646.

NUM. 9. & 10.

Cajus ANTISTIUS VETUS III. VIR. Caput Veneris.

IMPerator CAESAR AUGUStus COnSul XI. Sacra inſtrumenta eadem, quæ in præcedenti nummo occurrunt.

NUM. 11.

IMPerator CAESAR AUGUSTUS TRibunicia POTeſtate IIX. Caput Auguſti nudum verſus lævam, ut Tab. VI. Num. 202.

Cajus ANTISTIUS VETUS III. VIR. APOLLINI ACTIO. Apollinis Actii ſimulacrum in ſubſtructione roſtris navium atque ancboris exornata, dextra ſupra aram ignitam tenet pateram, læva lyram.

Ne repetamus hic, quæ uberius ſcripſimus olim, B. L. ad curas noſtras *Morellianas*, modo citatas ablegamus. Vidi hunc elegantem nummum quondam in *Muſeo Marckiano.*

NUM. 12. & 13.

IMPerator CAESAR AUGUStus TRibunicia POTeſtate VIII. Caput Auguſti nudum verſus lævam, ut Tab. VI. Num. 22.

Cajus ANTISTIUS VETUS FOEDUS Populi Romani CUM (in altero legitur QUM) GABINIS. Duo viri ſtantes, togati & velati ſacrificantum ritu, porcam pedibus adprehenſam atque inverſam, ſimul tenent ſuper aram accenſam.

Pulcherrimi horum nummorum ſunt typi; de quibus vide, quæ diximus ad *Familiam Antiſtiam* p. 19. & in Add. & Emend. p. 646. Conatus fuit eorundem typos inluſtrare *Jo. Triſtanus* his verbis, quæ inveniuntur Tom. I. Comm. Hiſtor. p. 87. „ Quelques doctes, comme *Occo* p. 61. de „ qui j'emprunte cette medaille ſans la donner „ gravée non plus que luy; ont eſtimé ce type „ repreſenter le ſacrifice que firent les Romains & „ les Sabins pour confirmer leur aſſociation. Mais „ je trouve plus d'apparence de croire que ce ſoit „ icy le ſacrifice qu'Ænée fit de cette truye qu'il „ trouva prés le Tibre, en l'honneur de Juno „ REGINA, laquelle avoit trente petits, ainſi „ que Virgile le conte en ſa III. Æneide, & qui eſt „ auſſi repreſentée és medailles d'Antonin, le meſme Poëte liv. VIII. & *Meſſala Corvinus* en ſon petit traité *de Progenie Auguſti*, en parlent plus „ au long, & dict *Meſſala* qu'il y avoit du myſtere au recontre de cet animal, parce (dit-il) que „ *Troïa* ſignifice en Italien une truye, & qu'Antenor la prit pour deviſe en ſes enſeignes, (je „ crois que nous autres François avons pris ce „ mot de truye de ce meſme mot) & cite Virgile „ meſme pour ſon autheur.

„ —— —— *& genti nomen dedit, armaque fixit*
„ *Troïa* —— ——

„ *Dionyſius Halicarnaſſ.* fait auſſi mention de ce „ ſacrifice liv. I. de ſes Antiq. Et *Suetone* remarque meſme ch. XXV. que Claude faiſant une alliance & confederation avec le Roy des Parthes „ & autres, il ſacrifia une truye; ce qui me fait „ admirer l'Empereur Julian, qui en ſon oraiſon „ V. aſſeure que les Romains n'immoloient jamais „ de pourceaux qu'aux Dieux infernaux, auſquels „ ſeuls (ce dit-il) ces animaux eſtoient agreables, „ d'autant qu'ils ne regardent jamais le Ciel. Si „ eſt-ce que nous trouvons encore le contraire „ avoir eu lieu. Tite-Live liv. I. & *Virgile* en ce „ vers,

„ *Stabant, & cæſa jungebant fœdera porca.*

„ ſont mes teſmoins, & *Macrobe* auſſi liv. I. chap. „ XII. qui dit, que la truye eſtoit ſacrifiée à *Mercure*, & à *Maja*, comme auſſi à la Terre. Quant „ aux Grecs, Theocrite en ſon XXIV. Idyle nous „ apprend qu'ils immoloient le pourceau à Jupiter „ pour obtenir victoire,

„ Ζηνὶ δ' ὑπερτάτῳ καθυπερτέρῳ ἄρσενα χοῖρον
„ Δυσμενέων αἰεὶ καθυπέρτερον ὡς πελέσθαι.

„ Immolez au ſupreme Jupiter un pourceau maſle, „ afin que vous ayez tousjours le deſſus contre „ vos ennemis. Et *Euſtathius* ſur *Dionyſius* dit que „ l'on ſacrifioit auſſi des truyes à Venus en la vil„ le d'Aſpendium en Pamphilie. Or il faut remar„ quer que les Romains avoient apris des Juifs cet„ te ceremonie de tuer les victimes en cette ma„ niere, quand ils faiſoient quelque confederation, „ ou la paix. Le Sieur de Muys Profeſſeur du „ Roy en la langue Hebraïque le remarque ſur le „ verſet 6. du Pſalme XLIX. qu'il tourne ainſi, „ *Congregate mihi ſanctos meos, percutientes fœdus* „ *meum ſuper ſacrificio*, au lieu de l'ancienne qui „ dit *Congregate illi ſanctos ejus qui ordinant teſta*„ *mentum ejus ſuper ſacrificio*.„

NUM. 14. & 15.

Marcus ANTONius IMPerator III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput M. Antonii nudum verſus lævam.

vel

ANTONIUS IMPerator AUGUR III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput idem.

Vide inter Aureos Tab. IX. Num. 20. Exhibentur autem hi C. Cæſaris & M. Antonii nummi fere ab omnibus, qui ex profeſſo *Familiarum Romanarum* nummos ediderunt.

NUM. 16.

IMPerator CAESAR DIVI Filius III. VIR ITERum ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani nudum, dextram verſus, ut Tab. I. Num. 28.

IMPerator ANTONIUS AUGUR III. VIR ITERum Reiublicæ Conſtituendæ. Caput M. Antonii nudum, verſus lævam.

Edidit *Goltzius* in *Aug.* Tab. XXVII. Num. 9.

NUM. 17. & 18.

Cajus CAESAR IMPerator III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani verſus lævam, ut Tab. I. Num. 14.

Marcus ANTONIUS (in aliis ANTONius) IMPerator III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput M. Antonii, verſus lævam, ſubtus cernitur aſtrum.

Vide ſimlies Aureos ſupra Tab. IX. Num. 21. & inde pete explicationem. Edidit poſteriorem *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXIV. Num. 7.

NUM. 19.

IMPerator CAESAR DIVI Filius III. VIR ITERum ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani verſus dextram partem, ut Tab. I. Num. 28.

vel

IMPerator CAESAR DIVI Filius PONTifex III. VIR ITERum ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani nudum, lævam verſus, ut Tab. I. Num. 24.

IMPerator ANTONIUS AUGUR III. VIR ITERum ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput M. Antonii verſus lævam, poſt illud eſt urceolus.

Vulgavit hunc *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXVII. Num. 7.

NUM. 20.

Partis anticæ nota non additur.

ANTONIUS IMPeratur. Caput M. Antonii verſus lævam cum lituo pone caput.

Confer ſimilem aureum Tab. IX. Num. 19.

NUM. 21.

Cajus CAESAR DIVI JULii Filius IMPerator AUGUR PONTifex III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani, lævam verſus, ut Tab. I. Num. 21.

Marcus ANTonius IMPerator AUGur III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ Lucius GELlius Quæſtor Provincialis. Caput M. Antonii nudum verſus lævam, poſt illud lituus eſt.

Vulgavit nummum *Goltzius* in *Aug.* Tab. XXVI. Num. 8.

NUM. 22.

CAESAR IMPerator PONTifex COnSul III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput nudum Cæſaris Octaviani verſus dextram, pone quod eſt lituus pontificatum ejus denotans, ut Tab. I. Num. 25.

Marcus ANTonius IMPerator AUGur III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Lucius GELius Quæſtor Provincialis. Caput M. Antonii lævam verſus, pone illud eſt præfericulum auguratum Antonii reſpiciens.

Vide interpretationem nummi in *Opere noſtro* ad *Fam. Rom. Andr. Morellii* p. 192. Vulgarunt

runt olim hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXVI. Num. 5. & *Sebast. Ericius* p. 137. qui pluribus eundem illustravit, & cujus verba ex Italo Sermone versa Latine hæc sunt: „Pulcherrimus est Cæsaris Octaviani denarius argenteus, „ qui caput ejus admodum juvenile exhibet, cum „ hac Inscriptione, CAESAR IMP. PONT. III. „ VIR R. P. C. id est, *Cæsar Imperator, Pontifex, Triumvir Reipublicæ Constituendæ.* Pone „ caput Lituus est, sacrorum insigne. Ab altera „ parte M. Antonii cernitur caput, atque pone „ illud Urceus, ad sacra itidem pertinens instrumentum, atque insigne Auguratus, cum hac „ Inscriptione, M. ANT. IMP. AUG. III. VIR. „ R. P. C. L. GELL. Q. . . . id est. *Marcus „ Antonius Imperator Augur, Triumvir Reipublicæ „ Constituendæ &c.* (1) Reliquas in nummo literas ad Triumvirum Monetalem spectare judico. „ Signatus is nummus in honorem Cæsaris Octaviani fuit tempore Triumviratus ejusdem cum „ M. Antonio & M. Æmilio Lepido, qui, diviso „ inter se Imperio, Urbi & Orbi imperabant. Inveniuntur & alii denarii M. Antonii ex argento, „ cum epigraphe, M. ANT. IMP. AUG. III. „ VIR R. P. C. M. BARBAT. Q. P. id est, *Marcus Antonius Imperator, Augur, Triumvir „ Reipublicæ Constituendæ. Marcus Barbatus* (2) *Quæstor Pro Prætore.* Item alii cum hac Inscriptione ANTONIUS IMP. qui omnes eodem „ tempore cusi sunt. Sed quoniam hic sermo incidit de nummis argenteis M. Antonii, dicimus, „ inveniri ejusdem M. Antonii nummos argenteos „ majoris moduli, qui à priori parte exhibent „ ejusdem M. Antonii caput in corona, cum hac „ Inscriptione M. ANTONIUS IMP. COS. „ DESIG. ITER. ET TER. id est, *Marcus Antonius Imperator Consul designatus iterum & tertium.* „ (3) Habent iidem nummi à parte posteriore caput galeatum quod insistit rei eminenti. Ad „ utrumque latus erigitur Serpens ingens, hi vero „ Serpentes caudas inferne habent inter se connexas, addita hac epigraphe, III. VIR R. P. „ C. id est *Triumvir Reipublicæ Constituendæ.* Alius item paris magnitudinis atque ejusdem superest „ M. Antonii, qui jugata M. Antonii & Reginæ „ Cleopatræ exhibet capita, cum simili utrimque „ Inscriptione & typo, nisi quod pro capite galeato cernatur figura stans, quæ dextra cantharum, læva hastam tenet. Cusus quoque idem est „ Triumviratus tempore, quum Antonius (ut puto) „ rediisset victor ab expeditione Parthica & Armeniaca, de qua consuli possunt *Dio* & *Appianus Alexandrinus.* Quin & alius est M. Antonii nummus „ argenteus, (4) qui juxta caput M. Antonii hanc „ exhibet Inscriptionem, M. ANTONIUS AUGUR COS DESIG. III. VIR R. P. C. Ab „ altera parte cernuntur arcus & pharetra cum sagittis, arma Armeniorum, cum hac Inscriptione, „ IMP. M. ANTONIUS III. VIR R. P. C. „ Denique & (5) alius ejusdem M. Antonii superest denarius, in quo à parte priore circa M. „ Antonii caput legitur ANTONI. ARMENIA „ DEVICTA. A parte posteriore caput Cleopatræ visitur, toto tenus pectore, cum hac epigra- „ phe, REGINAE REGUM FILIORUM REGUM CLEOPATRAE. Quales denarii in ho- „ norem victoriæ Armeniacæ cusi sunt. Præter „ argenteos quoque ærei nonnulli cum effigie M. „ Antonii supersunt, tam ex ære parvo, quam „ ex ære minimo, in quibus semper, vel jugata „ Antonii & Cleopatræ sunt Capita, vel utrumque latus nummi singula occupant. De quo- „ dam vero exiguo M. Antonii nummo æreo „ mentionem facere libet, (6) qui ab altera parte M. Antonii habet caput cum literis, quæ vetustate detritæ, legi nequeunt. Ab altera parte „ triremis cernitur, cum hac Inscriptione dimidiata . . . . OPPIUS . . . . . P. . . . Qui „ nummus docet Antonio classem adfuisse, ejusque legatum fuisse illum Oppium. De qua ejus „ inter Triumviros potentia testimonium itidem „ perhibent (7) denarii argentei, quales ego „ plures vidi & plura legionum nomina, quæ sub „ Antonio militabant, recensentia. Omnes hi „ denarii ab altera parte triremem exhibent. Vidi quoque (8) æreum hujus Triumviri nummum, „ qui ab una parte exhibebat jugata M. Antonii „ & Cleopatræ capita, addita Inscriptione quadam „ sed exesa, ab altera vero parte similem triremem „ cum suo remorum ordine atque explicatis expansisque velis. (9) Simillimum, sed ex ære minimo vidi, cui ad partem posteriorem adscribebatur, ... OPPIUS PR. . . id est „ *Oppius Præfectus.* Sub triremi erat litera A. cum „ duabus frumenti spicis. Postremus hic nummulus cusus videtur à M. Antonio in memoriam „ adventus Cleopatræ in Ciliciam ex Ægypto. Bellum enim Parthis illaturus, quendam ex familiaribus suis, Dellium nomine, in Ægyptum ad „ Cleopatram misit; quæ eandem juberet in judicium proficisci Ephesum, primariam Ciliciæ, „ nunc Caramaniæ dictæ, civitatem, ut sese, coram M. Antonio purgaret de lato Cassianis partibus auxilio. Dellius vero quum in Ægyptum „ venisset, atque singularem Reginæ pulchritudinem, ingenium moresque vidisset, plane ad exactam venustatem factis, atque optime naturam ipsius nosset Antonii, prævidit facile nihil „ mali ejusmodi feminæ ab Antonio inminere, sed „ fore, ut statim amore ejus caperetur, eaque „ cuncta apud illum posset. Quare hortatus fuit „ Cleopatram, ut confidenter ad Antonium proficisceretur, Homerico illam versu erigens, utque „ ornata quam maxime posset, prodiret in judicium atque in M. Antonii conspectum. Fidem „ illa Dellio habuit, atque suæ formæ suisque confisa inlecebris, quibus minus olim, quum juvencula esset, instructa, Julium Cæsarem & Pompeji Magni ceperat filium, potentiorem iisdem „ se nunc fore credidit, usu rerum magis edoctam, „ atque ætate & forma florentem magis. Quare „ nihil splendoris atque magnificentiæ omisit, magnoque ornatu, longaque pompa ad Antonium „ profecta fuit, non veluti supplex quidquam deprecatura, sed Triumviri Romani cupiditatibus „ inlusura. Patet hoc ex descriptione itineris ejus „ apud *Plutarchum*, qui de eadem his verbis loquitur. *Per literas igitur Antonii cæterorumque ac- „ cersita,*

(1) Imo ad *L. Gellium* Quæstorem Provincialem, ut notum est, referri debent. Vide *Fam. Anton.* Tab. III. Num. 1.

(2) Hic quoque de Quæstore Provinciali intelligi debet. Confer M. Antonii nummos in *Fam. Antonia*, Tab. II. Num. 7. ubi hic & sequentes nummi inlustrantur.

(3) Sed confer *Fam. Anton.* Tab. II. Num. 1. & 22. & vide quæ ibi dicta sunt.

(4) Exstat in *Fam. Anton.* Tab. VI. Num. 1.

(5) Invenitur in *Fam. Antonia* Tab. II. Num. 6.

(6) Confer Nummos *Fam. Oppia* Num. 11. p. 305.

(7) Vide *Fam. Anton.* Tab. VII. VIII. IX. & X.

(8) Quales occurrunt in *Fam. Oppia* Num. Litt. E. F. p. 305.

(9) Talis exstat in *Fam. Oppia* Lit. F. verum ibi pro frumenti spicis est globus.

„ cerſita, in tantum hominem judiciumque contempſit,
„ ut incredibili pompa per Cydnum amnem navigaret.
„ Erat enim aurea puppis, vela autem purpurea pande-
„ bantur, remi argentei ad fiſtulæ tibiæque modos agi-
„ tabantur. Ipſa vero regina ſub tentorio aurato re-
„ quieſcens, ad ſimilitudinem Veneris ornata erat.
„ Pueri utrinque collocati pictis Cupidinibus perſimiles.
„ Puellæ inſignes Nereidum & Gratiarum ſtolis par-
„ tim gubernaculis incumbebant, partim rudentibus
„ annitebantur. Ancillæ mirabili habitu omnes ri-
„ pas fluvii complebant vaporibus. Currebatur undi-
„ que ad hujusmodi ſpectaculum, ieratque per omnes
„ fama, Venerem pro utilitate Aſiæ Bacchum illu-
„ dere. Vacuefactum eſt forum omni multitudine
„ ad videndum diffuſa. Antonius denique pro tribu-
„ nali ſedens penè ſolus relictus eſt. &c. Ex qui-
„ bus verbis magnificentia adparatus hujus Re-
„ ginæ, pulchritudo navis, atque univerſæ rei
„ geſtæ ſcena liquido adparet. De qua Cleopatra
„ ejusque deliciis & ſumtuoſis conviviis pleni Ve-
„ terum, qui de ea loquuntur, ſunt libri. Credimus
„ igitur in hoc nummo exprimi ornatiſſimam illam
„ triremem, qua ex Ægypto per fluvium Cydnum
„ invecta, Epheſum penetravit Cleopatra, atque
„ ad Antonium venit, ejusque rei memoriam vo-
„ luiſſe M. Antonium ut in hoc exſtaret nummo,
„ in quo ſpicæ ſub navi fertilitatem Ægypti, quod
„ Regnum erat Cleopatræ, & unde advenerat,
„ denotant. Julium Cæſarem eadem Cleopatra
„ jam ante totum in amorem ſui pellexerat, ſicuti
„ teſtantur *Plutarchus* in Cæſare, Appianus Ale-
„ xandrinus & *Suetonius Tranquillus*. Et hujus qui-
„ dem verba in ejusdem Vita Cap. LII. hæc ſunt:
„ *Dilexit & reginas. Inter quas Eunoen Mauram*
„ *Bogudis uxorem, cui maritoque ejus plurima & im-*
„ *menſa tribuit, ut Naſo ſcripſit: ſed maxime Cleo-*
„ *patram, cum qua & convivia in primam lucem ſæpe*
„ *protraxit: & eadem nave Thalamego pene Æthio-*
„ *pia tenus Ægyptum penetravit, niſi exercitus ſequi re-*
„ *cuſaſſet &c.* Inſani quoque amoris M. Antonii
„ erga Cleopatram iidem Scriptores meminerunt,
„ quæque in ejus filiorumque ejusdem gratiam Ale-
„ xandriæ fecerit, hiſce commemorat *Dio* Lib.
„ XLIX. *Deinde Antonius Alexandrinis epulum præ-*
„ *buit, ac in concilio populi Cleopatræ ejusque liberis*
„ *propter ſe ſedem dedit, habitaque ad populum qua-*
„ *dam oratione, Cleopatram reginam regum, Ptole-*
„ *mæum, Cæſarionem cognomine, regem regum ap-*
„ *pellari juſſit, iisque Ægyptum & Cyprum, alia à*
„ *priore diviſione Inſtituta, addixit. Dicebat autem*
„ *illam verè Cæſaris ſuperioris conjugem fuiſſe, hunc*
„ *ejusdem legitimum filium, fingebatque, ſe ſtudio ejus*
„ *Cæſaris, adductum hæc facere, quo Octavianum*
„ *non natum ejus, ſed adoptatum filium in invidiam*
„ *adduceret. Suis vero ex Cleopatra ſibi natis liberis,*
„ *Ptolemæo Syriam, & omnes cis Euphratem usque*
„ *ad Helleſpontum regiones, Cleopatræ autem Africam*
„ *Cyrenaicam, Alexandro fratri eorum Armeniam,*
„ *& alias trans Euphratem uſque ad Indiam, quaſi*
„ *vero jam eas occupaſſet, largitus eſt.* Ex quibus
„ *Dionis* verbis cognoſcimus titulum Reginæ Re-
„ gum, quæ ibi Cleopatræ Antonius juxta teſti-
„ monium quoque hujus nummi dedit, & quomodo
„ filium ejusdem, Ptolemæum, ſive Cæſarionem,
„ Regem Regum (ſicuti in hoc nummo vocatur)
„ adpellaverit; quomodo denique Provincias Po-
„ puli Romani inter liberos Cleopatræ diviſerit.
„ Quæ cuncta demonſtrant quantopere faſcino a-
„ moris ſibi Antonium devinxerit Cleopatra. Tur-
„ pes quoque amores & laſcivam utriusque vitam
„ Alexandriæ, ubi Imperator Romanus præcipue
„ inſerviebat mulieri, perſtringit idem *Dio* Lib.
„ L. his verbis: *Adeo enim hunc mancipaverat ſibi*
„ *Cleopatra, ut eum Gymnaſiarcham Alexandrinorum*
„ *effecerit, ab eo regina ac domina appellata ſit, mili-*
„ *tes in ſuo ſatellitio Romanos habuerit, omnesque ii*
„ *in ſuis clypeis nomen Cleopatræ inſcripſerint. Ipſa*
„ *cum Antonio in forum prodibat, ludos cum eo cura-*
„ *bat, cum eo judicia obibat, cum eo equitabat, in*
„ *urbibus ipſa curru vehebatur, Antonius pedeſter cum*
„ *eunuchis eam ſequebatur, prætorium ſuum, regiam*
„ *nominabat, aliquando acinace ſe accingebat, pere-*
„ *grinoque veſtitu utebatur, in ſedili & curru aureis*
„ *in publico verſabatur. Oſiridem ſe & Dionyſum,*
„ *ipſa ſe Lunam & Iſidem ſcribebant ac fingebant,*
„ *quò magis præſtigiis quibusdam ad inſaniam ab ea*
„ *adactus videbatur. Ipſa enim non Antonium modo, ſed*
„ *omnes etiam qui in aliqua apud eum eſſent exiſtima-*
„ *tione hujusmodi incantatione quaſi uſa conſtrinxerat,*
„ *ut ſibi ipſa imperium in Romanos auſa ſit ſperare,*
„ *ac ſi quid jurejurando affirmaret, jus quod eſſet ipſa*
„ *datura in Capitolio, juramentum fecerit. &c.*

„ Præter memoratos hos M. Antonii nummos
„ ſupereſt quoque (10) denarius argenteus, in cu-
„ jus parte priore cernitur M. Antonii caput, ad-
„ dito Lituo, Auguratus inſigni, cum hac Inſcri-
„ ptione, ANT. IMP. III. VIR R. P. C. A
„ parte poſteriore roſtrum navis eſt, ſupra quam
„ Stella adparet, cum his in circuitu nummi lite-
„ ris, CN. DOMIT. AHENOBARBUS IMP.
„ Qui denarius cuſus fuit ab Antonio eo tempore,
„ quo Cn. Domitius Ahenobarbus, qui inter per-
„ cuſſores Julii Cæſaris fuerat proſcriptus, ad M.
„ Antonii partes tranſierat, tradita illi claſſe,
„ qua mare Ionium hactenus obtinuerat. Impe-
„ rium enim in claſſem habuiſſe illum Domitium
„ adſcriptus ad navis roſtrum docet Imperatoris
„ titulus, Stella vero navi ſuperpoſita deſignat Se-
„ ptemtrionem, quorſum curſum ſuum dirigebat
„ claſſis. Sed & inſuper (11) Cleopatræ mihi conſpe-
„ ctus eſt nummus æreus ſecundæ magnitudinis, qui
„ à parte priore inſigniter exſtans Cleopatræ Reginæ
„ exhibebat caput, à parte autem poſteriore Aqui-
„ lam cum Inſcriptione ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΚΛΕΩΠΑΤΡΑ id
„ eſt *Regina Cleopatra*. Vidi quoque (12) parvum
„ ex argento nummum cum capite juvenili Regis
„ Jubæ, atque Inſcriptione REX JUBA. à parte
„ antica, à parte vero poſtica neſcio quid cum
„ duabus cernebatur ſpicis in ſummo: erat vero
„ in medio quid quaſi duarum palmarum figura,
„ cum Græca hac in circuitu Inſcriptione ΒΑΣΙ-
„ ΛΙΣΣΑ ΚΛΕΩΠΑΤΡΑ. id eſt, *Regina Cleopatra*.
„ Quem nummum cuſum dicimus à Juba juniore,
„ filio Jubæ, Regis Mauritaniæ, eo tempore, quo Ju-
„ bæ illi juniori in matrimonium dedit Cæſar Octavi-
„ anus Cleopatram, M. Antonii & Cleopatræ, Regi-
„ næ quondam Ægypti, filiam. Quod poſt mortem
„ M. Antonii & Cleopatræ factum fuit. In Ægy-
„ pto autem numinulum iſtum ſignatum fuiſſe
„ reor, propter duas ſpicas, quæ in poſtica par-
„ te adparent, atque terræ ejus fertilitatem de-
„ notant. Teſtimonium de conjugio hoc Jubæ
„ junio-

(10) Vide illum in *Fam. Anton.* Tab. III. Num. 5. p. 23. & Domitia Tab. I. Num. 8. p. 155.

(11) Hunc nummum, optime conſervatum, in *Muſeo noſtro* ſervamus, ejusque inter Cleopatræ Reginæ Ægypti nummos conſpectum dabimus in *Theſauro Regio*.

(12) Et hujus nummuli valde elegantis in eodem *Theſauro* fiet copia inter Jubæ II. Regis Mauritaniæ &c. nummos. Figura autem, quam adſequi non potuit *Sebaſtianus Erizzus*, eſt Siſtrum Ægyptiacum. Vulgavit autem nummum hunc *Lævinus Torrentius* in eruditiſſimis ad *Suetonium Tranquillum Notis*.

„ junioris cum Cleopatra juniore, atque indulgentia „ Cæſaris Octaviani, refert *Dio* Lib. LI. ubi & re„ liqua fortuna domus Antonii & Cleopatræ ita „ deſcribitur: *Hæc illorum & vita fuit, & exitus. „ Ex liberis autem eorum Antyllus, quanquam ei erat „ Cæſaris filia deſponſata, ac in patris ejus ſacellum „ à Cleopatra factum confugerat, ſtatim jugulatus „ eſt. Cæſario autem in Æthiopiam fugiens, inter„ ceptus in itinere, necatus, Cleopatra autem Jubæ „ filio in matrimonium tradita eſt. Hunc Jubam Cæ„ ſar in Italia educatum, ac ſuam militiam ſecutum, „ hoc regno, & paterno etiam donavit. &c.*"

NUM. 23.

Cajus CAESAR DIVI JULI Filius IMPerator AUGur PONTifex III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani nudum verſus lævam, ut Tab. I. Num. 21.

Vulgavit hunc *Hub. Goltzius* in *Auguſt.* Tab. XXV. Num. 6.

Marcus ANTonius IMPerator AUGur III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Marcus BARBATus Quæſtor Provincialis. Caput M. Antonii nudum, lævam verſus.

Vulgavit hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXV. Num. 6.

NUM. 24.

CAESAR IMPerator PONTifex III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani nudum, verſus lævam, ut Tab. I. Num. 17.

vel

CAESAR IMPerator PONTifex COnSul III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani, nudum verſus dextram, pone illud lituus eſt, ut Tab. I. Num. 23.

Marcus ANTonius IMPerator AUGur III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Marcus BARBATus Prætor Provincialis. Caput M. Antonii lævam verſus, pone quod eſt præfericulum.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXV. Num. 7. Sed hi & ſimiles ab *Andr. Morellio* in fine Operis ſui inter dubiæ fidei *Goltzianos* relati ſunt.

NUM. 25.

Capitis nota non additur.

ANTONIUS IMPerator. Caput M. Antoni nudum lævam verſus.

NUM. 26.

Marcus ANTONIUS IMPerator. Marci Antonii Caput nudum verſus lævam.

CAESAR IMPerator. Caduceus alatus.

NUM. 27.

CAESAR IMPerator. Caput Cæſaris Octaviani nudum lævam verſus, ut Tab. II. Num. 54.

ANTONIUS IMPerator. Caduceus alatus.

Hi nummi & qui ſequuntur in Tabulis Familiarum, ab *Hub. Goltzio*, *Car. Patino*, *Jo. Vaillantio* & *Andr. Morellio* editi & explicati ſunt.

NUM. 28. & 29.

Marcus ANTONius Cajus CAESAR. Dextræ junctæ tenent caduceum.

III. VIRi ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Concordiæ velatum.

Caput Octaviæ in quinario hoc ſub habitu Deæ Concordiæ exhibetur. Mortua enim Fulvia, M. Antonii uxore, reducta videbatur concordia, novis ejus cum Octavia, Cæſaris Octaviani Sorore, nuptiis. Pertinet igitur ad A. V. C. 714.

NUM. 30. & 35.

Cajus CAESAR IMPerator. Securis inter albogalerum & adſpergillum.

Marcus ANTonius IMPerator. Lituus, præfericulum & pullus gallinaceus.

Typi hi ad auguratum & ſacerdotium utriusque ſpectant.

NUM. 31. & 32.

Lucius AQUILLIUS FLORUS III. VIR. Caput Virtutis galeatum.

CAESAR AUGUSTUS. Imperator Auguſtus in Elephantorum bigis.

L. Aquillius Florus, qui Triumvir Monetalis Cæſaris Auguſti exſtitit, celebravit hoc nummo Legationem Indorum, quæ Auguſti cauſſa Romam venerat, nam Elephas Indiæ Symbolum eſt. Neque abſurdum erit, ſi ſtatuamus, inter alia dona, elephantos ex India ad Cæſarem Auguſtum advectos fuiſſe. Conſpici eundem in curru vel bigis, ab elephantis, qui velut equi jugo ſunt ſubditi, tractis, mirum non eſt; quum temporis ejus poëta Græcus, nomine Philippus, in Anthologia id ipſum celebret hoc Epigrammate.

Οὐκ ἐπὶ πυργαβεὶς ὁ Φαλαγγομάχας ἅπτι δίεσιν
Ἄρχιτ@· ὁρμαίνῃ μυελόδυς ἐλέφας.
Ἀλλὰ φίλῳ ζείλας βαθυν αὐχένα σεὶς ζυγοδέσμους,
Ἄντυγα διφρήλκῃ Καίσαρ@· ὄχνίζ.

Ἐγὼ

Ἔγνω δ' εἰρήνης καὶ δῆϊς χάειν· δέγανε βίψας
Ἄρεϊ, εὐνομίης ἀντανάγκ πατέρα.

Quod ita vertit *Franciſcus Vavaſſor* in Lib. de Dict. Ludicra Cap. XV. p. 121.

Non elephas turritus adhuc, junctusque catervis,
In conferta ruit prælia dente truci.
Sed juga, ceu metuens, prona cervice ſubivit,
Cæſareo Latium quo vehat axe ducem.
Commoda jam pacis ſentit fera: projicit arma
Martia, fert Juris pro quibus illa Patrem.

NUM. 33.

Caput & Inſcriptio ſimiles ſunt præcedenti.

CAESAR AUGUSTUS SIGnis RECeptis. Parthus genuflexus ſigna reddit.

Quia inprimis glorioſum erat Romanis infamiam Craſſianæ cladis vindicaſſe, hinc crebris nummorum typis ea res celebrata fuit.

NUM. 34.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auſti nudum, verſus lævam, ut Tab. III. Num. 99.

Lucius AQUILLIUS FLORUS III. VIR. Figura militaris, læva clypeum adtollens, dextra figuram muliebrem, humi prolapſam, ſublevat, quæ ut noſcatur qualis ſit, ſubtus ſcribitur SICILia.

Hoc denario non expreſſit Triumvir Monetalis, ut in præcedentibus, decora publica, ſed privata domus ſuæ, ut ſolebant primi illi Magiſtratus per Majorum claritudinem ſeſe inſinuare in populi favorem. Manii enim Aquillii, qui A. V. C. 652. ſervos fugitivos in Sicilia deleverat, memoriam renovat. Vide Nos ad *Morellii Fam. Rom.* p. 32. & 33. Sed & Sancti Amantii Dominus *Jo. Triſtanus* hujus nummi typum Tom. I. Comment. Hiſtor. p. 75. ſequenti Commentario illuſtravit. „ CAESAR AUGUSTUS, l'effigie d'Auguſte, au „ revers L. AQUILIUS FLORUS III VIR „ SICIL. Auguſte armé tenant une femme ſous ſes „ pieds: qui eſt la Sicile. *Goltzius* planche 29. „ *Ful. Urſinus* s'imagine cette medaille avoir eſté „ frappée par ce Triumvir monetaire pour memo„ rial de la victoire acquiſe par M. Aquilius Florus „ dont parle *An. Florus* en ſon Epit. de l'Hiſt. Ro„ maine. Mais je n'eſtime pas que cette medail„ le eſtant frappée ſous le nom d'Auguſte, & en „ ſon honneur en effet, repreſente autre choſe „ que la victoire meſme qu'il obtint finallement „ contre Sextus Pompejus, qui luy aſſujetiſt entie„ rement cette province qui luy avoit touſiours eſté „ ſi contraire, & ſi favorable à ſon ennemy. Joinct „ que ce M. Aquilius Florus, qui pouvoit avoir „ eſté pere ou frere de cettuy-cy, ne conquiſt pas „ la Sicile, mais ſeulement en chaſſa des eſclaves „ qui la moleſtoient, & en avoient déja ſurpris „ & forcé quelques villettes; & que cette figure „ repreſentée tenuë ſous les pieds de ce Prince, „ n'eſt pas la marque d'une mediocre victoire, mais „ d'une reduction entiere d'une province miſe à „ la raiſon par une victoire ſignalée & definitive. „ Mais apres tout, on peut dire qu'avec cette „ province ainſi domtée, la liberté du peuple Ro„ main fut entierement atterrée ſous les loix d'Au„ guſte. Car elle rendit le dernier ſouſpir avec „ Pompée, apres une ocean de ſang reſpandu, & „ qui faiſoit dire à *Virgile* en ſon poëme intit. *Cu„ lex*, en ces beaux vers 78.

„ *Quis magis optato queat eſſe beatior ævo,*
„ *Quam qui mente procul pura ſenſuque probando,*
„ *Non avidas agnovit opes, non triſtia bella;*
„ *Nec funeſta timet validæ certamina claſſis?*

„ Qu'il n'y avoit que ceux là heureux, qui eloi„ gnez des lieux où l'on ne voyoit point joüer ces „ ſanglantes tragedies, contents & ſans ambition, „ ne craignoient point les evenements des com„ bats funeſtes d'une bataille navale, ny le mal„ heur de la guerre. Virgile eſcrivant cecy (ce „ ſemble) durant les guerres civiles d'Auguſte & „ de Sextus Pompejus en Sicile, ou de Marc An„ toine à Actium avant le combat definitif. Leſ„ quelles guerres & defaictes qui s'en enſuivirent „ il appelle un peu après *tetras clades*, en ces ter„ mes, *Ereptus tetris è cladibus*; à cauſe que c'e„ ſtoient guerres de citoyens & compatriotes qui „ duroient lors, où le plus genereux ſang & le „ plus pur de l'Empire Romain ſe verſoit, & eſ„ quelles les forces de l'eſtat s'enervoient entiere„ ment. Que ſi *Scaliger* euſt employé heureuſe„ ment ſon jugement tres-exquis en cet endroit, il „ euſt eſté hors de peine de prouver en la prefa„ ce de ſon docte Comment. ſur ce poëme, le „ temps auquel *Virgile* le compoſa, ſe ſervant de „ l'hiſtoire pour l'expliquer plus utilement qu'il n'a „ fait, & euſt entendu pourquoy ce Poéte au com„ mencement dit à Octavius Cæſar vſ. 9.

„ — — *dabunt cum ſecuros mihi tempo*
pora fructus,
„ *Ut tibi digna tuo poliantur carmina ſenſu.*

„ Car ayant beaucoup d'inclination pour ce Prince, „ il craignoit d'eſcrire quelque choſe de remarquable „ en ſa faveur, & d'ailleurs les guerres luy en o„ ſtant la commodité; & le loiſir. Mais ce n'eſt „ pas ſeulement en cet endroit que le jugement de „ ce grand perſonnage s'extravague en commen„ tant ce poëme excellent; voicy encore où il „ choppe. *Virgile* invoquant Octave dit vſ. 25.

„ *Octavi venerande, meis allabere cœptis*
„ *Sancte puer, tibi namque canit non pagina*
bellum,
„ *Phlegra Giganteo ſparſa eſt quo ſanguine Tel*
lus, &c.

„ Où, *Scaliger* pour avoir veu, à ce qu'il dit, un „ manuſcript où il y avoit,

„ *Triſte Jovis ponitque canit non pagina bellum*
„ lit
„ *Triſte Jovis Pœnique canit non pagina bellum.*

„ Interpretant ces vers comme ſi *Virgile* y enten„ doit parler de cette guerre qui rendit les Gau„ lois maiſtres de Rome ſous Brennus, & du ſie„ ge qu'ils mirent devant le Capitole. Il devoit „ encore adjouſter qu'il eſtoit auſſi parlé des guer„ res Puniques, puiſqu'il lit *Pœnique canit.* Mais

„ ny l'une ny l'autre de ces corrections & interpre-
„ tations ne ſont ſouſtenables. Et j'eſtimerois que
„ ſi il (12) y a à corriger quelque choſe en ces vers,
„ c'eſt pour les lire ainſi ſelon mon jugement,

„ *Triſte Jovis cœlique canit non pagina bellum*
„ *Phlegra Giganteo ſparſa eſt quo ſanguine tellus.*

„ Car ſans doute *Virgile* entend parler de la fabu-
„ leuſe guerre que les Geants eſmeurent contre Ju-
„ piter, qui les ſceut, aſſiſté des autres Dieux, bien
„ chaſtier de leur outrecuidance. De laquelle
„ voyez *Apollodorus* en ſa Bibliotheque des Dieux,
„ & tous les Poëtes. Certainement cette deman-
„ geaiſon de corriger les autheurs, qui tenoit ſi
„ fort ce grand homme en la cervelle, luy fait
„ ſouvent grand tort, & encore plus à pluſieurs
„ paſſages qu'il a rendus plus malades qu'ils n'eſtoi-
„ ent; neantmoins il traitte fort rudement ceux
„ qui ont fait comme luy. Mais un' infinité d'au-
„ tres qu'il a bien reſtablis compenſent ce deffaut,
„ & ſon inſigne doctrine, & ſinguliere erudition
„ auſſi. Au reſte Auguſte s'eſtant aſſuietty la
„ Sicile, il taſcha de la remettre en ſon ancienne
„ ſplendeur, les guerres l'ayant merveilleuſement
„ ruinée & defigurée; de ſorte quil repara, & fiſt
„ comme neufve, Syracuſe, & la remplit de nou-
„ veaux habitans, comme auſſi Catane & Cento-
„ ripe, ce dit *Strabon* livre VI."

NUM. 36.

Capitis Epigraphe & typus ſimilis eſt nummis 31. 32. 33.

CAESAR DIVI Filius. ARMEnia CAPTa. Armenia ſupplex manus extendit genuflexa.

Annus iſte, quo Triumvir Monetalis fuit L. Aquillius Florus, inprimis clarus & nobilis exſtitit, redditis à Phraate Partho ſignis, adventu Oratorum Indorum Romam, atque Armenia capta, ſive inpoſito ab Auguſto Armeniæ Majori Rege Tigrane; quæ cuncta acciderunt A. V. C. 734.

NUM. 37.

Lucius AQUILLIUS FLORUS III. VIR. Caput Solis radiatum.

CAESAR AUGUSTUS. Quadrigæ triumphales inſiſtente Flore. Subtus legitur Senatus Conſulto.

Explicavimus hunc nummum in *Theſauro Familiar. Romanar.* ad *Gentem Aquilliam* p. 33. 34.

(12) Neutiquam ſollicitari debet vulgata lectio, ſed *Sancte puer*, retineri debet, nam retinet ipſe *Virgilius* infra verſu 36.

Et tu, Sancte puer, venerabilis, & tibi certet.

NUM. 38.

Caput idem Solis & Epigraphe eadem.

CAESAR AUGUSTUS SIGNis RECEptis. Parthus genuflexus ſigna reddit.

Quia decus hoc ex Oriente petitum fut, Orientis typus, Sol, anticam nummi partem occupat.

NUM. 39.

Caput Solis idem, Epigraphe eadem.

CAESAR AUGUSTUS. Quadrigæ triumphales, quæ in ſumma parte clauduntur operculo ex quo veluti tres Metæ ſurgunt. Infra legitur Senatus Conſulto.

Propter recepta ſigna Romana à Parthis &c. Triumphus Auguſto decretus fuit, ſed ille, ovatione contentus, triumphum recuſavit. Inde currus vacuus in his nummis depingitur. Quid vero ſibi velint in operto vehiculo tres Metæ vix capio, niſi forſan Metas Imperio Romano non alias niſi trium partium Orbis tunc cogniti, extremitates deſignet Florus Triumvir.

NUM. 40.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum verſus lævam, ut Tab. III. Num. 99.

Lucius AQUILLIUS FLORUS III. VIR. Flos apertus, qui videtur eſſe Cyanus, ſcuti in curru Num. 37. ejusdem floris ſpecies adparet.

Exſtat *Sebaſtian. Ericii* explicatio in hujus denarii typum, ubi averſam nummi partem depingit p. 160. his verbis concepta: „ Argenteus eſt Auguſti nummus, excellentis artificii, in quo juxta
„ caput Imperatoris hæc legitur Inſcriptio, CAESAR AUGUSTUS. Ab altera parte pulcherrimi floris, apertis foliis, imago cernitur, cum
„ hac epigraphe, L. AQUILLIUS FLORUS III. VIR. Signatus fuit hic nummus Romæ in
„ honorem Cæſaris Auguſti; ejus vero poſtica
„ pars ſimpliciter adludit ad cognomen Triumviri Monetalis, à quo cuſus fuit, videlicet L. Aquillii Flori. Et hunc morem, quo ad cognomina ſua adludunt Triumviri monetales, in aliis
„ quoque denariis invenire licet. Et hi quidem
„ Triumviri Monetales Romæ curam habuerunt
„ ſignandæ monetæ, unde dicti fuerunt Aeri,
„ Argento, Auro flando feriundo Triumviri, eratque eorum munus, providere, ut purum eſſet aurum atque argentum, utque nummus juſti eſſet ponderis; eosque nummos ſignabant in
„ honorem Principis, quod & obſervare licet in
„ (13) æreis monetis, quæ in honorem Auguſti
„ Romæ

Ubi ne ipſe quidem *Scaliger* illud *Sancte puer* in dubium trahit, quamvis fecerat ad verſum 26. ſed parum feliciter.

(13) Invenitur ejusmodi nummus æreus, qualem cernere licet Tab. XXXI. & XXX.

„ Romæ cusæ sunt, & tamen ab altera sui parte „ nihil continent, nisi nomina Triumvirorum „ Monetalium, qui eo tempore exstiterunt, cum „ nota S. C. in area nummi. Inveniuntur pariter „ nonnulli ærei ex flavo metallo, varii ponderis „ atque magnitudinis, in quibus ab altera parte cernitur elegans corona civica, & ad latera ejus „ duo laurei rami. In ipsa vero corona hæc legitur Inscriptio, OB CIVIS SERVATOS. (14) „ Ab altera parte varia Triumvirorum Monetalium inveniuntur nomina, ut *P. Licinii Stolonis*, *C. Asinii*, *C. F. Galli*, qui in iisdem inscribuntur „ Triumviri A. A. A. F. F. id est *auro argento æri flando feriundo*. (15) Inveniuntur & alia numismata ex magno & medio ære, quæ ab una „ parte Coronam Civicam exhibent, cum inclusa „ intus hac Inscriptione, AUGUSTUS TRIBUNIC. POTEST. Ab altera parte pariter „ Triumvirorum Monetalium sunt nomina, ut *C. Censorini*, *C. N. Pisonis*, aliorumque; quæ quidem monetæ in usu fuisse videntur Romæ, atque valuisse juxta rationem ponderis eorundem. Sunt enim in isto genere permulti sine „ effigie Principis, cum nomine Triumvirorum „ Monetalium, & nonnulli pro pretio satis ponderosi. Examen horum ut instituant curiosi „ earum rerum iisdem relinquimus, & satis & „ multa de iis quoque diximus in (16) Discursu „ nostro. Addimus saltem, leges & præscripta „ habuisse Triumviros Monetales, juxta quæ examinarent puritatem auri atque argenti, præterea caverent ne pretiosiori metallo æs vel plumbum inmiscereturur. Testatur enim *Cornelius Tacitus* pœnam capitalem constitutam fuisse illis, „ qui monetam adulterassent. Permultos tamen „ vidi antiquos denarios argenteos, (17) qui intus „ erant ex ære, atque antiquissimis temporibus à „ falsis monetariis magna arte fabricatos. Ejus vero *Aquillii Flori*, cujus hic nummus est, (18) „ mentionem fecit *Dio* Lib. LI."

Vide quæ de hisce floribus & ratione signandi diximus ad Nummos Consulares sive *Familiar. Romanar.* p. 33. & 34. Exstat pulcherrimus hic nummus in *Museo nostro*. Contemplati eundem jam diu sunt, qui vulgarunt, *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXXV. Num. 20. *Æneas Vicus* inter *Argent. Aug.* Num. 70. *Sebastianus Ericius* p. 160. Exstat & inter *Numism. Arschot.* Tab. XIII. Num. 5.

TABULA XX.

ADHUC EXHIBENS

NUMISMATA CAESARIS AUGUSTI

ARGENTEA MINORIS MODULI.

NUM. 1.

AUGUSTUS. Caput Augusti nudum, versus lævam, ut Tab. III. Num. 86.

Lucius CANINIUS GALLUS III. VIR. Parthus genuflexus, signa reddens.

Vidimus eundem typum in *Lucii Aquillii Flori* nummo Tab. præcedente Num. 35. atque occurrit præterea infra in hac Tab. Num. 27. in *Marci Durmii* nummo; unde liquido patet *M. Durmium*, *L. Caninium Gallum*, & *L. Aquillium Florum*, uno eodemque anno exstitisse Triumviros Monetales, videlicet A. V. C. 734. Præter illos, qui ex professo de Nummis *Familiarum Romanarum* libros ediderunt, vulgavit nummum hunc *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXXVII. Num. 10. & testatur *Morellius* eundem exstare in *Thesauro Versalienſi*; servamus similem pulcherrimum in *Museo nostro*.

NUM. 2.

Caput Augusti idem, & Epigraphe eadem.

AUGUSTUS TRibunicia POTestate. Lucius CANINIUS GALLUS III. VIR. Mensa quadripes.

In *Thesauro Morelliano Fam. Rom.* p. 69. plura diximus ad similem nummum, sed in quo præter mensam adposita hasta (hic fortean à sculptore neglecta, vel in nummo evanescens) comparet. Explicavimus ibi de vectigalium hoc anno collocationibus, quas typo hoc exprimi existimavimus. Rationes, quibus sententiam nostram adstruximus

ibidem

(14) Vide Tab. XXV. Num. 2. 3. &c.
(15) Confer Tab. XXX. Num. 3. 11. &c.
(16) Innuit *Sebastianus Ericius* Discursum quem Explicationibus Nummorum præmisit.
(17) Pag. 444. innuit, ubi miserabilis Aquillii Flori, patris & filii exitus narratur.
(18) Hos *Subæratos* vulgo vocant, suntque pellicula argenti obtecti, quæ si dematur, inpressionem tamen servare, sed rudiuscule, solet æs intus inclusum. Vidi & habeo quoque ejusmodi Græcos multos subæratos.

ibidem protulimus. Exſtat inſignis hic nummus in *Theſauro Verſalienſi.*

NUM. 3.

Caput Auguſti idem & Inſcriptio eadem.

Lucius CANINIUS GALLUS III. VIR Caji Cæſaris Auguſti. Ex quibus vocibus tres poſteriores cippo ſive potius incudi inſcribuntur.

Primus hunc denarium edidit *Vaillantius*, & quoniam illæ literæ C. C. AUGUSTI. ænigma ſatis obſcurum continere videbantur, commenti ſunt viri docti varia, ſicut ad ænigmata fieri ſolet, ſomnia. Excuſſimus ſingula ad laudatum *Andr. Morellii* Opus p. 70. & 71. quin & etiamnum, rite perpenſis rationibus cunctis, ſimplicem illam quam dedimus tuemur interpretationem, manus daturi, ſi quis meliorem adferre poterit. Habuit Senatus, ut provincias ſuas, ſic jus cudendæ monetæ æneæ & monetarios ſuos, ſive Triumviros Monetales. Habuit & Auguſtus; ſed Principis Triumviri aurum & argentum ſignabant. Inſcribit igitur L. Caninius in hoc nummo ſeſe Triumvirum Monetalem Caji Cæſaris Auguſti, quo quid ſimplicius dici poteſt? Neque moveant quemquam inſcripta illa C. C. AUGUSTI in incude ejusmodi, quales crebro in nummulis æreis Familiarum obſervari ſolent, quum rudis omnino & hoſpes in antiquis nummis ſit oporteat, qui non pluriuma ſimilia, in *Familiarum Romanarum* nummis præſertim, animadverterit. Sic in *Fam. Cæcilia* Tab. II. lit. A. B. C. nomina *Marcus* METELLUS & *Cajus* METELLUS rati inſcribuntur, quum amplum ſatis exſtaret ſpatium in margine, ſi ibi locare voluiſſet ſculptor. Sic in *Fam. Poblicia* Num. 3. (quod maxime ad noſtram de hoc Caninii nummo ſententiam accedit) occurrit poſt figuram ſtantem incudis figura quadrata, cui inſcribitur *Cajus MALleolus.* Quod factum fuiſſe pro lubitu à Sculptore, ſive illo, qui nummum ſignari fecit, adparet vel inde, quod in ſequente ibidem nummo literæ eædem in area ſub incude ponantur. Objici poteſt, ultro intelligi à quovis poſſe L. Caninium Gallum Caji Cæſaris Auguſti, non vero Senatus fuiſſe Triumvirum, quia argentum, non vero æs ſignaverit. Reſpondeo, plures fuiſſe Gallos, atque ex diverſis familiis, qui Senatus fuerint Triumviri, & quorum hodieque ſuperſunt nummi ærei; ex quibus Gallis, Senatus Triumviris Monetalibus, ut ſeſe Caji Cæſaris Triumvir Monetalis L. Caninius Gallus diſtinguat, titulum muneris ſui, potiſſimum in fabrili ejus inſtrumento, incude, forte exprimere voluit.

NUM. 4.

Epigraphe eadem, caput idem.

Lucius CANINIUS GALLUS. . . . . OB Cives Servatos. Ara cui imponitur corona, (quam non dubito quin in ipſo nummo ſit civica, ſive quernea) inter duos erectos laurus bacciferæ ramos.

Nummus hic reſpicit gloriam ejus anni, quo cuſus fuit, nempe A. V. C. 734. quo cives Romani ſignaque Romana à Parthis ſunt reddita. Quare aris & ſacrificiis culti fuere Dii Romani, atque Auguſtus, ob cives ſervatos, merito ſummos adquiſivit honores. Literæ III. VIR. temporis injuria in nummo evanuerunt.

NUM. 5.

IMPerator CAESAR AUGUSTus. Caput Auguſti nudum lævam verſus, ut Tab. III. Num. 77.

Publius CARISIUS LEGatus PRO PRætore. Porta urbis, cui inſcribitur EMERITA.

Ex profeſſo omnes hoſce nummos illuſtravimus in *Familia Cariſia*, quo B. L. ablegamus; & hic quidem occurrit ibidem in pictura *Andr. Morellii* Tab. Gentis Cariſiæ II. Num. 8. & explicatur in Commentario noſtro p. 74. Exhibuit hunc primus *Hubert. Goltzius*, atque occurrit is inter *Numiſm. Arſchot.* Tab. XVI. Num. 16.

NUM. 6. & 7.

IMPerator CAESAR AUGUSTUS. Caput Cæſaris Auguſti dextram verſus, capillo horridiore, ipſum enim nummum in Hiſpania fuiſſe cuſum arbitror.

Publius CARISIUS LEGatus PRO PRætore. Porta ſimilis, cui rudiuſcule inſcribitur IIMIIRITA.

Confer Tab. *Morellii* in hac *Familia* ſecundam, litera D. Edidit hunc primus *Æneas Vicus* inter *Argent. Auguſt.* Num. 2.

NUM. 8.

IMPerator CAESAR AUGUSTus. Caput Auguſti nudum dextram verſus, ut Tab. III. Num. 78.

Publius CARISIUS LEGatus PRO PRætore. Congeries armorum Hiſpanorum, atque erectum ſuper illa tropæum.

Vide Commentarium noſtrum ad Num. 2. Tab. II. *Fam. Cariſiæ.* Exhibent hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXXIII. Num. 2. & *Æneas Vicus* inter *Argent. Aug.* Num. 64. Exſtat quoque inter *Numiſm. Arſchotan.* Tab. XII. Num. 18. Poſſidemus hunc valde elegantem & bene ſervatum.

NUM. 9.

MPerator CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, verſus lævam, ut Tab. III. Num. 77.

Publius CARISIUS LEGatus PRO Prætore. Victoria componens tropæum.

Quinarium hunc exhibuit *Morellius* in *Fam. Cariſia* Tab. II. Num 6. ubi vide quæ notavimus.

mus. Sed & exhibuit ibi alterum quinarium *Andr. Morellius* lit. E. in quo caput Auguſti nudum, cum hac Inſcriptione AUGUSTus, dextram verſus exprimitur, atque ab altera parte cernitur Victoria ſimile componens tropæum, ſed cum hac Inſcriptione *Publius* CARISIus LEGatus. Sic ut nihil ex his ſub pedibus Victoriæ legatur, atque illa PROPR. quæ in reliquis adparent, abſint. Imo ipſe habeo ſimilem quinarium, pari modo ab utraque parte inſcriptum, ſed Auguſti capite nudo verſus partem lævam converſo, qualem depinxit *Morellius* Tab. III. lit. G. Sed & ab utroque diverſum quinarium inſuper ex *Patino* Tab. III. Num. 1. exhibet *Andr. Morellius*, qui Caput Auguſti laureatum exhibet.

NUM. 10.

Anticæ partis nulla additur nota, ſed ſine dubio ſimilis eſt uni ex præcedentibus nummis.

Publius CARISIUS LEGatus PRO PRætore. Victoria ſimilis componens tropæum.

Denarius non quinarius eſt nummus, explicatio ejusdem à reliquis non abit.

NUM 11.

IMPerator CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum lævam verſus, ut Tab. V. Num. 161.

Publius CARISIUS LEGatus PRO PRætore. Lancea Hiſpanica, Clypeus, & baltei pars cum fibula.

Invenitur pulcher hic nummus in *Fam. Cariſia* apud *Andream Morellium* Tab. II. Num. 5. ubi p. 74. de ejusmodi armis Hiſpanicis diſſeruimus. Edidit, præter alios, *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXXIII. Num. 3. & adparet inter *Numiſmat. Arſchotan.* Tab. XII. Num. 19.

NUM. 12.

IMPerator CAESAR AUGUSTus. Caput Auguſti nudum dextram verſus, ut Tab. V. Num. 163.

Publius CARISIUS LEGatus PRo PRætore.

Galea depreſſa, ſive ex adverſo, qua tota facies tegebatur, inter arma Cantabrica, bipennem gladiumque brevem, ſed latum & acutum.

Qualem errorem Viri Docti in hoc nummo inſigni explicando erraverint, præſertim is, qui de perſona ſcenica galeam hanc acceperit, videri poteſt in Commentario noſtro p. 75. ad Nummum 3. Tab. tertiæ *Fam. Cariſiæ.* Primus ante reliquos nummum edidit *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXXIII. Num. 11.

NUM. 13.

CAESAR III. VIR. Rei Publicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani nudum, lævam verſus, ut Tab. I. Num. 10.

Publius CLODIUS Marci Filius. Mars, ſtans, nudus, galea caput tectus, verſus dextram converſus, læva parazonium & palliolum tenet, dextra haſtam.

Vide quæ de *P. Clodio* atque nummo hoc, quem primus edidit *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XLVII. Num. 5. diximus ad *Morell. Famil.* p. 93.

NUM. 14.

AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, verſus lævam, ut Tab. III. Num. 86.

Lucius LENTULUS FLAMEN MARTIALIS. Figura ſeminuda ſtans, Deorum habitu, dextra tenet victoriolam, læva haſtam transverſam, ſupra caput aſtrum eſt, adſtat figura togata, quæ dextra coronat icunculam, læva manu clypeo votivo, ad pedes poſito, innititur.

Otium nobis in præclaro & pulcherrimo hoc nummo (cujus inſtar tractavimus quondam in *Muſeo Markiano*, ita ut animadverterimus ibidem literas C. V. id eſt *Clypeus Votivus*, ipſi inſcriptas clypeo) faciunt, quæ abunde adtulimus ad *Andr. Morellii Fam. Rom.* Tabula ſecunda inter *Cornel.* Num. 7. p. 118. ubi, contra aliorum opinionem, ſtatuimus expreſſam in hoc nummo conſecrationem Divi Julii, ſtatuamque ejus, hoc habitu, in æde Martis Ultoris ab Auguſto poſitam. Vulgavit *Hub. Goltzius* (ſed minus idem recte) nummum hunc in *Faſtis* ad ann. V. C. 750. & in *Aug.* Tab. LXXI. Num. 11. ut & *Æneas Vicus* inter *Argent. Auguſt.* Num. 167. & adparet quoque inter *Numiſmat. Arſchotana* Tab. XIV. Num. 16.

NUM. 15.

Cajus CAESAR III. VIR. Rei Publicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani juvenile, nudum, verſus lævam, ut Tab. I. Num. 7.

BALBUS PRO PRætore. Clava Herculis erecta.

Fuit hic L. Cornelius Balbus, L. F. Gadibus ex Hiſpania oriundus, unde Herculis clavam in nummo expreſſiſſe videtur. Plura, ſcitu digna, de illo videri poſſunt ad *Andr. Morellii Fam. Rom.* p. 137. Publicavit ante alios nummum hunc *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXXIV. Num. 19.

NUM. 16.

AUGUSTUS ConSul XI. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, ut Tab. VI. Num. 179.

COSSUS LENTULUS. Marcus AGRIPPA COnSul TERtium. Caput M. Vipſanii Agrippæ, corona roſtrata & murali inſigne.

Exſtat hic & ſequens nummus inter *Fam. Corneliæ* nummos apud *Andr. Morellium* Tab. VI. Num. 1. & 2. p. 135. Explicationem quære ſupra p. 243. ſimilis enim huic primo exſtat aureus Tab. XII. Num. 1. Vulgarunt primi *Æneas Vicus* inter *Argent. Aug.* Num. 71. & *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXXI. Num. 7. Servatur in *Theſauro Verſalienſi.*

NUM. 17.

AUGUSTUS COnSul XI. Caput idem Auguſti.

Caput idem M. Vipſanii Agrippæ, atque Inſcriptio eadem; ſed quia à Trajano IMPeratore reſtitutus eſt, legitur in extrema ora, IMPerator CAESar TRAJANus AUGuſtus GERmanicus DACicus Pater Patriæ RESTituit.

Nummi omnes, præſertim jam ante inter rariores, rariſſimi ſunt, ſi reſtituti inveniantur.

NUM. 18.

AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, ut Tab. III. Num. 86.

vel

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auſti laureatum, lævam verſus, ut Tab. IV. Num. 128.

COSSUS CNei Filius LENTULUS. Statua equeſtris armata, tropæum ferens, baſi inſiſtit roſtratæ.

Præclari hujus nummi, qui una cum ſequente depingitur ab *Andr. Morellio* in *Fam. Rom.* & quidem *Cornelia* Tab. VI. Num. 3. & Litt. B. C. explicationem vide ibidem p. 137. Vulgarunt, præter alios, hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXXV. Num. 23. *Æneas Vicus* inter *Argent. Aug.* Num. 63. & invenitur quoque inter *Numiſm. Arſchotan.* Tab. X. Num. 6. ſed paſſim à ſculptoribus roſtra, quæ baſi adfixa ſunt, turpiter negliguntur.

NUM. 19.

AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, ut Tab. III. Num. 86.

Epigraphe & typus ſimilis, ſed in ſummo margine Trajani hæc reſtitutio adſcribitur, IMPerator CAESar TRAJANus AUGuſtus GERmanicus DACicus Pater Patriæ RESTituit.

NUM. 20.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum, verſus lævam, ut Tab. IV. Num. 121.

LENTULUS SPINTher. Præfericulum & lituus.

Vide hujus nummi explicationem in *Fam. Cornelia* ad Tab. VI. Num. 5. p. 137.

NUM. 21. & 22.

HONORI. Marcus DURMIUS III. VIR. Caput Honoris.

CAESAR AUGUSTUS Senatus Conſulto. Quadrigæ triumphales, in ſummo earundem flos eſt.

Triumvir una cum Lucio Aquillio Floro fuit Marcus Durmius; hique Triumviri Monetales unanimi conſenſu, ſimiles inter ſe typos in moneta ſua expreſſerunt, unde mirari non debemus, eundem typum, qui in averſa parte nummi L. Aquillii Flori, tabula præcedente, Num. 37. cernitur, hic quoque in Durmii nummo adparere. De Marci Durmii nummis egimus in illa *Familia* p. 158. Vulgavit *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXXV. Num 19. & 22.

NUM. 23.

HONORI. Marcus DURMIUS III. VIR. Caput Honoris.

AUGUSTUS CAESAR. Orator Indus, ut plerique volunt, ut nos putamus, Cæſar Auguſtus in elephantorum bigis, ſymbolum Indiæ veluti ſupplicis.

Vide quæ diximus de hoc nummo, indicata pag. 158.

NUM. 24. & 25.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, ut Tab. III. Num. 99.

Marcus DURMIUS III. VIR. Leo cervum lanians.

Videtur typus pertinere ad venationes, A. V. C. 734. qui, propter varia decora, Urbi glorioſus valde fuit, editas. Duo hi nummi poſitu literarum in Inſcriptione tantum diſcrepant; priorem edidit *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXXV. Num. 13. poſteriorem idem Tab. XXXV. Num. 15. & *Æneas Vicus* Num. 42. ut & *Sebaſt. Ericius* p. 142. apud quem hæc leguntur: „ Cæſaris „ Auguſti denarius eſt argenteus, pulcherrimus, „ in quo caput ejus cernitur, ætate matura, cum „ hac epigraphe CAESAR AUGUSTUS. Ab „ altera parte robuſtus depingitur Leo, in cervi „ terga fortiter inſiliens, eumque proſternens, „ atque dentibus & unguibus lacerans. In circuitu „ nummi legitur M. DURMIUS III. VIR. In „ honorem Auguſti ſignatus fuit hic nummus, atque eo forſitan tempore (19) quo victoriam „ Actiacam de M. Antonio retulit Cæſar. Fortitudinis enim atque roboris Leo eſt Symbolum, „ Cervus timoris & fugæ. Referri quoque typus „ poteſt ad Ludos Sæculares, quos decennio quoque in quorundam Deorum honorem celebrari „ ſolitos, ſuo tempore celebravit Auguſtus; adeoque ad pugnam in iisdem Leonis cum Cervo. „ Sunt vero quidam, qui volunt centeſimo demum „ anno illos Ludos, utpote Sæculares, celebratos „ fuiſſe. M. Durmius Triumvir fuit Monetalis, „ ſub quo nummus iſte cuſus eſt." Editus quoque is eſt inter *Numiſm. Arſchotan.* Tab. XIII. Num. 3.

NUM. 26.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, ut Tab. III. Num. 99.

Marcus DURMIUS III. VIR. Aper telo transfixus.

Pertinet typus ad venationes, de quibus modo mentionem feci. Vulgavit *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXXVI. Num. 17.

NUM. 27.

HONORI. Marcus DURMIUS III. VIR. Caput Honoris.

CAESAR AUGUSTUS SIGNIS RECeptis. Parthus genuflexus ſigna reddit.

Similem typum habuimus in L. Aquillio Floro, tabula præcedente Num. 33.

(19) Refellitur abunde hæc computatio titulo Auguſti, qui Cæſari in nummo datur, quemque aliquot annis poſt accepit: Annus vero, quo ſignatus fuit hic nummus, patet ex aliis Triumviri Monetalis M. Durmii nummis.

NUM. 28.

AUGUSTUS Tribunicia POTeſtate. Caput Auguſti nudum verſus lævam, ut Tab. VI. Num. 183.

Publius STOLO III. VIR. Apex ſacerdotalis inter duo Ancilia.

Sacerdotia Auguſti, vel Familiæ Liciniæ Stolonis reſpicere typus videtur.

NUM. 29. & 30.

AUGUSTUS Tribunicia POTeſtate. Statua Auguſti equeſtris, dextra coronam tenentis.

Publius STOLO III. VIR. Apex ſacerdotalis inter Ancilia.

Statua hæc equeſtris poſita videtur Auguſto ex Syria reduci A. V. C. 735. Vide quæ diximus ad *Fam. Rom.* p. 240.

NUM. 31.

CAESAR III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani nudum, lævam verſus.

Lucius LIVINEIUS REGULUS. Victoria ſiniſtrorſum gradiens, dextra corollam gerit, læva palmam ſuper humeros.

Cuſus videtur hic denarius in memoriam Victoriæ Philippicæ; quis vero hic fuerit L. Livineius Regulus, de ea re inquiſivimus, ad *Fam. Livineiam* p. 247. Vulgavit præ cæteris hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Cæſare* Tab. XXVI. Num. 4.

NUM. 32. & 33.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum lævam verſus, in corona civica.

Cajus MARIUS Caji Filius TROgus III. (Trium) VIR. Figura virilis velata, ſtans, dextra tenet ſimpuvium.

Diximus in Commentario noſtro ad *Fam. Rom. Andr. Morellii* p. 270. nos ſuſpicari & credere hunc C. Marium Trogum Triumvirum Monetalem fuiſſe eo anno, quo, mortuo Æmilio Lepido, Pontificatum Maximum recepit Auguſtus, videlicet A. V. C. 741.

NUM. 34.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, in corona civica.

Cajus MARIUS TROGUS III. VIR. Caput muliebre inter duo capita juvenilia. Supra medium caput eſt corolla.

Domus Auguſta Imperatoris Auguſti in rariſſimo hoc C. Marii Trogi denario exprimitur. Caput ſcilicet illud muliebre Juliæ eſt, filiæ Auguſti, cujus liberi, nepotes Auguſti, Cajus atque Lucius, juxta eumdem, per duo illa capita juvenilia ſive puerilia exprimuntur. De quibus, ut & de corolla illa, vide quæ commentati ſumus ad ſæpius laudatum *Andr. Morellii* Opus p. 272. 273. Confirmat autem hic & ſequens denarius me in antiqua ſententia de C. Mario, Triumviro Monetali eo anno, quo Pontificatum Maximum recepit Auguſtus. Nam ſicuti in hoc & ſequenti denario gener, filia & nepotes Auguſti exprimuntur, ſic inter æreos majoris moduli occurrit infra Tab. XXVII. Num. 17. & 18. & in Nummis M. Agrippæ, Num. 11. & 12. nummus inſignis qui ab altera parte Marci Vipſanii Agrippæ caput exhibet, ab altera vero ipſius Cæſaris Auguſti, medium inter duo capita Lucii & Caji, nepotum ejus ex Agrippa & Julia. Inſcribitur vero ab eadem parte is nummus, AUG*uſtus* PONT*ifex* MAX*imus*. Cuſus videlicet eo anno, quo, mortuo Lepido, Pontificatum Maximum, quem vivo auferre non ſuſtinuerat, recepit.

NUM. 35.

AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum lævam verſus, poſt illud lituus eſt, ut Tab. III. Num. 87.

vel

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum in corona quernea, ut ſupra Num. 33. *qualem exhibet Andreas Morellius in Fam. Maria Lit. F.*

vel

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, ut Tab. II. Num. 36. *qualis exhibetur à Goltzio in Aug. Tab. LXXIII. Num.* 5.

Cajus MARIUS Caji Filius Trogus III. VIR. Duæ figuræ togatæ ſtantes læva tenent chartas convolutas, ante pedes ſingulorum totidem ſcrinia ſunt. Notari præterea velim capita figuræ alterius quidem, quæ ad dextram ſtat, laurea corona vel quernea, alterius, quæ ad ſiniſtram collocatur, corona murali inſignia eſſe.

Pulcherrimi hujus denarii, in quo Auguſtus & Agrippa ſingulari ornatu conſpiciuntur, novam, contra aliorum opiniones, &, ut etiamnum adfirmare audemus, haud centemnendam, dedimus explicationem, quæ videri poteſt ad *Fam. Rom. Andr. Morellii* p. 270. Depinxerunt vulgaruntque ante alios hunc nummum, ſed minus adcurate, *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXXIII. Num. 5. & *Æneas Vicus* Num. 77. Exſtat elegantiſſimus hic denarius in *Muſeo noſtro*.

NUM. 36.

AUGUSTUS (ut exſtat in Fam. Rom. Morellii in Fam. Maria Tab. I. Num. 6.) *Caput Auguſti nudum, lævam verſus, pone illud lituus eſt, ut Tab. III. Num.* 87.

vel

IMPerator CAESAR AUGUR PONTifex III. VIR ITERum ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani nudum dextram verſus, poſt illud eſt lituus, ut Tab. I. Num. 30. *juxta Hub. Goltzium in Aug. Tab. XXX. N.* 30.

Cajus MARIUS TROgus III. VIR. Dianæ caput cum pharetra ad humeros clauſa.

Sine dubio per errorem numerus, qui caput in *Goltziano* nummo deſignat, poſitus eſt, neque enim Cæſaris, ut Triumviri ReiPublicæ Conſtituendæ caput à Cajo Mario Triumviro Monetali ſignari potuit, utpote qui longe poſt Triumvir Monetalis exſtiterit, eo ſcilicet tempore, quo jam Auguſti nomen adſumſerat Cæſar Octavianus. Cæterum inſignis adulationis ſpecies eſt, qua C. Marius, Caji filius (ut in aliis nummis ſeſe inſcribit) Juliam, Auguſti filiam, ſub ſpecie Dianæ in denario ſuo depinxit ſignavitque, de quo vide Commentarium noſtrum p. 272. Vulgarunt ante reliquos hunc nummnm *Hub. Goltzius*, uti dictum eſt, & *Æneas Vicus* inter *Argent. Aug.* Num. 68.

NUM. 37.

AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum verſus lævam, poſt illud lituus eſt, ut Tab. III. Num. 78.

Cajus MARIUS Caji Filius TROgus III. VIR. Quadrigæ decurrentes cum palma.

Fuſe hunc denarium explicavimus in Commentariis ad *Andr. Morellii Num. Famil.* p. 271. atque contra falſas aliorum opiniones oſtendimus hoc typo deſignari ludos votivos propter reditum Auguſti exhibitos eo anno, quo Marius Triumvir Monetalis exſtitit. Vulgarunt inter alios nummum hunc *Hub. Goltzius* in *Auguſt.* Tab. XXXV. Num 14. Præterea *Æneas Vicus* inter *Arg. Aug.* Num. 61. Exſtitit in *Muſeo noſtro*, dono à nobis datus quondam *Adr. Markio*, *Domino de Leur*.

NUM. 38.

CAESAR AUGUSTUS TRibunicia POTeſtate. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus, ut Tab. VI. Num. 182.

vel

AUGUSTUS TRibunicia POTeſtate VII. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, ut Tab. VI. Num. 200.

Lucius MESCINIUS RUFUS III. VIR. Cippus, cui inſcribitur IMPerator CAESAR AUGuſtus LUDos SAECulares ſcilicet fecit. Ad latera cippi legitur X. Viri Sacris Faciundis.

Ad hujus denarii inluſtrationem hæc ſcripſit *Sebaſtianus Ericius*: „ Argenteus eſt Nummus Auguſti qui matura ſatis ætate caput ejus „ cum hac exhibet Inſcriptione, CAESAR „ AUGUSTUS TR. POT. Habet hic „ nummus ab altera ſui parte columnam ſic inſcriptam, IMP. CAES. AUG. LUD. SAEC. „ atque ad latera XV. S. F. deinde in circuitu „ nummi L. MESCINIUS RUFUS III. VIR. „ Cuſum exiſtimo hunc nummum in memoriam „ Ludorum Sæcularium, quos celebravit Auguſtus, & quidem eo tempore, quo iidem celebrati ſunt. Curaſſe enim ut hi Ludi celebrarentur in Vita ejusdem ſcriptum reliquit *Suetonius* his verbis: *Nonnulla etiam ex antiquis cærimoniis paulatim abolita reſtituit, ut Salutis augurium, Diale flaminium, ſacrum Lupercale, ludos ſæculares, & compitalitios. Lupercalibus vetuit currere imberbes. Item ſæcularibus ludis juvenes utriuſque ſexus prohibuit ullum nocturnum ſpectaculum frequentare, niſi cum aliquo majore natu propinquorum.* Literas in columna ſcriptas ſic interpretor, IMPERATORIS CAESARIS AUGUSTI LUDI SAECULARES. Literæ vero XV. S. F. ſignificant QUINDECIMVIR SACRIS FACIUNDIS. Ex quibus patet, cuſum hunc fuiſſe nummum eo tempore, quo ludi illi ſæculares Romæ celebrati fuerunt inque eorundem memoriam ſignatos fuiſſe. Quindecimvir ſacris faciundis erat certus Romæ Magiſtratus ſive Collegium quoddam, cui commiſſa erat cura omnium ſacrificiorum publicorum privatorumque, præcipue vero incumbebat ei cura Sæcularium Ludorum, qui integro ſæculo elapſo recurrere ſolebant. De illis Ludis ita ſcribit *Ovidius* Lib. II. Triſt. ad Auguſtum.

„ *Juſſerat & Phœbo dici, quo tempore Ludos*
„ *Fecit, quos ætas adſpicit una ſemel.*

„ (20) Literæ XV. S. F. oſtendunt Auguſtum inter Quindecimviros iſtos fuiſſe atque ad illud Collegium pertinuiſſe quod curam Sæcularium Ludorum habebat. Lucius Meſcinius Rufus, cujus nomen in circuitu legitur, Triumvir Monetalis exſtitit, qui hunc nummum ſignavit. Co„ lumna illa, cui inſculpta legitur Inſcriptio, etiam „ neſcio quid in ſe continet, quod ad res publicas „ ſpectat. Neque enim ſine myſtico aliquo ſenſu ejusmodi Columnas adhibere ſolebant Antiqui, „ qui iisdem non ſolum utebantur ad terminos agrorum indicandos, ſed apud quos Symbolum „ quoque erant feracitatis. Variam autem habuerunt ſignificationem, nonnunquam rerum cum „ fama & egregie geſtarum, quibus nomen ejus „ quem celebrari iisdem conſtabat, mortali exemtum conditione, veluti ad cœlum ferretur. „ Fuere & Columnæ nonnunquam deſtructionis & „ opprobrii ſignum; atque ita Columnæ erant „ Symbola alicujus facti quod ad publicas res ſpectabat." Hæc *Ericius*; verum inſignem hunc denarium nos quoque ex profeſſo illuſtravimus in Opere *Fam.* ſæpius laudato p. 280. ubi ex *Dione Caſſio* docuimus antiquas has cærimonias ab Auguſto fuiſſe revocatas, & omnes hoſce à L. Meſcinio Triumviro Monetali nummos cuſos fuiſſe A. V. C. 736. ſive, ut alii numerant 737. Præter alios qui Familiarum nummos inluſtrarunt, vulgarunt hunc denarium *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXX. Num. 11. & *Sebaſtianus Ericius* p. 145. Exſtat & inter *Numiſm. Arſchot.* Tab. XIV. Num. 15.

(20) Vide potius quæ dicta ſunt ad *Fam. Meſcinium* p. 280.

NUM. 39. & 40.

Lucius Meſcinius RUFUS III. VIR. Cippus cum hac Inſcriptione, IMPerator CAESar AUGUſtus COMMuni CONSenſu. Ad latera cippi Senatus Conſulto.

Jovi Optimo Maximo Senatus PopulusQue Romanus Votum Solvit PRo Salute IMPeratoris CAESaris QUOD PER EUm Res Publica IN AMPliore ATQue TRANQuilliore Statu Eſt. In Corona Civica.

Docuimus in *Familiis* p. 279. cuſum hunc nummum, ſicuti reliquos hujus L. Meſcinii, fuiſſe A. V. C. 737. Sed notari debent literæ V. S. PR. S. quæ à Vaillantio, atque etiam tum à nobis in explicatione ſingularum literarum neglectæ fuerunt. Notari, inquam, illæ inſuper debent, quoniam ſtudioſe in hujus nummi pictura literæ PR. S. id eſt PR*o Salute*, mutatæ fuerunt in PRO. quod valde dubito an conſcio & conſentiente *Andr. Morellio* factum fuerit. Ipſe nummus nondum ſeſe mihi obtulit, eſt enim rariſſimus; ſed quum à Fulvio Urſino inſpectus & editus fuerit, conſului primam ejus (quam ipſe procuravit) editionem, in qua liquido inveni PR. S. quod *Patinus*, *Vaillantius*, & ipſe *Morellius* in *Num. Famil.* ſecuti ſunt.

Præterea memoratu dignum eſt, quod partem hujus nummi adverſam ſive primam, quam ſolam quoque exhibuit *Æneas Vicus* inter *Argent. Auguſti Numiſm.* conjungat *Hub. Goltzius* veluti partem averſam cum adverſa, quæ exhibuerit caput Auguſti, verſus lævam, corona civica inſigne, ſine Inſcriptione ut Tab. III. Num. 81. qualem vidiſſe eundem reor.

TABU-

TABULA XXI,

ADHUC CONTINENS

NUMISMATA CAESARIS AUGUSTI.

ARGENTEA MINORIS MODULI.

NUM. 1.

Caput Auguſti corona civica ornatum, ſine Inſcriptione, dextram verſus, ut Tab. II. Num. 48.

Lucius MESCINIUS RUFUS. Baſi ſignum inſiſtit Martis Ultoris ita inſcriptum, Senatus PopuliQue Romani Votum Pro REDitu CAESaris.

Credunt Antiquarii eo anno, quo Triumvir Monetalis hic Meſcinius exſtitit, ſtatuam illam Marti Ultori dedicatam fuiſſe ex voto tribus ante annis ſuſcepto. Quod ex Inſcriptione ſequentis denarii clarius patet. Nummum hunc tractavi quondam in *Muſeo Markiano.*

NUM. 2. & 3.

Caput Auguſti adverſum in clypeo, nudum, incluſum coronæ laureæ, in ambitu nummi ſcribitur CAESari AUGuſto CONServatori Senatus Conſulto OB RemPublicam CONServatam.

Lucius MESCINIUS RUFUS III. VIR. Martis Ultoris ſignum, ut ſupra, inſiſtit baſi, cui inſcribitur, Senatus PopulusQue Romanus Votum Solvit PRO Salute ET REDitu AUGuſti.

Confer, quæ de hiſce nummis diximus ad *Andr. Morellii Fam. Roman.* p. 379. & 280. Edidit primus nummum hunc præſtantiſſimum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XLVII. Num. 12.

NUM. 4.

CAESAR DIVI Filius. Caput Cæſaris nudum, dextram verſus, ut Tab. II. Num. 37.

Lucius MESCINIUS RUFUS. Martis ſignum, quod dextra haſtam tenet, læva parazonium.

Nititur hic nummus fide *Goltziana*; edidit enim illum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XLVII. Num. 8. quod ſi re vera talem viderit, ſtatuere debemus duos fuiſſe L. Meſcinios Rufos, quorum alter, qui præcedentes ſignavit denarios, Triumvir Monetalis Cæſaris Auguſti exſtiterit, alter, à quo hic ipſe cuſus ſit, jam ante Quatuorvir Monetalis fuerit una cum Publio Clodio, qui A. V. C. 711. plane ſimilem ab utraque parte, cudit nummum. In utriusque parte averſa cernitur Martis Paciferi typus ſive Pacati vel Tranquilli, quaſi, punitis necis Julianæ auctoribus, pacata in poſterum forent omnia; de quo vide quæ ſcripſimus ad *Fam. Claudiam* p. 93.

NUM. 5.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum verſus lævam, ut Tab. III. Num. 99.

Publius PETRONius TURPILIANUS III. VIR. Siren dextra tibiam, quam inflat, ori admovens, læva duas tibias poſt latera tenens.

Refertur ab Antiquariis hic denarius ad coloniam Cumam deductam ab Auguſto, vel ad inſtauratam ab eodem Capuam. Vide Commentarium noſtrum ad *Fam. Rom. Andr. Morellii* p. 316. Præcæteris hunc nummum vulgarunt *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXXVI. Num. 35. & *Æneas Vicus* inter *Arg. Aug.* Num. 66. Exſtat quoque inter *Numiſm. Arſchotana* Tab. XIII. Num. 7. & apud omnes

omnes qui *Fam. Rom.* illuſtrarunt ex Nummis antiquis. Sed nonnulli ex iisdem ſiniſtræ manui duas tibias, alii unam imponunt.

NUM. 6.

CAESAR AUGUSTUS. Caput idem Auguſti, ut Tab. III. Num. 99.

vel

IMPerator. Caput Martis, niſi malimus ipſius Cæſaris Auguſti, galeatum, poſt illud eſt lituus, ut fere Tab. II. Num. 42.

Pegaſus, lævum pedem ex anterioribus adtollens.

Hi nummi, quorum poſteriorem publicavit *Andr. Morellius* in *Fam. Petron.* Tab. I. Lit. B. docent inſtauratam ab Auguſto fuiſſe coloniam Corinthiam eo anno quo Triumviratum Monetalem geſſit *P. Petronius Turpilianus* una cum *L. Aquillio Floro* atque *M. Durmio*, videlicet A. V. C. 734. Et inde Auguſti, ut Martis Ultoris, caput in altero ex iisdem, quia victoria Parthica in horum Triumvirorum monetis eodem anno celebrata fuit. Præter alios, priorem nummum vulgarunt *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXXVI. Num. 19. *Æneas Vicus* inter *Argent. Aug.* Num. 40. *Albert. Ruben.* inter *Numiſmata Arſchotana* Tab. XIII. Num. 9.

NUM. 7.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti idem.

TURPILIANUS III. VIR. Virgo Tarpeja ſcutis obruta Sabinorum.

Reſpicit hujus denarii typus ad originem gentis Petroniæ ex Sabinis. Vulgarunt inter alios *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XL. Num. 12. *Æneas Vicus* inter *Argent. Auguſt.* Num. 17. *Sebaſtianus Ericius* p. 151. apud quem hæc leguntur. „ Denarius eſt argenteus cum capite Auguſti, ſine „ corona, atque hac inſcriptione, CAESAR „ AUGUSTUS. Ab altera parte figura muliebris „ cernitur, quæ veluti ſubito dolore oppreſſa manus & brachia elevat, paſſis capillis, tota Clypeis circumdata. In circuitu legitur TURPI„ LIANUS III. VIR. Signatus Romæ in Impe„ ratoris Auguſti honorem fuit, poſt captam (ut „ reor) Armeniam, de qua re mentionem facit „ *Suetonius* in Vita ejus Cap. XXI. *Parthi quo„ que & Armeniam vendicanti facile ceſſerunt, & „ ſigna militaria, quæ M. Craſſo, & M. Antonio „ ademerant, repoſcenti reddiderunt, obſidesque inſu„ per obtulerunt* &c. Figura enim illa muliebris, „ paſſis capillis, Armeniam deſignat, & multitu„ do illa clypeorum, eſt itidem Armeniorum. Tur„ pilianus, Triumvir Monetarius, nomen ſuum „ nummo inſcripſit. Sed ſunt quoque, qui Vir„ ginem Tarpejam hic depingi volunt, ſcutis Sa„ binorum oppreſſam; quoniam idem typus, cum „ aliqua tamen diverſitate, in Nummis Conſulari„ bus *Familiæ Tituriæ*, quæ Sabini cognomen ha„ buit, adparet." Exſtat in *Muſeo noſtro*.

NUM. 8.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti idem.

TURPILIANUS III. VIR. Aſtrum in creſcente luna.

Vix fortunatior Romanis exſtitit annus ſub Cæſare Auguſto, quam A. V. C. 734. quo, vindicata Romani nominis infamia, præ metu, ſigna Romana, clade Craſſi perdita, reſtituerunt ultro Parthi, Indique ab extremis Orientis finibus, ut fœdus cum Auguſto jungerent, Romam venerunt. Innuere igitur hujus nummi typus videtur, prolatam ſub Auguſto Romani Imperii famam terminosque quousque Solis & Lunæ lucent ſidera. Ediderunt præ reliquis hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXXII. Num. 20. & *Æneas Vicus* inter *Argent. Aug.* Num. 69. Servatur & hic in *Muſeo noſtro*.

NUM. 9.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti idem.

Publius PETRONius III. VIR. Vir nudus, ſedens, dextro cubito femori inpoſito, lævam manum mento habet ſubpoſitam. Ad genua erecti duo ligones exſtant.

Primus denarium hunc protulit in *Fam. Rom. Carolus Patinus*, poſt illum *Jo. Vaillantius*, uterque male depinxit, neque videtur poſterior (ſilente priore) verum typi hujus ſingularis ſenſum percepiſſe; quare uberius eundem illuſtravimus in *Andr. Morellii* laudato ſæpius Opere p. 319. Securitatem enim Coloniarum Romanarum in Oriente, demto à Parthis, quem ante habuerant Romanorum coloni, metu, expreſſam arbitramur.

NUM. 10.

AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum verſus lævam, ut Tab. III. Num. 86.

Publius PETRONius TURPILIANUS III. VIR. Parthus genuflexus ſigna reddit.

Hub. Goltzius hunc denarium edidit in *Aug.* Tab. XXXVII. Num. 8. Reſpicit, uti plurimi ſimiles, ad metum Parthorum, atque Romani nominis, ſub Auguſto Cæſare gloriam.

NUM. 11. & 12.

Publius PETRONius TURPILIANus III. VIR. Caput Deæ Liberæ hedera & corymbis coronatum.

CAESAR DIVI Filius. ARMEnia CAPTa. Armenia in genu alterum prolapſa ſupplices manus extendit.

Typus hic videtur reſpicere ad lætitiam publicam eo anno, quum propter alia Reipublicæ decora, tum propter captam Armeniam, ludis omnis generis celebratam. Confer quæ diximus ad *Fam. Petroniam* & hunc ibi nummum p. 317. Vulgavit primus hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XL. Num. 3. & 6.

NUM. 12. & 13.

Inſcriptio eadem, cum capite Deæ Liberæ.

CAESAR AUGUSTUS. Ipſe Cæſar Auguſtus (non Indus orator) ut videtur, dextra tenens ramum oleæ, in bigis elephantorum vehitur.

Pacatum diſignat hic typus Orientem univerſum ad Indos usque, qui legatos ad Auguſtum de pace miſerant. Vide ibidem pag. 318. Ante reliquos denarium hunc edidit *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXXVI. Num. 31.

NUM. 13. & 14.

TURPILIANUS III. VIR. FERONia. Deæ Feroniæ caput.

CAESAR AUGUSTUS. Imperator in bigis elephantorum, ut ſupra.

Apud *Sabinos* olim, unde oriunda gens Petronia fuit, colebatur Dea Feronia, ſic enim ibi Liberam & Proſerpinam nominatam fuiſſe volunt. Habitus tamen hujus Deæ ſingularis eſt, exiguæ enim turriculæ ſurgunt ad faſciam muliebrem, qua mitra fronti illigatur, quod in hiſce nummis haud bene expreſſum recte & liquido adparet in *Fam. Rom. Andr. Morellii* in *Fam. Petronia* Tab. II. Num. 1. & 2. Vide quæ ibi diximus p. 317. & 318.

NUM. 14. & 15.

Typus & epigraphe capitis ſimilis eſt præcedenti.

CAESAR AUGUSTUS SIGNis RECEptis. Parthus genuflexus ſigna reddit.

Feroniæ caput expreſſit *Petronius* propter originem ex *Sabinis* & ut gentis ſuæ antiquitatem oſtenderet. Reliqua ad ejus anni geſta pertinent. Vulgarunt, ſed minus nitide, nummum hunc *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXXVII. Num. 5. & 7. atque *Æneas Vicus* Num. 88. & 89. & exſtat idem à pluribus poſtea editus.

NUM. 16. & 17.

TURPILIANUS III. VIR. Caput Deæ Liberæ hedera & corymbis veſtitum.

CAESAR AUGUSTUS SIGNis RECEptis. Parthus, ut ſupra genuflexus, ſigna reddit.

Vulgavit primus hunc denarium *Hubert. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXVII. Num. 5. & 9.

NUM. 18.

TURPILIANUS III. VIR. FERONia. Caput Deæ antiquæ Sabinorum Feroniæ.

CAESAR AUGUSTUS. Imperator in bigis elephantorum.

Ante omnes denarium hunc produxit *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXXVI. Num. 30.

NUM. 19. & 20.

CAESAR DIVI Filius. Victoria, lævam verſus gradiens, dextra corollam protendit, læva palmam gerit ſupra humeros.

SCARPUS IMPerator. Carpus, ſive manus extenſa.

De *Pinario Scarpo*, qui ad nominis ſui rationem adluſit in typo averſæ partis, vide quæ notavimus ad primum *Andr. Morellii Theſaurum* p. 323. Invenitur hic nummus quum apud alios, tum præ cæteris apud *Hub. Goltzium* in *Aug.* Tab. XXXIV. Num. 1. & 4.

NUM. 21. & 22.

AUGUSTUS DIVI Filius. Victoria, globo inſiſtens, dextra corollam elevat, læva palmam fert ſuper humeros.

IMPeratori CAESARI SCARPUS IMPerator. Manus expanſa.

Duo in hoc denario, ut & ſequenti notanda ſunt. Nomen Auguſti, quod Cæſari, qui illud tum primum adſumſerat, gratulatur Pinarius Scarpus, atque titulus Imperatoris, qui nunc primum ponitur ante nomen Cæſaris. Confer quæ diximus ad *Fam. Romanas* p. 323.

NUM.

NUM. 23. & 24.

AUGuſtus PONTifex DIVI Filius. Victoria ſimilis.

IMPeratori CAESARI SCARPUS IMPerator. Manus expanſa, ut ſupra.

Vulgavit nummum *Hub. Goltziüs* in *Aug.* Tab. XXXIV. Num. 3. & 6.

NUM. 25.

Cajus CAESAR III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani nudum, lævam verſus, ut Tab. I. Num. 16. vel ſicuti in Nummo meo, ut Num. 2. ſed adparet in nitidiſſimo meo lanugo ad malas, ſub aure.

SALVIUS IMPerator COnSul DESIGnatus. Fulmen alatum.

De typo Fulminis, cujus in averſa parte hujus nummi figura adparet, ita ſcripſit *Jo. Triſtanus*, Dominus *Sancti Amantii* Comm. Hiſtor. Tom. I. p. 81. „ On attribuë icy deux fouldres „ à Auguſte, pour marquer la puiſſance qu'il avoit „ eſgale aux Dieux, au nombre deſquels, Jules „ Cæſar eſtant eſtimé eſtre, il eſtoit eſtimé avoir „ receu de luy ſon fouldre pour le joindre au ſien. „ Car on en attribuoit un à Cæſar, *Papinus Statius* „ eſt mon garand qui en parle en ſon Genethl. de „ Lucain, ainſi,

„ *Et fulmen Ducis inter arma Divi.*

„ Qui eſt Jules Cæſar, & pareillement un aux „ Empereurs vivans, comme Martial en attribuë „ un à Domitian liv. VI. Epigr. 83.

„ *Nam tu miſſa tua revocaſti fulmina dextra.*

„ Voire meſme pluſieurs autres medailles frappées „ en l'honneur d'Auguſte lui en mettent derriere „ ſon effigie, ou bien devant, & en ſes deviſes. „ Or ce qui en partie cauſe cela, eſt, ce qu'Appian remarque, que la fouldre parut touſiours „ eſtre favorable à Auguſte durant la guerre qu'il „ faiſoit contre Sextus Pompejus, voire meſme „ ce ſemble encore lors qu'il combatit Marc Antoine & Cleopatre. Car *Manilius*, ſoit qu'il entende parler des fouldres de Cæſar & Auguſte, „ joints enſemble pour fouldroyer le ſiſtre Ægyptien „ (comme je le crois) ou bien les fouldres ordinaires de Jupiter, il leur en attribuë la victoire „ en ces vers,

„ *Fœmineum ſortita jugum quum pompa pependit,*
„ *Atque ipſa Iſiaco certarunt fulmina ſiſtro.*

„ Et tiens que la couſtume d'accorder un fouldre „ aux Empereurs peut eſtre venuë d'Auguſte, „ comme je tiens que Marc Antoine a eſté le premier qui à voulu ſe ſervir de couronne radieuſe „ ou de rayons, (1) comme s'eſtimant eſtre le Soleil. „ Or on rangeoit (entre les autres marques de la „ dignité Imperiale) ces fouldres, *Mamertinus* au „ Panegyrique qu'il addreſſe à Maximian. *Trabeæ veſtræ triumphales* (ce dit-il) *& faſces Conſulares, & ſellæ curules, & hæc obſequiorum ſtipatio, & fulgur, & illa lux divinum verticem claro orbe complectens, veſtrorum ſunt ornamenta meritorum, pulcherrima quidem & auguſtiſſima.* Mais „ l'origine de cette attribution de fouldres à Jules „ Cæſar, & à Auguſte, & puis en ſuite après que „ le dit Auguſte mit en vogue, vient ſans doute „ de ce que *Servius* à remarqué ſur ces vers du II. „ de l'*Æneide*. II. 648.

—— —— *ex quo me divûm pater atque hominum rex*
„ *Fulminis afflavit ventis, & contigit igni.*

„ *Cum inter æquales* (ce dit Servius) *exſultaret Anchiſes. gloriatus traditur de concubitu Veneris, quod cum Jovi Venus queſta eſſet, evenit, ut in Anchiſen fulmina mitterentur, ſed Venus eum cum fulmine poſſe videret interimi, miſerata juvenem, in aliam partem detorſit. Anchiſis tamen afflatus igne cœleſti ſemper debilis vixit.* Et puis il adjouſte, „ *Sanè de fulminibus hoc ſcriptum in reconditis invenitur, quod ſi quem principem civitatis, vel regem fulmen afflaverit & ſupervixerit, poſteros ejus nobiles futuros, & æternæ gloriæ.* Et Artemidore „ dict qu'ils ſeront eſtimez comme Dieux, c'eſt „ au II. liv. de ſes Oneirocr. Auguſte donc comme eſtant des deſcendants d'Anchiſe, à qui cet „ accident eſtoit arrivé, prenoit le fouldre comme pour marque & gaige de la perpetuité de ſa „ gloire, & de ſa future divinité."

Quintus Salvius, vulgo *Salvidianus*, qui denarium hunc ſignari fecit, notiſſimus homo temporibus famoſi illius Triumviratus exſtitit. Plura de illo & de hoc denario vide in *Fam. Rom.* p. 371. Edidit *Goltzius* in *Aug.* Tab. LXXII. Num. 14. Exſtat in *Muſeo noſtro.*

NUM. 26. & 27.

Quintus RUSTIUS. FORTUNAE ANTIATes. Fortunæ Antiates, quæ Fortis ſeu Equeſtris & Felix dicebantur, ſingulari utraque habitu medio corpore tenus.

CAESARI AUGUSTO EX Senatus Conſulto. Ara inſignis, inſcripta FORtunæ REDuci.

Cramben bis coctam odimus. Ne itaque ægre ferat B. L. remitti ſe ad illa quæ commentati ſumus ſuper hunc nummum valde inſignem ad *Morellii Theſaurum* priorem in *Fam. Roman.* p. 368. & 369. Vulgavit illum primus *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XLVII. Num. 9. & 11. Exſtat in *Muſeo noſtro.*

NUM.

(1) Reſpicit *Triſtanus* denarios, qui exſtant in *Familia Antonia* Tab. I. Num. 7. & 8. ubi vide quæ ad eosdem adnotavimus.

NUM. 28. & 29.

AUGUSTus DIVI Filius LUDOS SAEculares ſcilicet fecit. Sacerdos Salius, galeatus, læva clypeum, dextra caduceum tenet.

Marcus SANQUINIUS III. VIR. Caput Julii Cæſaris laureatum, cum ſtella in vertice.

Ludos Sæculares, ab Auguſto A. V. C. 736. celebratos reſpicit nummus, de quo vide quæ notavimus ad *Fam. Sanquiniam* pag. 372. Vulgavit hunc *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXX. Num. 9. Servamus ſimilem in *Muſeo noſtro.*

NUM. 29. & 30.

Marcus SANQUINIUS III. VIR. Caput Julii Cæſaris, corona laurea ornatum, cum ſtella in vertice.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum, verſus lævam.

Ludos Sæculares primus poſt emendatam annorum rationem celebravit Auguſtus, inde Julii eſt in his denariis cum aſtro ad verticem caput. Vide quæ diximus citata pag. 372. Hujus generis duos ſervamus denarios, alterum ſubæratum, qui inter rudera olim *Arcis Britannicæ* inventus fuit.

NUM. 31. & 32.

DIVI JULI Filius. Caput Cæſaris Octaviani cum barba ad mentum, lævam verſus, nudum, ut Tab. II. Num. 38.

TIberius SEMPRONius GRACCUS IIII. (Quatuor) VIR Quæſtor DESIGnatus. Vexillum, aquila legionaria, aratrum & decempeda.

Hi duo nummi tantum poſitu Inſcriptionis diſcrepant. Cuſi fuerunt durante Bello Civili. Conferenda ſunt quæ diximus in *Fam. Roman.* p. 435. in Addend. ibid. p. 664.

NUM. 33.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, ut Tab. III. Num. 99.

SULPICIUS PLATORINus. Duo viri togati ſedentes pro Roſtris, adſtante haſta.

Depinguntur hic Roſtra nova ſive Julia, de quibus vide ad *Fam. Rom.* p. 408. Inſignis itaque eſt denarius. Vulgavit illum primus *Hub. Goltzius*, exſtat & inter *Numiſm. Arſchot.* Tab. XIV. Num. 14. Servamus pulcherrimum in *Muſeo noſtro.*

NUM. 34.

Cajus CAESAR IMPerator PONTifex III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani, cum barba verſus lævam, nudum, poſt illud lituus eſt, ut Tab. I. Num. 19.

Marcus ANTonius IMPerator AUGur III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Marcus BARBATus Quæſtor Provincialis. Caput M. Antonii nudum, verſus lævam.

NUM. 35.

Inſcriptiones & capita ab utraque parte ſimilia ſunt præcedenti nummo, ſed poſt M. Antonii caput præfericulum eſt.

De his nummis *Fam. Antonia*, ex qua ille Barbatus fuit, conſuli debet. Poſterior inter *Goltzianos* locum occupat apud *Andr. Morellium* Tab. VI. Num. 20.

NUM. 36.

Caput Cæſaris Octaviani nudum, verſus lævam, ſine Inſcriptione, ut Tab. I. Num. 1.

Cajus VIBIUS VARUS. Minerva Victrix ſtans lævam verſus, dextra tenet haſtam, læva Victoriolam, caput galea, pectus ægide armatur, ad pedes galea eſt.

C. *Vibius Varus* Quatuorvir Monetalis ſub M. Antonio atque Cæſare Octaviano exſtitit, atque denarios plurimos cudit Victoriæ eorumdem Philippicæ teſtes. In iis M. Antonio adulatur Herculis typo, gratiam vero Cæſaris adfectat, ut ſupra ætatem prudentis, Minervæ Victricis typo, quod ſi quis plura deſideret, is Commentarium noſtrum evolvat ad *Numm. Fam. Vibiæ* p. 441. & 442.

NUM. 37.

AUGUSTUS TRibunicia POTeſtate VIII. Caput Auguſti nudum lævam verſus, ut Tab. VI. Num. 201. *Sed ibi alius TRibuniciæ Poteſtatis annus exprimitur.*

Lucius VINICIUS Lucii Filius III. VIR. Cippus cum hac Inſcriptione. Senatus PopulusQue Romanus IMPeratori CAESari QUOD Viæ Munitæ Sunt EX EA Pecunia Quam IS AD Aerarium DEtulit.

Ad hujus denarii typum ita commentatur *Sebaſtianus Ericius* p. 180. „ Argenteus Auguſti

„ſti

„ sti est nummus, optimi artificis, cum hac In-
„ scriptione, AUGUSTUS. TR. POT. . . .
„ Ab altera ejus parte columna cernitur his literis
„ inscripta, S. P. Q. R. IMP. CAE. QUOD.
„ V. M. S. EX. EA. P. Q. IS. AD. A. DE.
„ In circuitu vero nummi hæc leguntur, L. VI-
„ NICIUS. L. F. III. VIR. Signatus hic nummus
„ Romæ fuit in honorem Cæsaris Augusti, atque
„ memoriam viarum publicarum ab eodem muni-
„ tarum, sicuti idem testatur alius minimus simi-
„ liter ab altera sui parte inscriptus. Curam Au-
„ gusti circa vias publicas pluribus persequitur *Dio*
„ Lib. LIII. his verbis. *Anno eo, quem suprà de-*
„ *monstravimus, cum videret Augustus vias extra*
„ *urbem aliquandiu neglectas, difficilia itinera exhibe-*
„ *re; reliquas patrum quibusdam propriis sumptibus*
„ *reficiendas mandavit; Flaminiam, quoniam eâ du-*
„ *cturus erat exercitum, ipse procuravit; estque ea*
„ *statim instaurata, ac ob id statuæ Augusti sunt su-*
„ *pra aras in ponte Tiberis, & Arimini positæ. Re-*
„ *liquæ viæ posteriori tempore refectæ, sive publicis,*
„ *(neque enim Senatores libenter sumptus faciebant) sive*
„ *ipsius Augusti sumptibus hoc factum quis dicere ve-*
„ *lit: neque enim inter hujus, & publicum ærarium*
„ *quid interfuerit, satis video, quantumvis Augustus*
„ *statuas nonnullas suas argenteas, ab amicis sibi po-*
„ *pulis datas, in numisma conciderit, quò existimare-*
„ *tur ex suis facultatibus omnia quæ præ se ferebat im-*
„ *pendere. Itaque mihi animus non est dicere, pecu-*
„ *nia ne sua, aut publica Imperatores quicquam per-*
„ *fecerint, cum utrumque sæpius obtigerit; neque mi-*
„ *hi æs alienum factum, aut donationes, & alia id*
„ *genus referre lubet; cum hæc omnia populus cum*
„ *Imperatore semper communia habuerit. &c.* Quam
„ vero ejus curæ partem ipse susceperit, *Dio* com-
„ memorat Lib. LIV. scribens: *Cæterum hæc omnia*
„ *postea temporis hanc ob rem acta sunt. Tunc autem*
„ *ipse viarum quæ sunt circa Romam curator constitu-*
„ *tus, Miliarium aureum quod vocatur, fecit, qui-*
„ *que viis muniendis præessent Prætorios viros, qui*
„ *binis lictoribus uterentur, designavit. &c.* Literæ
„ igitur, quæ haud integras passim in Columna
„ voces constituunt, sic legi debere judico, *Sena-*
„ *tus PopulusQue Romanus Imperatori Cæsari Quod*
„ *Viæ Munitæ Sunt Ex Ea Pecunia Quam IS Ad*
„ *Aerarium Detulit.* Ex qua Inscriptione clare ad-
„ paret tolli dubitationem istam *Dionis* in loco prio-
„ ri ex eodem Scriptore adducto, cujus videlicet
„ inpensis refectæ viæ fuerint, quum illa clarum
„ adferat testimonium munitas easdem fuisse ex ea
„ pecunia, quam ad ærarium detulerat ipse Augu-
„ stus; non igitur inpensis publicis, sed privatis
„ Augusti Cæsaris. Quam ejus Principis circa
„ viarum publicarum curam alibi quoque ex *Sue-*
„ *tonio* vidimus. Quod igitur plus semel de ejus-
„ modi Columnis diximus, hæc quoque Columna,
„ quæ hanc sustinet Inscriptionem, rem aliquam
„ designat, quæ spectabat ad decus Reipublicæ."

Cujus est hic denarius omnesque, qui *L. Vinicium* auctorem habent A. V. C. 727. eadem occasione, qua signati sunt Tab. XVII. Num. 28. 29. & 30. in memoriam scilicet Viarum, quarum præcipue ipse Augustus suis inpensis curam suscepit. Confer quæ ibi dicta sunt. Vulgarunt, præter alios, denarium hunc *Æneas Vicus* inter *Argent. Aug.* Num. 84. *Sebastianus Ericius* p. 180. Exstat quoque inter *Numism. Arschot.* Tab. X. Num. 21. Servamus pulcherrimum in *Museo nostro.*

NUM. 38. & 39.

Lucius VINICIUS Lucii Filius III. VIR.
Cippus cui inscribitur, Senatus PopulusQue Romanus IMPeratori CAESari QUOD Viæ Munitæ Sunt EX EA Pecunia Quam IS AD Aerarium DEtulit.

Senatus PopulusQue Romanus IMPeratori CAESari. Inscripta hæc leguntur basi statuæ equestris, quæ erigitur ante portam Urbis patentem.

Ad mœnia urbis Romæ, juxta portam Flaminiam, suspicor statuam hanc equestrem Cæsari Augusto erectam fuisse, quod viæ ibidem per illum, sicuti Inscriptio ab altera parte docet, munitæ fuerint. Invenitur nummus hic apud *Æneam Vicum* inter *Argent. Augusti*, atque inter *Numism. Arschotan.* Tab. X. Num. 18. Servamus eundem in *Museo nostro.*

NUM. 40.

Caput Cæsaris Augusti in aliis nudum, in Goltziano nummo corona quernea ornatum, lævam versus, sine Inscriptione, ut Tab. III. Num. 78. & 81.

Lucius VINICIUS. Arcus pulcherrimus cum tribus fornicibus, exornatus statuis atque quadrigis triumphalibus, atque hac in peristylio Inscriptione, Senatus PopulusQue Romanus IMPeratori CAESari.

Quadrigæ in denarii hujus pictura non integre exprimuntur, quum tamen in *Nummis Fam. Viniciæ* Num. 4. apud *Andr. Morellium* recte depingantur. Dedit primus elegantissimum hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XLV. Num. 5.

TABULA XXII.

ADHUC EXHIBENS

NUMISMATA CAESARIS AUGUSTI

ARGENTEA MINORIS MODULI.

Num. 1. & 2.

IMPerator CAESAR DIVI JULI Filius. Caput Cæſaris Octaviani nudum, lævam verſus.

Marcus AGRIPPA COnSul DESIGnatus, in area nummi.

Geſſit hunc conſulatum M. Agrippa una cum L. Caninio Gallo A. V. C. 717. Primus nummum vulgavit *Hubert. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXVIII. Num. 5. Servatur in *Theſ. Schwartzburgico.*

Num. 2. & 3.

DIVOS JULIUS. DIVI Filius. Capita adverſa Julii Cæſaris laureatum & Cæſaris Octaviani nudum.

Marcus AGRIPPA COnSul DESIGnatus.

Servatur præclarus hic nummus in *Theſauro Verſalienſi.* Cuſus uterque eſt A. V. C. 716. Ad poſteriorem vero hunc ita ſcripſit *Ericius* p. 168. „ Argenteus Auguſti eſt denarius, in quo ſpectantur à parte anteriore duo capita ſibi invicem ex „ adverſo oppoſita, videlicet Julii & Auguſti Cæſaris, cum hac Inſcriptione, DIVOS JULIUS „ DIVI F. A parte poſteriore in ipſa nummi „ area hæc legitur epigraphe, M. AGRIPPA „ COS. DESIG. i. e. *Marcus Agrippa Conſul deſignatus.* Nummum hunc Romæ cuſum fuiſſe „ exiſtimo in honorem Cæſaris Auguſti, poſt victum prælio navali ad Actium M. Antonium, „ ductu præcipue atque opera M. Agrippæ, quod „ Inſcriptio averſæ partis ſignificare videtur. Claſſis Cæſaris ducem eo tempore fuiſſe M. Agrippam *Suetonius* in Vita Auguſti atque Appianus „ Alexandrinus Lib. I. Belli Civilis teſtantur."

Num. 4. & 5.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, verſus lævam, ut Tab. III. Num. 99.

Marcus AGRIPPA. PLATORINUS III. VIR. Caput M. Agrippæ nudum, verſus lævam.

Cuſi hi duo denarii ſunt, A. V. C. 726. vel 727. quo Triumvir Monetalis exſtitit *C. Sulpicius Platorinus*, conſulibus M. Vipſanio Agrippa III. cum Cæſare Auguſto VII. Confer quæ ſcripſimus ad *Fam. Roman.* p. 408. ubi *C. Sulpicium Platorinum* quoque illuſtravimus. Prior, quem edidit *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXXI. Num. 9. ſervatur in *Muſeo noſtro.*

Num. 6. & 7.

CAESAR IMPerator. Caput Cæſaris Octaviani nudum, lævam verſus.

ANTONIUS IMPerator. Caduceus alatus.

Cuſi ſunt hi nummi (nam & ſimiles cum M. Antonii capite inveniuntur) A. V. C. 714. quum pacem publicam, ex privata, ut videbatur, concordia horum Triumvirorum ſperaret populus Romanus. Vulgavit ante alios *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXIV. Num. 12.

Num. 8.

CAESAR IMPerator. Cæſaris Octaviani Caput nudum, lævam verſus, ut Tab. II. Num. 45.

ANTONIUS IMPerator. Caput M. Antonii nudum, lævam verſus.

Invenitur hic nummus inter *Goltzianos* in fine *Theſauri Morelliani Fam. Rom.* locatos Tab. VI. Num. 3.

Num.

NUM. 9.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, ut Tab. III. Num. 99.

Lucius AQUILLIUS FLORUS III. VIR. Parthus genuflexus ſigna reddit.

Typum hunc jam plus ſemel habuimus. Deſumtus eſt nummus ex *Hub. Goltzio* in *Aug.* Tab. XXXVII. Num. 12.

NUM. 10.

Publius PETRONius TURPILIANus III. VIR. Caput Deæ Liberæ hedera & corymbis redimitum, ut ſupra Tab. XXI. Num. 12.

CAESAR. ARMEnia CAPTa. Armenia ſupplex, in genua prolapſa manus extendit.

Vide Tab. XXI. Num. 11. Depromtus hic quidem eſt ex *Hub. Goltzio* in *Aug.* Tab. XL. Num. 3.

NUM. 11.

CAESAR AUGUSTUS. Caput laureatum Cæſaris Auguſti lævam verſus, ut Tab. III. Num. 96.

Marcus AGRIPPA TRIBunicia POTeſtate COnSul TERtium. Caput M. Agrippæ nudum, lævam verſus.

Monumentum eſt hic nummus Tribuniciæ poteſtatis genero Agrippæ à Cæſare Auguſto conceſſæ, quo ipſo ſucceſſorem eundem Imperio deſtinavit, ſi ſibi quid humanitus accidiſſet. Invenitur hic nummus apud *Hub. Goltzium* in *Aug.* Tab. LXXXI. Num. 3.

NUM. 12. & 13.

Vacant.

NUM. 14.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, dextram verſus, ut Tab. III. Num. 100.

OB CIVIS SERVATOS. In corona quernea.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LIX. Num. 4.

NUM. 15.

AUGUSTUS COnSul VIII. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, ut Tab. VI.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LIX. Num. 9.

NUM. 16. & 17.

Caput Deæ Pacis inter cornucopiæ atque oleæ ramum.

PAX. Dextræ junctæ duplex cornucopiæ, intermedio caduceo, tenent.

Elegans hic nummulus deſignat concordiam inter Cæſarem Octavianum & M. Antonium redintegratam nuptiis Octaviæ, A. V. C. 714. per quas quum ſtabilis & fortunata Pax Populo Romano ſperaretur, ipſius Deæ Pacis habitu expreſſam cernimus Octaviam. Edidit nummum *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXXVI. Num. 7. Exſtat quoque inter *Numiſm. Arſchotana* Tab. XV. Num. 6. & 7.

NUM. 18. & 19.

CAESAR III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani galeatum, lævam verſus.

Senatus Conſulto. Aquila legionaria cum tropæo inter duo ſigna militaria.

Reſpicit elegans hic denarius Victoriam Philippicam. Vulgavit eundem *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXVI. Num. 7. & teſtatur, adpoſita lilii nota, *Andr. Morellius*, inveniſſe ſe eundem in *Theſauro Verſalienſi.*

NUM. 20. 21. 22. 23. 24. & 25.

Vacant.

NUM. 26. & 27.

DIVO AUGUSTO. Caput Auguſti corona radiata inſigne, verſus lævam.

CONSECRATIO. Aquila ſtans alis expanſis, atque verſus dextram reſpiciens.

Conſecrationis hoc eſt monumentum, ſed nummus ipſe ab Imperatore Gallieno cuſus fuit, quod & ævi ejus deterior ars & argenti genus clare oſtendunt. Exſtat in *Theſauro Verſalienſi.*

NUM. 27. & 28.

DIVO AUGUSTO. Caput idem Augusti.

CONSECRATIO. Ara cum foco.

Et hic nummus à Gallieno cusus est, atque exstat in *Thesauro Schwartzburgico.* Nos quoque eundem & plures Imperatores, ut Titum atque Trajanum, eodem modo à Gallieno honoratos, possidemus. Aversam ejus partem jam olim edidit *Sebastianus Ericius*, atque hanc typi explicationem addidit: „ Nummus est Augusti argenteus, „ ætate senili, capite radiato, inscriptus, DIVUS „ AUG. Ab altera parte Ara est cum foco, at„ que hac epigraphe CONSECRATIO. Romæ si„ gnatus fuit hic nummus, post mortem Augusti, „ in ejusdem memoriam, à Tiberio Cæsare forsi„ tan, & ut ego puto. Ab eo enim post mor„ tem consecratus fuit, sicuti docet quoque Ara „ in parte nummi altera, ejusque Inscriptio CON„ SECRATIO. Refert enim *Suetonius*, Augu„ stum Nolæ in Campania mortem obiisse, annos „ natum septuaginta sex. Quæque deinceps circa „ funeris honorem contigerunt his persequitur idem „ *Suetonius* in *Augusto* Cap. centesimo, *Senatus & in „ funere ordinando, & in memoria honoranda eo studio „ certatim progressus est, ut inter alia complura censue„ rint quidam funus triumphali pompa ducendum, præ„ cedente Victoria, quæ est in curia, canentibus næniam „ principum liberis utriusque sexus. Alii exsequiarum „ die ponendos amulos aureos, ferreosque sumendos: non„ nulli legenda ossa per sacerdotes summorum collegiorum „ &c.* Et hæc quidem ad pompam funeris spectantia scripsit *Suetonius*, atque ad ea quæ ad consecrationem ejus pertinent, cujus honoris amplissimi „ quoque testes sunt nummi, qui præter hunc argenteum supersunt in ære, cum Inscriptione „ DIVUS AUGUSTUS PATER. Consecrationis Augusti mentionem fecit quoque *Dio* Lib. „ LVI. his verbis: *Postquam cadaver rogo in Cam„ po Martio impositum fuit, primum omnes Pontifi„ ces eum circumierunt, deinde equites, tum legiona„ rii reliquique milites, & ii demum, qui custodiæ „ præfuerant, omnia præmia quæ ob sua quondam egre„ gia in bello facta ab ipso accepissent, super eum con„ jicientes. Post hæc Centuriones acceptis facibus, „ jussu Senatus rogum succenderunt, eo absumpto aqui„ la ex eo emissa evolavit, quasi animam Augusti in „ cœlum ferens. His peractis reliqui discesserunt &c.* „ Ex quibus *Dionis* verbis patet pompa funeris „ atque consecratio Augusti; aquilæ quoque com„ mentum, quod deinceps & ad alios Imperatores „ eorumque consecrationem, (quam Herodianus fu„ se descripsit) transiit. Persequitur ibidem *Dio* ho„ nores divinos Augusto post mortem exhibitos, alio „ in loco ejusdem Libri, his verbis: *Tum vero im„ mortalitatem ei tribuerunt, flaminesque, & sacer„ dotem Liviam (quæ tunc Juliæ etiam, Augustæque „ cognomenta acceperat) constituerunt, lictoreque uti „ eam in sacrificiis permiserunt. Cæterum Livia Nu„ merio cuidam Attico, Senatori & Prætorio, decies „ sestertium dono dedit, quòd juraverat vidisse se Au„ gustum in cœlum ascendentem, quemadmodum an„ tiquitus Romulum Proculus vidisse perhibetur. De„ cretum quoque Romæ Augusto sacrarium à Senatu; „ à Livia autem & Tiberio factum: alibi quoque mul„ tis locis ei fana extructa sunt à populis partim volen„ tibus, partim invitis; Nolæque domus, in qua de„ cessisset, in Templum mutata. Dum ejus Romæ „ templum ædificabatur, auream ipsius imaginem in „ æde Martis lecto impositam collocaverunt, omnique „ eam cultu, quo in posterum essent usuri, venerati „ sunt. &c.* Ex quibus *Dionis* verbis luculenter ad„ paret quanti honores Augusto post mortem in„ ter Divos relato fuerint exhibiti, & quomodo „ templis, aris, sacrisque sacerdotio, & flaminibus, „ quæ cuncta Inscriptiones quoque & Nummi con„ firmant, honoratus fuerit."

NUM. 29.

Vacat.

NUM. 30.

Non additur Nota capitis, quod tamen ad Augustum jam Divum respicere videtur.

EX Senatus Consulto. Thensa Divo Augusto Sacra.

Elegans & rarissimus hic denarius, *Morellio* teste, exstat in *Thesauro Versaliensi.*

NUM. 31. 32. 33. & 34.

Vacant.

NUM. 35.

Nota capitis non additur.

FORTUNA REDUX. Typus Fortunæ reducis; depingitur Dea, læva tenens cornucopiæ, dextra temonem globo superinpositum.

Cusus videtur A. V. C. 735. quo ipso publica ara Fortunæ Reduci, propter adventum Cæsaris Augusti, erecta fuit.

NUM. 36. 37. 38. 39. & 40.

Vacant.

TABULA XXIII.

ADHUC CONTINENS

NUMMOS AUGUSTI

EX ÆRE MAXIMI MODULI ET CONTORNIATOS.

CUM

COMMENTARIO

CHRISTIANI SCHLEGELII.

NUM. 1. & 2.

CAESAR PONTifex MAXimus.

ROMæ ET AUGuſto. Ara vaſis impoſitis conſpicua, ad cujus utrumque latus Victoriæ, baſibus inſiſtentes, dextris coronas protendunt laureas, lævis palmæ ramos ſuſtinent.

Priusquam nummum intueamur ipſum, generaliter monemus cum *Ludovico Savoto* (1) omnia grandiora Auguſti Numismata pro raris oppido eſſe habenda. Templum vero & ROMAE & AUGUSTO atque tunc, cum Pontifex Maximus jam audiret, quod A. V. C. $\left(\frac{740}{1}\right)$ contigiſſe, ſupra jam Tab. IV. Num. 140. docuimus, conſtructum animadvertimus & prorſus non ſuo tantum nomini dicatum, ſed & Urbi ſimul, prorſus, uti de eo nos inſtruit *Suetonius* Cap. LII: *TEMPLA quamvis ſciret etiam Proconſulibus decerni ſolere: in nulla tamen provincia, niſi communi SUO ROMAEQUE nomine recepit. Nam in URBE quidem PERTINACISSIME ABSTINUIT hoc honore, atque etiam argenteas ſtatuas olim ſibi poſitas conflavit omnes, ex quibus aureas cortinas Apollini dedicavit.* Dio de ſola Roma hoc affirmare videtur Lib. LI. pag. 458. Auguſtum URBI ROMAE TEMPLUM FIERI permiſiſſe (Καίσαρ ὁ ἐν τούτῳ τά τε ἄλλα ἐχρημάτιζε, καὶ περὶ τῆς τε Ῥώμης γενέσθαι ἐφῆκεν) extraneis (Græcis) verò conceſſiſſe, ut SIBI IPSI quoque TEMPLA facerent. Pergit tamen & idem, quod *Suetonius* docet: Ἐν γάρ τι τῷ ἄσει αὐτοῦ τῇ τε ἄλλῃ Ἰταλίᾳ, οὐκ ἔστιν ὅς τις τὸν καὶ ἐφ' ὁτῳοῦν λόγῳ τινὲς ἀξίων ἐτίμησε τοῦτο ποιῆσαι· μεταλλάξασι μέντοι καὶ ἀνταῦθα τοῖς ὀρθῶς αὐτοκρατήσασιν ἄλλά τε ἰσόθεοι τιμαὶ δίδονται, καὶ δὴ καὶ ἱερῶα ποιεῖται. *Nam ROMAE quidem & IN ITALIA nemo unquam alicujus pretii homo id facere (Auguſto ſoli TEMPLA exſtruere) auſus eſt: quanquam illic quoque defunctis Imperatoribus, qui Imperio recte uſi ſint, cum alii divini honores dantur, tum ſacraria tribuuntur.* Idem de provinciis & quidem de Templo Pergami exſtructo adſtruit *Tacitus* Annal. IV. 37: *Cum divus AUGUSTUS SIBI ATQUE URBI ROMAE TEMPLUM apud Pergamum ſiſti non prohibuiſſet.* Ut adeo, quando *Aurelius Victor* in *Auguſto* contra tradit: *Hincque uti DEO, ROMAE PROVINCIISque OMNIBUS per Urbes celeberrimas, DIVO mortuoque TEMPLA, Sacerdotes & Collegia ſacravere*, hæc verba de Auguſto non excluſa, ſed incluſa Roma, vel de ultimis vitæ ejus temporibus interpretanda omnino veniant, aut de aris tantum (quod τῷ πάνυ *Cauſaubono* placet) ipſi genioque ejus poſitis intelligenda ſunt. Nec aliter uti in Nummis ita in Marmoribus legas:

ROMAE ET AUGUSTO
CAESARI DIVI F.

In illis Templis, uti utrisque dicata & inſcripta erant, ita & utrorumque ſtatuæ (ut moris erat apud Gentiles) in illis erant obviæ introeuntibns, cujus rei teſtem laudare poſſumus *Joſephum* Antiquit. Judaicarum XV. Cap. 13. Ἐφ' ᾧ νεὼς Καίσαρος ἅπαντος τοῖς εἰσπλέουσιν, ἔχων ἀγάλματα, τὸ μὲν Ῥώμης, τὸ δὲ Καίσαρος. *In quo TEMPLUM CAESARIS* (Auguſti) *à longè conſpicuum adnavigantibus, & IN EO STATUAE, ROMAE altera, altera CAESARIS.* Et uberius Lib. I. Cap. 16. loquens de Templo Auguſto ſacro, quod Herodes Magnus in Cæſarea ante *Stratonis Turri* dicta ædificavit, Καὶ ᾧ σύμπας ἀνὴρ νεὼς Καίσαρος ὅτι μεγίθει καὶ μεγέθει διάφορος, ἐν ᾧ αὐτῷ Κολοσσὸς Καίσαρος οὐκ ἀποδέων τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς ᾧ καὶ πεποιήκασιν Ῥωμῆς ἴσος Ἥρᾳ τῇ καθ' Ἄργος. *Contra oſtium vero portus in colle, Cæſaris templum, magnitudine ſimul & pulchritudine conſpicuum, in eoque Cæſaris Coloſſus non minor quam Jovis apud Olympiam, cujus ad exemplar factus*

(1) In Libro de Nummis antiquis Tab. II. N. 4. ex Gallica in Latinam Linguam translato à *L. Neocoro*, conſpiciendus Tomo XI. *Theſ. R. Grævii* p. 1312.

factus est, statua verò Urbis Romæ, æqualis magnitudine simulacro Junonis Argivæ. Neque aliter Sacerdotes ac Flamines nisi ab utrisque fuere denominati. Ita enim offendimus : SACERDOS PERP. ROM. ET AUG. In aliis : FLAM. ROM. ET AUG. Et Athenis quoque, antequam à Mahomete illæ everterentur, vestibulo Templi in arce inscriptum fuisse ajunt : Ο ΔΗΜΟΣ. ΘΕΑΙ ΡΩΜΗΙ. ΚΑΙ ΣΕΒΑΣΤΩΙ ΚΑΙΣΑΡΙ. Si quæramus, ubi id situm fuerit ? respondet *Sextus Rufus*, in regione quarta, quæ est via sacra, aut in regione Templi pacis ; & circa A. V. C. $\left(\frac{740}{1}\right)$ jam fuisse exstructum, hoc ex antica discere possumus, si quidem & ad hunc annum 741. ipse & *Comes Mediobarbus* eundem retulit. Fuit equidem & Augusto soli post fata à Livia exstructum Templum, & quidem in regione Fori Romani, cujus & *Plinius* Lib. XXXV. Cap. 4. meminit : *Posuit & Tiberius Cæsar minimè comis Imperator, in TEMPLO IPSIUS AUGUSTI, quas mox indicabimus.* Et Lib. XII. Cap. 19 : *Radicem ejus* (cinnamoni) *magni ponderis vidimus in Palatii TEMPLO, quod fecerat DIVO AUGUSTO Conjux AUGUSTA.* A Tiberio verò & Livia fuisse absolutum perhibet *Dio* Libro LVI. p. 600. Immo ab Antonino Pio fuisse restitutum, de eo nummus ejus nos instruit, hâc cum Inscriptione : TEMPLUM DIVo AUGusto RESTituit. Sed, inquis, Templa Romæ & Augusto consecrata audivi, sed ubi in nummo Templum ? Bene, nec diximus, in Nummo conspici Templum, sed aram, (cur *Mediobarbus* porticum cum dedicatis victoriis nominet, planè non capimus, cum nihil huic simile aut conveniens ostendat nummus) æque Romæ & Augusto uti Templum dicata. Nam hoc certum, cui Templum erat dicatum ei & dicari oportebat & aras. Hinc toties Nummis non solum impressa legas verba : ROMAE ET AUGUSTO, sed & marmoribus. Recte proinde *Horatius* Lib. III. Carminum Od. V. v. 12.

Cœlo tonantem credidimus Jovem
Regnare : præsens divus habebitur
Augustus.

Inque effectu contemplamur, quod cecinit Lib. II. Ep. I. 15.

Præsenti (viventi) *TIBI maturos largimur honores*
JURANDASque tuum per nomen ponimus ARAS.

Ac Libr. IV. Od. V.

Te (quisque) *multa prece, te prosequitur mero*
Defuso pateris : & Laribus tuum
Miscet Numen, uti Græcia Castoris
Et magni memor Herculis.

Offerunt & nobis hunc præstantiorem Augusti nummum *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXXIII. Num. 9. *Jac. Oiselius* Tab. LII. Num. 8. *Joach. Udanus* in Pot. Romana Tab. LV. Num. 8. *Comes Mediobarbus* p. 37. Hodieque in *Thesauro Regis Christianissimi* adservatur, insertusque est hujus *Thesauri Nummis* majoris moduli, vulgò Medaillons dictis.

NUM. 3.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Augusti corona radiata cinctum, dextram versus, uti Tab. VIII. Num. 268.

Senatus Consulto, in corona civica sive quernea.

Uti supra viventem sæpius corona civica donatum post restitutam à se Urbem à Senatu Populoque Romano non solum capite eadem redimito, sed & protome eadem cincta vidimus, ita eundem post fata hoc honore iidem carere noluerunt. Caput corona radiata cinctum est, ut veritatem ejus cognoscamus, quod cecinit *Lucanus* Lib. VII. 457.

— *Bella pares facient civilia DIVOS,*
FULMINIBUS manes, RADIISque ornabit & astris,
Inque DEUM TEMPLIS jurabit ROMA per umbras.

Imponunt vero eidem beneficiorum memores, veluti Divo Patri, uti antica habet, non ut Imperatori, offeruntque illam unanimes, Senatusque Consulto decretam, veluti illi, qui haud unum, sed innumeros servaverat cives, de quo vide, quæ jam plus satis supra ad Tab. III. Num. 81. & Tab. IV. Num. 114. idem Tab. X. Num. 13. 15. 16. 17. 19. 23. 24. 27. 29. 30. 32. 34. 38. 39. 40. Tab. XI. Num. 9. 10. Tab. XII. Num. 22. 27. alibique in argenteis attulimus. Communicant & hunc maximi moduli nummum *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXV. Num. 77.

NUM. 4.

AUGUSTUS. Caput Augusti nudum lævam versus, uti supra Tab. III. Num. 85.

CAESAREA AUGUSTA, in corona laurea.

Prima in nummo offertur nobis Colonia, quæ tantæ molis nummum grata obtulit Augusto. Ea verò Urbs est clarissima (2) Cæsarea Augusta, ab Augusto ita dicta, & divisim propter ea sic quoque à Ptolomæo Καισάρεια Αυγέστα scripta, itaque in Nummis (3) passim occurrens, unoque vocabulo à Scriptoribus (4) postea vocata Cæsar-Augusta, antea

Tu decem Sanctos revehes & olim
Cæsaraugusta studiosa Christi
Verticem flavis oleis revincta
Pacis honore.

Idem & comprobat Inscriptio apud *Gruterum* pag. 324. Num. 12.

POSTUMIAE MARCELLINAE
EX CAESARAUG. KARENSI.

(2) Sic enim *Melæ* audit Lib. II. Cap. 6 : *Urbium de mediterraneis in Tarraconensi clarissimæ fuerunt Palantia & Numantia, nunc est Cæsar-augusta.*

(3) In quibus videas eandem punctis interdistinct. C. C. A. aut C. A. uti in nostro.

(4) *Strabone* p. 104 : Ἡ περὶ τὰς Κελτίβηρας Καισαραυγούστα. *Cæsar-augusta apud Celtiberos, quorum fines attingebat.* Item à Latinis *Plinio, Mela, Antonino* in Itinerario, & inprimis *Prudentio*, cujus Patria fuit in Hymno IV. *Perist.* de Cæsar-augustanis Martyribus :

antea appellata Caput Edetanorum in Hiſpania Tarraconenſi, ad amnem Iberum ſita Salduba. Teſtem hujus habemus *Plinium* Lib. III. Cap. 3. ſcribentem: *CAESAR-AUGUSTA COLONIA IMMUNIS, amne Ibero affuſa, ubi oppidum antea vocabatur SALDUBA, regionis Edetaniæ, recipit populos CLII.* h. e. tot populi jus ab ea petunt, quia Conventum habuit juridicum. Vetus Inſcriptio in *Theſauro Goltzii* p. 238. utraque nomina conjungit: COL. CAESAREA AUG. Hujus Coloniæ nummos plures infra quoque in nummis æris medii & minimi habebimus obvios. Nomen Cæſarea Auguſtæ accepiſſe videtur à tempore diviſionis Hiſpaniæ inter Auguſtum Imperatorem & Populum Romanum. In ea nempe Tarraconenſis cum aliis provinciis ipſi obtigerat, noſtramque poſtea Urbem, Romanam voluerat eſſe Coloniam, miſſis in eam ex parte veteranis Legionum IV. Scythicæ, VI. Ferratæ & X. Fretenſis, (5) de quo nos nummi ſuperſtites inſtruunt. Facta vero illa non ſolum eſt Colonia, ſed ut *Plinius* ſupra rectè monuit IMMUNIS. Ex quo illa tantorum beneficiorum haud immemor hunc ipſum maximi moduli nummum inter alios alius formæ benigniſſimo ſuo Fundatori Auguſto ſignari fecit, eidem coronam è lauro textam, veluti perpetuo hoſtium, ut *Dio* loquitur, victori, dicans ac dedicans. Hodie corrupte Caracoſſa, Sarageta & Sarragoſe vulgo eadem adpellatur & Arragoniæ adnumeratur. (6) Urbs primaria & metropolis à Johanne XXII. Pontifice Maximo conſtituta. Vulgarunt jam hunc rariorem nummum æreum *Joh. Valens* in *Franciſci Abbatis de Camps* ſelectis Numiſmatibus maximi moduli Num. 1. & 2. p. 12. & comparet in æri inciſis maximi moduli Numiſmatibus *Regis Chriſtianiſſimi* Tab. II. N. 3.

NUM. 5. & 6.

DIVUS AUGUSTUS PATER, Caput Auguſti corona radiata ornatum, dexteram verſus.

Colonia Cæſarea Auguſta. SCIPIONE ET MONTANO II. (Duum) VIRis. Fulmen alatum.

De ipſa Colonia Cæſar-auguſta præcedenti numero egimus; Nunc legimus quoque Duumviros ejusdem, quos habuit poſt fata Auguſti, nempe *Scipionem* & *Montanum*. In municipiis verò Coloniisque Duumviri eodem jure ferè prædíti erant ac Romæ Conſules bini, nec deducendis Coloniis, ſed iisdem regendis præfecti erant. Atque uti illi Romæ ſub Imperatoribus, ita hi in municipiis & Coloniis Senatum cogebant, qui Curia audiebat, quique illam ex parte conſtituebant Decuriones appellabantur veluti Romæ Senatores, quæque ipſi concludebant Decurionum decreta appellabantur, perinde ac Romæ Senatus Conſulta, quod ſemel heic monuiſſe ſufficiat. Et cum grata poſt Cineres Colonia Fundatorem, quem Patris nomine ſimul inſignit, in antica ut DEUM cum corona radiata & DIVI elogio ornatum exhibeat, in poſtica eundem fulmine, veluti alterum deſignat Jovem proprio ejusdem, ut novimus, ſigno. Quid quod & Pedo Albinovanus ei viventi Jovis nomen tribuerit in *Elegia* ad *Liviam*:

Nata quod es alte, quod fœtibus aucta duobus,
Quodque etiam magno conſociata Jovi.

Immo à patre ſuo jam viſus fuit in ſomnio mortali ſpecie amplior cum FULMINE & ſceptro, exuviisque Jovis optimi maximi referente *Suetonio* Cap. 94. Offertur nobis hic nummus in *Regis Chriſtianiſſimi* nummis maximi moduli æri inciſis Tab. II. Num. 6. & apud *Mediobarbum* p. 47.

NUM. 7. & 8.

IMPeratoris CAESARIS AUGuſti PERmiſſu. Caput Auguſti nudum, dextram verſus.

COLONIA PATRICIA, in corona civica ſive querna.

Cæſar-auguſtæ binos vidimus, nunc Patriciæ unus ſub manus venit. Hæc verò Colonia olim dicta erat Corduba. De eo nos clarè edocet *Plinius* Libro III. Cap. 1: *Et dextra CORDUBA, COLONIA PATRICIAE cognomine.* Ejus exſtat mentio in *Gruteri* Inſcriptionibus, ubi nomen novum & antiquum conjunctum legimus, pag. 323. Num. 17.

VALERIAE C. F. ATINAE
TUCCITANAE SACERDOTI
COLONIAE PATRICIAE
CORDUBENSIS.

Item in Nummo *Tiberii* in *Theſauro Goltzii* p. 239: COL. CORDUBA PATRICIA. Et pluribus hoc *Ambroſius Moralis* ex ejus antiquis Marmorum Inſcriptionibus oſtendit. Ejus Coloni abſolute dicti fuere Patricienſes, teſte *Grutero* p. 460. Num. 10: PYRAMUS II. VIR PATRICIENSIS. Gaviſa eadem eſt Conventu Juridico, Cordubenſi dicto, cujus pariter *Plinius* meminit Lib. III. Cap. 1: *Juridici Conventus ei* (Hiſpaniæ Bæticæ) *quatuor, Gaditanus, CORDUBENSIS, Aſtigitanus, Hiſpalenſis.* Et Lib. III. Cap. 2: *Turdulos, qui Luſitaniam & Tarraconenſem accolunt, jura Cordubam petunt.* De his Conventibus Juridicis bene obſervat *Harduinus* p. 228. in priorem *Plinii* locum, *quod, illo tempore, quo Romani Hiſpanias tenuere, ſuos in illis Senatus Judiciarios habuerint, quos Conventus Juridicos ſuo nomine appellabant. Huc finitimi tanquam ad Coloniæ metropolim, jus petituri, & de controverſiis, quæ orirentur, diſceptaturi conveniebant*: quemadmodum hodieque in Gallia forum Juris publici (Parlamenti curiam vocant) Lutetiæ Pariſiorum, & Toloſæ, & alibi conſtitutum perdurat: & in Caſtellæ regno Prætorium Valliſoletanum, & Granatenſe. Ad ejus ripam *Marcelli* opus, prodit *Strabo* Lib. III. Πλεῖστον καὶ Κόρδοβα ἵδρυται, Μαρκέλλου χῶμα, καὶ δόξῃ καὶ δυνάμει, καὶ ἡ τῶν Γαδειτανῶν πόλις. *Sed cujus an Prætoris an Conſulis. Nam M. Marcel-*

(5) Hoc nos docet nummus *Tiberii*, in quo legimus: C. C. A. M. CATO L. VETTIACUS II. VIR LEG. IV. LEG. VI. LEG. X.

(6) Vide *Joh. Harduini* Libr. de Nummis antiquis P. & Urbium vet. edit. p. 108. & recentioris p. 38. Confer ejusdem Notas in *Plinium* p. 302. *Cellarii* Geographiam antiquam. p. 131. *Loydii* Lexicon Geographicum l. c. ubi tamen *Sabduba* pro *Salduba* legitur.

Marcellus Prætor Hiſpaniam obtinuit, teſte *Livio* Lib. XLIII. A. V. C. 585. eamque in pace & otio adminiſtravit. Sed Conſul *Marcellus*, qui civili Cæſaris & Pompeji bello interfuit A. 601. Hiſpaniæ citeriori præfuit, ut ex *Livii* epitome & *Appiano* colligas, atque re bene ibi geſta triumphavit de Celtiberis. Ad poſteriorem inclinare videtur *Vaſæus*, itemque *Lipſius*, fortaſſe & oppidum auctum ornatumque autumat. Priorem mavult *Nonnius* Cap. XIX. quod *Strabo* eam πρώτην ἀποικίαν primam Coloniam vocat, & quia *Silius*, *Annibalis* tempore eandem notavit, dehinc quod *Marcellus*, Conſul Hiſpaniæ citeriori præfuerit, noſtra autem Corduba in Hiſpania ulteriori ſita ſit, Coloniam verò fuiſſe nummus dicit, atque non hic noſter ſolum, ſed alii, quos alibi videbimus, qui præterea docent Colonos ipſorum ex Legionibus V. & X. conſtitiſſe. *Strabo* eandem Coloniam primam vocat, ſcribens l. c: Καὶ δὴ καὶ πρώτην ἀποικίαν εἰς τόδε τὸν τόπον ἔστειλαν Ῥωμαῖοι. *Primam Coloniam in loca illa miſerunt Romani.* Cui tamen repugnare videtur, quod *Carteja* in eadem Bætica jam ante Colonia deducta fuerit à L. Canulejo Prætore. Tueri tamen *Strabonem* poſſunt, quod *Cartejam* non miſſi Coloni fuerint Roma aut Italia, ſed ibi nati ex militibus Romanis & fœminis Hiſpanis, & permittente Senatu, hybridæ iſti libertate donati ſint & in Colonia collocati, & quia ex parum honeſtis adeo conſtitit *Libertinorum* appellata fuit. Sed *Strabo* MISSAM expreſſè ſcribit noſtram, & quidem de ſelectis. Denominationis rationem idem reddit *Strabo* Lib. III. p. 97. ſcribens: ᾤκησαν ἐξ ἀρχῆς Ῥωμαίων τε καὶ τῶν ἐπιχωρίων ἐπίλεκτοι ἄνδρες. *Inhabitarunt* (Corduban) *initio delecti Romanorum & indigenarum viri*, adeoque, ut rectè conjicit *B. Cellarius*, à primo ortu Colonia nobilium fuit & patriciorum. Adeoque ſplendida & dives Patres & Senatores Romanis dedit, ſiquidem Auguſti ævo paſſim ex provinciis in Senatum legebantur *Antonio Auguſtino* Lib. VIII. Antiquit. p. 124. „ Colonia veteranorum & ho„ neſtorum, quibus ut Patribus, honos debeatur" eadem videtur. *Ciceronis* ævo ſtudiis literarum admodum fuit dedita, quamvis primùm non admodum feliciter, ut Cordubæ nati Poëtæ probant, quos *Cicero* pro Archia poëta Cap. X. dicit pingue quiddam & peregrinum ſonare: brevi tamen feraciſſima ingeniorum facta, ut ambo *Senecæ* & *Lucanus* quoque ex ea prodierint, quos vel ipſe extollit *Martialis* Lib. I. Epigramm. LXII. ad Licinianum:

Duosque Senecas, unicumque Lucanum
Facunda loquitur Corduba.

Cæterum noſtra Corduba poſtea Colonia Patricia Bæticæ Hiſpaniæ Urbs erat clariſſima (7) & ditiſſima, ſolo gaudebat aurifero, quod probat *Silius Italicus* Lib. III. verſ. 401:

Nec decus auriferæ ceſſavit Corduba terræ.

ac amne Bæti (à quo Bætica Hiſpania nomen accepit) præterfluente, de quo *Martialis:*

Qua dives placidum Corduba Bætin amat.

Et *Strabo* Lib. III. Ἥδε (Κόρδυβα) χώρας ἀρετῇ καὶ μεγέθει πρεσλαμβάνουσα καὶ ἔξ πλησμὲ βαίτης μίγα μέθρ. Nomen eandem vult habere Bochartus à Coteba, quod Syris eſt trapetum ſeu mola olearia, quia circa Cordubam olim magna vis fuit trapetorum, quod teſtatur *Statius* in Lucani Genethliaco:

Quæ Tritonide fertiles Athenas
Unctis Bætica provocas Triapetis.

Et *Martialis* Lib. VII. Ep. XXVII.

Nec Tarteſſiacis Pallas tua, Fuſce, trapetis
Cedat.

Hodie Patricia noſtra veteri nomine vocatur Corduba la veja, vel Cordova, leuca ferè una à Corduba nova ſita, quæ Cordoüe, nunc audit in ſeptentrionali amnis latere poſita. (8) Hæc ergo clariſſima Colonia aliarum exemplo mota coronam civicam Auguſto veluti multorum civium & Urbis ſuæ Servatori conſervatorique offert, gratiſſimam ſe ſiſtens pro permiſſione juris ſignandi monetam. Exhibent hunc nummum *Comes Mediobarbus* in *Auguſti* Nummis p. 51. *Joh. Harduinus* in Nummis de V. & P. R. p. 44. edit. recentiſſ. *Chriſtoph. Cellarius* in Geograph. antiqua p. 68. *Nicolaus Loydius* in Lexico Geographico ad vocem Cordubam. Hodie pars eſt *Theſauri Verſalienſis*, & uti literis me docuit, ſimilem nummum quoque Vir Nobiliſſ. *Jacobus de Bary*, in Belgio jam vivens, poſſidet.

NUMMI CONTORNIATI.

NUM. 9. & 10.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti laureatum lævam verſus, infra ſignum OLI.

vel

DIVUS AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, ut Tab. III. Num. 261.

Imperator capite laureato corpus thorace armatus & paludamento indutus ſtans, utramque manum elevat inter duas alias figuras, ex quibus una muliebris ad dextram velata ſedet, ſiniſtra palmam tenet; altera vero virilis & ſeminuda ad lævam dextra haſtam puram, lævâ vero globum tenere videtur: ante Imperatorem ſtat aquila alis expanſis & victoriola alata dextrâ protendens & porrigens Imperatori lauream, infra ad pedes jacent veluti ad ripam fluvii duæ figuræ muliebres, quarum una dextrâ gerit cornu copiæ, ſiniſtram imponens leoni, altera, ſiniſtrâ cornu copiæ, & dextram inponit proræ navis.

Nos fidem *Morellii* ſequimur, qui nummum in *Theſauro Verſalienſi* inſpexit, & ichthyocolla ab eo ſumta uſus uti in plerisque eſt. Certe quem *Mediobarbus* Figuram militarem ſtantem dexteram elevantem

(7) Confer *Cellarii* Geographiam antiquam p. 85. *Loydii* Lexicon Geographicum ad h. vocem.

(8) Confer Notas *Joh. Harduini* in *Plinii* l. c. Itidem ejusdem de P. & V. G. p. 44. edit. recentiſſ.

vantem ſive porrigentem vocat hunc *Goltzius* & ſic capite galeato exhibuit. Porro & in hoc convenit *Mediobarbus* cum *Goltzio*, quod figuram ad dextram ſiniſtra cornucopiæ tenere ſcribat, quum tamen heic ſit palmæ ramus, infra verò longè magis in figuris adhuc diſcrepant, nempe in *Goltzio* ad dextram virilis jacet, dextram terræ imponens, è qua corbuſculus ſurgit, ſiniſtram in genu ſuo inclinans, bove ad ſiniſtram conſpicuo; altera vero ad lævam figura muliebris, ſiniſtram inclinans terræ, dextera veluti mirari videtur, delphino ante ipſam poſito, quæ inferius jacentes figuras *Mediobarbus* vocat monſtra. *Nonnius* hunc nummum interpretaturus inquit: „ Videtur Auguſtus eſſe recepptus inter Deos cum Marte vel Quirino. Sed de „ antiquitate Nummi dubito." Poſteriora verba primùm examinabimus. Nempe cum ſit ita dictus contorniatus, in Auguſti ævum ætas ipſius cadere haud poterit, ſiquidem jam ſupra in Cæſare Tab. VI. Num. 1. & 2. pluribus de iisdem & nomine ipſorum, fabrica, quæ barbara, materia, quæ plerumque metallum flavum, egimus, & oſtendimus illorum plerosque notam ex E & P compoſitam, uti & noſtrum præferre, horumque plerosque Neronis & Trajani præferre icones, quanquam & binos ſupra in Cæſare, ut diximus, vidimus, & ſex in Auguſto heic contemplari quoque licet. *Morellii* opinio eò abit, quod, cum illi ultra Honorii Imperatoris tempora non inveniantur, fortè circa illius tempora fuiſſe ejusmodi nummos cuſos adeoque vix dignos, ut quid illorum velint typi multa cura inveſtigemus, dum, referente *Morellio*, quidam eas habeant Inſcriptiones, quæ ad riſum movendum etiam ſint aptæ.

Nunc ad nummi ipſius typum, in cujus explicatione facile *Nonnio* aſſentimur. Stare verò in eo videtur Imperator Auguſtus laureatus, corpore paludatus, utraque manu extenſa quaſi lætabundus inter Romam Deam & Jovem. Jovem hunc eſſe nemo negavit, quia ſedet ad medium corpus usque nudus, cætera tectus, dexterâ haſtam, ſiniſtrâ tenens globum, prorſus uti eum depingit *Porphyrius* apud *Euſebium* Lib. III. Cap. 9. de præparatione Evangelica: Ἀνθρωπόμορφον μὲν οὖν Διὸς τὸ δείκελον πεποιήκασιν, ὅτι νοῦς ἦν καθ' ὃν ἐδημιούργει, καὶ λόγοις ἀσωμάτοις ἀπετέλει τὰ πάντα: Κάθηται δέ, τὸ ἑδραῖον τῆς δυνάμεως αἰνιττόμενον· γυμνὰ δὲ ἔχει τὰ ἄνω, ὅτι φανερὸς ἐν τοῖς νοεροῖς καὶ τοῖς ἀσωμάτοις τοῦ κόσμου μέρεσίν ἐστι· σκέπεται δὲ αὖτῳ τὰ κάτω, ὅτι ἀφανὴς τοῖς κάτω νεκρυμμένοις. In Tarraconenſium nummis Inſcriptis, DEO AUGUSTO apud *Antonium Auguſtinum* Dial. VII. *Auguſtus conſpicitur cum haſta & victoria. Sane aquila, quam alias dextra tenet, heic ad pedes viſitur. Roma verò Deo ſedet velata, ſiniſtrâ palmæ ramum offerens, pro tot partis bello terra marique victoriis & reſtituta toti terrarum orbi pace, perinde ac Victoria laureum ſertum eidem porrigit ſi cuiquam meritam. Infra cubantes figuræ muliebres partam per eum, dum inter homines eſſet, terra marique abundantiam rerumque omnium affluentiam deſignant.* Siſtunt hunc Nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXXVI. Num. 11. *Comes Mediobarbus* in *Nummis Aug.* p. 44. Hodieque in *Theſauro Verſalienſi* deliteſcit.

NUM. 11. & 12.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti laureatum lævam verſus, ramuſculo quodam ante faciem conſpicuo, uti heic Num. 11. *& in Goltzii Auguſto Tab. XIX. Num.* 223.

Circus maximus cum metis & obeliſco, in quo currentes quadrigæ.

Alterum contorniatorum nunc contemplamur, qui rurſus eandem quidem anticæ perigraphen exhibet, at non eadem notâ impreſſa, ſed ramuſculo. Confirmamur vero hoc ipſo nummo in noſtra, quam ſupra in Cæſare protulimus, conjectura, nempe ejusmodi nummos, in Ludis ſequentium Imperatorum, inque memoriam priorum, præmiique loco ſimul fuiſſe factos & diſtributos. Exiſtimamus verò cum *Ludovico Nonnio* exhiberi heic nobis Circum Maximum, qui inter pulcherrima Romanæ Urbis ornamenta olim hodieque æſtimatus fuit. Hunc primus exſtruxit *Tarquinius*, & quidem in ambitu cum ligneis ſubſelliis, quo commodius ſpectari poſſent omnia, in valle Murcia inter Aventinum Pallatiumque colles. Ex una parte in hemicycli ſpeciem deſinit, ex alia angulos habet duos rectos, atque ita recto latere claditur. Eundem poſtea Cæſar Dictator integrum reſtauravit ampliavitque, quod nos docet *Plinius* Libro XXXVI. Cap. 15: *Nam ut Circum maximum, à Cæſare Dictatore exſtructum, longitudine ſtadiorum trium, latitudine unius, ſed cum ædificiis jugerûm quaternûm ad ſedem CCLX. millium inter magna opera dicamus.* Nec minori ſtudio eundem reſtauravit exornavitque Auguſtus, auctore *Caſſiodoro* Lib. III. Variar. Epiſt LI: *Sed mundi Dominus ad potentiam ſuam opus extollens, mirandam etiam Romanis fabricam, in vallem Murciam tetendit Auguſtus, ut immenſa moles firmiter præcincta montibus contineretur, ubi magnarum rerum judicia clauderentur.* In eo tamen errat, quod putet Auguſtum mirandam hanc molem feciſſe, nec potius *Tarquinium* & *Cæſarem*, uti diximus. Reſtaurationem ſaltem ipſi debemus, perinde ac in Trajani nummis Circus quoque ſpectatur, qui tamen modo eundem collapſum elegantiorem & ampliorem, teſte *Dione* reſtituit. Videas verò in typo noſtro omnes Circi partes & ornamenta; Metas nempe ab utraque parte, obeliſcum in medio, gradus ſive ſubſellia, quæ Fori dicebantur, de quibus, qui plura deſiderat, *Onuphrium Panvinium* in libro ſingulari de Ludis Circenſibus adire poteſt.

NUM. 13. & 14.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti laureatum lævam verſus, lauri ramuſculo ante faciem conſpicuo, uti heic Num. 13. *& apud Hub. Goltzium in Auguſto Tab. XIX. Num.* 227.

LISIFONUS. Athleta in quadrigis dextera coronam lauream & ſcuticam, ſiniſtra palmam tenens.

Et lauri ramuſculum, quod anticæ inſculptum eſt, & Athletæ figura in quadrigis perſuadent eo ma-

gis, ut nummos hoſce ludis dicatos interpretemur. Uti etenim *Harduinus* in notis ad *Plinium* Lib. VIII. Cap. 42. teſtatur, ſe nummum *Honorii* ex ære vidiſſe, qui in averſa parte habuerit effigiem aurigæ (rectius athletæ) inſidentis quadrigis & regentis equos quatuor, in ora verò fuiſſe inſculptum nomen aurigæ EUGENIUS, pari ratione heic eodem ferè habita offendimus aurigantem inſcripto nomine LISIPHONI. Nihilque aliud ſubeſſe credimus, quam poſteriores Imperatores ſuperiorum ætatum Ludos & exercitia hiſce nummis in memoriam revocare, & bene merentibus præmia aurigis ſolviſſe. Adjecta nota deſignat hunc nummum *B. Morellium* in *Muſeo* Reverendiſſ. *Abbatis de Camps* conſpexiſſe.

NUM. 15.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, ante faciem lauri ramuſculo conſpicuo, uti Num. 13. hac ipſa Tabula.

Athleta equum ducens, infra ſcorpius.

Typus hic tacite rurſus idem, quod in præcedentibus toties diximus, inſinuat. Habitus ducentis equum monet, nummum ad agoniſticam poſteriorum Imperatorum referri debere. Unde ſatis mirari non poſſumus, quid *Comitem Mediobarbum* moverit, eundem ad A. V. C. 721. referendi, niſi forte, quod eundem Africam per ſcorpionem exhibere autumaverit, cum ex ſuperius dictis ſatis conſtet, eundem Auguſti ævo plane lucem non vidiſſe, immo quo minus ad hunc annum referret, anticam fatis monere potuiſſe, quæ Divum eundem jam ſiſtit. Ita enim retroſpiciens illum equum gracilem & agiliter incedentem ducit, baculoque minatur, ut eundem ad gradus faciendos & curſum aptare videatur. Equidem in *Goltzii* nummo quem exhibet, porrigere equi ori dextra aliquid videtur præcedens, vel ut *Nonnius* vult, & *Oiſelius* cum *Udano* eundem exhibent, infrenem equum manu per inferius labrum apprehenſum ducere, nec in læva ipſi eſt bacillus, ſed tergori eandem imponit. Sed quia hæc non cohærent, majorem fidem *Morellianæ* delineationi adhibemus. Sed quid *Scorpius* infrà? *L. Nonnio* Numidiæ Africæque, *Comiti Mediobarbo* Africæ typus eſt. Sed quid noſtro contorniato cum Numidia? quid cum Africa? Reſpondet *Oiſelius* & quocum facit *Udanus* p. 146. „ Forſan ad deſignandam equorum Africanorum „ progeniem excellentem." Sed quid ſequioribus Imperatoribus, ſub quibus hi nummi omnes cuſi, cum equis Africanis? Et ſi anticam attendimus, Divum Auguſtum exhibentem, cui uſui demortuo equi Africani? Ut adeo videamus nullum ex his attendiſſe anticam. Ille potius, noſtra opinione, uti bellicoſis gentibus aliis convenire ſolet; ita inter ſe fortiter decertantibus. Sic enim de illo *Manilius* Lib. IV.

Scorpius armata violenta cuſpide cauda
In bellum ardentes animos & Martia caſtra
Efficit, & multo gaudentem ſanguine civem
Nec præda quam cæde magis, quumque ipſa ſub armis
Pax agitur, capiunt ſaltus ſilvasque pererrant.

Unde olim & Clypei militum Ducumque Scorpios præferebant, teſte Gemma Auguſtæa, cujus figuram & interpretationem habemus à doctiſſimo *Alberto Rubenio* Tom. XI. *Th. R. Grævii* p. 1341. Communicant aliàs hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXXIV. Num. 8. *Jac. Oiſelius* in *Theſaur. Num.* Tab. XXXIII. Num. 5. *Joach. Udanus* in *Pot. Rom.* Tab. XXXVI. Num. 5. *Comes Mediobarbus* p. 25.

NUM. 16.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, uti Tab. XXIII. ramuſculo lauri ante faciem conſpicuo, uti Num. 11.

Circus maximus, additis obeliſco & ſuis metis.

Eundem ſcopum habuiſſe hos Auguſti contorniatos, typus hicce denuo prodit, quem Num. 12. eadem tabula equidem jam conſpeximus, ſed ſecundum ejusdem longitudinem, nunc antrorſum, ubi recto latere clauditur eadem ſed ſecundum ſitum diverſa figura, eundem intuemur. Bene & ex mente noſtra de hoc nummo pronunciat *Joh. Petrus Bellorius* in explicatione hujus nummi in nummis *Franc. Angeloni* p. 22: „ La Medaglia di Auguſto „ col Circo Maſſimo, è una di quelle vulgarmen„ te chiamate Crotoni, non gia ſtampate in Cro„ tone, ma contornate, da un contorno, o giro, „ che nell' eſtremità le circonda. Molte di que„ ſte ſi trovano grandi, come i Medaglioni, ma „ non hanno autorità alcuna nell' hiſtoria, non „ eſſendo ſtate fatte nell' età de gl' Imperadori „ che rappreſentano, anzi ne' tempi poſteriori à „ Conſtantino. Non paregiano l'arte dell' altre „ Medaglie, è ſono finte à piacere di chi le fece, „ o per teſſere, o per altro uſo, meſcolandoſi in „ eſſe i roveſci di uno in altro Imperadore." Autorem ergo præſentem eodem digitum intendiſſe, in Auguſtum, Circum Maximum, qui Ludis cum maxime deſtinatus erat, denuo reparantem, vero admodum videtur ſimile. Offendimus hunc nummum apud *Hub. Goltzium* in *Auguſto* Tab. LXX. Num. 6. ſed neſcio, an non errore ſculptoris, una facie Circi angulo uno non recto; dehinc quadrigis elephantorum ſiniſtri baſi impoſitis, heic in recta conſpicuis, in quo poſteriori eundem ſequitur quidem *Franciſcus Angelonus* in Hiſtoria Auguſta p. 25. N. 25. *Joh. Petrus Bellorius* in nova editione Nummorum *Franciſci Angeloni* p. 22. *Onuphrius Panvinius* de Ludis Circenſibus. Hodie in *Theſauro Verſalienſi* ſervatur.

NUM. 17. & 18.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

CIVIBus ET SIGNis MILITaribus A PARThis RECUPeratis. Arcus triumphalis, in cujus ſummitate Cæſar quadrigis triumphalibus inſiſtit, dextera ſceptrum eburneum in aquilam deſinens, lævâ verò habenas tenens, adſtat à dextera Parthus ramum lauri porrigens, à ſiniſtra itidem Parthus dextra oleæ ramum protendens, ſiniſtra arcum tenet.

Si attendas typum, quem ſupra Tab. XI. Num. 11. jam excuſſimus, nihil erit, quod amplius addamus. In eo ſaltem diſcrepant, quod ibi ad dexteram Parthus cum arcu & ſigno militari, ad lævam verò Romanus miles lauream tenens, ſuper trophæum ſtare; heic verò ab utroque latere Parthus lauri & oleæ ramos offerentes videantur. Interim reſpexiſſe Autorem non minus in hoc nummo conturniato circa Conſtantini aut Honorii tempora confecto ad Ludos, qui poſt reſtitutionem illam glorioſam ſignorum à Parthis factam, ſine dubio fuere celebrati, conſtat. Hodie nummus in *Theſauro Verſalienſi* deliteſcit.

NUM. 17. & 19.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, uti hac ipſa Tabula Num. 17.

Venatio in quadam ſylva, in qua cervi duo fugientes & duo lepores conſpiciuntur.

Supra Tab. X. Num. I. pluribus de inſtitutis venationibus & Ludis Auguſti egimus.

SIGEBERTI HAVERCAMPI COMMENTARIUS IN EANDEM TABULAM.

NUM. 1.

CAESAR PONTifex MAXimus. Caput Cæſaris Auguſti laureatum.

ROMæ ET AUGuſto. Ara, varie exornata, atque clauſis pateris, quæ ſuffimenta continere videntur, ut & annulis exſtantibus, per quos trajici poſſint (ut loco moveri ara queat) longiores baculi ab utraque parte ante ſignum Victoriæ in columnis cernitur.

Aram Victoriarum gratia poſitam arguunt columnis inſiſtentia utrimque Victoriæ ſigna. Romæ & Auguſto fuiſſe dedicatam eandem, ex Inſcriptione patet. In ipſa tamen Urbe Roma, vivo Auguſto, poſita fuiſſe non videtur, quum non minus Aras quam Templa ſibi in Urbe poni pertinaciſſime recuſaſſe videatur Auguſtus, prouti de Templis teſtatur *Suetonius* in *Auguſto* Cap. LII. Utrumque vero in Provinciis magno ſtudio (neque prohibuit id Princeps) factum fuit. *Suetonius* in *Auguſto* Cap. LX. *Provinciarum pleræque, ſupra templa & aras, ludos quoque quinquennales pæne oppidatim conſtituerunt.* Hoc tantum in Principem & Rempublicam ſubditorum populorum ſtudium Senatus in æreo numiſmate, cujus ſignandi jus, in diviſione monetæ cum Cæſare, ſibi relictum tenebat, exſtare voluit. Nummus hic propter magnitudinem rariſſimus eſt, nam ſimiles exſtant mole minores, quorum nonnulli aliam circa caput continent Inſcriptionem. Vulgavit hunc & ſimiles *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXXIII. Num. 9. Vidit ipſum hunc maximi moduli in *Theſauro Verſalienſi Andr. Morellius*, unde quoque pictura ejusdem exſtat inter editos *Medall. Regios* Tab. II. Num. 7. & 8.

NUM. 3.

DIVUS AUGUSTUS. Caput Auguſti, corona radiata inſigne, dextram verſus, ut Tab. VIII. Num. 267.

Senatus Conſulto. In Corona Civica.

Nummus hic ex eorum numero eſt, qui mortuo Auguſto plurimi in honorem ejus cuſi ſunt. Raritas in maximo ære conſpicuum hunc facit. Invenitur apud *Hub. Goltzium* in *Aug.* Tab. LXV. Num. 77.

NUM. 4.

AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Cæſarea Auguſta. In Corona Laurea.

Cæſarea, Urbs Hiſpaniæ Tarraconenſis, quæ Colonos ab Auguſto accepit, hoc numiſma

in Conditoris ſui honorem ſignavit. Victorias ipſi perpetuas gratulatur, & quaſi ſub Imperatoris lauru (quam arborem fulmine non tangi ſcribunt) tuti, in medio laureæ Civitatis ſuæ nomen poſuerunt Cæſarauguſtani. Exſtat hoc Numiſma in *Theſauro Verſalienſi*, unde editum occurrit inter *Medall. Reg.* Tab. II. Num. 5. & 6. Servatur quoque in *Muſeo Piſano*, atque inter ſculpta ex eodem *Muſeo* Numiſmata Maximi Moduli adparet.

NUM. 5. & 6.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Cæſaris Auguſti, corona radiata inſigne, verſus dextram.

SCIPIONE ET MONTANO II. (duum) VIRIS Colonia Cæſarea Auguſta. Fulmen alatum, quod non modo telis armatur ignitis ſed & facibus.

In libro qui *Medalliones* ex *Muſeo Regio* continet, atque inſcribitur *Numiſmata Maximi Moduli, vulgo Medaglioni, ex Cimeliarcho Ludovici XIV.* occurrit ipſum hoc Numiſma Tab. II. Num. 7. & 8. Sed ibi ſpicula pro tædis vel facibus, ſicut & in nummo, qui non tantæ (ut hic) molis, invenitur infra Tab. XXVI. Num. 3. depinguntur. De fide *Andr. Morellii* tamen vix dubitare auſim, nam & tædæ ignis ſunt ſymbolum & fulmini conveniunt. Imo, quemadmodum, ſatis diu poſt mortem Auguſti, ſub Cæſare Caligula cuſum eſt numiſma, ſic divinitatis ſymbola in rariore hoc typo, ita conjunxere forſan Cæſarauguſtani, ut honorem ſimul ſubindicarent, quem Liviæ, tamquam Cereri, & Auguſto, tamquam Jovi, haberent.

NUM. 5. & 6.

PERmiſſu IMPeratoris CAESARIS AUGuſti. Caput Auguſti nudum, verſus dextram.

COLONIA PATRICIA. In corona quernea.

Cognomen Patriciæ fuiſſe Cordubæ diximus ex *Plinio* Lib. III. Cap. 1. *Corduba, Colonia Patricia cognomine.* Cognomen idem in Inſcriptionibus Antiquis apud *Gruterum* habet; Sed in Nummis Patricia, cognomine ſuo, adpellari ſolet. Permiſſu Auguſti, addito hoc ipſo in accepti beneficii teſtimonium, plurimi in Hiſpaniæ Coloniis nummi cuſi ſunt. De quo conſule *Joh. Vaillantium* in Opere pulcherrimo de *Numm. in Colon.* cuſis Tom. I. p. 79. Exſtat Numiſma in *Theſauro Verſalienſi.*

NUMMI CONTORNIATI.

NUM. 11. & 12.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

Sine Epigraphe. Imperator paludatus, ſtans, utramque manum elevat ſupra duas figuras ſedentes, alteram muliebrem, virilem alteram, ante pedes aquila, & ad alterum latus Victoria eſt, quæ figuræ virili ſedenti corollam, elevans dextram, adportat. In imo duæ conſpiciuntur figuræ muliebres, quarum altera leoni, rati altera manum imponit.

De Contorniatis Nummis in genere nihil hic dicturi ſumus, peculiari enim libello, ante plures annos edito, illud nummorum genus illuſtravimus. Verum typus hic ſingularis eſt, & elegans. Ænigma continet, quod paucis ſolvam. Omnes Nummi Contorniati cuſi mihi demum videntur, quum Imperii ſedes Byzantium fuiſſet translata, eaque deinceps Urbs Conſtantinopolis adpellata. Itaque omnes temporibus Conſtantini ejusque filiorum & ſucceſſorum cuſi ſunt. Nobilis igitur hic typus averſæ partis, exhibet fundatorem novi Imperii Conſtantinum Magnum tanquam Cæſarem Auguſtum (nam & ſic in rariſſimis argenteis maximi moduli vocatur) ſtantem medium inter Imperium Occidentis & Orientis; ita ut Occidens, ſive Roma, depingatur à dextra Imperatoris, veluti matrona velo tecta, & victoriarum indicem, palmam, tenentem ſiniſtra: Conſtantinopolis vero, ſive Nova Roma, quæ à læva manu eſt, ſed ad quam faciem convertit Imperator, exprimitur ſpecie virili, dextra manu haſtam, læva globum tenens, ad quam, ut Conſtantini dilectam Urbem, feſtinat Victoria, ut eandem coronet, & palmarum victricium laude non minus inluſtrem reddat, quam Romam Veterem. Duæ icunculæ, quæ in imo viſuntur, potentiam Romani Imperii Terræ Marique deſignare videntur. Invenitur hoc numiſma in *Theſauro Verſalienſi*, ex quo adcurate videtur excepiſſe *Andr. Morellius*, nam ſimile ante *Morellium* viderunt *Æneas Vicus* & *Hub. Goltzius*; verum illi in pictura longiſſime à *Morellio* abeunt, &, niſi aliud viderint exemplar, miſere aberrant à vera nummi ſculptura. *Æneas Vicus* inter ærea *Aug. Num.* Num. 30. pro Imperatore paludato figuram militarem galeatam exhibet, quæ, demiſſa læva manu, dextram extendit ad muliebrem figuram, quæ dextra tenet cornucopiæ. Subtus ſiſtit figuram muliebrem nudam cum vacca, atque virilem itidem nudam cum monſtro marino. Hactenus *Hub. Goltzii* delineatio, in *Aug.* Tab. LXXVI. Num. 11. nummo *Æneæ Vici* eſt ſimilis, ut muliebrem pariter figuram, ſed velatam (nam nudo capite apud *Vicum* pingitur) exhibeat, militaremque converſam ad eandem figuram ſed paludadamento ornatam. In imo Thetis marina cum delphino nuda cernitur, atque è regione recubat vir ſeminudus cum arbore & vacca, quæ duo terræ atque aquæ ſunt ſymbola. In *Goltziana* pictura Aquila non

non ſtat ante pedes Imperatoris, ſed inter Imperatorem & figuram muliebrem. Itaque niſi detrid aliquantum fuerint illi nummi quos *Vicus* & *Goltzius* viderunt, & decepti illorum in lineis fugientibus fuerint oculi, ex alia non modo ſed & diſcrepante matrice nummi illi prodierunt. Ad *Æneæ Vici* numiſma hæc, pro explicatione ſcripſit *Jo. Petrus Bellorius* p. 9. „ Figura armata, ſtans, manum „ extendens; hinc Felicitas, ſedens cum cornu„ copiæ, inde heros cum globo & haſta; infra „ Tellus ac Neptunus. Hoc magnificum emble„ ma pertinere videtur ad Auguſtum, ſed divinent „ peritiores." Hæc *Bellorius*. Sub Capite Auguſti cernuntur literæ P. & E. in unam conflatæ, quæ ſic in multis Contorniatis, non ſatis certa de cauſſa, inveniuntur. Inciſæ ejusmodi ſolent eſſe literæ, argento quondam expletæ, prouti fieri ſimiliter ſolebat in ramuſculis vel floribus, aliis ejus generis nummis ſimiliter inſculptis.

NUM 12.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti laureatum lævam verſus. Flos inverſus ante faciem Cæſaris cernitur.

Sine Inſcriptione. Circus magnifice exſtructus, cum notis, obeliſcis & quadrigis exſtantibus.

Reſpicit typus ludos Circenſes, quibus vehementer deditos fuiſſe ſub Imperatoribus, qui Conſtantinum ſecuti ſunt, Romanos, eosque inſanum in modum flagitaſſe, edocet, non uno loco, *Oroſius*, præcipue Lib. I. Cap. 6. *Adeo autem parvo quodam & levi motu hæſitaſſe erga ſe parumper conſuetudinem voluptatum, indubitatiſſime conteſtatus eſt, ut libere conclamaret, ſi reciperet Circum, nihil eſſe ſibi factum: hoc eſt, nihil egiſſe Romæ Gothorum enſes, ſi concedatur Romanos ſpectare Circenſes.* Deſumtus nummus eſt ex *Hub. Goltzio* in *Aug.* Tab. LXX. Num. 4.

NUM. 13. & 14.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti laureatum lævam verſus, ante faciem lauri ramus (ſolebat incidi in Contorniatis, atque argento expleri) conſpicitur.

LISIPHONUS. Quadrigæ equorum, inſiſtente victore auriga.

Victoriæ Circenſis monumentum eſt, quare ipſi equi palmas victrices in fronte gerunt, auriga, in victoriæ præmium, læva palmam, dextra flagellum & coronam tenet. Nomen aurigæ adſcribitur, prouti aliorum aurigarum nobilium in ſimilibus nummis. Exſtat in *Theſauro Saxonico Electorali*, nunc *Regio Poloniæ*.

NUM. 15.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti corona radiata inſigne, verſus lævam, ut Tab. VIII. Num. 266.

Sine Inſcriptione. Athleta, læva tenens virgam, dextra equum capiſtro ducit, ut certamini eundem præparet. Subtus Scorpio eſt.

Quum Africæ ſoleat eſſe ſymbolum Scorpius Afrorum forſitan equorum in hoc Contorniato virtus & velocitas celebratur. Typi equorum ſimiles in aliis ejusmodi nummis occurrunt. Vulgavit nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXXIV. Num. 8.

NUM. 16.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti laureatum, ut ſupra Num. 11. cum flore ante faciem.

Sine Inſcriptione. Circus, non tota ſui parte ſemirotunda, ut ſupra Num. 12. ſed ab uno perpetuo latere conſpiciendus, una cum metis & obeliſcis.

Vulgavit nummum hunc *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXX. Num. 6. atque exſtare eundem in *Theſauro Verſalienſi* adſerit *Andr. Morellius*.

NUM. 17. & 18.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

CIVIBus ET SIGNis MILITaribus A PARThis RECUPeratis. Arcus pulcherrimus cum tribus fornicibus, deſuper eſt Imperator in quadrigis triumphalibus, ab utraque parte ſtat Parthus, læva demiſſa arcum tenens, dextra elevata oleæ ramum.

Contorniati hujus nummi typus deſumtus eſt ex ſimilibus in auro olim (ut habet *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXXVIII. Num. 18.) atque argento cuſis. Occurrit ſupra inter aureos Tab. XI. Num. 12. ubi explicatio ejus videri poteſt, pag. 227. In Nummis autem Contorniatis, modo aliquid ex Hiſtoria Fabulari, modo ex Antiquitate Romana, vel aliud quid pro lubitu exprimi ſolebat. Pulcherrimum hoc numiſma exſtat in *Theſauro Verſalienſi*, teſte *Andr. Morellio*.

NUM. 19.

Capitis nota non additur, ſed non videtur diſcrepare ab eo capite quod præceſſit.

Sine Epigraphe. Venatio Cervorum & Leporum.

Non diſſimilis typus exſtat in Diſſertatione noſtra de Nummis Contorniatis, quam vide p. 141. Numiſma hoc, teſte *Andr. Morellio*, ſervatur in *Theſauro Regio.*

NUM. 20.

Vacat.

TABULA XXIV.

EXHIBENS

CAESARIS AUGUSTI NUMISMATA EX AERE MAGNO.

NUM. 1. & 2.

CAESAR DIVI Filius. Caput nudum Cæſaris Octaviani verſus lævam.

DIVOS JULIUS. Caput Julii Cæſaris laureatum.

De hoc nummo ita ſcripſit *Seb. Ericius* p. 99. „ Nummus eſt Julii Cæſaris ex ære magno, „ inſcriptus DIVOS JULIUS. Ab altera parte „ caput eſt cum hac Inſcriptione CAESAR DIVI „ F. (1) Cæſarionem filium Cæſaris, ex Ægypti „ Regina Cleopatra natum, quidam hic depingi exiſtimant, utpote cujus matrem præ cæteris mulieribus amaverit, natoque ſibi ex eadem filio, „ diminutivum ex nomine ſuo, Cæſarionis inpoſuerit nomen. Verum errant qui hoc opinantur. „ Primo, quia credi in vulgus noluit Cæſar hunc „ eſſe filium ſuum, quare id in gratiam ejus negaverunt amici Cæſaris. Inter quos *C. Oppius* librum compoſuit ediditque, cujus argumentum „ fuit, natum ex Cleopatra puerum non eſſe Cæſaris filium. Multo minus credibile eſt permiſſum à Cæſare, ut vultus pueri ejus una cum „ ſua imagine in eodem ſignaretur nummo. Certius longe conſtat inter omnes, caput illud ex „ averſa parte Cæſaris Octaviani eſſe, nepotis Julii, „ filiique adoptivi. In teſtamento enim Cæſaris, „ M. Antonii juſſu publicato, Octavius lectus fuit „ adoptatus à Cæſare; & quoniam adoptivi ferre „ patris ſolebant nomina, lubentiſſime Cæſaris, ut „ patris, ſibi deinceps nomen adſcivit Octavius. „ Neque puto, ut plures ex argenteis, nummum „ hunc æreum, vivente Cæſare fuiſſe cuſum, ſed „ poſt mortem ejus. Primum, quia legitur „ ad ejus caput DIVOS JULIUS. Deinde, „ quoniam facies filii adoptivi, Octaviani, ut ma„ joris natu, quam erat vivente Cæſare avun„ culo, depingitur. Verum ſignari in memo„ riam patris Julii numiſma hoc fecit Octavia„ nus. Hæres enim inſtitutus & in nomen Cæ„ ſaris ab eodem adoptatus, poſtquam ad Rei„ publicæ clavum conſedit, ut ſummis honori„ bus patrem Julium adficeret, curavit, ut inter „ Deos referretur, atque divinis deinceps cole„ retur honoribus. Atque inde ſenili proximus „ ætati vultus in nummo adparet Cæſaris, ut qui „ ætatis anno quinquageſimo ſexto ſublatus fuerit. „ Stultum igitur eſt de Cæſarione cogitare, quem „ ex fuga retractum occidi Cæſar Octavianus juſ„ ſit, quod ſe ex Cæſare atque Cleopatra natum „ ferret. Unde recte videtur feciſſe Cæſar Octa„ vianus, quod, ex voluntate patris, noluerit „ eundem Cæſare patre gloriari, ejusve nomen „ ferre. Sublatum enim à Cæſare Octaviano poſt „ victoriam de Antonio & Cleopatra clariſſime „ docet *Dio* Lib. LI. his verbis: *Hæc illorum & „ vita fuit, & exitus. Ex liberis autem eorum Antyllus, quanquam ei erat Cæſaris filia deſponſata, „ ac in patris ejus ſacellum à Cleopatra factum confugerat, ſtatim jugulatus eſt. Cæſario autem in Aethiopiam fugiens, interceptus in itinere, necatus.* „ Ex quibus patet eum, qui, vivente Cæſare, ne „ quidem ut filius ejus fuerit agnitus, poſt mor„ tem ejusdem, nequaquam ut talem nummis & „ monumentis publicis fuiſſe decoratum."

Monumentum eſt Conſecrationis Divi Julii, quod Cæſar Octavianus ſignari fecit, quum contra percuſſores ejus, pro ultione patris, arma caperet. Exſtat in *Theſauro Schwartzburgico.* In ære magno & ſecundi moduli invenitur. Imo ipſe exiguum in tertio, ſeu minimi moduli, poſſideo; atque inſuper

(1) Quicumque Cæſarionis hujus vultum in antiquis quæſiverunt Monumentis, operam luſerunt. Inter quos quoque fucus factus fuit *Ezechieli Spanhemio*, in lib. de Uſu & Præſtantia Numiſm. p. 642. ſive Ed. poſt. Tom. II. p. 317. eſt enim Spurius, cujus ego plura vidi exempla, & ipſe unum poſſideo.

super maximi moduli singularem exstitisse quondam in *Thesauro Christinæ Reginæ* his verbis testatur *Jo. Bellorius* ad *Franc. Angeloni* Numismata: „ Julii „ Cæsaris ejusmodi æreos nummos vivente eodem „ cusos nequaquam invenies, sed post mortem à „ filio Cæsare Juniore, antequam is Augustus di- „ ceretur, prout ex vultu ejus agnoscitur cum „ Inscriptione CAESAR DIVI F. Solet hic „ nummus primum locum occupare in serie num- „ morum primæ magnitudinis, quos à Julio Cæ- „ sare inchoamus. Et quamvis rarior sit secundæ „ formæ; tamen qui primæ sunt formæ, præser- „ tim si bene sint conservati, in pretio haberi de- „ bent. Excrescit super omnes pretium in maxi- „ mi moduli numismate, quod vidi in *Thesauro* „ *Reginæ Christinæ*, unicum & prorsus singulare." Vulgarunt hunc majoris moduli *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. XXII. Num. 11. *Æneas Vicus* p. 99. *Leonard. Augustinus* Tab. VIII. Num. 4. *P. Pedrusius* in *Museo Farnes.* inter æreos Tab. I. Num. 6. *L. Begerus* in *Thes. Brandenb.* Tom. II. pag. 600. aliique. Servatur & in *Museo nostro.*

NUM. 3. & 4.

DIVI Filius. Caput Cæsaris Octaviani, nudum, versus lævam, sub mento stella est.

DIVOS JULIUS. In laurea.

Eodem tempore, quo præcedens signatus fuit nummus, hic quoque cusus est. In utroque barba Cæsari prorumpit, quam scilicet, ut & reliqui Triumviri, sivit crescere, quoad patrem Julium ultus foret. Stella Consecrationem Divi Julii innuit. Unde ad hunc nummum, quem Num. 3. inter Cæsaris Augusti nummos posuit, ita scribit *Franciscus Angelonus* p. 8. „ Quæ corona, quan- „ tumvis triumphantibus propria, nihilominus pe- „ tita fuisse videtur potius juxta Decretum Sena- „ tus, quod fecit, ut ante fores Cæsaris excubaret „ laurus, atque desuper penderet corona quer- „ nea, tanquam victori hostium & conservatori „ civium." Servatur nummus in *Thes. Schwartzburgico.* Ediderunt illum *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. XXII. Num. 8. *Angelon.* fol. 24. Num. 3. & *Laur. Begerus* Tom. III. *Thesauro Brandeburgico* p. 89.

NUM. 5.

Sine Epigraphe. Caput Augusti nudum, versus dextram, ut Tab. III. Num. 78.

AUGUSTUS. Corona ex lauru & navium rostris contexta.

Celebrat typus hic victorias Augusti terrestres atque navales, præcipue Actiacam.

NUM. 6.

CAESAR PONTifex MAXimus. Caput Cæsaris Augusti laureatum, lævam versus, ut in Tab. præced. Num. 1.

ROMæ ET AUGusto. Ara inter duo Victoriæ signa, quæ totidem columnis insistunt.

Confer ea quæ ad similem nummum, sed maximi moduli, in Tab. præcedente Num. 1. & 2. diximus. Hunc *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXXIII. Num. 9. pluresque alii vulgarunt; inter quos *Car. Patinus* in *Thesauro* p. 139. & *Sebastianus Ericius* qui ad explicationem ejus hæc addidit p. 177. „ Au- „ gusti nummus invenitur in ære magno, mediocri „ & parvo, satis elegans, cum hac Inscriptione, „ CAESAR AUGUSTUS DIVI F. PATER „ PATRIAE. Ab altera parte Templum est cum „ duabus in summo Victoriis, quæ dextra coro- „ nas gestant, atque læva palmas. Subtus hæc „ cernitur inscriptio ROMAE ET AUG. id est, „ *Romæ & Augusto.* Non credo hos nummos Ro- „ mæ fuisse signatos, sed in aliqua civitate Impe- „ rii Romani, quæ Templa eidem & nummos „ hosce consecraverit. Quæ Templa tamen non „ suo, sed communi Urbis Romæque nomine rece- „ pit, ut in Vita ejus Cap. LII. testatur *Suetonius* his verbis: *Templa, quamvis sciret etiam „ Proconsulibus decerni solere, in nulla tamen provin- „ cia nisi communi suo, Romæque nomine recepit. Nam „ in Urbe quidem pertinacissimè abstinuit hoc honore; „ atque etiam argenteas statuas olim sibi positas con- „ flavit omnes, ex quibus aureas cortinas Apollini Pa- „ latino dedicavit.* Ipsum vero Augustum post mor- „ tem fuisse consecratum à Tiberio Cæsare, præter „ *Suetonium*, docet quoque *Cornelius Tacitus* Lib. I. „ *Annal.* Cap. 54. his verbis: *Idem annus novas „ cærimonias accepit, addito sodalium Augustalium sa- „ cerdotio. Sorte ducti è primoribus civitatis unus & „ viginti: Tiberius, Drususque, Claudius, & Germani- „ cus adjiciuntur.* Ex quibus verbis patet Augustum „ ut Deum, suos habuisse Flamines, & quidem ex „ primoribus civitatis. Mentio Flaminis Divi Au- „ gusti fit in hac Inscriptione antiqua.

„ NERONI. CAESARI.
„ GERMANICI. F.
„ TI. AUGUSTI. N. DIVI. AUG.
„ PRON. FLAMINI. AUGUSTALI.
„ SODALI. AUGUSTALI.

„ Atque in hac itidem:

„ C. VALERIO. C. F. PAP.
„ MARIANO.
„ HONORES. OMNES
„ ADEPTO. TRIDENT.
„ FLAMINI. ROM. ET. AUG.
„ PRAEF. QUINQ. AUGUR.
„ ADLECTO. AN. NON. LEG. III.
„ ITALIC. SODALI. SACROR.
„ TUSCULANOR. JUDICI.
„ SELECTO. DECUR. TRID.
„ DECURIONI. BRIXIAE.

CURATORI. REIP. MANT.
EQUO. PUBL. PRAEF. FABR.
PATRONO. COLON.
PUBLICE.

„ Voces autem ROM. & AUG. docent nos „ erecta atque consecrata fuisse Templa (prout „ scribit *Suetonius*) in honorem Augusti, communi „ nomine Romæ & Augusti. Idem nummus, ut „ dixi, in minimo ære reperitur." Templum quoque esse credidit *Franciscus Angelonus* qui p. 16. ita scripsit: „ Multa Templa eaque egregia exstru- „ xit Angustus, & quum nulla sibi dedicari passus „ fuit, non tamen vetavit, quo minus communi „ suo & Romæ nomine exstruerentur, prout osten- „ dit Augusti nummus cum effigie ejusdem laurea- „ ta, atque Inscriptione CAESAR PONT. MAX. „ in quo ab altera parte pulchre exornatum cer- „ nitur Templum, cujus angulis utrimque insistunt „ Victoriæ, quæ dextra manu coronam proten- „ dunt, læva palmam tenent, cum hac Inscriptio- „ ne ROM. ET AUG. id est, *Romæ & Augu- „ sto.* qui nummus creditur Pergami fuisse cusus. „ Meminit enim ejusmodi Templi ex persona „ Tiberii Tacitus in ea oratione, qua noluit in „ Hispania sibi vel matri Liviæ Templa statui." Verum satis adparet Aram esse, non Templum, quare eminent longe supra eandem Victoriæ colum- nis insistentes. Pergami vero haud quaquam cusi sunt ejusmodi nummi, in Asia enim cusi Græca gaudere solent Inscriptione. Exstat in *Thesauro Schwartzburgico.*

NUM. 7. & 8.

Similes hi duo nummi sunt illi qui præcessit; sed nota quadam incusi sunt, quæ in primo ex literis IMPerator conflata est, in secundo ex literis CæsaR, quales incusæ notæ infra in plurimis nummis Tab. XXXII. occurrunt, ubi de iisdem acturi sumus.

NUM. 6.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Augusti radiatum, dextram versus, ut Tab. VIII. Num. 267.

Senatus Consulto. Templum rotundum hexastylum. Hinc & inde bovis in ara figura cernitur.

Nummum hunc contemplatus olim fuit *Sebastianus Ericius*, atque hæc ad explicationem ejus protulit p. 172. 173. „ Nummus est Augusti ex „ ære magno, metallo pulchro atque insignis ar- „ tificis, in quo Augusti caput cernitur radiatum „ cum hac Inscriptione DIVUS AUGUSTUS „ PATER. Pulcherrimum ab altera parte cer- „ nitur Templum, columnis pluribus suffultum, „ coram quo duæ ex adverso stant fabricæ, qui- „ bus insistunt totidem animalia, quæ videntur „ arietes esse, supra Templi figuram cernuntur „ hæ duæ literæ S. C. Romæ cusus fuit hic „ nummus, post mortem Augusti, in ejusdem „ honorem. Templum vero, quod in nummo „ conspicitur, opinor debere referri ad aliquod „ ex iis, quæ ipsi in provinciis exstructa fuisse „ narrantur, sicuti legimus in Vita ejus apud *Suetonium* Cap. LII. *Templa, quamvis sciret, etiam proconsulibus decerni solere, in nulla tamen provincia nisi communi suo, Romæque nomine recepit.* & „ aliquanto post, *Quædam Italiæ civitates diem, quo primum ad se venisset, initium anni fecerunt. Provinciarum pleræque super templa, & aras ludos quoque quinquennales penè oppidatim constituerunt.* „ Ex iis igitur Templis, quorum, ut à Provincia- „ libus exstructorum, mentionem facit *Suetonius*, „ credimus unum exsistere illud cujus hæc in „ nummo species visitur. Sunt & alia numismata „ Augusti ex auro & ære, in quibus Templorum „ variæ occurrunt figuræ cum variis Inscriptioni- „ bus. Vidi ejusmodi (2) aureum egregii artificii, „ in quo, post Augusti mortem cuso, ab altera „ parte statua est divi Augusti sedentis, capite „ radiato, pateram tenens dextra, cum hac epi- „ graphe, DEO AUGUSTO. Ab altera parte „ pulcherrimum est Templum, cum multis figu- „ ris atque hac Inscriptione AETERNITATIS „ AUGUSTAE CUST. Invenitur & (3) æreus „ ejusdem Augusti, cum Templo ab altera parte „ atque hac Inscriptione, AETERNITATIS „ AUGUSTAE. Ex quibus nummis patet, in „ provinciis Romanis multa Templa in honorem „ Augusti erecta fuisse. Divo Augusto autem mul- „ ta post mortem erecta fuisse Templa, cum alibi, „ tum in ipsa Urbe Roma, factumque ei ibidem à Li- „ via & Tiberio Sacrarium, ut & Nolæ, ubi fuit mor- „ tuus, non modo ostendit *Dio* Lib. LVI. supra „ adlegato, sed alio quoque loco his verbis, *Il- „ lati sunt præterea in Senatum libri quatuor, quos „ Drusus recitavit. Primo continebantur de funere „ suo mandata; altero enumeratio rerum à se gesta- „ rum, quam incidi in columnas æneas, ac statui eas „ ante suum sacrarium jubebat: tertius summam mi- „ litum, reddituum, impendiorum publicorum, pecu- „ niæ in thesauris, aliaque id genus ad Principatum „ pertinentia indicabat.* Sed & apud eundem scri- „ ptorem Lib. LIX hæc inveniuntur. *Deinde „ Cajus habitu Triumphali Templum Augusti dedica- „ vit, nobilissimis pueris ætate florentibus cum virgi- „ nibus ejusdem ordinis hymnum canentibus, epulum- „ que Senatoribus, & earum uxoribus, ac populo da- „ tum; variaque spectacula edita. Nam & omnis „ generis musica introducta, & qui certaverunt dua- „ bus diebus, priore vicies, posteriore (natalis enim „ erat Caji) vicies quater, ea fuit dies pridie Calend. „ Septembris.* Quæ omnia loca demonstrant ad- „ fatim multa in honorem Divi Augusti Templa „ ubique dedicata fuisse." Eundem vero hunc num- mum contemplatus quoque fuit *Francisc. Angelonus*, qui illum edidit inter Augusti nummos Num. 28. atque ad illustrationem ejusdem hæc scripta reliquit p. 16. „ Quum multæ exstarent statuæ „ argenteæ, conflari easdem jussit Augustus, ut „ Templum inde Apollinis ornaret, quod in cer- „ ta parte domus suæ ædificaverat. Figura Tem- „ pli ejus cernitur in hoc nummo, qui à parte „ priore habet caput Augusti cum corona radiata „ & literis, DIVUS AUGUSTUS PATER. ab „ altera vero parte Templum sex columnis suf- „ fultum, in cujus medio porta est, & ad latera „ duæ ingentes bases; quibus singulis figura bo- „ vis insistit, neque aliud quidquam legitur, quam „ S. C. Docent vero duo boves, Templum esse „ Apol-

(2) Nusquam alibi hujus aurei nummi mentionem fieri observavi, neque picturam ejusdem deprehendi.

(3) Vide Tab. XXVII. Num. 3. & 4.

„ Apollinis, armenta enim olim ille Deus pave-
„ rat, idque animal Delphis Apollini ſolebat in-
„ molari. Neque enim cum illis facio, qui ju-
„ dicarunt hoc Templum eſſe unum ex illis quæ
„ in variis provinciis Auguſto dedicata fuerunt
„ poſt ejus mortem, neque enim, ſi extra Romam
„ cuſus fuiſſet nummus (quod tum fieri oportue-
„ rat) S. C. adjiceretur nota. Sed, quod ſæpe alias
„ diximus, etiam hic nummus evincit Auguſtum
„ dum viveret, Divum fuiſſe dictum, & ut talem
„ ejusmodi honoribus cultum." Ad quæ ſimpliciter adnotat *Jo. Petrus Bellorius* p. 22. hæc verba. „ In duabus baſibus Templi lateralibus non
„ exſtat figura bovum duorum, ſed in altera bos
„ vel taurus cernitur, in altera aries. Quod li-
„ quido adparet in cunctis ejusmodi nummis bene
„ conſervatis. Juxta aram Templi Apollinis Pa-
„ latini, ex deſcriptione *Propertii* erant boves ærei,
„ *Myronis*, inſignis ſtatuarii, opus. Verum hic
„ nummus, ex Decreto Senatus, poſt Mortem
„ Auguſti jam conſecrati cuſus eſt, quare dubita-
„ re nos facit, an Templum Apollinis Palatini in
„ illo nummo repræſentetur."

Videtur nobis depingi Templum Divo Auguſto erectum ex Senatus Conſulto, ad quod ſacrificia in aris fuiſſe oblata teſtantur inpoſitæ aris victimæ; boves in hoc nummo exprimuntur, in minoris moduli nummis diverſum animal adparet. Vulgavit hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXXIII. Num. 4. & *Angelonus* fol. 85. Num. 28.

NUM. 10.

DIVUS AUGUSTUS. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, ut Tab. VIII. Num. 262.

IMPerator NERVA CAESAR AUGUSTUS RESTituit. In area nummi Senatus Conſulto.

Vulgavit cum hac nota averſam nummi partem *Sebaſtian. Ericius* p. 108. ubi addit: „ Numiſma
„ Auguſti in ære magno, atque metallo flavo, caput
„ ejus ætate ſenili & venerabili exhibet adſpectu,
„ cum hac in circuitu Inſcriptione, DIVUS AU-
„ GUSTUS. Ab altera parte hæc eſt epigraphe,
„ IMP. NERVA CAESAR AUGUSTUS
„ REST. id eſt: *Imperator Nerva Cæſar Auguſtus reſtituit.* In honorem ſingularem Auguſti hic num-
„ mus cuſus fuit poſt mortem ejus, reſtitutaque ſic
„ fuit optimi Principis memoria per Nervam. Quod
„ ſi adcuratius nummum contempleris, faciem ſe-
„ nilem ad ipſum Nervam aliquanto magis, quam
„ ad Auguſtum accedere deprehendes."

Reſtitutus hic à Nerva in honorem Divi Auguſti nummus, editus eſt à *Carolo Patino*, qui eundem poſſedit, in *Theſauro Numiſm.* p. 193. Edidit eumdem *Æneas Vicus* inter *Aug. Æreos* Num. 24. Servatur in *Theſauro Schwartzburgico.*

NUM. 11. & 12.

Senatus PopulusQue Romanus DIVO AUGUSTO. Legitur deinde in Corona Civica OB CIVES SERVATOS. Infra duo ſunt Capricorni cum globo.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGUSTus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate XXXIIX. In area Nummi Senatus Conſulto.

Renovavit hanc patris adoptivi memoriam Tiberius ultimis vitæ temporibus. Vulgarunt nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXI. Num. 32. & 35. *Angelonus* fol. 25. Num. 38. & *P. Peduſius* in *Muſeo Farneſ.* Tab. quinta Num. III. Exſtat in *Theſauro Schwartzburgico.*

NUM. 13. & 14.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Statua Divi Auguſti; ſedet ipſe, capite radiato, læva haſtam tenens, dextra laureum ramum, ante pedes menſa eſſe videtur.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGUSTus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate XXIIII. In area nummi Senatus Conſulto.

Vulgavit hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXXVI. Num. 1. & 9. Diſcrepat ab illis, qui vulgo occurrunt, quod ramum dextra teneat Auguſtus, ſed ſimiliter ramum tenet in quadrigis elephantorum infra, Num. 17.

NUM. 15. & 16.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Statua Divi Auguſti. Sedet ipſe, dextra tenens pateram, læva haſtam.

IMPerator Titus CAESar DIVI VESPaſiani Filius AUGuſtus Pontifex Maximus TRibunicia Poteſtate Pater Patriæ COnSul VIII. RESTituit. In area nummi Senatus Conſulto.

Ex diverſitate typorum in nummis, adparet varias Divo Auguſto, varioque ornatu ſtatuas, in Urbe erectas fuiſſe. Vulgavit nummum hunc *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXXVI. Num. 10. Invenitur in *Theſauro Schwartzburgico* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 17. & 18.

DIVO AUGUSTO Senatus PopulusQue Romanus. Statua Auguſti, dextra ramum, læva haſtam tenentis inſidet Thenſæ, quam quatuor trahunt elephanti, quibus totidem inſident rectores.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGUSTus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate XXIII. (in aliis XXXVI.) In area nummi Senatus Conſulto.

Spectat typus ad pompam Circenſem, in qua Statuæ Deorum Thenſis inpoſitæ, eorumque exemplo Imperatorum, qui conſecrati erant, imagines transvehi ſolebant. Invenitur inſuper apud *Angelonum* & *Bellorium* p. 25. & 32. inter *Numiſm. Arſchotana* Tab. XVI. Num. 24. in *Suetonio Græevii* p. 315. & 470. in Tomo XII. *Antiqu. Rom. Græevii* p. 1172. Num. 2. Servatur uterque nummus in *Theſauro Schwartzburgico.*

NUM. 19. & 20.

DIVO AUGUSTO Senatus PopulusQue Romanus. Divi Auguſti Statua, dextra manu pateram tenens, læva haſtam, in thenſa, quam trahunt quatuor elephanti, ſed ſine rectoribus.

DRUSUS CAESAR TIberii AUGuſti Filius DIVI AUGuſti Nepos PONTifex TRibunicia POTeſtate II. In area nummi Senatus Conſulto.

Exemplo Tiberii & Druſus, Tiberii filius naturalis, hunc nummum, & ſequentem filius adoptivus, Germanicus, honori Divi Auguſti conſecrarunt. Conſpicuus hic eſt apud *Hub. Goltzium* in *Aug.* Tab. LXXVI. Num. 2. & 5.

NUM. 21.

DIVO AUGUSTO Senatus PopulusQue Romanus. Statua Divi Auguſti, dextra ramuſculum, læva haſtam tenentis, in quadrigis elephantorum cum rectoribus.

GERMANICUS CAESAR TIberii AUGuſti Filius DIVI AUGuſti Nepos COnSul II. In area Senatus Conſulto.

Nihil diſcrepat à præcedentibus, niſi quod Germanici nomen præferat. Edidit *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LXXVI. Num. 3.

NUM. 22.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Statua ſedens Divi Auguſti, ut ſupra Num. 14.

IMPerator Titus VESPASIANUS AUGuſtus RESTITUIT. In area Senatus Conſulto.

Hub. Goltzius vulgavit in *Aug.* Tab. LXXVI. Num. 8.

NUM. 23.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Statua Divi Auguſti, ſedentis habitu, ut ſupra Num. 14.

IMPerator CAESAR DOMITianus AUGuſtus GERManicus Pontifex Maximus TRibunicia Poteſtate III. IMPerator V. COnSul II. Pater Patriæ RESTituit. In area Senatus Conſulto.

Titus & Domitianus plures æreos Auguſti nummos reſtituerunt, uti patet ex iis, qui vulgo ſecundæ magnitudinis adpellantur. Vulgavit hunc *Hubert. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LXXVI. Num. 12.

NUM. 24.

Vacat.

TABULA XXV.

ADHUC EXHIBENS NUMISMATA CAESARIS AUGUSTI.

EX AERE MAGNO.

NUM. 1. & 2.

OB CIVIS SERVATOS. Coronæ civicæ, sivè querneæ, cum glandibus, secunda vox inscribitur, reliquæ duæ in summa atque infima ora, adest ad latera utrimque lauri ramus.

Quintus AELIUS Lucii Filius LAMIA III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area nummi Senatus Consulto.

Comprehendit hæc Tabula nummos primæ magnitudinis æreos, qui à Triumviris Monetalibus Senatus cusi sunt; nomina eorundem adscribuntur; &, quoniam iidem Nummi in *Thes. Andr. Morellii*, qui *Familiarum Romanarum* Numismata continet, occurrunt, eo B. L. ablegamus. Corona civica & duo laurei rami in *Nummis Augusti* res notissima est. Servatur hic in *Thes. Versalienſi.*

NUM. 3. & 5.

OB CIVIS SERVATOS. Corona querneа, seù civica, & duo lauri rami, ut supra, sed sine glandibus.

CNeus PISO CNei Filius III. VIR. Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area nummi Senatus Consulto.

Exstat in *Museo* Droniano, vulgavit *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXI. Num. 31.

NUM. 4.

OB CIVIS SERVAOS. Corona civica &c. ut supra Num. 2.

Cajus ASINIUS Cai Filius GALLUS III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area Senatus Consulto.

Exstat in *Gaza Versalienſi.* Vulgavit *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LX. Num. 21.

NUM. 6.

OB CIVIS SERVATOS. Corona civica &c. ut Num. 3.

Cajus CASSIUS Cai Filius CELER III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area nummi Senatus Consulto.

Exstat in *Gaza Versalienſi.* Vulgavit *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LX. Num. 16.

NUM. 7.

Corona Civica &c. plane ut Num. 2.

Cajus GALLIUS Cai Filius LUPERCUS III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area nummi Senatus Consulto.

Servat & hunc nummum *Thesaurus Versalienſis.* Vulgavit illum *Hub. Goltzius* in *Augusſt.* Tab. LX. Num. 13.

NUM. 8.

Corona Civica &c. ut Num. 2.

Cajus Marcius Lucii Filius CENSORINus AUGur III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area nummi Senatus Consulto.

Exstat in *Thesauro Versalienſi.*

NUM. 9.

Corona Civica &c. plane ut Num. 3.

Lucius NAEVIUS SURDINUS III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area nummi Senatus Consulto.

Vulgavit hunc *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LX. Num. 22. Exstat in *Thesauro Versalienſi.*

NUM. 10.

Corona Civica &c. ut Num. 2.

Cajus PLOTIUS RUFUS III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area nummi Senatus Consulto.

Servat & hunc *Thesaurus Versalienſis.*

NUM. 11.

Corona Civica &c. ut Num. 3.

Titus QUINCTIUS CRISPINus SULPICianus III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area nummi Senatus Consulto.

Et hic exstat in *Thesauro Versalienſi.*

NUM. 12.

Corona Civica ſive Querna cum glandibus & ſine glandibus, ut Num. 2. & 3. cum ſolita Inſcriptione.

Titus QUINCTIUS CRISPINus SULPICianus III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area nummi Senatus Consulto.

Exstat ibidem.

NUM. 13.

Corona Civica &c. ut Num. 3.

Marcus SANQUINIUS Quinti Filius III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo Senatus Conſulto.

Vulgavit hunc *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXI. Num. 28. eumque invenit in *Theſauro Verſalienſi Andr. Morellius.*

NUM. 14.

Corona Civica &c. ut Num. 3.

TIberius SEMPRONIUS GRACCUS III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area nummi Senatus Conſulto.

Exstat in *Thesauro Versalienſi.*

NUM. 15.

Corona Civica &c. ut Num. 2.

Publius LICINIUS STOLO III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area nummi Senatus Conſulto.

Vulgavit hunc *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXI. Num. 30. Exstat idem in *Thesauro Versalienſi.*

NUM. 16.

Nota partis primæ abeſt.

Titus CRISPINUS Titi Filius SULPICIANus III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area nummi Senatus Conſulto.

Invenitur hic apud *Hub. Goltzium* in *Aug.* Tab. LXI. Num. 34.

NUM. 17. & 21.

CAESAR AUGUSTus PONTifex MAXimus TRIBUNICia POTeſtate. Caput Cæſaris Auguſti dextram verſus, cui lauream adaptat Victoria ſtans pone illud, læva tenens cornucopiæ.

Publius LURIUS AGRIPPA III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area nummi Senatus Conſulto.

Ab ipſa Victoria propter crebras & magnificas Victorias coronari fingitur caput Auguſti.

Corona

Cornua capite gerit Dea, quoniam abunde ut frumentum omnisque commeatus adesset Italiæ atque Urbi sollicite semper providit Augustus. Exstat nummus in *Thesauro Versalienſi.*

NUM. 18.

Vacat.

NUM. 19. & 20.

Sine Epigraphe. Caput puerile nudum, lævam versus.

Publius LICINIUS STOLO III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area nummi Senatus Consulto.

Crediderunt Antiquarii, in primis, qui primi ante alios hunc nummum ediderunt, Marcelli, vel Augusti juvenis caput, in parte anteriore hujus pulcherrimi nummi exprimi. Sed opinione sua falsi sunt; est enim caput Caji, nepotis Augusti Cæsaris ex Agrippa & Julia, quod liquido adparebit, si hoc caput conferas cum iis nummis, in quibus Lucii & Caji capita occurrunt; in iis enim Caji caput rotundius, ejusque buccula inflata magis, sicuti in hoc nummo, quam Lucii esse solet. Confer infra Tab. XXVII. Num. 20. Exstat in *Thesauro Versalienſi.*

NUM. 21. & 22.

CAESAR AUGUSTus PONTifex MAXimus TRIBUNICia POTestate. Caput Cæsaris Augusti laureatum, dextram versus, ita ut ei Victoria, pone adstans, atque læva tenens cornucopiæ, lauream aptet.

Marcus SALVIUS OTHO III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area nummi Senatus Consulto.

Exstat in *Thesauro Versalienſi.*

NUM. 23. & 24.

Inscriptio & typus Capitis non discrepant à nummo præcedente, sed sub collo insuper globus cernitur.

Marcus MAECILIUS TULLUS III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area nummi Senatus Consulto.

Orbis Dominum Augustum subjectus collo globus denotat. Nummus servatur in *Thesauro Versalienſi.*

TABULA XXVI.

EXHIBENS

CAESARIS AUGUSTI NUMISMATA

EX AERE MAGNO SED IN COLONIS CUSA.

NUM. 1.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Augusti laureatum, in aliis sine laurea.

COLonia GEMella ACCItana. LEG. VI. Aquila Legionaria inter duo Signa Militaria.

Accis Urbs fuit Hispaniæ Tarraconensis ad Chrysum fluvium. Colonia Romana facta fuit à Julio Cæsare, unde in aliis nummis *Juliæ* quoque titulo insignitur. Augustus novos insuper colonos induxit, veteranos videlicet utriusque legionis sextæ, unde *Gemella* in nummis vocari solet. Vide *Vaillantium de Numism. in Coloniis cusis*, Tom. I. p. 12. & 13.

NUM. 2.

AUGUSTUS vel AUGUSTus. Caput Augusti nudum, lævam versus, ut Tab. III. Num. 84. & 85. laureatum in aliis.

Colonia Cæsarea. In Laurea.

Hispaniæ Tarraconensis Urbs Salduba, postquam colonos ab Augusto accepit, nomen ejus

ejus deinceps tulit, atque *Cæsarea* vocata fuit; quo nomine plurimos nummos in ejus honorem cudit. Vide *Vaillantium* Tomo I. p. 20. Primus hunc nummum vulgavit *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LVIII. Num. 16. Nota ab *Andr. Morellio* adposita videtur Episcopali cuidam *Gazæ*, quam litera S. inchoat, adsignare.

NUM. 3.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Augusti, corona radiata insigne, versus dextram, ut Tab. VIII. Num. 269.

Colonia Cæsarea Augusta SCIPIONE ET MONTANO II. VIRis. Fulmen alatum telisque variis instructum.

Docet *Vaillantius* Tom. I. p. 21. cusum hunc nummum fuisse post fata Augusti, temporibus Caji Caligulæ. Servatus olim fuit in *Thesauro Christinæ Reginæ*, ut triplicis coronæ adposita ab *Andr. Morellio* nota docet.

NUM. 4.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Augusti nudum lævam versus, ut Tab. III. Num. 99.

CAESAREA AUGUSTA in Corona Civica.

Salutem Urbis Romæ, ut parentis suæ, suam quoque salutem agnoscunt Cæsaraugustani. Vulgatus & ab *Anton. Augustino* Dialogo VII. fuit, & ab *Hub. Goltzio* in *Augusto* Tab. XLIX. Num. 20.

NUM. 5. & 6.

Colonia Cæsarea Augusta TIBerio FLAVO PRAEFecto GERManorum Lucio JUVENTio LUPERCO II. VIRis. Colonus agens boves.

AUGUSTO DIVI Filio LEGio IV. LEGio LEGio VI. LEGio X. Vexillum inter duo manipulorum signa.

Primus insignem hunc nummum vulgavit *Seguinus* in Select. Numism. p. 119. ex *Cimelio* suo, quod deinde in *Gazam Regiam* transiit; deinde *Vaillantius*, quem vide Tom. I. p. 22. Servatur hodie nummus in *Thesauro Regio* seu *Versaliensi*.

NUM. 7. & 8.

AUGustus. Cajus CAESar COnSul DESignatus. Lucius CAESar COnSul DESignatus. Statuæ tres, videlicet Augusti, habitu Pontificis Maximi, dextra manu tenentis simpulum, Caji & Lucii, à lævo & dextro latere Augusti, singulæ basibus insistunt.

CAESAREA AUGUSTA II. VIRis CNeo DOMitio AMPlo Cajo VETtio LANGuido II. VIRis. Vexillum militare inter duos manipulos.

In pulcherrimo hoc nummo agnoscit *Vaillantius* Tom. I. p. 29. collatum ab Augusto, ut Pontifice Maximo, sacerdotium Cajo nepoti. Male vero ibidem initium Inscriptionis anticæ partis ita legitur IMPerator CAESAR AUGustus. pro una voce AUGustus. omissis reliquis. Insigne vero monumentum est designatorum Consulum ab avo Augusto nepotum ejusdem. Consules hi designati sunt post quinquennium A. V. C. 748. sed non inierunt morte præventi. Exstitit singularis hic nummus in *Gaza* Card. Maximi, cujus manu depictum accepisse se testatur *Vaillantius*.

NUM. 9. & 10.

DIVI JULii. IMPerator CAESAR DIVI Filius. Capita aversa, sive cervicibus oppositis, Julii Cæsaris laureatum, atque Cæsaris Octaviani nudum, palma intermedia.

COPIA. Navis Prætoria, cum turri & astro.

Ad hujus nummi explicationem ita scripsit *Sebastianus Ericius* p. 166. „ Nummus est Augusti ex ære magno, in quo occurrunt duo capita, cervicibus oppositis, in quorum medio „ Palma arbor cernitur, cum his in circuitu nummi literis, DIVI JULI. IMP. CAESAR DIVI „ F. Ab altera parte dimidia navis est rostrata, ordine suo remorum instructa, supra quam navim surgit columna Pyramidis forma, atque insuper Stella „ adparet, sed sine aliqua Inscriptione. Quantum „ videre licet, signatus fuit hic nummus in honorem Augusti, post mortem patris Julii, cujus „ videlicet & est caput quod ex adverso Cæsaris „ Augusti adparet. Cusum autem nummum judico eo tempore, quo ad promontorium Actium „ navali pugna M. Antonium vicit Augustus, & „ quo, capta Asia atque Ægypto, postquam „ Alexandriæ M. Antonium atque Cleopatram obsedisset & ad mortem coegisset, civilia bella „ terminavit. Victoriæ atque expeditionis mentionem facit *Suetonius* in *Augusto* Cap. XVII. *Nec „ multo post navali prælio apud Actium vicit, in serum dimicatione protracta; ut in navi victor pernoctaverit.*" Aliquanto post subjungit „ *Nec „ amplius quàm septem & viginti dies donec desideria „ militium ordinarentur Brundusii commoratus, Asiæ, „ Syriæque circuitu Ægyptum petit; obsessaque Alexandria, quò Antonius cum Cleopatra confugerat, „ brevi*

„ *brevi potitus eſt. Et Antonium quidem feras condi-*
„ *tiones pacis tentantem ad mortem adegit: viditque*
„ *mortuum. Cleopatræ, quam ſervatam triumpho ma-*
„ *gnopere cupiebat, etiam Pſyllos admovit: qui vene-*
„ *num ac virus exſugerent: quod periiſſe morſu aſpidis*
„ *putabatur.* Palma arbor, quæ media inter Cæ-
„ ſaris Julii atque Auguſti capita conſpicitur, ut
„ & Pyramidis ab altera parte figura, Ægypti ca-
„ ptæ ſunt Symbola: navis vero victoriam nava-
„ lem de M. Antonio & Cleopatra ad Actium re-
„ portata, ſignificat. Stella ad Julii Cæſaris caput
„ Apotheoſin reſpicit, atque Cometem, ſive crinitam
„ Stellam, quam poſt mortem Julii adparuiſſe
„ ajunt, quæ ejus anima, in cœlum recepta, cre-
„ dita à vulgo fuit, ſicuti alibi à nobis dictum
„ fuit." Sed & contemplatus eundem eſt *Joh. Triſtanus* Commentar. Hiſtor. Tom. I. p. 148.
„ IMP. CAESAR DIVI F. DIVI JULI. Les
„ effigies de Jules Cæſar & d'Auguſte; un palmier
„ entre deux. Au revers il y a un vaiſſeau de
„ guerre portant un obelisque accompagné de l'a-
„ ſtre de Cæſar, avec ce mot COPIA. Copia ou
„ Copiæ fut une ville de la partie d'Italie nommée
„ la grande Grece, ſituée au long du Golfe de Ta-
„ rente entre les fleuves *Crathis* & *Sibaris* (ainſi
„ que Ptolemée & *Euſtathius* ſur *Dionyſius* le re-
„ marquent) ſoubs le nom de ΘΟΥΡΙΟΝ *Thurium*,
„ premierement nommée *Sibaris*, dont les habitans
„ *Sibaritains*, renommez pour leur moleſſe & leur
„ luxe, ayans eſté ruinez avec leur ville & entie-
„ rement deſtruits par les Crotoniates & autres de
„ leurs voiſins; il arriva que les Atheniens & les
„ Lacedemoniens ſe mirent à la réedifier & reſta-
„ blir, & la repeuplants luy donnerent le nom de
„ Θύριον, du nom (ce dit *Euſtatbius*) d'une fontai-
„ ne nommée Thuris: mais que depuis les Taren-
„ tins & Lucaniens avec les Samnites plus puiſſans
„ qu'eux, l'ayans eſpuiſée d'habitans, par les guer-
„ res de longue durée qu'ils eurent enſemble; leur
„ bonheur voulut que les Romains les ayans pris
„ en leur protection la repeuplerent depuis, & la
„ firent colonie Romaine, luy donnans le nom de
„ *Copia* ou *Copiæ*, comme *Strabon* Liv. VI. *Diodo-*
„ *re* Sicilien Liv. XII. & *Stephanus* le particulari-
„ ſent. Depuis eſtant arrivé que Spartacus avec
„ ſon armée d'eſclaves determinez, ayant fort tra-
„ vaillé cette ville, ſes habitans & tout le pays
„ circonvoiſin, par leurs courſes, violences &
„ brigandages, elle en fut heureuſement delivrée
„ par *Cajus Octavius* pere d'Auguſte, aiant vaincu
„ & chaſſé ces mauvais voiſins. En conſideration
„ duquel ſecours ce peuple luy rendit de grands
„ honneurs; & luy de ſa part en faveur de ſa vi-
„ ctoire & de l'affection qu'il leur porta après cet
„ exploict, voulut donner à ſon fils né en ce temps
„ là le ſurnom de *Thurinus*, comme l'eſtime *Sue-*
„ *tone* Chap. III. & X. qui neantmoins n'appelle
„ cette ville que *Pagum*, village, pour autant (ce
„ ſemble) que lors qu'il eſcrivoit, ce n'eſtoit plus
„ autre choſe. Or cet obelisque & cette comete
„ ou aſtre de Cæſar, qui ſe voyent en ce revers
„ avec un vaiſſeau, me font conjecturer qu'ils
„ avoient en leur ville dedié en l'honneur de Cæ-
„ ſar ou d'Auguſte, & peut eſtre de tous deux,
„ ces monuments de leur zele & de leur gratitude,
„ ou bien qu'ils l'envoyerent à Rome dans cette
„ galere aſſiſtée divinement en ſon paſſage de l'aſtre
„ favorable de Cæſar (comme ils ſe l'imaginerent
„ devoir arriver.) Ou bien ce vaiſſeau de guer-
„ re marque quelque ſecours que cette ville rendit
„ à Auguſte en Sicile contre Sextus Pompejus.

„ Ce nom de Thurium neantmoins, & cette
„ mete ou forme d'obelisque, me mettent encore
„ en une autre imagination, eſtimant qu'ils peu-
„ vent marquer quelqu'autre choſe. Sçavoir, que
„ cette ville auroit peu tirer cette denomination
„ de Θῆριον, d'un certain rocher droict & fait par
„ la nature en forme de mete, & un peu retirant
„ à celle d'une pomme de pin, ſitué prés Chæro-
„ née, auprés duquel eſtoit le temple d'Apollon
„ ſurnommé *Thurius* (ce dit Plutarque en la vie
„ de Sylla) particulariſant qu'il y avoit autour cet-
„ te poincte qu'ils appelloient (ce dit-il) ὀρθοπαγὲς,
„ un bourgade peuplé du meſme nom. Se pou-
„ vant faire que les Atheniens & Lacedemoniens
„ euſſent compoſé leur peuplade des habitans de ce
„ bourgade & lieux circonvoiſins, & que cette
„ mete ou pierre pyramidale fut la marque de leur
„ ancienne extraction. Et ce qui me ſemble aider
„ cette conjecture, eſt que le meſme autheur dict,
„ que ce lieu prit ſa denomination d'un mot Phœ-
„ nicion Θὼρ, qui ſignifie en leur langue un bœuf,
„ parce que Cadmus apperceut premierement en
„ ce lieu le taureau que l'oracle d'Apollon luy avoit
„ donné pour preſage, quant il eut deſſein de plan-
„ ter des colonies en la Bœoce. Car en effet en
„ toutes les medailles des Thuriens, que *Goltzius*
„ nous a laiſſées, & en celles que j'ay veuës, le
„ taureau fleſchiſſant le genoüil eſt repreſenté, qui
„ eſt non ſeulement la marque de l'eſtabliſſement
„ des colonies (comme je l'ay prouvé cy devant
„ ſur le revers de Cæſar où il y a ces mots,
„ GERMAN INDUT. & qui par conſequent ſer-
„ viroit de preuve que ce Thurium tiroit ſon ori-
„ gine de l'autre) mais meſme que ce revers & de-
„ viſe ſe trouvans ordinaires és medailles d'Augu-
„ ſte ſembleroient nous apprendre qu'ils luy au-
„ roient eſté attribuez pour marques qu'il eſtoit
„ originaire de cette ville."

Vaillantius, nummum hunc explicans inter nummos Julii Cæſaris in Coloniis cuſos Tom. I. p. 6. geminam ejus dat explicationem. Videlicet ſi conjunctim legamus COPIA. judicat proprium eſſe nomen Coloniæ Valentiæ datum, quæ, quum à Julio Cæſare eſſet condita, ſub Auguſto veluti apotheca ſive horreum fuerit, in quo conderetur militaris annona. Si disjungamus literas, legi poſſe putat, *Colonia Octavianorum Pacenſis Julia Auguſta*, ut ad Forum Julii ſpectet, quod à *Plinio* Lib. III. Cap. 4. *Octavianorum Colonia, quæ Pacenſis & Claſſica*, adpellatur. Sed & idem *Plinius* inter *Colonias Luſitaniæ* recenſet Pacem Juliam, quam cum *Emerita* aliisque conjungit Lib. IV. Cap. 22. Tom. I. p. 229. in cujus oppidi (quod nunc *Beja* adpellatur) foro cippum eſſe ſcribit *Gruterus* p. 261. cum Inſcriptione COL. PAX. IUL. Huic Urbi inter *Luſitanas Colonias* nobili ego mallem adjudicare nummum, quam Italicæ oræ Foro Julio; nam & Hiſpaniæ fabricæ nummus eſt, & nulla Octavianorum neceſſitas, ſi priores duas conjungamus literas, atque legamus, CO*lonia* P*ax* I*ulia* A*uguſta*. Priori *Vaillantii* conjecturæ favere videtur, quod pictura & fabrica nummi, aliaque κεστρεία plane cum nummis Coloniæ Hiſpanienſis Valentiæ conveniant, ſed & *Luſitaniæ* nummorum ſimilis ratio eſt. Qui vero ejusmodi nummos de *Thurio* explicant, non audiendos exiſtimo. Palma adponitur, ut Ægypti Symbolum, ab utroque, Julio Cæſare ſcilicet, atque Octaviano Auguſto devictæ. Exſtat nummus in *Theſauro Verſalienſi* & in *Muſeo noſtro*. Vidit jam olim *Hub. Goltzius*, qui ſimilem delineavit in *Aug.* Tab. XXIX. Num. 15. atque *Sebaſtianus*

Ericius p. 166. in cujus tamen nummo vox COPIA desideratur, quam in meo quoque haud animadvertere licet.

NUM. 11. & 12.

DIVI JULII. IMPerator CAESAR DIVI Filius. Capita Cæsaris Julii & Octaviani, cervicibus oppositis, illud laureatum, hoc nudum.

Navis prætoria similis, sed sine Inscriptione.

Pertinet ad eandem Coloniam sive Pacensem, sive Valentiam. Astrum in utroque divinitatem Cæsaris Julii respicit, prouti recte (male tamen crinitam vocans) agnovit *Franciscus Angelonus* ad hos nummos, quos Num. 14. & 15. inter Cæsaris Augusti publicavit, ita scribens. „ Verum sicuti primus ex his ab altera parte dimidiam exhibet navem, cum pyramide insistente atque Stella, atque his subtus literis, COPIA. ita Palma „ arbor, quæ media inter duo prioris partis cernitur capita, atque Pyramidis figura, quæ supra „ navem conspicitur, Symbolum esse possunt Ægypti, quam post victum Antonium occupavit „ Cæsar Octavianus, &, ut erat maxime frumento abundans atque fertile illud regnum, copia „ porro significari videtur rerum omnium, quas „ inde pro Italiæ atque ipsius Romæ commodo „ classibus avexit atque transportavit Cæsar. Stella vero crinita adludit ad Cæsarem Julium inter „ Deos post mortem relatum." Quæ autem ad Copiæ vocis explicationem scribit haud meliora sunt, quam quæ ad eadem verba *Angeloni* adnotavit *Jo Petrus Bellorius* p. 21. „ Vox COPIA, quæ „ sub navi invenitur, intelligi solet de Urbe Magnæ Græciæ in Sinu Tarentino sita, quæ Copia, „ & antiquiore Nomine Thurium vocatur, ut docet *Ludov. Nonnius*, &, qui eum sequitur, in „ Comment. Historicis *Jo. Tristanus.*" Vulgavit nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab XXIV. Num. 24. Servatur in *Thesauro Schwartzburgico*, & in *Museo nostro.*

NUM. 13. & 14.

IMPerator DIVI Filius. Capita nuda Julii Cæsaris & Octaviani, cervicibus oppositis.

Sine Epigraphe. Navis Prætoria desuper est patera, quæ Pontificatum Augusti spectare videtur.

Videtur ad eandem Coloniam Valentiam spectare. Edidit nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXIX. Num. 22. Servamus similem in *Museo nostro.*

NUM. 15. & 16.

PERMISSU CAESARIS AUGUSTI. Caput nudum Cæsaris Augusti dextram versus.

LIBERALITAS JULIA EBORa. Lusitaniæ Urbs fuit Ebora inter Anam & Tagum fluvios. Colonia fuit jure Latio à Cæsare donata, unde *Liberalitas Julia* vocata deinceps fuit. Instrumenta Pontificalia signavit, ut gratularetur Augusto Pontificatum Maximum, ad eundem, mortuo Lepido, devolutum. Servatur in *Thesauro Versaliensi.*

NUM. 17.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Augusti radiatum, dextram versus, Tab. VIII. Num. 268.

AUGUSTA EMERITA. Urbis Emeritæ in Lusitania structura, cum portis & turribus.

Urbem hanc ad Anam fluvium condiderunt veterani Augusti milites, quibus honestam missionem & commoda dedit, confecto bello Cantabrico, ut expresse testatur *Dio Cassius* Lib. LIIL p. 514. *Emerita* dicta, quod ab emeritis condita fuerit. Atque ideo, ut nova Urbs, & à Romanorum veteranis excitata, structura ipsius Urbis in nummo hoc signatur, nomenque Coloniæ Emeritæ supra portas ejus scribitur; neque in ære tantum per colonos, sed & in argento, per Triumviros Monetales Augusti, memoria conditæ Urbis propagata fuit, ut patet ex nummis similibus Argenteis supra pag. 320. Adde *Vaillantium* Tom. I. pag. 51. Depinxit nummum *Andr. Morellius* ex *Thesauro Christinæ Reginæ.* Exstat similis in *Museo nostro.*

Possideo alterum item primæ magnitudinis, optime servatum, & qualem fere, sed minorem edidit *Laur. Begerus* in *Thes. Brandenburgico* Tom. I. In illo aversa pars huic nummo plane similis est, sed in antica parte cernitur Augusti caput radiatum, lævam versus, cum stella in vertice, & fulmine ante faciem, atque hac, in circuitu, Inscriptione, DIVUS AUGUSTUS PATER. ita fere ut Tab. VIII. Num. 271.

NUM. 18.

Similis hic nummus est præcedenti, nisi quod portæ Urbis cum turribus modo exstent, atque literæ in Inscriptione paulo aliter locatæ sint. Nota, quæ ab Andr. Morellio adponitur, est Cimelii Domini de Seignaley.

NUM. 19. & 20.

PERMISSU CAESARIS AUGUSTI. Caput Auguſti nudum, dextram verſus.

COLONIA PATRICIA. Aquila Legionaria inter duo ſigna militaria.

De Colonia Patricia, quæ Corduba fuit, primaria Bæticæ Urbs, vide *Vaillantium*, Tom. I. p. 59. Militarem fuiſſe coloniam, & à veteranis conditam, patet ex typo aquilæ & ſignorum militarium. Nota, quæ ab *Andrea Morellio* adponitur, nos docet, viſum nummum illum fuiſſe ab ipſo in *Gaza Dom. Dronii*, *Canonici* in ædibus *D. Thomæ* ad *Luparam*. Servamus ſimilem in *Muſeo noſtro*.

NUM 21.

PERmiſſu CAESaris AUGuſti. Caput Cæſaris nudum dextram verſus.

COLONIA PATRICIA. Inſtrumenta Pontificalia, adſpergillum, urceus, patera, lituus.

Inter Colonias Hiſpanicas, quæ, defuncto Lepido, Pontificatum Maximum Auguſto gratulati ſunt, fuiſſe quoque Cordubam, ſive Coloniam Patriciam, hic nummus docet. Confer *Vaillantium* Tom. I. p. 60. Coloniæ Cordubenſis, cognomento Patriciæ, mentio fit in *Inſcriptionibus Antiquis*; qualis exſtat apud *Janum Gruterum* pag. CCCXXIII. Num. 12.

VALERIAE. C. F. ATINAE
TUCCITANAE. SACERDOTI
COLONIAE. PATRICIAE
CORDUBENSIS.

Ibidem p. CCCXXV. Num. 2.

VALERIAE. CIPATINAE
TUCCITANAE. SACR
COLONIAE. PATRICAE
CORDUBENSIS
FLAMINICAE.

NUM. 22. & 23.

COLonia ROMulea PERMiſſu DIVI AUGuſti. Caput Auguſti radiatum, lævam verſus, ante illud fulmen eſt, in vertice aſtrum.

JULIA AUGUSTA GENETRIX ORBIS. Liviæ Auguſtæ caput. In vertice cernitur luna creſcens, ſub collo globus.

Colonia Romulea ſive Romulenſis, non alia eſt, quam Hiſpaniæ Bæticæ Urbs Hiſpalis, ad Bætin fluvium. Nam ſicuti Corduba, in eadem Bætica, alio nomine dicta fuit Colonia Patricia, ita Hiſpalis Colonia Romulea vel Romulenſis. *Plinius* Lib. III. Cap 1. *Hiſpalis Colonia, cognomine Romulenſis*. Signatus eſt nummus poſt Divi Auguſti mortem, cujus divinitatis Symbola corona radiata, fulmen & aſtrum adſunt. Poſt ejus mortem quoque Livia Juliæ nomen adſumſit, atque pluribus magnificis titulis decorata fuit, præſertium in Coloniis, ſicuti in hoc nummo Genetrix Orbis vocatur; cui, veluti lunare ſidus, influxu ſuo, vegetationem & vim generationis communicaret. Confer *Triſtanum* Tom. I. p. 125. & *Vaillantium* Tom. I. pag. 62. & 77. Vulgarunt præſtantem hunc nummum *Antonius Auguſtinus* Dialogo VIII. *Hubertus Goltzius* in *Auguſto* Tab. LXXXI. Num. 2. *Carolus Patinus*, apud quem minus emendate legitur Inſcriptio capitis, in *Suetonium* p. 113. Servo ipſe pulcherrimum & ab omni parte integerrimum. Exſtat quoque in *Theſauro Schwartzburgico*.

NUM. 24.

Vacat.

TABULA XXVII.

ADHUC EXHIBENS

NUMISMATA CAESARIS AUGUSTI.

EX AERE MAGNO

IN COLONIIS &c. CUSA.

NUM. 1.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti radiatum.

Colonia Victrix Togata Tarraco. Ara pulchre exornata, cum palma arbore enata ex eadem.

Elegans Hiſtoriæ monumentum hic nummus eſt. Tarracone, quæ Urbs erat Hiſpaniæ citerioris maritima ad oſtia Tulcis amnis, Scipionum quondam opus, bis conſulatum præſens inierat Auguſtus. Morbo ibidem correptus fuerat, quum A. V. C. 728. ad bellum Cantabricum proficiſceretur, quem morbum curis & laſſitudine contraxiſſe adfirmat *Dio* Lib. LIII. p. 514. Itaque Tarraconenſes publice vota pro ſalute Cæſaris Auguſti ſuſceperunt, utpote domus Juliæ ſtudioſiſſimi, eumque in finem Aram exſtruxerunt. In qua quum poſtea palma enata fuiſſet, miſſa ad Auguſtum legatione, gratulati eidem felix victoriarum omen ſunt, quibus lepide reſpondit, *Adparet, quam ſæpe accendatis.* ut refert *Quinctilianus* Inſtit. Orat. Lib. VI. Cap. III. p. 554. Creſcere tamen ſiverunt palmam Tarraconenſes ſic ut arboris ſpeciem nacta fuerit, atque in rei memoriam & perpetuitatem eandem, una cum ipſa ara, etiam poſt mortem Auguſti nummis ſuis inpreſſerunt. Exſtat in *Anthologia Græca* elegans *Philippi* in hunc caſum Epigramma,

Φοῖβον ἀιηναμφὴ ποτὲ Δάφνη, νῦν ἀνέπιλε,
Καίσαρ@ ἐκ ῥωμῆ, κλῶνα μεγαπέταλον.
Ἐκ γ̃ θεὸν θεὸν εὑρεν ἀμείνονα· λητοΐδην γὸ
Ἐχθήρασα, φιλεῖ ζῆνα ὁ Αἰνεάδην.
Ῥίζαν δ' ἐκ ἀπὸ γῆς μητρὸς βάλεν, ἀλλ' ἀπὸ πίτυος.
Καίσαρες μὴ πίπτειν ἀδὲ λίθ@ δύναται.

Quod ita vertit *Franciſcus Vavaſſor* de *Ludicra Dictione* Cap. XVI. p. 120.

Phœbum alias Daphne ſprevit: nunc Cæſaris ultro
Ex ara ramos protulit alma ſuos.
Ecce Deo inventus melior Deus; oderat olim
Latoidem: Æneadum nunc amat illa Jovem.
Saxo radicem, non terra matre, profudit.
Non potis Auguſto non parere ipſe lapis.

Sed Laurum Poëta facit, quam Scriptores Palmam, niſi alibi forte ſimile quid de Lauru contigerit. Exſtat hic nummus in *Theſauro Verſalienſi.*

NUM. 2.

Non additur nota Capitis.

Colonia Victrix Togata Tarraco. In Corona Quernea.

Plures ex Coloniis Civicam ſive Querneam Coronam in Auguſti, ut liberatoris civium, gratiam ſignarunt. Cognomen Victricis Urbibus & Coloniis de Cæſare Julio bene meritis datum fuiſſe ſcribit *Vaillantius* Tom. I. p. 64. Togata dicitur Colonia, quod jus togæ cives ejus, Romanorum more haberent, ut ſtatuit *Vaillantius* Tom. I. p. 303.

NUM. 3. & 4.

Colonia Victrix Togata Tarraco. AETERNITATIS AUGUSTAE. Templum faſtigiatum, octo columnarum.

DEO AUGUSTO. Statua Auguſti, qui Jovis ritu ſedet, læva tenens haſtam, dextra victoriolam, capite radiato.

Tarraconenſes, qui vivo Auguſto, atque apud eos, utpote homine, ægrotante, mortuum eundem, non velut inmortalitatem apotheoſi adeptum, ſed, ut vere inmortalem coluerunt. Non igitur illi ut DIVO, ſed ut DEO, Græca adulatione, ſicuti recte obſervat *Vaillantius* Tom. I. p. 66. Statuam erexerunt, quam poſuerunt in Templo magnificentiſſimo (ut ſtructura ejusdem in nummo evincit) æternitati ejus conſecrato. Vulgarunt hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXXX. Num. 1. & 7. *Æneas Vicus* inter *Arg. Aug.* Num. 36. ubi priorem

rem tantum partem exhibet, & *Antonius Augustinus* Dialogo VII. nummumque in *Thesauro* aliquo Episcopali se vidisse testatur *Andr. Morellius*.

NUM. 5. & 6.

DIVI JULI. IMPerator CAESAR DIVI Filius. Capita nuda Julii Cæsaris & Augusti, cervicibus oppositis.

Colonia Julia Valentia. Prætoria navis cum turri & ædificio ut videtur.

Ad hujus nummi explicationem hæc scripta invenio apud *Franciscum Angelonum* p. 12. „ Alterius nummi typus in aversa parte exhibet similiter navem, sed cum arbore sive antenna, „ quæ in ipsa navi stat erecta, atque machina quadem, ad castelli veluti formam exstructa, atque his desuper literis, C. I. V. quæ forsitan „ significant, *Colonia Julia Victrix*, sive *Valentia*, „ seu *Victoria*, atque ad aliquam coloniam, quæ nummum cuderit, referri debent. Existimo ad „ Victoriam Actiacam referri debere, atque forsitan innui, ex spoliis ejus victoriæ Apollini „ Actio Templum à Cæsare fuisse erectum, atque „ consecratas triremes à primo remorum ordine „ ad decem usque, ut historici referunt." Hæc ille. Deleta fuerat à Pompejo in bello Hispaniensi & civili Valentia, urbs Hispaniæ citerioris ad Turiam fluvium. Inter plures deinde Hispaniæ à Julio Cæsare instaurata fuit novosque colonos accepit. Quare in conditoris sui memoriam nummos signavit, in quibus Julii & Augusti conjunxit capita. Ædificium illud ad ipsam Valentiam seu navale ejus respicere existimo. Vulgarunt *Hubert. Goltzius* in *Augusto* Tab. XXIX. Num. 13. *Joh. Vaillantius* Tom. I. p. 6. Servatur in *Thesauro Versaliensi* & in *Museo nostro*.

NUM. 7. & 8.

Manius ACILIUS GLABRio PROCOnSule. Capita adversa Liviæ & Tiberii, utrumque nudum.

IMPerator CAESAR DIVI Filius AUGUSTus COnSul IX. Caput Augusti nudum, lævam versus, quod à facie advolans coronat Victoria.

Insignem hunc nummum illustravimus in *Famil. Acilia* p. 4. ubi diximus, suspicari nos cusum fuisse eundem in Sicilia.

NUM. 9. & 10.

AUGUSTUS . . . . . Caput Augusti laureatum, dextram versus.

Sine Inscriptione. Templum octo columnarum, fastigiatum, in laurea.

Quoniam ad capitis Augusti posteriorem partem, quæ fuit Inscriptio, vetustate evanuit, discerni nequit, qualis ibi literæ fuerint, & utrum ad coloniam aliquam, ut reor, nummus spectet, an secus. Videtur tamen Corinthi splendidissimum hoc numisma cusum fuisse. In illius enim Coloniæ nummis ejusmodi figuræ Templum, Augusto erectum, eique (signato in peristylio ejusdem nomine) inscriptum, observare licet. Servatur in *Thesauro Versalienſi*.

NUM. 11. & 12.

IMPerator CAESAR AUGustus. Caput Cæsaris Augusti laureatum lævam versus.

AUGUSTA MATER PATRIAE. Livia sedens, dextra tenet pateram, læva hastam, capite velato.

Insignem Romanæ Urbis adulationem notat *Dio* Lib. LVII. p. 609. Ὅθεν ἄλλά τε ἔξω τοῦ νενομισμένου ἐτιμήθη, καὶ πολλοὶ μὲν μητέρα αὐτὴν τοῦ πατρίδος, πολλοὶ δὲ καὶ γενέσιον προσαγορεύσαι γνώμην ἔδωκαν. *Hinc multa extra consuetudinem Populi Romani introducta, inventique haud pauci, qui Matrem eam Patriæ at Genetricem adpellandam censerent.* Ante *Morellium* vulgavit nummum hunc *Joh. Vaillantius* in *Num. Præst. Imp.* p. 2. Servatur in *Thesauro Versaliensi*.

NUM. 14. & 15.

ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΚΤΙΣΤΟΥ. (*AUGUSTI CONDITORIS.*) *Caput Augusti nudum, lævam versus, in Corona Civica.*

ΝΙΚΟΠΟΛΙΣ ΙΕΡΑ. *Nicopolis Sancta. Fulmen cum Caduceo, simul colligata.*

Postquam Actiaca victoria potitus fuit Cæsar Octavianus, rerumque solus habenas cepit, in Epiro Urbem condidit, quam à parta in proximo victoria Nicopolin adpellavit. *Dio Cassius* Lib. LI. p. 443. Πόλιν τε πρὸς ἐν τῷ ἠπείρῳ τόπῳ, τὰς μὲν σωματείους τὰς δ' ἀναστάσας τῶν πλησιοχώρων, συῴκισε, Νικόπολιν αὐτῇ ὄνομα θείς. *Urbemque eo loco, ubi castra habuerat, effecit; partim collectis ad eam incolendam hominibus, partim eo translatis finitimis: eique Urbi Nicopolis nomen indidit.* Quum enim crebris bellorum casibus Ambraciotæ, Anactorii, aliique Græci, qui in proximis habitaverant civitatibus, valde essent inminuti, ipsæque Urbes multa passæ infortunia, qui restabant earundem cives, libenter in novam ab Augusto conditam Urbem, multisque dotatam beneficiis, commigrarunt, ut docent *Pausanias* in *Eliacis* Cap. 23. sive Lib. V. p. 437. & VII. p. 569. atque *Strabo* Lib. VII. p. 500. Merito igitur ΚΤΙΣΤΗΣ, sive *CONDITOR* à Nicopolitanis vocatur Augustus, in cujus vita sicuti civium Romanorum salutem, Corona Quernea expressam, versari credebant, ita sub benigni illis Jovis terrestris Imperio quieta pace sese frui profitebantur, ut docet Fulminis & Caducei, uniti simul & colligati, Symbolum. ΙΕΡΑ, sive SACRA vocatur Nicopolis, quod ibi Ludos Quinquennales instituerit Augustus, Græcos imitatus, qui Elæam Urbem propter Ludos Olympicos pariter ἱερὰν vocarunt, utpote cujus incolæ omni periculo exemto & omnis belli expertes haberentur. Ne itaque Ludi Quinquennales apud Nicopolin, ut dicto loco testatur *Dio*, turbarentur, sacram Urbem esse voluit Augustus.

Vidit insignem hunc nummum *Andr. Morellius* in *Thes. Reginæ Christinæ* atque *Versalienſi*, unde picturam ejus depromsit.

NUM. 15. & 16.

CAESAR. Caput Augusti nudum, lævam versus, ante illud lituus est, supra verticem stella. Ambit nummum Corona Laurea.

Inscriptio constans literis ignotis. Caput barbatum, veluti Jovis vel Herculis corona oleagina vel laurea redimitum.

In Africa cusum numisma videtur, literæ enim Punicæ esse videntur. Edita nummi posterior pars fuit ab *Ænea Vico* inter *Numism. Arg. August.* Num. 26. putatque *Bellorius* signatum fuisse in Africa nummum, quum inde evocasset Lepidum Cæsar Octavianus, atque legionibus, quibus superbiebat, spoliasset. Quod veri specie non caret. Utramque partem vulgavit *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXXV. Num. 25. Nummum ipsum exstare in *Thesauro Versalienſi* testatur *Andr. Morellius.*

NUM. 17. & 18.

Publius QUINCTILius VARus IIV. . . . A. Caput Agrippæ nudum.

AUGustus PONTifex MAXimus. Caput Augusti nudum, dextram versus, medium inter capita Caji & Lucii Cæsarum.

Pulcherrimi hujus nummi, ut adparet, haud integra à parte priore est Inscriptio, literarum enim residuæ apices IIV. . . . . A. cogitationem de voce II. Viri Quinquennalis vel similis magistratus injiciunt. Possideo ipse similem nummum, sed injuria temporis pessime habitum, sic ut nihil nos juvare possit. Veram autem & integriorem lectionem docemur ex Nummo integriori Illustriss. *Lebretii*, cujus hanc descriptionem dat Illustr. *Marchio Scipio Maffeus* in *Galliæ Antiquit. Select.* p. 109. „ AUG. PONT. MAX. Caput in medio, mi„ nora hinc & inde capita, sub quibus C. L. & „ bini ignoti characteres recusi. In parte altera „ P. QUINCTIL. VARI ACHULLA. Caput. „ *Num. Lebret. Ær.* primæ formæ. Pluribus no„ minibus hic commendatur nummus. Ἀχύλλα „ Africæ civitas fuit à *Strabone* laudata; propterea „ in Sigillo superaddito Punicas videmus literas. „ Docet numisma, perperam in *T. Livii* editio„ nibus legi, *inter Achollam & Thapsam.* Singu„ larias C. L. si post civitatis nomen essent, ex„ plicaret *Hirtius: Legati ex Achulla* (ita scriben„ dum) *Civitate Libera ad Cæsarem veniunt*: Sed „ cum sub capitibus sint, Cajum & Lucium deno„ tant; Augusti siquidem & Caji ac Lucii Cæsa„ rum ex una, P. Quinctilii Vari caput ex altera." Docemur inde, signatum in Colonia Africana, & quidem Achullæ, fuisse nummum, cusum vero à quodam P. Quinctilio Varo. Ejus Vari tamen caput nequaquam in nummo exprimitur, sed M. Vipsanii Agrippæ, cui Tribuniciam potestatem & tantum non ipsum Imperium, adsumto in generum, communicaverat Augustus. In colonias plerumque mittebantur homines ignobiliores, unde, qui Achullæ honore magistratus functus fuit, potuit exstitisse libertus P. Quinctilii Vari, nobilissimi inter Romanos viri, & sub Augusto, Præside Syriæ. Nummus, quem vidit & depinxit *Andr. Morellius*, servatur in *Thesauro Versalienſi.*

NUM. 19. & 20.

PERMissu CAESaris AUGusti. Caput Augusti nudum, dextram versus.

Cajus Lucius CAESares. JULia TRADucta. Capita nuda & juvenilia Caji & Lucii, Cæsarum cervicibus oppositis.

Urbem hanc, Coloniam Romanam à Julio Cæsare factam, docuit pluribus *Jo. Vaillantius* Tom. I. p. 67. 68. in initio dictam fuisse Tingenteram, quam patriam suam agnoscit nobilissimus Geographus *Pomponius Mela* Lib. II. Cap. 6. *Carteia, & in quam transvecti ex Africa Phœnices habitant, atque unde nos sumus, Tingentera.* Colonia à Cæsare facta *Julia Cetraria* vocata fuit; deinde sub Augusto novos colonos, atque inter illos tales quoque, qui ex Phœnicibus originem habebant, accepit. Ab iis patria lingua *Julia Joza* adpellata fuit, quod quum idem significet, quod Latina vox *Traducta*, à Romanis Scriptoribus, ut & in nummis semper *Julia Traducta* vocata fuit. Servat nummum hunc, ab Eminentiss. *Norisio* & Clariss. *Vaillantio* vulgatum *Thesaurus Versalienſis.*

NUM. 21. & 22.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ. (*LIBERTATIS. THESSALONICENSIUM.*) *Caput muliebre, lævam versus.*

Μαρκ ΑΝΤονίν ΑΥΤοκράτορ. Γαϊν ΚΑΙσαρ ΑΥΤοκράτορ. (*Marci ANTonii IMPeratoris. Cai CAESaris IMPeratoris.*) *Victoria versus dextram festinans, altera manu corollam, altera palmæ ramum præfert.*

Inter plures Græciæ terras una cum Italia & Urbe Roma gavisi multum sunt Thessalonicenses, quum post turbatam morte Julii & per tyrannidem Triumvirorum Rempublicam, ex nuptiis Octaviæ & M. Antonii, A. V. C. 715. conflatis, concordia animorum, & optata diu tranquillitas sperarentur. Hanc libertatem, quum alia vivendi ratio temporibus istis non exstaret, haud contemnendam rati, Deæ Libertatis caput ita in nummo expresserunt Thessalonicenses, ut Deæ faciem ad vultum Octaviæ, quam ut Libertatis & Pacis fontem & originem suspiciebant, adumbrarent. Victorias Triumviris simul plures, sed præcipue Philippensem, gratulantur. Præclarus hic nummus exstat in *Thesauro Schwartzburgico.*

TABU-

TABULA XXVIII.

EXHIBENS

CAESARIS AUGUSTI NUMISMATA EX AERE MEDIO.

NUM. 1. & 2.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti radiatum, dextram verſus.

Eadem Inſcriptio & caput idem, ſed nummus ab hac parte incuſus eſt.

Exſtat in *Theſauro Verſalienſi.*

NUM. 3. & 4.

CAESAR DIVI Filius. Caput Cæſaris Octaviani nudum lævam verſus.

DIVOS JULIUS. Caput Cæſaris laureatum lævam verſus.

Adoptionem per teſtamentum Julii teſtari quoque hoc nummo voluit Cæſar Octavianus. Vulgavit *Hubert. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXII. Num. 11. Exſtat in *Theſauro Schwartzburgico* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 5.

DIVI Filius. Caput Cæſaris Octaviani nudum verſus lævam, ante quod Stella adparet, ut Tab. I. Num. 32.

DIVOS JULIUS. In laurea.

Eandem adoptionem reſpicit hic nummus, per quam, ære & pecunia expreſſam, quotidie militi & populo commendatum ſeſe Cæſar Octavianus volebat. Vulgavit nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXII. Num. 7. Invenitur in *Theſauro Schwartzburgico* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 6.

Similis præcedenti, ſed cernitur incuſa quædam figura, & nomen PIUS.

Vide quæ de hoc nummo diximus ad *Familias Andr. Morellii* p. 216.

NUM. 7. 8. 9. & 10.

CAESAR PONTifex MAXimus. Caput Cæſaris Auguſti laureatum, lævam verſus.

ROMæ ET AUGuſto. Ara inter duas columnas, quibus totidem inſiſtunt Victoriæ.

Habuimus ſimiles inter Majoris Moduli atque Maximi nummos. Hi vero paſſim notas habent incuſas, veluti TIBerius Cæſar. TIBerius IMPerator, TIberius CLAUDius. Quæ notant ſub illo Imperatore, cujus nomen inprimitur, incuſam hanc notam cepiſſe hos nummos. De quibus nummis agetur infra ad Tab. XXXII. Edidit Num. 7. *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LXXIII. Num. 9. & 10. exſtant in *Theſauro Schwartzburgico.* Poſſideo hujus generis, ut Num. 7. eſt, tres, alter ex iis ruditer admodum (quaſi extra Romam) cuſus eſt, tertius vero caput Auguſti laureatum verſus lævam exhibet, cum hac Inſcriptione CAESAR AUGUSTUS DIVI *Filius* PATER PATRIAE. ut Tab. IV. Num. 107.

NUM. 11.

IMPerator CAESAR. Caput Cæſaris Auguſti lævam verſus, ut Tab. II. Num. 46.

AUGUSTUS. Capricornus cum cornucopiæ.

De ejusmodi nummis jam ſupra actum eſt, p. 280. 281.

NUM.

NUM. 12.

IMPerator CAESAR. Caput Cæſaris Auguſti lævam verſus, ut Tab. II. Num. 46.

AUGUSTUS. Sex ſpicæ colligatæ.

Habuimus ſimilem in argento ſupra p. 257.

NUM. 13.

IMPerator CAESAR. Caput Auguſti idem.

AUGUSTUS. In Corona Laurea.

Et huic habuimus ſimiles ſupra p. 285. Vulgavit hunc nummum *Æneas Vicus* inter *Arg. Aug.* Num. 33. Exſtat in *Theſauro Verſalienſi.*

NUM. 14.

DIVUS AUGUSTUS, in aliis adeſt Senatus Conſulto. Caput Auguſti, radiatum, dextram verſus, ut Tab. VIII. Num. 248. *&* 252.

CONSENSU SENATus ET EQueſtris ORDINis PopuliQue Romani. Statua Divi Auguſti ſedentis habitu, dextra ramum præfert, læva (ut in meo pulcherrimo) clare globum tenet, qui à plerisque negligitur, vel minus clare (ut & ab ipſo Morellii ſculptore factum eſt) exprimitur.

Sebaſtianus Ericius explicat de Statua Auguſti aurea, quæ poſita illi fuerit à Senatu, Ordine Equeſtri & Populo Romano, honoris cauſſa, quum adhuc admodum eſſet juvenis, eo quidem (ut credit) tempore, quo ex Senatus Conſulto venire illi in Senatum, atque decennio ante quam legibus permitteretur, conſulatum petere conceſſum fuerat. Quæ illi interpretatio naſcitur ex juvenili (ut ait) Cæſaris facie. Verba ejus hæc ſunt ex Italico ſermone Latine verſa: „ Nummus Auguſti ex ære „ flavo, ætate juvenili, cum S. C. nota ad caput, „ atque Inſcriptione DIVUS AUGUSTUS. ab altera parte exhibet figuram inſidentem ſellæ curuli, „ cum hac perigraphe CONSENSU SENAT. „ ET EQ. ORDIN. P. Q R. id eſt: *Conſenſu* „ *Senatus & Equeſtris Ordinis Populique Romani.* „ Statua hæc eſt Auguſti aurea, quam in ejus honorem dedicavit Senatus, atque Ordo Equeſtris, „ ut & Populus Romanus, quum etiamnum juvenis exſiſteret Auguſtus; & quidem, ut ego exiſtimo, eo tempore, quo illi ante juſtam ætatem „ permiſſum fuit Senatum intrare ibique ſententiam „ dicere, tamquam Senatori, pariterque Conſulatum illi petere permiſſum fuit decem annis antequam per leges petere liceret, prout ſcriptum „ reliquit Appianus Alexandrinus. Atque id nos „ docere videtur nummus, quoniam in eodem „ vultu valde juvenili exprimitur Auguſtus." Errare *Ericium*, dum opinatur vivo Auguſto ſignatum fuiſſe hunc nummum, oſtendit *Jo. Petrus Bellorius* ad *Angeloni* Nummos, ut cerni poteſt infra ad Num. 17. hujus Tabulæ. Cum *Ericio* quoque erravit *Franciſcus Angelonus*, qui vivo pariter Auguſto ſignatum hunc nummum credidit, atque p. 14. hæc ad ejus illuſtrationem protulit: „ Inter „ multos, eosque eximios honores, quos Auguſto Senatus Populusque Romanus exhibuit poſt „ debellatum Antonium & Ægyptum captam, „ Statuarum dedicatio fuit; inter quas una exſtitit tota ex auro, poſita in Senatu; atque hanc „ opinor eſſe illam, cujus memoriam ſervat hic „ nummus, in quo caput Auguſti cernitur corona „ radiata inſigne, cum hac Inſcriptione DIVUS „ AUGUSTUS. S. C. In altera nummi parte „ Statua adparet Auguſti ſedentis habitu conſulari, „ capite nudo, Pacificatoris ritu, dextra manu „ oleæ tenens ramum, læva, quam pectori adplicat, pateram, divinitatis Symbolum. Additur hæc „ epigraphe, CONSENS. SENA. ET EQ. ORDIN. P. Q. R. id eſt: *Conſenſu Senatus & Equeſtris* „ *Ordinis Populique Romani.* Poſitam vero ea figura Statuam reor ob pacem ab Auguſto reductam, Orbique Romano redditam." Hæc *Angelonus*, qui perperam in nummo hoc globum pro patera accepit, atque in vulgari ejus temporis errore de tempore cuſi nummi jam caſtigatus fuit à *Jo. Petro Bellorio* pag. 22. qui recte notat, Statuam, quam in hoc nummo videmus, unam fuiſſe ex illis, quæ à Senatu, Equeſtri Ordine & Populo Romano dedicatæ memoriæ Auguſti poſt ejusdem mortem fuerunt

Sed fallitur quoque *Ericius* in ætate Auguſti; non enim juvenilis Auguſti, ſed ſenilis in aſperrimo meo nummo, facies eſt. Præterea corona radiata, non juveni, ſed ſeni, qua ætate obierat Auguſtus, convenit. Eſt igitur Statua communi omnium Ordinum Conſenſu Auguſto poſt mortem poſita. Editus eſt nummus ab *Hub. Goltzio* in *Auguſto* Tab. LXXVI. Num. 7. *Sebaſt. Ericio* p. 105. *Æneа Vico*, inter *Ær. Aug.* Num. 14. *P. Pedruſio* inter *Ær. Aug.* Tab. XIII. Num. 1. Exſtat in *Theſauro Schwartzburgico* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 15.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti radiatum, dextram verſus, ante faciem Fulmen, ſupra frontem Aſtrum cernitur, ut Tab. VIII. Num. 272.

Senatus Conſulto. Figura muliebris ſedens, lævam verſus, capite velato, læva haſtam tenet, dextra pateram.

Aptiſſime utramque hujus nummi partem explicat *Dio* Lib. LVI. p. 600. *Τότε ἐξ ἀθανατίσαντες αὐτὴν, καὶ θιασώτας οἱ καὶ ἱερεῖ, ἱερείαν τε τὴν Λιβίαν, Ἰουλίαν τε, τὴν καὶ Ἀυγύσταν ἤδη καλουμένην, ἀπέδειξαν· καὶ οἱ μὲν καὶ ῥαβδούχῳ χρῆσθαι ἐν ταῖς ἱερουργίαις αὐτῇ ἐπέτρεψαν. Tum verò immortalitatem ei tribuerunt, flaminesque: & ſacerdotem Liviam (quæ tunc Juliæ etiam Auguſtæque cognomenta acceperat) conſtituerunt, lictoreque uti eam in ſacrificiis permiſerunt.*

Depingitur igitur in altera nummi parte Livia ut Sacerdos Divi Auguſti, in altera ipſe Auguſtus in Deorum numerum relatus, cujus rei Symbola, Jovis

vis Fulmen & Apollinis Astrum addita sunt. Vulgarunt nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXXX. Num. 4. *Æneas Vicus Du Vallii* Tab. XLVI. Num. 5. & idem *Vicus* inter *Ær. Aug.* Num. 21. *Franciscus Angelonus* p. 35. Tab. XXXIX. Num. 15. & 16. Servatur in *Thes. Schwartzburgico* & *Museo nostro.*

NUM. 16.

DIVUS AUGUSTUS. Caput Augusti radiatum, dextram versus inter literas hinc inde Senatus Consulto. ut Tab. VIII. Num. 252.

DIVA AUGUSTA. Figura muliebris sedens, dextra gerit duo papavera cum spica intermedia, caput quoque spicis in nummo coronatur, & in basta, quam siniſtra manu gerit, clare suprema pars in tædam desinit, sic enim ex asperrimo meo atque integerrimo emendari pictura debet.

Sicuti is, qui præcessit, nummus, Divum Augustum atque Sacerdotem ejus, superstitem etiamnum in vivis, Liviam, depinxit, sic utrumque hic quoque nummus exhibet, sed Liviam & ipsam vivis exemtam, atque Augusto inter Cælites additam. Nam Cereris habitu sedens in altera nummi parte exhibetur, atque titulo DIVAE AUGUSTAE insignitur. Cusus est nummus ab Imperatore Claudio, apud quem in summa veneratione Liviæ fuit memoria. Testis hujus rei est *Suetonius* in *Claudio* Cap. XI. *Aviæ Liviæ divinos honores, & circensi pompa currum elephantorum Augustino similem decernenda curavit.* Amplius *Dio* Lib. LX. p. 667. Τὰ μὲν δὴ ἐν ἑαυτῷ τε ταῖς καὶ ὑφ' ἑτέρων δι' ἐκεῖνον οὐκ ὀρθῶς γιγόμενα ἀνέτεινε· τῷ μὲν δὴ Δρούσῳ τῷ πατρὶ τῇ τε Ἀντωνίᾳ τῇ μητρὶ ἱππασιάδας ἐς τὰ γυμνικὰ ἔδωκε, τὰς πανηγύρεις τὰς ἐς ταυτὸν αὐτῷ συμβαινούσας μεταθεὶς ἐς ἑτέρας ἡμέρας, ὅπως μὴ ἅμα πιῶντιν· τῷ τε πατρὶ τῷ Λιβίᾳ οὐ μόνον ἵππων ἀγῶνα ἐπήγαγεν, ἀλλὰ καὶ ἀπηθανάτισεν, ἄγαλμά τε τὸ ἐν τῷ Ἀυγουστείῳ ἱδρύσας, καὶ τὰς θυσίας τῶν ἀειπαρθένων ἱεροποιεῖν ἐπέταξε· τῶν τε γυναικῶν ὅρκον τὸ ὄνομα αὐτῆς πιστοῦσθαι κελεύσας: *Claudius, rescissis iis quæ à Cajo aut ab aliis propter eum, malè essent statuta, Druso patri, & Antoniæ matri ludos equestres eorum natalibus instituit: translatis iis ludis, qui in eos dies incidissent, in aliud tempus, ne simul fierent; aviam Liviam præter hunc honorem, etiam immortalitati adseruit, dedicavitque ejus effigiem in Templo Augusti, ac rem sacram ei fieri à Vestalibus mandavit: mulieresque per nomen ejus jurare jussit.*

Vulgarunt *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXXX. Num. 9. *Æneas Vicus* inter *Ær. Aug.* Num. 2. *P. Pedrusius* (& melius ad mei nummi typum) Num. 1. *Sebastianus Ericius* p. 102. apud quos omnes figura sedens facem læva tenet in summo hastæ. *Ericius* quoque aliquanto uberius (alios simul Liviæ ummos inlustrans) in hujus nummi explicatione sese diffundit, ita scribens: „Nummus „ Octaviani Augusti, ex metallo flavo Corinthiaco, cum nota S. C. ad caput, atque Inscriptione DIVUS AUGUSTUS. ab altera parte figuram habet sedentem, quæ spicas aliquot frumenti & papaver dextra manu tenet, facem vero siniſtra, cum his literis DIVA AUGUSTA. „ Figuram illam sedentem de Livia Augusti uxore, „ interpretor, quam supra reliquas omnes dilexit „ ad supremum vitæ halitum, defeciſſe enim dicitur in verbis, *Livia nostri conjugii memor vive ac vale.* Exstat idem nummus cum eadem figura sedente à parte altera, atque hisce literis inpressis, sive incusis, N. C. A. P. R. (1) Quæ significant *Nobis Concessum A Populo Romano.* „ adeoque designant, permisisse Populum Romanum ut ejusmodi honos illi in ære haberetur. „ Plurima semper Augustus amoris in Liviam argumenta dedit. Quare mirantibus Romanis mulieribus, atque scisitantibus causam, & quo sibi pacto tantopere divinxisset Augustum, respondisse fertur, *Mores mariti ferendo neque curiosius in amores ejus inquirendo.* Quibus verbis præcipue perstringebatur Mæcenatis uxor Terentia, „ quam propter formam amabat Augustus sicuti maritum ejusdem propter fidem honorabat. Moriens „ Augustus hæredem una cum Tiberio reliquit Liviam, & eandem nomen suum ferre jussit. Unde deinceps pro Livia vocata fuit Julia, quamvis Liviam, gentilitio nonnunquam nomine Historici perinde ut Juliam adpellent. Multi supersunt ærei nummi cum vultu Liviæ; nam præterquam, quod in plurimis Augusti nummis ejus „ inveniatur vultus, exstat quoque sub privigno „ ejusdem Tiberio signatus ex ære Corinthio manu „ artifici, cum hac ad Liviæ Caput Inscriptione, (2) „ SALUS AUGUSTA. ab altera vero parte Tiberii caput cum hac invenitur Inscriptione, TI. „ CAESAR DIVI AUG. F. AUG. P. M. TR. „ POT. XXIIII. Quem nummum edidit in honorem matris Liviæ, sub imagine Deæ Salutis. Signandi vero ea specie hanc fuisse occasionem innuit *Dio*, quod quum contra caput Augusti plures ex nobilitate Romana, Cneo Cornelio Cinna „ duce, conspirassent, eaque detecta fuisset conspiratio, suadente Livia, conjuratis ignoverit Cæsar, ipsumque Cinnam, qui novissima meruerat, „ Consulatus honore extulerit. Quin & Justitiæ „ Deæ imagine & Inscriptione (3) (JUSTITIA enim in nummo ad caput ejus legitur) alter sub „ Tiberio in Liviæ honorem signatus nummus fuit. „ Tanta benignitate & bonitate animi exstitit Livia, ut multas nutriverit puellas atque de suo „ dotaverit, unde & (4) *Mater Patriæ* fuit adpellata, atque Arcum Triumphalem in honorem „ ejus decrevit Senatus, quod nulli ante illam contigit feminæ. Carpento quoque uti permissum „ fuit in Urbe, quod genus honoris in nummis „ Augustarum hodieque adparet, (5) inscriptis „ S. P. Q. R. JULIAE AUGUSTAE. quod „ carpentum binæ mulæ trahunt. Sed & (6) alii „ Augusti atque Tiberii inveniuntur nummi, qui „ Cæsaris sive Imperatoris caput ab altera ostendunt parte, ab altera vero Liviæ aliquam statuam exhibent, quos brevitatis studio transeo. „ Silere tamen nequeo visum à me (7) numismæ „ æreum cum Liviæ capite velato, inscriptum DIVA LIVIA AUGUSTA. Velum vero ejus-
„ modi

(1) Imo nihil minus significant, sed potius *Nota Cusa A Populo Romano.* vel *Notâ Cæsaris Augusti PRobus*, aut simile quid. Vide plures ejusmodi aliasque Notas incusas Tab. XXXII.
(2) Vide Tab. VII. Num. 13.
(3) Vide Tab. VII. Num. 19.
(4) Confer *Tacit. Annal.* I. 14.
(5) Vide Tab. I. in Nummis Liviæ Num. 2.
(6) Vide Tabb. IV. VII. &c. in Tiberii Nummis.
(7) Exhibetur in Numismate infra Tab. I. Num. 3. in Nummis Liviæ.

„ modi apud antiquos Divinitatis erat Symbolum. „ Averſa pars Pavonem habebat caudam explican- „ tem, & epigraphem CONSECRATIO. Quem „ quidem nummum, ratione artis liquebat non „ fuiſſe cuſum ſub primis ſed aliquanto poſterio- „ ris ævi Imperatoribus, factumque id fuiſſe lon- „ ge poſt exceſſum Liviæ, memoriæ ejus reno- „ vandæ gratia. Commune Apotheoſis Auguſtarum „ Symbolum fuit Junonia avis cum hac Inſcriptio- „ ne CONSECRATIO. quod in Fauſtinæ, Ma- „ rinianæ, aliarumque Auguſtarum, poſt mor- „ tem in Divarum numerum relatarum, obſerva- „ re licet. Nam ſicuti Aquila, Jovi ſacra ales, „ Conſecrationis Imperatorum, ita Pavo Auguſta- „ rum erat Symbolum, eoque ipſo Auguſto & „ Auguſtæ, Jovi quaſi atque Junoni, adſimilari „ ſolebant. Progreſſu enim temporis crevit adu- „ latio, vivisque Principibus Divinitatis Symbola „ in nummis adpoſita fuerunt, unde Solis & Lu- „ næ ſidera iisdem adplicantur, & quaſi ſorti hu- „ manæ exemti, cœleſtium ſiderum lumine coruſ- „ care finguntur." Hæc *Sebaſtianus Ericius*; ve- rum *Jo. Petrus Bellorius* ad *Angelonum* quoque hu- jus nummi mentionem facit infra ad Tab. XXVIII. Num. 17. ubi perperam vivente Auguſto cuſum fuiſ- ſe opinari quosdam, & inter illos *Ericium*, oſtendit. Invenitur nummus in *Theſauro Schwartzburgico.*

NUM. 17.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti radiatum, dextram verſus ut Tab. VIII. Num. 267.

Senatus Conſulto in Corona Civica.

Quem vivo ſæpe honorem habuerant Augu- ſto Romani, eundem mortuo præſtiterunt, ut tanquam ſervatorem civium, & reſtaurato- rem publicæ tranquillitatis agnoſcerent. Credi- derunt olim Antiquarii, quum adhuc in pueritia ſua Antiquitatis venerandæ per nummos illuſtratio verſaretur, Auguſto vivo & audienti videntique DIVI titulum fuiſſe datum; prouti in doctiſſi- mo alias viro, atque hujus Antiquitatus inluſtra- toris egregio adparet. Cujus propterea verba, ex Italo, quo ſcripſit, idiomate, Latine verſa, hic adponemus. Is, poſtquam Actiacæ victoriæ men- tionem fecit, ita telam perſequitur. „ Poſt hanc „ victoriam, qua crevit plurimum laus Cæſaris, „ Romæ omnium ſtudia ad illum converſa ſunt, „ neque inveniri potuit honoris ſpecies, quem „ non illi exhibuerint. Intranti enim Urbem ob- „ viam proceſſerunt Virgines Veſtales atque Ma- „ tronæ cum liberis ſuis, præter Senatum Popu- „ lumque Romanum. Vota inſuper Diis facta, Sta- „ tuæ decretæ, Tribunicia Poteſtas per vitam alia- „ que multa, ut in cunctis congregationibus populi „ triumphalem gereret coronam, atque nomen deni- „ que Auguſti ut gereret. Quod tantæ veneration is „ ante habebatur, ut in Deos ſolos convenire crede- „ retur atque disjunctos à conditione humana. *Cæ- „ ſaris* igitur nomen ratione ſanguinis & ſucceſſio- „ nis, *Auguſti*, ut homine major, tulit. Quin & „ *Pater* nuncupatus fuit. Quare iſta occaſione, „ atque ad confirmationem iſtius decreti, quo Diis „ adſcribebatur, adparet, multos, qui ſuperſunt „ in honorem ejus cuſos fuiſſe cum DIVI titulo, „ etſi etiamnum tum viveret, nummos. Inter „ quos (Num. 18. & 19. apud *Angelonum*) unus „ occurrit, in quo caput eſt juvenile Cæſaris cum „ corona radiata atque acuta, quo veluti radios „ ſuos à capite ejusdem ſpargit, tamquam radios „ ſolis, ut ita Numini illi adæquaretur. Duode- „ cim eos eſſe voluerunt, vel pro zodiaci ſigno- „ rum numero, vel pro totidem Herculis labori- „ bus. Ab altera nummi parte pulcherrima eſt „ corona quernea, in cujus medio leguntur literæ „ S. C. quæ denotant ex Decreto Senatus cuſum „ eundem fuiſſe nummum in honorem Cæſaris. „ Primi olim homines fruge quernea vivere ſo- „ lebant, & quoniam à Jove in eorundem alimen- „ tum conceſſa eadem credebatur arbor, hinc „ quercus Jovi ſacra fuit habita, atque inter Sym- „ bola Jovis quercus fuere folia. Imperatores „ quoque ſalutis augurium inde capiebant, quare „ etiam poſtea corona quernea, quæ & civica, „ tributa fuit apud Romanos iis, qui civem in bel- „ lo ſervaſſent. Verum alias, inprimis in priori- „ bus Romanorum Imperatoribus Corona radiata „ Conſecrationis ſolet eſſe Symbolum. In Auguſto „ tamen hæc non militat ratio. Illi enim poſt mor- „ tem demum in Deorum numerum relati fuerunt: „ Sed Auguſtus vivus conſecratus fuit. Unde ſcri- „ bit *Tacitus Annal.* Lib. I. Cap. 10. *Nihil Deo- „ rum honoribus relictum, cum ſe Templis & effigie Nu- „ minum per flamines & Sacerdotes coli vellet.* Alio „ autem loco, ubi narrat, quo modo Tiberius abnuit „ templa, quæ ipſi, matrique ejus Liviæ exſtruere vo- „ lebant Hiſpaniæ civitates, ſubjungit *Annal.* Lib. „ IV. Cap. 38. *Perſtititque poſthac ſecretis etiam ſer- „ monibus adſpernari talem ſui cultum; quod alii mo- „ deſtiam; multi quia diffideret, quidam ut degeneris „ animi interpretabantur. Optimos quippe mortalium „ altiſſima cupere. Sic Herculem & Liberum apud „ Græcos; Quirinum apud nos, Deûm numero addi- „ tos. Melius Auguſtum qui ſperaverit.* De Augu- ſto quoque hoc ſcriptum reliquit *Plinius* Lib. „ VII. Cap. 45. *Deus ille, cœlumque, neſcio ad- „ eptus magis, an meritus, herede hoſtis ſui filio, ex- „ ceſſit.* Scio opponi mihi ex *Servii* auctoritate „ poſſe, nummum hunc demum poſt mortem Cæ- „ ſaris Auguſti cuſum fuiſſe, propter Divi titulum, „ qui tribui non ſolebat niſi conſecratis, poſt mor- „ tem, hominibus, quum ii, qui ab æterno fue- „ rant & inmortales, Dei vocari ſolerent. Quo vi- „ delicet adludit argutum illud ſed inpium de Geta, „ fratre, manu ſua occiſo, Caracallæ dictum, quod „ *Spartianus* refert, *Sit Divus, dum non ſit vivus.* „ adeoque poſt Apotheoſin demum in Divorum „ numerum relatos fuiſſe Imperatores. Verum „ cuncta illa non inpediunt, quo minus uni alicui „ ex Imperatoribus vivo, tituli ejusmodi atque „ honores tributi fuerint, prout exemplum in Au- „ guſto habere nos credimus, aliisque poſt ipſum. „ Egregia enim facta Auguſti, quibus Orbi Ter- „ rarum pacem peperit atque felicitatem generi „ humano procuravit, dubium fecere hominibus „ mortalis an Deorum aliquis exſiſteret. Unde „ viventi decreta atque erecta fuerunt templa, „ aræ, ſacerdotes, victimæ, ſacrificia atque honores „ aliis, ut Divo Julio, poſt mortem demum tri- „ butis. Et quoniam apud Gentiles *Dei* adpellatio „ *Divi* credebatur eſſe major, reſpicere ad hono- „ rem ejus ſupra Cæſarem, Bacchum atque Neptu- „ num, potuit *Virgilius* in illo verſu ſcilicet Lib. „ *Georg.* I. 29.

An Deus immenſi venias maris, ac tua nautæ Numina ſola colant.

„ Unde adfirmat quoque *Dio* Lib. LI. *Decre- „ tum, ut in Hymnos juxta diis inmortalibus ipſe de- „ ſcribere-*

„ *ſcriberetur.* Scriptum etiam reliquit *Adolphus*
„ *Occo*: *Alii Imperatores poſt mortem tantum inter*
„ *Deos relati ſunt, Auguſtus autem Templa vivus me-*
„ *ruit,* Idem *Virgilius* Ecloga I. 6.

„ *O Melibœe, Deus nobis hæc otia fecit,*
„ *Namque erit ille mihi ſemper Deus, illius aram*
„ *Sæpe tener noſtris ab ovilibus imbuet agnus.*

„ Ibi verbum *erit* non debet ſumi ſtricto ſenſu,
„ quo id quod futurum eſt ſignificat, ſed largius
„ reſpectu etiam temporis præſentis, unde adjun-
„ git *ſemper*, id eſt, *erit mihi Deus in vita & poſt*
„ *mortem.* Neque *Deum* modo ſed & *Divum* eun-
„ dem vocat *Virgilius* ibidem verſu 42.

„ *Nec tam præſentes alibi cognoſcere Divos.*

„ *Horatio* ſimiliter adpellatur *Divus* Lib. III. Ode
„ V. verſu 1.

„ *Cœlo tonantem credimus Jovem*
„ *Regnare, præſens Divus habebitur*
„ *Auguſtus, adjectis Britannis*
„ *Imperio, gravibusque Perſis.*

„ Quo quidem fundamento quibusque teſtimo-
„ niis liquido adfirmare lubet, quod vivo Augu-
„ ſto hic nummus juſſu Senatus, in honorem ejus
„ cum Divi, & Patris adpellatione atque corona
„ radiata ſignatus fuerit. Pariter, iisdem adducti
„ rationibus (8) de alio Auguſti nummo pronun-
„ ciamus, in quo, poſt victoriam ejus *Ægyptia-*
„ cam, in honorem victoris ſimilis legitur titulus
„ ad caput Auguſti radiatum, in quo ab altera par-
„ te Fulmen eſt alatum cum S. C. nota. Quale
„ Fulmen apud antiquos Ægyptios Symbolum fuit
„ amplitudinis gloriæ famæque per univerſum Ter-
„ rarum Orbem diſperſæ. Neque enim alia res eſt
„ fulmine velocior ſplendidiorque, adparens ſimul
„ & poſt ſe grave trahens tonitru. Quod Symbo-
„ lum quum nummo in honorem Auguſti à Sena-
„ tu cuſo inprimatur, nihil aliud commodius ſigni-
„ ficare poteſt, quam amplitudinem & ſplendorem
„ nominis ejus ubique Terrarum; quod idem Ful-
„ men ſimul potuit inſervire pro Symbolo velocis
„ pœnæ, quam juſtus ultor Cæſar inflicturus eſſet
„ iis, qui, non contenti rebus præſentibus, ſub
„ Imperio ejus ad novas adſpirarent." Hæc *An-*
gelonus, ad quæ notavit *Jo. Petrus Bellorius* ibi-
dem p. 21. hæc fere verba: „ Titulus DIVUS,
„ ubi is in nummis invenitur, certiſſimum ſolet
„ eſſe ſignum, cuſos eosdem poſt mortem Impe-
ratorum fuiſſe." Non recte inter alios hunc titu-
lum percepit *Sebaſtianus Ericius* in (9) nummo il-
lo æreo in Auguſti honorem ſignato ex Decreto
Senatus cum titulo DIVUS AUGUSTUS.
DIVA AUGUSTA. Diu enim poſt vitam Au-
guſti, ſub Claudio Principe, cuſus fuit. Melius
egit idem *Ericius* (10) in alio Auguſti, ſi-
mili titulo inſcripto nummo, qui Statuam Im-
peratoris Auguſti exhibet. Ad hujus rei demon-
ſtrationem nihil dicemus amplius, quum ſatis
jam omnibus veritas illa conſtet, tam ex num-
mis quam ex hiſtoriis. Illud de Auguſto di-
cere conſtitui; fuiſſe eumdem in recipiendis ho-
noribus moderatiſſimum, atque divinis omnino
abſtinuiſſe, pertinaciſſime etiam Templorum
honorem in Urbe repudiaſſe, neque vel in Pro-
vinciis recepiſſe, niſi communi ſuo & Romæ
nomine, quamvis Proconſulibus ibidem decerni
ſciret, prout *Suetonius* & ipſe Auctor noſter ad
nummum quem Num. 26. producit, teſtatur.
Imo ſtatuas ex argento ſibi poſitas, conflari
omnes juſſit, ut cortina inde in templo Apolli-
nis Palatini fieret. Eadem modeſtia ſucceſſor
Auguſti Tiberius fuit; qui noluit decerni ſibi
Templa vel Flamines aut Sacerdotes, neque ſi-
vit ſtatuas ſibi poni inter Deos, ſed ſolummodo
ad ornamenta Templorum, ut ſcribit idem *Sue-
tonius*, & teſtantur quoque *Dio* & *Tacitus*, apud
quem illa Tiberii Oratio, qua ejusmodi inmo-
dicos deprecatur honores, exſtat. Et certe Ro-
mani Græcis, quamvis iisdem longe potentiores,
modeſtia longe præſtiterunt, ut & Regibus ex-
ternis, qui vivi deorum ſibi titulos & honores ad-
rogarunt, prout hodieque ex marmoribus & num-
mis eorundem patet. Omiſſa igitur Poëtarum
adulatione, atque decretis Senatus Romani in-
hærentes, negamus, ullos Auguſto, inter vivos
exiſtente, ſignatos fuiſſe nummos cum DIVI
titulo illi adtributo, ſed demum poſt mortem,
quod de omnibus ejusmodi nummis exiſtiman-
dum eſt; Neque ulla reſtat dubitatio, quin ex
Decreto Senatus cuſus in honorem Auguſti hic
ſit nummus cum corona circa caput radiata,
atque civica ab altera parte, in quo nummo &
DIVUS adpellatur & PATER, quum *Pater*
quidem in nummis vivo eodem cuſis, dicatur,
ſed non ſimpliciter, verum addita voce *Patriæ*,
quum alterum illud *Pater* poſt mortem demum,
ut Divo illi detur, atque prout Deis adtribui &
dari ſolet.

Vulgavit nummum *Hub. Goltzius* in *Auguſt.* Tab. LXV. Num. 77. & *Æn. Vicus* inter *Ær. Auguſto* Num. 16. Servatur in *Theſauro Schwartzburgico* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 18.

CAESAR AUGUSTUS TRibunicia POTeſtate. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, ut Tab. III. Num. 89.

Senatus Conſulto. in Laurea.

Hi nummi ex eo genere ſunt, qui vulgo Antiochiæ cuſi creduntur. Poſſideo duos; quorum alter, ſecundi moduli, à parte capitis inſcribitur AUGUSTus TRibunicia POTeſtate. Alter, qui pulchritudine inſigni eſt, & denſitate ſua magis ad primum quam ſecundum ordinem referri meretur, hac epigraphe gaudet, IMPerator AUGUSTus TRibunicia POTeſtate V. Sic ut illa (*quintum*) V. infra collum atque media inter IMP. AUGUST. quæ punctis poſt ultimas literas ſignantur, atque TR. POT. in ipſo nummo locum obtineant. *Andr. Morellii* nummus ab *Ænea Vico* Num. 18. inter *Ær. Aug.* ut & ab *Hub. Goltzio* in *Auguſto* Tab. XLIII. Num. 5. editus eſt. Servatur in *Theſauro Verſalienſi.*

NUM.

(8) Tab. XXIX. Num. 7.
(9) Tab. hac XXVIII. Num. 16.
(10) Tab. hac XXVIII. Num. 14.
(11) Vide Tab. XXVIII. Num. 7.

NUM. 19.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti radiatum verſus dextram, ut Tab. VIII. Num. 267.

Senatus Conſulto. Templum ſex columnarum, tecto rotundo ; utrimque aris inſiſtunt animalia, hinc taurus, inde aries ſeu ovis.

Habuimus ſupra p. 346. ſimilem typum, ſed in animalibus, quæ aris inſiſtunt variare ſolent nummorum delineatores ; Nam tauros conſpicias apud *Franciſc. Angelonum* p. 21. Tab. XXV. Num. 28. apud *Sebaſtian. Ericium* p. 172. arietes. Edidit nummum hunc *Goltzius*, & ex *Muſeo Farneſiano P. Pedruſius* Tab. XIII. Num. 4. Invenitur & in *Theſauro Schwartzburgico.* Exſtat & in *Muſeo noſtro*, verum animalia in illo, quod læſum ibi paſſim æs ſit, dignosci nequeunt.

Ad hunc nummum aliosque æreos, qui Conſecrationis Auguſti poſt mortem teſtes ſunt, illuſtrandos, p. 52. & 53. ubi eosdem nummos depingit & adfert, ita ſcribit *Carolus Patinus* : „ Divi„ nitatis monumenta & honorum Auguſto poſt ex„ ceſſum S. C. decretorum, hic habes. Corona „ radiata quæ inclinante & labante jam Imperio „ viviş atque in Divos relatis fuit promiſcua tunc „ temporis, nonniſi poſt apotheoſin tribuebatur „ Pater autem dicitur Auguſtus, quaſi caput gen„ tis ſuæ, ut Sardus Pater dicitur, vel ut Pater „ patriæ, quod nomen ille à cunctis ſolennitate „ ludorum per *Val. Meſſallam* delatum præ gaudio „ lacrymabundus acceperat : vel ut Liber Pater, „ à *liberando*, vel ut Jupiter quaſi *juvans pater*, „ *nomine Diis conveniente, quod omnibus ſeſe æquum* „ *& humanum præbuerit*, inquit *Diodor. Siculus* Bi„ blioth. Hiſt. Lib. III. Καὶ παρεχόμενον ἑαυτὸν πᾶ„ σιν ἥμερον καὶ φιλάνθρωπον, ὑπὸ δὲ πολλῶν πατέρα „ προσαγορεύεσθαι. Aræ autem vivo etiam viden„ que Auguſto ponebantur;

„ *Præſenti tibi maturos largimur honores,*
„ *Jurandasque tuum per numen ponimus aras.*

„ inquit *Horatius* Epiſt. II. *Prudent.* contra *Symm.* „ Lib: I.

„ *Hunc morem veterum docili jam ætate ſequuta*
„ *Poſteritas, menſa atque adytis & flamine & aris*
„ *Auguſtum coluit, vitulo placavit & agno,*
„ *Strata ad pulvinar jacuit, reſponſa popoſcit.*
„ *Teſtantur tituli, produnt conſulta Senatus*
„ *Cæſareum Jovis ad ſpeciem ſtatuentia templum*

„ Eô ſpectant & agnus & vitulus juxta tem„ plum Auguſto dicatum collocati in primo num„ mo ; ſive templum illud Romæ conſtructum „ fuerit, ſive Nolanum intelligitur, *Nolæ enim do„ mus in qua deceſſit Auguſtus, in templum mutata,* „ inquit *Dio* Lib. LVI. Καὶ οἱ ἡμεῖς ἡ ἐν τῇ Νώλῃ „ οἰκίαν ἐν ᾗ μετήλλαξεν ἐπωλήθη. Bos etiam pro„ cumbens in ſecundo. (Vidè infra Tab. XLIII. „ Num. 44.) quaſi victimario ferienti collum præ„ bens, eandem indicat venerationem : quam etiam „ teſtantur plura Inſcriptionis fragmenta apud *Fra„ tres Arvales*, *Gruter.* Inſcript. pag. 117.

„ MINERVAE VACCAM
„ DIVO AUGUSTO BOVEM MAREM.

„ *Triſtanus*, Comm. Hiſt. Tom. I. p. 32. quidem „ vir de antiquitate optimè meritus conjecturam „ præbet huic explicando nummo, quem ad tau„ rum cœleſtem revocat : ſed Inſcriptio hæc an„ tiqua mihi rem declarare videtur.

„ *Tertius* (vide Tab. hanc Num. 15.) Statuam „ conſularem exhibet in ſella ſedentem, & toga„ tam, orbem ſiniſtra, dextra ramum oleæ ge„ rentem, quaſi Orbis Pacatori CONSENSU „ SENATUS ET EQUESTRIS ORDI„ NIS POPULIQUE ROMANI ſignum „ hoc publice poſitum fuerit. Eo etiam ſpectant „ Ara, Fulgur, Temo & Gubernaculum Orbi „ inpoſitum, & Victoria Clypeum præbens, cui „ S. P. Q. Romani characteres impoſiti ſunt. „ Jovis ales in plerisque cernitur toti orbi quaſi „ prædæ incubans, qua animas heroum in cœlum „ rapi credebant, ut de eodem Auguſto narrat „ *Dio* Lib. LVI. his verbis, Καὶ τότε δᾷδας ἐκατὸν „ ἅρχοι ἃς πρὸς τῇ βουλῇ ἐδεδώκει λαβόντες ὑπῆψαν αὐ„ τῷ, καὶ ἡ μὲν ἀνηλίσκετο, αἰετὸς δέ τις ἐξ αὐτῆς „ ἀφεθεὶς ἀνέπτατο, ὡς καὶ δὴ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ εἰς τὰ „ ἄνω ἀναφέρων ; hoc eſt : *Poſt hæc Centuriones* „ *acceptis facibus juſſu Senatus rogum ſuccenderunt :* „ *eo abſumpto, aquila ex eo emiſſa ſurſum volavit,* „ *quaſi animam Auguſti in cœlum ferens.* Quæ omnia „ tanti fecere Auguſti poſteri, ut ea reſtituere di„ gnati ſint, ne horum memoria intercideret, paſ„ ſim Titi, Domitiani, Nervæ nomina inſcripta „ ſunt." Quæ quidem deſcribere placuit, quoniam lucem his nummis adfundunt.

NUM. 20.

Vacat.

NUM. 21.

IMPerator CAESAR DIVI Filius AUGUSTUS IMPerator XIIII. Caput Auguſti nudum dextram verſus, ut Tab. VII. Num. 230.

PONTIFex MAXIMus TRIBUNicia POTESTate XXVI. In area nummi Senatus Conſulto.

Vulgavit nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXIX. Num. 5.

NUM. 22.

Epigraphe Capitis &c. nihil diſcrepat à præcedente.

Tribunicia Poteſtas XXVII. in hoc nummo ſignatur, cætera paria ſunt.

Exſtat apud *Hub. Goltzium* in *Aug.* Tab. LXIX. Num. 6.

NUM. 23. 24. 25. 26 27. & 28.

Similes sunt præcedentibus, verum in hisce notæ sunt Tribuniciæ Potestatis XXIX. XXX. & XXXI. XXXII. XXXIII. XXXIIII.

Ex his Num. 26. 27. & 28. vulgatos invenias apud *Hub. Goltzium* in *August.* Tab. LXIX. Num. 7. 8. & 9. Postremus ex hisce in *nostro Museo* invenitur

TABULA XXIX.

EXHIBENS

NUMISMATA CAESARIS AUGUSTI.

EX AERE MAGNO

IN COLONIIS &c. CUSA.

NUM. 1. & 2.

IMPerator CAESAR DIVI Filius AUGUSTUS IMPerator XXI. Caput Augusti dextram versus, ut Tab. VI. Num. 204.

PONTIFex MAXIMus TRIBUNicia POTESTate XXXVI. in area nummi Senatus Consulto. In altero nummo agnoscitur Tribunicia Potestas XXXVII.

Vulgavit hos nummos *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXIX. Num. 11. & 12.

NUM. 3. & 4.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Augusti radiatum, dextram versus, ut Tab. VIII. Num. 267.

IMPerator Titus VESPASIANus (in alio Titus CAESAR) AUGustus RESTITUIT. In area nummi Senatus Consulto.

Editi sunt ab *Hub. Goltzio* in *Aug.* Tab. LXXIX. Num. 37. & 39.

NUM. 5.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Augusti laureatum, dextram versus, ut Tab. VIII. Num. 265.

IMPerator CAESar DOMITIANus AUGustus RESTITUIT. In area nummi Senatus Consulto.

Exhibet nummum *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXXIX. Num. 46.

NUM. 6.

DIVUS AUGUSTUS. Caput Augusti laureatum, lævam versus, ut Tab. VIII. Num. 262.

vel

Capite Augusti versus dextram collocato, ut Tab. eadem VIII. Num. 274.

IMPerator NERVA CAESAR AUGUSTUS RESTituit. In area nummi Senatus Consulto.

Vulgarunt hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXXIX. Num. 48. & *Æneas Vicus* inter *Ærea Aug. Numism.* Num. 24.

NUM. 7.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Augusti radiatum, dextram versus, ut Tab. VIII. Num. 267.

Senatus Consulto. Fulmen dnabus instructum alis & quatuor telis ignitis.

Divinitatis Symbolum est Fulmen. Exstat nummus apud *Hubert. Goltzium* in *Augusto* Tab. LXXIX. Num. 41. & apud *Æneam Vicum* inter *Ær. Aug.* Num. 20. Servatur in *Thesauro Schwartzburgico* & in *Museo nostro.*

NUM. 8.

DIVUS AUGUSTUS. Caput Augusti radiatum, dextram versus, ut Tab. VIII. Num. 248.

Senatus Consulto. Fulmen cum quatuor alis & totidem telis ignitis.

Posteriorem hunc nummum plures Imperatores restituerunt, priorem non. Vulgavit *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXXIX. Num. 44.

NUM. 9. 10. & 11.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Augusti radiatum, dextram versus, ut Tab. VIII. Num. 248.

IMPerator Titus (addit secundus CAESar) VESPasianus (quod in secundo abest) AUGustus RESTituit. In tertio legitur, IMPerator Titus VESPASianus AUGustus RESTITUIT. Typus idem.

Edidit hos nummas *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXXIX. Num. 40. 42. & 38.

NUM. 12.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Augusti laureatum, versus dextram, ut Tab. VIII. Num. 265.

IMPerator CAESAR DOMITIANus AUGustus RESTituit. Typus idem.

Vulgavit Nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXXIX. Num. 43.

NUM. 13.

DIVUS AUGUSTUS. Caput Augusti radiatum versus lævam, ut Tab. VIII. Num. 251. *vel, prouti in Meo, optime servato cernere est, sine corona, capite nudo.*

IMPerator NERVA CAESar AUGustus RESTituit. Typus idem.

Vidit atque edidit nummum *Hubert. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXXIX. Num. 45. Servatur in *Thesauro Versalienſi* & in *Museo nostro.*

NUM. 14.

DIVUS AUGUSTUS. Caput Augusti radiatum, ut supra.

IMPerator CAESar TRAIANus AUGustus GERManicus DACicus PARThicus Pater Patriæ RESTituit. Typus idem.

Debemus hunc nummum *Hub. Goltzio* in *Aug.* Tab. LXXIX. Num. 47.

NUM. 15.

Vacat.

NUM. 16.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Augusti radiatum, versus dextram, ut Tab. VIII. Num. 267.

Senatus Consulto. Aquila, alas pandens globo insidet.

Consecrationis Symbolum. Vulgarunt nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXXVIII. Num. 35. & *Æneas Vicus* inter *Ærea August.* Num. 19. Invenitur in *Thesauro Schwartzburgico* & in *Museo nostro.*

NUM. 17.

Epigraphe similis, caput idem.

Senatus Consulto. Aquila expansis alis fulmini insidens.

Pariter Consecrationis est Symbolum.

NUM.

NUM. 18.

Epigraphe eadem, caput idem.

Senatus Conſulto. Aquila, expanſis alis, globo inſiſtens. In circuitu legitur TIberius CLAUDIUS CAESAR AUGuſtus GERManicus RESTituit.

A pluribus Imperatoribus hæc Conſecrationis Auguſti monumenta in nummis reſtituta ſunt. Edidit hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXXVII. Num. 16.

NUM. 19 & 20.

IMPerator Titus VESPaſianus AUGuſtus RESTituit. Aquila, alis expanſis, globo inſiſtens, additur Senatus Conſulto.

Altera pars nummi eundem typum & eandem habet Inſcriptionem.

Hic nummus ex eorum genere eſt, qui pro capitis ſigno bis averſæ partis ſignaturam exceperunt. Exſtitit in *Muſeo* Domini De Seignelay.

NUM. 21.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti radiatum, dextram verſus, ut ſupra.

IMPerator Titus VESPaſianus AUGuſtus RESTituit. Aquila, expanſis alis globo inſiſtens, additur Senatus Conſulto.

Exſtat in *Muſeo noſtro*, ſed aquila non verſus lævam, verum ad dextram converſa eſt.

NUM. 22.

Epigraphe ſimilis, caput idem.

Inſcriptio præcedenti eſt ſimilis, ſed Aquila fulmini inſiſtit.

Vulgarunt *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXXVII. Num. 18. & *Æneas Vicus* inter *Ær. Auguſt.* Num. 27. Servatur in *Theſauro Verſalienſi* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 23.

Inſcriptio eadem, caput idem.

Senatus Conſulto. Aquila fulmini inſiſtens alato, in circuitu nummi ſcribitur IMPerator Titus VESPASIANus AUGuſtus RESTITUIT.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LXXVII. Num. 19.

NUM. 24.

Caput idem, nec epigraphe differt.

IMPerator Titus CAESar AUGuſtus RESTITUIT. Aquila, expanſis alis, globo inſiſtens, cum nota Senatus Conſulti.

Invenitur apud *Hubert. Goltzium* in *Auguſto* Tab. LXXVII. Num. 23. & inter *Ær. Aug.* apud *Æneam Vicum* Num. 35. Exſtat in *Muſeo noſtro.*

NUM. 25.

Caput idem, epigraphe eadem.

Inſcriptio averſæ partis ſimilis eſt præcedenti, ſed nota Senatus Conſulti non adparet. Aquila fulmini inſiſtit.

Habet *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LXXVII. Num. 21.

NUM. 26.

Epigraphe ſimilis & caput idem, ſed in aliis Caput Auguſti laureatum dextram verſus convertitur, ut Tab. VIII. Num. 265.

Nota Senatus Conſulti, & Aquila, expanſis alis, globo inſiſtens, in circuitu nummi ſimiliter, IMPerator Domitianus CAESar AUGuſtus RESTITUIT.

Vulgavit *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LXXVIII. Num. 28. Exſtat in *Theſauro Schwartzburgico* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 27.

DIVUS AGUGSTUS PATER. Caput Auguſti radiatum ut ſupra.

Aquila globo inſiſtens, cum nota Senatus Conſulti, atque hac in ora nummi Inſcriptione, IMPerator DOMITIANus CAESar AUGuſtus RESTITUIT.

Invenitur apud *Hub. Goltzium* in *Auguſto* Tab. LXXVIII. Num. 26.

NUM. 28. & 29.

Capita eadem, Inſcriptiones ſimiles.

Senatus Conſulto. Aquila fulmini (in ſecundo fulmen alatum eſt) inſiſtit, expanſis alis. in circuitu ſcribitur IMPerator NERVA CAESar AUGuſtus RESTituit. in alio RESTITUIT.

Secundum ex his vulgavit *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXXVI. Num. 31.

NUM. 30.

Caput ſimile, epigraphe eadem.

IMPerator NERVA CAESAR AUGuſtus RESTituit. Aquila globo inſiſtens cum nota Senatus Conſulti.

Ediderunt *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXXVIII. Num. 30. & *Æneas Vicus* inter *Ærea Auguſt.* Num. 29.

NUM. 31.

DIVUS AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum verſus lævam, ut Tab. VIII. Num. 261.

Senatus Conſulto. Aquila expanſis alis globo inſiſtens. In circuitu ſcribitur IMPerator NERVA CAESAR AUGuſtus RESTituit.

Servatur in *Theſauro Verſalienſi* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 32.

DIVUS AUGUSTUS. Caput idem Auguſti nudum, lævam verſus, ut ſupra.

Aquila, expanſis alis, fulmini inſiſtens, cum nota Senatus Conſulti, atque hac epigraphe in circuitu, IMPerator CAESar TRAIANus AUGuſtus GERmanicus DACicus PARThicus Pater Patriæ RESTituit.

Exſtat vulgatus apud *Hub. Goltzium* in *Aug.* Tab. LXXVIII. Num. 33.

NUM. 33. 34. & 35.

Vacant.

TABULA XXX.

ADHUC EXHIBENS

CAESARIS AUGUSTI NUMISMATA

EX AERE MEDIO.

NUM. 1.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Auguſti Caput radiatum, dextram verſus, ut Tab. VIII. Num. 268.

Senatus Conſulto. Victoria ſtans clypeum votivum tenet, in quo ſcribitur Senatus PopulusQue Romanus, palmæ arbori adpenſum.

NUM. 2.

Epigraphe ſimilis, caput idem.

Senatus Conſulto. Victoria ſimilis cum clypeo ſed ſine palma arbore.

Omnes hi nummi ſub Tiberio cuſi ſunt, & hunc Imperatores Titus, Domitianus & Nerva quidem reſtituerunt, ut patet ex ſequentibus. Duos hoſce vulgavit *Hub. Goltzius* in *Auguſt.* Tab. XLIV. Num. 17. & 20. Poſterior exſtat in *Theſauro Verſalienſi* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 3. 4. 5. & 6.

Epigraphe ſimilis, caput idem.

IMPerator Titus VESPaſianus AUGuſtus RESTITUIT. vel RESTituit. in altero IMPerator Titus CAESAR AUGuſtus (in tertio) IMPerator Titus Veſpaſianus AUGUSTUS RESTituit. Cætera ſimilia ſunt præcedenti.

Vulgavit *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XLIV. Num. 15. & 17. poſteriorem edidit quoque inter *Ær. Aug. Æneas Vicus* Num. 6.

NUM.

NUM. 7.

Caput idem, epigraphe eadem.

IMPerator CAESar DOMITIANus AUGUSTUS RESTituit. Typus idem.

Edidit nummum *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. XLIV. Num. 16.

NUM. 8.

DIVUS AUGUSTUS. Caput Augusti laureatum, lævam versus, in aliis DIVUS AUGUSTUS Pater Patriæ. Caput Augusti radiatum versus dextram, ut Tab. VIII. Num. 216. & 228.

IMPerator NERVA CAESAR AUGustus RESTITuit. Typus idem.

NUM. 9. & 10.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Augusti radiatum, dextram versus, ut Tab. VIII. Num. 268.

PROVIDENTia. Senatus Consulto. Ara Providentiæ.

Exstant hi nummi apud *Hub. Goltzium* in *Augusto* Tab. LXXVII. Num. 22. & 24. atque inter *Ær. Aug.* Prior invenitur in *Thesauro Schwartzburgico*, & in *Museo nostro*, atque depingitur apud *Æneam Vicum* Num. 28. inter *Ær. Aug.* & apud *Franciſc. Angelonum* Num. 21. qui ridicule cum aliis credidit Templum Jani in hoc nummo depingi, adeoque vivente Augusto cusum. Verba ejus p. 13. hæc sunt: „ Ejusdem victoriæ occasione Jani „ Templum clausum fuit, quod bis antea contigerat, ejusque rei memoriam in hoc nummo celebrari existimo; in quo cernitur DIVUS AUGUSTUS PATER. Ab altero autem latere „ Templum est cum clausis portis duabus atque epigraphe PROVIDENT. S. C. quod Templum „ ex opinione *Adolphi Occonis* aliorumque Jani est, „ clausum Providentia Cæsaris Augusti, qua victorias suas consummavit. Negari autem nequit, cusum fuisse nummum vivente adhuc Augusto, quum penes me plures ejusmodi sint „ nummi restituti a sequentibus Imperatoribus, in „ quibus caput ejus occurrit senile, cum Inscriptione DIVUS AUGUSTUS, atque eodem „ Templo a parte altera, addito IMP. NERVA „ CAES. AUG. REST. S. C. In aliis nummis „ caput Augusti magis ad Titi faciem accedit, cum „ eadem tamen Inscriptione. In posteriore parte „ idem Templum occurrit, cum hac Inscriptione, „ IMP. T. VESP. AUG. REST. PROVIDENT. „ S. C. Ex quibus adparet in nummis, qui post „ mortem Augusti cusi fuerunt, semper occurre„ re nomen ejus Imperatoris, sub quo illi signati „ fuerunt. Sed de eo alias agemus." Hæc *Angelonus*, quæ tamen falsissima sunt, unde breviter adnotavit *Jo. Petr. Bellorius* p. 22. ejusmodi nummos Apotheosin Augusti continere.

NUM. 11.

Caput simile, epigraphe eadem.

IMPerator NERO CLAUDius CAESar AUGustus GERManicus RESTituit. Ara Providentiæ, ut testatur Subscriptio PROVIDENTia. Senatus Consulto.

Exstat apud *Hub. Goltzium* in *Aug.* Tab. LXXVII. Num. 17.

NUM. 12.

Caput idem, nec epigraphe discrepat.

IMPerator Titus CAESar AUGustus RESTITUIT. Senatus Consulto. Ara Providentiæ sed sine Subscriptione.

Vulgatus est ab *Huberto Goltzio* in *Augusto* Tab. LXXVII. Num. 23.

NUM. 13. & 14.

Epigraphe eadem, caput idem in primo, sed in secundo exstat,

DIVUS AUGUSTUS. Caput Augusti laureatum, versus lævam, ut Tab. VII. Num. 214.

PROVIDENTia. Senatus Consulto. Providentiæ ara, in circuitu legitur IMPerator Titus VESPasianus AUGustus RESTituit.

Exstant apud *Hubert. Goltzium* in *Augusto* Tab. LXXVII. Num. 22. & 24. atque apud *Æneam Vicum* Num. 15. inter *Ærea Augusti* numismata. Prior servatur in *Thesauro Versalienſi.*

NUM. 15. & 16.

Num. 14. *in Inſcriptione & Capite à præcedentibus non diſcrepat, ſed Num.* 16. *Caput habet Auguſti laureatum ad lævam converſum, ut Tab. VII. Num.* 216.

Inſcriptio in priori eſt IMPerator Domitianus CAESar, in alio, IMPerator CAESar DOMITIANus AUGuſtus RESTituit.

Publicavit utrumque *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXXVIII. Num. 25. & 26.

NUM. 17.

DIVUS AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, ut Tab. VII. Num. 261.

IMPerator NERVA CAESar AUGuſtus RESTituit. Ara Providentiæ, infra Senatus Conſulto.

Servatur hic nummus in *Theſauro Verſalienſi*, & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 18.

DIVUS AUGUSTUS. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, ut Tab. VIII. Num. 262.

PROVIDENTIA. Senatus Conſulto. Ara Providentiæ. In circuitu legitur IMPerator NERVA CAESar AUGuſtus RESTituit.

Vulgavit *Hub. Goltzius* in *Auguſt.* Tab. LXXVIII. Num. 29.

NUM. 19.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti nudum, verſus lævam, ut Tab. VIII. Num. 253.

PROVIDENTia. Senatus Conſulto. Ara Providentiæ, in circuitu legitur IMPerator CAESar TRAIANus AUGuſtus Germanicus Pater Patriæ RESTituit.

Exſtat apud *Hubert. Goltzium* in *Auguſto* Tab. LXXVIII. Num. 32.

NUM. 20.

Vacat.

NUM. 21.

Epigraphe capitis non additur, ſed, ut videtur, hæc eſt, IMPerator CAESAR DIVI Filius AUGUSTUS IMPerator XX. Caput Auguſti nudum dextram verſus, ut Tab. VII. Num. 237.

PONTIFex MAXIMus TRIBUNicia POTESTate XXXIIII. Senatus Conſulto. Globus faſcia circumligatus, quam tranſit gubernaculum navis.

Typus eſt Rectori Orbis Terrarum conveniens, unde varii hunc nummum reſtituerunt Imperatores, ut patet ex ſequentibus nummis.

NUM. 22.

Non additur epigraphe, ſed videtur eſſe DIVUS AUGUSTUS, ut in aliis qui ſequuntur.

Senatus Conſulto. Orbis cum temone, ſive gubernaculo, ut ſupra. In circuitu legitur, IMPerator Titus CAESar AUGUSTus RESTITUIT.

NUM. 23.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti radiatum, dextram verſus, ut Tab. VIII. Num. 267.

IMPerator Titus VESPASIANus AUGuſtus RESTITUIT. Senatus Conſulto. Globus cum temone.

Vulgavit *Goltzius* in *Auguſto* Tab. LVIII. Num. 15.

NUM. 24.

Epigraphe & caput idem.

IMPerator DOMITianus CAESar AUGuſtus RESTITUIT. Senatus Conſulto. Typus idem.

NUM. 25.

DIVUS AUGUSTUS. Caput Auguſti radiatum, verſus lævam, ut Tab. VII. Num. 251.

vel

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti radiatum, verſus lævam, ut Tab. VIII. Num. 255.

IMPerator NERva CAESar AUGuſtus RESTituit. Typus idem.

Invenitur inter *Ær. Aug.* apud *Æneam Vicum* Num. 39. & apud *Hubert. Goltzium* in *Auguſto* Tab. LVIII. Num. 19. Errat autem fortaſſis *Sebaſtian. Ericius*, dum ex magno ære eſſe ſcribit p. 148. ubi hæc ejus verba inveniuntur: „Nummus Auguſti ex ære magno, metallo flavo, cum capite ejusdem laureato, ætate ſenili, hanc habet epigraphen, DIVUS AUGUSTUS. Ab altera parte Globus ſive Orbis Terrarum eſt cum Temone, atque hac Inſcriptione in circuitu, IMP. NERVA CAES. AUG. REST. S. C. id eſt, IMPERATOR CAESAR AUGUSTUS NERVA RESTITUIT. Singularis erga Auguſtum jam tum defunctum venerationis teſtis eſt hic nummus. Cuſus enim fuit Auguſto jam inter Divos recepto; & hic quidem nummus ab Imperatore Nerva fuit reſtitutus. Orbis terrarum, qui una cum temone ab altera nummi parte cernitur, rectorem atque monarcham mundi Cæſarem, nunc Divum Auguſtum, ſignificat, ejusque veluti divinam celebrat providentiam."

NUM. 26.

DIVUS AUGUSTUS. Caput Auguſti radiatum, verſus lævam, ut Tab. VII. Num. 251.

Senatus Conſulto. Typus idem. In circuitu legitur IMPerator NERVA CAESar AUGuſtus RESTituit.

Servatur in *Theſauro Verſalienſi* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 27.

DIVUS AUGUSTUS. Caput Auguſti radiatum, dextram verſus, ut Tab. VIII. Num. 248.

IMPerator CAESar TRAIANus AUGuſtus GERmanicus DACicus PARthicus Pater Patriæ RESTituit. Senatus Conſulto. Globus cum temone, ut ſupra.

Vulgavit hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LVIII. Num. 21.

NUM. 28.

Vacat.

TABULA XXXI.

EXHIBENS

NUMISMATA CAESARIS AUGUSTI

EX AERE MEDIO

CUSA PER TRIUMVIROS MONETALES SENATUS, INSCRIPTIS EORUM NOMINIBUS.

NUM. 1. 2. 3. uſque ad 27.

Occurrunt in hac Tabula nummi, quos Triumviri Monetales Senatus percuſſerunt, & quidem inſcriptis eorundem nominibus, atque à parte priore, vel caput Auguſti, cum ſolitis Inſcriptionibus, exhibentes, vel Coronam Civicam, cum incluſa epigraphe, AUGUSTUS TRIBUNICia POTESTate. Spectant hi nummi ad *Familias* ſive Gentes, Æliam, Aſiniam, Calpurniam, Caſſiam, Galliam, Liciniam, Luriam, Mœciliam, Marciam, Næriam, Noniam, Plotiam, Quinctiam, Salviam, Sanquiniam, Semproniam, Valeriam, Voluſiam &c. De quibus omnibus abunde dictum eſt in *Theſauro Morelliano*, qui *Familias Romanas*, earumque nummos continet, quo L. B. ablegamus. Addúntur paſſim notæ, ex quibus Cimeliis deſumti ſint, & in noſtro quidem *Muſeo* ſervantur Num. 5. 6. 7. 8. 11. 13. 14. 15. 17. 19. 20. 21. 26. 27.

TABULA XXXII.

EXHIBENS

NUMISMATA CAESARIS AUGUSTI

EX AERE MEDIO.

INVENIUNTUR IN HAC TABULA NUMMI AUGUSTI AEREI A TRIUMVIRIS MONETALIBUS SENATUS CUSI, SED CUM INCUSIS LITERIS QUIBUSDAM POST IMPERATORIS EJUS TEMPORA.

NUM. 1. 2. 3. usque ad 28.

De omnibus quidem hisce Nummis atque eorumdem typis nihil monere necesse est, quum suo singuli loco, vel supra, vel inter *Familias Romanas*, explicati inveniantur. Verum in hanc Tabellam congessit *Andr. Morellius* omnes istos Cæsaris Augusti nummos, quos, post Augusti tempora marca quadam (ut vocant) incusos invenit. Et quidem horum satis magna hodieque supersest copia, & ipse plurimos in *Museo nostro* servo. Fuitque iste mos non modo apud Romanos, verum etiam apud Græcos receptus. Nam & insignem & numerosam omnis generis Græcorum numismatum jam à plurimis annis collegi copiam, in quibus multiplex discrimen ejusmodi inpressorum signorum observatur. Credibile est, urgente aliqua necessitate id fuisse factum, præsertim in Romanis nummis Imperatorum. Inter illos autem ut plurimum nummi Augusti ejusmodi gaudent notis incusis, quamvis & Tiberii & Drusi, & Germanici & Agrippinæ aliorumque quorundam nummi ejusmodi notas exhibeant. In Augusti nummis & quidem hujus Tabulæ ejus generis hæ Notæ occurrunt. Num. 1. TIB. AUG. Num. 3. TIB. IMP. AUG. Num. 5. IMP. AUG. Num. 7. TIB. AUG. & IMP. AUG. duplici (ut in quibusdam) inpressa nota. Num. 8. CAESAR colligatis literis. Num. 9. & 10. IMP. AUG. & TIB. IMP. Num. 11. CAESAR. colligatis literis. Num. 13. AUGS. Num. 15. & 16. IMP. AUG. & AUGS. Num. 17. CAESAR. connexis literis. Num. 19. IMP. AUG. & TIB. id est. TIB*erio* IMP*eratori* AU*Gusto*. Num. 21. TIB. AUG. Num. 25. T. IMP. Num. 27. IMP. Et quidem pleræque hæ literæ, seu notæ, incusæ cernuntur veluti in tabella oblonga, paucæ tamen figura rotunda, ut Num. 29. imo & figura recta (quod in Coloniis factum fuit) ut Num. 22. & 24.

Inquiramus nunc sub quo Imperatore notas has acceperint tot nummi. Tiberium Augustum præferre videntur Inscriptiones, Liviæ videlicet filium, qui Augusto in Imperio successit. Verum, si omnes ejus generis serio inspiciamus, deprehendemus pertinere ad Tiberii Claudii tempora, qui Caligulam in Imperio Romano excepit. Nam præter nummos Augustæos, non modo nummi, qui faciem & Inscriptionem præferunt Drusi, Germanici, Agrippinæ, verum etiam, quæ sub Cajo Caligula (ut infra ex eorum nummis patebit) percussa numismata sunt, ejusmodi notas incusas præferunt. Nisi dicamus præiviisse Claudio Imperatorem Tiberium. In nummis illis vero, qui omnino Tiberii Claudii temporibus incusi sunt, passim reperiuntur Notæ BON. PRO. quæ *bonam & probatam* eandem monetam designant. Inveniuntur & aliæ in nummis ejusmodi Notæ, quas, suo loco, explicabimus. Tiberio Claudio Drusi fratri autem, ut omnes adsignemus, non vero Tiberio, successori Augusti, facit Caji Caligulæ nummus, ex ære medio eodem modo ut hi Augustæi incusi, atque iisdem literis, videlicet T. C. A. T. C. IMP. Existimo igitur omnes hos nummos ejusmodi incusas Notas, in signum aucti æreorum nummorum (in argenteis enim & aureis non ita observatur) pretii, accepisse sub Claudio, eo tempore, quo insignis fames Urbem Romam & Imperium Romanum adflixit. Mentio ejus famis occurrit in Actis Apostolorum Cap. XI. vs. 28. apud *Tacitum Anal.* Lib. XII. Cap. 43. & apud *Suetonium* in Vita *Claudii* Cap. XVIII.

TABULA XXXIII.

EXHIBENS

NUMISMATA CAESARIS AUGUSTI

EX AERE MEDIO,

IN COLONIIS ROMANIS CUSA.

NUM. 1. 2. 3. & 4.

Hi quidem nummi ad Colonias Romanas non ſpectant, ſed ad nummos, quos ſignarunt Triumviri Monetales Senatus, adeoque ad duas Tabulas præcedentes, ubi vide, quæ diximus.

NUM. 5. & 6.

Caput Auguſti nudum, lævam verſus, ante illud cernitur lituus.

Marcus EGNatius Quintus OCTavius II. (duum) VIRi Signarunt Pecuniam Senatus Conſulto. Legi quoque poteſt, Marco EGNatio Quinto OCTavio II. (duum) VIRis Signata Pecunia Senatus Conſulto. in laurea.

Corinthi cuſum hunc nummum exiſtimamus, contemplati vero eundem ſumus in *Andr. Morellii Theſaur. Num. Famil.* ubi confer quæ ſcripſimus p. 161. Non exſtat in Opere *Vaillantii* de *Coloniis &c.*

NUM. 7. & 8.

CAESAR TRibunicia POTeſtate. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Sextus CATO PRætor. Sella Curulis.

Poteſt averſa hujus nummi pars ſic quoque legi *Sextus* CATO PR*æfectus*, Utriusque lectionis rationem atque interpretationem dedimus in Opere *Morelliano* de *Familiis* &c. p. 355. & in *Addendis* ibid. p. 363. quo B. L. ablegatum volumus, quum cohæreant invicem hi *Theſauri*, neque repetere, quæ adfatim ibi diximus, lubet. Habet hunc nummum in Opere de *Fam. Rom. Vaillantius*, ſed in Libro de *Coloniis* neglexit, quod non crediderit ad Coloniam ſpectare.

NUM. 9. & 10.

CAESAR. Caput Cæſaris Auguſti nudum, lævam verſus.

Sine Epigraphe. Prora navis prætoriæ.

Simillima figura navis eſt, ipſumque æs & nummi fabrica iis, quos in Colonia Valentia vel Copia, ſupra p. 357. vidimus ibidem cuſos; unde non dubitamus uni ex iisdem Coloniis adſignare, quamvis nulla Inſcriptionis addatur litera. Abeſt ab Opere *Vaillantii*, ſed reperitur in *Muſeo noſtro.*

NUM. 11. & 12.

IMPerator DIVI Filius.

vel

IMPeratoris DIVI Filius. Capita puerilia duo nuda, cervicibus oppoſitis.

Sine Epigraphe. Navis, ſupra quam patera exprimitur.

Capita hæc puerilia Cai & Lucii ſunt, Nepotum Auguſti, quos Colonia Julia Valentia eodem modo expreſſiſſe in nummo hoc videtur, quo in aliis, cervicibus ſibi invicem oppoſita capita JuliiCæſaris & Auguſti occurrunt ſupra Tab. XXVI. Num. 13. 14. & XXVII. Num. 6. prouti horum Auguſti Nepotum capita pari modo, inter alia, nummis ſuis inſculpſerunt cives Coloniæ Juliæ Traductæ, Tab. XXVII. Num. 20.

NUM. 13. & 14.

Marco ACILIO Lucio NOVIO Marco BARBATIO. Caput Augusti nudum, versus lævam.

Publio VIBIO CAE. . . . . A PRAEF. II. VIR. Colonus agens boves.

Quæ in aversa nummi parte erosæ sunt lit eræ ita suppleri, atque integram utriusque partis Inscriptionem sic legi & conjungi debere judico, *Marco* ACILIO LUCIO NOVIO (scilicet II VIR*is*) *Marco* BARBATIO *Publio* VIBIO CAE*Saris Augusti* PRAE*fectis* II. VIR*alibus* Rationem hujus explicationis dedi in *Thesauro Morelliano Fam. Rom.* p. 639. Fuerunt scilicet M. Acilius & L. Novius in Urbe Corintho (in ea enim Colonia, ut ex altero ibidem nummo patet, cujus fuit hic nummus) Duumviri; sed quum ipse Imperator Augustus honoris caussa quoque extra ordinem eo titulo ornatus fuisset, reliqui duo ejus vicem subierunt sub adpellatione Præfectorum Duumviralium, vel Duumviratus Cæsaris Augusti; de quo more plura ibidem docuimus, atque adeo discessimus ab explicatione *Vaillantii* Tom. I. p. 45.

NUM. 15. & 16.

AUGUSTUS. EX Decreto Decurionum. C . . . . OS. Caput Augusti, lævam versus.

AESCHIN . . ITER. R . . . . . II. VIRis. Icuncula muliebris stans, læva tenens hastam transversam, dextra victoriolam. Adscribitur ROMA.

In prima nummi parte literas detritas C . . . . OS ita suppleo *Cajo Vibio* MARSO PR*o* CO*nSule*. In altera nummi parte alterius Duumviri nomine, Æschinis videlicet superstite, periit, sola relicta litera P. nomen alterius. Sed hanc jacturam supplet integrior ejus lectio pro parte sua ex altero nummo, videlicet . . . . . NESITER. P. PLOTIO. ut integra sit lectio AESCHINE ITER*um* vel AESCHINESITERO *Publio* PLOTIO II. VIR*is*, quem nummum exhibuit *Andr. Morellius* in *Familia Plotia*. Cusum judico nummum in Municipio Romano Lepti in Africa, ejusque sententiæ tres adfero rationes. Primo, quia ibi Decuriones fuerunt, ut ex ejus Municipii nummis, qui passim D. D. id est, *Decreto Decurionum* inscribuntur, patet. Deinde C. Vibii Marsi Proconsulis, in iisdem nummis mentione; tertio, quod Uticenses similiter statuam Liviæ signarunt; quam sicuti sedentem, ut Deam effinxerunt, ita hic, adscripto Romæ nomine, Romam, veluti Deam, sed stantem exhibuerunt. Abest hic nummus ab Opere *Vaillantii*, & servatur in *Thesauro Versalienſi*.

NUM. 17. & 18.

Caput Augusti dextram versus, sine Inscriptione.

TIberius CLAUDIUS. Guttus.

Cusus mihi nummus in Hispania videtur, nam & ipse primi moduli nummum possideo, quem fabrica evincit ibi cusum fuisse, & quantum conjicere ex loco, ubi inventus fuit, Gadibus. In illo anteriorem partem nummi occupat nudum Tiberii caput cum simplici hac Inscriptione, NERO. Ab altera parte & typus & Inscriptio nihil ab hoc nummo discrepat. Adoptatum igitur Tiberium Neronem in Sacerdotum & Pontificum Collegium designat, & hic quidem nummus à *Morellio* editus honorem Augusto, meus autem eumdem ipsi Tiberio gratulatur. Depinxit suum *Andr. Morellius* ex *Thesauro Regio Versalienſi*.

NUM 19.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Augusti nudum, lævam versus, ut Tab. III. Num. 98.

Quinto TERENTIO CULLEONE PROCOnSule. Caput Augusti, veluti Apollinis laureatum.

De hoc Q. Terentio Culleone, Proconsule Achajæ, atque honoris caussa Duumviro Coloniæ Corinthi, adeoque de ipso hoc nummo plura egimus in *Thesauro Morelliano Familiar. Rom.* p. 413. in gente Terentia. Ibi multa ad illustrationem ejus gentis, & non pœnitenda (ut putò) ad hujus nummi intellectum protulimus. Servatur in *Thesauro Regio Versalienſi*. Servamus & ipsi in *Musæo nostro* pulcherrimum hoc numisma; quod, quum optime sit conservatum, Inscriptionem aversæ partis ita legit *Quinto* TERENTIO CULLEONE PROCO*nSule* III. scilicet *anno* quæ Inscriptio singularem meo nummo dignitatem conciliat, utpote tertio Proconsulatus ejusdem Q. Terentii Culleonis anno signato. Vulgavit diversum forte ab hoc, nisi in inscriptione erraverit, *Carolus Patinus* in *Numism. Imp. &c.* p. 32. inscriptum *Quinto* TERENTIO CULLEONE II. VIR. . . . . Sed in ultimis literis errasse videtur.

NUM. 20.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Augusti laureatum lævam versus, ut Tab. IV. Num. 122.

Cajo VARio RUFo Sexto JULio POLlione II. VIRis. Instrumenta Pontificalia, guttus, adspergillum, securis, albogalerus.

Hic nummus ex eorum genere est, qui in Hispania apud Romanas Colonias cusi sunt, ut gratu-

gratularentur Auguſto Pontificatum Maximum, poſt mortem Lepidi ſumma innocentia adeptum. Coloniæ nomen non adſcribitur, ſed adſunt Duumvirorum Quinquennalium nomina, de quibus conſule Commentarium noſtrum ad *Fam. Roman. Andr. Morellii* p. 363. qui hnnc nummum in *Famil. Quinctilia* depinxit. Vulgaverant antea *Hubert. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LXXII. Num. 19. *Laur. Begerus* in *Theſauro Brandenburgico* p. 607. *Carolus Patinus* in *Numiſm. Imp.* p. 32. Exſtat in *Theſauro Regio Verſalienſi* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 21. & 22.

IMPerator CAESAR. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Area hujus nummi atque circuitus marginalis univerſus biſce impletur literis, ſingularibus fere cunctis, II. VIR. C. I. C. P. I. S. P. D. V. S. P. P. P. D. D.

Ad tot literas & tam obſcuras ſaltem commode, ſi non vere, explicandas, non Davo ſed Oedipo opus eſſe video. Ænigma ſolvam, lubenter præmium ceſſurus illi, qui felicius nodum expediverit. Sic igitur univerſam Inſcriptionem lego, II. (*Duum*) VIR*i Coloniæ Iuliæ Carthaginis Poſuerunt In Signum Piæ Devotionis, Voto Soluto Publice, Pecunia Publica, Decreto Decurionum.* Conjicio igitur Coloniam Juliam Carthaginem gratulatam fuiſſe Auguſto, poſtquam Tarracone ægrotaverat, atque receperat ſanitatem, valetudinem reſtitutam, atque poſuiſſe ex Decreto Decurionum pecunia publica aram Diis, voti ream, quod ſuſceperat pro ſalute principis quum ægrotaret. De Colonia Julia Celſa, in Hiſpania, quidem olim cogitavi, ſed illa ſemper *Victricis* inſuper titulo in nummis occurrere ſolet. Præterea, qui nummos Leptitanos atque in Colonia Hipponenſi cuſos conferet, & ſingulares ibidem literas, & Decreta Decurionum deprehendet. Imo exſtat nummus Carthagine, ſub Auguſto ſimiliter cuſus, apud *Vaillantium* Tom. I. p. 2. qui ab altera parte caput Auguſti cum literis *Colonia Julia Carthago* exhibet, ab altera Caput Julii Cæſaris, cum his literis EX *Decreto Decurionum.* Cæſari & Auguſto multum debuit Carthago, ab illo Colonia Romana facta, ab hoc Colonis aucta.

NUM. 23.

AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, verſus lævam, ut Tab. IV. Num. 133.

SISENna PRoCOnSulc. in Laurea. Scribitur in circuitu . . . . . Publio COTTA BALbo II. VIRis.

Memorantur in hoc nummo Siſenna Proconſule & P. Cotta Balbus II. Vir. Fuit forſitan integrum Proconſulis nomen L. Statilius Siſenna, quod videtur poſſe elici ex altero ejusdem Siſennæ (qui tamen in hac Tabula non additur) nummo, ſed quem una cum hoc ipſo ex *Morellii* pictura publicavimus in *Fam. Cornelia* p. 133. niſi L. Statilius vel aliquis L. Statius (utroque enim modo legi poteſt) Duumvir ejus coloniæ fuerit, quemadmodum in hoc nummo P. Cotta Balbus Duumvir ſcribitur; & ſic Cotta atque Statius ſive Statilius Collegæ fuerint in Duumviratu ſub Proconſule Siſenna; nam ejusdem Statii vel Statilii nomen latuiſſe poteſt in eroſa parte marginis hujus nummi, quod forſitan aliquando integrior nummus docebit. Cum Imperio Proconſulari in Africam vel in Achajam miſſus fuiſſe ille Siſenna, & cuſus vel in Africa nummus, vel Corinthi videtur. Vulgavit olim *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LII. Num. 53. Delineavit nummum *Andr. Morellius* ex *Muſeo Dom. Dronii*, Canonici in ædibus D. Thomæ ad Luparam.

NUM. 24.

Nota capitis non additur.

LIVIN. CA. . . . PROPR. . . . Elephas.

Nummus magna Inſcriptionis parte mutilus in interpretatione nos deſtituit. Credibile eſt in Africa cuſus fuiſſe. Livineji cujusdam & forſitan Catonis memoria, ſed manca valde, in illo ſervari videtur.

NUM. 25. & 26.

IMPerator AUGuſtus DIVI Filius. Caput Auguſti nudum, dextram verſus, pone illud caduceus alatus conſpicitur.

Epigraphe ab altera parte nulla eſt, ſed elegans figura Labyrinthi cernitur.

Quamvis præclaro huic nummo, cujus ſimilem quondam in *Muſeo Dom. de Bary* tractavi, nulla addatur Inſcriptio, quæ nos doceat, ad quam pertineat Coloniam, ex Labyrintho tamen id docemur. Is enim adparet in Coloniæ Carthaginis Novæ nummis, uti cerni poteſt infra Tab. XXXV. Num. 23. & 24. atque in nummo M. Antonii, quem publicavimus in *Theſaur. Morellio* in *Famil. Æmilia* Tab. II. Num. 2. & *Famil. Fufia* p. 186. Caduceus vero Symbolum eſſe ſolet Leptitanorum in Africa, ut patet ex ejus Coloniæ nummis ſub Druſo & Tiberio cuſis. Præclarus igitur hic nummus Carthaginem Novam in Hiſpania celebrat & à veteribus colonis, Afris, & à novis, Romanis. Labyrinthus vero Ægypti eſſe Symbolum, ex M. Aurelii nummo, ubi una cum crocodilo cernitur, exiſtimat *Carolus Patinus* in *Numiſm. Imp Rom.* p. 40. ubi hunc nummum primus vulgavit, putatque inde, cuſum fuiſſe in memoriam devictæ ab Auguſto Ægypti atque in Provinciæ formam redditæ. Verba ejus hæc ſunt: „ Quod autem in „ eam adducar ſententiam, facit nummus M. „ Aurelii Imp. ſimili labyrintho ſignatus, cui ap„ poſitus eſt crocodilus, Ægyptum perpetuo de„ notans. De quo quidem labyrintho hæc *Diodo„ rus Siculus* Biblioth. Hiſtor. Lib. I. Μένδης ὃν „ ἄλλε „

„ πινες Μάρρον προσονομάζουσιν, τάφον αὐτῷ κατασκεύασε
„ ἢ ὀνομαζόμενον λαβύρινθον &c. hoc est: *Mendes,*
„ *quem nonnulli Marum vocant, Ægypti Rex, ſepul-*
„ *chrum labyrinthi nomine ſibi conſtruxit, non tam mo-*
„ *le admirandum, quam artificio inimitabile. Ingreſ-*
„ *ſus enim ipſum non facile exitum, niſi ducem peri-*
„ *tiſſimum nactus, reperire poteſt. Sunt qui Dæda-*
„ *lum quoque in Ægyptum ferunt delatum, demira-*
„ *tumque operum illic ſolertiam, Minoi Cretenſium*
„ *Regi labyrinthum ad exemplar Ægyptii concinnaſ-*
„ *ſe, in quo Minotaurum, quem dicunt, verſatum eſſe*
„ *fabulantur. Atqui Cretenſis vel à Regum aliquo*
„ *exſtructus, vel longinquitate temporis vitiatus inter-*
„ *cidit; cum Ægyptius ad noſtræ ætatis tempus ſtru-*
„ *cturam prorſus integram conſervarit.* Florebat au-
„ tem *Diodorus* temporibus Auguſti." Servatur in *Theſauro Regio Verſalienſi.*

NUM. 27. & 28.

Sine Inſcriptione. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, ante quod cernitur lituus.

Inſcriptio Punica. Caput muliebre turritum.

Videtur hic nummus ſignatus fuiſſe in Africa, & forſitan in ipſa Carthagine. Vulgavit jam olim *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXXV. Num. 30. Depinxit eundem ex *Theſauro Regio Verſalienſi*, *Andr. Morellius.* Plerique Tabulæ hujus nummi apud *Joh. Vaillantium* non inveniuntur.

TABULA XXXIV.

ADHUC CONTINENS

NUMISMATA CAESARIS AUGUSTI

EX AERE MEDIO IN COLONIIS CUSA.

NUM. 1.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti laureatum, in aliis ſine laurea.

COLonia ACCItana LEGio VI. Aquila legionaria cum vexillo inter duo ſigna militaria.

Accis Colonia fuit Hiſpaniæ Tarraconenſis; in illam deducti fuerunt ſub Auguſto milites veterani Legionis Sextæ. Vide *Vaillantium* Tom. I. p. 13.

NUM. 2.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti ſine corona.

COLonia ASTurica AUGuſta. Colonus agens boves.

Aſtures, ut meminit *Dio* Lib. LV. p. 524. ab Auguſto bello domiti ſunt. Coloniam deinceps eo deduxiſſe Romanum Principem non ſine ratione ſuſpicatur *Vaillantius* Tom. I. p. 14. Nummum vulgarunt primi *Antonius Auguſtinus* in *Dialogis*, atque *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XLIX. Num. 14.

NUM. 3.

DIVUS AUGUSTUS.

vel

DIVO AUGUSTO. Caput Auguſti nudum.

COLonia JULia AUGuſta FELix BERytus. Colonus agens boves.

Quum & à Julio Cæſare & ab Auguſto colonos acceperit Berytus, Phœniciæ Urbs, nomen utriusque ſibi adſcivit. Vide *Vaillantium* Tom. I. p. 16. Vulgavit quoque nummum *Carolus Patinus* in *Numiſm. Imp.* p. 39.

NUM. 4.

AUGUSTus. Caput Auguſti nudum lævam verſus, ut Tab. III. Num. 84.

COLonia JULia BERytus. Colonus agens boves.

Nummum publicarunt *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. L. Num. 35. *Æneas Vicus* inter *Ær. Aug.* Num. 37. *Sebaſtian. Ericius* p. 109.

NUM.

NUM. 5.

DIVOS AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum.

COLonia BERytus. Neptunus, ſtans, dextrum pedem proræ inprimit, lævа tenens tridentem, dextra delphinum.

Typus ſitum maritimæ Urbis indicat. Confer *Vaillantium* Tom. I. p. 14. & 15. & *Carolum Patinum* p. 39.

NUM. 6.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, ut Tab. IV. Num. 122.

BILBILIS. Eques, haſtam protendens, decurrit.

Bilbilis, Hiſpaniæ Tarraconenſis Urbs, equis & armis olim fuit nobilis. Hinc typus ejusmodi in Colonia hac Romana. Vide *Vaillantium* Tom. I. p. 16. & 17. Vulgarunt nummum *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXXIII. Num. 6. *Leonard. Auguſtinus* in *Dialogis* & *Carolus Patinus* in Indice *Numiſm.* poſt *Numiſm. Imp. &c.* p. 3. ubi à parte capitis tantum ſcribitur AUGUSTUS. Occurrit item inter *Numiſm. Arſchot.* Tab. XVI. Num. 8. & alibi. Exſtat in *Theſauro Regio Verſalienſi* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 7. & 8.

BILBILIS. Caput Auguſti nudum, verſus lævam.

ITALICA. Eques baſtatus ſimiliter decurrens.

Inquirit Tom. I. p. 17. *Vaillantius*, unde Italicæ nomen Bilbili acceſſerit, atque concludit Bilbilin, Municipium ſine ſuffragio, ab Auguſto jus Italicum habuiſſe, atque inde *Italicam* & *Auguſtam* in nummis vocari. Rejicit vero illorum opinionem, qui duas Hiſpaniæ Urbes in uno hoc nummo occurrere exiſtimant. Vulgarunt plures, quos recenſet ibidem *Vaillantius*, & inter illos *Carolus Patinus* in *Numiſm. Imp. Rom.* p 35. hunc nummum. Servatur in *Theſauro Regio Verſalienſi.* Habemus ſimilem in *Muſeo noſtro.* Sed non BILBILIS verum BILBILI (quod ſignificare poteſt BILBILIs vel BILBILI*tanorum*) in eo ſcribitur, eaque Inſcriptio non ante, ſed poſt caput Auguſti locatur.

NUM. 9.

AUGUSTUS DIVI Filius PATER PATRIAE. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, ut Tab. IV. Num. 108.

MUNicipium AUGUSTA BILBILIS Marco SEMPronio TIBERIno Lucio LICInio VARO in circuitu, atque porro intra Coronam Civicam II. VIRis.

Coronam civicam ſive querneam ex imitatione Urbis Romæ plurimæ urbes & municipia in nummis ſuis expreſſerunt. Bilbilis præcipue, uti ex Auguſti & Tiberii nummis patet. Vide *Vaillantium* Tom. I. p. 18. Vulgavit, præter alios, hunc nummum *Carolus Patinus* in *Numiſm. Imp. Rom.* p. 35. Exſtat nummus in *Theſauro Regio Verſalienſi* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 10.

Epigraphe ſimilis, caput idem.

MUNicipium AUGUSTA BILBILIS Lucio CORnelio CALDO Lucio SEMPronio RUTILO II. VIRis. Corona Civica, cui (ut ſupra) illa II. VIRis, more ſolito in his nummis, includuntur.

Vide *Vaillantium* ibid. Servatur nummus in *Theſauro Regio Verſalienſi* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 11.

Epigraphe eadem, caput idem.

MUNicipium AUGUSTA BILBilis Marco SEMPronio TIBERino Lucio LICInio VARO II. VIRis. Fulmen alatum & igneis inſtructum telis.

Occurrunt in hoc nummo Duumviri iidem, qui in nummo nono inveniuntur. Quemadmodum Corona quernea in nummis Auguſti civium eum liberatorem indicat, ſic fulmen ad eundem reſpicere poteſt, tamquam ad Jovem protectorem Romanorum, hoſtium vero ultorem. Bilbilitanos hos nummos una cum capitibus Auguſti in *Theſ. Fam. Rom. Andr. Morellii* vulgavimus. Hic vero exſtare notatur in *Theſauro* (ut puto) *Regio Electoris Saxoniæ.* Apud *Vaillantium* non invenitur.

NUM. 12. & 16.

AUGuſtus. BUTHRotum. Caput Auguſti nudum, verſus lævam.

Publio POMPONIo Cajo JULIo II. VIRis Quinquennalibus. Pons pulcherrimus cum tribus fornicibus.

Mutilum hunc nummum nactus erat *Vaillantius*, in quo ſcilicet detritæ fuerunt literæ, quæ ſub ponte collocantur. Adpoſite idem p. 19. adducto *Plinii* Lib. IV. Cap. 1. loco, pontem hunc atque nummum illuſtravit. Verba *Plinii* Tom. I. p. 189. ex Ed. *Hard.* hæc ſunt: *In Epiri ora &c. colonia Buthrotum: maximæque nobilitatis Ambracius ſinus, D. paſſuum faucibus ſpatioſum æquor accipiens, longitudinis XXXIX. M. paſſuum latitudinis XV. M. In eum defertur amnis Acheron, è lacu Theſprotiæ Acheruſia profluens XXXVI. M. paſſuum inde, & mille pedum ponte mirabilis omnia ſua mirantibus.* Exſtat pulcherrimus hic nummus in *Theſauro Regio Verſalienſi*, ut & in *Muſeo Theupolitano* p. 646. ubi lectio ex integriore nummo Regio emendari poteſt & reſtitui: Coloniam Buthrotum deduxit Auguſtus poſt victoriam Actiacam.

NUM. 13. 14. & 15.

AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, ut Tab. III. Num. 85.

Cæſarea Auguſta. in Corona Laurea, pro qua in altero nummo eſt Corona Quernea, in tertio ex lauru & navium proris contexta.

Habuimus inter majoris moduli jam ſupra ejusmodi nummos Coloniæ Cæſareæ Auguſtæ, videlicet p. 352. Tertium ex his, qui à prima parte inſcribitur AUGUST*us*, vulgarunt *Hubert. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXIX. Num. 17. & *Sebaſtianus Ericius* p. 108. atque *Æneas Vicus* inter *Ærea Numiſm Auguſt.* Num. 5. ut & *Carol. Patinus* in *Imp. Numiſm.* ex medio & parvo ære p. 33. Inter hos *Sebaſtianus Ericius* typum averſæ partis credidit pertinere partim ad Cæſarem Octavianum, partim ad Agrippam, deceptus videlicet roſtris quibus intertexitur corona. Verba ejus hæc ſunt:
„ Exſtat Auguſti nummus ex magno atque ex
„ medio ære, qui juxta caput ejus inſcribitur
„ AUGUSTUS. Ab altera parte elegans cer-
„ nitur Corolla ex roſtris navium contexta, in
„ cujus medio clypeus eſt cum literis C. A. id eſt,
„ CAESAR. AGRIPPA. Cuſum exiſtimo
„ nummum eo tempore, quo ad promonto-
„ rium Actium M. Antonium pugna navali
„ vicit Octavianus; id enim corona roſtrata ſi-
„ gnificat, quam ſcilicet Romani ſolebant dare
„ iis, qui victoriam navalem erant adepti. Et
„ hinc ſervari Actiacæ victoriæ memoriam hoc
„ nummo exiſtimo. Corona autem roſtrata, in
„ hoc nummo expreſſa, illa fuit, quam M. Agrip-
„ pæ Cæſar Octavianus dedit, auream atque na-
„ vium roſtra referentem, præmium victoriæ,
„ quam ejus opera maxime conſecutus fuerat, na-
„ valis. Quæ res nullis ante M. Agrippam con-
„ tigit. Sed & inſuper teſtatur *Dio*, decretum
„ Senatus fuiſſe factum, ut quoties triumpharet
„ Cæſar corona ornatus laurea, M. Agrippa ro-
„ ſtrata uteretur. Superſunt & plurimi ipſius M.
„ Agrippæ ærei nummi, qui caput ejus corona
„ roſtrata exornatum depingunt, atque ab altera
„ parte Neptuni habent imaginem, ſuntque ejus-
„ dem victoriæ navalis teſtes; in cujus memoriam,
„ poſtquam Pantheon condiderat Agrippa, tem-
„ plum quoque Neptuno exſtruxit."
Exſtat vero is in *Theſauro Regio Verſalienſi.*

NUM. 17.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, ut Tab. IV. Num. 116.

Colonia Cæſarea Auguſta TIBerio CLODio FLAVO PRAEFecto GERMANorum Lucio JUVENTio LUPerco II. VIRis. Bos vitta ornatus.

Bos in Coloniarum nummis frequens eſt, utpote fertilitatis Symbolum. Verum quum in hoc nummo vitta inter bovis cornua conſpiciatur, adparet ſacrificia innui pro ſalute Cæſaris, ſuſceptis in Colonia hac votis vel ſolutis. De Præfecti titulo in nummis Coloniarum, vide *Theſaurum Morellianum Fam. Rom.* p. 234. 235. & 354. Nam ſicuti ibidem hic nummus in *Fam. Juventia*, ita reliqui, qui in hac tabula ſequuntur, nummi, in *Familiis*, ad quas ſpectare videntur, una cum anticis eorum partibus exhibentur. Habet hunc quoque nummum *Vaillantius* Tom. I. p. 22. Ipſe hunc nummum & ſequentes quinque tractavi quondam in *Muſeo Dom. De Bary*, quod abundabat nummis Coloniarum in Hiſpania cuſis.

NUM. 18.

AUGUSTUS DIVI Filius COnSul XI. DESignatus XII. TRibunicia Poteſtate XIX. Caput Auguſti laureatum, dextram verſus, ut Tab. VII. Num. 222.

CAESARea AUGUSTA Cajo ALLIARIO Tito VERRIO III. VIRis. Colonus agens boves.

Typus hic conſuetum Coloniarum ſolet eſſe Symbolum. Docet *Vaillantius* Tom. I. p. 23. à pluribus perperam lectum fuiſſe hunc nummum, atque Inſcriptione ejusdem gratulatos Cæſarauguſtanos fuiſſe Auguſto honorem Conſulatus XII. quem, poſtquam geſto Conſulatu undecimo, ſæpius recuſaſſet, tandem poſt ſeptemdecim annos ſibi deferri iterum paſſus, receperat. Exſtat nummus in *Theſauro Regio.*

NUM. 19.

IMPerator AUGUSTus TRibunicia POTestate XX. Caput Augusti laureatum lævam versus, ut Tab. VII. Num. 224.

CAESARea AUGUSta CNeo DOMitio AMPlo Cajo VETtio LANGuido II. VIRis. Colonus agens boves.

Tribuniciæ potestatis in hoc nummo signatæ eandem causam existimat *Vaillantius* Tom. I. p. 24. quam habuerunt Cæsaraugustani in signando præcedente numismate; quod gratulati videlicet fuerint & Augusto & Urbi Romæ (quam in *Dione* Lib. LIII. p. 521. prodigiis & ostentis quibusdam, quasi quod Consulem Augustum non haberet, fuisse territam refert) consulatum XII. quem susceperit, quum Tribuniciam Potestatem gereret XX. Exstat in *Thesauro Regio Versalienſi*. Vulgavit primus *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. L. Num. 29.

NUM. 20.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Augusti laureatum dextram versus, ut Tab. IV. Num. 129.

CAESARea AUGUSTA Lucio CASSIO Cajo VALERio FENestella II. VIRis.

Vide *Vaillantium* Tom. I. p. 24. & 25. Vulgavit quoque hunc nummum *Carolus Patinus* in Indice *Numism. Imp.* ex medio & parvo ære p. 3. ut & *Laur. Begerus* in *Thes. Brandenburgico* Tom. II. p. 607. Num. 5. & 6. Reperitur in *Thesauro Regio Versalienſi* & in *Museo nostro.*

NUM. 21. & 22.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Augusti laureatum, lævam versus, cum lituo ante faciem & capeduncula post caput, Pontificatus maximi insignibus.

CAESARea AUGUSTA MANio KANINio ITERum Lucio TITIO II. VIRis. Colonus agens boves.

Kaninios & Caninios, qui inter *Familias Romanas* fuit cogniti, eosdem censet *Vaillantius* Tom. I. p. 25. & hinc Mannium Caninium sive Kaninium summæ virtutis fuisse virum, quod iterum Duumvir creatus fuerit. Tempus quo id factum fuerit, ex Pontificatu Maximo Augusti agnoscitur, quem in hoc & sequenti nummo, mortuo jam Lepido, Cæsari gratulantur Cæsaraugustani. Vulgavit *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. L. Num. 32. Servatur in *Museo nostro.*

NUM. 23. & 24.

IMPerator AUGUSTUS TRIBunicia POTESTate XIV. Caput Augusti laureatum, versus dextram, ante quod cernuntur instrumenta pontificalia.

CAESARea AUGUSTA Marco PORCIo CNeo FADio II. VIRis. Colonus agens boves.

Quo anno & hic & præcedens nummus cusus fuerit patet ex inscripta huic nummo Tribunicia Potestate, quam gessit Augustus A. V. C. 744. & 745. adeoque biennio vel triennio postquam Pontifex Maximus creatus fuit. Sed, quoniam eo anno quo Tribuniciam Potestatem gerebat XVI. veteres quasdam revocavit ceremonias, ut notat *Dio* Lib. LIV. p. 546. eoque ipse tum primum post Merulam Flamen Dialis creatus fuit, id ipsum hoc nummo significari credidit *Vaillantius* Tom. I. p. 27. De quo liberum cuique esto judicium, sed aliquod Jovis Symbolum in nummis tum adpingi debuerat. Servatur hic nummus in *Thesauro Regio Versalienſi* & in *Museo nostro.*

NUM. 25.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Augusti nudum versus lævam, ut Tab. III. Num. 98.

in aliis

AUGUSTUS DIVI Filius (prout inveni apud Vaillantium & Morellium) Caput Augusti laureatum, lævam versus, ut Tab. IV. Num. 116.

CAESARea AGUGSTA Quinto STATIO Marco FABRICIO II. VIRis. Colonus agens boves.

Vulgarunt præter *Vaillantium* Tom. I. pag. 27. *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. L. Num. 36. & Editor *Numism. Arschot.* Tab. XVI. Num. 13.

NUM. 26.

IMPerator CAESAR AUGUSTUS. Caput Augusti laureatum, lævam versus, ut Tab. V. Num. 172.

vel, ut apud *Morellium* & *Vaillantium*,

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Augusti laureatum, versus lævam, ut Tab. IV. Num. 116.

CAESARea AUGUSTA Cajo SABINO Publio VARO II. VIRis. Colonus agens boves.

Ediderunt *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. L. Num. 25. & *Jo. Vaillantius* Tom. I. p. 27.

NUM. 27.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, ut Tab. IV. Num. 116.

vel

IMPerator DIVI Filius. Caput Auguſti idem, ſed ante illud Lituus cernitur.

vel

IMPerator DIVI Filius. Caput Auguſti nudum.

CAESARea AUGUGUSTA Quinto MAXIMO ITERum Cajo VALENTINO II. VIRis. Colonus agens boves.

Nummum, qui caput Auguſti cum prima Inſcriptione continet, inſeruit *Andr. Morellius* Tab. *Valeriæ* gentis *primæ* Litera E. Cum ſecunda cernitur apud eundem in *Fam. Fabia* Tab. III. Num. 2. Cum tertia Inſcriptione citatur apud *Vaillantium* Tom. I. p. 26.

NUM. 28.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum, lævam verſus, in aliis laureatum, ut Tab. IV. Num. 122. & 128.

CAESARea AUGUSTA Quinto LUTATIo Marco FABIO II. VIRis. Colonus agens boves.

Priori modo profertur apud *Octavianum Sadam* in *Dialogor. Antonii Auguſtini* Interpretatione; poſteriori citatur à *Vaillantio* Tom. I. p. 25. & depingitur in *Theſ. Morellii Fam. Rom.* in *Fam. Lutatia* nummo tertio, atque à *Carolo Patino* in *Numiſm. Imp. Rom.* p. 33.

TABULA XXXV.

ADHUC CONTINENS
NUMISMATA CAESARIS AUGUSTI
EX AERE MEDIO,
IN COLONIIS CUSA.

NUM. 1. & 2.

MUNicipium CALaguris Julia II. VIRis. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Quinto AEMILio. Cajo POSTumio MILone. Bos.

Calaguris Julia, Municipii jure gaudens, Urbs fuit Hiſpaniæ Tarraconenſis, ad fluvium Iberum. Poſt devictos à Julio Cæſare in Hiſpania Pompeji Magni liberos, colonis à Julio Cæſare aucta & ſuffragii jure donata fuiſſe videtur, atque inde Juliæ adoptaſſe nomen. Vide *Vaillantium* Tom. I. p. 30. Exſtat nummus in *Theſauro Marchionis* de Seignalay.

NUM. 3. & 4.

MUNicipium CALaguris JULia, recta linea, poſt caput Auguſti nudum.

Quinto AEMILio Cajo POSTumio MILone II. VIRis. Bos.

Pars Inſcriptionis, quæ, avulſa à poſtica parte, in præcedenti nummo, in antica locata fuerat, ſuo hic loco ponitur. Duumviris iisdem uterque nummus percuſſus eſt.

NUM. 5.

MUNicipium CALaguris JULia. Caput Auguſti nudum, verſus lævam, ut infra Num. 9.

Cajo VALERIo Cajo FENio II. VIRis. Bos.

Omnes hujus Municipii nummi, ſat multi numero, Bovem exhibent, quod videlicet colonos ex plebe acceperint, non vero ex legionibus Romanis.

NUM. 6. & 7.

IMPerator AUGUSTus. MUNicipium CALaguris Julia. Caput Auguſti nudum, verſus lævam.

II. VIRis Lucio BAEBIO Publio ANTESTIO. Bos.

Nota ſunt hæc nomina in *Familiis Romanis*, quibus paſſim omnes hoſce nummos interſperſit *Andr. Morellius*, ipſi homines tamen ignoti ſunt. Exſtat nummus in *Theſauro Regio Verſalienſi*, & ſimilem quondam in *Muſeo Dom. de Bary* tractavi.

NUM. 8.

IMPerator AUGUStus. MUNicipium CALaguris Julia. Caput Auguſti nudum, verſus lævam, ut ſupra Num. 6.

II. VIRis Cajo MARIo Marco VALerio QUADrato. Bos.

Inſeruit nummum hunc *Andr. Morellius Famil. Mariæ* Tab. I. Lit. I. Adde *Vaillantium* Tom. I. p. 34.

NUM. 9. & 10.

MUNicipium CALaguris JULia. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

II. VIRis Cajo MARcio CAPitone Quinto URSO.

Altera ſui parte, poſtica ſcilicet, ut plerosque, vulgavit *Vaillantius* Tom. I. p. 33. Exſtat in *Theſauro Regio Verſalienſi*, & in *Muſeo noſtro*. Exſtitit quoque in *Muſeo Dom. de Bary* cum Num. 7. 11. & 12. ubi illos vidi.

NUM. 11.

MUNicipium CALaguris JULia. Caput Auguſti nudum, ut Num. 9.

Marco PLAETorio TRANQuillo Quinto URSO II. VIRo ITERum. Bos.

Q. Urſus, qui in præcedente nummo cum C. Marcio Capitone Duumviratus Magiſtratu functus legitur, decennio poſt, eundem honorem, ex hoc nummo, cognoſcitur geſſiſſe, cum M. Plætorio Tranquillo. Hujus nummi occaſione notat *Vaillantius* Duumviros in Coloniis & Municipiis eo fere munere, quo Romæ Conſules, functos fuiſſe; numero plures fuiſſe creatos, ut alter alterius inſolentiæ, ſi res poſtularet, poſſet occurrere; tribus ante Magiſtratum menſibus fuiſſe deſignatos, ætatem illi honori legibus præſcriptum (ut creditur) fuiſſe annorum quadraginta trium, atque intra decem annos non licuiſſe iterum eundem illum honorem gerere. Depinxit *Morellius* ex *Muſeo Dom. de Seignalay*, exſtat quoque in *Muſeo noſtro*. Edidit etiam nummum hunc *Hub. Goltzius* in *Auguſt.* Tab. XLIX. Num. 22.

NUM. 12.

Epigraphe ſimilis, caput idem.

II. VIRis Lucio GRANIO. Cajo VALERIO. Bos.

Fuit & hic nummus in *Muſeo Dom. de Seignalay*, atque invenitur in *Muſeo noſtro*.

NUM. 13. & 14.

MUNicipium CALaguris JULIA. AUGUSTUS. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

LUCio BAEBio PRISCO Cajo GRANio BROCcho II. VIRis. Bos.

Vulgavit nummum hunc *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LI. Num. 37. & poſt illum *Carolus Patinus* in *Numiſm. Imp. Rom.* p. 34. Invenitur in *Theſauro Regio Verſalienſi*, ſimilem conſpexi quondam in *Muſeo Dom. de Bary*.

NUM. 15. & 16.

IMPerator AUGUSTUS. MUNicipium Calaguris Julia. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Marco ANTONIo Lucio FABIo II. VIRis. Bos.

Vaillantius, qui Tom. I. p. 31. altera tantum, ut paſſim fecit, parte hunc nummum vulgavit,

vit, prænomen Antonii male legit; credidit enim in nummo exstare literam Q. quum sit litera M. & prænomen Marci, non Quinti ejus, cum quo Antonius ille Duumviratum gessit, prout ex binis nummis patet, ab *Andr. Morellio* productis in *Fam. Fabia* Tab. III. Num. 3. & 4. ex quibus prior hic ipse est, posterior, à parte capitis Augusti, hanc habet Inscriptionem MUN*icipium* CAL*aguris* II. VIR*is*. & deinceps ab alia parte *Marco* ANTON*io Lucio* FABI*o*, atque occurrit infra Tab. XXXVIII. Num. 5. & 6.

NUM. 17.

IMPerator CAESAR AUGUSTUS (juxta Vaillantium p. 35.) Caput Augusti laureatum.

vel

IMPerator AUGUSTus PATER PATRIAE. Caput Augusti laureatum lævam versus, ut in Fam. Rom. Andr. Morellii in Fam. Sempronia Tab. II. Num. 9.

MUNicipium CALaguris Julia Cajo SEMPronio Publio ARRIo II. VIRis. Bos.

Calaguris in Augusti honorem plurimos signavit nummos, insignis quoque fide in eundem fuit, unde, usque ad devictum Antonium, Calaguritanos armigeros, sive ad custodiam corporis, habuisse legitur apud *Suetonium* in *Vita Augusti* Cap. XLIX. Fuit quoque hæc Urbs, juxta Chronicon *Eusebii* & *Hieronymi*, patria *Rhetoris Quintiliani*.

NUM. 18.

IMPerator AUGUSTus PATER PATRIAE. Caput Augusti laureatum, lævam versus.

MUNicipium CALaguris Julia Lucio VALENTINO Lucio NOVO II. VIRis. Bos.

Invenitur hic nummus (quem inter *Valeriæ* gentis collocavit *Andr. Morellius* Tab. I. Lit. F.) in *Thesauro Regio Versalienſi* & in *Museo nostro*. Vidi similem in *Museo* quondam *Dom. de Bary*, in quo exstabant quoque duo sequentes.

NUM. 19.

Epigraphe similis, caput idem.

MUNicipium Calaguris Julia Marco LICinio CAPELla Cajo FULvio RUTilo II. VIRis. Bos.

Exstat in *Thesauro Regio*, & in *Museo nostro*.

NUM. 20.

Epigraphe similis, caput idem.

Municipium Calaguris Julia Marco SEMPronio BARBato Quinto BAEBio FLAVO II. VIRis. Bos.

Collocavit nummum hunc *Andr. Morellius* in *Fam. Sempronia* Tab. II. Num. 8. eum vero, qui præcessit in *Fam. Fulvia* Num. 5. una cum capitibus, nam *Vaillantius* aversas tantum partes vulgavit.

NUM. 21. & 22.

NASSICA. Caput Augusti nudum, lævam versus.

MUNicipium CALaguris JULia. Bos.

Crediderunt olim Antiquarii in hoc atque similiter inscripto minoris moduli nummo Scipionis Nasicæ exprimi faciem. Verum hunc errorem plurimi castigarunt jam Viri Docti, de quo vide quæ scripsimus ad *Andr. Morellii Fam. Roman.* p. 427. Adi quoque *Vaillantium* Tom. I. p. 36. & 37.

NUM. 23. & 24.

Colonia Julia Nova Carthago. Caput Augusti nudum, lævam versus.

EX Decreto Decurionum Cajo PETRONIO Marco ANTONIO II. VIRis. Labyrinthus.

Novam Carthaginem in Hispania condidit Asdrubal, Pœnorum Imperator. Julius Cæsar postea, quum Carthaginem veterem in Africa restitueret, atque Coloniam faceret Romanam, Novam in Hispania colonis quoque frequentavit, & utrique nomen suum dedit. Unde vero Labyrinthum in nummis expresserint vix constare videtur, neque memini rationem ejus legisse. Forma cum Labyrintho Insulæ Cretæ, cujus typo passim Cretensium Cnosiorum signantur nummi, convenit. Magna forsan Cretensium manus, una cum primis colonis, Pœnis, in eo loco consedit, atque deinceps adjunctis novis colonis antiquæ patriæ memoriam in nummis expressit. Vulgavit quoque Tom. I. p. 38. hunc nummum *Vaillantius* sed capite versus dextram locato. Servatur in *Thesauro Regio Versalienſi*, in quem quoque omnes ex *Museo Baryano* Nummi Coloniarum, ut & Hispanici, divendito atque distracto publice eodem, ante paucos annos translati sunt.

TABULA XXXVI.

ADHUC CONTINENS

NUMISMATA CAESARIS AUGUSTI

EX AERE MEDIO,

IN COLONIIS CUSA.

NUM. 1.

AUGUSTus. Auguſti Caput nudum, lævam verſus, ut Tab. III. Num. 84.

vel

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, ut Tab. IV. Num. 128. *& apud And. Morellium in Fam. Rom. in Gente Flavia p.* 180.

Colonia Victrix Julia CELſa MANio FESTO Lucio BACCIO II. VIRis. Bos.

Julia Celſa Hiſpaniæ Tarraconenſis Urbs ad Iberum Fluvium, Colonia à Julio Cæſare facta fuit, ut Juliæ cognomen oſtendit. Vulgarunt nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LII. Num. 50. *Antonius Auguſtinus* Dialogo VI. *Carolus Patinus* in *Num. Imp. Rom.* p. 34. *Laur. Begerus* in *Theſauro Brandenburgico* Tom. II. p. 607. *Vaillantius* Tom. I. p. 41. ſed plerique averſam modo partem. Invenitur in *Theſauro Regio* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 2. & 3.

AUGUSTUS. Colonia Victrix Julia Celſa. Caput Auguſti in laurea, nudum, lævam verſus.

Lucio CORnelio TERRacina Marco JUNio HISPalo vel HISPano II. VIRis. Bos.

Elegans eſt nummus, quem vulgarunt *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LI. Num. 43. *Antonius Auguſtinus* in *Dialog.* VI. *Car. Patinus Num. Imp. Rom.* p. 34. *Laur. Begerus* in *Theſauro Brandenb.* Tom. II. p. 607. atque *J. F. Vaillantius* Tom. I. p. 21. Vide *Theſaurum Andr. Morellii* in *Fam. Cornelia* Tab. VI. Lit. G. & quæ ibi p. 138. diximus. Servatur in *Theſauro Regio Verſalienſi*, & in *Muſeo Dom. de Bary* quondam ſimilem obſervavi.

NUM. 4.

Prima hujus nummi pars prorſus Num. 3. *ſimilis eſt; vel etiam ità inſcribitur, Colonia Julia Victrix CELSA quæ voces pone Auguſti caput nudum (quod non una cum Inſcriptione ambit corona laurea) ponuntur, & deinde ante caput AUGUSTUS.*

SEXto CETHEGO Quinto POMPejo vel POMPonio SECUNDINO II. VIRis. Bos.

Utroque modo nummum hunc depinxit *Andr. Morellius* in *Theſauro Famil. Roman.* Vide ibidem in *Cornelia* Tab. VI. Lit. G. p. 138. Invenitur & apud *Hub. Goltzium* in *Aug.* Tab. LI. Num. 39. ut & *J. F. Vaillantium* Tom. I. p. 42.

NUM. 5. & 6.

Colonia Victrix Julia CELSA II. VIRis. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Lucio POMPEjo BUCCO Lucio CORNElio FRONTone. Bos.

Poſteriorem nummi partem invenias apud *J. F. Vaillantium* Tom. I. p. 42. ſed utramque exhibet *Theſaurus Morellii* in *Fam. Pomponia* p. 343. Credidit enim *Andr Morellius* nummum pertinere ad *Fam. Pomponiam*, in quo deceptus fuit, non enim exſtant in nummo literæ L. POMP. L. BUCCO: uti male depinxit nummum in *Fam. Pomponia*, & hic quoque, ſed L. POMPE. BUCCO. prout clare in nummo meo legitur. Alter itaque Duumvir L. Pompejus Buccus, alter L. Cornelius Fronto dictus fuit. Literæ vero MP. in voce POMPE. connectuntur. Servatur elegans hic nummus in *Theſauro Regio Verſalienſi*, & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 7.

IMPerator CAESAR DIVI Filius. AUGUSTUS COnSul XII. Caput Augusti laureatum, lævam versus.

Colonia Victrix Julia Celsa CNeo DOMITIO Cajo POMPEIO II. VIRis. Bos.

Ita utramque partem nummi inveni expressam in *Thesauro Andr. Morellii Famil. Rom.* in *Gente Domitia* Tab. I. Num. 8. p. 157. *Vaillantius* enim aversam in eo partem depinxit Tom. I. p. 42. Possidemus hunc nummum in *Museo nostro.* Verum is quidem à parte capitis hanc videtur præferre Inscriptionem, IMP*erator* CAES*ar* DIVI *Filius* AUGUSTUS CO*nSul* XIII. Gratulata priori Colonia Julia Celsa duodecimum Consulatum Augusto fuit, posteriori decimum tertium.

NUM. 8.

AUGUSTUS DIVI Filius.

vel

AUGUSTus tantum. Caput Augusti nudum, lævam versus, ut Tab. III. Num. 84. & Tab. IV. Num 122.

Colonia Victrix Julia CELsa Lucio SURA Lucio BUCCO II. VIRis. Bos.

Si Lucius Pomponius Buccus, cujus mentio fit Num. 6. non diversus sit homo ab hoc Lucio Bucco, oportet ut L. Sura vel L. Cornelius Fronto in Magistratu fuerit mortuus, succedente altero. Editus est hic nummus apud *Hubert. Goltzium* in *Aug.* Tab. LII. Num. 49. atque Tom. I. *J. F. Vaillantii* p. 43. & *Thesauri Morellii Fam. Rom.* in *Fam. Cornelia* Tab. III. Lit. I. p. 343. Est & hic nummus in *Museo nostro.*

NUM. 9. & 10.

AUGUSTUS. CORINThus. Caput Augusti nudum, lævam versus.

Publio AEBUTIO Cajo JULIO HERACle vel HERAClide II. VIRis. QUInquennalibus ITERum. In Corona Laurea.

Alteram hujus nummi partem, duumvirorum inscriptam nominibus, dedit *J. F. Vaillantius* Tom. I. p. 44. ut & *Carolus Patinus* in *Numism. Imp. Rom.* p. 32. Utramque & hic ex pictura *Andr. Morellii* observamus, & in *Fam. Æbutia* Num. 1. p. 6. De Colonia Romana Corintho abunde dixit egregius *J. F. Vaillantius.* Exstat nummus in *Thesauro Regio Versalienſi*, & in *Museo nostro.*

NUM. 11. & 12.

CORinthus. Publio ALUSITio Cajo JULIO II. VIRis ITERum. Caput Augusti nudum, lævam versus.

CORinthus. Lucio POMPonio Cajo JULio II. VIRis. Arcus pulcherrimus cum fornicibus, statuis & quadrigis desuper exornatus

Plura de hoc nummo ejusque Inscriptione diximus ad *Fam. Pomponiæ* Tab. IV. Num. 2. p. 349. quæ adi si placet. Ibi enim triplex invenitur interpretatio, cui quartam, quæ præ cæteris videtur sese commendare, sequens adjungit nummus.

NUM. 13. & 14.

CORinthus. Marco BARBATIO MAnio ACILIO II. VIRis. Caput Augusti nudum, lævam versus.

Publio VIBIO Marco BARBAto PRAEFectis II. VIRalibus. CORinthi vel CORinthus. Colonus agens boves.

Ita hunc nummum lego, atque aversæ partis Inscriptionem capio de Duumviralibus Præfectis, qui vicem Cæsaris Augusti supplebant, quum is honoris caussa II. VIR Corinthi ab illa Colonia creatus esset. De quo more pluribus egimus ad *Thesaur. Famil. Roman.* p. 639. ubi & hunc & similes nummos illustravimus. Et, sicuti hic Præfecti II. Virales non addito nomine Cæsaris Augusti, (quod adfuisse videtur in non dissimili nummo supra Tab. XXXIII. Num. 14.) ita in præcedente nummo ne Præfecti quidem adpellantur; quod scilicet duo ex illis eo tempore satis cogniti erant ut Præfecti Duumvirales Cæsaris Augusti, & hos credo fuisse L. Pomponium & C. Julium, quum P. Alusitius & C. Julius alter Duumviri dicantur iterum, quod honorem illum ante decem annos, & forte simul, prima vice gesserant. Invenitur præterea hujus nummi delineatio in *Fam. Acilia* Tab. I. Num. D. quem, ut dictum est, illustravimus p. 639.

NUM. 15. & 16.

PERMissu CAESaris AUGusti Percussa Pecunia. Caput Augusti nudum, dextram versus.

LIBERALITATIS JULIAE EBORacensis. in Laurea.

Eboram, Urbem Lusitaniæ, inter Anam & Tagum fluvios, ex *Plinio*, Veteris Latii jure donatum

natum fuiſſe oppidum docet, Tom. I. p. 48. Quod jus, quum nacta videatur liberalitate Julii Cæſaris, *Liberalitas Julia* adpellatur ibidem apud *Plinium* Lib. IV. Cap. 22. atque in hoc Nummo aliisque. Verum in nummo, quem conſuluit, legit *Vaillantius* : *Pontificis Maximi* pro *Percuſſa Pecunia.* In nummo meo quoque clare legitur P. M. non P. P. quare vel alium, & diverſum ab hiſce vidit *Andr. Morellius*, vel oculi ejus in poſtrema litera, evaneſcente, decepti ſunt. Exſtat in *Theſauro Regio Verſalienſi* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 17.

IMPerator AUGUSTus TRibunicia POTeſtate XIIII. Caput Auguſti laureatum, dextram verſus, ut Tab. VII. Num. 217.

COLonia AUGUSTA EMERITA. Porta Urbis cum duobus fornicibus, hinc & inde muri turribus, ut & in ipſius Urbis ambitu, clauduntur.

Inſcriptio Capitis ex fide *Hub. Goltzii* eſt in *Aug.* Tab. XLV. Num. 16. Nam *Vaillantius* Tom. I. p. 51. teſtatur, hanc anticæ partis nummi eſſe Inſcriptionem, DIVUS AUGUSTUS PATER. atque ita omnes nummi majoris moduli inſcribuntur, & quos ego vidi apud *Dom. de Bary* in magno & parvo ære, in cujus *Muſeo* fuerunt quondam & reliqui, qui ex parvo ære in hac Tab. occurrunt; excepto Num. 24. Apud *Laur. Begerum Theſaur. Brandenburgici* Tom. II. p. 607. eadem eſt Inſcriptio, & depingitur Auguſti caput radiatum verſus lævam, ita ut in vertice Stella & ante faciem adpareat fulmen. Auguſta Emerita Urbs Luſitaniæ ad Anam fluvium ſita, ab Auguſto Colonia Romana facta fuit. Exſtat hic nummus in *Theſauro Regio Verſalienſi.*

NUM. 18. & 19.

PERMISSU CAESARIS AUGUSTI. Caput Auguſti nudum adverſa fronte.

AUGUSTA EMERITA. Colonus agens boves.

Cudendæ monetæ æreæ facultatem, quam à Cæſare Auguſto nacti erant, hoc nummo celebrant Emeritani. Id paſſim in nummis ita ſcribi ſolet *Permiſſu Cæſaris Auguſti*, vel, ut ſupra Num. 15. *Permiſſu Cæſaris Auguſti percuſſa pecunia.* Servatur nummus in *Theſauro Regio Verſalienſi* & in *Muſeo noſtro.* Depinxit atque edidit primus Octavius *Sada* in *Auguſti Dialog.* editione. Deinde, ſed ſecundam modo partem, *Carolus Patinus* in *Numiſm. Imp. Rom.* p. 37. & *J. F. Vaillantius* Tom. I. p. 50.

NUM. 20.

CAESAR AUGUSTUS TRIBUNicia POTESTate. ita legitur in Morelliano, edito in Fam. Cariſia Tab. III. Num. 2.

vel,

CAESAR AUGuſtus TRIBunicia POTeſtate. ſic legitur in altero meo. Caput Auguſti nudum, verſus lævam.

vel,

. . . . *AUGuſtus TRIBunicia POTeſtate. ſic enim in altero meo legitur, qui Caput Auguſti nudum, verſus dextram converſum exhibet.*

vel denique

CAESAR AUGUSTus TRIBunicia POTESTate. Caput Auguſti nudum, ut citat J. F. Vaillantius Tom. I. p. 50.

Publius CARISIUS LEGatus AUGuſti. in area nummi.

De hoc *P. Cariſio, Legato* Auguſti in Hiſpania, conſuli poteſt *J. F. Vaillantius* loco citato & quæ nos de eodem ſcripſimus ad *Fam. Rom. Andr. Morellii.* Exſtat nummus in *Muſeo Reg. Verſalienſi.*

NUM. 21.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti laureatum, verſus lævam, ut Tab. IV. Num. 128.

MUNicipium ERGAVICA. Bos.

Celtiberorum Urbs in Hiſpania Tarraconenſi fuit Ergavica, de quo Municipio conſule *J. F. Vaillantium* Tom. I. p. 52. Edidit nummum *Antonius Auguſtinus* Dial. VII. *Carolus Patinus* in *Numiſm. Imp. Rom.* p. 34. & *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XLIX. Num. 15. Servatur in *Theſauro Regio Verſalienſi* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 22.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum, verſus lævam, ut Tab. IV. Num. 121.

MUNicipium ILERDA. Lupa gradiens.

Ilerda Hiſpaniæ Tarraconenſis fuit Urbs, in loco edito, ad fluvium Sicorim, quæ Municipii jure gaudebat. Vide *J. F. Vaillantium* Tom. I. p. 52. Cur Lupam ſignaverit, difficilis eſt conjectura. Occurrit hujus nummi pictura apud *Hubert. Goltzium* in *Auguſto* Tab. XXXIII. Num. 7. apud *Antonium Auguſtinum* Dialogo VI. *Carolum Patinum* p. 35. & inter *Numiſm. Arſchotan.* Tab. XVI. Num. 7. Invenitur in *Theſauro Regio Verſalienſi.*

NUM. 23.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti radiatum.

MUNicipium ITALicenſe PERMiſſu AUGuſti. Ara, quæ Providentiæ Auguſti (ut in aliis Romæ juſſu Senatus cuſis nummis videmus) eſſe agnoſcitur, ex Inſcriptione ſubtus, PROVIDENTia.

Confer quæ de Municipio Italicenſi in Hiſpania Boetica, atque de typo hujus nummi ſcribit *J. F. Vaillantius* Tom. I. p. 54.

NUM. 24.

Nota capitis non additur, ſed apud Carolum Patinum in Imp. Rom. Numiſm. p. 42. legitur hæc Inſcriptio, IMPerator CAESAR AUGUSTUS. In meo, in quo eſt Caput Auguſti nudum verſus lævam, ſuperſunt literæ . . . ESAR AUG . . . . . ſic ut reliquæ jam detritæ literæ forſitan olim fuerint PATER PATRIAE.

COLonia JULia, Colonus agens boves.

Plurimæ Coloniæ à Julio deductæ, ejus nomine adſcito, dictæ fuerunt Juliæ; unde difficile eſt divinare ad quam ex illis hic nummus pertineat. Sed apud *Sebaſtian. Ericium* p. 109. ad *Auguſtum* video referri ſimilem fere nummum, quem puto ad *Claudium* pertinere. Verba *Ericii* hæc ſunt: „ Nummus eſt Auguſti æreus ſecundæ magnitudinis, „ qui ejusdem caput ætate matura exhibet, cum „ hac Inſcriptione . . . . AUG. GERM. IMP. „ Ab altera parte duo juncti ſunt boves, quos Colonus agit, additurque hæc Inſcriptio, COL. „ JUL. AUG. Cuſus in aliqua Colonia hic nummus fuit, quod ex typo ejusdem patet. Boves „ enim paſſim in Coloniarum adparent nummis, „ agriculturæ aptum animal, atque ad hominum „ commoda & auxilium natum; quare etiam frugiferæ terræ eſſe Symbolum ſolet. Quod vero „ plures in Italiam deduxerit Colonias Auguſtus, „ in vita ejus teſtatur *Suetonius* his verbis, *Ad hunc modum Urbe, urbanisque rebus adminiſtratis, Italiam duo de XXX. Coloniarum numero deductarum ab ſe frequentavit: operibusque ac vectigalibus publicis plurifariam inſtruxit: etiam jure, ac dignatione Urbi quodammodo pro parte aliqua adæquavit, excogitato genere ſuffragiorum, quæ de Magiſtratibus Urbicis decuriones colonici in ſuam quisque coloniam ferrent: & ſub diem comitiorum obſignata Romam mitterent.* (1) Inter Colonias igitur „ XXVIII. in Italia deductas ab Octaviano una „ hunc nummum in ejusdem honorem ſignavit, „ prouti ſimilem Inſcriptionem alterius Coloniæ „ ab eodem deductæ in alio nummo obviam habemus ſic inſcripto COL. JUL. id eſt, *Colonia Julia.* Quum vero in Coloniarum nummis paſſim taurorum adpareat effigies, antiquum is „ typus Romanorum reſpicit morem, quo taurum „ atque vaccam jungere ſolebant, ductoque, quem „ trahebant, aratro deſignare locum condendæ „ Coloniæ, ſicuti *Varro* nos docet his verbis: „ *Oppida condebant in Latio, Etruſco ritu multa*, id „ eſt, *junctis bubus tauro, & vacca interiore aratro „ circumagebant ſulcum. Hoc faciebant religionis „ cauſa, die auſpicato, ut foſſa, & muro eſſent munita. Terram, unde exſcalpſerant, foſſam vocabant, & introrſum factum murum: poſtea quod fiebat orbis, urbs. &c.*

„ Atque hinc eſt, quod paſſim in ejusmodi nummis jugum juncti trahant boves, agente eosdem „ colono, qui ſtivam tenet. (2) Argenteus quoque nummus ſupereſt, qui in priore parte Cereris ſpicis ornatum caput exhibet (quod (3) „ ſæpe in Coloniarum & Municipiorum adparet „ nummis) ab altera vero parte junctos ad jugum boves; deſuper cernitur litera N. infra legitur CASSI. Romæ is ſignatus denarius in „ alicujus Coloniæ memoriam fuit." Addita nota ſignificat inventum fuiſſe ab *Andr. Morellio* nummum in *Muſeo Dom. Dronii.* Exſtat in *Muſeo noſtro.*

NUM. 25. & 26.

IMPerator DIVI Filius. Capita Cæſaris Auguſti & M. Vipſanii Agrippæ, cervicibus oppoſitis, hoc corona navali inſigne illud nudum.

COLonia NEMauſus. Crocodilus Palmæ arbori adligatus.

Typus Ægyptum devictam atque in provinciæ formam redactam arguit. Nemauſus Galliæ Narbonenſis Urbs notiſſima eſt, Colonia Romana ab Auguſto facta, quæ cur Crocodilum Palmæ adligatum ſignaverit in nummis, vide *J. F. Vaillantium* Tom. I. p. 81. Plures hunc nummum & ſequentes vulgarunt poſt *Hub. Goltzium* in *Auguſto* Tab. XLVIII. Num. 11. Exſtat in *Theſauro Regio Verſalienſi.*

NUM. 27. & 28.

IMPerator DIVI Filius. Capita eadem, ſed Auguſti caput laureatum eſt, non nudum.

COLonia NEMauſus. Crocodilus Palmæ arbori adligatus, à qua dependet corolla.

Crocodilus Ægypti eſt Symbolum, quod palmæ & corollæ illud animal ſit adligatum, Victoria Auguſti Actiaca, & Antonio ſuperato, ſubactam fuiſſe terram, cujus eſt Symbolum, docet. Servatur in *Theſauro Regio Verſalienſi* & in *Muſeo noſtro.*

(1) Plures fuere Coloniæ Juliæ dictæ, in memoriam ſcilicet Conditoris Julii Cæſaris, neque ad Coloniam aliquam in Italia videtur ſpectare nummus.

(2) Inveniuntur ejusmodi nummi in *Familia Caſſia*, ubi vide in priore Opere *Morelliano* de *Familiis.*

(3) Non quidem æreis Coloniarum & Municipiorum nummis, ſed argenteis Romæ Urbis denariis, qui deductæ antiquitus, etiam ante Cæſaris tempora, Coloniæ memoriam ſervant. Vide *Familiam Mariam* in priore *Theſauro Morelliano.*

TABU-

TABULA XXXVII.

ADHUC EXHIBENS
NUMISMATA CAESARIS AUGUSTI
EX AERE MEDIO
IN COLONIIS CUSA.

NUM. 1. & 2.

IMPerator DIVI Filius Pater Patriæ. Capita Auguſti & Agrippæ, illud laurea, hoc corona navali decorum, cervicibus oppoſitis.

COLonia NEMauſus. Crocodilus Palmæ arbori & corollæ adligatus.

Ad hunc nummum ita commentatus fuit *Sebaſtianus Ericius* p. 106. & 107. „ Nummus „ Auguſti in ære flavo, mediæ magnitudinis, duo „ præfert capita, cervicibus oppoſitis; cum In„ ſcriptione IMP. DIVI F. P. P. Ab altera par„ te Crocodilum palmæ adligatum exhibet cum his „ literis COL. NEM. à palma arbore dependet „ Corona triumphalis. Extra Urbem Romam in „ Colonia aliqua nummus ille Cæſaris Octaviani ſi„ gnatus fuit in honorem ejus poſt victoriam Actia„ cam de M. Antonio adeptam, atque ſubactam „ Ægyptum. Factum id fuit, poſtquam ſæpe ma„ le reconciliatam cum M. Antonio abrupit ami„ citiam Auguſtus. Quo tempore Antonius, ſe„ cedens in Ægyptum, ſeſe totum permiſit Cleopatræ „ amoribus, commiſſaque ad Actium pugna na„ vali, à Cæſare victus fuit. Poſt quam victo„ riam in Ægyptum profectus Cæſar Octavianus, „ Alexandriam, in quam Urbem confugerant An„ tonius & Cleopatra, obſedit, atque brevi ad de„ ditionem coëgit. Antonius, deſperatis rebus, „ ſe ipſum interfecit; Cleopatra, ne in triumphum „ duceretur, aſpidis morſu periit. Ex capitibus, „ quæ in priore parte nummi adparent, alterum „ Cæſaris Auguſti eſt, alterum M. Agrippæ, quod „ corona roſtrata, propter victoriam navalem „ ejus virtute partam, ornatur. De qua corona „ roſtrata Agrippæ à Cæſare donata ita loquitur „ *Dio* Hiſtoricus Lib, XLIX. *Itaque ſingulis quin„ gentos denarios navali prælio victoribus etiam coro„ nam ex olea dedit, ſpem quoque fecit cùm aliis, tum „ centurionibus, quaſi eos inter Senatores in ſua quen„ que patria adſcripturus, inter alios honores legatis „ ſuis exhibitos, Agrippam aurea corona roſtrata do„ navit, quod neque antè, neque poſt eum contigit „ ulli, eſtque deinde Senatus conſulto ſtatutum, ut „ quotiens triumphans aliquis coronam lauream fer„ ret, ipſe navali hac uteretur.* Crocodilus, qui „ in altera parte adparet, Ægypti eſt Symbolum, „ quæque à Palma arbore dependet Corona victo„ riam ex ea reportatam denotat. Dicimus ita„ que in aliqua Colonia cuſum fuiſſe hunc num„ mum in honorem Auguſti, atque ut illi hanc gra„ tularetur victoriam. Magna enim ejus fama fuit, „ eamque, ut & apud poſteros ſemper celebraretur, „ illuſtriorem Cæſar fecit, condita in memoriam „ victoriæ Actiacæ in Epiro prope Actium Urbe „ Nicopoli. Eam enim ab hac victoria nomen „ ferre voluit, atque illuc ex vicinis Urbibus Co„ loniam deduxit. De qua civitate hac occaſio„ ne condita ita ſcripſit *Dio* Lib. LI. *Urbem eo lo„ co ubi caſtra habuerat, effecit, partim collectis ad „ eam incolendam hominibus, partim eò translatis fi„ nitimis, eique Urbi Nicopolis nomen indidit, ac lo„ cum in quo tetenderat, lapidibus quatuor pedum ma„ gnitudine conſtravit, roſtrisque navium captarum „ ornavit, ſacrarium ibi Apollinis ſub dio conſtituens „ &c.* Neque ſinit nos res dubitare in aliqua Colo„ nia ea occaſione hunc nummum fuiſſe ſignatum, „ quoniam & ex argento reperiuntur inſcripti „ AEGYPTO CAPTA. cum Crocodili itidem „ Symbolo. Sed quod in hoc nummo catena „ Palmæ arbori adligatum id ſit animal, Ægyptum „ captam etiam ſine Inſcriptione denotat. Literas „ porro COL. NEM. legi debere judico *Colonia Ne„ mauſum.* ſive, *Nemauſienſium.* De qua his verbis „ mentionem facit *Strabo* Lib. IV. *Aricomiſcorum „ vero metropolis Nemauſus exſtat, alienigena quidem „ plebe, & mercatorum numero longè Narbone in„ ferior, cæterum regendæ civitatis forma ſuperior. „ Quatuor enim & viginti ejusdem nationis vicos ha„ bet ſubditos, virorum fortitudine excellentiſſimos, „ illi tributa conferentes, & Latii jus habentes, adeò „ ut qui ædilitatis, quæſturæque dignitatem aſſecuti „ ſunt Romani in Nemauſo adſint. Quamobrem huic „ nationi nullum, cum venientibus è Roma prætoribus, „ negotium eſt &c.* Ælius *Spartianus* ejusdem Ur„ bis mentionem facit in Vita *Hadriani*, ubi de „ uxore ipſius Plotina mentionem facit, *Per idem „ tempus in honorem Plotinæ baſilicam apud Nemau„ ſum opere mirabili exſtruxit &c.* Fuit Colonia „ hæc Nemauſenſis una ex quatuordecim Coloniis „ Romanis in Gallia Narbonenſi. Fuit autem „ ſemper apud Auguſtum in magno honore M. „ Agrippa, neque facile quidquam is Princeps,

„ niſi ex ejus conſilio fecit. Unde illi non modo „ adminiſtrationem reliquit Provinciarum, atque „ exercituum, ſed & ſigillo ſuo uti, atque ſuo „ nomine libellis ſubſcribere permiſit."

Ex adſcripto Patris Patriæ titulo, qui in duobus præcedentibus nummis non invenitur, adparet, ſerius aliquanto hunc nummum, quam duos præcedentes, cuſum fuiſſe. Vulgavit ante alios hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Auguſt.* Tab. XXXII. Num. 5. Invenitur in *Muſeo noſtro.*

Hujus vero nummi occaſione alium, antea ineditum, producit Dominus Sancti Amantii *Jo. Triſtanus* in Comment. Hiſtor. Tom. I. p. 84. ubi ita ſcribit: „ IMP. DIVI F. P. P. COL. NEM. „ Je ne faits mention du type de cette Medaille „ pour eſtre ſi commune qu'il eſt ſuperflu de l'exprimer & repreſenter. Mais bien je remarqueray ce qui me ſemble n'eſtre pas connu de tous, „ qui eſt que cette ville & colonie Romaine, prend „ ce nom originaire de Nemauſus fils d'Hercule, „ ainſi que *Suidas* le raporte ſur le mot ΝΕΜΑΤΣΟΣ. Et que je trouve auſſi dans *Gruterus* cette Inſcript. P. M. LXXIX. — — OLO „ NEMAUSO. *Coloniæ Nemauſo*, que *Scaliger* „ neantmoins & *Gruterus* interpretent, comme ſi „ on avoit entendu parler de Dieu portant le nom „ de Nemauſus. Or cette autre Medaille que je „ te donne icy (lecteur) ayant l'Inſcript. de NEM. „ COL. *Nemauſus Colonia*, ſemble repreſenter d'un coſté l'effigie de cet Heros, ou Hercule meſme. „ Mais je l'eſtime eſtre du premier. Car il a la „ teſte armée, & eſt un peu barbu. Au revers „ la Deeſſe Salus debout donne à manger à deux „ ſerpents dans un plat. *Poldo* qui a fait voir les „ antiquitez de cette ville en un livre aſſez diligemment compoſé, dit que les peuples qui anciennement habitoient cette ville, & le pays „ circonvoiſin, s'appelloient Arecomici. Ptolemée les appelle *Volcas Arecomicos*, & *Strabon* „ liv. IV. dict que Niſmes en eſt la capitale, jouïſſant du droict du Latium, & vivant ſoubs ſes „ propres loix & couſtumes; ayant XXIV. villettes „ & bons bourgs fort peuplez ſoubs ſa jurisdiction, „ où les Juges & Prefects Romains n'avoient que „ voir. Au reſte qu'elle eſtoit diſtante de Narbonne ſept cens ſtades, & du Rhoſne cent, eſtant „ ſituée ſur le chemin qui vient & conduit d'E„ ſpagne en Italie."

NUM. 3. & 4.

URBs VICTrix. Caput Auguſti nudum, verſus lævam.

OSCA. Eques decurrens, haſta & galea armatus.

Sita fuit Oſca in Hiſpania Tarraconenſi in Ilergetibus; nobiliſſima olim & ampliſſima exſtitit, unde per excellentiam *Urbs* in nummis ſcribi creditur. Vide *J. F. Vaillantium* Tom. I. p. 55. Quod terra Oſcorum nobilibus equis abundet, ipſique optimi ſint bellatores, inde Equitem in nummis ſculpſerunt Oſcenſes. Vulgarunt nummum hunc *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXXIII. Num. 9. *Antonius Auguſtinus* Dialogo VII. *Carolus Patinus* p. 37. Invenitur in *Theſauro Regio Verſalienſi* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 5. & 6.

URBS VICTrix. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

OSCA. Caput horridum & barbatum.

Non memini alibi obſervatum hunc nummum à me fuiſſe, præterquam ex *Morelliana* hac pictura. Crediderim Hiſpanum Numen, ſive Hercules ſit, ſive alius, hoc capite deſignari.

NUM. 7.

AUGUSTUS DIVI Filius PONTIFex MAXimus PATER PATRIAE. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

Urbs Victrix OSCA COMPOSTO ET MARULLO II. VIRis. Eques, ut ſupra, decurrens, cum haſta.

Quum poſtica modo nummi pars depicta apud *Vaillantium* Tom. I. p. 56. fuerit, utramque dedit in *Famil. Roman. Andr. Morellius.* Vulgaverat utramque antea *Carolus Patinus* in *Numiſm. Imp. Rom.* p. 37. Servatur nummus in *Theſauro Verſalienſi Regio.*

NUM. 8.

Caput Auguſti idem, Inſcriptio ſimilis.

URBs Victrix OSCA SPARSO ET CELERE ſcilicet Duumviris. Eques decurrens, ut ſupra.

Integrum nummum exhibuit ſimiliter in *Famil. Roman. Andr. Morellius.* Exſtat in *Theſ. Regio Verſalienſi.*

NUM. 9.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum.

Urbs Victrix OSCA. Eques decurrens, ut ſupra.

Invenitur apud *Antonium Auguſtinum* Dialogo VII. & inter *Numiſm. Arſchot.* Tab. XVI. Num. 11. atque apud *J. F. Vaillantium* Tom. I. p. 56.

NUM. 10. & 11.

PANORMITANORUM. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

AUGUSTA. Liviæ caput velatum, lævam verſus.

De hoc & ſequenti nummo pluribus egimus ad Parutæ Siciliam Numiſmaticam, quam, qui de

de *Siculis Nummis* aliquid ſcire cupit, adire debet. Vulgavit præter eundem Parutam hunc nummum *J. F. Vaillantius* Tom. I. p. 57. & 76. atque, ſed literis alio modo poſitis, *Laur. Begerus* in *Theſauro Brandenburgico* Tom. II. p. 607.

NUM. 12. & 16.

PANORMITANORUM. Caput Auguſti radiatum, dextram verſus.

CNeo DOMitio PROCOnSule. . . . . Capricornus, ſub quo Siciliæ eſt Symbolum, tria crura cum capite Meduſæ alato intermedio.

Vulgarunt nummum hunc Paruta in *Sicilia Numiſm.* Tab. IV. Num. 38. *J. F. Vaillantius* Tom. I. pag. 58. *Carolus Patinus* & *Andr. Morellius* in *Famil. Domitia* Tab. I. Num. 2. Ubi vide quæ ſcripſimus p. 155. Exſtat in *Theſauro Chriſtinæ Suecorum &c. Reginæ.*

NUM. 13.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti radiatum, ad dextram, in aliis ad ſiniſtram, converſum, ut Tab. VII. Num. 226. & Tab. VIII. Num. 267.

COLonia Auguſta Aroë PATRENSis. Colonus, agens boves, dextra ſtivam tenet, læva vexillum.

De hujus nummi interpretatione vide *J. F. Vaillantium* Tom. I. p. 59. & *Carolum Patinum* in *Numiſm. Imp. Rom.* p. 38. Pertinet ad Patras Achajæ Urbem, quam devicto Antonio Coloniam Romanam fecit Auguſtus. Servatur in *Theſauro Regis Galliæ* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 14. & 15.

PERMiſſu CAESaris AUGuſti. Caput Auguſti nudum, verſus lævam.

COLONIA PATRICIA. in Corona Civica.

Colonia Patricia dicta fuit Corduba, quæ Cæſari Auguſto omnis moduli nummos dedicavit, ut vidimus in Nummis Maximi Moduli, atque ex Ære Majori. *Laurentius Begerus* in *Theſauro Brandenburgico* Tom. II. pag. 607. hunc, de quo nunc agimus, edidit cum hac ad Auguſti caput Inſcriptione PERMiſſu CAESaris DIVI Filii. Exſtat nummus, de quo agimus in *Theſauro Regio Verſalienſi* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 16.

Vide ad Num. 12.

NUM. 17.

PERMiſſu CAESaris AUGuſti. Caput Auguſti nudum, dextram verſus, ut Num. 14.

COLONIA PATRICIA. Inſtrumenta Pontificalia, Apex & Simpulum.

Gratulantur Cordubenſes Auguſto, quod, fato ſuo functo Lepido, Pontificatus Summi honor rite ad Principem pium & manſuetum pervenerit. Exſtat nummus in *Muſeo Regio Verſalienſi.*

NUM. 18.

Epigraphe ſimilis, caput idem.

COLONIA PATRICIA. Inſtrumenta quatuor Pontificalia, Adſpergillum, Præfericulum, Lituus & Patera.

Invenitur hic nummus apud *J. F. Vaillantium* Tom. I. p. 60.

NUM. 19.

Inſcriptio eadem, caput idem.

COLonia PATRICia LEgionum V. (quintæ) & X. (decimæ) Aquila Legionaria inter duo ſigna militaria.

Aquila & ſigna militaria docent Coloniam Corbubam, Patriciam adpellatam, ſub Auguſto novos colonos atque ſupplementa ex militibus legionariis, & quidem, ut hujus inſignis nummi Inſcriptio teſtatur, Legionis Quintæ & Decimæ accepiſſe. Servatur in *Theſauro Regio Verſalienſi.*

NUM. 20.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum.

SEGOBRIGA. Eques, galea & haſta armatus, decurrens.

Municipium Juris Italici fuit Segobriga, Urbs Hiſpaniæ Tarraconenſis, teſte *J. F. Vaillantio* Tom. I. p. 64. Equites atque equitatum Hiſpanorum typus commendat. Exſtat nummus in *Theſauro Regio Verſalienſi.*

NUM. 21.

IMPerator CAESar TRibunicia POTeſtate PONTifex MAXimus. Caput Auguſti laureatum, ut citat Vaillantius Tom. I. p. 64.

vel,

IMPerator CAESar AUGuſtus PONTifex MAXIMus TRibunicia POTeſtate. Caput Auguſti laureatum, ut citat idem ibidem p. 88.

vel denique,

IMPerator CAESar AUGuſtus TRibunicia POTeſtate PONTifex MAXimus Pater Patriæ. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, uti publicavit Andr. Morellius infra in Nummis Cai & Lucii Cæſarum Num. 12. & 13.

Colonia Victrix Tarraco. Cajus Lucius Cæſaris AUGuſti Filii. Capita Cai & Lucii nuda & adverſa.

De Tarracone, Urbe Hiſpaniæ citerioris maritima celeberrima, ad oſtia Tulcis, confer *J. F. Vaillantium* Tom. I. p. 64. Bis conſulatum Tarracone iniit Auguſtus, unde ſtudioſiſſimi ejus fuerunt Tarraconenſes, atque in præclaris hiſce nummis nepotes Auguſti, Cajum & Lucium, quos, in ſpem Imperii adoptaverat, ſignarunt. Poſteriorem nummi partem vulgarunt *J. F. Vaillantius* loco citato & *Carolus Patinus* p. 61. & in *Suetonio* p. 115. Servatur in *Theſauro Regio Verſalienſi.*

NUM. 22.

IMPerator CAESar AUGuſtus TRibunicia POTeſtate PONTifex MAXimus Pater Patriæ. Caput Auguſti laureatum.

Colonia Victrix Tarraco. TIberius CAESAR. Caput Tiberii nudum, lævam verſus.

Sicuti Tarraconenſes ſpei Auguſti de ſucceſſoribus nepotibus Cajo & Lucio, ſubſcripſerant, ita, iisdem vita functis, & ſubſtituto in eorundem locum Tiberio, novam ſpem eidem Auguſto gratulati ſunt. Notat *J. F. Vaillantius* Tom. I. p. 65. male ab *Antonio Auguſtino* Dialogo VII. ob mutilum TIberii prænomen, tributum fuiſſe nummum Julio Cæſari. Vulgavit quoque Patinus p. 36. Servatur in *Theſauro Regio Verſalienſi.*

NUM. 23.

PERMiſſu CAESaris AUGuſti, ut citat J. F. Vaillantius Tom. I. p. 67. atque in meo nummo invenitur. Caput Auguſti nudum, dextram verſus.

vel,

CAESAR AUGUStus, ut, cum eodem capite, exhibet nummus ex Theſ. Brandenburgico apud Laurentium Begerum Tom. II. p. 607.

JULIA TRADucta. in Corona Civica, ſive quernea.

Unde hæc Colonia Juliæ Traductæ nomen acceperit, conſule *Vaillantium* de *Colon. Numm.* Tom. I. p. 67. In hoc nummo Auguſtum ſervatorem civium Romanorum ſuumque agnoſcit. Invenitur nummus in *Theſauro Regio Verſalienſi* & in *Muſeo noſtro.* Vulgarunt illum Eminentiſſ. *Noriſius* in *Cenotaph. Piſan.* pag. 92. & *J. F. Vaillantius* Tom. I. p. 67.

NUM. 24.

Epigraphe ſimilis, caput idem.

JULia TRADucta. Apex & Simpulum, Pontificatus inſignia.

M. Æmilio Lepido mortuo, inter alias Hiſpaniæ Colonias, Juliæ Traductæ cives, novum honorem Auguſto gratulati ſunt. Edidit nummum ex *Muſeo ſuo J. F. Vaillantius* Tom. I. p. 69.

NUM. 25.

IMPerator AUGUSTUS Pater Patriæ. Caput Auguſti laureatum.

TURIASO. Liviæ caput, capillis ad cervicem reflexis & contortis.

Turiaſo Municipium fuit Romanum, ſitum in Hiſpania Tarraconenſi in Celtiberis prope montem Cannum ad parvum fluvium in Iberum prolabentem. Vulgavit hunc nummum *Carolus Patinus* p. 36. atque caput eſſe incertum pronunciavit. Verum recte ſtatuit *J. F. Vaillantius* Tom. I. p. 70. Liviæ eſſe vultum, licet nomen ejusdem non adſit, quod & abeſſe ſolet in Coloniarum nummis & (ut ex Liviæ nummis adparet) aliquando quoque adponi. Servatur hic nummus in *Theſauro Regio.*

NUM. 26.

Epigraphe ſimilis, caput Auguſti idem.

TURIASO. Caput Liviæ velatum.

Deſumtus hic nummus eſt ex *Anton. Auguſtini* Dialogo VII. Occurrit Livia ſimili ornatu ſupra Num. ſecundo in nummo *Panormitanorum.*

NUM.

NUM. 27.

Epigraphe eadem, Caput Auguſti ſimile.

MU Nicipium. in Corona Quernea, circa ambitum ſuperiorem TURIASO.

Multa Municipia atque plures Coloniæ Civicam Coronam, qua publice decoratus, & alias in Nummis quoque ex S. C. percuſſis, fuit Auguſtus, in ære ſuo expreſſerunt. Poſt *Anton. Auguſtinum* Dialogo VII. vulgavit hunc nummum *J. F. Vaillantius* Tom. I. p. 70. Exſtat in *Theſauro Regio Verſalienſi.*

NUM. 28.

Epigraphe eadem, caput idem.

MU Nicipium. in Corona Laurea, circa ambitum inferiorem TURIASO.

Quemadmodum Corona Quernea Salutem civium Auguſti opera partam, ita Laurea victorias Imperatoris, quibus ſalus illa promota fuit, celebrant Turiaſonenſes. Vidi quondam hunc nummum in *Muſeo Dom. de Bary*, quod Amſtelodami publice diſtractum fuit A. 1730.

TABULA XXXVIII.

ADHUC EXHIBENS

NUMISMATA CAESARIS AUGUSTI

EX AERE MEDIO IN COLONIIS CUSA.

NUM. 1.

IMPerator CAESAR AUGUSTUS Pater Patriæ. Caput Auguſti, laureatum, lævam verſus.

MU Nicipium TURIASO Marco CAECILio SEVERO Cajo JULIO AQUINO circa ambitum nummi, atque II. VIRis in Corona Quernea.

Edidit Nummum *J. F. Vaillantius* Tom. I. p. 71. Servatur in *Theſauro Regio Verſalienſi* & in *Muſeo noſtro*, ſed in nummo meo, ut & illo, quem poſuit *Andr. Morellius* in *Famil. Cæcilia* Tab. III. Num. 8. legitur IMPerator AUGUSTUS Pater Patriæ. Altera lectio *J. F. Vaillantii* eſt Tom. I. p. 71.

NUM. 2.

IMPerator (addit J. F. Vaillantius loc. cit. *CAESAR) AUGUSTUS Pater Patriæ. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.*

MU Nicipium TURIASO Lucio MARIO Lucio NOVIO in ambitu nummi, deinde intra Coronam Quernean II. VIRis.

Collocavit hunc nummum, depicta utraque parte, *Andr. Morellius* in *Famil. Novia* Num. II. ubi occurrit in noſtra Editione p. 298. Vidi quondam hunc nummum in *Muſeo Dom. de Bary*, & exſtat ſimilis in *Muſeo noſtro.*

NUM. 3.

Epigraphe ſimilis, Caput Auguſti idem.

MU Nicipium TURIASO Cajo JULio AQUINO Marco Cæcilio SEVERO II. VIRis. Bos.

Editus exſtat hic nummus, depicta utraque parte, in *Theſ. Andr. Morellii Fam. Roman.* in *Fam. Cæcilia* Tab. III. Num. 9. p. 54.

NUM.

NUM. 4.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti laureatum.

Colonia Julia Gemella ſive Gemellenſis, ut loquitur Plinius Lib. III. Cap. 3. ACCItana LEGionis VI. (Sextæ) Duæ aquilæ legionariæ inter totidem ſigna militaria.

Notat hunc nummum in *Gazophylacio Wildiano* inveniri *Andr. Morellius*, *Vaillantius* enim eundem non vidit. Coloniam Gemellam ſeu Gemellenſem Acciam vocari credit idem *Vaillantius* Tom. I. p. 12. & 13. quod ex utraque legione ſexta, Ferrata altera, altera Victrici, veterani in ea collocati fuerint. Quæ illi conjectura nata fuit, quod nullos viderit nummos Accitanos, qui præter legionis ſextæ alterius numerum exhiberent. Verum ego ſervo nummum ab utraque parte huic ſimilem, ſed in quo ab altera parte, ubi aquilæ legionariæ & ſigna militaria ſunt, hæc legitur Inſcriptio, *Colonia Iulia Gemella* LEgionis II. (ſecundæ) Non quidem deprehenduntur in eo literæ ACCI*tana*, vel forte in ima nummi ora detritæ, vel ab initio non expreſſæ, ſed tamen ad nullam aliam Coloniam ſpectare videtur, quam ad Accitanam. Fuit autem Accis Urbs Hiſpaniæ Tarraconenſis, quæ ex vulgatis nummis, atque ex inedito meo, cognoſcitur accepiſſe coloniam Veteranorum ex legionibus ſecunda & ſexta.

NUM. 6. & 7.

MUNicipium CALaguris II. VIRis. Caput Auguſti nudum, verſus lævam.

Marco ANTONIo Lucio FABIo. Bos.

Inſeruit hunc nummum *Fam. Fabiæ* Tab. III. Num. 4. *Andreas Morellius.*

NUM. 7. & 8.

IMPerator AUGuſtus legitur ante faciem Auguſti, pone eandem MUNicipium CALaguris.

Cajo MARio MUAN. (lego Marco VALerio) PRæfectis II. VIRalibus. Bos.

Supra pag. 384. de Præfectis illis Duumviralibus actum fuit; quales vice Auguſti apud Calagurritanos fuiſſe Marium hunc & Valerium, nummus nos docet. Non invenitur apud *J. F. Vaillantium*, ſed editus fuit ab *Hub. Goltzio* in *Auguſto* Tab. XLIX. Num. 24.

NUM. 9.

Capitis epigraphe non additur.

Lucio CASSIO Cajo VALerio FENio II. VIRis in Corona Quernea.

In Municipio Turiaſone forte cuſus eſt nummus, neque enim ab hac parte nummi dignoſci poteſt quo pertineat.

NUM. 10.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, ut Tab. IV. Num. 128.

Marco POSTUMio ALBINo Lucio PORCio CAPITone II. VIRis Quinquennalibus. Vir togatus ſtans, nudo capite, dextra ſitulam tenet, læva lauri ramum.

Plurima ad pulcherrimi hujus nummi, qui in Hiſpania, atque ibidem in Colonia Romanorum, Carthagine Nova, ſignatus fuit, diximus in *Theſ. Morellio Fam. Rom.* ad *Fam. Poſtumiam* p. 359. quo B. L. ablegamus. Edidit primus nummum *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LXX. Num. 7. ſed minus adcurate, pro ſitula enim arcam quadratam ſub dextra manu fecit, atque caput viri togati facie ad lævam manum inflexa pinxit, quum in nummis directa fronte cernatur. Situlam omnino neglexit *Carolus Patinus* in *Numiſm. Imp Rom.* p. 32. Præſtantior *Andr. Morellii* pictura eſt, & hic, & in *Fam. Poſtumia* Tab. II. Num. 9. Exſtat nummus in *Theſauro Regio* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 11.

CAESAR AUGUSTUS TRIBUNIcia POTeſtate XI. COnSul. XI. Caput Auguſti nudum, verſus lævam, ut Tab. VI. Num. 205.

Cajo HEIO POLLIONE ITERum Cajo MUSSIDio PRISCO II. VIRis. in Corona ex Apio.

Vulgavit hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LI. Num. 41. Si autem verè à parte capitis nummi ita ſe habet Inſcriptio, facile inde patere poteſt, quo anno & hic & ſequens & ſimiles cuſi nummi ſint.

NUM. 12.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Augusti nudum versus lævam, ut Tab. III. Num. 99. juxta Hub. Goltzium in Aug. Tab. LI. Num. 44.

vel,

AUGUSTUS. Ante faciem capitis senilis Augusti, versus lævam conversi sine laurea, pone caput legitur CORINThus. apud Andr. Morellium in Fam. Mussidia Tab. II. Num. 4.

Cajo MUSSIDio PRISCO II. VIRo
Cajo HEIO POLLIONE ITERum. in Corona ex Apio.

Cognoscuntur ex his duobus nummis Duumviratum in Colonia Corintho, (cujus Symbolum est Corona ex Apio, quæ in Ludis Isthmicis donari solebat) simul gessisse C. Mussidius Priscus & C. Hejus Pollio. Si Inscriptionem Capitis, quam profert *Hub. Goltzius* in nummo præcedente, sequamur, factum id fuit Augusto Cos. XI. & Tribuniciam Potestatem XI. gerente. Quod aperte falsum est & *Hub. Goltzium* erroris vel negligentiæ, vel malæ denique fidei, convincit. Tribuniciam enim Potestatem XI. gessit Augustus A. V. C. 741. Tiberio Claudio Nerone atque P. Quinctilio Varo Consulibus; quo Pontificatum Maximum suscepit Augustus, mortuo Lepido, quoque anno Marcelli Theatrum dedicavit; in cujus dedicatione Cajus Cæsar Augusti filius sive nepos, inter alios patricios pueros Trojam lusit. At vero hi nummi extremis Augusti temporibus Cajo & Lucio jam vita functis, cusi sunt; eo videlicet tempore quo Tiberium adoptaverat Augustus, coacto prius Tiberio ut is Germanicum adoptaret. Quam adoptionem Cæsaribus Tiberio & Germanico, aliis nummis, eorundem inscriptis nominibus, gratulati sunt Corinthii iidem Duumviri, ut patet ex *Andreæ Morellii Thesaur. Fam. Rom.* in *Fam. Mussidia* Tab. II. Lit. H. & K. Imo ibidem Lit. I. occurrit rariſſimus junioris Agrippæ nummulus, ab iisdem Duumviris, atque eodem anno (erat enim Magistratus annuus,) Corinthi cusus. Ex quibus clariſſime patet, non potuisse signari hos nummos ante A. V. C. 757. quo, Coss. Sexto Ælio Cato & Sentio Saturnino, Germanicus à Tiberio, & Tiberius ab Augusto adoptati fuerunt, quoque tempore Agrippa junior, nondum Liviæ artibus relegatus, numero successorum firmare Augusti spem videbatur.

NUM. 13. & 14.

COSSET. Caput Augusti nudum, versus lævam.

Sine Inscriptione. Vir togatus, dextram elevans.

Sine dubio *Andr. Morellius*, qui nummum hunc, quum in hisce terris peregrinaretur, ex *Museo Wildiano* depinxit, eundem credidit spectare ad Cosetanos sive Cossetanos in Hispania, de quibus ita *Christophorus Cellarius, Geogr.* Tom. I. p. 140. „ Transito sic amne Ibero, quæ inter illum & Pyre„ næum restant, explicamus. Ab illo majore flu„ vio Pyrenæum versus, usque ad Rubicatum „ amnem, nunc dictum *Lobregat*, sunt *Cositani*, „ Ptolemæo Κοσσητανοὶ, *Cosetani*; Plinio *regio Cos„ setania*. Inscriptio Vetus apud Gruterum p. 499. „ Num. 10. TARRAC. URBS COSITANO„ RUM. scribitur enim per I. & E. *Cositani* & „ *Cosetani*, &, secundum *Plinium*, *Cossetani*, sibi„ lo geminato. In his Tarraco à Ptolemæo loca„ tur, & in prædicta Inscriptione." Verba *Plinii* sunt Lib. III. Cap. 3. Tom. I. p. 141. *Regio Cossetania, flumen Subi, Colonia Tarraco, Scipionum opus, sicuti Carthago Pœnorum.* Verum non regiones Hispaniæ, sed Urbes ejusmodi nummos cuderunt. Ea Urbs quærenda est, & invenietur facile, si integriorem melioremque consulamus nummum, quam nactus fuit *Andr. Morellius*; qui eo, vel visu suo deceptus, dupliciter errasse videtur, & in nomine Urbis, & in aversæ typo. Possideo tres nummos, sibi invicem per omnia similes, atque in Hispania cusos; ex medio ære sunt, idem caput Augusti exhibent, Inscriptionis literas eodem modo & ductu ante faciem collocant, sed clare & distincte legunt, OSSET. non vero COSSET. estque omnis ibi area nummi tam plana & nitida atque æquali colore nigricante fulgens, ut literæ C. ne per somnium quidem, vestigia adparere possint. At Typus aversæ partis figuram nudam exhibet, sive leviter, vinitoris more, vestitam, læva manu lateri inposita, dextra vero uvarum racemum præferens grandem, quo vini Hispani, atque regionis, in qua sita Urbs fuit, quæ nummum signavit, commendatur præstantia. Est mihi insuper præter commemoratos tres sibi similes, hujus Urbis nummus densus valde, isque, ex primo ære, caput Augusti nudum, versus lævam exhibet in parte priore, in posteriore vinitorem leviter vestitum, qui lævæ manu lateri inposita, & dextra manu prægrandem (quod & in aliis, qui penes me sunt, nummis Hispanicis, observavi) racemum uvarum tenet, adscribuntur literæ OSE'T. ut videtur vel SSET; nam litera O. inferiore sui parte detrita est.

Quodnam vero sit oppidum Osset, atque ubi in Hispania situm, nos docet *Plinius*, cujus hæc sunt verba Lib. III. Cap. 1. Tom. I. p. 138. *Oppida Hispalensis conventus: Celti, Arna, Canama, Evia, Ilipa, cognomine Italica. Et à læva, Hispalis Colonia, Cognomine Romulensis. Ex adverso oppidum Osset, quod cognominatur Julia Constantia, Virgentum, quod & Julii Genius, Orippo, Caura, Siarum.* Habemus igitur nomen oppidi, *Osset*, cognomen, *Julia Constantia.* Id quum à Julio Cæsare acceperit, in filii adoptivi Augusti honorem hunc nummum signavit. Putant nonnulli vocari nunc *Alcala del Rio*, sed *Harduinus* ibidem ad *Plinium* contendit, fuisse olim in loco, ubi nunc est *Alcala de Guadairo.*

NUM. 15. & 16.

ΙΠΠΟ. *Caput Augusti nudum, lævam versus.*

Sine Inscriptione. Mulier turrita sedens, dextra pineam nucem præfert, læva tenet cornucopiæ.

Possideo quinque nummos hujus generis, ex quibus duo ex medio, tres ex minimo sunt ære: Detritam

Detritam habent Inſcriptionem duo ex iisdem, ſed unus ex medio ære, duo item ex minimo, clare & diſtincte ante caput Auguſti has exhibet literas IRIPPO. Neque dubium eſt, quin ſpectent hi nummi ad illam Urbem, quæ in citato modo *Plinii* loco dicitur *Orippo*. Nam & ibidem in Notis teſtatur *Harduinus*, vidiſſe ſeſe nummum veterem ex ære, apud *D. Foucault*, in quo legatur IRIPPO. Poſſideo tamen ipſe duos alios nummos ejusdem Urbis, ex medio ære, in quibus à parte priori facies eſt Liviæ, ſine Inſcriptione, ſed cum grandi Uvarum racemo ante faciem. In averſa parte ſtat bos, deſuper eſt luna creſcens; ſub bove, in utroque, clare & diſtincte legitur ORIPPO. Potuit hoc oppidum forſitan & *Orippo*, & *Oiripo*, ſive, ut in nummis, *Irippo* æque & *Orippo* ſcribi: Typus averſæ partis pineas ibidem commendare videtur, vel potius cultum deæ Cybeles, & forte originem antiquam ex Phrygia. Nummum ſuum *Andr. Morellius* depinxit ex *Gaza Marchionis de Seignalay.*

NUM. 17. & 18.

URSONE, ſupra lineam, ante Caput Auguſti, verſus lævam.

L. APpio DECimo Quinto. (Sic enim ex duobus meis lego, in quibus clare L. AP. non L. AR. exſtat) Sphinx alata, contortis in coronam capillis, ut in Chiorum nummis, lævum pedem anteriorem elevans.

Urſonem inter Colonias Hiſpanicas inmunes commendat *Plinius*, quæ, eodem teſte, *Genua Urbanorum* vocatur. Verba *Plinii* ſunt Lib. III. Cap. 1. Tom. I. p. 139. *Singulis fluviis in Bætin, quo dictum eſt ordine, inrumpens, Aſtigitanam Coloniam adluit, cognomine Auguſtam Firmam, ab ea navigabilis. Hujus conventus ſunt reliquæ Coloniæ inmunes: Tucci, quæ cognominatur Auguſta Gemella, Tucci, quæ Virtus Julia: Attubi, quæ Claritas Julia: Urſo, quæ Genua Urbanorum: inter quæ fuit Munda cum Pompei filio capta.* Rationem nominis docere videtur nummus infra Tab. XLII. Num. 23. & 24. animal urſam vel urſum exhibens. Ὀρσώνα vocat *Appianus* in *Ibericis* p. 291. *Urſaonem Hirtius* in bello Hiſpanenſi p. 264. Vocari nunc Oſſuna, ducatus titulo inſignem, docet nos ibidem *Jo. Harduinus*, *Plinii* excellens Commentator. Duumvirorum nomina integre legi poſſunt *Lucius* AR*rius* vel AR*runtius* DEC*ius* vel DEC*imus Quinctius.* Quid Sphinx ſibi velit Sphinge vel Oedipo fere opus eſt ut intelligamus. In multis Hiſpanicis nummis rudioribus, qui Auguſti caput præferunt, id animal obſervatur. An devictam Principi Romano Ægyptum, vel potius Armeniam, gratulantur? illarum id viſitur Symbolum ſupra in Auguſti nummis Tab. XI. Num. 24. & XIII. Num. 1. vide pag. 232. 257. 261. Depinxit hunc nummum *Andr. Morellius* ex *Muſeo Wildiano.* Vidi ſimilem in *Muſeo Dom. de Bary.*

NUM. 19. & 20.

SACAL. Poſt Auguſti Caput laureatum, verſus lævam, ante illud legitur SCER.

SOCER CAST. Sphinx ſimilis, ſed caput tiara Armeniaca tectum eſt.

Confirmat hic nummus opinionem meam de Armenia devicta, quam victoriam, ſub Sphingis quoque Symbolo, ſapientiæ Auguſti adſcribunt Urſonenſes, quorum Duumvirorum barbara nomina huic nummo inſcribi videntur. Vulgavit olim hunc nummum, ſed literis aliquot mutilum, *Sebaſtianus Ericius* p. 111. ubi hæc ejus ex Italo Sermone Latine reddita ſunt verba: „ Auguſti „ eſt nummus in magno ære, peſſimi artificis, „ cum literis, quæ antiquitate corroſæ lectu „ difficiliores ſunt. Ab altera parte Sphingis fi„ gura cernitur cum literis dimidiatis SOC. „ CAST. quæ nullum aptum ſenſum faciunt. In „ honorem Auguſti cuſus eſt nummus, atque Sphin„ gis figura reſpicere videtur Sphingem in annulo „ Auguſti, quo obſignare libellos atque epiſtolas „ ſolebat, teſte *Suetonio*, cujus in Vita Auguſti, „ hæc ſunt verba: *In diplomatibus, libellisque & „ epiſtolis ſignandis initio ſphynge uſus eſt, mox ima„ gine Magni Alexandri, noviſſimè ſua Dioſcoridis „ manu ſculpta, qua ſignare inſecuti quoque Principes „ perſeveraverunt.* De eodem Auguſto hæc ſcripta „ reliquit *Dio* Lib. LI. *Sigillum enim, quo tum „ maximè utebatur, duplex paraverat, Sphynge in „ utroque eadem inſculpta: nam ſerius incepit ſuam „ imaginem in eo incidere, ac ea literas obſignare.*" Ex *Muſeo Dronii* depinxit meliorem *Ericiano Andr. Morellius.*

NUM. 21. & 22.

CNeus VOConius STatii Filius. Caput Auguſti laureatum, verſus lævam.

CNeus FULvius CNei ſcilicet Filius, nam clare in nummo, qui in Muſeo Dom. de Bary quondam exſtitit, notavi literas N. & F. invicem colligari.

Bos, ſupra quem luna creſcens cernitur. Sub bove Hiſpanicæ ſunt literæ, quæ nomen Urbis continere videntur. Potuit illa Orippo eſſe, cujus Urbis nummi nonnunquam ejusmodi typum exhibent, quamvis ille typus in multis Hiſpanorum oppidorum inveniatur nummis. Ii tamen plerumque vel Hiſpanicas literas vel nomina tantum Duumvirorum barbara adſcripta habent.

Hunc quoque nummum ex *Muſeo Dom. Dronii* depinxit *Andr. Morellius.* Vidi ſimilem quondam in *Muſeo Dom. de Bary*, cujus nummi Hiſpanici ex publica auctione *Muſeo Regis Chriſtianiſſimi* acceſſerunt.

NUM.

NUM. 23.

Nota & Inscriptio capitis non adduntur.

TOLEtum. Eques galea tectus & hasta armatus, decurrens.

Toletum Carpetaniæ in Hispania caput fuit. *Plinius* Lib. I. Cap. 3. Tom. I. p. 143. *Oretani, qui & Germani cognominantur: caputque Celtiberiæ Segobrigenses: Carpetaniæ Toletani, Tago flumini inpositi.*

NUM. 24.

DIVUS AUGUSTUS CAPITONE II. VIRo. Caput Augusti radiatum, dextram versus.

VICToria AUGusti CYTHERONTE II. VIRo. Victoria gradiens, dextra corollam, læva palmæ ramum tenet.

Et hic nummus depromtus est ex *Museo Dom. Dronii.*

NUM. 25. & 26.

DIVUS AUGUSTUS CYTHERONTE II. VIRo. Caput Augusti radiatum, dextram versus.

VICTORIA AUGusti CAPITONE ITERum II. VIRo. Victoria gradiens, dextra corollam tenet, læva tropæum.

Delineavit *Andr. Morellius* hunc nummum ex *Museo Marchionis de Seignalay.*

NUM. 27. & 28.

DIVUS AUGUSTUS CAPITONE II. VIRo. Caput Augusti radiatum, dextram versus.

VICTORIA Augusti CYTHERONTE II. VIRo. Victoria gradiens, dextra corollam tenet, læva palmam.

Desumsit nummum hunc *Andr. Morellius* ex *Museo Dom. Dronii.* De omnibus vero his, qui Corinthi, sub Duumviris Cytheronte & Capitone, cusi sunt, nummis egimus ad *Thesaurum Andr. Morellii* priorem p. 184. ibi enim exhibuit quoque idem *Morellius* in *Famil. Fonteia*, Tab. I. Num. 7. & Lit. F. & G.

TABULA XXXIX.

EXHIBENS

NUMISMATA GRAECA

CAESARIS AUGUSTI

EX MEDIO AERE.

NUM. 1.

Vacat.

NUM. 2.

ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Augusti nudum, versus lævam.*

ΑΛΙΝΔΕΩΝ. (*ALINDENSIUM.*) *Clava & pharetra in corona quernea.*

Alinda, quod nomen numero plurali effertur, Cariæ fuit Urbs, nota ex secessu postremæ Halicarnassi & Carum Reginæ Adæ, cujus historiam & quomodo jam grandis natu Alexandrum Magnum, tamquam filium, adoptaverit, fuse narrat *Arrianus* de *Exp. Alex. Magni* Lib. I. Cap. XXIV. p. 49. Arcus & Clava ad Herculis in illa Urbe cultum respicere videntur, corona quernea ad Augustum, Servatorem, non modo Romanorum, sed & Orbis Romani; quem veluti Herculem Αλεξίκακον hoc typo Alindenses celebrarunt. *J. F. Vaillantius* in *Numm. Græc.* p. 3. eundem hunc nummum atque ex eodem, ex quo depinxit *Andr. Morellius, Christinæ Reginæ Thesauro,* expressit, addita quoque capitis pictura, atque in aversa, præter Arcum & clavam, Pharetra, cujus exigui ductus *Morellii* forte oculos fugerunt. Pharetræ enim Clava fere includitur.

NUM. 3.

ΘΕΟ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*DEUS CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti corona radiata inſigne, verſus lævam.*

vel

ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣτΟ. (*CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti nudum, ut deſcribitur in Theſauro Theupolitano p.* 830.

ΑΜΦΙΠΟΛΕΙΤΩΝ. (*AMPHIPOLITARUM.*) *Europa, tauro vecta, velum utraque manu ſupra caput tenet.*

Amphipolitanis in Syria hunc nummum adſignat *J. F. Vaillantius* in *Numm. Gr.* p. 13. Nam inter Urbes, quas Seleucus Nicator in Aſia atque Syria condidit, Græcis & Macedonicis plerasque inſignitas nominibus, Amphipolin quoque recenſent *Stephanus Byzantinus*, *Appianus* & alii Scriptores. Verum dubito admodum, an non potius ad Amphipolin Macedoniæ hi nummi pertineant. Nobilior multo hæc Urbs fuit, Athenienſium olim Colonia, quum antea Ἐννέα ὁδοὶ, i. e. *Novem viæ*, teſtibus *Herodoto* & *Thucydide* diceretur. Multos hujus Urbis nummos, ſine Capite Imperatoris Romani poſſideo, ex quibus nonnulli, reliquis magnitudine, ſculptura & ære ſimiles, pariter Europam tauro vectam, exhibent. Nummus hic in *Theſauro Regio Verſalienſi*, atque in *Muſeo noſtro* invenitur. Vulgavit jam olim hunc nummum *Hubert. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LIV. Num. 22.

NUM. 4.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*IMPERATOR CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.*

ΔΗΜΟ ΑΜΦΙΠΟΛΙΤΩΝ. (*POPULUS AMPHIPOLITAREM.*) *Europa tauro vecta, ut ſupra.*

Cur Amphipolitani Macedoniæ Europam, tauro vectam, in nummis ſuis expreſſerint, obſcura res eſt, neque enim leguntur ex Creta profecti eam Urbem habitaſſe. Invenio apud *Apollodorum* Lib. III. §§. 2. p. 148. rapta à Jove ſub tauri imagine Europa, juſſos ab Agenore patre filios Cadmum, Phœnicem & Cilicem, proficiſci peregre, ut Europam quærerent, neque ſine illa reverterentur. Comitem filiis ſeſe addiderunt Agenoris uxor Telephaſſa, & Thaſus, Neptuni filius, à quo Neptuno ipſe quoque Agenor erat procreatus. Noluerunt reverti, Europa nusquam inventa. Κάδμος μὲν καὶ Τελεφάσσα, ἐν Θρᾴκῃ κατῴκησαν· ὁμοίως δὲ καὶ Θάσος ἐν Θρᾴκῃ, κλίσας πλὴν Θάσου κατῴκησεν. *Cadmus autem ac Telephaſſa in Thraciam penetrarunt. Nec non & Thaſus conditam in Thracia Urbem, Thaſum, ſuo de nomine adpellatam, habitavit.* Fuit autem Thaſus Thraciæ inſula haud longe à ſinu Amphipolitano. Amphipolis vero duobus Strymonis fluvii, qui Macedoniam & Thraciam dividebat, incluſa brachiis, Thaſum verſus orientem atque ſeptentrionem habebat. Itaque videntur Amphipolitæ originem ſuam antiquiorem ad Agenoris poſteros retuliſſe, atque propterea notiſſimam illam Europæ filiam in nummis ſuis expreſſiſſe. Exſtat hic nummus apud *Hubert. Goltzium* in *Auguſto* Tab. LIV. Num. 24.

NUM. 5.

ΚΑΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩ ΑΡΧΙΕΡΕΙ. (*CAESARI AUGUSTO PONTIFICI MAXIMO.*) *Caput Auguſti laureatum nudum, lævam verſus.*

ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΟΝ ΑΝΤΙΟΧΕΙΣ ΖΚ. (*PONTIFICIAM Coronam*, ſcilicet, *dicant ANTIOCHENI ANNO* 27.) *in Corona.*

Erudite admodum hunc nummum explicat Eminentiſſ. Cardinalis *F. H. Noriſius* in Lib. Doctiſſimo de *Epochis Syro-Maced.* Diſſert. III. p. 255. & ſeqq. ibique oſtendit, Antiochenos hoc nummo gratulatos fuiſſe Auguſto honorem Pontificatus ſummi, quem, mortuo Lepido, nactus fuerat, atque propterea decreviſſe, ut auream coronam quotannis ad Auguſtum mitterent. De qua conſuetudine ut & de Auro Coronario inde dicto, B. L. adire Viri Doctiſſimi ſcripta non dedignetur. Hæc igitur Corona in hoc nummo, aliisque illi ſimilibus, exprimitur. Depinxit nummum, vel alteram ejus partem, jam olim *Carolus Patinus* p. 48. dein *Morellius* ex *Muſeo Dom. Dronii*, utramque vero partem *Card. Noriſius* p. 255. ex *Gaza Medicea*, & *Laur. Begerus* ex *Theſauro Brandenburgico* Tom. III. p. 604. Exſtat idem in *Muſeo Theupolitano* & in *noſtro.*

NUM. 6.

Epigraphe eadem, caput idem.

Typus & Inſcriptio non diſcrepant à præcedente nummo, ſed annus variat, videlicet HK. id eſt, *XXVIII. ANNO.*

Servatur hic nummus in *Theſauro Regio Verſalienſi.*

NUM. 7.

Hic quoque ſimilis iisdem eſt, niſi quod nota anni, quo cuſus eſt, ſit Λ. id eſt (*XXX. ANNO.*)

Exſtat in *Muſeo Theupolitano* p. 831. Delineavit eundem ex *Muſeo Dronii Andr. Morellius.*

NUM.

NUM. 8.

Nota capitis atque Inſcriptionis partis prioris non additur.

ΑΠΑΜΕΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ Η Κ. (*APAMEAE SACRAE ET INVIOLABILIS ANNO XXVIII.*) *Caput muliebre turritum & velatum.*

Adparet ex literis numeralibus Η Κ. nummum hunc cuſum fuiſſe eodem anno Apameæ in Syria, quo unus ex præcedentibus Antiochiæ in Syria. Eadem igitur æra in hoc nummo uſa fuit, qua in præcedentibus Antiochia; videlicet Imperii Auguſti in Syria, quæ cœpit ab auctumno V. C. 749. Imperatore Cæſare Auguſto & L. Cornelio Sulla Coſſ. Confer *Eminentiſſ. Noriſium* Lib. cit. p. 260. Delineavit nummum *Andr Morellius* ex *Muſeo Dom. Dronii.*

NUM. 9.

ΣΕΒ⟂☉. (*AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.*

ΑΣΚΑΛωνίτων. (*ASCALONITARUM.*) ΓΙΡ. (*ANNO CXIII.*) *Figura muliebris turrita ſtans, dextra haſtam, læva arundinem tenet; ante illam ara eſt, pone columba.*

Aſcalon, vetuſtiſſima Philiſtæorum, atque poſtea Palæſtinæ ſeu Judææ, Urbs, ſub Imperatoribus Romanis, omiſſa veteri Seleucidarum æra, novam recepit, quam incepiſſe ab A. V. C. 650. pluribus luculenter docuit *Eminentiſſ. Noriſius* in Lib. de *Epoch. Syro-Macedonum* Diſſ. IV. Cap. IV. §. 1. & ſeqq. Itaque hic nummus cuſus fuit ſub Imperatore Auguſto anno novæ Aſcalonitarum æræ CXIII., quæ cepit ab auctumno A. V. C. 762. *C. Poppæo Sabino, Q. Sulpicio Camerino* Coſſ. Figura muliebris ſtans Genius Urbis, ſive ipſa eſt Aſcalon, quæ, more in nummis recepto, turrito capite, atque dextra haſtam tenens, effingitur. Læva vero tenet arundinem, Symbolum lacus Aſcaloni Urbi propinqui, in quem Dercetum ſeſe inmerſiſſe hiſtoria fabularis refert, poſtquam puellam, cui Semiramidi poſtea nomen fuit, peperiſſet. Ara, quæ ante figuram muliebrem cernitur, divinos honores, Semiramidi atque matri ejus habitos, denotat. Columba, ad eandem Semiramidem adludit. Expoſitam enim à matre, partus pudore ſubfuſa, à columbis lacte & caſeo nutrita fuiſſe traditur, & inde ingens ſemper in Urbe Aſcalone atque agro ejus columbarum (quod ſacræ haberentur illæ aves, & nefas haberetur, easdem occidere) exſtitit numerus. Alteram hujus nummi partem depinxit *Carolus Patinus* p. 45. utramque *Eminentiſſ. Noriſius* Lib. laudato 508. & hic quidem ex *Muſeo Cardinalis Leopoldi.* Similem in *Theſauro Regio vidiſſe credo J. F. Vaillantium*, quem cum literis numeralibus Γ P. i. e. anni CIII. deſcribit.

NUM. 10.

CEBA . . . . (*AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.*

ΑΣΚΑΛωνίτων. (*ASCALONITARUM.*) *Figura eadem muliebris, ſed quæ, præter arundinem, læva manu inſuper acroſtolium tenet, ſub columba ſunt literæ numerales* Γ P. i. e. *ANNO CVI. atque inſuper ad pedes ſerpens, hydrus forte, adeſſe videtur.*

Hydrus, cujus in hoc nummo conſpectus eſt, ad paludem prope Aſcalonem, ſicuti arundo quoque pertinere videtur. Acroſtolium navalis potentiæ Symbolum eſt, unde in aliis hujus Urbis nummis eadem hæc Aſcalon proræ navis inſiſtere ſolet. Exſtat nummus in *Theſauro Régio Verſalienſi.*

NUM. 11.

Epigraphe capitis non additur.

ΒΑΛΑΝΕΑΙΩΝ. (*BALANEAENSIUM.*) *Ariadne Bacchi in citis quadrigis.*

Balanea, Balaneæ, vel Balanææ, Urbs fuit Syriæ propè Phœnicem, à *Plinio* & aliis commemorata. Bacchi & Liberæ ibi viguiſſe cultum nummus nos docet, qui exſtat in *Theſauro Regio Verſalienſi.*

NUM. 12.

Nota capitis abeſt.

ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΒΕΙΘΥΝΙΑΣ. (*COMMUNE BITHYNIAE.*) *Templum ſex columnarum cum faſtigio.*

Bithyniæ (quæ Provincia Aſiæ Minoris fuit) Urbes communibus ſumtibus, quum Templum Auguſto, velut Deo, exſtruxiſſent, Templum idem in hoc nummo exſtare voluerunt.

NUM. 13.

Inſcriptio capitis deſideratur.

ΒΥΒΛΙΩΝ. (*BYBLIORUM.*) *Mulier turrito capite gradiens manu læva puerulum ducit.*

Byblus, vetuſtiſſima Phœniciæ Urbs, ad mare inter Tripolin & Berytum ſita fuit. Verum in hoc nummo nullus Urbis maritimæ typus eſt, ſed aliquid, quod ſine dubio ad hiſtoriam antiquam & fabularem Urbis Bybli ſpectat. Traditur ea Urbs antiqua Cinyræ fuiſſe regia. Filius Cinyræ ex Zmyrna conjuge, vel, ut fabulæ referunt, ex fi-

lia Myrrha, fuit Adonis. Unde is *Cinyra creatus* dicitur *Ovidio* Lib. V. *Faſtor.* verſu 227.

Quid Crocon, aut Attin referam, Cinyraque creatum;
De quorum per me vulnere ſurgit honor?

& *juvenis Cinyreïus* Lib. *Metam.* X. 712.

Fixerat obliquo juvenis Cinyreïus ictu.

atque *Cinyreïus heros*, ibid. verſu 730.

—— Nobis Cinyreïus heros
Invidiæ mutatus erit?

De Byblo Cinyræ regia locus eſt *Strabonis* Lib. XVI. p. 1096. Ἡ μὲν ἦν Βύβλος τὸ δὲ Κινύρα βασίλειον, ἱερά ἐστι δ' Ἀδώνιδος. *Byblus fuit Cinyræ regia, in qua Adonidis templa ſunt.* Et mox pergit. Εἶτα μετ' ταύτην Ἄδωνις ποταμὸς καὶ ὄρος Κλιμαξ, καὶ Βύβλος, εἶθ' ὁ Λύκος ποταμὸς καὶ Βηρυτὸς. *Poſt hanc eſt Adonis fluvius, & mons Climax, & Byblus, poſtea Lycus fluvius, & Berytus.* Puerum igitur illum de formoſo puero Adoni explico, cujus (*Ovidii* ſunt verba Lib. *Metamorph.* X. verſu 515.)

Laudavit faciem Livor quoque, qualia namque
Corpora nudorum tabula pinguntur Amorum,
Talis erat, ſed, ne faciat diſcrimina cultus,
Aut huic adde leves, aut illis deme pharetras.

Formoſum igitur puerum hunc Adonin, ut apud ſe genitum, manu tenet Byblus, quæ ex turrita corona facile cognoſcitur. Elegans hic nummus exſtitit olim in *Theſauro Reginæ Chriſtinæ*, quod tres coronæ, nummo adpoſitæ, teſtantur.

NUM. 14. & 15.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti nudum, verſus lævam.*

ΓΑΖΑ Ζ Γ. (*GAZA ANNO LXIII.*) *Figura muliebris ſtolata & turrita, dextra tenens pateram, læva longum lauri ramum. Ante pedes Monogramma eſt, quod paſſim in ejus Urbis nummis adparet, & quod Phœniciis literis ejusdem Urbis nomen exprimere exiſtimo.*

Eminentiſſimus Noriſius, (qui tamen hujus nummi notitiam non habuit) Gazæ, Syriæ Palæſtinæ urbis, Epocham orditur ab Romæ A. V. C. 693. Olympiadis CLXXIX. anno quarto, ante æram Chriſtianam LXI. Si jam ab eo anno numeremus annos XXIII. emergit annus Romæ V. C. 756. ante *Æram Chriſtianam* annus tertius, quo Tribuniciam poteſtatem XXVI, geſſit Auguſtus. Potuit hoc nummo Gaza gratulari Auguſto pacem cum Parthis firmatam.

NUM. 16.

Capitis nota non additur.

ΔΑΜΑΣΚΗΝΩΝ. (*DAMASCENORUM.*) *Mulier, turrito capite, neſcio quid dextra (pruna forſitan Damaſcena) manu tenens, læva cornucopiæ geſtat, ipſa rupibus inſidet atque ſub pedibus fluvium Orontem habet. In Corona Laurea.*

Solemnis eſt hic typus Damaſci, celeberrimæ Urbis Syriæ ſive Phœniciæ, præſertim, quum (ut fit in poſteriorum Imperatorum nummis) in Damaſci, ut Coloniæ Romanæ nummis, occurrit. Similem nummum vulgavit *Carolus Patinus* in *Numiſm. Imp. Rom.* p. 4. Hic vero invenitur in *Theſauro Schwartzburgico.*

NUM. 17. & 18.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*AUGUSTUS.*) *Auguſti Caput teſte Vaillantio apud F. H. Noriſium p.* 90.

ΔΑΜΑΣΚΗΝΩΝ L. ΕΚΤ. (*DAMASCENORUM ANNO CCCXXV.*) *Caput muliebre turritum in Laurea.*

Diutiſſime ſervaſſe Damaſcenos æram Seleucidarum teſtatur *Eminentiſſ. Noriſius.* Ejus æræ anno CCCXXV. cuſus eſt hic nummus, qui incidit in annum Urbis Romæ 766. adeoque ultimum Imperatoris Auguſti; nam Epocha Seleucidarum inchoata fuit ab auctumno Urbis Romæ 442. ut demonſtrat idem *Noriſius* p. 91. laudatiſſimi Lib. de *Epochis Syro-Macedonum.*

NUM. 18. & 19.

ΕΓΕΣΤΑΙΩΝ. (*EGESTANORUM.*) *Caput Auguſti, lævam verſus.*

Sine Inſcriptione. Æneas, feſtinans Troja excedere, dextra Penates, læva atque humero patrem Anchiſem portat, ſequente filio Julo.

Mutuati ſumus hunc nummum in Supplementis ad Philippi Parutæ Siciliam Numiſmaticam, ibique p. 778. fuſe oſtendimus rationem typi, quem Egeſtani, qui & Segeſtani dicti ſunt, in nummo hoc expreſſerunt, quod Trojano ſe ſanguine cretos, ſeque Romanorum conſanguineos jactarunt. Sunt & alii nobiles Segeſtanorum nummi, qui illud ab antiquitate petitum decus confirmant, quos, & eorum explicationem, ne noſtra deſcribamus, ibi & in præcedentibus ibidem aliquot paginis B. L. inveniet. *Andr. Morellius* nummum hunc ex *Theſauro Regio Verſalienſi* delineavit.

NUM. 20.

ΚΑΙΣ. . . . ΣΕΒΑΣΤ. . . . (*CAES. AUGUST.*) *Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.*

ΕΔΕΣΣΑΙΩΝ. (*EDESSENORUM*) *in Corona Laurea.*

Edeſſa Macedoniæ fuit Urbs, ex cujus nomine alteram in Syria condidit Seleucus Nicator. Creditur ad poſteriorem ſpectare numiſma, quod exſtat in *Muſeo Wildiano* Num. 97. atque ibidem explicatur p. 128. Servatur quoque in *Muſeo noſtro.*

NUM. 21. & 22.

ΑΥΤΟΚΡΑΤωρ Μάρκ@ ΑΝ . . . . . (*IMPERATOR MARCUS ANTONIUS . . . .*) *Capita M. Antonii & Cæſaris Octaviani, Triumvirorum, oppoſita, nuda.*

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ. (*THESSALONICENSIUM.*) *Deſuper cernitur generoſus equus, omnia in corona quernea.*

Signarunt hunc præclarum nummum in honorem M. Antonii & Cai Cæſaris Octaviani, eo tempore, quo, depoſitis armis in gratiam ſummi hi in Republica Romana viri redierant, quoque, ducta per Antonium in uxorem Octavia, Cæſaris Octaviani ſorore, tuta cuncta ſibi omnis Orbis Romanus ſpondebat, atque ſoteria Diis pro eorumdem concordia faciebat; in Triumvirorum vero honorem, quaſi Servatorum ſuorum & hos & ſimiles cudebat nummos. Eminuerunt præ cæteris Theſſalonicenſes, quorum campi ab equorum præſtantia fuere nobiles, & equi typo ſæpiſſime inſigniti propterea nummi. Hi igitur A. V. C. 715. Coſſ. Domitio Calvino & Aſinio Pollione, & hunc nummum, & alium præclarum, cum ipſius Octaviæ, ſub Deæ Libertatis effigie, ſupra Tab. XXVII. Num. 21. ſignarunt. Præſtantiſſimum vero hoc numiſma depinxit *Andr. Morellius* ex *Theſauro Reginæ Chriſtinæ* atque *Regio Verſalienſi.*

NUM. 23.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.*

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ. (*THESSALONICENSIUM.*) *In Corona laurea.*

Depinxit hunc *Andr. Morellius* ex *Muſeo Dom. Dronii*, ſimilis exſtat in *Muſeo Wildiano* Num. 82. ubi p. 112. dicitur eſſe corona florea, ſed eſt laurea cum baccis.

NUM. 24.

ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. *Caput Auguſti nudum, lævam verſus.*

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ. (*THESSALONICENSIUM.*) *Deſuper eſt Aſtrum, in Corona Laurea.*

Vulgavit hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LV. Num. 25. Aſtro Theſſalonicenſes videntur adulari Auguſto, veluti novo Apollini.

NUM. 25. & 26.

ΘΕΟΣ . . . . . (*DIVUS ſcilicet JULIUS*) *quod nomen in nummo detritum fuiſſe videtur. Caput Julii Cæſaris laureatum, lævam verſus.*

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ. (*THESSALONICENSIUM.*) *Caput Auguſti nudum, lævam verſus.*

Edidit hunc nummum ex *Muſeo Wildiano Andr. Morellius*, ut & alterum, qui incuſam habet à parte Julii Cæſaris notam NK. quæ ΝΙΚΗΝ ſive *Victoriam* ſignificare mihi videtur. Vulgavit & hos ſupra *Morellius* inter Julii Cæſaris Nummos Tab. ſeptima Num. 5. 6. 7. & quidem ita, ut punctula pone caput Julii poſuerit, quaſi ibi Julii nomen detritum foret. Nos quoque utrumque nummum poſſidemus, ſed glabrior ab illa parte nummi area in Noſtris videtur, quam ut literarum veſtigia ſuperſint. Quare ſuſpicor ſimpliciter ΘΕΟΣ i. e. DEUS, poſitum fuiſſe ad Julii caput à Theſſalonicenſibus, adulationis ſpecie inſigni.

NUM. 27. & 28.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ. (*THESSALONICENSIUM.*) *Caput Auguſti nudum, lævam verſus.*

ΘΕΟC. (*DEUS.*) *Caput Julii Cæſaris, lævam verſus.*

Conjecturam noſtram de nummo præcedente hic nummus firmat, quem ex *Muſeo Regio Verſalienſi* edidit *Andr. Morellius.*

TABULA XL.

ADHUC EXHIBENS

NUMISMATA CAESARIS AUGUSTI GRAECA

EX AERE MEDIO.

NUM. 1. & 2.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ. (*THESSALONICENSIUM.*) *Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.*

ΓΑΙΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΥΙΟΣ. (*CAJUS AUGUSTI FILIUS.*) *Caput Cai Cæſaris nudum.*

Præclaro hoc nummo gratulati fuerunt Theſſalonicenſes Auguſto adoptionem nepotum, & inprimis Cai, cujus caput ab altera parte hujus nummi exprimitur. Depinxit illum *Andr. Morellius* ex *Muſeo Wildiano.*

NUM. 3.

Vacat.

NUM. 4.

Nummi partis anterioris notitia abeſt.

ΙΟΥΛΙΕΩΝ ΤΩΝ ΚΑΙ ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ. (*JULIENSIUM, QUI ET LAODICENI.*) *Caput muliebre turritum & velatum; poſt illud eſt litera numeralis* Z. i. e. *ANNO VII. vel potius* N. i. e. *ANNO L.*

Laodicea, Syriæ Urbs ad mare, verſus Phœniciam, in gratiam Julii Cæſaris, à quo, quum illuc ex Ægypto tranſierat, plurima recepit beneficia, Juliæ nomen adſumſit, atque, omiſſa Seleucidarum æra, novam inſtituit Epocham, quam numerare incepit ab anno conditæ Urbis Romæ DCCVII. ut luculenter oſtendit *Eminentiſſ. Noriſius* Diſſert. Tertia de *Epocha Syro-Macedonum* Cap. VIII. §. 11. p. 272. Inde paſſim Laodiceæ hujus nummi & æram illam novam exhibent & cognomen Juliæ, non modo in nummis cum Imperatorum capitibus ſignatis, verum etiam ſine iisdem. In hoc igitur, in quo, ſicuti ſæpiſſime in Imperatorum nummis, ab averſa parte, Caput Urbis Laodiceæ invenitur, litera numeralis N. cernitur, qui quum quinquageſimum novæ Æræ ſignificet annum, incidit in annum conditæ Romæ DCCLVIII. quum Auguſtus Tribunicia Poteſtate XXVI. fungeretur. Verum ſi literam Z. in nummo agnoſcamus, vel nova æra erit ſupponenda, & VII. annus Imperii Auguſti in Syria ſtatuendus, vel pro litera Ƶ. ut interdum fit, ſumta, ſignificabit A. V. C. 767. qui Auguſto ultimus fuit.

NUM. 5.

Caput Apollinis aut Auguſti, mallem utriusque, inquit Patinus in Numm. Imperat. ubi p. 56. averſam modo partem hujus nummi profert.

ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ. (*CAESAREAE.*) *Mons Argæus cum foramine in medio, atque aquila in vertice.*

Solitum hoc eſt Urbis Cæſareæ in Cappadocia Symbolum, de quo ſatis multa Viri Docti ſcripſerunt.

NUM. 6.

Nota non exſtat capitis.

ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ. (*CAESAREAE.*) *Mons idem.*

Aquila in hoc nummo retro reſpicit, & prætera arboribus & virgultis conſitus mons eſt.

NUM. 7.

Non additur nota capitis.

ΚΝΩΣΙΩΝ. (*CNOSIORUM.*) *Labyrinthus Creticus, deſuper Aſtrum eſt, ad latera hinc & inde Fulmen atque Ara.*

Cnoſus ſive Cnoſſus notiſſima Cretæ Urbs eſt, quæ paſſim nummis ſuis, qui numero plures ſuper-

ſuperſunt, Labyrinthi famoſiſſimi figuram inſculpſerunt. Fulmen & Ara ad divinos honores, Auguſto, ut Deo, viventi etiam, habitos videntur debere referri, quorſum & Aſtrum ſpectat, quamvis illud, reſpectu Solis & Paſiphaës, in aliis Cnoſiorum nummis, qui vultus Imperatorum non exhibent, quoque inveniatur. Poſſideo ipſe ſimilem cum Labyrintho Cnoſium Auguſti nummum, in quo caput Auguſti laureatum verſus lævam cernitur, verum ab utraque parte, injuria temporis, detrita eſt Inſcriptio, neque in averſa mihi aliud quid præter labyrinthum adparet. Verum *Jo. Triſtanus à S. Amante* Tom. I. Comm. Hiſt. &c. p. 93. ex *Goltzio Auguſti* vulgavit nummum cum hac à parte capitis Auguſti Inſcriptione, ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡΑ ΚΑΙΣΑΡΑ ΣΕΒΑΣΤΟΝ. (IMPERATOREM CAESAREM AUGUSTUM ſcilicet *colunt.*) & ab altera parte ΚΝΩΣΙΕΩΝ ΔΙΣ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. (CNOSIENSIUM BIS NEOCORORUM) Labyrinthus. Sed in illo nummo nihil quoque ſuperne, vel ad latera Labyrinthi obſervatur. *Andr. Morellius* nummum ſuum ex *Theſauro Chriſtinæ Reginæ* depromſit.

NUM. 8.

Epigraphe capitis non additur.

ΚΥΔΩΝΙΑΤΑΝ. (*CYDONIATARUM.*) *Templum ſex columnarum faſtigiatum.*

Cydonii ſive Cydoniatæ, Cretæ Inſulæ habitatores, in hoc nummo exſtare voluerunt cultum, quo Auguſtum proſequebantur, figuram videlicet Templi, quod in ejus honorem erexerant. Ex *Muſeo Dom. Dronii* nummum depinxit *Andr. Morellius.*

NUM. 9.

Nota capitis non additur.

ΚΟΙΝΟΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ. (*COMMUNE MACEDONUM.*) *Clypeus.*

In veterum Macedoniæ Regum nummis, atque etiam illis, qui cum vultu Dianæ ex argento majoris moduli percuſſi ſunt, ſicuti & in æreis Imperatorum, paſſim Clypeus rotundus aliquot in ora clypeolis, circumdatus, Macedoniæ ſolet eſſe Symbolum. Depinxit hunc nummum *Morellius* ex *Theſauro Schwartzburgico.*

NUM. 10.

ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. (*CAESARIS AUGUSTI.*)

ΔΙΟΝΥΣΟΣ ΜΑΡΩΝΙΤΩΝ. (*DIONYSUS MARONITARUM.*) *Caput Bacchi hedera inſigne.*

Hub. Goltzius, qui primus nummum hunc in *Aug.* Tab. LIII. Num. 8. vulgavit, perperam legit ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ. quaſi viri, qui DIONYSIUS vocaretur, proprium foret nomen. Hederam idem in capite Bacchi, ſive Dionyſi, neglexit. *Triſtanus* Tom. I. p. 98. ubi averſam hujus nummi partem depinxit atque explicavit, in pictura quidem (quoniam nummum non viderat) *Goltzium* ſecutus eſt, ſed Bacchi juvenis agnovit caput, quod Apollini valde ſit adſimile. Verba *Triſtani* hæc ſunt: „ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. L'effigie d'Auguſte. Au revers, „ΔΙΟΝΥΣΟΣ ΜΑΡΩΝΙΤΩΝ. L'effigie de Bacchus „jeune, & fort rapportante à celle d'Apollon, ſa per„ruque eſtant torſe comme la ſienne, autour de la te„ſte, au lieu de Couronne de lierre ou de vigne. Dans „*Goltzius* il eſt mal repreſenté. Or il faut lire en cet„te medaille ΔΙΟΝΥΣΟΣ, & interpreter, ſelon „mon opinion, ΜΑΡΩΝΙΤΩΝ, pour les habitans „de *Maronis*, & non pas de *Maronea*, comme „l'eſtime *Ludov. Nonnius*, qui a obligé le public „de ſon Commentaire ſur *Goltzius.* Car ce mot „a plus de rencontre pour exprimer l'un que l'au„tre; ce n'eſt pas que *Maronea* ville de la Thra„ce ne veneraſt Bacchus, & que ſon territoire ne „fuſt abondant en bons vignobles. Mais outre „ce que Maronis avoit pareil advantage, il ſem„ble plus raiſonnable de donner l'interpretation „de ce mot en ſa faveur. Or *Maronis* eſtoit la „ville dont eſtoient ces *Maronites*, *Rhodiæ Provin„ciæ*, desquels *Ortellius* remarque eſtre fait men„tion au Synode Conſtantinopolitain, & que je „croy avoir pris ſon nom de ce favory cocher de „Bacchus Maron, duquel parle *Nonnus* Liv. XI. de „ſes *Dionyſiaques* en cette qualité, & qu'au XVIII. „il fait gardien de l'outre de ce Dieu, & de ſon „canthare pleins de ſa douce liqueur. Mais qu'il „fait voir au XVII. en avoir arrouſé abondamment „le territoire de Maronis, qui'l appelle Orienta„le expreſſément, deſignant celle-cy dont nous „parlons. Voicy ce qu'il dit,

„ Αἰθηκόμῳ μάστιγι μετήλυδα δίφρον ἰμάσσων
„ Ἡμερίδων πλαμῶνι κατάσκιον ἡλίκι κισσῷ
„ Ἠωῒ ἐμέθυσε Μαρωνίδος αἶαν ὀπώρης.

„ C'eſt à dire; *fouëttant la couple qui tire ſon „ char d'un fouët orné d'une houppe floriſſante, il „ envoya la terre orientale de Maronis de vignes „ & de raiſins, d'eſgale ancienneté avec le lierre.* „ Or ce qui ſert à cette conjecture eſt, que ce„meſme Poëte fait Maron fils de Phaëthon en ſon „ XIX. livre, & hoſte des Heliades enfans du Soleil. „ Ce qui ſe rencontre bien avec le culte extraordi„naire du Soleil obſervé à Rhodes: par ce que (ce dit „ *Dion. Chryſ.* en ſa XXIII. oraiſon) les Rhodiens eſti„moient que le Soleil & Bacchus n'eſtoient qu'un: „ adjouſtant qu'ils avoient placé la ſtatuë de Bac„chus ἐπὶ τὴν ὀρχήστραν, *in orcheſtra*, ou *ſuper or„cheſtram*; qui eſtoit un ſuggeſte, ou theatre, ſur „ lequel les Senateurs regardoient les jeux publics. „ Pline auſſi fait mention en ſon XXXIII. livre „ chap. dernier, d'un Temple de Bacchus qui „ eſtoit à Rhodes, dans lequel ſa ſtatuë ſe voyoit „ faite par l'excellent Sculpteur Acragas. Voyez „ auſſi *Ariſtides* en l'oraiſon de la ſubverſion de „ Rhodes. Or comme Apollon & le Soleil, n'eſtoient „ qu'une meſme Deïté ſous divers attributs, Bacchus „ & Apollon ſont repreſentez en une ſeule Effigie „ derriere Auguſte que les Habitans de *Maronis* pre„noient pour eſtre le principal Genie de leur Ville a„vec Bacchus & Apollon: voire, n'eſtre qu'une meſ„me Deité avec eux. Or *Occo* pag. 383. rapporte une „ medaille de Caracalla avec cette Inſcription, ΔΙΟ„ΝΥΣΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΜΑΡΩΝΙΤΩΝ ΑΡΧΟΥΜΗC. „ B. la deviſe eſt une figure aſſiſe qui tient deux „ rameaux, ayant une amphore devant elle, qui „ eſt une medaille que je trouve fort conſiderable, „ tant pour ce qu'elle paroiſt eſtre de cette meſme „ ville de Maronis, que pour l'Inſcription entie„re, & de la deviſe, qu'l me faut taſcher d'ex„pliquer, puis qu'Occo n'en a rien dit. Je lis „ donc en premier lieu ΑΡΧΩΝΗC. au lieu de ΑΡ„ΧΟΥΜΗC, & je l'interprete ainſi, *Bacchi Serva„toris Maronitum præfecti emptionum omnis generis,*

„ car ce mot de ΑΡCΟΥΜΗC eſt viſiblement un mot
„ corrumpu. Or la queſtion eſt, ſi par quelque ſorte
„ de myſtere ils nommoient Bacchus intendant de
„ leur traffic, ou bien ſi ſeulement ces deux mots
„ de ΔΙΟΝΥΣΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ *Dionyſii Servatoris* ne
„ regardent que cette amphore, & que ce mot de
„ ΑΡΧΩΝΗC concernaſt ce perſonage aſſis en
„ qualité de *Præfectus emptionum.* Il eſt difficile
„ de le reſoudre, veu que d'ailleurs ce mot de
„ ΑΡΧΩΝΗΣ ſpecifié ſeulement dans l'ancien Ety-
„ mologicon ſignifie un præfect ordonné pour In-
„ tendant ſur toutes ſortes de ventes de marchan-
„ diſes diverſes, & non du vin particulierement.
„ Ce qui me fait penſer qu'il y faille lire ΑΡΧΟΙΝΗC,
„ qui ſeroit le nom du Magiſtrat eſtably pour la vente
„ du vin, lequel faitcom me une offrande à Bacchus
„ de cette amphore, qui peut eſtre une meſure
„ contenant lors la huictieſme partie d'un muid."

Nummum itaque non ad Maroneam refert, Thraciæ Urbem, ut vulgo fit, ſed ad Rhodiæ provinciæ civitatem, quæ Maronis dicebatur. Quod mihi nequaquam placet, ΜΑΡΩΝΙΤΩΝ enim, ſive ΜΑΡΩΝΕΙΤΩΝ (utrumque in nummis legitur) gentile ejus Urbis, quæ in Thracia valde agnoſcebatur nobilis, exſtitit. *Stephanus Byzantinus* de Urbibus p. 445. Μαρώνεια, πόλις Κικονίας, ἧς ἡ ἐν Θρᾴκῃ Χερρόνησον. Ἐν ᾗ, λίμνη Μάρις. ἐν ᾗ, Μαρώνεια πόλις. Τὸ ἐθνικὸν, Μαρωνείτης· καὶ θηλυκῶς διὰ τοῦ ι, ἡ Μαρωνὶς, ἀπὸ τοῦ Μάρωνος γενικῆς· καὶ Μαρωναῖος, ὡς ἀπὸ τοῦ Μαρώνη. *Maronea, Urbs Ciconiæ, juxta Thraciæ Cherſoneſum. Gentile Maronites; & genere feminino per i, Maronitis, & Maronis, à* Μάρωνος *genitivo, & Maronæus, tamquam à Maronæ.* Inſcriptio nummi, quam non intellexit *Triſtanus*, ſic conſtitui debet, ΜΑΡΩΝΙΤΩΝ ΑΡ. COΥΜΗC Β. id eſt, MARONITARUM ARCHONTE SOYME ITERUM. Bacchi Soteris crebro in ejus urbis nummis nomen & ſymbolum atque effigies inveniri ſolent.

NUM. 11. & 12.

ΜΥΛΑΣΕΩΝ. (*MYLASENSIUM.*) *Auguſti Caput nudum, lævam verſus.*

ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΟΝΤΟΣ ΥΒΡΕΟΥ. (*SCRIBAM AGENTE HYBREA*) *in Corona Laurea.*

Mylaſa ſive Mylaſſa, urbs Cariæ ejusque Hecatomni tempore Regia; pluribus Scriptoribus memorata, ut pulcherrima deſcribitur, atque templis, porticibus & ædificiis valde exornata, quoniam vertici civitatis, quæ in plano ſita erat, inminebat mons, ex quo optimi generis lapides albi exſcidebatur. Vide *Strabonem* Lib. XIV. p. 973. Sub Archonte *Hybrea* coronam auream miſiſſe Romam ad Auguſtum videntur Mylaſſenſes, atque rei memoriam in hoc nummo ſignaſſe.

NUM. 13. & 14.

ΜΥΛΑΣΕΩΝ. ΣΕΒΑΣΤΩ. (*MYLASENSIUM. AUGUSTO.*) *Bacchus nudus in citis quadrigis, læva cantharum, dextra thyrſum tenens.*

ΘΑΛΑΣΤΟΣ ΑΝΕΘΗΚΕΝ. (*THALASTUS POSUIT.*) *in Corona Quernea.*

Videntur hoc nummo indicare iidem Mylaſſenſes, ſub Scriba Thalaſto apud ipſos in honorem Auguſti poſitas fuiſſe quadrigas cum Bacchi ſigno ad imaginem Auguſti fabrefacto, quem videlicet veluti ΔΙΟΝΥΣΟΝ ΣΩΤΗΡΑ, BACCHUM SERVATOREM (quo corona quernea facit) & civium Romanorum, & ſuæ civitatis, & univerſi Orbis, venerabantur. Depinxit nummum *Andr. Morellius* ex *Muſeo Dom. Dronii.*

NUM. 15.

ΚΑΙΣΑΡΑ ΣΕΒΑΣΤΟΝ. (*CAESAREM AUGUSTUM* ſc. *veneratur*) *Caput Auguſti nudum, verſus lævam.*

ΝΙΚΟΠΟΛΙΣ ΙΕΡΑ. (*NICOPOLIS SACRA.*) *Victoria ſtans, dextra corollam gerit, læva palmam.*

Vulgavit hunc nummum, quo Nicopolis Cæſari Auguſto victorias gratulatur, in *Auguſt.* Tab. LIII. Num. 2. *Hub. Goltzius.* Invenitur, teſte *Morellio* & *Vaillantio*, in *Theſauro Regio Verſalienſi.*

NUM. 16.

Capitis Inſcriptio à præcedenti diſcrepare non videtur.

Epigraphe averſæ partis, ut & typus, præcedenti ſimilis eſt, ſed Victoria proræ navis inſiſtit.

Variæ fuerunt hujus nominis urbes, tres præcipuæ, prima in Epiro, altera in Bithynia, tertia in Armenia à Pompejo Magno, victo Mithridate Pontico, exſtructa, ſicuti teſtatur *Strabo* Lib. XII. p. 833. Verum ad primam hi nummi referendi ſunt, quam condidit ipſe Auguſtus, quare in duobus ſequentibus nummis Auguſtum Conditorem ſuum vocant Nicopolitæ.

NUM. 17. & 18.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΚΤΙΣΤΗΣ. (*AUGUSTUS CONDITOR.*) *Caput Auguſti nudum, dextram verſus.*

ΝΙΚΟΠΟΛΙΣ. (*NICOPOLIS.*) *Caput Apri telo transfixum.*

Hic nummus ex *Theſauro Reginæ Chriſtinæ* eſt, verum alium, huic ſimilem, ex *Muſeo Regio Verſalienſi* vulgavit *Andr. Morellius* in *Specimine* Tab. XV. Num. 2. in quo caput Auguſti lævam verſus ſpectat, literæ vero ſcribuntur in circuitu nummi. Inſcriptio quoque ab altera parte eſt ΝΕΙΚΟΠΟΛΕΩΣ. Adpoſite vero ad ipſum nummum notat ibidem p. 145. *Morellius*, Caput Apri Calydonii in hoc nummo exprimi, quoniam Cæſar Auguſtus dentes & corium Apri Calydonii, quæ Tegeæ in Templo Minervæ Aleæ ſervabantur, in novam hanc ab ipſo conditam Urbem transtulerit. Id enim ſatis clare innuere videtur *Pauſanias*, cujus hæc ſunt verba Lib. VII. p. 569. Καλυδῶνος γὰρ καὶ Αἰτωλίας τὰ ἄλλα ὑπὸ Αὐγούστου βασιλέως ἐρημωθείσης διὰ τὸ ἐς Νικόπολιν ὑπὲρ τῆς Ἀκτίας συνοικίζεσθαι καὶ τὸ Αἰτωλικὸν, ἕτω τὸ Ἄγαλμα τῆς Λαφρίας οἱ Παῖζειν ἔχον· ὡσαύτως δὲ καὶ ὅσα τὰ ἄλλα ἀγάλματα ἐκ τε Αἰτωλίας καὶ δὴ Ἀκαρνάνων, τὰ μὲν πολλὰ ἐς τὴν Νικόπολιν

πλην κομισθῆναι, Πατρεῦσι δὲ ὁ Λύγκος ἄλλά τε τῶν ἐκ Καλυδῶνος λαφύρων, καὶ δὴ καὶ τὸ Λαφρίας ἔδωκε τὸ ἄγαλμα. *Calydonem enim, atque adeo cæteram Ætoliam quum pervastasset Augustus, quo Nicopolin à se conditam Urbem ad Actium promontorium nobilitaret, Ætolicum hoc Laphriæ simulacrum Patrensibus datum. Nam, quum multa, quæ Ætolis & Acarnanibus ademerat, signa Nicopolin transportanda curasset, de spoliis Calydonis & alia ornamenta Patrensibus, & hoc ipsum Laphriæ Dianæ signum donavit.*

NUM. 19.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΚΤΙΣΤΗΣ. (*AUGUSTUS CONDITOR.*) *Caput Augusti nudum, dextram versus.*

ΝΙΚΟΠΟΛΙΣ ΙΕΡΑ. (*SACRA NICOPOLIS.*) *Quæ Inscriptio, una cum palmæ ingenti ramo, media cernitur inclusa coronæ ex lauru & navium rostris compositæ.*

Mirifice insignem hunc nummum illustrant *Suetonii* verba in *Augusto* Cap. XVIII. *Quo Actiacæ victoriæ memoria celebratior in posterum esset, Urbem Nicopolin apud Actium condidit: ludosque illic quinquennales constituit: & ampliato vetere Apollinis templo, locum castrorum, quibus fuerat usus, exornatum navalibus spoliis, Neptuno ac Marti consecravit.* Eadem fere scribit *Dio Cassius* Lib. LI. in initio p. 442. Καὶ ἐπ' αὐτῇ τῷ τε Ἀπόλλωνι τῷ Ἀκτίῳ τεῖχη τε καὶ πτερά, τά τε ἄλλα τὰ ἑξῆς, μέχρι δεκήρους, ἐκ τῶν αἰχμαλώτων νεῶν ἀνέθηκε· καὶ ναὸν μείζω ᾠκοδόμησεν· ἀγῶνά τε τινὰ καὶ μουσικὸν καὶ γυμνικὸν, ἱππασίας τε πεντετηρικὸν ἱερὸν (ἅτινα δὴ τὰς τελὼ σίτησιν ἔχοντας ἐνομάζουσι) κατέδειξεν, Ἄκτια αὐτὸν προσαγορεύσας· πόλιν τε τινὰ ἐν τῷ τροπαιοδόκῳ τόπῳ, τοὺς μὲν συναγείρας, τοὺς δὲ ἀνασήσας τῶν πλησιοχώρων, συνῴκισε, Νικόπολιν αὐτὴν ὄνομα θείς· τό τε χωρίον ἐν ᾧ ἐσκήνησε, λίθοις τετραπέδοις ἐκρηπίδωσε, καὶ τοῖς ἄλσεσιν ἐμβόλοις ἐκόσμησεν, ἱδρυσάμενος καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος ὑπαίθριον ἱδρυσάμενος· ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο. *Eadem die Cæsar Apollini, qui apud Actium colitur, triremem, quadriremem, ac alia navium genera usque ad deciremem, ex captis navibus, consecravit: templum majus exstruxit: ludos musicos ac gymnicos, & certamen equestre cum sacro quinquennali (sic enim ii qui annonæ sunt præfecti, appellantur) constituit, Actios illos ludos dicens, urbemque eo loco ubi castra habuerat, effecit: partim collectis ad eam incolendam hominibus: partim eò translatis finitimis: eique Urbi Nicopolis nomen indidit: ac locum in quo tetenderat, lapidibus quatuor pedum magnitudine constravit: rostrisque navium captarum ornavit, sacrarium ibi Apollinis sub dio constituens. Verùm hæc posteà temporis facta sunt.* Situm Urbis describit *Strabo* Lib. VII. p. 500. Μετὰ δὲ γλυκὺν λιμένα, ἐφεξῆς εἰσὶ δύο ἄλλοι λιμένες, ὁ μὲν ἐσωτέρω καὶ ἐλάττων Κόμαρος· ἔσθμιον πῶν ἐξήκοντα σταδίων· πρὸς τὴν Ἀμβρακικὸν κόλπον, καὶ τὸ τοῦ Σεβαστοῦ Καίσαρος κλῖσμα, τὴν Νικόπολιν· ὁ δὲ ἀπωτέρω καὶ μείζων καὶ ἀμείνων, πλησίον τοῦ στόματος τοῦ κόλπου, διέχων τῆς Νικοπόλεως ὅσον δώδεκα σταδίους· Ἐφεξῆς δὲ τὸ στόμα τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου· τούτου δὲ τοῦ κόλπου τὸ μὲν στόμα, μικρῷ δὲ πλείοσταδίῳ μεῖζον· ὁ δὲ κύκλος καὶ τεσσαράκοντα σταδίων, ἀλίμενος ὁ πᾶς· Οἰκοῦσι δὲ τοὺς μὲν ἐν δεξιᾷ εἰσπλέουσι, τῶν Ἑλλήνων Ἀκαρνᾶνες· καὶ ἱερὸν τοῦ Ἀκτίου Ἀπόλλωνος ἐνταῦθά ἐστι πλησίον τοῦ στόματος, λεύκου τοῦ, ἐφ' ᾧ ὁ νεώς, καὶ ὑπ' αὐτῷ πεδίον ἄλσος ἔχον, καὶ νεώρια· ἐν οἷς ἀνέθηκε Καῖσαρ ἡ δεκαναῦν ἀκροβύνιον, ὑπὸ μονοκρότου μέχρι δεκήρους. ὑπὸ πυρὸς δ' ἠφανίσθη καὶ οἱ νεώσοικοι λέγονται καὶ τὰ πλοῖα. *Post sinum dulcem alii sequuntur duo, unus propior, idemque minor, qui ad Sinum Ambracium & ab Augusto Cæsare conditam Nicopolin conficit Isthmum LX. stadiorum, nomine Comarus: alter, & major & melior, sed remotior, ac ori sinus propinquus, XII. circiter à Nicopoli distans stadiis. Subsequitur ostium sinus Ambracii, non multo majus IV. stadiis: cum ipsius sinus circulus vel CCC. stadia contineat binis undique portubus. Sinum ingresso, ad dextram Acarnanes habitant Græci: atque ibi est Actii Apollinis Templum tumulo faucibus sinus propinquo inpositum, infraque campus cum luco & navalibus, in quibus Cæsar de præda ex hostibus capta dedicavit decem naves, ab uno remorum ordine acta ad deciremem usque: igni autem & navalia absumta ferunt & naves.* Cur vero sacra vocetur in nummis Nicopolis docet idem *Strabo* pag. 501 ubi plura de eadem ab Augusto condita Urbe subjicit, his verbis: Μακεδόνες δ' ὕστερον καὶ Ῥωμαῖοι, καὶ ταύτην καὶ τὰς ἄλλας κατεπόνησαν τοῖς συνεχέσι πολέμοις, μάλιστα δὲ τὴν ἀπείθειαν· ὥστε τὸ τελευταῖον ὁ Σεβαστὸς ὁρῶν ἐκλελειμμένας πολέως τὰς πόλεις, εἰς μίαν συνῴκισε τὴν ὑπ' αὐτοῦ κληθεῖσαν Νικόπολιν ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ· ἐκάλεσε δὲ ἐπώνυμον τῆς νίκης, ἣν κατεναυμάχησεν Ἀντωνίου περὶ τὸ στόμα τοῦ κόλπου, καὶ τὴν Αἰγυπτίων Βασίλισσαν Κλεοπάτραν, παρεῖσαν ἐν τῷ ἀγῶνι καὶ αὐτήν· Ἡ μὲν οὖν Νικόπολις ἀνδρεῖ, καὶ λαμβάνει καθ' ὑστέραν χώραν τὸ ἔχουσα πλήν, καὶ τὸν ἐκ τῶν λαφύρων κόσμον, τότε κατασκαλεθὲν πρῶτον ἐν τῷ παραστείῳ τὸ μὲν εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν πενταετηρικόν, ἐν ἄλσει ἔχοντι γυμνάσιόν τε καὶ σταδίου, τὸ δὲ ἐν τῷ ὑπερκειμένῳ τοῦ ἄλσους ἱερῷ λόφῳ τοῦ Ἀπόλλωνος, ὑποδέδεικται δὲ ὁ ἀγὼν Ὀλύμπιος τοῖς Ἄκτια, ἱερὸς τοῦ Ἀκτίου Ἀπόλλωνος· τὴν δὲ ἐπιμέλειαν ἔχουσιν αὐτοῦ Λακεδαιμόνιοι· αἱ δ' ἄλλαι, κατοικίαι περιπόλιοι τῆς Νικοπόλεως εἰσίν· ἦγε δὲ καὶ πρότερον τὰ Ἄκτια, τῷ Θεῷ στεφανίτης ἀγών, ὑπὸ τῶν προοίκων· νῦν δὲ ἐντιμότερον ἐποίησεν ὁ Καῖσαρ. *Posterioribus autem temporibus Macedones, atque inde Romani, & hanc & vicinas Urbes, continentibus bellis propter rebelliones, confecerunt: adeo ut tandem Augustus, sentiens plane deseri has Urbes, in unam omnes à se in sinu isto Nicopolin vocatam contraxerit: Nomen Nicopoli indidit à victoria, qua potitus est devicto ad fauces sinus navali pugna Antonio, & Cleopatra Ægypti Regina, quæ ipsa etiam certamini interfuit. Viget autem multitudine hominum Nicopolis, & augetur indies, agrum habens amplum, & ornamenta è manubiis. In suburbio lucus est adornatus ad quinquennale certamen, in quo luco Gymnasium est & stadium: & in tumulo qui luco inminet, Templum est Apollinis. Actia, certamen fuit Olympicum in Actii Apollinis honorem: procurant Lacedæmonii. Reliqua oppida & vici sub Nicopoli sunt. Quondam quoque Actia, coronarium certamen, Deo à vicinis celebrabantur, sed & dignitatem ejus auxit Cæsar.* Exstitit nummus, qui mirifice hæc omnia illustrat, in *Thesauro Reginæ Christinæ.*

NUM. 20.

Caput Cæsaris Octaviani nudum, juvenile, sine Inscriptione, in aliis versus lævam, in aliis versus dextram.

ΠΑΝΟΡΜΙΤΑΝ. (*PANORMITANORUM.*) *Victoria stans, dextra corollam, læva palmæ ramum tenet.*

Egimus de hoc genere nummorum in Philippi Parutæ Sicilia Numismatica, ubi ejusmodi nummi occurrunt Tab. XI. Num. 102. 103. 104. qui videntur omnes percussi occasione Victoriæ navalis de Sexto Pompejo.

NUM. 21. & 22.

ΠΑΝΟΡΜΙΤΑΝ. (*PANORMITANORUM.*) *Caput Auguſti nudum, verſus lævam.*

Sine Inſcriptione. Meduſæ caput alatum & fronte (ut videtur) coronata foliis querneis, inter tria crura, Siciliæ Symbolum.

Illuſtravimus ſimiles nummos in eadem Ph. Parutæ Sicilia Numiſmatica Tab. IV. Num. 34. 35. & 36. Vide quæ ibi atque in Introductione ad *Numiſmata Panormitana* diximus p. 50. & 51. Corona quernea, ut paſſim in nummis, Auguſtum, ut Servatorem civium, celebrat. Exſtat nummus in *Theſauro Regio Verſalienſi.*

NUM. 23.

Capitis nota & Inſcriptio deſideratur.

ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ Lυκάβαντ@ Δ Ρ. (*SELEUCENSIUM URBIS SACRAE ET SUIS LEGIBUS UTENTIS. ANNO CIV. Fulmen Sellæ, ſeu menſæ ſacræ, inpoſitum. Adſunt Monetarii, ut videntur, notæ* H. A.

Cur Fulmen in Nummis Seleucenſium paſſim inveniatur, *Appiani* locus oſtendit in *Syriacis* p. 202. ubi de Seleucia, quam in Pieria condidit *Seleucus Nicator*, agitur. Φασὶ δ' αὐτῇ τὰς Σελευκείας εἰκάζοντι, ἡ μὲν ὅτι Θαλάσσῃ διεσημήνατο ἡγησαμένῃ κεραυνῷ· καὶ ἀπὸ τοῦτο Διὸς αὐτῆς κεραυνὸν ἔθετο· καὶ θρησκεύουσι, καὶ ὑμνοῦσι καὶ νῦν κεραυνίῳ. *Adjuntque, in condenda ad mare Seleucia, ſecutum augurium fulminis, ideoque ibi fulmen tamquam numen conſecratum, hodieque coli hymnis propriis ac cæremoniis.* Fulmen igitur & Jovem Fulguratorem coluerunt Seleucenſes. Qui inſuper æram nummo huic inſculpſerunt. Ex illa æra emicat annus CIV. qui nequaquam ad æram Seleucidarum referri poteſt, neque ad æram, quam ab Auguſti in Syria Regno, Antiochenſium exemplo, inchoarunt Seleucenſes. Utriusque æræ anni nummis inprimuntur ab *Eminentiſſimo Noriſio* in Opere ſæpius laudato vulgatis: verum ejus æræ, quæ in hoc agnoſcitur nummo, exemplum ad eumdem perveniſſe non videtur. Opportune tamen monet, inveniri nummos Antiochi Cyziceni cum notis numeralibus ΘϘΡ. i. e. ANNO CXCIX. atque mox hæc addit: „ Seleucenſes poſt paucos „ annos novam Urbis ſuæ Epocham inſtituiſſe pro„ dit Auctor Chronici Alexandrini, ſcribens ad an„ num IV. Olympiadis CLXVII. qui fuit Urbis „ Romæ 645. ante Chriſti Æram 109. *Seleucen„ ſes prope Antiochiam Syriæ, hinc ſua tempora nu„ merant.*" Si igitur novam Epocham inſtituerint Seleucenſes anno conditæ Urbis Romæ 645. annus quo conditus hicce nummus ſub Auguſto fuit, nequit eſſe alius quam 749. Urbis Romæ, quo Tribuniciam poteſtatem XIV. geſſit Imp. Auguſtus, quinto ante natum Chriſtum anno. Exſtat hic nummus in *Theſauro Regio Verſalienſi.*

NUM. 24.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*IMPERATOR CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti laureatum, verſus lævam, pone eſt lituus. In aliis idem Auguſti caput laureatum, ſed ſine Inſcriptione atque ſine lituo, invenitur.*

ΣΙΔΩΝΟΣ. Lυκάβαντ@ ΖΙΡ. (*SIDONIS ANNO CXVII.*) *Currus Aſtartis cum Sacello diſtylo Deæ Aſtartes, quæ litera* Θ. *deſignatur*, id eſt Θεᾶς.

Apud Sidonios Dea Aſtarte, quæ in Sacris Literis Aſtaroth dicitur, colebatur. Hanc Junonem Græcorum fuiſſe Viri Docti credunt. Solebant Sidonii in ſolemni pompa circumducere Sacellum Deæ, currui impoſitum, prouti in hoc nummo exprimitur; de quo more conſule doctiſſimum *Noriſium* p. 417. Caput Æræ Sidoniorum, ad quam hic nummus pertinet, adſignat idem *Noriſius* auctumno anni conditæ Urbis Romæ 743. unde patet cuſum fuiſſe hunc nummum A. C. V. 760. Tribuniciam Poteſtatem gerente Auguſto XXIX. Exſtat nummus in *Muſeo Sebaſt. Fæſchii* & in *Theſauro Magni Ducis Hetruriæ.* Depinxit atque edidit olim *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LIV. Num. 20.

NUM. 25.

ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.*

ΘΕΑΣ ΣΙΔΩΝΟΣ. (*DEAE SIDONIS.*) *Caput muliebre.*

Lauream capiti muliebri circumdedit *Hub. Goltzius*, qui nummum hunc primus publici juris fecit in *Aug.* Tab. LIV. Num. 17. Sed falſum eumdem ex detritiore forte nummo fuiſſe, docet pictura *Morelliana*; in qua agnoſcimus Liviæ caput, quam, pro adulandi apud Orientales libidine, tamquam Deam Sidoniam Aſtarten, ſeſe colere hoc nummo profitentur Sidonii.

NUM. 26.

Non additur Nota vel Inſcriptio capitis.

ΣΙΔΩΝΟΣ ΘΕΑΣ. (*DEAE SIDONIS.*) *Europa tauro vecta, utraque manu velum ſupra caput ſuſtinet, læva inſuper alterum tauri cornu tenens.*

Reſpici hoc typo ad Europæ Agenoris Phœnicii fabulam, dubitari nequit. De ea *Ovidius* Lib. *Metamorph.* II. verſu 735.

— — *Indigenæ Sidonida dicunt.*

Imo

Imo ſicuti pullus ſive Pegaſus Corinthiorum in moneta fuit Symbolum, ita Sidoniorum Europa tauro vecta. *Lucianus* de *Dea Syria* p. 878. Καὶ τὸ νόμισμα, τῷ Σιδώνιοι χρέονται, ἡ Εὐρώπην ἐφεζομένην ἔχει τῷ ταύρῳ τῷ Διΐ. *Nummus quoque, quo Sidonii utuntur, habet Europam, tauro, Jovi videlicet, inſidentem.* Sed & ipſam Deam Aſtarten, non aliam eſſe, quam Europam, pluribus docuit *Illuſtriſſ. Noriſius*, quem vide Diſſert. IV. Cap. V. p. 418. ubi *Euſebii* Lib. I. Cap. 7. adducit locum, *Aſtarte autem inpoſuit capiti ſuo regale inſigne, tauri caput.* In hoc igitur nummo Dea Sidonis Aſtarte ſub Europæ habitu effingitur.

NUM. 27.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. (*IMPERATORIS CAESARIS AUGUSTI.*) *Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.*

ΣΙΔΩΝΟΣ. (*SIDONIS.*) *Europa tauro vecta, dextra manu cornu tenet.*

Quum Tyrii, Sidoniorum coloni, horumque Carthaginenſes fuerint, cultus Aſtartes ſive Europæ quoque ad eosdem Carthaginenſes tranſiit, verum ita, ut mutato nomine *Deam Cœleſtem* vocaverint, ſicuti quidam volunt, ut docet *Eminentiſſ. Noriſius* loco citato. Hinc igitur Dea Cœleſtis eodem fere modo in Severi Imperatoris nummis, non quidem tauro, ut in hoc nummo Græco, ſed leone vecta cernitur. Invenitur hic nummus apud *Hubertum Goltzium* in *Auguſto* Tab. LIV. Num. 14.

NUM. 28.

Nota capitis abeſt.

ΣΙΔΩΝΟΣ ΔΗΜ. . . . . (*SIDONIS POPULUS.*) *Europa tauro vecta, dextra cornu, læva velum tenet.*

Sine dubio literæ ΔΗΜ. . . . in nummo, quem ex *Cimelio Chriſtinæ Reginæ* depinxit *Morellius*, olim integre legebantur ΔΗΜΟΣ. quæ plurium Græcorum nummorum Inſcriptio eſſe ſolet.

TABULA XLI.

ADHUC EXHIBENS

NUMISMATA CAESARIS AUGUSTI GRAECA

EX AERE MEDIO.

NUM. 1. & 2.

Λυκάονος I. (*ANNO CCC.*) *Caput Auguſti laureatum, verſus dextram.*

ΤΡΙΠΟΛΙΤΩΝ. (*TRIPOLITARUM.*) *Dioſcuri nudi ſtantes, dextra pateram, læva tenent haſtam, adponuntur eorundem pilei in area nummi.*

Tripolis clariſſima exſtitit Phœniciæ urbs, ſic dicta quod tribus conſtabat urbibus, ab Aradiis, Tyriis atque Sidoniis, qui ſinguli ſuas habitabant urbes, condita. Tripolitanorum nummi paſſim Dioſcurorum vel capita vel imagines vel pileos exhibent, quod in maritima illa urbe eorumdem cultus eximie floruerit. Tripolitani vero æra Seleucidarum uſi ſunt, eamque longiſſime ſub Imperatoribus quoque Romanis ſervarunt. Hæc æra Seleucidarum, quum inceperit ab auctumno Urbis Romæ 442. liquido adparet tempus cuſi hujus nummi, videlicet A. V. C. 742. annis XII. ante N. C. quum Auguſtus Tribuniciam Poteſtatem gereret XI. Servatur hic nummus in *Theſauro Schwartzburgico.*

Alium nummum à Tripolitanis cuſum exhibet *Carolus Patinus* in Lib. de *Nummis Imp.* p. 44. In quo caput Apollinis cum cithara cernitur in parte anteriore, quod idem caput Cæſaris Auguſti eſſe, vel eumdem adumbrare cenſet *Patinus*; qui ita nummi typum, in cujus averſa parte literæ Græcæ Phœniciis intermiſtæ viſuntur, explicat. „ Tripolis alia „ Syria eſt, Phœniciæ, quæ nunc Turcis *Trapoli* „ dicitur, ut ait Leonclavius, Italis *Tripoli di* „ *Souria*, à Sultano Babyloniæ vaſtata anno Chri„ ſti MCCLXXXIX. poſtea refecta: ſic dicta vel „ quod tribus urbibus conſtaret, vel *quod trium po*„ *pulorum eſſet colonia, Aradi, Tyri & Sidonis*, ut „ ait *Stephanus*; alia urbs Africæ littoralis apud „ Syrtim parvam Taphris, & ipſa conſtans Abro„ tono & Lepti magna, nunc *Tripoli di Barba*„ *ria*. Erant & aliæ ejus nominis minus celebres: „ Unam in Theſſalia collocat *Livius*, alteram in

„ *Caria Stephanus*, aliam *Plinius* in *Lydia*. Quæ-
„ nam autem hunc nummum fabricaverit, igno-
„ ro. Certe quod ad Augustum spectat : *Cœna*
„ *ejus*, ut ait *Suetonius* Cap. LXX. *secretior in fa-*
„ *bulis fuit, quæ vulgo δωδεκάθεος vocabatur, quasi*
„ *Deorum duodecim, in qua Deorum Dearumque ha-*
„ *bitu discubuisse convivas & ipsum pro Apolline orna-*
„ *tum.* Sic fortassis Apollinem reverebatur post
„ prælium ad Actium commissum, in cujus pro-
„ montorio Apollinis templum erat, quod testan-
„ tur nummi hisce typis toties signati, APOLLI-
„ NI ACTIO. *Suetonius* narrat, *Augustum etiam*
„ *Apollinis filium existimatum esse.* Unde etiam
„ Augustus Apollo dictus est, quod testantur plu-
„ res Inscriptiones ex quibus ex *Gruteri* Inscriptio-
„ ne pag. 1066. sequentem selegimus.

„ APOLLINI AUG.
„ SACR.
„ FELIX AUG. LIB. OPTIO.
„ EXACTOR AUR. ARG. AERIS
„ ITEM SIGNAT. SUPPOSTORES
„ MALLEATORES MONETAE CAESARIS N."

NUM. 3.

Prioris partis notitia non additur.

KOINON ΦOINIKHC. (*COMMUNE PHOENICIAE.*) *Templum octo columnarum tecto fastigiato.*

Templum sistit hic nummus, quod Augusto, ut Deo, communi sumtu erexerant Phœniciæ civitates.

NUM. 4.

Vacat.

NUM. 5.

KAIΣAROΣ ΣEBAΣTOY. (*CAESARIS AUGUSTI.*) *Caput Augusti nudum.*

POIMHTAAKOY BAΣIAEΩΣ. (*REGIS RHOEMETALCIS.*) *Caput* (ut vulgo creditur) *Rhœmetalcis diademate cinctum.*

Sicuti passim omnes Antiquarii illum errarunt errorem, ut crediderint Regis Thraciæ vultum ab altera hujus nummi parte exprimi, sic in eadem quoque opinione versatus fuit *Jo. Tristanus* Comm. Histor. Tom I. p. 92. ubi hæc scribit : „ Ceste
„ Medaille fut frappée par Rhœmetalcus ou Rhœ-
„ metalces, Roy de Thrace, en l'honneur d'Augu-
„ ste, comme *Abgarus*, Roy d'Edessa en Arabie &
„ des Emeseniens, en fist battre en faveur de M.
„ Aurele & du jeune Gordian. Quant à Rhœme-
„ talces, il estoit allié des Romains, & fort affe-
„ ctionné au service d'Auguste. *Velleius Patercu-*
„ *lus* liv. II. remarque qu'il l'assista de tres-gran-
„ des forces de son Royaume, en la guerre qu'il
„ eut à démesler contre les peuples indomptez de
„ l'Illyrie & Pannonie, qui avoient beaucoup con-
„ quis sur les Romains. *At ea pars*, ce dit-il, *quæ*
„ *obviam se effuderat exercitui, quam Aulus Cæcina*
„ *& Silvanus Plautus consulares ex transmarinis ad-*
„ *ducebant provinciis, circumfusa quinque legionibus*
„ *nostris auxiliaribus, & equitatui regio, (quippe ma-*
„ *gnam Thracum manum junctus prædictis ducibus Rhœ-*
„ *metalces Thraciæ rex, in adjutorium ejus belli se-*
„ *cum trahebat) penè exitiabilem omnibus cladem in-*
„ *tulit, &c.* Il est vray que *Ful. Ursinus* avoit
„ autrefois veu ce passage : car il y avoit *Metal-*
„ *ces*, & il y remit *Rhœmetalces* ayant veu une
„ pareille medaille, & neantmoins és imprimez de
„ Gruterus il y a *Rhemœtalces* qu'il faut corriger.
„ Or comme ce Roy assista les Romains, aussi en
„ fut-il assisté. Car *Dion* liv. LIV. tesmoigne que
„ *M Lollius* le defiendit utilement contre les cour-
„ ses des Besses, & l'appelle Ρυμηταλκην *Rymetal-*
„ *cen.* Et en son LV. livre il remarque qu'il vain-
„ quit avec *Rascupolis* son frere en divers combats
„ *Baton* chef des Pannoniens & Dalmates secou-
„ rus des Sarmates, lequel faisoit son compte d'oc-
„ cuper son Royaume malgré ce brave Roy de la
„ Macedoine. A reste il est fait mention d'autres
„ personnages portans ce nom és autheurs. *Jul.*
„ *Capitolinus* en la vie d'Antonin Pie fait remarque
„ d'un Roy du Bosphore qu'il appelle *Rumetalcen*
„ pour *Kœmetalcen* ; & pareillement Ammian
„ Marcellin nomme un certain *Rumetalca* entre
„ les chefs du party du Tyran Procope. Mais
„ c'est assez parlé de cecy. Or Auguste (ce dit
„ *Suetone* chap. XLVIII.) s'estudioit soigneusment
„ d'entretenir les Roys en amitié, & de les faire
„ vivre en paix entr'eux, les appellant les mem-
„ bres de son Empire."

Hæc ibi *Tristanus*, verum nos plura de hoc Rhœmetalce, Thraciæ Rege sub Augusto, diximus in Regno Thraciæ, sive fine Tom. II. Historiæ Universalis, patria lingua conscriptæ p. 306. & seqq. atque porro dicturi sumus in *Thesauro Regio*, paucis abhinc annis Latina lingua proditurо. Plures hujusmodi generis nummos oculis usurpavimus, atque ipsi etiam unum atque alterum possidemus. Verum instituto adcurato examine, comperimus non caput Regis Rhœmetalcis ab altera nummi parte, sed ab utraque parte Augusti caput, in aliis vero nummis Augusti atque Liviæ jugata inveniri capita. Neque enim verosimile fit, adeo in cunctis congruere Imperatoris Romani atque Thracici Regis faciei & oris lineamenta ; non si vel mater Rhœmetalcis forte Romæ, vel sæpius fuerit pater. Rationem instituti hujus in nummis dedimus serviles Regum Imperio Romano subjectorum animos, adeoque in altera nummi parte agnovisse Rhœmetalcem Augustum Romani Imperii Principem, in altera Regem Regum, & Universi Monarcham, quæ ratio est, quod laurea caput ejus ab altera parte, ab altera vero diademate cinxerit, sed, miro adulandi artificio, ad diademate cinctum caput, suum nomen titulumque regis adscripserit. Regis nomen abhorruit Augustus, neque coli Romæ, aut in Italia, ut Deus voluit, divinum tamen honorem sibi haberi in Provinciis permisit ; quare Regis titulum ibidem recusare, præsertim tam artificiose adsignatum, haud potuit. Servatur hic nummus in *Thesauro Schwartzburgico.* Simillimum diu domi meæ habui ex *Museo Reverendi Viri Hermanni van der Horst*, atque adseverare ausim, simillimas utriusque partis esse facies ; in capillo quidem regii capitis, tanquam crispiore, aliquod esse discrimen, sed tamen crines æqualiter ab utraque parte inflecti.

NUM. 7. & 8.

ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. (*CAESARIS AUGUSTI.*) *Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, ante faciem eſt Capricornus.*

ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΡΟΙΜΗΤΑΛΚΟΥ. (*REGIS RHOEMETALCIS.*) *Caput Auguſti, vel Regis Rhœmetalcis, diademate cinctum.*

Vulgavit hunc & præcedentem nummum *Carolus Patinus* in *Imp. Rom. Num.* p. 49.

NUM. 9. & 10.

ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΡΟΙΜΗΤΑΛΚΟΥ. (*REGIS RHOEMETALCIS.*) *Capita jugata Auguſti & Liviæ, ex quibus illud Auguſti diademate cingitur.*

ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. (*CAESARIS AUGUSTI.*) *Caput Cæſaris Auguſti nudum, lævam verſus.*

Depinxit hunc nummum *Morellius* ex *Theſauro Regio Verſalienſi.* Ipſe ſimilem & pulcherrimum poſſideo, & plures in *Muſeo Herm. van der Horſt* vidi.

NUM. 11. & 12.

ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΡΟΙΜΗΤΑΛΚΟΥ. (*REGIS RHOEMETALCIS.*) *Capita eadem jugata.*

ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. (*CAESARIS AUGUSTI.*) *Caput Cæſaris Auguſti nudum, lævam verſus. Ante illud vaſculum ad Sacra pertinens cernitur.*

Pontificatum Maximum, morte Lepidi ad Auguſtum devolutum, Principi Romano, Domino ſuo, hoc forte titulo gratulatur Rex Thraciæ. Servatur nummus in *Theſauro Regio Verſalienſi* & in *Schwartzburgico.*

NUM. 13. & 14.

ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡΟΣ. (*CAESARIS IMPERATORIS.*) *Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.*

ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΡΟΙΜΗΤΑΛΚΟΥ. (*REGIS RHOEMETALCIS.*) *Capita eadem Auguſti & Liviæ jugata ut ſupra.*

Titulus Imperatoris in hoc nummo à præcedentibus, in quibus Auguſtus dicitur, diſcrepat. Servatur in *Muſeo Regio Verſalienſi.*

NUM. 15. & 16.

ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. (*CAESARIS AUGUSTI.*) *Capita jugata Liviæ & Auguſti, & Auguſti quidem caput laureatum eſt, ante Liviæ faciem Capricornus cernitur.*

ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΡΟΙΜΗΤΑΛΚΟΥ. (*REGIS RHOEMETALCIS.*) *Capita eadem Auguſti & Liviæ jugata, ſed Auguſti caput diademate cingitur.*

Qui utramque horum nummorum partem inter ſe atque capita tam muliebria quam virilia conferet, lubens ut opinor noſtræ accedet ſententiæ, neque Regis Rhœmetalcis uxorisque ejus Reginæ ab altera parte agnoſcet capita; ſed ab utraque parte Auguſti & Liviæ; quem Auguſtum, Romano more, laureatum ab altera parte expreſſit Rhœmetalces, Græco ab altera, diademate cinctum, quia eum Regem ſuum, Regnique Thraciæ largitorem agnoſcebat. Cuſtoditur inſignis hic nummus in *Theſauro Regio Verſalienſi.*

NUM. 17. & 18.

ΝΕϱωϹ. ΛυκάβαντϹ ΒΠΣ. (*NERONIS ANNO CCLXXXII.*)

vel potius,

ΒϘΣ. i. e. (*CCXCII.*) *Caput Tiberii Neronis, nudum, lævam verſus.*

ΖΗΝΟΔΟΡ... *ZENODORI. Caput Auguſti nudum, dextram verſus.*

Zenodori eximius hic nummus memoriam ſervat. Fuit is, tempore Herodis Magni, quocum exercebat inimicitas, Tetrarcha partis Judææ quæ inter Galilæam atque Trachonem ſita fuit. Eo mortuo, inſigni ditionis ejusdem acceſſione ab Auguſto locupletatus fuit Herodes. Plura de hoc Zenodoro in *Muſeo Regio*, atque Tomo IV. & ultimo *Hiſtoriæ Univerſalis* dicturi ſumus. Apud Antiochiam Syriæ vitam finivit, præcordiis ruptis ſanguine multo per ſeceſſum A. V. C. 734. M. Apulejo & P. Silio Nerva Coſſ. vigeſimo ante natum Chriſtum anno. Cuſus autem hic nummus ex adjecta æra cognoſcitur anno Epochæ, quam is ſequitur, CCLXXXII. Eſt vero hæc Epocha Syromacedonum, quæ quum inceperit ab auctumno conditæ Urbis Romæ anno 442. incidit in annum $(\frac{723}{4})$ atque 724. quo, victo prius ad Actium Antonio, Ægyptum ſubegit Cæſar. Verum eo tempore Tiberii Neronis nondum ea erat ætas & potentia, ut Orientales ipſi, vultum ejus ſignando in nummis, blandirentur Principes. Literas igitur illas numerales, quæ corruptis lineis hanc figuram ΒΠΣ in nummo exhibent, non puto reformandas eſſe in ΒΠΣ. quamvis id facillimum videatur, ſed in ΒϘΣ. ex quibus emergit annus æræ Seleucidarum 292. quique incidit in annos conditæ Urbis Romæ 733. & 734. quo poſteriori anno Auguſtus,

ſtus, ejusque privignus Tiberius, in Aſia fuerunt, atque per Tiberium in Armeniæ regnum reductus fuit Tigranes. Quare venerabile ejus nomen Orientis Regulis fuit, atque patrocinium ejus apud Auguſtum quæſivit Zenodorus contra inimicum ſuum Herodem Aſcalonitam, ſive Magnum. Depinxit præclarum hunc nummum *Andr. Morellius* ex *Muſeo Dom. Dronii.*

NUM. 19. & 20.

. . . . ΟΥ.. *quæ literæ reliquæ videntur ex voce* ΣΕΒΑΣΤΟΥ. (*AUGUSTI.*) *Caput Auguſti nudum, verſus lævam.*

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡΟΣ ΚΑΙΣΑΡΟΣ. (*IMPERATORIS CAESARIS.*) *Aquila, ante quam Cornu copiæ, pone eamdem litera* Π *cernitur.*

Poſſideo ipſe ſimilem nummum optime ſervatum, ſed qui nullas literas à parte capitis exhibet, ſed numerales IV. V. ante faciem ponit. Eſt vero nummus uterque notabilis, quod in iis Ægyptus Auguſtum Dominum ſuum, poſt Cleopatræ atque Antonii mortem agnoſcat. Nam nummus hic uterque ejusdem eſt magnitudinis, eodem artificio, atque eodem genere æris confectus, quo ſolent obſervari Cleopatræ ex medio ære (qualem pulcherrimum ſervo) nummi. Præterea pars averſa plane ſimilis ejusmodi æreis Cleopatræ exſiſtit nummis, typo Aquilæ, atque cornucopiæ, & denique literæ Π. quæ ſignificat Peluſii percuſſum fuiſſe numiſma.

NUM. 21. & 22.

ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ ΠΩΛΛΙΩΝ. (*CAESARENSIUM POLLIO.*) *Caput Auguſti nudum, verſus lævam.*

ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ ΠΑΡΑΣΙΟΥ. (*MENANDER PARASII FILIUS.*) *Templum octo columnarum tecto faſtigiato, ad alterum latus Templi cernitur caduceus.*

Vidit ſimilem nummum Strada, quem expreſſit in *Num. Imp.* p. 7. Num. 2. & quoniam caput ſine laurea, atque ſatis juvenile eſt, falſo credidit, Cæſarionis, filii Cæſaris, quem ex Cleopatra genuit, eſſe. Deterſit & alterum errorem, qui plurium Virorum Doctorum quondam occupaverat opinionem, hic nummus. Eſt enim Auguſti quoddam numiſma, quale pulcherrimum vidi, (quod domi meæ delineari ſumma fide atque exquiſita cura juſſi) apud *Rever. Virum Hermannum van der Horſt.*. Id ab altera parte præfert Jovis caput, cum Inſcriptione ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ ΠΑΡΑΣΙΟΥ. MENANDER PARASII FILIUS. Ab altera parte ΟΥΗΔΙΟΣ ΠΩΛΛΙΩΝ. (VEDIUS POLLIO.) quod nomen integrum in ſequente Cæſarenſium nummo legitur. Hi duo quum ſimul Magiſtratum Cæſareæ geſſerint, & una nummos in honorem Auguſti ſignaverunt, & ſeparatim, Antiquarii olim literis evaneſcentibus decepti, atque *Ovidii* Poëtæ imagini inhiantes, legerunt ΟΥΗΙΔΙΟΣ ΝΑΣΩΝ. (OVIDIUS NASO) & caput Auguſti de *Ovidii Naſonis* Poëtæ imagine interpretati ſunt. Et hinc fictus ille ad lubitum Naſonis vultus *Ovidii* editiones exornare paſſim ſolet. Cuſus eſt inſignis hic nummus Cæſareæ Palæſtinæ, atque etiam in *Muſeo noſtro* ſervatur. Sed *Andr. Morellius* delineavit ex *Theſauro Chriſtinæ Reginæ.*

NUM. 23. & 24.

ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ. ΟΥΗΙΔΙΟΣ ΠΩΛΛΙΩΝ. (*CAESARENSIUM. VEDIUS POLLIO.*) *Caput Auguſti nudum, lævam verſus, ad collum cernitur pharetra.*

ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ ΠΑΡΑΣΙΟΥ. (*MENANDER PARASII FILIUS.*) *Templum octo columnarum, tecto faſtigiato, & quadrigis atque ſtatuis ornato. Ad alterum latus Caduceus, infra Capricornus obſervantur.*

In utroque nummo Cæſarenſes Auguſtum, quem divinis honoribus erectoque Templo venerati ſunt, ut pacis auctorem agnoſcunt. In hoc vero ſignum genethliacon Auguſti, Capricornus, inſuper obſervatur. Apollini præterea Auguſtum, addita ad cervicem pharetra, adſimilant. Edidit hunc nummum *Andr. Morellius* inter *Miſcellaneos*, quos locavit poſt *Fam. Rom.* Tab. VI. Num. 14. ubi tamen per errorem ΑΥΡΗΛΙΟΣ (AURELIUS) ſculptum fuit pro ΟΥΗΔΙΟΣ (VEDIUS) quum tamen recte id nomen legatur apud *Hub. Goltzium*, qui primus hunc nummum vulgavit in *Aug.* Tab. LXXIV. Num. 23. & 24. Verum ibi, ut & apud *Morellium* in priore delineatione, pro alis, quæ Caduceo adfinguntur, ſpicæ totidem decuſſatim poſitæ cernuntur, quo Symbolo ubertas, quæ pacem comitari ſolet, indicatur. Vedius ille Pollio, nobilis illius Romani, Vedii Pollionis, cujus in Hiſtoriis notum eſt nomen, videtur fuiſſe libertus.

NUM. 25.

ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti nudum, lævam verſus.*

ΠΛΑΤΩΝ. *Caput Philoſophi Platonis, barba decorum.*

Nummum hunc peculiari Commentariolo inluſtravit *Carolus Patinus*; eundemque *Miſcellaneis* Curioſæ Antiquitatis inſeruit *Jacobus Sponius* p. 130. Inde alteram ejus partem, quæ *Platonis* habet caput, *Ezechiel Spanhemius* ad *Juliani Cæſares* p. 7. denique *Jo. Harduinus*, in *Nummis*, quibus *Plinium* inluſtravit Tom. I. Tab. VI. ad p. 392. Cuſum credo ab Athenienſibus, apud quos ſummus ille Philoſophorum natus fuit atque floruit.

NUM. 26. & 27.

ΜαρκΘ ΛΕΠΙΔΟΣ ΑΡΧιερϑς ΜΕΓας. (*MARCUS LEPIDUS PONTIFEX MAXIMUS.*) *Caput M. Lepidi nudum, verſus lævam.*

ΚΑΙΣΑΡ ΑΥΤΟΚΡΑτωρ. (*CAESAR IMPERATOR.*) *Caput Cæſaris Octaviani nudum, verſus lævam.*

Rariſſimum hunc nummum exhibuit ex *Muſeo Dom. Dronii Andreas Morellius.*

NUM. 28.

Abeſt Inſcriptio & nota capitis.

ΕΥΘΗΝΙΑ L. MA. (*UBERTAS. ANNO XLI.*) *Caput Deæ Ubertatis cum duabus ante pectus ſpicis.*

Cuſus fuit hic nummus (in Ægypto forte vel Palæſtina) anno Imperii Cæſaris Auguſti XLI. poſt victoriam Actiacam atque Ægyptum in Provinciam redactam, adeoque triennio circiter ante mortem ejus. Liviæ forte caput, ſub Deæ Ubertatis imagine, ii, qui ſignarunt, adumbrare voluerunt.

TABULA XLII.

ADHUC EXHIBENS

NUMISMATA CAESARIS AUGUSTI GRAECA

ADMISTIS QUIBUSDAM LATINIS ET IN COLONIIS CUSIS.

NUM. 1. & 2.

Capita & Inſcriptiones partis prioris non adduntur, ſed videntur nudum Cæſaris Octaviani exhibere caput, cum Inſcriptione ΚΛΙΣΑΡ. (*CAESAR.*)

ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*AUGUSTUS.*) *Capricornus, ſupra quod animal in primo nummo cernitur Cornucopiæ, in ſecundo Aſtrum.*

Qui ſignarunt nummum, rerum ſibi omnium abundantiam ſub benigno ſidere ejus, cui tam felix obtigiſſet nativitas, pollicentur.

NUM. 3.

Prioris partis Inſcriptio, ut ſuſpicor, eſt ΚΑΙΣΑΡΟΣ. (*CAESARIS.*) *Caput Cæſaris Octaviani nudum.*

ΣΕΒΑΣΤΟΥ LυκάβαντΘ ΑΗ. (*AUGUSTI ANNO XXXVIII.*) *Capricornus.*

Signatus eſt nummus trigeſimo octavo anno poſt victoriam Actiacam.

NUM. 4.

Sine Inſcriptione. Caput Auguſti radiatum, dextram verſus.

ΣΕΒΑΣΤΟΥ. (*AUGUSTI.*) *Capricornus cum temone, globo & cornucopiæ.*

Similes hiſce typi in nummis Auguſti argenteis obvii ſunt. Edidit hunc *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. LXVII. Num. 12.

NUM. 5.

ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti nudum, lævam verſus.*

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ. (*IMPERATOR.*) *Capricornus cum globo & cornucopiæ. In area inſuper legitur* LυκάβαντΘ Λ. (*ANNO XXX.*)

Invenitur hic nummus apud *Hub. Goltzium* in *Auguſto* Tab. LXVII. Num. 10.

NUM. 6.

Nota Inſcriptionis atque capitis non adeſt; ſed expreſſa invenitur apud Sebaſtianum Ericium p. 168. videlicet Palma arbor, media inter voces ALexandria AEgyptus.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*AUGUSTUS.*) *Sex ſpicæ ſimul colligatæ.*

Similem argenteum majoris moduli habuimus ſupra Tab. XIII. Num. 4. Invenit nummum hunc *Andr. Morellius* in *Muſeo Dom. Dronii*; *Ericius* vero hæc ad inluſtrationem utriusque partis nummi adtulit. „ Nummus eſt Auguſti ex ære magno, „ in qua nulla Cæſaris Auguſti eſt imago, verum „ ab altera parte cernitur Palma arbor cum literis „ AL. AEG. id eſt, *Alexandria Ægypti*, ab altera vero parte ſpicarum eſt faſciculus cum Græca hac Inſcriptione ΚΑΙΣΑΡΟΣ. id eſt, *Cæſaris*. „ Quamvis vero careat effigie Cæſaris Auguſti, adparet tamen eundem ſignatum fuiſſe in honorem „ ejusdem poſt Ægyptum in poteſtatem Romanam „ redactam atque provinciam factam, captaque „ Alexandria, &, mortuis M. Antonio & Cleopatra, reſtituto Imperio Romano. Tunc enim „ ex Ægypto, utpote provincia Romana, magna „ vis frumenti quotannis Romam devecta fuit, „ præſertim poſtquam opere militari veteres Nili foſſas repurgavit Auguſtus, prout in Vita ejus „ Cap. XVIII. ſcribit *Suetonius Tranquillus*, *Ægyptum „ in provinciæ formam redactam, ut feraciorem habilioremque annonæ urbicæ redderet, foſſas omnes, „ in quas Nilus exæſtuat, oblimatas longa vetuſtate, „ militari opere deterſit.* Soletenim Ægyptus quotannis innudatione Nili fœcundari, cujus rei pleniorem mentionem facit *Diodorus Siculus* Hiſt. „ Lib. I. ubi dicit Nilum incipere creſcere circa ſolſtitium æſtivum, id eſt XI. Junii, atque pergere „ uſque ad æquinoctium, id eſt, XI. Septembris. „ Limi magnam vim ſecum adducere ſolet fluvius, „ quam diſcedente fluvio pro ſtercoratione agrorum „ adhibent agricolæ. Verba autem *Diodori Siculi* de „ Nili natura Cap. XXXVI. hæc ſunt: *Exundatio „ ejus à ſolſtitio incipiens æſtivo, ad æquinoctium uſque „ autumnale augetur. Interim novum ſubinde limum „ importans, tam ignava quàm frugibus & plantis culta „ ſola, quandiu velint agricolæ, humectat. Aquas enim „ leniter accedetes modicis facilè aggeribus avertunt, iisque apertis, ſi ex uſu videatur, non magno labore iterum inducunt. Adeoque tantum laboribus compendii & „ hominibus emolumenti affert, ut pars ruſticorum maxima, ſeminibus in exſiccatos telluris agros conjectis, „ pecora ad conculcandum inducant, & poſt quatuor aut „ quinque menſes ad demetendum revertantur: Aliqui levibus aratris ſummo terræ dorſo poſt humectationem obiter proſciſſo, ingentes frugum acervos, abſque magnis „ impendiis & laborum ærumnis inde tollunt. Nam tota omninò apud gentes cæteras agricultura magnis ſumtibus & moleſtiis adminiſtratur: ſoli verò Ægyptii minimis cum expenſis & laboribus fruges colligunt. Regio vitibus conſita eodem modo poſt rigationem vino exuberat. Qui poſt inundationem rura gregibus inculta „ permittunt ad paſtum, hunc ex ubertate fructum recipiunt, ut bis pariant oves, bis tondeantur. Incrementum Nili ſpectantibus admirabile, audientibus prorſum incredibile videtur. Cùm enim alii fluvii ſub converſionem ſolis æſtivam minuantur, & per æſtatis reliquum ſubinde ſe magis demittant, hic ſolus tum creſcere incipiens in tantum indies auget, ut Ægyptum ferè totam denique inundet. Eodem modo, cùm in contrarium Sol pari temporis ſpatio, ſeſe vertit, indies „ paullatim fit humilior, donec intra priſtinum ſit alveum „ reverſus.* Solent autem Ægyptii dies illos, quibus Nilus creſcit, ludis ſolemnibus, feſtis diebus & maxima ſolemnitate celebrare, quod & „ Veteres & Novi Scriptores teſtantur. Beneficii „ igitur, quod ab Auguſto acceperant, memores „ Ægyptii, hunc nummum in honorem ejusdem „ ſignarunt. In eo enim pars averſa, quæ faſciculum ſpicarum exhibet, cum adſcripta voce „ ΚΑΙΣΑΡΟΣ. *Cæſaris*, teſtis eſt ubertatis, quam „ deterſis oblimatis foſſis, cura Auguſti receperit „ Ægyptus, Anterior vero nummi pars, quæ „ Palmam arborem exhibet, cum literis AL. „ AEG. id eſt, *Alexandria Ægypti*, ipſius Ægypti „ eſt Symbolum. De hac Provincia, Imperio „ Romano facta tributaria atque veluti horreo frumenti Romæ atque univerſæ Italiæ, ita ſcriptum „ reliquit *Dio* Lib. LI. *Ægypto autem tributariæ factæ Cornelium Gallum præfecit. Multitudo „ ſanè hominum, urbium, ac agrorum, ac mores „ ejus gentis leves, tum copia annonæ & pecuniæ efficiebant, ut non modo committere provinciam Senatori nulli auderet, ſed & proficiſcendi in Ægyptum „ poteſtatem, niſi ipſe nominatim alicui permiſiſſet, „ omnibus adimeret &c.*

NUM. 7.

Indicium Inſcriptionis & capitis in parte priore non adeſt.

ΚΑΙΣΑΡ. (*CAESAR.*) *Templum Martis teſtraſtylum, rotundum, in medio eſt Aquila Legionaria.*

Reſpicit æreus hic nummus Signa à Parthis reſtituta & Templum Marti Ultori dedicatum, cujus plures typi ſunt ſupra in nummis argenteis. Invenit hunc *Andr. Morellius* in *Theſauro Reginæ Chriſtinæ.*

NUM. 8.

Caput Auguſti nudum, ſine Inſcriptione.

ΚΑΙΣΑΡΑ. (*CAESAREM.*) *Vas ſacrum, quod corolla & imaginum cælatura inſigne eſt.*

Vulgavit ſimile numiſma *Laur. Begerus* in *Theſauro Brandenburgico* Tom. II. p. 604. Ægyptium eſſe videtur. Depinxit *Andr. Morellius* ex *Theſauro Regio Verſalienſi.*

NUM. 9.

Abeſt capitis nota & Inſcriptio.

ΑΒΥΔΗΝΩΝ. (*ABYDENORUM.*) *Lyræ aræ inpoſita.*

Abydeni in Helleſponto in gratiam Auguſti ſignarunt hunc nummum cum Symbolo Apolli-

Apollinis, cui illum adſimilarunt, cippo vel æræ inpoſita.

NUM. 10.

Non adponitur nota vel Inſcriptio capitis.

ΚΟΤΕΛ. (*COTEL.*) *Lyra in medio Coronæ Laureæ.*

Non conveniunt literæ Græcæ ΚΟΤΕΛ. alicui populo vel civitati. Itaque vel puto legendum eſſe ΚΟΤΙΑΕΩΝ (COTIAENSIUM in Phrygia) vel potius ΚΟΛΟΦΩΝΙΩΝ ΤΕΛ. (COLOPHONIORUM TELINE) ſcilicet, vel alio, qui ſimile nomen obtinuerit, archonte. Colophonii certe *Homeri* natales vindicabant ſibi, Lyraque ejus in laurea nummo huic inpreſſa victorias Cæſaris celebrari apud ſe ſacro cantu atque hymnis indicaſſe videntur. Servabatur olim nummus in *Theſauro Chriſtinæ Reginæ.*

NUM. 11.

Non additur nota & Inſcriptio capitis.

ΜΑκεδόνων. (*MACEDONUM.*) *Arcus inter duas Lyras.*

Typus eſt concordiæ & fortitudinis. Exſtant Trajani nummuli argentei in Græcia cuſi, qui ſimiliter duas Lyras, ſed inſidente Noctua, exhibent, ad prudentiam & concordiam denotandam. Exhibet hanc nummi partem quoque ad Juliani Imperatores *Ezechiel Spanhemius* p. 130.

NUM. 12.

Neque ad hunc nummum nota vel epigraphe capitis additur.

Templum quatuor columnarum, tecto faſtigiato. In medio Templi ſignum Herculis cernitur. Ad latera Templi urceus & literæ AR. *cernuntur.*

Obſcurum valde eſt à quo populo hic nummus cuſus fuerit. Forte pro literis AR. invicem in nummo connexis, alius nexus, ſed parum admodum in adſpectu diſcrepans ex literis APK. invenitur. Id ſi ſupponamus, apud Arcadas, Peloponneſi populum, ſignatus hic nummus fuit.

NUM. 13.

Neque hic nota vel Inſcriptio capitis additur.

ΑΣπενδίων. (*ASPENDIORUM.*) *Signa duo Dianæ Polymammiæ, tutulis vel modiis capita ornata, atque peplo, veluti Junonis Pronubæ, induta.*

Quod Aſpendiis in Pamphylia rarum hunc adſignem nummum, quem ex *Theſauro Reg. Verſalienſi* delineavit *Andr. Morellius*, cultus Dianæ Polymammiæ apud Pamphylios facit. In nummis enim Pergæ (Perga & Aſpendus nobiliſſimæ Pamphyliæ fuerunt urbes) occurrere ſolet Dianæ Polymammiæ ſimulacrum, quæ inde quoque Diana Pergæa Scriptoribus dicitur. Pomponius Mela in Pamphyliæ deſcriptione id clare teſtatur Lib. I. Cap. 14. *Inter eos* (Ceſtrum & Cataracten fluvios) *Perga eſt oppidum, & Dianæ, quam ab oppido Pergæam vocant, templum.* Fuit videlicet illud Templum extra urbem Pergam, & quotannis ad id ſacer erat conventus. *Strabo* Lib. XIV. p. 983. Εἶθ' ὁ Κέστρος ποταμὸς, ἐν ἀναπλόῳ σταδίους ἑξήκοντα, Πέργη πόλις· καὶ πλησίον ὄπη μεπώρα τόπος, τὸ τῆς Περγαίας Ἀρτέμιδος ἱερὸν, ἐν ᾧ πανήγυρις κατ' ἔτος συντελεῖται· Εἶτ' ὄπη τὸ θαλάττης ὅσον πεπλεύσαντα σταδίους, πόλις ἐστὶν ὑψηλὴ, ὡς τοῖς ἐκ Πέργης ἔπιπλος· εἶτα λίμνη διμυρίων καπρία· καὶ μὴ ταῦτα ὁ Εὐρυμέδων ποταμὸς, ὃν ἀναπλέουσι ἑξήκοντα σταδίους Ἄσπενδος πόλις διανεστῶσα ἱκανῶς, Ἀργείων κτίσμα. *Deinceps ſunt Ceſtrus fluvius, quo adverſo ſi ad ſexaginta ſtadia quis ſubvehatur, ad Pergam venit urbem: pone quam in ſublimi loco templum eſt Dianæ Pergææ, ad quod ſingulis annis ſacer eſt conventus: inde verſus mare ad quadraginta ſtadia eſt urbs celſa & Pergæ conſpicua, ac lacus juſtæ magnitudinis Capria. Poſt fluvius Eurymedon, quo adverſo ad ſexaginta ſtadia ſubvehuntur Aſpendum, urbem ſatis populoſam, ab Argivis conditam.* Deſcribit hiſce *Strabo* ſitum urbium Pergæ & Aſpendi, & Dianæ Pergææ quidem Templum prope Pergam collocat, ſed tamen quotannis eo conventum ſive Panegyrin, à vicinis videlicet, oppidis fieri indicat. Itaque & Aſpendii Dianam illam Polymammiam, æque ac Pergæi coluerunt, atque ipſi quoque forſitan penes ſe aliquod ejus Deæ ſacellum vel templum habuerunt, ut ita duplex ſignum Dianæ Polymammiæ, privatum Urbis Aſpendi, & publicum, quo quotannis, cum reliquis Pamphyliæ oppidis conventum agebant, in hoc nummo expreſſerint.

NUM. 14.

Vacat.

NUM. 15.

Capitis nota non adeſt.

Aquila duobus inſiſtens anguibus, atque alas expandens. Supra illam Serapidis cernitur caput; ſine Inſcriptione.

Nummus eſt Ægyptius, quorum deus Serapis. Eſt & inter Syriæ Regum numiſmata Cleopatræ, non illius quam deperiit Antonius, ſed alterius, conſpiciendus in *Theſauro noſtro Regio*; nummus, in quo ſerpenti inſiſtit aquila.

NUM. 16.

Hic quoque nummus, ſicuti & ſequentes aliquot, notâ capitis ejusque Inſcriptionis, deſtituitur.

Nulla adeſt epigraphe, ſed cernitur vacca recubans & deſuper Diana venatrix.

Hic quoque nummus ad Ægyptum ſpectare videtur.

NUM. 17. 18. & 19.

ΛυκάβαντΘ ΛΗ. (*ANNO XXXVIII.*) *Victoria dextra gerens ſertum, læva palmam.*

Qui ſequitur annum exhibet MA. (*XLI.*)

Tertius vero annum MB. (*XLII.*) *Omnes vero eundem Victoriæ typum exhibent.*

Ex his primus in *Theſauro Chriſtinæ Reginæ* fuit; ſecundus ſervatur in *Theſauro Regio Verſalienſi.*

NUM 20.

Non adponitur nota vel Inſcriptio capitis.

ΛυκάβαντΘ MA. (*ANNO XLI.*) *in Corona quernea.*

Anno poſt victoriam Actiacam XLI. populus à quo cuſum hoc numiſma fuit, coronam auream, qua celebraret Auguſtum civium Romanorum & Orbis univerſi Servatorem, miſiſſe Romam videtur. Cuſtoditur nummus in *Theſauro Regio Verſalienſi.*

NUM. 21.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, verſus lævam.

Senatus Conſulto. Templum, foribus clauſis, quatuor columnarum & faſtigiatum, ſubtus ſcribitur JOVI DEO.

Utramque nummi partem vulgavit *Jo. Harduinus* in nummis ad *Plinium* Tom. I. Tab. VI. & p. 402. ſuoque more eundem per ſingulares literas explicavit. Sed ea eſt explicatio, quam nemo ſanæ mentis admiſit unquam. Inſcriptio docet JOVI DEO Templum erectum aut reſtitutum fuiſſe. Refertur vero facta ab Auguſto reſtitutio Ædis Jovis Feretrii ad A. V. C. 747. ad quod forte Templum hic nummus ejusque typus referri debet. Senatus Conſulto enim, adeoque Romæ, cuſus fuiſſe agnoſcitur.

NUM. 22.

Vacat.

NUM. 23. & 24.

URSONE. Caput Auguſti nudum, verſus lævam.

Sine Inſcriptione. Urſus erectus ſtans in pedes poſteriores erigitur, pedibus anterioribus, dextro quidem lauri ramum, lævo corollam tenere videtur.

Urſo, colonia fuit Romanorum in Hiſpania, quam *Genuam Urbanorum* adpellatam fuiſſe docet *Plinius* Tom. I. Ed. *Hard.* p. 139. Coloniæ hujus non meminit *J. F. Vaillantius* in præclaro Opere de *Colon. Rom.* & *Num. in iisdem cuſis.* Plura tamen hujus Coloniæ vidi Numiſmata. Confer quæ ſupra diximus p 394. ad Tab. XXXVIII. Num. 17. & 18. Egregie vero hic nummus rationem & originem adpellationis Civitatis ejusdem Hiſpaniæ oſtendit, videlicet ab Urſo, cujus effigies in averſa ejusdem parte invenitur. Lauri ramum & corollam tenet animal, Coloniæ Symbolum, & Auguſto victorias gratulatur.

NUM. 25.

Abeſt pars anterior.

. . . . . N . . . . . O . . . . .

Caput Serapidis modio tectum.

Cuſus in Ægypti aliqua urbe nummus videtur. Expreſſus per *Andr. Morellium* fuit ex *Muſeo Dom. Dronii.*

NUM. 26. & 27.

Vacant.

NUM. 28.

IMPerator AUGUSTUS Pater Patriæ. Caput Auguſti.

TURIASO. in Corona Quernea.

Municipium in Coloniarum nummis vocatur Turiaſo; ſita fuit in Hiſpania Tarraconenſi. Habuimus ejusdem Coloniæ nummos ſupra p. 391. Ex *Anton. Auguſtini* Dialogis nummum hunc excepit *Andreas Morellius.*

TABULA XLIII.

EXHIBENS

NUMISMATA CAESARIS AUGUSTI EX AERE MINIMO.

NUM. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. usque 15.

Omnes hi numeri continent Capita Cæsaris Augusti varie exornata; quæ videlicet pertinent ad aversas partes, quæ in reliquis numeris hujus Tabulæ occurrunt.

NUM. 16.

Caput Augusti radiatum, versus dextram, ut hujus Tabulæ Num. 7.

AUGustus in medio clypei.

Pertinet ad honores Augusto post mortem habitos.

NUM. 17. & 32.

Vir in citis bigis, dextra palmam, læva equorum habenas tenens.

Literæ numerales XII. in corolla laurea.

Hi nummuli fere omnes videntur pertinere ad sacros ludos, qui quotannis fieri solebant, unde Imperii Augusti, imo & Tiberii, anni plurimis eorundem inscribitur.

NUM. 18. & 38.

Funambuli duo.

Literæ numerales XII. corollæ laureæ inclusæ.

Funambulos populo eo anno exhibitos fuisse nummuli typus docet. Litera A. præposita Num. XII. docet omnes hosce nummos ad annos Augusti Imperii referendos esse.

NUM. 19. & 20.

Caput Germanici, ut mihi videtur, versus dextram, nudum, in laurea.

AUGustus. Roma sedens, dextra victoriolam, læva parazonium tenet. Ante pedes est litera numeralis I.

Typus iste Romæ Victricis frequens est in nummis Imperatorum, qui post Augustum imperarunt. Germanicum adoptare jussus ab Augusto erat Tiberius, unde mirari non debemus vultum Germanici ejus, veluti Imperii hæredis & successoris Tiberii in Augusti nummulo imprimi, qui primo anno Tiberii Augusti signatus fuit.

NUM. 21.

Caput Augusti nudum, cum paludamento ad humeros, in corolla laurea, ut Num. 1.

vel

Caput Augusti laureatum, versus dextram.

Numeralis litera I. in corona laurea.

Nummulos hosce omnes ad annos Imperii Augusti esse referendos docet is, qui occurrit infra Num. 38.

NUM. 22.

Tiberii (ut mihi videtur) caput laureatum, dextram versus.

Literæ numerales II. corollæ laureæ inclusæ.

Non modo nummuli, qui Augusti referunt caput, sed &, qui ad familiam ejus pertinent, huic Tabulæ inclusi videntur: nam, qui Num. 11. 12. & 13. occurrunt, Tiberii sunt. Num. 19. Germanici. Num, 9. & 10. Cai & Lucii Cæsarum, Num. 14. & 15. Liviæ.

NUM. 23.

Caput Augusti radiatum, dextram versus, ut Num. 7.

vel

Caput idem, sed cum fulmine ante faciem, ut Num. 8.

vel denique

Protome Liviæ, tamquam Deæ Ubertatis, dextra manu cantharum tenentis, læva, ut videtur, uvarum racemum, ut Num. 15.

Literæ nummerales III. in corolla laurea.

NUM. 24.

Caput Augusti laureatum, lævam versus, ut Num. 3.

vel

Capita adversa Cai & Lucii Cæsarum, globo & duabus stellis intermediis, ut Num. 9.

vel

Caput Tiberii juvenis dextrorsum, nudum, in corona laurea, ut Num. 11.

vel denique

Caput Liviæ olea vel lauru ornatum, ut Num. 14.

Literæ numerales IIII. corollæ laureæ inclusæ.

Omnes hi nummuli signati fuerunt A. V. C. 734. quum Augustus Trib. Pot. IIII. gereret. Fuit enim ille annus maxime glorioſus Romanis, quo videlicet Signa Romana Parthis restituta sunt, captivi cives reversi, atque Tigranes à Tiberio in Armeniæ regnum reductus. Innumeri itaque nummi eo anno Romæ & alibi cusi fuerunt. Familiam vero Augusti hi exprimunt. Præter Augustum videlicet, cernimus uxorem ejus Liviam, atque privignum, cui curarum pars & belli administratio incumbebat, Tiberium. In spem denique Imperii ex Julia genitos nepotes, qui tum veluti sidera inlucescere Orbi Romano videbantur, & felicitatem domus Augustæ tot subnixam columnis, commendare.

NUM. 25.

Caput Augusti laureatum, lævam versus, in corolla laurea, ut Num. 2. *vel, sine illa corolla, ut Num.* 3.

Litera numeralis V. in corolla laurea.

Hujus generis ipse unum possideo, qui Caput Augusti radiatum exprimit, ut Num. 7. adeoque quinto Tiberii anno cusus fuisse deprehenditur.

NUM. 26.

Caput Augusti laureatum, dextram versus, in corolla laurea, ut Num. 5.

vel

Caput Tiberii nudum, versus dextram, in corolla laurea, ut Num. 11.

Literæ numerales VI. in corolla laurea.

NUM. 27.

Caput Augusti nudum, lævam versus, humero paludato, in corolla, ut Num. 1.

Literæ numerales VII. in corolla laurea.

NUM. 28.

Caput Augusti laureatum versus lævam, ut Num. 3.

vel

Caput idem versus dextram, ut Num. 4.

vel

Caput Tiberii laureatum, versus lævam in corolla laurea, ut Num. 12.

vel denique

Caput Tiberii laureatum, versus dextram, ut Num. 13.

Notæ numerales VIII. in corolla laurea.

Quidam ex his nummulis regnante Augusto, alii regnante Tiberio cusi esse videntur.

NUM. 29.

Caput Augusti laureatum, versus lævam, in aliis, versus dextram, ut Num. 3. *&* 4.

Notæ numerales VIIII. in corolla laurea.

Ut evitetur confusio in numeris IX. & XI. quæ facile in vertendo nummo contingere potest, nota hæc VIIII. præ altera IX. electa fuisse videtur.

NUM. 30.

Caput Augusti laureatum, versus dextram, ut Num. 3.

vel

Caput ejusdem radiatum, versus dextram, ut Num. 7.

Nota numeralis X. in corona laurea.]

Alter ex his nummis imperante Augusto, alter regnante Tiberio, Augusto jam Divo, cusus fuit.

NUM.

NUM. 31.

Caput Auguſti nudum, verſus lævam, humero paludato, in corolla laurea, ut Num. 1.

vel

Caput Auguſti laureatum, verſus dextram, in corolla laurea, ut Num. 5.

vel denique

Caput Auguſti nudum, verſus dextram, cum lituo ante faciem, in corolla laurea, ut Num. 6.

Inſcribitur nummulo anni nota XI. in corolla laurea.

Agnoſcitur tempus cuſi nummuli poſterioris, videlicet ex adpoſito anno XI. receptæ Tribuniciæ Poteſtatis, & lituo, qui hic Pontificatus Maximi ſignum eſt, quem, mortuo Lepido ſuſcepit Auguſtus A. V. C. 734. Ex hiſce tribus, nummus ſecundus invenitur in *Muſeo noſtro.*

NUM. 32.

Vide ſupra ad Num. 17.

NUM. 33.

Caput Auguſti radiatum, dextram verſus, ut Num. 7.

vel

Caput Cai Cæſaris nudum, dextram verſus, in corolla laurea, ut Num. 10.

Notæ numerales XIII. in corolla laurea.

Prior nummus regnante Tiberio anno Imperii ejus XIII. cuſus eſt, poſterior imperante Auguſto, quum jam ſuccreſcente ætate nepotis Cai, creſcere ſpes domus Auguſtæ videbatur.

NUM. 34.

Caput Auguſti laureatum, dextram verſus, in corolla laurea, ut Num. 5.

vel

Caput Tiberii laureatum, verſus dextram, ut Num. 13.

Literæ numerales XIIII. in corolla laurea.

Prior nummulus ſub Auguſto, poſterior ſub Tiberio cuſus eſt.

NUM. 35.

Caput Auguſti laureatum, verſus lævam, ut Num. 3.

vel

Caput Auguſti nudum, verſus dextram, cum lituo ante faciem, in corolla laurea, ut Num. 6.

Notæ numerales XV. in corolla laurea.

NUM. 36.

Caput Auguſti laureatum, verſus lævam, in corolla laurea.

Vir nudus ſtans, neſcio quid oblongum læva in dextrum adtollens humerum. Ante eundem nota anni numeralis eſt XV.

Exſtat elegans hic nummulus in *Muſeo noſtro*, ſed faciem Auguſti dextrorſum converſam exhibet, ſicuti Num. 5. In noſtro autem vir nudus ſatis clare agnoſcitur utrem grandem vel vini amphoram portare humeris. Quod publicam lætitiam & feſtivitate meo anno in ludis exhibendis, donatoque forte plebi vino, exprimere videtur.

NUM. 37.

Caput Auguſti radiatum, verſus dextram, ut Num. 7.

Notæ anni numerales XVI.

Cuſus eſt ſub Tiberio nummus.

NUM. 38.

Vide quæ dicta ſunt ad Num. 18.

NUM. 39.

Vacat.

NUM. 40 41. & 42.

Cajus MITREIUS Lucii Filius MAGiſter JUVENTutis. Caput nudum M. Vipſanii Agrippæ, ſubtus eſt Delphinus.

Lucius SEXTILIus Lucii Filius. Inſcribuntur hæc ædificio cuidam, ſub quo eſt numerus IIII.

vel

Numerus XI. in corolla laurea.

Nummum illum, qui Num. 40. & 41. occurrit, locavit *Andr. Morellius* in Opere Illuſtri de *Famil.*

Famil. Roman. in *Fam. Mitreia* & *Sextilia.* Nos quoque in Commentariis noſtris ſatis prolixe eosdem inluſtravimus p. 287. & 394. quare nunc eo erimus breviores. Caput illud nudum, quod in utriusque nummi parte anteriore occurrit, M. Vipſanii Agrippæ eſſe arbitramur, neque enim ſatis juvenile eſt, ut ad filium ejus, nepotem Auguſti, Lucium referatur. Præterea Delphinus, Agrippæ, propter Imperium claſſis & decus maritimum, peculiariter convenit. Habemus igitur jam in feſtiva hac numulorum ex parvo ære congerie, univerſam Cæſaris Auguſti Domum; ipſum Auguſtum Num. 1. 2. 3. &c. Liviam uxorem Num. 14. & 15. ubi forte una ex illis imaginibus Juliam, Auguſti filiam, repræſentat, ſub Dianæ habitu, ſi arcus vel pharetra adeſſet. Num. 14. Tiberium, Auguſti privignum, Liviæ filium, Num. 10. 11, 12. & 13. Cajum & Lucium, Auguſti nepotes, principes deſignatos juventutis, nova (ſi per fata licuiſſet) mundi ſidera, Num. 9. &, quo, Tiberio parum fidens, Rempublicam quoque niti volebat Auguſtus, Germanicum, Num. 19. Qui vero in his nummis memorantur C. Mitreius L. F. & L. Sextilius L. F. Magiſtri fuerunt Juventutis, id eſt curam habuerunt exercitii atque inſtitutionis equeſtris & armorum nobilium adoleſcentum, adeoque ipſorum nepotum Auguſti, Agrippæ ex Julia filiorum, Cai & Lucii, qui deinde ipſi Principes Juventutis ab Auguſto adpellati ſunt, atque in nummis dicti inveniuntur. Ædificium illud ſuſpicor pertinuiſſe ad illa exercitia, atque priorem quidem nummulum cuſum fuiſſe anno illo U. C. quo quartum Trib. Pot. receperat Cæſar Auguſtus; poſteriorem vero ſignatum fuiſſe, quum undecimo tribuniciam poteſtatem gereret Cæſar Auguſtus patet ex notis numeralibus, quas ſolito more corollæ laureæ inſculpſit. Fuit vero is annus, quo ſignatus fuit poſterior nummulus, M. Vipſanio Agrippæ inter vivos ultimus.

NUM. 43.

IMPerator CAESAR. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

AUGUSTUS. Aquila expanſis alis reſpiciens.

Conſecrationis Auguſti Symbolum non videtur in hoc nummo Aquilæ typus. Nam neque radiato capite exprimitur Auguſtus, neque DIVUS adpellatur, neque ſimilis in meo nummo ſatis eſt facies, ſed vixdum in ſenium vergentis. Aquilam igitur in hoc nummulo Jovis eſſe Symbolum exiſtimo, & cuſum fuiſſe nummulum eo tempore quo Jovis Templa in Urbe reſtituit Auguſtus. *Andr. Morellius* ex *Theſauro Schwartzburgico* depinxit, Inſcriptionem vero utriusque partis ex *mei Muſei* nummulo protuli.

NUM. 44.

CAESAR. Caput Auguſti nudum, verſus lævam.

AUGUSTUS DIVI Filius. Bos cornupeta.

Multos ſimiles nummos habuimus inter argenteos, inſcriptos IMP. X. XI. XII. ſupra pag. 289. Depinxit alteram partem ex *Muſeo Dom. Dronii Andr. Morellius*, utriusque partis deſcriptionem dedimus ex nummulo, qui ſervatur in *Muſeo noſtro.*

NUM. 45.

CAESAR AUGUSTUS DIVI Filius PATER PATRIAE. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

ROMæ ET AUGuſto. Ara inter duas victorias columnis inſiſtentes.

Habuimus ſupra in majore & medio ære plures ejusmodi nummos p. 341. & 359. Verum hic ex minimo ære, cujus deſcriptionem ex utraque parte dedimus, exſtat in *Theſauro Schwartzburgico*, & elegantiſſime cuſus atque nitidiſſime ſervatus in *Muſeo noſtro.*

NUM. 46.

Nota partis anterioris non adjicitur.

COnSul OCTAVO DESIGnatus IX. (nonum) Victoria gradiens cum corolla & palma.

Notabilis eſt nummulus propter conſulatus memoriam non literis numeralibus, ut paſſim, ſed integris, OCTAVO expreſſam. Cuſtoditur in *Theſauro Regio Verſalienſi.*

NUM. 47. & 48.

Vacant.

TABU-

TABULA XLIV.

EXHIBENS

NUMISMATA CAESARIS AUGUSTI

PERCUSSA IN COLONIIS ET MUNICIPIIS EX AERE MINIMO.

NUM. 1.

Non additur capitis epigraphe.

Colonia Julia Gemella Accitana. Apex & Simpulum.

Mortuo Lepido Summum Pontificatum susceptit Augustus, quem illi hoc nummulo gratulantur Accitani. Vide *J. F. Vaillantium* Tom. I. p. 15.

NUM. 2.

DIVOS AUGUSTUS. Caput Augusti.

COLonia BERytus. Neptunus stans, pede dextro proræ imposito, læva tridentem, dextra delphinum tenet.

Vidimus hunc nummum supra p. 377. in ære medio. Confer *J. F. Vaillantium* Tom. I. pag. 14.

NUM. 3.

DIVOS AUGUSTUS. Caput Augusti nudum.

COLonia BERytus V. VIII. (quinta, octava) subauditur, Legio. Duæ Aquilæ Legionariæ.

Docet hic nummulus nos, coloniam militarem Berytum deductam fuisse ab Augusto ex Veteranis Legionis quintæ & octavæ. Confer *J. F. Vaillantium* Tom. I. p. 15.

NUM. 4.

DIVOS AUGUSTUS. Caput Augusti nudum.

COLonia JULia AUGusta FELix BERytus. Colonus agens boves.

A Julio Cæsare primum Colonia facta fuit Berytus Phœniciæ Urbs, quam diu ante solo in Syriacis bellis æquaverat Tryphon. Propterea Juliam sese vocavit. Sub Augusto per Agrippam Veteranos ex Legionibus quinta & octava accepit, quare insuper sese Augustam adpellavit, & Felicem denique, quod gratiosa apud Augustum exsisteret. Confer *J. F. Vaillantium* Tom. I. pag. 16. Servatur hic nummulus in *Thesauro Regio Versalienſi.*

NUM. 5.

AUGUSTUS. Caput Augusti nudum.

Cæsarea Augusta, inscripta Clypeo in Corona Laurea.

Habuimus inter æreos variæ magnitudinis supra p. 352. & 378. similes nummos. Exstat hic in *Thesauro Regio Versalienſi.*

NUM. 6. & 7.

Colonia Augusta BUThrotum EX Decreto Decurionum. Caput Augusti nudum, lævam versus.

Quinto NAEVIO SURA HIPpia vel HIPparcho vel HIPponico JULio. NIGERio II VIRis. Figura armata literam B. ad pedes à tergo positam, demonstrat, lævam manum adtollit.

Descriptionem aversæ partis hanc dedit *J. F. Vaillantius* Tom. I. p. 19. „ *Quinto* NAE-

„ V*io* SURA, *Aulo* HIP*pio*, TUL*lo* NICER*eo* „ II. VIR*is Bis.* Figura militari habitu ſtans, „ dextra demiſſa, læva chartam involutam cum „ tæniis ut videtur." Deinde idem *Vaillantius* hanc ſubjungit explicationem. „ *Buthrotum* urbs „ eſt Epiri littoralis, de qua *Strabo* Lib. VII. p. „ 327. Βυθρωτὸν ἐποίκιος ἔχων Ρωμαίων. *Buthrotum*, „ *quod habet coloniam Romanorum.* Nummus *Au*„ *guſtæ* nomen præferens, eam ab Auguſto dedu„ ctam arguit, eodem forſan tempore, quo Co„ lonia Patrenſis. Figura militari habitu videtur „ Auguſtus, chartam involutam cum tæniis ge„ rens, an Coloniæ Diplomata? *Nævium*, *Hip*„ *pium* & *Nicereum* Triumviros, à quibus dedu„ cta ſit Colonia, ſuſpicamur, quorum nomina „ ad rei memoriam Duumvirûm auctoritate num„ mo adſcripta ſunt: notas vero II. VIR. eſſe „ velut Romæ S. C. addita forſan in area nummi „ litera B. ad deſignandum deductæ Coloniæ an„ num ſecundum: an vero tres denominentur ob „ amplitudinem Coloniæ?" Hæc *Vaillantius*, in quibus plura ſunt, quæ refellere veritatis amore lubet. Litera B. quam in Inſcriptione per *Bis*, in explicatione de ſecundo deducto Coloniæ anno interpretatur, neutrum ex illis ſignificat, ſed ipſam urbem atque Coloniam Buthrotum, cujus nominis litera B. initialis eſt. Hanc digito demonſtrat Imperator Cæſar Auguſtus, ut à ſe conditam & Colonis, poſt victoriam Actiacam, unde armatus cernitur, frequentatam. Habuit Colonia Buthrotum II. Viros & quidem Quinquennales, ut ex alio nummo P. Pomponii & C. Julii liquet, qui Duumviri Quinquennales adpellantur ſupra pag. 378 in nummo 12. Tab. XXXIV. Unde igitur III. Viri in nummo quum II. Viri tantum in eodem inſcribantur? Fraudi *Vaillantio* fuit, quod tria commentus fuit nomina quæ tantum duo ſunt. Prior enim Duumvir prænomine, nomine, cognomine & agnomine inſignitur; alter nomine tantum & cognomine; niſi, ut prænomen ejusdem inveniamus, dividamus illa HIP. & legamus HI. P. ut duæ literæ priores agnomen, quodcumque illud ſit, indicent prioris Duumviri, litera P. prænomen Publii, quod Duumvir poſterior habuerit. Deinde non exſtat NICER., id eſt NICER*io*, in nummo, ut vult *Vaillantius*, ſed NIGER. id eſt NIGER*io*, ut teſtatur *Morellii* delineatio; de cujus accurata manu dubitare vix licet, quum ſtudioſe hunc nummulum ex *Gaza Regia Verſalienſi* depinxerit. Putavit *Vaillantius* literam A. duplicatam fuiſſe in nummo, ut altera litera cognominis Suræ poſtrema fuerit, altera Auli prænomen Hippio adſereret. Sed unam modo literam A. vidit *Morellius*, quæ poſtrema fuerit in voce SURA. Quid læva manu figura ſtans tenuerit, in nummo adſequi non potuit idem *Morellius*, ſive illud corolla, ſive aliud quid fuerit.

NUM. 8.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti laureatum, verſus dextram.

CAESARea AUGUSTA II. VIRis Lucio CASSIO Cajo VALerio FENio. Ara, cui Vexillum inponitur.

Typi explicatio peti debet ex *J. F. Vaillantio* Tom. I. p 28. cujus ibidem hæc ſunt verba: „ Ara „ & Vexillum ad Coloniæ originem ſpectant. Dum „ autem Colonia deducebatur aram primum ex„ ſtruebant, ſupra quam ſacra fierent, priusquam „ colonus aratro terminos urbis deſignaret; qua „ de re ille in variis nummis velatus ritu Sabino „ bovem & vaccam agit. Sacrificio peracto, „ Vexillum, Legionis in ea deducendæ nomen „ præferens, inponebatur." Hæc igitur explicatio eſt hujus, & qui ſequuntur nummorum, quorum averſas ibidem partes depinxit *Vaillantius*, ſed quorum adverſæ inſuper partes cum capite Auguſti inveniuntur in *Familiis Romanis Andreæ Morellii.* Servatur hic nummulus in *Theſauro Regio Verſalienſi.*

NUM. 9.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti laureatum, verſus dextram.

CAESARea AUGUSTA CNeo DOMitio AMPlo Cajo VETtio vel VETurio LANGuido II VIRis. Vexillum Aræ inpoſitum.

Vulgavit hunc & reliquos *J. F. Vaillantius* Tom. I. p. 28. Vide *Andr. Morellium* in *Familia Domit.* Tab. II. Num. 7. 9. 10. p. 175.

NUM. 10.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

CAESARea AUGUSTA Marco PORCIo CNeo EADio II VIRis. Vexillum aræ inpoſitum.

Vulgavit primus nummulum hunc ſive averſam ejus partem *Carolus Patinus* in *Numiſm. Imp. Rom.* p. 33. Servatur & hic nummulus in *Theſauro Regio Verſalienſi.* Vidi quondam ſimilem in *Muſeo Dom. de Bary.*

NUM. 11.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti laureatum, ſecundum Vaillantium.

vel

Cajus CAESAR AUGuſtus. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, teſte Morellio.

CAESARea AUGUSta MANio CANinio ITERum Lucio TITIO II. VIRis. Vexillum aræ inpoſitum.

Exſtant eorundem Duumvirorum nummi cum alio typo ex medio ære ſupra Tab. XXXIV. Num. 22.

NUM. 12. & 13.

MUNicipium CALaguris. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

Lucio PRISCO Cajo BROCCHO II. VIRis. Caput bovis adverſum.

Refert hunc typum *J. F. Vaillantius* ad Ludos Megalenſes in honorem Matris Idææ inſtitutos à Calaguritanis in memoriam benefactoris quondam ſui *P. Cornelii Scipionis.* Vide illum Tom. I. p. 36. & 37. Ante *Vaillantium* vulgavit hunc nummulum *Carolus Patinus* in *Numiſm. Imp. Rom.* pag. 34. Collocavit eundem *Andr. Morellius* in *Fam. Bæbia* Num. 6. p. 44. Exſtat in *Theſauro Regio Verſalienſi.*

NUM. 14. & 15.

NASSICA. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Cajus VALerius Cajus SEXtius AEDILES. Bovis caput adverſum, ut ſupra.

Crediderunt olim Antiquarii ad Scipionem Naſicam hoc caput ſpectare, craſſo errore, quem jam diluerunt Viri Docti. Confer quæ de illo atque ad hujus nummuli interpretationem ſcripſimus in priore *Theſaur. Morelliano* p. 427. ibi enim eundem collocavit *Andr. Morellius* in *Fam. Valeria* Tab. I. Lit. B. Præter *Vaillantium* Tom. I. p. 37. nummulum hunc quoque vulgarunt Abbas *Petrus Seguinus* in *Select. Numiſm.* p. 94. atque *Jo. Harduinus* ad *Plinium* Tom. I. p. 394. ubi idem *Harduinus* more ſuo, in interpretandis nummis, nugatur, recte tamen Auguſti agnoſcit faciem. Exſtat in *Theſauro Regio Verſalienſi*, atque ipſi quoque pulcherrimum & optime conſervatum ſervamus.

NUM. 16. & 17.

Victrix Julia Nova Karthago. Publius TURULBius II. VIR QUINQUennalis. Caput Auguſti radiatum, dextram verſus.

Marcus POSTUmius ALBINUS II. VIR QUINQuennalis ITERum. Templum, tecto faſtigiato tetraſtylum, frontiſpicio inſcribitur AUGUSTO.

Recte cenſet *J. F. Vaillantius* Tom. I. p. 29. hunc nummum ſpectare ad Carthaginem novam, in qua hi Duumviri Quinquennales Templum, in Divi Auguſti honorem exſtructum, dedicarunt. Collocavit eundem *Andr. Morellius* in *Fam. Poſtumia* Tab. II. Num. 10. ubi vide, quæ ad ejus illuſtrationem diximus p. 360. Invenitur in *Theſauro Regio Verſalienſi.*

NUM. 18.

IMPerator CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti laureatum.

CORinthus. OCTAV . . . IANO ITERUM II. VIRo. Templum hexaſtylum in vertice montis.

Inſcriptionem, ex alio, ut videtur nummo, ita legit *J. F. Vaillantius* Tom. I. p. 47. OCTAVIANO ITERum II. VIRo. In nummulo autem, quem depinxit *Morellius* tria ſignantur puncta, veluti ſi literæ aliquot eroſæ ſint. In eo tamen falſum fuiſſe *Morellium* credo. Corinthiorum enim nummi ex minimo ære tantum unius Duumviri nomen exprimere paſſim ſolent, ut ex plurimis ejusmodi nummulis patet. Sic exſtant nummi ſub Claudio Imperatore cuſi, qui eundem hunc typum, aliumque cum *Pegaſo*, pro templo, vertici montis inſiſtente, exhibent, addito nomine Duumviri Octavii Luſcini, apud *Andr. Morellium* in *Famil. Octavia* 1. & 2. Vide ibidem p. 300. Recte quoque de Acro-Corintho Montem illum, atque Templum de Æde Veneris interpretatur. Servatur nummulus in *Theſauro Regio Verſalienſi.*

NUM. 19. & 20.

Lucio TURIO LABEONE II. VIRo. Caput Auguſti radiatum, verſus dextram.

Lucio ARRIO PEREGRINO II. VIRo CORinthus. Templum ſex columnarum.

Adparet ex aliis nummis Auguſti & Tiberii ex ære medio, Templum hoc Corinthi erectum fuiſſe in honorem Divi Auguſti, cujus videlicet nomen ibidem in periſtylio inſcriptum legitur. Publici illos juris fecimus ex pictura *Andreæ Morellii* in *Theſauro Fam. Rom.* ejusdem in *Fam. Arria* Num. II. & III. p. 34. & *Furia*, Lit. D. E. F. p. 190. Depinxit quoque eundem *J. F. Vaillantius* Tom. I. p. 47. Servatur in *Theſauro Regio* elegans hic nummulus, in *noſtro* quoque *Muſeo* alter exſtat, qui à parte poſtica templi habet Inſcriptionem illam, quæ hic à parte capitis cernitur, &, vice verſa, alteram Inſcriptionem ad caput collocat.

NUM. 21.

IMPerator CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti laureatum.

Publio FLACCO II. VIRo CORinthus. Neptunus in bigis equorum marinorum, dextra habenas, læva tridentem tenet.

Neptunus in bimari Corintho ſingulari modo ut Deus tutelaris cultus fuit. Vide *J. F. Vaillantium* Tom. I. p. 46. ubi hunc nummulum profert.

NUM. 22. & 23.

Colonia Julia Augusta Dertosa. Caput Augusti radiatum.

Colonia Julia Augusta Dertosa Tiberio CAESari. Caput Tiberii laureatum.

Dertosa urbs Hispaniæ Tarraconensis ad ostia Iberi fluvii exstitit; Colonia facta à Julio, aucta ab Augusto fuit, unde, ut plures Hispaniæ urbes, utriusque sibi nomen adscivit. Post obitum Divi Augusti, in gratiam Tiberii hos nummulos signavit. Confer *J. F. Vaillantium* Tom. I. p. 48. Servatur in *Thesauro Regio Versalienſi.*

NUM. 24. & 25.

AUGUstus. Caput Augusti radiatum.

Colonia Julia Augusta Dertosa TIberio CAesari. Caput Tiberii laureatum.

NUM. 26. & 27.

Colonia Julia Augusta Dertosa TIberio CAesari. Caput Tiberii laureatum.

Colonia Julia Augusta Dertosa. AUGUstus. Caput Augusti radiatum.

Literis & earundem positu hi nummuli tantum inter se discrepant.

NUM. 28.

IMPerator AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Augusti nudum, versus lævam, ut Tab. IV. Num. 130.

MUNicipium ILERDA. Lupa.

Habuimus supra simillimum nummum inter medii æris numismata Tab. XXXVI. Num. 22. consule ibi p. 385. Vulgarunt hosce *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. XXXIII. Num. 7. *Carolus Patinus* in *Numism. Imp. Roman.* p. 35. *Antonius Augustinus Dialogo* VI. & *J. F. Vaillantius* Tom. I. p. 52. Servatur hic nummulus in *Thesauro Regio Versalienſi* & in *Museo nostro.*

NUM. 29.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Augusti laureatum, lævam versus, ut Tab. IV. Num. 128.

Colonia Immunis ILlici Augusta Quinto PAPIRio CARbone Quinto TERentio MONTano II. VIRis. Templum quatuor columnarum, tecto fastigiato, in frontispicio legitur JUNONI.

Illici urbs est Hispaniæ Tarraconesis prope mare sita, unde *Illicitanum Sinum* commemorant *Pomponius Mela* Lib. II. Cap. 6. & *Plinius* Lib. III. Cap. 3. Templum, quod in hoc nummo expressum cernitur, dedicasse Illicitani videntur in honorem Liviæ, Augusti uxoris, tanquam Junonis. Dearum enim habitu & nomine sub primis Imperatoribus Augustæ, non adscripto nomine suo, Romæ atque in Coloniis effingi in nummis solebant. Græci vero aperte ut Deas, adscripto & Augustarum, & Deæ, ut in Livia, Junonis, in Julia, Augusti filia, Veneris nomine, id facere solebant. Quo respicit *Prudentius* Lib. I. in *Symmachum* versu 251.

> *Adjecere sacrum, fieret quo Livia Juno,*
> *Non minus infamis thalami sortita cubile,*
> *Quam quum fraterno caluit Saturnia lecto.*

Vulgarunt nummulum hunc *Carolus Patinus* & *Andr. Morellius* in *Fam. Papiria* Num. V. & ante eosdem *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXXIII. Num. 2. & denique *J. F. Vaillantius* Tom. I. p. 53. Servatur in *Thesauro Regio* & in *Museo nostro.*

NUM. 30.

AUGUSTUS. Caput Augusti laureatum, lævam versus, ut Tab. IV. Num. 133.

Colonia Immunis ILlici AUGusta II. VIRis Cajo MANLIO Tito PETRONIO. Aquila Legionaria & Vexillum inter duo signa militaria.

Typus docet Veteranos ex duabus Legionibus, quarum non adjiciuntur nomina, in illam Coloniam, jussu Augusti deductos fuisse. Exhibet hunc nummulum *J. F. Vaillantius* Tom. I. p. 54. atque *Andr. Morellius* in *Fam. Manlia* Lit. C. p. 260. ubi utramque nummi partem exhibet. Servatur in *Thesauro Regio Versalienſi.* Vidi quondam similem in *Museo Dom. de Bary.*

NUM. 31. & 32.

PATER. Caput Augusti lævam versus, nudum.

PATRIAE. Colonia Augusta Aroë Patrensis. Colonus agens boves.

Ad Coloniam Patras, Achajæ urbem, deductam sub Augusto post Victoriam Actiacam, spectat.

ctat. Egimus de illa ſupra p 389. Vulgavit primus nummulum *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XLVIII. Num 10. deinde *J. F. Vaillantius* Tom. I. p. 58. Servatur in *Theſauro Regio Verſalienſi* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 33. & 34.

PERMiſſu CAESaris AUGuſti. Caput Auguſti nudum, verſus dextram.

COLONIA PATRICIA. Apex ſive Albogalerus & Simpulum, Pontificatus inſignia.

Colonia Corduba in Hiſpaniis, *Patricia* quoque adpellata fuit, ut diximus ſupra p 389. Illa hoc nummulo Cæſari Auguſto Pontificatum Maximum, Lepido fatis functo, adquiſitum, gratulata fuit. Alteram partem tantum edidit *J. F Vaillantius* Tom I p. 60. Cuſtoditur in *Theſauro Regio Verſalienſi* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 35.

IMPerator CAESar AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum.

COLonia RUScino. LEGio VI. (Sexta) Duæ Aquilæ Legionariæ.

Refert *J. F. Vaillantius* hunc nummulum, quem ex *ſuo Muſeo* edidit Tom I. p. 63. ad Coloniam Ruſcinonem Galliæ Narbonenſis Illum L. B. conſulat. Idem, LEG. VI. interpretatur per *Legionis Sextæ*, & explicat de Veteranis ex utraque Legione Sexta illuc deductis. Verum ſupra p. 392. vidimus, nonnunquam in nummis Coloniarum unam tantum nominari Legionem, licet ex duabus, numero diverſis, deducta fuerit Colonia.

NUM. 36. & 37.

PERmiſſu CAESaris AUGuſti. Caput Auguſti nudum, verſus lævam.

JULIA TRADUCTA. Inſtrumenta Pontificalia, Lituus, Urceus, Adſpergillum & Patera.

Pontificatum Maximum, mortuo Lepido, gratulatur Auguſto (quod & plurimæ fecerunt Coloniæ) Julia Traducta. Vidimus ejus Coloniæ nummos ſupra p. 390. Eſt autem hic nummulus ex ære valde minuto in *Muſeo noſtro*, ſed *Andr. Morellius* illum depinxit ex *Muſeo* S. P. C.

NUM. 38.

Epigraphe ſimilis, caput idem.

JULia TRADucta. Apex & Simpulum.

Eodem tempore & eadem occaſione, quibus præcedens, hic quoque ſignatus eſt nummulus. Edidit illum *Eminentiſſ Noriſius* in *Cenotaphiis Piſanis* p. 92. *J. F. Vaillantius* Tom. I. p. 69. Servamus hunc quoque valde minutum & exiguum in *Muſeo noſtro.*

NUM. 39. & 40.

PERMiſſu AUGuſti. Caput Auguſti nudum, verſus dextram.

MUNicipium TURIASO, detritis ſecundæ vocis literis.

Globus cum Cornucopiæ.

Municipium Turiaſo, de quo egimus ſupra p. 390. hoc nummulo celebrat Ubertatem rerum omnium, quam Romano Orbi procuravit Auguſtus. Exſtat nummulus in *Theſauro Regio Verſalienſi.*

TABULA XLV.

EXHIBENS

NUMISMATA CAESARIS AUGUSTI

EX AERE MINIMO,

VEL

IN COLONIIS CUSA,

VEL

IN URBIBUS GRAECE LOQUENTIBUS.

NUM. 1. & 2.

IMPerator CAESAR BENigno PRAEfecto. Caput Cæſaris Auguſti nudum, lævam verſus.

HIBERO PRAEfecto. Tropæum.

Contemplati hunc nummulum ſumus in *Theſauro Morelliano* priore p. 452. atque Tropæum illud explicavimus de Cantabris & Aſturibus in Hiſpania devictis. Propterea una ex Coloniis Hiſpaniæ, in hoc quidem nummulo Cæſarem Auguſtum, honoris cauſſa Quinquennalem creatum memorat, Præfectis Quinquennalitis Cæſaris Benigno & Hibero; in ſequenti vero nummulo M. Vipſanium Agrippam, cujus Quinquennalitatis Præfecti ibidem quoque exprimuntur. Quare valde notabiles hi ſunt nummuli propter inſignem illam antiqui ritus cognitionem. Pluribus illum exemplis, iisque clariſſimis, illuſtravimus in dicto *Theſauro*, p. 11. 235. 354. 400. 452. & 639. Depinxit hunc nummum *Andr. Morellius* ex *Muſeo Dom. Dronii.*

NUM. 3. & 4.

Marcus AGRIPPA QUinquennalis HIBERO PRAEFecto. Caput Auguſti nudum, verſus lævam.

. . . . . PRAEFecto. Tropæum, itidem, ut ſupra, de Cantabris & Aſturibus erectum.

Vix dubito quin Cæſarem Auguſtum ſimul & M. Agrippam Quinquennales Duumviros Colonia hæc Romana in Hiſpania, quæcumque illa fuerit (neque enim nomen adſcribitur) honoris cauſſa creaverit, Præfectis Quinquennalitatis, ſive Quinquennalibus eorumdem, Hibero & Benigno. Poſtremum enim nomen, quamvis detritum, exſtitiſſe in averſa hujus nummuli parte videtur. Fuſe de parvo quidem hoc, ſed illuſtris typi & inſcriptionis nummulo, egimus in *Theſauro Morelliano* priore, p. 452. Servatur in *Muſeo Regio Verſalienſi.*

NUM. 5.

Anticæ partis notio ſive deſcriptio non additur.

Aulus PLAUTIUS PROCOnSule. Meta in templo duarum columnarum erecta, cum lithoſtrato ante idem templum.

Inſignis hic quoque eſt nummulus, qui nobis notitiam dat Auli Plautii, qui Cyprum (in ea enim Inſula cuſum numiſma Veneris Cypriæ Templum docet.) Proconſule ſub Auguſto rexit. In hunc igitur A. Plautium operæ pretium eſt ut inquiramus. Cognoſcitur ſub Imperatore Claudio vir Illuſtriſſimus A. Plautius M. F. A. N. Silvanus apud Hiſtoricos & *Steph. Vinandum Pighium*, *Annal.* Tom. III. p. 578. qui A. V. C. 799. Ovationem ex Britannia meruit, atque ſummis honoribus ab Imperatore Claudio Romæ exceptus fuit. Hujus igitur avus videtur fuiſſe is A. Plautius, cujus ut Proconſule Cypri memoriam hic nummulus celebrat. Videtur nobis hic A. Plautius idem eſſe, cujus ut Prætoris in Pontum & Bithyniam miſſi, meminit *Cicero* ad *Plancum* ſcribens Lib. XIII. *Ep. Fam.* Ep. 29. *Is* (T. Antiſtius, qui ſorte Quæſtor Macedoniam obtinuerat) *poſt prælium* (in campis Pharſalicis) *ſe ad hominem neceſſarium, A. Plautium in Bithyniam contulit.*

NUM. 6. & 7.

VICToria AUGusti. Victoria baſi inſiſtens, dextra ſertum, læva palmæ ramum gerit.

PHIlippenſis COHORtis PRAEToriæ. Tria ſigna militaria.

Veterani in cohorte Prætoria, qui quondam fidelem Octaviano in prælio Philippenſi contra Caſſium & Brutum navaverant operam, videntur hunc nummulum in honorem Victoriæ priſtinæ Philippenſis, atque in gratiam Auguſti ſignaſſe, poſtquam ab illo in aliquam Coloniam deducti fuerunt. Inſcriptio enim VICtoriæ AUGuſtæ, docet, longe poſt pugnatum illud prælium Philippenſe cuſum fuiſſe nummum. Vulgavit illum *Hub. Goltzius* in *Auguſt.* Tab. XXVI. Num. 1. & 6. & *Carolus Patinus* in *Numiſm. Imp. Roman.* p. 29. Poſſideo plures diverſæ magnitudinis, ſed omnes in ære parvo. Exſtat hic in *Theſauro Regio Verſalienſi*, & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 8. & 9.

Eroſa ab hac parte Epigraphe eſt. Caput Cai Cæſaris, Auguſti filii.

COLonia SEBASTe vel SEBASTia. Caput Auguſti nudum, verſus lævam.

Plures exſtiterunt urbes, quæ ab Auguſto nomen *Sebaſtes* nactæ fuerunt. Fuit etiam una Ponti urbs *Sebaſtia* dicta. In hanc forſitan Coloniam Romanam miſit Auguſtus; quæ illi atque nepoti ejus ſive filio Cajo hunc honorem habuit. Depinxit nummulum *Andr. Morellius* ex *Muſeo Wildiano.*

NUM. 10.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti laureatum, verſus lævam.

Cajo VARio RUFo SEXto JULio POLlione II. VIRis Quinquennalibus. Inſtrumenta Pontificalia, Apex, Securis, Adſpergillum, Simpulum.

Habuimus eundem nummum ſupra ex Ære Medio Tab. XXXIII. Num. 20. pag 372. Vulgavit illum *Hub. Goltzius* in *Auguſt.* Tab. LXXII. Num. 19. Sed ibi in nota capitis numerus non convenit ſed perperam locatus eſt. Servatur nummulus hic in *Theſauro Schwartzburgico.*

NUM. 11. & 12.

Epigraphe eroſa. Caput Auguſti ſenile, laureatum, verſus lævam.

Lucio CLEMente FLAvio TIberio. . . . . CAEſaris. Apex Sacerdotalis.

Hic quoque nummulus pertinet ad Præfectos Quinquennalitatis Cæſaris Auguſti, quod quovis pignore auſim contendere. Pontificatus Maximus Auguſti typo averſæ partis celebratur.

NUM. 13. & 14.

Sine Inſcriptione. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

TER. . . . O. . : Equus effuſe currens.

Detritæ in Inſcriptione videntur literæ aliquot, quarum defectus ignorare nos facit, à quibus cuſus ſit nummus. Delineavit illum *Andr. Morellius* ex *Muſeo Wildiano.*

NUM. 15. & 20.

AUGuſtus. Caput Auguſti nudum, verſus lævam.

Sine Inſcriptione. Coloni duo, velato capite boves agunt.

Quum nulla adſit Inſcriptio, difficile eſt divinare ad quam Coloniam pertineat. Exſtat hic nummulus, ſatis pulcher, neque in Hiſpania, ſed alibi, ut metallum & ars docet, cuſus, in *Muſeo noſtro.*

NUM. 16.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

Corolla ſive Diadema cum lemniſco, ſcribitur intus, REX JUBA. & in circuitu, Cajus LAETILIUS APALUS II. VIR Quinquennalis.

Vide, quæ de hujus generis nummis diximus in *Theſauro Morelliano Fam. Roman.* p. 236.

NUM. 17.

Epigraphe eadem, caput idem.

Similis corolla, seu diadema simile, intus scribitur REX PTOLemæus; in circuitu Cajus LAETILIUS II. VIR Quinquennalis.

Hunc & sequentem nummum protulit atque, addita parte capitis, depinxit *Andr. Morellius* in *Fam. Lætilia*, ubi vide quæ abunde ad illorum interpretationem protulimus p. 235. & 236. Vulgavit eundem *Carolus Patinus* in *Numism. Imp. Rom.* p. 42. & *Laur. Begerus* in *Thesauro Brandenburgico* p. 604.. Servatur in *Thesauro Schwartzburgico.*

NUM. 18. & 19.

. . . . . LIUS PONTIus II. VIR Quinquennalis. Instrumenta Pontificalia, Apex, Securis, Adspergillum, Simpulum.

JUBA REX JUBAE Filius II. VIR Quinquennalis. Lotus Ægyptia.

Nobilis inprimis hic est nummus, qui Jubam, Ptolemæi Patrem, Jubæ, qui Pompejanarum partium fuit, filius, Mauritaniæ Regem, nos docet Duumvirum honorarium, sicuti præcedens nummus filium ejus Ptolemæum, exstitisse.

NUMISMATA GRAECA.

NUM. 21. & 22.

ΑΥΤΟκράτως ΚΑΙσαρ CΕΒΑCτος. (*IMPERATOR CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Augusti laureatum, lævam versus.*

ΑΥΤΟκράτως ΚΑΙσαρ CΕΒΑCτος. (*IMPERATOR CAESAR AUGUSTUS.*) *Idem Caput Augusti laureatum, lævam versus.*

Hic nummus ex eorum genere est, qui per errorem monetariorum, pro diversa, eandem impressionem ab utraque parte receperunt, unde concavi sunt ab altera sui parte.

NUM. 23.

ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Augusti nudum, lævam versus.*

ΛΙΟΥΙΑ. ΑΛΑΒΑΝΔΕΩΝ. (*LIVIA ALABANDENSIUM.*)

Alabandenses in Caria plures nummos in honorem Liviæ, Augusti conjugis, signarunt. Depinxit nummulum *Andr. Morellius* ex *Thesauro Christinæ Reginæ*, sed *J. F. Vaillantius* p. 6. utramque ejus faciem ex *Museo Equitis Gottifredi* protulit, verum ibi chalcographus perperam ΙΟΥΛΙΑ posuit pro ΛΙΟΥΙΑ.

NUM. 24. & 25.

ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ. (*CAESAR AUGUSTUS. ANTIOCHENSIUM.*) *Caput Augusti laureatum, versus lævam.*

ΣΥΝΑΡΧΙΑ. ΑΤΤΑΛΟΥ. (*SYNARCHIA. ATTALI.*) *Caput Liviæ, versus lævam.*

Nummulus hic perinsignis est; tum, quod Augusti & Liviæ repræsentet capita, tum quod Synarchiæ Antiochensium mentionem faciat. Integra enim & conjuncta simul utriusque partis Inscriptio, quoad populum, qui cudit nummum, hæc est, ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΣΥΝΑΡΧΙΑ ΑΤΤΑΛΟΥ. ANTIOCHENSIUM SYNARCHIA SUB ATTALO. Qua Inscriptione indicari videtur, ex communi urbis magistratuum consensu sub Attalo cusum hunc nummum fuisse. Servatur in *Thesauro Regis Christianissimi.*

NUM. 26.

Nota vel epigraphe capitis non additur.

ΑΠΑΜΕΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ. . . . ΚΓ. (*APAMENSIUM SACRAE URBIS ET INVIOLABILIS ANNO CCXX. . .*
Victoria gradiens dextrorsum cum corolla & palma.

Apamea, Syriæ urbs nobilissima, usa fuit æra Seleucidarum, sive Syro-Macedonum, & quidem diutissime, ut patere poterit ex *Thesauro nostro Numismatico Geographico*, in quo occurrit Apamensium nummus, qui Jovis caput habet à parte priore, à posteriore elephantem cum eadem hac Inscriptione

ne atque æra ΞΑΣ. i. e. ANNO CCXXXVII. verum hic nummus, qui ſub Auguſto cuſus fuit, exhibet A. V. C. 762. addito unius anni numero, qui ærugine conſumtus fuit. Victoriæ typus ad Dalmatas & Germanos iis annis victos reſpicere videtur.

NUM. 27.

Neque anterioris partis hujus nummuli notitia aut pictura additur.

ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΤΩΝ. ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΚΩΚΟΥ. (*APOLLONIATARUM. APOLLINIS COCI.*) *Apollo ſtans, habitu muliebri, læva tenens Lyram, dextra platani vel lauri folium.*

Nummi hujus, quem in *Muſeo Regio* (ex quo depinxit quoque *Andr. Morellius*) exſtare notat *J. F. Vaillantius* p. 3. hanc quidem habet lectionem atque deſcriptionem ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΚΩΚ. . . . ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΤΩΝ. APOLLINIS COC . . . . APOLLONIATARUM. *Apollo muliebri habitu, dextra laurum, læva lyram.* Atque ita partem nummi poſteriorem quoque depictam cernas apud *Ezech. Spanhemium* ad *Juliani Cæſares* p. 40. ſed ibi expandens manum Apollo, quaſi nihil eadem tenens, male depingitur. Ex pictura *Morellii* folium lauri manu tenere videtur, verum in tam exiguæ figuræ ductu atque linea plectrum forſitan, ut in aliis Apollinis imaginibus eſſe poteſt, de quo tamen adſeverare aliquid nolim; Nam forte is habitus fuit Apollinis cognomine Coci, ſi illo cognomine Apolloniæ fuerit cultus, neque magiſtratus (ut ego quidem exiſtimo) nomen ſit Cocus. Variæ autem fuerunt eo nomine urbes. *Vaillantius Apolloniæ* in *Ionia* adſcribit.

NUM. 28.

Non additur capitis Inſcriptio.

ΑΤΤΑΛΕΩΝ. (*ATTALENSIUM.*) *Caput Minervæ galeatum.*

Attalia vel Attalea Pamphyliæ fuit urbs, in qua Minervæ cultus viguiſſe videtur, receptus à Pergameno Rege Attalo Philadelpho, qui urbis conditor fuit, eique nomen ſuum dedit. *Strabo* Lib. XIV. p. 983. Εἶτα πόλις Ἀτταλία, ἐπώνυμος δὲ κτίσαντος φιλαδέλφου. *Sequitur Attalea urbs, nomen habens ab Attalo Philadelpho conditore.* Ex *Muſeo Wildiano* deſumtus videtur fuiſſe ab *Andr. Morellio.* Invenit eundem *Vaillantius* in *Muſeo A. Luparini.*

NUM. 29.

CEBACTOC. (*AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti laureatum.*

ΑΦΡΟΔΙCIEΩN. ΑΠΟΛΛΩΝΙΟC ΥΙΟC. (*APHRODISIENSIUM. APOLLONIUS FILIUS.*) *Diana Polymammia cum verubus, inter ſolis & lunæ ſidera.*

Ex *Theſauro Regio Verſalienſi* nummum hunc depinxit *Andreas Morellius*, ſed integriorem *Nic. Franciſc. Haymius* in *Theſ. Britanic.* Tom. II. p. 174. ex *Muſeo Ducis de Devonshire.* Is *Haymius* illa ΑΠΟΛΛΩΝΙΟC ΤΙΟC de Apollonio Juniore rectius mihi videtur capere quam de Apollonio Aphrodiſienſium filio, cujus mentionem facit *Suidas.* Nimis enim inſolita hæc foret Epigraphe, altera ſimplicior longe eſt. Notat idem *Haymius* literam Σ. quæ in poſteriore nummi parte figura literæ C. exprimitur, in priore nummi parte quadratam forma ⊏ exhiberi, quod & in pluribus nummis obſervavi. Dianæ Polymammiæ cultus in iſta Aſiæ regione frequens fuit, in aliis tamen nummis Aphrodiſienſes, quorum urbs in Lydia ſita fuit, Veneris & Cupidinis cultum exprimere, ad nominis originem adludentes, maluerunt.

NUM. 30.

Prioris partis notitia non adeſt.

ΓΑΔΑΡΑ Lυκάδαντος Η . . . (*GADARA ANNO . . . VIII.*) *Caput muliebre turritum.*

Gadara, Cœle-Syriæ urbs, plurimum Demetrio, civi ſuo, Gadarenſi dicto, debuit. Is libertus Pompeji Magni fuit, & quum plurimum apud eundem polleret, αἰτησάμενον & plurima beneficia patriæ ſuæ à Pompejo impetravit. Unde Gadarenſes deinceps Pompejanos ſeſe inſcripſerunt, atque novam Æram introduxerunt in Pompeji benefactoris ſui gratiam. Illam inchoarunt ab auctumno anni urbis Romæ 690. L. Julio Cæſare & Q. Marcio Figulo Coſſ. ut pluribus demonſtravit *Eminentiſſ. Noriſius* in Lib. de *Epocha Syromaced.* Diſſert. III. Cap. IX. p. 300. Quo autem Auguſti anno, vel ejusdem novæ Gadarenſium æræ ſignatus hic nummus fuerit, liquido adfirmare non poſſumus, quum litera numeralis Η. quæ VIII. ſignificat, modo ſuperſit, detrito majore numero. Sed adparet ſimilem (cum capite pariter muliebri turrito,) viſum fuiſſe à *J. F. Vaillantio*, qui ex *Muſeo D. Capponi* producit p. 3. Gadarenſium nummum, percuſſum anno ΔΜ. id eſt XLIV. poſt reſtitutam à Pompejo Autonomiam, atque anno conditæ Urbis Romæ 734. quo III. Tribuniciam Poteſtatem gerebat Cæſar Auguſtus.

NUM. 31.

Deſcriptio partis anterioris nummi hujus abeſt.

ΔΑΜΑCΚΗ . . . . (*DAMASCENORUM. . . . . .*) *Caput muliebre turritum.*

Quamvis *Andr. Morellius*, qui nummum hunc ex *Theſauro Regio Verſalienſi* depinxit, notam capitis non addiderit, eam tamen cognoſcimus ex deſcriptione *Eminentiſſ. Noriſii*, qui p. 90. teſtatur in antica haberi caput Auguſti cum hac Inſcriptione, ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (AUGUSTUS.) atque lectionem partis poſticæ integriorem quoque dedit ibidem ex *J. F. Vaillantii* indicatione, qui nummi ejusdem ſcripturam excerpſit ex *Muſeo Fr. Lotti*; eſtque hæc integra ejusdem Inſcriptio, ΔΑΜΑCΚΗΝΩΝ Lυκάδαντος ΕΚΤ. (DAMASCENORUM. ANNO CCCXXV.) ex qua epocha colligitur tempus ſigna-

ti nummi. Is enim annus cœpit anno Urbis Romæ 766. qui poſtremus fuit Imperii Auguſti. Inchoata enim fuit Æra Seleucidarum anno conditæ Urbis Romæ 442.

NUM. 32.

Capitis Inſcriptio abeſt

ΔΙΟCΙΕΡΙΤΩΝ. (*DIOSHIERITARUM.*) *Figura virilis barbata, ſuperiori parte nuda, ſtat, dextra tenens pateram.*

Oppidum hoc in Lydia quidam, alii in Ionia collocant. Meminerunt ejus *Ptolemæus*, *Plinius* & *Stephanus*. Ptolemæus Διὸς ἱερὸν, *Jovis Fanum* vocat; pariter *Stephanus Byzantinus*, Διὸς ἱερὸν, πολίχνιον Ἰωνίας, μεταξὺ Λεβέδου καὶ Κολοφῶνος. *Dios Hieron, oppidum Ioniæ, medio inter Colophona & Lebedum itinere.* Addit idem τὸ ἐθνικὸν Διοσιερίτης. *Populi nomen Dioshierites.* Et inde *Plinio* Lib. V. *Dioshieritæ* vocantur. Mentionem hujus, atque alterius ſimilis nummi, facit *Jo. Harduinus* in Nummis Pop. & Urb. p. 51. atque teſtatur in altero ſcribi ΔΙΟCΙΕΙΙΤΩΝ. in altero ΔΙΟΕΡΙΤΩΝ. & utrumque exſtare in *Muſeo Regio.* Facile patet per poſteriorem intelligi illum, qui hic ab *Andr. Morellio* depingitur. Sed, ſi ad picturam adcuratiſſimi *Morellii* bene adtendamus, obſervare licet tres literas invicem connexas, videlicet C. I. E uno exprimi ductu. Figura ſtans, quoniam ſuperiore parte corporis nuda eſt, ad Deorum aliquem referenda eſt, videlicet ad Æſculapium, cujus cultum, ſimul cum cultu Jovis, ibi viguiſſe conſtat ex aliorum Imperatorum Nummis, in quibus vel ſolus cum adtributis ſuis, vel una cum filia Hygeia exprimitur.

NUM. 33. & 34.

Sine Inſcriptione. Capita Triumvirorum, Antonii, Auguſti & Lepidi, medio M. Antonii Triumviri capite.

ΕΦεσίων ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΓΡΑΜματεὺς ΓΛΑΥΚΩΝ ΕΥΘΥΚΡΑΤΗΣ. (*EPHESIORUM SUMMUS PONTIFEX SCRIBA GLAUCON EUTHYCRATES.*) *Diana Epheſia Polymammia cum verubus.*

Primus hunc præclarum nummum edidit, ſed mutilum valde, *Carolus Patinus*, ad *Urſini Fam. Rom.* in *Fam. Antonia* p. 32. Ex *Theſauris* deinde *Regis Chriſtianiſſimi* & *Principis Odeſchalchi* meliorem longe *Andr. Morellius* in *Specim. Rei Numm.* Tab. XXIV. Num. 2. p. 234. & in *Fam. Rom.* in *Fam. Anton.* Tab. X. Num. 7. ubi vide quæ adnotavimus p. 29. Ibi nobis Summus Sacerdos Epheſiorum hic dici videtur Glaucon, Scriba vero Euthycrates. At *Harduinus* in Lib. de *Numm. Pop. & Urb.* p. 57. Summi Sacerdotis titulum ad Euthycratem, Scribæ ad Glauconem pertinere credidit, de quo digladiari nolim. Glauconis ejusdem, ut Summi Sacerdotis vel Scribæ, meminit alter eorundem Triumvirorum nummus, cum ſimili Epheſiæ Dianæ typo, productus à *Jo. Franciſco Haymio* in *Theſauro Britann.* de quo ibidem ad *Morellii Familias Romanas* egimus.

NUM. 35.

Caput (ut videtur Auguſti) ſed notitia hujus anticæ partis non adeſt.

ΕΦεσίων. ΑΡΧΙΕΡΕΟC Α. *vel* Λ. ΑΝΤωνίου CAIO *vel* ΙΑΙΟ. . . . Ξ. . . . (*EPHESIORUM, SUB SUMMO PONTIFICA. . . . .*) *reliquæ literæ, donec integrior ſubveniat nummus, in obſcuro ſunt. Dianæ Epheſiæ ſimile ſignum.*

De titulo Summi Sacerdotis atque Scribæ in Epheſiorum, aliarumque Aſiæ Urbium nummis conſuli debet *J. F. Vaillantius* in Lib. de *Nummis Imp. Græcis*, ibique de Urbium Magiſtratibus p. 310. & 313.

NUM. 36. & 37.

ΘΕΣΣΑΛΩΝ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*THESSALORUM. AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti nudum, verſus lævam.*

ΣΤΡΑΤΗΓὸς ΚΟΥΙΝΤΟΥ. (*STRATEGO QUINTO.*) *Minerva gradiens, læva clypeum tenet, dextra haſtam vibrat.*

Solitus hic in omnibus fere Theſſalorum nummis Minervæ telum vibrantis eſt typus. Plures vero Græciæ urbes magiſtratus habuerunt *Strategos* ſive *Prætores* dictos, de quibus vide *Jo. F. Vaillantium* laudato libro p. 318.

NUM. 38.

. . . ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (. . . *AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti verſus lævam, ut docet nummus ex Muſeo Wildiano numero ibidem* 81.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ. (*THESSALONICENSIUM.*) *Equus gradiens.*

Frequens eſt hic typus in urbis Theſſalonicæ nummis, quo præſtantiam equorum, qui ibidem alebantur, commendare ſolita fuit. Exſtat nummus in *Theſauro Regio Verſalienſi.*

NUM. 39.

Non additur pars anterior.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ. (*THESSALONICENSIUM.*) *Prora navis.*

Quemadmodum in præcedente nummo agrorum & equorum ibi pascentium nobilitate superbit Thessalonica; sic hoc nummo situm urbis & navalem commendat potentiam. Etiam hic nummus in *Thesauro Regis Galliarum* invenitur.

NUM. 40.

ΣΕΒΑΣ. . . . (*AUGUSTUS.*) *Caput Augusti nudum, versus lævam.*

ΘΕΣΣΑΛΩΝΙΚΕΩΝ. (*THESSALONICENSIUM.*) *In Corona Laurea.*

Invenitur hic nummulus in *Museo nostro.* Similem servat *Museum Wildianum*, editum in eodem Num. 82. Sed ibi duabus lineis absolvitur (ita ΘΕΣΣΑΛΟ ΝΙΚΕΩΝ.) non tribus, ut in *nostro* & *Morelliano*, nummuli Inscriptio.

TABULA XLVI.

EXHIBENS

NUMISMATA CAESARIS AUGUSTI GRAECA EX AERE MINIMO.

NUM. 1. & 2.

ΚΑΙΣΑΡ. (*CAESAR*) *Victoria, globo insistens, dextra corollam tenet, læva palmam.*

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ. (*THESSALONICENSIUM.*) *in Corona Quernea.*

Blandiuntur hoc nummulo Thessalonicenses Cæsari, ut Servatori civium post victoriam Actiacam, qua de causa forte ejusmodi auream coronam Romam miserunt. Exstitit in *Thesauro Christinæ Reginæ.*

NUM. 3.

Inscriptio capitis abest.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ. (*THESSALONICENSIUM.*) *desuper est Stella, in Laurea.*

Stella seu Astrum, passim cerni solet in nummis *Cassandri Regis Macedonum*, ubi ipse eques depingitur, & ante equi pectus astrum simile huic adparet, qui nummi omnes videntur cusi in urbe Thessalonica, quam idem Cassander condidit. Servatur nummus in *Thesauro Regio Versalienſi.*

NUM. 4. & 5.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΚΤΙΣΤΗΣ. (*AUGUSTUS CONDITOR.*) *Caput Augusti laureatum, lævam versus.*

ΚΛΑΖΟΜΕΝΙΩΝ. (*CLAZOMENIORUM.*) *Figura armata gradiens, læva clypeum tenet.*

Primi hunc nummum ediderunt *Octavianus Strada à Rosbach* atque *Hubertus Goltzius.* Ex hisce *Goltzius* in *Augusto* Tab. LIII. Num. 9 priorem partem Inscriptionis ΚΛΑΖΟΜΕΝΙΩΝ. (CLAZOMENIORUM.) duabus literis initialibus truncatam ponit; perigraphen vero capitis diversam ab hoc nummo exhibet. Nam in designato ibidem capitum numero 56. Augusti caput nudum exhibetur, atque per transversam nummi aream hæc invenitur Inscriptio, ΑΥΤοκράτωρ ΚΑΙΣΑΡ. (IMPERATOR CAESAR.) *Stradæ* vero nummus cum *Morelliano* convenit, sed adsequi lectionem circa caput Augusti non potuit *Strada*, inepte legens ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΘΕΩΣ ΙΗΟΣ. Neque initialem literam in ΚΛΑΖΟΜΕΝΙΩΝ adsequi idem potuit. *Morellius* autem nummum suum depromsit ex *Thesauro Regis Borussiæ*, ex quo similiter edidit *Laur. Begerus* in *Thesauro Brandenburgico* Tom. II. p. 604. Sed apud *Begerum*, *Goltzium* & *Stradam*, figura militaris, quæ in postica parte nummi cernitur, virilis & paludamento imperato-

rio ornata adparet. Illud tamen ex pictoris sculptorisve licentia provenisse, non modo adcuratior *Morellii* docere videtur manus, quæ nudata dextra mamilla muliebrem ostendit figuram, verum insuper *Jo. Vaillantii* testimonium, qui similem nummum offendit in *Museo W. Falchneri*, & forte integriorem reliquis, unde p. 4. ita eum describit „ ΚΛΑΖΟΜΕΝΙΩΝ. *Clazomeniorum, in Ionia.* Ro„ ma galeata stans, dextra hastam, sinistra cly„ peum." Videlicet hasta illa in reliquis nummis obscura vel detrita fuisse videtur. Cur vero Conditorem suum Clazomenii vocarint Augustum, valde obscurum est. Statuere licet, incolis & ædificiis auctam fuisse urbem ab Augusto, dum ille in Asia versatus fuit. Nam, quæ de porrecta Augusti in nummo cervice, quasi ad Alexandri Magni æmulationem, profert *Begerus*, verba sunt, quæ ipsa capitis in nummo figurâ, reliquis per omnia simili, facile refelli videntur.

NUM. 6.

ΚΑΙCΑΡ. (*CAESAR.*) *Caput Augusti nudum, dextram versus.*

ΚΥΔΩΝΙΑΤΑΝ. (*CYDONIATARUM.*) *Lupa puerulo ubera præbens.*

Symbolum Cydoniæ, urbis Cretæ, in moneta sua passim esse solet Lupa puerulum uberibus lactans, in memoriam scilicet Mileti pueri, quem expositum à matre in sylva, nutritum à fera perhibebant incolæ. Erat hic Miletus Apollinis & Areæ, Cleochi natæ, filius, ut tradit Apollodorus Lib. III. Cap. 1. §. 2. p. 149. vel potius Apollinis & Acacallidis, quæ Minois, Cretæ regis, perhibetur filia fuisse, prouti nos docet Antoninus Liberalis *Metamorph.* Cap. XXX. p. 459. ubi historia pueri, hunc, & similes Cydoniatarum nummos inlustrans, hæc habetur. Ἀπόλλωνος καὶ Ἀκακαλλίδος ἡ Μίνῳ θυγατὴρ, ἐγένετο παῖς ἐν Κρήτῃ Μίλητος· τοῦτον ἡ Ἀκακαλλὶς, δείσασα Μίνῳ ἐξέβαλλεν εἰς ὕλην, καὶ αὐτὸν ὑπὸ τῶν λύκων βοσκηθῆναι Ἀπόλλωνος ἐφύλαττον, καὶ ὥρεγον τροφὴν μέλος γάλα· ἔπειτα ἡ βοσκόλα περιυχόντες, ἀνείλοντο, καὶ ἔτρεφον ἐν τῇς οἰκείας. *In Creta Miletus ex Apollinis & Acacallidis, quæ Minois erat filia, congressu est natus: eum mater Minois metu in sylva exponit: ubi eum lupi accedentes, jussu Apollinis custodierunt, ac per vices lactaverunt. Deinde bubulci supervenientes sustulerunt, ac domi suæ enutriverunt.* Narratur deinde ibidem, quomodo, ubi adoleverat, in Cariam confugerit, atque de nomine suo Miletum urbem exstruxerit. Servatur hic nummus in *Museo nostro*; *Andr. Morellius* vero posteriorem ejus partem ex *Museo Dom. Dronii* depinxit.

NUM. 7.

ΚΑΙΣΑΡ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ. (*CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Augusti laureatum, lævam versus.*

ΚΥΔΩΝΙΑΤΑΝ. (*CYDONIATARUM.*) *Lupa puerulum lactans.*

Exstat hic nummus in *Thesauro Regio*, atque in *Museo nostro.* Publicavit eundem jam olim *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LIII. Num. 3. & *Carolus Patinus* p. 50. Commentariolo eundem illustravit *Tristanus*, quem ex Tom. I. p. 96. hic subjecimus. „ Cette medaille fut sans doute frappée par les Cydoniens en l'honneur de leur bien„ faicteur Auguste, en consideration de la liberté „ qu'il leur avoit renduë, & aux Lampéens, des„ quels il avoit aussi esté assisté en ses guerres, „ comme *Dion* le remarque liv. LI. Or Cydonia „ estoit une ville de Crete, & des principales, „ comme nous le voyons dans *Strabon*, & mesme „ estimée metropolitaine par *Florus* liv. III. *Me„ tellus* (ce dit-il) *deinde totam insulam igni ferroque „ populatus intra castella & urbes redegit, & Gnos„ sum, & Erythræam, & ut Græci dicere solent, ur„ bium matrem Cydoneam.* En quelques imprimez „ il y à *Cydonam*, mais il faut lire par tout *Cydo„ niam.* Philostrate liv. IV. de la vie d'Apollonius „ chap. XI. l'appellant comme cette medaille Κυ„ δωνίαν. Et *Ælian* liv. XII. de ses hist. diver. „ chap. 50. fait mention d'un *Nymphæus* Cydoniate, que les Lacedemoniens envoyerent querir „ avec plusieurs autres sçavans personnages pour „ estre instruits par eux en diverses sciences. Cette ville donc estoit renommée d'estre remplie de „ gens doctes, & le Scholiaste de Theocrite remar„ que sur le septiesme Idille vers 11. qu'Homere „ appelle les Cydoniens & Cretes μεγαλήτορες, *ma„ gnanimes*, en ce vers,

„ Ἐν Κρῆτες μεγαλήτορες, ἐν Κύδωνες.

„ Et Callimaque dit en son hymne *in Jovem*, que „ la campagne couronnante cette ville s'appelloit „ Ομφάλιον, c'est à dire *nombril*, à cause (ce dit-il) „ que le nombril du petit Jupiter nouveau né tom„ ba en ce champ. Ce que *Diodore Sicilien* a aussi „ remarqué liv. 5. de ses histoires.

„ Or *Stephanus* fait mention d'une ville du mes„ me nom en Sicile, mais le revers de cette me„ daille nous confirme que ce sont les habitans de „ celle de Crete qui la firent frapper. Car cet „ enfant allaicté par cette Louve, est la represenation de la fortune de *Miletus* fils d'Apollon & d'A„ callis fille de Minos, qu'*Antoninus Liberalis* hi„ stoire XXX. de ses Metamorphoses, escrit avoir „ esté exposé par sa mere en une foreſt, de peur „ que Minos n'eust cognoissance de son faict, & „ que là furent envoyées des Louves par Apollon „ pour l'allaicter tour à tour, le gardans contre „ la violence des autres bestes farouches. Ce qui „ succeda si bien qu'il devint grand & s'en fuit „ (ce dit-il) en Carie par mer, où il bastit la ville „ de Milet; estimant que c'est aussi aux Cydoniens „ qu'appartenoit cette medaille, y frappé en l'hon„ neur de Domitian sous le gouvernement d'un cer„ tain Helvius, comme vous voyez, est pareillement „ representé une Louve aillaictent un Enfant. Au re„ ste *Athenée* liv. VI. remarque que les Cydoniates a„ voient accordé à leurs esclaves & vallets qu'ils ap„ pelloient *Clarotas*, κλαρώτας, qu'en certaines festes „ ils eussent pareille authorité qu'eux dans la ville; „ voire mesme leur estant permis d'empescher aux „ hommes de libre condition d'y entrer ces jours là, „ & de plus ils eurent la permission de fouëter les „ enfans de leurs maistres pendant ce temps-là, „ si bon leur sembloit."

NUM. 8.

Nota capitis huic nummo non adscribitur.

ΚΥΖΙΚΗΝΩΝ. (*CYZICENORUM.*) *Tæda ardens.*

Cyzicus, quæ præclara fuit urbs, cultu Cereris plane fuit insignis, quod docent variis typis, ad

ad illum cultum ſpectantibus, Cyzicenorum nummi, tam cum capitibus Imperatorum Romanorum, quam ſine iisdem, cuſis. Spectat igitur tæda ardens ad fabulam Proſerpinæ, fruſtra ubique terrarum à matre Cerere quæſitæ. Vidiſſe ſeſe hunc ipſum vel ſimilem, teſtatur *Jo. Vaillantius* p. 4. apud *P. Aſſeline.*

NUM. 9.

Partis anterioris notitia abeſt.

ΚΟΝΟΝ ΚΥΠΡΙΩΝ. (*COMMUNE CYPRIORUM.*) *Templum Cypriæ Veneris cum ingenti lapide in coni formam.*

Cernitur in nummo Templum Veneris Cypriæ, & in medio ejus lapis in monticuli vel coni formam adſurgens. Videlicet antiquiſſimis temporibus pro ſimulacris Deorum Dearumque ejusmodi fuere lapides, ut diſerte pluribus locis docet *Pauſanias.* De Apolline, cognomine Carino, in Atticis, ſive Lib. I. p. 106. Ἔστι δὲ ἐν τῷ γυμνασίῳ τῷ ἀρχαίῳ πλησίον πυλῶν καλυμνίων Νυμφάδων, λίθος παρεχόμενος πυραμίδος ἄκρα ἐ μεγάλης· τὸν Ἀπόλλωνα ὀνομάζουσι Καρινόν. *Ad portam quam Nymphadem adpellant, in veteri Gymnaſio lapis eſt, qui non magnæ pyramidis formam præ ſe fert. Lapidem eum Apollinem Carinum nominant.* Simili forma colebatur Jupiter Milychius apud Corinthios. Idem *Pauſanias* Lib. II. p. 132. Μετὰ δὲ Ἄρατόν ἐστιν ἡρῷον, ἔστι μὲν Ποσειδῶνι Ἰσθμίῳ ἕωμὸς, ἔστι δὲ Διὸς Μειλιχίου καὶ Ἄρτεμις ὀνομαζομένη Πατρῶα, σὺν τέχνῃ πεποιημένα ἀδήμια πυραμίδι δὲ ὁ Μειλίχιος, ἢ δὲ κίονι ἔστιν εἰκασμένη. *Poſt Arati monumentum ara eſt, Iſthmio Neptuno dicata. Sunt item Milichii Jovis, & Dianæ, cui Patroæ cognomentum, radii & ſine ulla arte facta ſigna. Milychius pyramidis, Patroa columnæ figuram habet.* Eamque conſuetudinem Græcis omnibus fuiſſe, poſt plura paſſim in Opere ſuo adlata exempla, demonſtrat idem *Pauſanias* Lib. VII. p. 579. Τὰ δὲ ἐξ παλαιότατα καὶ τοῖς πᾶσιν Ἕλλησι, πρὶν ἢ θεῶν ἀντὶ ἀγαλμάτων εἶχον ἄργοι λίθοι. *Et ſane Græcis olim omnibus patrium fuit rudes lapides pro Diis, proinde ac ſimulacra ipſa, colere.* Quamvis igitur Cyprii haud deſtituti fuerint ſimulacris Veneris marmoreis atque artificioſe fabrefactis, vetuſtiorem colendi Deam morem, una cum Deæ Templo in hoc nummulo expreſſerunt.

NUM. 10.

Inſcriptio in nummulo meo animadverti nequit. Sed apud Patinum eſt ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*AUGUSTUS.*) *quæ & ſequentium à parte capitis Inſcriptio eſt. Caput Auguſti, lævam verſus, laureatum.*

ΣΟΦΟΚΛΗΣ. ΚΩΙΩΝ. (*SOPHOCLES. COIORUM.*) *Clava Herculis & Anguis Æſculapii baculo involutus.*

Cultum Æſculapii & Herculis in Inſula Co hic nummulus exprimit. Inde Herculis caput in proxime ſequenti nummulo, ac mox, in duobus aliis, Æſculapii. Invenitur apud *Patinum* p. 43. Servatur in *Theſauro Regio* atque in *Muſeo noſtro.*

NUM. 11.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.*

ΚΩΙΩΝ. ΠΥΘΩΝΙΚΟΥ. (*COIORUM. PYTHONICI.*) *Caput Herculis in leonis exſuviis.*

Inter Coorum Numina quoque fuit Hercules, cujus clavam, in nummulo præcedente cum baculo Æſculapii ſerpente involuto, conjunxerunt. Servatur nummus in *Theſauro Regio*, atque Venetiis in *Muſeo Dom. Theupoli*, p. 832.

NUM. 12.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.*

ΚΩΙΩΝ ΧΑΡΜΙΔΟΣ. (*COIORUM. CHARMYDUS.*) *Caput Æſculapii laureatum.*

Quamvis pictura *Morelliana*, delineata ad nummulum ex *Theſauro Regio*, tantum Archontis Coiorum (erant enim Archontes in illa Inſula) nomen, duas priores literas, reliquis deletis, habeat ſuperſtites, integrior tamen lectio *Jo. Vaillantii* p. 4. ex nummo *Muſei* ipſius, verum nomen nobis ſuppeditat.

NUM. 13.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.*

ΚΩΙΩΝ. ΝΙΚΑΓΟΡΑΣ. (*COIORUM. NICAGORAS.*) *Caput Æſculapii laureatum.*

Vulgavit hunc nummulum *Carolus Patinus* p. 43. ſed tamen mutilum. Archontis enim nomen, corruptis & inminutis literis, ita ſcribitur, ΝΙΚ. ΟΡΔ . . , pro ΝΙΚΑΓΟΡΑΣ. prout integre exſtat in Nummo *Theſauri Regii*, quem delineavit *Andr. Morellius.*

NUM. 14.

Prioris partis epigraphe non additur.

ΖΕΥΣ ΦΙΛΑΛΗΘΗΣ. ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ. (*JUPITER, VERITATIS AMICUS. LAODICENSIUM.*) *Simulacrum Jovis, ſtans, dextra aquilam, læva haſtam tenet.*

Cultum Jovis *Philalethis*, ſive *Veritatis Amici*, ſingulari epitheto, in nummis ſuis celebrant

Laodicenſes, quem paſſim, aquilam dextra, læva haſtam tenentem effingunt. Veri amorem haud inmerito Deorum ſummo adſcripſerunt Laodiceni, quem fallere videlicet nemo poſſit, quique ipſe fallat neminem; qua ratione ut Ὅρκιος, ſive *jurisjurandi præſes*, quoque paſſim à Græcis cultus fuit, neque minus vere, quam poëtice *Veritatem, Jovis filiam*, adpellavit Lyricorum Princeps.

Exſtat nummulus in *Theſauro Regio*, ejusque averſam partem quoque exhibuit *Ezech. Spanhemius* ad *Juliani Cæſares* p. 150.

NUM. 15.

Partis prioris nota abeſt.

ΠΟΛΕΜΩΝ ΦΙΛΟΠΑΤΩΡΟΣ ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ. (*POLEMON PHILOPATORIS Filius. LAODICENSIUM.*)
Jovis Philalethis ſimulacrum.

Jo. Vaillantius p. 4. in alio nummo, in quo Bacchi eſt imago cum cantharo & thyrſo, ita legit ΠΟΛΕΜΩΝ ΦΙΛΟΠΑΤΗΡ. ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ. & explicat, POLEMON PHILOPATER. LAODICENSIUM. Sed videtur literam H. exiſtimaſſe, quæ Ω. eſt in ipſo nummo. Servatur hic nummus in *Muſeo Regio*.

NUM. 16.

Et in hoc capitis Inſcriptio deſideratur.

ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ. ΣΟΣΘΕΝΗΣ ΡΩ. (*LAODICENSIUM. SOSTHENES RHO. Filius.*) *Simulacrum idem Jovis Philalethis, ſub aquila & manu dextra eſt corolla, intra quam litera* Z. *cernitur.*

Laodicenſes hi Cariæ adſcribuntur à *Vaillantio*, & nomina Scribarum in nummis ſignaſſe dicuntur. Litera Z. quæ corollæ includitur, initialis quum ſit vocis ζεύς, quæ integra ſcribitur ſupra Num. 14. ſine dubio Jovis illud nomen indicat, cujus cognominis, Philalethis videlicet, ipſum Simulacrum vicem ſupplet. Exſtat nummulus in *Muſeo Regio*.

NUM. 17.

Anterioris partis deſcriptio deſideratur.

. . . . ΟΓΙΣ . . . ΠΥΘΟΥ. ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ. (. . . . *OGIS . . . PYTHI Filius. LAODICENSIUM.*) *Jovis Philalethis Simulacrum.*

Satis clare (ut opinor) ex hoc nummo patet, ſolitos fuiſſe Scribas Laodicenſium patris nomen una cum ſuo adponere. Nam hic quidem, quocunque is fuerit nomine, Pythi ſe inſcripſit filium, Soſthenes, qui præcedenti occurrit nomine Rhodini vel alterius, cujus nominis literæ *Rho* primam faciunt ſyllabam. Itaque Polemon, qui Num. 15. occurrit, omnino Philopatoris fuit filius, neque *Philopater* in nummo à *Jo. Vaillantio* deſcripto tolerari poteſt. Imo ex nummo integriore apud *J. Fr. Haymium* in *Theſauro Britannico* vulgatum, ſed ab hoc diverſum, clariſſime id adparet. Scribitur enim ibi ΠΥΘΗΣ ΠΥΘΟΥ ΤΩ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ. (PYTHES *Filius* PYTHI SECUNDUM *Scriba.* LAODICENSIUM.) Jupiter vero idem exprimitur Philalethes, & in area Dioſcurorum ſunt pilei. Exſtat vero nummus, de quo nunc agimus, in *Theſauro Reginæ Chriſtinæ*.

NUM. 18. & 19.

ΠΥΘ . . . . . *Lege ex alio Jo. Vaillantii nummo*, ΠΥΘΩΝΙΚΟΣ. (*PYTHONICUS*) *Caput Auguſti nudum, verſus lævam.*

ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ. (*LAODICENSIUM.*) *Caput Jovis Philalethis.*

In nummo ſimili, quem ex *Muſeo Dom. Foucault* citat *J. Vaillantius*, caput Jovis Ammonis eſſe dicitur, quod, niſi inſpecto nummo, vix credam. Nam, quum in illa urbe præcipue viguerit cultus Jovis Philalethis, omnino caput ejusdem Jovis in nummo, non Jovis Ammonis exprimi veroſimile eſt. Depinxit *Morellius* nummum hunc ex *Muſeo Dom. Dronii*, viditque ſimilem *J. Vaillantius* apud *Dom. Foucault*.

NUM. 20.

Non adeſt capitis epigraphe.

ΛΑΠΠΑΙΩΝ. (*LAPPAEORUM.*) *Apollo ſtans, longa & muliebri indutus ſtola, dextra plectrum, læva citharam tenet.*

Lappa Cretæ fuit urbs, Apollinis cultu nobilis, unde paſſim in nummis ejus urbis, qui Imperatoris imaginem non habent, à parte anteriore Apollinis cernitur caput, à poſteriore, ejus dei Lyra, ſive Cithara. Non igitur mirum in nummulo hoc inveniri Apollinem Citharœdum. Deſumtus eſt ex *Theſauro Regio*.

NUM. 21.

Abeſt caput ejusque Inſcriptio.

ΜΙΛΗΣΙΩΝ. (*MILESIORUM.*) *Templum ſex columnarum, faſtigiatum.*

Branchidarum apud Mileſios fuit Oraculum, & conditoris Mileti ſacer honor. Auguror tamen Templum hic depingi, quod in honorem Auguſti erexerint Mileſii. Delineavit typum nummuli ex *Theſauro Reginæ Chriſtinæ Andr. Morellius*.

NUM. 22.

Caput Auguſti nudum, ſine Inſcriptione.

ΜΥΛΑΣΕΩΝ. (*MYLASENSIUM.*) *Bipennis & tridens in unam conflati figuram, quibus circumvolvuntur, atque adponuntur delphines.*

Vulgarunt nummum hunc *Petitus* de Amazonibus p. 270. & *P. Seguinus* inter *Selecta Numiſm. ex Muſeo Genovevæ* p. 316. & hic quidem Inſulæ Mylaſæ, quæ vicina Samo eſt, adſcribit. Verum rectius à *J. Vaillantio* refertur ad nobiliſſimam ornatiſſimamque Cariæ urbem, plurali numero, Mylaſſi, & à quibusdam Mylaſſa adpellatam. Erat hæc urbs ſita in campo opulento, à mari atque navali ſuo octoginta ſtadiis diſſita, ut docet *Pauſanias* Lib. VIII. p. 619. ubi ſcribit in quodam veteri Arcadiæ Templo marinæ undæ eſſe ſcatebras, ſicuti & in Arce Athenarum, atque in Templo apud Mylaſenſes, Cariæ civitatis, Dei, quem patria lingua Ogoa adpellant, deinde hæc ſubjungit. Ἀθηναίοις μὲν δὴ σταδίους μάλιστα ἑκατὸν ἀφίστηκε τὸ πόλεως ἡ πρὸς Φαλήρῳ θάλασσα· ὡσαύτως δὲ καὶ Μυλασεῦσιν ὅπλοις σταδίους ὀγδοήκοντα ἀπέχον ἐστὶν ἀπὸ τῆς πόλεως. *Athenæ quidem à Phalero* (ab ea enim parte mare proximum eſt) *abſunt ſtadia haud amplius viginti: Mylaſenſium vero navale abeſt ab oppido ſtadia octoginta.* Navale illud Mylaſſenſium Paſſala *Stephano Byzantino* adpellatur, Πάσσαλα, Μυλασέων ὅπλοις. *Paſſala, Mylaſſenſium navale.* Itaque haud mirum videri debet, ſi Tridens cum delphinis in hoc Mylaſenſium tamquam navalis potentiæ adpareat Symbolum. Sed, quoniam combinata junctaque eidem bipennis eſt, hujus quoque ratio inquirenda nobis eſt. Teſtatur *Herodotus* Lib. I. Cap. CLXXI. Jovis Carii antiquum apud Mylaſenſes fuiſſe templum. Ἐν Μυλάσοισι Διὸς Καρίου ἱρὸν ἀρχαῖον. *In urbe Mylaſſis antiquum Jovis Carii fanum eſt.* Amplius vero, & inprimis ad nummi hujus intellectum *Strabo* Lib. XIV. p. 973. Ἔχουσι δὲ οἱ Μυλασεῖς ἱερὰ δύο, ἓν Διὸς ἓν τοῦ Ὠσογὼ καλουμένου, καὶ Λαβρανδηνόν· τὸ μὲν ἐν τῇ πόλει· τὰ δὲ Λάβρανδα κώμη ἐστὶν ἐν τῷ ὄρει τῷ ὑπερθεῖσιν τῆς ἐξ Ἀλαβάνδων εἰς τὰ Μύλασα ἄποθεν τῆς πόλεως· ἐνταῦθα Διός ἐστιν ἀρχαῖον, καὶ ξόανον Διὸς Στρατίου· τιμᾶται δ' ὑπὸ τῶν κύκλῳ καὶ ὑπὸ τῶν Μυλασέων· ὁδὸς τε ἱερὰ ἑξήκοντα σταδίων μήκει τῆς πόλεως, ἱερὰ καλουμένη, δι' ἧς πομπεύουσι τὰ ἱερά· ἱερώνται δ' οἱ ἐπιφανέστατοι τῶν πολιτῶν ἀεὶ διὰ βίου. *Mylaſenſes duo habent templa Jovis, unum ejus, quem Oſogo dicunt, alterum Labrandini: illud in urbe. Labranda pagus eſt in monte, qui Alabandis Mylaſa euntibus ſuperatur, longius ab urbe; ibi templum eſt Jovis antiquum, & ſimulacrum Jovis Stratii* (ſeu Militaris:) *colitur is à circumjacentibus, & à Mylaſenſibus, via eo usque ſtrata eſt ab urbe ad ſexaginta fere ſtadia, quæ ſacra dicitur, & per eam ſacræ pompæ ducuntur, ſacerdotium nobiliſſimi civium gerunt per omnem vitam.* Jam vero qui in Carum moneta & nummis, tam dynaſtarum, quorum antiqua regia Mylaſa urbs fuit, ut Mauſſoli, Hydriæi, Pixodari &c. quam urbium, Jovem Stratium ſeu Labradenſem contemplatur, videbit manum ejus Dei bipenni ſemper ornatum. Servatur nummus in *Theſauro Regio.*

NUM. 23. & 24.

CEBACTOY KTICTOY. (*AUGUSTI CONDITORIS.*) *Caput Auguſti nudum, verſus lævam.*

NEIKOΠOΛIC. *NICOPOLIS.*) *Bos.*

De Nicopoli, quam urbem in Epiro, poſt victoriam Actiacam, condidit Auguſtus, ſupra ad Tab. XL. Num. 19. plura diximus. Bos in hoc nummo agri fertilitatem indicare videtur. Exſtat nummus in *Theſauro Regio.*

NUM. 25.

CEBACTOC KTICTHC. (*AUGUSTUS CONDITOR.*) *Caput Auguſti nudum, verſus lævam.*

NEIKOΠOΛEΩC. (*NICOPOLIS.*) *Apri caput duabus transfixum haſtis.*

Confer ea, quæ de ſimili nummo æreo ſecundæ magnitudinis, atque ſpolio Apri Calydonii, diximus ſupra ad Tab. XL. Num. 17. Invenitur nummus in *Theſauro Regio.*

NUM. 26.

Epigraphe & caput forte à præcedente nummo non diſcrepant.

NEIKOΠOΛEOC. (*NICOPOLIS.*) *Victoriæ turritæ & alatæ caput, humeris & pectore tenus.*

Elegante ſchemate urbis ſuæ Genium exprimunt in hoc nummulo Nicopolitæ. Nam imago illa ſimul rationem adpellationis ante oculos ponit. Nicopolin enim illam Conditor Auguſtus, victo ad Actium Antonio, quaſi *Victoriæ Urbem* adpellari voluit. Et quoniam urbium imagines, vel civitatum Genii, paſſim turritam in nummis coronam gerunt, hinc ipſi Victoriæ, tanquam Genio urbis ſuæ, eandem inpoſuerunt. Cuſtoditur elegans nummulus in *Theſauro Regio.*

NUM. 27.

Inſcriptio & caput à præcedentibus diſcrepare non videntur.

NEIKOKOΛIΣ IEPA. (*NICOPOLIS SACRA.*) *Victoria dextra protendens lauream, læva coronam tenens.*

Victoriæ imago rationem denominationis ejus Urbis arguit, *Sacra* autem vocatur Nicopolis propter ludos ſacros, de quibus ſupra ad Tab. XL. Num. 19. egimus.

NUM. 28.

ΚΑΙΣΑΡΑ ΣΕΒΑΣΤΟΝ. (*CAESAREM AUGUSTUM.* scilicet *colit*) *Caput Augusti nudum, versus lævam.*

ΝΙΚΟΠΟΛΙΣ ΙΕΡΑ. (*NICOPOLIS SACRA.*) *Victoria, dextra corollam, læva palmam tenens, proræ navis insistit.*

Victoriam navalem ad Actium, quam de M. Antonio & Cleopatra, Ægypti regina, Augustus retulit, hic typus respicit. Vulgavit nummum *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. XXXI. Num. 5.

NUM. 29.

Non adest perigraphe capitis.

ΙΕΡΑ ΝΕΙΚΟΠΟΛΙC. (*SACRA NICOPOLIS.*) *Fortuna tutulata stans, dextra temonem, læva cornucopiæ tenet.*

Fortunam & abundantiam nobilissimæ urbis exprimit hic typus, quam celebrant Scriptores, tamquam quæ mirifice à conditore suo Augusto exornata, brevi temporis spatio ad maxima pervenerit incrementa.

NUM. 30.

Neque hujus nummuli, neque trium, qui sequuntur, capitis adest epigraphe.

ΝΥΣΑΕΩΝ. (*NYSAEORUM*) *Tripus in Corona Laurea.*

Nysæ nomine variæ in Asia fuere urbes, videlicet in Arabia, Cappadocia, Caria, Lydia atque India. *J. Vaillantius* hunc & similes nummos Nysæ in Caria adsignat. Exstitit ibi Nysa urbs, juxta *Strabonis* testimonium prope *Tralles*. Tripus Apollinis cultum arguit. Delineavit nummulum *Andr. Morellius* ex *Thesauro Schwartzburgico.*

NUM. 31.

ΟΡΘΩCΙΕΩΝ. (*ORTHOSIENSIUM.*) *Pluto Proserpinam rapit in citis quadrigis.*

Orthosia maritima Phœniciæ urbs fuit, infra Aradum, prope Eleutherum amnem, juxta *Strabonem* Lib. XVI. p. 1093. Cur raptum Proserpinæ in nummo signaverit, obscurum est, sed innuere videtur singulari cultu ibidem Proserpinam fuisse habitam. Servatur nummus in *Thesauro Regio.*

NUM. 32. & 33.

ΠΕΠΑΡΗΘΙΩΝ. (*PEPARETHIORUM.*) *Caput barbatum, sine corona.*

Peparethus insula fuit ex Cycladibus vini bonitate atque olei præstantia nobilis, unde illa Euœnum dicta quondam fuit. *Plinius* Lib. IV. Cap. 12. *Athos* (mons) *ante se quatuor* (insulas habet) *Peparethum cum oppido, quondam Euœnum dictum, novem mille passuum.* Caput in nummo obsignatum, Jovis esse credidit *Vaillantius*, verum ego Priapi esse existimo, quare etiam insulæ Peparetho adsigno nummum in sequenti Tabula Num. 46. sola litera Π. inscriptum, qui Priapi Dei exhibet hermam. In Græcia *Goltzii* Peparethiorum exstat nummus cum obscœno atque obscuro schemate viri atque mulieris, quæ inferne in vaccam desinit, quem typum *Ludovicus Nonnius* de Ino in vaccam mutata exponit p. 235.

NUM. 34. & 35.

ΚΑΙΣΑΡΑ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡΑ. (*CAESAREM IMPERATOREM.*) *Caput Augusti nudum, versus lævam.*

CΕΒΑCΤΟΝ. (*AUGUSTUM* scil. *colunt.*) *Sequitur deinde* ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ. (*PERGAMENORUM.*) *Augusti Statua, dextra hastam tenentis, in templo fastigiato tetrastylo, paludata.*

Pergameni in Asia testatum hoc nummo fecerunt honorem, quem exhibuerunt Augusto, cui Templa & statuas, more servilis Asiæ, erexerunt. Servatur in *Thesauro Regio.*

NUM. 36. & 37.

ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ. CΕΒΑCΤΟΝ. (*PERGAMENORUM. AUGUSTUM.*) *Caput Augusti laureatum, ante quod est Capricorni nota.*

ΚΑΙCΑΡΑ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡΑ. (*CAESAREM IMPERATOREM.* scil. *colunt.*) *Templum fastigiatum, tetrastylum, in quo Statua est Liviæ, quæ stat, dextra tenens hastam. Subtus in hoc & sequenti nummulo figura est, quæ globum cum temone superpositio designare videtur.*

Statuam, quam in Templo à Pergamenis collocatam observamus, nullam aliam, quam Liviæ esse, nos docent alii nummi, ab iisdem Pergamenis signati, qui juncta in anteriore parte Augusti atque Liviæ capita, atque simile Templum cum Statua Augusti in postica parte exhibent, quales duo citantur atque describuntur à *Vaillantio* p. 5. quodque inprimis docet infra *Domus Augustæ* Tab. III. Num. 18. &

18. & 19. Nummulus qui in priori parte Auguſti atque Liviæ adverſa exhibet capita, & in poſteriori Templum cum Statua Auguſti & Inſcriptione ΘΕΩΝ CEBACTΩN (DEORUM AUGUSTORUM) ſive *venerandorum.* Depinxit hunc nummum *Andr. Morellius* ex *Muſeo Dom. de Seignalay.*

NUM. 38. & 39.

Nihil hic nummus, qui in *Theſauro Regis Chriſtianiſſimi* adſervatur, à priore, niſi poſitu literarum diſcrepat. Signum Capricorni non modo Latini Auguſti nummi ſed & Græci complures, reſpectu felicis genituræ Auguſti, exprimunt.

NUM. 40.

Vacat.

TABULA XLVII.

ADHUC EXHIBENS

NUMISMATA CAESARIS AUGUSTI GRAECA

EX AERE MINIMO.

NUM. 1. & 2.

ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΚΑΙ ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ. (*PERGAMENORUM ET SARDIANORUM.*) *Figura togata ſtans, quam alia figura, itidem togata, coronat.*

ΣΕΒΑΣΤΟΝ. (*AUGUSTUM* ſcilicet *colunt.*) *Statua cum haſta in Templo diſtylo faſtigiato. Ad latera ejus Templi ſcribitur,* ΚΕΦΑΛΙΩΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΩΝ. *KEPHALION SCRIBA.*

Carolus Patinus, qui hunc atque ſequentem nummum, ſed minus nitide protulit in libro quem inſcripſit Imperatorum *Roman. Numiſm.* p. 53. Edit. *Argent.* ibidem ſcribit: „ *Cur figura ſtans alteri* „ *coronam inponat ſcire maxime cuperem.*" Cujus rei notitiam ut aperiamus, ſciendum eſt, crebro ſolitos fuiſſe veteres Græcos, beneficii accepti memores, ejusmodi ſtatuas, in quibus altera alteram coronat, dedicare. Illuſtre exemplum dabimus populi Athenienſis eo modo à populo Perinthiorum & Byzantiorum coronati, erectis tribus in Boſporo ſtatuis. Docet nos id inluſtris apud *Demoſthenem* locus in Oratione de *Corona* p. 325. ubi inſigne in illam rem occurrit Pſephiſma populi Byzantini, quod antiquitatis cauſſa, & quoniam mirifice hos nummos illuſtrat, non verebor integrum adſcribere:

ΨΗΦΙΣΜΑ ΒΥΖΑΝΤΙΩΝ.

Επὶ ἱερομνάμονος Βοσπορείχω, Δαμάγητος ἐν Τεαλίᾳ ἔλεξεν, ὅτι τᾶς ἑωλᾶς λαβὼν ῥήτρας· ἐπειδὴ ὁ δᾶμος ὁ Ἀθηναίων, ἔντε τοῖς προγεγονόσι καιροῖς ἀνοέων διατελεῖ Βυζαντίοις, καὶ τοῖς συμμάχοις, καὶ συγγενέσι Περινθίοις, καὶ πολλὰς, καὶ μεγάλας χρείας παρέχηται ἔντε τῷ παρεσκηκότι καιρῷ, Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος ἐπιστρατεύσαντος ἐπὶ τὰν χώραν, καὶ τὰν πόλιν, ἐπ' ἀναιρέσει Βυζαντίων, καὶ Περινθίων καὶ τὰν χώραν δαΐοντος, καὶ δενδροκοπέοντος, βοηθήσας πολέμοισιν ἐκάτεν καὶ εἴκοσι, καὶ σίτῳ, καὶ βέλεσι καὶ ἐωλίτας, ἐξείλετ' ἄμε ἐκ τῶ μεγάλων κινδύνων, καὶ ἀποκατέστασε τὰν πάτριαν πολιτείαν, καὶ τὰς νόμως· καὶ τὰς πίφως, δεδόχθω τῷ δάμῳ τῷ Βυζαντίων, καὶ Περινθίων. Ἀθηναίοις δόμεν ἐπιγαμίαν πολιτείαν, κτᾶσιν γᾶς, καὶ οἰκείαν προεδρίαν ἐν τοῖς ἀγῶσι πρὸ τᾶν Θέλον, πρὸ τᾶν ἑωλᾶν, καὶ τ' δᾶμον, ὥταν τοῖς θέλι τὰ ἱερὰ καὶ τοῖς καπνεῖν ἐθέλωσι τὰν πόλιν, ἀλειτουργήτοις ἅμεν πᾶσαν πρὸς τὰν λειτουργίαν· τᾶσαι δ' καὶ εἰκόνας τρεῖς ἐκκαιδεκαπήχεις ἐν τῷ Βοσπόρῳ, στεφανόμενον τ' δᾶμον τ' Ἀθηναίων, ὑπὸ τῶ δάμω τ' Βυζαντίων καὶ Περινθίων· ἀποστεῖλαι δ' καὶ δωρεὰς ἐς τὰς ἔντε Ἑλλάδι πανηγύρεας, ἀγῶνα, καὶ νέμεα, καὶ ὀλύμπια, καὶ πύθια, καὶ ἀναγορεύοι τὸν στέφανον ὧ συστεφάνω δ δᾶμος ὁ Ἀθηναίων ὑφ' ἡμῶν. ὅπως ἂν πιστεύωντι οἱ Ἕλληνες πάντες, Ἀθηναίων ἀρετὰν καὶ τὰν Ευζαντίων εὐχαριστίαν.

DECRETUM BYZANTIORUM.

Pontifice Boſporicho, Damagetus in Tealia de concilii ſententia dixit: Quoniam populus Athenienſis cum ſuperioribus temporibus bene cupere Byzantiis: & ſociis cognatisque Perinthiis, non deſtitit, & multa magnaque officia præſtitit: tum hoc tempore Philippo noſtrum agrum & urbem hoſtiliter aggreſſo, ad excidium Byzantiorum & Perinthiorum, agrumque incendiis, & ſucciſis arboribus devaſtante: opem tulit navibus

centum & viginti, frumento, telis & legionibus, noſque è magnis periculis eripuit, & patriam rempublicam reſtituit, & leges & monumenta majorum: placere populo Byzantiorum & Perinthiorum, dare Athenienſibus affinitatem, civitatem, agri poſſeſſionem, & proprium ac principem locum in ſpectaculis, apud Tholum, apud ſenatum & populum, juxta ſacerdotes: & in urbe habitare volentibus, immunitatem omnium onerum civilium: erigendas item eſſe ſtatuas in Boſporo tres: ſedenûm cubitûm ſingulas, populi Athenienſis coronati à populo Byzantiorum & Perinthiorum: mittenda etiam eſſe munera in celebres Græciæ conventus, Iſthmia, Nemea, Olympia, & Pythia, & proclamandam coronam, qua donatus eſt populus Athenienſis à nobis: ut norint Græci omnes & Athenienſium virtutem, & Byzantiorum pietatem.

Sicuti igitur ibi à populo Byzantiorum & Perinthiorum coronatur populus Arhenienſium, ita in his nummulis à populo Sardianorum & Pergamenorum coronatur Senatus ſive Populus Romanus. Neque obſtat, quod una modo ſit effigies, quæ coronam inponat, quum in utraque urbe, & Sardianorum & Pergamenorum, qui ſimul hos nummos ſignarunt, ejusmodi Statuæ, non vero uno in loco, ut fecerunt ad Boſporum Perinthii atque Byzantini, fuerint erectæ. Servatur hic nummus in *Theſauro Regio.*

NUM. 3. & 4.

ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΚΑΙ ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ. (*PERGAMENORUM ET SARDIANORUM. Similes duæ Statuæ, ſed illa, quæ coronatur, pateram manu tenere videtur.*

ΣΕΒΑΣΤΟΝ. (*AUGUSTUM* ſcilicet *venerantur. Templum tetraſtylum, cum Statua Auguſti, ut ſupra, infra ſcribitur* ΔΗΜΟΦΩΝ. (*DEMOPHON.*)

Agnoſcitur ex hoc nummo Demophon Scriba; forte Sardianorum, quemadmodum in præcedente Kephalion Scriba Pergamenorum. Senatus vero vel Populus Romanus, qui ab Aſiæ civitate vel populo in hoc nummo coronatur, pateram manu tenet, veluti libans pro ſalute Cæſaris Auguſti. Cuſtoditur hic nummulus quoque in *Theſauro Regio*, atque eſt ſimilis in *Muſeo noſtro.*

NUM. 5. & 6.

Deletâ, injuria temporis, eſt Inſcriptio, tam in Regio nummo quam in meo. Exhibentur vero capita jugata Auguſti & Liviæ.

. . . ΓΡΑΜΜΑΤΕ. . ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ. (. . . . . *SCRIBA SARDIANORUM* . . . .) *Figura virilis togata ſtat, pateram dextra manu tenens.*

Figura hæc virilis ſine dubio Sacerdotis eſt Auguſti atque Liviæ apud Sardianos, qui libans patera, pro incolumitate Imperii atque Orbis Romani vota facit. Ex nummo meo, aliquanto integriore quam Regio, Scribæ nomen agnoſcitur fuiſſe Marcus Antonius, ita enim in illo ſcribi videtur, MAP. colligatis litteris. deinde ΑΤΟ. . . vel ΑΝΤΟ. . . duabus prioribus literis ſimiliter forte colligatis. Infra quoque adparent aliquot literæ ſub voce ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ, quæ videntur fuiſſe ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ. Quare reor & hunc nummum communi conſenſu, ſicuti præcedentes, à Sardianis atque Pergamenis cuſum fuiſſe.

NUM. 7.

Caput Auguſti laureatum, verſus lævam, ſine Inſcriptione.

vel

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*IMPERATOR CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti laureatum verſus lævam.*

Conferri debent quæ diximus ſupra ad ſimilem nummum Græcum ex Ære Medio Tab. XL. Num. 24. Tab. LIV. Num. 20. Reperitur in *Theſauro Regio.*

NUM. 8. & 9.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ. ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ. (*AUGUSTUS. SMYRNAEORUM.*) *Caput Auguſti nudum, verſus lævam.*

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΚΟΛΥΒΑΣΙΟΥ. (*DIONYSIUS COLYBASII Filiùs.*) *Victoria gradiens cum corolla & palma.*

Victoriàs Auguſto Cæſari hoc nummulo gratulantur Smyrnæi, ſub Prætore Dionyſio Colybaſii filio. Servatur in *Theſauro Regio.*

NUM. 10.

Caput idem, & ſimilis epigraphe præcedenti.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΚΟΛΥΒΑΣΙΟΥ. (*DIONYSIUS COLYBASII Filiùs.*) *Victoria ſimilis.*

Scriptura in hoc nummulo diſcrepat à præcedente eo modo, quod ibi ſit in ambitu nummi, hic vero ponatur per transverſum ab utroque Victoriæ latere, in area. Depictus fuit nummulus ex *Muſeo Marchionis de Seignalay.* Exſtat ſimilis in *Muſeo noſtro.*

NUM. II.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*AUGUSTUS.*) *Caput Augusti nudum, versus lævam.*

ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ. ΕΡΜΟΚΛΗΣ. (*SMYRNAEORUM. HERMOCLES.*) *Figura muliebris tutulata & stolata, stans, dextra tenet hastam, læva Victoriæ, quæ ipsam coronat, signum supra columnam.*

Magnus inprimis est numerus nummulorum Smyrnæ Urbis, qui figuram hanc muliebrem in aversa ostendunt parte; ii vero in antica parte caput Smyrnæ Amazonis turritum exhibent. Juxta stantem imaginem scribitur passim Prytanis, qui magistratus erat Smyrnæorum, nomen & titulus. Ejusmodi nummulum edidit *Petr. Seguinus* in *Select. Numism.* p. 32. & nos complures cum variis servamus nominibus, de quibus uberior in *Thesauro Numismatico-Geographico* aliquando dicendi erit locus. Sed & hunc Augusti nummum, sive posteriorem ejus partem, protulit idem *P. Seguinus* in eodem libro p. 371. minus tamen adfabre ad nummi ipsius iconem, quam *Morellii* pictura est, delineatum. Vestam hæc figura repræsentare creditur, atque ita passim à *J. Vaillantio* describitur. Prytanes vero in Græcis urbibus dicebantur, quorum munus erat Senatum quotidie, nisi festus foret dies, congregare, atque habito Senatus præjudicio, tabulam proponere, qua significabant, de qua re agendum in concione, quo die & qua diei hora. Vide *Julium Pollucem* Lib. VIII. Cap. IX. p. 913. & *Petitum* ad Leges Atticas p. 190. Smyrnæ Prytanes in singulari fuisse honore patet, quod eorum nomina una cum Magistratu nummis fuerint inscripta. Delineavit nummulum *Andr. Morellius* ex *Museo Marchionis de Seignalay.* Servatur similis in *Museo nostro.*

NUM. 12.

Non additur epigraphe capitis.

ΚΩΚΩΝΟΣ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ. (*COCONIS. SMYRNAEORUM.*) *Capricornus.*

Gentile Sidus Augusti, ut plures Asiæ civitates, ita Smyrna quoque in nummis celebravit Augusti tempore.

NUM. 13. & 14.

CEBACTOC. CTNNAΔEΩN. (*AUGUSTUS. SYNNADENSIUM.*) *Caput Augusti nudum, versus lævam.*

. . . . ΛΟΝΙ⟃ ΑΝΘΥπατ⟃. (*APOLLONIUS PROCONSULE.*) *Jupiter sedens cum palliolo, dextra victoriolam, læva hastam tenet.*

Synnas, sive Synnada, Phrygiæ fuit urbs, cujus plures *Imp. Rom.* Romanorum exstant nummi. Supereſt nummus *Domitiani*, inscriptus ZEYΣ. ΠΑΝΔΗΜΟC CYNNAΔEΩN. JUPITER. CONVENTUS UNIVERSUS SYNNADENSIUM. Sedet in nummo Jupiter, dextra victoriolam tenens, læva hastam. Alius Nervæ hanc habet Inscriptionem, ΔIA ΠΑΝΔΗΜΟN CYNNAΔEIC. JOVEM, TOTIUS CONVENTUS PRAEFECTUM (colunt scilicet) SYNNADENSES. Typus Jovis in eo præcedenti est similis. Ex quibus nummis patet Jovem, in hoc nummo expressum, esse illum, quem veluti Præsidem suum colebat Conventus Synnadensium. Conventus videlicet Juridicos plures habuit Asia. Novem enumerat *Plinius* Lib. V. Cap. 29. eosque Cap. XXX. nominatim recenset. Inter eos Pliniano ordine secundus fuit Conventus Synnadensis, quæ à Phrygiæ urbe Synnada vel Synnadis, nomen accepit. Eo conveniebant Lycaones, Appiani, Eucarpeni, Dorylæi, Midæi, Julienses, & alii ex propinquo. Quare Proconsulis Romani dignitate & nomine superbit posterior pars hujus nummi, qui servatur in *Thesauro Regio.* Testatur *J. Vaillantius* p. 6. alium penes se fuisse, cum simili typo, inscriptum ΟΥΑΛΕΡΙΟΣ ΑΝΘΥΠΑΤΟΣ. VALERIUS PROCONSULE.

NUM. 15. & 16.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΚΤΙΣΤΗΣ. (*AUGUSTUS CONDITOR.*) *Caput Augusti nudum, lævam versus.*

ΤΗΙΩΝ. (*TEIORUM.*) *Bacchus, parte corporis superiore nudus, stat, læva tenens hastam, dextra cantharum.*

Teos, Ioniæ urbs, videtur insigne aliquod beneficium ab Augusto nacta fuisse, quod illum Κτίσην, *Conditorem*, in nummis inscripserit. Vini optimi feracem fuisse agrum, expressa passim in eorum nummis Bacchi imago docet; quem annuis celebrasse certaminibus non inepte ex Libro *Strabonis* XIII. colligit *Andr. Morellius* in *Specimine Rei Numm.* p. 202. Servatur hic nummus in *Thesauro Regio* & in *Museo nostro.*

NUM. 17.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΚΤΙΣΤΗΣ. (*AUGUSTUS CONDITOR.*) *Caput Augusti nudum, lævam versus, in Templo tetrastylo.*

ΤΗΙΩΝ. (*TEIORUM.*) *Bacchus stans, ut supra.*

Prouti Conditores suos divinis inter Heroas honoribus colebant Græci, sic in medio Templi positum Augusti caput ostendit, Teios peculiari modo, supra reliquas multas Asiæ civitates, Augustum, ut Conditorem suum, Templis, imaginibus, atque aris honorasse. Elegans hic nummulus quoque in *Museo nostro* invenitur; *Andr. Morellius* ex *Thesauro Regio* delineavit, atque jam ante publicavit in *Specimine Rei Numism.* Tab. XX. Num. 2.

NUM. 18.

Vacat.

NUM. 19. & 20.

ΚΑΙΣΑΡ CEBACTOC ΠΛΟΥCIAC ΥΠΑΤ8. (*CAESAR AUGUSTUS. PLUSIA HYPATI* scil. *Filius.*) *Caput Augusti nudum, lævam versus.*

ΑΠΟΛΛΑ Φ ΥΝΙΟΥ ΤΑΜΑ ΤΑΝ. *Quæ literæ, si ita legantur, vix aptum aliquem sensum fundunt. Minerva stans, ægide armata pectus, dextra victoriolam gerit, læva, quæ clypeo nititur, hastam.*

Similem fere per omnia nummum publicavit *Carolus Patinus* in *Numm. Imp. Rom.* p. 45. Pars quidem prior in eo nihil ab antica hujus nummi discrepat, quamvis ΠΛΟΥΤΙΑC exstare ibidem crediderit *Patinus*. Sed posterior exhibet has literas, ΑΠΟΛ-ΛΑC ΦΑ ΝΙΟΥ ΑΜΕΡ. . . atque pone ultimam vocem sedet vir, quasi captivus ingeniculatus. In eo quoque figura Palladis discrepat quod læva manus non innitatur clypeo, sed elevatior hastam teneat. Ad hunc nummum ita scribit *Carolus Patinus*. „ Verecundiam „ Augusti & civilitatem ignorat nemo, nisi qui Au„ gustum ignorat: præclarum monumentum quod „ in oppido consulatum sibi deferri æquo animo tu„ lerit, ita ut ejus etiam rei quasi accepti beneficii te„ stimonium exstare non sit dedignatus. Plutia au„ tem nunc *Piazza*, teste *Aretio*, oppidum fuit „ in Sicilia geminum, novum & vetus, optime „ habitatum, cujus mentio exstat apud *Ciceronem*. „ Apollax Phaniæ filius urbis Præfectus suum no„ men adjecit, vel Apollonius. Cætera vetustate „ detrita sunt, ut legi non possint. Minervam „ victricem insculpsit, vel urbis illius stemma, „ vel commendando pacatori & victori orbis „ Augusto."

Primo quidem, quantum ad partem anticam, non (ut interpretatur *Patinus*) ΠΛΟΥΤΙΑC sed ΠΛΟΥCΙΑC ibidem legitur; itaque ad Plutiam, Siciliæ urbem non videtur posse referri, sed viri esse nomen proprium. Deinde ΥΠΑΤ. item simpliciter proprium viri esse nomen potest, neque opus est ut consulem denotet, & confugere nos cogat ad Augustum, qui honoris caussa Consul in urbe Plutia fuerit. Nam Romæ fuere Consules, Græcis Ὕπατοι dicti, non in alia Imperii Romani urbe. Ad posticam nummi partem pergo. Discrepantia illa lævæ manus, ex nummo minus ibidem integro oriri potuit. Vir quoque ille ingeniculatus ex elevatiore metalli bulla pro literis ΤΑΝ. obversari Patini oculis potuit, quum ipse fateatur detritiorem fuisse nummum, & sic in cæteris literis facile glaucoma aliquod oculis potuit objici. Quid si igitur exigua mutatione reformemus Inscriptionem & ita legamus, ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΤΑΝ ΦΑΝΝΙΟΥ vel ΦΑΥΝΙΟΥ ΤΑΜΑΡΙΝΙ. (APOLLONIATARUM PHANNIO, sive potius, PHAYNIO TAMARINI scil. *Filio.*) Quæ sane levis est mutatio, nam in ΑΠΟΛΛΑ. duæ ultimæ literæ mutantur in Ω. atque in legendo (ut sæpe fit) conjungitur summa atque infima linea. in reliquis nihil mutatur. Ita emendata lectione Apolloniatæ hunc nummum signarunt, sub Magistratu Plusiæ Hypati filii atque Phaynii vel Phannii filii Tamarini, sive alterius; cujus nominis duæ syllabæ priores modo in nummo exprimuntur. Percussus autem videtur ab Apolloniatis in Epiro. Delineavit nummum *Andr. Morellius* ex *Museo Regio*. Sed & ipse, postquam hæc scripseram, ex *Museo Horstiano* similem accepi nummum, in quo post stantem deam in ora nummi tantum hæ leguntur literæ, ΑΠΟΛΛ. . reliquis in circumferentia ibidem nummi abrasis seu detritis. Sub dictis literis hæ agnoscuntur, Ν ΙΟΥ. relicto vacuo spatio inter literas Ν & Ι. quasi novum nomen litera Ι. inchoaret. Ante deam stantem præter literas Α in prima & ΤΑ ex secunda nihil restat.

NUM. 21. & 22.

ΣΕΒΑΣΤΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ. (*CAESAREM AUGUSTUM subaudi, colunt.*) *Caput Augusti nudum, versus lævam.*

ΦΙΛΑ. . . (*PHILA. . .*) *Capita jugata viri atque mulieris; caput virile diademate cinctum, atque ad pectus paludamento ornatum est.*

Vidimus supra Tab. XLI. Num. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. & 16. p. 407. in nummis pluribus Rhœmetalcis, Thraciæ Regis, à parte priori caput Augusti exprimi laureatum vel nudum, cum nomine ejusdem atque titulo; in posteriore vero eorundem nummorum parte signari juncta Augusti & Liviæ capita, & quidem ita ut diademate, veluti Regis Regnum, cingatur caput Augusti, quantumvis illud ambiat Regis Græci nomen & titulus. Idem in hoc nummulo obtinere videtur, quamvis non ab aliquo Rege (nisi statuamus exstitisse sub Augusto, qui Philadelphi habuerit cognomen) sed ab urbe cujus videatur. Integram enim Inscriptionem hanc esse existimo ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΝ. id est, PHILADELPHENSIUM, notæ in Lydia urbis. Capita vero esse Augusti atque Liviæ videntur. Servatur præclarus hic nummulus in *Thesauro Regio*.

NUM. 23. & 24.

Absunt.

NUM. 25.

Nota vel Inscriptio Capitis non adest.

Caput Jovis nudum, circa quod literæ Punicæ vel Phœniciæ fuisse videntur.

Delineavit hunc nummulum *Andr. Morelius* ex *Museo Dom. Dronii.*

NUM. 26. 27. 28. & 29.

Vacant.

NUM. 30.

Capitis Inscriptio abest.

Litera Λ. *grandiuscula in medio Corollæ densioris, quæ septem emittit radios.*

Videtur hic nummus Antiochiæ fuisse cusus.

NUM. 31. & 32.

ΚΑΙCΑΡΟC. (*CAESARIS.*) *Spica.*

ΔΥΟΔΕΚΑΤΟ Λ. (*ANNO XXX.*) *inter media arbore Palma fructifera.*

Cuſus fuit hic nummulus in Judæa, trigeſimo anno ejus Æræ, quam omnis fere ejus partis Oriens adſumſerat, poſtquam Syria potitus fuerat Cæſar Auguſtus. Incepit Æra illa A. V. C. 724. Vulgavit hunc nummulum *Carolus Patinus* in *Num. Imp.* p. 15.

NUM. 33.

Similis cum epocha anni ΛΕ. id eſt *XXXV.*

NUM. 34.

Similis cum epocha anni ΛΘ. id eſt *XXXIX.*

Invenitur hic nummulus (omnes autem exigui, & in Judæa cuſi ſunt) in *Muſeo noſtro.*

NUM. 35. & 36.

ΚΑΙΣΑΡ. (*CAESAR.*) *in Corona Quernea.*

ΣΕΒΑΣΤΟ. (*AUGUSTUS.*) *Prora navis ſupra quam litera* K.

Litera illa K. ſupra proram navis, ſignificat cuſum fuiſſe nummum à Corcyrenſibus, ut integra ſit lectio ΚΟΡΚΥΡΑΙΩΝ. (CORCYRENSIUM.) Nam, qui Corcyræ nummos (ſunt autem numeroſi admodum) ſive ſub Imperatoribus cum eorundem capite cuſos, ſive alios inſpexerit, facile ad Corcyram ſpectare hunc nummulum animadvertet. Deſumſit eundem *Andr. Morellius* ex *Muſeo Wildiano.*

NUM. 37. & 38.

ΚΑΙΣΑΡΟΣ. (*CAESARIS.*) *in Corona Laurea.*

ΣΕΒΑΣΤΟΥ. (*AUGUSTI.*) *Ara media inter duos ingentes lauri ramos.*

Quamvis nulla addatur litera vel Inſcriptio, quæ doceat, à quibus cuſus hic nummus fuerit, nulla tamen ſupereſt dubitatio quin ſignatus fuerit Antiochiæ. In ejus enim urbis nummulis, quæ caput Urbis Antiochiæ cum nomine civium à priore præferunt parte, ejusmodi æra paſſim obſervari ſolet, inque aliis, qui Apollinis caput ab anteriore parte exhibent, rami ejusmodi laurei adparere ſolent.

NUM. 39.

Nota capitis non adeſt.

CEBACTOC. (*AUGUSTUS.*) *Capricornus reſpiciens. Subtus eſt litera* N.

Commagenis poſſet adſcribi nummulus, in quorum nummis ejusmodi ſymbolum invenitur, ſed ad geneſin Auguſti, ut paſſim in ejusmodi typo, reſpici exiſtimo. Litera N. initialis alicujus urbis eſſe poteſt.

NUM. 40.

Sine Inſcriptione. Caput Auguſti nudum, verſus lævam.

CEBACTOC. (*AUGUSTUS.*) *Capricornus ut ſupra.*

Servatur hic nummulus in *Muſeo noſtro*, & videtur in aliqua Phœniciæ ſive Judææ parte cuſus fuiſſe. Idem quoque Auguſti caput in præcedenti nummulo inveniri ſuſpicor.

NUM. 41.

Partis prioris nota non adeſt.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*AUGUSTUS.*) *Ibis.*

Patet ex hujus avis figura, ubi ſignatus fuerit nummulus, videlicet in Ægypto.

NUM. 42.

ΚΑΙCΑΡ. (*CAESAR.*) *Caput Auguſti laureatum, verſus lævam.*

ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*AUGUSTUS.*) *Stella in luna creſcente.*

Typus vulgaris eſſe ſolet Byzantii, ubi nummulum hunc, valde exiguum, ſignatum fuiſſe credo. Servatur in *Theſauro Regio* & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 43. 44. & 45.

Vacant.

NUM. 46.

Nota partis prioris non adeſt.

Π. *Herma Dei Priapi cum impreſſo circa medium ſigno.*

Quamvis ad Myſiæ oppidum, Priapos dictum, referri nummulus poſſit, malo tamen ad Peparethum referre. Confer quæ diximus ſupra ad alium Peparethi nummum. p. 432.

NUM. 47. & 48.

Vacant.

TABULA XLVIII.

EXHIBENS

NUMISMATA AUGUSTI

VARII METALLI, DESUMTA

EX

HUBERTO GOLTZIO.

NUM. 1. & 2.

ΑΥΤΟκράτωρ ΚΑΙCαρ CΕΒΑCΤΟC. (*IMPERATOR CAESAR AUGUSTUS.*)
Caput Augusti nudum, versus lævam.

ΚΑΙCΑΡΕΙΑ CΕΒΑCΤΑ ΝΕΩΚΟΡ. (*CAESAREA AUGUSTA NEOCORA.*
Statua Julii Cæsaris sedentis, superiore corporis parte nuda, dextra tenet aquilam, læva hastam. Neque enim Jovis sed Cæsaris Julii esse Statuam patet ex adscriptis literis ΙΟΥΛΙΟC ΘΕΟC (*JULIUS DEUS*) *Pone Sellam, cui insidet, Pontificale ornamentum capitis cernitur.*

Vulgavit æreum hunc nummum *Hub. Goltzius* in Tab. XI. *August.* Num. 128. & XXII. Num. 5. & ex eo *Andr. Morellius* in *Fam. Julia* inter *Nummos Goltzianos* Tab. XII. Num. 7. Repetiit partem posteriorem *Ezech. Spanhemius* ad *Juliani Cæsares* p. 34. ubi ea scribit, quæ Latine versa ita sonant „ Certe Julius hic non modo inter Deos re„ latus fuit post mortem, verum insuper instar „ novi Jovis ejusque habitu depictus fuit, cum „ hasta ejus Dei atque aquila, prouti clare cerne„ re licet in nummo sequente, cuso Cæsareæ, tem„ poribus Augusti, in quo, titulo Græcis conscri„ pto literis, *Deus Julius* vocatur." Hæc ibi *Spanhemius*; qui, vellem, nos docuisset, cui Cæsareæ urbi, quæ insuper Augustæ nomen tulerit, atque Neocora exstiterit Augusti tempore, adscribendus sit nummus. *Nonnius* p. 49. ingenue se nescire fatetur. Fuerunt autem in Asia plures Cæsareæ, quarum inter principes una fuit in Palæstina, ab Herode, Judææ Rege, in Augusti honorem exstructa. De qua sic *Ammianus Marcellinus* Lib. XIV. Cap. 26. *Ultima Syriarum est Palæstina* — — — — *civitates habens quasdam egregias, nullam nulli cedentem, sed sibi vicissim, velut ad perpendiculum æmulas: Cæsaream, quam ad honorem Octaviani principis exædificavit Herodes; & Eleutheropolin & Neapolin.* Magis tamen credam ad Cæsaream Philippi, quæ & Cæsarea Panites adpellatur, & in nummis Cæsarea Augusta, pertinere. Dicebatur autem Panium priscis temporibus. Quem locum pulcherrimis ædificiis ornasse dicitur Rex Judææ Herodes, inter quæ Templum fuit ab Herode benefactori suo exstructum, teste *Josepho* Lib. I. de *Bello* Cap. XXI. §. 3. p. 106. ὁ Δωρησαμένος ὑπὸ Καίσαρος αὐτὸν ὑπὲρ τοσούτου χώρων, ὁ δ' οὐκ αὐτὴν μόνην λαμπρὰν καθιδρύσατο πρὸς πηγὰς Ἰορδάνου· Καλεῖται δὲ Πάνιον ὁ τόπος. *Auctus à Cæsare* (Herodes) *alia regione* (Trachonitide scilicet) *etiam in illa ipsa Templum illi juxta Jordanis fontes posuit. Panium ille locus vocatur.* Ampliavit hunc locum postea Philippus Tetrarcha, ut notat idem Josephus, ibidem Lib. II. Cap. IX. §. 1. p. 166. Ὁ μὲν οὖν Φ Ἰορδάνου πηγαῖς ἐν Γαυλανίτιδι πόλιν κτίζει Καισάρειαν. *Hic vero* (Philippus) *juxta Jordanis fontes in Paneade regione urbem condidit Cæsaream.* Unde patet nomen loci sub Herode Philippo inmutatum fuisse. Quam urbem, ut distingueretur à Cæsarea Herodis Regis, dictam à Scriptoribus fuisse Cæsaream Philippi, ab eo ipso Philippo, constat, sicuti in publicis monumentis (ut sunt nummi) Cæsaream Augustam, ut patet ex quodam Gazæ Mediceæ nummo, quem adducit *Lucas Holstenius* ad *Steph. Byzantinum* pag. 154. Καισαρείας ΣΕΒάσης ΙΕΡᾶς ΚΑΙ ΑCΥλου ὑπὸ ΠΑΝΙΩ. *Cæsareæ Augustæ, Sacræ & Inviolabilis sub Panio.* Quare, jure optimo Cæsareæ Augustæ sub Panio hunc adscribimus nummum, in qua urbe, quum aliud antea haberet nomen, Augusto Templum, ut Deo, exstruxerat Rex Herodes Magnus, Julio autem, Cæsaris Augusti patri, hanc, habitu Dei Jovis, Apollinis (Augusti) patris, Statuam posuisse videtur Tetrarcha Herodes Philippus.

NUM. 3.

AUGUStus DIVI Filius. Caput Augusti nudum, lævam versus.

Marcus SANQUINIUS Publii Filius III. VIR. Caput Julii Cæsaris laureatum cum Stella crinita in vertice.

Argenteum hunc nummum profert *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. VIII. Num. 94. & XXII. Num 9. Spectat ad *Familiam Sanquiniam*, ex qua alio prænomine exstitit Triumvir Monetalis sub eodem Augusto.

NUM. 4.

IMPerator CAESAR DIVI JULII Filius. Caput Cæſaris Auguſti nudum, cum barba, dextram verſus.

III. VIR ITERum ReiPublicæ Conſtituendæ. Stella crinita.

Aureum hunc nummum vulgavit *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. III. Num. 27. & XXII. Num. 12. Invenitur quoque inter *Morellii Goltzianos* in *Fam. Julia* Tab. XX. Num. 18. ut & inter *Num. Arſchotana* Tab. IX. Num. 3. Inſolitum, & quod antea jam dictum ſit, nihil exhibet, cuſus eo tempore, quo barbam alebant Triumviri ad vindicandam Cæſaris necem, in ſignum luctus propter cædis indignitatem.

NUM. 5. & 6.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΥΙΟΣ ΘΕΟΥ ΙΟΥΛΙΟΥ. (*AUGUSTUS JULII DEI FILIUS.*) *Capita Julii Cæſaris & Auguſti jugata & laureata.*

ΜΕΝΑΔΡΟΣ ΠΑΡΡΑΣΙΟΥ. (*MENANDRI PARRHASII* ſcil. *Filii.*) *Templum inſigne quatuor columnarum cum Statua Divi Julii, poſita inde capide, hinc lituo, in frontiſpicio eſt ſidus Julium, ſub templo ſcribitur* ΙΟΥΛΙΟΝ ΘΕΟΝ. (*DEUM JULIUM,*) ſcil. *colunt.*

Nobilem hunc nummum ex ære medio publicavit *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXIII. Num. 17. & ex illo *Andr. Morellius* in *Numm. Fam. Goltzianis* Tab. XXI. Num. 6. Nobilem vero haud inmerito adpellare licet, cuſum à Cæſareenſibus, licet civitatis nomen non adſcribatur; quod quidem clare patet ex adſcripto Menandri Parrhaſii filii nomine, cujus itidem adſcribitur nomen in nobiliſſimis duobus nummis Cæſareæ cuſis, quos inluſtravimus ſupra Tab. XLI. Num. 21. 22. 23. 24. Ibi Templum cernitur Cæſareæ in honorem Divi Julii, prout Statua ejus in medio Templi, cum Pontificatus Maximi inſignibus, atque Subſcriptio teſtatur, quæ integra ita concipi debet JULIUM DEUM COLUNT CAESAREENSES. licet in Græco tantum dimidia ſenſus pars, duabus vocibus ΙΟΥΛΙΟΝ ΘΕΟΝ (JULIUM DEUM) exprimatur.

NUM. 7. & 8.

ΚΑΙΣΑΡ ΥΙΟΣ ΘΕΙΟΥ ΙΟΥΛΙΟΥ. (*CAESAR FILIUS DIVI JULII.*) *Caput Cæſaris Auguſti nudum, verſus dextram.*

ΙΟΥΛΙΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ ΤΟΝ ΘΕΟΝ. (*JULIUM CAESAREM DEUM.* ſcilicet *colunt.*) *Caput Julii Cæſaris laureatum verſus lævam.*

Quæ nam urbs nummum hunc æreum ſecundæ magnitudinis ſignaverit, non liquet. Theſſalonicæ forte ſignatus fuit. Invenitur apud *Hub. Goltzium* in *Auguſto* Tab. XXIII. Num. 19.

NUM. 9. & 10.

ΘΕΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ. (*DEUS JULIUS*) *Caput Julii Cæſaris nudum, verſus lævam.*

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΚΑΙΣΑΡ ΥΙΟΣ ΘΕΙΟΥ ΠΑΤΗΡ ΠΑΤΡΙΔΟΣ. (*IMPERATOR CAESAR FILIUS DIVI PATER PATRIAE.*) *Caput Cæſaris Octaviani nudum, dextram verſus.*

Æreum hunc nummum æris medii invenias apud *Hub. Goltzium* in *Auguſto* Tab. XXIII. Num. 21. & *Andr. Morellium* in *Fam. Juliæ Numm. Goltzianis*, Tab. XX. Num. 20.

NUM. 11. & 12.

CONCORDIA. Deæ Concordiæ caput. Adſcribitur inſuper Lucius MUSSIDius LONGUS.

CAESAR LEPIdus ANTONius III. VIRI ReiPublicæ Conſtituendæ. Manus junctæ tenent caduceum alatum, qui infra ferrum acutum habet.

Concordiæ mutuæ inter Triumviros argenteus hic denarius eſt Symbolum. Editus eſt ab *Hub. Goltzio* in *Auguſto* Tab. XXIV. Num. 1. & 2.

NUM. 13.

CAESAR DIVI Filius IMPerator PONTifex III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani nudum, barbatum, verſus lævam, pone illud cernitur lituus.

SALUS GENERIS HUMANI. Tres viri togati dextras ſimul, veluti jurantes, tripodi inponunt, cui globus inſiſtit, unus ex illis læva tenet lituum, in imo jacet figura mulièbris dextra cornucopiæ tenens, læva caduceum.

Pulcherrimus hujus nummi typus eſt, in quo concordiam inter ſeſe mutuo ineunt, atque in rei veritatem fideique pignus, veluti ſuper Apollinis tripode jurant Triumviri, quietem ſeſe Orbi Terrarum reddituros. Harum enim rerum Symbola adſunt, illa quies exoptabatur ab omnibus, veluti ſalus generis humani. In hiſce M. Antonius ex Tripode, ut Auguratus Symbolo, M. Lepidus, qui ſtat medius inter duos reliquos, ex Pontificatus maximi ſigno, lituo, agnoſcitur, qui lituus male negligitur apud *Ezechiel. Spanhemium* in Notis ad *Juliani Cæſares* p. 230. Poſt *Hubert. Goltzium* enim aureum

reum hunc nummum complures ediderunt, videlicet *Jacob. Oiſelius* Tab. LXXVIII. Num. 6. aliique. Invenitur quoque inter *Numiſm. Arſchotan.* Tab. IX. Num. 14. & in *Theſauro Antiq. Rom. Grævii* p. 130. Aureus eſt, atque primum vulgatus ab *Huberto Goltzio* in *Auguſto* Tab. II. Num. 14. & Tab. XXIV. Num. 5.

NUM. 14.

Cajus CAESAR DIVI Filius IMPerator COnSul III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani, nudum, lævam verſus.

SALUS GENERIS HUMANI. Tres dextræ junctæ ſupra faſces atque caduceum alatum decuſſatim poſitæ, adſunt globus & ſecuris.

Aureum hunc nummum primus protulit *Hubert. Goltzius* in *Auguſto* Tab. I. Num. 12. eundem depictum quoque videas inter *Num. Arſchot.* Tab. IX. Num. 15. apud *Jac. Oiſelium* Tab. LXXVII. Num. 7. *Ezech. Spanhemium* ad *Juliani Cæſares* p. 230. atque inprimis apud *Jo. Triſtanum Sanctamantium* in *Comm. Hiſtor.* Tom. I. p. 73. qui, ut nobis aliisque otium faceret, eundem hoc inluſtravit commentario. „ CAESAR DIVI F. „ IMP. COS. III. VIR R.P.C. L'effigie d'Auguſte. SALUS GENERIS HUMANI. Trois „ dextres joinctes avec un caducée, une hache, „ des faiſceaux de verges, & un globe. Cette „ medaille fut frappée au commencement de l'aſ„ ſociation d'Auguſte, Lepide & Antoine, & „ marque l'union, concorde & parfaite intelli„ gence qu'ils ſe jurerent reciproquement, ſans „ varier juſqu'à la mort, ces faiſceaux, hache & „ globe, marquant la ſouveraine puiſſance qu'ils „ s'attribuerent *vitæ & necis* par tout l'Eſtat Ro„ main. Et pour perſuader à tous que cette aſſo„ ciation devoit eſtre de durée pour l'eſtabliſſement „ d'une longue paix, & pour faire florir la juſti„ ce, & les faire baiſer enſemble, comme ces „ mains s'entrebaiſoient par leur conjonction, ils „ enrichirent le revers de leur monnoye de cet„ te ſuperbe & magnifique Inſcription; Mais qui „ parût bien toſt toute contraire au ſens qu'ils luy „ donnoient. Cette union ayant eſté tres-perni„ cieuſe pour l'Empire Romain, & qui fit dire à „ *Lucain* liv. I. 84.

„ —— —— *tu cauſa malorum*
„ *Facta tribus dominis communis Roma, nec unquam*
„ *In turbam miſſi feralia fœdera regni;*
„ *O malè concordes* —— ——

„ Il ſe voit une aſſez ſemblable medaille de Le„ pide dans du Choul p. 235. Galba obtint pareil„ lement cette Inſcription, en une medaille frap„ pée en ſon nom, qui promettoit aux Romains „ que le gouvernement de Galba ſeroit le ſalut & „ le bonheur de l'Empire Romain, comme celuy „ de Neron en avoit eſté la peſte & la ruine. Les „ medailles de Commode & de Caracalla ſont pa„ reillement remarquables en ces Inſcriptions, bien „ qu'ils ayent eſté des plus pernicieuſes peſtes de „ l'Eſtat Romain. Ce peuple donc ne meritoit-il „ pas d'eſtre aſſervy ſous les loix de tels monſtres? „ puiſqu'il couronnoit leurs tyranniques violences „ & desbordements deteſtables de tiltres ſi glorieux „ & ſi magnifiques? Car que peut on adjouſter de „ plus ſpecieux & de plus ſuperbe que ces autres „ eloges que Lib. II. Ep. 91. v. 1. Martial donne „ au cruel & impie Domitian?

„ *Rerum certa Salus, terrarum gloria Cæſar;*
„ *Soſpite quo, magnos credimus eſſe Deos.*
„ —— —— *ô rerum felix tutela, Saluſque,*
„ *Soſpite quo gratum credimus eſſe Jovem.*

„ Toutesfois Philon Juif fait voir que ſi Lepide „ & M. Antoine eſtoient indignes d'eſtre compris „ dans le ſens de cette Inſcription, au moins qu'Au„ guſte le pouvoit meriter en quelque façon. Voicy „ ce qu'il en dict en ſa legation, le faiſant parler „ François, le paſſage eſtant trop long pour le „ mettre en ſa langue & puis en la noſtre. C'eſt „ ce genereux Cæſar (ce dit-il) qui rendit à l'uni„ vers la tranquillité & priſtine ſerenité, ayant diſ„ ſipé les orages, & accoiſé les tempeſtes paſſées „ qui le menaçoient de toutes parts d'une ruine „ prochaine; qui remedia aux calamitez publiques „ des Grecs & des barbares meſme, auſſi bien qu'à „ celles des Romains, leſquelles ayants pris leur „ naiſſance du coſté de l'Orient & du Midy, avoi„ ent atteint & parcouru tout l'Occident & le „ Septentrion, rempliſſant meſme tout ce qu'il „ a d'habité entre deux, de ruines & de miſeres. „ Ce fut luy qui demeuré ſeul Monarque, oſta les „ fers dont les provinces eſtoient chargées ſoubs „ le joug inſupportable de la ſervitude. Ce fut „ luy qui affranchit de toutes guerres inteſtines, „ & de toutes ſortes de brigandages l'Empire Ro„ main. Ce fut luy, dis-je, qui remplit la mer de „ vaiſſeaux marchands, auparavant deſolée & pri„ vée de tout commerce par la violence des Pi„ rates qui l'eſcumoient par tout. Ce fut luy qui „ rendit la liberté à toutes les villes. reſtabliſſant „ l'ordre où logeoit la confuſion; qui apprivoiſa „ les nations les plus farouches, les ayant accou„ ſtumées à ſuivre une vie plus civile & plus hu„ maine, par le moyen du commerce auquel il „ les attira &c."

NUM. 15. & 16.

CAESAR IMPerator PONTifex LEPIDUS IMPerator Pontifex Maximus. Inſtrumenta Pontificalia, Capis, Adſpergillum, Securis & Apex.

ANTONius IMPerator AUGUR. Signa Auguratus Antonii, Lituus, Urceus & Pullus gallinaceus.

Peculiare nihil aureus & argenteus hic nummus habet, quod non jam ante dictum & explicatum ſit. Invenitur apud *Hubert. Goltzium* in *Aug.* Tab. XXV. Num. 1. 10. *Jac. Oiſelium* Tab. CX. Num. 7. & 8. atque in *Theſauro Antiq. Rom. Grævii* Tab. V. p. 58.

NUM. 17.

Cajus CAESAR IMPerator PONTifex III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani verſus lævam, nudum.

Marcus ANTonius IMPerator AUGur III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Aulus NERVA PRO Quæſtor Provincialis. Caput M. Antonii nudum verſus lævam, pone eſt lituus.

Aureus hic nummus nihil peculiare habet, niſi quod inveniatur apud ſolum *Hub. Goltzium* in *Auguſto* Tab. II. Num. 13. & Tab. XXV. Num. 9.

NUM. 18.

Cajus CAESAR III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani nudum, verſus lævam.

ANTonius IMPerator AUGur III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Marcus BARBAtus P. CI. Caput M. Antonii nudum, verſus lævam.

Quod de præcedente aureo nummo, itidem de hoc aureo dictum ſit. Vulgavit *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. I. Num. 9. & Tab. XXV. Num. 11.

NUM. 19. & 20.

COHORTis PRAEToriæ PHILIPpenſis. Tria ſigna militaria, infra totidem adjacent ſcuta.

COLoniæ JULiæ PHILippenſis. Victoria inſiſtens baſi cui inſcribitur VICtoria AUGuſti, dextra corollam protendens, læva palmam tenens, ante illam eſt Aquila Legionaria.

Habuimus fere ſimiles æreos ſupra XLV. Num. 6. & 7. quo L. B. relegamus. Hunc æreum ſecundæ magnitudinis vulgavit *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXVI. Num. 3. & 11. Qua tamen ratione Philippi vocari poſſint Colonia Julia dubitant Antiquarii; ſed tamen potuit, tranſlatis aliquot illuc veteranis à Julio Cæſare poſt victoriam Pharſalicam.

NUM. 21. & 22.

CAESAR IMPerator III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani barbatum & galeatum, lævam verſus.

Senatus Conſulto. Aquila Legionaria cum tropæo, inſiſtens proræ navis inter duo ſigna militaria.

Aureum hunc nummum edidit *Hub. Goltzius* in *Faſtis* p. 186. atque in *Aug.* Tab. I. Num. 8. & Tab. XXVI. Num. 9. In memoriam cuſus eſt victoriæ navalis de Sexto Pompejo. Barbata vero eſt facies Cæſaris Octaviani, quia nondum omnes percuſſores patris Julii ſublati erant. Vide ſupra ſimiles cum barba inter Aurea atque Argentea Cæſaris Auguſti Numiſmata.

NUM. 23.

Caput Cæſaris Octaviani nudum, verſus lævam, ſine Inſcriptione.

IMPerator CAESAR DIVI Filius PONTifex III. VIR ITERum ReiPublicæ Conſtituendæ. Tripus, inſiſtente urceo inter duas ſtellas, ad latera Tripodis ſunt Capis & Lituus.

Pontificatus & Auguratus inſignia in hoc typo occurrunt, ex quibus hæc ad M. Antonium, illa ad Cæſarem Octavianum atque ad Lepidum, Triumviros ſpectabant. Argenteum hunc nummum vulgavit *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. II. Num. 37. & Tab. XXVII. Num. 1.

NUM. 24.

IMPerator CAESAR DIVI JULIi Filius. Caput Cæſaris Octaviani nudum & barbatum, dextram verſus.

PONTifex COnSul ITERum ET TERtium DESIGNatus III. VIR ITERum ReiPublicæ Conſtituendæ. Tripus, cui inſiſtit capeduncula, inter pateram & lituum.

Symbola hæc ſpectant ad Triumvirorum Sacerdotia, nummus ex auro eſt apud *Hub. Goltzium* in *Auguſto* Tab. I. Num. 27. & Tab. XXVII. Num. 3. Invenitur quoque inter *Numiſm. Afſchot.* Tab. XIV. Num. 8.

TABULA XLIX.

EXHIBENS

NUMISMATA AUGUSTI VARII METALLI, DESUMTA EX HUBERTO GOLTZIO.

NUM. 1.

IMPerator CAESAR PONTifex IMPerator ITERum III. VIR ITERum ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani nudum, verſus lævam.

AUGUR PONTifex COnSul ITERum ET TERTium DESignatus. Inſtrumenta Pontificalia quinque, Seceſpita, Adſpergillum, Urceus, Lituus, Capis.

Vulgavit anticæ aurei hujus nummi typum *Hub. Goltzius* Tab. I. Num. 19. poſticæ vero typum Tab. XXVII. Num. 6. Exſtat quoque inter *Numiſm. Arſchotan.* Tab. XIIII. Num. 7. Confer Tom. V. *Theſ. Antiq. Rom. Grævii* p. 33.

NUM. 2.

IMPerator CAESAR DIVI Filius III. VIR ITERum ReiPublicæ Conſtituendæ. Vacat figura capitis vel typus partis anterioris, ſed vide Tab. I. Num. 17.

Sine epigraphe. Pontificatus inſignia, Capis, Adſpergillum, Urceus, Lituus.

Quamvis in *Auguſto* Tab. XVVII. Num. 8. & 11. capitis figura in argenteo hoc nummo non addatur apud *Hub. Goltzium*, cerni tamen poteſt apud eundem in *Faſtis* p. 190. ubi dicitur eſſe ex auro.

NUM. 4.

IMPerator CAESAR DIVI Filius PONTifex III. VIR ITERum ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani nudum, lævam verſus, pone Lituus eſt, ut Tab. I. Num. 26.

IMPerator ITERum COnSul ITERum ET TERtium DESIGnatus. Tripus, cui inſiſtit globus, inter ſecurim & caduceum alatum.

Spectat typus ad quietem Orbis Terrarum, quæ videlicet innitebatur Triumviris hiſce quorum Symbola in nummo exprimuntur. Argenteus eſt nummus, cujus partem priorem exhibet *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. II. Num. 22. poſteriorem Tab. XXVII. Num. 10.

NUM. 5.

IMPerator CAESAR AUGUR PONTifex III. VIR ITERum ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani nudum verſus dextram, pone eſt Lituus, ut Tab. I. Num. 30.

Marcus COCCEIUS NERVA III. VIR. Tripus, cum inpoſita Stella inter duos Lauri ramos.

Viſitur argenteus hic nummus inter *Arſchot. Num.* Tab XIIII. Num. 6. ſed primus vulgavit *Hub. Goltzius* in *Faſtis* p. 194. & in *Auguſto* Tab. II. Num. 24. & XXVII. Num. 12. Rectius vero in *Arſchotanis Nummis* III. VIR, quam IIII. VIR ut apud *Hub. Goltzium* iſte M. Coccius Nerva dici videtur.

NUM. 6. & 7.

ΚΑΙΣΑΡ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΤΡΙΩΝ ΑΝΔΡΩΝ Lυκάβαντ@ Δ. (*CAESAR IMPERATOR TRIUMVIR, ANNO QUARTO.*) *Caput Cæſaris Octaviani nudum, verſus lævam.*

Sine Inſcriptione. Trinacriæ Symbolum, Tria crura cum totidem ſpicis & capite Meduſæ intermedio.

Solitum id eſt Siciliæ Symbolum, atque de Sexto Pompejo relatam victoriam reſpicit nummus æreus hic, quem protulerunt *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. I. Num. 11. & Tab. XXIX. Num. 14. *Numiſm. Arſchot.* Tab. XII. Num. 6. *Jac. Oiſelius* in *Theſ.* Tab. XXVIII. Num. 1. & *Ezech. Spanhemius* ad *Julian. Cæſar.* p. 222.

NUM. 9. & 10.

CAESAR DIVI Filius. Caput Cæſaris nudum & barbatum verſus lævam, cum haſta ſeu ſceptro ad cervicem atque quinque ariſtis ad verticem.

Marcus ANTONIUS IMPerator. Caput M. Antonii nudum, dextram verſus.

Æreum hunc nummum vulgavit *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXIX. Num. 15. & 18. Siculi atque Sardi hunc nummum videntur cudiſſe in M. Antonii & Cæſaris Octaviani honorem; in quo Patri Sardo compararunt Cæſarem Octavianum. De Patre Sardo vide *Theſ. Morellian. Fam. Rom.* in *Fam. Atia* p. 37.

NUM. 11. & 12.

IMPerator DIVI Filius. Capita M. Antonii & Cæſaris Octaviani cervicibus oppoſitis.

Sine Inſcriptione. Prora navis, ſupra quam cernitur patera.

Æreum hunc nummum vulgavit *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. IV. Num. 43. & Tab. XXIX. Num. 22. Ad Valentiam pertinere videtur, cujus vide ſimilem nummum ſupra Tab. XXVI. Num. 13. & 14. pag. 354.

NUM. 13. & 14.

Μάρκ@ ΑΓΡΙΠΠΑ ΟΥΠΑΤΟC ΤΡΙΤΟΝ. (*MARCUS AGRIPPA CONSUL TERTIUM.*) *Marci Agrippæ caput corona roſtrata inſigne, verſus lævam.*

ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΠΑΤΗΡ ΠΑΤΡΙΔΟΣ. (*CAESAR AUGUSTUS PATER PATRIAE.*) *Caput Cæſaris Octaviani verſus lævam.*

Æreus eſt nummus, editus ab *Hub. Goltzio* in *Aug.* Tab. VII. Num. 76. & Tab. XXXI. Num. 4.

NUM. 15. & 16.

IMPerator CAESAR AUGUSTUS. Caput Cæſaris nudum, verſus lævam.

Marcus AGRIPPA Lucii Filius COnSul III. IMPerator IIII. Caput M. Agrippæ corona roſtrata inſigne, verſus lævam.

Aureum hunc nummum invenias apud *Hub. Goltzium* in *Aug.* Tab. XXXI. Num. 6.

NUM. 17. & 18.

ΚΑΙΣΑΡΟΣ. (*CAESARIS.*) *Sex Spicæ colligatæ invicem.*

ΑΛΕΞάνδρεια ΑΙΓΥΠΤ8. (*ALEXANDRIA AEGYPTI.*) *Palma intermedia.*

Æreus eſt nummus, quem debemus *Hub. Goltzio*, qui illum produxit in *Auguſto* Tab. XXXII. Num. 2. & 4. cui ſimillimum habuimus ſupra Tab. XLII. Num. 6. niſi quod ibi pro ΚΑΙΣΑΡΟΣ ſcribatur ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Confer, quæ diximus ibidem p. 410. Verum ad hunc nummum ex profeſſo quædam adnotavit *Jo. Triſtanus Sanctamantius*, quæ invenias in *Comment. Hiſtor.* Tom. I. p. 91. atque huc tranſlata hæc ſunt. „ ΚΑΙΣΑΡΟΣ. Des „ eſpics de bled. Au revers ΑΛΕΞ. ΑΙΓΥΠΤ. Αλε„ ξανδρία Αἰγύπτ8. *Alexandria Ægypti.* Une palmier. „ *Goltzius* en repreſente une pareille. Cette medail„ le frappée en l'Alexandrie de l'Egypte en l'hon„ neur d'Auguſte, nous fait voir qu'ils attribuoient „ par flatterie la fertilité de l'Egypte à la domina„ tion de ce Prince, ou à ſon Genie, comme „ *Virgile* attribuë en ſa IX. Eclogue celle de l'Italie „ en ſon temps, à l'aſtre Venerien de Ceſar, fá„ vorisant Auguſte de ſon doux aſpect, en ces „ vers.

„ *Ecce Dionæi proceſſit Cæſaris aſtrum:*
„ *Aſtrum, quo ſegetes gauderent frugibus, & quo*
„ *Duceret apricis in collibus uva colorem.*

„ Comme ne faiſant qu'un de l'aſtre de Ceſar „ & de celuy de Venus: ainſi Properce apres luy „ liv. IV. *Elegie* VI. diſant cecy,

„ *At pater Idalio miratus Cæſar ab aſtro,*
„ *Sum Deus, & noſtri ſanguinis iſta fides.*

„ Voire encore le meſme *Virgile* liv. I. de ſes „ *Georgiques* attribue a Auguſte la gloire de cou„ vrir la Terre de fruict & de grains, & de diſpo„ ſer des Saiſons en ces vers

„ —— —— *Et te maximus Orbis*
„ *Auctorem frugum, tempeſtatumque potentem*
„ *Accipit.*

„ Mais ſans s'amuſer à ces flatteries, *Suetone* „ chap. XVIII. & *Paulus Diaconus*, liv. VII. re„ marquent qu'Auguſte apporta beaucoup d'indu„ ſtrie pour rendre le ſol Ægyptien plus fertile qu'il

„ n'eſtoit, faiſant nettoyer de fanges & limons „ infinis, les foſſes qui avoient accouſtumé de re- „ cevoir les eaux du Nil. *Ægyptum* (ce dit *Sueto- „ tone*) *in provinciæ formam redactam ut feraciorem „ habilioremque annonæ urbicæ redderet, foſſas omnes „ in quas Nilus exæſtuat oblimatas longa vetuſtate, „ militari opere deterſit.* Que ſi vous voulez voir „ quelque choſe touchant la fertilité de ceſte pro- „ vince, *Ariſtide* en parle amplement en ſon elo- „ ge de la ville de Rome, & *Oppian.* l. II. de ſon „ Cynegetique.. Quant à ceſte palme, outre ce „ qu'elle marque la victoire d'Auguſte contre Cleo- „ patre, qui le rendit maiſtre de l'Ægypte & d'A- „ lexandrie; elle repreſente encore la fertilité de „ ce pays. Car *Libanius* dit qu'elles y viennent „ ſans culture, & d'elles meſme, voyez ſon elo- „ ge *de palmis & pomis.*"

Adde quoque *Ezech. Spanhemium* ad *Juliani Cæſares* p. 219.

NUM. 19. & 20.

ΑΥΤοκράτωρ ΚΑΙΣΑΡ ΘΕΙΟΥ ΥΙΟΣ. (*IMPERATOR CAESAR DIVI FILIUS.*) *Caput Cæſaris Octaviani nudum, verſus lævam., pone eſt Fulmen.*

ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΩΝ. (*ALEXANDRINORUM.*) *Victoria proræ navis inſiſtens, & verſus lævam progrediens dextra corollam protendit, læva fert palmam ſuper humeros.*

Monumentum eſt Victoriæ Actiacæ, atque Ægypti ſubactæ, in quo Alexandrini Cæſarem Octavianum comparant Jovi Victori, Fulmine, ejus Dei Symbolo, pone cervicem addito. Vulgavit æreum hunc nummum ſecundæ magnitudinis *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. IV. Num. 44. & XXXII. Num. 8.

NUM. 21.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*AUGUSTUS.*) *Caput Cæſaris Auguſti laureatum, lævam verſus.*

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ Lυκάβαντ© Β. (*IMPERATOR, ANNO SECUNDO.*) *Sex Spicæ colligatæ.*

Alexandriæ, ut præcedentes duo nummi, cuſus videtur; eſt ex ære ſecundæ magnitudinis, ab *Hub. Goltzio* vulgatus in *Aug.* Tab. IX. Num. 102. & Tab. XXXII. Num. 9.

NUM. 22. & 23.

ΚΑΙΣΑΡ ΟΥΠΑΤΟΣ Ε. ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ Γ. (*CAESAR CONSUL V. IMPERATOR VI.*) *Caput Cæſaris Auguſti nudum, verſus lævam.*

Lυκάβαντ© Β. (*ANNO SECUNDO.*) *Sphinx alata ſedens, ante quam cernitur ſiſtrum, ſub eadem extenditur Spica frumenti.*

Æreus eſt nummus primi fere moduli, editus ab *Hub. Goltzio* in *Aug.* Tab. VI. Num. 65. & Tab. XXXII. Num. 12. & ab *Jac. Oiſelio* Tab. XXXIV. Num. 1. Sphinx Ægypti ſolet eſſe Symbolum, ut & Siſtrum, Spica fertilitatem denotat.

NUM. 24.

IMPerator CAESAR AUGUSTUS. Caput Cæſaris Octaviani nudum, verſus lævam, ut Tab. V. Num. 16.

HISPANIA RECEPTA. Titus CARISIUS LEGatus. Clypeorum trium congeries, cum Balteo & Lancea Hiſpanica.

Habuimus ſimiles fere nummos argenteos ſupra Tab. XX. Num 11 reſpectu typi. Verum hæc Inſcriptio invenitur tantum apud *Hub. Goltzium* in *Auguſto* Tab. XI. Num. 130. & Tab. XXXIII. Num. 1. atque inter *Num. Arſchot.* Tab. XII. Num. 19. unde repetit *Jacobus Oiſelius* in *Theſauro* Tab. XXXI. Num. 1. Hiſtoria belli Cantabrici nota eſt & ſupra deſcripta.

TABULA L.

EXHIBENS

NUMISMATA AUGUSTI

VARII METALLI, DESUMTA

EX

HUBERTO GOLTZIO.

NUM. 1.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, ut Tab. IV. Num. 128.

SEGOVIA. Eques cum haſta decurrens.

Segobia ſive Segovia & olim illuſtriſſima Urbs Hiſpaniæ fuit & hodieque famam & ſplendorum, nomenque ſuum retinet. Nummos tamen ejus Antiquarii nondum produxerunt præter hunc *Goltzii*, qui forte in lectione deceptus fuit pro SEGOBRICA. cujus Coloniæ nummus, per omnia huic ſimilis occurrit ſupra Tab. XXXVII. Num. 20. *Goltzius* ſuum vulgavit in *Auguſto* Tab. VIII. Num. 93. & Tab. XXXIII. Num. 4.

NUM. 2.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput idem, ſed ſine laurea, ut Tab. IV. Num. 122.

VALENTIA. Duplex Cornucopiæ.

Colonia Julia Valentia occurrit ſupra in nummis Julii Cæſaris & Auguſti Tab. XXVII. Num. 5. p. 357. ubi conſuli poſſunt quæ à nobis de eadem dicta ſunt. Typus autem differt. Cernitur enim hic duplex Cornucopiæ, quod rerum omnium abundantiam atque copiam deſignare ſolet. In *Goltzianis* tamen nummis adparet, ut in *Julio* Tab. IX. Num. 4. atque itidem Conſularibus *Nummis Goltzianis* in *Fam. Julia* apud *Morellium* Tab. XIX. Num. 23. & 24. Sed typi illi *Goltziani* conveniunt magis cum Vibone Valentia, quæ Hippo dicta fuit antea, quam cum Hiſpaniæ Colonia Valentia dicta. Patet illud ex urbis ejus nummis, quorum plurimi ſuperſunt; ſicuti & ante Imperatorum (ut videtur) tempora cuſus nummus æreus ab *Andrea Morellio* adfertur in *Fam.* incertis & *Miſcellan.* Tab. V. Num 9. p. 468. *Goltzianus* noſter ex ære medio invenitur apud eundem in *Aug.* Tab. VIII. Num. 95. & Tab. XXXIII. Num. 8. atque inter *Arſchotana Numiſmata* Tab. XVI. Num. 12. ut & in *Theſauro Jacobi Oiſelii* Tab. XXXI. Num. 5. uterque Vibonem Valentiam deſignari putat, & quoniam averſæ partem tantum exprimunt, valde dubios nos relinquunt, utrum cum capite eo, quod depinxit *Goltzius*, viderint, quod ego quidem haud exiſtimo, an vero cum alio.

NUM. 3. & 4.

CAESAR AUGUSTUS TRIBunicia POTESTate III. Pater Patriæ. Caput Auguſti nudum, verſus lævam.

Cajus MARIUS Cai Filius PROQuæſtore III. VIR. Pegaſus alatus, ſubtus AFRIca.

Nummum hunc à falſario confictum fuiſſe pluribus probare conati fuimus ad *Theſaur. Fam. Andr. Morellii*, neque adhuc dum ejus ſententiæ nos pœnitet. Vide, quæ ibi ſcripſimus p. 595. & 596. Vulgarunt aureum hunc nummum *Hubert. Goltzius* in *Aug.* Tab. XXXIV. Num. 5. *Vaillantius* in *Fam. Maria* Tab. XCV. Num. 16. p. 120. *Jac. Oiſelius* in *Theſauro* Tab. XXXII. Num. 5. Invenitur quoque inter *Numiſmata Arſchotana* Tab. XIII. Num. 2. in quo præclaro alias libro, malæ mercis multos inveni atque à falſariis confictos nummos. Ad hunc tamen nummum ita ſcripſit *Jo. Triſtanus Sanctamantius* in *Comm. Hiſtor.* Tom. I. p. 88. „ Il ne s'eſt rien dit ſur cette deviſe, „ c'eſt pourquoy il faut que j'en exprime icy ma „ penſée. Le Pegaſe eſt donné en ce revers pour „ ſymbole de l'Afrique, par ce que les chevaux „ Afriquains eſtoient eſtimez les plus viſtes du „ monde, & comme ſi ils avoient des ailes. *Ælian* les repreſente de cette qualité liv. III. chap. „ 2. & que ces peuples avoient eſté inventeurs du „ Manege, ayans les premiers apris à dreſſer les „ chevaux pour l'uſage de la guerre. Ce que j'a„ prends du Scholiaſte de Pindare ſur les premiers „ vers de la 5. ode de ſes Pythioniques, diſant „ que Neptune leur aprit cet art, & que Miner„ ve Equeſtre ou Cavaliere avoit pris naiſſance en „ Afrique. Auſſi voyons nous la Mauritanie és „ medailles d'Hadrian eſtre repreſentée par un „ cheval tenu par le filet. D'ailleurs comme le „ pegaſe n'avoit point receu le frein, auſſi Vir„ gile appelle les chevaux Afriquains *Infrænes.* „ Car ces peuples ne s'en ſervoient point pour

 „ leurs

„ leurs chevaux, ſeulement (ce dit *Strabon* liv. „ XVII.) ils retenoient leurs chevaux avec des „ cordons de joncs fort deliez. Et ce qui a encore quelque rapport à ce ſymbole de l'Afrique eſt, „ que je voy que les medailles de Carthage repreſentoient un cheval en leur revers, voire des „ Pegaſes, ce dit *Antonius Auguſt.* en ſon VI. *Dialogue*, où il a doctement remarqué par les paſſages de *Stephanus* & du Scol. de *Dionyſius de ſitu orbis*, que Carthage avoit eſté auſſi nommée *Cacabe*, qui vaut autant en la langue du pays „ qu'une teſte de cheval."

NUM. 5.

AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, verſus lævam, ut Tab. III. Num. 86.

DIVI Filius. Caput muliebre, elephantinis exſuviis contectum.

Inluſtre Africæ Symbolum caput eſt elephantina proboſcide & exſuviis ejus animalis inſigne, ut patet ex *Nummis Conſularibus Fam, Ceſtiæ, Norbanæ, Eppiæ, & Cæciliæ* p. 52. 86. 296. *Theſ. Morelliani.* Et hic quidem victam deſignat Africam, capta Alexandria. Ratio typi eſt, quod Africa abundet Elephantis. Inter numiſmata Alexandri Magni plures quoque invenias Indicæ expeditionis teſtes, in quibus, propter victoriam de Poro Rege Indorum, qui plures habebat Elephantos, velatum ipſius Alexandri caput exſuviis Elephantinis ornatur, prouti ex *Hiſtoria noſtra Univerſali* ſive *Theſauro Regio* adparet. Vulgarunt æreum hunc ſecundæ magnitudinis nummum *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. IX. Num. 108. & Tab. XXXIV. Num. 2. & *Jacob. Oiſelius* in *Theſauro* Tab. XXX. Num. 11.

NUM. 6.

IMPerator CAESAR DIVI Filius AUGUSTUS TRIBunicia POTeſtate IIII. Caput Cæſaris Auguſti nudum, verſus dextram, ut Tab. VI. Num. 137.

Lucius BALBUS PROCOnSule. Tropæum inter duos captivos.

Spectat argenteus hic denarius, fide *Goltziana* ſubnixus, ad *L. Cornelium Balbum*, P. F. qui Proconſule Garamantas in Africa ſubegit; de quo vide plura ad *Theſaurum Morellii* in *Fam. Cornelia* inter *Numm. Goltzian.* p. 547. Vulgavit illum *Hub. Goltzius* in *Auguſt.* Tab. XIV. Num. 159. & Tab. XXXIV. Num. 11.

NUM. 7. & 8.

ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. (*CAESARIS AUGUSTI.*) *Caput Apollinis radiatum, longis capillis.*

ΤΡΙΠΟΛΕΙΤΩΝ. (*TRIPOLITARUM.*) *Victoria cum corolla & palma proræ navis, lævam verſus, inſiſtens.*

Tripolis, Phœniciæ urbs, ad mare ſita, Auguſto, ut Apollinis filio, typo hoc blandiri voluit, atque ſimul victorias ejus navales, quibus Africa atque Aſia potitus fuerat, celebrat. Edidit æreum hunc ſecundæ magnitudinis nummum *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXXIV. Num. 9. & 12.

NUM. 9.

CAESARI AUGUSTO. Caput Auguſti laureatum, verſus lævam, ut Tab. III. Num. 93.

IMPerator IX. Senatus PopulusQue Romanus. Cæſar Auguſtus in quadrigis Elephantorum quatuor, quibus totidem rectores Indi inſident.

Vulgarunt aureum hunc denarium *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. X. Num. 112. & Tab. XXXVI. Num. 27. ut & *Jacob. Oiſelius* in *Theſauro* Tab. XCII. Num. 6. Cernitur quoque inter *Num. Arſchot.* Tab. XIII. Num. 10. Verba *Jo. Triſtani Sanctamantii* ad hujus nummi inluſtrationem hæc ſunt Tom. I. p. 86. „ Je croy que ce revers „ repreſente le triumphe d'Auguſte après la victoire „ Actiaque, lequel (ce ſemble) l'Epigrammataire „ *Philippus* contemploit quand il luy priſt fantaiſie „ de faire l'epigramme que nous liſons dans l'Anthologie liv. I. ch. 69. qui dit que les Elephants „ ſont tellement accouſtumez à mener les chars „ triumphaux d'Auguſte par le benefice de la paix „ qu'il avoit acquiſe à ſon Empire, qu'ils ne ſeront plus propres pour la guerre,

„ Οὐκ ἔτι πυργωθεὶς ὁ Φαλαγομάχας ὅτι δῆεν,
„ Ἀρχετ῟ ὀρμαίνῃ μυελόδυς ἐλέφας,
„ Ἀλλὰ φίβῳ πίλας βαθυὺ αἰχένα πρὸς ζυγοδέσμυς,
„ Λύγα δι᾽ ερελχεῖ Καίσαρ῟ ἐρανίᾳ.
„ Γνῶ δ᾽ εἰρήνης καὶ θὴρ χάειν, ὄργανα ῥίψας
„ Ἄρε῟; ἀνομίης αἰλανάγ πατέρα.

„ C'eſt à dire; l'Elephant ne ſe jette plus impetueuſement avec ſa tour ſur le dos à travers les „ eſcadrons armez, y faiſant un cruel carnage avec „ ſa trompe & ſes dents effroyables. Mais plein „ de crainte & de reſpect, ſe baiſſant, & ſouſmettant humblement ſes eſchignes aux traits „ d'un timon, tire le chariot du divin Cæſar. Cette beſte commence à connoiſtre le benefice „ gracieux de la paix, & quitte volontairement „ tout ſon equipage Martial, porte & charie haut „ élevé, le Pere de Juſtice & d'Equité. Au reſte Auguſte ne fut pas le premier Romain qui „ fit

„ fit voir cette rareté au peuple. Mais Pompée
„ en ſon triomphe d'Afrique, comme ayant eſté
„ pratiqué par Bacchus triomphant des Indes, &
„ apres luy Jules Ceſar eut auſſi l'ambition de ſe
„ faire voir tiré par ces admirables animaux, aux
„ Romains, en un chariot triomphal. Voyez
„ *Pline* liv. VIII. ch. 2. & les medailles de Jules
„ Ceſar. Auſſi auparavant dans l'antiquité pre-
„ miere, entre les Indiens n'eſtoit permis qu'aux
„ ſeuls Roys de ſe faire porter par des Elephants,
„ ainſi qu'Arrian le teſmoigne en ſon livre de *Re-*
„ *bus Indicis* p. 180. Et le *Plutarque* qui a eſcrit
„ des fleuves, remarque que l'Elephant de Porus
„ Roy des Indes parla, & conſeilla ſon maiſtre
„ de faire la paix avec le grand Alexandre: Les
„ Romains commencerent de voir des Elephants
„ quand Pyrrhus vint ſecourir les Tarentins, ce
„ fut en la Lucanie, où ces peuples les admirants,
„ & ne ſçachants encore leure noms, les appelle-
„ rent *Leucas*; bœufs Lucaniens, comme le re-
„ marque *Pline* liv. VIII. ch. 6. & apres luy entre
„ autres le Poëte *Metellus*, en la vie de S. Quirin
„ Martyr, qui deſcrit gentiment leur maniere de
„ combatre, & l'execution qu'ils font avec leurs
„ trompes en ces vers,

„ *Turmas belligeras vehit*
„ *Turri diſpoſitas Indica bellua,*
„ *Caſtris mobilibus fuit*
„ *Innox pugna diu, percita beſtiis,*
„ *Quas curſus vice præpetes*
„ *Certarunt pedites vincere velites:*
„ *Illæ ſed celeres ruunt,*
„ *Acres horridulo gutture barriunt,*
„ *Hoſtes ore truci petunt,*
„ *Et proboſcidibus proxima verberant,*
„ *Quis nomen vetus hoc erat,*
„ *Lucas noſſe boves plebs avet urbica.*
„ *Hos Lucanica primitus*
„ *Urbs victa dedit ſub duce nobili,*
„ *Tandem Græcia ſubdita*
„ *Nomen dans animal fert Elephantcum.*"

„ Auſſi Seneque en ſa Tragedie d'Hippolyte
„ Acte premier, ſe ſert de ſe nom pour les deſigner,
„ diſaint Mainſi,

„ —— —— *Amat inſani*
„ *Bellua Ponti Lucæque boves.*

NUM. 10. & 11.

CAESAR AUGUSTUS. ARMENIA CAPTA. Armenus, genuflexus, ſupplex.

TURPILIANUS III. VIR. Sabinorum ſcutis obruta Virgo Tarpeja.

Hic denarius argenteus, qui invenitur apud *Hub. Goltzium* in *Aug.* Tab. XL. ex eorum genere eſt, qui per monetariorum errorem duas diverſæ matricis poſticas accepit, neglecto capite Auguſti, quod in antica poni debebat. Confer ſupra Tab. Num. 36. (qui tamen in Inſcriptione aliquantum diſcrepat) & Tab. XXI. Num. 7.

NUM. 12.

AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, verſus lævam, ut Tab. III. Num. 71.

ARMENIA CAPTA. Victoria componens Tropæum, ſub quo ſedent duo captivi, vir & femina.

Denarius eſt elegans, ſed apud ſolum *Hub. Goltzium* invenitur, in *Auguſto* Tab. IX. Num. 101. & Tab. XL. Num. 11. ex quo poſticam partem repetiit *Jac. Oiſelius* Tab. XIX. Num. 1. Per binas captivorum figuras, mulierem lugentem & caput manu ſuſtentantem, atque virum, pileo Armeniaco tectum & manus poſt terga revinctum, fortaſſis duplex Armenia, Major atque Minor, deſignatur.

NUM. 13.

IMPerator CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti laureatum, verſus lævam, ut Tab. V. Num. 72.

CONSUL ITERum IMPerator ITERum TIberius CLAUDius TIberii Filius NERO. Quadrigæ Triumphales inſiſtente Nuce Pinea ſive Strobilo.

Aureus eſt nummus cuſus in memoriam belli Rhætici & Vindelici, quod per Tiberium confectum fuit A. V. C. 747. Tiberius enim in hoc nummo inſcribitur Conſul iterum & Imperator iterum, parto Imperatoris iterum titulo ex hoc bello. Strobilus autem Auguſtæ Vindelicorum emblema (ſicuti hodieque Auguſtæ Vindelicorum inſigne eſt) videtur fuiſſe, unde infra quoque Num. 20. conſpicitur. De bello hoc ita *Suetonius* in *Tiberio* Cap. IX. *Exhinc Rhæticum Vindelicumque bellum, inde Pannonicum, inde Germanicum geſſit. Rhætico atque Vindelico gentes Alpinas, Pannonico Breucos & Dalmatas ſubegit. Germanico XL. millia deditiorum trajecit in Galliam, juxtaque ripam Rheni ſedibus aſſignatis collocavit, quas ob res, & ovans, & curru Urbeem ingreſſus eſt, primus, ut quidam putant, triumphalibus ornamentis honoratus, novo nec antea cuiquam tributo genere honoris.* Vulgavit hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XII. Num. 142. & Tab. XXIV. Num. 13. ut & in *Faſtis* p. 218. & *Jacob. Oiſelius* in *Theſauro* Tab. XCII. Num. 3. Recenſetur quoque inter *Numiſm. Arſchot.* Tab. X. Num. 9.

NUM. 14. & 15.

IMPerator CAESAR DIVI JULII Filius. Caput Cæſaris Octaviani nudum, lævam verſus.

Cajus CARRINAS Caji Filius PROCOnSule. Victoria proræ navis inſiſtens, lævam verſus, dextra tenet corollam, læva palmam ſuper humeros.

Pluribus denarium hunc argenteum C. Albii Carrinatis explicavimus ad *Morelliani Theſauri Fa-mil.* in *Num. Goltzianis* p. 495. & 496.

NUM.

NUM. 16.

Cajus CAESAR IMPerator III. VIR ReiPublicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani barbatum, lævam verſus, ut Tab. I. Num. 14.

Publius VATINIUS Publii Filius PROCOnSule. Victoria in citis bigis, dextra palmam tenet, læva equorum habenas.

Triumphavit P. Vatinius ex Illyrico, A. V. C. 711. ad quem ejus triumphum hic denarius videtur adludere. Confer quæ diximus in *Theſauro Morellii Fam. Rom.* p. 633. Vulgatus eſt ab *Hub. Goltzio* in *Faſtis* p. 187. & in *Aug.* Tab. I. Num. 9. atque Tab. XLII. Num. 15.

NUM. 17. & 18.

AUGuſtus TRIBunicia POteſtate XV. Auguſti caput nudum, lævam verſus.

Sine Inſcriptione. Figura muliebris, turrita, ſedens, dextra tenet Strobilum, ſive Nucem Pineam, læva cornucopiæ.

Sine dubio hic nummus reſpicit ad motus in Rhætia & Pannonia, atque præſertim apud Vindelicos, compoſitos. Strobilus enim Auguſtæ Vindelicorum inſigne antiquitus fuit, unde ejus urbis genium hic repræſentari ſuſpicor; neque hic modo, ſed & inſuper in nummis quibusdam Hiſpanis, rudi fabrica cuſis cum eodem typo, atque Inſcriptione ORIPPO. Vide ſupra Tab. XXXVIII. Num. 15. 16. & quæ ibi notavimus p. 393. Celebrat igitur victoriam Tib. Claudii Neronis, ſicuti ſupra Num. 13. & mox qui ſequitur Num. 19. & 20. omnes enim, licet eodem anno cuſi haud ſint, ad eandem tamen ſpectant victoriam. Et hic quidem, ex ære medii moduli, ſignatus fuit A. V. C. 742. atque vulgatus ab *Hub. Goltzio* in *Faſtis* p. 216. & in *Auguſto* Tab. XLII. Num. 17. Exſtat & apud *Jacobum Oiſelium* in *Theſauro* Tab. XXVI. Num. 1.

NUM. 19. & 20.

AUGUSTus TRibunicia POTeſtate XIIII. COnSul XI. IMPerator XIII. Pater Patriæ. Caput Auguſti laureatum, verſus lævam.

TIberius SEMPRONIus TIberii Filius GRACCUS LEGatus PRoCOnSule. Nux Pinea ingens, ſive Strobilus in media nummi area.

Vide quæ notavimus in *Theſauro Morelliano Fam. Rom.* p. 618. ad hunc pulcherrimum nummum aureum, quem edidit *Hubert. Goltzius* in *Faſtis* pag. 216. ad A. V. C. 742. atque in *Auguſto* Tab. XLII. Num. 20. Averſæ partis ſculptura quoque cernitur in *Theſauro Jac. Oiſelii* Tab. XXVI. Num. 3. & inter *Numiſm. Arſchot.* Tab. X. Num. 10. De Strobilo quoque, inſigni Coloniæ Auguſtæ Vindelicorum, operæ pretium eſt, inſpicere Opera *M. Velſeri*, atque *Ezech. Spanhemium De Uſu & Præſt. Numiſm.* Edit. poſterioris Tom. I. p. 308.

NUM. 21.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti laureatum, verſus lævam, ut Tab. III. Num. 96.

TIberius NERO TIberii Filius PROCOnSule. Tropæum inter duos captivos ſedentes, mulierem lugentem & virum manus poſt terga revinctum. Præter ſcuta litui militares ad Tropæum adfixi cernuntur.

Cuſus eſt nummus hic argenteus in memoriam triumphi ſive ovationis Tiberii ex Illyrico de Dalmatis & Pannoniis. *Hub. Goltzius* in *Faſtis* p. 217. eundem retulit ad A. V. C. 745. vulgavit quoque in *Aug.* Tab. X. Num. 115. & Tab. XLII. Num. 23.

NUM. 22. & 23.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΘΕΙΟΥ ΥΙΟΣ. (*AUGUSTUS DIVI FILIUS.*) *Caput Auguſti laureatum, verſus lævam.*

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΤΡΙΤΟΝ. (*IMPERATOR TERTIUM.*) *Victoria cum palma & corolla proræ inſiſtens.*

Imperatoris tertium titulus docet celebrari hoc typo victoriam de Sexto Pompejo relatam, & cuſum fuiſſe A. V. C. 718. nummum hunc ex medio ære. Exhibet illum *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. VIII. Num. 92. & Tab. XLIII. Num. 11.

NUM. 24.

IMPerator CAESAR DIVI Filius AUGUSTUS COnSul XII. Pater Patriæ. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

COLonia JULia AUGUSta CORinthus. Pegaſus.

Urbis Corinthi, propter civem Bellerophontem Symbolum eſſe ſolet Pegaſus. A Julio Cæſare Colonia facta atque (ut notum eſt) inſtaurata, inde *Colonia Julia* atque *Laus Julia* vocata fuit. Verum in hoc nummo æreo ſecundæ magnitudinis, ſed *Goltziano*, inſuper *Auguſta* dicitur. Vulgavit illum *Hubertus Goltzius* in *Auguſto* Tab. XVI. Num. 188.

TABU-

TABULA LI.

EXHIBENS

NUMISMATA AUGUSTI

VARII METALLI, DESUMTA

EX

HUBERTO GOLTZIO.

NUM. 1.

IMPeratori CAESARi AUGUSTO COnSuli XI. TRibunicia POTeſtate X. IMPeratori X. Caput Auguſti nudum, verſus lævam, ut Tab. VI. Num. 206.

Auguſti Cæſaris Statua equeſtris ante mœnia & portas urbis, baſi ejus inſcribitur Senatus PopulusQue Romanus IMPeratori CAESari.

Aureum hoc numiſma (cujus mentionem quoque facit *Adolphus Occo*) vulgavit *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XIV. Num. 165. & Tab. XLV. Num. 1. atque in *Faſtis* p. 212. ad A. V. C. 739. Spectatur quoque poſtica nummi pars inter *Numiſmata Arſchotana* Tab. X. Num. 17. Reſpicit ad honorem Auguſto habitum propter munitas inpenſis ipſius vias, ut patet ex denariis præcipue triumviri monetalis L. Vinicii, ſupra Tab. XXI. ubi vide quæ notavimus pag. 331.

NUM. 2.

Sine Inſcriptione. Caput Auguſti Cæſaris corona quernea ornatum, verſus dextram, ut Tab. III. Num. 82.

Statua eadem equeſtris, ſed baſi inſcribitur Senatus PopulusQue Romanus IMPeratori CAESari AUGUSTO.

Profertur hic denarius argenteus ab *Huberto Goltzio* in *Auguſto* Tab. IV. Num. 48. & Tab. XLV. Num. 3.

NUM. 3.

IMPerator CAESAR AUGUR PONTifex III. VIR ITERum Rei Publicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani nudum verſus lævam, pone eſt lituus.

IMPerator ITERum. Statua equeſtris, verſus lævam, quæ dextra tenet lituum, ſubtus cernitur prora navis, deſuper navem patera, & ad latus nota S. C.

Statua Cæſaris Octaviani eſt, habitu Pontificali, unde lituum dextra tenet, & ſubtus cernitur patera. Niſi malimus M. Lepidi eſſe ſtatuam equeſtrem, utpote Pontificis ſummi, nam ſic permutare monetæ partes ſolebant Triumviri, ſed, quoniam tum nomina adſcribuntur Triumviri alterius, vel utriusque ſimul, puto Cæſaris Octaviani eſſe ſtatuam. Cuſum eſt numiſma hoc aureum, quum Cæſar eſſet Imperator iterum, bello Civili Siculo cum Sexto Pompejo flagrante, unde prora navis infra ſtatuam equeſtrem denotat partum Imperatoris titulum ex victoria navali. Vulgavit *Hub. Goltzius* ad A. V. C. 716. in *Faſtis* p. 193. & in *Aug.* Tab. II. Num. 24. & Tab. XLV. Num 10. Meminit ejus *Adolphus Occo* p. 24. & adparet quoque inter *Numiſmata Arſchotana* Tab. IX. Num. 11. atque in *Theſauro Antiq. Rom. Grævii* Tom. V. p. 63. ſed Equeſtris Statuæ figura ibi male inverſa ſiſtitur.

NUM. 4.

CAESAR III. VIR Rei Publicæ Conſtituendæ. Caput Cæſaris Octaviani nudum, verſus ſiniſtram, ut Tab. I. Num. 7.

Senatus Conſulto. Statua eadem Equeſtris verſus dextram, ſubtus prora navis eſt.

Argenteus eſt hic nummus, publicatus ab *Hub. Goltzio* in *Auguſto* Tab. I. Num. 4. & Tab. XLV. Num. 12.

NUM. 5.

Caput Augusti nudum, sine Inscriptione, versus lævam, ut Tab. III. Num. 77. in auro.

vel

Capite versus dextram partem, ut ibid. Num. 78. in argento.

AUGUSTUS TRibunicia POTestate. Statua Augusti Equestris, versus lævam.

Ex pluribus Statuis Equestribus, quæ Cæsari Augusto Romæ, diversis in locis, positæ sunt, adparet hanc esse unam. Inveniuntur hi nummi apud *Hub. Goltzium* in *Augusto* Tab. IV. Num. 37. & 39. atque Tab. XLV. Num. 2.

NUM. 6.

CAESARI AUGUSTO. Caput Augusti corona quernea ornatum, lævam versus, ut Tab. III. Num. 81.

CNeus CINNA MAGnus III. VIR. Cippus, cui inscribitur, Senatus PopulusQue Romanus IMPeratori CAEsari QUOD Viæ Munitæ Sunt EX EA Pecunia Quam IS AD Aerarium Detulit.

Si verus & genuinus hic est denarius, Triumvir Monetalis exstitit Cn. Cornelius Cinna una cum L. Vinicio. Confer autem, quæ de hoc denario, deque hoc Cinna diximus ad *Thesaurum Morellii Fam. Rom.* p. 549. Ipsum nummum in *Fastis* p. 225. protulit *Hub. Goltzius*, ut & in *Augusto* Tab. X. Num. 112. & Tab. XXXVI. Num. 16. Posterior nummi pars quoque inter *Arschot. Numismata* exhibetur Tab. X. Num. 24.

NUM. 7.

IMPeratori CAESARI AUGUSTO Senatus PopulusQue Romanus. Caput Augusti nudum, dextram versus.

Et hæc quidem partis anticæ in auro Inscriptio est, in argento vero eadem, sed ibi versus lævam vertitur facies, ut Tab. II. Num. 59.

QUOD VIAE MUNitæ SUNT. Arcus Triumphalis supra Pontem, pluribus columnis suffultum, erectus. Desuper Tropæum est inter duas Statuas Equestres.

Spectat hic Typus illustris ad Pontem præcipue Arimini, & viam ab Urbe eo usque, Cæsaris Augusti inpensis, munitam, de quo vel simili fere typo supra actum jam est ad Tab. XVII. Num. 28. p. 302. *Goltzianum* hunc expressit *Jacobus Oiselius*. Tab. CVIII. Num. 10.

NUM. 8.

CAESARI AUGUSTO Senatus PopulusQue Romanus. Caput Cæsaris Augusti nudum, versus lævam, ut Tab. III. Num. 91.

QUOD VIAE MUNITAE SUNT. Pons idem Ariminensis, desuper oppositi duo sibi invicem sunt Arcus Triumphales cum totidem Statuis Equestribus & tropæis totidem.

De simili typo vide quæ diximus ad argenteum denarium Tab. XVII. Num 29. Aureum hunc protulit *Hub. Goltzius* in *Fastis* p. 224. & in *Augusto* Tab. X. Num. 109. & Tab. XLVI. Num. 14.

NUM. 9.

AUGUSTUS. Caput Augusti nudum, versus dextram, ut Tab. III. Num. 86.

COLonia JULia BON. Colonus agens boves.

Hub. Goltzii nummus est æreus ex medio ære in *Augusto* Tab. IX. Num. 108. & Tab. XLVIII. Num 1. qui sine dubio Bononiensem intellexit Coloniam, cujus mentio est apud *Plinium Nat. Histor.* Lib. III. Cap. XV. p. 172. *Intus Coloniæ; Bononia, Felsina vocitata, cum princeps Etruriæ esset.* Sed Coloniæ Italicæ sub Imperatoribus nummos non signarunt. Unde puto lectum à *Goltzio* fuisse BON. pro BER. Berytii Coloniæ nummi similes enim occurrunt supra Tab. XXXIV. Num. 3. & 4.

NUM. 10.

IMPerator AUGUSTus TRibunicia POT. XIIII. Caput Augusti laureatum, lævam versus, ut Tab. VII. Num. 217.

COLonia JULia OCTAVianorum.

Colonia Gallica provinciæ Narbonensis est cujus hic fit mentio. *Plinius Nat. Histor.* Lib. III. Cap. IV. p. 146. *Forum Julii, Octavianorum Colonia, quæ Pacensis adpellatur & Classica.* Vide ibi *Harduinum*, qui *Goltzii* hunc nummum adducit, vulgatum in *Aug.* Tab. XVI. Num. 181. & Tab. XLVIII. Num. 3. ex ære medio.

NUM. 11. & 12.

IMPerator CAESAR AUGUSTus PONTifex MAXimus TRibunicia POTestate XVI. COnSul XI. IMPerator XIIII. Caput Augusti laureatum, versus lævam.

TIberius SEMPronius TIberii Filius GRACCUS II. VIR ITERum COLonia JULia AUGUSta EX Senatus Consulto. Colonus agens boves.

Coloniæ Juliæ Augustæ mentionem fieri notat *Jacobus Oiselius* p. 154. apud *Hyginum* de Limitibus Constituendis, ubi Colonia Julia Augusta depicta & descripta invenitur, in cujus tractu recensentur oppida Opulentia, Fisaleta, Hasta, item flumen Axinum &c. Ti. Sempronium Graccum autem eundem existimat illum cujus ut nobilis adulteri Juliæ, Augusti filiæ, meminit *Tacitus* Lib. I. *Annal.* Cap. LIII. *Par causa sævitiæ in Sempronium Gracchum, qui familia nobili, sollers ingenio & pravè facundus, eandem Julia in matrimonio M. Agrippæ temeraverat; nec is libidini finis, traditam Tiberio pervicax adulter contumelia & odiis in maritum accendebat; literæque, quas Julia patri Augusto cum infectatione Tiberii scripsit, à Graccho compositæ credebantur.* Invenitur depictus aureus nummus apud *Hub. Goltzium* in *Augusto* Tab. XVI. Num. 183. & Tab. XLVIII. Num. 5. & in *Fastis* pag. 217. inter *Numismata Arschotana* Tab. XVI. Num. 14. apud *Jacob. Oiselium* in *Thesauro* Tab. XXXIV. Num. 11. Exstat quoque apud *Andr. Morellium* inter *Num. Goltzii Fam. Semproniæ* Tab. XXX. Num. 17. ubi eundem (si genuinus sit) retulimus ad Coloniam Juliam Augustam Vindelicorum p. 618.

NUM. 13. & 14.

IMPerator CAESAR DIVI Filius AUGUSTUS COnSul XII. Pater Patriæ. Caput Augusti laureatum, lævam versus.

COLonia JULia AUGUSta. Dextræ junctæ tenent caduceum inter duo cornua copiæ.

Ad eandem Coloniam, ad quam præcedens nummus & hic spectat æreus secundi moduli, quem produxit *Hub. Goltzius* in *Fastis* p. 219. & in *Augusto* Tab. XVI. Num. 7.

NUM. 15.

AUGUSTUS. Caput Augusti nudum, versus lævam, ut Tab. III. Num. 71.

COLonia JULia VALentia. Colonus agens boves.

Spectat ad Valentiam Hispaniæ. Edidit illum *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. IX. Num. 101. & Tab. 48. Num. 8.

NUM. 16.

AUGUSTUS. Caput Augusti nudum, versus dextram, ut Tab. III. Num. 86.

SIGOBRIGA. in Corona Quernea.

Sigobriga, sive Segobrica, Hispaniæ Tarraconensis urbs, de qua vide *Jo. Vaillantium* de Coloniis Tom. I. p. 62. Fidem huic nummo facit, quod exstat apud *Antonium Augustinum Dialogo* VII. Tab. LXVIII. Num. 6. Edit. *Italicæ* in 4°. nisi ex *Goltzianis* Operibus eo translatus ab Editoribus Italis sit. Vulgavit eum *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. IX. Num. 108. & Tab. XLIX. Num. 17. Ex ære medio est.

NUM. 17.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Augusti nudum, dextram versus.

COLonia TOLETana. Publius CARISIUS LEGatus PRo PRætore. Caput muliebre turritum.

Fidem huic nummo argenteo facere videtur, quod in Editione Italica in quarto *Anton. Augustini* ad *Dialogum* VII. Tab. LXIX. Num. 14. quoque repræsentetur, quamvis ipse Augustinus ibidem p. 147. ex Italica versione (ipse enim Hispanice scripsit) dicat „ Ancorche sia la verità che „ io non ho veduto memoria di quella Città che „ ella fusse mai Colonia in tempo alcuno. i. e. „ *Etsi non memini alibi Coloniam hanc urbem unquam „ vocitatam.*" *Dubitanter* (inquit *Jac. Oiselius*,) *hoc* addit. *Quod non scripsisset, si hujus nummi copiam habuisset.* Sed quæri potest, utrum Editores Itali ex *Goltzio* (nam in Hispanica Editione originali non invenitur) addiderint, an vero eumdem viderint. Confer *Hub. Goltzium* in *Augusto* Tab. X. Num. 120. & Tab. XLIX. Num. 19. ut & *Jac. Oiselii Thesaurum* Tab. XXXI. Num. 8. atque *Andr. Morellii Thesaur. Fam. Rom.* p. 532. ad Tab. XI. Num. 22, *Num. Goltzianorum.*

NUM. 18.

AUGUSTUS. Caput Augusti nudum, versus dextram, ut Tab. III. Num. 86.

COLonia JULia PHILippi. Bos.

Respicit hic nummus æreus, secundæ magnitudinis, ab *Huberto Goltzio* vulgatus Tab. IX. Num. 108. & Tab. L. Num. 26. Coloniam Philippos in Macedonia, quæ Juliæ nomen nacta fuit, quoniam eo Veteranos, victo Cneo Pompejo Magno in campis Pharsalicis, transtulisse videtur. Vide supra Tab. XLIV. Num. 67. p. 423. Coloniam fuisse, præter nummos, testatur *Plinius* Lib. *Nat. Histor.* IV. Cap. XI. p. 204. *Intus Philippi Colonia.* ubi vide Notas *Jo. Harduini.*

NUM. 19.

IMPerator CAESAR AUGUSTUS.
Caput Auguſti nudum, lævam verſus, ut Tab. V. Num. 161.

COLonia CAESAREA PHILippi II.
VIRis Tito RUFO Lucio GALLO.
Colonus agens boves.

Neſcio utrum intelligantur Philippi in Macedonia, quæ *Colonia Julia* dicta fuit, & juxta hunc nummum, (ſi genuinus eſt) *Cæſarea quoque, an Cæſarea Philippi in Judæa, quæ & Cæſarea Paneas* dicta fuit. *Plinius Nat. Hiſtor.* Lib. V. Cap. XV. p. 26. *Jordanis amnis oritur è fonte Paneade, qui cognomen dedit Cæſareæ.* Quare Cæſarea Philippi dicta fuerit, ſupra p. 423. adtigimus. Sed ibi nulla Colonia Romanorum fuit. Exſtat nummus æreus medii moduli apud *Hub. Goltzium* in *Aug.* Tab. XI. Num. 130. & Tab. L. Num. 27.

NUM. 20.

CAESAR AUGUSTUS TRIBUNIcia POTeſtate IX. COnSul XI. Caput Auguſti nudum, verſus lævam, ut Tab. VI. Num. 205.

Lucio CORNelio BALBO Marco TITIO Publio QUINtilio VARO II. VIRis. Bos.

In *Familiis Romanis* hunc & ſequentes quoque nummos ex fide *Hub. Goltzii* inter *Goltzianos* collocavit *Andr. Morellius*, quos, ut nimium ſuſpectos, ſicco fere pede tranſivimus. Æreus hic eſſe dicitur ſecundæ magnitudinis *Hub. Goltzio* in *Auguſto* Tab. XIV. Num. 164. & Tab. L. Num. 28.

NUM. 21.

IMPerator CAESAR AUGUSTUS.
Caput Auguſti laureatum, dextram verſus, ut Tab. V. Num. 173.

Cajo CENSORINO Lucio CORNIFICIO Numenio CELSo II. VIRis. Bos.

Medii æris à *Goltzio* vulgatus in *Aug.* Tab. XII. Num. 144, & Tab. L. Num. 30.

NUM. 22.

CAESAR AUGUSTUS TRibunicia POTeſtate. Caput Auguſti nudum, verſus lævam, ut Tab. VI. Num. 182.

APpio PULCHRO Tito TAURo Lucio PISOne CNei Filio II. VIRis. Bos.

Æreus eſt, ſecundi moduli, ex fide *Hub. Goltzii* in *Auguſto* Tab. XIII. Num. 152. & Tab. L. Num. 31. qui multos videtur ejusmodi finxiſſe ad inplendos *Faſtos* quos edidit.

NUM. 23.

AUGUSTUS. Colonia VIctrix CELSA
Auguſti caput nudum in laurea.

CNeo AUFIDIO SPurio TARPEIO CAPITOLINO II. VIRis. Bos.

De hac Colonia dictum eſt ſupra p. 383. Hunc medii æris nummum protulit *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XII. Num. 141. & Tab. L. Num. 33.

NUM. 24.

AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum verſus lævam, ut Tab. IV. Num. 132.

COLonia SEBASte Lucio FABATO Tito TAURO Lucio PISONE II. VIRis.
Colonus agens boves.

Sit quoque hujus nummi fides apud *Hub. Goltzium*, qui illum protulit in *Auguſto* Tab. IX. Num. 106. & Tab. L. Num. 34. pariterque in *Faſtis*, ſicuti hos omnes.

TABULA LII.

EXHIBENS

NUMISMATA AUGUSTI VARII METALLI, DESUMTA EX HUBERTO GOLTZIO.

NUM. 1.

IMPerator CAESAR DIVI Filius AUGUSTUS COnSul XII. Pater Patriæ. Augusti caput laureatum, lævam versus.

Cajo CAESINO Lucio POMPONIO Quinto HATERIo II. VIRis. Bos.

Medii æris est apud *Hub. Goltzium* in *Augusto* Tab. XVI. Num. 188. & LI. Num. 38.

NUM. 2.

CAESAR AUGUSTUS TRIbunicia POTestate. Caput Augusti laureatum, lævam versus.

ATTEIo CAPITone Cajo PONTIO Publio ORESTe II. VIRis. Bos.

Medii æris est apud *Hub. Goltzium* in *Augusto* Tab. XIII. Num. 154. & Tab. LI. Num. 40.

NUM. 3.

AUGUSTUS DIVI Filius COS. XI. IMPerator VIII. Caput Augusti laureatum, versus lævam.

Cajo SULPICIO Cajo PONTIO Publio ORESTe II. VIRis. Bos.

Et reliqui hujusmodi nummi passim in *Goltzianis Fastis* inveniuntur & hic ibidem exstat p. 205. atque in *Augusto* Tab. XIII. Num. 148. & Tab. LI. Num. 42. Est ex ære medio.

NUM. 4.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Augusti nudum, versus lævam, ut Tab. IV. Num. 121.

Decimo LAELIO BALBO Cajo SULPICIO Lucio CELSO II. VIRis. Bos.

Huberti Goltzii est nummus æris medii in *Augusto* Tab. VIII. Num. 85. & Tab. LI. Num. 46. ex cujus *Fastis*, ut plures ejus farinæ, transsumsit *J. Vaillantius* in *Fam. Lælia.*

NUM. 5. & 6.

AUGUSTus Pontifex Maximus TRibunicia POTestate XII. Caput Augusti laureatum, lævam versus, supra quod legitur, PR. II. VIRis.

Cajo BALBO Lucio PORCIO. Bos.

Dubito quid significare velint literæ PR. II. VIRis supra Caput Augusti positæ, an PRImis II. VIRis, an *populi Romani* vel *plebis Romanæ* II. VIRis an denique PRimo II. VIRo. ut Augusto honoris caussa deferatur Duumviratus, quem pro eo in aliis nummis hujusmodi, ubi tria occurrunt nomina, alius extra ordinem, gesserit, cujus videlicet nomen sub Bove ponitur, ut in præcedentibus tribus C. Cæsinus, Atteius Capito, C. Sulpicius. Sed hæc fide *Goltziana* nituntur. Medii æris hic nummus est, vulgatus ab *Hub. Goltzio* in *Fastis* p. 214. & in *Augusto* Tab. XV. Num. 178. & Tab. LI. Num. 14.

NUM. 7.

IMPerator CAESAR DIVI Filius AUGUSTUS PONTifex MAXimus TRibunicia POTeſtate X. Caput Auguſti nudum, dextram verſus, ut Tab. VI. Num. 208.

Decimo SILVANO Publio CILONE Aulo GELLIO II. VIRis. Bos.

Decimus Silvanus in hoc nummo Cæſaris Auguſti præfectus Duumviralis, reliqui duo Duumviri erunt, ſi genuini inveniantur hic & ſimiles nummi. Vulgavit hunc *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XIV. Num. 168. & Tab. LI. Num. 47.

NUM. 8.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Auguſti nudum, verſus dextram, ut Tab. IV. Num. 117.

Tito CRISPino VALERIANO Lucio CAESONio Marco SERVILio II. VIRis. Bos.

Inter hos Duumviratus Auguſti Præfectos eſſe creditur *T. Criſpinus Valerianus.* Edidit medio ex ære nummum in *Auguſto Hub. Goltzius* Tab. VIII. Num. 87. & Tab. LI. Num. 48.

NUM. 9.

CAESAR AUGUSTUS TRIBunicia POTESTate. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, ut Tab. VI. Num. 190.

Publio CORnelio CELSO (ſcilicet *Præfecto Duumviratus Auguſti*) *Tito FLAMININO SPurio ALBINO II. VIRis. Bos.*

Ex medio ære eſt, edidit *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XIII. Num. 155. & Tab. LII. Num. 1.

NUM. 10.

Epigraphe & caput idem.

Tito AURELIO CELERE (ſcilicet *Præfecto Duumviratus Cæſaris*) *TIberio Druſo SERvio DECIANO II. VIRis. Bos.*

Ex medio ære apud *Hub. Goltzium* in *Auguſto* Tab. XIII. Num. 156. & Tab. LII. Num. 52.

NUM. 11.

AUGUSTUS. Caput Auguſti nudum, verſus lævam, ut Tab. III. Num. 86.

SEXto POMPEIO (*Duumviratus* ſcilicet *Cæſaris Præfecto*) *Tito CELere Lucio CORnelio MESſalla II. VIRis. Bos.*

Nummus eſt ex medio ære apud *Hub. Goltzium* in *Aug.* Tab. IX. Num. 108. & Tab. LII. Num. 54.

NUM. 12.

ΚΑΙΣΑΡ. (*CAESAR.*) *Caput Auguſti radiatum, verſus dextram, ut Tab. VIII. Num. 260.*

ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ. (*CAESARENSIUM METROPOLITANORUM.*) *Lupa cum gemellis.*

Originem veluti Romanam jactat urbs à Cæſare nomen nacta. Sed urbs Cæſarea Cappadociæ tantum Metropolis legitur, & quidem facta tempore Hadriani eoque titulo ornata, ut videtur *Jo. Vaillantio* in *Numnis Græcis* p. 208. Vulgavit hunc nummum ex ære medio *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XVIII. Num. 206. & Tab. LIII. Num. 1.

NUM. 13. & 14.

ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. (*DIVI CAESARIS AUGUSTI.*) *Caput Auguſti corona laureata & radiata inſigne, verſus lævam, ante faciem Stella (veluti Apollinis) cernitur.*

ΒΙΡΡΑΝΑΤΗΝΩΝ. (*BIRRANATENORUM.*) *Caput velatum & turritum.*

Vulgavit æreum hunc nummum *Hubert. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XXI. Num. 242. & Tab. LIII. Num. 5. utque ejus inveniret interpretationem, hiſce ſeſe torſit *Jo. Triſtanus Sanctamantius Comm. Hiſtor.* Tom. I. p. 94. „ Je ne ſçay ſi en „ la medaille ce mot ſe liſoit ainſi, mais il y a „ apparence qu'il ſe doit lire autrement, car ΒΙΡ-„ ΘΑΜΑ eſtoit une ville de l'Aſſyrie ſelon Ptolemée „ liv. VI. chap. 1. & je ne trouve point qu'il y „ ait aucune ville de ce nom *Birranate*, & croy „ qu'il peut ſe faire qu'il y euſt en la medaille ΒΙΡ-„ ΘΑΝΑΤΗΝΩΝ ou ΒΙΡΘΑΜΑΤΗΝΩΝ. Car com-„ me *Ptolemée* loge Birthama en l'Aſſyrie, auſſi „ loge-t'il ΒΙΡΘΑ en le Meſopotamie liv. V. chap. „ 18. & 19. & la conſtituë proche l'Euphrate. „ Or Cybele eſtoit comme on ſçait venerée prin-„ cipalement en toutes ces regions là. Reſte à „ remarquer qu'Auguſte eſt icy qualifié *Divus* „ ΘΕΙΟΣ,

„ ΘΕΙΟΣ, pour la meſme raiſon que *Tacite* liv. „ XV. à la fin dit qu'Anicius Cerialis l'entendoit „ en faveur de Neron, qui fut d'avis qu'on baſtit „ un Temple DIVO NERONI *tanquam*, ce dit-„ il, *mortale faſtigium egreſſo, & venerationem ho-„ minum merito.*"

„ *Ovide* luy en donne auſſi le titre en ſon III. „ livre *Triſt. Eleg.* VIII. veſ. 13, ainſi,

„ *Si ſemel optandum eſt, Auguſti numen adora:*
„ *Et quem ſenſiſti, rite precare, Deum.*

„ & en la III. *Eleg.* de ſon IV. livre,

„ *Neſcit enim Cæſar, quamvis Deus omnia norit.*"

Hæc *Triſtanus*, cui fraudi fuiſſe literas BIP. ſtatim animadverti, neque enim initiales ſunt populi, ſed æram urbis ſignificant. Superſunt literæ PANATHNΩN. quæ ſine dubio corruptæ, atque male ex detrito ibi nummo ab *Hubert. Goltzio* exceptæ ſunt. Ut verbo dicam, legi Inſcriptio ita debet, PAMAΘHNΩN BIP. id eſt, RAMATHAENORUM ANNO CXII. & nummus bonæ eſt fidei, quem ex tertio modulo ſive parvo ære exſtare in *Theſauro Cardinalis de Maximis* teſtatur *J. Vaillantius* in *Nummis Græcis* p. 5. Ramatha urbs eſt Palæſtinæ, quæ Rama antiquioribus dicta, ſæpe in Sacra Scriptura occurrit, poſteriori ævo Ramulam fuiſſe dictam ex *Guilhelmo Tyrio* docet *Chriſtoph. Cellarius Antiq. Geogr.* Tom. II. p. 529. Urbem hanc inter illas fuiſſe judicat *Vaillantius*, quæ, dum Antiochi fratres mutuis cladibus Syriam adterunt, inter alias Palæſtinæ urbes libertatem ſibi vindicarunt, atque inde novam Epocham inſtituerunt anno A. V. C. 650. ubi deinde ita ſcribit p. 282. „ Ramatheni Auguſto, cum Archelai, Judæorum „ Ethnarchæ, auxilio, libertatem iterum recuperavere, anno 764. nummos gratulabundi percuſſerunt: nam ſi annos eorum Epochæ 112. „ cum ejus initio ad A. V. C. 650. à nobis ſupra (ibi typorum vitio ſcribitur 640.) adſignato „ copulaveris ad autumnum anni 761. uſque alterum ſubſequentis decurrentem pervenies, quo „ Archelaus Viennam relegatus eſt." Eſt igitur hic nummus nobile Hiſtoriæ monumentum.

NUM. 15.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, ut Tab. III. Num.* 73.

ΤΙΦΟΥΛΕΩΝ. (*TIPHYLENSIUM.*) *Figura muliebris, cum inſigni capitis ornamento, ſtans, utramque manum ſupra totidem capita equina, ad pedes poſita, extendit.*

Felicior longe, certe eruditior, conjectura, quam ad præcedentem nummum, in hunc exſtat *Jo. Triſtani Sanctamantii Comment. Hiſtor.* Tom. I. p. 95. ubi hæc inveniuntur. „ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. L'Effigie „ d'Auguſte couronnée de laurier; au revers *Gol-„ tzius* lit ΤΙΦΟΥΛΕΩΝ. Une femme debout entre „ deux chevaux qui ne ſont repreſentez que juſ-„ ques au poictrail, portant ſur ſa teſte une pe-„ tite montagne, comme la figure de la Cappa-„ doce en porte une ſur ſa main en une medaille „ d'Hadrian.

„ Je tiens pour aſſeuré que *Goltzius* n'a pas bien „ leu l'Inſcription de cette Medaille, ou qu'il y „ avoit faute d'un P. Car il ne ſe trouvera pas „ qu'il y ait eu aucune ville de ce nom (comme „ je l'eſtime) ce qui m'y fait lire ΤΡΙΦΟΥΛΕΩΝ. „ Car Τειφύλον eſt dans *Ptolemée* une des plus inſignes villes de la Dace, laquelle *Lagius* & *Bertius* diſent eſtre celle que l'on appelle à preſent „ *Feliſia*, mais *Ortellius* avec plus d'apparence eſtime que ce ſoit *Triplum* dont fait mention *Paulus „ Diaconus* liv. XIX. Et ce qui me fait penſer à cette correction, eſt qu'elle eſt icy repreſentée ſous „ l'effigie d'une femme placée entre deux chevaux. „ Car *Strabon* liv. VII. remarque que ces peuples „ là, & les Sarmates leurs voiſins, habitent des „ provinces grandement abondantes en excellens „ chevaux, & fort propres pour la guerre, leſquels ordinairement ils chaſtrent pour les rendre plus ſouples & plus maniables; (ce que nous „ voyons encore eſtre pratiqué en ce temps;) Au „ reſte qu'ils ſont vifs, prompts & genereux, & „ mal-aiſez à dompter autrement. Et l'hiſtoire en „ pluſieurs endroits nous fait voir que ces peuples „ guerriers compoſoient principalement leur milice de cavallerie, & que les eſcadrons compoſez „ de cavaliers armez de toutes pieces eſtoient eſtimez impenetrables. Or d'autant que cette ville „ de Τειφύλον, ou *Triphilum*, eſtoit ſituée à la pente ou au pied d'une montagne, vray-ſemblablement abondante en paſture, & ayant de beaux „ valons propres pour la nourriture des chevaux, „ elle eſt repreſentée ſous la figure de cette femme portant ſur ſon chef une montagne, eſtant „ accoſtée de deux chevaux. Or il eſt aſſez notoire que la Dace eſt montagneuſe, juſques à ce „ poinct que *Jornandes* en ſes Getiques chap. X. „ & XI. dit qu'elle eſt ceinte & environnée par „ tout comme d'une couronne, & les Medailles „ de Trajan la repreſentent aſſiſe ſur une montagne, „ & *Florus* liv. IV. la deſcrit ſituée de la ſorte, voire meſme *Strabon* liv. ſus-allegué, remarque que ces monts eſtoient venerez par les Daces comme ſacrez, au moins un principalement, „ ſi ce n'eſt qu'ils n'eſtimaſſent qu'un ſeul mont „ toute cette enceinte montueuſe de leur pays. „ *Papinius* parlant de *Domitian*, poëme premier,

„ *Hæc eſt, quæ victis parcentia fœdera Chattis,*
„ *Quæque ſuum Dacis donat Clementia montem.*

„ Et au premier livre de ſa Thebaide,

„ *Et conjurato dejectos vertice Dacos.*

„ Et là ſur ce mont ſacré eſtoient leur principal „ Temple, le Palais fortifié admirablement & „ un grand Preſtre qu'ils veneroient comme un „ Dieu. Voyez *Strabon* & les *Commentateurs de „ Stace*, qui me ſoulagent de la peine d'en dire „ davantage."

Vulgavit hunc nummum ex parvo ære *Hubert. Goltzius* in *Auguſto* Tab. IX. Num. 103. & Tab. LIII. Num. 7.

NUM. 16.

ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*CAESAR AUGUSTUS*) *Caput Auguſti nudum, verſus lævam, ut Tab. V. Num.* 142.

ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ. (*CAESARENSIUM.*) *Aquila, ante cujus pectus cernuntur literæ* ΣΥ. *ſub pedibus vero* ΑΝΒΥΠ. . .

Suſpicor nummum hunc ab *Hubert. Goltzio*, qui illum edidit in *Auguſto* Tab. X. Num. 116. & Tab. LIII. Num. 4. male ab utraque parte fuiſſe lectum. Non animadvertiſſe videlicet detritum Imperatoris (non quidem Auguſti, ſed alterius,) fuiſſe nomen, deinde in averſa parte nummi exſtare pro corruptis illis ΣΥ. &c. literas ΕΥ. id eſt, ΕΥσεβειων & ΑΝΘΥΠ. . . . i. e. PROCONSULE pro ΑΝΒΥΠ. quod miſere corruptum eſt. Pertinet videlicet hic nummus ad Cæſaream illam nobilem Cappadociæ urbem juxta Argæum montem. Hæc, prius Mazaca adpellata, deinde Euſebia, ut teſtatur *Strabo* apud *Chriſtoph. Cellarium* Tom. II. pag. 347. dicta fuit, & tandem Cæſarea, quæ ut à reliquis Cæſareis cognomine diſtingueretur, Cæſarea Euſebia adpellata fuit: ſed illa à Tiberio (ut citatus ibidem teſtatur *Euſebius* in *Chronico*) dicta fuit Cæſarea, unde Tiberii ſuſpicor fuiſſe nummum, non Auguſti, atque itidem, ut præcedentes duos, nobile *Hiſtoriæ Antiquæ* monumentum.

NUM. 17. & 18.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti laureatum, verſus lævam, pone illud cernitur Labyrinthus.*

ΤΡΙΠΟΛΕΙΤΩΝ ΜΥΦΩΝΤΩΠΑΣΟΡΑΣ. *TRIPOLITARUM MYPHONTOPASORAS.*) *Aquila expanſis alis reſpiciens.*

Vereor ut anterior nummi facies male hic adplicata ſit, quid enim Tripolitis cum Labyrintho, Cretæ Symbolo, niſi forte aliquando ex illa Inſula Colonos acceperint. Exſtat nummus apud *Hub. Goltzium* ex ære parvo in *Auguſto* Tab. IX. Num. 107. & Tab. LIII. Num. 6.

NUM. 19. & 20.

ΚΑΙΣΑΡΑ ΣΕΒΑΣΤΟΝ ΙΟΥΛΙΑΝ ΣΕΒΑΣΤΗΝ. (*CAESAREM AUGUSTUM JULIAM AUGUSTAM* ſcilicet *colit*) *Capita Auguſti nuda & Juliæ jugata, verſus lævam.*

ΣΕΒΑΣΤΑ. (*SEBASTE.*) *Capricornus cum globo & cornucopiæ.*

Vulgavit hunc nummnm ex parvo ære *Hubert. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XX. Num. 231. & Tab. LIII. Num. 10. Cuſus eſt Samariæ, quum ampliatam eamdem atque auctam Sebaſtem adpellaſſet Herodes Magnus. Nota res eſt ex *Joſepho* & aliis. *Hieronymus* in *Epitaphio Paullæ*, Cap. VI. *Vidit Sebaſtem*, id eſt, *Samariam quæ in honorem Auguſti ab Herode Græco ſermone Auguſta eſt nominata.* Vide quoque *Proſperi Aquitani Chronicon* in *Theſauro Antiquit. Rom. Grævii* Tom. XI. p. 253.

NUM. 21. & 22.

ΑΥτοκράτωρ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΑΡΧΙΕΡεὺς ΜΕΓας ΟΥΠΑΤΟΣ ΔΗμαρχικῆς ΕΞουσίας. Lυκάβαντος IZ. (*IMPERATOR CAESAR AUGUSTUS PONTIFEX MAXIMUS CONSUL, TRIBUNICIA POTESTATE, ANNO XVII.*) *Caput Auguſti nudum, verſus lævam.*

ΣΕΒΑΣΤΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ. (*SEBASTE METROPOLIS.*) *Capricornus cum globo & cornucopiæ.*

Spectat ad eamdem Sebaſtem. Notatur in nummo annus Imperii Cæſaris Auguſti, atque felix ejusdem, ut Regis Regum, horoſcopus. Exſtat apud *Hub. Goltzium* in *Auguſto* Tab. XVI. Num. 185. & Tab. LIII. Num. 12.

NUM. 23. & 24.

ΘΕΙΟC CEBACTOC. (*DIVUS AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti radiatum, dextram verſus.*

ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ. (*SELEUCENSIUM SACRAE URBIS ET SUIS LEGIBUS UTENTIS.*) *Genius urbis rupibus inſidens, capite turrito, dextra palmam tenet, læva rupi innititur, pedibus fluvium premit.*

In nobiliſſima Syriæ Pieriæ urbe Seleucia cuſus eſt hic nummus: propter rupes inacceſſa hoſti illa erat à parte maris, ſita ad effluvium Orontis. *Jo. Vaillantius* hujusmodi nummos Seleuciæ in Cappadociæ confinio ad Calycadnum amnem adſcribit, in *Num. Græc* p. 214. ſed minus recte, quæ enim de titulis ejus Sacræ & inviolabilis à Seleuco Rege & Pompejo Magno adeptis ſcribit, magis Seleuciæ majori & nobiliori, in Pieria ad Orontem fluvium ſitæ, conveniunt. Confer *Chriſtoph. Cellarium Geogr. Antiq.* Tom. II. p. 410. & 411. Invenitur nummus apud *Hub. Goltzium* in *Auguſto* Tab. XX. Num. 234. & Tab. LIV. Num. 15.

TABULA LIII.

ADHUC EXHIBENS

NUMISMATA AUGUSTI

VARII METALLI, DESUMTA

EX

HUBERTO GOLTZIO.

NUM. 1.

ΣΕΒΑΣΤΟΥ. (*AUGUSTI.*) *Caput Augusti laureatum, versus lævam, ut Tab. III. Num.* 74.

ΤΡΙΠΟΛΕΙΤΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ. (*TRIPOLITARUM METROPOLITANORUM.*) *Imperator eques, armatus & paludamento ornatus, vertit sese, respiciens, atque dextram extendit.*

Nota est Tripolis, urbs Phœniciæ, verum in Nummis hactenus, tanquam Metropolis, nondum observata fuit. Monumentum exhibet venerationis erga Augustum hujus nummi typus, quo Tripolitæ videntur celebrasse Augusti adventum in Syriam vel eo habitu illi Statuam dedicasse. Vulgavit hunc ex medio ære nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. IX. Num. 100. & Tab. LIII. Num. 11.

NUM. 2.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΚΑΙΣΑΡΟΣ. (*IMPERATORIS CAESARIS.*) *Caput Augusti nudum, versus lævam, ut Tab. II. Num.* 52.

ΓΑΖΑ, ΛΥΚΑΒΑΝΤΟΣ Ξ. (*GAZA, ANNO LX.*) *Mulier turrita stans, dextra tangens longum, terræ insistentem, Palmæ ramum, læva tenens duas spicas.*

Gazæ, Phœniciæ urbi nobili, nummum hunc ex ære medio adsigno. Indicare id videtur litera initialis ejus urbis Γ. quæ tamen etiam pro numero ternario sumi potest, ut epocha non sit Ξ sed ΞΓ. id est, Anno LXIII. Sed vel tum Gazæ tamen eundem adsigno, quod Phœniciæ (cujus urbs Gaza erat) Symbolum sit Palmæ ramus, & spicæ geminæ ejus terræ fertilitatem indicent; quodque Monogramma illud, in extrema sive infima parte palmæ adparens, passim in ejus urbis conspicitur nummis, sed ita, ut per mediam lineam ex summo ad imum transeat. Annus, qui notatur LX. vel LXIII. videtur Æræ Gazensis temporibus Augusti initium deducere à vulgari Syriæ fere universæ nova Æra, instituta Pompejo Magno ibidem versante A. V. C. 690. unde patet cusum fuisse hunc nummum A. V. C. 750. vel 753. quo Augustus Consul tertium tribuniciam potestatem XX. vel XXIII. obtinebat. Exstat apud *Hub. Goltzium* in *Augusto* Tab. V. Num. 53. & Tab. LIV. Num. 18.

NUM. 3.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*AUGUSTUS.*) *Caput Augusti laureatum, dextram versus. ut Tab. III. Num.* 75.

ΜΟΥΣΑΙΟΣ ΡΩΜΙΚΡΑΤΩΡ ΥΡΑΜΗΝΩΝ. (*MUSAEUS ROMICRATOR HYRAMENORUM.*) *Mulier stolata stans, utraque manu expansa lauri ramum tenet.*

Manifeste corrupta est lectio hujus ex medio ære nummi, forsitan pro ΑΔΡΑΜΥΤΤΗΝΩΝ, vel ΓΕΡΜΗΝΩΝ, vel denique ΥΡΚΑΝΩΝ, qui omnes nomina magistratuum in nummis signarunt. Invenitur apud *Hub. Goltzium* Tab. IX. Num. 98. & Tab. LIV. Num, 19.

NUM. 4.

Vacat.

NUM. 5.

ΘΕΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΘΕΙΑΣ ΙΟΥΛΙΑΣ ΣΕΒΑΣΤΗΣ. (*DIVI CAESARIS AUGUSTI, DIVAE JULIAE AUGUSTAE.*) *Capita jugata Auguſti & Liviæ, ex quibus caput Auguſti corona radiata exornatur.*

ΙΟΥΛΙΕΩΝ ΤΩΝ ΚΑΙ ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ. (*JULIENSIUM, QUI ET LAODICENI.*) *Genius Urbis ſtans capite turrito, Fortunæ habitu, cornucopiæ læva tenens, dextra temonem in tridentis figuram formatum.*

Ad hujus nummi ſenſum ita ſcriptum reliquit *Joannes Triſtanus Sanctamantius Comm. Hiſtor.* Tom. I. p. 126. „ J'eſtime que cette medaille „ fut frapée du vivant d'Auguſte & de Julia bien „ qu'ils y ayent les titres de Divinité. Ca la flat„ terie en enſtoit venuë à cè poinct, qu'ils ve„ neroient avec reſpect plus d'impieté leurs Em„ pereurs, que Jupiter ny Junon ne l'eſtoient avec „ reſpect & veneration. Suivant laquelle resve„ rie, vous voyez qu'en meſme temps qu'il me „ ſemble que cette medaille avoit pû eſtre frap„ pée, *Ovide* veut en ſa premiere Elegie du troi„ ſiéme livre *de Ponto*, que l'on adore Auguſte & „ Livia, & leurs enfans, avant tous les autres „ Dieux, ainſi vers 162.

„ *Sed prius, inpoſito ſanctis altaribus igne,*
„ *Tura fer ad Magnos vinaque pura Deos.*
„ *E quibus ante omnes Auguſti Numen adora,*
„ *Progeniemque piam, participemque thori.*

„ Pour le regard de l'Auguſte, il eſtoit aſſez „ communement veneré comme Dieu, & quali„ fié tel, comme je l'ay fair voir deſia cy devant. „ Temoin auſſi cette genereuſe Remonſtrance „ que luy fit ſur ce ſuject *Cæcilius Balbus*, que *Jo. Saresberienſis* rapporte liv. III. *de Nugis Curialium*, chap. XIV. en ces termes : *Imperator* „ *Auguſte tum in multis tum in eo maximè elucet prudentia tua, quod iſti nondum te omnino inſanum* „ *reddiderunt, qui ut tibi applaudant, non modo Diis,* „ *ſed tibi ipſi & populo injuriam faciunt : Deorum ſiquidem minuunt reverentiam quos parificant tibi, te* „ *arguunt inſipientiæ, dum conditionis tuæ repugnante* „ *natura te parem numinibus eſſe perſuadere præſumunt, notâ ſuperſtitionis inurunt populum cui mortales Deos pro immortalibus perſuadent eſſe colendos.* „ *Sanè in eo aliquid divinum tibi ineſſe monſtrabis, ſi* „ *omnes iſtos, qui divinitati tuæ fraudulenter applaudunt, rapi feceris ad tormenta. Quis enim Deorum ei parcat, à quo ſe deceptum iri intelligit ?* „ Et puis il conclud un peu apres. *Si ſapis* „ *ergò, Auguſte, in Deorum hoſtes inſurges, & te* „ *ſi non Deum, quod nequaquam es, vel Deorum* „ *te docebis eſſe cultorem, ſi deceptores iſtos exter-* „ *minaveris, excæcatores tuos, Deorum contempto-* „ *res, & utrorumque injuriam punias.* Quant à Li„ via, cette Inſcription de medaille, & une au„ tre d'un marbre rapportée par *Gualtherus* en ſes „ monuments de Sicile,

„ LIVIAE AUGUSTI
„ DEAE
„ MUNICIPIUM.

„ juſtifient aſſez qu'elle fut venerée comme Dé„ eſſe de ſon vivant. Or *Prudentius* ſe mocque de „ bonne grace de cette idolatrie Romaine, qui „ faiſoit d'Auguſte un Jupiter, & de Livia une „ Junon, en ces vers de ſon premier livre con„ tre *Symmachus*.

„ *Teſtantur tituli, produnt conſulta Senatus*
„ *Cæſareum Jovis ad ſpeciem ſtatuentia templum,*
„ *Adjecere ſacrum, fieret quo Livia Juno,*
„ *Non minus infamis thalami ſortita cubile,*
„ *Quam quûm fraterno caluit Saturnia lecto.*

„ Comme auſſi Tibere eſt effrontément qualifié „ Dieu par *Scribonius Largus*, en ſon Epiſtre *ad* „ *Julium Calliſtum. Tradendo ſcripta mea Medicinalia Deo meo Cæſari.*

„ Enfin la flatterie en ce temps-là eſtoit exceſſi„ ve, & pluſieurs meſme ſans en eſperer recom„ penſe, ny ſans avoir receu aucun bien-fait no„ table, rendoient meſme des honneurs extraor„ dinaires, & de grande deſpenſe à cette Princeſ„ ſe. Temoin le Tetrarque Philippe, qui fit ba„ ſtir une ville en ſon honneur, qu'il appella Li„ viade ; & Salomé, qui mourant, luy donna „ pluſieurs villes & chaſteaux qu'elle poſſedoit ; „ ainſi que le temoigne *Hegeſippe* liv. II. chap. 3. „ & cela purement par vanité.

„ Au revers de cette Medaille il y a, comme „ j'ay dit, ΙΟΥΛΙΕΩΝ ΤΩΝ ΚΑΙ ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ, „ JULIENSIUM, QUI ET LAODICENSES, „ ou plutoit ils ont entendu que les Laodiceens „ avoient eſté auſſi ſurnommez *Julienſes*. Ce que „ cette Medaille ſeule nous apprend, comme ayans „ les Habitans de Laodicée, de la Cœleſyrie, de „ Syrie, ou de la haute Phrygie ; (car il eſt in„ certain à laquelle cette Medaille appartient,) „ eſté gratifiez de quelque peuplade nouvelle ou „ autres faveurs ; attribuans au reſte le tout à „ Auguſte, comme à un Dieu leur bien-faicteur, „ & à Julia repreſentée ſous l'Effigie de la Mere „ des Dieux, comme à leur Deeſſe tutelaire. Or „ Cybele, ou la Mere des Dieux, eſtoit egalement „ venerée, tant en Phrygie, qu'en Syrie ; de „ ſorte qu'il n'eſt pas aiſé de juger à laquelle des „ Laodicées cette Medaille doive eſtre attribuée, „ comme je l'ay dit ; ſi ce n'eſt que ce Trident „ nous vueille ſervir de marque, que ce fuſt la „ Syrienne ; car elle eſtoit ſituée ſur la Mer, ainſi „ que *Strabon* le fait voir en ſon ſeiziéme livre, „ page 753."

Invenitur hic ex ære medio nummus apud *Hub. Goltzium* in *Aug.* Tab. XX. Num. 238. & Tab. LIV. Num. 21.

NUM.

(1) In prima ſua Editione *Triſtanus* Commentarioli hujus initium his verbis conceperat : „ J'eſtime que cette figure „ repreſentée en ce revers y eſt miſe pour honorer Julia en „ qualité de mere des Dieux, venerée en Phrygie & Carie, „ où ces deux citez eſtoient ſituées. Car ce n'eſt pas une „ ſeule ville que cette Inſcription deſigne, comme *Nonius* ſe „ limagine, confondant ces deux peuples en un, & eſtimant „ que ce ſoit le peuple de Laodicée en Syrie, nommée auſſi „ ſelon ſon advis Julia ou Julienſis, qui ait fait frapper cette „ monnoye en l'honneur d'Auguſte & Livia, ne conſiderant „ pas que ce ſont deux villes differentes, mais voiſines, & „ confederées, ſituées l'une en la haute Phrygie, & l'autre en „ la Carie, dont je parleray plus particulierement (comme „ j'eſpere) ailleurs. Or ces peuples donnent des titres de „ divinité à cette couple, meſme de leur vivant (comme je „ croy,) car Auguſte eſtoit aſſez communément veneré com„ me un *Dieu*, & qualifié tel, comme je l'ay fait voir deſia „ cy devant."

NUM. 7. & 8.

ΓΑΙΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΤΡΙΩΝ ΑΝΔΡΩΝ. (*CAJUS JULIUS CAESAR TRIUMVIR.*) *Caput Cæſaris Octaviani, ſine corona, lævam verſus.*

ΜΑΜΕΡΤΙΝΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. (*MAMERTINORUM NEOCORORUM.*) *Figura nuda, galea modo tecta, ſtat, quieſcentis more, dextra haſtæ innixa, ad pedes clypeus eſt; in area cernitur litera* Π.

Typus ille Martis quieſcentis notus eſt in nummis Mamertinorum, ſive Meſſanæ, Siciliæ urbis, quæ poſt victoriam Siculam de Sexto Pompejo hunc ex ære medio nummum in Cæſaris Octaviani honorem ſignaſſe videtur, ſed Mamertinos fuiſſe Neocoros, præterquam in hoc nummo, à *Goltzio* in *Auguſto* Tab. LIV. Num. 23. vulgato, nusquam legimus.

NUM. 9. & 10.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΜΕΓΑΣ ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΙΑ. (*AUGUSTUS PONTIFEX SUMMUS TRIBUNICIA POTESTATE XI.*) *Caput Auguſti nudum, verſus lævam.*

ΑΜΒΡΑΚΙΩΤΑΝ. (*AMBRACIOTARUM.*) *in Laurea.*

Ambraciotæ in Epiro hunc nummum ſignarunt, ut Auguſto gratularentur Pontificatum ſummum, morte Lepidi A. V. C. 741. quo tribuniciam poteſtatem XI. geſſit Auguſtus, adeptum. Producit hunc ex ære medio nummum *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XVI. Num. 185. & Tab. LV. Num. 27.

NUM. 11. & 12.

ΚΑΙΣΑΡΑ ΣΕΒΑΣΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΠΑΤΡΙΔΟΣ. (*CAESAREM AUGUSTUM PATREM PATRIAE* ſcilicet *colunt.*) *Caput Auguſti nudum, verſus lævam.*

ΠΕΡΙΝΘΙΩΝ. (*PERINTHIORUM.*) *in Laurea, poſita aquila, quæ alas pandit, ſub eadem Inſcriptione.*

Nomen Patris Patriæ, ab Auguſto, deferente Senatu, adſumtum, gratulari Principi videntur Perinthii hoc nummo æris medii, qui invenitur apud *Hub. Goltzium* in *Auguſto* Tab. VII. Num. 74. & Tab. LV. Num. 29.

NUM. 13.

ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. (*CAESARIS AUGUSTI.*) *Caput Auguſti laureatum, verſus lævam, ut Tab. III. Num.* 90.

ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ. (*REGIS DEMETRII.*) *Caput Demetrii, Macedoniæ quondam Regis, diademate ornatum.*

Quis hic Demetrius Rex, Auguſti tempore? interrogat ad hunc nummum interpres *Goltzii Lud. Nonnius* pag. 75. Dixi modo in Inſcriptione nummi, & dicam porro. Demetrius, Antigoni filius, tempore Seleuci I. Nicatoris, Rex Macedoniæ. Non quidem ille, neque allus quisquam exſtitit Auguſti temporibus eo nomine Rex. Sed quum Demetrias, nobilis Theſſaliæ urbs, à Demetrio Poliorceta condita quondam, & ab ejus nomine adpellata fuerit, eadem urbs (ut & ex *Theſauro noſtro Regio* atque *Numiſmatico-Geographico* colligi poteſt,) cum effigie Regis Demetrii, conditoris ſui, nummos ſignavit. Quare abſurdum haud judico hoc numiſma, ex ære medio, ſignatum fuiſſe temporibus Auguſti, qui Demetriadi aliquod beneficium tribuiſſe videtur. Quare Demetrienſes antiquum conditorem, & novum benefactorem, in hoc ſingulari nummo conjunxiſſe videntur. Exhibet hunc ſolus *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. X. Num. 110. Num. 13. & Tab. LV. Num. 26. neque rationes video ſatis validas, cur hunc nummum ſuſpectum habeam.

NUM. 14.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΚΑΙΣΑΡ ΘΕΙΟΥ ΥΙΟΣ. (*IMPERATOR CAESAR DIVI FILIUS.*) *Caput Cæſaris Auguſti nudum, verſus lævam, ut Tab. I. Num.* 34.

ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. (*SMYRNAEORUM NEOCORORUM.*) *in Laurea.*

Epheſii vetuſtis jam temporibus Dianæ Epheſiæ Neocori fuerunt. Sed Auguſtorum, ſive Imperatorum Romanorum, Neocori primi omnium facti fuerunt ſub Tiberio, ut patet ex *Taciti* Lib. IV. Decreverant enim Aſiæ urbes Tiberio, matri ejus Liviæ atque Senatui Templum ſtatuere. De Neocoria certabant Smyrna, Epheſus & Pergamus. Prælata fuit Smyrna, quæ deinde ſub Hadriano ſecundum, atque tertium ſub Antonino Caracalla iſto honore aucta fuit. Itaque vel ad Tiberium caput illud, quod pro Auguſti capite accepit *Goltzius*, pertinet, vel merito ſuſpectus eſt nummus. Si Tiberii in eo caput ſpectetur, hanc exiſtimo fuiſſe nummi Inſcriptionem. ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΘΕΙΟΥ ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΥΙΟΣ, id eſt, IMPERATOR TIBERIUS CAESAR DIVI AUGUSTI FILIUS. Ejusmodi enim Inſcriptiones in nummis occurrunt Tiberii, cujus nummos (ſi rudioris ſint fabricæ, aut minus bene ſervati) facile cum nummis Auguſti confundi poſſunt. Exſtat apud *Hub. Goltzium*

Goltzium in *Augusto* Tab, III. Num 28. & Tab. LV. Num. 31.

NUM. 15. & 16.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ Lυκάβαντ© ΙΔ. (*IMPERATORIS AUGUSTI ANNO XIIII.*)

ΚΟΙΝΟΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ. (*COMMUNE BYZANTINORUM.*) *in Laurea.*

Vulgavit hunc ex ære medio nummum *Hub. Goltzius* in *Augusto* à parte capitis Tab. II. Num. 131. & aversam ejus partem Tab. LV. Num. 33. Apud illum à parte capitis legitur L. ΓΔ. qui numerus numeralis non est, & manifesto patet errorem esse chalcographi. Repetivi igitur illum qui maxime convenit & in nummo videtur exstitisse L. ΙΔ. Corona innuere videtur aurum coronarium, quartodecimo Imperii Augusti anno per legatos Romæ oblatum.

NUM. 17.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Augusti laureatum, versus lævam, ut Tab. IV. Num. 125.

Sepia piscis, cum litera subtus quasi F.

Nummus est Syracusanus ex ære minimo. Sepia enim piscis sæpissime in ejus urbis nummis inveniri solet. Vulgavit hunc *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. VIII. Num. 95. & Tab. LV. Num. 32.

NUM. 18.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ ΚΑΙΣΑΡΑ ΣΕΒΑΣΤΟΝ. (*IMPERATOREM CAESAREM AUGUSTUM* scilicet *colunt.*)
Caput Augusti laureatum, versus lævam, ut Tab. V. Num. 154.

ΚΝΩΣΙΕΩΝ ΔΙΣ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. (*CNOSIORUM BIS NEOCORORUM.*)
Labyrinthus Creticus.

Ad hujus typi atque nummi intellectum ita scriptum reliquit *Jo. Tristanus Sanctamantius* Tom. I. *Comm. Histor.* p. 93. „ La prison ou labyrinthe des „ Gnossiens en Crete est representé en cette medail„ le. *Gnosus aut Gnossus.* (Car *Marcianus Heracleotes* „ vers 542. *Strabon.* liv. I. & *Pausanias* liv. I. luy „ donnent deux ΣΣ, & *Pline* deux SS.) estoit la „ capitale, & demeure principale de *Minos.* Plu„ sieurs autheurs ont fait mention de cette prison „ de Crete faite à l'imitation de celle d'Egypte par „ *Dedale*, que *Jul. Pollux*, liv. I. chap, 10. & „ *Tzetzes* en ses chiliades appellent κρησφύγετον *latebram, & etiam Asylum.* Or est-il que ce peu„ ple n'ayant rien de plus notable en toute leur „ Isle pour l'artifice, que ce lieu, ils en estime„ rent devoir illustrer la medaille d'Auguste. Mais „ c'estoit en effect une prison dont il estoit im„ possibile d'eschapper & se demesler, comme „ *Dion Chrys.* en sa troisiesme oraison la nomme „ avec plusieurs autres en ce passage, τὸ γὰρ ἦν τὸ Κνωσίων εἱρκτὴ καὶ τὸ ἐξ λαβυρίνθε τοιοῦτον, &c. *Quid enim erat Gnosiorum carcer, atque illud labyrinthi „ perplexum ad insipientiæ perplexitatem atque vesti„ gandi difficultatem? Quid Sicula Atticorum capti„ vorum custodia, quos in saxum quoddam conjece„ runt? Quid Laconum Cæadas? atque illa apud „ Persas Turris plena cineris?* Et *Plutarque* remar„ que en la vie de Theseus, que Deucalion fust „ tué devant la porte de ce labyrinthe de Gnossus, „ voyez sa description dans cet Autheur. Or *Pilo„ strate* liv. IV. de la vie d'*Apollonius* chap. XI. dit, „ que ce labyrinthe estoit encore en estre au temps „ d'Apollonius, & qu'il negligea de le voir. Ce „ que je m'estonne de lire dans cet Autheur, „ veu que *Diodore Sicilien* remarque en son pre„ mier livre, que ces labyrinthe ne se voyoit plus „ en son temps, c'est à dire sous l'Empire de Jule „ Cesar & d'Auguste, bien que le Mendesien sur „ le que celuy de Crete avoit esté faict, fust en„ core tout entier; il se peut faire toute fois „ qu'Auguste (apres que *Diodore* eust remarqué „ cecy) le repara & que ce revers en soit le mo„ nument. Au reste *Dion Cassius* liv. XLIX. „ fait mention d'un champ qu'il appelle κνωσίαν χώραν, *Cnosiam regionem*, qu'il dit qu'Au„ guste distribua à ses soldats. Si c'estoit le „ champ ou cette ville estoit située, & qu'il „ en eust peuplé la ville, il ne se faudroit pas „ estonner si cette devise eust esté mise au re„ vers de sa medaille; mais de la façon que *Dion* „ parle de cette petite contrée ou terroir, il sem„ ble qu'il la constituë voisine du territoire Ca„ poüan, ce qui est bien esloigne de le pouvoir „ appliquer au suject de cette medaille, non plus „ qu'à son Inscription."

Hæc *Tristanus*, sed mallem nos docuisset, quo jure Cnosii iterum Neocori in hoc nummo vocentur, quod utique suspectum eundem facit. Addita nota parvi æris illum produxit *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XI. Num. 124. & Tab. LV. Num. 35.

NUM. 19.

CAESARI AUGUSTO. Caput Augusti laureatum, versus dextram, ut Tab. III. Num. 94.

PAX ORBIS TERRARUM Senatus PopulusQue Romanus. Globus, sive Orbis terrarum inter duos lauri ramos.

Primus aureum hunc denarium produxit *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. X. Num. 114. & Tab. LVI. Num. 2. deinde videas eundem inter *Numism. Arschot.* Tab. XV. Num. 4. unde mutuati sunt *Jacobus Oiselius* in *Thesauro* Tab. XV. Num. 3. *Jacobus Gronovius* in *Notis* ad *Pomponium Melam* p. 2. *Ezech. Spanhemius* ad *Juliani Cæsares* p. 228. atque *Laur. Begerus* ad *Florum* p. 8. Sed ab *Antiquariis nobilibus*, neque hic neque ille qui sequitur, adhucdum inter genuinos observantur. Suspicor (ut sunt multi inter *Arschotanos* aureos) artificiosa manu, proximis sæculis, factos fuisse.

NUM.

NUM. 20.

AUGUSTO DIVI Filio COnSul XI. TRibunicia POTeſtate II. IMPeratori VIII. Caput Auguſti nudum, verſus lævam, ut Tab. VI. Num. 195.

Marcus COCCEIUS Marci Filius NERNA III. VIR. Senatus PopulusQue Romanus. Tres globi, inſcripti ASIa, EURopa, AFRica.

Imperii Romani limites ſatis ſuperbo typo fabrica hujus denarii aurei prodit, nempe, ut ſuum de Bello Civili Carmen orditur *Petronius Arbiter*,

Orbem jam totum victor Romanus habebat.

Vulgarunt nummum *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XIV. Num. 157. *Numiſm. Arſchotan.* Tab. XV. Num. 18. *Jacobus Oiſelius* in *Theſauro* Tab. XV. Num. 10. *Joach. Oudanus* Tab. XVIII. Num. 10. & denique *Jacobus Gronovius* ad *Pomponium Melam* p. 4. ad *Florum Laur. Begerus* p. 2. & 216.

NUM. 21.

IMPerator CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti, laureatum verſus lævam, ut Tab. V. Num. 172.

C. CIB. D. D. PUBL. in Corona Quernea.

Ad hunc nummum ita ſcribit *Lud. Nonnius* p. 84. *Goltzium* interpretatus, „ *Corona Civica data* „ *decreto publico.* eſt enim Querna Corona ob ſer„ vatos cives.“ Hæc prorſus inepta ſunt. Interpungi in nummo literæ ita debent, C. C. I. B. &c. atque integre ſic legi, *Colonia Campeſtris Iulia Babba Decreto Decurionum* PUBLico. Atque ita omnino legendum eſſe patet ex eadem Inſcriptione eodemque typo in nummo Claudii, in eadem Colonia cuſo, apud *Joan. Vaillantium* de Coloniis Tom. I. p. 153. qui ex *Plinio* docet Babbam Campeſtrem in Africa Coloniam fuiſſe à Julio Cæſare (unde nomen tulit) conſtitutam. Et quoniam idem *Vaillantius* nullos hujus Coloniæ ante Imperatorem Claudium nummos exhibet, raritas hujus nummi patet; adde, & fides: neque enim potuit ejusmodi, neſcius genuinæ interpretationis, fingere *Hub. Goltzius*, apud quem ex ære medio exſtat in *Auguſto* Tab. XII. Num. 142. & Tab. LVIII. Num. 18.

NUM. 22.

OB CIVIS SERVATOS. in Quernea Corona inter duos Lauri ramos, medium illud CIVIS legitur.

Publius QUINCTILIus SEXti Filius VARUS III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo in area nummi Senatus Conſulto.

Vulgavit hunc ex magno ære nummum *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LX. Num. 13. & *Andr. Morellius* in *Numm. Fam. Goltzianis* Tab. XXIX. Num. 213.

NUM. 23.

Epigraphe eadem, typus idem.

Cajus SENTIUS Cai Filius SATURNINUS III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. Senatus Conſulto. in area nummi.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LX. Num. 15. tamquam ex ære magno, atque ex illo inter *Num. Goltzian. Familiar. Rom.* Tab. XXX. Num. 3. ubi vide quæ diximus.

NUM. 24.

Typus ſimilis, epigraphe eadem.

Marcus FURIUS Publii Filius CAMILLUS III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. in area nummi Senatus Conſulto.

Exſtat ex ære magno apud *Hub. Goltzium* in *Aug.* Tab. LX. Num. 18. & *Andr. Morellium* inter *Numm. Goltziana* Tab. XVII. Num. 22.

TABULA LIV.

ADHUC EXHIBENS

NUMISMATA AUGUSTI

VARII METALLI, DESUMTA EX HUBERTO GOLTZIO.

NUM. 1.

OB CIVIS SERVATOS. Corona Quernea inter duos lauri ramos, ut ſupra.

Titus STATILIUS Titi Filius TAURUS III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. in area Senatus Conſulto.

Vulgavit *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LX. Num. 19. & *Andr. Morellius* inter *Nummos Famil. Roman. Goltzianos* Tab. XXXII. Num. 7. Omnes autem hi, usque ad Num. 8. ex magno ære ſunt. Qui ſequuntur deinde omnes ſunt ex ære medio. Et de omnibus conſuli poſſunt *Commentarii noſtri* ad *Andr. Morellii Nummos Goltzianos Familiarum Romanarum.*

NUM. 2.

Epigraphe eadem, typus idem.

Cajus CALVISIUS Cai Filius SABINUS III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area nummi Senatus Conſulto.

Exſtat apud *Hubert. Goltzium* in *Aug.* Tab. LX. Num. 23. & *Andr. Morellium* inter *Nummos Goltzianos Familiarum Romanarum* Tab. XI. Num. 3.

NUM. 3.

Epigraphe eadem, typus idem.

Lucius DOMITIUS AHENOBARBus III VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area Senatus Conſulto.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LX. Num. 24. & *Andr. Morellius* inter *Nummos Conſulares Goltzianos* Tab. XV. Num. 23.

NUM. 4.

Epigraphe eadem, typus idem.

Publius CORNELIUS Publii Filius SCIPIO III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area Senatus Conſulto.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LXI. Num. 25. ut & *Andr. Morellius* inter *Nummos Conſulares Goltzianos* Tab. XIV. Num. 19.

NUM. 5.

Epigraphe eadem, typus idem.

CNeus CORNELIUS LENTULUS III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area Senatus Conſulto.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LXI. Num. 26. &*Andr. Morellius* inter *Nummos Conſulares Goltzianos* Tab. XIV. Num. 18.

NUM. 6.

Epigraphe eadem, typus idem.

Publius LENTULUS CNei Filius SCIPIO III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area Senatus Conſulto.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LXI. Num. 27. & *Andr. Morellius* inter *Nummos Conſulares Goltzianos* Tab. XIV. Num. 24.

NUM. 7.

Epigraphe eadem, typus idem.

Publius VINICIUS Marci Filius III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area Senatus Consulto.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXI. Num. 33. & *Andr. Morellius* inter *Nummos Consulares Goltzianos* Tab. XXX. Num. 6.

NUM. 8.

Epigraphe eadem, typus idem.

Lucius MUNATIUS Lucii Filius PLANCUS III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area Senatus Consulto.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXI. Num. 36. & *Andr. Morellius* inter *Nummos Consulares Goltzianos* Tab. XXV. Num. 19.

NUM. 9.

AUGUSTUS. TRIBUNICia POTESTate In Corona Quernea.

SEXTUS AELIUS CATUS III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area Senatus Consulto.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXII. Num. 38. & *Andr. Morellius* inter *Nummos Consulares Goltzianos* Tab. I. Num. 9.

NUM. 10.

Epigraphe eadem, typus idem.

Marcus LICINIUS CRASSUS III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area Senatus Consulto.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXII. Num. 42. & *Andr. Morellius* inter *Nummos Consulares Goltzianos* Tab. XXI. Num. 18.

NUM. 11.

Epigraphe eadem, typus idem.

Marcus APPULEIUS SEXTI Filius III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area Senatus Consulto.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXII. Num. 43. & *Andr. Morellius* inter *Nummos Consulares Goltzianos* Tab. VIII. Num. 12.

NUM. 12.

Epigraphe eadem, typus idem.

Lucius CORNELIUS SULLA III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area Senatus Consulto.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXIII. Num. 49. & *Andr. Morellius* inter *Nummos Consulares Goltzianos* Tab. XV. Num. 6.

NUM. 13.

Epigraphe eadem, typus idem.

Cajus CANINIUS REBILUS III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area Senatus Consulto.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXIII. Num. 52. & *Andr. Morellius* inter *Nummos Consulares Goltzianos* Tab. XI. Num. 19.

NUM. 14.

Epigraphe eadem, typus idem.

Publius CORNELIUS DOLABELLA III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area Senatus Consulto.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXIII. Num. 54. & *Andr. Morellius* inter *Nummos Consulares Goltzianos* Tab. XV. Num. 1.

NUM. 15.

CAESAR AUGUSTUS TRIBUNICia POTESTate. Caput Augusti laureatum, versus lævam, ut Tab. VI. Num. 190.

Lucius CORNELIUS SULLA III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area Senatus Consulto.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXIII. Num. 55. & *Andr. Morellius* inter *Nummos Consulares Goltzianos* Tab. XV. Num. 5.

NUM. 16.

Epigraphe eadem, caput idem.

Cajus SENTIUS SATURNINus III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area Senatus Consulto.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXIII. Num. 9. & *Andr. Morellius* inter *Nummos Consulares Goltzianos* Tab. XXXI. Num. 2.

NUM. 17.

OB CIVIS SERVATOS, ut supra, Corona Quernea inter duos lauri ramos.

Cajus SILIUS Publii Filius III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area Senatus Consulto.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXIV. Num. 62. & *Andr. Morellius* inter *Nummos Consulares Goltzianos* Tab. XXXII. Num. 5.

NUM. 18.

CAESAR AUGUSTUS PONTifex MAXimus TRIBUNICia POTESTate. Caput Augusti, versus lævam, nudum, ut Tab. VI. Num. 191.

Publius ANNIUS RUFUS III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area Senatus Consulto.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXIV. Num. 42. & *Andr. Morellius* inter *Nummos Consulares Goltzianos* Tab. IV. Num. 12.

NUM. 19.

Epigraphe & caput, ut supra Num. 15. & 16.

Titus STATILIUS TAURUS III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area Senatus Consulto.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXIV. Num. 71. & *Andr. Morellius* inter *Nummos Consulares Goltzianos* Tab. XXXII. Num. 7.

NUM. 20.

CAESAR AUGUSTUS TRIBUNICIA POTESTATE. Caput Augusti nudum, lævam versus, ut Tab. VI. Num. 181.

Lucius APRONIUS CAESIANUS III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area Senatus Consulto.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXIV. Num. 66. & *Andr. Morellius* inter *Nummos Consulares Goltzianos* Tab. VIII. Num. 15.

NUM. 21.

CAESAR AUGUSTus PONTifex MAximus TRIBUNICia POTESTate. Caput Augusti, versus lævam, nudum, ut Tab. VI. Num. 191.

SERVIUS SULPICIUS GALLUS III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area Senatus Consulto.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXIV. Num. 47. & *Andr. Morellius* inter *Nummos Consulares Goltzianos* Tab. XXXII. Num. 18.

NUM. 22.

Eigraphe & caput, ut supra Num. 15. & 16.

APpius CLAUDIUS PULCHER III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area Senatus Consulto.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXIV. Num. 70. & *Andr. Morellius* inter *Nummos Consulares Goltzianos* Tab. XIII. Num. 10.

NUM. 23.

CAESAR AUGUSTUS TRibunicia POTestate. Caput Augusti laureatum, lævam versus, ut Tab. VI. Num. 209.

Titus STATILIUS SISENNA III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area Senatus Consulto.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXIV. Num. 64. & *Andr. Morellius* inter *Nummos Consulares Goltzianos* Tab. XXXII. Num. 9.

NUM. 24.

AUGUSTUS TRIBUNICia POTESTate. in Corona Quernea.

Aulus ATILIUS REGULUS III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area Senatus Consulto.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXIV. Num. 72. & *Andr. Morellius* inter *Nummos Consulares Goltzianos* Tab. IX. Num. 12.

TABULA LV.

ADHUC EXHIBENS

NUMISMATA AUGUSTI

VARII METALLI, DESUMTA

EX

HUBERTO GOLTZIO.

NUM. 1.

CAESAR AUGUSTUS TRIBUNICia POTESTate. Caput Augusti laureatum, versus dextram, ut Tab. VI. Num. 190.

Decimus JUNIUS SILANUS III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area Senatus Consulto.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXV. Num. 73. & *Andr. Morellius* inter *Nummos Consulares Goltzianos* Tab. XXI. Num. 20.

NUM. 2.

CAESAR AUGUSTUS TRIBUNICia POTESTate. Caput Augusti laureatum, versus dextram, ut Tab. VI. Num. 190.

SPurius LUCRETIUS FLAVUS III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area Senatus Consulto.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXV. Num. 75. & *Andr. Morellius* inter *Nummos Consulares Goltzianos* Tab. XXIII. Num. 9.

NUM. 3.

CAESAR AUGUSTUS TRIBUNICia POTESTate. Caput Augusti laureatum, versus dextram, ut Tab. VI. Num. 190.

MANius ACILIUS GLABRIO III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area Senatus Consulto.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXV. Num. 76. & *Andr. Morellius* inter *Nummos Consulares Goltzianos* Tab. I. Num. 5.

NUM. 4.

CAESAR AUGUSTUS TRIBUNICia POTESTate. Caput Augusti laureatum, versus dextram, ut Tab. VI. Num. 190.

Lucius VALERIUS CATULUS III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area Senatus Consulto.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXV. Num. 79. & *Andr. Morellius* inter *Nummos Consulares Goltzianos* Tab. LXXIV. Num. 8. Sunt autem omnes hujus Tabulæ nummi ex ære medio, usque ad Num. 19. qui aliquanto minor est.

NUM. 5.

CAESAR AUGUSTUS TRIBUNIcia POTESTate. Caput Augusti laureatum, dextram versus, ut Tab. VI. Num. 190.

Cajus CESTIUS CAMERINUS III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area Senatus Consulto.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXV. Num. 81. & *Andr. Morellius* inter *Nummos Consulares Goltzianos* Tab. XII. Num. 4.

NUM. 6.

CAESAR AUGUSTUS TRIBUNICIA POTESTATE. Caput Augusti nudum, versus lævam, ut Tab. VI. Num. 181.

SEXtus APPULEIUS SEXti Filius III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area Senatus Consulto.

Edidit *Hubertus Goltzius* in *Augusto* Tab. LXV. Num. 83. & *Andr. Morellius* inter *Nummos Consulares Goltzianos* Tab. VIII. Num. 13.

NUM. 7.

CAESAR AUGUSTUS TRIBUNICIA POTESTATE. Caput Augusti nudum, versus lævam, ut Tab. VI. Num. 181.

Marcus SERVILIUS GERMANUS III. VIR Auro Argento Aeri Flando Feriundo. In area Senatus Consulto.

Edidit *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXV. Num. 84. & *Andr. Morellius* inter *Nummos Consulares Goltzianos* Tab. XXXI. Num. 24.

NUM. 8.

AUGUSTUS. Caput Augusti nudum, versus lævam, ut Tab. III. Num. 86.

Sine Inscriptione. Delphinus cum gubernaculo intra lauream.

Typus imperium maris & gloriam navalem significat. Vulgavit hunc ex ære parvo *Hub. Goltzius* in *Augusto* Tab. LXVII. Num. 8. & *Æneas Vicus* inter *Æreos Augusti* Num. 34. ubi *Jo. Petrus Bellorius* putat adludi ad vulgatum illud Augusti FESTINA LENTE, quod mihi non videtur.

NUM. 9. & 10.

CAESAR AUGUSTUS TRIBUNIcia POTestate VIII. IMPerator IX. Caput Augusti nudum, versus lævam.

COnSuli XI. PATRI PATRIAE Senatus PopulusQue Romanus. in area nummi nota est Senatus Consulti.

Exstat apud *Hub. Goltzium* in *Fastis* ad A. V. C. 747. & in *Augusto* Tab. LXIX. Num. 1.

NUM. 11. & 12.

AUGUSTUS PONTifex MAXimus TRIBunicia POTestate XVIII. COnSul XI. Caput Augusti nudum, versus lævam.

IMPERATOR XIII. PATER PATRIAE. In area nummi est nota Senatus Consulti.

Invenitur apud *Hub. Goltzium* in *Fastis* p. 218. & in *Augusto* Tab. XVI. Num. 186. & Tab. LXIX. Num. 2.

NUM. 13. & 14.

IMPerator CAESAR DIVI Filius AUGUSTUS PONTifex MAXimus TRibunicia POTestate XIX. Caput Augusti nudum, versus lævam.

IMPERATOR XIIII. COnSul XII. PATER PATRIAE. in area nummi est Senatus Consulto.

Invenitur in *Fastis Hub. Goltzii* p. 220. & in ejusdem *Augusti* Tab. XVI. Num. 189. atque Tab. ibidem LXIX. Num. 3.

NUM. 15. & 16.

IMPerator CAESAR DIVI Filius AUGUSTUS PONTifex MAXimus TRibunicia POTestate XXII. Caput Augusti nudum, versus lævam.

IMPERATOR XIIII. COnSul XIII. PATER PATRIAE. in area est nota Senatus Consulti.

Vulgavit *Hub. Goltzius* in *Fastis* p. 223. & in *Aug.* Tab. XVI. Num. 192. atque ibidem Tab. LXIX. Num. 4.

NUM. 17. & 18.

IMPeratori CAESARI DIVI Filio AUGUSTO PONTifici MAXimo TRibunicia POTeſtate XXXV. Caput Auguſti nudum, verſus dextram.

COnSuli XIII. PATRI PATRIAE IMPeratori XX. Senatus PopulusQue Romanus. In area nummi eſt nota Senatus Conſulti.

Invenias hunc nummum in *Faſtis Hubert. Goltzii* p. 232. & in ejusdem *Aug.* Tab. XVII. Num. 203. atque ibidem Tab. LXIX. Num. 10.

NUM. 19.

KAICAP CEBACTOC. (*CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti laureatum, verſus lævam, ut Tab. III. Num.* 104.

ΑΥΤΟΚΡΑτωρ Lυκάβαντ@ Α. (*IMPERATOR ANNO I.*) *Bos cornupeta.*

Invenitur in *Aug. Huberti Goltzii* Tab. LXX. Num. 8. Servamus ipſi ſimilem in *Muſeo noſtro.*

NUM. 20. & 21.

Lucius CAESAR AUGUSTI Filius AUGUR COnSul DESignatus PRINCeps JUVENTutis. Tripus cum Stella deſuper, inter Lituum & Pateram.

Cajus CAESAR AUGUSTI Filius PONTifex COnSul DESignatus PRINCeps JUVENTutis. Clypeus duabus haſtis, decuſſatim poſitis, incumbens, inter Capidem & Seceſpitam, niſi dicamus eſſe pateram ſeu diſcum cum Commentaculis.

Sunt hæc Auguratus atque Pontificatus nepotum, ſive filiorum Auguſti Cæſaris, inſignia, inter quæ clypeus cum haſtis eosdem ut Principes juventutis deſignat. Nummum hunc ex auro vulgavit *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. LXXI. Num, 1. & 7. Invenias quoque alterum ejusdem latus inter *Numiſmata Arſchotana* Tab. XIIII. Num. 11.

NUM. 22. & 23.

IMPeratori CAESARI AUGUSTO COnSuli XI. TRibunicia POTeſtate XI. (male IX. apud Occonem legitur p. 36.) Senatus PopulusQue Romanus. Caput Auguſti nudum, verſus lævam.

AUGURI PONTifici MAXimo IMPeratori XI. Patri Patriæ. Clypeus cum haſtis transverſis inter lituum & Capidem, ſive potius diſcus vel patera cum Commentaculis, ut virgas vocabant Flaminum.

Aureus quoque hic eſt denarius, quem vulgavit *Hub. Goltzius* in *Faſtis* p. 213. atque retulit ad A. V. C. 740. quo Pontifex Maximus creatus fuit Auguſtus. Invenitur idem in *Auguſto Hub. Goltzii* Tab. XV. Num. 175. & Tab. LXXI. Num. 9. atque inter *Numiſm. Arſchot.* Tab. XV. Num. 23. ut & *Jacob. Oiſelio* in *Theſauro* Tab. CX. Num. 10.

NUM. 24.

Vacat.

TABULA LVI.

ADHUC EXHIBENS NUMISMATA AUGUSTI VARII METALLI, DESUMTA EX HUBERTO GOLTZIO.

NUM. 1. & 2.

ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΑΡΧΙΕΡεὺς ΜΕγας ΠΑΤΗΡ ΠΑΤΡΙΔΟΣ. (*CAESAR AUGUSTUS PONTIFEX MAXIMUS PATER PATRIAE.*)
Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

ΙΕΡΑ ΣΥΓΚΛΗΤΟΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΔΟΣ. (*SACER SENATUS PTOLEMAIDIS.*) *Tripus, impoſito Fulmine alato juxta Lauri eſt ramus.*

Ptolemaidis, nobilis Phœniciæ urbis, hic nummus, qui ex ære medio eſt, nomen præfert. Sacri Senatus, quod in ei occurrit, nomen, ad Senatum Romanum, ejuſque apud Aſiaticos populos cultum, referri debet. Tripus cum Lauro, & Fulmine, quum ſymbola ſint Apollinis, Jovis filii, per adulationem, transferuntur ad Cæſarem Auguſtum, Pontificem Maximum, Divi Julii filium.

Vulgavit *Hub Goltzius* in *Aug.* Tab. XV. num. 176. & Tab. LXXI. num. 10.

NUM. 3. & 4.

ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΑΡΧΙΕΡεὺς ΜΕΓας ΔΗΜαρχικῆς ΕΞΟΥΣΙας. (*CAESAR AUGUSTUS PONTIFEX MAXIMUS, TRIBUNICIA POTESTATE.*)
Caput Auguſti nudum, lævam verſus.

ΜΕΣΣΑΝΙΩΝ ΔΙΣ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. (*MESSANENSIUM BIS NEOCORORUM.*)
Tripus cum impoſita Corona Laurea.

Supra Tab. LIII. num. 4, ſimiliter Meſſanenſes Neocori inſcribuntur, ſed prima vice, atque ibi vocantur Mamertini. Typus hujus nummi Pontificatum Maximum Auguſti reſpicit. Invenitur nummus ex medio ære apud *Hub. Goltz.* in *Aug.* Tab. XV. num. 172. & Tab. LXXI. num. 12.

NUM. 5.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Auguſti, dextram verſus, ut Tab. III. num. 97. ſed corona quernea ornatum.

Cajus POPPAEUS SABINUS AEDilis CURulis. Sella Curulis, impoſita Corona Laurea, ad latus Fulmen eſt alatum.

Diximus ad *Morell.* in *Conſular. Nummos Goltz.* Tab XXVIII. num. 16. cur aureum hunc denarium ſuſpectum habeamus. Vulgavit illum *Hub. Goltzius* in *Faſtis* p. 229. & in *Aug.* Tab. X. num. 117. & Tab. LXXII. num. 12. Invenitur quoque apud *Jacob. Oiſelium* in *Theſ.* Tab. XCVI. num. 1. & inter *Numiſm. Arſchot.* Tab. XIIII. num. 10.

NUM. 6.

CAESAR DIVI Filius AUGUSTUS COnSul VIII. Pater Patriæ IMPerator VII. Caput Auguſti laureatum, verſus lævam, ut Tab. V. num. 174.

Lucius MESCINius RUFUS III. VIR. Sella Curulis cum impoſita Corona Laurea inter duos Lauri ramos.

Argenteus eſt denarius, æque ſuſpectus nobis ac ille, qui præceſſit ex auro; cauſam diximus ad Morellii laudatum Opus Tab. XXV. num. 1. Edidit illum *Hub. Goltzius* in Faſtis p. 205. & in Aug. Tab. XIII. num. 145. & Tab. LXXII. num. 15.

NUM. 7. 8.

ΘΕΙΟΥ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. (*DIVI AUGUSTI.*) *Caput Auguſti radiatum, lævam verſus.*

ΚΟΙΝΟΝ ΑΘΕΝΑΙΩΝ. (*COMMUNE ATHENIENSIUM.*) *Templum octo columnarum, ante quod Ara cum foco cernitur.*

Pulcherrimi Templi in hoc nummo ex ære medio figura cernitur. Conſecratum videtur fuiſſe in honorem Divi Auguſti, cujus honores & ſacrificia apud Athenienſes accenſa Ara demonſtrat. Spectatur hic nummus apud *Hub. Goltzium* in Aug. Tab. XX. num. 232. & Tab. LXXIV. num. 13.

NUM. 9.

ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti nudum, verſus lævam, ut Tab. III. num.* 102.

Sine epigraphe. Caput Herculis in rictu leonis.

Difficile dictu eſt, a quibus æreus hic ſecundi moduli nummus cuſus fuerit; quum tot urbes Herculis cultu fuerint inſignes. Vulgavit illum *Hub. Goltzius* in Aug. Tab. X. num. 116. & Tab. LXXIV. num. 14.

NUM. 10.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. (*IMPERATORIS CAESARIS AUGUSTI.*) *Caput Auguſti laureatum lævam verſus, ut Tab. V. num.* 156.

ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΟΡΙΝΘΙΩΝ. (*COMMUNE CORINTHIORUM.*) *Templum ſex columnarum.*

Corinthus, nobilis Achajæ ſeu Peloponneſi urbs, Colonia a Julio Cæſare facta, in hoc nummo invenitur Templum hexaſtylum in honorem Auguſti, vel patris ejus, conditoris ſui, Julii, erexiſſe. Sed Corinthus, utpote Colonia Romana, a Julio Cæſare & deinceps, Latine, non Græce nummos ſuos inſcripſit. Fides igitur ſit penes *Hub. Goltzium*, qui hunc, ex ære parvo edidit in *Aug.* Tab. XI. num. 126. & Tab. LXXIV. num. 15.

NUM. 11. 12.

ΘΕΙΟΣ ΠΑΤΗΡ CEBACTOC. (*DIVUS PATER AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti corona radiata inſigne, verſus lævam.*

ΗΡΑΚΛΕΩΤΑΝ (*HERACLEENSIUM*) *Templum octo columnarum.*

Heracleæ nomine plures exſtiterunt urbes, hunc tamen, qui ex ære medio dicitur eſſe, nummum, puto Heracleenſibus in Sicilia eſſe adſcribendum, Templum in eo Divi Auguſti cernitur. Publicavit *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XX. num. 239. & Tab. LXXIV. num. 20.

NUM. 13. 14. 15.

AUGUSTUS TRibunicia POTeſtate VII. Caput Auguſti nudum verſus lævam.

Marcus MESSALLINUS Marci Filius. III. VIR. In altero Hercules, nudus ſtans, clavæ cum leoninis exuviis ſaxo impoſitæ inſiſtens invenitur. In altero nummo, qui eamdem exhibet figuram, ſcribitur Marcus MESSALINUS PRo Quæſtore.

Utrumque hunc denarium argenteum fidei relinquimus *Goltzianæ*, vulgatum in *Aug.* Tab. LXXIV. num. 16. & 17.

NUM. 16.

KAICAP (*CAESAR.*) *Caput Auguſti ſenile, radiatum verſus dextram, ut Tab. VIII. num.* 259.

ΚΥΔΩΝΟC. (*CYDONIS*) *Templum ſex columnarum, in frontiſpicio atque ſummo ſtatuis egregie exornatum, cum ſtatuæ habitu ſedentis in medio.*

Cydon, ſive Cydonia, urbs Cretæ inſulæ nobilis, inſigne hoc monumentum in parvo ære percuſſit. Templum eſt Dei Auguſti egregie exornatum, in cujus medio ipſe Auguſtus habitu Jovis effigiari videtur. Eſt ex ære parvo apud *Hub. Goltz.* in *Aug.* Tab. XVIII. num. 215. & Tab. LXXIV. num. 17.

NUM. 17.

IMPerator CAESAR AUGUSTUS. Caput Caeſaris laureatum, lævam verſus, ut Tab. V. num. 172.

ΜΑκεδόνων. (*MACEDONUM.*) *Clava erecta inter duas Lyras.*

Argenteus eſt denarius a Macedonibus cuſus, qui ſymbola deorum ſuorum, Herculis atque Apollinis, in eo poſuerunt, prouti innumeri Ma-

cedonum nummi eorum præcipue numinum cultum apud eosdem evincunt. Si quis temperatum consilio robur Augusti eodem typo adumbrari insuper velit non repugno. Nummulum genuinum esse puto. Edidit illum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XII. num. 171. & Tab. LXXIV. num. 21.

NUM. 18. 19.

ΘΕΙΟΥ ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΠΑΤΕΡΟΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ. *DIVI AUGUSTI PATRIS PATRIAE. Caput Augusti corona radiata insigne, versus dextram.*

ΚΑΙΣΑΡΕωΝ ΦΙΛΙΠΠΟΠΟΛΙΤωΝ ΝΕωΚΟΡωΝ. *CAESARENSIUM PHILIPPOPOLITARUM NEOCORORUM.*

Cæsareæ Philippi in Judæa, ut ex inscriptione liquet, hic nummus ex ære medio adscribendus est. Produxit illum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XX. num. 237. & Tab. LXXIV. num. 22. Templum Divi Augusti exhibet, & in medio Statuam ejusdem. Vocabatur eadem urbs Cæsarea Paneas, & erat ibi Julii Templum, ut & Augusti.

NUM. 20. 21.

ΑΝΤΟΚΡΑΤωΡ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ. (*IMPERATOR CAESAR AUGUSTUS TRIBUNICIA POTESTATE*) *Caput Augusti nudum versus lævam.*

ΝΙΚΟΜΗΔΕΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ. *NICOMEDIENSIUM (urbis) SACRAE ET INVIOLABILIS. Templum hexastylum, in medio Statua togata Augusti.*

Celebratur in hoc ex ære medio numismate Nicomedia ut sacra & inviolabilis, sive Asylo gaudens; qualis ejus urbis dignitas & prærogativa, in reliquis ejusdem, qui nobis supersunt, urbis nummis non occurrit. Quare inter dubiæ fidei nummos merito locatur. Vulgavit illum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XIII. num. 155. & Tab. LXXV. num. 25.

NUM. 22.

ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. *Caput Augusti laureatum, versus lævam, ut Tab. V. num. 149.*

ΙΕΡΑ ΣΥΓΚΛΗΤΟΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ. *SACER SENATUS ET LIBER. SMYRNAEORUM. Templum octo columnarum.*

Vix capio quid sibi hæc velit inscriptio, & an ad Senatum Romanum an vero Smyrneum spectet. Posterius vix credendum videtur, prius dici vix potuit sine contumelia Cæsaris. An Templum innuitur quod (non Augusti tempore sed Tiberii) Imperatori Romano, Liviae atque Senatui fuit positum. Sed quid hoc ad Augustum. Non nego vivo Augusto & Smyrnæ & alibi in Asia, & quidem pluribus in urbibus Templa fuisse posita; inscriptio tamen nos docere videtur Senatui (Romano scilicet) Sacro & Libero illud Templum fuisse erectum. Pulcherrimum antiquitatis monumentum, si in aliquo Museo ostendi possit. Donec id fiat fidem suspendimus. Vulgavit *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. X. num. 110. & Tab. LXXV. num. 27.

NUM. 23.

ΘΕΙΟΥ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. (*DIVI AUGUSTI*) *Caput Augusti radiatum, lævam versus.*

ΑΓΞΥΡΟΣ. (*ANXURIS*) *Caput Jovis Anxuris laureatum.*

Cui non suspectus nummus? Nam & Jovis Anxuris (quod & origo vocis ostendit) sine barba caput pingebatur, & radiatum. Confer Familiæ Vibiæ nummos apud *Andr. Morellium* Tab. secunda num. 11. & litera A. & vide quæ ibi notavimus p. 444. Deinde *Campanum* erat Numen. At omnis Campania Augusti tempore Latine loquebatur. Facessat igitur improba merces, & transeat cum reliquis *Goltzianis*. Obtrusit hunc ex ære medio nobis in *Aug.* Tab. XX. num. 232. & Tab. LXXV. num. 28.

NUM. 24.

ΑΥΤοκράτως ΚΑΙCΑΡ ΑΥΓΟΥΣΤΟC. (*IMPERATOR CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Augusti laureatum versus dextram, ut Tab. V. num. 168.*

ΚΥΡΑΝΕΙΩΝ ΤΗC ΙΕΡΑC ΚΑΙ ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ. (*CYRENENSIUM, SACRAE ET LEGIBUS SUIS UTENTIUM.*) *Caput Jovis Ammonis cornutum.*

Cyrene, Africæ regio, prope Ægyptum libera in hoc numero vocatur atque suis legibus utens, quod beneficium Divo Augusto acceptum retulit, ex fide videlicet hujus nummi, quem produxit tamquam ex ære medio in *Augusto Hub. Goltzius* Tab. XII. num. 135. & Tab. LXXV. num. 30.

TABULA LVII.

ADHUC EXHIBENS

NUMISMATA AUGUSTI

VARII METALLI, DESUMTA

EX

HUBERTO GOLTZIO.

NUM. 1.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Augusti nudum, versus lævam, ut Tab. III. Num. 99.

PACE PERPETUA. literis inversis. Ara.

Solet hic typus in aliis nummis omnibus inscribi *PROVIDENTia.* ut patet ex Tabula XXX. passim. Sed quum diu in prima *Studii Antiquarii* pueritia typus iste non ad Aram Providentiæ, sed ad Templum Jani, providentia scilicet Augusti clausum, spectare crederetur, nasutus aliquis falsarius, in hoc nummo, erasa vel a tempore vel ab ipso antiqua inscriptione, novam hanc in nummo vetere & genuino subposuit, quod fraudi *Hub. Goltzio* fuisse videtur in *Aug.* Tab. LVI. num. 12. Est ex ære medio, ut ejus generis sunt omnes.

NUM. 2.

AUGUSTUS DIVI Filius. Caput Augusti laureatum quernea redimitum, cum humeri parte versus lævam, ut Tab. IV. Num. 118.

IMPerator XIIII. Duo viri barbati & barbare vestiti, infantem fasciis involutum Augusto, sedenti in tribunali, offerunt.

Vide quæ dicta sunt supra ad similem fere nummum, sed in quo tantum una figura barbara, infantem tradens, occurrit. Tab. XI. num. 28. inter aureos, p. 234. & Tab. XVII. num. 6. inter argenteos p. 296. Sed & hunc, tamquam ex auro & argento produxit *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. VIII. num. 88. & Tab. 56. num. 3.

NUM. 3.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Augusti nudum, versus lævam, ut Tab. III. Num. 99.

Marcus DURMIUS III. VIR. Leo discerpens cervum.

Occurrunt similes denarii supra inter *Argent.* Tab. XX. num. 24. 25. ubi vide p. 323. Exhibuit hunc quoque inter *Goltzianos Andr. Morell.* in *Thes. Fam. Rom.* Tab. XV. num. 24. ubi vide quæ diximus p. 552. Vulgavit *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. X. num. 118. & Tab. XXV. num. 13.

NUM. 4.

Caput Cæsaris Octaviani nudum versus dextram, sine inscriptione, ut Tab. I. Num. 2.

Lucius MESCINIUS RUFUS III. VIR. Statua Martis Ultoris, cippo insistens, cui inscribitur Senatus PopulusQue Romanus Votis Susceptis (vel forte Votum Solvit) PRO Reditu CAESaris.

Vide quæ de illis Votis pro Salute & Reditu Cæsaris susceptis dicta sunt supra ad *Nummos Aureos* Tab. X. num. 36. 37. p. 218. & *Argent.* Tab. XVII. num. 31. 32. 33. p. 303. De *Goltziano* autem nummo hoc egimus ad *Morell. Thes. Fam. Rom.* Tab. XXV. num. 16. p. 597. Exstat non modo ex auro sed & ex argento apud *Hub. Goltz.* in *Aug.* Tab. IV. num. 39. & Tab. XLVII. num. 10. & inter *Numism. Arschotana* Tab. IX. num. 22. atque citatur apud *Occonem* p. 31.

NUM. 5.

AUGUSTus TRibunicia POTestate XIIII. COnSul XI. IMPerator XIII. Pater Patriæ. Caput Augusti laureatum, dextram versus.

TIberius SEMPRONius GRACCUS QUAESTor ITERum. EX Senatus Consulto. Vexillum, Aquila Legionaria, Aratrum & Decempeda.

Aurei hujus denarii, ut & sequentium duorum, interpretationem dedimus ad *Goltzianos Nummos Consulares* in *Thesauro Fam. Roman. Andr. Morellii*, p. 618. ibi enim ex *Fastis Goltzianis* depingitur quoque hic nummus Tab. XXX. Num. 24. Vulgavit quoque eundem *Goltzius* in *Aug.* Tab. XV. Num. 180. & Tab. XLVIII. Num. 6.

NUM. 6.

CAESAR IMPerator PONTifex III. VIR ReiPublicæ Constituendæ. Caput Cæsaris Octaviani nudum, versus lævam, ut Tab. IV. Num. 25.

vel

DIVI JULii Filius. Caput idem, lævam versus, ut Tab. II. Num. 38.

TIberius SEMPRONius GRACCUS Quæstor DESIGnatus. Typus præcedenti similis.

Argenteus est denarius, qui iisdem Tiberii Sempronii Gracchi inscribitnr nominibus. Quem si ad eundem spectat hominem, oportet sub Triumviris Reipublicæ constituendæ Quæstorem primum fuisse, atque longe post juxta præcedentem nummum sub Imperio Augusti. Protulit nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. II. Num. 18. & III. Num. 34. atque Tab. XLVIII. Num. 4.

NUM. 7.

CAESAR DIVI Filius IMPerator PONTifex III. VIR ReiPublicæ Constituendæ. Caput Cæsaris Octaviani cum barba, nudum, dextram versus, ut Tab. I. Num. 30.

vel

IMPerator CAESAR DIVI Filius III. VIR ITERum ReiPublicæ Constituendæ. Caput Cæsaris Octaviani nudum, in aliis versus lævam, in aliis versus dextram, pone lituus, ut Tab. I. Num. 26. 27.

TIberius SEMPROnius GRACCUS III. VIR. Typus præcedentibus est similis.

Occurrunt quoque in *Thesauro Morellii* inter *Nummos Consulares Goltzianos* Tab. XXX. Num. 21. & 22. ubi vide quæ diximus p. 618. Vix autem puto ex proba prodiisse officina. Tamquam ex auro & argento vulgavit *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. II. Num. 20. 22. & 24. & Tab. XLVIII. Num. 11. Comparent quoque inter *Numism. Arschot.* Tab. XVI. Num. 15.

NUM. 8.

AUGUSTO DEO. Statua Dei Augusti, sedentis ritu, capite radiato, dextra pateram tenet, læva hastam.

AETERNITATIS AUGUSTAE CUSTodes. Pulcherrime exornatum Templum octo columnarum, in medio est Statua Augusti, pone quam stat alia coronam priori inponens. Fastigium statuis exornatur, basibus quoque ad latera templi duæ ingentes insistunt Statuæ, inque gradibus Templi visuntur duo capita humana, pectore tenus.

Aureus dicitur esse denarius sane pulcherrimus, &, nisi ab artifice aliquo Patavino scite admodum fabrefactus fuerit (quod vehementer vereor) summopere veneratione dignus. In eo cernitur Templum Augusti longe pulcherrimum, illi (tamquam Divo) à Senatu decretum, sed à Tiberio atque Livia, teste *Dione* Libro LVI. exstructum. Multis illud Statuis ornatur, in primis vero ad latera duobus Colossеis, Herculis, ut opinor, & Bacchi, sed insuper duo Capita Colossea, in gradibus Templi visuntur, quæ quidem esse reor Solis & Lunæ, quæ duo Numina Custodes Æternitatis Augustæ adpellantur haud ineleganter, quasi futurum esset, ut, quamdiu lumina cœli hæc duo forent sidera, tamquam Deus in æternum coleretur Augustus. *Goltzius* primus hunc aureum denarium publicavit in *Aug.* Tab. LXXX. Num. 3. & 7. Exstat quoque inter *Numism. Arschotana* Tab. XVI. Num. 21. & 22. ut & apud *Jacobum Oiselium* in *Thesauro* Tab. CIV. Num. 11. Verum hic, male picturam *Arschotanam* secutus, non Augusti statuam coronatam ab alia statua, sicuti *Goltzius*, repræsentavit, sed veluti Augustum & Liviam, adscribens p. 510. *Templum* &c. *in cujus meditullio Statuæ Augusti & Liviæ collocatæ*, quum tamen (quæ illi stuporem excutere debuerant) mox addat, à Livia atque Tiberio, juxta testimonium *Dionis*, cujus adducit verba, exstructum fuisse id templum. Atque Livia se ipsam consecrare non potuit, neque viva unquam, ut Dea, Romæ Templis & Statuis culta fuit. Ego arbitror Statuam Augusti vel à Victoria vel à Roma, quam altera illa Statua referat, coronari.

NUM. 9.

DIVUS AUGUSTUS PATER PATRIAE. Caput Auguſti ſenis radiatum, verſus lævam, ut Tab. VIII. Num. 276.

CONSECRATIO. Ara, lemniſcis & aquila, quæ alas pandit, exornata: deſuper eſt fulmen alatum.

Aureus eſt denarius, editus ab *Hub. Goltzio* in *Auguſto* Tab. XXI. Num. 245. & Tab. LXXVII. Num. 13. atque inter *Numiſm. Arſchotana* Tab. XVI. Num. 19. & ex illis apud *Jacobum Oiſelium* in *Theſauro* Tab. CII. Num. 7.

NUM. 10.

Sine epigraphe. Caput Auguſti ſenis radiatum, verſus lævam, in aliis verſus dextram, ut Tab. VIII. Num. 277. & 278.

CONSECRATIO. Aquila, alas expandens, inſiſtit fulmini.

Exſtat ex auro & argento apud eosdem, videlicet *Hub. Goltzium* in *Auguſto* Tab. XXI. Num. 244. & 246. & Tab. LXXVII. Num. 14. *Arſchot.* Tab. XVI. Num. 20. & *Jacob. Oiſelium* Tab. CII. Num. 8.

NUM. 11. & 12.

ΘΕΙΟC CEBACTOC ΘΕΙΑ CEBACTA. (*DIVUS AUGUSTUS, DIVA AUGUSTA.*) *Capita Auguſti & Liviæ jugata, verſus lævam. Supra Auguſti radiatum caput Solis, ſupra Liviæ Lunæ aſtrum cernitur.*

ЕΦЕСІΩΝ. (*EPHESIORUM.*) *Cervus ſtans cum corolla.*

Conſpicuus hic nummus invenitur apud *Hub. Goltzium* in *Auguſto* Tab. XX. Num. 240. & Tab. LV. Num. 30. eſtque ex ære minimo. Cervus Dianæ paſſim adponi ſolet, ut Deæ venatrici, unde ſæpius in Epheſiorum nummis, & integer & dimidiatus ſtans vel recubans, inveniri ſolet.

NUM. 13.

ΑΥΤοκράτωρ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΜΕΓΑΣ. (*IMPERATOR CAESAR AUGUSTUS PONTIFEX MAXIMUS.*) *Caput Auguſti nudum, lævam verſus, ante quod cernitur Lituus, ut Tab. IV. Num. 140.*

ЕΦЕΣΙΩΝ ΠΡΟΤΩΝ ΑΣΙΑΣ. *Typus Dianæ Epheſiæ cum cervis & adminiculis ſeu verubus.*

Ex ære parvo apud *Hub. Goltzium* in *Auguſto* Tab. XV. Num. 173. & Tab. LXXV. Num. 29.

NUM. 14.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*IMPERATOR CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti laureatum, verſus lævam, ut Tab. V. Num. 155.*

ЕΦЕΣΙΩΝ. (*EPHESIORUM.*) *Templum Dianæ Epeſiæ cum ejusdem ſtatua.*

Itidem ex ære parvo vulgavit idem *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XI. Num. 125. & Tab. LXXV. Num. 31.

NUM. 15.

ΤΟΝ ΘΕΙΟΝ ΣΕΒΑΣΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΠΑΤΡΙΔΟΣ. (*DIVUM AUGUSTUM PATREM PATRIAE.*) *Caput Auguſti radiatum, verſus lævam, ut Tab. VIII. Num. 280.*

ЕΠΙ ΣΤΡ. ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΚΑΙ ΕΦΕΣΙΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ. (*SUB PRAETORE PERGAMENORUM ET EPHESIORUM CONCORDIA.*) *Æſculapii & Dianæ Epheſiæ ſigna in Templo diſtylo.*

Nummus eſt ex ære medio apud *Hub. Goltzium* in *Auguſto* Tab. XX. Num. 235. & Tab. LXXV. Num. 33. In eo excidit Prætoris nomen quod ad latera templi in ipſo nummo olim fuiſſe videtur. Diana & Æſculapius propria Epheſiorum & Pergamenorum ſunt Numina.

SIGEBERTI HAVERCAMPI COMMENTARIUS IN NUM. C. CÆS. AUG. TAB. LVII.

NUM. 16.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΚΑΙCΑΡ CΕΒΑCΤΟC. (*IMPERATOR CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, ut Tab. V. Num.* 158.

ΑΦΡΟΔΥCΙΑC ΜΗ. . . . . ΘΟΤΗΤΙ. (*APHRODISIAE ME... reliqua corrupta ſunt.*) *Dianæ Epheſiæ ſignum cum aſtro.*

Aphrodiſias, alia Cariæ, alia Ciliciæ fuit urbs. Sui nominis memor paſſim Veneris ſignavit imaginem. In hoc nummo Diana cernitur Polymammia, quæ, Epheſi exemplo, in pluribus Aſiæ civitatibus culta fuit. Exſtat hic ex parvo ære nummus apud *Hub. Goltzium* in *Auguſto* Tab. XI. Num. 129. & Tab. LXXV. Num. 32.

NUM. 17. & 18.

ΚΑΙΣΑΡΑ ΣΕΒΑΣΤΟΝ ΙΟΥΛΙΑΝ ΣΕΒΑΣΤΗΝ. (*CAESAREM AUGUSTUM, JULIAM AUGUSTAM.*) *Capita jugata Cæſaris Auguſti atque uxoris Liviæ.*

Sine epigraphe. Figura togata ſtans Liviam coronat.

Quum nulla addatur Inſcriptio, quæ videtur detrita fuiſſe, difficile eſt definire ubi hic ex parvo ære nummus cuſus fuerit, Smyrnæ tamen ſignatum fuiſſe reor, & quidem poſt mortem Auguſti, quum Juliæ nomen (niſi male ab editore *Goltzio* lectum fuerit) in eo agnoſcatur. Juliam Senatus Romanus, ut puto, in averſa parte, coronat. Exſtat apud *Hub. Goltzium* in *Auguſto* Tab. XX. Num. 231. & Tab. LXXX. Num. 6.

NUM. 19. & 20.

ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΚΑΙ ΙΟΥΛΙΑ ΣΕΒΑΣΤΗ. (*CAESAR AUGUSTUS ET JULIA AUGUSTA.*) *Capita jugata, laureatum Auguſti, atque Liviæ, verſus lævam.*

ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΥΙΟΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΤΙΒΕΡΙΟΥ ΥΙΟΣ. *Capita adverſa Tiberii & Germanici, utrumque nudum.*

Primis Tiberii temporibus, pariter à Smyrnæis cuſum hunc ex ære parvo fuiſſe nummum reor. Vulgavit illum *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XX. Num. 229. & Tab. LXXXI. Num. 6.

NUM. 21. & 22.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΘΕΙΟΣ ΣΕΒΑΣΤΑ ΘΕΙΑ. (*DIVUS AUGUSTUS DIVA AUGUSTA.*) *Capita jugata, laureatum Auguſti, & Liviæ. Ante faciem utriusque Solis & Lunæ ſunt ſidera, æternitatis Symbola, ut vidimus ſupra ad Num.* 8.

ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΙΟΥΛΙΑ ΣΕΒΑΣΤΗ. (*TIBERIUS CAESAR AUGUSTUS JULIA AUGUSTA.*) *Capita adverſa Tiberii & Liviæ, utrumque nudum eſt.*

Nulli plures in honorem domus Auguſtæ ſignarunt nummos, quam Smyrnæi, unde & iisdem hunc adſcribo nummum, quem edidit pariter *Hub. Goltzius* in *Auguſto* Tab. XX. Num. 233. & LXXXI. Num. 5. ex ære parvo.

SIGEBERTI HAVERCAMPI
COMMENTARIUS
IN
NUMISMATA DOMUS AUGUSTAE,
VIDELICET
LIVIAE SEU JULIAE, AUGUSTI UXORIS, MARCI AGRIPPAE, JULIAE AUGUSTI FILIAE, CAI ET LUCII CAESARUM, MARCI AGRIPPAE POSTUMI, NERONIS CLAUDII DRUSI, ANTONIAE, GERMANICI CAESARIS, AGRPIPINAE GERMANICI, ATQUE NERONIS ET DRUSI CAESARUM, FILIORUM GERMANICI, DENIQUE DRUSI TIBERII FILII.

TABULAI.
EXHIBENS
NUMMOS LIVIAE SEU JULIAE AUGUSTAE,
OMNIS MODULI EX AERE ROMAE ET IN COLONIIS CUSOS.

NUM. I.
INDULGENTIAE AUGuſtæ MONETA IMPETRATA. Caput Liviæ velatum.

CAESARI AUGuſto COLonia Auguſta Aroë Patrenſis. Imperator Auguſtus in quadrigis triumphalibus, dextra ſceptrum tenens, læva habenas.

Prodeunt Numiſmata Liviæ, callidiſſimæ fœminæ, quæ adcommodando ſeſe ad mores Auguſti, quoad vixit, bonum ſibi maritum habuit, adeoque ſibi præſtigiis ſuis devinxit, ut in ſenectute, ſanguinis ſui oblitum, rexerit, & ad imperium cum privigno Tiberio communicandum inpulerit. De hac Livia ſubnectere lubet, quæ ſcripta reliquit *Triſtanus Commentar. Hiſtor.* Tom I. p. 121. „Livia (1) quatrieſme & derniere femme d'Auguſte, „ autrement nommée Julia, fut fille de *Livius Druſus Calidianus.* Auguſte l'eſpouſa toute groſſe „ qu'elle ſe rencontra lors de Ti. Cl. Neron ſon „ mary, dont naſquit *Nero Cl. Druſus Germanicus.* „ Auguſte l'aima fort, parce qu'elle luy eſtoit „ obeiſſante & complaiſante, modeſte & civile, „ ayant la dexterité de ſçavoir ſe deſguiſer, diſſimulant

(1) De Auguſti uxoribus *Suetonius* in *Aug.* LXII. *Sponſam habuit adoleſcens P. Servilii Iſaurici filiam: ſed reconciliatus poſt*

„ mulant finement ſon inclination: car elle eſtoit
„ naturellement ſuperbe & ambitieuſe. *Valere*
„ *Maxime* en fait un exemple de pudicité extra-
„ ordinaire, liv. VI. chap. 1. & la flatte de ces
„ loüanges affectées, *Tu pulvinaribus Capitolinæ*
„ *Junonis incubas* (ce dit-il à la Deeſſe Pudicité) *Tu*
„ *palatii columen, Auguſtos penates ſanctiſſimumque*
„ *Juliæ genialem thorum aſſidua ſtatione celebras.*
„ *Horace* parèillement la louë pour le meſme ſu-
„ ject avec Octavia ſœur d'Auguſte, Ode 14.
„ liv. III. en ces vers, eſquels il entend parler
„ d'elles.

„ *Unico gaudens mulier marito*
„ *Prodeat juſtis operata Divis,*
„ *Et ſoror clari ducis* ——

„ Voire *Ovide* apres le deceds d'Auguſte en fait
„ auſſi une Veſta en ſon IV. livre *de Ponto* Ele-
„ gie XIII.

„ *Eſſe pudicarum te Veſtam, Livia, matrem,*
„ *Ambiguum nato dignior anne viro.*

„ Mais *Albinovanus* lui donne un Eloge plus exact,
„ & plus auguſte, que ne font ny *Valere Maxi-*
„ *me*, ny *Horace*, en ſon Elegie, par ces vers

„ *Quid tibi nunc mores proſunt actumque pudicè*
„ *Omne ævum, & tanto tam placuiſſe viro?*
„ *Quidque pudicitia tantum inviolata bonorum,*
„ *Ultima ſit laudes inter ut illa tuas?*
„ *Quid tenuiſſe animum contra ſua ſecula rectum,*
„ *Altius & vitiis exſeruiſſe caput?*
„ *Non nocuiſſe ulli & fortunam habuiſſe nocendi,*
„ *Nec quemquam nervos extimuiſſe tuos?*

„ *Macrobe*, ſuivant ces eloges liv. II. chap. 5. la
„ louë auſſi grandement, & dit qu'elle eſtoit fort
„ habile femme, & qu'elle faiſoit beaucoup d'hon-
„ neur aux hommes ſages, & de vertu ſignalée,
„ dont elle eſtoit touſiours fort accompagnée,
„ quand (ce dit-il) elle ſortoit du Palais. Mais
„ *Philon Juif* l'a repreſentée d'une telle capacité,
„ & de ſi grand eſprit (en ſon Ambaſſ. pag. 801.)
„ qu'il n'y a rien à adjouſter à ce qu'il dit en ces
„ termes, ἡ δέ γε καθάπερ ἐν πᾶσι ἄλλοις ἔλαθε χώρας κἀν τούτῳ διήνεγκεν, ὡσὶ παιδείας, ἀκριβῆ φύσει καὶ μελέτῃ περιγεγενημένη, &c. qui veut dire, *Quant à elle*
„ (parlant de Livia) *comme elle ſurpaſſoit en toutes*
„ *choſes celles de ſon ſexe, en cecy particulierement*
„ *elle les devançoit, qu'elle avoit acquis par l'eſtude*
„ *& l'inſtruction, ce que la nature luy avoit refuſé.*
„ *En ſorte que s'eſtant renduë pleine d'une force d'e-*
„ *ſprit toute virile, par la ratiocination elle devint ſi*
„ *clair-voyante, & d'un ſens ſi aigu, qu'elle apper-*
„ *cevoit pluſtoſt, & plus facilement, les choſes par*
„ *l'entendement que par le ſentiment, n'eſtimant les*
„ *choſes ſenſibles que l'ombre des intelligibles.* Ce
„ qu'il dit après l'avoir loüée d'avoir honoré de
„ preſens magnifiques le Temple de Hieruſalem.
„ Car elle eſtoit liberale envers les Dieux; Plu-
„ tarque remarquant meſme en ſon traité du mot
„ EI, qui eſtoit eſcrit ſur le portique du Temple
„ de Delphes, qu'elle en donna un tiltre d'or maſ-
„ ſif pour y appliquer. Auſſi fut-elle fort hon-
„ norée & reſpectée des Romains, & appellée
„ Mere de la Patrie, & luy furent dreſſez des
„ arcs triomphaux, meſme après la mort d'Au-
„ guſte, comme nous le voyons dans Tacite
„ liv. 1. Et Auguſte meſme l'avoit adoptée dans
„ ſa famille Julienne par ſon teſtament, de façon
„ que par le moyen de cette adoption, elle ſe
„ trouva femme, & tout enſemble fille de ſon
„ mary. Or non obſtant toutes ces grandes ver-
„ tus qui furent eſtimées eſtre en elle, & l'amour
„ ſingulier qu'elle devoit porter à Auguſte qui luy
„ fut fort bon mary; (2) beaucoup de gens creu-
„ rent qu'elle avoit haſté ſes jours par poiſon,
„ pour raiſon de ce qu'elle avoit appris qu'Augu-
„ ſte vouloit faire revenir Agrippa d'exil, lequel
„ elle haïſſoit d'une haine de maraſtre, & auquel
„ elle avoit procuré cette diſgrace; ce qu'eſtant,
„ ſi elle ne l'euſt empeſché en faiſant mourir Au-
„ guſte, elle eſtoit aſſeurée d'en eſtre rudement
„ punie, Agrippa devenu Empereur, comme le
„ remarque Aurelius Victor. En effet cette fem-
„ me eſtoit fort artificieuſe, comme ſes actions
„ la manifeſtent par toute l'hiſtoire. C'eſt pour-
„ quoy Suetone (3) dit que Caligule l'appelloit
„ *Ulyſſem Stolatum.* Elle (4) n'eut aucuns enfans
„ d'Auguſte, car Tibere & Druſus eſtoient nez
„ d'elle & de Tib. Claude Neron. Elle veſquit
„ quatre vingts & ſix ans, (5) ayant ſurveſcu Augu-
„ ſte de quinze ans. Elle attribuoit ſa longue vie
„ à la bonté du vin Pucinien, dont elle uſoit plus
„ que d'autre (ce dit Pline livre XIV. chap. 6.)
„ Tibere fut ingrat envers elle juſques à ce point,
„ qu'il abolit le decret de ſa conſecration, qui fut
„ neantmoins reſtably par Claude ſon petit fils,
„ (ce

poſt primam diſcordiam Antonio, expoſtulantibus utriuſque militibus, ut & neceſſitudine aliqua jungerentur, privignam ejus Claudiam, Fulviæ ex P. Clodio filiam, duxit uxorem, vix dum nubilem. Ac ſimultate cum Fulvia Socru exorta, dimiſit intactam adhuc & virginem. Mox Scriboniam in matrimonium accepit, nuptam ante duobus conſularibus, & ex altero etiam matrem. Cum hac etiam divortium fecit, pertæſus, ut ſcribit, morum perverſitatem ejus; ac ſtatim Liviam Druſillam matrimonio Tiberii Neronis, & quidem prægnantem, abduxit, dilexitque ac probavit unice ac perſeveranter.

(2) Confer quæ variis locis habet Tacitus, videlicet Annal. Lib. I. Cap. 3. & 5. & 6. atque Dio Caſſius Lib. LIII. p. 594. Fuit enim Livia *gravis in Remp. mater, gravior domui Cæſarum noverca*, verbis Taciti Lib. I. Annal. cap. 10.

(3) In Vita Caligulæ Cap. XXIII.

(4) Liviam uxorem duxit Cæſar Octavianus A. U. C. 716. ante N. C. 38. eo tempore gravida ex priore marito tertio poſt menſe Druſum peperit, ut diſertis verbis in Claudio Cap. I. teſtatur Suetonius. Quem Suetonii locum ut conciliet cum altero ejuſdem Scriptoris in *Aug.* Cap. LXIII. P. Burmannus, ita ſcribit: *Ego vero puto apud Suetonium per immaturum partum hunc trimeſtrem, ratione matrimonii cum Auguſto initi, dici; ita ut Auguſtus per leges non poſſet, ut ſuum & legitimum filium agnoſcere, quare & patri Neroni remiſit, ſed deinde ex Livia nullos tulit liberos. Si Livia in Auguſti matrimonio peperiſſet Druſum eo tempore, quo ſpecies aliqua potuiſſet ex Jure ordinario, puta ſeptem menſium fingi, ut ex Auguſto novo marito conceptum, agnoviſſet & ſuſtuliſſet pro ſuo; nunc ex adulterino coitu, ut ſuſpicio fuit, conceptum, non auſus fuit Auguſtus tollere, ſed remiſit patri.* IMMATURUS *ergo partus, id eſt nimis cito fuerat editus, quam ut poſſet Auguſti &*
Liviæ haberi, ſed maturus erat, ſi conceptionis tempora cum partus momento comparet. Alio modo nodum ſolverat idem Vir Cl. ad illa Suetonii in *Aug.* Cap. LXIII, *Ex Livia nihil liberorum tulit, quum maxime cuperet. Infans, qui conceptus erat, immaturus eſt editus.* Ibi hæc adnotat: *Manus viri docti in ora Caſaubon. editionis; quam habeo, notavit, hoc videri pugnare iis, quæ tradit in Claud. Cap. I. ubi dicitur ille infans natus poſt tertium menſem, quam Liviam duxit, & fuiſſe Druſum Germanici & Claudii patrem, unde hæc adverſa eſſe credebat. Sed potuit poſt editum Druſum, ex Auguſto concepiſſe infantem, qui per abortum immaturus eſt editus: non enim Suetonius dat indicium, ſe de infante concepto, dum nupta eſſet Tiberio Druſo, loqui. Immo contra ex eo, quod Auguſtus quam maxime cuperet ex Livia liberos, patet hic agi de fœtu ex Auguſto, non Tib. Druſo concepto.* Quæ conjectura, ſi vera eſt, nimis impropric videtur loqui *Plinius*, quum ſcribit *Nat. Hiſt.* Lib. VII. Cap. 13. *Eſt quædam privatim diſſociatio corporum, & inter ſe ſteriles, ubi cum aliis junxere, gignunt, ſicut Auguſtus & Livia.* Si enim poſt Druſi partum conceperit ex Auguſto infantem Livia, qui per abortum immaturus eſt editus, nullo modo ſterilis Livia, Auguſto nupta, vocari a *Plinio*, præcipue reſpectu cujuſdam privatim diſſociationis corporum potuit. Jus trium liberorum, quamvis bis modo peperiſſet, Liviæ datum fuiſſe, ad levandum dolorem ex morte Druſi, ſcimus ex *Dione Caſſio* Lib. LV. p. 549. Ἡ δὲ δὴ Λιβίᾳ εἰκόνας τε ἐπὶ παραμυθίᾳ ἔτυχε, καὶ ἐς τὰς μητέρας τὰς τε τέως τικτούσας ἐσεγράφη. *Livia autem ſolatii cauſa ſtatuis donata, & in matrum, quæ ter peperiſſent, numerum relata eſt.*

(5) Auguſtus enim obiit natus annos ſeptuaginta ſex, Livia ætatis anno octogeſimo ſecundo.

„ (ce dit Dion liv. LX.) qui luy fit dreſſer une ſta-
„ tuë dans le Temple d'Auguſte, & ordonna que
„ les Veſtales lui ſacrifiaſſent, & rendiſſent des
„ honneurs divins. (6) Il eſt fait mention és inſcri-
„ ptions antiques de pluſieurs de ſes Officiers de
„ l'un & de l'autre ſexe, dont la lecture me ſem-
„ blant curieuſe, j'en feray part icy au Le-
„ cteur, „

OSSA
VIBIAE SVCCESSAE LIVIAE AVG. SER.
AB ARGENTO POTORIO. ITEM A
VESTE

L. VIBIUS AVG. SER. PAMPHILVS
SCRIBA LIB. ET A BIBLIOTHECA
LATINA APOLLINIS CONIVGI
FIDELISSIMAE ET PIISSIMAE
B. D. S. M.

OSSA
IVLIAE LIVIAE AVG.
AVRICIAE
ORNATRIX

OSSA
AVRELIAE LIVIAE AVG.
SER. A. CVRA CATELLAE
AVRELIVS EROS OSTIARIVS. „

Elegans autem hoc eſt Numiſma, quod primus edidit Petrus Seguinus in Select. Numiſm. pr. edit. p. 102. ſecundæ autem p. 114. Poſt illum conſideravit *Jo. Vaillantius* in *Nummis Colon.* Tom. I. p. 76. ubi interpretationem typi atque inſcriptionem, & plura de *Colonia Patrenſi* vide. Depingitur quoque inter *Numiſmata Regia Majoris Moduli* Tab. II. Num. 5. atque noviſſime inter *Numiſmata Piſana*. Sed de titulo novo INDULGENTIAE AU*Guſtæ* nihil nos docuerunt Editores. Crebro autem in Coloniarum nummis permiſſu Auguſti moneta impetrata dicitur, verum hic non dicitur permiſſu vel indulgentia Auguſti eadem impetrata, ſed per ſe ſenſum abſolvunt INDULGENTIAE AU*Guſtæ*, ita ut ad ſequentia referri nequeant. Pertinet itaque ad Liviæ honorem, quæ ſicuti PIETAS, JUSTITIA, SALUS AUGUSTA in Nummis vocari ſolet, ita hic INDULGENTIA AU*Guſta* dicitur, ſic ut integra inſcriptio partis utriuſque conjunctim ſic legi poſſit, CAESARI AUG*uſto* INDULGENTIAE AUG*uſtæ* MONETA IMPETRATA COL*onia Auguſta Aroë Patrenſis*. *Morellii* nota docet exſtare in *Theſ. Regio*, in quem cum reliqua *Petri Seguini Gaza* tranſiit.

NUM. 2.

Senatus PopulusQue Romanus JULIAE AUGUSTae. Bigæ mularum cum thenſa.

TIberius CAESAR DIVI AUGUſti Filius AUGUSTus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate XXIIII. In area nummi S. C.

Monumentum eſt honorum Liviæ, quæ ſcilicet adoptata in domum Auguſti Julia dicta fuit, & Auguſtæ accepit titulum. *Tacitus Annal.* Lib. I. Cap. 8. *Livia in familiam Juliam nomenque Auguſtæ adſumebatur.* Ex tribunicia poteſtate Tiberii XXIIII. (male apud *Mediobarbum* p. 53. editur XXXIIII.) adparet quo tempore ſignatus fuerit nummus, videlicet A. U. C. DCCLXXV. Chriſti XXII. ſuperſtite etiamnum Livia, quindecim poſt obitum Auguſti annis & quatuor ante exceſſum ipſius Liviæ. Non igitur ad apotheoſin Liviæ ſpectat, ſed ad honores vivæ habitos, ut recte contra *Ludov. Nonnium* docet *Laur. Begerus Theſ. Brandenb.* Tom. III. p. 91. Editur numiſma ibidem apud *Laur. Begerum*, & apud *Lud. Nonnium* in *Goltzii Tiberio* Tab. X. Num. 7. & 8. ut & ab *Ænea Vico* in *Tiberio* Tab. III. Num. 31. 32. præterea inter *Num. Muſei Farneſ.* in *Tib.* Æreis, Tab. III. Num. 6. Servatur in *Theſ. Schvartzburg.* & in *Muſeo* noſtro.

NUM. 3.

DIVA LIVIA DIVI AUGuſti. Caput Liviæ velatum.

CONSECRATIO. Pavo ſtans ex adverſo, caudam explicat.

Ex *Octavii* de *Strada* a *Rosberg* libro p. 12. hunc nummum deſumſit *Morellius*, eaque de cauſſa haud levis mihi eſt ſuſpicio num genuinus ſit. Accedit major dubitatio ex Liviæ nomine; nam ſicuti illa, poſt obitum Auguſti, in Juliam familiam adoptata, deinceps non Livia ſed Julia adpellata fuit, præſertim in publicis monumentis, ut ex præcedente nummo, & duobus ſequentibus, adparet, ita in nummo, qui conſecrationem ejus argueret, Juliæ nomen, non utique Liviæ oporteret nomen legi.

NUM. 4.

JULIA AUGUSTA. PERMiſſu AUGUSTi Pontificis Maximi. Caput Juliæ ſive Liviæ, non velatum, uti credidit Vaillantius, Tom. I. p. 74. ſed ornato capillo.

AUGUSTA EMERITA. Quæ inſcriptio in porta urbis legitur.

Luſitaniæ ad Anam fluvium fuit urbs, Emerita dicta, poſtquam Auguſtus, finito bello Cantabrico, emeritos ibidem milites collocavit, qui conditam urbem Emeritam Auguſtam adpellarunt, atque plurimos Nummos in Conditoris ſui honorem ex permiſſu ejuſdem percuſſerunt. Poſt mortem Auguſti honorem eundem Liviæ ſeu Juliæ habuerunt, ut patet ex hoc nummo, qui portam urbis, velut recens conditæ, exhibet. Exſtat in *Muſeo Regio.*

NUM.

(6) Ante annos haud multos detecta fuit Romæ Camera Sepulcralis Libertorum Libertarumque Liviæ. Inſigne hoc Monumentum ejuſque inſcriptiones ſeparatim ediderunt, Florentiæ alter, alter Romæ, *Salvinius* & *Bianchinus*, titulis his, *Bianchini Camera &c. Romæ* 1722. Salvinii *Monumentum ſeu Columbarium Liviæ. Florent.* 1727.

NUM. 5.

COLonia ROMulea PERMissu DIVI AUGusti. Caput divi Augusti corona radiata insigne, supra verticem stella est, ante faciem fulmen cernitur.

JULIA AUGUSTA GENETRIX ORBIS. Caput Juliæ sive Liviæ, supra verticem est luna crescens, sub collo Orbis Terrarum.

Magnificus valde hic est Nummus, in quo Jovi sub fulminis symbolo æquatur Divus Augustus, Julia vero aperte Genetrix Orbis vocatur. Et sicuti calore Solis & Lunæ beneficio fruges crescunt, sic astrum Solis ad Augusti, Lunæ crescentis ad Juliæ adpingitur caput. Sub collo Juliæ Globus Terrarum visitur, cujus videlicet felix proventus horum siderum beneficio & calore promovetur. Egregium hujus Nummi typum docte contemplatus est *Tristanus* in *Comm. Histor.* qui luculentam hanc ejus Tom. 1. p. 123. dedit interpretationem. „ DIVUS AUGUSTUS. L'effigie „ d'Auguste couronné de lauriers. Au revers „ JULIA AUGUSTA GENETRIX ORBIS. „ D'autres medailles ont pour type l'effigie de JU„ LIA, ou Livia sous la representation de Ju„ non, avec un croissant sur la teste, & un glo„ be dessous son col, & du costé de l'effigie d'Au„ guste il y a COL. ROM. PERM. DIVI AU„ GUST. Mais en celle cy, il n'y a que DIVUS „ AUGUSTUS, & Julia n'a point de croissant. „ Or sçavoir si cette teste de Julia soit formée sur „ l'effigie d'une Junon, ou d'une Venus Gene„ trix, je ne le voudrois pas decider; seulement „ je diray que cet epithete se rapporte mieux à „ Venus qu'à Junon, encore qu'en qualité de „ femme d'Auguste Julia puisse plus apparemment „ estre appellée Genetrice de l'Univers ou de „ l'Empire: mais d'autre-part la consideration de ce „ que Venus Genetrice estoit estimée avoir engen„ dré l'Autheur de l'Estat Romain Ænée, & comme „ en avoir fait tomber le souverain commande„ ment en la personne de Jule Cæsar, & depuis „ d'Auguste descendus d'elle; & que nous la „ voyons de la sorte en une medaille de Jules Cæ„ sar, il semble qu'il faille conclure en sa faveur, „ cet epithete faisant une allusion à la fortune de „ Julia, qui sembla par son mariage avec Augu„ ste avoir comme engendré l'Empire pour Tibe„ re. Or si c'est icy l'effigie de Junon entenduë „ pour Julia, elle se rapportera à la qualité de Ju„ piter, donnée à Auguste par *Albinovanus*, qui „ estoit domestique & Secretaire de Drusus son „ pere (ce dit *Horace* Epistre VIII. liv. I.) en son „ Elegie de la mort de Drusus frere de Tibere „ en ce deux vers

„ *Nata quod es altè, quod fœtibus aucta duobus,*
„ *Quodque etiam magno consociata Jovi.*

„ Car si Auguste estoit Jupiter, Julia estoit sa Ju„ non, ce qui s'entend pour l'un & pour l'autre „ semblables à ces Dieux, suivant ce que dit *Pa„ terculus* d'Auguste, qu'il appelle, *Diis quam „ hominibus similiorem.* Joint qu' *Ovide* l'appelle „ Junon en ces vers de la premiere Elegie de son „ troisieme livre *de Ponto.*

„ *Cum tibi contigerit vultum Junonis adire,*
„ *Fac sis personæ, quam tueare, memor.*

„ Que si c'est que Julia soit prise pour Venus, le „ sens n'en sera pas trouvé absurde, si on le prend „ comme je l'ay dit, car il ne faut prendre cet „ epithete à la lettre, car le sens en seroit encore „ plus ridicule, que le dire d'*Hesiode* en sa *Theogonie*, „ où il feint que la terre avoit engendré le ciel, „ en ces vers,

„ Γαῖα δέ τοι πρῶτον μὲν ἐγείνατο ἶσον ἑαυτῇ,
„ Οὐρανὸν ἀστερόεντα, —— ——

„ C'est à dire, *Or la terre en premier lieu engendra „ le ciel égal à elle, enrichi d'estoiles & d'astres,* „ dont se moque *Manilius* liv. II. Mais comme „ ayant engendré l'Empire du monde, & la sou„ veraine puissance à Tibere sur sa patrie; en „ le mettant au monde devenuë Imperatrice, ainsi „ que *Dion* nous fait voir en son cinquante-septiesme „ livre, qui dit qu'elle estoit si ambitieuse, que non „ seulement elle suffroit d'estre appellée Mere & „ Genitrice de la Patrie; voire mesme qu'elle „ vouloit primer dans le gouvernement en cette „ qualité, ne se contentant pas de prendre part „ égale avec son fils: Ὅθεν ἀπό τε ἄλλων ἐς νεωτερισμὸν ἐσῆγετο, καὶ παισὶ μὲν μητέρα αὐτὸν καὶ πατρίδα, παισὶ δὲ καὶ γυναῖκα προσαγορεύειν γνώμην ἔδωκαν, &c. *On introduisit* (ce dit-il) *plusieurs choses contre la coustume des Romains, & beaucoup „ furent inventées en sa faveur, plusieurs l'appellans „ Mere & Genitrice de la Patrie.* D'autres mesmes „ furent d'avis que Tibere prit le nom de sa me„ re, & non pas celuy de son pere, à la mode „ des Grecs qui empruntent le nom de leurs peres. „ Mais Tibere (ce dit *Dion*) l'humilia bien, & luy „ apprit courageusement qu'elle n'eust plus à se „ mesler de ses affaires, & de ne s'attribuer plus „ de pouvoir qu'il n'estoit convenable à son sexe, „ & à la dignité de l'Empire Romain. Mais pour „ revenir à cette teste de Julia rapportante à cel„ les de ces Déesses, suivant ce que' en dit *Ovide* „ en la premiere Elegie de son troisiesme livre „ *de Ponto* cy devant citée,

„ *Quæ Veneris formam, mores Junonis habendo,*
„ *Sola est cœlesti digna reperta toro.*

„ Je diray en passant, que ces Payens abuserent „ tellement de l'honneur qu'il devoient à leurs „ deïtez, que les personnes mesme de mediocre „ condition se donnoient la licence de se faire re„ presenter en figures de Dieux & de Déesses. „ Tesmoin ce passage de *Papinius Statius*, entr'au„ tres, liv. V. poëme premier de ses *Silves*,

„ —— *mox in varios mutata novaris,*
„ *Effigies, hoc ære Ceres, hoc lucida Gnosis,*
„ *Illo Maia tholo, Venus hoc non improba saxo,*
„ *Accipiunt vultus, non indignata decoros*
„ *Numina* ——

„ Quant à ce Croissant qui luy est donné en quel„ ques medailles, il se peut rapporter aux attri„ buts de Diane, qui luy estoient communs avec „ elle, qui sont la chasteté, l'action, l'exercice „ & le courage masle, viril, & nullement femi-

„ nin,

„ nin, qui la rendoient venerable. Or il ſe void „ d'autres medailles eſquelles il y a COL. ROM. „ PERM. DIVI AUGUST. que l'on interprete, „ *Colonia Romulea*, ou, *Romulenſis permiſſu Divi* „ *Auguſti.* Mais je trouve tant pour l'une que „ pour l'autre à deviner, pourquoy cette colonie „ ſpecifie cette conceſſion d'Auguſte, comme ſi „ avant icelle ils n'euſſent eu en ce lieu droict de „ faire battre monnoye en tout, ou comme ne „ l'ayant pas pour en faire battre ſous l'effigie de „ *Julia*, eſtimant, quant à moy, que cela peut „ regarder ce qui eſt remarqué par *Pline* liv. „ XXXIV. chap. 2. ſçavoir, qu'elle avoit une „ ville en Gaule de ſon propre, en laquelle ſe ti- „ roit un cuire nommé de ſon nom, *Aes Livia-* „ *num*; & que cet Empereur avoit permis à cette „ ville, & à *Livia* ſa femme, de faire battre de „ la monnoye de ce metail qui eſtoit de ſon cru. „ Or cet Autheur nous euſt fort obligé de nom- „ mer cette ville, qui pouvoit eſtre la colonie „ ſpecifiée en ces medailles, qui eſt deſignée par „ ce demy mot ROM. car je ne trouve pas „ qu'autre Autheur ou Geographe en ait fait „ mention non pas meſme qu'il y euſt une „ villle en Gaule, quit ait porté un nom en „ ce temps-là qui rapportaſt à ce demy mot, „ comme qui diroit *Romulea*, *Romula*, ou *Ro-* „ *manicia.* Gregoire de Tours fait bien men- „ tion d'un champ en Gaule nommé *Romaniacus* „ *campus*, mais il ne ſpecifie pas qu'il y euſt une „ ville en ce champ. Que ſi j'en dois neantmoins „ conjecturer quelque choſe, je puis eſperer de- „ voir eſtre auſſi toſt creu (veu ce que deſſus) „ qu'Auguſtinus. Si je dis que cette Colonie eſtoit „ *Romans*, ville aſſiſe ſur l'Iſere en Dauphiné; car „ il lit *Romulenſis* en cette Inſcription de noſtre „ medaille, & l'entend *d'Hiſpalis*, à cauſe de ce „ ſurnom, ou epithete, que *Pline* luy attribuë, „ liv. III. chap. 1."

Ita *Triſtanus* in cujus nummi pictura male neglecta fuit luna creſcens ſuper Juliæ caput; inſuper recte in eo corrigitur à *Vaillantio Num. Colon.* Tom. I. p. 77. quod putaverit pertinere nummum ad Romanum, Delphinatus ad Hiſaram oppidum, quum cuſus ſit in urbe Hiſpaniæ Bœtica, quæ Hiſpalis dicta, inſuper Colonia Romulenſis vocata fuit. Recte quoque idem *Vaillantius Dionem* in partes advocat, qui egregie hunc nummum inluſtrat, atque viciſſim lucem ex illo capit. *Locus Dionis* ex Lib. LVII. p. 609. hic eſt. Ὅθεν ἄλλά τε ἔξω ξ νενομισμένα ἐσεφέρετο, καὶ πολλοὶ μὲν μητέρα αὐτὴν ξ πατρίδος, πολλοὶ ξ καὶ γενέσεως προσαγορεύσεως γνώμην ἔδωκαν. *Hinc multa extra conſuetudinem Populi Romani introducta, inventique haud pauci, qui Matrem eam Patriæ ac Genetricem adpellandam cenſerent.* Factum id in Coloniis extra Romam fuiſſe ex hoc numiſmate patet, quod exſtare notavit *Andr. Morellius* in *Theſ. Swartzburg.* Servatur idem & editum fuit in *Suetonio Caroli Patini* p. 113. a *Petro Seguino* in *Selectis* p. 116. atque invenitur in *Muſeo Farneſ.* Tom. I. Tab. III. Num. 1, inter *Aug.* & *Liviæ* nummos æreos. Servamus & ipſi pulcherrimum integritate ac longe præſtantiſſimum.

NUM. 6.

PIETAS. Caput Liviæ velatum. Adeſt poſt cervicem nota aliqua recentioribus (ut mihi ex ſimiliter incuſis nummis conſtat) temporibus impreſſa.

VESTA. Sedet Veſta vel Veſtalis, dextra gerens Palladium. Adeſt nota Senatuſconſulti.

Sub Deæ Pietatis habitu in hoc & ſequentibus duobus nummis occurrit Livia ſive Julia. Ii qui ſequuntur cuſi ſunt in Coloniis, verum hic in Urbe ſignatus eſt. Tempus cuſi nummi referendum eſſe videtur ad A. U. C. DCCLXXV. quo Tiberius in nummis inſcribitur Tribuniciæ Poteſtatis XXIIII. atque filio Druſo altera vice Tribuniciam poteſtatem conceſſit. Eo enim anno Conſules fuere C. Sulpicius Galba & D. Haterius Agrippa, quibus Decretum Senatus aliquod inſigne ad honorem Juliæ Auguſtæ, tamquam Pietatis Auguſtæ fuiſſe factum, patet ex ſingulari hac Inſcriptione, quæ exſtat apud Janum Gruterum p. 101. Num. 1.

PIETATI. AVGVSTAE
EX. S. C. QVOD. FACTVM. EST. D. HATERIO
AGRIPPA. C. SVLPICIO. GALBA. COS.

Inveniuntur enim quoque ſimiles nummi, qui a priore parte idem Liviæ velatum caput ſine nomine ejus exhibent, adſcripto pariter ſubtus *Pietatis* nomine; & quidem cum XXIIII. Tiberii Tribunicia Poteſtate, quales ipſe ſervo, & nobiles Antiquarii pridem ediderunt; cum altera vero Tribunicia Poteſtate Druſi, Tiberii filii (qualem itidem ſervo) infra in *Druſi Junioris* Numm. Tab. I. Num. 19. 20. Cuſi eodem anno fuerunt ſimiles nummi cum effigie Juliæ habitu & titulo *Pietatis* & *Salutis Auguſtæ.* Imo Numiſma cum Carpento Juliæ, quod a mulabus trahitur, & ſupra Num. 2. occurrit, eodem anno ſignatum fuit. Ut adpareat inſignis honos eo anno ex decreto Senatus atque voluntate Tiberii Juliæ Auguſti habitus, cujus faciem tam in hoc nummo quam in illis qui ſub Tiberio & Druſo cuſi ſunt, egregie delineatam contemplari licet. Servatur hic *Nummus* in *Theſ. Schwartzburgico.*

NUM. 7.

PIETAS AUGUSTA. Caput Liviæ ſive Juliæ non velatum.

Lucius RUSTius CELIUS CORDUS II. VIRi QUINQuennales Decreto Decurionum in area Nummi.

Non adſcribitur in hoc Nummo nomen Coloniæ in qua cuſus fuerit. Suſpicor tamen Corinthi ſignatum fuiſſe, pariter ut haud abſimilem *Tiberii Cæſaris Nummum*, quem edidit *Chr. Sigiſmund. Liebe* in *Gotha Numinaria* p. 225. is a parte antica Tiberii nudum habet caput cum hac epi-

epigraphe, TI*berius* CAESAR AUG*usti Filius* AUGUSTUS. Ab altera parte, in area pariter nummi, legitur, BAEBIVS *Publii Filius* RUSTICELIUS CAS*sius* TERNA II. VIR*i* QUINQU*ennales Decreto Decemvirum.* Ex qua epigraphe emendari debere videtur *Morelliana* hæc in *Nummo Liviæ* lectio, ita ut id quod veluti punctum post literas RUST. adparuit *Morellio*, pars fuerit literæ I. atque L. Rusticelius hic collegam habuerit Cordum, quemadmodum sive idem Rusticelius Bæbii filius, sive alius cognominis ipsi, in *Tiberii* nummo collegam *Cassium Ternam.* Servatur *in Thesauro Versalienſi.*

NUM. 8.

PIETATIS AUGUSTAE. Caput Liviæ sive Juliæ velatum. Subtus legitur, Colonia Cæsarea Augusta.

JUNIANO LUPO PRaefecto Cohortis CAEsareanae Cajo POMPONio PARRA II. VIRis. Templum Tetrastylum.

Consule de hoc Nummo *Jo. Vaill.* in *Coloniar. Nummis* Tom. I. p. 73. ubi is depingitur & explicatur.

NUM. 9.

JULIA AUGUSTA. Caput idem Juliæ Augustæ, subtus sunt literæ, Colonia Augusta Emerita, non expressa aversa parte.

Cusus in Hispania quoque hic nummus est, & quamvis aversa ejusdem pars non exprimatur apud *Morellium*, docemur tamen ex *Jo. Vaill.* Tom. I. p. 74. exstare in eadem nudum Tiberii caput cum hac inscriptione, TI*berius* CAESAR DIVI AUG*usti Filius* AUGUST*us* IMP*erator.* Sed quum apud ipsum *Vaillantium* altera tantum Nummi pars, quæ Liviæ velatum caput exhibet, reperiatur depicta, inde eadem tantum a *Morellio* repræsentata videtur, utpote qui ex *Vaillantii* libro eumdem hauserit.

NUM. 10.

MUNICIPium ITALICum PERMissu AUGUSTI. Caput Liviæ seu Juliæ non velatum.

. . . . . AUGUSTA. ita ut Juliæ nomen detritum videatur. Sedet ipsa Julia, dextra tenens pateram, læva hastam.

Passim in argenteis Tiberii nummis ejusmodi typus Liviæ sedentis observatur, & quidem vivente eadem cusis. Exprimitur itaque Statuæ honor publice & ex Decreto Senatus Liviæ habitus, sicuti recte docet *Jo. Vaillantius* in Libro *de Colon. Numm.* Tom. I. p. 75. *Dionis Cassii* testimonio usus, cujus verba sunt Lib. LV. p. 549. Ἡ ἡ δὴ Λιβία εἰκόνων τε δημοσίᾳ ἔτυχε. *Livia autem solatii causſa statuis donata est.*

NUM. 11.

SALUS AUGUSTA PERMISSU AUGUSTI. Caput idem Liviæ sine velo.

LIVIA AUGUSTA. Statua Liviæ ut in nummo qui præcessit.

Quamvis non adsit Coloniæ, in qua signatus fuerit Nummus, nomen, adparet tamen ex proxime præcedente, utrumque Nummum ab iisdem Colonis signatum fuisse, ab Italicensibus videlicet. Italicam vero, quæ urbs Hispaniæ Beticæ fuit ad Bætim fluvium a Scipione quondam condita, jure Municipii gavisam fuisse nos docet Oratio *Hadriani* ad Senatum apud *Aulum Gellium* Lib. XVI. Cap. 13. *Mirarique se ostendit, quod & ipsi Italicenses, & quædam Municipicia antiqua, in quibus Uticenses nominat, cum suis moribus legibusque uti possent, in jus Coloniarum mutari gestiverint.* Permissu Augusti jus Monetæ cudendæ acceperant Italicenses, itaque ut honorem Liviæ, Augusti carissimæ quondam conjugi, quæque primis Tiberii annis plurimum in Republica poterat, haberent, Statuam ejus sedentis, habitu Deæ Salutis, erexerunt, atque Liviam, quam suo modo nomine in præcedente Nummo vocarant, nunc Salutem Augustam adpellant. Vulgavit ante *Morellium* Nummum hunc ex *Thesauro Mediceo Vaillantius* Tom I. de *Colon.* p. 79.

TABU-

TABULA II.

ADHUC CONTINENS

LIVIAE SEU JULIAE

EX AERE ET OMNI MODULO NUMMOS IN COLONIIS CUSOS UT ET GRAECE INSCRIPTOS.

NUM. 1. & 2.

PANORMITANORUM. Caput Tiberii nudum, verſus lævam.

. . . . AUGUSta. Caput Liviæ velatum.

Panormus, Siciliæ urbs, quum colonos ſub Auguſto accepiſſet, gratum animum multis Nummis in honorem ejus cuſis, ſignificavit, prouti ex Introductione noſtra in Nummos Panormitanos Siciliæ *Philippi Parutæ* patet p. 51. Sunt & eorumdem Nummi cum effigie Liviæ, ibidem inter Panormitanos inveniendi Num. 54. 55. 181. & 187. quam & ſub Cereris effigie expreſſerunt ibidem Num. 41. prout Apollinis ſpecie ſæpiſſime Auguſto adulati ſuerunt, ut Num. 76. 78. & alibi. Vidimus cuſum à Panormitanis in Auguſti & Liviæ honorem Nummum ſupra inter Auguſtæos Tab. XXXVII. Num. 10. & 11. verum hic Nummus Tiberii exhibet faciem, quæ ex naſo magis aduncо & lato capitis vertice facile agnoſcitur. Deſumtus à *Morellio* Nummus eſt, ut nota anguillæ indicat, ex *Muſeo* ſeu *Theſauro Illuſtriſſ. Colberti, Marchionis de Seignelay.* Mutilum vulgavit *Carolus Patinus* in *Num. Imp.* p. 54.

NUM. 3. & 4.

TIberius AUGUSTUS. Caput Tiberii nudum, ſubtus legitur, SERvius RU. . . . II. VIR.

Caput Liviæ ſeu Juliæ, cum eroſa Inſcriptione, ex qua ſuperſunt literæ . . . . CIPUS F. . . . .

Propter læſam temporis injuria Inſcriptionem Coloniæ nomen in obſcuro eſt, ut & alterius Triumviri; Servius enim Rufus alter videtur fuiſſe adpellatus. Poſuit eumdem nummum *Morellius* in *Theſauro Fam. Rom.* in *Fam. Claudia* Tab. II. Lit. F. ubi vide p. 96.

NUM. 5. & 6.

ΙΟΥΛΙΑ ΣΕΒΑΣΤΗ. (*JULIA AUGUSTA.*) *Caput Juliæ ſive Liviæ nudum.*

ΠΑΤΡΟΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ. (*PATRIS PATRIAE.*) *Duplex cornucopiæ.*

Inſcriptionem capitis ex meo Nummo reſtitui, in eo enim, quem vidit *Morellius*, detrita fuiſſe videtur. Cuſum in Ægypto fuiſſe arbitror, & quidem ſub Tiberio, cui in averſa parte frugifera blanditur Provincia ſub Patriæ Patris nomine, prouti matri Juliæ, depicta ejusdem facie, parte anteriore, atque addito nomine adſcitæ in Gentem Juliam. De duplici cornucopiæ, quod in poſteriore parte nummi cernitur, qui primus edidit *Carolus Patinus* in *Num. Imperat.* p. 55. ita ſcribit: „ Et quoniam averſus nummus duplicem cornu„ copiæ figuram exhibet, quæ eadem in pluribus „ hujus Operis numiſmatibus occurrit, non inutile „ arbitror teſtimonium *Diodori* Biblioth. *Hiſt.* I. ad „ ejus explicationem proferre, cujus hæc ſunt verba: Φασὶν δ' ἐν Ἄμμωνα βασιλεύσαι καὶ τλ. hoc „ eſt: *Narrant Ammonem Libyæ Regem virginem, cui „ Amaltheæ nomen, forma longe pulcherrimam offendiſſe, cumque ea amoris impulſu congreſſum, filium „ genuiſſe tam robore quam ſpecie inſignem. Poſt „ hæc, Amaltheam, cum Imperio, vicinæ regioni præfe„ cit, quæ, cum figura ſua bovis cornu referat, He„ ſperium propterea cornu indigitatur. Et quæ ſoli „ hic eſt ubertas, vitibus aliisque arboribus, quæ eſcu„ lentos fructus geſtant, redundat. Mulier, rerum illic „ potita, de ſe Amaltheæ cornu locum nuncupavit: & „ hac de cauſa, poſteri ſolum aliquod geniale & fru„ ctibus omnigenis refertum Amaltheæ cornu pari „ modo appellant.* Hinc perpetuo abundantiam, „ opes, fertilitatem, ſub hoc vel illo Principe, Amal„ theæ cornu in numiſmatibus indicat."

Depinxit *Andr. Morellius* ex *Muſeo Domini Franciſci Dronii Canonici*, ſervatur quoque in *Muſeo noſtro.*

NUM. 7. & 8.

ΙΟΥΛΙΑ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. (*JULIA AUGUSTI.*) *Caput Juliæ nudum.*

Epigraphe deleta. Aquila.

Similis Augusti nummus cum Aquila invenitur supra inter Cæsaris ejus Nummos Tab. XLI. Num. 20. cum Inscriptione ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ. CAESARIS IMPERATORIS. qualis Tiberii nomine in hoc quondam integriore exstare potuit. Invenit illum *Morellius* in *Thesauro Marchionis Colberti de Seignelay.*

NUM. 9. & 10.

ΑΛΑΒΑΝΔΕΩΝ. (*ALABANDENSIUM.*) *Caput Liviæ non velatum.*

Sine Epigraphe. Capricornus, desuper est velatum caput Jovis Ammonis.

Cariæ populi Alabandenses in honorem domus Augustæ plures signarunt nummos. Habuimus supra in *Augusto* Tab. XLV. Num. 23. Liviæ, adscripto itidem ejus nomine, in aversa, caput. Occurrit nunc Liviæ sine Augusto facies, sed in aversa nummi parte celebratur natale sidus Augusti Capricornus. Jungitur illi Corniger Ammon, superponitur etiam caput Serapidis, quod videtur supponere aliquem ejus Dei cultum apud Alabandenses fuisse. Nummum ex *Museo Dom. Francisci Dronii Canonici* exhibet *Morellius*.

NUM. 11. & 12.

ΑΛΑΒΑΝΔΕΩΝ. (*ALABANDENSIUM.*) *Capita jugata Augusti & Liviæ, stellis supra verticem positis, Augusti laureatum est. Ex adverso senile Julii Cæsaris radiata corona insigne cerni caput videtur.*

ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*AUGUSTUS.*) *Capita adversa, Tiberii laureatum, & Juliæ, Augusti filiæ, nudum, inter media capita supra verticem Luna crescens.*

Servabatur olim præclarus hic atque insignis plane nummus in *Gaza Christinæ Reginæ*, quod adpositæ tres, totidem regnorum ejus Symbolum, coronæ testantur. Inde igitur depinxit *Andr. Morellius*. At alia longe pictura est eorum, qui ante *Morellium* ex eadem *Gaza* hunc nummum vulgarunt. Sunt illi *J. Vaillantius* & *Eminentissimus Norisius*. Apud *Vaillantium* in *Nummis Imp. Græcis* p. 7. invenitur, rudiuscule delineatus, neglectis quoque Luna corniculante & astris duobus. Interpretatur idem tria illa capita de Agrippæ, rostrata corona insigni, & de duobus ejus filiis, Augusti nepotibus, Cajo & Lucio. Duo, quæ ab altera parte sunt capita, ad Augustum & Liviam refert. *Eminentissimus Cardinalis Norisius* Nummum exhibet in *Cenotaphiis Pisanis* novæ Edit. Operum ejus Tom. III. p. 149. & hæc adscribit: *In antica parte Augustus ejusque conjux Livia exprimuntur; in postica vero Cajus ac Lucius Cæsares cum eorumdem patre M. Agrippa.* At sane, quum picturas *Morellianam* & *Norisianam* accuratius contemplor, vix mihi persuadere possum ex uno atque eodem archetypo tam diversas profluxisse. Nam, ut taceam vocem ΑΛΑΒΑΝΔΕΩΝ penes *Morellium* (prouti in *Vaillantii* quoque pictura) totam una eademque exprimi linea, verum apud *Norisium* literas ultimas ΩΝ reliquis in secunda linea subponi, vultus diversissimi adparent. M. Agrippa ibi & ex facie & ex corona rostrata facillime cognoscitur, Lucii & Cai quoque capita haud difficulter internoscuntur. De Augusto & Livia idem dicendum, sed Liviæ vestis ad collum nodatur in medio, quod non fit in *Nummo Morelliano.* Contra apud *Morellium* Tiberii facies facillime agnoscitur, caput senile non rostratam, sed radiatam habet coronam, ex oppositis duobus capitibus alterum laureatum, alterum muliebri ornamento & ad collum & ad frontem insigne est. Ne igitur alterutrum ex iis perverse oculatum fuisse dicam, suspicor diversæ matricis non modo esse Nummos, sed, quoniam uterque desumtum Nummum suum ex *Gaza Christinæ Augustæ* memorat, diversos revera ipsos fuisse nummos, ex quibus uterque ab Alabandensibus signatus, familiam Augusti Cæsaris illustret; sed ita, ut Julium Cæsarem cum Augusto & Livia conjungat is, quem depinxit *Morellius*, & vicissim Tiberium cum Julia: is vero, quo usus fuit *Norisius*, Augusti & Liviæ ex adverso ponat capita; Cai autem & Lucii capita opposita habeat capiti M. Agrippæ, patris eorundem, corona rostrata insigni.

NUM. 13. & 14.

ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*TIBERIUS CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Tiberii laureatum.*

ΣΕΒΑΣΤΗ. ΕΔΕΣΣΑΙΩΝ. (*AUGUSTA. EDESSENORUM.*) *Liviæ sive Juliæ caput.*

Quæ Nummum in Tiberii ejusque matris Liviæ honorem signari fecit Edessa, dubitari potest, utrum Macedoniæ an Syriæ urbs fuerit. Macedoniæ addicere malim. Vulgarunt *Patinus* in *Numm.* ex medio & minimo ære p. 59. & *de Wilde in Selectis* Num. 98.

NUM. 15. & 16.

. . . . Epigraphe eroſa. Auguſti & Liviæ capita jugata.

ΓΡΑΜΜΑΤ ΟΥΣ ΑΡΙΣΤΩΝος ΜΗΝΟΦΑΝΤΟΥ Σ ΕΦΕΣίων. (*SUB SCRIBA MENOPHANTI FILIO, vel SUB SCRIBA ARISTIONE, MENOPHANTO STRATEGO EPHESIORUM.*) *Cervus ſtans, in ſumma nummi parte cernuntur corytus & luna creſcens.*

Vidit ſimilem nummum *J. Vaillantius* & quidem (ut videtur) eundem in *Muſeo Regio*, ſed p. 3. in *Aug.* legit, ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ ΑΡΙΣΤΩΝΟΣ ΜΗΝΟΦΑΝΤΟΥ. ΕΙΕ. adeoque videtur literam Ε. ante frontem cervi, ubi ſpatium aliquod vacat, obſervaſſe; contra neglexit literam Σ. ſub pedibus cervi, atque ad cornua animalis corytum & lunam creſcentem. Duo illa minora ſigna ad Deam venatus atque noctis præſidem referri debent. Vide de interpretatione quæ dicturi ſumus ad nummum ſequentem. Exſtat in *Muſeo Regio*.

NUM. 17. & 18.

. . . . Eroſa pariter Inſcriptio. Capita eadem Auguſti atque Liviæ jugata.

ΕΦΕσίων ΣΜΥΡνσίων ΑΡΧΙΕΡέως ΑΣ. . . . . ΠΑΡΑΛΕ. . Σ. (*EPHESIORUM SMYRNAEORUMQUE SUB SUMMO SACERDOTE AS. . . . . PARALES.*) *Cervus erectus ſtans.*

Ubi hunc nummum viderit, adpoſita, ut ſolet, nota, non ſignificavit *Morellius*. Nomen vero ſummi ſacerdotis, cujus duæ primores literæ ΑΣ. in hoc nummo tantum adparent, magis integre ſcribitur ΑΣΚΛΑΣ. Num. 4. Tab. ſequentis. Sed dubium videtur, utrum ille Aſclas in hoc nummo Paraleſi vel Paralei dicatur filius, an vero Paraleſi ſeu Paralei nomen pertineat ad Smyrnæorum Magiſtratum. Poſterius mihi magis placet, & ut ſolitaria inter pedes Cervi litera Σ. ſumatur pro Στρατηγὸς, atque ita dicantur Epheſii atque Smyrnæi conjunctim ſignaſſe hunc nummum ſub illorum quidem Summo Sacerdote Aſcla, vel Aſclepiade (ſi magis *Vaillantii* placet lectio ad Num. 3. Tabulæ ſequentis) ſub horum vero Stratego Paraleo vel Paraleſo. Atque eadem mihi ſtat ſententia de nummo, qui proxime præceſſit, quem itidem (licet Smyrnæorum nomen haud adſit) ab utriusque civitatis incolis cuſum exiſtimo, Scriba quidem apud Epheſios Ariſtione, Stratego apud Smyrnæos Menophanto. Neque aliter ſentio de tertio ſequentis Tabulæ nummo. Deſumtus à *Morellio* eſt ex *Caroli Patini Numniis Imp.* p. 57.

NUM. 19. & 20.

ΤΙΒέριος ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*TIBERIUS CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Tiberii laureatum.*

ΣΕΒάστη. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ. (*AUGUSTA. THESSALONICENSIUM.*) *Caput Juliæ ſeu Liviæ.*

Theſſalonicenſes in Macedonia (qui plurimis nummis *Familiam Juliam* honorarunt) ſignarunt hunc quoque in honorem Tiberii atque matris ejusdem. Servatur in *Muſeo Wildiano*, & exſtat inter *Selecta* ejusdem *Numiſmata* Num. 85.

NUM. 21. & 22.

ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ΙΕΡΟΝΥΜΟΣ ΣΕΒΑΣΤΗ ΣΥΝΚΛΗΤΟΣ. (*SMYRNAEORUM. HIERONYMUS. AUGUSTA. SENATUS.*) *Adverſa Juliæ Auguſtæ atque Senatus Romani capita.*

ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΤΙΒΕΡΙΟΣ. ΕΠΙ ΠΕΤΡΩΝΙΟΥ. (*AUGUSTUS TIBERIUS SUB PETRONIO.*) *Templum tetraſtylum, in cujus medio Statua cernitur Tiberii Cæſaris, habitu Pontificis.*

Præclarum hoc eſt Numiſma; quo teſtatam pietatem ſuam erga Tiberium Cæſarem, & matrem ejus Juliam Auguſtam, atque Senatum Romanum voluerunt Smyrnæi. Cuſum vero opinor, poſtquam civitates Aſiæ, & inter illas Smyrnam, terræ motu miſere quaſſatas, reſtituerat Tiberius. Accidit ea calamitas A. V. C. 769. Inveniuntur vero nummi ærei primæ magnitudinis plurimi, inſcripti CIVITATIBUS ASIAE RESTITUTIS, cuſi ſub Tiberio, quum is Tribunicia Poteſtate uteretur XXI. & XXIV. quibus annis ſuperfuit in vivis Livia ſive Julia, cujus facies in hoc nummo ſignatur, & cui ſicuti & Senatui Romano, erecto etiam (ut videtur) Templo in honorem Tiberii, gratias pro præſtito beneficio agunt Smyrnæi. De *Petronio*, cujus in nummo legitur nomen, vide quæ ſcripta ſunt à *Vaillantio* ad gentem *Petroniam* (ubi hunc nummum primus edidit) p. 229. atque à nobis ad *Theſaurum Morellian. Familiar. Rom.* p. 320. *Caroli Patini* quoque, qui primus edidit in *Numm. Imp.* p. 55. legi merentur verba, quæ hæc ſunt: „ *Quum rumor increbuiſſet, Tiberium Cæſa-*
„ *rem Agrippinæ exitium parare, Ille* inquit Corne-
„ lius Tacitus, *quo famam averteret, adeſſe frequens*
„ *Senatui, Legatosque Aſiæ ambigentes quanam in ci-*
„ *vitate templum Tiberio ſtatueretur, plures per dies*
„ *audivit. Undecim urbes certabant pari ambitione*
„ *viribus diverſæ, Hypæpeni, Tralliani, Laodiceni,*
„ *Magnetes, Ilienſes, Halicarnaſſii, Pergameni,*
„ *Epheſii, Mileſii, Sardiani, Smyrnæi.*" Omnibus rejectis præter Sardianos Smyrnæosque, inter eos deliberatum. Sardiani ſua jura narravere, *at Smyr-*
„ *næi*, inquit C. Tacitus, *repetita vetuſtate, ſeu*
„ *Tanta-*

„ *Tantalus Jove ortus illos, sive Theseus divina &*
„ *ipse stirpe, sive una Amazonum condidisset, tran-*
„ *scendere ad ea queis maximè fidebant in populum Ro-*
„ *manum officiis, missa navali copia, non modo ex-*
„ *terna ad bella, sed quæ in Italia tolerabantur, se-*
„ *que primos templum Urbis Romæ statuisse, M. Por-*
„ *cio Cos. magnis quidem tum Populi Romani rebus,*
„ *nondum tamen ad summum elatis, stante adhuc Pu-*
„ *nica urbe & validis per Asiam Regibus: simul L.*
„ *Sullam testem adferebant, gravissimo in discrimine*
„ *exercitus ob asperitatem hyemis & penuriam vestis:*
„ *cum id Smyrnam in concionem nuntiatum foret,*
„ *omnes qui adstabant detraxisse corpori tegmina, no-*
„ *strisque misisse legionibus. Ita rogati sententiam*
„ *Patres Smyrnæos prætulerunt.* Senatus consulto tam
„ celebri ea de re lato, Smyrnæi non tantum con-
„ didere templum, sed ejus etiam effigiem hoc
„ numismate expressam in omnes gentes atque per-
„ petuam futuri ævi memoriam transmisere. Huic o-
„ peri præfuisse videtur PETRONIUS, quem Tibe-
„ rii Legatum fuisse non vero Smyrnæum, ex nomi-
„ ne Romano suspicio est. Num vero illud templum
„ notaverit *Dio* Lib. LVI. sub annum DCCLXVII.
„ dubito. Καὶ αὐτῷ ἔνιπ τῇ Ρώμῃ ἡρῷον &c. hoc est,
„ *Decretum quoque Romæ Augusto sacrarium à Sena-*
„ *tu, à Livia autem & Tiberio factum*: alibi quo-
„ que multis locis ei fana exstructa sunt à populis
„ partim volentibus partim invitis. Eodem num-
„ mo cum sui erga Tiberium cultus, tum hujus
„ adversus utrumque parentem pietatis argumen-
„ tum exstare Smyrnæi voluerunt: itaque Augusti
„ & Liviæ capita inter se spectantia in altera num-
„ mi facie repræsentarunt." Servatur hic in *Mu-*
seo Regio.

NUM. 23. & 24.

Sine Epigraphe. Caput Liviæ.

ΕΥΘΗΝΙΑ Lυκάονος ΜΑ. (*ABUNDANTIA. ANNO XLI.*) *Deæ Ubertatis vel Cereris caput, sub forma Liviæ, capite & sinu spicis onusto.*

Alexandrini (apud quos cusus nummus videtur) hoc typo Liviæ Augusti blandiuntur, tamquam sub ejus, veluti cœlestis numinis favore feliciter surgerent fruges atque lætæ adparerent segetes. Anno post victum apud *Actium Antonio* XLI. signatus fuit nummus, adeoque V. C. 765. Exstat in *Thesauro Regio.*

NUM. 25. & 26.

Sine Epigraphe. Caput idem.

Lυκάονος ΛΘ. (*ΛΛΛΟ XXXIX.*) *Canistrum frugibus plenum inter duas faces accensas.*

Significatio hujus typi similis est præcedenti, nam veluti Deam Cererem (cujus Symbola sunt spicæ & faces accensæ) Liviam à se coli & suspici testantur Alexandrini, ex eorum enim urbe, ut commeatus Romæ atque Italiæ sufficerent, frumentum quotannis abunde advehi sedulo curavit Augustus.

NUM. 27. & 28.

ΣΕΒΑ. . . . . TIN. (*AUGUSTUS. . . .*) *Capita Augusti & Liviæ jugata.*

ΑΥΤοκράτωρ ΕΤους ΡΑ. . . . . (*IMPERATOR ANNO CI.*) *Templum tetrastylum, in cujus medio discus vel clypeus est.*

Quoniam Inscriptio ab utraque parte injuriam temporis passa est, ignoratur nomen urbis quæ nummum hunc signavit, supersest tantum æra ΡΑ. quæ annum CI. significat. Ipse nummus forte apud Emisenos cultus fuit, siquidem rotundum illud in medio templi, oblongum in nummo & conicam veluti lapidis erecti habeat aliquo modo figuram, prouti in Caracallæ nummo Emesenorum pariter in templi medio collocatus lapis adparet apud *Eminentiss. Norisium* de *Epochis Syro-Macedonum* Dissertat II. p. 95.

TABULA III.

ADHUC EXHIBENS

LIVIAE SEU JULIAE

NUMMOS, UT SUPRA, AEREOS.

NUM. 1. & 2.

JULIA . . . . . Caput Liviæ sive Juliæ nudum.

. . . . . ONE II. VIRo CORinthus. Templum IV. columniarum.

Corinthi signatum fuisse nummum ex adscripto urbis nomine patet. Ex nomine Duumviri tres postremæ tantum supersunt literæ. Facile tamen id damnum resarciri potest. Integra enim inscriptio hæc est, *Lucio* FURIO LABEO*ne* II. VIR*o*. Collegæ nomen ad Juliæ caput adscriptum fuit. Integra enim anticæ partis lectio hæc fuit, JULIA. *Lucio* ARRIO PEREGRINO II. VIR*o*. Colligo id & evinco ex similimis in honorem & cum capite Divi Augusti ab iis Triumviris Corinthi signatis nummis tribus, quos invenias in *Thes. Morell. Famil. Roman.* in *Fam. Arria* Num. 2. & 3. p. 35. atque *Furia*, Literis D. E. F. p. 190. Adde in hoc *Thes.* Tab. XLIV. inter *Nummos Augusti* Num. 19. & 20.

NUM. 3. & 4.

. . . . . detrita est Inscriptio. Capita jugata Augusti & Liviæ.

ΕΦΕCίων ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΑΣΚΛΑΣ ΤΡΥΦΩΝος. *(EPHESIORUM SUB SUMMO SACERDOTE ASCLA TRYPHONE.) Cervus stans.*

Significavimus supra ad Num. 17. & 18. præcedentis Tabulæ, quod non modo illum nummum, verum præcedentem ibidem, atque hunc ipsum, statuamus cusos fuisse ab Ephesiis simul & Smyrnensibus, atque Ephesios quidem Summi Sacerdotis vel Scribæ nomen, Smyrnæos vero Strategi adscripsisse. In hoc igitur nummo Ephesiorum Summi Sacerdotis nomen Asclas est, quod & reponi debet, magna sui parte erosum, in adlegato nummo 18. Tabulæ præcedentis, Smyrnæorum vero Magistratus seu Strategus Tryphon dictus fuit. Literam Σ. quæ Smyrnam significare debuit, ærugo nummi absumsisse videtur. Citat hunc ipsum *Jo. Vaillantius* p. 3. observatum sibi apud *Fr. Lotti*, sed pro ΑΣΚΛΑΣ legit ΑΣΚΛΗΠ. atque explicat de Asclepiade Tryphonis filio. Sententiam de Tryphone diximus, lectionem autem *Vaillantii* male ex nummo exceptam fuisse docere poterit præter *Morellium* testis alter, atque diversus ab hoc nummus cum Augusti capite sub eodem Summo Sacerdote Ascla cusus. Invenitur is apud *Nicol. Franciscum Haymium Thes. Britannici* Tom. II. p. 168. Num. 13. A parte antica Augusti sine ulla inscriptione caput est, in postica parte Dianæ Ephesiæ cernitur simulacrum cum hac inscriptione, ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΑΣΚΛΑΣ ΕΦΕσίων ΤΑ . . (SUMMUS SACERDOS ASCLAS EPHESIORUM. TA . .) In quibus literas TA. ad Strategum pariter Smyrnæorum referendas esse puto, prouti literas . . ΙΣΑ . . quæ *Tisamenum* innuere videntur, in nummo, qui ibidem Num. 12. apud *Haymium* præcedit, in quo Ephesiorum Scriba designatur quidam *Arissas*.

NUM. 5. & 6.

Sine Epigraphe. Juliæ velatum caput, veluti Junonis, ut adpositum post caput Sceptrum testatur.

M. M. JUL. UTI. D. D. P. P. Ex quibus literis duæ posteriores in area nummuli, valde exigui, visuntur.

Jo. Vaillantius Inscriptionem ejusmodi, ubi in Tiberii nummis Uticæ percussis occurrit, sic interpretatur, *Municipes Municipii* IVLii VTICEN*cis Decuriones Posuere*. Sed dubito, utrum hic literæ D. D. duplicatæ, *Decuriones*, atque itidem P. P. *posuere* significent. Certe sic quoque Inscriptio hæc legi poterit, *Municipum* MVN*icipii* IVL*ii* VTICEN*sis*, *Decurionum Decreto Pecunia Percussa*. vel *Municipes* MVN*icipii* IVL*ii* VTICEN*sis*, *Decreto Decurionum Publice Posuerunt*. Quam lectionem eligo, atque existimo positam publice a Decurionibus Municipii Julii Uticensis statuam Junonis suæ habitu Juliæ Augustæ, sub Imperatore Tiberio, quod ipsum hac moneta significatum voluerunt. Utica Africæ notissima civitas Municipii dignita-

te inclaruit. Vulgavit nummum *Morellius* ex *Muſeo Franciſci Dronii Canonici.*

NUM. 7. & 8.

C. G. P. I. Caput Liviæ ſive Juliæ non velatum.

M. . . . . PIC. III. D. D. Guttus.

Difficile eſt ſingulares haſce literas interpretari; periculum tamen ut faciam, primo quidem nummum, pariter exiguum ut is qui præceſſit, Africæ & Coloniæ ibidem conſtitutæ adjudico. Pertinere autem poterit ad *Carthaginem*, quam *Julius Cæſar* Coloniam Romanam conſtituit, & quæ literis ſingularibus nomen ſuum in nummis exprimere ſolet: paſſim enim ſcribitur C. I. C. id eſt *Colonia Julia Carthago.* ut adparet ex Nummis ejuſdem apud *Jo. Vaillantium* in *Julio Cæſare* p. 2. & in *Agrippina Majore* p. 140. Itaque in hoc nummulo non literam G. ſed C. ſecundo loco exſtare exiſtimo, atque lectionem hanc eſſe: *Colonia Carthago Pia Iulia.* Ab altera parte tertiam literam I. ſuſpicor alterum crus fuiſſe literæ V. atque integram lectionem eſſe *Marco* SVLPICio II. *Viro Decreto Decurionum.* Guttus ad Sacrificia in honorem Conditoris ſui *Julii Cæſaris* ſpectat, a quo *Juliæ* cognomen adſumſit *Carthago*, atque, ſi vera noſtra eſt conjectura, *Piam* ſe quoque vocavit adfectus & venerationis gratia. Si tamen omnino litera G. in nummulo reperiatur, videtur litera H. detrita fuiſſe: Spectabit enim tum ad Hipponem Africæ urbem, Coloniam quoque a *Julio Cæſare* factam; quæ itidem ſingulares literas paſſim nummulis ſuis inſcripſit, ut cerni poteſt apud *Jo Vaillantium* Tom. I. p. 272. eritque integra lectio, *Colonia Gemella Pia Iulia Hippo.* Dicta enim fuit *Gemella*, quoniam duplex in *Africa Hippo*, utraque Regia, teſte *Strabone* fuit, quem citantem vide *Jo. Vaill.* dicto loco. Exſtitit & hic nummulus in *Muſeo Dronii.*

NUM. 9. & 10.

ΑΛΑΒΑΝΔΕΩΝ. (*ALABANDENSIUM.*) *Caput Liviæ velatum.*

ΕΠΙ Σ. ΑΝ . . . . . (*SUB STRATEGO AN . . . . .*) *Mulier ſtolata ſtans manus explicat.*

Alabandenſes Cariæ in nummulo hoc Pietatis habitu depinxerunt ſtatuam, quam Liviæ Auguſtæ poſuiſſe videntur. Servatur in *Muſeo Regio.*

NUM. 11. & 12.

ΑΦΡΟΔΙΣΙΕΩΝ. (*APHRODISIENSIUM.*) *Caput Liviæ.*

. . . . . ΣΕΒΑΣ . . . (*CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti nudum.*

Aphrodiſienſes, qui in finibus Lydiæ & Cariæ habitarunt, Veneri ſuæ Liviam comparaſſe videntur. Depinxit *Morellius* ex *Theſauro Reginæ Chriſtinæ.*

NUM. 13. & 14.

. . . . . *Epigraphe eroſa. Capita jugata Auguſti & Liviæ.*

ΕΦΕΣΙΩΝ. (*EPHESIORUM.*) *Cerva ſtans.*

Quamvis puncta literarum indicant eroſam fuiſſe inſcriptionem, nullam tamen inſcriptionem ad jugata Auguſti & Liviæ capita adfuiſſe exiſtimo Poſſideo enim duos ejuſmodi ab utraque parte integerrimos, in quibus nulla ab antica parte invenitur inſcriptio, ſed circulus ad oram nummi, ut paſſim in æreis nummis fieri ſolet punctulis crebris efformatur.

NUM. 15.

Capita eadem.

ΕΦΕΣΙΩΝ. (*EPHESIORUM.*) *Dianæ Epheſiæ ſimulacrum.*

Nihil novi habet nummulus; cultu & templo Deæ ſuæ paſſim Epheſii gloriari ſolent. Servamus hunc in *Muſeo noſtro*, ſed detrita per rubiginem inſcriptione ab utraque parte. In eo tamen id memorabile eſt, quod, ſaltu facto inter cudendum, bis Liviæ facies expreſſa fuerit, ſic ut quaſi tria, jugata capita in antica parte nummuli adpareant.

NUM. 16. 17.

ΣΕΒΑΣΤ . . ΜΑΓΝΗΤΩΝ ΣΙΠΥΛΟΥ. (*AUGUSTUS ET AUGUSTA MAGNETUM AD SIPYLUM.*) *Capita jugata Auguſti & Liviæ.*

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ . . . . . ΥΣΙΟΥ Κ . . Α . . Σ ΣΕΒΑΣΤ . . . . *Inſcriptio mutila, de qua mox. Capita duo ſibi invicem oppoſita, Tiberii videlicet & Germanici.*

Ultimis Auguſti temporibus ſignatus inſignis hic eſt nummulus, utpote qui (defunctis jam Cajo & Lucio Cæſaribus, ſubſtitutos illis exhibeat Ti-

Tiberium atque Germanicum. Nisi statuamus errasse *Andr. Morellii* oculos, dum Cai & Lucii vultus in Tiberii & Germanici transformavit. Vehementer læsa a parte posteriore nummi est inscriptio, cui vulneri medelam ex meo adferre nequeo, qui anticam partem utcunque integram exhibet, sed posteriorem plane detritam. Ex ingenio tamen supplere posse videor, & lego literas in ora nummi sive circuitu, hoc modo, ΚΑΙ ΣΜΥΡΝαίων ΔΙΟΝΤΣΙΟΣ ΚΟΛΥΒΑΣΙΟΥ. id est, ET SMYRNÆORUM, DIONYSIUS COLYBASII FILIUS. Literas supra capita detritas, quæque infra eadem exstant, sic instauro, ΥΙΟΙ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. FILII AUGUSTI. De postrema lectione nemo, ut puto, dubitabit, priorem, quam in ora nummi reposui, fulcio ex Smyrneorum variis nummis in honorem Augusti sub *Dionysio Colybasii* filio signatis. Confer *Aug.* Tab. XLVII. Num. 8. 9. 10. & in hac ipsa Tab. Num. 22. 23. Smyrnæi igitur & Magnetes ad Sipylum communi consilio, hunc Nummum signarunt, sicuti supra Num. 3. 4. de *Ephesiis* & *Smyrnæis* vidimus. Id addere liceat, supereſſe in antica parte nummi mei has literas, ... ΙΟΣΙΠΤΑΟ . . . . quasi scriptum fuisset ΜΑΓΝΗΤΟ ΣΙΠΤΑΟΥ omissa litera N. & O. pro Ω. posita; Sed opportune in manus meas modo incidit similis nummulus ex *Museo Horstiano*, qui a parte capitis in ora detritus, has literas tamen clare exhibet . . . . ΗΣ ΑΠΟ ΣΙΠΥΛΟΥ (MAGNETES A SIPYLO) quem patet non cum meo ex eadem vel simili matrice provenisse. Aversa pars *Horstiani* pariter haud integra est, sed *Colybasii* quatuor ultimas literas ΣΙΟΥ servavit, præterea sub capitibus exhibet Σ . . , . ΤΟΥ. id est ΣΕΒΑΣΤΟΥ. At in margine loco ubi Κ . . Α . . Σ. est apud *Morellium*, præfert ΚΙΛΑΣ, vel ΚΙΔΑ Σ. Unde suspicor Cidam vel Cilam magistratum fuisse Magnetum, Smyrnæorum vero *Dionysium Colybasii* filium, sub quibus conjunctim cusus sit nummus.

NUM. 18. & 19.

. . . . . ΣΕΒΑΣΤΟΥ (. . . . . *AUGUSTUS ET AUGUSTA*) *Capita adversa Augusti & Liviæ.*

ΘΕΩΝ ΣΕΒΑΣΤΩΝ. ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ. (*DEORUM AUGUSTORUM. PERGAMENORUM.*) *Templum tetrastylum, in cujus medio Statua Imperatoris, habitu militari, dextra hastam tenet.*

Pergameni, qui nullo modo Smyrnæis, Ephesiis, aliisve vicinis civitatibus in colenda Augusti domo cedere voluerunt, templum Augusti & Liviæ, Deorum Augusti & Augustæ nomine, erexerunt, quod & in moneta sua expresserunt, collocata in aditu Templi Dei Augusti Statua, habitu militari. Depromtus nummulus est ex *Museo Reginæ Christinæ.*

NUM. 20. & 21.

ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*TIBERIUS AUGUSTUS.*) *Caput Tiberii nudum.*

ΣΕΒΑΣΤΗ ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ. (*AUGUSTA SARDIANORUM.*) *Caput Liviæ sive Juliæ.*

Certatim Asiæ Minoris civitates cultum suum & venerationem suam Tiberio & Juliæ Augustæ obtulerunt, præsertim postquam desolatas terræ motu restituit easdem Tiberius, inter quas *Sardiani* hunc nummulum cuderunt.

NUM. 22. & 23.

ΣΕΒΑΣΤΟΙΣ ΣΜΥΡΝΑΙΟΙ. (*AUGUSTO ET AUGUSTAE SMYRNAEI.*) *Capita jugata Augusti & Liviæ.*

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΚΟΛΥΒΑΣΙΟΥ. (*DIONYSIUS COLYBASII FILIUS*) *Vesta tutulata stans, dextra scipionem tenet, lævo brachio cippo inposito: manu victoriolam, quæ corollam illi porrigit, Justinet, cum adposita ad cippi latus columba.*

Commune hic typus urbis Smyrnæ solet esse symbolum, atque in plurimis ejus urbis nummulis inveniri, de quo alibi plura. ΚΟΛΥΒΑΣΙΟΥ gignendi casu legi debet, non in nominandi ΚΟΛΥΒΑΣΙΟΣ. quod alii nummi, ut & *Vaillantius* ostendunt. Edidit illum *Car. Patinus* p. 56. Servatur in *Thesauro Regio.*

NUM. 24. & 25.

ΣΜΥΡΝΑΙΟΙ ΣΕΒΑΣΤΟΙΣ (*SMYRNAEI AUGUSTO ET AUGUSTAE.*

ΛΕΟΝΤΙΣΚΟΣ ΙΠΠΟΜΕΔΟΝΤΟΣ. (*LEONTISCUS HIPPOMEDONTIS FILIUS. Typus idem.*

Depinxit nummulum hunc *Morellius* ex *Musæo ill. Colberti, Marchionis de Seignelay.* Invenitur quoque in *Museo nostro.*

NUM. 26 & 27.

. . . . . ΣΕΒΑΣΤΟΙΣ (. . . . . *AUGUSTO ET AUGUSTAE.*) *Capita Auguſti & Liviæ ex adverſo oppoſita.* ΤΑΡΣΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛεως. (*TARSI METROPOLIS.*) *Templum octo columnarum, in cujus frontiſpicio legitur*, ΚΟΙΝΟΝ ΚΙΛΙΚΙΑΣ (*COMMUNE CILICIAE*) *in ſummo faſtigiatum.*

Inter reliquas Aſiæ civitates & terras, quæ in honorem Liviæ atque Auguſti templa exſtruxerunt, Tarſenſes id quoque communi ſumtu Cilicum fuiſſe factum hoc nummulo declarant. Tarſum vero Provinciæ Ciliciæ Metropolin exſtitiſſe ſub Auguſto & Tiberio teſtatur *Strabo* Lib. IV. p. 674. ſeu novæ editionis 991. Depinxit *Morellius* elegantem nummulum ex *Gaza Reginæ Chriſtinæ.*

NUM. 28. & 29.

ΘΕΑ ΛΙΒΙΑ. (*DEA LIVIA.*) *Caput Liviæ.*

ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΜΑΘΥ. *Lege* ΜΑΓΥΔΗΝΩΝ. (*AUGUSTUS MAGYDENSIUM.*) *Caput Auguſti nudum.*

Magydus Pamphiliæ urbs eſt, quam inter *Catarractem* & *Ceſtrum*, Pamphyliæ fluvios, ponit Ptolemæus. Lectio ΜΑΓΥ. pro ΜΑΘΥ. eſt a *Vaillantio*, qui teſtatur nummum ſuum illam ſcripturam exhibere in *Aug.* p. 6. & 7. Quamvis autem ΘΕΑ, (*DEA*), in hoc nummulo vocatur Livia, non tamen poſt mortem ejus cuſa fuit; tum enim ΙΟΥΛΙΑ (JULIA) ſcriptum inveniretur. Sed Pamphylii Magydenſes adulationis Aſiatico more ſpecimen dantes, Auguſti conjugem Deam vocarunt. Servatur *in Muſeo Regio.*

NUM. 30. & 31.

ΙΟΥΛΙΑ ΣΕΒΑΣΤΗ (*JULIA AUGUSTA*) *Caput Juliæ.*

ΜΑΡΚΟΣ. ΜΑΝΝΟ . . . (*MARCUS MANNUS . . .*) *deletis reliquis. Clava.*

Temporibus Trajani Imperatoris in Arabiæ parte ultra Euphratem fluvium, e regione Commagenes, inter Oſroœnen ſive Edeſſam atque Armeniam Majorem regnaſſe legitur quidam Mannus, de quo teſtatur *Dio Caſſius* Lib. LXVIII. p. 780. & 781. veniſſe ad Trajanum in iis regionibus verſantem, ut victorias ipſi gratularetur. Temporibus Imperatorum M. Antonini & L. Veri alter Rex Mannus agnoſcitur exſtitiſſe, cujus elegantem nummulum Græcum argenteum cum Lucillæ imagine vulgavit *Petrus Seguinus Select. Numiſm.* p. 152. & cujus mentionem facit *Ezech. Spanh.* de *Uſu & Præſt. Numiſm.* Tom. 1. p. 476, 477. Tertium Mannum, reliquis antiquiorem æreus hic nummulus ſuppeditat, in quo regius quidem titulus injuria longi temporis eſt abolitus, nomen tamen, quod (ſicuti Pylæmenis Regibus Paphlagoniæ) Arabiæ iſtius partis Dynaſtis proprium fuiſſe videtur, Manni, retinet. Dictus fuit hic Mannus prænomine Marcus. Unde vix dubito, quin hic quoque exſtiterit inter illos Reges, quos beneficiarios ſuos, adtributis Regnis, fecerat Triumvir Marcus Antonius, cujus prænomen propterea adſumſerit hic Mannus. Eodem videlicet modo, quo Tarcondimotus, Cilicum Rex itidem M. Antonii beneficiarius, Antonii pariter adſumſit nomen, prout exiſtimat ad rariſſimum illius Regis nummum Illuſtris Marchio Scipio Maffejus in Verona Illuſtrata Tom. III. p. 259. Quamvis in ejus quidem Tarcondimoti nummo inſcriptio M. ANTONIOT. (ſic enim nomen & prænomen Triumviri conjunctim leguntur.) nobis non ad Tarcondimotum ſed ad M. Antonium Triumvirum ſpectare videatur, & ad Statuam in ejus honorem a Tarcondimoto expreſſam in nummo & in inluſtriori Regni loco dedicatam. Quod fuſius docuimus in *Hiſtoria Univerſali, patrio ſermone edita*, Tom. III. p. 142. Clava ad *Herculis* cultum & peregrinationes ſpectat, atque pariter in quodam Nummo Archelai, Cappadociæ, & Mithridatis, Maghæ Armeniæ Regum, invenitur. Servatur nummulus *in Muſeo Regio.*

NUM. 32. & 33.

ΙΟΥΛΙΑ ΣΕΒΑΣΤΗ. (*JULIA AUGUSTA.*) *Caput Juliæ ſeu Liviæ Auguſtæ.*

ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΗΡΟΔΟΥ ΞΕ . . . (*REGIS HERODIS . . .*) *Tres ſpicæ.*

Monumentum eſt cultus ſingularis, quo Liviam ſive Juliam Auguſti proſecutus fuit Judæorum rex Herodes Magnus. Expertus enim illam ſibi ſemper fuerat benevolam. Unde & condita recens Cæſarea Auguſta, ad dedicationem ejus & magnificentiam ludorum miſiſſe ex Italia ad Herodem legitur Livia τὰ πολλὰ τῶν ἐκεῖ πολυτελεστάτων, ὡς μηδὲν ὑστερεῖν, *multa ex pretioſiſſimis, quæ ibidem inveniebantur, ita ut nihil deforet*, teſte *Joſepho* in *Antiq. Jud.* Lib. XVI. Cap. 5. p. 797. Quare & inter hæredes Herodis ſcripti Cæſar Auguſtus & Livia, is quidem mille, hæc quingentis talentis honorata fuit. *Joſephus* ibid. Lib. XVII. Cap. VI. p. 842. Spicæ tres, *Judaïcæ* religionis & feſtivitatis ſymbolum, in regis Agrippæ nummulis quoque inveniuntur. Literæ ΞΕ . . . propter defectum reliquarum obſcuræ nimis ſunt, quam ut eas interpretari poſſim. Depinxit *Morellius* ex *Theſauro Chriſtinæ Reginæ.*

NUM. 34. & 35.

ΙΟΥΛΙΑ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. (*JULIA AUGUSTI.*) *Caput Juliæ sive Liviæ.*

. . . . . *Epigraphe deleta. Aquila.*

Habuimus similem sed medii (quum hic sit minimi) æris supra Tab. præcedente Num. 7. 8. Utrumque ex eodem *Ill. Colberti Marchionis de Seignalay Museo* depinxit *Morellius.*

NUM. 36. & 37.

ΙΟΥΛΙΑ. (*JULIA.*) *in corolla.*

Lυκάβαντος Γ. (*ANNO VI.*) *Tres Balsami flosculi.*

Cusus fuit hic nummulus post mortem Augusti, ut Juliæ in nummo nomen declarat, anno videlicet sexto, quo solus principatum tenebat Tiberius.

NUM. 38. & 39.

ΙΟΥΛΙΑ. Lυκάβαντος Θ. (*JULIA. ANNO IX.*) *Palmæ ramus.*

ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ. (*TIBERIUS CAESAR.*) *in Laurea.*

Anno nono imperii Tiberii Cæsaris in Judæa palmifera signatus fuit nummulus, quum adhuc supresset mater ejus Julia.

NUM. 40. 41.

ΑΡΤΕΜΙΣ ΣΕΒΑΣΤΗ. (*DIANA AUGUSTA.*) *Caput Liviæ Augustæ.*

Sine Epigraphe. Cervus stans.

Exiguum hunc sed elegantem nummulum, in quo veluti Dianam suam celebrant Ephesini Liviam, edidit & explicavit Petrus Seguinus in Selectis Numism. Ed. pr. p. 53. & secundæ p. 67. quem vide. Fuit olim Seguini, ut dixi, nunc cum reliquis ejus Viri *in Thesauro Regio* servatur.

TABULA IV.

EXHIBENS

M. VIPSANII AGRIPPAE

NUMMOS EX OMNI MODULO ET METALLO

NUM. 1. 2. 3.

DIVUS JULIUS DIVI Filius. Capita adversa Julii Cæsaris laureatum & Cæsaris Octaviani nudum.

IMPerator CAESAR DIVI JULIi Filius. Caput Cæsaris Octaviani nudum.

Marcus AGRIPPA COnSul DESIGnatus in area nummi.

Anno U. C. DCCXVI. Coss. Claudio Pulchro & Norbano Flacco, in proximum annum Consul designatus fuit M. Vipsanius Agrippa, cujus memoriam præclari hi nummi servant. De utroque actum fuit ad *Thes. Morell. Famil. Rom.* in *Fam. Vipsania* p. 450. & copiose de primo; qui in auro etiam exstat apud *Chr. Schlegel.* ad *Julii Cæsaris Nummos* Tab. III. Num. 16. & 17. p. 44. Servatur uterque in *Thes. Schwartzburgico.*

Encomium vero M. Agrippæ hoc exstat apud *Tristanum Comm. Histor.* p. 130. & 131. „ MARCUS VIPSANIUS AGRIPPA merita, par les „ grands & signalez services qu'il avoit rendus à „ Auguste, & par sa vertu & son industrie, une „ gloire immortelle, & de le seconder en autho„ rité; voire d'estre choisi par luy pour son gen„ dre, bien qu'il fust de basse condition, mais il „ s'estoit rendu digne de cet honneur. Car l'on „ peut dire avec verité de ce personnage, qu'Au„ guste luy devoit sa grandeur, & son establisse„ ment en la Monarchie du monde, par les re„ nommées victoires & finales qu'il remporta sur „ Sextus Pompejus, & sur Marc Antoine; Ayant

„ esté pour tous ses desseins son Oracle, & pour
„ les executer son bras droict, y ayant en luy au-
„ tant de prudence & de provoyance, que de va-
„ leur & d'experience. Aussi Auguste se voyant
„ malade un jour, & ne croyant par en guerir,
„ tesmoisgna qu'il desiroit qu'Agrippa luy succe-
„ dast à l'Empire, ce dit *Dion*. Toutesfois l'hon-
„ neur qu'Auguste luy fit de le faire son gendre,
„ fut en effet une mavaise recompense de ses ser-
„ vices. Car l'impudicité de *Julia* pleine d'une
„ insolente effronterie, luy causa tant de chagrin
„ & de melancholie, que l'on estime qu'il en mou-
„ rut. *Pline* dit liv. VII. chap. 8. qu'il fut sur-
„ nommé *Agrippa*, pour ce qu'il fut tiré du ven-
„ tre de sa mere par les pieds, *tanquam ægrè*
„ *partus*. Au reste il fut sans contredit le plus
„ grand Capitaine de son siecle après Jules Cæsar,
„ & le plus sage, plus moderé, & le plus fidele
„ Conseiller qu'aucun Empereur ait jamais eu en
„ cet Empire. Estant d'ailleurs si humain & de-
„ bonnaire, qu'il souffrit mesme sans se vanger la
„ brutale insolence du fils de *Ciceron*: lequel plein
„ de crapule, luy jetta à la teste sa tasse banque-
„ tant avec luy, (ce dit le mesme *Pline* liv. XIV.
„ chap. 22.) Il donna aussi des marques d'un bon
„ politique, comme lors qu'il conseilla Auguste
„ de faire mettre en vente l'effrenée multitude
„ des statuës & tableaux, le luxe en estant si
„ grand & si excessif dans *Rome*, que la dépense
„ en avoit ruiné plusieurs, & causé un domma-
„ ge tout evident pour le general, ainsi que ce
„ mesme Autheur le remarque livre XXXV. chap.
„ 4. Ce qu'il ne fit pas toutesfois par quelque hu-
„ meur bigearre ou mesquiere qui fust en luy;
„ ayant esté celuy de tous les *Romains* qui a le
„ plus embelly en son temps, & plus illustré la
„ ville de Rome de superbes & magnifiques ou-
„ vrages à ses dépens. Témoins en sont le Pan-
„ theon, les Thermes ou Bains publics, & les
„ voûtes des Cloaques, ouvrage estimé d'une dé-
„ pence infinie, mais de plus grande utilité en-
„ core, dont cét Autheur & autres font mention.
„ Voyez son sixiéme livre chapitres 15. & 25.
„ Ce qui fait que *Seneque* en son troisiéme livre
„ *de Beneficiis* chapitre 32. dit, parlant de la gloi-
„ re acquise par luy. *Utrum majus beneficium dedit*
„ *Marco Agrippæ pater, ne post Agrippam quidem*
„ *notus, an Patri dedit Agrippa navali corona insignis,*
„ *unicum adeptum inter dona militaria decus? qui tot*
„ *in Urbe maxima opera excitavit, quæ & priorem*
„ *magnificentiam vincerent, & nullâ postea vincerentur*. Ayant aussi témoigné par tout ailleurs qu'il
„ estoit autant liberal que magnanime, comme
„ envers le Temple de *Hierusalem*, ainsi que *Phi-*
„ *lon Juif* le fait voir en sa Legation page 799.
„ & à *Athenes*, où il fit faire au Ceramique un su-
„ perbe Theatre appellé *Agrippeum* de son nom,
„ duquel parle *Philostrate* en la Vie de *Sophiste Alexandre*: De plus *Strabon* sur la fin de son qua-
„ triéme livre nous apprend, qu'Agrippa porté
„ de ce genereux Genie pour l'ornement & com-
„ modité de l'Empire Romain, fit faire des grands
„ chemins publics; sçavoir un depuis les Ceve-
„ venes, qui passoit dans l'Aquitaine jusques à
„ Saintes; le deuxiéme devers le Rhin, le troi-
„ siéme jusques à la Mer Occeane à travers le
„ pays des Beauvoisiens, & des Amianois, & le
„ quatriéme dans la Gaule Narbonnoise, passant
„ au long de le coste Marselloise. Or entre les
„ sensibles atteintes de douleurs que les débauches
„ de Julia luy donnerent jusques à le mort, il
„ eut encores à se défendre de celles des gouttes.
„ Pour lesquelles domter, il se resolut de prendre
„ l'usage des pieds, en se plongeant dans du vin-
„ aigre presque boüillant, comme *Pline* le parti-
„ cularise, faisant mourir la Goutte, quoyqu'in-
„ vincible, avec ses pieds. Il mourut n'ayant
„ encore atteint cinquante & un an, infiniement
„ regretté de son Prince, du Sénat, & de tous
„ les Sujets de l'Empire Romain."

NUM. 4. 5.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Cæsaris Augusti nudum, lævam versus, ut Tab. III. Num. 99.

Marcus AGRIPPA. PLATORINUS III. VIR. Caput M. Agrippæ nudum, lævam versus.

De hujus nummi interpretatione egimus ad *Morell.* in *Fam Vipsania* p 450. & *Sulpicia* Tab. II. Num. 5. p. 408. Cusus enim est a *C. Sulpicio* Platorino Triumviro Monetali. Servatur in *Thesauro Schwartzburgico* & in *Museo nostro.*

NUM. 6.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Augusti laureatum lævam versus.

Marcus AGRIPPA TRIBunicia POTestate COnSul TERtium. M. Agrippæ caput nudum lævam versus.

M. Vipsanium Agrippam, optime de sese atque de Republica meritum, quamvis humili loco natum, pluribus honoribus extulerat Augustus, & quidem tantis, ut ex Mecænatis atque consilii secretioris sententia (vide quæ diximus ad *Numm. Famil. Morellii* p. 451.) vel consors Imperii effici vel tolli deberet. Posterius, magna sua laude suoque bono elegit Augustus. Itaque generum sibi adscitum tribuniciæ potestatis (quæ certa successionis in imperium spes erat) consortem fecit. De honoribus jam ante cumulate in eumdem conlatis, ita scriptum reliquit *Dio Cassius* in initio Lib. LIII. b. 496. Τῷ δ' ἑξῆς ἔτει ἔκτον ὁ Καῖσαρ ἦρξε, καὶ τά τε ἄλλα ἅ τὸ νομιζόμενον ἀπὸ τῶν πάνυ ἀρχαίων ἐπίπτε καὶ τὰς φασκέλας τῶν ῥάβδων τῷ Ἀγρίππᾳ συναρχοντί οἱ ἅ τὸ ὑπατεύειν παρέδωκεν, αὐτός τε τὴν ἐτησίαν ἐξήσατο· καὶ διάρξας τὴν ὅρκον ἅ πάτρια ἐπῆγε· καὶ εἰ μὲν καὶ αὖθις ταῦτα ἐποίησεν, οὐκ οἶδα· τὸν δὲ Ἀγρίππαν ἐς ὑστερολίθου ἐτίμα· ἀμέλει τῷ τε ἀδελφιδῷ αὐτοῦ συνάκτορι, καὶ σκηνίῳ, ὁπότε συστρατεύοιντο, ὁμοίαν τὴν ἐαυτῶν παρεῖχε· τό, τε στέφανμα παρ' ἀμφοτέρων σφῶν ἐδίδοτο. *Anno insequenti Cæsar Consul VI. cùm alia omnia secundum instituta majorum egit, tum fasces cum Agrippa collega suo partitus est, ita ut dimidia ipse parte uteretur: ac perfunctus magistratu eo, juramentum patrio more præstitit. Quæ postmodo etiam an fecerit, incertus sum. Profectò enim Agrippam plurimi fecit: cui etiam sororis suæ filiam in matrimonium locavit: & si quando simul in bellum proficiscerentur, taberna-*

cli-

culum ſui ſimile dedit, ac ſignum militare ut ab utroque acciperetur juſſit. Tribunicii honoris, (moneta in argento quidem ſignata) teſtis eſt hic nummus à *Goltzio* vulgatus in *Faſt. Coſſ.* p. 209. & in *Aug.* Tab. LXXXI. Num. 3.

NUM. 7.

AUGUSTUS COnSul XI. Caput Auguſti laureatum.

Marcus AGRIPPA COnSul TERtium. COSSUS LENTULUS. Caput M. Agrippæ, lævam verſus, corona murali & roſtrata inſigne.

De præclaro hoc nummo ex profeſſo egimus ad *Morellii Theſ. Num. Famil. Rom.* in *Fam. Cornelia* & *Vipſania* p. 135. & 451. Servatur in *Theſauro Schwartzburgico.*

NUM. 8.

AUGUSTUS COnSul XI. Caput idem Auguſti.

Marcus AGRIPPA COnSul TERtium COSSUS LENTULUS. In ambitu ſeu circulo exteriori legitur, IMPerator CAESar TRAIANus AUGuſtus GERmanicus DACicus Pater Patriæ RESTituit. Caput idem M. Vipſanii Agrippæ.

Rariſſimum hunc nummum facit reſtitutio Trajani. Egimus de illo in eodem *Theſauro Morellii* p. 135. & 451. Servatur in *Theſauro Regio.*

NUM. 11. & 12.

Publius QUINCTILius VARus. vel Publio QUINCTILio VARo . . . . . VI. M. Vipſanii Agrippæ caput nudum.

AUGuſtus PONTifex MAXimus. Caput ſenis Auguſti nudum dextram verſus inter adverſa Cai & Lucii, nepotum, ſeu filiorum, capita.

Non dubito, quin inſignis hic æreus nummus primæ magnitudinis in aliqua Colonia Romana cuſus fuerit. In qua ſcilicet alter ex Duumviris exſtitit P. Quinctilius Varus, cujus nomen in nummo ſervatum fuit, Collegæ ejus ita eroſo nomine, ut vix literarum litura ſuſperſit. In qua vero colonia fuerit cuſus non liquet. Non errabimus forſan ſi Hiſpaniæ urbi alicui tribuamus. Spem Imperii deſignat, quam ſcilicet habebat maximam Auguſtus in nepotibus Cajo & Lucio, communicata etiam (ſi quid ſibi in eorumdem pueritia humanitus accidiſſet) tribunicia poteſtate, adeoque vi Imperii, cum patre eorumdem, genero ſuo Agrippa. Primus in Specimine Rei Nummariæ vulgavit *Andr. Morellius* Tab. XVII. deinde *Jo. Vaillantius* in Lib. de *Colon.* Tom. I. p. 82. ubi à parte antica II. VIR pro IIV. . . . legit & in poſtica, ſub puerorum capitibus C. L id eſt, *Cajus Lucius.* Vulgavimus eundem inter *Nummos Fam. Quinctiliæ* in *Theſ. Morellio* p. 363. Servatur in *Theſauro Regio.*

NUM. 13. & 14.

Marcus AGRIPPA Lucii Filius COnSul III. Caput M. Agrippæ corona roſtrata inſigne dextram verſus.

Senatus Conſulto. Neptunus ſtans, dextra delphinum tenet, læva tridentem.

Notum eſt navale decus atque corona roſtrata M. Agrippæ, qui veluti maris Deus, Neptunus, effigie ejusdem ab altera parte adumbratur. Eo habitu ut nummi in honorem maximi viri cuderentur decrevit Senatus, unde Senatus conſulti cernitur addita nota. De M. Vipſanio Agrippa, atque hoc nummo ita ſcriptum reliquit *Triſtanus* à *Sancto Amante.* Tom. I. p. 131. „ M. AGRIPPA L. F. COS. III. *Marcus Agrippa Lucii Filius* „ *Conſul tertium.* L'effigie d'Agrippa couronnée „ d'un cercle de prouës de galeres. Au revers, „ Neptune ſous ſon effigie tient un Dauphin & „ un Trident avec la marque de S. C. Or cette „ medaille nous fait voir combien Auguſte priſoit la „ valeur d'Agrippa, & la recognoiſſance que le Se„ nat voulut en rendre ſous l'adveu de ce grand „ Prince, puis que non ſeulement il luy fit frap„ per cette ſorte de medaille en ſon honneur; „ mais auſſi l'honora des attributs de Neptune. „ Auſſi à la verité M. Agrippa ſe fit voir avoir „ eſté le plus grand Capitaine de ſon temps, tant „ ſur mer que ſur terre. De ce dernier ce „ teſmoignage de *Manilius* ſuffira de ſon pre„ mier livre, où il deſigne le merite de ce per„ ſonnage après celuy de pluſieurs Heros Rom. „ ainſi;

„ —— —— *matriſque ſub armis*
„ *Miles Agrippa ſuæ* —— ——

„ Où je tombe d'accord avec *Scaliger* qu'il y faille „ lire *Martiſque ſui*, pour *Matriſque ſuæ*, pourveu „ que nous entendions ce Mars n'eſtre autre que „ Auguſte meſme, ſoubs les auſpices duquel A„ grippa ſe fit tant renommer. Car à la verité on „ le devoit à juſte titre qualifier le Soldat du Mars„ Auguſte, ou pluſtoſt Auguſte-Mars. Mais ſes „ plus grands exploits toutes fois furent maritimes, „ c'eſt pourquoy avec raiſon, il eſt honoré des „ attributs de Neptune en cette medaille, le nom „ duquel en effet il s'eſtoit donné (comme *Dion* le „ remarque livre LV.) Auſſi accompagnat-il Au„ guſte en ſon triomphe Actiaque, l'eſtendard de „ bleu pers de Neptune devant luy, & le chef „ ceint & orné d'une couronne compoſée de prou„ ës de galeres, comme *Virgile* le preſente en „ ſon huictieſme livre de l'*Æneide* en ces vers,

„ *Parte alia ventis, & Diis Agrippa ſecundis,*
„ *Arduus agmen agens, cui belli inſigne ſuperbum,*
„ *Tempora navali fulgent roſtrata corona.*

„ Et *Vellejus Paterculus* livre II. dit qu'il fut le premier des Romains honoré de cette couronne à prouës, ainſi: *Hoc bello Agrippa ſingulari virtute meruit inſigne coronæ claſſicæ, quo nemo unquam Romanorum donatus erat*: en quoy il ſe meſprend. Car *Pline* liv. XVI. ch. 4. remarque qu'avant luy le grand Pompée en honora d'une *Marcus Varro*, pour s'eſtre porté valeureuſement & prudemment en la guerre contre les Pirates."

Commemorat deinde tres Agrippæ conjuges, *Cæciliam Atticam*, *Marcellam*, & *Juliam*, *Triſtanus*, de iis ita ibidem ſcribens: „ CÆCILIA ATTICA fille du renommé Chevalier Romain Pomponius Atticus fut ſa premiere, de laquelle il eut Agrippine femme de Tibere.

„ MARCELLA ſeconde femme d'Agrippa eſtoit fille de Claudius Marcellus & d'Octavia, de laquelle il eut Marcus & Lucius Agrippa, mais Auguſte la luy fit repudier pour luy faire (à ſa male-heure) eſpouſer Julia.

„ JULIA fille d'Auguſte & de Scribonia, de laquelle a eſté parlé cy-devant, & de ſes enfans. Elle eſpouſa depuis Tibere."

Et quidem, uti commemorat Vir Doctiſſimus, Cæciliam ſeu Pomponiam, Attici filiam, uxorem primam habuit Agrippa, ex qua ſuſtulit Vipſaniam Agrippinam, Tiberio Cæſari, privigno Auguſti, nuptam, & Druſi ex eo matrem, atque ab invito, ut Juliam, Auguſti ex Scribonia filiam, duceret, dimiſſam. Ex Marcella, altera conjuge, Auguſti ex ſorore Octavia nepti, liberos ſuſtuliſſe quidem dicitur, verum nomina eorumdem apud Veteres Scriptores non inveni, neque, unde hauſerit *Triſtanus*, ſcio. De Julia, Auguſti ex Scribonia filia, Cai, Lucii, atque Agrippæ Poſtumi matre, omnia nota ſunt. Paſſim apud omnes *Antiquarios* editus M. Agrippæ hic exſtat nummus, & in omnibus *Muſeis*, propter ſingularem copiam invenitur. Nos quoque optime cuſum & ſingularis pulchritudinis poſſidemus.

NUM. 15. & 16.

Epigraphe capitis ejusque delineatio præcedenti ſimilis eſt.

IMPerator Titus VESPaſianus AUGuſtus RESTituit.

vel,

IMPerator Domitianus AUGuſtus RESTituit. Typus à præcedente nihil diſcrepat additurque Senatus Conſulti nota.

Sola reſtitutio hos nummos, ut omnes ejus generis, commendat. Exſtant in *Theſauro Regio.*

NUM. 17. & 18.

Marcus AGRIPPA. Caput M. Agrippæ nudum, lævam verſus.

IMPerator CAESAR DIVI Filius. Caput Auguſti nudum lævam verſus, adſcribitur ad occiput locus, in quo cuſus fuit nummus, Colonia Campeſtris Julia Babba.

Hactenus ignoti hujus Coloniæ Nummi Antiquariis ante tempora Imperatoris Claudii fuerunt. In eo enim primum duos hujus Coloniæ nummos publicavit *Jo. Vaillantius* atque feliciter de Babba interpretatus eſt, urbe Mauritaniæ Tingitanæ, à Julio Cæſare Colonia facta, ſicuti nomen *Juliæ* docet, atque aucta ab Auguſto, unde Auguſti Coloniam vocat *Plinius* Lib. I. Cap. 1. *In mediterraneo altera Auguſti Colonia eſt Babba, Julia Campeſtris adpellata.* Vide eundem *Vaillantium* Tom. I. p. 154. Paſſim enim Coloniæ Babbæ nummi ſingulares ejusmodi quatuor literas, punctulis diſcretas, exhibent. Quo in *Muſeo* nummum invenerit, adnotare neglexit *Morellius.*

NUM. 19.

Marcus AGRIPPA Lucii Filius COnSul III. Caput Marci Agrippæ corona roſtrata inſigne, dextram verſus.

Colonia Cæſarea Auguſta SCIPIONE ET MONTANO II. VIRis. Colonus agens boves.

Temporibus Cai Cæſaris nummum hunc recte adjudicat *Jo. Vaillantius* Tom. I. p. 8. Grata enim res Caligulæ fuit nobilitatis ſuæ memoriam publicis monumentis celebrare, unde tot ejus nummi ex omni metallo inveniuntur cum facie & nomine patris Germanici, matris Agrippinæ, & Auguſti proavi. Secuti id ſunt in ærea ſua moneta Coloniæ Romanæ in Hiſpania, ſed, quum inprudenter, M. Vipſanium Agrippam nummis ſuis inprimendo, ignobilitatem Vipſaniæ gentis Cæſari veluti objicerent, indignationem ejus paſſi videntur, ſic ut, judice *Vaillantio*, privati à Caligula jure monetæ, poſt Caligulam nullos Imperatorum nummos, apud ſe cuſos, nobis reliquerint. Veſanus enim ille, teſte *Suetonio* Cap. XXXIII. *Agrippæ ſe nepotem, neque dici ob ignobilitatem ejus volebat, ſuccenſebatque ſi qui vel oratione vel carmine imaginibus eum inſererent.* Fuit quondam *in Muſeo Jo. Vaillantii.*

NUM.

NUM. 20.

Epigraphe eadem, caput idem.

Colonia Cæsarea Augusta TITULLO ET MONTANO II. VIRis. Colonus agens boves.

Par ratio hujus nummi ut proximè præcedentis est. Colonia Cæsarea Augusta, inter nobilissimas Hispaniæ, utrumque percussit. Servatur hic *in Thesauro Regio.*

NUM. 21. & 22.

Marcus AGRIPPA Lucii Filius COnSul III. Caput M. Agrippæ nudum, versus lævam.

AUGUSTus. Caput Cæsaris Augusti nudum, versus lævam.

Forsitan olim adfuit detritum in ora nummi Coloniæ nomen. Omnino enim in aliqua Colonia signatus videtur. In quo inveniatur *Museo*, non additur.

NUM. 23. & 24.

Marcus AGRIPPA Lucii Filius COnSul ITERum DESignatus III. Caput M. Agrippa corona rostrata insigne. Subtus Siciliæ Symbolum, tria crura, cernuntur.

DIVOS JULIUS DIVI Filius. Capita Julii Cæsaris & Cæsaris Octaviani adversa, illud laureatum, hoc nudum.

Siciliæ triquetræ Symbolum memoriam rei navalis, feliciter à M. Agrippa contra Sextum Pompejum gestæ, renovat. Publicavit nummum hunc aureum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. IV. Num. 40. & XXVIII. Num. 7.

NUM. 25. & 26.

Marcus AGRIPPA Lucii Filius PRAEFectus QRAE MARITimæ ET CLASSis. Caput Agrippæ corona rostrata insigne.

EX Senatus Consulto. Neptunus stat, nudus, dextra tridentem tenens, læva delphinum, pede lævo rati imposito.

Ad eamdem atque universam M. Agrippæ gloriam maritimam aureus hic nummus spectat, quem vulgavit *Hubert. Goltzius* in *Augusto* Tab. XXVIII. Num. 1. & 4. Verum adfirmat *Jo. Vaillantius* tantum in omni supellectili antiquaria unum M. Agrippæ ex auro visum à sese nummum, in Cimeliis *Christinæ Reginæ*, illum videlicet cujus typus exhibetur supra Num. 7. ex auro pariter & argento. Verba *Vaillantii* in *Numism. Imp. Præstantior.* Tom. II. p. 43. hæc sunt: „ Agrippæ nummi ex argento inter rariores com„ putantur. Ex auro unicum observavimus in „ *Museo Christinæ Reginæ.*" Idem ibidem aliquanto post: „ Hic nummus ex argento inter „ rariores collocatur; aureus vero, eximiæ ra„ ritatis & elegantiæ; at argenteus cum his li„ teris IMP. CAES. TRAIAN. &c. duplicato „ circulo, ejusdem est raritatis ac aureus."

NUM. 27. & 28.

ΜΑΡΚΟΣ ΑΓΡΙΠΠΑ ΟΥΠΑΤΟΣ. (*MARCUS AGRIPPA CONSUL.*) *Caput M. Agrippæ corona rostrata insigne.*

. . . . ΣΑΡ ΑΥΤοκράτωρ ΚΑΙ ΤΡΙΩΝ ΑΝΔΡΩΝ. (*CAESAR IMPERATOR ET TRIUMVIR.*) *Prora navis, supra quam stant tres milites armati, clypeos protendentes, ante illos erigitur signum militare.*

Græcus hic nummus, veluti Agrippæ, solius *Hub. Goltzii* fide nititur, qui illum publicavit in *Augusto* Tab. XXVIII. Num. 6. & 11. Vix fidem aliquam mereri videtur, & multo minorem is quem Auctor Chronici Cæsarum Romanorum Belgica Lingua conscripti p. 4. cum facie Agrippæ, & Templo, Pantheo vulgò dicto, altera parte exhibuit, falsum omnino & confictum. Inscriptio partis anticæ est *Marcus* AGRIPPA *Lucii Filius* COnSul III. Capite Agrippæ laureato lævam versus. In postica à latere Panthei cernitur nota Senatus Consulti.

TABULA V.

EXHIBENS

NUMMOS, ÆREOS OMNES,

CAI ET LUCII FILIORUM CAESARIS AUGUSTI.

NUMMI

CAI CAESARIS AUGUSTI FILII.

NUM. I. & 2.

Cajus CAESAR PONTifex COnSul. Caput Cai Cæſaris nudum verſus lævam.

CAESAR AUGuſtus PONTifex MAXimus. Caput Cæſaris Auguſti laureatum.

Ad Cajum & Lucium, M. Vipſanii Agrippæ ex Julia Auguſti filios, quos avus Auguſtus adoptaverat, progredimur. Hos in flore juventutis, continuatis funeribus, invida domui Cæſareæ morS, non ſine fraude novercæ Liviæ, ut creditum fuit, acerbo cum luctu Auguſti, rapuit. Et de Cajo quidem Cæſare in ſecunda atque locupletata inſigniter editione, apud *Jo. Triſtanum Sanctamantium Comm. Hiſtor.* Tom. I. p. 136. hæc ſcripta invenio: „ *Cajus Cæſar* & *Lucius Cæſar*, „ dont je parleray auſſi particulierement cy-après, étoient freres & enfans d'Agrippa & de „ Julia, & adoptifs d'Auguſte, eſtants auſſi par „ conſequent ſes neveux. *Cajus* eſtoit l'ainé, & „ lequel je trouve eſtre auſſi appellé *Claudius Cæſar* „ par *Sextus Rufus* en ſon Epitome, & cela par „ quatre fois. C'eſtoit au reſte un jeune Prince „ de grand eſperance: mais le malheur de la maiſon d'Auguſte fut tel, qu'il mourut encore adoleſcent en l'aage de dixhuict ans. Auguſte „ l'ayant fait declarer Prince de la jeuneſſe, & „ deſigné Conſul à quatuorze ans, le fit general „ des Legions Romaines en Armenie, où il l'envoya, luy ſouhaittant la valeur de Scipion, „ qu'il fût aimé des Soldats & des Peuples, comme Pompée & ſa bonne fortune; ce dit *Plutarque* en ſon Traité de la Fortune des Romains. „ Auſſi fit-il voir en cette guerre, qu'il eſtoit pour „ parvenir un jour à la gloire de ces deux grands „ Capitaines, s'il euſt plus longuement veſcu; car „ il y donna des marques inſignes de ſa valeur & de „ ſa capacité. Mais après avoir acquis pluſieurs victoires contre les Barbares, aſſiegeant *Attagera*, „ ville d'Armenie, il fut attiré à un parlement ſimulé „ par le Gouverneur de cette place, nommé *Addon*, ou *Adduus*, comme *Vellejus Paterculus* le „ nomme; & tellement bleſſé à la tempe d'un „ coup de fleſche, qu'il luy tira par une grande „ perfidie, qu'il en demeura depuis ſi fort debilité d'eſprit, de ſens & de force, qu'il en mourut bien toſt aprés, avant que de pouvoir atteindre l'Italie pour le retour, ayant eſté rappellé par Auguſte à ſa requeſte. Au reſte *Sextus Rufus* appelle ce traître, qui le bleſſa *Domnes*, & dit, qu'il luy donna non un coup de fleche, mais un coup de couteau, en lui preſentant le memoire des Threſors, qu'il feignoit luy vouloir livrer: De ſorte que ce jeune Prin- „ en mourut quelque temps aprés, comme je le „ viens de dire. Et *Tacite* dit que pluſieurs crurent que Livia luy avoit fait dreſſer ce piege. „ Or comme il eſtoit preſt de partir pour aller „ chaſſer les Parthes de l'Armenie, *Ovide* (1) com- „ poſant

(1) Itaque in Libro de *Remedio Amoris*, vſ. 141. quem compoſuit durante bello Parthico, ubi otio foveri Amorem, tolli labore, dixit, adjicit hos verſus;

Sunt fora, ſunt leges, ſunt, quos tuearis, amici,
Vade per urbanæ ſplendida caſtra togæ:
Vel Tu Sanguinei juvenilia munera Martis
Suſcipe, delicie jam tibi terga dabunt.
Ecce fugax Parthus, magni nova cauſſa triumphi,
Jam videt in campis Cæſaris arma ſuis,
Vince Cupidineas pariter, Parthaſque ſagittas;
Et refer ad patrios bina tropæa Deos.

„ poſant ſon livre *de Arte Amandi*, a ce temps là;
„ le loüe ainſi en ſon premier livre,

„ *Ecce parat Cæſar domito quod defuit orbi*
„ *Addere, nunc Oriens ultime noſter eris.*
„ *Parthe dabis pœnas, Craſſi gaudete ſepulti,*
„ *Signaque barbaricas non bene paſſa manus.*
„ *Ultor adeſt, primiſque Ducem profitetur in annis*
„ *Bellaque non puero tractat agenda puer.*
„ *Parcite natales timidi numerare Deorum,*
„ *Cæſaribus virtus contigit ante diem.*
„ *Ingenium cœleſte fuit, velocius annis*
„ *Surgit, & ignavæ fert malè damna moræ.*

„ Et puis il l'anime ainſi à prendre vengeance
„ des outrages receus des Barbares,

„ *Cum tibi ſint fratres, fratres ulciſcere læſos,*
„ *Cumque pater tibi ſit, jura tuere patris.*
„ *Induit arma ſibi genitor patriæque tuuſque.*
„ *Hoſtis ab invito regna parente rapit.*

„ Adjouſtant un peu aprés cette priere,

„ *Marſque pater, Cæſarque pater, date munera*
„ *eunti;*
„ *Nam Deus e vobis alter es, alter eris.*

„ Et lors qu'il eſtoit en cette expedition combatant les Parthes, *Virgile* témoigna qu'il acheva ſes Georgiques: (2) Car c'eſt de noſtre *Cajus Cæſar* dont il parle en ces vers du dernier livre de cet Oeuvre ſur la fin.

„ *Hæc ſuper arvorum cultu pecorumque canebam,*
„ *Et ſuper arboribus, Cæſar dum magnus ad altum*
„ *Fulminat Euphratem bello, victorque volentes*
„ *Per populos dat jura, viamque adfectat Olympo.*

„ Et non pas d'Auguſte, comme on l'a eſtimé jusques à préſent: car il faut conſiderer, qu'Auguſte ne fut pas en cette guerre, mais Cajus ſon neveu, & tout enſemble ſon fils par adoption, lequel força *Phraates* Roy de *Parthes* d'abandonner l'*Armenie*, & la quiter aux Romains, comme *Dion Caſſius* le remarque en ſon trente-cinquiéme livre. Car quand *Virgile* dit:

„ —— —— —— *Victorque volentes*
„ *Per populos dat jura, viamque adfectat Olympo.*

„ il entend qu'eſtant victorieux des Parthes, il remit ſous les loix d'Auguſte, les Peuples de l'Armenie & de la Syrie, qui l'avoient deſiré, & d'eſtre retirez de la domination & ſervitude des Barbares: & qu'il faiſoit bien voir par ſes belles actions, qu'il le dreſſoit le chemin de l'immortalité, & qu'il taſchoit de ſe rendre digne d'eſtre quelque jour mis au nombre des Dieux. Eſtant apparant que *Virgile* parle en cet endroit d'un jeune Conquerant, & qui commençoit d'acquerir de la gloire, par quelque victoires nouvellement acquiſes par luy, & non pas d'Auguſte, qui des-jà & de longue main eſtoit veneré comme un Dieu, voire qui eſtoit appellé par ce Poëte meſme, & qualifié Dieu. Mais *Vellejus Paterculus* livre deuxiéme, pour obliger par ces flatteries plus affectées Tibere, taſche ainſi à deprimer la gloire de Cajus Cæſar en ſa faveur, à cauſe qu'il ſçavoit qu'il en avoit touſiours eſté fort jaloux de ſon vivant: *Breve ad hoc interceſſerat ſpatium, cum Cajus Cæſar, aliis provinciis ad ſedandum obitis, in Syriam miſſus, convento prius Tiberio Nerone, cui omnem honorem ut ſuperior habuit, tam varie ſe ibi geſſit, ut nec laudaturum magna, nec vituperaturum mediocris materia deficiat.* Cet Hiſtorien ſe donnant bien de garde de remarquer comment Tibere s'humilia devant Cajus, le venerant & reſpectant comme ſon Superieur; tant s'en faut que Cajus le reconnut eſtre le ſien, ainſi que *Dion* le remarque en ſon cinquante-cinquieme livre; & cela fondé ſur ce qu'il ſcavoit que Tibere l'avoit touſiours haïs ſecrettement. Ce qui luy fait encore parler ainſi deſavantageuſement un peu aprés, de l'humeur & de la conduite de ce jeune Prince, ainſi: *Armeniam ingreſſus prima parte introitus proſpere geſſit, mox in colloquium, cui ſe temere crediderat, circa Attageram graviter a quodam, nomine Adduo, vulneratus, ex eo, ut corpus minus habile, ita animum minus utilem Reipublicæ habere cœpit. Nec defuit converſatio hominum, vitia ejus adſentatione alentium. Etenim remotiſſimo terrarum orbis angulo conſeneſcere, quam Romam regredi mallet. Diu reluctatus invituſque revertens in Italiam, in urbe Lyciæ, Lymiram vocant, morbo obiit* &c. On voyez que cet Hiſtorien, qui ailleurs blaſme avec tant d'affectation la flatterie, ſe manifeſte icy neanmoins comme en toute ſon Hiſtoire pour le plus grand flatteur des Hiſtoriens: duquel l'on peut dire, qu'à la verité, comme il y a ſubject de regreter la perte d'une partie de ſon Hiſtoire, comme eſtant net & elegant Eſcrivain; que d'autre part ſa flatterie continuelle faiſant douter de la verité de ſon Hiſtoire; Il y a dequoy ſe conſoler. Car meſme nous voyons qu'il eſt ſeul qui ait eſcrit que ce jeune Prince retourna de ſon expedition pour prendre le chemin de l'Italie, avec tant de regrets. Ayant remarqué avec beaucoup plus d'apparence de verité: Que lors que Cajus Cæſar eut pris la robbe virile, & que Lucius Cæſar eſtoit auſſi preſt de la prendre, il demanda permiſſion à Auguſte de s'aller repoſer aprés avoir eu beaucoup de fatigues en ſes expeditions, diſſimulant le veritable ſubjet de la requeſte qui eſtoit, ce dit *Vellejus*, qu'il craignoit que ſon luſtre, & la gloire de ſes belles actions, n'éblouiſt l'éclat de l'Orient de ces jeunes Ceſars. *Ne fulgor ſuus orientium juvenum obſtaret initiis, diſſimulata cauſſa conſilii ſui, commeatum ab ſocero, atque eodem vitrico, adquieſcendi à continuatione laborum petiit.* Au reſte Auguſte l'aimoit tendrement. Ce qu'il luy teſmoignoit particulierement és lettres qu'il luy eſcrivoit, dont *Gellius* rapporte celle-cy, qu'il inſere en ſon quinzieme livre chap. ſeptieme. Voicy ce qu'il remarque: *Nocte quoque iſta proxime ſuperiore, cum librum Epiſtolarum Divi Auguſti, quas ad Cajum, nepotem ſuum, ſcripſit,*
„ *lege-*

(2) Vehementer hic falli doctiſſimum Triſtanum liquido docet Eminentiſſ. *Noriſius* ad *Cenotaphia Piſana* Diſſ. II. Cap. XIII. Operum Tom. III. p. 294. Nam, quum *Virgilius* Poëta ſupremum diem clauſit Coſſ. *C. Sentio Saturnino* & *Q. Lucretio* A. U. C. DCCXXXV. primum modo ætatis annum exegerat Cajus; ut inſigni anachroniſmo conjectura iſta, quam operoſe conatur defendere ejuſdem auctor, laboret

„ legeremus, duceremurque elegantia orationis, neque „ morosa neque anxia, sed facili hercle & simplici. Id „ ipsum in quadam Epistola super eodem anno scriptum „ offendimus, ejusque epistolæ exemplum hoc est. VIII. „ Kal. Octobr. Have mi Cai, meus ocellus jucundissi- „ mus, quem semper, medius fidius, desidero cum „ à me abes, sed præcipuè diebus talibus, qualis est „ hodiernus. Oculi mei requirunt meum Cajum, quem „ ubicunque hoc die fuisti spero lætum & benevolen- „ tem celebrasse quartum & sexagesimum natalem „ meum. Nam, ut vides, κλιμακτῆρα communem „ seniorum omnium, tertium & sexagesimum annum, „ evasimus. Deos autem oro, ut quantum mihi su- „ perest temporis, id salvis vobis traducere liceat in „ statu Reipublicæ felicissimo ἀνδραγαθέντων ὑμῶν καὶ „ ἀποδεχομένων stationem meam. Je trouve aussi „ dans *Quintilian* livre premier chap. VI. pag. 13. „ qu'Auguste recommande en l'une de ses epitres „ qu'il luy écrit, de ne plus dire ny escrire *calidus* „ *dus* pour *caldus*, non comme n'estant pas un „ mot Latin, mais comme estant un mot odieux „ à cause de son affectation trop exacte & cu- „ rieuse, *Augustus in Epistolis ad Cajum Cæsarem* „ *scriptis*, ce dict *Quinctilien*, *emendat, quod is* „ *calidum dicere quam caldum malit, non quia illud* „ *non sit Latinum, sed quia sit odiosum, & ut* „ *ipse Græco verbo significavit*, φεύγον. "

Eo vero ordine Numismata Cai & Lucii prosequitur *Morellius*, ut primo quidem loco Cai ponat qui cum solius Cai effigie signati sunt, deinde, qui Lucii solius, & tandem illos, qui junctas utriusque effigies produnt. In hoc nummo occurrit Cajus Cæsar, non modo Pontificis, sed & Consulis ornatus titulo; quem honorem in ipsum, jam antea Consulem una cum fratre Lucio designatum, contulit Augustus. Consulatum iniit Cajus A. U. C. DCCLIV. in Syria, in quam provinciam ab Augusto missus fuerat. Eumdem Consulatum non modo iniisse, collega *L. Æmilio Paulo*, sed & integro anno gessisse, evidenter ostendit Eminentissimus *Purpuratus Norisius Dissert. Secunda* ad *Cenotaphia Pisana* Tom. Op. III. p. 388. atque clare ex verbis *Cenotaphii* hisce demonstrat, POST CONSULATUM, QUEM ULTRA FINIS EXTREMAS POPULI ROMANI BELLUM GERENS FELICITER PEREGERAT. Quin & ibidem illam hujus nummi partem, qua caput Cai exprimitur, adferens in Consulatus testimonium, prædicat benignitatem *Francisci Biragi Mediobarbi*, cujus opera aucta semel atque iterum prodierunt *Occonis Numismata*, ut qui ectypum ejusdem nummi ad ipsum transmiserit. Utramque vero nummi partem vulgavit *Jo. Vaillant.* in *Numism. Imp. Rom. Præstant.* Tom. I. p. 6. Servatur hic nummus in *Thesauro Regio.*

NUM. 3. 4.

Cajus CAESAR AUGUSTI Filius. Caput Cai nudum lævam versus.

JULia TRAducta. Racemus uvarum.

Traductani Hispaniæ Bæticæ hunc nummum in Colonia sua cusum, nepoti Augusti, ut qui spem imperii habuit, dedicarunt. Vini bonitatem & copiam uvarum racemus seu botrus ostendit. Vulgavit primus *Carolus Patinus* ad *Sueton.* Cap. LXV. p. 115. *Cardinalis Norisius* in *Cenotaph. Pisanis* p. 92. seu Operum Tom. III. p. 137. Deinde ex eodem *Jo. Vaill.* in *Numm. Colon.* Tom. I. p. 84. Exstitit in *Museo Christinæ Reginæ.*

NUM. 5. & 6.

ΓΑΙΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΥΙΟΣ (*CAJUS AUGUSTI FILIUS.*) *Caput Cai nudum lævam versus.*

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ. (*THESSALONICENSIUM.*) *Caput Cæsaris Augusti laureatum lævam versus.*

Complures nummos in honorem domus Augustæ signarunt Thessalonicenses, quos studiose congestos contemplari licet inter *Selecta Numism. Wildiana* (in cujus Museo hunc ipsum & reliquos, præsertim his diebus, quibus Catalogum supellectilis Antiquariæ pridem defuncti viri optimi, rogantibus heredibus, confeci) & hunc quidem ibidem Tab. XIV. Num. 83. Depinxit eumdem, sed minus integra inscriptione, Eminentissimus *Cardinalis Norisius* in *Cenotaphiis Pisanis*, Oper. Tom. III. p. 325. ex Museo D. *Petri Mauroceni*, Veneti Senatoris, atque Comitis *Joannis Lazaræ* Patavini.

NUM. 7. & 8.

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ. (*CAJUS CAESAR.*) *Caput Cai Cæsaris lævam versus.*

ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*AUGUSTUS.*) *Caput Augusti laureatum lævam versus.*

Non additur huic nummo notitia Urbis in qua cusus fuerit. Opinari licet Thessalonicæ quoque signatum fuisse. Delineavit eumdem *Morellius* ex Museo *Francisci Dronii* Canonici.

NUM. 9. & 10.

Cajus CAESAR AUGUSTI Filius. Caput Cai Cæsaris ad lævam conversum, & corona radiata insigne, ante illud fulmen cernitur.

AUGUSTUS. Caput Augusti nudum, versus lævam.

Non indicat *Andr. Morellius* unde nummulum hunc hauserit. Corona radiata forsitan innuit Apollinem, cujus filius haberi haud indignabatur Augustus, & sicuti ipsius Augusti faciei ad-

po-

poſitum vidimus fulmen ſupra in *Aug.* Tab. VIII. Num. 271. 272. & in *Liv.* Tab. I. Num. 5. ita nimirum hic faciei nepotis Cai, tanquam ab Apolline & Jove heroicum genus deducentis.

NUM. 11. & 12.

ΓΑΙΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ. (*CAJUM CAESAREM ſubaudi colunt.*) *Caput Cai Cæſaris radiatum lævam verſus, poſt illud aſtrum eſt.*

ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ (*SMYRNAEORUM.*) *Cancer ſive Carabus.*

In nummulis Smyrnæ, utpote urbis maritimae, Cancer aliquando invenitur, ſignificandi ſitus gratia & propter nobilitatem portus. Smyrnæi autem hoc nummulo Cajum, veluti Apollinis Auguſti nepotem, corona radiata ornarunt, adpoſito aſtro; ſive Solis, ſive Veneris, ſeu denique Sidere Julio. Delineavit nummulum hunc *Morellius* ex *Theſauro Collegii Ludovici Magni*, ut adpoſita nota indicat, ſed dubitaſſe haud inmerito videtur, utrum ſpectet ad Cajum Cæſarem, Auguſti nepotem, an vero ad Imperatorem Cajum Caligulam, ſub quo averſam partem nummuli hujus & quidem ex eodem *Theſauro* (quod & ibi addita ſimilis nota docet) depinxit Tab. VI. Num. 18. Nummulum tamen eundem, a *P. Jacobo Sirmondo* nactus *Triſtanus* edidit *Comm. Hiſtor.* Tom. I. p. 139. & 140. & Cajo, nepoti Auguſti adjudicavit. In cujus pictura id occurrit notatu dignum, quod præter coronam radiatam laurea quoque caput Cæſaris cingat. Sed audiamus ipſum *Triſtanum*, cujus hæc ſunt verba:

„ ΓΑΙΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ. CAJUM CAESAREM. Le
„ jeune Cajus Ceſar, neveu d'Auguſte ayant le
„ chef radieux, & ceint d'une couronne de lau-
„ rier avec l'aſtre de Ceſar derriere luy. Au re-
„ vers il y a ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ, SMYRNAEORUM,
„ des Smyrneans, le Cancer ou l'Ecrevice Signe
„ Celeſte. Cette petite Medaille de cuivre, bel-
„ le en perfection, & encore plus rare, qui m'a
„ eſté courtoiſement communiqué avec la ſuivan-
„ te par le docte & Reverend Pere *Jaques Sir-*
„ *mond* de la Societé de Jeſus, eſt tres-remarqua-
„ ble en tout ce qu'elle contient: au moins ſi el-
„ le a eſté frappée pour les raiſons qui m'en ſont
„ venuës en la penſée. Il a donc à conſide-
„ rer que ce fut la couſtume des Romains, qui
„ ſembla commencer dés la naiſſance de leur Em-
„ pire, & dont j'eſtime Marc Antoine avoir eſté
„ l'autheur avec Cleopatre, en faveur de leur fils
„ Alexandre; de repreſenter les Jeunes Princes
„ deſtinés pour l'Empire ſous les Effigies de l'O-
„ rient, tant pour marque de leur gloire naiſſante,
„ que pour prognoſtic de leur fortune & grandeur
„ future, qui devient égaler le Soleil en leurs cour-
„ ſes & progrés, par une ſuitte continuelle de vi-
„ ctoires qu'ils devoient acquerir avec une rapidi-
„ té tellement Solaire: qu'en moins de temps que
„ le Soleil ne parcourt l'Univers, ils l'auroient
„ entierement aſſujetty à ſes loix, commençans
„ meſme par l'Orient, dont la conqueſte leur
„ eſtoit le plus à cœur. Ainſi vous voyez ce jeu-
„ ne Ceſar eſtre ainſi repreſenté, & encore avec
„ la Couronne de Laurier pour marque d'une vi-
„ ctoire toute certaine, eſtant en ſon expedition
„ pour lors contre les Parthes, ſur leſquels il al-
„ loit conquerir l'Armenie: favoriſé en ſes pre-
„ mieres armes de l'aſſiſtance de l'Aſtre de Jules
„ Ceſar ſon ayeul. Or que les Smyrneans ayent
„ fait battre cette ſorte de monnoye en ce temps-
„ là, le Cancer repreſenté en ce revers me le
„ perſuade. Non ſeulement pour l'opinion que
„ les anciens avoient que cét Aſtre avoit cette
„ influence de conferer la grace de dompter &
„ mettre à la raiſon leurs ennemis, ou pour le
„ moins de les chaſſer, & leur faire tourner le
„ dos; & que pour cette conſideration ils le por-
„ toient gravé en leurs anneaux: Mais auſſi pour
„ autant que ce ſigne a ſon aſcendant ſur l'Arme-
„ nie, s'elevant ſur l'horizon Oriental, ce dit
„ *Apollonius Laodicenſis* dans *Paulus Alexandrinus*
„ en ſes Apoteleſmats, Κεῖ ἡ καρκίνος, ce dit-il,
„ τῷ δ' Ἀρμενίᾳ, ἀναβαίνει ἡ ζῴδιον ἐκ μὲν ἀφανοῦς εἰς τὸ
„ ἐμφανὲς μέσῳ ἐν ὥραις β'. ε'. μ'. χρόνοις λα'. μ',
„ ἐν δὲ τὸ μνημονεύθεν, κλίμα ἐστὶ ἐν τούτῳ τῷ ζῳδίῳ ὁ
„ μὲν μέσος ὡροσκόπος. c'eſt-à-dire, *Incumbit autem*
„ *climati per Armeniam: adtollitur enim ſupra hori-*
„ *zontem Orientalem horis* 2. 2. 4. 0. *temporibus* 31.
„ 40. *In climate autem quod nominatum eſt* (*id eſt*
„ *per Armeniam*) *adſcendit hoc ſignum in ortu,*
„ *quando primum cœpit.* Ce qu'il remarque contre
„ les Egyptiens, qu'il fait voir avoir beaucoup failly
„ és elevations des ſignes du Zodiaque. Voilà donc,
„ ſans doute, la raiſon de cette deviſe, que les
„ Smyrneans, citoyens de Smyrne en l'Aſie Mi-
„ neure, ingenieuſement mirent à revers de leur
„ monnoye frappée en l'honneur de ce jeune
„ Prince, eſtant lors dans cette Province, ſuivans
„ une plus veritable Aſtrologie, que celle des
„ Egyptiens qui donnoient l'aſcendent de l'Ecre-
„ viſſe à l'Ethiopie, & aux Indes Orientales, vou-
„ lans donner à entendre, que Cajus Ceſar, comme
„ le Soleil entrant en l'Ecreviſſe, avoit ſon aſcen-
„ dent ſur l'Armenie, rangerent bien toſt cette Pro-
„ vince ſous les loix d'Auguſte, malgré les efforts
„ des Parthes ennemis de ſa gloire. Eſtant au reſte
„ ce jeune Prince deſtiné pour eſtre Monarque du
„ Monde, plus excuſable, d'avoir ſouffert qu'on
„ l'euſt repreſenté ſous l'Effigie du Soleil, que ne
„ fut cét effronté Grammairien *Alexarchus*, qui
„ fut ſi inſolent, que d'en emprunter l'Effigie
„ pour ſe repreſenter en une ſtatuë qu'il le fit à
„ luy-meſme, comme *Ariſtus* Salaminien le re-
„ marque dans *Clement* Alexandrin en ſon Adver-
„ tiſſement aux Gentils pag. 27.

NUM. 13. & 14.

ΓΑΙΟΝ . . . . (*CAJUM ſcilicet veneran-tur*) *Caput Cai lævam verſus.*

ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*AUGUSTUS.*) *Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.*

De hoc quoque nummulo haud levis mihi ſuſpicio eſt, tamquam ad Caligulam pertinente. Ejus enim Majores, & præſertim Auguſtus, ſæpius cum eodem in nummis ejus inveniuntur. Poſſediſſe tamen ſimilem videtur *Jo. Vaillantius*, quem itidem ad nepotem Auguſti refert & in Aegypto cuſum p. 7. adſerit, qui tamen in antica parte pro ΓΑΙΟΝ. legit ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ. Servatur in *Muſeo Regio.*

NUM. 15. & 16.

ΓΑΙΟΝ. (*CAJUM scilicet colunt.*) *Caput Cai Cæsaris nudum lævam versus.*

ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*AUGUSTUS.*) *Caput Augusti laureatum lævam versus.*

Urbs quæ nummum signavit, propter erosum primæ partis ambitum, incerta est. Servatur in *Thesauro Regio.*

NUM. 17. & 18.

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ. (*CAJUS CAESAR.*) *Caput Cai Cæsaris nudum versus lævam.*

. . . . . *Epigraphe erosa. Duo capita jugata, virile alterum, alterum muliebre. Illud diademate cinctum est.*

Si ad Cajum Cæsarem nepotem Augusti nummulum referamus, jugata illa capita Augustum atque Liviam designare videntur, ita ut Augustus (quamvis Regio nomine & diademate Romæ constanter & prudenter abstinuerit) velut Rex vere magnus diademate per blandientem illi Græciæ seu Asiæ aliquem Regem exornetur. Quamvis erosa plane à postica parte sit inscriptio, facile tamen liquere puto cusum fuisse nummum a Rhœmetalcibus Thraciæ regulis, sub quibus signatos plurimos ejusmodi nummos collegimus in *Thesauro nostro Regio* seu *Historia Universali Nummis Antiquis illustrata.* Sed merito magna mihi suboritur dubitatio de quatuor postremis hisce nummis, quos omnes Cajo Caligulæ potius, quam Cajo, Agrippæ & Juliæ filio, Augusti nepoti, adjudicandos puto; &, sicuti in eodem *Thesauro*, singularem & ineditum produxi nummum sub Caligula a Rhœmetalce, Thraciæ Rege, cusum, ita in hoc Caligulæ caput a parte priore signari, atque a posteriore Rhœmetalcis atque ejusdem conjugis caput exprimi existimo.

NUMMI LUCII CAESARIS AUGUSTI FILII.

Ad illustrandam historiam Cai & Lucii, nepotum Augusti, hæc scripserat *Jo. Tristanus Sanctamantius* in Editione prima *Comm. Hist.* nam in secunda divulsit eadem, mutavit atque ampliavit. Quoniam vero & priora & posteriora Virorum Doctorum cogitata cognoscere non ingratum est, verba *Tristani* ex prima ejusdem Editione (quæ uno tantum volumine comprehensa fuit) pag. 105. adponam, quæ hæc sunt:

„ Ces deux jeunes Princes estoient enfans d'Agrip-
„ pa & de Julia, & fils adoptifs d'Auguste, com-
„ me ils estoient ses arriere-fils par nature. L'ai-
„ sné desquels, sçavoir Cajus, fut un jeune Prince
„ de grande esperance: Mais le malheur de la mai-
„ son d'Auguste fut tel, qu'il mourut en son ado-
„ lescence, âgé seulement de dix-huict ans, Au-
„ guste l'ayant fait declarer Prince de la jeunesse,
„ & designé Consul à quatorze ans, L'ordonna
„ chef des legions Romaines en Armenie, où il
„ donna des preuves signalées de sa valeur, & de
„ sa capacité. Mais apres avoir acquis beaucoup
„ de gloire par des exploits dignes de memoire,
„ comme il assiegeoit Artagera ville d'Armenie,
„ il fut attiré à un parlement simulé par le gou-
„ verneur de cette place nommé Addon; &
„ tellement blessé à la tempe d'un coup de flesche
„ qu'il luy tira perfidement, qu'il en demeura
„ depuis si fort debilité de force & de sens, qu'il
„ en mourut bien tost après, avant qu'il fust par-
„ venu en Italie. Car il avoit supplié Auguste
„ par lettres de le rappeller. Tacite dit que plu-
„ sieurs soupçonnerent Livia de luy avoir fait dres-
„ ser cette partie. Or comme il estoit prest de
„ partir pour aller chasser les Parthes de l'Arme-
„ nie, Ovide composant lors son œuvre *de Arte*
„ *Amandi*, le louë ainsi au premier livre:

„ *Ecce parat Cæsar domito quod defuit orbi*
„ *Addere, nunc Oriens ultime noster eris.*
„ *Parthe, dabis pœnas, Crassi gaudete sepulti,*
„ *Signaque barbaricas non bene passa manus.*
„ *Ultor adest, primisque Ducem profitetur in annis,*
„ *Bellaque non puero tractat agenda puer.*
„ *Parcite natales timidi numerare Deorum,*
„ *Cæsaribus virtus contigit ante diem.*

„ Quant à *Lucius Cæsar*, pareillement designé Con-
„ sul, & crée Prince de la jeunesse avec son fre-
„ re par Auguste, ayant esté envoyé en Espagne
„ pour y commander en qualité de Proconsul, il
„ fut detenu d'une si dangereuse maladie à Mar-
„ seille, soit qu'elle luy fust causée par poison, ou
„ par l'intemperie de sa complexion & foiblesse
„ naturelle, que la mort s'en ensuivit, seulement
„ âgé de quinze à seize ans, cinquante jours avant
„ celle de son frere *Cajus*, ainsi que *Vellejus Pa-*
„ *terculus* le remarque. Cette mort ayant esté pa-
„ reillement attribuée aux artifices de Livia."

NUM. 19. 20.

Lucius AUGusti Filius PRINCeps IUVENTutis. Caput Lucii nudum lævam versus.

AUGUSTus TRIBUNICia POTestate. Caput Augusti laureatum, lævam versus.

Lucius Cæsar, alter ex nepotibus Augusti, & secundus M. Agrippæ atque Juliæ Augusti filius, natus fuit A. U. C. DCCXXXV. Huic ut virilem togam sumsit, tertium decimum consulatum ultro petiit Augustus, ut amplissimo præditus magistratu, illum, sicuti & fratrem Cajum, suo quemque tyrocinio deduceret in forum. Et primo quidem Cajum, deinde Lucium Principem Juventutis declaravit, adeoque in iisdem spem Romani post se Imperii populo ostendit. De quo titulo omnino consuli debet Eminentiss. Cardinalis *Norisius Dissert. II. ad Cenotaphia Pisana* Cap. VII. Tom. III. Op. p. 260. ad illa ejusdem Monumenti *Pisani*, quibus commemorantur honores L. CAESARIS AUGUSTI FILII AUGURIS CONSULIS DESIGNATI PRINCIPIS JUVENTUTIS &c. ubi

ex

ex *Grutero* p. 234. hanc quoque adducit inſcriptionem,

L. CAESARI AVGVSTI F.
AVGVRI COS.
DESIGNATO
PRINCIPI IVVENTVTIS.

Servatur nummus in *Theſauro Regio.*

NUM. 21. & 22.

Lucius CAESAR. Caput Lucii nudum lævam verſus.

LAELIA. Spica frumenti transverſim poſita.

Nummulum hunc rariſſimum, qui in Lælia, Hiſpaniæ Bœticæ urbe, a Lælio Scipionis amico ita dicta, ſignatus fuit, pluribus illuſtravit doctiſſimus *Jo. Vaillantius* in *Numm. Colon.* Tom. I. p. 85. ubi notat vidiſſe ſeſe eumdem *Regii Lepidi* in *Muſeo P. Cattanei*, Minoris Obſervantiæ Definitoris Generalis.

NUM. 23.

Lucius CAESAR. Caput Lucii nudum, ut in præcedente numno.

JULia TRADucta. Uvarum racemus.

Bonitatem vini laudat Julia Traducta, Hiſpaniæ Bœticæ urbs, a qua nummum hunc *Jo. Vaill.* Tom. I. p. 86. judicat cuſum fuiſſe in honorem Lucii, eo tempore, quo intellexerant eumdem ab Auguſto miſſum fuiſſe ad Hiſpanienſes exercitus & Veteranorum Colonias. Servatur in *Theſ. Mediceo.*

NUM. 24.

Lucius. CAESAR. Caput idem.

JULia TRADucta. Spica frumenti transverſim poſita.

Abundantiam & bonitatem frugum hoc typo Traductenſes commendant, & Cereris dona, ſicuti Bacchi in nummo præcedente. Vulgavit eumdem Eminentiſſimus *Noriſius* in laudato ſæpius opere p. 148.

NUM. 25. & 26.

AUGUSTus TRIBunicia POTeſtate PONTifex MAXimus. Caput Auguſti laureatum lævam verſus.

Lucius CAESAR AUGuſti Filius PRINCeps JUVENTutis. Caput Lucii nudum lævam verſus.

Ex *Jo. Vaillantio* deſumtus rarus hic nummus eſt, apud quem editus invenitur in *Numiſm. Imp. Rom. Præſtant.* Tom. I. p. 7.

NUM. 27. & 28.

ΛΕΥΚΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ. (*LUCIUS CAESAR.*) *Caput Lucii Cæſaris nudum lævam verſus, ante illud cernitur Lituus auguralis.*

ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ. (*CAESARIENSIUM.*) *Capricornus reſpiciens, ſupra tergum eſt cornu copiæ.*

Primus nummulum hunc vulgavit ex *Muſeo* ſuo *Jo. Vaillantius* in *Num. Gr.* p. 8. Sed integrior & melior longe eſt pictura ejuſdem, quam debemus Eminentiſſ. Cardinali *Noriſio* Oper. Tom. III. ad *Cenotaphia Piſana* Diſſ. II. Cap. 1. p. 139. & 140. ubi pluribus averſam nummi partem illuſtrat. Minus integram, vel certe ex alia matrice nactus fuit *Carolus Patinus* in *Notis ad Suetonium* p. 115. *Noriſii* atque *Morellii* nummus ſervatur in *Theſ. Regio.*

TABULA VI.

EXHIBENS

NUMMOS

OMNIS MODULI ET METALLI

CAI ET LUCII,

UT ET

AGRIPPAE POSTUMI,

FILIORUM ET NEPOTUM

CAESARIS AUGUSTI.

NUMMI

CAI ET LUCII,

CONJUNCTI SIMUL ET JUNCTIS

VEL OPPOSITIS INVICEM CAPITIBUS.

NUM. 1. & 2.

CAESAR AUGUSTUS DIVI Filius PATER PATRIAE. Caput Cæsaris Augusti laureatum lævam versus.

Cajus Lucius CAESARES AUGUSTI Filii COnSules DESignati. Cajus & Lucius Cæsares, stantes ex adverso, habitu pontificali, cum clypeis & hastis intermediis; adsunt instrumenta pontificalia & auguralia, lituus & capeduncula.

Vidimus in *Augusto* eumdem hunc nummum ex auro Tab. XII. Num. 2. & ex argento Tab. XVIII. Num. 31. Sed recte repetitur hoc in loco, ut honores, quibus nepotes, atque per adoptionem filios, Cajum & Lucium, ut futuros sibi successores, omnibus designavit Augustus. Ejus typum, præsertim respectu sacrificiorum egregie prorsus inlustravit Eminentissimus doctrina & Purpura *Henricus Norisius* in laudato sæpius Opere Tom. III. p. 188. seu *Dissertat.* II. Cap. 5. quem vide. De Lucio autem Cæsare, ejusque Nummis, hujus nummi occasione ita commentatus est *Jo. Tristanus* Tom. I. *Comment. Histor.* p. 142. „ Lucius Cæsar, quoy que plus jeune que son „ frere, fut neantmoins designé Consul, & creé „ Prince de la Jeunesse avec son frere Cajus par „ Auguste, si toute fois nous en tirons consequence sur le revers d'une medaille d'Auguste, au „ revers de laquelle ils sont representez toutes deux „ debout, avec des boucliers & des javelines & „ cette Inscription d'un costé, CAESAR AUGUSTUS DIVI F. PATER PATRIAE. & „ au revers: C. ET L. CAESARES AUGUSTI „ F. COS. PRINC. JUVENT. qui nous semble „ persuader qu'ils estoient des-ja tous deux Princes „ de la Jeunesse, lors qu'ils furent outre colà de„ signez pour estre Consuls ensemble. Mais *Ovide* toutefois ici fait juger en ces vers de son „ premier livre *de Arte Amandi* vers 191.

„ *Auspiciis annisque patris puer arma movebis,*
„ *Et vinces annis auspiciisque patris,*
„ *Tale rudimentum tanto sub nomine debes,*
„ *Nunc juvenum Princeps, deinde future senum.*

„ Qu'il estoit lors seul honoré de ce tiltre, & „ que son frere ne l'estoit pas encore pour lors, „ comme estant trop jeune, & qu'Auguste atten„ dit à les designer tous deux Consuls, au temps „ que Lucius fut aussi à son tour declaré Prince, „ l'estans pour lors tous deux ensemble: Car s'ils „ l'eussent esté des-ja tous deux, lors qu' *Ovide* „ composoit cét Oeuvre, il n'eust pas parlé à Ca„ jus sous ce tiltre, en terme de singularité. Au „ reste, il fut envoyé en Espagne pour y com„ mander,

„ mander, par Auguſte, en qualité de Proconſul; où il fut detenu d'une ſi dangereuſe maladie à Marſeille, ſoit qu'elle fuſt cauſée par poiſon, ou par l'intemperance de ſa complexion & foibleſſe naturelle, que la mort s'en enſuivit, ſemblement âgé de quinze à ſeize ans, cinquante jours avant celle de ſon frere Caïus, ainſi que *Vellejus Paterculus* le remarque. Sa mort ayant eſté pareillement attribuée aux artifices de Livia. Au réſte, il eſt effigié, comme je l'ay dit parlant des medailles de Caïus, (1) de l'autre part de la Grecque du feu Sieur Hautain, avec ſon nom en accuſatif. Et (2) en une autre du meſme Cabinet il y a ΛΕΥΚΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, LUCIUS CAESAR, d'une part autour de ſon Effigie, & au rebours il y a ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ, CAESARIENSIUM, autour d'un Capricorne, Signe tant chery de ſon oncle Auguſte. *Joannes Faber* avoit veu cette medaille ou une pareille, dont il fait mention en ſon Commentaire ſur les Hommes Illuſtres de *Fulvius Urſinus*, mais il ne l'a pas expliquée. Ces deux medailles de ces deux jeunes Ceſars, ſont tres-nettes & conſervées, quoy que fort petites. Le ſieur Hautain fils aîné & heretier du defunct, pareillement Conſeiller du Roy en ſon Chaſtelet, en peut obliger le Public quand il luy plaira, & d'un grand nombre, dont les revers meritent bien qu'il employe ſon erudition, pour en illuſtrer l'Hiſtoire, la Geographie, & l'Antiquité."

NUM. 3.

CAESAR AUGUSTUS DIVI Filius PATER PATRIAE. Caput Auguſti nudum, verſus lævam, ut Tab. IV. Num. 107.

Cajus ET Lucius CAESARES AUGUSTI Filii COnSules DESignati PRINcipes JUVENTutis. Oppoſita ſibi invicem Cai & Lucii capita.

Nummus hic eſt aureus, quem, ut viſum ſibi, depinxit *Hubert. Goltzius* in *Auguſto* Tab. VII. Num. 73. & Tab. LXXXI. Num. 4. Ad hunc vero nummum hæc ſcripta reliquit *Jo. Triſtanus Sanctamantius*. Edit. *Comm. Hiſt.* primæ p. 106. „ CAESAR AUGUSTUS DIVI F. PATER PATRIAE. L'effigie d'Auguſte. Au revers, il y a C. ET L. CAESARES AUGUSTI F. COS. DES. PRINC. JUVENT. Les effigies de ces deux jeunes Princes. *Goltzius* a auſſi repreſenté cette medaille, planche 33. Que l'on peut vray-ſemblablement juger avoir eſté frappée au temps qu'Auguſte les déſignoit Conſuls, eſtans deſia lors declarez Princes de la jeuneſſe. Car ils furent declarez Princes de la jeuneſſe premierement, & ce encore alternativement, c'eſt à dire, Cajus quelque année avant ſon frere. Il le faut conjecturer ainſi ſur ce qu'*Ovide* ne fait mention que de Cajus en cette qualité, en ces vers du premier livre *de Arte Amandi* 191.

„ *Auſpiciis, annisque patris puer arma movebis,*
„ *Et vinces annis auſpiciisque patris.*
„ *Tale rudimentum tanto ſub nomine debes,*
„ *Nunc juvenum Princeps, deinde future ſenum.*

„ Eſtant ſans difficulté qu'il euſt parlé de ſon frere après luy en cette qualité, s'il en euſt eſté honnoré en ce temps-là. Au reſte il ſe void dans le riche threſor d'antiquitez, & principament de medailles, du ſieur Hautain Conſeiller du Roy en ſon Chaſtelet, deux medailles Grecques de ces deux freres: en l'une deſquelles il y a pour Inſcription ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ. *Cajus Cæſar*, qui repreſente l'effigie de Cajus ſans couronne. Et au revers ΛΕΥΚΙΩΝ *Lucium*, qui fait voir auſſi l'effigie non couronnée de *Lucius*. En l'autre medaille, qui particulierement appartient à *Lucius*, il y a d'un coſté ΛΕΥΚΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, *Lucius Cæſar*, & au revers ce mot ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ *Cæſarienſium*, avec un Capricorne. *Joannes Faber* en ſon Commentaire ſur les hommes illuſtres de *F. Urſinus* en a fait mention d'une pareille à cette derniere; mais il ne l'a pas expliquée. Or ces deux medailles Grecques ſont petites, mais bien nettes, & bien conſervées. Nous eſperons que le dit ſieur les fera voir bien toſt au public, avec une infinité d'autres des plus rares de ſon riche cabinet, & qu'il les illuſtrera de quelques explications, comme eſtant docte, judicieux, & bien verſé en l'intelligence de ce qui concerne l'hiſtoire & l'antiquité. C'eſt pourquoy je ne toucheray pas au ſurplus de ce qui concerne ces medailles, qui contiennent deux ou trois difficultez. Seulement j'adjouſteray icy que j'eſtime que l'effigie d'un jeune adoleſcent que nous remarquons eſtre d'environ dix-huict ans au revers d'Auguſte, en une medaille de la famille *Sanquinia*, avec un aſtre de Cæſar ſur la teſte, ſoit de noſtre jeune *Cajus Cæſar*."

Hactenus *Triſtanus* in prima Editione, quam procuravit uno tantum volumine comprehenſam Pariſiis A. 1635. Sed idem *Triſtanus* viginti duobus annis poſt ſive A. 1657. ibidem doctiſſimos illos *Commentarios*, qui rari in *Bibliothecis* paſſim occurrunt, inſigniter locupletatos, atque tribus voluminibus comprehenſos, iterum publicavit. In altera illa editione Tom. I. p. 139. hæc tantum monet ad hunc nummum „ Voyez ce que j'ay remarqué ſur ces deux jeunes Cæſars icy effigiez & repreſentez l'un devant l'autre, & ce que j'ay rapporté pour illuſtrer cette Inſcription en leurs Commentaires." Quæ vero ampliora ex altera ſua editione novaque plane exhibuit *Triſtanus*, ſupra ſuis locis à nobis inſerta ſunt.

NUM. 4. & 5.

Cajus CAESAR AUGUSTUS Filius AUGUR COnSul DESignatus PRINCeps JUVENTutis. Tripus, ſuperpoſita ſtella, ſtat inter lituum & pateram.

Inſcriptio ab altera parte plane eadem cernitur, ſed in area nummi exprimitur diſcus ſive patera inpoſita tomaculis decuſſatim poſitis, ad latera cernuntur ſeceſpita & capis.

Numiſma hoc, pariter aureum, quod egregie ſacerdotia nepotum Auguſti exprimit, ejusdem *Huberti Goltzii* fide nititur, ab aliis enim nondum obſervatum fuit. Invenitur apud *Goltzium* in *Auguſto* Tab. LXXI. Num. 1. & 7.

NUM.

(1) Innuit Num. qui occurrit in hac Tab. Num. 20. 21.

(2) Vide Num. 25. 26. Tab. præcedentis.

NUM. 6. & 7.

PERMissu CAESaris AUGusti. Caput Augusti nudum, dextram versus.

Cajus Lucius CAESAres. JULia TRADucta. Capita Cai & Lucii Cæsarum, cervicibus oppositis.

Julia Traducta, Hispaniæ Bœticæ urbs, à Julio Cæsare (ut censet *Jo Vaillantius* Tom. I. p. 67.) jure Latii donata, plures nummos permissu Cæsaris Augusti, ut hujus numismatis, quod primæ est magnitudinis, fert Inscriptio, signavit. Et in hoc quidem insigni nummo caput Augusti à parte priore posuit, à posteriore capita Cai & Lucii Cæsarum. Numisma primus vulgavit *Eminentiss. Norisius* ad *Cenotaphia Pisana* Diss. II. Cap. 1. Tom. III. Oper. p. 148. ex *Museo P. Cattanei Regii Lepidi* exstante. Deinde posticam solummodo expressit *Jo. Vaillantius* Tom. I. p. 89. ex *Museo suo. Andr. Morellius* autem nitide admodum depinxit ex *Thesauro Regio.*

NUM. 8. & 9.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Augusti nudum, lævam versus.

Cajus ET Lucius CAESARES AUGusti Filii PRINcipes JUVENtutis. Capita adversa Cai & Lucii Cæsarum.

Colonia Romana, sive ex Hispanicnsibus, sive Corinthus, nomen urbis eleganti huic nummo non adposuit. In eo sicuti infra Num. 15. Principes Juventutis Cæsares adpellantur, quem honorem hisce nummis, quæcumque ea fuerit Colonia, Cæsaris Augusti nepotibus gratulatur. Ex quo *Museo* desumtus sit non addidit *Andr. Morellius.*

NUM. 10. & 11.

CAESAR. CORINThus. Caput Cæsaris Augusti dextram versus, nudum.

Cajus. Lucius. Cajo SERVILIO PRIMO Marco ANTONIO HIPPARCHO II. VIRis. Capita adversa Cai & Lucii Cæsarum.

Corinthus, nobilissima quondam Græciæ urbs, livore Romanorum à Mummio Achaico vastata, benignitate Julii Cæsaris instaurata fuit, quare in honorem ejus, ut Conditoris sui, atque domus Augustæ, varios & elegantes signavit nummos, & in hoc quidem Duumvirorum ejus Coloniæ nomina M. Antonius Hipparchus & C. Servilius Primus adscribuntur. Quare collocavit eundem *Andr. Morellius* in *Fam. Servilia* Tab. II. Lit. B. inque Opere *Fam. Rom.* occurrit p. 393. Contemplatus eundem fuit *Jo. Vaillantius* Tom. I. p. 87. atque edidit similem *Carolus Patinus* ad *Sueton.* p. 115. Sed in ejus nummo caput Augusti, nudum pariter, versus lævam collocatur. Inscriptio quoque differt, quæ est AUGUSTUS DIVI *Filius.* Sed & ipsi tertium diversitate possidemus; in nostro enim Inscriptio quidem similis est *Morelliano*, sed non in ambitu nummi, sed per transversum ponitur ante & post caput Augusti, quod ad lævam itidem, non ad dextram, conversum exhibet.

NUM. 12. & 13.

IMPerator CAESar AUGustus TRibunicia POTestate PONtifex MAXimus Pater Patriæ. Caput Augusti laureatum, lævam versus.

Cajus Lucius CAESares AUGusti Filii. Colonia Victrix Tarraco. Capita Cai & & Lucii Cæsarum adversa.

Colonia Victrix Tarraco, quæ & Togata cognominata, sita fuit in Hispania Citeriore, ad ostia Tulcis, atque inter celeberrimas exstitit. De illa vide *Jo. Vaillantium* Tom. I. p 64. & 88. ubi posticam hujus nummi partem profert. Vulgaverat primus *Carolus Patinus* in *Nummis Imp.* p. 61. Invenitur & in *G. Grævii Floro Num.* inlustrato p. 434. Num. 3. Servatur in *Thesauro Regio.*

NUM. 14. & 15.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Augusti nudum, lævam versus.

CAIO ET LUCIO CAESaribus PRINCIPIbus JUVENTutis. Adversa Cæsarum Cai & Lucii capita.

Honor, quem delatum Cajo & Lucio gratulatur Colonia, quæ, iniquo silentio, nomen suum adscribere noluit, in tertio casu nomina Cæsarum concipit, quem, ut passim faciunt Coloniarum nummi, in primo conceperat supra Num. 9. Hi duo nummi minimi in una eademque civitate & Colonia cusi videntur. Non addit *Morellius* signum (ut solet) *Musei* ex quo depromtum numisma habeat. Sed inveni hunc primitus editum a *Chandlero* in *Chron. Imp. Belgice* edito p. 5.

NUM. 16. & 17.

CAESAR AUGUSTUS. Caput Augusti nudum, lævam versus.

Cajus Lucius CAESARES AUGUSTI Filii COnSules Designati Principes JUVENtutis. Capita adversa Cæsarum Cai & Lucii.

Quamvis nullum adsit Coloniæ nomen, nequaquam tamen dubito, quin & hunc & duos, de quibus modo mentionem feci, nummos signaveris

verit eadem Colonia, à quâ cuſus fuit Num. 10. & 11. videlicet Corinthus. Exſtare hunc in *Theſauro Schwartzburgico* teſtatur *Morellius*. Edidit quoque *J. G. Grævius* in *Floro Nummis* illuſtrato p. 434. Num. 4. & *Carolus Patinus* in *Num. Imp.* p. 61. ſed mutilum. Alio denique modo exhibet *P. Bellorius* p. 26. & 29.

NUM. 18. & 19.

AUGUSTUS. Decreto Decurionum Coloniæ Concordiæ Norbenſis Cæſareanæ. Caput Auguſti nudum, dextram verſus.

Cajus. Lucius. Marco PETRONIO Cajo JULIO ANTONIO II. VIRis. Capita adverſa Cai & Lucii Cæſarum.

Ita nummuli hujus epigraphen conſtituit *Jo. Vaillantius* Tom. I. p. 88. ubi eumdem depinxit atque inluſtravit. Norba Luſitaniæ urbs eſt ad Tagum fluvium. Collocavit *Andr. Morellius* in *Fam. Petronia.* Vide Tab. II. Lit. F. p. 320. Servatur nummulus in *Theſauro Regio.*

NUM. 20. & 21.

ΓΑΙΟΝ. . . . . (*CAIUM.*) *Caput Cai Cæſaris, ut paſſim, nudum lævam verſus.*

ΛΕΥΚΙΟΝ. (*LUCIUM.*) *in utroque ſubintelligitur colunt. Caput Lucii nudum, lævam verſus.*

Elegans hic nummulus Græcus ſervatur in *Theſauro Regio.*

NUMMI M. AGRIPPAE POSTUMI CAESARIS.

NUM. 22. & 23.

AGRIPPA CAESAR. CORINTHI. Caput Agrippæ Poſtumi nudum, lævam verſus.

Cajo HEIO. POLLIONE ITERum Cajo MUSSIDIO PRISCO II. VIRis. in Corona ex apio.

Rariſſimus hic nummulus infeliciſſimi nepotum Auguſti exhibet vultum, benignitate Corinthiorum nobis relictum. Miſero huic patrem Agrippam, inluſtriſſimum virum, videre nunquam contigit, poſt obitum ejus nato, & inde vulgo Poſtumo dicto. Matri Juliæ junctum mox vitricum habuit Tiberium, neque privigni neque filii adoptivi bonum patrem, nec indulgentem erga Juliam, matrem, maritum. Tandem Liviæ artibus exoſus avo, quem tutorem habere debuerat miſer Agrippa, depoſito veluti naturali adfectu, durum invenit, qui velut aſperis moribus & intractabilem in inſulam relegaverit. Neque rediit Auguſto ſeni ſanguinis ſui recordatio, niſi quum prodeſſe amplius innocenti non poſſet, loquacitate Fabii proditus & Liviæ cautela obseptus, quod & maturaſſe ipſi Auguſto mortem creditur, imperium Tiberio, cujus prima fuit victima cædes Agrippæ. Depinxit elegantem nummulum *Andr. Morellius* ex *Muſeo Franc. Dronii* Canonici.

NUM. 24. & 25.

ΣΕΒΑΣΤΩ ΘΕΩ. (*DEO AUGUSTO.*) *Caput Auguſti ſenis nudum, lævam verſus.*

ΑΓΡΙΠΠΑΣ ΑΓΡΙΠΠΗ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΟΥΛΙΑΣ ΥΙΟΣ. (*AGRIPPA AGRIPPAE ET JULIAE AUGUSTI FILIUS.*) *Agrippa juvenis, ſtans togatus.*

Eximium hunc à Græca quapiam civitate, Theſſalonica forte, cuſum nummum in honorem junioris Agrippæ exiſtimo temporibus Claudii Imperatoris. Neque enim Deum nominari ſe vel in ſervili Aſia paſſus fuit Auguſtus, neque mortuo eodem atque inter Deos relato ſtatim poſt Apotheoſin ſignari potuit, quum ſtatim, nondum divulgato exceſſu ejus, Agrippam necari fecerit Tiberius. Neque ſub Cajo notus nummus fuit, quum is ignobilitati nominis Agrippæ fuerit infeſtiſſimus. At ſub Claudio, ut ſervaretur Domus Auguſtæ memoria, infelix Agrippa, mortuo Divo Auguſto, duro nimis in nepotem dum viveret, in hoc nummo comes datus fuiſſe videtur. Ipſe vero Agrippa juvenis natus fuit ex Julia Auguſti filia, patre M. Vipſanio Agrippa vita functo, unde & Poſtumus vulgo dictus fuit. Mortem patris Agrippæ & notam temporis, quo accidit, adcurate adnotavit *Dio Caſſius* Lib. LIV. p. 541. his verbis: Καὶ τότῳ τὸ Λ'γρίππαν ἐκ τ Συρίας ἐλθόντα, τῇ τε δημαρχικῇ ἐξουσίᾳ αὖθις ἐς ἄλλα ἔτη πέντε ἐμεγάλωσε, καὶ ἐς τὴν Παιονίαν πολεμήσοντα ἐξέπεμψε, μεῖζον ἀσπῷ τὸ ἐκα-

σχεθὶ ἔξω τ Ἰταλίας ἀρχόντων ἰσχύσαι ὑπατεύσας · καὶ ὃς τὸ μὲν πρῶτον ἐστρατήγησε, καὶ τοι ἔτι νεωτέρων ὢν, ἐν ᾧ Μάρκος τε Ὁρτήλιος καὶ Παῦλος Σκιπίων ὑπάτευσαν, ἐπεσκήπτετο, ἐπιήσατο · ἐκπλαγέντων δὲ τῶν Παννονίων πρὸς τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, καὶ μηδὲν ἔτι νεωτερισάντων, ἐπανῆλθε, καὶ ἐν Καμπανίᾳ ἠρρώστησε, ἐνόσησε · πυθόμενος δὲ τοῦτο ὁ Αὔγουστος (ἔτυχε γὰρ ἐν τοῖς Παναθηναϊκοῖς ἐπλομαχίας ἀγῶνας τῷ τῶν παίδων ἐνόματι πρὸς) ἐξωρμήθη · καὶ καταλαβὼν αὐτὸν τεθνηκότα, ἔς τε τὸ ἄστυ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐπηγάγετο, καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ προέθηκε · τόν τε λόγον τὸν ἐπ' αὐτῷ εἶπε. Φλαμινίαν μέν τινα πρὸ δεκαετίας Φλαμινίνος · ὅπερ ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα διὰ τί ἐποίησεν, εἴρηται δὲ ὅμως τοῖς μὲν, ὅτι ἀρχιερεὺς ἦν, τοῖς δὲ, ὅτι τὰ τῶν πικτῶν ἔπραττεν · οὐκ ὀρθῶς φρονοῦσιν, ὅτε γὰρ τῷ ἀρχιερεῖ ἀπεῖπε τὸ νεκρὸν ὁρᾶν, ὅτε τῷ πικτῇ, πλὴν ἂν τὸ τοῦ τ ὑπερφαῖς μέλλῃ ἐπάξειν · ἂν δὲ πρὸ τοῦ καθαρτήρια ἴδῃ, ἀνάδυσιν τὰ προχυθέντα αὐτῷ πάντα γίνεται · τοῦτό τε ἓν ἔτος ἔδρασε, καὶ τὸ ἐπφορὰν αὐτοῦ ἐν τῷ πάππῳ ἐν ᾧ καὶ αὐτὸς μὴ ταῦτα ἐξηυρέχθη, ἐποίησε · καὶ αὐτὸν ἐν τῷ ἑαυτοῦ μνημείῳ ἔθαψε, καίπερ ἴδιον ἐν τῷ Ἄρεϊ πεδίῳ λαβόντα. *Post Agrippam, ex Syria reversum, tribunicia potestate in aliud quinquennium prorogata coheonestavit, ac in Pannoniam, ubi jam bellum gliscebat, cum majori imperio quàm ullus alius extra Italiam haberet, misit. Agrippa eam expeditionem jam hyeme instante, qua M. Valerius Messala Barbatus & P. Sulpicius Quirinus consules fuêre, fecit: quo ejus adventu exterriti Pannonii quum è rebellione destitissent, reversus, quum in Campaniam venisset, morbo decubuit. Augustus tum fortè quinquatribus munus gladiatorium filiorum nomine exhibebat: is simulac de casu Agrippæ cognovit, properatò ex urbe profectus, mortuum eum invenit, corpus ejus in urbem advexit: ac in foro propositum, funebri laudatione decoravit, cortina inter se & mortuum expansa. (Id velum quid sibi voluerit, equidem certus non sum. Qui enim dicunt, propterea quòd summus pontifex, aut quòd censor esset Augustus, ideo hoc factum, utrique errant: nam neque pontifici maximo cadaveribus aspiciendis interdictum est: neque censori, nisi quum lustrum condit: hîc enim si quod ante lustralia sacra mortui corpus intueatur, omnia ab eo antè acta rescinduntur:) deinde funus ejus extulit in eum locum in quem deinde ipse elatus est, suoque eum in sepulcro condidit, quum esset Agrippæ proprium in campo Martio monumentum concessum.*

Fusius locum *Dionis* adduximus, ut pateat accuratius, quo anno obierit M. Vipsanius Agrippa, quoque natus fuerit Agrippa Postumus, quotque annos habuerit infelix juvenis, eo quo periit tempore. A. V. C. 742. consulibus M. Valerio Messalla Barbato atque Publio Sulpicio Quirino, brumali tempore, ἐν χειμῶνος ἐνεστηκότος (quod *præsentem hyemem* potius, quam *instantem* hoc *Dionis* loco significat, qualis scilicet erat Kal. Januariis, quibus inire honorem solebant novi Consules) expeditionem, de qua ibi agitur, suscepit, &, quoniam solo nomine ejus atque adventu territi Pannonii ad quietem redierant, statim Romam redire constituit Agrippa, sed sub initium veris in Campania in atrocem morbum incidit. Viri charissimi periculo exterritus Augustus properato itinere Urbem reliquit, ut ægrum viseret. Factum id fuit quum in urbe quinquatribus gladiatorium munus filiorum nomine ederet. Celebrabantur vero Quinquatria in honorem Minervæ XIV. Kal. Aprilis. Itaque mense Martio nondum exspirante mortuus fuit M. Vipsanius Agrippa, & aliquanto post mortem ejus, eodem anno 742. natus ex Julia fuit puer, quem in honorem patris defuncti Agrippam vocari voluit Augustus avus. *Dio* ibidem p. 542. Καὶ πάνυ ὀλίγου πολὺ αὐτὸν ἐπόθησε, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἔντιμον ἀεὶ τῷ δήμῳ ἐποίησε · τόν τε γόνον τὸν πλωτίνου αὐτοῦ

ci γνησίου τα, Ἀγρίππαν προσηγόρευσεν. *Desiderium autem Agrippæ diu admodum tenuit: ideoque & apud populum eum honoratum effecit, & filium qui ei mortuo natus fuit, Agrippam nominavit.*

Agrippa juvenis, quamvis fratres Cajus & Lucius maximis honoribus ætate inmatura fuissent ornati, nihil eorum consecutus fuit, idque Liviæ artibus, quæ, mortuis Cajo & Lucio, filio suo Tiberio imperium quærebat. Togam itaque virilem sumsit sexdecim annos natus, simpliciter, non ea ad populum commendatione, qua in Cajo & Lucio usus fuerat Augustus. Factum id fuit A. V. C. 758. *Dio* Lib. LV. p. 563. Τότε δὲ ἔν τε ἄλλοις καὶ Κορνηλίῳ καὶ ὀλίγῳ Μεσσαλῇ ὑπάτοις σεισμοί τε ἐξαίσιοι συνέβησαν, καὶ ὁ Τιβερις τόν τε γέφυραν κατέσυρε, καὶ ὅλως τὴν πόλιν ὀλίγου ἑπτὰ ἡμέρας ἐποίησε · ὅ τε ἥλιος τὸ ἐκλειπὲς ἔσχεν, καὶ λιμὸς συνέσχεν · καὶ ἐν τῷ αὐτῷ τότῳ ἔτει ὁ, τε Ἀγρίππας ἐς ἐφήβους, μηδενὸς τῶν αὐτῶν τοῖς ἀδελφοῖς τυχών, ἐστεφάνη. *Caterum ea tempestate, Cn. Cornelio Cinna Magno, ac Valerio Messala consulibus, horrendi terræ tremores acciderunt: Tiberisque dejecto ponte, urbem septem dies navigabilem effecit: sol aliqua parte lumen suum amisit, fames coorta. Eodem anno Agrippæ, nihilo eorum quæ fratribus obtigissent potito, virilis toga est data.*

Ex eodem *Zonaras Annal.* Lib. X. Cap. XXXVI. p. 541. *Paris.* Ed. at 408. *Venetæ.* Καὶ ὁ λοιπὸς δὴ ὁ Αὔγουστος Θυγατριδῆς, ὁ ἐκ τῆς Ἰουλίας τῷ Ἀγρίππᾳ τεχθεὶς, ὃν καὶ Ἀγρίππαν ἐκάλεσαν, εἰς ἐφήβους ἐγράφη. *Cum superstiti ex Julia filia & Agrippa nepoti, quem Agrippam nominavit, togam virilem dedisset.* In ea toga, tamquam Romanus civis, conspicuum sese in nummo præbet Agrippa. Sed amovendus à Populi Romani conspectu verus hic & unicus imperii hæres, ut Tiberio ad id via muniretur, debebat. Itaque biennio post, octodecim natus annos, Roma, quo non erat rediturus, removetur, & primo quidem Surrentum. de Augusto *Sueton.* in *Vita Aug.* Cap. LXV. *Ex quibus Agrippam, brevi, ob ingenium sordidum ac ferox abdicavit sepositque Surrentum.* Mox in Insulam Planasiam translatus est, ut longius ab Urbe aboret. *Sueton.* ibidem: *Agrippam, nihilo tractabiliorem, immo in dies amentiorem, in insulam transportavit, sepsitque insuper custodia militum. Cavit etiam Senatusconsulto ut eodem loci, in perpetuum contineretur.* Liviæ præstigiis id recte tribuit *Tacitus*, Lib. *Annal.* I. Cap. 6. *Nam senem Augustum devinxerat adeo, uti nepotem unicum, Agrippam Postumum, in insulam Planasiam projiceret; rudem sane bonarum artium, & robore corporis stolide ferocem, nullius tamen flagitii compertum.* Et recte ibidem *Tacitus* dicit nullum crimen fuisse Agrippæ propter quod relegaretur, quæsitum autem fuisse colorem ex ejusdem moribus & ingenio, *rudem* videlicet fuisse *bonarum artium, & robore corporis stolide ferocem*, quorum prius mala educatione, Livia auctore, adeptus fuisse videtur, ut & posterius, quod crevit ex ejus sordibus, quas illi inpingit *Suetonius*, quæ sordes, quales fuerint, quæque ferocia ingenii, optime docet *Dio Cassius* Lib. LV. p. 569. Τὸν δὲ δὴ Γερμανικὸν, ἀλλ' ὃ τ Ἀγρίππαν, ὅτι τ πόλεμον ἐξέπεμψεν, ὅτι δυσκρασίας τινὸς ἐμέν ἰῶ, καὶ πεπαλεῖσθαι ἠλιάζετο · ὥστε καὶ Ποσειδῶνα ἑαυτὸν ἐπωνύμαζε τῇ τε ὀργῇ πρόπαν ἐχρῆτο, καὶ τὸν Ἰούλιον ὡς μπρεῦσιν ἐβάπτιζεν, αὐτῷ τε τῷ Αὐγούστῳ πολλάκις ὕστερ τ πατρῶον ἐπεκάλει · καὶ (ὃ δὴ ἐσωφρονίζετο) ἀπεκηρύχθη, καὶ ἵ τε ἐσία αὐτοῦ τῷ στρατιωτικῷ ταμείῳ ἐδόθη, καὶ αὐτὸς ἐς Πλανασίαν τὴν πρὸς Κύρνῳ νῆσον ἐνεβλήθη. *Quod autem Germanicum, non Agrippam, ad bellum misit, Agrippæ serviles mores in causa fuerunt, soliti fere mare exercere, unde sibi ipse Neptuni nomen sumserat, iraque uti præcipiti: Juliamque, quasi novercam, convi-*

conviciis proscindere, ipsumque sæpius Augustum propter patris bona insimulare. itaque quum finem nequitiæ non faceret, abdicatus ab Augusto, ejus facultates in ærarium militare relatæ, ipse in Planasiam, Corsicæ propinquam insulam, est relegatus.

Agrippæ *ingenium sordidum* itaque fuit, quod adsidue cum nautis aliisque sordidis hominibus, non vero indole & educatione præclaris viris versaretur. *Ferocia* ejus & *amentia*, quod simulare vel dissimulare nescius, novercam Liviam, ut erat, vocaverit, atque Augustum (id quod quærebat gravis illa in Domum Cæsaris mater) conviciis in eandem, à qua nimis in senectute regebatur, Liviam ingestis in se inritaverit. Addit & tertium Agrippæ peccatum, *Dio*, quod rapinas patrimonii sui avo objecerit. Spectant hæc ad hæreditatem patris Agrippæ, ex qua plura etiam, quam ex legato invasisse Augustum haud obscure docere videtur *Dio* Lib. LIV. p. 542. his verbis: Καὶ πάπ γὲν κήπες τε σφίσι καὶ τὸ βαλανεῖον τὸ ἐπώνυμον αὐτὲ καταλιπὲν ὥστε πᾶσίκα αὐτες λέσθαι· χωρία τινὰ ἐς τὰτ τῷ Δυγέσῳ δές· καὶ ὃς ὲ μόνον ταῦτ' ἐδημοσίωσεν, ἀλλὰ καὶ καθ' ἑαυτὸν δραχμὰς τῷ δήμῳ, ὡς καὶ ἐκεῖνε κελεύσαντες, δίνειμε· τ τε γὸ πλείσων αὐτὲ ἐκληρονόμησεν· ἐν οἷς ἄλλά τε ἦ ἡ Χερρόνησος ἡ πρὸς τῷ Ἑλλησπόντῳ ὃν οἶδ' ὅπως ἐς τ Ἀγρίππαν ἐλθοῦσα. *Morions etiam populo hortos & balneum à se denominatum legavit, ut gratis lavarentur, præcia quædam ad hoc Augusto tribuens. Augustus non hæc modo populo dedit, sed viritim quoque pecuniam à se, quasi Agrippa ita mandasset, divisit. Nam plurima bona defuncti Agrippæ ad Augustum redierunt, interque ea Cherronesus etiam apud Hellespontum: quæ nescio quo jure ad Agrippam pervenerit.*

Ægre tamen tulisse Populum Romanum hunc Augusti in nepotem suum injuriam colligas ex cujusdam Junii Novati, è plebe hominis, facto, de quo *Sueton.* in *Vita Aug.* Cap. LI. *Quum ille, Agrippæ Juvenis nomine, asperrimam de se Epistolam in vulgus edidisset;* atque audaciore consilio duorum quos memorat ibidem *Sueton.* Cap. XIX. *Audasius atque Epicadus Juliam filiam, Agrippam Nepotem, ex insulis, quibus continebantur, rapere ad exercitus destinaverant.* Rediit quoque tandem Augusto naturalis & paternus adfectus, quod *Tacitus* & *Plinius* notarunt. Miserias enim tanti Principis enumerans *Plinius* ita scripsit *Nat. Hist.* Lib. VII. Cap. XLV. p. 401. *Abdicatio Postumi Agrippæ post adoptionem, desiderium post relegationem: inde suspicio in Fabium, arcanorumque proditionem.* Quæ uberius habentur apud *Tacitum Annal.* Lib. I. Cap. 5. *Quippe rumor incesserat, paucos ante menses, Augustum, electis consciis, & comite uno Fabio Maximo, Planasiam vectum, ad visendum Agrippam: multas illic utrimque lacrymas & signa caritatis: spemque ex eo fore, ut juvenis penatibus avi redderetur: Quod Maximum uxori Martiæ aperuisse, illam Liviæ: gnarum id Cæsari. Neque multo post exstincto Maximo (dubium an quæsita morte) auditus in funere ejus Martiæ gemitus, semet incusantis, quod caussa exitii marito fuisset.* Fulvium male vocat *Plutarchus*, ut & male scribit Martiam ante maritum fuisse mortuam, recte illud notante magno Lipsio. Historia, quæ maxime ad infortunium Agrippæ spectat, & apud *Plutarchum* in libello Περὶ Ἀδολεσχίας narratur, hæc est p. 508. Φίλιππ ὁ Καίσαρος ἑτέρου ξ Σεβαστ, γέροντος ἤδη γεγονότος, ἀκούσας ὀδυρομένου τὸν υἱὸν ἐρημίαν, καὶ ὅτι τ μὲν δύεν θυγατριδῶν αὐτὲ ἀπολωλότων, Ποσθμιος ἦ, ὃς ἔτι λοιπός ἐστιν, ὑπ' ἀβουλίας τινὸς ἐν φυγῇ ὄντος, ἀναγκάζεται τ τ γυναικὸς υἱὸν ἐπισάγειν τῇ διαδοχῇ τ ἡγεμονίας, καὶ πρὸς οἰκτίρων καὶ βουλόμενος ὑπὸ τ ὑστεροβίας ἀναπαλέσαθ τ *Fulvius amicus Augusti Cæsaris, cum hunc deplorare audivisset domus suæ solitudinem, cum & duo è filia nepotes morte sublati essent, & qui restabat unicus Postumius propter calumniam in exsilio viveret, cogereturque privignum imperii successorem relinquere, quamquam miseraretur, cuperetque ex exsilio nepotem revocare: hæc cum audivisset Fulvius, narravit uxori: uxor porro Liviæ indicavit: Livia acerbe cum Augusto expostulavit quod jam pridem hoc decreto, nepotem non revocaret, sed ipsam invisam imperii successori redderet. Mane cum pro more ad Augustum venisset Fulvius, eumque salutasset, Augustus contra: Sanam mentem Fulvi. Sensit rem Fulvius, rectaque domum reversus uxorem accivit, &: Animadvertit, inquit, Augustus arcanum me non reticuisse, ideoque statui mortem mihi consciscere. Merito, respondit uxor, qui cum tandiu mecum vixeris, non senseris, neque vitaveris meam futilitatem, sed me sine tibi præcedere. simulque arrepto gladio se ante maritum occidit.*

Statim igitur Augusto vivis erepto, antequam mors ejus divulgaretur, occidi Agrippam curaverunt Livia & Tiberius. *Suetonius* in *Tiber.* Cap. XXII. *Excessum Augusti non prius palam fecit, quam Agrippa juvene interemto. Hunc tribunus militum, custos adpositus, occidit, lectis codicillis, quibus ut id faceret jubebatur. Quos codicillos dubium fuit, Augustusne moriens reliquisset, quo materiam tumultus post se subduceret; an nomine Augusti Livia, & an conscio Tiberio, an ignaro, dictasset. Tiberius renuncianti tribuno factum esse quod imperasset, Neque imperasse se, & redditurum eum Senatui rationem respondit: invidiam scilicet in præsentia vitans. Nam mox silentio rem obliteravit.* Copiosius & cædem juvenis, & imperatam eamdem à Livia & Tiberio prodit *Tacitus Annal.* Lib. I. Cap. 6. *Primum facinus novi principatus fuit, Postumi Agrippæ cædes: quem ignarum inermumque, quamvis firmatus animo centurio, ægre confecit. Nihil de ea re Tiberius apud Senatum disseruit, patris jussa simulabat, quibus præscripsisset tribuno custodiæ adposito, Ne cunctaretur Agrippam morte adficere, quandoque ipse supremum diem explevisset. Multa sine dubio sævaque Augustus de moribus adolescentis questus, ut exsilium ejus Senatusconsulto sanciretur, perfecerat: ceterum in nullius unquam suorum necem duravit; neque mortem nepoti pro securitate privigni inlatam, credibile erat. Propius vero, Tiberium ac Liviam, illum metu, hanc novercalibus odiis, suspecti & invisi juvenis cædem festinavisse. Nuncianti centurioni, ut mos militiæ, Factum esse quod imperasset; neque imperasse sese, & rationem facti reddendam apud Senatum respondit. Quod postquam Sallustius Crispus, particeps secretorum (is ad tribunum miserat codicillos) comperit: metuens ne reus subderetur, juxta periculosa ficta seu vera promeret, monuit Liviam, Ne arcana domus, ne consilia amicorum, nec mysteria militum vulgarentur: neve Tiberius vim principatus resolveret, cuncta ad Senatum vocando. Eam conditionem esse imperandi, ut non aliter ratio constet, quam si uni reddatur.* Is vitæ exitus Agrippæ Postumo (cujus in insigni hoc nummo ser-

vatur memoria) fuit, à prima quam hauſit luce ad ſupremam uſque infelici. Apud ſervum Agrippæ tamen major pietas quam apud avum & adfines exſtitit, *Nam ſervus Agrippæ, Clemens nomine, non contemnendam manum in ultionem domini compararat.* inquit *Suetonius* in *Tiberio* Cap. XXVI. ubi paulo poſt addit de Tiberio, *Compoſitis ſeditionibus, Clementem quoque, fraude deceptum, redegit in poteſtatem.* Quomodo vero aſtu *Salluſtii Criſpi*, Clementem in poteſtatem ſuam redegerit operoſe narrat *Tacitus Annal.* Lib. II. Cap. 39. & 40. ubi amplius quid de conſilio Clementis narrat, ſalutari Agrippæ Poſtumo, niſi per omnia novercam habuiſſet Fortunam. *Poſtumi Agrippæ ſervus* (inquit) *nomine Clemens, comperto fine Auguſti, pergere in inſulam Planaſiam, fraude aut vi raptum Agrippam ferre ad exercitus Germanicos, non ſervili animo concepit. Auſa ejus impedivit tarditas onerariæ navis: atque interim patrata cæde, ad majora & magis præcipitia converſus, furatur cineres, vectuſque Coſam Etruriæ promontorium, ignotis locis ſeſe abdit, donec crinem barbamque demitteret.* &c.

TABULA VII.

CONTINENS NUMISMATA

NERONIS CLAUDII DRUSI GERMANICI

EX OMNI MODULO ET METALLO.

Pervenimus ad Claudii Cæſaris patrem Druſum, Auguſti privignum, Tiberii fratrem, Liviæ ex marito priore filium, quem, non ſine ſuſpicione, quod per adulterium ex Auguſto fuiſſet conceptus, intra penates novi mariti tertio menſe peperit mater. *Patrem Claudii Cæſaris* (inquit in Vita ejus *Suetonius* Cap. I.) *Druſum, olim Decimum mox Neronem prænomine, Livia, quum Auguſto gravida nupſiſſet, intra menſem tertium peperit: fuitque ſuſpicio, ex vitrico per adulterii conſuetudinem procreatum. Statim certe vulgatus eſt verſus:*

Τοῖς εὐτυχέσι καὶ τείμιοις παιδίοις

Decimum, quum infans eſſet, adpellatum fuiſſe refert *Suetonius*, ſed poſtea Neronem, quod prænomen, abolito priore, in omnibus Druſi nummis adparet. Sententias de morte Druſi collegit *Jo. Triſtanus Sanctamantius*, ipſe eo inclinans, ut cæſum a Germanis in pugna exiſtimet. Verba ejus Tom. I. p. 143. hæc ſunt: „ Neron Claudius Druſus „ frere puiſné de Tibere naſquit trois mois après „ qu'Auguſte eut eſpouſé Livia ſa mere; des ex„ cellentes vertus duquel je ne mettray rien icy de „ plus particulier que ce que tous les plus anciens „ & modernes en ont remarqué; ſeulement je „ parleray de ſa mort, dont on eſcrit diverſe„ ment. Car la pluſpart ſe contentent de dire, „ ou, qu'il mourut de venin, ou poiſon qui luy „ fut donnée, ou (comme *Suetone* & *Dion* le ra„ content) de maladie naturelle. D'autres (com„ me *Tite Live*) eſtant tombé de cheval, & s'e„ ſtant rompu une cuiſſe, déguiſans ſon infortu„ ne. (1) Et *Strabon* liv. VII. qui ſimplement dit „ qu'il deceda entre le Rhin & le Sala. Mais „ *Pedo Albinovanus* le repreſente comme ayant „ eſté tué par un Allemand, en ces deux vers „ de l'Elegie qu'il compoſa ſur le ſuject de ſa „ mort.

„ *Spiritus ille minax, & Druſi morte ſuperbus,*
„ *Carnifici in mœſto carcere dandus erit.*

„ Et encore en ce vers.

„ *Cauſaque dicemur nos tibi, Druſe, necis.*

„ Voire meſme il dit que cette infortune avoit „ eſté comme prognoſtiquée par l'embraſement „ ſurvenu de trois Temples, ainſi,

„ *Jupiter ante dedit fati mala ſigna cruenti,*
„ *Flammifera petiit cum tria templa manu.*

„ Mon opinion donc eſt, qu'en ce combat ſon „ cheval l'ayant jetté par terre, il ſe rompit la „ cuiſſe, & qu'il fut achevé de tuer par ce Ger„ main; ou bien que ſon cheval luy ayant eſté „ tué ſoubs luy, il fut pareillement porté par terre „ & maſſacré par les ennemis. Eſtimant que c'eſt „ de cette ſorte de mort, que *Vellejus Paterculus* „ entend parler en ſon ſecond livre; quand il dit, „ que *illum fatorum iniquitas agentem annum triceſimum rapuit.* Voire meſme je tiens que *Suetone* a expreſſément déguiſé le genre de mort dont „ il mourut en Germanie; mais toutefois avec „ cette imprudence, que d'avoir adjouſté à ce „ qu'il en dit, que le lieu où ſa mort arriva, en „ fut appellé depuis *ſcelerata caſtra.* Car il n'eſt „ pas vrayſemblable que cét Epithete luy euſt „ eſté donné, ſi Druſus ne fuſt decedé que d'une „ mort naturelle, y ayant plus d'apparence que „ ce fut à cauſe de cette fin tres-funeſte, dont fait „ mention *Albinovanus:* De meſme que cette por„ te de Rome, par laquelle les trois cens Fabiens, „ depuis taillez en pieces par les Vejentins „ eſtoient ſortis, fut appellée depuis *ſcelerata Por„ ta,*

(1) In Editione Prima locum hunc ita conceperat *Triſtanus.* „ Mais je trouve que *Strabon* liv. VII. & qui vivoit „ en ce temps-là, a tout ſeul dit la verité avec liberté, aſ„ ſeurant qu'il fut tué par les Allemans en un combat. Ce „ que je trouve eſtre confirmé par *Pedo Albinovanus*, (ce „ qui n'a pas eſté obſervé par les Nummographes) qui &c."

ta, ſelon *Verrius Flaccus* & *Sextus Pompejus*. „ Voyez *Occo* p. 99.

Hæc *Triſtanus*. Verum ſicuti verba *Albinovani* adducit, ſic quoque inprimis, quibus ſententia ejus nititur, *Strabonis*, verba proponere debuerat, apud quem Lib. VII. nihil de cæde Druſi, ſed de loco ubi animam efflavit mentionem invenio. Verba *Strabonis* hæc ſunt Lib. VII. p. 291. prioris, ſive 447. poſterioris Edit. Ἔστι ἡ Σάλας ποταμὸς, ὃς μεταξὺ καὶ τοῦ Ῥήνου πολεμῶν, καὶ κατορθῶν Δρῦσος ἐτελεύτησεν ὁ Γερμανικός. *Eſt & Sala fluvius, inter quem & Rhenum bellum felici ſucceſſu gerens obiit Druſus Germanicus.* Neque enim illa πολεμῶν ἐτελεύτησεν, *pugnans cecidit*, recte a quoquam hoc in loco (contra omnium Scriptorum reliquorum ſententiam) verti poſſunt aut debent, ſed *bellum gerens*. *Suetonius*, qui inter omnes Hiſtoricos liberrime ſcripſit, caſum hunc haud reticuiſſet. *Albinovanus* pro *morte ſuperbus*, potuerat ſcribere *cæde ſuperbus*, neque opus erat diſſimulare nobile lethum. *Superbus* tamen *morte* Druſi, etiam ſimplici, erat Germanus, quod Druſus, bellum in illis gerens regionibus, id haud ad finem perduxiſſet, ſed, Deorum quaſi ira, in medio victoriarum curſu fuerat abreptus, & ſive ferro hoſtili, ſive caſu equi fortuito vel morbo perierat. Romani tamen, pro quorum gloria bellum gerebat, poterant eidem *cauſa necis* a poëta dici. Præterea in naturali virorum principum morte ſigna & oſtenta veluti præſagia futuri mali ſollicite ſemper quæſita & adnotata fuerunt. Denique *ſcelerata* caſtra nihil aliud ſunt quam *infelicia*, quod ex *Albinovano* quoque ſuſpicari potuerat *Triſtanus*, apud quem queritur Livia verſu 135.

Tene ego ſuſtinui poſitum ſcelerata videre.

id eſt miſera & penitus adflicta; prouti in ſimili orbitate *Quinctilianus* increpat *inpiam vivacitatem* ſuam in Proëmio Lib. VI. non quidem ſceleratam proprie, ſed deplorandam, miſeram, infelicem, amiſſis morte (quamvis naturali) liberis. Recte igitur *Suetonius* & *Dio* ſimpliciter Druſum & morbo obiiſſe ſcribunt, cui morbo equi lapſus originem dediſſe videtur, quod dierum quoque a lapſu numero adnotato confirmat Epitome *Liviana* CLX. *Ex fractura, equo ſuper crus ejus collapſo, trigeſimo die quo acciderat mortuus eſt.* Spirantem igitur invenire potuit Tiberius, ut adſerit *Dio* Lib. LV. p. 549. καὶ ὃς ἔμπνουν τε αὐτὸν κατέλαβε, καὶ ἀποθανόντα ἐς Ῥώμην ἐκόμισε. *iſque animam adhuc trahentem reperit, Romamque corpus detulit.*

NUM. 1. & 2.

NERO CLAUDIUS DRUSUS GERMANICUS IMPerator. Caput Neronis Druſi nudum dextram verſus.

DE GERMANIS. Clypei oblongi duo cum ſpiculis, tubis & vexillo militari.

Argenteus hic nummus monumentum exhibet victoriarum, quas Nero Druſus ex Germania retulit. Expeditiones & victorias illas (additis oſtentis, quorum *Pedo Albinovanus* meminit in adlatis ſupra verſibus) commemorat *Dio Caſſius* in initio Lib. LV. p. 548. his verbis. Τῷ δὲ ἐχομένῳ ἔτει ὁ Δρῦσος μὲν ἐς Κελτικὴν ἐστράτευσε· καὶ αὐτῷ σημεῖα οὐκ ἀγαθὰ συνηνέχθη. πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα καὶ χειμῶνι καὶ κεραυνοῖς, πολλοὶ δὲ καὶ ναοὶ ἐφθάρησαν, ὥστε καὶ τὸ τοῦ Διὸς τοῦ Καπιτωλίνου, τόν τε σφόδρα αὐτοῦ κακωθῆναι καὶ μήπω δὲ ἐφρόντισέ τι αὐτῶν, ἀλλ' ἐς τε τοὺς Χάττους ἐστράτευσε, καὶ προῆλθε μέχρι τοῦ Σικήλιος, τοῦ τε ἐν ποσὶν οὐκ ἀπαλαιπώρως χειρώσατο, καὶ τοὺς προσμιγνύοντας οἱ οὐκ ἀναιμωτὶ κρατῶν. κἀντεῦθεν πρός τε τὸν Χειρούσκον μετέστη, καὶ τὸ Οὐισούργιον διέβαινε, ἤλασε μέχρι τοῦ Ἀλβιός πάντα περθῶν. ἐκεῖνον δὲ (ῥεῖ γὰρ ἐκ τοῦ Οὐανδαλικῶν ὀρῶν, καὶ ἐς τὸν Ὠκεανὸν τὸ πρόσαρκτον πολλῷ μεγέθει ἐκδίδωσιν) ἐπιχειρήσας μὲν περαιοῦσθαι, οὐκ ἠδυνήθη δέ, ἀλλὰ τροπαῖα στήσας, ἀνεχώρησε. *Anno inſequenti, Druſo & T. Quintio Criſpino conſulibus, ſigna Druſo haud læta acciderunt. Inter multa alia quæ tempeſtate & fulminibus perdita fuere, templa quoque nonnulla, adeoque Jovis etiam Capitolini, & huic adjunctum fanum, læſa ſunt. Quibus neglectis, Druſus in Chattorum fines ingreſſus, obvia quæque non ſine magno labore ſubigendo, congreſſoſque præliis haud incruenta victoria ſuperando, uſque in Suevos pervenit: inde in Cheruſcos converſo itinere, Viſurgim tranſgreſſus, omnia populando ad Albim uſque perrexit; qui ex Vandalicis montibus profluens, in Oceanum Septentrionalem magnus admodum factus effluit. Hunc quum fruſtra conatus eſſet tranſire, tropæis conſtitutis receſſit.* Editus exſtat nummus ab *Hub. Goltzio* in *Aug.* Tab. XLI. lit. F. & Num. 7. Diſtat autem ab aliis ſcriptura, quæ in hoc nummo per obliquam nummi partem, in reliquis, ut Num. 6. in ambitu ejuſdem adparet.

NUM. 3.

NERO CLAUDIUS DRUSUS GERMANICUS IMPerator. Caput Neronis Druſi laureatum, dextram verſus.

DE GERMANIS. Quæ inſcribuntur partim, partim ſuperponuntur fornici ſive arcui triumphali, ornato duobus tropæis & totidem captivis genuflexis, atque manibus poſt terga ligatis. Erigitur media inter duo tropæa Statua Druſi Equeſtris, haſtata, equo feroci & duos anteriores pedes attollenti inſidens.

Egregium hic quoque nummus eſt argumentum victoriarum Druſi, atque honoris ipſi poſt mortem habiti. Omnes enim hi nummi poſt obitum Druſi, ſub imperio filii ejuſdem Claudii ſignati ſunt. Poſt mortem vero Druſum, & Germanici cum ſtirpe ſua accepiſſe cognomen, & Arcubus Triumphalibus fuiſſe honoratum, patet ex *Dione Caſſio*, cujus hanc in rem verba inveniuntur Lib. LV. p. 549. Καὶ ὁ μὲν ἐς τὸ Ἄρειον πεδίον ὑπὸ τῶν ἱππέων, ὧν τε ἐς τοὺς ἱππάδας ἀκριβῶς τελούντων, καὶ ὧν οὐκ ἐξ βουλευτικοῦ γένους ὄντων, ἠνέχθη· κἀνταῦθα πυρὶ δοθείς, ἐς τὸ τῶν Αὐγούστων μνημεῖον κατετέθη· Γερμανικὸς τε μὲν ὁ παῖς τοῦ πατρὸς ἐπονομασθείς, καὶ τιμὰς καὶ εἰκόνων καὶ ἀψῖδος νενοταφίσατό τε πρὸς αὐτοῦ τοῦ Ῥωμαίων λαοῦ. *Druſi funus ab iis qui equeſtrem ordinem cum dignitate ſervabant, & a patriciis in campum Martium eſt allatum: ibi cremati reliquiæ in Auguſti ſunt ſepulchrum conditæ, Germa-*

manicique cognomen ei & filiis datum, honoresque statuarum, fornicum, & honorarii ad ipsum Rhenum tumuli dati.

Vulgarunt hunc ex auro atque argento nummum *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XLI. Lit. B. & Num. 4. (ubi tamen male pro laurea querneam dat coronam) *Num. Arschot.* in *Aur.* Tab. IV. Num. 8. 9. in *Arg.* &c. Tab. XVII. Num. 17. 18. *Leonard. Augustin.* Tab. III. Num. II. *Begerus* in *Thesaur. Brand.* Tom. II. p. 613. *Pedrusius* in *Museo Farnes.* inter *Aureos*, ubi male alæ pro paludamento statuæ equestri a sculptore adjunguntur. Ipse quoque similem nuperrime vidi. Exstat in *Thes. Schwartzburgico.*

NUM. 4.

Epigraphe eadem, caput idem.

DE GERMANIS. Arcus similis cum Drusi Statua Equestri inter duo tropæa.

Nummus hic & sequens a præcedente discrepant, quod ipsa inscriptio tota ponatur in peristylio Arcus, ad tropæa nulli adsideant captivi, sed tantum duo scuta utrimque adponantur; equus præterea non inpetu fertur, sed tolutim graditur. Miror autem cur fulmen manu teneat Drusus, quod non observatur apud *Hub. Goltzium*, ex cujus *Aug.* Tab. XLI. num. 5. desumtum est numisma, quod in auro atque argento exstare ibidem dicitur; certe inter *Num. Arschotana* Tab. XVII. Num. 19. nudam dextram pacificatoris habitu adtollit.

NUM. 5.

Epigraphe eadem, caput idem.

DE GERMANIS. Similis arcus ut in nummo qui præcessit, sed Statua dextram pacificatoris habitu adtollit, atque versus lævam non dextram manum collocatur.

Servatur elegans hic nummus in *Museo nostro*, ex auro pariter pulcherrimus atque argento.

NUM. 6.

Epigraphe eadem, caput idem.

DE GERMANIS. Clypei decussatim positi, cum spiculis, tubis, & intermedio vexillo militari.

Ponitur in aureo hoc atque argenteo nummo ipsa inscriptio in circulo, ut passim, non per transversum, ut supra; præterea caput Drusi non nudum est sed laureatum. Depingitur ab *Hub. Goltzio* in *Aug.* Tab. XLI. Num. 9. a *Carolo Patino* in *Thes.* *Numism.* p. 51. *Numism. Arschot.* ex auro Tab. IV. Num. 10. ex Arg. &c. Tab. XVII. Num. 20. *P. Pedrusio* inter Arg. *Aug.* Tab. XXIV. Num. 1. *Vaill. Num. Impp.* Tom. II. p. 50. aliisque. Servatur in *Gaza* olim *Schwartz.* nunc *Saxo-Gothana.*

NUM. 7.

Epigraphe eadem, caput idem.

RHENUS. Rhenus fluvius, scopulis insidens, dextra arundinem tenet, læva urnæ innititur.

Nititur argenteus hic Drusi nummus fide *Huberti Goltzii*, qui illum depinxit in *Aug.* Tab. XLI. Num. 2. unde in *Comment.* suis illustravit *Jo. Sanctamantius*, atque hæc ad ejus typum ab aversa parte adnotavit Tom. I. p. 145. „NERO „ CLAUDIUS DRUSUS GERMANICUS IMP. „ Drusus. Au revers. RHENUS. Le Rhin repre„ senté couché, appuyé sur une urne, & tenant „ un rozeau.

„ Je ne m'estendray gueres sur le suject des qua„ litez & dignitez de ce fleuve renommé, ayant „ esté prevenu par plusieurs escrivains de ce siè„ cle. Seulement je remarqueray que *Nonnus* liv. „ XLIII. dit qu'il a cela de commun avec le Pa„ ctole, qu'il porte des paillettes d'or en son sable:

„ Χρυσὸν Ἴβηρ πόρε Ῥῆνος ἐχεπλάνων ϑ' μετάλλων
„ Ἤλυϑεν ἴκελα δῶρα χέρσῳ Πάκτωλος αἴρων, &c.

„ *Et le Rhin Iberien donna de l'or, & le vieil Pa„ ctole emmena pareillement les presens de me„ taux de tres-riches & tres-precieux.* Aussi Mar„ tial l'appelle *Auriferum* liv. X. Epigr. 7. ou *au„ reum*, en ces vers,

„ *Sic & cornibus aureis receptis,*
„ *Et Romanus eas utraque ripa.*

„ Sur lequel passage *Raderus* commentant, fait „ voir qu'il n'avoit pas leu *Nonnus*, & se fait tort „ en ce qu'il dit sur ce suject. Or le Rhin estant „ si riche, il doit plus raisonnablement qu'aucun „ autre estre representé tenant une corne d'abon„ dance. Il est aussi communément comme plu„ sieurs autres fleuves representé ayant deux cor„ nes au front; & ce pour autant qu'il embrasse „ comme de deux bras l'Isle des Bataves, son „ cours ne laissant pas d'estre esgalement violent „ pour cela. Voyez *Tacite* liv. II de ses Anna„ les. Aussi il est appellé *Bicornis* par *Virgile* à „ la fin de son huictiesme livre de l'*Æneide*. Mais „ cet epithete est commun à plusieurs autres, „ estant assez cogneu que les fleuves estoient re„ presentez cornus; dont *Eustathius* rapporte sur „ *Dionysius* trois raisons, ausquelles je renvoye le „ Lecteur, qui y trouvera dequoy se contenter „ On les appelloit donc pour cette raison Ταυρο„ κέρως *porte-cornes comme taureaux.* Mais „ pour contenter les curieux, je diray icy par oc„ casion, que les fleuves estoient tantost repre„ sentez en forme de Taureaux, tantost en for„ me d'hommes cornus, & puis en celle d'un

„ CR-

„ enfant. Ce que j'apprends d'*Ælian.* liv. II. de „ ſes Hiſt. diverſes chap. 3. dont je rapporteray „ le paſſage entier, par ce qu'il eſt agreable & no- „ ble. *Fluviorum* (ce dit-il) *naturam & alveos ob „ oculos cernimus, nihilominus tamen quidam colentes „ eos, & imagines eorum fabricantes; partim homi- „ num, partim boum figuras eis affingunt. Nam bobus „ ſimiles faciunt Stymphalii Eraſinum & Metopam, „ Lacedæmonii Eurotam, Sicyonii & Phliaſii Aſo- „ pum, Argivi Cephiſſum. In hominum vero figura „ Pſophidii Erymanthum, Alphæum Heræenſes, Cher- „ roneſii qui à Gnido ſunt ſimiliter ipſi quoque eundem „ fluvium. Athenienſes autem Cephiſſum colunt, ut „ virum cornutum. Porrò in Sicilia Syracuſii Ana- „ pum viro aſſimilant, & Cyanam fontem ut fœmi- „ nam honorant. Ægeſtæi Porpacem, Criniſſum & „ Themiſſum virorum ſpecie colunt. Agrigentini co- „ gnominem urbi Fluvium ſpecioſi pueri forma ef- „ fingentes, illi ſacrificant. Qui enim Delphis conſecra- „ runt eburneam ſtatuam, & fluvii nomen inſcripſe- „ runt, ſtatuam autem fecerunt puerum.* Voire meſ- „ me l'Ocean eſt appellé cornu par *Euripide*, en „ ſa Tragedie d'*Oreſtes* vers 1378. ainſi,

Ἢ πόντον Ὠκεανὸς, ὃν Ταυρόκρατ' ἀσκάλαις
Ἑλίσσων κυκλεῖ χθόνα.

„ C'eſt à dire, *An per pontum quem Oceanus „ habens taurinum caput, cubitis circumdans am- „ plectitur terram?* Auſſi *Heſiode* vers 104. du „ bouclier d'Hercule appelle Neptune Ταύ- „ ρειον, par ce que (ce dit Tzetzes) Ταυρο- „ κράτωρ ἐστὶν, c'eſt à dire, que Neptune eſtoit „ repreſenté ſouvent la teſte cornuë comme un „ Taureau, & ce, *propter ſonitum fluctuum mu- „ gientium, vel quod in civitatibus Bœotiæ ſoleant Ne- „ ptuno Tauros ſacrificare*, & que c'eſt pour cette „ raiſon, ce diſent les Scholiaſtes d'*Heſiode*, que „ les fleuves ſont dits Ταυροκράνοι. Voyez auſſi „ *Lycophron* & ſon Scholiaſte." Ultra Rhenum fluvium bella geſſit Druſus, &, priuſquam, iter retro flectens, Rheni ripas adtigerat, morte conſumtus fuit, ut teſtatur *Dio Caſſius*, miras ejus rei addens circumſtantias, nam Lib. LV. p. 548. ubi narrans cur Albin fluvium non tranſierit, hæc refert. Γυνὴ γάρ τις μείζων ἢ κατ' ἄνθρωπος φύσιν ἀπαντήσασα αὐτῷ, ἔφη, Ποῖ δῆτα ἐπείγῃ Δρῦσε ἀκόρεστε; ἃ πάντα σοι ταῦτα ἰδεῖν πέπρωται. ἄπιθι. καὶ γὰρ σοὶ καὶ τοῖς ἔργοις σου βίος πλέον οὐ πάρεσιν ἤδη. Θαυμαστὸν μὲν ὂν τὸ σὸν φρόνημα καὶ δαιμονίως τοιούτῳ τῷ γένει σου μέχρι καὶ ἀπεῖναι ἔχω. θεσπέσιον γὰρ ἀπόβη, ὅσον τε ὑστερίσαι αὐτὸ, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ νόσῳ τινὶ, πρὶν ὅπη τὸ Ῥῆνον ἐλθεῖν, τελευτῆσαι. καί μοι τεκμήριον τὸ λεχθὲν ὅτι καὶ λύκοι περὶ τὸ στρατόπεδον σοῦ τὸ θάνατον αὐτὸ φοβεροῦντες ὠρύοντο, καὶ νεανίσκοι δύο διὰ μέσης τῆς φρουρᾶς διιππάσαντες ὤφθησαν· θρῆνός τε τῆς γυναικὸς ἠκούσθη, καὶ ἄστρων διαδρομαὶ ἐφάνησαν. ταῦτα μὲν ὕστερος ἔχει. *Etenim mulier quædam, humana amplior forma, ei obviam facta: Druſe, inquit, quo tandem nullum cupiditati tuæ modum ſtatuens, contendis? non tibi fatis conceſſum hæc omnia videre, quin tu abi: jam enim & operum tuorum & vitæ inſtat tibi terminus. Oblatam à deo aliquo hanc vocem mirum profecto eſt, neque tamen mihi fides abroganda videtur huic rei, quam ſtatim eventus comprobavit, nam & continuo retro ire Druſus cœpit, & in itinere, priuſquam Rhenum attingeret, morbo deceſſit. Aſtipulantur huic quod commemoravi prodigio, etiam alia: namque & ſub mortem ejus lupi circum caſtra ipſius vagati ululârant, & juvenes duo per medias munitiones equis tranſvecti apparuerant, ejulatuſque muliebris auditus fuerat, & ſtellæ in cœlo diſcurrerant.*

NUM. 8. & 9.

NERO CLAUDIUS DRUSUS GERMANICUS IMPerator. Caput Neronis Druſi nudum dextram verſus.

TIberius CLAUDIUS CAESAR AUGuſtus Pontifex Maximus TRibunicia Poteſtate IMPerator Pater Patriæ. Druſus togatus ſpoliis inſidet, dextra lauri ramum læva ſuper gremium chartam convolutam tenens. Infra Senatuſconſulti legitur nota.

Magnificus hujus ærei (quales ſunt, qui ſequuntur in hac tabula omnes) licet haud rari, nummi eſt typus, in quo veluti Triumphator gentium Barbararum a filio Claudio, interveniente Senatuſconſulto, celebratur Nero Druſus. Averſam nummi partem hac interpretationis luce perfundit *Jo Triſtanus Sanctamantius Comm. Hiſtor.* Tom. I. p. 144. „ NERO CLAUDIUS DRU- „ SUS GERM. IMP. L'effigie de Druſus. Au „ revers il y a, TI CLAUDIUS CÆSAR AUG. „ P. M. TR. POT. IMP. P. P. SC. Druſus aſſis „ ſur un ſiege curule, environné de deſpoüilles „ de toutes parts, tenant un rameau de laurier. „ Cette medaille ſemble repreſenter la marque „ de la puiſſance Proconſulaire qu'Auguſte luy „ confera, après eſtre revenu victorieux pour la „ ſeconde fois de pluſieurs nations barbares de la „ Germanie, où l'Empereur voulut qu'il retour- „ naſt pour achever cette guerre. Qui fut le „ temps auquel le Poëte *Diodorus* luy addreſſa ce „ gentil epigramme du premier livre de l'Antho- „ logie chap. 31. apprehendant que le malheur „ qui luy arriva ne le raviſt à l'Univers.

„ Ἀδράστειά τε δῖα καὶ ἰχναίη σε φυλάσσοι
„ Παρθένος, ἡ πολλὰς ψαλαμύξη Νέμεσις,
„ Δείδια σὴν τε φυὴν ἐρατὴν τύπον, &c.

„ Que je mets ainſi en noſtre langue. Que la di- „ vine Adraſtée, & la vengereſſe des torts & ou- „ trages Nemeſis, accompagnent tes pas, & te „ gardent d'infortune. Car je crains la perte d'u- „ ne jeuneſſe ſi floriſſante en beauté, & d'un na- „ turel ſi excellent, admirant tes deſſeins magna- „ nimes, & la vigueur d'une force de courage tou- „ te divine, & avec cela ta grande ſageſſe, & „ tes conſeils ſi prudens. Car nous avons appris, „ ô Druſus, que ceux qui te reſſemblent ſont de „ la race des immortels. Certainement ce fut une „ grande perte pour les Romains que la mort de „ ce valeureux & vertueux perſonnage, & qui „ fut fort ſenſible au general & particulier. Meſ- „ me *Ovide* liv. 1. de ſes Faſtes le regrette ainſi „ pour ſon intereſt,

„ *Et mortem & nomen Druſo Germania fecit;*
„ *Me miſerum, virtus quam brevis illa fuit!*

„ Quant aux exploits memorables qui le ſignale- „ rent en ces deux premiers voyages, *Albinova- „ nus* les exprime en deux vers.

„ *Ille genus Suevos, acre, indomitoſque Sicambros*
„ *Contudit, inque fugam barbara terga dedit.*

„ Ces belles & genereuſes actions ſont auſſi „ loüées avec ſa prudente conduite par le ſuſdit „ *Diodorus* en une epigramme qui ſe lit dans le „ premier de l'*Anthol.* chap. 26. où Rome eſt ap- „ pellée ville de *Remus.* Mais *Opſopœus* l'attri- „ buë à Neron, enquoy il ſe meſprend viſible- „ ment." Hunc nummum fere omnes protulerunt Antiquarii, præcipue *Hub. Goltzius* in *Aug.* Tab. XLI. Num. 5. *Octavius Strada* p. 28. *Chandlerus* p. 7. ſed mutilata inſcriptione, *Laur. Begerus* in *Theſ. Brand.* Tom. II. p. 613. ubi P. M. omittitur, *Car. Patinus* in *Sueton. Nummis inluſtrato* p. 180. *Muſeum Farneſian.* Tab. III. Num. 2. & 3. *Franciſci Angeloni* in *Hiſt. Auguſta* p. 33. Num 20. & 21. Servatur in *Theſ. Schwartzburg.* & paſſim apud omnes, ut & in *Muſeo noſtro.* Sed & inſuper duos poſſidemus cum inciſa eadem Nota, quæ occurrit infra Num. 13.

NUM. 10.

Epigraphe eadem, caput idem.

Senatus Conſulto. Spei typus, ſolito more gradientis, nam dextra florem, læva veſtis tenet laciniam.

Vulgaris in Claudii Imperatoris nummis Spei ſolet eſſe typus, itaque eamdem Deam ab averſa parte Neronis Druſi juſſit ſignari Senatus, tamquam Spem, quam Populus Romanus ex præclara Druſi illius indole conceperat, confirmaſſet in ſe filius Druſi Claudius. Exhibuit nummum ſolus *Carolus Patinus* in *Sueton. Nummis ill.* p. 180. Errore forte Nummarii a nummo Claudii mutuatum fuiſſe ſuſpicatur *Jo. Vaillant.* in *Num. Imp. Præſtant.* Tom. I. p. 12.

NUM. 11.

Epigraphe eadem, caput idem.

IMPerator CAESar TItus DIVI VESPaſiani Filius AUGuſtus Pontifex Maximus TRibunicia Poteſtate Pater Patriæ COnSul VIII. RESTituit. In Area Nummi Senatus Conſulto.

Egregius hic eſt nummus, qui curam teſtatur & adfectum, quo erga domum Claudianam devinctus fuit Titus Imperator, Veſpaſiani filius. Familiaritatem ejus cum infelici Britannico, Claudii filio, teſtatur *Suetonius* in *Tito* Cap. II. *Educatus in aula cum Britannico ſimul, ac paribus diſciplinis ut apud eoſdem magiſtros inſtitutus.* & mox ibidem: *Erant autem adeo familiares, ut de potione, qua Britannicus hauſta periit, Titus quoque juxta cubans guſtaſſe credatur, gravique morbo adflictatus diu.* Narrat deinde, quomodo ſtatuas & alia in honorem ejuſdem poſuerit. Neque Titus modo, ſed & pater Veſpaſianus & frater Domitianus plures nummos Imperatorum, qui ante ſe fuerant, reſtituerunt. Profertur & hic nummus a *Carolo Patino* ad *Sueton.* p. 180. Judicium *Jo. Vaillantii* in *Numm. Imp. Præſt.* Tom. I. p. 12. hoc eſt: *Hic nummus primæ formæ in Theſauro Patini, ſi legitimus eſt, inter rariſſimos eſt collocandus.* Bis autem vulgavit *Patinus*, primo in *Theſ.* p. 141. ubi legit COS. VII. deinde ad *Suetonium.* Eo more, quo legit in *Theſauro Patinus*, eumdem edidit ex *Muſeo Farneſ. P. Pedruſius* Tab. VI. Num. 3. p. 39. ſed alium in *Gaza Fridericiana* invenit *Chriſt. Sigiſm. Liebeus*, quem edidit ex illa *Gaza* ſive in *Gotha Nummaria* p. 275. adpoſita etiam priore, qua Druſi caput continetur, parte. Inſcriptio averſæ partis notabilis eſt propter ſcripturam Titi per literam (ut ſcribi ſolet) T. ſolam, non duas TI. atque expreſſum clare Conſulatum octavum. Inſcriptio hæc eſt, IMPerator Titus CAESar DIVI VESPaſiani Filius AUGuſtus Pontifex Maximus TRibunicia Poteſtate Pater Patriæ COnSul VIII. RESTituit. *Senatus Conſulto.* Reliqua ab ipſo *Liebeo* pete.

NUM. 12. & 13.

TIberius CLAUDIUS CAESAR AUGuſtus Pontifex Maximus TRibunicia Poteſtate IMPerator Pater Patriæ. Caput Imperatoris Claudii, Druſi filii, cum nota incuſa, quæ continet literas N. C. A. PR.

NERO CLAUDIUS DRUSUS GERMANicus IMPerator. Arcus Triumphalis cum fornice, inpoſita deſuper. Druſi ſtatua equeſtri inter duo tropæa.

Egregius hic & rariores duo, qui ſequuntur, nummi, confirmant adductum ſupra ex *Dione Caſſio* teſtimonium, de honoribus Druſo mortuo habitis. In hoc inſuper nota quædam incuſa obſervatur quinque continens literas, haſce videlicet, N. C. A. P. R. quæ quidem punctulis in ipſis nummis non diſtinguuntur. Plures enim ejus generis poſſideo, & quidem præter hunc ipſum alium, in quo nota eadem in ſummo margine poſt Claudii nomen adparet, deinde illum, qui ſupra Num. 9. occurrit; inſuper tres ipſius Claudii nummos, videlicet cum typo Spei, vel inſcriptos EX S. C. OB CIVES SERVATOS. in quernea; quales infra inter Claudii nummos, ſed ſine Nota inpreſſa, obſervare licet. Denique nummum in quo Templum Divi Auguſti adparet ſub Tiberio Cæſare cuſum, qualis (ſed ſine ejuſmodi Nota) depingitur infra in Tiberio Tab. V. Num. 17. & 18. In omnibus hiſce quinque illæ literæ inveniuntur. Incuſos autem Nota ejuſmodi omnes ejuſmodi nummos exiſtimo ſub Claudio, & quidem eo tempore, quo graviſſima fame adflictum fuit Imperium Romanum. Cauſſam dediſſe eamdem exiſtimo ut pecuniæ pretium augeretur, & quæ ejuſmodi nota fo-

foret percuſſa pluris quam quæ eadem careret (prout in quibuſdam hodiernæ hujus Reipublicæ monetæ generibus fieri ſolet) valeret in uſu & rerum cum eadem permutatione. Itaque curam ejus rei ſuſcepiſſe Cæſarem, ejuſque inde haud parum auctum fuiſſe fiſcum. Quare literas has ita explico, *Nota Cæſaris Auguſti* PR*obus* vel PR*obatus*, ſcilicet Nummus. Huic interpretationi ſuffragari videntur tres diverſæ notæ in nummo octavodecimo, quas explico PRO*bus*. BON*us*. IMP*erator*. Ubi vide quæ notavimus. Druſi nummus cum Arcu Triumphali & dicta Nota N. C. A. PR. ſervatur in *Gaza Schwartzb.* & *Muſeo noſtro*. Sed inſuper alium ſine nota poſſidemus pulcherrimum atque integerrimum, in quo animadvertere clariſſime licet, quod in periſtylio Arcus Triumphalis patera & guttus ſive urceus, Pontificatus inſignia, non vero duæ depingantur pateræ. Simplex autem Nummi typus editus invenitur apud *Lævinum Torrentium* ad *Sueton.* Cap. 1. Claudii, in *J. G. Grævii Suetonio* p. 459. & Tom. IV. *Theſauri* ejuſdem p. 1702. deſcribitur.

NUM. 14.

Epigraphe eadem, caput idem.

Titus DIVI VESPaſiani Filius AUGuſtus Pontifex Maximus TRibunicia Poteſtate Pater Patriæ COnSul VIII. RESTituit. Idem Arcus Triumphalis, ſed ſtatuæ Equeſtri ſubjicitur captivus proſtratus, & in periſtylio Arcus ſcribitur DE GERmanis. Ad latera eſt Senatuſconſulti nota.

Rariſſimum facit nummum reſtitutio Titi, Veſpaſiani filii. Depictus exſtat apud *Car. Patinum* in *Sueton. Nummis inluſtrato* p. 180. & apud *Jo. Vaillantium* in *Num. Imp. Præſtant.* Tom. I. p. 11. Sed uterque Victoriarum imaginibus partem fornicis infra periſtylium exornatam exhibuit.

NUM. 15.

Epigraphe eadem, caput idem.

CAESARIS AUGuſti Filius DOMITIANus COnSul V. RESTituit. Arcus Triumphalis plane idem.

Depinxerunt ediderunteque rariſſimum hunc nummum *Hubertus Goltzius* in *Aug.* Tab. XLI. Num. 11. & *Carolus Patinus* in *Suetonio Nummis inluſtrato* p. 180.

NUM. 16. & 17.

NERO CLAUDIUS DRUSUS GER. . .
Caput Neronis Druſi nudum dextram verſus, cum nota quinque literarum, de qua ad Num. 13. actum fuit poſt cervicem impreſſa.

. . . . . CLAUD . . . . . Duo capita virilia, nuda, ſibi invicem oppoſita.

Merito dolendum eſt, eraſas per antiquitatem fuiſſe literas averſæ partis. Capita vero nimis juvenilia a *Morellio* ex detrito nummo exhibita fuiſſe. Suſpicor enim Germanicum & Claudium exprimi, atque ita patrem fratremque Claudii una cum ipſo in hoc nummo exſtare. Quod ſi revera tam juvenilia in nummo rariſſimo ſint capita, quid vetat referre ad filios Germanici, fratres Cai, Neronem & Druſum, ac Claudia utrumque gente, Sejani quidem artibus, Tiberii tempore, miſere oppreſſos, ſed Claudii patrui benignitate in hoc ære redivivos. Neque negare velim depingi potuiſſe Neronem Claudium & Britannicum, Claudii Imperatoris liberos atque Neronis Claudii Germanici nepotes. Depinxit *Morellius* ex *Muſeo ill. Colberti, Marchionis de Seignelay.*

NUM. 18. & 19.

NERO CLAUDIUS DRUSUS GERMANICUS IMPerator. Caput Neronis Druſi nudum dextram verſus.

TIberius CLAUDIUS CAESAR AUGuſtus Pontifex Maximus Tribunicia Poteſtate IMPerator Pater Patriæ. Druſus togatus ſpoliis inſidet, dextra lauri ramum læva ſuper gremium chartam convolutam tenens. Infra Senatuſconſulti legitur nota.

Notari debet hic nummus propter tres incuſas ſub Imperatore Claudio notas, de quibus ſupra ad Num. 13. aliquid diximus. Notæ illæ continent literas PRO. BON. IMP. id eſt *Probus* vel *Probatus*. BON*us*. IMP*erator*. Et in hoc quidem nummo tres illæ notæ conjunctæ inveniuntur, quum in aliis nummis una tantum vel duæ inveniantur. Poſſideo nummum Claudii cum corona civica &c. atque una hac a parte capitis nota PROB. addita litera B. Ita videlicet, PR. ſcribitur in poſtremis duobus ex quinque N. C. A. PR. literis Num. 13. & 16. PRO. in Druſiano nummo *Morellii* quem nunc explicuimus; in Claudiano, quem ego poſſideo quatuor exprimitur literis PROB. ita ut nihil aliud niſi PROB*us* vel PROB*atus* ſignificare illa Nota poſſit. Alter Claudii nummus, quem pariter ſervo, cum Spei typo, a parte capitis duas habet Notas incuſas PRO*bus* BO-N*us*. Sed tertium ejuſdem Claudii poſſideo, qui numero incuſarum Notarum reliquos omnes ſupergreditur. Averſa pars, adſiduo uſu penitus de-

detrita est. Sed pars capitis quinque notas incusas habet, videlicet PRObus BONus TIberius CLaudius, dein IMPerator, & tandem CAEsar. Omnes hi primæ formæ nummi sunt. Jam si contemplemur Tabulam XXXII. inter Numismata Augusti, totam constare videbimus ejusmodi nummis, qui tales Notas incusas, unam videlicet vel duas, exhibent. Quas si cum Drusianis & Claudianis, ejusque temporis cusis nummis conferamus, maxima profecto inde surgit verisimilitudo, occasione famis vehementissimæ, adeoque trepido Reipublicæ tempore auctum hisce Notis pecuniæ fuisse valorem.

NUM. 20. & 21.

NERO CLAUDius DRUSUS GERMANICUS. Caput Neronis Drusi nudum, lævam versus.

TIberius CLAUDius CAESAR AUGustus Pontifex Maximus TRibunicia Potestate IMPerator Pater Patriæ. Caput Claudii Imperatoris nudum, lævam versus.

Nummus æreus est, mediæ formæ, rarissimus, in quo memoriam patris Drusi coluit Claudius, ejusque faciem simul cum sua ab altera parte expressit. Non addidit *Morellius* notam, quo *Museum*, ex quo sit depromtus, indicari possit.

NUM. 22. & 23.

ΔΡΟΥΣΟΣ ΚΑΙΣΑΡος ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΥΙΟΣ. (*DRUSUS CAESARIS AUGUSTI FILIUS.*) *Caput Neronis Drusi laureatum, lævam versus, inter lituum & capeduncula.*

ΤΙΒέριος ΓΕΡμάνικος ΚΑΙΣΑΡΕΣ. (*TIBERIUS GERMANICUS CAESARES.*) *Capita Tiberii & Germanici, ex quibus alter frater Drusi natu major, alter filius, nuda & sibi invicem opposita.*

Græca aliqua urbs, forte Corinthus, signasse hunc nummum videtur sub extremis Augusti temporibus, &, ut ego quidem reor, postquam Tiberium Augustus, Germanicum, jussu & voluntate Augusti, adoptasset Tiberius. Sic enim hanc rem explicat *Suetonius* in Vita Tiberii Cap. XV. *Cajo & Lucio intra triennium defunctis, adoptatur ab Augusto simul cum fratre eorum, M. Agrippa: coactus prius ipse Germanicum, fratris sui filium, adoptare.* Et hinc, ut opinor Augusti filius post mortem dicitur Drusus adulandi mira apud Græculos arte, quod Germanicus, cujus adoptivus tantum pater erat Tiberius, ipse naturalem habuisset Drusum, factusque non judicio Tiberii, sed jussu Augusti, Principis esset nepos & Imperii Romani destinatus successor. Neque enim usquam legisse memini adoptatum ab Augusto fuisse Drusum, quem si forte per adulterium ex gravida, quum eam uxorem duceret; Livia, sustulit Augustus, tamen ut proprium agnoscere ausus haud fuit; qua ratione, quum intra mensem tertium, teste *Suetonio* in *Tiberio* Cap. I. editus fuisset Drusus, *partum immaturum* vocare potuit *Suetonius* in *Augusto* Cap. LXIII. uti novissimus ejus Interpres animadvertit, qui sententiam hanc stabilire potuerat *Dionis Cassii* loco, quo expresse innuitur indulgentia publica jus trium liberorum Liviæ concessum fuisse, quamvis duos modo, Tiberium & Drusum, peperisset, idque factum fuisse in solatium casus Drusiani. Verba *Dionis* Lib. LV. p. 549. hæc sunt: Ἡ μὲν δὴ Λιβία εἰκόνων τε ἐπὶ τῷ τέκνῳ ἐτύχε, καὶ ἐς τὰς μητέρας τὰς τε τρὶς πεκέσας ἐσηγράφη· οἷς γὰρ ἂν τὸ δαιμόνιον εἴτ' ἐν ἀνδράσιν εἴτε γυναιξὶν μὴ δῶ τοσαυτάκις τεκνῶσαι, τούτων ποιεῖ ὁ νόμος, πρότερον μὲν ἀφ' ἑκάστης βουλῆς, νῦν δὲ ἀπὸ τοῦ γεγονότων δικαιώματος χαρίζεται· ὥστε σφᾶς μήτε τοῖς τὰ ἀπαιδίας ἐπιτιμίοις ἐνέχεσθαι, καὶ τὰ τῆς πολυπαιδίας ἆθλα, πλὴν ὀλίγων τινῶν, καρπεῖσθαι. *Livia autem solatii causa statuis donata, & in matrum quæ ter peperissent numerum relata est. Quibus enim vel viris vel mulieribus fortuna tertiam prolem non concessit, eorum nonnullis tamen lex quædam à Senatu primum, nunc autem ab Imperatore etiam lata, jus trium liberorum largitur: ut neque mulcta ea quæ sterilibus est proposita teneantur, & paucis duntaxat exceptis copiosæ proli constituta præmia omnia adipiscantur.*

Ediderat insignem hunc ex ære medio nummum *Andr. Morellius* in *Specimine Universæ Rei Nummariæ Antiquæ* Tab. XV. Num. 3. pag. 155. ex *Thesauro Regio* sive *Versalienſi*, notam vero huic adposuit *Gazæ Schwartzburgicæ*, quæ nunc *Saxo-Gothana* est; unde inter ejus *Gazæ* decora editus & inlustratus conspicitur à *Chr. Sigism. Liebeo.* Sed & adtulit eundem *Plinii* inlustrator *Jo. Harduinus* Tom. I. p. 729. ubi caput in nummi parte priore refert ad Drusum Tiberii filium, duo capita adversa in nummi postica parte ad Drusi ejus liberos gemellos, ex quibus scilicet alter Germanicus dictus fuerit. Haud facile (ut opinor) alicui cordato hanc persuasurus est sententiam. Reticere tamen non debeo in *Museo nostro* duos ejusmodi servari nummos, quorum uterque caret sacerdotii insignibus, lituo & simpulo sive capeduncula, Drusi tamen caput pariter laureatum conspicitur.

TABU-

TABULA VIII.

CONTINENS

NUMISMATA ANTONIAE,

UXORIS NERONIS DRUSI GERMANICI,

EX OMNI MODULO ET METALLO.

Druſi uxor Antonia, M. Antonii Triumviri & Octaviæ, ſororis Auguſti, filia, à matre muliebrium virtutum decora, pudicitiam, amorem in virum, liberos & nepotes tulit, à patre generoſitatem magnumque animum. Vere igitur meruit encomia, quæ apud veteres Scriptores illi dantur, quæque breviter & eleganter contraxit inter veteres *Plutarchus* in *Antonio* p. 955. Ἀπολειπομένων δὲ τῇ Ἀντωνίᾳ καὶ Ὀκταβίας δυοῖν θυγατέρων, ἣ μὲν Δομίτιος Ἀηνόβαρβος ἔλαβε, ἣ δὲ σωφροσύνῃ καὶ κάλλει διαβόητον ἔσχεν Ἀντωνίαν, Δρῦσος ὁ Λιβίας υἱὸς, ἀδελφιδοῦς δὲ Καίσαρος. *Duarum, quæ ſupererant, Antonii & Octaviæ filiarum, alteram in matrimonio habuit Domitius Ahenobarbus, alteram caſtitate & forma celebrem Antoniam Druſus Liviæ filius privignus Cæſaris.* *Valerius Maximus* Lib. IV. Cap. III. Ex. 3. *Antonia quoque, fœmina laudibus virilem familiæ ſuæ claritatem ſupergreſſa, amorem mariti egregia fide penſavit: quæ poſt ejus exceſſum, forma & ætate florens, cubiculum ſocrus pro conjugio habuit: in eodemque toro alterius adoleſcentiæ vigor exſtinctus eſt, alterius viduitatis experientia conſenuit.* Inter recentiores *Jo. Triſtanus* Tom. I. p. 147. his verbis: „ Marc Antoine eut d'Octavia ſœur d'Auguſte, deux filles, portans toutes deux le nom d'Antonia, l'aisnée deſquelles fut mariée avec Domitius Ænobarbus, duquel mariage ſortit Gneus Domitius pere de l'infame Neron. Quant à la jeune, qui eſt celle-cy, elle eſpouſa Druſus; duquel elle eut Germanicus & Claude, qui veſquit longuement avec elle (ce dit *Dion.* l. LX.) Eſtant devenuë veufue, elle ne ſe voulut plus marier, vivant en reputation de la plus vertueuſe & modeſte Princeſſe de ſon ſiecle. Ce qui la faiſoit plus eſtimer, fut qu'elle eſtoit fort belle & jeune quand Druſus deceda. *Antonia quoque, fœmina laudibus virilem familiæ ſuæ claritatem ſupergreſſa, amorem mariti egregia fide penſavit, quæ poſt ejus exceſſum forma & ætate florens, cubiculum ſocrus pro conjuge habuit, in eodemque thoro alterius adoleſcentiæ vigor extinctus eſt, alterius viduitatis experientia conſenuit,* (ce dit *Valere Maxime* liv. IV. chap. 3.) *Pline* liv. IX. chap. 55. dit qu'elle aima ſi particulierement & tendrement une lamproye, qu'elle la decora de pendants d'oreilles de tres-grand prix, & que cette ſingularité attira à Baule ſon lieu de plaiſance pluſieurs curieux pour en voir la nouveauté. Elle fut choiſie à cauſe de ſa continence pour eſtre Preſtreſſe d'Auguſte, ce „ que cette medaille cy deſſouz mentionnée marque. Elle deceda ſouz l'Empire de l'impie Caligule, qui la meſpriſoit, & n'en tenoit conte à cauſe de leurs differentes formes de vivre, meſme diſoit-on qu'il l'avoit fait empoiſonner.“

NUM. I. & 2.

ANTONIA AUGUSTA. Caput Antoniæ ſpicis coronatum.

SACERDOS DIVI AUGUSTI. Duæ tædæ cum corollis.

De Antonia, quam inter initia imperii, ut aviam, in honore habuit Caligula, teſtatur *Dio*, factam ab eodem fuiſſe Sacerdotem Divi Auguſti, atque Auguſtæ titulo decoratam. Verba *Dionis* exſtant Lib. LIV. p. 641. Ἐς τε τὴν μητέρα καὶ ἐς τοὺς ἀδελφοὺς τήν τε τοῦ Ἀντωνίαν τιμῆσαι ὅσα δυνατὸν ἦν μάλιστα πάντας (ταύτην τε γὰρ Αὐγοῦσταν τε ἀνόμασαν καὶ ἱέρειαν ἔδωκαν ἑαυτοῦ ἀποδείξας, πάντα αὐτῇ καθάπαξ ὅσα ταῖς παρθένοις ἀπάρχει). *In matrem, fratres, aviamque Antoniam permulta pietate uſus eſt: nam hanc Auguſtam ſtatim, & ſacerdotem Auguſti fecit, omnesque Veſtalium honores tribuit.* Confirmat id *Suetonius* in *Caligula* Cap. XV. *Poſt hæc Antoniæ aviæ, quidquid unquam Livia Auguſta honorum cepiſſet, uno Senatusconſulto congeſſit.* Juvenis enim apud illam educatus fuerat. *Sueton.* ibidem Cap. X. *Comitatus eſt patrem & Syriaca expeditione. Unde reverſus primum in matris, deinde ea relegata, in Liviæ Auguſtæ, proaviæ ſuæ, contubernio manſit: quam defunctam prætextatus etiam tum pro roſtris laudavit; tranſiitque ad Antoniam aviam, & inde viceſimo ætatis anno accitus Capreas à Tiberio, uno atque eodem die togam ſumſit barbamque poſuit.* & Cap. XXIV. de ſororibus ejus ipſoque Cajo, *Ex his Druſillam vitiaſſe virginem, prætextatus adhuc, creditur. Atque etiam in concubitu ejus quondam deprehenſus ab avia Antonia, apud quam ſimul educabantur.* Hinc igitur *Auguſta* & *Sacerdos Divi Auguſti* in nummo adpellatur Antonia, atque inſuper habitu Cereris, corona ſpicea exornata, depingitur. Jam enim eo tempore ſolemne erat Auguſtas, ut Liviam, Antoniam, aliasque Dearum habitu, atque *Juſtitiæ*, *Pietatis* &c. nomine in nummis effingere. Et forte habitu Cereris, dedicata

cata ejus imago fuit in Templo, quod Romæ habuit, à Claudio filio dedicatum, cujus Templi exstat mentio apud *Plinium Nat. Hist.* Lib. XXXV. Cap. 10. sive Tom. II. Edit. *Hard.* p. 697. *Ejusdem arbitrantur manu esse & in Antoniæ Templo Herculem aversum: ut, quod est difficillimum, faciem ejus ostendat verius pictura, quam promittat.* Sub Claudio autem Templum id Antoniæ erectum suspicor, quoniam is, magna in progenitores & propinquos pietate, matrem minime neglexit, cujus memoriæ Carpentum in Circensi pompa constituit, teste *Suetonio* in *Vita Claudii* Cap. XI. *Parentibus inferias publicas: & hoc amplius, patri Circenses annuos natali die: matri Carpentum, quo per Circum duceretur, & cognomen Augustæ, ab avia recusatum.* ubi Lipsio accedo legenti *a viva recusatum.* Abstinuisse enim isto Caji nepotis munere viva videtur. Ad inlustrationem hujus nummi inveniuntur apud *Jo. Tristanum Sanctamantium* in *Comm. Histor.* Tom. I. p. 147. „ ANTONIA AUGUSTA. L'effigie „ d'Antonia. Au revers, SACERDOS DIVI „ AUGUSTI. Deux torches decorées de festons. „ Cette representation de torches marque le mi„ nistere du Sacerdoce conferé à Antonia, par Ca„ ligule mesme (ce dit *Dion* liv. LIX.) au com„ mencement de son regne, mais il changea bien „ depuis sa bonne volonté en persecution. Voyez „ ce qu'*Occo* rapporte icy à propos pour l'intelli„ gence de ce type, n'estimant estre necessaire „ d'y adjouster autre chose que cette Inscription „ pour le confirmer, rapportée dans le Tresor de „ *Grut.* pag. CCXXXVI.

„ ANTONIÆ
„ AUGUSTÆ
„ DRUSI
„ SACERDOTI DIVI
„ AUGUSTI.
„ MATRI TI CLAUDI
„ CÆSARIS AUG. PP.

„ Quand Claude se vid Empereur, il n'oublia „ d'honorer sa memoire, & celle de son pere „ Drusus: car il institua en leur honneur des jeux „ equestres, qui se celebroient és jours de leurs „ naissances, ce dit *Dion.* liv. LX.) & aussi leur „ fit bastir un temple, où *Pline* remarque liv. „ XXXV. chap. 9. qu'il y avoit un tableau d'Her„ cules de l'ouvrage d'Apelles."

Antoniæ vero nummos omnes sub Claudio signatos fuisse arbitror. Inter singularia exempla, de hac fœmina refert *Plinius Hist. Natur.* Lib. VII. Cap. 19. seu Tom. I. p. 385. *nunquam exspuisse.*

Antoniæ hunc nummum, ex auro & argento, depinxerunt vulgaruntque *Octavius Strada* p. 20. *J. Vaillantius* in *Numinis Imp. Præstant.* Tom. II. p. 51. *Carolus Patinus* in *Suetonio Nummis inlustr.* p. 248. *Jo. Tristanus* in *Comm. Histor.* Tom. I. p. 147. *Num. Arschot.* Tab. inter Aureos IV. Num. 11. & 12. Arg. &c. Tab. XVII. Num. 22. Servatur in *Thes. Schwartzburgico* nunc *Saxo-Gothano.*

NUM. 3.

Epigraphe eadem, caput idem.

CONSTANTIAE AUGUSTI. Antoniæ Statua, habitu Cereris, dextra tenens longam & spicatam facem, læva cornucopiæ.

Inscriptio aversæ partis sine dubio spectat ad Claudium, cujus nummi cum hac epigraphe triti sunt, & spectari possunt inter æreos Claudii secundi moduli. Antonia vero Cereris habitu depingitur, stans, dextra facem oblongam, læva cornucopiæ, ut frugum mater, tenens. Eamdem Antoniam, sed sedentem, sub Cereris habitu, dextra ramum, læva facem transversam tenentem, depingi existimo in Claudii ex ære medio nummo, cum Inscriptione CERES AUGUSTA. quem nummum Titus & Domitianus postea restituerunt, sicuti & alios ejusdem Claudii. Fuit alias constantiæ singularis mulier Antonia, prouti non modo ex testimonio *Valerii Maximi*, & constantia tori vidualis adparet, sed & ex pœna filiæ Livillæ (quæ adultero Sejano favens, maritum Drusum, Tiberii filium, veneno necaverat) ex antiqua Romanorum severitate inflicta. Testatur id *Dio*, de Apicata agens, Sejani repudiata uxore, Lib. LVIII. p. 628. Καὶ ἡ γυνὴ Ἀπικάτη ἐπιψηφίσθη μὲν, μαθοῦσα δ' ὅτι τὰ τέκνα αὐτῆς τέθνηκε, καὶ σφῶν τὰ σώματα ἐν τοῖς ἀναβαθμοῖς ἰδοῦσα, ἀνεχώρησε, καὶ ἐς βιβλίον γράψασα περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Δρούσου, κατά τε τὰ Λιουίλλης τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ἣ ἐπεῖπέ τε καὶ αὐτὴ τῷ ἀνδρὶ προσεπεχράνθη, ὥστε μηκέτι σωφρονεῖν, τὸ μὲν τῷ Τιβερίῳ ἔπεμψεν, αὐτὴ δ' ἑαυτὴν διεχρήσατο· καὶ ὅτως ὁ Τιβέριος ἐντυχὼν τῷ βιβλίῳ, καὶ διελέγξας τὰ γεγραμμένα, τάς τε ἄλλας πάντας καὶ τὴν Λιουίλλαν ἀπέκτεινεν· ἤδη δ' ἤκουσα ὅτι ἐκεῖνος μὲν αὐτῆς διὰ τὴν μητέρα τὴν Ἀντωνίαν ἐφείσατο, αὐτὴ δὲ ἡ Ἀντωνία ἐκόσαι λιμῷ τὴν θυγατέρα ἐξώλεσε. *Verum Apicata, uxor Sejani, damnata non fuit. Hæc, liberorum suorum morte audita, eorumque corpora in scalis intuita, digressa inde, libellum composuit, in quo continebatur, quomodo Drusus esset interfectus, accusatioque Livillæ, uxoris ejus; propter quam vir ipsi infensus nuncium remiserat: eo ad Tiberium libello misso, vita se ipsam privavit; Quo Tiberius lecto, reque ut acta esset perspecta, reliquos omnes Drusianæ cædis reos, & ipsam Livillam interfecit: accepi tamen hoc etiam, ipsum Livillæ propter ejus matrem Antoniam peperciisse: Antoniam vero ipsam sua sponte illam inedia necasse.*

Vulgarunt hunc Antoniæ ex auro & argento nummum *Carolus Patinus* ad *Suetonium* p. 248. *P. Rubenius* in *Num. Arschot.* Tab. XVII. Num. 24. *Hemelarius* in *Num. Arschot. Aureis* Tab. V. Num. 2. & 3. *P. Pedrusius* in *Museo Farnes.* inter *Arg.* Tab. XIV. Num. 1. inter *Aureos* Tab. III. Num. 2. Servatur in *Thesauro Schwartzburgico.*

NUM. 4. & 5.

ANTONIA AUGUSTA. Caput Antoniæ nudum, lævam versus.

TIberius CLAUdius CAesar AUGustus Pontifex Maximus. Senatus Consulto. in Laurea.

Edidit Antoniæ hunc argenteum nummum *Jo. Vaillantius* in *Num. Imp. Præstant.* in Editione priore; ubi testatur servari in *Thesauro Mediceo.* Perperam idem inter æreos inpressus cernitur in secunda ejus libri auctaque Editione Tom. I. p. 13.

NUM. 6. & 7.

ANTONIA AUGUSTA. Caput Antoniæ nudum, lævam versus.

TIberius CLAUDIUS CAESAR AUGustus Pontifex Maximus TRibunicia Potestate IMPerator. (in quibusdam, ut apud Laur. Begerum, & uno ex meis additur insuper Pater Patriæ) Senatus Consulto. Imperator Claudius stans Pontificis Maximi habitu, capeduncula dextra tenet.

Antoniæ, sacerdoti Divi Augusti, apte conjungitur filius Claudius Imperator & Pontifex Maximus, qui forte pontificali habitu in æreo hoc nummo (quales sunt, qui sequuntur omnes) exprimitur, respectu dedicationis Templi Antoniæ, cujus ex *Plinio* mentionem supra fecimus. Tritus est nummus, & ubique obvius, in serie tamen necessarius. Exstat depictus apud *Car. Patinum* in *Num. Imp. Rom.* p. 63. *Æneam Vicum* in *Augusto* Tab. XLII. Num. 2. *Begerum Thes. Brand.* Tom. II. p. 614. *P. Pedrusium Museo Farnes.* Tab XXIV. Num. 4. & alibi. Delineavit *Morellius* ex *Thesauro Schwartzburgico.*

NUM. 8.

Similis plane præcedenti excepta nota incusa.

De nota illa incusa quæ quinque literas N. C. A. PR. continet, actum est supra ad Tab. VII. Num. 13. Vulgavit *Morellius* ex *Thesauro Schwartzburgico.* In *Museo nostro* & cum incusa nota hac eadem invenitur.

NUM. 9. & 10.

ΑΝΤΩΝΙΑ ΣΕΒΑΣΤΗ. ΘΕΣσαλονικέων. (*ANTONIA AUGUSTA. THESSALONICENSIUM.*) *Caput Antoniæ velatum, dextram versus.*

ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*TIBERIUS CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Tiberii laureatum dextram versus.*

Capita Antoniæ & Tiberii in hoc nummo conspiciuntur, neque tamen Tiberii tempore signata fuerunt. Illud enim liquet ex ΣΕΒΑΣΤΗΣ seu AUGUSTAE titulo, quem sub Tiberio nondum adquisiverat Antonia, sed nacta fuit sub Caligulæ nepotis Imperio. Thessalonicenses, devoti admodum domui Augusti, signasse nummum videntur sub Claudio. Neque enim ingrata Claudio fuit memoria Tiberii, nam, teste *Suetonio* in *Claudio* Cap. XI. *Tiberio marmoreum arcum juxta Pompeji theatrum peregit.* Servatur hactenus insignis hic nummus in *Museo* studiosissimi quondam, dum viveret, harum deliciarum *Jacobi Wildii*, apud cujus liberos & hæredes eumdem nuperrime inspexi, atque animadverti coronam spiceam sub velo capitis eminere, non vero frontis exsistere aliquod ornamentum muliebre.

NUM. 11. & 12.

ΑΝΤΩΝΙΑ. (*ANTONIA.*) *Caput Antoniæ nudum, lævam versus.*

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ. (*THESSALONICENSIUM.*) *Victoria gradiens cum palma & corolla.*

Discrepat ornatus capillorum in hoc nummulo à reliquis Antoniæ nummis, atque etiam ab illo, qui mox sequitur; itidem Thessalonicæ cuso. Sed & juvenilior est facies, neque *Augustæ* adscribitur titulus. Quare suspicor non ad Antoniam, Drusi uxorem, Claudii Cæsaris matrem, pertinere, sed ad ejusdem Claudii filiam ex Ælia Petina, Antoniam quoque dictam, cujus imaginem una cum Britannico & Octavia, liberis Claudii ex Messalina, signavit Colonia Augusta Aroe Patrensis, & conspiciendam dabimus infra in Claudii Cæsaris nummis Tab. VII. Num. 26. ubi Num. 20. inter Antoniam & Octaviam sorores, adscriptis nominibus stans exhibetur Britannicus. In Antonia Claudii ipsius aviæ Antoniæ eluxit generosus animus, mori enim maluit, quam Neroni post Octaviam & Poppæam nubere. *Suetonius* in *Nerone* Cap. XXXV. *Antoniam, Claudii filiam, recusantem post Poppææ mortem nuptias suas, quasi molitricem novarum rerum interemit.* Servatur elegans nummulus in *Thesauro Versaliensi.*

NUM. 13. & 14.

ΑΝΤΩΝΙΑ . . . . Α . . . (*ANTONIA, AUGUSTA.*) *Caput Antoniæ Augustæ lævam versus.*

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ. (*THESSALONICENSIUM.*) *Victoria globo insistens, dextra corollam, læva palmam tenet.*

Hoc & præcedenti nummulo Victoriam Britannicam Claudio Cæsari gratulantur Thessalonicenses, & quidem in posteriore hoc, quasi novo quodam Orbe domito, ad obsequium reductis divisis toto pene Orbe Britannis. Vultus autem matris & filiæ, quæ carissimæ Claudio erant, à parte priore expresserunt.

Refert quoque ad Antoniam aliud quoddam *Numisma Græcum Jo. Tristanus Sanctamantius* in *Comm. Historicis* Tom. I. p. 148. ad quod hæc notat, „ ΣΩΤΗΡΑ. *Servatrix.* L'effigie d'Antonia en forme de Déesse, avec le *præfericulum* ou vase destiné pour les sacrifices, avec ces lettres renversées B. A. Au revers il y a ΚΑΛΗ ΤΥΧΗ ΑΓΡΙΠΠΕΙΝΗ. *Pulchra, vel bona Fortuna, Agrippina*, une Fortune representée debout, un timon ou gouvernail à sa droitte: dans l'autre, une corne d'abondance entre deux rameaux d'olives. „ J'estime qu'il faut attribuer cette medaille au „ temps que Claude tenoit l'Empire, & qu'il espousa Agrippine fille de Germanicus, & petite fille d'Antonia, & qu'elle fut frappée en Grece en l'honneur de ces deux Princesses, pour obliger Claude & Neron leurs fils, & Agrippine mesme qui vivoit lors en possession d'une fortune tres-florissante. Or cette figure d'Antonia deïfiée, ayant un vase de sacrifice derriere elle, semble marquer que de Prestresse d'Auguste qu'elle estoit lors qu'elle vivoit sur terre, elle estoit devenuë une Vesta servatrice de l'Empire Romain, comme cette Déesse l'avoit esté des Troyens. Car Auguste luy avoit consacré un Temple en son propre Palais, qui la faisoit appeller *Cæsaream Vestam*, comme elle est nommée par *Ovide* en ses Fastes. Ou bien on veut attribuer à cette nouvelle Vesta la conservation de Claude son fils, & d'Agrippine son arriere-fille, & que par son moyen le bon-heur d'estre parvenus à l'Empire leur estoit venu du Ciel. En sorte qu'Agrippine semble estre mesme dite le Genie d'une florissante fortune, Imperatrice de l'Univers. Car cette Inscription de ΚΑΛΗ ΤΥΧΗ, designe qu'Agrippine est la bonne fortune de Claude, & tout ensemble belle & florissante de l'Empire, faisant par ce mot ΚΑΛΗ allusion à la beauté de cette Princesse. Car il signifie & belle & bonne. Laquelle beauté fut estimée principale cause de luy faire obtenir les bonnes graces de Claude, & par ce moyen le gouvernement de l'Empire. Car en effet elle gouvernoit & Claude & l'Empire tout ensemble, c'est ce que ce gouvernail signifie. Car *Philostrate* en la vie du Sophiste Herode fait mention du Temple & du Simulacre qui se voyoient à Athenes, de la fortune ὡς κυβερνώσης πάντα, *veluti omnia gubernantis*, comme gouvernant tout. Et cette corne d'abondance accostée de deux rameaux d'olive, designe que son mariage, & sa prudente conduite, causoient la paix & l'abondance à l'Empire Romain, duquel neantmoins Antonia en estoit la Déesse conservatrice. Or (comme j'ay „ desia dit) l'epithete de καλὴ τύχη en cet endroit „ est pris pour belle Fortune, mais c'est toutesfois en sorte qu'elle soit aussi entenduë estre Α- „ γαθὴ, bonne, car il signifie l'un & l'autre. Et „ comme cet epithete de ΚΑΛΗ rarement est donne „ à la Fortune, aussi l'est-il fort ordinaire és Inscri- „ ptions d'y voir en teste ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ, pour dire, „ *quod felix faustumque sit.* Neantmoins quelques „ pierres antiques font voir le premier avoir esté „ quelquefois employé és Inscriptions, comme en „ une Agate qui represente une main qui tient une „ aureille, avec ces mots ΚΑΛΗ ΤΥΧΗ ΜΝΗΜΟ- „ ΝΕΥΕ ΜΟΥ, c'est à dire, belle ou bonne fortune; „ ou bien, ma fortune aye souvenance de moy, „ le prenant dans le sens, que ce soit un serviteur „ qui prie sa maistresse, qu'il appelle sa bonne „ fortune, ou sa belle, sa fortune, de se souvenir de luy. Si ce n'est que ce ne soit qu'un seul mot „ que ΚΑΛΗΤΥΧΗ, qui soit le nom de sa maistresse, „ qui s'appelloit Calityché, ou veritablement, ou „ par nom d'amourette. En voicy encore une „ autre aussi notable, qui est de Hieron Roy de „ Syracuse, qui marque la felicité tres-grande de „ son regne dans l'abondance de toutes choses, (& „ dont les continuels presens de grains qu'il fit aux „ Romains durant les guerres Puniques sont tesmoins.) Cette pierre est une onyce qui m'a „ esté communiquée avec la premiere par le sieur „ Chaduc Doyen des Conseillers du Presidial de „ Rion en Auvergne, qui a le plus grand tresor „ de pierres gravees qui soit en France, en la co- „ noissence desquelles il est fort consommé. Il y „ a d'un costé ΙΕΡΩΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΣΥΡΑΚΟΣ. Au „ milieu de la pierre. De l'autre costé deux ser- „ pens, la teste élevée, enferment entr'eux un „ pavot entre deux espics; au haut est un foudre „ avec ces deux signes ♉ ♎ accompagnée de ces „ deux mots ΚΑΛΗ ΤΥΧΗ. En cette onyce donc „ ce mot ΚΑΛΗ est pris pour ΑΓΑΘΗ. Or le culte de Fortune souz cet epithete estoit fort ancien. „ Car *Pausanias* liv. IV. remarque qu'Homere a „ esté le premier qui en ait fait mention dans ses „ escrits. Et luy mesme en son IX. livre fait mention qu'il y avoit un Temple en Lebadie dedié à „ cette Déesse souz cet epithete, & de *Bono Genio* τὸ „ ἠ οἴκημα Δαίμονός τε Ἀγαθῦ καὶ Τύχης ἱερόν ἐστιν Ἀγαθῆς. „ Et au livre V. d'un Autel chez les Eléens Τυ- „ χῆς ἐστὶν (ce dit-il) Ἀγαθῆς βωμὸς. Et *Pline* mesme remarque qu'il y avoit dans le Capitole une „ statue de Praxiteles, excellent Sculpteur, de cette Déesse, soubs ce tiltre, c'est en son XXXVI. „ liv. chap. 5. Y ayant apparence qu'entre les „ trois Temples de Fortune que Victruve liv. „ XXXVI. chap. I. dit y avoir eu à Rome pres „ la porte Colline, que l'un estoit souz ce titre. „ Entre les Inscriptions antiques, outre celle cy.

„ FORTUNÆ
„ BONÆ
„ SALUTARI.

„ *Gruterus* en rapporte deux ou trois Grecques „ pag 63 souz cet epithete. Or le Philosophe „ *Hermes* liv. II. des Revolut. des nativitez, m'apprend qu'entre les sorts d'influences sujettes aux „ planettes, Ἀγαθὴ Τύχη estoit estimée estre sujette „ à la Lune, selon l'Astrologie des Ægyptiens, comme le bon Genie, ou ἀγαθοδαίμων au Soleil, Nemesis à Saturne, la Victoire à Jupiter, l'Amour à „ Venus, l'Audace Τόλμα à Mars, à Mercure ἀνάγκη „ la Necessité, qui est la condition de faire promptement plusieurs choses, & de s'exercer en plu- „ sieurs sortes de mestiers, & de beaucoup en- „ durer. Voyez *Aristote* liv. II. de sa Phys. chap.

„ 5. Car

„ 5. Car il donne à congnoiſtre ce que c'eſt pro-
„ prement que ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ. Je parleray encore
„ de cecy en mon ſecond volume ſur le ſuject d'u-
„ ne medaille d'Alexandre Severe & Meſa enſem-
„ ble, qui a pour Inſcription ΑΓΑΘΗ ΤΟΥΧΗ ΤΩΝ
„ ΤΕΡΕΒΕΝΤΙΝΩΝ ΚΑΡΧΕΔΩΝΙΩΝ." Hæc *Triſtanus*, quæ ſane propter ſingularem eruditionem lectu digna ſunt, ſed, quod ad ipſum Numiſma adtinet, omnino monitum Lectorem velim eſſe falſum & fictitium, nam ipſe in *Muſeo meo* illud, nuperrime adquiſitum, hujus explicationis gratia ſervo. Eſt autem ex argento, non ſatis puro, majoris moduli.

TABULA IX.

COMPREHENDENS

NUMISMATA DRUSI JUNIORIS TIBERII FILII,

EX OMNI MODULO ET METALLO, ARGENTEA.

Ad Druſum, Tiberii Cæſaris Filium, accedere demum oportuerat poſt explicata patris Tiberii Numiſmata; ſed quoniam non ſolum is ante patrem obiit, ſed & ejus caput in nummis cum capite fratris adoptivi, Germanici, Druſi majoris filii, ſæpiſſime jungi ſolet, inter Domus Auguſtæ nummos, Druſi junioris quoque nummos collocavimus. Elogium Druſi, qui paternorum vitiorum hæres, nihil ex virtutibus ejus habuit, ſubtexuimus ex *Jo. Triſtano Sanctamantio*, cujus in *Comment. Hiſtor.* Tom. I. pag. 170. hæc ſunt verba:

„ DRUSUS fils unique de Tibere, digne fils d'un
„ tel pere, & duquel il n'avoit que les imperfe-
„ ctions, eſtoit brutal, felon, yvrogne, & ſan-
„ guinaire comme luy: mais il eſtoit fort groſſier,
„ d'eſprit lourd, & ſans prudence, & de plus
„ ignorant; ce qui ne ſe rapportoit pas à la pru-
„ dence ſinguliere, ſuffiſance, ſçavoir, & ſubtilité
„ d'eſprit de Tibere. Sejanus ayant gaigné par
„ amourettes Livia ou Livilla ſa femmme, trouva
„ le moyen qu'il cherchoit de ſe vanger d'un ſou-
„ flet qu'il avoit receu de luy, le faiſant empoi-
„ ſonner, le neufiéme an de l'Empire de ſon
„ pere. *Pline* liv. XIV. chap. 22. remarque que
„ ſon yvrongnerie le faiſoit apparemment recon-
„ noiſtre eſtre fils de Tibere qu'autre reſſemblan-
„ ce qu'il en euſt: car parlant des grands beu-
„ veurs, il dit de luy cecy. *Nec alio magis Dru-*
„ *ſus Cæſar regeneraſſe patrem Tiberium ferebatur*;
„ Ce qui deſplaiſoit neantmoins tellement à ſon
„ pere, (ce dit *Zonare*) qu'il luy dit une fois le
„ voyant ſe comporter du tout en yvrogne avec
„ inſolence & violence, qu'il ſe donnaſt de garde
„ de ne rien faire à l'eſtourdie, & brutalement,
„ avec audace & bravade de ſon vivant; car s'il
„ ne ſe tenoit en ſon devoir, il ne feroit pas d'au-
„ tres folies après ſa mort. *Seneque* en ſon trai-
„ cté conſolatoire à Martia, dit, que Tibere fit
„ ſon oraiſon funebre après ſa mort le rideau tiré
„ devant luy, à cauſe que le corps du defunct
„ eſtoit là, & qu'il eſtoit ſouverain Pontife.

„ Et je croy auſſi que ce fut pour ne faire pa-
„ roiſtre devant tout le Monde, en quelle mine &
„ contenance il ſe trouveroit eſtre pendant une
„ ceremonie ſi funeſte, n'y ayant que *Sejanus* qui
„ le pûſt bien voir; ſe tenant immobile comme
„ ſans ſentiment, encore que toute l'Aſſemblée
„ pleuraſt; ce que Seneque attribuë à conſtance,
„ bien qu'en effet ce fuſt une marque certaine
„ d'une dureté de cœur naturelle en luy, ou bien
„ du peu de regret qu'il eſtimoit devoir avoir de
„ la mort d'un fils ſi vicieux, & qui luy pouvoit
„ ravir l'Empire par ſes pratiques, en luy haſtant
„ ſes jours."

Uxorem habuit Livillam, de qua apud eumdem *Triſtanum* hæc leguntur ibidem p. 172. „ *Livia*
„ ou *Livilla*, car elle eſtoit auſſi ainſi nommée par
„ affeterie, (comme *Lucia Lucilla*, *Maxima*
„ *Maximilla*, *Fadia Fadilla*, & ainſi des autres,
„ ces diminutifs eſtant fort communs entre les
„ Romains) elle eſtoit fille de Druſus Germanicus
„ frere de Tibere, & d'Antonia, & femme de
„ Druſus, indigne certes d'eſtre qualifiée fille de
„ parents ſi vertueux; car non ſeulement elle fut
„ tres-impudique, & des plus desbauchées cour-
„ tiſanes de ſon temps, mais auſſi elle fut méchante,
„ déloyale, & cruelle au poſſible; ce qui fut
„ cauſe que quelques années après, que par le
„ moyen de ſes adulteres commis avec Sejanus,
„ elle luy euſt fait ce plaiſir que d'empoiſonner
„ ſon mary, pour le vanger de luy. Tibere ayant
„ apris qu'elle eſtoit non ſeulement coupable de
„ cette mechanceté, & cauſe encore de toutes
„ les Tragedies qui s'eſtoient joüées en la maiſon
„ Imperiale, la fit mourir. Voyez *Dion* liv. LIII.
„ *Tacite* liv. IV. *Zonare*, & *Pline* liv. XXIX.
„ chap. 1. qui remarque qu'elle ſe ſervit de ſon
„ medicin Eudemus & ſon adultere tout enſemble,
„ pour ſe deffaire du miſerable Druſus & des au-
„ tres. Elle eſt nommée Livilla en un lapis que j'ay
„ veu, & Livia en cette Inſcription dans *Grut.*
„ p. DC.

„ OLYMPUS LIVIÆ DRUSI
„ CÆSARIS LECTICARIUS.

„ Elle eut encore outre ces deux jumeaux, une
„ fille nommée Julia, laquelle fut mariée avec
„ Neron fils de Germanicus, & frere de Caligule,
„ après la mort violente duquel rapportée par
„ *Tacite* liv. IV. elle eſpouſa Rubellius Blandus."

„ Sa fortune eſt ainſi décrite dans la Tragedie
„ intitulée *Octavia*

„ *Cruciata diu, felix thalamis*
„ *Livia Druſi, natiſque, ferum*
„ *Ruit in facinus, pœnamque ſuam.*

„ Et enſuitte parlant de ſa fille *Julia*, dont je viens „ de faire mention, elle adjouſte,

„ *Julia matris fatæ ſecuta eſt:*
„ *Poſt longa tamen tempora ferro*
„ *Cæſa eſt, quamvis crimine nullo.*

„ Ce que le Poëte Tragique dit, parce que ce fut „ long-temps après ſa mere, qu'elle fut miſe à „ mort, par le commandement de *Neron.*"

NUM. 1. & 2.

DRUSUS CAESar TIberii AUGuſti Filius COnSul II. TRibunicia Poteſtate. Caput Druſi junioris nudum, dextram verſus.

TIberius CAESAR AUGuſtus Pontifex Maximus Tribunicia Poteſtate XXV. Caput Tiberii laureatum.

Druſi junioris nummi ex auro non inveniuntur, ex argento rariſſimi ſunt; & quidem in primo hoc Druſi nummo inſcribitur Tiberius Tribunicia poteſtate XXV. Druſus vero Conſul iterum & Tribunicia Poteſtate. Fuerat videlicet Conſul primum A. U. C. DCCLXVIII. cum *Norbano Flacco*. At ſecundum Conſulatum adeptus fuit A. U. C. DCCLXXIV. cum patre Tiberio Cæſare quartum Conſule, & quidem malo, ut videbatur pleriſque, omine. Rationem recenſet *Dio* Lib. LVII. p. 616. Ἐπεὶ δὲ ὁ Τιβέριος τὸ ὕπατον ἀρχὴν ἦρξε μὲν ὃ Δρῦσος, δι' ὃν οἱ ἄνθρωποι τὸν ὄλεθρον τῷ Δρούσῳ ἐξ αὐτοῦ τότε προεμαντεύσαντο. οὐ γὰρ ἔστιν ὅστις τῶν ὑπατευσάντων ποτὲ μετ' αὐτοῦ οὐ βιαίως ἀπέθανεν, ἀλλὰ τοῦτο μέν, Οὔαρος ὁ Κοίντιλιος, τοῦτο δὲ Πείσων ὁ Γναῖος, ὅ, τε Γερμανικὸς αὐτὸς, βιαίως καὶ κακῶς ἀπώλοντο· πιστὸν δέ, ὡς ἔοικε, καὶ βίᾳ δαίμονι συγκεκλῆρωτο. ἀμέλει καὶ ὁ Δρῦσος τότε καὶ ὁ Σηϊανὸς μετὰ ταῦτα σὺν ἀρξαντες οἱ διεφθάρησαν. *Quum Tiberius in quarto ſuo conſulatu Druſum II. conſulem collegam haberet, ſtatim ex hoc ipſo homines Druſo perniciem vaticinati ſunt: neque enim ullus ejus in conſulatu collega niſi violenta morte obierat, exemplo Quintilii Vari, Cn. Piſonis, ipſiuſque Germanici: hoc nimirum fatum Tiberii vitæ obtigerat: ita Druſus quoque, & Sejanus poſtea, collegæ ejus, ad eumdem modum perierunt.* Tribuniciam eidem poteſtatem, anno poſt *D. Haterio Agrippa* & *C. Sulpicio Galbæ* Conſulibus, conceſſerat Tiberius, certa ſpe imperii, niſi Sejani artibus & uxoris Livillæ fraude fuiſſet everſus.

Vulgatus eſt hic nummus a *Jo. Vaillantio* in *Numm. Impp. Præſtant.* Tom. II. p. 49. Editionis II. nam in Editione I. ponitur Tiberii Tribunicia Poteſtas XXXV. ut in nummo ſequente, non XXV. ut in hoc denario. Sed inſcriptio a parte capitis Druſi diſcrepat. Sic enim apud *Jo. Vaillantium* legitur, DRUSUS CAESAR TI*berii Filius* TR*ibunicia Poteſtate.* Vellem adpoſuiſſet *Andr. Morellius* ex qua *Gaza* quove *Muſeo* hunc & ſequentes duos depromſerit.

NUM. 3. & 4.

DRUSUS COnSul II. TRibunicia Poteſtate. Caput Druſi dextram verſus.

TIberius CAESar AUGuſtus Pontifex Maximus Tribunicia Poteſtate XXXV. Caput Tiberii laureatum lævam verſus.

Anno U. C. DCCLXXXVI. quum Tribunicia Poteſtate XXXV. exſiſteret Tiberius, non amplius in vivis erat filius Druſus, utpote qui obierat A. U. C. DCCLXXVI. & tamen exſtare ejuſdem Druſi nummos cum XXXV. Tribunicia Poteſtate Tiberii certiſſimum eſt. Talem protulit *Jo. Vaillantius* in *Num. Impp. Præſt.* p. 26. Editionis primæ; item *Carolus Patinus* in *Suetonio Nummis inluſtrato* p. 117. ſed a parte Druſi inſcriptos, DRUSUS CAESAR TI*berii Filius* TR*ibunicia Poteſtate.* Ipſe denique in *Muſeo meo* ſimilem ſervo, nunc quidem æreum, ſed olim pellicula argentea obductum, rariſſimum & optimum, in quo, quamvis abſcedente pellicula argentea extremitates literarum in margine exteriore inferiorem ſui amiſerint partem, ſatis clare tamen legitur TI. CAES. AUG. P. M. TR. P. XXXV. Majorem vero cladem literæ ad Druſi caput paſſæ ſunt, legi tamen etiamnum poſſunt, atque ſic a me conſtituuntur, DRUSUS CAESAR TI. AUG. F. TR. P. Obſervari autem volo, ex parte Tiberii ſic exſtare literas, ut paſſim in tribus hiſce nummis argenteis; a parte vero Druſi inverſas eſſe, ſic ut lectio ſub Druſi mento a gutture ejus incipiat, literarum ductu, non ad nummi oram exteriorem, ſed ad faciem Druſi converſo, ut infra Num. 12. & paſſim in nummis antiquis.

NUM. 5. & 6.

DRUSUS AUG. COC. II. Q. T. vitio (ut videtur) monetarii, ſic enim lectio conſtitui debet, DRUSUS TIberii AUGuſti Filius COnSul II. TRibunicia Poteſtate. Caput Druſi nudum dextram verſus.

TIberius CAESar AUGuſtus Pater Patriæ TRibunicia Poteſtate XXXV. Caput Tiberii laureatum lævam verſus.

Quæri poteſt cur hic & præcedens nummulus Tribuniciam Poteſtatem Tiberii XXXV. præferant, non XXV. ſicuti primus. Reſpondeo, Quia poſt mortem Druſi fuerunt ſignati, & quidem eo tempore, quo detecto & punito Sejani ſcelere, filium Druſum, quem morbo & intemperantia ſublatum credebat Tiberius, cognovit veneno periiſſe. Quare deſiderium amiſſæ ſobolis animum ſubiit ejuſque imaginem, in Sejani odium, renovari in moneta ſua juſſit. *Sueton.* in *Tiber.* Cap. LXII. *Auxit intenditque ſævitiam, exacerba-*

tus

tus indicio de morte filii sui Drusi: quem, quum morbo & intemperantia periisse existimaret, ut tandem veneno interemtum fraude Liviliæ uxoris atque Sejani cognovit, neque tormentis neque supplicio cujusquam pepercit.

AEREA.

NUM. 7. 8. & 9.

DRUSUS CAESAR TIberii AUGusti Filius DIVI AUGusti Nepos PONTifex TRibunicia POTestate (in altera TR. Potestate II.) II. Nota Senatusconsulti in area nummi. Cornucopiæ duplex, ex quo inferius connexa duo puerilia emergunt capita, intermedio caduceo alato.

Jo. Tristano, Sanctamantii Domino, inposuit falsarius, qui factum arte nummum pro veteri obtrudit, caput videlicet Drusi, Gemellorum, qui ab altera parte in hoc nummo exprimuntur, patris exhibentem. Adnotavit *Jo. Petr. Bellorius* ad *Aeneæ Vici Numismata* p. 27. visum a se Romæ ejusmodi fuisse nummum, his verbis: *Animadvertendum, a Jo. Tristano editum hunc nummum cum Drusi ipsius capite, & nos Romæ vidimus ab inpostoribus effictum.* Explicatio tamen aversæ partis peti a nullo elegantius, quam ex doctissimi ejus & nobilissimi Viri *Comm. Hist.* Tom. I. p. 171. potest. Verba ejus hæc sunt: „DRUSUS CAESAR TI. „ AUG. F. AUG. N. PONT. TR. P. II. S. C. „ au milieu. Au revers sont les effigies des deux „ enfans gemaux de Drusus, mises en represen- „ tation dans deux cornes d'abondance.

„ Il nasquit à Drusus, de Livia sœur de Ger- „ manicus (ce dit *Tacite* liv. second de ses *Annales*) deux enfans masles d'un seul part. Ce qui „ estant rare & de bon augure, mesme entre les „ familles de mediocre condition, réjoüit telle- „ ment l'humeur sombre & Saturnienne de Tibe- „ re, qu'il ne se peut empescher de dire en plein „ Senat par jactance, qu'il n'estoit arrivé aupa- „ ravant à personne de sa condition, d'avoir eu „ deux enfans en une seule fois. *Cæterum* (ce dit „ *Tacite*) *recenti adhuc mœstitia, soror Germanici* „ *Livia, nupta Druso, duos virilis sexus simul enixa est.* „ *Quod, rarum lætumque etiam modicis penatibus,* „ *tanto gaudio principem affecit, ut non temperave-* „ *rit, quin jactaret apud Patres, nulli Romanorum* „ *ejusdem fastigii viro geminam stirpem editam. Nam* „ *cuncta etiam fortuita ad gloriam vertebat.* Ces „ derniers mots expliquent le sujet pour lequel „ ces deux enfans sont posez en figure en ces „ cornes d'abondance: car Tibere se promettoit une „ perpetuité de posterité par le moyen de ces „ deux enfans, un establissement de la Monarchie „ plus ferme, & plus asseuré en sa maison, & „ les prenoit pour presage de tout bon-heur, & „ abondante felicité qui les devoit accompagner. „ Or cette devise est bien inventée & bien prise „ en tout sens: car outre ce que les cornucopiés „ signifient de soy, le chef de l'homme à tousiours „ esté pris pour augure, & symbole de quelque „ chose de valeur, & de consideration, parce, „ dit Artemidore liv. I. chap. 18. τὰ μέλιστα κε- „ φάλαια καλεῖ, que les Grecs appellent testes, l'ar- „ gent ou monnoye, & que songer d'avoir une „ grande teste, est presage de principauté pour le „ songeur, & qu'il jouyra de grandes richesses. „ Sur quoy Monsieur Rigault (1) docte personna- „ ge, & de jugement exquis, remarque qu'aussi „ les Latins appellent *Summas*, & nous, sommes „ d'argent, ce que les Grecs appellent κεφάλαια, „ & *caput*, le tribut ou *vectigal*, par les authori- „ tez de Pollux, Juvenal, & Suidas. Or de ces „ enfans de Drusus, l'un, sçavoir Drusus, mou- „ rut bien tost, & l'autre (ce dit *Zonare*) eut ce „ malheur qu'il prit fantaisie à Tibere de ne le „ reconnoistre pas pour estre son petit fils, com- „ me ayant eu depuis (ainsi que je me le persua- „ de) quelque avis que l'impudique *Livia*, ou *Li- „ villa*, les avoit euz du fait de quelqu'autre que „ de Drusus; de sorte qu'il le prit en haine: & „ Caligule, ayant esté preferé en la succession de „ l'Empire, le fit depuis mourir inhumainement. „ Il s'appelloit Tibere, surnommé *Gemellus*."

Vulgarunt nummum hunc primæ magnitudinis plurimi Antiquarii, ut *Octavius Strada* in *Vita Tiberii* p. 36. *Carolus Patinus* in *Suetonio Nummis illustrato* in *Vita Caligulæ* p. 208. *Lævin. Torrentius* ad *Suetonii Caligulam* Cap. XIV. *J. G. Grævius* in ejusdem *Suetonii* recensione p. 398. *Laur. Begerus* Tom. III. *Thes. Brandenb.* p. 94. *P. Pedrusius* in *Museo Farnes.* Tab. IV. Num. 8. Sed & primum ex hisce nummis ex auro edidit, ponderis octo coronatorum ex *Gaza Schwartzburgica* sive Arnstadiensi *Polycarpus Tentzelius* in *Select. Numism.* Tab. Num. 2. p. 6. Verum nemini in Re Nummaria versatiori persuadebit umquam, genuinum ullo modo id numisma esse. Pulcrum id esse, & boni artificii, quod splendente auri nitore inlicere possessorem queat, ut omnino velit esse genuinum, imo non fusum, sed signatum concedo. Nam *Convinus* & alii artifices *Patavini*, qui & hunc & alios nummos magna artis suæ experientia in ære signarunt, quædam quoque exempla in auro & argento dederunt. Et quidem tantam ejus generis copiam longo usu & tempore videre mihi contigit, ut jure merito quis diligentiam hominum ejusmodi siniștre artificiosorum mirari liceat. Quæ de Nota Senatusconsulti in aureis & argenteis nummis profert *Tentzelius*, nihil ad confirmationem spurii ejusmodi numismatis tamquam veri faciunt; quoniam solebant Imperatorum Triumviri Monetales illam aureæ atque argenteæ monetæ adponere notam, si aliquid in honorem Cæsarum, ex Senatusconsulto profectum, in illa moneta exprimeretur.

Prior æreus a *Morellio* depictus servatur in *Thes. Schwartzburg.* nunc *Saxo-Gothano* & in *Museo nostro.*

NUM. 10.

Vacat.

NUM. 11. & 12.

DRUSUS CAESAR TIberii AUGusti Filius DIVI AUGusti Nepos. Caput Drusi nudum dextram versus.

PONTIFex TRIBUNicia POTESTate ITERum. In area Nummi Senatus Consulto.

Effigiem Drusi, Tiberii filii, exhibent hic nummus æreus mediæ formæ & aliquot sequentes,

(1) In Prima Edit. additur „ à present Conseiller „ au Parlement de Mets.

Tribunicia ejuſdem poteſtate iterum geſta inſcripti. Unde adparet cuſos fuiſſe eo anno, quo fraudibus & ſcelere Livillæ uxoris atque Sejani mortem obiit Druſus. Pontifex vocatur, quia juvenis adhuc ſacerdotio ab Auguſto fuerat auctus. *Tacitus Annal.* Lib. I. Cap. 54. *Idem annus novas cærimonias accepit addito Sodalium Auguſtalium Sacerdotio: ut quondam T. Tatius retinendis Sabinorum ſacris ſodales Titios inſtituerat. Sorte ducti è primoribus civitatis unus & viginti. Tiberius, Druſuſque & Claudius, & Germanicus adjiciuntur.* Editus exſtat apud *Carolum Patinum* in *Nummis Imper.* p. 78. *Laur. Begerum* Tom. II. *Theſ. Brand.* p. 615. *P. Pedruſium* in *Muſeo Farneſ.* Tab. XXV. Num. 3. Servatur in omnibus *Theſauris* & *Muſeis*, ut & *Schwartzb.* & *Noſtro.*

NUM. 13. & 14.

Epigraphe eadem, caput idem:

IMPerator Titus CAESar DIVI VESPaſiani Filius AUGuſtus (RESTituit in aliis) RESTITUIT. In area nummi Senatus Conſulto.

Prioris nummi, qui & in *Muſeo noſtro* exſtat, picturam dedit *Carolus Patinus* in *Nummis Impp.* p. 78. & 81. poſterioris meminit ibidem in Indice p. 5.

NUM. 15.

Epigraphe eadem, caput idem.

In area nummi cernitur Senatuſconſulti nota, in exteriori atque extremo circulo legitur IMPerator Titus CAESar DIVI VESPaſiani Filius AUGuſtus Pontifex Maximus, in ſecundo deinde atque interiori circulo, Tribunicia Poteſtate Pater Patriæ Conſul VIII. RESTITUit.

Nummus hic, qui duplicatum habet circulum, præcedentibus rarior eſt. Vulgarunt eumdem *Carolus Patinus* in *Nummis Impp.* p. 78. & 81. *Laur. Begerus* in *Theſ. Brand.* Tom. II. p. 615. *P. Pedruſius* in *Muſeo Farneſ.* Tab. XXV. Num. 5. Depinxit *Morellius* ex *Theſauro Schwartzburg.*

NUM. 16.

Epigraphe eadem, caput idem.

IMPerator Domitianus CAESar DIVI VESPaſiani Filius AUGuſtus RESTituit. In area nummi Senatus Conſulto.

Hunc quoque vulgavit *Carolus Patinus* in *Num. Impp.* p. 78. & 81.

(1) Feſtus. (2) Val. Maxim. lib. V. cap. 4.
(3) Livius lib. XL. Plinius lib. VII. cap. 36.

NUM. 17. & 18.

DRUSUS CAESAR TIberii AUGuſti FIlius. Caput Druſi nudum verſus dextram.

TIberius CAESAR AUGuſti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum verſus lævam.

Inſignem hunc & rariſſimum nummum edidit *Jo. Vaillantius* in *Num. Imp. Præſt.* Tom. I. p. 10. ſed vocatur ibi perperam primæ (quum ſecundæ ſit, & ut talis exprimatur) magnitudinis. Caput Tiberii laureatum ibidem depingitur, & tamen perperam in deſcriptione ſubjecta ſine laurea deſcribitur.

NUM. 19. 20.

PIETAS. Caput Liviæ, Tiberii matris, Druſi aviæ, velatum, Deæ Pietatis habitu.

DRUSUS CAESAR TIberii AUGUSTI Filius TRibunicia POTeſtate ITERUM. In area nummi Senatuſconſulti nota cernitur.

Livia, Tiberii Cæſaris mater, in nummis æreis Tiberii mediæ formæ crebro exprimi ſolet Deæ alicujus habitu & titulo, prouti cernere licet in *Nummis Tiberii* Tab. VII. Num. 10. 14. Videlicet tamquam SALUS AUGUSTA vel JUSTITIA. In hoc Druſi nummo PIETAS vocatur, &, tamquam illæ Dea, caput velo obtectum habet. Quod ſi animadvertiſſet *Carolus Patinus* in *Num. Impp.* p. 79. nequaquam hæc literis conſignaſſet: „Difficile prorſus conjicere cur Deam velatam retro Druſi „ nummum Antiqui ſignaverint. quid enim cani „ cum balneo? aut Druſo viro impuriſſimo cum „ Pietate? difficilius cur illorum memoriam poſteris conſignare voluerit optimus Imperator „ Titus, qui ſublato Druſi nomine, ſuoque inpoſito, hanc ipſam in hoc monumento reſtituit. Pietas Dea quidem, & ipſa culta qua & „ cæteros Deos colebant Antiqui, (1) cujus ſacellum „ ab Attilio dicatum in quo mulier habitaſſe dicitur, (2) ea quæ uberibus patrem in carcere aluit, „ ibique (3) imago factum hoc indicans oſtendebatur. Vocantur & Sanctitas & Pietas, quæ ſumma „ animi integritate peraguntur; quæ omnia nullo „ modo Druſo conveniunt. Rarum aliud numiſma PIETATE AUGUSTA inſignitum vulgavit liber noſter (4) de FAMILIIS ROMANIS. ſed „ de Druſo ne γρῦ quidem." Præter *Patinum* vulgarunt *P. Pedruſius* in *Muſeo Farneſ.* Tab. XXV. Num. 4. *Leonard. Auguſtin.* Tab. XI. Num. 10. *Laurent. Begerus* in *Theſ. Brand.* Tom. II. p. 615. ubi AUG. ſcribitur in nummo pro AUGUSTI. Exſtat in *Theſauro Schwartzb.* & *Muſeo noſtro.*

(4) In Fam. Celia.

NUM.

NUM. 21.

Epigraphe eadem; caput idem.

IMPerator Titus CAESar DIVI VESPaſiani Filius AUGuſtus RESTituit. In area nummi Senatus Conſulto.

Vulgatus ibidem eſt a *Carolo Patino*.

NUM. 22.

Epigraphe eadem, caput idem.

IMPerator Domitianus CAESar DIVI VESPaſiani Filius AUGuſtus RESTituit. In area nummi Senatus Conſulto.

Ex indice Cavotortæ citavit Comes *Mediobarbus*, in *Muſeo Regio* exſtare adnotavit *Andreas Morellius*.

NUM. 23. & 24.

DRUSUS CAESAR TIberii AUGuſti Filius. Caput Druſi nudum dextram verſus.

MUNICipium ITALICa PERmiſſu AUGuſti. Aquila legionaria cum vexillo inter duo ſigna militaria.

Exſtat hic Druſi nummus inter vulgatos a *Jo. Vaillantio* in Libro de *Nummis in Coloniis* cuſis, Tom. I. p. 133. ubi docet Italicam, in Hiſpania Bœtica, a Scipione militibus ægris & vulnere tardis fuiſſe conditam, ab Auguſto beneficiis auctam & cudendæ monetæ jus accepiſſe. Fuit in *Muſeo Jo. Vaillantii*, ſervatur & in *Theſauro Mediceo*.

NUM. 25. & 26.

DRUSO CAESARI. Druſi caput nudum dextram verſus.

PERMISSU Lucii APRONII PROCOnSulis III. Caput Mercurii cum petaſo alato, pone caput ejuſdem Dei caduceus alatus cernitur.

Cuſum in Africa fuiſſe nummum recte ſtatuit *Jo. Vaillantius* Tom. I. p. 134. ubi hunc ipſum profert. Dubitat tamen in qua ibidem urbe atque Colonia cuſus fuerit, ad Leptin tamen inclinat, & recte; nam hanc ejus ſententiam confirmat nummus Tiberii Tab. VI. Num. 21. in quo Mercurii pariter caput exprimitur, atque hæc additur epigraphe AEITIC B. De Apronio Proconſule, cujus anno tertio ſignatus eſſe videtur nummus, confer ibidem *Vaillantium*, & *Theſaurum Antiq. Rom.* ex edit. *J. Georgii Grævii* Tom. XI. p. 412. ut & Commentarium noſtrum ad *Morellii* Theſaurum priorem in *Gente Apronia* p. 31. ubi eumdem nummum exhibet. Servabatur olim in *Gaza Chriſtinæ Reginæ*.

NUM. 27. & 28.

DRUSUS CAESAR HI . . . . . ERA. Caput Druſi nudum dextram verſus.

TIberius CAESAR DIVI AUGUSTI Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii nudum lævam verſus.

Niſi ex integriori aliquando nummo reſtituantur eroſæ antiquitate ſub collo Druſi literæ, difficile erit Coloniæ nomen, quæ inſignem hunc nummum ſignaverit, indagare. Non adnotavit *Andr. Morellius* ex quo *Muſeo* depromtus ſit.

NUM. 29. 30. & 31.

CAESAR DRUSUS. Druſi caput nudum lævam verſus.

. . . . . Templum Veneris Cypriæ cum area lapidibus ſtrata in ejuſdem introitu. In medio Templi Meta erigitur. Ad latera duæ ſunt columnæ, quibus columbæ totidem, Veneri ſacræ aves, inſiſtunt. In altero nummo Jovis Salaminii inſuper cernitur imago.

Nummuli hi elegantes a Communi Cyprioruni cuſi ſunt, ut docte & eleganter demonſtrat *Jo. Vaillantius* in laudato ſæpius Opere Tom. I. p. 134. & 135. quem vide. Servatur uterque in *Theſauro Regio Verſalienſi*.

TABULA X.

EXHIBENS NUMISMATA
DRUSI ET GERMANICI
AEREA OMNIS MODULI.

NUM. 1. & 2.

GERMANicus ET DRUSUS. Capita oppoſita Germanici & Druſi nuda.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam verſus, ſubtus ſunt literæ C. I. G. A. id eſt, Colonia Julia Gemella Accis.

Accis, urbs Hiſpaniæ Tarraconenſis, Colonia Romana facta, ſub Tiberio inſignem hunc nummum ſignavit, in quo ab altera parte Tiberii Imperatoris expreſſit caput, ab altera hæredum Imperii, uti ſperabat Romanus Orbis, Germanici atque Druſi. Sed ſpes hæc falſa fuit, utroque per inſidias ſublato. *Jo. Vaill.* in *Colon. Num.* Tom. I. p. 93. poſt nomina Germanici & Druſi addit CAES*ares*, neque tamen in pictura nummi vel apud ipſum vel penes *Morellium* is titulus exprimitur, quod videlicet non fuerit inſculptus, ſed nuda tantum ſignata exſtiterint nomina; pariter ut in alio nummo *Accitano*, in quo perinde Germanici & Druſi oppoſita ſibi invicem cernuntur capita, infra in *Tiberio* Tab. VI. Num. 6.

NUM. 3. & 4.

DRUSUS CAESAR GERMANICUS CAESAR. Capita nuda Germanici & Druſi ſibi invicem oppoſita.

PERMiſſu DIVI AUGuſti COLonia ROMulea. Caput Tiberii laureatum dextram verſus.

Urbs Hiſpaniæ Bœticæ Hiſpalis, quæ in Nummis, ibidem cuſis, paſſim Colonia Romulea vocari ſolet, permiſſu Cæſaris Auguſti jus monetæ adquiſivit. Inde in præclaro Liviæ, & Divi Auguſti nummo, quem ſupra vidimus in Livia p. 478. gloriatur iſto munere a Divo Auguſto ipſi conceſſo, ſicuti in hoc itidem nummo, in quo Divi Auguſti filium & nepotes adoptivos, ſpemque Imperii Romani expreſſit. Editus primum eſt a *Carolo Patino* in *Num. Impp.* p. 75. ſed ibidem male Auguſti caput eſſe dicitur, quod manifeſte, in ipſo nummo, Tiberii eſt, unde caſtigantur *Patinus* & *Mediobarbus* a *Jo. Vaillantio* inter *Num. Colon.* Tom. I. p. 139. & 144. Exſtat autem in *Muſeo noſtro* pulchritudine eximia & ſingulari integritate conſpicuus mediæ formæ, ſed ad primam magis quam tertiam accedens magnitudinem.

NUM. 5. 6. 7. & 8.

DRUSUS GERMANICUS CAESARES. Oppoſita ſibi invicem Druſi & Germanici capita nuda. In priori, Coloniæ, in qua ſignatus eſt nummus, nomen in media nummi parte, juxta capita, in poſteriore in ima ſub capitibus exprimitur, eſt videlicet Colonia Victrix Tarraco.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii lævam verſus, nudum in priori nummo, in poſteriori laureatem.

Hiſpaniæ citerioris Tarracō, quæ dudum ante Auguſti tempora Colonia Romana facta, & a Julio Cæſare Victrix cognominata fuit, lubenter Domum Cæſaris Auguſti in nummis ſignavit. Sic Cai & Lucii faciem in iiſdem vidimus ſupra p. 502. nunc Germanici & Druſi, quos tamen non minus quam illos adverſa ſors & iniquitas inimicorum Reipublicæ Romanæ abſtulit. Poſteriorem ex Druſi & Germanici nummis vulgavit *Jo. Vaillantius* Tom. I. p. 118. & vidi quondam in *Muſeo Domini de Bary.*

NUM. 9. & 10.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum lævam versus.

DRUSO ET GERMANICO IIVIRis. Caput Germanici nudum lævam versus.

In priore *Thesauro Morelliano* plurimis in locis ostendimus, quomodo nonnunquam honoris caussa Duumviri in Coloniis creati fuerint ipsi Imperatores, & filii eorum atque nepotes Cæsares, ut & Reges Socii, atque Proconsules. Vide ibidem p. 235. 237. 414. 452. 639. Sic in hoc nummo, qui infra Num. 19. & 20. occurrit, Germanicus & Drusus Duumviri scribuntur, neque tamen Coloniæ additur nomen.

NUM. 11. & 12.

ΔΡΟΥΣΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΑΔΕΛΦΟΙ. (*DRUSUS CAESAR GERMANICUS CAESAR FRATRES.*) *Sedent Cæsares Drusus & Germanicus in sellis curulibus, ex quibus alter lituum, alter capedunculam, Pontificatus, quo honore sub Augusto inaugurati fuerant, insignia, tenet.*

ΕΠΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΛΕΩΝΟΣ. ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ. (*SUB ALEXANDRO CLEONIS FILIO SARDIANORUM.*) *Corona Civica in cujus medio legitur* ΚΟΙΝΟΥ ΑΣΙΑΣ. (*COMMUNITATIS ASIAE.*)

Honorem ex Communis seu Communitatis Asiæ decreto Cæsaribus (qui fratres in nummo vocantur) habitum, Sardiani in nummo penes ipsos cuso expressérunt. Vulgarunt eumdem *Andreas Morellius* in *Specimine Universæ Rei Nummariæ Antiquæ* Edit. primæ Tab. III. Num. 2. p. 29. ex *Gaza Regia* atque R. P. de Molineti. Ex cujus Molineti editione quoque invenitur in *Musæo Sanctæ Genovevæ* Tab. XX. Num. 2. p 76. Whelerus in *Itinerar.* Num. 65. 66. *Possessor Anglus* in *Sylloge Numismatum* Tab. III. Num. 4. *Petr. Seguinus* in *Numism. Select. Edit. Secundæ* p. 306. Vidi similem in *Musæo Horstiano.*

NUM. 13. & 14.

ΔΡΟΥΣΟΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΚΑΙΣΑΡΕΣ ΝΕΟΙ ΘΕΟΙ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΙ. (*DRUSUS GERMANICUS CAESARES NOVI DEI PHILADELPHI.*) *Drusus & Germanicus sedentes in Sellis Curulibus, uti in numino præcedente.*

ΓΑΙΟΥ ΑΣΙΝΙΟΥ ΠΩΛΛΙΩΝΟΣ ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ. (*CAI ASINII POLLIONIS PROCONSULIS.*) *Ita nunc exhibuit Morellius, sed in Specimine* ΕΠΙ, *ut sit, SUB CAJO &c. præcedere voluit, prouti legitur quoque apud Jo. Vaillantium in Nummis Imp. in Græcia cusis p.* 10. *Corona Civica eadem cum inscriptione* ΚΟΙΝΟΥ ΑΣΙΑΣ. (*COMMUNITATIS ASIAE.*) *Pro qua male Lauream Coronam quidam substituunt.*

In hoc & sequenti nummo Dei Philadelphi, sive *Fratres, se invicem Amantes*, vocantur Drusus & Germanicus, respectu videlicet Castoris & Pollucis, qui fuere fraterno amore inter *Semideos* nobiles. Et dum viverent (post mortem enim eorumdem cusi hi nummi sunt) satis bene inter illos conveniebat. *Tacitus Annal.* Lib. II. Cap. 43. ubi discordias & studia partium in aula Tiberii descripsit, addit: *Sed fratres egregie concordes, & proximorum certaminibus inconcussi.* Vulgavit nummum hunc *Andr. Morellius* in *Specimine* Edit. secundæ Tab. XV. Num. 4. ex *Musæo* Canonici *Fr. Dronii*, & reposuit eumdem in *Fam. Asinia* Num. 6. p. 37. ubi consuli possunt quæ diximus de Proconsule Asinio Pollione.

NUM. 15. & 16.

ΔΡΟΥΣΟΣ ΚΑΙΣαρ ΓΕΡΜανικ& ΚΑΙΣαρ ΝΕΟΙ ΘΕΟΙ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΙ. (*DRUSUS CAESAR GERMANICUS CAESAR NOVI DEI PHILADELPHI.*) *Typus ut supra.*

ΓΑΙΩ ΑΣΙΝΙΩ ΠΟΛΛΙΩΝΙ ΑΝΘΥΠΑΤΩ. *SUB CAJO ASINIO POLLIONE PROCONSULE.*) *Corona Civica cum eadem, quæ in præcedentibus nummis cernitur, inscriptione.*

Discrepat nummus hic a præcedente, ratione scripturæ Pollionis nomine, quod per Ω in præcedente effertur, præterea addito prænomine Cajo, atque variatione casus. Scriptura quoque variat in parte anteriore. Vulgarunt nummum *Andr. Morellius* in *Fam. Asinia* Num. 5. p. 37. Is eumdem depinxit ex *Musæo Colbertino* sive *Marchionis de Seignelay.*

NUM. 17. & 18.

GERManicus CAESAR PULCHRO II. VIRo. Caput Germanici nudum lævam versus.

DRUSus CAESAR CIP. . . . II. VIRo. Caput Drusi nudum lævam versus.

Puto hunc nummulum Corinthi cusum fuisse Duumviris Pulchro & Cipo vel Cipario.

NUM. 19. & 20.

GERMANICO ET DRUSO. Caput muliebre turritum.

CAESARIBUS II. VIRIS. . . . . Gubernaculum navis.

Corrupta pariter parte inscriptionis, ad summum gubernaculi, edidit nummulum hunc *Andr. Morellius* in *Familiis Romanis* inter *Nummos Miscell.* Num. 4. ubi vide p. 470. ubi de Germanico & Druso Duumviris honorariis alicujus Coloniæ explicavimus. Sed ab eo tempore tribus nummulis augeri contigit *Museo nostro*, ex quibus primus quidem nihil ad corruptam lectionem juvandam confert, utpote ab illa marginis parte detritis omnibus literis, quæ sequuntur post CAESARIBUS, secundus hanc circa Gubernaculum habet lectionem CAESARIBUS . . . . . ART. quare non dubito quin ibi CART. id est CARTeia exstiterit. In illa enim urbe Hispaniæ signatos plures possideo nummulos huic ære & magnitudine convenientes cum Gubernaculi &c. typo. At tertius clare exhibet hoc modo CAESARIBUS IIIIV.... ut integra nummulorum ab utraque parte lectio hæc videatur esse, GERMANICO ET DRUSO II. VIRis (vel IIIIVIRis) CARTeia. In meo tertio enim expresse legitur IIIIV. sive quartus numerus cum prima litera ex VIRis observatur. Habuit enim Carteia (Colonia Romana a Julio Cæsare constituta) Decuriones suos & IIIIViros, qui ex Decreto Decurionum pecuniam signarunt. Testantur id plures ejus Coloniæ nummuli quos servo, & inter illos unus quem editum cernas in *Thesauro Britann.* Tom. I. p. 237. ubi irato prorsus Antiquitatis Genio scribit *Haymius*, Quatuorviros a Julio Cæsare institutos, abolitos vero fuisse ab Augusto, qui Triumviros in illorum vicem instituerit, unde colligit nummulum suum sub Julio Cæsare cusum fuisse; confundens sic Quatuorviros & Triumviros Monetales Romæ cum Quatuorviris, quorum nomina in cusis ab aliqua Colonia nummis inveniuntur Carteia igitur adscivit sibi Germanicum & Drusum Quatuorviros honorarios.

NUM. 21. & 22.

ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΚΑΙΣΑΡ (*GERMANICUS CAESAR.*) *Caput Germanici nudum lævam versus.*

ΔΡΟΥΣΟΣ ΚΑΙΣΑΡ. (*DRUSUS CAESAR.*) *Caput Drusi nudum lævam versus.*

Nomen urbis Græcæ, in qua hic nummulus fuerit signatus, non additur. Servatur in *Thesauro Regio.*

TABULA XI.

QUAE COMPLECTITUR

GERMANICI CAESARIS

NUMISMATA OMNIS MATERIAE ET MODULI.

De Germanico ejusque virtutibus multa proferri possunt, vix enim quisquam inter Romanos Principes plura possedit, moderatione certe & pietate omnes post se reliquit. Nos de iisdem nihil dicturi sumus, quoniam nervose easdem & eleganter descripsit *Jo. Tristanus Sanctamantius* in *Comment. Histor.* Tom. I. p. 150. Verba ejus hæc sunt:

„ L'Histoire Romaine nous ayant donné cognoissance suffisante de la valeur incomparable, „ prudence singuliere, vertu signalée, & grande „ debonnaireté de Germanicus, accompagnée „ d'une rare felicité en tous ses exploicts; & plusieurs Autheurs modernes en ayans encore exageré le merite, ou dans leurs Histoires generales, ou és series des Empereurs Romains, ou bien dans leurs recueils & remarques, discours, & observations des choses plus remarquables & plus considerables concernantes les medailles Romaines, & leurs devises: Je ne dois pas remesurer leurs pas, en abusant du loisir du Lecteur; mais faire seulement quelque reflexion sur les actions de ce Prince, après lesquelles je „ ne

„ ne voy pas que l'on ſe ſoit cy-devant beaucoup
„ arreſté, & qui toutesfois me paroiſſent meriter
„ d'eſtre le plus conſiderées, veu que les gene-
„ reux exploicts guerriers des grands Capitaines
„ ne ſont pas touſiours les marques infaillibles de
„ leur vertu; la fortune, le courage, & l'obéïſ-
„ ſance des ſoldats de longue main aguerris, le
„ bon conſeil & la ſuffiſance des Lieutenans,
„ Maiſtres de camp, & autres ayans charges és
„ armées, en partageans la gloire avec eux. Ce
„ qu'en effet l'on peut principalement dire de la
„ milice Romaine. Donc ce qui eſt en Germa-
„ nicus, & que l'on peut dire veritablement eſtre
„ de ſon propre, & où perſonne ne ſe trouve
„ avoir part avec luy, ſont une grande magnani-
„ mité, une moderation & diſcretion ſinguliere
„ que je remarque en luy, & qui doivent eſtre
„ plus eſtimées que toutes ces grandes & eſcla-
„ tantes victoires, plus illuſtres trophées qu'il ob-
„ tint & merita par tant de rencontres qu'il eut
„ avec les plus farouches nations de la Germanie
„ & avec les Armeniens & leurs voiſins. Car
„ qui eſt celuy qui ne ſera plus de cas du refus
„ qu'il fit de l'Empire, lors que ſes importunes
„ prieres de ſes ſoldats, les veux des plus gens de
„ bien du Senat, & du peuple Romain, & en-
„ core des alliez de ce grand Eſtat, ſembloient
„ le devoir obliger, voire forcer de l'accepter.
„ Mais ce ſage & vertueux Prince conſiderant
„ qu'il n'eſtoit pas juſte de renverſer l'ordre eſta-
„ bly par Auguſte ſon bien-faicteur, qui avoit or-
„ donné Tibere pour ſon ſucceſſeur, (bien que
„ hay de pluſieurs) & qui l'avoit rendu ſon fils
„ par adoption, prefera la juſtice & le reſpect
„ qu'il luy ſembloit devoir à la memoire de ce
„ grand Prince, & à la dignité preſente de Tibe-
„ re, à ſon intereſt & propre grandeur, bien
„ qu'il ſe veit accompagné de toutes les perfe-
„ ctions & qualitez, & de corps & d'eſprit, en
„ une floriſſante jeuneſſe, neceſſaires pour gou-
„ verner utilement & glorieuſement un ſi grand
„ Empire. Certainement je tiens que cette vi-
„ ctoire qu'il gaigna ſur ſon courage, l'emporte
„ au poids ſur toutes celles qui le ſignalerent de-
„ puis en tant de lieux. Après, qui n'admirera
„ ſa patience & ſa diſcretion, quand le malin &
„ envieux Tibere, le rappella au fort de ſes con-
„ queſtes, ſous pretexte de le faire eſlire Conſul,
„ & qu'il obeït, bien qu'il cogneuſt fort bien l'in-
„ tention de ce vieux renard, & que la jalouſie
„ & l'envie en eſtoient les motifs. Il le diſſimu-
„ la neantmoins ſagement, & ſans faire naiſtre
„ dans l'eſprit cauteleux de ce Prince aucune dé-
„ fiance de luy en conſequence de ce rappel, par
„ aucunes plaintes qu'il en fit. Il faut joindre à
„ cette obéïſſance admirable le trait de profonde
„ prudence, & de moderation ſi rare, en un jeu-
„ ne Prince triomphant & victorieux, de tout ce
„ qu'il y avoit de plus feroce & plus redoutable
„ en tout le Septentrion, qu'il égala tout ce qu'il
„ avoit de plus delié en la matoiſerie & ſubtilité
„ de Tibere; qui fut de n'avoir voulu mettre ſon
„ propre nom, ny fait mention aucune de ſoy
„ dans le titre & inſcription qu'il appoſa au pied
„ du trophée qu'il erigea ſur le pays conquis, en
„ attribuant toute la gloire à l'armée de Tibere,
„ *Debellatis inter Rhenum Albimque nationibus exer-*
„ *citum Tiberii Cæſaris ea monumenta Marti, Jovi,*
„ *& Auguſto ſacraviſſe.* Certainement ce jeune
„ Seigneur avoit un ſens commun excellent, &
„ ſuivoit les maximes d'une excellente Philoſo-
„ phie, & bien reglée. Auſſi eſtoit-il fort ſça-
„ vant, les doctes monumens de ſon grand ſça-
„ voir, ayans de beaucoup rehauſſé la gloire de
„ ſes trophées. Témoins en ſont quelques epi-
„ grammes, & ſes doctes Phœnomenes Aratæans,
„ Auſſi le gentil *Ovide* l'invoque en ſon premier
„ livre des Faſtes, comme un autre Apollon Cla-
„ rien, ou comme le plus grand Genie de la Poë-
„ ſie, donnant meſme à entendre qu'il redoutoit
„ la grande capacité de ſon jugement plus exquis
„ par ces vers 1. Faſtor. 19.

„ *Pagina judicium docti ſubitura movetur*
„ *Principis, ut Clario miſſa legenda Deo.*

„ Puis le qualifie Poëte en cet autre vers en ſuite,
„ & le prie de le vouloir guider vers 25.

„ *Scilicet, ut fas eſt, vates rege vatis habenas.*

„ Or *Lactance* livre I. *Divin. Inſtit.* & Sainct
„ *Hieroſme* livre I. de ſes *Commentaires* ſur l'Epi-
„ ſtre de Sainct *Paul* à *Titus*, chap. 1. ſont té-
„ moins qu'il fut Autheur de cette verſion d'A-
„ ratus après celle de *Ciceron.* Auſſi ſe trouve-
„ t'il quelques Epigrammes Grecs de ſa façon,
„ qui marquent la gentilleſſe de ſon eſprit, & la
„ dexterité qu'il avoit à compoſer en vers Grecs,
„ auſſi bien que ces Autheurs ſemblent donner à
„ entendre, qu'il faiſoit en vers Latins. En voi-
„ cy deux, que je trouve inſerez dans le premier
„ livre de l'Anthologie des Epigrammes Grecs,
„ chapitre trente trois.

„ Οὖρε Ὑπατσίου λαίγως πόσιν ἐς ποτε βίνθ
„ Ἐκ φεύγειν μεμαὼς τρηχὺ ὀδὶν χυνὸς
„ Ἀλλ' ἐδὲ ὡς ἤλυξε κακὸν μόρον, αὐτίκα γάρ μιν
„ Εἰνάλιος μάρψας πόντιος ὠφάνισεν.
„ Ἐκ πυρὸς ὡς αὖτως πέσες ἐς φλόγας ἦ ῥά σε δαίμων
„ Κλὺ ἀλὶ, κλὺ χέρσῳ θρέψε κυνέσσι βορὴν.

„ Que j'ay taſché de mettre ainſi en vers François,

„ *Un levraut pourſuivy, ſauta d'une montagne*
„ *Dedans la mer, fuyant la dent d'un levrier,*
„ *Mais helas! il ne pût ſon deſtin éviter*
„ *Dans les flots moins humains, que ne fut là*
„ *campagne;*
„ *Il perit, mal-heureux, ſans pouvoir échapper.*
„ *Helas que du brazier, tu rechûs dans la flamme!*
„ *Mais ton deſtin vouloit, qu'en mer, terre, ou*
„ *rocher,*
„ *Quelque chien te ravit la chair, le ſang, & l'ame.*

„ En voicy un autre ſur le meſme ſujet, qui me
„ ſemble fort ingenieux,

„ Ἐκ κυνὸς εἶλε κύων με. τί τὸ ξένον; εἰς ἐμὲ θῆρες
„ Τγρεὶ καὶ πεζοὶ θυμὸν ἔχουσιν ἴσον.
„ Λίθεος λοιπὸν ἔχοιτε λαγοὶ βάσιν, αἶψα φοβεῖσθαι
„ Οὐρανὸν· καὶ σὺ φέρεις ἀστρόεντα κυνέα.

„ Que je mets ainſi en François.

„ *M'eſtant ſauvé d'un chien, un autre chien m'a pris;*
„ *Quel prodige eſt cecy? ſur la terre & ſur l'onde,*
„ *Les Monſtres me cherchans, ont ma mort entrepris!*
„ *Lievres paſſez là haut, abandonnans le Monde.*
„ *O Ciel recevez-les en voſtre Aſtré pourpris;*
„ *Toutesfois je crains fort, (car ton chien dés-jà*
„ *gronde)*
„ *Qu'il n'y ſoient tous par luy ſoudainement ſurpris.*

„ De plus, il eſtoit fort eloquent, de ſorte que „ Tibere meſme après ſon decez fit faire ſon effi„ gie écuſſonnée, ou faite en forme de bou„ clier, qu'il plaça entre les ſimulacres des plus „ excellens Orateurs, (ce dit *Tacite* liv. II.) *Dion* „ *Caſſius* remarquant qu'il plaida devant Auguſte „ pluſieurs fois fort eloquemment. Tout conſi„ deré donc, j'eſtime que ſi le bon-heur des Ro„ mains euſt permis que ce Prince ſi bien condi„ tionné en toutes les parties requiſes en un grand „ Monarque, euſt pris les reſnes de l'Empire, il „ euſt non ſeulement égallé par ſes conqueſtes la „ gloire de Ceſar, mais meſme peu ſurpaſſer Au„ guſte en longueur d'Empire, en felicité, & „ l'un & l'autre en probité, continence, juſtice, „ equité & moderation. Mais ſa mort precipitée „ ſurvenuë en l'âge de 34. ans ſeulement, ravit „ en un moment, & en luy ſeul tout le bonheur „ des Romains; quelques uns ayans eſtimé que „ Tibere le plus meſchant des hommes la luy pro„ cura. Quoy que s'en ſoit, le peuple Romain „ en ouyt la nouvelle avec un tel regret & de„ pit, que (pour tout dire) ils en lapiderent leurs „ Dieux, & en renverſerent de rage leurs Autels, „ comme *Tacite* le raconte liv. II. Son cœur „ n'ayant peu eſtre conſommé par le feu, donna „ ſuject de croire qu'il avoit eſté empoiſonné (ce „ dit *Pline* liv. XI. chap. 37.) Qui auſſi au „ liv. II. chap. 26. remarque que ſon deceds fut „ prognoſtiqué par l'object d'un feu celeſte, qui „ parut ſoudain en forme de flamme qui cheut du „ ciel à la veuë de tout le peuple Romain, aſſi„ ſtant à des combats de gladiateurs, que Ger„ manicus meſme luy exhiboit, *Qualis Germanico* „ *Cæſare* (ce dit-il) *gladiatorum ſpectaculum edente* „ *prætor ora populi meridiano tranſcurrit.* Voicy „ ſon Epitaphe.

„ *Parce hoſpes tumulo, Cæſar Germanicus hic ſum,*
„ *Sæpe etiam ignotis ipſe dedi requiem.*
„ *Quod ſi quem tumuli nihil hujus gratia tangit,*
„ *At moveat, patria fraude quod hic jaceo.*
„ *Sed jaceo, quamvis non vitæ at plenus honoris,*
„ *Hoc uno ingratus, quod genui patriæ.*
„ *Teſtata eſt mores lacrymis plebeſque patreſque;*
„ *Hæc ſunt ſinceri indicia ingenii.*

„ Au reſte comme il ſe void ſouvent des hom„ mes ayants diverſes antipathies naturelles, „ (1) Plutarque en ſon Traitté de la Haine & de „ l'Envie, remarque que Germanicus ne pouvoit „ voir de Coqs, ny les entendre chanter, ſans „ une repugnance du tout incroyable."

(1) Exſtat locus Tomo I. p. 537. Γερμανικὸς δὲ ἀλεκτρυόνος ἔτι ὄψιν ἐκαίμεινεν. *Et Germanicus galli gallinacei neque vocem neque adſpectum ferebat.*

NUMISMATA AUREA ET ARGENTEA.

NUM. 1. & 2.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERManicus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ nudum lævam verſus.

GERMANICUS CAESar Pater Cai CAESaris AUGUSTI GERManici. Caput Germanici nudum lævam verſus.

Memoriam patris Germanici filius Cajus Caligula in nummis aureis, argenteis & æreis propagavit. Adpoſitum a *Morellio* ſignum inveniri hunc ex auro atque argento oſtendit in *Theſauro Schwartzburgico* nunc *Saxo-Gothano*. Ipſi quoque in *Muſeo noſtro* ex argento poſſidemus pulcherrimum.

NUM. 3.

GERMANICUS CAESar Pater CAESaris AUGuſti GERManici. Caput Germanici nudum verſus lævam.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERManicus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ laureatum lævam verſus.

In eo tantum diſcrepat a præcedenti nummo, quod caput Caligulæ corona laurea ſit coronatum. Servatur in *Theſauro Schwartzburgico.*

NUM. 4. & 5.

GERMANICUS CAES. . . . . Caput Germanici nudum, lævam verſus.

CAESAR DIVUS AUGUSTUS. Caput Divi Auguſti, dextram verſus, corona radiata inſigne.

Rariſſimum hunc nummum argenteum façit Divi Auguſti ab altera parte caput. Invenitur in variis Caligulæ nummis ab altera parte Divi Auguſti, ab altera Caligulæ caput, ſed in Germanici nummis id hactenus obſervatum non fuit. Cuſus eſt ſub Caligula, qui patrem Germanicum & Divum Auguſtum generis ſui auctorem celebravit. Nota poſſeſſoris CT. ſeu TC. vel CTF: a *Morellio* adponitur.

AEREA.

NUM. 6. & 7.

GERMANICUS CAESAR TIberii AUGuſti Filius DIVI AUGuſti Nepos. Caput Germanici nudum, dextram verſus.

TIberius CLAUDIUS CAESAR AUGuſtus IMPerator Pater Patriæ. In area nummi Senatus conſulti nota exſtat.

De hoc nummo ita ſcribit *Jo. Vaillantius* in *Num. Imper. Præſt.* Tom. I. p. 14. *Hic nummus primæ magnitudinis, ſummæ raritatis & elegantiæ eſſet, niſi ſuſpectus Antiquariis haberetur.* Servatur in *Theſauro Regio*, edidit eumdem *Carolus Patinus* in *Theſauro Numiſmatico* p. 141. & *Jo. Vaillantius* in *Num. Imp. Præſt.*

NUM. 8. & 9.

Nota Capitis non additur.

ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΠΑΤΗΡ ΠΑΤΡΙΔΟΣ. (*GERMANICUS IMPERATOR PATER PATRIAE.*) *Imperator armatus in altero nummo ſtans, dextra Dianæ Epheſiæ ſignum tenet; læva Victoriolam, quæ ipſum coronat; adcurrente cervo. In altero nummo Diana Epheſia, ſuccincta veſte properat, ſimiliter manibus illa duo ſigna tenens, cum pharetra ad humeros, ſed ſine cervo ad pedes.*

Non adnotavit *Morellius*, unde hi duo deſumti ſint nummi, quos omnino ſpurios judico, & ipſe (ut credo) *Morellius* judicavit. Pars averſa, quum ad Claudium vel Cajum pertineat, innuit Germanici caput in parte anteriore exſtitiſſe. Invenit forſitan in MSS. *Hub. Goltzii.*

NUM. 10. & 15.

GERMANICUS CAESAR TIberii AUGuſti Filius DIVI AUGuſti Nepos. Caput Germanici lævam verſus.

Cajus CAESAR DIVI Auguſti PRONepos AUGuſtus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate III. Pater Patriæ. In area nummi Senatus Conſulto.

Quum Cæſar Auguſtus Tiberium ſibi adoptaret, Germanicum ante à Tiberio adoptari voluit. Itaque eodem modo Auguſti nepos exſtitit, quo jure naturalis Germanici filius, Cajus Caligula Auguſti pronepos factus eſt.

NUM. 10.

cum averſa parte

NUMERI. 19.

Epigraphe capitis eadem.

TIberius CLAUDIUS CAESAR AUGuſtus GERManicus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate IMPerator Pater Patriæ. In area Nummi Senatus conſulti eſt nota.

A fratre Germanici Claudio Imperatore cuſus eſt, atque in omnibus fere ſervatur *Muſeis*, ut in *Farneſiano*, ex quo editus eſt à *P. Pedruſio* Tab. XXV. Num. 9. atque in *noſtro.*

NUM. 10.

cum averſa parte

NUM. 20. & 21.

Epigraphe capitis eadem eſt ut præcedentis nummi.

IMPerator Titus (in altero Domitianus) CAEſar DIVI VESPaſiani Filius AUGuſtus RESTituit. In area nummi eſt Senatusconſulti nota.

Nummi reſtituti ſemper fere aliis ejus generis non reſtitutis rariores ſunt. Vulgavit utrumque reſtitutum *Carolus Patinus* in *Num. Imp.* p. 87. Servatur unus ex his in *Muſeo noſtro*, ſed, Imperatoris nomine detrito, utrum ad Titum an Domitianum pertineat, neſcio.

NUM. 11. 16. & 17.

GERMANICUS CAESAR TIberii AUGuſti Filius DIVI AUGuſti Nepos. Caput Germanici nudum, dextram verſus.

Cajus CAESAR DIVI AUGuſti PRONepos AUGuſtus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate III. Pater Patriæ. In area nummi eſt nota Senatusconſulti. Diſcrepat poſterior Tribuniciæ Poteſtatis anno, qui III. ibidem inſcribitur.

Poſterior nummus in omnibus fere *Muſeis* (ſicuti & in *noſtro* invenitur. Ex *Farneſiano* edidit illum *P. Pedruſius* Tab. XXV. Num. 8.

NUM.

NUM. 12. (13. abeſt) 14. 18. & 21.

GERMANICUS CAESAR Pater Cai CAESaris AUGuſti GERManici. Caput Germanici nudum, dextram verſus.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS PONtifex Maximus TRibunicia POTeſtate, pro quibus Num. 18. exſtat Cajus CAESAR AUGUSTUS PONtifex MAXimus TRibunicia Poteſtate IIII. COnSul IIII. atque Num. 21. legitur IMPerator Domitianus CAESar DIVI VESPaſiani Filius AUGuſtus RESTituit. In area nummi Senatusconſulti nota eſt.

Poſteriorem ex his, ſive Num. 21. rariorem prioribus, exhibet *Carolus Patinus* in *Num. Imp.* p. 87.

NUM. 22. & 23.

GERMANICUS CAESAR. Germanicus, manu Scipionem eburneum cum aquila gerens ſtat in quadrigis triumphalibus.

SIGNIS RECEPTis DEVICTIS GERManis. Germanicus paludatus & armatus, ſtat, dextram elevans, læva aquilam legionariam tenens. Adeſt Senatus conſulti nota.

Quamvis tritus ſit nummus, & in omnibus *Muſeis* exſtet, tamen ob Hiſtoriæ nobilitatem ſervari dignus eſt. Ad intellectum ejus ſufficiunt *Jo. Triſtani* verba ex *Comm. Hiſtor.* Tom. I. p. 153. „ GERMANICUS CAESAR. Germanicus repreſenté, triomphant dans un char tiré par quatre chevaux.

„ Comme *Ovide* Livre II. *de Ponto* I. 57. promettoit qu'on le verroit un jour, en ces vers

„ *Te quoque victorem Tarpejas ſcandere in arces*
„ *Læta coronatis Roma videbit equis,*
„ *Maturosque pater nati ſpectabit honores,*
„ *Gaudia percipiens quæ dedit ante ſuis.*

„ Au revers il y a SIGNIS RECEPTIS DEVICTIS GERMANIS. Germanicus repreſenté debout tenant vn Aigle legionaire. Ce revers eſt commun és medailles de Germanicus; neantmoins comme il s'en void peu où il y ait quelque choſe à dire, qu'en celuy cy, qui ayent eſté faits de ſon vivant, pour n'obſerver moy ſeul le ſilence entre tant d'Eſcrivains qui contribuent quelque choſe à ſon explication, je diray que l'Epigramme de *Baſſus*, qui ſe lit dans l'Anthol. chap. V. m'a ſemblé avoir loüé Germanicus de meilleure grace, & avec la plus gentille invention. Il commence ainſi,

„ Οὔρεα πυρηναῖα καὶ αἱ βαθυναὶ χέες Ἄλπεις
„ Αἱ Ῥηνὸς στομάτων ἐγγὺς ἀπολείπετε, &c.

„ Que je tourne ainſi. Vous Monts Pyrenées, „ & vous Alpes aux profondes valées, qui voyez „ de plus près les eaux que les bouches du Rhin „ envoyent dans la mer, vous eſtes teſmoins des „ eſclairs & des flammes plus eſtincelantes du feu, „ que Germanicus a allumé, foudroyant les Celtes de mille mortelles & Martiales atteintes: „ & qu'eux irritez, s'aſſemblerent en gros, rempliſſans l'air de bruit confus, & de menaces „ pleines de rage & de honte. Ce fut lors que „ Bellone diſt à Mars, ce ſont, ce ſont de tels „ bras que ceux de ce brave Cæſar, qui nous „ doivent mettre en beſongne. Ce qu'il dit faiſant reflexion ſur la mavaiſe conduite de Quin„ tilius Varus, qui avoit laiſſé tailler en pieces „ tois legions entieres ſous Auguſte, & dont „ Germanicus prenoit icy la vengeance courageuſement; Bellone eſtant la Déeſſe qui preſidoit „ aux vengéances priſes par les armes. Et cette Inſcription *De ſignis receptis*, avec cét aigle „ legionnaire, ſont les marques, qu'après avoir „ dompté & chaſtié l'orgueil des ennemis par toute cette grande Province, il les contraignit de „ reſtituer les enſeignes & ſignes des legions Ro„ maines gaignées par eux en cette memorable „ deffaite; Germanicus meſme nous faiſant voir „ combien il avoit à cœur la reſtitution de cet „ Aigle, en eſtimant les oyſeaux eſtre les deïtez „ & genies particuliers des legions, quand allant „ chercher ſes ennemis pour les combattre, „ il en vid huict volans gayement devers les „ foreſts des Germains, il s'eſcria allegrement „ devers ſes legions, *ut ſequerentur Romanas aves propria legionum numina*: prenant bon augure „ devoir ſes Aigles allans chercher avec luy les „ ennemis pour luy aider à retirer de leur puiſſance leurs repreſentation miſes es ſignes mili„ taires.

„ Vojez *Tacite* au II. livre de ſes *Annales*. Cette vengeance de la défaite de Quintilius *Varus* „ ayant eſté telle, qu'il fit voir en ſon Triomphe le „ renommé *Semiguntus* & le fils de *Segeſtus*, chef „ des Barbares avec ſa ſœur captif, & encore la „ femme d'*Arminius*, qui fut celuy qui avoit tail„ lé en pieces *Varus* & ſon Armée, comme *Strabon* le remarque en ſon ſeptiéme livre, où un „ peu après il adjouſte, *Ductus eſt in pompa etiam Libys Cattorum* Sacerdos, *aliique multi mortales ex devaſtatis populis, Cathilis, Ampſanis, Bructeris, Nuſipis, Cheruſcis, Chattis, Chatticariis, Landis & Sabattiis.*"

Vulgarunt nummum omnes fere Antiquarii, ut *Carolus Patinus* in *Num. Imp.* p. 83. *Laur. Begerus Theſaur. Brandenburgic* Tom. II. p. 615. (ubi in nummo litera T. in RECEPT. videtur detrita fuiſſe, ut ſæpe vidi) *P. Rubenius* in *Num. Arſchotan.* Tab. XVIII. Num. 14. & 15. *Franciſc. Angelon.* p. 33. Num. 23. 24. & denique *P. Pedruſius* in *Muſeo Farneſiano* Tab. XXV. Num. 6. Exſtat in *Muſeo noſtro.*

NUM. 24.

Similis præcedenti, ſed cum nota incuſa.

Nota nummo incuſa eſt TI. AU. id eſt, TI*berius* AU*guſtus* Nam ſub Tiberio Claudio Cæſare omnes ejusmodi notæ nummis inpreſſæ fuerunt, ut æris augeretur pretium famis graviſſimæ temporibus. De quo egimus ſupra ad Tab. VII.

NUM. 25.

Vacat.

NUM.

TABULA XII.

COMPLECTENS ADHUC

NUMISMATA GERMANICI CAESARIS

EX AERE IN COLONIIS

ET

GRAECIA CUSA.

NUM. 1. & 2.

GERManicus CAESAR PULCHRO III. (tertium) VARIO II VIRis. Caput Germanici laureatum lævam versus.

Cajus CAESAR AUGustus GERMANICUS. Caput Caligulæ laureatum lævam versus.

Non adscribitur hujus Coloniæ nomen, in quo tertium Duumvir fuerit Pulcher, quum collegam haberet *Varium*. Corinthi tamen Duumviratum gessisse existimo. Hunc ipsum nummum inlustravimus ad priorem *Andr. Morellii Thesaurum Familiar. Rom.* p. 95. ubi diximus videri Pulchrum hunc prima vice exstitisse Duumvirum una cum Cipo vel Cipario in Drusi & Germanici nummo, qui exstat supra Tab. X. Num. 17. & 18. adeoque vivente Druso; Deinde, mortuo Druso, & Tiberio exstincto, iterum sub Caligula cum Dossено in nummo, qui infra Num. 3. sequitur, & mox tertium, in hoc ipso nummo, cum *Vario*. Vidi similem nummum in *Museo D. de Bary*. Servatur in *Thesauro Schwartzburgico*.

NUM. 3.

GERManicus CAESAR DOSSENO PULCHRO II. VIRis. Caput Germanici laureatum, lævam versus.

Cajus CAESAR AUGustus GERMANICUS. Caput Cai Caligulæ laureatum, lævam versus.

Dossenus cognomen fuit *Familiæ Rubriæ*, *Pulcher* Claudiæ. Itaque Claudius Pulcher secundum & Rubrius Dossenus, quum Duumviratum in urbe Corintho, ut existimo, gererent, hunc nummum signarunt. Adfertur & hic in *Thesauro Morelliano* priore p. 95. Servatur in *Thesauro Regio*.

NUM. 4.

GERMANICUS CAESAR Tiberii AUGusti Filius Colonia Cæsarea Augusta. Caput Germanici nudum, dextram versus.

Quod ab altera parte signatum fuerit caput non addidit Morellius, sed existimo Tiberii fuisse, plane ut infra Num. 8.

Urbs Hispaniæ Tarraconensis Salduba ante vocata, adpellationem Cæsareæ Augustæ (corrupto nunc nomine Saragossa dicta) accepit, postquam sub Augusto Colonia Romana facta fuit. Hæc in initio principatus Tiberii plurimos nummos in honorem ejus & simul Germanici cudit. Verum in hoc nummo ante & post caput Germanici nota quædam literalis observatur, connexas quasi literas AP, sed inversa litera posteriore, æque Lo vel LOL exhibens. Unde forte exsculpere liceat Appio & Lollio Duumviris signatum Cæsareæ hunc nummum fuisse.

NUM. 5. & 6.

GERMANICUS CAESAR Cai CAESARIS PATER. Caput Germanici nudum, dextram versus.

Colonia Cæsarea Augusta (in area nummi, & in circuitu deinde) TITULLO ET MONTANO II. VIRis.

Mortuo Germanico hic & similes nummi signati fuerunt sub filio ejus Caligula. *Titulli* vel *Tituli* cognomen quidam in Gente Vibia habuerunt. Vide *Thesaurum Morellii* priorem pag. 449. Collegæ in Duumviratu Titullus & Montanus in honorem M. Vipsanii Agrippæ avi Caligulæ (quod male cessit universis Hispaniæ Coloniis propter Caligulæ arrogantiam) signarunt. Vide quæ ibidem p. 449. scripsimus.

NUM. 7. & 8.

GERMANICUS CAESAR TIberii AUGusti Filius Colonia Cæsarea Augusta. Caput Germanici lævam versus.

TIberius CAESAR AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum lævam versus.

Alteram hujus nummi partem, priorem scilicet, publicavit *Jo. Vaillantius* in *Num. Colon.* Tom. I. p. 136. Duumvirorum nomen non adscribitur. Videntur tamen fuisse Dossenus & Pulcher ex nummo hujus Tabulæ tertio.

NUM. 9.

GERMANICUS CAESAR Cai CAESARIS PATER. Caput Germanici dextram versus, ut Num. 5.

Colonia Caesarea Augusta SCIPIONE ET MONTANO II. VIRis. In area nummi ponuntur literae tres priores C. C. A.

Servatur hic nummus, teste *Morellio*, in *Thesauro Regio.* Publicavit eumdem *Jo. Vaillantius* Tom. I. p. 136.

NUM. 10.

Epigraphe eadem, caput idem.

Colonia Cæsarea Augusta SCIPIONE ET MONTANO II. VIRis. Colonus agens boves.

Nummum hunc in *Thesauro* priore collocavit *Andr. Morellius* in *Fam. Cornelia* Tab. VI. lit. K. ubi vide p. 138. Agrippinæ, Germanici conjugis, memoriam iidem Duumviri in nummis propagarunt.

NUM. 11.

GERMANICUS CAESAR. Caput Germanici nudum lævam versus.

Cajo HEJO POLLIONE ITERum Cajo MUSSIDIO PRISCO II. VIRis. In Corona ex apio contexta.

In *Thesauro Morelliano* priore, seu *Famil. Roman.* produximus in *Fam. Mussidia* Tab. II. Num. 3. & 4. atque lit. H. I. K. quatuor nummos ab his Duumviris signatos, videlicet Augusti, Tiberii, Agrippæ junioris & hunc Germanici; in cunctis illis iterum Duumvir adpellatur Cajus Hejus (seu potius Helius) Pollio. *Helius* enim scribendum videtur non *Hejus*. Nam litera secunda E. crusculum inferius longiusculum exhibet, sic ut ibi literæ L inferiorem partem formet, sic ut E & L monogrammate copulentur in Literis ibidem seu numeris H. & I. sive Tiberii & Agrippæ junioris nummis; atque T. & E. in voce ITERUM in nummis Tiberii & Germanici Literis H. & K. signatis. Imo in Augusti nummo, ibidem Num. 4. delineato, clare legitur HELIO non HEIO, ita ut literæ H. & E. invicem connectantur, E. & L. vero singulæ signentur atque agnoscantur. Corinthi signatos fuisse nummos adscriptum Urbis seu Coloniæ nomen in tribus nummis, Augusti scilicet, Tiberii, & Agrippæ junioris, ostendit. Patet & inde liquido, quo tempore quatuor hi nummi fuerint signati, eo videlicet anno quo simul Duumviri erant C. Helius Pollio iterum, & prima vice C. Mussidius Priscus, quo vivebant florebantque simul Augustus, Tiberius, Agrippa junior & Germanicus, sub extremis scilicet Cæsaris Augusti temporibus, quum tamen nondum in insulam remotus esset Agrippa, qui post Cai & Lucii fratrum fata, adoptione avi in eorum successerat locum. Quare fallitur *Jo. Vaillantius*, qui videtur innuere secunda vice sub Tiberio Duumvirum fuisse C. Hejum Pollionem, dum in Tiberii nummo Tom. I. p. 106. scribit, *Corinthii Tiberio gratulantes, nummos dedicarunt .... C. Hejus Pollio Duumvir hoc in nummo iterum vocatus prima vice sub Augusto magistratum gessisse videtur, ex ejus nummo ab una parte caput Augusti, & ex altera Julii fundatoris effigiem exhibente.* Nam & prima vice & secunda sub Augusto Corinthi Duumvir exstitit, ut evidenter ex huce quatuor nummis (quos suis locis in hoc *Thesauro* inseruit *Morellius*) liquet. Germanici hunc nummum primus vulgavit *Carolus Patinus* in *Num. Imperat.* p. 85. nescius tamen ad quam pertineat Coloniam. *Jo. Vaill.* illum edidit in *Numm. Colon.* Tom. I. p. 137. Servatur in *Thesauro Regio* & in *Museo nostro.* In Patiniano vero atque nostro connectuntur literæ HE in HEIO vel HELIO.

NUM. 12. & 13.

GERMANICUS CAESAR TIberii AUGusti Filius. Caput Germanici nudum dextram versus.

MUNICipium ITALICa PERmissu AUGusti. Aquila legionaria cum vexillo militari inter duo signa militaria.

Illustravit hunc nummum *Jo. Vaillantius* Tom. I. p. 137. 138. qui illum post *Carol. Patin.* de *Num. Imp.* p. 84. vulgavit.

NUM. 14. & 15.

GERMANICUS CAESAR Pater Cai CAESARis AUGusti GERManici. Caput Germanici nudum lævam versus.

Urbs Victrix OSCA Cajo TARRACINA Publio PRISCO II. VIRis. Eques galea & hasta armatus decurrit.

Osca urbs fuit Hispaniæ Tarraconensis, de qua Colonia vide quæ scripsit *Jo. Vaillant.* in *Num. Colon.* Tom. I. p. 138. Meminit hujus quoque *Goltzius* in *Thes.* p. 242. & *Harduinus* in *Plinium* Tom. I. 302. Hodie *Huesca* dicitur. Protulit aversam partem *Jo. Vaillantius* Tom. I. p. 138.

NUM. 16. & 17.

Cajus CAESAR GERMANICUS AUGustus. Caput Caligulæ nudum, lævam versus.

GERMANICUS CAESAR. Caput Germanici nudum lævam versus.

Nummum hunc rarum facit Germanici caput ab aversa parte, quum in antica sit caput Caligulæ, sed nulla Coloniæ nota additur.

NUM. 18. & 19.

ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΚΑΙΣΑΡ. (*GERMANICUS CAESAR*) *Caput Germanici nudum dextram versus.*

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ. (*CAJUS CAESAR GERMANICUS*) *Caput Caligulæ nudum dextram versus.*

Non adscribitur nomen Græcæ urbis in qua signatus fuerit nummus, Thessalonicæ tamen cuius (una cum sequente cui nomen urbis inscribitur) fuisse videtur. Ex *Museo Wildiano* illum edidit *Morellius*, ipsum numisma nuper in eodem *Museo* inspexi

NUM. 20. & 21.

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ (*CAJUS CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Caligulæ laureatum dextram versus.*

ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ. (*GERMANICUS. THESSALONICENSIUM.*) *Caput Germanici laureatum dextram versus.*

Fuit olim hic nummus in *Museo Jo. Vaillantii*, ut patet ex Libro ejus de *Num. Imp. Rom. in Græcia cusis* p. 10.

NUM. 22. & 23.

ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΚΑΙΣΑΡ. (*GERMANICUS CAESAR.*) *Caput Germanici nudum lævam versus.*

ΕΠΙ ΠΟΥΠΛΙΟΥ ΟΥΙΤΕΛΛΙΟΥ ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ. (*SUB PUBLIO VITELLIO PROCONSULE.*) *In area nummi* Μητροπόλεως ΝΕΙΚΟΜΗΔΕΩΝ. (*METROPOLIS NICOMEDIENSIUM.*)

Egregium hunc nummum atque historiam Publii Vitellii, qui Germanici comes & Legatus fuit, ex professo inlustravimus ad priorem *Morellii Thesaurum* in *Fam. Vitellia* p. 452. Cuius fuit nummus vivente Germanico, nam ante Caligulæ imperium periit hic Vitellius. Servatur in *Thesauro Regio.*

NUM. 24. & 25.

ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ. ΓΟΡΤΥΝΙΩΝ. (*GERMANICUM CAESAREM. GORTYNIORUM.*) *Caput Germanici laureatum, lævam versus.*

ΓΑΙΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΣΕΒΑΣΤΟΝ. (*CAJUM CAESAREM GERMANICUM AUGUSTUM.*) *Caput Caligulæ laureatum dextram versus.*

A Gortyniis Cretæ incolis cuius est nummus in honorem Caligulæ & Germanici patris ejus. Vulgatus exstat a *Carolo Patino* in *Num. Imp.* p 85. *Laur. Begero* in *Thes. Brand.* Tom. III. p. 95 & *P. Pedrusio* in *Museo Farnes.* Tab. XXV. Num. 10. Servatur in *Thesauro Regio.*

TABULA XIII.

COMPLECTENS RELIQUA NUMISMATA AEREA GERMANICI CAESARIS EX AERE MINIMO.

NUM. 1. & 2.

GERMANICUS CAESAR TIberii AUGusti Filius. Caput Germanici nudum lævam versus.

COLonia ROMulea PERmissu AUGusti. Clypeus votivus in corolla.

Hispalis, Hispaniæ urbs, Colonia Romulea dicta, quum hunc nummulum in honorem Germanici signaret, clypeum votivum posuit in laurea, ut indicaret victorias Germanici in Germania adquisitas, atque receptam aquilam, quæ clade Variana amissa fuerat, sicuti observat *Jo. Vaillantius* Tom. I. p. 138. & 139. Servatur in *Museo nostro*, sed facie Germanici ad dextram partem conversa.

NUM. 3. & 4.

ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ. (*GERMANICUS.*) *Caput Germanici nudum, lævam versus.*

ΤΑΝΑγεφίων. (*TANAGRAEORUM.*) *Vir nudus stans ex adverso expansis brachiis.*

Figuram illam virilem de Apolline explicat *Jo. Vaillantius* in *Num. Imp. Gr.* p. 10. Sed forte non errabimus, si de Apollinis filio, qui Tanagram urbem in Bœotorum finibus condidit, exponamus. De eo ita leges apud *Pausaniam* Lib. IX. p. 748. Τανάγρᾳσι δὲ οἰκιστὴν σφίσι Πείμανδρον γράφουσι λέγοντες Χαιρησίλεω παῖδα καὶ Ἰασίου καὶ Ἐλευθῆρος· τέτον δὲ Ἀπόλλωνός τε καὶ Λίθυσσης εἶναι καὶ Ποσειδῶνος· Πείμανδρον δὲ γυναῖκα φασὶν ἀγαγέσθαι Τάναγραν θυγατέρα Αἰόλου· Κόρινναν δὲ ἐξ αὐτῶν πεποιημένα Ἀσωπου παῖδα εἶναι. *Urbis suæ primordia Tanagræi Pœmandro Chæresilai filio, Iasii nepoti, Eleutheris pronepoti, accepta referunt: & Eleutherem quidem ex Apolline & Æthusa, Neptuni filia, genitum dicunt: Pœmandrum ipsum in matrimonio habuisse Tanagram Æoli filiam; quum tamen Corinna versibus mandarit, Asopi illam fuisse.*

NUM. 5. & 6.

Nota capitis, seu partis anterioris non additur.

. . . . *Epigraphe erosa. Victoria cum corolla & palma gradiens lævam versus.*

Forsitan a Smyrnæis cusus fuit hic nummulus; inveniuntur enim plurimi ejusmodi in honorem Caligulæ, Germanici filii, apud eosdem signati.

NUM. 7.

ΓΑΙΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΣΕΒΑΣΤΟΝ. (*CAJUM CAESAREM AUGUSTUM.*) *Caput Caligulæ laureatum, dextram versus.*

ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ ΕΠΙ ΑΥΓΟΥΡΕΙΝΩ ΓΟΡΤυνίων. (*GERMANICUM CAESAREM subaudi colunt. SUB AUGURINO GORTYNIORUM.*) *Caput Germanici laureatum, lævam versus.*

Minuciæ Gentis cognomen fuit Augurinus. De ipso nummo jam egimus in illa Gente seu Familia Lit. C. p. 287. Rexisse enim Proconsulari imperio Cretam insulam videtur is Minucius Augurinus, cujus nomen sub Caligula quoque invenitur in nummo Hierapytnæ, urbis pariter insulæ Cretæ. Augurini nummum editum quoque invenimus in *Numismatum Antiquorum Sylloge* (qui libellus Londini in 4°. prodiit) Tab. III. Num. 5. Servatur in *Thes. Regio* & in *Museo nostro.*

NUM. 27.

Vacat.

EX HUBERTI GOLTZII MSS.

NUM. 7. & 8.

GERMANICUS CAESAR TIberii AUGusti Filius. Germanicus Cæsar ſtans in quadrigis triumphalibus, dextra manu lauri ramum, læva ſcipionem eburneum cum aquila aurea tenet.

DEVICTIS GERMANIS SIGnis REceptis. Aquila legionaria inter ſignum & vexillum militare.

Aureum hunc nummum fuiſſe teſtatur adpoſita *Morellii* nota, ſed fide *Goltzii*, ut & ſequentes aliquot, nititur.

NUM. 9. & 10.

GERMANICUS CAESAR TIberii AUGuſti Filius COnSul II. IMPERator. Caput Germanici nudum lævam verſus, adſcriptis literis, LUGDunum.

DIVUS AUGUSTus. Caput Divi Auguſti corona radiata inſigne.

Inveniuntur quinarii LUGDUNI inſcripti inter nummos *Fam. Antoniæ* Tab. V. Num. 5. ſed utrum hujuſmodi æreus Germanici exſtet nummus, qualis a *Goltzio* depingitur, fides ſit penes auctorem.

NUM. 11. & 12.

GERMANICUS CAESAR IMPerator PONTifex. Caput Germanici nudum, dextram verſus.

Colonia Victrix Togata Tarraco OSCA. Eques cum galea & haſta decurrens.

Oſca, *Urbs Victrix* in nummis dicta, ſita fuit in Hiſpania Tarraconenſi: Tarraco Hiſpaniæ citerioris urbs, pariter *Victrix* dicta fuit; quod ſi genuinus hic *Goltzii* nummus eſt, ita inſcriptio debere legi videtur, OSCA *Colonia Victrix Togata Tarraconenſis.*

NUM. 13. & 14.

ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΤΙβερίου ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΥΙΟΣ. (*GERMANICUS CAESAR TIBERII AUGUSTI FILIUS.*) *Caput Germanici nudum, dextram verſus.*

ΤΙβέριος ΚΑΙΣΑΡ ΘΕΟΥ ΣΕΒαστου ΥΙΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΑΡΧιερευς ΜΕΓας ΔΗμαρχικης ΕΞουσίας (*TIBERIUS CAESAR DIVI AUGUSTI FILIUS AUGUSTUS PONTIFEX MAXIMUS TRIBUNICIA POTESTATE.*) *Caput Tiberii laureatum, dextram verſus.*

Inſcriptio a parte capitis Tiberii nos docet pertinere hunc nummum ad illa tempora, quibus rerum potiebatur Tiberius, videlicet poſt exceſſum Divi Auguſti, Pontificatus Maximi honorem quoque ad Tiberium devoluto.

NUMMUS EX OCTAVIO STRADA.

NUM. 15. & 16.

GERMANICUS CAESAR TIberii AUGuſti Filius DIVI AUGuſti Nepos. Caput Germanici nudum lævam verſus.

PIETAS AUGG. id eſt AUGUSTORUM. Figura muliebris ſedens, dextra haſtam tenet, lævam extendit ad tres puerulos ante eamdem ſtantes, adſiſtente ad latus dextrum quarto puerulo.

Habitu Pietatis in numiſmate hoc effingitur Agrippina, Germanici conjux, numeroſa ſobole felix. Deſignari enim tribus, quæ ante illam ſtant puerulis, videntur Nero, Druſus, & (qui poſt Tiberium imperavit) Cajus, Caligula deinde dictus. Figura quarta aliquam ex ſororibus deſignare poteſt. Sed ipſum numiſma, quod aureum eſſe dicitur, nititur fide *Octavii de Strada a Rosberg*, in cujus libro de *Imp. Rom.* &c. plurima exſtant Numiſmata a falſariis conficta, ad quod genus hoc quoque relegari debere exiſtimo. Invenitur in Editione prima, ſive Germanice conſcripta p. 29.

NUM. 17. & 18.

Vacant.

NUMISMATA GERMANICI ET AGRIPPINAE EX AERE.

Num. 19. & 20.

ΘΕΟΝ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΜΥΤΙληναίων. (*DIVUM GERMANICUM ſcil. colunt. MYTILENAEORUM.*) *Caput Germanici nudum, lævam verſus.*

ΑΓΡΙΠΠΙΝΑΝ ΘΕΑΝ ΓΑΙΟΥ Μ. . . . ΜΥΤΙληναίων. (*DIVAM AGRIPPINAM CAI MATREM, ſc. colunt. MYTILENAEORUM.*) *Caput Agrippinæ Germanici dextram verſus.*

Mitylenæi ex inſula Lesbo ſtudium ſuum erga parentes Caligulæ nummo hoc atque hac inſcriptione teſtati ſunt. In ea Germanicum Divum, atque Agrippinam Divam vocant, quod videlicet videri vellent eorumdem memoriam, tamquam ſi Deorum ſuorum haberent numero, colere. Supra caput Agrippinæ veſtigia literæ M. exarata ſunt, qua Μητέρα ſive *Matrem* Imperatoris Caji Caligulæ eam nominare videntur. Vulgarunt elegantem hunc nummum *Claudius Molinetus* in *Muſeo Sanctæ Genovevæ* p. 77. Num. III. *P. Seguinus* in *Select. Numiſm.* Ed. ſecundæ p. 307. & *Jo. Vaillant.* in *Num. Gr. Imp.* p. 10. ex *Muſeo* ſuo. Servatur in *Theſauro Regio.*

Num. 21. & 22.

Γαΐον ΚΑΙΣΑΡΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΣΕΒΑΣΤΟΝ. (*CAJUM CAESAREM GERMANICUM AUGUSTUM ſcil. colunt.*) *Caput Caji Cæſaris Caligulæ, lævam verſus.*

ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΑΓΡΙΠΠΙΝΑΝ. Μητροπόλεως ΝΙΚΟΜΗδίας. (*GERMANICUM ET AGRIPPINAM ſcil. colunt. METROPOLIS NICOMEDIAE.*) *Capita Germanici & Agrippinæ ſibi invicem oppoſita.*

Patet ex hoc nummo falli Clariſſ. *Jo. Vaillantium*, in *Num. Imp. Gr.* p. 208. ſcribentem, „ Nicomedia Bithyniæ, Populi Romani Provinciæ Metropolis Senatuſconſulto facta videtur „ ſub Claudio Imperatore, ut illius nummi indicant, in quibus hæc dignitas inſcribitur, quæ „ in Tiberio non occurrit.” *Vide* (addit) *Claudii & Britannici nummos.* Fuit enim tempore Caligulæ Metropolis Bithyniæ; imo Tiberii Cæſaris. Clariſſime id docet Germanici nummus ſupra Tab. XII. Num. 23. & 24. qui vivente Tiberio cuſus fuit a Nicomedienſibus Metropolitanis. Nam Publius Vitellius, qui amicus & Legatus Germanici exſtitit, atque, poſt obitum Imperatoris ſui, inter conſcios Sejani arreptus, ſpontanea inedia vitam in carcere finiit, Proconſulis titulum in illo nummo gerit. Itaque Nicomedia jam primis Tiberii temporibus Metropolis Bithyniæ exſtitit. Non addidit *Andr. Morellius* notam in quo *Muſeo* Germanici & Agrippinæ hic nummus ſervetur.

Num. 23. & 24.

ΓΑΙΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΕΠΙ ΑΟΥΙΟΛΑ. (*CAJUM CAESAREM GERMANICUM ſcil. colunt. SUB AVIOLA.*) *Caput Caligulæ laureatum lævam verſus.*

ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΑΓΡΙΠΠΙΝΑΝ. ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ΜΗΝΟΦΑΝΗΣ. (*GERMANICUM ET AGRIPPINAM ſcil. colunt. SMYRNAEORUM MENOPHANES.*) *Oppoſita ſibi invicem Germanici & Agrippinæ capita.*

Vox ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ abeſt in *nummo Regio*, ex quo picturam deſumſit *Morellius*, ſed in *Noſtro* clare exſtat, ut & in alio, quem conſpexi in *Muſeo Horſtiano*, & in tertio denique, quem vulgavit *Andr. Morellius* in *Fam. Acilia* Tab. II. Num. 1. ubi vide quæ de hoc ipſo nummo atque de Proconſule Aviola adnotavimus p. 5. Servatur in *Theſ. Regio*, in *Muſeo noſtro* ut & *Horſtiano.*

Num. 25. & 26.

. . . . . ΣΕΒΑΣΤΩ. (. . . . . *AUGUSTO.*) *Capita Agrippinæ & Germanici ſibi invicem oppoſita.*

. . . . . ΜΗΝΟΦΑΝΗΣ. (. . . . . *MENOPHANES.*) *Templum tetraſtylum, tecto rotundo, in medio eſt Statua Imperatoris paludata ſtantis habitu.*

In honorem Caligulæ Templum & Statuam poſuiſſe videntur Smyrnæi Proconſule eodem Aviola, atque Prætore Menophane. Honorem iſtum Imperatori habitum nummulo hoc expreſſerunt, & ſimul faciem Germanici & Agrippinæ, parentum Cæſaris, in parte anteriore nummi, ubi maxima pars inſcriptionis injuria temporis periit. Ex quo *Muſeo* depromptus ſit, non additur.

Num.

NUM. 27. & 28.

ΓΑΙΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ ΣΕΒΑΣΤΟΝ. (*CAJUM CAESAREM AUGUSTUM* scil. *colunt.*) *Caput Caligulæ corona radiatâ insigne.*

ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΑΓΡΙΠΠΙΝΑΝ ΜΑΓΝΗΤΙΣ ΣΙΠΥΛΟΣ. (*GERMANICUM AGRIPPINAM* scilic. *colunt MAGNETES SIPYLI.*) *Germanicus & Agrippina stantes ex adverso, ille habitu pontificis capite velato, hæc vero Deæ Cereris, dextra spicas, læva hastam tenens.*

Magnesia ad Sipylum, Lydiæ fuit urbs, quæ quidem montis Sipyli mentione nummos suos inscripsit, ut ab urbe cognomine ad Mæandrum fluvium distingueretur. Sita enim fuit ad montem Sipylum, unde vocatur Magnesia πρὸς Σιπύλῳ à Ptolemæo, atque in simili huic Caligulæ & parentum ejus numino publicato per *Haymium* in *Thesauro Britannico* Tom. II. p. 181 In illo enim legitur clare ΠΡ. ΣΙΠ Τ. id est πρὸς Σιπύλῳ. Sed tamen sicuti in *Morelliano* hoc nummo gignendi casu simplicitur ΣΙΠ. id est Σιπύλης legitur, ita quoque passim ea scriptura in nummis sequentium Imperatorum observari solet. De Magnesia sub Sipylo vel ad Sipylum montem vide *Christophorum Cellarium Geogr. Antiquæ* Tom. I. p. 132. & 133. Notari interim oportet, primam syllabam in hujus urbis nomine per Monogramma exprimi, quod tres literas ΜΑΓ. artificiose & liquido comprehendit. Vulgarat jam ante *Andr. Morellius* in *Specim.* Tab. XX. Num. 11. & 12. p. 206. Servatur in *Thesauro Regio*; similem observavi quondam in *Museo Arckeliano*, cujus possessor exstitit apud Remonstrantes in urbe Roterodamo V. D. M.

TABULA XIV.

EXHIBENS

NUMISMATA AGRIPPINAE GERMANICI UXORIS,

EX OMNI MODULO ET METALLO.

AUREA ET ARGENTEA.

NUM. 1. 2. & 3.

Cajus CAESAR AUGustus GERManicus Pontifex Maximus TRibunicia Potestate. Caput Caligulæ, in altero nummo nudum, in altero laureatum lævam versus.

AGRIPPINA MATer Cai CAESaris AUGusti GERManici. Caput Agrippinæ lævam versus.

Dotes Agrippinæ, excepta ingenii ferocia & muliebri æmulatione, insignes fuisse, Veteres testantur. Collegit breviter, cujus verbis quam meis proponere malui, *Jo Tristanus Sanctamantius* in *Comment. Histor.* Tom. I. p. 155. „ Julia Agrippina estoit fille d'Agrippa & de Julia fille d'Auguste: Germanicus l'espousa depuis le deceds „ d'Agrippa. Elle estoit altiere, ambitieuse & „ factieuse, mais chaste, magnanime, virile & „ Martiale. Lesquelles qualitez estans suspectes à „ Tibere, Prince qui ne pardonnoit rien, & qui „ se deffioit de tout le monde, & particulierement „ de ceux qui avoient les vices de cette femme, „ & qui haïssoit & craignoit ceux qui en avoient „ les vertus; il luy jura une mortelle inimitié, & „ la persecuta jusques à ce poinct, qu'il la relegua „ en la Pandatarie, isle deserte; & pour dernier „ effect de son inhumanité, & de sa hayne, il la „ contraignit par ses indignitez de se laisser mourir de faim quinze ans après le decez du genereux Germanicus, duquel elle avoit eu neuf „ enfans; sçavoir, deux qui moururent en leur „ premiere enfance, un autre qui mourut desia „ grandelet, Drusus, Nero, Caligule, Agrippine, „ Drusille, & Livilla dite Julia. Je trouve que „ Drusil-

„ Druſille eſtoit auſſi appellée Julia par cette In-
„ ſcription de *Grut.* M. XXII.

„ JULIÆ DRUSILLÆ
„ GERMANICI F.

„ Voicy comment il eſt parlé dans la Tragedie
„ intitulée Octavia vers 931.

„ *Quid ſævius eſt*
„ *Fortuna tibi : tu mihi primum*
„ *Tot natorum memoranda parens*
„ *Nata Agrippæ, nurus Auguſti,*
„ *Cæſaris uxor ; cujus nomen*
„ *Clarum toto fulſit in Orbe,*
„ *Utero toties enixa gravi*
„ *Pignora pacis : mox exilium,*
„ *Verbera, ſævas paſſa catenas,*
„ *Funera, luctus, tandem lethum.*

„ Caligule devenu Empereur fut requerir ſes
„ cendres, rendant beaucoup d'honneur à ſa me-
„ moire."

Pius in parentes & generis nobilitate ſuperbiens Caligula ex omni metallo numiſmata in memoriam Agrippinæ matris ſignavit. Publicarunt *Jo. Vaillantius* in *Num. Imp. Præſtant.* Tom. II. p. 53. & *P. Pedruſius* in *Muſeo Farneſiano* Tab. III. Num. 7. & XIV. Num. 5. Servantur ex *Auro* & *Argento* in *Theſauro Regio* & *Schwartzburgico* atque prior ex iisdem ex *Argento* in *Muſeo noſtro.*

NUM. 4. & 5.

Vacant.

AEREA MAXIMI MODULI.

NUM. 6. & 7.

AGRIPPINA Marci Filia MATer Cai CAESARIS AUGUSTI. Agrippinæ caput lævam verſus.

Senatus PopulusQue Romanus MEMORIAE AGRIPPINAE AUGUSTI. Carpentum ſive Thenſa, quam duæ mulæ trahunt.

Caligula, ut amplam de ſe ſpem Populo Romano oſtenderet, callida ſimulatione pravam naturam in initio obtexit. *Suetonius* in Vita ejus Cap. XV. *Incendebat & ipſe ſtudia hominum omni genere popularitatis, Tiberio cum plurimis lacrimis pro concione laudato funeratoque ampliſſime, confeſtim Pandatariam & Pontias, ad transferendos matris fratriſque cineres feſtinavit, tempeſtate turbida, quo magis pietas emineret : adiitque venerabundus, ac per ſemet in urnas condidit. Nec minore ſcena Oſtiam, præfixo in biremis puppe vexillo, & indè Romam Tiberi ſubvectos, per ſplendidiſſimum quemque Equeſtris Ordinis, medio ac frequenti die duobus ferculis Mauſoleo intulit. Inferiasque his annua religione publice inſtituit : & eo amplius Matri Circenſes Carpentumque, quo in pompa traduceretur.* Editum eſt Numiſma inter *Medalliones Regios* Tab. III. Num. 2. adeoque ſervatur in *Muſeo Regio.*

NUM. 8.

Epigraphe eadem, caput idem.

Senatus PopulusQue Romanus Patri Patriæ OB CIVES SERVATOS. in Quernea.

Quemadmodum ſub Caligula plurima Agrippinæ Numiſmata cuſa ſunt, ſic averſæ hujus partis typus in ejus quoque nummis primæ magnitudinis ſæpe invenitur. Hoc autem numiſma maximi moduli fuit olim in *Muſeo du Camps*, in quo hoc & præcedens vulgavit *Jo. Vaillantius* p. 72. Num. 1. 2. & 3.

NUM. 9.

Vacat.

NUMMI CONTORNIATI.

NUM. 10. 11. & 12.

AGRIPPINA MATER AUGUSTI. Agrippinæ caput lævam verſus.

Senatus Conſulto. Carpentum à duabus mulabus tractum.

vel

MATRI DEUM SALUTARI. Dea Syria, ſive Cybele ſedens cum tympano inter duos leones in aditu Templi, ante illam ſtat Atys Phryx cum arbore.

De Nummis Contorniatis peculiarem quondam libellum conſcripſimus. Spectabant illi ad ludicra Circenſia, atque magnus eorumdem numerur ſignatus fuit ſub Principibus Chriſtianis, præſertim Conſtantini Magni, & quæ deinceps ſecuta ſunt, temporibus. Ad id genus hæc duo numiſmata ſpectant. Sumebant enim pro lubitu ex antiquioribus typis, aliosque novos pro lubitu fingebant. Nihil enim Agrippinæ Germanici commune videtur fuiſſe cum Matre Dea Salutari. Numiſma primum ſervatur in *Theſauro Regio.*

NUM. 13.

Vacat.

NUM.

EX ÆRE MAGNO.

NUM. 14. 15. & 16.

AGRIPPINA Marci Filia GERMANICI CAESARIS.

vel

AGRIPPINA Marci Filia MATer Cai CAESARIS AUGUSTI. vel *AUGusti. Caput Agrippinæ lævam versus.*

Senatus PopulusQue Romanus MEMORIAE AGRIPPINAE. Carpentum Mularum, ut supra.

Honorem exprimit, quem memoriæ matris Agrippinæ habuit Caligula, de quo vide supra *Suetonii* testimonium. Plurimi vero *Antiquarii* hos nummos vulgarunt, ut, *Carolus Patinus* in *Thesauro* p. 142. *Francisc. Angelonus* in *Imp.* p. 33. Num 25. *Laur. Begerus* in *Thes. Brandenb.* Tom. II. p. 616. *P. Pedrusius* in *Museo Farnes.* Tab. V. Num. I. *Octavius Strada* p. 30. aliique. Servantur in *Thesauro Schwartzburgico* & in *Museo nostro.*

NUM. 17.

Epigraphe eadem, caput idem.

TIberius CLAUDIUS CAESAR AUGustus GERManicus Pontifex Maximus TRibunicia Potestate IMPerator Pater Patriæ. In area nummi Senatus Consulto.

Signatus est hic nummus sub Claudio, ut Inscriptio testatur. Vulgarunt eundem *Laur. Begerus* in *Thesauro Brandenburgico* Tom. II. p. 616. & *P. Pedrusius* in *Museo Farnes.* Tab. V. Num. 2. & 3. Servatur in *Thesauro Schwartzburgico* & in *Museo nostro.*

NUM. 18.

Epigraphe eadem, caput idem.

IMPerator Titus CAESar DIVI VESPasiani Filius AUGustus Pontifex Maximus TRibunicia Potestate COnSul VIII. RESTituit. In area nummi nota est Senatusconsulti.

Restitutio, per Titum facta, nummum hunc præcedentibus longe rariorem facit. Editus est a *Carolo Patino* ad *Suetonium* & a *Jo. Vaillantio* in

Num. Imp. Præst. Tom. I. p. 15. Exstat in *Thesauro Regio.*

NUM. 19. & 20.

Epigraphe eadem, caput idem.

TIberius CLAUDIUS CAESAR AUGustus GERManicus Pontifex Maximus TRibunicia Potestate IMPerator Pater Patriæ. In area nummi est nota Senatusconsulti atque supra illam literæ incusæ quadrato oblongo.
N. C. A. P. R.

Confer quæ de nota illa incusa quinque literarum diximus ad Tab. VII. Num. 13. Temporibus enim Claudii omnes ejusmodi notis & literis incusi nummi, fame Orbem Romanum premente, nati sunt. Servatur in *Thesauro Regio.*

NUM. 21.

Vacat.

NUM. 22. 23. & 24.

AGRIPPINA Marci Filia MATer Cai CAESARIS AUGUSTI. Caput Agrippinæ lævam versus.

Colonia Cæsarea Augusta in area nummi, atque in ambitu ejusdem SCIPIONE ET MONTANO II. VIRis.

In altero

Inscriptio quidem eadem legitur, sed depingitur colonus agens boves.

Similem priori ex his in *Museo Farnesiano* quondam invenit *Jo. Tristanus*, ut adparet ex verbis ejusdem in *Comm. Histor.* Tom. I. p. 156. ubi post recensitam Inscriptionem addit „ Cette me„ daille est du cabinet des antiques de Monsieur „ Fouquet Conseiller du Roy en ses Conseils „ d'Estat, laquelle me semble avoir esté frap„ pée en Espagne, les noms de ces Duumvirs „ me le donnants à cognoistre. De plus l'inter„ prete ces lettres C. C. A. *Colonia Cæsar-Augu„ sta*, ville selon *Pline* liv. III. chap. 3. de la Se„ detanie en Espagne, appellée en ce temps *Xa„ tiva*, assise sur le fleuve *Iberus*, c'est Caragosse „ ou Caragoça. Voyez Surita sur l'Itineraire „ d'*Antonin.*"

Jo. Vaillantius in *Numm. Colon.* Tom. I. p. 140. laudat *Tristanum* ut editorem, nummumque vocat

præstantissimum. Utrumque, auctore *Andr. Morellio* vulgatum cernas in *Fam. Cornelia* Tab. VI. Lit. M & N. p. 139. Duumvir enim Scipio & Montanus novo modo Germanicum ejusque uxorem Agrippinam, sed & Agrippinæ patrem M. Agrippam in nummis suis signarunt, prouti ibidem cerni potest. Adposita Lilii nota nos docet servari nummum in *Thesauro Regio*.

TABULA XV.

COMPREHENDENS ADHUC

NUMISMATA AGRIPPINÆ GERMANICI UXORIS,

CUSA IN COLONIIS ROMANIS ET IN URBIBUS GRÆCIS.

Num. 1. & 2.

AGRIPPINA AUGUSTA. Caput Agrippinæ dextram versus.

GENio vel GENium (scil. *veneratur, ut infra Num.* 12.) *COLoniæ vel COLonia CORinthus M.... IRis. Agrippina stans habitu Genii Coloniæ Corinthi, dextra pateram, læva cornucopiæ tenet.*

Corinthii, adulandi artifices, miro modo Cæsari Caligulæ in hoc nummo blanditi sunt, dum matrem ejus Agrippinam veluti Tutelare Numen urbis suæ venerantur & inscribunt: Colonia Carthago idem adulationis specimen præbet infra Num. 12. Duumvirorum nomina in hoc nummo detrita vetustate sunt. Servatur in *Thesauro Regio*.

Num. 3. & 4.

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣαρ ΣΕΒΑΣΤος ΓΕΡμανικος. (*CAJUS CAESAR AUGUSTUS GERMANICUS.*) *Caput Caligulæ nudum lævam versus.*

ΘΕΑ ΑΓΡΙΠΠΕΙΝΗ. (*DEA AGRIPPINA.*) *Agrippina Deæ habitu sedens, dextra tenens hastam, læva pateram.*

Vulgavit hunc nummum ex *Museo S. Genovevæ Claudius Molinetus* p. 77. Num. 4. In eo Græca aliqua civitas blanditur Caligulæ, matrem Cæsaris Numinis instar habens, neque mirum id apud Græculos factum fuisse, quum Coloniæ Romanorum, Corinthus & Carthago, eamdem veluti Genium tutelarem urbis suæ veneratæ fuerint. Servatur in *Museo Regio*.

Num. 5. & 6.

AGRIPPINA MATer Cai CAESARIS AUGusti. Agrippinæ caput dextram versus.

. . . . . *Duo viri stantes ex adverso, erosa penitus Inscriptione.*

Per togatas istas figuras viriles exprimi credo Germanicum ejusque filium Cajum Cæsarem. Inscriptio forte præcedentibus fuit similis, sed, nullo adparente literarum vestigio, nihil definiri potest.

Num.

NUM. 5. & 6.

ΜΙΛΗΣΙΩΝ . . . (*MILESIORUM . . .*)
Caput Agrippinæ lævam versus.

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*CAJUS CAESAR GERMANICUS AUGUSTUS.*) *Caput Caligulæ laureatum, ante quod Stella cernitur.*

Milesii honorem hunc Caligulæ & matri ejus Agrippinæ habuerunt. Fuit Miletus nobilissima & antiquissima Ioniæ urbs, in qua insignis erat cultus Apollinis Branchidarum; unde & Astrum Apollinis in Mileti urbis moneta observari solet; neque inlepide Milesii illud Astrum ad caput Romani Imperatoris collocando, ejus favorem, quem tamquam Apollinem suum colerent, captarunt. Ornat nummus *Thesaurum Regium.*

NUM. 7. & 8.

Vacant.

NUM. 9. & 10.

AGRIPPINA. Caput Agrippinæ lævam versus.

Cajus CAESAR GERMANICUS. Caput Caligulæ laureatum lævam versus.

Exiguus & elegans est nummulus, in aliqua (ut videtur) Colonia, sed cujus nomen non adscribitur, signatus. Adposita a *Morellio* nota docet exstitisse in *Museo Ill. Colberti Marchionis de Seignaley.*

NUM. 11. & 12.

AGRIPPINA Cai CAESARIS AUGusti MATER. Caput Agrippinæ lævam versus.

GENIUM (scil. veneratur) Colonia Julia Carthago. Genius, sive habitu Genii tutelaris stans Agrippina dextra pateram, læva cornucopiæ tenet.

Præstantiæ atque raritatis eximiæ hunc nummulum vocat *Jo. Vaill.* in *Num. Colon.* Tom. I. p. 140. ubi recte docet, ad Coloniam Juliam Carthaginem pertinere, idque alio Julii Cæsaris nummo inlustrat, in quo similiter tres literæ initiales C. I. C. inveniuntur. Reticere tamen nequeo in aversa parte, quam solam (ut passim) delineatam exhibet *Jo. Vaillantius*, Fortunæ esse typum, quæ dextra temonem tenens, læva cornucopiæ sustinet. Aut igitur diversi in diversis nummis sunt typi Genius cum patera & Fortuna cum temone; aut ex Antiquariis hisce alter altero oculatior, seu nummum integriorem nactus fuisse videtur. Exstat *Morellianus* in *Thesauro Regio.*

NUM. 13.

Vacat.

NUM. 14. & 15.

ΑΓΡΙΠΠΕΙΝΑ ΕΠΙ ΚΛΑΣΣΙΚΟΥ ΑΙΖΑΝΙΤΩΝ. (*AGRIPPINA SUB CLASSICO AIZANITARUM.*) *Caput Agrippinæ lævam versus.*

Γαΐος ΚΑΙΣΑΡ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ. (*CAJUS CAESAR GERMANICUS.*) *Caput Caligulæ laureatum lævam versus.*

Certatim Græciæ urbes, ut Caligulæ placerent, neque minus ex desiderio Germanici, & illum & conjugem ejus Agrippinam in nummis expresserunt. Aezanitæ seu Aizanitæ, Phrygiæ populus, inter reliquos, Agrippinæ hunc honorem habuit. Cujus & alius invenitur nummus eidem Agrippinæ dicatus atque ab Haymio publicatus in *Thesauro Britannico* Tom. II. p. 176. Num. 12. in quo juxta caput Agrippinæ legitur ΑΓΡΙΠΠΙΝΑΝ . . . . . Ab altera parte caput muliebre cum spicis ad pectus (ut ΕΥΘΗΝΙΑ in nummis Græcis pingi solet) adparet, addita hac epigraphe, ΑΙΖΑΝΙΤΩΝ, id est, AEZANITARUM.

NUM. 16. & 17.

ΑΓΡΙΠΠΙΝΑΝ ΣΕΒΑΣΤΗΝ. (*AGRIPPINAM AUGUSTAM, scil. venerantur.*) *Caput Agrippinæ lævam versus.*

ΑΙΖΑΝΙΤΩΝ. (*AEZANITARUM.*) *Caput muliebre lævam versus.*

Prodit iterum Phrygiæ hujus civitatis nummulus, honori Agrippinæ inscriptus. Sed quid sibi muliebre illud caput vult, quod ab altera parte cernitur? An Drusillam designat, Agrippinæ filiam, ex sororibus maxime Caligulæ dilectam? An potius detritam in *Morelliano nummo* fuisse spicam dicemus, quæ clare in Haymiano (de quo modo egimus) adparet. Posterius suadere videtur maxima utriusque nummi similitudo & literarum eadem in utroque positura. Sed & Drusillam in nummis & Agrippinam Cereris habitu, spicas manu tenentis, depingi observamus, quare vel Drusilla (quod puto) designari potest, vel ut Cererem suam in nummulo celebrant Aezanitæ Agrippinam.

NUM. 18.

Vacat.

NUMISMATA NERONIS ET DRUSI CAESARUM GERMANICI FILIORUM.

NUM. 1. 2. 3. 5. & 6.

NERO ET DRUSUS CAESARES. Nero & Drusus fratres, Germanici filii, tanquam Principes Juventutis, in equis decurrunt.

Cajus CAESAR AUGustus GERMANICUS PONTifex Maximus TRibunicia POTestate. In area nummi nota est Senatusconsulti.

vel

Cajus CAESAR DIVI AUGusti PRONepos AUGustus Pontifex Maximus TRibunicia Potestate II. (in aliis III. vel IIII.) Pater Patriæ. In area nummi Senatusconsulti est nota.

Ab omnibus fere Antiquariis producti & explicati hi nummi sunt, ut in iisdem immorari necesse haud sit. Infelices Caligulæ fratres, Germanici filios, Neronem & Drusum exhibent, qui crudelem & inhumanum in morem, Sejani artibus & sævitia Tiberii, perierunt. Ex his major natu Nero fuit, qui, ducta in uxorem nepte Tiberii ex Druso filio Julia, tanquam Tiberii nepos præ reliquis cunctis ad Imperium aliquando provehendus videbatur. *Tacitus Annal.* Lib. III. Cap. 29. *Auctum dehinc gaudium, nuptiis Neronis & Juliæ, Drusi filiæ.* Pacta eidem antea fuerat filia Silani Cretici, *Tacit.* Lib. II. Ann. Cap. 43. *Sed Tiberius dimoverat Syria Creticum Silanum per adfinitatem connexum Germanico, quia Silani filia Neroni, vetustissimo liberorum ejus, pacta erat.* Eosdem, post mortem Drusi filii, Patribus oratione nimis adfectata commendaverat Tiberius, quam vide *Annal.* Lib. IV. Cap. 8. Invidit propterea, quum Pontifices & cæteri Sacerdotes eo tempore, quo *pro incolumitate Principis vota susciperent, Neronem quoque & Drusum iisdem Diis commendavere,* ibidem Lib. IV. Cap. 17. Eversus fuit Sejani artibus Nero, Germanici liberorum optimus, fraudem illam artificiose describente *Tacito Annal.* Lib. IV. Cap. 59. & 60. *Adsimulabatque judicis partes adversus Germanici stirpem, subditis qui accusatorum nomina sustinerent, maximeque insectarentur Neronem proximum successioni, & quamquam modestâ juventâ, ple-*

plerumque tamen quod in præsentiarum conduceret oblitum: dum à libertis & clientibus apiscendæ potentiæ properis exstimulatur, ut erectum & fidentem animi ostenderet: velle id populum Romanum: cupere exercitus. neque ausurum contra Sejanum, qui nunc patientiam senis, & segnitiam juvenis juxta insultet. Hæc atque talia audienti, nihil quidem pravæ cogitationis, sed interdum voces procedebant contumaces, & inconsultæ: quas adpositi custodes exceptas auctasque cum deferrent, neque Neroni defendere daretur; diversæ insuper solicitudinum formæ oriebantur. nam alius occursum ejus vitare, quidam salutatione redditâ statim averti, plerique inceptum sermonem abrumpere insistentibus contra inridentibusque, qui Sejano fautores aderant. Enimvero Tiberius torvus aut falsum renidens vultu, seu loqueretur, seu taceret juvenis; crimen ex silentio, ex voce. Retulit deinde *Tacitus* Lib. V. cap. 3. & seq. quo pacto falsis ingestis criminibus perierit, sed ibi lacera Annalium ejus pars est. Damnationem & fatum Neronis persequitur *Sueton.* in *Tiberio* Cap. LIV. At Drusi ingenium ferox & invidum Sejani artibus adhuc magis patebat, in sceleris conscientiam veniente Neronis uxore Julia, quæ cuncta mariti ad Sejanum deferebat. *Tacitus Annal.* Lib. IV. Cap. 60. de Neronis infelicitate: *Ne nox quidem secura, cum uxor vigilias, somnos, suspiria matri Liviæ, atque illa Sejano patefaceret, qui fratrem quoque Neronis Drusum traxit in partes, spe objectâ principis loci, si priorem ætate & jam labefactum dimovisset. Atrox Drusi ingenium, super cupidinem potentiæ, & solita fratribus odia, accendebatur invidiâ: quod mater Agrippina promtior Neroni erat. neque tamen Sejanus ita Drusum fovebat, ut non in eum quoque semina futuri exitii meditaretur: gnarus præferocem, & insidiis magis opportunum.* Ante Drusum tamen oppressus Sejanus dilationem mortis misero juveni, non vitæ securitatem adtulit. Qui crudelissimo mortis genere, in carcerem detrusus tandem periit. Miseriæ ejus & Sævitiæ Tiberii historiam tradit *Tacitus Annal.* Lib. VI. Cap. 23. & 24. ubi inedia cruciatus, *miserandis alimentis, mandendo e cubili tomento, nonum ad diem se detinuisse traditur.* Quæ confirmat *Suetonius* in *Vita Tiberii* Cap. LIV. Quare, punito Sejano, invidia mortis Drusi atque matris ejus Agrippinæ tota in Tiberium recidit. *Dio Cassius* Lib. LVIII. p. 635. Ἐπὶ μὲν ἓν τούτοις αἰσχύνην ἀφλίσκανεν, ὅτι ἢ τῷ τε Δρούσῳ καὶ τῇ Ἀγριππίνῃ θανάτῳ, ὠμότητος δοκοῦντος οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ Σηιανοῦ πάντα τὰ καθ' αὐτοὺς πρότερον γιγόμενα, καὶ ἐλπίσαντες σφᾶς σωθήσεσθαι τότε, ὡς καὶ ἐκείνοις πεφονεῦσθαι ἔμαθον, ὑπερήλγησαν. Διό τε τοῦτο, καὶ ὅτι καὶ τὰ ὀστᾶ αὐτῶν μόνον οὐκ ἐς τὸ βασιλικὸν μνημεῖον κατῆγεν, ἀλλὰ καὶ κρυφῇ πού τι καὶ γῆς ἐκέλευσεν, ὥς τε μηδέποτε εὑρεθῆναι. *Ob hujusmodi flagitia turpitudinis incusabatur: at ob Drusum & Agrippinam necatos, crudelitatis. Etenim quum quæ prius id genus perpetrata erant, omnia homines Sejano accepta referrent, eoque sublato salvas res fore sperarent, postquam de eorum quoque cæde resciverunt: quodque non modo in Mausoleo condi eorum reliquias prohibuisset, sed occultari etiam in terram defossas jussisset, ne inveniri possent: summo dolore icti fuerunt.*

Vulgarunt hos nummos, inter alios, *Carolus Patinus* in *Numm. Imp.* p. 88. *Laur. Begerus* in *Thes. Brand.* Tom. II. p. 616. *A. Rubenius* in *Num. Arschot.* Tab. XVIII. Num. 12. *P. Pedrusius* in *Museo Farnes.* Tab. XVI. Num. 1. & 2. Primus ex iisdem exstat in *Museo nostro.*

NUM. 4. & 8. nam NUM. 7. vacat.

NERO CAESAR DRUSUS CAESAR II. VIRI Coloniæ Cæsareæ Augustæ. Capita nuda Neronis & Drusi fratrum sibi invicem opposita.

TIberius CAESAR DIVI AUGUSTI Filius AUGUSTUS Pontifex Maximus. Caput Tiberii laureatum lævam versus.

Pulcherrimus est hic nummus, in quo non modo exhibentur rarissima in nummis, & quidem in solis duobus (hoc & sequente) Coloniarum nummis occurrentia, Neronis & Drusi capita, sed in quo inscribuntur iidem Duumviri (honorarii scilicet) Coloniæ Cæsareæ Augustæ. De quo more & honore plura diximus ad priorem *Morellii Thesaurum* p. 235. 237. 639. Possidemus in *Museo nostro* hunc nummum, & quidem eatenus ab edito discrepantem, ut Pontificis Maximi titulus in Tiberio absit: connectantur vero invicem sub collo & capite Drusi literæ IIVIR*is*, sic ut litera I. altera cum V. monogramma efficiat. Vulgavit alteram tantum partem cum capitibus Neronis & Drusi *Vaillant.* in *Numm. Coloniar.* Tom. I. p. 142. ubi nummum eximiæ raritatis & elegantiæ vocat. Sed & apud *Jo. Franc. Haymium* in *Thes. Britann.* Tom. II. p. 176. Num. 8. occurrit in eadem Colonia cusus nummus, qui a priore parte caput Tiberii laureatum, ab altera parte sedentes exhibet Neronem & Drusum, dextras, in concordiæ symbolum, jungentes, cum inscriptione NERO CAESAR DRUSUS CAESAR *Colonia Cæsarea Augusta.*

NUM. 9. & 10.

NERO ET DRUSUS CAESARES QUINQuennales Coloniæ Juliæ Novæ Carthaginis. Capita Neronis & Drusi fratrum ex adverso sibi invicem oppositа.

TIberius CAESAR DIVI AUGUSTI Filius AUGUSTUS Pontifex Maximus. Caput Tiberii nudum dextram versus.

Præstantissimum hunc nummum egregie inlustrat *Jo. Vaillantius* in præclaro de *Col. Rom. Imp. Numm.* Tom. I. p. 143. quem vide, ubi quoque notat vitiose editam inscriptionem apud *Carolum Patinum* p. 77. & *Mediobarbum* p. 75. Ipse vero alteram modo nummi partem, in qua fratrum sunt capita, exhibuit. Primus inter omnes, sed vitiata etiam inscriptione, vulgavit *Octavius Strada a Rosbach* in *Imp. Rom. Gestis & Nummis* p. 30. Raritatis & præstantiæ singularis hic nummus optime servatus atque integerrimus inter *Musei nostri* ornamenta exsistit.

I. G M. f.

TABULA I.

EXHIBENS

CAPITA TIBERII.

NUM. I.

Caput Tiberii nudum, lævam versus.

TIBERII NERONIS CÆSARIS, Principis *singularis ingenii*, (1) fatique, quando *Nummos*, horumque *Tabulæ primæ Numero primum*, ordine sic cogente, adgredimur, inque eo nihil, præter *Caput illius nudum*, offendimus, illud, pro more nostro, paullò attentius intuendi simul occasionem statim nanciscimur, inque *mores* simul ac *ingenium* ejus, quod natura per signa non una & characteres certos in ipso quoque prodidit, curatius inquirendi. *Nativitatem* statim ipsius ovum gallinaceum, Gallinæ incubanti subductum, portendit, tradente id *Plinio* Libro X. H. N. Cap. 55: *Julia Augusta prima sua juventa Tiberio Cæsare ex Nerone gravida, cum parere virilem sexum admodum cuperet, hoc usa est puellari augurio, ovum in sinu fovendo, atque cum deponendum haberet, nutrici per sinum tradendo, ne intermitteretur tepor. Nec falso augurata proditur.* Idem & prodit *Suetonius* in *Tiberio* Cap. XIV: *Prægnans Livia, cum an marem editura esset, variis captaret ominibus, ovum incubanti gallinæ subductum, nunc sua, nunc ministrarum manu per vices usque eo fovit, quoad pullus insigniter cristatus exclusus est. Ac de infante Scribonius Mathematicus præclara spopondit: etiam regnaturum.* *Sævam* autem ac *lentam naturam* in ipso adhuc puero jam animadvertisse *Theodorum Gadareum*, Rhetoricæ Præceptorem, & perspexisse primum sagaciter, *Suetonius* opportunè adnotavit, Cap. XLVII. ejusdem vitæ scribens, *subinde in objurgando adpellasse eum* πηλὸν ἁίματι πεφυραμένον, *lutum sanguine maceratum*, aptissime satis huic ipsum assimilans, inque *dissolutum* ac *sanguinolentum ejusdem genium* digitum quasi suum intendens. Nec minus & *Augustum*, Patrem, signa nonnulla ingrata, & arrogantiæ plena maturè in ipso attendisse, idem *Suetonius* Cap. LXVIII. autor est, *excusare tamen magis eadem tentavit, apud Senatum ac Populum, professus: Naturæ vitia esse, non animi.*

Quod

(1) Φύσει ἰδιωτάτῃ fuisse, verba *Dionis* sunt initio Libri LVII.

TIBERE, fils de Tibere Claude Neron & de Livia, dite Julia, nasquit à Rome le 17. Novembre l'an 711. de la fondation de Rome, & 41. ans avant la naissance de nostre Sauveur. M. Æmilius Lepidus, & L. Munatius Plancus estants consuls; tint l'Empire 22. ans & 8. mois, ou 22. ans seulement, selon Sainct Theophile; mourut âgé de 78. ans; ou un peu moins. Il estoit grand, d'un maintien grave, & regard serieux, à travers lequel se remarquoit y avoir du meslange d'un naturel fier & inhumain; il paroissoit donc en cette physionomie estre homme militaire, & bien advisé. C'est à peu prés ce que remarque de son rencontre l'Empereur Julian en ses Cæsars, adjoustant qu'il avoit des marques de lepre par le corps, & les apparences d'un cuir sillonné de coups de foüet qu'il avoit receuz volontairement, tant pour cause de sa ladrerie, que pour faire un effet en sa complexion lente & Saturnienne, que je veux dissimuler, parce qu'il est infame & brutal. Et ce que dessus parut encore plus sur sa derniere vieillesse, qu'auparavant; particulierement au visage qu'il avoit blanc & coupperosé. C'est pourquoy Theodore son precepteur rencontra fort bien, quand faisant un rapport de l'interieur avec l'exterieur, en ce Prince, il prononça que c'estoit de la boüe pestrie avec du sang; car en effet, il estoit tel que le susdict Empereur Julian le qualifie en son epistre à *Themistius*, sçavoir cruel Tyran, sans pitié, & inexorable; Du reste je le voy par l'histoire, avoir esté d'un esprit couvert, morose, perfide, & moqueur, artificieux, & jaloux de la gloire d'autruy. Ce qui se passa en défaveur du brave Germanicus, & d'Agrippine, voire mesme en la barbare cruauté commise à l'endroit de cet excellent artisan, qui avoit trouvé l'invention de rendre le verre malleable dont parle Petrone en son Satyricon. Enfin, pour tout dire ce qui est des imperfections de ce detestable Prince, il passa sa vie dans toutes les cruautez, paillardises, & plus enormes soüilleures (dont mesme quelques medailles frappées exprés font foy) que l'on se puisse imaginer. Ce qui fit dire tres-veritablement à *Themistius*, qu'il avoit vieilly voirement dans la possession de l'Empire jusques en l'âge decrepit, mais que sa vielleſſe n'avoit esté autre chose qu'une longue infamie; c'est en sa cinquiesme oraison. Quant à ce qui se peut dire de favorable pour sa gloire, ce peuvent estre les marques qu'il donna de sa valeur & bonne conduitte en plusieurs occasions, ayant vaincu les Parthes dont il retira des enseignes ou signes des legions vaincuës avec Crassus, restablissant Tigranes dans son Royaume d'Armenie; gaigné des batailles signalées en la Pannonie, és Germanies & pays des Grisons; mais tout cela arriva avant qu'il fut Empereur. Car depuis qu'il eust pris les resnes de la Monarchie, il ne tira jamais une seule fois l'espée du fourreau, pour quelque guerre qui survint, executant le tout par ses Lieutenans. Au reste

il

Quod idem nec *Tacitus* reticuit, Annalium I. 10. referens : *Etenim Auguſtus, paucis ante annis, cum Tiberio Tribuniciam poteſtatem à patribus rurſum poſtularet, quamquam honora oratione, quædam de habitu, cultuque & inſtitutis ejus jecerat, quæ velut excuſando exprobraret.* Prævidiſſe & in ipſo inſuper vitia non pauca *Auguſtum*, exclamatio morti vicini ſatis docet : *Miſerum Populum Romanum, qui ſub tam lentis maxillis erit*, referente *Suetonio* Cap. XXI. in *Tib.* Et fuerunt, qui exiſtimarunt, *Dione* etiam referente id Libro LVI. *Tiberium ab Auguſto, ſatis eum qualis eſſet, cognoſcente, ſucceſſorem ordinatum, quo magis ipſius gloria floreret.* Notamus ergo ex *Auctorum* nonnullorum potiorumque *Hiſtoricorum* conſignatione, & *icone* ejus, quam *Tabula* prima nobis ſatis accurate ante oculos ponit, in ipſo ante omnia *colorem candidum*, qui *intemperiei ac furoris index* ſubinde eſſe ſolet, teſte *Senecæ* effato, infra in *Caligula* Tab. I. Num. 1. afferendo, quemque in illo attendit *Suetonius* l. c. Cap. LXVIII. ſcribens : *COLORE erat CANDIDO. FACIEM* equidem *HONESTAM*, hoc eſt, *pulchram*, ut ulterius progrediamur, ipſi tribuit *Suetonius* l. c. *eam* tamen, *in qua CREBRI & SUBITI TUMORES*, cum *PRÆGRANDIBUS OCULIS, & qui, quod mirum eſſet, noctu etiam, & in tenebris viderent, ſed ad breve : & cum primum à ſomno patuiſſent, demum rurſus hebeſcebant.* Sane *Facies honeſta* inter alia recte quoque ex *prægrandibus oculis* æſtimanda eſt, quos tanti fecit etiam *Homerus*, ut ab *his* ſolummodo digniſſimam *Junonis* formam deſcripſerit *Iliad.* I. 551. Τὴν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα βοῶπις πότνια Ἥρη. *Huic reſpondit poſtea bovinos oculos habens veneranda Juno.* Inde *Aſpaſia* quoque olim apud *Ælianum Var. Hiſtor.* XII. 1. fuit ſingulariter commendata, utpote quæ Καλλίστη τῶν συμπαρόντων, καὶ ὑπὸ τῆς Καλλίστης τῶν θεῶν

il eſtoit grand politique, grand meſnager, avare, & peu liberal, enfin qui ne ſoucioit pas d'eſtre hay pourveu qu'il fut craint. Il y avoit en luy une particularité aſſez remarquable; qui fut qu'il voyoit fort clair la nuict, bien qu'il euſt les yeux fort grands (comme *Pline*, *Suetone* & autres le remarquent) mais particulierement Heliodore Lariſſean en ſes Optiques chap. troiſieſme. Je rapporteray ce qu'il en dit : car cet Autheur n'eſt pas commun. Ὅτι ὃ τὸν (ce dit-il) τὸ σαφὲς λέγομεν ἀφ' ἡμῶν φῶς ἐστὶν, αἵ τ' ἀπολάμπουσαι τῶν ὀμμάτων δηλοῦσι μαρμαρυγαὶ, καὶ τὸ τινὰς καὶ νύκτωρ ἰέναι, καὶ δεῖν μὲν ἔξωθεν σαφοῦς φωτὸς (ὥσπερ καὶ τὰ νυκτίνομα τῶν ζώων) οἷον ἐκεῖνος ὁ Τιβέριος ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς, c'eſt à dire, Or que ce qui ſort ſoit lumiere, la clarté & vive ſplendeur des yeux ſervent de preuves, & de ce qu'il y en a qui voyent clair, meſme la nuict, n'ayans beſoin de lumiere exterieure, (comme des animaux qui voyent naturellement de nuict) & comme Tibere Empereur des Romains. Or il y a grande apparence que l'intemperance Pederaſtique de cet abominable Prince, & les villenies peu cogneuës qui le detenoient eſclave dans ſa Caprée, luy firent venir une certaine maladie incogneuë en ſon temps, & dont il fit le premier l'eſſay, que *Pline* livre XXVI. chap. 1. appelle *Colum*, qui j'eſtime avoir eſté un mal d'inteſtins fort violent, & eſpece de colique, à laquelle je laiſſe donner une denomination Françoiſe à Meſſieurs les Medicins telle qu'il leur plaira. Voicy ce qu'en dit *Pline*. *Id ipſum mirabile alios deſinere in notos morbos, alios durare ſicuti colum. Tiberii principatu irrepſit id malum, nec quisquam prior Imperatore ipſo ſenſit, magna civitatis ambage, cum edicto ejus excuſantis valetudinem, legêre nomen incognitum.* Il prit poſſeſſion de l'Empire âgé de 56. ans, & receut à Rhodes où il s'eſtoit reriré, pour preſage de ſa future grandeur, la viſite d'un Aigle qui vint faire ſon nid ſur ſa maiſon. Et ce qui l'en aſſeura d'avantage, eſtoit qu'il ne s'eſtoit jamais veu auparavant d'Aigle à Rhodes. *Apollonides*, gentil Poëte de ſon temps, fit un bel Epigramme ſur le ſuject de cette nouveauté, qui ſe lit dans le premier livre de l'Anthologie chap. LX. & qui finit ainſi, introduiſant cet Aigle parlant.

Κάνα ὃ αὐλίσθην σὸι δώμασι, χειρὶ συνίθης
Κράντορος, ἀ φόβην Ζῆνα τ' ἐσόψομαι.

C'eſt à dire, j'ay fait mon nid en ſon domicile, rendu privé de la main de Crantor, ne fuyant l'entretien & la preſence de Jupiter futur, il entend parler de Tibere qui fut depuis Empereur de l'Univers. Il eut deux fils, ſçavoir Druſus avec Agrippine ſa premiere femme ; & un autre de Julia qui mourut en enfance.

Hæc quum in Prima Editione *Commentariorum ſuorum* ſcripſiſſet *Triſtanus*, in altera ſive Secunda Editione cuncta fere mutavit, reliqua vero ampliavit in hunc modum : Tibere eſtoit grand, d'un maintien grave, & d'un regard ſerieux & fier, ayant la phyſionomie d'un homme martial & prudent tout enſemble : qui eſt à peu prés ce que l'Empereur Julian remarque en ſes Ceſars. Adjouſtant qu'il avoit des marques de lepre par le corps, & les apparences d'un cuir ſillonné de coups de foüet, qu'il avoit volontairement receus, tant pour cauſſe de ſa ladrerie, que pour faire un effet en ſa complexion lente & Saturnienne, que je veux diſſimuler, comme eſtant brutal & infame : Eſtant ce deteſtable Prince, comparable en ces veſtiges de coups de foüet, à ce Tyran *Megapenthes*, que Lucian feint en ſon Dialogue intitulé *Cataplus*, en avoir le corps tout bleu dans les Enfers, & tout livide, Rhadamanthe luy faiſant à tout propos donner les eſtrivieres. Et ce que deſſus parut encore plus ſur les dernieres années de ſa vie, qu'auparavant, particulierement pour ce qui concernoit ſa ladrerie, ayant pour lors un viſage fort blanc & paſle, mais extremement coupperosé. C'eſt pour quoi Theodore ſon precepteur rencontre fort bien, lors que faiſant reflexion ſur ſa cruauté, & ſur l'exterieure phyſionomie de ſon viſage, il s'aviſa de dire *que c'eſtoit de la boue paiſtrie du ſang* : eſtant à la verité, comme le dit Lucian le qualifie en une ſienne Epitre, qu'il eſcrit à *Themiſtius*, un tres-cruel & inexorable Tyran. Pour le ſurplus, l'Hiſtoire le fait voir avoir eſté bigearre, perfide, defiant & diſſimulé, moqueur, artificieux, & jaloux de la gloire d'autry : eſtant tres-dangereux de vivre dans Rome ſous ſon Empire, & à cauſe, que les mediſans & les accuſateurs y avoient tant de credit & de licence, qu'une infinité de perſonnes eſtoient accablées par leurs calomnies : *Sub Tiberio* (ce dit *Seneque* en ſon troiſiéme livre *de Beneficiis*, chapitre vingt-ſix) *accuſandi frequens & publica rabies, quæ omni civili bello gravior, togatam civitatem confecit : Excipiebatur ebriorum ſermo, ſimplicitas jocantium, nihil erat tutum, omnis ſæviendi placebat occaſio.* Voire il eſtoit ſi plain de malignité en ſes envies & jalouſies, que le peril en eſtoit inevitable. Ce qui ſe paſſa en défaveur de Germanicus & d'Agrippine, voire meſme en la barbarie & cruauté commiſe à l'endroit de cét excellent Artiſan, qui avoit trouvé la belle invention de rendre le verre malleable, dont parle *Petrone* en ſon *Satyricon*, fait foy. En fin pour repreſenter au naturel les imperfections de ce brutal, il n'y a qu'à dire qu'il paſſa ſa vie dans toutes les cruautez, paillardiſes, & ſoüillures plus enormes, (dont meſme quelques medailles font foy) que l'on ſe puiſſe imaginer. Ce que fit dire tres-veritablement à *Themiſtius*, qu'il avoit vieilly voirement dans la poſſeſſion de l'Empire, juſques en l'âge decrepit, mais que ſa vieilleſſe n'avoit eſté autre choſe qu'une longue infamie. C'eſt en ſa cincquiéme Oraiſon. Et neanmoins la flatterie des Romains de ce temps là vint à un tel exces, que les ſtatuës de ce Prince deteſtable, etoient plus eſtimées par eux & plus reſpectées, voire tenuës plus ſainctes que celles de Jupiter meſme ; de ſorte qu'elles furent les Aſyles plus aſſeurez & plus inviolables qui fuſſent lors en tout l'Empire Romain. En ſorte qu'un quidam fut puny pour avoir chaſtié ſon eſclave portant une drachme ſur luy ayant l'Effigie de Tibere ; ainſi que *Philoſtrate* le remarque livre premier en la Vie d'Apollonius chapitre vinziéme, ce qui arriva à Aſpendium ville de Pamphile. De plus, *Valere Maxime*, par une tres-effrontée flatterie, non ſeulement luy donne le titre de *divin*, mais l'égale meſme, quoy que vivant, en divinité à Jules Ceſar & à Auguſte ; c'eſt en ſon Prologue en ces termes : *Nec parvitas eo juſtius ad favorem tuum decurrerit, quod cætera divinitas opinione colligitur. Tua præſenti fide, paterno avitoque ſideri par videtur ; quorum eximio fulgore multum ceremoniis noſtris inclitæ claritatis acceſſit.* Quant à ce qui ſe peut dire de favorable pour ſa reputation, ce peuvent eſtre les marques qu'il donna de ſa valeur & bonne conduite, en diverſes occaſions : Ayant vaincu les Parthes, dont il retira les ſignes des Legions jadis taillées en pieces par eux avec Craſſus : retabliſſant Tigranes dans ſon Royaume d'Armenie. Ce qui eſt entendu par Denys Alaxandrin en ces vers 1051.

Ἀλλ' ἵππῃς κατὰ δῆριν ἀμαιμακέτους περ ἐόντας
Αὐσονὶς βασιλὴς ἱπιτρέπουσι ἀκωκῇ.

C'eſt à dire en autant de vers Latins :

Attamen exſuvias referunt, vivuntque rapina,
Quos Rex Auſonius manſuetos reddidit armis.

Car il parle en cét endroit des Parthes vaincus par Auguſte, ſous la conduite de Tibere, duquel encore il entend parler avec Auguſte & Germanicus, en ces autres vers 355.

Ῥώμην τιμήσασα ἐμῶν μέγαν εἶχεν ἀνάκτων.
Romam, quæ noſtris dominis clariſſima ſedes.

Bien

ϕ θεῶν ϕ ὥραν λοπλαβέσα, ὀφθαλμὲς εἶχε μεγίσες, *Sociarum virginum pulcerrima, à Dearum pulcerrima pulchritudine donata oculos habebat maximos.* Non minus etiam *Domitianus*, Imperator, ab ipso *Suetonio* cap. 18. à *grandibus* laudatur *oculis.* Hinc *Vellejo Paterculo* (quamvis nimio, quod notum, assentandi studio) Libro II. c. 94. noster *juvenis genere, FORMA, CELSITUDINE CORPORIS, optimis studiis, maximoque ingenio instructissimus* audit. Ut taceamus, *singularis* in *Venerem stimuli eosdem* pariter esse indices; in *quam* pronum admodum fuisse quoque *Tiberium*, infra uberius docebimus. *Oculi* verò ejus cum *noctu etiam, & in tenebris*, ut *Suetonius* loquitur, viderent, *cæruleos, cæsios*, (quales vulgò & Minervæ attribuuntur) *glaucos* illos, hoc est, ut *Glossa* ad *Servium* habet, *cattineos* fuisse, existimare licet. *Glauci* enim, ut *Servius* in III. *Georg.* testatur, sunt *felineis oculis*, id est, *splendore perfusis.* Notum vero est, quantum fidei *felibus* tribuant naturæ indagatores, hisque omnibus, qui *felineos* habent oculos, pluribus hoc nos docente *Joh. Baptista Porta.* Audiamus modo de *ejus animi lubricitate, impudentissima simulatione, solerti ac tristiore vafritie, versipelli ac vulpina astutia*, *Dionem* Libro LVII p. m. 601. ὅτε γὰρ ὧν ἐπεθύμει πρᾶττειν ἐτύγχανε, καὶ ὧν ἔλεγεν, οὐδὲν ὡς εἰπεῖν ἐβούλετο, ἀλλ' ἐναντιωτάτως τῇ προαιρέσει τοὺς λόγους ποιούμενος, πᾶν τε ὃ ἐπεθύμει κρύπτων, καὶ πᾶν ὃ ἐμίσει προτείνων· ὠργίζετό τε ἐν οἷς ἥκιστα ἐθυμοῦτο, καὶ ὀξύθυμος ἐν οἷς μάλιστα ἡμαυρίζετο εἶναι. *Nam neque præ se ferebat, quæ cuperet, & sermone ab animi sui sententia diversissimo utebatur. Aversum se ab iis esse ostendebat, quæ maxime cupiebat, & eorum cupidum, quæ aversabatur: iram vehementer simulabat iis in rebus, unde levissime commovebatur, & lenem ac facilem animum, quando vehementissimè indignabatur, occultus ac subdolus fingendis virtutibus, donec Germanicus & Drusus superfuêre.* Cujus effati exempla non solùm cum

Bien que *Scaliger* les prenne pour designer Severus & ses fils; car ces premiers vers y repugnent. Il obteint aussi quelques victoires en Pannonie, Dalmatie, dans l'Illyrie & à la Rhetie: toutes lesquelles sont avec celles de l'Asie dextrement exprimées par *Crinagoras* en un sien Epigramme qu'il composa en son honneur, avant le deceds d'Auguste, l'appellant Neron: car c'est Tibere de qui il entend parler; & non de quelqu'autre. Ce qui a aussi esté consideré par les doctes commentateurs de l'Anthologie des Epigrammes Grecs, cet Epigramme s'y rencontrant au quatriéme livre chapitre 4.

Ἀντολίαι, δύσιες, κόσμε μίτρα, καὶ τὰ Νίφατος
Ἔρεα, δι' ἀμφοτέρων ἴκελ' γῆς πίσσυα,
Ἥλιος Ἀρμενίην ἀνδρὶ σὺν χερσὶ δαμέσσα
Κεῖνος Γερμανὸν σὶ εἶχε κατερχόμενος.
Διοτρεφὲς ἀνδιόδω πολέμε κράτος, οἷον Ἀράξης
Καὶ Ῥῆνος, δηλοῖς ἔθνεσι πιστόμενοι,

Que j'ay ainsi mis en François,

Le Levant, le Couchant, & limites de Monde,
Sont venus les confins de la Terre & de l'Onde;
Favorisants le cours des exploicts de Neron;
Car le Soleil-Levant contemple l'Armenie,
Ainsi que le Couchant, la brave Germanie,
Domptées par son bras, & terreur de son nom:
Chantons de sa valeur l'invincible puissance.
Dont l'Araxe & le Rhin ont trop de cognoissance;
Que les peuples vaincus boivent à l'environ.

Et *Ovide* en son livre de *Ponto*, Elegie seconde,

Adde triumphatos modo Pœonas, adde quieti
Subdita montanæ brachia Dalmatiæ.
Nec dedignata est abjectis Illyris armis
Cæsareum famulo vertice ferre pedem.

Mais tout cela arriva avant qu'il fust Empereur, car depuis il ne tira jamais une seule fois l'épée du fourreau, faisant executer le tout pas ses Lieutenans, s'il se voyoit obligé d'entreprendre quelque guerre. Il fut au reste grand Politique, grand Oeconome, mais peu honorable & liberal: ne se souvenant qu'il fust hay, pourveu qu'il fust craint. Il y avoit en luy une particularité assez remarquable, qui fut qu'il voyoit fort clair la nuict, bien qu'il eust les yeux fort grands, comme *Pline*, *Suetone*, & autres le remarquent; mais particulierement *Heliodore Larissean* en ses Optiques, chapitre troisiéme. Je rapporteray ce qu'il en dit, car cét Autheur n'est pas en toutes les Bibliotheques: Ὅτι δὲ τῦτο (ce dit il) τὸ προβαλλόμενον ἀφ' ἡμῶν φῶς ἐστι, καὶ τ' λαμπράμενον τῶ ὁμμάτων δηλῶσι μαρμαρυγαὶ, καὶ τὸ πιᾶς καὶ νύκλωρ ὁρᾶν τὸ τῇ ἐξωθὲν προσδεομένως φωτὸς (ὥσπερ ἀδὶ τὰ νυκτόφωτα τῶ ζώων) οἷον ὁπόταν ὁ Τιβέριος ὁ Ῥωμαίων Βασιλεύς. C'est à dire, *Or que ce qui sort soit lumiere, la clarté & vive splendeur des yeux servant de preuves, & de ce qu'il y en a qui voyent clair, mesme la nuict, n'ayans besoin de lumiere exterieure (comme des animaux qui voyent naturellement de nuict) & comme Tibere Empereur des Romains.* Or il y a grande apparence, que l'intemperance Pederastique de cét abominable Prince, & les vilainies peu connuës qui le detenoient dans son infame Caprée, luy firent venir une certaine maladie inconnuë en ce temps-là, & dont il fit le premier essay, que *Pline* livre vingt-six, chapitre premier appelle *colum*, que j'estime avoir esté un mal d'intestins fort violent, & espece de colique, à laquelle je laisse à donner une denomination Françoise à Messieurs les Medecins, telle qu'il leur plaira. Voicy que *Pline* en remarque: *Idipsum mirabile, alios definere in notos morbos, alios durare, sicuti colum. Tiberii principatu irrepsit id malum, nec quisquam prior Imperatore ipso sensit, magna civitatis ambage, cum edicto ejus excusantis valetudinem, legere nomen incognitum.* Voyez pour les remedes propres à la guerison de ce mal, *Cornelius Celsus*, en son premier livre *de Medicina*, chapitre septiéme, & encore en son quatriéme, chapitre treize & quatorze. Et quant à cét intestin qui donna son nom à ce mal, voyez *Hippocrate* en son Traitté *de corporum refectione, sectione 6.* où il dit, que cét intestin a douze coudées de longueur, plié en plusieurs tours en rond, par lequel l'aliment est charié, auquel est attaché le gros intestin, qui respond au siege. Tibere prit possession de l'Empire âgé de cinquante-six ans, & receut à Rhodes où il s'estoit retiré, pour presage de la future grandeur, la visite d'un Aigle qui vint faire son nid sur sa maison: & ce que l'on asseura davantage, estoit qu'il ne s'estoit jamais veu auparavant d'Aigle à Rhodes. *Apollonides*, gentil Poëte de ce temps-là, fit un bel Epigramme sur le sujet de cette nouveauté, que j'ay rencontré dans le premier livre de l'Anthologie chap. 60. & qui finit ainsi, introduisant cét Aigle parlant,

Κείνε δ' αὐλιδόν ἐν δόμοις, χαρὲ σωτῆρες
Κεφίσιε, ἀ φίλων ζῶα τ' ἰσόμορον.

C'est à dire, *j'ay fait mon nid en son domicile, rendu privé de la main de Crantor, ne fuyant l'entretien & la presence de Jupiter futur.* Il entend parler de l'Univers; ainsi avant Tibere, un Aigle voltigeant souvent sur le toict de la maison d'Ægon Argien, luy prognostiqua, qu'il seroit éleu Roy: la race des Heraclides estant lors finie. Ce qui arriva (ce dit *Plutarque* au Traité des Vertus d'Alexandre) en suitte de ce presage. Au surplus, il y a apparence que les Poëtes de son temps luy presentoient d'autant plus librement leurs poësies, qu'ils le sçavoient affectionner l'art Poëtique. Ce qui en est la preuve est que luy-même se plaisoit à versifier. *Composuit carmen lyricum*, ce dit *Suetone* cap. 70. de sa vie, *cujus est titulus, Conquestio de Julii Cæsaris morte. Fecit & Poëmata Græca; imitatus Euphorionem, Arrianum, & Parthenium.* Et *Victor* dit, *Epigrammatum Græcorum farraginem admirabili suavitate lusit.* De plus il estoit sçavant & eloquent: *fuerat*, ce dit le mesme *Victor*, *ei scientia litterarum multo eloquio clarior, sed ingenio pessimo, truci, avaro, & insidioso.* Il eut deux fils, sçavoir Drusus qu'il eut d'Agrippine, & un autre de Julia la seconde femme; lequel mourut en enfance.

OBSERVATION.

Dans les Oracles des Sibylles Livre cinquiéme on a inseré ces deux vers en faveur de nostre Tibere, qui ne peuvent appartenir qu'à Tibere second.

——— ——— ὃς τ' ἐπὶ Πέρσας
Ἄξει, καὶ Βαβυλῶνα βαλεῖ δορὶ δὴ τότε Μήδες.

Il attaquera les Perses & Babylone, & à la fin renversera de sa lance valeureuse les Medes tous effrayez. Ce qui apparement regarde tous les exploits de Tibere Second; car du temps de Tibere les Parthes jouissoient encore de l'Empire des Perses, qui en jouyrent jusqu'au temps d'Elagabale. Voiez *Cedrenus*, *Paulus Diaconus*, & les autres. „ Huc usque *Tristanus* Tom. I. *Comm. Histor.* p. 156. & seqq.

cum ad Imperium perveniſſet, ſed & per illius adminiſtrationis omne tempus habemus quam plurima, ſtudio hic prætermittenda; ex quo *fonte* præterea *anxia* ejus ac *perpetua hæſitatio*, *inſita cunctatio* & *mora*, *occultum pectus*, *obſcuritas ſermonis* & *brevitas*, *taciturnus inceſſus*, *ſuſpicaxque animus* derivanda omnino veniunt. De *obſcuritate ſermonis* ejus refert *Tacitus*: *Verba eum expendere ſolitum, variis ſemper ſenſibus, conſulto ambiguum.* Ad noctu vero videntes *Tiberii* oculos ut denuo nunc revertamur, ſingulariter *Plinius* etiam ipſos deprædicat, Libro XI. cap. 37. H. N. ſcribens: *Ferunt, Tiberio Cæſari, nec alii genitorum mortalium, fuiſſe naturam, ut expergefactus noctu pauliſper, haud alio modo, quam luce clarâ contueretur omnia, paulatim tenebris ſeſe obducentibus.* Dio vero Libro LVII. p. m. 603. de ipſo refert: πλείστον δὲ σκότος βλέπων, ἐλάχιστα τῆς ἡμέρας ἑώρα, h. e. *plurimum in tenebris videns, minimum interdiu videbat*; quod & *Sex. Empiricus* Lib. I. *Pyrrhon hypot.* c. 14. p. 17. teſtatur; ut mittamus, eos ſic ad *naturæ calidioris atque igneæ fluentiſque inde fervidioris temperamenti* indicium trahi poſſe; Ut tamen propterea non ſtatim cum Alexandro Aphrodiſieo faciamus, qui vix putat, reperiri aliquem poſſe, naturæ præſertim calidioris atque igneæ, cui non aliquando in adoleſcentia id evenerit, Lib. II. Problem. 69. Imo huc, & inprimis ex *immodico Veneris uſu*, derivandi ſunt *CREBRI* ejus & *SUBITI TUMORES*, quos pariter in *facie* ipſius ſupra notaverat *Suetonius*, quoſque Poëta *ardentes* vocat *papulas*, eaſque non *faciei* ſolum, ſed & *toti* quoque *corpori ejus*, & quidem ex *uſu Veneris nimio*, tribuit quoque *Julianus*, qui ita: Θηεραφένῃ δὲ πρὸς τὴν καθέδραν ὤφθησαν ὠτειλαὶ καὶ τὸ τῶτον μυελαί, καυτῆρες τινὲς, καὶ ξέσματα, καὶ πληγαὶ χαλεπαὶ, καὶ μώλωπες ὑπὸ τὸ ἀγκλασίας καὶ ὠμότητος, ψωρὸί τινες, καὶ λευχῆνες, οἷον ἐξεκαυμένοι. Sic *Tacitus* pariter *Annal.* Libro IV. c. 9. *ulceroſam ipſi faciem fuiſſe, ac plerumque medicaminibus interſtinctam* tradit, quæ ἐκζύματα, ſive ἰδρῶτα, non *ſemper* equidem *faciem ejus deturparunt*, ut recte conjicit *Caſaubonus*, ſed *per intervalla intumuerunt*, & *detumuerunt iterum*, ſubinde *celeriter orti ſunt*, & *poſt evanuerunt rurſus.* Conſpicimus præterea, recte ejuſdem iconem obſervantes, VULTUM ADDUCTUM cum *cervice rigida & obſtipa*, de quo l. c. iterum *Suetonius*: *Incedebat cervice rigida & obſtipa: ADDUCTO ferè VULTU, plerumque tacitus: nullo aut rariſſimo etiam cum proximis ſermone, eoque tardiſſimo, nec ſine molli quadam digitorum geſticulatione.* Cui conſentit PHILO JUDAEUS: *Severitatis* ipſius, ac *intempeſtivæ gravitatis* arrogantiæque plenæ notam *adductum vultum* ſi dicimus, forte non à vero declinabimus. Nam, recte monente *Lipſio* ad *Tacitum*, *qui alacres, comes, fronte etiam ferè ſunt exporrecta & diffuſa; qui triſtes, ſeveri, eâdem contractâ & adductâ.* Quale quid, ut exemplis aliis quoque rem declaremus, in *Nerone* omnino obſervamus, de quo *Tacitus Ann.* XIV. c. 5. *Nam plu-*

(1) Hujus rei egregium ſpecimen & ipſe communicat *Dio* Lib. LVII. p. 616. ὅτι δέ ποτε τὸ πιπερωμένον ἰκάστῳ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐξίπαζε καὶ ὑπίσταθ, ὅτι καὶ τῷ Γάλβᾳ τῷ μὴ ταῦτα αὐτερχόμενῳ ἀπαντήσας, γυναῖκα ἠγημένῳ, εἶπεν· Οἶσθα καὶ σὺ ποτὲ τὸν ἐμὸν μόνον. *Adeo ſane fatum unicujuſque præſtantiſſimorum virorum indagabat, ac certo cognoſcebat, ut Galbæ etiam, qui poſterioribus temporibus Imperator factus, tum forte uxorem duxerat, obviam factus, dixerit: Et tu quoque aliquando imperium guſtabis.* Refertque Lib. LV. p. 555. *Habitâſſe ſecum* (in Rhodo) *Aſtrologia omni præſtantiſſimum virum, Thraſyllum nomine, unde & ſuum (Tiberii) & ipſorum (Caji & Lucii) fatum omne compertum habebat.*

ribus ſermonibus modo familiaritate juvenili Nero, & rurſus adductus, quaſi ſeria conſociaret; Idemque de *Vero Capitolinus* c. 10. refert: *fronte, in ſupercilia adductiore venerabilem exſtitiſſe.* Sique porrò recte *vultum* ejus *adductum* intuemur, *non lætum ac alacrem vigorem*, ſed *ſeveritatem* inſignem obſervamus, (unde & *Plinio omnium hominum triſtiſſimus* vocatur) & ad *ſevera ſtudia* inclinantem prorſus *animum.* Planeque proinde non miramur, eum *mathematicæ* (hoc eſt *Aſtrologiæ judiciariæ*) fuiſſe *addictum*, quâ ipſum excelluiſſe *Suetonius* quoque tradit: *Quippe*, ſcribens c. 69. *addictus mathematicæ, perſuaſioniſque plenus, cuncta fato agi*; & *Joſephus Antiquitat. Judaic.* Lib. XVIII. c. 8. Ἦν δὲ τὴν μαθηματικὴν τέχνην Τιβερίῳ τὰ μάλιστα προσκείμενος, *erat vero mathematicorum diſciplinis addictus*; itemque *Dio* Libro IV. p. 555. Αὐτός τε ἦν ἐμπειρότατος τῶν ἀστρων παλαιὸς ὤν. *Erat ille ejus divinationis, quæ ex aſtris ducitur, peritiſſimus*(1); qua excelluiſſe quoque *Hadrianum*, *Ælium Verum*, *Severum*, *Alexandrum Severum*, *ex Spartiano & Lampridio* novimus, à *vultus ſeveritate* omnes pariter notos ſatis. *Cervix* denique *rigida & obſtipa* quid aliud præterea, quam *ſuperbiam*, *altum ſupercilium*, *arrogantiam*, & *vanam gloriam* ipſius indicat? *Incedebat*, inquit *Suetonius*, loc. cit. *cervice rigida & obſtipâ*, h. e. *immobili*, *fixa*, & *quæ non niſi cum toto corpore movetur*, & ut *Arrianus* in *Epicteto* ſumma elegantiâ iſtud exprimit, *ambulabat, quaſi veru deglutiſſet*, (2) ita, ut non ad quævis oblata, affectus aliàs forte moventia, *flecteretur*, ſed ſemper *ſui ſimilis maneret.* Quod ſane non ultimum *ſuperbiæ* ſignum eſſe, norunt iſti, qui penitius hominum naturam hujuſque ſigna ſcrutati ſunt. Hinc legimus non ſolum apud *Tacitum*, *multos in Tiberio veterem & inſitam Claudiæ familiæ ſuperbiam notaſſe* ſed & *Livius* tradidit, paſſim *illam*, *ut ſuperbiſſimam*, *crudeliſſimam & imperioſiſſimam apud populares male audiiſſe*; *imo pertinaciam ei jam inde antiquitus inſitam* inſuper adnotavit Libr. IX. 29. 34. & II. 56. Et quando, ut *caput* tandem ejus abſolvamus, *Suetonius*, de illo literis mandavit, *capillo pone occipitium ſammiſſiore*, h. e. *prolixiore*, *fuiſſe*, *ut cervicem etiam obtegeret*, *quod etiam gentile in illo fuerit viſum*, illud *Tacitus* effert, *illi nudum capillo verticem fuiſſe*, ac *Dio Coccejanus* Lib. LVIII. p. 633. apertè profitetur, *ipſum* φαλακρὸν, *CALVUM fuiſſe*, (3) quod rurſus *libidinis*, per plurimam ætatem exercitæ, indicium eſt evidentiſſimum, uti ſupra in *Julio Cæſare* Tab. II. Num. 48. pluribus jam oſtendimus. Nec mittimus *NASUM*, quem in ipſo notamus *AQUILINUM*, qui ſingulare *fortitudinis* ſignum cenſeri alias ſolet. *Eam* vero in ipſo perſpexiſſe *Auguſtum*, elogium ipſius teſtis eſt, quod ipſi in epiſtolâ quadam tribuit, ipſum *virum fortiſſimum*, & *Ducem maxime legitimum*, *ſeu genuinum*, vocantis. *Eâque virtute* omnino fuiſſe præditum, ejus *documenta Vellejo* paſſim, *Suetonio* c. 9. 16. 17. 18. *Dioni* Libr. LIII. & ſeq. *aliiſque* laudata, abundè oſtendunt. Cumque

(2) Sic enim inquit: Τί ἐμοὶ ὀβελίσκου τραπεζικοῦ φαλακροῦς, ἦλθεν, ἵνα μοι καὶ οἱ ἀπαιτοῦντες θεωμάζωσιν.

(3) Hinc aliquando *L. Sejanus*, Prætor, Floralibus ad *ridendum Tiberium* (ὅτι καὶ αὐτὸς φαλακρὸς ἦν, *calvus* enim erat) omnia *calvorum* miniſterio ad noctem uſque peregerat; *lumen* quoque diſcedentibus a Theatro per *puerorum raſis capitibus quinque millia* præbuerat. Quod tamen *Tiberius* adeo nullà irâ perſecutus eſt, ut omnino ſe certiorem factum diſſimulaverit, quanquam inde *tractum fuerit*, ut omnes *calvi Sejani* dicerentur, uti idem refert *Dio* loco ſupra citato Libro LVIII. p. 633.

que *extantius* paullo ejus videamus *occipitium*, *bonæ memoriæ* notam interpretamur, quam etiam multum ad *literarum ſcientiam* & *artes liberales* addiſcendas, præcipue vero *eloquentiam* contuliſſe, remur; Illam *Tacitus* de eo prædicat: *Revolvebat, diuque coquebat animo iras, ac etiamſi impetus offenſionis languerat, MEMORIA tamen valebat.*

NUM. 2.

Caput Tiberii nudum dextram verſus.

Nihil cum contineat hoc *caput*, quod non in Numero antecedenti fuerit viſum, eo B. L. ablegamus.

NUM. 3.

Caput Tiberii laureatum lævam verſus.

Caput Tiberii laurea cinctum prima vice nobis occurrit, quam *ſummi faſtigii inſigne* & ab ipſo *Julio Cæſare* in ſe derivatum heic remur, licet ſciamus, ipſum *adverſus fulmina* quoque *eandem* geſtaſſe. Ita enim de eo *Suetonius* Cap. LXIX. *Tonitrua tamen præter modum expaveſcebat; & turbatiore cælo nunquam non coronam LAUREAM capite geſtavit, quod fulmine afflari negatur id genus frondis.* Iſtud & *Plinius* de ipſo confirmat, Libro XV. N. 30. ſcribens: *Tiberium Principem, tonante cælo, coronari ea (lauru) ſolitum ferunt, contra fulminum metus:* & de *lauro* quoque in univerſum Lib II. H. N. cap. 55. idem affirmat: *Ex iis, quæ terra gignuntur, LAURI fruticem* (fulmen) *non icit.* Hinc *Columella* Lib. VIII. gallinæ incubanti, tonante cœlo, & in fulminum metum, *lauri folia ſubjici*, imperat. Sed experientia aliud docuit, qua *laurum de cælo tactam* multi recentiorum affirmant, v. g. *Sennertus*, *Vicomercatus*, aliique, quos in proſcenium adducit *Phil. Jac. Sachſius* in *Gammarologia* p. 22. Rurſus Libro XV, c. 30. *Et quia manu ſatarum receptarumque in domos, FULMINE SOLA NON ICITUR.* Quanquam & ſuſpicari liceat, illum, perinde ac *Cæſarem*, cum *nudus capillo vertex*, vel hoc ipſum *Tacito* de eo ſupra prodente, *ipſi fuerit, libentor & frequentius eandem uſurpaſſe.* Interim & hoc novimus, *civicam coronam* in *veſtibulo ædium Palatinarum* recuſaſſe, ne ſcilicet ſe *Auguſto* æquare videretur, augurante hoc *Paſchalio* de Coronis Libro VII. c. 10. de quo rurſus *Suetonius* Cap. XXVI. *Civicam in veſtibulo coronam recuſavit Tiberius.*

NUM. 4.

Caput Tiberii laureatum dextram verſus.

Poſitu ſaltem à præcedente cum differat hoc Caput, pergimus ad ſequens.

NUM. 5.

Caput Tiberii nudum dextram verſus, incluſumque laurea corona.

Quorſum reſpexerint, qui nummum hunc dedere, facile liquet, ſi attendamus ea, quæ ad N. 3. hujus Tabulæ à nobis fuere dicta.

NUM. 6.

TIberius AUGuſtus. Caput Tiberii laureatum lævam verſus.

Auguſti appellationem in Nummo *Tiberii*, veluti proprium inſigne *ſummi faſtigii*, obviam habemus heic prima vice, quæ & *ſola*, omiſſis reliquis omnibus Poteſtatum nominibus, legitur, perinde ac in aliis *Imperatorum* nummis: CAESAR AUGUSTUS, HADRIANUS AUGUSTUS, M. AURELIUS AUGUSTUS, GALLIENUS AUGUSTUS, ac ſic in aliis. *Hæc*, rectè monente *Chryſoſtomo* Homilia III. p. 718. T. V. & ex hoc Illuſtriſſ. *Ezechiele Spanhemio* in Diſſertatione VIII. de P. & U. N. ab *Auguſto* in *hujus Succeſſorem*, & *reliquos* deinceps *Imperatores* derivata fuit, qui de hoc ipſo negotio ita: Καὶ ποῖόν τινα ἐπιμήθη ὁ ἀνὴρ, ὡς ἢ τὸ ὄνομα αὐτὸ γλίσθαι σεσοφισμένον ἀξίωμα, ac in tantum vir ille cultus eſt, ut nomen ejus fieret appellatio dignitatis. Errat proinde haud leviter *Joh. Cæſar Bulengerus*, vir cæteroquin doctiſſimus, qui *hoc Auguſti cognomen* à *Tiberio*, *Cajo*, *Nerone*, *Galba*, *Trajano*, aliiſque, *rejectum* exiſtimat; ab *Antonino Pio* autem, *M. Aurelio*, *Pertinace* primum admiſſum. Iſte ſane, ſi *Caput* hoc noſtrum conſuluiſſet modo, & mox in *Tabula hac* ipſa *ſubſequentia*, alia omnia certe crenæ ejus effluxiſſent. Nam licet *Suetonius* cap. XXVI. ſcribat: *Ac ne AUGUSTI quidem nomen*, (ab *Octaviano* primum adſumtum, & non *Julio Cæſare*, uti pudendo errore exiſtimat *Reinkingius* Libro I. de *Regim. ſecular. & Eccleſ.* c. 11.) *quanquam* (quod probe obſervandum, tunc temporis) *HÆREDITARIUM, nullis niſi ad Reges & Dynaſtas epiſtolis addidit*; id tamen non de *titulo*, quem de *aliis* accepit, ſed quem *ipſe uſurpavit*, intelligendum eſt. Quod clarius exprimit omnino *Dio* Libro LVII p. 602. *His itaque artibus inſtructus Tiberius, ſtatim ad exercitus & provincias Nolâ, tanquam Imperator, literas dedit, Imperatorem quidem ſe non appellans. Nam id nomen, cum aliis ſibi decretum, non adſumſerat: ut NEQUE COGNOMENTUM AUGUSTI, cujus hæreditatem ceperat,* καὶ τὸ κλῆρον δ' Αὐγούστου λαχών, ἢ ἐπίκλησιν αὐτῷ ταύτην οὐκ ἔθετο. Et ibid. p. 607. Τὸ δ' Αὐγούστου οὐκ ἐπέθετο μέν, (οὐδὲ γὰρ ἐφιλοτιμήθη ποτὲ εἶναι) λεγόμενον δ' ἀκόντων, καὶ γεγραμμένον ἀναγινώσκων, ἔφερε. καί ποτε καὶ βασιλεῦσι πολλοῖς ἐπέστειλε, καὶ ἐκεῖνο προσεπέγραφε, *AUGUSTI nomen non quidem USURPABAT, (neque enim ID ſibi UNQUAM DECERNI CONCESSIT) AUDIENS tamen, aut SCRIPTUM* (quidni & ære obſignatum?) *LEGENS, FEREBAT. Idque etiam quoties ad Regem aliquem literas daret, ADSCRIBEBAT.* Et cur non tuliſſet? cum, teſte rurſus *Suetonio* in *Auguſto* cap. III. *Auguſtus, quando Tiberium & Liviam hæredes*

primos instituisset, eos quoque ferre NOMEN SUUM *jusserit*, h. e. *AUGUSTI, quod sibi proprium servaverat* Pater, utpote in quo *vis magnæ potentiæ ipsius* erat sita, & quod supra *Suetonius* rectissimè propterea *HÆREDITARIUM* adpellaverat.

NUM. 7.

TIberius CAESAR AUGUSTUS. Caput Tiberii nudum lævam versus.

Uti *Augusti* cognomen ab *Augusto*, Imperatore, in reliquos Imperatores fuit derivatum; ita quoque *Cæsaris* à primo Imperatore, *Julio Cæsare*, ut etiam *Vitellius*, qui *primùm AUGUSTI cognomen distulerat, CÆSARIS in perpetuum recusaverat*, illud tandem etiam, *sed sero nimis*, superstitione nominis inclinatam fortunam erecturus, referente *Tacito Histor.* Lib. III. c. 58. *assumere constituerit*, quippe *quô* non *notius extra Romani Imperii fines, intra* vero *illos* non *nobilius* erat *vocabulum*. Quam ipsam *Nominis* hujus *usurpationem*, præter *Nummos*, & *Dio* totidem verbis nobis confirmat, Libro. LVII. p. m. 607. scribens: Τὸ δ' ὅλον ΚΑΙΣΑΡ, ἔστι δ' ὅτε καὶ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ, ἐκ τοῦ καὶ Γερμανικῶν πεφυχθέντων, ΠΡΟΚΡΙΤΟΣ ΤΕ ΤΗΣ ΓΕΡΟΥΣΙΑΣ, καὶ τὸ δεύτερον, καὶ ὑφ' ἑαυτῶν ὠνομάζετο, *omnino autem CAESARIS, & quandoque, propter res à Germanico gestas, GERMANICI, PRINCIPISQUE SENATUS, MORE ANTIQUO, NOMEN IPSE SIBI TRIBUEBAT.* Quod vero *prænomine* heic careat, & præcipue *Lucii*, suus titulus, de eo nos edocet *Suetonius* cap. 1. *Cum prænominibus cognominibusque variis* (Claudiorum Familia) *distingueretur, Lucii prænomen consensu repudiavit, postquam è duobus gentilibus præditis eô, alter latrocinii, cædis alter convictus sit.* Aliàs novimus *cognomine NERONIS* eundem fuisse gavisum, id rursus prodente *Suetonio* cap. 4. *Nec multo post* (pater) *diem obiit; utroque liberorum superstite, Tiberio Drusoque, Neronibus.* Dixerat vero ante cap. 1. *id vocis fortem ac strenuum denotare: inter cognomina autem*, scribens, *& NERONIS assumpsit, quo significatur lingua Sabina fortis ac strenuus.* Quod & *Gellius* N. A. XIII. 22. confirmat: *Id autem sive Nerio, sive Nerienes est, Sabinum verbum est, eoque significatur virtus & fortitudo.* Itaque ex *Claudiis*, quos à *Sabinis* oriundos accepimus, qui erat *egregia & præstanti fortitudine*, *Nero* appellatus est. Sed id *Sabini* à *Græcis* accepisse videntur, qui *vincula* & *firmamenta* membrorum νῆρες dicunt; unde & nos quoque Latine *Nervos* appellamus. Unde est, quod, observante *Casaubono* ad hunc locum, *Græci hominem bonis lacertis* νευρώδη vocent.

NUM. 8.

TIberius CAESAR AUGUSTUS. Caput Tiberii nudum dextram versus.

Nihil, quod singulariter hic notemus, occurrit.

NUM. 9.

TIberius CAESAR AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum lævam versus.

De omnibus in præcedentibus jam à nobis actum est.

NUM. 10.

TIberius CAESAR AUGUSTUS. Caput Tiberii nudum dextram versus, ante illud est aquila, caput Tiberii respiciens, pone lauri ramulus.

Non dubium est, cum *aquila*, quæ *Imperii futuri* omen semper fuit credita, hic compareat, quin simul ad *illam* reflectatur, quæ *Rhodi* super *ædes ejus* fuit conspecta, de qua *Suetonius* Cap. XIV. *Ante paucos vero, quam revocaretur dies, AQUILA, nunquam antea Rhodi conspecta, in culmine domus ejus assedit.* Quod omnino portentosum erat, cum *Plinius* Libro X. H. N. c. 19. distinctè referat, *Rhodum aquilam non habere.* Cujus portenti & meminisse videtur *Apollonides*, Poëta æqualis illorum temporum, *Anthol.* I. 60. 2.

Ὁ πρὶν ἐγὼ Ῥοδίοισιν ἀνέμβαλ(ω) ἱερὸς ὄρνις
Ὁ πρὶν κεραφίδαις αἰετὸς ἰσόθεος,
Ὑψιπετῆ τότε ταρσὸν ἀνὰ πλατὺ κεῖθεν ἀείρας
Ἦλυθον, ἠελίῳ νῆσον ὅτ' εἶχε Νέρων.
Κεῖνος δ' αὐλίζῃ ἐνὶ δώμασι, χειρὶ σαωθείς
Κρηντῆρος, φεύγων Ζῆνα μέλλοντα φυτόμβυον.

Quæ prius ego Rhodios non accessèram, sacra avis,
Quæ prius Ceraphidis aquila fui historia.
Altivolantem tunc plantam per latum aëra extendens
Veni, Solis insulam ubi habet Nero.
Ejus vero nidum exstruxi in domibus, manu man-
suetus
Crantoris, non fugiens Jovem futurum,

Sed, cum à *læva lauri ramulus simul* in hoc capite conspiciatur, vero admodum videtur simile, ad illum *ramulum* simul respexisse *autorem, quem aquila Matri in gremium demiserat*, de quo *Suetonius* in *Galba* hæcce memoriæ prodidit observatu oppidò dignissima cap. 1. *LIVIÆ* (matri Tiberii) *olim post Augusti statim nuptias Vejentanum suum revisenti prætervolans AQUILA gallinam albam, RAMULUM LAURI rostro tenentem, ita ut rapuerat, demisit in gremium, cumque nutriri alitem, pangique RAMULUM, placuisset, tanta pullorum soboles provenit, ut hodie quoque ea villa ad Gallinas vocetur; tale vero LAURETUM, ut triumphaturi Cæsares inde laureas decerperent; fuitque mos triumphantibus, alias confestim eodem loco pangere: & observatum est, sub cujusque obitum arborem ab ipso institutam elanguisse.* *Aquila* itaque cum *lauri ramulo boni* olim *ominis*, nunc *futuri auspicatissimi*, ergo sine dubio in *nummo addita, spem conceptam P. R.* maximam partem, ceu notum, fefellit.

NUM.

NUM. II.

TIberius CAESAR AUGUSTI Filius. Caput Tiberii laureatum lævam versus.

Nihil magis egerunt *primi Cæsares*, quam ut de *Augusto*, *Cæsare*, se *suum ducere Sanguinem vitamque*, Populo Romano ostenderent, *suumque Nomen* ejusdem *maximis* in *Rempublicam meritis*, & *parta* exinde *ingenti Gloria*, magni quoque facerent. Ita hic *Tiberius AUGUSTI FILIUS* prima vice (& alibi etiam ab adoptivis Parentibus) in *hac Tabula* adpellatur, perinde ac *Cajus* vulgo: CAJUS CAESAR, DIVI AUGUSTI PRONEPOS. *Augusti* verò *filius* recte nominatur *Tiberius*. Nam natus est ipse non solum ex *Patritiorum* Gente *Claudia* longe celeberrima Romæ XVI. Kal. Dec. *M. Æmilio Lepido iterum*, & *L. Munatio Planco* COSS. *Patre Tiberio Claudio Nerone*, *Appii Cæci* filio, matre vero *Livia Drusilla*, *quam*, postquam ipsi *binos pueros* diversis vicibus peperisset, in *MATRIMONIUM* sumserat *AUGUSTUS Cæsar*. De quo *Suetonius* Cap. 4. *Cum quo*, (M. Antonio) *brevi reconciliata inter omnes pace*, *Romam rediit*, *uxoremque*, *Liviam Drusillam*, *& tunc gravidam*, *& ante jam apud se filium* (Tiberium) *enixam*, *petenti Augusto concessit. Nec multo post diem obiit*, *utroque liberorum superstite*, *TIBERIO Drusoque*, *NERONIBUS*; itemque in *Augusto* Cap. 63. *Liviam Drusillam matrimonio Tiberii Neronis*, *& quidem prægnantem*, *abduxit*, *dilexitque & probavit unice & perseveranter. — Hoc quoque defuncto*, *— — TIBERIUM*, *PRIVIGNUM suum*, *elegit.* Et *Tacitus* Libro VI. 51. 2. Annalium: *Casus prima ab infantia ancipites; nam proscriptum patrem exul secutus*, *ubi DOMUM AUGUSTI PRIVIGNUS introiit*, *multis æmulis conflictatus est.* Et Libro I. *Annal. Ut Agrippa vita concessit*, *L. Cæsarem euntem ad Hispanienses exercitus*, *Cajum remeantem Armenia & vulnere invalidum mors fato propera*, *vel Novercæ Liviæ dolus abstulit*, *Drusoque pridem exstincto*, *Nero solus è privignis erat*; Sed & *ipsum* præterea in *Familiam suam* Augustus *adoptaverat*. Sexto *Ælio* Cato & C. *Sentio* Saturnino, Consulibus V. Kal. Julias post V. C. $\frac{757}{6}$. C. N. 4. & exinde TIBERIUS JULIUS CAESAR appellatus est, quod iterum nobis, præter illos, qui jam adducti à nobis sunt, disertè prodit *Suetonius* cap. 75. in *vita Augusti*: *Tertium Nepotem Agrippam*, *simulque privignum TIBERIUM* (suasu & hortatu Liviæ) *adoptavit in foro lege Curiata*, *multum quidem cum domi*, *tum in Senatu recusantem*, *adjectis his ipsis verbis*: *HOC REIP. CAUSA SE FACERE.* Et cap. 15. in *Tiberio*: *Cajo & Lucio intra triennium defunctis*, *ADOPTATUR* (Tiberius) *ab AUGUSTO simul cum FRATRE eorum M. Agrippa*, *coactus prius ipse Germanicum*, *fratris sui filium*, *adoptare.* Idem & refert *Dio* Libro LV. p. m. 556. Τὸν δέ γε Τιβέριον καὶ ἐποιήσατο, καὶ ὅτι τὴς Κελτὴς ἔπεμψε, τὼ ἐξουσίαν αὐτῷ τὴν δημαρχικὴν ἐς δέκα ἔτη δὺς· καὶ μέλλοντι ἤδη αὐτὸν ἐκεῖνον ὑποπτεύσας τὴ ἐπιφρονήσειν, ἢ φιλήθεὶς μὴ ἢ νεοχμώσῃ τι, τὸ Γερμανικὸν οἱ τὸ ἀδελφιδὸν, καί τι ἢ αὐτῷ ὑὸν ἔχοντι, ἐστρατήγησε, *Tiberium adoptavit*, *ac Tribunicia potestate ad annos decem data*, *in Germaniam ablegavit*, *veritus tamen*, *ne is aliquando animo elatus novas ad res consurgeret*, *Germanicum*, *Drusi fratris filium*, *ei adoptandum dedit*, *quanquam ipsi Tiberio natus fuerit filius.* Paulo vero prolixius *Vellejus Paterculus* Libro II. p. 103. *Itaque quod post Lucii mortem*, *adhuc Cajo vivo*, *facere voluerat*, (Augustus) *eoque vehementer repugnante Nerone*, *erat inhibitus*; *post utriusque adolescentium obitum facere perseveravit*, *ut & Tribuniciæ potestatis consortionem Neroni constitueret*, *multum quidem eo*, *cum domi*, *tum in Senatu recusante*, *& cum Ælio Cato Sentio COS. V. Kalend. Jul. post V. C. annis DCCLIV. abhinc annis XXVII. adoptaret*; Quid? quod & publice profiteatur *Galba Pisonem Licinianum* adoptaturus; in *oratione* elegantissima, quam *Tacitus* Libro XVII. *Annalium* refert: *Nunc me Deorum hominumque consensu ad Imperium vocatum præclara indoles tua*, *& amor patriæ impulit*, *ut principatum*, *de quo majores nostri armis certabant*, *bello adeptus*, *quiescenti offeram*, *exemplo DIVI AUGUSTI*, *qui sororis filium Marcellum*, *dein generum Agrippam*, *mox nepotes suos*, *postremo TIBERIUM NERONEM privignum*, *in proximo sibi fastigio collocavit.* ac denique *Justinianus* Imperator Titul. de adoptionibus Instit. II. 12. *Sic Divus Augustus non ante Tiberium adoptavit*, *quam is Germanicum adoptasset*, *ut protinus*, *adoptione facta*, *inciperet Germanicus ei nepos esse.* Nempe quo domus sua *pluribus munimentis* insisteret, & *ne successor in incerto foret* (ut loquitur *Tacitus* Lib. I. *Annal.* 3. 4.) *& pravæ aliorum spes cohiberentur. Adoptionem* vero sequebatur *hæreditas nominis*, pecuniæ & sacrorum, inquit *Cicero* pro Domo cap. 13. & *A. Gellii Noctes* Lib. V. cap. 19. *Suetonius* in *Galba* cap. IV. Conferatur *Antonius Pagi* in *Dissertatione Hypatica* pag. 19.

NUM. 12.

TIberius CAESAR AUGusti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum lævam versus.

Non solum *AUGUSTI Filius* in nummo audit, & recte omnino *vi adoptionis*, sed & *AUGUSTUS*, *nomine hæreditario*, magnam apud Populum habente jam *venerationem*, uti supra N. 6, pluribus jam ostendimus

NUM. 13.

TIberius CAESAR AUGusti Filius AUGUSTUS IMPerator. Caput Tiberii nudum lævam versus.

Omnes ejus *Titulos* in præcedentibus Numeris jam attigimus, solus *IMPeratoris* heic restat expendendus. Si *Suetonium* consulimus, ille *prænomen Imperatoris* eundem recusasse, affirmat cap. XXVI. *Prænomen quoque*, scribens, *IMPERATORIS*, *cognomenque PATRIS PATRIÆ*, *& civicam in vestibulo coronam recusavit.* Et *Dio* Libro LVII. p. 602. affirmat: πατρὸς δὲ δὴ τῆς ὠνομάσθη, ἐς τε τὰ σφετέρα πεδία καὶ ἐς τὰ ἔθνη πάντα, ὡς αὐτοκράτωρ, εὐθὺς ὑπὸ τοῦ Νώλης ἐπέσταλε, μὴ λέγων αὐτοκράτωρ εἶναι, ψηφισθὲν γὰρ αὐτῷ καὶ τοῦτο μὴ τῶν ἄλλων ὀνομάτων, οὐκ ἐδέξατο· καὶ τὸ κλῖμα δὲ λυγόσε λαβὼν, τὼ ὄπλησιν αὐτὸ ταύτῃ οὐκ ἔθετο, *His itaque artibus instructus Tiberius*, *statim ad exercitus & Provincias Nolâ*, *tanquam IMPE-*

PERATOR, *literas dedit*, IMPERATOREM *quidem se non appellans. Nam id nomen, cum aliis sibi decretum, non adsumserat; ut neque cognomentum Augusti, cujus hæreditatem ceperat.* Et ibidem p. 606. 607. *Nam neque Dominum se ab homine libero, nec* IMPERATOREM, *nisi à militibus, vocari patiebatur,* ὅτε αὐτοκράτορας, πλὴν τῆς στρατιώτης, καλεῖν ἐφέι. Quod verissimum & heic deprehendimus in nummo. Nam licet *Imperator* in eodem cluat, non tamen *idem* ut *prænomen*, sed veluti *cognominis loco* additum deprehendimus, probe hoc ante nos jam observante quoque *Illustriss. Spanhemio* de U. & P. N. p. 688. Dissert. VIII. *Neque prænomen illud* (Imperatoris) *à J. Cæsare in nummis receptum, nec ab Augusti successoribus* TIBERIO, CAJO, CLAUDIO *etiam, nisi rarius in iisdem admissum, ut de* TIBERIO *& Claudio constat adseruisse Suetonium, illos à prænomine* IMPERATORIS *abstinuisse* --- *Secundo, idem non perpetuo Prænominis, sed etiam vice* COGNOMENTI *quandoque à* PRIORIBUS CAESARIBUS *usurpatum, ut ex plurimis Neronis, Galbæ & Vitellii Nummis liquet*; addimus jure merito: TIBERII itidem. *Liviæ* vero *obscuris artibus*, si *Tacito* credimus, Lib. I. 3. 2. *Annal. effectum est*, ut *Augustus, integra etiam tum domo sua*, (i. e. Cajo Lucioque superstitibus) *Tiberium Neronem & Claudium Drusum, privignos,* IMPERATORIIS NOMINIBUS (quæ milites illis obtulerant) *augeret.* Clare, quoad *Tiberium*, *Imperatoris* nomine decoratum ab *Augusto*, id quoque affirmat *Dio* Libro LV. scribens: *Augustus præterea militibus, non quidem victoriæ nomine, quanquam & ipse* IMPERATORIS *nomen acceperat, &* TIBERIO *dederat* (καί τι τὸ ξ αὐτοκράτορος ὄνομα καὶ αὐτὸς λαβὼν, καὶ τῷ Τιβερίῳ δούς) *sed quod Cajum, tunc primum militaribus exercitiis deditum, secum habebant, pecuniam largitus est. Cæterum* TIBERIUM, *Drusi loco, ad Imperium provehens,* IMPERATORIOQUE *ob id* NOMINE DECORATUM, *Consulem iterum fecit, jussitque eum, more antiquitus recepto, antequam Magistratum iniret, literas publicè proponere.* Tantum tamen aberat, ut veluti otiosum illum gestaret titulum, ut potius *perfecti*, & ut *Vellejus* loquitur, *Ducum maximi, famâ fortunaque celeberrimi numeros expleret, disciplinam acerrime exigeret, animadversionum & ignominiarum generibus ex antiquitate repetitis*, clare hoc nobis iterum prodente *Suetonio* c. 19. Ob *victorias* nempe *insignes* reportabant ipsi Duces non solum, quod notum est, à *militibus* hoc nomen ac titulum; sed & quandoque parabatur iis à *Ducibus* ac *Legatis*, ita, ut in *absentia* etiam *eundem* illis exercitus deferrent, nempe *ob res suis auspiciis gestas*, uti supra in *Cæsare* Tab. I. Num. 14. monuimus pluribus. Hoc tamen singulare est, *Blæso* quoque eandem *Imperatoris* appellationem *Tiberium* reliquisse, hoc diserte affirmante *Tacito* Libro III. *Annalium*: *Sed Tiberius pro confecto* (bello) *interpretatus, id quoque Blæso tribuit, ut* IMPERATOR *à Legionibus salutaretur, prisco erga Duces honore, qui, benè gesta Republica, gaudio & impetu victoris exercitus conclamabantur, erantque plures simul Imperatores, nec super cæterorum æqualitatem.* Concessit quibusdam & *Augustus* id vocabulum, perinde ac *Tiberius Blæso*. Non minus vero & alterum verum est, quod supra prodidit *Suetonius*, *Patris Patriæ quoque respuisse elogium*; quodque *Dio* refert Libro LVII. p. 607. πατρὸς τε πατρίδος πρόσρημα παντελῶς ἀπώσατο, *Patris patriæ nomen planè recusavit*; *istud* in nullo ejusdem *nummorum anticis* observantes, ut ex *Tabulis* III. *ejusdem Capitum* dispalescet facile. Repetit & id, quasi singulare quidpiam, denuo *Suetonius* cap. 77. *Ideoque, ut imperium iniret, & PATRIS PATRIÆ appellationem, & ne in acta sua juraretur,* OBSTINATISSIME *recusasse: ne mox, majore dedecore, impar tantis honoribus inveniretur.* Quod sane & ex *Oratione* ejus, quam de utraque re habuit, colligi potest, cum ait: *Si quando autem, de moribus meis, devotoque vobis animo dubitaveritis: quod prius quam eveniat, opto, ut me supremus dies huic mutatæ vestræ de me opinioni eripiat: nihil honoris adjiciet mihi PATRIS appellatio: vobis autem exprobrabit, aut temeritatem delati mihi ejus cognominis, aut inconstantiam contrarii de me judicii.*

NUM. 14.

TIberius CAESAR AUGusti Filius AUGUSTUS IMPerator. Caput Tiberii laureatum lævam versus.

Laureatum tantummodo hic conspicitur caput, quod in præcedente *nudum* vidimus, *nulla* cæteroquin occurrente *differentia*, propterea pergimus.

NUM. 15.

TIberius CAESAR AUGusti Filius IMPerator PONTifex MAXimus. Caput Tiberii laureatum lævam versus.

Novam rursus *Tituli* ejusdem observamus accessionem, nimirum *Pontificis Maximi.* Nam uti *majorum*, docente *Servio*, hæc erat *consuetudo, ut Rex etiam esset Sacerdos*, vel *Pontifex*; ita tunc *Imperatores* dicebantur *Pontifices*, &, qui summus eorum erat, *Maximus*; qui nempe *maximarum rerum, quæ ad sacra tam privata, quam publica, pertinebant, judex erat.* Et vero non solum dignitatis hoc *titulo* sese ornarunt *Cæsares*, sed & *ipsa* hæc obierunt *munia*, veluti de *Hadriano* testatur *Spartianus: Sacra Romanorum diligentissime curasse, peregrina contempsisse,* PONTIFICIS MAXIMI *officium peregisse.* Imo & ipsum *Tiberium* nostrum, ut *Pontificem Maximum*, de jure Flaminis consultum legimus apud *Tacitum*, scribentem *Annal.* Lib. III. *Adversus quæ cum Augur Lentulus, aliique, varie dissererent, eo decursum est, ut* PONTIFICIS MAXIMI *sententiam opperirentur.* TIBERIUS, *dilata notione de jure Flaminis, decretas ob tribuni etiam Drusi potestatem cærimonias temperavit.* In *Sacerdotum* vero ac *Pontificum* numerum venerat eodem, quo erat in *filium* ac *Cæsarem* ab *Augusto* adscitus, *anno, Tribuniciæ* videlicet ejusdem anno *sexto*, A. U. C. 747. ante Christum 6. juxta nummum apud *Mediobarbum* p. 61. & alios, ubi AUGUR & PONTIFEX, interdum PONTIFEX solum appellatur, ad utrumque hoc sacerdotium, forte etiam *ante adoptionem*, utpote *privignus Augusti, ac Tribuniciæ potestatis particeps*, fuit evectus.

NUM. 16.

TIberius DIVI Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum lævam versus.

Quæ heic ad qualemcunque meliorem capitis hujus *perigraphes* intellectum possunt facere, jam in præcedentibus attigimus, de *Divi* elogio ad sequentem Num. dicturi pauca.

NUM. 17.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatam lævam versus.

Cum in præcedentium Capitum 12. 13. 14. 15. *perigraphis AUGusti Filius* audiat, in nostro DIVI *elogium* adhuc adpositum cernitur, majoris sibi *venerationis* conciliandæ, sine dubio, *gratia*, quippe qui, universi Populi consensu, inter *Divos* jam erat receptus. Qua ratione vero *Augusti Filium* se jactet in nummo, diximus ad Num. 11. præcedentem.

NUM. 18.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum lævam versus.

Non *literis ipsis*, sed *diverso* saltem *literarum positu* hoc *ipsum* à præcedenti differt capite. Hinc ad sequens progressum facimus.

NUM. 19.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii nudum dextram versus.

Uti præcedens *diverso literarum*, ita hoc *alio capitis* positu saltem gaudet, quare ad sequens pergimus.

NUM. 20.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius. Caput Tiberii laureatum dextram versus.

Titulos circa hoc Caput obsignatos in præcedentibus jam omnes vidimus, & attendimus.

NUM. 21.

TIberius CAESAR DIVI AUGUSTI Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum lævam versus.

Nihil diversi hoc *caput* ab *istis*, quæ Num. 17. & 18. exhibuimus, sistit, quam quod, ubi saltem in illis AUG. legatur, hic AUGUSTI plenius occurrat obsignatum.

NUM. 22.

TIberius CAESAR DIVI AUGUSTI Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii nudum lævam versus.

Hoc ipsum *Caput* à præcedente tum discrepante *literarum positu*, tum *nuditate*, cum illud *laureatum* videamus, diversum est.

NUM. 23.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum lævam versus.

Saltem diverso modo *literæ*, si attendas Num. 17. & 18. sunt *circa Caput* dispositæ, cæteroquin cum illis ibidem per omnia conveniens.

NUM. 24.

TIberius CAESAR DIVI AUGUSTI Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum lævam versus.

Positus literarum propemodum coincidit cum illo, quem Num. 18. vidimus, saltem quod pro AUG. ibidem, heic AUGUSTI legatur.

NUM. 25.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum dextram versus.

Dextram hic respicit obsignatum in nummo *caput*, cum in præcedentibus *sinistram*, literis ilsdem in præcedentibus circumscriptus.

NUM. 26.

TIberius AUGUStus DIVI AUGUSTI Filius IMPerator CAESAR. Caput Tiberii laureatum, lævam versus.

Uti supra Num. 13. & 14. ubi etiam de *titulo Imperatoris* egimus, ejus dignitates hoc ordine accepimus: *TIberius CAESAR AUGusti Filius AUGUSTUS IMPerator*, & Num. 15. *TIberius CAESAR AUGusti Filius IMPerator PONTifex MAXimus*; ita nunc obvenit: *TIberius AUGUStus DIVI AUGUSTI Filius IMPerator CAESAR*, omissa sacra dignitate, & *duobus* supremi fastigii *vocabulis*, *Antecessorum* scilicet adhibitis saltem *nominibus*, quibus quippe maxima inesse credebatur venerationis vis. De utroque tamen supra jam dictum fuit.

NUM. 27.

TIberius CAESAR DIVI AUGUSTi Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, dextram versus.

Coincidit hoc ipsum Caput per omnia cum *illo*, quod Num. 25. dedimus, nisi quod loco AUG. quod ibi est, hic AUGUST. offendamus.

NUM. 28.

TIberius CAESAR DIVI AUGUSTI Filius AUGUSTUS IMPerator. Caput Tiberii laureatam dextram versus.

Imperatoris dignitas titulo consueto Tiberii adjecta est, de qua jam supra.

NUM. 29.

TIberius CAESAR DIVI AUGUSTI Filius AUGUSTUS Pontifex Maximus. Caput Tiberii laureatum lævam versus.

De *Pontificis Maximi* Titulo egimus jam supra Num. 15. hac ipsa Tabula, cæteri quoque adfuere.

NUM. 30.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGustus Pontifex Maximus. Caput Tiberii nudum dextram versus.

Eadem est *perigraphe* hujus capitis cum præcedenti, modo quod *literæ* in præcedenti *plures* sint, & hic *caput nudum* conspiciatur.

NUM. 31.

TIberius CAESAR AUGUSTUS Pontifex MAXimus IMPerator. Caput Tiberii laureatum lævam versus.

Uti supra Num. 15. Titulus legitur: *TIberius CAESAR AUGusti Filius IMPerator PONTifex MAXimus*; ita *invetso ordine*, quoad *duas ultimas dignitates*, titulus heic est: *TIberius CAESAR AUGUSTUS PONTifex MAXimus IMPerator*. Plura dicere non attinet, cum omnia jam adfuerint.

NUM. 32.

TIberius CAESAR AUGUSTUS PONTifex MAXIMUS IMPerator. Caput Tiberii nudum, lævam versus.

Nulla inter hoc & præcedens caput est discrepantia, nisi quod hoc *nudum*, illud *laureatum* intuentibus pateat.

NUM. 33.

TIberius CAESAR AUGUSTi Filius IMPERATor V. (Quintum) Caput Tiberii laureatum lævam versus.

De Titulo *Imperatoris V.* sequenti Tabula II. Num. 4. dicturi sumus, cætera adfuêre.

NUM. 34.

TIberius CAESAR AUGUSTI Filius IMPERATor V. (Quintum) Caput Tiberii laureatum dextram versus.

Idem cum præcedente caput est, nisi quod *dextram* heic respiciat, illic *lævam*.

NUM. 35.

TIberius CAESAR AUGUSTI Filius IMPERATOR V. (Quintum) Caput Tiberii nudum dextram versus.

Heic IMPERATOR, in præcedentibus IMPERAT.; heic AUGUSTI, ibi AUGUST. legitur; caputque *nudum* visitur, quod in duobus præcedentibus Num. *laureatum* est.

TA-

TABULA II.

COMPLECTENS ADHUC

TIBERII CAPITA.

NUM. 1.

TIberius CAESAR AUGUSTi Filius IMPERATOR. Caput Tiberii Cæſaris nudum, lævam verſus.

De voce *Imperatoris*, quæ *plenius* tantummodo heic exarata legitur, Tabula præcedente I. Num. 13. egimus. Reliquæ adfuere ſupra omnes.

NUM. 2.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGUSTus IMPERATor. Caput Tiberii Cæſaris nudum, dextram verſus.

Eandem, quæ heic, *epigraphen*, Tabula quoque præcedens I. exhibet, de quâ ibi jam pluribus.

NUM. 3.

TIberius CAESAR AUGUSTI Filius IMPERATOR. Caput Tiberii Cæſaris nudum, dextram verſus.

Circumſcriptæ literæ non aliæ ſunt, quam quas Num. 1. Tab. II. & præcedenti Tabula I. jam vidimus, ſolo *Capitis* & *literarum poſitu differentes.* Affert hoc caput *illuſtr. Spanhemius* in *Juliani Cæſaribus* p. 44. ut ſeverum ex eodem demonſtret vultum.

NUM. 4.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius IMPERATor V. (Quintum) Caput Tiberii Cæſaris nudum, dextram verſus.

Ingentem ſaltum attendimus, dum hactenus ſaltem *Imperatoris* nomine *primum compellati* indicium habuimus, & quidem Tab. I. Num. 13. 14. 15. 26. 28. 31. 32. quod, ſine dubio, ac ut notum, *in bellicis expeditionibus* obtinuit. Jam *Quintum Imperatorem* ſalutatum ex nummo diſcimus. De quo *Dio* nos edocet Libro XX. in *Claudio* p. m. 679: Αὐτοκράτωρ πολλάκις ἐπωνομάσθη ἀλλὰ τὰ πάτρια, ἃ δὴ ἐστὶν ἐν οἷσπερ ἡ ἅπαξ ἐν ᾧ αὐτῷ πολέμῳ ἢ ἐπίκλησιν ταύτην λαβεῖν. *Ob hæc ALIQUOTIES IMPERATOR dictus eſt, CONTRA INSTITUTUM ROMANORUM, NEQUE ENIM SAEPIUS QUAM SEMEL licet UNO de BELLO ID NOMEN adſumere.* Hunc titulum vero *Imperatoris V.* accepiſſe Anno DCCLXI. *Dalmatis ferro & igne domitis*, ex *Dione* inſuper conſtat Libro LV. p. 170: Ἡ μὲν ἐν Δαλματίᾳ τὸτε μὲν πολέμῳ, τὸτε δὲ καὶ ὁμολογίᾳ πάλιν προσεχώρησε τοῖς Ῥωμαίοις. *Ita Dalmatia partim bello, partim pacificatione ad Romanos rediit.* Hoc præterea ex nummis noſtris haurimus, ipſum ab iſtis *Imperatorem VIII.* fuiſſe dictum, *hujus dignitatis* monumentum ſæpiſſimè omnium nummis ipſius fuiſſe impreſſum; *Imperatoris* vero *iterum*, ſive II. & IV. itemque VI. *compellationem* nondum è nummis nos potuiſſe exſculpere. *Imperatoris III.* tamen *mentionem* habemus Tab. IV. Num. 8. 9; *Imperatoris V.* Tab. II. Num. 4. 5. 6. Tab. V. Num. 1; *Imperatoris VII.* Tab. II. Num. 7. 8. 9. 11. 12. 13. Tab. IV. Num. 5. 6. 32. 33. Tab. VI. Num. 1. Tab. VIII. Num. 1; *Imperatoris VIII.* denique Tab. II. Num. 10. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. Tab. VII. Num. 5. 6. Tab. VIII. Num. 2. 3. 4. 5. 7. Tab. XIV. Num. 11. Contigit verò ipſi ſine dubio *Imperatoris Quintum* elogium *Dalmatis* ferro & igne *domitis* A. V. C. DCCLXI. Chriſti VIII. COSS. *M. Furio Camillo*, & *Sex. Nonio Quinctiliano.*

NUM. 5.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius IMPERATOR V. (Quintum) Caput Tiberii nudum, dextram verſus.

Idem per omnia eſt cum *præcedente*, niſi quod pro IMPERAT. hic legatur expreſſius paullo IMPERATOR.

NUM. 6.

TIberius CAESAR AUGUSTi Filius IMPERATor V. (Quintum) Caput Tiberii nudum, lævam verſus.

Rurſus coincidit cum illo capite quod Num. 4. vidimus, niſi quod *DIVI vox* omiſſa ſit, *caputque* & *literæ* alio poſitu gaudeant.

NUM. 7.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS IMPerator VII. (Septimum) Caput Tiberii nudum, lævam versus.

Nihil heic advertendum nobis est, præter quod *Imperator VII.* in eo nuncupetur, quod ipsi contigit sine dubio A. V. C. DCCLXV. Christi XII; eodem tunc etiam de *Illyriis, Pannoniis, Dalmatis & Germanis triumphante*, COSS. Ti. *Claudio* T. *Aug. F. Aug. N. Germanico*, & *C. Fontejo Capitone.*

NUM. 8.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTus IMPerator VII. (Septimum) Caput Tiberii nudum, dextram versus.

Coincidit per omnia hoc Caput cum præcedente, nisi quod istius *alius* sit *positus.*

NUM. 9.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTus IMPerator VII. (Septimum) Caput Tiberii nudum, lævam versus.

Solo iterum *positu literarum* differt ab illo Num. 7.

NUM. 10.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTus IMPerator VIII. (Octavo) Caput Tiberii nudum dextram versus.

Imperator VIII. prima vice obsignatus est in hoc capite *Tiberius*, *victis* scilicet à *Germanico* cum *Arminio Cheruscis*, ab exercitu sic salutatus A. V. C. DCCLXIX. Christi XVI. COSS. T. *Statilio Tauro* & *L. Scribonio Libone.* De quo meretur legi *Tacitus* Libro II. Annalium: *Quinta ab hora diei ad noctem cæsi hostes, (Arminius, insignis manu, cum Inguiomero) decem millia passuum cadaveribus atque armis opplevere: repertis inter spolia eorum catenis, quas in Romanos, ut non dubio eventu, portaverant. MILES IN LOCO PRAELII TIBERIUM IMPERATOREM salutavit, struxitque aggerem, & in modum TROPHAEORUM arma, subscriptis victarum gentium nominibus, imposuit.*

NUM. 11.

TIberius CAESAR AUGUSTi Filius IMPERATor VII. (Septimum) Caput Tiberii nudum, lævam versus.

Solummodo ab illo Num. 7. discrepat, quod heic *vox DIVI* omissa sit.

NUM. 12.

TIberius CAESAR AUGUSTI Filius IMPERATor VII. (Septimum) Caput Tiberii laureatum, lævam versus.

Diversus à præcedente in eo est typus, quod heic *laureatum* compareat Caput, ibi *nudum, literæque alio ordine* sint dispositæ. Obiterque observamus, *Tiberium* in nummis *pluries capite nudo*, quam *laureato*, diverso plane ab aliis Imperatoribus exemplo, comparere, quod *modestiæ* quoque ipsius *argumentum* inter alia reputamus. Siquidem ultra *XXX. Capita nuda* in duabus saltem his prioribus Tabellis visuntur, circa XXVI. verò *laureata.*

NUM. 13.

TIberius CAESAR AUGUSTi Filius IMPERATor VII. (Septimum) Caput Tiberii laureatum, lævam versus.

Alia saltem *literarum dispositione* hoc ipsum gaudet caput; *idem* cæteroquin cum *præcedente.*

NUM. 14.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGustus IMPerator VIII. (Octavo) Caput Tiberii nudum, dextram versus.

Diversitas ab illo, quod Num. 12. vidimus, in eo saltem consistit, quod *ibi AUGUST. hoc AUG.* legatur, alias *idem* cum *illo* capite.

NUM. 15.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS IMPerator VIII. (Octavo) Caput Tiberii nudum, dextram versus.

Si vocem *AUGUST.* quæ heic AUGUSTUS legitur, excipias, per omnia hoc denuo coincidit cum illo Num. 10. capite.

NUM. 16.

TIberius CAESAR AUGUSTi Filius IMPERATor VIII. (Octavo) Caput Tiberii nudum, lævam versus.

In eo differt à præcedente, quod in hoc neque DIVI neque AUGUSTUS legatur.

NUM. 17.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTus IMPerator VIII. (Octavo) Caput Tiberii nudum, lævam versus.

Cum in illo Num. 15. AUGUSTUS legatur, heic saltem AUGUST. occurrit, & cum caput illic dextram respiciat, heic *lævam* versus tuetur, cætera eadem.

NUM. 18.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTus IMPerator VIII. (Octavo) Caput Tiberii nudum, dextram versus.

Sola diversa *literarum dispositione* ab illo Num. 15. discrepat hoc Caput.

NUM. 19.

TIberius CAESAR AUGusti Filius AUGUSTUS IMPerator VIII. (Octavo) Caput Tiberii laureatum, lævam versus.

Si nostrum hoc caput cum illo Num. 16. intuemur, videmus, quod illic AUGUST. heic AUG. legatur; ibi præterea vox AUGUSTUS, quæ heic exstat, *omissa* sit; ut taceamus, ibi *nudum*, heic *laureatum* præterea caput comparere.

NUM. 20.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTus IMPerator VIII. (Octavo) Caput Tiberii laureatum, dextram versus.

Idem hoc ipsum caput per omnia est cum illo, quod Num. 18. vidimus, nisi quod ibi *nudum*, heic *laureatum* conspiciatur caput.

NUM. 21.

TIberius CAESar DIVI AUGusti Filius AUGustus TRibunicia POTestate. Caput Tiberii laureatum, lævam versus.

Tribunicia potestas obvenit heic prima vice, de qua dispiciendum omnino habemus, quando iste illam acceperit? *Dio* inquit Libro LV. p. m. 556: τὸν δέ γε Τιβέριον καὶ ἐποιήσατο, καὶ ὅπως τὰς Κελτικὰς ἐξουσίας αὐτῷ καὶ δημαρχικὴν ἐς δέκα ἔτη δῷς. *Tiberium adoptavit, ac TRIBUNICIA POTESTATE ad annos DECEM DATA, in Germaniam ablegavit.* Et *Vellejus Paterculus* Libro II. Cap. 103: *Itaque quod post Lucii mortem, adhuc Cajo vivo, facere voluerat Augustus, atque vehementer repugnante Nerone, erat inhibitus, post utriusque adolescentium obitum facere perseveravit, ut & TRIBUNICIAE POTESTATIS consortionem Neroni constitueret, multum quidem eo cum domi, tùm in Senatu recusante, & eum Ælio Cato & Sentio COnSulibus V to Kalend. Julii post V. C. annis DCCLIV. abhinc annis XXVII. adoptaret.* Ut certum firmumque adeo sit, illum *Quinto Kalendas Julias Sexto Ælio Cato, & C. Sentio Saturnino*, Consulibus Anno post V. C. DCCLVII. *Christi* IV. *Juliano* LVII. secundum *Fastos Idatianos* non solum ab *Augusto* adoptatum, sed & *Tribunicia Potestate* in *annos decem* fuisse exornatum. Conferatur *Antonius Pagi* in *Dissertatione Hypatica* p. 19. 85. 96. & 195. Summatim id tradit *Suetonius* Cap. IX. Tiberii: *Magistratus & maturius inchoavit, & pæne junctim percucurrit, quæsturam, præturam, CONSULATUM: interpositoque tempore COS. iterum, etiam TRIBUNICIAM POTESTATEM in quinquennium accepit.* Non tamen diffitendum, jam ante, Anno scilic. V. C. $\binom{747}{48}$ ad *hanc dignitatem capessendam*, licet frustra, ab *Augusto* fuisse *designatum.* Siquidem de hoc negotio ita *Dio* Libro LV. p. 554. ad annum DCCXLVIII: *Ut vero aliqua ratione modestiores eos (Cajum & Lucium) efficeret, Tiberio TRIBUNICIAM POTESTATEM IN QUINQUENNIUM CONCESSIT; Armeniamque, quæ defecerat, mandavit. Hoc frustra ab Augusto factum, & hos, & Tiberium offendit: hos, quod se spretos judicabant; Tiberium, quod iram eorum verebatur; Itaque se in Rhodum hic contulit, quasi disciplinæ capiendæ causa, ne comitatu quidem omni suo secum accepto, ut & à conspectu se eorum & actionibus subduceret.* Et *Vellejus* Libro II. Cap. 99. *Brevi interjecto spatio, Tiberius Nero, duobus CONSULATIBUS, totidemque TRIUMPHIS ACTIS, TRIBUNICIAE POTESTATIS CONSORTIONE æquatus Augusto, civium, post unum (& hoc, quia volebat) eminentissimus, ducum maximus, fama fortunaque celeberrimus, & verè alterum Reipublicæ lumen & caput, mira quadam & incredibili atque inenarrabili pietate (cujus causæ mox detectæ sunt) cum Cajus Cæsar sumpsisset jam virilem togam, Lucius item maturus esset viris, ne fulgor suus orientium juvenum obstaret initiis, dissimulata causa consilii sui, commeatum à socero, atque eodem vitrico, acquiescendi à continuatione laborum petiit.* Hoc quinquennio elapso ad hanc dignitatem attamen fuisse evectum A. V. C. DCCLI. mihi cum aliis magis videtur verosimile.

NUM. 22.

TIberius CAESar AUGuſtus PONTifex MAXimus TRIBunicia POTeſtate. Caput Tiberii laureatum, lævam verſus.

Pontifex Maximus heic obſignatus eſt, qui in præcedente *DIVI AUGuſti Filius* ſimul audiebat, de qua *dignitate* ſupra Tab. I. Num. 15. jam diſpeximns.

NUM. 23.

TIberius CAESAR AUGUSTI Filius TRibunicia POTeſtate XV. Caput Tiberii nudum, lævam verſus.

Tribunicia Poteſtas XV. obvia heic in nummo eſt, quam A. V. C. DCCLXVI. *Chriſti* XIII. *Juliano* LVIII. geſſiſſe, novimus, COSS. *C. Silio Nepote & L. Munacio Planco*, eodemque anno *Tribunicia Poteſtas* Tiberio prorogata fuit, quam anno Chriſti IV. ut ſupra audivimus, ab *Auguſto* in *decennium* acceperat.

NUM. 24.

TIberius CAESAR AUGUSTI Filius TRIBunicia POTeſtate XVI. Caput Tiberii nudum, lævam verſus.

TRIBUNICIAM POTESTATEM XVI. gerere adgreſſus eſt A. V. C. DCCLXVII. Chriſti XIV. COSS. *Sexto Pompejo & Sex. Apulejo*, quo anno *Auguſtus* die XIV. Kal. Sept. obiit, & ex quo tempore nunc *Tiberius Auguſtus & Pontifex Maximus* in nummis cluit.

NUM. 25.

TIberius CAESAR AUGuſti Filius TRibunicia POTeſtate XV. Caput Tiberius nudum, lævam verſus.

Denuo obverſatur *Tribunicia Poteſtas* XV. quæ Num. 23. jam ſub oculis nobis fuit ac manibus.

NUM. 26.

TIberius CAEſar AUGuſtus Pontifex Maximus TRibunicia Poteſtate XXXIII. Caput Tiberii laureatum, lævam verſus.

Quæ heic in nummo obſignata eſt *Tribunicia Poteſtas XXXIII.* ipſi obtigit A. V. C. DCCLXXXIV. Chriſti XXXI. ipſo tunc *V. Conſule*, & *L. Ælio Sejano*, qui ipſe tamen hoc anno in vincula conjectus, & V.to Kal. Nov. occiſus fuit.

NUM. 27.

TIBERIUS AUGuſtus Pontifex Maximus TRibunicia Poteſtate XXXV. Caput Tiberii laureatum, lævam verſus.

Tribuniciam Poteſtatem XXXV. heic obviam gerere cœpit *Tiberius* A. V. C. DCCLXXXVI. *Chriſti* XXXIII. COSS. *Sergio Sulpicio Galba*, & *L. Cornelio Sulla.*

NUM. 28.

TIberius CAESAR AUGUSTI Filius COnSul II. (iterum) TRibunicia POTeſtate VI. (Sextum) Caput Tiberii nudum, lævam verſus.

Duo ſunt, quæ heic cum cumprimis attendenda habemus. *Primum* eſt *Conſulatus* ejus II. qui obtigit illi A. V. C. DCCXLVII. collegam nacto *Cn. Calpurnium*, *C. Filium*, *C. Filium*, *Piſonem.* De quo *Dio* Libro LV: *Cæterum Tiberium Druſi loco ad imperium provehens, imperatorioque ob id nomine decoratum, CONSULEM ITERUM fecit, (καὶ ὕπατον αὖθις ἀπέδειξε) juſſitque eum, more antiquitus recepto, antequam magiſtratum iniret, literas publice proponere.* Et *Suetonius* Cap. IX. Tiberii: *Magiſtratus & maturius inchoavit, & pæne junctim percucurrit, quæſturam, præturam, CONSULATUM: INTERPOSITOque TEMPORE COS. ITERUM, etiam TRibuniciam poteſtatem in quinquennium accepit.* Factum vero eſt id A. V. C. DCCLVII. Chriſti IV. Hunc Conſulatum *tribus menſibus* geſſiſſe, *Suetonius autor* eſt Cap. XXVI. Tiberii: *Nec amplius quam omnino tres Conſulatus, UNUM paucis diebus, ALTERUM tribus menſibus, TERTIUM abſens usque in Idus Majas geſſit.* Hujus ſuæ *Tribuniciæ Poteſtatis*, (quæ *altera* in noſtro hoc capite obveniens eſt *dignitas*) quoque ſpecimen & ipſe *Suetonius* communicat, Cap. XI. in *Tib.* ſcribendo: *Unum hoc tantummodo, neque præterea quidquam notatum eſt, in quo exercuiſſe JUS TRIBUNICIAE POTESTATIS viſus ſit: Cum circa Scholas & Auditoria Profeſſorum aſſiduus eſſet, moto inter Antiſophiſtas graviore jurgio, non defuit, qui eum intervenientem, & quaſi ſtudioſiorem partis alterius convitio inceſſeret. Senſim itaque regreſſus domum, repente cum apparitoribus prodiit, citatumque PRO TRIBUNALI voce præconis convitiatorem rapi juſſit in carcerem.* Et paulò poſt: *Transacto autem TRIBUNICIAE POTESTATIS tempore, confeſſus tandem, nihil aliud ſeceſſu devitaſſe ſe, quam æmulationis cum Cajo Lucioque ſuſpicionem, in Urbem, octennio in exilio quaſi exacto, reverſus.* Et Cap. XVI: *Data rurſus POTESTAS TRIBUNICIA in quinquennium; delegatus pacandæ Germaniæ ſtatus &c.* Immo jure *hujus Tribuniciæ Poteſtatis* poſt mortem *Auguſti* Senatum quoque coëgit; quod nobis iterum *Suetonius* Cap. XXIII. prodit: *JURE autem TRIBUNICIAE POTESTATIS coacto Senatu, inchoataque allocutione, derepente veluti impar doloris congemuit.*

NUM. 29.

TIberius CAESAR AUGUSTI Filius IMPERATOR IIII. Caput Tiberii laureatum, lævam versus.

Consul IV. in nummo *obsignatus* processit cum *Druso Cæsare* Aug. F. II. A. V. C. DCCLXXIV. Christi vero XXI.

NUM. 30.

TIberius CAEsar DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS COnSul IIII. Caput Tiberii nudum, dextram versus.

In admirationem plane nos abripit *Consulatus* IV. in hoc capite obsignatus, cum ex *Suetonio* modo Num. 28. audiverimus, ejusque Cap. XXVI. in *Tiberio*: *Nec amplius quam omnino tres Consulatus, unum paucis diebus, alterum tribus mensibus, tertium absens usque in Idus Majas gessit?* Sed forte *Suetonius* de absolutis loquitur, vel de *mox subsequutis*, siquidem, teste *Casaubono* in duobus codicibus exstitit *quam mox tres Consulatus*, quam lectionem & *Salmasius* adprobat, & omnino COS. IV. processit cum *Druso Cæsare* Aug. F. II. A. V. C. DCCLXXIV. Christi vero XXI.

TABULA IV.

EXHIBENS

TIBERII NUMISMATA

AUREA ET ARGENTEA.

NUM. 1.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS. Caput TIberii laureatum, lævam versus, uti Tab. I. Num. 17.

PONTIFex MAXIMus. Livia sellæ insidens dextra hastam puram, sinistra ramulum tenet.

Dum *DIVI Augusti* elogium in aversa obsignatum est, palam fit, hunc ipsum nummum post *obitum Augusti*, adeoque circa annum *Christi* XV. post V. C. vero DCCLXVIII. fuisse cusum. Dehinc quando *figura muliebris* hic sedet *hastam dextra* tenens, quam *divinitatis* argumentum esse aliquoties jam ostendimus, & *laurum læva*, quasi sacrificiis intenta, PIETATEM nonnulli, in quibus *A. Rubenius*, interpretantur, nihil aliud hoc ipso monumento velle, quam *summam pietatem* ac *religionis cultum* sub PONTIFICIS MAXIMI titulo *Populo Romano* persuadere. De *hasta*, ut diximus, alibi jam satis dictum. De *lauro* saltem quasi in antecessum monemus, *illam sacrificiis* fuisse inter alios usus quoque *destinatam*. Sic enim *Aristophanes* in *Pluto*:

Οὐδεὶς γὰρ ἀνθρώπων ἄδοντα δάφνην
Οὐ φασὶν ὅσιον οὐδὲ ἱερεῖον οὐδὲ ἁπλῶς
Ἡμῖν θεμιτὸν τοῖς θεοῖς.

Deos præterea celebrantes *eandem manu tenebant*, cujus rei *Suidas* præcipue testis: Αἴσακος ὁ κλάδος τῆς δάφνης, ὃν κατέχοντες ὕμνουν τοὺς θεούς. *Aisacus, ramus lauri, quem MANU TENENTES Deos celebrabant.* Sunt etiam, qui *Vestam* hic obsignatam rentur, sed quia non *velata* visitur, frustra id fit. Nos *Liviam*, veluti *Deam*, hastam puram & laurum tenentem, (in aliis nummis etiam DIVAM AUGUSTAM obsignatam) hic sedere cum *Ludovico Nonnio*, *J. Valente*, *J. Hemelario*, *Jac. Oiselio*, *A. Morellio*, existimamus, cum *nota* Senatus erga ipsam sit adulatio, quam quidem æque haud tulit, modis tamen omnibus dissimulare scivit, cumque *Augustarum vultum* in nummis exhibere Imperatoribus nondum solenne erat, ejus *statuam saltem in nummis cælari*, passus est, *cujus* quippe *artibus* ad imperium pervenerat. Exhibent hunc nummum *Croyaci Ducis Arschotani Numismata* per *A. Rubenium* aucta Tab. XVII. Num. 1. & 2. *C. Mediobarbus* p. 64. *Goltzius* in *Tiberii Nummis* Tab. II. Num. 51. (ubi in antecessum B. L. volumus monere, ne nimis *Goltzianis* nummis in *Tiberio* fidat, nempe iis, quæ *Ludovicus Nonnius* recudi fecit, quia figuræ nummorum pleræque cum literis sunt inversæ, ceu vel ex *hoc* satis patet nummo, ubi figura sedentis non solum alio sedet positu, sed & *dextra ramulum*, *sinistra hastam* tenet, tacco & literas esse inversas.) *Paulus Pedrusius* in nummis Imperatorum aureis *Musei Farnesiani* sive *Ducis Parmæ* Tab. III. Num. 3. & 4. *Joh. Hemelarius* Tab. IV. Num. 2. & 3. p. 15. *Carolus Patinus* in Catalogo nummorum aureorum *Petri Mauroceni* p. 2. *J. Udanus* in *potentia Romana* Tab. V. 6. & 7. p. 46. & 47. *Jacobus Oiselius* in *Thesaur. Numism.*

Tab. II. Num. 6. & 7. p. 8. &9. (1) Hodieque exſtat in *Theſauro Schwartzburgico*, nec non in *Regio Verſalienſi*, poſſeditque eundem quoque *Dn. Moni.*

NUM. 2.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 23.

IMPerator CAESar TRAJANus AUGuſtus GERmanicus DACicus Pater Patriæ RESTituit. Livia ſubſellio inſidens, læva ramulum, dextra haſtam tenet.

Ad præcedentem Numerum diximus *Liviam* hic ſedere, velut *Deam*, *haſtam*, divinitatis ſignum, dextra tenentem, ſiniſtra *ramulum*, an illum? quem *aquila* prætervolans, poſt Auguſti ſtatim nuptias, Vejentani *ipſi* in *gremium* demiſerat, & cum pangi ipſum placuiſſet, *lauretum* inde provenit, unde *Cæſares* laureas decerperent triumphaturi, quod tamen noviſſimo *Neronis* anno exaruit, de quo nos ſupra ex *Suetonii* in *Galba* Cap. I. relatione Tabula I. Num. 10. egiſſe jam meminimus, quo B. L. ablegamus. *Raritatem* hujus nummi ex eo æſtimare licet, quod ſcribat *Cl. Morellius* in *Specimine altero Lipſienſi* p. 54. & 55: *Merito autem principem hic nummus obtinet locum inter Speciminis hujus aureos, quia raritate ſingularis eſt, & præſtantiſſimus, imo unicus quem obſervarim ex auro in honorem Tiberii conflatum.* (addimus, ſine dubio *Morellium* intelligere *reſtitutum* hoc modo à *Trajano*, qui reſtituti in univerſum omnes rariores cæteris reputari ſolent.) *Miſit illum ad exornandam inſtructiſſimam Gazam Illuſtriſſimi Comitis de Schwartzburg Rev. Dn. Bizotus, Abbas Pariſienſis, morum integritate ac nummariæ rei peritia celeberrimus &c.* Æri inciſum, ut diximus, ipſum jam dedit *Andr. Morellius* ex *Theſauro Schwartzburgico* Tab. V. Num. 1. Specim. Lipſ.

NUM. 3.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 17.

DIVOS AUGUSTus DIVI Filius. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus, ſuper quod ſtella, ſive ſidus Julium.

DIVUS non ſolum audit *Auguſtus*, in *adverſa*, ſed & in averſa ipſe Tiberius DIVI AUGuſti Filius, quod *conſecratus* jam fuerit, tot *templis* tam *vivo* quam *mortuo* erectis, *Flaminibus* decretis, & quæ alia fuere ejusdem inter divos recepti *κεκτέσθαι*. DIVI *Filius* erat, non jure *generationis*, ſed *adoptionis*, quod beneficium erat omnem exposcens *gratitudinem*, *quam*, cuſo hoc Numiſmate, *demonſtrare* ſine dubio ſatagebat *Tiberius*, ſi modo non *fingere* iſtum *pietatis ſenſum*, aliisque imponere voluiſſe credamus. *Stellam* ſuper caput ejus micantem, vel *Julii Cæſaris* eſſe, arbitramur, cujus filii, DIVI, ſe *filium* hic pariter profitetur, & de qua ſatis ſupra Tabula II. ad Cæſarem diximus, vel, quod *anima Auguſti* ſtellis addita eâdem luce fulgeat ac *ſidus Julium*, vel *Juliorum maternum*, h. e. *Venus*, cum ſciamus *Numerii Attici*, viri Senatorii & Prætorii, adulationem, jurantis, *ſe vidiſſe Auguſtum in cœlum adſcendentem*, adeoque *ſtellis* & *Deorum numero* illatum. Neque illorum nos morantur ſententiæ, qui illam *ſtellam* vel pro *Jovis*, vel pro *Solis* haberi poſſe, contendunt. Licet enim *Auguſto* in cœlis *Jovis* honores tributi fuerint, & id propter etiam *fulmen capiti ejus* adhæreat in nummis, & veluti *Solem* ipſum, *Liviamque* veluti *Lunam*, uti ex alio nummo ejus diſpaleſcit, coluerint ſubinde Romani; cum tamen in aliis nummis *capite radiato inter ſeptem ſtellas*, vel *pauciores* compareat, magis ad *apotheoſin* hoc ipſo reſpexiſſe, veroſimile eſt. Hoc ſaltem hic adnotantes, quod *ſidus* hoc non ſolum ſupra *Cæſaris*, ſed & Auguſti caput inveniatur, hoc ſatis noſtro comprobante nummo, probeque id obſervante *Petro Seguino* in Epiſtola ad *Franciſc. Godifredum.* Sed quando ibidem & *Auguſti* caput cum *ſtella* in *Sanquiniæ Familiæ* nummis *duobus prioribus* conſpici arbitratur, vereor, ne fallatur, cum potius *Caſtoris caput* ſit, & Auguſti plane *abſimile.* Conjunctus vero in nummo comparet *Pater* & *Filius*, quo majori *Tiberius* radiet majeſtate, utpote *Auguſti*, *quo majorem* Romani non credebant. Ut ergo in *Auguſti honorem* ſtatim poſt *ejus conſecrationem* ſolenniter peractam, eundem Anno DCCLXVII. Chriſti XIV. cuſum fuiſſe, vero ſit ſimillimum. Ut mittamus, *effigiem Divo Auguſto* apud *Bovillas* dicatam fuiſſe, teſte *Tacito* Annal. Lib. II. p. m. 108. 6. *Divos* vero paſſim pro *Divus*, ſicuti *Julios* pro *Julius*; *Ægyptos*, *Volteja*, *Volcano*, *Conſoles*, *Hercoles* pro *Ægyptus*, *Vultejus*, *Vulcanus*, *Conſules*, *Hercules* hinc inde deprehendimus. Rariorem hunc nummum jam publicæ luci ære expreſſum expoſuit *Jo. Valens* in præſtantioribus aureis p. 44. ubi tamen Auguſti facies *dextram verſus* reſpicit, ſculptoris forte vitio, perigraphe tamen recte æri inciſa. *Goltzius* in *nummis Tiberii* Tab. XI. Num. 52. ubi iterum vitio ſculptoris caput *dextram* reſpicit, *ſidere* præterea ſupra *capitis verticem* omiſſo. *L. Begerus* Tom. II. *Theſ. Brandenburg.* p. 611. idemque in *Theſauro Palatino* p. 293. *C. Mediobarbus* p. 63. Hodieque viſitur in *Theſauro Schwartzburgico*, nec non *Regio Verſalienſi.*

NUM. 4.

TIberius CAESAR AUGuſti Filius PONtifex COnSul II. (iterum) TRibunicia POTeſtate VII. (Septimum) IMPerator III. (Tertium) Caput Tiberii.

GERMANICUS CAESAR TIberii Filius AUGuſti Nepos COnSul DESignatus. Caput Germanici nudum, lævam verſus.

Germanicus filius erat *Druſi*, *Tiberii* Fratris, ſed ſupra ad Tab. I. Num. 11. pluribus, & inter alia ex *Dionis* Libro XV. oſtendimus, *Tiberium hac lege ab Auguſto fuiſſe adoptatum, ut hic rurſus adoptaret Germanicum, ideoque hic recte Tiberii Filius & Auguſti Nepos in nummo obſignatus eſt.* Et cum ſciret Tiberius in quanta poſt Auguſtum Germanicus

(1) Tritus ex auro & argento hic nummus eſt, elegantioris fabricæ utrumque poſſidemus.

manicus apud Populum Romanum esset dignatione Filium suum adoptatum simul comparere volebat in publico hocce monumento anno circa V. C. DCCLVIII. Christi vero V. cuso, simul suæ ipsius Gloriæ maximè velificaturus.

Vulgavit jam hunc nummum *C. Mediobarbus* p. 62.

NUM. 5.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam versus, uti Tab. I. Num. 17.

IMPerator VII. TRibunicia POTestate XVI. (Decimum Sextum) Imperator Tiberius Quadrigis triumphalibus vectus, dextra lauri ramulum, sinistra sceptrum eburneum tenet.

Habitu consueto Triumphantem Imperatorem laurum scilicet & scipionem eburneum triumphantium consueta insignia, (1) & non aquilam legionariam, ut existimat *Paulus Pedrusius* in Nummis aureis *Musei Farnesiani* p 49. præferentem manu utraque, quando hic in curru quadrijugo conspicimus, mentem subit, non alium expressum esse Triumphum, quam quem, recte observante *Casaubono* ad *Suetonium* p. 328. A. V. C. DCCLXV. Christi XII. de *Illyriis*, *Pannoniis*, *Dalmatis* & *Germanis* egit, impetrata Tribunicia Potestate XIII. de quo *Suetonius* Cap. IX: *Exhinc Rhæticum Vindelicumque bellum, inde Pannonicum, inde Germanicum gessit. Rhætico atque Vindelico, gentes Alpinas: Pannonico Breucos & Dalmatas subegit. GERMANICO quadraginta millia deditiorum trajecit in Galliam, juxtaque ripam Rheni sedibus assignatis collocavit. Quas ob res & ovans & CURRU URBEM INGRESSUS EST, primus, ut quidam putant, TRIUMPHALIBUS ORNAMENTIS honoratus, novo nec antea cuiquam tributo genere honoris.* Bene hic advertit *Torrentius* de *Dalmatis* ipsum ovasse, de *Germanis* autem triumphasse, putatque pro *primus* legendum esse *prius*, sicuti & unus codex vetus habet, quoniam notum sit, si *Dioni*, scriptori diligentissimo, fides habenda, *Agrippæ primum triumphalia ornamenta sub Augusto fuisse decreta*, & Augustum plusquam XXX. Ducibus justos triumphos & aliquanto pluribus triumphalia ornamenta decrevisse. Ut taceamus ipsum *Suetonium* de *Augusto* Cap. XXII. referre: *Bis ovans ingressus est urbem CURULES TRIUMPHOS tres egit.* *Dio* vero de hoc triumpho Libro LV. ad annum DCCXLV. Ὁ γὰρ δὴ Τιβέριος τὴν τε Δαλματῶν καὶ τὴν Παννονίων ἔτι ἀκινητάντων τὰ αὖθις ζῶντος ἐπ' αὐτοὺς, κρατήσας, τά τε ἄλλα ἐς κέλητος θριάμβου ἐπεμψε. *Tiberius, quod vivente adhuc Druso, Dalmatas & Pannonios nonnihil motuum ostendentes oppressérat, ovans in urbem equo invectus est, epulumque populo in Capitolio partim, partim aliis locis urbis exhibuit.* Et idem *Dio* Libro citato LV. ad annum DCCXLVI: *Augustus Tiberium triumpho etiam ornavit:* Καὶ σφαίρᾳ καὶ πῖς θριάμβοις ἐσήμανεν. *Nam ipse quidem Augustus triumphum ducere nolebat, sed id potius accipiebat, ut natalitius sui perennes ludi essent equestres.* *Suetonius* id ita effert Cap. XVII. in *Tiberio*: *Nam sub id tempus Quintilius Varus cum tribus legionibus in Germania periit, nemine dubitante, quin victores Germani juncturi se Pannoniis fuerint, nisi debellatum prius Illyricum esset. Quas ob res TRIUMPHUS ei decretus est, multique & magni honores. Pergit mox: TRIUMPHUM ipse distulit mœsta civitate clade Variana. Nihilominus urbem prætextatus & laurea coronatus intravit: positumque in septis tribunal, Senatu adstante, conscendit: ac medius inter duos COSS. cum Augusto simul sedit: unde populo consalutato, circum Templa deductus est.* Et Cap. XX. *A Germania in Urbem post biennium regressus, TRIUMPHUM, quem distulerat, egit: prosequentibus etiam legatis, quibus TRIUMPHALIA ORNAMENTA impetrarat.* Idem prope tradit *Vellejus*: *Cum Senatus Populusque Romanus, postulante Patre ejus (Tiberii) ut æquum ei jus in omnibus Provinciis exercitibusque esset, quam erat ipsi, decreto complexus esset, in urbem reversus, jam pridem debitum, sed continuatione bellorum dilatum ex Pannoniis Dalmatisque egit TRIUMPHUM.* Quæ ipsa causa est, ut supra ex non uno ære Augusti vultum cum Tiberii Triumpho nummi ab utraque parte exhibuerint. Mortuo vero Augusto, quod A. V. C. DCCLXVI. Christi XIV. contigit, ob rei tam memorabilis *æternaturam memoriam*, prætereaque in honorem Patris, quem DIVI elogio in aversa mactat, Consecratione solennissime peracta honorati, typique adeo præstantiam ipse sub ejus *Tribunicia Potestate* XVI. hoc est anno Imperii XVI. fuit repetitus, sicut & Tribunicia Potestate XVII. ut mox videbimus. Solenne etiam erat Imperatoribus Tribuniciam potestatem quotannis renovare cum Tribunis ejus anni, uti videre ex *Onufrii Fastis*, *Dione* Libro LIII. *Pagi Dissertatione hypatica, nempe ex illo tempore, quo istam J. Cæsar perpetuo usurpavit.* *Imperator* VII. vero audit, sine dubio ob septem victorias, quas reportaverat ab hostibus, de quibus *Vellejus* Libro II: *Quis non inter reliqua, quibus singularis moderatio Tiberii Cæsaris elucet atque eminet, hoc quoque miretur, quod, cum sine dubitatione ulla SEPTEM TRIUMPHOS meruerit, TRIBUS contentus fuerit.* Minimum titulos hic honoris ipsi jam septimo de fusis ac deletis hostibus ab exercitu delatus fuit. Nummum hunc *non obvium* vulgavit jam *Jo. Valens* in præstantioribus aureis pag. 45. *C. Mediobarbus* p. 63.

Hodie visitur in *Thesauro Regio Versaliensi.*

NUM. 6.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam versus respiciens, uti Tab. I. Num. 17.

IMPerator VII. (Septimum) TRibunicia POTestate XVII. (Decimum Septimum) Tiberius Imperator quadrigis Triumphalibus vectus dextra lauri ramulum, sinistra sceptrum eburneum tenet.

Sola *Tribunicia Potestas* hunc ipsum à præcedenti distinguit, quæ heic XVII. obsignata est, eaque

(1) Quod vel ex Juvenalis Satyra X. 43. constat:

Da nunc & volucrem, sceptro quæ surgit eburno.

que designat, ipsum A. V. C. DCCLXVIII. Christi XV. fuisse circiter signatum. Reliqua, quæ huc forte pertinent, ad præcedentem Num. dicta jam sunt. Sistit hunc nummum *C. Mediobarbus* p. 64. *Jac. Zarabella* in *Aula Heroum* seu *Fastis Romanor.* ad An. DCCLXVII. p. m. 116. *A. Rubenius* in *Nummis Arschotanis* Tab. XVII. Num. 3. *Joh. Valens* in Nummis præstantioribus aureis p. 45. *Paulus Pedrusius* in nummis aureis *Musei Farnesiani* seu *Ducis Parmæ* Tab. III. Num. 5. p. 49. & 50. *J. Hemelarius* in *Numismatibus aureis Ducis Arschotani* Tab. IV. Num. 4. Exstat hodie in *Thesauro Regio Versalienſi.*

NUM. 7.

TIberius CAESAR AUGUSTI Filius IMPerator VII. (Septimum) Caput Tiberii.

AUGUR PONTIFex TRibunicia POTestate XVII. (Decimum Septimum) Securis, tripus, lituus.

Auguratus quamvis magna esset apud Romanos dignatio, non tamen videmus eundem, inter *titulos Capiti suo in nummis additos*, aliorum Imperatorum exemplo fuisse *adsumtum*, sed eundem saltem in *adversis* obsignasse, in quibus *hæc primùm* eundem ostentat, non solum *totidem verbis* impressum, sed & *lituo Auguratus* communissimo signo, indicatum. De Pontificis axiomate jam Tab. I. Num. 15. diximus, quæ relegi ibidem possunt. Et licet simpliciter Pontifex hic nominetur, non nisi Pontificis Maximi dignitas hoc loco intelligenda tamen venit, de qua *Dio: Quod autem omnibus Sacerdotiis inaugurantur, semperque unus eorum (siquidem duo vel plures simul existunt) SUMMUM PONTIFICATUM gerit; eo fit, ut omnes religiones ac sacrificia in sua habeant potestate.* Id scilicet tripus & securis in nostro nummo quoque docent, quæ sacrificia generatim designare solent. Sed quid de ista dignitate Scriptores sacri? *Ita Gelasius de anathematis vinculo: Fuerunt hæc ante adventum Christi, ut quidam figuraliter, adhuc tamen in carnalibus actibus constituti, pariter REGES existerent & pariter SACERDOTES, quod Melchisedech fuisse sacra prodit Historia, quod in suis quoque Diabolus est imitatus (utpote qui semper quæ Divino cultu convenirent, sibimet tyrannico spiritu vindicare contendit) ut PAGANI IMPERATORES iidem & MAXIMI PONTIFICES dicerentur. Sed cum ad Verum ventum est Regem & Pontificem; ultra sibi nec Imperator Pontificis nomen imposuit, nec Pontifex Regale fastigium vendicavit.* Porro *Ennodius* in *Panegyrico Theoderici Regis: Quid frustra majores nostri DIVOS & PONTIFICES vocarunt, quibus sceptra collata sunt, singulare est. Actibus implere sanctissimum, & veneranda nomina non habere.* Sic vero *Gregorius Nyssenus* Homil. de *S. Theodoro*, martyre: *Me etiam Imperatorem horum, quorum legem continenter recitatis, miseret: quod cum per se satis magna inter homines dignitate ob Regium Imperium præditi sint, PONTIFICIS appellationem sibi sumpserunt; & lugubri obscuraque purpura, HUJUS DIGNITATIS nomine, induuntur, ad imitationem infelicium Pontificum in dignitate splendida atque illustri triste & inamœnum gestantes indumentum: nonnunquam autem impuro altari appropinquantes, pro Imperatoribus COQUI fiunt, aves occidentes, & pecorum viscera rimantes ac perscrutantes, & spurcitie sanguinis, tanquam LANII quidam, vestem fœdantes* Ex quibus hoc simul conficitur verbis, Pontifices viliore ac *obscuriore* purpura fuisse usos, quam Imperatores. Ex ejus Titulo *Imperatoris* VII. & *Tribunicia Potestate* XVI. & hoc denique colligitur, cusum illum fuisse A. V. C. DCCLXVII. Christi vero XIV. Vulgatus quoque jam est *A. Rubenio* in *Nummis Arschot.* Tab. XVII. Num. 11. *C. Mediobarbo* p. 63. & depictus quoque exstat in MStis *Morellianis.*

NUM. 8.

TIberius CAESAR AUGUSTI Filius COnSul II. (iterum) TRibunicia POTestate VI. Caput Tiberii nudum, lævam versus, uti Tab. II. Num. 28.

AUGUR PONTifex IMPerator III. (Tertium) Lituus, guttus, simpulum sive capeduncula.

Denuo *Sacerdotiorum* occurrunt *symbola*, de quibus in præcedenti jam à nobis actum, *Auguratus* scilicet, & *Pontificiæ dignitatis*, quarum & ipsi *tituli* in *adversa* nummi obsignati leguntur. Ex *Consulatu* II. *Tribunicia Potestate* VI. *Imperatoris* titulo VI. licet conjicere, cusum eundem A. V. C. DCCLVII. Christi vero IV. *Sexto Ælio Cato & C. Sentio Saturnino*, Consulibus, postquam nempe ab *Augusto* adoptatus, *Tribuniciam Potestatem iterum in decennium accepisset*, ut supra jam audivimus. Vulgavit eundem jam *C. Mediobarbus* p. 61. *Hub. Goltzius* in *Tiberii vita* ex *nummis tradita* Tab. VII. Num. 1.

NUM. 9.

TIberius CAESAR AUGUSTI Filius COnSul II. (iterum) TRibunicia POTestate V. (Quintum) Caput Tiberii nudum, lævam versus, uti Tab. II. Num. 24. & 28.

PONTIFEX IMPERator III. (Tertium) Lituus, guttus & simpulum.

De *Sacerdotiis* ejus, horumque *symbolis* in præcedentibus dictum, tantummodo monemus ex titulo *Imperatoris* III. recte conjici, eundem post missionem *Tiberii ad res orientis componendas* fuisse conflatum, anno videlicet V. C. DCCLVII. Christi IV. Coss. *Sexto Ælio Cato* & *C. Sentio Saturnino.*

Morellius illum debet MStis *Goltzii.*

NUM.

NUM. 10.

TIberius CAESAR AUGusti Filius TRibunicia POTestate XV. (Decima Quinta) Caput Tiberii nudum, lævam versus, uti Tab. II. Num. 25.

vel

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii nudum, dextram versus, uti Tab. I. Num. 19.

CAESAR AUGUSTUS DIVI Filius PATER PATRIAE. Caput Augusti laureatum, lævam versus.

Hic repetenda sunt, quæ jam ad Num. 3. hujus Tabulæ observavimus. Hoc saltem addimus, quando *Tribuniciam Potestatem* XV. in nummo obsignatam reperimus, videri illum A. V. C. DCCLXVI. Christi vero XIII. fuisse cusum, & ad Triumphum de *Illyriis*, *Pannonibus*, *Dalmatis* & *Germanis*, quem superiori anno duxerat, spectare. Exstat cæteroquin ille hodie in *Thesauro Schwartzburgico*, & vulgatus jam olim est ab *J. Valente* in præstantioribus aureis p. 44.

NUM. 11. & 12.

Caput Tiberii nudum, lævam versus, absque perigraphe.

Caput Regis Archelai nudum, pone impresso monogrammate exhibente initiales B. AP. *h. e.* Βασιλέως Ἀρχελάου, *Regis Archelai, infraque literis G. K. T. conspicuis, annum sine dubio designantibus.*

Archelaum, Cappadociæ Regem, Actiaci belli tempore contra Augustum pro Antonio stantem, sine dubio primum ipsi amicissimum, (2) postea vero a *Tiberio* in jus vocatum prodit *Dio*, Libro LVII. p. 614. in *Tiberio* scribens: Τὸν μὲν δὴ Ἀρχέλαον τὸν τῆς Καππαδοκίας βασιλέα διὰ ὀργῆς ἔχων, ὅτι πρεσβύτερόν οἱ ὑπεπιπλωκὼς, ὡς καὶ σαφῶς ἐγνώσθη, ὅτι δὴ ὑπὸ Αὐγούστου ὑπὸ τῶν ὄπαχωείων κατηγορήθη, χρήσασθαι, μὴ τότε αὐτῷ μὲν εἰς τὴν Ῥόδον ἐλθόντι ἠμέλησε, τὸν δὲ Γάϊον εἰς τὴν Ἀσίαν ἐλθόντα ἐθεράπευσε· μεπεμψατο, ὡς καὶ νεωτερίζοντά τι, καὶ τῇ τοῦ γερουσίας ψήφῳ παρέδωκεν. *Cappadociæ Regem Archelaum, infensus ei, quia quum olim sibi is supplicasset, suoque patricinio fuisset usus, quum ab incolis apud Augustum accusaretur, Rhodi se neglexisset, at Cajum in Asiam venientem officiose coluisset; insimulatum quasi novis rebus studeret, evocavit Romam, ac Senatus judicio tradidit* (Pergit *Dio*) *hominem non senectute modo extrema, sed podagra etiam confectum vehementi, ac delirare creditum. Et quidem aliquando verè mente alienatus fuerat, ita ut tutor regno ejus ab Augusto tum datus fuerit. Tunc vero satis sanus, impotem se animi simulabat, saltem in hoc præsidium salutis quærens. Neque evitasset mortem, nisi quis mendax de ipso testimonium tulisset, dixisse Archelaum, ubi domum rediisset, ostensurum se Tiberio, nervos sibi esse. Eo dicto cum ingens risus excitatus esset, propterea, quod Archelaus non modo pedibus insistere, sed sedere nequiret, non amplius eum Tiberius necavit: qui & ipse tunc adeo malè affecto corpore erat, ut in lectica contecto in curiam illatus fuerit (concessus enim erat viris etiam harum usus, ut qui per valetudinem aliter non possent, eo modo in Senatum adveherentur, idque tum à Tiberio factum) prospectansque ex ea nonnulla disseruerit. Archelaus vero tum evitato periculo, nihilominus paulo post obiit. Ac inde Cappadocia quoque Romanorum juris effecta equitique regenda data. Suetonius* capite XXXVII. ita; *Quosdam* (Reges) *per blanditias atque promissa extractos ad se, non remisit; ut Maraboduum Germanum, Thrascypolim Thracem, Archelaum Cappadocem, cujus etiam regnum in formam provinciæ redegit.* Hujus Archelai, regno privati, mentionem quoque injiciunt *Eutropius* & *Suidas*. *Prior* Libro VIII. Cap 6. ex vers. Gr. p. 107. Πολλὰς γὲν τῶν ἐθνῶν βασιλέυτων ἐξ ἀπάτης εἰς ἑαυτὸν καλῶν καπῆχεν ἀκοντας· ὡς ΑΡΧΕΛΑΟΝ, τὸν Καππαδοκῶν βασιλέα, ὃν ἐξ τῆς ἀρχῆς ἐκβαλὼν, ἐπαρχίαν τε ἐποίησε τὸ ἔθνος, καὶ τὴν μεγίστην πόλιν ὀνόματι σφετερίσαντο ἰδίῳ Καισάρειαν, Μαζάκην σφίσιν καλουμένην. Posterior vero in *Tiberio*. Ἀλλ' ἐπαρχίαν τὴν Καππαδοκίαν ἀπέφηνε, καὶ τὴν μεγίστην τῶν τῇδε πόλεων, Μάζακα ἔμπροσθεν οὖσαν τὴν ἐπίκλησιν ὀνομαζομένην, ἀφ' ἑαυτῆς φέρειν τὴν προσηγορίαν ἐξέπεμψεν, ἥπερ δὴ καθ' ἡμᾶς Καισάρεια ἔστιν ἐπώνυμος. Paulo aliter *Tacitus* Libro II. *Annalium* p. m. 108. b. *Rex Archelaus quinquagesimum annum Cappadocia potiebatur, invisus Tiberio, quod eum Rhodi agentem, nullo officio coluisset. Nec id Archelaus per superbiam omiserat, sed ab intimis Augusti admonitus, quia florente C. Cæsare, missoque ad res Orientis, intuta Tiberii amicitia credebatur. Ut eversa Cæsarum sobole, imperium adeptus est, elicit Archelaum matris literis, quæ non dissimulatis filii offensionibus clementiam offerebat, si ad precandum veniret. Ille ignarus doli, vel si intelligere crederetur, vim metuens, in Urbem properat: exceptusque immiti à principe, & mox accusatus in Senatu, non ob crimina quæ fingebantur, sed angore, simul fessus senio, & quia Regibus æqua nedum infima insolita sunt, finem vitæ sponte an fato implevit. Regnum in Provinciam redactum est, fructibusque ejus levari posse centesimæ vectigal professus Cæsar, ducentesimam in posterum statuit.* Exstat hic ipse in *Thesauro Regio Versaliensi*.

NUM. 13.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii nudum, dextram versus, uti Tab. I. Num. 19.

Pegasus alatus, sub quo Q. sine perigraphe.

Africæ symbolum cum sit *Pegasus*, in nummi adversa expressus, de quo videri potest *Goltzius*

(2) Ita ut ipsum quoque defenderit, de quo *Suetonius* Cap. VIII. in *Tiberio*: *Civilium officiorum rudimentis Regem Archelaum, Trallianos & Thessalos, varia quosque de causa, Augusto cognoscente, defendit.* Hujus & meminit *Dio* Lib. LVII. paucis verba supra adductis, & *Eusebius* in *Chronicis* & *Eccles. Histor.* Libro I. pluribusque *Josephus Antiquit.* Libro XVII. Cap. XI.

tzius in *Augusto* Tab. XXXV : dubium haud est, quin ille ipse cujus sit, *ed Provincia*, *Tacfarinatis Numidæ*, bellum ibidem molientis, morte pacata, & auxiliis *Ptolemæi* Regis per *Dolabellam*, Anno scilicet V. C. DCCLXXVII. Christi vero XXIV. indicetque bellum istud *Tiberii* auspiciis fuisse confectum, de quo *Vellejus* Lib. II : *Magni etiam terroris bellum Africum, & quotidiano auctu majus, auspiciis consiliisque ejus brevi sepultum est.* Paulo vero fusius id recenset *Tacitus* Libro II. *Annalium*, cujus ipsa adducemus verba : *Eodem anno cœptum in Africa bellum, duce hostium TACFARINATE. Is natione Numida, in castris Romanis auxiliariis stipendia meritus, mox desertor, vagos primum & latrociniis suetos ad prædam & raptus congregare, dein more militiæ per vexilla, & turmas componere, postremò non inconditæ turbæ, sed Musulanorum dux haberi. Valida ea gens, & solitudinibus Africæ propinqua, nullo etiam tum urbium cultu, cepit arma, Maurosque accolas in bellum traxit, Dux & his Mazippa, divisusque exercitus : ut TACFARINAS lectos viros & Romanum in modum armatos castris attineret, disciplinæ & imperiis suesceret : Mazippa levi cum copia, incendia & cædes, & terrorem circumferret. Compulerantque Cinithios, haut spernendam nationem, in eadem, cum FURIUS CAMILLUS, proconsul Africæ, legionem & quod sub signis sociorum, in unum conductos ad hostem duxit. Modicam manum, si multitudinem Numidarum atque Maurorum spectares, sed nihil æque cavebatur, quam ne bellum metu eluderent. Spe victoriæ inducti sunt, ut vincerentur. Igitur Legio in medio, leves cohortes ducque alæ in cornibus locantur. Nec Tacfarinas pugnam detrectavit. Fusi Numidæ, multosque post annos FURIO NOMINI partum decus militiæ. Nam post illum recuperatorem Urbis, filiumque ejus Camillum, penes alias familias imperatoria laus fuerat. Atque hic quem memoravimus, bellorum expers habebatur. Eo pronior TIBERIUS res gestas apud Senatum CELEBRAVIT & DECREVERE PATRES TRIUMPHALIA.* Vulgavit hunc rariorem quinarium *A. Rubenius* in *Nummis Arschotanis* Tab. XVII. Num. 4. *J. Valens* in præstantioribus aureis p. 46. *Joh. Hemelarius* in nummis aureis *Ducis Croyaci* Tab. IV. Num. 5. p. 15. *C. Mediobarbus* p. 63. ad *Valentem* provocans. *Morellius* ex MStis *Goltzianis*.

NUM. 14.

TIberius DIVI Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam versus, uti Tab. I. Num. 16.

TRibunicia POTestate XVII. Victoria globo stellato sive cœlesti insidens, utraque manu palmam tenet vel coronam lauream, potius capiti Tiberii imponendam.

Facilis hujus *Quinarii* rarioris erit explicatio, si attendamus obsignatam in ejus adversa *Tribuniciam Potestatem* XVII. hoc est annum Imperii decimum septimum, uti supra jam observavimus. Novimus autem eam gestasse Anno DCCLXIX. Christi XVI. cum *Germanicus* victoriam de *Cheruscis & Arminio* reportaret, Coss. T. *Statilio Tauro* & *Lucio Scribonio Libone.* (3) *Jo. Tristanus* arrogantiæ plenum emblema reputat, quasi Victoria nihil aliud habeat, quod agat in cœlo, quam ut Tiberio coronas ad Triumphos nectat, debellatis tot hostibus ex re & vero meritas, quasique velit dicere, quod *Aristides* olim *in Panathen.* ex favore erga urbem *Athenas* perhibuit, *ut Orbis illi pro corona sit.* Quod *sphæræ cœlesti* insidet, *Hemelarius* interpretatur vel de *victoria cœlesti*, seu *cœlitus parta*, aut, ob illarum multitudinem, *cœlo terraque diffusam*, quodque *sedeat*, *non fugacem*, sed potius *duraturam, stabilemque.* Sistit hunc nummum ex *auro rarum* quinarium *J. Valens* in præstantioribus aureis p. 45. *Com. Mediobarbus* p. 64. minus tamen recte in *antica* TIB. pro TI. exhibet, & ad *Tristanum* provocans, male *Zonam* ambabus manibus tenere scribit, ut & *Tristanus* Tom. I. f. 160. qui pariter TIB. pro TI. in antica ejus communicat.

Exstat hodie in *Thesauro Versalienſi.*

NUM. 15.

TIberius DIVI Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam versus.

TRibunicia POTestate XX. Victoria globo insidens, utraque manu palmam tenet, vel coronam lauream.

Cum in antecedente *Tribunicia Potestas* XVII. legatur, hic XX. occurrit, nempe quam egit Anno V. C. DCCLXXII. Christi XIX. Consulibus *M. Junio Silano* & *L. Norbano Flacco*, quo & civitates Asiæ, terræ motu dirutas, restituit; Ut adeo videamus typum hunc ob præstantiam aliquoties fuisse repetitum.

Hodie visitur in *Thesauro Versalienſi Regio.*

NUM. 16.

TIberius DIVI Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam versus, uti Tab. I. Num. 16.

TRibunicia POTestate XXII. Victoria globo cœlesti insidens utraque palmas, vel rectius coronam tenet lauream.

Nunc XXII. *Tribuniciam Potestatem* in nummo obsignatam attendimus, quam gessisse illum novimus A. V. C. DCCXXIV. Christi vero XXI. & sine dubio ob *victoriam de Treviris ac Æduis* per *C. Silium* in *Gallia* reportatam.

Commu-

(3) TIB. DIVI F. AUGUSTUS. L'effigie de Tibere. Au revers, une Victoire assise sur un globe estoilé, façonne une couronne de ses deux mains avec cette Inscription, TR. POT. XVII. cette medaille est un quinaire d'or.

Cette devise est fort superbe & magnifique. Car il semble qu'on ait voulu dire par cette invention, que la Déesse Victoire n'eust autre occupation dans les cieux, que l'employ de faire continuellement des couronnes de triomphe pour Tibere, tant pour le passé, que pour les victoires que les Dieux luy promettoient tant qu'il gouverneroit l'Empire Romain. En la verité qui fera reflexion sur ses anciens exploits executez sur les nations diverses, ausquelles il fut envoyé par Auguste, il confessera qu'il luy estoit deu beaucoup d'honneur pour la gloire qu'il y acquit, & pour les travaux, soins & veilles, qu'il employa avec autant ou plus de prudence & d'industrie, que de valeur & de courage : car il fut en la seule

Communicat hunc inter raros collocandum *Quinarium Jo. Valens* in præſtantioribus aureis p. m. 45. *C. Mediobarbus* ex ipſo p. 65.

NUM. 17.

TIberius DIVI Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam verſus, Tab. I. Num. 16.

TRibunicia POTeſtate XXV. Victoria globo cœleſti inſidens, utraque manu coronam tenet lauream.

Hanc *Tribuniciam Poteſtatem* XXV. in *Quinario* hoc *raro* obſignatam reſpicere *Victoriam de Tacfarinate* in *Africa*, auxiliis *Ptolemæi* per *Dolabellam* reportatam Anno V. C. ſcilicet DCCLXXVII. Chriſti vero XXIV. Coſſ. *Ser. Cornelio Cethego* & *L. Viſellio Varrone*, dubium non eſt.

Communicat hunc rarum *Quinarium Joh. Valens* in *præſtantioribus aureis* p. 45. *C. Mediobarbus* p. 65. qui tamen in antica TR. P. pro TR. POT. falſo reſcribit.

Hodie pars eſt *Theſauri Regii Verſalienſis*, ac *Brandenburgici*, teſte *Begero Theſ. Brandenburgic.* Tab. II. pag. 613.

NUM. 18.

TIberius DIVI Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 16.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 17.

TRibunicia POTeſtate XXVI. Victoria globo cœleſti inſidens coronam lauream tenet.

Supra Num. 14. jam obſervavimus, *C. Mediobarbum* iſtud, quod manu tenet *Victoria*, *zonam*; alibi vero, nempe p. 66. & 67, quod nunc heic addimus, *corollam*, vel *corollas*; rurſusque alio loco (pag. itidem 66.) cum *Hemelario ſertum*, ac poſt iterum (pag. 66.) *lauream* vocare, *Paulus Pedruſius coronam* arbitratur; *Joh. Hemelarius diadema* interpretatur; *Jo. Valens palmam* utraque manu tenere ſcribit; *A. Rubenius* verò exiſtimat, *velum* manu tenere, ſive hoc ſit *diadema*, ut in *L. Vero*, ſive *Æternitatem* denotet *victoriarum Tiberii*, eo quod manibus illud contineat, ut *circulum quendam* efficiat, *fine carentem.* Nos, ſalva aliorum mente, ut hoc heic anticipemus, cum plures eodem hoc typo mox ſequantur, arbitramur, *coronam lauream* tenere, quæ frequens alias in *Victoriæ* manibus eſſe aliis in nummis ſolet, *quamque* non ſolum *huic*, ſed *futuris* ejus *victoriis* oblatura videtur, *eâque illas* coronatura, ac *victoriarum æternitatem* ſimul indicatura, adprecaturaque. Cæterum non dubium eſt, illum nummum, adhuc pertinere ad *victoriam de Tacfarinate* per *Dolabellam* in *Africa* reportatam, de quo *Tacitum* Num. præced. audivimus, anno Imperii XXVI. minimùm percuſſum, quod adverſa docet. Dedit jam hunc nummum in lucem *A. Rubenius* in nummis auctis *Arſchotanis* Tab. XVII. (non XVI. uti *Mediobarbus* p. 66. habet) Num. 5. & 6. *L. Begerus* Tab. II. *Theſauri Brandenburgic.* p. 611. *C. Mediobarbus* p. 66. qui h. l. iterum *zonam* tenere ſcribit. *Paulus Pedruſius* in Nummis aureis *Muſei Farneſiani* ſeu *Ducis Parmæ* Tab. III. Num. 6. p. 52. *Joh. Hemelarius* in nummis aureis *Ducis Croyaci* Tab. IV. Num. 6. p. 16.

NUM. 19.

TIberius DIVI Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 16.

TRibunicia POTeſtate XXIII. Victoria globo cœleſti inſidens, coronam lauream manu utraque tenet.

Quando *Tribuniciam Poteſtatem* XXVIII. in nummo obſignatam denuo obviam habemus, perſuademur illum boni ominis ergo *Tiberio* percuſſum fuiſſe, cum A. V. C. DCCLXXIX. Chriſti vero XXVI. *Tiberius* in *Campaniam* ſecederet, Coſſ. *Corn. Lentulo Getulico* & *C. Calviſio Sabino.* Siſtit hunc nummum *C. Mediobarbus* p. 66. qui tamen Victoriam heic dextra *corollam* tenere affirmat; cum potius utraque *lauream* teneat *coronam.*

NUM. 20.

TIberius DIVI Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 16.

TRibunicia POTeſtate XXX. Victoria globo cœleſti inſidens, utraque manu coronam ſuſtinet lauream.

Hunc nummum, cum *Tribuniciam Poteſtatem* XXX. *Tiberii* præ ſe ferat, Anno V. C. DCCLXXXI. Chriſti XXVIII. fuiſſe conflatum, vero admodum videtur ſimile. *Ap.* ſcilicet *Junio Silano* & *P. Silio Nerva* Conſulibus, typo ſine dubio toties repetito, quod eo magis placeret, & *victoriarum ſpem ſuſtentaret.*

Communicat & hunc nummum *C. Mediobarbus* p. 66.

ſeule Germanie neuf fois; eſquels voyages il ſe vantoit luy-meſme avoir mis fin à plus de choſes d'importance par ſa prudence que par la force, *plura conſilio quam vi perfeciſſe*, on peut dire avant de ce qu'il executa en Armenie. Mais pour les advantages qu'il obtint en pluſieurs endroits ſouz ſon Empire, les couronnes luy en furent acquiſes par la valeur & conduite plus prudente de Germanicus, Blæſus, & autres. Enfin cette couronne que la Déeſſe Victoire luy compoſe, ſemble vouloir dire que la conqueſte du monde entier luy ſerviroit de couronne, *ut orbis illi pro corona capitis ſit aliquando*, comme dit elegamment Ariſtides en ſa Panathen. en faveur de la ville d'Athenes. *TRISTANUS.* Tom. I. p. 160.

p. 66. in eo tamen errans, quod, *ſertum Victoriam manu tenere*, ſcribat.

NUM. 21.

TIberius DIVI Filius AUGUSTUS.
Caput TIberii laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 16.

TRibunicia POTeſtate XXXI. Victoria globo cœleſti inſidens, utraque manu coronam tenet lauream.

Eodem fine, quem in præcedenti Numero jam notavimus, & hoc Anno V.C. DCCLXXXII. Chriſti vero XXIX. quinarium hunc fuiſſe cuſum, omnino arbitrari licet, quo ipſo & *Livia* fuit demortua. Vulgavit & jam hunc nummum *C. Mediobarbus*, qui tamen *argenteum* adnotavit, cum *aureus* ſit, niſi forte ſit *typothetæ* error.

NUM. 22.

TIberius DIVI Filius AUGUSTUS.
Caput Tiberii laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 16.

TRibunicia POTeſtate XXXII. Victoria globo cœleſti inſidens, utraque manu coronam tenet lauream.

Nondum finis eſt quinariorum, eodem typo percuſſorum, offerturque jam nobis alius, qui *Tribuniciam Poteſtatem* XXXIII. obſignatam oſtendit, ſimulque facit, ut eundem A.V.C. DCCLXXXIII. Chriſti vero XXX. conflatum eſſe, conjiciamus. Aſſervatur ſingularis raritatis hic ipſe nummus non ſolum in *Theſauro Regio Verſalienſi*, ſed & *Schwartzburgico.*

NUM. 23.

TIberius DIVI Filius AUGUSTUS.
Caput Tiberii laureatum, lævam verſus, Tab. I. Num. 16.

TRibunicia POTeſtate XXXIV. Victoria globo cœleſti inſidens, coronam utraque tenet lauream.

Mire placuiſſe hunc typum, toties repetitus videtur id ſatis indicare. Ut ergo eundem & Anno V. C. DCCLXXXV. Chriſti vero XXXII. incudem ſubiiſſe, hoc noſtro doceamur, Conſulibus tunc *Cn. Domitio Ænobarbo*, & *A. Vitellio.* Vulgavit eundem jam *C. Mediobarbus* p. 67. in eo errans tamen, quod Victoriam dextra corollas tenere, ſcribat, cum utraque tamen, uti adſpectus docet, coronam teneat lauream.

NUM. 24.

TIberius DIVI Filius AUGUSTUS.
Caput Tiberii laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 16.

vel

TIberius CAESAR DIVI Filius AUGuſtus.

TRibunicia POTeſtate XXXV. Victoria globo cœleſti inſidens, utraque manu coronam tenet lauream.

Hunc A. V. C. DCCLXXXVI. Chriſti vero XXXIII. fuiſſe cuſum ex perigraphe utriusque lateris patet. Siſtit illum *C. Mediobarbus* pag. 67. ex *Muſeo Ruzino J. C. Bon.*

NUMIS-

NUMISMATA ARGENTEA
MAJORIS ET MINORIS MODULI.

NUM. 25. & 26.

ΤΙΒΕΡΙΩ ΚΑΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩ ΕΠΙ ΛΑΧΗΤΙ, hoc eſt, (*TIBERIO CAESARI AUGUSTO, SUB LACHETE, PROCONSULE.*) *Caput Tiberii laureatum, lævam verſus.*

ΣΥΝΚΛΗΤΩ ΚΡΗΤΕΣ ΚΥΔΩΝΕΑΤΩΝ. intellige ἀνέθηκαν. (*SENATUI CRETES CYDONEATAE* ſcilicet *poſuere,*) *Caput Senatus barbatum ac velatum,*

Hunc nummum *maximi moduli* argenteum rariſſimum *Cydonia Tiberio Cæſari Auguſto*, *cujus* effigies in *antica* conſpicitur, itemque *Senatui Romano*, quem in *poſtica* ſub *Senis barbati* ac *velati capite* (*Sacri Romanorum Senatus* inſigni) depictum offendimus; gratias actura, gratiamque illorum captura pro tam *æquo judicio*, quod *Cæſium Cordum*, ante Cretæ Inſulæ ProConſulem, per *Ancharium Priſcum*, eorum nomine accuſatum, de repetundis condemnaverint, & exactam ab eo pecuniam ſibi reſtituerint, ſub *Lachete*, *ProConſule* ſuo novo, percuſſit. De *Cydonia* vero ipſa ita *Stephanus Byzantinus* p. 485: Κυδωνία, πόλις Κρήτης, ἡ θηλυκὸν Ἀπολλωνία· ἀπὸ Κύδωνος τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ Ἀκακαλλίδος τῆς Μίνωος θυγατρός· ὁ πολίτης, Κυδωνιάτης, καὶ Κίδων, καὶ Κυδώνιος καὶ Κυδωναῖος, καὶ Κυδωνὶς θηλυκῶς, καὶ Κυδωνικὸς ἀνήρ. *Cydonia urbs Cretæ, prius Apollonia dicta, Nomen habet ab Apollinis filio Cydone, & Acacallidis Minois filia. Civis, Cydoniata & Cydon, & Cydonius & Cydonæus, & Cydonis genere fœminino, & vir Cydonicus.* Hanc ejus originem firmat & *Scholiaſta* ad Librum IV. *Apoll. Rhodii*: Ἀλέξανδρος ἢ ἐν πρώτῳ Κρητικῶν τῇ Ἀκακαλλίδι συνελθεῖν φησι τὸν Ἑρμῆν καὶ τὸν Ἀπόλλωνα, καὶ ἐκ μὲν Ἀπόλλωνος, γενέσθαι Νάξον· ἐκ δὲ Ἑρμοῦ, Κύδωνα ἀφ' οὗ ἡ πόλις Κυδωνία, καλεῖται ἐν Κρήτῃ. *Strabo* Libro X. eandem unam ex tribus clariſſimis urbibus *Cretæ* nominat: Πόλεις εἰσὶν ἐν τῇ Κρήτῃ πλείους μέν, μέγισται δὲ καὶ ἐπιφανέσταται τρεῖς, Κνωσὸς, Γόρτυνα, Κυδωνία. *Urbes quidem plures ſunt in Creta, tres autem maximæ clariſſimæque, Cnoſſus, Gortyna, Cydonia.* *Diodorus Siculus* Libro V. Cap. 79: Κυδωνία ἐν τοῖς πρὸς ἑσπέραν κεκλιμένοις τόποις. *Cydonia in partibus Inſulæ ad occaſum vergentibus.* Et *Scylax* portus ejus quoque meminit: Κυδωνία καὶ λιμὴν κλειστὸς πρὸς βορέαν. *Cydonia cum portu clauſo, ad boream.* Hanc urbem *Auguſtum* Imperatorem, *libertate* quoque *donâſſe*, pro præſtitis auxiliis, *Dio* Libro LI. p. 443. refert, ſcribens: Κυδωνέατας τε καὶ Λαμπαίους ἐλευθέρους ἀφῆκεν, ὅτι τινὰ αὐτῷ συνήρανται. *Cydoniis ac Lampæis libertatem dedit præſtiti ſibi auxilii cauſa.* *Livius* quoque Libro XXXVII. belli, quod geſſit, meminit: *Cydoniatæ bellum adverſus Gortynios Gnoſſiosque gerebant.* *Mela* iſtam *Cydoniam* nominat; *Plinius* vero duabus tantum ſyllabis *Cydon.* Multorum conjectura hodie *Canea* eſt. Apud Poëtas non ignota ſunt Cydonia ſpicula & Cydoneæ pharetræ, veluti apud *Ovidium* in *Metam*:

— — *Cydonio fundebat ſpicula cornu.*

Itemque *Virgil* Ecloga X.

— — *Libet Partho torquere Cydonia cornu Spicula*

Rurſusque apud *Ovid.* Met. 8.

Armaque, equoſque, habitusque, Cydoneasque pharetras Noverat.

Nec non *Mella Cydonia*; De quibus *Martialis* XIII. 24.

Si tibi Cecronio ſaturata Cydonia melle Ponentur, dicas hæc melimela licet.

Sane *Cretæ* urbem eſſe verbum Κρῆτες nummo corroborat. *Gentile* vero eſſe Κυδωνιάτης, iterum vox Κυδωνιάτων in *nummo* non ſolum *noſtro*, ſed & Κυδωνιατῶν in *nummo* apud *Goltzium*, & in nummis *Auguſti* & *Claudii* obvia ſatis docent. Reliqua forte huc dicenda in ſequentem Num. reſervamus. Vulgavit jam eundem *J. Valens* in præſtantioribus argenteis p. 47. & 48. *A. Morellius* in *Nummis Conſularibus* ſub *Familia Cornelia* Tab. VII. Num. 5. qui tamen *anticam*, *Tiberii* caput referentem, his literis circumſcriptam dedit: ΤΙΒΕΡΙΩ ΚΑΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩ ΕΠΙ ΚΟΡ. ΛΥ. proptereaque & *Familiæ Corneliæ* eundem intulit, ſed an hac cum antica reperiatur, dicere non habemus; arbitramur potius, hanc *anticam*, quæ ad *ſequentem* potius *nummum* ſpectat, incuria ejus vel ſculptoris irrepſiſſe. *Harduinus* in *nummis antiquis* Populorum & Urbium p. 263. qui tamen pro ΛΑΧΗΤ. & ΚΥΔΩΝΙΑΤΩΝ in nummo minus recte reperiat ΛΑΧΗΤΙ & ΚΥΔΩΝΙΑΤΑΝ.

NUM. 27. & 28.

ΤΙΒΕΡΙΩ ΚΑΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩ ΕΠΙ ΚΟΡ-νηλίω Λύπω, hoc est, *(TIBERIO CAESARI AUGUSTO SUB CORNELIO LUPO, PROCONSULE.)* *Caput Tiberii laureatum, lævam versus.*

ΣΥΝΚΛΗΤΩ ΚΡΗΤΕΣ ΚΥΔωνεάται scilicet ἀνέθηκαν. *(SENATUI CRETES CYDONEATAE* scil. *posuere.)* *Caput Senatus barbatum senile ac velatum.*

Eundem finem & hunc rarissimum maximi moduli nummum cum præcedente habere, iidem typi ab utraque parte impressi adjectæque propemodum eædem literæ, satis evincunt. Gratiasscilicet agit denuo *Cydonia* gratiæ simul auram captans pro magno sibi præstito beneficio, in condemnato videlicet de repetundis *Cæsio Cordo*, redditaque sibi, quam exegerat ab ipsa, pecunia. Et sicuti in antecedente nummo id fecerant jam sub *Lachete* Prætore, idem, quo beneficii magis memores videantur, sub *Cornelio Lupo* Proconsule nunc repetunt. Hunc *Harduinus* & *Valens* existimant esse illum, quem *P. Suillii* dolo circumventum sub *Claudio Tacitus* refert Libro XIII. *Annal.* quem & Quæstorem antea, quanquam tacito viri nomine à *Tiberio* ipso Cretæ præfectum *Dio* tradit Libro LVII: Τότε καὶ ἡ Κρήτη, ξ ἄρχοντϕ αὐτῆς ἀποθανόντϕ, τῷ τε ταμιείᾳ καὶ τῷ παρέδρῳ αὐτοῦ τὸ λοιπὸν χρόνον προστάχθη. *Creta, Præfecto vita functo, Quæstori & Legato in reliquum tempus mandata.* Appellari etiam *Lupum* à *Seneca* in Apocolocyntosi, Claudii amicum & Consularem. Præterea cum Senatus vulgo Sacer audiat, item Θεὸς συνκλητϕ, ἱερὰ σύνκλητϕ, propterea velum caput ejus tegit, quod Divinitatis symbolum est, quo honore & Senatum veneratur *Claudianus* in *Sexto Honorii Consulatu*:

En quales memini, Turba verenda, Deos.

Probeque observat *Harduinus*, quod, sicuti Cydoneatæ hic nummum suum Cæsari Tiberio ac Senatui dicarunt, ita *Justinus Martyr* Apologiam alteram Cæsari *Antonino Pio* ac Senatui inscripserit: Αὐτοκράτορι Τίτῳ Αἰλίῳ Ἀδριανῷ, Ἀντωνίνῳ Εὐσεβεῖ Σεβαστῷ Καίσαρι . . . . . ἱερᾷ τε Συνκλήτῳ καὶ Δήμῳ παντὶ Ῥωμαίων. *Imperatori Tito Ælio Hadriano Antonino Pio Augusto Cæsari . . . . . Sacroque Senatui & Populo Romano universo.* De laudibus Insulæ Cretæ, cujus una ex maximis & ditissimis hæc ipsa erat urbs Cydonia, multum legas apud Autores, præsertim *Aristotelem*, qui eam *Polit.* Lib. II. Cap. 8. ad Principatum totius Græciæ dicit natam & sitam, quippe quæ omnibus Ægæi maris insulis imminet, & tum Asiæ tum Europæ continenti vicina est. De iis quoque *Virgilius* Æneid. Lib. III. ita:

Creta Jovis magni medio jacet insula Ponto,
Mons Idæus ubi & gentis cunabula nostræ,
Centum urbes habitant magnas, uberrima regna.

Vulgavit jam hunc nummum *J. Valens* in Nummis præstantioribus argenteis p. 47. modo quod pro ΑΥ, nescio quam recte, ΑΥΠΟ sistat. *A. Morellius* in *Nummis Consularibus* sub *Famil. Corneliæ* Tab. VII. Num. 5. *J. Harduinus* in *Nummis Pop. & Urb.* p. 264. qui tamen iterum pro ΑΥ. ΑΥΠΟΥ, & pro ΚΥΔ. in adversa ΚΥ. saltem exhibet.

NUM. 29. & 30.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam versus.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam versus, ut in præcedente.

Caput hoc *Tiberii*, quod supra jam Tab. I. Num. 17. explicatum dedimus, ab altera parte sine dubio *errore monetarii* repetitum fuit, & cum hoc singulare quid & rarius inventu sit, præsertim in *argenteis*, visum est, huic nummo *primas* inter *argenteos* adsignare. Possedit hunc nummum *Ill. Marchio de Seignelay.*

NUM. 31.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam versus, uti Tab. I. Num. 17.

vel

TIberius CAESAR AUGUSTI Filius IMPERATOR. Caput Tiberii nudum, lævam versus, uti Tab. III. Num. 7.

PONTIFex MAXIMus. Figura muliebris sedens, dextra hastam puram, læva lauri ramusculum tenet.

Quæ ad explicationem hujus nummi pertinent, ea jam supra Tabula hac ipsa IV. Num. 1. adlata sunt, quorsum Benevolum Lectorem remissum cupimus, modo hoc monentes, quod ob typi præstantiam non solum ex auro, sed & ex argento, & ex hoc quidem in magna copia percussus fuerit, ita ut eorundem 12, iique plurimi subærati in *Thesauro* saltem exstent *Schwartzburgico*; dehinc, quod communiter pro *illo* venditetur, quem *Christus, postulans numisma Imperatoris à Judæis, acceperit.* Hinc ita *Caspar Waserus* in Libro suo de *Nummis Ebraicis* p. 103: *Atque hac omnino ratione æstimari debet celebris ille denarius Cæsarianus, qui Domino in ancipiti illa quæstione, An liceat censum Cæsari dare, à Pharisæorum emissariis, & Herodianis, missis de Schola sectaque sua discipulis, quasi ignotis, ut facilius deciperent, & deprehensi minus erubescerent, pro numismate census fuit prolatus; qui quod drachmam Atticam pondere (id enim Plinius* expresse docet, Libro XXI. Cap. ultimo) *æquaret; ad eos-*

dem

dem ſuperiores denos crucigeros Germanicos, ſive 6. aſſes 8. obolos noſtrates poteſt reduci : niſi ad ſesquibatzium & ſesqui obolum juxta Budæi computum, reducere malimus. Quod Tributum exiguum admodum fuiſſe, nemo debet mirari : ſiquidem non tam ratione ponderis & valoris, quam formæ potius, Cæſar nummum iſtum in tributo tunc temporis exigebat, nimirum vultu & nomine ſuo inſignitum. Nam ut in operibus omnibus publicis ſui nominis Inſcriptionem Cæſares affectarunt, vel Marco F. C. teſte : ſic in moneta inprimis publica caput ſuum cum ornamentis Imperatoris ſuaque geſta & dignitatum memoriam conſpici voluerunt : idque præſertim in tributo à provinciis, ac proinde etiam à Judæa, accipiendo, ſtrictiſſime ſervarunt, ut hic Evangeliſtarum locus evidentiſſime oſtendit. Adeoque manſit ea conſuetudo apud Romanos Principes integra & diuturna, ut etiam viribus ſuis acciſis, & Imperio declinante, hanc majeſtatis ſuæ ſignificationem nollent remittere. Unde vel eo gravius fuit Judæis tributum Romanis pendere, quod ultra diſpendium argenti, Cæſaris etiam imaginem conquirere, manibus contrectare, atque adeo illi adferre cogerentur : quum memores ipſi divinæ legis omne ſculptile, omnemque imaginem deteſtarentur, ut dictum ſupra. Impenſè ergo fallitur *Cæſar Baronius* qui T. I. *Annal.* Chriſti XXXIV: *Moris fuit apud Romanos, ut numiſmata, pro ratione tributi, vel cenſus, ab Imperatoribus cuderentur, nec uno ſemper modo eadem permanerent ; ſed Numiſmata tributorum à cæteris uſualis pecuniæ nummis in eo differrent, quod iſtorum pretium ſemper idem eſſet ; Numiſmata vero cenſus vel tributi, cum tributi mutaretur qualitas eadem ad rationem tributi, recens formarentur.* Quem rectè propterea caſtigat *Iſaacus Caſaubonus* in Exercitat. XVI. ad *Annal. Baronii* pag. 400 : *Nam quum vario*, ſcribens, *& multiplici genere nummorum Judæi tum uterentur ; propriorum gentis ſuæ, vicinarum regionum, & Romanorum : nullum eſt dubium, quin tributum, quod Cæſari pendebatur, in pecunia Romana exigeretur, non Judaica, aut quavis alia. Dominus igitur Numiſma cenſus appellat non certum genus numiſmatis, quo ſolo tributa ſolverentur : ſed pecuniam Romanam, quæ ſola ab exactoribus ejus tributi accipiebatur. Denarius autem Chriſto oſtenditur, velut in exemplum pecuniæ Romanæ, & tàm denarii quàm alii nummi dici poterant Numiſma cenſus.* Neque quidquam efficiunt *Heſychii* verba: Κῆνσος, εἶδος νομίσματος, Βαρυκεφάλαιον, *Cenſus, genus numiſmatis, capitatio* ; neque *Lampridii in Alexandro : Vectigalia publica ita contraxit, ut qui decem aureos ſub Heliogabalo præſtiterant, tertiam partem aurei præſtarent. Tuncque primùm Semiſſes aureorum formati ſunt & Tremiſſes ; dicente Alexandro, etiam Quartarios futuros, quod minus non noſſet. Quos etiam formatos in moneta detinuit, exſpectans, ut ſi vectigal contrahere potuiſſet eos ederet :* cum *ille* vocem explanet, non monetæ genus deſcribat ; *hic* ſummam tributi, non ſpeciem numiſmatis definiat. Hinc rectè *Juſtus Lipſius* Libro II. Cap. 3. de *magnitudine Romana* p. m. 52 : *Quod ſi quis pertendit, nummos pro modo Tributi ita cuſos : ubi igitur illi ſunt ? cur prægrandes aliqui non exſtant ? Denique ſtatim infinitos cuſos oportuit, ad penſiones totius orbis. Nihil eſt.* In publicum eundem jam emiſerunt illum ubivis alias obvium *C. Mediobarbus* p. 64. *Occo* pag. 86. *Carolus Patinus* in *Catal.* nummorum argent. *Petr. Mauroceni* p. 21. *Joach. Udanus* in *potentia Romana* Tab. V. Num. 6. & 7. p. 46. & 47. *Jacobus Oiſelius* in *Theſ. Numiſm.* Tab. II. Num. 6. & 7. p. 8. & 9. *Caſpar. Waſerus* in *nummis antiquis Ebraicis, Chaldæis & Syris* Num. 32. p. 103. *Marquardus Freherus* in Diſſertatione de *Numiſmate Cenſus, Heidelbergæ* 1599. edita 4to. *M. Joh. Nicol. Schuling* in Diſputat. *Witteb.* 1685. impreſſa de *Numiſmate Cenſus* ad locum *Matth.* XXII. verſ. 19. 4to.

(4) Non magis hic eſt obvius quam qui præceſſit. Servatur & in *Muſeo noſtro.*

NUM. 32.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum dextram verſus, uti Tab. I. Num. 17.

TRibunicia POTeſtate XVI. (Decimum Sextum) IMPerii VII. (Septimum) Imperator Triumphantis habitu in Quadrigis Triumphalibus dextra lauri ramum, ſiniſtra ſceptrum eburneum in aquilam deſinens tenens.

Eundem typum ſupra hac ipſa Tabula in aureis Num. 5. vidimus, jam ex *argento* quoque ob *typi præſtantium* occurrit. Et cum *metallo* ſaltem ab iſto ſuperiori diſcrepet, non eſt, quod amplius aliquid explicationi adjiciamus, monentes ſaltem, quod iſtum triumphandi ritum, tenendi ſcilicet manu *ſceptrum eburneum*, quod in *aquilam* deſinit, *Juvenalis* Satyra X. jam tangat canens:

Da nunc & volucrem ſceptro quæ ſurgit eburno.

Siſtit & illum non obvium Denarium *J. Valens* in præſtantioribus argenteis p. 45. *C. Mediobarbus* p. 63. *Angelonius* f. 39. Num. 1. & 2.

NUM. 33.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum lævam verſus, uti Tab. I. Num. 17.

TRibunicia POTeſtate XVII. (Decimum Septimum) IMPerii VII. (Septimum) Tiberius in Quadrigis triumphalibus ſceptrum Conſulare læva & lauri ramum dextra tenet.

Eodem typo obſignatum nummum, & quid iſte velit, hac Tabula Num. 6. jam vidimus. Nihil addimus, præter quod eundem jam vulgaverit *Joh. Valens* in præſtantioribus argenteis p. 45. *Com. Jac. Zarabella* in *Aula Heroum* ſcilicet in *Faſtis Roman.* p. 116. ad A. V. C. DCCLXVII. Chriſti XVI. *C. Mediobarbus* p. 64.

Hodieque exſtat in *Theſauro Schwartzburgico.*

NUM.

NUM. 34.

TIberius CAESAR. Tiberius in Quadrigis Triumphalibus dextra lauri ramum, ſiniſtra ſceptrum Conſulare tenet.

Dubium non eſt, quin ad iſtum Tiberii triumphum ſpectet, quem A. V. C. DCCLXV. Chriſti XII. egit. Miramur ergo cur *Mediobarbus* eundem ad annum DCCCVII. Chriſti IV. retulerit, quo nullum planè egiſſe novimus. Sane eodem plane modo in quadrigis Triumphalibus comparet, ac in præcedentibus duobus nummis, ut vel exinde idem percuſſionis tempus hariolari liceat.

Vulgavit jam illum *C. Mediobarbus* p. 61. & ex *R. P. Franciſci Maria Minii*, Clericis minoribus Bononienſibus Præpoſiti, Gazophylacio eundem communicat; modo obſervamus, quod minus recte *dextra habenas*, *ſiniſtra ſcuticam* Imperatorem in curru triumphali tenere, ſcribat.

NUM. 35. & 36.

Caput Tiberii laureatum, lævam verſus, abſque perigraphe.

ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΠΥΘΟΔΩΡΙΣ ΚΟΤΥΟΣ, (*REGINA PYTHODORIS, COTYOS* ſcilic. *Uxor*,) *Libra æquis lancibus.*

Cotyos Thraciæ Regis, hujus nominis V.ti, (ad quem *Ovidius* Eleg. 9. Lib. III. de Ponto ſcripſit, exſul videlicet in ejus regno,

Regia progenies, cui nobilitatis origo
Nomen in Eumolpi pervenit uſque Coty.)

uxoris, Pythodoridis, nummum accipimus, de qua *Tacitus* Libro II. *Annalium* Cap. 67: *Igitur Rheſcuporim quoque Thraciæ Regem aſtu adgreditur. Omnem eam nationem Rhœmetalces tenuerat. Quo defuncto, Auguſtus partem Thracum Rescuporidi fratri ejus, partem filio Cotyi permiſit. In ea diviſione arva & urbes & vicina Græcis Cotyi, quod incultum, ferox, adnexum hoſtibus Rheſcuporidi ceſſit. Ipſorumque Regum ingenia, illi mite & amœnum; huic atrox, avidum & ſocietatis impatiens erat, & primo ſubdola concordia egere. Mox Rheſcuporis egredi fines, vertere in ſe Cotyi data, & reſiſtenti vim facere, cunctanter ſub Auguſto, quem auctorem utriusque regni, ſi ſperneretur, vindicem metuebat. Enim vero audita mutatione Principis immittere latronum globos, exſcindere caſtella, cauſas bello.* Pergit dehinc enarrare *Tacitus*, qua ratione Tiberii ſtudio tentata fuerit eorum reconciliatio, & ab utrisque amplexa, ſed inſtituto ob eandem convivio, in ipſo Cotyn à Rheſcuporide catenis oneratum fuiſſe, cumque ejus rationem coram Tiberio & Senatu reddere teneretur, occidiſſe Cotyn, captum vero poſtea & ipſum per Flaccum, Cæſarique, ut de ipſo ſumeret ſupplicium, transmiſſum: *Pomponium Flaccum*, pergit, *veterem ſtipendiis, & arcta cum Rege amicitia, eoque accommodatiorem ad fallendum, ob id maxime Mœſiæ præfecit. Flaccus in Thraciam transgreſſus, per ingentia promiſſa, quamvis ambiguum & ſcelera ſua reputantem, perpulit, ut præſidia Romana intraret. Circumdata hinc Regi, ſpecie honoris, valida manus, tribunique & centuriones monendo, ſuadendo, & quando longius abſcedebat, apertiore cuſtodia, poſtremo gnarum neceſſitatis in Urbem traxere. Accuſatus in SENATU ab UXORE COTYIS damnatur, ut procul regno teneretur. Thracia in Rhœmetalcen filium, quem paternis conſiliis adverſatum, conſtabat, inque LIBEROS COTYIS dividitur; iisque nondum adultis Trebellienus Rufus Prætura functus datur, qui regnum interim tractaret, exemplo, quo majores M. Lepidum Ptolemæi liberis tutorem, in Ægyptum miſerant. Rheſcuporis Alexandriam devectus, atque illic fugam tentans, an ficto crimine, interficitur.* Hucusque *Tacitus.* Ut videamus ergo, hanc Pythodorin Reginam, Polemonis Ponti Regis & Pythodoridis filiam, (cujus *Strabo* Libro XI. meminit,) & Cotyis uxorem, marito à Rheſcuporide fraudulenter occiſo, Tiberio hoc nummo, poſt mortem mariti, publicas veluti gratias decernere, quod ipſum in judicium coram Senatu frequenti traxerit: illumque, regno exutum, Alexandriam; fugâque fruſtra & ibidem tentata, ad mortem condemnaverit, cujus juſtitiæ ex debito adminiſtratæ memoriam, (5) bilancis ſigno in nummo videtur æternitati commendaſſe. Hunc nummum præſtantiſſimum rariſſimumque luci jam expoſuere *J. Valens* in præſtantioribus argenteis p. 48. *A. Morellius* in *Specimine Lipſienſi* Tab. VIII. Num. 3. p. 96. *Seguinus* in *Selectis Numiſm.* p. 45. & in priori editione 1666. pag. 38. qui tamen in ſuo tantum legere voluit: ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΠΥΘΟ . . . . ΤΟΣ, qui reſarciri hinc eundem poſſe, credidit, legendo: ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΠΥΘΩ vel ΠΥΘΟΝΙΚΗ, aut etiam: ΠΥΘΟΔΩΡΙΣ ΚΟΤΥΟΣ, in quibus tamen ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΠΥΘΟΔΩΡΙΣ ſupra reliquas, & recte, arriſit. Is exſtat hodie in *Theſauro Regio Verſalienſi.*

NUM. 37. & 38.

ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*TIBERIUS CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Tiberii laureatum, lævam verſus.*

ΘΕΟΥ ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΥΙΟΣ. (*DIVI AUGUSTI FILIUS.*) *Statua monti Argæo impoſita.*

Supra Num. 11. & 12. ex *Dione* & *Tacito* pluribus corroboravimus, qua ratione *Archelaus, Cappadociæ Rex*, accitus à *Tiberio* ac duriter habitus fuerit, eoque, præ angore animi, ſine prole demortuo, in provinciæ formam iſtud regnum Anno DCCLXXV. redactum fuerit. Siquidem id clare adſtruit *Tacitus* Libro II. Annal: *At Cappadoces in formam provinciæ redacti, Q. Veranium Legatum accepere. Et quædam ex regiis tributis demimuta, quo mitius Romanum Imperium ſperaretur.* Cappadoces ergo Tiberii temporibus ſub Romanorum potentiam

(5) Frivola hæc eſt interpretatio, nam & in aliorum ejus tractus Regulorum nummis id Symbolum invenitur. De quo ut & de ipſa hac Regina, plura cognoſcere qui velit, adeat Tom. II. *Hiſtor. Univerſalis*, quam IV. Voluminibus patria lingua in publicum emiſimus, ſive *Theſaurum Regium*, ubi de *Thraciæ Regibus* ex profeſſo egimus. *S. HAVERCAMP.*

potentiam redacti, gratiasque acturi pro *deminutis regiis tributis*, nummum huncce signarunt, hodie rariorem, *statuam Tiberii radiato capite*, veluti Deum, in *montium suarum* (*Strabonis* testimonio) *altissimo*, *Argæo*, non solum statuentes, sed & *DIVI AUGusti Filii* elogio eundem mactantes. Miramur proinde, qui *A. Morellius* scribere potuerit, in *Specimine Lipsiensi* p. 98: *Statua monti imposita radiato capite spectatur, quod consecrationis, seu divinitatis signum est. Hinc suspicor, esse AUGUSTI EFFIGIEM, præsertim quum Inscriptio Tiberium, ejusdem Filium, nominet: Si quis autem contendere velit, statuam esse ipsius Tiberii, non repugnabo.* Benè, posterius! Nam ex *ipsa* potius *Inscriptione* conclusio est facilis, non *Augusti*, sed *Tiberii* esse statuam, quod *Divi Augusti Filius* salutetur. Nunc vero, quando de *autoribus nummi* instituitur quæstio, proclivis erit decisio, eosdem nullos alios esse, quam *Mazæ*, postea *Mazacæ*, (4) prius *Eusebiæ*, (5) postea vero *Cæsareæ*, cognomento magnæ, hodie *Tisanæ*, & *Caisar*, teste *Nigro*, dictæ, (6) hocque ultimo nomine à *Juliano Apostata* privatæ, quod ista urbs sub Argæo, altissimo, ut diximus, Cappadociæ monte, ad *Melam* fluvium fuerit sita, ex quo communissima ejus denominatio in nummis: ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΑΡΓΑΙΩ. Et, cum ibidem Archiepiscopalis exstiterit sedes, eidem *D. Basilius Magnus* præfuit. Sed uti certo certius est, quod ipsa sub Argæo monte fuerit sita, docente id *Plinio* Libro VI. Cap 3: *Sub monte Argæo Mazaca, quæ nunc Cæsarea nominatur*; ita istud in obscuro magis, quando *hoc nomen ejus* immutatum. A *Cajo Julio Cæsare* id factum esse, attestatur *Justinianus*, Novell. XXX. de *Cappadocia*, itemque *Constantinus Porphyrogenneta* Libro I. de *Them* Cap. II. pag. 16. scribens: Καισάρεια μητρόπολις, ἡ ὑπὸ τὸ μεγάλε Καίσαρος Ἰουλίε ὠνομασμένη, ἥτις πρότερον ἐκαλεῖτο Μάζακα ὑπὸ Μυσῶν τῶν Καππαδόκων ἀρχεγόνε, cuique sententiæ patrocinatur nummus ab *Occone* p. 28. exhibitus, in cujus antica: Αὐτοκ. Ἀντώνιος σεβαστὸς τριῶν ἀνδρῶν. *Imperator Antonius Augur Triumvir.* In postica verò: Καισαρείας μητροπόλεως. Sub *Augusto* id contigisse, arbitratus est *R. Pater du Molinet*, de quo *Morellius* in *Specimine* p. 97: *Appellationem sub ARCHIELAO REGE mutásse, in AUGUSTI gratiam, quod eundem Armenia minori donasset, etsi in bello Actiaco à partibus Antonii steterat, docuit me R. P. du Molinet, Canonicus Regularis D. Augustini in ædibus S. Genovefæ Parisiis, vir æterna memoria dignus, & candore ac vitæ sanctimonia insignis.* A *Claudio* rursus *Cæsare*, hoc fuisse factum, tradunt *Nicephorus Callistus* Libro X. *Histor. Eccles.* Cap. 15. *Sozomenus* Libro V. Cap. 4. & *Cassiodorus* Libro VI. *Histor. Tripart.* Cap. 4. hisce: *Ea quoque tempestate Cæsaream Cappadociæ maximam & felicissimam civitatem ita vocari prohibuit*, (Julianus) *eique antiquam Cæsaris appellationem abrogavit, quam à Claudio Cæsare promeruerat*; A *Tiberio* vero præter *Suidam*, (7) & *Hieronymum*, (8) etiam *Eutropius* Græcus Libro VIII. Cap. 6: Πολλὰς γὰρ τῆς ἑῴας βασιλεύοντων ἐξ ἀπάτης εἰς ἑαυτὸν καλῶν κατέσχεν ἄρχοντας· ὡς Ἀρχέλαον Καππαδόκων βασιλέα, ὃν καὶ τῆς ἀρχῆς ἐκβαλὼν, ἐπαρχίαν τε ἐποίησε τὸ ἔθνος, καὶ τὴν μεγίστην πόλιν ὀνόματι προσαγορεύσαι εἰκεῖον Καισάρειαν, Μαζάκην πρότερον καλουμένην. His in chartam conjectis, incido in *Dissertationem* IX. de U. & P. N. longe supra laudes nostras positi, *Illustriss. Spanhemii*, deprehendoque, illum idem mecum sentire, cujus & vestigia *Morellium* pressisse video. Ita vero ille p. 473. novæ edit. *Londinensis: E postremo autem nummo*, (hunc *Seguinus* in *Selectis Numismatibus* p. 60. & ipse *Illustriss. Autor.* exhibent) *qui non antiquius solum* Εὐσεβείας, *sed recentius etiam* Καισαρείας *nomen præfert, sat liquet, eundem nummum, ab eo tempore demum cusum, quo hæc Cappadociæ metropolis postremum illud Cæsareæ nomen est consequuta, & quo deinceps à Græcis est dicta: licet eandem Mazaca, primævo nempe ac vernaculo gentis nomine, à Cappadocibus suo adhuc ævo appellari tradat Hieronymus* ad *Ezech.* Cap. XXVII. vers. 13. *Ut mittam, quod* Μάζα *primum, dein* Μάζακα, *dictam eandem urbem notavit Sozomenus* Libro V. Cap. 4. & *Cappadox Philostorgius* Lib. IX. Sect. 12. *atque ita in scriptis Stephani codicibus legi, observarint viri docti; & qua de re ad eundem Stephanum egit postremus illius editor Berkelius. Id vero Cæsareæ nomen, huic urbi ab AUGUSTO Cæsare inditum tradit ibidem, & alibi adhuc, quod monuit ad Eusebium Scaliger* (9) *Hieronymus ad Esaiam* Cap. LXVI. *cui autem præivisse videtur S. Rufus, ab ipso vero Julio Cæsare, Constantinus Porphyrogenneta* Lib. I. *Them.* Cap. 11. *à Tiberio autem, regno Archelai in Provinciam verso, præter Suidam, Eusebius* in *Chronico in* Καισάρειαι. *Neque etiam S. Rufus* (10) *nominatim ab Augusto Cæsare, sed in honorem Augusti Cæsaris ita dictam hanc Cæsaream tradit: quod alias à Tiberio factum scimus, & Augusti exemplo, à quo plures Urbes & Coloniæ Decessoris nomine Julia sunt cognominatæ. Neque vero novum aut insolitum, ut urbs illa, Regni caput, à Rege Archelao, in memoriam aut honorem Augusti, à quo fuerat in eodem regno adsertus, CAESAREA nuncuparetur. Eandem verò à Claudio ita demum dictam, & quibus accessit Tristanus* Tom. II. p. 294. *statuunt Sozomenus & Cassiodorus* Lib. V. Cap. 2. *Quod autem in postrema & luculenta Sozomeni* (*Hist. Tripart.* Libr. VI. Cap. 4.) *editione ob discrepantes illas veterum auctorum ea de re sententias, aliquam viri doctissimi notationem mercbatur. Quo minus verò ad Augusti tempora eadem nomenclatio referatur obstare videtur, ut hoc recte vidit jam Tristanus, quod quum de hac Cappadociæ Metropoli scriberet, ipse Cappadox Geographus, Philostorgius* Libro XII. p. 538., hoc est, *sub initiis Tiberii, Mazaca tantum, & recentiori nomine* Εὐσέβεια *vocaretur.* Habemus ergo *Suidæ*,

(4) A Mousoch, (Μυσὸς) *primo Cappadocum Auctore*, uti testatur *Philostorgius* Libro IX. Sect. XII: Ὅτι, Μάζα κατὰ τοῦτον ἐκαλεῖτο ἡ Καισάρεια. ὑπὸ Μυσὸς τῶν Καππαδόκων, γενάρχε ἐπωνυμίαν τὸ ὄνομα ἔχούσε, καὶ παρώνυμόν, καὶ παρίγκλησιν· ἤδη Μάζακα προσαγορεύομεναι. Idem & *Sozomenus* tradit observante *Gothofredo* Lib. V. Cap. 4. & ex hoc *Abrahamo Berkelio* ad *Stephanum*: Μάζα καὶ τὸ προσῶν ὀνομαζόμενον. Conferatur infra *Constantini Porphyrogennetæ* quoque *Ustroconium.*

(5) Ita enim *Strabo* Lib. XII. *Geogr.* Ἐν ᾗ τῇ Κιλικίᾳ καλουμένῃ τὸ Μάζακα ἡ μητρόπολις ἔθνος· Καλεῖται δ' Εὐσέβεια καὶ κεῖται ὑπόκλησιν ἡ πρὸς τῷ Ἀργαίῳ ὄρει πάντων ὑψηλοτάτῳ, καὶ ἐνέκλιπτεν χιόνι ἀκριβέσιν ἔχοντα.

(6) *Stephanus* de *Urbibus* p. 435: Καισάρεια, μητρόπολις τῆς Καππαδοκίας, ἡ πρὶν Εὐσέβεια, καὶ Μάζακα, ὡς Στράβων. Et p. 526: Μάζακα, πόλις Καππαδοκίας, ἡ νῦν Καισάρεια· τὸ ἐθνικὸν Μαζακηνός. *Mazaca, Urbs Cappadociæ, quæ nunc Cæsarea appellatur, Gentile Mazacenus.* *Ptolemæus* Lib. V. Cap. 6: Μάζακα ἡ καὶ Καισάρεια &c. Minus profunde recte ab *Eusebio* & *Rufo Mazara* vocatur, ceu monet *Philander* ad *Vitruvium.*

(7) Tom. II. p. 903. In *Tiberio*: Ἀλλ' ἐπαρχίαν τὴν Καππαδοκίαν ἀπέφηνε, καὶ τὴν μεγίστην τῶν τῇδε πόλεων Μάζακα ἐμπροσθεν ὑπὸ τοῦ ἐποίκου ὀνομαζομένην, ἀφ' ἑαυτοῦ φέρειν τὴν προσηγορίαν ἐξέλαξε· ἥτις δὲ καθ' ἡμᾶς Καισαρεία ἐστιν ἐπώνυμος.

(8) In *Chronico* p. 157: *Tiberius multos Reges ad se per blanditias evocatos nunquam remisit: In quibus & Archelaum Cappadocem, cujus regno in provinciam verso, MAZACAM, nobilissimam civitatem, CAESAREAM appellari jussit.*

(9) Animadv. p. 184.

(10) Pag. 157. P. II.

Suidæ, *Hieronymi*, *Philoſtorgii*, & quod ſupra addidimus, *Eutropii* teſtimonia, reliquis omnibus potiora & luculenter ſatis docentia, Tiberii Cæſareæ nomen ſumſiſſe. Ut taceamus, quod infra pluribus perſequemur, plurimas celeberrimasque Aſiæ civitates ſuis ſumptibus fuiſſe reſtauratas. Luci jam expoſuit hunc rariorem nummum argenteum *Jo. Valens* in præſtantioribus argenteis p. 46. *Andr. Morellius* in *Specimine Lipſ.* Tab. VIII. Num. 4. p. 97. Poſſeditque illum Illuſtriſſ. Dn. *Colbertus Marchio de Seignelay.*

NUM. 39. & 40.

ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ Ἐπὶ ΚΟΡΝΗΛΙΟΥ ΛΟΥΠΟΥ. (*TIBERIUS CAESAR AUGUSTUS SUB CORNELIO LUPO.*) *Caput Cæſaris laureatum, lævam verſus.*

ΘΕΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΩΝ. (*DIVUS AUGUSTUS ELEUTHERNENSIUM.*) *Caput Auguſti radiatum, dextram verſus.*

Non mirum, quod *Carolus Patinus* tàm ingenue ſuam profeſſus fuerit ignorantiam in explicando hoc nummo in *Theſauro* p. 51 ſcribens: *Adoptionem attingere voluit Græca quædam civitas, quæ ſequentem percuſſit, ſed quænam illa fuerit, NESCIO*; dum ſcilicet ejus anticam ſic æri incidi fecit: ΤΙ. ΚΑΙ. CEBACTOC EXOPA, poſticam vero: ΘΕΟC CEBACTOC ΕΛΕΥΘ. Hac lectione, ſicuti & *Occonis*, qui p. 95. ita pariter: ΤΙ. ΚΑΙΣ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ EXOPA *Tiberii facies* ΘΕΟΣ . . . . . ΛΕΥΘΕΡ. *Auguſti facies. Baſilius Amerbachius p. m. legendum putabat* ΕΛΕΗΘΕΡΟΔΕΙC ΕΧΘΡΑΣ, *viderique poſt detectas Sejani inſidias cujus eſſe hic nummus meus.* Innitens *Harduinus* ſuoque indulgens genio, facetam etiam comminiſcens interpretationem, ita de hoc nummo differit p. 72: *Ne tamen immutare quidquam auſim, probibet alter Tiberii nummus, apud Occonem* p. 95. & apud *Patinum* in *Theſauro* p. 51. *cujus in una ſuperficie legitur*: ΤΙ. ΚΑΙΣ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ EXOPA. *In altera*: ΘΕΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡ. hoc eſt, *ut ego interpretor* (nam *Patinus* & alii nihil hic videre) ΘΕΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ, *ut in Trœzeniorum nummo, DEUS AUGUSTUS LIBERATOR. Notas enim prioris ſuperficiei, neque Occo intellexit neque Amerbachius, quem appellat, qui legi voluerit*: ΘΕΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΩΘΕΙΣ ΕΧΘΡΑΣ, *DEUS LIBERATUS AB INIMICITIA, ut ab Sejani inſidiis evaſiſſe Tiberium, & quidem jam Deum, hic nummus ſignificet. Nugæ. Cum inverſæ litteræ nihil aliud, quam civium urbis illius, in qua cujus nummus eſt, nomen indicent*: ΑΡΟΧΕ, h. e. ΑΡΟΧΕΩΝ. Eademque Explicatione mire ſibi placere videtur, ſub voce Κρητῶν p. 260. in hunc modum ſcribens: *Revocat autem hic nummus in memoriam alterum, illatum jam antea à nobis, verbo* ΑΡΟΧΕΩΝ, *cujus in altera ſuperficie Tiberii caput, cum epigraphe*: ΤΙ. ΚΑΙΣ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΕΧΟΡΑ. *in altera caput Auguſti radiatum*: ΘΕΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΕΛΕΥΘ. *Quas quidem voces eo loci ſic interpretati ſumus.* Τιβέριος Καῖσαρ, Σεβαστὸς, Ἀρεχίων, *litteris nempe, ut in nummis ſæpe contingit, inverſis. Deinde* Θεὸς Σεβαστὸς Ἐλευθέριος, *Divus Auguſtus Liberator. Eſt nihilominus, qui in priore parte* ΕΚΟΡΑ *legi malit*; *quantumvis* Χ *non* Κ, *&* Λ *non* Λ *nummus exhibeat, apud Occonem & Patinum, locis à nobis ibidem laudatis: ac deinde non* Ἐλευθέριος, *ut nos, interpretetur*; *Sed* Ἐλεύθερναν, *Cretæ civitatem. Noſtrum tamen nobis magis etiamnum commentum arridet.* Arrideat & impoſterum id ipſi. Nos haud erraturos ſperamus, ſi cum *Joh. Valente* exiſtimamus, eundem pariter ab Eleuthernenſibus, quæ urbs Cretæ, proxima Gortynæ, ſita eſt, *Cornelii Lupi*, Proconſulis, permiſſu fuiſſe cuſum, quo ſcilicet gratias Tiberio referrent ob *Cæſium Cordum* de repetundis condemnatum, & pecuniam, quam ipſe jam acceperat, receptam. Quis *Cornelius Lupus* fuerit, hac ipſa Tab. IV. Num. 27 & 28. ſupra jam diximus. De urbe vero *Eleutherna* ſic *Stephanus* p. 339: Ἐλεύθερνα, πόλις Κρήτης, ἀφ' ἑνὸς τῶν Κρήτων· οἱ πολῖται Ἐλευθερναῖοι, καὶ Ἐλευθερνεύς. *Eleutherna Oppidum Cretæ, ſic vocatum ab uno ex Curetibus. Oppidani Eleuthernæi, & Eleuthernenſis.* Idem Autor teſtatur olim dictum fuiſſe Σάτρα, qui p. 662: Σάτρα πόλις Κρήτης ἡ μετονομασθεῖσα Ἐλεύθερνα. *Satra urbs Cretæ, quæ poſtea vocata fuit Eleutherna. Plinius* Libro IV. Cap. 20. in plurali numero illam effert, nempe *Eleuthernæ*, ac in Cretæ mediterraneis collocat, perinde ac *Scylax*: Μετὰ δὲ Ὀσμίδας, Ἐλεύθερναι πρὸς βορέαν, & *Ptolemæus*: Ἐλεύθεραι. Priori ſcriptioni fidem faciunt nummi tum apud *Spanhemium* Cap. V. & P. N. p. 902. in quo: ΕΛΕΥΘΕΡΝΑΙΩΝ, tùm apud *Goltzium* in *Græcia* vetere Tab. XXVII. ubi legas ΤΘΕΡΝΑΙΩΝ pro ΕΛΕΥΘΕΡΝΑΙΩΝ. Auguſti caput adjectum credimus ob ſingularem cultum, quo ipſum proſequutus eſt Tiberius, & cum radiatum iſtud conſpicimus, in mentem veniunt nobis *Taciti* verba, qui *effigie Numinum* coli eum voluiſſe, prodit, ad quam ſpectant omnino radius, haſta, fulmen, & quæ iis ſunt gemina. Hunc inſignis raritatis ac elegantiæ nummum jam publici juris fecit, ut diximus, *C. Patinus* in *Theſauro Numiſm. Argent.* p. 51. ubi tamen caput Auguſti lævam verſus, literæque inverſo pariter à noſtro ordine, ſicuti & in antica, ubi Tiberii eſt facies, conſpiciuntur. *Joh. Valens* in præſtantioribus argenteis p. 47. *A. Morellius* in *Nummis Conſularibus* ſub *Familia Cornelia* N. 2. Tab. VII. *Harduinus* in N. P. & V. p. 72. & 260. *C. Patinus* in *Theſ.* p. 51.

NUM. 41. & 42.

ΤΙΒΕΡΙΩ ΚΑΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩ ΚΥΔΩΝΙΑΤΑΙ, ſcil. ἀνέθηκαν. (*TIBERIO CAESARI AUGUSTO CYDONEATAE*, ſcil. *poſuere.*) *Caput Tiberii laureatum, lævam verſus.*

ΚΑΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩ ΚΡΗΤΩΝ Ἐπὶ ΚΟΡΝΗΛΙΟΥ ΛΥΠΟΥ. (*CAESARI AUGUSTO CRETENSES SUB CORNELIO LUPO.*) *Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.*

Denuo à *Cydoneatis* in Tiberii honorem accipimus percuſſum, qui permiſſu Proconſulis, *Cornelii Lupi*, de quo ſupra Num. 27. & 28. publicas quaſi ipſi decernunt gratias pro *Cæſio Cordo* condem-

condemnato & pecunia, quam extorserat, recepta. De *Cydoneatis*, eorumque urbe *Cydonia* supra ad Num. 25. & 26. jam diximus. *P. Seguinus* male in suo legit: ΚΑΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩ Κ. ΓΗΓΩΝ (pro ΚΡΗΤΩΝ) ΕΚΟΡΑΤ, ut tamen Κ velut notam ΚΡΗΤΗΣ interpretetur, ΓΗΓΩΝ vero insolitum epitheton existimet, quasi Cretæ magna fuerit dignitas, quæ omnibus mediterranei maris insulis, si Siciliam exceperis, antecellit, sive propter Jovis incunabula, sive propter centum urbes, quibus habitabatur, unde hecatompolis dicta, sive etiam propter fertilitatem. De notis vero ΕΚΟΡΑΤ in nummo exaratis inquit, illas usque adhuc non intellexisse. Cujus equidem bonam mentem durius paulo habet *Harduinus* p. 259. scribens, *hoc à quoquam vel Latinè dici vel Græce nisi perabsurde posse.* Certè γαὶ γῶν γαῖς γὰς ne quidem artem Græci sermonis pati, nec *terra terrarum* mentem sanam. Eminuisse quidem in vetustis Inscriptionibus & apud *Gruterum* p. MXCII. splendido Cretam affici titulo ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΤΟΥΣΗΣ ΤΩΝ ΝΗΣΩΝ *Reginæ Insularum*, at γῆς γῶν nusquam. Existimat proinde pro ΚΓΗΓΩΝ legendum ΚΡΗΤΩΝ & pro ΕΚΟΡΑΤ ex integriori nummo: Ἐπὶ Κορνηλίε Λύπε.

Communicaverat hunc rarissimum ex argento nummum *Joh. Valens* in præstantioribus argenteis p. 47. quamvis ibi ΚΤ pro ΚΤΔ habeat, caputque Augusti radiatum tradat, quod hic laureatum. *A. Morellius* in *Nummis Consularibus* sub *Fam. Cornelia* Num. 1. Tab. VII. *P. Seguinus* in *Selectis Numismatibus* p. 124. 125. *Harduinus* p. 259. 260.

Possedit hunc rarissimum nummum *Petrus Seguinus*. Hodie pars est *Thesauri Regis Versalienſis*.

NUM. 43. & 44.

ΤΙΒΕΡΙΩ ΚΑΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩ ΓΟΡΤΥΝΙΩΝ. (*TIBERIO CAESARI AUGUSTO GORTYNIENSIUM.*) *Caput Tiberii laureatum, lævam versus.*

ΚΑΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩ ΚΡΗΤΕΣ Ἐπὶ ΚΟΡνηλίε ΛΥΠε. (*CAESARI AUGUSTO CRETENSES SUB CORNELIO LUPO* scil. *Pro-Consule.*) *Caput Augusti radiatum, dextram versus.*

Idem, quod *Cydoniatæ* fecerant, à Gortyniensibus in hoc nummo fieri videmus, nempe Gratias *Tiberio* sub *Cornelio Lupo*, sine dubio Proconsule Insulæ Cretæ, persolvunt, quod *Cæsius Cordus*, antea Cretæ Pro-Consul, ab *Anchario Prisco*, ipsorum nomine, de repetundis postulatus ac accusatus, A. DCCLXXII. condemnatus, pecuniaque ipsis restituta fuerit. De *Cornelio Lupo* & Creta Insula supra Num. 27. & 28. de Civitate *Gortyna* vero, quæ, ut solum hoc addamus, à *Strabone* in tribus maximis clarissimisque Cretæ Insulæ fuit, infra in *Caligula* Tab. V. Num. 16. à nobis actum est. Putat equidem *Seguinus*, Gortynam jus civitatis Tiberio tribuisse cum cognomine ΓΟΡΤΥΝΙΩ in nummo, sed cum ΓΟΡΤΥΝΙΩΝ legatur in nummo, cadit illa conjectura, nescimusque, num *Harduini* propterea censuram graviorem meruerit, p. 259. scribentis: „Etsi ΓΟΡΤΥΝΙΩ legit *Seguinus*, „ aitque jus civitatis suæ Tiberio Gortynienses con„ cessisse, quod & incredibile & insulsum videtur.“

Vulgavit hunc rarissimum nummum jam *J. Valens* in præstantioribus argenteis p. 46. *A. Morellius* in *Nummis Cons.* seu *Fam. Cornelia* Tab. VII. Num. 3. *P. Seguinus* in *Selectis* Num. p. 123. editionis posterioris, prioris vero p. 113. *Harduinus* p. 259.

Possedit illum *Seguinus*, hodieque pars est *Thesauri Regii Versalienſis*.

NUM. 45.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii nudum.

vel

TIberius CAESAR AUGusti Filius TRibunicia POTestate XV. (Decimum Quintum.) Caput Tiberii nudum, lævam versus.

CAESAR AUGUSTUS DIVI Filius PATER PATRIAE. Caput Augusti laureatum, lævam versus.

Notus est *Consecrationis* ritus *Augusto* à *Tiberio* institutus, postquam ipse *Divi Augusti* Filius compellari volebat; ejusque, veluti PATRIS, qui ipsum ADOPTAVERAT, in HONOREM, non unius generis nummos percuti fecit, ex quibus & hic noster est: præcipue cum sciret, se nullo *medio* aptiori *populi auram* posse *captare*, sibique tum *gratiam* & *favorem* tùm *majestatem* apud eundem conciliare. Tab. I. Num. 6. ostendimus ex *Suetonio* & aliis, *Augusti* equidem nomen ipsum non usurpasse, scribi tamen permisisse.

Luci publicæ illum jam exposuit *Joh. Valens* p. 44. *C. Patinus* in *Thesauro minori* p. 51. Num. 1. *Idemque* in *Catalogo* nummor. argent. *Petri Mauroceni* p. 21. *Occo* p. 89.

NUM. 46.

TIBERIUS AUGustus Pontifex Maximus TRibunicia Potestate XXXV. (Trigesimum Quintum) Caput Tiberii laureatum, lævam versus.

vel

TIberius CAESAR AUGustus Pontifex Maximus TRibunicia Potestate. Caput Tiberii laureatum.

vel

TIberius CAESar AUGustus Pontifex Maximus Tribunicia Potestate XXXV. (Vigesimum Quintum) Caput Tiberii laureatum, lævam versus, uti Tab. II. Num. 27.

DRUSUS CAESAR TIberii Filius TRibunicia Potestate. Caput Drusi, Tiberii filii, nudum, dextram versus.

Pater & *Filius* in eodem concurrunt nummo, sine dubio ob *Tribuniciam Potestatem*, quam ipsi

decreverat Senatus, intercedente Tiberio, Anno DCCLXXIV. nummo tamen hoc noſtro ſequenti cuſo, quando *Tiberius Tribunicia Poteſtate* gauderet XXXV. Vitiis alias magis notus, quam virtutibus hic *Druſus*, de quo *Suetonius* Cap. LII. in *Tiberio*: *Filiorum neque naturalem* (h. e. ex ſe & Agrippina genitum) *Druſum, neque adoptivum, Germanicum, patria caritate dilexit. Alterius vitiis infenſus: nam Druſus animi fluxioris, remiſſiorisque vitæ erat. Itaque ne mortuo quidem perinde affectus eſt, ſed tantum non ſtatim à funere ad negotiorum conſuetudinem rediit, juſtitio longiore inhibito. Quin & Ilienſium legatis paulo ſerius conſolantibus, quaſi obliterata jam doloris memoria irridens, ſe quoque reſpondit vicem eorum dolere; quod egregium civem Hectorem amiſiſſent.* Veneno tandem per *Livillam* ſublatus, ceu *Suetonius* pariter autor eſt Cap. LXII. *Auxit intenditque ſævitiam* (Tiberius) *exacerbatus, indicio de morte filii ſui Druſi, quem cum morbo & intemperantia periiſſe exiſtimaret, ut tandem veneno interemptum fraude Livillæ uxoris atque Sejani cognovit, neque tormentis, neque ſupplicio cujusquam pepercit* &c.

Singularis ac exquiſitæ raritatis nummum jam vulgavit *J. Valens* in præſtantioribus argenteis p. 44. & 45: *Carolus Patinus* in *Suetonio* nummis *illuſtrato* p. 182. & *C. Mediobarbus* p. 67.

TABULA V.

EXHIBENS

TIBERII NUMISMATA

EX AERE MAXIMI MODULI.

NUM. 1. & 2.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius IMPERATOR V. (Quintum)
Caput Tiberii nudum dextram verſus.

vel

TIberius CAESAR AUGUSTI Filius IMPERATOR V. (Quintum) Caput Tiberii nudum, dextram verſus,
(eodem modo, uti Num. 1. niſi, quod vox DIVI ſit omiſſa.)

Templum pulcherrimum multis ſtatuis undique exornatum, octoque columnarum, in cujus areâ Dea ſedet, dextrâ pateram, ſiniſtrâ cornu copiæ tenens, inque cujus frontiſpicio literæ comparent: S. P. Q. R. h. e. *Senatus PopulusQue Romanus, cæterum ſine epigraphe.*

Hic *Auguſti Templum* exhiberi, quod in honorem *ejus* (*cui* ſingulariter ſtuduiſſe *Tiberium*, (1) liquet) à dicto *Tiberio* exſtructum fuiſſe, prodit *Dio*, ſuſpicari licet. Ita vero ille Libro LVII. p. m. 608: *Adhæc AUGUSTUM eò etiam coluit, quod ædificia ob eo inchoata, nec dum abſoluta, perfecit, AUGUSTIque nomen iis inſcripſit; ſtatuas & fana ei à populis, aut privatis facta, partim ipſe dedicavit, partim ſacranda Pontificibus injunxit. Quem inſcribendi morem non in Auguſti tantum operibus, ſed & in aliis obſervavit, quæ refectione indigebant. Quæ quum omnia inſtauraſſet, (nihil enim de novo ædificavit, præter AUGUSTI TEMPLUM,* (αὐτὸς γὰρ οὐδὲν τὸ παράπαν ἐκ καινῆς, πλὴν ὃ λύγκειός, κατεσκεύασε.) *nullum eorum ſuo, omnia eorum, qui primum ea exſtruxiſſent, nomine inſcripſit.* Et quamvis *Suetonius* ſcribat de *Auguſto* ipſo Cap. LII: *Templa quamvis ſciret etiam Proconſulibus decerni ſolere; in nulla tamen Provincia, niſi communi ſuo, Romæque nomine recepit: nam in URBE quidem pertinaciſſimè abſtinuit hoc honore;* id tamen intelligendum eſſe *de Templis in Urbe Roma, dum vixit*, ex *Tacito* clarum eſt, qui generaliter hoc in *Auguſto* culpatum obſervavit, *quod TEMPLIS COLI voluerit*, puta in *provinciis*. Nam expreſſe *Suetonius* in *Tiberio* Cap. XLVII: *Princeps neque opera ulla magnifica fecit: Nam ea, quæ ſola ſuſceperat, AUGUSTI TEMPLUM, reſtitutionemque Pompejani Theatri, imperfecta poſt tot annos reliquit.* Et in *Caligula* Cap. XXI: *Opera ſub Tiberio ſemi-perfecta, TEMPLUM AUGUSTI, Theatrumque Pompeji abſolvit.* Immo ex *Dionis* Libro LIII. liquet, hoc Templum à *Senatu* decretum, à *Livia* & *Tiberio* vero *exſtructum* fuiſſe: *Et illi* (Auguſto) ſcribit, *Dio, in URBE DECRETUM FUIT A SENATU TEMPLUM heroïs, quod poſtea à TIBERIO & LIVIA ædificatum fuit, prout aliis in oppidis alia ædificata fuerunt.* Idem, quoad *Liviam*, confirmat *Plinius* Libro XII. Cap. 19: *Radicem ejus* (cinnamoni) *magni ponderis vidimus*

(1) Quod inter alios & *Dio* docet Libro LVII: *Quamvis ea in re HONORI AUGUSTI ſtuderet,* (καὶ ταῦτα τὴν Αὔγουστον καὶ ἐν τούτῳ τιμῶντα) *initio quidem neminem, AUGUSTI cauſa, in judicium tractum punivit, multosque accuſatos, quod per ipſius fortunam pejeraſſent, abſolvit; ſed poſterioribus temporibus multos morte affecit.* Et ibidem p. 611: *Aliæ item pugnæ ludis equeſtribus in HONOREM natalis AUGUSTI editæ, ac nonnullæ feræ occiſæ ſunt.* Hujusque rei documenta in nummis videas ſupra Tab. IV. Num. 3. 40. 42. & 44. ut ſubſequentia non pauca heic mittamus.

dimus in Palatio, Templo, quod fecerat divo Auguſto conjunx Auguſta, aureæ pateræ impoſitam, ex qua guttæ editæ annis omnibus in grana durabantur, donec id delubrum incendio conſumtum eſt. Hoc *Auguſtéum* fuiſſe adpellatum, ex *Marmore Piſano* clarum eſt, ut olim *Serapeum*, *Heracleum*, & id genus alia; idque in *Urbe* exſtitiſſe, docet *Aurelius* in *Auguſto* Lib. II. 1. atque in *colle*, ſive in *clivo collis*, ante *Palatium.* Hinc recte ineptam *Famianus Nardinus Marliani* judicat ſententiam, in *Foro* fuiſſe, exiſtimantis, *pontemque Caligulæ* per *medium forum vadentem, illud tranſiiſſe. Quare*, inquit enim, *quomodo decore abſolvere Caligula potuerit Templum Auguſti, ſub impoſito ponte, qui à Palatino ſuper omnia ædificia interjacentia in Capitolium pertigerit, videre me non poſſe, lubens agnoſco.* Et quid ad hæc *Tacitus.* Iſte *Annal.* VI. 45. *Ne publice quidem niſi duo opera ſtruxit, TEMPLUM AUGUSTO, & ſcenam Pompejani Theatri: EAQUE PERFECTA contemptu ambitionis, an per ſenectutem, haud dedicavit.* Sed *Vellejus Paterculus* II. Cap. 130: *Opera magna ſuo, ſuorumque nomine exſtruxit.* Fortè convenient utrique, ſi ab ipſo propemodum abſoluta, non vero dedicata ſtatuamus. *Jo. Valens* exiſtimat, *Templum* in averſa parte pulcherrimum *Concordiæ* eſſe, quod *Tiberium* Anno DCCLXIII. *Dolabella & Silano* Conſulibus, *dedicaſſe*, *Dio* refert Libro LVI. p. 586: Τῷ δ' ἐξῆς ἔτει τὸ τε Ὁμονοείου λεγόμενον ὃ τιβέριος καθιερώθη, καὶ αὐτῷ τό, τε ἐκείνης ὄνομα, καὶ τὸ ἔδρουσος τοῦ ἀδελφοῦ καὶ πάππου ἐπιγέγραπται. *Anno ſequenti Tiberius AEDEM CONCORDIAE SACRAVIT, INSCRIPTO SUO, & fratris Druſi, vitâ pridem functi, nominibus.* Quod & *Suetonius* Cap. XX. in *Tiberio* prodidit: *DEDICAVIT ET CONCORDIAE AEDEM: item Pollucis & Caſtoris, ſuo fratrisque nomine, de manubiis.* Hanc Ædem *Liviam* reſtituiſſe, & *Tiberium* dedicaſſe, ſcribit *Ovidius* Faſt. l. 640:

Inde triumphatæ libaſti munera gentis;
Templaque feciſti, quam colis ipſe, Deæ.
Hæc tua conſtituit Genetrix, & rebus, & ara.
Sola toro magni digna reperta Jovis.

Hanc etiam jam Anno DCCXLVII. reficiendam ſibi ſumſerat, docente hoc iterum *Dione* Lib. LV: p. 553. Τιβέριος δὲ ἐν τῇ νουμηνίᾳ, ἐν ᾗ ἐστατίνιος μὲν Γαλλὸς Πείσωνος ἤρξατο, ἐς τε τὸ Ὀκταυίειον ἐβουλήθησαν, ἅμα τὸ ἔξω τοῦ πωμηρίου αὐτὸ εἶναι, καὶ τὸ Ὁμονοείου αὐτὸς ἑαυτῷ ἐπισκευάσας προσέταξε, ὅπως τό, τε ἴδιον, καὶ τὸ τοῦ Δρούσου ὄνομα αὐτῷ ἐπιγράψῃ, τότε νικητήρια ἤγαγε. *Tiberius Kalendis Januarii, quibus Conſulatum inivit cum Cn. Piſone, in Octavii fanum (hoc enim erat extra pomerium) convocato Senatu, FANUM CONCORDIAE ſibimetipſi reficiendum injunxit, ut ſuo id, & Druſi nomine inſcriberet, ac deinde triumphavit.* Quod ideo factum fuiſſe Clariſſ. *Perizonius* in *Animad. Hiſtor.* Cap. III. exiſtimat, ut *mutuam*, quæ *inter illos erat, benevolentiam publice hoc ipſo declararet. Concordiam* præterea in *aditu templi* ſedere auctumat *Valens* dextera *pateram*, ſiniſtra *cornu copiæ*, ſolitum inſigne, tenentem, *Tiberii* itidem hinc ſtatuam, illinc *Druſi*, fratris, eſſe conſpicuam. Huncque rarum admodum percuſſum eſſe nummum, ut æterna eſſet *hujus templi* & *ipſorum concordiæ* apud poſteros *memoria.* Ut verum fateamur, quantumvis prior ſententia nonnullis gaudeat Patronis, mallemus tamen *poſteriorem* præferre. De *Titulo* Imperatoris V. ſupra ad Tab. IV. Num. 4. dictum eſt. Scrupulus unus ſupereſt, quod in *adverſa Imperator V.* Tiberius legatur, qui *honoris titulus* in annum DCCLXI. & LXII. incidit, quo anno *Auguſtus* adhuc vixit, & templum hoc Concordiæ à Tiberio nondum fuit dedicatum. Quid ſi dicamus, à jacto ſtatim fundamento, & à tempore exſtructionis fuiſſe hoc numiſma cuſum? Sed quid ad hoc dicemus, quando & *Ovidius* Libro VI. *Faſtorum* verſ. 637 ſcribit *Liviam illud dedicaſſe:*

Te quoque magnifica, CONCORDIA, dedicat ædem
LIVIA, quam caro præſtitit illa viro.

Forte *mutua* id fecerunt *opera* & conjunctis viribus, è quo factum eſt, ut eo *excellentius* ſurgeret *opus*, cujus *magnificentiam* & in nummo intuemur, perinde ac conſtat de *Liviæ Fano*, ex *Dionis* Libro LV: τὸ πρόπυλον τὸ Λιβίας καθιέρωσε μετὰ τῆς μητρός. *Templum Liviæ dedicavit CUM MATRE*, ceu & de propoſita ejus reſtitutione ſupra ex *Ovidio* audivimus, ut adeo *Tiberius* ſuam cum *Druſo*, *Livia* ſuam cum *Auguſto* concordiam hoc inſtituto reſpexerint. Neque eſt, quod *ipſi Tiberio* dicatum *hoc* ſtatuamus *Templum*, licet ex *Taciti* Libro IV. *Annal.* ſciamus, *Aſiæ Urbes Tiberio* A. V. C. DCCLXXVII. *Templum dedicaſſe*, quod in Procuratores Aſiæ *C. Silanum* & *Lucillium Capitonem* animadvertiſſet, idque *cum ulterior Hiſpania imitari vellet, Tiberium prorſus recuſaſſe*; cum hoc ſtatim *literæ* ſupra portam *inſculptæ* convellant, nempe S. P. Q. R. quæ *à Senatu* hoc Templum profectum fuiſſe, ſtatim omnino arguunt. Aſſervatur hic nummus rariſſimus in *Theſauro Regio Verſalienſi*, & in *Muſeo* Illuſtriſſ. *Franciſci de Camps*, quod Anno 1694. illuſtravit peculiari Commentario *Joh. Valens* p. 5. Num. 1. comparet, eumque ex *Theſauro Brandenburgico* producit *L. Begerus* Tom. III. pag. 87. & 88.

NUM. 3. & 4.

TIberius CAESAR AUGUSTUS. Caput Tiberii, lævam verſus, laureatum.

DIVUS AUGUSTUS MUNicipium TUR. Auguſtus velut Deus, ſedens, capite corona radiata cincto, dextra fulmen, ſiniſtra haſtam tenet.

De *antica* ſupra ſatis multa Tab. I. De *poſtica* monendum eſt, quod hunc majoris moduli nummum rariorem debeamus *Municipio Turiaſo*, ſive *Turiaſſo*, Ptolemæo τυρίασσα dictæ, memorato *hoc nomine Plinio* Libro III. Cap. 3. qui inter *civium Romanorum populos* eos recenſet, & *jure ſuffragii donatum fuiſſe*, arguit ſcribens: *Ex his civium Romanorum, Ilerdenſes, Oſcenſes, Turiaſonenſes.* Et Libro XXXIV. Cap. 14: *Hæc alibi atque alibi utilior aqua nobilitavit loca gloria ferri, ſicut Bilbilim in Hiſpania & Turiaſſonem.* Eſt vero citerioris, ſive *Tarraconenſis Hiſpaniæ* Urbs, in *Celtiberiæ* oppidis prope montem *Caunum*, ad parvum fluvium in Iberum prolabentem, in *Aragoniæ* regni confinio ſita, & *C. Patini, Harduini* ac *Cellarii* judicio,

hodierna *Tarraçona* ſive *Tarazona* in *Aragonia*. Ejus quoque meminit *Antoninus Pius* in *Itiner*: *Ab Aſturica per Cantabria . . . Numantia M. P. XXV. Auguſtobriga M. P. XXVII. Turiaſone M. P. XVI.* Male ergo, rectè monente *Antonio Auguſtino* in *Dialog.* VII. p. 109. *eam* nonnulli *Tyraſonam*, & *Tyrauſonam* appellant, quaſi à *Tyriis* & *Auſonibus*. Hoc *Municipium Turiaſo*, quorum in *Hiſpania* tredecim connumerat *Ant. Auguſtinus* loco citato, ſicuti *Auguſto*, non unos cudit nummos, ſic & hic *Tiberii* (Cæſaris jam, uti adverſa monet) in honorem, & quo majore cum gratia compareret, *Divum Auguſtum Patrem* in poſtica addidit. Heic non ſolum, docente ejus ſtatua, quam ſibi Turiaſones poſt ejus *apotheoſin* poſuerunt, uti in Deorum numerum receptus, ſedet, *corona radiata*, *Divinitatis* ſymbolo, inſignis, ſed &, veluti *Jupiter*, aut cum ipſo cœlum regens, *fulmen* dextra gerens, ſiniſtra vero *haſtam puram*, Deorum alias quoque ſymbolum; eleganter de hoc *Manilius:*

— — *cœlumque replevit*
Quod regit AUGUSTUS, SOCIO per SIGNA TONANTE.

Conſecrationis vero ritus penes Senatum erat, hinc bene *Dio* Libro LVI: Ἐπὶ μὲν οὖν τῷ Αὐγούστῳ τοσαῦτα, λόγῳ μὲν ὑπὸ τῆ γερουσίας, ἔργῳ δὲ ὑπὸ τε Τιβερίε καὶ ὑπὸ τῆ Λιβίας, ἐνομίθη. *Hæc ergo ſunt, quæ in honorem Auguſti, VERBO quidem SENATUS, re ipſa Tiberius ac Livia ſtatuerunt.* Quos vero divinos honores ipſi exhibuerint pluribus deſcribunt *Dio* Libro citato: *Decretum quoque Romæ Auguſto ſacrarium à Senatu, à Livia autem ac Tiberio factum: alibi quoque multis locis ei fana exſtructa ſunt à populis, partim volentibus, partim invitis.* Ritum autem ac ceremonias ἀμβιώσεως communicat *Onuphrius Panvinius* Libro II. *Faſtorum.* Pars hodie eſt hic nummus rariſſimus *Theſauri Verſalienſis*, & vulgavit jam illum *Harduinus* in N. P. & U. G. p. 510. itemque *J. Valens* in *Muſeo illuſtriſſ. Abbatis Franc. de Camps* p. 5. Num. 2.

EX AERE MAGNO.

NUM. 5.

TIberius CAESAR AUGUSTi Filius IMPERATOR V. Caput Tiberii laureatum, dextram verſus, uti Tab. III. Num. 68.

CERES. Ceres velata ſedens dextrorſum reſpicit dextra tenens duas ſpicas, ſiniſtra facem ardentem, infra Senatus Conſulti nota.

Sub *Cereris* figura *Liviam* Tiberii matrem latere, ambigi vix poterit, qui penitius conſideraverit, quæ ſupra ad Tab. IV. Num. 1. diximus. Nam Auguſtarum vultus Imperatores exhibere in nummis nondum conſueverant, novimusque à Senatu multum honoris Liviæ & plus quam à *Tiberio* fuiſſe exhibitum, de quo *Dio* Libro LVII: *Etenim Auguſto incolumi plurimum potuerat, ipſaque ſe Tiberio Imperium dediſſe ferebat.* Et Libro LVIII. *Cæterum SENATUS non contentus iis, quæ Tiberius ei decernenda ſcripſiſſet, luctum mulieribus in totum annum indixit — — arcum quoque ei, nulli unquam mulieri datum, decreverunt; ſcilicet quod multis ipſorum ſalutem attuliſſet, quod multorum liberos educaſſet, multos in elocandis filiabus adjuviſſet: unde nonnulli matrem patriæ eam cognominaverunt.* Quid magis convenientius nummo noſtro ſcribi poteſt, qui circa A. V. C. DCCLXI. Chriſti VII. ſub Conſulibus *M. Furio Camillo* & *Sexto Nonio Quinctiliano*, ipſam ſub Cereris habitu, omnibus de victu & amictu proſpicientis, ſiſtit. Hic eximiæ raritatis nummus jam vulgatus eſt à *J. Valente* in rarioribus æreis p. 8. *C. Mediobarbo* p. 62.

NUM. 6.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGUSTUS IMPerator VII. Caput Tiberii nudum, lævam verſus, uti Tab. II. Num. 7.

CLEMENTIAE. Clypeus, in cujus medio caput Deæ Clementiæ directa fronte, quod laurea ſive corona civica ambit, ad latus utrumque S. C. nota.

Quo pejor ſemper futurus Imperator, eo magis egregiis virtutum abutebatur ſymbolis, quo populo fucum faceret, & eò magis de ſe bene ſperare faceret. Exemplo hic ſit *Tiberius*, qui *Clementiæ* typum cum nomine ejus nummis imprimi paſſus eſt, nihil minus aliquando ſuis quam *clemens* futurus. Videri tamen ſub initium Regiminis ſui volebat, quaſi eandem ſectaretur quam maximè. Opportune hoc de eo nobis Scriptor fide digniſſimus *Dio* Libro LVII. prodidit; τό, τε σύμπαν, ποικίλην ἀπειλεῖαν ἦσαι, &c. *Denique TANTA utebatur CLEMENTIA, ut quum aliquando Rhodiorum Magiſtratus data ad eum epiſtola, non ſubſcripſiſſent illud conſuetum, quod vota ipſi facerent; celeriter eos excitos, quaſi male mulctaturus, quum id quod deerat, adjeciſſent, indemnes dimiſerit. Quaſi in populari reipublicæ ſi viveret imperio, ita magiſtratus quovis tempore honorabat, etiam Conſulibus aſſurgens; quumque eos convivio acciperet, ingredientes apud januam excipiebat, abeuntes proſequebatur. Si quando curru veheretur, comitari ſe non modo Patricium, ſed ne primariorum quidem equitum ullum ſinebat. Quum feſti dies eſſent, aut aliquid ſimile, quo multitudo occupata eſſet futura, veſperi veniens ad aliquem Cæſarianorum, qui eo loci, ubi conventus populi eſſet futurus, habitaret; noctem ibi exegit, ut expe-*

expeditissimè & quam minimo labore homines ipsum accedere possent. — — Frequenter ad spectacula veniebat, in honorem eorum, qui hæc edebant, utque multitudinem ornaret, ac una celebrare videretur. Et paulo ante: *Multa quoque civitatibus & privatis hominibus suppeditabat, Senatores multos ad egestatem redactos, ac ob id eo ordine cedere volentes, locupletavit; non tamen, nisi adhibito examine. —— —— Si quid alicui largiebatur, id confestim numerari, se inspiciente, jubebat, magna adhibita cura, ne idem sibi, quod Augusto, eveniret; cujus munerum permagnam partem dispensatores detrahere consueverant. Hæc autem omnia non aliunde, quam ex constitutis reditibus insumebantur. Nam eo quidem tempore neminem pecuniæ causa necavit, aut bona cujusquam publicavit, neque provinciam ullam expilavit. Æmilio certe Recto, quia is pecuniæ majorem constituta summam ex Ægypto (nam ei præerat) misisset, rescripsit: se tonderi suas oves, non ad vivum usque radi velle.* Quam insignem Principique dignissimam clementiam arguentem sententiam & *Suetonius* de ipso consignavit Cap. XXXII. in eo: *Præsidibus onerandas tributo provincias suadentibus, rescripsit: Boni pastoris esse tondere pecus, non deglubere*; itemque *Zonaras* Ann. II. p. 172. cujus tamen sententia magis cum *Dionis* verbis convenit. Aliud clementiæ πεπλάσμα & *Suetonius* Cap. LIII. memoriæ prodidit: *Imputavit etiam, quod non laqueo strangulatam* (Agrippinam) *in Gemoniis abjecerit; proque tali CLEMENTIA interponi decretum passus est, quo sibi gratiæ agerentur, & Capitolino Jovi donum ex auro sacraretur.* Et Cap. XXIX: *Atque hæc eo notabiliora erant, quod ipse in appellandis venerandisque, singulis & universis, prope EXCESSERAT HUMANITATIS MODUM. Dissentiens in Curia à Q. Haterio, Ignoscas, inquit, rogo, si quid adversus te liberius, sicut Senator, dixero. Et deinde omnes alloquens; Dixi & nunc & sæpe alias P. C. bonum & salutarem Principem, quem vos tanta & tam libera potestate instruxistis, Senatui servire debere, & universis civibus sæpe, & plerumque etiam singulis: neque id dixisse me pœnitet, & bonos, & æquos, & faventes vos habui Dominos, & adhuc habeo.* Sed obsignabimus ejus clementiæ vestigia verbis *Dionis* Libro LVII. p. 614. *Multa ei* (Urbibus Asiæ) *Tributi pecunia remissa, multa à Tiberio donata: qui tum virtutibus deditus fuit, alieni abstinentissimus, ne hæreditates quidem à cognatis sibi relictas adiit; in urbes & privatos homines magnam vim pecuniæ impendit, neque inde aut honorem aut laudem admisit.* Obiter notamus, *A. Rubenium* in *Commentario* p. 30. clypeum illum, in quo protome *Clementiæ*, vocare *discum, Clementiæ dicatum, cujus effigies in umbone conspiciatur. Ludovicum Nonnium* verò in *Commentario suo* ad *Tiberium* p. 36. *Clypeum, quem ambit corona civica, in cujus medio est Dea Clementia.* Refert *Sebastianus Erizzo*, apud Scriptores se comperisse Tiberio, ob clementiam hanc, aureum scutum in Capitolio fuisse dedicatum. Vellemus, illum addidisse apud quos invenerit, lucem forte fœnerari huic nummo inde possemus. Hoc certius, vel ipso prodente *Tacito* Libro IV. *Annalium, Aram clementiæ Tiberii tempore fuisse consecratam*, dum scribit: *Ita, quanquam diversis super rebus consulerentur, ARAM CLEMENTIAE, aram Amicitiæ, effigiesque circum Cæsaris ac Sejani censuere*, & sicuti in *Paulli Æmilii Lepidi*, Triumviri fratris, nummo apud *J. Valentem* Tab. IV. Num. 12. & *Hub. Goltzium* in *Fastis* itemque *C. Patinum* in *Thesauro minori* sub *Consularibus* p. 53. & *A. Morellio* in *Nummis* suis *Consularibus* in *Famil. Æmilia* sub Lit. F. idem *clypeus* cum Clementiæ *effigie* conspicitur; qui heic visitur, ibique nihil aliud notet, quam istum à Lucio Paullo, viro *hac Clementiæ virtute*, singulariter prædito, trahere originem, ita & hic *singularem Tiberianæ clementiæ laudem* designare necesse est, quam circa Imperii initium Anno scilicet V. C. DCCLXVIII. Christi XV. *Druso Cæsare & C. Norbano Flacco* COSS. subdola admodum dissimulatione, omnibus ostentare noverat. Sistunt hunc mole sua insignem ac rarissimum nummum *A. Rubenius* Tab. XVII. Num. 14. *Joh. Valens* in *Num. Imper.* præstantioribus p. 8. *C. Mediobarbus* p. 64. ex indice Cavotortæ. *Occo* p. 89. *Hub. Goltzius* in *Tiberio* Tab. IX. Num. 6. *Sponius en Recherches curieuses d'Antiquité Dissert.* I. p. 7. Num. 6.

NUM. 7.

(2) *TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS IMPerator VII. Caput Tiberii nudum, lævam versus, uti Tab. II. Num. 7.*

MODERATIONI. Clypeus, in cujus medio Moderationis caput, clypeum ambit laurea, adjecta ad latus S. C. nota.

Non sufficiebat *Tiberio Clementiæ* laudem venari, sed & Moderationis gloria notus esse volebat

(2) Numisma Tiberii magnum, in pulchro ære, exstat cum hac ad capitis partem Inscriptione. TI. CAESAR DIVI AUG. F. AUGUST. IMPERAT. VII. Ab altera parte exhibet Clypeum cum corolla intus atque imagine Deæ Clementiæ in medio ejusdem clypei. In ambitu nummi hæc Inscriptio cernitur, MODERATIONI. Sunt alii nummi, in quibus legitur CLEMENTIAE. Adest nota Senatusconsulti. Nummus hic singulariter in honorem Principis cujus fuit, sive pro ejusdem adulatione. Scribit enim *Suetonius* in ejusdem Tiberii Vita, quod, quamvis rigidus moribus atque asper exstiterit, videri tamen voluerit benignus & humanus, atque etiam singulari moderatione animi præditus; quam & ipsam sæpe verbis in Senatu præ se tulerit, quamvis facta ejus contrarium probarent. Ut adfectaret tamen eandem in initio, prout scribit *Suetonius*, civilis fuit erga omnes neque aliter fere quam privatus egit. Neque ex multis iisque magnis honoribus oblatis, aliquos nisi modicos admodum recepit, & ut natales ejus, qui in Circensium dies ludicros incidebant, aliquid extra ordinem honoris caperent. Pompæ autem & adulationis tam infestus fuit hostis, ut nunquam ad lecticam suam Senatores honoris caussa adesse aut circa illam versari voluerit. Quodam tempore quum Dominus à quopiam vocatus esset, minaciter eundem increpuit, vetuitque eum odiosa uti in posterum adpellatione. Mirari inprimis licet civilitatem ejus erga singulos atque universos, quæ modum etiam excederet. De qua *Suetanis* in *Vita* ejus Cap. XXIX. *Atque hæc eo notabiliora erant, quod ipse in appellandis, venerandisque singulis, & universis, propè excesserat humanitatis modum. Dissentiens in curia à Q. Haterio, Ignoscas*, inquit, *rogo, si quid adversus te liberius sicut Senator dixero. Et deinde omnes alloquens: Dixi & nunc & sæpe alias P. C. bonum & salutarem Principem, quem vos tanta, & tam libera potestate instruxistis, Senatui servire debere, & universis civibus sæpe, & plerumque etiam singulis, neque id dixisse me pœnitet, & bonos, & æquos, & faventes vos habui dominos. &c.* Sed cuncta hæc in Tiberio artis erant, non naturæ, aperuit enim postea animum vitiis & sceleribus obsessum, quem aliquandiu, ut tanto facilius falleret, callide texerat. Discimus illud ex *Dione* Libro LVII. ubi de simulatione Tiberii ita loquitur. *Postquam nulli jam motus annunciabantur, omnis tuto res Romana in Principatum ipsius consentiebat, ita demum missa dissimulatione Imperium occepit, idque ad hunc modum, quamdiu vixit Germanicus, administravit. Suo arbitrio nihil aut perpauca agebat, de rebus etiam minutissimis ad Senatum referebat, posito in foro tribunali, in quo sedens jus diceret, semper consiliarios Augusti exemplo habebat; neque tamen nisi communicato prius re etiam cum cæteris, quicquam serium peragebat: propo-*

bat omnibus, qua eum Senatus circa A. V. C. DCCLXVIII. Christi XV. *Druso Cæsare* & C. *Norbano Flacco* COSS. in hoc nummo extollebat. Prædicant & illam de ipso Autores & in his *Dio* Libro LVII. p. 610. Χρόνον μὲν τινὰ σωφρονέστατα διεξῆει, καὶ οὐδὲ τῶν ἄλλων ἡδέων ἀπελαύνειν ἐφίλει, ἀλλὰ καὶ συχνὲς ἐπὶ τούτῳ ἐκόλαζε. *Nimirum aliquandiu MODERATISSIME Tiberius vixit, ac ne reliquos etiam libidinibus obsequi passus est, multis ob id supplicio coërcitis.* Et in præcedente Nota audivimus pariter ex *Dionis* Libro LVII: *Consulibus etiam ipsum assurrexisse, eos convivio exceptos ingredientibus obviasse, abeuntes prosequutum esse, cum curru veheretur non permisisse, ut ipsum patricius, aut primariorum equitum ullus comitaretur.* Et *Suetonius* Cap. XXXII. in *Tiberio*: *Parem MODERATIONEM minoribus quoque & personis & rebus exhibuit.* Hanc effert & *Vellejus* Libro II. scribens: *Quis non inter reliqua, quibus SINGULARIS MODERATIO Tiberii Cæsaris elucet atque eminet, hoc quoque miretur.*

Et *Tacitus* moderationis suæ exemplum illustre Libro II. *Annalium* p. m. 107. b. adfert, cum contentio inter ipsum & Asinium Gallum de Comitiis Magistratuum in quinquennium habendis, esset exorta, ipseque *Tiberius* probe intelligeret, hanc sententiam altius penetrare & arcana Imperii tentari, iste tamen quasi augeretur potestas ejus differuit; *grave MODERATIONI SUAE, tot eligere, tot differre, vix per singulos annos offensiones vitari &c.* De moderatione ejus in victu & amictu multa quoque apud *Suetonium* Cap. XXXIV. legas, interque illa hæc: *Et ut parcimoniam publicam exemplo quoque juvaret, sollennibus ipse cœnis pridiana sæpe ac semesa obsonia apposuit, dimidiatumque aprum; affirmans, omnia eadem habere, quæ totum*, & apud *Suidam* quidam inquit: *Cum sodalibus privati more vivebat, cum iisque ludebat, non adductis stipatoribus. Vetuit etiam, ne quis sericâ veste uteretur.* An verò hi clypei facti sint ad exemplar eorum, quos *Tiberius* aureos in Capitolio dedicatos suspendit (3) uti conjicit *C. Patinus* p. 65. in Numismatibus æreis mediæ ac minimæ formæ, de hoc fortè dubitare licet.

Attulit jam hunc rarissimum hujus molis nummum (4) *Joh. Valens* in præstantioribus Nummis æreis p. 9. *A. Rubenius* Tab. XVII. Num. 15. *C. Mediobarbus* p. 64. *Occo* p. 89. *Sponius* en *Recherches Cur. d'Antiquité* Dissert. I. Num. 5.

NUM. 8.

(5) *Tiberius CAESAR AUGUSTI Filius IMPERATOR V. (Quintum) Caput Tiberii nudum dextram versus, uti Tab. I. Num. 35.*

vel

Tiberius CAESAR AUGUSTI Filius IMPERATOR V. (Quintum) Caput Tiberii laureatum, lævam versus, uti Tab. III. Num. 70.

vel

Tiberius CAESAR AUGUSTI Filius IMPERATOR VII. Caput Tiberii laureatum, dextram versus, uti Tab. III. Num. 69.

ROMæ ET AUGusto. Ara ornata duabus victoriis laureas tenentibus in manibus, quæ hinc & illinc cippis impositæ sunt.

Sicuti *Urbem* Romani pro *Dea* colebant, (hinc toties in nummis ΘΕΑ ΡΩΜΗ audit) eique *Templa* ab *Urbibus Asiæ* decernebantur, ita & *Templa & aras* ipsi ponebant; *Flaminesque* ac *Sacerdotes*, ceu Numini, constituebant, hinc *Martialis* Libro XII. *Epigr.* 8.

Terrarum DEA Gentiumque ROMA,
Cui par est nihil, & nihil secundum;

perinde ac *Augusto* vivo, hinc *Horatius* de eodem:

— — præsenti tibi maturos largimur honores
Jurandasque tuas per nomen ponimus ARAS.

Et *Servius* ad illud Poëtæ: *Namque erit ille mihi semper Deus*, addit: *Id est, post mortem, & dum*

proposita sua in medium sententia, non tantum omnibus contradicere liberum relinquebat, sed ferebat etiam aliquandò contraria suæ sententiæ decreta fieri: nam ipse quoque sæpenumero suffragium dicebat. Fuit igitur hic nummus Romæ cusus in Tiberii honorum, vel per adulationem, vel eo tempore, quum abditis per simulationem vitiis, clementem, moderatum, bonum atque officiosum Principem se ostenderit. Narrant Scriptores in Capitolio positum à Tiberio, propter hanc suam clementiam, Clypeum aureum. Unde & in ære signatus hic fuit nummus cum ejusmodi clypeo, ut & imagine Deæ, atque Inscriptione, CLEMENTIAE, quæ in superiori ambitu cernitur. *SEBAST. ERIZUS.*

(3) Referente *Suid.* in *Claud.* Cap. 32.

(4) Ante reliquos *Seb. Erizus* p. 191. cujus explicationem vide pag. præcedente.

(5) Numisma Tiberii æreum majoris moduli, ut & ex ære medio agnoscitur cum hac à parte capitis Inscriptione, TI. CAESAR AUGUST. F. IMPERAT. VII. Ab altera parte Templum cernitur, & in summa ejus parte duæ stant Victoriæ, quæ singulæ dextra corollam lauream seu victricem tenent. Subtus basim ædificii hæc adest Inscriptio, ROM. ET AUG. Templum hic depingitur, quod Asiæ populi in honorem Tiberii statuerunt, iis enim solis legitur (*Suetonio* teste) aliquod beneficium, quum easdem terræ motu quassatus restitueret, contulisse. Grati igitur Asiæ populi in Tiberii atque Urbis Romæ honorem Templum illud statuerunt, fuitque res eadem his nummis celebrata. Testimonium huic rei dat quoque majoris moduli numisma insigne æris Corinthii, Romæ in Tiberii honorem cusum, quod Inscriptionem & notam Senatusconsulti ab altera parte habet, ab altera vero Tiberii Statuam sedentis habitu, cum his literis CIVITATIBUS ASIAE RESTITUTIS. Ingens ille Terræ motus, quo complures nobilissimæ Civitates Asiæ corruerunt, accidisse creditur anno XVIII. Imperii Cæsaris Tiberii, quo ipso Servator noster passus fuit. Phlegon enim Scriptor Græcus, in Asia natus, cujus peculiarem penes *Suidam* habemus mentionem, ut rem memorabilem narrat, anno quarto Olympiadis decimæ supra ducentesimam (quæ, si recte ineamus computum, incidit in octavum & decimum Tiberii Principatus annum, quo generis humani Servator passus fuit,) exstitisse maximam, qualis nunquam ante visa fuerit, Eclipsim solis, quæ à sexta usque ad nonam duraverit horam, simulque tantum terræ motum, ut innumera in Asia atque in Bithynia corruerint ædificia. Sed præter Phlegontem, ejus temporis scriptorem, *Plinius* quoque ejusdem rei dat testimonium, scribens, quod Terræ motus ille, qui sub Tiberio exstitit, reliquis cunctis exstiterit gravior, quodque eodem conciderint duodecim Asiæ civitates atque innumera ubique locorum ædificia. De quo Terræ motu atque civitatum Asiæ ruina hæc exstant apud *Tacitum* Lib. II. *Annal.* Cap. 47. *Eodem anno duodecim celebres Asiæ Urbes conlapsæ, nocturno motu Terræ, quo improvisior graviorque pestis fuit, neque solitum*

dum vivit. Alii Imperatores *post mortem* in numerum referuntur *Deorum*; *Augustus Templa vivus* meruit. De *Templo Augusti* posito in Urbe supra plura ad hanc Tabulam Num. 1. & 2. diximus. Probeque observandum est, quod *ille* nunquam sibi *Templa poni passus fuerit, NISI ADJECTO ROMAE NOMINE.* Ita enim *Suetonius* Cap. LII: *Templa, quamvis sciret etiam Proconsulibus decerni solere: in nulla tamen provincia, nisi communi suo Romæque nomine recepit.* Et *Josephus* in *Antiquit. Judaic.* XV. 13: Ἐφ' ᾧ νεὼς Καίσαρος ἄπασι τοῖς εἰσπλέουσιν, ἔχων ἀγάλματα, τὸ μὲν Ῥώμης, τὸ δὲ Καίσαρος. *In quo TEMPLUM Cæsaris à longe conspicuum navigantibus, & in eo statuæ, ROMAE altera, altera CAESARIS. Sextus Rufus* id regione quarta, quæ est via sacra, ponit. Quodque clarius adhuc datur colligere ex Inscriptione *Gruteriana* pag. CCCXX. 8. *Lugduni* reperta:

SERVILIO MARCIANO ARVERNO
C. SERVILII DOMITII FILIO SACERDOTI
AD TEMPLUM ROMAE ET AUGUSTO.
TRES PROVINCIAE GALLIAE.

Errat ergo *Sebastianus Erizzo*, sibi persuadens hunc nummum Tiberio esse dicatum, & non Augusto, cum ipsi in faciem contradicat *Suetonius* capite XXVI. *TEMPLA, Flamines, Sacerdotes, DECERNI SIBI PROHIBUIT, etiam statuas atque imagines, nisi permittente se, poni, permisitque ea sola conditione, ne inter simulachra Deorum, sed inter ornamenta ædium ponerentur.* Et licet *Tacitus* scribat, *DECREVISSE Asiæ Urbes TEMPLUM TIBERIO, matrique ejus ac Senatui*, quod & *Smyrnæ* exædificatum fuit; & ex eodem *Tacito* constet: *per idem tempus Hispaniam ulteriorem, missis ad Senatum legatis, orasse, ut exemplo ASIAE DELUBRUM TIBERIO, matrique ejus exstruerent*; tamen istud non *ROMAE ET AUGUSTO* ædificatum fuit, ut rem paucis expediamus, ceu tamen in nummo legimus. Quorsum & collimare quoque videtur *C. Patinus* in *Catalogo Thesauri Mauroceni* p. 48. ad hunc nummum scribens: *Eosdem honores Tiberio delatos esse ac Augusto scribunt veteres, ideo non mirandum est, eadem adulationis formula usos fuisse gratiam Principis ambientes. Hinc utrique nummi iidem, eadem templa, eædem aræ.* Affert hunc haud obvium nummum (6) *A. Goltzius* in *Tiberio* Tab. IX. Num. 14. *J. Valens* p. 8. æri inciſum, sed literis & capite, sculptoris incuria, inversis. Rectius vero eundem *C. Patinus* in *Thesauro Numismatum* in 4. p. 140. *C. Mediobarbus* p. 62. ex *Museo Cospiano*, *Occo* p. 89. *Harduinus* p. 425. *Sponius* en *Recherches curieuses d'Antiquité*, Dissert. XXIV. pag. 366. Restitutum quoque eundem à *Cavino* fuisse, testatur *Claude du Molinet dans son Cabinet de la Bibliotheque de Sainte Genoveve*, ubi illud æri inciſum in *Paduanis* p. 95. Tab. XXIII. Num. 4. sistit.

NUM. 9. & 10.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTus Pontifex Maximus TRibunicia POTestate XXXIIX.
Senatus Consulti nota in medio areæ.

Quadrigæ Triumphales vacuæ sine omni Inscriptione.

Hæ *Quadrigæ Triumphales* non possunt non actum ab ipso arguere *Triumphum.* Causam ejus communicat *Suetonius* Cap. XVII: *Cui gloriæ amplior adhuc ex opportunitate cumulus accessit. Nam sub id ferè tempus Quintilius Varus, cum tribus Legionibus in Germania periit: nemine dubitante quin victores Germani juncturi se Pannoniis fuerint, nisi debellatum prius Illyricum esset. QUAS OB RES TRIUMPHUS EI DECRETUS EST, multique & magni honores. Censuerunt etiam quidam, ut PANNONICUS, alii ut INVICTUS, nonnulli, ut PIUS cognominaretur. Sed de cognomine intercessit Augustus, eo contentum repromittens, quod se defuncto suscepturus esset. TRIUMPHUM ipse distulit, mœsta civitate clade Variana. Nihilominus Urbem prætextatus, & laureæ coronatus intravit, positumque in Septis tribunal, Senatu adstante, conscendit: ac medius inter duos Consules cum Augusto simul sedit: unde, populo consalutato, circum Templa deductus est.* Et *Dio* Libro LVI. p. 582. b. *Victoriæ nuntium attulit Germanicus, ejusque ergo Augusto & Tiberio nomen Imperatorium auctum,* τό τε αὐτοκράτορος ὄνομα προσθῆναι, καὶ τὸ τὰ θριάμβεια πέμψαι, ἄλλα τε τινὲς τιμαὶ, καὶ ἁψῖδες ἐν τῇ Παννονίᾳ προπαρεσκευάσθησαν, *ac TRIUMPHUS decretus, atque inter alios honores, arcus duo triumphales in Pannonia concessi — — His recens decretis, adversus ex Germania allatus nuntius TRIUMPHOS eorum impediit.* Currum nempe triumphalem exhibet sed absque triumphatore, quasi ob mœstam civitatem eundem conscendere noluisset, civitas vero ob debitum honorem denegare haud potuisset. Moræ saltem indicium inferre videtur, quem biennio post A. V. V. DCCLXV. *Germanico* & *C. Fontejo* COSS. ut produnt *Fasti Capitolini* & ex illis *Pighius* Ann. III. p. 541. attamen egisse, non solum *Dio*, sed & *Suetonius* & alii asseverant. Priorem Libro LVI. jam audivimus, alter, nempe *Suetonius* Cap. XX. *A Germania in Urbem post biennium regressus, TRIUMPHUM, quem distulerat, egit, prosequentibus etiam Legatis, quibus Triumphalia ornamenta impetrarat: ac priusquam in Capitolium flecteret, descendit è curru, sequè præsidenti patri ad genua summisit.* Itemque *Paterculus* II. 121. *In Urbem reversus, jam pridem debitum, sed continuatione bellorum dilatum, ex Pannoniis Dalmatisque egit triumphum.*

Nummum hunc vulgavit jam *C. Patinus* in *Suetonio numinis illustrato* p. 160. *Goltzius* in *Tiberio* Tab. IX. Num. 1. ubi tamen figura ejus tota inversa cernitur, & exstat hodie in *Thesauro Schwartzburgico.*

NUM.

situm in tali casu effugium subveniebat in aperta prorumpendi; quia deductis Terris hauriebantur. Sedisse immensos montes, visa in arduo quæ plana fuerint, effulsisse inter ruinam ignes memorant. &c. SEB. ERICIUS.

NUM. 10. & 11.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTus Pontifex Maximus TRibunicia POTestate XXXVII. In area Senatus Consulti nota

Quadrigæ Triumphales absque Triumphante sine perigraphe.

Omnia, quæ hic moneri possunt, attigimus in præcedenti nota, solum observantes, quod ejusdem typi nummus à Senatu jam A. V. C. DCCLXXXVIII. Christi XXXV. fieri fuerit jussus *M. Servil. Rufo Noniano*, & *C. Cestio Gallo Coss.*

Sistit & illum *C. Mediobarbus* p. 67. ex *suo Museo*. *Goltzius* in *Tiberio* Tab. X. Num. 3. & Tab. IX. Num. 1. ubi tamen figura inversa visitur.

NUM. 10. & 12.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTus Pontifex Maximus TRibunicia POTestate XXXVI. Senatus Consulti nota in area.

Quadrigæ elephantorum vacuæ.

Sola differt Tribunicia Potestate hic nummus à præcedente, quam Trigesimam Sextam in ipso obsignatam conspicimus, quamque egisse novimus sub *P. Fabio Persico* & *L. Vitellio* Coss. A. V. C. DCCLXXXVII. Christi XXXIV. Comparet hic nummus in *Thesauro Schwartzburgico*.

NUM. 13. & 14.

(°) *TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTus Pontifex Maximus TRibunicia POTestate XXIIII. Senatus Consulti nota in area.*

vel

TIberius CAESAR AUGUSTI Filius IMPERATOR. Caput Tiberii nudum, lævam versus, uti Tab. III. Num. 74.

vel

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTus IMPerator VIII. Caput Tiberii nudum, dextram versus, uti Tab. II. Num. 18.

vel

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTus Pontifex Maximus TRibunicia Potestate XXI. In area Senatus Consulti nota.

CIVITATIBUS ASIAE RESTITUTIS. Tiberius, sub Jovis specie, in sella curuli sedens, capite nudo, dextra pateram, sinistra hastam puram tenet.

Cum *Tiberii*, *boni Principis* speciem præ se ferentis, tempore A. V. C. $(\frac{770}{69})$ post C. N. 17. mundi 3966. Consulibus *C. Cœlio Rufo* & *L. Pomponio Flacco Græcino*, juxta *Usserium* & *Calvisium*, cum quibus nos facimus; Anno sequente $(\frac{771}{70})$ *Tiberio Cæsare* & *Germanico* Consulibus, juxta, *A. Pagi* in *Dissertatione Hypatica* p. 169; A. V. C. 775. Christi XXII. *C. Sulpicio Galba* & *D. Haterio Agrippa* Coss. juxta *Comitem Mediobarbum*, A. 774. J. C. 23. juxta *Occonem* p. 91; (7) *duo-*

(6) TI. CAESAR DIVI AUG. F. AUGUST. P. M. TR. P. XXI. SC. Au milieu de la medaille sans effigie : Au revers Tibere couronné comme Empereur de laurier, & assis, tient une patere, & une haste, avec cette Inscription, CIVITATIBUS ASIAE RESTITUTIS.

S'est icy la representation du colosse fait par les villes de l'Asie en l'honneur de Tibere, pour recognoissance du restablissement qu'il leur aida à faire, après qu'elles furent renversées par un tremblement de terre au nombre de douze, comme *Strabon* liv. XIII. & *Pline* liv. II. chap. 83. le remarquent, & en suite *Paterculus* liv. II. en ces mots, *fortuita non civium tantummodò, sed urbium damna munificentia vindicat*: RESTITUTAE *Urbes Asiæ*. *Suetone* aussi chap. XLVIII. Quant à l'erection de ce colosse, *Phlegon Trallianus*, & par consequent de ces cartiers là, se servant du tesmoignage du Gramairien *Apollonius*, rapporte que ces peuples d'Asie rendirent à ce Prince cette marque de leur recognoissance, & qu'il fut dressé derriere le Temple de Venus. Je croy, à cause que cette Déesse estoit la protectrice de la maison des Cesars & famille Julienne, en laquelle Auguste l'avoit adopté; & de

plus, qu'il y adjousterent des statuës representans les villes restablies par sa liberalité. Je sçay bien que *Meursius*, dont l'authorité est de grand poids, censure cette remarque de *Phlegon*; mais cette medaille qui represente sans doute Tibere (comme je voy que *Goltzius*, *Vicus* & *Nonnius* l'ont aussi estimé,) certainement me semble donner une entiere confirmation de ce qu'en a dit cet Autheur; lequel estant affranchy d'Hadrian, & vivant à Rome, eust peu refuter l'opinion de son garand, si il eust veu le contraire. Et ce qui semble confirmer que c'est la figure de Tibere en cette medaille; voire mesme colossique, est qu'il n'a pas esté figuré en la forme ordinaire, le Senat ayant ordonné qu'on fit battre cette sorte de monnoye pour honorer Tibere, & laisser la memoire à la posterité de sa liberalité. Car encore que Tibere fust grand œconome, si avoit il cela, que par intervalle il paroissoit liberal, & honorable, *Instaurabat & adornabat ruinosa ædificia priorum conditorum nominibus inscriptis. Civitatibus & privatis hominibus opem ferebat* (ce dit Zonare) qui semble avoir eu cette histoire du restablissement de ces villes, quand il a escrit cecy. *TRISTANUS* Tom. I. p. 162.

(7) *duodecim*, vel, ut *Eusebius* in *Chronico* tradit, *tredecim Asiæ Proconsularis Urbes* una nocte terræ motu vexatæ, concussæ, ac in ruinas missæ fuerint, singulare *Clementiæ* specimen, cujus & supra mentionem injecimus, editurus *Tiberius*, multa ipsis *non solum tributa remisit*, sed & *ære suo ipsas* maximam partem restituit, ac instauravit; propterea & ipsi *colossus* erectus est juxta *ædem Veneris* in *Foro Romano*, & *in unaquaque restauratarum urbium statuæ illi positæ*, ceu ex *Apollonio Grammatico* tradit *PHLEGON TRALLIANUS* in libro *De mirabilibus* Cap. XIII. Deprædicant istam singularem *clementiam* in eo non pauci ex *Autoribus*, in quibus familiam ducit *Dio* Libro LVII. p. 614. Τάς τε ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεσι τῇ ὑπὸ τῇ σεισμῷ κακωθείσαις ἀνὴρ ἐσφοτηγικὼς σὺν πέντε ῥαβδέχοις προσετάχθη· καὶ χρήματα πολλὰ μὲν ἐκ τῶν φόρων ἀνείλη, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς ἐκ τιβερίου ἐδόθη· τῶν γὰρ ἀλλοτρίων ἰσχυρῶς, μέχρι γε καὶ τῆς ἄλλην χρείαν ἐπιτίθεσιν, ἀπεχόμενος. *URBIBUS ASIAE, terræ tremore concussis, Prætorius vir cum quinque lictoribus præfectus; multa eis tributi pecunia remissa, MULTA A TIBERIO DONATA; qui dum virtutibus deditus fuit, alieni abstinentissimus.* Idem & comprobat *Suetonius* Cap. XLVIII. scribens: *Neque provincias quidem ullâ liberalitate sublevavit, excepta ASIA, DISJECTIS terræ motu CIVITATIBUS.* Quas & tangit Cap. VIII: *Pro LAODICENIS, ATHYATIRENIS, CHIIS, TERRAE MOTU AFFLICTIS, opemque implorantibus, Senatum (Tiberius) deprecatus est.* In quas oculum intendit & *Vellejus*: *Fortuita non civium tantummodo, sed & Urbium damna Principis munificentia vindicat. RESTITUTAE URBES ASIAE &c.* Non minus & *Orosius* VII. 4. *Sane ASIAE CIVITATES illo terræ motu dirutas, TRIBUTO DIMISSO, PROPRIA etiam LIBERALITATE donavit.* Sic & *Phlegon* in *De rebus mirabilibus* Cap. XIII. Οἰκεῖα δαπάνῃ πάλιν ἀνώρθωσεν, ἀνθ' ὧν κολοσσόν τε αὐτῷ κατασκευάσαντες ἀνέθηκαν ἔμπροσθε τῷ τῆς Ἀφροδίτης, ὅ ἐστιν ἐν τῇ Ῥωμαίων ἀγορᾷ, καὶ τῶν πόλεων ἑκάστης εἰκόνας ἀνδριάντας παρέστησαν. *Apollonius Grammaticus*, narrat, *Tiberii Neronis ætate terræ motum fuisse; quo multæ ac celebres Asiæ Urbes funditus deletæ sint, QUAS deinde TIBERIUS SUO SUMPTU REPARAVIT, propter quod beneficium Asiani Colossum ei confecerunt ac posuerunt in Foro Romano prope Fanum Veneris & singularum deinceps Urbium statuas subjunxerunt.* Sed hi *indeterminate* nobis *numerum earum* produnt; nunc & audiamus, qui *distinctius* de *ipsarum numero* loquuntur, in quibus sunt *Plinius* Libro II. Cap. 84. *Maximus terræ, memoria mortalium, exstitit motus, TIBERII Cæsaris Principatu, XII. URBIBUS ASIAE una nocte prostratis.* In quo numero consentientem quoque habemus *Tacitum*, Libro II. *Annalium* Cap. 47. p. m. 109. scribentem: *Eodem anno duodecim CELEBRES ASIAE URBES CONLAPSAE, nocturno motu terræ, quo improvisior graviorque pestis fuit: Neque solitum in tali casu effugium subveniebat in aperta prorumpendi, quia diductis terris, hauriebantur. Sedisse immensos montes, visa in arduo quæ plana fuerant, effulsisse inter ruinam ignes, memorant. Asperrima in Sardianos lues, plurimum in eosdem misericordiæ traxit: Nam CENTIES SESTERTIUM pollicitus Cæsar: & quantum ærario aut fisco pendebant, in QUINQUENNIUM REMISIT, MAGNETES A SIPYLO proximi damno & remedio habiti TEMNIOS, PHILADELPHENOS, AEGAEATAS, APOLLONIENSES, quique Mosteni, aut Macedones Hyrcani (8) vocantur) & HIEROCAESAREUM, (Mazacam* antea dictam) *MYRINAM, CYMEN, TMOLUM, levari per idem tempus tributis, mittique ex Senatu placuit, qui præsentia spectaret, refoveretque. Delectus est M. ALETUS è PRAETORIIS, ne, Consulari obtinente ASIAM, æmulatio inter pares, & ex eo impedimentum oriretur.* Aliquas ex illis nominat *Strabo* XII: Καὶ γὰρ νῦν ἡ Μαγνησία ὑπ' αὐτῷ κατέβαλεν σεισμός· νήνικα καὶ Σάρδεις, καὶ τῶν ἄλλων τὰς ἐπιφανεστάτας καὶ πολλὰ μέρη διελυμήνατο· Ἐπανόρθωσε δ' ὁ αὐτοκράτωρ χρήμασι δημοσίοις, καὶ ἀπέτρεψεν ἂν καὶ τὴν μετὰ ταῦτα συμφορὰν Τραλλιανοῖς (νήνικα καὶ τὸ γυμνάσιον, καὶ ἄλλα μέρη συνέπεσεν) ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ τέτιος, καὶ Λαοδικεῦσιν. *Nam & nostra ætate tremores terræ Magnesiam disjecerunt: quando & Sardes, & aliæ nobilissimæ Urbes ab iisdem sunt gravissime adflictæ multis partibus. Imperator tamen instauravit, pecuniam largitus; quod beneficii ante etiam Trallianis præstiterat Pater ejus, cum eorum corruisset Gymnasium aliæque partes: itemque Laodicensibus.* Eusebius vero in *Chronicis* TREDECIM eversas fuisse tradit, ac *Ephesum* addit, (9) scribens: *TREDECIM URBES TERRAE MOTU corruerunt: Ephesus, Magnesia, Sardis, Mosthene, Megachyero, Cæsarea, Philadelphia, Himolus, Temis, Cumæ, Myrrhina, Apollonia, Diahircania.* Quæ posteriora cum valde sint corrupta *Lipsius* ad *Tacitum* p. 45. sic emendanda existimat: *Mosthene, Agæ, Hierocæsarea, Philadelphia, Tmolus, Temnus, Cume, Myrina, Apollonia, Hircania*, eaque *recte restituta* ab ipso fuisse, *superius adlata* docere facile possunt. Sic & *TIRONIS PROSPERI, AQUITANI Chronicon* p. 284. edit. *Græv.* Tom. XI. *Rer. Rom. Tiberii Imperii anno V. TREDECIM Urbes terræ motu corruerunt.* Nicephorus Libro I. Cap. 17: *quindecim* asserit. Sed conciliari hos omnes facile posse, patet, si cum *Tacito* XII. *celebres* deletas asseramus, *tribus ignobilioribus* ab istis non observatis. Ubi non possumus non adducere Inscriptionem illam (10) Monumenti circa annum 1695. in *Italia*, (teste Autore *Diarii Hamburgensis* Anni 1696. Mensis die 24 Decembris) effossi, in quo plures exhibentur fœminæ lapidi incisæ, Urbes illas terræ motu concussas repræsentantes, adjectis infra ipsarum nominibus, quod ipsum monumentum memoriam hujus munificentiæ Imperatoriæ insigniter conservare videtur: TI. CAESARI. DIVI AUGUSTI F. DIVI JULI N. AUGUSTO PONTIF.

(7) Alii denuo cum *Orosio* statuunt, *terræ motum* hunc tempore *passionis Christi* Anno *Tiberii Imperii* 18. *Christi* autem 34. contigisse. Videatur *Nennii Commentarius* ad *Tiberium*, & *Moulinet* Cabinet de *Ste-Genovefve* p. 68. itemque *Sebast. Erizzo* p. 78. ac *Levin. Hulsius* in *Imperat. Numism.* serie pag. 7. Sed abludunt à vero. Nam hic totis 14. annis post contigit. Referente siquidem *Eusebio* hic contigit Anno II. Olympiadis CXCIX. passus autem Christus est Anno IV. Olympiadis CCII. quo tempore in *Bithynia Nicææ Urbis* terræ motus multas evertit ædes, *Eusebius* ad annum 2034. tradit, quem tamen *biennii metachronismum commisisse*, monet *Scaliger* ad ipsum p. 168.

(8) *Lydiæ*, scilicet urbis, docentibus hoc nos *Holstenio, Cupero* & *Harduino* p. 523.

(9) Pertinuisse omnino *ipsam* ad hunc numerum, *numinus* ipsorum *M. Aurelii tempore* cusus probat, in quo: ΕΦΕ-ΣΙΩΝ PN. h. e. CL. apud *Patinum* pag. 241. cum *effigie cervi*, ex quo simul conficitur, *æram suam* inde cœpisse, nempe à *restitutione & reparatione Urbis* post terræ motum, qui, referente *Tacito*, Anno *Tiberii quarto, C. Cælio*, & *Pomponio, Coss.* contigit, ac in A. V. 769. incidit, & tunc A. V. erat 918. *Aurelii, Sextus.*

(10) Monumentum hoc insigne; cujus mentionem hic facit *Schlegelius*, effosum fuit Puteolis, mense Decembri anni 1693. Illustravit & edidit *Antonius Bulifo*, exiguo admodum libello, Italice conscripto, atque edito *Neapoli* anno 1694. Dignum judicavimus, quod (ubi ad finem Tomi II. pervenerimus) inter reliqua ibidem *Antiqua Monumenta* à nobis collocetur, atque Italico simul idiomate & Latina versione ornatum, publicetur. HAVERCAMP.

PONTIF. MAXIMO COS. IIII. IMP. VIII. TRIB. POTEST. XXXII. AUGUSTALES RESPUBLICA RESTITUIT.

Falluntur ergo *Adolph. Occo* & *C. Mediobarbus*, ut hoc ſub calcem adhuc addamus, qui *Veſtam ſedentem* in hoc nummo noſtro conſpexerunt, itemque *A. Gorlæus*, *Scaliger* in Notis ad *Euſebium* p. 168. qui *Aſiam* ſub *muliebri ſpecie heic ſedentem* exiſtimant. Sed *ſtatuam Tiberii*, veluti prætextati ſenis, in ampliſſimo cultu, aut potius *Genii*, aut *Dei* inſtar in *ſella curuli ſedentis*, cum *haſta pura* & *patera*, heic in *honorem ejus*, ob *inmortale* in *tot civitates adflictiſſimas meritum*, & monumentum Liberalitatis eximiæ poſitam reputamus potius cum *Levino Hulſio* multisque aliis.

Cæterum, memorabilem hunc nummum jam vulgarunt *Adolph. Occo* p. 91. nov. edit. & p. 59. prioris edit. *Harduinus* in *Nummis antiquis* P. & U. p. 76. & 164. ex *Muſeo Regio* & *Muſeo ſuo*, *C. Mediobarbus* p. 65. ex *Muſeo ſuo*, *Scaliger* in *Euſebium* p. 168. *A. Gorlæus*, referente *Samuele Pitiſco* in Notis ad *Suetonium* p. 689. Æri vero inciſum jam dederunt *C. Patinus* in *Suetonio* nummis illuſtrato pag. 178. *L. Begerus* in *Theſ. Brandenb.* p. 611. ac in *Theſauro Numiſmatum æris majoris* in 4to p. 140. *H. Goltzius* in *Tiberio* Tab. IX. Num. 11. & Tab. X. Num. 4. ubi tamen *figura* ſculptoris vitio *inverſa* penitus cernitur. *Claud. du Molinet dans ſon Cabinet de la Bibliotheque de Ste. Genevieve* p. 69. Tab. XIX. Num. 1. *Levinus Hulſius* in *Imperat. Numiſm.* ſerie p. 7. *Sebaſt. Erizzo* in *Diſcorſo ſopra le Medaglie de gli Antichi* p. 78. *Joh. Harduinus* in *Notis ſuis* ad *Plinii* H. N. Lib. II. Cap. 84. p. 235. *Jobertus* in *notitia Rei Num.* p. 160. & 161. *Laurentius Begerus* in *Floro* p. 130.

NUM. 15. & 16.

IMPerator Titus CAEſar DIVI VESPaſiani Filius AUGuſtus Pontifex Maximus TRibunicia Poteſtate Pater Patriæ COnSul VIII. RESTituit. In area S. C. nota.

CIVITATIBUS ASIAE RESTITUTIS.
Statua Tiberii in ſella curuli, ſedentis capite nudo, dextra pateram, ſiniſtra haſtam puram tenentis.

Cauſam prioris hoc emblemate ſignati nummi jam præcedente numero tradidimus. Dignam ejus memoriam reputavit *Titus Veſpaſianus*, quæ renovaretur nummi reſtitutione, atque in animos hominum, ſi fortè excidiſſet, revocaretur. Vulgavit rariſſimum hunc nummum jam *C. Patinus* in *Suetonio nummis illuſtrato* p. 178. ac in *Theſauro Numiſmatum* in 4to p. 140. *A. Occo* p. 91. *C. Mediobarbus* p. 65. *Joh. Valens* in *Nummis præſtantioribus æreis* p. 9.

NUM. 17. & 18.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGUSTus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate XXXIIX. In area Senatus Conſulti nota, uti Num. 17.

vel

TIberius CAESAR AUGUSTI Filius IMPERATOR. Caput Tiberii nudum, dextram verſus, uti Tab. II. Num. 3.

Templum octo columnarum egregiæ ſtructuræ multis ſtatuis & ſignis exornatum, cujusque portæ inſcriptum SPQR. in ejus medio in ara conſidet Figura cornu copiæ tenens, hinc & inde duæ aliæ figuræ baſibus inſiſtentes.

Idem typus cum ſupra hac ipſa Tab. V. Num. 1. occurrerit, eo B. L. ablegamus ſcientes eodem fini & hunc fuiſſe à S. P. Q. R. uti Inſcriptio Templi prodit, conflatum, ſolummodo obſervantes, quod diverſis vicibus idem typus repetitus fuerit. Nam ſupra ſub titulo ejus Imperatoris V. h. e. circa V. C. 761. Cap. IX. vidimus illum. Hic ſub Tribunicia Poteſtate XXXVIII. occurrit, quam inchoavit die 27. Junii A. V. C. $\left(\frac{89}{788}\right)$ Chriſti 36. Siſtunt & illum *Goltzius* in *Tiberio* Tab. VIII. Num. 10. *Sambucus* in *Emblemat.* 236. *Mediobarbus* ex *Muſeo ſuo* p. 67. *Occo* p. 95. *Famianus Nardinus* in Roma veteri Libro VI. Cap. 14. p. 1336. Tom. IV. *Grævii*. *Alexander Donatus* de *Urbe Roma* Libro II. Cap. 24. p. 641. Tab. III. *Grævii Rerum Roman.*

NUM. 19.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGuſtus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate XXIIII. In area Senatus Conſulti nota, uti Tab. V. Num. 14. & VI. Num. 27.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Auguſtus veluti Deus corona radiata ornatus ſedens, dextra lauri vel oleæ ramum, ſiniſtra haſtam puram tenet, ante ipſum ara,

De apotheoſi Auguſti nonnulla ſupra Tab. hac V. Num. 4. diſſeruimus; quo in nummo eodem

(11) Omnino Tiberii eſt ſtatua, quod omnibus jam Antiquariis receptum eſt, & clariſſime evincunt nummi nitidiores, qualem ipſi ſervo, in quo facies Tiberii in imagine ſedente ariſſime agnoſcitur. HAVERCAMP.

dem propemodum habitu atque hic ſedet, modo quod loco fulminis dextra hoc in nummo lauri ramum teneat, indicaturi eundem pacis bellique datorem eſſe. Vulgavit jam illum *A. Occo* p. 91. *C. Mediobarbus* p. 65.

NUM. 20.

DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Auguſti radiatum, lævam verſus.

Novum non ſolum apotheoſeos Auguſti, ſed peculiaris cultus à *Tiberio* patri *Auguſto* exhibiti argumentum obvenit, de quo tamen ſupra jam pluribus à nobis actum eſſe recordamur. Siſtit rariorem hunc nummum *J. Valens* in *Nummis præſtantioribus æreis* p. 9. & *Com. Mediobarbus* 63.

NUM. 21.

TIberius CAESAR AUGUSTI Filius IMPERATOR V. (Quintum) Caput Tiberii nudum, dextram verſus, uti Tab. I. Num. 35.

SALUS AUGUSTI. Ara.

Rariſſimus hic nummus ex (12) *Muſeo Domini Goſuini Uilenbroeck* depromptus eſt, qui & ipſum *manu Goereana*, ſculptoris peritiſſimi, delineari ac ſculpi fecerat. Sicuti vero infra Tab. VII. Num. 13. SALUS AUGUSTA in quodam *Tiberii* nummo occurrit, ſic hic SALUS AUGUSTI. Neque dubium eſt, quin pro *Salute* ipſius, præcipue *initio ſui Regiminis* multæ fumaverint aræ, dum pro *eadem* non ſolum in *Urbe*, ſed & in *aliis Provinciis* vota ſuſceperunt. Nam cum *Imperator V.* in eo ſalutatur, iſtum circa A. V. C. 761. Chriſti 8. cuſum fuiſſe, oportet, quo etiam *Templum Divo Auguſto* ab ipſo fuiſſe dicatum, novimus, ceu ſupra ad Num. 1. & 8. hujus Tabulæ jam monuimus.

(12) Sæpius ibidem pulcherrimum hunc nummum ex ære, primæ magnitudinis, fuimus contemplati, eſtque elegans & ſatis bene ſervatus. Verum hic Nummus & ſequentes duo in hac Tabula (quamvis à *Schlegelio* deſcripti tanquam in ea exſtantes) non inveniuntur, neque (deficiente commodo loco) ſculpi potuerunt, verum collocari, una cum aliis, fecimus in poſtrema Tiberii Nummorum Tabula. HAVERCAMP.

NUM. 22.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGUSTus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate XXIIII. In area Senatus Conſulti nota.

vel

TIberius CAESAR DIVI AUGUSTI Filius AUGUSTus Pontifex Maximus TRibunicia Poteſtate XXXIIII. In area Senatus Conſulti nota.

vel

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGUSTus Pontifex Maximus TRibunicia Poteſtate XXXVII. In area Senatus Conſulti nota.

Senatus PopulusQue Romanus JULIAE AUGUSTI. Bigæ mularum.

Licet conſtet, *poſtremis Imperii temporibus Tiberio* cum *Livia* non bene ſatis ſemper conveniſſe; attamen *honores* à *Senatu* ipſi decerni patiebatur, ac connivebat. Siquidem *Suetonius* in *Tiberio* Cap. L. & LI: *Matrem Liviam gravatus, velut partes ſibi æquas potentiæ vindicantem, & congreſſum ejus aſſiduum vitavit; & longiores ſecretioresque ſermones, ne ejus conſiliis, quibus tamen interdum & egere, & uti ſolebat, regi videretur. Tulit etiam perindigne actum in Senatu, ut titulis ſuis quaſi Auguſti, ita & LIVIAE FILIUS adjiceretur. Quare non Parentem Patriæ appellari, NON ULLUM INSIGNEM HONOREM RECIPERE PUBLICE PASSUS EST. Sed & frequenter admonuit, majoribus, nec fœminæ convenientibus negotiis abſtineret. — — Toto quidem triennio, quo, vivente matre, abfuit, ſemel omnino eam, nec amplius quam uno die, ac pauciſſimis vidit horis: ac mox neque ægræ adeſſe curavit, defunctamque, & dum adventus ſui ſpem facit, complurium dierum mora, corrupto demum & tabido corpore funeratam prohibuit conſecrari: quaſi id ipſa mandaſſet. Teſtamentum quoque ejus pro irrito habuit, omnes amicitias & familiaritates, etiam quibus ea funeris curam moriens demandarat, intra breve tempus afflixit.* Et *Dio* Libro LVIII. p. 621: Οὔτε ἐκφορὰν αὐτῆς ποιήσατο, ἀ μὴν οὐδὲ ἐς τιμὴν ἄλλο τι αὐτῇ πλὴν τῆς δημοσίας ἐκφορᾶς καὶ εἰκόνων, ἑτέρων τε τινῶν οὐδενὸς ἀξίων, ἐνεμεῖνε, ἀναπόδεικτον καὶ αὐτὴν ἀντικρυς ἀπηγόρευσεν, h. e. *Neque mortuam ipſe in publico expoſuit, neque præter funus publicum, imagines que, & alia levia, ullum ei honorem tribuit, decerni ei religionem cœleſtem palam prohibuit. Cæterum SENATUS non contentus iis, quæ Tiberius EI DECERNENDA SCRIPSISSET, luctum mulieribus in totum annum indixit, — — ARCUM quoque ei, nulli unquam mulieri datum, decreverunt.* Divinos honores tamen conſe-

consecuta est sub *Claudio*, de quo *Suetonius* Cap. XI. in *Claudio*: *AVIAE LIVIAE divinos honores, & Circensi pompa currum Elephantorum Augusteo similem decernendum curavit.* Non ergo hic Augusteum videmus currum ab Elephantis tractum, sed bigæ sunt mularum, quas ad funus ejus spectare credimus, licetque honores post mortem statim ipsi denegavit, eos tamen ipsi aliquot annis elapsis, decerni à Senatu passus est, liquido hoc nummo nostro comprobante. Carpentum autem hoc erat vehiculum, quod Circensi Pompa consecratum, Diis tantum ac semideis, quorum animæ relatæ in cœlum erant, à mulis trahebatur, adstipulante nobis *Torrentio* in *Suetonium*. Et cum *Rubellio* & *Fufio Consulibus*, quorum utrique Geminus cognomentum erat, ætate extrema, sive ut *Dio* prodit, anno octuagesimo sexto (13) ex *Taciti* Annal. V. I. 1. f. defunctam sciamus, sive, ut *Fasti Capitolini*, & *Pighius* Annal. III. p. 557. volunt, A. V. C. DCCLXXXI. Anno Imperii 16; in aversa vero nummi parte Tribunicia Potestas XXXIV. obsignata sit, illam vero 27. Junii A. V. C. DCCLXXXIV. inceperit, Imperii sui XIX. ex eo palam fit, anno demum sequente quarto hunc honorem *Liviæ* à *Tiberio* fuisse habitum. Errat proinde *Ludovicus Nonnius*, *Goltzii* interpres scribens: *Non fuit hic nummus vivente Tiberio signatus, siquidem is parcos admodum, imò nullos pene defunctæ matri Liviæ, (quæ Julia Augusta mox dicta) honores decerni passus.* Exhibuimus etiam hunc neque vulgarem neque obvium nummum supra in Nummis *Juliæ*, sive *Liviæ* Tab. I. Num. 2. Vulgarunt & illum *C. Mediobarbus* p. 53. & 65. sed *malè* AUGUSTAE habet pro AUGUST; & præterea Tribuniciam Potestatem XXIII. exhibet è *Museo suo*, item *Goltzius* in *Tiberii* Nummis, Tab. X. Num. 7. & 8. ubi tamen rursus Tribunicia. Potestas XXIIII. expressa est; *Angellonus* Tab. XXXIX. Num. 14. ubi tamen malè & contra fidem nummorum, Literæ, JULIAE AUGUST. in *linea recta* comparent, cùm AUGUST. infra JULIAE locari debeat, in *aversa* vero hæc *Inscriptio* p. 33. proponitur: TI. CAESAR DIVI AUG. F. P. M. TR. POT. XXIII. S. C. cum illa *Tribunicia Potestas Tiberii* in illud cadat tempus, quo adhuc vixit *Julia*. Inhæsimus nos *genuino*, quem *Thesaurus Schwartzburgicus* continet. Sane sicuti *Morellius* alium adhuc deprehendit, ac schedis suis intulit cum Tribunicia Potestate XXXVII; ita *Laurentius Begerus*, qui pariter eundem ex *Thesauro Brandenburgensi* p. 91. Tomo III. vulgavit cum Tribunicia Potestate XXIIII. multus est, ut *Nonnium* qui negat, *vivente Tiberio, Juliæ nummos* fuisse signatos, & *carpentum* nonnisi in *honorem defunctorum* saltem adhibitum, refutet, ac à *Tiberio* vivente Julia cusum ostendat. Dicit, cum *Tribunicia Potestas* XXIIII. in illo compareat *Tiberii*, istum cusum fuisse necesse esse à *Tiberio Anno Octavo* post *Augusti obitum*, quo *Julia* superstes ambitionis plus, quam muliebris, turgida fuerit, anno post *Augustum* demum *decimoquinto* demortua dicta, de quo ita *Tacitus*: *Nihil primo Senatus die Tiberius agi passus, nisi de supremis Augusti, cujus testamentum illatum per Virgines Vestæ Tiberium & Liviam hæredes habuit. LIVIA in familiam JULIAM, nomenque AUGUSTAE adsumebatur.* Dehinc *Carpentum* non *mortuis* tantum, sed & *vivis* fuisse dicatum, idque liquere tùm ex *hoc nummo*, tùm ex *Claudii* capite XVII: *Currum ejus Messalina, Uxor, CARPENTO secuta est*; ac inprimis *Dionis* verbis: Ἐψηφίσαντο τῇ Μεσσαλίνῃ τὴν προεδρίαν, ἣν καὶ ἡ Λιουία ἐσεχήκει, καὶ τῷ καρπέντῳ χρῆσθαι ἔδωκαν. *Messalinæ primum in consessu locum, ut LIVIAE quondam, utque CARPENTO VEHERETUR, decreverunt.* Et ad hoc faciendum, non solum concurrisse S. P. Q. R. *decretum*, sed & *ambitionem ejus* & *sacerdotium Augusti*, cujus rei testis locus *Taciti Annal.* Libro XII: *Suum quoque fastigium Agrippina extollere altius, CARPENTO Capitolium ingredi: QUI MOS SACERDOTIBUS & SACRIS ANTIQUITUS CONCESSUS, venerationem augebat fœminæ.* Quanquam non præcise ad *Sacerdotium* hunc honorem (cum non statim *à morte Augusti* sed *octavo* post eam demum *anno* nummus signatus sit) restringere videatur; sed quoniam *carpentum ipsi* alias convenerit, id *ipsi decerni*, *suoque* sub *auspicio* & *nomine* signari, permisisse *Tiberium*, statuit. In quo, quando quidem ex eo tempore solicitius in hunc nummum inquirentes, alium adhuc offendamus, cum Tribunicia Potestate XXIIII. genuinum, ut adeo, hoc exinde deducere possimus certius, non solum viventi carpentum à S P Q R. *Liviæ* fuisse decretum, sed mortuæ, siquidem non solum heic habemus unum cum XXXIIII. Tribunicia Potestate, sed uti ex schedis *Morellianis* constat in *Gaza Regia Versaliensi* alius exstat cum Tribunicia Potestate XXXVII. ut aliquoties etiam post mortem repetitum ac restitutum typum fuisse credendum sit. Porro & illum exhibent *Æneas Vicus* in *Nummis Augustarum* Tab. XVII. Num. 2.

NUM. 23. & 24.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTus Pontifex Maximus TRibunicia Potestate XXXV.

vel

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGustus Pontifex Maximus TRibunicia POTestate XXXIIX. Senatus Consulti nota in area nummi.

DIVO AUGUSTO Senatus PopulusQue Romanus OB CIVIS SERvatos. Duo capricorni cum globo coronam querceam sustinentes.

Diu duravit veneratio erga Augustum, cujus index & hic Nummus est, quamvis & per Senatum testata simul sit. Augusto vero, ceu notum, inter alios honores insignes ac multos & hic habitus, cum Imperio se abdicaret, ut laurus ante Regiæ ejus fores, & super eas CORONA CIVICA (quæ quercea erat) statueretur, tanquam isti, qui & hostes vicisset, & CIVES SERVASSET, cum hoc elogio: OB CIVES SERVATOS. Siquidem ita *Dio* Libro LIII. p. 507: Ὁ δ' ἂν Καῖσαρ πολλὰ

(13) Libro LVIII. p. 621. Ἐν ᾧ γὰρ αὐτὸ τοῦτο χρόνῳ καὶ ἡ Λιουία μετέλαχε, ἓξ καὶ δέκοντα ἔτη ζήσασα. *Eodem tempore Livia quoque morti concessit, quum vixisset annos octoginta sex.*

πλὰ καὶ μὴ πρέπα, ὅτε τὰ περὶ τ ἐξωμοσίας τ μοναρχίας, καὶ τὰ περὶ τ τ ἐθνῶν διανομῆς διελίχθη, ἔλαβε Καὶ γὰρ τό, τ τὰς δάφνας περὶ τ βασιλείων αὐτῷ προτίθεσθαι, καὶ τὸ τ στέφανον τ δρύϊνον ὑπὲρ αὐτῶν ἀρτᾶσθαι, πάτερ οἱ, ὡς καὶ ἀεὶ τὰς π πολεμίας νικῶντι καὶ τὰς πολίτας σώζοντι, ἐψηφίσθη. h. e. *Cæsari, quum orationem de ejurando regno, ac dividendis provinciis habuisset, multi erant honores delati, nempe, ut ante ipsius domum in palatio lauri ponerentur, ac super eas CORONAE QUERNAE suspenderentur, nimirum quod perpetuus hostium victor, ac CIVIUM esset SERVATOR.* Quid nummo convenientius legi potest? quid? quod ad ejus lucem facere possit magis, quam quod *Suetonius* Cap. XCIV. in *Augusto* prodit: *Tantam mox fiduciam fati Augustus habuit, ut thema suum vulgaverit, nummumque argenteum nota SIDERIS CAPRICORNI, quo natus est, percusserit.* Nam, ut recte describit illud *Pierius* in *Hierogl* X. 8. ex nummis, Capricorni signum est in piscem desinens, quod sphæram intra priores pedes positam evolvere videtur; & autor est *Firmicus* VIII. quod quicunque habuerit horoscopum in prima parte Capricorni, erit Rex aut Imperator; in tertia vero parte qui habuerint, magni, potentes, maximam gladii potestatem habentes. Quod verò *Augustus* natus fuerit Capricorno horoscopante, docet *Manilius* II. 497.

—— —— *contra capricornus in ipsum*
Convertit visus, quid enim inirabitur ille
Majus, in Augusti felix qui fulserit ortum.

& *Germanicus* de *Capricorno*:

Hic, Auguste, tuum genitali corpore nomen,
Attonitas inter gentes, patriamque paventem,
In cœlum tulit, & maternis intulit astris.

Sed de his & multo pluribus supra in Augusto jam egimus, solum observamus, quod qum Tribuniciam Potestatem XXXVIII. aversa sistat, ex eo patere, illum A. V. C. DCCLXXXVIII. fuisse conflatum, Imperii Tiberiani anno extremo, nempe XXII. *Coss. Q. Plautio Læliano & Sexto Papinio Gallieno*, adeoque paulo ante obitum hunc honorem Augusto à Cæsare & Senatu fuisse habitum. Exhibuimus etiam hunc nummum supra in *Nummis Augusti æreis medii moduli* Tab. XXIIII. Sistunt & illum *Goltzius* in *Nummis Augusti* Tab. LXI. Num. 32. & 35. *A. Rubenius* in *Croyaci Ducis* Num. 14. & 23. sed cum Tribunicia Potestate, prætereaque AUGUSTUS PONT. MAX. habet. *Angellonus* fol. 25. Num. 38. qui eandem cum nostro habet adversam, sed Tribuniciam Potestatem XXXVII. exhibentem, & præterea OB CIVES non CIVIS, uti in nostro, ut exinde pateat ipsum aliquoties fuisse restitutum & renovatum quasi à Tberio in perenniorem Augusti memoriam, hoc est A. V. C. DCCLXXXVII. nisi forte sit mendum typographicum, quod in his solet esse non infrequens. *C. Mediobarbus* p. 67. Nos insistimus fidei nostri, quam *Thesaurus Arnstadiensis* offert, & schedæ *Morellianæ*. *Occo* p. 94. qui in antica Tribuniciam Potestatem XXXV. obsignatam ibidem præfert.

TABULA VI.

EXHIBENS

TIBERII NUMISMATA.

EX AERE MAGNO.

NUM. 1.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam versus, uti Tab. I. Num. 17.

PONTifex MAXIMus COnSul III. IMPerator. VII. TRibunicia POTestate XXII. Duo cornua copiæ, medio caduceo alato.

Nihil aliud signa in adversa impressa volunt, quam omnium rerum ubertatem abundantiamque, qua, tempore pacifico, adeoque felicissimo illo, sub Tiberii Imperio, fruebantur, Anno scilicet Imperii septimo A. V. C. DCCLXXII. Consul etenim III. factus erat A. V. C. DCCLXX. cum Tiberio Germanico Cæsare II. Tribuniciam vero Potestatem XXII. susceperat die 27. Jun. DCCLXXII. ut diximus. De *Consulatu* tertio Tiberii ita *Tacitus* Libro V. *Annalium* p. m. 110. *Sequens annus Tiberium tertio Germanicum iterum Consules habuit.*

Sistunt quoque hunc nummum *Com. Mediobarbus* p. 65. itemque *Occo* pag. 91. qui tamen utrique PONTIF. exhibent. *Hub. Goltzius* Tab. VIII. Num. 1. qui PONT.

NUM. 2.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTus IMPerator VIII. Caput Tiberii nudum, dextram versus, uti Tab. II. Num. 18.

PONTIFex MAXIMus TRIBUNicia POTESTate XXXVII. Caduceus alatus.

Cum Imperator VIII. audiat & Tribunicia Potestas XXXVII. in nummo sit obsignata, ex eo colligitur illam circa A. V. C. DCCLXXXVII. quo

quo Tiberius decennalia ſua celebravit, ceu *Dio* teſtis eſt. *Nihilque aliud ſignum impreſſum notat, quam felicia tempora & quieta ſub Tiberii regimine, quod jam per* XXVIII. *annos duraverat.* Quod equidem verum erat, dum ab externis hoſtibus tùm laceſſeretur, interim vero non à crudelitate & ſævitia in Urbe abſtinebat, dum *Pomponius Labeo*, *Mamercus Scaurus*, *Vibulenus Agrippa*, *Tigranes* & alii multi indies damnarentur. Siſtunt alias hunc nummum *C. Mediobarbus* p. 67. *Occo* p. 95.

NUM. 3.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGUSTus IMPerator. Caput Tiberii laureatum, lævam verſus, uti Tab. III. Num. 71.

PONTIFex MAXimus TRIbunicia POTeſtate XXXIIX. Temo ſupra globum, ad latus Senatus Conſulti nota.

Significare nihil vult aliud his ſignis, quam pleno, perfecto ac placido nunc jam ſeſe uti ſupra *orbem terrarum*, *Aſiam*, ſcilicet, *Europam*, & *Africam*, *Imperio*, quas bello adorti erant *Cæſar*, *Pompejus*, *Auguſtus* & *Antonius*, *uno globo* nempe expreſſas, *America*, quam Europæi nunc adeunt, tunc ipſis incognitâ, (temo vero pacifici Imperii ſymbolum eſt) *hoſtibus* nempe externis debellatis, *Sejano* conculcato, inimicis damnatis. Iniit *Tribuniciam Poteſtatem* Anno DCCLXXXVIII. die 27. Junii & 19. Aug. eodem anno *trigeſimum tertium*, ultimumque ſui regiminis.

Exhibent hunc nummum *C. Mediobarbus* p. 67. *Occo* p. 95. *L. Begerus* in *Floro* p. 2.

NUM. 4.

Tiberius CAESAR DIVI AUGUSTI Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum lævam verſus, uti Tab. I. Num. 17.

PONTifex MAXIMus COnSul III. IMPerator VII. TRibunicia POTeſtate XXIII.

Cum nihil differat ab illo Num 1. hac Tabula niſi Tribunicia Poteſtate XXXIII. quæ in Annum DCCLXXIII. incidit pluribus eidem non immoramur. Vulgavit & illum *C. Mediobarbus* p. 65. ex *Muſeo D. Joſephi Magnavaccæ Bononienſis.*

NUM. 5.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 17.

COLonia JULia GEMella ACCItana. In corona laurea ſive civica.

Axxi, *Accis* ſive *Accii*, Urbs in Hiſpaniæ Bæticæ confinio in Regno attamen Granatenſi, ad radices montium juxta fontes fluvii Therebis ſive Guadalentin ſita, communiter pro hodierno *Guadix* reputatur. Habuit iſta jus Italicum docente *Plinio* Libro III. cap. 3 : *Ex Colonia Accitana Gemellenſes, & Libiſoſona cognomine Foro-Auguſtana, quibus duabus jus Italiæ datum. Julia* hic dicitur, quod à Julio Cæſare Colonia fuerit deducta; Gemina à deductis eo Legionis Tertiæ & Sextæ veteranis ab Auguſto, à quo & jus Italiæ accepiſſe videtur. Nam in Nummis (recte hoc quoque inferente *Cellario* in *Geographia Antiqua* Libro II. Cap. 1. p. 134.) *Auguſti* : COL. ACCI. LEG. VI. ac in Nummis *Tiberii* : C. I. G. ACCI. L. III. legitur. Sine dubio vero *Accitani*, *Tiberii* auram captantes, offerunt ob Germanici victorias, aut ob victorias potius ipſius per Legatos ſuos obtentas, ita enim *Suetonius* Cap. XXXVII. *Hoſtiles motus, NULLA poſtea EXPEDITIONE SUSCEPTA, per LEGATOS compeſcuit ; neque per eos quidem, niſi cunctanter & neceſſario* ; Et *Eutropius* Lib. VII. 8 : *Nam NUSQUAM IPSE PUGNAVIT, bella per LEGATOS ſuos geſſit.* Plura alias de hac Colonia Accitana infra ad *Caligulæ* Tab. V. Num. 1. dicturi ſumus, quo B. L. ablegatum cupimus. Vulgavit jam hunc nummum eximiæ raritatis & primæ magnitudinis integerrimum ex *Muſeo P. Catanei*, *J. Valens* in *Coloniis* p. 92. *C. Mediobarbus* p. 68. ex eodem *Muſeo*.

NUM. 6.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 17.

Colonia Julia Gemella Accitana, GERMANicus ET DRUSUS. Capita Germanici & Druſi nuda atque adverſa.

Fuſius ſupra de adoptione Germanici à Tiberio juſſu & voluntate Auguſti inſtituenda, Num. 11. Tab. I. egimus, & in hanc rem locum *Dionis* adduximus Libro LV. p. m. 556 : τὸν δέ γε Τιβέριον καὶ ἐποιήσατο, καὶ ὅπλα τὸν Κελτὸν ἔπεμψε, ἢ ἐξεστράτευσε αὐτὸς ἢ δημαρχικὴν ἐς δέκα ἔτη δὸς. &c. h. e. *Tiberium ADOPTAVIT, ac Tribunicia Poteſtate ad annos decem data, in Germaniam ablegavit ; veritus tamen, ne is aliquando animo elatus novas ad res conſurgeret, Germanicum, Druſi fratris filium, ei adoptandum dedit, quanquam ipſi Tiberio natus fuerat filius.* Ut hic alia *Suetonii* & *Velleji Paterculi* loca ibidem adducta prætereamus. Duo ergo Tiberii ſucceſſo-

res

res ab adulantibus Accitanis exhibentur, Germanicus nempe ex fratre Druſo nepos, & ab ipſo, ut diximus, adoptatus, & *Druſus*, ejusdem filius, æternitatem quaſi Imperii ſui in his duobus commonſtrantibus, quamvis utrique ante Tiberium veneno enecati; Ille Antiochiæ anno quarto poſt Auguſti mortem, *Cn. Piſonis* & *Plancinæ* fraude, circa finem Novembris A. V. C. DCCLXXI; hic quatuor propemodum annis poſt, A. V. C. DCCLXXV. *Sejani* dolo. Exhibuimus & hunc nummum ſupra in *Nummis Druſi & Germanici* Tab. X. Num. 1. 2. Vulgatus jam hic majoris moduli & eximiæ raritatis nummus eſt à *Johanne Valente* in *Coloniis* p. 93.

NUM. 7.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius. Caput Tiberii laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 14.

GERMANICO ET DRUSO II. VIRis. Capita Germanici & Druſi nuda oppoſita.

Videtur, in aliqua Colonia, hos ipſos, quos in præcedenti vidimus numero, Regni ſucceſſores, Duumviros egiſſe; ſed ubi nam locorum, vix definiemus.

Debemus hunc nummum *Schedis Morellianis.*

NUM. 9. & 10.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGUSTUS Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate XXXIII. Statua Tiberii equeſtris nudo capite ſuper baſin prægrandem.

Colonia Cæſarea Auguſta. Marcus CATO, Lucius VETTIACUS II. VIRi. Aquila Legionaria inter duo ſigna militaria.

Illuſtriſſimus *Petrus Seguinus* in *ſelectis ſuis Numiſmatibus*, quò rectius heic intelligatur *una nummi facies*, ſequentia commentatur, quæ *verbis ipſius propriis*, cùm præſertim ad explicationem *ſequentis nummi* Num. 11. multum quoque faciant, denuo & heic repetere placet: *Legionis totius ſignum Aquila fuit, unius una, vel aurea, vel argentea, ſummæ haſtæ inſiſtens, expanſis alis, fulmen ſæpe, ut heic in Tiberiano nummo cernis, unguibus tenens: nec magnæ illa molis, cùm in ſigniferi baltheo, clade Varianâ, unam delituiſſe, Florus teſtetur. Manipulorum autem ſigna, primis Reipublicæ temporibus fuerunt impoſiti perticis fœnei ſtramineive manipuli. Unde (ſecundum Ovidium Faſtor. III.) MANIPLARIS NOMINA MILES HABET. Tales fortè in Auguſtæo nummo adſpicis duos. Poſteriori ævo non fœnum impoſuêre perticis, ſed aut velum transverſo è ligno pendens, quale inter manipulos medium intueris, mixto ſimul recentiore ritu cum vetuſto; aut manum, uti in hoc nummo, fortè ut manus ad manipuli voceni alluderet. Quid autem orbiculi* (in priori nummo) *totam haſtam tegentes? Clypeoli ſunt, in quibus aureæ, vel argenteæ imagines, Deorum primùm, deinde etiam Imperatorum.* Hinc *Tacitus* Libro I. *Hiſtor. VEXILLARIUS DIREPTAM GALBÆ IMAGINEM SOLO ADFLIXIT. Herodianus* (Libro VIII.) etiam agens de *Maximino: POSTQUAM DE SIGNIS MILITARIBUS, ILLIUS IMAGINES DETRAXERUNT, PRODEUNTEM MOX TENTORIO CUM FILIO, UT AD EOS LOQUERETUR, CONTINUO OBTRUNCANT. Nec tantum Imperatorum, ſed & Virorum principum. Apud eundem Tacitum* (Libro I. *Annal.*) *Druſi imago inter ſigna: TUA, DIVE AUGUSTE, COELO RECEPTA MENS; TUA, PATER DRUSE, IMAGO. Imo ipſius Sejani per adulationem apud Suetonium in Tiberio: MUNERA STRIACIS LEGIONIBUS DEDIT, QUOD SOLÆ NULLAM SEJANI IMAGINEM INTER SIGNA COLUISSENT. Sed & nomina Imperatorum in vexillis inſcribebantur. Suetonius* in *Veſpaſiano* Cap. VI. *Aſſenſere cuncti, nomenque ejus vexillis omnibus ſine morâ inſcripſerunt. Ubi obiter obſervandum nomen VEXILLI indiſcriminatim pro quolibet ſignorum genere accipi. Quamvis vexilla proprie ſint equitum, quæ vela quædam erant quadra, expanſa ad haſtam, ſed vela modica: quale forte eſt illud in nummo noſtro Auguſtæo inter duos manipulos, & qualia ſunt apud nos in equeſtribus turmis. Quid ergo ſi heic equeſtre ſignum unum, inter pedeſtria duo, medium dicamus eſſe; quæ ſigna, legiones peditibus equitibusque, ſed paucioribus equitibus conflatas, repræſentent? In noſtro etiam Tiberii nummo videntur quaſi folia hederacea pendula. An folia & flores, quibus decorabantur ſigna in rebus lætis, aut venerationis cauſa? Certè apud Claudianum,*

. . . . Mavortia ſigna rubeſcunt
Floribus, & ſubitis armantur frondibus haſtæ.

An verò propria cohortium ſigna fuerint an ſignæ in iis nulla, niſi manipulorum, ex quibus erant conflatæ, diſceptent eruditi. Ego quidem nulla niſi manipulorum fuiſſe puto. Verum tamen cùm per ſigna cohortes diſcerni Tacitus Libro I. *Annal. dixerit; veriſimile eſt, ſigna ordinum cujusque cohortis, ab aliis aliarum cohortium diſtincta notis quibusdam fuiſſe. Certè apud Fulvium Urſinum in nummo unico Familiæ Neriæ, & in quarto Familiæ Valeriæ viſuntur ſigna militaria cum H. P. Quæ dicta ego velim de Reipublicæ tempore, deque Imperii ætate ſuperiori. Nam inferiori ejusdem ævo, cùm novi ſe quotidie mores obtruderent, mutatâ Reipublicæ militiæque facie, ſuos ſingulis cohortibus dracones fuiſſe, teſtatur Vegetius. Haſtæ porro, quibus impoſita ſigna, inferiori parte, quod ex nummis patet, acutæ erant, ut in terram defigerentur, ſive in caſtris, ſive in acie, cùm ſtaret. Quod iis commune cum haſtis militum cæteris erat, de quibus Virgilius* Libro VI. *Æneidos:*

Stant terræ defixæ haſtæ.

Hucusque doctiſſimus *Seguinus*, qui multa ſatis, & non proletaria de *poſticâ* nummi noſtri facie. Sed quid de *antica* ſentiendum? Obſignata illa eſt Tribunicia Poteſtate XXXIII. quæ in Annum V. C. 783. Imperii Tiberii 18. à Chriſti Nat. 31. incidit, quo anno, ut certius deprimeret *Sejanum*, eò altius, in *Conſulem* nempe, ſecum evexerat, & cum callidè in *ruinam Sejani*, interdixiſſet ante, ne homini

mini *ſtatua* poneretur, (14) *ſtatuam equeſtrem* hoc ipſo à *Cæſar-Auguſtanis*, eo ſic feliciter è ſublimi dejecto, in *nummo meruit*. *Senatus* nempe literas à *Tiberio* accipiens, ut in vincula conjiceretur *Sejanus*, ſimulans, ſe *ipſi Tribuniciam Poteſtatem*, (15) Imperatore ſic volente, quoque collaturum, eò venientem die 18. Octobris dicti anni *omni poteſtate exuit*, & in *Gemonias* projectum enecati cadaver triduo *Populo* ludibrio expoſuit. Ipſo itaque ſic damnato atque occiſo, multa *Tiberio* à *Senatu* decreta ſunt, referente *Dione* Libro LVII. p. 629: Κοινῇ ᾗ δὴ ἐψηφίσαντο, ὡς καὶ δεσποτείας πικὰς ἀπηλλαγμένοι, μήτε πένθος τινὰ ἐπ' αὐτῷ ποιήσασθαι. *PUBLICE autem DECREVERUNT, ut quoniam DOMINO exonerati eſſent, nemo Sejanum lugeret &c.* Et paulo poſt: Οὐ μὴν ἀλλ' ὁ Τιβέριος τοιοῦτόν τι, ἄλλων αὐτῷ πολλῶν ψηφισθέντων, καὶ ὅπως αὐτός τε πατὴρ τῆς πατρίδος τότε γε ἄρξηται ὀνομάζεσθαι, &c. *Tiberio quoque decreta multa, ut patris patriæ nomen ferre inciperet &c.* Immo multa propterea *ſacra* fuerunt facta, *ſtatuæ* & *aræ* paſſim erectæ, ut ſpeciem facerent, eos *antea* quoque non *Sejano*, ſed *ſemper Tiberio* ſtuduiſſe. *Signa* heic *militaria* nihil aliud deſignant, quam *veteranos* in *Coloniæ ſupplementum* eò deductos, *unumque* ex *his II. Viris veteranos* eos deduxiſſe; & *Cato* omnino ad Familiam ſpectare videtur *Porciam*, cum id familiare huic familiæ *cognomen* eſſe ſoleat, diciturque ſecundum *Varronem, vir multarum rerum peritus. Cata* nempe *Sabini* dicunt acuta, unde *Cato* non ſapiens, ſed *acutus*. Quando vero ex *hoc*, & *huic* certe ſimili *nummo*, *Jacobus Gutherius* in ſuo de *Jure Manium* Libro III. Cap. 26. pag. 1320. & 1321. (Tomo XII. *Grævii* inſerto) ex Literis: C.C.A. *Duumviros Centuriandis Agris* exſculpſit, prætereaque in *hanc rem legem Tiberii*, quinto ſuo Conſulatu, Anno 783. latam de *ſepulchris* apud *Frontinum*, de *Atina Colonia*, deducta à *Nerone Claudio Druſo*, fratre Tiberii, & *decumanibus militibus adſignata*, interpretatur, vides L. B. eum mereri judicium id, quod de ipſo habet *J. G. Grævius* in Tom. V. præfatione, ſive *prolegomenis*: *Variæ vir erat & diffuſæ lectionis, qui omne genus ſcriptorum excuſſerat, ſed qui nonnunquam, non ſatis, quæ legerat, concoxerat, nec ſatis, antequam quæ excerpſerat & obſervarat, chartis mandaret, expenderat, ne quid dicam de illius ingenio non celerrimo. Hinc ſæpe ceſpitavit, ut obelis ejus libros confoderint homines docti non pauci, & ſeges ſatis ampla ſit aliis reliqua, qui in hunc campum velint deſcendere.*

Vulgavit jam hunc nummum *P. Seguinus* in *Selectis ſuis Numiſmat.* p. 120. poſterioris editionis, prioris vero 1665. pag. 109. ubi non poſſumus non monere *falſo* ibidem *literas* eſſe *expreſſas*; nam non ſolum *litera* M. (*Marcus*) ante vocem CATO, *omiſſa* eſt, ſed & *loco* L, (*Lucius*) ante vocem VETTIACUS, viſitur M. *J. Valens* in *Nummis Colon.* p. 99. & 100. *Andr. Morellius* in *Nummis Conſularibus* in *Familia Porcia* Tab. II. Num. 1. *A. Occo* p. 94. ubi tamen *prænomina*, nempe M. & L, planè *omiſſa* cernuntur. *C. Mediobarbus* p. 68. qui tamen *male* VETTIUS pro VETTIACUS reponit. *Joh. Harduinus* p. 108. in *Nummis antiquis* P. & V. epigraphen nummi refert absque ejus deſcriptione ulteriori.

NUM. II. & 12.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGUSTUS PONTifex MAXimus TRibunicia POTeſtate XXXIII.
Tiberii ſtatua ſedentis, dextra pateram, ſiniſtra haſtam puram tenentis.

vel

TIberius CAESar DIVI AUGuſti Filius AUGUSTUS PONTifex MAXimus TRibunicia POTeſtate XXXIII.

Colonia Cæſarea Auguſta Marcus CATO, Lucius VETTIACUS II. VIRi LEGio IV. LEGIO VI. LEGIO X. Vexillum inter duo ſigna militaria.

Sedentem hic conſpicimus Tiberii ſtatuam a Cæſar-Auguſtanis dicatam, & quidem ſub Dei habitu pateram & haſtam puram tenentem, cum in præcedenti nummo & equeſtris nobis fuerit obvia, & quidem, ut Inſcriptio arguit, ab iisdem Duumviris profecta. Quando vero Senatus in ipſa urbe tanta celebritate notatum voluerit iſtum diem, quo *Sejanus* eſt interemptus, quid provincias non feciſſe exiſtimandum eſt, tanto onere liberatas, De Urbe teſtis eſt *Dio* Libro LVIII. p. 629. Ἑορτὴν τε ἀπὸ τότε τῶν ἀρχόντων καὶ ἀπὸ τότε τῶν ἱερέων ἁπάντων (ὃ μὴ πώποτε ἐγένετο) ἄχθηναι, &c. *Feſtus dies ab omnibus Magiſtratibus & Pontifícibus (quod nunquam ante factum) celebraretur.* Sane Cæſar-Auguſtani inter primos Hiſpaniæ populos eſſe voluere, qui gratulantes Tiberio, multo gaudio, audito *Sejani* interitu, affecti, ut *Dio* loquitur loco citato p. 630.) ſtatuas ipſi erexere, ſicuti Bilbilitani primi erant, qui *Sejano* adulantes, ipſius nomen & Conſulatum cum *Tiberio* in nummis ſuis obſignarunt. Mentio vero Legionis quartæ, ſextæ & decimæ eò tendit, partem ex harum Legionum veteranis fuiſſe ſelectam & Cæſar-Auguſtam ab Auguſto, ut Coloni ibidem eſſent, deductam. Clariſſime ſiquidem *Tacitus* trium Legionum in Hiſpania degentium facit mentionem, ſub initium Libri III. *Annalium* ſcribens: *Sed præcipuum robur Rhenum juxta commune in Germanos Gallosque ſubſidium, OCTO LEGIONES erant: HISPANIAE RECENS PERDOMITAE TRIBUS habebantur.* Scimus ergo cum *Tacitus* tres generaliter tantum memoret, ex nummo jam noſtro fuiſſe IV. VI. & X. Exſtitit hic majoris moduli nummus præſtantiſſimus in *Cimelio Emin. Cardinalis Maximi*, delituit quoque in *Theſauro Reginæ*, teſtibus ſchedis *Morellianis*, vulgavitque illum *J. Valens* in *Nummis Colon.* p. 100. *C. Mediobarbus* p. 68. qui tamen minus recte ſigna militaria, ſive manipularia, vocat ſigna Legionum, dehinc pro Legione media VI. reponit VII. ex *Theſauro Mediceo*, cum tamen & *Valens* &

(14) Ita ſiquidem *Dio* Libro LVIII. pag. 626. Καὶ ἐπεσπέμψατο καὶ ἀπεῖπε μήτ' ἀνδρώπῳ τινὶ θύειν, μήτε ἐπὶ τῇ ἑαυτοῦ μορῇ ἐπιχειροτονεῖσθαι. *Edixiſſet etiam, ne cui homini ſacrificaretur, neque in ſuum honorem quicquam decerneretur.*

(15) *Dio* Lib. LVIII. p. 626: *Rumore ſparſo, quaſi Tribuniciam Poteſtatem Sejano eſſet daturus.* Et p. 627. *Laudare Sejanum Senatus, at Tribuniciam Poteſtatem accepturum, acclamare, ſpes quisque ſuas præcipere animo, oſtentare, quæ Sejano daturus eſſet.*

& *Morellius* VI. legerint, ceu & eundem dictus *A. Morellius* exhibet in *Nummis Consularibus* in *Familia Porcia* Tab. II. Num. 2.

NUM. 13. & 14.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTus Pontifex Maximus TRibunicia POTestate XXXIII.

PIETATI AUGUSTAE Colonia Cæsarea Augusta. Templum sex columnarum.

Novum denuo accipimus Coloniæ Cæsar-Augustanæ gratitudinis monumentum, idque PIETATI AUGUSTAE TIBERIANAE consecratum. Nam dubium non est, sicuti ipsi Romæ, referente *Dione* (16) decreta fuere multa, & inter alia, ob pietatem suam in delendo Sejano, ut PATRIS PATRIAE nomen ferre inciperet, ita pariter Provincias Urbem fuisse imitatas, multaque honoris ergo Tiberio decreviſſe, quale quid nobis & offertur in hocce nummo Cæsar-Augustanorum, qui, quod forte aliquantum gravior ipsis exstiterat *Sejanus*, Templum sex columnarum haud inelegans, gratitudinis ergo pro deleto Sejano, Tiberio & PIETATI AUGUSTAE dedicarunt.

NUM. 15.

IMPerator TIberius CAESAR AUGUSTUS PONTifex MAXimus. Caput Tiberii laureatum.

AUGUSTA EMERITA. Porta Urbis, duobus fornicibus & utrinque turri ornata.

Veteranos milites Augusti jussu in hanc nobilissimam Coloniam, quam toties nummi & lapides laudant, deductos fuisse *Dio* testis est luculentissimus Libro LIII. p. 514. Παυσαμένῳ δὲ τῷ πολέμῳ τούτῳ, ὁ Αὔγουστος τοὺς μὲν ἀφηλικεστέρους τῶν στρατιωτῶν ἀφῆκε· καὶ πόλιν αὐτοῖς ἐν Λυσιτανίᾳ τῷ Αὐγούστᾳ Ἡμερίτῳ καλουμένην κτίσας ἔδωκε. *Finito hoc bello, Augustus EMERITOS MILITES exautoravit, urbemque eorum in Lusitania, AUGUSTAM EMERITAM nomine, condere jussit.* Paulo post & *Othonem*, *Familiarum* adjectiones Emeritensibus dedisse, *Tacitus* prodit Libro I. *Historiarum* scribens: *Eadem largitione civitatum quoque ac provinciarum animos aggressus, Hispalensibus & EMERITENSIBUS Familiarum adjectiones dedit. Sita verò hæc ipsa fuit ad Anam fluvium in Lusitania, hodie LERIDA nuncupata, in Extrematura.* In bello, à *Dione* modo memorato, multa spectataque fuit opera Caji Antistii ei bello Præfecti, itemque P. Carisii, quem *Dio* forte minus recte T. Carisium loco citato nominat. (17) Ex quo est, quod in nummis Augusti P. Carisius Legatus Augusti & PROPRætor non solum audiat frequentius, qui Prætorius provinciam Lusitanicam ab Augusto Anno $\left(\frac{728}{29}\right)$ obtinuerat, sed & arma Cantabrica & Asturica, Trophæum de Cantabris & Asturibus devictis erectum, ipsamque Urbis Emeritæ portæ faciem, inscripto ejusdem nomine, EMERITAE, in nummis suis obsignavit, qui videri possunt apud *Ursinum*, *Patinum* & *Valentem*. Hujus Coloniæ etiam fit mentio in *Lapide* apud *Gruterum* p. 13. Num. 16. COL. EMERITENSIS. *Plinio* quoque Libro IV. Cap. 35. memoratur: *COLonia Augusta Emerita.* Emeritam hanc olim Turdulorum fuisse *Strabo* memorat; post *Vettonum* factam esse, *Prudentius* prodit, cujus rei *Ludovicus Nonnius* eam affert rationem, quod *Vettones* Turdulis potentiores facti fuerint, illosque subjugarint. Ampla alias olim fuit Urbs, Archiepiscopatu & Conventu Juridico inclyta, cujus nihil hodie supereſt præter ruinas & magnæ antiquitatis vestigia. Exstitit *Deciani* Poëtæ patria, ut ipse *Martialis* refert Libro I. Epigr. 62.

Gaudent jocosæ Canio suo Gades,
Emerita Deciano meo.

Hic verò, ut ad nummum redeamus, Emeritenses iidem favori Tiberii sese commendant, veluti digni Augusti, cui ortum & incrementa suæ Urbis debebant, successoris.

Majoris moduli hunc nummum præstantissimum jam vulgarunt *J. Valens* in *Coloniis* pag. 108. *C. Mediobarbus* p. 69. *A. Occo* p. 91. qui tamen vocem COLoniæ addit, quod & *Valens* observavit l. c. p. 108. nempe in aliis nummis quoque legi COL. AUGUSTA EMERITA.

NUM. 16.

TIberius CAESAR AUGUSTUS PONTifex MAXimus IMPerator. Caput Tiberii nudum, lævam versus, uti Tab. I. Num. 32.

MUNicipium ITALICum PERMissu DIVI AUGusti. Ara, in qua: PROVIDENTIAE AUGUSTI.

Italica, Urbs Hispaniæ Bæticæ, Hispali vicina, ad Bætim fluvium sita, juxta *Plinium* Libro III. Cap. 3. *Italica, in Bætica*; & *Strabonem* Libro III. Μετὰ δὲ ταύτας Ἰτάλικα καὶ Ἵλιπα ὑπὲρ τοῦ Βαίτι. *Secundum has Italica & Ilipa supra Bætim sitæ.* Scriptorum consensu hodienum est Sevilla la Veja, ita dicta, quod *P. Scipio Africanus*, bello Punico, milites defatigatos ibi deposuerit, qui quod Italici nominis erant, nomen hoc ipsi dederunt. Docet hoc *Appianus Alexandrinus* de *Bello Hispan.* pag. 463. Σωφίσιστ τὰς στρατιὰς ἐς πόλιν, ἣν ὑπὲρ τοῦ Ἰτα-

(16) Libro LVIII. p. 629. Οὐ μὴν ἀλλ' ὁ Τιβέριος ἀποδείξας ἑαυτὸν πολλῶν ψηφισθέντων καὶ ὅπως αὐτός τε πατὴρ τῆς πατρίδος τότε τε ἄρξῃ ὀνομάζεσθαι, *Tiberio quoque decreta multa, ut patris patriæ nomen ferre inciperet &c.*

(17) Et T. deinde Carisius Lanciam, quæ est maxima Asturiæ Urbs, desertam occupavit, multaque alia in potestatem redegit.

Ιταλίας Ιταλικὴν ἐκάλεσε. *Milites (Scipio) vulneribus debiles in unam Urbem compulit, quam ab Italia Italicam nominavit.* Municipium hanc Urbem ſub *Auguſto* & *Tiberio* fuiſſe, nummi *Auguſti*, *Liviæ* & *Tiberii*, *Druſi*, *Germanici*, probant, in quibus: *MUN. ITAL. PERM. AUG.* item: *MUNIC. ITALIC. PERMIS. DIVI AUG.* item: *MUNICIP. ITALIC. PERM. AUGUSTI.* Poſtea Colonia facta, quod equidem ab *Hadriano* impetrare primò non potuit, ſiquidem de eo *Alexander* ab *Alexandro* Cap. X. 4. de *jure Latii Munic.* & *Coloniarum* ita: *Italicenſibus jus Coloniæ non Municipii petentibus, Hadrianus, bonis eorum conſulens, recuſaſſavit.* Et *Gellius* Libro XVI. Cap. 13. *Sic adeo, & municipia quid, & quo jure ſint, quantumque à Colonia differant, ignoramus: exiſtimamusque meliore conditione eſſe Colonias, quam municipia.* De cujus opinionis tam promiſcuæ erroribus *D. Hadrianus* in *Oratione*, quam de *Italicenſibus*, unde ipſe ortus fuit, in Senatu habuit, peritiſſime diſſeruit, mirarique ſe oſtendit, quod & ipſi Italicenſes, & quædam item alia Municipia antiqua, in quibus Uticenſes nominat, quum ſuis moribus legibusque uti poſſent, in jus Coloniarum mutare geſtiverint. Impetrâſſe id quoque etiam vetus Inſcriptio apud *Gruterum* pag. 385. docet, ubi legas: *COLON. ITALICENSIS IN PROV. BAETICA PRAET.* Mater quoque fuit *Trajani*, *Hadriani* & *Theodoſii Magni.* De illo *Eutropius* Libro VIII. Cap. 2. *Natus Italicæ in Hiſpania.* De hoc *Spartianus* in Vita, itemque *Eutropius* Cap. III. *Natus & ipſe Italicæ in Hiſpania*, & ſupra *Gellius* Libro XVI. Cap. 13. *Italicenſibus, unde ipſe ortus fuit.* Nec non & *Silii Italici* patria fuit.

Notamus modo, quod jus ſignandæ monetæ olim apud municipia & Colonias fuerit, idque *indulgentia*, uti exſtat in nummo Coloniæ Patrenſis, vel, uti in noſtro, conſueto apud *Livium* loquendi modo, *Permiſſu Imperatoris*; patetque ſingulariter gratiam Cæſaris hoc nummo ambiiſſe Italicenſes, quippe qui ſingulariter ejus prudentiam orbi dilaudare hoc ipſo voluerint, quæ vel in ſolo è medio ſublato *Sejano* reluxit. *Cl. Valens* exiſtimat, aram hanc Auguſto ab Italicenſibus poſt ejus apotheoſin, veluti à beneficii memoribus ac gratis, cum jus cudendi monetam ab ipſo acceperunt, fuiſſe erectam, quam ejus PROVIDENTIAE dicaverint, retinuerintque dehinc hunc typum in Succeſſoris Tiberii nummis, appoſita perigraphe: PERMISSU DIVI AUG. notatque, omnes Italicenſium nummos *Auguſto*, *Liviæ*, *Tiberio*, *Druſo* & *Germanico* cuſos, ſemper exhibere PERM*iſſu* AUGUSTI. Verba *Valentis* hæc ſunt: *Italicenſes hanc aram Tiberii Providentiæ, ob Sejanum ſublatum non dedicarunt, ſed potius Auguſto, poſt Apotheoſin, ab iis erecta videtur, ut indicat Auguſti nummus cum DIVI titulo, quem conſule* p. 54. *Italicenſes, ob poteſtatem cudendæ monetæ ab Auguſto acceptam, beneficii memores, ipſius Providentiæ aram dedicarunt; cujus ectypum etiam in nummis Tiberii ſucceſſoris itidem ſignarunt, appoſita PERM. DIVI AUG. epigraphe.* Luci publicæ jam hunc primæ formæ & raritatis eximiæ nummum expoſuit *C. Mediobarbus* ex *P. Cattanei Muſeo*, & *Joh. Valens* in *Coloniis* p. 113. & 114. ex *D. Dronii Muſeo.*

NUM. 17.

TIberius CAEſar DIVI AUGuſti Filius AUGuſtus IMPerator Pater Patriæ COnSul IIII. (Quartum). Caput Tiberii nudum dexram verſus, uti Tab. II. Num. 30.

PERMISſu Publii CORNELIi DOLABELLAE PROCOnSulis Cajus Publius CASſii Decuriones Carthagine Poſuerunt, in area C.

Mercurius, monti inſidens, dextra tenet caduceum, & ſiniſtram monti imponit, in area C. P.

Mercurii ſtatuam, heic *monti inſidentis*, eſſe, dubio caret, quippe quod *galero alato caput* munitum non ſolum ſit, ſed & *dextrâ caduceum* præferat. Sed *quæ Urbium* hanc in ejus honorem erexerit ſtatuam, hoc dubiis ſeptum eſt non paucis. *Lepti* propterea non adſcriberem, quod *ultimæ* literæ C. P. reclamant. C. dehinc & *Clupeæ* & *Carthagini* & *Cyllenæ* poteſt convenire, cum iisdem literis initialibus gaudeant. De *Cyllenâ Pauſanias* in *Eliacis*, ſive Libro VI. pag. 519. Θεῶν ἢ ἱερὰ ἐν Κυλλήνῃ Ασκληπιοῦ, τὸ ἢ Ἀφροδίτης ἐστί· ἢ Ἑρμοῦ ἢ τὸ ἄγαλμα, ἐν οἱ τοῦτο μάλιστα σέβεσιν, ὀρθόν ἐστιν αἰδοῖον ἄνδρὸς ἢ βάθρῳ. *Cyllenæ duo ſunt Deorum delubra, Æſculapii unum, Veneris alterum. Mercurii quidem ſignum, quem egregie incolæ eorum finium venerantur, arrecto eſt ſuper baſi faſcino.* Ex quo patet delubrum *Mercurii* ibidem fuiſſe, & ex EODEM AUTORE conſtat, *ſitam eſſe contra Siciliam, maritimis navium appulſibus opportuno præditam portu.* Imo & in *monte Cyllenio Mercurii Templum* exſtitit, indicante hoc iterum *Pauſania* in *Arcadicis*, ſive Libro VIII. p. 633. Μετὰ ἢ Αἰπύτου τὸ τάφον, ὄρος τι ὑψηλότατον ὀρῶν τῶν ἐν Ἀρκαδίᾳ Κυλλήνη, ἢ Ἑρμοῦ Κυλληνίου περιβρύμνῳ ναὸς ἐστιν ἐπὶ κορυφῇ ἢ ὄρους. *Ab Ægypti ſepulchro ad Arcadicorum omnium montium excelſiſſimum Cyllenen venias. In ejus ſummo vertice Mercurii Cyllenii templum eminet; ſed collapſum.* Ibidem & *Majam Mercurium* edidiſſe, tradunt *Virgilius* & alii, illeque *Æneidos* VIII. 138.

> *Vobis Mercurius pater eſt, quem candida Maja*
> *Cyllenes gelido conceptum vertice fudit:*

& *Ovidius* Faſtor. Lib. V. 78.

> *Hæc enixa jugo, Cypreſſiferæ Cyllenes.*

In *Africa* attamen ſignatum eſſe, nomen *Proconſulis Dolabellæ* monet, *quod* à *Tacito* adducitur, & ex alio *nummo*, infra Tab. X. Num. 28. adducendo, cognoſci poteſt. Maxime quoque ſolennis mos *Carthaginenſibus* fuit, *Mercurium* in nummis *ſignandi*; prætereaque non procul à *promontorio Mercurii* ſita fuit, ubi ſcilicet *Mercurius ſingulari veneratione cultus fuit*, cujus *apici* veluti inſidere heic in nummo videtur. Quod inter alia & clarum eſt ex Imperatoris *Veri* nummo, adducto à *C. Patino* p. 256. in quo *Mercurius* apparet cum *petaſo*, *alis*, *caduceoque*, ſedens in *Acro-Corintho*, cui adſiſtit

sistit *aries*, & facit huc, quod tradit *Pausanias* in *Corinthiacis* p. 117. Αὖθις δ' ἐστὶν ὅπῃ Λεχαίου ἡ ὁδὸς θέαν, χαλκοῦς καθήμενός ἐστιν Ἑρμῆς, παρέστηκε δὲ οἱ κριός· ὅτι Ἑρμῆς μάλιστα δοκεῖ θεῶν ἐφορᾶν καὶ αὔξειν πίμνας, &c. *Rursus in via, qua ad Lechæum recta iter est*, (navale hoc Corinthiorum est) *Mercurius ex ære sedens visitur: cui adsistit aries, quod unus præ cæteris Mercurius greges tueri & augere existimatur*: ut *Homerus* in *Iliade* significat: *Iliad.* ξ circa finem v. 490.

Hic tibi natus erat, pecoris ditissime Phorba,
Quem sibi præ cunctis charum Cyllenia proles
Ditarat Teucris.

Posset equidem *Mercurii signum* pro *Clupea* (in *Africa* propria (18) seu *Zeugitana* regione) hodie *Zafaran* dicta, tradente *Marmolio*, etiam pugnare, quod in *Mercurii promontorio* sita ista, *Plinio* referente, (19) fuerit: &, teste *Strabone*, *Carthaginensium urbs* fuerit; sed quoniam, docente quoque *Plinio*, (20) illa non *Colonia*, sed *libera* fuerit, *Carthago* autem *Colonia*, à *J. Cæsare* deducta, uti supra in *Cæsare* audivimus, omnino pro *Carthagine* cum *Begero*, pronunciarem, quamvis posterior ex illo tempore in suo *Floro illustrato* mentem mutasse & pro *Clupea* statuere videatur, scribens p. 233. *De Clupea explicavimus sequens Tiberii numisma* (ubi nostrum denuo adducit) *in Thesauro Regio-Elect. Brand. Vol. III. Suffragatur non tantum initialis litera C. sed & potissimum Mercurius in promontorio sedens, quod proinde ab hoc Deo, Mercurii cognominatum ex Plinio discimus.* Sane si supereresset nummus Clypeorum, quem citat *Goltzius* in *Thesauro* p. 218. Oper. in honorem Imperatoris *Galbæ* cusus cum perigraphe: ΚΑΤΠΙΕΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ facile forte ex ipsius impressa figura lis hæc posset dirimi. Sed dum & hunc evolvo, video hæc verba comparere saltem in corona, nec nummum præterea aliam habere impressam figuram.

Rarissimum hunc nummum jam in lucem dedit *L. Begerus* Tom. III. *Thesaur. Brandenb.* p. 92. 93. qui tamen *aversam mutilam* ex *Thesauro Brandenburgico* affert, quam nos ex *nummis Consularibus Morellianis* integram restituimus. Hic istum inseruit nummum *Familiæ Corneliæ* Tab. VII. Num. 9. ideoque laudatus modo *Begerus* (21) vix causæ satis habuit, ut scriberet in *Præfatione ad Lectorem* Tomi III. *Elect. Thes. Brandenburgensis*: *Quis Tiberium cum Mercurio in promontorio sedente protulit?* cum nummi hi *Morelliani* tùm æri jam essent insculpti, hicque *nummus* in illis jam tum *compareret integre.* Meminit & hujus nummi *Clariss. Morellius* in *Epistola ad Perizonium*, & cum *natales ejus* ibidem detegat, non pigrabimur integra ejus adscribere verba: „ *Joh. Vaillant, quo in re numaria vix* „ *versatior alter*, inter *nummos Coloniarum*, *Tiberii* „ unum vulgavit, hujus Inscriptionis: *PERMIS. P.* „ *DOLLABELLAE PRO COS.* eundemque in „ *Africa* signatum non sine ratione existimavit. *Alius* „ habetur in *Anglia maximi fere moduli*, cujus ichthyocollam mihi humanissimè submisit *Illustriss. Spanhemii* ex sorore nepos, *Nob. Bonnetus* hanc sustinentem epigraphen: PERMIS. P. CORNELI DO- „ LABELLAE PRO COS. quam sequuntur septem „ *literæ* aliæ detritæ, quæ tamen hæ videntur „ CPCASDD. In areâ cernitur *Mercurius nudus ac elegantissime effictus inter has majoris formæ literas C. P.* „ Quia vero hic nummus ex *Morea* sive *Peloponeso* in „ *Angliam* fuit translatus, exinde nonnulli in hanc „ venerunt opinionem, cusum illum fuisse in *Colonia* „ *Patrensi*: sed cum hæc urbs in nummis illius tem- „ poris C.A.A.P. *Colonia Aroe Augusta Patrensis* communiter audiat, & nummus *Drusi* apud *Cl. Vaillant.* p. 134 cum capite *Mercurii in Africa provincia percussus videatur*, litem hanc meam non fa- „ ciam, sed ejus decisionem doctioribus relinquam."

(18) Tradente *Plinio* l. c. & *L. Annæo Floro* Lib. II. Cap. 2. *Carthagine capta prima belli præmium fuit civitas Clypea; prima enim à Punico littore, quasi arx & specula procurrit. Et hæc & trecenta amplius castella vastata sunt.*

(19) Lib. V. Cap. 4. *Tria promontoria AFRICAE* —— —— *MERCURII adversum Siciliæ*, in altum procurrentia duos *efficiunt sinus.*

(20) Ibid. Et liberum CLUPEA in *promontorio Mercurii.*

(21) Injuriam *Begero* facit *Schlegel.* hæc scribens. Nam æri quidem jam tum incisæ fuerant *Morellianæ* Tabulæ, sed nondum publicatæ; quomodo igitur id rescire potuit *Begerus.* Nummi typum ex professo multis illustravimus, atque Carthagine cusum fuisse docuimus ad *Morellii Famil. Numm.* p. 141. & 142. HAVERC.

(22) Sic enim *Plinius* Lib. III. H. N. Cap. 3. *Tarracone disceptant Populi XLIII. quorum celeberrimi, civium Romani.* Hinc tum Dertusiani, Bisgargitani, &c.

NUM. 18.

TIberius CAESAR AUGusti Filius PONtifex TRibunicia POTestate XII. IMPerii V.

Colonia Victrix Tarraco Togata. In corona quernea.

Apud *Ludovicum Nonnium*, ad *Goltzii* Tiberium Tabula VIII. ubi hic nummus ære quoque expressus conspicitur, altum circa explicationem ejusdem est silentium; Si *Antonium Augustinum* Dial. II. de antiquis veterum Numismatibus consulimus, deprehendimus, illum has literas C. V. T. T. sic interpretari: *Colonia Vetus Togata vel Tyrrhenica Tarraco.* meminitque, se pro his quatuor literis C. V. T. T. legisse in quodam *Numismatum Libro*: CUST. quasi *CUSTodi.* Egregie scilicet! perinde ac interpretatio Literæ V. foret *Vetus*, quæ litera potius per *Victrix* explicanda est, cum *Coloniæ* neque *Veteres* neque *Novæ* facile deprehendantur. Nempe *Tarraco* Urbs *Cositanorum* est, teste *Ptolemæo* Libro II. Cap. 6. & *Inscriptione* apud *Gruterum* pag. 499. Num. 10. TARRAC. URBS. COSITANOR. aut, si mavis, *Hispaniæ ulterioris* maritima, ad ostia Tulcis celeberrima in ora *Catalauniæ*, hodie *Tarragona* dicta. De ea *Eutropius* Lib. IX. Ταρράκωνα πόλιν ἐπιφανῆ κατασκάψαι. *Tarraconem, urbem illustrem, expugnaverunt. Mela* Libro II. Cap. 6. *Inter Subin & Telobin amnes Tarraco Urbs est, in his oris maritimarum opulentissima. Plinius* Libro III. Cap. 3. *Regio Cossetania, Flumen Subi, Colonia Tarraco Scipionum* (scil. Cnei & Publii) *opus, sicut Carthago Pœnorum.* Quæ *Plinii* verba ita explicat *Solinus* Cap. XXIII. de *Hispania*: *Carthaginem apud Iberos, quæ mox Colonia facta est, Pœni condiderunt, Tarraconem Scipiones: ideo est Caput Provinciæ Tarraconensis.* Juridico conventu XLIII. populorum fuit ornata, (22) hoc est ubi XLIII. populi forum agnoscere & jura petere fuere coacti, *non equidem magno portu prædita*, ceu *Strabo* id attendit, *commodo tamen maxime Romanis, sive terra sive mari Hispaniam ingressuris.*

Hinc

Hinc *Paulinus Nolanus* Carm. X. verſ. 232. eandem ſic deſcribit:

Et capite inſignis deſpectans Tarraco pontum.

Martialis X. 104.

Hiſpanæ pete Tarraconis arces.

Et *Auſonius* in *Emerita*:

Corduba non, non arce potens tibi Tarraco, certant.

Præcipue vero *Tarraconenſia vina* Autores non pauci celebrant, inque his *Martialis* XIII. 115.

Tarraco, Campano tantum ceſſura Lyæo.

Silius Libro III.

—— —— Dat Tarraco pubem
Vitifera, & Latio tantum ceſſura Lyæo.

Et *Plinius* Libro XIV. Cap. 6. *Hiſpaniarum Laletana* (vina) *copia nobilitantur, elegantia vero Tarraconnenſia. Victricis* nomen ſine dubio à *Julio Cæſare* ſortita eſt, commune quippe *Urbibus de ſe bene meritis*; à quo etiam *Colonia* videtur deducta; vel forte ab *eventu felici*, perinde ac Urbs *Oſca*; ſicuti & *Legiones Victrices* appellatas apud Hiſtoricos novimus. Quamvis & hoc certum, vel ipſo narrante *Cæſare* Libro I. de *Bello Civ. Oſcenſes & Calaguritanos* (in bello contra Pompeji Legatos) *miſſiſſe ad Cæſarem legatos, eſſe imperata facturos pollicitos fuiſſe, & hos Tarraconenſes inſequutos eſſe. Scipiones* etenim ſaltem *ædificiis eandem ornaſſe* atque *auxiſſe* videntur; quippe *quorum tempore* nulla Colonia erat *extra Italiam*, probe hoc ex *Velleji Paterculi* Libro I. Cap. 15. obſervantibus *Ant. Auguſtino*, *Johanne Harduino*, & *J. G. Cellario* in *Geographia ſua antiqua* p. 141; imo ex quo conſtare poteſt, quod *de Tarracone jam ſcripſerit Eratoſthenes*, antequam *Scipiones* pedem in Hiſpaniam intuliſſent. Quæ cauſa eſt, ut etiam *Juliæ* cognomen inveniatur additum in *Inſcriptione Tarraconenſi* apud *Gruterum* p. 111. Num. 3. GENIO COL. I. V. T. TARRAC. id eſt: *GENIO COLoniæ Juliæ Victricis Togatæ Tarraconenſis*; itemque p. 429. COL. I. V. T. TARRAC. h. e. *Colonia Julia Victrix Togata Tarraco.* Equidem *Auguſtinus* Dial. VII. pag. 105. dubius hæret, an *Tyrrhenica*, an *Togata* legendum ſit. *Tyrrhenicam* exiſtimat autoritate *Auſonii Galli* ad *Paulinum*:

Cæſareæ, Auguſtæque domus Tyrrhenica propter
Tarraco;

Et *Paullini* in Epiſtola ad *Auſon.* III.

Qua geminum felix Hiſpania tendit in æquor,
Qua Betis Oceanum Tyrrhenumque auget Hiberus.

Togatam reputat, *nomenclatione Strabonis*, Libro III. ſcribentis: Καὶ δὴ τ̃ Ἰβήρων ἔστι ταύτης εἰσὶ δ ἰδίας στολάπι λέγνῃ, ἢ τογάπι *Et qui hanc formam ſequuntur Hiſpani, ſtolati*, ſeu *togati appellantur*; Et *Anonymi*, qui Epiſcopatus & Archiepiſcopatus recenſuit Hiſpaniæ, & *Tarraconi* epitheton *Togatæ* tribuit, perinde ac *Emeritæ Auguſtæ* cognomen; exinde forte ita dicta, quod *Toga ibi frequentius uterentur*, quam in aliis provinciis. Nos cum *Harduino Togatæ epitheton* amplectimur, præ *Tyrrhenicæ*, quod, vel ipſo cenſente *Auguſtino*, unum forte idemque eſt cum *Tarracone.* Vulgavere jam hunc nummum non obvium *Ant. Auguſt. Dial. Antiquit.* VII. pag. 104. *Harduinus* pag. 484. *Goltzius* in *Tiberii Nummis* Tab. VIII. Num. 8. *C. Mediobarbus* pag. 71. ex *Noriſii* Catalogo *Theſauri Medicei*, *Morellius* apud *Reginam Sueciæ* offendit, teſtibus ſchedis ejus. *J. Harduinus* in *Notis* ad *Plinium* T. I. p. 300. ubi tamen una Litera T. omiſſa eſt.

NUM. 19.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 18.

Colonia Victrix Togata Tarraco. Ara, in cujus medio palma enata.

Auguſtus, dum ad bellum Cantabricum proficiſceretur, A. V. C. DCCXXVIII. *Tarraconem* ſe recepit, morbo jam correptus, teſte *Dione* Lib. LIII. p. 514. Καὶ ὁ μὲν ἔκ τε ϛ καμάτϣ, ὅτι τ̃ φρονήσεως νοσήσας, ἐς Ταρράκωνα ἀνεχώρησε. *Ac ex labore curisque in morbum prolapſus, Tarraconem ſe contulit.* Tarraconenſes hinc ſtatim, votis pro ſalute ejus ſuſceptis, *aram* exſtruxerunt. Et poſtquam diu poſt *Auguſti* diſceſſum enata exinde eſſet *palma*, Legatos ad *Auguſtum* miſerunt. Quam Legationem verbis *Auguſtini* ex *Quintiliano* deſcribemus, *Dialog. Antiquit.* II. p. 13. *Auctor eſt M. Fabius Quintilianus*, Libro VI. Cap. 4. *Inſtitut. Orator.* in dictis Cæſaris Auguſti, *ENATA PALMA IN ARA, ipſi conſecrata, miſiſſe TARRACONENSES Legatos gratulatum Romam, quod VICTORIAE OMEN eſſet, atque AETERNITATIS; quod Victoriæ ſymbolum in ARA exſtitiſſet, APPARET*, inquit, *AUGUSTUS, QUAM SAEPE ACCENDATIS. Intellexit nimirum, naſci herbam, aut arboris ramos, in ara, ſi ſacrificiis atque ignibus minime frequententur altaria, nec fumant admodum; Reſpondit itaque: non videri, SUO admodum devotos eſſe NUMINI Majeſtatis, quod ARAE ſuæ innata PALMA conſpiceretur.* Nihilominus hoc ſymbolum imprimere perrexerunt. Poſtquam ergo Tarraconenſes Æternitatis Auguſtæ Templum, quod Numero ſequenti videbimus, permiſſu Senatus Romani poſt fata ejus exſtruxiſſent, aram quoque, palma Æternitatis ſymbolo, ex ea enata, notabilem, veluti alterum Auguſti Æternitatis monumentum, tum cum Auguſti capite radiato, tum cum Tiberii adoptivi filii ejus icone, ſiſtere voluerunt.

Rariſſimum hunc majoris moduli nummum jam vulgarunt *Ant. Auguſt.* Dial. VII. initio p. 104. & 107. *Harduinus* p. 484. *Joh. Valens* in nummis Coloniar. p. 119. & 120. qui tamen anticam exhibens male pro nomine Tiberii ſubſtituit nomen Auguſti. *C. Mediobarbus* p. 71. *R. P. Catanei Muſeo*, ubi tamen palmam, neſcio quam recte, virgultum nominat. Exſtat & ille in *Theſauro Regio Verſalienſi*, & olim in *Reginæ Chriſtinæ Gaza* fuit.

NUM. 20.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam versus, uti Tab. I. Num. 18.

AETERNITATIS AUGUSTAE
Colonia Victrix Togata Tarraco. Templum elegans decem columnarum.

Post *Augusti* funus hoc cusum fuisse numisma, ambigi haud poterit; siquidem quod non solum *Deus* seu *DIVUS* in *antica* audiat, sed & *æternitatem Augustam* obsignatam in *posticâ* præferat. Nempe *Tarraconenses* post *Augusti* apotheosin statim *Legatos* in Urbem miserant, petentes licentiam *Templum Augusto* condendi, quod & *primi* impetrarunt, uti autor est *Tacitus* Libro I. *Annal. TEMPLUM ut in COLONIA TARRACONENSI strueretur AUGUSTO, petentibus HISPANIS, permissum, datumque in omnes provincias exemplum.* Hocque Templum eleganter ornatum, summâque cum magnificentiâ perfectum, ac admodum superbo Titulo *Æternitatis Augustæ* dedicatum, non solum cum *figura Augusti* sedentis, coronâque radiatâ insignis, cumque *Divi Augusti* elogio in *anticâ* signarunt; sed & cum in *Imperio successoris icone* itidem in *antica*, quo diuturnior nempe *ejusdem* perstaret memoria. Quam tamen, uti Mausolea alia deinde effugisse videtur, nescio, quo casu; cum *Spartianus* tradat in *Hadriano*, *eundem hoc Augusteum restituisse*, *Tarracone*, scribens, *hiemavit, ubi sumptu suo AEDEM AUGUSTI RESTITUIT.* Edidit jam hunc rarissimum ac elegantissimum, primæque magnitudinis nummum, *Ant. August.* Dial. VII. p. 107. *Joh. Valens* in *Nummis Colon.* p. 119. *C. Mediobarbus* ex Indice *Norisii Thesauri Medicei*, ubi tamen male AETERNITATI pro AETERNITATIS AUGUSTAE exhibet. *Norisius* in *Cenotaphiis Pisanis* p. 95. *Æneas Vicus* in Libro, inscripto: *Le imagini delle Donne Auguste intagliate in istampa di Rame*, Tab. XVII. Num. 7. modo in eo hallucinans, quod literas supra C. V. T. T. *omiserit*, & columnas 8. pro 10. *reposuerit. Jac. Gutherius* de *Jure Manium* Libro II. Cap. 5. pag. 1172. Num. 14. *Ubi tamen, nescio quam recte, hoc templum, quod non solum octo columnarum ibidem effictum est, sed & præterea quatuor statuis & icunculis ornatum est, Juliæ, sive Liviæ tribuit* his verbis p. 1174. *Templum Juliæ Augustæ pulcherrimum expressum est in Nummo Figura* 14. sed & superiores literas C. V. T. T. in CUST. mutavit, & nisi hoc feciisset, eo deduxisset, ut alium plane à nostro nummum credidissemus. *Morellius* eum apud *Abbatem de Camps* deprehendit, & schedis suis intulit.

(23) Servamus plures ejusmodi nummos *Leptitanos* in *Museo nostro*, in quibus literæ PR. non significant *PRætores* (ut vult *Schlegel.* qui *PRæfectos* debuerat dicere) sed lectionem inchoant, atque ad ipsam Coloniam Leptin, quæ PRima cognomen habuit, sunt referendæ. Adde quæ diximus ad *Morellii Thes. Famil. Rom.* p. 119. & 120. HAVERCAMP.

NUM. 21.

TIberius CAEsar AUGusti Filius IMPerator V. (Quintum) Caput Tiberii laureatum.

ΛΕΠΤΙC B. *LEPTIS ANNO SECUNDO. Caput Mercurii petaso ornatum, pone caduceus.*

Leptis Africæ minoris (quæ Zeugitana provincia dicitur) urbs, juxta Syrtim majorem, quæ adjacet loco, quem *Gelves* vulgo nominant, Colonia Romanorum, uti ex nummo patet, & juxta Ocam oppidum, duplex ab Autoribus traditur, magna & parva. De illa *Plinius* Libro V. Cap. 4. *LEPTIS altera, quæ cognominatur magna in Africa.* Vocatur hæc hodie *Lebida*, quamquam illam *Neapolin* dici existimet *Vadianus*, *Melæ* enarrator. Hujus credo esse nummos, (23) quos affert *Ant. Augustinus* Dial. VI. pag. 91. cum Inscriptione COL. VIC. JUL. LEP. *Colonia Victrix Julia Leptis*, in antica vero M. FUL. C. OTAC. PR. QUIN. (*Marco Fulvio Cajo Octacilio Prætoribus Quinquennalibus*) cum boum jugo & agricola. Nomen *Leptis Punicum* esse autumat *Bochartus*, qui pluribus de ea videndus in *Geogr.* p. 526. & 527 & לבת *Labt, stationem* significare, hinc *Lucanus* Libro IX.

Proxima Leptis erat, cujus statione quieta
Exegere hyemem —— —— ——

Meminit & hujus *Paullus* ℑ*Ctus* L. ultima D. de Censibus, vocatque *Magnam Leptim*, quam *Severus* & *Antoninus Augg.* juris Italici esse voluerunt. Altera quoque in *Africa Byzacenæ* provinciæ, parva seu minor scilicet, Sarrana quoque cognominata à Sarranis Phœniciæ, de qua *Silius* Libro III.

Tabraca cum Tyrium vulgus, Sarranaque Leptis.

Typis jam communicavit hunc non obvium Nummum *Joh. Valens* in *Nummis* P. & U. Græcè loqu. p. 9. & *Harduinus* in *Nummis antiq.* P. & U. p. 290. Exstat hodie in *Thesauro Regio* teste *Harduino* & *Valente.*

NUM. 22.

TIberius CAESAR AUGusti Filius AUGUSTUS PONtifex MAXimus. Caput Tiberii laureatum, uti Tab. III. Num. 73.

DIVUS AUGUSTUS MUNicipium TURiaso. Augustus capite radiato sedens, dextra globum, sinistra hastam puram tenet.

Augusti quando statuam coronâ radiatâ cincti intuemur, ex ea apotheosin ipsius oppido conjici-

jicimus, præſertim quod ſiniſtra haſtam puram tenet, Divinitatis, uti ſupra à nobis oſtenſum eſt, ſymbolum; dextra veto globum, ut veritas conſtet *Manilii* verſibus:

—— —— Cœlumque replevit,
Quod regit Auguſtus ſocio per ſigna Tonante.

Qua ratione vero conſecratio fuerit peracta, pluribus ſupra expoſuimus, alibique clarius adhuc docebimus. Turiaſo autem, quod Ptolemæo Turiaſſo, *Plinio* vulgo *Tarazona*, hodie vero *Tarracona* audit, Urbs eſt Hiſpaniæ Tarraconenſis in Regni Arragoniæ confinio trans Iberum, *Plinio* Municipium Turiaſo dicitur Lib. III. Hiſt. N. Cap. 4. & Gentile eſt Turiaſonenſis. Municipium fuiſſe par boum in nummo Turiaſonenſi obſignatum docet. Luci publicæ eundem jam hunc rariſſimum expoſuit *Joh. Valens* in *Coloniis* p. 120. & 121. *C. Mediobarbus* ex *Theſauro Mediceo*, qui tamen perperam ramum dextra tenere ſcribit Auguſtum.

(24) T. CAESARI AUGUSTO. L'effigie de Tibere. Au révers il y à PACE AUG. PERP. *Pace Auguſti perpetua*, autour d'un autel, qui eſt enfermé dans une Couronne de laurier avec ſon Inſcription, dans Auguſtinus & dans *Erizzo*. Tibere eut cet heur d'avoir mis à la raiſon, dompté, ou laſſé les plus opiniaſtres ennemis qu'euſt l'Empire Romain, plantant l'olive en tous lieux, autour ſes lauriers, & ſes trophées; & ce non par ſa conduite, mais par celle de ſes Lieutenants, & tout enſemble de fois autre par ſes Conſeils. *Paterculus* repreſente ainſi cette felicité inſigne de *Tibere* en ſon II. livre, *Quando annona moderatior? quando pax lætior? Diffuſa in orientis, occidentiſque tractus, & quicquid meridiano aut ſeptentrione finitur, pax Auguſta per omnis terrarum orbis angulos à latrocinio rum metu ſervat immunes.* C'eſt ce qui me donne de moyen, & le loiſir d'eſcrire (ce dit le gentil Germanicus en ſes Arateanis Phœnomenes au commencement) quelque choſe ſur les mouvemens des Cieux & des Aſtres, cajolant ainſi Tibere.

Quantum etenim poſſent anni certiſſima ſigna,
Qua Sol, &c. —— ——
Si non parta quies, te præſide, puppibus æquor
Cultorique daret terras? procul arma ſilerent?
Nunc vacat audaces ad cœlum tollere vultus,
Sideraque, & varios cœli cognoſcere motus.

D'autres liſent, *Sideraque, & mundi varios agnoſcere motus.* Je ſçay bien que ce grand Genie des doctes de ſon ſiecle, *Scaliger*, dit ſur le XV. vers du premier livre de *Manilius*, que cet eloge de Germanicus s'adreſſe à Auguſte, & qu'il imite *Manilius*, qui en ſon poëme parlant du temps pacifique qui luy donnoit le loiſir, ſouz Auguſte, de traiter en vers d'une matiere ſi haute, dit,

Jam propiusque favet mundus ſcrutantibus ipſum,
Et rapit ætbereos per carmina pandere cenſus.
Hoc ſub pace vacat tantum, &c.

Mais je ne puis tomber d'accord de cela avec luy. Car non ſeulement ce que *Germanicus* dit-icy n'eſt pas une imitation ny interpretation, comme il l'appelle, de *Manilius*, mais meſme il ſe juſtifie aſſez par ce que j'ay cy devant curieuſement remarqué du temps auquel *Manilius* eſcrivoit, que *Germanicus* & luy compoſerent leurs Aſtronomiques & Phenomenes és premieres années de l'Empire de Tibere, c'eſt à dire en meſme temps, & partant il eſt hors de toute apparence que l'un aye pû imiter l'autre. J'eſtime donc que *Germanicus* didie ſes Phœnomenes à Tibere, & non à Auguſte, car outre ce qu'il parle ailleurs d'Auguſte, comme d'un Heros deïfié, quant il dit,

Hic Auguſte tuum genitali corpore numen
In cœlum tulit, & maternis intulit aſtris.

Ainſi que je l'ay remarqué cy devant, en interpretant ces vers, non entendus par luy; il eſt aiſé de juger qu'il ne peut eſtre eſtimé parler à Auguſte, quand il commence ainſi,

—— —— at nobis, genitor, tu maximus auctor:
Te veneror, tibi ſacra fero, doctique laboris
Primitias, probat ipſe deûm rectorque ſatorque

Car ce terme de *Genitor*, bien qu'il ſe ſoit meſme pris improprement pour Tibere, qui n'eſtoit ſon pere qu'à cauſe de ſon adoption, ne ſe pourroit en aucune façon attribuer à Auguſte, qui ne l'avoit ny engendré, ny adopté, mais ſeulement fait adopter. Il en eſt de meſme du terme de *Natus*, quand il luy dit,

Pax tua tuque adſis nato, numenque ſecundes,

Si ce n'eſt que l'on veuille croire que *Germanicus* donne le titre de *Genitor* à Auguſte, & qu'il ſe qualifie ſon fils, parce que, ſelon *Suetone*, quelques-uns eſtimerent que *Druſus*, pere de *Germanicus* & petit fils de Auguſte, l'ayant eu de Livia par accointance, avant qu'il l'euſt eſpouſée. Mais j'ay bien de la peine de croire qu'un vertueux Prince vouluſt tirer à vanité, que ſon pere euſt été baſtard de qui que ce fuſt; joinct qu'au temps que Germanicus euſt deu avoir compoſé ce poëme ſur une matiere qui requeroit un grand calme, & commode application d'eſprit, il ſe trouve qu'il eſtoit en Germanie commandant huict legions, & faiſant une rude guerre en cette Province, pour taſcher de chaſtier les Cheruſques, devenus inſolens à merveille depuis la deffaite de Varus & de ſon armée, Auguſte l'y ayant envoyé. Ce qui marque tout autre choſe que cette paix d'Auguſte qu'il dit regner ſi parfaitement par tout, & qu'il invoque. Joinct qu'il ne pouvoit avoir fait cet ouvrage avant qu'il euſt eſté envoyé en Germanie. Car *Tacite* nous apprend qu'Auguſte ne le fit adopter par Tibere, que lors qu'il luy donna la conduite de cette guerre: & par conſequent il ne pouvoit en aucune façon avoir appellé Auguſte *Genitorem*, & ſon pere, & s'eſtre qualifié ſon fils. Si donc ce poëme Aratean eſt de Germanicus; comme ces mots de *Genitor* & de *Nato*, en peuvent faire douter, il ne le peut avoir dedié qu'à *Tibere* ſouz ces eloges que ſon commencement contient; qu'il peut avoir (avec moins d'improprieté qu'il n'eſt fait Auguſte,) appellé *Genitorem*. Or qu'il ait eu raiſon d'invoquer ſa paix avec luy, *Crinagoras* ancien Epigrammataire le fait conjecturer, par ce qu'il dit en un ſien Epigramme qui ſe void dans l'*Anthol.* liv. I. chap. 5. Sçavoir, que quand bien l'Ocean feroit un deluge general, & que la Germanie boiroit tout le Rhin par la multitude de ſes guerriers,

Γάμης εἰ ὅσον βλάψῃ σθένος ἄχεϊ τε μίμῃ,
Δείξιὰ σημαίνειν, Καίσαρες ἡ αραλίη.

Que tout cela ne pourroit aucunement nuire à la force invincible de Rome, tant que la genereuſe & magnanime dextre de Ceſar commandera; comme donnant à entendre qu'il faut que malgré les barbares, la paix acquiſe par Tibere ſubſiſte; par ce que ſi toſt qu'ils ſortiront des bornes de leur devoir, taſchans de ſecouër le joug de l'obeïſſance, qu'ils ſeront derechef contraints de redemander la paix à jointes mains. Or Germanicus avoit concilié luy meſme cette paix à Tibere, par les merveilleuſes victoires qu'il y acquit; eſtimant que ce fuſt après ſon triomphe qu'il ſe mit à compoſer ce docte poëme pendant qu'il demeura à Rome, bien qu'il fuſt aſſez court, attribuant la gloire de cette paix acquiſe par luy à Tibere, comme il avoit fait deſia voir en l'inſcription & tiltre de ſon trophée, auquel il ne ſe nomma pas ſeulement, comme je l'ay cy devant remarqué de *Tacite*. Au reſte Tibere, par cette profonde prudence dont il eſtoit doüé, & par ſa ſage œconomie, donnoit ſi bon ordre à ſe fortifier de toutes choſes neceſſaires, pour s'aſſeurer une paix perpetuelle, que tant qu'il veſquit il peut porter la guerre où il luy euſt pleu, & la ſouſtenir avec toutes ſortes d'avantages contre tous les barbares, immortels ennemis de l'Empire Romain, comme *Syneſius*, après *Dion* en ſon oraiſon de *Regno*, dit que le

NUM. 23.

(24) *TIberio CAESARI AUGUSTO.*
Caput Tiberii.

vel

IMPeratori CAESari TIBERIO AUGUSTO D. D. (Decuriones) COLoniæ.
Caput Tiberii nudum, dextram verſus, uti hic Num. 24.

PACE AUGuſti PERPetua. Templum Jani cluſi intra coronam querneam.

Miramur hanc coronam *Triſtanum* nominare lauream, cum tamen ſit quercea, nihil aliud

aliud ex mente Triſtani ejus indicans, quam Pace hujus Auguſti perpetua Populo Romano, minimum intra Urbem data (nam non defuerunt bella circa Imperii fines, quæ gerenda ipſi fuere) Populum Romanum non ſatis celebrare ejusdem potuiſſe nomen, ac pro ejus vita vota ſuſcepere, corona propterea quernea ipſius in honorem nummo obſignata, licet eandem pacem bello ſua perſona geſto non acquiſiverit, ſed per Duces ſuos potius. De qua *Paterculus* Libro X: *Quando annona moderatior? quando PAX lætior? diffuſa in Orientis, Occidentisque tractus, & quicquid Meridiano aut Septentrione finitur, PAX AUGUSTA per omnis terrarum orbis angulos à latrociniorum metu ſervat immunes*; ſed *Ludovicus Nonnius* in *Commentario* ad *Tiberium* p. 34. & *Com. Mediobarbus* cum *Noriſio* Templum Jani gemini clauſum nummo impreſſum exiſtimant, corona quernea incluſum, ac hinc in honorem Auguſti ſignatum, qui, undique bellis compoſitis, Janum ter clauſit, uti ſupra dictum. Nam Tiberii ævo, ſcribit, non defuerunt bella cum Germanis & Parthis; unde non video cur illi attribuemus pacem. Sed quando figura propius ad Templi Jani formam, quam ad aram accedit, poſteriori inhærere mallemus opinioni, præſertim cum Romanis nunquam defuerit bellum Tiberii tempore. Vulgavit jam hunc primæ magnitudinis pulcherrimum nummum *Triſtanus* p. 164. *Goltzius* in *Tiberio* Tab. VIII. Num. 4. *C. Mediobarbus* ex *Noriſii Catalogo Theſauri Medicei*, qui integrum ut dedimus nobis communicavit nummum, (25) cum prius in *Morellianis ſchedis* ſaltem legeremus: TI. CAES. AUGUS. . . CO. . .

NUM. 25. & 26.

ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΑΙCΑΡ ΘΕΟΣ CEBACTO. . . . .
ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ. (*TIBERIUS CAESAR DIVUS AUGUSTUS, MYTILENAEORUM.*) *Tiberius ſub Dei ſpecie ſtans velatus ac dextra pateram, quaſi ſacrificaturus, tenens.*

ΚΑΙCΑΡ ΘΕΟC CEBACTOC. (*CAESAR DIVUS AUGUSTUS.*) *Auguſtus corona radiata caput ornatus, dextraque pateram, ſiniſtra haſtam puram tenens inſidens currui ſive thenſæ à quatuor elephantis tractæ cum ſuis ſeſſoribus.*

Poſt mortem *Auguſti* ad exprimendam ejus apotheoſin hunc nummum fuiſſe cuſum, dubium eſt nullum, cum imago ejus non ſolum habitu Triumphali compareat, ſed & ab Elephantis tracta conſpiciatur. Ejus apotheoſeos pompam hiſce nobis deſcribit *Dio* Libro LXI. p. 591. in *Auguſto*: *Secundum hæc funus ejus elatum fuit. Lectus erat ex auro & ebore conſtructus, purpureis ſtragulis, auroque iis intertextis, ornatus.* In ejus infima parte cadaver, arcæ cuidam conditum erat, εἰκὼν δὲ δή τις αὐτοῦ κηρίνη ἐν θριαμβικῷ σχήματι ἐξεφαίνετο. *IMAGO autem EJUS cerea, HABITU TRIUMPHALI CONSPICIEBATUR.* Hanc à *Palatio* comitabantur Conſules deſignati. Altera AUREA ex curia, καὶ ἑτέρα αὖ ἐφ' ἅρματος πομπικοῦ ἤγετο. *TERTIA IN CURRU TRIUMPHALI ducebatur.* Poſt has, avorum ipſius, ac cognatorum vita functorum, (excepta Julii Cæſaris, qui inter SEMIDEOS erat relatus) aliorumque Romanorum, qui unquam factis ſuis præclari fuiſſent, imagines, initio à Romulo facto, ferebantur; inter quos Pompeji quoque Magni imago quædam, omnesque Nationes, quas ſubegiſſet, cum ſuo ipſarum cultu effictæ cernebantur. Has reliqua omnia, quæ ſupra commemoravimus, ſubſecuta ſunt. *Currum elephantorum Divo Auguſto* poſt mortem à *Senatu* fuiſſe decretum, inter alios *Suetonius* in *Claudio* docet Cap. XI. *Aviæ Liviæ divinos honores, & in Circenſi pompa, CURRUM ELEPHANTORUM AUGUSTAEO SIMLEM decernendum curavit.* Elephantorum, qui currum hunc *Auguſti* egerunt, meminit & *Dio* in *Nerone* Libro LXI. p. 697. Καὶ οἱ ἐλέφαντες οἱ τὸν ἅρμαμαξαν ἄγοντες, &c. *Præterea ELEPHANTI, QUI CURRUM AUGUSTI EGERANT, in circum ingreſſi, quum eo usque, ubi Senatores ſederant, veniſſent; non ultra progreſſi, conſtiterunt &c.* Ex quo pene iisdem verbis repetit *Xiphilinus* in *Nerone*: *Elephanti, qui currum Auguſti trahebant, in circum ingreſſi, cum eo usque, ubi Senatores ſedebant, veniſſent, non ultra progreſſi, conſtiterunt.* Tiberium ergo & Auguſtum conjungunt, quem filium & Imperii ſucceſſorem noverant Mytilenæi, cujusque erga Auguſtum ſtudium ſupra expoſuimus, cujusque auram captare volebant hoc ipſo Numiſmate. Laudaverat vero Tiberius ipſe Auguſtum ex Senatus Conſulto, prodente *Dione* Libro LVI. p. 592. Ἀπὸ δὲ τῶν ἐπάρων ἐμβόλων τῶν Ἰκλίων ὁ Τιβέριος δημόσιον, δή τινα καὶ δόγμα λόγου ἐπ' αὐτῷ τοιόνδε ἐπελέξατο. *Cæterum pro roſtris Juliis Tiberius ex Senatus Conſulto ad populum in hæc propemodum verba peroravit.* In hæc inter alia: Τίς γὰρ ἂν δικαιότερον ἐμοῦ, ὃς καὶ παιδὸς αὐτοῦ, καὶ ἀδελφιδοῦς, τὰ ἐπ' αὐτῷ ἐπαινον ἐνεχειρίσθη. *Cui enim laudatio hæc rectius, quam mihi, FILIO EJUS, SUCCESSORIQUE, mandata fuiſſet.* De *Mytilenæis* infra in *Caligula* Tab. VI. Num. 33. & 34. plura dicemus. Debemus hunc rariſſimum primæ magnitudinis nummum *ſchedis Morellianis*, nec quidem *J. Valenti* viſo aut in *Nummis ſuis Græcis* adducto.

NUM.

le Prince pacifique faſſe; ſçavoir, qu'il ſoit touſiours bien pourveu de toutes les choſes neceſſaires pour ſe conſerver la paix, & pour porter la guerre contre les uſurpateurs en faveur des alliez, ſi la raiſon & la protection du foible l'y convie, & pour repouſſer l'injure s'il eſt attaqué mal à propos, n'ayant d'ailleurs deſſein aucun d'entreprendre rien injuſtement contre qui que ce ſoit. TRISTANUS.

(25) Plenius aliquanto legitur apud *Seb. Erizzium*, qui ita hunc Nummum deſcribit & declarat p. 195. Tiberii eſt nummus ex ære magno, in quo caput ejus exhibetur ſine corona cum hac Inſcriptione, TI. CAESARI AUGUSTO P. P. CO. . . Ab altera parte eſt Corona civica, inque ea Templum cum clauſis januis atque hac in circuitu epigraphe PACE AUG. PERP. id eſt, *Pace Auguſti perpetua.* Signatus fuit hic nummus in Tiberii honorem veluti alius, qui Pacis ſymbolum caduceum exhibet, quando videlicet hic Imperator Pacem Urbi atque Italiæ procuravit. *Suetonius* ejus mentionem facit in *Tib.* Cap. XXXVII. *In primis tuendæ pacis à graſſatoribus, ac latrociniis, ſeditionumque licentia curam habuit. Stationes militum per Italiam ſolito frequentiores diſpoſuit. Romæ caſtra conſtituit, quibus prætorianæ cohortes, vagæ ante id tempus, & per hoſpitia diſperſæ, continerentur, &c.* Templum illud, quod clauſum à poſtica nummi parte cernitur, Templum exiſtimo eſſe Jani Gemini, quod Romæ exſtitit, atque claudi ſolebat tempore Pacis, priusquam Romanis exſtaret bellum. Cujus rei liquidum teſtimonium exhibent ærei Neronis nummi, qui in averſa parte Jani Templum clauſum exhibent cum Inſcriptone PACE P. P. TERRA MARIQ. PARTA

NUM. 27. & 28.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTus Pontifex Maximus TRibunicia POTestate XXIIII. In area Senatus Consulti nota, uti hic Num. 27.

vel

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTus Pontifex Maximus TRIbunicia Potestate XXV. Senatus Consulti nota in area.

vel

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTus Pontifex Maximus TRibunicia POTestate XXXVI. Senatus Consulti nota in area, uti Tab. VI. Num. 8.

vel

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTus Pontifex Maximus TRibunicia POTestate XXXVII. Senatus Consulti nota in nummi area.

vel

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTus Pontifex Maximus TRibunicia POTestate XXXIIX. In area Senatus Consulti nota, uti Tab. V. Num. 24.

vel

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTus IMPerator TRibunicia POTestate XXXIIX. Senatus Consulti nota in area.

DIVO AUGUSTO Senatus PopulusQue Romanus. Augusti statua corona radiata caput cincti, dextra globum, sinistra hastam puram tenentis, ac sedentis in curru suo seu thensa à quatuor elephantis cum suis sessoribus tracta.

In præcedenti nummo Monumentum Mytilenæorum Apotheoseos Augusti vidimus; hic ipsius Senatus Populique Romani nobis obvium est, ut videri queat, exemplar ab hoc ipsos sumsisse Mytilenæos. In utroque nummo eodem modo ac habitu sedet Augustus, figura thensæ illi, post apotheosin à S. P. Q. R. decretæ, quæ solenni Circensi pompa per Circum duci solebat, decretæ. Eadem, idem numerus elephantorum cum suis sessoribus, utraque Inscriptio Divi Augusti elogio ipsum mactat, idem quoque est scopus utrorum. Cæterum & illa, quæ ad præcedentem diximus, & huc omnino etiam spectant, quo B. L. ablegamus. Observamus modo, hunc nummum propter typi præstantiam & memoriæ impressæ conservandæ ergo aliquoties fuisse repetitum, nempe prima vice A. V. C. 774. octo annis post Augusti mortem, dehinc, A. 775. item 786. cum Tiberius Decennalia celebraret, post 787. & 788. Ejusmodi currum Severum Imperatorem Pertinaci decrevisse legimus, prodente *Dione* in *Severo*, & si Athenæo, credimus, Ptolemæus tali Alexandrum in pompa sua traduxisse. Vulgarunt jam illum *Hub. Goltzius* in *Tiberio* Tab. IX. Num. 3. ubi tamen, quod sæpius jam monuimus, in alterâ, *Nonnii* scilicet editione, tùm figura currus & statuæ, tum literæ inverso ordine conspiciuntur, tum etiam patera in manu sinistra, quæ dextra esse debebat, omissa est. *A. Rubenius* in *Nummis Arschottanis* Tab. XVI. Num. 24. ubi Augustus lauri ramum dextra tenet. *Com. Mediobarbus* p. 65. ex indice *Cavotortæ*, & p. 67. ex *Museo Cospiani* & suo. *Occo* p. 92. & 95. *Patinus* in *Suetonio* ex nummis illustrato f. 254. ubi Augustus dextra lauri ramum tenet; *Jac. Gutherius* de *Jure maniun* Libro II. Cap. 5. p. 1172. Num. 11. & 1173. *ubi tamen in dextera ramulus est omissus, prætereaque quasi corpore nudo sedere videtur, neque corona circa caput conspicua.* supraque illum etiam in *Augusti Nummis* Tab. XXIIII. Num. 17. vidimus. Exstat etiam in *Thesauro Schwartzburgico.*

Hactenus *Schlegelius*; verum nos duos optime servatos possidemus, ex quibus alter TR. POT. XXXVII. alter XXXIIX. præfert. In utroque Statua Augusti cernitur dextra tenere oleæ vel lauri ramum, non vero globum, quare ex archetypo illud emendari curavimus. HAVERC.

JANUM CLUSIT. Qui nummi cusi sunt à Nerone eo tempore quo clausum Jani erat Templum, quia tum nusquam Romanis ullum esset bellum, omnibus sopitis bellis nulloque residuo. Credere idem licet à Tiberio, quoniam providit ille, quod Roma & universa Italia alta frueretur pace, ideoque, juxta morem Romanorum, supradictum Jani clauserit Templum. *SEB. ERIZZUS.*

TABU-

TABULA VII.

EXHIBENS

TIBERII NUMISMATA

EX AERE MEDIO.

NUM. 1.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTus IMPerator VII. (Septimum) Caput Tiberii nudum lævam versus, uti Tab. II. Num. 9.

vel

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS IMPerator VII. Caput Tiberii nudum, lævam versus, uti Tab. II. Num. 7.

vel

TIberius CAES. DIVI AUGusti Filius AUGUSTus IMPERATor VII.

vel

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTus IMPerator VIII. Caput Tiberii nudum dextram versus, uti Tab. II. Num. 18.

CLEMENTIAE. Clypeus, in quo caput Clementiæ laurea circumdatum, ad latus Senatus Consulti nota.

Quidquid ad illustrationem hujus nummi potest facere, id supra jam attulimus Tab. V. Num. 6. quo B. L. ablegamus, attendentes saltem adhuc quod observavit *Ant. Augustinus* Dialog. II. p. 21. nec non in nummo nostro invenimus: *In Tiberii Cæsaris nummo spectatur Clementia non obliqua facie, sed plana & integra.* Rex enim Clementiam adhibens summa utitur majestate. Et cum Imperator VII. cluat in nummo, inde apparet post annum 764. eundem fuisse cusum; quodque nummum hunc jam vulgaverint *C. Patinus* in *Thesauro Numm.* med. & min. formæ p. 64. *H. Goltzius* Tab. IX. Num. 6. *Mediobarbus* p. 63. & 64. ex Indice *Cavotortæ*, *Angelonus* p. 39. Num. 6.

NUM. 2.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTus IMPerator VII. Caput Tiberii nudum, lævam versus, uti Tab. II. Num. 7.

vel

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTus IMPerator VIII. Caput Tiberii laureatum, dextram versus, uti Tab. II. Num. 20.

MODERATIONI. Moderationis clypeus laurea circumdatus, cum Senatus Consulti nota ad utrumque latus.

Ejusdem typi nummum supra Tab. V. Num. 7. jam vidimus, neque dicta ibidem hic inutiliter repetere nobis est volupe, solum observantes, quod ob typi præstantiam bis fuerit repetitus, nempe circa An. 768. & dehinc etiam post istum.

Sistunt & illum *C. Patinus* in nummis Imper. ac minimæ formæ p. 64. *Occo* p. 89. *C. Mediobarbus* p. 64. Posterior ex hisce, nummis, quos *Schlegelius* explicavit, egregie cusus atque optime servatus, in *Museo nostro* exstat. Mediæ magnitudinis formam excedit, non tamen inter primæ magnitudinis nummos locum obtinere potest.

NUM. 3.

TIberius CAESAR AUGUSTI Filius IMPERATor V. (Quintum) Caput Tiberii laureatum, dextram versus, uti Tab. I. Num. 34.

vel

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius IMPERATor V. (Quintum) Caput Tiberii nudum, dextram versus, uti Tab. II. Num. 4.

vel

TIberius CAESAR AUGUSTi Filius IMPERATor VII. Caput Tiberii laureatum, lævam versus, uti Tab. II. Num. 13.

vel

TIberius CAESAR AUGUSTi Filius IMPERATor V. Caput Tiberii nudum, dextram versus, uti Tab. II. Num. 31.

ROMæ & AUGusto. Ara cum Victoriis hinc & illinc cippis impositis, manibus tenentibus palmas & corollas.

Quæ ad explicationem hujus nummi possunt facere B. L. deprehendet, supra Tab. V. Num. 8. solum addimus, quod eundem nummum in ære medio obvium, sæpiusque & multos per annos repetitum, ediderint *Joh. Valens* in *Numismatibus* præst. æreis pag. 9. atque *Goltzius* in *Tiberio* Tab. IX. Num. 4. *Com. Mediobarbus* pag. 62. ex *Musæo Cospiano*. *Morellius* in *schedis suis MStis*.

Existatque hodie in *Thesauro Schwartzburgico*.

NUM. 4.

TIberius CAESAR AUGUSTi Filius IMPERATor V. (Quintum) Caput Tiberii laureatum, lævam versus, uti Tab. I. Num. 33.

ROMæ & AUGusto. Ara cum Victoriis hinc & illinc cippis impositis, manibus tenentibus palmas & corollas, impresso supra sigillo, sive signo nomen AUGusti referente.

Idem per omnia cum sit cum præcedente, solo signo, quod ipsi impressum est, excepto, pergimus, solum addentes, quod in *Thesauro* asservetur *Schwartzburgico*.

NUM. 5. & 6.

TIberius CAESAR DIVI AUGUSti Filius AUGUSTus IMPerator VIII. (Octavo) Caput Tiberii laureatum, dextram versus.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTus IMPerator VIII. (Octavo) Caput Tiberii laureatum, dextram versus.

Eundem prorsus typum supra Tab. I. Num. 20. jam vidimus, nihilque peculiare exhibet, nisi qnod unus idemque typus & anticæ & posticæ incuria monetarii fuerit impressus, quod quia rarius deprehenditur in Romanis, visus est *Morellio* dignus & hic exhiberi, quale quid & supra Tab. IV. Num. 29. & 30. in argenteis jam observavimus.

FINIUNT
CHRISTIANI SCHLEGELII
ET INCIPIUNT
SIGEBERTI HAVERCAMPI
COMMENTARII.

NUM. 7. & 8.

TIberius CAESAR AUGUSTI Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam versus.

DRUSUS CAESAR TIberii AUGusti Filius. Caput Drusi nudum, versus dextram.

Primæ magnitudinis hunc nummum & eximiæ raritatis vocat *Joh. Vaillantius*, in Libro *de Numm. Imp. Præstant.* Tom. I. p. 10. ex quo desumtus est. Depingitur tamen ibidem tamquam ex medio ære, qualis revera videtur esse, atque innuere ipse Editor *Vaillantius*, dum de *Druso* ibidem scripsit: *Ejus nummi ex ære mediocri nobis supersunt, qui & obvii.*

NUM.

NUM. 9. & 10.

JUSTITIA. Caput Liviæ lævam versus, matronali mitra decorum.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGustus Pontifex Maximus TRibunicia POTestate XXIIII. In area nummi Senatus Consulto.

Justitiæ cultor haberi voluit Tiberius, laudandus ea virtute, si ad Caligulas, Nerones & Domitianos respicias; specimen præbet *Tacitus* Lib. II. *Annal.* Cap. 48. *Magnificam in publicum largitionem auxit Cæsar haud minus grata liberalitate, quod bona Æmiliæ Musæ locupletis intestatæ petita in fiscum, Æmilio Lepido, cujus è domo videbatur; & Patulei, divitis equitis Romani, hæreditatem (quamquam ipse hæres in parte legeretur) tradidit M. Servilio, quem prioribus neque suspectis tabulis scriptum compererat; nobilitatem utriusque pecunia juvandam præfatus. Neque hæreditatem cujusquam adiit nisi cum amicitia meruisset; ignotos & aliis infensos, eoque Principem nuncupantes, procul arcebat.* Quo respectu, sine adulatione, scribere potuit *Vellejus Paterculus* Lib. II. Cap. 126. *Revocata in forum fides, submota è foro seditio, ambitio campo, discordia curia: Sepultæque ac sita obsitæ justitia, æquitas, industria civitati redditæ.* Sed invaluit sub Tiberio ille mos, quo Principes feminas in nummis Dearum habitu depinxerunt, adscripto quoque Deæ, ad cujus ornatum effingebantur Augustæ, non vero ipsarum, nomine. Ita *Justitiæ* nomine & habitu mater Tiberii Livia sive Julia in hoc nummo occurrit, cujus picturam passim ediderunt *Antiquarii*, videlicet *Hub. Goltzius* in *Tiberio* Tab. X. Num. 37. *Car. Patinus* in *Numism. Imp.* p. 65. *Albert. Rubenius* inter *Numismata Arschotana* Tab. XVII. Num. 16. *Guillelmus Choulius de Relig.* &c. p. 102. *Anton. Augustinus* Tab. II. Num. 17. *Æneas Vicus* in *Tiber. Æt.* Num. 11. aliique. Servatur passim in *Musеis*, & in *nostro*, depictus autem est ex *Thesauro Schwartzburgico.*

NUM. 11.

Epigraphe eadem & caput idem.

Nota Senatusconsulti in medio nummo exstat; in ambitu legitur, IMPerator Titus CAESar DIVI VESPasiani Filius AUGustus RESTITUIT.

Rariorem eo qui præcessit nummum hunc restitutio facit. Servamus eundem in *Museo nostro.* Vulgarunt *Carolus Patinus* in *Numm. Imp.* p. 65. *Hub. Goltzius* in *Tiberio* Tab. VIII. Num. 23. ubi tamen caput inversum male cernitur, aliique.

NUM. 12.

Epigraphe eadem, caput idem.

In area nummi Senatusconsulti iterum est nota, sed duplici Inscriptionis circulo circumdatur, estque hæc in exteriore, IMPerator Titus CAESar DIVI VESPasiani Filius AUGustus Pontifex Maximus (dein in interiore) TRibunicia POTestate Pater Patriæ.

Præcedentibus quidem hic, propter duplicem circulum, longe præstantior & rarior habetur.

NUM. 13.

SALUS AUGUSTA. Caput Liviæ sive Juliæ, Deæ Salutis habitu.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGustus Pontifex Maximus TRibunicia POTestate XXIIII. In area nummi Senatus Consulto.

Hujus nummi eadem est ratio, quæ præcedentium. *Justitiæ* enim, *Salutis* & *Pietatis* habitu effigiem Liviæ in *Nummis Tiberii* cernimus. Non vero simpliciter, ut *Pietas* vel *Justitia*, in aliis, ita *Salus* in hoc nummo dicitur, sed *Salus Augusta*, quasi Augustæ Domus Conservatrix ejusque Numen Tutelare. Editus est ab *Ant. Augustino* Tab. II. Num. 34. *Æneo Vico* in *Tiberio* Num. 20. *Alb. Ruben.* in *Num. Arschot.* Tab. XVII. Num. 13. *Paulo Pedrusio* in *Museo Farnes.* Tab. XXIV. Num. 2. *Hub. Goltzio* in *Tiberio* Tab. IX. Num. 32. sed inverso male capite, aliisque. Exstat in *Museo nostro* & passim.

NUM. 14.

Epigraphe eadem, caput idem.

IMPerator Titus CAESar DIVI VESPasiani Filius AUGustus RESTITUIT. in ambitu nummi; in ejusdem area Senatus Consulto.

Titus Imperator multos Augustæ Domus nummos restituit, inter quos Liviæ hunc & præcedentem. Editus est à *Carolo Patino* in *Numm. Imp.* p. 65. & 78.

NUM. 15. & 16.

Vacant.

NUM. 17. & 18.

TIberius CAESAR AUGUSTUS. Caput Tiberii nudum, versus dextram.

Caput Apollinis laureatum, ante quod Lyra cernitur, post illud quatuor sunt literæ ignotæ, in ambitu nummi corona laurea est.

Quid sibi ignotæ in hoc & sequente nummo literæ velint, nemo Eruditorum explicavit, neque facile inveniri poterit. Videntur autem esse vel Phœniciæ veteris, vel Hispaniæ. Nummum ipsum jam olim vulgarunt *Octavianus Strada* p. 31. *Æneas Vicus* in *Num. Tiberii Ær.* Num. 14. *Hub. Goltzius* in *Tiberio* Tab. IX. Num. 26. sed ibi figura & literæ inversæ exstant.

NUM. 19. & 20.

TIberius CAESAR AUGUSTUS. Caput Tiberii nudum dextram versus, ante illud aquila, pone lauri est ramusculus.

Caput Apollinis laureatum cum Lyra & literis ignotis, in laurea corona, sicuti supra.

Hunc nummum debemus *Carolo Patino*, qui eundem vulgavit in *Numm. Imperat. Rom.* p. 64.

NUM. 21.

TIberius CAESAR AUGUSTI Filius IMPERATOR IIII. Caput Tiberii laureatum versus lævam, ut Tab. II. Num. 29.

In area nummi est nota Senatusconsulti.

Refertur apud *Comitem Mediobarbum* ad A. V. C. 759. vulgatus ab *Hub. Goltzio* in *Fastis* p. 226.

NUM. 22.

Epigraphe eadem, caput idem.

PONTIFEX TRIBUNicia POTESTATE IX. in area nummi nota est Senatusconsulti.

Et hunc ibidem vulgavit *Hubertus Goltzius* pag. 227.

NUM. 23.

Inscriptio capitis videtur eadem esse quæ nummi præcedentis vel proxime sequentis.

Senatus Consulto in area nummi, in circuitu, TRIBUNIcia POTESTATE XII.

NUM. 24.

TIberius CAESAR AUGUSTi Filius IMPERATor V. Caput Tiberii nudum versus lævam, ut Tab. II. Num. 6.

PONTIFEX TRIBUNicia POTESTATE XII. in area nummi est nota Senatusconsulti.

Exstat in *Museo nostro.*

NUM. 25.

(1) *TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS IMPerator VIII. Caput Tiberii nudum, in aliis versus dextram, in aliis versus lævam partem, ut Tab. II. Num. 8. & 9.*

PONTIFex MAXIMus TRRIBUNicia POTESTate XVII. Statua Liviæ sedentis Deæ habitu, dextra hastam, læva pateram tenentis. In meo ad latera Senatusconsulti nota observatur.

Eundem partis aversæ typum observare licet in Augusti nummo supra Tab. XXVIII. Num. 15. neque mirum in filii Tiberii nummis hoc habitu Liviam adparere, quum illi unica Imperii & & potentiæ causa exstiterit. Vulgarunt hunc nummum plurimi, & inter illos *Sebast Ericius* p. 190. *Æneas Vicus* in *Tiberio* Num. 2. *P. Pedrus.* in *Museo Farnes.* Tab. XXIV. Num. 5. *Hub. Goltzius* in *Tiberio* Tab. VIII. Num. 14. sed ibi figura muliebris, sculptoris vitio, inversa conspicitur. Exstat in *Thesauro Schwartzburgico*, in *Museo nostro* & passim.

(1) Nummus Tiberii æreus, secundæ magnitudinis, ita à parte capitis inscriptus, TI. CAESAR DIVI AUG. F. AUGUSTUS IMP. VII. ab altera parte figuram exhibet sedentem capite velato, cum nota Senatusconsulti atque his in ambitu literis, PONTIF. MAXIM. TRIBUN. POTEST. XVII. Figura sedens, quæ ab illa parte spectatur, Deæ Salutis est imago, sub cujus Deæ habitu nonnulli volunt exprimi Liviam Augustam, Cæsaris Augusti uxorem, quod refellere nolim. Ad singularem Tiberii honorem cusus nummus videtur. *SEBAST. ERICIUS.*

NUM. 26.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS. in aliis IMPerator VII. Caput Tiberii nudum, versus lævam, ut Tab. II. Num. 7.

PONTIFex MAXIMus TRIBunicia POTestate XVIII. COnSul DESignatus TERtium. In area nummi est nota Senatusconsulti

Spectat ad A. V. C. 770. quo, juxta *Tacitum* Lib. II. *Annal.* Cap. 42. *Tiberius, nomine Germanici, trecentos plebi sestertios viritim dedit, seque Collegam Consulatus ejus destinavit.*

NUM. 27.

Nota capitis, quæque ejus sit Inscriptio, non additur.

PONTIFex MAXIMus TRIBUNicia POTESTate XVIII. Adparent inter notas Senatusconsulti mensa tripes cum corolla.

Anno V. C. 769. victis à Germanio Cheruscis cum duce Arminio, Imperator VIII. ab exercitu salutatus fuit Tiberius. Inde in nummo Mensa Quæstoris atque Corona Laurea depingi videtur. Posterior spectat ad victoriæ decus, prior ad spolia bellica, & redactam inde in ærarium pecuniam. Inter raros igitur & præstantiores locum hic nummus meretur.

NUM. 28.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS IMPerator VII. Caput Tiberii nudum, versus lævam, ut Tab. II. Num. 7.

PONTIFex MAXIMus TRIBUNicia POTESTate XX. In area nummi est nota Senatusconsulti.

Repetitus sub Tiberio sæpe fuit simplex hic typus, ut ex variis nummis Tribuniciæ Potestatis, in iisdem expressis, adparet.

TABULA VIII.

CONTINENS ADHUC
TIBERII NUMISMATA
EX AERE MEDIO.

NUM. 1.

TIberius CAESAR AUGUSTI Filius TRibunicia POTestate XIIII. Caput Tiberii nudum, dextram versus.

PONTIFex COnSul II. IMPerator VII. Caduceus alatus, ad latus est nota Senatusconsulti.

In plurimis Imperatoris Tiberii nummis Caduceus, Pacis typus, invenitur. Confirmatus enim in Imperii noluit lacessere gentes indomitas, retinendæ domi potentiæ semper intentus. Quare per hunc typum Senatus illi blandiri voluit non aliter quam *Vellejus Paterculus* Lib. II. Cap. 126. his verbis: *Quando Pax lætior? Diffusa in Orientis Occidentisque tractus, quidquid meridiano aut septentrione finitur,* *Pax Augusta per omnes terrarum orbis angulos à latrociniorum metu servat immunes.* Vulgavit hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Fastis* p. 232. sed cum hac ab aversa Inscriptione, PONTIFEX IMPERATOR VII.

NUM. 2.

Inscriptio à parte capitis ignota mihi est, sed similis præcedenti exsistere videtur.

PONTifex MAXimus COnSul III. IMPerator VIII. TRibunicia POTestate XX. Caduceus alatus inter quatuor spicas colligatas.

Laudatur hoc typo Tiberius, quod annonæ curam sollicite gesserit, atque abundantiam ejus procura-

curaverit. Legitur inde apud *Vellejum Paterculum* Lib. II. Cap. 126. *Quando annona moderatior?* Didicerat à patre Augusto ventrem populi carere auribus. Sub eodem juvenis specimen diligentiæ in annonæ curatione dederat, de quo *Suetonius* in *Tiberio* Cap. VIII. *Interque hæc duplicem curam administravit, annonæ, quæ artior inciderat &c.* Ætatem tum & magistratum *Tiberii* notavit *Vellejus* Lib. II. Cap. 94. *Quæstor undevicesimum annum agens capessere cœpit Rempublicam, maximamque difficultatem annonæ ac rei frumentariæ inopiam, ita Ostiæ atque in Urbe mandato victrici moderatus est, ut per id quod agebat quantus evasurus esset, cluceret.* Servatur hic nummus in *Thesauro Regio.*

NUM. 3. 4. & 5.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam versus, ut Tab. I. Num. 12.

PONTIfex MAXIMus COnSul III. IMPerator VIII. TRibunicia POTestate XXI. pro quo in secundo, XXII. in tertio est XXIII. Caduceus alatus inter duo cornucopiæ decussatim posita.

Typus Pacem & Abundantiam rerum omnium Tiberio imperante significat. Ubertas Pacem sequitur, quare Pacem & annonæ lætitiam conjunxit *Vellejus* in adductis supra verbis. Secundum ex tribus hisce edidit *Æneas Vicus*, sed male inscriptum IMP*erator* VII. unde idem typus sicuti & reliqui *Æneæ Vici* in aucta *Goltzii* Editione inter *Tiberii nummos* repetitus fuit. Primus ex tribus hisce nummis servatur in *Thesauro Regio* & in *Museo nostro.*

NUM. 6.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTus IMPerator VIII. Caput Tiberii nudum, dextram versus, ut Tab. II. Num. 14.

PONTIFex MAXIMus TRIBUNicia POTestate XXIII. in area nummi est nota Senatusconsulti.

Servamus hunc eleganter cusum in *Museo nostro*, depinxit eundem *Morellius* ex *Thesauro Regio.*

NUM. 7.

Epigraphe capitis non videtur discrepare à præcedente nummo.

PONTIFex MAXimus IMPerator VIII. TRibunicia POTestate XXIIII. In area nummi est nota Senatusconsulti.

Ratione literarum parum à præcedente discrepat.

NUM. 8. 9. & 10.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS IMPerator VIII. Caput Tiberii laureatum, versus dextram, ut Tab. II. Num. 20.

PONTIFex MAXimus TRibunicia POTestate XXIIX. in alio TRibunicia POTestate XXXII. in tertio TRibunicia POTestate XXXIIII. Globus cum temone & addita nota Senatusconsulti.

Typum horum nummorum illustravit *Joh. Tristanus Sanctamantius Comment. Histor.* Tom. I. p. 136. & potest vix aptior moderatori Orbis Terrarum excogitari. Prudentia igitur Tiberii regi Romanum Orbem prædicavit hisce nummis Senatus Romanus, prout ante blanditus Augusto fuerat simili typo inter *Augusti Nummos* Tab. XXX. Num. 21. & seqq. Verba *Tristani* sunt: „ C'est „ icy la representation du colosse fait par les vil„ les de l'Asie en l'honneur de Tibere, pour re„ connoissance du restablissement qu'il leur aida à „ faire, aprés qu'elles furent renversées par un „ tremblement de terre au nombre de douze, „ comme *Strabon* liv. XIII. & *Pline* liv. II. „ chap. 83. le remarquent, & en suite *Paterculus* „ liv. II. en ces mots, *fortuita non civium tantummodò, sed urbium damna munificentia vindicat*: RESTITUTAE *urbes Asiæ. Suetone* „ aussi chap. XLVIII. Quant à l'erection de ce „ colosse, *Phlegon Trallianus*, & par consequent de „ ces certiers là, se servant du tesmoignage du „ Grammairien *Apollonius*, rapporte que ces peu„ ples d'Asie rendirent à ce Prince cette marque „ de leur recognoissance, & qu'il fut dressé derrie„ re le Temple de Venus. Je croy, à cause que „ cette Déesse estoit la protectrice de la maison des „ Cæsars & famille Julienne, en laquelle Auguste „ l'avoit adopté; & de plus, qu'il y adjousterent „ des statues representans les villes restablies par „ sa liberalité. Je sçay bien que *Meursius*, dont „ l'authorité est de grand poids, censure cette re„ marque de *Phlegon*; mais cette medaille, qui re„ presente sans doute Tibere (comme je voy que „ *Goltzius*, *Vicus* & *Nonnius* l'ont aussi estimé,) „ certainement me semble donner une entiere con„ firmation de ce qu'en a dit cet Autheur; lequel „ estant affranchy d'Hadrian, & vivant à Rome, „ eust peu refuter l'opinion de son garand, si il eust „ veu le contraire. Et ce qui semble confirmer „ que c'est la figure de Tibere en cette medaille; „ voire mesme colossique, est qu'il n'a pas esté „ figuré en la forme ordinaire, le Senat ayant or„ donné qu'on fit battre cette sorte de monnoye „ pour honorer Tibere, & laisser la memoire à la „ posterité de sa liberalité. Car encore que Tibe„ re fust grand œconome, si avoit-il cela, que „ par intervalle il paroissoit liberal, & honorable, „ *Instaurabat & adornabat ruinosa ædificia priorum „ conditorum nominibus inscriptis. Civitatibus & „ privatis hominibus opem ferebat*, (ce dit *Zonare*) „ qui semble avoir eu cette histoire du restabliss„ ment de ces villes, quand il a escrit cecy. *TRI„ STANUS* Tom. I. p. 162.

„ TI.

„ TI. CAESAR DIVI AUG. F. AUG. IMP. „ L'effigie de Tibere. Au revers il y a un gouvernail posé sur un Monde, avec cette Inscription. PONTIF. MAX. TR. POT. XXXII. „ SC. C'est icy le simbole du gouvernement du „ monde, & du soin que Tibere, selon *Ovide*, „ estoit destiné devoir prendre pour sa conservation, „ par l'honneur que Auguste luy fit de l'adopter, „ en ces vers,

„ —— —— *prolem sancta de conjuge natam*
„ *Ferre simul nomenque suum, curasque jubebit.*

„ C'est aussi la marque d'une paisible & pacifique „ possession de l'Empire dans la jouyssance d'un „ profond repos, après les longues & cruelles guerres civiles & etrangeres, qui avoient agité & „ secoüé cette grande Nef, comme des vents impetueux au milieu des ondes irritées. Ainsi les „ mariniers & pilotes, après s'estre utilement servy de leurs gouvernaux ou timons à la conduite de leurs vaisseaux selon les occurences; se voyans en paisible jouyssance de leurs fortunes, les „ consacroient anciennement aux Dieux de la Mer, „ les posans sur les sommets sourcilleux des rochers, „ Seigneurs dominans és pleines salées (ce dit *Maximus Tyrius* en son trente huictiéme discours.) „ Or en ce faisant les Romains comparent en cette devise ou embleme, leur Empereur, au souverain Seigneur du Ciel & de la Terre; la divinité duquel est le vray timon qui regit tout, & „ avec lequel le Verbe du Tout-puissant fait tourner, agir, & voguer perpetuellement cette grande machine (ce dit divinement bien Sainct Gregoire de Nazianze *ad Nemesium*) en ces termes,

—— —— Θεότητα, θεῦ κτίσιν, οἴακα πάντων
Ω κόσμων μεγάλοιο θεῦ λόγος ἄμμιν ἐλάσσῃ.

„ Aussi le timon est si veritablement pris pour le „ regime d'une Monarchie, que Neron previt son „ malheur & sa ruine, par le songe qu'il eut (après le barbare massacre de sa mere) que quelqu'un luy arrachoit le gouvernail qu'il manioit „ dans un vaisseau qu'il faisoit voguer; & ce, avec violence, comme *Suetone* le remarque chap. „ XLVI. ainsi: *Occisa demum matre, vidit per quietem navem sibi regenti extortum gubernaculum.* Ce „ qui arriva par le soulevement de *Julius Vindex*, „ & par ce qui s'en ensuivit par l'election de *Galba.*"
TRISTANUS Tom. I. p. 163.

NUM. 11. & 12.

Caput ejusque epigraphe à præcedentibus nihil discrepant.

PONTifex MAXIMus TRIBUNicia POTestate XXXV. in altero XXXVI. Caducens alatus cum nota Senatusconsulti.

Explicationem pete ex Tabulæ hujus nummo primo. Posterior servatur in *Thesauro Regio.*

NUM. 13.

Epigraphe capitis eadem, caput idem.

PONTIFex MAXimus TRibunicia POTestate XXVI. Globus cum temone & Senatusconsulti nota, ut supra.

Novi nihil habet præter Tribuniciæ Potestatis varietatem.

NUM. 14.

Epigraphe eadem, caput idem.

PONTIFex MAXIMus TRIBUNicia POTESTate XXXVII. Caduceus alatus cum Senatusconsulti nota.

Tribuniciæ Potestatis discrepantia à reliquis & hunc nummum distinguit. Exstat in *Thesauro Regio.*

NUM. 15. & 16.

In utroque caput est idem, epigraphe eadem.

PONTIFex MAXimus TRibunicia POTestate XXXVII. in alio TRibunicia POTestate XXXIIX. Globus seu Orbis terrarum cum temone & Senatusconsulti nota.

De typo diximus ad Num. 8. Sed, quod notari debet, in *nostris* (utrumque enim possidemus) ea est varietas, ut in utroque parvus insuper cernatur globulus, in Num. 15. post temonis alas sive extremam latitudinem, in Num. 16. ante eandem. Insuper in Num. 16. fascia alio modo transversim globum Orbis Terrarum cingit ab imo ad summum, quod & se ita observasse in nummo *Thesauri Schwartzburgici* ad figuram ejusdem adnotaverat *Christianus Schlegelius.* Primo ex his nota *Thesauro Regio* adponitur.

NUM. 17.

Notitia partis anticæ non exstat, sed videtur caput Tiberii sine Inscriptione habuisse.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGustus IMPerator VIII. hæc in extremo nummi margine, deinde in area nummi, TRIBunicia POTestate XXXVIII. PONTifex MAXImus.

Citatur hic nummus apud *Comitem Mediobarbum* p. 67. æri insculptum vidisse non memini.

NUM. 18.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGuſtus IMPerator VIII. hæc in extremo nummi margine, deinde in area nummi, TRibunicia POTeſtate XXXVIII. PONTIfex MAXimus, ut Num. 8. & 9.

PONTIFex MAXIMus TRibunicia POTeſtate XXXIIX. Fulmen alatum cum nota Senatus Conſulti.

Typum hunc Senatus æreis Tiberii nummis inprimi fecit exemplo ſimilium Auguſti, quos videre licet inter æreos Auguſti nummos Tab. XXIX. Num. 8. & ſeqq.. Ex *Muſeo Coſpiniano* citavit hunc *Comes Mediobarbus* p. 67.

NUM. 19. & 20.

Caput idem, epigraphe eadem.

PONTIFex MAXIMus TRIBUNicia POTESTate XXXIIX. in altero, variante ſcribendi modo, XXXVIII. Caduceus alatus cum nota Senatus Conſulti.

Uterque nummus in *Muſeo noſtro* invenitur. Sed & ſimilem typum invenio apud *Sebaſtianum Erizzum* p. 194. cum tribuniciæ poteſtatis XXIIX. nota, de quo nummo ita ſcribit idem *Erizzus*, „Nummus eſt Tiberii ex ære medio, optimæ artis, „ cum hac à parte capitis Inſcriptione, TI. CAESAR DIV. AUG. F. AUGUST. IMP. VIII. „ id eſt, *Tiberius Cæſar Divi Auguſti Filius Auguſtus Imperator octavum.* Ab altera parte elegans Caducei cernitur effigies cum hac epigraphe, PONTIF. MAXIM. TRIBUN. POTEST. „ XXIIX. & Senatusconſulti nota. Cuſus fuit „ hic nummus Romæ in honorem Tiberii, & quidem peculiari ea de cauſſa, quod curam habuerit inſignem Pacis Romanæ Urbis atque univerſæ Italiæ. Ejusque expreſſam mentionem fecit „ *Suetonius* in *Vita* ejus Cap. XXXVII. *Inprimis tuendæ Pacis à graſſatoribus ac latrociniis, ſeditionumque licentia curam habuit. Stationes militum per Italiam ſolito frequentiores diſperſit. Romæ caſtra conſtituit, quibus prætorianæ cohortes, vagæ ante id tempus, & per hoſpitia diſperſæ, continerentur.* Caduceus, cujus in nummi typus cernitur, „ antiquitus Mercurio ſacer fuit, atque pacis & „ concordiæ exſtitit ſymbolum, ut in aliorum nummorum, diximus explicatione. Sed & variæ aliæ „ apud ſapientiores Ægyptios Caducei fuere ſignificationes emblematicæ. Unde & multorum nummorum, quos nunc explicare non eſt animus, typos figura ejus occupat. Sufficit in præſens, adnotaſſe, ſymbolo Caducei in hoc nummo ſignificaſſe Romanos pacem illam, qua ſub Principe Tiberio & ipſa Urbs, & univerſa gaviſa „ fuerit Italia."

NUM. 21.

Epigraphe eadem, caput idem.

IMPerator Titus CAESar DIVI VESPaſiani Filius AUGuſtus RESTituit. Typus caducei idem.

Ob reſtitutionem à Tito factam, vulgaris alias Tiberii nummus, hic depingitur.

NUM. 22.

Epigraphe & caput nihil diſcrepant ab iis, qui præceſſerunt, nummis.

NUM. 23. 24. & 25.

Pars antica ſimilis eſt præcedentibus.

IMPerator Titus CAESar DIVI VESPaſiani Filius AUGuſtus RESTituit, in altero RESTITUIT. in tertio IMPerator &c. COnSul VIII. RESTITUIT. in area nummi eſt nota Senatus Conſulti.

Duo priores ſervantur in *Theſauro Regio.*

NUM. 25.

Pars antica ſimilis eſt præcedentibus.

Nummus hic in area habet notam Senatusconſulti, duplicem deinde circulum cum Inſcriptione IMPerator Titus CAESar DIVI VESPaſiani Filius AUGuſtus Pontifex Maximus TRibunicia Poteſtate Pater Patriæ COnSul. VIII. RESTITUIT.

Duplex circulus nummum rarum facit. Servatur & hic in *Theſauro Regio.*

NUM. 26.

Pars antica ſimilis eſt præcedentibus.

IMPerator Domitianus CAESar DIVI VESPaſiani Filius AUGuſtus RESTituit. In area nummi nota eſt Senatusconſulti.

Servatur in *Theſauro Regio* & in *Muſeo noſtro.*

TABU-

TABULA IX.

CONTINENS

NUMISMATA TIBERII

EX MEDIO ÆRE IN COLONIIS

ET

MUNICIPIIS ROMANIS CUSA.

NUM. 1.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam versus.

ABDERA. Templum elegans, quinque columnis suffultum.

Quamvis neque Coloniæ titulus neque Municipii in hoc nummo adscribatur, pertinet tamen ad Coloniam Romanam in Hispaniis. Abderam enim inter illas recenset *Plinius*, prouti docet *Joh. Vaillantius* Tom. I. p. 90. & 91. ubi de Templis, quæ in honorem Divi Augusti erexerunt Coloniæ Romanæ & Municipia in Hispania idem agit. Servamus nummum similem in *Museo nostro*. Depinxit *Morellius* ex *Thesauro Regio Versalienſi*.

NUM. 2. & 3.

TIberius CAESAR DIVI AUGUSti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum.

Colonia Julia Gemella ACCItana. Legio III. (Tertia) Duæ Aquilæ Legionariæ inter duo signa militaria.

vel

COLonia ACCItana. Aquila Legionaria cum vexillo inter duo signa militaria.

De Colonia Accitana videri possunt, quæ dicta sunt ad nummos Tiberii primæ magnitudinis in eadem Colonia signatos, Tab. VI. Num. 5. & 10. Vulgavit hos *Jo. Vaillantius* Tom. I. p. 91.

NUM. 4.

TIberius CAESar DIVI AUGusti Filius AUGUSTus. Caput Tiberii laureatum.

COLonia JULia AUGusta FELix BERytus vel BERytensis. Colonus agens boves.

Antiquissima Phœniciæ urbs Berytus, quum colonos quondam à Julio Cæsare & Augusto accepisset, originem suam alteram (diu enim, à Tryphone Syriæ rege, diruta, jacuerat deserta) familiæ Juliæ acceptam refert, atque Tiberio Imperium gratulatur. Vulgavit nummum *Joh. Vaillantius* Tom. I. p. 93.

NUM. 5.

Tiberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGustus. Caput Tiberii laureatum, lævam versus.

MUNicipium AUGUSTA BILBILIS. Cajo POMPonio CAPELla (nam litera E. simul picturam literæ L. includit) Cajo VALErio TRANQuillo, circa Coronam Querneam, in qua legitur II. VIRis.

Bilbilitani in Hispania, Tiberio Imperium gratulati, coronam civicam in nummis suis passim expressserunt, tanquam agnoscerent paternam Augusti laudem ad ipsum transiisse, atque fore, ut Orbis Romanus sub prudentissimo Principe, qui salutis ejus curam haberet, quietus ageret. Vulgavit posticam partem *Joh. Vaillantius* Tom. I. p. 94. sed utramque *Morellius* in *Familia Pomponia* p. 350. Servatur in *Museo nostro*.

NUM. 6.

Capitis Epigraphe à præcedentis nummi ſcriptura non videtur diſcrepare.

MUNicipium AUGUSTA BILBILIS TIberio CAESARE III. (TERTIUM) hæc in circuitu Nummi, dein in Corona Quernea, COnSule.

Notari debet, quod in hoc nummo omittantur nomina eorum, qui apud Bilbilitanos Duumviratum geſſerint. Gratulantur vero Coloni Tiberio tertium Conſulatum. Vulgavit nummum *Joh. Vaillantius* Tom. I. p. 94.

NUM. 7. & 8.

TIberius CAESAR DIVI AUGUSTI Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam verſus.

MUNicipium AUGUSTA BILBILIS TIberio CAESARE VI. (SEXTUM) AELIO SEJANO (hæc in circuitu nummi, dein in Corona Quernea) COnSulibus.

Memorabilis admodum prior hic Bilbilitanorum nummus eſt propter honorem Ælio Sejano habitum, ejusque nomen, una cum nomine Tiberii Cæſaris in nummo adſcriptum; ſed memorabilior longe eſt poſterior, quem ex *Muſeo noſtro* adjunximus, eo ipſo quod Ælii Sejani nomen nunc amplius in illo non inveniatur. Fuit enim olim ſcalpro eraſum, quum omnia honoris ejus monumenta dejicerentur, diſſiparentur, atque abolerentur. Mox poſt Sejani cædem labem illam nummo per vim obveniſſe teſtatur eadem pulcherrima ærugo, quæ eraſum (ubi Sejani fuit nomen) in nummo locum & reliquam nummi partem obtegit. Plura de duobus hiſce nummis diximus ad *Pauli Oroſii* Lib. VII. Cap. 4.

Priorem ex his, in quo incorruptum Sejani invenitur nomen, vulgarunt *Carolus Patinus* in *Num. Imp. med. & min. formæ* p. 69. & *in Notis ad Suetonium* p. 185. *Joh. Vaillantius* in *Numiſm. Colon.* Tom. I. p. 95 atque in *Num. Famil. Rom.* in *Fam. Ælia* Num. 12. & ipſe *Morellius* in eadem *Fam.* Tab. I. Num. 24.

NUM. 9.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum.

Colonia Cæſarea Auguſta. Julia, ſive Livia, ſedens velata, d. pateram tenet, l. haſtam.

Honores à Cæſarauguſtanis Juliæ, ſive Liviæ, matri Tiberii, quæ eundem malis artibus ad Imperium evexerat, habitos, nummus indicat. Videtur enim apud illos Statua ejusmodi Liviæ ſive Juliæ fuiſſe, in Templo forſitan Auguſti, quem ut Deum colebant, & cujus Sacerdos Julia exſtitit. Mutuatus iconem nummi eſt *Morellius* ex *Joh. Vaillantio* Tom. I. p. 96.

NUM. 10.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam verſus.

Colonia Cæſarea Auguſta. Bos ſtans infula inter cornua ornatus.

Sacrificia à Cæſarauguſtanis Jovi facta, quum vota pro Salute & Imperio Principis Romani facerent, typus Bovis, vitta ornati, ſignificat. *Joh. Vaillantius* Tom. I. p. 69. poſticam modo nummi partem depinxit, ut & *Car. Patinus* p. 67. Servatur vero nummus, ex quo anticam quoque deſcripſimus, in *Muſeo noſtro*. Similem inveniri in *Theſauro Regio* notavit *Andr. Morellius*.

NUM. 11.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam verſus.

Colonia Cæſarea Auguſta Tito CAECILIO LEPIDO Cajo AUFIDIO GEMELLO II. VIRis. Bos ſtans, vitta inter cornua ornatus.

Integrum depinxit nummum in *Fam. Aufidia* Num. II. *Andr. Morellius*. Ubi vide quæ diximus p. 40. Videntur autem nummi, hic & qui præceſſit, celebrare vota ſuſcepta ſub Duumviris illis, qui in poſteriore nummo nominibus ſuis exprimuntur. Vulgatus eſt ab *Joh. Vaillantio* Tom. I. p. 97. Vidi quondam ſimilem in *Muſeo Baryano*.

NUM. 12.

Capitis Epigraphe videtur convenire præcedentibus.

Colonia Cæſarea Auguſta. Colonus agens boves.

Simplex eſt Coloniæ deductæ typus. Mutuatus eſt picturam *Morellius* ex *Joh. Vaillantio* Tom. I. p. 97.

NUM. 13.

TIberius CAESAR DIVI AUGUSTI Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, dextram versus.

Colonia Cæsarea Augusta. Marcus CATO Lucius VETTIACUS II. VIRi. Colonus agens boves.

Vulgarunt hunc nummum *Hub. Goltzius* in *Tiberio* Tab. VIII. Num. 19. verum inversa typi figura; *Carolus Patinus* p. 67. sed mutilum absque colono; *Joh. Vaillantius* Tom. I. p. 98. sed posticam modo partem: Utramque *Andr. Morellius* in *Thesauro priore* in *Fam. Porcia* Tab. II. Num. 3. pag. 356. Coloniæ solitus est typus.

NUM. 14.

TIberius CAESAR AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam versus.

Colonia Cæsarea Augusta in area nummi, incujus circuitu legitur Cajo CARRIlio AQUILIno Lucio JUNio VETEre II. VIRis.

Vidimus eundem hunc nummum in *Thesauro Morelliano priore* in *Famil. Junia* Tab. I. Lit. H. Posticam modo partem edidit *Joh. Fid. Vaillantius* Tom. I. p. 98.

NUM. 15.

TIberius CAESAR DIVI AUGUSTI Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, dextram versus.

Colonia Cæsarea Augusta CLEMENTE ET LUCRETIO II. VIRis. Aquila legionaria inter duo signa militaria.

Coloniam ex Veteranis accepisse Cæsaream Augustam, arguit Aquila legionaria inter duo signa militaria. Alterius Duumviri agnomen Clemens, alterius cognomen Lucretius adscribitur. Posticam partem vulgavit *Joh. Fid. Vaillantius* Tom. I. p. 99. utramque *Andr. Morellius* in *Thesauro priore* in *Fam. Lucretia.*

NUM. 16.

Epigraphe eadem, caput Tiberii idem.

Colonia Cæsarea Augusta JUNIANO LUPO PRæfecto Cohortis CAESAReanæ Cajo POMPOnio PARRA II. VIRis. Aquila Legionaria inter duo signa militaria.

Exhibetur hic nummus ab utraque sui parte in *Thesauro Morellii Fam. Rom.* in *Fam. Pomponia*, ubi de eodem agitur p. 350. De titulo *Præfecti Cohortis Cæsareanæ* vide *Joh. Fid. Vaillantium* Tom. I. p. 73. & 74.

NUM. 17.

Epigraphe & capitis figura præcedentibus est similis.

MUNicipium Calaguris Julia Cajo CELERE Cajo RECTO II. VIRis. Bos.

Hispaniæ Tarraconensis fuit Urbs Julia Calaguris, & jure Municipii gavisa. Notari velim, quod pictura bovis in quibusdam nummis capite versus dextram locetur, in aliis versus sinistram; priori modo invenitur apud *Joh. Fid. Vaillantium* Tom. I. p. 101. & in *Thesauro Schwartzburgico, posteriore* in *Thesauro Regio*, unde picturam depromsit *Morellius*, atque in *Museo nostro.*

NUM. 18.

IMPerator CAESAR TIberius AUGUStus DIVI AUGUSTI Filius. Caput Tiberii laureatum, lævam versus, ut Tab. I. Num. 26.

MUNicipium Calaguris Julia Lucio FULVio SPARSO Lucio SATURNINO II. VIRis. Bos.

Exstat hic nummus una cum eo qui præcessit in *Thesauro Morelliano Famil. Rom.* p. 187. in *Famil. Fulvia* Num 7. & 8. Vidi similem *Amstelodami* in *Museo Schaakiano.* Vulgarunt quoque posteriorem *Joh. Fid. Vaillantius* Tom. I. pag. 101. *Car. Patinus* p. 71. & *Hub. Goltzius* in *Tiberio* Tab. VIII. Num. 18. sed apud hunc figura bovis atque Inscriptio inversæ conspiciuntur.

NUM. 19.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii nudum, lævam versus, ut Tab. I. Num. 17.

MUNicipium CASCANTUM. Bos.

Cujus hic nummus est in Municipio Cascanto, urbe Hispaniæ Tarraconensis. Ante *Morellium* vulgatus fuit à *Joh. F. Vaillantio* Tom. I. p. 103. *Carolo Patino* p. 68. atque *Laur. Begero Thesauro Brandenburg.* Tom. II. p. 619. Servatur in *Museo nostro.*

NUM. 20.

TIberius CAESAR AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam versus.

Colonia Victrix Julia CELsa. Lucio BAGGio FRONTone CNeo BUCCO II. VIRis. Bos.

Julia Victrix, Hispaniæ Tarraconensis ad Iberum fluvium urbs, colonia à Julio Cæsare facta, nomen quoque ejus adsumsit. Editus ante nummus fuit non tantum à *Joh. F. Vaillantio* Tom. I. p. 103. *Car. Patino* pag. 71. sed & à *Laur. Begero* in *Thes. Brandeburgico* Tom II. p 610. & ab ipso *Andr. Morellio* in *Thesauro Famil. Rom.* in *Famil. Pompeja* Tab. III. Lib. I. p. 343. Servatur & hic in *Museo nostro.*

NUM. 21.

IMPerator TIberius CAESAR AUGusti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam versus, ut Tab. I. Num. 14.

CLUNIA. Cajo AEMilio METOeco Lucio CORnelio MATErno Lucio CAECilio PRAESente Cajo CANDido IIII. VIRis. Bos.

Clunia, urbs Hispaniæ Tarraconensis ad Durium fluvium in Celtiberis sita, pro frequentia incolarum Quatuorviros habuit, prouti ostendit *Joh. F. Vaillantius* ad aversam, quam protulit, hujus nummi partem, libro *de Colon.* Tom. I. pag. 104. Utramque partem ex *Thesauro Regio* produxit *Andr. Morellius* in *Thes. Famil. Rom.* in *Fam. Æmilia* Tab. III. Lit. D. p. 13. Possidemus & hunc nummum in *Museo nostro.* Verum is docere quid amplius videtur, quam vidit *Vaillantius.* Primo quidem *C. Æmilii* cognomen ita scribitur, ut non modo literæ M. & E. conjunctæ sint invicem, verum etiam T. & O. Clarissime enim utraque litera in integerrimo nummo adparet, sic ut O. in recta adpareat reliquarum literarum linea, superponatur vero adfixa illi & sursum veluti excrescens liter T. Potuit itaque cognomen *M. Æmilii* fuisse *Mettius* vel *Metonius.* Præterea secundus ex Quatuorviris *T. Cornelius* perperam à *Vaillantio Maternus* dictus videtur, debuerat enim tum scribi in nummo MATER. non MATE. connexis literis T. & E. quam connexionem neglexerunt *Vaillantii* & *Morellii* sculptores. Nunc vero legi potest MATIE*o* vel MATTIE*o*. nam litera I. monogrammati T. & E. literarum includi videtur, sic ut T. Cornelii cognomen fuerit *Matieus* vel duplicata litera T. *Mattieus.*

NUM. 22.

IMPerator TIberius CAESAR AUGusti Filius AUGUSTUS. Caput Augusti laureatum, lævam versus.

CLUNIA. CNeo POMPejo Marco AVOnio Tito ANTOnio Marco JULio SERANo IIII. VIRis. Bos.

Vulgavit primus *Carolus Patinus* in *Numm. Imp. Rom. mediæ & minimæ formæ* p. 71. deinde *Joh. Fid. Vaillantius* p. 104. sed utramque nummi partem *Andr. Morellius* in *Thesauro Famil. Rom.* in *Famil. Pompeja* Tab. III. Lit. L. p. 343. Servamus & hunc in *Museo nostro.*

NUM. 23.

Epigraphe eadem & caput Tiberii idem.

CLUNIA. Lucio RUFo Tito CONSIdio TIberio LONGo Publio ANTOnio IIII. VIRis. Bos.

Hæc quidem lectio ejus est nummi quem viderunt *Vaillantius* Tom. I. p. 105. atque *Morellius* in *Famil. Considia* Lit. E. p. 111. sed diversum ab illis ipse possideo nummum, in quo hæc observatur Inscriptio, CLUNIA. *Lucio* JU*nio* RUF*o* T*ito* CAP*ella* (connexis literis A. & P.) CON*sidio* T*ito* POMP*ejo* (connexis literis M. & P.) LONG*o* P*ublio* JUL*io* (connexis literis V. & L. NI*gro* IIII. VIR*is.* Atque ita præclarus ille ex *Museo nostro* nummus nomina Quatuorvirorum simul cum prænominibus atque cognominibus exprimit. Dicti itaque fuerunt illi Lucius Junius Rufus, Titus Considius Capella, Titus Pompejus Longus & Publius Julius Niger. Ex his, in *Morellii* atque *Vaillantii* nummo, *L. Rufo* deëst *Familiæ Juniæ* nomen, *T. Considio* abest cognomen *Capellæ*, *T. Longus* cognomine tantum exprimitur, quum ad *Familiam Pompejam* pertinuerit nomen, & denique perperam uterque legit P. ANT. pro P. NI. quod crediderint lineam transversam in prima parte literæ N. debere poni & literam I. pro T. esse capiendam. Diluit has nebulas *Familiæ Juliæ* nomen, ex qua Publius hic cognomen habuit Nigri, prouti clarissime, literæ NI. in nummo expressæ evincunt. Superest ut inquiramus quid literæ O. in *Vaillantio* & *Morellii* nummo faciendum sit. Non dubito quin G. reponi debeat, sic ut in ipso nummo legatur NIG. id est NIG*ro* pro ANTO. seu ANT*onio.*

NUM. 24.

Epigraphe eadem & caput Tiberii idem.

CLUNIA. Cajo ARRio Tito CAELio Publio RESTituto Cajo CAELio CANDido IIII. VIRis. Bos.

Posteriorem nummi partem vulgavit *Vaillantius*, Tom. I. p. 105. priorem insuper *Morell.* in *Famil.*

Famil. Arria Num. 6. p. 38. Exſtat *Venetiis* in *Theſ. Theupoli.* Vidi eundem in *Muſeo Baryano.*

NUM. 25.

IMPerator TIberius CAESAR AUGUSTUS PONtifex MAXimus. Caput Tiberii laureatum, dextram verſus.

COLonia AUGUSTA EMERITA. Porta urbis Emeritæ ejusque ambitus.

Supra Tab. VI, Num. 15. occurrit Tiberii nummus ex ære magno cum eodem urbis Emeritæ typo, ſed ibi portæ urbis inſcribitur AUGUSTA EMERITA, ſicuti & in altero Auguſti majoris itidem moduli Tab. XXVI. Num. 17. & 18. inter *Auguſti Nummos.* At in *ære medio* occurrit Auguſti nummus, eodem, ut hic Tiberii, modo inſcriptus cum Coloniæ adpellatione, Tab. XXXVI. Num. 17. Ad illos nummos ſatis multa de *Colonia Auguſta Emerita*, ut & ad argenteos Auguſti denarios Tab. XX. Num. 5. 6. & 7. dicta ſunt. Vulgatus Tiberii nummus exſtat apud *Car. Patinum* p. 71. & *Joh. Fid. Vaillantium* Tom. I. p. 108.

NUM. 26.

Epigraphe eadem, caput Tiberii idem.

Colonia Auguſta Emerita. AETERNITATIS AUGUSTAE. Templum pulcherrimum quatuor columnis ſuffultum.

Operæ pretium eſt, ut de pulcherrimo hoc nummo inſpiciantur (*) *Joh. Fid. Vaillantii* verba in libro de *Colon. &c.* ubi p. 109. docet *Caroli Patini*, qui p. 74. eundem ante vulgaverat, aliorumque *Antiquariorum* errores, atque exemplo Tarraconenſium, ad captandam Tiberii Principis gratiam, Æternitatis Auguſtæ Templum condidiſſe Emeritanos. Vulgavit uummum *Andr. Morellius* ex *Theſauro Regio Verſalienſi.* Vidi quondam ſimilem in *Muſeo Baryano.* Repetitur ejusdem pictura in Tom. XII. p. 1172. Num. 13. *Theſ. Antiq. Rom. Græviani.*

NUM. 27.

TIberius CAESAR DIVI AUGUSTI Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam verſus.

MUNicipium ERGAVICA. Cajo CORnelio FLORO Cajo CAEcilio ALACRE II. VIRis. Bos, teniis ſive vitta inter cornua ornatus.

Non hic typus bovis in Municipii Ergavicæ, Celtiberorum in Hiſpania Tarraconenſi, coloniam, ut paſſim, ſignificat, ſed ſymbolum eſt ſacrificii atque voti pro ſalute Cæſaris atque Imperii Romani peracti. Vulgavit averſam nummi partem *Joh. Fid. Vaillantius* Tom. I. p. 110. utramque *Andr. Morellius* in *Familia Cornelia* Tab. VII. Num. 6. Servatur in *Muſeo noſtro.*

NUM. 28.

Vacat.

(*) Verba *Vaillantii* hæc ſunt: „ Non exſtat in hoc opere Colonia, quæ tam varias pro una littera, diverſo modo in „ Nummis ſcripta, interpretationes receperit; erroneas quidem ante genuinam exponere placuit. Eques *Patinus* „ Lib. *Num. Imp.* pag. 74. primus nummum cum epigraphe „ C. A. I. ſubſtituendo I. pro E. vulgavit, cujus interpretationem non ſatis aſſecutus, mutata iterum littera E. in T. „ ſub *Coloniæ Auguſtæ Tiberii* nomine ad *Ratisbonam* referre „ conatus eſt. *Comes Mediobarbus* p. 70, alterum ex *P. Cattanei Muſeo* cum litteris C. A. R. ſuppoſita etiam R. pro „ E. protulit, & *Colonia Auguſta Rauracorum* reddidit. *P. Harduinus* in his *Tiberii nummis*, *Patini* nec *Mediobarbi* ſententiam ſecutus, novas tentavit explicationes; priorem quidem *Patini* cum his vocibus C. A. I. ad Gaditanam Colo„ niam, ſub *Coloniæ Auguſtæ Juliæ* appellatione, pag. 176., „ revocavit; alterum vero à *Mediobarbo* allatum C. A. R. *Co„ loniam Aſtam Regiam* pag. 80. expoſuit, ſed fruſtra. Va„ ria hæc nummorum interpretatio ob illos ab iis non in„ ſpectos, ſed in alterius fidem deſcriptos orta, indicat, „ quam caute eorum libri, qui nec Principum nec Antiqua„ riæ rei ſtudioſorum cimelia ſæpe ſæpius perluſtrarunt, le„ gendi ſint. Sed, ad veram nummi lectionem revertamur.

„ Non unum Tiberii nummum integerrimum, cum hac „ epigraphe, AETERNITATI AUGUSTAE. & litteris ſub „ templo tetraſtylo C. A. E. contrectavimus; ſed alterum „ ejusdem Tiberii, in cujus averſa parte *Livia*, & eædem „ voces, vulgavimus pag. 74. quas *Coloniam Auguſtam Eme„ ritam* interpretati ſumus, præſertim cum nummos ejus ur„ bis Juliæ & Tiberio ſeorſim percuſſos obſervavimus. Eme„ ritenſes, Coloniæ fundatoris memores, cum datam à Se„ natu Tarraconenſibus condendi poſt Auguſti Apotheoſin „ templi facultatem intellexiſſent, eorum exemplum imitati, „ *Æternitati Auguſtæ* alterum dedicarunt, quod, ut Tiberii „ filii adoptivi benevolentiam ſibi conſervarent, in illius „ nummis repreſentarunt.“ Huc uſque *Vaillantius*, cujus ipſius verba, quoniam patens vacabat hoc in loco ſpatium, ſubjicere lubuit.

TABULA X.

CONTINENS ADHUC
TIBERII NUMISMATA
EX MEDIO ÆRE IN COLONIIS
ET
MUNICIPIIS ROMANIS CUSA.

NUM. 1.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam versus.

MUNicipium GRACCURRIS. Bos infula ornatus.

Typus docet sacra pro salute Imperatoris atque felicitate Imperii Romani feciſſe Graccurritanos. Graccurris sita erat in Hiſpania Tarraconenſi. Vide *Joh. Fid. Vaillantium* Tom. I. p. 110. Vulgatus erat jam ante ad *Anton. Auguſtini Dialogos* Tab. LXX. Num. 3. atque à *Patino* p. 68.

NUM. 2.

Eigraphe eadem, caput idem.

Municipium Hibera Julia ILLERGAVONIA DERTosanorum. Navis expanso velo.

Oſtendit *J. F. Valllantius* Tom. I. p. 111. nummum hunc non pertinere ad Dertoſam urbem, quæ Illergavonia Dertoſa adpellata fuerit, ſed Illergavoniam Dertoſanorum. Fuiſſe videlicet in Hiſpania ad Hiberum fluvium duas urbes, utramque Illergavoniam dictam, quarum altera ſita fuerit cis Hiberum fluvium, altera trans eundem. Una ex duabus, quæ in eodem littore cum Dertoſa (quæ urbs ab utraque Illergavonia diſcerni debet) ſita fuit, Municipium exſtitit, altera Colonia Romana. Quæ igitur prope Dertoſam exſtitit Dertoſanorum, ut ab alia Illergavonia diſtingueretur, in hoc nummo adpellatur; & quoniam Illergavonenſes hi, juxta Julium Cæſarem Lib. I. de *Bello Civili* Cap. 60. *flumen Hiberum* adtingebant, navem expanſo velo in moneta expreſſerunt ad ſitum urbis indicandum. Inter *Nummos*, qui ad illuſtrationem *Antonii Auguſtini Dialogorum*, in Editione Italica atque illa Lingua prodierunt, ad *Dialogum* VIII. Tab. LXX. Num. 16. occurrit nummulus qui ab altera parte navem velo expanſo exhibet cum hac epigraphe AUNEIBER JULIA. cujus vera lectio hæc videtur eſſe, MUN*icipium* EIBER*um* JULIA vel JULIA*cenſe*, ſequente ab altera nummi parte nomine Municipii ejus ILERCAVON*ia*. In qua parte poſtica pariter exhibetur navis cum inſtrumentis aliquot nauticis, atque navita remum agente. Quamvis vero Dertoſanorum nomen huic nummo non addatur, puto tamen ad Illergaunicam Dertoſanorum pertinere. Id enim omnino evincit Municipii nomen, quodque inſuper incuſam notam habeat nummus oblongam, cum palmæ (ut videtur) ramo, ob Julii Cæſaris ſcilicet, benefactoris ſui, victorias, quæ ipſa nota in hoc Tiberii nummo ad ſummam veli atque mali partem obſervari poteſt. Nummus, quem depinxit *Morellius*, ſervatur in *Theſauro Regio Verſalleniſi* atque invenitur apud *Vaillantium* p. 112.

NUM. 3.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii nudum, dextram verſus.

Colonia Immunis Illici Auguſta. Marcus AEMILIUS SEVERUS Titus COELIUS PROCULUS II. VIRi. Aquila Legionaria cum vexillo inter duo ſigna militaria.

Hiſpaniæ Tarraconenſis urbs, Illici *Plinio*, ſed *Pomponio Melæ* Illice dicta, hunc nummum ſignavit, de qua *Colonia* Vide *Vaillantium* Tom. I. p. 111. Locavit eundem in *Familia Æmilia* Tab. III. Lit. E. *Andr. Morellius.*

NUM. 4.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS Pontifex Maximus. Caput Tiberii nudum, lævam versus.

Colonia Immunis Illici Augusta. Lucius TERentius LONgus Lucius PAPius AVITus II. VIRi Quinquennales. Duæ Aquilæ legionariæ vexillo intermedio.

Confer quæ de hoc nummo scripsit *Vaillantius* Tom. I. p. 112. ubi aversam ejus partem habet; utramque vero expressit *Morellius* in *Familia Terentia* Lit. G. p. 415.

NUM. 5.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGustus Pontifex Maximus. Caput Tiberii nudum, lævam versus.

Colonia Immunis Illici Augusta. Lucius TERentius LONgus Lucius PAPius AVITus II. VIRi Quinquennales. Duæ figuræ togatæ stantes dextras supra aram jungunt, adscribitur in imo JUNCTIO.

Recte rarissimum hunc nummum revocat *Vaillantius* Tom. I. p. 112. ad concordiam fratrum Germanici atque Drusi, quorum alter adoptivus, naturalis erat alter Tiberii filius. In fidem verissimæ conjecturæ adducit Taciti verba *Annal.* Lib. IV. Cap. 4. *Drusus (quamquam arduum sit, eodem loci & potentiam & concordiam esse) æquus adolescentibus aut certe non adversus habebatur.* Verum ibi de Druso & Germanici liberis sermo est. Alium igitur Taciti locum, & magis ad hunc nummum adponere lubet ex *Annal.* Libro II. Cap. 44. *Sed fratres* (Germanicus & Drusus) *egregie concordes, & proximorum certaminibus inconcussi.* Hanc itaque inter Principes fratres, Imperii Romani destinatos hæredes Conjunctionem atque Concordiam expresserunt Illicitani in rarissimo hoc nummo, quem ante *Vaillantium* vulgavit *Car. Patinus* sed mutilum p. 75. utramque nummi partem videre licet apud *Morellium* in *Thesauro Familiar. Romanar.* in *Familia Terentia* Lit. F. p. 415. Servatur in *Thesauro Regio Versalienſi*, ut & in *Theupolitano*, in quibus duo sequentes itidem observantur, atque similem ipse tractavi quondam in *Museo Baryano.*

NUM. 6.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGustus. Caput Tiberii nudum dextram versus.

Colonia Immunis Illici Augusta. Julius SETTIAlus Lucius SESTius CELER II. VIRi. Ara inscripta SALuti AUGustæ, & supra illam duo palmæ arboris rami.

Duplicem de Inscriptione Aræ adfert opinionem *Vaillantius* Tom. I. p. 113. ubi posteriorem nummi partem profert; inscriptam videlicet ita fuisse in honorem Augusti, quæ *Caroli Patini* p. 70. ubi itidem iconem nummi profert, opinio est, vel Tiberio erectam ob conspirationem Sejani detectam. Tertiam conjecturam adjungere liceat. Julia Augusti, sive Livia, in quibusdam Tiberii filii nummis SALUS AUGUSTA vocatur. Quidni Inscriptio ad matrem Tiberii, Juliam, pertineat; per cujus artes sicuti ad Imperium provectus fuit, ita plurimum illi (præsertim initio principatus) detulit. Aram igitur Juliæ, sub titulo Salutis Augustæ, posuisse videntur Illicitani. Palmæ bellicam fortitudinem filii & Victorias adumbrare videntur. Vulgavit utramque partem *Andr. Morellius* ex *Thesauro Regio* in *Familia Sestia* Num. 4. p. 394. Servamus hunc nummum in *Museo nostro.*

NUM. 7.

IMPerator TIberius CAESAR AUGUSTUS PONtifex MAXimus. Caput Tiberii nudum, lævam versus, ut Tab. I. Num. 32.

Ara inscripta PROVIDENTIAE AUGUSTI. In circuitu legitur PERMissu DIVI AUGusti MUNicipium ITALICum.

Creditur hic nummus à *Vaillantio* Tom. I. pag. 112. & à *Patino* p. 67. vulgatus, ab Italicensibus signatus fuisse vel respectu ad Apotheosin Augusti, à quo jus cudendæ monetæ acceperant; vel post oppressum Sejanum providentia principis; ut ita Tiberio incolumitatem gratularentur. Favere posteriori conjecturæ videtur altera de præcedente Tiberii nummo, si Inscriptionem illius pariter ad Sejani necem referamus. Posterior nummi pars dudum depicta fuit inter præfixa Numismata *Antonii Augustini* Dialogis Italo sermone conscriptis Tab. LXIII. Num 4. Servatur quoque hic nummus in *Museo nostro.*

NUM. 8.

Nota capitis non additur.

COLonia JULia. Colonus agens boves.

Nova Colonia in hoc nummo non exprimitur; fortaſſis ad Berytum pertinet.

NUM. 9.

TIberius CAESAR AUGUSTUS.

vel

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, lævam verſus.

URBS VICtrix OSCA Decreto Decurionum. Eques haſta & galea ornatus decurrit.

Oſca (hodie Hueſca) Hiſpaniæ Tarraconenſis, propter magnitudinem ſuam, per excellentiam Urbs in nummis vocatur. De quo titulo vide diſſerentem in *Numm. Colon.* & *Municip. Vaillantium* Tom. I. pag. 114. Equeſtrem gloriam ejus nummi oſtentant. Utramque nummi partem jam olim vulgarunt in Dialogis *Antonii Auguſtini* Italicè in folio editis, atque *Don Vincentius Joh. de Laſtanoſa* in libro inſcripto *Medall. Diſconocidas* Tab. XLII. Num. 122.

NUM. 10.

Epigraphe ſimilis, caput idem.

Urbs Victrix OSCA. Eques idem.

Abeſt ab hujus nummi Inſcriptione quod decreto Decurionum cuſus ſit, quo & duo ex ſequentibus carent. Invenitur apud *Patinum* hujus nummi typus p. 73.

NUM. 11.

Epigraphe ſimilis, caput idem.

Urbs Victrix OSCA QUIETO ET PEREGRINO II. VIRis. Eques ut ſupra.

Adſcripta hic nummus Duumvirorum Oſcenſium exhibet nomina. Invenitur apud *Vaillantium* Tom. I. p. 114. & apud *Morellium* in *Fam. Arria* Num. 7. p. 36.

NUM. 12.

TIberius CAESAR AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum.

MUNicipium OSICERDA. Bos.

Nummus hic, quem proferunt *Patinus* p. 71. atque *Vaillantius* Tom. I. pag. 115. atque ex *Muſeo Regio Verſalienſi Morellius*, ſignatus fuit Oſicerdæ, quæ urbs eſt Hiſpaniæ Tarraconenſis, de qua vide laudatum *Vaillantium* Tom. I. p. 115.

NUM. 13.

Epigraphe capitis ſimilis eſſe videtur Num. 9. 10. & 11.

Urbs Victrix OSCA HOSPITE ET . . . II. VIRis. Eques ſimiliter, ut in aliis urbis Oſcæ nummis, decurrens.

Duumvirorum nomina ab altero ſimili nummo Num. 11. diſcrepant. In hoc etiam nomen alterius Duumviri injuria temporis detritum fuit. Præter Duumviros Oſcæ quoque Decuriones fuiſſe, nummi, qui præceſſere, oſtendunt.

NUM. 14. & 15.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGuſtus. Caput Tiberii nudum, lævam verſus.

SAGuntum. Lucio SEMPronio GEMINO Lucio VALerio SURA II. VIRis. Triremis cum vexillo militari atque ædicula.

Saguntum ſeu Saguntus, urbs Hiſpaniæ Tarraconenſis, fide & ærumnis inclita, meruit ut Romanis frequentaretur habitatoribus, neque tamen in nummis Colonia vel Municipium inſcribitur. Ibi, ſicuti Oſcæ, fuiſſe Decuriones oſtendit poſterior Sagunti (prior enim ea nota caret) nummus, in quo per incuſam notam legitur D. D. id eſt, *Decreto Decurionum.* quem nummum ipſe ſervo. Quod per incuſam notam fieri novum non eſt. Nam ſervatur quoque in *Muſeo noſtro* cuſus ſub Auguſto nummus à Calaguritanis, is videlicet qui occurrit ſupra Tab. XXXV. Num. 11. In illo nummo nota ejusmodi medio bovis ventri impreſſa cernitur, quæ exhibet literas I. A. ut forſitan nos doceat Calagurin non modo *Juliam* ſed & inſuper *Auguſtam* propter beneficia ab utroque principe accepta, dictam fuiſſe. Vulgavit jam Saguntini nummi utramque partem *D. Vincentius Jo. de Laſtanoſa* in libro *inſcripto Muſeo de las Medallas Deſconocidas Eſpanolas*, Tab. XLI. Num. 120. ſed ibi tres literas exhibet incuſa nota, videlicet D. D. S. quaſi notantes *Decreto Decurionum Signatus.* Quod triremis in averſa parte nummi exſtet cum ædicula (quæ negligi ab Interpretibus non debuit) ratio-

rationem esse puto vicinitatem maris, juxta quod navale Saguntinorum videtur fuisse. Similis triremis cum ædicula, addito insuper ad latus caduceo, comparet in alio Saguntinorum nummo, ibidem Num. 119. à Lastanosa depicto, in quo à parte anteriore galeatum caput, quasi Romæ, visitur cum literis DO. quæ forte in ipso nummo sunt D. D. id est, *Decreto Decurionum*, reliquis, quæ punctulis notantur, injuria temporis deletis. *Andreas Morellius* ex *Thesauro Regio* vulgavit.

NUM. 16.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius IMPerator VIII. Caput Tiberii nudum, lævam versus.

vel

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTus IMPerator VIII. Caput Tiberii nudum, dextram versus, ut Tab. II. Num. 10.

vel

TIberius CAESAR AUGusti Filius AUGUSTUS IMPerator VIII. Caput Tiberii nudum, versus lævam, ut Tab. II. Num. 19.

SEGOBRIGA. In Corona Quernea.

Nummum hunc inlustravit *Vaillantius* Tom I. p. 116. quem vide. Vulgarunt eundem *Patinus* p. 71. atque *Begerus* in *Thesauro Brandenburgico* Tom. II. p. 611. Servatur in *Thesauro Regio* atque *Museo nostro*. Exstat nummus similis moduli, sed à parte capitis inscriptus TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS.

NUM. 17.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum.

Colonia Victrix Togata (litera T. quæ Togatam denotat, in quibusdam non invenitur) DIVUS AUGUSTUS PATER. Caput Augusti radiatum.

Post mortem Augusti ejusque apotheosin signatum à Tarraconensibus hunc nummum fuisse docet Corona radiata, qua Augusti caput ornatur. Gratulantur igitur principatum Tiberio morte Augusti adeptum Tarraconenses. Vulgarunt nummum *Patinus* p. 73. & *Vaillantius* p. 117. Invenitur una cum præcedente & sequentibus tribus in *Museo Theupolitano*.

NUM. 18.

TIberius CAESar AUGustus PONTifex MAXimus TRIBunicia POTestate. Caput Tiberii laureatum, lævam versus.

Colonia Victrix Tarraco. DRUSUS CAESar TRIBunicia POTestate JULIA AUGUSTA. Capita adversa Juliæ seu Liviæ atque Drusi.

Recte ad egregium hunc nummum commentatus fuit *Vaillantius*, respici ad concordiam matris Liviæ (quæ eodem anno ex gravi morbo convaluerat) filii Tiberii, atque nepotis ex eodem Drusi; quem eo anno Tribuniciæ Potestatis consortem Tiberius fecerat, unde, ex mente *Taciti Annal.* Lib. III. Cap. 56. & testimonio nummi, Tribunicia Potestate ornatur Drusus. Verum notari debet Drusi caput, quod, *Vaillantium* atque *Patinum* secutus, sine laurea exhibuit *Morellius*, sed perperam. Errorem correxisse postea deprehendo ex pictura manu ejus emendata, in qua laureatum exhibetur Drusi caput, plane ut depictum deprehendi apud *Sadam* ad *Antonii Augustini* Dialog. V. ubi utraque nummi pars exhibetur, & prouti deprehendi in nummo simili, qui quondam exstitit in *Museo Baryano*. Respicit enim laurea illa ad victorias Drusi Pannonicas, unde apud *Tacitum* Libro *Annal.* III. Cap. 56. inter alia verba quibus Drusum, tum primum Tribunicia Potestate exornans, Senatui commendavit, hisce usus fuit: *Neque nunc propere, sed per octo annos capto experimento, compressis seditionibus, compositis bellis, triumphalem & bis consulem, noti laboris participem sumsi.* Cusus itaque insignis hic nummus fuit A. V. C. 775. Posteriorem modo nummi partem vulgarunt *Patinus* p. 75. & *Vaillantius* p. 118.

NUM. 19.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, (in aliis sine laurea) lævam versus, ut Tab. I. Num. 17.

Colonia Victrix Tarraco (in hoc nummo sub capitibus binis, in aliis ad latera & inter eadem capita) DRUSUS GERMANICUS CAESARES. Capita Drusi & Germanici adversa & nuda.

Iterum Drusi caput hic nummus in aversa parte exhibet, sed una cum capite fratris adoptivi Germanici. Prior igitur tempore est, quam ille qui præcessit. Uterque in spem imperii productus à Tarraconensibus atque signatus in moneta sua. Ad eandem spem genitus à Tiberio Drusus, Tiberio adoptandus ab Augusto datus Germanicus. Sed, ut sunt mortalium spes fallaces, Augusti providen-

videntiam Livia, Tiberii elusit Sejanus. Invenitur aversa pars apud *Vaillantium* Tom. I. p. 118. & *Patinum* p. 73. sed utraque in *Morellii* hoc *Thesauro* inter *Drusi & Germanici Numismata* Num. 7. & 8.

NUM. 20.

TIberius CAESAR AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum.

MUNicipium TURiaso. DIVUS AUGUSTUS. Caput Augusti radiata Corona insigne.

Post apotheosin Augusti cusus est nummus, in quo Imperium Tiberio debitum per adoptionem, ab Augusto quondam factam, susceptum nunc gratulantur Turiasones. Editus exstat nummus apud *Vaillantium* Tom. I. p. 120. & *Patinum* p. 66.

NUM. 21.

TIberius CAESAR AUGustus IMPerator PONTifex Maximus.

Vel, ut citat *Vaillantius*,

TIberius CAESAR AUGUSTUS Pontifex Maximus. Caput Tiberii laureatum, lævam versus.

MUNicipium TURiaso. Marco ANTonio MUSO Cajo MARIo VEGETO II. VIRis. Bos.

Videtur alter ex Duumviris C. Marius Vegetus iterum honorem istum adeptus fuisse cum alio Duumviro, cujus nomen exstat infra Num. 24. *Vaillantius* vulgavit aversam partem Tom. I. p. 121. sed utramque expressam cernas in *Thesauro Morelliano* in *Familia Maria* Tab. I. Lit. K. p. 274. Vidi nummum hunc & sequentes tres quondam in *Museo Baryano.*

NUM. 22.

TIberius CAESAR AUGusti Filius IMPerator PONTifex Maximus. Caput Tiberii laureatum, lævam versus.

MUNicipium TURiaso. Lucio CAECilio AQUINO Marco CELio PALUDato II. VIRis. Bos.

Posticam partem *Vaillantius* Tom. I. p. 122. atque *Patinus* pag. 66. exhibuerunt, utramque vero *Morellius* in *Familia Cæcilia* Tab. III. Num. 11. p. 54.

NUM. 23.

TIberius CAESAR AUGUSTI Filius IMPerator VII. Caput Tiberii laureatum, lævam versus.

MUNicipium TURiaso. Cajo CAECilio SEREno Marco VALerio QUADo vel QUADrato II. VIRis. Bos.

Novissimo principatu (quæ verba sine dubio mendosa sunt) Tiberii cusum fuisse nummum ex Imperatoris VII. titulo adnotat *Vaillantius*, qui posticam partem vulgavit Tom. I. p. 122. utramque invenies apud *Morellium* in *Familia Cæcilia* Tab. III. Num. 10. p. 54. Tempus autem signati nummi adparet fuisse A. V. C. 764. vel 765.

NUM. 24.

TIberius CAESAR AUGUSTUS Pontifex Maximus. Caput Tiberii laureatum, lævam versus.

MUNicipium TURiaso. Marco PONTio MARSO Cajo MARIo VEGETO II. VIRis. Bos.

Quia supra Num. 21. eundem C. Marium Vegetum Duumvirum habuimus cum M. Antonio Muso, existimat *Vaillantius* Tom. I. p. 122. alterum ex collegis fuisse in magistratu mortuum, atque ita alium, in ejus locum suffectum, cum C. Mario Vegeto in ejusdem nummo Duumvirum scribi. *Vaillantius* idem alteram modo partem nummi, utramque dedit *Morellius* in *Familia Maria* Tab. I. Lit. L. p. 274. Servatur in *Museo nostro.*

NUM. 25.

TIberius CAESAR AUGusti Filius AUGUSTUS IMPerator VIII. Caput Tiberii laureatum, lævam versus.

MUNicipium TURiaso MANio SULPicio LUCANo Marco SEMPronio FRONTone circa Coronam civicam, in qua scribitur II. VIRis.

Imperatoris VIII. titulum ob Cheruscos cum Arminio victos reportavit Tiberius, ut notat *Vaillantius*, quem vide Tom. I. p. 123. Utramque nummi partem invenies apud *Morellium* in *Familia Sulpicia* Tab. II. Lit. L. p. 409. Servamus & hunc in *Museo nostro.*

NUM.

NUM. 26.

Epigraphe capitis non adſcribitur.

Colonia AUGuſta JULia PHILIPpenſis.

Duæ figuræ baſi inſiſtentes, ex quibus altera virilis paludata, dextram elevans, lævam (qua parazonium tenet) lateri inponit; altera muliebris, læva veſtem ſublevat ad latus, dextra corollam figuræ virili inponit, ad latera baſis utraque ara conſpicitur.

Philippi, Macedoniæ urbs nobilis, nomen à rege Philippo ſortita, Juliæ nomen obtinuit à Julio Cæſare, qui poſt victoriam Pharſalicam eam civitatem Romanis colonis frequentavit; ab Auguſto deinde colonorum numero aucta fuit, unde & Auguſtæ nomen fuit additum. Nulli hujus Coloniæ nummi cum hoc typo comparent apud *Joh. Fidelem Vaillantium* ante Claudium Imperatorem, cujus ſimilem nummum in nobiliſſimo ejus de *Colonis* Libro conſule Tom. I. pag. 160. ubi recte de Divi Auguſti Statua à Philippenſibus erecta interpretatur; ſed ſtatuam muliebrem idem de Genio urbis ſive Coloniæ interpretatur, in quo me conſentientem non habet. Aræ ab utraque parte erectæ, de quibus ſilet *Vaillantius*, aliam mihi conjecturam ſuggerunt, Romæ videlicet eſſe imaginem, quæ Auguſti imagini coronam inponit civicam, adeoque Romæ & Auguſto à Philippenſibus & Statuas has & Aras fuiſſe erectas.

NUM. 27.

TIberius CAESar DIVI AUGuſti Filius AUGuſtus IMPerator VII. Caput Tiberii laureatum.

MUNicipes MUNicipii JULii UTICENſis. Figura muliebris velata ſedens dextra tenens pateram, læva haſtam.

Conveniunt Antiquarii de hujus & ejusmodi nummorum Inſcriptione, quod ad Uticam, litoralem Africæ urbem, ſpectent, & Statuam exhibeant Liviæ ſive Juliæ, prouti docet *Joh. Fid. Vaillantius* Tom. I. p. 124. & 125. ubi de *Municipii* titulo aliisque ad Uticam civitatem ſpectantibus agit. Sed quod ad Inſcriptionem adtinet, eam ſic quoque legi poſſe exiſtimo, MUN*icipum* MUN*icipii* JUL*ii* UTICEN*ſis*. *Decreto Decurionum Pecunia Percuſſa*, vel *Publice Poſita* ſcilicet Statua, vel *Decuriones Poſuerunt*, Statuam ſcilicet Liviæ, quæ habitu Sacerdotali effingitur, utpote Sacerdos Divi Auguſti. Vulgavit nummum *Vaillantius* Tom. I. pag. 124.

NUM. 28.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGUSTus COnSul IIII. Caput Tiberii nudum, dextram verſus.

PERMISſu Publii DOLABELLAE PROCOnSulis . . . . . Figura muliebris velata ſedens dextra non pateram, ut apud Vaillantium ſed ſpicas tenet, læva haſtam.

In Africa cuſum fuiſſe nummum ex inſcripto Proconſulis Dolabellæ nomine recte conjicit *Vaillantius* Tom. I. p. 132. ſed de urbe, in qua ſignatus fuerit, dubitat, detrita enim eſt pars Inſcriptionis. Uticæ cuſum fuiſſe ſuadet Statua Liviæ: Sed, quod notari debet, non pateram dextra, ſicuti in aliis nummis urbis Uticæ, ſed ſpicas tenet. Potuit igitur Carthagine ſignari, quod ibi habitu Cereris erecta fuerit Liviæ ſeu Juliæ Statua, quemadmodum ipſius Tiberii ſub imagine Mercurii. De quibus nummis, ibidem permiſſu ejusdem Proconſulis Cornelii Dolabellæ cuſis, fuſe diſputavimus in priore *Theſauro Morelliano* ad *Familiam Corneliam* Tab. VI. Num. 8. pag. 140. & ſeqq. Liviæ ſeu Juliæ hic habitus in nummis novus non eſt; nam in æreis ſecundi moduli Romæ ex S. C. cuſis adparet eadem ſpecie Cereris, ſedens, dextra tenens ſpicas & papaver, læva longam tædam, in *nummis Auguſti* Tab. XXVIII. Num. 16. inſcriptis DIVA AUGUSTA atque cum adſcripto CERERIS AUGUSTAE titulo in *nummis Claudii* Tab. VI. Num. 2. 3. & 4.

TABULA XI.

CONTINENS ADHUC

TIBERII NUMISMATA

EX MEDIO ÆRE IN COLONIIS ET MUNICIPIIS ROMANIS CUSA,

UT ET

SIGNATA IN URBIBUS GRAECE LOQUENTIBUS.

NUM. 1. & 2.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGustus IMPerator VIII. Caput Tiberii nudum, dextram versus.

Cajo Vibio MARSO PROCOnSule CAESare Quæstore PRovinciali Aulus Memmius GEMELLUS Decuriones Posuerunt, vel potius, Decreto Decurionum Pecunia Publica. Liviæ sedentis & velatæ Statua, dextra pateram, læva hastam tenentis.

Cusi hi nummi videntur Uticæ in Africa, memorabiles eo nomine, quod Nero in iis Quæstoris Provincialis titulo ornetur, qui munus illud forsitan titulo tenens tantum gessit, ut plures Magistratus sub Tiberio, quos ille nunquam in Provincias dimisit. Nero hic ex liberis Germanici melioris sexus natu maximus fuit, Sejani postea artibus eversus.

NUM. 3.

Epigraphe similis, caput idem.

Cajo Vibio MARSO PROCOnSule CAESare Quæstore Provinciali Aulus Memmius METELLUS Fieri Curavit. Decuriones Posuerunt, vel Decreto Decurionum Pecunia Publica. Statua Liviæ sedentis, ut supra.

Videtur hic nummus, collatus cum sequente, innuere sub Proconsule Vibio Marso atque quæstoribus Provincialibus Cæsaribus Nerone & Druso fratribus, Statuam Juliæ, seu Liviæ Augustæ, fieri curasse Aulum Memmium Gemellum atque Titum Cæcilium Rufum Decuriones Uticenses, sive *Decreto Decurionum Pecunia Publica.* Sed & conferat B. L. quæ supra hosce nummos similes scripsit *Joh. Fidel. Vaillantius* Tom. I. p. 125. & 126.

NUM. 4. & 5.

Epigraphe eadem, caput idem.

Cajo Vibio MARSO PRoCOnSule DRuso CAESare Quæstore PRovinciali Titus Cæcilius RUFUS Fieri Curavit Decreto Decurionum Pecunia Publica. Liviæ seu Juliæ Statua, ut supra.

Aulus Memmius Gemellus atque Cæcilius Rufus, quorum mentio in hisce nummis fit, Duumviri videntur fuisse Uticenses, atque discreti ab ejusdem urbis atque Municipii Decurionibus. Colligere illud licet ex Nummis infra 6. & 7. in quibus Duumviri sub eodem Proconsule Vibio Marso, sed anno ejusdem secundo, commemorantur L. Cæcilius Pius atque Sextus Tadius Faustus, sicuti Num. 8. 9. 10. & 11. aliorum collegarum in Duumviratu nomina occurrunt sub Vibio Marso, anno, quo Africam Proconsule administravit, tertio. Nummus Num. 4. invenitur in *Thesauro Theupolitano*, Num. 5. apud *Patinum* p. 66.

NUM 6. & 7.

Epigraphe eadem, caput idem.

Cajo VIBIO MARSO PROCOnSule II. (id eſt, *Anno Secundo*) *Lucio CAECILIO PIO* (*in altero legitur SEXtus TADIUS FAUSTUS*) *II. Vir Municipes* (*vel Municipes Municipii*) *Julii Uticenſis. Liviæ ſeu Juliæ Statua, eadem ut ſupra.*

De hiſce nummis atque Duumviris Conſule *Theſaurum Morellii* priorem in *Familia Cæcilia* Tab. III. Num. 12. p. 54. *Tadia* Num. 2. p. 410. atque *Vaillantium* Tom. I. p. 128.

NUM. 8. 9. 10. & 11.

Epigraphe eadem, caput idem.

Cajo VIBIO MARSO PROCOnSule III. (id eſt *Anno Tertio*) *Cajus CASSIUS FELIX II. Vir* (*in aliis legitur collegarum nomen, qui fuerunt Cajus CAELIUS TAXilus vel Cajus SALUSTIUS*) *II. Vir. Decuriones Poſuere. vel Decreto Decurionum Pecunia Publica.*

Quum, Duumviro exiſtente Cajo Caſſio Felice anno tertio Proconſulatus Vibii Marſi, legantur in his nummis duo alii Duumviri videlicet C. Cælius Taxilus & C. Saluſtius, unus ex poſterioribus videtur in magiſtratu fuiſſe mortuus, alter vero demortuo ſuffectus. Ex hiſce nummis Num. 8. publicavit *Vaillantius* Tom. I. p. 128. Num. 9. *Morellius* in *Familia Caſſia* Tab. III. Lit. E. p. 85. Num. 10. idem *Morellius* in *Familia Cœlia* Num. 1. p. 56. atque *Vaillantius* Tom. I. p. 129. Num. 11. denique *Vaillantius* iterum Tom. I. p. 130. atque *Patinus* p. 66. Poſtremus ex iisdem nummus ſervatur in *Theſauro Regio Verſalienſi.*

NUM. 12. 13. 14. & 15.

Vacant.

NUM. 16. 17. 18. 19. & 20.

Hi omnes ab altera parte caput Tiberii exhibent, ab altera Auguſti. Primus ex iisdem ſcil. Num. 16. radiatum habet Auguſti caput lævam verſus cum Inſcriptione DIVUS AUGUSTUS PATER. Secundus atque tertius, Num. 17. & 18. caput ejusdem laurea coronatum atque verſus dextram partem converſam; ultimus, ſignatus Num. 19. & 20. qui in *Muſeo Marchionis de Seignalai* quondam exſtitit, Tiberii nudum habet caput lævam verſus, cum Inſcriptione TIBERIO . . . . . atque ab altera parte Auguſti caput laureatum cum epigraphe CAESA. . . . literis reliquis eroſis.

NUM. 21.

Primæ partis notitia non adeſt.

ΑΜΦΙΠΟΛΙΤΩΝ. (*AMPHIPOLITARUM.*) *Europa tauro vecta velum utraque manu ſupra caput extollit.*

Ad Amphipolin Macedoniæ urbem, ſinu Amphipolitano nobilitatam, hic nummus pertinet. Quid vero Amphipolitanis iſtis rei fuerit cum Europæ fabula atque Agenoridis, declaravimus ad ſimiles Auguſti nummos ſupra Tab. XXXIX. Num. 3. & 4. p. 396. Exſtat hic Tiberii nummus in *Muſeo noſtro.*

NUM. 23. & 24.

ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*TIBERIUS CAESAR AUGUSTUS.*) *Tiberius loricatus & laureatus ſtans, dextram extendit, læva ſcipionem eburneum cum aquila tenet.*

ΑΜΦΙΠΟΛΙΤΩΝ. (*AMPHIPOLITARUM.*) *Europa, ut ſupra, tauro vecta.*

Amphipolitæ, quum (ut credibile eſt) in urbe ſua ſtatuam in honorem Tiberii erexiſſent, iconem ejusdem in nummo hoc exſtare voluerunt. Servatur is in *Theſauro Regio Verſalienſi.* Ipſe ſimiles duos poſſideo, ſed dextra elevata manu haſtam in iis tenet Tiberius, epigraphe vero ab illa parte in utroque detrita eſt.

NUM. 24. 25. & 26.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡ. (*AUGUSTUS AUGUSTI FILIUS CAESAR.*) *vel* TIBE. . . . (*ut in Nummo Muſei Parmenſis*) ΣΕΒΑΣΤΟΥ. *TIBERII AUGUSTI FILII.*) *Caput Tiberii nudum, lævam verſus.*

ΕΠΙ ΣΙΛΑΝΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ. (*SUB SILANEO ANTIOCHENSIUM.*)

In prioris nummi ſumma parte eſt litera A. i. e. ANNO I. in ima ſunt literæ IM. id eſt anno XLIII. omnia in laurea. Hæc leguntur in Num. 24. ex *Theſauro Schwartzburgico*, ſed in Num. 25.

25. infra agnoſcuntur literæ ΔM. id eſt, ANNO XLIV. Num. 26. ex *Muſeo Dom. Dronii* atque *noſtro*; habet EM. i. e. ANNO LV. Ediderunt eundem *Hub. Goltzius* in *Tiberio* Tab. VIII. Num. 26. *Laurentius Begerus* in *Theſauro Brandenburgico* Tom. II. p. 610. & *Henric. Noriſius* in *Epochis Syro-Maced.* p. 215. quem conſule.

NUM. 27.

ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*TIBERIUS CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Tiberii laureatum, lævam verſus.*

ΕΠΙ ΦΛΑΚΚΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΒΠ. (*SUB FLACCO ANTIOCHENSIUM ANNO LXXII.*) *in Laurea.*

Invenitur hic nummus in *Theſauro Morelliano* priore in *Familia Pomponia* Tab. IV. Num. 6. pag. 350. atque apud *Eminentiſſimum Noriſium* in *Epochis Syro-Macedon.* pag. 141. quo L. B. ablegamus. Depinxit & hauſit *Andr. Morellius* ex *Muſeo Droniano.*

NUM. 28.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡ. (*AUGUSTUS AUGUSTI FILIUS CAESAR.*) *Caput Tiberii nudum, lævam verſus.*

ΕΠΙ ΣΙΛΑΝΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ. (*SUB SILANO ANTIOCHENSIUM.*) *in ſummo litera* A. *quæ annum primum deſignare videtur, infra literæ* ZM. id eſt, *ΑΝΝΟ XLVII.*

Vide *Morellii Theſaurum* in *Familia Junia* Tab. I. Lit. I p. 225. atque *Eminentiſſimum Noriſium* de *Epochis Syro-Maced* p. 215. & 216. Depromptus eſt nummus ex *Muſeo Regio Verſalienſi.*

TABULA XII.

CONTINENS

NUMISMATA TIBERII

EX MEDIO ÆRE IN COLONIIS

ET

MUNICIPIIS ROMANIS CUSA,

UT ET

SIGNATA IN URBIBUS GRAECE LOQUENTIBUS.

NUM. 1.

Inſcriptio Capitis non additur.

ΑΤΤΑΛΕΩΝ. (*ATTALENSIUM.*) *Caput galeatum, pone illud clypeus eſt.*

Attalea Lydiæ urbs, ab Attalo Philadelpho Pergami rege condita & denominata, teſte *Strabone* Lib. XIV. p. 667. vel noviſſ. Ed. 983. cur Minervæ caput in nummis expreſſerit non liquet, niſi quod credibile ſit Minervæ ibi cultum viguiſſe, unde & clypeum ejus poſt Deæ caput expreſſerunt.

NUM. 2.

ΤιβέιΘ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*TIBERIUS CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Tiberii laureatum, lævam verſus.*

ΕΔΕΣΣΑΙΩΝ ΣΕΒΑΣΤΗ. (*EDESSAEORUM AUGUSTA.*) *Caput Liviæ ſeu Juliæ Auguſtæ.*

Edeſſa Macedoniæ fuit urbs haud ignobilis. Tiberio Imperium gratulata, matris, per quam ad illud evecta fuerat, effigiem ab altera nummi parte impreſſit. Fuit olim is nummus in *Muſeo Gottifredi*, vulgatus à *Patino* p. 77.

NUM.

NUM. 3. & 4.

ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΥΙΟΣ. (*TIBERIUS CAESAR AUGUSTI FILIUS.*) (*Caput Tiberii nudum, lævam versus.*

vel

ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*TIBERIUS CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Tiberii laureatum, lævam versus.*

ΘΕΣΣΑΛΩΝΙΚΕΩΝ ΣΕΒ. *in secundo* ΣΕΒΑΣΤΗ. (*THESSALONICENSIUM AUGUSTA.*) *Caput Liviæ sive Juliæ lævam versus.*

Thessalonicenses ex Macedonia valde devoti exstiterunt Domui Augusti, quod & ex pluribus eorundem nummis patere potest, atque hic & sequentes aliquot docent. Primus ex hisce cum capitis Inscriptione posteriore desumtus est ex *Museo* quondam *Wildiano*, & exstat quoque in *Museo nostro*, sed cum capitis Inscriptione priore.

NUM. 5.

Epigraphe Capitis non additur.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ. (*THESSALONICENSIUM.*) *Caput muliebre turritum.*

Solent Genii civitatum Græcarum capite turrito (uti notum est) in nummis exprimi, sed videntur Thessalonicenses Juliæ Augustæ faciem in hoc nummo expressisse, atque caput ejus veluti Genii tutelaris suæ urbis, turrita corona ornasse.

NUM. 6.

ΚΑΙΣΑΡ ΤΙΒΕΡΙΟΣ. (*CAESAR TIBERIUS.*) *Caput Tiberii nudum, lævam versus.*

ΘΕΣΣΑΛΩΝΙΚΕΩΝ. (*THESSALONICENSIUM.*) *Caput Augusti laureatum, lævam versus.*

Ex *Museo* quondam *Wildiano* nummum hunc depinxit *Morellius*.

NUM. 7.

ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*TIBERIUS CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Tiberii nudum, dextram versus.*

ΕΔΕΣΣΑΙΩΝ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΘΕΟΣ. (*EDESSAEORUM. AUGUSTUS DEUS.*) *Caput Augusti laureatum, dextram versus.*

Thessalonicensibus vix cedere voluerunt Edessæi in honoranda Augusti Domo; nam & ipsi plurimos nummos venerationis suæ testes reliquerunt. Nummus hic depromtus est ex *Thesauro Christinæ Reginæ.*

NUM. 8.

ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΑΙCΑΡ CΕΒΑCΤΟC. (*TIBERIUS CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Tiberii laureatum, lævam versus.*

ΘΕΣΣΑΛΩΝΙΚΕΩΝ. (*THESSALONICENSIUM.*) *in Laurea.*

NUM. 9.

ΘΕΣΣΑΛΩΝΙΚΕΩΝ. (*THESSALONICENSIUM.*) *desuper est stella, in Laurea.*

In nummis Cassandri, regis Macedoniæ, eques occurrere passim solet, & ante equitem Stella, unde videntur multi ex nummis iisdem æreis Thessalonicæ cusi fuisse. Exstitit hic in *Museo Marchionis de Seignalay.*

NUM. 10.

ΤΟΝ ΚΤΙΣΤΗΝ ΚΥΖΙΚΗΝΩΝ. (*CONDITOREM (scilicet venerantur) CYZICENORUM.*) *Hercules stans nudus dextra manu clavæ innititur, læva leoninas exuvias, capite quoque pelle leonis tectus, tenet.*

Insigni artificio Cyziceni Tiberio blandiuntur, dum sub specie Herculis, quem conditorem suum in nummo laudant, ipsum Tiberium, veluti Herculem, & conditorem suum, ob recepta ab eodem beneficia, celebrant. Male tamen ab eodem habiti fuerunt, teste *Tacito* Annal. Lib. IV. Cap. 36: *Objecta publice Cyzicenis incuria cærimoniarum Divi Augusti, additis violentiæ criminibus adversum cives Romanos; & amisere libertatem, quam bello Mithridatis meruerant circumsessi, nec minus sua constantia quam præsidio Luculli pulso rege.* Videtur igitur signatus fuisse nummus ante publicam illam civium calamitatem, quam *Tacitus* refert ad A. V. C. 748, nisi forte postea hac specie adulationis rigidum principem flecti posse crediderint.

NUM. 11.

Abest nota atque Inscriptio capitis.

. . . PAC ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΣ ΠΡΙΗΝΕΩΝ. (. . . *RAS PHILOPATRIS. PRIENENSIUM.*)

Figura muliebris stans dextram versus quadratum, quod quasi aram demonstrat, extendens læva, tenens cornucopiæ.

Inscriptio testatur cusum fuisse Nummum à Prienensibus. Priene seu Priena, Cadme à quibusdam dicta propter instauratorem ejus Philotam Bœtium, nobilis Biante Prieneo, uno ex septem Sapientibus, sita fuit in Ionia post ostia Mæandri, ubi is in mare illabitur, juxta quæ litus fuit Prienense, secundum *Strabonem* Lib. XIV. p. 636. & noviss. Edit. p. 943. Genius urbis in hoc nummo depingi videtur, seu potius Fortuna Prienensium. De pictura illa, quæ sub dextra manu stantis icunculæ cernitur, valde dubito, utrum recte à *Morellio* excepta fuerit. Dubitandi ratio est, quod simillimum nummum ex *Museo Ducis Devonienſis* vulgaverit *Johan. Franciscus Haymius* in *Thesauro Britan.* Tom. II. p. 179. in quo muliebris itidem cernitur effigies, quæ dextra manu bilancem tenet, læva pro cornucopiæ, quod in hoc nummo observatur, duas frumenti spicas, ipsa vero basi insistit. Inscriptio hæc est, ΥΠΑΤΟΣ ΦΙΛΟΤΗΣ ΠΡΥΜΝΗΣΣΕΩΝ. HYPATUS PHILOTAS PRYMNESSIEORUM. In Phrygia autem sita fuit Prymnessus. Observatur idem Justitiæ typus in nummo ejusdem urbis citato inter Titi Vespasiani nummos apud *Vaillantium* p. 22. Quod insuper notari debet, sicuti, in Tiberii nummo *Morelliano*, literæ ΠΡ. atque ΝΕ. sub dextra muliebris figuræ manu inclusæ cernuntur quadrato, cujus ibidem cernuntur lineæ; ita in *Haymiano* literæ ΠΡ. atque ΣΕ. pariter quadraturæ, quam bilancis cum pendulis figura efficit, inserta adparent, unde forte non errabimus, si statuamus bilancem in manu Fortunæ Prienensis, justitiæ & ubertatis symbola tenentis, exstitisse. Literæ . . . . PAC forte supersunt ex voce ΕΥΤΥΧΙΑC, quæ FORTUNAM significat, videlicet Prienensium. Depinxit iconem nummi *Andreas Morellius* ex *Thesauro Reginæ Christinæ*; cujus memorabilis *Thesauri*, atque rarissimis nummis instructissimi, quum Fortuna nobis indulserit picturas Nummorum, jussu Reginæ, delineatas peritissima San-Bartoli manu, quas intra paucos dies exspectamus; videbimus, quo modo ille nummi typum exceperit; neque enim publico invisuri sumus tam grande bonum, sed, bonis avibus, Numismata illa omnia cum Commentario nostro in lucem protracturi.

NUM. 12.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡ. (*AUGUSTUS AUGUSTI* (*scilicet*) *FILIUS CAESAR.*) *Caput Tiberii nudum, lævam versus.*

ΕΠΙ ΣΙΛΑΝΟΥ ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ. (*SUB SILANO SELEUCENSIUM.*) *in Corona laurea, supra Inscriptionem est litera* Γ. i.e. *ANNO III. sub Inscriptione nota annorum* ZM. *ANNO XLVII.*

Vide de hoc nummo *Andreæ Morellii Thesaurum Famil. Rom.* in *Famil. Junia* p. 225.

NUM. 13.

Non additur Epigraphe capitis.

ΤΡΙΠΟΛΕΙΤΩΝ. (*TRIPOLITARUM.*) *Juncta Dioscurorum capita pileis laureatis.*

Vulgaris Tripoleos in Phœnicia typus solent esse jugata Dioscurorum capita. Detritæ in hoc nnmmo literæ resarciri possunt ex integriore, quem ex *Museo Fr. Lotti* citat *Vaillantius* p. 9. detrita videlicet fuit æra, qua passim nobiles illi nummi superbiunt ΑΛΤ. id est, ANNO CCCXXXI.

NUM. 14.

Vacat.

NUM. 15. & 16.

ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ΙΕΡΩΝΥΜΟC. (*SMYRNAEORUM. HIERONYMUS.*) *Duo capita adversa, ad alterum (quod Juliæ seu Liviæ est, adscribitur* CEBACTH (*AUGUSTA*) *ad alterum, quod Senatum Romanum designat,* CYNKΛHTOC. (*SENATUS.*)

ΕΠΙ ΠΕΤΡΩΝΙΟΥ. (*SUB PETRONIO.*) *Templum tetrastylum, ad cujus latus dextrum & ab inferiore parte legitur* TIBEPIOC CEBACTOC. (*TIBERIUS AUGUSTUS.*) *Statua ejusdem habitu Pontificis Maximi in medio templo observatur.*

Credibile est à Smyrnæis insignem hunc nummum in honorem Tiberii matrisque ejus signatum fuisse, postquam certantibus undecim Asiæ civitatibus, quænam ex illis destinatum Tiberio & Senatui à Communitate Templum dedicaret, prælati fuerunt Smyrnæi. Certamen urbium earumque ambitum describit eleganter *Tacitus* Lib. IV. *Annal.* Cap. 55. his verbis: *Undecim urbes certabant pari ambitione, viribus diversæ, neque multum inter se distantia memorabant; de vetustate generis, studio in populum Romanum, per bella Persi & Aristonici aliorumque regum. Verum Hypæpeni Trallianique Laodicenis & Magnetibus simul tramissi, ut parum validi. Ne Ilienses quidem, cum parentem urbis Romæ Trojam referrent, nisi antiquitatis gloriâ pollebant, paulum addubitatum, quod Halicarnassii mille & ducentos per annos nullo motu terræ nutavisse sedes suas, vivoque in saxo fundamenta templi adseveraverant. Pergamenos (eo ipso nitebantur) æde Augusto ibi sitâ, satis adeptos creditum. Ephesii, Milesiique, hi Apollinis, illi Dianæ cærimoniâ occupavisse civitates visi. Ita Sardianos inter, Smyrnæosque deliberatum. Sardiani decretum Etruriæ recitavere, ut consanguinei.*

nam

nam Tyrrhenum Lydumque Atye rege genitos, ob multitudinem divisisse gentem. Lydum patriis in terris resedisse; Tyrrheno datum novas ut conderet sedes; & ducum è nominibus indita vocabula, illis per Asiam, his in Italiâ: auctamque adhuc Lydorum opulentiam, missis in Græciam populis, cui mox à Pelope nomen. simul literas Imperatorum, & icta nobiscum fœdera bello Macedonum, ubertatemque fluminum suorum, temperiem cæli, ac dites circum terras memorabant. At Smyrnæi repetitâ vetustate, seu Tantalus Jove ortus, illos, sive Theseus divinâ & ipse stirpe, sive una Amazonum condidisset: transcendêre ad ea, quis maximè fidebant in populum Romanum officiis, missâ navali copiâ non modo externa ad bella, sed quæ in Italia tolerabantur: seque primos templum urbis Romæ statuisse, M. Porcio consule, magnis quidem jam Romani populi rebus, nondum tamen ad summum elatis, stante adhuc Punicâ urbe, & validis per Asiam regibus. simul, L. Sullam testem adferebant, gravissimo in discrimine exercitus ob asperitatem hiemis, & pœnuriam vestis, cùm id Smyrnam in concionem nuntiatum foret, omnes qui astabant detraxisse corpori tegmina, nostrisque legionibus misisse. Ita rogati sententiam Patres, Smyrnæos prætulerunt. Integrum *Taciti* locum adduxi, utpote quem mirifice hic nummus illustrat. Neque enim ibi de Templo Divi Augusti, sed quod Tiberio & Senatui destinabatur, agitur. Itaque in posteriori parte nummi medium Templi Tiberii Statua occupat, & in anteriore capita Senatus atque Liviæ ex adverso, quasi pari veneratione, collocantur. Habuimus idem numisma in Liviæ seu Juliæ nummis, inter *Numism. Domus Augustæ* Tab. II. Num. 21. & 22. Depictus à *Morellio* fuit nummus ex *Thesauro Schwartzburgico.*

NUM. 17. 18. & 19.

ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*TIBERIUS CAESAR AUGUSTUS.*) *in altero additur* Lυκάβαντος ΙΗ. *in altero* Κ. id est, *ANNO XVIII. vel XX. Caput Tiberii laureatum, dextram versus.*

ΘΕΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*DEUS AUGUSTUS.*) *Caput Augusti radiatum, dextram versus.*

Uterque nummus servatus fuit in *Thesauro Schwartzburgico*, nunc *Saxo-Gothano.* Quo Tiberii anno cusi fuerint adscripti docent numeri.

NUM. 20. & 21.

Vacant.

NUM. 22.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum, dextram versus.

Colonia Cæsarea Augusta. SEXtus AEBUTIUS Lucius LUCRETIUS II. VIRi. Aquila legionaria inter duo signa militaria.

Habuimus supra eundem, sed cum aliorum Duumvirorum nominibus, in nummis Tiberii secundæ magnitudinis, hic enim magis ad tertiam magnitudinem accedit. Est pariter Coloniæ Cæsareæ-Augustæ, atque invenitur supra Tab. X. Num. 15. Vulgarunt aversam partem *Vaillantius* Tom. I. p. 99. & *Patinus* pag. 47. sed integrum in *Familia Æbutia* Num. 4. p. 7. *Andreas Morellius.*

NUM. 23. & 24.

TIberius CAESAR. CORINTHI. Caput Tiberii nudum, lævam versus.

Cajo HEJO POLLIONE ITERum Cajo MUSSIDio PRISCO II. VIRis in Corona ex apio.

Vivente Augusto venerationem suam erga Domum ejus crebris nummis testati sunt Corinthii eorumque Duumviri, quod abunde ex *Nummis Domus Augustæ* patet, qui passim à duobus hisce Duumviris signati sunt. Confer supra Tab. VI. Num. 23. p. 523. Nota adposita docet extitisse hunc nummulum in *Museo Canonici Dronii.*

NUM. 25. & 26.

ΤΙΒΕΡΙΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ ΣΕΒΑΣΤΟΝ. (*TIBERIUM CAESAREM AUGUSTUM scilicet venerantur*) *Caput Tiberii laureatum, lævam versus.*

ΘΕΟΝ ΣΕΒΑΣΤΟΝ. (*DEUM AUGUSTUM. scilicet colunt*) *Templum tetrastylum, in cujus medio cernitur Augusti Statua paludata dextra hastæ innixa.*

Quemadmodum supra Num. 16. occurrit Templum ab Asiæ civitatibus Tiberio erectum, atque ejusdem Statua exornatum, ita in hoc & sequenti nummulo Templum Deo Augusto erectum cum ejusdem Simulacro occurrit. Sed non additur nomen civitatis, in qua nummuli isti, neque nomen magistratus à quo signati fuerint. Pergamenis tamen lubenter adsigno, de quibus *Tacitus* Annal. Lib. IV. Cap. 56. refert, Templo Augusti penos se gloriatos fuisse: *Pergamenos (eo ipso nitebantur) æde Augusto ibi sita, satis adeptos creditum.* Ex *Museo* ejusdem *Dom. Dronii* & hic & sequens est nummulus.

NUM. 27. & 28.

Epigraphe eadem, caput idem.

Non videtur discrepare à præcedente nummo, nisi respectu picturæ in Statua Augusti, cujus dextra manu recta hastam tenet, quam in sublime erectam altius complecti videtur in eo, qui præcessit nummo.

TABULA XIII.

CONTINENS ADHUC TIBERII NUMISMATA EX ÆRE MINIMO IN COLONIIS ET MUNICIPIIS ROMANIS CUSA, UT ET SIGNATA IN URBIBUS GRÆCE LOQUENTIBUS.

NUM. 1. & 2.

MUNicipium CALaguris JULia. Caput Tiberii nudum, lævam versus.

Lucio VALerio FLAVO Tito VALerio MERULA AEDilibus. Caput bovis adversum.

Caput bovis in hujusmodi nummulis ad Sacrificia respicit, quæ quum Ludos sacros plerumque comitari solerent, Ædilium nomina, qui scilicet curam eorundem habuerunt, adscribuntur: nam Duumviri, sub quibus cusa moneta fuit, nomina sua in simillimo qui sequitur nummulo expresserunt. Aversam utriusque partem solummodo expressit *Vaillantius* Tom. I. p. 102. sed utrumque *Morellius* in *Familia Cornelia* Tab. VI. Num. 6. p. 137.

NUM. 3. & 4.

MUNicipium CALaguris JULia. TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGustus. Caput Tiberii nudum, lævam versus.

Cajo CELERE Cajo RECTO II. VIRis. Bovis caput ut supra.

Hi Duumviri & hunc & præcedentem nummum, quamvis in illo Ædilium, in hoc Duumvirorum nomina signata sint) cudisse videntur. Neque enim verosimile mihi fit, (quod *Vaillantio* videtur) Ædiles in Coloniis vel Municipiis jus unquam signandæ monetæ habuisse, sed adscripta eorum fuisse nomina, quia Sacrificia illi Ludosque, quorum hi nummuli servant memoriam, procuraverint.

NUM. 5.

TIBERIO CAESARI. Caput Tiberii laureatum, dextram versus.

CORinthus Lucio FURIO Cajo CRISPO II. VIRis. Templum hexastylum.

Cujus illud Templum sit, Inscriptio quæ in peristylio locari in aliis nummis solet, nos docere potest, videlicet Augusti. Scribitur enim ibi AUGUSTUS in eodem hoc nummo apud *Morellium* in *Familia Furia* Lit. F. p. 190. atque ibidem Lit. E. in altero hujus Furii nummo, in cujus antica parte Juliæ Augustæ est caput, ubi amplius quoque cognomen Labeonis iste Furius habet, quum collegæ ejus Caji Crispi nomen, atque adeo ex qua Familia fuerit, ignoretur.

NUM. 6. & 7.

TIberio CAESARE II. VIRo CORinthus. Caput Tiberii nudum, lævam versus.

Marco AIMILIO Lucio LABEONE II. VIRis Δ. Δ. i. e. *Decreto Decurionum. Caput Augusti sine laurea lævam versus.*

Exhibuit nummum hunc atque alterum cum simili Inscriptione, sed sine Decreti Decurionum nota, *Andreas Morellius* in *Familia Æmilia* Tab. II. Lit. C. & D. ubi vide quæ scripsimus p. 11. Duo autem notari debent. Videlicet L. Furium Labeonem in Duumviratu duos habuisse collegas, videlicet C. Crispum & M. Æmilium, ex quibus alter

per

per alterius mortem ſuffectus fuiſſe videtur. Deinde, quod unus ex illis, & forte L. Furius Labeo vicem Tiberii Cæſaris ſuſtinuerit, qui expreſſe Duumvir Corinthi in antica nummi parte vocatur. Honoris cauſſa Duumviratum nonnunquam in Coloniis ſuſcepiſſe Cæſares, & in hoc *Theſauro* & in priore pluribus locis docuimus. Tertio denique notandum inſuper venit, quod ultimo Auguſti anno Duumviratum Corinthi geſſiſſe videatur L. Furius Labeo. Nam apud *Morellium* in *Familia Furia* Lit. D. occurrit idem L. Furius Labeo tanquam Duumvir Corinthii cum eodem Auguſtei templi typo, ſed ita ut anticam nummi partem ſenile caput Auguſti cum corona radiata, mortis & apotheoſeos ejusdem teſte, occupet. Denique *Vaillantius* per errorem, deceptus rudiore nummi fabrica, Auguſti caput ſuppoſuit, quod Inſcriptio nummorum docet eſſe Tiberii, atque vice verſa Tiberii credidit exhiberi caput ubi Auguſti, tum adhuc in vivis, ponitur. Agnoſcit idem Tom. I. pag. 107. ſummam hujus nummuli raritatem; quare inter ornamenta *Muſei noſtri* reconditur, *Morellius* illum ex *Theſauro Regio Verſalienſi* depinxit. Silere tamen nequeo in illo, quem ſervamus nummo, poſt literas AEMIL. (ſic enim ibi, non AIMIL. ſcribitur) clare adparere literas PR. quaſi ſcilicet is Æmilius *Præfecti* habuiſſet cognomen, niſi eundem Æmilium potius quam Labeonem ſtatuere velimus Præfectum exſtitiſſe Duumviratus Tiberii.

NUM. 8. & 9.

Colonia Julia Auguſta Dertoſa. AUGuſtus. Caput Auguſti laureatum, lævam verſus.

Colonia Julia Auguſta Dertoſa. TIberius CAESar. Caput Tiberii laureatum, dextram verſus.

Dertoſa, Hiſpaniæ Tarraconenſis urbs, nummulum hunc in honorem Tiberii ſignavit, & quidem (ut videtur) poſt mortem Auguſti; nummus enim, quem depictum videas apud *Vaillantium* Tom. I. p. 107. corona radiata Auguſti caput exornat, quod certum mortis ejusdem atque apotheoſeos eſſe ſolet ſignum. Servatur in *Theſauro Regio Verſalienſi.*

NUM. 10.

Vacat.

NUM. 11.

TIberius CAESAR AUGUSTUS. Caput Tiberii laureatum.

ERGAVICA. in Corona Civica.

Hiſpaniæ Celtiberiæ fuit urbs Ergavica, quæ Soſpitatorem Imperii Romani atque Servatorem Civium hujus nummuli typo ſalutat Tiberium. Exſtat in *Theſauro Regio* & apud *Vaillantium* Tom. I. p. 109.

NUM. 12.

TIberius CAESAR DIVI AUGuſti Filius AUGUSTUS. Caput Tiberii nudum, dextram verſus.

Colonia Immunis Illici Auguſta. Marcus JULIUS SETTALus Lucius SESTIus CELER II. VIRi. Ara inſcripta SALuti AUGuſtæ cum duobus palmæ in ſummo aræ ramis.

Similem nummum ex medio ære habuimus ſupra, quem vide Tab. X. Num. 6. Exſtat minimæ hic formæ in *Muſeo Theupolitano.*

NUM. 13.

TIberius CAESar DIVI AUGuſti Filius AUGuſtus. Caput Tiberii nudum.

LAELIA. Spica frumenti.

Bœticæ urbs Lælia agri ſui ubertatem ſymbolo hoc laudavit. Eſt enim hoc ubertatis ejusdem teſtimonium quoque in nummulis ibidem cum capite Lucii Cæſaris, Auguſti filii, ſignatis.

NUM. 14.

Vacat.

NUM. 15.

TIberius CAESAR AUGuſti Filius PON. Tifex TRibunicia Poteſtate XII. IMP. V. Caput Tiberii nudum.

Colonia Victrix Togata Tarraco. in Laurea.

Nihil peculiare tradit, niſi notam anni quo cuſus fuit.

NUM. 16.

TIberius CAESAR AUGUSTi Filius IMPerator. Caput Tiberii laureatum.

MUNicipium TURIASO. Quinto VARio Quinto PONTio PLAnco AEDilibus. Corona Laurea, cui ultima vox incluſa cernitur, reliquis circa ambitum poſitis.

Quoniam Ædilium erat Ludos & Sacrificia procurare, in hoc autem nummulo Corolla Lau-

rea cernitur, quæ ſpectat ad honorem Cæſaris, in cujus honorem Ludi & Sacrificia in Coloniis peragebantur, proptera Ædilium nomen in ejusmodi nummulis, prouti ſupra Num. 2. quoque factum eſt, adponi exiſtimo; non vero quia (uti cenſet *Vaillantius*, apud quem exſtat hic nummulus Tom. I. p. 123.) jus ſignandæ monetæ, eodem jure quo Duumviri, habuerint. Legit idem *Vaillantius* cognomen Pontii, quod per literas tres conligatas invicem exprimitur, quaſi ſcriptum eſſet PLA*nco*, quum rectius forſitan legi poſſit PAL*icano*, quod ſicuti familiæ Lolliæ ſic quoque Pontiæ potuit fuiſſe cognomen.

NUM. 17.

TIberius CAESAR AUGuſti Filius IMPerator PONtifex. Caput Tiberii laureatum.

TURIASO. in area. In circuitu RECTO ET MACRINO AEDilibus.

Non quidem jus monetæ videntur in Coloniis habuiſſe Ædiles, ſed tamen moris fuiſſe, ut Duumviri Ædilium nomen, poſt munus eorum ſumtibus ſplendide editum, in moneta ſua exprimerent. Vulgavit *Vaillantius* Tom. I. pag. 124. Exſtat in *Theſauro Regio*.

NUM. 18. 19. & 20.

Caput Tiberii nudum, cum Lituo ante faciem, ſine Inſcriptione, lævam verſus.

P. S. S. C. id eſt *Poſuere Suffetes Carthaginenſes Cajo LOLLIio Marco DOMitio II. VIRis. (in utroque enim nummulo hæc Inſcriptio reponi debet.) Liviæ Statua. Sedet velata, dextra pateram tenens læva haſtam.*

De nummulis hiſce atque Suffetibus Carthaginenſibus, conſuli poſſunt *Joh. Fid. Vaillantius de Nummis in Coloniis cuſis* Tom. I. p. 131. atque idem *Vaillantius* ut & *Morellius* in *Nummis Conſularibus Famil. Roman.* in *Familia Lollia*; is quidem Tom. II. Tab. LXXXVII. Num. 7. p. 65. 66. hic Lit. A. B. p. 249.

NUM. 21.

TIberius CAESAR IMPerator Pater Patriæ. Caput Tiberii nudum, lævam verſus.

Lucio Antonio, Aurelio, vel Aquillio (aliud etiam familiæ nomen per literam A ſolitariam intelligi poteſt) FAUSTO Decimo Cæcilio, vel Cæſio, vel Cælio BASSO II. VIRis. P. P. D. D. id eſt, *Poſuere Decuriones. Liviæ Statua ut ſupra.*

Spectat hic nummus ad Uticenſes in Africa. Depinxit nummum ex *Theſauro Regio*, atque exhibet utramque ejus partem *Andreas Morellius* in *Fam. Cornelia* Tab. IV. Num. 4. p. 124. ubi conſuli poſſunt quæ ad explicationem ejus ſcripſimus.

NUM. 22. & 23.

Non additur Epigraphe capitis vel pars nummorum anterior.

FUSCO ET MAXIMO II. VIRis. in area nummi.

vel

QUIETO ET PEREGRINO II. VIRis. in area nummi.

Quamvis *Morellius*, non addita antica horum nummorum parte, in incerto nos relinquat, in qua Colonia quove Municipio ſignati hi nummuli ſint; nomina tamen Duumvirorum, quæ in poſteriori nummulo inveniuntur, nos ad Hiſpaniæ Tarraconenſis urbem Oſcam ducunt. Nam inter ejus urbis nummos duorum eorundem Duumvirorum, Quinti ſcilicet & Peregrini conjuncta occurrunt (& quidem in Tiberii pariter nummo) nomina ſupra Tab. X. Num. 11.

NUM. 24.

V. S. S. Caput Tiberii laureatum verſus dextram.

. . . . OPT. II. VIR. . . . Signum Martis nudo corpore cippo inſiſtentis, caput galea ornatur, læva manu parazonium, dextra vexillum militare tenet.

In exiguo hoc nummulo, quem *Andr. Morellius* depinxit ex *Theſauro Regio*, quique in aliqua Colonia ſignatus agnoſcitur ex II. Viri titulo, Martis figura in poſtica exhibetur parte, eodem plane modo, quo occurrit in Auguſti nummis argenteis Tab. XVII. Num. 33. p. 303. cum hac Inſcriptione, VOTA SUSC*epta* PRO SAL*ute* ET RED*itu* J*ovi Optimo* MAX*imo* SACR*ata* vel SACR*um*. Hinc ſuſpicor literas illas ſolitarias V. S. S. quæ in antica hujus nummi parte inveniuntur, legendas eſſe *Vota Suſcepta*. Si non Tiberii, ſed Auguſti ibidem exſtitit caput, poſſet nummulus referri ad Tarraconem, ubi ægrotavit Auguſtus, quum ejusmodi Vota pro ſalute ejus atque reditu Romæ ſuſciperentur, quaſi idem Tarracone quoque factum fuerit. Sed, quum Tiberii agnoſcatur, referendus erit ad morbum Liviæ ſeu Juliæ matris Tiberii, de quo *Tacitus* Annal. Lib. III. Cap. 64. *Sub idem tempus Juliæ Auguſtæ valetudo atrox neceſſitudinem Principi fecit feſtinati in Urbem reditus, ſincera adhuc inter matrem filiumque concordia; ſine occultis odiis.* Pro ejus Salute vota Romæ fuiſſe facta docet idem *Tacitus* Lib. III. Cap. *Inceſſit dein religio, quonam in templo locandum foret donum quod pro valetudine Auguſtæ Equites Romani voverant Equeſtri Fortunæ.* Neque dubitari poteſt, quin ſimile quid extra Romam factum fuerit. Tarracone itaque nummulum ſigna-

ſignatum fuiſſe exiſtimo ſub Optato quodam Duumviro alioque cujus nomen deſideratur, qui in poſteriore nummi parte expreſſerint memoriam valetudinis Auguſti, quum vota pro eodem fierent ibidem ægrotante; in priore vero parte Vota ſuſcepta ibidem ſignificaverit pro recenti valetudine adverſa Juliæ, Auguſti quondam conjugis atque Tiberii, cujus vultus in nummulo exprimitur, matris.

NUM. 26.

Eigraphe capitis non additur.

ΑΠΑΜΕΙΑΣ ΠΡΟΣ ΜΑΙΑΝΔΡΟΝ. (*APAMEAE AD MAEANDRUM.*) *Diana Epheſia ſeu Polymammia cum verubus.*

In univerſa Aſia minore inſignis Dianæ Epheſiæ fuit cultus, quare Apamenſes ad Mæandrum fluvium ejusdem imaginem in hoc & ſequenti nummo aliisque paſſim expreſſerunt. Fuit hic nummulus in *Theſauro Reginæ Chriſtinæ.*

NUM. 27.

Capitis epigraphe pariter deſideratur.

ΑΠΑΜΕΙΑΣ ΠΡΟΣ ΜΑΙΑΝΔΡΟΝ. (*APAMEAE AD MAEANDRUM.*) *literis alio modo diſpoſitis. Idem Dianæ Epheſiæ ſignum.*

Nummus hic, cum illo qui præceſſit eoque qui ſequitur, notatur in Catalogo *Gottifredi.*

NUM. 28.

Abeſt epigraphe capitis.

ΑΤΤΑΛΕΩΝ. (*ATTALENSIUM.*) *Caput Minervæ galeatum.*

Habuimus ſimilem Attaleæ urbis nummum ſupra ex ære medio Tab. XII. Num. 1. ſed Clypeus, qui ibi poſt Deæ cervicem adparet, hic deſideratur. Fuit nummulus in *Theſauro Reginæ Chriſtinæ.*

NUM. 29.

Neque hic capitis epigraphe additur.

ΔΑΜΑΣΚΗΝΩΝ ΕΜΤ. (*DAMASCENORUM ANNO CCCXLV.*) *Caduceus alatus.*

Eminentiſſimus *Noriſius* in libro *De Epochis Syro-Maced.* p. 92. Æram Damaſcenorum illuſtrat, atque in alio nummo ejus æræ annum hunc invenit, quem refert ad imperium Tiberii A. V. C. 786. Nummus ipſe exſtat *Amſtelodami* in *Muſeo Goſuini Ulenbroekii*, qui quatuordecim fere diebus, antequam hæc ſcriberem, ſenex ad plures migravit; videlicet fine menſis Aprilis 1740.

NUM. 31.

Epigraphe capitis abeſt.

ΙΕΡΑΠΟΛΕΙΤΩΝ ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΗΣ. (*HIERAPOLITARUM. ASCLEPIADES*) *Apollo, ſtans habitu muliebri, lævam lyram tenet, dextra demiſſa plectrum.*

Hierapolitæ in Phrygia hunc nummum ſignarunt. Aſclepiades, cujus nomen in eo legitur, Prætor ibidem fuit. Fuit nummus in *Theſauro Reginæ Chriſtinæ.*

NUM. 32. & 33.

ΚΑΙΣΑΡ. (*CAESAR.*) *Caput Tiberii nudum, dextram verſus.*

ΚΥΔΩΝΙΑΤΩΝ. (*CYDONIATARUM.*) *Lupa puerulo ubera præbens.*

Cydonii, Cretæ inſulæ, in nummulo hoc atque typo Lupæ puerulo ubera præbentis, reſpexerunt ad fabulam Cydonis, Apollinis & nymphæ Acacallidis filiam, à Lupa, quum expoſitus atque abjectus fuerat, nutritam. Vide ſupra in Auguſti nummis Tab. XLVI. Num. 6. & 7. Ex *Baudelotii Muſeo* deſumtus eſt à *Morellio.*

NUM. 34.

ΤΙΒΕΡΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. (*TIBERII CAESARIS AUGUSTI.*) *Caput Tiberii.*

ΚΩΙΩΝ. (*COORUM.*) *Clava Herculis atque Æſculapii ſerpens baculo circumvolutus, intermedia populi Inſcriptione.*

Apud *Triſtanum Sanctamantii Dominum* Tom. I. *Comment. Hiſtor.* p. 146. exſtat hic nummulus, ſed ita ut Prætoris quoque nomen inſuper in eodem legatur, videlicet ΣΩΣΘΕΝΗΣ. (SOSTHENES.) Commentariolo hoc eundem inluſtravit inſignis *Antiquarius*: „ Ces deux mots ſe doivent „ interpreter *Soſthenes Coorum*, ou *Coienſium.* Ce „ Soſthenes eſtant (comme je croy) le Preteur ou „ gouverneur de cette ville, & de l'Iſle auſſi de „ Cos. Cette medaille ayant peu avoir eſté frappée en faveur de Tibere pour quelque bien-fait „ reçu de luy, qui nous eſt incognu, que par conjecture toute fois l'on peut eſtimer avoir eſté le „ reſtabliſſement de leur ville en ſon premier luſtre, après avoir eſté presque ruinée par trem„ blemens de terre; ſelon le rapport d'Euſebe en „ la trente-huictieme année de l'Empire d'Auguſte „ ou entierement bouleverſée, ſelon Tertullien en „ ſon Apologetique chapitre quarante.

„ Or j'ay aſſez parlé de cette Iſle és medailles de „ Lepidus & d'Auguſte, & du culte y obſervé d'Her„ cule. Il faut à preſent juſtifier que ce baſton „ d'Æſculape joinct à la maſſuë d'Hercule, deſi-

„ gnè

„ gne que ce Dieu y eſtoit pareillement veneré. „ *Pline* Liv. XXIX. chap. 1. *Tunc* (ce dit-il) *eam* „ *revocavit in lucem Hippocratès, genitus in inſula Co* „ *in primis clara & valida, ac Æſculapio dicata.* Et „ *Dion* liv. LI. rapporte que *P. Turulius*, l'un des „ conjurez, fut deffait en ce lieu par Auguſte com„ me ſervant de victime à ce Dieu, dont il avoit „ couppé le bois ſacré pour conſtruire des vaiſſeaux „ de guerre. Et *Tacite* liv. XII. de ſes Annales, „ dit qu'Æſculape meſme y porta l'art de Medeci„ ne en perſonne, *Mox adventu Æſculapii* (ce dit„ il) *artem medendi illatam*, &c. Et que l'Empe„ reur Claude après avoir parlé en plein Senat en „ faveur de cette iſle, & de ſon antiquité, & du „ culte d'Æſculape en icelle, ordonna qu'elle ſe„ roit de là en avant affranchie & exempte de tous „ tributs. *Goltzius* nous fait voir auſſi en ces Iſles „ ſix ou ſept medailles qui confirment ce culte „ d'Æſculape. Or ce ſerpent d'Æſculape eſtoit „ le ſerpent Παρδικὸς, comme je croy, ſuivant ce „ qu'en remarque *Ælian* liv. VIII. chap. 12. ci„ tant *Apollodorus* ; ſçavoir, qu'il ne fait aucun „ mal quand il mord, & qu'on l'avoit conſacré à „ Æſculape, comme au plus humain & plus de„ bonnaire des Dieux, & deſtiné à ſon ſervice & „ miniſtere. Ce que je trouve auſſi eſtre teſmo„ igné par *Ariſtophane*, *in Pluto* ; & plus intelli„ giblement par ſon doctiſſime Scholiaſte, qui ci„ tant pluſieurs anciens Autheurs, dit qu'il ſe vo„ yoit communement de ces ſerpens en Alexan„ drie. Je croy que ces ſerpens y eſtoient nour„ ris par plaiſir és maiſons des Medecins : car cet„ te ville eſtoit touſiours aſſortie d'un grand nom„ bre d'excellens Medecins, comme le remarque „ l'Autheur anonyme, qui a fait la deſcription du „ Monde, donné au public par le Sieur Godefroy, „ le quel dit qu'Æſculape avoit principalement „ conferé aux Alexandrins la connoiſſance de la „ Medicine, pour fournir l'Univers de bons & „ experimentez Medecins."

NUM. 35.

Vacat.

NUM. 36.

ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΘΕΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*CAESAR TIBERIUS DEUS AUGUSTUS.*) *Caput Tiberii nudum, lævam verſus.*

ΜΙΤΥΛΗΝΑΙΩΝ. (*MITYLENAEORUM.*)

ΙΟΥΛΙΑΣ ΘΕΑΣ ΣΕΒΑΣΤΗΣ. (*JULIAE DEAE AUGUSTAE.*) ΜΙΤΥΛΗΝΑΙΩΝ. (*MITYLENAEORUM.*) *Caput Juliæ ſive Liviæ Auguſtæ.*

Rariſſimus hic nummulus ex *Muſeo Sereniſſimi Ducis Cenomanenſium* vulgatus jam ante fuit ab *Andrea Morellio* in *Specimine Rei Numm. Univerſ.* Tab. XX. Num 4. ubi recte judicat à Mitylenæis cuſum fuiſſe ſub Cajo Caligula. Ut Deum atque Deam Tiberium cum matre venerantur Mitylenæi, quamvis à Senatu haud in Deorum Divorumque numerum relatus fuerit Tiberius, princeps teter & crudelis, qui neque vivus neque mortuus ejusmodi honorem meruit.

NUM. 38. & 39.

ΤΙΒΕΡΙΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ ΣΕΒΑΣΤΟΝ. (*TIBERIUM CAESAREM AUGUSTUM ſcilicet colunt.*) *Capita adverſa Tiberii & Auguſti, utraque nuda.*

ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ΚΟΡΩΝΟΣ. . . . . (*SMYRNAEORUM CORONUS. . . . . .*) *Figura muliebris ſtolata & tutulata ſtans, dextra ſceptrum tenet, læva victoriolam ſupra columnam.*

Plurimi cum ejusmodi figuræ muliebris typo occurrunt nummuli inter Smyrnæ urbis nummos, quos ex profeſſo inluſtraturi ſumus in *Theſauro Numiſmatico-Geographico.* Occurrit ſimilis typus quoque ſupra in Auguſti nummulis Smyrnæ cuſis, Tab. XLVII. Num. 11. Hujus vero nummuli, quem ex *Theſauro Verſalienſi* depromſit, ſcripturam non fuit adſecutus, *Morellius*, ſed propter æruginem corroſi æris mancam dedit. Partis prioris integra hæc eſt Inſcriptio. ΚΑΙΣΑΡΑ ΣΕΒΑΣΤΟΝ ΤΙΒΕΡΙΟΝ ΣΕΒΑΣΤΟΝ. Dein reliquam Inſcriptionem ita abſolvit pars poſterior, ΛΙΒΙΑΝ. ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ. ΚΟΡΩΝΟΣ. Id eſt, CAESAREM AUGUSTUM, TIBERIUM AUGUSTI FILIUM, LIVIAM ſcilicet *colunt.* SMYRNAEORUM. CORONUS. Quam rationem ex nummo *Foucaultiano* ſuppeditat *Joh. Fid. Vaillantius* p. 6. atque plures ex *Muſeo noſtro* confirmant. Inter tres enim quatuorve, quos poſſideo, alii quidem aliis deſtituuntur literis, ſed ſimul ſumti conſtituunt relatam modo Inſcriptionem ; ex qua patet, vivo Auguſto, quum vivis exemta *Auguſti* maſcula ſubole, omnis Imperii ſpes in Tiberium inclinaret, præſtantiſſimum hunc nummulum à Smyrnæis ſub Prætore Corono ſignatum fuiſſe.

NUM. 40.

Vacat.

TABU-

TABULA XV.

CONTINENS ADHUC

NUMISMATA AEREA TIBERII CAESARIS

EX

HUBERTI GOLTZII

MANUSCRIPTIS.

NUM. 1.

Nota capitis non additur.

TRIBUNICia POTESTATE XIII. COn-Sul II. Lituus & Patera cum nota Senatus Consulti.

Pontificatus hæc sunt insignia. Adscriptum huic typo inveni, fuisse nummum ejusmodi ex medio ære in *Museo Annibalis Cari.*

NUM. 2.

Neque in hoc nummo neque in octo sequentibus nota aut Inscriptio capitis adponitur.

Municipium Calaguris Julia. Cajo CELERE . . . . . Bos.

Nihil vel parum discrepare videtur à nummo Tiberii, quem vidimus supra Tab. IX. Num. 17. Alter enim Duumvir videtur C. Rectus fuisse.

NUM. 3.

TIberius CAESAR DIVI AUGusti Filius AUGUSTus. Dextræ junctæ.

An concordiam inter Tiberium & Germanicum, quam optare magis poterant quam sperare, ii, qui signarunt hunc nummum, innuit typus?

NUM. 4.

Colonia Cæsarea Augusta. Cajo VALERIO Tito SABINO PAULo FABio PRISCO II. VIRis. Bos.

Inter nummos Augusti in Coloniis & Municipiis cusos, plurimi occurrunt ex *Goltzii MSS.* editisque libris desumti, adeoque ejus tantum fide subnixi, qui Duumvirorum adscripto titulo tria diversa virorum nomina exprimunt. De quibus si genuini sint, commodior nulla nobis videtur sententia, quam ut statuamus unum ex tribus illis fuisse Præfectum Duumviratus loco Cæsaris, qui nonnunquam honorario Duumviratus titulo adficiebatur.

NUM. 5.

Colonia Cæsarea Augusta. Marco ATILLIO Marco TREBELlio Tiberio NERONe II. VIRis. Bos.

In hoc nummo ipse Tiberius Nero inter Duumviros Cæsar-Augustanos, honoris causa, recenseri videtur.

NUM. 6.

Colonia Cæsarea Augusta. Quinto HATERIO CAESIo CORDO scilicet Duumviris. Colonus agens boves.

Nota sub Tiberii principatu sunt nomina Q. Haterii apud *Tacitum* Annal. Lib. I. Cap. 13. Lib. II. Cap. 33. & 57. atque Lib. IV. Cap. 61. atque Cæsii Cordi, Lib. III. Annal. Cap. 38. &

70. Verum illi in Republica Romana primarii fuere viri, ut alios opporteat fuisse qui in Hispanica hac urbe Duumviratum gesserint.

NUM. 7.

Colonia Cæsarea Augusta. Cajo FONTEIo CAPITOne Lucio CLUTORIo PRISCO II. VIRis.

Familia Fonteja Capitonis habuit cognomen, ex qua Proconsulatum Asiæ sub Tiberio administravit Fontejus Capito apud *Tacitum* Lib. Annal. IV. Cap. 36. Sub quo Tiberio notæ infelicitatis exstitit Eques Romanus C. Lutorius Priscus, de quo agit scriptor idem Annal. Lib. III. Cap. 49. & 51. ubi quædam Edd. *Clutorium*, sicuti in nummo hoc legitur, pro *Lutorio* exhibent. Sed sicuti *Familia Clutoria* sic quoque *Lutoria* exsistere potuit; vel, nisi utrique cognomen Prisci velimus largiri, in *nummo Goltziano* de litera L. dubitari poterit & post literam C. punctum poni.

NUM. 8.

Lucio CORNUFICIo Lucio . . . PERA II. VIRis. Bos.

Alterius Duumviri Familiæ nomen detritum in nummo fuit. Sed videtur pertinuisse ad *Familiam Juniam*, illa enim Peræ cognomen habuit. Coloniæ quoque nomen injuria temporis periit.

NUM. 9.

MUNicipium Calaguris. Lucio CAEsio, vel CAEsennio. Cajo SEPTimio ATRatino II. VIRis. Bos.

Familia Sempronia cognomen habuit Atratini, unde forte statuere licet in nummo exstitisse C. SEMP. &c.

NUM. 10.

COLonia JULia NARBONA. Caput muliebre turritum.

Vellem sub Tiberio aliqua memoria Coloniæ Narbonensis exstaret, solius enim *Goltzii* fide, infirmo nimis tibicine, nititur.

NUM. 11. & 12.

Tiberius CAESAR DIVI AUGUSTI Filius AUGUSTUS IMPERator VIII. Caput Tiberii nudum, lævam versus, ad latera literæ C. I.

SEGOVIA. Eques cum galea & hasta decurrens, sicuti in Oscæ urbis Hispanæ nummis.

Literæ C. I. ex anteriori nummi parte videntur huc debere revocari, ut simul integra lectio sit *Colonia Iulia* SEGOVIA.

NUM. 13.

Cajo VIBio MARSO PROCOnSule DRUSo CAESare Quæstore PRovinciali Titus RUFUS Curavit Fieri vel Faciendum. Decuriones Posuere. Statua Liviæ seu Juliæ sedentis, ut in Uticæ nummis.

Nimium falsarius *Hubertus Goltzius*, si omnes hosce nummos nobis pro veris ex cerebri sui fictione obtrusit: Nimium idem infelix, si fere cunctis, qui ejus sola fide niti creduntur, deperditis, industria *Goltziana* atram inmerito notam meruerit. Sed in tristiorem sententiam fere omnis Antiquariorum inclinat Senatus. Adumbrati hi nummi videntur ex similibus Uticæ cusis, supra Tab. XI. Num. 1. & seqq.

NUM. 14.

AELIo SEJANo DRUSo CAESare Quæstoribus PRovincialibus Decimo AGRIPpa Cajo NIGRANio II. VIRis Decuriones Posuere. Eadem Liviæ Statua.

Ælius Sejanus, cujus hic fit mentio, non videtur fuisse ille qui Consul cum Tiberio Quintum fuit, atque in nummis Coloniæ Bilbilis occurrit, verum filius ejusdem, patris postea calamitatis socius, quem credo una cum Druso Germanici filio in hoc nummo (præclaro si genuinus exstet) inscribi Quæstorem Provincialem.

NUM. 15.

DRUSo CAESare Quæſtore PRovinciali Marcus MERula SCAURUS Lucius MACRON VII.VIRi EPULones. Decuriones Poſuere. Liviæ Statua eadem.

Ex eo genere nummorum, qui vere *Goltziani* vocari merentur, hic quidem mihi adparet.

NUM. 16.

DRUSo CAESare Quæſtore PRovinciali Lucius NORBAnus ABASCantius MESSIUS II. VIRI. Decuriones Poſuere. Eadem Liviæ Statua.

NUM. 17.

Neque hujus nummi fides mihi ſeſe magnopere probat.

NUM. 18.

NERone CAESare Quæſtore Provinciali Cajus VIPSanius POPLICola APRONIAnus Quintus PLAUTius. Decuriones Poſuere. Liviæ ſimilis Statua.

Tria Duumvirorum (licet titulus iſte non addatur, commemorantur nomina; quod in *Goltzianis* nummis, uti ſæpius dictum, haud novum eſt; niſi priorem ex his Apronianum inſuper agnominatum velimus.

NUM. 19.

NERone CAESare Quæſtore PRovinviali Cajus PROCULUS Publius QUIRINUS II. VIRi. Decuriones Poſuere. Statua ſimilis Liviæ.

Agmen hic claudit ejusmodi nummorum, qui utinam aliquando inveniantur, ut *Goltzii* fidem liberent.

NUM. 20.

Abeſt nota & Inſcriptio partis anterioris.

ΘΕΣΣΑΛΩΝΙΚΕΩΝ. (*THESSALONICENSIUM.*) *Caput Liviæ velatum, pone cernitur tridens & vox* ΘΕΑ. (*DEA.*)

Theſſalonicenſes devotionem ſuam erga Domum Auguſtam Liviæ ſeu Juliæ cultu denotarunt, ſitum urbis atque potentiam navalem Tridentis typo.

NUM. 21.

Et in hoc nummo partis anticæ deſcriptio deſideratur.

ΣΕΒΑΣΤΗΝΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. (*SEBASTENORUM NEOCORORUM.*) *Caput muliebre turritum cum prora navis.*

Plures fuere urbes nomine Sebaſtes inclitæ, videlicet in Galatia, Phrygia, Ponto &c. Sed nulla ex his Neocora fuiſſe in nummis hactenus legitur. At propter ſitum maritimum, qui prora navis indicatur, videtur nummus pertinere ad Sebaſten in inſula è regione Ciliciæ ſita, Regiam quondam Archelai Cappadociæ Regis, quem extrema ſenecta Romam arceſſitum Tiberius, ibidem ad mortem uſque detinuit.

NUM. 21. & 22.

MOIA. Duæ figuræ ſedentes, ex quibus altera rotundum quid ſupra genua tenet, altera læva idem inſtrumentum tangens, dextram elevat ad arietem in muro ſtantem, ad latus parietis arbor eſt.

Numerus XIII. in Laurea.

Nummulus hic mihi ex eorum genere videtur, quales habuimus plures inter nummos Auguſti Tab. XLIII. Ænigma continere videtur, quod an ſolvere poſſim videro. Nummuli ejusmodi neque Senatusconſulto ſignabantur, neque monetæ gratia, ſed erant veluti Saturnalitii, & annum imperii ejus qui tum inperabat inſcriptum habebant. Cuſus hic igitur fuit anno XIII. ſive Tiberii ſive potius Auguſti. Typum vero ad divinationis quoddam genus pertinere judico. Unde Græcam Inſcriptionem hujus nummi ita corrigo MOIPA. id eſt, FATUM ſeu PARCA. Videtur

detur enim esse divinatio de morte vel vita alicujus, mortem designat arbor, Cypressus scilicet, quæ in magnatum ardebat funeribus, Lucanus

Et non plebejos luctus testata Cupressus.

Aries vero, animal vegetum, vitam & salutem. Genus autem Divinationis in nummo expressum Græcis proprie Κοσκινομαντεῖα dicebatur, quique artem illam exercebat, Κοσκινόμαντις. Mentio ejus exstat apud *Theocritum Idyl.* III. versu 31.

Εἶπε καὶ Ἀγροιῶ τἀλαθέα κοσκινόμαντις.

Dixit & Agræo verum, cribellaria vates.

Cribellaria autem vates, sive Κοσκινόμαντις est ἡ διὰ κοσκίνου μαντευομένη. *Per cribellam* (ut ait ibi Scholiastes) *vaticinans.*) Fiebat id genus vaticinii hoc modo. Sedens aliquis elevatum super gremium (ut hic duæ faciunt figuræ) cribellam tenebat. Dein aliquis forfice vel digito summam oram cribellæ (sicuti hic facit figura læva) leviter sustinebat. Alter dein (sicuti in nummo facit figura ad dextram) inserebat in foramina cribellæ leviter digitum, & circumvertebat id instrumentum, quod circumrotatum subito, si ex arte bene procederet, bonum, sin secus, malum erat omen. Quum itaque omnia tam bene typo huic conveniant quæ ad vanam illam artem pertinent, non dubito quin augurii quædam sit species pro salute alicujus ex domo Augusto ægrotantis captati, in quo Cypressus arbor (ut feralis rei conspectus evitetur) post tergum figuræ cribellam gremio tenentis ponitur, aries vero collocatur in sublimi, ad quem dextram elevans respicit altera figura; quare MOIPA pro MOIA in ipso nummulo legi, & in delineatione ejusdem reponi debere judico.

TABULA I.

EXHIBENS

CAPITA

CAJI CALIGULAE CAESARIS,

CUM

LATINIS INSCRIPTIONIBUS.

NUM. I.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMAnicus. Caput Caligulæ nudum, lævam verſus.

CAJI CALIGULAE (1), optimorum Parentum, *Germanici* videlicet & *Agrippinæ*, filii peſſimi, *Druſi*, privigni Auguſti, & ipſius *Tiberii*, nepotis, *hiſtoriam*, (quam *liberam* ſuo jam tempore *eſſe volebat*, *& quorumcumque in manibus*, permittendo, ut ſcripta mordacium etiam quorundam Oratorum *T. Labieni*, *Cordi Cremutii*, *Caſſiique Severi*, Senatus Conſultis olim abolita, requirerentur, lectitarenturque, referente *Suetonio*, Cap. XVI. ſua intereſſe reputantis, ut *facta quæque poſteris tradantur*) ex *Nummis* nunc adgredimur; *Exoptatiſſimi* equidem ſub initium Regiminis *Principis* non ſolum *maximæ parti provincialium & militum*, quod *infantem plerique cognoverant*, *ſed & univerſæ plebi Urbanæ*, *ob memoriam Germanici*, *Patris*, *miſerationemque propè afflictæ domus*, ut loquitur *Suetonius* Cap. XIII; *benefici* adeo erga populum, ut *nummos aliquando non mediocris ſummæ è faſtigio baſilicæ Juliæ per aliquot dies ſparſerit in plebem*: poſtea vero tam *feri* atque *immanis* prorſus *ingenii*, *tantaque pecuniæ contrectandæ cupidine incenſi*, *ut ſæpè ſuper immenſos aureorum acervos patentiſſimo diffuſos loco & nudis pedibus ſpatiatus*, *& toto corpore aliquandiu volutatus fuerit.* Quod *Dio*, argentum ſimul addens, Libro LIX. ita exprimit: Ἐς γέ τι τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον τὸ συλλεγόμενον ἀπ' αὐτῶν ἐμβαίνων ἑκάστοτε ἑαυτὸν

(1) CAJUS depuis ſurnommé Caligule, naſquit à *Antium* le 24. Janvier, où dans le camp des Romains en Germanie l'an 764. de la fondation de Rome, Germanicus, & Fontejus Capito eſtans Conſuls. Il fut tué âgé de vingt-huict ans cincq mois & ſept jours, ou (comme quelques uns diſent) huict mois tréze jours, ayant regné trois ans & dix mois ou environ. Il eſtoit fils de Germanicus & d'Agrippine. Il eſtoit grand, & fort deſchargé, d'un teint livide, paliſſant & ſombre, les yeux felons & rudes; *Oculi Cajo principi rigentes* (ce dit *Pline* liv XI. chap. 37.) les tempes creuſes, le front haut & eſtroit, le col, les cuiſſes & les jambes courbes & greſles, ayant peu de cheveux, & le ſommet de la teſte entierement chauve, du reſte, tout velu par le corps, en fin d'un maintien & phyſionomie toute tyrannique. *Tanta illi palloris inſaniam teſtantis præditus erat, tanta oculorum ſub fronte anili latentium torvitas, tanta capitis deſtituti, & emendicatis capillis aſperſi deformitas.*

Adjice, obſeſſam ſetis cervicem, & exilitatem crurum, & enormitatem pedum, ut ipſemet materia riſus benigniſſima eſſet. Ce dit *Seneque* en ſon livre *de Conſtantia Sapientis*, Cap. XVIII. pour autant qu'il effençoit, tout le Monde par ces importunes moqueries & injurieuſes riſées. Auſſi fut-il tres-meſchant homme, & tres-pernicieux Prince, impie, ſuperbe, arrogant, & prodigue, furieux & déloyal. *Stace* liv. III. poëme 3. le deſcrit ainſi.

——— ——— *nec proximus Lares,*
Immitis quamquam, & furiis agitatus abegit,
Hunc & in Arctoas tenuis comes uſque pruinas,
Terribilem affatu paſſus, viſuque tyrannum,
Immanemque ſuis ——— ———

Eſtant outre cela ſi cruel, qu'il faiſſoit verſer le ſang humain

τὴν ἐκαλινδεῖτο. *In auro & argento ex illis collecto ſemet ipſum itentidem volutare ſolebat.* *CAJI Prænomen*, (*prima* in hoc *averſi* ominis eſt *vox*) quod concernit, de eodem ſupra in *Julio Cæſare* Tab. I. Num. 30. fuſius jam egimus, quorſum B. L. remiſſum ſimul cupimus, tantummodo repetentes, *Suetonii* effatum (in *Caligula* Cap. 60.) ibidem quoque adductum, verum & in hoc noſtro *Caligula* evaſiſſe: *Cæſares*, ſcilicet, *omnes*, *quibus CAJI PRAENOMEN fuit*, *ferro periiſſe*, *jam inde ab eo*, *qui Cinnanis temporibus fuit ferro occiſus*, ſi ſaltem *patrem C. Julii Dictatoris*, & *Cajum*, Auguſti filium, *Lucii* fratrem, excipias. Tranſimus ad *alteram* perigraphes *vocem*, *CAESARIS* ſcilicet titulum, ad deſignandam *dignitatis* & *generis ſucceſſionem*, ab ipſo uſurpatem, quippe quo vix *notior* alius *extra Romani Imperii fines* erat, *nobiliusque Romanorum Principum vocabulum ab ipſo reperiri poterat*, veluti prius non ſolum *Illuſtriſſ. Spanhemius Diſſert.* VIII. p. 676. ex *Procopii* loco de *bello Perſico*, Lib. II. Cap. 1. ſcribentis: Ὅτι ὁ ΚΑΙΣΑΡ, ὅτῳ δὴ τὴν Ῥωμαίων καλοῦσι Βασιλέα Πέρσαι. *Quod CAESAR*, *ita enim Romanorum Imperatorem vocant Perſæ*; & poſterius ex *Juſtiniani Novell. Præf.* rectiſſime deduxit, ita nominis hujus prærogativam extollentis: *Qua de cauſa apud omnes terræ populos nominatiſſimum CAESARIS nomen eſt*, *& nos præter omnes alias Imperatoriæ Majeſtatis notas eo gloriamur.* Hoc tamen & probe advertendum, *Caligulam* jam CAESAREM & ante Imperium ſuſceptum ab *Auguſto* fuiſſe in Teſtamento dictum; Anno ſcilicet V. C. DCCLXII. à N. C. XIV. ſiquidem *Zonaras* in *Tiberio* diſtincte ſcribit; *GERMANICUM tres filios reliquiſſe*, *quos AUGUSTUS in Teſtamento ſuo CAESARES appellaverit.* Exindeque eruditiſſimus *Pagi Quinquennalia*, & id genus alia Feſta *Caji Caligulæ* deducenda eſſe, exiſtimat in *Diſſertatione Hypatica* p. 197. *AUGUSTI elogium*, quæ *tertia* perigraphes nomenclatio eſt, quæque à priori *Auguſto*, Imperatore, recepta denominatio novo & amplo *cognomini* occaſionem dedit, quo *vivi videntesque Cæſares veluti fuêre conſecrati*, referentibus id *Appiano*, *Suetonio* & *Dione.* Offendimus ergo hanc *Auguſti appellationem* in nummis omnibus prope Caligulæ Cæſaris retentam, non aliter, ac *proprium inſigne ſummi in terris faſtigii ac ſupremæ prorſus poteſtatis*, & quidem in hac averſa non ſolum cum *nomine* illo magno CAESARIS, ſimulque cum *cognomine* GERMANICI *conjunctam*; ſed & quandoque, uti in *Auguſto* vidimus, eandem *ſolam*, verbi gratia CAESAR AUGUSTUS, HADRIANUS AUGUSTUS, &c. &, ſi noſtri attendamus *Græcas* Inſcriptiones: ΓΑΙΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΣ, CAJUS AUGUSTUS, ceu tales Tabula VI. Num. 33. videre eſt. Ut adeo mirari ſatis non poſſimus, qua ratione *Julius Cæſar Bulengerus*, vir cæteroquin doctiſſimus, ſcribere potuerit in ſuo *Imperatore Romano* Lib. I. Cap. 17. quod *Caligu-*

devant luy, avec un regard & un deſir ſi avide & ſi alteré, qu'il ſembloit qu'il le vouluſt avaler. *Quare* (ce dit) *Seneque* Lib. I. *de Beneficiis* chap. 31. *Cajum Cæſarem Orbi Terrarum præfecit Providentia*, *hominem humani ſanguinis avidiſſimum*, *quem non aliter fluere in conſpectu ſuo jubebat*, *quam ſi ore excepturus eſſet.* Au reſte, pour dire quelque choſe de plus exacte de ſes mœurs: Il ſe ſoüilla d'inceſtes abominables avec ſes trois ſœurs, Agrippine, Julia, & Druſilla, & de toutes autres ſortes de paillardiſes infinies, & des plus infames, par tout ailleurs. Et pour comble de toute infamie, il devint ſi impie qu'il ſe fit venerer en habit d'un Jupiter, d'un Bacchus, & ainſi des autres deïtez. *Philon Juif*, après avoir exaggeré bien au long ſes desbauches, gourmandiſes, yvrongneries, impudicitez, paillardiſes & ſodomies, adulteres & inceſtes deteſtables; & dit que ces deſordres luy cauſerent en fin une maladie tres-grieſve dont il cuida mourir, & en ſuite il adjouſte qu'il contraignit Tibere fils de Druſus de ſe tuer, l'accuſant fauſſement de l'avoir voulu aſſaſſiner. Il adjouſte auſſi que ſon impieté & ſa vanité furent telles, qu'il voulut que tout le monde l'adoraſt & recogneuſt comme Dieu, & qu'alternativement il portoit les habits & ornemens de quelque Dieu, comme de Bacchus, Caſtor & Pollux, d'Hercule, d'Apollon, de Mercure & de Mars, & ainſi des autres; les derniers luy faiſans meſpriſer les premiers. Et Athenée liv. IV. dit, que non ſeulement il ſe faiſoit nommer Bacchus le jeune, mais meſme qu'il en portoit les veſtemens & les marques en public; voire il rendoit juſtice atourné de la ſorte; & que pour loger cette deïté ſelon qu'il eſtimoit que ſa dignité le requeroit, il ſe fit faire un Palais d'une ſi énorme eſtenduë, qu'il enfermoit toute la ville de Rome dans l'enceinte de ſes murailles, comme fit pareillement Neron, ainſi que *Pline* liv. XXXVI. chap. 15. le rapporte ſuccinctement en ces termes. *Bis vidimus urbem totam cingi domibus principum Cai & Neronis*, *& hujus quidem* (*ne quid deeſſet*) *aurea.* Et ce meſme Autheur liv. XVI. chap. 40. remarque qu'il fit dreſſer au milieu du Cirque du Vatican un ſuperbe obeliſque qu'il avoit fait venir d'Egypte dans un vaiſſeau d'une fabrique & capacité ſi prodigieuſe, que le mas qui eſtoit un ſapin, en eſtoit ſi gros, qu'à peine quatre hommes le pouvoient-ils embraſſer. Au reſte il fut ſi prodigue & ſi mauvais meſnager, qu'il trouva la fin en trois ou quatre ans de regne, de ſoixante ſix millions d'or aſſemblez en un par l'œconomie de Tibere. Voicz *Seneque* en ſa *Conſolation*, *a Helvia* Chap. IX. En fin Chærea en dépeſcha le monde, *& cervicem mediam uno ictu diſcidit.* Ce dit le même *Seneque* en ſon livre *Conſtantia Sapientis*, Chap. XVIII. & la haine que le Senat porta à ſa memoire fut telle, que toutes, ou ce que l'on en peut recouvrer de ſes monnoyes & ſtatuës, furent fonduës par ſon ordonnance; dont l'impudique Meſſaline fit faire des ſtatuës à un ſien bouffon nommé *Mneſter*, & à un gladiateur nommé *Silius*, comme *Dion* le remarque liv. LIX. On prit preſage de ſa mort future & prochaine, par l'accident qui luy arriva, comme il cingloit d'Aſtura à Antium. Car en ce traject une Remore, petit poiſſon, ou eſpece de conque, arreſta tout court ſon vaiſſeau, manifeſtant que le cours de ſa vie & de ſa fortune eſtoit ache-

vé; auſſi fut-il tué ſi toſt qu'il fut arrivé à Rome. Voyez *Pline* liv. XXXII. chap. 1. Or Cajus n'eſtoit pas entierement deſpourveu de bonnes qualitez: car il eſt remarqué par Joſephe particulierement liv. XIX. chap. 2. qu'il eſtoit bon Orateur, eloquent, diſert, ſçavant en l'une & en l'autre langue, qu'il comprenoit facilement, & reſpondoit ſur le champ avec facilité à toutes ſortes de diſcours qu'on luy pouvoit faire; voire qu'és affaires de grande importance il avoit le don de ſçavoir perſuader ce qu'il vouloit, plus qu'homme du monde, ce qu'il s'eſtoit acquis par l'exercice, & par la bonté, & vivacité de ſon eſprit; ce qu'il tenoit de Germanicus, qui eſtoit excellent en toutes ces qualitez, & en ces exercices. Il dit même qu'il eut un temps quelque ſoin du bien public, & de l'utilité des particuliers; & qu'il commença, & preſque acheva un tres-grand ouvrage, digne de la magnificence d'un genereux Empereur, qu'il fit de grands magazins en pluſieurs havres & ports autour de Rheges & de Sicile, pour mettre en ſeureté les navires de charge, pleines de bleds qui y venoient continuellement d'Egypte, pour Rome & pour Italie. Mais ſes extravagantes dépenſes en choſes folles & vaines, arreſterent ces ouvrages qui demeurerent imparfaits. Car quelles ſommes n'employoit-il à contrefaire tant de metamorphoſes de Dieux en ſa perſonne, par geſtes, habits & paremens divins? deſquels parle *Zonare* plus expreſſément & plus particulierement que tout ce que j'en ay encore remarqué en ces termes: *Deorum Dearumque omnium perſonas agebat*, *fiebat Juno*, *Diana*, *Venus*: *& pro numinis mutatione habitum quoque mutabat. Proinde alias effœminatus cernebatur*, *craterem & thyrſum geſtans*, *alias virilis*, *clava & leonina pelle ornatus*, *alias imberbis*, *alias barbatus*: *& tridentem ſuſtinebat & fulmen vibrabat*, *& virginem venatricem referebat.* Et raconte encore un peu après qu'il luy fut dreſſé deux temples dans Rome en ſon honneur, l'un dans le palais par luy meſme, & l'autre par ordonnance du Senat: davantage qu'il ſe fit dedier en ſon nom le magnifique Temple de Hieruſalem ſoüz le titre de l'illuſtre Cajus nouveau, ou jeune Jupiter, ἵνα Διὸς ἐπιφανοῦς νέος χρηματίζῃ Γάϊος, ce que Zonare dit avoir eſté diſſimulé par Joſephe, comme il eſt tres vray, mais *Philon Juif* l'avoit remarqué avant que Joſephe euſt peu eſcrire ſon hiſtoire & ſes antiquitez Judaïques. En effet il s'eſtimoit non ſeulement digne du nom de Jupiter: mais même il eſtimoit Jupiter ſon inferieur, le provoquant quelquefois, lors qu'il tonnoit en l'appellant au combat (tant ce rodomont eſtoit extravagant en ſa manie) voicy ce que *Seneque* en remarque en ſon premier livre *de Ira*: *Sicut C. Cæſar*, *qui iratus cœlo*, *quod obſtreperet Pantomimis quos imitabatur ſtudioſius quam ſpectabat*, *quodque conmeſſatio ſua fulminibus terreretur*, *prorſus parum certis*, *ad pugnam vocavit Jovem*, *& quidem ſine miſſione*, *Homericum exclamans verſum*: Ἦ μ' ἐνάειρ' ἢ ἐγώ σε. *Tolle me aut ego te. Quanta dementia fuit? Putavit aut ſibi nocerine à Jove quidem poſſe*, *aut ſe nocere etiam Jovi poſſe.* Ce qui s'entend, en contrefaiſant ſon tonnerre, avec des machines faites exprés, dont il ſe ſervoit auſſi pour jetter des pierres fort groſſes contre le Ciel, ainſi que *Dion Caſſius* le remarque livre LIX. *TRISTAN.* Tom. I. p. 173.

Caligula nunquam nomen AUGUSTI usurpaverit, seductus *Suetonii* loco Cap. XXII. *Compluribus cognominibus assumptis (nam & PIUS & CASTRORUM FILIUS & PATER EXERCITUUM, & OPT. MAX. CAESAR vocabatur.)* Atque *Dionis*, tradentis, *offensum fuisse Caligulam adclamatione populi exclamantis*: Νεανίσκε Αὔγστε; (*juvenis Auguste.*) Quasi vero & *Caligula* non *Germanici* cognomen habuerit, quod & illud inter illa, à *Suetonio* adlata, non legatur? *Dio* vero Lib. LIX. non intendit, *Augusti* Nominis usurpationem ipsi derogare, sed saltem νεανίσκε Αὐγέστε, hoc est, *JUVENIS*, seu *adolescentis AUGUSTI*, quod in sui vel *ætatis*, vel *morum*, huic potius ætati, quam gravi Principi, convenientium contemptum, ad contumeliam abripiebat à populo jactatum. Nihiloque minus verum est, quod scribat, *illud Augusti cognomen à Tiberio, Nerone, Galba, Trajano, aliisque fuisse rejectum, à Pio verò, M. Aurelio, Pertinace primum admissum; Antonii nomine dehinc in ejusdem locum suffecto, omissum; post Maximum verò denuò renovatum, à cujus temporibus Imperatores Augusti, non Antonii dicti sint*; recte propterea non solum à *Johanne Tristano* (in *Commentario de nummis Caligulæ* p. 177.) sed ab *Illustriss. Spanhemio* (*Dissertat.* VIII. p. 678.) sequentibus castigatus: *Mira hæc omnia in eo viro, qui ex professo de Imperatorum titulis ac dignitate commentabatur, & qui prisca nummorum lapidumve monumenta debebat hic ante omnia consulere. In iis enim videre potuisset, promiscue ab Imperatoribus post Augustum* (γυναῖκα & παῖδα Σεβασμοῦ & Σεβαστοῦ γόνος, ut *Philoni* vocatur) *id cognomen AUGUSTI adsumptum, ne Tiberio quidem excepto, de quo tamen Tranquillus refert, eum AUGUSTI nomen, licet hæreditarium, nullis nisi ad Reges aut Dynastas epistolis addidisse. At neque solum AUGUSTI FILIUS passim in ejusdem nummis describitur, sed aliquoties etiam AUGUSTUS, ut in nummis aliquot aureis aliisque, Tiberius DIVI Filius AUGUSTUS. Unde præter alios Cæsares à Flaviis, Nerva item, Trajano, Hadriano, jam ante Antonium Pium, & post Pertinacem ab omnibus Antoninis, aliisque ante & post Maximinum passim receptum illius usum deprehendas, neque disjunctum ab Antonini nomine. Utriusque enim diversa hic ratio; istud vice gentilis nominis Caracallæ, Elagabalo, aliisque usurpatum; prius verò delatum, ut hæreditarium supremi fastigii cognomentum. Neque enim apud Dionem CALIGULAM AUGUSTI, sed JUVENIS AUGUSTI appellationem sibi delatam in contumeliæ argumentum vertisse, ejusdem Cæsaris nummi cum AUGUSTI titulo satis probant.* Hucusque laudatissimus *Spanhemius*. Addimus, si nostra diversa *Caligulæ Capita*, duabus Tabulis prioribus tradita, & quidem *ultra XL. numero, omniaque AUGUSTI nomen exhibentia*, *Bulengerus* ante oculos habuisset, vix crenæ ejusdem superiora excidere potuisse. De *cognomine GERMANICI*, quod in *Inscriptione* sequitur, in *sequenti numero* dicturi sumus. Cæterum, si nunc ejus *vultum*, pro more nostro, rectè intuemur, haud miramur, tales jam suo ævo, ac in ejus *pueritia*, characteres deprehendisse *Tiberium*, ut sagacissimus senex, & *providus futurorum*, uti *Tacito* Lib. VI. *Annal.* Cap. 46. audit, aliquoties prædicaverit: *Exitio suo, omniumque CAJUM vivere*; *& se natricem (serpentis id genus.) Populo Romano, Phaëthontem orbi terrarum, educare*, affirmante id *Suetonio* Cap. XI. quod sagacis senis vaticinium ita narrat *Dio* Libro LVIII. p. 635. Ἠγνόει μὲν γὰρ οὐδὲν ἐδὲ τὸν Καῖον ὁ Τιβέριος, ἀλλὰ καὶ ἔπαι παῖδ' αὐτῷ διαφερόμενῳ πρὸς τὸν Τιβέριον, ἔφη σύ τε τὸν Δομιτίου, καὶ σε ἄλλοι. *Nihil enim eorum, quæ Cajo etiam essent eventura, ignorabat: & quodam tempore ei cum Tiberio litiganti, Tu quidem*, inquit, *hunc occides, Te vero alii.* Pergitque *Dio* ibidem: *Tiberius, licet sciret pessimum ipsum futurum Imperatorem, haud illibenter tamen Imperium ei tradidit, ut sua facinora gravioribus Caji occultarentur*, ὅπως τά τε ἑαυτοῦ τῇ τοῦ Γαΐου ἀνοσιουργίᾳ συγκρυφθῇ. Imo & ipsi CAJO, orto forte sermone, *L. Sullam* irridenti, ex re & vero prædixisse: *Omnia quidem STILLAE vitia, & nullam ejusdem virtutem ipsum habiturum*, adnotavit *Tacitus* Lib. VI. *Annalium* Cap. 46. Offeruntur etenim inspicienti *vultum* ejus, natura horridum, *PALLIDUS COLOR,*) *FRONS LATA & TRUCULENTA quodammodo, OCULI haud MAGNI & EMINENTES, sed PARVI & IMPERESSI, RIGENTESque, CAPILLI RARI ac IN VERTICE NULLI, GRACILIS CERVIX*, è quibus omnibus *sæva* illius ac *scæva mens*, naturaque, satis omnino potest colligi. *Talem* sanè hic Tabula I. & II. contemplamur, *qualem Suetonii* penicillus illum exacte nobis depinxit, Cap. L. *Statura*, scribentis, *fuit eminenti, EXPALLIDO COLORE, corpore enormi, GRACILITATE MAXIMA CERVICIS & Crurum, & OCULIS & TEMPORIBUS CONCAVIS, FRONTE LATA & TORVA, CAPILLO RARO, ac CIRCA VERTICEM NULLO, hirsutus cætera. Quare, transeunte eo, prospicere ex superiore parte, aut omnino quacunque de causa capram nominare, criminosum & exitiale habebatur. VULTUM verò NATURA HORRIDUM ac TETRUM etiam ex industria efferabat, componens ad speculum in omnem terrorem ac formidinem. PALLIDUM ejus COLOREM*, quem in *vultu* ejus primùm notavimus, *Seneca* etiam in censuram vocat Cap. XVIII. *De constantia sapientis*: *Cajus Cæsar*, inquiens, *inter cætera vitia, quibus abundabat, contumeliosus mirabiliter ferebatur omnibus aliqua nota feriendis, ipse materia risus benignissima. TANTA illi PALLORIS, INSANIAM testantis, fœditas erat.* Parvos oculos ejus de prodigalitate ipsius interpretamur, quem propterea & *Plinius* totidem verbis prodigum principem nominat Lib. IX. Sect. 57: *CERVICEM*, quam de *gracilitate Suetonius* hic saltem notavit, *setis* quoque *obsessam* dixit *Seneca.* Et cum *OCULOS CONCAVOS* ipsi tribuat laudatus *Suetonius*, *RIGENTES* CAJO fuisse, hoc est, qui non circumagerentur; memoriæ prodidit *Plinius* Libro XI. Cap. 37. subque *fronte latentes Seneca* in Libro *De constantia sapientis* Cap. XVIII: *Tanta*, scribens, *oculorum sub fronte anili latentium torvitas &c. FRONTEM LATAM* supra quoque ex *Suetonio* observavimus, quæ quid significet, *Aristoteles* omnium optime explicat in *Historia Animalium* I. 8: Μέτωπον, dictitans, οἷς μὴ πλατὺ, ἐκπλῆξαι. *Quibus frons lata est, mente moveri idonei.* Neque tamen *barbam* conspicimus in facie ejus, *quam*, referente *Suetonio* Cap. X: *Capreis ætatis jam anno vigesimo posuerat*, scribente: *Transitque ad Antoniam aviam, & inde vicesimo ætatis anno accitus Capreas à Tiberio, uno atque eodem die togam sumsit, BARBAMque posuit, sine ullo honore, qualis contigerat tyrocinio fratrum ejus.* Quæ ejus verba de *anno exacto* intelligenda omnino sunt; quoniam *Caligula* tunc ingressus erat annum *vigesimum primum.* Erratque poinde *Lipsius* in Notis ad *Tacitum*, qui id, *anno vigesimo* ætatis suæ factum esse, existimat, emendatus propterea ab eruditissimo *Antonio Pagi* in Dissert. *Hypatica* p. 202. *CAPILLUM* denique ejus, quod *RARUM* supra dixerat laudatus toties Autor, perstringit & idem

Seneca

Seneca loc. cit. Cap. XVIII. *Tanta capitis deſtituti, & emendicatis capillis adſperſi deformitas &c.* Ex quo & erat, quod ſupra memoravit *Suetonius*, ut ſcilicet *non ferre poſſet proſpicientem ex ſuperiore parte domus*, quod putaret, illum de induſtria *velle contemplari deformitatem capitis, capillis deſtituti, & honore comæ deſpoliati*, uti *Beroaldus* rectè ſuper hunc *Suetonii* locum commentatur. Cumque rurſus, ex *Suetonii* monitu, *hirſutus cætera*, & ut *Seneca* ſupra expreſſerat, *obſeſſa ſetis ipſi eſſet cervix*, (qui præterea *exilitatem crurum* & *enormitatem pedum* addit) *exitiale ſuo tempore erat, capram nominare*, quoniam illud, velut *convicium*, ad ſuam traheret contumeliam. Novimus enim, eandem planè ob cauſam, etiam *Julianum, Capellam* fuiſſe nominatum, teſtante *Ammiano* XVII. *Talia*, ſcribens, *ſine modo ſtrepentes inſulæ, in odium venit cum victoriis ſuis Capella, non homo, ut hirſutum Julianum carpentes.* Fallere ergo hæc *corporis ſigna* vix poſſe, ipſo eventu ſatis funeſto deprehendit orbis Romanus; talem ſequiori tempore ſe eidem ſtitit, qui, *Senecæ* judicio Libro I. *De beneficiis, homo humani ſanguinis exſtitit avidiſſimus, quem non aliter fluere in conſpectu ſuo jubebat, quam ſi ore excepturus eſſet*, quemque (uti in *Conſolatione ad Polybium* Cap. XXXVI. loquitur) *rerum natura in exitium, opprobriumque humani generis edidit, & à quo imperium everſum funditus*, & quem *facem generis humani* appellavit *Plinius* Lib. VII. Sect. VI.

NUM. 2.

Cajus CAESAR GERMANICUS. Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus.

Omnia perigraphes vacabula in præcedenti Numero ſeorſim excuſſimus, præter *cognomen GERMANICI*, quod nos huic loco reſervaturos eſſe, ſupra diximus. Notiſſimum ſcilicet eſt, & vix fuſa illuſtratione dignum, *Romanorum Principum ſtudium*, non ſolum à *devictis*, ſed *pacatis ſaltem*, quandoque *vix viſis populis ac provinciis gloriam rerum ſuarum geſtarum, ſuorumque temporum, vana* quamvis ſæpius, uti hic in *Caligula* notabimus, *prædicatione*, undiquaque, & *nummis* inter alia etiam, *celebrandi.* Oppidoque verum eſt, quod Cl. *C. Patinus* ad *Tranquilli Tiberium* Cap. L. adnotavit: *Laudi hoc Germanorum dictum ſit, animi corporisque viribus, præſtantium, vix alia ex gente tantam gloriam captaſſe Romanos, ideoque quo majori quisque Imperatorum ambitione ducebatur, eo lubentius de illis triumphaſſe. Quamvis ſatis conſtet, à nemine unquam penitus fuiſſe ſubactos; quin imò de populis nunquam viſis, vel aditis, non raro triumphaſſe Romanos. Hinc tot excitata trophæa, tot erecti arcus, tot acti de Germanis triumphi*; adde nunc; *tot excogitata de iis cognomina!* GERMANICUS ergo ipſe appellatus fuit, *non quod in GERMANIA fuerit natus*, licet *Plinius Secundus* eum in TREVERIS, *vico Ambiatino*, ſupra *Confluentes*, natum ſcribat, ab ipſo *Suetonio* propterea refutatus; ſed quod *natus inter Patris de Germanis victorias & triumphos fuerit*, uti exiſtimat *Johan. Hemelarius* in *Explicatione Nummorum Arſchot. aureorum* pag. 19. vel quod (noſtra ſententia, majori cum veri ſpecie) *ſemel impetum ſaltem expeditionis GERMANICAE ceperit*, de quo meretur *Suetonius* ipſe Cap. XLIII. XLIV. XLV. adduci: *Militiam, resque bellicas SEMEL ATTIGIT, neque ex deſtinato, ſed cum ad viſendum nemus flumenque Clitumni Mevaniam proceſſiſſet; admonitus de ſupplendo numero Batavorum, quos circa ſe habebat, EXPEDITIONIS GERMANICAE impetum cepit . . . Nihil autem amplius, quam Adminio, Cinobellini, Britannorum Regis, filio, qui pulſus à patre, cum exigua manu transfugerat, in deditionem recepto. Mox deficiente belli materia, paucos de cuſtodia Germanos trajici occulique trans Rhenum juſſit, ac ſibi poſt prandium, quam tumultuoſiſſimè adeſſe hoſtem, nuntiari. Quo facto proripuit ſe cum amicis, & parte equitum prætorianorum in proximam ſylvam, truncatisque arboribus, & in modum tropæorum adornatis, ad lumina reverſus, eorum quidem, qui ſecuti non eſſent, timiditatem & ignaviam corripuit: Comites autem & participes victoriæ, novo genere ac nomine coronarum donavit, quas diſtinctas ſolis, ac Lunæ ſiderumque ſpecie, exploratorias appellavit.* Quæ, & hujus commatis alia latius ibidem perſequitur *Suetonius*, ad quem B. L. ablegamus. Sub prætextu *expeditionis Germanicæ* ipſum & *Galliam* adiiſſe memorat *Dio* Libro LIX. Ἐς τὴν Γαλατίαν ἀφώρμησε, πρόφασιν μὲν, τὰς Κέλτας πολεμίας, ὡς καὶ ἀδικούντάς τι πεισόμενος. *Igitur Cajus in Galliam abiit, obtentu GERMANICI BELLI uſus, quod is populus aliquid novi motus dediſſet* Meminit & hujus expeditionis *Tacitus* Agric. XIII. 4. *Agitaſſe*, ſcribit, *C. Cæſarem de intranda Britannia, ſatis conſtat, ni velox ingenio, mobilis pœnitentia, & ingentes adverſus GERMANIAM conatus fruſtra fuiſſent.* Itemque *Eutropius Breviarii* Libro VI. *Bellum contra GERMANOS ſuſcepit: & ingreſſus Sueviam, nihil ſtrenuè fecit. Aurelius Victor: Neque ſecus contractis ad unum legionibus ſpe in GERMANIAM transgrediendi, conchas umbilicosque in ora maris Oceani legi juſſit.* Sane ſingulariter *GERMANICI cognomine* in nummis ſe jactaſſe, teſtes hi omni exceptione majores ſunt, in quorum plusquam *diverſis anticis* hoc *cognomen* offendas. Ubi obiter notamus, addimusque notiſſimum *cognomen CALIGULAE*, (idem ac *parvæ caligæ*, de quo videatur *Nigronius* de *Caligis* III. 2.) quod ſicuti *ſuo* jam *tempore*, ita & *hodierno* ipſi adhæſit, ipſumque non, ut tradit *Ælianus in Libro de divinis manifeſtationibus*, & ex hoc *Suidas*, propterea, quod in *caſtris fuerit natus*, ſed potius hoc *caſtrenſi joco traxiſſe, quia manipulario habitu inter milites educabatur, apud quos per hanc nutrimentorum conſuetudinem amore & gratia multum valuit*, inquit *Suetonius* Cap. IX. Idemque & *Dio* clarius enunciat, Libro LVII. ſcribens: Ὃν Γάϊον Καλιγόλαν, ὅτι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τὸ πλεῖστον τραφεὶς, τοῖς στρατιωτικοῖς ὑποδήμασιν ἀντὶ τῶν ἀσικῶν ἐχρῆτο, προσωνόμαζον. *Cui Caligulæ cognomen dederant, quod plerumque in exercitu educatus, militari pro urbico pedum tegmine uteretur.* Et *Tacitus* Annal. I. 41. *Quem militari vocabulo Caligulam apellabant, quia plerumque ad conciliandа vulgi ſtudia eo tegmine pedum induebatur.* Cui & *Aurelii Victoris* & *Athenæi* jungemus teſtimonia. *Ille* vero: *Quia natus in exercitu (unde cognomentum calceamento militari quæſiverat) legionibus carus, acceptusque habebatur Caligula. Hic* Libro IV. Καὶ Γάϊος ὁ αὐτοκράτωρ, ὁ Καλιγόλας προσαγορευθεὶς διὰ τὸ ἐν στρατοπέδῳ γενηθῆναι. *Cajus verò Imperator cognominatus Caligula, quia in exercitu & caſtris natus fuiſſet.* Quorſum & reſpexit *Auſonius* de eo canens:

Poſt hunc Caſtrenſis caligæ cognomine, Cæſar
Succeſſit, ſævo ſævior ingenio.

Nec

(2) *Antii* ergo, referente *Suetonio*, fuit natus, & non in Caſtris, uti alii exiſtimant, Patre *Germanico* tunc Conſule & *Cajo Fontejo Capitone*, ultimo Auguſti A. V. C. $\left(\frac{765}{64}\right)$ à N. C. 12. A. M. 3961.

Nec non *Suidas*: *Caligula vocabatur Romanorum Imperator; quoniam à tenera ætate maxima ex parte in castris educatus, militari utebatur subligamine.* (1) A caligis ergo Caligulam eum nominârunt. *Caliga* autem, an ad *mediam tibiam* adscenderit, an vero *supra genua*, de eo lis est inter doctos, & videri possunt *Nigronius De caliga* loc. citat. IV. 6. *Torrentius* ad *Aug.* Cap. XXV. *Casaubonus* ad *Sueton. Calig.* Cap. IX. *Josephus Castalio* Decad. II. Cap. 1. *Salmasius* in *Pollion. Gallien.* Cap. XVI. *Valtrin.* de militia III. 13. *A. Rubenius* De re vestiaria II. 1. *Lazius Commentar.* R. R. VIII. 13. *M. Dilherrus* Disput. Acad. T. I. Disp. 3. §. 6.

NUM. 3.

Cajus CAESAR AUGustus GERMANICUS. Caput Caligulæ lævam versus, laureatum.

De circumscriptis singulis perigraphes verbis numero præcedenti 1. & 2. jam actum à nobis est. Restat *corona laurea diademate* subnexo fulgens, qua *caput ipsius revinctum* cernimus. Supra verò in *Cæsare* Tab. I. Num. 1. jam observavimus, *hujus gestandæ potestatem* à *Senatu* specialiter ipsi fuisse datam, quam dehinc ab *Augusto*, *Tiberio* & ab hoc nostro *Caligula*, (sicuti & abs cæteris deinceps ejus successoribus in imperio) fuisse *usurpatam*, clarissime & in hoc nostro nummo animadvertimus.

NUM. 4.

Cajus CAESAR AUGustus GERMANICUS. Caput Caligulæ laureatum, lævam versus.

Cum *hoc caput* easdem *literas*, *positu* saltem *differentes* exhibeat, ac præcedens, nihil amplius, quod addamus, habemus.

NUM. 5.

Cajus CAESAR AUGUStus. Caput Caligulæ nudum, dextram versus.

De vocibus circumscriptis Num. 1. & 2. jam vidimus. *Caput* verò, si inspicimus, *nudum* hic perinde ac Num. 1. occurrit. Ut adeo videamus, placuisse iis, *non semper corona laurea redimitum illud exhibere* in suis nummis. Attendimus etiam, *AUGUSTI titulum* cum magno *CAESARIS nomine* solum cohærere, quod in aliis, præterquam Græcis, vix amplius offendemus.

NUM. 6.

Cajus CAESAR GERMANICUS AUGustus. Caput Caligulæ nudum, lævam versus.

In hoc Capite, quod attendamus, nihil est, cum omnia in præcedentibus attigerimus.

NUM. 7.

Cajus CAESAR AUGustus GERMANICUS IMPerator. Caput Caligulæ laureatum, lævam versus.

In hoc capite *Imperatoris* elogium additum est, quod quid velit, supra in *Cæsare* Tab. I. Num. 14. diximus. Addimus saltem id, quod *Dio* Lib. LIX. de eo memoriæ proditum reliquit, *septimum hoc titulo à militibus fuisse compellatum*: *Collegerat*, scribens, *ducenta*, *aut*, *ut alii asserunt*, *ducenta quinquaginta millia militum*, *ab iisque septimum Imperator appellatus est.* *Eodemque autore*, (Lib. LIX.) neque hoc prætermittimus, *quod sub initium imperii sui non statim Imperatoris nomine jactare se voluerit*, quod ex *præcedentibus nummorum capitibus satis clarè* etiam colligimus. *Nam quum*, scribente, *INITIO se maxime popularem ostentasset, adeo ut nihil ad Senatum aut populum scripserit, neque ullum IMPERATORIS nomen usurpaverit, mox ita regios mores sumsit, ut omnia, quæ tanto imperii sui tempore Augustus, vix ea quidem, & singulatim sibi decreta accepit, quorum nonnulla Tiberius quoque recusavit, hic uno die arripuerit.* Sane paulo post juxta CAESARIS, AUGUSTI, GERMANICI, titulos, etiam uno quasi impetu PONTIFICIS MAXIMI, TRIBUNI PLEBIS, CONSULIS, DIVI AUGUSTI PRONEPOTIS, PATRIS PATRIAE & IMPERATORIS *titulos sumsisse*, sequentia in hac Tabula I. nummorum *capita* satis declarabunt, de quibus singulis suo loco. Monemus tamen, hunc titulum non *prænominis* loco, sed vice *cognomenti*, ipsi in Nummis adhærere, idque supra pluribus in *Cæsare* Tab. I. Num. 14. itemque *Tiberio* Tab. I. Num. 13. ostendimus; Eodemque *duodecies* ad extremum à *militibus fuisse mactatum*, *Dio* adnotavit Libro LIX. & ex hoc *Illustriss. Spanhemius* Dissert. VIII. p. 690. Ubi tamen simul probe observat *Vir supra elogium nostrum positus*, illum saltem *Imperatorem II.* ac tantum in nummis vocatum legi, quod exinde factum, recte omnino ibidem credit, *quia ærea Caji numismata post ejus mortem Senatus Consulto conflari jussa*; unde mutila hac in parte Caji historia ad nos pervenit. Somnia proinde sunt, ut cuique statim patet ad oculum, quæ comminiscitur *Harduinus* in *Oper. Select.* pag. 7146. scribens ad titulum nummi: C. CAESAR AUG. GERMANICUS IMP. Est quidem Cajus Cæsar *Germanicus Imp.* sed non est propterea IMP. *Imperator* hoc est, *jure natalium cognomen* quidem habet ab *avo*, *Germanici Imperatoris*; quoniam ex ea *familia* est, ex qua *Senatus* decrevit, cum opus esset, assumendos esse Imperatores; æque atque ex *Augusti Familia*. *At non alicui tamen exercitui præfectus est à Senatu; nec jus ei summum in exercitus fuit.* Et unde hæreditarium illud cognomen, cum Germanicus, Neronis Drusi filius, *Caligulæ* pater, illud non tulerit, neque in nummis usurpaverit, recte hoc monente *Illustri Spanhemio* pag. 395. edit. noviss.

NUM. 8.

Cajus CAESAR AUGustus GERMANICUS IMPerator. Caput Caligulæ laureatum, dextram versus.

Omnia in hoc capite obvia, jam in præcedentibus adfuêre.

NUM. 9.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS IMPerator. Caput Caligulæ laureatum, dextram verſus.

Ex præcedentibus Epigraphe iſta, quæ hic occurrit, facilè illuſtrari poterit.

NUM. 10.

Cajo CAESARi AUGuſto GERMANICO. Caput Caligulæ laureatum, dextram verſus.

Nihil hic obvium eſt, quod non in antecedentibus tactum ſit.

NUM. 11.

Cajus CAESAR GERMANICUS PONTifex COnSul DESIGnatus. Caput Caligulæ nudum, lævam verſus.

Solus *Pontificis* titulus reſtat, qui, uti in *Cæſare* Tab. I. Num. 24. oſtendimus, multum apud Romanos *dignitatis* ac *reverentiæ* habebat, ita & *Imperatorum* augebat axiomata. Iſte verò alias *priores* præſumebat *dignitates ſacras*, & inter alias AUGURATUM; ſed *ille* ſtatim pro ea, qua apud vulgum tunc erat *Caligula pietatis opinione*, eaque, qua *Cæſares* pollebant tunc apud vulgum poteſtate, *ad illum* evectus fuit, poſtquam paulo ante accitus à *Tiberio* Capreas, *uno die & togam ſumſiſſet, & barbam poſuiſſet.* Audiamus de illo ipſum *Suetonium* Cap. XII. *Deinde AUGUR in locum fratris ſui Druſi deſtinatus, prius, quam inauguraretur, ad PONTIFICATUM traductus eſt; inſigni teſtimonio pietatis atque indolis: cum deſerta deſolataque reliquis ſubſidiis aula, Sejano verò tunc ſuſpecto, mox & oppreſſo, ad ſpem ſucceſſionis paullatim admoveretur;* itemque *Dionem*, qui adhuc luculentius Libro LVIII. p. 625. Ὁ δ' ἐν Τιβερίῳ τῇ μὲν ἱερωσύναις ἐτίμησεν αὐτὸν, ἃ μὴν καὶ μετεπέμψατο, ἀλλὰ καὶ αἰτησαμένῳ οἱ ὅπως ἐς τὴν Καμπανίαν, ὅτι προφάσει τῇ μελλονύμφῃ νοσούσης, ἔλθῃ, καὶ χώραν μεῖναι, προστάξεν, ὡς καὶ αὐτὸς ὀλίγῳ ὕστερον ἐς τὴν Ἰώμην ἀφιξόμενος· ἔκ τε ὧν τούτων ὁ Σηϊανὸς αὖθις ἐπλοῦτει, καὶ διότι καὶ τὸν Γάϊον ὁ Τιβέριος ἱερέα ἀποδείξας ἐτήρησε, καὶ τι καὶ ὡς πρόδοχον αὐτὸν τῆς Μοναρχίας ἔξων ἐνεδείκνυτο. hoc eſt: *Tiberius cum SACERDOTIIS CAJUM CALIGULAM EXORNASSET, ad ſe tamen non vocavit; quin etiam petenti, ut ſibi liceret in Campaniam venire, quia ſponſa ſibi pacta ægrotaret, domi manere juſſit, quo ipſe etiam ſtatim eſſet venturus. Hæc Sejanum denuo abalienaverunt, & quod TIBERIUS CAJUM, quum SACERDOTEM FECISSET, collaudaverat, ac nonnihil præ ſe ferebat, quaſi eum eſſet Imperii ſucceſſorem relicturus.* FLAMEN alias etiam AUGUSTALIS & *Quæſtor* in *veteri marmore* ſcribitur, obſervante id & ante nos *Caſaubono* ad *Suetonium.* CONSUL præterea DESIGNATUS in nummo audit, ſed de *quo* pluribus ſequenti numero. Hoc ſaltem hic addentes, hanc nummi averſam cuſam eſſe circa A. V. C. DCCXC. Chriſti XXXVII. illamque adduci à *Goltzio* in *Theſauro* p. 38. & ex hoc ab *Occone* edit. ult. p. 103.

NUM. 12.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERManicus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate COnSul. Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus.

Conſulatum primum ejus attendimus, ad *quem* in præcedenti capite dicitur *DESIGnatus*, quæ deſignatio communiter *anno præcedente Conſulatum* fiebat. Geſſit verò eorum *quatuor*, ut hoc anticipemus, referente id *Suetonio* Cap. XVI. *Conſulatus quatuor geſſit: primum ex Kalend. Julii per duos menſes: ſecundum ex Kal. Januariis per triginta dies: tertium in Idus Januarii: quartum usque in VII. Idus easdem.* Ubi, quod non poſſumus non notare, ex *Antonii Pagi* obſervatione in *Prolegomenis Diſſertationis Hypaticæ*, & ſecundum optimorum Chronographorum calculum, *Dionis* puta, *Chronici Alexandrini*, *Caſſiodori* in *Chronico*, *Auctoris Anonymi*, quo *Cuſpinianus* uſus eſt, cujusque fragmentum adfert *Bucherius* libro de *doctrina Temporum*, & fragmenti Conſularis à *Pontano* in fine *Chronici Euſebii* relati, pro *duos* apud *Suetonium* reſcribendum eſſe *tres noviſſimos* conjunxit. *Ex omnibus duos noviſſimos conjunxit. Primum*, qui in *hoc* capite indigitatur, ac ſuffectum Conſulatum iniit *initio* ſtatim *Imperii ſui*, cum populo, ob *memoriam Germanici*, Patris, *acceptiſſimus, Romamque profectus, omnia ex arbitrio Senatus ſe adminiſtraturum eſſe, promiſerat*, & quidem ex *Kalendis* Julii A. V. C. $\left(\frac{750}{1}\right)$ DCCXC. N. C. vero XXXVII. cum *Tib. Claudio Nerone*, patruo ſuo ac poſtea ſucceſſore, exemplo Auguſti, id docente nos clariſſime *Dione* Libro LIX. Ἐψηφίσθη μὲν ἔν τε καὶ προχειρίσματα αὐτὸν ὑπατεῦσαι, καταλυθέντων δὲ τε Πρόκλου καὶ Νιγρίνου τῶν πρώτων ἀρχόντων· ὅτω δὴ καὶ αὐτὸς ὑπάτευσε τὸ Κλαύδιον τὸ θεῖον προσλαβών. *Confeſtim ei Conſulatus abrogatus, Proculo & Nigrino decretus eſt.* Pergit: *utque eum deinceps quotannis gereret. Neque vero ea recepit, ſed quum ſex menſibus ii (ad hoc enim tempus Conſulatum acceperant) Conſules fuiſſent, IPSE deinde CONSULATUM INIIT, Collega aſſumpto CLAUDIO PATRUO.* Pauloque poſt: *Hæc in Conſulatu egit Cajus, quem geſſit duos menſes ac dies XII. reliquam ſemeſtris temporis partem tradidit iis, qui jam ante ad id deſignati fuerant*; ac inſuper in eadem nos ſententia confirmantibus *Eruditiſſimo Antonio Pagi* in *Diſſertatione* ſua *Hypatica* p. 200. *C. Mediobarbo* p. 76. Sed & TRIBUNICIAM POTESTATEM cum maxime attendere habemus *prima vice* circa hoc caput occurrentem, quod *ſummi faſtigii vocabulum Auguſtus* repperat, ut teſtis eſt *Tacitus* Libro III. *Annalium* Cap. 56. ſub *Imperatoris prænomine & Tribuniciæ Poteſtatis* per XXXVII. annos ipſi *continuatæ* Titulo, longe majorem exercens poteſtatem; *Caligula* verò Succeſſor hic pariter uſurpavit, ac poſtea pluries & minimum *quartâ vice*, ut nummi teſtes ſunt, continuavit, quod & inter alia comprobat *Inſcriptio* apud *Gruterum* p. 188. 7.

IMP.

IMP. CAES. CAIUS PONT.
MAX. TRIB. P. P. . . . . .
. . . . PP. . . . PROC. . . . .
ND. . . . S.

In genere verò notamus ex *Joh. Othonis Brugenſis Introductione in hiſtoriam Romanam*, *Patres plebi* conceſſiſſe *Tribunos*, qui *pro plebe* adverſus *injurias* Magiſtratuum vigilarent, & gravibus eorum edictis intercederent. Eoque ipſo primum *Jus Conſulare* fuit imminutum. In veſtibulo enim *Curiæ*, ubi Senatus habebatur, ſedebant, ut quidquid Senatus decreviſſet, ità demum ratum haberetur, *ſi Tribuni adprobaſſent*. *Unius* itaque *Tribuni*, Collegis reliquis decernentibus, *interceſſio* non tantum *reliquorum Magiſtratuum* edicta, ſed etiam *Rempublicam totam* non raro turbabat. Adeoque *Sacroſanctum Magiſtratum* ſuum *vulgus* eſſe volebat, ut eum nemo, ſine *capitis ſui periculo* bonorum & familiæ publicatione, violaret. *Cæſares* verò ſemel eam ſuſceptam *perpetuam* gerebant, ut tamen quotannis illam cum Tribunis Plebis renovarent. Hinc & *Spartiano* in *Hadriano*; *Perpetua Tribunicia Poteſtas* audit.

NUM. 13.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICus IMPerator Pontifex Maximus TRibunicia Poteſtate COnSul. Caligulæ Caput lævam verſus, laureatum.

Tituli iſti quid velint, Num. 1. 2. 7. 11. & 12. te L. B. uberius docebunt.

NUM. 14.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ laureatum, dextram verſus.

Nihil eſt, quod obſervemus, niſi quod hic, *Conſulatu primò depoſito*, *Tribuniciam* tamen *Poteſtatem* in Titulis retinuerit Caligula, *Pontificatum Maximum* primo, ut *maximam dignitatem*, ponens ſemper loco.

NUM. 15.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS PONTifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ laureatum, dextram verſus.

Litera ſaltem cum à *præcedenti* differat, ut immoremur, non eſt.

NUM. 16.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERManicus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ nudum, lævam verſus.

Sicuti *Cæſarem*, Imperatorem, per *omnem vitam* non niſi laureatum in *nummis* offendimus (poſt *conſecrationem* vero *nudo* quoque capite) ita hic *Caligulam*, perinde ac Anteceſſores ejus, *nudo* quandoque capite *viventem* adhuc *in nummis* obſervamus. De elogiis ejus in antecedentibus actum, modo addimus, quod *Pontificis Maximi* & *Tribuniciæ Poteſtatis* dignitatibus, veluti *omnium maximis*, præ *aliis* & *ſæpiſſime* uſus ſit in nummis.

NUM. 17.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERManicus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate. COnSul. Caput Caligulæ nudum, lævam verſus.

Quod de novo hic monendum ſit, nihil occurrit, omnibus in præcedentibus pertractatis.

NUM. 18.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS PONtifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ laureatum, dextram verſus.

Tituli coincidunt omnes cum *præcedentibus*, quare pergimus.

NUM. 19.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS PONtifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ nudum, dextram verſus.

Indiſcriminatim, & *capite laureato* & *nudo*, comparere voluiſſe *Caligulam* in nummis ſuis, hoc quoque evincit *caput*, perinde ac *antecedentia* quoque nonnulla: *Cætera* ex antecedentibus ſatis clara ſunt.

NUM. 20.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS PONtifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ laureatum, dextram verſus.

Convenit hoc *ipſum Caput* per omnia cum *illo*, quod Num. 18. dedimus, præterquam quod,

duabus *notis monetalibus* gaudeat, exhibentibus *literas*: PRO ex *una* parte, ex *altera* vero MP. uti videtur. Cætera ibi jam dicta sunt. (2) *Notæ* vero istæ impressæ quid significent, divinare equidem, non certò dicere nobis relictum est. Et ut dicamus, quod sentimus, valere illas *Monetam Probam* (vel *Probatam*) *Populi Romani* existimamus, propterea que hoc *addi* Caput jussimus, memores moniti *Rev. Patris Joberti*, quod communicat ille in *Notitia Rei Nummariæ* p. 178. *Eruditi studiose requirunt ejusmodi notulas* (*contremarques*) *ex quibus pretia nummorum immutata perspicere possunt, fortè, ut apud nos in solidis* (*souls*) *videre est, quos vulgus Tappez* (*notatos*) *vocat, ab ictu, qui impressionis notam reliquit. Id dolendum tamen, nondum inter Antiquarios de significatione characterum istorum convenire satis. N. PROB. idem quibusdam est ac Nota PROBatæ monetæ; aliis N. C. A. P. R. Nota Cusa A Populo Romano.*

NUM. 21.

Cajus CAESAR AUGustus GERMANICUS Pontifex Maximus TRibunicia POTestate. Caput Caligulæ nudum, dextram versus.

Nihil cum differat ab *illo*, quem Num. 19. exhibuimus, nisi quod *aliquibus literis* abundet *perigraphe*, eo B. L. ablegamus.

NUM. 22.

Cajus CAESAR AUGustus GERMANICUS. Pontifex Maximus TRibunicia POTestate. Caput Caligulæ laureatum, dextram versus.

Idem per omnia hoc ipsum est *Caput* cum illo, quod Num. 11. exhibuimus, nisi quod vox *PONtifex* ibidem *pluribus* expressa sit *literis*, eo ergo B. L. remittimus.

NUM. 23.

Cajus CAESAR AUGustus GERMANICUS PONtifex MAXimus TRibunicia POTestate. Caput Caligulæ laureatum, dextram versus.

Coincidit hoc *ipsum Caput* per omnia cum *illo*, quod Num. 18. intuentium oculis exposuimus, nisi quod vox *MAXimus* legatur sic heic scripta, ibi per M. saltem expressa.

NUM. 24.

Cajus CAESAR, DIVI AUGusti PRONepos AUGustus Pontifex Maximus TRibunicia POTestate Pater Patriæ. Caput Caligulæ laureatum, dextram versus.

Primum, quod in Capitis hujus perigraphe attendendum venit, est, quod se *DIVI AUGUSTI PRONEPOTEM* & non Tiberii Nepotem nominatum in nummo velit, non alio fini, quam vel, ut *conjunctionem vitaret occisorum, & ejus, cujus jussu cædes illæ fuere perpetratæ*, quod *Car. Patino* ad Cap. LIV. *Tranquilli* in *Tiberio* videtur; vel, ut, quod probabilius omnino existimamus, sicut *genus ab ipso se habere testaretur*, ita successionis jure *pari honore venerandum se Populo Romano* sisteret, ac *pari Gloria cumulandum*, cujus erat, citra merita quamvis, *cupidissimus*, de quo pluribus infra ad Tab. III. Num. 2. dicemus. *Augustus* siquidem *adoptaverat Tiberium* privignum, ea lege, ut is *Germanicum* (Caji Patrem) *rursus adoptaret*, hocque nexu DIVI AUGUSTI PRONEPOS in nummo cluit. Ita enim *Tranquillus* in *Tiberio* Cap. XV. *Cajo & Lucio intra triennium defunctis, adoptatur* (Tiberius) *ab Augusto simul cum fratre eorum M. Agrippa: coactus prius ipse Germanicum, fratris sui filium, adoptare.* Quod & ipse *Justinianus Imperator* attendit *Titul. de adoptionibus: Sic Divus Augustus non ante Tiberium adoptavit, quam is Germanicum adoptasset, ut protinus, adoptione facta, inciperet Germanicus ei NEPOS esse.* *Alterum*, quod prætermittendum hic haud est, est *PATRIS PATRIAE compellatio*, quam hic *literis* saltem *initialibus* signari fecit, in illo vero Num. 30 *totidem verbis* impressa occurrit, de qua *ibidem* plura dicenda habebimus.

NUM. 25.

Cajus CAESAR AUGustus GERManicus Pontifex Maximus TRibunicia POTestate. Caput Caligulæ laureatum, lævam versus.

Idem prorsus est *Caput* cum *illo*, quod B. L. Num. 16. deprehendet, sola *laurea* circa *Caput excepta*, quam hic præfert, ut videamus, isto tempore, cum *Pontificis Maximi* & *Tribuniciæ Potestatis* prima vice *Dignitatem* gereret, *indifferenter cum eâdem* voluisse exhiberi, satis sibi ratus se *actu* & *re ipsa* possidere *Imperium*, nec adeo *illius* indigere amplius *indicio*, cujus alias laurea & antea solebat esse.

NUM. 26.

Cajus CAESAR AUGustus PONtifex Maximus TRibunicia POTestate III. (Tertium) COnSul III. (Tertium) Caput Caligulæ laureatum, lævam versus.

Hic *Consulatum* modo ejus *Tertium*, quem SOLUS *Lugduni* iniit, A. V. C. DCCXCIII. N. C. XL., prima vice attendimus, de quo *Suetonius* Cap. XVII. *Tertium* (Consulatum) *usque in Idus Januarii gessit.* Et paulo post: *Tertium* (Consulatum) *autem Lugduni iniit solus; non, ut quidam opinantur, superbia negligentiave, sed quod defunctum sub Kalendarum diem Collegam rescisse absens non potuerat.* Et creditur *hic Consulatus* ab eruditissimo *Antonio Pagi in Dissertatione Hypatica* pag. 200. sumptus propter *bellum Britannicum*, ex quo redux ovans Urbem natali suo ingressus est, uti tradit *Sueto-*

(2) Vide quæ de ejusmodi Notis diximus ad *Augusti Nummos* Tab. XXXII. SIGEB. HAVERCAMP.

Suetonius in *ejus vita* Cap. XLIX. *Vetuit etiam quemquam Senatorum sibi occurrere: atque omisso vel dilato Triumpho, OVANS URBEM NATALI SUO ingressus est.*

NUM. 27.

Cajus CAESAR DIVI AUGusti PRO-Nepos AUGustus Pontifex Maximus TRibunicia POTestate III. (Tertium) Pater Patriæ. Caput Caligulæ nudum, dextram versus.

De omnibus hac in Perigraphe occurrentibus *titulis* in præcedentibus egimus, *Patris Patriæ* verò denominationem quod concernit, B. L. ad Num. 30. remittimus.

NUM. 28.

Cajus CAESAR DIVI AUGusti PRO-Nepos AUGustus Pontifex Maximus TRibunicia Potestate III. (Tertium) Pater Patriæ. Caput Caligulæ laureatum, dextram versus.

Coronâ saltem *laureâ*, quâ *Caput* revinctum est, differt hoc ipsum Caput à præcedente, hinc adsequens transimus.

NUM. 29.

Cajus CAESAR DIVI AUGusti PRO-Nepos AUGustus Pontifex Maximus TRibunicia Potestate IIII. Pater Patriæ. Caput Caligulæ laureatum, dextram versus.

Quod singulariter hic observemus, occurrit nihil, præter quod *Tribunicia Potestas IIII.* prima vice hic legatur. Hoc *summi fastigii vocabulum*, inquit *Tacitus*, *Augustus* reperit, *ne Regis aut Dictatoris nomen adsumeret, ac tamen appellatione aliqua cætera imperia præmineret.* Sicuti autem *Tribuni* à Plebe constituti oppressis adversus *Magistratus* subsidio veniebant, quos *vi ac verbis* violare capitale erat; ita *hujus Dignitatis* sub *Imperatoribus* ea erat vis, ut *sacro-sanctus Augustus* haberetur instar *Tribunorum*, & eum appellantibus tùm intra *pomœrium*, tùm intra *proximum milliare* opem ferre valeret. Et sicuti AUGUSTUS illam *perpetuam*, teste *Suetonio* Cap. XXVII *receperat*, ita *TIBERIUS*, (eodem id asserente Cap. IX.) *eandem in quinquennium acceperat. Quarta* verò vice *Caligulam* hanc suscepisse, noster satis comprobat nummus.

NUM. 30.

Cajus CAESAR AUGustus GERMANICUS IMPerator PATER PATRIAE. Caput Caligulæ nudum, dextram versus.

Monstrum cum esset *hominis*, eo tamen ejus processerat *ambitio*, & *Gloriæ cupiditas*, ut PATRIS PATRIAE affectaret *cognomen*. De *sequioribus Regiminis sui temporibus* loquimur, non nescientes, quo tripudio Populi sub *initium Imperii* exceptus, ac prosecutus fuerit, super fausta nomina, SIDUS & PULLUM & PUPPUM & ALUMNUM ipsum appellantis, juxta *Suetonii* Cap. XIII. Quod & Excerpta *Sexti Aurelii* Victoris confirmant, in quibus: *Ante Principatum omnibus charus acceptusque fuit, in Principatu vero talis, ut non immerito vulgaretur, atrociorem illo Dominum non fuisse.* Non minus & *Suidas*: *Cajus, Romanorum Imperator, principio res Imperii magnifice administrabat, & omnes subjectos populos, ut decet. Sed post biennium naturæ humanæ oblitus, patris imitatione se Deum fecit.* De *Patris Patriæ* compellatione quamvis laudatus sileat *Autor*, de *PATRIS EXERCITUUM cognomine* hoc tamen nobis prodidit Cap. XXII. *Compluribus cognominibus assumptis, (nam & PIUS & CASTRORUM FILIUS, & PATER EXERCITUUM & OPTIMUS MAXIMUS CAESAR vocabatur) cum audiret &c. Dio* verò aliquandiu eundem *primum recusasse*, postea tamen cum reliquis *assumsisse*, clarissime Lib. LIX. memorat: *Eodemque modo aliis omnibus in rebus usus est. Nam cum initio se maxime popularem ostentasset, adeo ut nihil ad Senatum aut Populum scripserit, neque ullum Imperatoris nomen usurpaverit, mox ita Regios mores sumsit, ut omnia, quæ tanto imperii sui tempore Augustus, vix ea quidem, & singulatim sibi decreta accepit, nonnulla Tiberius quoque recusavit, hic uno die arripuerit, tantum PATRIS nomine, neque in longum tempus, dilato.* Ut adeo ex nummo erudiamur, & *hoc* non *initio statim Imperii* sui usurpasse, sed ut recte tradit *Dio*, *aliquando distulisse, aliquoties* propterea in *nummis repetitum*, præ reliquis selegisse, & amasse, quippe *quod cognomen* jam *Julius* affectaverat & *receperat*, teste *Suetonio* Cap. LXXVI. *Augusto Senatus Universusque Populus repentino maximoque consensu detulerant*, (*Autore* eodem Cap. LVIII.) *Tiberius* verò Successor, adulationis impatiens, *obstinatissimè recusaverat*, uti idem contestatur *Suetonius* Cap. XXVII. & LXVII.

NUM. 31.

Cajus CAESAR DIVI AUGusti PRO-Nepos AUGustus Pontifex Maximus; TRibunicia Potestate IIII. (Quartum) Pater Patriæ. Caput Caligulæ nudum, dextram versus.

Coincidit *hoc Caput* per omnia cum *illo*, quod à nobis Num. 29. jam adlatum est, nisi quod

Caput hic *nudum*, ibi *laureatum* conſpiciatur. Ad ſequens ergo gradum proferimus.

NUM. 32.

Cajus CAESar GERmanicus AUGuſtus IMPerator. Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus.

Sola diverſa *titulorum diſpoſitione* differt ab iſtis, quæ ſupra jam attigimus, quare pergimus.

NUM. 33.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERManicus. Caput Caligulæ nudum, lævam verſus.

Ex iis, quæ ad antecedentia jam diximus, omnia ſatis poſſunt intelligi.

NUM. 34.

Cajus CAESAR AUGuſtus PONtifex Maximus TRibunicia POTeſtate IIII. (Quartum) COnSul IIII. (Quartum) Pater Patriæ. Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus.

Quæ obſervari in hoc capite poſſent, ſupra jam attigimus. Solus *Conſulatus Quartus* prima vice occurrit. Hic A. V. C. DCCXCIV. N. C. vero XLI. ipſi contigit, Collega uſo *Cn. Sentio Saturnino*; qui ejus conſulatus *Quinquennalibus*, rectè cenſente *Eruditiſſimo Pagi*, more conſueto, deſtinatus erat; Sed illum referente *Suetonio* Cap. XVI. *usque in VII. Idus Januarii* (d. 24. Jan.) *ſaltem geſſit*, quo ipſo occiſus fuit.

NUM. 35.

Cajus CAESAR AUGUSTus. Caput Caligulæ nudum, lævam verſus.

Ad ſupra dicta B. L. hic denuo abſegandus nobis eſt, ne idem cum tædio repetamus.

TABULA II.

EXHIBENS

CAPITA CALIGULAE

CUM

GRAECIS INSCRIPTIONIBUS.

NUM. 36.

ΓΑΙΟC ΚΑΙCΑΡ. (*CAJUS CAESAR.*) *Caput Caligulæ corona radiata cinctum, lævam verſus.*

Corona *radiata*, quæ *Caput* ipſius ambit, (3) index eſt, poſt *mortem* hunc nummum fuiſſe ſignatum, hanc præferentem averſam. Siquidem *hæc* non data fuit, niſi *Principibus*, inter *Deos jam relatis*, hocque coronæ genus ſolis *Diis* proprium eſſe, affirmat *Caſaubonus*. De quo imprimis meretur legi *Plinius* in *Panegyrico*: *Horum unum ſi præſtitiſſet alius, illi jam dudum radiatum caput, & media inter Deos ſedes auro ſtaret & ebore.* Volebant verò nonnulli *vivi* etiam inter *Deos* referri, uti de *Nerone* conſtat, proptereaque & vivus hanc coronam geſtabat, nulla re magis indignior, quam hac ipſa, divina æque ac humana pro lubitu proculcans. Dehinc ex *parcitate encomiorum*, & quod non DIVI in nummo adjectum ſit epitheton, colligimus, quanta poſt mortem ejus fuerit apud *Senatum* ac *Populum* veneratio.

(3) Fallitur, nam in *Græcis nummis* ſæpiſſime corona radiata Cajo & aliis, dum viverent, dari ſolet, neque unquam per Apotheoſin conſecratus fuit Caligula. SIGEB. HAVERCAMP.

NUM. 37.

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ. (*CAJUS CAESAR.*) *Caput Caligulæ corona radiata ornatum, lævam verſus.*

Per omnia & *Caput* & *perigraphe* cum præcedente conveniunt, niſi quod *duæ voces* ΓΑΙΟΣ & ΚΑΙΣΑΡ

ΚΑΙΣΑΡ ibi per literam C, hic vero per Σ expressæ sint. Ut exinde videamus indifferenter hoc tempore fuisse utramque figuram σίγμα usurpatam. Egregie amplius *Illustriss Spanhemii* confirmant pronunciata, quæ habet *Dissert.* II. *De Præst.* & *Usu Numism.* p. 54. *Falli præterea ex Nummis patebit eruditos, qui* C *altero* Σῖγμα *vulgo vetustius statuunt; quod ex quodam Agathonis apud Athenæum loco, à Viris magnis, Josepho Scaligero in Eusebianis, & Isaaco Vossio ad Melam, eruditè jam observatum vidi. Nec id tam arcus Scythici argumento, quam indubia testium fide, mihi fit manifestum; qui in ampla illa Græcorum nummorum copia,* Σ *passim in antiquioribus observo; alterum vero* C *rarius ante Domitiani tempora usurpatum, sequentium demum ætatum proprium & peculiare, ut vix posteà prioris illius* Σ *vestigia eadem Nummorum supellex præbeat. Unde male vir doctissimus ad Ammianum,* C *ab Agathone tanquam vetustum Græcorum* σῖγμα *designari credidit, aut Scaligerum reprehendit arguentem Ciacconium, qui Stibadium simile dixerat arcui Scythico. Stibadium enim nihil aliud quidem, quàm illud* Σῖγμα, *sub* C. *figura traditum, sed infra Agathonis ætatem vulgo usurpatum, ut ad illud Poëta non respexerit illo apud Athenæum loco. Ut mirer etiam τὸ πάνυ Salmasium, qui tam multa de antiquis Græcorum litteris haud uno in loco disputavit, alicubi in Solinianis* (Tom. I. p 838.) *adnotâsse, sigma Græcum antiquum formatum ut* C *Latinum.*

NUM. 38.

ΓΑΙΟΝ ΚΑΙCΑΡΑ. (*CAJUM CAESAREM.*) *Caput Caligulæ radiatum, lævam versus, pone stella.*

De *corona radiata* ad Num. 36. de *figura* σίγμα C ad Num. 37. jam diximus; sola restat *stella*, *Divinitatis* ipsius argumentum, cum *stellæ* aliàs *æternitatis* exstent symbola.

NUM. 39.

ΓΑΙΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ CΕΒΑCΤΟΝ. (*CAJUM CAESAREM AUGUSTUM.*) *Caput Caligulæ radiatum, lævam versus.*

Scriptionem ΣΕΒ σίγμα denuo per C offendimus, de *qua* jam ad Num. 37. satis diximus. Reliqua adfuere: Solum observamus, quod *Augustus* tantum appelletur, & non simul *Germanicus*, quod forte factum, ante quam *Germanici cognomen assumsit.*

NUM. 40.

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ. (*CAJUS CAESAR GERMANICUS.*) *Caput Caligulæ nudum, dextram versus.*

Sicuti *antecedentia* in hac Tabella *Capita mortuum* eum indicarunt, ita nunc *vivum* sequentia arguent. De circumscriptis vero huic capiti *titulis* ad Tabulam I. satis à nobis dictum est. Modo attendimus, quod hic *Germanicus* absolutè & non *Augustus simul* obsignetur in nummo, ex quo *cognominis hujus æstimatio* apud Caligulam eo clarius datur colligere.

NUM. 41.

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*CAJUS CAESAR GERMANICUS AUGUSTUS.*) *Caput Caligulæ nudum, lævam versus, ante stella.*

Licet corona radiata hic Caligulæ Caput non ambiat, ex stella ante faciem tamen posita, hariolari licet, post mortem ipsius hunc nummum fuisse signatum, quam etiam in illo Num. 38. jam observavimus.

NUM. 42.

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*CAJUS CAESAR AUGUSTUS.*) *Caput Caligulæ laureatum, lævam versus.*

Quam indifferenter τὸ σῖγμα per C & Σ fuerit expressum, vel ex sola hac elucescit perigraphe. De cæteris dictum est. Adde, quod Augustus solummodo audiat, uti Num. 39.

NUM. 43.

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*CAJUS CAESAR GERMANICUS AUGUSTUS.*) *Caput Caligulæ laureatum, lævam versus.*

Quod hic moneamus, nihil est, ex antecedentibus cum omnia sint clara.

NUM. 44.

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙCΑΡ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟC. (*CAJUS CAESAR GERMANICUS.*) *Caput Caligulæ laureatum, lævam versus.*

Si antecedentia evolvantur, quod hic addi possit, vix erit. Germanicus solum appellatur, uti Num. 40.

NUM. 45.

ΓΑΙΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΣΕΒΑΣΤΟΝ. (*CAJUM CAESAREM GERMANICUM AUGUSTUM.*) *Caput Caji lævam versus, nudum.*

Conjuncti hic iterum comparent tituli, nempe Germanici & Augusti, quos in antecedentibus nonnullis seorsim expresserat. Observamus quoque diversorum casuum Grammaticorum in his nummis usum. Nam sicuti Num. 36. 37. 40. 41. 42. 43. & 44. Nominativo casu nomen suum voluit expressum; ita Num. 38. 39. & hoc 45. & 53. per accusativum videmus scribi, præsertim ab aliis favorem ejus sibi conciliaturis.

NUM. 46.

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΜΕΓΑΣ. (*CAJUS CAESAR IMPERATOR PONTIFEX MAXIMUS.*) *Caput Caji laureatum, lævam versus.*

Et ΤΟ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ (*Imperatoris*) & ΤΟ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΜΕΓΑΛΟΥ (*Pontificis Maximi*) dignitas in hoc capite primum attendimus, ut exinde videamus, quam studiose à Græce loquentibus populis Imperatoribus suis dati quoque fuerint, ut tamen fatendum sit, nullum parcius in his Caligulæ nummis occurrere quam ΤΟ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ (*Imperatoris*) & non nisi in hoc solo & Num. 56. Capitibus legi; frequentius vero ΤΟ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΜΕΓΑΛΟΥ (*Pontificis Maximi*) & ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ, (*Tribuniciæ Potestatis*) ΥΠΑΤΟΥ (*Consulis*) frequentissime vero omnium ΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ (*Cæsaris*) ΣΕΒΑΣΤΟΥ (*Augusti,*) ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ (*Germanici.*)

NUM. 47.

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΜΕΓΑΣ ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ. (*CAJUS CAESAR GERMANICUS MAXIMUS TRIBUNICIA POTESTATE.*) *Caput Caji nudum, lævam versus.*

Nihil heic, quod ulterius observemus, nobis obviat, quare pergimus.

NUM. 48.

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΜΕΓΑΣ ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ. (*CAJUS CAESAR AUGUSTUS PONTIFEX MAXIMUS TRIBUNICIA POTESTATE.*) *Caput Caji nudum, lævam versus, pone sceptrum.*

Omnia in præcedentibus adfuêre capitibus, solo sceptro à tergo excepto, quod & in sequenti observamus capite. Hoc vero cum Jovi communiter tribui soleat, notumque sit, Cajum pro Jove haberi voluisse, & hoc suum insigne nummis intulit. Ita enim *Aurelius Victor de Cæsaribus* Part. II. DEORUM HABITU INCEDEBAT; cum JOVEM se ob incestum; ex thoro autem Bacchanali Liberum se assereret.

Signum militiæ Chærea Cassio, Tribuno cohortis Prætoriæ, suo percussore, petente, JOVEM dedit, cui Chærea regessit: *Accipe ratum*, vel, ut alii, in his summus *Gronovius*, rectius legunt, IRATUM. Quid mirum ergo, si pridie quam periret somniaverit quoque consistere se in cœlo juxta solium Jovis, impulsumque ab eo dextri pedis pollice & in terras præcipitatum, immo quod inter futuræ cædis suæ prodigia & hoc fuerit, quod Olympiæ simulacrum Jovis, quod dissolvi transferrique Romam placuerat, tantum cachinnum repentè ediderit, ut machinis labefactatis opifices diffugerint.

NUM. 49.

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΜΕΓΑΣ ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΥΠΑΤΟΣ. (*CAJUS CAESAR AUGUSTUS GERMANICUS PONTIFEX MAXIMUS TRIBUNICIA POTESTATE CONSUL.*) *Caput Caligulæ nudum, lævam versus, à tergo sceptrum.*

Consulatus dignitatem præter cæteras hic præsens nummus exhibet & propterea à præcedenti differt, reliqua omnia cum antecedentibus habens communia.

NUM. 50.

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΜΕΓΑΣ ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ Δ. ΥΠΑΤΟΣ Γ. (*CAJUS CAESAR GERMANICUS AUGUSTUS MAXIMUS TRIBUNICIA POTESTATE QUARTA, CONSUL TERTIUM.*) *Caput Caligulæ laureatum, lævam versus.*

Hic Tribunicia Potestas IV. cum Consulatu Tertio conjuncta cernitur, ex quo patet, has dignitates non uno eodemque tempore iniisse, quod & supra in Cæsare à nobis sæpius observatum fuit. Illa autem utraque incidebat in annum 793. Christi vero 40.

TABU-

TABULA III.

CONTINENS

CAESARIS CALIGULAE NUMMOS AUREOS.

NUM. I.

Cajus CAESAR AUGustus GERManicus Pontifex Maximus TRibunicia POTestate. Caput Caligulæ laureatum, lævam versus, uti Tab. I. Num. 25.

vel

Cajus CAESAR AUGustus PONtifex Maximus TRibunicia POTestate III. (Tertium) COnSul III. (Tertium) Caput Caligulæ laureatum; lævam versus respiciens, uti Tab. I. Num. 26.

Senatus PopulusQue Romanus Patri Patriæ OB Cives Servatos. Intra aream in corona quernea.

Pervulgatum est, *querceam coronam* illis saltem olim fuisse datam, qui *cives* in bello *servaverant*. Sed cum ex Historia constet, *nullum* admodum celebrius Cajum gessisse *bellum*; oppido liquet, hæc verba vel *adulationis causa* à *Senatu Populoque Rom.* nummis fuisse impressa, ut tacite ipsum monerent, *à qua* inprimis *virtute imperium esset auspicandum*, nempe à paterno affectu, & nobilissima omnium *Clementiæ* laude; vel quod imperium auspicatus suum, *Urbi cives* quasi *restituerit*, *à tyrannide liberatos*, quod non minoris omnino virtutis esset, ac si in bello à gladii furore istos *servâsset*. Prius, quod innuimus, totidem verbis confirmat *Dio* Lib. LIX. *Collegerat ducenta, aut, ut alii asserunt, ducenta quinquaginta millia militum, ab iisque Septimum Imperator appellatus est, quum NEQUE UNQUAM COLLATIS SIGNIS VICISSET, NEQUE OMNINO QUENQUAM EX HOSTIBUS OCCIDISSET.* *Imperatorem* tamen voluisse videri, ac ab omnibus pro isto haberi, hoc itidem nobis inculcat laudatus *Dio* Lib. LIX. *Omnibus perfectis, thoracem, qui Alexandri fuerat, (sic enim perhibebat) & supra eum chlamydem sericam purpurei coloris, multo auro, multisque gemmis Indicis ornatam induit; gladioque se accinxit, & clypeum sumsit, QUERNEA CDRONA CAPITI IMPOSITA;* καὶ δρυὸς ἐστεφανώσατο. Itemque Excerpta ex libris *Sexti Aurelii Victoris: In spatio trium millium, quod in sinu Puteolano inter moles jacet, duplici ordine naves contexens, arenæ aggestu ad terræ speciem viam solidatam, phalerato equo, insignis QUERCEA CORONA, quasi TRIUMPHANS, indutus aureo paludamento, curru bijugi decurrit.* Insigne ergo ex hoc monumento *Senatus Populique* Romani *adulandi studium* notamus, *civicam coronam Caligulæ decernentis*, cujus vero verba inscripta per *antiphrasin* tacitè potius, & veriori pronunciato interpretabantur: *Senatus PopulusQue Romanus Pesti Patriæ OB Cives Spoliatos*, (*Sublatos*;) Veritatemque ejus hic clarissime palpamus, quod scribit *Johannes Otto Brugensis* in *introductione in Historiam Romanam* p. m. 79. *Senatus Populusque & Magistratus omnes ad assentationem unius versi, majorum suorum obliti fortitudinis & libertatis, aliud nihil, quam TITULOS INANES & INGLORIOS HONORES curabant, quibus vicissim Cæsares crudeliter & turpiter abusi, insolentissimi exstiterunt.* Imo quod olim jam animadvertit *Plinius* Libro XVI. Cap. 4. *Hinc civicæ coronæ, militum virtutis insigne clarissimum, jam pridem vero & clementiæ Imperatorum, postquam civilium bellorum profanatione meritum cœpit haberi CIVEM NON OCCIDERE.* Posterius nobis prodit *Suetonius* Cap. XV. *Pari popularitate DAMNATOS RELEGATOSQUE RESTITUIT; criminumque, si qua residua ex priore tempore manebant, omnium gratiam fecit.* Et luculentius adhuc *Dio* Libro LIX. Ἔπειτα τοὺς ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ὄντας, ἀπέλυσεν· ὧν εἷς ἦν Λεύκιος Πομπώνιος ἑπτὰ ὅλους ἔτεσιν ἐν τῷ οἰκήματι μεθ' ὑπατείαν κακωθείς, τά τε ἐγκλήματα τῆς ἀσεβείας (οἷς περ καὶ τὰ μάλιστα πεπιμψίνες σφᾶς ἐώρα) κατέλυσε, καὶ τὰ γεγράμματα τὰ περὶ αὐτῶν, ὅσα ὁ Τιβέριος καταλελοίπει σωρήσας κατέκαυσεν. h. e. *Deinde eos, qui in carcere erant, dimisit, inter quos Lucius Pomponius septem totos annos à Consulatu suo ibi misere habitus; actiones læsæ pietatis erga Principem, quibus urbem maxime vexari videbat, sustulit; libellosque de iis à Tiberio relictos, congestos exussit.* Ὡς ἐν παρόδῳ addimus, civicas coronas super lauros in vestibulo ædium Palatinarum Imperatori Augusto fuisse positas, teste *Dione* Libro LIII. quas recusasse *Tiberium* ex Cap. XXVI. ejusdem vitæ, *Suetonio* Autore, novimus, ne se Augusto æquare videretur, de quo consuli possunt *Paschalius De coronis* VII. 9. & *Bulengerus de Triumphis* Cap. XIII. Vulgavit hunc rariorem nummum & olim *A. Rubenius* in *Croyaci Ducis Numism.* Tab. XVIII. Num. 4. *Joh. Valens* in *præstantioribus aureis* p. 55. *Joh. Hemelarius* in *Nummis Arschotanis aureis* Tab. V. Num. 8. & 11. p. 19. *C. Mediobarbus* in *Catalogo nummor. aur. Petri Mauroceni* pag. 11. *Joach. Udanus* in *Romana potentia* Tab. III. Num. 8. pag.

30. & exſtat hodie in *Theſauro Regio Pariſienſi* itemque *Schwartzburgico.*

NUM. 2.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERManicus Pontifex Maximus Tribunicia POTeſtate COnSul. Caput Caligulæ nudum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 17.

Caput Auguſti corona radiata ornatum lævam verſus, hinc & inde ſtella intra coronam lauream ſine epigraphe.

Quam diligentes inter alia fuerint in conſervanda *Majorum* ſuorum *gloria primi Cæſares*, ex hoc *Caligulæ nummo* ſatis clare datur intelligere, qui ſanctam ſibi admodum *proavi ſui* memoriam hoc monumento aureo cum maxime eſſe volebat. *Radiatam* quando ipſi imponi curavit *coronam*, *Divinitatis* ipſius argumentum eſt, ac *conſecrationis*, interque *Deos* dudum *recepti*. *Duo* verò *ſidera* quando & ipſi ſimul adjecit, *avum ſuum*, *Druſum*, ſine dubio, & *Germanicum*, *Patrem*, deſignare iisdem voluit, eosque, velut ex *divina hac ſtirpe* deſcendentes, ſingulariter hoc monumento honorare. Multum autem ut æſtimaret *Auguſtum*, *pietas* ipſi ſuadere non tam videbatur, quam quod de *majeſtate ipſius*, qua apud univerſum vulgus jam dudum per omnem vitam fuit, *participare* ſe *hac ratione*, *crederet*, ex *ſanguine* videlicet *ejus* ſic etiam prognatus. Prædicabat propterea (referente *Suetonio* Cap. XXIII.) *MATREM ſuam ex inceſto*, *quod AUGUSTUS cum Julia filia commiſiſſet*, *procreatam.* Jactabat, *Livia Oreſtilla* (*C. Piſoni* quæ nupſerat) abducta, matrimonium ſibi repertum, exemplo *Romuli* & AUGUSTI, juxta *Suetonium* Cap. XXV. Propterea & inter alia opera ſub Tiberio ſemiperfecta *Templum AUGUSTI* præ cæteris abſolvit, totidem verbis id iterum referente *Suetonio*, Cap. XXI. de quo pluribus infra ad Tab. IV. Num. 1. Et ut majorem ex majorum gloria ſibi pararet autoritatem, *aviam Antoniam* (*Dionis* verba ſunt) *AUGUSTI Sacerdotem fecit*, *& orationem habuit*, *non tam Tiberii laudes*, *quam AUGUSTI & GERMANICI MEMORIAE apud Populum RENOVATIONEM.* Et quid multis? Ipſi Tabula I. Num. 24. 27. 28. 29. & 31. *nummos* exhibemus, in quorum *anticis* inter alios & hoc comparere voluit *titulo*: DIVI AUGUSTI PRONEPOS. Et ut Stemma ejus neminem fugiat, in alio *aureo nummo* infra Num. 11. proferendo, *Germanici* Patrem *Tiberium*, avum *Auguſtum*, inſculpi voluit. Nummum hunc rariorem communicat inſuper *Joh. Valens* in *præſtantioribus aureis* p. 55. & 56. *Paolo Pedruſi* in Libro, inſcripto *i Ceſari in oro, Raccolti nel Farneſe Muſeo* Tab. III. Num. 8. ubi falſo, ut credo, tres ſtellæ, nempe duæ ante faciem & una pone conſpiciuntur, incuria forte Sculptoris. *C. Mediobarbus* p. 77. *ſtellis circumdatum caput* eſſe, ſcribit, cum tamen utrinque ſaltem *ſint duæ*, *anticamque ejus* omiſit. Exſtat hodie in *Theſauro Schwartzburigico*, ſicuti etiam viſitur in *Regio Pariſienſi*, & olim eum quoque poſſedit *Dominus de Monjeux*, apud quem *B. Morellius* ipſum deprehendit.

NUM. 3.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERManicus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tabula I. Num. 25.

vel

Cajus CAESAR AUGuſtus GERManicus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ nudum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 16.

vel

Cajus CAESAR AUGuſtus PONtifex Maximus TRibunicia POTeſtate. III. (Tertium) COnSul III. (Tertium) Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 26.

DIVUS AUGuſtus PATER PATRIAE Caput Auguſti corona radiata ornatum, lævam verſus.

Luculentius adhuc hic ipſe confirmat nummus, quod antecedentis occaſione monueramus, *fuiſſe* ſcilicet *priores Cæſares ſtudioſiſſimos propagandæ augendæque majorum ſuorum gloriæ*, ex *renovata* iterum iterumque *illorum memoria*, *populoque* ſubinde *variis monumentis commendata*, ipſi lucem ac ſplendorem exinde capientes maximum. Remittimus ergo B. L. ad numero antecedenti dicta, ſolum addentes, uti in hoc *Proavi ſui memoriam* renovatam voluit, ita in ſequenti *Matris* ſuæ, *Agrippinæ*, recordationem æternitati commendâſſe; *Patrisque Patriæ cognomen* hic in nummo exſtare voluiſſe, quod *Julius Cæſar* affectans decerni ſibi jam à Senatu paſſus fuerat, *Auguſtus* verò optimis regendi artibus communique veluti applauſu meruerat, inter *DIVOS* nunc *verſans*, *Imperii Romani* ex ipſorum mente curam habens ſingulariter. Cuſas priores tres remur A. C. 3999. V. C. $\binom{799}{1}$ I. C. XXXIX. *M. Apulejo Juliano* & *P. Nonio* Aſprenate COSS. poſteriorem anno $\binom{792}{3}$. Siſtit & illum non ubivis obvium nummum *Joh. Valens* in *præſtantioribus aureis* pag. 54. *Paolo Pedruſi* in Libro, inſcripto: *I Ceſari in oro Raccolti nel Farneſe Muſeo* Tab. III. Num. 9. *C. Mediobarbus* p. 76. *Occo edit. ult.* p. 104. Poſſedit olim eum *Dominus de Monjeux*, & hodie *pars eſt Theſauri Schwartzburgici*, itemque *Regii Pariſienſis.*

NUM.

NUM. 4.

Cajus CAESAR AUGuſtus, GERManicus Pontifex Maximus, TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 25.

vel

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS PONtifex MAXimus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ laureatum, dextram verſus, uti Tab. I. Num. 23.

vel

Cajus CAESAR GERMANICUS PONTifex MAXimus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ laureatum, uti eſt apud Occonem edit. ult. p. 103.

vel

Cajus CAESAR AUGuſtus PONtifex Maximus TRibunicia POTeſtate III. (Tertium) COnSul III. (Tertium) Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 26.

vel

AGRIPPINA MATer Caji CAESaris AUGuſti GERManici. Caput Agrippinæ ornatum, lævam verſus.

Ex *Agrippinæ* hiſtoria, ſupra in *Familia Auguſta* uberius expoſita, nondum memoriæ excidit, *Cajum* tunc ſtatim, cum Imperium adeptus eſſet, *in Pandatariam Inſulam, tempeſtate quamvis turbida, ſe recepiſſe, ibique collectos Agrippinæ, matris, cineres in urnam condidiſſe, ac ſecum magna cum veneratione retuliſſe Romam, inque Auguſti Mauſoleum condidiſſe*; in ejus poſtea perennantem memoriam *honores* imperâſſe *ampliſſimos, ludos inſtituiſſe Circenſes, Carpentumque, quo in pompa traduceretur, decreviſſe, nummos etiam ex auro & argento eidem dicâſſe*, &, quod obſervatione oppido dignum, non *una vice* quidem, ſed *tribus* minimum diverſis, uti luculentiſſimè hoc ex *diverſis averſis* datur colligere; nempe non ſolum tunc, cum *prima vice Tribuniciam Poteſtatem* ſuſcepiſſet, ſcil. A. V. C. $(\frac{790}{1})$ I. C. XXIX. *M. Aquilio Juliano & P. Nonio Aſprenate Coſſ.* ſed & cum *Tertiam & Quartam* ſuſtineret, hoc eſt anno $(\frac{792}{3})$ & $(\frac{793}{4})$. Cujus equidem *ultimæ*, quartæ ſcilicet, rariſſimum monumentum in argenteo ac ſubærato conſervatur, qui eſt in *Theſauro Schwartzburgico*, infra quoque afferendo. Audiamus de priori *Dionem: Ejus oſſa & fratrum, defunctorum, ſua manu legit, & Romam allata in Auguſti ſepulchro condidit.* De utroque *Suetonius* Cap. XV. *Tiberio cum plurimis lacrymis pro concione laudato, funeratoque ampliſſime, confeſtim Pandatariam & Pontias ad transferendos MATRIS fratriſque cineres feſtinavit, tempeſtate turbida, quo magis pietas emineret: adiitque venerabundus, ac per ſemet in urnas condidit. Nec minore ſcena Oſtiam, præfixo in biremis puppe vexillo, & inde Romam Tiberi ſubvectos, per ſplendidiſſimum quemque equeſtris Ordinis medio ac frequenti die duobus ferculis Mauſoleo intulit. Inferiasque his annua religione publice inſtituit, & eo amplius MATRI Circenſes, Carpentumque, quo in pompa traduceretur.* Clariſſima ergo habemus *pietatis Imperatoris* erga *Matrem, Juliam Agrippinam, Germanici* uxorem, *M. Agrippæ* & *Juliæ* filiam, veſtigia, per nummos etiam conteſtata. Et uti ejus *Carpentum* ſupra in nummis obſervavimus pluribus, ita ejusdem *memoriam aureo* hoc *monumento, duobus diverſis temporibus.* Quando ſcilicet *Tribuniciam Poteſtatem primum & tertium* gereret, repetito, perenniorem ſine dubio voluit *Caligula*, jubens, ut ex una nummorum parte *Agrippinæ* imago imprimeretur, ex altera *ſui ipſius effigies*, ut loquitur *Æneas Vicus* in *Imag. Auguſt.* quod & ſupra jam exhibuimus in *Agrippinæ* nummis *aureis* Num. 2. & 3. Luci & hunc nummum olim expoſuit publicæ *Joh. Valens* in *præſtantioribus aureis* p. 53. & 54. *A. Rubenius* in *auctis nummis Arſchotanis* Tab. XVIII. Num. 6. & 7. *Joh. Hemelarius* in *nummis aureis Ducis Arſchotani* Tab. V. Num. 9. & 12. p. 19. *Paolo Pedruſi*, in Libro, inſcripto *I Ceſari in ora Raccolti nel Farneſe Muſeo* Tab. III. Num. 7. *C. Mediobarbus* p. 76. & 78. *Occo* edit. ult. p. 103. & 105. Hodie & pars eſt *Theſauri Regii Pariſienſis* itemque *Schwartzburgici*, olimque illum poſſedit *Dominus de Monjeux.*

NUM. 5. & 6.

Cajus CAESAR AUGuſtus PONTifex MAXimus TRibunicia POTeſtate. Capita Caligulæ & Druſillæ jugata lævam verſus.

JULIA AGRIPPINA. Capita Juliæ & Agrippinæ ornata, invicemque oppoſita.

Mirum planè non eſt, quod *Caligulæ & Druſillæ capita* in averſa *conjuncta* offendamus, cum ex *Suetonio* ſcianus, *iſtam* ex *ſororibus* præ cæteris *dilexiſſe, & in modum juſtæ uxoris propalam habuiſſe.* Verba ejus Cap. XXIV. hæc ſunt: *Ex his* (tribus Sororibus) *DRUSILLAM vitiâſſe virginem prætextatus adhuc creditur, atque etiam in concubitu ejus quondam deprehenſus ab avia Antonia, apud quam ſimul educabantur. Mox Lucio Caſſio Longino Conſulari collocatam abduxit, & in modum JUSTAE UXORIS propalam habuit. Hæredem quoque bonorum atque imperii æger inſtituit.* Et, poſtquam de luctu ſuper illius mortem nonnulla eſt præfatus, pergit: *RELIQUAS SORORES* (*Juliam & Agrippinam*) *NEC CUPIDITATE TANTA, NEC DIGNATIONE DILEXIT, ut quas ſæpe exoletis ſuis proſtraverit. Quo facilius eas in cauſa Æmilii Lepidi condemnavit, quaſi adulteras, & inſidiarum adverſus ſe conſcias.* De *amore* erga *Druſillam* ſatis dictum, de *duabus cæteris ſororibus* infra pluribus dicendi erit locus, Tabula nempe IV. Num. 3.

Rariſſimus hic ex *auro* nummus pars eſt *Theſauri Schwartzburgici*, olimque eundem *Hamburgi* poſſedit *Nob. Hedenus.*

NUM. 7.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERManicus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ nudum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 16.

vel

Cajus CAESAR AUGuſtus GERManicus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 25.

vel

Cajus CAESAR AUGuſtus GERManicus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate COnSul. Caput Caligulæ nudum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 17.

GERMANICUS CAESar Pater Caji CAESaris AUGuſti GERManici. Caput Germanici nudum, lævam verſus.

GERMANICI, *Patris*, *Druſi*, *minorisque Antoniæ* filii, *Tiberii* Patrui, ac ob res præclarè in *Germania* & *Oriente* geſtas, *Imperatoris* ac *Cæſaris* triumphantis, à *Tiberio* verò fraude ac veneno, ut ſuſpicio fuit, *Antiochiæ* ætatis anno XXXIV. exſtincti, memoriam ſanctius, *monumento* etiam *aureo* cultam à *filio*, *paternorum beneficiorum magis memore*, quàm *paternarum virtutum æmulo*, *Cajo*, *Imperatore* (*utriusque faciebus* in nummo conjunctis) offendimus, *cujus* aliàs *chara apud Populum erat univerſum*, *cujusque* gratia, & in nunquam intermoriturum *ipſius memoriam*, *Septembrem* Menſem *Germanicum* appellaverat, aſſerente id denuo *Suetonio* Cap. XV. *Tanta ſcilicet Imperatorum erat calliditas, ut, quos in magno apud vulgum ſciebant honore ac pretio, eorum gloriam, præſertim, ſi de illa participarent ipſi, augere indies, quovis ſtuderent modo. Germanici* antem Patris quæ dignatio? *Sic vulgo favorabilis*, inquit *Suetonius*, Cap. LXIV. *ut plurimi tradant, quoties aliquo adveniret; vel ſicunde diſcederet, præ turba occurrentium proſequentiumve nonnunquam eum diſcrimen vitæ adiiſſe.* Traditque *idem Autor* Cap. VI. cum rumor, licet falſus, de ejus reſtitutione in priſtinam ſanitatem Romam eſſet adlatus, *paſſim cum luminibus & victimis in Capitolium concurſum eſſe, ac pene revulſas Templi fores, ne quid geſtientes vota reddere moraretur, expergefactumque è ſomno Tiberium gratulantium vocibus atque undique concinentium: SALVA ROMA, SALVA PATRIA, SALVUS EST GERMANICUS.* Auxerat autem magis *ejusdem Gloriam*, eodem prodente *Suetonio* Cap. VI. in *Calig.* inſequentium temporum atrocitas; *Auxit*, inquiente, *gloriam deſideriumque defuncti etiam atrocitas inſequentium temporum, cunctis nec temerè opinantibus, reverentia ejus ac metu repreſſam Tiberii ſævitiam, quæ mox eruperit.* Hoc ergo cum nôſſet *Caligula*, jactare ſe *ejus* & *Auguſti*, proavi, *memoria* apud Populum quavis occaſione non intermittebat, quod probè inter alia & *Dionis* inculcant verba: *Aviam ANTONIAM, AUGUSTI Sacerdotem feciſſe, & Orationem habuiſſe NON TAM IN TIBERII laudes, quam AUGUSTI & GERMANICI MEMORIAE apud POPULUM RENOVATIONEM.* Luculentiora vero *hujus* ſuæ *artis* veſtigia in ipſis *nummis* obvia ſunt, in quibus quippe non ſolum, ut ſupra, *AUGUSTI memoriam*, ſed &, ut in *hoc* noſtro, *GERMANICI conſecratam* ac *æternitati traditam* deprehendimus. *Vultum* etiam ejus ſi intuemur, exactè ille convenire videtur cum *verbis Suetonii* Cap. III. *Omnes Germanico CORPORIS ANIMIQUE virtutes, & quantas nemini cuiquam contigiſſe ſatis conſtat. FORMAM & fortitudinem egregiam: ingenium in utroque eloquentiæ doctrinæque genere præcellens: benevolentiam ſingularem, conciliandæque hominum gratiæ ac promerendi amoris mirum ac efficax ſtudium*; Quæ omnia, ut diximus, ex nummo clarius eluceſcunt, ſupra jam quoque in *Familia Auguſta* Tab. XI. Num. 1. 2. & 3. ſub nummis *Germanici* à nobis adducto.

Siſtit hunc nummum *Joh. Valens* in *præſtantioribus aureis* p. p. 55. *C. Mediobarbus* p. 76. *C. Patinus* in *Theſauro minori aureorum* p. 6. Pars etiam hodie eſt *Theſauri Regii Pariſienſis* itemque *Schwartzburgici*, & olim illum quoque poſſedit *Dominus de Monjeux.*

NUM. 8.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS. Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 4.

Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate ITERum. Victoria inſidens globo, dextra lauream tenet.

VIX *Victoriam*, ut ſymbolum relatæ ab hoſtibus *inſignis Victoriæ Cajo* attribuere poſſumus, cum ſciamus, *nullum* ſub *Tribunicia Poteſtate ſecunda bellum* ab ipſo fuiſſe geſtum, multoque minus ſigna *Victoriæ* in nummis mereri potuiſſe, quod ſupra Tabula hac III. Num. 1. pluribus probatum dedimus, ſed credimus potius, *eam* ut *Deam* hic ſedere, cujus *Templum* erat in *regione Fori Romani, inſidetque* illa hic *globo*, velut indicatura, *qua arte univerſus prope Orbis Imperio Romano fuerit ſubjectus*, quod & ſupra in nummis *Auguſti* ac *Cæſaris* obſervare licuit. Publicavit jam illum rariorem aureum *Joh. Valens* in *præſtantioribus aureis* p. 55. *C. Mediobarbus* p. 77. qui tamen *anticam omiſit*, à *Joh. Valente*, ad quem provocat, omiſſam, ſed nos ex nummis aureis *Regis Galliæ*, *ichthyocolla* expreſſis, reſtituimus eandem. Exſtat hic ipſe *Quinarius* hodie in *Theſauro Verſalienſi.*

NUM. 9.

Caput Auguſti radiatum ſine ſtellis & epigraphe.

Quod de *ſingulari primorum Imperatorum*, ſuorum *Majorum* & *Parentum*, velificandæ *Gloriæ ſtudio*, ſupra Tabula hac III. Num. 2. 3. & 7. diximus, hoc quoque nummo noſtro confirmatur amplius. Et ſicuti ſupra *ſtellam* utrinque *capiti* adjecerat; ita *nudum caput*, toto Orbi aliàs notiſſimum, ſolo *Divinitatis* argumento, corona radiata ſcilicet, quo venerabilior omnibus eſſet *ejus vultus*, notaverat. Hunc nummum jam protulerunt *Joh. Valens* in *præſtantioribus aureis* p. 55. & ex eo *C. Mediobarbus* p. 77. qui tamen anticam ejus cum illo omiſit.

NUM. 10.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS PONtifex MAXimus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ laureatum, dextram verſus, uti Tab. I. Num. 23.

vel

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS PONtifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ laureatum, dextram verſus, uti Tab. I. Num. 18.

vel

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS PONtifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. II. Num. 70.

AGRIPPINA DRUSILLA JULIA.
Tres Caji ſorores ſtantes, ſiniſtris cornucopiæ, dextris bilances tenentes.

Tres in nummo offeruntur *Caji ſorores*, quas, ſicut *omnes vitiâſſe* Auctores memorant; ita & *omnes* nummo exhibere placuit; quarum typus infra cum denuo Tab. IV. Num. 3. occurrat, eo B. L. ablegamus, plura ibidem de iisdem dicturi. Siſtunt hunc nummum *Levinus Hulſius* in *Romanorum Numiſmatum ſerie* p. 9. *C. Mediobarbus* pag. 76. & 77. *Johannes Hemelarius* in *nummis aureis Arſchotanis* Tab. V. Num. 10. itemque *C. Patinus* in *Suetonio nummis illuſtrato* p. 203. *Occo* edit. ult. p. 104. qui pro MAX. M. ſaltem habet, uti in averſa ſupra eum exhibuimus.

NUM. 11.

Cajus CAESAR AUGuſtus PONtifex Maximus TRibunicia POTeſtate III. (Tertium) COnSul III. (Tertium) Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 26.

GERMANICUS CAESar TIberii AUGUSTi Filius DIVI AUGuſti Nepos. Caput Germanici nudum, dextram verſus.

Singulare *Germanici* monumentum à *Caligula* in nummo erectum Num. 7. præcedente jam vidimus. Sed uti ibi ſaltem *Patrem* Cajo, filio, ſufficiebat *nominâſſe*, ſic in hoc *majores ſuos* altius tradit, nempe *Tiberium*, Germanici *Patrem*, *Auguſtumque avum*, quò rectius *Pronepos Auguſti* dici poſſet. De *Germanico* huc facientia plura jam ibidem in medium attulimus, quorſum B. L. remiſſum cupimus. Debemus hunc nummum *Johanni Hemelario*, qui illum Tab. V, Num. 7. & 8. ex *Ducis Arſchotani nummis aureis* profert, *mea* ſententia, primus.

NUMMI ARGENTEI MAJORIS MODULI CALIGULAE.

NUM. I.

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣ☞ ΓΕΡΜανικὸς ΑΡΧιερεὺς ΜΕΓας ΔΗΜαρχικῆς ΕΞΟΥΣίας ΥΠΑτος. (*CAJUS CAESAR AUGUSTUS GERMANICUS PONTIFEX MAXIMUS TRIBUNICIA POTESTATE CONSUL.*) *Caput Caligulæ nudum, lævam versus, pone sceptrum, uti Tab. II. Num.* 49.

vel

ΓΑΙΟC ΚΑΙΣΑΡ CEBACTOC ΑΡΧιερεὺς ΜΕΓας ΔΗΜαρχικῆς ΕΞουσίας. (*CAJUS CAESAR AUGUSTUS PONTIFEX MAXIMUS TRIBUNICIA POTESTATE.*) *Caput Caligulæ nudum, lævam versus, pone sceptrum, uti Tab. II. Num.* 48.

Statua Augusti, corona radiata caput cincti, togata, dextra pateram, sinistra hastam tenens in thensa à quatuor Elephantis, cui sessores sui insident, trahitur, septem sideribus supra circumpositis.

Multa concurrunt indicia, quæ inter *Divos* à *Caligula* relatum arguunt *Augustum*. *Corona radiata caput* circumdatum est, quod palmarium *Divinitatis* prioribus Imperatorum temporibus argumentum est. *Dextera pateram* tenet, ut indicet *sacra* nunc ipsi esse facienda. *Hastam* vel *Sceptrum sinistra* sustinet, *Deorum* commune symbolum, de quo *Suetonius* in *Galba*: *Augustique sceptrum è manibus excussum est.* *Sidera* supra circumstantia nonnulli, & in his *Joh. Valens* de defuncta ipsius *Familia*, pariterque inter astra recepta ac *Divinitatis* nunc *consorte* interpretantur, quasi illa *Drusum* avum, *Germanicum* Patrem, & *quinque ejus fratres* designent. *Statuam* vero *Augusti* credimus illam per *Circum vectam ab Elephantis*, cum inter *Deos* à *Tiberio* & *Livia* referretur, *solennitate hac* à *Caligula* in perennem rei memoriam nunc per nummos *restituta.* Produxit jam hunc *majoris moduli* ex argento nummum *rarissimum Joh. Valens* in *præstantioribus argenteis* p. 56. *Car. Patinus* in *Suetonio nummis illustrato* p. 244.

NUM. 2.

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΑΡΧιερεὺς ΜΕΓας ΔΗΜαρχικῆς ΕΞουσίας. (*CAJUS CAESAR AUGUSTUS PONTIFEX MAXIMUS TRIBUNICIA POTESTATE.*) *Caput Caligulæ nudum, lævam versus, cum sceptro à tergo, uti Tab. II. Num.* 48.

Figura Augusti, Caput corona radiata cincti, togata sedens, dextraque pateram, sinistra hastam gerens, septem stellis circumdata est.

Ex conspectu nummi, ut ex prædictis modo satis constare potest, patet à *Caligula* hunc nummum, ut *Divum* pariter ostentaret *Augustum*, fuisse cusum. An verò universam suam *Familiam* per *septem sidera* voluerit indicare *Caligula*, uti in præcedenti conjecturam fecimus cum *Joh. Valente*, an potius *septem Planetas* iisdem designare, inter quas nunc ille sub habitu Dei sedens ac collocatus quasi regnet, docente *Manilio*, alii videant. Nobis posterius, cum *Car. Patino*, *pace* aliorum, videtur, & quidem ex eo, quod & eodem modo in nummis *Claudii* compareat Augustus, dehinc quod *Cajus* Augustum *maximè veneratus* fuerit, ipsi *Templum* exstruxerit, *Ludos* instituerit, posterius clarè nobis prodente *Josepho* Libro XIX. Cap. 1. *Antiquit. Judaicarum*: Γάϊον δε προϊόντα αὐτῷ γενομένων ἔθυε τῷ Σεβαστῷ Καίσαρι, ᾧ καὶ τὰ τῆς θεωρίας ἦγετο. *Cajus deinde progressus rem divinam fecit Augusto Cæsari, ad cujus tum honorem Ludi celebrabantur.* Exhibuit jam illum *rarissimum majoris moduli* nummum *Joh. Valens* in *præstantioribus argenteis* p. 56. *A. Rubenius* in *nummis Arschotanis* Tab. XVIII. Num. 3. *Carolus Patinus* in *Suetonio nummis illustrato* p. 244. ubi tamen *corona radiata* circa *Augusti caput omissa*, negligentia forte Sculptoris, cernitur. *Car. Patinus* in *Catalogo argenteorum maximi moduli nummorum Petri Mauroceni* p. 17. ubi tamen *Jovem* obsignatum in nummo autumat, cum *Augustus* potius sit, sub *Jovis* figura, inter septemtriones. Idemque *Patinus* in *Thesauro minori nummorum argenteorum* p. 52. ubi *Augusti* statuæ caput quoque ex incuria *laureatum* effictum cernitur. Rectius eum communicat *Ans. Solerius* in Libro *De Pileo* p. m. 376. edit. *Amst.* 1671. in 12.

ARGENTEA NUMISMATA CONSUETI MODULI.

NUM. 3.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS. Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 4.

PONTifex MAXimus AUGuſtus TRibunicia POTeſtate IMPERATOR. Simpulum & Lituus.

Averſam quod attinet, illam L. B. Tab. I. Num. 4. explicatam deprehendet. *Lituus* vero & *Simpulum* ſicuti nihil aliud, quam ejus AUGURATUM & PONTIFICATUM deſignant; ita merentur de utroque *Suetonii* verba (Cap. XII.) & hic repeti: *Deinde AUGUR in locum fratris ſui Druſi deſtinatus, prius quam inauguraretur, ad PONTIFICATUM traductus eſt; inſigni teſtimonio Pietatis atque indolis: cum deſerta deſolataque reliquis ſubſidiis aula, Sejano vero tunc ſuſpecto, mox & oppreſſo, ad ſpem ſucceſſionis paullatim admoveretur.* Pro ea ergo, qua erat apud vulgus *Pietatis* opinione, *Pontifex* factus, ſtatim & primariò *ſacra* hæc *Symbola* præferre in nummis voluit, ut cives in iſta *religionis cura* confirmaret ſaltem eò magis. Rariorem hunc nummum *Theſaurus Schwartzburgicus* complectitur.

NUM. 4.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERManicus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate COnSul. Caput Caligulæ nudum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 17.

Caput Auguſti corona radiata cinctum lævam verſus, hinc & inde ſtella conſpicitur.

Hic ipſe nummus cum *metallo* ſaltem differat ab iſto, quem ſupra *hac ipſa* Tabula III. Num. 2. in *aureis* dedimus, modo quod *corona* ibi *laurea Caput Auguſti* cingat, hic vero *deſit*, eo B. L. ſtatim ablegatum cupimus, addentes ſaltem, quod iſtum ob *typi præſtantiam* & tam *charam Auguſti*, (quo ſe ſingulariter jactabat) *memoriam*, in utroque *metallo* exſtare voluerit *Caligula*. Vulgaverunt & hunc *Joh. Valens* in *præſtantioribus argenteis* p. 55. & 56. *L. Begerus* Tom. II. *Theſ. Brandeburgici* p. 616. & 617. ubi transmittere non poſſumus, *perigraphen averſæ* minus rectè fuiſſe circumpoſitam, cum illa ibi habeat: *Cajus CAESAR AUGuſtus GERManicus Pontifex Maximus TRibunicia Poteſtate Pontifex MAXimus*; ubi ſcilicet, loco *COnSul*, *repetita* contra morem legitur *Pontificis Maximi dignitas*. Hodie & heic loci pars eſt *Theſauri Schwartzburgici*. (1) Siſtit & illum *C. Mediobarbus* p. 77. *Car. Patinus* in *Catalogo nummor. argent. Petri Mauroceni* p. 21.

NUM. 5.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERManicus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Caput Caji laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 25.

vel

Cajus CAESAR AUGuſtus PONtifex MAXimus TRibunicia Poteſtate III. (Tertium) COnSul III. (Tertium) Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 26.

DIVUS AUGuſtus PATER PATRIAE. Caput Auguſti corona radiata ornatum.

Eundem jam nummum *metallo* ſaltem differentem Tabula hac ipſa III. Num. 3. in *aureis* exhibuimus, quorſum B. L. remittimus, ne cramben bis coctam apponere nos velle videamur, hoc tantummodo monentes, inſigniter denuo confirmari, quod ſupra de ſingulari *amplificandæ majorum ſuorum gloriæ priorum Imperatorum inter alia per* [illegible] *in nummis ſtudio* obſervavimus, dum non *uno ſub ſchemate & habitu* ſaltem *Auguſtum* in nummis, ſed & non *uno in metallo*, neque eodem, ſed diverſis planè temporibus eundem exhibuerit *Caligula*. Siquidem ex epigraphis horum nummorum conſtat, iſtos non ſolum A. V. C. DCCXC. I. C. XXXIX. ſed & DCCXCII. I. C. XLI. Coſſ. *L. Cæſtio Poblicola* & *M. Coccejo Nerva* fuiſſe percuſſos. Siſtit hunc Nummum *C. Mediobarbus* p. 77. *Occo* edit. ult. p. 103. & 104. & (2) poſſedit *Cl. Fæſchius*; pars quoque hodie eſt *Theſauri Schwartzburgici*.

NUM.

(1) Servamus hunc in *Muſeo noſtro*. SIGEBERT. HAVERCAMP.

(2) Et alterum hunc, quem laudat *Schlegelius*, poſſidemus. SIG. HAVERCAMP.

NUM. 6.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERManicus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ nudum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 16.

vel

Cajus CAESAR AUGuſtus GERManicus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 25.

vel

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS PONTifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ laureatum, dextram verſus, uti Tab. I. Num. 15.

vel

Cajus CAESAR AUGuſtus PONtifex Maximus TRibunicia POTeſtate III. (Tertium) COnSul III. (Tertium) Caput Caligulæ laureatum, uti Tab. I. Num. 26.

vel

Cajus CAESAR AUGuſtus PONtifex Maximus TRibunicia POTeſtate IIII. (Quartum) COnSul IIII. (Quartum) Pater Patriæ. Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 34.

AGRIPPINA MATer Caji CAESaris AUGuſti GERManici. Caput Agrippinæ ornatum.

Ea, quæ ad explicationem hujus nummi poſſunt facere, deprehendet B. L. ſupra hac ipſa Tabula III. Num. 4. ubi *ejusdem typi* nummum in *auro* exhibuimus. Hic modo obſervamus, hunc nummum propter *typi & rei impreſſæ præſtantiam*, & *perenniorem Agrippinæ matris memoriam*, non una vice, ſed *tribus* diverſis *temporibus*, nempe ſub *Tribunicia Poteſtate prima, tertia* & *quarta*, hoc eſt A. U. 3999. V. C. DCCXC, I. C. XXIX. à *Caligula* fuiſſe repetitum. Offendimus eundem ſupra quoque in *nummis Agrippinæ* Tab. XIV. Num. 1. & 2. jam à nobis adductum, luci præterea jam expoſitum publicæ à *Joh. Valente* in *præſtantioribus argenteis* p. 54. *Octaviano Stradá* in *vita Caligulæ* p. m. 43. *L. Begero* in Tomo II. *Theſaur. Brandenburgic.* p. 616. *C. Mediobarbo* p. 77. & 78. *Occone* edit. ult. p. 103.

NUM. 7.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS. Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 4.

vel

Cajus CAESAR AUGuſtus GERManicus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ nudum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 16.

vel

Cajus CAESAR AUGuſtus GERManicus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 25.

vel

Cajus CAESAR AUGuſtus PONtifex Maximus TRibunicia Poteſtate IIII. (Quartum) COnSul IIII. (Quartum. Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 34.

GERMANICUS CAESar Pater Caji CAESaris AUGuſti GERManici. Caput Germanici nudum.

Sicuti ſupra in *aureis* & *Proavi* Auguſti, & *Patris* Germanici, & *Matris* Agrippinæ, memoriam à *Caligula* vidimus reſtitutam; ita *trium* horum in *argento* quoque deprehendimus renovatam. Et merebatur id cumprimis *Pater*, quem non ſolum in *magna dignatione* apud *Populum* ſupra exhibuimus, ſed & vel propterea dignus, cujus nomen duret in ævum, quod *vivus*, *ſicubi clarorum Virorum ſepulchra cognoſceret*, *inferias Manibus illorum dare conſueverat*, *& cæſorum clade Variana veteres ac diſperſas reliquias uno tumulo humaturus*, *colligere ſua manu & comportare primus aggreſſus fuit*, referente id *Suetonio* in *Caligula* Cap. III. Hic ipſe vero cum *metallo* ſaltem diſerepet ab *illo* ſupra hac ipſa Tab. III. Num. 7. allato, eo B. L. ablegamus, cui volupe eſt plura de eodem cognoſcere. Dedit jam illum in lucem *Joh. Valens* in *præſtantioribus argenteis* p. 55. *Car. Patinus* in *Suetonio nummis illuſtrato* p. 199. *Laur. Begerus* Tom II. *Theſaur. Brandenburgici* p. 616. *Comes Mediobarbus* pag. 77. & 78. *Occo* edit. ult. p. 105. (3) Hodieque videre illum eſt in *Theſauro Schwartzburgico*.

NUM. 8.

DRUSUS. Caput Druſi nudum, dextram verſus.

Nihil magis curæ cordique fuiſſe *primis Imperatoribus*, quam *conſervationem* & *augmentum Gloriæ*

(3) Et hic, & ille qui præceſſit, in *Muſeo noſtro* inveniuntur. SIG. HAVERC.

Gloriæ ſuorum Majorum & Anteceſſorum, hic ipſe denuo comprobat nummus, quem in memoriam *Druſi*, *avi* ſui, ſignatum videmus. Sicuti verò in antecedentibus tùm *aureis* tùm *argenteis*, *Auguſti*, proavi, *Antoniæ*, *aviæ*, *Germanici*, Patris, *Agrippinæ*, matris, *Druſillæ*, *Juliæ* & *Agrippinæ*, *ſororum*, memoriam conſpeximus in nummis renovatam, ita hic quoque *Druſi avi*. De hoc *Suetonius* in *Claudio* Cap. I. *Is Druſus in Quæſturæ Prætu*ræque *honore Dux Rhætici deinde Germanici belli, Oceanum Septentrionalem primus Romanorum Ducum navigavit, transque Rhenum foſſas novi & immenſi operis effecit, quæ nunc adhuc DRUSINAE vocantur. Hoſtem etiam frequenter cæſum ac penitus in ultimas ſolitudines actum, non prius deſtitit inſequi, quam ſpecies barbaræ mulieris humana amplior victorem tendere ultra ſermone latino probibuiſſet. Quas ob res ovandi jus & triumphalia ornamenta percepit: ac poſt Prætu*ram *confeſtim initio Conſulatus atque expeditione repetita, ſupremum diem morbo obiit, in æſtivis caſtris, quæ ex eo Scelerata ſunt appellata.* Sed de illo ſupra jam fuimus multi, ut ſaltem hoc attendamus; ſcil. Quæ nova non quotidie detegunt Numiſmata? Hunc *eximiæ raritatis* ex *argento* nummum laudavit *Joh. Valens* in *præſtantioribus argenteis* pag. 54.

NUM. 9.

Cajus CAESAR AUGuſtus PONtifex Maximus TRibunicia POTeſtate III. (Tertium) Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 26.

vel

Cajus CAESAR AUGuſtus PONtifex Maximus TRibunicia Poteſtate IIII. (Quartum) COnSul IIII. (Quartum) Caput Caligulæ laureatum, dextram verſus, uti Tab. I. Num. 66.

Senatus PopulusQue Romanus Patri Patriæ OB Cives Servatos. In corona quernea.

Eundem typum ſupra in *aureis* hac ipſa Tabula Num. I. cum produxerimus, ibidem dicta hic denuo repetere ſuperſedemus, adnotantes ſaltem, quod ob *typi præſtantiam*, & in argento eundem voluerit exſtare *Senatus PopulusQue Romanus*, diverſisque præterea temporibus eundem repetierit, Anno ſcilicet V. C. DCCXCII. I. C. XLI. & DCCXCIII. I. C. XLII. Exhibet & illum *A. Rubenius* in *Croyaci Ducis Numiſmatibus* Tab. XVIII. Num. 3. *Jacobus Zarabella* in *Aula Heroum*, ſive *Faſtis Roman.* ad annum DCCLXXXIX. pag. 118. *C. Mediobarbus* p. 78. *Car. Patinus* in *Catal. nummor. argent. Petri Mauroceni* p. 21. *Occo* edit. poſt. p. 105. *Andreas Alciatus* in *Emblematibus* cum *Commentariis ampliſſimis Patav.* 1621. p. 853. Poſſedit illum *Cl. Fæſchius*, & apud hunc *Morellius* deprehendit.

NUM. 10.

Caput Auguſti radiatum ſine epigraphe.

Auguſti, proavi, memoriam *duobus* jam nummis *aureis*, nempe Num. 2. & 3. *quatuorque argenteis*, videlicet N. 1. 2. 4. & 5. reſtitutam vidimus, ſequitur nunc alius non *minori raritate quam præcedentes*, notabilis, *absque epigraphe*, & ſine *ſtellis utrinque*. Nec miramur, eandem toties voluiſſe renovatam, cum conſtet, qua diligentia *Auguſtum vita exprimere ſub initium ſui Imperii noſter ſategerit Cajus*, quoque ſtudio *Majorum ſuorum* evehere *gloriam* omni anniſus fuerit opere. Vulgavit hunc rariorem nummum jam olim *Joh. Valens* in *præſtantioribus argenteis* p. 55. *C. Mediobarbus* p. 77.

NUM. 12.

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΓΕΡΜανικὸς ΑΡΧιερεὺς ΜΕΓας ΔΗΜαρχικῆς ΕΞΟΥΣίας. (*CAJUS CAESAR GERMANICUS PONTIFEX MAXIMUS TRIBUNICIA POTESTATE.*) *Caput Caligulæ nudum, lævam verſus, uti Tab. II. Num.* 47.

vel

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΓΕΡΜανικὸς ΑΡΧιερεὺς ΜΕΓας ΔΗΜαρχικῆς ΕΞΟΥΣίας ΥΠΑΤος. (*CAJUS CAESAR GERMANICUS PONTIFEX MAXIMUS TRIBUNICIA POTESTATE CONSUL.*) *Caput Caligulæ nudum, lævam verſus, uti Tab. I. N.* 49.

vel

Γάϊος ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒαστος ΓΕΡΜανικὸς ΑΡΧιερεὺς ΜΕΓας ΔΗΜαρχικῆς ΕΞΟΥσίας ΥΠΑΤος. (*CAJUS CAESAR GERMANICUS PONTIFEX MAXIMUS TRIBUNICIA POTESTATE CONSUL.*) *Caput Caligulæ lævam verſus, nudum, uti Tab. II. Num.* 57.

Caput Auguſti corona radiata ornatum, circumpoſitis ſeptem ſtellis.

Succedit *quintum* ex *argento* ſanctius Divi *Auguſti* à *Caligula* cultæ *memoriæ Monumentum*, quo denuo magis magisque confirmantur illa, quæ ſupra modo ad Num. 2. Tabulæ hujus III. in *argenteis* diximus, quorſum B. L. ablegamus. Offendit illum olim *Morellius*, nec tamen addidit, ubi eundem viderit. Exhibet & illum *Joh. Valens* in nummis *præſtantioribus argenteis* p. 56. *C. Mediobarbus*

pag. 77. *Carolus Patinus* in *Catalogo nummorum argent. Petri Mauroceni* pag. 21.

NUM. 13.

PONTIFex MAXimus. Imperator ſedens capite laureato, dextra haſtam tenet, ſiniſtra lauri ramuſculum protendit.

Quanti æſtimaverit *Caligula Pontificatus Maximi dignitatem*, *Inſcriptiones* nummorum non ſolum ſunt teſtes, quæ eâdem toties, ut ex Tabula I. ſatis conſtare poteſt, ſuperbiunt, ſed & Nummus Num. 3. in *argenteis*, in quo *lituum & ſimpulum* tantùm imprimi fecit; omnium vero optime *nummus præſens* confirmare poteſt. Quâ ratione autem ad *illam*, & *cito* quidem adſpiraverit, hoc ſupra Tabula I. Num. 11. monuimus. Vidit hunc olim *Morellius*, & delineationibus ſuis intulit, ex quibus hic inſeruimus. Siſtit & illum *A. Rubenius* in *auctis nummis Arſchotanis* Tab. XVIII. Num. 5. *Com. Mediobarbus*, ad *Rubenium* provocans p. 77. in eo tamen errans, quod ſcribat, *dextra* tenere *pateram*, cum *haſta* ſit.

TABULA IV.

EXHIBENS

NUMMOS CALIGULAE

MAXIMI ET MAJORIS MODULI

AEREOS.

NUM. 1. & 2.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS PONTifex MAXimus TRibunicia POTeſtate. Caput Caji laureatum, lævam verſus.

DIVO AUGuſto. Cajus Imperator velatus ac togatus ſtans, patera ſuper aram fumantem ſacrificat, pone ſtante Camillo cum patera & ante Popa taurum ducente ad ſacrificium, ante templum ſex columnarum, variis ſtatuis ornatum, adjectâ ad latus utrumque Senatus Conſulti nota.

Non dubium eſt, quin hic *Templum Auguſti* conſpiciatur, quod *Caligula* perfecit, de quo *Aurelius Victor* in *Auguſto*; *Huicque, uti Deo, Romæ provinciisque omnibus per urbes celeberrimas vivo MORTUOque TEMPLA, ſacerdotes, & Collegia ſacravere &c.* Et *Suetonius* Cap. XXI. *Opera ſub Tiberio ſemiperfecta, TEMPLUM AUGUSTI, Theatrumque Pompeji abſolvit.* Imperfecta verò ab Auguſto hæc fuiſſe relicta, ſupra in *Tiberio* quoque Cap. XLVII. affirmaverat, ſcribens: *Princeps* (Tiberius) *neque ulla opera magnifica fecit. Nam & quæ ſola ſuſceperat, AUGUSTI TEMPLUM, reſtitutionemque Pompejani Theatri, imperfecta poſt tot annos reliquit.* Ἐκ δὴ τούτου τὸ Ἡρῶον δ' Αὐγούστου ἐπώνυμον, τῶν θαυμίων σφόδρα ἐνδύς, καὶ εἴ τι ἀξιολογώτατον παῖδες, ἔστι γε καὶ ἀμφιθαλεῖς ἦσαν, μὴ παρθένων ἐμοίων ἢ ὕμνον ᾄσαντος. *Deinde Cajus habitu triumphali TEMPLUM Auguſti dedicavit, nobiliſſimis pueris ætate florentibus cum virginibus ejusdem ordinis hymnum canentibus, epuloque Senatoribus & eorum uxoribus ac Populo dato, variisque præterea ſpectaculis* editis, atteſtatur *Dio* Lib. LIX. Quod & *Joſephus* Lib. XIX. Cap. I. *Antiquitatum Judaicarum* confirmat: Γάϊος δὲ πρόεισιν, αὐτὸς λιτὴν ἔχων τῷ Σεβαστῷ κομίσων, ἐφ' ᾧ καὶ τὰ τῆς θεοῦ ἤγετο. *Cajus deinde progreſſus rem divinam fecit AUGUSTO Cæſari, ad cujus tum honorem Ludi celebrabantur.* Fecit & tunc *Antoniam* Auguſti Sacerdotem, & *Orationem habuit, non tam in Tiberii laudes, quam AUGUSTI & GERMANICI memoriæ apud Populum renovationem.* Indeque fuit, quod *PIUS* etiam dictus fuerit, hoc iterum nobis clarè prodente *Suetonio* Cap. XXII. *Nam & PIUS & Caſtrorum filius & Pater exercituum, & Optimus Maximus Cæſar vocabatur*; veluti hoc de *Antonino Pio* quoque novimus, referente id *Spartiano* in *Hadriano.* Quod & *nummis* Num. 7. 8. 9. 10. & 11. infra hac ipſa Tabula *adducendis* amplius confirmatur: ex quo diſcimus, & *Pietatis* meruiſſe *ſtatuam*, quæ ibidem exhibetur; de quo pluribus, ſi eo à nobis fuerit perventum. Quare hoc in nummo coram *Templo*, noviter *dedicato*, DIVO AUGUSTO ſacrificare videtur, *Pii* elogium exinde merens, Caligula, capite operto & velato. Sacrificabant enim omnibus Diis operto capite, præterquam *Saturno* & *Honori* ac *Herculi*, cujus rei cauſam inveſtigat *Plutarchus Quæſt.* II. & XIII. *Romanar.* Vide *Anſelmum Solerium de pileo* p. m. 27. edit. 1671. *Amſtel.* Videmus ſcilicet in eodem *ſacrificium*, ſine dubio *Jovi* factum, cum loco victimæ *Taurus* ad *aram* à Popa ducatur. Hunc vero *Jovi* fuiſſe immolatum, juxta alios & *Guilielmus Stuckius* in egregio, quem de *Sacrificiis Gentilium* conſcripſit, Libro p. m. 44. docet: Βύβωνα ſcribens, *primo ſignificat bovem immolare*; *deinde, quoniam*

niam bovem immolare non erat, nisi divitum atque Regum, in genere quodvis magnum, splendidum & sumtuosum sacrificium facere significat, cujusmodi erat Hecatombe, quo verbo Aristophanes in *Pluto*, & *Arrianus usus est.* Et p. 45. *Boum sacrificium à plerisque Gentibus magnifico splendidoque apparatu & frequenter, rebus præsertim in arduis & magni momenti, fuit celebratum.* Huc usque *Stuckius.* Et diu ante ipsum *Tertullianus*, Libro de *corona* Cap. XII. *Tunc tibi, Jupiter, bove cornibus auro decoratis vovemus, esse futurum &c.* Et clarius hoc relucet ex verbis, quibus *vota decennalia* ad aram *Jovis* Capitolini concipiebantur: *Preces posco Jupiter, uti sciens, volens, propitius, in decennium N. Augusto; quod si faxis; tunc tibi votum BOVE aurato voveimus esse futurum. Ludis Circensibus vovemus esse futurum. Ludis gladiatoriis vovemus esse futurum &c.*, quæ videri possunt apud *Onuphrium* in Libro I. *Fastorum* & apud *Eminentiss. Card. Norisium* in *Dissertatione* de *Votis Decennalibus.* De *Agamemnone* sane & *Alcinoë Homerus* testatur, eos *Jovi bovem* immolâsse; deque *Ænea Virgilius* Lib. III. *Æneidos* v. 21.

Cœlicolum Regi mactabam in litore taurum.

Deque *Ascanio idem* Lib. IX. *Æneidos:*

Jupiter omnipotens audacibus annue cœptis
Ipse tibi ad tua Templa feram solennia dona,
Et statuam ante ARAS aurata fronte JUVENCUM
Candentem, pariterque caput cum matre ferentem
Jam cornu petat, & pedibus qui spargat arenam.

Cui & porro consentit *Seneca* Tragicus:

Primus sceptriferis colla tonantibus
Taurus celsa ferat tergore candido.

Itemque *Julianus* ad *Libanium* Epist. XXVII. Ἔθυσα τῷ Διῒ βασιλικῶς ταῦρον λάδην. Deducebantur autem *boves* victimæ, in *solennibus*, præsertim, quale hic peractum fuit, *sacrificiis*, & qui *ducerent bonis ominibus*, respectu nominum, eligebantur, ceu docet *Cicero* de *Divinatione* & *Plinius* Histor. Natur. Lib. XXVIII. Cap. 2. Ille vero hisce: *Cum Censor Populum lustraret, bonis ominibus, qui hostias ducerent, eligebantur.* Hic: *Cur publicis lustris etiam nomina victimæ ducentium prospera eligimus?* Communi vero more *hostiæ* à *Popis* & *victimariis*, uti hic videre est, ad aras adducebantur, à quibus deinde *jugulari* atque *mactari* consueverant. Præcedebant *Tubicines*, *Tibicines* & *Liticines.* Dedicationis autem hujusmodi forma hisce fere ritibus (ut refert idem supra laudatus *Stuckius*) constabat. *Omne spatium, quod erat Templo dicatum, coronis atque vittis vinciebatur: idem cum à populo fœlicibus ramis, tùm à virginibus Vestalibus aqua perluebatur. Is, qui dedicabat postem Templi, qui, ut* inquit *Cicero, ibi est, ubi aditus Templi, & valvæ ambulationis sunt, manu sua tenebat, certa quædam atque solennia verba, sive precationem, præeunte aliquo Pontifice, effabatur* (*unde idem de Legibus, Templa liberata & effata habento*) *Area item CERTIS SACRIFICIIS LUSTRABATUR, exta super cespitem reddebantur, vittæ, quibus ligatur lapis, innexique funes erant, à dedicante contingebantur: populus etiam universus saxum primum tangebat, fundamentis certas res, ut auri & argenti stipes, injiciebant, simulacrum Dii, vel Deæ, cui Templum dedicabatur in Templo prius unctione dedicatum una cum ara & pulvinari collocabatur.* Sane *ornatum* hic conspicimus *Templum*, Caligulam, tunc ipsum jam *Pontificem Maximum* (uti *aversa* id declarat) & *prima vice Tribuniciam Potestatem* gerentem, *operto* ac *velato capite*, (quod sacrificantium erat) *idem dedicantem*, *Jovique* sacrificium ad *aram fumantem*, ante illud adstante Camillo & Popa, facientem; id cum DIVO AUGUSTO, quod *verba adversæ* utrinque adjectæ satis clare produnt, fuit consecratum, dubium non est, quin & *ejus statua* in illud fuerit ab *ipso* collocata. *Formam* vero *Templi* quod concernit, probe & hoc quoque observandum, quod cum illud *DIVO AUGUSTO*, velut Heroi, fuerit dicatum, & referente *Vitruvio*, *Minervæ* & *Marti* & *Herculi* Ædes *Doricas* factas esse, *sex columnis Dorico genere variisque statuis* exornatum hoc ipsum & hic offendi. Et cum *Popæ* jam mentionem injecerimus, non possumus non monere, ejus quoque *accuratam delineationem*, perinde ac in *Columna Trajana*, hic conspici. *Illi* enim *seminudi* & *succincti* comparebant, *victimas*, quas venales habebant, *aris alligabant*, & cultro feriebant. Hinc *Propertius* Libro IV.

Succinctique calent ad nova sacra Popæ.

& *Suetonius* in vita *Caligulæ*: *Admota altaribus victima, succinctus Poparum habitu, elato alte malleo cultrarium mactavit.* Videmus ergo & hic *Popam succinctum* & *seminudum stantem*, collo bovem alligaturum, &, cum victimam confecturus est, indutum limo. Erat autem *Limus* vestis genus *ab umbilico ad medias usque tibias* descendens, ad eorum pudenda tegenda, habens in extremo sui *purpureum limum*, id est *flexuosum*, adstante haud procul *Camillo*, sive sacris inserviente, aut etiam *victimario*, vas sinistra tenente. Ante vero quam ad reliquos pergamus, *de Caligulæ nummis* in genere notare debemus; *ejusdem* nummos *æreos* multum jam olim *defeciisse*, & quidem ex eo, quod *Senatus* (cujus quippe jussu solùm æreum numisma signari, cujusque decreto conflari solum poterat, recte ex hoc loco inferente *Chiffletio* in de *Nummis Othonis* p. 12.) *ipsius memoriam, conflando illius nummos æreos tollere voluerit*; hodie tamen *ubique* prope & *illos* esse *obvios*, qui *ejus* referunt imaginem. Prius quod diximus *Dio* in *Claudio* Lib. LX. adnotavit; Τῇ δὲ δὴ ξ Γαΐᾳ μνήμῃ ἀχθόμενοι, τὸ νόμισμα τὸ χαλκοῦν πᾶν ὅσον τὴν εἰκόνα αὐτῆς ἐντετυπωμένην εἶχε, συγχωνεῦσαι ἔγνωσαν. *Contra Caji memoriam*, scribens, *ægrè ferentes, OMNE AEREUM NUMISMA, quod ejus imaginem haberet, conflari jusserunt. Id quidem factum, non tamen æs in meliorem usum conversum, quia Messalina ex eo Mnesteris histrionis statuas fecit.* Posterius experientia satis firmat, quâ novimus, satis *magnam* in *omnibus Gazophylaciis* illorum dari copiam. Interim illud non immerito à *Senatu Romano* factum esse, facilè largimur, cum & *ipse* ille *Tyrannus statuas Virorum Illustrium, ab Augusto in Campum Martium ex Capitolina area collatas, subverterit atque disjecerit, veteraque Familiarum insignia nobilissimo cuique ademerit*, teste *Suetonio* Cap. XXXIV. & XXXV. Conatus etiam abolere *Homerum*, *Virgilium*, *Livium*, *Librosque Juris Consultorum*, ut refert *Eutropius*; Patri in hoc valde dissimilis, qui, affirmante *Suetonio* in *Caligula* Cap. III. *sicubi clarorum virorum sepulchra, cognosceret, inferias manibus illorum dabat.*

Unde, ut ad prius, quod antea diximus, redeamus, omnino cum *Carolo Patino* (p. 89. de

Nummis æreis Imperatorum) hodie demiramur, non cur *tam pauca*, ſed cur *tam multa imaginem ejus referentia*, hodie ſuperſint *Numiſmata*. Siſtit hunc ſingularis raritatis nummum cum *capite Caligulæ* in averſa *Joh. Valens* in *præſtantioribus æreis* p. 16.

NUM. 3.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS PONtifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ laureatum, dextram verſus, uti Tab. I. Num. 18.

vel

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS Pontifex Maximus TRibunicia Poteſtate. Caput Caligulæ laureatum, dextram verſus, uti Tab. I. Num. 14.

vel

Cajus CAESAR DIVI AUGuſti PRONepos AUGuſtus Pontifex Maximus TRibunicia Poteſtate III. (Tertium) Pater Patriæ. Caput Caligulæ laureatum, dextram verſus, uti Tab. I. Num. 28.

vel

Cajus CAESAR DIVI AUGuſti PRONepos AUGuſtus Pontifex Maximus TRibunicia Poteſtate IIII. (Quartum) Pater Patriæ. Caput Caligulæ laureatum, dextram verſus, uti Tab. I. Num. 29.

AGRIPPINA DRUSILLA JULIA. Tres ſorores Caligulæ ſtantes, priore tenente cornucopiæ dextra, eademque in columnam ſeſe inclinante, lævaque alteram ſororem complectente; ſecunda dextra pateram, læva cornucopiæ ſiſtente; Tertia dextra temonem, ſiniſtra itidem cornucopiæ tenente, infra Senatus conſulti eſt nota conſpicua.

Miror, qui *Johannes Baptiſta Ficlerus*, Conſiliarius & Antiquarius olim Bavaricus hanc in nummo *Agrippinam* pro *Caji*, Cæſaris, *matre* venditare potuerit in *expoſitione æreorum Nummorum hujus Cæſaris MSta*, quam olim *Maximiliano*, Duci Bavariæ, ex *Theſauro ſuo* in forma, quam vocant, folii adornavit, dubius præterea an *Druſilla ſoror* ſit ejus, an *filia? Juliam* præterea pro *filia* ex *Scribonia* reputans. Nos exiſtimamus omnino *tres Sorores C. Caligulæ* & *filias Germanici* ex *Agrippina*, nummum hunc primæ magnitudinis *rariorem* (*à Cavino* & aliis poſtea ſæpius reſtitutum) deſignare, producimusque in dicti fidem *Suetonii* verba Cap. VII. *Cæteri ſuperſtites Patri fuerunt. Tres ſexus fœminini, AGRIPPINA, DRUSILLA, LIVILLA, continuo triennio natæ.* Sed in nummo JULIAM, non LIVILLAM legimus? Notandum, iſtam, quam *Suetonius LIVILLAM* hic nominat, infra *ipſum JULIAM* quoque vocare, capite ſcilicet XXIX. *Claudii, JULIAS* ſcribens, *alteram Druſi, alteram GERMANICI FILIAM occidit*; itemque *Joſephus* Lib. XIX. *Antiquitat. Judaic.* Cap. III. *JULIAM* dicit: Καὶ γὰρ Μινυκιανὸς Μάρκῳ καὶ τὸ καθ' αἱτὸν γενναῖότητι ἀξιόλογος ὢν, καὶ ἀδελφὴν Γαΐᾳ γεγαμηκὼς ΙΟΥΛΙΑΝ, σεμνύμενός τε ἦν ἀνηπιείᾳ τῶν πεπραγμάτων. Perinde ac *Tacitus* Lib. VI. *Annalium* Cap. 4. *Tiberius L. Caſſio Druſillam, M. Vinicio JULIAM, Germanico genitas, conjungit.* Conſentit præterea & *Dio* Lib. LVII. & LVIII. itemque LIX. & LX. Comparet autem in nummo *Druſilla* ſub *Pietatis*, vel *Concordiæ*, ceu *D. Begero* placet, habitu; *Agrippina* ſub *Conſtantiæ*; & *Julia* ſub *Fortunæ* ſchemate. Ex his ſingulariter dilexiſſe *Druſillam*, & *in modum juſtæ uxoris habuiſſe*, ſupra in *aureis* Tab. III. Num. 5. & 6. abundè evicimus. Nihilo tamen minus & *reliquas* ſtuprâſſe, multorum Autorum eſt relatio. Auctor hujus primo eſt *Dio* Lib. LIX. ſcribens: *Aviam enim, quod eſſet ab ea verbis correptus, ad mortem voluntariam compulit: SORORES SUAS OMNES VITIAVIT, ac duas in Inſulam quandam expoſuit, tertia morte id prævertit.* Iſtis duabus relegatis, (ſi *Suetonio* Cap. XXIX. fides habenda) *non ſolum Inſulas habere ſe, ſed etiam gladios minatus*, qui idem Cap. XXIV. hoc retulit: *CUM OMNIBUS SORORIBUS SUIS ſtupri conſuetudinem fecit: plenoque convivio ſingulas infra ſe viciſſim collocabat, uxore ſupra cubante.* Et Cap. XXXVI. *Super SORORUM inceſta, & notiſſimum proſtitutæ Pyrallidis amorem, non temerè ulla illuſtriore fœmina abſtinuit.* Mutuaque cum iſtis conſuetudo vel inde elici poteſt, quod omnibus ſacramentis adjecerit: *Neque me Liberosque meos cariores habebo, quam CAJUM & SORORES EJUS.* Item Relationibus Conſulum: *QUOD BONUM FELIXQUE SIT C. CAESARI SORORIBUS EJUS*, eodem id tradente *Suetonio* Cap. XV. Ut taceamus & hoc ipſum totidem verbis confirmare *Eutropium Breviarii* Lib. VI. *Stupra Sororibus intulit; ex una etiam natam filiam cognovit.* Excerpta ex Libris *Sexti Aurelii Victoris*: *Denique tres ſorores ſuas ſtupro maculavit.* Et ipſum *denique Aurelium Victorem* de *Cæſaribus* Parte II. *Quin etiam ſororum ſtupro ac matrimo-*

(4) Nummus Caligulæ, in magno & flavo ære, ſingularis artificii, hanc exhibet Inſcriptionem, CAESAR AUG. GERMANICUS PON. M. TR. POT. Ab altera parte ſunt pulcherrimæ tres figuræ muliebres, quæ ſingulæ geſtant cornucopiæ: una ex illis columnæ innititur, atque lævam manum humero juxta ſe, & in medio ſtantis figuræ, inpoſitam tenet; illa dextra manu pateram. Tertia figura, altera quidem manu temoni navis innititur. Hæc tria adſunt nomina. AGRIPPINA. DRUSILLA. JULIA. Subtus eſt Senatusconſulti nota. Cuſum fuit hoc numiſma Romæ in Principis ejus honorem. Populus autem Romanus, ut gratiam ab eodem iniret, ab averſa parte ſignari fecit tres Caligulæ ſorores ſub totidem Dearum habitu. In honorem certe matris Agrippinæ ipſe Princeps Ludos Circenſes celebrari voluit, inque pompa procedere carpentum ejusdem, uti Dearum Deorumque vehi ſolebant. Quin & Antoniæ aviæ omnes tribui dicarique honores uno eodemque fecit tempore, quæ pluribus iisque variis ante acceperat Livia Auguſta. Voluit idem Caligula, ut ſororibus ſuis divini honores haberentur, quod in vita ejus teſtatur *Suetonius* his verbis: *De Sororibus autor fuit, ut omnibus ſacramentis adjiceretur: Neque me, liberosque meos chariores habeo, quàm Cajum, & ſorores ejus. Item relationibus Conſulum, Quod bonum, felixque ſit, C. Cæſari ſororibusque ejus.* Confirmat id *Dio* Lib. LIX. *Verum de Auguſto & Cajo reliqua pro more facta; juratumque ab omnibus, Cajum ſe ejusque ſorores ſibi ipſis & liberis ſuis antehabituros; votaque pro iis omnibus*

trimoniis illudens nobilibus, Deorum habitu incedebat. Ex his autem *Agrippina Cn. Domitii* facta est uxor, quæ *Neronem*, Imperatorem, in sui ipsius exitium enixa est, postea *Claudii*, Imperatoris, conjux. *Drusillam Lucio Cassio Longino*, Consulari viro, desponsavit, postea vero abduxit, *ac in modum justæ uxoris propalam habuit*, ceu ex parte supra Tab. III. monuimus, pluribusque infra audiemus, ubi singulariter de eadem agendi erit locus. *Juliam*, quæ etiam *Livia* & *Livilla*, ut novimus, fuit dicta, fortuna reliquis inferior, *M. Vinicio*, ut diximus, à *Tiberio* in matrimonium collocata, ac tandem ab eo in Insulam *Pontiam* relegata est, à *Claudio* tamen cum sorore *Agrippina* reducta ac interfecta. De qua *Dio* Lib. LX. *Interque eos* (in exsilium ab eo immerito missos) *etiam sorores ejus AGRIPPINAM & JULIAM reduxit, ac bona iis restituit Claudius.* Exhibuit jam hunc nummum, ut supra diximus, haud ubivis obvium, *Joh. Valens* in *præstantioribus æreis* p. 16. *Octavius de Strada* in *vita Calig.* pag. 37. *A. Rubenius* in *auctis nummis Arschotanis* Tab. XVIII. Num. 9. *C. Patinus* in *Suetonio nummis illustrato* p. 203. & in *nummis ex ære medio* pag. 91. *Torrentius* in *Suetonio* ad Cap. XXIX. Claudii, *G. Grævius* in *suo Suetonio* p. 504. *L. Begerus* in *Thesauro Brandenburgico* Tom. II. p. 617. *C. Mediobarbus* p. 77. *ex Indice Cavotortæ, & Museo Cospiano* p. 78, *Jean Baptista Menestrier dans ses Medailles illustrées des anciens Empereurs* p. 48. quanquam in aversa perigraphe PR. pro PRON. offerat, & ultimas literas P. P. plane omissas exhibeat; taceo Caput hic *nudum* & *lævam* versus comparere. *Occo* edit. ult. pag. 104. *Sponius en Recherches curieuses d'Antiquité Dissert.* 24. p. 368. Pars hodie est *Thesauri Schwartzburgici* itemque olim *Bavariæ Ducis Maximiliani* fuit.

Hactenus *Schlegelius*, qui quatuor diversas anticæ partis descriptiones dedit. Ex quibus insignem hunc nummum cum illa capitis Inscriptione, quæ primo loco occurrit, offendi in *Thesauris* & *Musæis Brandenburg. Farnes. Theupol.* atque penes *Francisc. Angelonum* pag. 37. Num. 3. eundemque nummum in *Museo nostro* servamus. Ejus, qui secundo venit ordine, meminit *Comes Mediobarbus* p. 77. Reliquos (citra falsitatis Inscriptionem) in æ e nondum animadvertere mihi licuit. SIGEBERT. HAVERCAMP.

NUM. 4.

(5) *Cajus CAESAR AUGustus GERMANICUS PONtifex Maximus TRibunicia POTestate. Caput Caligulæ nudum, dextram versus, uti Tab. I. Num.* 18.

vel

Cajus CAESAR DIVI AUGusti PRONepos AUGustus Pontifex Maximus TRibunicia Potestate III. (Tertium) Pater Patriæ. Caput Caligulæ laureatum, dextram versus, uti Tab. I. Num. 28.

ADLOCUTIO COHortium. Imperator stans togatus in suggestu, à tergo habens sellam, dextram extendens, alloquitur milites armatos, ac scuta tenentes, fulmine insignita, & quatuor aquilas legionarias.

Supra nominatus *Joh. Baptista Ficlerus, Antiquarius & Consiliarius Bavaricus, sellam* non solum *curulem* in hoc nummo sine conspicillo conspexit *pone Imperatorem*, sed & *faces ardentes* à militibus, ante Imperatorem stantibus, *gestos*, & *sublatos*; existimatque factum hoc esse, vel ob *adlocutionem noctu factam*; vel, ut *ardorem cohortibus incenderet ad prælium*, claro præterea die somnians, adlocutionem hanc ipsam factam esse, cum *apparatum fecerit contra Oceanum, triumphum mox celebraturus.* Risum teneatis amici! Nos *adlocutionem* conspicimus ad milites factam, sive illa fuerit, quam in *Ponte Bajano* nobis prodit *Dio* Lib. LIX. sive alia. De illa verò iste sic: *Et quia opus erat, nimirum cum tanta expeditione facta, ac tanta victoria impetrata, CONCIONEM HABERE, SUGGESTUM CONSCENDIT in medio Pontis (injecti ei maris parti, quæ est inter Puteolos ac Baulos, is locus est è regione urbis situs & distant inter se Bauli & Puteoli millibus passuum tribus ac quadrante) navibus impositum,*

bus concepta. Qui *Dio*, ubi agit de morte Drusillæ, sororis Caligulæ, atque de honoribus eidem habitis, hæc profert: *Decreta ei omnia quæ Liviæ; ac insuper ut immortalis haberetur; aurea in Curia effigies ejus poneretur; ut in foro imago Veneris staturæ ejus æqualis collocaretur; iisdemque honoribus coleretur; peculiare fanum ei ædificaretur; eamque statuis sacris non modo viri, sed mulieres etiam venerarentur; ut mulieres per eam jurarent, quoties aliquid sacramento confirmarent, ut natali ejus die ludi Megalensium similes fierent, epulumque Senatui & equitibus daretur, &c.* Ex quibus verbis cognoscimus, quomodo Romani cives eo tempore scribere & loqui fuerint soliti, videlicet *Neque me liberosque &c.* & quomodo Consules, quum aliquid in Senatu proponerent, id cum hac præfatione fecerint, *Quod bonum felixque sit C. Cæsari sororibusque ejus.* Occurrunt tres istæ sorores Caligulæ, Agrippina, Drusilla & Julia, depictæ in hoc nummo tanquam totidem Deæ; & Julia quidem, Fortunæ habitu, temoni innixa, Drusilla, tamquam Dea Concordia, pateram tenens, Agrippina vero, columnæ, tanquam Concordiæ Numen, innixa. Ita enim passim in nummis hæ Deæ effigiari solent. Stultum enim foret dicere tamquam tres Monetas sorores Caligulæ hic exprimi. Nam præterquam quod ambitioni hujus Principis circa sorores suas optime typi istarum Dearum respondeant, grande discrimen inter trium Monetarum in nummis typum atque harum Dearum occurrit. Solent enim semper bilancem manu tenere, atque passim ad pedes habere nummorum cumulos, & hac præterea Inscriptione insigniri, MONETA AUG. Omnino igitur hæ tres figuræ ad sorores Caligulæ, Agrippinam, Drusillam & Juliam referendæ sunt, quæ variorum Numinum symbolis ornantur, estque ea res per se satis clara. Addit *Suetonius* de hoc monstro, quod incestum cum tribus illis commiserit, in Drusillam super reliquas insaniverit, cum qua, prætextatus adhuc deprehensus olim ab Antonia avia fuerit, per cujus nomen & ipse jurare fuerit solitus &c. In honorem igitur harum sororum Caligulæ Senatus hunc nummum ejusque singularem typum signari fecit, qui sane plurimam lucem ex *Suetonii* scriptis accipit. SEB. ERICIUS.

(5) Nummus est C. Caligulæ, ex metallo flavo, primæ magnitudinis, isque pulcherrimus, cum hac à parte capitis Inscriptione, C. CAESAR AUG. GERMANICUS PON. M. TR. POT. Ab altera parte stat in substructione Imperator, posita post illum sella curuli, atque alloquitur stantes ante substructionem quinque figuras militares cum armis & signis militaribus. Adest hæc Inscriptio, ADLOCUT. COH. id est ADLOCUTIO COHORTIS. Signatus fuit hic nummus in honorem Caligulæ, eoque Adlocutio Imperatoris ad milites exprimitur. Ad Severi nummos pluribus de ejusmodi adlocutionibus acturi sumus. SEB. ERICIUS.

ſitum, ac primo ſe, ut eximia conatum jactavit, deinde milites, ut periclitatos & fatigatos laudavit: hoc inter alia gloriatus, ſe pedibus mare percurriſſe. Congiario deinde dato, poſt ipſe in ponte tanquam in Inſula aliqua, reliqui in aliis navibus ſtationem habentes, diei reliquum & totam noctem epulati ſunt. Dubium ergo nobis eſt nullum, cum in *iſta adlocutione*, in mari, velut in continente, facta, *ſe tam jactaverit*, milites circumſtantes non ſolum ut fatigatos, ſed & periclitatos laudaverit, in *maximæ rei* hujus *memoriam*, qua *Darium* & *Xerxem* etiam ſuperare, ut *Suetonius* & *Dio* prodiderunt, laboravit, hanc *adlocutionem* nummis quoque voluiſſe impreſſam, alia & celebriore apud *Auctores* vix occurrente ejus adlocutione. Solebat ſcilicet, ut hoc hic quoque addamus, antea nondum, quod ſciamus, à nobis commemoratum, *Imperator cohortes adloqui è ſuggeſtu*, ſeu juxta *Plinium*, *Tribunali*, viridi *ceſpite* exſtructo, *ſtans* vel *ſolus* in eodem, uti hoc loco, vel *Prætorianorum Præfecto* ſtipatus, uti in alio infra adducendo, videbimus, circumdatus *aquilis ſignisque*, ut loquitur *Tacitus*, ſive *militibus, aquilas legionarias, & ſigna cohortium* geſtantibus, *militibus ſigno* per *lituos* dato ad ejusmodi concionem convocatis, quem ritum exquiſite depingit *Claudianus* de *bello Gildon.*

Dictis ante tamen Princeps confirmat ituros,
Aggere conſpicuus, ſtat circumfuſa juventus
Nixa haſtis, pronasque ferox accommodat aures.

Moris vero tunc erat, *clypeos* militum circumſtantium *fulmine corruſcare*, ſicuti & illos hoc modo in columna Trajana offendimus, aliisque Romanorum *monumentis vetuſtioribus*, jamque olim de iſto more cecinit *Valerius Flaccus* Lib. VI.

CUNCTA PHALANX inſigne Jovis, CAELATAque geſtat
FULMINA, diſperſos trifidis ardoribus ignes,
Nec primus radios, miles Romane, coruſci
Fulminis, & RUTILAS SCUTIS diffuderis alas.

Tantaque tunc & Caligulæ temporibus *Aquilarum & ſignorum Romanorum* apud Exteros erat *reverentia*, ut prodente *Suetonio*: (Cap. XIV.) *Artabanus Rex Parthorum* (Rex Regum ſuis dictus) *Euphratem transgreſſus, AQUILAS & SIGNA ROMANA, Cæſarum imagines, adoraverit.* De quo pluribus omnino legi meretur *Michaël Angelus Cauſeus de la Chauſſe de ſignis militaribus Romanorum* p. 1528. Tom. X. *Theſ. Roman. Grævii.* Hoc obſervandum, nummum hunc non una vice officinam exiviſſe, ob typi ſcilicet præſtantiam, & non ſolum A. V. C. DCCXC. I. C. XXXIX. ſed & A. V. C. DCCXCII. I. C. XLI. denuo fuiſſe repetitum. Siſtit hunc nummum *Joh. Valens* in *præſtantioribus æreis* p. 16. *Reſtitutus* quoque eſt à *Cavino Paduano*, teſte *Claude du Molinet dans ſon Cabinet de la Bibliotheque de Sainte Genevieve* Tab. XXIII. Num. 5. p. 95.

Pars hodie eſt *Theſauri Schwartzburgici*, (6) ſicuti olim *Bavarici*, & forte hodiènum.

NUM. 5.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS PONTifex MAXimus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ laureatum, dextram verſus, uti Tab. I. Num. 15.

vel

Cajus CAESAR DIVI AUGuſti PRONepos Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate III. (Tertium) Pater Patriæ. Caput Caligulæ laureatum, dextram verſus, uti Tab. I. Num. 28.

Senatus PopulusQue Romanus OB CIVES SERVATOS. In corona quernea.

Quidquid ad explicationem hujus nummi facere poteſt, B. L. ſupra in *aureis* Tab. III. Num. 1. deprehendet. Solum attendimus, non ſuffeciſſe *Senatui Populoque Romano* hoc inſigne *adulationis monumentum* in *auro* & *argento exſtare*, ſed & illud in duplicis generis *æreo* diverſique temporis, cum primum A. V. C. DCCIX. I. C. verò XXXIX. cuſum ſit, alterum A. V. C. DCCXCII. I. C. XLI. voluiſſe quoque conſervatum.

Exſtitit hic in *Maximiliani, Bavariæ Ducis, Gazophylacio.* (7) Vulgavit & illud *Occo* edit. ult. p. 103. & 104.

NUM. 6.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS PONtifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ laureatum, dextram verſus, uti Tab. I. Num. 18.

vel

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS PONtifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ laureatum, dextram verſus, impreſſis ſimul ſignis: Monetæ Probæ (Probatæ) Populi Romani, uti Tab. I. Num. 20.

vel

Cajus CAESAR DIVI AUGuſti PRONepos AUGuſtus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate IIII. (Quartum) Pater Patriæ. Caput Cæſaris laureatum, dextram verſus, uti Tab. I. Num. 29.

Senatus PopulusQue Romanus Patri Patriæ OB CIVES SERVATOS. In corona quernea.

Poſſet forte *Senatus PopulusQue Romanus* aliquo modo ab *adulationis crimine*, cujus *inſigne argumentum*

(6) Tres hujus generis pulcherrimos optimosque in *Muſeo noſtro* poſſidemus. Primus priori ex illis qui à *Schlegelio* deſcribuntur, ſimilis eſt, ſecundus ſecundo, ſed tertius aliam Tribuniciam exhibet Poteſtatem, atque hæc ejus eſt Inſcriptio, C. CAESAR DIVI AUG. PRON. AUG. P. M. TR. P. IIII. P. P. Quem, ſicuti & primum, in *Muſeo Theupol.* quoque offendi. SIGEB. HAVERCAMP.

(7) Primus ex his & tertius, optime ſervati, in *Muſeo noſtro* inveniuntur, verum poſterior, non quarta ſed tertia Tribunicia Poteſtate inſcribitur, ita TR. P. III. P. P. cum quo invenitur quoque in *Muſeo Theupolitano.* SIG. HAVERCAMP.

mentum hunc nummum ſupra non una vice jam diximus, abſolvi, ſi primum Imperii ejus annum præferret antica pars, excuſarique, quod hunc nummum ipſi ſub *initium ſui Regiminis*, quo optimus videri voluit Imperator, & *imitator Auguſti*, nempe circa A. V. C. DCCXC. I. C. vero XXXIX. cudi fecerint; ſed cum & *eundem typum* ea cum antica, in qua ejus *Tribunicia Poteſtas IV.* eſt obſignata, offendamus, eo magis in concepta modo confirmamur opinione, B. L. ablegantes ad Tab. III. Num. 1. in *aureis*, ubi eundem typum cum obſervationibus noſtris deprehendet. Exſtat aliàs hic nummus in *Cimeliarchio Bibliothecæ S. Genovefæ*, ubi illum vidit *Morellius* & delineavit. Hodieque in *Theſauro Schwartzburgico* tribus cum diverſis averſis viſitur. Vulgavit & eundem *Occo* edit. ult. p. 103. quamvis malè illum inter argenteos repoſuerit.

NUM. 7. & 8.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Pietas ſub muliebri figura velata ſedens, dextra pateram tenet, ſiniſtram ſtatuæ inclinans, infra:
PIETAS.

DIVO AUGuſto. Caligula velatus ac togatus ſtans, dextra tenens pateram, ſuper aram fumantem ſacrificat, adſtantibus Popa & Camillo, illo taurum ducente, hoc vas quoddam ſacrificiale tenente, ante Templum Auguſti ſex columnis ac variis ſtatuis exornatum, ad latus eſt Senatus Conſulti nota.

Pietas hic neque *caſtrenſi ſellæ* inſidet, neque cuſus eſt nummus quaſi *Senatus gratulari voluerit Caligulæ, publicatione nummorum horundem cum Pietatis figura, ob Auguſti, Proavi, defuncti memoriam*, ut *Joh. Baptiſta Ficlerus*, neſcio quo perſuaſus in illis κειμηλίῳ in *explicatione ſua MSta nummorum æreorum Bavaricorum*, colligit, ſed probabile potius eſt, & ſupra pluribus evicimus, *à Senatu, ejusque Conſulto*, uti adjecta docet *nota*, eundem & quidem A. V. C. DCCXC. I. C. XXXIX. (ut docet Epigraphe) fuiſſe cuſum, ob inſignem illam *PIETATEM*, quâ DIVO AUGUSTO elegantiſſimæ ſtructuræ *TEMPLUM*, quod Tiberius equidem inchoaverat, exædificavit, & inſigni cum *pompa*, *multisque cum ſacrificiis eidem dedicavit*; *Aviam*, Antoniam, Auguſti *Sacerdotem* conſtituens, *Piique* exinde nomen, ſi non *Pietatis ſtatuam*, merens. Fuſius hæc omnia expoſita B. L. deprehendet ſupra hac ipſa Tab. IV. Num. 1. & 2. quorſum eum remiſſum volumus. Siſtit alias hunc nummum *A. Rubenius* in auctis *Nummis Arſchotanis* Tab. XVIII. Num. 11. *L. Begerus* Tom. II. *Theſ. Brand.* pag. 617. *Occo* edit. ult. p. 103. & 105. *Anſel. Solerius* de pileo p. 27. edit. *Amſt.* 1671. in 12.

(8) Exſtat quoque in *Muſeo noſtro* optimus & mirabili pulchritudine inſignis. SIG. HAVERC.

Hodie exſtat etiam (8) in *Theſauro Schwartzburgico.*

NUM. 9. & 8.

Cajus CAESAR DIVI AUGuſti PRONepos AUGuſtus Pontifex Maximus TRibunicia Poteſtate II. (Secundum) Pater Patriæ. Pietas ſub figura muliebri velata ſedens, dextera pateram protendit, ſiniſtram ſtatuæ inclinat, infra PIETAS.

DIVO AUGuſto. Idem Caligulæ ſacrificium, ante Templum Auguſti, uti in præcedente, & Num. 8.

Coincidit hic nummus cum *præcedente* per omnia, niſi quod *Tribunicia Poteſtas II.* & titulus: *DIVI AUGUSTI PRONEPOTIS*, quem ſæpius offendemus alibi, quoque ſe ſingulariter jactabat titulo, cujusque rationem, ſupra Tab. I. Num. 24. uberius dedimus, omiſſo GERMANICI, intuentibus offeratur. Progredimur ergo.

NUM. 10. & 8.

Cajus CAESAR DIVI AUGuſti PRONepos AUGuſtus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate III. (Tertium) Pater Patriæ. Pietas eodem habitu, uti in antecedentibus, ſedens, infra:
PIETAS.

DIVO AUGuſto. Idem Caligulæ ſacrificium in Auguſti Templo, uti Num. 8.

In præcedente nummo *Tribunicia Poteſtas II.* Caligulæ intuenti offerebatur, hic III. legitur, quæ facit etiam, ut ab *ipſo* differat, & exinde hoc ſimul eliciatur, *illum* A. V. C. DCCXCII. I. C. XXXIX. fuiſſe *ſignatum.* Plura qui deſiderat, adeat Num. 1. & 2. hujus Tabulæ IV. Monemus tantummodo, olim jam *æri* inciſum ac deſcriptum datum eſſe ab *A. Rubenio* in *auctis nummis Arſchotanis* Tab. XVIII. Num. 10. & 11. *Guillaume du Choul en Diſcours de la Religion des Anciens Romains* p. 69. & 168. *Occone* edit. ult. p. 105. *C. Mediobarbo* & (9) *Muſeo Coſpiano* pag. 78.

NUM.

(9) Invenitur quoque in *Muſeo noſtro.* SIGEBERT. HAVERCAMP.

NUM. II. & 8.

Cajus CAESAR DIVI AUGuſti PRO-Nepos AUGuſtus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate IIII. (Quartum) Pater Patriæ. Pietas eodem habitu, uti Num. 7. ſupra, ſedens, infra: PIETAS.

DIVO AUGuſto. Idem Caligulæ ab Auguſto dicatum Templum & ſacrificium, uti ſupra Num. 8.

Obſervatione omnino dignum reputamus vix alium *Caligulæ* nummum frequentius à *Senatu* fuiſſe repetitum, & per omnes *Tribunicias ejus Poteſtates* continuatum, quam hunc ipſum, quem A. V. C. DCCXCIII. I. C. XLII. ſignatum fuiſſe, ex ultima ejus Tribunicia Poteſtate, quam geſſit, colligimus. Unde patet, Caligulam ſe multum *dedicatione hujus Templi* apud *Senatum Populumque R.* commendâſſe. (10) Exſtat hic ipſe in *Theſauro Schwartzburgico*, & vulgavit jam illum *Occo* edit. ult. pag. 105. *Reſtitutum* quoque eundem à *Cavino* fuiſſe, *Claudius Molinetus* teſtatur *dans ſon Cabinet de la Bibliotheque de Sainte Genovieve*, ubi eundem Tab. XXIII. Num. 6. exhibet æri inciſum.

NUM. 12.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS IMPerator. Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 7.

Colonia Cæſarea Auguſta. LICINIANO ET GERMANO II. VIRIS. Aquila Legionaria inter duo ſigna cohortium, quorum perticis manus legionariæ ſunt impoſitæ.

Colonia Cæſarea Auguſta, Hiſpaniæ Tarraconenſis, *Salduba* primum, poſt vero, quod ab *Auguſto* ex IV. VI. & IX. *Legionum Veteranis*, (docentibus hoc quoque nummis) fuiſſet deducta, hoc modo, nempe *Cæſarea Auguſta* fuit dicta, de qua pluribus infra Tab. V. Num. 3. dicemus. *Aquila* ſcilicet & *ſigna militaria*, in nummo, originem ſtatim ejus nobis clariſſimè produnt. Atque cum infra Tab. V. Num. 8. *eosdem DuumViros* quoque offendamus, & quidem cum *Colono*, boves ante ſe agente, probabile nobis redditur admodum, *alterum* ex his Duumviris à *civibus* deductis, *alterum* ex *veteranis* ſuum traxiſſe genus, de quo infra pluribus forté. Et quando *dextras ſignis militaribus* videmus *impoſitas*, in mentem nobis revocamus morem illum, quo *dexteræ* ad *abſentes Legiones* & *Exercitus* fuêre *miſſæ*, velut *præſens fidei*, *hoſpitii*, & *Concordiæ teſſera*, de quo *Tacitus* Hiſtor. Lib. I. *Miſerat Civitas Lingonum VETERE INSTITUTO dona Legionibus, DEXTRAS hoſpitii inſigne*; Et alibi: *Centurionemque Siſennam DEXTRAS Concordiæ inſignia, Syriaci exercitus nomine ad prætorianos ferentem, variis artibus adgreſſus eſt*, probe hoc obſervante *Illuſtriſſ. Spanhemio* in *Diſſertat.* II. de *uſu & præſtant. Numiſm.* p. 119. Hoc vero ex Epigraphe diſpaleſcit, illum circa A. V. C. DCCIX. I. C. XXXIX. fuiſſe ſignatum. Vulgavit jam hunc rariſſimum *majoris moduli* nummum *Carolus Patinus* in *nummis ſuis æreis maj. & med. moduli* p. 92. *Angelonus* p. 37. Editionis II. à *Joh. Petro Bellono* editus, *Ezech. Spanhemius Diſſertat.* II. de *Uſu & præſt. Numiſm.* p. 120. ubi tamen non ſolum, ſculptoris incuria, *facies* Caligulæ, ſed & *literæ inverſo ordine* conſpiciuntur. *Joh. Valens* in *nummis Coloniarum* p. 148. *Comes Mediobarbus* p. 79. *Occo* edit. ult. p. 104. *Andreas Morellius* in *Nummis Conſul.* in *Familia Licinia* Tab. III. Lit. D. hodieque exſtat in *Theſauro Regio Pariſienſi.*

NUM. 13.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS IMPerator. Caput Caligulæ nudum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 7.

vel

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS IMPerator. Caput Caligulæ laureatum, dextram verſus, uti Tab. I. Num. 8.

Colonia Cæſarea Auguſta. LICINIANO ET GERMANO II. VIRIS. Aquila Legionaria inter duo ſigna cohortium, quorum perticis dextræ, ſeu manus legionariæ, ſunt impoſitæ.

De *Colonia Cæſarea Auguſta* partim ad antecedentem Nummum diximus, partim infra Tab. V. Num. 3. de eadem pluribus agendi erit locus, ſicuti & de ipſis his *Duumviris*, *Liciniano* & *Germano* Num. 4. & 5. ibidem, quorſum B. L. amandamus. Solum addimus, annon ſententiæ illi, qua nonnulli volunt, primis temporibus non *conjuncto*, ſed *disjuncto* vocabulo hanc Urbem fuiſſe nominatam, aliquid roboris poſſit accedere hac in nummo ſcriptione, cum illa diſtinctis per puncta literis C. C. A. indicetur, idque in quam plurimis nummis aliis. Et aliquid omnino eſt, ſed receptam *coalitionem* hujus vocis *Cæſar-Auguſtæ* & *Prudentius* & *Inſcriptiones* apud *Gruterum* p. 324. juvare tamen quodammodo videntur. Siſtit hunc nummum *Car. Patinus* in *Nummiſmatum Theſauro majoris moduli æreorum* p. 142. *C. Mediobarbus* p. 79. *Andr. Morellius* in *Nummis Conſularibus* in *Fam. Licinia*

(10) Servatur & hîc, picturis, ſeu ſtatuis, in ſummo templo, ſicuti & primus, excellens, in *Muſeo noſtro.* SIGEBERT.

HAVERCAMP.

Licinia Tab. III. Lit. C. Poſſedit illum *Rev. Abbas de Camps*, & exſtat hodie in *Theſauro Schwartzburgico.*

NUM. 14.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate COnSul. Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 12.

Urbs Victrix OSCA. Cajo TARRACINA. Publio PRISCO II. VIRIS. (Duumviris) Vir galeatus Romano indutus habitu, equo decurrens haſtam vel frameam dextra tenet.

Cum *idem typus*, quamvis *minori modulo*, infra occurrat Tab. V. Num. 10. & 11. eo B. L. ablegamus, ubi quæ huc propius ſpectare poſſunt, inveniet. Hujus formæ nummum rariſſimum vulgavit jam *Joh. Valens* in *Nummis Coloniarum* pag. 151. *Antonius Auguſtinus* Dial. VII. *Angelonus* edit. Bellor. p. 37. *A. Morellius* in *nummis Conſular.* ſub *Familia Bæbia* Num. 8. *Com. Mediobarbus* p. 79. ubi tamen laudatus Auctor in deſcriptione ejus *Equum* pro equite repoſuit, niſi forte typographi incuria irrepſerit. *J. Harduinus* in *Nummis antiquis Popul. & Urbium* pag. 372. Hodie exſtat in *Theſauro Regio Pariſienſi*, atteſtante & id *Harduino.*

NUM. 15.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS PONtifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ nudum, dextram verſus, uti Tab. I. Num. 19.

vel

Cajus CAESAR GERMANICUS PONtifex Maximus TRibunicia Poteſtate. Caput Caligulæ laureatum, dextram verſus, uti Tab. II. Num. 67.

vel

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS PONtifex Maximus TRibunicia Poteſtate. Caput Caligulæ laureatum, dextram verſus, uti Tab. II. Num. 68.

vel

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS PONtifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ nudum, dextram verſus, impreſſa nota T. C. M. P. quam interpretor: Titi (Veſpaſiani) Cæſaris Moneta Probata, uti Tab. I. Num. 18.

vel

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ laureatum, dextram verſus, uti Tab. I. Num. 14.

vel

Cajus CAESAR DIVI AUGuſti PRONepos AUGuſtus Pontifex Maximus TRibunicia Poteſtate III. (Tertium) Pater Patriæ. Caput Caligulæ laureatum, dextram verſus, uti Tab. I. Num. 28.

vel

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS PONTifex Maximus TRibunicia Poteſtate IIII. (Quartum) Pater Patriæ. Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. II. Num. 69.

vel

Cajus CAESAR DIVI AUGuſti PRONepos AUGuſtus PONTifex Maximus TRibunicia Poteſtate IIII. (Quartum) Pater Patriæ. Caput Caligulæ nudum, dextram verſus, uti Tab. I. Num. 31.

(") *VESTA. Veſta velata ſedens dextra pateram tenet, ſiniſtra haſtam puram, ad latus: Senatus Conſulto.*

Sellam *Caſtrenſem*, cui *Veſta* inſidet, cur *Joh. Baptiſta Ficlerus* in *Expoſitione nummorum æreorum Maxi-*

Veſta eadem eſt, & Terra, ſubeſt vigil ignis utrique,
Significant ſedem terra focusque ſuam.

Et ex eodem *Ovidio* in *Faſtis* Lib. VI. 291.

Nec tu aliud Veſtam, quàm vivam intellige flammam,
Nataque de flamma corpora nulla vides.

Veſtam Deam fingebant virginem, quoniam adſiduus motus nihil generare ſolet, atque inde comitatus ei virginum adjungi ſolebat, juxta *Phornutum*. Depingebant eandem Veſtam habitu

(11) Numinus C. Caligulæ, æreus, ſecundæ magnitudinis & bonæ artis, hanc à parte capitis habet Inſcriptionem, C. CAESAR AUG. GERMANICUS PONT. M. TR. POT. Ab altera parte elegans eſt figura muliebris, ſedens, velato capite, cum nota Senatusconſulti, atque deſuper his literis VESTA. Repræſentat ſedens hæc figura muliebris Deam Veſtam, atque eadem pictura in aliis occurrit nummis. Græci Veſtam eandem Ἑστίαν adpellabant, quæ pro Cerere quoque & Tellure habita fuit. In multa apud priſcos veneratione fuit, quum modo focum, modo terram denotaret, ut patet ex hiſce *Ovidii* verſibus *Faſtorum* Lib. VI. 267.

Maximiliani, Bavariæ Ducis, MSta nominare voluerit, non capimus, cum conſtet *Veſtam caſtra ſequi apud Romanos non conſueviſſe.* Hoc novimus, *Veſtam*, quod *omnibus* tum herbis, tum plantis *terra veſtiatur*; ſive *quod vi ſua ſtet* juxta illud *Ovidii* Lib. VI. *Faſtorum*:

Stat vi terra ſua, vi ſtando Veſta vocatur,

dictam; juxta *C. Fab. Pictorem*, Jani uxorem *matrem Saturni*, ſive *filiam ejus*, juxta *Diodorum Siculum* & *Apollodorum*, & à Poëtis haberi, unamque ex *Diis Penatibus* fuiſſe, quos *Æneas* in Italiam transtulit, juxta *Virgilii Æneid.* Librum II. 296.

Sic ait & manibus vittas, Veſtamque potentem
Æternumque adytis effert penetralibus ignem.

Veſtalium vero potiſſimum cura erat, ut *ignem perpetuum* conſervarent, magnaque earundem apud veteres erat religio. *Veſtam* à *Scopa* quoque *ſedentem* effictam, *Plinius* tradit. *Patera* Numinis argumentum eſt, quoniam ex *iſtâ* in Sacris *libabatur*. *Haſta* vero, quam *læva* tenet, *divinitatis* indicium cenſetur, juxta illud *Juſtini* Libro XLIII. *ab origine rerum pro Diis immortalibus Veteres haſtas coluere, ob cujus religionis memoriam adhuc Deorum ſimulacris haſtæ adduntur.* Sed quid *Veſta* in Caligulæ nummis? An quod, ut *Pontifex Maximus*, ſingularem illarum curam habuerit? an quod ſummè *religioſum* ſub *iſtius ſchemate* ſe ipſum exhibere voluerit, præſertim, quod *velata* ſedeat, *pateram* dextra tenens, & *haſtam* ſiniſtra? Certe de eo tacent Hiſtorici. Modo advertimus, non una vice eundem fuiſſe ſignatum, ſed, ob *typi* ſine dubio *præſtantiam*, non ſemel fuiſſe repetitum. Nam *averſæ* docent, illum incudem ſubiiſſe A. V. C. DCCXC. I. C. XXXVII. itemque A. V. C DCCXCIII. I. C. XL. officinam monetariam exiviſſe. Pars hic nummus eſt *Theſauri Schwartzburgici*, itemque olim *Maximiliani, Ducis Bavariæ*, nec non *Bibliothecæ S. Genovefæ*. Exhibet & illum *l. B. Meneſtrier en Medailles illuſtrées des anciens Empereurs* p. 42. *Adolphus Occo* editionis ultimæ p. 103. & 105. *Joh. Smetius* in *Antiquit. Noviom.* p. 198. *C. Mediobarbus* ex *indice Palatii & Nummis Fæſchii* p. 77. & 78. *Thomas Dempſterus* in *Antiquitatibus Joh. Roſini* auctis edit. *Genev.* 1620. p. 198.

NUM. 16.

Cajus CAESAR AUGuſtus, GERMANICUS PONtifex Maximus, TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 19.

VESTA. Veſta velata ſedens, dextra tenet pateram ſiniſtra haſtam, nota impreſſa monetali: Tiberius Cæſar Auguſtus, uti opinamur.

Sola *nota monetalis* hunc à præcedenti diſcernit, qui hoc modo in *Theſauro* aſſervatur *Schwartzburgico.*

NUM.

habitu virginis ſedentis atque tympanum tenentis, quoniam ventos ſub ſe Terra continet. Rotundum vero Deæ Templum exſtruxerunt Romani (prouti in Antiquis Nummis obſervare licet,) inque medio Templi focum ponebant, quem in medio ſui continere Terram adſerebant. In multis autem Nummis Veſtæ illud rotundum Templum effigiari ſolet cum adſcripta voce VESTA. Ἑστίαν vero Antiqui vocabant ἀφ' τὸ ἱστάναι, quod in medio Terrarum ſtet, vel quod illi, veluti certo fundamento univerſus Terrarum inſiſtat Orbis. Veſta, juxta alios vocatur Terra, quod veſtiatur arboribus, herbis floribusque, & multis aliis rebus, vel quod virtute ſua ſtet in univerſo, neque aliqua ſuſtineatur re, ſed tamquam in aëre pendeat. Quod quidem nonnulli fieri adſerunt continuo velocique cœlorum motu, quo fit ut aëris ignisque ſphæra adſiduo errore illam rotante, permaneat eadem inviolata & perduret. Verum alii, melius forſitan, obſervarunt, quod ſicuti leviſſima quæque, natura ſua in aërem ſurſum ferri ſoleant, contra ſubſidant ad inferiora quæcunque ſint gravia; ideo, quoniam ex primis quatuor elementis, gravior reliquis Terra eſt, illam in medio conſiſtere. Niſi enim ibi conſiſteret, motu in altum, quod naturæ ejus contrarium, ferri deberet. Adjungunt, Terram, quoniam in medio ſtet hujus Univerſi, Veſtam vocari. Virgines, cuſtodes Templi Deæ Veſtæ, Veſtales dictæ, ſub Pontifice Maximo erant, à quo graviſſime puniebantur, ſi forte exſtingui ignem ſacrum, (qui deinde ſolis radiis, non terreſtri igne debebat accendi) ignavia ſua ſiviſſent. De Veſtæ Sacrificio & Virginibus Veſtalibus ita ſcribit *Gregorius Gyraldus*; *Veſtæ, vel deis, ſi quando Veſtales Virgines ſacra libarent, vel rem divinam facerent, eo cultu ornatuque ut erant, & vittatæ, peragebant; album tamen præterea veſtimentum, quod ſuffibulum vocabatur, oblongum & prætextum, & quadrangulum in capite ſumebant, fibulaque ſubnectebant; tum caſta mola & ſale tuſo in ollam fictilem miſſo, mox in aquam injecto, ſacra faciebant, calicibusque fictilibus, quos cululos dicebant, Veſtæ, & deis libabant. &c.*

Erat igitur ignis æternus huic Deæ ſacer, ipſaque inter Deas numerari ſolebat. Jovis fuiſſe nutricem Veteres fabulantur, atque eundem, infantem olim, gremio tenuiſſe, quo etiam depingi modo ſolet. Amplum Deæ & ſpatioſum erat Templum, in medio erat ara & accenſus circa focus, quem ſervabant ardentem ſemper, neque fas erat ullo modo eundem exſtingui. Quare complures erant numero Virgines Veſtales, quæ illi foco inſerviebant, unde & plures nonnunquam in nummis juxta Deæ Templum exprimi ſolent. In ſummo quoque Templi ſedens erat Veſtæ Statua, quæ Jovem infantem gremio tenebat. Multi vero ſuperſunt nummi, qui illud Veſtæ Templum atque Virgines Veſtales referunt. Ipſa Deæ ab Antiquis memoratur Saturni atque Rheæ fuiſſe filia, & prima monſtraſſe ædium exſtruendarum uſum. Unde ſemper fingitur intus in ædibus, tanquam quæ cuſtodiat illas & ſervet, prout *Euripides* ſcribit in *Medea*, cujus verſus Latine ſic ſonant:

——— ——— *hanc ego colo*
Præ cæteris Hecaten, mihi quam ferre opem
Legi, meæ Veſtæ colit namque intima.

Oſtendit *Plato* in *Timæo* Deam Veſtam, id eſt terram, ſtare in medio Univerſi, atque omnes Deos, id eſt, elementa cuncta circa ſe moveri faciens. Hæc ejus ſunt verba: *Magnus ſanè dux in cœlo Jupiter currum agens volucrem primus incedit, omnia coordinans & curans. Hunc ſequitur Deorum dæmonumque exercitus in duodecim partes diſtributus: at Veſta ſola manet in Deorum domo.*

Veſtæ illi, id eſt Terræ, flores, tamquam mater, quæ illos produxerat, offerebant, præterea far, ut docet *Virgil.* Lib. V.

Hæc memorans, cinerem & ſopitos ſuſcitat ignes;
Pergamumque larem, & canæ penetralia Veſtæ,
Farre pio & plena ſupplex veneratur acerra.

Plotinus aliique Philoſophi nonnulli Veſtam, terræ eſſe animam volunt, quæ Ceres, alias Veſta, adpellata fuerit. Crediderunt item Platonici ſubſtantiam eſſe formæ ſeparatæ, quam ipſi ἱστίαν adpellabant, divinarumque rerum fundamentum ſolidum. Inter omnia, quæ diis offerebantur ſacra, primitiæ inde Veſtæ conſecrari ſolebant. Terra igitur, tamquam corporum naturalium cunctorum fundamentum, merito ab Antiquis Deorum Mater adpellata fuit; atque inde in plurimis nummis MATER DEUM vocatur. SEBAST. ERICIUS.

NUM. 17.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS PONtifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ nudum, dextram verſus, uti Tab. I. Num. 19.

VESTA. Veſta eodem habitu ſedens, dextra pateram, ſiniſtra haſtam tenet, impreſſa nota monetali: Titi Cæſaris Moneta Probata, vel Proba.

Alia adhuc *Titi* (11) diverſâ *notâ monetali* ſignatus hic ipſe eſt nummus, qui ex *Theſauro Schwartzburgico* depromptus eſt.

NUM. 18.

Antica eſt poſticæ Num. 15. datæ, ut ſupra hoc ipſo Num. 15. monuimus.

NUM. 19.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS PONtifex MAXimus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ laureatum, dextram verſus, uti Tab. I. Num. 21.

AGRIPPINA DRUSILLA JULIA. Tres Caligulæ ſorores ſtantes, & quidem prima ſub habitu Deæ Conſtantiæ cornucopiæ dextra tenens, eandemque in columnam inclinans; altera ſub Deæ Concordiæ ſchemate pateram dextra porrigit; tertia ſub Fortunæ habitu dextra temonem protendit, atque ſicuti altera læva cornucopiæ tenet, infra Senatus Conſulti nota addita.

Supra hunc *ipſum typum* Tab. IV. Num. 3. majori ſaltem modulo exhibuimus, propterea, ne actum agamus, eo B. L. ablegamus. Siſtit cæterum hunc quoque nummum *Car. Patinus* in *nummis æreis* p. 91. & plumbeum quoque ſe vidiſſe, ibidem ſcribit, ſicuti & *aureum*, quem ſupra quoque dedimus; itemque in *Suetonio nummis illuſtrato* pag. 203.

NUM. 20.

AGRIPPINA DRUSILLA JULIA. Protomes duarum Sororum oppoſitæ, & Druſillæ in medio antrorſum.

Medium *Druſillam* locum hic iterum occupare videmus; quæ & ſupra ſub *Concordiæ* ſchemate in *nummis duobus* Num. 3. & 19. comparuit, ſine dubio propterea, quod *majori in exiſtimatione & dignitate* eſſet apud *Cajum*, quam cæteræ. Cætera ibidem jam dicta ſunt. Aſſervatur hic nummus in *Theſauro Regis Galliæ*.

NUM. 21.

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣαρ ΣΕΒΑΣΤος ΓΕΡμάνικος. *(CAJUS CAESAR AUGUSTUS GERMANICUS.) Caput Caligulæ nudum, lævam verſus, uti Tab. II. Num. 51.*

vel,

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. *(CAJUS CAESAR GERMANICUS AUGUSTUS.) Caput Caligulæ lauro redimitum, lævam verſus, ante ſtella, uti Tab. II. Num. 41.*

ΘΕΑ ΑΓΡΙΠΠΕΙΝΗ. *(DIVA AGRIPPINA.) Agrippina ſuccincta ſellæ curuli inſidens, dextra haſtam puram, læva ſpicas & caput papaveris tenet.*

In *Conſecrationem Agrippinæ, matris* Imperatoris *Cajî*, inter *Divas* velut nunc receptæ, ejusque memoriam cuſum hunc ipſum fuiſſe nummum, quivis facile perſpicit, præcipue ſi penitius conſideraverit, quod primo, velut *regens Dea*, *ſedeat*, *haſtam puram*, ſignum regiminis & divinitatis, *dextra* teneat, *ſuccincta* porro velut Deæ habitu *quieſcat*, *papaveris caput & ſpicas*, quaſi nova *Ceres*, ſiniſtra teneat, *DIVA* præterea in nummo audiat, quæ ſingula hic excutere pluribus, hujus loci non eſt, alibi, ſatis dicta. Idque ſine dubio factum à *quadam Græciæ* civitate, quo ipſo *omne ſtudium*, *omnem honorem & devotionem Caligulæ* probare geſtivit, cum ſciret, *filium maternorum beneficiorum memorem*, ampliſſimos *honores eidem* decreviſſe; cujus rei ſupra jam *Dionem* teſtem adduximus, cujus verba ad Num. 4. Tab. III. in aureis relegi poterunt. Vulgavit jam ante hunc nummum *Eruditiſſimus Pater Claude du Molinet dans ſon Cabinet de la Bibliotheque de Sainte Genevieve* p. 77. Num. 4. Tab. XX. Supra quoque jam illum vidimus in *Agrippinæ nummis æreis medii moduli* Num. 3. & 4. Tab. XV. ubi primum *Morellius pateram* ſiniſtra tenentem ſculpi eandem, perperam forte, fecerat; in hoc vero *ſpicas* exhibet cum *capite papaveris*. *Petrus Seguinus in ſelectis Numiſmatibus antiquis* p. 308. ex *Numiſmatibus elegantioribus Muſei Abbatiæ S. Genevieve* illum pariter exhibet. *Joh. Valens* in *nummis Populorum & Urbium Græce loquentium* p. 10. ſub Agrippina ex *Theſauro Regio* (proptereaque & *Morellius*, quod in illo eum ſic deprehenderit, *lilii ſignum* eidem adjecit) eundem dedit. Ubi non poſſum non monere, *Molinetum*, *Morellium* (ut ſupra diximus in *Agrippinæ Nummis æreis medii moduli*) *itemque Seguinum Agrippinam ſedentem* repræſentâſſe

(12) Nos referimus ejus generis nummos incuſos ad Tiberium Claudium Cæſarem, ut alibi plus ſemel in hoc Opere diximus, præſertim ad Auguſti Tab. XXXII. Poſſidemus quoque Caligulæ ſimilem hiſce nummum, qui ſupra dextram Veſtæ manum incuſam habet (ut videtur) notam, IMP. AUG. Nummi autem cum Veſtæ typo, non incuſi, & in *Muſeo noſtro*, & paſſim apud omnes inveniuntur. SIGEB. HAVERCAMP.

ſentâſſe *læva tenentem pateram*; *Morellium* vero hic & *Valentem* (perperam *Valens* dextram ponit) *ſpicas tenentem*; nos cum nummum ipſum intueri nequeamus, neſcimus, cui calculus ſit addendus, niſi fortè *diverſi* prorſus *typi* ſint nummi, quod vel ex diverſis averſis, quas *Morellius* loco citato ſupra, & *Valens* loco pariter allegato communicant, hariolari licet, quanquam & *patera divinitatis* argumentum cenſendum ſit.

NUM. 22.

Neptunus nudus ſuperjecto ſaltem brachis velamine, ſtans, dextra Delphinum, ſiniſtra tridentem tenens, adjecta Senatus Conſulti ab utroque latere nota.

Quo reſpexerit *adulans Caligulæ Senatus* hariolari facilè quisque poteſt, vel enim in ejus honorem haud *timenti maris æſtus* & *fluctus* ſignari voluit, velut id ex *Suetonii* Cap. XV. novimus, *Pandatariam* ſcilicet illum *& Pontias ad transferendos Matris fratrisque cineres TEMPESTATE TURBIDA feſtináſſe*; Silanumque necâſſe, quod *INGRESSUM MARE ſequi* (*ob impatientiam nauſeæ*) *ipſum noluerit*, eodem referente Cap. XXIII; vel ob frenum *Neptuno* quaſi injectam, marisque vindicatam poteſtatem, exſtructione pontis ad littus Puteolanum; vel quod Neptuno publicè gratias referret *Senatus Populusque Romanus* pro præſtito in hoc arduo negotio Caligulæ auxilio, de quo *Suetonius* Cap. XIX. *Novum præterea atque inauditum genus ſpectaculi excogitavit. Nam Bajarum medium intervallum Puteolanæ ad moles, trium millium & ſexcentorum fere paſſuum, ponte conjunxit, contractis undique onerariis navibus, & ordine duplici ad ancoras collocatis, ſuperjectoque aggere terreno ac directo in Appiæ viæ formam. Per hunc pontem ultro citroque commeavit biduo continenti. Primo die phalerato equo inſignisque quercea corona, & ſecuri & cetra & gladio, aureaque chlamyde.* Pauloque prolixius hoc *Neptuni terreſtris* facinus deſcribit *Dio* Lib. LIX. *Verum Cajus rem haud magnam eſſe cenſens, ſi equo per continentem terram inveheretur, ovationem eam ſprevit; at per MARE equo vehi intendit, ponte injecto ei maris parti, quæ eſt inter Puteolos ac Baulos. Is locus eſt è regione Urbis ſitus, & diſtant inter ſe Bauli ac Puteoli millibus paſſuum tribus ac quadrante. Ad eum pontem convectæ ſunt partim naves, partim aliæ fabricatæ, cum quæ in tanta celeritate comportatæ eſſent, non ſufficerent, quanquam omnibus, quæ haberi poterant, conquiſitis. — — — Non vero tantum tranſitus cauſa pons paratus fuit, ſed diverſoria etiam in eo effecta ſunt, quibus etiam aqua dulcis affluebat. —— —— Tum ſacra re NEPTUNO ac Diis aliis facta, & Livori etiam, ne quæ invidia, ut dicebat, premeretur, pontem à Baulis ingreſſus eſt, ac in Urbem quaſi in hoſtes celeriter irruit. — — Suggeſtum conſcendit in medio pontis navibus impoſitum, ac primo ſe ut eximia conatum jactavit, —— —— hoc inter alia gloriatus, ſe pedibus mare percurriſſe. — — Nam loco in Lunæ formam curvato, undique ignis quaſi in theatro quodam videbatur; ita ut omnem tenebrarum ſenſum eriperet; ita noctem quoque in diem converteret, veluti mare in terram, volebat. Poſtquam ad ſatietatem usque cibo & potu ſeſe ingurgitavit, multos amicorum de ponte in mare projecit, multos navibus roſtratis circumvectus ſubmerſit, ita ut perierint nonnulli, plerisque quanquam ebriis evadentibus, quod eo loci mare placidiſſimum, ac minime turbulentum erat. Hoc ipſo inflatus, NEPTUNO ſe timorem incuſſiſſe dixit, Dario & Xerxe non niſi ludibrii cauſâ memorato, quia longe plus maris ipſe ponte inſtraviſſet.* Ut non tangamus inſanas molitiones ejus, ultra hominum ipſiusque naturæ vires, in viis Publicis, quæ etiam ſub NEPTUNI (13) cura erant, conficiendis ſuſceptas, de quibus *Suetonius* in *Calig.* Cap. XXXVII. *In exſtructionibus Prætoriorum atque Villarum, omni ratione poſthabita, nihil tam efficere concupiſcebat, quam quod poſſe effici negaretur. Et jactæ itaque MOLES INFESTO AC PROFUNDO MARI, excisæ rupes duriſſimi ſilicis, & campi montibus aggere æquati, & complanata foſſuris montium juga, incredibili quidem celeritate, cum moræ culpa capite luueretur.* Ac ne ſingula enumerem, immenſas opes totumque illud Tiberii Cæſaris vicies ac ſepties millies HS. non toto vertente anno abſumſit. De quo legi meretur *Nicolaus Bergierius* de *publicis & militaribus Imperii Romani viis* Libro I. Sect. XVI. pag. 46. Tab. X. *Grævii Theſ. Rom.* Aut denique fortè ob *victorias navales*, quas æque merito ac *de Germanis* Triumphum, *domum retulit*, referente easdem eodem *Suetonio* Cap. XLVI. *Poſtremo quaſi perpetraturus bellum, directa acie in littore Oceani, ac balliſtis machinisque diſpoſitis, nemine gnaro ac opinante, quidnam cœpturus eſſet, repentè ut conchas legerent, galeasque & ſinus replerent, imperavit, SPOLIA OCEANI vocans, Capitolio, palatioque debita. Et indicium VICTORIAE altiſſimam turrem excitavit, ex qua, ut ex Pharo, noctibus ad regendos navium curſus, ignes emicarent.* Indeque forte fuit, quod ipſe ſub *Neptuni* ſpecie comparere in nummo voluerit præſenti, cum ſciamus præterea ex *Suetonii* Capite XXII. *Illum SIMULACRA NUMINUM RELIGIONE ET ARTE PRAECLARA è Græcia apportari curáſſe, quibus, capite dempto, ſuum impoſuit.* Vidit Nummum *Morellius* & *ſchedis ſuis* eundem intulit.

(13) Præcipue REDUX, qui ſingulariter in Deorum Vialium fuit cenſu. Videatur hanc in rem Inſcriptio, quam aſſert *Doctiſſ. Grævius* in *Præfatione* Tom. X. *Antiquit. Rom. Theſaur.*

TABULA V.

EXHIBENS

NUMMOS CALIGULAE

EX AERE MEDIO.

NUM. I.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS IMPerator. Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 7.

COLONia ACCItana. Duæ aquilæ legionariæ inter duo ſigna cohortium.

ACCIS, Aceji, Ακκι) Urbs *Hiſpaniæ Tarraconenſis*, in *Bæticæ* confinio ad *Chryſum* fluvium ſita, ſub *Julio Cæſare*, primum *Colonos* illuc deducente, videtur *Coloniæ* titulum jam obtinuiſſe, & quidem ex eo, quod in *Auguſti* & *Tiberii* nummis *Colonia JULIA Gemella Accitana*, & in *Inſcriptione* apud *Gruterum* p. 271. Num. 6. *COLonia JULia AUGuſta GEMella ACCITANA* quoque audiat, quam dehinc *Auguſtus novis* ſubinde *Colonis* auxit, ac ſupplementum quaſi eidem dedit: ex multorum, etiam *Hiſpanorum*, judicio, hodienum *Guadix*, ſeu *Guadicia* nuncupatur, ac in *regno Granatenſi* juxta fontes fluvii *Guadalentin* ſita eſt. Hujus Coloniæ meminit *Plinius* Lib. III. Cap. 3. ac refert, *eandem jus Italicum habuiſſe. Carthaginem*, inquiens, *conveniunt populi LXVI. exceptis Inſularum incolis: Ex COLONIA ACCITANA Gemellenſes, & Libiſoſona, cognomine Foro-Auguſtana, quibus duabus jus Italiæ datum. Gemellenſes* ergo ejus vocantur incolæ, & ipſa *Gemella* non ſolum hic apud *Plinium*, ſed & in *nummis*, ut diximus, *Auguſti*, *COLonia GEMella ACCITANA LEGIO VI.* itemque in *Inſcriptione veteri* apud *Marianam* & *Gruterum*: *COLonia JULia GEMella ACCITANA* nominata occurrit. *Johannes Valens* in *Nummis ſuis Coloniarum* ſub *Auguſto* p. 13. exinde hoc eſſe exiſtimat, quod ab *Auguſto* poſt provinciarum diviſionem, in ipſius *munimentum novos Colonos acceperit*, ex veteranis ſcilicet *Legionum Sextæ Ferratæ*, & *Sextæ Victricis*, adeoque Coloniam ex *GEMINO Legionis Sextæ* nomine Gemellam fuiſſe dictam. Sed *Cl. Cellarius* in *Geographia* ſua *antiqua* p. 135. ex eo potius hoc nomen traxiſſe autumat, quod ex duabus Legionibus, *Sextæ* ſcilicet & *Tertiæ*, *Colonos acceperit*, ſine dubio *Doctiſſ. Valentem ſequutus*, qui ſe ipſum & ſuam jam adlatam ſententiam corrigit in *Tiberio* pag. 91. ibidem, & quidem propterea, quod non ſolum in *Tiberii numno*, ſed & in *Caligulæ Legionem Tertiam* offenderit, adeoque credit potius, ex *Tertiæ* (cum duplex eſſet *Gallica* & *Auguſta*) *Gallicæ* & *Sextæ*, *Legionum*, *emeritis* Gemellenſium appellationem eſſe derivandam. Ex *duabus* ſane *veteranorum Legionibus* Colonos accepiſſe, *duæ* illæ *aquilæ legionariæ* in nummi poſtica conſpicuæ, confirmant. *Aquila* enim ſemper *legionis* θεῖσμα creditur, ſicuti *ſigna militaria* ſaltem *cohortium* ſunt indicia, quanquam ante *C. Marium ſigna legionum*, ex *Plinii* relatione, non ſolum *aquilæ*, ſed & *lupi*, *minotauri*, *equi* & *apri* fuerint, *quorum ſimulacra* longis haſtis portata ſingulis ordinibus præferebantur. Sed *ſecundo ipſius Conſulatu*, illi abdicati fuerunt, *aquila Legionibus ſolum* tributa, conſcriptisque ad Legionem *ſex millibus* & *ducentis* hominibus, cum ante ex *quatuor millibus* ſaltem conſtitiſſet, referente id nobis *Sexto Pompejo*. In qua vero veneratione *Aquilæ Romanæ* fuerint, ſuperiori Tab. IV. Num. 4. oſtendimus. Hic adeoque quando adparent, *Coloniam* demonſtrant, *cui ducendæ* primum Romæ *ſignum* ponebatur, mox vero in *Colonia*, quo *Coloni* deducebantur; *numerusque* ſcribebatur eò commigrantium, v. g. *ſexcentorum* aut *millium*. Horum centum *Decuriones* legebantur qui inſtar *Senatorum* erant. Hinc *quotannis Magiſtratus* creabant, & alios *quinto quoque anno*, indeque *Quinquennales* dicti, ut Romæ antea *Cenſores* erant. Fuere etiam plerumque *Duumviri* & *Ædiles* & *Quæſtores*, inquit *Auguſtinus* Dialogo VII. p. m. 109. *Antiquitatum*. Horum *Duumvirorum* frequentem in poſterum habebimus mentionem in nummis, ſicuti & nonnullorum ſupra habuimus. Cum verò *veterani armis* eſſent adſueti, non mirum eſt, *Martem* præcipue inter alios coluiſſe Deos, docente hoc nos inſuper *Macrobio* Libro I. *Saturnalium* Cap. I. *ACCITANI etiam, Gens Hiſpanica, ſimulacrum Martis, radiis ornatum, maxima religione colebant, Neton vocantes.* Protulit hunc nummum jam *Joh. Valens* ex *Muſeo ſuo* in *Nummis Coloniarum* T. I. p. 146. *Joh. Harduinus in Nummis antiquis Pop. & Urb.* p. 5. qui tamen Literas C. I. C. ACCI. adeoque C. I. C. pro COLON. refert, ſequens ſine dubio *Mediobarbum*, qui eodem modo p. 78. diſpuncta præterea voce A. C. C. I. ex communicatione Patris Cattanei eundem affert; ibique ſimul ejus Anticam ita C. CAESAR AUG. GERMANICUS P. P. (P. P. poſterioribus literis forte pro IMP. lectis) exhibet.

NUM. 2.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS IMPerator. Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. n. 7.

vel

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS. Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. n. 3.

MUNicipium AUGuſta BILBILIS Cajo CORNelio REFECto Marco HELVio FRONTone, circa coronam querneam, in area: II. VIRis. (Duum Viris.)

Bilbilis, *Celtiberorum Urbs* & *Municipium* fuit in *Tarraconenſi* Hiſpania ad *Salonem* Fluvium ſita, prodente id *Strabone* Lib. III: Καὶ Σεγέβεγα δ' ἐπὶ Κελτιβήριον πόλις, ἡ Βίλβιλις, περὶ ἃς Μέτελλος καὶ Σερτώριος ἐπολέμησαν. *Celtiberorum porro urbes ſunt Segobriga & Bilbilis, circa quas Metellus & Sertorius bellum geſſerunt*; Et *Martiali Epigrammatum* Lib. X. epigram. ultimo:

Et curſu facili, tuisque ventis
HISPANAE pete TARRACONIS arces,
Illinc te rota tollet, & citatus
Albam Bilbilim, & tuum Salonem
Quinto forſitan eſſedo videbis.

Exſtitit & illa *Martialis*, ſummi Poëtæ, ſolum patrium, quod ipſe debuccinat Lib. X. *Epigrammate* 103.

Municipes Auguſta mihi quos Bilbilis acri
Monte creat, rapidis quem Salo cingit aquis.

Et Lib. I. Epigr. 49.

Videbis altam, Liciniane, Bilbilim,
Equis & armis nobilem.

Villanovano videtur hodiernum *Catalajud*, *Varrerio* vero *Xiloca*; aliis & probabilius *Rio Baubula*, quam *Antonius Auguſtinus* Dial VII. Antiquit. p. 110. *Bambolem* vocat. *Bilbilitani* proinde *Caligulæ coronam querneam* in nummo circa initium imperii A.V.C. DCCXC. I. C. XXXIX. cuſo, offerunt, ſicuti ſupra T.III n. 1. in *aureis* & n. 10. *in argenteis Senatum Populumque Romanum Caligulæ Coronam querneam* ſignâſſe vidimus, nempe vel ut monerent illum de præcipue *ſequenda virtute Clementiæ*, vel quod *nonnullos cives ſuorum reſtituerit*, de quo verba Auctorum ibidem adducta conſuli omnino poſſunt; vel ob *inſigne beneficium*; forte ob *arma*, ſingulari artificio, beneficio *Bilbilis* (1) aliis *Xilocæ* Fluvii, ferrum ſingulariter durantis, ibidem fabrefacta; aut forte ob *equos generoſos* ibidem copioſe progeneratos, ut *Martialis* nos ſupra edocuit. *Municipium* verò cum in nummo cluit, tale *Reipublicæ* tempore facta fuit, uti aliæ plures *Urbes Hiſpaniæ*. *Auguſta* autem nominatur, quod forte ſingulare beneficium ab *Auguſto*, Imperatore, & inter alia *jus ſuffragii* receperit, ac ſic *pleno Civitatis jure* donata fuerit. Siquidem hoc clare nobis ſuggerit *Dio* Lib. LIV. *Multas Hiſpaniæ Urbes* A. V. C. 740. *ab Auguſto jus illud obtinuiſſe*, ſcribens: *Auguſtus rebus Gallicis, Hiſpanicisque omnibus confectis, cum multos in ſingula ſumtus feciſſet, magnam ab aliis vim pecuniæ accepiſſet, libertatem ac JUS CIVITATIS aliis dediſſet, aliis ademiſſet*, πολλὰ δὲ καὶ αὖθις ἐλέφων λαβὼν, τήν τε ἐλευθερίαν καὶ τὴν πολιτείαν τοῖς μὲν δοὺς, τοῖς δὲ ἀφελόμενος. *Duumviros*, quod attinet impreſſos, unus ex *Cornelia*, *Patricia* Gente, cognomine *Refectus*, hic legitur, quæ *Caldos*, *Coſſos*, *Scipiones*, *Maluginenſes*, *Lentulos*, aliosque habuit *Helviæ* vero Gentis, *Patriciæ* an *plebejæ?* incertum, cognomento *Fronto*, ſine dubio à *fronte latiori* hoc cognomen tulit. (2 Siſtit denique & hunc nummum nec admodum rarum, nec ubivis obvium, *C. Patinus* in nummis æreis mediæ ac minimæ formæ p. 93. *Joh. Valens* in Nummis Coloniarum p. 146 *And Morellius* in Nummis Conſul. Tab. VII. n. 10. in Familia *Cornelia*. Comes *Mediobarbus* p. 78. ex communicatione Eminentiſſ. Cardin. *Noriſii*, qui eundem in *Theſauro Medicæo* deliteſcere affirmat, qui tamen minus recte MU. pro MUN. & BILBIL. pro BILBILIS habet. *Anton. Auguſtinus Dial. VII.* Antiquit. p. 110. *Occo* Edit ult p. 104. qui tamen M. pro MUN. BILBIL. pro BILBILIS. dehinc C. M. pro ſolo M. reperit.

NUM. 3.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS IMPerator. Caput Caligulæ laureatum lævam verſus, uti Tab. I. Num. 7.

Colonia Cæſarea Auguſta. Bos vitta tectus.

Duas jam *Tarraconenſis Hiſpaniæ Colonias*, *Accios* ſcilicet & *Bilbilem* vidimus, nunc ſequitur ſocias *Cæſar-Auguſta* ſic enim *initiales* hæ legendæ ſunt, non autem *Colonia Carthago Antiqua*, ut nonnulli volunt) ejuſdem pariter *Provinciæ* & *Ecletanorum* caput, *Ibero* Fluvio adjacens. Sic enim *Mela* Lib. II. c. 6. *Urbium de Mediterraneis in Tarraconenſi clariſſimæ fuerunt Pallantia & Numantia, nunc eſt Cæſar-Auguſta.* Dicta vero hæc antea fuit *Plinio* & *Ptolemæo Salduba.* Sic enim ille Lib. III. c. 3. *Cæſar-Auguſta Colonia immunis, amne Ibero adfuſa, ubi Oppidum, antea vocabatur Salduba, Regionis Ecletaniæ, recipit populos CLII. Ex his civium Ro-*

(1) *Salo* ergo qui ſupra apud *Martialem* audiebat Fluvius, alibi *Bilbilis* vocatur, *ferri temperatura nobilis*: Hinc *Juſtinus* Libro XLIV. c. 3. *Nec ullum apud eos telum probatur, quod non aut BILBILI FLUVIO, aut Chalybe tinguatur.*

(2) Cum capite Caligulæ, juxta primi nummi deſcriptionem, occurrit in *Muſeo noſtro.* SIG. HAVERCAMP.

Romanorum Bellitanos, Cellenſes &c. ſunt enim ſeptem Hiſpaniæ citerioris conventus, Carthaginenſis, Tarraconenſis, Caeſar-Auguſtanus, Clunienſis, Aſturum, Lucenſis, Braccarum. Conſentit & vetus Inſcriptio in Theſauro *Golzii* p. 238. COL. CAESAREA AUG. SALDUBA. A Strabone Libro III. ad *Iberum* amnem quoque collocatur, ſcribente: Ἐπὶ δὲ τῷ Ἴβηϊ πόλις ἐστὶ Καῖσαρ-αὐγουστα καλουμένη, *Ad Iberum amnem eſt Cæſar-Auguſta.* Hodie *Saragoſſa* (Sarragoſſe) vocatur, *Aragoniæque* eſt metropolis, ad flumen *Ebro*, à *Carolo III.* legitimo Hiſpaniæ hærede, nuper vindicata, olim *Prudentii*, Poëtæ, patria. *Hoc* vero, quod in nummo obtinet, *nominis* ab Auguſto Cæſare, qui eam deduxit *Coloniam*, impetravit, ceu ſupra Tab. IV. n. 12. pluribus jam oſtendimus; hinc non ſolum ipſi, ſed & ex ejusdem Familia deſcendentibus *Germanico* & *Agrippinæ*, itemque *Caligulæ* quam plurimos conſecravit nummos. *Bos*, qui heic conſpicitur, *Coloniæ* communiter ſymbolum ab rerum harum peritis reputari ſolet, licet aliis magis *ſoli fertilitatem* deſignare videatur, ſicuti ex *Plutarcho* in *Theſeo* conſtat: *Signavit etiam nummum inciſo bove, vel ob taurum Marathonium, vel ob Minois ducem, vel ad agriculturam cives incitans.* Nobis cum *Auguſtino* Dialogo VI. & *Joh. Valente* videtur, *ſacrificia* pro *Caligulæ ſalute* facta, & *victimam majorem* locoque *plurium* & *minorum*, *ſignatam*, *votaque* pro ejus *incolumitate*, indicare. Periclitaſſe vero aliquando *ejus ſalutem* ex *Dionis* Lib. LIX. inter alia conſtat, ſcribentis: Μετὰ τοῦτο νοσήσας, αὖθις μὲν οὐκ ἀπέθανε. *Poſt morbo conflictatus, mortem evaſit.* An ad indicandum *gaudium*, cum ipſum *ad Imperium evectum* intelligerent? quod inter alia & *cæſis* plurimis teſtabantur *victimis Romani*, cur non & alibi? de quo *Suetonius* Cap. 14. *Tanta publica lætitia, ut tribus proximis menſibus, ac ne totis quidem, ſupra centum ſexaginta millia victimarum cæſa tradantur.* *Sacrificio* & ſine dubio Jovis deſtinatum hunc eſſe bovem, vel ex eo quoque poteſt colligi, quod *vitta* tectus ſit in *capite*, victimæ *more* ac *ritu*, prætereaque quod ea *hoſtia Jovi* litare conſueverant. Fuiſſe enim *majorem* hanc *victimam Jovi*, majoribusque Diis *dicatam*, certum eſt. De quo *ritu* plura jam diximus in Cæſare ſupra Tab. IX. n. 11. & ſupra Tab. IV. in Caligula n. 1. 2. Vidimus quoque alios duos hujus Coloniæ nummos ſupra Tab. IV. in Caligula n. 12. & 13. quo ſimul B. L. ablegatum volumus. Protulit jam hunc nummum *Joh. Valens* in nummis Colon. p. 146.

NUM. 4.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS IMPerator. Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. n. 7.

LICINIANO ET GERMANO II VIRis (Duum Viris) In area: Colonia Cæſarea Auguſta.

De Colonia *Cæſar-Auguſta* ſupra Tab. IV. n. 12. & 13. & Tab. V. n. 3. ſatis dictum eſt. Tantummodo hic attendimus Duum-Viros, qui ſunt *Licinianus* & *Germanus*, qui & ſupra Tab. IV. n. 12. & 13. in nummis *obſignati* fuerunt. Priorem ex Licinia, Gente *Plebeja*, & à *Licino* dicta, in *aliam* adoptatum, quivis facile perſpicit, ceu novimus ex *Dionis* Libro LV. de Claudio: *Adoptatus enim in Familiam Auguſti, Claudianum ſe pro Claudio nuncupabat.* *Germanus* alias *Caſſiæ* Gentis cognomen eſſe ſolet, docente *Inſcriptione* apud *Gruterum* p. 846. 5. an ex *germine*, an ex *Germania* factum ſit, alii videant. Exhibuit jam olim hunc rariorem nummum *C. Patinus* in nummis *æreis mediæ ac minimæ formæ* p. 92. *Joh. Valens* in *Nummis Coloniarum* p. 147. *A. Morellius* in *nummis Conſularibus* in Famil. *Licinia* Tab. III. Lit. F. *Com. Mediobarbus* p. 79 Parsque hodie eſt (3) *Theſauri Regis Galliæ.*

NUM. 5.

Cajus CAESAR GERMANICUS. Caput Caligulæ laureatum lævam verſus, uti Tab. I. n. 2.

vel

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS IMPerator. Caput Caligulæ laureatum lævam verſus, uti Tab. I. n. 7.

vel

Cajus Cæſar AUGuſtus GERMANICUS IMPerator. Caput Caligulæ nudum dextram verſus, uti Tab. I. n. 9.

LICINIANO ET GERMANO II. VIRis (Duum Viris) Colonus boves agens, ac ſulcos ducens aratro, ſupra: Colonia Cæſarea Auguſta.

Tertium, & ſi *duos* in præcedente Tabula ſimul attendere volumus, *quintum* jam accipimus *nummum* ab hac *Colonia*, quam *Plinius immunem* vocat, profectum. Cumque illa primum *Salduba*, ut ſupra audivimus, fuerit dicta, *Auguſtus* verò *Coloniam* eò deduxerit, ab eo *Caeſar-Auguſta* in nummo cluit; quæ cauſa eſt, cur & *Colonum jugum boum agentem* in iſto obſignaverint, *Coloniae*, ceu notum, *commune ſymbolum*, adjectis iisdem, quī ſupra quoque impreſſi fuere, *Duum-Viris.* Supra enim in *Caeſare* nos monuiſſe, meminimus ex *Varronis* Lib. IV. de *Lingua Latina*, *Coloniam inchoari ſolitam juncto bove & vacca, ut vacca tamen Coloniae, quam conderent, propinquior eſſet; exterius verò bos araret: ductoque aratro terminos deſignaſſe Coloniae, qua mœnia ducerentur, & aratro portato, ubi portam ſtatui vellent.* Additque *Auguſtinus* Dialogo VI. *Antiquit. Cur interius vacca Coloniam verſus collocata? Ut fœminae domi fertiles ſint, vaccarum inſtar. Bos exterius cur arabat? ut Viri foris laborent, boum exem-*

(3) Exornat quoque, optime ſervatus (inter plures Caligulæ, editos ineditosque) *Muſeum noſtrum.* S. H.

emplo tobusti. Hoc ex nummo amplius clarum est, illum, docentibus epigraphis, circa A.V.C. DCCXC. I.C. XXXIX. fuisse signatum. Vulgatus hic non ubivis obvius nummus jam est à *C. Patino* in nummis *aereis mediae & minimae formae* p.92. *Joh. Valente* in nummis *Coloniarum* p. 147. *Ant. Augustino* in suis *Dialogis Dial.* VII. p. 113. *A. Morellio* in *Nummis Consular. in Famil. Licinia* T. III. sub Lit. E. Recensuit *Comes Mediobarbus* p. 79. *Occo* Edit. ult. p. 104. ex Nummophylacio P. Cattanei. Hodieque pars est *Thesauri Regis Galliae*, itemque *Schwartzburgici*, (4) asservatur quoque in Cimeliarchio *Cœnobii S. Genovefae.*

NUM. 6.

Cajus CAESAR AUGustus GERMANICUS IMPerator PATER PATRIAE. Caput Caligulæ nudum dextram versus, uti Tab. I. n. 30.

Colonia Cæsarea Augusta TITULLO MONTANO II VIRis (Duum Viris) Colonus bovem & vaccam agens, ac aratro sulcos ducens.

Sextus nunc *hujus Coloniæ* prodit nummus, quamvis sub aliis Duum-Viris, *Titullo* scilicet & *Montano*, quos & in honorem *Agrippæ* dedisse nummum, supra sub *Agrippa* vidimus. Cujus verò Gentis isti sint, hoc æque expeditum non est. *Titullus* alias *Munatiæ* Gentis & *Vibiæ* esse solet, docentibus id *Inscriptionibns* apud *Gruterum* p. 852. 2. & 863. Hinc & *A. Morellius* hunc ipsum nummum in suis *Consularibus nummis* Familiæ *Vibiæ* intulit. *Montanus* verò *Curtiæ, Juliæ, Juniæ* & *Vatiniæ* esse solet cognomen, uti *Glandorpius* nos instruit in *Onomastico.* Hoc certius, eundem circa A.V.C. DCCXCI. I.C. XL. fuisse cusum. Luci hunc nec rarum nec obvium nummum jam exposuit *Joh. Valens* in *Nummis Coloniarum* p. 148. *A. Morellius* in *Nummis Consular.* sub Familia *Vibia* Tab. IV. n. 10. *Com. Mediobarbus* p. 79. *Occo* Edit. ult. p. 104.

Pars quoque est *Thesauri* Regis *Galliæ.*

(4) In *nostro* quoque exstat *Museo*, cum hac inscriptione capitis, *Cajus CAESAR AUGustus GERMANICUS IMPerator.* Caput vero Imperatoris laureatum versus dextram collocatur, ut Tab. I. Num. 8. S.H.

NUM. 7.

Cajus CAESAR AUGustus GERMANICUS IMPerator. Caput Caligulæ laureatum lævam versus, uti Tab. I. n. 7.

vel

Cajus CAESAR AUGustus GERMANICUS IMPerator PATER PATRIAE. Caput Caligulæ nudum, dextram versus, uti Tab. I. n. 30.

Colonia Cæsarea Augusta SCIPIONE ET MONTANO II VIRis (Duum Viris) Colonus boves agens scutica, & aratro sulcos trahens.

Septimus hic nummus *Coloniæ Cæsar-Augustæ Scipionem* cum *Montano*, Duum Viro, conjungit, cum præcedens *Titullum* & *Montanum* exhibuerit, ex quo simul conficitur, vel *Titullum Scipioni*, vel *Scipionem Titullo* in *hac Duumviratus dignitate* successisse. *Scipio* alias *Corneliæ* Gentis est cognomen, cui *P. Cornelius* felix dedit auspicium, quod patrem *cæcum scipionis loco* rexerit, ac duxerit. Ut adeo videamus *Cæsar-Augustanos*, *Caligulæ* adblandientes, sub *his* quoque *Duumviris*, in memoriam *Augusti Agrippæ, Germanici* & *Agrippinæ* nummos restituisse. Publici juris hunc nummum jam fecit (quamvis omissis, vel tunc ob æruginem illegibilibus literis C. C. A. inter incertas collocaverit) *Com. Mediobarbus* p. 79. ex indice Thesauri numismatici Valerii Palatii Bononiensis, à *D. Josepho Magnavacca* confecto, *Joh. Valens* in *Nummis Coloniar.* p. 149. *A. Morellius* in *Nummis Consular.* Tab. VII. n. 11. in Familia *Cornelia.*

(5) Et exstat hodie in *Thesauro Parisiensi.*

NUM. 8.

Cajus CAESAR AUGustus GERMANICUS IMPerator Pontifex Maximus TRibunicia Potestate COnsul. Caput Caligulæ laureatum, lævam versus, uti Tab. I. n. 13.

SALus AUGusta CNeo ATELlio FLACco CNeo POMPejo FLACco II VIRis, Quinquennalibus Victricis Juliæ Novae Carthaginis.

Carolus Patinus cum *mutilum* hunc habuerit nummum, nescit plane, quorsum ille sit referendus; conjicit tamen ex *rudi ejus fabrica*, & recte, vel à *Græcis*, vel ab *Hispanis*, summis Imperatorum

(5) Cum Inscriptione secunda, in qua titulus *Patris Patriæ* adscribitur, in *Museo nostro* invenitur. S.H.

rum *adulatoribus*, fuiſſe ſignatum. *Nova* ſiquidem hæc ipſa *Carthago* Urbs eſt *Hiſpaniæ citerioris maritimæ*, ac deſcribitur tùm ratione *ſitus*, tùm *expugnationis* per *Scipionem*, à *T. Livio* Dec. III. Lib. 3. & *Polybio* Lib. X. p. 583. *Colonia* à *Romanis* facta dehinc eſt, ut refert id totidem verbis *Solinus* c. 25: *CARTHAGINEM apud Iberos, quæ mox COLONIA facta eſt, Pœni condiderunt.* Quod poſterius & *Diodorus Siculus* Libr. XXXV. confirmat: Ἀσδρύβας δὲ ὁ γαμβρὸς Ἀμίλχα ἔκτισε πρὸς θαλασσίαν πόλιν, ἣν πρωτηγόρευσε νέαν Καρχηδόνα, *Aſdrubal vero Amilcaris gener*, (*Pœnorum* Dux) *urbem maritimam condidit, quam NOVAM CARTHAGINEM appellavit*; & *Polyænus* Lib. VIII. πόλιν Φοινισσίαν appellat; eique *Strabo* adſentitur: Ἡ Καρχηδὼν ἡ νέα κτίσμα Ἀσδρύβου, ac *Ptolomæus*, qui *Conteſtanorum maritimam urbem* nominat. Nomen *Juliæ* vero inde ſine dubio accepit, quod à *Julio*, Cæſare, *fuerit condita* atque *deducta*. Ille enim quemadmodum veterem *Africæ Carthaginem*, ſic & *novam Hiſpaniæ*, veluti ejus *Sororem*, *Coloniam* voluit eſſe *ſuam*, utrique impoſito nomine *Juliæ*. *Victricis* verò cognomen hic præfert, ſicuti ſupra etiam in *Tiberii* nummo, de quo videatur *Bochartus* de *Phœn. Colon.* Lib. I. c. 35 Hodie *Carthagena* audit, & egregie illam deſcribit *Silius* Libr. XV.

Carthago, impenſo naturæ adjuta favore,
Excelſos tollit pelago circumflua muros.
Arctatas ponti fauces modica inſula claudit
Qua Titan ortu terras aſpergit Eoo:
At qua proſpectat Phœbi juga, ſera cadentis
Pigram in planiciem ſtagnantes egerit undas.
Quas auget veniens reſluusque reciprocat æſtus;
Sed gelidas à fronte ſedet ſublimis ad Arctos
Urbs impoſta jugo, pronumque excurrit in æquor
Et tuta æterno defendit mœnia fructu.

Duum-Viros Quinquennales quod concernit, *bis* apud illos *Cnei* prænomen occurrit, quod alii vel à *re ſingulari*, quaſi γενναίος, alii à γίνεσθαι, ſeu à *generatione futura*, dictum exiſtimant, ut teſtatur *Valerius* & *Pompejus*. *Bis* & *Flacci* occurrit cognomen, inde dicti, quod *aures latas habuerit* conditor hujus familiæ, & *ob latitudinem deorſum dependentes*. *Atelliæ Gentis* memoria occurrit apud *Gruterum* p. 961. CN. ATELLI. CN. L. HILARI. De *Pompeja*, quæ *plebeja*, ſed *Conſularis* eſt, cujusque nomen à *Pompejis*, Oppido Campaniæ, quod Hercules, Victor ex Hiſpania reverſus, condidiſſe ſcribit *Solinus*, deductum volunt, videri poteſt *Urſinus*, *Patinus* & alii. Reſtat Caput, quod area nummi exhibet, inſcriptum: SALUS AUGUSTA. Conſtat alias *Juliam Auguſtam*, Tiberii matrem, hoc elogio in nummis tum *Senatus Conſulto* Romæ, tum in *Coloniis* cuſis, ſuperbire; ſed cum hic alius conſpiciatur *capitis ornatus*, nec huic iſtius quadret effigies, alia ſit oportet. Exiſtimari equidem poſſet, *Salutis Deæ* caput hic delineari, atque adeo cum *Car. Patino* ſtatui, in *honorem ſalutemque Caji* typum fuiſſe adhibitum, quippe quod *ille initio ſui imperii immenſa prope publica lætitia exceptus fuerit*, referente *Suetonio* c. 14. ut etiam non defuerint, *qui depugnaturos ſe armis pro SALUTE ægri, quique capita ſua titulo propoſito voverent.* Sed fortè rectius cum Clar. *Joh. Valente* & *L. Begero* ſub illa *Cæſoniæ*, uxoris Caligulæ, *caput* latere, reputam s, quod illo tempore *matronæ Romanæ eodem fere modo pexos geſtaverint capillos*, & ex *Suetonii* c. 27. ſciamus, *Cæſoniam ardentius & conſtantius ipſum amâſſe, ut ſæpe chlamyde peltaque & galea ornatam, & juxta adequitantem militibus oſtenderit, amicis vero etiam nudam*; licet ipſi magis perniciem, quam SALUTEM retulerit, de quo *Suetonius*: *Creditur potionatus à Cæſonia uxore amatorio quidem medicamento, ſed quod in furorem verterit*; adulatorio nihilominus penicillo Hiſpanica illa Civitas, gratiam Caligulæ aucupatura, quem illam amare ſciebat, ſub *SALUTIS Deæ* ſchemate exhibere eandem potuiſſe, quis eſt, qui neſciat? Neque inter poſtremas eſſe voluit, quæ pro *Salute ejus* vota ſuſceperunt, de quo *Suetonius* c. 14: *Cum in proximas Campaniæ Inſulas trajeciſſet, vota pro reditu ſuſcepta ſunt, ne minimam quidem occaſionem quoquam omittente in teſtificanda ſolicitudine & cura de incolumitate ejus.*

Nummum hunc rariorem jam vulgavit *Car. Patinus* in *numinis æreis mediæ & minimæ formæ* p 90. ubi tamen vocem *conjungendam* ATEL. *disjunxit*, hoc modo AT. EL. *mutilumque* ſaltem, uti ibidem videre eſt, exhibuit, hac ratione: SAL. AUG. C.CN.ATEL. ELAC. CN. *L. Begerus* Tom. II. *Theſ. Brand.* p. 617. *Mediobarbus* p. 79. qui rurſus ATTEI pro ATEL. dehinc QVINQ. pro Q.V.I.N.C. (Quinquennalibus Victricis Juliæ Novæ Carthaginis) minus recte exhibet, quique illum ſic ex Eminentiſſ. quondam *Noriſii*, è *Theſauro Medicæo*, communicatione ediderat. *A. Morellius* in nummis *Conſularibus* in *Fam. Pompeja* Tab. III. ſub Lit. M. *Joh. Valens* in *Nummis Coloniar.* p. 150. His, ut tradidimus, literis obſignatum † hunc nummum olim poſſedit *D. Dronius*, ſed & *Morellius* alium deprehendit apud *Dn. Godofredi*, in quo legit: CN. DOM. Hodiè ille exſtat in *Theſauro Regio Galliæ*, in quem fortè ex Muſeo Abbatiæ S. Genovefae translatus eſt, in quo deſtituit.

NUM. 9.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS IMPerator. Caput Caligulæ laureatum lævam verſus, uti Tab. I. n. 7.

MUNicipium ERGAVICA Cajo TERentio SURA, Aulo LICinio ITErum II VIRis. (Duum-Viris) Bos ſtans.

Novum denuo ſub manus venit *Municipium*, ſed ſine ſuffragio, *Ergavica*, quæ pariter *Celtiberorum* (*diverſa* proinde ab *Ergavica Vaſconum*) in Hiſpania Tarraconenſi Urbs fuit, prodente hoc nobis *Livio* Lib. XL. cap. 50. *Ab hoc prælio Gracchus duxit ad depopulandum Celtiberiam legiones, & cum ferret paſſim cuncta atque ageret, populique alii voluntate, alii metu jugum acciperent, centum tria oppida intra paucos dies accepit. ERGAVICA inde nobilis & potens civitas, aliorum circa populorum cladibus territa, portas Romanis aperuit.* *Hiſpani* hodierni, & in his *Moletius*, ſitum ejus in loco *Alcannis* (Alcaniz) ſeptem leucis à Dertoſa in occaſum æſtivum diſtante, collocant. *Morali* vero *Santaver* videtur. Diſputat *Anton. Auguſtinus* Dialogo VII. p. 111. an ERCAVICA per C, an ERGAVICA per G. legendum ſit, cum & illud repererit in *Numno Auguſti*. Sed ſi non G. fuit, inferiori lineola, quæ G. à C. diſtinguit, ærugine forte deleta, ex *noſtro* heic *numno* facile fieri poterit deciſio; præterquam quod & in alio *numno Auguſti*, quem ſupra

(2) Inter ornamenta *Muſei noſtri*, eumdem, bene ſervatum, & cum *Morelliana* lectione conſpirantem, cum aliis bene multis Colonlarum Nummis poſſidemus. SIG. HAVERCAMP.

pra dedimus, etiam ERGAVICA legatur, ſicuti & in quodam *Tiberii*, de quo pariter ſupra. Quanquam & prius ex *Inſcriptione* veteri apud *Grutcrum* p. 382. n. 9. firmari poſſit, ubi etiam C. loco G. legitur, ita ſonante:

M. CALP. M. F.

LVPO FLAM. F. H. C.

EX CONVEN.

CAESAR ERCAVIC.

Quæ ita, præeunte nobis *Cellario* in *Geographia antiqua* p. 130. explicari poteſt: *Marco Calpurnio, Marci Filio, Lupo, Flamini Provinciæ Hiſpaniæ Citerioris ex Conventu Cæſarauguſtano Ercavicenſi*, vel ut *Harduinus* p. 155. interpretatur, *Ergavicenſis*. Ex qua & hoc ſimul firmius redditur, quod ſupra *Plinius* affirmavit, in *Conventu Cæſarauguſtano Ergavicenſes locum quoque habuiſſe*. A *Gracchi* ergo tempore circa V.C. 574. *Municipium* videtur *Reipublicæ ſine ſuffragio* factum, ſicuti cætera Oppida à *Plinio* memorata Lib. III. c. 3. Hiſtor. Nat. & *Latii* veteris jure tantum donatum: *Latinorum veterum*, ſcribente, *Caſcantenſes, Ergavicenſes, Graccuritanos, Leonicenſes, Oſſicerdenſes*. Et Cap. 4: *Nunc Univerſa Provincia dividitur in conventus ſeptem: Carthaginenſem, Tarraconenſem Cæſarauguſtanum*. & rurſus eod. cap. *Cæſarauguſta Colonia immunis, amne Ibero affuſa, recipit populos CLII. Ex his.... Ergavicenſes. Bovem* proinde quando nummo impreſſerunt, *Municipiorum* ſymbolum, *Ergavicenſes, Caligulæ devotos* ſeſe exhibere cum aliis aliarum Urbium *hujus Provinciæ*, quas jam ex parte vidimus, incolis voluerunt, uti nonnullis placet; vel, quod probabilius nobis cum Auguſtino Dialogo VI. videtur, ut *victimam majorem* pro *Salute Principis* (Caligulæ) ibi cæſam, loco plurium & minorum, ſiſterent. *Duumvirorum* unus ex *Terentia Gente* fuit, (quæ à *Tereno*, voce *Sabina*, *molle* ſonante, *Varroni* deducta videtur) & quidem *plebeja*, cognomine *Sura*, quod alioquin & *Lentulorum, Acciorum, Æmiliorum, Brutiorum, Luciniorumque* cognomen eſt; *alter* ex *Licinia*, quam pariter inter *plebejas* relatam offendimus; cognomine ipſius temporis injuria & *ærugine* deleto. Exhibuit jam rarum hunc & elegantem nummum *Joh. Valens* in *Nummis Coloniar.* p. 150. *A. Morellius* in *Nummis Conſular.* ſub Famil. *Terentia* Lit. H. qui ibidem ſupplevit LIC. ITE. an iterum? Aſſervaturque hodie in *Theſauro Pariſienſi*.

NUM. IO.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate, COnſul. Caput Caligulæ laureatum lævam verſus, uti Tab. I. n. 12.

Urbs Victrix OSCA. Eques galeatus habitu indutus Romano decurrens.

Ex *anticæ* perigraphe, in qua *Conſul* audit Caligula, colligere in proclivi eſt, hunc nummum ab *Oſcenſibus initio* ſtatim ſui imperii A. V. C. ſcilicet 790. Chriſti vero 37. fuiſſe percuſſum, de qua ejus dignitate ſupra jam Tab. I. n. 12. egimus, quæ conſuli ibidem poſſunt. *Oſca* alias, heic occurrens, *Urbs Bæticæ* rurſus eſt in *Hiſpania Tarraconenſi* ſita, hodie *Hueſcar* vel *Gueſcar* dicta, ac in *Aragonia* inter *Baſti* & *Caravaccam* ſita; in *Ilergetibus inter oppida civium Romanorum ex conventu Cæſarauguſtano* à *Plinio* Lib. III. c. 4. numerata, ſcribente: *Ex his civium Romanorum --- Oſcenſes regionis Veſcitaniæ*. Sed cur *Urbs* in nummo audit, cum *aliæ* jam ſupra dictæ à nobis fuerint *Municipia*? Reſpondet *Antonius Auguſtinus* Dial. VII. p. 113. afferendo locum *Plutarchi in vita Sertorii: Liberos illorum ſuſtulit, eorumque nobiliſſimos in Oſca, MAGNA URBE, Præceptoribus tradidit, tum Græcis, tum Romanis literis imbuendos &c.* Et concludit: *Vides Oſcæ μεγάλης πόλεως epitheton tribui*, (quod dat *Athenis Pindarus*) *& ludum literarium ac bonarum artium fuiſſe, ut hodieque Gymnaſium eſt. Victrix* vero dicta eſt à *Julio Cæſare*, quaſi *ejus deditione* contra *Pompeji* legatos *victor* evaſiſſet, ſic Libro I. de Bello Civili ſcribens: *Interim Oſcenſes & Calaguritani, qui erant cum Oſcenſibus contributi, mittunt ad eum Legatos, ſeſeque imperata facturos pollicentur*. Virum vero illum *equo decurrentem* neque ad *Imperatoris profectionem* ad *expeditionem quandam*, referre poſſumus commode, neque ad *ludos* alios *publicos*, in quibus præcipue *Circenſibus* equis decurrentes conſpiciebantur, ut potius *eundem* velut *ejuſdem inſigne* credamus, cum *iſte* in utroque nummo, nempe non ſolum hoc ipſo, ſed & illo, quem Tab. IV. n. 14. dedimus, *eodem decurrat habitu*; vel quod *Regio illa equis abundet*; vel quod *cives* illorum præ *cæteris armis fuerint adſueti*, teſte *Floro* Lib. II. de *Hiſpania*, qui nominat inter alia illam *bellatricem viris armisque nobilem*. Quid quod & ipſe *Julius, Cæſar, Hiſpanorum eſſert EQUITATUM* Libro V. de *Bello Gallico*: *Cum celeriter noſtri arma cepiſſent, vallumque aſcendiſſent, atque ex una parte Hiſpanis equitibus emiſſis, equeſtri prælio ſuperiores fuiſſent*. Exhibuit hunc non obvium nummum jam *Joh. Valens* in Nummis *Coloniarum* p. 150. 151. *Com. Mediobarbus* p. 79. ex communicatione P. Cattanei.

NUM. II.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERManicus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate COnſul. Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. n. 12.

Urbs Victrix OSCA Cajo TARRACINA Publio PRISCO II VIRis (Duum-Viris) Vir galeatus equo decurrens, dextra haſtam tenet.

Credibile eſt, *præcedentem* & *hunc* nummum ab *iiſdem Duumviris* (qui & ſupra in *Germanici* nummo occurrerunt) fuiſſe percuſſum, pro more tunc recepto, vel *additis* Duumvirorum *nominibus*, vel *omiſſis* etiam illis, nummos ſignandi. *Duumviri* vero illi, Græcis Ἀνθύπατοι, *Duorum Conſulum* penes quos *Romæ* ſumma totius Reipublicæ conſtituendæ atque adminiſtrandæ tunc erat, *loco erant* in Civi-

Civitatibus *Coloniis* atque municipiis. Sunt autem heic *Cajus Tarracina* & *Publius Priſcus*. An prior (*Cajus*) nomen ab urbe Italiæ, *Tarracina* habuerit, incertum eſt; *Priſcum* autem illum dici, qui *prior eſſet natu*, notum eſt. Probabile videtur, illum ex Familia *Bæbia* fuiſſe, ſiquidem *Lucium Bæbium Priſcum* in nummo *Auguſti* apud *Joh. Valentem* in *Nummis Coloniarum* p. 32. & alium *Lucium Priſcum* apud eundem in Nummo itidem *Auguſti* p. 37. habemus obvium. Exſtat alias hic rarior nummus circa A.O. 3999. V. C. 790. I. C. 39. cuſus, ceu epigraphe augurari jubet, apud *Anton. Auguſtinum* Dialog. VII. *Angelonum* Edit. ſecundæ per *Joh. Petr. Bellorium* p. 37. *Joh. Valentem* in Nummis Colon. p. 151. *Joh. Harduinum* in nummis antiquis *Populorum* & *Urbium* p. 372. *A. Morellium* in Nummis Conſularibus Famil. *Bæbiæ* n. 8. *Occonem* Edit. ult. p. 103.

Hodie pars eſt *Theſauri Regis Galliæ*.

NUM. 12.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS IMPerator. Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 7.

SEGOBRIGA. In corona quernea.

Segobriga Oppidum fuit *Celtiberorum* in *Hiſpania Tarraconenſi*, ubi *Sertorius* & *Metellus* prælium commiſerunt, cujus & *Strabo* meminit Libro III. Καὶ Σεγόβριγα δ' ἐϛὶ Κελτιβήρων πόλις, ᾗ Βιλβιλις ἀφ' ἃς Μέτελλος καὶ Σερτώριος ἐπολέμησαν, *Celtiberorum porro Urbes ſunt Segobriga & Bilbilis, circa quas Metellus & Sertorius bellum geſſerunt.* Sic & *Plinius* Lib. III. Hiſt. Nat. c. 4. *Caput Celtiberiæ Segobrigam* vocat, quæ uti ex *Strabone* Lib. III. & *Ptolemaeo* Lib. II. c. 6. videre eſt, haud longe illinc à *Numantia* fuit ſita, hinc verò à *Bilbili*, de cujus tamen certo ſitu non omnia æquè expedita eſſe, Clar. *Cellarius* & *Valens* rectè omnino exiſtimant. Laudatus nobis ſæpius *Joh. Valens duas Segobrigas* ſtatuit, de quo ipſe conſuli poteſt in *Nummo Tiberii*, in quo SEGOBRICA legitur. Sed nobis aliud videtur, de quo alibi. *Antonius Auguſtinus* Dial. VII. p. 111. neſcit, an non hodiernum *Segorve* non procul à *Valentia* ſit, certè incertum hoc eſſe, cum *Hieronymo Zurita* pronunciat. Sed quid *Segobrigenſibus* cum *corona quernea*? An in more ipſis poſitum *tales coronas Imperatoribus* in nummis offerre, qualem & *Tiberio* ſupra exhibuiſſe vidimus? an *Romanos imitati ſunt*, qui *coronam querneam Caligulae* in nummis *aureis* & *argenteis* pariter ſignarunt *ob Cives Servatos*, ſive potius receptos, & à *tyrannide*, quæ quandoque cum bello pari gradu ambulat, *protectos*, de qua vide ſupra Tab. III. n. 1. Hoc negari vix poterit *adulationis* & *aſſentationis* ſuæ δείγμα ad poſteros exſtare hoc ipſo voluiſſe numismate *Segobrigenſes* cum cæteris Hiſpaniæ Urbibus, quod vel eo nomine ipſis facile condonari poteſt, quod *is* nummus ſub *initium ſtatim Imperii* A. V. C. DCCXC. I. C. vero XXXIX. ab *iisdem*, docente *epigraphe*, fuerit cuſus. Vulgavit jam hunc nummum *Joh. Valens* in Nummis *Coloniarum* p. 151. & 152. *Carol. Patinus* in nummis æreis *mediae & minimae formae* p. 93. *L. Begerus* T. I. *Theſ. Brand.* p. 617. ubi non poſſum non monere, literas circumſcriptas incipere pone caput, cum in illo, qui eſt in *Theſauro Schwartzburgico* ante illud ſuum ſumant initium, uti Tab. I. n. 7. *Joh. Harduinus* de *Numiſm.* antiquis *Pop.* & *Urbium* p. 446. *Com. Mediobarbus* p. 79. *Occo* Edit. ult. p. 104.

Exſtitit & olim, neſcio an hodie, (3) in *Maximiliani Bavariae Ducis*, (4) & in *Dn. Godofredi* Cimeliarchiis, hodieque in *Theſauro Schwarzburgico* conſpicitur.

NUM. 13. 14.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS. Caput Caligulæ laureatum, laevam verſus, uti Tab. I. Num. 4.

GERManicus CAESAR PULCHRO III. VARIO II. VIRO. Caput Germanici laureatum, lævam verſus.

Vidimus equidem hunc nummum ſupra in *Germanici* nummis *aereis* Tab. XIII. n. 1. 2. Sed propter *Caji* impreſſam ſimul *effigiem* non potuimus non eundem hic *repetere*. *Hispanicum nummum* ratur (5) *Triſtanus* Tom. I. p. 176. ſed quod *barbarae* is ſit *fabricae*, concedere id vix poſſumus. *Pulcher* alias *Claudiorum* cognomen, notiſſimum eſt *Claudii Pulchri*, apud Siciliam, non paſcentibus in *auſpicando pullis*, ac per contemptum religionis *mari demerſis*, dictum: *biberent quando eſſe nollent. Variorum* multa apud Autores eſt mentio, & imprimis *Q. Varii Sucronenſis*, *P. Varii*, *Q. Varii Cotylae*, *L. Varii Poetae*, *Varii Gemini*, *L. Varii Clementis* & aliorum. At quis heic ſit, vix dici poterit. Tantum conſtat, quod *gratulantes* hi *Duumviri Pulcher* & *Varius Cajo*, quo acceptiorem rem eidem facerent, *Germanici Patris* ſimul effigiem ſignari in illo fecerint; *cujus* quippe *memoriam Populo Romano non ſolum ſacroſanctam*, *ſed & univerſo orbi venerabilem noverant. Sic vulgò favorabilis*, (inquit *Suetonius* c. 4. Calig.) *ut plurimi tradant*, *quoties aliquo adveniret*, *vel ſic unde diſcederet*, *præ turba occurrentium proſequentiumve nonnunquam eum diſcrimen vitæ adiiſſe. Quo defuncto eſt die lapidata ſunt templa*, *ſubverſae Deum aræ*, *Lares à quibuſdam familiares in publicum abjecti*, *partus conjugum expoſiti. Quin & Barbaros ferunt*, *quibus inteſtinum*, *quibuſque adverſus nos bellum eſſet*, *velut in domeſtico communique mœrore conſenſiſſe ad inducias.* Commode in hanc rem ſuccurrit vetus *Epigramma* in *Germanicum*, magis adhuc, quod diximus, confirmans:

Parce hoſpes tumulo, Cæſar Germanicus hic ſum:
Sæpe etiam ignotis ipſe dedi requiem.
Quod ſi quem tumuli nihil hujus gratia tangit,
At moveat, Patriæ fraude quod hic jaceo.
Sed jaceo, quamvis non vitæ, at plenus honoris,
Hoc uno ingratus, quod genui Patriæ.
Teſtata eſt mores lacrimis plebesque patresque
Hæc ſunt ſinceri judicia ingenii.

Siſtit hunc nummum *Car. Patinus* in Nummis æreis medii & minimi moduli p. 92. *Triſtanus* in Commentario ſuo p. 176. *Com. Mediobarbus* p. 79. ex Muſeo ſuo, qui tamen *Caji* prænomen in ejus *antica* omiſit, & *PULCRO* pro *PULCHRO* habet in *poſtica* minus rectè. Exſtatque in *Theſauro Schwartz-*

(3) Invenitur quoque in *Muſeo noſtro*. S. H.

(4) Duos trèsve ejusdem typi atque iisdem exornatos inſcriptionibus, ut & ſequentes aliquot, poſſidemus Nummulos. SIG. HAVERCAMP.

(5) C. CÆSAR AUG. GERMANICUS. L'effigie de Caligule. Au revers GERM. CÆSAR PULCHRO III. VARIO II VIR. L'effigie de Germanicus couroneée de laurier. Cette medaille ſemble avoir eſté frappée en Eſpagne pour obliger Caligule en honorant la memoire de ſon pere Germanicus, mais le nom de la ville eſt inconnu; n'ayant repreſenté cette medaille en ce lieu qu'en conſideration de l'effigie de Germanicus qui m'a ſemblé bien faite. TRISTAN. *Tom. I.* p. 176.

Schwartzburgico, itemque in *Muſeo Abbatiæ S. Genovefæ*, ac in *Theſauro* etiam *Regis Chriſtianiſſimi.*

NUM. 14. & 15.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS. Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti heic Tab. V. Num. 14.

vel

Cajo CAESARI AUGuſto GERMANICO. Caput Caligulæ laureatum, dextram verſus, uti Tab. I. Num. 10.

GERManicus CAESAR DOSSENO PULCHRO. II. VIRis. Caput Germanici laureatum, lævam verſus.

Cum in proxime *præcedente* nummo *Pulchrum* & *Variam*, Duumviros, obvios habemus; in hoc *Pulcher* & *Doſſenus* occurrunt; ſine dubio, *idem*, quod iſti voluere, hoc ipſo *intendentes nummo.* Dedimus illum quoque ſupra in *Germanici nummis æreis* Tab. XII. Num. 1. 2. & 3. Exhibet præterea hunc nummum *C. Patinus* in *nummis æreis mediæ & minimæ formæ* p. 92. *Com. Mediobarbus* p. 79. qui tamen *Caji* prænomen in antica omiſit, & in poſtica *PULCRO* pro *PULCHRO* habet minus recte. Exſtat inſuper in *Theſauro Schwartzburgico.*

NUM. 16. & 20.

ΓΑΙΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΣΕΒΑΣΤΟΝ. *(CAJUM CAESAREM, GERMANICUM AUGUSTUM.) Caput Caji laureatum, lævam verſus, uti heic Num.* 20.

ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ ΓΟΡΤΥΝΙΩΝ. *(GERMANICUM CAESAREM GORTYNIENSIUM.) Caput Germanici laureatum, dextram verſus, uti heic Num.* 16.

Exhibuimus equidem jam *hunc* nummum ſupra in *Nummis Germanici* Tab. XII. Num. 25. & 26. heic ſaltem repetere placet, *Germanicum* cum *Cajo* in nummo celebrari à *Gortynienſibus* adulantibus. Cauſa, quæ ad hoc faciendum illos impulerit, adeo certa non eſt. An *commune gaudium*? ob Caligulam in ſolium Imperatorium collocatum, *optima* quæque de *filio optimi parentis* augurantium? an quod *arma ſua* inde ſumſerit, in bellum profecturus, magnum exinde lucrum civibus *Gortynæ* capientibus; quale quid ſupra Tabula hac ipſa V. Num. 2. in nummo *Bilbilitanorum* jam obſervavimus. Siquidem ex Hiſtoria ſatis conſtat, *ſpicula Gortynia* ſingulariter fuiſſe celebria; quorum & *Statius* Libro I. *Theb.* meminit, eaque *Lucanus* Lib. III. vſ. 186. memorat:

— — *Nec Eöis pejor Gortyna ſagittis.*

Et Lib. VI.

Dictæa procul ecce manu Gortynis arundo
Tenditur in Scævam — —

Sita vero hæc ipſa *Gortys* (6) *Gortyn*, vel *Gortyna* (Γόρτυνα) in *Cretæ mediterraneis* ad *Lethæum* fluvium, (7) à mari Libyco diſtans ſtadiis X C. *Ptolemæo*, *Strabone* & *Plinio* autoribus, à *Tauro*, Cretenſium Rege, qui Europam rapuit, uti *Euſtathius* ad *Dionyſii* 88. verſum obſervat, condita. Urbs olim ſatis incluta, quæ etiam cum *Gnoſſo* aliquando de dignitate certamen inivit, ſingulariter vero ipſi cum *Hierapytna* convenit, (8) & *Homeri* jam ætate muris cincta exſtitit, utpote qui *Catalogo* vſ. 153. ita de eadem:

— — Ἱέρτυνά τε τειχιόεσσαν,
Gortinam etiam muris cinctam.

poſtea autem, obſervante *Strabone* Lib. X. Πάντα τὸ λοιπὸν μένουσα ἀτείχιστος. *Semper manſit immunita*; ex eo tamen non ignobilior, quippe quod ibidem *conventus totius Provinciæ* habitus olim fuit ad ludos celebrandos, docente hoc *nummo Hadriani*, quem exhibet *Patinus* in æreis p. 204. hanc cum Minervæ Hippiæ effigie referentem epigraphen: ΚΟΙΝΟΝ ΚΡΗΤΩΝ ΓΟΡΤΥΣ. Gaviſa etiam eſt ſplendido *Senatu*, quod elogium in veteri apud *Gruterum* p. 569. Inſcriptione deprehendimus: ΔΟΓΜΑΤΙ ΤΗΣ ΑΗΜΓΟΡΤΥΝΙων ΒΟΥΛΗΣ. Indeque eſt, quod *Plinius* Libro IV. Cap. 12. p. 63. inter *Oppida inſignia* illam referat, ſcribens: *Oppida* (Pelagi Cretici) *inſignia* — — *& in mediterraneo GORTYNA, Phæſtum, Gnoſſus, &c.* Quid mirum, ſi *ſplendidus* hujus *inſignis Urbis*, nobilioris totius Cretæ Inſulæ *Senatus* inter congratulantium Caligulæ per nummos, ſicuti ſupra & Tiberio, plauſus, locum habere voluerit? Communicavit hunc ipſum, quamvis *mutilum*, & his ſaltem cum literis: ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΚΑΙΣΑΡ. . . . . *L. Begerus* Tom. III. *Theſ. Brand.* p. 95. *C. Patinus* in *nummis æreis Imperat. med. & min. formæ* p. 85. *Harduinus* in *nummis antiquis Pop & Urb.* p. 185. *Joh. Valens* in *nummis P. & Urb. Græce* loquentium p. 10. qui tamen ΓΟΡΤΥΝΙΩ ſaltem habet, N. ultima litera omiſſa, caputque Caligulæ nudum ex *Dni Foucault Theſauro* refert. Exſtitit & olim in *Maximiliani Bavariæ Ducis Theſauro*, ut teſtatur *Ficleri Expoſitio MSta* ejusdem nummorum, ſicuti hodie pars eſt *Theſauri Regis Galliæ*, referente ſupra laudato *Harduino*, & ſigno adjecto *Morellii* manu, hoc quod diximus, probante. Ut adeo, quando *Car. Patinus* neſcivit, an Γορτωίων an Γορτυνίων legendum ſit, ob valde

(6) *Euſtathius* ad *Dionyſii* verſum 88. Ὅτι ἡ Γόρτυν καὶ Γόρτυνα λέγει πρωτοκλίτως καὶ τὸ ἀφ' αὐτῆς ἐθνικὸν Γόρτυνος. τὸ δὲ Γορτύνιος. *Dicitur Gortyn & Gortyna tribus ſyllabis: illud flectitur Gortynis, hoc Gortynæ.*

(7) *Solinus* Cap. XI. *Gortynum amnis Letbæus præterfluit, quo Europam' tauri dorſo Gortynii ferunt vectitatam. Unde Gortyni Atymnum colunt Europæ fratrem.*

(8) Teſte nummo *Caligulæ* infra adducendo; in qua ΙΕΡΑΠΥΔΝΙΩΝ ΓΟΡΤΥΝΙΩΝ, quo Concordia harum duarum Cretæ Inſulæ Urbium indicatur.

de detritas ſcilicet literas, ac *Begerus* eandem ob cauſam *intactum hoc relinquere* neceſſe habuit, ex noſtro nunc dirimi hanc litem poſſe conſtet, cum nempe *Morellius* integrum in *Regis Theſauro* ita, ut dedimus, conſpexerit.

NUM. 17. & 18.

ΓΑΙΟϹ ΚΑΙΣΑΡ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ. (*CAJUS CAESAR GERMANICUS.*) *Caput Caligulæ nudum, dextram verſus.*

ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΚΑΙΣΑΡ. (*GERMANICUS CAESAR.*) *Caput Germanici nudum, dextram verſus.*

Quæ de *Cajo* & *Germanico*, ejus Patre, hic dici fortè poterant, ea plurimam partem ſupra jam attulimus, attendentes ſaltem, neminem frequentius in nummis adulantes ſubditos conjunxiſſe, quam ipſum & Parentem, cujus rei rationem ſupra non una vice in aureis, argenteis ac æreis jam dedimus. Produximus & illum ſupra in *Germanici Nummis æreis* Tab. XII. Num. 19. & 20. Poſſidetque illum hodie *Nobiliſſ. Dn. Jacobus de Wilde*, apud quem vidit *Morellius* & delineavit.

NUM. 19. & 20.

ΓΑΙΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΣΕΒΑΣΤΟΝ. (*CAJUM CAESAREM AUGUSTUM.*) *Caput Caligulæ laureatum, dextram verſus.*

ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ ΕΠΙ ΑΥΓΟΥΡΕΙΝΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΩΝ, (ſubaudi ἐτίμησαν.) (*GERMANICUM CAESAREM SUB AUGURINO GORTYNII, CRETAE,* ſubaudi, *colunt.*) *Caput Germanici laureatum, lævam verſus.*

Supra equidem jam nummum hunc exhibuimus in nummis *Germanici æreis mediæ formæ* Tab. XII. Num. 26. & 27. eundem tamen & hic ob Caligulæ impreſſam ſimul faciem repetere placuit. De *Gortynienſibus*, qui alio adhuc monumento *Caji* benevolentiæ auram captare voluere, diximus ad Num. 16. & 20. hac ipſa Tabula V. quo B. L. ablegamus. *Augurinum* hunc, (quod alias & *Genutiorum* cognomen eſt,) *Minuciæ*, primum Patriciæ, poſtea *plebejæ* Gentis fuiſſe, vix ambigi poteſt, & ſine dubio prius hoc cognomen tulit, qui *Auguris* ſacerdotio functus eſt. *Caji Minucii Augurini* mentio eſt apud *Patinum* & *Valentem* in *Nummis Conſularibus*, qui *Quæſtorem* A. V. C. DXII. egit. Quo Magiſtratu functus fuerit hic Augurinus, equidem ignorat *Joh. Valens* in de *Nummis Græc.* P. & V. p. 325. *Prætorem* vero vel *Duumvirum* illum egiſſe, vero admodum videtur ſimile. Vulgavit quoque hunc nummum jam (9) *Triſtanus* Tom. I. p. 178. ſed admodum mutilum, & in *averſâ* ſaltem legere potuit . . . . . ΡΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΣΕΒΑΣΤ . . . quam quidem recte ſuſpicatur habuiſſe: ΓΑΙΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ &c. in adverſa vero: ΡΑ. ΕΠ. ΑΥΡ. ΘΟΥΡΙΝ. putatque nummum exhibuiſſe: ΘΕΟΝ ΣΕΒΑΣΤΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ. ΕΠ. ΑΥΡ. ΘΟΥΡΙΝΟΥ. (*DIVUM AUGUSTUM CAESAREM SUB AURELIO THURINO*) cum tamen non *Auguſti*, Imperatoris, (ut ille equidem putat) ſed *Germanici* caput ſit, neque *Thurinus*, ſed *Augurinus* in nummo conſpectui intuentium exhibeatur; Concidantque propterea & illa, quæ porro ibidem conjicit, quaſi hic *Aurelius Thurinus* forte unus ſit ex filiis ſpuriis *Auguſti*, qui adhuc juvenis *Thurinus* fuerit quoque appellatus, de quo teſtatur quoque *Suetonius*. Porro & illum ſiſtit *Joh. Valens* in *Nummis Populorum & Urbium græce loquentium* p. 10. & 11. qui tamen non ΓΟΡΤ. ſed ΓΟΡΤΥΝ. in ipſo plenius legit, & in ſuis nummis ipſum eſſe teſtatur, itemque infra in Magiſtratibus ſine titulo p. 325. *A. Morellius* in *Nummis Conſularibus* ſub *Familia Minutia* Lit. C. integrum, perinde ac hic exſtat, dedit, ita *L. Begerus* in *Theſauri Brandeburg.* Tom. III. p 95. qui tamen & in ſua adverſa legere ſaltem potuit: ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΚΑΙΣΑΡ. . . . . Exſtat hodie in *Theſauro Regis Galliæ*, teſtibus *Valente* & *Morellio*.

NUM. 21.

ΑΜΦΙΠΟΛΙΤΩΝ. (*AMPHIPOLITARUM.*) *Europa tauro à lateribus inſidens, peplum pro velo elatis manibus tenet, pedibus infra junctis.*

Vel inde huic nummo adhæret eundem interpretandi difficultas, quod *duæ diverſæ* hoc nomine gaudeant *Urbes*. Una eſt Urbs *Macedoniæ*, in *Thraciæ* confinio, ad oram litoralem ſita, quam *Plinius* (10) *cis Strymonem*, *Scylax* vero & *Suidas* in *Thracia trans* flumen collocant, quos tamen *Cl. Cellarius Thucydidis* verbis facile conciliat, ſcribentis Libro IV. Ἐπ' ἀμφίπολιν περιρρέοντος ὑπὸ Στρυμόνος, διὰ τὸ περίχειν αὐτήν. *Quod utrimque circumfluenti Strymone, à fluvio contineatur*; dum ſcilicet *ſciſſus ante oſtia amnis*, & in *medio utriusque alvei* fuit interpoſita. Athenienſium quondam *Colonia*, cui præterea vetus nomen Ἐννέα ὁδοί, *Novem viæ*, obſervantibus *Thucydide* & *Herodoto* fuit. Clare de hoc

(9) - - ΡΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΣΕΒΑΣΤ. Je croy qu'il y avoit ΓΑΙΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ, &c. pour dire *Cajum Cæſarem Germanicum Auguſtum*. De l'autre part . . . . ΑΡΑ ΕΠ. ΑΥΡ. ΘΟΥΡΙΝ. Je croy qu'il y avoit ΘΕΟΝ ΣΕΒΑΣΤΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ ΕΠ. ΑΥΡ. ΘΟΥΡΙΝΟΥ. pour dire *Divum Auguſtum Cæſarem ſub Aurelio Thurino*. L'effigie d'Auguſte couronné de laurier, comme de l'autre coſté Caligule l'eſt pareillement. Ce *Thurinus* appellé *Aurelius Thurinus*, peut avoir eſté quelque fils d'affranchy d'Auguſte qui portoit ce ſournom, emprunté de ſon maiſtre, à l'ordinaire, car chacun ſçait, & je l'ay cy devant auſſi remarqué, que ce Prince s'appelloit *Thurinus* en ſon enfance. TRISTAN. *Tom. I.* p. 178.

(10) Libro IV. Cap. 10. *In ora rurſus Poſſidium, & ſinus cum Oppido Cermoro, Amphipolis liberum, in Macedonia, gens Biſaltæ. Stephanus*: Ἀμφίπολις, πόλις Μακεδονίας, κατὰ Θρᾴκην . . τὸ ἐθνικὸν, Ἀμφιπολίτης.

hoc *prior* ita Lib. I. Οἰκεῖντες τὰς τότε καλυμβήκας Ἐννέα ὁδούς, νῦν ἡ Ἀμφίπολιν. *Habitare volentes Novem vias, quæ nunc Amphipolis sunt.* Græcis *Christopolis* dicitur, ſicuti Turcis *Emboli.* Alia vero *Syriæ* fuit *civitas* juxta *Euphratem*, à *Seleuco* quondam ex *Thapſaci ruinis* condita, à Syris *Turmeda* dicta, teſte *Setphano.* De hac quoque *Plinius* H. N. Libro V. Cap 24. *At in SYRIA oppida Europum, Thapſacum quondam, nunc AMPHIPOLIS.* *Stephanus:* Ἔστι καὶ πόλις Συρίας, πρὸς τῷ Εὐφράτῃ, κτίσμα Σελεύκου Καλεῖται ἡ ὑπὸ τῶν Σύρων Τύρμιδα. *Eſt vero civitas Syriæ ad Euphratem à Seleuco condita, vocaturque à Syris Turmeda.* *Johannes Harduinus* in de *Nummis antiquis Populorum & Urbium* p. 39. & in *Commentario ad Plinium* T. I. 436. nummos ad illam *Macedoniæ* videtur velle referre; Clar. *Valens* vero illos *Urbi Syriæ* adſcribit, cum quo & nos facimus. Exhibetur vero in noſtro, ſicuti & in alio *Auguſti* ac *Tiberii*, quos ſupra vidimus, *Europa tauro vecta*, prorſus eâ formâ, quâ ipſam deſcribit *Ovidius* Lib. V. *Faſtorum*:

Præbuit ut Taurus Tyriæ ſua terga puellæ
Juppiter, & fulva cornua fronte tulit:
Illa jubam dextra, læva retinebat amictus,
Et timor ipſe novi cauſa decoris erat.
Aura ſinus implet, flavos movet aura capillos,
Sidoni, ſic fueras adſpicienda Jovi.

Et *Lucianus* in *Dial.* Ὡς καὶ τοῦτ' ἐγένετο, ἁρμῷ θαλάσσιῳ ὁ Ζεὺς ὥρμησεν ἐπὶ τὸ θάλασσαν, φέρων αὐτὴν, καὶ ἐνήχετο ἐμπεσών, ἡ ἤδη καὶ πάνυ ἐκπλαγεῖσα τῷ πρόσωπα τῇ λαίᾳ μὲν ἔχετο ἑνὸς κέρατος, ὡς μὴ ἀπολισθάνοι, τῇ ἑτέρᾳ δὲ ἠνεμωμένον τὸ πέπλον ξυνεῖχε. In alio, quem communicat *Goltzius* in *Græcia* Tab XXV. *bos paſcens*, pabuli ubertatem ibidem ſine dubio ſignificans, viſitur. *Europæ* vero (hoc eſt *Agenoris, Regis Phœnicum, filiæ*) figuram, *tauro*, hoc eſt, *Jove*, ceu Poëtæ, *Theocritus* & inprimis *Ovidius* Metam. Lib. II. fabulantur, *vectæ*, cur præferat, certo definire vix audemus, niſi fortè dicere velimus, *Jovem ibidem* cum *Europa* concubuiſſe, uti ſupra de *Gortynienſibus*, quibus quoque *Europa* hujus formæ in *nummis* ſignum eſſe, audivimus ex *Plinii* Libro XII. Cap. I. *Eſt Gortynæ in Inſula Creta juxta fontem platanus una, inſignis utriusque linguæ monumentis, nunquam folia demittens: ſtatimque ei Græciæ fabuloſitas ſuperfuit, Jovem ſub ea cum Europa concubuiſſe; vel, quod veroſimilius, quia ad fretum Euphratis, quod Boſphorus nonnullis dicitur, cui inde nomen fecere fabulæ*, fuit ſita. Præferunt hunc typum quoque *Sidoniorum* nummi, quorum ectypa apud *Goltzium* videas atque *Illuſtriſ. Spanhemium*; itemque *Byzantiorum*, quorum nummum invenies apud *Harduinum* p. 106. Dedit jam & hunc nummum *Joh. Valens* in nummis *Græcis* p. 11. & in *ſuis* hunc eſſe, ſimul teſtatur.

NUM. 22. & 23.

ΓΑΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ. (*CAJI CAESARIS GERMANICI.*)
Caput Caligulæ dextram verſus nudum, cui ad cervicem ſignum impreſſum eſt, & ſi recte video, Julii Cæſaris, quod laurea ejus non ſolum careat conſueto diademate, ſed & faciei habitus illi admodum conveniat.

ΒΥΖΑΝΤΙΩΝ. (*BYZANTIORUM.*)
Duæ piſces, nomine tenus Pelamides, ſive thynni.

Hoc *piſcium genus* cum *thynnis* (quodam *ſturionum* genere, Gallis *unthon*) convenit, ac *pelamides* quidem poſt annum thynni fiunt. Has dictas volunt ἀπὸ τοῦ ἐν πηλῷ μύειν, h. e. ab eo, *quod in luto morentur.* Utrumque quod diximus comprobat *Plinius* Lib. IX. Cap. 15. *Limoſæ vere* (h. e. verno tempore) *à luto pelamides incipiunt vocari, & cum annuum exceſſere tempus, thynni.* (11) Varia quoque *Pelamidum genera* idem tradit *Plinius* Libro XXXII. Cap. ultimo. Idemque Libro IX. Cap. 15. *Præcipua*, inquiens, *magnitudine thynni; invenimus talenta quindecim pependiſſe.* (Si ergo pro Atticis & communibus ſumantur, ſexaginta nempe librarum, libras nongentas conficerent.) *Ejusdem caudæ latitudinem quinque cubita & palmum. — Thynnii mares ſub ventre non habent pinnam. Intrant è magno mari Pontum verno tempore gregatim, nec alibi fœtificant. Cordyla appellantur partus, qui fœtas redeuntes in mare autumno comitantur. Cum thynnis hæc* (amia) *& pelamides in Pontum ac dulciora pabula intrant gregatim cum ſuis quæque ducibus.* Horum & meminit *Juvenalis* Satyra VII.

Siccus petaſunculus & vas pelamidum.

Horum piſcium, ut nummo noſtro accedamus propius, *Byzantii* olim præcipue frequens fuit *captura*, de cujus ratione præter *Ariſtotelem* & *Plinium* (12) multus eſt *Strabo* Libro VII. qui ex eâ *copioſum Byzantinis Romanisque fuiſſe reditum*, cum primis oſtendit. Hinc & *Archeſtratus* apud *Athenæum* Libro VII. feſtive admodum ingentis cujusdam θυννίου, ſeu *pelamidis* μητρόπολιν nominat *Byzantium*; clariſſimeque liquet, cur *Oppianus* Libro V. *Halieut.* hoc piſcium genus *ſobolem Euxini maris* dixerit:

Φῦλα δὲ ΠΗΛΑΜΙΔΩΝ ἑκὰς μὲν χθονὸς ἔασι θαλάσσης Εὐξείνης.

Item-

(11) Thynnulus, cum primum æſtate naſcitur, usque ad ver proximum, *cordyla* dicitur: inde *pelamis* usque ad exactum annum; in ſequenti vero anno *thunnus.* Ita *Soſtratus* Libro II. de *animalibus* apud *Athen.* Lib. VII. p. 323.

(12) Lib. IX. Cap. 20. Meretur *Plinii* locus heic legi: *Thynni dextra ripa (Pontum intrant, exeunt læva. Eſt in Euripo Thracii Boſphori, quo Propontis Euxino jungitur, in ipſis Europam Aſiamque ſeparantis freti angustiis, ſaxum miri candoris, à vado ad ſumma perlucens, juxta Calchedonem in latere Aſiæ. Hujus aſpectu repentè territi, (thynni) ſemper adverſum Byzantii promontorium, ex ea cauſa appellatum aurei cornus, præcipiti petunt agmine. Itaque omnis captura Byzantii eſt, magna Calchedonis penuria, mille paſſuum medii interfluentis Euripi. Opperiuntur autem Aquilonis flatum, ut ſecundo fluctu exeant è Ponto: nec, niſi intrantes portum Byzantium, capiuntur. Bruma non vagantur: ubicunque deprehenſi, usque ad æquinoctium, ibi hibernant: iidem ſæpe navigia velis euntia comitantes, mira quadam dulcedine per aliquot horarum ſpatia & paſſuum millia à gubernaculis ſpectantur, ne tridente quidem in eos ſæpius jacto territi — — Thynnorum captura eſt à Vergiliarum exortu ad Arcturi occasum: reliquo tempore hiberno latent in gurgitibus imis, niſi tepore aliquo evocati, aut pleniluniis. Pingueſcunt & in tantum, ut debiſcant; Vita longiſſima bis biennio.*

Itemque cur *magnam Piſcatorum multitudinem Tarenti* & *Byzantii* exſtitiſſe, dudum jam obſervaverit *Ariſtoteles* in ſuis *Politicis*. Ut taceamus, quod & *Triſtanus* & *Illuſtriſſ. Spanhemius* Diſſertatione III. de U. & P. N. p. 202. ex illo adnotavit, veteris illius *Oraculi* de *Byzantio* (quod *Stephanus Byzantius*, *Euſtathius*, aliique adducunt) verſum ultimum:

Ἔνθ' ἰχθῦς ἔλαφός τε νομὴν βόσκηται τ' αὐτήν.
Ubi piſcis cervusque paſcuntur in eodem paſcuo.

de pelamide & *cornu Byzantino* (quod erat promontorium Græcis Κέρας dictum, cornu cervini formam præ ſe ferens, in cujus anguſtia pelamides capiuntur, deque quo legendus *Strabo* Libro VII.) recte explicari. Similes *Byzantiorum* nummos *Triſtanus* exhibet in *Sabinæ Auguſtæ* nummis, *Il. Spanhemius* in *Plautillæ* nummo loco citato. *Byzantium* vero, ut ad illud redeamus, Oppidum eſt *Thraciæ*, fatalis Imperiorum ſedes, ad *Boſporum Thracium*, ubi hic Propontidi adhæret (13) fertili ſolo, fœcundoque mari, ut *Tacitus Annalium* Libro XII. ſcribit, olim *Lygos* dictum, hoc clare prodente *Plinio* Lib. IV. Cap. 18. *Promontorium Chryſoceras, in quo oppidum Byzantium liberæ conditionis, antea LYGOS dictum*; & *Auſonio* de *claris Urbibus* in *Conſtantinopoli* & *Carthagine*:

Auguſtus mutaſti opes & nomina: tu quum
Byzantina LYGOS; Tu Punica Byrſa fuiſti.

Poſtea *Byzantium* nominatum, quam nomenclationem & ſitum inter alios & *Ovidius* Libro I. *Triſtium* Elegia II. exponit:

Quaque tenent Ponti Byzantia litora fauces,
Hic locus eſt gemini janua vaſta maris.

Exinde rurſus *Nova Roma*; (14) tempore autem *Severi* & filii *Antonini*, *Antonia* vocitata eſt, (15) à *Conſtantino M.* denique *Conſtantinopolis*, ac anno demum 1453. ſub ditionem Turcicam à *Muhammede* maxima Chriſtianorum clade redacta *Stamboli* Turcis hodie audit. *Strabo* Libro VII. hanc Urbem poſt *Chalcedonem*, *Megarenſium Coloniam*, *Apollinis* fuiſſe auſpiciis & oraculo conditam, prodit. *Tacitus* arctiſſimo inter Europam Aſiamque divortio in extrema Europa poſuiſſe Græcos, generatim pronunciat. *Stephanus* de *Urbibus* verò apertè à *Megarenſibus Coloniam* conditam refert, itemque *Marcianus* in *Periegeſi* ſub finem: Ἐξῆς Μεγαρέων δὲ τυχῶν Βυζάντιον, *deinde eſt Megarenſium fortunatorum Byzantium*, in qua opinione & *Strabo* Libro VII. *Euſtathius* ad *Dionyſium*, *Cedrenus* aliique fuerunt. *A Byza*, *Megarenſium Duce*, eandem ædificatam præterea exponit *Euſtathius* in *Dionyſii* vſ. 804. Βύζης ἡγεῖτο τοῦ τῶν Μεγαρέων στόλου, οἱ καὶ ἔκτισαν τὸ Βυζάντιον. *Byzas Dux fuit Megarenſium claſſis, qui etiam Byzantium condiderunt.* Et *Claudianus* in *Eutrop.* II.

— — *Hoc Byzas, Conſtantinusque videbunt?*

Stephanus de *Urbibus*: Ἢ ὅτι τοῦ στόλου Βύζας ἦν ἡγεμών, *vel nomen habet ex eo, quod Byzas exercitius Dux fuerit.* Atque *Heſychius Mileſius* in *Conſtantinopoleos deſcriptione* refert, narrari, *Megarenſes Byzante Duce* illic appuliſſe & *Byzantium* condidiſſe. Hoc auctore gloriatos quondam quoque fuiſſe Byzantinos, nummi ipſorum ſatis produnt, qui inter alia caput ſenile galeatum ſiſtunt, adſcripto nomine ΒΥΖΑΣ. *Vellejus* Libro II. Cap. 15. Mileſiis ejusdem originem, adſcribit: *Mileſiorum Coloniam* eandem nominans, *Iſidorus* & *Juſtinus* Libro IX. Cap. 1. *Spartanis, & quidem Pauſaniæ, illorum Regi.* Alii non exſtructionem, ſed expugnationem Pauſaniæ tribuunt, inter quos eſt *Æmilius Probus*, *Ammianus Marcellinus* Libro XXII. Cap. 12. Athenienſibus, *Atticorum*, eam vocans *Coloniam*. Quid quod & *Conſtantinus Porphyrogenita* Libro II. themate II. non ſolum Megarenſes, ſed & Lacedæmonios atque Bœotos hujus Urbis conditores apertè faciat, ſcribens: Αὐτὸ δὴ τὸ Βυζάντιον Μεγαρέων, καὶ Λακεδαιμονίων, καὶ Βοιωτῶν ἐστὶ ἀποικία, τῶν ἀρχαιοτάτων Ἑλλήνων. Sed conciliari forte hac ratione poſſunt facile, ſi dicamus, prioribus pulſis alios aliis ſucceſſiſſe, colonias veluti in locum maximè oportunum eo transferentes, quod ſatis clarè Juſtinus videtur innuere, ſcribens: *Hæc Urbs condita primo à Pauſania, Rege Spartanorum, & per VII. annos poſſeſſa fuit: deinde variante victoria nunc Lacedæmoniorum, nunc Athenienſium juris habita eſt. Quæ incerta poſſeſſio effecit, ut, nemine quaſi ſuam auxiliis juvante, libertatem conſtantius tueretur.* Ex quo etiam eſt, quod *Plinius* loco ſupra citato illam *Oppidum LIBERAE CONDITIONIS* vocet. Plura de hac Urbe ſcire deſiderans adeat *Dionem* in *Severo*, *Zonaræ* Hiſtoriam de *Conſtantino Magno* Tomo III. *Petrum Gyllium* de *Topographia Urbis Conſtantinopoleos*, *Heſychium Mileſium* in *Conſtantinopoleos* deſcriptione. Ut adeo nullum amplius nobis reſideat dubium pelamides hic à Byzantiis exhiberi, clare ſiquidem & hoc Gentile prodente *Stephano*, quod in nummo legitur: Τὸ ἐθνικὸν, ἀπὸ Βύζας, Βυζάντιος — — τὸ δὲ Βυζάντιος ἐθνικὸν, τετραγένες, *Gentile Byzantius trium generum eſt*, nummique amplius *Auguſti* probant, in quibus: ΒΥΖΑΝΤΙΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ, itemque ΒΥΖΑΝΤΙΩΝ ΚΟΙΝΟΝ, referentibus hoc *H. Goltzio* in *Theſauro Antiquit.* p. 211. *Abrahamo Berkelio* in Notis ad *Stephanum* pag. m. 25. *Joh. Harduino* in de *Nummis Græcis* P. & V. p 104. Neque hoc prætermittendum eſt, ſicuti in noſtro duo tantum comparent piſces, ita in aliis nummis, puta *Plotinæ*, *Lucillæ*, *Criſpinæ* tergeminos piſces eſſe inſculptos. Exhibet hunc nummum denique *Joh. Valens* in *nummis Pop. & Urb. Græce loquentium* p. 11.

NUM. 24.

ΠΟ πλις ΠΡΙΜΟΣ ΕΥΔΑΜΟΣ Β. ΚΩΙΩΝ.
(PUBLIUS PRIMUS EUDAMUS ITERUM, ſive SECUNDO, (ARCHON.) Coorum. Serpens capite erecto, barba, palearis, & corona criſtata conſpicuus, inque gyros convolutus.

Cos, Inſula in *Ægeo mari*, ſive, ut alii volunt, *Icario*, nobiliſſima, *Rhodo* proxima, & *Cariæ* oppo-

(13) Sic enim *Stephanus* de *Urbibus* p. 248. Βυζάντιον, τὸ ἐν Θράκῃ Βασίλειον, πόλις Μεγαρικὴ ἀπὸ τῆς Προποντίδι, ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς Εὐρώπης. *Byzantium, regia in Thracia & Urbs clariſſima ad Propontidem in parte Europæ ſita.*

(14) *Stephanus* de *Urbibus* p. 249. Μετωνομάσθη δὲ καὶ Κωνσταντινούπολις, καὶ νῦν Ῥώμη. *Deinde Conſtantinopolis & nova Roma vocata eſt.* Confer *Heſychium Mileſium*, *Conſtantinum Manaſſem* in *Annalibus*, *Theodoretum* in *Catalogo Cæſarum*, *Suidam*, & alios.

(15) Videatur *Heſychius Mileſius* Libro de *Rebus patriis* C. I.

oppoſita, *Græcis* Κῶς, Κέως, Κώως, nonnullis & Κέως dicta, *Latinis*, *Gnos*, *Cos*, vel *Co* & *Coa*, ab *Halicarnaſſo* XV. millia paſſuum ſaltem diſtans, circuitu centum mille paſſus complectens, vel, ut alii notarunt, 550. ſtadiorum ambitu ejus exſiſtente. Vocata illa olim fuit *Meropis*, vel à *Meropibus*, qui illam primi condidere, vel à *Merope* quodam, cujus *filia*, *Cos*, Inſulæ nomen dedit; itemque *Aſtypalæa*, ut *Strabo* tradit, & prope mare fuit ſita; ſeditione vero inter cives facta, conceſſit in Urbem, quæ ſuo tempore juxta *Scandalium* erat, &, mutato nomine, *Coos*, ſicuti Inſula ea vocata eſt, fuitque urbs non magna, ſed incolis referta, & adſpectu pulcherrima. *Stephanus Cariam*, ſicuti *Plinius Numphæam*, olim quoque appellatam fuiſſe, tradit. *Euripylum*, quem *Homerus* hic regnaſſe, refert, ab *Hercule* interfectum eſſe, *Apollodorus* prodit. Celebris hæc alias eſt Inſula ob *vini* feracitatem generoſiſſimi non ſolum, ſed & ob *texturam* ſubtiliorum *veſtium*, quas bombycinas & *Coas* vulgo vocant, tantæ tenuitatis, ut corpus magis denudarent, quam tegerent, juxta illud *Horatii* Libro I. *Satyr.* II.

Altera nil obſtat, Cois tibi pene videre eſt
Ut nudam.

Nec non *Tibulli:*

Illa gerit tenues veſtes, quas fœmina Coa
Texuit, auratas diſpoſuitque vias.

Item *Propertii* Lib. II.

Quid juvat ornato procedere, vita, capillo
Et tenues Coa veſte movere ſinus?

Et Libro IV. 2.

Indue me Cois, fiam non dura puella,

ac denique *Ovidii* Libro II. de *Arte amandi:*

Sive erit in Tyriis, Tyrios laudabis amictus,
Sive erit in Cois, Coa decere, puta.

Quas tamen ipſorum veſtes *Seneca* carpit Epiſtola XC. *Quid ſi contigiſſet illam videre has noſtri temporis telas, quibus veſtis nihil celatura conficitur, in qua, non dicam, nullum corpori auxilium, ſed nullum pudori eſt.* Et alibi: *His ſumptis, mulier parum liquido nudam ſe non eſſe, jurabit.* Inclaruit & multis doctiſſimis celeberrimisque *viris* in ea genitis, veluti *Apelle*, qui, teſte *Plinio*, *omnes prius genitos, futurosque poſtea, arte ſua ſuperavit*; *Phileta*, egregio *Poëta*, & ſummo *Critico*; *Hippocrate*, Medicorum omnium clariſſimo, qui paternum ſuum genus ad *Æſculapium* quoque referebat; *Nebro*, illuſtri Medico; *Simo*, ſummo pariter Medico; *Xenophonte*, celeberrimo rurſus apud *Claudium* Imperatorem Medico; *Nicia*, Coorum Tyranno, & *Theomneſto*, qui ſe huic opponebat; *Ariſtone*, *Peripatetico*, & aliis. Porro, *Dracones* omnes *ſacros eſſe Æſculapio*, obſervat *Pauſanias*, & ex hoc *Illuſtr. Spanhemius* Diſſertatione III. de U. & P. N. p. 183. Ut exinde quoque *Draco Æſculapii ſymbolum* exhibeat, teſte *Arnobio* Libro VII. adverſus *Gentes*: *Quid ergo dicimus? Æſculapius iſte, quem prædicatis, Deus præſtans, ſanctus Deus, ſalutis dator, VALETUDINUM PESSIMARUM PROPULSATOR, PROHIBITOR & EXSTINCTOR, SERPENTIS eſt FORMA & circumſcriptione finitus, per terram reptans, cœno natus, ut verniculis mos eſt, ſolum mento radit & pectore, tortuoſis voluminibus ſe trahens, atque ut pergere prorſus poſſit, partem ſui poſtremam conatibus prioris adducit: & quoniam legitur uſus cibis etiam, quibus vita in corporibus immoratur, habet patulas fauces, quibus cibos transvoret, oris hiatibus appetitos.* Quæ omnia, quaſi ſtudio depicta, in nummo noſtro conſpicimus. Hic vero *Æſculapius* Romam *Epidauro* accitus, ipſam *Urbem gravi peſte liberavit.* In *ejus* proinde *honorem* inſigne *Templum* in Inſula *Tiberis* cives conſtruxerunt, coluerunt que ipſum ſub ſpecie *ſerpentis*, *nomen* præterea ac *tutelam* dictæ *Inſulæ* communicantes. Haud inſuetum vero huic *ſalutari Deo* eſſe, ſua quoque præſentia *alias* beare *civitates*, non ſolum manifeſtum fit è *Philoſtrato* in *vita Apollonii*, ſed & ex hoc ipſo *Coorum* nummo diſpaleſcit. *Coos* nempe *Æſculapio* dicata fuit ab omni ævo, teſte *Plinio* Libro XXIX. Cap. 1. celeberrimum & *Æſculapio* in *ſuburbano* fuit *Templum*, multis donariis magnificum, multisque *Apellis* operibus, prodente id nobis *Strabone.* Hoc *Æſculapii delubrum* etiam *Aſyli* jus dedit, ut pluribus id refert *Tacitus* Libro IV. *Is quoque annus legationes Græcarum Urbium habuit, Samiis Junonis, Cois, Æſculapii delubro vetuſtum aſyli jus, ut firmarent, petentibus.* Neque diſpar apud *Coos* antiquitas, & accedebat meritum ex loco. Nam *cives Romanos Templo Æſculapii* induxerant, cum, juſſu *Regis Mithridatis*, apud cunctas Aſiæ Inſulas & Urbes trucidarentur. Hujus *antiquitatem* & ipſe laudavit *Cæſar Claudius*, afferente hoc eodem *Tacito* Libro XII. *Annalium*: *Retulit dein de immunitate Cois tribuenda, multaque ſuper antiquitate eorum memoravit. Argivos vel Coum, Latonæ Parentem, vetuſtiſſimos Inſulæ cultores; mox adventu Æſculapii artem medendi illatam, maximeque inter poſteros ejus celebrem fuiſſe; nomina ſingulorum referens, & quibus quisque ætatibus viguiſſent. Quin etiam dixit Xenophontem* (de quo & ſupra retulimus) *cujus ſcientia ipſe uteretur, eadem familia ortum: precibusque ejus dandum, ut omni tributo vacui inpoſterum Coi ſacram, & tantum Dei miniſtram, Inſulam colerent.* Hinc videas in *nummis Coorum* apud *Goltzium* in *Inſulis* Tabula XX. nihil frequentius, quam in averſa *caput Æſculapii* vel *nudum*, vel *laureatum*, in adverſa vero *ſerpentem*, vel in *gyrum ſe volventem capite erecto*, uti hic loci, vel *baculo circumvolutam*, *Æſculapii* pariter commune *Symbolum.* Equidem *Claudii*, Imperatoris, ſupra memoratum *immunitatis beneficium* novimus; ſed quid *Caligulæ* cum illa fuerit, hactenus ignoramus, niſi dicere velimus, *Caligulæ ex gravi morbo* (de quo ſupra multa) *convaleſcenti*, *Æſculapioque* non parum ad iſtam ſanitatem contribuenti *Coos* hunc ipſi exhibuiſſe nummum. Hunc alias *Primum Eudamum Archontem* in *Claudii* quoque nummo à *Coois* cuſo offendimus, hac cum Inſcriptione: ΕΥΔΑΜΟΣ ΚΩΙΩΝ (*EUDAMUS COORUM*) & *Æſculapio* ſtante. Communicavit jam ante hunc *Carolus Patinus* in *nummis æreis mediæ* ac *minimæ formæ* p. 95. ſed longe magis mutilum, ac exhibuimus, referentem ſaltem: ΠΟΠ . . . ΚΩΙΩΝ . . . . *Morellius* ex *Theſauro Regio Verſalienſi*, ceu adjectum docet ſignum, in illo ΠΟΠΙΛΙΟΣ ΚΩΙΩΝ deprehenderat, legerat, ac ſic ſculpi fecerat, ſed *Cl. Joh. Valens* magis integrum apud *D. Fæſchium* nactus, illas, quas dedimus, in illo deprehendit literas, intuleratque illum ſuis *Nummis Populorum & Urbium Græcè loquentium* p. 11. & infra ſub *Archontibus* p. 311. ubi tamen pro ΠΡΙΜΟΣ quam

vocem

vocem ſub Caligula habet, malè repoſuit ΟΠΤΙΜΟΣ. Tanti ergo eſt integrum ante manus habere nummi exemplar!

NUM. 25. & 26.

ΓΑΙΩ ΚΑΙΣΑΡΙ ΓΕΡΜΑΝΙΚΩ ΣΕΒΑΣΤΩ. (*CAJO CAESARI GERMANICO AUGUSTO.*) *In corona laurea.*

ΗΡΩΔΗΣ ΤΕΤΡΑΡΧΗΣ L. ΜΕ. (*HERODES TETRARCHA ANNO XLV.*) *Palmæ ramus.*

Non parvo huic alias nummo impendendo labore nos liberavit *Eminentiſſimus* quondam *Cardinalis Henricus Noriſius* ſcripta ſingulari de hoc ipſo Herodis Antipæ nummo Epiſtola, qua vix doctius quid legi poteſt, ad *Eruditiſſimum* ac *Clariſſimum Virum P. Antonium Pagium*, *SS. Theologiæ Doctorem & Ordinis Minor. Convent.* quæ Libro ejus eruditiſſimo de *Epochis Syro-Macedonum*, tùm editionis *Florentinæ* 1691. p. 51. tùm *Lipſienſi* Anno 1696. adjecta eſt p. 62. Ubi in limine, & ante quam illam, ita ut concepta eſt, inferam, monendum duxi, in illo, uti quem *Pagius* cum *Noriſio* vidit ex *Muſeo D. Rigordi*, *Patricii Maſſilienſis* profectum, nummo, annum quadrageſimum tertium, exhiberi, in eo vero, quem *Morellius* apud *Dominum de Wilde* deprehendit, delineavit, in ſchedis & æri incidi fecit, L ME. hoc eſt, annum quadrageſimum quintum, offerri. Fateor, me hæſiſſe primum, quam lectionem hic præferrem. Sed cum in his rebus ad *αὐτψίαν* recurrendum ſit, & literarum accuratam dijudicationem, non nego, me totum nunc inclinare in *Noriſii* lectionem comprobatam tot literatiſſimorum hominum iterata nummi inſpectione, ut taceam, inſignem anachroniſmum *Morellii* lectionem inferre, quippe quod *Cajus* hoc anno jam fuerit in demortuis, præterea que æris ſcabritiem facile E pro R oculis non ſatis acute cernentibus obtrudere, adeoque *Morelliorum* ponere feſtinanti, potuiſſe. Cumque Epiſtola, quamvis paulo prolixior, multo eruditionis ſeſamo conſperſa ſit, dignam duximus, ut integra & hic legatur: *Cum proxime Libri de Epochis Syro Macedonum, ante biennium abſoluti, editionem tardioribus typis ad exitum fere perduxiſſem, epiſtolam abs te, IV. Kal. Septembris Aquis Sextiis ſcriptam, accepi, qua me iterum in Syriam mittis, ut rariſſimi ibidem ſcalpti Numiſmatis Epocham diligenter atque accurate perpendam; quod eadem putas celeberrimæ de anno obitus Herodis Magni diſputationi inter præclariſſimos Scriptores acri ſane contentione ac multiplici opinionum varietate agitatæ, magnum diem tandem imponi.* Deinde (verba enim ipſius *Noriſii* ponam ſic pergit. Narras nummum ſervari in *Muſeo D. Rigordi*, *Patricii Maſſilienſis*, qui cum ejusdem etiam tyrum Florentiam ad inſignem Virum tui amantiſſimum, cujusque amicitiam literati quique & quidem cum fœnore, certatim aucupari contendunt, *Antonium Magliabechium* transmiſerit, eundem in præfatione editi de *Epochis Syriæ* voluminis, recitavi, & hic iterum correctius lectum, (11) explicare conabor. In priori parte nummi ærei ac minimi moduli legitur intra lauream: ΓΑΙΩ ΚΑΙΣΑ. ΓΕΡΜ. ΣΕΒ. *CAJO CASARI GERMANICO AUGUSTO*; & retrorſus cum ramo palmæ ΗΡΩΔΗΣ ΤΕΤΡΑΡΧΗΣ. L. ΜΓ. *HERODES TETRARCHA. ANNO QUADRAGESIMO TERTIO.* Eſt nummus Herodis Antipæ, qui in ſacris etiam Evangeliorum libris non ſemel nominatur. Nam *Lucæ III.* legitur: *Tetrarcha autem Galilææ Herode*; & Cap. IX. *Audivit autem Herodes Tetrarcha &c.* quæ eadem recitat *Matthæus* Cap. XIV. ubi paulo poſt *Rex* nuncupatur, quo pariter titulo appellatur Marci VI. 14 20. quod *Tetrarchæ* regia citra Regis titulum poteſtate pollebant. *Hunc Herodem pater Herodes Magnus, condito priori teſtamento, regni hæredem nuncupaverat*; Verum morti proximus, uti ſcribit *Joſephus* Lib XVII. *Antiquit.* Cap. 10. *mutata voluntate, mutavit etiam Teſtamentum. Antipam enim, quem prioribus tabulis ſucceſſorem deſtinaverat, Galilææ ſimul ac Perææ Tetrarcham conſtituit, Judææ regnum ac Samariam Archelao filiorum natu majori deſtinans, ac alteri filio Philippo, eodem Antipa ætate grandiori*, teſte *Joſepho* Lib. I. de *Bello* Cap. 20. *Iturææ, Gaulonitidis, ac Paneados Tetrarcha nuncupato. Annum obitus Herodis Magni Joſephus nullo chronologico charactere deſignat.* Idem tamen Libro XVII. Cap. 10 docet illum regnandi ac vivendi finem feciſſe *anno à nece Antipatri quarto ac trigeſimo; ex quo vero à Romanis Rex appellatus fuerat, trigeſimo ſeptimo.* At conſtat eundem A. V. Roæ 714. *Cn. Domitio Calvino II & C Aſinio Pollione Conſulibus, Antonii* ac *Cæſaris Octaviani* opera, à Senatu regnum obtinuiſſe: & quidem inito Autumno, ut probavi in *Cenotaphiis Piſanis* à p. 140. quod mox etiam repetam. *Hinc annus regni ejusdem XXXVII. iniit per Autumnum A V. 750. C. Calviſio Sabino II. L. Paſſieno Rufo Coſſ. quo etiam deceſſit. Cum Antipa priores Herodis patris tabulas, quibus regni hæres nuncupabatur, poſterioribus præponendas contenderet, cauſam coram Auguſto diſceptaturus, Romam navigavit, quo etiam fratres Archelaus & Philippus transmiſerunt.* Auguſtus fraternæ liti diſcutiendæ peculiares judices deſtinavit, & in his, inquit *Joſephus* Libr. XVII. Cap 11. *Cajum filium Agrippæ & Juliæ ipſius filiæ, à ſe autem adoptatum, primum ei locum in conſeſſu tribuens.* Erat Cajus jam à Calendis Januariis A. V. 749. à Palilibus, Conſul deſtinatus, ac proinde prior ſententiam rogabatur, uti pluribus oſtendi in *memoratis Cenotaphiis*, Diſſertatione II. Cap 2. extremo. Hinc ibidem à pag 161. probavi hoc judicium peractum fuiſſe A. V. 751. *L. Cornelio Lentulo, & M. Valerio Meſſalino, Conſulibus. Nam cum anno inſequenti, Lucius quoque Cæſar, Caji frater, deſignatus fuerit Conſul, eundem quoque parî cum fratre dignitate inſignitum, judicum numero Auguſtus adjeciſſet, ne qua forte inter filios invidiæ occaſio oriretur* Cum verò *Joſephus* diſerte teſletur, *Herodis demortui filios poſt Paſcha celebratum, in Italiam transmiſiſſe, mors Regis Herodis contigit ante Paſcha A. V. 715 Auguſtus diſcuſſa cauſa, poſteriores Herodis tabulas ratas haberi juſſit, excepto tamen Regis titulo, quem Archelao, cui Judæam ac Samariam ſanxit, concedere recuſavit.* Auctor eſt *Joſephus* Libro II. de *Bello* Cap 6. *Archelaum poſtea à ſubditis apud Auguſtum accuſatum, Romam anno Principatus nono evocatum, cauſa cecidiſſe*

(11) Nam præfationem ſcribens ſaltem legerat: ΓΑΙΩ ΚΑΙΣΑΡΙ ΓΕΡ

cidisse, ac Viennam in Galliis ab Augusto relegatum fuisse, ejusdem ditione Romanorum Provinciæ Syriæ adjecta Idem tamen Libro XVII. *Antiq.* Cap. 15. scribit, *Archelaum in exsilium missum anno decimo Ethnarchiæ.* Scriptores bene erga *Josephum* animati, utrumque numerum conciliant, ita ut illic annum nonum completum: hic verò decimum jam initum intellexerit. Et sane Archelaum annum Principatus decimum inchoasse, iterum prodit *Josephus* initio Libri de *Vita sua*, scribens sui ipsius patrem Matthiam natum fuisse *anno decimo principatus Archelai*; appellatque testes publicas tabulas. *Dio* Libro LV. ad A. V. 759. *M. Æmilio Lepido & L. Arruntio Coss.* ait: *Herodes Palæstinus à fratribus accusatus, trans Alpes est relegatus, ac pars ejus ditionis in publicum est redacta. Ubi Herodis nomine certum est Archelaum designari, qui paternum fortasse nomen usurpabat, uti & frater Antipa, qui eodemmet Herodis nomine appellabatur.* In *Actis* etiam *Apostolicis* Cap. XII. legitur: *Misit Herodes rex manus, ut affligeret quosdam de Ecclesia &c.* qui quidem rex fuit Agrippa senior, qui etiam Julius vocari voluit, quod unica prodit Inscriptio Atheniensis apud *Sponium* Sect. X. *Misc.* p. 319. ubi Senatus Atheniensis laudat *Juliam Berenicem, Reginam magnam, Julii Agrippæ filiam, & Magnorum Regum benefactorum urbis sobolem.* Rex enim Herodes, pronus Berenicis, Athenas regiis donariis affecerat, ex *Josepho* Libro I. *Belli* Cap. 16 *Vides, ait Magni agnomen*, quo nostri Scriptores *Herodem postea appellarunt, tot ante sæcula eidem ab Athenienstium Senatu delatum fuerit.* *Josephus* Libro XVIII. Cap. 1. scribit: *ab Augusto præsidem in Syriam missum Quirinum, qui exsulis Archelai bona in fiscum redigeret*, quod ait factum *anno ab Actiaca pugna trigesimo septimo.* Cum autem navalis apud *Actium* pugna commissa fuerit A. V. 732. die 2. Septembris, annus abhinc 37. cœpit eadem die, A. V. 759. *Baronius* ad annum Christi XVI. duobus *Sextis Coss* quo anno Augustus obiit, Archelai exsilium recitat, scribens, *Dionem* ea, quæ de eodem Archelao narrat, ex *Josephi* libris exscripsisse: utrumque vero manifeste errare. At mihi plane certum videtur, *Dionem* ea nullatenus ex *Josepho* decerpsisse; *Josephus* enim Archelaum, non Herodem illum appellat; ac à subditis, non autem à fratribus, quod tradit *Dio*, reum enndem apud Augustum peractum narrat. Et quidem cum *Dio* regna à Romanis Imperatoribus sive data, sive adempta, annis diligenter adsignatis, passim memoret, eadem ex Romanorum Scriptorum annalibus desumsit, ac proinde ex iisdem annum relegati Archelai recte designavit; quæ sane relegatio manifesto errore in postremum Imperii Augusti annum à *Baronio* protrahitur; siquidem superstite Augusto, Archelai in exsilium deportati ditionem administrarunt ex Equestri ordine Procuratores *Coponius*, dein *M. Ambivius*, ac denique *Annius Rufus*, quo Judæam procurante, Augustus è vita discessit. Illos vero Procuratores *Baronius* insigni errore præsides Syriæ obtrudit in apparatu Num. 86. cum id temporis, nempe jam ab A. V. 765. biennio ante obitum Augusti, Silanus præses Syriam administraret, ut ex ejusdem nummis apud Antiochiam scalptis, in proximo volumine de *Epochis Syro-Macedonum* à pag. 212. ostendi. *Cum ergo*, teste *Dione*, *Archelaus A. V. 759. qui fuit Æræ vulgaris Christi VI.* (nempe inito jam, ut ait *Josephus*,) *decimo anno Ethnarchiæ, in exsilium missus fuerit, primus ejusdem principatus annus cœpit A. V. 750. Juliano XLII. ac quarto ante Æram Christi.* Hactenus mihi recitata dudùm eruditi prænotarunt, quos inter tu principe sanè loco nominandus venis. Jam ad solidiorem ejusdem *chronologiæ* comprobationem, quæ universam plane contentionem profligat, descendo. Anni Tetrarchiæ Herodis Antipæ XLIII in laudato ejusdem nummo obsignati, cum Tetrarchiam inierit eodem tempore, quo ejus frater Archelaus Judææ principatum, mortuo rege patre, obtinuit, ab autumno A. V. 750. deducti, exiere per autumnum A. V 793. qui postremus fuit Imperii Caji Cæsaris, qui in eodem nummo legitur, & à quo Herodes Antipa in exsilium missus fuit.

Herodes Tetrarcha Galilææ multa apud Tiberium Imperatorem gratia valuit. Ille quidem imperante Augusto, Sepphorim primariam Provinciæ urbem moenibus abs se cinctam, totius Galilææ metropolim fecerat; alteram postea urbem ad lacum Genesareticum vulgo incolis *Mare Galilææ* nuncupatum, exstruxit, eamque de nomine tùm imperantis Tiberii Cæsaris, Tiberiadem appellavit, quam etiam novam Galilææ metropolim constituit. Vir Cl. Nicolaus Toinardus nummum publicavit, in cujus altera parte intra lauream legitur: TIBEPIAC; in altera verò: HPΩΔOT TETPAPXOT. L. Δ Δ; nempe Anno XXXIV. cum eodem ramo palmæ. Hinc auguror nummum, de quo in præsentia disputo, apud eamdem Tiberiadem obsignatum fuisse. Quod Judæis vetitum erat imagines fingere, eo in nummo nec Caji Cæsaris, nec Herodis effigies, sed sola utriusque nomina cum titulis exprimuntur. Idem Herodes Joannem Baptistam adulterium sibi exprobrantem, immani sævitia capite abscisso, interemit. Ad hunc Pilatus Christum Dominum à Judæis captum transmisit, *ut cognovit, quod de Herodis potestate esset*. Lucæ XIII. Vixerat enim Servator in urbe Galilææ Nazareth intra Herodis Tetrarchiam. Cum idem Pilatus plebem sibi obsistentem, immisso milite, promiscua cæde in fugam compulisset, Agrippa Herodis nepos, patruo infensus, quod sibi apud Tyrum in publico convivio paupertatem exprobrasset, ex *Josepho* Lib. 18. cap. 8. in Italiam navigans, Herodem uti popularium cædis auctorem sive consiliarium apud Imperatorem Tiberium incusavit; quam tamen accusationem non modo Tiberius admittere recusavit; verum etiam paulo post Agrippam ipsum delatum, quòd cum Cajo Caligula curru vectus, celerem eidem successionem voto adprecatus fuerat, sub custodia in vinculis detinendum jussit. At mortuo Tiberio, Cajus novus Imperator non contentus eximium sui cultorem Agrippam è custodia ac vinculis eripere, eundem Tetrarchia Philippi dudum vita defuncti, ac regio insuper titulo insignitum, inter familiares adscivit. Hæc pluribus describit *Josephus* Lib XVIII. cap. 8. ubi hæc addit: *Altero deinde anno principatus Caji Cæsaris, Agrippa petiit veniam navigandi in suum regnum, ordinandi ejus gratia, reversurum se eo peracto pollicitus.* Alter annus imperii Caji cœpit die 16. Martii A. V. à Palilibus 791. Christianæ Æræ 38. M. Aquillio Juliano & P. Nonio Asprenate Consulibus. Philo in libro contra Flaccum scribit Agrippam à Cajo monitum, *ne Brundisio solveret, petiturus Syriam, quod ea navigatio longa esset ac difficilis; uteretur potius compendiaria per Alexandriam, exspectatis Etesiis &c. Paruit ille, ut Domino consulenti utilia.* Columella Lib. II. cap. 2. ait: *Kalendis Augusti, Etesiæ.* Plinius verò lib. II. cap. 17. notat Etesias à XIII. Kal Augusti continuo quadraginta dierum spatio perflare. Itaque novus rex Agrippa æstate jam declinante, in donatum sibi regnum per-

pervenit. Herodias Herodis Tetrarchæ uxor, femina impotentis animi & ambitiosi, regiam Agrippæ, licet fratris, dignitatem ægrè & acerbè ferens, modò rogans, modò etiam socordiam exprobrans, marito persuadere conabatur, ut Romam navigans, regium & ipse titulum quacumque pecuniarum largitione sibi compararet. At ille, inquit Josephus Lib.XVIII.cap.9. *resistebat aliquandiu quietis amore, & suspecta habens Romana negotia, studebatque illam in contrariam sententiam traducere.* Verùm cum Herodes molestiorem in dies uxorem pateretur, eidem morem tandem gerere coactus, *sine parsimonia*, ait Josephus, *facto apparatu exquisitissimo*, unà cum Herodiade in Italiam transmisit. Agrippa veteri contra patruum simultate stimulatus, Romam quàm primùm proficisci decrevit. Interim nulla interposita mora, Fortunatum libertum in Italiam destinavit, traditis eidem muneribus ac literis ad Cajum Cæsarem, quibus significabat Herodem dudùm cum Sejano contra Tiberium conspirasse, & in præsentia amicitiam cum Artabano Parthorum rege fovere, tantumque armorum apparatum collegisse, quantus ad LXX. virorum millia instruenda, sufficeret. Porrò inquit Josephus, *uterque*, videlicet Herodes, ac Agrippæ libertus Fortunatus, *Puteolos appulit, & Cajus tum fortè apud Bajas repertus est.* Cajus Herodem ad salutationis officia persolvenda admissum, lectisque tum Agrippæ literis, scisitatus est, num tantam armorum copiam collegisset; nec eo inficiante; *approbatam putans defectionem, ademptam illi Tetrarchiam, ad Agrippæ regnum adjecit, pecuniam quoque ejus donans Agrippæ indici.* Hæc laudato loco Josephus.

Hic, vir eruditissime, me sententiam rogas de anno, quo Herodis exsilium contigerit, nempe fueritne annus urbis Romæ 792. Æræ Christi 39. vel potius qui huic proximus successit. Nec Baronii opinionem moraris, qui anno secundo imperii Caji narrat reditum novi regis Agrippæ in Palæstinam, ac Herodis Tetrarchæ in Italiam navigationem, simulque etiam ejusdem exsilium, Cum Agrippa flantibus Etesiis Alexandriam, dein in Syriam navigaverit, labente Septembri in regnum pervenit. Cum verò Herodes alieno esset animo à Romana peregrinatione, licet postea navigare decreverit, splendidus apparatus instruendus fuit, ita ut vix præcipitante autumno, necessaria ad iter expediri potuissent, nec anni jam adverso tempore in Italiam transmisisset. Usserius tom. 2. Annal. Herodis in Italiam navigationem recitat anno Æræ vulgaris Christi 39. Imperatore Cajo Cæsare II. & L. Apronio Cæsiano Coss. quo anno Cajus Cæsar semel, & iterum in Campaniam se contulit. Nam Dio gesta ejusdem anni enarrans Lib.LIX. de Cajo ait: *In Campaniam abiit; reversus inde ad Drusillæ natalitia.* Rursus incumbente æstate eò profectus, Baulos ac Puteolos strato super mare trium millium ac sexcentorum ferè passuum ponte, conjunxit, uti fusius narrant idem Dio, ac Suetonius cap. 19. de vita ejusdem. Cajus spectaculis in Campania editis, ante exitum Augusti Romam rediit, ubi Consules, quod ferias die suo Natali non indixissent, magistratu dejecit, ex Suetonio cap. 26. ac Dione Lib. LIX. Dies Natalis Caji erat pridie Kal. Septembris, uti prodit vetus Inscriptio Kalendarii apud Gruterum pag. 134. ac Suetonius cap. 8. itemque Lampridius cap. 10. de vita Commodi, qui quendam Suetonii librum de vita Caligulæ legentem, feris objecit, *quia Commodus eundem diem Natalem habuerat, quem Caligula.* Ipse tamen in præsentia plura de eo Suetonii libro subnotabo, quod sub tyranno capitale fuit. Hæc de memoratis Consulibus scribit Dio: *Itaque eo ipso die magistratu eos, fractis ante fascibus, detrusit.* Addit Suetonius: *Fuitque per triduum sine summa potestate Respublica;* nempe à die 31. Augusti ad postridie Kalendas Septembris; quod quidem Cajus eo consilio fecit, ne suffecti Consules die 2. Septembris ludos ob victoriam Actiacam de more ederent; *quod ab Antonio*, inquit Dio, *potius quàm ab Augusto genus trahere videri volebat.* Cajus paulò post Roma in Umbriam ad Clitumni fontes nemusque (locum pulcherrimè describit Plinius lib. VIII. epist. 8.) visendum, Mevaniam usque profectus, *expeditionis Germanicæ impetum cœpit*, ut ait *Suetonius* cap. 43. *neque distulit; sed legionibus & auxiliis undique excitis &c. iter ingressus est.* Hanc expeditionem sub initium autumni à Cajo susceptam, patet tum ex eodem Suetonio, qui ibidem narrat, illum adeo delicatè iter fecisse, *ut à propinquarum urbium plebe verri sibi vias, & conspergi propter pulverem exigeret*, nondum imbribus, ut adulto autumno fit, pulverem in lutum demutantibus; tum etiam ex fictis belli prœliorumque imaginibus, quas ille ad Rhenum exhibuit, priusquam legiones ad hiberna dimitteret. Illas vide sis apud Dionem ac Suetonium cap. 44. & 45. & Persium Satyra VI. à ver. 43.

His prænarratis, paucis inquiram, num exsilium Herodis Tetrarchæ hoc anno statui possit. Cum obitus Herodis Magni contigerit labente autumno A. Urbis 750. & ut ex Hebræorum monumentis tradit Usserius, die 7. Casleu, nempe die 25. Novembris, anni duo ac quadraginta Tetrarchiæ Herodis Antipæ exiissent die 24. Novembris A. V. 792. Christi 39. cœptusque fuisset annus principatus Antipæ XLIII. in nummo obsignatus. At Cajus id temporis erat in expeditione Germanica, & ad Rhenum bellum haud satis bellè singebat. Josephus disertè testatur Herodem à Cajo Cæsare apud Bajas diversante, exsilio mulctatum, Cajus ante exitum Augusti ex Campania Romam diem Natalem ibidem celebraturus, redierat; indeque in Umbriam, ac statim ad Rhenum profectus est. Num fortè Herodes Tetrarcha declinante Augusto mense, apud Bajas damnatus fuit, priusquam Cajus in urbem reverteretur, cujus Herodis infortunii nuntius mense Septembri ferè extremo in Galilaeam delatus est, paucos ante dies eo nummo obsignato cum anno principatus Herodis tertio ac quadragesimo, quem tamen idem in exsilium missus, reapse non iniit? Auget hanc ipsam difficultatem initium regni Herodis Magni. Narrat Dio lib.LVIII. Marco Agrippa prætore Urbano A. V. 714. *Apollinaribus ludis exhibendis occupato*, Sextum Pompejum Italiæ litora invasisse, multamque prædam egisse, quo etiam tempore Antonius, inito cum Pompejo fœdere, classe in Apuliam advectus, Sipuntum cepit, ac Brundusium obsedit. Cæsar Octavianus præmisso ad Sipuntum recuperandum M. Agrippa, contra Antonium profectus, *Canusii per aliquot dies* (nota hosce dies) *corpore languens decubuit*, ex Appiano lib. V. Bell. Civil. Ubi convaluit, Brundusium, quod M. P. CXXII. Canusio distat, movens, castra propè vallum Antonii metatus est. Interim dum obsidium in longius trahitur, nec Cæsari ulla spes esset, Antonii munitiones superandi, milites utriusque, civile bellum perosi, mutua de pace colloquia miscere cœperunt, quæ L. Coccei opera feliciter confecta est. Hæc ubi Romæ audita sunt, Senatus utrique Triumviro, *quod pacem fecerant*, uti legitur in Fastis marmoreis Capitolinis, ovationem decrevit. At malo Chronologiæ fato, dies quibus ovantes Antonius ac Cæsar urbem ingressi sunt, ibidem temporum injuria detriti sunt, qui alias initium regni Herodis nobis propius indicarent. Nam

ex Josepho & Appiano constat Herodem, cum Romam A. V. 714. ex Judaea advenisset, M. Antonii praesertim ac Caesaris tunc post initam pacem, in urbe morantium opera, regnum à Senatu impetrasse. Caeterùm cum ludi Apollinares à praetore Urbano Agrippa IV. Idus Julii editi fuerint, ut pluribus ostendi in Cenotaphiis Pisanis à pag. 137. quibus ille per biduum ludos Equestres, ac tertio insuper die Trojae ludum adjecit, appareret bellum illud civile medio jam mense Julio coepisse. Enimvero fingamus, (quo enim alio verbo utar historiam sine tabulis pro arbitrio concinnans?) intra dies 50. bello civili composito, Antonium ac Caesarem ovatione peracta, Romae regnum Herodi S. C. sanxisse, initium regni Herodiani contigisset mense Septembri A. V. 714. ac proinde annus regni 37. quo Herodes obiit, coepisset mense Septembri, A. V. 750. Hinc numerati anni duo ac quadraginta principatus Herodis Antipae, iidem exissent mense Septembri, A. V. 792. Christi 39. coeptusque fuisset annus XLIII. in delineato nummo obsignatus, eodem Herode jam ante mensem à Cajo Caesare apud Bajas in exsilium detruso. Archelaus, Ethnarcha Judaeae, uti praenotabam, anno Urbis 759. anno principatus nono exacto, decimum inierat, quo ab Augusto ad privatum hominem redactus, trans Alpes Viennam relegatus fuit. Ita ejusdem frater Herodes A. V. 759. annum decimum Tetrarchiae auspicatus, A. V. 792. annum ejusdem Tetrarchiae XLIII. inchoavit. Rectè quidem anni colliguntur, sed initium regni Herodis Magni, quod contigit post aestatem A. V. 714. positam chronologiam turbat, dum pro anno 37. regni Herodis, ac pro XLIII. Antipae ejusdem filii, paucos tantùm dies relinquit. Haec difficultas nulla alia probabiliori ratione emolliri potest, quàm admissa Kepleri sententia, quam verisimilem censet etiam Petavius in notis Epiphanianis ad Haeresim LI. Alogorum pag. 125. nempè Judaeos ab antecedente Nisan, à quo annum legalem ordiebantur, annos quoque suorum Principum collegisse; uti annos exterorum Principum ab antecedenti Tisri numerabant, ut ex Hebraeorum monumentis docet Petitus lib. I. Eclog. Chronol. cap. 12. Et sanè Josephus lib. XIV. cap. 26. scribit Herodem regnum à Romano Senatu obtinuisse *Olympiade centesima octogesima quarta, C. Domitio Calvino II. & C. Asinio Pollione Consulibus.* At eo anno, qui fuit urbis Romae 714. in plenilunio aestivi mensis Hecatombaeonis iniit Olympias CLXXXV. qua Ariston Tyrius stadio vicit, cum id temporis indicatum mihi proxime bellum civile inter Antonium ac Caesarem coepisset. Quare ne Josephus falsi arguatur, dicendus est initium regni Herodis, more patrio, ab antecedente verno mense Nisan deduxisse. Nummus certe Herodis Antipae, cum uti dixi, nec Caji Caesaris, nec Herodis imaginibus obsignetur, à Judaeis scalptus apparet, qui more gentili annos suorum Principum à Nisan inchoabant, uti Auctor primi Machabaeorum ab eodem mense annos Epochae Seleucidarum deducit, qui tamen ab autumno insequenti apud caeteros Syros initium sumebant. Aegyptii quoque annos imperii Diocletiani, qui die 20. Novembris iniere, ab antecedente mense Thoth, à quo annum ordiebantur, numerarunt, quod & de annis imperii Julii Caesaris Antiochenses ac Laodicenses fecisse, in proximo volumine de Epochis Syromacedonum demonstravi.

Jam verò reliquum est, ut videamus, num exsilium Herodis Tetrarchae differri possit in annum proximum ab urbe Roma condita 793. qui fuit Aerae Christi 40. Rem altius repetam. Cajus Caesar A. V. 792. P. Petronium Turpilianum praesidem in Syriam miserat, eidem injungens, ut Jovis simulacrum sub sui ipsius effigie in templo apud Hierosolyma dicaretur. Petronius cum hibernasset cum duabus legionibus Ptolemaide, A. V. 793. primoribus Judaeorum ad se vocatis, Imperatoris mandatum eisdem significavit, quod ubi caeteris Judaeis in provincia innotuit, relictis urbibus atque agris, in Phoeniciam plenis agminibus confluxerunt, Petronium rogaturi, ne illato simulacro vetustam gentis religionem, templique sanctitatem profanaret. Petronius dedicatione dilata, datis ad Cajum Caesarem literis, ejus dilationis causas in statuae opifices retulit, significans insuper verendum esse, ne Judaei in desperationem acti, agros incenderent; *Erant enim tum maturae segetes, & timendum erat, ne deplorata religione, homines quoque vitam contemnerent, & vastatis agris, suasmet fruges latè per campos collesque incenderent.* Verba sunt Philonis in libro de legatione ad Cajum, Josephus eadem narrans lib. XVIII. Antiq. cap. 11. ait Judaeos apud Tiberiadem, Petronium exoraturos, convenisse, *neglectis interim agriculturae operibus, cum maximè sementis essent tempora.* Et lib. 2. Belli cap. 9. de Petronio ait: *Cum videret etiam sementem regionis intercipi; ipsum namque erat anni tempus, & quinquaginta penè continuis diebus multitudo in urbe,* nempe Tiberiade, *otiosa morabatur &c.* Baronius ad Annum Christi 42. num. 35. falsi arguit Josephum, qui scripserit Judaeos tempore serendorum agrorum Petronium convenisse; cum Philo tum superstes testetur id tempore messis contigisse. Equidem cum constat ex iis, quae postea referò, ea acta fuisse A. V. 793. Christianae Aerae 40. non videtur Josephus observasse ab autumno ejus anni coepisse annum Sabbaticum, quo Judaei agros serere vetabantur. Nam cum ex eodem lib. XV. cap. 1. annus, qui fuit V. C. 717. quove ait ab Herode & Sosio capta fuisse Hierosolyma, fuerit Sabbaticus, duodecimus inde Sabbaticus coepit à Tisri, cujus neomenia juxta medios motus A. V. 793. fuit die 24. Septembris. Etenim ab anno Urbis 717. ad annum 794. colliguntur, inclusis terminis, anni 78. quos si per septem dividas, habes residuam unitatem, ac proinde annus Urbis 794. fuit Sabbaticus, initus à Tisri A. V. 793. Ceterùm Josephus lib. XI. cit. narratis populi precibus, ait: *Aristobulus Agrippae regis frater, & Elcias Magnus cognomine, cum optimatibus ceteris ejus familiae, Judaeorumque primatibus accedunt Petronium rogantes, ut consideraret obstinationem populi &c.* Elcias erat dux militiae Agrippae regis ex eodem Josepho lib. XIX. cap. ult. ita enim in Graecis codicibus legitur, quamvis in editis Latinis *Chelcias* ibidem nuncupetur. Ejusdem filio Julio Archelao rex Agrippa filiam Drusillam septennem desponderat. Uti verò Agrippa *Julium* nomen assumpserat; ita Elcias filio Archelao regis genero *Julium* itidem nomen indiderat. Ex hac autem Josephi narratione intelligimus Galilaeam ante initium autumni A. V. 793. ad Agrippae regnum spectasse. Nam cum Judaei Petronium apud Tiberiadem Galilaeae metropolim adjecerint, ac Agrippae frater Aristobulus, ejusdemque regis consocer Elcias cum optimatibus caeteris ejus regiae familiae Petronium in eadem urbe exoraverint, patet Galilaeam id temporis fuisse intra regnum Agrippae tum in Italia degentis, vel saltem in Italiam navigantis; neque enim illi perrexissent Tiberiadem, quae tum esset sedes Herodis Tetrarchae, cujus veteres ac recentes cum Agrippa rege simultates norant. Cum verò ea in historia Herodes sileatur,

cujus tamen ante ceteros partes fuiſſent, in ſua metropoli apud Petronium Syriæ præſidem ſuæ genti patrocinari, non obſcurè colligimus eundem Herodem anno ſuperiori à Cajo priusquam contra Germanos proficiſceretur, apud Bajas Galilææ Tetrarchia exutum, in exſilium Lugdunum abiiſſe.

Cajus Cæſar A. V. à Palilibus 793. Chriſti 40. Kalendis Januariis *Conſulatum tertium Lugduni iniit ſolus*, ut ait Suetonius cap. 17. Ejusdem quaſi bellum perpetraturi, expeditionem hoc anno ad uſque litus Oceani ex adverſo Britanniæ, deſcribunt Dio lib. LIX. ac Suetonius Cap. 46. Unde poſtea Romam ad triumphum reverſus eſt. Sed, ut ait idem Suetonius cap. 49. *omiſſo, vel dilato triumpho, ovans Urbem Natali ſuo ingreſſus eſt, intra quartum* (lege *quintum*) *menſem periit.* Itaque Cajus Cæſar die 31. Auguſti natali ſuo ex Gallia Romam pervenit, cum per annum ferè ab Urbe & Italia abfuiſſet. Philo, qui cum aliis quatuor legatis Judæorum Alexandriam incolentium, media hieme in Italiam transmiſerat, & ante aliquot menſes reditum Caji opperiebatur, in libro de legatione ad eundem Cæſarem narrat, ſe ac collegas legatos in Campo Martio a Cajo publice reſalutatos, ac tùm etiam per Homulum, qui admittendis legationibus præerat, monitos, brevi ſe per otium eorum cauſam cogniturum. Ex his tamen Philo malum ſibi omen auguratus eſt, cujus etiam cauſas ibidem prodit; additque: *Trepidabam inquietus noctu & interdiu.* Adnotes, velim, dies; ſiquidem eorum conſideratio plurimùm ad rem facit. Dein recenſet, quomodo tandem a Cajo admiſſi fuerint: *Acerſit*, inquit, *curatores duos hortorum Mæcenatis, & Lamiæ, qui & inter ſe & Urbi propinqui ſunt, in quibus jam tribus diebus quatuorve* (nota iterum dies) *habitaverat, ubi nobis præſentibus agenda erat totius gentis fabula.* Narrat ſe ſociosque legatos illic ad Cajum introductos, *ad primum conſpectum eum reverenter adoraſſe, & Imperatoris Auguſtique appellatione ſalutaſſe.* Erant illi horti ſuburbani; ac Suetonius cap. 59. ſcribit ejusdem Caji quinto poſtea menſe occiſi, *cadaver clàm in hortos Lamianos aſportatum.* Tacitus verò lib. XV. Annal. nominat Neronis domum, *qua palatium & Mæcenatis hortos continuaverat.* Erant in Eſquiliis. Cum verò Cajus huc illuc diſcurrens, legatos interrupte & per deridiculum audiret, ac Iſidorus Alexandrinus, Judæorum hoſtis, eisdem odium erga Principem exprobraret, illi calumniam repulere, teſtati ſuos populares ter pro Cajo hecatombas immolaſſe; & primò quidem pro inito eidem imperio; dein pro ſalute octavo menſe imperii recepta; ac nuper *pro victoria Germanica.* Hinc patet legatos a Cajo primùm auditos, poſtquam ab expeditione Germanica die 31. Auguſti Romam reverſus, in hortis ſuburbanis menſe Septembri diverſabatur; quamvis Philo priùs recitet, quæ ſibi ac collegis in Campaniam Cajum ſecutis, contigerunt, quibus enarratis ait: *Libet commemorare hic & illa, quæ vidimus, audivimusque quando ad Reipublicæ noſtræ cauſam agendam acciti ſumus. In primo ſtatim congreſſu &c.* Ubi recitat, quæ antea in hortis ſuburbanis tùm primùm admiſſis legatis acciderant. Cajus dein circa Octobrem in Campaniam abiit, uti ſcribit ibidem Philo: *Venerámus*, inquiens, *ex Urbe Puteolos, Cajum ſecuti; deſcenderat enim ad mare; morabaturque* (hoc verbo dies aliquot indicantur) *circa eum ſinum, nunc hanc villam viſendo, nunc aliam, quæ ibi multæ ſunt & ſplendidæ.* Interim cum ibidem exſpectarent, iterum ad Cajum intromitti, ait Philo ſe ac collegas improviſo eoque peſſimo nuntio perculſos, ac penè exanimatos fuiſſe. Nam quidam popularis ad eoſdem ingreſſus, ac præ gemitu ſemel, iterùm, ac tertiò fruſtra verba facere conatus, tandem eis dixit: *Periit nobis templum. Jubet Cajus poni ſibi coloſſum in adytis intimis, adſcito in titulum Jovis cognomine.* Et ſtatim ait: *Nobis verò attonitis miraculo; & in veſtigio præ ſtupore hærentibus* (*muti enim ſtabamus & enerves, defectis corporis viribus*) *ſupervenerunt alii doloris ejuſdem nuntii.* Ab his verò ait ſe primùm intellexiſſe, quæ Petronius Syriæ præſes cum Judæis egerat, ejusque ea de re ad Cajum Cæſarem literas, ſimulque ejusdem Imperatoris contra Petronium indignationem, ac denique quæ tum Agrippæ regi coram Cajo contigerant. Hoc poſtremum hisce Philo deſcribit: *Nec multo poſt advenit Agrippa rex more ſuo Cajum ſalutaturus, planè ignarus epiſtolae Petronii, quidve Cajus reſcripſiſſet.* Addit Cajum, ira æſtuantem, conqueſtum cum Agrippa, quòd ejusdem contribules Judæi Imperatoriæ ſtatuæ ſub titulo Jovis juvenis in Hieroſolymitano templo dedicationem averſarentur. Quibus à Cajo auditis, Agrippa, ſubito horrore ac tremore correptus, ut ait Philo, collapſus fuiſſet, niſi eum proximi ſuſtentaſſent, à quibus etiam domum ſenſibus deperditis, delatus, vix altera die ſpiritum recepit, ac prolixam ad Imperatorem epiſtolam miſit, ut eundem à dedicandæ apud Hieroſolyma ſtatuæ propoſito revocaret. Hæc inter plurima Cajo ſcripſit: *Donaſti mihi regnum, qua ſorte nulla inter mortales felicior. Id cum prius unam regionem non excederet, adjunxiſti mihi mox majorem alteram, Trachonitim & Galilæam.* Itaque tunc Agrippa, Herode Tetrarcha exſulante, acceptam antea à Cajo Galilæam poſſidebat.

Ex his plura ſcitu digna colligimus, atque ex inter annum, quo Herodes Antipa in exſilium deportatus fuit. Nam inde fit manifeſtum Agrippam ex Palæſtina in Italiam transmiſiſſe, priusquàm Petronius decretum Caji de dicando ſimulacro, Judæis ſignificaſſet; id enim rex ab ipſo primùm Cajo intellexit; quod ipſum etiam patet ex mihi ſuperiùs recitatis; ſiquidem Ariſtobulus regis frater, ejusdemque conſocer Elcias, pro Judæis Petronium exorarunt, quod tunc Agrippa ex Palæſtina in Urbem navigaverat. Rurſus colligimus Cajum in Campania Petronii literas accepiſſe, ibidemque decretam ſibi ſtatuæ in Judaico templo dedicationem Agrippæ regi ſignificaſſe. Nam ſi Romæ id antea contigiſſet, priusquam Cajus in Campaniam ſecederet, Agrippa eadem Philoni aliisque Judæorum legatis indicaſſet, quorum eadem noſſe maximè intererat; erant enim regis amici, ac legationis cauſam libello complexi erant, *qui compendium erat*, inquit Philo, *ſupplicationis prolixioris, quam per Agrippam regem paulò ante miſeramus*, cum idem novus rex Alexandriam appuliſſet. Agrippa verò erat Judaicæ religionis tenaciſſimus, quo nomine laudatur à Joſepho lib. XIX. cap. 7. Denique intelligimus Agrippam incumbente autumno, A. V. 793. in comitatu Caji Cæſaris in Campania fuiſſe, ac proinde non hoc ipſo, ſed anno ſuperiori Herodem Tetrarcham apud Bajas ab eodem Cajo condemnatum fuiſſe, cum miſſas ex Palæſtina contra eundem ab Agrippa literas legiſſet. Hujusce poſtremæ Caji in Campania ruſticationis meminit Plinius lib. XXXII. cap. 1. de Echineide ſcribens: *Tenuit etiam noſtra memoria Caji principis ab Aſtura Antium navigantis, ut res eſt, auſpicabilis piſciculus; ſiquidem noviſſimè in Urbem reverſus ille Imperator, ſuorum telis confoſſus eſt.* Quæ non alieno prorſus loco juvat inſeruiſſe.

Scio Josephum in iis narrandis à Philone non una in re dissentire. Nam, ut dicebam, Josephus scribit literas Petronii ad Cajum missas, cum sementis faciendæ tempus appeteret; cum alter tempore messis scriptas affirmet. At cum Cajus illas adulto autumno in Campania acceperit; ac Judæi quinquaginta ferè diebus coram Petronio supplices steterint, & hic eo in negotio nil magis quàm moras quæreret, ac literis deferendis mensis circiter insumptus fuerit, æstate ferè exeunte, scriptæ videntur. Josephus ait Cajum Cæsarem in convivio ab Agrippa rege, facta sibi à Principe optione, petendi quodcunque vellet, rogatum, ne statuam in Judæorum templo collocaret; secus Philone, uti prænarravi, rem describente; cui potior fides habenda est in iis, quæ coram Cajo gesta sunt; hæc enim suis veluti oculis Philo usurpavit; uti majorem fidem meretur Josephus, dum actæ in Palæstina, à pluribus, qui præsentes fuerant accepta, in literas misit. Idem Josephus lib. XIX. cap. 7. scribit regem Agrippam obiisse, *post quàm regnasset per septennium. Quatuor enim annos sub Cajo Cæsare obtinuit regnum; primum quidem in Philippi Tetrarchia per triennium, cui quarto demùm anno accessit & Herodis Tetrarchia.* Cum Agrippa Philippi ditionem obtinuerit à novo Imperatore, Cajo, verna tempestate, A. V. 790. Christi 37. quartus annus eidem inchoabatur sub initium veris, A. V. 793. Christi 40. Cajo in Galliis Britannicam expeditionem meditante; unde à Cajo in urbem reverso, Herodis Tetrarchiam accepisse videtur. Usserius ob laudatum Josephi testimonium, scribit Galilæam altero post damnatum Herodem anno, Agrippæ regno adjectam fuisse. Equidem pulso in exsilium Herode, Cajus fortasse Capitoni, qui in Judæa exigendis tributis præerat, injunxit, ut in proximam Galilæam profectus, Herodis supellectilem, pecuniam, arma, & reliqua ejusdem bona in fiscum redigeret, omniumque, ut moris erat, indicem ad se transmitteret. Dein cum idem Cajus in Galliis esset, Galilæam simulque Herodis pecuniam Agrippæ donavit; quamvis idem Josephus lib. XIX. cap. 9. una simul referat damnationem Herodis, ac ejusdem Tetrarchiam Agrippæ attributam. Rursus Josephus à quibusdam *parùm sibi constans* arguitur, quippe qui libro II. de bello cap. 8. scribit Herodem à Cajo damnatum *fugisse in Hispaniam*: quem in lib. XIX. Antiq. ait damnatum *exsilio apud Lugdunum urbem Galliæ.* Scaliger in notis Eusebianis num. 2053. utrumque conciliat, scribens Herodem primò quidem Lugdunum, dein verò in Hispaniam exsulem abiisse. Et sanè quispiam satis probabiliter mutatam exsilii sedem Caji principis Lugdunum profectione conjectaret. Cum enim ille Imperator Lugduni hiemaverit, ubi & ineunte anno Consul III. processit, ac miscellos etiam ludos edidit, ex Suetonio cap. 20. nec fas esset exsules sub oculis Augustorum diversari, ab eadem urbe in Hispaniam Herodes deportatus fuit; vel idemmet à præsente Cajo pejora sibi metuens, in Hispaniam fugit, ubi etiam teste Josepho, diem obiit; Græca enim vox φυγῆ, qua Josephus utitur, tum fugam, tum etiam exsilium significat.

Habes, V. C. & amicorum eruditissime, meam de anno damnati Herodis Tetrarchæ sententiam; cujus quidem chronologiam difficilem reddit *Josephus*, scribens eum Tetrarcham à Cajo Cæsare apud *Bajas* auditum, statimque exsilio mulctatum; nisi enim ille *Bajas* nominasset, facile anni XLIII. Tetrarchiæ in nummo Herodis obsignati, exponerentur. Verum, uti vides, non tantum annus, & tempestas quoque anni, sive mensis in considerationem venire debet, ut Herodes condemnatus dicatur, quo tempore Cajus apud *Bajas* diversabatur, quod quidem contigit tum extremo ferè Augusto mense A. V. 792. priusquam Imperator repentinam contra Germanos expeditionem susciperet, & iterum cum idem A. V. proximo 793. die 31. Augusti Natali suo, Romam reversus, adulto autumno Puteolos transmisit, quemadmodum ex *Philone*, *Suetonio*, ac *Dione* hactenus demonstravi. Num verò anachronismos admiserim, tu videris, qui me exponendis tot diversis *Syro-Macedonum Epochis* lassum, in novas hasce chronologicas tricas conjecisti, quas tamen præ eximia tua eruditione ac singulari doctrinæ temporum peritia, longè probabilius expedies: simulque ex Herodianæ Tetrarchiæ annis probabiliorem de anno Natali Christi Domini sententiam invicto, modo nummus sit legitimus, testimonio demonstrabis; nempe illam, quam omnium primus *Joannes Dekerius* docuit, ac postea cæteris anteponendam duxerunt *Petavius* Lib. XII. *Doctr. Temp.* Cap. 7. *Bucherius* in *Can. Paschalem Victorii* Cap. XII. pag. 221. *Senescallus* in *Triade Evangelica*, Quæst. I. *Natalis Alexander* I. Part. Dissert. II. Quæst. 1. Eruditus Auctor *Anonymus* libri Gallice inscripti: *L'Antiquité des temps retablie &c.* p. 35. *Canonis Chronologici*. Quorum sententiam tu quoque probabiliorem censes pag 195. *Dissert. Hypaticæ*; ipse vero eandem etiam amplexus sum in *Cenotaphiis Pisanis* Dissert. II. Cap. 5. extremo; & si nummus iste Herodis Tetrachæ legitimus sit, in posterùm cæteris de *Natali Christi* opinionibus antiquatis, unica prævalebit. Ne quid tamen te celem, initio dubitabam de nummo, quem non videram, quidpiam publicè in literas mittere, ne si ille fortè esset adulterinus, bellam fabulam ludere, ac omnia de eodem mihi commentata, pura puta commenta forent. At malui tibi morem gerere; siquidem in laudum parte repono, meum erga te obsequium, etiam cum periculo irrisionis ostendere. Ceterum quoscumque calculos huic meæ dissertatiunculæ adjicias, spero fore, ut quæ minus in ea tibi probabuntur, præmissa veterum *Anonymi Fastorum* editio compenset. Nullus enim dubito, quin tibi gratissima futura sit, cum iteratis literis eamdem mihi injunxeris. Ipse quidem iisdem Consularibus tabulis ad oram dextrorsus addidi tùm annos ab Urbe Roma condita, tum etiam Cycli, juxta cujus methodum ille Scriptor ætatem Lunæ in singulis quibusque Kalendis Januariis designat. Præterea sinistrorsus ad annos prioris Cycli integri, qui iniit A. V. Romæ 295. P. Valerio Poplicola II. & C. Claudio Sabino Regillense Consulibus, notavi annorum Embolimorum ordinem, quem eo in Cyclo servabant. Contexui etiam tabulas expansas, quas repetito postea operi inferam. Illas tamen quivis facilè concinnare potest ex ætate Lunæ Kalendis quibusque Januariis adscripta. Nam cum indicet dies primi mensis anni Lunaris, inde apparet, qua die Decembris quique anni inchoëntur, exceptis annis X. VX. & LXVI. qui unà cum Kalendis Januariis inchoantur, omniumque annorum simul quantitas intelligitur, num scilicet communes sint, vel Embolimi, & qui eorumdem uno die ob saltum Lunæ mutilentur. Et quidem laudabis Auctorem illum Anonymum, qui non modo Fastos Consulares posteriori Reipublicæ ætate, ac dein sub imperio Cæsarum tanta diligentia pertexuit, verùm etiam qui unus celeberrimi annorum LXXXIV. Cycli methodum ad posteros transmisit. Hosce autem

autem Faſtos uni tibi nuncupo, ac dico. Cui enim alteri illos potius inſcriberem quam tibi, qui Cæſareos Faſtos edita Diſſertatione Hypatica tanta eruditione illuſtraſti, ut eidem argumento metam terminumque impoſuiſſe videaris. Inſigne tuarum in Annales Baronii animadverſionum opus abs te mihi miſſum, nondum accepi, quod impatienter exſpecto. Diutinæ tamen moræ tædium leniunt publici plauſus, quibus hocce tuum præclariſſimum volumen ab eruditis quibusque exceptum intelligo. Perge, Vir ſumme, magnos Eccleſiæ Annales in meliori, ut feliciter cœpiſti, lumine collocare.

NUM. 27. 28.

ΓΑΙΟC ΚΑΙCΑΡ ΘΕΟC ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ CEBACTOI. (*Cajus Cæſar, Divus Imperator Auguſti.*) *Capita Auguſti & Caji nuda atque adverſa, cippis impoſita, uti n.* 28.

ΘΕΑ ΡΩΜΗ. ΙΕΡΑ CΥΝΚΛΗΤΟC. ΙΛΙ*ων*. (*Dea Roma, Sacer Senatus. Ilienſium.*) *Capita Romæ & Genii Senatus adverſa, Pallade intermedia galeata, ſtante erecta in cippo cum haſta in dextra & ægide in ſiniſtra.*

Plura obveniunt in hoc nummo, quæ attentius conſiderari merentur. *Capita Auguſti* & *Caligulæ cippis* impoſita, veluti DEORUM, ſe invicem reſpicientium, cum utrique vivo Populus Romanus *Templa*, *aras*, *ſtatuas* jam dicaverat. *Tacitus* in Auguſto culpatum notavit, quod *TEMPLIS coli voluerit.* Et *Suetonius* prodidit cap. 52. *TEMPLA, quamvis ſciret etiam Pro-Conſulibus decerni ſolere, in nulla tamen Provincia niſi communi ſuo Romæque nomine recepit. Nam in Urbe quidem pertinaciſſime abſtinuit hoc honore. Atque etiam argenteas ſtatuas olim ſibi poſitas, conflavit omnes.* Et *Dio* Libro LIX.

Caligula autem, ſcribit *Dio* loc. cit. *cum initio prohibuiſſet, ne qua ſui effigies fieret, deinde ad ſtatuas ſibi ponendas ita delapſus eſt, ut paſſus ſit decretum, de ſacrificando Fortunæ ipſius in columna* incidi, juſſeritque Templa ſibi exſtrui, & rem ſacram tanquam DEO fieri, ἢ ναὸς ἑαυτῷ ἢ θυσίας ὡς ἢ θεῷ γίγνεσθαι ἐκέλευσε Et Philo Origin. Libro 18. c. 10. docet, eundem TEMPLIS & ALTARIBUS per totum Orbem, excepta Judæa, fuiſſe cultum. Supra Tab. III. n. 2. oſtendimus, quo in honore fuerit Auguſtus Caligulæ, ut ſe ab ipſo prognatum jactaverit, quod Templum ejus perfecerit ac dedicaverit, quod matrimonium, ejus exemplo reperiſſe, affirmaverit. Hoc ergo ſcientes Ilienſes, qui ſe conditores Romani Populi eſſe, ſibi imaginabantur, & ut refert *Tacitus* Libro IV. Annalium, cum Parentem Urbis Romæ Trojam referrent, antiquitatis gloria pollebant, & commodius adulationis genus hoc ipſo non noverant, conjunxerunt ipſos in nummo veluti DEOS, invicem ſe reſpicientes, parique poteſtate gaudentes. In altera nummi parte Deam Romam capite turrito ſiſtunt, quam Martialis *Terrarum Deam, gentiumque Romam, cui par eſt nihil & nihil ſecundum*, vocat, itemque Sacrum Senatum, Divis his ſubjectum, vel boni quid ab eo ſperantes, vel mali metuentes. Ubi obiter non poſſumus non notare, caput hic Senatus nudum comparere, (12) cum in aliis nummis, Græciæ Aſiæque civitatum, tum ſtante Republica tum Cæſarum tempore caſorum, Senatus exhibeatur capite laureato, vel pileo tecto. De priori modo Senatum effigiendi ſuccurrit ex *Illuſtriſſ. Spanhemio Dionis* locus Libro LXVIII. Τραιανῷ δὲ ἔναρ ἐγγένει, πρὶν αὐταρχῆσαι τοιόν δὲ ἐδόκει ἄνδρα πεπιεβύτην ἐν ἱματίῳ ἢ ἐσθῆτι πεποφύρῳ ἔτι δὲ ἢ στεφάνῳ ἐσταλισμένον εἶτα πως ἢ γερουσίαν γράψαι, *Trajano autem prius, quam imperium adipiſceretur, viſum eſt in ſomnis, virum jam grandem natu, tunica togaque præterea & coronam inſuper ornatum, qualis pingitur SENATUS.* SACRI vero appellatio ideo inter alia Ordini nobiliſſimo tribuitur, quod Senatus haberi alibi non poterat, niſi in TEMPLO, & loco per Augures conſecrato, licet alii quoque rationem tam honorificæ appellationis ex Polybio afferre malint, qui refert, Senatum Romanum in maxima veneratione fuiſſe apud Græcos & Reges barbaros, quod ſolo ejus nutu res omnes Romanos regi exiſtimarent, ita ut ariſtocraticam pure reputarent formam Reipublicæ. Hinc Nabis Tyrannus Flaminium ita compellat apud Livium Libro XXXIV. c. 31: *Noſter Legum lator* (Lycurgus) *non in paucorum manu Rempublicam eſſe voluit, quem vos SENATUM appellatis*; Et ipſe *Cicero* de *Dejotaro*: *Is Rex, quem Senatus hoc nomine ſæpe honorificentiſſimis decretis appellaviſſet, quique illum Ordinem ab adoleſcentia graviſſimum SANCTISSIMUMQue duxiſſet.* Nec non *Juvenalis* Satyra XI:

Conjugium quæras, vel SACRI in parte SENATUS
Eſſe velis &c.

Hujusque Senatus exemplo Roma dehinc & ipſa *Sacra*, uti in hoc noſtro nummo, ac *ſacratiſſima* fuit adpellata, divinoque cultu omni modo adfecta, de qua *Manilius* Libro IV:

Italia in ſumma, quam rerum maxima ROMA
Impoſuit terris, COELOque adjungitur ipſa.
— — — *O Numen amicum*
Diva potens.
O Dea, nec legum fas eſt occurrere matri.

Quam venerationem exinde in priorum Cæſarum tempora ſic ſenſim derivatam fuiſſe, ex hoc noſtro nummo ſatis diſpaleſcit. De *Ilienſibus in Troade*, quibus *Claudius* Imperator tributa in perpetuum remiſerat, juxta *Suetonium* in *Claudio* cap. 25. ſingularique beneficio ſine dubio & *Caligula* affecerat, ſupra in Cæſare Tab. VIII. n. 1. 2. dictum eſt, Palladem hic locantibus mediam, ut utriusque victoriam & fortitudinem deſignarent. Siſtit & hunc nummum *C. Patinus* in nummis *Æreis mediæ ac minimæ formæ* p. 95. & 96. *J. Valens* in *nummis Græcis* p. 12. & in appendice iconum nummorum ad p. 12. n. 1. fac. 1. modo quod in voce ΑΤΤΟΚΡΑΤΩΡ omiſſum fuerit ſculptoris incuria Υ litera. *Joh. Harduinus* in nummis antiquis P. & V. p. 218. *Illuſtriſſ. Spanhemius* Diſſertatione V. *De uſu & præſtantia Numiſm.* p. 417. ubi tamen iterum, ſculptoris incuria, litera Υ in voce *αὐτοκράτωρ omiſſa* eſt & facies præprimis *Auguſti* mira *ætatis decrepitæ rugis* deformata eſt. Fuit hic olim *Lomeniani*, nunc *Regis Gallorum Theſauri*, ceu adjectum docet ſignum, & *Valens* loco citato, itemque *Spanhemius*. (13) Ex relatione toties laudati *Spanhemii* ſimilem habuit *Gaza Chriſtinæ Reginæ.*

TA-

(12) Nunquam pileo tectum in Nummis exhibetur Senatus caput, ſed ſæpiſſime ſine laurea, prout plures ejus generis, quos poſſideo, oſtendunt. SIG. HAVERCAMP.

(13) Similem conſpexi Amſtelodami in Muſeo Schaaklano. S. II.

TABULA VI.

EXHIBENS

NUMMOS CALIGULAE

EX AERE MEDIO.

NUM. 1.

ΕΠΙ ΣΤΡΑΒ. ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΤΑΝ. h. e. ΕΠΙ ΣΤΡαβόνος ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΤΑΝ. *(SUB STRABONE APOLLONIATARUM.) Templum sex columnarum.*

Cum *Apolloniatarum* sit urbs, nummum offerens *Caligulae*, & *hoc nominis* tot civitates inclaruerint, ut teste *Stephano Byzantio* de *Urbibus* p. 147. *viginti & quinque* eodem usæ fuerint, difficilior exinde redditur conjectura, cuinam harum competat noster nummus. Verba *Stephani* prius ex versione audiamus: *Apollonia, prima Illyrici urbs, quam Illyrii juxta Epidamnum habitabant: Postea eo ducentorum Corinthiorum colonia missa est, cui Gylax imperavit, qui Urbem Gylaciam nominavit. GENTILE, APOLLONIATA, & fœminino genere, Apolloniatis. Secunda, in Insula ad Salmudessum, Milesiorum & Rhodiorum colonia est. Tertia Macedoniæ: Quarta Libyæ: Quinta in Acarnaniæ Insula, una ex Echinadibus: Sexta in Creta, juxta Cnossum: Septima, prope Aluntinnos & Calacten: Octava, Mysiæ: Nona Mysiæ ad Rhyndacum fluvium. Decima, juxta Thyatira & Ephesum: Undecima, Phocidis, quam Homerus ob Cyparissorum copiam, Cyparissum nominavit, uti Didymus existimat. Duodecima, circa cavam Syriam. Tertia decima, juxta Joppen. Quarta decima Mesopotamiæ. Quinta decima Libyæ, quæ Cyrene vocabatur. Sexta decima Lydiæ. Septima decima Pisidiæ, quæ antea Mordiæum appellabatur: Octava decima Phrygiæ, quæ antiquitus Margium dicta fuit: Nona decima in Siphno Insula. Vigesima Syriæ, juxta Apamiam. Prima vigesima, Insula est prope Lyciam. Secunda vigesima Ionum, qui Thraciæ adjacent, quam Demosthenes citat. Tertia vigesima Cretæ, olim Eleuthera dicta, Lini patria: cujas etiam Diogenes Physicus fuit. Quarta vigesima in Ægypto: Quinta vigesima, inter Babylonem & Susa.* Oedipo proinde opus esse censemus, veram *Apolloniam* matrem huic nostro reddere nummo. An forte *illius* ad *Ephesum*, cujus alium adhuc quoque nummum infra Tab. VII. Num. 19. ex *Joh. Valentis* mente, productur sumus, cum Inscriptione: ΕΠΙ ΣΤΡατηγῦ ΦΛαυίυ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΤΩΝ. *SUB PRAETORE FLAVIO APOLLONIATARUM*, quam *Stephanus* supra *Decimam* nominaverat, ἡ Θυάτειρα, scribens: καὶ Ἔφεσον, *decima juxta Thyatira & Ephesum*, & quam *Strabo* Libro XIV. *Apolloniadem* appellat: Πρῶτον μὲν ἐν παρασίαις εἰς Θυάτειρα εἶτ' Ἀπολλωνιάδα ἔχον εἶτ' ἄλλων ἐφ' ἑξῆς φρουρίων. An ex *Templo*, *Dianæ* forte consecrato, istud divinaverit *Joh. Valens*, in medio nunc relinquimus; Hic & solus ante nos, quantum scimus, hunc communicavit in *Nummis Græcis* p. 11. affirmavitque in *Gaza* exsistere eundem *Regia*, e qua sine dubio & *Morellius* illum depromsit.

NUM. 2.

ΓΑΪΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. *(CAJUS CAESAR AUGUSTUS.) Caput Caligulae laureatum, dextram versus, ut Tab. II. Num. 52.*

ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ. *(GERMANICUS. THESSALONICENSIUM.) Caput Germanici laureatum, dextram versus.*

A Gortyniis, *Amphipolitanis*, *Byzantinis*, *Cois*, *Ilienſibus*, *Apolloniatis*, in *nummis suis* jam veneratum vidimus *Caligulam*, jam accedunt *Thessalonicenses*, eundem *cultum* offerentes. *Thessalonica* autem, *Salonichi* hodie *Sophiano*, & aliis dicta, urbs Macedoniæ fuit sub Romanis facile princeps, & juxta *Livii* Librum XLV. Cap. 30. celeberrima, ad sinum *Thermæum* sive *Thermaicum* sita, emporio amplo & sede Præsidis & Quæstoris gaudens, olim *Therma* vocata. *Scylax* in *Macedonia*: Ἄξιος ποταμὸς, Δᾶρις ποταμὸς, Θέρμη πόλις. *Axius fluvius, Echedorus fluvius, Thermæ Urbs*, & *Scholiastes Thucydidis*: Ἡ νῦν Θεσσαλονίκη πόλις, πάλαι Θέρμη ἐκαλεῖτο, h. e. *Nunc Thessalonica civitas, olim Thermæ vocata.* Nec non *Strabonis Epitome* Libro VII. μεθ' ὃν Ἄξιον ποταμὸν ἡ Θεσσαλονίκη ἐστὶ, ἡ πρότερον Θέρμη ἐκαλεῖτο. *Ultra flumen Axium Urbs est Thessalonica, quæ quondam Therma vocitata fuit.* *Princeps* ergo, ut diximus, cum *Macedoniæ* prope Urbs esset, & Quæstore gubernaretur (unde *Cicero* pro *Plancio*: *Thessalonicam me, in Quæstorium perduxit*) aliis civitatibus Græciæ in *deferendis Caligulæ*, *moderatori* ejus summo, *honoribus*, cedere noluit, & quo *gratior* apud illum compareret, *Patris* iconem simul offerebat, quo sciebat non melius regiminis exemplum ab ipsis posse proponi, quem imitaretur Caligula, immo, quod gratius esset universo Populo. Dedimus iam illum antea in *Germanici* num-

nummis æreis Tab. XII. Num. 21. & 22. & ante nos *Joh. Valens* in *Nummis Græcis* p. 10. Possedit & illum *Cl. Fæschius.*

NUM. 3.

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*CAJUS CAESAR GERMANICUS AUGUSTUS.*) *Caput Caligulæ laureatum, lævam versus, uti Tab. I. Num.* 41.

ΓΑΡΙΠΠΙΝΑ. ΜΙΛΗΣΙΩΝ. (*AGRIPPINA. MILESIORUM.*) *Caput Agrippinæ ornatum, lævam versus.*

Dedimus equidem hunc nummum jam supra in *Agrippinæ nummis æreis* Tab. XV. Num. 5. & 6. quorsum B. L. ablegare possemus, sed paucis saltem repetere hic placet, exhiberi hic *Agrippinam*, quæ *Marci Agrippæ* & *Juliæ*, *Augusti filiæ*, fuit filia, *Augusti neptis*, *Tiberii nurus*, *Germanici uxor*, de qua *Tiberius* aliquando hoc ferebat judicium: *Si non dominaris filiola, injuriam te accipere existimas*, Εἰ μὴ τυραννεῖς τέκνον, ἀδικεῖσθαι δοκεῖς, referente *Suetonio* in *Tiberio* Cap. LIII. Hanc *Germanicus*, maritus, circa finem vitæ suæ obtestatus fuerat, per *sui memoriam* & *communes liberos*, *ferociam exueret*, *neve æmulatione potentiæ validiores irritaret.* *Monumentum* ejus hodie adhuc *Romæ* est conspicuum in urna quadrata, ex marmore superne excavata, ut legitur apud *Gruterum* in *Inscriptionibus* Num. 3. p. 237. hujus tenoris:

OSSA
AGRIPPINAE M. AGRIPPAE
DIVI AUG. NEPTIS UXORIS
GERMANICI CAESARIS
MATRIS C. CAESARIS AUG.
GERMANICI PRINCIPIS.

Hujus *Agrippinæ nummos ex auro* supra Tab. III. Num. 4. & ex *argento* ibidem Num. 7. jam quoque exhibuimus, nunc propius ad præsentem. *Miletus*, cujus *incolæ* beneficiorum exhibitorum memores, gratitudinem *non uno* monumento erga *Caligulam* declararunt, quod inter alia & ex nummis Num. 4. & 5. mox afferendis, elucescit; *Cretæ*, Insulæ, est *Oppidum*, de quo *Plinius* Libro IV. Cap. 12. *Oppida Cretici pelagi insignia Phalasarne* —— —— *Apollonia*, *Matium*, *Heraclea*, *MILETOS*, *Ampelos.* *Hanc tradunt matrem celebrioris Mileti in Caria.* Sed plura, ut diximus, de hoc oppido sequenti Num. 5. dicturi sumus. Saltem hic observamus, *Agrippinam* cives veluti *Deam* suam venerari, sicuti in aliis nummis sub *Palladis*, aut alius Deæ schemate exhiberi solet. Communicavit jam nobis hunc nummum *C. Patinus* in *Nummis Imperatorum æreis mediæ* ac *minimæ formæ* p. 87. sed, ut adparet, ex ejus inspectione, mutilum, cum ΜΙΛΗΣΙΩΝ vocem saltem exhibeat; *Joh. Valens* in *nummis Græcis* p. 10. & 11. qui se possessorem fatetur simul ibidem illius; & in *Regia Gaza Parisiensi* exstare, signum à *Morellio* adjectum nos docet. *Harduinus* in *nummis P. & V. Græc.* pag. 326.

NUM. 4.

ΜΙΛΗΣΙΩΝ. (*MILESIORUM.*) *Templum sex columnarum.*

Templum cum hic conspiciatur, sine dubio *Apollinis Didymæi* (si non *Dianæ*) reputandum est, quod valde celebre ibidem exstitit, ut mox audiemus, quodque cultus Caligulæ singularis à *Milesiis* in *Caria* ibidem peracti memoriam servat, & quidem in hunc usque diem. Plura hic adferenda, ad sequentem numerum reservabimus. Sistit hunc nummum *Joh. Valens* in *nummis Græcis* p. 11. ac in *Gazophylacio Reginæ Succiæ* eundem deprehendisse, in margine testatur. Possedit & illum olim *Dn. Godofredi*, testibus *schedis Morellianis.*

NUM. 5.

ΓΑΙΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΣΕΒΑΣΤΟΝ. (*CAJUM CAESAREM GERMANICUM AUGUSTUM.*) *Caput Caligulæ laureatum, dextram versus, uti Tab. II. Num.* 53.

vel

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΚΑΙΣΑΡ ΓΑΙΟΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*IMPERATOR CAESAR CAJUS GERMANICUS AUGUSTUS.*) *Caput Caji nudum, lævam versus, uti Tab. II. Num.* 56.

ΜΙΛΗΣΙΩΝ ΔΙΔΥΜΕΥΣ. (*MILESIORUM DIDYMEUS.*) *Apollo Didymæus stans, juvenili specie, utraque manu lyram pulsans.*

Vix quidquam nummo huic accomodatius potest legi, quam istud, quod nobis prodit *Suetonius* Cap. XXI. *Destinaverat & Sami Polycratis regiam restituere*, *MILETI DIDYMEUM peragere.* Cujus solennis ritus & mentio occurrit apud *Seldenum* in veteri quadam Inscriptione *Marmorum Arundelianorum*: ΜΕΙΛΗΤΟΝ ΔΙΔΥΜΕΙΑ, s. *Certamina Mileti edita in honorem Apollinis Didymei.* *Miletus* scilicet diversa & recentior à *Mileto* in *Creta.* Hodie secundum *Harduinum* de *Nummis antiquis* pag. 326. *Palatschia* dicta, quod ex ingenti civitate vix palatiorum superbarumque ædium rudera nunc supersint: in finibus *Ioniæ* & *Cariæ*, Urbs *Ioniæ* princeps est, teste *Stephano* de *Urbibus* p. 559. Μίλητος, πόλις ἐπιφανὴς ἐν Καρίᾳ τῆς Ἰωνίας &c. *Miletus Urbs celebris Ionum in Caria.* Refert idem, quod illa primum *Lelegeis*, dehinc *Pityussa*,

tyussa, postea *Anactoria* fuerit appellata, quodque & *Thaletis*, & *Phocylidis* & *Timothei*, citharœdi, fuerit patria, in quo & *Melam* habet consentientem Libroque I. Cap. 17. scribentem: *Post Basilicum (sinum) Ionia aliquot se ambagibus sinuat; & primum à Posideo promontorio flexum inchoans, cingit Oraculum Apollinis, dictum olim Branchidæ, nunc DIDYMEI; Miletum, Urbem quondam Ioniæ totius belli pacisquo artibus principem, patriam Thaletis Astrologi, & Timothei, Musici & Anaximandri Physici, aliorumque civium inclytis ingeniis merito inclytam, ubicumque Ioniam vocant.* Conditorem ejus varii varie tradunt, dum alii *Sarpedonem*, Jovis filium, Minois ac Rhadamanti fratrem faciunt, in quo est *Strabo* Libro XIV. (1) & *Scholiastes Apollonii Rhodii* ad Librum I. (2) alii vero *Miletum*, filium Apollinis, & Archeæ, Cleochi filiæ dicunt.

Hic, vel, ut *Plinius*, infra adducendus docet, non procul ab hac civitate, celeberrimum fuit *Apollinis Didymæi* Templum, exinde etiam *Milesii* dicti, uti ex *Herodoti* Libri I. verbis liquet:

Βάκχιε καὶ Διδυμεῦ ἑκάεργε λοξίη ἀγυιεῦ.

itemque *Strabonis* Libro IV: *Post Posideum, Milesium est Oraculum, Apollini Didymæo sacrum apud Branchidas; ad decem & octo stadia adscendenti. Id à Xerxe incensum est, quemadmodam cætera templa omnia, Ephesio excepto. Postea Milesii Templum construxerunt omnium maximum, quod propter magnitudinem remansit sine tecto; variis antiquarum artium donis sumptuosissime honoratum.* *Plinius* vero Libro V. Cap 29. p. m. 84. *Ionia ab Iasio sinu incipiens numeriosiore ambitu litorum flectitur: In ea primus sinus Basilicus, Posideum promontorium & Oppidum, Oraculum, Branchidarum appellatum, nunc Didymæi Apollinis. Et inde centum octoginta Miletus, Ioniæ à litore stadiorum viginti, caput, Lelegeis ante Pityussa & Anactoria nominata.* Super octoginta urbium per cuncta maria genitricem ipsam nuncupat Libro VI. Cap. 94. memoratque *Demonactem, Seleuci & Antiochi Regum Ducem, aras Apollini Didymeo* statuisse, capiteque præcedente 16. *Didymæum Milesiis, & Thebanis Ismenium Apollinem* fecisse *Canachum Sicyonium.* De hoc *Oraculo* & *Pausaniæ* constitit, scribenti in *Atticis. Seleucum quidem justitia & pietate adducor, quippe qui APOLLINIS colossum Milesiis à Xerxe ademptum & Ecbatana adsportatum, in Branchidas reportandum curavit.* Hujus & mentionem injicit *Apulejus*, quando *Psyches parentem Dei Milesii* vetustissimum percontari Oraculum fabulatur, de futuris ejus nuptiis solicitum, Apollinemque, quamvis *Græcum* & *Ionicum*, propter *Milesiæ* conditorem Latina forte respondisse. Et *Lucianus*: *At reliquæ sortes, quæ in Didymis, Claro Delphisque redduntur, utrum ab autore proficiscuntur Apolline, an vana sunt, quæ illic redduntur oracula.*

Itemque *Papin. Theb.* Libro VIII.

Nec clarius hac luce fores, Didymæaque quisquam
Limina, nec Lyciam supplex consultor adibit.

Circumfertur etiam hoc, quod *Apollo Milesius*, f. *Didymæus*, consultus aliquando, utrum Christus homo esset, an Deus, reddidisse fertur *Oraculum*:

Θνητὸς ἦν κῆ σάρκα, σοφὸς περατάδεσιν ἔργοις,
Ἀλλ' ὑπὸ Χαλδαίων Κειτῶν ἑαλοὶς συλληφθεὶς
Ῥόμφοις καὶ σκόλοπι πικρὴν ἀνέλυσε πλάστιν.

Mortalis erat secundum carnem, sapiens, portentosis operibus,
Sed sub Chaldæis judicibus armis comprehensus,
Clavis & cruce amarum toleravit finem.

Lyram autem sive *citharam* hic tenet *Apollo*, perinde ac in nummis *Caracallæ*, *Æmiliani*, *Gallieni* aliisque, quod, referente *Georgio* de *Originibus Constantinopol.* Κιθάραν δὲ ἐν χερσὶν πλάττουσι τὸν Ἀπόλλωνος, οἱονεὶ τὸν Ἥλιον, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν αἴτιον τῆς τῶν πάντων ἁρμονίας. *Citharam manibus tenere fingunt Apollinem, seu Solem, quoniam is auctor est consonantiæ omnium rerum*, vel quod *citharam à Mercurio accepisse* fabulantur, & dehinc *Musis* præfuisse, ac tibias fistulas invenisse secundum *Polydorum Virgilium* Lib. V. & *Ciceronem* de *Natura Deorum. Citharamque* multis chordis instructam videmus, atque *decachorda*, cujus rationem reddit *Fulgentius* Libro I. *Mythologicor. Apollini novem deputant Musas: ipsumque decimum Musis adjiciunt: illa videlict causa, quod humanæ vocis decem sint modulamina, unde & cum decachorda Apollo pingitur cithara.* Nec prætermittendum est juvenili ipsum comparere specie ac imberbem, perinde ac *Bacchum*, quod probe ante nos jam in ipso notaverat *Albericus* de *Imaginibus Deorum: Iste (Apollo) pingebatur in specie impuberis juvenis, nunc facie puerili, nunc juvenili, SEMPER IMBERBIS.* Et *Ovidius*:

Solis perpetua est Phœbo Bacchoque juventus.

Sed cur *Apollo Didymæus* dictus? *Geminus* scilicet, quia *geminam speciem* sui *nominis* præfert, illuminando formandoque Lunam; ex uno etenim fonte lucis *gemino sidere* spatia *diei* & *noctis* illustrat, interdiu *per se ipsum lumen* præbens, noctu vero & *Lunam* etiam illuminans, unde & Romani, referente *Macrobio*, *Solem Didymæi Apollinis* appellatione venerantur; vel quod *uno partu cum Diana in lucem in Delo fuerit editus*; hos enim Διδύμους etiam *Græci* nuncupant, uti alii hac ratione *Jovem* & *Apollinem. Apollinis Milesii* ergo seu *Didymei Templum* vetustate forte collapsum peragere atque perficere sategit *Caligula*, propositique hujus, operisque fine dubio jam feliciter procedentis memoria nummo huic nostro est impressa. Vulgavit jam hunc nummum *Joh. Valens* in *nummis Imperatorum Græcis* p. 11. ex *Thesauro Regio Versaliensi. C. Patinus* in *Nummis Imperatorum æreis medii* ac *minimi moduli* p. 94. itemque in *Suetonio nummis illustrato* pag. 215. *Jacobus Gronovius* in *Pomponio Mela* de *Situ orbis* pag. 28. *Apollinem* cum lyra sistens.

NUM.

(1) Qui ita: Φησὶ δ' Ἔφορος τὸ πρῶτον κτίσμα εἶναι Κρητικὸν ὑπὸ Σαλάκτης τετειχισμένον, ὅπερ νῦν ἡ παλαιὰ Μίλητος ἐστι. Σαρπηδόνος δὲ Μίλητα τὴν Κρητικῆς ἀγαγόντος, οἰκήτορας καὶ Σαρπήδονα τὸν υἱὸν τῇ πόλει ἐκεῖ πόλιν ἐπώνυμον. h. e. *Ephorus* narrat, *Miletum principio à Cretensibus ad mare fuisse conditam, ubi nunc vetus est Miletus, Sarpedone è Cretensi Mileto eo ducente colonos, nomen urbi ibidem, quod illius erat imponente.*

(2) Cujus hæc verba ad vs. 185. & 186.: Οἱ δὲ φασιν, ὑπὸ Σαρπηδόνος τοῦ Διὸς Μίλητον κληθῆναι ὀνομασθέσαν δὲ ὑπὸ τῆς ἐν Κρήτῃ. *Quidam dicunt à Sarpedone, Jovis filio, Miletum conditam esse, nominatamque ab ea, quæ in Creta est.*

NUM. 6. & 7.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS PONtifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Senatus Conſulti nota in area.

NERO ET DRUSUS CAESARES.
Nero & Druſus equis ſimul decurrentes, Nerone dextram protendente.

Filiorum *natu majorum Germanici* & *Agrippinæ*, *Fratrumque Caji* Cæſarea dignitate corruſcantium, *Neronis* nempe & *Druſi Decurſionem* hic animadvertimus in nummo, atque ſine dubio *militarem*, & adverſus *hoſtes profectionem*, veluti Principum juventutis artes pacis bellique addiſcentium; haud vero *ludicram* ſive exercitatoriam, ceu olim opinatus eſt *Joh. Baptiſta Ficlerus*, toties à nobis jam memoratus. Hos ex *filio* nepotes, &, ut audivimus, jam *Cæſares* dictos, imperioque deſtinatos, à *Tiberio* accuſatos, & à *Senatu* hoſtes fuiſſe judicatos, *Sejanique inſidiis*, quod totidem verbis conteſtatur *Suetonius* Cap. LV. in vita *Tiberii* (3) inedia confectos, ex hiſtoria ipſorum conſtat, & inprimis *Suetonii* verbis Cap. VII. *Totidem mares* (nempe tres) *Nero & Druſus & C. Cæſar. Neronem & Druſum Senatus, Tiberio criminante, hoſtes judicavit.* Totamque vitæ ipſorum ſummam idem Auctor ſiſtit Cap. LIV. *Tiberii*, ſcribens: *Cum ex Germanico tres nepotes Neronem & Druſum & Cajum: ex Druſo unum Tiberium haberet, deſtitutus morte liberorum, maximos natu de Germanici filiis, Neronem & Druſum P. C. commendavit: diemque utriusque triocinii, congiario plebi dato, celebravit. Sed ut comperit, ineunte anno, pro eorum quoque ſalute publice vota ſuſcepta, egit cum Senatu, non debere talia præmia tribui, niſi expertis & ætate provectis; atque ex eo, patefacta interiore animi ſui nota, omnium criminationibus obnoxios reddidit variaque fraude inductos, ut & concitarentur ad convitia & concitati perderentur, accuſavit per literas amariſſime congeſtis etiam probris, & judicatos hoſtes fame necavit: Neronem in Inſula Pontia; Druſum in ima parte Palatii. Putant Neronem ad voluntariam mortem coactum, cum ei carnifex, quaſi ex Senatus auctoritate miſſus, laqueos & uncos oſtentaret: Druſo autem adeo alimenta ſubducta, ut tomentum è culcitra tentaverit mandere: amborum ſic reliquiis diſperſis, ut vix quandoque colligi poſſent.* Hoc conſtat ex nummi epigraphe, illum circa A. V. C. DCCXC. I. C. XXXIX. fuiſſe ſignatum.

Dedimus ſupra quoque hunc in *Neronis & Druſi Nummis* Tabula XVI. Num. 12. Affert & illum *A. Rubenius* in auctis *nummis Arſchotanis* Tab. XVIII. Num. 12. modo quod loco CAESARES CAESAR habent, *Carolus Patinus* in *nummis æreis mediæ* ac *minimæ formæ* p. 88. *L. Begerus* Tom. II. *Theſ. Brandenburg.* p. 616. *Mediobarbus* p. 77. ex *indice Palatio. Occo* edit. ult. p. 104. (4) Et olim exſtitit in *Maximiliani, Bavariæ Ducis Cimeliarcho.*

NUM. 7. 8.

Cajus CAESAR DIVI AUGuſti PRONepos AUGuſtus PONtifex Maximus TRibunicia POTeſtate (iterum) Pater Patriæ. Senatus Conſulti Nota in area.

NERO ET DRUSUS CAESARES.
Nero & Druſus equis decurrentes, illo protendente dextram.

Per omnia hic cum præcedente convenit, niſi quod ibi GERMANICUS, hic: DIVI AUGUSTI PRONEPOS dicatur, cum ille ſub Tribunicia ejus Poteſtate prima, hic ſecunda obſignatus ſit, hoc eſt, ſecundum communem calculum A. V. C. DCCXCI. poſt C. N. XL. Exſtitit hic olim in *Maximiliani, Bavariæ Ducis, Gazophylacio.*

NUM. 7. 9.

Cajus CAESAR DIVI AUGuſti PRONepos AUGuſtus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate III. (Tertium) Pater Patriæ.

NERO ET DRUSUS CAESARES.
Nero & Druſus equis decurrentes, uti in præcedentibus. Num. 6. & 8.

Per omnia adverſa pars coincidit cum præcedentibus, modo attendimus propter typi præſtantiam toties à *Caligula* nummum hunc fuiſſe repetitum, nempe ſub Tribunicia ejus poteſtate I. II. & III. & quod mox patebit, etiam IV. Ut adeò hic circa A. V. C. DCCXCII. Chriſti vero XLI. in lucem prodierit. Exhibent hunc nummum *Mediobarbus* p. 78. & *C. Patinus* in *Suetonio nummis illuſtrato* p. 184.

NUM.

(3) Inter quos cum plurimorum clade incolumen præſtitit *Ælium Sejanum*, quem ad ſummam potentiam, non tàm benevolentia provexerat, quam ut eſſet, cujus miniſterio & fraudibus liberos Germanici circumveniret. Et Cap. XVI. *Etſi commentario, quem de vita ſua ſummatim breviterque compoſuit, auſus eſt ſcribere: Sejanum ſe timuiſſe, quod comperiſſet furere adverſus Germanici liberos filii ſui; quorum ipſe alterum ſuſpecto jam, alterum oppreſſo demum Sejano interemit.*

(4) Et in *Muſeo noſtro* & paſſim obſervari ſolet. SIGEB. HAVERCAMP.

NUM. 7. 10.

Cajus CAESAR DIVI AUGuſti PRO-Nepos AUGuſtus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate IIII. (Quartum) Pater Patriæ. Senatus Conſulti nota in area.

NERO ET DRUSUS CAESARES. Nero & Druſus equis decurrentes, uti in præcedentibus.

Nihil hic eſt, quod attendamus, præter impreſſam Tribuniciam Poteſtatem IV. quæ incidit in annum V. C. $\frac{793}{94}$ Chriſti 41. Exhibuit & hunc nummum *Mediobarbus* ex indice *Cavotortæ* pag. 78.

NUM. 11.

Capitis delineatio & epigraphe ignoratur.

PAX AUGuſti. Imperator paludatus ſtans, ſiniſtra faſciculum tenens, dextram jungit Duci ſeu Imperatori galeato haſtam lævâ tenenti, infra Senatus Conſulti nota.

Triſtanus (5) exiſtimat exhiberi hic faciem Romani Imperii, qua fuit eo tempore, quo *Caligula* Tiberio ſucceſſit; hinc & *Occo* ac *Comes Mediobarbus* illum inter primos illius collocarunt nummos & A. V. C. 790. J. Chriſti 39. cuſos. Pacis felicitas, quæ *Caligula* regnante P. R. contigit quam & *Philo Judæus* deprædicat περὶ ἀρετῶν Libro, ita ſecundum verſionem latinam ſcribens: *Quis enim videns Cajum poſt Tiberium potitum terræ marisque imperio, in tanta TRANQUILITATE inſtitutisque optimis, & PROVINCIARUM PACE ac CONCORDIA, conſentiente Septentrione, Meridie, Oriente & Occidente, Barbaris Græcisque conſociatis, & exercitibus cum oppidanis, bisque viciſſim cum illis pacate converſantibus, ut fruerentur officiis & commerciis mutuis; non admiratus fuerit, felicitatem tam inſignem, & vix enarrabilem, una hereditate cumulata bonis ingentibus, Theſauris auro argentoque refertis, partim rudi infectoque, partim moneta ſignato, partim fabrefacto ad exornandos poculis & id genus vaſis menſariis abacos, adhæc pedeſtres equeſtresque navalesque copias.* Vulgavit hunc *nummum Triſtanus* in *Commentario* p. 176. *Mediobarbus* p. 77. *Occo* edit. ult. p. 103. ubi manifeſto errore illum inter argenteos collocavit, cum tamen ille notam S. C. oſtendat, de qua ille ipſe p. 588. monet: *Inter reliqua illud inprimis obſervandum, quod ubicunque S. C. expreſſum in nummis, æreos eſſe omnes, pauciſſimis exceptis, intelligatur.*

NUM. 12.

ΓΑΪΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΣΕΒΑΣΤΟΝ. *(CAJUM CAESAREM GERMANICUM AUGUSTUM.) Caput Caligulæ nudum, lævam verſus, uti Tab. II. Num. 45.*

ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΑΓΡΙΠΠΙΝΑΝ Μητρόπολις ΝΙΚΟΜΗδια, ſubintellige ἐτίμησα. *(GERMANICUM AGRIPPINAM METROPOLIS NICOMEDIA COLIT.) Capita Germanici & Agrippinæ oppoſita, illud nudum, hoc ornatum.*

Exhibuimus equidem hunc nummum jam ſupra in *Nummis Germanici & Agrippinæ* Tab. XIII. Num. 21. & 22. Paucis obſervamus hic, *Nicomedienſes* per adulationem, perinde ac ſupra viſi alii Populi, *Germanicum* & *Agrippinam*, Parentes Auguſti, exhibuiſſe, quo gratiores accederent. Fuit autem *Nicomedia* Urbs præcipua *Bithyniæ* ad Propontidem inter *Nicæam* & *Byzantium*, *Aſtacus* olim dicta, teſtibus *Pauſania*, *Ammiano*, *Cedreno*, & *Trebellio Pollione*, Turcis hodie *Nichor*, vulgo *Comidia* dicta. De illa *Plinius* Lib. V. Cap. 34. *Nicomedia Bithyniæ præclara*; Et *Stephanus* de *Urbibus* p. 592. Νικομήδεια, πόλις Βιθυνίας ἀπὸ Νικομήδους τοῦ Ζήλα παιδὸς, ὑπισμοστάτου βασιλέως, ἥ καὶ Ὀλβία ἐκλήθη· ὁ πολίτης, Νικομηδεύς. *Nicomedia, urbs Bithyniæ, ſic dicta à Nicomede Zelæ filio, Rege celeberrimo, quæ etiam Olbia dicta eſt. Civis Nicomedenſis.* Itemque *Euſebio*, eam τῶν Βιθυνῶν ἄρχουσαν, Libro III. de *vita Conſtantini*, appellante; perinde ac *Zoſimo* Libro I. Νικομήδειαν μεγίστην, καὶ ὡδαίμονα μέχρι τοῦ νῦν, καὶ

(5) PAX AUGUSTI. SC. L'Empereur donnant la main à un ſoldat; ce revers repreſente l'eſtat auquel l'Empire Romain ſe trouva lors que Caligule y ſucceda; car jamais il ne fut plus calme ny plus tranquille, ſans guerres aucunes, ny dedans ny dehors; l'union des gens de guerre avec les Citoyens & bourgeois, plus grande, ny les provinces mieux reglés, les particuliers plus riches, le threſor public mieux fourny: Tibere ayant laiſſé plus de ſoixante millions d'or dans iceluy, tant ce vieil Empereur avoit eſté grand meſnager & excellent œconome, prudent & raffiné politique. De ſorte que Caligule herita de la plus grande fortune qu'aucun autre ne fit depuis luy. Mais pour en voir l'exacte deſcription, il faut avoir recours au copieux, élegant, & judicieux *Philon Juif*, qui l'a fait naïfvement bien en ces termes de ſon traité περὶ ἀρετῶν, *De virtutibus*, pag. 799. que vous n'aurez que Latins à cauſe de ſa longeur. *Quis enim videns* (ce dit-il) *Cajum poſt Tiberium potitum terræ mariſque Imperio, in tanta tranquillitate inſtitutiſque optimis, & provinciarum pace ac concordia, conſentiente Septentrione, Meridie, Oriente & Occidente, Barbaris Græciſque conſociatis, & exercitibus cum oppidanis, biſque viciſſim cum illis pacate converſantibus, ut fruerentur officiis & commerciis mutuis; non admiratus fuerit felicitatem tam inſignem, & vix enarrabilem, una hereditate cumulata bonis ingentibus, theſauris auro argentoque refertis, partim rudi infectoque partim moneta ſignato, partim fabrefacto, ad exornandos poculis, & id genus vaſis menſariis abacos, ad hæc pedeſtres equeſtresque navaleſque copias.* Et le reſte qui merite eſtreveu: car ce qu'il y adjoutte eſt fort conſiderable. TRISTAN. Tom. I. p. 176.

ἡ εἰς ἅπασαν Δπειλαν, ὀνομαστοτάτην, laudante. Obiter obſervamus, in hujus civitatis villa *Conſtantinum M.* obiiſſe, quippe qui cum vellet in Jordane baptizari, atque ideo Hieroſolymam tenderet, in via morte præventus, ab *Euſebio*, Nicomedienſi Epiſcopo, Arrianæ quamvis ſectæ addicto, baptizatus fuit. In nummis *Britannici, Domitiani, Trajani, Antinoi, Antonini Pii, Aurelii, Fauſtinæ Junioris, Commodi, Caracallæ, Gordiani Jun. Gallieni*, perinde ac in noſtro μητρόπολις, itemque μητρόπολις καὶ πρώτη Νικομηδείας, rurſus μητρόπολις καὶ πρώτη Βιθυνίας, item πρώτη Πόντου καὶ Βιθυνίας, Νεώκορος, nec non δὶς vel τρὶς Νεώκορος, vulgo audit: Hanc *Hadrianus* reſtituit teſte pariter nummo ipſius, in quo RESTITUTOR NICOMEDIAE audit, quam felicitatem etiam ſub Aurelio Imperatore videtur conſecuta, antea, teſte *Aurelio Victore*, *conſtrata terræ motu.*

EX AERE MINIMO.

NUM. 13. & 14.

Cajus CAESAR DIVI AUGuſti PRO-Nepos AUGuſtus. Pileus, Libertatis typus, adjecta Senatus Conſulti nota.

vel

Cajus CAESAR DIVI AUGuſti PRO-Nepos AUGuſtus. Pileus, Libertatis typus, adjecta Senatus Conſulti nota, uti Num. 13. diverſo ſcilicet literarum in perigraphe poſitu.

PONtifex Maximus TRibunicia Poteſtate III. (Tertium) Pater Patriæ COnSul TERTium Remiſſæ, ſive Remiſſio CC. (Ducenteſimæ) in arca nummi.

Pileum in *averſa* vel propterea obſignatum credimus, quod tunc nondum adeo furens *Cajus Populum Romanum*, *Libertatis* antiquæ *cupidiſſimum tenaciſſimumque*, à nonnullis oneribus, à *Tiberio*, anteceſſore, impoſitis, levaverit, cujus rei teſtem inter alios habemus *Suetonium* Cap. XVI. *Magiſtratibus LIBERAM JURISDICTIONEM, & ſine ſui appellatione conceſſit. —— —— Tentavit &, Comitiorum more revocato, ſuffragia POPULO REDDERE.* Quod & luculentius *literæ* in adverſa obſignatæ confirmant, nempe: R. CC. hoc eſt: *Remiſſa Ducenteſima*, ut illas *Illuſtriſſ. Spanhemius* Diſſertat. IX. p. 798. legit; vel: *Remiſſæ Ducenteſimæ*, uti *Ficlerus*, ſupra ſæpius nominatus, interpretatur; vel: *Remiſſio Ducenteſimæ*, hoc eſt *Ducenteſimi* rerum, in *auctione* venditarum, qui fiſco adjudicatus erat, *nummi*: perinde ac in alio *Galbæ* nummo R. X L. hoc eſt *Remiſſio Quadrageſimæ*, ſive *Quadrageſimarum*, deprehendimus; atque ita *Occo* & *Mediobarbus* explicant. Ut adeo ſalvus ſit *Suetonius*, egregiam noſtro nummo affundens lucem, ac eodem capite 16. de *Cajo* prodens: *Ducenteſimam auctionum Italiæ remiſit. Ducenteſimæ* enim vectigal erat aurei ſemiſſis à *Tiberio* inſtitutum, quod, ſublata primum ab ipſo *centeſima*, *Cajus* in totum remiſit. Rectèque proinde ex hoc nummo refellitur ὁ πάνυ, *Caſaubonus*, qui in notis ad *Suetonium*, tum inductus MSto *Codice Liſlæo*, tùm *Dione*, ſcribente Libro LIX. Καὶ τὸ πλῆθος τὴ ἑκατοστὴς κατέλυσε, *vectigal centeſimæ remiſit*, mavult legere: *CENTESIMAM Auctionum*, (vel ut alii volunt, Actionum) *Italiæ remiſit*; quamvis, uti ipſe fateri habet, non ſolum *vulgati libri*, & inprimis *R. Stephani* codex, ſed & MSti, *Salmaſii* ſcilicet, *Memmianus*, & *tres Palatini, priorem* & noſtram *Suetonii* Lectionem retineant; in quo etiam, quod miramur, *Turnebum* in *Adverſ.* Lib. XXVII. Cap. 20. *Dionem* pariter reſpicientem; & *Samuelem Pitiſcum* in notis ad *Sueton.* p. 797. *Tacitum* præterea in hanc rem in ſubſidium vocantem, qui Annal. II. 42. 7. *Regnum in Provinciam redactum eſt, fructibu que ejus levari poſſe centeſimæ vectigal, profeſſus Cæſar, Ducenteſimam inpoſterum ſtatuit*, ſcribit, conſentientes habet. Sed ſi attendiſſent cum *Torrentio*, eundem *Dionem* Libro LVIII. p. m. 631. ſcribere: Καὶ μέχρι τότε ἡ πλῆθος τὴ δεκατοστὴν ἔχον ἐς ἑκάστην ἤγαγε. *Qui (Tiberius) etiam deinceps pro tributo, quo ſolvebatur ducenteſima, centeſimam inſtituit*; forte mentem mutaſſent. Nempe, ut rectè monet *Tacitus, Annal.* Libro I. 78. onus hoc *Urbi* ac *Italiæ* ab *Auguſto* erat impoſitum: *Centeſimam rerum venalium, poſt bella civilia inſtitutam, deprecante populo, edixit Tiberius, militare ærarium eâ præſidio niti.* Et *Suetonius* Cap. XLIX. in *Aug. ærarium militare cum vectigalibus novis inſtituit*, inter quæ aliaque & ducenteſima rerum venalium fuit, rectè adnotante ad hunc locum *Caſaubono*. *Tiberius ducenteſimam* dehinc quoque edixit, ſed poſtea, teſte ſupra *Dionis* loco, Libro LVIII. in *centeſimam* rurſus mutavit, *Caligula* denuo *centeſimam* remiſit, atque adeo, ſi jungas cum illa, quam *Tiberius* jam remiſerat, emergit *ducenteſima*, quam remiſſe, ſcribit *Suetonius*; aut prius remiſerat *Tiberius* centeſimam, ſiquidem *Dio* Libro LVIII. totidem verbis

NUM. 12.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS PONTifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Caput Caligulæ.

SPES AUGUSTA. Spei typus, ad latus S. C. nota.

Occo recenſet hunc nummum libri ſui edit. ult. p. 104. quamvis male illum inter aureos collocet, forte typothetæ vitio, cum tamen notam *S. C.* præ ſe ferat, ceu intuentibus ſtatim patet.

affirmat, *ducenteſimam* in *centeſimam* à *Tiberio* mutatam; dehinc mandavit *ducenteſimam*, teſte *Tacito*; *Caligula* verò docente ſupra quoque *Dione*, prius remiſit *centeſimam*, dehinc & *ducenteſimam*, nummo inſigniter hoc comprobante, ſuſtulit.

In lucem jam hunc nummum protraxere *Carolus Patinus* in *Suetonio nummis illuſtrato* p. 211. quamvis poſitus literarum in averſa paulo ſit alius ibidem à noſtro, & ab inferiore ora ejusque parte dextra incipiat. *Occo* edit. ult. p. 105. *Mediobarbus* p. 78. ex indice *Cavoortæ*. *L. Begerus* T. II. Theſ. Brand. p. 617. eodem modo, quo *Patinus* averſam tradit ac uti *Begerus* illum habuit. Sic & *J. B. Meneſtrier* en *Medailles illuſtrées des Empereurs* p. 47. qui tamen averſæ perigraphen male hanc dedit: TR. P. III..... P.P. COS. III. *Guillaume du Choul en diſcours de la Religion des Anciens Romains* p. 122. Poſſedit illum Cl. Dn. *Dronius*, (6) perinde ac ejus quoque egregium exemplar hodie eſt in *Theſauro Schwartzburgico*.

NUM. 15.

(7) *Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS. Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. n. 3.*

Colonia Cæſarea Auguſta, in area.

Golzius & *Occo* legunt has initiales: C. C. A. *Colonia Carthago Antiqua*, ex eo, quod in aliis nummis quoque deprehendatur: *COLONIA CARTHago NOVA*. Alii *Colonia Calaguris Auguſta*. Nos cum *Triſtano Sanct-Amantio Coloniam Cæſaream Auguſtam* interpretamur, quod in aliis nummis easdem initiales eodem modo in area videamus, quas ſupra Tab. V. n. 3. 4. 5. 6. 7. hoc modo exhibuimus & explicavimus; ita & in ſequenti lecturi. De hac ipſa verò Colonia, hodie *Saragoſſa* dicta, ſupra dicto loco Tab. V. n. 3. dictum eſt, quo B. L. ablegamus. Vulgavit jam hunc nummum *Triſtanus* in Commentario ſuo p. 177. *Mediobarbus* p. 79.

NUM. 16.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS. Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 3.

Colonia Cæſarea Auguſta, ſupra ſimpulum & lituus, vaſa Pontificalia.

Denuo accipimus à *Colonia Cæſarea Auguſta* nummum, quem ſine dubio ipſa Cæſari obtulit *Pontifici noviter conſtituto*, quod *ſigna* augurari jubent, nempe A. O. 3999. V. C. DCCIX. I. C. XXXIX. De iſta pluribus in ſuperioribus. Falſo *Goltzius* hoc in nummo Coloniam Carthaginem Antiquam, & ex eo *Occo* ſuſpicatur. Addimus ſaltem hunc adducere *Mediobarbum* p. 79. & *Occonem* edit. ult. p. 103.

NUM. 17.

Cajus CAESAR AUGuſtus. Caput Caligulæ nudum lævam verſus, uti Tab. I. n. 35.

Cajus CAESAR AUGuſtus. Caput Caligulæ nudum dextram verſus, uti Tab. I. n. 5.

vel

CORinthus. Marco BELLIO PROCULO II. (Duum) VIRO. Pegaſus.

Carolus *Patinus*, qui in *Familiis ſuis* ſub Gente Bellia p. 46. nummum hunc exhibet, in *averſa* ejus minus rectam perigraphen dedit, ſcilicet: CAESAR AUGUSTUS, cum tamen: C. CÆSAR AUGUS. in nummo rectius legatur, faciesque non *Auguſti*, ſed *Caligulæ* clariſſimè in illo oferatur. Dehinc *adverſam* ibidem *mancam* ſiſtit, atque hanc: COR. III. BELLIO PROC.... II. VIR. nihilque præterea apud *Autores* de Familia *Bellia* ſe deprehendiſſe, memorat, hincque putat, *Dellium*, Antonii Legatum ad Cleopatram, apud *Plu-*

(6) Servatur quoque in Muſeo noſtro. SIG. HAVERCAMP.

(7) C. C. A. Au milieu de la medaille ſans autre inſcription: ſeulement du coſté de la teſte il y a CÆSAR AUG. GERMANICUS. Ou ce nom de AUG. Auguſtus, en cet Empereur, me fait ſouvenir d'advertir ceux qui ne s'addonnent pas ſi curieuſement à la lecture des inſcriptions antiques, pour s'eſclarcir des doutes que les titres des Empereurs leur peuvent faire naiſtre en l'eſprit, qu'ils ſe prennent garde de croire ce que Jules Cæſar Boulanger (au reſte homme docte, & de grande lecture,) dit dans ſon *Imperator Romanus* liv. 1. chap. 17. que Caligule ne prit jamais le ſurnom d'Auguſte, faute qu'il n'a pas bien entendu un paſſage de Suetone chap. 22. ny bien compris le ſens d'un autre de Dion, auquel cet Hiſtorien remarque que Cajus s'offença de l'acclamation du peuple ſouz l'éloge de παιδικὸς Αὔγουστε, c'eſt à dire, *juvenilis* ou *adoleſcens Auguſte*: car Dion n'entend pas qu'il ſe fuſt offencé d'eſtre appellé Auguſte: ſes monnoyes, & les inſcriptions antiques juſtifians le contraire; mais bien d'eſtre appellé adoleſcent Auguſte, ou petit Auguſte, prenant cet epithete de παιδικὸς, *juvenilis*, pour injure, & comme ſi cette populace ſe fuſt moqué de luy, comme ſi ſes actions folles & legeres tenoient veritablement de celles d'un jeune eſtourdy, & d'un ecervelé, & non de celles d'un ſage & prudent Empereur: car ſans doute c'eſt là le ſens de ce paſſage. Venons au revers; je trouve diverſes opinions ſur l'explication de ces lettres C. C. A. *Goltzius* & *Occo* les prennent pour COLONIA CARTHAGO ANTIQUA, pour avoir veu une autre medaille où il y avoit COL. CARTH. NOVA. Mais je trouve plus d'apparence d'y lire; CÆSAREA AUGUSTA; comme le meſme Goltzius lit en une autre medaille d'Auguſte; ou pluſtoſt comme Surita, ſur l'Itineraire d'Antonin, lit en pluſieurs autres medailles, *Cæſarea Auguſta*, comme auſſi j'ay cy devant leu la medaille d'Agrippine, & ainſi que Pline en effect nomme Saragoſſe ou Cartagoça, liv. 3. chap. 3. comme je l'ay remarqué. TRISTAN. Tom. I. p. 177.

Plutarchum in *Antonio*, ibi forsan *Bellium* debere legi, cum multa apud illum *Scriptorem* occurrunt nomina corrupta. Idem postea *Patinus* in *Nummis Imperatorum æreis mediæ ac minimæ formæ, eundem* prorsus *typum* sub *Caligula* p. 94. rursus communicans, magis adhuc *mutilum* eundem profert, scilicet hoc modo : COR..... LO II. VIR. *similemque typum* per omnia existimat cum illo, quem in Familia *Bellia* & supra in *Augusti nummis* p. 41. quoque dederat, qui tamen *unus* potius *idemque* est. Ibi verò, nempe sub *Augusti nummis* laudata pag. 41. Familiam *Belliam* docturus, sequentia de illo commentatur: *Cajum Duellium, M. Filium, qui Poenos classe devicerat, redeuntem à cœna sæpe videbam puer: delectabatur crebro funali & tibicine, quæ sibi, nullo exemplo, privatus sumpserat, tantum licentiæ dabat gloria, inquit Cato major* apud *Ciceronem de Senectute. Duelliam* hanc gentem, inferioris ætatis quadam in loquendo mollitia, *Belliam* esse appellatam, ex *Cicerone* (in *Oratore*) facile colligitur : *Quid verò licentius*, inquit, *quam quod hominum etiam nomina contrahebant, quo essent aptiora; nam ut duellum bellum, & dueis bis, sic DUELLIUM eum, qui Pœnos classe devicit, BELLIUM nominaverunt. M.* hic *Bellius* primum *Antonio* militaverat, cujus & ad *Cleopatram*, Ægypti Reginam, & ad *Artavasdem*, Armeniæ Regem, Legatus fuerat; deinde *Augusti* partes sequutus est, *cui* erat & *à consiliis*, & à secretis; Sic enim *Dio* Libro XLIX: Μαθὼν δὲ ὁ Καῖσαρ τὴν διάνοιαν σφῶν ἄλλων τε ἄλλων, καὶ μάλιστα Δ ΕΛΛΙΟΥ, h. e. *sed ubi Cæsar consilium eorum ex aliis, ac maxime DELLIO, intellexerat* &c. Et hoc ipso *die pugnæ Actiacæ* contigit. In quorum fortassis pretium, *Duum-Viratum* navalem apud *Corinthum* accepit, cujus monumentum hic habes. Si plura de *Duellia gente* quæras, consule, quæ scripsimus in *Familiis Romanorum* de Gente *Bellia*. Beneficiorum Julii gratiam apud Corinthios recordationem nummus hic declarat &c. Hucusque *Patinus*. *Stephanus Ferdinandus Pighius*, quamvis huic *Patinianæ* & *Ciceronianæ opinioni* de Duellia in *Belliam* transformata Familia pollicem primum premere videatur, approbare tamen plene & simpliciter eandem non videtur, sic de C. Duilio Consule scribens : *Vix alicubi tamen in Auctorum, qui nunc exstant, Codicibus C Duellii nomen sincere expressum reperitur. Nam in Liviana Epitome XVII & Auctore de illustribus, Cn. Duellius, ut in aliis plerisque M. Duellius vel Bellius appellatur. Variatum est namque sæpius id nomen antiquitus. Veruntamen ignoro, an hæc Ciceronis verba primam illam antiquitatem redoleant. Constat enim, majores ejus Duilios, non Duellios appellatos fuisse, ut Marmora, & antiqui nummi ostendunt, quos item Livius Duilios vocat. Et priscos illos vetustissimo seculo vocales sæpius commutasse, semivocales non geminasse, C. literam pro G. posuisse, jam nobis palam fit ex antiquissima inscriptione columnæ rostratæ hujus ejusdem Consulis C. Duilii &c. Cl. Valens* in *Nummis Coloniarum* p. 45. Patini equidem mutilum in *Nummis Cæsarum mediæ ac minimæ formæ* p. 41. sub *Augusto*, & p. 94. sub *Caligula* exhibitum, eo, quo dedimus, modo restituit, institutumque ita ibidem capit, ipsum tamen, quod miramur, *Augusto* reliquit, Caput *Augusti* non solum insculpi aversæ faciens, sed & *perigraphen* : CAESAR AUGUSTUS retinens, cum facile deprehendere potuisset, vir cæteroquin, nummorum callentissimus, *Caligulæ* potius esse, *iisdem* ibidem in *adversa* eandem referentibus perigraphen. Ut adeo, si omnia complecti velimus, nummumque, ut est, *Caligulæ* reddamus, nihil huc faciant illa, quæ *Carolus Patinus* de *Duellio*, sive *Bellio*, sub *Antonio* & *Augusto* vivente, fusius disputat. Sufficiat, *M. Bellium Proculum Duum-virum Corinthi* fuisse, clarissimè hoc testante nummo. *Bellio* cuidam, ut hoc obiter addamus, rescribitur à *Severo* & *Antonino* Codic. 4. de *pignoribus*. Sed cur *unus* tantum in nummo nominatur *Duum-vir*, cum aliàs in Nummis communiter *duo*, quandoque etiam *quatuor* occurrant? An quod *alter vitâ excesserit*? aut *honoris gratia* huic soli relictum hoc sit? aut quod *quisque seorsim nummos procuderit*? *Proculum* denique exinde dici cum *Plutarcho* in *Coriolano* remur, quod *natus sit patre peregrinante, patria procul*, quodque cognominis alias in *Acerroniis, Arteriis, Juliis, Liciniis, Plautiis, Scriboniis, Valeriis* occurrere solet. De *Pegaso, Corinthiorum* in Nummis *symbolo*, & in *Herois sui Bellephorontis*, memoriam in Nummis posito, jam satis supra in *Cæsare* Tab. VI. n. 11. & 12. à nobis dictum fuit. Exhibet hunc nummum, *mutilum* quamvis, ut supra diximus, *C. Patinus* in *Nummis Cæs. med. ac min. formæ* p. 41. sub *Augusto*, magisque mancum p. 94. sub *Caligula*, ac rursus mutilum in *Familiis Romanis* sub Gente *Bellia* N. I. & II. p. 46. *Joh. Valens* correctum & integrum, licet minus rectè *Augusto* adjudicatum, in *Nummis Coloniarum* p. 45. *sub Augusto*, in quo eum sequitur *Joh. Harduinus* in *Nummis antiquis Popul. & Urb.* p. 123 bis ibidem *eundem* proferens, *semel* quidem *integrum*, altera vice *mutilum*. *A. Morellius* vero in Familia *Bellia* suorum Nummorum Consularium integrum eundem, uti adduximus, sculpi fecit, & quidem cum *utraque aversa*, quas pariter supra indicavimus, & quidem ex *prototypo*, (8) quod, ut signum adjectum docet, hodie exstat in *Gaza Regia Parisiensi*.

NUM. 18.

Cajus CAESAR AUGustus. Caput Caligulæ nudum dextram versus, uti Tab. I. n. 5.

CORinthus. Publio VIPSANIO AGRIPPA II. (Duum) VIRo. Pegasus.

De *aversa* supra l. cit. Tab. I. n. 5. à nobis jam actum est. *Aversam* propius nunc intuemur, quæ *Pegasum* sistit, *Corinthiorum* communem typum, uti supra satis in *Cæsare* Tab. VI. n. 11. & 12. ostendimus, ac in præcedenti modò observavimus nummo : Et cum *unus* saltem *Duumvir* hic denuò occurrat, magis confirmamur in supra adlata suspicione, quod tunc forsan nummi à quoque *Duumviro* seorsim fuerint procusi, hicque *Vipsanius Agrippa M. Bellii Proculi* fuerit *Collega in Duumviratu Corinthi*. *Vipsania Gens* alias *Plebeja*, sed *Consularis* extitit, cujus nomen à *Vipsano* cognomine ductum nonnulli existimant, quamvis *Seneca* in Controv. 12. à verbo *Sanna*, quod est *irrisio*, deductum velit. Cognomen *Agrippæ ex utero matris in pedes egresso nativitas dedit*, ut bene monet *Glandorpius* in *Onomastico* p. 906; Aut, ut *Festus* vult, *Agrippa* dictus est, qui *cum labore matris natus*. Hoc cognomen *Asinii*, *Haterii*, *Fontejis*, *Helvii*, *Fusiis* quoque familiare fuisse, aliunde novimus, sed *Caniniæ Genti* quoque adhæsisse, rarior *Seguini* nummus (in Selectis Num. p. 78.) nos docet, in cujus aversa *caput muliebre turritum* hac perigraphe gaudet: ROMAE ET IMPERIO; in *aversa* circa

(8) Servatur quoque hic Nummulus in *Museo nostro*, sed a Morelliana pictura aliquantum discrepans. Pegasus enim ut in Nummo sequenti lævam versus fertur, atque post alas ejusdem Epigraphe incipit, quæ deinde procedit supra collum-caput &c. ejusdem Pegasi in Nummi ambitu. SIG. HAVERCAMP.

ea *Victoriam* cum laurea & palma hæc leguntur: L. CAN. AGRIPPA II. VIR COR. Ex quo simul cognoscimus, *L. Caninium Agrippam* pariter *Duumviratui Corinthiaco* sub *Galbæ* imperio *præfuisse. Joh. Valens*, in *Familiis suis* sub Gente *Vipsania* Tab. 148. N. II. p. 561. hunc nummum adducens, pro *Caligulæ* capite *Augusti* exhibet, cum perigraphe: CAESAR AUGUSTUS; quod idem & ante jam fecerat in *Nummis Coloniarum* p. 46, monens hic, *Publium* hunc *Vipsanium Agrippam* videri *M. Agrippæ, Augusti Generi*, fuisse *Libertum*. In *Familiis* autem, sub Gente *Vipsania* l. c 561. pauca præfatus, quam male tulerit *Vipsanii* nomen *M. Agrippa*, observat, *hunc* tamen *Agrippam* illud præferre, ut ejus *Familiæ* se esse, ob *M. Agrippæ* potentiam, testaretur. Nescitque præterea, an hic, an *Pater* ejus *Corinthum* deductus fuerit, quando *Julius Cæsar* anno $\frac{708}{9}$ eam constituit *Coloniam*, ut ex *Dione* esset colligere. Et necesse fuisse, illum tunc 43. ætatis annum attigisse, si *Duumviratum consequi* vellet. Sed quando non *Augusti*, sed *Caligulæ* in hoc nummo comparet caput, concidunt sua sponte hæ ipsæ ejus ibidem conjecturæ. Si quid tamen iisdem est indulgendum, existimaremus, fortè *M. Agrippæ fratris* fuisse hunc ipsum *filium*. Siquidem *M. Agrippa* A. V. C. DCCXLI. A. N. C. IX. ætatis 51. decessit. C. & L. *filii* ejus adoptati ab *Augusto*, *Cæsaresque* dicti, non multo post, ut creditum est, Liviæ fraude, interierunt. *Tertius* verò *M. Agrippa*, pariter adoptatus, ob amentiam verò abdicatus, & sepositus, jussu *Tiberii* interemptus fuit. De *Duumviris*, qui Consulum vicem *Romæ* obtinebant, supra egimus in *Cæsare* Tab. VI. 14. & 15. Protulit hunc nummum jam minimæ formæ nec rarum, nec obvium, in lucem, ut diximus, *Joh. Valens* in *Familiis Romanis* sub *Gente Vipsania* T. CXLVIII. p. 561. *Idemque* in *Nummis Colon.* p. 46. sed, quod jam notavimus, minus recte cum *Augusti* facie; dehinc *Mediobarbus* ex *Joh. Mariæ Bidellii*, Mediolanensis, Museo p. 56. haud rectius, cum *Agrippæ* scilicet capite, ac *exesis* circa *literis*, *perigrapheque* in adversa *mutila*, ac ex parte etiam *falsa*: M. AGRIPPA II. VIR. COR. *A. Morellius* autem in *Familiar. Rom. Nummis* sub *Gente Vipsania* sub litera D. integrum, ac secundum *prototypon*, (9) quod in *Regis Galliæ Gaza* adservatur, cum *Caligulæ* capite, uti hic dedimus, sculpi omnino fecit.

NUM. 19.

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ. (*Cajus Cæsar Germanicus*) *Caput Caligulæ laureatum lævam versus, uti Tab. II. n. 44.*

ΑΓΡΙΠΠΙΝΑ ΕΠΙ ΚΛΑΣΣΙΚΟΥ ΑΙΖΑΝΙΤΩΝ. (*Agrippina sub Classico (Duumviro) Æzanitarum*) *Caput Agrippinæ ornatum.*

De *aversa* l. c. Tab. II. à nobis actum est. De *Ænazitis* Numero sequenti 20, proinde ac de Prætore seu *Duumviro Classico* n. 21. differendi erit locus. Neque possumus non monere supra jam à nobis eundem fuisse adductum in *Nummis Agrippinæ, Germanici uxoris*, Tab. XV. n. 14. 15; deinde non solum ΑΙΖΑΝΙΤΩΝ, uti hoc in Nummo, sed etiam ΑΙΖΑΝΕΙΤΩΝ in nummis subinde deprehendi; insuper ΑΙΖΑΝΙΤΩΝ obsignatum esse in Nummo pro ΑΖΑΝΙΤΩΝ, quanquam etiam, ut bene observat *Harduinus* de N. P. & V. p. 21. etiam in Synodo C. P. V. p. 169. planissimè legatur: Πελάγιος Ἐπίσκοπος τῶν Αἰζανιτῶν πόλεως; nec minus ΙΖΑΝΙΤΩΝ in nummis *Claudii* & *Caji* Reginæ Sueciæ Nummophylacii, quam ΑΙΣΑΝΙΤΩΝ in nummis Agrippinæ & Caji, observante *Illustrissimo Spanhemio* Dissert. IX. de U. & P. N. p. 908. deprehendi. Porro ΚΛΑΣΣΙΚΟΝ hic una voce nominari, qui in nummo N. 21. dicitur ΛΟΛΛΙΟΣ ΚΛΑΣΣΙΚΟΣ, ut tamen credamus unum eundemque esse, perinde ac in alio nummo *Azanitarum*, ΕΠΙ ΦΛΑΚΚΟΥ ΑΙΖΑΝΙΤΩΝ offendimus, cum tamen in alio legatur: ΕΠΙ ΡΟΥΦΟΥ ΦΛΑΚΚΟΥ ΑΙΖΑΝΙΤΩΝ; tandem varios *Æzanitarum* in nummis sub Imperatorum *Caligulæ*, *Germanici*, *Claudii*, *Commodi* legi Duumviros & ΕΠΙ ΡΟΥΦΟΥ ΦΛΑΚΚΟΥ sub *Ruffo Flacco*, v. g. ΕΠΙ ΙΕΡΑΚΟΣ sub *Hierace*: ΕΠΙ Α. ΓΕΣΣΙΟΥ, sub *A. Gessio*, ΕΠΙ ΛΥΣΑΝΙΟΥ ΜΕΝΑΝΔΡΟΥ, sub *Lysania Menandri F.* ΕΠΙ ΙΟΥΛΙΟΥ ΚΕΛΣΟΥ, sub *Julio Celso*, ΕΠΙ ΑΝΤΙΟΧΟΥ, sub *Antiocho*. Unde & hoc simul porro constat, eodem observante *Illustriss. Spanhemio* p. 99. recentiss. editionis & 54. antecedentis, figuram & scriptionem Literæ Σ, non multo recentius esse illa, quæ per C formatur, ut equidem doctissimus putavit *Seldenus*, sed contrarium vel ex hoc nummo & sequentibus evinci facilè posse. Attulit alias jam hunc nummum, quod sciamus, nemo, & exstat hodie in *Thesauro Regis Galliæ*.

NUM. 20.

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ (*Cajus Cæsar*) *Caput Caligulæ laureatum versus, uti Tab. II. n. 54.*

vel

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣτος. (*Cajus Cæsar Augustus*) *Caput Caligulæ nudum lævam versus, uti Tab. II. n. 55.*

vel

ΓΑΙΟC ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. (*Cajus Cæsar Augustus*) *Caput Caligulæ laureatum lævam versus, uti Tab. II. Num. 42.*

ΕΠΙ ΛΟΛΛΙΟΥ ΚΛΑΣΣΙΚΟΥ ΑΙΖΑΝΙΤΩΝ, (*Sub Lollio Classico Æzanitarum*) *Jupiter stans succinctus dextra aquilam, sinistra hastam tenet.*

Nummum hunc sub Duumviro, *Lollio Classico*, (qui in *Coloniis* idem valebat, ac Romæ *Consul*, ceu alibi ostendimus) *Æzani* fuisse cusum, du-

(9) Et hunc quoque Nummulum in *Musæo nostro* reconditum habemus, S. H.

dubio caret. Fuit autem, ut hoc primo loco dicamus, *Azani* urbs *Phrygiæ* (nam *tres* alias diversæ sunt; alia *Arcadiæ* (6) alia *Massyliæ* in Africa, & tertia *Phrygiæ*) à *Ptolemæo* Lib. V. c. 11. Ἀιζανὶς, ab aliis Ἀζάνιον, à *Strabone* & *Stephano de Urbibus* p. 40. Ἀζανοὶ, appellata, qui posterior de ea sic: Ἀζανοὶ, (non Ἀζανὶς, ut *Harduinus* p. 21 habet) Φρυγίας πόλις, Στράβων δωδεκάτῃ. Τῆς δ' Ἐπικήτε Φρυγίας Ἀζανοί τέ εἰσι, καὶ Νακόλεια. Οἱ πολῖται, Ἀζανῖται. h. e. *Azani Urbs Phrygiæ, uti habet Strabo Libro XII. Et Azani, & Nacolia Phrygiæ Epicteti urbes sunt. Cives inde Azanitæ dicuntur.* Prorsus vero in nummo nostro confirmatum deprehendimus, quod idem *Stephanus* porro prodit: Ἡρωδιανὸς ἐν πρώτῃ συλλαβῇ διὰ τῆς αι καθόλε λέγων, &c. *Herodianus in primo de universali vult, primam vocis syllabam per αι scribi, ita dicens: Æzen* (sic pergit Stephanus) *Tantali filius fuit, à quo in Phrygia Urbs* (Αιζανοὶ) *Æzani nomen accepit. Hanc aliqui Azanium appellant. Sed Hermogenes* (qui scripsit περὶ Φρυγίας, teste Apollonii Rhodii Scholiaste Libro II.) *inquit: Non oportet eam hoc modo, sed Exuanum* (Ἐξυάνιν) *appellari. Narratur enim circa hunc locum villas esse quasdam; exorta autem fame, pastores, qui convenerant, pro vilitate annonæ sacrificia feciisse: Diis autem non exaudientibus, Euphorbum* Ουανὸν, *quod vulpem, &* Ἔξιν, *quod Echinum significat, Dæmonibus sacrificasse. Diis autem placatis, terram alimenti copiam & multos fructus produxisse; & accolas, cum hæc cognovissent, eum Sacerdotem & Ducem constituisse; & hac occasione urbem Exuanum appellatam fuisse; quod, si interpreteris, ECHINU-VULPEM denotat. Sed ex voce* Ἐξυάνιν Ἀζάνιον *transmutatum videtur; est autem Bythenio simile, de quo dicemus.* Hucusque *Stephanus*, qui studiosè satis originem ex *Hermogene* repetit. Nos tamen cum *Herodiano* facimus, *scriptione vocis* inter cætera in nummo nostro ad hoc credendum animati. Ut taceamus in aliis *Scriptoribus* & sic scriptam hanc vocem inveniri, uti *Numero præcedenti* ostendimus. Sed quis *Lollius Classicus*? *Carolus Patinus C. Lollium, Carthaginis* Duumvirum cum *Tiberii* effigie exhibet, sed hic longè alius, cognomine Classicus affertur. Hoc novimus ex *Suetonio* & aliis, *Lolliam Paulinam Caligulæ* fuisse *uxorem.* Ita enim ille cap. 25. *Lolliam Paulinam, (Memmio Consulari exercitus regenti nuptam) factâ mentione aviæ ejus, ut quondam pulcherrimæ, subito ex Provincia evocavit, ac perductam à Marito conjunxit sibi, brevique missam fecit, interdicto cujusquam in perpetuum coitu;* Et *Dio:* διαλιπὼν ἐν ὀλίγας ἡμέρας ἔγημε Λολλίαν Παυλίναν, αὐτὸν τὸν ἄνδρα αὐτῆς Μέμμιον Ῥηγῶλον ἐγγυῆσαι οἱ τὴν γυναῖκα ἀναγκάσας, h.e. *interjectis paucis diebus, Cajus Lolliam Paulinam duxit, coacto ejus marito, Memmio Regulo, ut eam sibi desponderet;* itemque *Plinius* Libro IX. c. 35: *Lolliam Paulinam, quæ fuit Caji Principis matrona.* Hanc postea amavit quoque *Claudius*, hoc iterum nobis prodente *Suetonio* in *Claudio* cap. XXVI. *Nec durare valuit, quin de conditionibus continuo tractaret, etiam de Petinæ, quam olim exegerat, deque Lolliæ Paulinæ, quæ Cajo Cæsari nupta fuerat;* Et *Tacitus* Annal. Libro XII: *Sed maximè ambigebatur inter Lolliam Paulinam, M. Lollii, Consularis, filiam, & Juliam Agrippinam.* Fuit autem hæc *neptis, ut Torrentius, Glandorpius & J. Valens* volunt, *M. Lollii Paulini*, qui, Quæstura & Prætura deposita, *Legatus Augusti*, Pro-Prætor An. 729. primus *Gallo-Græciam* obtinuit, eamque in provinciæ formam redegit, *Consulatum* An. 732. gessit, *Proconsul Galliam Celticam* obtinuit, additusque fuit ab Augusto *Cajo* Filio, Orientem ingressuro *Rector* & *Magister*, Anno 754. veneno in itinere exstinctus, de quo *Solinus* cap. 16, & *Vellejus.* Certe hujus denarios in suo Triumviratu monetali cusos vide apud Valentem in Familia Lollia. Atque ex *hac* Gente fuisse videtur & hic *Lollius Classicus*, forsan *Quæstor Proconsulis Asiæ*, (certe id affirmare se posse ipse negat *Joh. Valens* p. 326. in de *Nummis Imperatorum Græcis*) quod tamen adprobare postea videtur magis in Nummis Consularibus) hinc *Æzanitæ Phrygiæ*, huic Provinciæ *subjecti*, ut *Caligulæ* benevolentiam sibi compararent; sub *Lollio Classico* solum, utpote *Lolliæ Augustæ, ejusdem uxoris, propinquo*, hunc cudi voluere nummum, ut conjicit *J. Valens;* nisi *Lollius Classicus* forte *Æzanitis* ipse Autor exstiterit, ut *Caligulæ* & *uxori* (quod in præcedente nummo factum est) hunc deferrent *honorem. Jupiter* in nummo, sicuti in quam plurimis aliis *civitatum* monumentis, obvius, *dextrâ aquilam*, veluti signum proprium, *sinistra hastam*, divinitatis δεῖγμα, ceu alibi ostendimus, tenens, an ibidem *singulariter cultus* fuerit, an sub *illo latere voluerint Caligulam*, certo expediri nequit. Vulgavêre jam hunc nummum *J. Valens* in Nummis *Græcis Imperatorum* sub *Caligula* p. 11. & in *Nummis Consularibus* in Familia *Lollia*, Tabula LXXXVII. n. 9. p. 67. Tom. II. *Harduinus* de *Nummis P. & U.* p. 21. *A. Morellius* in Nummis Consularibus sub Gente *Lollia* Lit. E & exstat hodie in *Thesauro Versalienſi*, teste non solum signo adjecto, sed & *Valente* loco citato.

NUM. 21.

ΓΑΙΟC ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑCΤΟΣ. (*Cajus Cæsar Augustus*) *Caput Caligulæ laureatum lævam versus, uti Tab. II. n. 42.*

ΕΠΙ ΛΟΛΛΙΟΥ ΚΛΑCCΙΚΟΥ ΑΙΖΑΝΙΤΩΝ. (*Sub Lollio Classico Æzanitarum*) *Jupiter palliatus stans, dextra aquilam, sinistra hastam tenet.*

Hic ipse nummus cum non nisi *diversa dispositione literarum* à proxime *præcedenti* differat, eo B. L. ablegatum volumus, tantummodo addentes, quod hac formâ tum in *Thesauro Versalienſi*, è *Musæo Sanctæ Genovefæ Monasterii* eo translatus, docentibus & *signo* & *MStis Morellii*, tum in *Arnstadienſi* adservetur.

NUM.

(6) Hæc inculta & sterilis, inde proverbium natum, apud *Zenodotum* & alios, *Azanæa Malk*, de re difficili, ac nullius frugis ac utilitatis, vel cum res cuidam est cum homine intractabili, duro ac difficili.

NUM. 22.

ΓΑΙΟC ΚΑΙCΑΡ. (*Cajus Cæsar*) *Caput Caligulæ radiatum lævam versus, uti Tab. II. n.* 36.

ΕΠΙ ΡΟΥΦΟΥ ΦΛΑΚΚΟΥ ΑΙΖΑΝΙΤΩΝ. (*Sub Rufo Flacco Æzanitarum*) *Jupiter palliatus stans, dextra aquilam, sinistra hastam tenet.*

Alium nunc *Æzanitarum Duumvirum* hic accipimus, nempe *Rufum Flaccum*. *Rufi* cum, teste *Glandorpio* in *Onomastico* p. 748. in plus quàm 30. & amplius Familiis reperiantur, vix cujus hic sit, dicere licebit. *Flacci* cognomen & *Avianis*, *Aviliis*, *Calpurniis*, *Flaviis*, *Fulviis*, *Furiis*, *Horatiis*, *Hordeoniis*, *Leniis*, *Munatiis*, *Norbanis*, *Pomponiis*, *Valeriis*, *Verriis*, præterea *Rufis*, quod ex *nummo* notamus, commune est. Quem *Magistratum* egerit *Rufus*, sibi non constare, ait *Joh. Valens* p. 329. in de *Nummis Græcis*, *Prætorem* tamen, vel *Duumvirum* tunc exstitisse, verisimile est admodum. *Rufum* quendam *Milesiis* sub *Hadriano Archontem* exstitisse, ex nummo alio constat. Solum addimus, apud *Godofredum* hunc ipsum sic deprehendisse *Morellium*, & eum nuper vulgasse *J. Valentem in Nummis Imper. Græcis* p. 11. sub *Caligula*, & infrà sub *Magistratibus sine titulo* p. 329. *J. Harduinum* in de *Nummis Græcis antiquis* P. & U. p. 564. Exstat hodie in *Thesauro Versalienſi*, testibus *Valente*, *Harduino* & *signo* adjecto.

NUM. 23.

ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΝΙΚΟΣΤΡΑΤΟΣ ΕΦΕσίων. (*Summus Sacerdos Nicostratus Ephesiorum*) *Cervus stans.*

Ab *Epheso* urbe, quæ alias πρώτη ἡ ἱερὰ καὶ αὐτόνομος, *prima Asiæ*, *sacra civitas & suis legibus vivens*, in Nummo Vespasiani audit, hunc nummum proficisci, extra dubitationis aleam est positum. Ista verò Dianam, velut peculiare suum Numen, quod ex sexcentis haurire licet nummis, venerabatur, veluti Pergameni *Æsculapium*, aliique alia. Hinc & cervum Dianæ sacrum in Nummis quoque præferebant, de quo appositè *Libanius* in Dianæ encomio: Ἐφεσίοις δὲ καὶ τὸ νόμισμα τὸν ἔλαφον ἔφερεν, *Ephesiorum nummus cervum exhibet.* Indeque profluxit Dianæ Elaphiæ nomen, dum Ἄρτεμις Ἐλαφία Libro VIII. dicitur, legiturque apud *Reinesium* in veteri inscriptione DIANAE AUG. LAPHIAE, sine dubio pro ELAPHIAE, quanquam & sub nomine *Laphriæ* (Λαφρίας Ἀρτέμιδος) eandem deprehendamus apud Pausaniam in Achaicis, qua quippe appellatione à Patrensibus fuit culta. Et quando in Neronis nummo Æchmodem Aviolam Ephesiorum Proconsulem, in Antonini Pii Archontem Duumvirum vel Prætorem, in ejusdem Pætum Scribam, in Domitiani Cleonem', uti legit *Harduinus*, Duumvirum, in Domitiæ Cæsennium Pætum Proconsulem habemus obvios: ita hic Ephesii nobis *Nicostratum* Ἀρχιερέα suum sistunt, hoc est summum Sacerdotem, seu Pontificem, seu qui suprema Sacerdotii hujus Provinciæ dignitate functus est. Id propter tamen, quod esset Pontifex, jure cudendi monetam non usus est, sed quod alium Magistratum, puta Prætoris vel alterius simul gesserit, sicuti novimus ex nummis aliis Ephesi signatis sub Triumviris, Glaucum, Euthycratem, dehinc sub Augusto Asclepiadem Tryphonem, itemque Herasæum, Cusinium, Pontifices pariter egisse, ubi tamen simul erant Prætores, bene hoc observante *Valente* in nummis Græcis Imperatorum p. 310. Vulgavit hunc nummum *J. Valens* in de Nummis Græcis, sed sub Augusto, testaturque in suis nummis eundem esse. B. vero *Morellius* illum cum *Caligulæ*, (num rectius?) deprehendisse capite in MStis Golzianis apud Imperatorem Augustum exstantibus à *Patino* inspectis, schedæ Morellianæ testantur.

NUM. 24.

ΓΑΙΟΝ ΚΑΙΣαρα ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ CEβαστον. *Cajum Cæsarem Germanicum Augustum*) *Caput Caligulæ laureatum dextram versus, uti Tab. II. n.* 58.

ΕΠΙ ΑΥΓΟΥΡΕΙΝΟΥ ΙΕΡΑΠΥΤΝΙΩΝ. (*Sub Augurino Hierapytniorum*) *Aquila fulmini insistens, sive* πυγοφόρος *Aristophani dicta, pone palma.*

Hierapytna celebris admodum *Cretæ* est Civitas in ora Australi, cujus *Plinius* Libro IV. c. 20. meminit, scribens: *Hierapytna*, *Gortyna* &c. Et *Stephanus*: Ἱεραπύτνα, πόλις Κρήτης, ἡ πρότερον Κύρβα, εἶτα Κάμιρος, εἶθ' ὕστως Ἱεραπύτνα. τὸ ἐθνικὸν, Ἱεραπύτνιος, *Hierapytna*, *Urbs Cretæ*, *prius Cyrba*, *tunc Pytna*, *deinde Camirus*, *denique hoc modo Hierapytna. Gentile*, *Hierapytnius.* Et *Strabo* hujus Urbis *situm* ac *nominis rationem* traditurus, Libro X. testatur, in *Ida* monte collem fuisse *Pytnam*, unde deinceps urbem in *illo* positam fuisse adpellatam, Τῆς δὲ Ἴδης; scribens, λόφος Πύτνα, ἀφ' ἧς Ἱεραπύτνα ἡ πόλις. *Pytna colliis in monte Ida*, *à quo Urbs Hierapytna dicitur.* Indeque forte est, quod *Ptolemæus* post *Inatum* ponat Ἱερὰν πέτραν, *hieram petram*, seu *sacrum saxum*, quam multi *Hierapytnam* existimant, quanquam *Strabo* mox addat: ὑπὸ Μινώης, τῆς Λυκτίων, εἰς Ἱεράπυτναν καὶ τὸ Λιβυκὸν πέλαγος, ἐν κόλπῳ δ' ἐστὶν ἡ πόλις, *ab Minoa in Lyctiorum tractu ad Hierapytnam & Lybicum mare: Urbs ea in sinu est.* Voluntque nonnulli, τῷ Πύτνα vocabulum ἱερὰ adhærere, quod juxta mythicæ Theologiæ Doctores, in *antro* istius montis *Jupiter* capræ ubera suxerit. Hodie ista *Giera Petra*, teste *Harduino* p. 215. De N. A. Græc. nominatur. *Palladis* & *Æsculapii Fana*, ut docet vetus *Inscriptio* apud *Gruterum* p. DV. non so-

solum olim ista Civitas ostendit, sed & *Jovem* in hac Insula fuisse natum & sepultum, fabulati sunt veteres, & à *Virgilio Creta Jovis magni Insula* dicitur; propterea que & *aquilam*, *Jovis* armigeram, in hoc ipso nummo conspicias; Cumque *copiosæ* in *Creta palmæ* exsistant, juxta *Plinium* Libro XIII. c. 9. *nonque uno Palmarum genere ferax sit*, juxta *Theophrastum*, hinc *palma cum dactylis* juxta *aquilam* signata est. Varia alias *Prætorum* & *Magistratuum* nomina in nummis sunt obvia, uti ΣΑΜΑΡΟΡΑΣ in nummo *Brandenburgensis Gazæ* & *Mediceæ*; ΜΕΝΕΣΘΕΥΣ in *Thesauro Mediceo*; ΙΜΕΡΑΙΟΣ in nummo *Christinæ Reginæ*, & *Cl. Patin.* apud *Illustriss. Spanhemium* Diss. IV. p. 305. & Dissertat. VI. p. 338. novissim. edit. imo *Caligulæ* ipsius ævo, ΦΑΛΟΤΙΟΣ in *Caligulæ* Nummo apud *Harduinum* p. 215. & infra Tab. VII. n. 20. à nobis adducto. Hic AUGURINI saltem notamus, quamvis *J. Valens* p. 325. in de *Nummis Græcis* nesciat, ad quem Magistratum hic ipse sit referendus *Augurinus*? Vera, ut hoc adhuc addamus, omnino ex hoc & aliis nummis huic geminis, quos *Laudatiss. Spanhemius* Dissertatione pariter VI. p. 338. Edit. novæ, & *Paruta* in Nummis Siculis Tab. LXXV. n. 11. (quamvis falso Ἱεραπίτης expresserit, pro Ἱεραπυτιαν) adferunt, *scriptio* (7) præterea *hujus Urbis* evincitur, neque illam recte scribi Ἱερὰ Πύτνα, quemadmodum hodie *Stephani* codices præ se ferunt, neque Ἱερὰς Πύδνης, uti habent *Strabonis* corruptæ editiones Libro X. loco supra adlato; neque Ἱεραπύδνης, ceu dictam in *Strabone* lectionem restitutam vult magnus *Casaubonus*, Libro X. p. 472. castigatus propterea à *Palmerio* in *Exercitationibus ad Græcos Autores*, quamque minus recte habet *Dio* Libro XXXVI. emendatus exinde ab *Illustriss. Spanhemio* loco supra citato; sed vel Ἱεραπύτνα, vel Ἱεραπίτνα, utramque scriptionem nummis comprobantibus, quod miramur, ab *Abrahamio Berkelio*, diligentissimo alias ad *Stephanum Byzantinum* de *Urbibus* Commentatore, non fuisse observatum. Originem insuper hanc urbem suam Phœnicibus debere, doctissime, ut omnia, nos docuit toties laudatus *Spanhemius* in æterno suo de usu & Præstantia Opere p. 339. *Collis autem hujus Pytnæ*, scribens, *& cognominis Urbis nomen à Phœnicibus profectum, ex ipsa vocis formatione mihi continuo liquere videtur. Certe in plerisque Creticis Phœnicium quid latere, idque se docturum alias, contestatur doctissimus Bochartus, in eruditissimo Opere de Coloniis Phœnicum Libro I. c. 15; & ipsius Insulæ nomine CRETAE, ac Urbis in eadem ITANI exemplis interim firmat. Sic πύτνην haud dubito proferre itidem vestigia vocis cum iisdem literis radicalibus* פטן *vel* פוטנין, *qua in Oriente DIVES PECORUM denotatur. Creta enim inter alia decora pascuis & gregibus ferax, unde Dionysio* εὔβοτος vocatur.

Πολλή τε λιπαρή τε καὶ εὔβοτος, ἣς ὕπερ Ἴδης,

Magnaque, pinguisque, & bona pascua habens, quam super Ida.

Hinc in Ida Collis ille PYTNA, pascuis id genus abundans, & ad quem posita Urbs Hierapytna, à loci aut templi alicujus religione SACRAE insuper seu ἱερᾶς *appellationem apud Cretenses nacta, voce, uti alias factum, è Græca & Phœnicia, sicuti pleraque Palæstinæ, Syriæ ac Phœnices loca illud* ΙΕΡΑΣ *elogium frequenter sibi vindicare observo in antiquis selectis nummis Æliæ Capitolinæ, Gadarorum, Cæsareæ, Tyri, Sidonis, Gabalorum, Bybli, Apameæ, Damasci, Seleuciæ, Samosatæ (ut Ammiano vocatur) aliarumque, & qua de re alibi.* Cæterùm exhibet hunc nummum & *J. Valens* in *Nummis Imper. Græcis* p. 11. sed pro ΑΥΤΟΥΡΕΙΝΟΥ saltem habet ΑΥΤΟΥΡ. illumque apud *Franc. Lotti* sic deprehendisse, *Morellium* affirmat, & infra in Magistratibus sine titulo eundem è Thesauro Regio Versalienſi deprompsisse, additum signum docet, qui illis, uti dedimus, cum literis quoque ipsum sculpi fecit.

(7) In *Marmoribus Oxonienſibus* mentio occurrit *fœderis Hierapytniorum* cum *Prianſiis*, & in *Inscriptione* apud *Grutetum* p. V. *fragmenti fœderis Hierapytniorum*, ubi ΙΕΡΑΠΥΤ-

NUM. 25.

ΓΑΙΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ CEBACTON. (*Cajum Cæsarem Augustum*) *Caput Caji corona radiata ornatum, lævam versus, uti Tab. II. n. 39.*

ΜΑΓΝΗΤΩΝ ΣΙΠΥΛΗ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΓΡΙΠΠΙΝΑΝ, *sc.* ἐτίμησαν (*Magnetes Sipyli sive ad Sipylum Germanicum & Agrippinam sc. colunt*) *Germanicus velatus stans dextra pateram tenens, adstante Agrippina dextera duas spicas, sinistrâ hastam tenente.*

Multæ Græciæ Urbes, adulationis fama jam dudum apud veteres inclytæ, Caji Familiam nummis coluere vitiis notiorem quam virtutibus. In his etiam sunt Magnetes ad Sipylum *Straboni* Libro XII. ὑπὸ Σιπύλῳ dicti. *Ptolomæo* Libro V. c. 2. Μαγνησία πρὸς Σιπύλῳ, *Livio* Libro XXXVII. c. 44. *Magnesia ad Sipylum*, *Plinio* Libro V. c. 31. *Magnetes à Sipylo*, perinde ac in nummis ac marmoribus: ΜΑΓΝΗΤΩΝ ΑΠΟ ΣΙΠΥΛΟΥ. Hæc Urbs in *Phrygia*, vel, ut aliis placet, Lydia, ad Sipylum montem, proximà Sardibus, sita, terræ motu maximam partem fuit deleta, Manissa *Leondacio* hodie dicta. Coluit ista olim inter Deos Præsides Cybelen, hinc in *Crispinæ* nummo videas Cybelen in Templo sedentem, & in Caracallæ nummo, qui est in Thesauro *Patini* p. 187. Cybele comparet cum leone, non minus & in marmore Arundeliano quodam jurant Magnesii Smyrnæis διὰ τὴν μητέρα τὴν Σιπυληνήν. Et in appendice ad Marmora Oxonienſia hanc legas Inscriptionem:

ΤΑΤΙΑ ΗΡΩΘΕΜΙΔΟΣ ΜΑΓΝΗΤΙΣ ΑΠΟ-
ΣΙΠΥΛΟΥ
ΖΩΣΑ ΕΑΥΤΗ ΚΑΙ
ΤΩ ΤΙΩ ΚΑΤΟΙΧΟΜΕΝΩ ΛΑΤΣΑΝΙΑ
ΑΥΣΑ
ΚΑΙ ΤΩ ΠΑΤΡΙ ΑΥΣ.

Magne-

NIOI inscribuntur, ut nullum de *vera epigraphe nummorum hujus* oppidi resideat dubium.

Magnetes ergo aliarum quam plurimarum Græcarum civitatum exemplum ſequuti, Germanicum velatum & ſacrificatum, veluti ob Heroica & ætatem duratura facta inter Divos receptum, in adverſa ſiſtunt, Agrippinam verò ſub Cereris cum ſpicis figura multa mortalibus exhibentis beneficia, ut docerent ſine dubio, qua ratione degener à moribus Parentum filius illos potius intueri, ac virtutes illorum per omnem vitam imitari debeat, niſi fortè ad Ἀθήναν hoc nummo, uti in filiæ nummo reſpexerint. Edidit hunc nummum jam *A. Morellius* in *Specimine* II. *Lipſienſi* p. 206. & 207. Tab. XX. Num. 5. *J. Valens* in *nummis Græcis* p. 11. ex *ſuo Muſeo*, ubi tamen Inſcriptionem paulo differentem hanc ex *ſuis nummis* communicavit: ΜΑΓΝ. CIΠΤ. ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ. ΑΓΡΙΠΠΙΝΑΝ. Aſſervat hunc etiam *Theſaurus Regis Chriſtianiſſimi*, & ex hoc *A. Morellius*, ut dedimus, accuratè delineavit. Poſſedit & illum *Gallandus*, & ſupra in *Germanici* & *Agrippinæ Nummis* Tab. XIII. Num. 27. & 28. eundem exhibuimus.

NUM. 26. 27.

ΓΑΙΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΕΠΙ ΑΟΥΙΟΛΑ. (*CAJUM CAESAREM GERMANICUM SUB AVIOLA.*) (*Proconſule* ſcilicet *colunt.*) *Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus.*

ϹΜΥΡΝΑΙΩΝ ΜΗΝΟΦΑΝΗϹ ΔΡΟΥϹΙΛΛΑ. ſcil. ἐτίμησεν. (*SMYRNAEORUM MENOPHANES DRUSILLAM* ſcil. *colit.*) *Druſilla Caji ſoror ſedens dextrorſum dextra duas ſpicas, vel papavera, ſiniſtra haſtam tenet.*

Menophanes conſuetum Græcis nomen, ſiquidem *Menophanen Prætoris* officio fungentem in *Nummo Pergamenorum* apud *Valentem* in *Num. Græc.* pag. 11. & 327. & in *Epheſiorum* apud *Harduinum* in *Add.* pag. 571. offendimus, exindeque *Dominus de Wilde* conjecit hunc ipſum noſtrum, cum nomen Urbis ærugine eroſum in ſuo legere non potuerit, Epheſi, ſicuti illum fuiſſe cuſum, p. 132. in *ſuis Numiſmatibus antiquis.* Sed Smyrnam illum dediſſe, noſter luculentior ſatis docet. *Smyrna*, à Smyrne Amazone, quæ Urbem condidit, ſic nuncupata, (8) inquam, cui juxta *Auguſti* nummum in *Theſauro Goltzii* p. 332. & apud *Occonem* p. 183. Ἱερὰ καὶ ἄσυλος σύγκλητος, *ſacer ac liber Senatus erat*, amne *Melete*, ſecundum *Plinium* Libro V. Cap. 31. gaudens, non procul orto, cultu *Apollinis Clarii*, itemque *Fano Æſculapii*, *Cybeles*, *Jovis Acræi*, ac *Templo Urbis Romæ inclyta, quæque Templum Tiberio juſſu Liviæ ac Senatus decreto dicatum, oſtentabat, Proconſule tunc Urbis Lepido, Prætore verò Petronio.* Ita hic adulantes *Smyrnæi ſub Proconſule Aviola Caligulam, ſubque ejusdem temporis Prætore Menophane Divam Druſillam*, (uti in *Nummis* quoque audit) *maximè è ſororibus adamatum, ſeſe colere hoc monumento teſtantur ac profitentur.* Cumque illa ſororum erat chariſſima, illam propterea defunctam Veneris habitu & cognomine Panthea conſecravit, ut teſtis eſt *Dio* Libro. LIX. eamque in cœlum euntem viderat *Lucius Geminius*, Senator, eodem id referente d. c. & *Seneca Apocolc.* Cap. I. *Haſtam quando tenet, Divinitatis argumentum eſt, quippe eam ſceptri vice. Deorum ſimulacra plerumque tenebant*, de quo videri poteſt *Juſtinus* Lib. XLIII. Cap. 3. ac ex *nummo Fauſtinæ junioris* datur colligere, ubi ſola haſta fellæ innixa cernitur apud *Arſchotanum* Tab. XLIV. & alios. *Spicas geſtat & papavera, & ſub Cereris ſchemate in nummo comparet, ſine dubio ſub illa quoque conſecrata. Ceres* enim, quam *Manilius* Lib. II. *Aſtr. ſpiciferam adpellat, priſcis nihil aliud quam terra & ex illa naſcens frumentum fuit. Alma* exinde non ſolum dicta, quod frugibus ſuis cuncta alat, ſed & nigra, nigraque idcirco veſte induta juxta *Pauſaniam* in *Arcadic.* perinde ac *Iſidis Ægyptiorum* velum maxima ex parte erat nigrum. Papaver verò quando dextra tenet, forte ex eo eſt, quod papaver ſativum & eſculentum illi offerebatur, teſte *Plinio* Lib. XIX. Cap. 8. In lucem emiſit jam hunc *Nummum Nobiliſſ Dominus de Wilde* in *Nummis ſuis ſelectis* Tab. XVII. Num. 100. ſed cum integer ſatis ipſi non fuerit nummus, in ejus antica. . . . ΜΑΝΙΚΟΝ ΕΠΙ ΙΟΥΛΙΟΥ . . . . tantum legit, pro ΑΟΥΙΟΛΑ ſcilicet ΙΟΥΛΙΟΥ (. . . . *MANICUM SUB JULIO . . . . JULIO* ſcilicet *Aviola.* In poſtica verò ΔΡΟΥΣΙΛΛ . . . . . ΜΗΝΟΦΑΝΗΣ. . . *Joh. Valens* in *Nummis Pop. & Urb. Græce loquentium* p. 11. ut tamen in adverſa pro ΔΡΟΥΣΙΛΛΑ uti in noſtro, ſaltem ΔΡΟΥΣ. ex *Muſeo D. Foucault.* exhibeat. *A. Morellius* in *Nummis Conſularibus ſuis* & quidem ſub *Familia Acilia* Tab. II. Num. 2. illum exhibuit uti heic comparet, integrum. Pars quoque fuit olim *Theſauri Colberti*, *Marchionis de Seignelay*, ceu additum docet ſignum, *Abbasque Biſotus* eundem poſſedit.

NUM. 28.

ΓΑΙΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ. (*CAJUM CAESAREM.*) *Caput Caligulæ corona radiata ornatum, lævam verſus, pone ſtella, uti Tab. II. Num.* 38.

ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ. (*SMYRNENSIUM.*) *Cammarus.*

Peculiare fuit, uti aliarum Græcarum Urbium, ſic & *Smyrnæorum* erga *Caligulam*, perinde ac erga *Tiberium*, adulandi ſtudium, nunc novo denuo monumento conteſtatum. Et quemadmodum in nummis ſuis alias *Deos* ac *fana* ſua præferre conſueverant, ita hic *Cammarum*, *cancri*, ſive *piſcis*

(8) *Plinius* Libro V. Cap. 31. *Ab Amazone condita, reſtituta ab Alexandro Smyrne. Hinc in nummis & illo comparet in Tranquillinæ Numme apud Sponium in Itinerar. Athen. dextra ædiculam, ſiniſtra bipennem geſtans.*

scis marini, genus in eodem sistunt: *Cammarus* autem in nummis *maritimarum urbium* sæpè obsignatus deprehenditur, quod plerumque circa *illas istorum magna* soleat esse *copia*, *frequensque captura*. Vulgavit jam illum *Joh. Valens* in *Nummis Græcis* p. 11. qui ipsum in Collegio *Ludovici M.* viderat. *Harduinus* ex *Museo suo* eundem afferens, illum p. 462. *Cajo, Augusti filio, sine dubio minus recte, adscribit.* Istum *B. Morellius* deprehendit apud *Jesuitas Monasterii Claromontani Parisiis*, itemque apud *Jobertum* hujus Societatis *Patrem doctissimum*, ut adeo de facie ipsius rectius ex gemino exemplari judicare potuerit, & ex illis, quos insuper *Cajo* Imperatori obtulere *Smyrnenses* fieri potest judicium, rectius huic istum manere.

NUM. 29. 30.

ΓΑΙΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ ΕΠΙ ΑΟΥΙΟΛΑ. (*CAJUM CAESAREM SUB AVIOLA.*) *Caput Caji laureatum, lævam versus, uti hic I. Num. 29.*

vel

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΕΠΙ ΑΟΥΙΟΛΑ. (*CAJUS CAESAR SUB AVIOLA.*) *Caput Caligulæ laureatum.*

ΜΗΝΟΦΑΝΗΣ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ scil. ἐτίμησεν. (*MENOPHANES SMYRNENSIUM*, scil. *colit.*) *Victoria gradiens dextrorsum dextra lauream sustinet, sinistra palmam tenens.*

Non multum hic ipse differt ab *illo*, quem Num. 26. & 27. jam vidimus, præterquam quod in *antica* cognomen ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ sit *omissum*, interim eo certiores nos reddidit, quod *Smyrnenses* sub *Pro-Consule Aviola* & *Prætore Menophane Cajum* non unis monumentis venerati sint, fortè *expeditione Germanica* feliciter, ut *Cajo* videbatur, finita. Luci illum exposuit jam ex *suis nummis J. Valens* in *Nummis Græcis* p. 11. ut tamen *anticæ Inscriptionem* in casu recto tradat: ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΕΠ ΑΟΥΙΟΛΑ. *B. Morellius* eundem in *Collegio Claromontano Jesuitarum Parisiensium*, itemque apud *Jobertum* obvium habuerat cum *antica* in casu accusativo, voce tamen ΜΗΝΟΦΑΝΗΣ in utroque *exesa*, quam ex *Valente* restituimus, quamvis & integrum, nescio unde, *nummis suis Consularibus* sub *Familia Acilia* Tab. II. Num. 3. postea quoque retulerit, quod ex illo tempore, quo jam hoc scripseramus, demum observavimus.

NUM. 31. 32.

ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ. (*SMYRNENSIUM.*) *Caput Caligulæ nudum lævam versus.*

ΕΠΙ ΦΙΛΙΣΤΟΥ ΛΕΥΚΑΝΔΡΟΣ. (*SUB PHILISTO LEUCANDRO.*) *Victoria gradiens dextrorsum, dextra palmam, sinistra trophæum gestans.*

Victoriam gradientem cum laurea & palma à *Smyrnensibus* in *nummo præcedenti* sub *Aviola* & *Menophane* exhibitam vidimus, nunc cum palma & trophæo sub *Philisto Leucandro*, sine dubio, Prætore obvenit. Ut adeo pateat singularem & frequentem habuisse *Smyrnæos nostri Caligulæ* venerationem, istam non uno monumento comprobantium. Exstat hic ipse nummus in *Thesauro Regis Galliæ* & *Schwartzburgico*.

NUM. 33. 34.

ΓΑΙΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ. (*CAJUS AUGUSTUS MYTILENAEORUM.*) *Caput Caji nudum lævam versus.*

ΔΡΟΥΣΙΛΛΑ ΣΕΒΑΣΤΗ ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ. (*DRUSILLA AUGUSTA MYTILENAEORUM.*) *Caput Drusillæ ornatum, lævam versus.*

Mytilenæi nunc prima vice occurrunt, horum *Urbs Mytilene* in *Lesbo* sita erat; hinc in quodam apud *Seguinum* p. m. 24. nummo πόλις Λέσβου Μυτιλήνη audit, quod & *Plinius* docet Libro V. Cap. 39. scribens: *Lesbos* Insula, in qua libera *Mytilene*, & *Stephanus* de *Urbibus* p. 575. Μυτιλήνη, πόλις ἐν Λέσβῳ μεγίστη· Ἑκαταῖος Εὐρώπῃ· ἀπὸ Μυτιλήνης τῆς Μάκαρος θυγατρὸς, ἢ Πέλοπος· οἱ δέ, ὅτι Μυτίλης ἦν ὁ οἰκιστὴς, οἱ δὲ, ἀπὸ Μύτωνος τοῦ Ποσειδῶνος, ἢ Μυτιλήνης. *Mytilene Urbs in Lesbo maxima, de qua Hecatæus in Europa, quæ à Mytilene Macaris, aut Pelopis filia nomen habet. Alii verò perhibent, quod Mytiles ejus fuerit conditor. Alii verò tradunt, à Mytone filio Neptuni hoc nomen accepisse.* Magnam quoque *Mytilenæorum* erga Germanici familiam fuisse propensionem, vel ex hoc nummo satis clare datur colligere, quam imprimis, eodem capessente imperium declararunt. Hanc inde inter alia enatam fuisse vero simillimum est, quod *Agrippina, Germanici uxor*, *Juliam*, è liberis suis ultimam, ibidem enixa fuerit, multisque beneficiis propterea eosdem cumulaverit. Ita enim *Tacitus* Libro II. *Annalium*: *Petita inde Eubœa, transmisit Lesbum, ubi Agrippina novissimo partu Juliam edidit.* Memori grataque mente ista tenentes Mytilenæi, Cajum vi-

ciſſim hic cum Druſilla ſorore quam deperibat, penitus, &, ut loquitur *Suetonius* Cap. XXIV. *in modum juſtæ Uxoris propalam habebat*, ſiſtunt in *nummo. Suetonii* ſaltem repetimus de eadem verba: *Ex his* (tribus ſororibus) *DRUSILLAM vitiaſſe virginem prætextatus adhuc, creditur, atque etiam in concubitu ejus quondam deprehenſus ab avia Antonia, apud quam ſimul educabantur. Mox Lucio Caſſio Longino, Conſulari, collocatam, abduxit, & in modum JUSTAE UXORIS propalam habuit. Hæredem quoque bonorum atque Imperii æger inſtituit.* Adulantes ergo *Mytilenæi* eandem cur non AUGUSTAM in nummo adpellent? cur non eandem cum ipſo conjungerent, quam poſt mortem Veneris habitu & cognomine Pantheæ conſecratam quoque voluit, uti Num. 26. & 27. jam monuimus, & ſupra Tab. III. Num. 5. & 6. Obiter notamus, cum à multis veteribus *Auctoribus Mitylenen* videamus quoque ſcriptam, transpoſitis vocalibus, nos præferre hunc ſcripturam, quam in nummo hoc & aliis offendimus, è quibus quippe tutiſſime ſcribendi ratio petenda eſt, de quo videri quoque poteſt *Voſſius* ad *Mel.* p. 201. Vulgaverunt hunc *rariſſimum nummum* jam *Morellius* in *Specimine* II. *Lipſienſi* Tab. XX. Num. 6. p. 205. & *J. Valens* in *Nummis Græcis* p. 12. ſub *Druſilla.*

NUM. 35. 36.

ΓΑΙΟΝ ΚΑΙCΑΡΑ CΕΒΑCΤΟΝ ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΙ ſc. ἐτίμησαν. (*CAJUM CAESAREM AUGUSTUM MYTILENAE* ſc. *colunt.*) *Cajus Cæſar ſtans velatus, ritu ſacrificantis, dextra pateram tenet.*

ΙΟΥΛΙΑΝ ΝΕΑΝ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΙ. (*JULIAM NOVAM GERMANICI MYTILENAEI.*)

Cum de hoc nummo infra, ubi de *Nummis Juliæ* agemus, uberior deinde erit locus, eo B. L. ſtatim ablegamus, id propter hic adducto, quod & Caji præferat nomen & habitum.

NUM. 37.

Cajus CAESAR GERMANICUS. Caput Germanici laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 2.

AGRIPPINA. Caput Agrippinæ ornatum, lævam verſus.

Multos jam vidimus nummos, qui matrem Agrippinam & filium Cajum obſignatum in nummis omnis propemodum æreis exhibent, ſolum gratiam apud Cæſarem ineundi cauſa, præſertim cum ſcirent ſingulari ſtudio ejus oſſa ac cineres collegiſſe ſingularique pompa ipſius funus curaſſe. Ejusmodi vero nummos, & ubi plura, quæ huc ſpectant, jam diximus, B. L. inveniet Tab. III. Num. 4. & in argenteis ibid. Num. 6. & 9. Tab. IV. Num. 21. Tab. VI. Num. 3. 11. 19. & 25.

NUM. 38. & 39.

ΓΑΙΟΝ ΚΑΙCΑΡΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΕΠΙ ΑΟΥΙΟΛΑ, ſc. ἐτίμησαν. (*CAJUM CAESAREM GERMANICUM SUB AVIOLA* (*Proconſule*) ſc. *colunt.*) *Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. VI. Num. 26.*

ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΑΓΡΙΠΠΕΙΝΑΝ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ΜΗΝΟΦΑΝΗC. (*GERMANICUM AGRIPPINAM* (*Urbs colit*) *SMYRNAEORUM MENOPHANES*) (*Prætor*) *Capita Germanici & Agrippinæ adverſa.*

Averſam, uti hic eſt, ſupra Num. 26. hujus Tabellæ jam vidimus, nec multum *adverſa* diſcrepat ab *illa*, *quæ* Num. 27. occurrit, modo quod loco *Druſillæ* hic *Germanicus* & *Agrippina* legantur; certiusque modo exinde reddatur, quod *Smyrnæi* adulantes, ut cæterarum Urbium incolæ, ſub *Aviola ProConſule* & *Menophane*, *Prætore*, ſicut in illo monumento *Druſillam* cum *Cajo*, & in iſto Num. 29. & 30. ſub *eodem* Magiſtratu *Cajum* ſolum, ita in hoc cum Parentibus *Germanico* & *Agrippina Cajum* item novo tertioque monumento venerati fuerint. Nummum hunc non vulgarem jam luci expoſuere *Joh. Valens* in *nummis Græcis* p. 11. ex *D. Foucault Muſeo*, & ex *D. Gallandi Morellius* ſupra in *Nummis Germanici & Agrippinæ* Tab. XIII. Num. 23. & 24. perinde ac ex *Theſauro Regis Chriſtianiſſimi*, ubi tamen vocem Σμυρναίων in *exeſo* ſuo nummo legere non potuit, *quam* ex *Valente* hic reſtituimus. Integrum tamen, quod ex illo tempore, quo hoc ſcripſeramus jam, obſervavimus, attulit in *Nummis Conſularibus* & quidem ſub *Familia Acilia* Tab. II. Num. 1. Exſtat & hodie in *Theſauro Schwartzburgico.*

TABULA VII.

CONTINENS

NUMMOS CALIGULAE

AEREOS MEDII MODULI.

NUM. 1.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS PONTifex Maximus TRibunicia POTeſtate. Senatus Conſulti nota in media area.

GERMANICUS CAESAR TIberii AUGUSTi Filius DIVI AUGuſti Nepos. Caput Germanici nudum, dextram verſus, uti hac Tab. VII. Num. 12.

Studium Senatus Populique Romani Caligulam admonendi de moribus paternis ſectandis ſingulariter eluceſcit ex tot omnis metalli monumentis, in quibus vultum ipſius cum Parentis conjunxere; colligere hoc nobis ſatis datur ex illis, quos Tab. III. Num. 7. & 11. in aureis, Num. 7. in argenteis Tab V. Num. 13. 15. 16. 18. & 19. Tab. VI. Num. 2. jam adduximus, ad quos B. L. ablegamus, ne actum jam agamus. Tantummodo advertimus, cum ſolam Pontificis Maximi & Tribuniciæ Poteſtatis primæ dignitatum (de quibus ſupra) notas præ ſe ferat, illum ſtatim ſub initium regiminis ſui A. V. C. DCCXC. Chriſti XXXVII. Conſulibus *C. Acerronio Proculo* & *C. Pontio Nigrino* fuiſſe ſignatum. Exhibuimus etiam illum ſupra in *Germanici nummis æreis* Tab. II. Num. 14. Exſtat in *Theſauro Schwartzburgico*, & illum jam vulgavit quoque *Mediobarbus* in *Cajo* p. 77. quanquam ille MAX. pro M. & P. pro PON. offendiſſe quoque teſtetur.

NUM. 2.

Cajus CAESAR DIVI AUGuſti PRONepos AUGuſtus Pontifex Maximus TRibunicia Poteſtate III. (Tertium) Pater Patriæ. Senatus Conſulti nota in area.

GERMANICUS CAESAR TIberii AUGuſti DIVI AUGuſti Nepos. Caput Germanici nudum, lævam verſus, uti Tab. VII. Num. 9.

Nihil eſt, quod in hoc nummo attendere habeamus, ſi addas, quæ ad præcedentem diximus, præter quod Tribuniciam Poteſtatem III. tertia vice geſtam exhibeat, de qua ſatis ſupra Tab. I. Num. 26. itemque titulo patris Patriæ ibidem Num. 24. egimus, ut adeo pateat ſimul, illius typum cum Germanici Patris icone non una vice fuiſſe à Senatu Populoque, jamque A. V. C. DCCXCII. Chriſti XXXIX. *M. Aquillio Juliano* & *P. Nonnio Aſpernate Conſulibus*, repetitum. Dedimus jam illum ſupra Tab. II. Num. 15. Exhibuit & illum *Mediobarbus* in *Cajo* p. 77.

NUM 3.

Cajus CAESAR DIVI AUGuſti PRONepos AUGUSTUS Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate III. Pater Patriæ. Senatus Conſulti nota in media area.

GERMANICUS CAESAR TIberii AUGuſti Filius DIVI AUGuſti Nepos. Caput Germanici nudum, lævam verſus, uti Tab. hac ipſa VII. Num. 9.

Sola ſcriptione vocis POT. pro P. in averſa hic ipſe à præcedente differt; hinc pergimus, modo addentes, quod illum quoque ſupra in *Germanici Nummis æreis* Tab. II. Num. 16. adduxerimus.

NUM. 4.

Cajus CAESAR DIVI AUGuſti PRONepos AUGuſtus Pontifex Maximus TRibunicia POTeſtate IIII. (Quartum) Pater Patriæ. Senatus Conſulti nota in media area.

GERMANICUS CAESAR TIberii AUGuſti Filius DIVI AUGuſti Nepos. Caput Germanici nudum, dextram verſus, uti hac Tab. VII. Num. 9.

Ob typi præſtantiam eundem nummum quarta vice, illoque quarta vice gerente Tribuniciæ Pote-

Poteſtatis dignitatem, obſervamus, quod factum eſſe novimus A. V. C. DCCXCIII. Chriſti XL. eodem Conſule ſolo. Neque prætermittere poſſumus, illum jam ſupra à nobis in *Germanici Nummis æreis* Tab. II. Num. 17. fuiſſe adlatum, exhibitumque quoque à *Mediobarbo* in *Cajo* p. 78. ex indice *Cavotortæ*, hodieque exſtare in *Theſauro Schwartzburgico.*

NUM. 5.

Cajus CAESAR AUGuſtus PONTifex MAXimus TRibunicia Poteſtate IIII. (Quartum) COnSul IIII. (Quartum) Senatus Conſulti nota in media area.

vel

GERMANICUS CAESAR TIberii AUGuſti Filius DIVI AUGuſti Nepos. Caput Germanici nudum.

vel

Cajus CAESAR GERMANICUS AUGuſtus. Caput Caligulæ nudum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 6.

Conſulatus IV. dignitati Tribuniciæ Poteſtatis, quam pariter quarta vice geſſit, in hoc nummo adjectus eſt, incidens in annum V. C. DCCXCIV. & Chriſti XLI. quo occiſus eſt, Collega tunc ipſi exſiſtente *C. Sentio Saturnino.* Æri jam illum quoque incidi juſſimus ſupra in *Germanici nummis* Tab. II. Num. 18.

NUM. 6.

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS IMPerator. Caput Caligulæ laureatum, dextram verſus, uti Tab. I. Num. 7.

vel

Cajus CAESAR AUGuſtus GERMANICUS. Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 3.

MUNicipium AUGUSTA BILBILIS . . . . . intra coronam querneam, in area nummi, II. Duum VIRis.

Gemellum huic planè nummum ſupra Tab. V. Num 2. exhibuimus, quem *Bilbili, Celtiberorum Urbi* in *Tarraconenſi Hiſpania* debemus, ſub *Cajo CORNelio REFECto & M. HELVio FRONTone II. Viris* cuſum. Hic literæ Duumvirorum ærugine exeſæ legi non potuerunt, credibile tamen eſt ſub iisdem Duumviris eundem prodiiſſe Quæ hic moneri de hoc Municipio plura poſſunt, ibidem B. L. inveniet. Poſſedit eundem olim *Dominus Gotofredi*, uti ex *ſchedis Morellianis* nobis conſtat. *C. Mediobarbus* quoque ex *R. P. Cattanei Nummophylacio* p. 78. unum affert cum Inſcriptione MU (potius MUN) AUGUSTA BILBILIS circum coronam querneam, in qua II. VIR. niſique nos omnia fallunt, hic ipſe eſt, & quoque Duumviri in eodem exſculpi non potuerunt ab Autore laudato.

NUM. 7.

Colonia Cæſarea Auguſta MONTANO ET GERMANO II. (Duum) VIRis. Colonus boves ante ſe agens, & ſulcos aratro ducens.

Denuo novum Coloniæ Cæſareæ Auguſtæ monumentum nobis obviat, de qua Colonia ſupra Tab. IV. Num. 12. item Tab. V. Num. 4. 5. & Tab. V. Num. 3. Sanè ſicuti Tab. IV. Num. 12. & 13. Licinianum & Germanum conſpeximus Duumviros, Tab. V. Num. 6. Titulum & Montanum. Num. 7. verò ibidem Scipionem & Montanum, ita hic Montanum & Germanum conjunctos deprehendimus, ut exinde eo certius conſtet non diutinum Duumvirorum horum fuiſſe imperium, ſed ad certum modo tempus, quamvis in Coloniis Municipiisque eodem fere jure Magiſtratus eſſent, ac Romæ Conſules. Exhibuit jam hunc nummum ex *Cimelio Regio* deſcriptum *Harduinus* de N. P. & V. p. 108. *Morelliusque* apud *Dn. Gottofredum* olim reperit, ex cujus *ſchedis* eundem attulimus.

NUM. 8.

Cajus CAESAR GERMANICUS Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. I. Num. 3.

Colonia Cæſarea Auguſta LICINIANO ET GERMANO II. (Duum) VIRis. Aquila legionaria intra duo ſigna cohortium, quorum in apicibus dextræ erectæ conſpiciuntur.

Eundem prorſus typum ſupra Tab. IV. Num. 13. jam dedimus, modo quod iſte ære magno, hic medio expreſſus ſit, quare eo B. L. ablegamus. Debemus hunc *ſchedis Morellianis.* Exhibet & illum *C. Patinus* in *nummis æreis medii & minimi moduli* p. 92.

NUM. 9. & 10.

Cajus CAESAR GERMANICUS AUGustus. Caput Caligulæ nudum, lævam versus.

GERMANICUS CAESAR. Caput Germanici nudum, lævam versus.

Tædet planè, ea quæ supra ad Tab. III. Num. 7 & 11. & Tab. hac ipsa VII. Num. 1. adnotavimus, hic repetere. B. L. potius eò ablegantes. A nemine, quoad scimus, alias hic nummus adhuc vulgatus est, & exhibuimus supra jam illum in *Nummis Germanici* Tab. XII. Num. 17. & 18.

NUM. 11. & 12.

..... UG. GERMANICUS. hoc est: *Cajus CAESAR AUGustus GERMANICUS. Caput Caligulæ nudum, lævam versus.*

GERMANICUS CAESAR ..... (Dossenо Pulchro) II. (Duum) VIRis Caput Germanici nudum, lævam versus.

Supra integrum hunc nummum jam produximus ex *Thesauro Schwartzburgico* Tab. V. Num. 14. & 15. Noster heic ab illo saltem in hoc differt, quod *ibidem utriusque caput laureatum*, hic *nudum* compareat, ibique GERM. ubi adversa *Germanici* est legatur, heic vero GER. saltem, propterea dignus quoque visus, ut illum *L. Begerus* Tom. III. *Thes. Brandenburgensis* inseruerit p. 95. Num. 2. è quo hic attulimus.

NUM. 13. & 14.

Cajus CAESAR AUGustus GERMANICUS. Caput Caligulæ nudum, lævam versus.

GERmanicus CAESAR PULCHRO III. VARIO II. (Duum) VIRis. Caput Germanici nudum, lævam versus.

Exhibuimus jam supra hunc nummum Tab. V. Num. 13. & 14. sed quoniam hic *utriusque caput nudum* intuentibus sistatur; dehinc GER. pro GERM. in *adversa*; itemque PULCHR. pro PULCHRO legatur, visus propterea est *Cl. Begero* non indignus, qui noviter *Thesauri sui Brandenburgici* Tomo III. p. 95. Num. 3. inseratur, ex quo repetere & heic nobis placuit.

NUM. 15.

ΕΠΙ ΣΤΡατηγΟ ΦΛαυίυ ΑΠΟΛΛΟΝΙΑΤΑΝ. *(SUB PRAETORE FLAVIO APOLLONIATARUM.) Templum sex columnarum.*

De *Apolloniatis* juxta *Ephesum*, à quibus nummus noster fuit percussus, satis diximus supra ad Tab. VI. Num. 1. ubi & ad hunc nostrum jam nos provocasse, meminimus. Hoc saltem inde elicimus non uno tempore, sed diversis, hoc officii genus *Caligulæ* exhibuisse *Apolloniatas*, nempe non solum sub *Strabone*, sed etiam sub *Flavio*, Prætoribus, qui summus apud Græcos erant Magistratus, & sicuti in Civitatibus Latinis Duumviri, ita hic Magistratus ab Athenienses, ut Archontum autoritatem labefactarent, fuit introductus, à quibus in Colonias deinde migravit, sed cum *D. Valens* p. 319. de *Nummis Græcis* asserat in *nummis* ante *Domitiani* tempora Στρατηγὸς nomen vix reperiri, contrarium plane ex nummo nostro discimus, in quo quippe *Flavium Prætorem* sub *Caligula* offendimus. Addimus saltem hunc nummum jam vulgasse *D. Valentem* in de *Nummis Græcis* pag. 11. & 323. sub *Urbium Magistratibus*, qui se loco supra citato apud *Fr. Lotti* deprehendisse, affirmat.

NUM. 16.

ΓΑΙΟΝ ΚΑΙΣαρα ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΣΕΒαστον. *(CAJUM CAESAREM GERMANICUM AUGUSTUM.) Caput Caligulæ laureatum, dextram versus, uti Tab. II. Num. 58.*

ΙΕΡΑΠΥΘΝΙΩΝ ΕΠΙ ΦΑΛΟΥΙΟΥ. *(HIERAPYTHNIORUM SUB FLAVIO.) Aquila insistens fulmini, ad palmam arborem.*

Supra Tab. VI. Num. 24. Hierapythniorum in Creta Insula nummum sub Augurino Prætore cusum, jam vidimus, nunc eorundem denuo alius sub *Flavio* nobis obviat. Hujus *Flavii* mentio fit in vetusta Inscriptione apud *Gruterum* pag. MXCIIII. 7. in ipsis *Hierapythnæ* civitatis ruderibus olim reperta.

Λ ΦΛΑΟΥΙΟΝ
ΣΟΥΠΛΙΚΙΑΝΟΝ
ΥΙΟΝ ΦΛΑΥΙΟΥ
ΔΩΡΙΩΝΟΣ ....,

Lucium Flavium Sulpicianum, Flavii Dorionis filium. quamvis *Joh. Valens* in de *Nummis Græcis* sub titulo, Magistratus, sine titulo, inter illos hunc *Flavium* reposuerit, cujus Magistratus ignoratur. De *Hierapythniorum* symbolis aquila & palma fusius jam loco citato supra à nobis actum est, quo B. L. ablegatum volumus. Vulgavit jam hunc secundi moduli rarissimum nummum *Harduinus* pag. 215. *Joh. Valens* in *nummis Græcis* non solum æri incisum dedit, sed etiam descriptum p. 11. & 328.

NUM. 17.

ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ (*Smyrnaeorum*) *Figura ſedens, dextra ſpicas tenet.*

Sicuti ſupra Smyrnæorum monumentum *Caligulae* ſub *Menophane* Prætore exhibitum Tab. VI. n. 26. & 27. itemque n. 28. contemplati ſumus, ita novum ſubinde hic eorundem nobis obviat. Num vero Cererem, præcipuum & inter alia Smyrnæorum Numen, (ceu & illa ſtans ſedente Cybele in nummo Aurelii Gazæ Regiæ Verſalienſis viſitur,) an Druſillam per illam, ſicuti in ſuperiori, venerari voluerint, certo dici nequit, licet priori ſententiæ accedere malimus. Vulgavit & eundem jam *J. Valens* in nummis Græcis p. 11. qui ſe ipſum apud D. P. *de la Chaiſe* vidiſſe affirmat.

NUM. 18.

ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ. (*Cajus Cæſar Germanicus*) *Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. II. Num. 60.*

ΕΠΙ ΦΛΑΚΚΟΥ ΑΙΖΑΝΗΤΩΝ (*Sub Flacco Æzanitarum*) *Caput Agrippinæ matris.*

Supra Tab. VI. n. 20. & 21. *Æzanitas* ſub *Lollio Claſſico*, ibidemque Tab. VI. n. 22. ſub *Ruffo Flacco Caligulam* venerantem vidimus, nunc in alio monumento ipſum & matrem ſimul colere voluerunt, more Græcis urbibus conſueto. Vulgavit jam hunc nummum *J. Valens* in Nummis Græcis p. 11. & ſe apud *Dn. Gallandum* offendiſſe, affirmat.

(1) Servatur quoque elegans hic Nummulus in Muſeo noſtro, ſimilemque apud Gerardum Schaakium & in Muſeo Wildiano deprehendimus. SIGEBERT. HAVERCAMP.

NUM. 19. 20.

ΓΑΙΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΕΠΙ ΑΟΥΙΟΛΑ. (*Cajum Cæſarem Germanicum ſub Aviola ſcil. Proconſule*) *Caligula ſtat dextrâ chartam involutam tenens.*

ΠΕΡΓΑΜήνων ΜΗΝΟΦΑΝΗΣ ΔΡΟΥΣιλλαν. (*Pergamenorum Menophanes Druſillam colit,*) *Druſilla ſedet dextra ſpicas tenens.*

Uti ſupra Tab. VI. n. 26. *Druſillam*, *Proconſule* exiſtente *Aviola*, Smyrnenſes coluerunt, ita & hic Pergameni ſub iisdem Magiſtratibus; de qua civitate *Stephanus* p. 635: Πέργαμος, πόλις Ἀσίας, ὁ πολίτης, Περγαμήνος, *Pergamus, Urbs Aſiæ, Civis Pergamenus.* Hæc nempe Urbs Troadis ſeu Myſiæ mediterraneæ ad Caycum fluvium exſtitit, ſub Attalicis Regibus diu fortunata, poſtea Romanorum Provincia facta, & in illa chartæ uſus inventus, quæ hodie adhuc Pergamena vocatur. Galeni præterea fuit patria, & vel ab Attalo, uti *Ælianus* vult, vel ab *Eumene*, uti *Plinius*, condita. *Æſculapium* quoque ibidem medicinam exercuiſſe, ibidemque officinam habuiſſe, *Lucianus* non ſolum in *Icaromenippo*, ſed & nummi *Decii* & *Valeriani* fidem faciunt; in quibus *Æſculapius* ſtans cum conſueto baculo conſpicitur. Edidit hunc nummum jam in lucem *J. Valens* in nummis Græcis p. 11. qui ſe apud *Dn.* (1) *Gallandum* deprehendiſſe, in margine refert.

NUM. 21. 22.

ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ (*Pergamenorum*) *Victoria gradiens lævam verſus, dextra coronam, ſiniſtra baculum tenet.*

Novum denuo ſub manus venit Pergamenorum erga *Caligulam* obſervantiæ monumentum; ut diſcamus, multum præ aliis eandem urbem illum coluiſſe, præſertim de expeditione Germanica reducem. Emiſit illum jam in lucem *J. Valens* in nummis Græcis p. 11. qui ſe eundem apud *Dn. Dronium* vidiſſe affirmat.

TA-

TABULA VIII.

EXHIBENS

NUMMOS CALIGULAE

EX H. GOLTZIO.

NUM. 1. 2.

Cajus CAESAR GERMANICUS, PONTifex, COnSul DESIGnatus. Caput Caligulæ nudum lævam versus.

DIVUS AUGUSTus PATER JULIA AUGUSTA. Amborum capita oppositа, illius corona radiata insigne, hujus velatum.

Supra Tab. I. num 11. pluribus jam de hac *aversa* egimus, quo B. L. ablegamus, addentes saltem, hanc exhiberi quoque à *Goltzio* in *Thesauro* p. 38. & ex hoc ab *Occone* p. 103. edit. ult. Cæterum, cum totam propemodum *Caligulæ Familiam* in nummis superioribus jam vidimus exhibitam, & singulariter *Augusti* vultum coronâ radiatâ superbientem, cum DIVI ac PATRIS PATRIÆ elogio, (qui hic solo PATRIS superbit) Tab. III. num. 2. 3. 9. in *aureis*, idemque Num. 1. 2. 4. 5. 10. 11. in *argenteis*, itemque Tab. IV. num. 1. 2. *Drusum*, avum, præterea Tab. III. num. 8. *Germanicum*, Patrem, Tab. III. aliquoties, sicuti & Tab. V. & VI. *Agrippinam*, matrem, toties Tab. III. & VI. *Agrippinam*, *Drusillam*, *Juliam*, sorores, non una vice Tab. III. IV. & VI. nunc *Julia*, proavia, quoque sistitur, *velo* caput tecta. quod ipsi *Divinitatis* argumentum, perinde ac *Augusto corona radiata* est, quo ipso *divini generis origine* se singulariter jactare solebat *Caligula*, perinde ac prædecessor suus *Tiberius*, quod uberius supra jam declaravimus. In promptu vero causa est, cur *aureo* hoc *monumento*, sine dubio circa A. V. C. DCCXC. adeoque circa initium Regiminis sui cuso, *memoriam proaviæ suæ Juliæ*, seu *Liviæ*, perenniorem reddere voluerit *Caligula*, si quidem de eo *Suetonius* in ejus vita cap. 10. ita: *Unde reversus, primum in matris, deinde, ea relegata, in LIVIÆ, Augustæ. Proaviæ suæ, contubernio mansit, QUAM DEFUNCTAM prætextatus etiam tum pro ROSTRIS LAUDAVIT.*

Hunc B. Morellius in MStis Goltzianis suis intulit, itemque apud *Franc. Diazium* deprehendit.

NUM. 3.

Colonia Cæsarea Augusta PULCHRO GERMANO LICINIANO II. (Duum) VIRis. Bos gradiens.

De Colonia Cæsarea Augusta supra Tab. IV. n. 12. 13. & Tab. V. n. 3. 4. item Tab. VII. n. 7. 8. dictum est, sicuti & de Duumviris in eo occurrentibus, *Liciniano* & *Germano*. Solum observamus, magis hoc nostro nummo corroborari, id quod supra elicuimus, nempe alterum ex his Duumviris à civibus deductis, alterum ex veteranis suum traxisse genus. Bos an ad sacrificium quoque hic spectet, uti supra Tab. V. n. 3. pluribus ostendimus, vix ambigimus. Licinianum ex Licinia Gente adoptatum, perinde ac Germanum Cassiæ Gentis, alias probavimus ibid. n. 4. solum attendentes, quod qui supra in nummis *Licinianus* simpliciter audit, hic *Licinianum Pulchrum* vocari, nisi velis *Pulchrum* ad Germanum referre; quod alias Claudiorum cognomen est. Hunc schedis & MStis Goltzianis *B. Morellius* debuit.

NUM. 4.

Colonia Cæsarea Augusta. Aulo HOSTILio, Lucio FABIO II. (Duum) VIRis. Bos stans.

Denuo novos accipimus Duumviros Coloniæ Cæsareæ Augustæ, Aulum Hostilium & Lucium Fabium, à Goltzio quoque hac dignitate notatos in Thesauro p. 251. & 252. ut exinde facile concludere nobis liceat non diutinum horum Duumvirorum fuisse imperium. Notum alias in hac Gente, sine dubio Plebeja, *Hosti*, *Tulli*, *Lucii*, *Caji* & præprimis *Auli* prænomen, de quo *Glandorpius* potest consuli. Fabia Gens Patricia majorum gentium, in plures divisa familias, variis cognominibus inclaruit, qualia sunt *Ambustus*, *Buteo*, *Labeo*, *Licinus*, *Maximus*. *B. Morellius* hunc in schedis & MStis *Golzianis* deprehendit.

NUM. 5.

Colonia Cæsarea Augusta. Gajo SOSBIO Quinto NONIANO SEXto PAPINIO II. (Duum) VIRis. Bos stans.

Tres Duumviri in hoc Nummo occurrunt. Quis verò ille *C. Sosbius* sit, cum ignoratissimis, nisi hic nummus eundem offerret, sciremus. *Sosibium* educatorem Britannici Tacitus adnotavit, & Σωσίβιος literator apud Suidam exstat. Nonianum ex Nonia Gente adoptatum forte quis conjiciat. Sextus Papinius Allenius novissimis Augusti temporibus primus in Italiam tuberes & Zizipha mala, hæc ex Syria, illa ex Africa, teste *Plinio*, lib. XV. c. 15. attulit. Fuit autem Consul sub Tiberio A. V. C. DCCLXXXVIII. Hujus est illa Inscriptio Patavii in Monasterio S. Justinæ:

SEX. PAPINIO Q. F. ALLENIO TRIB. MIL. Q.

LEG. TIB. CÆSARI. AUG. TR. PL. LEG. TIB.

CÆS. AUG. PROPR. COS. XV. VIR SACR. FAC. D. D.

Fortè hujus filius est, nempe Sextus Papinius, qui una cum multis equitibus Romanis & Senatoribus à Cajo Cæsare flagellis cæsus est, testante Seneca de Ira Libro III. Sextus quoque Papinius, idem forte cum præcedente, Præfectus stipatorum corporis Caligulæ exstitit, cujus meminit Josephus Libro XIX. cap 1. An hic idem qui in nummo, quis dicet? *Morellius* eundem ex schedis Goltzianis protraxit.

NUM. 6.

Colonia Cæsarea Augusta Publio CLAUDIO Marco QUARTINO Quinto VERANNIO. II. (Duum) VIRis. Bos stans.

Denuo tres in hoc ipso nummo occurrunt Duumviri. Marcum Quartinum in Nummo *Goltzius* quoque reperit, teste eodem in Thesauro p. 256. itemque *Quintum Verannium* Duumvirum, eodem referente p. 258. ut adeo in tam brevi regiminis *Caligulæ* spatio minimum tredecim diversos habuerimus unius Coloniæ Cæsareæ Augustæ Duumviros. E schedis MStis Goltzianis *Morellius* luci primum dedit.

NUM. 7.

COLonia AGRIPPa PATRICIA. Vir cum bove & Vacca aratro sulcos ducens.

Quid de hoc Nummo senserit *Harduinus* p. 15. hisce prodit: „COL. AGRIPPA PATRI„CIA. à *Goltzio* in Thesauro refertur p. 236. atque „ex eo Thesaurum quoque suum *Ortelius* locupleta„vit: sed factum ab utroque incaute: neque enim „Coloniæ ibi, sed viri nomen Agrippa est, sive „Duumviri ejus Coloniæ, sive illius, qui amicus „ac Gener Augusti fuit: pertinetque nummus alter „ad Coloniam Patriciam, quæ Corduba est. Itaque „legi necesse est: COL. PATRICIA AGRIPPA.

Quod attinet *Golzium*, ille omnino in Thesauro p. 236. ita: COL. AGRIPPA PATRICIA. Num. C. Cæs. Aug. Licetque concedamus, Coloniam Patriciam, quæ *Corduba* est, hic innui, hoc tamen *Harduino* dare non possumus, illum Agrippam hic designari, qui Augusti fuerit Gener, quippe quod temporis ratio haud permittit, ut potius credamus unum fuisse ex Duumviris. Cæterum quod ipsam Coloniam Patriciam attinet, de ea *Plinius* Lib. III c. 111. *Corduba Colonia, Patriciæ cognomine.* Et in Nummis Augusti totidem verbis legitur: COLONIA PATRICIA. In Nummo vero *Tiberii* in Thesauro *Goltzii*: COL. CORDUBA PATRICIA. pluribusque hoc *Ambrosius Moralis* ex ejus antiquis Marmorum inscriptionibus ostendit, atque *Antonius Augustinus* Libro VIII. Antiquit. p. 124. putat, quasi Colonia veteranorum & honestorum, quibus, ut Patribus, honos debeatur. Ut taceamus apud Gruterum in Inscriptione p. 323. Coloniam Patriciam Cordubensem nominari. Hodie *Corduba la veja* dicitur, leuca ferè una à Corduba nova, quam nos *Cordove* dicimus, sita. Alias Bæticæ Hispaniæ Urbs clarissima, utriusque *Senecæ* & *Lucani* patria, hinc *Martialis* ad *Licinianum*:

Duosque Senecas, unicumque Lucanum
Facunda loquitur Corduba.

Fertilitasque ejus ita laudatur à *Silio* Lib. III.

Nec decus auriferæ cessavit Corduba terræ.

Et *Martiali*:

Qua dives placidum Corduba Bætin amat.

Extra dubitationis ergo aleam positum credimus hanc Coloniam Patriciam aliarum Hispanicarum urbium exemplo venerationem suam hoc ipso numismate Cajo voluisse contestari. Dedit, ut diximus, jam illum *Goltzius* in Thesauro p. 236. ex eo *Ortelius* in Thesauro, *Harduinus* de N. P. & U. p. 15. & 121.

NUM.

NUM. 8.

Cajus CAESar GERMANICUS AUGuſtus IMPerator. Caput Caligulæ laureatum dextrorſum, uti Tab. I. n. 32.

SEGOVIA. Vir galeatus equo decurrens haſtam dextra tenet.

Arevacorum Urbs illuſtris in *Hiſpania Tarraconenſi Segovia* eſt, *Ptolemæo* Σεγοβία (Segubia) dicta, (quamvis & alia quoque ſit in *Bætica*) hodie *Segovia* pariter dicta. Plinius Libro III. c. 3. *Arevacis nomen dedit fluvius Areva; Horum ſex Oppida: Saguntia & Uxama. Præterea Segovia* &c. *Antonius Auguſtinus* Dial. VIII. p. 121. jam obſervavit, *Plinium eandem* neque *municipium* facere, neque *ſtipendiariam*, tantum in *Arevacis* eandem locare. *Harduinus* p. 446. eandem haud procul *Numantiam* conſtituit, in *Celtiberis*, & *Ptolemæum* in teſtem vocat. Sed rectiſſime jam ipſi reſpondit *Cellarius* in *Geographiæ antiquæ* Libro III. c. 1. p. 118. ſcribens: *Harduinus dicit, Arevacarum Segoviam Plinio & Ptolemæo memoratam non eſſe mediam inter Madridum & Valliſoletum, quæ mirabiles aquæ ductus cum Segoviæ nomine conſervat: ſed urbeculam, quæ ſub eadem cœli parte atque Numantia, eodemque ſitu à Ptolemæo collocetur. Hæc numeris conſiſus Ptolemæi ſcripſit, qui ſi recti ſunt, eadem longitudo Segubiæ eſt & Numantiæ; latitudo in Septemtrionem, quam Numantiæ elevatior. Quum verò numeri illi ſæpè fefellerint, & plura in Hiſpania conturbet alibi Ptolemæus; nolim ſola illius juſſione a celebriori Segovia ad ignobilem obſcuramque diverti. Fateor celebrem illam Urbem pæne extra fines Arevacarum eſſe; ſed eſto, quod ſatis ſit, in limine fuiſſe, id quod ut credam, facilius adducor, quia & Plinius & Ptolemæus & Itinerarii auctor tantum unam Segoviam habent, nec ipſi Hiſpani aliam in his circa Durium oris oſtendunt, aliam demum prope Cordubam ad Bætin, de qua Vaſæus p. 91. conſulatur; quæ nihil cum noſtra, ut alieno ſitu, commune habet. Quod ſi omnino etiam poſitio repugnaret, quæ verò non planè aliena eſt; tamen vel nominis & famæ cauſſa illuſtre opus explicaremus, quod nihil certi conſtat, cui alii hoc genti ſit adſcribendum, nec alia forſan ſe offert ad prædicandum illud occaſio. Eſt enim hæc Segobia vel Sequoja hodieque conſpicua cum ob alias rationes, tum maxime propter mirandum aquæ ductum, ex Trajani ævo, ut putatur, reliquum, de quo Marianus Siculus Libro I. Rerum Hiſpanicarum tradit, ſe ultra ſeptingentos in Hiſpania pontes numeraſſe, ſed nihil vidiſſe, quod cum hoc arcu ſeu aquæ ductu & ponte Alcantarenſi conferri poſſit.* Hinc, ut hoc quoque ſub calcem adjiciamus, præeunte *Auguſtino* loco ſupra citato, Urbis hujus *Orthographiam* diſcimus, quæ ad hunc diem cum B ſcribi ſolet, cum tamen in nummo hoc noſtro, perinde ac in alio *Auguſti* quem *Golzius* in *Theſauro* p. 231 citat, itemque *alio*, quem *Auguſtinus* p. 121. adfert, ſemper per V. *Segovia* exaratum legatur. Ex MStis *Goltzii* attulit eundem *Morellius*.

NUM. 9. 10.

ΓΑΙΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΣΕΒαστα ΑΡΧιερέα ΜΕΓαν ΔΗΜαρχικῆς ΕΞΟΥΣίας *(Cajum Cæſarem Germanicum Auguſtum Pontificem Maximum Tribunicia Poteſtate) Caligula equitans dextra ſublata.*

ΑΜΦΙΠΟΛΙΤΩΝ. *Europa tauro inſidens.*

Hiſpaniæ Urbem *Caligulæ* adblandientem in præcedente numero vidimus, nunc *Macedoniae* ſequitur *Amphipolis*. Juvabit de ea ante omnia audire *Stephanum* de *Urbibus* p. 124: Ἀμφίπολις, πόλις Μακεδονίας καὶ Θράκην, ἥτις Ἐννέα ὁδοὶ ἐκαλεῖτο. κεκλῆσθαι δὲ Μυρίκην, καὶ Ἡιόνα. Ἀμφιπολιν δὲ, διὰ τὴν περίῤῥοιαν ᾧ Στρυμόνος, ὡς Θουκυδίδης τελάῤῥῃ. ἐκαλεῖτο δὲ καὶ Κρήδεμνα, καὶ Ἀνάδρομος. *Amphipolis, Urbs Macedoniae juxta Thraciam, quae olim Novem viae vocabatur. Referunt hanc Urbem etiam Myrcinum & Ejonem & Amphipolim, quod eam amnis Strymon circumfluat, dictam eſſe, uti perhibet Thucydides libro quarto. Appellabatur etiam Crademna & Anadraemus.* Supra dicta & *Stephanus* alibi (in voce Στρυμών) confirmat: Στρυμών, ποταμὸς Ἀμφιπόλεως, οἱ οἰκοῦντες Στρυμόνιοι. *Strymon, fluvius circa Amphipolim: accolae Strymonii*; Et *Plinius* Libro IV. c. 10. *Amphipolis liberum (oppidum) gens Biſaltae. Dein Macedoniae terminus amnis Strymon, ortus in Haemo.* Non ſatis ergo patet, in qua ripa hæc *Athenienſium Colonia, citeriore*, an *ulteriore fuerit ſita. Plinius*, uti videtur, *cis Strymonem* collocat. *Scylax* in Thracia *trans flumen.* Sed Clar. *Cellario* videtur, diſceptationem hanc facile poſſe componi, *ipſo nomine Urbis*, & quidem ex obſervatione *Thucydidis*, Lib. IV. ſcribentis: ἐπ' ἀμφότερα περιῤῥέοντος ᾧ Στρυμόνος, διὰ τὸ περιέχειν αὐτὴν, *quod utrimque circumfluenti Strymone, a fluvio contineatur.* Sciſſum enim amnem ante oſtia, *& in medio utriusque alvei eſſe interpoſitam*, à latere, quod mare reſpicit, præducto τείχει μακρῷ ἐπὶ ποταμὸν ἐς ποταμὸν *longo muro ab uno alveo ad alterum.* Alterum nomen, *Novem viae*, quod concernit; eodem, ut proprio, utitur omnino *Herodotus* Libro VII. c. 114. & *Thucydides* Libro I: Οἰκεῖσθαι τὰς τότε καλουμένας Ἐννέα ὁδοὺς, νῦν δὲ Ἀμφίπολιν, *habitare volentes Novem vias, quae nunc Amphipolis ſunt.* Præter *Novem viae* vocabatur etiam *Urbs Martis*, teſte *Suida*, eandem in *Thraciam* quoque collocante cum *Scylace*. Græcis hodie *Chriſtopolis*, Turcis *Emboli* dicitur. Urbs, ut diximus, *Macedoniae* in *Thraciae* confiniis juxta *Philippos* ad oram litoralem ſita eſt. Cæterum non ſolum in hoc noſtro nummo, ſed & in alio *Auguſti, Europa tauro* inſidet, cum epigraphe: ΑΜΦΙΠΟΛΙΤ. in *averſa* verò legitur: ΘΕΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. & in *alio* apud *Occonem*: ΚΑΙΣΑΡ ΘΕΟΥ ΥΙΟΣ ΑΜΦΙΠΟΛΙΤΩΝ. Ex *hoc* ſimul, ſicut & ex *alio*, apud *Goltzium* in *Graecia* Tab. XXV. in quo pariter ΑΜΦΙΠΟΛΙΤΩΝ, itemque iſto, qui iterum eſt apud *Goltzium* in *Theſauro* p. 207. in quo: ΑΜΦΙΠΟΛΙΤΩΝ ΔΗΜΟΣ, offendimus, diſcimus, iſtam in plurali

& per I ſimplex & per diphthongum EI fuiſſe ſcriptam. *Gortynienſes* pariter *Europam tauro*, ſub quo *Jovem* intelligunt Poëtæ, *inſidentem* exhibere, ſupra Tab. V. n. 21. oſtendimus. Nec diſputabimus, ſi quis *Amphipoli*, *Syriæ* civitati, noſtrum velit addicere. *Averſam* hujus exhibet *Goltzius* in Theſauro ſub *Cajo* p. 38. *Occo* edit. ult. p. 105. *Adverſam Morellius* ex *MStis Golzianis*, qui apud Imperatorem exſtant, deprompſit, & *ſchedis ſuis* inſeruit, unde & nos mutuati ſumus.

NUM. II.

ΑΝΤΙΓΟΝΕΩΝ. *Intra coronam hederaceam.*

Hoc nomine *non una* gaudet Urbs, de quo præcipuè *Stephanus* p. 136. ΑΝΤΙΓΟΝΕΙΑ, πόλις Χαονίας ἐν Ἠπείρῳ. ὁ πολίτης, Ἀντιγονεύς ἐσι· ἡ πόλις Ἀρκαδίας, ἡ πρότερον Μαντίνεια. τρίτη, Μακεδονίας, Ἀντιγόνου κλίσμα, ἧς Γονάτα. πέμπτη, Βιθυνίας, πρὸς τῷ Δασκυλίῳ. πέμπτη, ἐν τῇ Συρίᾳ, πλησίον Ἀντιοχείας. *Antigonea*, *oppidum Chaoniæ in Epiro*, *cujus Oppidanus Antigonenſis dicitur. Eſt item Urbs Arcadiæ, quæ antea Mantinea appellabatur. Tertia Macedoniæ, ab Antigono Gonatæ filio condita. Quarta Bithyniæ juxta Daſcilium. Quinta in Syria, prope Antiochiam.* Quamvis ergo & Macedoniæ Urbs hoc nomine ſit, hanc tamen Urbem Epiri Mediterraneam in *Chaonia* regione apud *Macedonum* fines eſſe arbitramur; Argiro *Caſtro Nigro*, *Croja* verò *Sophiano* & *Lazio* dicta, *Antigonenſium Plinius* Libro IV. c. 1. meminit hisce: *In Epiro primi Chaones à quibus Chaonia, dein Theſproti, Antigonenſes*, & *Ptolemæo* Mediterranea oppida Chioniæ ſunt: Ἀντιγόνεια, Φοινίκη, Ἑκατόμπεδον, Ὀμφάλιον, Ἐλαῖς, *Antigonea, Phœnice, Hecatompedum, Omphalium, Elæus, coronam hederaceam* ludorum in *Bacchi* honorem inſtitutorum, indicem reputamus, quæ & in alio nummo apud *Goltzium* in Græcia vetere Tab. III. comparet, quibus forte *Caligulæ* & ſingulares honores decrevere inter alias & feriundo Nummos iſtos æternitati commendantes. Nummum horum Antigonenſium alium *Trajani*, cum inſcriptione, ΑΝΤΙΓΟΝΕΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ, *Goltzius* in Theſauro communicat p. 207. Hunc debemus *Goltzii* MStis Schedis, è quibus eundem *Morellius* deprompſit.

NUM. 12.

Γάϊος ΚΑΙΣΑΡ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. *Caput Caligulæ laureatum lævam verſus, uti Tab. II. n. 43.*

ΒΥΖΑΝΤΙΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ, *intra coronam lauream.*

De *Byzantio* ſatis multa ſuper Tab. V. n. 22. attulimus, quo B. L. ablegamus. Et uti nummus ibidem duos exhibet *piſces*: *pelamides* puta; ita in aliis, & quod communiſſimum eſt ſymbolum, *Luna creſcens* cum ſtella apparet, vel *Neptuni* effigies cum *tridente* & *delphino*, quod is conditoris, *Byzantis*, eſſet parens; vel *uva*, quæ *vini* feracem agrum innuit; vel cum *galea*; vel cum *pharis duobus*. Byzantium autem cum hic ſe μητρόπολιν vocet in nummis, ſciat B. L. eo ipſo innui, eſſe primariam totius Provinciæ civitatem, cui cæteræ pareant, urbisque vetuſtate, amplitudine ac celebritate innixis, conventus ſuos habebant, ibique finitimarum Urbium cives coram Prætore comparebant. Fateor ſingulare hoc eſſe additum in nummis Byzantiorum, quod & *Harduinum* eo induxit, ut de Nummi αὐτενθεία dubitaverit, ſcribens, *ſed vereor, ut ſit genuinus.* Neque negamus, mentionem quoque ejus apud Dn. *J. Valentem*, ubi *de urbibus Metropolitarum* jure gaudentibus egit p. 207. ſequ. eandem *eſſe omiſſam*, licet tamen ſtudioſe admodum illarum recenſionem dederit. Sed cum Βυζαντίων Κοῖνον quoque in Nummo *Auguſti* deprehenderit *Goltzius*, hodieque quam plurimi detegantur ab ipſo citati, de quibus quoque ante dubitarunt eruditi; fidem eidem cur denegemus non reperimus, præſertim cui ea felicitas in tot perluſtratis Gazis contigit, quæ an alii poſt ipſum natum obtigerit, rectius dubitandi ſatis cauſæ habemus. Citat proinde illum, ut diximus, *H. Goltzius* in Theſauro p. 211. & quidem iisdem verbis: Βυζαντίων μητροπόλεων. *Occo* itidem iiſdem verbis p. 106. Sed *Harduinus* ex eodem *Goltzii* theſauro eundem quoque adferens, ſaltem habet Βυζαντίων μητροπόλ. p. 104.

NUM. 13.

ΓΑΙΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΓΕΡΜάνικος ΣΕΒΑΣΤΟΣ (*Cajus Julius Cæſar Germanicus Auguſtus*) *Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus, uti Tab. II. n. 59.*

ΚΥΠΡΙΩΝ ΚΟΙΝΟΝ. (*Cypriorum commune*) *Statua Caligulæ baſi impoſita, læva, uti videtur, tenens lituum in Templo tetraſtylo.*

Cypros Inſula, maris Mediterranei notiſſima, in ſinu Iſſico inter *Ciliciam* & *Syriam* ſita, hodie L'Iſle de Chypre audit, olim Μακαρία ſive *Beata* dicta, quid innuere videtur *Virgilius*:

— — *Genitor tum Belus opimam*
Vaſtabat Cyprum,

Atque *Horatius* Carm. Libro III.

O quæ beatam Diva tenes Cyprum.

De ea *Stephanus* p. 492. Κύπρος, νῆσος μεγάλη ἐν τῷ Παμφυλίῳ κόλπῳ, ἀπὸ Κύπρου τῆς Θυγατρὸς Κινύρου, ἢ ἀπὸ τῆς φυομένης ἄνθους Κύπρου, Ἀστύνομος δέ φησι, Κρύπτον κεκλῆσθαι, διὰ τὸ κρύπτεσθαι πολλάκις ὑπὸ τῆς θαλάσσης, εἶτα Κύπρος, ἐκαλεῖτο δὲ Κερασίς, ἀπὸ τοῦ πολλὰ ἄκρα ἔχειν, ἡ Κερασιάς, ἡ Ἀμαθουσία, καὶ Μηονὶς καὶ Σφήκεια, καὶ Ἀκαμαντίς. τὸ ἐθνικὸν, Κύπριος, ἡ Κυπρία, καὶ Κύπριον, καὶ Κυπριακὸς ἡ Κυπριεύς, ἡ Κυπρίτης. *Cyprus, Inſula magna in Pamphylio ſinu, nomen habens à Cypro, filia Cinyræ, vel à flore, qui Cyprus dicitur, & hic frequentius naſcitur. Aſtynomus vero ait, Cyprum appellatam, quod ſub mari ſæpe numero occultetur. Deinde Cypri nomen accepit. Vocabatur etiam Ceraſtis, quod multas habeat eminentias, & Ceraſtias, & Amathuſia & Mejonis & Sphecia & Acmantis. Gentile Cyprius, & Cypria & Cyprium, & Cypriacus & Cyprienſis & Cyprita.* Idem & *Plinius* Lib. V. Cap. 31. docet, *vocatam ante, Acamantida, tradere Philonidem, Ceraſtin Xenagoram, & Aſpeliam & Amathuſiam & Macariam; Crypton & Coliniam Aſtynomum.* Confirmatur *Stephani* aſſertum, quod ejus Gentile ſit Κύπριος, dum hîc itemque in aliis *Claudii*, *Galbæ*, *Veſpaſiani*, *Trajani*, *Sabinæ*, *Juliæ Domnæ*, *Getæ*, *Caracallæ*, num-

nummis Κεῖνον Κυπρίων, legimus, ſicuti apud *Goltzium* & *Triſtanum*, Κοινωνία Κυπρίων, apud *Spanhemium*, *Patinum*, *Harduinum*, ὅτι Κομινία Πρόκλα ἀνθυπάτα Κυπρίων. Uti verò communiſſime alias in ejus nummis vel *Veneris Paphiæ Templum*, aut *Jovis ſtantis effigies* exhibetur (2) ita adulantes *Cyprii* Cajum ipſum veluti *Deum* in *Templo medium* præſentant, qui ſine dubio ejus honori Templum dedicaverant. Præcipue cum ibidem (teſte hoc quoque noſtro nummo, in quo κοινὸν legimus) *commune Fanum*, *ſacrum commune*, *communiaque totius Provinciæ certamina* ſine dubio in *certo oppido*, *Papho*, fuerint. Deprompſit hunc nummum *Morellius* ex *MStis Goltzii* apud Imperatorem, & ſuis delineationibus intulit. Averſam & *Goltzius* ſiſtit in *Theſauro* p. 38.

NUM. 14. 15.

ΓΑΪΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΜΕΓΑΣ ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ Δ. ΟΥΠΑΤΟΣ Γ. (*CAJUS CAESAR GERMANICUS AUGUSTUS PONTIFEX MAXIMUS TRIBUNICIA POTESTATE QUARTUM CONSUL TERTIUM.*) *Caput Caligulæ laureatum, lævam verſus.*

ΠΕΛΟΥΣΙΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ. (*PELUSIORUM (URBIS) SACRAE ET SUIS LEGIBUS VIVENTIS.*) *Imperator Caligula togatus medius in templo ſtat tetraſtylo.*

Miramur, hanc vocem (Πελασίων) in *Harduini* Libro eſſe prætermiſſam, cum tamen & apud *Goltzium* in *Theſauro* p. 225. ΠΕΛΗΣΙΩΝ ex nummo occurrat. Rectius vero intuentes, *gentile*, hic obvium, Πελασίων, hæremus, cui iſtum tribuamus nummum. Siquidem *Peluſium* Urbs Ægypti, cujus gentile *Peluſius*. Eſt etiam Portus Theſſaliæ *Peluſium*. Adeſt & gentile *Peluſius*, ab Inſula *Pelo*. Confirmamus dicta ex *Stephano* p. 639. Πηλάσιον, πόλις Αἰγύπτου, εἰς ἣν ἐκρεῖ τὸ πέλιον στόμα. Τὸ ἐθνικὸν Πηλασιώτης, ὡς Ζεφυριώτης. Ἀλλὰ καὶ Πηλάσιος, καὶ Πηλασιακός. Ἔστι καὶ Πηλάσιον λιμὴν Θετταλίας. ΠΗΛΟΥΣ, νῆσος πρὸς Χίον. Τὸ ἐθνικὸν ΠΗΛΟΥΣΙΟΣ, ὡς Ῥαμνούσιος. *Peluſium, Urbs Ægypti, in quam effluit primum oſtium. Gentile Peluſiotes, ut Zephyriotes. Sed & Peluſius & Peluſiacus. Eſt etiam Peluſium portus Theſſaliæ. Pelus Inſula circa Chium, Gentile PELUSIUS, ut Rhamnuſius.* Forte eſſet, quod credamus, nummum ex Inſula Pelo, Chio proxima, eſſe profectum, in qua utpote & Templum dedicaverint incolæ *Caligulæ*, ſicuti & ab Cypri Inſulæ indigenis in præcedente nummo vidimus fuiſſe factum, ex nummis ſimul attendamus, illos & ΠΕΙΛΟΥΣΙΩΝ & ΠΕΛΗΣΙΩΝ nomine veniſſe. Sed ſi quis Peluſium Ægypti civitatem mallet præferre, quod metropolis illa fuerit, & nobilis admodum, non eidem repugnabimus. De qua *Ammianus Marcellinus* Libro XXII. In Auguſtamnica: *Oppidum Peluſium eſt nobile, quod Peleus, Achillis pater, dicitur condidiſſe, luſtrari Deorum monitu juſſus in lacu, qui ejusdem civitatis alluit, mœnia, cum poſt interfectum fratrem, nomine Phocum, horrendis furiarum imaginibus raptaretur.* Et *Lucanus* Libro VIII.

In vada decurrit Peluſia ſeptimus amnis.

Iſta, teſte *G. Tyrio*, *Belbais* ſeu *Belves* vocatur. *Bochartus* cum *Hieronymo* putat eſſe illud Sin, quod *Ezechielis* Cap. XXX. v. 14. 15. occurrit, quod *Peluſio* juxta *Strabonem* πηλὸς lutum nomen dederit, & Sin Syris idem ſit ac πηλός. Memoratur id & *Plinio* Libro V. Cap. 14. Eo venit quondam & *Hadrianus*, referente *Spartiano* in ejus vita: *Peragrata Arabia PELUSIUM venit, & Pompeji tumulum magnificentius exſtruxit.* Ejus fit & mentio in *Notitia Eccleſiaſt.* p. 55. teſte *Harduino* p. 405. Ἐπαρχία Αὐγουσταμνίκης Πηλασίων Μητρόπολις. *Provincia Auguſtamnicæ Peluſium Metropolis.* Probeque monet illam Provinciam aliis & Αὐγουστινίκην, *Auguſtonicam* ab Auguſti victoriis dici. Diſcimus ergo ex nummo noſtro iſtam non ſolum fuiſſe μητρόπολιν, ſed & ἱερὰν καὶ αὐτόνομον, hoc eſt, *ſacram*, *ſacroſanctam*, quorumque populi omni periculo erant exempti, omnisque belli expertes, quales urbium *Bybli*, *Nicopoleos* & *Cythopoleos* fuiſſe novimus, itemque legibus ſuis utentem, quam prærogativam forte ab *Auguſto* ſoluto certo pretio impetravit, quique forte ludos ibidem inſtituit, quod Urbis hujus additamentum à *Joh. Valente* nondum obſervatum videmus. Attendimus etiam eundem in nummis non ſolum dici Πελασίων, uti in noſtro, & Πηλασίων, veluti in *Hadriani* nummo apud *Harduinum* p. 404. (qui tamen Πηλασιωτῶν mavult legere pro Πηλασίων, neſcio quam rectè, cum tamen ſaltem ΠΗΛΟΥ in nummo occurrat) ſed & Πελησίων, ceu apud *Goltzium* videre eſt p. 225. Nummum hunc debemus MStis *Goltzianis*, é quibus *Morellius* eundem delineavit, qui etiam teſtatur reperiri in *Theſauro Farneſiano*.

NUM. 16.

ΣΥΡΑΚΟΣΙΩΝ ΒΙΣ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. (*SYRACUSAE ALTERA VICE NEOCORAE.*) *Caligulæ, ut videtur, ſtatuæ baſi impoſita in Templo octo columnarum, in quod gradibus adſcenditur.*

Neocoros illa dicitur civitas, quæ alicujus *Numinis Templi* curam habuit, ut *Epheſii Dianæ Polymammiæ*, Magnetes *Dianæ Leucophrynæ*. Imperatoribus dehinc etiam in Deorum numerum relatis, petierunt & iſtæ, ut in illorum honorem Templa erigerent, ex quibus cives ſui impetrato ſuper hanc libertatem Senatus Conſulto, *neocori fierent*, ceu teſtis eſt *Tacitus*. Conceſſa poſtea & his Civitatibus eſt *Neocoria*, quæ pro *ſalute* Imperatoris *ſacra* publica facerent, *Templa* dicarent, ibique *Certamina* vel jam Diis dicata, ut *Actia*, *Pythia*, vel nova ſecundum Imperatorum nomina, qualia à Perga, urbe Pamphyliæ, Alexandrea, Commodiana à *Nicomedienſibus*, & *Tarſo*, *Ciliciæ metropoli*, celebrata fuere, ederent, unde eadem Urbs *ſecundam*,

(2) Quod ex eo rémur, quia in *Salami* præcipua ejus Urbe Jupiter, & in *Paplo* Venus, unde & nomen (Paphia,) perinde ac ipſa Inſula (Cypria) ſortita eſt. Egregie id confirmat *Am. Marcellinus* Libro XIV: *Cyprum Inſulam procul à continente diſcretam & portuoſam, inter municipia crebra Urbes duæ faciunt claram, Salamis & Paphos, altera Jovis delubris, altera Veneris Templo inſignis. Tanta autem tamque multiplici fertilitate abundat rerum omnium, ut nullius externi indigens adminiculi indigenis viribus à fundamento ipſo carinæ ad ſupremos uſque carbaſos ædificet oneratam navem, omnibusque ornamentis inſtructam mari committat.*

dam, & *tertiam* quoque obtinuit *Neocoriam*, Augustorum videlicet. *Syracusæ* ergo quando hic *Bis νεώκορος* audiunt, sub *Caligula* easdem factas esse, existimandum est, præsertim cum *Templum* quoque octo columnarum, sine dubio in honorem *Caligulæ* consecratum, simul in nummo compareat, in cujus medio *ejus statua*, non secus ac *Dei* cujusdam, conspicienda est. Solenne alias *Syracusanis* fuisse novimus vel *Jovis caput*, quem Ἐλευθερίου, *Liberatoris* nomine insigniebant, vel *Dianæ* caput, quam Σωτείραν itemque *Alpheam* vocabant, vel *Apollinis Temenitis* caput, vel *Palladis* galeatæ effigiem in *nummis suis* obsignare. Et cum *Urbs Sicularum* non solum, sed & *Græcarum* omnium celeberrima amplissimaque fuerit, quod & *Pindarus* innuit, μεγαλοπόλιας Συρήκους, *grandi-urbes Syracusas* vocans, itemque *Seneca* de *Consolat.* ad *Marc. ingentem civitatem & laxius territorium, quam multarum Urbium fines sint*, dicens; nec non *Livius* Libro XXV. *Vastæ magnitudinis Urbem* nuncupans, mirari non habemus, qui *Neocoriam* secundum sub *Caligula* acceperit, præsertim quando *Suetonius* clare testatur Cap. XX. in *Caligula*: *Edidit & peregre Spectacula in SICILIA: SYRACUSIS ASTYCOS LUDOS, & in Gallia Lugduni miscellos. Astyci* autem erant sicuti ii, qui ἐν ἄστει *Athenis* erant instituti, hoc est Græci, qualia omnino τὰ ἐν ἄστει Διονύσια. Claudemus vero *Syracusæ* encomium *Ciceronis* verbis in *Verrem* Oratione IV. *Urbem Syracusas maximam esse Græcarum Urbium, pulcherrimamque omnium, sæpe audistis.* —— —— *Et tanta est Urbs, ut ex quatuor Urbibus maximis constare dicatur.* —— —— *Præterea duo templa sunt egregia: Cereris alterum, alterum Liberæ: signumque Apollinis, qui Temenites vocatur, pulcherrimum & maximum.* Depromptus est nummus ex MStis *Goltzii*, quos apud Imperatorem vidit *Morellius*.

NUM. 17.

Cajus CAESAR AUGustus GERMANICUS. Caput Caligulæ nudum, lævam versus, uti Tab. I. Num. 1.

COLonia CORinthus AGRIPPA. Pegasus.

Corintho hunc nummum esse profectum, *Pegasus* notissimum hujus Urbis δεῖγμα, docet, de quo supra in *Cæsare* Tab. VI. Num. 11. & 12. egimus. De *P. Vipsanio Agrippa* Duumviro Corinthi, qui sine dubio & in nummo hic obsignatus est, cujusque tempore officinam hic ipse nummus exivit monetariam, dictum est supra Tab. VI. Num. 18. Sed quid Literis COL. faciamus? quas non solum *Morellius* in MStis *Goltzianis* vidit & delineationibus suis pariter intulit, sed & *Goltzius* in *Thesauro* p. 236. exhibet? *Coloniam* omnino notant, & ad *Corinthum* referendæ sunt. Nam in nummis non solum *Cæsaris*, itemque *Augusti*, *Neronis*, *Octaviæ*, *Hadriani*, *Aurelii*, *Severi*, *Getæ*. COLonia JULia CORINthus. LAUS JULIA CORINThus. GENius COLoniæ CORinthi. COLonia JULia AUGusta CORinthus. COLonia Laus Julia CORinthus occurrit, sed & à *Plinio* Libro II. Cap. 5. *Colonia Corinthus vocatur, postquam scilicet à Julio Cæsare, Dictatore, eo Coloni libertini generis ipso Quintum Consule*, Collegaque *Antonio*, ceu *Dio* Libro XLIII. & *Plutarchus* in *Cæsares* autores sunt', transmissi sunt. Hujus mentis quoque est *Harduinus* p. 15. scribens: „ COL. AGRIPPA „ COR. & COL. AGRIPPA PATRICIA à *Goltzio* in *Thesauro* referuntur p. 236. atque ex eo „ *Thesaurum* quoque suum *Ortelius* locupletavit: „ sed factum ab utroque incaute: neque enim „ *Coloniæ* ibi, sed viri nomen *Agrippa* est, sive „ Duumviri ejus *Coloniæ*, sive illius, qui amicus „ & gener *Augusti* fuit: pertinetque nummus alter „ ad *Corinthum*, alter ad *Coloniam Patriciam*, quae „ *Corduba* est." *Joh. Harduinus* in *Nummis antiq. Pop.* & *Urb.* p. 14. 123. Communicavit jam hunc nummum *Goltzius* in *Thesauro* p. 236. & ex eo *Ortelius* in *Thesauro*. Nos debemus *schedis Morellianis*, qui ex MStis *Goltzii* eundem delineavit, & apud *Franciscum Diazium* quoque deprehendit.

NUM. 18. & 19.

ΓΑΙΟΣ ΚΑΣΑΡ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΑΥΓΟΣΤΩΣ.
(*CAJUS CAESAR AUGUSTUS GERMANICUS AUGUSTUS.*)
Caput Caligulæ laureatum, lævam versus.

. . . . ΔΙΜΙC ΑΡΟΥΣΕ. *Jupiter sedens dextra fulmen, sinistra hastam tenet.*

Occurrunt nonnulla in hoc nummo, quae *volelas* ipsum convincere videntur. Αὐγέσ hic pro Σεβάσῳ reponitur, quod in nullo ejus nummo hucusque deprehendimus, ne quidem in *Thesauro Goltziano*, qui p. 38. omnes titulos ejus nummis inscriptos, quos vidit, (vidit autem plures, quam omnes post ipsum nati) communicat. Dehinc, omisso in voce Αὐγέσε Τ. sub finem Ω pro O litera sculpta est, contra *Grammatices* regulas. Quid præterea ΔΙΜΙΣ ΑΡΟΥΣΕ velint, non capimus. *Jupiter* cum signis suis consuetis, fulmine & hasta laureatus, sedens, cætera si recte se haberent, ipsum forte designaret *Caligulam*, de quo novimus ex *Dione* Libro LIX. pag. 660. & sub hujus *Dei schemate* quandoque comparere voluisse: *Proinde*, scribens: *aliis eum heroem, aliis DEUM vocantibus, vehementi insania correptus est. Jam ante quoque humano fastigio altior haberi volebat, seque cum Luna coire, & à Victoria coronatum esse videri.* ΖΕΥΣ τε εἶναι ἐωλάπτετ', *JOVEM etiam se fingebat, eaque occasione cum multis aliis mulieribus & cum sororibus congressum esse, præ se ferebat.* Exhibet alias hunc nummum *Octavius de Strada* in *vitis Imperatorum* p. 37. & *Auctor Chronici* de *vitis Imperatorum Belgica* lingua conscripti p. 9.

AD-

ADDENDA.

JULES CAESAR.

AJUS JULIUS CAESAR eſtoit fils de *C. Jul. Cæſar & de Aurelia*, il naſquit le 12. de Juillet l'an 654. de la Fondation de Rome, 98. ans avant la naiſſance de noſtre Sauveur. S'eſtant fait creer Dictateur perpetuel, pour rendre l'Eſtat de Rome Monarchique, il n'en pût jouyr que trois ans, quatre mois, ſix jours; Ayant eſté maſſacré dedans le Senat par *Brutus*, *Caſſius*, & autres, aagé de 56. ans.

Le brillant eſclat d'un million d'exploits ſignalés, heureuſement executez par Ceſar (le plus illuſtre & plus renommé favory de la Fortune) a tellement éblouy de tout temps, partie des hommes, & ſur tous des Eſcrivains, tant anciens que modernes: que non ſeulement ils luy ont fait l'honneur de le mettre en parallele, avec l'elite des plus vertueux Heros des premiers ſiecles, mais auſſi avec un Alexandre, le plus genereux & le plus glorieux de tous les Monarques. Faiſants meſmes peu d'eſtat, au prix de luy, de tout ce qu'il y a eu de plus illuſtre, en vertu, valeur, vraye magnanimité & clemence, entre les Empereurs Romains; qui ont tenu après luy le gouvernail de la Monarchie: comme l'eſtimans avoir primé entr'eux en toutes autres choſes, ainſi qu'il les avoit precedez en dignité, prenans ces innombrables trophées qu'il erigea és Gaules, & tant d'autres qu'il ſe dreſſa autour de celuy de Pharſale (compoſé du vieil palmier de la liberté Romaine, deſ-ja fort esbranché par Marius & Sylla) pour les veritables monumens d'une vertu incomparable. Mais pour mon regard; qui ay pris naiſſance ſous un Empire, fondé depuis douze cens ans, ſous les colomnes inébranlables de la Juſtice & de la Pieté; qui a receu cette particuliere grace du Ciel, que jamais aucune Tyrannie eſtrangere ou domeſtique n'en ſoüilla les lis, n'en terniſt la blancheur, n'en viola la franchiſe, & n'en opprima les Loix, & qui ay ce bon-heur d'eſtre ſujet d'un tres-ſage, & religieux Monarque; perpetuel ennemy de l'injuſtice, Azyle certain des affligez, invincible appuy du foible: Succeſſeur legitime de LXIV. Rois, qui par des actions plus juſtes & plus moderées, ont de tout temps remply l'Univers d'admiration; & dont il ſuit ſainctement les veſtiges. Mon cœur eſt ſi ardemment épris de l'amour de l'Equité, comme eſtant une vertu; que l'exemple de tant de ſages Monarques, ſemble avoir depuis le Chriſtianiſme, rendu comme propre à noſtre Nation: Que je ne puis que je ne me declare eſtre d'autre advis, pour ce qui concerne l'eſtime que l'on fait Ceſar, & du jugement que l'on fait des ſes deportemens: Car je trouve veritablement grande difference entre ce que l'on qualifié vertu en luy, & ce qui juſtement en merite le titre: Ne pouvant meſme tomber d'accord, qu'encore qu'il ſetrouvaſt avoir eſté admirable, en la plus-part des conditions qui ſe doivent ſouhaiter en un grand Monarque, qu'il meritaſt pour cela d'eſtre qualifié vertueux. Puis que le luſtre des conditions plus venerables, dont un Citoyen puiſſe eſtre accompagné, s'eclipſe ſoudain qu'il entreprend de s'en ſervir contre la liberté de ſa patrie (porté à cét infame attentat, par le vent d'une injuſte ambition) Comme la grace eſclattante de l'aymable & attrayante blancheur d'un Lys, ſe perd ſoudain ſous l'obſcur nuage d'une craſſe boüeuſe & ſale, dont le ſol d'un parterre le ternit, ſi toſt que la violence d'un orage l'a fait verſer. Ainſi qu'il arriva à Ceſar, auquel meſmes pluſieurs choſes manquoient de celles qui ſont requiſes en un Souverain. Car ce ne ſont pas ſeulement les vertus guerrieres, comme l'induſtrie, la vigilance, prevoyance, & conſtance au milieu des perils, que l'on ſouhaitte en un Monarque (dont à la verité, Ceſar eſtoit excellement pourveu) puisque ce ſont des vertus pluſtoſt neceſſaires à un grand Capitaine qu'à un Empereur, qui peut en avoir à ſon ſervice de cette qualité. Mais bien la Pieté, la Juſtice, la Moderation, Continence, & genereuſe magnanimité, eſquelles veritablement Ceſar, ſe trouve avoir eſté inferieur à pluſieurs qui l'ont precedé, ou ſuivy. De ſorte que le changement qu'il trouva moyen de faire de l'eſtat Democratique de Rome, en Monarchique, fut ſeulement l'effect funeſte d'une Fortune extraordinaire, qui l'accompagna en toutes ſes entrepriſes, quoy que pleines de temerité & d'injuſtice, animées de l'invincible ardeur d'une incomparable ambition; Et non pas un bonheur acquis par le miniſtere de la Vertu & du vray Honneur. Mais d'autant que je pourrois ſembler avancer icy, ce que je dis en défaveur de Ceſar, contre l'opinion de pluſieurs; j'iray au devans, & diray, qu'ayant entrepris de rendre compte de ce que j'ay trouvé digne d'Eloge, & de cenſure en tous les Monarques Romains compris en ce volume, avant que de venir à l'explication des revers de leurs monnoyes: j'ay taſché d'en faire un rapport le plus exact & le plus equitable qu'il m'a eſté poſſible: comme éſtant un deſſein auquel, ny l'intereſt particulier, ny l'ambition, ny quelque moroſité naturelle, ny autres paſſions, ne peuvent m'avoir ſervy de guides: mais l'amour ſeul de la verité, de l'equité & de la vertu, animé du loüable deſir qu'un homme de bien, noble, libre, & d'un coeur veritablement genereux, doit avoir de profiter à pluſieurs. Donc, Ceſar marchant en teſte de cette ſuperbe trouppe, j'ay eſté obligé de le rechercher, & examiner plus curieuſement & plus diligemment que les autres, & le premier de tous, comme ayant eſté autheur de l'eſtabliſſement de cette puiſſante Monarchie, de Republique qu'elle eſtoit. Je l'ay donc conſideré, comme euſt fait autrefois quelque ſage & ſçavant Architecte, qui ſe ſeroit rencontré devant le Pantheon, l'un des plus ſuperbes, & plus accomplis Temples de l'Empire Romain, remply de toutes, ou de la plus-part des Deïtez du Paganiſme. Car ce

perſonnage n'auroit pas de prime-abord jugé legerement du merite de ſa ſymmetrie, & de la perfection de toutes ſes parties, ſur la ſimple apparence d'un premier objet : mais auroit conſideré prudemment & à loiſir dehors & dedans, avant que de prononcer de ſa perfection, ou de ſes deffauts, l'ordonnance & la diſpoſition de ce qu'il contenoit, l'egale conformité de toutes ſes pieces, & leurs proportions, & ce qu'il pouvoit y avoir d'inegal, & irregulier en ce vaſte edifice (car il n'y eut & n'y aura jamais rien d'exactement parfaict ſur la terre.) Ainſi ayant conſideré Ceſar, ce grand ouvrage de la Nature, de la Fortune & de la Gloire, tant dehors que dedans : j'y ay remarqué une apparence exterieure, veritablement Heroïque en ſes dons corporels, ſeulement accompagnez de quelque deffauts naturels : (mais peu conſiderables) & au dedans, celle d'un million de vertus & de graces, plus qu'humaines. Mais toutesfois qui en effet eſtoient les Simulacres des Demons de l'Ambition, de la Fureur, de l'Injuſtice, de l'Avarice & de l'Inhumanité. Leurs difformitez ſeulement voilées du luſtre trompeur de l'apparence de pluſieurs vertus inſignes. Comme le Pantheon eſtoit à la verité magnifiquement enrichy d'un million de ſtatues, de tous metaux, repreſentans diverſes vertus ſous les Effigies des Dieux ; mais qui n'avoient en effet que l'apparence exterieure de Divinité, & de vertus dignes de veneration. Car le dedans eſtoit remply & animé d'eſpris & Genies abominables ; autheurs des vices & des crimes, partiſans de l'injuſtice, de l'Avarice, & du Trouble : amateurs du ſang, & ennemis jurez de toutes vertus & du vray honneur. Auſſi à la verité, Ceſar fut un ouvrage, auquel la Pieté, la Juſtice & l'Honneur, n'avoient pas mis les mains. Ce furent, certes, d'autres Demons, ennemis du genre humain qui le compoſerent, & tout enſemble l'animerent. Bien que ce que j'en dis, ne ſoit pas ſelon l'opinion de pluſieurs, leſquels honorent l'injuſte ambition & la violence de Ceſar ; des titres de Vertu & de Magnanimité ; ſes artifices & pernicieux conſeils, contre ſa patrie, celuy de prudence, & d'induſtrie, & le bouleverſement des Loix, tant divines qu'humaines qu'il y fit, pour parvenir à l'eſtabliſſement de ſa tyrannie, de celuy d'entrepriſe neceſſaire, juſte & raiſonnable. Ce qui ſe rapporte entierement à ce que le Devin *Figulus* en predit, ſelon Lucain liv. I.

——— ——— ——— *Ferrique poteſtas*
Confundet jus omne manu : ſcelerique nefando
Nomen erit virtus.

Mais ce ſont ſentiments d'hommes, qui n'ont autre Deïté que l'ambition, à laquelle ſeule ils ſacrifient, & dont les cœurs, & les ames ſont les victimes qu'ils immolent. Mais il eſt temps de faire voir par le menu quel eſtoit ce perſonnage.

Ceſar eſtoit grand & bien formé, d'une belle repreſentation, blanc, & un peu coulouré, ayant les yeux mediocrement grands, noirs, vifs & penetrans, le nez droit & aſſez grand : mais il avoit la bouche groſſe & ample, les joües maigres, & ſur ſes vieux jours il ſe trouva eſtre fort chauve, & ayant le front ſillonné de rides. Ces derniers defauts ſe remarquants meſme par ſes monnoyes, par les pierres gravées, & par les marbres. Le ſurplus eſtant deu aux Hiſtoriens : ce qui le faiſoit paroiſtre plus vieil qu'il n'eſtoit. Car ſon calvice & ſes rides, avec cette groſſe bouche le degradoient bien fort de bonne mine, paroiſſant d'une phyſionomie agreſte & auſtere. C'eſt pourquoy le Silene (nom qui deſigne les plus vieil des Satyres) ce dit *Pauſanias* liv. I. (ſe vante plaiſamment dans les Ceſars de l'Empereur Julian, d'avoir la teſte faite comme luy, entre autres rapports communs entr'eux. Toutesfois quant au calvice, il l'avoit auſſi commun avec les plus grands & plus renommez perſonnages de l'antiquité, comme les autheurs tant Grecs que Latins l'ont remarqué, & dont les Medailles, & les marbres en font voir pluſieurs. Voire meſme Hercule le devint, dedans l'antre eſpouventable de la gueule d'une Baleine, qu'il tua, deffendant la belle Heſione, (ce dit *Sextus Empiricus*, liv. I. contre les Mathematiciens), & les Gaulois, ce dit Lucian en ſon Hercule, le figuroient chauve. Auſſi les choſes les plus hautes & plus ſublimes, voire plus divines, comme eſtans plus proches de l'Etherée & du Feu, ſont exemptes de ſuperfluitez : Et ſans doute l'Aſtre de Berenice euſt eſté chauve, ſi ſa perruque n'euſt eſté compoſé de rayons. Ainſi les plus hautes & plus ſourcilleuſes montagnes ſont chauves en leurs ſommets, bien que ſouvent par tout ailleurs elles ſoient couvertes de foreſts ou pentes fertiles : Mais demeurons enlà. Il faut laiſſer l'honneur à l'eloquent *Syneſius*, Eveſque de Syrene, d'en avoir dit plus que moi, qui n'ai point d'intereſt, comme il en avoit, d'exaggerer le merite & la dignité du calvice, qui a cela principalement de recommandable en ſoy, qu'il ne ſe void point de chaſtrez chauves, ce dit Antigonus Caryſtius, hiſtoire unziéme ; & que Jupiter & Venus en ont eſté honore de l'Epithete, comme clement Alexandrin & quelques autres l'ont remarqué. Mais quant à Ceſar, il portoit impatiemment la perte de ſes cheveux : de ſorte qu'eſtant venu au deſſus de ſes affaires, il porta touſiours une couronne de laurier ſur ſa teſte, en ſorte que les deux bouts de la couronne croiſez l'un ſur l'autre, eſtoient placez ſur le haut de ſon front pour en couvrir mieux la nudité ; ce qui ſe remarque viſiblement és effigies de ſes monnoyes. Venons au ſurplus de ce qui le concerne. Il eſtoit doüé d'une vigueur & diſpoſition de corps rare & ſinguliere, d'un eſprit vif, ardent, & capable de tout, d'un jugement & ſens commun tres-exquis, d'une admirable eloquence, & d'une memoire incomparable. Il eſtoit animé d'une tres-vigilante prevoyance, d'une dexterité & preſence d'eſprit peu communes, & d'une hardieſſe, & reſolution incroyables au milieu des perils. Leſquelles vertus ſeulement conſiderées ſuperficiellement, feront croire d'abord, qu'il ne ſe peut rien preſenter en l'imagination de plus Heroïque, & qui nous faſſe davantage eſperer devoir trouver en ſes deportemens plus de juſtice, de pieté, clemence, moderation, continence, liberalité & vraye magnanimité. Et ce d'autant plus qu'elles approchent davantage de la nature divine, dont on le publioit eſtre un extraict. Mais lors que nous ſerons reflection ſur ſes imperfections Morales, ſans parler des naturelles, entre leſquelles le mal caduc, auquel il eſtoit ſujet, peut eſtre conſiderable, nous appercevrons ſoudain que ces tant admirables vertus n'eſtoient (comme j'ay dit) en ce Temple vivant, que des ſimulacres animez de pernicieux Demons, qui cauſerent des dommages incroyables par toute la terre, avec la ruine de ſa patrie : dont les principaux furent une ambition effre-

effrenée, une arrogante impieté, une extreme avarice, une barbare inhumanité & un continuel mépris des loix. Mais le demon de l'ambition fut celuy qui donna mouvement & vigueur à tous les autres, & qui le porta insensiblement à des entrepriſes furieuſes, iniques, & meſchantes. L'on voit bien d'ordinaire que ceux des ambitieux qui n'agiſſent que ſous le pretexte de rechercher la gloire, comme une image de la vraye vertu, ne ſe voyent faire choſe aucune, qui ſoit entierement pure, bronchans obliquement, quoy qu'accortement à tout propos en leur gouvernement. Mais quant à Ceſar, il fit bien voir qu'il ne fut conduit en ſes deſſeins d'une ambition commune; mais ſi furieuſe, qu'il fit manifeſtement connoiſtre par ſes actions, qu'il ne recherchoit pas en effet la vertu: mais qu'il eſtimoit que la gloire de joüir à tort ou à droit de la Monarchie, eſtoit la vertu meſme. Ce qui luy fit pervertir tout, & faire de l'Eſtat de Rome un chaos de confuſion. *Omnia divina atque humana pervertit, propter eum quem ſibi ipſi opinionis errore finxerat principatum*, ce dit *Ciceron* liv. I. de ſes Offices. Ce qui m'a touſiours fait admirer le jugement de Sylla, d'avoir ſçeu ſi prudemment prevoir quel devoit eſtre Ceſar à l'advenir. Lors que le conſiderant en ſon adoleſcence, doüé d'une ſi grande vivacité en ſes mouvemens, & capacité en ſes premieres actions, il le voulut faire tuer, comme il avoit fait pluſieurs des parens & partiſans de Marius, lequel avoit eu pour femme, *Julia* tante paternelle de Ceſar: diſant à ceux qui avoient obtenu pardon pour luy, que Rome nourriſſoit en ce jeune garçon pluſieurs Marius enſemble, comme Plutarque, & quelques autres le remarquent. Car ce qu'il en avoit preveu, ne ſe trouva que par trop veritable, & trop proportionné à ce que pluſieurs Marius enſemble, euſſent pû faire aux deſpens de la liberté des Romains, de la tranquilité publique, & ſeureté des vies & fortunes de ceux qui furent contraints de s'oppoſer à ſa violence: Car Ceſar s'eſtant ſervy des grands advantages naturels que Dieu luy avoit accordez, pour parvenir à la gloire d'eſtre reputé le plus grand Capitaine de ſon ſiecle: s'imagina qu'il en perdroit le renom, s'il ne ſçavoit mettre le mors en bouche, à ce ſuperbe peuple, dompteur de l'Univers, comme il venoit de faire à toute la Gaule, la plus puiſſante, plus belliqueuſe & plus jalouſe de ſa liberté de toutes les nations du Monde: C'eſt pourquoy l'Empereur Julian, faiſant reflection ſur l'extraordinaire ambition de Ceſar (bien qu'il ne fût pas luy meſme fort moderé) fait bien voir par une agreable fiction, que la Nature, la Fortune, & la Gloire, furent les ſeuls Genies qui éleverent Ceſar au deſſus des grandeurs mondaines, ſans que la vertu luy euſt prêté ſes ornemens plus auguſtes, & par conſequent, qu'il s'eſtoit rendu indigne des honneurs divins: que la flaterie des hommes luy avoit conferez devant & après ſa mort. Car il dit que Ceſar, perſonnage grand & de belle repreſentation, entrant le premier dans le lieu où Romulus avoit convié au banquet des Saturnales, les Dieux, & les Monarques Romains, parut d'un maintien ſi faſtueux (comme eſtant enflé du vent de ſon apotheoſe) que les Dieux eurent opinion qu'il n'eſtoit venu là que pour dreſſer quelques ambitieuſes pratiques contre le thrône Celeſte. De ſorte que s'eſtans aperceus qu'il s'eſtoit rendu ſuſpect à Jupiter meſme, qui l'avoit en abomination, ils le rebuterent tellement, qu'à peine fut-il receu par ſes patrons plus favorables Mars & Venus, qui ayans compaſſion de le voir courir çà & là, tracaſſant longuement, & inutilement par tout, comme hors du ſens, luy firent enfin place auprès d'eux. Cet ingenieux Cenſeur, faiſant voir par cette invention, quel jugement l'on doit faire des actions de Ceſar. Ce qui condamne notoirement de legereté & d'injuſtice ceux qui font profeſſion, non ſeulement d'admirer: mais auſſi d'excuſer toutes les violences, cruautez, & deſolations qu'il fit faire, ou avoüa eſtre faites par tout, depuis qu'il eut paſſé le Rubicon, juſqu'à ce qu'il fut venu au deſſus de ſes affaires, comme ſi tout luy euſt eſté permis en qualité de vainqueur. Tant l'enflammé *Pyrois* de Mars, ſon guide, ébloüit de ſes eſclairs, les yeux de ces gens là, comme ſi Ceſar eut eſté obligé d'entreprendre la guerre contre ſes ſujets rebelles, ou pour mettre à la raiſon par les loix de ſa ſouveraineté, ou de la protection de ſes Alliez, des Princes ſes vaſſaux, ou autres, qui par leur ingratitude, felonie, outrages & pernicieuſes pratiques contre les Eſtats, continuées hereditairement, ou peu interrompuës depuis quelques ſiecles, auroient merité d'eſtre châſtiez par ſa valeureuſe dextre, de la perte des leurs propres. Comme quelques-uns ont eſté jadis par les plus juſtes, & plus magnanimes de la premiere, ſeconde & troieſieme race de nos Roys, & par pluſieurs Empereurs d'Allemagne, Roys d'Eſpagne & autres. Mais quant à Ceſar citoyen de Rome, quel droit avoit-il d'entreprendre ſur l'Eſtat Democratique de ſon pays, & ſur les franchiſes de ſes compatriotes? Quel chaſtiment donc ne meritoit-il pas? puiſque la ſeule faveur qu'il ſembla avoir porté à Catilina, animé & poſſedé d'une pareille fureur, luy fut objectée par un crime digne du dernier ſupplice? Certainement il luy euſt eſté plus glorieux de beaucoup, d'employer ces qualitez ſur-éminentes, dont le Ciel l'avoit ſi excellemment doüé, pour l'augmentation de la gloire de cette floriſſante Republique, en allant châſtier l'orgueil des Parthes, qui avoient depuis peu erigé, & compoſé des trophées ſi remarquables & ſi funeſtes, des deſpoüilles infinies de tant de belliqueuſes Legions Romaines, eſteintes avec Craſſus. Eſtant veritable, qu'il eut rendu ſon nom tellement venerable, par des victoires certaines, que toutes les provinces du Monde n'euſſent ſçeu fournir aſſez de marbres & de metaux pour luy dreſſer des Temples, des autels, & des ſtatuës. Voire meſme, il y a lieu de conjecturer, que les Romains obligez extraordinairement à ſa valeur, ne luy euſſent pû refuſer la ſouveraineté, qu'ils luy euſſent, ſans doute, accordée d'un commun conſentement, veu l'apprehenſion qu'ils devoient avoir bien toſt, de voir leur patrie ſe ruiner par ſes propres enfans. Mais Ceſar, altier, ſuperbe & querelleux, ne voulant deſpendre que de la Fortune, & de ſon eſpée, eut à la verité l'heur de parvenir au deſſus de ſes pretenſions: mais ce fut avec tant de carnages, de ruines, & de violences, ſuivies de tant de diſgraces pour luy, que l'on peut dire, qu'après avoir fait perir plus d'hommes qu'il n'en naſquit depuis en un ſiecle: deſtruit un million de villes, & enervé toutes les forces de ce puiſſant Eſtat, il ſe trouva luy meſme enfin hay preſque de tous, puis miſerablement percé de vingt trois coups, couvert de ſang, & enſevely dans les miſerables lambeaux de l'ancien voile de la Liberté de ſon pays, dechiré par luy. Ainſi non ſeulement il perdit la vie, *Sed etiam omnem fructum vitæ ſuperioris perdidit* (ce dit *Ciceron*, liv. II. *de Divinatione*) Ce qu'il s'eſtoit acquis injuſtement par le ſang de ſes concitoyens, luy ayant eſté ainſi juſtement ravy par le ſien propre. Et cette tempeſte Tyranique, rapidement deſcenduë des Alpes en Italie, employée con-

contre ſa liberté, eut une fin pareille à un Torrent, qui coulant impetueuſement du ſommet entre-ouvert de quelque aſpre, & ſourcilleuſe montagne, entraine de viteſſe incroyable, és valons & profonds precipices tout ce qu'il rencontre, avec un rugiſſement effroyable, & un murmure bruyant à merveille; puis ſoudain rendant inviſible tout ce qu'il a enveloppé dans ſon courrant, s'y perd, s'y diſſipe & aneantit auſſi incontinent. Suivant ce que dit le Sophiſte *Himerius* dans *Photius* : Qu'il n'avoit jamais eſté veu ſur le Theatre, qu'un Tyran, ayant joüé le principal perſonnage d'une Tragedie, n'euſt auſſi eu qu'une fin ſanglante, & infortunée. Auſſi la felicite ne deſpend pas de la puiſſance. Car il n'y a que le bon-heur ſeul, qui vient de la part de Dieu, qui ſoit conſtant & durable (ce dit ſagement, voire, Chreſtiennement Pindare és Odes VIII. de ſes Pythioniques, & Nemeoniques.) Ceſar donc ne fut jamais porté en ſes entrepriſes par les vertueux mouvemens du vray Honneur, mais par les maximes d'un determiné voleur.

O Hominem amentem & miſerum,
Qui ne umbram quidem unquam Honeſti viderit!
O perditum latronem!

(ce diſoit *Ciceron* és Epiſtres 17. & 21. liv. VII. *Ad Atticum*) Auſſi dans le cours de ſes expeditions, il parut extremement vindicatif, impie, & avare avec cruauté: vices toutesfois que l'on appelle en ſa faveur magnanimité, grandeur de courage, clemence, & liberalité. Mais quelle grandeur de courage, & quelle humanité pourra-t'on trouver en l'extreme joye qu'il teſmoigna recevoir de la mort de Pompée ſon gendre? N'ayant point eu de honte, de faire baſtir un Temple en l'honneur de la Déeſſe *Nemeſis* (eſtimée preſider es punitions des crimes, & des outrages des hommes pervers) au meſme lieu auquel il avoit couvert de terre ſon chef. Ainſi qu'Appian Alexandrin le remarque liv. II. des guerres civiles. Qui à la verité fut une action la plus laſche, & plus indigne d'un perſonnage vrayement magnanime, & genereux, qui ſe puiſſe imaginer. Car un homme de cœur veritablement noble, & heroïque, n'euſt jamais dreſſé contre ſa propre conſcience, un monument ſi infame, ſur le chef de ſon ennemy mort (Mais encore ſon gendre, & homme de bien, pluſtoſt abatu par le mal-heur fatal de la Republique Romaine, que pour avoir eu faute de ſuffiſance, ou de juſtice en ſes armes) & mois encore s'il y euſt eu quelque eſtincelle de pieté en luy, euſt-il voulu ſe ſervir du nom & du culte d'une Déeſſe, pour immortaliſer la memoire de ſa vengeance, & pour en authoriſer l'injuſtice: conſtituant ſon autel pour trophée de ſa Tyrannie? joint que ce fut un traict d'une impudente hypocriſie, de jetter des larmes ſur le chef de celuy, dont il vouloit deshonorer la memoire, par un Temple ſi funeſte, & monument ſi impie, ſans crainte aucune d'irriter la Fortune & les Dieux. Ce qui eſt plus merveilleux en un homme ſi ſuperſtitieux, qu'il ne montoit jamais en carroſſe, qu'il ne prononçaſt quelques vers, qu'il croyoit eſtre propres pour obtenir de ſes Dieux qu'il ne verſaſt plus, le malheur luy en eſtant arrivé une fois (ce dit *Pline* l. XXVIII. chap. 2.) Cette action, certes, ne ſe peut excuſer, non plus que la cruauté plus inhumaine & plus inpie, dont il uſa après cette victoire, ayant defendu d'inhumer ny bruſler les corps de ceux qui avoient eſté tuez en cette memorable bataille, & qui luy eſt ainſi reproché par Lucain en ſon ſeptieme livre:

Nil agis hac ira, tabeſne cadavera ſolvat,
An rogus, haud refert, placido natura receptat,
Cuncta ſinu, ſinemque ſui, ſibi corpora debent.
Hos, Cæſar, populos, ſi nunc non uſſerit ignis,
Uret cum terris, uret cum gurgite ponti:
Communis mundo ſupereſt rogus, oſſibus aſtra
Miſſurus, quocunque tuam fortuna vocabit,
Hæ quoque erunt animæ, non altius ibis in auras,
Non meliore loco Stygia ſub nocte jacebis.
Libera Fortunæ mors eſt: capit omnia tellus
Quæ genuit: cœlo tegitur qui non habet urnam.

Mais quant à ſon avarice, ou rapacité plus impies, ſœurs germaines de l'injuſtice & de la cruauté, que l'on traveſtit toutesfois, & metamorphoſe en liberalité, & magnificence en luy, pour avoir fait des entrepriſes de deſpenſes infinies, & des dons exceſſifs pour ſe rendre favorables les plus mutins, plus audacieux, & plus desbauchez du peuple & des ſoldats: Le meſme *Pline* liv. XXXIII. chap. 3. remarque qu'en ſon Edilité ou Eſchevinage, il fut ſi prodigue, que tous les inſtrumens & uſtencilles, ou armes, dont il ſe ſervit és jeux & combats publics, qu'il donna au peuple, eſtoient tous d'argent, & qu'il fut le premier qui fit voir les beſtes farouches deſtinées pour les combats, chariées & produites és Arenes, dedans des cages d'argent. Toutes ces admirables profuſions ne procedans que de la facilité qu'il s'eſtoit attribuée un peu auparavant de piller l'Eſpagne, qu'il avoit regie en qualité de Queſteur, ſans que les villes fuſſent coupables d'aucune rebellion: voire ſans eſpargner les plus riches Temples, & plus auguſtes Aſyles, principalement en Luſitanie, à preſent le Portugal. Teſmoin *Suetone* chap. LIV. *Luſitanorum oppida*, (ce dit-il,) *quamquam nec Imperata detrectarent, & advenienti portas patefacerent, diripuit hoſtiliter; in Gallia, fana Templaque Deûm donis referta exſpoliavit, urbes diruit, ſæpius ob prædam quam ob delictum. Unde factum eſt, ut auro abundaret.* Mais ce qu'il adjouſte icy qu'il fit en la Gaule, arriva depuis: Et encore de le, qu'il fit à Tyr, ou il pilla entierement le renommé Temple d'Hercule, dont il tira de grandes richeſſes, comme *Dion Caſſius* le remarque liv. XLII. Voila ce que l'on appelle liberalité en Ceſar. Ce qui fait que *Ciceron*, après avoir dit au premier de ſes Offices : *Videndum eſt ut ea liberalitate utamur, quæ proſit amicis, noceat nemini.* Il adjouſte, *Quare L. Sullæ & Cai Cæſaris pecuniarum tranſlatio à juſtis dominis ad alienos, non debet liberalis videri. Nihil enim eſt liberale quod non idem ſit juſtum.* Mais la Juſtice de Ceſar eſtoit de commettre mille voleries & mille ſacrileges, pour fournir aux frais qu'il avoit à faire en la guerre qu'il entreprenoit contre ſa patrie, en ſes jeux & triomphes, & en recompenſes qu'il faiſoit aux plus determinéz ſoldats du monde qui le ſuivoient. *Nam evidentiſſimis rapinis, ac ſacrilegiis onera bellorum civilium, & triumphorum, ac munerum ſuſtinuit impendia*, ce dit *Suetone* : De ſorte que ce ne fut pas grande merveille, ſi l'argent ne luy manquant point, il faiſoit ce qu'il vouloit, appellant cette facilité, ſa Fortune, ne jurant que par elle, & ne ſe prevalant rien tant, que de cette admirable Fortune, qu'il s'eſtoit luy meſme fabriquée. Car cette invention deteſtable qu'il avoit trouvée, de faire tout ce qu'il vouloit, par ſes rapines & ſacrileges : eſtoit cette imaginaire Deité, qui animoit tous ſes bons ſuccés, & qui luy rendoit tout facile, luy faiſant faire voye par tout. C'eſtoient, diſ-je, les pilleries de Ceſar qui animoient cette Fée, qu'il honoroit du titre magnifique de ſa Fortune, l'appellant ainſi: comme ce-

Pre-

Preſtres de Diane d'Epheſe, qu'*Apollonius* diſoit en une ſienne Epiſtre, appeller leur Fortune ce qu'ils avoient acquis injuſtement, *Quod enim rapinis conſequuntur, id eſt Fortuna.* Mais cette Fortune, à laquelle Ceſar donna eſtre, vie, naiſſance & mouvement, par des brigandages, fut une ſang-ſuë indeſalterable, qui ſuça ſi bien à diverſes fois, tout le ſang & ſubſtance des Romains, qu'il contraignit en fin leur liberté, luy venir rendre le dernier ſouſpir pour dernier tribut. Il fut donc pere de cette ſang-ſuë, comme Mahomet aſſeuroit que le premier homme en avoit eſté le fils d'une (ce dit *Euthymius Zigabenus* Dogme XV.) lequel trouve toutesfois cette opinion ridicule, comme auſſi Nicetas en ces Saraceniques, en ces termes : *Anathematizo* (ce dit-il) *Moamedi doctrinam de Adami, ſeu hominis formatione, in qua quidem homo ex terræ mole, gutta, hirudinibus, & ſubactione formatus eſt.* Mais s'il euſt veſcu en ce temps-cy ; il en euſt trouvé la penſé excellente. Car lors qu'il diſoit cela : il faiſoit reflexion ſur l'inſatiable avarice des hommes ; pluſieurs deſquels on peut encore dire à preſent, tenir plus de la ſang-ſuë, que de l'animal raiſonnable. Enfin s'il y a eu en luy quelque apparence de liberalité moins criminelle, ce ſera ce qu'il en aura fait voir apiès que le Sort des armes l'euſt rendu Souverain. Mais encore en cela, il y avoit plus d'artifice que de vertu : car il eſt ayſé à juger qu'il s'en ſervoit pour adoucir aucunement l'amertume que les Romains avoient en leurs cœurs de ſe voir ſi miſerablement aſſervis, & leur liberté miſe dans le tombeau : Auſſi n'y avoit il que les plus groſſiers, ou les plus neceſſiteux d'entre les meſchans qui s'apaſtoient par ces amorces : Car les plus ſpirituels, & les plus genereux entre les gens de bien en abhorroient la mommerie : mais quant à cette pretenduë clemence, que quelques-uns luy attribuent. Ammian Marcellin meſme liv. XXIX. remarque qu'il diſoit, *Miſerum eſſe inſtrumentum ſenectuti crudelitatis recordationem.* J'adiouſteray à ce que j'en ay deſ-ja dit, que je ne ſçay comment on peut appeller un homme clement, qui avoit fait noyer en un deluge de ſang, l'honneur, la gloire, les loix, & la liberté de ſon pays. Car quant à ce trait rapporté par cet Hiſtorien, il eſt vray-ſemblable, qu'il fut prononcé par Ceſar, par un remords de conſcience ſur ſes derniers jours, lors agité de mille atteintes qu'il recevoit dans ſon ame, de la part du faſcheux ſouvenir, qu'il eſt croyable qu'il avoit, d'avoir cauſé tant de ruines & de meurtres par toute la Terre. Et veritablement l'action qu'il fit, ayant pris Cadenac après un long ſiege, eſt une marque d'un naturel également cruel & laſche ; car offenſé de la valeur extraordinaire des aſſiegez, les ayans contraints de ſe rendre par la multitude & la conſtance de ſes Legions, il fit coupper les poings a tous ceux qui avoient ſi valeureuſement & juſtement defendu leur patrie ; comme lui même s'en vante au huictieme livre de ſes Commentaires. Auſſi pour le regard de ce qu'il pardonna à pluſieurs après la battaille de Pharſale, il eſt abſurde d'appeller clemence en luy, la facilité qui ſe trouva lors en ſon humeur, pour faire voir quelques effets de reconciliation avec eux, puis qu'il luy fut neceſſaire de leur pardonner, de peur de demeurer ſeul, ou mal aſſiſté de gens de ſervice ; pour le pouvoir deffendre des Parthes, Germaine, & autres belliqueuſes nations, partie deſquelles eſtoient encore en curée, de tant de deſpoüilles acquiſes ſur les Romains & l'autre pluſtoſt irritée qu'aſſujettie, car il ne falloit pas beaucoup de prudence & de prevoyance pour juger celà, & pour conſiderer, qu'il luy euſt eſté impoſſible de ſe maintenir en la nouvelle poſſeſſion de ſa ſouveraineté, ſi és premieres années de ſa Dictature, elles ſe fuſſent ſoulevées, comme ayans cognoiſſance, qu'il eſtoit hay & envié, ſes legions haraſſées, & le reſte des forces Romaines merveilleuſement enervé & affoibly, par la mort de ſes plus braves guerriers. Encore ne ſe peut-il empécher qu'il n'en fit mourir pluſieurs, & traiter les autres avec beaucoup d'arrogance & de meſpris ; Voire le Senat meſme tout entier, qu'il ne daignoit ſaluër. Ce qui fait que l'autheur de la Chronique Alexandrine, dit, que Ceſar avoit exercé quatre ans durant un cruel & ſuperbe Empire ſur les Romains. Auſſi cette cruelle tempeſte, dont il devoit eſtre le Typhon, comme eſtant fatale à l'Univers, fut predite un peu auparavant. Car le Ciel, la Terre, & la Mer, & encore les Montagnes & les Fleuves, avoient donné cognoiſſance de ce futur changement & du bouleverſement de toutes choſes par prodiges incroyables, elegamment & pathetiquement deſcris, par Petrone & Lucain. Luy meſme ayant eſté encouragé à cette admirable entrepriſe, par l'aſſeurance qu'il prenoit en ces preſages, & par la connoiſſance du futur, qu'il eſtimoit avoir : car il eſtoit bien verſé en l'Aſtrologie, par le ſecours de laquelle il prevoyoit ſouvent beaucoup de choſes futures : De ſorte qu'il eut touſiours les Ides des mois pour ſuſpectes, comme ſi elles luy euſſent eſté fatales ; *Idibus Cæſar ferales ſibi notavit Scorpionis occaſus* (ce dit le commentaire de *Germanicus* ſur ſes Phenomenes Arateanes) voire meſme il écrivit des livres des mauvemens des Aſtres, & regla les années, ſelon le cours du Soleil, ayant appris cette ſcience des Egyptiens (ce dit *Macrobe* liv. I. de ſes Saturnales chap. 16. & 17. Il y fut toutes fois attrappé luy meſme, n'ayant ſceu connoiſtre, quelles des Ides luy devoient eſtre mortelles, ayant eſté maſſacré en celles de Mars : Bien que le Devin *Spurina* l'aſſeuraſt ce jour là meſme, du peril prochain, par l'inſpection des entrailles des victimes, parce qu'il s'eſtoit promis devoir mourir dans ſon lict, dans l'extremité d'une heureuſe vieilleſſe. Pluſieurs Aſtrologues & Devins Chaldeans, luy ayans perſuadé de le croire, bien qu'ils euſſent peu heureuſſement fait le meſme à *Craſſus* & à *Pompée. Quam multa ego Pompejo, quam multa Craſſo, quam multa huic ipſi Cæſari, à Chaldæis dicta memini, neminem eorum niſi in ſenectute, niſi domi, niſi cum claritate eſſe moriturum*, ce dit *Ciceron* liv. I. *de Divinatione.* Mais concluons & diſons, ſuivant ce que j'en ay repreſenté cy-devant, que veritablement Ceſar eſtoit doüé de tres-excellentes parties, & d'une rare capacité, & qu'il eſtoit né pour achever de grandes choſes. Mais que ne les ayant employées en des entrepriſes loüables, mais injuſtes & deteſtables ; je ne luy puis donner autre prerogative entre les plus renommez perſonnages de l'Antiquité : ſinon que d'avoir eſté le plus grand & le plus illuſtre des Tyrans de l'Empire Romain. Cette Monarchie, qui devoit produire tant de Tyrans, ayant merité d'en avoir un pour autheur de ſon eſtabliſſement. Qu'au reſte je ne puis pas luy accorder l'Epithete du plus grand Capitaine qui fut jamais, comme il luy eſt donné communément, bien qu'il fut admirable en valeur, activeté, vivacité, vigilance, induſtrie, prevoyance & conſtance, au milieu des combats plus douteux. Car nous ne pouvons prononcer equitablement de ce qui n'eſt point venu entie-

rement à noſtre cognoiſſance, les Commentaires & Hiſtoires de tant d'excellents Capitaines qui l'ont ou precedé ou ſuivy, eſtans pour la plus part perdus, eſtans certain que les plus glorieuſes entrepriſes de Ceſar, furent plutoſt les effects d'un extraordinaire bonheur, que de valeur & de prudence. Ainſi ne peut-ou autrement qualifier les entrepriſes d'Angleterre, celle contre le Ptolomée, & celle d'Afrique, que des efforts du tout temeraires, d'un eſprit furieux & precipité en ſes deſſeins : car pour l'entrepriſe de la conqueſte d'Angleterre, outre ce qu'elle n'eſtoit nullement juſte ny neceſſaire, il eſt apparent qu'il y fuſt pery avec toute ſon armée, s'il euſt eu affaire a des peuples preparez pour la reſiſtance, aguerris & prudents; & en celle contre Ptolemée, en laquelle il ne mena avec lui que quatre mille hommes, outre ce qu'il s'y porta contre toute raiſon, & ſans beſoin aucun ; c'eſt merveille que ſon imprudence & effrenée ambition, ne furent chaſtiées de Dieu ; comme auſſi en celle d'Afrique, ou il fut eu plein Hyver avec peu de Legions, n'y ajant aucun Port pour y deſcendre a ſa devotion avec ſes Navires : Puis, d'avoir laiſſé à Ruſpine ſon armée, ſans en advertir perſonne, & ſe jetter dans un navire pour aller chercer ſa flotte, de la déroute de laquelle ayant eu nouvelle ; avec une pareille temerité, ſe jetta ſeul dans un navire a Leptis, pour aller rallier les autres vaiſſeaux, & ſoudain attaquer ſes ennemis : de ſorte que le bon ſuccés qu'il eut en ſes entrepriſes, fut pluſtoſt un effect de la rare vaillance & fidelité de ſes ſoldats & d'une ſinguliere faveur de la Fortune ; que de prudence, ſufficance, & d'experience en l'art Militaire. Eſtimant quant à moy, n'y avoir rien manqué à Hannibal, de ce qui ſe remarque avoir eſté en Ceſar pour ce poinct, que le ſeul bon-heur d'avoir eu à commander les plus floriſſantes & plus aguerries Legions du monde, comme luy, n'y ayant rien eu de ſemblable entre la diſcipline & valeur incomparable des Romains, & celle des Afriquains, telles quelles, & des autres Barbares. L'on en peut dire autant des Empereurs Probus & Aurelian, qui en l'eſpace de V. ou VI. ans d'Empire reconquirent preſque toute la terre habitable, ayans eu à combattre des effroyables armées, compoſées d'un nombre infiny des plus belliqueuſes & plus conſtantes nations du monde. Car pour avoir achevé de ſi vaſtes, & ſi magnanimes entrepriſes ; ils devroient ſans doute, eſtre pour le moins auſſi prudens, auſſi vigilans, & auſſi experimentez Capitaines que luy. Car pour le regard d'Alexandre le legitime heritier d'un Royaume, Ceſar, ne luy peut raiſonnablement eſtre comparé, non ſeulement en cela, mais auſſi en genereuſe & toute royale magnanimité, en juſtice, en ſes entrepriſes, en vray honneur, & en liberalité, comme n'ayant jamais combatu que pour la gloire. Voire peut-on dire pour le particulier de Pompée, que s'il euſt eu une armée compoſée de vieux ſoldats aguerris comme luy, & non d'une jeuneſſe volontaire & indiſciplinable, en laquelle il y avoit plus de Capitaines que de ſoldats, qu'il l'euſt pu facilement deffaire. Veu qu'eſtant aſſiegé par Ceſar dans *Dyrrhachium*, il le traita ſi mal & le ſurprit ſi à propos, qu'il le contraignit de fuir honteuſement, après luy avoir enlevé trente deux Enſeignes, & tué deux mille hommes ſur la place, avec la fleur & l'elite de ſes Tribuns militaires & Centeniers. Ceſar meſme confeſſant au III. livre de ſes Commentaires de guerres civiles : qu'il ne pût jamais contraindre Pompée de combattre, & qu'il n'y fut forcé que par l'inſolence, preſomption & audace de pluſieurs Seigneurs Romains, d'eminente dignité : mais ſans experience qui s'eſtoient joints à luy : *Et ſi quando* (ce dit-il) *quid Pompeius tardiùs, aut conſideratius faceret, unius eſſe negotium diei, ſed illum delectari Imperio, & Conſulares, Prætorioſque ſervorum numero habere dicerent* Tant cette Nobleſſe Romaine eſtoit indiſciplinable, ſuperbe, altiere, & difficile à tenir en ſon devoir, & qui meritoit bien d'eſtre aſſervie ſous les loix d'un Souverain, qui les meſpriſaſt, comme il fit, ſe faiſant venerer par eux : non ſeulement comme un Prince legitime, mais auſſi comme un Dieu, conſacrer des Temples, & des autels erigez par eux meſmes, pour perſuader au peuple qu'il eſtoit yſſu de la race des Dieux. De laquelle imaginaire extraction, il ne ſera pas mal à propos de remarquer ce qui en fut dit en ce temps là, & au ſiecle ſuivant.

OB.

OBSERVATION DE L'EXTRACTION DE CAESAR.

CEUX de la famille Julia ſe vantoient de tirer leur origine de Julus fils d'Ænée, fils d'Anchiſe & de Venus, par une vaine ambition, mais tres-commune en ce temps là. Les Poëtes ſur tous les Eſcrivains du ſiecle de Ceſar, & d'Auguſte, firent ce qu'ils peurent à l'enuy les uns des autres, pour en authoriſer la renommée, & la fortifier par des traicts de flatterie inſignes. J'en rapporteray quelques uns: *Manilius* livre I. de ſon Aſtron.

——— ——— *Veneriſque ab origine proles,*
Julia deſcendit cœlo, cœlumque replevit.

Properce liv. IV. Elegie premiere,

Tunc animi venere Deci, Brutique ſecures.
Vexit & ipſa ſui Cæſaris arma Venus:
Arma reſurgentis portans victricia Troïæ,
Felix terra tuos cepit Jule Deos.

Voyez auſſi l'Elegie III. & *Pedo Albinovanus* en ſon Elegie ſur le treſpas de Mecœnas:

Cum Deus in terris divis inſignis avitis,
Te Venus in patrio collocet alma ſinu.

Et après eux Petrone parlant du changement de la Republique Romaine:

——— ——— *namque omnis regia cœli*
In partes deducta ruit, primumque Dione
Cæſaris acta ſui ducit ——— ———

Ce que Lucain, un peu moins flatteur, & moins Poëte qu'eux, prononce en Hiſtorien eſtre fabuleux livre III. en ces vers:

Iliacæ quoque ſigna manus petituraque caſtra
Ominibus petiere ſuis, nec fabula Troïæ
Continuit, Phrygiique ferens ſe Cæſar Juli.

Ce qui confirme la remarque que *Strabon*, Autheur exact, & grand amateur de la verité, fait en ſon treziéme livre, que ſelon Homere, Enée ne pouvoit avoir fait en Italie, ce qui ſe dit de luy en faveur des Romains, comme n'eſtant point ſorty de Troye, qu'au contraire il y avoit regné après l'exſtinction de la race de Priam, & ſa poſterité auſſi:

Νῦν ϑ' δὴ Αἰνείαο βίη Τρώεσσιν ἀνάξει,
Καὶ παῖδες παίδων τοὶ μετόπισθε γένωνϑ.

C'eſt a dire, *que le brave Enée regneroit ſur les Troyens, & les enfans de ces enfans iſſus de luy.* C'eſt ce qui me ſemble avoir eſté genereuſement remarqué par *Strabon*, luy qui vivoit & écrivoit cecy ſous l'Empire de Tiberé, jaloux à merveille de la vanité de cette pretendue Extraction, laquelle ſembloit luy appartenir par raiſon de ſon adoption. Si donc Enée, fils de Venus, ne bougea de Troye, par quelle machine, la famille Julienne prétenduë être iſſuë de luy & de cette Déeſſe, fut-elle envoyée d'Aſie en Italie? C'eſt une fiction toute apparente.

En effect, ſi ceux de cette famille tiroient leur extraction de Venus, il eſt certain qu'ils l'ont long-temps ignoré, car il ſe voit dans *Macrobe* liv. I. de ſes Sat. chap. 12. que *Varron* & *Cincius*, ont remarqué, que les Romains du temps de leurs Roys, ne cognoiſſoient point qu'il y euſt une Déeſſe de ce nom, & ſon culte n'eſtoit encore receu à Rome en ce temps là; Car pour le temple de Venus Æneade, (dont parle *Dionyſius Halic.* liv. I. de ſes Antiq. Rom.) il ſemble avoir eſté dedié ſous l'Empire d'Auguſte. Toutesfois Ceſar faiſoit bien voir par ſes deportements, & forme de vivre plus licencieuſe, qu'il eſtoit treſdigne lignager de cette impudique Déeſſe, (& peut eſtre autant par vanité, pour ſe faire mieux recognoiſtre tenir d'elle, que par inclination) témoins en ſont les proſtitutions honteuſes dont il ſoüilla ſon adoleſcence, leſquelles Catulle luy reproche avec beaucoup de fiel en trois ou quatre endroits de ſon I. livre, ce qui ſe diſoit de luy & de Nicomedes Roy de Bithynie, & ce qui ſe paſſa depuis entre luy & Cleopatre, dont *Suetone*, & *Appian* font mention; & encore avec eux cet ancien, qui dans *Saresberienſis*, dit ces mots: *Siquidem orbis victorem Cæſarem donis flexit*, il parle de Cleopatre,) *& invicti viri inſuperabilem animum meretricius decor, & proſtituta facies ſuperavit.* Mais *Ciceron* nous ſervira d'une preuve plus evidente de ſon effrenée paillardiſe, continuée meſme juſqu'en ſa vielleſſe, par le traict que *Macrobe* liv. II. de ſes *Saturn.* ch 2. rapporte de luy, *Mater Bruti Servilia* (ce dit-il) *cum precioſum ære parvo fundum abſtuliſſet à Cæſare ſubjiciente haſta bona civium, non effugit dictum tale Ciceronis: Equidem quo melius emptum ſciatis comparavit Servilia hunc fundum; Tertia deducta. Filia autem Serviliæ erat Junia Tertia, eademque C. Caſſii uxor, laſciviente Dictatore tam in matrem quam in puellam: tunc luxuriam ſenis adulteri civitas ſubinde rumoribus jociſque carpebat, ut mala non tantum ſeria forent.* Auſſi ſes ſoldats l'accompagnants en ſon triomphe en avoient adverty plaiſamment les Romains par ce vers qu'ils chantoient entrants dans Rome,

Urbani ſervate uxores mœchum calvum adducimus.

Bourgeois gardez bien vos femmes, car nous vous amenons icy un dangereux paillard à la teſte chauve. Car Ceſar eſtoit chauve (comme j'ay dit,) teſmoin ce traict piquant que luy jetta un ſoldat en colere; *Cum enim calvitium iniquiſſime ferret & deſi-*

deficientem capillum à cervice revocaret ad frontem, ei dictum est ab irato milite : Facilius est, Cæsar, te calvum non esse, quam me in exercitu Romano quidquam egisse, vel acturum timidius. Saresb. liv. III. c'est a dire, Comme il portoit avec impatience la perte de ses cheveux, & qu'il avoit accoustumé de ramener le mieux qu'il pouvoit sur son front, ceux qu'il portoit grands derriere la teste. Il luy fut dit par un un soldat offensé, il seroit plus facile de faire que tu ne fusses point chauve, que j'aye pour mon regard peu faire jusques icy, ou que je doive faire cy après, ny commettre quelque chose de lasche en l'armée Romaine. Mais revenons à nostre premier discours, & parlons encore de la sotte & vaine imagination que Cesar avoit d'estre yssu de cette Déesse, qui fut telle qu'il luy attribuoit, & ses flatteurs pareillement, toute sa conduite, & les plus signalées actions qu'il entreprit & executa, avec tout le bonheur qu'il luy arriva en toute sa vie; tesmoins en sont les devises de ses monnoyes, où cette Déesse paroist souvent sous divers types tantôt assisse sur une prouë, tantôt debout, portant une Victoire sur sa droite, pour representer une Venus Victorieuse, & telle qu'Hypermnestra en dedia une figure en la ville d'Argos, l'appellant Νικηφόρον, portant une Victoire (comme le dit *Pausanias* liv. II.) & qui fut le mot que Cesar donna à son armée, le jour de la bataille de Pharsale, en quoy il fut depuis suivy par Auguste en la bataille Actiaque : On voit aussi en un revers de ses medailles pour cette consideration, l'effigie de cette Venus Victrice avec un globe, comme estimant qu'il luy devoit la conqueste de l'univers. Mais cette figure cy, represente Venus surnommée Genetrice, qui luy avoit en qualité d'ayeule (ce sembloit) comme engendré l'Empire du monde. Ainsi elle mesme se vante d'en estre la mere, & la fondatrice dans *Stace* liv. I. en l'epithalame de Stella & de Violentille en ces vers :

—— —— Phrygio si non ego juncta marito,
Lydius unde meos iterasset Tibris Julos?
Quis septem geminæ posuisset mœnia Romæ
Imperii Latiale caput? nisi Dardana furto
Cepisset Martem, nullo prohibente sacerdos?

Aussi fit-il vœu en la bataille de Pharsale de lui faire bastir un Temple ; (ce dit *Appian.* liv. II.) & puis après il remarque qu'il fit mettre sa statuë aupres de celle, de cette Déesse Genetrice : Desquels monuments semblent faire mention les inscriptions antiques que *Gruterus* rapporte pp. 35. & 112. au moins pour ce qui regarde le culte de cette Venus, observé par les Romains en sa faveur, & de la famille Julia.

DIVO JULIO
LIB. JULIA EBORA
OB ILLIUS IMMUN. ET MUN.
LIBERALITATEM.
EX D. DD.
QUOJUS DEDICATIONE
VENERI GENETRICI
CESTUM MATRONAE
DOMUM TULERUNT.

VENERI GENETRICI
D..... JULI.
IN MEMORIAM GENT.
JULIAE
STATUAM CUM...
JUNIUS VIRBIUS ATTICUS
FLAM. DIVI JULI.
D. S. P. D.

Mais je parleray plus particulierement de cette Déesse sous cet epithete cy après. Venons au surplus de ce qui concerne Cesar, & disons un mot de sa naissance.

SUR LA NAISSANCE, DE CAESAR.

OBSERVATION II.

La conception de Cesar se rencontra sous le signe du Sagittaire, qui luy promettoit de grandes victoires, & insignes triomphes multipliez en son païs, ce dit *Manilius* liv. IV. en ces vers,

Nec non arcitenens prima quum veste resurgit,
Pectora clara dabit bello, magnisque triumphis,
Conspicuum patrias victorem ducet ad arces;
Sed nimium indulgens rebus Fortuna secundis
Invidet in facie, sævitque asperrima fronti, &c.

Mais que la fin (ce dit-il) en seroit funeste pour luy, comme il arriva. Et c'est merveille que les Romains n'accusoient la negligence de leur Venus Genetrice, de n'avoir pris garde à destourner ce malin aspect en avançant, ou reculant l'heure de cette conception de son favory, & bien-aimé lignager. D'avantage *Sidonius Apollinaris* en son Panegyrique d'*Antheunius*, au vers 120. remarque seul (que je sçache) des autheurs, que Jules Cesar nasquit en mesme temps qu'une couronne de laurier bruloit,

Julius in lucem venit, dum laurea flagrat.

Il nous eut fort obligé d'en dire un peu d'avantage, car quelpresage cette couronne brulante donnoit elle de lafuture grandeur de Cesar? & par quelle observation, secret de nature, ou tradition des anciens? Les doctes commentateurs de cet autheur ont raison de mettre ce passage au nombre des plus obscurs, &

& je trouve que le dernier de beaucoup plus judicieux que le premier, a prudemment fait de le laiſſer en ſon entier, ſans preſumer d'en pouvoir tirer quelque intelligence en le corrompant, comme le premier a fait. Il me ſera toutesfois permis de dire ce que j'en penſe. Quand ils vouloient en ce temps là prendre preſage de la future fertilité, ou ſterilité de l'année, ils avoient de couſtume de jetter dans le feu une couronne de laurier, & ſelon que les fueilles d'icelle petilloient gayement ou non, ils conjecturoient par le bruit, de l'eſtat futur des ſaiſons. Tibulle ſeul m'apprend ce myſtere, liv. II. Elegie 5. en ces vers:

Ut ſuccenſa ſacris crepitet benè laurea flammis,
Omine quo felix, & ſacer annus eat:
At laurus bona ſigna dedit, gaudete coloni,
Diſtendet ſpicis horrea plena Ceres.

Surquoy je ne voy point qu'il ait eſté rien obſervé par ſes commentateurs. Donc Céſar naiſſant, on fit cette ceremonie (ce ſemble) ou bien ce brulement de couronne arriva par hazard, & ſemble auſſi qu'il fut favorable, promettant aux ſpectateurs & aſſiſtants, que ce jeune enfant ſeroit un jour tresheureux, & qu'il poſſederoit beaucoup de gloire & de biens.

SUR LA DEIFICATION DE CESAR.

OBSERVATION III.

CE n'eſt pas grande merveille que les Romains ayent exiſtimé qu'un homme qui euſt fait de ſi grandes & incomparables actions guerrieres comme fit Ceſar, & qui auroit eſté leur Empereur, fut eſtimé avoir eſté plus qu'homme, & avoir eu en luy quelque choſe de divin, & encore un perſonnage qui auroit eſté publié (comme il fut) eſtre des deſcendants de Venus Genetrice mere de l'univers; & par conſequent qu'ils l'euſſent eſtimé digne d'eſtre veneré comme un Dieu après ſa mort. Car pluſieurs autres peuples avant eux avoient pris cette couſtume d'adorer leurs Roys comme Dieux & les invoquer comme tels après leur mort, comme faiſoient les Egyptiens, les Perſes, & les Maures, qui au temps même que Ceſar fut fait Dieu, mirent Juba au nombre des Dieux (que je croy avoir eſté avec Pluton le plus noir d'entre eux.) ainſi que *Minucius Felix*, Sainct Cyprien de *Idolorum vanitate*, & Lactance liv. I. ch. 15. après Tertullien en ſon *Apol.* chap. XXIV. le remarquent. Mais bien, je ne me puis aſſez émerveiller, qu'ils ayent fait cet honneur à l'oppreſſeur de leur liberté, tout le premier, & pour avoir eſté le plus heureux voleur qui ait jamais entrepris ſur leurs loix, & ſur leur franchiſe, & non pas à Numa, qui ſans contredit a eſté le plus Sainct, plus Pieux, & plus Juſte des Princes Romains. Mais quoy, toutes ſortes de deſordres & d'abſurditez ayants pris le deſſus; la tyrannie ayant mis l'honneur, la pieté, & les loix divines & humains deſſous ſes pieds, ce n'eſtoit plus l'ancien Genie de la vertu qui poſſedoit ce genereux peuple, mais ſeulement celuy de la flatterie, & de la vanité. Eſtant veritable que ce temple qui fut baſty en ſon honneur ſur le modele de celuy de Venus Genetrice (dont parle *Suetone*) & celuy que Vitruve déſcrit liv. III. ch. 2. Celuy que les Lacedemoniens decheus entierement dés lors de leur ancienne vertu & magnanimité, luy erigerent par une grande laſcheté, duquel parle *Pauſanias* liv. III. & ceux que tous les autres peuples luy dreſſerent, ſervirent pluſtoſt de monuments de l'infamie des Romains, que de la gloire de Ceſar. Et ce qui ſert de marques indubitables de la foibleſſe, & de l'inconſtance des hommes eſt, que s'il euſt eſté vaincu & mis à mort en la bataille de Pharſale, où il ſurmonta les Romains, & non pas Pompée (à proprement parler) ſa memoire fût demeurée ſi odieuſe entre les Romains, qu'à peine euſt-il eſté permis de le nommer autrement qu'un Catilina, & un Fimbria, le firent avec abomination. Quand ce n'euſt eſté que Ciceron, qui en ſon vivant meſme l'appelloit voleur, *latronem*, ce qui ſe voit, comme je l'ay déja dit, en ſes Epiſtres ad *Atticum*, c'eſt à dire, du meſme epithete dont il marquoit Catilina quand il declamoit contre luy. Mais au contraire le grand Pompée euſt eſté mis ſi haut, qu'il n'y euſt pas eu aſſez de marbre, de porphyre, jaſpe, & pierreries és rochers, és montagnes, és mers, & dans les threſors de tous les Roys barbares, & és cabinets des plus curieux des Romains, pour luy dreſſer des colomnes, des ſtatuës, & des temples, & pour les decorer. Et tout ce qu'il y avoit de plus diſert entre les Orateurs, & de mieux enthouziazé entre les Poëtes, euſt été employé ſans ceſſe à exalter la gloire des hauts-faits de ce perſonnage, plus homme de bien que Ceſar, & meilleur citoyen que luy. Mais quoy, il eſtoit ordonné dans la providence de Dieu, que cette Republique fut changée en Monarchie, afin que le Sauveur du monde, naſquiſt ſous le regne pacifique d'un ſeul Monarque.

SUR CE NOM DE JULIUS ET SURNOM DE CESAR.

OBSERVATION IV.

La famille Julia (comme je l'ay dit, & comme chacun ſçait) pretendoit avoir tiré ſon origine de Venus, & ſon nom de Julus, ou Julius, fils d'Enée, que l'on croyoit avoir eſté fils d'Anchiſe, & de cette Déeſſe par un prodigieux accouplement. Julus donc fut autheur de ce nom de famille,

Julius à magno deductum nomen Iulo.

ce dit *Virgile* liv. IV. de ſon *Eneide*. Julus ſe trouve auſſi avoir eſté nommé Ilus, & plus communement Aſcanius, d'un lieu de la Phrygie nommé Aſcanium, dont *Pline* liv. V. chap. dernier fait mention, & qu'*Heſychius*, & *Nonnus* liv. XIV. de ſes Dionyſiaques appellent ville de la Phrygie, & *Stephanus* de la Troade, ou bien d'un fleuve de Phrygie nommé Aſcanius, comme *Servius* le remarque. Celuy d'Ilus luy fut donné en memoire d'Ilus renommé Roy des Troyens, qui nomma Troye Ilium. Mais il receut le nom de Julius ou Iulus comme pour ſurnom & epithete, à cauſe de la beauté du jeune poil qui premier luy couronna les joües. Virgile parlant de luy, luy accorde ce nom,

At puer Aſcanius, cui nunc cognomen Iulo
Additur, Ilus erat dum res ſtetit Ilia regno.

où Servius nous apprend luy avoir eſté donné après la victoire qu'Aſcanius gagna contre Mezentius, citant meſme Jule Ceſar pour ſon autheur; lequel me ſemble devoir ſuſpect en ſa propre cauſe, *Et occiſo Mezentio* (ce dit-il) *Aſcanium, ſicut Julius Cæſar ſcribit, Iulum cœpit vocare, vel quaſi Iuloni*, id eſt *ſagittandi peritum, vel à barbæ lanugine quam Ἴουλον Græci dicunt, quæ ei tempore victoriæ naſcebatur.* En effet Ἴουλος ſignifie ϯ ἐξάνθημα ϯ ἥβης, le poil follet qui court au long des joües, comme le jeune cotton d'un coin, ou comme ſi les joües eſtoient des plantes, dont ce poil ſeroit la fleur. Comme nous le remarquons dans Pollux, dans *Rufus Epheſius*, au premier livre *De Corporis humani partium adpellationibus* chap. VII. & dans l'autheur de l'Etymologique, dans *Iſacius Tzetzes* ſur Lycophron, & ailleurs. De plus le dit *Tzetzes* dit, qu'il ſignifie ϯ συσπαφλὼ ϯ τειχῶν, qui eſt ce tour de cheveux creſpez & annelez; que nature accorde à pluſieurs, autour de la teſte; & aux autres, l'artifice. Ce qui me perſuade que la plus vraye origine du ſurnom de Céſar attrribué à la famille Julia, eſt deuë à l'explication qu'on a voulu donner à ce nom de Julius, & que celuy qui premier le receut, en fut decoré, pource qu'il avoit naturellement la perruque & chevelûre de cette qualité, car Καισαρία dans *Heſychius*, eſt interpreté εὐκιφαλαία, c'eſt à dire qu'il avoit une chevelûre ſi épeſſe, ſi bien couverte, & remplie, qu'elle luy garniſſoit la teſte, comme la coëffure que les femmes ſe font en armet, de leurs propres cheveux, les tordans gentiment en cordons ou en nattes pour les agencer tout autour de la teſte; en la couronnant avec iceux mignardement; leſquelles parts de cheveux avant qu'eſtre cordonnez ou nattez, eſtoient ce que les Latins appellent *capillorum ſpiras*, parce qu'ils encernent la teſte des femmes, demy torts, comme les plis & replis d'un ſerpent, & ainſi que nos femmes les accommodent encore à preſent. Ainſi la ſignification du mot Ἴουλος Iulus, & de Céſar du mot Καισαρία ſe rencontrent fort bien au ſujet du nom & ſurnom donné à quelq'un des premiers des deſcendants de Iulus fils d'Enée, ou pour avoir eu cet ornement naturellement, ou par artifice; ſi ce n'eſt qu'on ſe vueille ſimplement arreſter à l'opinion de ceux que Spartian dit avoir donné cette denomination au premier de cette famille, *Quod cum magnis crinibus ſit utero parentis effuſus*, c'eſt à dire, parce qu'il eſtoit venu au monde ayant les cheveux fort grands.

Au reſte le long regne d'Auguſte, celuy de Tibere, & encore des trois autres qui eſtoient de cette famille, accouſtuma tellement le monde à voir ce nom perpetué en leurs titres, qu'il vint en telle veneration, que tout ſeul il deſignoit l'Empereur en le prononçant, ſi bien qu'il ſervoit comme d'Aſyle à ceux qui eſtants outragez, l'invoquoient, ce dit l'Epictete d'Arrian l. II. ce cry eſtoit: O Ceſar! quelles violences j'endure & ſouffre dans la pleine joüyſſance que nous avons de la paix par ton moyen. *O Cæſar, qualia patior in tua pace!*

SUR LE MESME SURNOM DE CESAR.

OBSERVATION V.

La premiere lettre de ce mot ou ſurnom qui eſt C. ayant eſté effacée par le foudre, au bas de la ſtatuë d'Auguſte (ce dit *Suetone* en ſa vie ch. XCVII.) il fut predict qu'il mourroit cent jours après. Cette lettre vallant ce nombre, & qu'après ſon deceds il ſeroit receu au nombre des Dieux, par ce que AESAR en langue Hetruſque valoit autant que DIEV. Les doctiſſimes commentateurs de cet autheur ont rapporté curieuſement tout ce qui leur a ſemblé propre pour illuſtrer ce paſſage, & pour expliquer plus ſignificativement ce mot de CAESAR. C'eſt pourquoy ſans repaſſer dans leurs routes, je me contenteray de dire qu'il me ſemble que les Romains & Suetone prononcerent avec trop de flatterie ſur le ſujet de cet accident; eſtant plus vrayſemblable, que l'on deuſt prendre conjecture ſur ce mot, αἶσα, reſtant de ſignificatif en ce mot entier de Ceſar, qu'apres cent jours ſa deſtinée acheveroit ſon cours, car αἶσα eſt priſe tantoſt pour la Deeſſe qui preſide ſur le Deſtin ſuivant ce vers d'Homere, Iliade XX.

——— αἶσα δὲ οἱ ἄῖτα
γενομβίω ἐπέκησε λίνω ———

Tantoſt pour celle qui commande és choſes qui ne ſe peuvent prevoir, comme *Phurnutus* en ſon livre de la Nature des Dieux le remarque; & puis pour le Deſtin meſme, comme il ſe voit par cet autre vers du VII. de l'Odyſſée,

Ἔτι γὰρ νύ μοι αἶσα βιῶναι.

Adhuc enim mihi eſt fatum vivere; Eſtant trop temeraire & ſans apparence de prononcer qu'il ſeroit après ſa mort le Dieu meſme qui preſide ſur les Deſtinées (car en la langue Hetrurienne AESAR ne pouvoit ſignifier autre choſe que ce que αἶσα ſignifie en la Grecque,) puiſqu'il eſt certain que ce mot Hetruſque prenoit ſon origine du Grec. L'explication que *Bernardinus Baldus* a donné de ſa Table Hetrurienne, nous juſtifiant qu'une grande partie des mots Hetruſques avoient eſté empruntez des Grecs. Ce qu'eſtant, conſiderant que ce mot rendu d'Hetruſque Latin, ou uſité pour un ſurnom à cette famille, (dont l'etymologie eſt creuë & eſtimée Grecque, ſoit qu'il vienne de Καισαρία, ou de αἴσω,) je remarque que la premiere lettre eſtant un C. qui vaut (comme dit eſt) cent; & la derniere un R. qui eſt le P. Grec, vallant pareillement cent, ces contemplatifs devoient dire que ces deux lettres enfermants entre elles αἶσα (c'eſt à dire le Deſtin) marquoient que la Deſtinée d'Auguſte eſtant compriſe, & retenuë entre les deux centenaires auparavant cet accident, que depuis, le premier ayant eſté effacé, il ne luy reſtoit plus que le dernier, c'eſt à dire cent jours à vivre. Car le prenants autrement, y ayant deux lettres qui valoient chacune un cent, il y euſt eu à fonder leur preſage ſur deux cents.

Au reſte cette meſme ſorte de preſage arriva encore à d'autres dans l'Antiquité depuis Ceſar: car Dion liv. LXXVI. remarque, que la foudre ayant effacé trois lettres du nom de Severus au bas de ſa ſtatuë, ſervit de preſage de ſa mort, qui arriva trois ans après, eſtant en ſon expedition Britannique, où il alloit lors que cet accident ſurvint, paſſant par l'une des portes de Rome avec toute ſon armée. Il ſe voit pareillement en la vie de Charlemagne compoſée par Eginhard, que quelques mois avant le deceds de ce grand Monarque, il eſtoit arrivé, que le titre de *Princeps*, qui ſuivoit ſon nom de Carolus, en une inſcription oppoſée dans Aix la chapelle, ſe trouva effacé fortuitement, ce qui fut pris auſſi pour preſage qu'il quitteroit bien-toſt la Principauté & l'Empire avec la vie. Lequel paſſage m'a eſté monſtré par le feu Sieur de Cheſne, Conſeiller & Geographe du Roi, Perſonnage non ſeulement fort vertueux, & d'une converſation autant utile, qu'aimable; mais auſſi d'une telle capacité, que nous le pouvons dire avec verité, eſtre le mieux verſé en la connoiſſance de l'Hiſtoire Generale & particuliere de la France & des François, & tout ce qui concerne leurs Antiquité, qui aye entrepris de les illuſtres depuis l'etabliſſement de cette tres-noble & tres-ancienne Monarchie, dont une infinité de livres qu'il en a mis en lumiere, ſont des preuves, qui immortaliſeront ſon nom, tant que l'uſage des lettres durera.

* SUR LA PREMIERE MEDAILLE.

L'effigie de Venus Genitrice avec un globe ou monde devant elle ſans inſcription. Toutesfois *Occo* en rapporte une avec *Vrſinus* où il y a L. BUCA pour inſcription. Quant au revers, il repreſente Venus qui aborde Anchiſe auprès du Mont *Ida* pour habiter avec luy. Or Ceſar eſt honnoré par *L. Æmilius Buca*, de cette effigie de Venus, & de ſa fortune amoureuſe, repreſentée en ce revers de ſa monnoye frappée en ſa faveur, pour illuſtrer ſon origine, & pour ſervir de monument du bonheur & favorable ſuccez que cette Deeſſe luy avoit procuré en toutes ſes entrepriſes: Car il vouloit eſtre eſtimé (comme je l'ay dict cy-devant) avoir emprunté ſa deſcente en ligne directe d'Anchiſe & de Venus, & qu'il luy devoit la gloire de s'eſtre aſſujecty l'Vnivers, & com-

* Confer quæ dicta ſunt ad Tab. III. Num. 32. 33. p. 50.

comme l'ayant guidé en tous ſes deſſeins : Ce monde marque cela (comme dit eſt.) De plus il eſt attribué à cette Deeſſe, parce qu'elle eſtoit eſtimée eſtre le ſouverain Genie de la generation. Solin en ſon Fragment,

——— tu fœtibus auges
Cuncta ſuis, totus pariter tibi parturit orbis.

Voire ils l'eſtimoient avoir engendré tous les Dieux, & avoir un ſouverain Empire ſur toutes les puiſſances celeſtes, comme ſur les terreſtres, Ovide dans les Faſtes livr. IV.

Juraque dat cœlo, terræ natalibus undis,
Perque ſuos initus continet omne genus.
Illa Deos omnes (longum eſt memorare) creavit:
Illa ſatis cauſas arboribuſque dedit, &c.

En effect ſon culte eſtoit fort ancien. Car c'eſtoit la teſte de Venus Genitrice, que les Sarazins & Iſmaëlites adoroient, parce qu'ils diſoient qu'Abraham s'en eſtoit heureuſement ſervy pour habiter avec Agar, par le bon ſuccez d'une nombreuſe lignée, eſtimant lors (à ce qu'ils diſoient) que ce fut une pierre commune ; comme le remarquent *Euthymius Zigabenus* en ſa Table des Dogmes de cette nation, & l'autheur Anonyme Grec de l'hiſtoire Saracenique. Ainſi vous voyez que cette Deeſſe vient accoſter cet Heros auprès de ce mont de la Troade pour avoir lignée de luy. Le Genie deſtiné pour favoriſer l'etabliſſement de la grandeur Romaine preſent, ayant le ſceptre en main qui marque la Majeſté future de cette Monarchie. *Goltzius* a fait voir ce revers, & après luy *Urſinus*, qui ne la pas expliqué, *Ludovicus Nonnius* meſme ayant confeſſé ſur ledit *Goltzius* n'en entendre le myſtere.

* MEDAILLE II.

L. SEPULLIUS MACER. Venus debout tient une Victoire ſur ſa main droicte, & de l'autre une pique ; Cette deviſe ſervant de revers à l'effigie de Ceſar accompagnée de l'aſtre de cette Deeſſe, lequel m'a obligé de faire graver cette medaille bien que commune, comme me donnant ſujet de vous faire part d'une agreable remarque de Varron, que *Servius* rapporte ſur le premier de l'Eneide, diſant, que lors que cet Heros partit de Troye, il apperceut ſoudain portant la veuë devers le Ciel, l'eſtoille de Venus qui luiſoit en plein jour, exprès pour le conduire à Laurentum en Italie, lieu auquel les Deſtinées avoient ordonné qu'il s'arreſtaſt pour s'y eſtablir. *Æneas* (ce dit-il) *à Troïa profectus Veneris per diem Laurentum uſque ſtellam ſemper vidit, unde cognovit terras eſſe fatales, inquit Varro.* Donc Auſone en ſon Elegie de la Roſe, a raiſon d'appeller Venus, *Sideris dominam*,

Sideris & floris nam domina una Venus.

La beauté de cet aſtre le faiſant attribuer à Venus, pour en eſtre la guide ; car pour raiſon de cette beauté qu'il fait paroiſtre le matin ſoubs le nom ou epithete de Phoſphore ou Lucifer, & le ſoir ſoubs de celuy de Veſper, ou Veſperugo, comme Varron & Plaute l'appelent : les Egyptiens le repreſentoient en figure d'une femme extremement belle, cette eſtoille eſtant eſtimée eſtre la plus claire du Firmament, ce qui la faiſoit nommer Κάλλιστον *Calliſton*, *pulcherrimam*,

Ω Κάλλιστον ἐν ἀερῶ ἵσταται ἀστὴρ.

Comme nous le liſons dans Euſebe liv. III. chap. 11. de la Preparat. Euangelique ; le Chroniqueur Alexandrin p. 109. eſt auſſi teſmoin de cet epithete, ce qui fait voir que cette eſtoille & Venus n'eſtoient en effect qu'un, c'eſt pourquoy l'Empereur Iulian en ſa XIV. oraiſon l'appelle, *Solis cognatam adminiſtram, Æneæque Matrem.* Toutesfois quelques-uns l'attribuent à Junon ; ce que fait que Sainct Auguſtin s'en moque en ſa Cité de Dieu, livre VII. chap. 15. elegamment & plaiſamment tout enſemble, en ces termes : *Ibi eſt & omnium clariſſima ſtella quæ ab eis appellatur Venus : & tamen eandem Venerem eſſe etiam Lunam volunt, quamvis de illo fulgentiſſimo ſidere apud eos tanquam de malo aureo Juno Venuſque contendant. Luciferum enim quidam dicunt eſſe Junonis : ſed ut ſolet Venus Junonem vincit. Nam multo plures eam ſtellam Veneri tribuunt : ita ut vix eorum quiſquam reperiatur, qui aliud opinetur.* Cette eſtoille donc qui ſervit de guide à Enée, n'eſtoit autre que Venus meſme Porte-lumiere, qui eſtoit le meſme aſtre que les Sarazins appelloient Cubar ou Kabar, ſous lequel nom ils l'adoroient, comme le remarque Conſtantin Porphyrog. chap. XIV. & avec luy l'autheur Anonyme de leurs Dogmes, qui nous apprend que ce mot ſignifie Grande, au commencement de ſon livre : Ce qui eſt confirmé par l'hiſtoire Grecque de Mahomet, és pp. 70. & 84. & que c'eſt la meſme avec l'Aſtarté, c'eſt à dire Porte-lumiere, dont Venus Aſſyrienne portoit le ſurnom ; ainſi que le teſmoigne Procope Gazean, ſur le premier des Roys ch. VII. & ſur le IV. ch. XXIII. Nilus narration troiſiéme chap. VII. remarque que les Sarazins n'adoroient que cet aſtre pour toute Deité, ſous le nom de Lucifer, & ſe proſternans devant lui, & lui immolants ce qu'ils avoient enlevé de meilleur ſur leurs ennemis, ou qu'ils avoient volé en leurs brigandages, & ſur tout les plus beaux Jouvenceaux qu'ils euſſent pris en ces courſes, ou és priſes de villes, eſtoient ſacrifiez par eux à cet Aſtre, ſur un autel fait à la haſte & ſans art. Et pour faire voir que ces ſacrifices faits au Phoſphore, s'entendoient eſtre faits à Venus, cet Autheur remarque qu'ils faiſoient impudiquement careſſer des femmes par ces jeunes garçons devant cet Autel, avant que de les immoler : & que le chaſte & vertueux Theodulus ſons fils refuſa eſtant captif entre leurs mains, de commettre cette vilenie. Cette eſtoile eſtant encore la meſme qui eſtoit ſurnommée Uranie ou Celeſte, (comme Sozomene le dit particulierement, liv. II. chap. 4.) Et cela, conformement à ce que Elian. l. X. rapporte que les Egyptiens luy en donnerent le ſurnom. Mais *Pauſanias* l. I. l'attribuë aux Aſſyriens ; ce qui fait voir qu'elle n'eſtoit autre qu'Aſtarté meſme entre ces peuples. Mais de plus, ce qui nous donne à connoiſtre evidemment que cette Venus tantoſt appellée Lucifer, Κάλλιστος ; Cubar, Aſtarté, & Uranie ou Celeſte ; eſtoit tout' une avec la Genitrice, eſt, que nous apprenons de *Pauſanias* l. I. que les Atheniens & Lacedemoniens la veneroient, & l'invoquoient ſoubs cet epithete pour obtenir generation, & cette eſtoille & miſe en cette medaille derriere l'effigie de Ceſar, pour la repreſenter en qualité de Celeſte, eſt de Genitrice, comme Dion liv. XLV. & XLVII. dict que les Romains firent voir és jeux Circenſes, la ſtatuë de Ceſar menée en pompe,

* Vide Tab. V. Num. 2. p. 68.

pe, accompagnée de l'eſtoille de Venus ſur ſa teſte, dans le temple ou elle fut conſacrée. Or cette Celeſte ou Uranie eſtoit (pour raiſon de ſa vertu generative) particulierement venerée par les femmes, comme les revers de pluſieurs medailles des Imperatrices le font voir avec l'inſcription de *Veneri Cœleſti*, & avec ſon eſtoille. Voicy une inſcription qui faict mention d'une ſienne preſtreſſe; rapportée par *Gualtherus* entre ſes antiques monuments de la Sicile,

ΔΙΟΔΩΤΟΣ ΤΙΤΙΕΛΟΥ ΑΠΠΕΙΡΑΙΟΣ
ΤΑΝ ΑΔΕΛΦΑΝ ΑΥΤΟΥ ΤΑΝ
ΜΙΝΥΡΑΝ ΑΡΤΕΜΩΝΟΣ ΙΕΡΑΤΕΟΥΣΑΝ
ΑΦΡΟΔΙΤΑΙ ΟΥΡΑΝΙΑΙ.

Diodotus Titieli filius Appeiræus, Sororem ſuam Minyram Artemonis filiam ſacerdotem Veneris Cœleſtis. Elle eſt qualifiée en cette autre inſcription, *Venus Cœleſtis Auguſta*, en faveur (ce ſemble) de quelque Imperatrice, dans *Gruterus*, p. 59.

VENERI CAELESTI
AVGVSTAE SACR.
NVMMA C. F. DORCAS
S. P. F. C.
EADEMQUE DEDICAVIT
L. D D D.

Et en cette autre encore elle eſt appellée INVICTA CAELESTIS. *Ibid.*

INVICTAE
CAELESTI
AVR. ONESI
MVS DD.

* MEDAILLE III.

CÆSAR DICT. PERP. Ceſar Dictateur perpetuel. Cette medaille eſt rapportée par *Goltzius*, planche 6. Venus Victrice repreſentée nuë, tenant un armet & un bouclier; il y a devant elle une colomne ſur laquelle eſt poſé un aigle, & derriere un ſigne militaire. *Ludovicus Nonnius* ſçavant antiquaire, & qui a commenté une partie des oeuvres de *Goltzius*, n'ayant point expliqué cette medaille non plus que pluſieurs autres qui le meritoient bien, (mais qui n'a eſtimées eſtre intelligibiles.) Je me ſents obligé de la ſonder un peu; pour taſcher d'en recréer mon lecteur. Venus donc eſt icy figurée nuë avec un caſque en main, comme victorieuſe de Mars par ſes charmes & ſes attraicts. Cet eſcu marquant que ce Dieu luy avoit ſoubsmis ſa conſtance guerriere, luy rendant les armes, pour devenir ſon eſclave, par l'effort de ſa beauté. Ainſi Menelaüs jetta par terre picque, eſpée, & bouclier, ayant apperceu à deſcouvert le ſein plein de charmes, d'attraits & d'amorce de la belle Helene (ce dit Ariſtophane en la Comedie intit. *Lyſiſtrate.*) Mais en cette medaille elle deſigne, qu'elle avoit ſi heureuſement aſſiſté Ceſar, comme le plus favoroy de tous ſes deſcendants, en toutes ſes entrepriſes guerrieres, & contre tous les efforts de ſes adverſaires, qu'elle luy en avoit fait remporter une victoire entiere, & finale, dont ce caſque & cet eſcu, & encore cette enſeigne militaire eſtoient les marques que Ceſar luy avoit conſacrées pour recognoiſſance de ſes faveurs. Quant à cet aigle arreſté ſur une colomne, il monſtre que ſes victoires luy avoient aſſeuré la poſſeſſion de l'Empire des Romains, qui luy devoit eſtre ſtable & eternel: Car l'aigle ſignifie la puiſſance Royale, & la majeſté de l'Empire (ce dit S. Denys Areopagite, en ſon livre de la Hierarchie celeſte.) Et de plus, il ſignifie une victoire entiere, & en eſt le preſage. Le Scholiaſte Latin de l'Aratus de Germanicus nous apprenant ſur *Aratus*, que cet oyſeau paru devant Jupiter preſt de combatre les Geants, luy prognoſtica une magnifique victoire, & qu'il regneroit malgré eux dans les Cieux. Il ſignifie encore que la joüyſſance de ſon Empire luy demeurera aſſeurée contre toutes les violences externes des Gaulois. & Germains, veritablement comparables aut Titans, les devant meſpriſer comme cet oyſeau fait le tonnerre; luy ſeul de tous les animaux, s'eſlevant pardeſſus les nuës quand il gronde, eſtant ſi hault eſlevé qu'il n'en peut eſtre frappé. Ainſi que dit Pline liv. II. & liv. X. & encore d'autres avec luy. Or la medaille marquée dans *Goltzius*, & que j'ay auſſi entre les miennes, confirme cette explication de la preſente: Car Venus Victrice s'appuye ſur un bouclier poſé ſur une colomne, un aigle legionaire arreſté devant elle, pour monſtrer cette fermeté de l'Empire qu'il eſtimoit avoir eſtablie par l'aſſiſtance de cette Deeſſe.

* MEDAILLE IIII.

GERMAN. INDVTI. III. Vn fleuve couché au long d'un Mont, reſpand d'une cruche ſon eau, ayant une barque auprès de luy: *Goltzius*, planche IX. med. 7. Cette medaille ſemble avoir eſté frappée exprés pour nous donner de l'exercice à deviner. *Nonnius*, & les autres devants bien eſtre excuſez ſi ils en ont dit moins que moy. Mon imagination donc eſt, qu'on y peut lire GERMANIA INDVTIA. & que cette marque ou nombre de trois ne ſignifie autre choſe que l'année, prenant ce nom d'INDVTIA pour celuy d'une colonie ou peuplade de Germains conduite en ce lieu par le commandement de Cæſar, comme on le peut conjecturer. Mais ce nom ne ſe rencontre pas (que je ſçache) és Geographes. Je trouve bien dans Pline l. III. ch. 5. & 16. eſtre fait mention d'une ville nommée INDVSTRIA, aſſiſe au long du mont Apennin, ſur le fleuve renommé du Pau, & ce à l'endroit où il ſe rencontre eſtre le plus profond, ce qui luy avoit fait donner premierement le nom de *Bodincomagum*, parce que *Bodincum* ſignifioit en ce temps là en langage Ligurien, ce qui ne ſemble avoir fonds pour ſa hauteur. Or la ſituation de cette ville ſe rapporte fort bien avec le type de cette medaille; & ne ſçay s'il n'y a pas lieu de croire qu'il peuſt avoir faute dans Pline, & qu'il y faille lire INDVTIA pour INDVSTRIA, qui ne rapporte pas ſi bien (ce me ſemble) au nom d'une ville, ce que je laiſſe toutesfois au jugement des plus ſçavans. Pour ces trois poincts ou III. ils peuvent marquer l'année de l'eſtabliſſement de cette colonie, ou fondation de ville. En une autre medaille qui ſe rencontre communement, il y a IIII. qui ſeroit la quatrieſme année, mais elle nous fait ſouvenir d'une choſe qui n'eſt pas cognuë ſi vulgairement, par le type & deviſe d'un bœuf, baiſſant la teſte & fleſchiſſant le genoüil qu'elle nous exhibe, car cette poſture de bœuf deſigne l'eſtabliſſement, & fondation d'une ville: Comme l'oracle prononcé à Cadmus, qui ſe voit rapporté par le Scholiaſte d'Euripide, & par celuy d'Ariſtophane, le premier ſur les Phœniſſes

* Confer Tab. VIII. Num. 8. p. 94.

* Quære Tab. IX. Num. 10. p. 103.

Tragedie, vers 641. & l'autre ſur la Comedie des Gren. acte 5. en fait foy. Ovide en fait mention auſſi, l. III. de ſes Metam. & *Nonnus* l. IV. en ces deux vers, où il exprime le geſte de ce bœuf de Cadmus,

Καὶ βοὸς ὁμφήεσσα χαμαιπετὲς ὤκλασε χηλὴ
Ἄστεος ἐσομβρίοιο πεδάγγελος —— ——

Et bovis vocalis in terram recumbentis flectebatur ungula, civitatis futuræ prænuncia. En l'une & l'autre de ſes medailles, Venus Victrice eſt repreſentée d'un coſté, & ce que deſſus de l'autre, qui ſemble faire cognoiſtre que cette deduction de colonie ſe fit après les victoires remarquables qu'il obtint contre les Germains.

* MEDAILLE V.

LAVS JVL. CORINT. *Laus Julia Corinthus* l'effigie de Jules Ceſar ayant les yeux clos couronné de Laurier, & fort bien repreſenté. Au revers il y a le Pegaſe portant en l'air Bellerophon avec cette inſcription reſtante ſeulement —— ATO. ULIO. IIVIR. Cette medaille eſt de cuivre, & de moyenne grandeur, ce qui m'a ſemblé fort notable, tant pour raiſon de ce que l'effigie de Ceſar y eſt repreſentée fort au vray, que pour ſon inſcription, qui fait voir, que Corinthe reſtablie par ſon ordre (mais après ſon deceds toutes fois comme ſes yeux clos le marquent) fut appelle LAVS JVLIA CORINTHVS. Comme Pompeja ville de l'Inſubrie, qui eſt le Milanois, avoit eu auparavant le meſme pronom de *Laus*; & appellée *Laus Pompeïa* nommée a preſent LODI. Cette medaille me ſemblant d'autant plus rare, qu'en toutes les autres medailles que j'aye veües de Corinthe, tant és Cabinets des Amateurs de l'Hiſtoire & de l'Antiquité que dans *Goltzius*; ce nom ne s'y rencontre pas; y ayant ſeulement en leurs inſcriptions COL. COR. ou COL. JVLIA COR. ou autrement, mais qui ont cela de plus que celle cy en leur type; que la Chimere s'y void, contre laquelle Bellerophon combat ſur le Pegaſe: joinct, que du coſté de la teſte, c'eſt l'effigie de Venus, & non celle de Jules Ceſar, qui s'y remarque ou de quelque autre Deëſſe: & de plus l'on n'y remarque aucun Nom de Duumvir comme en celle cy, mais differente, comme étant de Siecles differents. Au reſte j'en ai fait voir en ſa premiere Impreſſion de ce volume une d'Hadrian, qui a un Temple à ſon revers, avec cette ſeule inſcription autour COL. COR. & que cette deduction de colonie & reſtabliſſement de Corinthe ne ſe firent que par Auguſte après le decès de Ceſar; ſuivant ſon intention & la diſpoſition qu'il en avoit faite de ſon vivant. Quant à Bellerophon combatant le Chimere ſur ſon Pegaſe, c'eſtoit la deviſe ſymbolique de cette ancienne ville, cet Heros y eſtant veneré particulierement, y aiant meſme un Temple, qui eſtoit dans ſon Fauxbourg, lequel eſtoit environné d'un bois de Cyprés, qui lui eſtoit conſacré & a Venus; ce dit Pauſan. liv. II. lequel remarque auſſi que la ſtatue coloſſique de cet Heros, ſe voyoit en un autre endroit, dont le Pegaſe faiſoit voir une fontaine iſſante de ſon pied de devant hors du montoir. Mais quant à ce qui concerne la fiction du combat de Bellerophon contre ce monſtre, vous en pourrez voir le narré & l'intelligence dans les ſcholiaſtes d'Heſiode & Lycophron, & dans les Chiliades de Tzetzes, comme auſſi dans le Servius ſur le ſixieme de l'Eneide & ailleurs.

* Confer Tab. VI. Num. 11. &. 12. pag.

* MEDAILLES V. & VI.

Goltzius, planche XV. repreſente ces deux medailles, dont l'une qui eſt G pied avec deux eſtoiles. L'inſcription de la teſte & du revers eſt, ΚΑΙΣΑΡ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ, ΑΡΧΙΕΡ ΜΕΓ. ΟΙΩΝΙΣΤΗΣ *Cæſar Imperator Pontifex Maximus, Augur.* Ces deux medailles concurrent au ſens de leurs diviſes, & le *Lituus* avec la qualité d'Augure, dont j'ay déja parlé cy devant; Mais le trepied d'Apollon ſe rencontrant icy avec ce baſton Augural, je me ſents obligé d'en dire plus particulierement quelque choſe; Apollon *Augur* ou Φοῖβος qui eſt icy deſigné par l'un de ces aſtres qui accompagne celuy de Venus Genetrice, ou Celeſte, monſtre que Ceſar eſtimoit eſtre aſſiſté en l'exercice de ſa charge d'Augure, & en la recherche des aſtres & preſages (dont le *Lituus* & le trepied eſtoient les marques) de ces deux divinitez. Phœbus, ou Φοῖβος, ayant deux ſignifications qui s'approprient fort bien à ſon aſtre & à ſon trepied, car c'eſt à dire, ſplendide & lumineux, & tout enſemble devin ou augure, comme il eſt pris au premier de l'Iliade d'Homere, & dans Heſiode en ce vers de ſa Theogonie,

Φοῖβόν τ' Ἀπόλλωνα, καὶ Ἄρτεμιν ἰοχέαιραν.

Auguremque Apollinem, & Dianam ſagittis gaudentem. Il eſt auſſi ſouvent qualifié *Augur* par les Latins, dont je ne rapporteray que ce qu'en conſequence de cette qualité, il eſtoit eſtimé conferer en la divination ou art de diviner, par l'authorité de *Martianus Capella* l. I. des noces de Mercure & de Philologia. *Jampridem*, ce dit-il, *offenſus contamine monendorum dedignatus Augur Pythius nuncupari, ſed alibi lauros primores arenteſque hederas, alibi cariantem tripodem, crepidaſque ſitu murcidas præſagiorumque interlitam memoriam repererunt.* Cecy regarde les choſes qui ſervoient à ſa divination; mais au liv. VIII. cet autheur conſtituë en la ſcience de deviner (entre autres parties) l'Augurale, en ces termes: *Oeoniſticè tertia eſt, per quam tripus illa ventura denunciat, atque omnis eminuit noſtra cortina*, c'eſt Apollon qui parle, *denique in argumentum præſcientiæ mihi corvus alludit, cygnus etiam ſociatur, ut dici noctiſque proventus nos avibus præſentire concolor temporum pluma teſtetur, ipſaque tripus trini curſus præſagia pollicetur. Hæc eſt Exſtantis, Inſtantis, & Rapti, demum Trigarium ſupplicantis ſemper germanitatis adveniat*, &c. Ce paſſage eſt notable, & qui repreſente ſeul la raiſon des oyſeaux, & du trepied attribuez à Apollon, & marquez en ces deux medailles; Vous voyez donc que ce Dieu preſidoit abſolument en l'art de deviner, & és preſages. C'eſt pourquoy dans un oracle cité par Lactance l. I. ch. 7. Il eſt appellé ſçavant & ſage demon, Aſtre porte-lumiere, & Harmonie du monde,

Ἁρμονίη κόσμοιο φαεσφόρε, καὶ σοφὲ δαῖμον.

Ce qui ſe rapporte auſſi au rencontre de cet aſtre ou eſtoile, & à la ſcience d'accorder les inſtruments muſicaux, à bien chanter, & faire bien en hymnes, & chants de melodie. *Didymus* ſur le premier de l'Iliade, comprend en ces ſept ou huict paroles tous ſes attributs, πέσσαρες τέχναι ἀνατίθενται τῷ Ἀπόλλωνι. Μουσική, τεκτική, ἰατρική, μαντική, la Muſique, l'art de bien tirer de l'arc, la medecine, & la divination. Enfin pour revenir à l'aſtre de Venus, ou le Phoſphore, ou Eoſphore,

* Vid. Tab. IX. Num. 12. 13. 14. p. 105. 106.

re, (comme l'appelle Philon Juif, en ſon interpretation du decalogue,) & à ce Soleil ou aſtre de Phœbus Apollon, Il ſemble qu'ils ſoient poſez au deſſus de ce trepied, pour donner à entendre que ces Dieux promettent à l'Augur Romain Ceſar, par un heur continuel en ſes entrepriſes, l'entiere conqueſte de l'Orient & de l'Occident.

MEDAILLE VII.

CAESAR. Vn elephant avec un ſerpent entre ſes jambes. Au revers les vaſes & inſtruments de ſacrifices, avec l'habillement de teſte du grand Pontife. Pluſieurs doctes antiquaires ont taſché d'expliquer cette medaille, comme ſi cet elephant fut entendu par le mot CAESAR. Mais ſans m'arreſter à refuter les opinions des autres: Je me contenteray de dire ſimplement la mienne, qui eſt, que je tiens que cette deviſe ne marque autre choſe que ce qu'elle voudroit ſignifier, s'il y avoit autour cette inſcription IMP. CAESAR. ou bien CAESAR DICTATOR PERP. d'un coſté & de l'autre PONTIF. MAX. Car, comme l'une monſtre la qualité royale, l'autre marque la pontificale avoir eſté joinctes en ce tems là en la perſonne de Ceſar. Parce que l'elephant eſtoit pris en Italie pour ſymbole de la royale, imperiale, ou ſouveraine puiſſance, ainſi qu'Artemidore nous l'apprend liv. ſecond ch. XII. ἐν Ἰταλίᾳ ὁ ἐπιτίτλων σημαίνει τὸν Βασιλέα, καὶ ἄνδρα μέγιστον. Il ſignifie, ce dit il, un Souverain en Italie, un Roy & un grand homme, c'eſt à dire de grand pouvoir. Où ſon Commentateur homme docte, ſuivant le dire de *Spartianus* en la vie d'*Ælius* Ceſar, s'eſt mis du nombre de ceux qui interpretent ce mot de Ceſar pour ſignifier un elephant en langage Afriquain, & dit que c'eſt pour cette raiſon qu'Artemidore a ſpecifié ἐν Ἰταλίᾳ en Italie. Mais ſi cela euſt eſté, il n'y auroit eu que l'Italie qui euſt donné cette interpretation, & ſignification à l'elephant, à cauſe de la gloire & le luſtre de ce nom; Mais nous apprenons d'Achmet en ſes Oneirocrit. ch. 271. que cet animal deſignoit la meſme choſe és Indes, & en Egypte. Artemidore donc a trop reſtrainct l'eſtenduë des lieux où l'elephant ſignifioit un Roy, ou perſonnage tres-puiſſant: Que ſi il euſt toutes fois eu cette penſée en eſcrivant, de dire cela de l'elephant, pour ce qu'il euſt ſceu que Ceſar en langue des Maures ſignifiaſt un elephant, outre ce qu'il ne l'euſt pas oublié, il euſt adjouſté que cet animal avoit cette ſignification en Italie: Par ce que Ceſar (dont le nom ſignifioit un elephant) avoit eſté un tres-grand homme, & commandant meſme aux Roys. Il n'eſt donc pas vrayſemblable qu'il ait eu cette penſée quand il a eſcrit cecy, ainſi ſeulement qu'en Italie il eſtoit pris pour ſignifier un homme de ſouveraine authorité. Mais bien il s'eſt pû faire que les Maures ayent pour cette raiſon, & à l'imitation des autres peuples pris l'elephant pour ſymbole d'un Monarque, & que, par ce que Ceſar a eſté le plus renommé qui ait jamais eſté, ils ayent meſme voulu ſe ſervir de ſon nom, pour ſignifier un elephant, par honneur; car ce nom n'eſt rien moins qu'Afriquain. Et ce qui aide mon interpretation de ces deviſes, eſt, que le meſme Artemidore au meſme livre, chap. 13. dit, que le dragon veu en ſonge ſignifie un Roy, ou bien quelque perſonnage qui exerce un magiſtrat inſigne, ce qui ayant du rapport à ce qu'il dit de l'elephant, & l'un & l'autre de ces animaux ſe rencontrants repreſentez en ce revers; Je trouve de l'apparence de croire mon interpretation eſtre la plus recevable. Neantmoins ce que j'en ay dit a eſté ſans deſſein formel de cenſurer les opinions des autres; mais ſeulement pour propoſer la mienne.

MEDAILLE VIII.

C. CAESAR DICTATOR. Ceſar avec le baſton Augural. Au revers il y a L. LIVINEIVS REGVLVS. C'eſt un taureau courant teſte baiſſée avec furie. Cette deviſe n'ayant pas eſté expliquée pour avoir eſté negligée en qualité de commune, avec pluſieurs autres, ou bien pour n'avoir eſté entenduë; m'oblige de dire mon opinion de ce qu'elle me ſemble deſigner. Je tiens donc qu'elle fut frappée par Regulus en faveur de Ceſar au temps qu'il fut creé Dictateur perpetuel, ou un peu apres; j'en diray la raiſon apres avoir rapporté icy l'extravagante remarque de l'autheur de la Chronique Alexandrine. Qui dit que Cæſar fut fait Dictateur perpetuel à Antioche le 23. May après avoir fait publier le 20. du dit mois, qu'il remettoit le peuple d'Antioche en liberté, & qu'en memoire de ce bienfait ils commencerent des lors à compter les années par la premiere de ſa Dictature, & les Indictions auſſi. Car encore que ce qu'il dit icy du compte des années & des Indictions commencées en ce temps là par eux ſoit tres veritable; comme il ſe voit confirmé par Euſebe; ſi eſt ce que pour le regard de ſa Dictature, il eſt certain qu'elle luy fut deferée à perpetuité dans Rome, & non à Antioche, ainſi que particulierement il eſt remarqué par Appian Alexandrin, l. II. des guerres civiles. Mais parlons du ſurplus. Ce Taureau me ſemble avoir eſté repreſenté en ce revers, comme eſtant le ſymbole de principauté, ainſi que Dion Chryſoſtome nous fait voir en ſa ſeconde oraiſon; repreſentant elegamment & judicieuſement le rapport qu'il y a de ce puiſſant animal avec un Roy & ſon Royaume, par un excellent parallele qu'il en fait. Mais avant luy S. Denys en ſon Hierarchie chap. XV dit, que la taille robuſte du Taureau repreſente la force & la vigueur neceſſaires au Prince, & que ſes cornes ſignifient τὸ φρουρητικὸν καὶ ἀκράτητον, *Servatricem atque invictam vim* Ce qui les rapporte fort bien à la poſture de ce Taureau. Joint que *Stephanus* remarque ſur le mot ταῦρος que les anciens appelloient ταύρους (οἱ παλαιοὶ πάντα ὅσα μεγάλα καὶ βίαια ἐπωνόμαζον,) toutes les choſes grandes fortes & robuſtes. *Regulus* donc a voulu donner à entendre que Ceſar ayant vaincu Pompée devenu Dictateur perpetuel, eſtoit en effet, le plus puiſſant & redoutable Monarque qui fut oncques, & en eſtat de pourſuivre & achever de ruiner ſes ennemis, protegeant ſes amis.

Or nous voyons és revers d'Auguſte une autre repreſentation de Taureau, en figure, & poſture differentes avec cette-cy. Car celuy là fleſchit le genoüil, que je prends pour repreſenter le Taureau Celeſte, particulierement eſtimé eſtre ſous la ſauvegarde de Venus, comme *Manilius* l. 2. & 4. après Virgile en ſes Catalectes l'enſeigne, & encore Macrobe l. I. de ſes Saturnales. Comme auſſi *Proclus* en ſa paraphraſe ſur le premier livre *De Siderum affectionibus*, de Ptolemée chap. IX. *Sextus Empiricus* livre V. contre les Mathematiciens chap. V. appellant auſſi le Taureau ſigne feminin. Partant Taureau ſemble donner à entendre, qu'Auguſte, vray Taureau Celeſte & royal de ſa Venus, ſeroit toujours invincible par ſon moyen. Porphyre en ſon Commentaire de l'Antre des Nymphes, &

le

le Philoſophe *Hermes* en ſon livre des Revolutions des Nativitez, pag. 162. nous apprennent, que le Taureau de Venus eſt ſeigneur de la generation, & y preſide. En effet cette poſture où nous le voyons en ce revers, me perſuade facilement que c'eſt ce Taureau Venerien, puiſque *Manilius* le deſcript en cet eſtat.

——— *Taurus*
Succidit incurvo claudus pede.

Comme auſſi Lucain plus expreſſement livre III.

——— *niſi poplite laſſo*
Ultima curvati ſuccederet ungula Tauri.

L'on peut toutesfois eſtimer auſſi que ce Taureau repreſente l'Italie ſouſmiſe aux loix d'Auguſte, comme eſtant preſte de recevoir le joug, les Guerres Civiles eſtant achevées & finies, & la Paix ayant ſuccedé aux troubles. Car cette Province a pris ſa denomination du Taureau, que les Tyrrheniens appelloient ἰταλὸν. Ce diſent Varron dans *Gellius* liv. IX. chap. 1. & *Tzetzes* Chil. II. Hiſt. 26. ainſi,

——— ταῦρος ἡνίκ' ἐπλεύσας εἰς Σικελίαν
Κλῆσιν τῇ χώρᾳ λέλαπέ καλεῖσθαι Ἰταλίαν
Οἱ Τυρρηνοὶ γὰρ ἰταλὸν καλοῦσι πᾶς ὁ ταῦρον.

L'Italie donc baiſſe le col : comme pour recevoir le joug de cette nouvelle domination ; ainſi que le Taureau.

——— *ſummittit aratris*
Colla jugumque ſuis poſcit cervicibus ipſe

ce dit *Manilius* l. 4. A cette medaille d'Auguſte auſſi ſe rapporte la Sardoine repreſentée par *Gorlæus* en ſa Dactyliothèque, nombre 87. en laquelle ce Taureau eſt effigié fleſchiſſant le genoüil prés la figure d'Auguſte.

MEDAILLE IX.

DIVO JVLIO. L'effigie de Ceſar deïfié, l'aſtre de Venus devant luy, ou l'aſtre de Ceſar meſme. Au revers : Mars ſur un autel, ou pluſtoſt Ceſar repreſenté pour Mars ; devant lequel eſt une figure aſſiſe, qui tient une corne d'abondance en ſon bras feneſtre, porte de la droite une Victoire qui luy preſente une couronne. Cette medaille ſe voit entre les dernieres medailles attribuées par *Schottus* à *Antonius Auguſtinus*, & à d'autres : mais qui n'a eſté expliquée, non plus que la pluſpart des plus rares. Je diray donc ce que j'en penſe. Cette medaille me ſemble avoir eſté frappée un peu après la mort de Ceſar ; pour rendre ſa memoire venerable, & le faire recognoiſtre avoir eſté vivant un Dieu traveſty en homme ; Car ce fut un excellent artifice trouvé par Auguſte, & par ceux de ſon party, de faire accroire à ce peuple ſuperſtitieux ; que Jules Ceſar eſtoit receu & retourné entre les Dieux, pour rendre ſa ſucceſſion plus recevable & plus plauſible. Car communement en ce temps là (& ſur tous les plus ſimples) n'eſtimoient pas qu'un autre qu'un demy-Dieu euſt peu parvenir au point de la gloire en la quelle Ceſar avoit eſté eſlevé, ayant à combattre tout l'Vnivers enſemble. Il leur fut donc aiſé de perſuader que cette Comette qui parut du coſté du Septentrion après ſa mort, eſtoit une Ame deifié; dont Pline fait la remarque liv. I. chap. 25. bien qu'elle ſignifiaſt tout autre choſe, & que ce ne fut rien moins que ce qu'ils s'imaginoient Voicy le rapport de *Bæbius Macer*. *Circa horam octavam* (ce dit-il) *ſtella ampliſſima quaſi lemniſcatis coronata orta eſt, quam quidam ad illuſtrandam gloriam Cæſaris juvenis pertinere exiſtimabant. Ipſe animam patris ſui eſſe voluit, eique in Capitolio ſtatuam ſuper caput auream ſtellam habentem poſuit ; Inſcriptum in baſi fuit* KAICAPI ΗΜΙΘΕΩ. *Sed Vulcanius haruſpex in concione dixit Cometem eſſe quod ſignificaret exitum novi ſæculi & ingreſſum decimi. Sed quod invitis Diis ſecreta rerum pronunciaret, ſtatim ſe eſſe moriturum, & nondum finita oratione in ipſa concione concidit.* Cet ancien autheur deſcouvre icy toute la fourbe, diſant que cette Comette fut dite eſtre l'Ame de Ceſar, pour rendre la gloire d'Auguſte plus illuſtre : Et que luy meſme voulut qu'on le creut, luy erigeant une ſtatuë ſous ce ſuperbe titre, A CAESAR DEMY-DIEV. Faiſant repreſenter ſur la teſte d'icelle cet aſtre en or. Or je croy que ces ſecrets deſquels en ſuite parle *Macer*, n'eſtoient pas ſeulement l'entrée d'un nouveau ſiecle, mais auſſi que c'eſtoit la cruelle guerre qui s'alloit eſmouvoir contre Auguſte, (& puis après une grande tranquillité) la naiſſance de noſtre Sauveur Roy des Roys. Ce qui ſe rapporteroit bien à ce que Origene liv. I. contre *Celſus*, remarque de *Chæremon* en ſon livre des Cometes, qu'elles deſignent ordinairement changements és Eſtats & Empires : & Stace à la fin du premier livre de ſa Thebaide, en ces vers :

——— *Quod lethifer annus,*
Bella quibus populis, mutent quæ ſcripta Cometæ.

Adjouſtant Origene, qu'il tient que cette grande eſtoille qui apparut aux Mages en Orient, n'eſtoit pas une eſtoille ordinaire, mais nouvelle, & du genre des Cometes qui prognoſtiquoit le changement de l'Idolatrie au vray culte du vray Dieu Sauveur du monde. Mais les Romains, comme vous le voyez, avoient les yeux trop troubles pour lors, & trop faſcinez de flatteries pour croire que cette grande lumiere fut autre choſe que l'Ame de Ceſar. Eſtimants d'ailleurs que c'eſtoit la vraye marque de l'Eternité, comme *Manilius* l. I. repreſente les Cometes eternelles en ces vers,

Sunt etiam raræ ſortis natalis euntes
Aëra per liquidum, tractoſque perire Cometas
Protinus, & raptim ſubitas candeſcere flammas,
Rara per ingentes viderunt ſæcula motus, &c.

Voyez *Scaliger* ſur ce paſſage, comme auſſi Seneque livre VI. des Queſt. Nat. chap. 27. Or le premier des autheurs du temps d'Auguſte qui fait mention de cet aſtre de Ceſar a eſté Virgile, en ſon poëme intitulé *Culex*, le paſſage duquel merite bien eſtre conſideré ; Car il eſt aiſé à voir que ce grand perſonnage qui l'a doctement commenté, ne l'a pas entendu en cet endroit. Virgile donc parlant à Octave, qui fut depuis ſurnommé Auguſte, uſe de ces termes és imprimez,

Et tu ſancte puer venerabilis, & tibi certet
Gloria perpetuum lucis manſura per ævum ;
Et tibi ſede pia maneat locus, & tibi ſoſpes,
Debita felices memoretur vita per annos
Grata bonis lucens ———

Cet excellent perſonnage donc, n'ayant pas aſſez conſideré la penſée que Virgile avoit eſcrivant ce poëme, taſche d'en tirer quelque ſens intelligible,

pour

pour ce qu'il ne l'entend pas, changeant ainſi les termes de ces vers.

Et tibi ſancte puer, memorabitur, & tibi certet
Gloria perpetuum lucens manſura per ævum.

Ce qui me ſemble un peu trop hardy, & indigne du jugement exquis de ce grand homme; Car il n'y a rien de plus forcé que ce *memorabitur* qu'il ſubſtituë à *venerabilis*, & que ce *lucens* pour *lucis*; ces changements oſtants toute la grace du ſens de cet excellent Poëte; joint qu'il n'y a aucune apparence qu'il euſt repeté deux fois ce mot de *lucens* en ſi peu de vers ſans obligation. Je tiens donc qu'il faut lire ces vers autrement, les articulant ainſi,

At tibi ſancte puer, venerabilis & tibi certet
Gloria perpetuum lucis manſura per ævum.

Referant *venerabilis* à *gloria lucis*, c'eſt à dire, *venerabilis lucis gloria tibi certet perpetuum per ævum manſura*; Car ce *venerabilis lucis gloria*, n'eſt ſans doute autre choſe, que le *Julium ſidus*, conformement à ce demy vers de l'Epigramme duquel je rapporteray cy après le paſſage entier,

Καῖσαρ δ' ἐγγὺς ἔλαμπεν Ἰούλιος ———

c'eſt à dire, *Cæſar verò Julius propè lucebat.* Comme Claudian. en ſon Panegyrique du IV. Conſulat de l'Empereur Honorius, dit qu'une eſtoile, qui parut en plein jour au point qu'il fut creé Ceſar, eſtoit ſa mere ou ſon ayeulle, dont l'aſtre apparut lors,

Sive parens Auguſta fuit, ſeu forte reluxit
Divus avus.

Virgile donc le prend en ce ſens, & ſouhaitte au jeune Ceſar, que la gloire de l'aſtre venerable de Jules Ceſar (qu'il croit eſtre Ceſar meſme, & dont le ſouvenir ſera eternel) combatte toujours en ſa faveur contre ſes ennemis, & l'aſſiſte perpetuellement contre leurs pernicieux deſſeins; & que le lieu qu'il luy avoit commencé à eſtablir pour ſiege de ſon Empire, (c'eſt à dire Rome) luy demeure: Et de plus, que ſa vie toujours munie & deffenduë contre les conjurations; renduë plus illuſtre, par l'amour des gens de bien, merite enfin d'eſtre immortaliſée par le cours continuel d'une heureuſe renommée. Nous voyons d'ailleurs, (pour confirmation qu'il a entendu parler de l'aſtre de Ceſar, par ce mot de *lux*,) que Valerius Flaccus grand imitateur de Virgile uſe de ce mot en meſme ſens, en faveur de Domitian, au commencement de ſon œuvre; Car en invoquant Veſpaſian deïfié, il adjouſte parlant de Domitian, qu'il repreſente devoir baſtir un temple en l'honneur de la gent Flavienne, comme en futur,

Ille tibi cultuſque Deum delubraque genti
Inſtituet, cum jam genitor lucebis ab omni
Parte poli, &c.

Et Porphyre en ſon Panegyrique faict voir, qu'ainſi que Virgile donne à entendre ſous le titre d'Aſtre divin, & de Dieu, Ceſar avoit laiſſé l'Empire à Auguſte, qu'auſſi l'aſtre divin du magnanime Claude, grand ayeul de Conſtantin, luy en avoit pareillement procuré la poſſeſſion tranſmiſe en ſa perſonne, par ces vers:

——— *victor*
Ritè atavo melior, cui Claudius acer
Magnanimum ſidus dat clarum è numine divo,
Imperium, virtus quem felix optat alumnum.

Il dit auſſi, *Manſura per ævum*, pour dire, Pour durer à jamais; car *ævum*, ce dit *Cenſorinus*, chap. XV. *Tempus eſt maximum ſine origine quod & ſemper fuit & ſemper futurum eſt.* Enfin les flatteurs & diſcoureurs de ce temps là, recherchoient curieuſement des honneurs & des termes les plus magnifiques & plus ſublimes qu'ils pouvoient, pour rendre la memoire de Jules Ceſar plus auguſte & venerable; comme Vitruve, qui dit en ſa preface, que *Julius Cæſar concilio cœleſtium in ſedibus immortalitatis dedicatus eſt.* *Manilius* liv. IV. en dit beaucoup auſſi en ce ſeul vers,

Ille etiam cœlo genitus, cœloque receptus.

Et les Egyptiens meſme, ce dit Pline liv. II. chap. 70. appellerent *Thronon Cæſaris* le Ciel, throſne ou ſiege de gloire & d'immortalité de Ceſar, une certaine eſtoille qui ne ſe pouvoit appercevoir en Italie, non plus que celle de Canopus, ny celle appellée la chevelure de Berenice, *quam*, ce dit Pline, *ſub Divo Auguſto cognominavere Cæſaris Thronon.* Mais la flatterie de l'autheur de l'epigramme 17. du V. livre de l'Anthol. chap. 1. paſſe bien plus outre, car il en faict un Jupiter foudroyant en ces termes:

Καῖσαρ δ' ἐγγὺς ἔλαμπεν Ἰούλιος, ὅς ποτε Ῥώμην
Ἀντιθέων ἔσεψεν ἀμετρήτοισι βολῇσις,
Αἰγίδα μὲν βλοσυρῶπιν ἐπωμαδὸν ἦεν ἀείρων,
Δεξιτερῇ δ' ἀστραπὴν ἀγάλλετο χερὶ κομίζων,
Οἷα Ζεὺς νέος ἄλλος ἐν Αὐσονίοισιν ἀνάσσων.

c'eſt a dire, Or Jules Ceſar luiſoit tout auprès, qui couronna cy-devant la ville de Rome d'une multitude infinie de grands & magnifiques boucliers, il portoit l'Ægide effroyable à voir, ſur ſes eſpaules, & ſa dextre eſtoit illuſtrée de la gloire de tenir le foudre, comme eſtant declaré nouveau Jupiter des Auſoniens. Mais ce nouveau Jupiter cauſa bien des maux à ſon païs, ce que cette Comette, que par une ridicule flatterie ils appelloient l'Ame de Cæſar (comme dit eſt) prognoſtiqua à la verité tout autre choſe pour les Romains, que l'aſſiſtance divine de ce pretendu Dieu nouvellement inthronizé. Car ce fut le ſignal d'un million de diviſions, ruines de villes & de Provinces, & d'une mer de ſang qui ſe devoit reſpandre ſur la terre par les guerres civiles qui ſuivirent ſa mort; comme *Calpurnius* le remarque en ſa premiere Eclogue, parlant d'une autre Comette qui parut vingt nuicts durant, & plus, après la mort de Carus; (dont je ne trouve rien ailleurs) qui eſtoit, ce dit-il, d'un aſpect tout pacifique & ſerein, & non effroyable comme celle de Ceſar, & qui partant promettoit à Numerian une principauté heureuſe & tranquille, ce qui toutesfois n'arriva pas; car il fut tué bientoſt après, & l'Empire Romain couvert de ſang & de carnage par Diocletian & Maximian combatants contre Carinus & deux ou trois autres Tyrans, & puis par leurs cruautez contre les Chreſtiens deſquels Diocletian faiſoit mourir par mois ſept ou huict mille. Voicy donc ce que ce Poëte remarque:

Cernitis ut puro nox jam vigeſima cœlo
Fulgeat, & placida radiantem luce Cometem
Proferat, ut liquidum nutet ſine vulnere ſidus?
Non per utrumque polum, ſicut ſolet, igne cruento
Spargit & ardenti ſcintillat ſanguine lampas:
At quondam non talis erat, cum Cæſare rapto
Indixit miſeris fatalia civibus arma.

Ce Poëte cy, comme vous voyez, ne flatte pas la memoire de Ceſar, comme les ſuſdits: auſſi n'eſtoit il pas de ſon temps, & n'y avoit plus de peril d'en declarer la verité.

Mais ce n'eſt pas tout, car outre cet aſtre qui m'a donné ſuject de dire tout ce que deſſus; le revers de cette medaille m'oblige d'amplifier cet-

te annotation, manifeſtant encore une curioſité qui illuſtre pareillement l'Hiſtoire. * Car cette Deeſſe qui tient une corne d'abondance & une Victoire, laquelle preſente une couronne à Mars monté ſur un autel, lequel tient un javelot & reçoit la couronne que cette Victoire luy donne: Me ſemble devoir eſtre Venus Victrice, ou la ville de Rome victorieuſe, & que ce Mars eſtoit Jules Ceſar repreſenté en la poſture de ce Dieu, qu'elles honnorerent de la couronne de gloire par la Déeſſe Victoire, comme l'ayant meritée par ſes hauts faicts & proüeſſes incomparables. Car je tiens que cette ſtatuë de Mars eſt celle que les Romains luy dreſſerent ſous ſon effigie dans le temple de Quirinus; avec ce titre magnifique, ΘΕΩ ΑΝΙΚΗΤΩ. *Deo invicto*, ainſi que nous l'apprenons de *Dion Caſſius* l. XLIII. Et ce qui aide mon opinion eſt ce javelot qu'il tient: car Mars ordinairement tient une haſte, & non un javelot, comme les medailles le juſtifient. Voire, anciennement la ſtatuë de Mars n'eſtoit autre choſe qu'une pique, ce dit Clement Alexandrin citant Varron. Mais il eſt icy donné à cette ſtatuë, pource qu'elle repreſente Ceſar; Le javelot eſtant la piece d'arme de ject du plus grand effect qu'euſſent, & dont les Romains ſe ſerviſſent, & qui fut la principale cauſe de la victoire de Pharſale, Ceſar ayant ordonné que ſes vieux ſoldats en donnaſſent vivement dans la veüe à cette élite de la jeune Nobleſſe Romaine qu'ils avoient à combattre, comme divers Hiſtoriens le rapportent. Ce n'eſt pas toutesfois que Ceſar ne ſe ſervit de la pique auſſi bien que faiſoit Mars, ſelon l'opinion des Poëtes, combatant les Geants. Petrone repreſentant elegamment Ceſar, marchant à grands pas, la pique en main, dont il s'appuyoit paſſant en plein Hyver des Alpes en Italie, meſpriſant courageuſement toutes les difficultez des chemins, en ces vers:

Nondum Cæſar erat, ſed, magnam nixus in haſtam,
Horrida ſecuris frangebat greſſibus arva.

Mais c'eſtoit que cette ſorte d'arme luy eſtoit lors plus propre, & pour l'ornement, & pour la commodité de ſon voyage, lequel il faiſoit à pied, ſuivant la couſtume des grands Capitaines Romains, comme Tite Live & Plutarque nous en fourniſſent pluſieurs exemples; Et depuis luy, nous liſons dans Tacite, dans Pline ſecond, & dans Spartian, que Corbulon, Trajan & Hadrian en firent de meſme.

**MEDAILLE XI.

ΓΙΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΔΟΥΚΤΑΤΟΡΟΣ. *Cai Julii Cæſaris Imperatoris, Dictatoris*; L'effigie de Ceſar couronné d'une eſpaiſſe couronne de laurier qui ſe cloſt par devant à l'ordinaire, pour couvrir d'avantage la nudité de ſon calvice, les cheveux ramenez au deſſus de ſa teſte. Au revers il y a, ΙΛΙΩΝ ΒΙΣ ΝΕΩΚΟΡΩΝ, *Ilienſium bis Neocororum.* Ænée portant ſon pere, & le Palladium, à la ſortie de Troye, le petit Iulus allant devant le bonnet à la main. Cette medaille eſt rapportée par *Goltzius*, *Occo*, & *Octavianus Strada.* De tous les Geographes, Strabon eſt celuy qui s'arreſte le plus en ſon III. livre ſur la deciſion, ſçavoir ſi l'*Ilium* qui eſtoit de ſon temps, ville aſſez cognuë & aſſez notable (& aux habitans de laquelle cette medaille appartient) eſtoit fondée en la meſme ſituation, & ſur les meſmes ruines de l'ancienne ſi mal traitée par les Grecs, aſſeurant & prouvant que l'ancienne en avoit eſté éloignée de trente ſtades, & qu'en ce lieu il n'y avoit plus qu'un village qui en retenoit le nom, & que pour le regard de celle-cy, elle fut baſtie par Alexandre le Grand, d'un petit bourgade que c'eſtoit auparavant, ayant un petit Temple de Minerve fort pietre: & ce après la bataille qu'il euſt près du Granique (fleuve qui deſcend du mont Ida) la gratifiant de pluſieurs dons & meſme de pluſieurs immunitez, voire qu'elle fut par luy declarée & faite libre & joüyſſante de ſes droits & loix; meſme qu'après ſa victoire contre Darius il leur promit un magnifique Temple, & la permiſſion & eſtabliſſement des exercices & jeux de prix. Ce qui fut en partie executé par Lyſimachus depuis ſon deces, qui agrandit la ville d'une enceinte de quarante ſtades, & y fit venir les habitans de pluſieurs villettes circonvoiſines ruinées. Qu'au reſte elle eſtoit preſque ruinée au temps de la guerre que les Romains firent contre Antiochus; mais que depuis elle fut retablie, que Fimbria la ruina derechef, puis que Sylla la reſtablit encore; faiſant beaucoup de bien aux habitans, & les conſolant de leurs pertes. Ce qui me faict eſtimer que ce fut la raiſon pour laquelle ils furent contraires à Ceſar és guerres civiles, car Lucain l. III. dict qu'ils aiderent & ſecoururent Pompée, en ces vers:

Iliacæ quoque ſigna manus perituraque caſtra
Ominibus petiere ſuis ———

Ce qui toutefois faict voir par meſme moyen qu'ils ne cognoiſſoient point pour lors que Ceſar fut de la pretenduë race de Venus & d'Anchiſe, & que cette fable ne fut forgée qu'après ſa victoire, s'eſtant voulu ſervir de la rencontre du nom de Jules fils d'Ænée, pour s'attribuer la gloire d'eſtre yſſu de luy. Lequel Julus neantmoins, Strabon ne dict avoir eſté que l'un des compagnons d'Ænée, & non pas ſon fils. En fin Ceſar les prit en grace, & puis leur ayant faict de grands biens, & maintenus en leurs anciens privileges de liberté, & immunité, leur donna encore pluſieurs ditions voiſines à l'imitation d'Alexandre (ce dit Strabon.) Au reſte ſa ſituation eſtoit autre que celle de la Troye Homerique, comme dit eſt, car ſelon *Coluthus* meſme en ſon Poëme, elle ne s'y rapporte pas, qui la conſtituë és extremitez de la Phrygie proche du mont Ida. Quant à ce qui regarde l'intelligence de cette inſcription de ΙΛΙΩΝ ou ΙΛΙΕΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ, *Ilienſium Neocororum.* Il n'y a point de mot François qui nous puiſſe ſervir pour l'exprimer entierement; encore que ce mot de Νεωκόρων s'interprete communément *Ædituorum*, que nous interpretons Intendants, tuteurs & curateurs des Temples, & des choſes ſacrées, & ordonnateurs de tout ce qui les concernoit, & deſpendoit de la police d'iceux, à peu prés comme ſont les Marguilliers de nos Egliſes. Mais ce n'eſt pas des Neocores des Temples dont cette medaille & pluſieurs autres font mention; car c'eſtoit un titre appliqué analogiquement à des peuples entiers, & auſſi à des villes & communautez aſſociées, auſquels les Roys, & depuis les Empereurs faiſoient la faveur de prendre la commiſſion & la charge de faire les Panegyriques & diſcours encomiaſtiques & ſacrez, des ſacrifices, ſtatuës, pompes, & jeux ſolemnels & accouſtumez d'eſtre celebrez, & ordonnez eſtre faicts en certains temps preſcripts & arreſtez, en l'hon-

* Confer Tab. VIII. Num. 6.

** Vide eamdem Tab. Num. 1. 2.

l'honneur de leurs Dieux & de leurs Princes, desquels j'estime qu'ils faisoient la despense des deniers publics, & des contributions des communautez. Donc, comme les Neocores des temples estoient directeurs, tuteurs, & gardiens des choses sacrées appartenantes à leur sanctuaires, & ordonnateurs de tout ce qui en dependoit; voire donnoient cognoissance des singularitez & antiquitez de leur culte & mysteres. De mesmes ces peuples Neocores avoient l'intendance supreme sur les pompes & solemnitez, loüanges, panegyriques, jeux, sacrifices & autres ceremonies qui se devoient observer en ces jours plus celebres, & en avoient l'entiere conduite, ce que je remarque en partie, suivant la conjecture plus judicieuse du docte *Seldenus* qui a le premier commencé à coupper ce nœud Gordien, qui avoit fait tant extravaguer les sçavants du siecle. S'estant servy utilement d'un passage des Actes des Apostres, chap. XIX. que j'expliqueray icy le plus intelligiblement que faire se pourra, dans le sens qu'il me semble qu'il se doit entendre sans prejudicier à sa version, & à son interpretation: Il est donc faict mention en cet endroict d'un certain Demetrius qui travailloit à la fabrique de quelques petites chapelles ou edicules d'argent, en l'honneur de Diane à Ephese; lequel suscita un grand tumulte & sedition populaire avec plusieurs artisans de son mestier à l'encontre de Sainct Paul, de Cajus & Aristarque, enlevants ces deux derniers, & les menants avec fureur dans le Theatre de la ville, soubs pretexte qu'ils preschoient, ainsi qu'ils disoient, que les statuës faictes des mains des hommes n'estoient point Dieux, leur avarice les portant à faire tant de bruit: craignants que si ces remonstrances avoient enfin lieu parmy le peuple, leur mestier leur devint après infructueux; Que le Greffier de la ville, ou des choses sacrées du Temple, leur imposa silence, leur disant, qu'il estoit notoire à tous que la ville d'Ephese estoit lors Neocore de la grande Deesse Diane & de son simulacre envoyé ça bas par Jupiter mesme, *Διοπετὲς à Jove missi*, ou bien *delapsi*, tombez des Cieux, (comme celuy dont fait mention Euripide en sa Tragedie d'Iphigenie *in Tauris* vs. 973.) & que partant cela ne recevant point de contradiction, il ne falloit pas qu'ils s'emeussent ny fissent rien de mal à propos: Par ce que (disoit-il) vous m'amenez icy des gens qui ne sont ny sacrileges, ny coulpables d'avoir offencé par blasphemes la Majesté de Diane votre Deesse, & que si Demetrius & tous les compagnons Orfevres qui l'accompagnoient avoient quelque chose à demander en justice à l'un d'eux, dont ils se plaignissent pour injure receüe, que les Plaids tenoient publiquement; les Proconsuls mesmes y estants, & que c'estoit là où ils devoient agir les uns contre les autres. Que si c'estoit pour le surplus; comme d'avoir mesdit de leur Deesse directement, ou d'avoir commis quelque impieté ou sacrilege (dont la cognoissance, de droict, appartenoit aux Ephesiens en corps, comme estants Neocores en ce temps là) qu'il en seroit faict raison bien-tost en l'assemblée des peuples legitimement authorisez, pour decider des affaires de cette qualité par les Proconsuls. Cette histoire donc me donne à penser que ces Edicules de Diane, que ce Demetrius faisoit en argent, estoit un modele de ce magnifique Temple d'Ephese, que les Ephesiens comme Neocores firent faire de ce riche metail par magnificence; & sur le sujet de l'offrande qu'ils en devoient faire à cette Déesse, ils devoient faire publiquement un Panegyrique sacré en son honneur; après lequel si Sainct Paul, Caius, & Aristarque eussent paru pour contredire en defaveur de la veneration de cette pretendüe deïté, ces peuples estans lors Neocores, en eussent fait justice à leur mode. Or que les Neocores des temples eussent de coustume de loüer & magnifier à tous venants (& à ceux qui s'y transportoient des loingtaines regions principalement) la dignité, grandeur, merite, & pouvoir de leurs Dieux, & qu'à leur imitation, les Neocores de villes en fissent de méme, mais avec appareil, & par personnes eminentes en doctrine & eloquence, Poëtes & Orateurs, & ce en l'honneur des Dieux, & puis encore en celuy des Roys, & des Monarques ou Empereurs, en ces jours si solemnellement instituez & ordonnez pour cela. Je le conjecture encore d'un passage d'Horace, lequel en la premiere Epistre liv. II. de ses Epistres, escrivant à Auguste, appelle *Ædituos*, les Poëtes excellents qui immortaliseroient dignement la vertu de ce grand Empereur, ou plustost ceux qui auroient la charge de les choisir, en ces vers:

Sed tamen est operæ pretium cognoscere, qualeis
Ædituos habeat belli spectata domique
Virtus, indigno non committenda poëtæ.

où tous ses Commentateurs n'ont rien remarqué de nouveau, comme ne l'ayant peu entendre qu'à demy, avec *Porphyrio* qui leur avoit appris, qu'il appelle *Ædituos*, *laudatores ac Poëtas*; *Æditui enim templorum ac numinum quibus inserviunt sacrorum originem advenis & ignorantibus narrant.* Il dit donc selon mon opinion, qu'il estoit necessaire, utile & convenable, que l'on prit garde au choix de celuy qui auroit la charge de loüer & chanter les belles actions & gestes heroïques que la vertu d'Auguste avoit executez, laquelle ne se devoit commettre à un Poëte vulgaire & incapable d'un si excellent employ. Et qu'il appelle *Ædituos* ceux qui en feroient le choix; qui estoit cela mesme qui faisoient les Νεωκόροι de la Grece. Car Horace n'eust pas sans doute employé, au sens qu'il avoit intention d'appliquer cet advis qu'il donne, le titre particulier de ces compteurs de fables gardiens des temples de quelques Dieux. Mais bien à ces Νεωκόροι ou *Ædituï* des villes & peuples renommez qui prenoient à leur charge de faire haut-loüer dignement & heroïquement les Deïtez, patrons & conservateurs de leurs villes: & les Empereurs leurs Souverains, comme il le voyoit pratiquer en son temps. Mais en sorte toutesfois qu'il semble que les Poëtes qui avoient eu cet honneur que d'avoir esté choisis pour en faire les Panegyriques & Eloges, ne luy avoient pas agrée, comme ne les jugeans pas en avoir esté capables, souhaitant qu'il en soit fait le choix cy après. Ce qui a rencontré avec ce que Suetone remarque parlant de ce grand Prince, chap. LXXXIX. *Recitantes* & benigne & patienter audivit, *nec tantum carmina & historias, sed & orationes & dialogos; componi tamen aliquid de se nisi serio & a præstantissimis offendebatur: admovebatque Prætores, ne paterentur nomen suum commissionibus obsolescieri.* Au reste, *Seldenus* a eu raison d'observer qu'il ne se voit point de ces medailles frappées sous les Consuls Romains au temps de la Republique: (car il est vray qu'il ne s'en voit aucun vestiges) avec ce titre de peuples qui fussent Neocores; parce qu'en effect je ne trouve pas que les villes de la Grece eussent encore pris en coustume d'honnorer frequemment la grandeur Romaine de la fabrique de leurs monnoyes, & autres marques de veneration, comme ils ont faict depuis l'estat d'icelle reduit en Monarchie; Ce n'est pas toutefois que ces

ces ſolemnitez n'euſſent eſté celebrées par des peuples entiers des Royaumes, honorez par leurs Monarques de cette commiſſion de Neocores avant le temps de la Monarchie eſtablie dans Rome par Ceſar; bien qu'il ſemble que ce ſçavant homme l'ait eſtimé; Car je trouve des marques de cette magnificence ſous ſe titre de Neocores en grand nombre entre les medailles d'Alexandre le Grand, duquel *Goltzius* en rapporte plus d'une vingtaine avec cette inſcription de KOINON MAKEΔONΩN NEΩKOPΩN: & de KOINON MAKEΔONΩN ΔIC & BIC NEΩKOPΩN. Ce qui marque que tous les peuples de la Macedoine, en commun eſtants Neocores avoient fait frapper ces monnoyes en l'honneur d'Alexandre, y mettans aux revers les repreſentations des figures diverſes des ſtatuës, quadriges, temples, colomnes chargées de ſimulacres de Dieux, & de ce Monarque; & autres gentileſſes qui avoient eſté veües en ces jours de pompes ſolemnelles, & jeux de prix exhibez par ces peuples à frais communs; voire meſme il ſe voit que les Maroneans furent honnorez de cette charge de Neocores ſoubs le regne de Philippe pere d'Alexandre, bien que ce ne fuſſent que les peuples d'une ville particuliere, comme cette medaille du meſme *Goltzius* le manifeſte, rapportée par luy en ſa Grece, planche XXVI. repreſentant d'un coſté de l'effigie de Bacchus couronné de pampres de vigne avec cette inſcription ΔIONYΣOΣ, ΣωTHP, & de l'autre celle de Philippe, avec celle-cy MAPωNEITωN NEωKOPωN. Donc les habitans d'Ilium obtinrent de Ceſar, & du Senat (ce ſemble) la permiſſion de faire quelque magnificence de cette qualité ſous le titre de Neocores en l'honneur de Ceſar & de la famille Julia, comme originaires de leur ville (ainſi qu'ils pretendoient) ayants erigé en faveur & memoire de ſon extraction d'Anchiſe, Enée & Julus; quelque coloſſe de cette ſorte, repreſentant l'eſtat auquel Enée fut veu ſortant de Troye & portant hors de ſes ruines par un acte d'inſigne pieté, envers les hommes & les Dieux, le Palladium en ſa main, & ſon bon vieillard de pere en ſon bras droict comme les meres portent leurs enfans. Le petit Jule allant devant d'un pied leger & diſpos, ſon bonnet en une main, & demandant le chemin à ſon pere par le ſigne de l'autre. Au reſte ce BIΣ monſtre que c'eſtoit pour la deuxieſme fois qu'ils avoient eſté honorez de la qualité, charge, & commiſſion de Neocores; & qu'ils avoient celebré ces jours ſolemnels avec panegyriques, pompes, jeux, & autres magnificences dignes de la grandeur de Ceſar.

FEMMES DE CESAR.

COSSUTIA fut ſa premiere femme qu'il eſpouſa en ſon adoleſcence, puis la repudia eſtant âgé de 17. ans, avant qu'avoir habité avec elle, quoy que fort riche, & de famille de Chevaliers Romains.

CORNELIA fille de Cornelius Cinna perſonnage qui avoit eſté quatre fois Conſul, de laquelle il n'euſt qu'une fille nommée Julia premiere femme de Pompée. Eſtant morte il la regretta fort, & la loüa publiquement par une tres-elegante oraiſon funebre.

POMPEJA eſtoit fille de Q. Pompeus, & euſt mauvais bruit; comme ſi Publius Claudius l'euſt cognüe. Ce qui fit que Ceſar la repudia.

CALPURNIA quatrieſme & derniere femme de Ceſar, & qui le ſurveſquit eſtoit fille de Lucius Piſo, femme genereuſe & bien-diſante, qui aima & honora tellement Ceſar; qu'après ſa mort elle meſme fit une harangue funebre tres-elegante en ſon honneur, & fut ſe tenir avec Marc Antoine.

ATILIUS CIMBER.*

JE n'euſſe non plus faict mention de Cimber que de Brutus, Caſſius, & autres maſſacreurs de Ceſar; ſi ce n'eſtoit que ſa medaille ſert à corriger pluſieurs paſſages eſquels ſon nom eſt depravé dans les autheurs qui ont parlé de luy. Ce n'eſt pas toutesfois qu'elle n'ait eſté donnée cy devant; mais comme celuy qui l'a repreſentée de ſon Recueil eſtoit homme ſans lettres, & qui n'a rien eſcrit que par oüy dire en ce qu'il a voulu ſe meſler d'interpreter; auſſi, non ſeulement il n'a rien remarqué pour illuſtrer ce nom, mais meſme s'eſt imaginé contre tout ſens commun, que ces ſerpents, ces ailes, & cette verge du Caducée de Mercure, qui ſe voyent au revers de cette medaille, eſtoient une grüe percée d'une fleſche: & l'a repreſentée ainſi, avec une interpretation autant ridicule que ſon embleme. Auſſi n'ay-je veu perſonne qui ait eſté ſi grüe que de l'aprouver. Au reſte cet Atilius Cimber ayant eſté celuy qui mit le premier la main ſur Ceſar, m'a encore (outre les conſiderations ſuſdites) donné ſujet d'en faire quelque obſervation pour tous les autres. Il y a donc ATILIUS CIMBER en l'inſcription de ce revers, l'effigie de l'autre part le repreſentant homme déja avancé en âge; ayant une grande barbe, & un air de viſage aſſez ruſtique, avec un long poignard devant luy. Or ce que je puis remarquer de plus particulier de luy eſt,

* Adfert hunc Nummum ejusque typum Patinus ad Sueton. in Julio Cap. LXXXII. ſed merito addit, nummum eſſe ſuſpectum.

eſt, qu'il fut extremement zelé pour faire reüſſir dextrement la conjuration, bien qu'il euſt eſté auparavant très-ardent partiſan de Ceſar (ce dit Seneque liv. III. *de Ira*,) meſme ſous pretexte de luy preſenter une requeſte, le preſſa ſi importunement, & le ſuivit juſques dans le Senat en luy parlant ſi continuellement, qu'il ne peut avoir le loiſir de voir un billet qui lui fut preſenté, lequel luy deſcouvroit la conjuration, de ſorte que lors qu'il fut tué, il l'avoit encore dedans ſa main. Ce qui fait dire à *Manilius* l. IV.

Vulnera non potuit, toto ſpectante Senatu,
Indicium dextra retinens; nomenque cruore
Delevit proprio, poſſent ut vincere fata.

comme donnant à entendre, que Ceſar de ſon propre ſang effaça ſon nom eſcrit dans la memoire de la conjuration qu'il tenoit. Ce poignard donc, marque le grand zele qu'il avoit porté dans cette execution pour la liberté de ſa patrie. Au revers, ſa deviſe repreſente un bonnet, ſous lequel il y a la verge dont on ſe ſervoit pour faire les manumiſſions, entrelaſſée des ailes & ſerpents des faits du caducée de Mercure. Mais avant que d'en venir à l'explication nous parlerons de ſon nom.

Tous les autheurs qui ont fait mention de ce perſonnage, ſe trouvent tous corrompus en ſon nom, un ſeul Appian Alexandrin ſe rencontre l'avoir retenu ſeulement en un endroit, qui eſt au II. livre des Guerres civiles: car en un autre, il y a en ſon texte Τάλλιος. Les autres donc le nomment *Tillius Cimber*, ou *Tullius*, ou *Annius*. Seneque epiſt. 83. *Cai Cæſaris cæde, illius dico qui ſuperato Pompeio rempublicam tenuit, tam creditum eſt Tillio Cimbro quàm Caſſio: Caſſius tota vita aquam bibit, Tillius Cimber & nimius erat in vino & ſcordalus. In hanc rem jocatus eſt ipſe, Ego, inquit, quemquam feram qui vinum ferre non poſſunt?* Sur lequel paſſage, qui marque admirablement les conditions vicieuſes de cet homme, *Pincianus* dit, qu'il y faut lire *Tullius Cimber*, ainſi (ce dit-il) comme le meſme Seneque liv. III *de Ira* le nomme; & comme auſſi je trouve qu'il eſt nommé dans Plutarque, & Suetone. Mais il ne faut point douter qu'il n'y faille lire *Atilius Cimber*, comme Appian l'appelle l. II. ſon texte en cet endroit portant Ἀτίλιος Κίμβερ, que le ſçavant Eveſque d'Anvers *Lævinus Torrentius* n'euſt eu garde de corriger en y ſubſtituant Τύλλιος Κίμβερ, fondé ſur l'inconſtance des livres manuſcripts de cet autheur, s'il euſt veu cette medaille. Car ailleurs il y a Τύλλιος. Meſme je tiens que dans Suetone chap. LXXXVI. de la vie d'Auguſte, & dans Quintilien, ce Rheteur qui y eſt appellé *Annius Cimber*, & *Cimber Annius*, y doit eſtre nommé *Atilius*, & non pas *Annius*, ny *Annæus*, comme Caſaubon taſche d'y faire trouver, ou *Annæius*. Le paſſage de Suetone eſt tel, *Tune dubitas Cimberne Annius an Veranius Flaccus imitandi ſint tibi: ut aut verbis, quæ C. Saluſtius excerpſit ex Originibus Catonis, utaris.* Qui me donne ſujet de conjecturer que ce Rheteur eſt le meſme dont Virgile en ſes Catalectes drappe le ſtile & l'affectation en ſon parler, en un epigramme qui me ſemble eſtre defectueux, & qui commence ainſi: *Corinthiorum amator ille verborum.* Il n'eſt pas toutes fois nommé en cet epigramme ainſi que Scaliger nous la donné. Mais en un ſuivant immediatement, il eſt appellé *Atilius*, ainſi:

Sed ô ſuperbe noctuine non vides
Duas habere filias Atilium.

Et croys que ſi ce grand homme, & tres-judicieux critique, euſt veu ou entendu parler de cette medaille, il euſt bien conjecturé que ce Rheteur euſt eſté de la famille de noſtre *Atilius*, ou peut eſtre ſon fils. Mais diſons icy quelque choſe de ſa deviſe. Ce bonnet marque (comme chacun ſçait) la liberté acquiſe par le moyen du poignard employé à dépeſcher Ceſar, qui opprimoit la Republique. Ces ailes ou talaires de Mercure avec les ſerpents, & cette gaule dont on ſe ſervoit és affranchiſſements & manumiſſions des eſclaves, en les frappant legerement; ou pluſtot la verge ſimple de Mercure, de la quelle il ſe ſervoit pour conduire dans le repos les ames delivrées des miſeres de la vie; tout cela, dis-je, eſt repreſenté icy, pour donner à entendre que la diligence, dexterité & prudence, employées en cette execution par *Atilius Cimber*, avoient rendu la liberté à l'univers, & delivré les Romains de la tyrannie de Ceſar, concilié le repos & la tranquillité és familles; & comme redonné une nouvelle vie. C'eſt le ſecours que Stace liv. I. de ſa Theb. repreſente eſtre donné aux ames par Mercure avec cette verge en ces vers,

Summa pedum propere plantaribus illigat alis,
Obnubitque comas, & temperat aſtra galero,
Tum dextræ virgam inſeruit, qua pellere dulces
Aut ſuadere iterum ſomnos, qua nigra ſubire
Tartara, & exſangues animare aſſueverat umbras.

Et *Phurnutus*, liv. de la Nat. des Dieux: *Ad hæc* (ce dit-il) *animarum ducem eſſe Mercurium fabulantur, innuentes illi eſſe proprium homines voluptate delinire, ob id ei virgam dant in manus, qua virorum demulceat oculos, mentis nimirum.* En effet outre ce que deſſus, une choſe me perſuade encore plus efficacement, que Mercure eſtoit tenu anciennement pour un Dieu amy de la liberté, qui eſt, qu'en l'Iſle de Crete, à preſent dite Candie, il ſe celebroit anciennement une feſte annuelle qu'ils appelloient Ἐλεύθεια en l'honneur de ce Dieu, en laquelle comme à Rome és Saturnales, les eſclaves & valets avoient toute liberté, & eſtoient ſervis magnifiquement à table par leurs Maiſtres, (ce dit Athenée liv. XIV.) *Nicarchus* ancien Poëte fait auſſi mention de cette Mercuriale en un epigramme du II. liv. de l'Anthologie, où il ſe plaint d'un yvrogne de valet, qui demy eſtourdy de la vapeur du feſtin, avoit reſpandu le vin de la feſte. Mais à propos de ces attributs de Mercure, & de ſa verge que Virgile au IV. de l'Eneide, & les autres Poëtes diſent luy ſervir pour la conduite des ames és Enfers, ou pour les reſſuſciter & faire revenir ſur la terre; il me ſouvient d'un paſſage de Tertullien en ſon Apologetique qui merite d'eſtre expliqué, pour la rencontre des differents emplois qui s'y trouvent pour ce qui concernoit les morts, attribuez à Pluton & à Mercure; l'un ayant l'intendance ſur les corps, & l'autre ſur les ames. Voicy ce que cet autheur remarque, *Riſimus* (ce dit-il) *& inter ludicras Meridianarum crudelitates, Mercurium mortuos cauterio examinantem vidimus, & Jovis fratrem gladiatorum cadavera cum malleo deducentem.* Où *Zephyrius* commente ainſi, *Si cum Mercurio res erat, aut cum Plutone, ut ille & malleo & incude confirmaret, præſto erant cadavera mortuorum.* Mais il n'a pas ſuivy le ſens de Tertullien, ny entendu ce myſtere: Car il dit que

Mercure esprouvoit ceux qui estoient morts ou non, avec un fer chaud, lequel (comme je croy) estoit appliqué au bout de sa verge. Et que Pluton conduisoit les corps ou cadavres de ces miserables gladiateurs avec la verge de Ferule qu'il tenoit en main. Suivant ce qu'en dit Pindare en ses Olympioniques, Ode neufvieme. Cecy estant rendu plus intelligible par le mesme Tertullien en son premier livre *Ad Nationes* ch. X. où il remarque la mesme chose par ce passage: *Risimus & Meridiani ludi de Diis lusum, quod Ditis pater, Jovis frater, gladiatorum exsequias cum malleo deducit, quod Mercurius in calvitio pennaculus, in caduceo ignitulus, corpora exanimata jam, mortem ne simulantia è cauterio probat.* Car ce n'est pas en cet endroit un marteau ou maillet, que ce *Malleus* signifie, mais le ῥάβδος ἰατρικὴ, comme l'explique le vieil Glossaire, *Virga bacillus ex medicinali Ferula*; qui estoit attribué à Pluton (comme il est croyable) pour conduire les morts, par ce que cette plante estoit estimée estre mortelle aux animaux qui en mangent, sinon aux asnes seuls qui l'aiment bien-fort, (ce dit Pline liv. XXIV. ch. 1.) D'ailleurs Pluton estant toujours representé en posture d'un bon vieillard, on luy donnoit cette sorte de baston en la main, à cause que le bois en est ferme & leger; comme le mesme Pline l. XIII. chap. 22. remarque que les vieillards s'en servoient plus volontiers que d'un autre bois, pour cette raison. *Nulli fruticum* ce dit-il *levitas major, ob id gestata facilius baculorum usum senectuti praebet.* C'estoit donc ce baston de Pluton, que Tertullien appelle *Malleum*, ayant quelque rapport (comme vous le voyez representé en la medaille consulaire de la famille *Nonia*) à une marcotte de vigne qui est aussi appellée *Malleolus* du diminutif de *Malleus*, pour raison de la similitude qu'elle a avec la Ferule. Ciceron *de Senectute*: *Malleoli, plantæ sarmenta, vites, traduces, propagines, nonne ita afficiunt, ut quemvis cum admiratione delectent?* Et Pline l. XVII. c. 21. *Surculum utrinque capitulatum è duro seri consuevisse, eique argumento Malleolum etiam vocari*; mais par ce qu'il dit qu'un mallet, une marcotte, & un baston de Ferule, auroient receu ces noms, & esté designez par iceux pour raison de leur convenance, bien que le baston de Pluton fut un peu different avec un marteau en sa forme. Au reste le mesme Pline, l. XXIV. chap. 1. sus-allegué, dit que la Ferule estoit dediée à Bacchus. Je ne sçay pas pourquoy, sinon que cela regarde ce que j'en ay dit. Mais dans le Phædon de Platon, ses Ministres sont surnommez ῥαβδηκοφόροι, porte-ferules. Et *Paulus Silentiarius* l. 1. de l'Anthologie fait mention de cet Adage,

Πολλοί τοι ῥαβδηκοφόροι, παῦροι δέ τε Βάκχοι.

Multi Malleigeri, sed pauci Bacchi. Il semble qu'il vueille dire qu'il y ait beaucoup de gens qui portent de ces gaules ou bastons de Ferule: mais qu'il n'y en a gueres qui ressemblent à Bacchus en autres choses, & qui luy soient comparables. Communement on interprete ce ῥαβδηκοφόροι *Thyrsigeri*; mais il y a difference entre le Thyrse & le *Malleus*. Car le Thyrse estoit un javelot ou verge autour de laquelle il y avoit du lierre, ou de la vigne entortillée; si ce n'est que cette verge ou dard ne fussent composez de ce bois. Car Plutarque en son VII. des Sympos. Question 10. nous apprend que Bacchus avoit donné aux yvrognes de sa brigade, de dards faicts de bois de Ferule, qui & tres-leger & tendre, afin qu'ils ne se pussent gueres faire de mal, lors qu'ils s'entrebattroient épris de sa liqueur. Voyez aussi Eurydice *in Helena* vers. 1375. Car quant a luy, il en brisoit les pierres plus dures dés son enfance, ce dit Oppian l. III. de son Cynegetique. Au surplus Seneque nous apprend en son Apocolocyntose; que ceux qui nouvellement s'estoient mis à l'apprentissage de l'escrime és exercices, estoient sujets d'estre au commencement, & pour leur bien-venuë, bien frottez avec ces bastons de Ferule pour les déniaiser un peu: *Qui contra hoc Senatusconsultum Deus factus, fictus pictusve erit, eum dedi larvis, & proximo munere inter novos auctoratos, ferulis vapulare placet.*

MEDAILLE DES TRIUMVIRS.

CETTE medaille est de cuivre, petite, & de fabrique Grecque. Elle represente les trois effigies de Cesar, Antoine, & Lepide, frappées en pourfil l'une sur l'autre d'un costé, sans inscription. En son revers elle represente un *Hermathena*, au devant duquel simulachre est un autel, duquel sort un serpent qui s'esleve au dessus, & derriere un aigle legionnaire: l'inscription en est entierement effacée à ce demy-mot prés, APXIEP. Cette figure donc represente Mercure & Minerve, conjoints & unis en une seule statuë, c'est à dire, que le hault est de cette Deesse armée de casque, bouclier, & pique; & le bas est un Terme ou Herme. Enfin c'est la mesme que la medaille d'Hadrian represente, rapportée par *Ursinus*, & descrite par *Occo*. Mais ces sçavants antiquaires ne l'ont pas expliquée. Elle porte en son inscription ces mots, ΕΟΡΔΑΙΑ ΜΑΚ. c'est à dire ΕΟΡΔΑΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ, *Eordæa Macedonum.* Je trouve donc en premier lieu que *Stephanus* citant Nicandre, confirme, *Eordea* ou *Eordos* estre une ville de Macedoine. Mais avant luy, Thucydide en fait mention sur la fin de son second livre, & de ses peuples, comme aussi Philostrate a parlé des habitans de cette ville en la vie du Sophiste *Philiscus* en ces termes, Ἐορδαῖοι Μακεδόνες τὰς οἰκείας λῃτουργίας τῷ Φιλίσκῳ ὡς δὴ ὑπαρχον αὐτοῖς ὄντι πάντας τοὺς ἀπὸ μητέρων ἔφεσιν. *Eordæoi Macedones tanquam eorum primatem præ cæteris filiis matrimis Philiscum pro functione & muniis domesticis miserunt.* Pour ce qui concerne le sujet de cette devise, je diray qu'il me semble que l'*Hermathena* comprenant en soy encore le Dieu *Terminus*, avec Minerve & Mercure, designe icy une pareille union se rencontrer és affections, desseins & bonne intelligence entre les Triumvirs, tant pour manier & conduire les affaires civiles, que les militaires. Ce qu'estant, l'invention en doit estre trouvée fort ingenieuse, & bien entenduë; faisant voir qu'encore qu'ils fussent separez en leurs emplois: que neantmoins leurs conseils & intentions n'estoient qu'uns, & se rapportoient parfaitement bien en une mesme resolution dans le gouvernement de la Republique. Quant à cet autel & à ce serpent, ils marquent quelques sacrifices avoir esté faits par ce peuple pour la santé, union & concorde continuelle de ces trois puissances; & aussi pour leur obtenir victoire contre leurs ennemis, ou bien pour remerciement & action de graces à ces Dieux de quelque victoire obtenuë par eux; peut estre celle de Philippes contre Brutus & Cassius. Car le serpent issant du pied d'un autel fut pris par Sylla pour presage de victoire, ainsi que l'Historien *Sisenna* le remarque dans Ciceron en son premier livre *de Divinatione*, en ces mots: *Cum Sylla in agro Nolano immolaret ante Prætorium ab infima ara subito anguis emersit. Cum quidam*

dam C. Postumius haruspex illum ut in expeditionem exercitum duceret imperavit, id cum Sylla feciſſet tum antè oppidum Nolam florentiſſima Samnitum caſtra cepit. Voyez auſſi Valere Maxime liv. I. chap. 6. & Plutarque en ſa vie. Comme auſſi Ovide dit au ſecond livre de ſes Faſtes ; qu'Apollon prononça que le Serpent prognoſtiquoit une victoire aſſeurée, veu autour d'un autel, per ces vers:

Ecce nefas viſu mediis altaribus anguis
Exit, & exſtinctis ignibus exta rapit.
Conſulitur Phœbus, ſors eſt ita reddita: matri
Qui dederit primus oſcula, victor erit.

C'eſt donc le Symbole de ſanté, victoire & felicité, qui eſt en effet le ſens auquel Theophraſte le prend (ce ſemble) en ſon traicté des Mœurs, ou Characteres des mœurs. Car parlant du Superſtitieux & de ſes marques, il dit, que s'il arrive qu'il rencontre par hazard quelque ſerpent chez luy, ſoudain il dreſſe en ſon honneur une edicule & autel au meſme lieu, comme pour remercier les Dieux d'une ſi bonne avanture, καὶ ἐὰν ἴδῃ ὄφιν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἱερὸν ἐνταῦθα ἱδρύσασθαι. Sur quoy le doctiſſime commentateur n'a pas fait reflexion.

Mais ce n'eſt pas tout, il me faut expliquer plus particulierement ce que c'eſt & ce que deſigne cet *Hermathena*: Car *Urſinus* & les autres ſçavants ne ſe ſont pas donné la peine d'en dire autre choſe, ſinon que Ciceron en une epiſtre *ad Atticum* en dit un mot; mais ſuccinctement: *Quod ad me*, ce dit-il, *de Hermathena ſcribis, per mihi gratum eſt, & ornamentum Academiæ proprium meæ. Quod & Hermes commune omnium & Minerva*, &c. Je vous diray donc qu'*Ariſtides* en ſon oraiſon ou eloge de Minerve, p. 26. nous fait toucher la cauſe au doigt de l'union de ces Deïtez, qu'il dit eſtre admirable: Ἀλλὰ μὴν ἥγε πρὸς Ἑρμῆν κοινωνία τῇ θεᾷ παντὶ δήλη ὅσις Ἑρμῆν καλῇ λέγειν καὶ ἀγοραῖον καὶ ἐμπολαῖον, ἐναγωνίῳ τε καὶ ἀντὶ χορηγοῦ καθέστηκεν. Ὁμηρῳ μὲν γὰρ καὶ ἄπτερος αὐτῷ ἐναγώνιον ὑποφαίνει· τὰ γὰρ ἆθλα κεῖνται δι' αὐτῆς. *Jam quanta illi cum Mercurio ſocietas intercedat omnibus cognitum, cum Mercurium ſermonis, fori, & Mercaturæ præſidem eſſe notum ſit. Nam in Athletico quidem ipſa inſtar choragi eſt, & ab Homero nominatim Athletica vocatur; quod certaminibus pro ſuo arbitrio judicet.* Il dit que Minerve preſidoit és combats de la luite, & qu'elle en conduiſoit les Athletes, comme Mercure; auquel il dit auparavant qu'elle a cela de pareil, qu'elle preſide auſſi comme Mercure au traffic & comerce. Et je ne doute point que ce ne fuſſent des Hermathenes que ces Hermes, qu'Athenée remarque avoir eſté placées au lieu, ou la feſte de Minerve ſe celebroit és ſolemnitez Panathenaiques, c'eſt en ſon IV. livre en ces mots: Τοῖς δὲ Παναθηναίοις ὑπαρχθὲν ἂν ἴκελον ἔσηται πρὸς τοῖς Ἑρμαῖς Ἀθηναῖοι μετεωρότερον τῶν Ἑρμῶν. En fin comme Ciceron dit que l'*Hermathena*, dont il parle, eſtoit placé dans ſon Academie: Auſſi Salvian *l. VI. de Gubernat. Dei*, dit que Minerve eſtoit venerée comme patrone és Gymnaſes ou lieux d'exercices pour luiter, courre, & eſtudier, & Minerve és Palæſtres; C'eſt à dire és parcs des exercices de la luite particulierement. *Colitur namque*, ce dit-il, *& honoratur Minerva in Gymnaſiis, Venus in Theatris, Neptunus in Circis, Mars in Arenis, Mercurius in Palæſtris.*

Mais puiſque nous ſortons du diſcours des Hermathenes, entrons un peu en celuy des Hermheracles à cauſe de ſa ſimilitude, qui eſtoient ſtatuës meſlangées & compoſées des Hermes par le bas, & d'Hercules par le haut: car la recherche en eſt eurieuſe & peu cognuë. Il faut donc ſçavoir, qu'ainſi que les Hermathenes eſtoient placez és parcs des exercices, qu'auſſi en faiſoit on d'autres, eſquels on voyoit unis enſemble Mercure & Hercule en une ſeule figure ou ſtatuë, à cauſe de leurs attributs Palæſtriques. C'eſt encore *Ariſtides* qui eſt mon guide en cette obſervation en ſon oraiſon *in Herculem*, où parlant des ſtatuës de Mercure & d'Hercule conjointes en une, il uſe de ces termes: Ἑρμῆ γε καὶ Ἡράκλεις ἐσὶ νῦν ἀγάλματα κοινά, ὡς τοσοῦτον ἥκουσι τῆς ἑταιρείας. Il y a (ce dit-il) une telle union, & bonne intelligence & communication, qu'à cauſe de leur fraternité leurs ſtatuës ſont conjoinctes, & ne font qu'un ſimulachre. Et *Phurnutus* pareillement, qui en donne cette raiſon: *Ad hæc* (ce dit-il, parlant de Mercure,) *& in Palæſtris eum colunt cum Hercule, eo quod robur rationi comes eſſe debeat*, &c. Athenée liv. XIII. en donne la meſme raiſon, & appelloient cette double Deïté en une ſtatuë Ἑρμηράκλεω, *Hermheraclem.* Ciceron *ad Atticum.* Voire meſme les figures de Jupiter & de Neptune ſe trouvent avoir eſté pareillement conjonctes en un, & y avoir eu un Temple à Mylon ville d'Egypte ſoubs le tiltre de Ζηνοποσειδῶν, *Zenopoſidon*, ainſi que le Comique *Machon* le remarque dans le meſme Athenée en ſon VIII. livre. Or l'origine de ce que Mercure eſtoit ſi ſouvent uny avec les autres Dieux en une ſtatuë, venoit (comme je croy) de ce que communement il n'eſtoit eſtimé eſtre qu'un avec tous. *Jamblichus* me l'apprend au commencement de ſon livre des Myſteres des Egyptiens. *Iſque* (ce dit-il) *de Diis veræ ſcientiæ præſidium ac tutelam tenens, unus exſtat idem in univerſis.* C'eſt pourquoy, ce dit-il en ſuite, les anciens dedioient toutes leurs œuvres ſous ſon ſeul nom. Quant à Hercule il eſtoit tellement veneré pour le Dieu & Genie des combats Gymniques, que *Pollux* l. III. ch. 3. ſur la fin dit, qu'on les appelloit *auguſtiori vocabulo*, Ἡρακλέους ἀγῶνας, *Herculeu certamina.* Or l'origine de cette opinion eſtoit, qu'il avoit inſtitué les jeux Olympiques, eſquels ayant eu la gloire d'avoir luité contre Jupiter en premier eſſay, il fut eſtimé y devoir preſider (comme je me l'imagine.) C'eſt pourquoy auſſi Lycophron l'appelle Παλαισὴν en ces vers,

——— ἐν τ' αὐλῷ μέσῳ
Πατρὸς παλαισῦ χερσὶν ὀχμάσας δέμας.

Et in ſtadio patris luctatoris corpus manibus ſuſtulit. Voyez auſſi Pindare Ode VI. de ſes Olympioniques.

*MEDAILLE II.

M. ANTONIUS IMP. AUG. IIIVIR. R. P. C. *Marcus Antonius Imperator Augur Triumvir reipublicæ conſtituendæ.* Un vaſe de ſacrifice nommé *præfericulum*, & le baſton augural appellé *lituus.* Au revers il y a, L. PLANCUS IMP. COS. une urne entre un foudre & un caducée. Cette medaille eſt fort notable, & pour cette raiſon, & pource qu'elle n'a pas eſté expliquée par *Nonius*, bien que *Goltzius* en repreſente une ſemblable, ny par Occo, qui ſe contente d'en faire mention en l'ordre des autres. Car il y a à conſiderer qu'il y a un vaſe de part & d'autre de cette medaille, & que ce n'eſt pas aſſez de dire que celuy qui ſe voit d'une part avec le *lituus* ſerve de marque de la dignité augurale, dont Antonius eſtoit pourveu, lors que L. Plancus ſon favory eſtoit Conſul, & en demeurer là ſans dire auſſi quelque choſe de cette urne ou cruche miſe

* Vide Theſ. Morell. Famil. Rom. Fam. Anton. Tab. III. Num. 7.

miſe ſi honnorablement entre un foudre & un caducée de l'autre coſté. Je diray donc ce que cela deſigne ſelon mon opinion. Plutarque en ſa Vie, & Appian Alexandrin en ſon livre des guerres contre les Parthes, parlants du deſſein qu'eut Marc Antoine eſtant à Athenes d'entreprendre la guerre contre eux, ayant appris les exploicts ſignalez de Ventidius contre Pacorus, pour prendre part à la gloire qui ſe pouvoit acquerir à ruiner du tout une ſi grande & ſi redoutable puiſſance, remarquent, que pour ſatisfaire à l'advertiſſement receu par luy d'un certain oracle, il porta avec luy un vaſe plein d'eau, qu'il puiſa dans la fontaine ſacrée qui eſtoit en cette ville, nommée *Clepſydra*, καὶ καθά τι λέγιον, ἀπὸ τῆς Κλεψύδρας ὕδατος ἐμπλήσας ἀγγεῖον ἐκόμιζεν. *Et ut oraculo cuidam ſatisfaceret, etiam è Clepſydra fonte vas repletum aqua ſecum aſportavit.* Cette fontaine eſtoit dans la citadelle d'Athenes, ce dit *Heſychius*, & je trouve dans *Pauſanias* l. IV. que les Meſſeniens en avoient pareillement une de ce nom dans leur ville. C'eſt donc icy la repreſentation de ce vaſe, & le monument de ce tranſport fait par Marc Antoine de cette eau, qui luy devoit ſans doute ſervir efficacement en ſon entrepriſe, puiſque l'oracle luy avoit enjoinct ſi expreſſement, luy ſpecifiant pluſtoſt qu'il euſt à prendre de l'eau de cette fontaine que d'une autre. Quant à ce foudre & à ce caducée, j'eſtime qu'ils repreſentent que Marc Antoine devoit en cette expedition, faire une guerre mortelle & foudroyante aux Parthes, avec un grand nombre de legions aguerries, & qui eſtoient preſtes d'aller fouler aux pieds la grandeur Parthique, que la ruine de Craſſus & de ſes floriſſantes legions avoit renduë redoutable aux Romains; ou bien ces barbares achepteroient la paix bien cher, que les Heraults de Marc Antoine leur offriroient le caducée en main. Car c'eſtoit la couſtume (comme il eſt notoire) d'accorder la paix par Ambaſſadeurs, ayants le caducée en main pour aſſeurance de reconciliation.

MARC ANTOINE.

COMMENTAIRE II.

PLUTARQUE a ſi curieuſement, diligemment, & judicieuſement recherché, peſé, & conſideré tout ce qu'il avoit de bon & de mauvais en ce perſonnage, en ſa vie, & au parallele qu'il en a faite avec Demetrius Poliorcetes, que ce ſeroit entreprendre de vouloir accorder mon luth, & le fair fredonner auprès d'Apollon; que de vouloir m'ingerer d'en dire quelque choſe. Joinct que ſi vous en voulez voir un autre abregé que celuy de Plutarque, (bien que non de tel merite) vous le pouvez trouver dans *Johannes Sareſberienſis* en ſon VIII. livre *de Nugis curialium* és chapitres 7. & 13. où entre autres choſes il rapporte un fragment de l'une des Oraiſons de *M. Cœlius* Orateur tres-renommé de ſon temps, lequel fait en ce diſcours une merveilleuſe deſcription des ſtupiditez, extravagances, lubricitez, deſordre & yvrogneries de cet homme. Voyez auſſi Seneque en la quatre-vingts quatriéme Epiſtre ſur la fin; & ſon ſixiéme livre *de Beneficiis* chap. III. Seulement je rapporterai icy une curieuſe remarque que Strabon nous fournit en ſon dix-ſeptiéme livre de Marc Antoine, qui ſe trouva ſi confus de la perte de la Battaille Actiaque, & de ſe voir abandonné de tous ſes amis, que s'eſtant retiré en Alexandrie, il ſe reſolut, d'embraſſer une vie ſolitaire, comme Timon l'ennemy des hommes; & pour cet effet, il ſe fit baſtir un Palais qu'il appella pour cette raiſon Τιμώνιον, *Timonium*, auprès du Phare: Voyez auſſi ce qu'en remarque Plutarque.

MEDAILLE I.

M. ANTON .... CLEOP. Marc Antoine & Cleopatre effigiez en pourfil l'un contre l'autre. Au revers il y a CLAS. ALEX. *Claſſis Alexandrina*, un gros vaiſſeau de guerre, ou galion allant à rames, & à voile tout enſemble. Ce revers me fait juger que cette ſorte de monnoye de cuivre fut frappée un peu devant la bataille Actiaque, lors que M. Antoine & Cleopatre aſſembloient en Alexandrie, & en tous les ports des provinces ſubjectes à eux, des galeres & gallions pour combatre Auguſte, eſperans que la hauteur & grandeur de ces gros navires de guerre (que les Hiſtoriens remarquent qu'ils firent faire exprez par tout) ſeroient invincibles, comme eſtants des citadelles flottantes. Mais la legereté des vaiſſeaux d'Auguſte, la dexterité & experience des Capitaines, & la valeur des ſoldats de ſon party, avec la pretenduë preſence & aſſiſtance d'Apollon favoriſant Auguſte, rendirent bien vaine cette mal fondée diſpoſition de ces vaiſſeaux, & des conſeils des Egyptiens, & autres compagnons de fortune d'Antoine, & de Cleopatre. Auſſi Petrone ſe mocquant d'eux leur reproche ainſi leur deffaicte:

Et Libyæ & cerno tua, Nile, gementia clauſtra
Actiacoſque ſinus, & Apollinis arma timentes.

Bien qu'Apollon aimaſt la Muſique, dont Cleopatre & Marc Antoine ſe ſervirent pour donner le ſignal pour combattre, & pour animer leurs Soldats, au lieu de trompettes dont ſe ſervit Auguſte. Ainſi que Prudence le remarque, s'en riant en ſon ſecond livre contre Symmachus, ainſi:

Fluctibus Actiacis ſignum ſymphonia belli
Ægypto dederat: clangebat buccina contra.

Et ce galion pareillement me fait ſouvenir de cette proüe, qu'une medaille Grecque d'Auguſte nous repreſente, ſur laquelle une victoire eſt debout, ayant une couronne en ſa droicte avec cette inſcription, ΝΙΚΟΠΟΛΙΣ ΙΕΡΑ. *Nicopolis ſacra*, qui eſt la marque de cette memorable victoire acquiſe par Auguſte à *Actium*, (dit depuis Nicopolis pour raiſon de cette bonne fortune.)

Com-

Comme auſſi d'une autre medaille qui repreſente une proüe chargée d'un trophée compoſé entre autres choſes de timons, ancres, & proües, en ſuite deſquels revers, un epigramme compoſé en ce temps là, que *Suidas* rapporte ſur le mot ἔμβολα, nous fait voir le merveilleux fracas de cette admirable flotte, en ces termes;

Ἔμβολα χαλκοχάνεια φιλόπλοα τείχεα νηῶν
Ἀκτιακῆ πολέμῳ κείμεθα μαρτύρια.

Id eſt: *Roſtra æreas genas habentia navigationis amantia, navium mœnia, Actiaci belli hic jacemus teſtimonia.* Ce qui eſt un extraict de l'Epigramme de Philippus, lequel vous pouvez voir tout entier dans le ſixieme livre de l'Anthologie Grecque, chap. XXV.

FEMMES
DE
M. ANTOINE.

FULVIA premiere femme de Marc Antoine eſtoit altiere, ambitieuſe, & magnanime, eſtant au reſte de telle induſtrie, qu'elle aſſembla une puiſſante armée pour combattre Auguſte: Mais elle fut vaincue avec L. Antonius frere de Marc Antoine. Elle mourut enfin partie de rage, & de jalouſie de voir Cleopatre ſa rivale poſſeder entierement ſon mary.

OCTAVIA fut la deuxieſme femme d'Antoine. Elle avoit eſpouſé en premieres nopces Marcellus, duquel elle eut Claudius Marcellus jeune Prince de grande eſperance, lequel Auguſte deſtinoit pour ſon ſucceſſeur; mais il mourut, dont elle porta un tel ennuy toute ſa vie, qu'il ne s'eſt jamais rien veu de pareil en aucune autre. Voicy tout au long ce que Seneque en ſon diſcours conſolatoire à Marcia en remarque curieuſement. *Octavia & Livia, altera ſoror Auguſti, altera uxor, amiſerunt filios juvenes, utraque ſpe futuri Principis certa, Octavia Marcellum, cui & avunculus, & ſocer incumbere cœperat, in quem onus imperii reclinaret, adoleſcentem animo alacrem, ingenio potentem, ſed & frugalitatis continentiæque in illis aut annis aut opibus non mediocriter admirandum, patientem laboris, voluptatibus alienum, quantumcunque imponere illi avunculus, (& ut ita dicam) inædificare voluiſſet laturum. Nullum finem per omne vitæ ſuæ tempus, flendi gemendique fecit: nec ullas admiſit voces ſalutare aliquid afferentes, nec avocari quidem ſe paſſa eſt, intenta in unam rem & toto animo affixa, talis per omnem vitam fuit, qualis in funere. Non dico non auſa conſurgere, ſed allevari recuſans: ſecundam orbitatem indicans, lacrimas omittere. Nullam habere imaginem filii rariſſimi voluit, nullam ſibi fieri de illo mentionem. Oderat omnes matres, & in Liviam maximè furebat: quia videbatur ad illius filium tranſiſſe, ſibi promiſſa felicitas. Tenebris & ſolitudini familiariſſima, ne ad fratrem quidem reſpiciens, carmina celebrandæ Marcelli memoriæ compoſita, aliaſque ſtudiorum honores rejecit, & aures ſuas adverſus omne ſolatium clauſit, à ſolemnibus officiis ſeducta, & ipſam magnitudinis fraternæ nimis circumlucentem fortunam exoſa, defodit ſe & abdidit, aſſidentibus liberis, nepotibus, lugubrem veſtem non depoſuit: non ſine contumelia omnium ſuorum, quibus ſalvis orba ſibi videbatur.* Or tout cecy qui eſt dit icy d'Octavia, ne me ſemble nullement ſe pouvoir entendre de celle des deux Octavia ſœurs d'Auguſte, qui fut mariée en ſecondes nopces à Antoine. Car cette forme de vivre ſi particuliere, & ſi ſauvage, d'une femme qui noyoit ſes jours dans les larmes, & eſtouffoit l'eſclat & le luſtre de la grandeur de ſa maiſon dans les tenebres, dans la retraicte, & dans la fuite de la ſocieté & de la lumiere le plus qu'elle pouvoit, couvrant tout ce chagrin continuel de veſtements de dueil, ne ſe peut ajuſter avec ce qui ſe dit de ſon mariage avec Marc Antoine, de ce qui s'en enſuivit des honneurs & de l'amour treſgrands qu'Auguſta luy porta, & qui luy furent faits ailleurs, comme à Corinthe, où *Pauſanias* en ſes Corinthiques dit qu'il fut baſty un temple en ſon honneur, avec la reputation qu'elle avoit, & qu'elle merita d'avoir, d'eſtre forte, conſtante & vertueuſe, & d'avoir eſlevé les ſept enfans qu'elle avoit eus de Marc Antoine, & qu'il avoit auſſi eus de Cleopatre, comme s'ils euſſent eſté ſiens; quoy qu'il l'eut repudiée; & tout le reſte de ce qui ſe remarque dans les Hiſtoriens d'advantageux d'elle. De ſorte qu'il me ſemble que ce paſſage juſtifie aſſez que cette Octavia mere de Marcellus, ne fut rien moins que celle qui fut depuis femme de Marc Antoine, ce que pluſieurs Eſcrivains ont toutesfois aſſeuré: mon opinion eſtant que cette Octavia mere du dit Marcellus ne fut mariée qu'une fois, ce que Seneque conte de ce qu'elle fit depuis la mort de ſon dit fils le juſtifiant aſſez, & que c'eſt de ſa ſœur femme d'Antoine, que le meſme Seneque entend parler en ſon autre diſcours conſolatoire à *Polybius*, quand il dit là, que *Divus Auguſtus amiſit Octaviam ſororem chariſſimam, & ne ei quidem rerum natura lugendi neceſſitatem abſtulit, cui cœlum deſtinaverat.* Car ſi Auguſte n'eut aimé particulierement celle-cy qui fut mariée à Marc Antoine, & que je croy avoir eſté la plus jeune des deux, plus que l'autre, il euſt parlé en pluriel, car elles moururent toutes deux avant luy; & partant il euſt dit que cet Empereur auroit pleuré la perte de ſes deux ſœurs bien-aimées en pluriel. Mais il eſt vray-ſemblable qu'elle ſe rendit indigne de ſon affection par l'averſion qu'elle teſmoigna avoir de tout ce qui concernoit la gloire & le contentement de ſon frere; haïſſant meſme avec rage ſa femme Livia, comme vous voyez que Seneque le remarque. Je tiens donc que celle dont cet autheur

parle eſtoit l'aiſnée, mere de Marcellus (tant regretté d'elle & d'Auguſte) & des deux Marcella, qu'Agrippa eſpouſa en deuxieſmes nopces; & que l'autre Octavia plus jeune eſpouſa M. Antoine. Je ſçay bien neantmoins que cela ne ſe rapporte pas à ce qu'en dit Plutarque en la vie d'Antonius. Mais je ne voy point que cela puiſſe eſtre, comme il le particulariſe, ſi ce n'eſt que les deux ſœurs Octavia euſſent eſpouſé les deux freres Claudius & Marcus Marcellus, ce qui eſtant prouvé apporteroit un entier eſclairciſſement en ce qui concerne ces deux ſœurs. Mais en tout cas je tiens que la mere de Marcellus n'eſpouſa jamais de Marc Antoine.

CLEOPATRE.

COMMENTAIRE V.

PLUSIEURS Autheurs tant Grecs que Latins, ont eſcrit tant de particularitez de cette renommée Royne d'Egypte, principalement quand ils ont eſté obligez de parler des differends qu'Auguſte eut à decider avec Marc Antoine, & de ce qui s'en enſuivit, & ce d'autant plus curieuſement qu'elle avoit ſervy à Jules Ceſar de concubine, & qu'elle poſſeda ſouverainement l'eſpace de quatorze ans les affections de ce Triumvir au deſadvantage de Fulvia & d'Octavia ſes femmes legitimes, qu'il repudia pour l'eſpouſer: Tant de choſes (dis-je) en ont eſté remarquées, qu'il ne me ſeroit pas bien ſeant de remeſurer leurs pas. Seulement pour n'eſtre entierement ſterile en ce rencontre, je feray reſouvenir les curieux & amateurs de la diverſité de ce que j'ay recueilly de quelques Autheurs moins citez ſur ſon ſujet par les eſcrivains modernes, & qui ne ſera ennuyeux à revoir icy rapporté, ny pour ſa qualité, ny pour la longueur de ſon recit. Hegeſippe l. I. chap. 31. remarque qu'elle eſtoit très-avare & tres-cruelle, ce qui ne ſe rapporte pas à ce qu'en teſmoigne Plutarque qui dit qu'elle eſtoit benigne & d'agreable converſation, ſon humeur & ſa parole eſtants eſgalement douces & charmantes. Toutesfois Hegeſippe n'a pas dit cela de luy-meſme, il le doit à Joſephe, lequel au liv. I. de la Guerre des Juifs, chapitre XIII. nous apprend qu'elle avoit tellement perſecuté tous ſes parents, & exercé une telle tyrannie envers tous ceux de ſon lignage, qu'il n'en demeura un ſeul en vie qui peuſt eſtre eſchappé de ſes mains ſanguinares, voire meſme que n'ayant plus perſonne des ſiens à mal traicter, elle s'attacha aux eſtrangers, en accuſant tous les plus grands de Syrie envers Antoine, & les faiſant mettre à mort pour en avoir la confiſcation. Voyez ce qu'il en particulariſe. Voicy toutesfois comme *Tzetzes* la loüe, citant quelques Autheurs, Chiliade II. hiſt. 33.

Ἡ Πτολεμαὶς σύναμα διόπτρα Κλεοπάτρα
Ἡ λιγυπλία ἡ σοφὴ, καὶ παντιμορφολάτη,
Ἡ πλανὴ, καὶ γλωσσάτα, ἡ ῥέουσα σειρῆνας,
Ἡ κάλλει πάντας θέλγουσα, καὶ φύσιν τὴν θηρίων.

C'eſt à dire, Cleopatre ſœur de Ptolemée Royne d'Egypte, ſage, ſçavante, & tresbelle, bien-diſante, diſerte, & de la langue de laquelle les paroles de Sirenes fluoient; & telle enfin qu'elle charmoit par ſes paroles & par ſa rare beauté tout le monde, & la nature plus farouche des animaux. Aprés il adjouſte que par la dexterité du Cyprien Dexiphanes, grand Architecte, elle fit joindre Alexandrie au continent de Pharus, diſtant d'icelle de l'eſpace de quatre ſtades, & qu'elle fit faire cette ſuperbe tour qui en portoit le nom. Mais *Tzetzes* a voulu ſans doute dire qu'elle la fit ſeulement reedifier. Car Pline liv. XXXVI. chap. 12. dit que ce fut Ptolemée Philadelphe qui la fit premierement baſtir avec beaucoup de deſpenſe & de magnificence: joinct qu'il prend Dexiphanes pour Soſtratus ſon fils. Au reſte Galien nous apprend qu'elle ſe meſla de compoſer des livres, en ſon premier livre *de Compoſit. Pharmacorum*, où il remarque qu'elle en fit un *de Ornatu corporis*, dans lequel elle inſera pluſieurs compoſitions de drogues propres pour faire revenir le poil entre autres choſes, & pour empeſcher le calvice. Et en ſon livre du Theriaque chap. IV. il adjouſte que ſes deux plus fideles femmes de chambre, & dames d'atour, s'appelloient *Naëra* & *Charmione*, leſquelles n'avoient autre employ que de prendre garde continuellement à la parer avec toutes ſortes de gentilleſſes & mignardiſes, en ſorte toutesfois que l'une des deux avoit la charge de ſon atour de teſte ſeul, de luy anneler & frizotter mignonnement les cheveux; & l'autre avoit pour occupation ſeule la poliſſeure de ſes mains & de ſes ongles qu'elle devoit rogner proprement, curieuſement, & decemment. *Tzetzes* Chiliad. VI. hiſt. 44. les appelle *Taëram* & *Charmuino*, adjouſtant que ce mot de *Charmuino* ſignifie en Syriaque une vigne, & une colombe, eſtant compoſé de *Karmi* & de *Uno* ſignifiants ces deux choſes,

Τὸν ἣν φασὶν οἱ Ἕλληνες ἀμπελῶνα περιστεράν.

Que les Grecs (ce dit-il) appellent une colombe qui aime le vin & la vandange; & que *Taëra* ſignifioit auſſi une colombe. Qu'au reſte elle avoit entre ſes officiers le ſuſdit Dexiphanes Cnidien, excellent ingenieur, & grand architecte, & *Soranus* & *Rufus*, Medecins Epheſiens, bien verſez en l'intelligence des maux auſquels les femmes ſont ſubjettes, & aux compoſitions des receptes propres pour embelir, & farder les viſages avec dexterité. Au ſurplus le meſme Galien remarque au ſuſdit chapitre, que ce furent ces deux Dames qui s'expoſerent les premieres à l'eſſay de la piqueure d'un petit aſpic, auquel il donne le nom de πτυὰς *Ptyas* dont elles moururent incontinent aprés, lequel elle prit ſoudain qu'elle en eut veu l'effect pour en eſtre piquée,

piquée, en l'irritant, ou bien le laiſſa ſaillir à l'improviſte hors d'un panier plein de raiſins & de figues, couvert de fueilles. Mais Ælian l. IX. chap. 11. ne donne autre nom à ce ſerpenteau dont elle ſe ſervit, que celuy d'aſpic, & dit qu'elle le choiſit exprès entre tous les remedes plus prompts & plus doux pour ſe faire mourir ſans tourments, & ſans douleurs qui fuſſent extremes. Au reſte, par la mort de Cleopatre le Royaume d'Egypte tomba ſous la puiſſance Romaine, & changea de Seigneur: ce que le débordement du Nil deſigna, lequel ne déborda point deux années conſecutives, comme Seneque le remarque livre IV. de ſes Queſtions Naturelles, chap. II. *Biennio continuo*, ce dit-il, *regnante Cleopatra, non adſcendiſſe Nilum, decimo regni anno & undecimo conſtat. Significatam ajunt, duobus rerum potientibus defectionem, Antonii enim defecit imperium.*

*MEDAILLE I.

ΒΑΣΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ ΟΣΣΑΝ ΣΩΤΗΡΑΣ. REGINAE CLEOPATRAE SERVATRICIS. Μ. ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΟΙΩΝΙΣΤΗΣ ΤΡΙΩΝ ΑΝΔΡΩΝ. MARCVS ANTONIVS IMPERATOR AVGVR IIIVIR. Les effigies de Cleopatre d'une part, de Marc Antoine de l'autre, avec le baſton augural. Il n'y a que ce mot ΟΣΣΑΝ qui m'arreſte en cette medaille, qui me ſemble tenir du barbare ou du Grec barbariſé. Ce n'eſt donc pas ſans ſujet qu'il eſt tousjours laiſſé ſans explication par les doctes, comme *Adolphus Occo*, *Ludovicus Nonnius* ſur *Goltzius*, & les autres qui en ont fait mention. Neantmoins comme il ne ſaut jamais perdre courage en la recherche des choſes, des quelles on peut tirer quelque raiſon par conjectures bien priſes, à faute de preuves entieres & infallibles, j'eſtimeray devoir pluſtoſt obliger mon lecteur que l'ennuyer, ſi j'en rapporte icy mon opinion. Il me ſemble donc, que par la diſpoſition de cette inſcription il faille lire pluſtoſt ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ ΟΣΣΑΝ ΣΩΤΗΡΑΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ, qu'autrement. Ce que j'interpreterois ainſi: *Cleopatræ, Illuſtris, divinæ*, ou *inclitæ, ſervatricis Reginæ*: ou bien, *Deæ ſimilis ſervatricis Reginæ.* Car ὄσσα, qui ſe prend pour θεία, *Divina* ſelon que les Grammairiens Grecs le remarquent dans Homere Iliade II. & dans le premier de l'Odyſſée, & tout enſemble dans Heſiode, pour φήμη, *Fama*, renommée, ſembleroit ſe devoir icy expliquer pour *Clariſſima, Illuſtris, Inclyta, & Deæ ſimilis.* Il y a toute fois à deviner en cette terminaiſon de ΟΣΣΑΝ pour ΟΣΣΗΣ que j'eſtime eſtre du cru du pays, & qu'il ſignifioit *Deæ* en la langue de cette nation, lors que cette medaille fut frappée. Ce qu'eſtant, elle ſeroit qualifiée Royne & Deeſſe Servatrice, comme Diane qui eſt appellée en une medaille & és inſcriptions Servatrice, comme en la medaille de Trajan que je rapporteray cy après ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΣΩΤΗΡΑΣ, qui n'eſt autre que la Lune meſme. Ce qui ſe rencontreroit fort bien avec la vanité de Cleopatre, qui vouloit eſtre venerée en cette qualité, & ſous ce titre, ou d'Iſis qui eſt la meſme. Dion eſt mon autheur en ſon L. livre, qui dit que, comme *Antonius* ſe faiſoit appeller *Oſiris* & *Dionyſius*, pareillement Cleopatre ſe qualifioit la Lune & Iſis, & qu'ils en prenoient les noms en leurs lettres, eſcrits, edicts, & mandements, & au LI. livre qu'elle fit donner pareillement à ſes enfans les noms de Soleil & de Lune. Ce que quelques medailles manifeſtent auſſi. On peut donc interpreter cette inſcription, *Cleopatræ Iſidis* ou *Deæ Servatricis Reginæ*, & *Reginæ Cleopatræ Iſidis, Lunæ*, ou *Deæ Servatricis.* Que ſi ce mot eſt pris pour eſtre Hebrieu (& non Grec) ou Hebrieu Egyptianizé, je le croy pouvoir eſtre tiré & emprunté du mot Hebrieu *Oſanna*, & accommodé à l'Egyptien. Car S. Hieroſme en ſa 145. Epiſtre recherchant la ſignification de ce mot *Oſanna*, remarque qu'on luy en donne diverſes, entre autres il dit que S. Hilaire l'explique ſur S. Mathieu *Redemptio*: ce qui ſe rapporteroit fort bien au titre & epithete de ΣΩΤΗΡΑΣ SERVATRICIS. Car entre redemptrice & ſervatrice, il y a une analogie remarquable. D'autres (ce dit ce grand Docteur) l'expliquent GLORIA, le quel mot encore ſe rencontreroit bien avec le ſens du mot Grec ὄσσα, que j'ay fait voir ſignifier *Divina*, & auſſi *Divina Fama*, de ſorte que l'on pourroit l'expliquer *Glorioſæ*; qui ne veut dire autre choſe que *Illuſtris, Inclitæ, & Divinæ.* Car tous ces epithetes ſont non ſeulement ſynonymes, mais auſſi analogiques. Voire Clement Alexandrin livre I. de ſon Pedagogique chap. 5. l'Interprete *lucem & gloriam*; ce qui ayant, ce ſemble, rencontre avec la vanité de Cleopatre qui ſe faiſoit appeller Iſis & la Lune, ſe rapporte entierément à ces conjectures precedentes.

*MEDAILLE II.

ANTONI. ARMENIA DEVICTA. L'effigie de Marc Antoine accompagnée d'une Tiare Armeniene. An revers il y a REGINÆ REGVM FILIORVM REGVM CLEOPATRÆ, l'effigie de Cleopatre une proüe devant elle. Cecy repreſente d'une part la victoire Armeniene de Marc Antoine, qui luy acquit le Royaume que cette Tiare deſigne. En d'autres medailles d'Auguſte & de Marc Antoine, l'Armenie eſt repreſentée vaincue par un arc & un carquois, qui eſtoient les ſymboles de l'Armenie, ſelon S. Hieroſme en ſa 7. Epiſtre, d'autant que les Armeniens eſtoient nommez entre les meilleurs archers du monde. C'eſt pourquoy Oppian l. IV. de ſon Cyneget. luy donne l'epithethe de κλυτότοξος. i. *arcubus inclyta.* Mais cette pretenduë victoire de Marc Antoine fut une pure volerie, ayant ſpolié de ce Royaume le Prince legitime d'iceluy, qu'il donna à l'un de ſes fils qu'il avoit eu de Cleopatre: voyez *Paterculus*, Plutarque, Appian & Dion. Car l'inſolence de ce perfide voleur de Royaumes eſtoit telle, qu'il raviſſoit impunément les Principautez de l'Orient, pour en eurichir & gratifier cette ambitieuſe courtiſane; à l'imitation de Ceſar qui avoit oſté à Ptolemée le Royaume d'Egypte pour le donner à cette putain qui eſtoit ſa ſœur. C'eſt pourquoy *Manilius* liv. IV. dit que la Juſtice & *Libra* avoient attaché des mains de Cleopatre les Royaumes, que Ceſar, & depuis encore Marc Antoine luy avoient injuſtement donnez, & rendu à Auguſte & à l'Empire Romain, en ces vers,

Inferius victæ ſidus Carthaginis arces,
Et Libyam, Ægyptique latus, donatque regna
Eruit —— ——

Car il luy avoit donné auſſi avec l'Egypte, l'Armenie, la Phœnicie, partie de la Paleſtine, la Cilicie, & l'Arabie qu'il avoit ravy perfidement pour elle à pluſieurs Roys & Princes legitimes, dont Joſephe, Plutarque, Dion & pluſieurs autres font mention. Or cet homme perdu dans

* Quære hunc apud Goltzium inter Nummos M. Antonii III. Viri Tab. XLIV. num. 25.

* Confer Morell. in Famil. Anton. Tab. II. Num. 6.

dans les charmes de cette impudique & ambitieuſe Princeſſe, luy promit outre cela, Rome meſme pour ſon doüaire, ou pour le prix de la jouyſſance de ſes amours, ayant vaincu Auguſte. *Florus* en ſon IV. livre, *Hæc mulier Ægyptia* (ce dit-il) *ab ebrio Imperatore pretium libidinis Romanum imperium petit, & promiſit Antonius, quaſi facilior eſſet Partho Romanus.* Ce qui fait auſſi dire à *Pedo Albinovanus*, que Mecenas ſuivit Auguſte à la guerre,

——— *ne poſſet fœmina Romam*
Dotalem ſtupri turpis habere ſui.

Et *Manilius* liv. I.

Needum finis erat, reſtabant Actia bella
Dotali commiſſa acie ———

Car il appelle l'armée de cette Royne, *Dotalem aciem*, comme eſtant deſtinée pour taſcher de la rendre jouyſſante de ce qu'il luy avoit promis en dot, & recompenſe de ſon abandonnement, ſe mocquant de Marc Antoine qu'il compare à une fille qui apporte à ſon eſpoux quelque heritage pour ſon dot, & tout enſemble il donne cet epithète de *Dotalis* à cette bataille Actiaque pour dire qu'elle fut donnée ou pour livrer à ſa maiſtreſſe Cleopatre l'Empire Romain en dot, ou pour le luy aſſeurer en doüaire, gaignant la victoire contre Auguſte, en la quelle il y alloit du tout, dont il la peut rendre joüyſſante après ſa mort s'il venoit à mourir le dernier. Auquel ſens de ce poëte ce grand perſonnage n'a pas pris garde. Et neantmoins *Apollinaris Sidonius* en ſon panegyrique qu'il fait en l'honneur de Majorian appelle auſſi *Dotalem turbam* l'armée navale dont cette ambitieuſe avoit avec luy couvert la mer, mais qui eſtoit compoſée d'un grand nombre de gens inutiles, & mal propres pour combatre; en ces vers,

Nec ſic Leucadio claſſis Mareotica portu
Actiacas abſcondit aquas in bella mariti,
Dum venit à Pharia dotalis turba Canopo.

Claudian livre *de Raptu Proſerpinæ*, uſant du meſme terme, dit que cette Deeſſe *poſſedit dotale Chaos* pour le prix de ſon raviſſement,

——— *Quo ducta ferox Proſerpina raptu*
Poſſedit dotale Chaos.

Et cette *claſſis Mareotica*, qui prend ce ſurnom de *Mareotis* partie du Royaume d'Egypte, exprime la meſme flotte que vous avez veuë cy devant eſtre appellée flotte Alexandrine, *claſſis Alexandrina*, en la medaille que j'ay expliquée; & qui en celle cy eſt deſignée par cette proüe qui eſt devant l'effigie de Cleopatre.

* L'Effigie d'Alexandre, Roy d'Armenie, fils de Marc Antoine & de Cleopatre, ayant le chef radieuſe, & ceint entre cela d'un Diadéme, les traits de viſage fort jeunes, comme entrant dans l'adoleſcence, rians & aimables. Derriere ſon effigie ſe voyent deux cornes d'abondance: Mais au revers il y a ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ. *Regis Alexandri;* deux cornes d'abondances appuyées contre deux Sceptres.

Cette medaille de cuivre eſt petite, mais ſi rare & ſi conſiderable, que j'ay eſtimé la devoir faire voir au public, & luy donner l'intelligence de ſon revers; nous repreſentant d'ailleurs ce jeune Roy, dont Cleopatre eſtoit accouchée d'un ſeul port avec Cleopatre, qui pareillement eſtoit une tres-belle Princeſſe; qui fut donnée en mariage à Juba, Roy de Mauritanie, tres-beau & tres-ſage Prince, ſçavant, & grand Hiſtorien. Marc Antoine & Cleopatre ayant voulu par une vanité autant ſotte, que ridicule & inſolente, que ce jeune Prince fuſt ſurnommé *Sol*, & ſa Sœur gemelle *Luna*, après leur naiſſance. C'eſt pourquoy vous voyez Alexandre effigié radieux comme un Soleil levant, & de plus il a le chef ceint d'un Diadéme, comme ayant eſté conſtitué pour Marc Antoine ſon pere, Roy d'Armenie & de Medie, dont ces deux Sceptres ſont le Symbole; voulans qu'il fuſt en cette qualité, eſtimé eſtre Monarque de l'Orient; voire qu'eſtant l'Orient meſme, en qualité de Genie du Soleil, il vendroit ces deux Royaumes heureux, abondans en richeſſes, par une extraordinaire fertilité, qu'il concilieroit à la Terre, par ces aſpects plus curieus, & par ces influences plus favorables. Ces deux Sceptres donc, & ſes deux cornes d'abondance deſignent cela. Ces deux Royaumes au reſte luy ayant eſté donnez, ſçavoir l'Armenie, dont ſon pere ſpolié Artuaſdes; & la Medie par le mariage qu'il contracta avec la fille du Roy des Medes, appellée Jotape; laquelle Marc Antoine avoit amenée avec luy pour cet effet. Mais il ne pût jamais jouyr de ces Royaumes, comme Appian Alexandrin ſur la fin des guerres Parthiques, Plutarque, Dion Caſſius, & autres le remarquent.

* Pertinet hic æreus nummulus ad Regem Syriæ Alexandrum II. vulgo Zebinnam dictum.

LEPIDE.

COMMENTAIRE VI.

LA fortune de ce perſonnage vogua premierement à pleins voiles le vent en pouppe, l'eſlevant en un eſtat ſi avantageux, qu'il eut meſme la gloire de pouvoir relever celle de Marc Antoine, reduit à un eſtat ſi miſerable après ſa deffaicte à Mutine, qu'il ſe vit contrainct de le venir trouver en ſon camp ſeul, & en un habit plus deſchiré que n'eſtoit le voile de ſa fortune, & de ſe jetter humblement à ſes pieds, pour meriter par cet abaiſſement, conforme à l'eſtat preſent de ſes affaires, d'obtenir de luy quelque ſoulagement & conſolation dans ſon infortune, & de le proteger & deffendre de la pourſuite de ſes ennemis. En ſuite de quoy, Lepide continuant d'eſtre conduit favorablement du bon vent de cette Déeſſe, qui ſe plaiſt à élever, puis à deprimer alternativement ceux qui ſe ſoumettent à ſa conduite, afin qu'ils en ſentent plus vivement la cheute puis après, ſe trouva eſtre monté ſi haut ſur le Theatre de la Gloire, que le haut de la balance luy fut mis en main, conſtitué arbitre par elle des deux puiſſances d'Auguſte & d'Antoine, ayant avec le partage des trois parties du Monde, trente legions complettes & floriſſantes, pour ſouſtenir ſa dignité & ſa grandeur. De ſorte que la preſomption ſuccedant à la felicité premiere, (mais plus moderée,) par la conſideration de ſi grandes forces, nullement entamées ny fatiguées comme eſtoient celles des deux autres; il entra en imagination, qu'il pourroit demeurer avec le temps Seigneur ſeul, & unique Monarque du monde, s'il ſe tenoit eſcarté de ces deux champions qui s'entreharceloient continuellement, les contemplant ſeulement s'entreruiner par intervalle, & par diverſes entrepriſes ou ſecretes ou manifeſtes, l'un l'autre, eſperant qu'après qu'ils ſe ſeroient affoiblis ou contre la puiſſance de Sextus Pompée, ou l'un contre l'autre, qu'il viendroit bien aiſement à bout du plus foible. Mais le ſuccez ne fut pas pareil à ſes eſperances. Car non ſeulement Auguſte ſe contentant de faire la guerre à Pompée ſans entreprendre encore d'attaquer Marc Antoine, bien qu'il en euſt aſſez de ſujets, conduiſit ſi bien cette guerre, qu'en eſtant venu à bout, au lieu d'aller chercher Marc Antoine, penſa ſoudain comment il pourroit ruiner cet outrecuidé, qui faiſoit voir par ſes pratiques contre luy qu'il eſtoit de beaucoup plus preſomptueux & vain, qu'habile homme, & ſage chef de party: n'eſtant pas aſſez eſveillé d'ailleurs, ny aſſez ſubtil pour ſçavoir conduire des deſſeins de ſi forte haleine, & de telle importance; ne ſe donna de garde que lors qu'il eſtimoit que toutes les puiſſances du Monde ne ſeroient jamais capables de l'abatre, Auguſte plus vif & plus vigilant que luy, & qui eſtoit ſi clairvoyant qu'il cogneut ſoudain tous ſes deſſeins & ſes conſeils, luy pratiqua ſi dextrement les principaux membres de ſes legions, qu'il fut tout eſtonné qu'il ſe vit tout d'un coup abandonné de tous. Cette inconſtante Deeſſe, qui s'eſtoit plus longtemps qu'elle n'avoit de couſtume arreſtée ſur le haut de ſa rouë en ſa faveurs ſans ſe tourner, ſe ſervant enfin de ſon arrogance, & de ſa preſomption pour l'humilier par ſa ruine, le contraignant de venir fleſchir honteuſement le genoüil devant ſon ennemy, & luy demander laſchement la vie. Laquelle luy fut ſeulement accordée, avec la continuation de qualité de ſouverain Pontife, vivant à Circée, & puis à Rome le reſte de ſes jours en perpetuel chagrin, & ſans conſolation, meſpriſé d'un chacun; Auguſte luy faiſant ſeulement cette grace de ne luy pas oſter cette qualité de Pontife, parce qu'il en joüyſſoit avant ſa diſgrace l'abbaiſſent & humiliant incroyablement en toutes autres choſes, ainſi que vous le pouvez voir dans *Dion Caſſius* en ſon LIV. livre. Liſez auſſi dans Appian l. IV. des Guerres Civiles, ce qui ſe paſſa contre ſon fils en une action intentée par Mœcenas devant Balbinus, ou vous verrez ce Triumvir s'eſtre trouvé en un eſtat grandement humilié. C'eſt és pages 618. & 619. Il eut un fils, qu'Auguſte fit depuis mourir, pource qu'il taſchoit de relever la gloire perduë par ſon pere, en pratiquant les legions contre ſa fortune & ſa vie. Mœcenas eſtant lors gouverneur de Rome rendit ce ſervice à Auguſte que de le deffaire de ce mutin. Voyez Appian, Suetone, *Velleius*, & Dion, qui ne s'accordent pas en ce qui concerne ce Triumvir.

FEMMES DE LEPIDE ET DE SON FILS.

JUNIA TERTIA sœur de Brutus fut premiere femme de Lepide Triumvir & mere de M. Lepidus, desquels je viens de parler.

SERVILIA femme du jeune Lepide, laquelle ne voulant survivre à son mary, fut si magnanime, que ne pouvant avoir ny espée, ny poignard, ou autre ferrement pour se deffaire, ava la un charbon ardant, mourant courageusement à l'imitation de Porcia femme de Brutus.

* MEDAILLE I.

L'Effigie de Lepide armée avec ce demy mot COL. Au revers il y a l'effigie de Cerés couronnée d'espics dans une couronne de laurier avec ce mot CABE. *Ursinus* fait mention en ses familles Romaines de ce lieu, & dict qu'il est situé en Afrique, rapportant une medaille d'argent qui represente d'une part une effigie de Déesse sans couronne avec ce mesme mot de CABE. Au revers il y a une corne d'abondance dans une couronne de laurier avec cette inscription LEPI. *Lepidus.* Or ce docte personnage nous eust obligé de nous dire quelque chose davantage de cette ville; *Ortellius* mesme confessant n'avoir rien à adjouster à ce qu'il en a dit. Il faut donc que je supplée à leur deffaut. Il est donc veritable que *Cabe* estoit une ville d'Afrique (comme *Ursinus* s'en est douté voyant au revers de sa medaille ce mot LEPI.) *Nuba* Geographe Arabe m'apprend sa situation, & que ce nom de *Cabe* luy estoit encore demeuré en son temps (y ayant quelques 400. ans qu'il vivoit.) Il la constituë donc au troisiesme climat de la seconde partie de l'Afrique, & dit qu'elle estoit située sur un fleuve, la qualifiant ville notable, en ces termes: *Cabes est urbs conspicua, habetque flumen, derivatum ad ipsam è magno quodam lacu super quo jacet Casr-saggæ: est autem dissitus lacus ille à Cabes tribus passuum millibus* &c. Leon d'Afrique pareillement en son premier livre de la description d'Afrique, fait mention de cette ville, & la fait voisine de Tripoli. Ce qui me fait juger que ce peut estre *Tacape*, que Pline constituë en la region Tripolitaine en son XVIII. livre chap. 22. où il se peut faire qu'il faille lire *Tacabe.* Toutesfois *Martianus Capella* qui estoit Afriquain l'appelle aussi *Tacabe.* Or que ce soit la mesme avec *Cabe*, je n'en puis douter, veu que *Nuba* fait voir avant Leon qu'elle estoit située au mesme climat que Tripoli. Joinct que Pline liv. XVI. chap. 27. & au lieu susdit remarque que le terroüer de Tacapé estoit tres-fertille. Ce qui se rapporte à cette couronne d'espics de cette Déesse, & à la corne d'abondance enfermée d'une couronne qui se voit au revers de la medaille consulaire d'Ursinus; & à la reputation de la fertilité de cette province que les medailles tant d'Hadrian, que des familles Eppia & Cæcilia representent tousjours ayant des espics de bled auprés ou devant elle. Et qu'entre autres autheurs Claudian en son poëme *de laudibus Serenæ*, tesmoigne en ces vers,

—— —— *Phariæ segetes & Punica messis*
Castrorum devota cibo —— ——

Estant vrayssemblable que Lepide tiroit de cette region Cabeane & Tripolitaine, les ordinaires provisions de grains, necessaires pour son armée. Joint que ce nom de *Cabe* peut avoir esté emprunté de κάβη, qui selon *Suidas* est de pareille signification avec τροφὴ, c'est à dire *Cibus* morceau de pain, ou viande, ou de κάβος qu'*Hesychius* & le mesme *Suidas* disent signifier une certaine sorte de mesure à bled. Il se peut faire encore qu'elle prenne sa denomination de *Cacabe* que le Scoliaste de *Dionysius*, là où ce Poëte Geographe parle de la Mauritanie, dit signifier teste de cheval, en langage du pays. Ce qui se rapporte bien au cheval ailé ou Pegase symbole de l'Afrique. Quant à cette couronne de laurier, outre ce qu'elle est representée en cette medaille pour marque de victoire, en faveur de Lepidus qui estimoit pouvoir vaincre tout, & contraindre Rome de le reconnoistre seul Monarque, quand il luy plairoit empescher les traites des bleds de l'Afrique en Italie; elle marque encore l'abondance de lauriers qu'il y avoit en ce pays; *Corippus* en son I. livre des loüanges de Justin appellant l'Afrique

—— —— *Libyam fruges laurumque ferentem.*

*MEDAILLE II.

ΜΑΡΚΟΣ ΛΕΠΙΔΟΣ. *Marcus Lepidus.* L'effigie de Lepidus sans couronne. Au revers il y a ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ ΚΩΙΩΝ. *Diophantus Coorum*, l'effigie d'Hercule. Cette medaille de cuivre, qui tient de la grandeur d'un medaillon, m'a esté com-

* Confer Morellii Thes. Fam. in Fam. Æmilia Tab. II. Num. 8.

* Vide ibidem Tab. II. Num. 4.

communiquée par le Sieur de Bretagne parent proche de Monſieur de Bretagne premier Preſident au Parlement de Mets, perſonnage courtois, genereux, & amateur de toutes choſes rares & dignes d'eſtre eſtimées & recherchées. Cette inſcription donc fait voir, que les habitans de l'Iſle de *Cos* ou *Coos*, ſur la mer Egée (qui a une ville du meſme nom) firent frapper cette medaille en l'honneur de Lepidus ſous l'authorité de Diophantus leur Preteur, au temps de la guerre civile, qu'Auguſte, Antoine, & Lepidus prepararent contre Sextus Pompeius (comme il eſt vray ſemblable) pendant laquelle, il eſt aiſé à juger que ces Inſulaires qui eſtoient en reputation d'eſtre fort adroicts & bien experimentez és combats maritimes, les aſſiſterent d'hommes & de vaiſſeaux; cette autre medaille que je te faits voir avec celle cy, juſtifiant par cette proüe que leur principal exercice eſtoit celuy des combats de mer & du traffic qu'ils faiſoient continuellement deſſus. Il y a pour inſcription ce ſeul mot ΚΩΩΝ. des Coiens. C'eſt pourquoy cette Iſle eſtoit eſtimée eſtre cherie par Neptune, lequel en briſa une grande piece qu'il darda d'une telle roideur contre le Geant Polybetes, qu'il l'accabla deſſous, & en compoſa l'Iſlette appellée Niſyron, ce dit Stralon livre X. Or ce qui me confirme l'opinion de cette aſſiſtance des Coiens, eſt, que je voy que ces inſulaires en frapperent une autre en l'honneur d'Auguſte ſous le Preteur *Callipides*, laquelle m'a eſté pareillement communiquée par ledit ſieur. Et laquelle je te feray encore voir cy après. Au reſte cette Iſle de *Cos* fut premierement appellée Meropis, & la ville pareillement; du nom d'un certain *Merops* ancien Heros fils d'un autre nommé *Triops*, ainſi qu'*Antonius Liberalis* en ſa Metamorphoſe, & *Pauſanias* liv. VI. le témoignent, & avant eux l'oracle rendu aux habitants d'icelle rapporté par *Diogenes Laërtius* en la vie de Thales, qui commence ainſi,

Μὴ πρότερον λήξῃ νεῖκος Μεροπων τε καὶ Ἰώνων.

Et en ſuite *Ariſtides* en l'oraiſon qu'il fait ſur le ſujet de ceux qui le calomnioient de ce qu'il ne declamoit point en public. D'autres, comme *Hyginus* l. II. des Signes Celeſtes, diſent que ce Merops regnant en cette Iſle, luy donna ſon nom de Cos, & aux habitants celuy de Merops; & puis que Junon le metamorphoſa en un aigle. Pour le ſurplus, outre Ptolomée Philadelphe, & Hippocrate, furent encore natifs de cette ville, Meleager excellent epigrammataire, & Demochares auſſi Poëte renommé & ſçavant Grammarien, ce diſent *Paulus Silentiarius*, & un autre Anonyme dans l'Anthologie, l'un deſquels appelle cette ville, l'aimable Cos en ce vers,

Κῶς δ' ἐρατὴ Μερόπων πήδεον ἐγκατέθρεψε.

Et l'aimable Cos des Meropes nourrit ce vieillard en ſes derniers jours. Ce qui ſemble eſtre la cauſe pour laquelle *Damoxenus* dans Athenée liv. I. dit que cette Iſle ſemble avoir ce privilege par deſſus les autres que d'engendrer des Dieux,

Θεοὺς γὰρ φαίνετ' ἡ νῆσος φέρειν.

Theocrite pareillement en ſon VII. Idyle fait mention de Cos & de Pixa, Oromedon, ville & mont de cette Iſle. Quant à cette effigie de Hercule, Pindare dans Quintilian liv. VIII. chap. dernier nous fait voir la raiſon de ſon culte en cette Iſle. Car il repreſente Hercules chaſſant les Meropes d'icelle, les comparant à la foudre, & ce à cauſe de leurs tyrannies. Auſſi le veneroient-ils ſous le titre d'*Hercules Alexis*, & ce principalement ſur tous les autres Dieux (ce dit Ariſtides en ſon Eloge) par le commandement d'un Oracle, repreſenté debout ſa maſſuë ſur l'eſpaule & un globe à la main, comme ſeigneur dominant par tout, & comme toute la ſymmetrie celeſte & tout ce qui concerne les proportions des parties des Cieux ſous ſa charge. Voyez ce paſſage, car il merite d'eſtre attentivement conſideré. Au reſte, quelques uns eſtimirent anciennement, que le mot de *Comœdia* avoit tiré ſon origine du nom de ceſte Iſle, a cauſe qu'Epicharmus inventa à Cos le premier de tous les vers Comiques. *Sunt qui velint Epicharmum in inſula Co exſulantem, primum hoc carmen frequentaſſe, & ſic à Co Comœdiam dici.* Ce dit *Diomedes* en ſon troiſiéme livre.

AUGUSTE.

AVGVSTE fils d'Octavius & de Atia naſquit à Rome ou à Velitres l'an 690. de la fondation de Rome, & 62. avant la naiſſance de noſtre Sauveur. Ciceron & C. Antonius eſtants Conſuls le 22. Septembre. Il tint la Monarchie 58. ans, ou 57. ſelon Theophile Alexandrin. Voire ſeulement 56. ſelon Tertullian en ſon livre *Adverſus Judæos*, ayant veſcu 76. ans.

COMMENTAIRE VII.

AVGVSTE eſtoit d'un object & rencontre tres-agreable, & toute fois eſtoit petit, voire de taille au deſſous de la commune, de ſorte que pour corriger ce defaut (fort conſiderable en un grand Monarque) il eſtoit contraint de ſe faire faire des ſouliers plus hauts que ceux du commun: ainſi que Suetone le remarque chap. 73. Ce qui n'empeſchoit pas toutes fois qu'il n'euſt beaucoup de grace & de majeſté en ſon maintien. Il eſtoit d'un teint brun un peu paliſſant; mais qui ſoudain prenoit feu & facilement rougiſſoit, & qui avec pareille inconſtance ſe couvroit legerement de quelques ombres qui paſſoient bientoſt, le laiſſants en ſon naturel, ainſi que l'Empereur Julian le repreſente en ſes Ceſars, ou il le compare au Cameleon. De plus il avoit les ſourcils d'un trait humain, mais conjoincts preſque entierement, qui voultoient benignement des yeux, grands, vifs, &

& majeſtueux, leſquels Virgile deſigne ainſi dans le huictiéme de l'Eneide:

——— *Geminas cui tempora flammas*
Lætæ vomunt.

leſquels eſtoient d'un bleu pers, Pline l. XI. chap. 17. les appellant *Equorum more glaucos*, & la Chronique Alexandrine γλαυκίνους *cæſios*, d'un bleu celeſte. Au ſurplus, il avoit le menton un peu court, le nez aſſez long, la bouche mediocre, & le poil naturellement frizé, mais moderément, auquel il n'apportoit aucun artifice. Quant à ſes mœurs, il eſtoit colere, benin, actif, vigilant, prudent, laſcif, voluptueux, magnifique, liberal, & magnanime, ſevere meſme és vices des autres, auſquels il eſtoit luy meſme ſujet & addonné. Il eſtoit auſſi fort accort, & faiſoit eſtat des hommes de valeur. Après avoir eſté adopté par Ceſar ſon oncle maternel, il en prit le nom, & quitta celuy d'Octavius, comme au lieu de *Thurinus*, il avoit pris celuy d'Octavius, qui eſtoit le nom de ſa famille. Mais avec le nom de Ceſar il receut l'Empire, le bonheur de Ceſar, & l'amour du peuple, lequel il maintint avec tant de felicité, ſi prudemment, & ſi glorieuſement, qu'il fut eſtimé avoir en luy quelque choſe de divin, & plus qu' humain, qui en partie le fit ſurnommer Auguſte. Toutes fois je le trouve avoir eſté ſelon même l'opinion des plus ſages; comme de Pline liv. VII. ch. 45. Tacite, Solinus & autres, plus mal-heureux qu'heureux: Car qui conſiderera les pertes ſignalées en diverſes deffaictes, tant par Mer que par Terre qu'il receut, & divers naufrages qui arriverent à ſes flottes; le trouble & l'envie que la Guerre Civile contre Brutus, & contre Sextus Pompejus, & les cruelles, & inhumaines proſcriptions qu'il fit avec les autres Triumvirs, luy cauſerent; l'Emulation de Marc Antoine, l'apprehenſion qu'il eut ſouvent que Lepidus ſe joignit avec luy pour le ruiner; les deffiances continuelles, qu'il eut de pluſieurs conjurations qui ſe formerent contre luy, les infames impudicitez de ſa Fille Julia, qu'il haïſſoit à mort; la perte de ſes enfans, celle des valeureuſes Legions eſteintes avec Varus pour les Cheruſques, les grandes apprehenſions d'étre aſſaſſiné par ſes ennemis, dont il luy reſtoit un grand nombre par toutes les Provinces de l'Empire Romain: les grandes deſolations que la peſte très-frequente, & comme annuelle ſous ſon regne, avec les ſterilitez de la Terre, cauſerent par tout. Et outre cela ſa complection foible & maladie, une femme ſuperbe & ambitieuſe qui ne l'aimoit gueres; un ſucceſſeur dont l'honneur lui déplaiſoit, & qui n'étoit pas de ſon ſang, & qui ne pouvoit empeſcher de regner après luy. Qui dis-je, fera réflexion ſur toutes ces choſes, & encore d'autres que je paſſe, confeſſera facilement que ſes infortunes & les chagrins l'emporteroient à la balance. Or ſa prudence & la moderation luy ſervirent beaucoup, pour charier droit au milieu de toutes ces revolutions, & de ces diſgraces ſi heriſſées d'epine d'un Million de difficultés, l'aſſaſſinat de Ceſar luy ayant auſſi appris à devenir plus moderé & plus prudent; que luy, aboliſſant le nom & titre de ſervitude tant abhorré par les Romains, qui avoient plus d'averſion au titre de Roy ou Dictateur perpetuel, que de ſe ſentir même eſtre aſſervis, pour prendre ſimplement celuy de Prince, qui eſtoit plus doux, & plus en uſage entre les Romains en diverſes dignitez, & qui ſembloit eſtre de moindre authorité. Et puis ne ſe voyant point d'enfans, & ceux de la Fille & d'Agrippa morts après Marcellus, qu'il avoit adoptez avec beaucoup de prudence & de raiſonnables conſiderations; pour laiſſer par ſon ordre l'établiſſement d'un heritier de la fortune & de ſon nom, à ſon Empire. Il declara Tibere en l'adoption (quoy qu'avec regret) ſon Succeſſeur: Mais en ce faiſant, bien que Tibere euſt des enfans, il luy fit adopter Germanicus, affin, ce dit Tacite, qu'il fuſt aſſeuré d'avoir un Succeſſeur ordonné par luy, qui perpetuaſt ſon nom à ſa poſterité, & le rendit plus venerable.

FINIS.

BSB Bayerische StaatsBibliothek
MDZ Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Morell, Andreas, 1646-1703

Thesauri Morelliani tomus ... sive Christ. Schlegelii Sigeberti Haverkampi, et Antonii Francisci Gorii commentaria in XII. priorum imperatorum Romanorum numismata aurea, argentea, et aerea
Bd.: 1

Amstelodami (1752)

2 Num.ant. 46-1
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10633921-6